Questiones disputate de veritate sanctissimi Doctoris Thome Aquinatis perquam diligentissime revise ac castigate novissimeq; impresse. Cum tabula singulaꝝ qōnum ac articuloꝝ signaturā continente.

Hacten⁹ umbrosis Thomā recubasse locellis
  Constat: τ obscuris delituisse casis.
Nam prius induci nequiijt laceratus asellis
  Cederet ut laribus bibliopola tuis.
Jamq; magistroꝝ manib⁹ correct⁹ ad ungue͂:
  Qui tibi vouerunt theologia fidem:
Audet in etbereas ferri manifestius auras
  Sepe moraturus lumina docta virum.
Ante videbantur non respondere titello
  Scripta: sed esse magis obuia queq; suo.
Jam procul error abest: τ fallax mēda libello:
  At sibi de vero nomen habere licet.

¶ Joannes Franciscus Venetus Theologus ad Reuerendissimum Dominū Marcum Barbum Cardinalē sancti Marci.

Corrigendi mendosos codices laborem prosecuturus inceptum Reuerendissime pater et domine semper colendissime: grandē percipio animo voluptatem: tum ipsa rerum celsitudine: quarum perscrutatione in deos (vt ita dicam) in humanis corporibus latitātes euadimus: tum ipso officio: cui pro magnitudine animi tui dulcem quandam videris gratitudinem polliceri. Congratulor tamen sudoribus meis: sed beniuolentie tue magis: qui operam meā pluris vis facere quam sit equum. Subtilissimas nunc disputatas de veritate questiones sancti Aquinatis Thome: non tam integritati doctrine necessarias: quam sapientie tue optime comparatas: quarum mea interfuit solita emendatas diligentia: benigne suscipe impressas. Eas profecto tibi dicatas esse volui: vt sapientia tua quā multifarie explicant fiat semp notior: fiat altiori sede apud omnes dignior: fiat euo longiori vbique gloriosior. Uale.

¶ Questionum de veritate disputatarum diui Thome Aquinatis tabula incipit.

¶ Explicit Tabula huius libri.

¶ Questiões ꝓfundissime a sanctissimo doctore Tho-
ma Aquinate disputate.

De veritate. Et hz.iz.articlos. p°.n.q̄rit̄ qd sit
v̄itas. 2° vtꝝ v̄itas p̄ncipali⁹ inue
niat̄ in itellu q̄ȝ in reb⁹. 3° vtrū v̄itas sit tm̄ in itellu cō-
ponēte ꝛ diuidēte. 4° vtrū sit vna tm̄ veritas q̄ oīa sint
v̄a. 5° vtrū aliqua alia v̄itas p̄ter primaȝ sit eterna. 6°
vtrū v̄itas creata sit imutabil̄. 7° vtꝝ v̄itas in diuis di
cat̄ eēntialr̄ vl̄ p̄sonalr̄. 8° vtꝝ oīs v̄itas sit a v̄itate p̄°.
9° vtrū v̄itas sit in sensu. 10° vtrū aliq̄ res sit falsa. 11°
vtrū falsitas sit in sensu. 12° vtruȝ falsitas sit in intellu.

Uestio est de
veritate. Et p̄° q̄rit̄ qd
p°ar. est v̄itas. Uꝫ āt ꝙ verū
sit oīno idē ꝙ ens. Aug.
in lib. solilogoꝝ dicit ꝙ
verū est id qd ē: sȝ id qd
est nihil ē nisi ens: ḡ ve-
ruȝ idē significat oīo qd
ens. ¶ Sȝ dicebat̄ ꝙ ve
rū ꝛ ens sunt idē ſm sup
posita sȝ differūt ſm rō-
2° nē. Cōtra. Rō cuiuslȝ
rei est id qd significat̄ p
suā diffinitionē: sed id qd ē assignat̄ ab Aug. vt diffinitio
veri q̄busdā alijs diffinitiōib⁹ reprobatis: cū ḡ ſm id qd
3° est ꝯueniāt veꝝ ꝛ ens: vr̄ ꝙ sint idē rōne. ¶ P̄. q̄cūq3 dif
ferūt rōne ita se h̄nt ꝙ vnū eoꝝ pōt intelligi sine alio: vñ
Boe⁹. ī li°. de ebdoma. dic̄ ꝙ pōt itelli de⁹ eē si sepet̄ pau
lisp p itellectum bonitas ei⁹: ens āt nullo mō pt itelli si
sepet̄ veꝝ: q2 p h̄ intelligit̄ ꝙ veꝝ est: ḡ veꝝ ꝛ ens nō dif
4° ferūt rōne. ¶ P̄. si veꝝ nō est idē qd ens: opȝ ꝙ sit entis
dispō: sed nō pōt esse dispō totalr̄ corrūpēs: alr̄ seq̄ret̄: est
veꝝ ergo ē nō ens: sicut seq̄t̄: est hō mortuus: ḡ nō est hō:
silr̄ nō est dispō diminuēs. alr̄ nō seq̄ret̄: ē veꝝ ḡ ē: sic non
seq̄t̄: ē albū ſm dentē ḡ est albū: silr̄ nō est ꝯtrahēs vel speci
ficās ens: q2 sic nō ꝯuerteret̄ cū ente: ḡ verū ꝛ ens oīo sūt
5° idē. ¶ P̄. illa quoꝝ dispō ē eadē sunt eadē: sed veri ꝛ en-
tis ē eadē dispō: ḡ sunt eadē: dr̄. n. in. ii. metha. dispō rei in
eē est sicut sua dispō ī veritate: ḡ veꝝ ꝛ ens sunt oīno idē.
6° ¶ P̄. q̄cūq3 nō sunt idē aliq̄ mō differunt: sed veꝝ ꝛ ens
nullo mō differūt: q2 nō differūt p essentiā: cū ens p essen
tiā suaȝ sit veꝝ: nec ēt drn̄t p alr̄ drias: q2 oporteret ꝙ in
7° aliq̄ gn̄e ꝯuenirēt: ḡ sunt oīno idē. ¶ P̄. si nō sunt oīo idē
opȝ ꝙ veꝝ aliqd sup ens addat: sed nihil addit veꝝ sup
ens: cū sit ēt in plus q̄ȝ ens: qd pȝ p ph̄m. 4. metha. dicēte
veꝝ diffiniētes dicim⁹ eē qd est: aut nō eē qd nō est: ꝛ sic
veꝝ icludit ens ꝛ nō ens: ḡ veꝝ nō addit sup ens: ꝛ sic vr̄
omnino esse idem quod ens.

3p **Sed contra.** Nugatio est inutilis repetitio: si er
go veꝝ esset idē qd ens: esset nuga
2° tio cū dr̄ ens veꝝ: qd falsuȝ ē: ḡ non sunt ideȝ. ¶ P̄. ens ꝛ
bonū ꝯuertunt̄: sed veꝝ nō ꝯuertit̄ cuȝ bono: aliqd. n. est
veꝝ qd nō est bonū: sicut istū fornicari: ḡ nec veꝝ cū en-
3° te ꝯuertit̄. ¶ P̄. Boe⁹. dicit in lib. de ebdoma. In oībus
creaturis diuersuȝ ē eē ꝛ qd est: sȝ veꝝ seq̄t̄ eē reꝝ: ḡ veꝝ
diuersum ē a qd ē in creaturis: sed qd est idē est ꝙ ens: ḡ
4° veꝝ in creaturis ē diuersum ab ente. ¶ P̄. q̄cūq3 se h̄nt:
vt prius ꝛ posterius: opȝ eē diuersa: sȝ veꝝ ꝛ ens sunt hꝰ:
q2 vt dr̄ in lib. de cāis: pria reꝝ creatarū est eē: ꝛ cōmenta
tor sup eūdē libꝝ: oīa alia dicunt̄ p informationē de en-
te: ꝛ sic sunt ente posteriora. ergo veꝝ ꝛ ens sunt diuersa.
5° ¶ P̄. ea q̄ dicunt̄ cōiter de cā ꝛ causatis magis sūt vnuȝ
in cā q̄ȝ in cātis: ꝛ p̄cipue in deo q̄ȝ in creaturis: sȝ in deo.
ista q̄ttuor ens vnū veꝝ ꝛ bonū sic appropiant̄ ꝙ ens ad
essentiā p̄tineat. vnū ad p̄sonā p̄ris. veꝝ ad p̄sonam filij.
bonū ad p̄sonā sp̄ūsc̄ti: p̄sone aūt diuine nō solū rōne. sȝ
re distinguunt̄: vñ adinuicē nō p̄dicant̄: ḡ multo fortius.
in creaturis debēt amplius q̄ȝ rōne differre.

Respondeo. Dōm ꝙ sicut in demōstrabilibus Rño
opȝ fieri reductionē in aliq̄ princi
pia p se intellectui nota: ita inuestigādo qd est vnūqdq3:
alr̄ vtrobiq3 in infinitū iret̄: ꝛ sic periret oīno scia ꝛ cogni
tio reꝝ: illud aūt qd p̄io itellectus ꝯcipit q̄si notissimuȝ
ꝛ in q̄ oēs ꝯceptiōes resoluit ē ens: vt Aui. dicit ī p̄n°. me-
tha. sue: vñ opȝ ꝙ oēs alie ꝯceptiōes itellectus accipiant̄
ex additiōe ad ens: sȝ enti nō pōt addi aliqd q̄si extranea
nā p moduȝ quo dr̄ia additur generi vel accn̄s subiecto:
q2 q̄lȝ nā essentialiter est ens: vñ etiam probat ph̄s in. 3.
metha. ꝙ ens non potest esse genus: sed ſm hoc aliqua di
cunt̄ addere supra ens: inquantū exprimūt ipsius modū
qui noīe ipsius entis nō exprimit̄. Qd dupliciter ꝯtingit
vno mō vt modus expressus sit aliquis sp̄alis modus en
tis: sunt. n. diuersi gradus entitatis ſm quos accipiuntur
diuersi modi essendi: ꝛ iuxta hos modos accipiūt̄ diuer-
sa reꝝ genera: sub̄a. n. nō addit supra ens aliq̄ȝ driam que
significet aliq̄ȝ nām supadditā enti: sed noīe sub̄e exp̄mi
tur q̄dā sp̄alis modus essendi. s. p se ens: ꝛ ita est ī alijs ge
neribus. Alio mō ita ꝙ modus exp̄ssus sit modus gene-
raliter ꝯsequēs oē ens: ꝛ hic modus dupliciter accipi pt:
vno mō ſm ꝙ ꝯsequitur oē ens in se: alio mō ſm ꝙ ꝯseq
tur vnūqdq3 ens ī ordine ad aliud. Si primo modo: hoc
dr̄ q2 exprimit in ente aliqd affirmatiue vel negatiue: nō
aūt inuenitur aliqd affirmatiue dictū absolute: qd possit
accipi in oī ente nisi essentia eius ſm quā esse dr̄: ꝛ sic im
ponit̄ hoc nomē res: qd in hoc differt ab ente ſm Aui. in
p̄n°. met. ꝙ ens sumit̄ ab actu eēndi: sȝ nomē rei exp̄mit
q̄ditateȝ siue essentiaȝ entis. Negatio aūt que est ꝯñs oē
ens absolute est idiuisio: ꝛ hāc exprimit hoc nomē vnū:
nihil. n. est aliud vnū q̄ȝ ens indiuisuȝ. Si aūt modus en
tis accipiatur scd̄o mō. s. ſm ordinē vnius ad alteꝝ: h̄ pt
esse duplr̄: vno mō ſm diuisionē vnius ab altero: ꝛ h̄ ex-
primit hoc nomē aliqd: dr̄. n. aliqd. q. aliud quid: vñ sicut
ens dr̄ vnū inquantū est idiuisuȝ ī se: ita dr̄ aliqd inquan
tū est ab alijs diuisum. Alio mō ſm ꝯueniētiā vnius en
tis ad aliud: ꝛ hoc q̄dē nō pōt esse: nisi accipiat̄ aliqd qd
natū sit ꝯuenire cū omni ente: hoc aūt est aīa que quodā-
modo est oīa: sicut dr̄ in. 3. de aīa: in aīa aūt est vis cogni
tiua ꝛ appetitiua: ꝯuenientiā ḡ entis ad appetitū exp̄mit
hoc nomē bonū: vñ ī p̄n°. ethi. dr̄. Bonū ē qd oīa appetūt:
ꝯueniētiā v̄o entis ad intellm̄ exp̄mit hoc nomē veruȝ.
oīs aūt cognitio p̄ficit̄ p assimilationē cognoscētis ad rē
cognitā: ita ꝙ assimilatio dicta ē cā cognitionis: sicut vi-
sus p h̄ qd disponit̄ p spēȝ coloris cognoscit colorē. Pri-
ma ḡ cōparatio entis ad intellm̄ est vt ens itellectui cor
rn̄det: que q̄dē corrn̄dentia adequatio rei ꝛ itellectus dr̄
ꝛ in hoc formalr̄ rō veri p̄ficit̄: hoc est ergo qd addit ve-
rū supra ens. s. ꝯformitatē siue adequationē rei ꝛ intelle-
ctus: ad quā ꝯformitatē vt dictuȝ est seq̄tur cognitio rei:
sic ergo entitas rei p̄cedit rōnē veritatis: sed cognitio est
q̄dā veritatis effectus: ſm hoc ḡ tripliciter veritas ꝛ ve-
rū diffiniri inuenitur. Uno mō ſm id qd precedit rōneȝ
veritatis: ꝛ in quo veꝝ fundat̄: ꝛ sic Aug. diffinit in lib. so
li. veꝝ est id qd est: ꝛ Aui. in. ii. metha. veritas cuiuslibet
rei est ꝓprietas sui esse qd stabilitū est ei: ꝛ q̄dā sic: veruȝ
est idiuisio eē ꝛ eius qd est. Et alio mō diffinit̄ ſm id qd
formaliter rōnē veri p̄ficit: ꝛ sic dicit ysaac ꝙ veritas est
adequatio rei ꝛ intellectus: ꝛ Anselmus in lib. de verita-
te: veritas est rectitudo sola mēte p̄ceptibilis: rectitudo

enī ista ſm adeq̄tionē quādā dr̄:ſm ꝙ phs in.4.metha. dicit ꝙ diffinientes vez̄ dicimus eē qd̄ eſt:aut nō eſſe qd̄ nō eſt. Et tertio mō diffinit̄ vez̄ ſm effectū ꝯſequētē:⁊ ſic diffinit ylarius:ꝙ vez̄ eſt manifeſtatiuū ⁊ declaratiuū eſſe:⁊ Aug. in lib. de vera religio. veritas eſt q̄ oñdit̄ id qd̄ ē:⁊ i eodē:vitas eſt ſm quā de iferiorib⁹ iudicam⁹.

Ad p̄ᵐ **Ad primū** ḡ dr̄ ꝙ diffinitio illa Aug. dat̄ d̄ vo ſꝫ id qd̄ hꝫ fundamētū i re:⁊ nō ſm id q̄ veri rō cōplet̄ in adeq̄tiōe rei ad intellꝫ. Uel dōm ꝙ cū dr̄ vez̄ eſt id qd̄ ē li eſt non accipit̄ ibi ſcd̄ꝫ ꝙ ſignificat actū eſſendi:ſed ſm ꝙ eſt nomē itellectus cōpoſiti.ſ. put ſignificat affirmationē ꝓpōnis: vt ſit ſenſus vez̄ ē id qd̄ eſt.i.cū dr̄ eē de aliquo qd̄ ē: vt ſic:i idē redeat diffinitio
2ᵐ ad p̄ᵐ Aug. cū diffinitiōe phi ſupra iducta. ¶ Ad ſcdm̄ pꝫ ex iā
3ᵐ dictis. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ aliqd intelligi ſine altero pt̄ accipi dupl̄r: vno mō ita ꝙ aliqd intelligat̄ altero nō intellecto:⁊ ſic ea q̄ rōne dn̄t:ita ſe hn̄t ꝙ vnuꝫ ſine altero intelligi pōt:alio mō pōt accipi aliqd itelligi ſine altero qd̄ itelligit̄ eo nō exiſte:⁊ ſic ens nō pōt intelligi ſine vo: q2 ens nō pōt itelligi ſine h ꝙ corrn̄deat vel adequetur intellectui. Sꝫ tn̄ nō opꝫ ꝙ qcūq̄ itelligit rōnē entis intelligat rōnem veri:ſicut nec qcūq̄ intelligit ens itellīt intellectū agentē. ⁊ tn̄ ſine intellectu agente hō nihil pt̄
4ᵐ intelligere. ¶ Ad q̄rtū dōm:ꝙ vez̄ eſt diſpō entis non q̄ſi addēs aliquā nāꝫ:nec q̄ſi exp̄mēs aliquē ſpālē moᵐ entis:ſed aliqd qd̄ gn̄alr̄ iuenit̄ in ente:qd̄ tn̄ noīe entis non exprimit̄: vn̄ nō opꝫ ꝙ ſit diſpō vel corrūpēs vel di
5ᵐ minuēs vel in p̄tē ꝯhēs. ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ diſpō nō accipit̄ ibi ſm ꝙ eſt in genere q̄litatis:ſed ſm ꝙ importat quēdā ordinē:cū.n. illa q̄ ſunt cā alioꝝ eſſendi ſint maxime entia:⁊ illa q̄ ſunt cā veritatis alioꝝ: ſint maxime vera:ꝯcludit phs ꝙ idē eſt ordo alicuius rei in eſſe ⁊ veritate:ita.ſ.ꝙ vbi inuenit̄ qd̄ eſt maxime ens inuenitur qd̄ eſt maxime vez̄:nec eſt h iō q2 ens ⁊ veruꝫ rōne ſunt idē:ſed q2 ex h ꝙ aliqd hꝫ de entitate ſm h natū ē equa
6ᵐ ri intellectui:⁊ ſic rō veri ſeq̄t̄ rōnem entis. ¶ Ad ſextū dōm ꝙ vez̄ ⁊ ens differūt rōne ꝑ hoc ꝙ aliqd eſt in rōne veri qd̄ nō eſt in rōne entis:nō aūt ita ꝙ aliqd ſit i rōne entis qd̄ nō ſit in rōne veri:nec ꝑ eēntiā differūt nec
7ᵐ dr̄ijs oppoſitis abinuicē diſtinguūtur. ¶ Ad ſeptimum dōm ꝙ vez̄ non ē in plus q̄ꝫ ens:ens.n.aliq̄ mō acceptuꝫ dr̄ de nō ente:ſm ꝙ nō ens eſt apprehenſuꝫ ab intellectu vn̄ i.4.metha. dicit phs ꝙ negatio vel ꝑuatio entis vno mō dr̄ ens: vn̄ ēt Aui. dicit in p̄ncipio ſue metha. ꝙ nō pt̄ formari enūciatio niſi de ente:q2 opꝫ illud de q̄ ꝓpō format̄ eē apprehenſuꝫ ſub intellectu:ex quo patet ꝙ oē verum eſt aliquo modo ens.

ad p̄ᵐ in ꝯrium. **Ad primū** Uero eoꝝ q̄ ꝯtra obijciunt̄ dōm: ꝙ iō nō eſt nugatio cum dr̄ ens vez̄:q2 aliqd exprimit̄ noīe veri:qd̄ nō exprimit̄ noīe entis: nō
2ᵐ ꝑꝑ qd̄ re differāt. ¶ Ad ſcdm̄ dōm ꝙ q̄uis iſtū fornicari ſit malū:tn̄ ſcdm̄ h ꝙ hꝫ aliqd de entitate natū eſt cōformari intellectui:⁊ ſm h ꝯſeq̄t̄ ibi rō veri: ⁊ ita pꝫ ꝙ
3ᵐ nō excedit nec excedit̄ ab ente. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ cuꝫ dr̄ diuerſuꝫ eſt eſſe ⁊ qd̄ eſt:diſtinguit̄ actus eēndi ab eo cui actus ille ꝯuenit:rō aūt entis ab actu eēndi ſumitur
4ᵐ nō ab eo cui ꝯuenit actus eſſendi:⁊ iō rō non ſeq̄t̄. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ ſm h veruꝫ eſt poſterius ente:ꝙ rō veri dr̄t
5ᵐ ab entis rōne mō p̄dcō. ¶ Ad q̄ntū dōꝫ ꝙ rō illa deficit in trib⁹:p̄io ꝙ q̄uis tres ille ꝑſone diuiſe re diſtinguantur:appropriata tn̄ ꝑſone non differūt re ſed rōne. Scdo q2 ⁊ ſi ꝑſone realr̄ ab īuicē diſtinguant̄:nō tn̄ realr̄ ab eē diſtinguunt̄: vn̄ nec vez̄ quod appropriat̄ ꝑſone filij ab eē qd̄ ſe tꝫ ex p̄te eſſentie. Tertio q2 ⁊ ſi ens verū vnuꝫ ⁊ bonū magis vniant̄ in deo q̄ꝫ in reb⁹ creatis:nō tn̄ opꝫ ꝙ ex quo in deo rōne diſtinguunt̄ ꝙ in reb⁹ creatis diſtinguant̄ ēt realr̄:h.n. ꝯtingit de illis q̄ non hn̄t ex rōne ſua ꝙ ſint vnū ſꝫ rē:ſicut ſapia ⁊ potētia:q̄ cū in deo ſint vnū in creaturis realiter diſtinguunt̄:ſed ens vez̄: vnū ⁊ bonū ſm ſuā rōnē hn̄t ꝙ ſint vnū: vn̄ vbicūq̄ inueniantur realr̄ vnū ſunt:q̄uis ꝑfectior ſit vnitas illius rei ſm quā vniunt̄ in deo q̄ꝫ illius rei ſm quā vniūtur in creaturis.

Ecūdo q̄rit̄: vtꝝ veritas p̄ncipalius iueniat̄ in intellītu q̄ꝫ in rebus. Et vr̄ ꝙ non: verum.n. vt dcm̄ eſt ꝯuertit̄ cū ente:ſed ens p̄ncipali⁹ p̄ᵒ
inuenit̄ extra aīaꝫ:ḡ ⁊ vez̄. ¶ P̄. res nō ſunt 2ᵐ
in aīa ꝑ ſuā eēntiaꝫ:ſꝫ ꝑ ſuā ſpēm: vt dr̄ in.3. de aīa:ſi ḡ veritas p̄cipalr̄ in aīa iueniatur veritas nō erit eſſentia rei:ſed ſimilitudo vel ſpēs eius: ⁊ veruꝫ erit ſpēs entis exiſtis extra aīam:ſed ſpēs rei exn̄s in aīa nō predicatur de re q̄ eſt extra aīaꝫ:ſicut nec ꝯuertit̄ cū ea: ḡ nec vez̄ ꝯuertit̄ cū ente:qd̄ falſuꝫ eſt. ¶ P̄. oē qd̄ ē in 3ᵐ
aliq̄ ꝯſeq̄tur illud i quo eſt:ſi ergo veritas principaliter eſt in aīa iudiciū de veritate eſt ſm eſtimationē aīe:⁊ ita redibit antiquoꝝ phoꝝ error:q dicebāt oē qd̄ q̄s opinat̄ eſſe vez̄:⁊ duo ꝯdictoria eſſe ſimul vera:qd̄ eſt abſurdū.
¶ P̄. ſi veritas principalr̄ eſt in intellectu opꝫ ꝙ aliqd 4ᵐ
qd̄ ad intellectū veritatis ꝑtineat i diffinitiōe veritatis ponat̄:ſed Aug. hꝰ diffinitiōes reprobat in lib⁰. ſoli. ſicut iſtā: vez̄ eſt qd̄ ita eſt vt vr̄:q2 ſm h non eſſet vez̄ quod nō videt̄:qd̄ pꝫ eſſe falſuꝫ de occultiſſimis lapillis q ſunt in viſceribus terre:⁊ ſilr̄ improbat iſtā: vez̄ eſt quod ita eſt vt cognitiōi vr̄ ſi velit ⁊ poſſit cognoſcēs eē: q2 ſm h non eſſet aliqd vez̄ niſi cognitio vellet vel poſſet cognoſcere:ḡ ⁊ eadē rō eſſet de q̄buſcūq̄ alijs diffinitionib⁹ in q̄bus aliqd ad itellectū ꝑtinēs poneret̄:ergo veritas nō eſt principaliter in intellectu.

Contra phs in.6.metha. nō eſt vez̄ ⁊ falſuꝫ niſi in mēte. ¶ P̄. veritas eſt adeq̄tio rei ⁊ intel- ꝯp̄ᵒ
lectus:ſed hec adequatio nō pōt eſſe niſi i itellectu: ergo 2ᵒ
nec veritas niſi in intellectu.

Reſpondeo dōm ꝙ in illis q̄ dicuntur ꝑ p̄us ⁊ R̄ño
poſterius de multis nō ſemꝑ opꝫ ꝙ id qd̄ ꝑ prius recipit p̄dicationē cōis ſit vt cā alioꝝ:ſꝫ illud in q̄ primo rō illius cōis cōpleta inuenit̄:ſicut ſanuꝫ ꝑ prius dr̄ de aīali:in quo p̄io ꝑfecta rō ſanitatis inuenitur:q̄uis medicina dicat̄ ſana: vt effectiua ſanitatis. Et ideo cū vez̄ dicat̄ de plurib⁹ ꝑ prius ⁊ poſterius: opꝫ ꝙ de illo per prius dicatur:in quo inuenit̄ perfecta rō veritatis. Cōplementū aūt cuiuſlꝫ motus eſt in ſuo termino per opationē aīalis:motus aūt cognitiue virtutis termināt̄ ad aīam:opꝫ.n. vt cognitū ſit in cognoſcēte ꝑ modū cognoſcētis:ſed motus appetitiue virtutis terminat̄ ad res. Et inde eſt ꝙ phs in.3. de aīa ponit circulū quēdā in actibus aīe:ſm.ſ.ꝙ res q̄ eſt extra aīaꝫ mouet intellectū ⁊ res intellecta mouet appetitū. Et appetitus tunc ducit ad h ꝙ ꝑueniat ad rē a q̄ motus incepit. Et q2 bonuꝫ vt ſupra dictū eſt:dicit ordinē ad appetitū: vez̄ aūt ad itellectū: Inde ē ꝙ phs dicit.6.metha. ꝙ bonū ⁊ maluꝫ ſunt in reb⁹: vez̄ ⁊ falſum ſunt in mēte. Res aūt nō dr̄ vera: niſi ſm ꝙ eſt intellectui adeq̄ta: vn̄ ꝑ poſterius inuenit̄ vez̄ in reb⁹:ꝑ prius aūt in intellectu. Sꝫ ſciendū ꝙ res aliter cōparat̄ ad intellectū practicū:aliter ad ſpeculatiuū. Intellectus.n. practicus cāt res: vn̄ eſt menſuratio rerū q̄ ꝑ ipſum fiunt:ſed intellectus ſpeculatiuus q accipit a rebus eſt q̄dāmō motus ab ipſis reb⁹: ⁊ ita res menſurāt ipſꝫ. Ex q̄ pꝫ ꝙ res nālēs ex q̄bus intellectus nr̄ ſciaꝫ accipit mēſurāt itellectū nr̄m: vt dr̄.x.metha. ſꝫ ſunt mēſurate ab intellectu diuino in q̄ ſunt oīa creata:ſicut oīa artificiata in intellectu artificis. Sic ergo intellectus di

diuinus est mēsurās nō mēsuratus: res aūt nālis mēsurās
7 mēsurata: sed intellectus nr̄ est mēsuratus nō mēsurās
qdez res nāles: sed artificiales tm̄. Res ergo nālis inter
duos intellectus ↄstituta fm adequationē ad vtrūqȝ ve
ra dr̄: fm .n. adequationē ad intellectum diuinū dr̄ vera
inquantū iplet hoc ad qd est ordinata p intellectū diui-
nū: vt pȝ p Ans. in lib. de vero. 7 Aug. in lib. de va reli. 7 p
Auic. in diffinitiōe iducta. s. veritas cuiusqȝ rei 7c. Fm āt
adeqtionē ad intellm humanū: dr̄ res vera: inquantum
nata est de se formare veraȝ estimationē: sicut ↄtrio res
false dīr q̄ nate sunt videri q̄ nō sunt aut q̄lia non sunt:
vt dr̄. 5. metha. pma autē rō veritatis p prius inest rei q̄
scda: qȝ pōr est cōparatio ad itellm diuinū q̄ humanū: vn̄
ēt si intellectus humanus nō eēt adhuc res dicerent ve
re in ordine ad intellz diuinū. Sȝ si vterqȝ itellect⁹: qd ē
ipole intelligeret auferri: nllo mō vitatis rō remaneret.

ad pᵐ 1ᵉ **Ad primū** Ergo dōm: q̄ sicut ex dictis pȝ veruȝ
dr̄ p prius de intellectu: 7 p posterius
de re sibi adequata: 7 vtroqȝ mō ↄuertit̄ cū ente: sed di-
uersimode: qȝ fm qd dr̄ de rebus ↄuertit̄ cū ente p pdi-
cationē: oē .n. ens est adequatū itellectui diuino: 7 potēs
sibi adeqre intellectū humanū 7 ecōuerso. Si aūt acci-
piat̄ vez put dr̄ de intellectu sic ↄuertit̄ cū ente qd ē ex̄
aiaȝ: nō p pdicationē: sed p ↄuenientiā: eo q̄ cuilibȝ ve-
ro intellectui opȝ q̄ rńdeat ens aliqd 7 econuerso: 7 p h
3º pȝ solō ad scdz. ¶ Ad tertiū dōm q̄ illō qd est in aliquo
nō seqt̄ illud in q̄ ē nisi qñ cātur ex pncipijs eius: vn̄ lux
q̄ causat̄ in aere ab extrinseco. s. ex sole seqt̄ motuȝ solis
magis q̄ aerē. Silr ēt veritas q̄ in aia causat̄ a rebus nō
seqt̄ estimationē aie: sed existētiaȝ rez: ex eo .n. q̄ res ē vel
4º nō est orō vera vel falsa dr̄ 7 intelligitur silr. ¶ Ad q̄r-
tū dōm: q̄ Aug. loqtur de visiōe intellectus humani a q̄
rei veritas nō depēdet. Sūt .n. multe res q̄ itellectu nr̄o
nō cognoscunt̄: nulla tm̄ res est quaȝ intellectus diuinus
actu non cognoscat: 7 intellectus humanus in potētia: cū
intellectus agēs describat̄ q̄ est oia facere: 7 intellectus
possibilis q̄ est oia fieri. Et ideo in diffinitiōe rei ve pōt
poni visio in actu intellectus diuini. nō aūt visio intelle-
ctus humani nisi in potētia: vt ex dictis patet.

Tertio querit̄ vtrū veritas sit tm̄ in in-
tellectu cōponente 7 diuidente.
pᵐ Et vr̄ q̄ nō: vez .n. dr̄ fm cōparationem en-
tis ad intellectū: sȝ pria opatio q̄ intellectus
compat̄ ad reȝ est fm quā format qditates
rez ↄcipiēdo diffinitiōes eaz: ergo in ista opatione itel-
2º lectus principalius 7 proprius inuenit̄. ¶ P̄. vez ē ade
q̄tio rei 7 intellectus: sed sicut itellectus cōponēs 7 diui-
dēs pōt adeqri reb⁹: ita 7 intellectus intelligēs qditates
rez: ergo vitas nō est tm̄ i itellectu cōponēte 7 diuidēte.
3ᵖ **Contra** .6. metha. dr̄. Vez 7 falsuȝ nō sunt i reb⁹:
sed in mēte: in simplicibus aūt nec etiam
2º qd quid est: est in mente. ¶ P̄. in .3. de aia dr̄ q̄ indiuisi-
biliū intelligētia in illis est in qbus nō est verū 7 falsuȝ.
Rńo **Respōdeo** dōm q̄ sicut verū p prius inuenitur
i intellectu q̄ in rebus: ita etiam per
prius inuenitur in actu intellectus cōponētis 7 diuiden
tis: q̄ i actu intellectus qditates rez formātis. Veri .n.
rō ↄsistit in adeq̄tiōe rei 7 intellectus: idē aūt nō adeqt̄
sibiipsi: sȝ eq̄litas diuersorū ē: vn̄ ibi pmo inuenit̄ rō ve-
ritatis in itellectu: vbi prio itellectus incipit aliqd pro-
priū hr̄e: qd res ex̄ aiam nō hȝ: sed aliqd ei corrńdēs: iter
q̄ adeq̄tio attēdi pōt. Intellectus aūt formās qditates:
nō hȝ nisi similitudinē rei existētis ex̄ aiam: sicut 7 sensus
inquantū accipit spēm rei sensibilis: sȝ qñ incipit iudica
re de re apphēsa: tūc ipȝ iudiciū intellectus ē qddā pro-
priū ei: qd nō inuenit̄ ex̄ in re: sed qñ adeqt̄ ei: qd ē ex̄ in
re: dr̄ iudiciū vez eē: tūc aūt iudicat intellectus de re ap
prehensa qñ dicit q̄ aliqd est vel nō est: qd est itellectus
cōponētis 7 diuidentis: vn̄ 7 phs dicit .6. metha. q̄ cōpō
7 diuisio ē in intellectu: 7 nō in reb⁹. Et ide est q̄ veritas
p prius inuenit̄ in ↄpōne 7 diuisiōe intellectus: secūda-
rio āt dr̄ vez 7 p posterius in intellectu formāte diffini
tiōes: vn̄ diffinitio dr̄ va vel falsa rōne cōpōnis vere vel
false: vt qñ .s. dr̄ esse diffinitio eius cuius nō ē: sicut si dif-
finitio circuli assignet̄ triāgulo: vel ēt qñ ptes diffinitio
nis nō pnt cōponi ad inuicē: vt si dicat̄ diffinitio alicui⁹
rei aialis insensibilis: hec .n. cōpō que iplicat̄ .s. q̄ aliqd
aial ē insensibile est falsa. Et sic diffinitio nō dr̄ vera vl̄
falsa nisi p ordinē ad cōpōnē: sicut 7 res dr̄ vera p ordinē
ad intellm. ¶ Pȝ ergo ex dictis q̄ vez p prius dicit̄ de
cōpōne vel diuisiōe intellectus: scdo de diffinitiōib⁹ rez
fm q̄ in eis iplicat̄ cōpō vera vel falsa: tertio de reb⁹ fȝ
q̄ adequant̄ intellectui diuino vel apte nate sunt ade-
quari intellectui humano: quarto de homine q est elūti-
uus orōnū suaz vel q facit estimatiōeȝ de se vel de alijs
verā vel falsaȝ p ea q̄ dicit vel facit: voces aūt eodē mō
recipiūt vitatis pdicationē sic intellectus q̄s significāt.
Ad primū g dōȝ: q̄ q̄uis formatio qditatis sit p⁹
opatio intellectus: tn̄ p eā nō hȝ intel ad arᵐ
lectus aliqd aliud ppriū qd possit rei adeqri: 7 iō nō est
ibi proprie veritas. Et per hoc patet solutio ad scdm.

Quarto querit̄ vtrū sit vna tm̄ vitas q̄
oia sint va. Et vr̄ q̄ sic. Ansel .n. pᵐ
i lib. de vitate dicit q̄ sicut tps se hȝ ad oia
tpalia: sic vitas ad oia va: sed tps ita se hȝ ad
oia tpalia q̄ ē vnū tm̄ tps: g ita se hēbit vi-
tas ad oia va: q̄ erit tm̄ vna vitas. ¶ Sed dice. q̄ vitas
dr̄ dupl'r: vno mō vt ē ideȝ q̄ entitas rei vt diffinit eam
Aug. i li. soli. vez ē id qd ē: 7 sic opȝ eē plures vitates fm
q̄ plures sunt essentie rez. Alio mō dr̄ put expmit se in
intellectu: put diffinit eā ylarius: vez ē declaratiuū eē:
7 h mō cuȝ nihil possit aliqd manifestare intellectui nisi
fm vtutē prie veritatis diuine: oēs veritates quodāmō
sunt vnū i mouēdo intellm: sic oēs colores sūt vnū i mo
uēdo visuȝ: inquātuȝ mouēt ipm in rōne vnius .s. luminis.
¶ Cōtra. tps est vnū numero oium tpaliuȝ: si g ita se hȝ 2º
vitas ad res veras sicut tps ad tpalia: opȝ oiuȝ veroruȝ
vnā eē numero veritatē: nec sufficit oēs vitates eē vnuȝ
i mouēdo: vel eē in exēplari vnū. ¶ P̄. Ans. i li. de vitate 3ᵐ
sic arguit: si plurium veroz sunt plures veritates: oȝ ve-
ritates variari fm variatiōeȝ veroz: sȝ vitates nō variā
tur p variatiōes rez veraz: qȝ destructis reb⁹ veris vel
rectis adhuc remanet veritas 7 rectitudo: fm quaȝ sunt
vera vel recta: g est vna tm̄ vitas: minoreȝ pbat ex h q̄
destructo signato adhuc remanet rectitudo significatio
nis: qȝ rectū ē vt significet̄ h qd illud signū significabat
7 eadē rōne destructo g̊lȝ vō vel recto eius rectitudo vl̄
veritas remanet. ¶ P̄. in creatis nulla vitas ē id cuius 4ᵐ
est veritas sic veritas hoīs: nō ē hō: 7 veritas carnis non
est caro: sȝ qdlibȝ ens creatū ē vez: g nullū ens creatū ē
vitas: g oīs veritas ē qd icreatū: 7 ē tm̄ vna vitas. ¶ P̄. 5ᵐ
i creaturis nihil ē mai⁹ mēte hu⁹. nisi de⁹: vt dic̄ Aug. sȝ
vitas vt pbat Aug. i li. soli. ē maior mēte hu⁹. qȝ non pōt
dici q̄ sit minor: sic .n. hr̄et mēs humana de veritate iu-
dicare: qd falsuȝ ē: nō .n. de ea iudicat: sȝ fȝ eā: sicut iudex
nō iudicat de lege: sȝ fm legē: vt ipse dic̄ i li. de vera reli.
silr nec ēt pōt dici q̄ sit ei equalis: qȝ aia iudicat oia fm
veritatē: nō aūt iudicat oia fm seipsaȝ: g veritas non est
nisi deus: 7 ita vna tm̄ veritas. ¶ P̄re. Aug. pbat in li. 6ᵐ
83. q. q̄ veritas non percipitur sensu corporis: hoc modo

nihil percipitur sensu corporis nisi mutabile: sed veri-
tas est imutabilis: ḡ sensu non ꝑcipit̃. Silr argui pōt oē
creatū ē mutabile: veritas nō ē mutabilis: ḡ nō ē creatu
7m ra: ḡ est res increata: ḡ est vna tm̄ veritas. ¶ P̄. ibidez
Aug. arguit ad hoc idē h̄ mō. Nullū sensibile ē qđ nō ha
beat aliqd sil'e falso: ita vt vex nosci nō possit: nā vt alia
ꝑtermittā oia q̄ p corpus sentimus ⁊ cū ea nō adsunt sen
sibus: imagines tn̄ eox patimur tāq̄ prorsus adsint ve-
lut in somno vel in furore: s3 veritas nō h3 aliqd sil'e fal-
so: ḡ sensu nō ꝑcipit̃. Silr argui pōt. oē creatū h3 aliquid
sil'e falso: inquātū h3 aliqd de defectu: ḡ nullū creatū3 est
veritas: ⁊ sic est tm̄ vna veritas.

5p° **Contra** Aug. i li°. de vera reli. dicit. Sicut silitudo
est forma siliū: ita veritas est forma vero-
rū: sed pluriū siliu3 plures sunt siltudines: ḡ pluriu3 ve-
2° rox plures sunt veritates. ¶ P̄. sicut ois veritas creata
deriuat̃ a veritate icreata: ⁊ ab ea suā v̄tutē h3: ita oē lu-
mē intelligibile a p̄ria luce deriuat̃ exēplariter ⁊ vi3 ma
nifestādi h3: dicunt̃ tn̄ esse plura lumina itelligibilia vt
p3 p diony°. ḡ ex sili mō ꝯcedēdū est eē plures v̄itates.
3° ¶ P̄. colores q̄uis ex v̄tute lucis moueāt visu3: tn̄ sim-
plr dicunt̃ esse plures ⁊ differentes: ⁊ nō pn̄t dici eē vnu3
nisi s̄m qd: ḡ ⁊ q̄uis oēs v̄itates create se in itellectu exp̄
māt v̄tute p̄rie veritatis: nō tn̄ ex h̄ dici poterūt vna ve-
4° ritas nisi s3 qd. ¶ P̄. sicut veritas creata nō pōt se in in-
tellectu manifestare: nisi v̄tute veritatis increate: ita nul
la potētia creata pōt aliqd agere nisi virtute potētie in-
create: nō tn̄ aliq̊ mō dicimus esse vnā potentiā oiu3 hn̄
tiū potentiā: ḡ nec dōm ē aliq̊ mō eē vnā veritatem oiu3
5° verox. ¶ P̄. deus cōparat̃ ad res i habitudine triplicis
cāe. s. efficientis exēplaris ⁊ finalis: ⁊ pp quādā approp̄a
tionē entitas rex referẽ ad deū vt ad cām efficientē: ve-
ritas vt ad cām exēplarē: bonitas vt ad cā3 finalē: q̄uis
ēt singula pn̄t ad singula referri s̄m locutiōis ꝓprietatē
s3 nō dicimus aliq̊ mō locutiōis esse vnā bonitatē oium
bonox: aut vnā entitatē oium entiū: ḡ nec debemus di-
6° cere vnā veritatē oium verox. ¶ P̄. q̄uis sit vna v̄itas
increata a q̄ oēs veritates create extrahunt̃: nō tn̄ eodē
mō extrahunt̃ ab ipsa: q2 q̄uis ipsa silr se hēat ad oia: nō
tn̄ oia silr se hn̄t ad ipsa3: vt dr̃ in lib. de cāis: vn̄ alio mō
extrahit̃ ab ipsa veritas necessariox ⁊ ꝯtingentiū: sed di
uersus modus imitādi exēplar diuinū facit diuersitate3
7° in reb° creatis: ḡ silr sunt plures veritates create. ¶ P̄.
veritas est adeq̄tio rei ⁊ intellectus: sed diuersox spē nō
pōt eē vna adeq̄tio rei ad intellectum: ḡ cū res vere sint
8° spē diuerse non pōt eē vna veritas oium verorū. ¶ P̄.
Aug. dicit in li. 12. de trinitate. Credendū ē mētis huma
ne nām sic rebus itelligibilib° ꝯnexā vt in q̄da3 luce sui
generis oia q̄ cognoscit intueat̃: s3 lux s̄m quā aia cogno
scit oia est veritas: ḡ veritas est de genere ipsius aie: ⁊ ita
op3 veritatem eē rē creatā: ⁊ ita in diuersis creaturis di-
uerse erunt veritates.

Rn̄o **Respondeo.** dō3 q sicut ex predictis p3 veritas
ꝓprie inuenit̃ in intellectu huma
no vel diuino sicut sanitas in aiali. In rebus aūt alijs in
uenitur p relationē ad intellectū: sicut ⁊ sanitas dr̃ de q-
busdā alijs inquātu3 sūt effectiua vel ꝯseruatiua sanitatis
aialis: ḡ est in itellectu diuino qdē veritas ꝓprie ⁊ p̄rio:
in intellectu vero humano ꝓprie qdē ⁊ scđario: in rebus
aūt improprie ⁊ scđario: q2 nō nisi in respectu ad altera-
trā duax v̄itatū: v̄itas ḡ intellcūs diuini est vna tm̄ a q̄ i
intellcū humano deriuāt̃ plures veritates: sicut ab vna
facie hoīs resultāt plures siltudies i speculo: sicut dicit
glo. sup illud ps̄. Dimi. sunt veri. a fi. ho. veritates autē q̄
sunt in reb° sunt plēs: sicut ⁊ rex entitates: veritas āt que
dr̃ de reb° in cōparatiōe ad intellm̄ hu̅m. est reb° q̊dāmō
accn̄tal̃: q2 posito q intellectus humanus nō eēt nec esse
poss3 adhuc res in sua essentia ꝑmanerent. S3 veritas q̄
dr̃ de eis in cōpatiōe ad intellm̄ diuinū eis insepabiliter
cōicat̃: nō. n. subsistere pn̄t nisi p intell3 diuinū eas in eē
ꝓducētē: p p̄us ēt inest rei v̄itas p cōpatiōe3 ad intellm̄
diuinū q̄3 hu°. cū ad intellm̄ diuinū cōpet̃ q̄si ad cā3: ad
humanū āt q̊dāmō q̄si ad effectū: inquātū intellectus a
reb° sciam accipit. Sic ḡ res aliq̄ p̄ncipali° dr̃ vera i or-
dine ad veritatē intellectus diuini q̄3 in ordine ad veri-
tatē intellect° humani: si ḡ accipiat̃ veritas ꝓp̄e dicta s3
quā oia p̄ncipalr vera sunt: sic oia sunt vera vna v̄itate. i.
v̄itate itellect° diuini: ⁊ sic Ans. de v̄itate loq̃ in lib°. de
v̄itate. Si aūt accipiat̃ v̄itas ꝓp̄e dicta s̄m quā res secū
dario v̄e dicunt̃: sic sunt pluriū verox plures v̄itates in
aiab° diuersis: si āt accipiat̃ v̄itas iproprie dicta s̄m quā
oia dicunt̃ v̄a: sic sunt pluriū verox plures veritates: sed
vnius rei vna ē tm̄ v̄itas. Denominant̃ aūt res v̄e a veri
tate q̄ ē in itellectu diuino vel in intellectu humano sicut
denoiatur cibus sanus a sanitate q̄ est in aiali: ⁊ nō sicut
a forma inherente: s3 a v̄itate q̄ est in ipsa re q̄ nihil ē aliđ
q̄3 entitas itellectui adeq̄ta vel intellm̄ sibi adequās sicut
a forma inherente: sicut cib° denoiat̃ sanus a q̄litate sua
a qua sanus dicitur.

Ad primum ḡ dōm q tp̄s cōpat̃ ad tpalia sicut ad p°m
mēsura ad mēsurata: vn̄ p3 q ans.
loq̃ d illa v̄itate q̄ ē tm̄ mēsura oiu3 rex verarū: ⁊ ista ē
vna tm̄ sicut tp̄s vnū: vt i 2° argu° ꝯcludit̃: veritas aūt q̄
est in itellectu hu°. vel in ipsis reb° nō cōparat̃ ad res sicut
mēsura extrīseca ⁊ cōis ad mēsurata: sed vel sicut mēsu-
ratū ad mēsurā vt est de veritate intellectus humani: ⁊
sic op3 eā variari s̄m varietatē rex: vel sicut mēsura itrī
seca sicut est de v̄itate q̄ est in ipsis reb°: ⁊ has ēt mensuras
op3 plurificari s3 pluralitatē mēsuratox: sicut diuersox
corpox sūt dimēsiōes diuerse. ¶ Scđ3 ꝯcedim°. ¶ Ad 2m
3m dōm q v̄itas q̄ remanet destructis reb° ē v̄itas itelle 3m
ctus diuini: ⁊ hec simplr est vna numero: veritas āt q̄ in
reb° est vel in aia variat̃ ad varietatē rex. ¶ Ad q̄rtu3 4m
dōm q cū dr̃: nulla res ē sua v̄itas: intelligit̃ de reb° que
hn̄t eē cōpletū in nā: sicut ⁊ cū dr̃: nulla res ē suū esse: ⁊ tn̄
eē rei q̄dā res creata ē: ⁊ eodē mō v̄itas rei aliqd creatu3
est. ¶ Ad q̄ntū dōm q veritas s̄m quā aia de oib° indi- 5m
cat est v̄itas p̄ria. Sic. n. a v̄itate intellect° diuini effluūt
in intellm̄ angelicū spēs rex innate s3 q̄s oia cog̃scit: ita
a v̄itate intellect° diuini exēplariter ꝓcedit in intellectū
nr̄m v̄itas p̄mox p̄ncipiox s̄m quā de oib° iudicam°. Et
q2 p eā iudicare nō possum° nisi s3 q ē siltudo p̄rie v̄i-
tatis: iō s3 primā v̄itatē de oib° dicimur iudicare. ¶ Ad 6m
sextū dōm q v̄itas ille imutabil' ē v̄itas p̄ria: ⁊ hec neq3
sensu ꝑcipit̃ neq3 aliqd creatū ē. ¶ Ad 7m dōm q ēt ipa 7m
v̄itas creata nō habet aliquid simile falso: quāuis crea-
tura quelibet aliquid simile falso habeat. In tantum. n.
sil'e aliqd falso creatura habet: inquātū deficiēs ē: sed v̄i
tas non ex ea pte ꝯseq̃t̃ creaturā q̄ deficiēs ē: sed s̄m q a
defectu recedit prime v̄itati conformata.

Ad primū vero eox q̄ 3 obyciunt̃ dōm ē q silitu ad p°m in
do ꝓp̄e inuenit̃ in vtroq3 silium: v̄itas 3rium.
aūt cū sit q̄dā ꝯueniētia intellectus ⁊ rei nō ꝓprie inueni-
tur in vtroq3 s3 in intellectu: vn̄ cu3 sit vnus intellect°. s.
diuinus s̄m cuius ꝯformitatē oia vera dicunt̃: o3 oia eē
v̄a s̄m vnā veritatē: q̄uis i plurib° silibus sint plures di-
uerse similitudines. ¶ Ad scđm dōm q q̄uis lumē itel 2m
ligibile exēplet̃ a lumine diuino: tn̄ lumē ꝓprie dr̃ ēt de
intelligibilibus luminib° creatis: nō aūt veritas ꝓprie
dr̃ de reb° proprie exēplatis ab intellectu diuino: ⁊ iō nō

3º dicimus vnũ lumẽ sicut dicimus vnã veritatem. ¶ Et
similiter dõm est ad tertiũ de coloribus: q2 colores ꝓpe
4º visibiles dicunt: quãuis non videant nisi ꝑ lucez. ¶ Et
5º similiter dõm ad quartũ de potentia. ¶ Et ad qntuz de
6º entitate. ¶ Ad sextũ dõz q͞ ꝗuis res exẽplentur diffor
miter a veritate diuina: non tñ ꝑꝑ hoc excluditur qn res
vna veritate sint vere ⁊ nõ pluribꝰ ꝓpe loqndo: q2 id qđ
diuersimode recipitur in rebꝰ exẽplatis: nõ ꝓprie dr ve
7º ritas: sicut ꝓprie dr veritas in exẽplari. ¶ Ad septimuz
dõm q͞ ꝗuis ea q̃ sunt diuersa spẽ ex pte rez vna adeq̃
tiõe nõ adequentur diuino intellectui: intellectus tñ di
uinus cui oĩa adequantur est vnꝰ. Et ex pte eius est vna
adeq̃tio ad res oẽs: ꝗuis nõ oĩa sibi eodẽ mõ adequẽtur
8º ⁊ iõ mõ ꝑdcõ oĩuz rez veritas ẽ vna. ¶ Ad octauũ dõm
q͞ Aug. loqtur de veritate exẽplata ab ipsa mente diuia
in mẽte nra: sicut similitudo faciei resultat in speculo: ⁊
hꝫ veritates resultãtes in alabꝰ nr̃is a pria veritate sunt
multe vt dictũ est. Uel dõz q͞ vitas prima ẽ q̃dãmõ de
genere alr largo mõ accipiẽdo genus ſm q͞ oĩa intelligi
bilia vel incorpalia vnius generis esse dicunt: ꝑ moduz
quo dr act. xxxvi. Ipsius eniz dei ⁊ nos genus sumus.

Uinto querit. Utrũ aliq̃ alia vitas pre
1º ter primã sit eterna. Et vr q͞ sic.
Ans. n. dicit in monologiõ de veritate enũcia
biliũ loquẽs: siue dicat vitas hr̃e siue non in
telligat hr̃e pncipiũ vel finẽ nullo claudi pt
veritas principio vel fine: sed oĩs veritas intelligit hr̃e
principiũ vel finẽ: vel nõ hr̃e pncipiũ vel finẽ: g͞ nulla ve
ritas clauditur pncipio vel fine: sed oẽ qđ est hꝫ est eternũ
2º g͞ oĩs veritas est eterna. ¶ P. oẽ illud cuius eẽ seqtur ad
destructionẽ sui esse: est eternuz: q2 siue ponat eẽ siue po
nat nõ esse: seqt q͞ erit: ⁊ opz ſm vnũqđq͞ tps ponere de
vnoquoq͞ q͞ sit vel q͞ nõ sit: sed ad destructionẽ verita
tis seqt veritatẽ esse: q2 si veritas non est: veritatẽ nõ eẽ
est vez. ⁊ nihil põt eẽ vez nisi veritate: g͞ veritas ẽ eter
3º na. ¶ P. si vitas enũciabiliũ nõ sit eterna: g͞ erit assigna
re qñ nõ erit enũciabiliũ veritas: sz tũc B enũciabile est
vez: nullã veritatẽ enũciabiliũ eẽ g͞ veritas enũciabiliũ
est: qđ est ɔ̃riũ ei qđ fuit datũ: nõ g͞ põt dici veritatẽ enũ
4º ciabiliũ nõ eẽ eternã. ¶ P. phs ꝓbat in. i. phi. mãm esse
eternã (ꝗuis B sit falsum) ꝑ B q͞ remanet post sui corru
ptionẽ: ⁊ est añ sui generationẽ: q2 si corrũpit ĩ aliqđ cor
rũpit: ⁊ si generat ex aliq̃ generat: illud aũt ex q̃ aliquid
gñat: ⁊ illud ĩ qđ corrũpit est mã: sed silr veritas si pona
tur corrũpi vel generari: seqt q͞ sit añ suã generationem
⁊ post suã corruptionẽ: q2 si generat mutata est de nõ eẽ
in esse: ⁊ si corrũpit mutata est de esse in non esse: qñ aũt
non est veritas vez est dicere veritatẽ nõ eẽ: q͞ vtiq͞ nõ
5º põt eẽ nisi veritas sit: g͞ veritas est eterna. ¶ Preterea:
oẽ qđ nõ põt intelligi nõ eẽ est eternũ: q2 qcqđ põt nõ eẽ
põt intelligi nõ eẽ: sed veritas ẽt enũciabiliũ nõ põt itelli
gi nõ eẽ: q2 intellectus nõ põt intelligere aliqđ nisi intel
ligat illud eẽ vez: g͞ veritas enũciabiliũ ẽ eterna. ¶ P.
ans. sic arguit ĩ monol. cogitet q põt qñ incepit aut qñ nõ
6º fuit B vez. ¶ P. illud qđ est futuz semꝑ fuit futuruz: ⁊
qđ est ꝑteritũ: semꝑ erit ꝑteritũ: sed ex B ꝓpõ de futuro
est vera: q2 aliqđ est futuz: ⁊ ex B ꝓpõ de ꝑterito ẽ vera
q2 aliquid est preterituz: ergo veritas ꝓpõnis de futuro
semper fuit: vt veritas propositionis de ꝑterito semper
7º erit: ⁊ ita nõ solũ veritas prima est eterna: sed multe alie.
¶ P. Aug. dicit in lib. de li. arbi. q͞ nihil magis ẽ eternũ
q͞ rõ circuli: ⁊ duo ⁊ tria eẽ qnq͞: sed hoz veritas est ve
8º ritas creata: ergo alia veritas ꝑter primã veritatẽ ẽ eter
na. ¶ Preterea: ad veritatẽ enũciatiõis nõ reqritur q͞
actu enũciet aliqđ: sed sufficit q͞ sit illud de q̃ põt enũcia
tio formari: sed añq͞ mundus esset fuit aliqđ de q̃ potuit
enunciari ẽt ꝑter deũ: g͞ añq͞ mundus fieret fuit enũcia
biliũ veritas: qcqđ aũt fuit añ mũdũ est eternũ: g͞ enũcia
biliũ veritas est eterna: ⁊ sic idẽ qđ prius: ꝓbatio medie:
mũdus factus est de nihilo. i. post nihil: g͞ añq͞ mundus
esset erat non eẽ: sed enunciatio vera nõ solũ format de
eo qđ est: sed ẽt de eo qđ non est: q2 sicut ɔtingit vere enũ
ciari qđ est eẽ: ita ɔtingit vere enũciari qđ nõ est: nõ esse:
vt dr in prio periarmenias: g͞ añq͞ mundus esset fuit: vñ
vera enũciatio formari potuit. ¶ Preterea: oẽ qđ scitur 9º
est vez dũ scit: sed deꝰ ab eterno sciuit oĩa enũciabilia:
g͞ oĩum enũciabiliũ est veritas ab eterno: ⁊ ita plures ve
ritates sunt eterne. ¶ Sed dice. q͞ ex hoc nõ seqt q͞ illa 10º
sint vera in seipsis: sed in intellectu diuino. ¶ Sed ɔtra:
ſm B opz illa esse vera ſm q͞ sunt scita: sed ab eterno oĩa
sunt scita a deo nõ solũ ſm q͞ sunt in mẽte eius: sed ĩ pro
pria nã existẽtia. eccl. xxiij. dño deo nr̃o añq͞ crearent no
ta sunt oĩa: sicut ⁊ post ꝑfectionẽ cognoscit oĩa: ⁊ ita non
alr cognoscit res postq͞ facte sunt q͞ añ cognouerit: g͞ ab
eterno fuerũt plures veritates nõ solũ in intellectu diui
no sed ẽt ſm se. ¶ P. ſm B dr aliqđ eẽ simplr ſm q͞ est ĩ 11º
sui cõplemẽto: sz rõ veritatis cõplet in intellectu: si g͞ in
intellectu diuino fuerũt ab eterno plura vera simplr cõ
cedendũ est plures eternas esse veritates. ¶ P. sap. i. iu 12º
sticia ꝑpetua est ⁊ imortalis: sed veritas est ꝑs iustitie vt
dicit Tullius ĩ rethorica: g͞ est ꝑpetua ⁊ imortalis. ¶ P. 13º
vlia sunt ꝑpetua ⁊ incorruptibilia: sz vez est maxie vle:
q2 ɔuertit cum ente. g͞ veritas ẽ ꝑpetua ⁊ icorruptibilis. 14º
¶ Sed dice. q͞ vle nõ corrũpit ꝑ se: sed ꝑ accñs. ¶ Sz
ɔ̃: magis dz denoiari aliqđ ꝑ id qđ ɔuẽit ei ꝑ se q͞ per id
qđ ɔuenit ei ꝑ accñs: si igit veritas ꝑ se loquẽdo est ꝑpe
tua ⁊ icorruptibilis: nõ aũt corrũpit ⁊ gñat nisi ꝑ accñs:
simplr ɔcedẽdũ est q͞ veritas vlr dicta sit eterna. ¶ P. 15º
ab eterno deus fuit prior mũdo: g͞ relatio ꝑoritatis ĩ deo
fuit ab eterno: sz posito vno relatiuoz necesse ẽ ponere
⁊ reliquũ: g͞ ab eterno posterioritas fuit mũdi ad deum:
g͞ aliq̃ mõ fuit aliqđ extra deũ ab eterno cui cõpetit veri
tas: ⁊ sic idẽ qđ prius. ¶ Sz dice. q͞ illa relatio priorita
tis ⁊ posterioritatis: nõ est aliqđ in rez nã: sz in rõne tñ.
¶ Cõtra: sicut dicit Boetius in fine de consolõ. deus est 16º
prior mũdo natura: ẽt si mundus semꝑ fuisset: ergo illa
relõ prioritatis est relatio nãe ⁊ nõ rõnis tñ. ¶ Prete 17º
rea: veritas significationis est rectitudo significationis:
sed ab eterno rectũ fuit aliquid significari: ergo veritas
significatiõis fuit ab eterno. ¶ Preterea: ab eterno fuit 18º
vez patrem genuisse filiuz ⁊ spm. s. processisse ab vtroq͞:
sed ista sunt plura: ergo plura vera fuerunt ab eterno.
¶ Sed dice. q͞ ista sunt vera vna veritate: vnde non se
quitur plures veritates eẽ ab eterno. ¶ Sed cõtra. alio 19º
pater est pater ⁊ generat filium: alio filius est filius ⁊ spi
rat spm sanctũ: sed eo quo pater est pater hec ẽ vera: pater
generat filium: vel pater est pater: eo aũt quo filius est fi
lius: hec est vera: filius est genitus a patre: ergo huiusmo
di propositiones non sunt vna veritate vere. ¶ Prete 20º
rea: quãuis homo ⁊ risibile ɔ̃uertant: tamen non est ea
dem veritas vtriusq͞ istarum propositionum: homo est
homo: ⁊ homo ẽ risibile: propter hoc q͞ nõ est eadez pro
prietas quaz predicat hoc nomẽ homo ⁊ quã predicat B
nomen risibile: similiter non est eadem proprietas quã
importat hoc nomẽ pater ⁊ hoc nomen filius: ergo nõ est
eadem veritas dictarum propositionum. ¶ Sed dice. 21º
q͞ iste propositiones non fuerunt ab eterno. ¶ Sed cõ
tra. qñdocũq͞ est intellectus qui potest enunciare põt
esse enunciatio: sed ab eterno fuit intellectus diuinus in
telligens patrem esse patrẽ ⁊ filium esse filium: ⁊ ita enũ

ciãs ſiue dicens:cū ſꝫ Anſ.idem ſit ſummo ſpiritui di
cere qȝ intelligere:ꝗ enūciatiões ꝑdicte fuerūt ab eterno.
3a **Sed contra.** Nullū creatū ē eternū:oīs veritas
preter pmā eſt creata: ergo ſola ve
2° ritas prima eſt eterna. ¶ Preterea.ens ⁊ verū conuertū
tur:ſꝫ ſolū vnū ens ē eternū:ergo ſola vna vitas ē eterna.
R̃ño **Reſpondeo** dōm:ſicut prius dictum eſt veritas
adeq̃tionē ⁊ cōmēſurationē iportat
vñ ſm hoc denoīatur aliqd verū ſicut ⁊ denoīatur aliqd
cōmenſuratū: menſuratur aūt corpus menſura intrinſe
ca:ſicut linea vel ſuperficie vel profunditate: ⁊ menſura
extrinſeca ſicut locatum loco ⁊ motus tpe ⁊ pannus vl
na:vñ ⁊ põt aliqd denoīari verū dupliciter:vno mõ a ve
ritate inherente:alio mõ ab extrinſeca veritate: ⁊ ſic de
noīantur oēs res vere a prima veritate:⁊ qꝛ veritas que
eſt in itellectu menſuratur a rebus ipſis:ſequit̃ ꝙ nõ ſo
lū veritas rei:ſed ēt veritas intellectus vel enunciatiõis
q̃ intellectū ſignificat a veritate pma denoiētur. In hac
aūt adeq̃tione vel cõmenſuratione intellectus ac rei nõ
reqrit̃ ꝙ vtrūq; extremoꝝ ſit in actu. Intellectus.n.nr̃
põt nūc adeq̃ri his q̃ in futurū erunt:nunc aūt non ſunt:
alr̃ non eſſet hec vera:antechriſtus naſcet̃:vñ hec deno
minatur vera a veritate que eſt in intellectu tñ:etiā qñ
non eſt res ipſa:ſilr̃ ēt intellectus diuinus adequari po
tuit ab eterno his que ab eterno non fuerunt: ſed in tēpo
re ſunt facta:⁊ ſic ea que ſunt in tpe denoīari pñt vera ab
eterno a veritate eterna. Si aūt accipiamus veritatē ꝓ
veritate creatoꝝ veroꝝ eis inherēte:quā inuenimus in
rebus ⁊ in intellectu creato:ſic veritas nõ eſt eterna nec
reꝝ:nec enunciabiliū:cū ipſe res vel itellectus qbus ve
ritates inherent nõ ſint ab eterno. Si aūt accipiat̃ veri
tas veroꝝ creatoꝝ qua denoiant̃ oīa vera ſicut extrinſe
ca menſura:que eſt veritas prima:ſic oium ⁊ reꝝ ⁊ enun
ciabilium ⁊ intellectuū:veritas eſt eterna:⁊ hꝰ veritatis
eternitatē venat̃ Aug.in lib.ſoliloqui.⁊ Anſ.i monol̃.vñ
Anſ.dicit in lib.de veritate. Intelligere potes quõ ſum
mā veritatē in meo monol̃.probaui non hr̃e principium
vel finē ꝑ veritatē orõnis. Hec aūt veritas pria non põt
eē de oībus niſi vna. In intellectu.n.nr̃o non diuerſifica
tur veritas niſi dupliciter:vno mõ ꝓp diuerſitatē cogni
toꝝ de qbus diuerſas hꝫ ꝯceptiões:qs diuerſe veritates
in aīa ꝯſequunt̃:alio mõ ex diuerſo mõ intelligendi: cur
ſus.n.ſortis eſt res vna.ſꝫ aīa q̃ cõponēdo ⁊ diuidēdo co
intelligit tpe:vt dr̃ i.3.de aīa:diuerſimode intelligit cur
ſum ſortis:vt pñtem pteritū ⁊ futuꝝ:⁊ ſm h̃ diuerſas cõ
ceptiões format in qbus diuerſe veritates inueniuntur:
veꝝ aūt diuerſoꝝ modoꝝ diuerſitatis inueniri non põt
in diuina cognitione:nõ.n.de diuerſis rebꝰ diuerſas co
gnitiones hꝫ:ſed vna cognitione cognoſcit oīa:qꝛ ꝑ vnitꝫ
ſcꝫ ꝑ eſſentiā ſuā cognoſcit.non ſingulis ſuā cognitionez
immittens:vt dicit Diony.i li.de di.no. Silr̃ eius cognitio
non ꝯcernit aliqȝ tps cū eternitate mēſuret̃ q̃ abſtrahit
ab omni tempore omne tempus continens:vnde relinq
tur ꝙ non ſunt plures veritates ab eterna ſed vna tātū:
Ad 1m **Ad primū** ḡ dōm:ꝙ ſicut Anſ. ſeipſuꝫ exponit in
liꝰ de veritate: iõ dixit ꝙ veritas enū
ciationis nõ claudit̃ principio ⁊ fine: nõ ꝙ abſq; princi
pio orõ fuerit:ſed qꝛ non põt intelligi qñ illa orõ eſſet ⁊
veritas illi deeſſet;illa.ſ.orõ de q̃ agebat q̃ ſignificat̃ ſe
aliquid eſſe futuꝝ:vñ ꝑ hoc appꝫ ꝙ noluit aſtruere veri
tatē inherentē rei create vel orõnez eſſe ſine principio ⁊
fine:ſed veritatem primā a qua ſicut a menſura extrinſe
2m ca enūciatio vera dr̃. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ extra aīaꝫ duo
inuenimus.ſ.reꝫ ipſam ⁊ priuationes ⁊ negationes rei:q̃
qdē duo nõ eodē mõ ſe hñt ad veritatē:qꝛ non codeꝫ mõ

ſe hñt ad intellm. Res.n.ipſa ex ſpē quā hꝫ diuino intel
lectui adeq̃tur:ſicut artificiat̃ arti:⁊ ex virtute eiuſdem
ſpēi nata eſt ſibi intellectū nrm adeq̃re:inquantū ꝑ ſimi
litudinē ſui receptā in aīa cognitionē de ſe facit. Sꝫ non
ens extra aīam ꝯſideratū neq; hꝫ aliqd:vñ intellectui di
uino equet̃:neq; vñ cognitionē ſui faciat in itellectu nr̃o
vñ ꝙ intellectui cuicūq; equet̃ nõ eſt:ex ſeipſo non ente:
ſed ex ipſo intellectu q rõnez non entis accipit in ſeipſo.
Res aūt q̃ eſt aliqd poſitiuū extra aīaꝫ:hꝫ aliqd in ſe vñ
vera dici poſſit:nõ aūt ita eſt nõ eſſe rei: ſed qcqd ei attri
buit̃ eſt ex pte intellectus:cū dicit q̃ veritatē non eſſe:eſt
veꝝ:cū veritas que hic ſignificat̃ ſit de nõ ente:nihil hꝫ
niſi in intellectu. Vñ ad deſtructionē veritatis q̃ eſt i re:
nõ ſeqtur niſi eſſe veritatis que eſt in itellectu. Et ita pꝫ
ꝙ ex hoc non põt ꝯcludi niſi veritas q̃ eſt in intellectu q̃
eſt eterna:⁊ opꝫ vtiq; ꝙ ſit in itellectu eterno:⁊ hec ē ve
ritas eterna. Vñ ex ꝑdicta rõne oñditur ſola veritas pri
ma eſſe eterna. ¶ Et ꝑ hoc pꝫ ſolo ad tertium ⁊ ad q̃rtū. 3m.⁊4m
¶ Ad qntū dōm ꝙ nõ põt intelligi ſimplr̃ veritatē non 5m
eſſe:põt tñ itelligi nullā veritatē creatā eē:ſicut ⁊ põt in
telligi nullā creaturā eſſe: intellectus.n.põt itelligere ſe
non eſſe:⁊ ſe nõ intelligere:q̃uis nõ intelligat ſine hoc ꝙ
ſit vel intelligat:non.n.opꝫ ꝙ qcqd intellectus intelligē
do hꝫ:intelligendo intelligat:qꝛ nõ ſemꝑ reflectit̃ ſupra
ſeipſuꝫ:⁊ non eſt incõueniens ſi veritatē creatā ſine qua
nõ põt intelligere:intelligat non eſſe. ¶ Ad ſextū dōm: 6m
ꝙ id qȝ eſt futuꝝ inquātū ē futuꝝ non eſt: ⁊ ſilr̃ pteritū
inquantū hꝰ. Unde eadē eſt rõ de vitate pteriti ⁊ futuri
ſicut ⁊ de veritate non entis: ex q̃ non põt ꝯcludi eterni
tas alicuius veritatis niſi prime vt dictū eſt. ¶ Ad ſepti 7m
mū dōm:ꝙ verbū Aug.eſt intelligendū ꝙ illa ſunt eter
na:ſm ꝙ ſunt in mente diuina: vel accipit̃ eternū ꝓ ꝑpe
tuo. ¶ Ad octauū dōꝫ:ꝙ q̃uis enūciatio vera fiat de en 8m
te ⁊ de non ente:nõ tñ ens ⁊ non ens eodem mõ ſe hñt ad
veritatē:vt ex dictis pꝫ:ex qbus pꝫ ēt ſolo eius qȝ obyci
tur. ¶ Ad nonū dōm ꝙ ab eterno ſciuit deus plura enū 9m
ciabilia:ſꝫ tñ illa plura ſciuit vna cognitiõe. Vñ ab eter
no non fuit niſi vna veritas:ꝑ quā diuina cognitio vera
fuit de rebus pluribus futuris i tpe. ¶ Ad decimū dōꝫ 10m
ꝙ ſicut ex ꝑdictis pꝫ itellectus nõ ſolū adeq̃tur his que
ſunt actu:ſed ēt his que actu nõ ſunt; pcipue intellectus
diuinus:cui idē eſt pteritū ⁊ futuꝝ:vñ q̃uis res non fue
rit ab eterno in propria nã: intellectus tñ diuinus fuit
adequatus rebus in propria nã futuris in tpe: ⁊ ideo ve
rā cognitionē habuit ab eterno de rebꝰ ēt in propria nã:
q̃uis reꝝ veritates ab eterno non fuerint. ¶ Ad vnde 11m
cimuꝫ dōm ꝙ quāuis rõ veritatis cõpleat̃ in intellectu:
nõ tñ rõ rei in intellectu cõplet̃. Vñ quāuis ꝯcedat̃ ſim
pliciter ꝙ veritas reꝝ oīum fuit ab eterno ꝑ h̃ ꝙ fuit in
itellectu diuīo:nõ tñ põt ꝯcedi ſimplr̃ ꝙ res vere fuerūt
ab eterno ꝑ h̃ ꝙ fuerūt in intellectu diuino. ¶ Ad duo 12m
decimū dōm:ꝙ illud intelligit̃ de iuſtitia diuina. Vel ſi
intelligat̃ de iuſtitia humana:tunc dr̃ eſſe ꝑpetua ſicut ⁊
res nãles dicunt̃ eſſe ꝑpetue:ſicut dicimus ꝙ ignis ſem
per mouet̃ ſurſuꝫ ꝓp inclinationē nãe niſi impediatur:⁊
qꝛ virtus vt dicit Tullius eſt habitus in moduꝫ nãe rõni
ꝯſentaneus:quātū ex nã virtutis eſt hꝫ indeficientē in
clinationē ad actū ſuū quāuis aliqñ impediat̃:⁊ ideo ēt
in pncipio digeſtoꝝ dr̃ ꝙ iuſtitia eſt ꝯſtās ⁊ ꝑpetua volū
tas vnicuiq; ius ſuū tribuēs. Et tñ veritas de q̃ nūc loq
mur nõ eſt ps iuſtitie:ſed veritas q̃ eſt in confeſſionibus
in iudicio faciēdis. ¶ Ad 13m dōꝫ:ꝙ h̃ ꝙ dr̃ vl̃e ꝑpetuū 13m
eſſe ⁊ incorruptibile. Aui.dupl̃r exponit:vno mõ vt dica
tur eſſe ꝑpetuū ⁊ incorruptibile:rõne pticulariū: q̃ nūq;
iceperunt nec deficiēt ſm tenentes eternitatē mūdi: qua

tio.n.ad h est fm phos:vt saluet ꝑpetuuz eē in spē:qd in
indiuiduo saluari nō pōt. Alio mō vt dicat esse ꝑpetuū:
q2 nō corrūpit ꝑ se:sed ꝑ accñs ad corruptionē īdiuidui.
14m ℂ Ad.14m. dōm ꝙ aliqd attribuit alicui ꝑ se dupl'r:vno
mō positiue:sicut igni attribuit ferri sursum:⁊ a tali ꝑ se
magis denoiat aliqd ꝙ ab illo qd ē ꝑ accñs:magis.n.di
cimus ignē sursum ferri ⁊ eē eoꝝ q̄ sursum ferunt ꝙ eo
rum que deorsum:quāuis ignis ꝑ accñs aliqñ deorsuz fe
rat:vt pz in ferro ignito. Aliqñ attribuit ꝑ se rōne remo
tiōis:ꝑ h.s.ꝙ remouent ab eo illa q̄ nata s.nt ꝯ 'iā dispō
nē īducere. Vñ si ꝑ accñs aliqd eoꝝ adueniat illa dispō
ꝯria simpl'r enūciabit:sic vnitas ꝑ se attribuit māe pmē:
nō ꝑ pōnē alicuius forme vnitatis:sz ꝑ remotionē forma
rū diuersificantiū. Vñ qñ adueniūt forme distinguētes
māṁ magis simpl'r dicimus esse plures mās ꝙ vnam:⁊
sic est in ꝓposito:non.n.dr vl'e icorruptibile q̄si hēat ali
quā formā incorruptiōis:sed q2 nō ꝯueniunt ei fm se di
spōnes mā'les q̄ sunt cāe corruptiōis in indiuiduis:vnde
15m vl'e in reb' ex̄ns simpl'r dr corrūpi in hoc ⁊ in illo. ℂ Ad
15m dōm:ꝙ cū oia alia genera inquātuz hm̄ aliqd ponant
in reꝝ nā:quātitas.n.ex h ipso ꝙ quātitas est aliqd dic:
sola relo non hz ex h ꝙ est hm̄ ꝙ aliqd ponat in reꝝ natu
ra:q2 non ꝑdicat aliqd:sed ad aliqd. Vñ q̄dā inueniunt
relōnes q̄ nihil in reꝝ nā ponunt:sed in rōne tm̄:qd qdē
q̄druplicit ꝯtingit vt ex dictis phi ⁊ Aui.hri pōt. Vno
mō qñ aliqd ad seipm refert:vt cū dicimus idē eidē idē:
si.n.hec relo aliqd in reꝝ nā poneret additū ei qd dr idē:
esset in infinitū procedere in rebus:q2 ipsa relatio ꝑ quā
aliq̄ res diceret eadē:esset eadē sibi ꝑ aliā relatione:⁊ sic
in infinitū. Scdo qñ ipsa relatio ad aliquid refert. Non
enim pōt dici ꝙ pn̄itas referat ad subiectū suū ꝑ aliam
relationē mediam:q2 illa ēt media relatio indigeret alia
media relatione:⁊ sic in infinituz. Unde illa relo q̄ signi
ficat in cōparatione pn̄itatis ad subiectū non dr in reꝝ
nā sed in rōne tm̄. Tertio qñ vnū relatiuoꝝ pendet ex al
tero ⁊ non econuerso:sicut scia depēdet a scibili ⁊ nō ecō
uerso:vñ relo scie ad scibile est aliqd in reꝝ nā: non relo
scibilis ad sciam:sed in rōne tm̄. Quarto qñ ens compa
tur ad nō ens:vt cū dicimus ꝙ nos sumus priores his q
futuri sunt post nos:alias sequeret ꝙ possent esse infini
te relōnes in eodē:si gñatio in infinitū procederet in fu
turū. Ex duobus igit vltimis appz ꝙ relo illa ꝑoritatis
nihil ponit in reꝝ nā:sed in intellectu tm̄:tū q2 deus non
dependet a creaturis:tū q2 talis prioritas dicit compara
tionē entis ad nō ens. Vñ ex h non seq̄retur ꝙ sit alia vi
tas eterna nisi in intellectu diuino q solus eternus est:⁊
16m hec ē vitas prima. ℂ Ad 16m. dōm ꝙ quāuis deus nā sit
ꝑor oibus creaturis:nō tm̄ seq̄tur ꝙ illa relo sit relo nāe:
sed q2 intelligit ex ꝯsideratione nāe ei' qd prius dr ⁊ ei'
qd posterius:sicut ⁊ scibile dr prius nā ꝙ scia: q̄uis relo
17m scibilis ad sciam nō sit in reꝝ nā. ℂ Ad 17m dōm ꝙ cum
dr significatiōe nō existēte rectū est aliqd significari ve
rū est fm ordinationē rerū in intellectu diuino existem:
sicut archa non existe rectū est archam cooꝑculū hre fm
ordinationē artis in artifice. Vñ nec ex h hri pōt ꝙ alia
18m veritas sit eterna ꝙ prima. ℂ Ad 18m dōz ꝙ rō veri fun
dat supra ens:q̄uis aūt in diuinis ponant plures ꝑsone
vel proprietates:non tm̄ ibi ponit nisi vnū esse:q2 esse in
diuinis nō nisi essentialiter dr:⁊ oium istoꝝ enūciabiliū
patrē eē vel generare:filiū esse vel genitū eē:fm ꝙ ad rē
referuntur est veritas vna:q̄ est veritas prima ⁊ eterna.
19m ℂ Ad 19m dōm ꝙ quāuis alio pr̄ sit pr̄:⁊ filius sit filius:
q2 hoc est paternitate:illud filiatione:tm̄ idē est quo pr̄ ē
⁊ quo filius ē: q2 vtrūq3 est ꝑ essentiā diuinā que vna ē:
rō aūt veritatis nō fundat sup rōnez pn̄itatis ⁊ filiatio
nis inquātū hm̄:sed sup rōnem entitatis: pn̄itas autem
⁊ filiatio sunt vna essentia:⁊ ideo vna ē veritas vtriusq3.
ℂ Ad 20m dōm ꝙ proprietas quā predicat h nomē hō: 20m
⁊ h nomē risibile:nō est eadē ꝑ essentiā: nec hz vnū esse
sicut est de pn̄itate ⁊ filiatione:⁊ ideo nō est sile. ℂ Ad
21m dōm ꝙ intellectus diuinus quantūcūq3 diuersa non 21m
cognoscit nisi vnica cognitiōe:ēt que in seipsis habēt di
uersas veritates. Unde multo amplius nō cognoscit ni
si vna cognitiōe oia hm̄ que de personis intelligunt. Un
de etiam omnium eorum non est nisi vna veritas.

Exto querit. Utrū veritas creata sit im
mutabilis. Et vr ꝙ sit imutabilis. 1m
Ans.in lib.de veritate dicit. Uideo hac rōne
ꝓbari veritatē imobilē ꝑmanere: premissa āt
rō fuit de vitate significatiōis: vt ex ꝑmissis
appz:q̄ veritas enūciabiliū est imutabilis: ⁊ eadē ratiōe
veritas rei. ℂ P̄.si veritas enūciatiōis mutat:maxime 2m
mutat ad mutationez rei:sed re mutata veritas ꝓpōnis
manet:q̄ vitas enūciatiōis ē imutabilis: ꝓbatio medie:
veritas fm Ans.est rectitudo quedā inquantū implet h
qd accepit in mēte diuina:sed hec propō.sortes sedet.ac
cepit in mente diuina vt significet sessionē sortis:quā si
gnificat ēt sorte non sedente: q̄ ēt sorte non sedente ma
net in ea veritas:⁊ ita veritas predicte propōnis nō mu
tat ēt si res mutet. ℂ Preterea.si veritas mutatur hoc 3m
non pōt esse nisi mutatis his qbus vera inest: sicut nec
alique forme mutari dicunt nisi suis subiectis mutatis:
sed veritas non mutat ad mutationē verorū: q2 destru
ctis veris adhuc remanet veritas:vt Aug.⁊ Ans.ꝓbant:
q̄ veritas ē oino imutabilis. ℂ Preterea. veritas rei est 4m
cā veritatis ꝓpōnis:ex eo.n. ꝙ res est vel non est dr oro
vera vel falsa:sed veritas rei est imutabilis: q̄ ⁊ veritas
ꝓpōnis:ꝓbatio medie. Ans.in lib.de veritate ꝓbat veri
tatē enūciatiōis imobilē ꝑmanere fz ꝙ implet illud qd
accepit in mente diuina:sed singl'r q̄libet res implet illd
qd accepit in mēte diuina vt haberet: ergo cuiuslibet rei
veritas est imutabilis. ℂ P̄.illud qd manet oī mutatio 5m
ne facta nunq̄ mutat:in alteratiōe.n.colorū non dicim'
superficiem mutari:q2 manet q̄libet mutatiōe coloꝝ fa
cta:sed veritas manet in re q̄libet mutatiōe rei facta: q2
ens ⁊ veꝝ ꝯuertunt:q̄ veritas est imutabilis. ℂ P̄.vbi 6m
est eadē cā:⁊ effectus idē:sed eadē est cā veritatis haruz
triū ꝓpōnum:sortes sedet: sortes sedebit: sortes sedit.s.
sortis sessio:q̄ eadē est veritas:sed si vnū triū ꝑdictorum
est veꝝ:opz sil'r alterū duoꝝ semꝑ eē veꝝ: si.n aliquādo
est veꝝ:sortes sedet:semꝑ fuit veꝝ:⁊ erit verū: sortes se
dit:vel sortes sedebit:q̄ vitas vna triū ꝓpōnū semꝑ vno
mō se hz:⁊ ita ē imutabilis:⁊ eadē rōne q̄libet alia vitas.

Sed contra. Mutatis cāis mutant effectus: sz 3
res que sunt causa vitatis propōnis
mutantur:ergo ⁊ propositionum veritas mutatur.

Respondeo dōz:ꝙ aliquid dicit mutari dupl'r. Rño
Uno mō q2 est subiectū mutatiōis
sicut dicim' corpus eē mutabile:⁊ sic nulla forma est mu
tabilis:⁊ sic dr ꝙ forma est inuariabili essentia ꝯsistens:
vnde cū veritas significet ꝑ modū forme ꝑsens qd non
est:an veritas sit imutabilis h mō:alio mō dr aliqd mu
tari.q2 fm ipm fit mutatio:sic dicim' albedinē mutari:
q2 fm ipsaz corpus alterat:⁊ sic querit de veritate an sit
mutabilis. ℂ Ad cuius euidentiā sciendū est ꝙ illd fm
qd est mutatio:quādoq3 qdē mutari dr:qñq3 aūt nō: qñ
enim est inherēs ei qd mutat fm ipsuz:tūc ⁊ ipsuz muta
ri dr:sic albedo vel quātitas mutari dicunt: qñ aliqd fz
ipsa mutat:eo ꝙ ipsamet fm hāc mutationē succedūt si
biinuicē in subiecto:qñ aūt illd fm qd aliqd mutari dr

est extrinsecū:tunc in illa mutatione nō mutat̄:sʒ imobi le p̄seuerat:sicut locus non dr̄ moueri qn̄ aliqd ſm locū mouet̄. Un̄ ꝛ in.4.phi.dr̄ ꝙ loc⁹ est imutabilis termin⁹ ꝯtinētꝭ:eo ꝙ p localē motū n̄ dr̄ eē successio locoꝝ i vno locato:sed magis successio locatoꝝ in vno loco. Sed formaꝝ inherentiū q̄ mutari dicunt̄ ad mutationē subiecti duplex est mutationis modus:alr̄.n.dicunt̄ mutari forme gn̄ales ꝛ aliter forme sp̄ales: forma.n.sp̄alis post mutationē nō remanet eadē:nec ſm esse:nec ſm rōnē:sicut albedo facta alteratione nullo mō manet:sed forma generalis facta mutatione remanet eadē ſm rōnē:sed non scdm esse:sicut facta mutatiōe de albo in nigrum:manet idem color ſm cōem rōnē coloris:sed non eadē coloris sp̄ēs:dictū est aūt superius ꝙ aliqd denolatur veꝝ veritate prima quasi mēsura extrinseca:sed veritate inherēte q̄si mensura intrinseca. Un̄ res create variant̄ qdē in pticipatione veritatis prime. Ipsa aūt veritas prima ſʒ quā dicunt̄ vera:nullo mō mutat̄. Et h̄ est qd̄ Aug. dicit in li° de libe.ar.mētes nr̄e aliqn̄ plus:aliqn̄ minus vidēt de ipsa veritate:sed ipsa in se manēs nec proficit nec deficit. Si aūt accipiamus veritatē inherentē rebus: sic veritas mutari dr̄ ſm ꝙ aliq̄ ſm veritateʒ mutant̄. Un̄ vt prius dictū est:veritas in creaturis inuenitur in duob⁹: in rebus ipsis ꝛ in intellectu:veritas.n.actionis sub veritate rei cōprehendit̄:vt veritas enūciationis sub veritate intellectus quā significat:res aūt dr̄ vera p cōparationē ad itellectū diuinū ꝛ humanū. Si ḡ accipiat̄ veritas rei ſm ordinē ad intellectū diuinū:tunc qdē mutat̄ veritas rei mutabilis in aliā veritatē nō in falsitatē:veritas enim est forma maxīe generalis:cū veꝝ ꝛ ens ꝯuertant̄: vn̄ sic̄ facta qualibet mutatiōe res remanet ens:quāuis ſm aliā formā p quam hʒ esse:ita semp remanet vera:sʒ alia veritate:qꝛ quācūqꝫ formā vel ēt priuationē p mutationē acq̄rat:ſm eam diuino intellectui cōformat̄:qui eā ita cognoscit vt est ſm quācūqꝫ dispōnē. Si aūt ꝯsideret̄ veritas rei in ordine ad intellectū humanū vel ecōuerso:tūc qn̄qꝫ fit mutatio de veritate in falsitateʒ:qn̄qꝫ aūt de vna veritate in aliā:cum.n.veritas sit adeq̄tio rei ꝛ intellectus: ab eq̄lib⁹ aūt si eq̄lia tollant̄ adhuc eq̄lia remanēt:quāuis non eadē quantitate:opʒ ꝙ qn̄ silr̄ mutatur intellectus ꝛ res:remaneat qdē veritas sed alia:sic̄ si sorte sedēte intelligat̄ sortē sedere:ꝛ eo postmodū non sedēte intelligat̄ non sedere:sed qꝛ ab vno eq̄liū si aliqd tollat̄ ꝛ nihil a reliq̄:vel si ab vtroqꝫ ineq̄lia tollant̄ necesse est ineq̄litatē ꝓuenire:q̄ se hʒ ad falsitatē sicut eq̄litas ad veritatē:inde est ꝙ si itellectu v̄o exn̄te mutetur res nō mutato intellectu vel ecōuerso:aut vtrūqꝫ mutetur sed nō silr̄:ꝓuenit falsitas:ꝛ sic erit mutatio de v̄itate in falsitate:sicut si sortem exn̄te albo:intelligat̄ albus eē:verus est intellectus:si aūt postea intelligit eū nigruʒ sorte albo remanente:vel ecōuerso sorte mutato in nigredinē adhuc albus intelligat̄:vel eo mutato i pallorē intelligat̄ esse rubeus:erit falsitas in itellectu. Et sic pʒ q̄liter veritas mutat̄:ꝛ q̄liter nō mutatur.

Ad pm Ad primum. ḡ dōm ꝙ Ans. loqtur de veritate: prout ſm eā oia dicunt̄ vera tāq̄ mensura extrinseca. ¶ Ad scdm dōʒ:ꝙ qꝛ intellectus re
2m flectit̄ in seipsuʒ ꝛ intelligit se sicut ꝛ alias res vt dr̄ in.3. de aia:ideo que ad intellectū ptinent ſm ꝙ ad rōnē veritatis spectāt:pn̄t duplr̄ ꝯsiderari. Uno mō ſʒ ꝙ sunt res q̄dā: ꝛ sic eodē mō dr̄ de eis veritas sicut de alijs rebus: vt sicut res dr̄ v̄a:qꝛ implet h̄ qd̄ accepit in mēte diuina retinēdo nām suā:ꝛ ita enūciatio v̄a dicat̄ retinēdo nām suā q̄ est ei dispēsata in mēte diuina:nec pōt ob ea remoueri enūciatione ipsa manēte. Alio mō ſm ꝙ ꝯpant̄ ad res intellectas:ꝛ sic dr̄ enunciatio vera qn̄ adeq̄tur rei:ꝛ talis veritas rei mutat̄ vt dictū est. ¶ Ad tertiū dōʒ:ꝙ 3m
veritas q̄ remanet destructis rebus veris est veritas prima:q̄ ēt rebus mutatis non mutatur. ¶ Ad quartū dōʒ 4o
ꝙ manente re non pōt fieri circa eā mutatio quantuʒ ad ea que sunt sibi essentialia:sicut enūciationi est essentiale vt significet illud ad qd̄ significādū est instituta. Unde nō seqtur ꝙ veritas rei nullo mō sit mutabilis:sed ꝙ sit imutabilis quātum ad essentialia rei manente re. In q̄bus aūt accidit mutatio rei p corruptionē quantuʒ ad accn̄tia:mutatio accidere pōt ēt manente re: ꝛ ita quātū ad accn̄talia pōt fieri mutatio veritatis rei. ¶ Ad q̄ntū 5m
dōm ꝙ facta ol mutatione manet veritas:sed non eadē: vt ex predictis patet. ¶ Ad sextuʒ dōm:ꝙ idēptitas ve 6o
ritatis:nō tn̄ dependet ex idēptitate rei:sed ēt ex idēptitate intellectus:sic̄ ꝛ idēptitas effectus dependet ex idēptitate agētis ꝛ patiētis:quāuis aūt sit eadē res q̄ significat̄ illis trib⁹ ꝓpōnibus:non tn̄ est idē intellectus earū: qꝛ in compositione intellectus adiūgitur tempus: vnde ſm variationem temporis sunt diuersi intellectus.

SEptimo q̄rit̄. Utrū veritas in diuinis dicat̄ essentialiter vel ꝑsonaliter. Et vr̄ ꝙ dicat̄ personalr̄:quicqd.n.in di pº
uinis importat relationē p̄ncipij ꝑsonaliter dr̄:sed veritas ē h̄:vt pʒ p Aug. in lib. de vera reli. vbi dicit ꝙ veritas diuina ē sūma similitudo p̄ncipij sine vlla dissimilitudine:vn̄ falsitas orit̄:ḡ veritas in diuinis ꝑsonaliter dr̄. ¶ P̄. sicut nihil est sibi sile:ita 2m
nihil est sibi equale:sed similitudo in diuinis īportat distinctionē ꝑsonaꝝ ſm Hilar. ex hoc ꝙ nihil est sibi simile:ergo eadē rōne ꝛ equalitas:sed veritas ē eq̄litas q̄dā: ḡ importat ꝑsonalē distinctioneʒ in diuinis. ¶ P̄. oē qd̄ 3o
in diuinis īportat emanationē ꝑsonalr̄ dr̄:sʒ veritas importat quādā emanatiōeʒ:qꝛ significat ꝯceptionē intellectus sic̄ ꝛ v̄bū:ḡ sicut v̄bū ꝑsonaliter dicit̄ ita ꝛ v̄itas.

Sed ꝯtra. Triū ꝑsonaꝝ ē vna v̄itas:vt dic̄ Aug. i li°.8. de trini. ḡ ē eēntiale ꝛ nō ꝑsonale. 3

Respōdeo dōʒ ꝙ v̄itas in diuis duplr̄ accipi pōt: Rso
vno mō ꝓp̄e:alio mō q̄si metapho^{ce} si .n. ꝓp̄e accipiat̄ v̄itas:tūc īportabit eq̄litatē diui intellect⁹ ꝛ rei:ꝛ qꝛ intellect⁹ diuinus p̄° intelligit rē q̄ est essentia sua p quā oīa alia intelligit:iō ꝛ veritas in deo pricipalr̄ importat eq̄litatē intellectus diuini ꝛ rei q̄ est essentia eius:ꝛ ꝯñter intellectus diuini ad res creatas:intellectus aūt diuinus ꝛ essentia sua non adequant̄ sicut mensurans ꝛ mensuratū:cū vnū nō sit p̄nci^m alterius:sed sint oino idē: vn̄ v̄itas ex tali eq̄litate resultās nullā p̄ncipij rōnē īportat:siue accipiat̄ ex pte eēntie siue ex pte itellect⁹ q̄ vna ꝛ eadē ibi ē:sicuti.n.ibi ē idē itelligēs ꝛ res intellecta:ita ē ibi idē v̄itas rei ꝛ intellectus sine aliq̄ ꝯnotatione p̄ncipij. Sʒ si accipiat̄ v̄itas itellectus diuini ſʒ ꝙ adeq̄t̄ reb⁹ creatis:sic adhuc remāebit eadē veritas: sic̄ p idē itellīt deus se ꝛ alia:sʒ tn̄ addet̄ i itellectu v̄itatis rō p̄ncipij ad creaturas ad q̄s itellect⁹ diuinus cōpat̄ vt mēsura ꝛ cā:oē āt nomē qd̄ in diuis rōnem p̄ncipij ad creaturas vel qd̄ ē a p̄n° nō īportat:vl̄ ēt īportat rōnē p̄ncipij ad creaturas eēntialr̄ dr̄:vn̄ i diuis si v̄itas ꝓp̄e accipiat̄ eēntialr̄ dr̄:tn̄ appropiat̄ ꝑsone filij sic̄ ars ꝛ cetera q̄ ad itellīm ptinēt:methaphorice āt vl̄ silitudinarie accipit̄ v̄itas i diuis:qn̄ accipim⁹ eā ibi ſʒ rōneʒ illā q̄ iuenit̄ i reb⁹ creatis i q̄bus dr̄ v̄itas ſm ꝙ res creata imitat̄ suū p̄n^m.s.itellʒ diuinū:vn̄ ꝛ silr̄ h̄ mō dr̄ v̄itas i diuinis sūma imitatio p̄ncipij q̄ filio ꝯuenit:ꝛ ſʒ hāc acceptiōeʒ v̄itatis:v̄itas ꝓp̄e dr̄ ō filio ꝛ ꝑsonalr̄:ꝛ sic loq̄t̄ aug. i li° ō v̄a reli. ¶ Et sic pʒ rn̄° ad p̄m. ¶ Ad 2m dōʒ:ꝙ eq̄litas in ad pm
2o

diuis qūz iportat relōz q̄ ōsignat distōnē psonalē:sic cū
dicimꝰ ꝙ pr̄ ꝛ filiꝰ sūt eq̄les:ꝛ ꝫ h̄ in noīe eq̄litatis rea/
lis distictio itellr̄.qūcq₃ aūt i noīe eq̄litatis nō itellr̄ rea/
lis distinctio ſꝫ rōnis tm̄:sicut cū dicimus sapiaz ꝛ boni/
tatē diuinā eē eq̄les. Unde nō opꝫ ꝙ distinctiōēz perso/
nalē iportet:ꝛ talis est distinctio iportata per nomen vi/
3m taris:cū sit eq̄litas itellcūs ꝛ eētie. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ quā/
uis vitas sit cōcepta p itellm̄:noīe tn̄ vitatis nō exp̄mit̄
rō ɔceptionis : sicut nomine verbi:vnde non est simile.

Octauo querit̄ vtrū omnis veritas sit a vitate p̄ma. Et videt̄ ꝙ nō.
pm istuꝫ eni fornicari est verū:ſꝫ tn̄ nō est a vitate p̄ª.ḡ
nō oīs vitas est a vitate p̄ma. ¶ Sꝫ dicebat̄:
ꝙ veritas signi vel itellcūs ꝫ quā hoc dr̄ ve/
2m rū est a deo.nō aūt ꝫm quā refert̄ ad rem. ¶ Sꝫ cōtra.
p̄ter vitatē p̄mā nō soluꝫ est vitas signi aut itellcūs:ſꝫ et
vitas rei.si ḡ hoc verū nō sit a deo ꝫm ꝙ refert̄ ad rem:
hec veritas rei nō erit a deo:ꝛ sic habet̄ ppositūꝫ ꝙ non
3m oīs alia veritas sit a deo. ¶ P̄.ſeq̄tur.iste fornicat̄.ergo
istū fornicari est verū:vt fiat descēsus a vitate ppositio/
nis ad vitatē dicti:que exprimit veritatē rei.ḡ vitas pre
dicta cōsistit in hoc ꝙ iste actus cōponit̄ isti subiecto:ſꝫ
veritas dicti nō esset ex cōpositione talis actus cū subō
nisi itelligat̄ cōpositio actus sub deformitate existētis.
ḡ veritas rei nō solū est q̄ntuꝫ ad ipsam essentiā actus.ſꝫ
q̄ntum ad deformitatē:ſꝫ actus sub deformitate cōside/
ratus nullo mō est a deo.ḡ non oīs veritas rei est a deo.
4m ¶ P̄.Ansel.dicit.ꝙ res dicit̄ vera ꝫm ꝙ est vt debꝫ eē:
ꝛ inter modos q̄bus pōt dici ꝙ debet esse res ponit vnū
ꝫm quē dicit̄ ꝙ res esse debet:q₂ deo permittente acci/
dit:ſꝫ permissio dei extēdit se etiaꝫ ad deformitatē actꝰ:
ergo veritas rei ad deformitatē illā pertigit:ſꝫ deformi
tas illa nullo modo est a deo.ḡ nō oīs veritas est a deo.
¶ Sꝫ dicebat̄:ꝙ sic deformitas vel p̄uatio quelibꝫ di/
citur ens nō simplr̄ ſꝫ ꝫm q̄d:ita ꝛ dr̄ habere vitatē:non
simplr̄:sed ꝫm quid:ꝛ talis veritas ꝫm q̄d non est a deo.
5m ¶ Sed cōtra.verū addit supra ens ordinē ad itellectū:
ſꝫ p̄uatio:vel deformitas q̄uis in se nō sit simplr̄ ens:tn̄
simplr̄ est apprehēsa per itellcm̄.ḡ q̄uis nō hēat simplr̄
6m entitatē:hꝫ tn̄ simplr̄ vitatez. ¶ P̄.oē ꝫm q̄d ad simplr̄
reducit̄:sic h̄:ethiopē eē albū dentē reducit̄ ad h̄ ꝙ est
dentē ethiopis eē albū.si ḡ aliq̄ vitas:ꝫ q̄d:nō est a deo
7m nō oīs simplr̄ vitas erit a deo:qō ē absurdū. ¶ P̄.qō nō
ē cā cāe nō ē cā effectꝰ:sic deꝰ nō ē cā d̄formitatis pcti:q₂
nō est cā defectꝰ in liꝰ arꝰ ex quo deformitas peccati acci
dit:ſꝫ sicut esse est cā veritatis affirmatiuaruꝫ ppositio/
nū:ita nō esse negatiuarū:cū ergo deꝰ nō sit cā eiꝰ qō est
nō eē:vt dicit Aug.i liº.83.q.relīq̄tur ꝙ deꝰ nō sit cā ne/
8m gatiuarꝫ ppositionū:ꝛ sic nō oīs veritas est a deo. ¶ P̄.
Aug.dicit in liº soli.ꝙ verꝫ ē qō ita se hꝫ vt videt̄:ſꝫ ma/
lū aliqō ita se hꝫ vt videt̄.ḡ aliqō malū ē verꝫ:ſꝫ nulluꝫ
malū ē a deo.ḡ nō oē verꝫ ē a deo. ¶ Sꝫ dicebat̄:ꝙ ma/
9m lū nō vr̄ p spēꝫ mali:ſꝫ p spēm boni. ¶ Sed ɔ̄.spēs boni
nunq̄ fac̄ apparere nisi bonū.ḡ si maluꝫ nō videt̄ nisi per
spēm boni:nunq̄ appet malū nisi bonū:qō est falsuꝫ.

3ᵒ p̄ Sed cōtra pº Cor.12º.sup illud.nemo pōt dicere
dn̄s iesus ꝛc̄.dic̄ Ambro.omne verū:a
2º quocūq₃ dicat̄ a spū.s.ē. ¶ P̄.oīs bonitas creata est a pª
bonitate icreata:q̄ deꝰ est.ḡ eadē rōne oīs vitas est a pª
3º vitate:q̄ deꝰ est. ¶ P̄.rō vitatis cōplet̄ in itellcū:ſꝫ oīs i/
4º tellcūs ē a deo.ḡ oīs vitas ē a deo. ¶ P̄.Augu.in liº soli.
5º dic̄.ꝙ verꝫ est id qō ē:ſꝫ oē eē est a deo.ḡ oīs vitas. ¶ P̄.
sic vnū cōuertit̄ cū ente:ita ꝛ verꝫ:ſꝫ oīs vnitas ē a p̄ma
vnitate.ḡ ꝛ oīs vitas ē a pª vitate.

Rn̄. Respondeo dōm:ꝙ in rebꝰ creatis iuenit̄ veri/
tas in rebꝰ ꝛ in itellcū:vt ex dictis pꝫ. In itellcū q̄dē ꝫm
ꝙ adequat̄ rebꝰ quarꝫ cognitionē hꝫ. In rebꝰ aūt ꝫm ꝙ
imitant̄ intellcm̄ diuinū:qui est earū mēsura:sic ars est
mēsura oīuꝫ artificiatorꝫ:ꝛ aliquo mō ꝫ ꝙ nate sunt fa
cere de se verā apprehēsionē in itellcū humano:qui per
res mēsurat̄:vt dr̄ in.10.meta. Res aūt extrīs extra aīaꝫ
per formā suā imitat̄ artē diuini itellcūs:ꝛ per eādē na
ta est facere de se verā apprehēsionē in itellcū humano
per quā etiā formā vnaq̄q₃ res eē hꝫ:vn̄ vitas rerum
existētiuꝫ includit in sui rōne entitatē earū:ꝛ sup addit
habitudinē adequationis ad itellcm̄ humanū vel diui/
nū. Sꝫ negationes vel priuationes existētes extra aīaꝫ
nō habent aliquā formā:per quā vel imitent̄ exemplar
diuine artis:vel ingerent sui noticiā in itellectu humāo:
ſꝫ ꝙ adequent̄ itellectui est ex p̄te itellcūs:qui earū rō/
nes apprehēdit. Sic ḡ pꝫ ꝙ cuꝫ dr̄ lapis verus ꝛ cecitas
vera:nō eodē mō veritas se hꝫ ad vtrūq₃. Ueritas eniꝫ
de lapide dicta claudit in sui rōne entitatē lapidis ꝛ su/
peraddit habitudinē ad intellcm̄:que causat̄ etiā ex p̄te
ipsiꝰ rei:cū habeat aliquid ꝫ qō referri possit. Sꝫ veri/
tas dicta de cecitate nō icludit in se ipsaꝫ p̄uationē q̄ est
cecitas:ſꝫ solūmō habitudinē cecitatis ad intellcm̄:que
etiā nō habet aliquid ex parte ipsius cecitatis in quo su
stentet̄:cū cecitas nō adequet̄ itellectui ex p̄te alicuius
qō in se hꝫ. Pꝫ ergo ꝙ veritas in rebꝰ creatis inuēta ni/
hil aliud pōt cōprehēdere q̄₃ entitatē rei ꝛ adequationē
ad intellcm̄:ꝛ itellcūs ad res vel p̄uatiōes rerū:qō totuꝫ
a deo est:q₂ ꝛ ipsa forma rei p quā adequat̄ a deo ē:ꝛ ipꝫ
verū sic bonū itellcūs:sic dr̄ in.6.ethi.ꝙ bonuꝫ vniuscu/
iusq₃ rei ɔsistit in p̄fecta opatiōe ipsiꝰ.non est aūt p̄fecta
opatio itellcūs nisi ꝫm ꝙ verū cognoscit. Un̄ in h̄ cōsi/
stit eiꝰ bonū inq̄ntuꝫ hꝫ. Un̄ cū omne bonum sit a deo ꝛ
oīs forma:opꝫ et absolute dicere ꝙ oīs vitas sit a deo. Ad pm

Ad primum ḡ dōm:ꝙ cū sic arguit̄:omne ve/
rū est a deo:istum fornicari ē ve/
rū:incidit fallacia accn̄tis:vt ex iā dictis patere pōt. Cū
.n.dicimus fornicari ē verū:nō hoc dicimus q̄si ipse de/
fectus in actu fornicatiōis iplicatus icludat̄ in rōne ve/
ritatis:ſꝫ verꝫ p̄dicat tm̄ adeq̄tionē huiꝰ ad itellcm̄. Un̄
nō dꝫ ɔcludi:istuꝫ fornicari est a deo:ſꝫ ꝙ vitas eius est
a deo. ¶ Ad 2m dōm:ꝙ deformitates ꝛ aliȷ defectꝰ non 2m
habēt veritatē sic̄ ꝛ alie res:vt ex p̄dictis pꝫ. Et iō q̄uis
veritas defectuū sit a deo:nō ex h̄ ɔcludi pōt ꝙ defectꝰ
sint a deo. ¶ Ad 3m dōm:ꝙ ꝫm phm̄.6.meta.vitas non 3m
ɔsistit in cōpositiōe que ē in rebꝰ:ſꝫ in ɔpositione quā fa
cit aīa:ꝛ ideo veritas nō consistit in hoc:ꝙ iste actus cuꝫ
deformitate sua subiecto inheret.hoc enim pertinet ad
rationē boni ꝛ mali:sed in hoc ꝙ actus sic inherēs sub/
iecto apprehensioni anime adequatur. ¶ Ad 4m dicen 4m
dum:ꝙ bonum:debitum:rectuꝫ.ꝛ hꝫ omnia.alio modo
se habent ad permissionē diuinam:ꝛ alio modo ad alia
signa diuine voluntatis. In aliȷs eni refertur:ꝛ ad id qō
cadit sub actu voluntatis:ꝛ ad ipm̄ voluntatis actuꝫ:si/
cut cuꝫ deus precipit honorē parentū:ꝛ ipse honor parē/
tū bonū q̄ddā est:ꝛ ipm̄ p̄cipere bonū q̄ddā est:ſꝫ i per/
missiōe refert̄ tm̄ ad actū p̄mittētis:ꝛ nō ad id qō sub p/
missiōe cadit:vn̄ bom ē ꝙ ds p̄mittat deformitatē icide/
re:nō tn̄ seq̄t̄ ex h̄ ꝙ ipa deformitas aliā rectitudinē ha
beat. ¶ Et p h̄ pꝫ solō ad 5m. ¶ Ad 6m dōꝫ:ꝙ vitas ꝫ ꝙ 5m ꝛ 6m
ɔpetit negatiōibꝰ ꝛ defectibꝰ reducit̄ ad vitatē simplr̄:q̄
est in intellectu:que a deo est.ꝛ ideo veritas defectuū a
deo est:quāuis ipsi defectus a deo nō sint. ¶ Ad 7m dōꝫ 7m
ꝙ nō esse nō est causa veritatis negatiuarū ppositionuꝫ
quasi faciens eas in itellectu:ſꝫ anima ipsa hoc facit con
formans seipsam non enti quod est extra aīam:vnde nō

esse extra alam extrā.nō est causa efficiēs veritatis:sȝ q̄si exemplaris.obiectio autē procedebat de causa exemplari efficiente. ¶ Ad 8m dōm:ꝙ quāuis malum nō sit a
8m deo:tamē hoc ꝙ malum iudicat̄ tale quale est:est a deo
9m vnde veritas qua verū est:malū esse:est a deo. ¶ Ad 9m dicendū:ꝙ quāuis malum non agat in animam nisi per spēm boni:q̄ꝛ tamē est bonuȝ deficiēs:aīa depꝛehēdit in se rationem defectus ꝛ in hoc concipit rationem mali:ꝛ sic malum videtur malum.

1m NONO queriť vtrum v̄itas sit in sensu. Et videť ꝙ nō. Anselmi dicit.ꝙ veritas est rectitudo sola mēte pceptibilis:sȝ sensus nō est de natura mentis.ḡ veritas non est
2m in sensu. ¶ P̄.Aug9.in lib°.83.q.pbat ꝙ veritas corporis sensibus nō cognoscit̄:ꝛ rōnes ei9 supra posite sunt.ḡ veritas nō est in sensu.

3 Contra Aug.de vera relig.dicit ꝙ veritas est qua ostendit̄ id qđ est:sed id qđ est ostendit̄ nō solum itellectui sȝ etiā sensui.ergo ꝛc.

R: Respōdeo dicēdū:ꝙ veritas est i itellectu ꝛ i sensu licȝ nō eodē modo: in itellectu.n.ē sicut ꝯñs actū itellcūs:ꝛ sicut cognita per itellcm:xōsequit̄ nāq̄ȝ itellcūs operationē s̄m ꝙ iudiciū itellectus est de re s̄m ꝙ est.cognoscit̄ aūt ab itellectu s̄m ꝙ itellcūs reflectit̄ supra actum suū:nō solū s̄m ꝙ cognoscit actuȝ suum:sȝ s̄m ꝙ cognoscit ꝓportionē eius ad rē:qđ quidē cognosci nō pōt nisi cognita natura ipsi9 act9:que cognosci nō pōt nisi cognoscat̄ natura p̄ncipij actiui:quod est ipse itellectus in cuius natura est vt reb9 cōformet̄. Unde s̄m hoc cognoscit veritatē itellectus:ꝙ supra seipsuȝ reflectit̄. Sed v̄itas est in sensu sicut ꝯsequēs actū eius: duȝ.s.iudiciū sensus est de re s̄m ꝙ est:sȝ tñ nō est in sensu sicut cognita a sensu.si.n.sensus vere iudicat de reb9: nō tñ cog̊scit v̄itatem qua vere iudicat.quāuis.n.sensus cognoscat se sentire:nō tamē cognoscit naturam suam:ꝛ per cōsequēs nec naturā sui actus: nec ꝓportionē ei9 ad res:ꝛ ita nec v̄itatē eius:cui9 est ratio:q̄ꝛ illa que sunt pfectissima in entibus vt substātie intellectuales redeunt ad essentiam suam reditione completa.in hoc eniȝ ꝙ cognoscunt aliquid extra se positum:quodāmodo extra se ꝓcedunt:s̄m v̊o ꝙ cognoscūt se cognoscere:iam ad se redire incipiunt:q̄ꝛ actus cognitionis est medius inter cognoscētem ꝛ cognituȝ:sed reditus iste completur s̄m ꝙ cognoscunt essentias ꝓprias:vnde dicit̄ in libro de causis:ꝙ omnis sciens essentiā suaȝ:est rediens ad essentiā suam reditione completa. Sensus aūt qui inter ceteros est propinquioꝛ intellectuali substātie:redire quidē icipit ad essentiam suam:q̄ꝛ nō soluȝ cognoscit sensibile:sȝ etiaȝ cognoscit se sentire.nō tamē complet̄ eius reditio: q̄ꝛ sensus nō cognoscit essentiam suam. Cuius hāc rōneȝ Auic.assignat:q̄ꝛ sensus nihil cognoscit nisi per organuȝ corporale. Non est autē possibile vt organum corporale medium cadat inter potētiam sensitiuam ꝛ seipsuȝ. Sȝ potētie nāles isensibiles.nullo mō redeūt supra seipsas: q̄ꝛ nō cognoscūt se agere:sicut ignis nō cognoscit se calefacere. ¶ Ex his ergo pȝ solutio ad obiecta.

Ad arm

1m DECIMO queriť vtrū aliqua res sit falsa. Et videť ꝙ nō:q̄ꝛ s̄m Augu.in lib°.solilo.verū est id qđ est.ḡ falsum est id qđ nō est:sȝ qđ nō est nō ē res aliqua.ḡ nulla res ē falsa. ¶ Sed dicebat̄:ꝙ veꝝ ē dr̄ia entis:ꝛ
2m ita sic verū est id qđ ē:ita ꝛ falsuȝ. ¶ Cōtra.nulla differentia diuisiua cōuertit̄ cū eo cui9 est differētia:sȝ verū cōuertit̄ cū ente:vt dictū est.ḡ verū nō est differentia di-
3m uisiua entis vt alia falsum dici possit. ¶ P̄.v̄itas ē adequatio rei ꝛ itellectus:sȝ oīs res est adequata intellectuī diuino:q̄ꝛ nihil pōt esse in re aliter q̄ȝ itellectus diuinus
cognoscit.ḡ oīs res ē vera.ḡ nulla res est falsa. ¶ P̄.oīs 4m
res habet veritatē a forma sua.ex hoc.n.dicit̄ homo verus q̄ꝛ habet verā hoīs formā:sȝ nulla res est que nō habeat aliquā formā:q̄ꝛ omne eē est a forma.ergo quelibȝ
res est vera.ḡ nulla res est falsa. ¶ P̄.sicut se habent bo- 5m
nū ꝛ malū:ita verū ꝛ falsum:sȝ q̄ꝛ maluȝ inuenit̄ in reb9: maluȝ nō substātificat̄ nisi in bono:vt Diony.ꝛ Aug.dicunt.ḡ si falsitas iuenit̄ in reb9.falsitas nō substātificat̄ nisi in vero:qđ nō videt̄ posse esse:q̄ꝛ sic idē esset verū ꝛ falsuȝ:qđ est ipossibile:sicut idem est homo ꝛ album:pp
hoc ꝙ albedo substātificatur in hoīe. ¶ P̄.Aug9.in lib° 6m
solilo.sic obijcit:si aliqua res nominat̄ falsa:aut hoc est ex hoc qđ est simile:aut ex eo qđ est dissimile:si ex eo qđ est dissimile:nihil est qđ falsuȝ dici nō possit.nihil enim est qđ alicui dissimile nō sit:si ex eo qđ est simile:oīa reclamant ꝙ ex eo vera sunt quo similia.ḡ nullo mō falsitas in rebus inueniri potest.

Sed cōtra Augu.ita diffinit falsuȝ. Falsuȝ est qđ ad similitudinē alicui9 rei accōmoda- 3p
tum est:ꝛ nō ptingit ad id cui9 similitudinē gerit:sȝ oīs creatura gerit similitudinē dei.cū ḡ nulla creatura pertingat ad ipsuȝ deum per modū identitatis:videt̄ ꝙ oīs
creatura sit falsa. ¶ P̄.Augu.de vera reli.oē corpus est 2o
verū corpus:ꝛ falsa vnitas:sȝ hoc pro tanto dr̄:ꝙ imitat̄ vnitatē.ꝛ tñ nō est vnitas.cū ḡ q̄libȝ creatura s̄m q̄slibȝ sui pfectiōeȝ:diuinā pfectiōeȝ imitet̄:ꝛ ab ea nihilomin9
in ifinitū distet:vr̄ ꝙ q̄lȝ creatura sit falsa. ¶ P̄.sic veꝝ 3o
ꝯuertit̄ cū ente:ita ꝛ bonū:sȝ ex h̄ ꝙ bonū ꝯuertit̄ cū ente:nō ꝓhibet̄ qn aliq̄ res ineniat̄ mala.ḡ nec ex h̄ ꝙ ve-
rū ꝯuertit̄ cū ente ꝓhibet̄ qn aliq̄ res inueniat̄ f̄la. ¶ Itē 4o
Ans.de v̄itate dic̄.ꝙ duplex est ꝓpōnis v̄itas:vna qñ significat qđ accepit signare:sic h̄ ꝓpō:soꝛ.sedet:signat soꝛtē sedere:siue soꝛ.sedeat siue non sedeat:alia qñ signat illud ad qđ fcā ē.ē.n.fcā ad h̄ ꝙ significet eē qñ ē:ꝛ s̄m h̄ ꝓp̄e dr̄ enūcia9 v̄a.ḡ eadē rōne dicet̄ q̄lȝ res v̄a qñ iplet h̄ ad qđ ē. f̄la āt qñ nō iplet:sȝ oīs res q̄ defic̄ a fine suo: nō implet illud ꝓpter qđ est.cum ḡ multe res sint tales videtur ꝙ multe res sint false.

Rñdeo dōȝ:ꝙ sic v̄itas ꝯsistit i adeq̄tōe rei ꝛ itellc̄: R:
ita falsitas ꝯsistit i eoꝝ ieq̄litate.res āt ꝯpat̄ ad itellcm̄ diuinū ꝛ hūanū:vt supra dcm̄ ē.itellui āt diuino ꝯpat̄ sic mēsuratū mēsure q̄tū ad ea q̄ i reb9 positiue dr̄ vel iueniunt̄:q̄ꝛ oīa hꝫ ab arte diui itellc̄ ꝓueniūt. Alio9 sic cognitū ad cog̊scēs:ꝛ sic ēt negatiōes ꝛ defect9 diuino itellectui adeq̄nt̄:q̄ꝛ oīa hꝫ ds cog̊scit:q̄uis ea nō cāet.pȝ ḡ ꝙ res q̄tūcūq̄ȝ se hēat sub q̄cūq̄ȝ foꝛa exn̄s:vl̄ p̄uatiōe vl̄ defectu:itellcūi diuino adeq̄t̄. Et sic pȝ ꝙ res q̄lȝ i ꝯpatiōe ad itellȝ diuinū v̄a ē:vñ Ans.dic̄ i li°.de v̄itate. Igr̄ ē v̄itas in oīb9 q̄ sūt entia:q̄ꝛ h̄ sūt q̄ i sūma v̄itate sūt:vñ p ꝯpationē ad itellȝ diuinū nulla res pōt eē f̄la. Sȝ p ꝯpationē ad itellȝ hūanū iuenit̄ iterdū ieq̄litas rei ad itellm̄:q̄ q̄dāmō ex ipsa re cāt̄ur.res.n.noticiā sui fac̄ in aīa p ea q̄ de ipsa exteri9 apparēt:q̄ꝛ cognitio nr̄a initiū a sensu sumit: c9 p se obiēm sunt sensibiles q̄litates:vñ ꝛ in p̄ de aīa.dr̄ ꝙ accn̄tia magnā ptē ꝯferūt ad cog̊scēdū qđ qd est:ꝛ iō qñ in aliq̄ re apparēt sensibiles q̄litates demōstrātes nām q̄ eis nō subest:dr̄ res illa eē falsa:vñ pħs dic̄.6.meta.ꝙ illa dn̄r falsa q̄ nata sūt videri aut q̄lia nō sūt aut que nō sunt:vt aurum falsum in quo exterius apparet coloꝛ auri ꝛ alia hꝫ accidentia:cum tamē interi9 natura auri nō subsit:nec tamē res est hoc mō causa falsitatis in anima ꝙ necessario falsitatem causet:q̄ꝛ veritas ꝛ falsitas precipue in iudicio anime existunt.anima vero inq̄tum de

rebus indicat non patiẽ a rebus:ſʒ magis quodámodo
agit:vñ res nõ dicitẽ falſa:qꝛ ſemꝑ de ſe falſam facit ap-
prehenſionẽ:ſʒ qꝛ nata eſt facere per ea que de ipſa appa
rent. Sed qꝛ vt dictũ eſt ꝯparatio rei ad itellcm̃ diuinũ
eſt eẽntialis:ꝛ ſm eã per ſe dr̃ vera:ſʒ ꝯparatio ad itelm̃
humanũ eſt accñtalis ſm quã nõ dr̃ abſolute vera:ideo
ſimpliciter loquendo omnis res eſt vera:ꝛ nulla res eſt
falſa.ſʒ ſm quid.ſ.in ordine ad intellectum noſtrum ali
que res dr̃r falſe:ꝛ iõ opʒ rõnibꝰ vtriuſqʒ ꝑtis rñdere.

Ad pᵐ Ad primum ergo dõm:ꝙ iſta diffinitio: verũ
eſt id qd̃ eſt:nõ perfecte exprimit
rõnem veritatis:ſʒ quaſi mãliter tantũ:niſi ſʒ ꝙ eſſe ſi-
gnificat affirmationẽ ꝓpoſitionis.ſ.vt dicatẽ id eſſe ve-
rum:qd̃ ſic eſſe dicitẽ vel intelligitẽ vt in re eſt:ꝛ ſic etiã
falſum dicatẽ qd̃ nõ eſt.i.qd̃ nõ eſt vt dicitẽ vel intelligitẽ:
2ᵐ ꝛ hoc in rebꝰ inueniri põt. ¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ verũ ꝓprie
loquẽdo nõ põt eſſe differẽtia entis.ens eñi non hʒ ali-
quã dr̃iam:vt ꝓbatẽ in.3.metaph.ſʒ aliqd̃ verũ ſe ha-
bet ad ens per modũ differẽtie:ſicut ꝛ bonũ:inquantũ.vʒ.
exprimit aliqd circa ens:qd̃ nomine entis nõ exprimitẽ:
Et ſm hoc intẽtio entis eſt indeterminata reſpcũ inten-
tionis veri:ꝛ ſic intẽtio veri comparatẽ ad intentionẽ en
3ᵐ tis quodãmodo vt differentia ad genus. ¶ Ad 3ᵐ dõm:
ꝙ ratio illa ꝯcedenda eſt. ꝓcedit eñi de re in ordine ad
4ᵐ intellcm̃ diuinum. ¶ Ad 4ᵐ dõm:ꝙ quãuis quelibʒ res
habeat aliquã formã:nõ tñ oĩs res hʒ illam formã: cuiꝰ
indicia exterius oſtenduntẽ per ſenſibiles q̃litates: ꝛ ſʒ
hec falſa dicitẽ:inquantum de ſe falſam exiſtimationẽ face
5ᵐ re apta nata eſt. ¶ Ad 5ᵐ dõm:ꝙ aliquid exiſtens extra
aĩam pro tanto dicitẽ falſum:vt ex dictis pʒ:qꝛ natuʒ eſt
de ſe facere falſam exiſtimationeʒ qñ mouet virtutẽ co-
gnitiuã.vñ opʒ ꝙ illud qd̃ falſum dicitẽ:aliqd̃ ens ſit:vn
de cũ omne ens inquantum hõ ſit verũ:opʒ falſitatẽ in re-
bus exiſtentẽ ſupra veritatẽ fundari:vnde dicit Aug.in
libꝰ ſolilog.ꝙ tragedus qui repreſentat veras ꝑſonas in
theatris:nõ eſſet falſus:niſi eſſet verus tragedus:ſimilr̃
equus pictus nõ eſſet falſus equꝰ niſi eẽt pars pictura:
nõ tamẽ ſeqtur cõtradictoria eẽ vera:qꝛ affirmatio ꝛ ne
gatio ſm ꝙ dicunt verũ ꝛ falſum non referuntẽ ad ideʒ.
6ᵐ ¶ Ad 6ᵐ dõm:ꝙ falſa res dr̃ ſm ꝙ nata eſt fallere.cum
aũt fallere dico:ſignifico actionẽ quandã defectũ indu-
centẽ.nihil aũt natũ eſt agere niſi ſm ꝙ eſt ens.oĩs autẽ
defectus eſt nõ ens.vnũ qdqʒ aũt ſm ꝙ eſt ens habet ſi-
militudinẽ veri.ſm aũt ꝙ nõ eſt recedit ab eius ſimili-
tudine:ꝛ iõ hoc qd̃ dico fallere ſʒ id qd̃ iportat de actio-
ne:originẽ habet de ſimilitudine:ſed quantũ ad id qd̃ im-
portat defectũ in quo formalr̃ ratio falſitatis cõſiſtit:ex
diſſimilitudine ſurgit.Et iõ dicit Aug.in liº de vera reli.
ꝙ ex diſſimilitudine falſitas oritur.

ad pᵐ 3. Ad primũ ḡ eoꝝ que cõtra obyciuntẽ dõm:ꝙ nõ
ex q̃libʒ ſimilitudine nata eſt aĩa de-
cipi:ſʒ ex magna ſimilitudine in qua diſſimilitudo inue
niri nõ põt de facili:ꝛ ideo ex ſimilitudie maiori vel mi
nori decipitẽ aĩa ſm maioreʒ vel minorẽ ꝑſpicacitatẽ ad
ſimilitudinẽ inueniendũ:nec tñ ſimplr̃ dʒ enunciari ali
qua res falſa ex eo ꝙ quãtũcũqʒ in errorẽ inducit:ſʒ ex eo
ꝙ nata eſt plures vel ſal pl̃ures fallere.creature aũt quãuis
aliquã dei ſilitudinẽ gerant in ſeipſis:tamẽ maxima diſ
ſimilitudo ſubeſt vt nõ niſi ex magna inſipientia cõtin-
gat:ꝙ ex tali ſimilitudine mens decipitur. Unde ex pre
dicta ſimilitudine ꝛ diſſimilitudine creaturarũ ad deũ
2ᵐ nõ ſeqtur ꝙ oẽs creature debent dici falſe. ¶ Ad 2ᵐ di-
cendũ:ꝙ quidã exiſtimauerunt deũ eſſe corpus:ꝛ cũ deꝰ
ſit vnitas qua omnis ſunt vnũ:per cõſequẽs exiſtimaue
runt corpus eſſe vnitatẽ ipſam ꝓpter ipſam ſimilitudi-
nem vnitatis. Scd̃ʒ hoc ergo corpus falſa vnitas dicitẽ:
inquantum aliquos in errorẽ induxit vel inducere potuit:
3ᵐ vt crederetẽ vnitas. ¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ duplex eſt ꝑfectio
.ſ.p̃ma ꝛ ſecũda.p̃ma ꝑfectio eſt forma vniuſcuiuſqʒ per
quã habet eſſe:vnde ab ea nulla res deſtituitur dũ ma
net.ſcd̃a perfectio eſt operatio que eſt finis rei vel id ꝓ-
pter qd̃ ad finem deuenitẽ:ꝛ hac perfectione interdũ res
deſtituitur.Ex p̃ma autẽ perfectione reſultat ratio veri
in rebus.ex hoc enim ꝙ res formã habet:artẽ diuini in-
tellectus imitatẽ:ꝛ ſui noticiaʒ in aĩa gignit:ſed ex parte
ſecũde conſequitur in ipſa ratio bonitatis: que cõſurgit
ex fine:ꝛ ideo malũ ſimpliciter inuenitur in rebus.non
4ᵐ autẽ falſum. ¶ Ad 4ᵐ dicẽdum:ꝙ ſm phm̃ in.3.ethic.
pĩmum verum eſt bonum intellectus:ſcd̃m hoc enim in-
tellectus operatio eſt perfecta:ꝙ ſua conceptio eſt vera:
ꝛ qꝛ enunciatio eſt ſignũ itellcs:iõ veritas eſt eius finis.
nõ aũt eſt ita in rebꝰ alijs:ꝛ ꝓpter hoc nõ eſt ſimile.

Vndecimo querit vtruʒ falſitas ſit in
ſenſu. Et videtẽ ꝙ non.in- pᵐ
tellectus eñi ſemper eſt rectus:vt dicitẽ in.3º.
de anima.ſed intellectus eſt ſuperior pars in
homine.ergo ꝛ alie partes hominis rectitudi
nẽ ſequuntẽ:ſicut ꝛ in mundo maiori inferiora diſponun
tur ſm ſuperioꝝ motũ.ergo ꝛ ſenſus qui eſt iferior pars
anime ſemper erit rectus.non ḡ in eo erit falſitas. ¶ P. 2ᵐ
Aug.dicit in libꝰ de vera reli.ipſi oculi non fallunt nos.
non enim enunciare poſſunt oĩno niſi affectionẽ ſuaʒ:ꝙ
ſi omnes corporis ſenſus ita enunciãt vt afficiuntẽ:quid
ab eis amplius exigere debeamus ignoro.ergo in ſenſi-
3ᵐ bus non eſt falſitas. ¶ P. Anſel.in liº de veritate dicit.
videtur mihi veritas vel falſitas in ſenſu nõ eſſe: ſed in
opinione:ꝛ ſic habetur propoſitũ.

Sed contra. eſt qd̃ Anſel.dicit.eſt quidẽ in ſen- ꝯ p
ſibꝰ noſtris v̾itas:non ſimpliciter.
2º nam fallunt res aliquãdo. ¶ P.ſm Aug.in libro ſolilo.
falſum ſolet dici quod a veri ſimilitudine lõge abeſt:ſʒ
tamẽ ad verũ nõ nullam imitationẽ habet:ſʒ ſenſus ha-
bet quandã ſimilitudinẽ quarundam reruʒ que nõ ſunt
ita in rerum natura:ſicut eſt quãdoqʒ ꝙ vnũ duo videa
tur:vt cũ oculus comprimitur.ergo in ſenſu eſt falſitas.
¶ Sed dicebatẽ:ꝙ ſenſus nõ decipitur in proprijs ſenſi
3º bilibus:ſed de cõmunibus. ¶ Sed ꝯtra:quãdocũqʒ ali
quid apprehenditẽ de aliquo aliter q̃ʒ eſt:apprehẽſio eſt
falſa:ſed quãdo corpus album videtur mediante vitro
viridi:ſenſus apprehẽdit aliter q̃ʒ ſit:qꝛ apprehendit il-
lud vt viride:ꝛ ita iudicat:niſi ſuperius iudiciũ aſſit per
quod falſitas detegatur.ergo ſenſus decipitur etiam in
proprijs ſenſibilibus.

Rñ. Respondeo dicenduʒ:ꝙ cognitio noſtra que a
rebus initiuʒ ſumit hoc ordine ꝓ-
greditur:vt pĩmo incipiat in ſenſu.ſecũdo perficiatur in
itellectu:vt ſic ſenſus inueniatẽ quodãmodo medius in-
ter intellectum ꝛ res.eſt enim rebus comparatus quaſi
itellectus:ꝛ itellectui comparatus quaſi res quedã: ꝛ iõ
in ſenſu dr̃ eẽ veritas vel falſitas duplr̃. Uno mõ ſm or
dinẽ ſenſus ad itellectũ:ꝛ ſic dr̃ eſſe ſenſus falſus vel ve
rus ſicut res:inquantũ.vʒ.faciunt verã exiſtimationẽ in i-
tellectu vel falſaʒ. Alioº ſm ordinẽ ſenſus ad res:ꝛ ſic di
citẽ eẽ v̾itas vel falſitas in ſenſu ſicẽ ꝛ in itellr̃:inquantũ iudi-
cat.ſ.eẽ qd̃ eſt:vel nõ eẽ qd̃ nõ eſt. Si ḡ loq̃mur de ſenſu
ſm pĩmũ modũ:ſic in ſenſu quodãmõ eſt falſitas ꝛ quo-
dãmõ nõ eſt falſitas.ſenſus eñi ꝛ eſt res q̃dã in ſe:ꝛ ẽ iu-
dicatiuus alteriꝰ rei.ſi ḡ ꝯparetẽ ad itellm̃ ꝓut ẽ res q̃dã:
ſic nulloº ẽ falſitas i ſenſu itellcũi ꝯpato:qꝛ ſʒ ꝙ ſenſus
diſponitur ſm hoc diſpoſitionẽ ſuam itellectui demon-

strat: vnde Aug. dicit in auctoritate īducta ꝙ nō pñt oīo enunciare nisi affectionē suā. Si aūt cōparet̄ ad itellcm̄ ſm ꝙ est representatiuū alterius rei: cū quādoq̄ representet ei aliter rē q̄ sit: ſm hoc sensus falsus dr̄: inq̄tum natus est facere falsam existimationē in itellectu. q̄uis nō necessario faciat: sicut de reb⁹ dictū est: qr̄ itellcūs sic iudicat de reb⁹: ita ⁊ de his q̄ a sensib⁹ offerunt̄. Sic ergo sensus itellectui cōparatus semp̄ facit verā existimationē in itellcū de dispōne ꝓpria: sʒ nō de dispōne rerum. Si aūt ꝯsideret̄ sensus ſm ꝙ ꝯparat̄ ad res: tunc in sensu est falsitas ⁊ veritas per modū quo est in itellcū. in itellectu aūt p° ⁊ pncipalr̄ īuenit̄ falsitas ⁊ veritas in iudicio ꝯponētis ⁊ diuidētis: sʒ in formatione q̄ditatū nō nisi per ordinē ad iudicium: qđ ex formatione p̄dcā ꝯsequitur: vñ ⁊ in sensu ꝓp̄e veritas ⁊ falsitas dr̄ ſm hoc ꝙ iudicat de sensibilib⁹: sʒ ſʒ hoc ꝙ sensibile apprehēdit: nō est ibi veritas ⁊ falsitas ꝓprie: sʒ solū ſm ordinē ad iudiciū: qđ ex formatione p̄dicta ꝯsequit̄: put. s. ex apphēsione tali natū est seq̄ tale vel tale iudiciū. Sēsus aūt iudiciū de q̄busdā est nāle: sicut de ꝓprijs sensibilib⁹: de q̄busdā aūt q̄si per quādā collationē quā facit in hoīe vis cogitatiua: q̄ est pō sensitiue ptis: loco cui⁹ in alijs aīalib⁹ ē extimatio nālis: ⁊ sic iudicat vis sensitiua de sensibilib⁹ cōib⁹ ⁊ de sensibilib⁹ per accñs. nālis aūt actus alicuius rei semp̄ est vno mō: nisi per accñs impediat̄: vel ꝓpter defectū itrinsecus: vel extrinsec⁹ impedimentū. vñ sensus iudiciū de sensibilib⁹ ꝓprijs: semp̄ est verū: nisi sit impedimentū in organo vel in medio: sʒ in sensibilib⁹ cōibus ⁊ per accñs iterdū iudiciū sensus fallit̄. Et sic pʒ q̄liter in iudicio sensus pōt esse falsitas. Sʒ circa apprehēsionē sensus sciendū est: ꝙ est q̄dā vis apprehēsiua: q̄ apprehēdit spēm sensibilē sensibili re p̄ñte: sicut sensus ꝓprius. q̄dā vō apprehēdit eā re absente sicut ymagina°: ⁊ ideo sensus semp̄ apphendit rē vt est: nisi sit īpedimētū in organo: vel in medio: sʒ ymagina° apphēdit vtplm̄ rē vt nō est: qr̄ apphēdit eā vt p̄ñtem cū sit absens: ⁊ iō dic̄ phs i 4° meta. ꝙ sensus nō est dñs falsitatis: sʒ fantasia.

Ad pm. **Ad primum** ḡ dōm: ꝙ in maiori mūdo supiora nihil accipiūt ab īferiorib⁹: sʒ ecōuerso: sʒ in hoīe itellcūs qui est supior aliq̄d accipit a sensu: ⁊ iō nō est sile.

Ad ōis alia. Ad alia pʒ de facili solō ex dcīs.

Duodecimo q̄rit̄ vtrū falsitas sit ī itellectu. Et videt̄ ꝙ

pm. nō: qr̄ itellcūs hʒ duas opationes. s. vnā qua format q̄ditates: in qua nō est falsus: vt phs dic̄ in. 3. de aīa. aliā quo ꝯponit ⁊ diuidit: ⁊ in hac ēt nō est falsus: vt pʒ per Aug. in li° de vā reli. qui sic dicit. nec quisquā itelligit falsa. ḡ falsitas nō est in itellectu.

2m. Pr̄. Aug. dic̄ in li°. 83. q. q̄ōne. 31. oīs qui fallitur id in quo fallit̄ nō itelligit. ḡ itellcūs semp̄ est verus. ḡ in itellectu nō pōt eē falsitas.

3o. Item Algazel dic̄: aut itelligimus aliq̄d sicut est: aut nō itelligimus: sʒ q̄cūq̄ itelligit rē sicut est: vere itelligit. ḡ itellcūs semp̄ est verus. ḡ nō est in eo falsitas.

5 **Sed cōtra** est qđ phs dic̄ in. 3. de aīa. ꝙ vbi est cōpositio intellectuum ibi iam verum ⁊ falsum est. ergo falsitas inuenitur in intellectu.

R. **Respondeo** dōm: ꝙ nomē itellcūs sumit̄ ex hoc ꝙ intima rei cognoscit. est. n. itelligere q̄si itus legere: sensus. n. ⁊ ymaginatio: sola exteriora accñtia cognoscūt. solus aūt itellcūs ad eēntia rei pertingit: sʒ vlteri⁹ itellcūs ex eēntijs rerum ꝯprehēsis diuersimode negociat̄ rōcinādo ⁊ ingrendo. nomē ḡ itellcūs dupl̄r accipi pōt. Uno mō ſm ꝙ se hʒ ad hoc tm̄ a quo primo nomē ipositū fuit: ⁊ sic dicimur ꝓprie itelligere cum apprehēdimus q̄ditatē rerū: vel cū itelligimus illas que statim nota sunt intellectui notis rerū q̄ditatib⁹: sicut sunt p̄ma pncipia q̄ cognoscimus cū terminos cognoscimus: vñ ⁊ itellect⁹ habitus pncipiorum dr̄. q̄ditas aūt rei est ꝓprie obm̄ itellcūs: vñ sicut sensus sensibiliū ꝓpriorum semp̄ est verus: ita ⁊ itellect⁹ in cognoscēdo qđ q̄d est: vt dr̄ in 3° de aīa. Sed tñ per accñs pōt ibi falsitas accidere: inq̄tum. vʒ. itellcūs falso ꝯponit ⁊ diuidit: qđ cōtingit dupl̄r. vel inq̄tū diffōnē vnius attribuit alteri: vt si aīal rōnale mortale cōciperet q̄si diffinitionē asini: vel inq̄tū cōiungit ptes diffōnis adinuicem: que cōiungi nō pñt: vt si cōciperet q̄si diffinitionē asini aīal irrōnale imortale. hoc enī est falsū: aliqđ aīal irrōnale est immortale: ⁊ sic pʒ ꝙ diffinitio nō pōt esse falsa: nisi inq̄tum iplicat affirmationē falsam. hic aūt duplex modus tāgit̄ in. 5. metaph. Similr̄ nec in p̄mis pncipijs vllo mō decipit̄: vñ pʒ ꝙ si itellect⁹ accipiat̄ ſm illā actionē a qua nomē itellcūs imponit̄: nō est in itellcū falsitas. Alio mō pōt accipi itellectus cōīter: ſm ꝙ ad oēs opationes se extēdit: ⁊ sic ꝯprehendit opionem ⁊ rōcinationē: ⁊ sic in itellcū est falsitas: nunq̄ tamē si recte fiat resolutio in p̄ma pncipia.

Et per hoc patet responsio ad obiecta. Ad arm

De scia dei ⁊ hʒ q̄tuordecim arti. p° enim q̄rit̄ vtrū in deo sit scia. 2° vtrū de⁹ cognoscat vel sciat seipm. 3° vtrū de⁹ cognoscat alia a se. 4° vtrū de⁹ de reb⁹ ꝓpriā hēat cognitionē ⁊ determinatam. 5° vtrū de⁹ cognoscat singularia. 6° vtrū itellcūs humanus singularia cognoscat. 7° vtrū de⁹ cognoscat singulare nūc eē vel nō eē: ꝓp pōnē. 8° vtrū de⁹ cognoscat nō entia: ⁊ q̄ nec sunt: nec erūt: nec fuerūt. 9° vtrum de⁹ sciat īfinita. 10° vtrū deus possit facere īfinita. 11° vtrū scia equoce p̄dicet̄ de deo ⁊ nobis. 12° vtrum deus sciat singularia futura cōtingentia. 13° vtrū scia dei sit variabilis. 14° vtrū scia dei sit cā rerum. Q̄ō II.

Questio est de scia dei. Et p° q̄rit̄ vtrum in deo sit scia. Et videt̄ ꝙ nō. illud. n. qđ se hʒ ex additiōe ad aliud in simplicissimo īueniri nō pōt: sed de⁹ est simplicissimus. cū ḡ scia se hēat ex additiōe ad eēntiā: qr̄ viuere addit supra eē: ⁊ scia sit supra viuere: vr̄ ꝙ scia ī dō nō sit. pm

Sʒ dicebat̄ ꝙ scia ī deo supra eēn̄ nō addit: sʒ nomine sciētie alia perfectio ostēditur in ipso q̄ noie eēntie. Sed cōtra perfectio est nomē rei: sʒ oīno vna res in deo est essentia ⁊ scientia. ḡ eadē perfectio ostēdit̄ nomine eēntie ⁊ sciētie. 2m

Pr̄. nullū nomē pōt dici de deo qđ nō significat totā pfectionem ipsius: qr̄ si non significat totam nihil ipsius significat: cū in deo non inueniat̄ pars: ⁊ sic ei attribui non pōt: sed nomē sciētie nō representat totam perfectionē diuinā: qr̄ deus est supra omne nomē qđ nominatur: vt dicit̄ in lib° de causis. ḡ scientia deo attribui nō pōt. 3o

Pr̄. sciētia est habitus cōclusiōis. itellectus vō habitus pncipiorum: vt pʒ per phm in. 6. ethi. corum. sed deus non cognoscit aliquid per modū cōclusionis: qr̄ sic descenderet a pncipijs in cōclusiones eius intellectus: qđ etiā ab angelis Dionysius remouet. 7. cap°. de diui. noibus. ergo scientia non est in deo. 4m

Pr̄. oē qđ scitur: scitur per aliquid magis notū: sed deo non est aliquid magis ⁊ minus notum. ergo in deo scientia esse nō pōt. 5m

Pr̄. Algazel dic̄. ꝙ scia ē sigillatio scibilis in itellectu sciētis: sʒ sigillatio oīno a deo remouet̄: tū qr̄ iportat receptionē: tum qr̄ iportat cōpōnē. ergo deo scia attribui non potest. 6m

Pr̄. nihil quod sonat imperfectionem deo potest attribui: sed scientia sonat imperfectionem: quia significatur vt habitus vel actus primus: ⁊ considerare 7m

vt secundus: vt dicit in secundo de anima. actus autez
p̄mus est imperfectus respectu secundi: cum sit in potẽ
tia respectu eiusdem. ergo scientia inueniri in deo non
potest. ¶ Sed dicebat q̄ in deo non est scientia nisi in
8º actu. ¶ Sed ↄtra. scia dei est causa rerum. sʒ scia si deo
attribuit: ab eterno in deo fuit. si igit̄ scia in deo nõ fuit
9º nisi actu: ab eterno res ꝓduxit: qd̄ ẽ falsuz. ¶ P̄. in quo-
cūq; inueni̇t aliq̄d r̄ndẽs ei qd̄ nos ↄcipimus ex noĩe scie
in itellcū: scimus de eo nõ solū q̄ est: sʒ q̄d est: q̄r scia ali-
q̄d est: sʒ de deo nõ possumus scire q̄d est: sʒ q̄r est tm̄: vt
Dam. dicit. g̊ cõceptiõi itellcūs quã exprimit nomẽ scie
10º nihil r̄ndet in deo. g̊ scia nõ est in eo. ¶ P̄. Aug. dicit q̄
deꝰ qui subterfugit oẽm formã: itellectu ꝑuius eẽ nõ po
test: sʒ scia est q̄dã forma quã itellcūs ↄcipit. g̊ hanc for-
11m mã deꝰ subterfugit. nõ g̊ scia est in deo. ¶ P̄. intelligere
est simpliciꝰ q̄ȝ scire ⁊ dignius: sʒ sic dr̄ in liᵒ de causis. cū
dicimus deū itelligentẽ vel itelligentiã. nõ noĩamus eū
noĩe ꝓpꝛio: sʒ noĩe cãti sui p̄mi. g̊ multo fortiꝰ nomẽ scie
12m deo ↄpetere nõ põt. ¶ P̄. q̄litas maiorẽ cõpositionẽ im
portat q̄ȝ q̄ntitas: q̄r q̄litas nõ inheret sub̄e: nisi mediãte
q̄ntitate: sʒ deo nõ attribuimus aliq̄d qd̄ sit ĩ genere q̄nti-
tatis ꝓpter suã simplicitatẽ. oẽ. n. q̄ntū hʒ ꝑtes. g̊ cuʒ scia
sit in genere q̄litatis. nullo mõ debet ei attribui.

Sed cõtra

ẽ qd̄ dr̄ Ro. ii. O altitudo diuitiaꝝ ⁊c.
1º ¶ P̄. sm̄ Ansel. in monol. oĩe qd̄ sim
2º pliciter in oĩ meliꝰ est eẽ q̄ȝ nõ eẽ: est deo attribuẽdū: sed
scia est hoĩ. g̊ est deo attribuẽda. ¶ P̄. ad sciaȝ nõ reqrū-
3º tur nisi tria. s. pō actiua coḡscẽtis: qua de rebus iudicat:
res cognita: ⁊ vnio vtriusq;: sʒ in deo est sūma pō actiua
⁊ sua eẽntia est sūme cognoscibilis: ⁊ per ↄn̄s ẽ ibi vnio
vtriusq;. g̊ deꝰ est sūme sciẽs. ꝓbatio medii: vt dr̄ in libᵒ
de itelligētijs. p̄ma sub̄a est lux: sʒ lux maxĩe hʒ virtutez
actiuã: qd̄ pʒ ex h̄: q̄ seipsam diffundit ⁊ multiplicat: est
ẽt maxĩe coḡscibilis: vn̄ ⁊ alia manifestat. g̊ sub̄a p̄ᵃ q̄ hõ
est: ⁊ hʒ potẽtiã actiuã ad cognoscẽdū: ⁊ est coḡscibilis.

Respõdeo

Rn̄. Op. ⁊ re probaᵒ dōm: q̄ ab oībꝰ scia deo attribuit̄: di-
uersimode tn̄. q̄dã. n. suo intellcū mo-
dū create scie trãscendere nõ valẽtes: crediderūt q̄ scia
sit in deo q̄si aliq̄ dispositio addita eẽntie eiꝰ: sic ⁊ in no-
bis est: qd̄ est oĩno erroneuȝ ⁊ absurdū. hoc. n. posito deꝰ
sūme simplex nõ esset: eẽt. n. in eo ↄpositio sub̄e ⁊ accidẽ
tis: nec iterū ipse deꝰ eẽt suū eẽ: q̄r vt dicit Boeꝰ. in liᵒ de
hebdo. qd̄ est ꝑticipare aliquo põt: sʒ ipʒ eẽ nullo modo
aliquo participat. si g̊ deꝰ participet sciam q̄si dispõnem
adiunctã. ipse nõ eẽt suū eẽ: ⁊ ita ab alio eẽ hr̄et qd̄ esset
sibi cã eẽndi: ⁊ sic nõ eẽt deꝰ. ¶ Et iõ alij dixerūt: q̄ ꝑ h̄
Alia op. ⁊ reprobatio. q̄ deo sciam attribuimus vel aliq̄d hoĩ: nihil in eo poni-
mus: sʒ significamus ipm̄ eẽ cãm scie in rebꝰ creatis: vt
ex h̄ dicat̄ deꝰ sciẽs: q̄r sciam creaturis ĩfundit. Sʒ quã-
uis hoc possit eẽ aliq̄ rō veritatis huiꝰ ꝓpõnis qua dr̄: deꝰ
est sciẽs: q̄r sciam causat: vt Orig. ⁊ Augꝰ. dicere vident̄:
nõ tn̄ põt eẽ tota rō veritatis ꝓpter duo. Primo: q̄r eadẽ
rõne de deo p̄dicari possʒ q̄cq̄d in rebꝰ causat: vt diceret̄
moueri: q̄r causat motū in rebꝰ: qd̄ tn̄ nõ dr̄. Scḋo: q̄r ea
que dicunt̄ de causis ⁊ cãtis: non ex h̄ cãis inesse dicunt̄
ꝑꝑ causata: sʒ potiꝰ causatis insunt ꝑꝑ h̄ q̄ inueniunt̄ in
causis: sic ex hoc q̄ ignis est calidus: caliditatez ĩfluit aeri:
⁊ nõ ecõuerso. ⁊ silr̄ deꝰ ex h̄ q̄ nãm sciẽtificã hʒ: sciaȝ no
bis ĩfundit: ⁊ nõ eȝ. ¶ Et ideo alij dixerūt: q̄ scia ⁊ alia
Alia op. ⁊ reprobatio. hoĩ deo attribuunt̄ per quãdã silitudinẽ ꝓportionis: sic
attribuit̄ ei ira vel misericordia aut hoĩ cetere passiões:
dr̄. n. deus iratus in q̄ntum facit effectū similẽ irato: q̄r. s.
punit qui est effectꝰ ire ĩ nobis: q̄uis in deo passio ire eẽ
nõ possit: silr̄ dicūt q̄ deꝰ dr̄ sciẽs: q̄r effectū fac̄ silẽz effe
ctui sciẽtis. sic. n. opa sciẽtis ꝓcedūt ex determinatis p̄n
cipijs ad determĩatos fines: ita opera nãe q̄ diuinitꝰ fiūt
vt pʒ in. 2. phy. Sʒ sm̄ hãc opĩonez. scia attribueret̄ deo
metaphorice: sic ⁊ ira ⁊ cetera. hoĩ. qd̄ dcis diony. ⁊ alioꝝ
scõꝝ repugnat. ¶ Et iõ aliter dōȝ ẽ: q̄ scia deo attribu- deteriaᵒ
ta signat aliq̄d qd̄ in deo ẽ: ⁊ silr̄ vita: eẽntia ⁊ cetera. hoĩ. sua.
nec differūt q̄ntuȝ ad rẽ significatã: sʒ solū q̄ntum ad mo
dū itelligẽdi. eadẽ eni res penitus in deo est eẽntia: vita
⁊ q̄cquid hoĩ de ipso dr̄: sʒ intellcūs noster diuersas cõce
ptiones hʒ itelligẽs in eo vitã: sciam ⁊ hoĩ: nec tn̄ iste con
ceptiones sunt false. cõceptio eni nostri itellcūs sm̄ hoc
vera est ꝓut rep̄ntat per quãdã assimilationẽ rem itelle
ctam. alias. n. falsa eẽt: si nihil subesset in re. itellectꝰ aūt
noster nõ hoc mõ põt rep̄ntare per assimilationẽ deū sic
representat creaturas. cū. n. itelligit aliquã creaturã con
cipit formã quãdã que est similitudo rei sm̄ totã ꝑfecti-
onẽ ipsiꝰ: ⁊ sic diffinit res itellectas: sʒ q̄r deꝰ in ĩfinitum
itellcm̄ nr̄m excedit: nõ põt forma per itellcm̄ concepta
rep̄ntare diuinã eẽntiã cõplete: sʒ hʒ aliquã modicã imi
tationẽ eiꝰ: sic ẽt videmus in rebꝰ que sunt extra aĩaȝ q̄
q̄libet res imitat̄ aliquo mõ deū: sʒ impfecte. vn̄ ⁊ diuer
se res diuersimode deuȝ imitant̄: ⁊ sm̄ diuersas formas
rep̄ntant vnã simplicẽ dei formã: q̄r ĩ illa forma vnitur
q̄cq̄d ꝑfectiõis distincti ⁊ multiplr̄ in creaturis inueni̇t
sic etiã omnes ꝓprietates numeroꝝ in vnitate quodã-
modo preexistunt: ⁊ omnes potestates ministroꝝ in re-
gno aliquo: vniunt̄ in potestate regis: sʒ si eẽt aliqua res
ꝑfecte rep̄ntans deū: nõ esset nisi vna tm̄: q̄r vno mõ re-
presentaret ⁊ sm̄ vnã formã: ⁊ ideo nõ est ibi nisi vnꝰ fi-
lius qui est ꝑfecta ymago patris. Silr̄ etiã intellcūs no-
ster sm̄ diuersas cõceptiones rep̄ntat diuinã ꝑfectionẽ:
q̄r vnaq̄q; impfecta est. si. n. ꝑfecta esset eẽt vna tm̄: si-
cut est vnū tantū verbū itellcūs diuini. sunt g̊ plures cõ
ceptiones in itellectu nostro: rep̄ntantes eẽntiã diuinã:
vn̄ eẽntia diua vnicuiq; illaꝝ r̄ndet sicut res sue ymagi
ni impfecte: ⁊ sic oẽs ille cõceptiones itellectus sunt ve
re: q̄uis sint plures de re vna: ⁊ q̄r noĩa nõ significãt res
nisi mediãte itellectu: vt dicit̄ in p̄ peryar. ideo imponit
plura noĩa rei sm̄ diuersos modos itelligẽdi: vel sm̄ di-
uersas rõnes: qd̄ idem est: q̄bus tn̄ oībꝰ r̄ndet aliq̄d ĩ re.

Ad primum

igit̄ dōm: q̄ scia nõ se hʒ ex addi- Ad p̄m
tione ad ens nisi sm̄ q̄ itellectꝰ ac
cipit distinctã sciam alicuiꝰ: ⁊ eẽntiã eiꝰ. additio. n. disti-
ctionẽ p̄supponit: vn̄ cū in deo sm̄ rẽ non distinguat̄ scia
⁊ eẽntia. vt ex dictis patet nisi sm̄ modū itelligendi: nec
scia se hʒ in eo ex additione ad eẽntiã eiꝰ nisi sm̄ modū
itelligẽdi. ¶ Ad 2m dōȝ: q̄ nõ põt vere dici q̄ scia in dō 2m
significet aliam ꝑfectionẽ q̄ȝ essentiã: sʒ q̄ significat̄ per
modū alterius ꝑfectiõis: sm̄ q̄ itellcūs noster ex diuer-
sis cõceptionibꝰ q̄s de deo hʒ p̄dicta noĩa ĩponit. ¶ Ad 3º
3m dōm: q̄ cū noĩa sint signa itellectuū: sm̄ h̄ se hʒ nomẽ
ad totalitatẽ alicuiꝰ rei significandã: sm̄ q̄ se hʒ itellcūs
in itelligendo. itellectus aūt noster totū deū intelligere
põt: sʒ nõ totalr̄: totū: q̄r necessariuȝ est vt de ipso: aut to-
tū itelligat̄: aut nihil: cū ĩ eo nõ sit pars ⁊ totū: sʒ dico nõ
totalr̄: q̄r nõ ꝑfecte cognoscit ipm̄ sm̄ q̄ ipe est in sui na-
tur . cognoscibilis: sicut ille qui hanc cõclusionẽ: dyame
ter est assimeter coste: cognoscit ꝓbabiliter: ex h̄. s. q̄ ab
omnibꝰ dicit̄ ita: nõ cognoscit eam totaliter: q̄r non per-
uenit: ad perfectum moduȝ cognitionis quo cognoscibi
lis est: q̄uuis cognoscat totam: nullam partẽ eius igno-
rans. Similiter ergo ⁊ nomina que de deo dicunt̄: ipm̄
totum sʒ non totaliter significãt. ¶ Ad 4m dōȝ: q̄ q̄r il 4º
lud qd̄ ĩ dō ẽ absq; oĩ ipfectõe ĩ creaturĩ cū aliq̄ dfectu ĩ-
uenit̄: ꝑꝑ hoc opʒ vt si aliquid in creaturis inuẽtuȝ deo
attribuat̄: separemus totū qd̄ ad impfectionẽ ꝑtinet: vt

solum maneat hoc qđ pfectióis est:qꝛ fm hoc tātū crea/
tura deū imitaẜ.dico igiẜ ꝙ sciētia que in nobis iueniẜ
habet aliquid pfectionis ⁊ aliquid iperfectióis:ad per/
fectionē eius ptinet certitudo ipsius:qꝛ qđ sciẜ ↄcertitu/
dinalr̃ cognosciẜ: sꝫ ad ipfectionē ptinet discursus itel/
lectus a ṗncipijs in ↄclusiones.quorū est scia. hic enim
discursus nō ↄtingit:nisi fm ꝙ itellectus cognoscēs ṗn
cipia cognoscit in potētia tātum ↄclusiones.si cnī actu
cognosceret nō esset ibi discursus:cum motus nō sit nisi
exitus de potētia ad actum.diciẜ ğ in deo scia rōne cer/
titudinis de rebus cognitis.nō aūt rōne discursus predi
cti;qui nec etiā in angelis iueniẜ:vt Diony.dicit.¶ Ad
5m 5m dōm:ꝙ quātūs deo nō sit aliquid magis ⁊ minus no
tum si ↄsidereẜ modus cognoscētis:qꝛ eodē ītuitu oī
videt:tamē si ↄsidereẜ modus rei cognite: deus cogno
scit quedā esse magis cognoscibilia in seipsis:⁊ quedaꝫ
minus:sicut iter oīa maxime est cognoscibilis sua essen
tia:per quā quidē oīa cognoscit:nō aliquo discursu:cum
simul videndo eētiā suā oīa videat:vnde ⁊ quātuꝫ ad
istuꝫ ordinē qui pōt attēdi in diuina cognitiōe ex parte
cognitoruꝫ etiā saluaẜ in deo rō scie.ipse.n.precipue oīa
6m per causaꝫ cognoscit.¶ Ad 6m dōm:ꝙ verbū illud alga
zelis itelligendū est de scia nostra que in nobis acquiri/
tur;per hoc ꝙ res imprimunt silr̃itudines suas in aīas
nostras:sꝫ in cognitiōe dei est eↄuerso:qꝛ ab eius itelle
ctu effluunt forme in omnes creaturas:vnde sicut scien/
tia nobis est sigillatio rerū in aīabus nostris:ita eↄuer
so forme nō sunt nisi quedam sigillatio diuine sciētie in
7m rebus.¶ Ad 7m dōm:ꝙ scia que ponitur in deo non est
per modum habitus:sꝫ magis per modum actus:qꝛ ipse
8m semper omnia actu cognoscit.¶ Ad 8m dōm:ꝙ a causa
agēte nō ꝓcedit effectus nisi fm ↄditionem cause:⁊ iō
omnis effectus qui ꝓcedit per aliquaꝫ sciam seqtur de/
terminationē scie que limitat conditiones eius:⁊ iō res
quarū sciētia dei est causa:nō ꝓcedunt nisi quādo deter
minatū est vt procedāt:⁊ iō nō opꝫ vt res sint ab eterno
9m in actu.¶ Ad 9m dōm:ꝙ tūc itellect⁹ dr̃ scire de aliquo
qd est qñ diffinit ipm.i.quādo ↄcipit aliquā formā de
ipsa re que per oīa ipsi rei respōdet.iam aūt ex dictis pꝫ
ꝙ quicqd itellectus noster de deo ↄcipit est deficiēs a
repntatiōe eius:⁊ ideo quid est ipsius dei semp occultū
remanet;⁊ hec est sūma cognitio quā de ipso in statu vie
habere possumus:vt cognoscamus deuꝫ esse supra oē
id quod cogitamus de eo:vt pꝫ per Dionysium in pᵒ caᵒ
10m de mystica theologia.¶ Ad 10m dōꝫ:ꝙ deus dr̃ oēm in/
tellectus nostri formaꝫ subterfugere:nō quin aliqua for
ma nostri itellect⁹ ipsum aliquo modo representet:sꝫ qꝛ
11m nulla eum representat pfecte.¶ Ad 11m dōm:ꝙ rō quaꝫ
significat nomē est diffinitio:vt dr̃.4.metaph.⁊ iō illud
est nomē ꝓprie alicuius rei cuius significatū est diffini/
tio:⁊ qꝛ vt dictū ē:nulla rō significata per nomē diffinit
ipm deum:nullum nomē a nobis ipositū est nomē ꝓpe
eius:sꝫ est ꝓprie nomē creature que diffiniẜ rōne signi/
ficata per nomē:⁊ tñ ista noīa que sunt creaturarū noīa
deo attribuunẜ fm ꝙ in creaturis aliqua similitudo ei⁹
12m reprntaẜ.¶ Ad 12m dōm:ꝙ scia que attribuiẜ deo:nō est
qualitas:⁊ preterea qualitas ꝗtitati adueniēs ē q̄litas
corporalis nō q̄litas spūalis sicut est sciētia.

1m SEcundo queriẜ vtrū deus cognoscat vel sciat seipsuꝫ. Et videẜ ꝙ
nō.sciēs.n.referẜ ad scitū fm suā sciam: sꝫ sicꝫ
dicit Boetius in libᵒ de trinī.eētia in diuinis
ↄtinet vnitatē:relō multiplicat trinitatem.s.
psonarū.ergo opꝫ ꝙ in deo scitū sit distinctuꝫ personalr̃
a sciēte:sꝫ distinctio psonarū in diuinis non patiẜ recipro/
cam locutionē.nō.n.pr̃ dr̃ se genuisse:qꝛ genuit filium.ğ
in deo ↄcedi nō dꝫ ꝙ cognoscat seipsuꝫ. ¶ P̄.in libᵒ de 2m
causis dr̃.oīs sciēs eētiā suā:est rediēs ad eētiam suā
reditione cōpleta:sꝫ de⁹ nō redit ad eētiam suam:cum
nunꝗ ab eētia sua egrediaẜ:nec possit eē reditus vbi
nō ṗcessit discessus.ğ de⁹ nō cognoscit essentiam suaꝫ:⁊
ita nescit seipm.¶ P̄.sciētia est assimilatio scientis ad 3m
rem scitam:sꝫ nihil est simile sibiipsi:qꝛ similitudo non
sibiipsi est:vt dic̄ Hil.ğ de⁹ nō cogscit seipm. ¶ P̄.scia 4m
nō est nisi de vlī:sꝫ ds nō ē vlē:qꝛ oē vlē est p abstractio/
nē.a deo aūt cū sit simplicissim⁹:nō pōt fieri abstractio.
ğ deus nō cognoscit seipm.¶ P̄.si sciret se itelligeret se 5m
cū itelligere sit simplici⁹ ꝗ scire ⁊ ꝓpter h est deo magi
attribuendū:sꝫ de⁹ nō itelligit se.ğ nec scit se:ꝓbatio me
die.Aug⁹.dicit in libᵒ.83.q.qōne.16.omne qđ se itelligit
cōprehēdit se.nihil aūt pōt cōprehēdi nisi finitū:vt pꝫ p
Aug⁹.ex eodē loco.ğ deus nō itelligit se. ¶ P̄.Aug⁹.sic 6m
argumētaẜ ibidē.Nec itellect⁹ nr̄ ifinitus eē vult:quā/
tus possit:qꝛ notus sibi eē vult:ex quo habeẜ ꝙ illud qđ
vult se nosse:nō vult esse ifinitū:sꝫ de⁹ vult se eē ifinituꝫ
cū sit infinitus.si.n.eēt aliqd qđ se esse nō vellet:nō eēt
summe bonus.ğ nō vult sibi esse notus.ğ non cognoscit
se.¶ Sꝫ dicebaẜ ꝙ ꝗuis de⁹ sit ifinitus simplr̃:⁊ velit
se eē ifinitū simplr̃:nō tñ est ifinitus sibi sꝫ finitus : ⁊ sic
etiā nō vult se esse ifinitū. ¶ Sed ↄtra.vt dr̃ in.3.phy. 7m
ifinitū dr̃ aliqd fm ꝙ est imptrāsibile:⁊ finitū fm ꝙ p/
trāsibile:sꝫ sicut ꝓbatū est in.6.phy.ifinitū nō pōt per/
transiri:neqꝫ a finito:neqꝫ ab ifinito.ğ de⁹ cū sit ifinitus
nō pōt sibiipsi esse finitus.¶ P̄.id quod est deo bonū: 8m
simplr̃ est bonū.ergo ⁊ qđ est deo finituꝫ:simplr̃ est fini
tū:sꝫ de⁹ nō est simplr̃ finit⁹.ğ nec sibiipsi finitus.¶ P̄. 9m
deus nō cognoscit se:nisi fm ꝙ ad seipm comparaẜ.si ğ
sibiipsi est finitus:cognoscet seipm finite.nō est aūt fini
tus.ergo cognoscet se aliter ꝗ sit:⁊ ita de seipso habebit
cognitionē falsam.¶ P̄.iter eos qui cognoscunt deuꝫ: 10m
vn⁹ alio magis cognoscit:fm ꝙ modus cognitiōis vni⁹
excedit modū cognitionis alterius:sꝫ deus in ifinitum
magis se cognoscit ꝗ aliquis alius euꝫ cognoscat.ğ mo/
dus:quo se cognoscit est ifinitus.ergo seipm infinite co
gnoscit:⁊ sic nō est sibiipsi finitus.¶ P̄.Aug⁹ in lib.83. 11m
q.ꝓbat ꝙ rē aliquā nō pōt ali⁹ alio plus intelligere.hoc
modo.Quisquis vllaꝫ rē aliter ꝗ est itelligit:fallitur:⁊
omnis qui falliẜ:illō in quo fallitur nō itelligit : quisqs
igiẜ vllam reꝫ aliter ꝗ est itelligit:nō eam itelligit.non
igitur pōt quicꝗ intelligi:nisi vt est.ergo cū res sit vno
modo:ab oībus vno modo itelligiẜ:⁊ iō nullā rem alius
alio melius itelligit.si ğ de⁹ seipsum intelligeret:non se
plus itelligeret ꝗ alij eum itelligant:⁊ sic in aliquo crea
tura creatori equareẜ:qđ est absurdum.

Sed cōtra est qđ dicit Diony.7.ca.de diui.no.ꝙ diuina sapia seipsaꝫ cognoscens:oīa alia 3
cognoscit.ergo deus precipue cognoscit seipsum.

Respōdeo. dōꝫ:ꝙ cū dr̃ aliqd seipm cognoscere: dr̃ illud eē cognoscēs ⁊ cognitū.vnde R:
ad ↄsiderādū q̄liter de⁹ seipm cognoscat:opꝫ videre per
quā naꝫ aliqd sit cogscēs ⁊ cognitū. Sciēdū igiẜ ꝙ res
aliq̄ iueniẜ pfecta duplr̃.vno⁹ fm pfectiōeꝫ sui eē qđ ei
ↄpetit fꝫ ꝓpriā spēꝫ:sꝫ qꝛ eē specificū vni⁹ rei est distin/
ctū ab eē spei alteri⁹ rei:iō i q̄libꝫ re creata hꝫ pfectiōi
habite i vnaqꝫ re.tm deest de pfectiōe simpr̃ ꝗ pfecti⁹ i
alijs spēb⁹ iueniẜ:vt sic cuiuslꝫ rei pfectio i se ↄsiderate
sit ipfecta:veluti ps toti⁹ pfectiōis vniuersi:q̄ ↄsurgit ex
singularū rerū pfectionib⁹:inuicē congregatis. vnde vt
huic imperfectioni aliqđ remediuꝫ esset : inueniẜ alius
modus pfectiōis i reb⁹ creatis:fm ꝙ pfectio que est p/

pria vnius rei in altera re īueniť. Et hec est pfectio co/
gnoscētis inq̄tuz est cognoscēs:qꝛ ſm hoc a cognoscen
te aliqd cognoſciť:qḋ ipm cognitū aliquo mō est apud
cognoscentē:ꝛ iō in.3.de aīa dr̄ aīa eē quodāmō oīa:qꝛ
nata est oīa cognoscere:ꝛ ſm hunc moduz possibile est
vt in vna re totius vniuersi perfectio existat:vnde hec
est vltima pfectio ad quā aīa pōt puenire ſm phōs: vt
in ea describať totus ordo vniuersi ꝛ causarum eius:in
quo etiā finē vltimū hoīs posuerūt:qui ſm nos erit in
visione dei:qꝛ ſm Greg.quid est qḋ nō videāt qui vidē
tem oīa vidēt. Perfectio aūt vnius rei in altera eē nō
pōt ſꝫ determinatū esse qḋ habebat in re illa:ꝛ iō ad h
ꝙ nata sit esse in re altera:opꝫ eam ꝯsiderare absq̧ his
que nata sunt eam determinare:ꝛ qꝛ forme ꝛ pfectiōes
rerū per mām determinanť:inde est ꝙ ſm hoc est aliq̄
res cognoscibilis ſm ꝙ a materia separať:vnde opꝫ ꝙ
etiā id in quo suscipiť talis rei pfectio sit īmateriale.si
enī esset māle:perfectio recepta eēt in eo ſm aliqḋ esse
determinatū:ꝛ ita nō esset in eo ſm ꝙ est cognoscibilis
.s.prout existēs pfectio vnius est nata esse in altero. Et
iō errauerunt antiqui phī:qui posuerūt simile simili co
gnosci:volētes ſm h ꝙ aīa que cognoscit omnia:ex oī/
bus naturalr̄ cōstitueretur:vt terra terrā cognosceret aq̄
aquā:ꝛ sic de alijs:putauerunt enī ꝙ perfectio rei cogni
te in cognoscente habeat esse determinatū:ſm ꝙ habet
esse determinatū in ꝑpria natura.nō autē ita recipitur
forma rei cognite in cognoscēte:vnde ꝛ Com.dicit in.3.
de anima.ꝙ nō est idem modus receptiōis quo forme
recipiunť in itellectu possibili:ꝛ in materia pͥma:qꝛ opꝫ
in itellectu cognoscente recipi aliquid īmaterialr̄ : ꝛ iō
videmus ꝙ ſm ordinez īmaterialitatis in rebus:ſm h
in eis natura cognitionis inuenitur.plante eniꝫ ꝛ alia q̄
īfra plantas sunt:nihil īmaterialr̄ possunt recipere:ꝛ iō
oī cognitione priuanť:vt pꝫ.2.de aīa.sensus aūt recipit
spēs sine materia:ſꝫ tn̄ cū cōditionibus materialibꝰ:itel
lectus autē etiā a conditionibus materialibꝰ spēs depu
ratas recipit:silr̄ est etiā ordo ī cognoscibilibus.res enī
mālis:vt Cōmē.dicit.nō sunt itelligibiles.nisi qꝛ nos fa
cimus eas itelligibiles.sunt enī itelligibiles in potētia
tantū:ſꝫ actu itelligibiles efficiunť per lumē itellectus
agētis:sicut ꝛ colores actu visibiles sunt per lumē solis:
ſꝫ res īmateriales sunt itelligibiles per seipsas:vn̄ sunt
magis note ſm nām:quāuis minus note nobis. Qꝛ igi/
tur deus est in fine separatiōis a materia:cū ab omni po
tentialitate sit penitus imunis:relinqtur ꝙ ipse est ma/
xime cognoscitiuus:ꝛ maxime cognoscibilis:vnde eius
natura ſm hoc ꝙ habet eē realiter:ſm hoc cōpetit ei rō
cognoscibilitatis:ꝛ qꝛ ſm hoc etiā deus est:ſm ꝙ natu/
ra sua est sibi:ſm hoc etiam cognoscit:ſm ꝙ natura sua
est maxime cogscitiua:vnde Auicē.dicit in.8.sue meta.
ꝙ ipse itellector ꝛ apprehēsor sui est:eo ꝙ sua quiditas
spoliata.s.a materia:est res que est ipsemet.

Ad pͥm Ad primum ergo dōm:ꝙ trinitas personarū multiplicať in diuinis per relatio/
nes que realiter sunt in deo.s.relationes originis:ſꝫ rela
tio que cōsignificať cū dicit deus scit seipsuz:nō est ali/
qua relatio:realis:ſꝫ rōnis tantū:quādocūq̧ eniꝫ idem
ad seipm referť:nō est talis relatio aliquid in re : sed in
2m rōne tantuꝫ:eo ꝙ realis exigit duo extrema. ¶ Ad 2ᵐ
dōm:ꝙ locutio hec qua diciť ꝙ sciens se ad essentiā suā
redit:est locutio metaphorica.nō eniꝫ in itelligēdo est
motus:vt pbať in.7.physi.vn̄ nec ꝑprie loquēdo ē ibi
recessus:aut reditus:sed pro tanto diciť ibi esse ꝓcessus
vel motus:inquātuꝫ ex vno cognoscibili peruenitur ad
aliud:ꝛ in nobis fit per quēdā discursuz ſm quē est exi/
tus ꝛ reditus in aīam nostram duꝫ cognoscit seipsaꝫ.pͥꝰ
enim actus ab ipsa exiens terminať ad obiectū:ꝛ dein/
de reflectiť sup actū:ꝛ deinde sup potētiam:ꝛ eēntiam:
ſm ꝙ actus cognoscunť ex obiectis:ꝛ potētie per actus:
ſꝫ in diuina cognitiōe nō est aliquis discursus:vt ꝑus di
ctum est q̄si per notū in ignotū deueniat : nihilominus
tn̄ ex parte cognoscibiliū pōt quidā circuitus in eius co
gnitiōe inueniri dum.s.cognoscēs eēntiam suaꝫ alias res
intueť in qbus sue eēntie similitudinē videt : ꝛ sic quo/
dāmō ad suā essentiam redit:nō quasi suam essentiam
ex rebus alijs cognoscens:sicut in nostra aīa accidebat.
Sꝫ tamē sciendū ꝙ reditio ad eēntiam suam in lib.de
causis:nihil aliud diciť nisi subsistētia rei in seipsa.for/
me enī in se nō subsistētes:sunt sup aliud effuse : ꝛ nulla/
tenus ad seipsas collecte:ſꝫ forme in se subsistentes:ita
ad res alias effunduť:eas pficiēdo:vel eis influendo:
ꝙ in seipsis per se manēt:ꝛ ſm hūc modū deus maxime
ad essentiam suā redit:qꝛ oībus ꝓuidēs:ac per hoc quo/
dāmō in oīa exiēs ꝛ ꝓcedēs:in seipso fixus ꝛ immixtus
permanet. ¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ similitudo que est relatio 3ᵐ
realis:distinctionē rerū requirit:ſꝫ ei que est rōnis rela/
tio tantū:sufficit in similibꝰ distinctio rōnis. ¶ Ad 4ᵐ 4ᵐ
dōm:ꝙ vl'e pro tāto est itelligibile:qꝛ est a materia sepa/
ratū:vnde illa que nō sunt per actum itellectus nostri a
materia separata ſꝫ per seipsa sūt ab omni materia libe
ra.maxime cognoscibilia sunt:ꝛ sic deus maxime intel/
ligibilis est:quāuis nō sit vniuersale. ¶ Ad 5ᵐ dōm:ꝙ 5ᵐ
deus ꝛ scit se ꝛ itelligit se ꝛ cōprehēdit se:quāuis simplr̄
loquēdo īfinitus sit:nō eniꝫ est īfinitus priuatiue.sic.n.
ratio infiniti cōgruit quātitati.habet eniꝫ partem post
partē in īfinituꝫ.vnde īfinituꝫ si debeat cognosci ſm ra
tionē sue īfinitatis:vt.s.pars post partē cognoscať .nul/
lo modo poterit cōprehendi:qꝛ nunq̄ꝫ poterit veniri ad
finē:cum finē non habeat:ſꝫ deus diciť īfinitus negati/
ue:qꝛ.s.eius eēntia per aliquid nō limitatur. omnis aūt
forma in aliquo recepta:terminať ſm modū recipiētis:
vnde cuꝫ eē diuinū nō sit in aliquo receptuꝫ:qꝛ ipse est
suum eē:ſm hoc eē suum nō est finituꝫ:ꝛ pro tanto dici/
tur eius eēntia īnfinita:ꝛ qꝛ in quolibꝫ intellectu crea/
to vis cognoscitiua finita est cum sit in aliquo recepta.
nō potest itellectus noster puenire ad cognoscēdū ipm
ita clare sicut cognoscibilis est:ꝛ ſm hoc nō pōt ipsuꝫ cō
prehendere:qꝛ nō peruenit ad finē cognitionis in ipso:
quod est cōprehēdere:vt supra dictuꝫ est:ſꝫ qꝛ eodē mo
do quo eēntia diuina est īfinita ꝛ vis cognoscitiua ipsiꝰ
est infinita:sua cognitio est tantū efficax quāta est eius
eēntia:ꝛ ideo peruenit ad pfectam sui cognitionē:ꝛ ſm
hoc comprehēdere diciť:nō qꝛ per comprehēsionē talē
ipsi cognito finis aliquis statuať:ſꝫ ꝓpter pfectionē co/ 6ᵐ
gnitionis cui nihil deest. ¶ Ad 6ᵐ dōm:ꝙ itellectus no
ster cū sit finitus ſm suā naturā:nō pōt aliquid īfinituꝫ
cōprehēdere vel pfecte itelligere:ꝛ iō supposita ista eiꝰ
nā ꝓcedit rō Aug.ſꝫ nā itellcʼs diuini ē alia:ꝛ pp h.rō nō
sequr. ¶ Ad 7ᵐ dōm:ꝙ si fiat vis in v̄bo deꝰ ꝑprie lo/ 7ᵐ
quēdo nec alijs nec sibi finitus ē:ſꝫ pro tāto dr̄ finitus:
qꝛ h mō a seipso cognosciť sicut aliqd finitū ab itellcū fi/
nito.sic.n.itellcūs finitus pōt puenire ad finē cognitio/
nis in re finita:ita itellcʼs eiꝰ puenit ad finē sui ipsiꝰ. Illa
tn̄ rō īfiniti q̄ dr̄ itrāsibile.est rō īfiniti ꝑuatiue accepti
de quo nihil ad ꝓpositū. ¶ Ad 8ᵐ dōm:ꝙ in oībꝰ illis q̄ 8ᵐ
designāt q̄ntitatē ī his q̄ ad pfectiōeꝫ ptinēt:sequr si ali
qd ꝯparatū deo sit tale ꝙ simplr̄ sit tale.sicut si deo ꝯparatuꝫ
ē magꝰ:ꝙ sit simplr̄ magꝰ:ſꝫ ī illis q̄ ptinēt ad ipfcōeꝫ:
nō sequ.nō.n.sequ ꝙ si aliqd deo ꝯparatū sit puū:ꝙ simpr̄
sit puū qꝛ oīa deo ꝯpata nihil sūt:ꝛ tn̄ simplr̄:nō nihil sūt:

vñ qđ est bonū deo simplr est bonū:sȝ qđ est finituȝ deo
nō seqtur simplr finitū eē:q2 finitū ad quādā ipfectionē
ptinet:sȝ bonū ad pfectionē:in vtrisq3 tñ aliqđ simplr ē
9ᵒ taie qđ ſm iudiciū diuinū tale īuenit. ¶ Ad 9ᵐ dōm:ꝙ
cū dr̄ de⁹ finite seipm cognoscere.hoc duplr itelligi pōt.
Uno mō vt modus referat̄ ad rem cognitā: vt.s.cogno
scat se esse finitū:⁊ ſm hūc itellcm̄ est falsuȝ:q2 sic cogni
tio sua eēt falsa.alio mō vt modus referat̄ ad cognoscē
tē:⁊ sic adhuc duplr pōt intelligi.vno mō vt ly finite.ni
hil aliđ sit ꝙ̄ pfecte:vt dicat̄ finite cognoscere:qm̄ pue
nit ad fineȝ cognitionis:⁊ sic de⁹ seipm finite cognoscit.
alio mō vt ly finite ptineat ad efficaciā cognitiōis:⁊ ſm
hoc ifinite cognoscit:q2 ei⁹cognitio est in ifinitū efficax:
ex B aūt ꝙ sibyp̄si est finit⁹ mō pdicto:nō pōt ɔcludi ꝙ
se finite cognoscat:nisi eo modo quo dictū est verū esse.
10ᵒ ¶ Ad 10ᵐ dōm:ꝙ rō illa pcedit ſm ꝙ ly finite ptinet
ad efficaciā cognitiōis:⁊ sic pȝ ꝙ nō cognoscit se finite.
11ᵐ ¶ Ad 11ᵐ dōȝ:ꝙ cū aliquē alio plus itelligere dicimus:
duplr potest intelligi.Uno modo vt ly plus ptineat ad
modū rei cognite:⁊ sic nullus intelligentiū plus alio in
telligit de re itellecta ſm ꝙ est itellecta:quicūq3 eni rei
itellecte plus attribuit vel minus ꝙ̄ natura rei habeat:
errat ⁊ nō itelligit.Alio mō pōt referri ad modū cogno
scentis.⁊ sic vnus alio plus intelligit:sic angelus hoīe ⁊
deus angelo:ppter potentiorē vim itelligendi:⁊ silr est
etiā itelligēda illa:que ad hoc pbanduȝ assumit̄.s.itelli
gere rē aliter ꝙ̄ sit.si eni ly aliter sit modus rei cognite:
tunc nullus itelligēs itelligit rē aliter ꝙ̄ sit:q2 hoc eēt i
telligere rē esse aliter ꝙ̄ sit.si aūt sit modus cognoscen
tis:sic qlibȝ itelligēs rē māleȝ intelligit alr ꝙ̄ sit:q2 res
que hȝ eē māle:solū imaterialr intelligitur.

1ᵐ TErtio querit̄ vtrū deus cognoscat alia
a se. Et videt̄ ꝙ nō.itellcm̄ eniȝ
est pfectio itelligētis:sȝ nihil aliud ab ipo pōt
esse pfectio ei⁹:q2 sic eēt aliqđ eo nobilius.er
go nihil aliud ab ipso pōt esse intellcm̄ ab eo.
¶ Sed dice.ꝙ res vel creatura ſm ꝙ est cognita a deo
2ᵐ est vnū cū ipso. ¶ Sed ɔtra.creatura nō est vnū cū deo:
nisi ſm ꝙ est in eo.si ğ deus non cognoscit creaturā:nisi
3ᵒ ſm ꝙ est vnū cū eo:nō cognoscit creaturā:nisi ſm ꝙ est
in eo:⁊ ita nō cognoscit eam in ppria natura. ¶ P̄.si in
tellect⁹ diuinus cognoscit creaturā:aut cognoscit ipsam
per essentiā suā:aut p aliqđ aliud extrinsecū:si per aliud
extrinsecū mediū:cū omne mediū quo cognoscit̄ sit pfe
ctio cognoscentis:q2 est forma ipsius inq̄ntuȝ est cogno
scēs:vt pȝ de specie lapidis in pupilla:sequeret̄ ꝙ aliqđ
extrinsecū a deo esset pfectio eius:qđ est absurdū.si aūt
cognoscat creaturā per eēntiam suā cū eēntia sua sit ali
ud a creatura sequeret̄ ꝙ ex vno cognosceret aliud: sed
oīs itellectus ex vno cognoscēs aliud est itellect⁹ discur
rens ⁊ ratiocinans.ergo in itellectu dino est discursus:⁊
4ᵒ sic erit impfectus:qđ est absurdū. ¶ P̄.medium per qđ
res cognoscit̄ dr̄ esse pportionatū ei qđ per ipm cogno
scitur:sȝ eēntia diuina nō est pportionata ipsi creature:
cū in ifinitū ipsaȝ excedat:ifiniti aūt ad finitū nulla est
pportio.ğ cognoscēdo essentiā suā:non potest cognosce
5ᵒ re creaturā. ¶ P̄.phs in.11.metaph.pbat ꝙ deus tantū
seipm cognoscit:sȝ tantū idem est ꝙ nō cuȝ alio.ergo nō
6ᵐ cognoscit alia a se. ¶ P̄.si cognoscit alia a se cum cogno
scit seipm:aut ergo eadem rōne cognoscet seipm ⁊ alia:
aut alia ⁊ alia:si eadem:cū seipm per essentiā suā cogno
scat:seqtur ꝙ res alias per essentiā earum cognoscat:qđ
esse nō pōt.si aūt alia ⁊ alia rōne:cū cognitio cognoscen
tis sequat̄ rōnē qua cognoscit̄:ɔtinget ꝙ in dina cogni
tione inueniet̄ multiplicitas ⁊ diuersitas:qđ repugnat di

uine simplicitati.nullo ergo modo deus creaturā cogno
scit. ¶ P̄.magis distat creatura a deo ꝙ̄ distat persona 7ᵐ
patris a natura diuinitatis:sȝ deus nō eodē cognoscit se
esse deū ⁊ se esse patrē:q2 in hoc quod dicit̄ cognoscit se
patrē includit̄ notio patris:que nō includit̄ cuȝ dicit̄ co
gnoscit se esse deū.ergo multo fortius si creaturā cogno
scit:alia rōne seipm cognoscit:⁊ alia rōne creaturam:qđ
est absurdum vt improbatū est. ¶ P̄.eadem sunt pnci 8ᵐ
pia essendi ⁊ cognoscendi:sȝ nō eodem pater est pater:⁊
deus:vt dicit Aug.ğ non eodē cognoscit pater se esse pa
trem ⁊ se esse deuȝ:⁊ multo fortius nō eodem cognoscit
pater se esse:⁊ creaturā:si creaturam cognoscit. ¶ P̄.sci 9ᵐ
entia est assimilatio sciētis ad scitū:sȝ iter deuȝ ⁊ creatu
ram est minima assimilatio:cū sit ibi maxima distātia.
ğ deus minimā cognitionē:vel nullā de creaturis habȝ.
¶ P̄.qcquid cognoscit deus intuet̄:sȝ deus:vt dic̄ Aug. 10ᵒ
in li°.83.q.nihil extra se intuet̄.ğ nec quicq3 extra se co
gnoscit. ¶ P̄.eadē est cōparatio creature ad deum:que 11ᵐ
puncti ad lineā.vñ Trimegistus dicit.deus est spera in
telligibilis cui⁹centrū vbiq3:circūferentia vō nusq̄3:per
centrū exponēs creaturā:vt Alanus exponit:sȝ linee ni
hil deperit de eius q̄ntitate si punctum ab ea separet̄.er
go ⁊ nihil deperit pfectioni dine si cognitio creature ei
subtrahat̄:sȝ qcqđ est in eo ad eius pfectionē ptinet:cuȝ
nihil accidentalr sit in eo.ergo ipse de creaturis cogni
tionē nō hȝ. ¶ P̄.quicquid de⁹ cognoscit:ab eterno co 12ᵐ
gnoscit:eo ꝙ sciētia sua non variat̄:sȝ qcqđ cognoscit est
ens:q2 cognitio eius nō est nisi entis.ğ quicquid cogno
scit deus:ab eterno fuit:sȝ nulla creatura fuit ab eterno:
ergo nullam creaturam cognoscit. ¶ P̄.omne qđ pfici 13ᵐ
tur aliquo alio:habet in se potētiā passiuā respectu illi⁹:
q2 perfectio est q̄si forma pfecti:sȝ deus non habet in se
potentiā passiuā.hoc eniȝ est pncipiū trāsmutationis q̄
a deo est pcul.ergo non pficit̄ aliquo alio a se:sed perfe
ctio cognoscentis dependet a cognoscibili:q2 pfectio co
gnoscentis est in hoc ꝙ actu cognoscit:ꝙ nō est nisi ſm
ꝙ scit aliquid cognoscibile.ergo deus non cognoscit ali
ud a se. ¶ P̄.vt dicit̄ in.4.metaph.motor est pōr moto 14ᵐ
ſm naturam:sȝ sicut sensibile est mouens sensuȝ:vt ibi
dem dicit̄:ita intelligibile mouet itellectū.si ergo deus
itelligeret aliqđ aliud a se:sequeret̄ ꝙ aliqđ esset prius
eo:quod est absurdum. ¶ P̄.omne itellectum facit ali 15ᵒ
quam delectationē in itelligente:vnde dicit̄ in p°.meta.
omnes homines natura scire desiderant.hu⁹ autē signuȝ
est sensuum delectatio:ſm ꝙ quidam libri habent.si er
go deus aliqđ aliud a seipso cognosceret:illud aliud eēt
causa delectationis in ipso:qđ est absurduȝ. ¶ P̄.nihil 16ᵒ
cognoscitur nisi per naturam entis:sed creatura magis
habet de non esse ꝙ̄ de esse:vt patet per multa sanctorū
dicta.ğ creatura magis deo est incognita ꝙ̄ nota. ¶ P̄. 17ᵐ
nihil apprehenditur nisi ſm ꝙ habet rationem veri:si
cut nihil appetitur nisi ſm ꝙ habet rōnem boni:sȝ crea
ture visibiles comparātur in scriptura mendacio:vt pa
tet Ecc.34.Quasi qui ɔphēdit ventū ⁊c̄.ğ creature ma
gis sunt incognite ꝙ̄ note. ¶ Sed dice.ꝙ creatura non
dicit̄ non ens nisi ſm comparationē ad deum. ¶ Sed 18ᵐ
contra.creatura non cognoscitur a deo nisi inq̄ntuȝ ad
ipsum comparatur.si igitur creatura ſm ꝙ comparatur
ad deum est mēdacium ⁊ non ens:⁊ sic incognoscibilis.
nullo modo a deo cognosci poterit. ¶ P̄.nihil est in in
tellectu quod non sit prius in sensu:sȝ in deo non est po 19ᵐ
nere sensitiuā cognitionē:q2 mālis est.ergo ipse nō itelli
git res creatas:cuȝ nō sint prius in eius sensu. ¶ P̄.res
pcipue cognoscuntur per suas cās: ⁊ maxime p cās q̄ sūt 20ᵐ
cāe eē rei:sȝ iter 4ᵒʳ cās efficiēs ⁊ finalis sūt cāe fieri nō

eē rei:forma aūt ꝛ mā sunt cā essendi reꝝ:qꝛ intrant eius
cōstitutionē:deus aūt nō est cā rerū nisi efficiens ꝛ fina/
lis.ergo minimū est qđ de creaturis cognoscit.

Cōtra p̄
2ᵒ **Sed contra** heb.3.Omnia nuda sunt ꝛ apta ocu
lis eius. ¶ Preterea.cognito vno
relatiuoꝝ cognoscit̄ aliud:sed p̄ncipiuꝫ ꝛ p̄ncipiatuꝫ rela/
tiue dicunt̄:ergo cum ipse sit p̄nᵐ rerū per essentiam suā:
3ᵒ cognoscendo essentiā suā cognoscit creaturā. ¶ P̃.deus
est oīpotens:ergo eadē rōne dꝫ dici oīsciens:ergo nō tm̄
4ᵒ scit res fruibiles:ſꝫ ēt vtibiles. ¶ P̃.Anaxag.posuit itel/
lectū imixtū:vt oīa cognoscat:ꝛ ob hoc a pħo cōmendat̄
in.3ᵒ.de aīa:ſꝫ itellectus diuinᵘ ē maxīe imixtus:ꝛ purus:
5ᵒ ergo maxime oīa cognoscit:ꝛ nō solū se sed ēt alia. ¶ P̃.
q̄nto aliq̄ formaꝝ ē simplicior:tāto ē pluriū formaꝝ cō/
prehensiua:sed deus est suba simplicissima:ꝗ ipse ē ꝯpre/
hensiuus formaꝝ oīum reruꝫ:ergo cognoscit oēs res non
6ᵒ solum seipsum. ¶ P̃.pp qđ vnūqđq; tale ꝛ ipsum magis.
sed deus est causa cognoscendi creaturas oībᵘ qui cogno/
scunt:ipse.n.est lux qui illuminat oēm hoīem venienteꝫ
in hūc mūdū. Jo.i.ergo ipse maxīe cognoscit creaturas.
7ᵒ ¶ P̃.Aug.p̄bat in liᵒ.de trini.ꝙ nihil diligit̄ nisi cogni/
tum:sed deus diligit oīa que sunt:sap.xi.ergo etiam oīa
8ᵒ cog̃scit. ¶ P̃.in psal.dr̄.Qui finxit oculuꝫ nō ꝯsiderat.q.
dicat:sic:ergo ipse deus qui fecit oīa considerat ꝛ cogno/
9ᵒ scit oīa. ¶ P̃.in p̄s.alibi dr̄:Qui finxit sigillatim corda
eoꝝ.ꝗ intelligit oīa opa eoꝝ:hinc aūt est deus cordiū co/
gnitor vel factor:ergo cognoscit opa hoīum:ꝛ sic alia a se
10ᵒ ¶ P̃.idē habet̄ ex h̄ qđ alibi in p̄s.dicit̄:Qui fecit celos
in intellectu.ergo ipse intelligit celos quos ipse creauit.
11ᵒ ¶ P̃.cognita cā precipue formali cognoscit̄ effectus:sed
deus est causa formalis exemplaris creaturaꝝ:ergo cuꝫ
seipsum cognoscat:cognoscit ēt creaturas.

Rñ: **Respondeo** dicendū.ꝙ absq; dubio cōcedendū
est ꝙ deus nō solum se cognoscit:sed
ēt oīa alia:qđ quidē hoc mō p̄bari pōt:oē.n.qđ nālr in al
terum tendit:oꝫ ꝙ h̄ habeat ex aliquo dirigente ipsuꝫ in
finem:alias casuꝫ in illud tenderet:in rebus aūt nālibus
inuenimᵘ nālem appetitum:quo vnaq̄q; res in finē suuꝫ
tendit:vñ opꝫ supra oēs res nāles ponere aliquē intelle/
ctum ꝗ res nāles ad suū finē ordinauerit:ꝛ eis nālem in/
clinationē siue appetitū indiderit:sed res nō pōt ordina/
ri ad finem aliquē nisi res ipsa cognoscat̄ silr cuꝫ fine:ad
quē ordināda est:vñ oꝫ ꝙ in intellectu diuino:a quo reꝝ
nāe origo p̄uenit:ꝛ nālis ordo in rebᵘ:sit nālium rerum
cognitio:ꝛ hanc p̄bationē inuit psal.cuꝫ dixit.Qui finxit
oculū non cōsiderat.vt raby moyses dicit:qđ idem est:ac
si diceret̄:qui oculū fecit sic p̄portionatū ad suū finē:ꝗ ē
eius actus.s.visio:nōne considerat oculi nāꝫ: ¶ Sed oꝫ
videre vlteriᵘ p̄ quē modū creaturas cognoscit. ¶ Sci/
endum est igitur ꝙ cum omne agens agat inquātū est in
actu:opꝫ id qđ per agentē efficit̄ aliquo mō sit in agente:
ꝛ inde ē ꝙ oē agēs agit sibi silē:oē aūt qđ ē in altero:est i
eo per modū recipientis:vñ si p̄nᵐ actiuū sit mãle:effectᵘ
eius ē in eo.q.mālr:qꝛ velut in virtute q̄dā māli:si autē
sit imateriale actiuū p̄nᵐ:ēt effectᵘ eius in eo imālr erit:
dcm̄ āt ē supra ꝙ scđm h̄ aliq̄d cognoscit̄ ab altero:scđm
ꝙ in eo imālr recipit̄:ꝛ inde ē ꝙ p̄nᵃ actiua mālia nō co/
gnoscūt effectᵘ suos:qꝛ nō sunt effectᵘ sui in eis scđꝫ ꝙ co/
gnoscibiles sunt:sed in p̄ncipijs actiuis imālibᵘ:effectus
sūt scđꝫ ꝙ cognoscibiles sunt:qꝛ imālr:vñ oē p̄nᵐ actiuū
imāle cognoscit effectū suū.inde ē ꝙ in liᵒ.de causis dr̄.ꝙ
itelligētia cog̃scit id qđ ē sub se inq̄tū ē cā eiᵘ:vñ cū deᵘ
sit reꝝ imāle p̄nᵐ actiuū:seq̄t̄ ꝙ apđ ipꝫ sit reꝝ cognitio.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** ergo dōm:ꝙ itellectū nō ē p̄fectio
itelligentis scđꝫ illā rē que cogno/
scitur.res enim illa est extra itelligenteꝫ:ſꝫ ſm rei silitu/
dinem qua cognoscitur:qꝛ p̄fectio est in p̄fecto:lapis aūt
nō est in aīa:sed similitudo lapidis:sed similitudo rei in/
tellecte est in intellectu duplr:q̄nq; vt aliud ab ipso intel
ligente:q̄nq; vō vt ipsa intelligentis eēntia:sic intellectᵘ
nr̄ cognoscendo seipsuꝫ cognoscit alios intellectᵘ:inq̄tū
ipse est similitudo alioꝝ itellectuū:sed silitudo lapidis
in ipso exñs nō est ipsa essentia intellectus:qꝛ recipitur
in eo sic forma.q.in mā:hec autē forma que est aliud ab
intellectu:q̄nq; cōpat̄ ad rem cuius est similitudo:vt cā
eius:vt pꝫ in itellectu practico:cuius forma est cā rei opa
te:q̄nq; aūt est effectus rei:sic pꝫ de itellectu nr̄o specula/
tiuo accipiente cognitionē a rebus:q̄ñcūq; ꝗ intellectus
cognoscit rem aliquā p̄ silitudinē:que nō est intelligen/
tis essentia:tūc intellectus perficit̄ aliquo alio a se:sed si
illa silitudo sit cā rei:p̄ficiet̄ tm̄ similitudine:ꝛ nullo mō
re cᵘ ē similitudo:sicut domus nō est p̄fectio artis ſꝫ ma/
gis econuerso:si aūt sit effectᵘ rei:tunc res erit ēt quodā/
modo p̄fectio itellectus actiue.ſꝫ silitudo eius formalr.
cum vō silitudo rei cognite est ipsa intelligentis essentia:
nō p̄ficit̄ p̄ aliud a se nisi forte actiue:vtpote si eius essen
tia sic ab alio effecta.Et qꝛ itellectᵘ diuinus nō hꝫ sciam
cātaꝫ a rebus:nec silitudo rei:per quā cognoscit res:ē ali/
ud q̄ꝫ sua essentia:nec essentia sua est ab alio cāta.nullo
modo ex hoc ꝙ cog̃scit res alias:sequit̄ ꝙ eiᵘ intellectᵘ
sit ab alio p̄fectus. ¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ deus non cognoscit 2ᵐ
alia ſꝫ ꝙ i ipso sunt:si ly scđꝫ ꝙ.referatur ad cognitionē
ex p̄te cogniti:qꝛ non cognoscit in rebus solū esse qđ hn̄t
in ipso ſm ꝙ sunt vnū cū eo:sed ēt eē qđ hn̄t ex ipsuꝫ ſm
ꝙ diuersificant̄ ab eo:si aūt ly ſꝫ ꝙ.determīet cognitio/
nem ex p̄te cognoscentis:sic veꝝ est ꝙ deus non cogno/
scit res nisi ſm ꝙ sunt in ipso:qꝛ ex silitudine rei que est
idē cū ipso exñs. ¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ deus hoc mō cog̃scit 3ᵐ.
creaturas ſm ꝙ sunt in ipso:effectus aūt in quacūq; cau/
sa efficiente exñs nō est aliud ab ipsa:si accipiat̄ illud qđ
est per se cā:sicut domus in arte:nō est aliud q̄ꝫ ars:quia
ſm hoc effectᵘ est in p̄ncipio actiuo:qđ p̄nᵐ actiuū assilat
sibi effectū:hoc autem est ex hoc ipso quo agit:vñ si ali/
qđ p̄nᵐ actiuū agat per suaꝫ formā tm̄:ſm hoc est effectᵘ
eius in eo:qđ hꝫ formā illā nec effectus eius in eo erit di/
stinctus a forma sua:silr:nec in deo cū agat per suā essen/
tiam effectus eiᵘ in quo non est distictus ab essentia sua:
ſꝫ oīno vnū:ꝛ iō h̄ quo cognoscit creaturaꝫ nō est aliud q̄ꝫ
essentia sua:nec tm̄ seq̄t̄ ꝙ cognoscendo effectum per hoc
ꝙ essentiā suā cognoscit sit aliquis discursus in itellectu
eius:tunc.n.dr̄ soluꝫ intellectᵘ de vno in aliud discurrere
qn̄ diuersa app̄hēsione vtrūq; app̄hendit:sic itellectᵘ nr̄
alio actu apprehendit cām ꝛ effectū:ꝛ ideo effectū p̄ cām
cognoscens dr̄ discurrere in effectū:qn̄ vō non alio actu
fertur poᵘ cognoscitiua in mediū quo cognoscit ꝛ in rem
cognitā:tūc nō est aliq̄s discursus in cognitione:sic visus
cognoscens lapidē per spēm lapidis in ipso exñtē:vel reꝫ
que resultat in speculo per speculū:non dr̄ discurrere:qꝛ
idē ē ferri in silitudinē rei ꝛ in rem q̄ per taleꝫ silitudinē
cognoscit̄:hoc mō aūt deus per essentiā suā effectᵘ suos
cognoscit:sic per silitudinē rei cognoscit̄ res ipsa:ꝛ iō vna
cognitiōe se ꝛ alia cognoscit:vt ēt dicit Dio.7.capᵒ.de di.
no.sic dicēs.Nō igit̄ deᵘ p̄priā hꝫ suiipsiᵘ cognitionē aliā
q̄ꝫ cōeꝫ exñtia oīa cōprehēdentē:ꝛ ideo nullus discursus
est in eiᵘ intellectu. ¶ Ad 4.ᵐ dōm:ꝙ aliq̄d dr̄ p̄portio/ 4ᵐ.
natū alicui duplr.vnoᵒ:qꝛ inter ea attendit̄ p̄portio:sic
dicimᵘ q̄tuor p̄portionari duobᵘ:qꝛ se hꝫ in dupla p̄por
tione an duo:alioᵒ per modū p̄portionalitatis:vt si dica/
mus sex ꝛ octo eē p̄portionata:qꝛ sic sex ē duplū ad tria:
ita octo ad quatuor:ē.n.p̄portionalitas silitudo p̄portio/

nū:⁊ q̄ in oī ꝓportiōe attendit̄ bitudo adinuicē eoꝝ q̄ ꝓ
portionari dr̄ aliquē ſꝫ determinatū exceſſuꝫ vni⁹ ſup
alterū:ideo īpoſſibile eſt infinitum aliqḋ ꝓportionari fi
nito per modū ꝓportiōis:ſꝫ in his que ꝓportionata dicū
tur per moduꝫ ꝓportionalitatis non attenditur bitudo
eoꝝ adīuicē:ſꝫ ſiſis bitudo aliquoꝝ duoꝝ ad alia duo:⁊
ſic nihil prohibet ꝓportionatum eſſe infinituꝫ finito:q̄
ſicut quoddā finitū eſt eq̄le cuidam finito:ita īfinituꝫ ē
eq̄le alteri īfinito:⁊ ſm hunc modū oꝫ eſſe ꝓporotionaū
mediū ei qḋ per ipſum cognoſcit̄:vt.ſ.ſicut ſe hꝫ ad aliqḋ
demonſtrandū:ita ſe hēat qḋ per ipſuꝫ cognoſcit̄ ad h̄ ꝙ
5m demonſtretur:⁊ ſic nihil ꝓhibet ꝑ eſſentiam diuinam eſſe
medium:quo creatura cognoſcit̄. ¶ Ad 5m dōm:ꝙ aliqḋ
intelligit̄ duplr̄.vno mō in ſeipſo:qn̄.ſ.ex ipſa re intelle
cta vel cognita formatur acies intuentis:alio modo vr̄
aliqḋ in altero:quo cognito ⁊ illud cognoſcit̄:deus ergo
ſeipſuꝫ tm̄ cognoſcit in ſeipſo.alia vō in ſeipſis cognoſcit:
ſed cognoſcēdo ſuā eſſentiā:⁊ ſm hoc phs dixit ꝙ deus
tm̄ ſeipſuꝫ cognoſcit:cui ēt cōſonat dictum Dyo.7.ca°. de
6m di.noib⁹:deus inquit exītia cognoſcit:n̄ ſcia q̄ ſit exiſtē
tium:ſed que ſit ſuꝑpſius. ¶ Ad 6m dōꝫ:ꝙ ſi rō cognitio
nis accipiat̄ ex parte cognoſcētis:deus eadē rōne cogno
ſcit ſe ⁊ alia:q̄ ⁊ idē cognoſcens:⁊ idē cognitionis actus:
⁊ idē mediū eſt cognoſcendi.ſi aūt accipiat̄ ratio ex pte
rei cognite:ſic non eadem rōne ſe cognoſcit ⁊ alia:q̄ non
eſt eadē bitudo ſui ⁊ alioꝝ ad mediū quo cognoſcit:quia
ipſe illi medio eſt idem per eēntiā:res aūt alie per aſſila
tionē:⁊ ideo ſeipſum cognoſcit per eſſentiā:alia vō per ſi
7m militudinē:idē tn̄ eſt ꝙ eius eſt eſſentia ⁊ alioꝝ ſilitudo.
¶ Ad 7m dōm:ꝙ ex parte cognoſcentis oīno eadē cogni
tione cognoſcit deus ſe eſſe deū ⁊ ſe eē patrē:ſed nō ē idē
quo cognoſcit ex pte cogniti:cognoſcit.n.ſe eē deū deita
8m te ⁊ ſe eſſe patrē p̄rnitate:que ſm modū intelligendi non
idē eſt:qḋ deitas:q̄uis realiter vnū ſit. ¶ Ad 8m dōm:ꝙ
illud qḋ eſt p̄ncipiū eſſendi eſt ēt p̄nm cognoſcendi ex pte
rei cognite:q̄ per ſua p̄na res cognoſcibilis eſt:ſed illud
quo cognoſcit̄ ex parte cognoſcētis eſt ſimilitudo rei vel
9m p̄ncipioꝝ eius:que nō ē p̄nm eſſendi ipſi rei:niſi forte in
practica cognitione. ¶ Ad.9.dōm:ꝙ ſimilitudo aliquo
rum duoꝝ adinuicē:pōt dupliciter attēdi.vno° ſm con
uenientiam in ipſa nā:⁊ talis ſilitudo non requirit̄ inter
cognoſcens ⁊ cognitū:imo videm⁹ q̄nq̄ ꝙ q̄to talis ſili
tudo eſt minoꝝ:tāto cognitio eſt ꝑſpicacioꝝ:ſicut mioꝝ ē
ſilitudo ſilitudinis que eſt i intellectu ad lapidē q̄ꝫ illius
que eſt in ſenſu:cū ſit a mā magis remota:⁊ tn̄ intellect⁹
ꝑſpicacius cognoſcit q̄ꝫ ſenſus. Alio mō q̄tuꝫ ad rep̄ſta
tionē:⁊ hec ſimilitudo requirit̄ cognoſcentis ad cognitū.
Q̄uis igitur ſit minima ſimilitudo creature ad deū ſm
cōuenientiā in nā:eſt tn̄ maxia ſilitudo ſꝫ ꝙ exp̄ſſiſſime
diuina eſſentia rep̄ſtat creaturā:⁊ iō intellectus diuinus
10m optie rem cog̃ſcit. ¶ Ad 10m dōm:ꝙ cū dr̄.deus nihil ex̄
ſe intuet̄:intelligendū eſt ſicut in quo intueat̄:non ſic qḋ
11m intueat̄:illud.n.in quo oīa ītuet̄:in ipſo ē. ¶ Ad 11m dōꝫ:
ꝙ q̄uis a linea ſi diminuat̄ punctus in actu nihil depere
at de linee q̄titate:ſi tn̄ diminuat̄ a linea ꝙ nō ſit ad pū
ctum terminabilis:ꝑibit linee ſuba:ſilr ēt eſt de deo:non
enim aliquid deo deperit ſi eius creatura ponat̄ non eē:
depit tn̄ ꝑfectioni ipſius ſi auferat̄ ab eo poteſtas ꝓducē
di creaturā:non aūt cognoſcit res ſolū ſꝫ ꝙ ſunt in actu:
12m ſed etiam ſm ꝙ ſunt in potentia eius. ¶ Ad 12m dōm:ꝙ
q̄uis cognitio non ſit niſi entis.non tn̄ opꝫ ꝙ illud qḋ co
gnoſcitur ſit tūc ens in ſui nā:qn̄ cognoſcit̄:ſicut.n.cogno
ſcimus diſtantia loco:ita cognoſcimus diſtantia tp̄e:vt
pꝫ de preteritis:⁊ ita non eſt inconueniens ſi cognitio po
13m natur de rebus nō eternis. ¶ Ad 13m dōm:ꝙ ꝑfectionis
nomē ſi ſtricte accipiat̄:in deo nō pōt poni:q̄ nihil ē per
fectū niſi qḋ ē factū:ſed iō nomē ꝑfectiōis accipit̄ magis
negatiue q̄ꝫ poſitiue:vt dicat̄ ꝑfectus:q̄ nihil deeſt ei ex
oībus:non ꝙ ſit in eo aliqḋ qḋ ſit in po° ad perfectionē:
qḋ aliquo perficiat̄ qḋ ſit actus eius:⁊ iō non eſt in eo po
tentia paſſiua. ¶ Ad 14m dōꝫ:ꝙ itelligibile ⁊ ſenſibile ſi 14m
mouent ſenſum vel intellectum niſi ſm ꝙ cognitio ſenſi
tiua vel intellectiua a rebus accipit̄:non eſt aūt talis di
uina cognitio:⁊ iō rō nō ꝓcedit. ¶ Ad.15.dōm:ꝙ ſꝫ phs 15m
in.7.meta.⁊.10.ethi.delectatio itellect⁹ eſt ex opatōe ꝯue
niēti:vn̄ ibi dr̄ ꝙ de⁹ vna ⁊ ſimplici opatiōe gaudet.ſꝫ h̄
igit̄ aliqḋ itelligibile eſt cā delectatiōis itellectui ſm ꝙ
eſt cā opatiōis ipſi⁹:h̄ aūt eſt ſꝫ ꝙ facit ſilitudinē ſuā in
ipſo quo itellect⁹ ope īformet̄:vn̄ pꝫ ꝙ res q̄ itelligit̄ nō
eſt cā delectatiōis in itellectu:niſi qn̄ cognitio itellectus
a reb⁹ accipit̄:qḋ nō eſt in itellectu diuino. ¶ Ad.16.dōꝫ:ꝙ 16m
eē ſimplr̄ ⁊ abſolute dcm̄ de ſolo diuino eē itelligit̄ ſic̄ ⁊ bo
nū:rōne cui⁹ dr̄ Jo.19. Nemo bon⁹ niſi ſolus de⁹:vn̄ q̄tū
creatura accedit ad deū:tm̄ hꝫ ď eē:q̄tū vō ab eo recedit
tm̄ hꝫ de nō eē:⁊ q̄ nō accedit ad deū:niſi ſꝫ ꝙ eē finitū
participat:diſtat aūt in īfinitū:iō dr̄ ꝙ plus hꝫ de nō eē:⁊
tn̄ illud eē qḋ hꝫ:cū a deo ſit:a deo cog̃ſcit̄. ¶ Ad.17.dōꝫ. 17m
ꝙ creatura viſibilis nō hꝫ veritatē niſi ſm ꝙ accedit ad
p̄mā v̄itateꝫ:ſm vō ꝙ ab ea recedit hꝫ falſitatē:vt ⁊ Aui.
dicit. ¶ Ad.18.dōm.ꝙ aliqḋ cōparat̄ deo duplr̄.vel ſm 18m
cōmēſurationē:⁊ ſic creatura deo cōparata iuenit̄ q̄ſi ni
hil. Uel ſꝫ ꝯuerſionē ad deū a quo eē recipit:⁊ ſic h̄ ſolū
eē hꝫ quo cōparat̄ ad deū:⁊ ſic etiā a deo cog̃ſcibilis eſt.
¶ Ad.19.dōm:ꝙ verbū illud eſt intelligendū de itelle 19m
ctu nr̄o.Qui a rebus ſciam accipit.gradatim.n.res a ſua
mālitate ad immālitatē itellectus deducit̄.ſ.mediante
īmālitate ſenſus:⁊ ideo opꝫ vt qḋ eſt in itellectu nr̄o p̄us
in ſenſu fuerit:qḋ i intellectu diuino locū nō hꝫ. ¶ Ad.20. 20m
dōm:ꝙ q̄uis agens nāle:vt Auic.dicit:nō ſit cā niſi fien
di:cui⁹ ſignū ē.ꝙ eo deſtructo nō ceſſat eē rei:ſed fieri ſo
luꝫ:agens tn̄ diuinū qḋ eſt influens eē rebus eſt cā eſſen
di:q̄uis reꝝ ꝯſtitutionē nō itret:⁊ tn̄ ē ſilitudo p̄ncipio
rum eēntialiū:que intrāt rei cōſtitutionē:⁊ iō nō ſolū co
gnoſcit fieri rei:ſed eē ei⁹:⁊ p̄n° eēntialia ipſius.

Uarto querit̄. Utruꝫ deus de rebus ꝓ
priam habeat cognitionē ⁊ dter
minatam. ¶ Et vr̄ ꝙ non:q̄ ſicut dicit Boe. p°m
vle eſt dum intelligit̄:ſingulare duꝫ ſentitur:
ſed in deo non eſt cognitio ſenſitiua:ſed intel
lectiua tm̄:ergo deus nō hꝫ niſi vlem cognitionē de reb⁹
¶ P̄.ſi deus cognoſcit creaturas:aut cognoſcit eas plu 2m
ribus aut vno:ſi pluribus:ergo eius ſcia plurificatur etiā
ex parte cognoſcentis:q̄ id quo cognoſcitur in cognoſcē
te ē.Si aūt vno:cum per vnū nō poſſit haberi de multis
cognitio ꝓpria ⁊ diſtincta:⁊ ita vr̄ ꝙ deus nō habeat pro
priaꝫ cognitionē de rebus. ¶ P̄.ſicut deus eſt cā reru eo 3m
ꝙ eis eſſe īfluit:ita ignis eſt cā calidoꝝ ex hoc ꝙ eis calo
rem īfluit:ſed ſi ignis ſeipſum cognoſceret cognoſcendo
calorē ſuū nō cognoſceret alia niſi inq̄tum ſunt calida:g̃
deus cognoſcendo eſſentiam ſuā:non cognoſcit alia:niſi
inq̄tum ſunt entia:ſed iſtud nō eſt habere ꝓpriā cogni
tionē de rebus:ſed maxime vlem:ergo deus nō hꝫ ꝓpri
am cognitionē de rebus. ¶ P̄. ꝓpria cognitio de re aliq̄ 4m
haberi nō pōt niſi per ſpēꝫ que nihil maius vel minus cō
cipiat q̄ꝫ in re ſit:ſic̄.n.viridis coloꝝ īꝑfecte cog̃ſceret̄ per
ſpēm deficientē ab ipſo.ſ.nigri:ita iperfecte cognoſcere
tur per ſpēꝫ ſuperexcedentē.ſ.albi in quo ꝑfectiſſime nā co
loris īuenitur:vn̄ ⁊ albedo ē mēſura oīum coloꝝ:vt dici
tur in.10.meta.ſed q̄tum eēntia diuina ſupat creaturam
tm̄ creatura deficit a deo:cū g̃ diuina eſſentia nullo mo

do ꝓprie ꝛ cõplete possit cognosci mediãte creatura:nec
creatura poterit cognosci ꝓprie mediante eẽntia diuina:
sed deus nõ cognoscit creaturam nisi per essentiam suaꝫ:
5m ꝗ non hꝫ ꝓpriã cognitionẽ de creaturis. ¶ P̃.oẽ mediũ
qđ facit ꝓpriam cognitionẽ de re põt assumi vt mediuꝫ
demõstrationis ad ꝯcludendũ illud:sed eẽntia diuina ñ
hoc modo se hꝫ ad creaturã:alias creature essent qñcũqꝫ
fuit essentia diuina:ꝗ deus cognoscens creaturas per eẽn
6m tiam suã nõ hꝫ ꝓpriã cognitionẽ de rebus. ¶ P̃.si deus
cognoscit creaturam:aut cognoscit eã in ꝓpria nã.aut in
ydea:si i ꝓpria nã:tunc ꝓpria nã creature est mediũ quo
deus cognoscit creaturaꝫ:sed mediũ cognoscendi ẽ perfe
ctio cognoscentis:ergo nã creature erit ꝑfectio diuini in
tellectus:qđ est absurdum:si võ in ydea cognoscit creatu
ram:cũ ydea sit magis remota a re ꝙ̃ eẽntialia vel acci
dentalia rei:minorẽ cognitionẽ habebit de re ꝙ̃ illa que
est per essentialia vel accidẽtalia rei:sed ois ꝓpria cogni
tio de re habeť vel per essentialia vel ꝑ accidentalia et⁹:
quia ẽt accidẽtia maximã ꝑteꝫ cõferũt ad cognoscendũ
qđ quid est:vt dr̃ in.i.de.aia:ergo deus non hꝫ ꝓpriã co
7m gnitionẽ de rebus. ¶ P̃.per mediũ vl̃e non põt hẽri pro
pria cognitio de aliquo particulari:sicut per animal nõ
põt haberi ꝓpria cognitio de homine:sed eẽntia dina est
mediũ maxime vl̃e:q: cõiter se hꝫ ad oĩa cognoscenda:ꝗ
deus per essentiam nõ põt habere ꝓpriaꝫ cognitionẽ de
8m creaturis. ¶ P̃.cognitio disponiť scđm medium cogno
scendi:ergo ꝓpria cognitio non habebiť nisi per ꝓpriuꝫ
mediũ:sed essentia diuina non põt eẽ ꝓpriũ mediuꝫ co
gnoscendi hanc creaturã:q: si esset ꝓpriũ mediũ cogno
scendi hanc creaturã:iam alterius non esset ꝓprium me
dium cognoscendi:qđ.n.inest huic ꝛ alteri est cõe vtriqꝫ:
ꝛ non ꝓpriũ alteri:ergo deus per essentiã suaꝫ creaturas
9m cognoscens:non hꝫ ꝓpriã cognitionẽ de eis. ¶ P̃.dicit
Dio.7.ca.de di.noibus.ꝙ deus cognoscit mãlia imãlr ꝛ
multa vnite siue distincta indistincte:sed talis est diuina
cognitio ꝗ̃ deus res cognoscit:ergo deus habet indistin
ctam cognitionẽ de reb⁹:ꝛ ita nõ ꝓprie cogñscit h aut illũ.

Cõtra p̃ **Sed contra.** nullus põt discernere inter illa de
quibus nõ habet ꝓpriã cognitionẽ:
sed deus hoc modo creaturas cognoscit ꝙ inter eas di
scernit:cognoscit.n.hanc non esse illam:alias non daret
singlis suã capacitatẽ:nec redderet vnicuiqꝫ ꝫ op⁹ suuꝫ
2º iuste de actibus hominuꝫ iudicando:ergo deus hꝫ ꝓpriã
cognitionẽ de rebus. ¶ P̃.nihil iperfectũ est deo tribuẽ
dum:sed cognitio ꝗ̃ cognoscitur aliqđ in cõi ꝛ non in spã
3º li est iperfecta cũ ei aliquid desit:ergo diuina cognitio nõ
est in cõi tm̃ de rebus:sed etiaꝫ in spãli. ¶ P̃.ꝭm hoc ac
cideret deũ qui est felicissimus esse insipientissimũ si nõ
cognosceret hoc de rebus qđ nos cognoscimus:qđ pro in
conuenienti hꝫ phs in li.de aia.ꝛ in.3.meta.

Rñ: **Respondeo** dĩcẽ ex hoc ipso ꝙ deus res ordinat
ad suũ finẽ ꝓbari põt ꝙ de⁹ ꝓpriã
cognitionẽ hꝫ de rebus:q: res aliqua non põt in ꝓprium
finẽ ordinari per aliquã cognitionẽ nisi cognoscat ꝓpria
eius nã ꝭm quã hꝫ determinatã hitudinẽ ad finem illũ.
Qualiter hoc aũt esse possit hoc mõ cõsiderãdũ est:ꝑ co
gnitionẽ.n.cause cognoscitur effectus ꝭm hoc ꝙ effectus
ex ea ꝯsequitur:vñ si sit aliq̃ cã vlis: cuius actio ad ali
quẽ effectũ nõ determineť:nisi mediãte aliq̃ cã ꝑticula
ri:per cognitionẽ illius cãe cõis nõ habebiť ꝓpria cogni
tio de effectu:sed scietur in cõi tm̃:sicut actio solis deter
minatur ad ꝓductionẽ h⁹ plante mediãte vi seminatiua
que est in terra vel in semie:vñ si sol cognosceret seipsuꝫ
non haberet cognitionẽ ꝓpriã de hac planta:sꝫ cõeꝫ tm̃:
nisi cũ hoc cognosceret ꝓpriam cãm eius:ꝛ ideo ad hoc
ꝙ habeatur propria ꝛ ꝑfecta cognitio de aliquo effectu:
opꝫ ꝙ in cognoscente cõgregentur oẽs cognitiones cãrũ
ꝓpriaruꝫ ꝛ cõium:ꝛ hoc est qđ phs dicit in ꝑncipio phy
coꝝ: tunc cognoscere dicimur vnũqđqꝫ cũ cãs cognosci
mus ꝑmas ꝛ ꝑncipia ꝑma vsqꝫ ad elemẽta.i.ad cãs ꝓxi
mas:vt Cõmen.exponit:ꝭm hoc aũt aliqđ in cognitione
diuina ponimus ꝭm ꝙ ipse per essentiam suam est causa
eius:sic.n.in ipso est vt cognosci põt:vñ cum ipse sit cau
sa oĩum cãrum ꝓpriaꝝ ꝛ cõium:ipse per essentiam suam
cognoscit oẽs cãs ꝓprias ꝛ cões:q: nihil est in re per qđ
determineť eius nã cõis c⁹ de⁹ nõ sit cã:ꝛ iđ per quã rõnẽ
põt cognoscere cõeꝫ reꝝ nãꝫ:per eãdẽ ponetur cognosce
re ꝓpriam nãm vniuscuiusqꝫ ꝛ ꝓprias cãs. Et hanc rõnẽ
assignat Dio.7.ca.º de diuinis no.sic dicẽs. Si ꝭm vnam
cãꝫ deus omnibus exñtibus esse tradidit:ꝭꝫ eandẽ cãm
sciet oia:ꝛ infra. Ipsa.n.oĩum cã seipsum cognoscens va
cat alicubi:si ea que sunt ab ipsa:ꝛ quorum est cã:ignora
uerit:vacare dicit deficere a cãlitate alic⁹ qđ in re inueni
tur.qđ sequereť si aliqđ coꝝ que sunt in re ignoraret. Et
sic pꝫ ex dictis:ꝙ oia silĩa ꝗ̃ iducunť ad manifestãdũ ꝙ
deus per se oia cognoscit sunt deficientiora:sicut ꝙ indu
citur de puncto:qui si se cognosceret diceret ꝙ lineas co
gnosceret:ꝛ de luce ꝙ cognoscendo se cognosceret colo
res:non enim qcqđ est in linea: põt reduci in punctũ sicut
in cãm:nec quicqđ est in colore ad lucem:vnde punctus
cognoscens seipsum non cognosceret lineas nisi in vlĩ:si
militer nec lux colorem.secus autem est de cognitione
diuina vt ex dictis patet.

Ad primum ergo dĩm.ꝙ verbum illud boetij
itelligendũ ẽ de intellectu nr̃o.nõ
aũt de intellectu diuino:q: singularia cognoscere põt vt Ad p̃m
infra diceť:ꝛ tñ intellectus nr̃ singularia non cognoscẽs
ꝓpriam hꝫ cognitionẽ de rebus cognoscẽs eas ꝭm pro
prias rõnes spẽi:vnde ꝛ si ẽt intellectus diuinus singula
ria nõ cognosceret:nihilominus posset de rebus ꝓpriaꝫ
cognitionẽ habere. ¶ Ad 2m dĩm:ꝙ deus cognoscit oia 2m
vno:qđ est rõ pluriũ.s.essentia sua que est similitudo re
rum omnium:ꝛ quia essentia sua est ꝓpria rõ vniuscuius
qꝫ rei:iđ de vnoquoqꝫ ꝓpriã cognitionẽ hꝫ. Qualiter aũt
vnũ possit eẽ multoꝝ rõ ꝓpria ꝛ cõis:sic ꝯsiderari potest:
eẽntia.n.dina ꝭm h est rõ alic⁹ rei:ꝙ res illa diuinã eẽn
tiam imitať:nulla aũt res imitať diuinaꝫ essentiã ad ple
num:sic eñi nõ posset eẽ nisi vna imitatio ipsius:nec sua
essentia esset per modũ istum nisi vnius ꝓpria rõ:sicut
vna sola est imago pr̃is ꝑfecte eũ imitans.s.fili⁹:sed quia
res creata iperfecte imitať diuinã eẽntiaꝫ:contingit esse
diuersas res diuersimode imitãtes: in ꝗ̃rũ nulla ẽ aliqđ
qđ non deducať a similitudine diuine essentie:ꝛ iđ illud
qđ est ꝓpriũ vnicuiqꝫ rei hꝫ in diuina essentia qđ imiteť:
ꝛ ꝭm h diuina essentia est siĩitudo rei ꝙ̃tum ad ꝓprium
ipsius rei:ꝛ sic ẽ ꝓpria ipsius rõ:ꝛ eadẽ rõne ẽ ꝓpria alte
rius ꝛ oĩum alioꝝ:ẽ igiť cõis oĩum rõ inꝙ̃tuꝫ ẽ res ipsa
vna:quã oia imitanť:sed est ꝓpria huius rõ vel illius ꝭꝫ
ꝙ res eã diuersimode imitanť:ꝛ sic ꝓpriã cognitionẽ di
uina essentia facit de vnaqꝙ̃ re inꝙ̃tum est ꝓpria ratio
vniuscuiusqꝫ. ¶ Ad tertiũ dĩm:ꝙ ignis nõ est cã calido 3m
rum ꝙ̃tum ad omne id qđ in eis iuenitur:sicut dictum est
de essentia diuina:ꝛ ideo nõ est simile. ¶ Ad ꝗ̃rtũ dĩm: 4m
ꝙ albedo superabundata viridi colore ꝙ̃tum ad alteꝝ
coꝝ qđ est de nã coloris.s.ꝙ̃tum ad lucem:que est.q.for
male in cõpositione coloris:ꝛ ꝭm hoc est mẽsura alioruꝫ
coloꝝ:sed in coloribus iueniť aliquid aliud qđ est.q.ma
teriale in ipsis.s.terminatio dyaphani:ꝛ ꝭm hoc albedo
nõ est mẽsura coloꝝ:ꝛ sic pꝫ ꝙ in spẽ albedinis non ẽ to
tum qđ in alijs coloribus iueniť:ꝛ iđ per spẽm albedis

non potest haberi ꝓpria cognitio de quolibet alioꝝ co-
lorum: secus aūt est de essentia diuina. Et ꝓterea in essen
tia diuina sunt res alie sicut in cā: alij aūt colores nō sunt
5m in albedine sicut in cā: ꝛ iō nō est sile. ¶ Ad 5m dōꝫ: ꝙ de-
monstratio est spēs argumentationis q̄ quodā discursu
intellectus perficit̄. vñ itellect⁹ diuin⁹ qui sine discursu
est non cognoscit per essentiam suā effectus. q. demōstrā
do: ꝛ si certiorē cognitionē habeat de rebus per essentiā
suam q̄ꝫ demōstrato per demōstrationē: si quis etiā eius
essentiam cōprehenderet certius per eam singuloꝝ nām
cognosceret q̄ꝫ ꝑ mediū demōstrationis cōclusio cogno-
scatur: nec tñ sequit̄ ꝙ effectus dei sint ab eterno: ꝑꝑ hoc
ꝙ essentia eius est eterna: qꝛ effectus non sunt hoc modo
in eius essentia vt semꝑ in seipsis sint: sed vt quōqꝫ sint: qñ
6m .s. diuina sapientia determinauit. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ deus
cognoscit res in ꝓpria nā si ista determinatio referat̄ ad
cognitionē ex ꝑte cogniti. si aūt loquamur de cognitione
ex parte cognoscētis: sic cognoscit res in ydea. i. per ydeā
que est silitudo oīuꝫ que sunt in re ꝛ accidentaliū ꝛ essen-
tialium: q̄uis ipsa nō sit accñs rei neqꝫ essentia ei⁹: sicut
ꝛ silitudo rei in intellectu nostro non est essentialꝭ vel ac-
cidentalis ipsi rei: sed similitudo vel eēntie velꝭ accñtis.
7m ¶ Ad 7m dōm: ꝙ essentia diuina non est vlē mediūꝫ. q.
vlis forma: sed q̄si vlis causa: alio aūt mō se hꝫ ad facien
dam cognitionē reꝝ cā vlis: ꝛ forma vlis: in forma. n. vli
est effectus in potentia. q. materiali: sicut drīe sunt in ge-
nere s̄m ꝓportionē q̄ forme sunt in mā: vt porphi. dicit:
sed effectus sunt in causa in potentia actiua: sicut domus
est in mēte artificis vt in potentia actiua: ꝛ qꝛ vnūqḋqꝫ
cognoscitur s̄m ꝙ est in actu ꝛ non s̄m ꝙ est in potētia:
ideo hoc ꝙ drīe specificantes genus sunt in genere in po
tentia: non sufficit ad hoc ꝙ per formaꝫ generis habeat̄
ꝓpria cognitio de spē: sed ex hoc ꝙ ꝓpria alicuius rei sit̄
in aliqua causa actiua sufficit vt per cām illā habeat̄ co-
gnitio de illa re: vñ per ligna ꝛ lapides non cognoscit̄ do
mus sicut cognoscitur per formaꝫ suam que est in artifi-
ce: ꝛ quia in deo sunt proprie cognitiones vniuscuiusqꝫ
sicut in causa actiua: ideo q̄uis sit vlē mediū pōt propriā
8m cognitionē facere de vnaquaqꝫ re. ¶ Ad 8m dōm. ꝙ eēn
tia diuina ē ꝛ cōe mediū ꝛ ꝓpriū: sed nō s̄ꝫ idē: vt dictū ē.
9m ¶ Ad 9m dōm: ꝙ cum dicitur. deus scit distincta idistin-
cte: si ly indistincte. determinet cognitionē ex parte cogno
scentis: sic verū ē: ꝛ sic itelligit Dio. qꝛ ipse vna cognitio-
ne oīa distincta cognoscit: si aūt determinet cognitioneꝫ
ex parte cogniti: sic falsa est: de⁹. n. cognoscit distinctionē
vnius rei ab alia: ꝛ cognoscit id per qḋ vnū ab alio distin
guit̄: vñ ꝓpriā cognitionē habet de vnoquoqꝫ.

Uinto queritur. Utrum deus cogno-
scat singularia. ¶ Et vr̄ ꝙ non:
1m itellectus. n. nr̄ singularia nō cognoscit: qꝛ est
a mā separatus: sed intellect⁹ diuinus ē mul
to magis sepatus a mā q̄ꝫ nr̄: ergo singularia
nō cognoscit. ¶ Sed dice. ꝙ intellectus nr̄ nō hꝫ hoc so-
2m lū ꝙ singularia nō cognoscat: qꝛ est imaterialis: sed quia
abstrahit a rebus cognitionē. ¶ Sed contra. intellect⁹
nr̄ nō accipit a rebus nisi mediāte sensu vel imaginatio-
ne: per ꝑus q̄ a rebus accipiūt sensus ꝛ imaginatio q̄ꝫ in-
tellect⁹: ꝛ tñ per sensum ꝛ imaginationē singularia cogno
scunt̄: ergo illa nō est rō ꝙ itellect⁹ singularia non cogno
scat: qꝛ cognitionē a rebus accipit. ¶ Sed dice. ꝙ itelle-
ctus accipit a rebus formē penitus depuratā: nō aūt sen-
3m sus ꝛ imaginatio. ¶ Sed ꝯtra. depuratio forme in intel
lectu recepte: nō est rō q̄re itellectus singularia nō cogno
scat rōne termini a quo: imo s̄m hoc magis deberet co-
gnoscere: qꝛ s̄ꝫ h̄ totā assimilationē suā trahit: ꝙ a re re-
cipit: relinquit̄ ergo ꝙ depuratio forme nō ipedit cogni
tionē singularis nisi s̄m terminuꝫ ad quē qui est puritas
quā in intellectu hꝫ: sed ista puritas forme est tm̄ ꝑꝑ imu
nitatem itellectus a mā: ergo ista est sola rō q̄re itellect⁹
nr̄ singularia non cognoscit: qꝛ est a mā separ⁹: ꝛ sic habe-
tur ꝓpositū ꝙ deus singularia nō cognoscat. ¶ P̄. si de⁹ 4m
cognoscit singularia opꝫ ꝙ omnia cognoscat: qꝛ eadē est
rō de vno ꝛ de oībus: sed non cognoscit oīa: ergo nulla: ꝓ
batio medie: sicut dicit Aug. in enchiri. melius est multa
nescire q̄ꝫ scire. s. vilia: sed inter singularia multa sunt vi-
lia: cū ergo qḋ meli⁹ ē sit in deo reponēdū: vr̄ ꝙ nō oīa sin
gularia cognoscat. ¶ P̄. oīs cognitio fit ꝑ assimilationē 5m
cognoscentis ad cognitū: sed nulla ē assimilatio singula-
riuꝫ ad deū: qꝛ singularia sunt mutabilia ꝛ mālia: ꝛ mul
ta alia hꝫ hñt q̄ ꝯ ꝯria penitus sūt in deo: q̄ de⁹ singularia
nō cognoscit. ¶ P̄. q̄cq̄d de⁹ cogscit ꝑfecte cogscit: s̄ꝫ ꝑ- 6m
fecta cognitio nō habet̄ de re nisi qñ cognoscit̄ eo modo
quo est: cuꝫ ergo deus non cognoscat singulare eo modo
quo est: qꝛ singulare mālr est: deus aūt imālr cognoscit:
vr̄ ꝙ de⁹ nō possit ꝑfecte singularia cognoscere: ꝛ ita nul
lo modo cognoscit. ¶ Sed dice. ꝙ ꝑfecta cognitio req-
rit vt cogscēs cognoscat rē eo mō q̄ ē: vt modus accipiat̄
ex ꝑte cogniti: nō āt si accipiat̄ ex ꝑte cogscētis. ¶ Sꝫ ꝯ. 7m
cognitio fit ꝑ applicatōeꝫ cogniti ad cogscētē: q̄ oꝫ ꝙ idē
sit modus cogniti ꝛ cognoscentis: ꝛ sic predicta distictio
nulla vr̄. ¶ P̄. s̄m phm̄ si aliquis vult iuenire rem aliq̄: 8m
opꝫ ꝙ aliquā cognitionē de ea prehabeat: nec sufficit ꝙ
per formā cōem habeat nisi forma illa per aliquid con-
trahatur: sicut aliqs seruū amissuꝫ querere non posset cō
uenienter nisi aliquā noticiā de ipso prehabuisset: qꝛ non
cognosceret qñ etiam iueniret eū: nec sufficeret ꝙ sciret
eū eē hominē: qꝛ sic eū a ceteris non discerneret: sed opꝫ
ꝙ habeat aliam noticiam per ea que sunt ei ꝓpria. si igi-
tur deus debet cognoscere aliqd singulare: opꝫ ꝙ forma
cōis per quā cognoscit. s. eēntia sua per aliqd cōtrahat̄: cū
ergo non sit aliquid in ipso per qḋ ꝯtrahi possit vr̄ ꝙ ipse
singularia nō cognoscat. ¶ Sed dice. ꝙ illa species per
quaꝫ deus cognoscit: ita est cōis ꝙ tñ est ꝓpria vnicuiqꝫ.
¶ Sed cōtra: ꝓpriū ꝛ cōe adiuicem opponunt̄: q̄ nō pōt 9m
esse vt idē sit forma cōis ꝛ ꝓpria. ¶ P̄. cognitio visus nō 10m
determinat̄ ad aliquid determinatū per lucē que est me
dium in visu: sed determinat̄ per obiectū qḋ est res ipsa
colorata: sed in diuina cognitione eēntia eius est mediū
quo res cognoscit: qꝛ essentia eius se hꝫ: sic mediū cogni-
tionis ꝛ sicut lux quedam per quā oīa cognoscunt̄: vt ēt
dicit Dio. 7. ca° de diuinis nominibus: q̄ eius cognitio nul-
lo mō determinat̄ ad aliqḋ singulare: ꝛ sic singularia nō
cognoscit. ¶ P̄. scia cū sit qualitas: est talis forma per cu- 11m
ius variationē mutat̄ subiectū: sed ad variationē scitoꝝ
mutat̄ scientia: qꝛ si te sedente sciam te sedere: te surgēte
sciam amisi: ergo ad variationē scitoꝝ mutatoꝝ mutat̄
sciens: sed deus nullo° mutari pōt: q̄ singularia que sunt
variabilia: ab eo scita esse nō pñt. ¶ P̄. nullus potest sci 12m
re singulare nisi sciat illud per qḋ singulare ꝯpletur: sed
id per qḋ cōplet̄ singulare iq̄tum hꝫ ē mā: deus aūt ma-
teriam nō cognoscit: q̄ nec singularia: ꝓbatio medie: q̄dā
sunt vt dicit Boeti⁹. ꝛ Cōmētator i. 2. meta. que sunt no-
bis difficillima ad cognoscendū ꝓpter defectū nr̄ꝫ: sicut
ea q̄ sunt manifestissima in nā: vt sube imateriales: q̄dā
vero q̄ non cognoscunt̄ ꝓpter sui defectuꝫ: sicut illa que
hñt minimū de esse vt motus ꝛ tps ꝛ vacuū ꝛ hꝫ: sed mā
prima hꝫ minimū de eē: ergo deus mām nō cognoscit: cū
de se sit icognoscibilis. ¶ Sꝫ dice. ꝙ q̄uis sit icognosci-
bilis intellectui nr̄o: est tñ cognoscibilis itellectui diui-
no. ¶ Sed cōtra: itellectus nr̄ cognoscit rem ꝑ similitu- 13m

dinem acceptam a re:sed intellectus diuinus per simili-
tudinē que est cā rei:sed maior cōuenientia requirit̄ in-
ter similitudinē que est cā ⁊ rem ipsam q̄z inter aliā simi
litudinē:cum ergo defectus materie sit in causa vt non
possit esse i itellectu nr̄o tāta similitudo que sufficiat ad
eius cognitionē:multo fortius erit in cā vt nō sit in intel-
14ᵐ lectu dīno similitudo mãe ad ipsam cognoscendā. ¶ P̄.
ſm Algazel.hec est rō quare deus cognoscat seipsum:q̄r
tria que ad intelligendū requirūtur.s.sub̄a intelligens q̄
sit a mã separata ⁊ intelligibile separatū a mã ⁊ vnio vtriusq̄
q̄z in deo iueniunt̄:ex quo habetur q̄ nihil intelligit̄ nisi
inquātū est a mã separatū:sed singulare inq̄ntū h̄ nō est
15ᵐ a materia separatū:ergo singulare nō pōt intelligi. ¶ P̄.
cognitio media est inter cognoscentē ⁊ obiectū:⁊ q̄nto co-
gnitio magis a cognoscēte desilit:tāto iperfectior est:qñ-
cūq̄z aūt in aliquid cognitio fert̄ qd̄ ē extra cognoscentē
in aliud desilit:cū ergo cognitio diuina sit p̄fectissima:nō
vr̄ q̄ cognitio eius sit de singularibus que sunt extra ipz.
16ᵐ ¶ P̄.cognitionis actus sicut depēdet a potentia cogno-
scitiua:ita essentialr̄ dependet ab obiecto cognoscibili:sz
inconueniens est ponere q̄ actus diuine cognitionis qui
est sua essentia ab aliquo extra se essentialr̄ dependeat:g̃
inconueniens est dicere q̄ cognoscit singularia que sunt
17ᵐ extra ipsum. ¶ P̄.nihil cognoscitur nisi ſm modū quo ē
in cognoscente vt Boetius dicit in.5.de consolatione:sz
res sunt in deo imaterialr̄:⁊ ita absq̄z cōcretione materie
⁊ cōditiōn ipsius:ergo non cognoscit ea que a mã depen-
dent sicut sunt singularia.

Cōtra p̄ **Sed contra** dr̄.i.cor.13.Tunc cognoscā ⁊c.ipse āt apl̄us eq loq̄bat̄:qd̄dā singulare erat.
2ᵒ g̃ singularia a deo sunt cognita. ¶ P̄.res cog̃scunt̄ a deo
inq̄ntum ipse est cā eaꝝ:vt ex predictis pz.sz ipse ē cā sin-
3ᵒ gulariū:ergo singularia cognoscit. ¶ P̄.impossibile ē co
gnoscere nãm instrī nisi cognoscatur id ad qd̄ instrm̄ est
ordinatū:sed sensus sunt q̄dā potentie instrãlr̄ ordinate
ad cognitionē:si ergo deus singularia non cognosceret:
etiam nãm sensus ignoraret:⁊ p̄ ɔñs ēt nãm intellectus
humani:cuius forme in imaginatione exn̄tes sunt obie-
4ᵒ ctum:qd̄ est absurdū. ¶ P̄.potentia dei ⁊ sapia adequā-
tur:ergo q̄cq̄d subest potentie:subest eius scie:sed poten-
tia ei⁹ se extēdit ad p̄ductionē singulariū:ergo ⁊ scia ei⁹
5ᵒ se extendit ad cognitionē eorūdē. ¶ P̄.sicut supra dcm̄
est:deus h̄z cognitionē de rebus p̄priā:⁊ distinctā:sed h̄
nō eēt:nisi sciret ea quibus res adinuicē distinguunt̄:er
go cognoscit singulares cognitiones cuiuslibet rei:sz q̄s
vna res ab alia distinguitur:ergo cognoscit singularia in
sua singularitate.

Rn̄: op.com. ⁊ ei⁹ reproba: **Respondeo** dōm:q̄ circa hoc multipliciter est er ratum:Quidam enim vt Cōmen.in
.2.meta.dicit:negauerūt deū singularia cognoscere nisi
forte in vlī:volentes nãz intellect⁹ diuini ad mensuram
nr̄i intellectus coartare.Sed hic error per rōnē ph̄i de-
strui pōt:qua contra emped.inuehitur in.i.de anima.⁊
in.3.meta.si enim:vt ex dcis emped.sequebat̄:deus ali-
quid ignoraret qd̄ alij cognoscebant:sequeret̄ deū eē insi
piētissimū:cū tñ ipse sit felicissim⁹:ac per hoc sapientissi-
mus:silr̄ ēt si ponat̄ deus singularia ignorare q̄ nos oēs
op.auic. cognoscim⁹. ¶ Et iō alij dixerūt:vt Auic.⁊ sequaces ei⁹:
⁊ suorū q̄ deus vnūqd̄q̄z singulariū cognoscit.q.in vlī:dum co-
seq̄cium gnoscit oēs cās vl̄es ex quibus singulare producit̄:sicut
⁊ ei⁹ re- si quis abstrologus cognosceret oēs motus celi ⁊ distan-
proba: tias celestiū corpoꝝ:cognosceret vnāquāq̄z eclipsim que
futura est vsq̄z ad cētū ānos:nō tñ cognosceret eā inq̄ntū
est singulare quoddā:vt sciret eā nūc esse vel nō esse:sic
rusticus cognoscit dum eam videt:⁊ hoc mō ponūt deū
singularia cognoscere: nō.q.singularē nãz eoꝝ inspiciat:
sed per positionē cāꝝ vlium. ¶ Sz etiā hec positio stare
non pōt:q̄r ex cāis vl̄ibus non ɔsequunt̄ nisi forme vl̄es si
nō sit aliq̄d per qd̄ forme īdiuiduent̄:ex formis aūt vli-
bus congregatis quotcūq̄z fuerint non cōstituitur aliq̄d
singulare:q̄r adhuc collectio illaꝝ formaꝝ pōt intelligi
in pluribus eē:⁊ ideo si aliquis modo supra dicto p̄ cau-
sas vl̄es eclipsim cognosceret:nihil singulare sed vl̄e co
gnosceret tantū:vl̄is.n.effect⁹ p̄portionat̄ cāe vlī:ꝑticu
laris aūt particulari:⁊ sic remanet p̄dictū icōueniens:q̄
deus singularia ignoraret. ¶ Et ideo simpliciter cōcedē- ōterm̄:
dum est q̄ deus singularia cognoscat:non solū in vl̄ibus p̄pria
causis:sed etiam vnūqd̄q̄z ſm p̄priā ⁊ singularē sui nãz.
Ad cuius euidentiā sciendū:q̄ scia diuina:quā de rebus
h̄z:compat̄ scientie artificis:eo q̄ est cā oīum reꝝ sic ars
artificiatoꝝ:artifex aūt ſm hoc cog̃scit artificiatū p̄ for-
maz artis quā h̄z apud se ſm q̄ ipsaz p̄ducit:artifex aūt
nō p̄ducit artificiatū nisi ſm formā:q̄r mãz nō p̄parauit:⁊
iō artifex per artē suā non cognoscit artificiata nisi rōne
forme:oīs aūt forma de se vl̄is est:⁊ ideo edificator per
artē suā cognoscit q̄dē domū in vlī:non aūt hanc vel illā:
nisi ſm q̄ per sensuz eius noticiā habuit:sed si forma ar-
tis esset p̄ductiua mãe sicut est forme:per eam cognosce
ret artificiatū ⁊ rōne forme ⁊ rōne materie:⁊ ideo cū idi-
uiduatiōis p̄nᵐ sit mã:nō solū cog̃sceret ipsaz ſz nãz vl̄ez
sed etiam inq̄ntū ē singulare quoddaz:vñ cuz ars diuina
sit p̄ductiua nō solum forme sed mãe:in arte sua non so
luz existit rō forme:sed etiā mãei:⁊ ideo res cognoscit ⁊
q̄ntum ad mãm ⁊ q̄ntum ad formā:vñ nō solum vl̄ia sed
ēt singularia cognoscit. ¶ Sz tunc restat dubiū:cū oē qd̄
est in aliquo sit in eo per modū eius in quo est:⁊ ita silitu
do rei non sit in deo nisi imaterialr̄.vñ est q̄ itellect⁹ nr̄
ex hoc ipso q̄ imaterialr̄ recipit formas reꝝ:singularia
non cognoscit.deus aūt cognoscit:cuius rō manifeste ap-
paret si cōsideret̄ diuersa habitudo:quam habent ad reʒ
similitudo rei que est i intellectu nostro:⁊ similitudo rei
que est in intellectu diuino.illa enim que est i intellectu
nostro est accepta a re ſm q̄ res agit in intellectum no-
strum agēdo per prius in sensuz:mã autem p̄pter debili-
tatem sui esse:q̄r est in potentia ens tm̄:nō potest esse p̄n-
cipiū agendi:⁊ ideo res que agit in aīam nr̄am:agit soluz
per formā:vñ similitudo rei que ip̄mit̄ in sensum:⁊ per
quosdam gradus depurata vsq̄z ad intellectum ꝑtingit:
est tm̄ silitudo forme:sed silitudo rei que ē in intellectu
diuino est factiua rei:res aūt siue forte debile esse ꝑtici-
pet.hoc non h̄z nisi a deo:⁊ ſm hoc silitudo oīs rei in deo
existit:q̄ res illa a deo eē ꝑticipat:vñ similitudo imãlis
que est in deo nō solū ē similitudo forme sz mãe:⁊ q̄r ad
hoc q̄ aliquid cognoscat̄ requirit̄ q̄ similitudo eius sit
in cognoscēte:nō aūt q̄ sit p̄ modū quo ē in re:inde est q̄
intellectus nr̄ nō cognoscit singularia:quoꝝ cognitio ex
mã dependet:q̄r nō est in eo silitudo mãe:nō aūt hoc qd̄
similitudo sit in eo imãlr̄:sed itellect⁹ dinus:qui h̄z simi-
litudinē mãe q̄uis imãlr̄:pōt singularia cognoscere.

Ad primum dōm:q̄ intellectus nr̄ cum hoc q̄ separat⁹ a mã h̄z cognitionē acce- Ad p̄ᵐ
ptam a rebus:⁊ iō nec mãlr̄ recipit:nec similitudo mãe
esse pōt:⁊ p̄p̄ hoc singularia nō cognoscit:secus aūt est de
itellectu diuino:vt dcm̄ est. ¶ Ad 2ᵐ dōz:q̄ sensus ⁊ ima 2ᵐ
ginatio sunt vires organis affixe corpalib⁹:⁊ ideo simili
tudines reꝝ recipiuntur in eis mãlr̄.i.cū mãlibus cōdi-
tionibus q̄uis absq̄z mã:rōne cui⁹ singularia cognoscūt:
secus aūt est de itellectu diuino:⁊ iō ratio non sequitur.
¶ Ad 3ᵐ dōm:q̄ ex termino depurationis contingit q̄ 3ᵐ
imaterialr̄ recipiat̄ forma:qd̄ nō sufficit ad hoc q̄ singu-

lare nō cognoscat̄:sed ex pn̄.huius actionis contingit ꝙ
similitudo materie in intellectu non recipiat̄:sed forme
4m tm̄:⁊ ideo ratio non seqtur. ¶ Ad 4m dōm.ꝙ oīs notitia
s̄m se de genere bonoꝝ est:sꝫ per accn̄s ꝯtingit ꝙ notitia
quorūdā vitiū mala sit:vel ex eo ꝙ est actio turpis actus
alicuius:⁊ s̄m hoc quedā scie sunt ꝓhibite:vel ex hoc ꝙ
per quasdā scias aliqs a melioribꝰ retrahit̄:⁊ sic qđ in se
est bonū:efficit̄ alicui malū:qđ in deo ꝯtingere non pōt.
5m ¶ Ad 5m dōm.ꝙ ad cognitionē nō reqrit̄ silitudo ꝯfor
mitatis in nā:sꝫ silitudo rep̄sentationis tm̄:sicut ꝑ statuā
aureā ducimur in memoriam alicuiꝰ hoīs:rō aūt ꝓcedit
ac si silitudo ꝯformitatis nature ad cognitionē reqreret̄.
6m ¶ Ad 6m dōm.ꝙ ꝑfectio cognitionis ꝯsistit in hoc vt co
gnoscat̄ res eē eo mō quo est:nō vt modus rei cognite sit
7m in cognoscēte:sicut sepe supra dictū est. ¶ Ad 7m dōm.ꝙ
applicatio cogniti ad cognoscētē que cognitionē facit:nō
est itelligēda ꝑ modū idētitatis:sed ꝑ modū cuiusdā re
p̄sentationis:vn̄ nō oꝫ ꝙ sit idē modus cognoscētis ⁊ co
8m gniti. ¶ Ad 8m dōꝫ.ꝙ ratio illa ꝓcederet si silitudo qua
deꝰ cognoscit:eēt ita cōis ꝙ nō eēt singularis ꝓpria: cuiꝰ
9m ꝯtriū supra ostēsum est. ¶ Ad 9m dōm.ꝙ idē s̄m idem:nō
pōt esse cōe ⁊ ꝓpriū:qualr̄ aūt eēntia diuina ꝑ quā deus
cognoscit oīa sit silitudo cōis oium:⁊ tn̄ ꝓpria singlis su
10m pra expositū est. ¶ Ad 10m dōm:ꝙ in visu corꝑali est du
plex mediū.s.sub quo cognoscit qđ est lumē:⁊ hoc medio
non determinatur visus ad aliqđ determinatū obiectū:
ē ⁊ aliud mediū quo cognoscit.s.silitudo rei cognite: ⁊ h
medio determinat̄ visus ad sp̄ale obiectū:essentia auteꝫ
diuina in cognitione diuina qua cognoscit res tꝫ locum
vtriusqꝫ:⁊ ideo ꝓpriam cognitionē de singulis rebus fa
11m cere potest. ¶ Ad 11m dōm:ꝙ scia dei nullo modo variat̄.
secūdum variationē scibiliū:ex hoc enim cōtingit ꝙ no
stra scia ex reꝝ variatione variat̄:qꝛ alia ⁊ alia cōceptio
ne cognoscit res p̄ntes p̄teritas vel futuras:⁊ ide ē ꝙ so
te nō sedente illa cognitio que habebat̄ de eo ꝙ sederet
efficitur falsa.sed deus eodē intuitu cognoscit res vt pre
sentes preteritas vel futuras:vn̄ eadē veritas in intelle
12m ctu eius remanet q̄litercūqꝫ res varietur. ¶ Ad 12m dōꝫ:
ꝙ illa que h̄nt deficiens esse s̄m hoc deficiunt a cogno
scibilitate intellectus nr̄i:ꝙ deficiunt a rōne agendi:nō
aūt ita est de intellectu diuino:qui non accipit scientiam
13m a rebus:vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad 13m dōm:ꝙ in itellectu di
uino qui est cā mãe pōt esse similitudo mãe.q.in ipsam
ip̄mens:nō aūt in itellectu nr̄o pōt esse similitudo q̄ suf
14m ficiat ad materie cognitioneꝫ:vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad 14m
dōm:ꝙ q̄uis singulare inq̄tū hꝫ non possit a mã separa
ri:tn̄ pōt cognosci per similitudinē a mã separatam:que
est mãe similitudo:sic enim ⁊ si sit separata a mã scd̄m
15m esse:non tn̄ separata s̄m representationē. ¶ Ad 15m dōm:
ꝙ actus diuine cognitionis non est aliquid diuersuꝫ ab
eius essentia:cum in eo sit idē intellectꝰ ⁊ intelligere: qꝛ
sua actio est sua essentia:vnde per hoc ꝙ cognoscit aliqđ
ex̄ se eiꝰ cognitio non pōt dici dissiliens vel defluens.Et
p̄terea.nulla actio cognitiue v̄tutis pōt dici fluēs vel dis
siliens:sicut sunt actus virtutū nãliū q̄ procedunt ab agē
te in patiens:qꝛ cognitio non dicit effluxū a cognoscente
in cognitū:sicut est in actionibus nãlibus:sed magis dic̄
16m existentiā cogniti in cognoscente. ¶ Ad 16m dōm:ꝙ actꝰ
cognitionis diuine nullā depēdentiā hꝫ ad cognitū:relō
enim que importat̄ in diuina cognitione nō iportat depē
dentiā ipsius cognitionis ad cognitū:sed magis ecōuer
so ipsius cogniti ad cognitionē:sicut econuerso relatio q̄
iportat̄ nomine scie designat dependentiā nr̄e scie a sci
bili:nec hoc mō se hꝫ actus ad obiectū sicut ad potentiā
cognoscitiuā:substantificat̄.n.in esse suo per potentiā co
gnoscitiuam:nō aūt per obiectum:qꝛ actus est in ipsa po
tentia:sed non in obiecto. ¶ Ad 17m dōm.ꝙ hoc modo 17m
aliquid cognoscitur scdꝫ ꝙ est in cognoscente representa
tum:⁊ non s̄m ꝙ est in cognoscente exn̄s:similitudo.n.in
vi cognoscitiua existens non est p̄n̄m cognitionis rei s̄m
esse qđ hꝫ in potentia cognoscitiua:sed scd̄m relationem
quā hꝫ ad rem cognitā:⁊ inde est ꝙ non per modum quo
similitudo rei habet esse in cognoscente res cognoscit̄:
sed per moduꝫ quo similitudo in intellectu existens est
rep̄ntatiua rei:⁊ ideo q̄uis similitudo diuini itellectus
habeat esse imateriale:qꝛ tn̄ est similitudo materie ē p̄n
cipium cognoscendi mãlia:⁊ ita singularia.

Sexto queritur vtrū intellectus huma
nus singularia cognoscat. ¶ Et vi 1m
detur ꝙ sic.intellectus.n.humanꝰ cognoscit
abstrahendo formaꝫ a mã:sed abstractio for
me a mã non aufert ei ꝑticularitatē:qꝛ ēt in
mathematicis que sunt a mã abstracta:ē cōsiderare par
ticulares lineas:ergo itellectus noster per hoc ꝙ imate
rialis est non impedit̄ quin singularia cognoscat. ¶ P̄. 2m
singularia non distinguunt̄ secūdū ꝙ conueniunt in nã
cōi:qꝛ participatione sp̄ei plures homies sunt vnus hō:si
ergo intellectus nr̄ nō cognoscit nisi vniuersalia:tūc itel
lectus nr̄ non cognoscit distinctionē vnius singularium
ab alio:⁊ sic itellectus noster nō dirigeretur in opabilibꝰ
in quibus per electionē dirigimur:que distinctionē vniꝰ
ab altero presupponit. ¶ Sꝫ dice.ꝙ itellectus nr̄ singu
laria cognoscit:iq̄tū applicat formā vlem ad aliqđ par
ticulare. ¶ Sed ꝯtra:intellectꝰ nr̄ nō pōt applicare vnū 3m
ad aliud nisi vtrūqꝫ p̄cognoscat:ergo cognitio vlis ⁊ sin
gularis precedit applicationē vlis ad singularē:nō ergo
applicatio predicta pōt eē cā q̄re intellectus noster sin
gulare cognoscat. ¶ P̄.s̄ꝫ boetiū in.5.de ꝯsolatiōe phie. 4m
qcqd pōt virtus iferior pōt superior:sꝫ vt ipse ibidē dicit:
itellectus ē supra imaginationē ⁊ imagiatio supra sēsuꝫ:
ḡ cū sēsus singulare cognoscat:⁊ intellectus noster singu
lare cognoscere poterit.

Sed contra est qđ Boe.dicit.singulare est dum Contra
sentit̄:vle dum intelligitur.

Respondeo dōm ꝙ quelibet actio sequit̄ cōdi Rn̄o
tionē forme agentis q̄ est p̄n̄m actio
nis:sicut calefactio mēsurat̄ scd̄m modum caloris:silitu
do aūt cogniti qua iformat̄ potentia cognoscitiua ē p̄n̄m
cognitiōis scd̄m actū:sicut calor calefactionis:⁊ iō oꝫ vt
quelibet cognitio sit per modū forme q̄ est in cognoscē
te:vn̄ cū similitudo rei que est in intellectu nr̄o accipiat̄
vt separata a materia:⁊ ab oībus mãlibus cōditionibus
que sūt īdiuiduatiōis p̄ncipia:relinquit̄ ꝙ itellectꝰ nr̄ per
se loquēdo singularia nō cognoscat sed vlia tm̄:oīs.n.for
ma inq̄tum hꝫ vlis est:nisi forte sit forma subsistēs que
ex hoc ipso ꝙ subsistit incōmunicabilis est.Sed ꝑ accn̄s
cōtingit ꝙ intellectus nr̄ singulare cognoscit:vt.n.ph̄us
dicit in.3.de aīa.phātasmata se h̄nt ad itellectū nr̄ꝫ sicut
sensibilia ad sensum:vt colores qui sunt extra aiam ad
visum:vn̄ sicut spēs que est in sensu abstrahitur a rebus
ipsis ⁊ per eam cognitio sēsus cōtinuat̄ ad ipsas res sensi
biles:ita itellectꝰ noster abstrahit spēm a phātasmatibꝰ:
⁊ per eam cognitio eius quodāmodo ad phantasmata cō
tinuatur.Sed tn̄ tn̄ interest ꝙ similitudo que est in sen
su abstrahit̄ a re vt ab obiecto cog̃scibili:⁊ iō res ipsa ꝑ
illaꝫ similitudinē recte cog̃scitur:similitudo aūt que est
in intellectu nō abstrahit̄ a fantasmate sicut ab obiecto
cognoscibili:sed sicut a medio cognitiōis:per modū quo
sensus noster accipit similitudinē rei que est in speculo
dum fert̄ in eam:nō vt in rem quādā:sed vt in similitu

dinem rei:vnde intellectus nr̄ non directe ex specie quā
suscipit fertur ad cognoscendum fantasma:sed ad cogno
scendum rem cuius est fantasma:sed tñ per quādā refle
xionem redit etiam in cognitionem ipsius fantasmatis
dum cōsiderat nām actus sui ⁊ spēi per quā ituetur ⁊ ei⁹
a quo speciem abstrahit.s.fantasmatis:sicut per similitu
dinem que est in visu a speculo acceptā directe ferꝰ visus
in cognitionē rei speculate:sꝫ per quādā reuersionē ferꝰ
per eādē in ipsaꝫ similitudinē que est in speculo:Inquātū
ergo itellectus nr̄ per similitudinē quā accepit a fantas
mate reflectiꝰ in ipsuꝫ fantasma a quo spēm abstrahit:qȯ
est similitudo pticularis:hꝫ quādā cognitionē de singula
ri fm cōtinuationē quādā itellect⁹ ad imaginationē.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** ergo dōm:q duplex est mā a qua
fit abstractio.s.mā intelligibilis ⁊
sensibilis:vt pꝫ in.7.meta.⁊ dico intelligibilē vt que cō
sideraꝰ in mā cōtinui:sensibilē aūt sicut mā nālis:vtraqꝫ
aūt dupliciter accipiꝰ.s.vt signata ⁊ vt non signata:⁊ dici
tur signata scdm q consideraꝰ cū determinatione dimē
sionū hax.s.vel illax:non signata aūt que sine determi
natione dimēsionū consideraꝰ.Scdm hoc igitur ē scien
dum:q mā signata est indiuiduationis pn̄ᵐ a qua abstra
hit ois intellectus scdm q diciꝰ abstrahere ab hic ⁊ nūc:
itellectus aūt nālis non abstrahit a mā sensibili nō signa
ta:considerat enim hominē ⁊ carnē ⁊ os:in quoꝝ diffini
tione cadit sensibilis mā non signata:sed a mā sensibili
totaliter abstrahit intellectus mathematicus:non autē
a materia intelligibili non signata. Uñ pꝫ q abstractio
que est cōis oium intellectuū facit formā vniuersalem.
2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm:q fm phm in.3.de aia.non solum intelle
ctus est mouens in nobis:sed etiam fantasma:per qȯ vni
uersalis cognitio intellectus ad particulare opabile ap
plicatur:vñ intellectus est q̄si mouēs remotuꝫ:sed ratio
3ᵐ particularis:⁊ fantasma sunt mouens ꝓximū. ¶ Ad 3ᵐ
dicendum q homo cognoscit singularia per imagina
tionē ⁊ sensuꝫ:⁊ ideo potest applicare vlem cognitionem
que est in intellectu ad particulare.nō.n.ꝓprie loquēdo
sensus aut itellectus cognoscunt sed hō per vtrūqꝫ:vt pꝫ
4ᵐ in.i.de aia. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ:q illȯ qȯ pōt virtus iferior pōt
etiam superior:nō tñ eodē modo:sed nobiliori:vnde ean
dem rem quā cognoscit sensus cognoscit ⁊ intellectus:no
biliori modo tñ.quia imaterialiter:⁊ sic non sequitur q
sicut sensus singulare cogn̄scat:q itellect⁹ cognoscat.

Septimo queritur vtrum deus cogno
scat singulare nūc esse vel nō
esse:ꝓpter positionē Auic.superius tactaꝫ:⁊
hoc est querere.vtrū cognoscat enūciabilia:
p̄ᵐ ⁊ precipue circa singularia. ¶ Et vr̄ q nō:q̄
intellectus diuinus semper se habet fm eādē dispōnem:
⁊ singulare fm q tūc est ⁊ nūc non est hꝫ diuersam dispō
nem:ergo itellectus diuinus nō cognoscit singulare nūc
2ᵐ esse ⁊ nūc nō esse. ¶ P̄.inter potentias anime ille que eq̄
liter se habent ad rem presentem ⁊ abstētē:vt imaginatio
non cognoscunt an res nūc sit vel non sit:sed hoc cogno
scunt ille potentie que nō sunt reꝝ absentiū sicut presen
tium sicut sensus:sed intellectus diuinus eodē mō se hꝫ
ad res pñtes ⁊ abstētes:ḡ nō cognoscit res nūc esse vel non
3ᵐ esse:sꝫ cognoscit eaꝝ nāꝫ simplr̄. ¶ P̄.fm phꝫ in.6.phy.
ꝯpositio que significaꝰ cū dr̄ aliqd esse vel non esse:nō ē
in rebus sed intellectu nr̄o tm̄:sed in itellectu diuino nō
potest esse aliqua compositio.ergo non cognoscit reꝫ esse
4ᵐ vel nō esse. ¶ Preterea Jo.i.dr̄.Qȯ factū ē in ipso vita
erat:qȯ exponēs Aug.dicit:q res create sunt in deo sicut
archa in mēte artificis:sed artifex per similitudineꝫ ar
che quā hꝫ in mente sua:nō cognoscit an archa sit vel nō
sit:ergo nec deus cognoscit singulare esse vel nō eē. ¶ P̄. 5ᵐ
q̄nto aliqua cognitio est nobilior tāto diuine est cognitio
ni similior:sed cognitio itellectus cōprehendentis diffi
nitiones reꝝ est nobilior q̄ꝫ sensitiua cognitio:q̄ intelle
ctus diffiniens ad interiora rei ꝓgreditur:sed sensus cir
ca exteriora uersaꝰ:cum igiꝰ intellectus diffiniens nō co
gnoscat an res sit vel nō sit:sed nām rei simplr̄:sensus aūt
cognoscat:vr̄ q iste modus cognitionis sit deo maxime
attribuendus qua cognosciꝰ rei nā simplr̄:sine h q sciaꝰ
res eē vel nō eē.ergo nec deus cognoscit singulare nunc
esse vel non esse. ¶ P̄.deus cognoscit rem vnāquāqꝫ per 6ᵐ
ydeam rei que est apud ipsum:sed illa ydea eq̄lr se hꝫ ad
rem siue sit siue non sit:alias per euꝫ futura nō cognosce
rentur ab eo:ergo deus non cognoscit an res sit vel nō sit.

Sed contra q̄nto aliqua cognitio ē ꝑfectior:tāto Cōtra p̄
plures cōditiones in re cognita cō
prehendit:sꝫ diuina cognitio est ꝑfectissima:ergo cogno
scit rem scdm oēm cōditionē eius:⁊ ita cognoscit eaꝫ esse
vel non eē. ¶ P̄.vt ex p̄dictis pꝫ deus hꝫ ꝓpriam ⁊ disti 2ᵐ
ctam cognitionē de rebus:sed non distincte cognosceret
res nisi distingueret reꝫ que est ab ea que nō est:ergo scit
rem esse vel non esse.

Respondeo dōm:q sicut essentia vniuersalis ali Rñō
cuius spēi se hꝫ ad oia per se accidē
tia illius spēi:ita se hꝫ essentia singularis ad oia acciden
tia ꝓpria illius singularis:cuiusmodi sunt oia accidētia
in eo inuenta:q̄ per hoc q in ipso indiuiduanꝰ efficiunꝰ
ei ꝓpria:intellectus aūt cognoscens essentiam spēi per
eā cōprehendit oia per se accidentia illius spēi:q̄ scdm
phm ois demōstrationis:per quā accñtia ꝓpria de subiecto
cōcludunꝰ p̄ncipiū est qȯ quid est:vnde ⁊ cognita ꝓpria
essentia alicuius singularis cognoscuntur oia accidentia
singularis illius:qȯ itellectus noster nō pōt:q̄ de eēntia
singularis est mā signata a qua itellectus nr̄ abstrahit:⁊
poneretur in eius diffinitione:si singulare diffinitionem
haberet:sed intellectus diuinus qui est apprehensor ma
terie cōprehēdit non solū essentiam vlem spēi sꝫ ēt essen
tiam singularē vniuscuiusqꝫ indiuidui:⁊ iō cognoscit oia
accidentia ⁊ cōia toti spēi ⁊ generi:⁊ ꝓpria vnicuiqꝫ sin
gulari:inter que vnū est tp̄s:in quo inueniꝰ vnūqȯqꝫ sin
gulare in reꝝ nā:fm c⁹ determinationē dr̄ nūc esse vel nō
esse.Et ideo de⁹ cognoscit de vnoquoqꝫ singulari q nūc
est vel non est:⁊ cogn̄scit oia alia enūciabilia que formari
pñt vel de vlibus vel de indiuiduis.Sed tñ differenter
se hꝫ circa hoc intellectus diuinus ab itellectu nr̄o:quia
itellectus nr̄ diuersas cōceptiōes format ad cognoscen
dum subiectū ⁊ accñs ⁊ ad cognoscēduꝫ diuersa accñā:⁊
ideo discurrit de cognitiōe subē ad cognitiōeꝫ accñtis:⁊
iterum ad hoc q iherētiaꝫ vnius ad alterum cognoscat
cōponit alterā specieꝫ cū altera:⁊ vnit ea quodāmodo:⁊
sic in seipso enūciabilia format.Sed itellectus diuinus
per vnum.s.eēntiā suam cognoscit oēs substantias ⁊ oia
accidētia:⁊ ideo nec discurrit de substātia i accidēs:neqꝫ
cōponit vnum cuꝫ altero:sed loco eius qȯ in itellectu nr̄o
est compositio specieꝝ in itellectu diuino est oimoda vni
tas:⁊ fꝫ hoc cōplexa incōplexe cognoscit:sicut multa sim
pliciter ⁊ vnite ⁊ materialia imaterialiter.

Ad primum ergo dōm:q intellectus diuinus Ad p̄ᵐ
fm vnū ⁊ idē cognoscit oēs dispō
nes que possunt variari in re:⁊ ideo semꝑ in vna disposi
tione manēs ipse cognoscit omnes dispositiones rerum
qualitercūqꝫ variatarum. ¶ Ad secūdū dicendum.q si 2ᵐ
militudo que ē in imaginatiōe est silitudo ipsius rei tan
tum:non autem est similitudo ad cognoscenduꝫ tempus
in quo res inuenitur:secus autem est de intellectu diui

3m no:⁊ ideo nō est simile. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ loco compositionis que est in intellectu nostro: est vnitas in intellectu diuino: compositio autem est quedam imitatio vnitatis: vnde ⁊ vnio dicitur: ⁊ sic patet ꝙ deus non cōponēdo verius essentialia cognoscit ꝙ̄ ipse intellectus
4m componēs ⁊ diuidens. ¶ Ad 4m dicenduz. ꝙ archa que est in mente artificis: non est similitudo omniū que possunt arche conuenire: ⁊ ideo non est simile de cognitione
5m artificis ⁊ de cognitione diuina. ¶ Ad 5m dicendum. ꝙ qui cognoscit diffinitionem cognoscit enunciabilia in potentia que per diffinitionē demonstrātur: in itellectu aūt diuino nō differt esse in actu ⁊ posse. vnde ex quo cognoscit essentias reꝝ statim comprehendit omnia accidētia
6m que ꝯsequūtur. ¶ Ad sextū dicendū. ꝙ illa ydea que est in mente diuina pro tanto se habet simpliciter ad rem in quacūqꝫ dispositione sit: quia est similitudo rei secunduz omnez eius dispositionem: ⁊ ideo cognoscit de re in quacūqꝫ dipositione.

Ctauo queritur vtruz deus cognoscat nō entia: ⁊ q̄ nec sunt nec erunt
pm nec fuerūt. ¶ Et videtur ꝙ nō: quia sicut dicit Dionysius in .5. cap°. de diuinis no. cognitiones nō sunt nisi existētiū: sed illud qđ nec est nec erit nec fuit: non est aliquo modo exi-
2m stens: ergo de eo cognitio dei esse nō potest. ¶ P̄. omnis cognitio est per assimilationē cognoscētis ad cognitum: sꝫ itellectus diuinus nō potest assimilari ad nō ens: ergo
3m nō potest cognoscere non ens. ¶ Preterea. cognitio dei est de rebus per ydeas: sed non entis non est ydea: ergo de-
4m us nō cognoscit non ens. ¶ Preterea. quicquid deus cognoscit est in verbo eius: sed sicut dicit Anselmus. in monol. eius quod nec est nec fuit nec erit nō est aliquod ver-
5m bum: ergo talia deus non cognoscit. ¶ P̄. deus non cognoscit nisi verum: sed verum ⁊ ens conuertunt̄: ergo ea que non sunt deus non cognoscit.

Contra **Sed contra** ro. 4. vocat ea que non sunt tāq̄ȝ ea que sunt: sed non vocaret non entia nisi cognosceret. ergo cognoscit non entia.

Rño **Respondeo** dicendum. ꝙ deus habet cognitionem de rebus creatis per modum quo artifex cog̃scit artificiata qui est artificiatoꝝ causa: vnde in contraria habitudie habet se illa cognitio ad res cognitas ⁊ nostra cognitio: nostra eniȝ cognitio: quia est a rebus accepta naturaliter est posterior rebus: cognitio autem creatoris de creaturis ⁊ artificis de artificiatis naturaliter precedit res cognitas: remoto autem priori remouetur posterius sed non econuerso: ⁊ inde est ꝙ scientia nostra de rebus naturalibus esse non potest: nisi res ipse preexistāt: sed apud intellectum diuinum vel artificis: indifferenter est cognitio rei: siue sit siue non sit. Sed sciēdum ꝙ artifex de operabili habet duplicem cognitionem: scilicet speculatiuā ⁊ practicam: speculatiuaȝ quidem siue theoricam cognitionē habet: cum rationes operis cognoscit sine hoc ꝙ ad operandum per intentionem applicet: sed tunc proprie habet practicam cognitionem quādo extendit per intētionem rationes operis ad operationis finem: ⁊ fm hoc medicina diuiditur in theoricaȝ ⁊ practicam: vt Auic. dicit: ex quo patet ꝙ cognitio artificis practica sequitur cognitionem eius speculatiuam: cum practica efficiatur per extensionem speculatiue ad opus: remoto autem posteriori remanet prius: patet igitur ꝙ apud artificem potest esse cognitio alicuius artificiati: quandoqꝫ quidem qđ facere disponit: quandoqꝫ vero qđ facere nunq̄ȝ disponit: vt cum confingit aliquaȝ formā artificiati vel artificiꝫ qđ facere non intendit: hoc autem artificiatum qđ facere nūq̄ȝ disponit non semper intuetur vt in potentia sua existens: quia quandoqꝫ excogitat tale artificium ad qđ faciendum vires ei non suppetunt: sed considerat ipsuȝ in fine suo: prout. s. videt ꝙ posset ad talem finem per tale artificium deuenire: quia secundum philosophum in .6. ⁊ .7. ethi. fines in operabilibus sunt sicut p̄ncipia in speculatiuis: vnde sicut ꝯclusiones cognoscunt̄ in principijs: ita artificiata in finibus. patet ergo ꝙ deus potest cognitionem habere aliquorum non entium: ⁊ horum quidem quorundam habet quasi practicam cognitionem. s. que sunt vel fuerunt vel erunt que ex eius scientia fm eius dispositionem prodeūt: quorūdam vero que nec fuerunt nec sunt nec erunt: que. s. nūquam facere disposuit: habet quideȝ speculatiuam cognitionem: ⁊ q̄uis possit dici ꝙ intueatur ea in sua potentia quia nihil est quod ipse non possit tamen accōmodatius dicitur ꝙ intuetur ea in sua bonitate que est finis omnium que ab eo fiūt: fm. s. ꝙ intuetur multos alios modos esse cōmunicationis proprie bonitatis q̄ȝ sit cōmunicata rebus existentibus preteritis presentibus vel futuris: quia omnes res create eius bonitatē equare nō possunt q̄tūcunqꝫ de ea participare videantur.

Ad primum ergo dicenduȝ: ꝙ illa que nec fuerunt nec sunt nec erunt sunt ali- Ad pm
quomodo existētia in potentia dei sicut in p̄ncipio actiuo. vel in bonitate eius sicut in causa finali. ¶ Ad secun- 2m
dum dicendū. ꝙ cognitio que accipitur a rebus cognitis consistit in assimilatione passiua: per quam cognoscens assimilatur rebus cognitis prius existentibus: sed cognitio que est causa rerum cognitarum consistit in assimilatione actiua per quam cognoscens assimilat sibi cognitū: ⁊ quia deus potest sibi assimilare illud qđ nōduȝ est sibi assimilatum. ideo potest etiam non entis cognitionē habere. ¶ Ad tertiuȝ dicendum. ꝙ si ydea sit forma cogni- 3m
tiōis practice sicut magis est in cōmuni vsu loquentiuȝ: sic non est ydea nisi eorum que fuerunt vel sunt vel erūt. Si autem sit forma etiaȝ speculatiue cognitionis sic nihil prohibet etiam aliorum que non sunt nec fuerūt nec erunt esse ydeam. ¶ Ad quartum dicendum. ꝙ verbuȝ 4m
nominat potentiam operatiuam patris: per quā. s. omnia operatur: ⁊ ideo ad ea tantum se extendit verbuȝ ad que se extendit diuina operatio: vnde ⁊ in psal. dicitur. dixit ⁊ facta sunt: quāuis enim verbum alia cognoscat non tamen est aliorum verbum. ¶ Ad quintum dicendum. 5m
ꝙ illa que nec fuerunt nec sunt nec erunt secundum hoc habent veritatem secundum ꝙ habent esse: prout. s. in suo p̄ncipio actiuo vel finali sunt: ⁊ sic etiam cognoscuntur a deo.

Nono queritur vtrum deus sciat infinita. ¶ Et videtur ꝙ non: quia vt di- pm
cit Augustinus. 12. de ciuitate dei. quicquid scitur scientis comprehensione finitur: sed infinitum fm ꝙ infinitum finiri non potest:
ergo infinituȝ a deo nescitur. ¶ Sed dice. ꝙ deus scit in- 2m
finita scientia simplicis noticie: non autem scientia visionis. ¶ Sed contra: omnis scientia perfecta comprehendit: ⁊ per consequens finit id qđ scit: sꝫ sicut scientia visionis in deo est perfecta: ita scientia simplicis noticie: ergo sicut scientia visionis non potest esse infinitorum: ita nec scientia simplicis noticie. ¶ Preterea. quic- 3m
quid deus cognoscit: per intellectuȝ cognoscit: sed cognitio intellectus visio dicitur. ergo q̄cquid deus cognoscit: scit per scientiam visiōis. ergo p̄ scientiaȝ visionis nescit

infinita. ergo nullo modo scit infinita. ¶ Preterea. oia
que sunt cognita a deo rationes in deo sunt: et sunt actu in
4° eo: si ergo infinita sunt scita a deo: infinite rationes erunt
actu in ipso: qd videtur impossibile. ¶ Preterea. quic
quid deus scit perfecte cognoscit: sed nihil perfecte co
5° gnoscitur nisi cognitio cognoscentis pertranseat usqz
ad ultima rei. ergo quicqd deus cognoscit quodammodo
pertrāsit illud: sed īfinitum nullo mō potest ptrāsiri: ne
qz a finito neqz ab īfinito. ergo de' īfinita nullo modo co
gnoscit. ¶ P. quicūqz ītuetur aliqua suo intuitu finit il
6° la: sed qcqd deus cognoscit ītuetur. ergo qd est īfinitū ab
eo cognosci nō pōt. ¶ P. si scia dei est īfinitorum: ipsa ēt
7° erit īfinita: sed hoc esse nō pōt: cum omne īfinitum sit ī
perfectum: ut pbatur. 3. phyco. ergo scia dei nullo modo
est īfinitoruz. ¶ P. qd repugnat diffinitioni īfiniti: nul
8° lo mō potest īfinito attribui: sed cognosci repugnat diffi
nitioni īfiniti: qz īfinitum est cuius quātitatem accipiē
tibus semper est aliquid ultra accipere: ut dr̄ in. 3. phyco.
illud autem qd cognoscitur opz a cognoscēte accipi: nec
plene cognoscitur cuius aliqd est extra cognoscētez: et sic
patet: qp diffinitiōi īfiniti repugnat qp plene ab aliquo co
gnoscatur: cuz ergo quicqd deus cognoscit plene cogno
scat deus īfinita nō cognoscet. ¶ P. scia dei est mensura
9° rei scite: sed īfiniti nō potest esse aliqua mēsura: ergo īfi
nitum nō cadit sub scia dei. ¶ P. nihil aliud est mēsura
10° tio qz certificatio de mēsurati quātitate: si ergo deus co
gnosceret īfinitum et sic sciret quātitatem eius: mēsura
ret ipsum: qd est impossibile: qz īfinitum inquātuz īfinitū
est imēsum. ergo deus nō cognoscit īfinitum.

3p **Sed contra.** sicut dicit Augu. xi. de ciui. dei. qp o
mnis īfinitorum numeroruz nullus
sit numerus: nō est tamē icomprehēsibilis ei cuius sciē
tie nō est numerus. ergo deus potest scire infinita. ¶ P.
2° cum deus nihil faciat icognitum: quicquid potest facere
sciet: sed deus potest facere īfinita. ergo potest scire infi
nita. ¶ P. ad itelligēdum aliquid requiritur imateria
3° litas ex parte itelligētis et ex parte itellecti: et coniunctio
utriusqz: sed itellectus diuinus in īfinitum est imateria
lior qz aliquis itellectus creatus: ergo in īfinituz est ma
gis itellectiuus: sed itellectus creatus pōt in potētia īfi
nita cognoscere. ergo diuinus poterit cognoscere īfinita
in actu. ¶ P. deus scit quecūqz sunt erūt vel fuerūt: sed
4° si mūdus in īfinitum duraret nūquā generatio finiret: et
sic erūt singularia īfinita: hoc aūt esset do possibile. ergo
nō est impossibile ipm cognoscere īfinita. ¶ P. sicut di
5° cit Cōmē. in. xi. meta. oēs proportiones et forme que sūt ī
potētia in pma mā sunt ī actu ī pmo motore: cui etiā cō
sonat qp Aug. dicit. qp rōnes seminales sunt in pma mate
ria: sed ratiōes cāles sunt ī deo: sed ī pma materia sunt ī
finite forme ī potētia: eo qp eius potētia passiua est īfini
ta. ergo et ī pmo motore. s. deo sūt īfinita ī actu: sed qcqd
est in actu ī eo ipe cognoscit. ergo deus cognoscit īfinita.
¶ P. Augu. 15. de ciui. dei. ɔtra achademicos disputans
6° qui negabāt aliquid eē verum: ostēdit qp nō solum ē nu
merosa multitudo veroꝝ: sed etiā īfinita per reduplica
tionem itellectus supra seipsuz: vl' etiā dictiōis: ut si ego
dicaz veꝝ: veꝝ est me dicere veꝝ: et veꝝ ē me dicere ve
rum: et sic in infinitum: sed oia vera deus cognoscit. ergo
deus cognoscit īfinita. ¶ P. qcquid est in deo de' est. g
7° sciētia dei est ipse de': sed deus īfinitus est qd nullo mō
cōprehēdit. g et scia ei' ē īfinita. g ipse īfinitoꝝ sciam hz.

R. I° **Respondeo** dicēdū. qp sicut dicit Augu. 12. de ciui.
dei. Quidā volētes iudicare de in
Opio pª tellectu diuino per modum itellectus nostri dixerūt qp
nō potest cognoscere īfinita: sicut nec nos: et ideo cū pone
rēt eum cognoscere singularia: etiā cuz hoc ponerēt mū
dum eternum: seqbatur qp esset reuolutio eorūdez sz nu
merum in diuersis seculis: qd penitus est absurduz. Unī fprobat°
dōz. qp deus īfinita cognoscit: ut potest ostēdi ex his que Opi. ßa
sunt supra determiata: cum. n. ipse sciat nō soluz que fue
rūt vel sunt vel erūt: sed etiā oia que nata sunt eius boni
tatem participare: cū hō sint īfinita: eo qp sua bonitas ē ī
finita. relinquit qp ipse īfinita cognoscit: qd qualr sit cōsi
derādum est. Sciēdum est igr: qp scdm virtutē medij co
gnoscēdi cognitio ad multa vel pauca se extēdit: sicut si
militudo que recipit ī visu est determiata sz particula
res ɔditiōes rei: vñ est ductiua ī cognitionem unius rei:
sed similitudo rei accepta ī itellectu est absoluta a ptīcu
laribus cōditiōibus. vñ cum sic eleuatur ē ductiua ī plu
ra. Et qz una forma vlis nata ē ab infinitis singularibus
participari: inde est qp itellectus noster quodāmodo īfini
ta cognoscit: sed qz illa similitudo que est ī itellectu non
ducit ī cognitionem singularium quātum ad ea quibus
singularia adiuicem distiguūtur. sed solum quātū ad na
turam cōem: inde est qp itelliguntur per spēm quā habet
apud se: nō ergo est cognoscitiuus īfinitorum nisi ī potē
tia: sed medium illud quo deus cognoscit. s. essentia sua ē
infinitorum similitudo que ipsam imitari possunt: nec
tātum quātum ad id qd cōe est eis: sed etiam quātuz ad
ea quibus adiuicem distiguūtur: ut ex precedētibus pz:
unde diuina scientia efficaciam habet ad infinita cogno
scendum. Quomodo autem actu infinita cognoscit: hoc
modo considerandum est: nihil enim prohibet infinitū
esse aliquid uno modo et alio modo finituz: ut si aliquod
corpus esset quidem longitudine īfinitum: sed latitudīe
finitum: et similiter potest esse ī formis: ut si aliquod cor
pus infinitum ponamus esse album: quātitas albedinis
extensiua secūdum quā dicitur quāta per accidens erit
infinita: quantitas autem per se. s. intēsiua: nihilominus
esset finita. Et similiter est de quacūqz alia forma corpo
ris infiniti qz omnis forma recepta ī aliqua materia fi
nitur ad modum recipiētis: et ita nō habet itensionez īfi
nitā. Infinitum autē sicut repugnat cognitioni: ita et re
pugnat trāsitioni: infinitum. n. nec cognosci nec transiri
potest: nihilominus tamē si aliquid moueatur super īfi
nitum nō per viam īfinitatis sue trāsiri poterit: sicut qd
est infinitum longitudīe et latitudine finitum: pertrāsi
ri potest latitudine: sed non longitudine: ita etiam si ali
quod īfinitum cognoscatur per viam per quā est īfinitū
nullo modo perfecte cognosci potest: si autem cognosca
tur per viam finiti: sic perfecte cognosci poterit: qz. n. īfi
niti ratio cōgruit quātitati sm phm in p physicoruz: ois
autem quātitas de sui ratiōe habet ordinem partiuz: se
quitur qp tūc īfinitum per modum īfiniti cognoscit: qñ
apprehēditur pars post partem: vñ si sic itellectus nr̄ de
beat cognoscere corp' albū: nullo mō cognoscere poterit
ipm pfecte: nec albedinē ei': si aūt cognoscat nām albedī
nis vel corporeitatis q inenit ī corpore īfinito: sic cogno
scet īfinitum pfecte quātū ad oēs partes ei': nō tñ p viā
īfiniti: et sic possibile ē ut itellcūs nr̄ quodāmō īfi" conti
nuū pfecte cognoscat: sed īfinita discrete nullo mō: eo qp
nō pt p unā speciem multa cognoscere: et ide ē qp si mlta
debet cōsiderare: oz qp unū post alteꝝ cognoscat: et ita qū
titatē discretam per viam quātitatis ɔtinue cognoscat:
unde si cognosceret īfinitā multitudinē ī actu sequeret
qp cognosceret īfinitū per viam īfiniti: qd est ipole. Sed
diuinus intellectus p unā spēm cognoscit omnia: vñ sil'
et uno intuitu est eius cognitio d oib': et sic non cognoscit

multitudinem scdm ordinem partiū multitudinis:ꝛ sic
potest infinitam multitudinem cognoscere nō per viaʒ
infiniti:si.n.per viā infiniti cognosceret:vt acciperet ptē
multitudinis post partem:nūq̄ʒ veniret ad finem: vnde
non perfecte cognosceret:vñ concedo simpliciter q̄ de⁹
cognoscit actu ifinita absolute:nec ipsa infinita adequā-
tur intellectui eius:sicut ipse a se cognitus suū itellectū
adequat:q2 essentia in ifinitis creatis est finita.q.itensi-
ue:sicut albedo in corpore infinito:essentia aūt dei est i-
finita oibus modis:ꝛ scdm hoc omnia infinita sunt deo
finita ꝛ sunt cōprehensibilia ab ipso.

Ad p^m **Ad primum** ergo dōm.q̄ scdʒ hoc dicitur aliqd
finiri a sciente:q2 scitur q̄ intelliḡ
scientis non excedit vt aliqd eius sit extra itellectū sciē-
tis:sic.n.habet se ad itellectum scientis per moduʒ fini-
ti:nec est iconueniens hoc accidere de ifinito:qd nō per
2m viam infiniti scitur.℄ Ad 2^q dōm.q̄ sciētia simplicis
noticie ꝛ visionis nullam dr̄iam important ex parte sci-
entis:sed solū ex parte rei scite:dicitur.n.scia visionis in
deo ad similitudinem visus corporalis:qui res extra se
positas ituetur:vnde per sciam visionis deus scire nō dr̄
nisi que sunt extra ipm:que sunt vel presentia vel prete-
rita vel futura:sed scientia simplicis noticie vt supra p-
batum est:etiā est eorum que nec sunt:nec erunt:nec fue
runt:nec alio mō scit deus ista ꝛ illa:vñ nō est ex pte scie
q̄ deus ifinita non videat:sed ex parte ipsoꝝ visibiliuʒ
que nō sunt:si vero esse ponerentur infinita vel actu vel
successiue proculdubio ea deus cognosceret scia visiōis.
3m ℄ Ad 3^q dōm.q̄ visus proprie est qdam corporalis sen-
sus:vnde si nomē visionis ad imaterialem cognitioneʒ
trāsferatur:hoc nō erit nisi metaphorice:in talib⁹ aūt lo-
cutionibus sm̄ diuersas similitudines in rebus reper-
tas diuersa est veritatis ratio: vnde nihil phibet aliqñ
oēm sciam diuinam visionem dici:aliquādo vero solaʒ
illam que est presentium pteritorum ꝛ futuroruʒ.℄ Ad
4m 4^q dōm.q̄ ipse deus per suā essentiaʒ est similitudo re-
rum oium ꝛ propria vniuscuiusq̄ʒ:vñ in deo nō dicūtur
esse plures rationes rerum nisi scdm diuersos respectus
ei⁹ ad diuersas creaturas:qui qdem respectus sunt rela-
tiones rōnis tātum:nō autem est incōueniens relatiōes
rōnis multiplicari in ifinitum:vt Auic.dicit in metaphi
5m sica sua.℄ Ad 5^q dōm.q̄ pertrāsitio importat motuʒ d
vno in aliud:ꝛ q2 deus nō discurrēdo cognoscit oēs par-
tes infiniti siue ɔtinui siue discreti:sed vno simplici itui-
tu perfecte ifinitum cognoscit:nec tamē ifinitum itelli-
6m.7m gendo pertrāsit.℄ Ad 6^q dōm.sicut ad pmū.℄ Ad 7^q
dōm.q̄ ratio illa procedit de ifinito priuatiue dicto: qd
solum in quātitatibus iuenitur:omne.n.priuatiue dictū
est impfectum:nō autem procedit d ifinito negatiue di-
cto:quomō deus ifinitus dicitur:hoc.n.perfecti⁹ē vt ali-
8m quid per nihil terminetur.℄ Ad 8^q dōʒ.q̄ ratio illa p-
bat q̄ ifinitum cognosci nō potest per viam ifiniti: quia
quācūq̄ʒ partem quātitatis eius acceperis cuiuscūq̄ʒ mē
sure semp erit aliqd accipere de ipso.sed de⁹ nō hoc mō
9m cognoscit ifinitum vt trāseat de parte in ptēʒ.℄ Ad 9^q
dōm.q̄ illud quod est ifinitum quātitate habʒ eē finitū
vt dictum est:ꝛ sm̄ hoc diuina scia pōt esse ifiniti mēsu-
10m ra.℄ Ad 10^m dōm.q̄ rō mensurationis ɔsistit in hoc q̄
fiat certitudo de quātitate alicuius determinata:sic au-
tē de⁹ ifi^m nō cognoscit vt sciat aliq̄ʒ ei⁹ q̄titatē dtermi-
natā:q2 eā nō hʒ:vñ ñ repugnat rōni ifiniti q̄ a dō sciat.

Ecimo queritur.ꝛ fuit quesituʒ incidē-
ter.vtrum deus possit facere i-
p^m finita.℄ Et videtur q̄ sic:rōnes eni in mēte
diuina existētes sunt factiue rerum:nec vna i-
pedit aliam a sua actione:cum ergo sint ifinite rōnes in
mente diuina possunt ex eis consequi infiniti effectus di
uina potentia exequente ℄ P̄.potētia creatoris in infi- 2m
nitum excedit potētiam creature:sed de potētia creatu-
re est vt producant̄ infinita successiue: ergo simul deus
potest producere ifinita.℄ P̄.frustra est potētia que nō 3m
reducitur ad actum:ꝛ maxime si ad actuʒ reduci nō pos-
sit:sed potentia dei ifinitorum est.ergo frustra eēt talis
potentia nisi actu posset facere infinita.

Sed contra est qd Seneca dicit.ydea est exem- S p̄
plar rerum que nāliter fiunt:sed nō
possunt naturaliter esse ifinita:ꝛ ita nec fieri vt vr̄:q2 qd
non potest esse:nec fieri.ergo i deo ifinitoꝝ nō erit ydea:
sed deus nihil potest operari nisi per ydeam.ergo deus
nō potest operari ifinita.℄ P̄.cum dicit̄ de⁹ creare res: 2m
nihil nouum ex pte creātis ponitur:sed ex parte creatu-
re tātum:vñ hoc idem videtur esse dictu deū creare res:
q̄ res exire in eē a deo.ergo eadem rōne deū posse crea-
re res:idē est qd res posse exire in esse a deo:sed res ifini-
te non possunt fieri:q2 nō est in creatura potētia ad actū
infinitum.ergo nec deus pōt ifinita actu facere.

Respōdeo dōm.q̄ dupliciter iuenitur ifiniti di- R^o
stinctio:vno modo distiguitur per po
tentiam ꝛ actum:ꝛ dicit̄ ifinitum potentia qd semper in
successione cōsistit:vt in generatiōe corporum ꝛ in diui-
sione cōtinui:in quib⁹ oib⁹ est potētia ad ifinitum semp
vno post aliud accepto:actu autē ifinitum:sicut si pone-
remus lineā terminis carētem.Alio modo distinguitur
infinitum in per se ꝛ per accñs:cuius distictiōis itellect⁹
hoc modo pʒ:ifiniti.n.rō vt dictum est quātitati ɔgruit:
quātitas autem per prius dr̄ de discreta quātitate q̄ʒ de
ɔtinua:ꝛ ideo ad vidēdum qualiter sit per se ꝛ per acci-
dens ifinitum ɔsiderādum est q̄ multitudo qñq̄ʒ requi
ritur per se:qñq̄ʒ vero per accñs tātum:per se quidē mul
titudo reqritur:vt pʒ in causis ordiatꝭ ꝛ effectibus: quo-
rum vnum habet dependentiam essentialem ad aliū:si-
cut anima mouet calorem naturaleʒ:quo mouent̄ nerui
ꝛ musculi:quibus mouētur manus:que mouent baculū:
quo mouetur lapis:in his.n.qdlibet posteriorum: per se
dependet a quolibet precedētium:sed per accidēs mul-
titudo iuenitur:quādo oia que i mltitudie ɔtinētur q̄si
loco vnius ponūtur:ꝛ idifferenter se habēt:siue sit vnuʒ:
siue multa:siue pauciora:sicut si edificator facit domū i
cuius factione plures serre ɔsumātur successiue: multi-
tudo serrarum nō reqritur ad factionem domus nisi p
accidēs:ex hoc q̄ vna nō pt semp durare:nec differt ali-
quid ad domū quotcūq̄ʒ ponant̄:vñ nec vna eaꝝ habet
depēdētiā ad aliā:sicut erat qñ multitudo reqrebatur p
se.℄ Scdʒ h̄ ḡ de ifi^{to} varie opiones pcesserūt. Quidā op. āntiq-
eni antiq phi posuerūt ifinitum i actu nō solum per acci rū phoꝝ
dēs:sʒ p se volētes q̄ ifinituʒ eēt de necessitate ei⁹qd po- ꝛ repro-
nebāt pncipium:vñ et processum cārum i ifinitum pone batio
bāt:Sʒ hāc opinioneʒ phs reprobat i.2.meta.ꝛ i.3.phy.
℄ Alij vero Aristotilē sequētes ɔcesserūt q̄ ifinitu per op. aliq-
se inueniri nō pōt neq̄ʒ i actu:neq̄ʒ i potentia:q2 nō ē pos- rū sequē
sibile q̄ aliquid essentialiter dependeat ab infinitis: sic tiū Ar.
eniʒ eius esse nūquaʒ compleretur:sed infinitum per ac-
cidens posuerunt nō solum esse in potētia:sed i actu: vñ
Algazel i sua metaphysica:ponit aias humanas a corpo-
poribus sepatas eē ifinitas:q2 hoc sʒ ipm seqtur.ex h̄ q̄
mūd⁹ sʒ ipʒ ē etern⁹:nec h̄ icōueniēs reputat:eo q̄ aiaꝝ
adiuicē nō ē aliq̄ depēdētia:vñ i multitudie illaꝝ aiarū
nō iuenit̄ ifinitū nisi p accñs.℄ Quidā vero posuerunt op. cōmē.
q̄ ifinitū actu:nec p se:nec p accñs eē pt:sʒ solū ifinitum
in po^a:qd in successione ɔsistit:vt dicitur in.3.physico.ʒ.ʒ

termi|natio sua hec est positio Cōmētatoris in .2. meta. ¶ Sȝ hoc ꝙ infinitum eē actu nō possit: pōt ꝯtingere ex duobus: vel q2 esse actu repugnat īfinito ex hoc ipso ꝙ īfinitū est: vł ꝑp aliqd aliud: sicut moueri repugnat triāgulo plūbeo: non q2 triāgulus: sed q2 plūbeus: si ergo īfinitū actu eē possit ꝑm rei nām scdm eā opinionē: vel si ēt eē nō possit īpediente aliquo alio ꝙ̄ ipsa rōne īfiniti: dico ꝙ deus potest facere īfinitum actu esse: si aūt actu esse repugnet infinito scdm rōnem suā: tunc deus hoc facere nō potest: sicut nō potest facere hoīeȝ esse animal irrationale: q2 hoc eēt contradictoria simul esse. Utrū autez esse actu repugnet infinito scdm rōnē suam vel nō: q2 incidēter ħ motu est discutiendum alias relinquatur ad presens.

dr̄ qli. 3 ar. p.

Ad p^m **Ad argumenta** autē vtriusq3 partis respondēdum. ¶ Ad pmuȝ ğ dōȝ. ꝙ rōnes que sunt ī mente dīna nō ꝑducūt se in creatura scdm modum quo sunt in deo: sed scdm modum quē patitur rō creature: vnde quāuis sint īmateriales: tñ ex eis res in eē materialī ꝑducunī. si ergo de rōne īfiniti sit ꝙ non sit simul in actu. sed in successione: vt phs dicit: tunc rōnes īfinite que sunt ī mēte diuina nō pñt se ī creaturis ꝯficere omnes simul: sed ꝑm successionē: ⁊ sic non seqtur esse infinita actu. ¶ Ad 2^m dōȝ. ꝙ virtus creature dicit aliqd non posse dupliciter: vno mō ex virtutis defectu: ⁊ tunc de eo ꝙ creatura nō potest recte arguiī ꝙ de⁹ possit. Alio modo ex eo ꝙ illō quod creature īpossibile dicitur in seipso quādam repugnātiam cōtinet: ⁊ hoc sicut nec creature sic nec deo est possibile: vt ꝯtradictoria esse simul: ⁊ de talibus erit īpossibile infinituȝ esse actu: si eē actu rōnē īfiniti repugnet. ¶ Ad 3^m dōm. ꝙ frustra ē qd nō ꝑtingit finē ad quē est: vt dr̄. 2. phyco. vnde ex hoc ꝙ potentia nō reducitur ad actum: nō dicit esse frustra nisi iquātum effectus eius vel ipse act⁹ diuersus ab ea existens est potētie finis: nullus aūt dīne potētie effectus ē finis ipsi⁹ nec act⁹ ei⁹ ē diuersus ab eo: ⁊ iō rō nō ꝑcedit.

Ad p^m i 3rium **Ad primum** vero qd obycitur in ꝯ̄rium dōȝ. ꝙ ꝙ̄uis ꝑm naturam nō possint eē infinita simul: possunt tamē fieri: q2 esse infiniti non consistit in simul essendo: sed est sicut ea que sunt in fieri: vt dies ⁊ agon: vt in. 3. phyco. dicitur: nec tamē sequitur ꝙ deus sola illa potest facere que nāliter fiunt: ydea. n. ꝑm predictam assignationem accipiī ꝑm practicā cognitionem que est ex hoc ꝙ determiatur a diuina volūtate ad actum: pōt autem deus voluntate sua multa alia facere ꝙ̄ que ab ipso determiata sunt. ¶ Ad 2^m dōm. ꝙ ꝙ̄uis in creatione nihil fit nouuȝ nisi qd est ex parte creature: tamē creationis nomen nō solum hoc importat: sed etiā qd est ex parte dei: significat. n. diuinam actionem que ē sua essentia: ⁊ ꝯnotat effectum qui est in creatura qui est accipere esse a deo: vñ non seqtur ꝙ deum creare posse aliqd ideȝ sit qd aliqd posse creari ab ipo: alias antequā creatura esset nihil creare potuisset nisi creature potētia preexisteret: qd est ponere māmembers eternam: vnde quāuis potentia creature non sit ad hoc ꝙ sint infinita actu: nō ex hoc remoueī quin de⁹ possit īfinita actu facere.

p^m **Vndecimo** queritur. vtruȝ scientia equiuoce ꝑdicetur de deo ⁊ nobis. ¶ Et videtur ꝙ sic. vbicūq3. n. est cōitas vniuocationis vel analogie ibi est aliqua similitudo: sed inter creaturam ⁊ deum nulla potest esse similitudo. ğ nō potest esse aliquid cōe vtriq3 ꝑȝ vniuocationem vel ꝑm analogiā: si ergo nomē scie de deo ⁊ nobis dr̄: hoc erit equiuoce tātum: probatio medie. Ysa. 40. dr̄. Cui similem fecistis deum: q. d. nullus ei similis

2^m esse potest. ¶ p̄. vbicūq3 est similitudo ibi est aliq̄ ꝯparatio: sed dei ad creaturam nulla potest esse comparatio: cum creatura sit finita: ⁊ deus īfinitus. ergo nulla potest esse similitudo eorum: ⁊ sic ideȝ qd prius. ¶ p̄. vbicūq3 3^m

est aliqua ꝯparatio: ibi oȝ esse aliquaȝ formā: que ꝑȝ magis vel minus vel eq̄liter a pluribus habeatur: sed ħ nō potest dici đ deo ⁊ creatura: eo ꝙ sic esset aliqd deo simplicius: ergo inter ipsum ⁊ creaturam nō est aliqua ꝯparatio: ⁊ ita nec similitudo nec cōitas nisi equiuocationis tātum. ¶ p̄. maior est distantia eorum quorū nulla ē si- 4^m

militudo ꝙ̄ quorum est similitudo aliq̄: sed iter deum ⁊ creaturam ē īfinita distātia: q2 nulla maior esse potest: ⁊ sic idem qd prius. ¶ p̄. maior distantia est creature ad 5^m

deum ꝙ̄ entis creati ad non ens: cum ens creatuȝ nō excedat non ens nisi ꝑm quātitatem sue entitatis: que nō ē infinita: sed enti ⁊ nō enti nihil potest esse cōe nisi ꝑȝ equiuocationem tātum: vt dr̄ in. 3. meta. vtputa si id qd vocamus hoīem: alij vocent nō hoīem. ergo nec deo ⁊ creature potest aliquid esse cōe: nisi ꝑm equiuocationem purā.

¶ p̄. in oībus analogis ita est ꝙ vel vnum poniī ī diffi- 6^m

nitione alterius: sicut ponitur suba ī diffinitiōe acc̄ntis ⁊ actus in diffōne potentie: vel aliquid idē ponitur ī diffinitiōe vtriusq3: sicut sanitas aīalis poniī in diffinitione sani: qd dicitur de vrina ⁊ cibo: quoꝝ alterū est cōseruatiuuȝ: alteꝝ significatiuū sanitatis: sed creature ⁊ de⁹ nō hoc modo se habēt: neq3 ꝙ vnum ponatur in diffōne alterius: neq3 ꝙ aliquid idē ponatur in diffōne vtriusq3: eo ꝙ sic deus diffōnem hēt. ergo videī ꝙ nihil ꝑm analogiam dici possit de deo ⁊ creaturis: ⁊ ita restat ꝙ pure equiuoce dicaī qcqd de eis cōiter diciī. ¶ p̄. magis differt 7^m

substātia ⁊ accidēs ꝙ̄ due species substātie: sed idem nomen impositum ad significādum duas species substātie ꝑm ꝑpriam vtriusq3 rōnem: pure equoce de his dr̄: sicut hoc nomē canis đ celesti latrabili ⁊ marino. ğ multo fortius si vnū nomē iponaī substātie ⁊ acc̄nti: sed nr̄a scia ē accidēs: dīna autem suba. ğ nomē scie de vtraq3 pure dr̄

equiuoce. ¶ p̄. scia nostra nō est nisi q̄dam imago dīne 8^m

scientie: sed nomē rei nō ꝯuenit imagini nisi equiuoce. ğ scientia equiuoce dicitur de sciētia dei ⁊ nostra.

Sȝ contra est ꝙ phs dicit in. 5. meta. ꝙ id est ꝑfectum simplr in quo omnium generuȝ perfectiōes iueniūtur: ⁊ hoc est deus: vt Cōmentator ibi dicit: sed perfectiōes aliorum geneꝝ nō dicerētur iueniri in ipso: nisi aliqua silitudo eēt perfectiōis ipsi⁹ ad aliorū geneꝝ ꝑfectiōes. ğ creature ad eū est aliqua similitudo: nō ergo pure equiuoce dr̄ scientia vel quicquid aliđ dicitur de creatura ⁊ de deo. ¶ p̄. Ben. i. dr̄. Faciamus 2^m

hominem ad silitudinem ⁊ imagieȝ nostram. ergo ē aliqua similitudo creature ad deum. 3^m p

Respōdeo dōm. ꝙ īpossibile est aliqd vniuoce ꝑdicari de creatura ⁊ deo: in omnibus. n. vniuocis cōis ē ratio nois vtriq3 eorū de quibus nomē vniuoce ꝑdicaī: ⁊ sic ꝙ̄tū ad illi⁹ nois rōne vniuoca ī aliquo eq̄lia sūt: ꝙ̄uis ꝑm eē vnū altero possit eē ꝑus vel posteri⁹: sicut ī rōne numeri oēs numeri sūt eq̄les: ꝙ̄uis ꝑȝ nomē rei vnus altero ꝑoꝛ sit: creatura āt ꝙ̄tūcūq3 imiteī deū: nō pt ꝑtingere ad hoc vt eadē rōne aliqd sibi ꝯueniat ⁊ đo. illa. n. q̄ ꝑȝ eadē rōnē sūt ī diuersis: sūt eis cōia ꝑm rōnē sube siue q̄ditatis: sed sunt distīcta ꝑm eē: qcqd aūt est in deo: hoc est suū ꝑpriū eē: sic. n. eēntia in eo ē idē qd eē: ita scia idē ē qd sciētē eē ī eo: vñ cū esse qd ē ꝑpriū vni⁹ rei: nō possit alteri cōicari: īpossibile ē ꝙ creatura ꝑtigat ad eandem rōnē habēdi aliqd qd hȝ deus: sicut īpōle est ꝙ ad idē eē ꝑueniat: silr etiā in nobis eēt: si. n. in petro nō differret hō ⁊ hoīeȝ esse: īpōle esset ꝙ hō vniuoce diceret de petro ⁊ paulo: qbus est eē diuersuȝ: nec tñ pt dici ꝙ oīno equoce

Rn̄

predicet gcquid de deo ⁊ creatura dr̃:q2 si non esset ali
qua ꝯuenientia creature ad deum ſm rem:sua essentia
non esset creaturarum similitudo:⁊ ita cognoscēdo eēn
tiam suam non cognosceret creaturas:similr̃ etiam nec
nos ex rebus creatis in cognitionē dei peruenire posse
mus:nec nominuꝫ que creaturis aptantur vnū magis d̄
eo dōm esset q̄ aliud:q2 ex equiuocis nō differt qōcūq
nomen imponatur:ex quo nulla rei ꝯueniētia attendit.
¶ Unde dōm est.ꝙ nec oino vniuoce nec pure equoce
nomen scientie de scīa dei ⁊ nostra p̄dicatur:sed ſꝫ ana
logiam:qō nihil est aliud dictu q̄ ſm proportioneꝫ:ꝯue
nientia.n.ſm ꝓportionem pōt eē duplex:⁊ ſm h̄ duplex
attēditur analogie cōitas:est.n.quedam conueniētia in
ter ipsa:quoꝝ est adinuicē ꝓportio:eo ꝙ habent dtermi
natam distātiam vel aliam habitudinē adinuiceꝫ: sicut
binarius cū vnitate:eo ꝙ est eius duplū: ꝯuenientia ēt
quādoq attēditur duorum adinuicem:iter que nō sit ꝓ
portio:sed magis silitudo duarum adinuicem ꝓportio
num:sicut senarius ꝯuenit cum quaternario ex hoc ꝙ si
cut senarius est duplum trinarij:ita quaternarius bina
rij.p̄ma ergo conuenientia est proportionis:scōa autem
proportionalitatis.vnde ⁊ ſm modū prime ꝯueniētie i
uenimus aliquid analogice dictū de duobus:quoꝝ vnuꝫ
ad alterum habitudinē hꝫ:sicut ens dr̃ de substātia ⁊ ac
cilitate cidente ex habitudie quā suba ⁊ accidēs habēt:⁊ sanum
dr̃ de vrina ⁊ aiali ex eo ꝙ vrina habꝫ aliquam similitu
dineꝫ ad sanitatē aialis.Quādoq vero dr̃ aliquid ana
logice scōo modo cōueniētie:sicut nomē visus dr̃ de vi
su corporali ⁊ intellectu:eo ꝙ sicut visus est in oculo: ita
intellectus est i mēte.Quia ergo i his q̄ p̄mo modo ana
logice dicūtur oꝫ esse aliquā determinatā habitudinem
inter ea quibus est aliqd per analogiā cōe: impossibile ē
aliquid per hūc moduꝫ analogie dici de deo ⁊ creatura:
q2 nulla creatura habꝫ talem habitudinē ad deū:p quaꝫ
possit diuina perfectio dtermiari.Sꝫ in alio modo ana
logie nulla determinata habitudo attēdit iter ea qbus
est aliqd per analogiam cōe:⁊ ideo ſm illū moduꝫ nihil
probibet aliqō nomen analogice dici de deo ⁊ creatura.
Sed tamē hoc dupl'r ꝯtingit.quādoq.n.illud nomē im
portat aliquid ex p̄ncipali sigīatione in quo nō pōt attē
di ꝯueniētia inter deū ⁊ creaturaꝫ:ēt modo predicto: sic
est in oibus que symbolice de deo dnr̃: vt cum dr̃ leo vel
sol vel hō:q2 in horum diffinitiōe cadit materia:que deo
attribui nō potest.quādoq vero nomē qō de deo ⁊ crea
tura dr̃ nihil importat ex p̄cipali sigñato ſm qō nō pos
sit attēdi p̄dictus ꝯueniētie modus iter creaturaꝫ ⁊ deū:
sicut sunt oia in quoꝝ diffōne nō claudit dfectus; nec d
pēdēt a materia ſm eē:vt ens bonū ⁊ alia hō.

Ad p̄m Ad primum ḡ dōm.ꝙ sicut Dyoñ.dicit.xi.ca.
de diui.nomi.deus nullo mō silis
creaturis dicēdus est:sed creature siles possunt dici deo
aliquo mō:qō.n.ad imitationē alicuius fit si perfecte id
imitet simpl'r pōt ei simile dici:sed nō ecōuerso:q2 hō nō
dr̃ sue imagini silis:sed ecōuerso:si aūt imꝑfecte imitet:
tūc potest dici sile ⁊ dissimile id qō imitat ei ad cu'imi
tationem fit sile:ſm ꝙ rep̄sentat:sed nō sile iquātū a pfe
cta rep̄ntatione deficit:⁊ iō sacra scriptura deū creaturis
eē similem oibus modis negat:sꝫ creaturā eē silem deo
quādoq qdē cōcedit.quādoq aūt negat.ꝯcedit cū dicit
hoiem ad silitudinē dei factū:sed negat cū dicit:deus q̄s
2m silis erit tibi.¶ Ad 2m dōm.ꝙ phs i.2.topico.ponit du
plicem modū silitudinis:vnū q īuenit in diuersis gene
ribus:⁊ hic attēdit ſm ꝓportionē vel ꝓportionalitateꝫ:
vt quādo alteꝝ se hꝫ ad alteꝝ:sicut aliud ad aliud vt ipse
ibidē dicit.Aliuꝫ modū i his que sunt eiusdē generis: vt
quādo idē diuersis inest:silitudo aūt non reqrit cōpara
tionē ſm dtermiatā habitudinē que p̄mo mō dr̃:sꝫ solū
que scōo mō:vn̄ nō oꝫ ꝙ p̄mus modus silitudis a dō re
moueat respcū creature.¶ Ad 3m dōꝫ.ꝙ obiectio illa ꝓ 3m
cedit de silitudie scōi modi:quā cōcedimus creature ad
deum nō eē.¶ Ad 4m dōm.ꝙ silitudo que attēditur ex 4m
eo ꝙ aliq̄ duo pticipāt vnū vel ex eo ꝙ vnū hꝫ aptitudi
nē dtermiataꝫ ad aliud:ex qua.s.ex vno alteꝝ ꝯprehēdi
possit per itellectū diminuit distātiā:nō aūt silitudo q̄ ē
ſm ꝯueniētiā ꝓportionū:talis.n.silitudo sil'r iuenitur in
multū vel paruꝫ distātib':nō.n.est maior silitudo ꝓpor
tionalitatis iter duo ⁊ vnū:⁊ sex ⁊ tria:q̄ iter duo ⁊ vnū:
⁊ cētū ⁊ quiquagita:⁊ iō ifinita distātia creature ad deū
silitudinē p̄dictam nō tollit.¶ Ad 5m dōm.ꝙ enti ⁊ nō 5m
enti aliqd ſm analogiā ꝯuenit:q2 ipm nō ens ens dicit
analogice:vt pꝫ in.4.meta.vn̄ nāe distātia q̄ ē iter crea
turā ⁊ deū cōitatem analogie ipedire non pōt.¶ Ad 6m 6m
dōm.ꝙ rō illa ꝓcedit de cōitate analogie q̄ accipit ſꝫ d
terminatā habitudinē vni' ad alteꝝ:tūc.n.opꝫ ꝙ vnū in
diffōne alterius ponat:sicut suba in diffōne accidētis:vl
aliqd vnū i diffōne duoꝝ:ex eo ꝙ vtraq dnr̃ per habitu
dinē ad vnū:sicut suba i diffōne quātitatis ⁊ qualitatis.
¶ Ad 7m dōm.ꝙ q̄uis iter duas spēs substantie sit ma 7m
ior ꝯueniētia q̄ inter accidēs ⁊ subam:tn̄ possibile est vt
nomē nō iponat illis spēbus diuersis ſm ꝯsideratioueꝫ
alicui' ꝯueniētie que sit iter ea:⁊ tūc erit nomē pure eq
uocū:nomē vero qō ꝯuenit substātie ⁊ accidēti:pōt eē i
positū ſm ꝯsiderationē alicui' ꝯueniētie inter ea:vn̄ nō
erit equocum sed analogū.¶ Ad 8m dōm.ꝙ hoc nomen 8m
aial imponit nō ad sigñandum figurā exteriorē in qua
pictura imitat aial veꝝ:sed ad sigñandū nām in qua pi
ctura nō imitat:⁊ iō nomē aialis de vero ⁊ picto equoce
dr̃:sed nomē scie ꝯuenit creature ⁊ creatori ſm id in quo
creatura creatorē imitatur:⁊ ideo non omnino equiuo
ce predicatur de vtroq.

Duodecimo querit.vtruꝫ deus sciat
singularia futura ꝯtigē
tia.¶ Et vr̃ ꝙ nō:nihil.n.potest sciri nisi ve p̄m
rum:vt dr̃ in p̄ posterio.sed in ꝯtigētib' singu
larib' ⁊ futuris nō est veritas determiata: vt
dr̃ lib.p̄ ꝑyerme.ḡ de' nō hꝫ sciam de futuris singulari
bus ꝯtigentib'.¶ P̄.illō ad qō seqtur ipossibile est ipos 2m
sibile:sed ad h̄ ꝙ de' sciat singulare ꝯtigēs ⁊ futuꝝ seq
tur ipossibile.s.ꝙ scīa dei fallit.ḡ ipossibile ē ꝙ sciat sin
gulare ꝯtingēs futuꝝ ꝓbatio medie dctur ꝙ deus sciat
aliqō futuꝝ ꝯtingens singulare.vt petrum sedere:aut ḡ
possibile est petrum nō sedere:aut nō est possibile.si non
est possibile.ergo impossibile est petrum nō sedere.ergo
petrum sedere est necessarium:datum aūt fuerat ꝙ esset
ꝯtingens:si aūt sit possibile non sedere:hoc posito nō de
beret seq aliqnod icōueniēs:seqtur aūt ꝙ scīa dei fallit.
ḡ nō erit ipossibile sciaꝫ dei falli.¶ Sꝫ dice.ꝙ id qō cō
tingens est i se in deo est necessariū.¶ Sed cōtra.qō in 3m
se est ꝯtingens nō est necessarium quo ad deum nisi ſm
ꝙ est in ipso:sed ſm ꝙ est in ipso non est distinctū ab eo:
si igit nō ē scitū a deo nisi ſm ꝙ est necessarium nō ē sci
tū ab eo ſm ꝙ ē ab eo distictū.¶ P̄.ſm phm in p̄ ꝓoruꝫ 4m
ex maiori de necessario ⁊ miori de inesse non seqtur ꝯ de
necessario:sed hec est vera.oē scitū a deo necesse ē eē:sed
nullū ꝯtigēs necesse ē eē.ḡ nullū ꝯtingēs scit a deo. Sꝫ
dice.ꝙ cū dr̃ oē scitū a deo necesse ē eē:nō iportat necce
sitas ex pte creature:sꝫ ex pte dei sciētī solū.¶ Sꝫ ꝯ.cū 5m
dr̃:oē scitū a deo necesse ē eē:necessitas attribuit suppo'
dicti:sꝫ suppo' dicti ē illō qō ē scitū a deo nō ipse sciēs dō.
ergo non importat p h̄ necessitas nisi ex parte rei scite.

6m ℂ P. quanto aliqua cognitio ē certior ī nobis: tāto minus
pōt esse de contingētibus: scientia. n. nō est nisi de neces-
sarijs: qr certior est opinione que pōt esse de contingenti-
bus: sed sciētia dei est certissima: ergo non pōt esse nisi de
7m necessarijs. ℂ P. in omni vera cōditionali: si antecedēs
est necessarium absolute: & cōsequens est nec̄ium absolu-
te: sed ista ꝯditionalis est vera: si aliquid est scituz a deo
illud erit: cum ergo hoc añs. s. hoc est scitum a deo: sit ab-
solute necessarium: & ꝯñs erit absolute necessariuz: ergo
omne qd̄ est scitum a deo: necesse est absolute eē: ꝙ autē
hoc sit necessarium absolute. s. hoc est scitum a deo sic ꝓ-
batur. hoc est qd̄dam dictum de preterito: sed omne di-
ctum de preterito si est verꝫ est necessariuz: qr qd̄ fuit nō
8m pōt non fuisse. ergo est absolute necessarium. ℂ P. oē eter-
num necessarium est: sed oē qd̄ deus sciuit ab eterno sci-
9m uit. ergo eum sciuisse est nec̄itum absolute. ℂ P. vnūqd̄-
qꝫ sicut se habet ad eē: sic se hꝫ ad verum: sed futura ꝯtin
gentia non hñt esse: ergo nec veritatem. ergo non pōt de eis
10m esse scia. ℂ P. ſm phm in. 4°. meta. qui nō itelligit vnuz
determiatū: nihil itelligit: sꝫ futurum ꝯtingēs: qr ē maxi-
me ad vtrūlibꝫ: nullo mō est determinatū nec in se nec ī
11m sua cā. ergo nullo mō pōt de eo esse scientia. ℂ P. Hugo
de san. victo. in lib. de sacramētis dicit. ꝙ deus nihil co-
gnoscit extra se qui hꝫ oia apud se: sed nihil est ꝯtingens
nisi extra ipm: in eo. n. nihil est potētialitatis. ergo nullo mō
12m ipse futurꝫ ꝯtingens cognoscit. ℂ P. per mediū necessa-
riū non pōt cognosci aliqd̄ ꝯtingēs: qr si medium est ne-
cessarium: & cōclusio erit necessaria: sed deꝰ cognoscit oia
per mediū: qd̄ est sua essentia: ergo cū hoc mediuz sit ne-
cessarium: videt̄ ꝙ nō possit aliquod ꝯtigēs cognoscere.
Sꝫ p Sed contra est ꝙ ī ps dr: q finxit sigillatim cor-
eo. q in. o. opa. e. sꝫ opa hoiuz sunt cō-
tingētia cū depēdeāt a lib. arbitrio. ergo futura ꝯtigētia co-
2° gnoscit deus. ℂ P. oē necessariū scit̄ a deo: sed oē ꝯtin-
gens est nec̄ium ſm ꝙ refert̄ ad diuinam cognitionē: vt
dicit Boe. in. 5. de ꝯsolatione. ergo oē ꝯtingēs est scitū a deo.
3° ℂ P. Aug. dicit ꝙ scit mutabilia imutabilr̄: sꝫ ex hoc est
aliqd̄ ꝯtingēs ꝙ est mutabile: qr ꝯtingēs dr̄ qd̄ pōt esse &
4° nō esse. ergo deus scit ꝯtigentia imutabilr̄. ℂ P. deꝰ cogno-
scit res iquātū est cā earꝫ: sed deꝰ non tm̄ est cā nec̄iorꝫ:
sed etiā ꝯtingētiū. ergo tā nec̄ia ꝙ̄ ꝯtingentia cognoscit.
5° ℂ P. ſꝫ h cognoscit deꝰ res: ſꝫ ꝙ ipe est exēplar oiūꝫ re-
ruꝫ: sed exēplar diuinū qd̄ est ꝯtingētium & mutabilium
pōt eē imutabile: sicut & mālium est imateriale: & ꝯposi-
torꝫ simplex. ergo vr̄ ꝙ sicut deꝰ cognoscit ꝯposita & ma-
terialia: quāuis ipse sit imaterialis & simplex: ita cogno-
6° scit ꝯtingētia: lꝫ ꝯtingentia in eo locū nō habeant. ℂ P.
scire est cām rei cognoscere: sed deꝰ scit oium ꝯtingētiuꝫ
causas: scit. n. seipꝫ q est cā oium. ergo ipse scit ꝯtigētia.
Rñ° Respōdeo dōm. ꝙ circa hanc qōnē diuersi-
op. q̄rū- mode est erratū. Quidā. n. de dina sci-
dā & eiꝰ entia iudicare volētes ad modū scie nostre: dixerunt ꝙ
iprobat° deus futura ꝯtingentia non cognoscit. Sed hoc nō pt̄ es-
se: qr ſm hoc non haberet prouidentiam de rebus huma
Alia op. nis que ꝯtingenter eueniūt. ℂ Et iō alij dixerunt ꝙ deꝰ
& eiꝰ re- oium futurorum scientiaꝫ habꝫ: sed cuncta ex necessita-
probat° te eueniunt: alias scia dei falleret̄ de eis. Sed hoc esse ēt
non potest: qr ſm hoc periret liberum arbitriū: nec esset
necessarium ꝯsilium querere: iniustum esset etiaꝫ penas
vel premia pro meritis reddere: ex quo cūcta ex necessi-
determia tate aguntur. ℂ Et ideo dōm est. ꝙ deus oia futura co-
tio sua gnoscit: nec tamen ꝓpter hoc ipeditur quin aliqua ꝯtin-
genter eueniant. Ad hꝰ autem euidentiam sciēdum est:
ꝙ in nobis sunt quedaꝫ potentie & habitus cognoscitiui
in qbus nūquaꝫ falsitas esse potest: sicut sensus & scia & in-
tellectus ꝓncipiorum: qdam vero in qbus potest esse fal
sitas: sicut imaginatio & opinio & estimatio: ex hoc auteꝫ
falsitas accidit in aliq̄ cognitione: ꝙ nō est ita in re sicut
apprehendit̄: vnde si aliqua vis cognoscitiua est talis ꝙ
nūquā in ea sit falsitas: opꝫ ꝙ suum cognoscibile nūquā
deficiat ab eo qd̄ de eo cognoscēs apprehēdit: nec̄iuꝫ au-
tem nō potest impediri qn̄ sit anteꝙ̄ fiat: eo ꝙ cāe eiꝰ sūt
imutabiliter ordinate ad eiꝰ productioneꝫ: vnde per hꝰ
habitus qui semꝑ sunt veri: possunt nec̄ia cognosci: etiaꝫ
quādo sunt futura: sicut cognoscimꝰ futurā eclipsim vel
ortum solis per sciam: sed ꝯtingens ipediri potest anteꝙ̄
sit in esse ꝓductū: qr tunc non est nisi in causis suis qbus
pōt accidere ipedimētum ne perueniant ad effectū: sed
postꝙ̄ iam ꝯtingens in eē productum est: iam nō pōt ipe
diri: & ideo de ꝯtingēti ſm ꝙ est in presenti pōt esse iudi-
ciū illiꝰ poᶜ vel habitus in quo nūquā falsitas iuenit̄: sic
sensus iudicat sortē sedere quādo sedet. Ex quo pꝫ ꝯtin-
gens vt futurū est per nullam cognitioneꝫ sciri cui falsi-
tas subesse nō possit: vñ cū diuine sciētie non subdit fal-
sitas nec subesse possit: ipossibile eēt ꝙ de ꝯtingentibꝰ fu-
turis sciam hrēt deꝰ: si cognosceret ea vt futura sunt: tūc
aūt aliqd cognoscit̄ vt futurꝫ est: qñ inter cognitionē co-
gnoscentis & rei euētū iuenit̄ ordo ꝓteriti ad futurū: hic
aūt ordo nō pt̄ iueniri iter cognitionē diuaꝫ & q̄cūqꝫ reꝫ
ꝯtingētē: sed sꝑ ordo dine cognitiōis ad rē q̄cūqꝫ ē sicut
ordo ꝓsentis ad pñs. Qd̄ qdem hoc mō itelligi pōt: si ali-
quis videret multos trāseūtes ꝑ vnā viā successiue: & h
per aliqd̄ tpus ī singulis ptibus tpis videret pñtialr̄ ali-
quos trāseūtes: ita ꝙ ī toto tpe sue visiōis: oēs trāseūtes
pñtialiter videret: nec tm̄ simul oēs pñtialr̄: qr tps sue vi-
sionis nō ē totū sil: si aūt sua visio tota sil̄ posset existere.
sil̄ pñtialr̄ oēs videret: q̄uis nō oēs sil̄ pñtialiter transi-
rent: vñ cū visio dine scie eternitate mēsuret̄ que ē tota
sil: & tm̄ totū tps icludit: nec alicui pti tpis deest: seqtur vt
qcqd ī tpe gerit̄ nō vt futurꝫ: sꝫ vt ꝓsens videat: h. n. qd̄ a
deo visuꝫ ē: futurꝫ ē rei alteri cui succedit ī tpe: sꝫ ipsi di-
uine visioni que nō in tēpore. sed extra tēpus est: non est
futurū sed pñs. Ita ergo nos videmꝰ futurū vt futurꝫ: qr
visioni nr̄e futurꝫ ē: cū ipsa tpe mēsuret̄: sꝫ dine visiōi q̄ ē
ex tps futurꝫ nō ē: sicut & alr̄ videt trāseūtes ille q ē ī or-
dine trāseūtiū: q nō videt nisi illos q añ ipꝫ sūt: & alr̄ ille
q extra ordinē trāseūtiū eēt: q oēs trāseūtes sil̄ ispiceret:
sic ergo noster visus nō fallit̄ vnꝙ̄ vidēs ꝯtigentia vt sunt
pñtia: & tm̄ ex h nō remouet: qn̄ illa ꝯtigēter eueniant: ita
deꝰ ifallibilr̄ videt oia ꝯtigētia: siue q̄ nobis sūt pñtia: si-
ue que ꝓterita: siue q̄ futura: qr sibi nō sūt futura: sꝫ ea in-
spicit eē tūc qñ sūt: vñ ex h nō remouet̄ qn̄ ꝯtigēter eue-
niāt. Difficultas autē ī h accidit eo ꝙ dinā cognitionem
signare nō possumꝰ nisi ꝑ modū nr̄e cognitiōis ꝯsignan-
do dr̄ias: si. n. signaretur vt ē dei scia magis deberet dici
ꝙ deꝰ scit h eē: ꝙ̄ ꝙ sciat futurꝫ: qr sibi nuꝙ̄ sunt futura:
sed sꝑ pñtia: vñ ēt vt Boe. dicit ī li. 5. de ꝯsolatione eius
cognitio de futuris magis ꝓprie dr̄ ꝓuidētia ꝙ̄ ꝓuiden-
tia: qr ea porro. q. lōge positus ī eternitatis speculo itue-
tur: quāuis ēt ꝓuidētia dici possit: ꝑꝑ ordinē eiꝰ qd̄ ab eo
scitur ad alia qbus futurum est.
Ad primum ergo dōm. ꝙ licꝫ ꝯtigēs nō sit dter- Ad pm
minatū q̄diu futurꝫ ē: tm̄ ex q̄ ꝓdu-
ctum est in rerum natura veritatem determinatam ha
bet: & hoc modo super illud fertur intuitus diuine cogni
tionis. ℂ Ad 2m dōm. ꝙ sicut dictum est contingens re- 2m
fertur ad diuinam cognitionem ſꝫ ꝙ ponitur esse in re-
rum natura: ex quo aūt est nō pōt nō eē tūc qñ ē: qr qd̄ est
nec̄e ē eē qñ ē: vt ī ꝑ ꝑyerme. dr̄: nō tm̄ seqt̄ ꝙ simplr̄ dica-
tur necessarium: nec ꝙ scia dei fallat̄: sicut & visus meus

non fallitur dum video petrū sedere ꝗuis h̄ sit ꝯtingēs.
3m ¶ Ad 3m dōm. ꝙ contingens ꝓ tāto dicit̄ necessariū eē
secūdū ꝙ est scitum a deo: q2 scitur ab eo secūdū ꝙ est
iam prīs: nō ſm ꝙ futurum est: nec ex hoc aliquam neces
sitatem sortitur: vt possit dici ꝙ necessario eueniet: euē
tus.n. nō est nisi eius qd̄ futurum est: q2 id qd̄ iam est nō
pōt vlterius euenire: sed veꝝ est id euenisse: ⁊ hoc est ne
4m cessarium. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ cū dr̄. omne scitum a deo ē
necessariū. hec est duplex: q2 pōt esse vel de dicto vel de
re. Si sit de dicto: tūc ē ꝯposita ⁊ vera: ⁊ ē sensus: oē scitū
a deo est nec̄ium: q2 nō pōt esse ꝙ deꝰ sciat aliqd eē: ⁊ id
nō sit. Si sit de re: sic est diuisa ⁊ falsa: ⁊ ē sensus: id qd̄ est
scitū a deo nec̄ium est eē: res.n. que a deo sunt scite non
obiectio pp h̄ necessario eueniūt: vt ex dictis pꝫ. ¶ Et si obyciat̄
ꝙ ista distinctio nō hꝫ locum nisi in formis que sibi inui
cem succedere possunt in subiecto: vt albedo ⁊ nigredo:
non autem potest esse vt aliquid sit scitum a deo ⁊ po
stea nescitum: ⁊ sic predicta distictio h̄ locum non ha
Solo bet. ¶ Dicendum ꝙ quāuis scientia dei inuariabilis sit:
⁊ semꝑ eodē mō: tamē dispositio ſm quā res refertur ad
dei cognitionem inuariabilem: non semꝑ eodeꝫ modo se
habꝫ ad ipsam: refert̄.n. res ad dei cognitionē ſm ꝙ ē in
sua presentialitate: p̄ntialitas aūt rei nō semꝑ ei ꝯuenit:
vnde res potest accipi cum tali dispōne vel sine ea: ⁊ sic
per consequēs pōt accipi illo modo quo refert̄ ad dei co
gnitionem vel alio mō: ⁊ ſm hoc predicta distictio ꝓce
5m dit. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ si sit de re p̄dicta propositio. veruꝫ
est ꝙ necessitas ponit̄ circa ipsum: qd̄ est scituꝫ a deo: ꝙ si
sit de dicto necessitas nō ponitur circa ipsam reꝫ: sed cir
6m ca ordinem scie ad scitum. ¶ Ad 6m dōm. ꝙ sicut sciētia
nostra nō pōt eē de futuris contingētibꝰ: ita nec scia dei:
⁊ adhuc multo minus si ea vt futura cognosceret: cogno
scit aūt ea vt p̄ntia sibi: alijs aūt futura: ⁊ ideo obiectio
7m nō ꝓcedit. ¶ Ad 7m dōm. ꝙ circa hoc ē diuersa opinio:
Opi. p̄a gdam.n. dixerūt ꝙ hoc aīs est cōtingēs: hoc ē scitū a deo:
eo ꝙ ꝗuis sit p̄teritum: tn̄ importat ordineꝫ ad futuꝝ: ⁊
iō non ē nec̄ium: sicut cum dr̄ hoc fuit futuꝝ: illud p̄teri
tum nō est nec̄ium: q2 qd̄ fuit futuꝝ: pōt non eē futuꝝ: vt
in. 2. de gnōne ⁊ corruptione dr̄: futurus gs incedere nō
īprobatur incedet. ¶ Sꝫ h̄ nihil ē: q2 cum dr̄ hoc ē futurū vel fuit
futuꝝ designat̄ ordo qui ē i causis illius rei ad ꝓductio
neꝫ eius: ꝗuis aūt cause q̄ sunt ordiāte ad aliquē effectū
possint īpediri ꝙ nō seq̄tur effcūs: tamē non pōt īpediri
gn fuerint aliqn̄ ad hoc ordiāte: vn̄ lꝫ qd̄ est futuruꝫ pos
Opi. 2a sit nō eē futuꝝ: nūꝗ tn̄ pōt nō fuisse futuꝝ. ¶ Et iō alq
dicunt ꝙ hoc aīs ē contingēs: q2 ē compositū ex necessa
rio ⁊ contingēti: scia.n. dei est necessaria: sed scitū ab eo ē
contingēs: qu... vtrūqꝫ in p̄dicto aīte icluditur: sicut ⁊
hoc est contingēs: petrus ē hō albus: vel petrus ē aial ⁊
īprobatur currit. ¶ Sꝫ hoc iteꝝ nihil ē: q2 veritas ꝓpōnis nō va
riat̄ per necessitatē ⁊ contingentiam: ex eo ꝙ mālīter in
locutione ponit̄: sꝫ solū ex p̄ncipali ꝯpōne in qua funda
tur veritas ꝓpōnis: vnde eadē rō necessitatis ⁊ ꝯtingen
tie ē in vtraqꝫ istaꝝ: ego cogito hoīem eē aial: ⁊ ego cogi
to petrum currere: ⁊ iō cum actus p̄ncipalis g significat̄
in hoc aīte: deus scit petrū legere: sit necessariū: ꝗtūcū
qꝫ illud qd̄ mālīter ponitur sit contingens: ex hoc nō īpe
Opi. 3a ditur quin aīcedēs p̄dictū sit necessariū. ¶ Et ideo alq
concedūt simpliciter: ꝙ sit necessariū: sed dicūt ꝙ ex an
tecedente necessario absolute: nō opꝫ ꝙ sequatur conse
quens nec̄ium absolute: nisi quādo aīs predictū ē causa
proxima ꝯn̄tis: si.n. sit causa remota potest necessitas ef
fectus impediri per contingentiam cause proxime: sicut
quāuis sol sit causa necessaria: tamē floritio arboris que
est eius effectus est contingens: q2 causa eius ꝓxima est
variabilis. s. vis generatiua plāte. ¶ Sed ēt h̄ non vide īprobatur
tur sufficiens: q2 hoc non est per naturaꝫ cause ⁊ causati:
ꝙ ex antecedente necessario seq̄tur consequens necessa
rium: sed magis ꝓpter ordinē consequentis ad aīcedēs:
q2 contrarium antecedentis nullo modo pōt stare cum
ꝯsequente: qd̄ contingeret si ex antecedēti necessario se
queret̄ cōsequens contingēs: vn̄ hoc accidere necesse ē i
qualibꝫ cōditionali si vera sit: siue aīs sit effectus: siue
causa ꝓxima: siue remota: ⁊ si hoc non īueniat̄ in ꝯditio
nali nullo modo erit vera: vn̄ ⁊ hec ꝯditionalis ē falsa: si Opi. 4a ⁊ vera
sol mouet̄ arbor floret. ¶ Et iō aliter dōm ē. ꝙ h̄ aīs ē
simplr̄ necessarium: ⁊ ꝯn̄s ē necessarium absolute: eo mō
quo ad aīs seq̄tur: aliter.n. ē de his que attribuūt̄ rei ſꝫ
se: aliter de his que attribuunt̄ rei ſꝫ ꝙ ē cognita: illa.n.
que attribuunt̄ rei scđm se: ꝯueniunt ei ſm suū moduꝫ:
sed illa que attribuuntur ei: vel que ꝯsequuntur ad ipaꝫ
inquātum est cognita sunt scđm modum cognoscentis ⁊
non scđm modum rei cognite: vt si dicam: si ego intelli
go aliquid: illud est immateriale: non enī opꝫ vt quod in
telligitur sit īmateriale: nisi ſm ꝙ est in intellectu: ⁊ silr̄
cum dico: si deus scit aliquid: illud erit: consequens ē su
mendum non ſm dispositionem rei in seipsa: sed ſꝫ mo
dum cognoscentis: ꝗuis auteꝫ res in seipsa sit futura: tn̄
ſm modum cognoscentis est presens: ⁊ ideo magis esset
dōm: si deus scit aliquid: illud est: ꝗ hoc erit: vn̄ idem ē
iudicium de ista. Si deus scit aliquid: hoc erit. ⁊ de hac.
si ego video Socratem currere: Socrates currit: quorū
vtrūqꝫ est necessarium dum est. ¶ Et per hoc pꝫ solutio 8m ⁊ 9m
ad 8m. ¶ Ad 9m dicēdum. ꝙ ꝗuis contingens dum est
futurum non habeat esse: tamē ex quo est presens eē hꝫ
⁊ veritatem: ⁊ sic diuine visioni substat: ꝗuis etiam deꝰ
cognoscat ordinē vnius ad alteꝝ: ⁊ sic cognoscat aliquid
esse futurum respectu alterius: sed sic nō est incōueniēs:
ꝙ ponatur ꝙ deus scit aliquid futurum esse qd̄ nō erit:
inquātum. s. scit aliquas causas ad aliquem effectum in
clinatas: qui non producetur: sic enī non loquimur nunc
de cognitione futuri: prout. s. a deo i suis causis videtur:
sꝫ inq̄ꝫm cognoscit̄ i seipso: sic.n. cognoscit̄ vt p̄ns. ¶ Ad 10m
10m dōꝫ. ꝙ futuꝝ deo est presens: ⁊ ita est determinatuꝫ
ad vnam partem quācūqꝫ: sed dum est futurum: sic ē ad
vtrūlibet. ¶ Ad 11m dicendum. ꝙ deus nihil cognoscit 11m
extra se. si ly extra. referatur ad id quo cognoscit: cogno
scit autē aliquid extra se: si referatur ad id qd̄ cognoscit:
⁊ de hoc supra dictum est. ¶ Ad 12m dicendū. ꝙ duplex 12m
est cognitionis medium: vnum qd̄ est mediū demōstra
tionis: ⁊ hoc oꝫ eē ꝓportionatū ꝯclusioni vt eo posito cō
clusio ponat̄: ⁊ tale mediū cognoscendi nō ē deus respe
ctu ꝯtingētium. Aliud medium cognitionis est qd̄ est si
militudo rei cognite: ⁊ tale medium cognitiōis ē diuina
essentia: non tamē ē adeq̄tum nec proportionatū alicui:
⁊ si sit proprium singuloꝝ: vt supra dictum est.

Ertiodecimo querit̄. vtꝝ scia dei sit variabilis. ¶ Et 1m
vr̄ ꝙ sic: q2 scia ē assimilatio sciētis ad reꝫ sci
taꝫ: sꝫ scia dei ē ꝑfecta. g̃ ꝑfecte assimilabit̄ re
bus scitis: sꝫ scita a deo sūt variabilia. g̃ ⁊ scia
dei variabilis. ¶ P̄. oīs scia q̄ pt̄ falli ē variabilis: sꝫ scia 2m
dei pt̄ falli: ē.n. ꝺ ꝯtigēti qd̄ pt̄ nō eē: sꝫ si nō sit scia dei fal
lit̄. g̃ ē variabil'. ¶ P̄. scia nr̄a q̄ ē ꝑ receptionē a rebꝰ ē ꝑ 3m
modū sciētis. g̃ scia dei q̄ ē ꝑ h̄ ꝙ ꝯfert aliqd rebꝰ est per
modū rei scite: sꝫ scita a deo sūt variabilia. g̃ ⁊ scia eiꝰ va
riabil'. ¶ P̄. ablato vno relatiuoꝝ aufert̄ aliud. g̃ variato 4m
vno variat̄ reliquū: sꝫ scita a dō sūt variabilia. g̃ scia eius
variabil'. ¶ P̄. oīs scia q̄ pt̄ augeri vl' minui pt̄ variari: sꝫ 5m
scia dei pt̄ augeri ⁊ minui. ergo ⁊c̄. ꝓbatio medie: omnis

sciēs qui quādoq3 scit plura quādoq3 pauciora eius scia
variat̄:ergo sciens qui potest plura scire q̄3 sciat vel pau-
ciora h3 scientiam variabilem:sed deus potest plura sci-
re q̄3 sciat:scit.n.aliq̄ eē vł futura eē vł fuisse q̄ factur⁹ ē:
poss3 autē plura facere que nūquā est facturus:⁊ ita pos-
set scire plura q̄3 sciat:eadem ratione posset pauciora sci-
re q̄3 sciat:q2 potest dimittere aliq̄d eorum que facturus
est.g̃ scientia eius potest augeri ⁊ minui. ¶ Sed dice-
bat q̄ quāuis plura vel pauciora essent subiecta diuine
6ᵐ scientie:non tamen ei⁹ scientia variatur. ¶ Sed contra
sicut possibilia sunt subiecta diuine potentie: ita scibilia
sunt subiecta diuine scie:sed si deus poss3 plura facere q̄3
potuit:ei⁹ potētia augeretur:minueret̄ āt si posset ī pau-
ciora:ergo eadem ratione si plura sciret q̄3 prius sciuisset
7ᵐ augeret̄ eius scientia. ¶ P̃.quādoq3 sciuit xp̄m nascitu-
ru3:nūc autē nescit eum nasciturum:sed iam natū. g̃ de⁹
aliq̄d scit qd̄ prius nesciuit:⁊ aliquid sciuit qd̄ nūc nescit:
8ᵐ ⁊ sic eius scia variatur. ¶ P̃.sicut ad sciam reqritur sci-
bile:ita reqritur modus sciendi:sed si modus sciēdi va-
riaretur scia esset variabilis.ergo eadē rōne cu3 scibilia
9ᵐ ab ipso varient̄ eius scia variabilis erit. ¶ P̃.in deo dr̄
esse quedā scia approbationis scd̄m quā solos bonos co-
gnoscit:sed potest approbare quos nō approbauit.g̃ po-
test scire qd̄ prius nesciuit:⁊ sic videt̄ scia eius eē varia-
10ᵐ bilis. ¶ P̃.sicut scia dei est ipse deus:ita po⁹ dei est ipse
deus:sed a potētia dei dicūtur res mutabilr̄ in esse pdu-
cte:ergo eadē rōne a scia dei res mutabilr̄ cognoscuntur
11ᵐ sine aliquo detrimēto pfectiōis diue. ¶ P̃.ois scia que
transit ab vno in alteꝝ est variabilis:sed scientia dei est
h̄:q2 per essentiā suam cognoscit res:ergo ē variabilis.

S̄ p̄ 2ᵒ **Sed contra** est qd̄ dr̄ Jacobi.i. Apud quē nō est
trāsmutatio. ¶ P̃.motus est actus
imperfecti:vt dr̄ in.3ᵒ.de anima:sed in diuina sciētia nul-
3ᵒ la est impfectio:ergo nō est variabilis. ¶ P̃.omnia mo-
ta inducūtur ad vnum p̄mum imobile:sed causa prima
oīum variabilium est diuina scientia:sicut causa artifi-
ciatorum est ars.ergo sciētia dei est inuariabilis.

Rñ° **Respōdeo** dicēdum.q̄ cum sciētia sit mediū in-
ter cognoscētem ⁊ cognitum duplex
potest accidere variatio in ipsa:vno modo ex p̄te cogno-
scentis:alio mō ex parte rei cognite:ex parte autē cogno
scentis tria in scia considerare possumus.s.ipsam sciētiā:
actum eius:⁊ modum ipsius:⁊ f̄m hec tria potest varia-
tio accidere in scia ex parte scientis. Accidit.n.variatio
in ea ex parte ipsius sciētie:quādo de nouo acqritur scia
alicuius qd̄ prius nesciebatur:⁊ scd̄m hoc attenditur ge-
neratio vel corruptio:aut augmentum ⁊ diminutio ipi⁹
sciētie:talis autē variatio in diuina sciētia accidere non
potest:q2 sciētia diuina:vt supra ostensum est:non solum
est entium:sed etiā non entium:non autem potest eē ali-
quid preter ens vel non ens:q2 inter affirmatione3 ⁊ ne-
gationem nihil est mediū. Quāuis autē scd̄3 quēdā mo-
dum scientia dei sit tātum existentiu3 in presenti prete-
rito vel futuro.s.scd̄m q̄ scientia ordinat̄ ad opus quod
facit voluntas:si tamen per hunc modum sciendi sciret
aliquid quod prius nesciret:nulla variatio ex hoc accide-
ret in scientia eius:cum ipsa sit equaliter entium ⁊ non
entium quātum ex parte eius est:sed si esset ex hoc aliq̄
variatio in deo:hoc esset ex parte voluntatis que deter-
minat scientiam ad aliquid ad quod prius non determi-
nabat. Sed nec in voluntate ipsius aliqua variatio ex h̄
accidere potest:cum eni hoc sit de ratione voluntatis:vt
libere actum suum producat:quantum est ex ipsa ratio-
ne voluntatis equaliter potest in vtrūq3 oppositorū exi-
re:vt.s.velit vel non velit facere vel nō facere:sed tamē
non potest facere:vt simul dum vult non velit:sic in vo-
luntate diuina que imutabilis est nō potest accidere: vt
prius voluerit aliquid ⁊ postea nolit idem scd̄m ide3 tē-
pus:q2 sic volūtas eius esset temporalis: ⁊ non tota si-
mul:vnde si loquamur de necessitate absoluta:non ē ne-
cesse eum velle hoc qd̄ vult:q2 absolute loquendo possi-
bile est eum non velle:sed si loquamur de necessitate: q̄
est ex suppositione:sic necessarium est eū velle si voluit:
⁊ sic ex suppositione predicta loquendo:non est possibi-
le eum non velle si vult vel si voluit:mutatio autem cū
requirat duos terminos semper respicit vltimum in or-
dine ad primum:vnde hoc solum modo sequeretur:q̄.s.
eius voluntas esset mutabilis:si esset possibile eum non
velle qd̄ vult vel qd̄ prius voluisset. Et sic patet:q̄ per h̄
q̄ possunt plura esse scita a deo per hunc modum sciētie
vel pauciora nulla variatio ponitur in scientia eius vel ī
voluntate:hoc eni est eum posse plura scire q̄3 posse per
voluntatem suam determinare scientiam suam ad plu-
ra facienda. Sed ex parte actus accidit variatio in sciē-
tia tripliciter:vno modo ex eo q̄ actu considerat qd̄ pri-
mus nō ꝯsiderabat:sicut dicimus illū variari qñ exit ab
habitu ī actū:iste aūt variatiōis modus ī scia dei eē non
pōt:q2 ipse nō est sciens f̄m habitū:sed solū s3 actū:q2 nō
est in eo aliq̄ potentialitas:sicut in habitu. Alio mō acci-
dit variatio in actu sciēdi ex hoc q̄ mō considerat vnu3
mō aliud:s3 istud ēt nō pōt eē ī diuina cognitiōe:q2 ipse p
vnā spēz sue eēntie oīa videt:⁊ iō oīa sil̄ ītuet̄. Tertio mō
ex hoc q̄ aliqs in considerādo discurrit de vno ī aliō:qd̄
etiā in deo accidere nō pōt:q2 cū discursus reqrat duo:l-
ter que sit:nō pōt dici discursus ī scia ex hoc q̄ duo vide-
at:si illa videt vno ītuitu:qd̄ accidit ī diña cognitiōe:vel
scia p hoc q̄ oīa vno ītuitu videt. S3 ex p̄te modi cogno
scēdi accidit variatio ī scia ex hoc q̄ aliq̄d limpidius vł
perfectius cognoscit nūc q̄3 p̄us.qd̄ q̄dē pōt contigere ex
duobus. Uno° ex diuersitate mediȳ p qd̄ fit cognitio:sic̄
accidit ī eo q prius sciuit aliq̄d p mediū probabile:⁊ po-
stea scit idē p mediū neciu3:qd̄ etiā in deo accidere non
pōt:q2 essentia sua que ē in eo mediū cognoscēdi ē inuaria-
bilis. Alio mō ex virtute itellectiua s3 q̄ vnus hō melio-
ris igenȳ acuti⁹ aliq̄d cognoscit ēt p idē mediū: qd̄ ēt in
deo accidere nō valet:q2 virtus qua cognoscit sua eēntia
est q̄ inuariabilis ē.g̃ relinqtur sciā3 dei oīno inuariabilem
esse. Ex p̄te aūt rei cognite scia variat̄ f̄m veritatē ⁊ fal-
sitatē:q2 eadem existimatiōe remanente si res mutetur
erit existimatio falsa q̄ fuit p̄us vera:q̄ etiā in deo nō p̄t
eē:q2 ītuitus diñe cognitiōis fert̄ ad rē f̄m qd̄ est ī sua p-
sentialitate:put ē iā d̄terminata ad vnū:⁊ vlteri⁹ q̄ūtum
ad hoc nō pōt variari:si āt res ipsa aliā ꝯpōnē accipiat:
illa iteꝝ erit eodē mō diuine visioni subiecta. Et sic sciē-
tia dei nullo modo variabilis est.

Ad primum g̃ dd̄3.q̄ assimilatio sciētī ad scitū Ad p̄ᵐ
nō ē f̄m ꝯformitatē nature:s3 f̄m
repñtationē:vñ nō op3 q̄ reꝝ variabilium sit scia va-
riabilis. ¶ Ad 2ᵐ dd̄m:q̄ q̄uis scitum a deo f̄m se cōsi- 2ᵐ
deratū sit posse alr̄ eē:tñ h̄ mō diñe cognitiōi substat f̄m
q̄ nō p̄t aliter se hr̄e:vt ex dictis p3. ¶ Ad 3ᵐ dd̄m.q̄ oīs 3ᵒ
scia:siue sit p receptionē a reb⁹:siue p ip̄ressionē ī res ē p
modū sciētis:q2 vtraq3 ē s3 hoc q̄ silitudo rei cognite ē
in cognoscēte:qd̄ āt ē ī aliq̄ ē ī eo p modū eius in quo est.
4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dd̄m.q̄ illud ad qd̄ refert̄ diña scia s3 q̄ sub- 4ᵐ
stat diuine scientie est inuariabile:vnde ⁊ scientia inua-
riabilis est quātum ad veritatem que variari potest per
mutationē relationis p̄dicte. ¶ Ad 5ᵐ dd̄m.q̄ cum dici- 5ᵐ
tur deus pōt scire qd̄ nescit:loquēdo ēt de scientia visio-
nis p̄t duplr̄ itelligi:vno mō ī sensu ꝯposito.s.ex suppōne

q deus nō scivit qd dr posse scire: τ sic falsum ē nō.n.pōt
vtrūq3 hoꝝ eē sil': vt.s.de' nesciuerit aliqd: τ postea sciat
illud: alio mō in sensu diuiso: τ sic nō icludit aliqua sup-
positio vel ɔditio sub ptāte: vñ in hoc sensu ē veꝝ: vt ex
dictis pꝫ: q̄uis aūt i aliq̄ sensu ɔcedat q de' pōt scire qd
pu' nesciuit: nō tamē ɔcedi pōt q p̄t scire plura q̄3 sciat:
q2 cū per hoc q dr plura iportet̄ cōparatio ad p̄teritia sꝫ
intelligit̄ i sensu ɔposito: τ eadē rōne nullo mō ē ɔcedē-
6m dū q scia dei possit augeri vl minui. ❡ Sextū ɔcedim'
7m ❡ Ad 7m dōꝫ. q de' scit enūciabilia nō ɔponēdo τ diui-
dendo: vt p̄us dcm̄ est: τ iō sicut cognoscit diuersas res:
eodē mō qñ sunt. τ qñ nō sunt: ita cognoscit diuersa enū-
ciabilia qñ sunt vera: τ qñ sunt falsa: q2 vnūqd q3 cogno-
scit eē veꝝ illo tēpore quo veꝝ est: scit.n. hoc enūciabile
eē veꝝ.s. petrū currere illo tpe quo veꝝ ē: τ silr hoc enū-
ciabile petrū eē cursuꝝ: τ sic de alijs: τ iō q̄uis nō sit mō
veꝝ petrū currere: sed cucurrisse: nihilomin' tamē deus
vtrūq3 scit: q2 simul intuet̄ vtrūq3 tēpus quo vtrūq3 enū-
ciabile est veꝝ: si aūt sciret enūciabile formādo enūcia-
bile i seipso: tūc nesciret aliqd enunciabile nisi qñ est ve-
8m rum: sicut τ in nobis accidit: τ sic ei' scia variaret̄. ❡ Ad
8m dōm. q modus sciēdi est i ipso sciente: nō autem ipsa
res scita s̄m suā nām est i ipso sciēte: τ iō modi sciēdi va-
rietas facit sciam variabilē: nō aūt variatio rerum scita-
9m τ 10m rum. ❡ Ad 9m pꝫ respōsio. ❡ Ad 10m dōm. q actus potē-
tie terminat̄ extra agētē ad rē in ꝑpria natura: i qua res
hꝫ eē variabile: τ iō ɔcedit̄ ex pte rei ꝑducte q res ꝑdu-
cat̄ in eē mutabilr: sed scientia est de reb' s̄m q res aliq̄
mō sunt in cognoscēte: vñ cū cognoscēs sit iuariabilis i-
11m uariabilr res ab eo cognoscūtur. ❡ Ad 11m dōm. q q̄uis
deus per eēntiā suā alia cognoscat: nō tñ ē ibi aliqs tran-
situs: quia eodem intuitu essentiam suaꝫ τ alia videt. Et
sic patet responsio ad omnia.

Quartodecimo queritur. vtrum scientia dei sit cā
1m rerum. ❡ Et videtur q nō. Origeñ. eniꝫ sup
epistolā ad Ro. ait. Nō ꝓpterea aliqd erit: q2
id scit de' futurū: sed q2 futuꝝ est ideo scitur
a deo antequaꝫ fiat. ergo magis videtur q res sint causa
2m sciētie dei q̄3 ecōuerso. ❡ Preterea. posita causa poni-
tur effectus: sed scia dei fuit ab eterno: si ḡ ipa est cā reꝝ:
3m vr q res ab eterno fuerūt: q est hereticuꝫ. ❡ P̄. ad cām
neccīam seqtur effcūs necessarius: vñ et demōstrationes
que sunt ꝑ cām neccīam hñt ɔ̄nes necessarias: sed sciētia
dei est neccīa cū sit eterna: ergo τ res: cum sint scite a deo
4m oēs essent necessarie: qd est absurdū. ❡ P̄. si scia dei ē cā
rerum: tūc hoc mō se hꝫ sciētia dei ad res: sicut res se hñt
ad sciam nostrā: sꝫ res ponit modū in scientia nr̄a: q2 de
rebus necessarijs habemus sciam neccīam: si ergo scia es-
set causa reꝝ modū necessitatis iponeret oīb' reb' scit̄:
5m qd falsuꝫ est. ❡ P̄. cā p̄ma vehemētius influit i causatū
q̄3 secūda: sed scia dei si est cā rerum erit cā p̄ma: cū ergo
ex causis secūdis necessarijs seq̄tur necessitas in effecti-
bus: multo magis a scia dei seq̄tur necessitas i reb': τ sic
6m idē qd prius. ❡ P̄. essentialiorē cōparationeꝫ hꝫ scia ad
res ad q̄s ɔparat̄ vt ad cām: q̄3 ad res ad q̄s ɔpat̄ vt effe-
ctus: q2 cā iprimit in effcm̄: licꝫ nō econuerso: sed scia nr̄a
que cōparat̄ ad res: vt effcūs eaꝝ: reqrit necessitatē i re-
bus scitis ad h q sit necessaria: ḡ si scia dei eēt cā rerum
multo ampli' necessitatē reqreret in scitis: τ ita cōtigen-
tia nō cognosceret: qd est ɔ̄ predicta.

3p Contra. Aug. 15. de trini. dicit vniuersas creaturas τ spūales τ corꝑales: nō q2 sūt iō nouit ds:
2m sed iō sunt: q2 nouit. ḡ scia dei est reꝝ cā. ❡ P̄. scia dei est
quedā ars reꝝ creādaꝝ: vt dicit Aug. in. 6. de tri. qd veri-
buꝫ est ars plena oīum rōnū viuentiū: sed ars ē cā artifi-
ciatoꝝ. ḡ scia dei est cā reruꝫ creataꝝ. ❡ P̄. ad hoc vide- 3m
tur facere opio Anaxa. quā cōmēdat phus: q ponebat p̄'
p̄m rerūꝫ esse itellectū: q oia mouet τ distiguit. ergo τc.

Respōdeo dōm. q effectus nō pōt eē simplicior q̄3 cā: vñ oꝫ q in qb' iuenit̄ vna nā q Rñ
sit reducere in vnū p̄muꝫ illi' nāe: sicut oia calida redu-
cunt̄ ad vnū p̄mū illi' nāe.s. ad ignē qui est cā caloris in
alijs: vt dr in. 2. meta. τ iō cū oīs silitudo attēdat̄ s̄m ali-
quā ɔueniētiā alic' forme: oꝫ q q̄cūq3 sunt similia ita se
habeāt: q vel vnū sit cā alteri': vel ambo ex vna cā cau-
sent̄: in oī aūt scia ē assilatio sciētis ad scitū. vñ oꝫ q vel
scia sit cā sciti: vel scitū sit cā scie: vel vtrūq3 ab vna cau-
sa causet̄: nō pōt aūt dici q res scite a deo sint cā scie in
eo: cum res sint tēporales: τ scia dei sit eterna: temporale
autē non pōt eē causa eterni: silr nō pōt dici q vtrūq3 ab
vna causa causet̄: q2 in deo nihil pōt esse cātum: cuꝫ ipse
sit qcqd hab3: vñ relinquit̄ q scia eius sit cā reꝝ: sed ecō-
uerso scia nostra cāta est a reb' iquātū.s. eaꝫ a reb' accipi-
mus: sed scia angeloꝝ nō est causata a reb' neq3 cā rerū:
sed vtrūq3 est ab vna cā: sicut.n. deus formas vīes iflūit
reb' vt subsistāt: ita silitudies eaꝝ iflūit mētib' angelo-
ruꝫ ad cognoscēdū res. Sciēdū tñ: q scia iquātū scia nō
dicit cām actiuā: sicut nec forma iquātū est forma: actio
eñi est: vt in exeūdo ab agēte: sed forma inq̄tū h' hꝫ esse
in ꝑficiēdo illō in quo ē: τ qescēdo in ipso: τ iō forma nō
est p̄n' agēdi nisi mediāte v̄tute: τ i qbusdā qdē ipa for-
ma ē v̄tus: sꝫ nō s̄m rōnē forme: in qbusdam aūt v̄tus est
aliud a forma subali rei: sicut videm' i oīb' corporalib':
a qb' nō ꝓgrediunt̄ actiones nisi mediātib' aliqb' suis
qualitatib': silr et scia signat̄ ꝑ hoc q ē aliqd i sciēte: nō
ex hoc q aliqd sit a sciente: τ iō a scia nūq3 ꝓcedit effcūs
nisi mediāte volūtate: que d sui rōne iportat iflūxū quē-
dā iuolita: sic a suba nūq3 exit actio: nisi mediāte v̄tute:
q̄uis in qbusdā sit idē voluntas τ scia: vt in deo. in qbus-
daꝫ aūt nō: vt in alijs. Silr et a deo: cū sit cā oīuꝫ p̄': ꝓce-
dūt effectus mediantibus causis scdis: vñ iter sciaꝫ dei:
que est cā rei: τ ipsaꝫ rē causatā iuenitur duplex mediuꝫ:
vnū ex pte dei.s. diuina volūtas. Aliud ex pte ipaꝝ reꝝ:
quātū ad quosdā effcūs.s. cāe scde: qb' mediātibus ꝓue-
niūt res a scia dei: oīs aūt effcūs nō solū seqtur ɔditioneꝫ
cāe p̄': sꝫ et medie: τ iō res scite a deo ꝓcedūt ab ei' scia ꝑ
modū volūtat̄: τ ꝑ modū cāꝝ scdaꝝ: nec oꝫ q i oīb' mo-
dū scie sequantur.

Ad primum ḡ dōm. q itēꝝ Origenis ē dr̄e q Ad 1m
scia dei non est cā que inducit necessitatem i scito. vt ex
hoc cogat̄ aliquid euenire: q2 deus illud scit: qd aūt dic.
q2 futuꝝ est: ideo scitur a deo: non iportat̄ cā essendi: sed
causa inferendi tātum. ❡ Ad 2m dōꝫ. q q2 res procedūt 2m
a scientia mediante volūtate: nō oꝫ q in esse prodeāt qñ-
cūq3 est scia: sed quādocūq3 voluntas determiat. ❡ Ad 3m
3m dōm. q effectus seqtur necessitatem cause proxime: q̄
etiam potest esse mediū ad demōstrandū effcm̄: non au-
tem opꝫ q sequat̄ necessitatem cause p̄me: q2 pōt ipedi-
ri effectus ex cā scda: si sit ɔtingens: sicut pꝫ in effectibus
qui ꝑducuntur in gnābilibus τ corruptibilib' per motū
corpoꝝ celestium: mediātib' virtutibus iferioribus: sūt
eñi effectus ɔtingentes ꝓꝑ defectibilitateꝫ virtutuꝫ nā-
lium: q̄uis motus celi sit semꝑ eodem mō se hñs. ❡ Ad 4m
4m dōm. q res proxima cā est scie nostre: τ ideo moduꝫ
suuꝫ ponit i ea: sed de' ē cā p̄ma: vñ nō ē sile. Uel alr di-
cēduꝫ. q nō ꝓpea scia nr̄a est neccīa de reb' necessarijs: q2
res scite cānt sciaꝫ: sꝫ magis ꝓꝑ adeq̄tionē v̄tutis intelle-
ctiue ad res scitas: q̄ reqrit̄ in scia. ❡ Ad 5m dōꝫ. q q̄uis 5m
cā p̄' vehemētius iflūat q̄3 scda: tñ effcūs non cōplet̄ nisi

aduenięte opatione scōe:ꝛ ideo si sit possibilitas ad defi-
ciendū in cā scōa:est etiā eadē possibilitas deficiendi in
effectu: q̄uis cā p̄ma deficere nō possit: sꝫ multo amplı⁹
si cā p̄ma posset deficere:ꝛ effect⁹ deficere posset: qꝛ ḡ ad
esse effect⁹ requirit̄ vtraqꝫ cā; vtriusqꝫ defect⁹ iducit de-
fectū in effectu:ꝛ iō quecūqꝫ cāꝝ ponat̄ cōtingēs:sequit̄
effectū esse cōtingentē.nō aūt si altera tm̄ ponatur nec̄ia
effect⁹ erit necessari⁹.ꝑpter h̄ ꝙ ad esse effect⁹ vtraqꝫ cā
requirit̄:sed qꝛ cā scōa nō pōt esse nec̄ia:vbi p̄ma sit ꝯtin
gens:inde est ꝙ ad necessitatē cāe sequit̄ necessitas in
6m effectu q̄tum ad necessitatē cause secūde. ¶ Ad 6m di-
cendū sicut dictum est ad quartum.

Uintodecimo ꝛ vltimo q̄rit̄ vtꝝ de⁹ sciat mala. Et
pm videt̄ ꝙ nō. oīs.n.scia vel est cā sciti: vł cāta
ab eo:vel saltē ab vna cā ꝓcedēs:sed scia dei
nō est cā maloꝝ:nec mala sūt cā eius:nec ali-
2m gd aliud est cā vtriusqꝫ.ḡ scia dei nō est de malis. ¶ P̄.
sicut dr̄ in.2.meta. vnūqdqꝫ sicut se hꝫ ad eē ita ad veꝝ:
sed malū nō est aliqd ens:vt Dio.ꝛ Aug.dnt.ḡ malū non
est veꝝ:sꝫ nihil scit̄ nisi veꝝ.ḡ malum nō pōt sciri a deo.
3m ¶ P̄.Cōmē.dicit in.3.de aīa. ꝙ itellect⁹ qui est semꝑ in
actu nō cognoscit p̄uationē oīo:sed itellect⁹ dei maxime
semꝑ est in actu:nō ḡ p̄uationē cognoscit:sꝫ malū ē p̄ua-
4m tio boni:vt Aug.dicit.ḡ de⁹ nō cognoscit malū. ¶ P̄.qc-
qd cognoscit̄:cognoscit̄ vel per sīle vel ꝑ ꝯriū: sed essen-
tie dei: ꝑ quā de⁹ oīa cognoscit: malū nō est sīle:neqꝫ ē ei
ꝯriū.qꝛ ei nocere nō pōt:malū aūt dr̄:qꝛ nocet:ḡ de⁹ non
5m cognoscit mala. ¶ P̄.illud qd nō est adiscibile non ē sci-
bile:sed sicut dicit Aug.in li. de libe.ar. malū nō est adi-
scibile:per disciplinā.n.nō nisi bona adiscunt̄.ḡ malum
6m nō est scibile.ḡ nō est cognitū a deo. ¶ P̄.q scit grāmati
cam grāmaticus est. ergo qui scit malum malus est.sed
deus nō est malus.ergo nec scit mala.

3p. 2. Sed cōtra nullus pōt vlcisci q̄ ignorat:de⁹ est vl-
tor maloꝝ.ḡ coḡscit mala. ¶ P̄.nullū
bonū deest deo:sed scia maloꝝ bona est:qꝛ per eaꝫ mala
vitant̄.ergo deus habet sciam de malis.

R. Rn̄deo dōm ꝙ fm pħm in.3.meta.qcūqꝫ nō itelli
git aliqd vnū:nihil itelligit: per hoc aūt est
aliquid vnū ꝙ est in se indiuisuꝫ ꝛ ab alijs distinctuꝫ.vn̄
qcūqꝫ cognoscit aliqd opꝫ ꝙ sciat distinctionē eius ab
alijs.Prima aūt distinctiōis rō est in affirmatōe ꝛ nega
tione:ꝛ ideo opꝫ ꝙ qcūqꝫ scit affirmationē ꝙ cognoscat
negationē:ꝛ qꝛ p̄uatio nihil aliud est q̄ȝ negatio subꝫ ha-
bens:vt dr̄ in.4.meta.ꝛ alterū ꝯrioꝝ semꝑ ē p̄uatio:vt
in eodē dr̄: ꝛ in p̄ phys. inde est ꝙ ex h̄ ipso ꝙ cognoscit̄
aliqd:cognoscit̄ eius p̄uatio ꝛ eius ꝯriū. vn̄ cum de⁹ ha-
beat ꝓpriā cognitionē de oīb⁹ suis effectib⁹:vnūqdqꝫ si-
cut est in sua nā distinctū cognoscēs: oꝫ ꝙ oēs negatiōes
ꝛ p̄uatiōes oppositas cognoscat ꝛ oēs ꝯrietates in eis re-
ptas:vn̄ cū malū sit p̄uatio boni:oꝫ ꝙ ex h̄ ipo ꝙ scit qd-
libꝫ bonū ꝛ mēsurā cuiuslꝫ:ꝙ cognoscat qdlꝫ malū.

Ad pm Ad primū ḡ dōm ꝙ ꝓpō illa veritatē hꝫ de scia q̄
habet̄ de re ꝑ suā sīlitudinē: malū aūt
nō cognoscit̄ a deo per suā sīlitudinē: sed per sīlitudinē
sui oppositi.vnde nō sequit̄ ꝙ de⁹ sit cā maloꝝ:qꝛ cogno
2m scit mala:sed seq̄t̄ ꝙ sit cā boni cui opponit̄ malū. ¶ Ad
2m dōm ꝙ nō ens ex hoc ipso ꝙ opponit̄ enti dr̄ quodā-
modo ens:vt pꝫ in.4.meta.vn̄ ꝛ malū ex hoc ipso ꝙ bo-
3m no opponit̄:hꝫ rōnē cognoscibilis ꝛ boni. ¶ Ad 3m dōm
ꝙ opinio Cōmētatoris fuit ꝙ de⁹ cognoscēs eēntiā suā
nō determinate cognosceret singulos effect⁹ ꝓut sunt in
proprijs nā distincti: sed solūmō cognosceret nām essen-
di que in oībus inuenit̄:malū aūt nō opponit̄ enti vlī:sꝫ

enti particulari.vnde ex hoc sequeret̄ ꝙ malū nō cogno
sceret.Sꝫ hec positio falsa ē: vt ex p̄dictis pꝫ. vn̄ ꝛ qd ex
ea sequit̄ falsuꝫ est.s.ꝙ p̄uationē:ꝛ mala nō cognoscat.sꝫ
eṁ intētionē Cōmētatoris p̄uatio nō cognoscit̄ ab itelle
ctu nisi per absentiā forme ab intellectu: q̄ nō pōt esse in
intellectu:qui semꝑ est in actu:sed h̄ non est nec̄iū : qꝛ ex
hoc ipso ꝙ cognoscit̄ res cognoscit̄ p̄uatio rei.vn̄ vtrūqꝫ
cognoscit̄ per p̄ñtiā forme in intellectu. ¶ Ad 4m dōm 4m
ꝙ oppositio vnius ad aliud pōt accipi dupl'r.vno⁹ in ge-
nerali:sicut dicim⁹ malū opponi bono: ꝛ h̄ mō malū op-
ponit̄ deo.alio mō in spāli: ꝓut dicim⁹ hoc albū opponi
huic nigro:ꝛ sic nō est oppositio mali nisi ad aliud bonū
qd pōt per malū p̄uari:ꝛ cui pōt esse nociuū: ꝛ sic malum
nō opponit̄ deo. vn̄ Aug.dicit in lib.12.de ciui.dei.ꝙ vi-
cium opponit̄ deo tanq̄ȝ malum bono:sꝫ nāe: quā viciat
nō solū opponit̄ vt malū bono:sed vt nociuuꝫ. ¶ Ad 5m 5m
dōm ꝙ malū inq̄tum est scitū est bonū: qꝛ scire malum
bonū est:ꝛ sic verū est ꝙ omne adiscibile est bonuꝫ:non
aūt ꝙ sit fm se bonū:sed fm ꝙ est scitum. ¶ Ad 6m dōm 6m
ꝙ grāmatica scit̄ in hn̄do grāmaticā: non aūt malū:ꝛ iō
nō est sīle. ¶ De ydeis. Q̄ō. III.

Uestio est de ydeis.ꝛ querit̄ vtruꝫ
sit ponere ydeas. Et videt̄ pm
ꝙ nō.qꝛ scia dei est ꝑfectissima:sed perfe
ctior est cognitio que habet̄ de re ꝑ essen
tiā eius q̄ȝ que habet̄ per ei⁹ sīlitudinē.ḡ
de⁹ nō cognoscit res ꝑ suas sīlitudines:sꝫ
magis ꝑ eēntias eaꝝ:ꝛ ita sīlitudines re-
rum que dnr ydee nō sunt in deo. ¶ Sꝫ dice. ꝙ de⁹ scit
res ꝑfectius cognoscēs eas per essentiā suā q̄ est sīlitudo
reꝝ:q̄ȝ si cognosceret eas ꝑ eaꝝ eēntias. ¶ Sꝫ ꝯ:scia est 2m
assimilatio ad scitū. ḡ q̄to mediū cognoscēdi est magis
sīle ꝛ vnitū rei cognite:tāto ꝑfecti⁹ res per id cognoscit̄:
sed eēntia reꝝ creatarū magis est vnita eis q̄ȝ eēntia di-
uina.ḡ ꝑfectius cognosceret res si sciret res per eēntias
eaꝝ:q̄ȝ ex h̄ ꝙ scit per eēntiā suā. ¶ Sed dice.ꝙ ꝑfectio
scie nō cōsistit in vniōe medij coḡscēdi ad rē cognitā:sꝫ
magis ad coḡscētē. ¶ Sed ꝯ.spēs rei q̄ est in intellectu 3m
fm ꝙ hꝫ eē in eo est ꝑticulata:fm aūt ꝙ cōparat̄ ad sci-
tuꝫ hꝫ rōnē vlis:qꝛ est sīlitudo fm nām cōem: ꝛ non fm
cōditiōes ꝑticulares:ꝛ tn̄ cognitio q̄ est per illā spēm nō
est singularis sed vlis. ergo cognitio magis sequit̄ rela-
tionem spēi ad rem scitā:q̄ȝ ad scientē. ¶ P̄. ꝑpter h̄ im 4m
probat̄ a pħo opio Platonis quā habuit de ydeis:qꝛ po-
suit formas reꝝ naturales existere sine mā:sꝫ multo ma
gis sunt sine mā si sunt in intellectu dino q̄ȝ si eēnt extra
ipm:qꝛ intellect⁹ diuin⁹ est in sūmo imālitatis.ḡ multo
magis incōueniēs est ponere ydeas in intellectu diuino
¶ P̄.pħs improbat opionē platonis de ydeis per h̄ ꝙ 5m
ydee posite a Platōe nō possunt nec generare nec gene-
rari:ꝛ ita sunt inutiles:sed ydee si ponant̄ in mente diui-
na nō gnān̄t:qꝛ oē generatū est ꝯpositū: sīlr nec generāt:
qꝛ cum generata sint cōposita:ꝛ generātia sint similia ge
neratis:etiā opꝫ generantia eē cōposita.ergo incōueniēs
est ponere ydeas in mēte diuina. ¶ Itē Diony.dicit in 6m
7.ca⁰.de diuinis nominibus.ꝙ deus noscit existētia ex nō
existētibus ꝛ nō cognoscit res fm ydeas:sed ydee nō po-
nunt̄ ad aliō in deo nisi vt per eas cognoscant̄ res. ergo
ydee nō sunt in mēte diuina. ¶ P̄.omne exemplatū est 7m
ꝓportionatū suo exemplari:sed nulla est ꝓportio creatu
re ad deum sicut nec finiti ad ifinitū. ergo in deo nō pōt
esse exemplar creaturarū. ergo cum ydee sint forme exē
plares videt̄ ꝙ ydee reꝝ non sunt in deo. ¶ P̄.ydea est 8m
respectu cognoscendi ꝛ operādi:sed illud qd nō pōt defi-
cere in cognoscendo vel operādo:ad neutrū regula indi

9ᵐ get.de⁹ est hōꝫ.ergo ⁊c.¶ P̄.sicut vnū in quātitate facit
equalitatem:ita vnū in q̄litate facit similitudinē:vt dr̄
in.5.meta.sed ꝑpter diuersitatē que est inter deū ⁊ crea-
turā:creatura nullo mō deo pōt eē equalis vel ecōuerso:
ergo nec in deo est aliq̄ similitudo ad creaturā. cū ergo
ydea nominet silitudinē rei:videt̄ ꝙ rer̄ ydee nō sint in
10ᵐ deo.¶ P̄.si ydee sunt in deo hoc nō erit nisi ad ꝑducen
dū creaturas:sed Ansel. dicit in monol. Satis māifestū
est in v̄bo per qḋ facta sunt oīa silitudines rer̄ nō esse sꝫ
11ᵐ simplicē essentiā.ergo ⁊c.¶ P̄.de⁹ eodē mō cognoscit se
⁊ alia:alias sua scīa multiplex ⁊ diuisibilis eēt: sed deus
seipm̄ nō cognoscit per ydeas.ergo nec alia.

3.p̄. Sed contra Aug.dicit in lib⁰ de ciui.dei. qui ne-
gat ydeas esse infidelis est:q̄z negat
2° filiū esse.ergo ⁊c.¶ P̄.oē agens per intellectū hꝫ rōnes
sui operis apud se:nisi ignoret q̄d agat: sed de⁹ est agēs ꝑ
intellectū ⁊ nō ignorās q̄d agit. ergo apud ipm̄ sunt rōes
3° rer̄ que ydee dicunt̄. ¶ P̄.sicut dr̄ in.2.phy. tres cause
incidunt in vnā.s.efficiēs finalis ⁊ formalis: sed de⁹ ē cā
efficiēs ⁊ finalis rer̄.ergo ⁊ est cā formalis exēplaris:nō
4° eniꝫ posset esse forma que sit pars rei.ergo ⁊c.¶ P̄.effe-
ctus ꝑticularis non ꝑducit̄ a cā vlī nisi cā vlīs sit ꝑpria
vel appropriata:sed oēs ꝑticulares effectus sunt a deo q̄
est cā vlīs oīum.ergo opꝫ ꝙ sint ab eo s̄m ꝙ est cā ꝑpria
vniuscuiusq; vel appropriata:sed hoc non pōt eē:nisi per
rōnes rer̄ ꝑprias in ipso exn̄tes. ḡ oꝫ in eo rōnes rerū.i.
5° ydeas existere.¶ P̄.Aug.dicit in libro de ordīe.Piget
me dixisse duos esse mūdos sensibilē ⁊ intelligibilē:non
quin hoc ver̄ sit:sed q̄z hoc dixi tanq̄ꝫ ex mexū tn̄ a phis
dictū sit. ⁊ q̄z modus iste loquēdi nō est ↄsuetus in sacra
scriptura:sed mūdus itelligibilis nihil aliud est q̄ꝫ ydea
6° mūdi.ergo ver̄ est ponere ydeas. ¶ P̄. Boeti⁹ dicit in
3° de cōsolatiōe loquēs ad deū. Tu cūcta supno ducis ab
exēplo:mūdū mēte gerēs pulchruꝫ pulcherrim⁹ ipse.ḡ ⁊
mundi ⁊ oīum que in mundo sunt exēplū est in deo: ⁊ sic
7° idē qḋ ꝑus. ¶ P̄. Jo.i. dr̄. Qḋ factū ē in ipso vita erat:h̄
est:q̄z vt Aug.dicit oēs creature sunt in mēte diuia sicut
archa in mente artificis:sed archa in mēte artificis est ꝑ
suam similitudinē ⁊ ydeā. ergo oīum reruꝫ ydee sunt in
8° deo.¶ P̄.speculū nō ducit in cognitionem aliquor̄ nisi
eor̄ silitudines in eo resplendeāt:sed verbū increatū est
speculū ducens in cognitioneꝫ oīum creaturar̄: q̄z eo pr̄
se ⁊ oīa alia dicit.ergo in eo sunt silitudines rer̄ omniuꝫ.
9° ¶ P̄.Aug.dicit in.6.de trini. ꝙ filius est ars patris ple-
na oīum rationū viuentiuꝫ:sed rōnes ille nihil aliḋ sunt
10° q̄ꝫ ydee.ergo ⁊c.¶ P̄.s̄m Aug.duplex est modus cogno
scendi res.s.per essentiāꝫ ⁊ per similitudinē: sed deus nō
cognoscit res per earū essentiā: q̄z sic cognoscunt̄ solū il-
la que sunt in cognoscente per sui essentiā.ergo cuꝫ scien
tiam de rebus habeat:vt ex ꝑdictis pꝫ.relinquit̄ ꝙ sciat
res per ear̄ similitudines:⁊ sic idem qḋ ꝑus.

R° Respōdeo dōm ꝙ sicut dicit Augu.in libro.83.q.
ydeas latine possumus dicere spēs vel
formas:vt verbū ex verbo transferre videamur: forma
aūt alicui⁹ rei pōt dici tripliciter. Uno mō a qua forma
tur res sicut a forma agentis ꝑcedit effect⁹ formatio:sꝫ
q̄z nō est de necessitate actionis vt effectus pertingant ad
cōpletam rōnē forme agentis cuꝫ frequēter deficiāt ma
xime in causis equiuocis:ideo forma a qua formatur ali
quid nō dicit̄ esse ydea vel forma. Alio mō dr̄ forma ali-
cuius s̄m quā aliquid format̄:sicut aīa est forma homis
⁊ figura statue est forma cupri: ⁊ q̄uis forma que ē pars
cōpositi vere dicat̄ esse illius forma: nō tn̄ cōsueuit dici
eius ydea:q̄z videt̄ hoc nomē ydea significare formā se-
paratam ab eo:cuius est forma. Tertio mō dicit̄ forma
alicuius illud ad qḋ aliquid format̄:⁊ hec est forma exē-
plaris:ad cuius similitudinē aliq̄d cōstituit̄: ⁊ in hac si-
gnificatione cōsuetuꝫ est nomen ydee accipi:vt idem sit
ydea qḋ forma quā aliquid imitat̄. ¶ Sꝫ notādū ꝙ ali Nō
quid pōt imitari formā aliquā duplr̄. vno mō ex intētio
ne agentis:sicut pictura ad hoc fit a pictore vt imitet̄ ali
quem cuius figura depingit̄:aliquando aūt est ꝑdicta
imitatio per accidens ꝑter intentionē ⁊ a casu: sicut fre-
quēter pictores faciunt imaginē alicui⁹ de q̄ nō intēdūt:
qḋ aūt imitat̄ aliquā formaꝫ a casu nō dicit̄ ad illaꝫ for-
mari:quia ly ad. videt̄ iportare ordineꝫ ad finē. vnde cū
forma exemplaris vel ydea sit ad quā format̄ aliq̄d:opꝫ
ꝙ formā exemplareꝫ vel ydeam aliquid imitetur per se:
nō per accidens. Uidemus etiā ꝙ aliquid ꝑpter finem
dupliciter operat̄. Uno modo:ita ꝙ ipꝫ agens determi-
nat sibi finem:sicut est in omnib⁹ agentibus per intelle-
ctum:aliquādo aūt agenti determinat̄ finis ab alio prin
cipali agente:sicut patꝫ in motu sagitte que mouetur ad
finem determinatū:sed hic finis determinat̄ ei a ꝑiciē
te:⁊ similiter operatio nature que est ad determinatū fi-
nem ꝑsupponit intellectuꝫ ꝯstituentē fineꝫ nature ⁊ or-
dinantem ad fineꝫ illū naturā: ratiōe cuius omne opus
nature dicit̄ esse opus intelligētie. Si ergo aliquid fiat
ad imitationeꝫ alterius per agens qḋ nō determiat sibi
finem:nō ex hoc forma imitata habebit rationeꝫ exem-
plaris vel ydee:nō eniꝫ dicimus ꝙ forma hominis gene
rantis sit ydea vel exemplar hominis generati:sed soluꝫ
hoc dicimus quādo agens ꝑpter finem determinat sibi
finem:siue illa forma sit in agente siue extra agentē. dici
mus eniꝫ formā artis in artifice esse exemplar artificia-
ti:⁊ similiter etiā formā que est extra artificeꝫ:ad cuius
imitationē artifex aliquid facit. Hec ergo videt̄ esse ra- descrip:
tio ydee:ꝙ ydea sit forma quā aliquid imitat̄ ex inten- ydee
tione agētis qui determinat sibi finē. ¶ Scōꝫ hoc ergo Opio
patet ꝙ illi qui ponebant omnia casu accidere nō pote-
rant ydeaꝫ ponere. Sꝫ hec opinio a phis reprobat̄:quia ꝛprobat̄
que sunt a casu nō se habēt eodeꝫ modo nisi vt in paucio
ribus:nature aūt cursum videmus semꝑ eodē modo ꝑ-
gredi:aut vt in pluribus. Similr̄ etiā s̄m eos qui posue- alia op.
runt ꝙ a deo ꝑcedunt oīa per necessitateꝫ nature nō per
arbitrium volūtatis:non possunt poni ydee:q̄z ea que ex
necessitate nature agunt nō ꝑdeterminānt sibi fineꝫ. Sꝫ ꝛprobat̄
hoc esse non pōt:quia omne qḋ agit ꝑpter fineꝫ:si nō de-
terminat sibi fineꝫ:determinat̄ ei finis ab aliquo supio-
ri:⁊ sic aliqua causa erit eo superior:qḋ nō potest eē: quia
omnes loquētes de deo intelligunt eum esse cām ꝑmam
entium. Et ideo Plato refugiens epicureorū opinioneꝫ
qui ponebāt omnia a casu accidere: ⁊ Empe. ⁊ alior̄ qui
ponebāt oīa accidere ex necessitate nature:posuit ydeas
esse. Et hanc etiā rationē ponendi ydeas.s. ꝑdiffinitio-
nem operū agendorū:innuit Dionysi⁹ in.5.cap°.de diui-
nis nominib⁹.dicens. Exēplaria dicimus in deo existen-
tium rōnes substantificatas ⁊ singulariter preexistētes:
quas theologia ꝑdiffinitiōes vocat ⁊ diuinas ⁊ bonas
voluntates existētiuꝫ ꝑdeterminatiuas ⁊ effectiuas:s̄m
quas supersubstātialis essentia omnia ꝑdiffiniuit ⁊ pro-
duxit. Sed q̄z forma exemplaris vel ydea habet quodā
modo rationē finis:⁊ ab ea accipit artifex formam qua
agit:si sit extra ipsum:nō est aūt conueniēs ponere deuꝫ
agere ꝑpter finem aliuꝫ a se:⁊ accipere aliunde. vnde sit
sufficiens ad agendum:ideo nō possumus ponere ydeas
esse extra deum:sed in mente diuina tantū.

Ad primuꝫ ergo dicenduꝫ ꝙ perfectio cognitio- Ad p̄ᵐ
nis pōt attēdi vel ex parte cognoscē-
tis vel ex parte cogniti: qḋ ergo dicitur ꝙ perfectior est

cognitio que est per essentiaȝ ꝙ̄ que per similitudinē in/
telligendū est ex parte cogniti. Illud.n.qđ per seipm̄ est
cognoscibile est per se magis notū ꝙ̄ illud qđ nō ē cogno
scibile ex seipso:sed solum ſm ꝙ est in cognoscēte per sui
similitudinē:ꝛ hoc mō nō est inconueniēs ponere ꝙ res
create sint minus cognoscibiles ꝙ̄ essentia diuina que ꝑ
2m seipsam est cognoscibilis. ¶ Ad 2m dicēdū ꝙ ad spēm q̄
est mediū cognoscēdi requirunt̄ duo.s.representatio rei
cognite que cōpetit ei ſm ꝓpinquitatē ad cognoscibile:
ꝛ esse spirituale vel imateriale:qđ ei cōpetit ſm ꝙ hȝ eē
in cognoscēte. vnde per spēm que est in intellectu meli⁹
cognoscit̄ aliquid ꝙ̄ per spēm q̄ est in subiecto:q꞉ ē ima/
terialior. ꝛ silr̄ melius cognoscit̄ aliqd per spēm rei q̄ est
in mente diuina ꝙ̄ per ipaȝ eius essentiā cognosci possit:
etiā dato ꝙ eēntia rei posset esse mediū cognoscēdi:non
3m obstante materialitate ipsius. ¶ Ad 3m dōm ꝙ in cogni
tione est duo cōsiderare.s.ipam naturā cognitiōis: ꝛ hec
sequit̄ spēm ſm cōparationē quā hȝ ad itellectū in quo
est:ꝛ determinationē cognitionis ad cognitū:ꝛ hec sequi
tur relationē spēi ad rem ipsam. vnde quāto est similior
spēs rei cognite per modū reꝑsentationis:tāto est cogni/
tio determinatior:ꝛ quāto magis accedit ad imateriali/
tatē que est natura cognoscētis inq̄ꝫtū hꝫ:tanto efficaci⁹
4m cognoscere facit. ¶ Ad 4m dōm ꝙ hoc est cōtra rationē
formarū naturaliū ꝙ ex seipsis imateriales sint: nō aūt
est incōueniēs ꝙ ex alio imaterialitatē acquirāt in quo
sunt. vnde in intellectu nostro forme rex̄ naturaliū ima
teriales sunt. vnde incōueniēs est ponere ydeas rex̄ na/
turalium esse per se subsistētes:nō est aūt incōueniēs po
5m nere eas in mēte diuina. ¶ Ad 5m dōm ꝙ ydee existētes
in mente diuina nō sunt generate nec sunt generantes:si
fiat vis in verbo:sed sunt creatiue ꝛ ꝓductiue rex̄. vnde
dicit Augu. in libro. 83. q. cum ipse neqꝫ oriant̄ neqꝫ inte/
reant. ſm eas tamē informari dicit̄ omne qđ oriri ꝛ in/
terire pōt:nec opȝ agens p̄muȝ in cōpositione esse simile
generato:oportet aūt hoc de agēte ꝓximo: ꝛ sic ponebat
Plato ydeas esse generationis p̄ncipium ꝓximū:ꝛ ideo
6m cōtra ipm̄ procedit ratio p̄dicta. ¶ Ad 6m dōm ꝙ inten/
tio Dionysij est dicere ꝙ ipse nō cognoscit per ydeā acce
ptam a rebus:vel hoc mō ꝙ diuersimode res per ydeaȝ
cognoscat. vnde alia translatio loco h⁹ dicit:neqꝫ per vi/
sionem singulis se immittit. vnde per hoc nō cōcludit̄ oio
7m ydeas nō esse. ¶ Ad 7m dōm ꝙ q̄uis nō possit esse aliq̄
ꝓportio creature ad deuȝ:tn̄ pōt esse ꝓportionalitas: qđ
8m in p̄cedenti. q. expositū est. ¶ Ad 8m dōm ꝙ sicut deus:
quia non pōt non esse nō indiget essentia que sit aliud ꝙ̄
suum esse:ita q꞉ non pōt deficere in cognoscēdo vel ope/
rando nō indiget alia regula a seipso. sed ꝓpter hoc non
pōt deficere:quia ipse est suyp̄sius regula: sicut ꝓpter B.
9m non pōt nō esse:quia sua essentia est suū esse. ¶ Ad 9m di
cendū ꝙ in deo nō est quātitas dimēsiua:vt ſm eā equa
litas attendi possit:sed est ibi quātitas per modū intēsi/
ne qualitatis:sicut albedo dicit̄ magna: q꞉ perfecte atti/
git ad naturā suam:intēsio aūt alicui⁹ forme respicit mo
dum habēdi formā illaȝ:q̄uis aūt aliqd dei deriuet̄ ad
creaturā:nullo tn̄ modo pōt concedi ꝙ creatura habeat
aliqd per modū illuȝ quo hȝ illud deus: ꝛ ideo q̄uis ali/
quo modo cōcedamus esse similitudinē inter creaturaȝ
10m ꝛ deuȝ:nullo tn̄ modo ꝯcedimus ibi esse eq̄litatē. ¶ Ad
10m dōm ꝙ intētio Ansel. est dicere: vt pȝ inspicienti ver
ba eius:ꝙ in verbo nō sit similitudo sumpta a reb⁹ ipsis:
sed oēs rerum forme sunt sumpte a verbo:ꝛ ideo dicit ꝙ
verbū nō est similitudo rex̄:sed res sunt imitatiōes ver
bi. vnde per hoc non remouet̄ ydea:cum ydea sit forma
11m quā aliquid imitat̄. ¶ Ad 11m dōm ꝙ deus eodē modo
cognoscit se ꝛ alia. si accipiatur modus cognitiōis ex ꝑte
cognoscētis: nō aūt si accipiat̄ ex parte rei cognite. quia
creatura que a deo cognoscit̄ nō est idē ſm rē cuȝ eo. vn/
de nulla multiplicitas in eius essentia sequit̄.

SEcūdo querit̄ vtrum sit ponere plures
ydeas. Et videt̄ ꝙ nō. q꞉ ea que 1m
essentialr̄ dicunt̄ in deo non minus sunt vere
in eo ꝙ̄ illa que dicunt̄ in ipso ꝑsonaliter: sed
pluralitas ꝑsonaliū ꝓprietatū inducit plura/
litatem ꝑsonarum ſm quas deus dicit̄ trinus. cum ergo
ydee sint eēntiales:quia sunt cōes tribus personis si sint
plures in deo ſm pluralitateȝ rerum:sequit̄ ꝙ nō solum
sint tres ꝑsone in ipso sed infinite. ¶ Sed dice. ꝙ ydee
nō sūt eēntiales : sed sunt ipsa essentia. ¶ Sȝ contra. bo/ 2m
nitas ꝛ sapiētia ꝛ potētia dei sunt eius eēntia:ꝛ dicunt̄ ta
mē eēntialia attributa. ergo ꝛ ydee:q̄uis sint ipsa essen/
tia:possunt dici eēntiales. ¶ P̄. quicquid deo attribuit̄: 3m
debȝ ei nobilissimo modo attribui:sed de⁹ est p̄ncipium
reruȝ. ergo dȝ poni in eo omne illud qđ ad nobilitatē p̄n
cipij pertinet in summo: sȝ vnitas est h⁹: q꞉ omnis virt⁹
vnita plus est ifinita ꝙ̄ multiplicata:vt dicit̄ in libro de
causis. ergo in deo est sūma vnitas. ergo nō solū est vnuȝ
re sed rōne:quia magis est vnū qđ est vnuȝ vtroqꝫ modo
ꝙ̄ qđ altero istorum tantū. ꝛ sic non sunt in eo plures ra/
tiones siue ydee. ¶ P̄. ph̄us dicit in. 5. metaph̄. qđ oino 4m
est vnū non pōt separari: neqꝫ in intellectu: neqꝫ tēpore:
neqꝫ loco:neqꝫ rōne:ꝛ maxime in sub̄a. si ergo deus ē ma
xime vnum:q꞉ est maxime ens: nō pōt separari ratiōe:ꝛ
ꝛ ita idem qđ prius. ¶ P̄. si plures sint ydee: sequit̄ eas 5m
esse inequales:q꞉ vna ydea continebit esse tātū: alia aūt
esse ꝛ viuere:alia vero insuper intelligere:ſm ꝙ res cui⁹
est ydea in pluribus assimilatur deo. cum ergo inconue/
niens sit in deo aliquā inequalitatē ponere:videt̄ ꝙ non
possunt esse in eo plures ydee. ¶ P̄. in causis materiali/ 6m
bus est status ad vnam p̄maȝ materiā ꝛ in efficientibus
ꝛ finalibus. ergo ꝛ in formalib⁹ est status ad vnā formā
primā:sed est status ad ydeas:quia vt dicit Augu. in lib.
83. q. Idee sunt p̄ncipales forme vel rōnes reruȝ. ergo in
deo nō est nisi vna tantuȝ ydea. ¶ Sed dice. ꝙ q̄uis sit
vna p̄ma:tamē ydee dicunt̄ plures ſȝ diuersos respect⁹
ipsius. ¶ Sed cōtra. non pōt dici ꝙ ydee multiplicētur 7m
ſm respectuȝ ad deum in quo sunt:quia est vnus:neqꝫ ſȝ
respectum ad ydeata ſm ꝙ sunt in p̄ma causa:quia in ea
sunt vnuȝ: vt Dionysius dicit. nec per respectū ad ydea/
ta ſm ꝙ in ꝓpria natura existūt:quia sic res ydeate sunt
tēporales:ydee vero sūt eterne. ergo nullo mō per respe/
ctum forme p̄me possunt ydee dici plures. ¶ P̄. nulla 8m
relatio que est inter deuȝ ꝛ creaturā est in deo: sȝ in crea/
tura tantū:sed ydea vel exemplar iportat relationeȝ dei
ad creaturaȝ. ergo ista relatio nō est in deo: sed in creatu
ra. cum ergo ydea sit in deo:per h⁹ respectus ydee multi
plicari nō possunt. ¶ P̄. qui pluribus intelligit ē compo 9m
situs ꝛ transiēs de vno in aliud: sed hec a diuino intelle/
ctu sunt procul. cum ergo ydee sint rōnes rerum:quibus
deus intelligit:videt̄ ꝙ nō sint plures ydee in d̄o.

Sed cōtra idē ſm idē nō est natū facere nisi idē: 1p.
sȝ deus facit multa ꝛ diuersa. ergo nō
ſm eandē rationē:sȝ ſm plures causat res: sȝ ratiōes qui
bus res ꝓducunt̄ a deo sunt ydee. ergo ꝛc̄. ¶ Itē Augu. 2o
dicit in libro. 83. q. restat vt omnia rōne sint condita: nec
eadē ratione homo qua equus. hoc.n. est absurduȝ existi
mari:singula igitur ꝓprijs sunt creata rationibus. ergo
sunt plures ydee. ¶ P̄. Augu. dicit in epistola ad nebri/ 3o
dium. ꝙ sicut incōueniēs est dicere ꝙ eadeȝ sit ratio an/
guli ꝛ quadrati:ita incōueniēs est dicere ꝙ eadē sit ratio

in deo hominis ꝛ huius hoīs. ergo plures rōnes ydeales
4ᵐ sunt in deo. ¶ P̃. De. xi. fide credimus aptata esse secu/
la verbo dei: vt ex inuisibilibus visibilia fierent. Inuisi
bilia aūt pluraliter appellat spēs ydeales. ergo sunt plēs.
5ᵐ ¶ P̃. ydee a sanctis significanꝛ nomine artis ꝛ mūdi: vt
pꝫ ex auctoritatib⁹ inductis. sed ars pluralitatē quādaꝫ
īportat: est. n. collectio p̄ceptorū ad vnum finē tendētiū:
ꝛ similr est mundus: cuꝫ īportet collectionē omniū crea/
turarum. ergo opꝫ ponere plures ydeas.

Rñdeo dōm ꝙ quidā ponētes deum per intellectū agere ꝛ nō ex necessitate nature posuerunt
Opio q̃/rūdam. eum habere intentionē vnā tm̄. s. creature in vniuersali:
sed creaturarū distinctio facta est per alias causas: dicūt
eniꝫ ꝙ p̄mo deus cōdidit vnam intelligētiā que p̄duxit
tria. s. aiam ꝛ orbē ꝛ aliam intelligētiā: ꝛ sic p̄grediendo
processit pluralitas rerū ab vno p̄mo p̄ncipio: ꝛ ſm hanc
opinionē esset quidē in deo ydea: sed vna tm̄ totius crea
ture toti enti cōis: sed p̄prie ydee singulorū essent in cau
sis scdis: sicut ꝛ Diony. narrat in. 5. cap⁹. de diuinis noib⁹.
ꝙ quidā clemēs p̄hus posuit p̄ncipaliora entia exempla
re p̄ba⁹. Opi. p̄/misse ria inferiorꝫ esse. ¶ Sꝫ hoc stare nō pōt: qꝛ si intētio ali/
cuius agentis feraꝛ ad aliquid vnū tm̄: p̄ter intentioneꝫ
ei⁹ erit: ꝛ quasi casuale quicquid sequaꝛ: qꝛ accidit ei qḋ
est p̄ncipaliter intentū ab eo: sicut si aliquis intēderet fa
cere aliqḋ triangulatū p̄ter intentionē eius esset ꝙ esset
magnū vel paruū: cuilibꝫ aūt cōi accidit spāle cōtentum
sub eo. vnde si intētio agētis est ad aliqḋ cōe tm̄: p̄ter in/
tentionē eius esset ꝙ qualr̄cunqꝫ determinareꝛ per ali/
quod spāle: sicut si natura intenderet generare solū aial:
p̄ter intentionē nature eēt ꝙ generatum esset homo vel
equus. vnde si intētio dei op̄antis respiciat tm̄ ad creatu
raꝫ in cōi tota distinctio creature casualiter accidet. In/
conueniens est aūt dicere ꝙ sit per accidens per cōpara/
tionē ad cām p̄mā. ꝛ sit per se per cōparationē ad causas
secūdas: qꝛ qḋ est per se p̄us est eo qḋ ē per accidēs: p̄ius
aūt est cōparatio alicuius ad cām p̄mā q̄ꝫ ad cām scdam
vt pꝫ in libro de causis. vñ īpossibile est ꝙ sit per accñs
respectu cause p̄me ꝛ per se respectu scde: pōt aūt accide/
re ecōuerso. sicut videmus ꝙ ea que sunt casualiter quo
deteria⁹ p̄pria. ad nos sunt deo p̄cognita ꝛ ordiata ab ipso. ¶ Vñ neces
se est dicere ꝙ tota distinctio reꝝ sit p̄diffinita ab eo. Et
ideo necesse ē ponere in deo singulorum p̄prias rōnes: ꝛ
ita plures ydeas. ¶ Modus aūt pluralitatis sic accipi
pōt: forma. n. in itellectu pōt eē duplr. Uno mō ita ꝙ sit
p̄ncipiū actus intelligendi: sicut forma que est intelligē/
tis inq̄ꝫtum est intelligēs: ꝛ hec est similitudo intellecti
in ipso. Alio mō ita ꝙ sit terminus actus itelligēdi: sicut
artifex intelligēdo excogitat formā domus: ꝛ cū illa for/
ma sit excogitata per actū intelligēdi: ꝛ. q. per actum effe
cta nō pōt esse p̄ncipium actus intelligendi vt sit p̄mum
quo intelligaꝛ: sed magis se hꝫ vt intellectuꝫ quo intelli/
gens aliquid operatur. nihilominus tñ forma p̄dicta est
2ᵐ quo intelligiꝛ: quia per formaꝫ excogitatam artifex
intelligit quid operandū sit: sicut in intellectu speculati/
uo videmus ꝙ spēs qua intellectus informaꝛ vt intelli/
gat actu est p̄mū quo intelligiꝛ. ex hoc aūt ꝙ est effectus
in actu: per talē formaꝫ operari iam pōt: formādo quidi/
tates rerum: ꝛ cōponēdo ꝛ diuidēdo. vnde ipsa quiditas
formata in intellectu: vel etiā cōpositio ꝛ diuisio ē qḋdā
operatum ipsius: per qḋ tamē intellectus venit in cogni/
tionē rei exterioris: ꝛ sic est. q. 2ᵐ quo intelligiꝛ. si auteꝫ
intellectus artificis aliqḋ artificiatuꝫ p̄duceret ad simi
litudinē suipsius: tunc quidē ipse intellect⁹ artificis eēt
ydea: non quidē vt est intellectus: sed inq̄ꝫtū intellectuꝫ.
In his aūt que ad imitationē alterius producunꝛ: q̄nqꝫ
id qḋ alterum imitaꝛ p̄fecte imitaꝛ ipsum: ꝛ tūc intelle/
ctus operantis p̄concipiēs formaꝫ operati hꝫ vt ydeam
ipsam formā rei imitate: put est illi⁹ rei imitate: quādo/
qꝫ vero qḋ est ad imitationeꝫ alterius nō p̄fecte imitaꝛ
illud: ꝛ tunc intellectus op̄atiuus non accipit formaꝫ rei
imitate absolute vt ydeaꝫ vel exemplar rei op̄ande: sed
cum p̄portione determinata ſꝫ quā exēplatū a p̄ncipali
exemplari deficeret vel imitareꝛ. ¶ Dico ergo ꝙ de⁹ p
intellectum oīa operans omnia ad similitudinē essentie
sue p̄ducit. vnde eēntia sua est ydea reruꝫ: non quidē vt
eēntia: sed vt est itellecta: res aūt create nō perfecte imi/
tantur diuinā essentiā. vnde eēntia non accipiꝛ absolute
ab intellectu diuino vt ydea reruꝫ: sed cū p̄portiōe crea/
ture fiende ad ipsam diuinam eēntiam ſm ꝙ deficit ab
ea vel imitatur eam: diuerse aūt res diuersimode ipsam
imitanꝛ: ꝛ vnaqueqꝫ ſm p̄prium moduꝫ suum: cum vni/
cuiqꝫ sit proprium esse distinctum ab altera: ꝛ ideo ipsa
diuina eēntia cointellectis diuersis p̄portionib⁹ rerum
ad eam est idea vniuscuiusqꝫ rei. vnde cum sint diuerse
rerum p̄portiones necesse est eē plures ydeas: ꝛ ē quidē
vna omniū ex parte eēntie: sed pluralitas inueniꝛ ex par
te diuersarum p̄portionuꝫ creaturarū ad ipsam.

Ad primū ergo dōm ꝙ proprietates p̄sonales: iō inducunt distinctionē p̄sonaruꝫ in di/ Ad p̄ᵐ
uinis. quia adinuicē opponunꝛ oppositione relatiōis. vn
de proprietates nō opposite nō distinguunt personas: vt
cōmunis spiratio ꝛ paternitas. Ydee aūt nec alia eēntia/
lia attributa non habent adinuicē aliquā oppositionē: ꝛ
ideo nō est simile. ¶ Ad 2ᵐ dicēduꝫ ꝙ non est simile de 2ᵐ
ydeis: ꝛ eēntialibus attributis: attributa enim eēntialia
non habēt aliquid de p̄ncipali intellectu suo p̄ter eēntiā
creatoris. vnde etiā non plurificanꝛ: q̄uis ſm ea de⁹ ad
creaturas cōpareꝛ: prout ſm bonitateꝫ dicimus bonos:
ſm sapiētiam sapiētes: sed ydea de suo p̄ncipali intelle/
ctu habꝫ aliquid aliud p̄ter eēntiam: in quo etiam com/
pleꝛ formalr ratio ydee: rōne cuius dicunꝛ plures ydee.
nihilominus tamē ſm ꝙ ad eēntiaꝫ p̄tinet nihil p̄hibꝫ
eēntiales dici. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ plalitas rōnis quādoqꝫ 3ᵐ
reduciꝛ ad aliquā diuersitatē rei: sicut sor. ꝛ sortes sedēs
differunt rōne. ꝛ hoc reduciꝛ ad diuersitatē sube ꝛ acci/
dētis: ꝛ silr homo ꝛ aliquis hō rōne differūt: ꝛ hec differē
tia reducitur ad diuersitatē forme ꝛ materie: qꝛ gen⁹ su/
miꝛ a materia: differētia vero specifica a forma. vñ talis
dr̄ia ſm rōnē repugnat maxime vnitati vl̄ simplicitati.
quādoqꝫ v̄o differētia ſm rōnē nō reduciꝛ ad aliquā rei
diuersitatē: sed ad vnitatē rei que ē diuersimode intelli/
gibilis: ꝛ sic ponimus pluralitatē rationuꝫ in d̄o. vñ hoc
nō repugnat maxime vnitati vl̄ simplicitati. ¶ Ad 4ᵐ 4ᵐ
dōm ꝙ p̄hus appellat ibi rationē diffinitionē: in d̄o autē
nō est accipe plures rationes. q. diffinitiōes: qꝛ nulla ra/
tionum illarū eēntiam diuinā comp̄hēdit: ꝛ iō nō est ad
p̄positūꝫ. ¶ Ad 5ᵐ dōm ꝙ forma que ē in intellectu hꝫ 5ᵐ
respectum duplicē: vnum ad rē cuius est: alium ad id in
quo ē: ex primo aūt respectu non diciꝛ aliqualis: ſꝫ alicu
ius tm̄. non. n. materialiuꝫ ē forma materialis: nec sensi/
bilium sensibilis: sed ſm alium respectum aliqualis di/
citur: qꝛ sequiꝛ moduꝫ eius in quo est. vnde ex hoc ꝙ re/
rum naturaliuꝫ q̄dam alijs p̄fectius diuinaꝫ eēntiā imi
tantur non sequiꝛ ꝙ ydee sint inequales ſꝫ inequalium.
¶ Ad 6ᵐ dicēdū ꝙ vna p̄ma forma ad quā omnia redu 6ᵐ
cunꝛ est ipsa eēntia diuina ſm se considerata: ex cui⁹ cō/
sideratione diuinus intellectus adinuenit: vt ita dicam:
diuersos modos imitatiōis ipsius in quibus pluralitas
ydearum cōsistit. ¶ Ad 7ᵐ dōm ꝙ ydee plurificantur 7ᵐ
ſm diuersos respectus ad res in p̄pria natura existētes:

nec tamē oportet φ si res sunt tēporales φ illi respectus
sint tēporales. quia actio intellectus etiā humani se ex-
tendit ad aliquid etiā quādo illud nō est: sicut cū intelli-
gimus preterita: actionē aūt relatio cōsequit̃ vt in .5. me-
taph. dicit̃. vnde ꝛ respectus ad res tēporales in intelle-
8m ctu diuino sunt eterni. ¶ Ad 8m dicēdū φ relatio que ē
inter deum ꝛ creaturā: nō est in deo s̄m rem: est tñ in deo
s̄m itellectū suū put. s. intelligit respectū rerū ad eēntiā
suam. ꝛ sic respectus illi sunt in deo vt intellecti ab ipso.
9m ¶ Ad 9m dicēdū φ ydea nō hꝫ rationē eius quo p̄mo ali
quid intelligit̃: sed hꝫ rationē intellecti in intellectu exi
stentis: vniformis aūt intellectus sequit̃ vnitatē eius:
quo p̄mo aliquid intelligit̃: sicut vnitas actionis sequit̃
vnitatē forme agentis que est p̄ncipiū ipsi9: vnde q̄uis
respectus intellecti a deo sint multi: in quib9 pluralitas
ydearū consistit: quia tamē illos oēs per suā eēntiā intel-
ligit: intellectus eius nō est multiplex: sed vnus.

TErtio querit̃ vtrum ydee pertineant ad
speculatiuā cognitionē vel practi-
1m cam tantū. Et videt̃ φ tñ ad practicam: q2 vt
dicit Aug. in libro. 83. questionū: ydee sunt for
me rerum principales: s̄m quas format̃ omne
qđ oritur aut interit: sed s̄m speculatiuā cognitionē ni-
hil format̃. ergo speculatiua cognitio nō hꝫ ydeā. ¶ Sꝫ
dice. φ non solum habēt ydee respectū ad id qđ oritur
aut interit: sed etiā ad id qđ oriri aut interire pōt: vt ibi-
dem Aug. dicit. ꝛ sic ydea se habꝫ ad ea que nec sunt nec
erunt nec fuerunt: tamē esse possunt: de quib9 deus specu
2m latiuam cognitionē habꝫ. ¶ Sed cōtra. practica sciētia
dicit̃ s̄m quā aliquis scit modū operis: etiā si nunq̄ ope
rari intēdit: ꝛ sic dicit̃ practica esse pars medicine: sꝫ de9
scit modū operandi ea que pōt facere: q̄uis facere nō p-
ponat. ergo etiā de eis deus habꝫ practicā cognitionem:
ꝛ sic vtroq̄ modo ydea ad practicā cognitionē pertinet.
3m ¶ P̄. ydea nihil est aliud q̄ꝫ exemplaris forma: sed for-
ma exēplaris nō pōt dici nisi in practica cognitiōe: quia
exēplar est ad cu9 imitationē fit aliquid. ergo ydee solū
4m practicam cognitionē respiciūt. ¶ P̄. s̄m p̄hm practic9
intellectus est eoꝝ quorū p̄ncipia sunt in nobis: sed ydee
in intellectu diuio existētes sunt ydeatoꝝ p̄ncipia. ergo
5m ad practicū intellectū pertinēt. ¶ P̄. oēs forme intellc̄s
vel sunt a rebus vel ad res: que aūt sunt ad res sunt pra-
ctici intellectus: que vero a reb9 speculatiui: sꝫ nulle for-
me intellectus diuini sunt a rebus: cū nihil a rebus acci-
6m piat. ergo sunt ad res: ꝛ sic sunt practici intellect9. ¶ P̄.
si est alia ydea intellect9 practici ꝛ alia speculatiui in deo:
diuersitas ista nō pōt esse per aliquid absolutū: q2 hoc est
vnū tñ in deo: nec per respectum idētitatis: vt cum dici
mus idem eidē idem: q2 talis respectus nullā pluralita-
tem inducit: nec per respectū diuersitatis: q2 cā nō pluri-
ficatur: q̄uis effectus sint plures. ergo nullo mō potest
distingui alia ydea speculatiue cognitionis ab ydea pra-
ctice cognitionis. ¶ Sed dice. φ in hoc vtraq̄ ydea di-
stinguitur. φ ydea practica est p̄ncipium essendi: sꝫ spe-
7m culatiua cognoscendi. ¶ Sed contra. eadē sunt p̄ncipia
essendi ꝛ cognoscēdi. ergo ex hoc ydea speculatiua a pra
8m ctica non distinguitur. ¶ P̄. cognitio speculatiua nihil
aliud dicitur esse in deo q̄ꝫ simplex notitia: sed simplex
notitia nihil aliud preter notitiam habere pōt. ergo cū
ydea addat respectum ad res: videt̃ φ non pertineat ad
9m speculatiuam cognitionē: sed ad practicā tñ. ¶ P̄. finis
practice est bonum: sed respectus ydee non pōt determi-
nari nisi ad bonum: quia mala p̄ter intentionē accidūt.
3.p. Sed contra (q̄ ydea solū practicū intellꝫ respic̄.
cognitio practica non extēdit se ni-
si ad facienda: sed deus per ydeas non solum scit facien-
da: sed p̄sentia ꝛ facta. ergo ydee non solum se extēdunt
ad practicam cognitionē. ¶ P̄. deus perfectius cogno- 2.
scit creaturas q̄ꝫ artifex artificiata: sed artifex creat9 per
formas quibus operatur habꝫ speculatiuā cognitionē
de operatis. ergo multo fortius deus. ¶ P̄. cognitio spe 3.
culatiua est que considerat p̄ncipia ꝛ causas rerū ꝛ pas-
siones earundem: sed deus per ydeas cognoscit omnia
que in rebus cognosci possunt. ergo ydee in deo pertinēt
non solū ad practicā cognitionē: sed etiā ad speculatiuā.
Respōdeo dicēdum φ sicut dicit̃ in .3. de anima. R.
intellectus practicus differt a specula-
tiuo fine: finis enim speculatiui est veritas absolute: sed
practici est operatio: vt dicit̃ in .2. metaphy. aliqua vero
cognitio practica dicitur ex ordine ad opus: qđ cōtingit
dupliciter. quādoq̄ in actu: quādo. s. ad aliqđ opus actu
ordinatur: sicut artifex p̄concepta forma p̄ponit illā in
materiā inducere: ꝛ tunc est actu practica cognitio ꝛ co-
gnitionis forma. quādoq̄ vero est quidē ordinabilis co
gnitio ad actum: nō tamē actu ordinat̃: sicut cū artifex
excogitat formā artificij: ꝛ scit per modū operandi: nō
tamē operari intēdit: ꝛ certum est: φ est practica habitu
vel virtute non actu. Quādo vero nullo mō est ad actū
ordinabilis cognitio: tunc est semp̄ speculatiua: qđ etiā
dupliciter cōtingit. Uno modo quādo cognitio est de re
bus illis que non sunt nata p̄duci per scientiā cognoscē-
tis: sicut nos cognoscimus naturalia. quādoq̄ vero res
cognita est quidē operabilis per scientiā: tamē nō consi-
deratur vt est operabilis: res eniꝫ per operationē in esse
p̄ducitur. Sunt aūt quedā que possunt separari s̄m in-
tellectum: que non sunt separabilia s̄m esse. quādo autē
considerat̃ res per intellectum operabilis distinguēdo
abinuicem ea que s̄m esse distingui nō possunt: nō ē pra-
ctica cognitio nec actu nec habitu: sed speculatiua tñ:
sicut si artifex consideret domum inuestigando passio-
nes eius genus ꝛ differētias ꝛ hoc: que s̄m esse indistincte
inueniuntur in re ipsa: sed tunc cōsiderat̃ res vt est ope-
rabilis: quādo in ipsa considerant̃ omnia que ad ei9 esse
requirunt̃ simul. Et s̄m hos quatuor modos cognitio di
uina se habꝫ ad res: sciētia eniꝫ eius est causatiua rerū.
quedam ergo cognoscit ordinando ea ad hoc φ sint s̄m
quodcūq̄ tp̄s: ꝛ horū habꝫ practicā cognitionē in actu.
quedā vero cognoscit que nullo tēpore facere itēdit: scit
enim ea que nec fuerunt nec sunt nec erūt: vt in p̄cedēti
q̄one dictū est. ꝛ de his habet quidē scientiā in actu: non
aūt actu practicā: sed virtute tñ: ꝛ quia res quas facit:
vel facere pōt: nō solum cōsiderat s̄m φ sunt in proprio
esse: sed s̄m oēs intētiones: quas intellectus human9 re-
soluendo in eis apprehēdere pōt: ideo habet cognitionē
de rebus operabilib9 a se etiā eo mō quo nō sunt op̄abi-
les: ꝛ scit etiā quedā: quoꝝ sua sciētia causa esse nō pōt:
sicut mala. vnde verissime in deo ꝛ practicā ꝛ speculati-
uam cognitionē ponimus. ¶ Nūc ergo videndū est s̄m
quē modū p̄dictorū: ydea in diuina cognitione possit po
ni. ydea ergo vt ait Aug. s̄m p̄prietatē vocabuli forma
dicit̃: φ si rem attendamus. ydea est ratio rei vel simili-
tudo. inuenimus aūt in quibusdā formis duplicē respe-
ctum. vnū ad id qđ s̄m eas format̃: sicut scientia respi-
cit scientē. alium ad id qđ est extra: sicut scīa respicit sci-
bile. hic tamē respectus nō est omni forme cōis sicut pri
mus. hoc igit̃ nomen forma iportat solū p̄mū respectū:
ꝛ inde est φ forma semp̄ notat habitudinē cause: est eniꝫ
forma quodāmodo causa eius qđ s̄m ipam format̃: siue
formatio fiat per modū inherētie sicut in formis intrin-
secis: siue per modū imitatiōis vt in formis exēplarib9.

ſed ſimilitudo ⁊ ratio reſpectum etiā 2ᵐ habent. ex quo
non competit eis habitudo cauſe. Si ergo loquamur de
ydea ſm ꝓpriam nomis rōnem: ſic nō extēdit ſe niſi ad
illam ſciam: ſm quā aliquid formari pōt: ⁊ hec eſt cogni-
tio actu practica: vel virtute tantū: que etiā quodāmodo
ſpeculatiua eſt: ſed tamē ſi ydeam cōmuniter appellem⁹
ſimilitudinē vel rationē: ſic ydea etiaꝫ ad ſpeculatiuā co
gnitioneꝫ pure pertinere pōt: vel magis ꝓprie dicamus
ꝙ ydea reſpicit cognitioneꝫ practicam actu vel virtute:
ſimilitudo aūt ⁊ ratio tam ſpeculatiuā ꝙ̄ practicā.

Ad p̄ᵐ **Ad primuꝫ** ergo dōm ꝙ Augu. formationē ydee
refert nō tantū ad ea que ſunt: ſꝫ etiā
ad ea que fieri poſſunt: de quibus ſi nūꝙ̄ fiant eſt cogni-
2ᵐ tio aliquo modo ſpeculatiua: vt ex dictis patꝫ. ¶ Ad 2ᵐ
dōm ꝙ ratio illa procedit de cognitione illa que eſt pra-
ctica virtute nō actu: quā nihil ꝓhibet aliquo mō ſpecu-
3ᵐ latiuaꝫ dici ſm ꝙ recedit ab operatione ſm actū. ¶ Ad
3ᵐ dicendū ꝙ exemplar quāuis īportet reſpectum ad id
qḋ eſt extra: tamē ad illud extrinſecuꝫ īportat habitudi-
nem cauſe: ⁊ ideo ꝓprie loquendo ad cognitioneꝫ perti-
net que eſt practica habitu vel virtute: non aūt ſoluꝫ ad
illaꝫ que eſt actu practica: quia aliquid pōt dici exēplar:
ex hoc ꝙ ad eius imitationē poteſt aliqd fieri etiā ſi nū-
4ᵐ ꝙ̄ fiat: ⁊ ſimiliter eſt de ydeis. ¶ Ad 4ᵐ dicendū ꝙ pra-
cticus intellectus eſt de his quorū ṗncipia ſunt in nobis
nō quoquo modo: ſed inquātuꝫ ſunt per nos operabilia.
vnde ⁊ de eis quorum cauſe ſunt in nobis poſſumus ha-
5ᵐ bere ſpeculatiuaꝫ ſcientiā: vt ex dictis patet. ¶ Ad 5ᵐ di
cendū ꝙ intellectus ſpeculatiuus ⁊ practicus non diſtin
guunť per hoc ꝙ eſt habere formas a reb⁹ aut ad res: qꝛ
etiam in nobis intellectus practicus quādoqꝫ habet for
mas a rebus ſumptas: vt cuꝫ aliquis artifex ex artificio
aliquo viſo concipit formā ſꝫ quā operari intēdit. vnde
non opꝫ etiaꝫ vt omnes forme que ſunt intellectus ſpe-
6ᵐ culatiui ſint accepte a rebus. ¶ Ad 6ᵐ dōm ꝙ ydea pra
ctica ⁊ ſpeculatiua in deo nō diſtinguunť q̄ſi due ydee: ſꝫ
quia ſm rōnem intelligendi practica addit ſuper ſpecu-
latiuam ordinē ad actū: ſicut homo addit ſupra aīal rō-
7ᵐ nale: nec homo tamē ⁊ aīal ſunt due res. ¶ Ad ſeptimū
dōm ꝙ pro tanto dicunť eadē eſſendi ⁊ cognoſcendi eſſe
ṗncipia: qꝛ quecunqꝫ ſunt ṗncipia eſſendi: ſunt etiā ṗnci-
pia cognoſcendi: nō aūt ecōuerſo. cum effectus interduꝫ
ſint ṗncipia cognoſcendi cauſas. vnde nihil ꝓhibet for-
mas intellectus ſpeculatiui eſſe tantū ṗncipia cognoſcē-
di: formas aūt intellectus practici eſſe ṗncipia eſſendi ⁊
8ᵐ cognoſcendi ſimul. ¶ Ad 8ᵐ dōm ꝙ ſimplex notitia di-
citur nō ad excludendū reſpectū ſcientie ad ſcitū qui in-
ſeparabiliter oēm ſcientiā comitať: ſed ad excludenduꝫ
admixtionē eius qḋ eſt extra genus notitie: ſicut eſt exi-
ſtentia rerum quā addit ſcientia viſionis: vel ordo volū
tatis ad res ſcitas ꝓducendas: quē addit ſcientia appro-
bationis: ſicut etiā ignis diciť corpus ſimplex nō ad ex-
cludēdū partes eēntiales eius: ſed cōmixtionē extranei.
9ᵐ ¶ Ad 9ᵐ dōm ꝙ verum ⁊ bonū in ſeinuicē coincidunt:
qꝛ ⁊ verū eſt qḋdam bonū: ⁊ bonū eſt qḋdam verū. vnde
⁊ bonū pōt conſiderari cognitione ſpeculatiua ꝓut cōſi-
derať veritas eius tm̄: ſicut cum diffinimus bonū ⁊ nāꝫ
eius oſtendimus: pōt etiā conſiderari practice ſi cōſide-
retur vt bonū: hoc aūt eſt ſi conſidereť inq̄ꝫtum eſt finis
motus vel operatiōis: ⁊ ſic pꝫ ꝙ nō ſequiť ydeas vel ſi-
militudines vel rōnes diuini intellect⁹ ad practicaꝫ tm̄
notitiā ꝑtinere: ex hoc ꝙ reſpectus terminať ad bonū.

Ad p̄ᵐ in ꝯ̄riuꝫ **Ad primū** qḋ contra obÿciť dōm ꝙ apud deum
nō currunt tēpora neqꝫ decurrunt: qꝛ
ipſe ſua eternitate: que eſt tota ſimul: totum tēpus inclu-
dit: ⁊ ſic eodeꝫ mō cognoſcit ꝑſentia ꝑterita ⁊ futura: ⁊ h̄
eſt qḋ diciť eccle. 23. Dn̄o deo noſtro nota ſunt oīa añq̄
crearenť: ſic ⁊ poſt perfectū cognoſcit omnia: ⁊ ſic nō opꝫ
ꝙ ydea ꝓprie accepta limitē practice cognitionis exce-
dat: ex hoc ꝙ per eaꝫ etiā ꝑterita cognoſcunť. ¶ Ad 2ᵐ 2ᵐ
dicendū ꝙ illa cognitio quā artifex creatus habꝫ per for
mas operatiuas de ſuo artificio: ſi cognoſcit ipſum vt eſt
ꝓducibile in eſſe: q̄uis operari nō intendat nō eſt vſqꝫ-
quaqꝫ ſpeculatiua cognitio: ſed habitualiter practica: co-
gnitio aūt artificis qua cognoſcit artificiata: non vt ſunt
ꝓducibilia ab ipſo: que eſt pure ſpeculatiua: nō hꝫ ydeas
reſpondētes ſibi: ſꝫ forte rōnes vel ſimilitudines. ¶ Ad 3ᵐ
3ᵐ dōm ꝙ eſt cōe practice ⁊ ſpeculatiue ſcie ꝙ ſit per ṗn-
cipia ⁊ cauſas. vnde ex hac rōne nō pōt ꝓbari de aliqua
ſcientia ꝙ ſit ſpeculatiua neqꝫ ꝙ ſit practica.

Quarto queriť vtrū malū habeat ydeā
in deo. Et videť ꝙ ſic. deus enī p̄ᵐ
habꝫ ſcientiā ſimplicis notitie de malis: ſed
ydea aliquo modo reſpōdet ſcientie ſimpli-
cis notitie ſm ꝙ large ſumiť pro ſimilitudi-
ne vel rōne. ergo malū habet ydeam in deo. ¶ P̄. malū 2ᵐ
nihil ꝓhibet eſſe in bono: qḋ nō eſt ei oppoſitū: ſed ſimi-
litudo mali non opponiť bono: ſicut nec ſimilitudo albi
nigro: quia cōtrariorū in anima nō ſunt cōtrarie ſpecies.
ergo nihil ꝓhibet in deo: quāuis ſit bonū: ponere ydeam
vel ſimilitudinē mali. ¶ P̄. vbicunqꝫ eſt aliqua cōitas 3ᵐ
ibi eſt aliqua ſimilitudo: ſed ex hoc ipſo ꝙ aliquid ē pri-
uatio entis ſuſcipit entis ꝑdicationē: vt diciť in. 3. meta.
ꝙ negationes ⁊ priuationes dicuntur entia. ergo ex hoc
ipſo ꝙ malum eſt priuatio boni habꝫ aliquā ſimilitudi-
neꝫ in deo qui eſt ſummū bonū. ¶ P̄. omne illud qḋ per 4ᵐ
ſeipm̄ cognoſciť hꝫ ydeam in deo: ſed falſum per ſeipm̄
cognoſciť ſicut ⁊ veruꝫ: ſicut enī ṗma ṗncipia ſunt per ſe
nota in ſua veritate: ita eorū oppoſita ſunt per ſe nota in
ſua falſitate. ergo falſum habꝫ ydeā in deo: falſuꝫ aūt eſt
quoddā malū: ſicut ⁊ verū eſt intellectus bonū: vt diciť
in. 6. ethi. ergo malū habet ydeā in deo. ¶ P̄. quicqd hꝫ 5ᵐ
nām aliquā habet ydeam in deo: ſed viciū cum ſit virtu
ti ꝯtrariū ponit aliquā naturā in genere qualitatis. ergo
habet ydeam in deo: ſed ex hoc ipſo ꝙ viciū eſt: eſt malū.
ergo malū hꝫ ydeam in deo. ¶ P̄. ſi malū nō hꝫ ydeam: 6ᵐ
nō eſt hoc niſi qꝛ malum eſt nō ens: ſed forme cognitiue
poſſunt eſſe de nō entibus: nihil enim ꝓhibet imaginari
montes aureos aut chymerā. ergo nihil etiā ꝓhibꝫ mali
ydeam eſſe in deo. ¶ P̄. inter res ſignatas nō habere ſi- 7ᵐ
gnum eſt eſſe ſignatū: vt pꝫ in omnibus que ſignanť: ſed
ydea ē quoddā ſignū ydeati. ergo ex hoc ipſo ꝙ a reb⁹ bo
nis habentibus ydeam in deo qḋ malū nō habet: dꝫ dici
ipſum eſſe ydeatum vel formatū. ¶ P̄. quicqd eſt a deo 8ᵐ
habet ydeam in deo: ſed malum eſt a deo: pene. ſ. ergo ha
bet ydeam in ipſo.

Sed cōtra omne ydeatum habet eſſe terminatū ꝯ̄p.
per ydeam: ſed malū nō habet eſſe ter
minatum: cum non habeat eſſe: ſed ṗuatio ſit entis. ergo
malum nō habꝫ ydeam in deo. ¶ P̄. ſm Diony. exēplar 2ᵐ
vel ydea eſt prediffinitio diuine volūtatis: ſed voluntas
dei nō habet ſe niſi ad bona. ergo maluꝫ nō habet ydeaꝫ
in deo. ¶ P̄. malum eſt priuatio modi ſpeciei ⁊ ordinis 3ᵐ
ſm Auguſti. ſed ydeas plato ſpecies appellauit. ergo ma
lum non poteſt habere ydeam.

Reſpōdeo dōm ꝙ ydea ſm ꝓpriam ſui rōnem: R.
vt pꝫ ex dictis: īportat formā que eſt
ṗncipium formationis alicuius rei. vnde cum nihil qḋ ē
in deo poſſit eſſe mali ṗncipium nō poteſt maluꝫ ydeam
habere in deo ſi ꝓprie accipiať ydea. ſed nec ſi accipiať

côiter pro rône vel similitudine: qz fm Aug. malû dicit
ex boc ipso q nô bz formam. vnde cuz similitudo atten/
datur fm formaz aliquo mô participatâ: nô pôt malum
similitudinê aliquâ in deo babere: cû aliquid dicat ma/
lum: ex boc ipso q a participatiôe diuinitatis recedit.
Ad pm **Ad primû** ergo dôm q scientia simplicis notitie: non soluz est de malis: sed etiâ de qui/
busdam bonis que nec sunt nec erunt nec fuerût. 7 respe/
ctu bonoz ponit ydea in sciêtia simplicis notitie: nô aût
2m respectu maloz. ¶ Ad 2m dôm q nô negatur malû ba/
bere ydeam in deo rône oppositionis tm: sed qz nô babz
aliquâ naturaz per quâ aliquo mô participet aliquid qd
3m sit in deo: vt sic similitudo eius accipi possit. ¶ Ad 3m di
cendû q illa côitas qua aliquid pdicatur côiter de ente
7 nô ente est rônis tm: quia negationes 7 priuationes: non
sunt nisi entia rônis: talis autez côitas non sufficit ad si/
4m militudinem de qua modo loquimur. ¶ Ad 4m dicêdû
q boc principium. nullû totum est maius sua parte esse
falsuz: quoddâ verû est. vnde cognoscere boc esse falsuz:
est cognoscere quoddâ verû: falsitas tamê pncipij nô co/
gnoscitur nisi per priuationê veritatis: sicut cecitas p priua
5m tionê visus. ¶ Ad 5m dicendû q sicut actiôes male qûtû
ad id qd babêt de entitate bone sunt 7 a deo sunt: ita est
etiâ de babitibus qui sunt eax pncipia vel effect9. vnde
ex boc q sunt mala nô ponunt aliquâ naturâ: sed solum
6m priuationem. ¶ Ad 6m dôm q aliquid dicit nô ens dupli
citer. Uno modo qz nô esse cadit in diffinitiôe eius sicut
cecitas dicit nô ens: 7 talis nô entis non pôt concipi ali/
qua forma neqz in intellectu neqz in imaginatione: 7 bô
nô ens est malum. Alio modo quia nô inuenit in rerum
natura: qnâuis ipsa priuatio entitatis non claudat in eius
diffinitione: 7 sic nibil pbibet imaginari nô entia 7 eox
7m formas concipere. ¶ Ad 7m dicendum q ex boc ipso q
malû non babz ydeam in deo a deo cognoscit per ydeaz
boni oppositi: 7 per bunc modû se babet ad cognitionez:
ac si baberet ydeam: non aût ita q priuatio ydee respon
8m deat ei pro ydea: quia in deo priuatio eê nô pôt. ¶ Ad 8m
dôm q malû pene exit a deo sub rône ordinis iustitie: 7
sic bonû est: 7 ydeam in deo babet.

pm **Uinto** querit vtrum materia pma bêat ydeaz in deo. Et videtur q non.
Ydea eniz fm Aug. forma est: sed materia nul
lam babet formâ. ergo nulla ydea in deo ma/
2m terie respôdet. ¶ P. materia nô ê ens nisi in
potêtia. si ergo ydea babet ydeato respôdere 7 bz ydeaz:
ops q eius ydea sit in potêtia tm: sed in deo potêtialitas
3m nô cadit. ergo materia pma nô babet ydeâ in ipso. ¶ P.
ydee sunt in deo eoxû que sunt vel esse possunt: sed mate/
ria pma nec est per se separata existêns neqz esse pôt. ergo
4m nô bz ydeam in deo. ¶ P. ydea est vt fm eam aliqd for
met: sed materia prima nunqz pôt formari: ita vt forma
sit de essentia eius. ergo si baberet ydeâ frustra eêt ydea
illa in deo: qd est absurdum.
3.p. **Sed contra** omne qd pcedit in esse a deo babet ydeam in ipso: materia est bô. g 7c.
2o ¶ P. omnis eêntia deriuat ab eêntia diuina. ergo quic/
quid bz aliquâ essentiam bz ydeam in deo: sed materia
prima est bô. ergo 7c.
Br. Opinio platôis **Rñdeo** dôm q plato qui iuenit pmo locutus fuisse de ydeis nô posuit materie pe aliquâ ydeâ:
qz ipse ponebat ydeas: vt causas ydeatoxû: materia aût
p9 non erat causatû ydee sed erat ei câ: posuit eni duo pn
cipia ex parte materie. s. magnû 7 paruuz: sed vnû ex pte
deteria9 forme. s. ydeam. ¶ Nos aût ponimus materiâ causataz
ppria esse a deo. vnde necesse êst ponere q aliquo mô sit eius
ydea in deo: cum quicquid ab ipso causat: similitudinez
ipsius vtcûqz retineat. Sed tm si proprie de ydea loqua/
mur non pôt poni: q materia pma per se babeat ydeam
in deo distinctâ ab ydea forme vel côpositi: qz ydea pro/
prie dicta respicit rem fm q est pducibilis in esse: mate
ria aût non pôt exire in esse sine forma nec eôuerso. vn/
de pprie ydea non respondet materie tm nec forme tm:
sed côposito toti respôdet vna ydea que est factiua toti9
7 quâtû ad formâ 7 quâtû ad materiâ. Si aût large acci/
piamus ydeam pro similitudine vel ratiôe: tunc illa pnt
per se distinctâ babere ydeam que possunt distincte con
siderari: qûuis separatim esse nô possint: 7 sic nibil probi
bet materie pme etiâ fm se ydeam esse.
Ad primû ergo dôz q qûuis materia pma sit in/formis: tm iest ei imitatio pme forme: Ad pm
qûtûcunqz enim debile esse babeat: illud tm est imitatio
primi entis: 7 fm boc pôt babere similitudinem in deo.
¶ Ad 2m dôm q ydeâ 7 ydeatû non opz esse similia fm 2m
conformitatê nature: sed fm repsentationez tm. vnde 7
rerû côpositarû est simplex ydea: 7 simil'r existêtis in po
tentia est ydealis similitudo etiâ in actu. ¶ Ad 3m dôm 3m
q qûuis materia fm se esse nô possit: tamê pôt fm se con
siderari: 7 sic pôt babere per se similitudinez. ¶ Ad 4m 4m
dicendû q ratio illa procedit de ydea practica actu vel
virtute: que est rei put est in esse pducibilis: 7 talis ydea
materie pme non conuenit.
Ad primû qd in côtrariuz obycit dôm q mate/ria non pcedit in esse a deo nisi in cô/ Ad pm in 3riuz
posito: 7 sic ei ydea pprie loquêdo in deo nô respondet.
¶ Et silr dôm ad 2m q materia pprie loquendo nô ba/ 2m
bet essentiâ: sed est pars essentie totius.

SExto queritur vtruz in deo sit ydea eo/rum que nec sunt nec erût nec fue
runt. Et videt q nô. qz nibil babet ydeaz ni/ pm
si qd babet esse determiatuz: sed illud qd nec
fuit nec est nec erit nullo modo babz esse de/
terminatû. ergo nec ydeam. ¶ Sed dice. q qûuis nô ba
beat esse determinatû in se: babet tm eê determinatû in
deo. ¶ Sed côtra. ex boc est aliqd determinatû q vnû 2m
ab alio distinguit: sed oia prout sunt in deo sunt vnum 7
abinuicê indistincta. ergo nec etiaz in deo bz esse termi/
natû. ¶ P. Diony. dicit q exêplaria sunt diuine 7 bone 3m
volûtates que sunt pdeterminatiue 7 effectiue rerû: sed
illud qd nec fuit nec est nec erit: nunqz fuit pdetermina/
tum a diua volûtate. ergo nô bz ydeâ vel exêplar in deo.
¶ P. ydea ordinat ad rei pductionê: si g sit ydea ei9 qd 4m
nunqz in eê pducit videt q sit frustra: qd ê absurdû.
Sz contra de9 bz cognitionê de reb9 per ydeas: sz ipse cognoscit ea que nec sunt nec erût 3.p.
nec fuerût: vt dictû est supra in qône de scia dei. g ê in eo
ydea etiâ eoxû que nec sunt nec fuerût nec erût. ¶ P. câ 2o
nô depêdet ab effectu: sed ydea est causa eêndi rex. ergo
nô dependet ab esse rei aliquo mô: pôt igit esse etiam de
bis que nec fuerunt nec erunt nec sunt.
Respondeo dôm q ydea ppe dicta respicit pra/cticâ cognitionê nô solû in actu: sed Br.
in babitu. vnde cû de9 de bis que facere pôt: qûuis nûqz
sint facta nec futura: babeat cognitionê virtualr practi/
cam: relinquit q ydea possit esse eius qd nec est nec fuit
nec erit: nô tm eodê mô sicut est eoxû que sunt vel erût vl
fuerunt: qz ad ea que sunt vel erunt vel fuerût pducêda
determinat ex pposito diuine voluntatis: non aût ad ea
que nec sunt nec erût nec fuerût: 7 sic bô babent quodâ/
(modo indeterminatas ydeas.
Ad primum ergo dicendû q qûuis qd nec fuit Ad pm

nec est nec erit nō habeat esse determinatuꝫ in se: est ta-
2m men determinate in dei cognitione. ❡ Ad 2m dicenduꝫ
ꝙ aliud est esse in deo: ⁊ aliud in cognitione dei: malum
enim nō est in deo: sed est in scientia dei. Scd̄m hoc eniꝫ
aliquid esse dicit̃ in diuina scientia: ꝙ a deo cognoscit̃: ⁊
quia deus cognoscit omnia distincte: vt in precedenti. q.
dictum est. ideo in eius scientia res distincte sunt: q̃uis
3m in ipso sint vnum. ❡ Ad 3m dicendū ꝙ quãuis deus nū-
q̃ȝ voluerit producere hꝰ res in esse: quaruꝫ ydeas habꝫ:
tamē vult se posse eas producere ⁊ se habere sciētiā eas
producendi. vnde ⁊ Diony. nō dicit ꝙ ad rationē exem-
plaris exigeret̃ voluntas prediffiniēs ⁊ efficiens: sed dif
4m finitiua ⁊ effectiua. ❡ Ad 4m dicenduꝫ ꝙ ydee ille non
sunt ordinate a diuina cognitione ad hoc vt s̃m eas ali-
quid fiat: sed ad hoc ꝙ s̃m eas aliquid fieri possit.

pm **Septimo** querit̃ vtrum accidentia ha-
beant ydeam in deo. Et videt̃
ꝙ nō. quia ydea nō est nisi ad cognoscenduꝫ ⁊
ad causanduꝫ res: sed accidens cognoscit̃ per
subiectuꝫ: ⁊ ex eius ṗncipijs causatur. ergo nō
oportet ꝙ in deo ydeam habeat. ❡ Sed dicebat ꝙ acci
dens cognoscitur per substantiā cognitione quia est: nō
2m aũt cognitione quid est. ❡ Sed cōtra. qđ quid est signi-
ficat diffinitio rei ⁊ maxime rōne generis: sed in diffini-
tionibus accidentiuꝫ ponitur substantia: vt dicit̃. 7. me-
taphẏ. ⁊ subiectum: ita ꝙ subiectum ponit̃ loco generis:
vt Cōmētator ibidem dicit: vt cum dicit̃ simū est nasus
curuus. ergo quãtum ad cognitionē quid est accidēs per
3m substantiā cognoscitur. ❡ P̃. omne qđ habet ydeam est
participatiuum ipsius: sed accidentia nihil participant:
cum participare sit tantū substantiarum que aliquid re-
4m cipere possunt. ideo non habent ydeaꝫ. ❡ P̃. in illis que
dicuntur per prius ⁊ posterius: non est accipere ydeam:
sicut in numeris ⁊ figuris s̃m opinionē Platonis: sicut
patet in. 3. metaphẏ. ⁊ in ṗmo ethic. ⁊ hoc ideo q̃ꝛ ṗmum
est quasi ydea secūdi: sed ens dicit̃ de suba ⁊ accn̄te s̃m
prius ⁊ posterius. ergo accidens nō habet ydeam.

3.p. **Sed cōtra** omne qđ est causatū a deo habet ydeā
in ipso: sed deus causa est nō soluꝫ sub-
stantiarum: sed etiā accidentiū. ergo accidentia habent
2m ydeam in deo. ❡ P̃. omne qđ est in aliquo genere oꝫ re-
duci ad ṗmū illius generis: sicut omne calidū ad calidū
ignis: sed ydee sunt ṗncipales forme: vt Aug. dicit in lib.
83. questionū. ergo cum accidentia sint forme quedā vi-
detur ꝙ habeant ydeas in deo.

R. Opinio platōis **Respōdeo** dicendū ꝙ Plato qui ṗmus introdu-
xit ydeas nō posuit ydeas accidentiuꝫ
sed solum substãtiarum: vt pꝫ per p̃hm in ṗmo metap.
Cuius ratio fuit: q̃ꝛ Plato posuit ydeas esse primas cau
sas rerum. vnde illud cui inueniebat ꝓximā cām preter
ydeam: nō ponebat habere ydeam: ⁊ inde est ꝙ ponebat
in his que dicunt̃ per ṗus ⁊ posterius nō esse cōem ydeā:
sed ṗmū esse ydeam secundi: ⁊ hanc etiaꝫ opinionē tāgit
Diony. in. 5. cap°. de diuinis nominibꝰ. imponēs eã cuidā
clementi p̃ho qui dicebat superiora in entibus esse infe-
riorum exēplaria: ⁊ hac rōne cum accidēs immediate a
Positio ꝓpria. substãtia causet̃ accn̄tiū ydeas Plato nō posuit. ❡ Sꝫ
q̃ꝛ nos ponimus deum imediataꝫ cām vniuscuiusq̃ꝫ rei
s̃m ꝙ in omnibus causis secūdis operat̃: ⁊ ꝙ oēs effectꝰ
secūdi ex eius ṗdiffinitione ꝓueniant: ideo nō soluꝫ pri-
moꝝ entiū: sed etiā secūdoꝝ ydeas ponimus: ⁊ sic substã
tiarum ⁊ accidentiū: sed diuersoꝝ accidētiū diuersimo-
de. Quedaꝫ. n. sunt accidentia ꝓpria ex ṗncipijs subiecti
causata que s̃m esse nunq̃ꝫ a suis subiectis separant̃: ⁊ hꝰ
vna operatione in esse ꝓducunt̃ cum suo subiecto. vnde

cuꝫ ydea ꝓprie loquēdo sit forma rei operabilis inq̃tū
hꝰ nō erit talium accidentiū ydea distincta: sed subiecti
cuꝫ omnibus accidentibus eius erit vna ydea: sicut edi-
ficator vnam formā habet de domo ⁊ omnibus que do-
mui accidunt inquãtū hꝰ: per quā domū cum oībus tali
bus accidentibꝰ simul in esse ꝓducit: cuius accidens est
quadratura ipsius ⁊ alia hꝰ. Quedā vero sunt accidētia
que nō sequunt̃ inseparabiliter suū subiectū: nec ex eius
ṗncipijs dependent: ⁊ talia producunt̃ in esse alia opera-
tione preter operationē qua ꝓducit̃ subiectum: sicut nō
ex hoc ipso ꝙ hō est homo sequit̃ ꝙ sit grãmaticus: sed
per aliquā aliam operationē: ⁊ taliū accidētiū est in deo
ydea distincta ab ydea subiecti: sicut etiā artifex conci-
pit formaꝫ picture domus ṗter formam domus. Si aũt
large accipiamus ydeaꝫ pro silitudine: sic vtraq̃ꝫ accidē
tia habent ydeam distinctā in deo: quia per se distincte
ꝯsiderari possunt. vnde ⁊ p̃hs dicit in ṗmo meta. ꝙ q̃tū
ad rōnem sciendi accidētia debēt habere ydeam: sicut ⁊
substantie: sed quãtuꝫ ad alia ꝓpter que Plato ponebat
ydeas: vt. s. essent cause generationis ⁊ essendi ydee vidē
tur esse substantiarum tantum.

Ad primuꝫ ergo dicendum ꝙ sicut dictuꝫ est in Ad pm
deo ydea est nō solum primoꝝ effe-
ctuum: sed etiaꝫ secundoꝝ. vnde quãuis accidentia ha-
beant esse per substantiam nō excluditur quin habeant
ydeas. ❡ Ad 2m dicenduꝫ ꝙ accidens dupliciter potest 2m
accipi. Uno modo in abstracto: ⁊ sic considerat̃ s̃m pro-
priam rationē: sic enim assignamus in accidentibꝰ genꝰ
⁊ speciem. ⁊ hoc modo subiectuꝫ non ponitur in diffini-
tione accidentiuꝫ vt genus: sed vt differentia: vt cuꝫ di-
citur simitas est curuitas nasi. Alio modo possunt accipi
in cōcreto: ⁊ sic accipiuntur s̃m ꝙ sunt vnuꝫ per accidēs
cum subiecto. vnde sic non assignatur eis nec genus nec
species: ⁊ ita verum est ꝙ subiectum ponit̃ in diffinitiōe
accidentis vt genus. ❡ Ad 3m dicenduꝫ ꝙ quãuis acci- 3m
dens non sit participans: est tamē ipsa participatio: ⁊ sic
patet ꝙ ei etiam respondet ydea in deo vel similitudo.
❡ Ad 4m patet responsio ex dictis. 4m

Octauo querit̃ vtruꝫ singularia habeāt pm
ydeam in deo. Et videt̃ ꝙ nō. q̃ꝛ
singularia sunt infinita in potētia: sed in deo
est ydea non solum eius qđ est: sed etiaꝫ eius
qđ esse pōt. si ergo singulariū esset ydea in dō:
essent ydee infinite: qđ videt̃ absurdum: cum nō possint
esse actu infinita. ❡ P̃. si singularia habēt ydeaꝫ in deo: 2m
aut est ydea eadē singularis ⁊ speciei: aut alia ⁊ alia non
alia ⁊ alia. tunc eniꝫ vnius rei essent multe ydee in deo:
q̃ꝛ ydea speciei est etiam ydea singularis. Si aũt est vna
⁊ eadem: cum in ydea speciei oīa singularia que sunt ea-
dem speciei cōueniant: tunc omniū singularium nō erit
nisi vna ydea tm̄: ⁊ sic singularia nō habebūt ydeam di-
stinctam in deo. ❡ P̃. multa singulariū casu accidunt: sꝫ 3m
talia non sunt ṗdiffinita. cum ergo ydea requirat ṗdiffi-
nitionem: vt ex dictis pꝫ. videt̃ ꝙ non omnia singularia
habeant ydeam in deo. ❡ P̃. quedaꝫ singularia sunt ex 4m
duabus speciebꝰ cōmixta: sicut mulus ex asino ⁊ equo. si
ergo talia habeant ydeaꝫ videt̃ ꝙ vnicuiq̃ꝫ eoꝝ respon
det duplex ydea: ⁊ hoc videt̃ absurduꝫ: cum incōueniēs
sit ponere multitudinē in cā: ⁊ vnitatē in effectu.

Sed contra ydee sūt ĩ deo ad cognoscēdū ⁊ ope- 3.p.
randum: sed deus est cognitor ⁊ ope
rator singulariuꝫ. ergo in ipso sunt ydee eoꝝ. ❡ P̃. ydee 2m
ordinant̃ ad esse reruꝫ: sed singularia verius habēt eē q̃ȝ
vniuersalia: cū vl̃ia nō subsistãt nisi in singularibꝰ. g̃ sin-
gularia magis debent habere ydeam q̃ȝ vniuersalia.

Rn° ꝙ Pla. **Respondeo** dicendum: ꝙ plato nõ posuit ydeas singu
larium ſʒ ſpẽrũ tñ: cuius duplex fuit
ratio. Una. qꝛ ſm ipm ydee nõ erant factiue materie: ſed
forme tñ in his inferioribus. ſingularitatis aũt ꝑncipiũ
eſt materia: ſm formã vero vnũquodqʒ ſingulariũ collo
catur in ſpẽ: ⁊ ideo ydea nõ rñdet ſingulari: inquãtũ ſin
gulare eſt: ſʒ rõne ſpẽi tñ. Alia ratio eẽ potuit: qꝛ ydea nõ
eſt niſi eorũ que per ſe ſunt intenta: vt ex dictis pʒ. inten
tio autẽ nature eſt ꝑncipalr ad ſpẽm conſeruandam: vn
de quãuis generatio termineť ad hunc hoiem: tamẽ intẽ
tio nature eſt: ꝙ generet hominẽ: ⁊ ꝓpter hoc etiã phs di
cit in. 18. de aialibus. ꝙ in accidentibus ſpẽrum ſunt aſſi
gnande cauſe finales. non aũt in accidẽtibus ſingulariũ:
ſed efficientes ⁊ materiales tantũ: ⁊ ideo ydea non reſpõ
det ſingulari ſed ſpeciei: ⁊ eadẽ rõne Plato non ponebat
ydeas generum: qꝛ intentio nature non terminať ad pro
pō ppa ductionem forme generis: ſed ſolum forme ſpeciei. Nos
autẽ ponimus deũ eſſe cauſam ſingularis: ⁊ quãtum ad
formã ⁊ quãtum ad mãm: ponimus etiã ꝙ per diuinam
prouidentiam diffiniunť omnia ſingularia. Et ideo opʒ
nos ſingularium ponere ydeas.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: ꝙ ydee non pluri
ficanť: niſi ſm diuerſos reſpectus
ad res. non eſt aũt incõueniẽs relationes rõnis in infini
2m tum multiplicari: vt Auic. dicit. Ad 2m dicẽdum: ꝙ ſi
loquamur de ydea proprie: ſʒ ꝙ eſt rei: eo modo quo eſt
in eſſe producibilis: ſic vna ydea reſpondet ſingulari: ſpe
ciei ⁊ generi: idiuiduatis in ipo ſingulari: eo ꝙ ſortes: ho
mo ⁊ animal non diſtinguuntur ſm eſſe. Si autẽ accipia
mus ydeam cõmuniter pro ſimilitudine vel rõne: ſic cũ
diuerſa ſit cõſideratio ſortis: vt ſor. eſt: ⁊ vt homo eſt: ⁊ vt
eſt animal: reſpondebunt ei plures ydee vel ſilitudines.
3m Ad 3m dicendũ: ꝙ quãuis aliquid ſit a caſu reſpectu
ꝓximi agẽtis: nihil tamẽ eſt a caſu reſpectu agentis: qui
4m omnia precognoſcit. Ad 4m dicendum: ꝙ mulus ha
bet ſpẽm mediam inter equum ⁊ aſinũ: ideo non eſt in
duabus ſpẽbus: ſʒ in vna tñ: que eſt effecta per cõmixtio
nem ſeminũ: inquãtum virtus actiua maris nõ potuit ꝑ
ducere materiã femine ad terminos proprie ſpẽi perfe
cte ꝓꝑ mãe extraneitatẽ: ſʒ ꝓduxit ad aliqd ꝓpinquum
ſue ſpẽi: ⁊ iõ eadẽ rõne aſſignať ydea mulo ⁊ aſino.

De verbo. Queſtio IIII.

Questio eſt de verbo. Et pmo queri
tur. vtrũ verbũ ꝓprie dica
pm tur in diuinis. Et videť ꝙ non. eſt eñi du
plex verbũ. ſ. interius ⁊ exterius. exterius
autẽ de deo ꝓprie dici non põt: cũ ſit cor
porale ⁊ tranſiens: ſimilr nec verbũ inte
rius: qd diffiniens Dam. 2° li° inquit. Ser
mo interius diſpoſitus eſt motus aie in excogitando ſa
ctus ſine aliqua enunciatiõe. in deo aũt nõ põt poni nec
motus nec cogitatio: que diſcurſu quodã perficitur. ḡ vi
2m detur ꝙ verbũ nullo mõ ꝓprie dicať in diuinis. Pꝛ.
Aug. in 3° de trinitate ꝓbat ꝙ verbum eſt ipſius mentis
ex eo ꝙ etiã eius os aliquid eſſe dicit: vt pʒ Math. 3°
Que ꝓcedunt de ore hec coinquinãt hoiẽ: qd de ore cor
dis itelligendum eẽ oſtẽditur ex his que ſequunť. q̃ aũt
ꝓcedunt de ore de corde ex. ſʒ os nõ dicit niſi metapho
3m rice in ſpũalibus rebus. ergo nec vbũ. Pꝛ. vbũ oſten
ditur eẽ mediũ inter creatorẽ ⁊ creaturas: ex hoc ꝙ Jo.
pmo. dicit. Omnia per ipm facta ſunt: ⁊ ex hoc ipſo ꝓbat
Aug. ꝙ verbũ non eſt creatura. ergo eadẽ rõne põt pro
bari ꝙ vbũ non eſt creator. ergo vbũ nihil ponit qd ſit
4m in deo. Pꝛ. mediũ equaliter diſtat ab extremis. ſi igi
tur verbum eſt mediũ inter patrem dicentem ⁊ creatu
ram: que dicitur: oportet ꝙ verbũ per eſſentiam diſtin
guatur a patre: cũ per eẽntiã a creaturis diſtinguatur:
ſʒ in diuinis non eſt aliquid per eẽntiam diſtinctũ. ergo
vbũ non proprie ponitur in deo. Pꝛ. quicquid non cõ 5m
uenit filio: niſi ſm ꝙ eſt incarnatus: hoc nõ proprie dici
tur in diuinis: ſicut eẽ hominẽ vel ambulare vel aliquid
hmõi: ſʒ ratio verbi non conuenit filio: niſi ſm ꝙ eſt icarna
tus: quia ratio verbi eſt ex hoc ꝙ manifeſtat dicẽtem: fi
lius autẽ non manifeſtat patrẽ: niſi ſʒ ꝙ eſt incarnatus:
ſicut nec verbum noſtrũ: niſi ſm ꝙ eſt voci vnitum. er
go verbum non dicitur ꝓprie in diuinis. Pꝛ. ſi verbũ 6m
proprie diceretur in diuinis: idem eſſet verbũ quod fu
it ab eterno apud patrẽ: ⁊ qd eſt ex tempore incarnatũ:
ſicut dicimus ꝙ eſt idem filius: ſed hoc vt videť dici nõ
poteſt: quia verbum incarnatum comparatur verbo vo
cis ſicut verbum apud patrem exiſtẽs: verbo mentis: vt
patʒ per Augu. in lib° de trinitate. non eſt autẽ idem ver
bum cum voce prolatum ⁊ verbũ in corde exiſtens. er
go non videť ꝙ verbũ qd ab eterno dicitur apud patrẽ
fuiſſe proprie ad eſſentiã diuinã pertineat. Pꝛ. quan 7m
to effectus eſt poſterior: tanto magis habʒ rationẽ ſigni:
ſicut vinum eſt cauſa finalis dolij: ⁊ vlterius circuli: qui
appenditur ad dolium deſignandum: vnde circulus ha
bet maxime rationẽ ſigni: ſed verbum: qd eſt in voce eſt
effectus poſtremus ab intellectu progrediẽs. ergo ei ma
gis conuenit ratio ſigni: q̃ conceptui mẽtis: ⁊ ſilr etiã rõ
verbi: qd a manifeſtatione imponitur. omne autẽ quod
prius eſt in corporalibus q̃ in ſpiritualibus: non proprie
dicitur de deo. ergo verbum non proprie dicitur de ipſo.
Pꝛ. vnũquodqʒ nomen illud precipue ſignificat a quo 8m
imponitur: ſʒ hoc nomẽ verbum imponitur vel a verbe
ratione aeris vel a boatu: ſm ꝙ verbũ nihil aliud eſt q̃
verum boans. ergo hoc eſt quod ꝑcipue ſignificatur no
mine verbi: ſed hoc nullo modo conuenit deo niſi meta
phorice. ergo verbũ non proprie dicitur eſſe in diuinis.
Pꝛ. verbũ alicuius dicẽtis videtur eẽ ſimilitudo rei 9m
dicte in dicẽte: ſed pater intelligẽs ſe: nõ intelligit ſe per
ſimilitudinẽ ſed per eſſentiam. ergo videtur ꝙ ex hoc ꝙ
intuetur ſe nõ generet aliquod verbum ſui: ſʒ nihil aliud
eſt dicere ſummo ſpiritui q̃ cogitãdo ituери: vt Anſel. di
cit. ergo vbum non proprie dicit in diuinis. Pꝛ. omne 10m
quod dicit de deo ad ſimilitudinẽ creature nõ dicit de
eo proprie ſʒ metaphorice: ſʒ verbum in diuinis dicit ad
ſimilitudinẽ verbi qd eſt in nobis: vt Aug. dicit. ḡ videť
ꝙ metaphorice: ⁊ nõ ꝓprie in diuinis dicať. Pꝛ. Baſili9 11m
dicit. ꝙ de9 dr vbum ſm ꝙ eo oia ꝓferunť: ſapia quo oia
cognoſcunť: lux quo oia manifeſtanť: ſʒ ꝓferre nõ ꝓprie dr
in deo: qꝛ ꝓlatio ad vocẽ ꝑtinet. ḡ vbũ nõ ꝓprie dr in di
uinis. Pꝛ. ſic ſe hʒ vbũ vocis ad vbũ icarnatũ: ita ver 12m
bũ mẽtis ad vbũ eternũ: vt p Aug. pʒ. ſʒ vbũ vocis: nõ
dicit de vbo icarnato: niſi metaphorice. ḡ nec vbũ inte
rius dr de vbo eterno: niſi metaphorice.

Sed contra Aug. dic in. 9. de tri. vbũ qd inſinuare i 3p
tẽdimus: cũ amore noticia ẽ: ſʒ noticia ⁊
amor ꝓprie dicit in diuinis. ḡ ⁊ vbũ. Pꝛ. Aug. in. 15. de tri. di 2°
cit. vbũ qd foris ſonat: ſignũ ẽ vbi qd itus latet: cui magi
vbi cõpetit nomẽ. nã illud qd ꝓferť trãſiẽs. als carnis ore.
vox vbi ẽ vbũ: qꝛ ⁊ ipʒ dr ꝓꝑ illud a q̃ vt forl appʒ aſſũptũ
ẽ. Ex quo pʒ ꝙ nomẽ vbi magis ꝓprie dr de vbo ſpũali: q̃
de corꝑali: ſʒ oẽ illud: qd magis ꝓprie iuenit in ſpũalib9 q̃
in corꝑalib9 ꝓpriiſſime deo cõpetit. ḡ vbũ ꝓpriiſſime in
deo dr. Pꝛ. Ricar. de. S. Uictore. dic. ꝙ vbũ ẽ manife 3°
ſtatiuũ ſenſus alic9 ſapiẽtis: ſʒ fili9 mãifeſtat veriſſime ſen
ſuʒ pris. ḡ nomẽ vbi ꝓprie in deo dr. Pꝛ. vbũ ſm Aug. in 4°
15° de tri. nihil eſt aliud: q̃ cogitatio formata: ſʒ diuina conſi

deratio nunq̃ est formabilis:sꝫ semper formata:q2 sem-
per est in suo actu.ergo propꝛijssime dicitur verbuꝫ in di-
5: uinis.¶ ꝑ.iter modos vnius.illud qḋ est simplicissimū
ꝑmo ⁊ maxime ꝓprie dicit̃ vnum.ḡ ⁊ similr̃ in verbo:qḋ
est maxime simplex ꝓpꝛijssime dicit̃ verbum:sꝫ v̾bū qḋ
6: est in deo est simplicissimū.ḡ ꝓprie dicit̃ verbuꝫ. ¶ ꝑ.
ſm grāmaticos:hec pars orōnis que v̾bum dicit̃:ideo si-
bi nomē cōmune appropꝛiat:q2 est ꝑfectio totius orōnis
quasi ꝑcipua pars orōnis:⁊ q2 per v̾buꝫ manifestant̃ alie
partes orōnis:ſm ꝙ in verbo intelligit̃ nomē:sed v̾bum
diuinuꝫ est ꝑfectissimū inter oēs res:⁊ est etiam manife-
statiuum rerum.ergo propꝛijssime verbuꝫ dicitur.

R: **Respondeo** dicēdum:ꝙ nomina imponunt̃ ſm
ꝙ cognitionē de rebus accipimus:⁊
q2 ea que sunt posteriora in natura:sunt vtplurimuꝫ ꝑus
nota nobis:inde est ꝙ frequēter ſm nominis impositio-
nem:aliquādo nomē ꝑus in aliquo duoꝝ inuenit̃ in quo-
rū altero res significata per nomē prius existit:sicut patꝫ
de nominib⁹ que dicunt̃ de deo ⁊ creaturis: vt ens ⁊ bo-
num ⁊ hꝫ que ꝑus fuerūt creaturis imposita: ⁊ ex his ad
diuinā predicationē translata:quāuis esse ⁊ bonum ꝑus
inueniantur in deo.Et ideo q2 v̾buꝫ exterius cum sit sen-
sibile est magis notuꝫ nobis q̃ꝫ interius:ſm nominis im-
positionē per ꝑus vocale verbuꝫ:dicit̃ verbum q̃ꝫ verbū
interius:quāuis verbū iterius nālit̃er sit ꝑus:vtpote ex-
terioris causa efficiēs ⁊ finalis.finalis quidē:q2 verbum
vocale ad hoc a nobis exprimit̃ vt interius verbum ma-
nifestet̃:vn̄ oportet ꝙ v̾bū interius sit illud qḋ significa-
tur per verbuꝫ exterius.v̾buꝫ aūt qḋ exterius ꝓfertur si-
gnificat id qḋ intellectuꝫ est nō ipm̄ intelligere neqꝫ hoc
itellectū:qḋ est habitus vel potētia:nisi quatenus ⁊ hec i-
tellecta sunt.Unde verbuꝫ interius est ipm̄ interius itel-
lectuꝫ.Efficiēs aūt:q2 verbuꝫ prolatū exterius cuꝫ sit si-
gnificatiuū ad placitū:eius ꝑncipium est voluntas sicut
⁊ ceterorum artificiatoꝝ:⁊ ideo sicut alioꝛuꝫ artificiato-
rū preexistit in mente artificis ymago q̄dā exterioris ar-
tificij:ita in mente ꝓferētis v̾buꝫ exterius:preexistit qḋ-
dam exemplar exterioris verbi:⁊ ideo sic̄ in artifice tria
cōsideramus.s.finē artificij:⁊ exemplar ipsius: ⁊ ipm̄ ar-
tificiū iam productum:ita etiā in loquēte triplex verbū
inuenitur.s.id qḋ per intellectū concipit̃:ad qḋ significa-
dum verbum exterius profertur:⁊ hoc est verbum cor-
dis sine voce prolatuꝫ:item exemplar exterioris verbi:⁊
hoc dicit̃ v̾buꝫ interius:qḋ hꝫ ymaginem vocis:⁊ v̾bum
exterius expressum:qḋ dicit̃ verbuꝫ vocis:⁊ sicut in arti-
fice ꝑcedit intentio finis:⁊ deinde sequit̃ excogitatio for-
me artificiati ⁊ vltimo artificiatū in esse ꝓducit̃:ita ver-
bum cordis in loquēte:est ꝑus verbo qḋ habet ymaginē
vocis:⁊ postremū est verbuꝫ vocis.Uerbuꝫ igitur vocis
q2 corporalr̃ expletur:de deo dici nō pōt nisi metaphori-
ce:prout ipse.s.creature a deo producte etiā verbuꝫ eius
dicunt̃:aut motus ipsarū:inquātuꝫ designant intellectū
diuinū sicut effectus causam. Unde eadē rōne nec v̾bū
qḋ ymaginē habet vocis:poterit dici de deo ꝓprie:sꝫ me-
taphorice tm̄:vt sic dicant̃ verbum dei ydee rerū facien-
darum.Sed verbuꝫ cordis qḋ nihil est aliud q̃ꝫ id quod
actu cōsiderat̃ per intellectum:ꝓprie de deo dicit̃:q2 est
oīno remotum a mālitate ⁊ oī defectu:⁊ hꝫ ꝓprie dīr de
deo:sicut sciētia ⁊ scitū intelligere ⁊ intellectū.

Ad p^m **Ad primum** ergo dicēdum:ꝙ cū verbuꝫ interi⁹
sit id qḋ intellectum est:nec hoc sit
in nobis:nisi ſm ꝙ actu itelligimus:verbū interius sem-
per requirit intellectum in actu suo qui est itelligere.ip̄e
autē itellectus motus dicit̃ non quidē imperfecti:vt de-
scribitur in 3.phy.sꝫ motus ꝑfecti.qui est operatio:vt di-
citur in 3.de aīa.⁊ ideo Dam.dicit.v̾bū interius esse mo-
tum mentis:vt cum accipitur motus pro eo ad quod mo-
tus terminatur.s.operatio pro operato:sicut itelligere pro
itellecto:nec hoc requirit̃ ad rationē verbi:ꝙ.s.actus in-
tellectus qui terminat̃ ad verbum interius fiat cum ali-
quo discursu quē videt̃ cogitatio importare:sꝫ sufficit q̃ꝫ
litercūqꝫ aliquid actu itelligatur.Qꝛ tamen apud nos vt
frequētius per discursum interius aliquid dicimus:pro-
pter hoc Dam.⁊ Ansel.diffinientes verbum vtunt̃ cogita-
tione loco cōsiderationis.¶ Ad 2^m dicēdum:ꝙ argumē- 2^m
tum Aug.nō procedit a simili:sꝫ a minori.minus eniꝫ vi-
detur ꝙ in corde os esse dici debeat q̃ꝫ verbuꝫ:⁊ ideo ra-
tio nō procedit.¶ Ad 3^m dicēdum:ꝙ mediuꝫ pōt accipi 3^m
dupl̄r.Uno modo iter duo extrema motus:sicut pallidū
est mediū inter album ⁊ nigrum in motu denigrationis
vel dealbationis.Alio modo iter agens ⁊ patiens:sicut i-
strumentum artificis est mediuꝫ iter ipm̄ ⁊ artificiatuꝫ:
⁊ similr̃ omne illud quo agit:⁊ hoc modo filī⁹ est mediuꝫ
inter patrē creantē ⁊ creaturā factam per v̾buꝫ.nō aūt i-
ter deuꝫ creantē ⁊ creaturam:q2 ipsum v̾buꝫ etiā est de⁹
creans:vnde sicut non est creatura:ita nō est pater. Et tm̄
etiā ꝓpter hoc ratio nō sequeret̃.dicimus enim ꝙ deus
creat per sapiam suam eēntialr̃ dictam:vt sic sapiētia sua
dici possit medium inter deum ⁊ creaturam:⁊ tamē ipsa
sapiētia est deus.Aug.autē non per hoc probat v̾buꝫ non
eē creaturam q2 est medium:sꝫ quia est vniuersalis crea-
ture causa.In quolibet enim motu fit reductio ad aliqḋ
ꝑmum:qḋ non mouetur ſm motum illum:sicut alterabi-
lia oīa reducunt̃ in ꝑmuꝫ alterans non alteratuꝫ:⁊ ita ēt
illud in qḋ reducunt̃ creata oīa opꝫ eē icreatū.¶ Ad 4^m 4^m
dicendum:ꝙ medium qḋ accipit̃ inter terminos motus:
aliquādo accipitur ſm equidistantiam terminoꝛum:ali-
quādo autē nō:sꝫ medium qḋ est inter agens ⁊ patiens:⁊
si sit quidē medium:vt istrumētum:quādoqꝫ est propin-
quius ꝑmo agēti:quādoqꝫ vltimo patienti:⁊ quādoqꝫ se
habet ſm equidistantiam ad vtrunqꝫ:sicut pꝫ in agente:
cuius actio ad patiens peruenit pluribus istrumentis:sꝫ
medium quod est forma qua agens agit:semꝑ est propin-
quius agenti:quia est in ipso:ſm veritatem rei.non autē
in patiēte:nisi ſm sui similitudinem: ⁊ hoc modo verbū
dicit̃ eē medium iter patrē ⁊ creaturam:vnde non opor-
tet ꝙ equaliter distet a patre ⁊ creatura. ¶ Ad 5^m dōm: 5^m
ꝙ quāuis apud nos manifestatio que est ad alterum: nō
fiat nisi per verbum vocale:tamē manifestatio ad seipꝫ:
fit etiam per verbuꝫ cordis:⁊ hec manifestatio aliaꝫ pre-
cedit:⁊ ideo etiam verbum interius dicitur verbum per
prius:similr̃ etiam per verbum incarnatum:pater oībus
manifestatus est:sed per verbum ab eterno genitum euꝫ
manifestauit sibiipsi:⁊ ideo nō conuenit sibi nomē verbi
ſm hoc tm̄ ꝙ incarnatus est.¶ Ad 6^m dicēdum:ꝙ v̾buꝫ 6^m
incarnatum hꝫ aliquid simile cuꝫ verbo vocis ⁊ aliquid
dissimile.hoc quidē simile est in vtroqꝫ:rōne cuius vnū
alteri comparat̃:ꝙ sicut vox manifestat v̾buꝫ iterius:ita
per carnē manifestatū est verbum eternum:sꝫ quātuꝫ ad
hoc est dissimile:ꝙ ipsa caro assumpta a verbo eterno:nō
dicitur verbum:sꝫ ipsa vox que assumitur ad manifesta-
tionem verbi interioris dicit̃ verbum:⁊ ideo verbuꝫ vo-
cis est aliud a verbo cordis:sed verbum incarnatum est
idem qḋ verbum eternum:sicut ⁊ verbum significatum
per vocem est idem qḋ verbuꝫ cordis.¶ Ad 7^m dicēdū: 7^m
ꝙ ratio signi per prius conuenit effectui q̃ꝫ cause:quādo
causa est effectui causa essendi:non autē significandi:sic̄
in exēplo ꝓposito accidit:sꝫ qn̄ effect⁹ hꝫ a cā nō soluꝫ ꝙ
sit sꝫ ēt ꝙ significet:tūc sic̄ cā est ꝑus q̃ꝫ effect⁹ in essendo:
ita in significādo:⁊ ideo v̾bū iterius ꝑ ꝑus hꝫ rōnē signi-

ficationis q̄ verbum exterius:q2 verbum exterius non
institui tur ad significandum nisi per interius verbum.
8m ¶ Ad 8m dicenduz:q nomē dicit̄ ab aliquo iponi dupl̄r:
aut ex parte imponētis nomē:aut ex parte rei cui iponit̄:
ex parte aūt rei nomē dicit̄ ab illo imponi per qd̄ comple
tur rō rei quā nomē significat:ꝛ hec est differētia specifi/
ca illius rei:ꝛ hoc est qd̄ pncipal̄r significat̄ per nomē:sed
q2 differētie eēntiales sunt nobis ignote:qn̄q3 vtimur ac
cidētibus vel effectibus loco earū:vt 8°meta.dicit̄:ꝛ fm
hoc nominamus rez:ꝛ sic illud qd̄ loco differētie eēntia/
lis sumit̄ est a quo imponit̄ nomē ex parte imponētis:si/
cut lapis imponit̄ ab effectu qui est ledere pedem:ꝛ h̄ nō
oportet eē pncipal̄r signatuz per nomē:s3 illud loco cu⁹
hoc ponit̄.Simil̄r dico q nomē vbi a verberatione vel
9m a boatu dicit̄ ex parte imponētis:non ex parte rei.¶ Ad
9m dicēduz:q q̄tum ad rationē verbi ptinet:non differt
vtrum aliquid intelligatur per similitudinē vel eēntias:
constat enim q interius verbum significat oē illud:qd̄ i/
telligi potest:siue per eēntiaz:siue per similitudinē intel/
ligatur.ꝛ ideo omne intellectū siue per similitudinē siue
10m per eēntiaz intelligatur:potest vbuz interius dici. ¶ Ad
10m dicēduz:q de his que dicunt̄ de deo ꝛ creaturis:que/
dam sunt quoꝝ res significate per pus inueniuntur i deo
q̄ i creaturis q̄uis nomina pus fuerint creaturis impo/
sita:ꝛ talia proprie dicunt̄ de deo:vt bonitas ꝛ sapiētia ꝛ
hmōi:quedam vero sunt quoꝝ res significate:deo non cō/
ueniunt:sed aliquid simile illis rebus:ꝛ hmōi dicuntur me/
taphorice de deo:sicut dicimus deum leonem vel ambu
lantem.Dico ergo.q verbuz in diuinis dicit̄ ad similitu
dinem nostri verbi:ratione impositionis nominis nō p/
pter ordinē rei:vnde non oportet q metaphorice dicat̄.
11m ¶ Ad 11m dicēdum:q platio ptinet ad rationem verbi
quātum ad id a quo imponit̄ nomē ex parte imponētis.
non autē ex parte rei:ꝛ ideo quāuis prolatio dicat̄ meta/
phorice in diuinis:non seqtur q vbuz metaphorice dica/
tur:sicut etiam Dam.dicit.q hoc nomē deus dicitur ab
ethin qd̄ est ardere:ꝛ tamē q̄uis ardere dicat̄ metapho/
12m rice de deo:non tamē hoc nomē deus.¶ Ad 12m dicēdū:
q vbuz incarnatum comparatur vbo vocis ppter quan/
dam similitudinē tantū:vt ex dictis patz:ꝛ ideo vbuz in/
carnatum non potest dici vbum vocis nisi metaphorice:
sed verbum eternum comparatur vbo cordis fm veraz
rationē vbi interioris:ꝛ iō verbuz dicit̄ vtrobiq3 pprie.

SEcundo querit̄. vtrū vbuz in diuinis
dicatur eēntial̄r vel persona/
1m liter.¶ Et videt̄ q etiaz eēntialiter possit di
ci:q2 nomē verbi: a manifestatione imponit̄:
vt dictū est:s3 eēntia diuina pōt se per seipsam
manifestare.ergo ei vbuz per se competit:ꝛ ita vbuz eēn/
2m tialiter dicit̄.¶ P̄.significatū p nomē est ipsa diffinitio:
vt in 4°meta.dicit̄:s3 vbuz fm Aug.in 9°de trinitate.est
noticia cuz amore:ꝛ fm Ansel.in monol.dicere sūmo spi
ritui nihil est aliud:q̄ cogitando intueri:in vtraq3 autez
diffinitione nihil ponit̄:nisi eēntial̄r dictū.ergo verbum
3m eēntialiter dicit̄.¶ P̄.quicquid dicit̄ est verbū:s3 pater
dicit non solum seipsum:s3 etiam filium ꝛ spm̄ scm̄:vt di/
cit Aug.in li°predicto.ergo verbuz tribus psonis cōe est.
4m ergo verbum eēntial̄r dicit̄.¶ P̄.quilib3 dicens:h3 hoc
vbuz qd̄ dicit:vt Aug.dicit.7.de trinitate.s3 sic dicit Ans.
in mono.sicut pater est intelligēs:ꝛ filius est intelligēs ꝛ
spūs.s.intelligēs:ꝛ tn̄ nō sunt tres itelligētes:s3 vnus itel/
ligens:ita pater est dicēs ꝛ filius est dicēs ꝛ spūs.s.est di/
cens:ꝛ tn̄ non sunt tres dicētes:s3 vnus dicens.g̊ cuilib3
eoꝝ respondet verbū:s3 nihil est cōe tribus nisi essentia.
5m g̊ verbuz eēntial̄r dicit̄ in diuinis.¶ P̄.in intellectu no
stro nō differt dicere ꝛ intelligere:s3 verbum in diuinis
sumit̄ ad similitudinē verbi qd̄ est in intellectu nostro.g̊
nihil aliud est in deo dicere:q̄ intelligere.ergo vbum ni/
hil aliō est q̄ intellm̄:s3 intellectum in diuinis essential̄r
dicit̄.g̊ ꝛ verbum.¶ P̄.verbum diuinum:vt Aug.dicit 6m
est potētia opatiua patris:s3 potētia opatiua eēntial̄r di/
citur in diuinis.g̊ ꝛ vbuz eēntial̄r dicit̄.¶ P̄.sicut amor 7m
importat emanationē affectus:ita vbuz emanationē itel
lectus:s3 amor in diuinis eēntial̄r dicit̄.ergo ꝛ verbum.
¶ P̄.illud qd̄ pōt intelligi in diuinis nō itellecta distin/ 8m
ctione psonarum:non dicit̄ psonal̄r:sed verbuz est hmōi:q2
etiam illi qui negant distinctionē psonarū:ponunt q de⁹
dicit seipsum.g̊ vbuz non dicit̄ psonaliter in deo.

In contrarium est qd̄ dicit Aug.in 6°de trini 5p.
tate.q solus filius dicit̄ vbū.
nō aūt simul pater ꝛ filius vbū:s3 omne qd̄ eēntial̄r dici/
tur:cōiter vtriq3 conuenit.g̊ vbuz non dicit̄ essentialiter.
¶ P̄.Jo.p̊.dicit̄.verbū erat apud deuz:s3 ly apud:cuz sit 2°
ppositio trāsitiua:importat distinctionē.g̊ vbuz a deo di
stinguit̄:s3 nihil distinguit̄ in diuinis:qd̄ dicit̄ essential̄r.
ergo verbum nō dicit̄ essential̄r.¶ P̄.omne illud qd̄ in 3°
diuinis importat relationē psone ad psonam:dicit̄ perso
naliter:non essential̄r:s3 vbuz est hmōi.g̊ ꝛc̄.¶ Ad hoc etiā 4°
est auctoritas Ricardi de sancto Uictore.qui ostēdit in
suo lib°de trinitate.soluz filiuz verbum dici.

Respondeo dicēduz:q verbuz fm q in diuinis 8°
metaphorice dicit̄.prout ipsa creatu
ra dicitur verbum manifestans deuz:proculdubio ad to
tam pertinet trinitatem. nunc autem querimus de ver/
bo fm q proprie dicit̄ in diuinis. Questio autē ista in su
perficie videtur esse planissima:propter hoc quia verbū
originem quandaz importat:fm quā in diuinis persone
distinguunt̄:sed interius considerata difficilior inuenit̄:
eo q in diuinis inuenimus quedam que originem ipor/
tant non fm rem:sed fm rationem tantum:sicut hoc no/
men operatio.que proculdubio importat aliquid proce/
dens ab operante:tamē iste processus non est nisi fm ra/
tionem tantū:vnde operatio in diuinis:non personaliter
sed essentialiter dicit̄:q2 in deo non differt eēntia:virtus
ꝛ operatio:vnde non statim fit euidēs:vtrum hoc nomē
verbum:processum realem importet:sicut hoc nomen fi
lius:vel rationis tantum:sicut hoc nomen operatio:ꝛ ita
difficile est videre vtrum essentialiter vel personaliter.
dicatur.Unde ad huius noticiam sciendum est:q vbuz
itellectus nostri fm cuius similitudinē loqui possumus
de verbo in diuinis:est id ad qd̄ operatio intellectus no/
stri terminatur:qd̄ est ipsum intellectum:qd̄ dicit̄ conce
ptio intellectus:siue sit conceptio significabilis per vocē
incomplexam:vt accidit quādo itellectus format quidi/
tates rerum:siue per vocem complexam:qd̄ accidit quā/
do itellectus componit ꝛ diuidit.omne aūt itellectuz in
nobis:est aliquid realiter progrediēs ab altero:vel sicut
progrediuntur a pncipijs conceptiones conclusionū:vel
sicut conceptiones quiditatū reꝝ posterioꝝ:a quiditati/
bus priorum:vel saltem sicut conceptio actualis progre/
ditur ab habituali cognitione:ꝛ hoc vniuersal̄r veruz est
de omni quod a nobis intelligitur:siue per essentiam in/
telligatur siue per similitudinem.ipsa eniz conceptio est
effectus actus itelligendi. vnde etiam quando mens in/
telligit seipsam:eius conceptio non est ipsa mens:sed ali
quid expressum a noticia mentis. Jta ergo verbum itel/
lectus in nobis duo habet de sua ratione:scz q est itelle/
ctum:ꝛ q est ab alio expressuz.si ergo fm vtriusq3 simili/
tudinē vbuz dicat̄ in diuis:tūc nō solū iportabit̄ p vbuz
diuuz:pcessus rōnis s3 ēt rei.si aūt fm silitudinē alteri⁹

tantū.s.q̄ est intellectū.sic hoc nomē verbum in diuinis
non importabit pcessum realē:s3 rōnis tm̄:sicut ⁊ hoc no
men intellectū:s3 hoc non erit s̄m ppriam vbi acceptio
nē:q2 si aliquid eo2 que sunt de rōne alicuius auferatur:
iam non erit ppria acceptio:vnde si verbu3 proprie acci
piatur in diuinis:non dicit̄ nisi psonaliter.si autē accipia
tur cōiter:poterit etia3 dici eēntialr.Sed tamē q2 nomi
nibus vtēdu3 est:vt plures vtuntur:q2 s̄m ph̄m:vsus ma
xime est emulandus in significationibus nominū.Et q2
omnes sancti cōiter vtuntur nomine verbi:prout psona
liter dicit̄:iō hoc magis dicēdum est:q̄.s.psonalr dicat̄.

Ad pm Ad primum ergo dicendu3:q̄ vbu3 rōne sui nō solum habet manifestationē:s3 rea
lem processum vnius ab alio:⁊ q2 eēntia nō realiter pro
greditur a seipsa:quāuis manifestet seipsa3:non pōt eēn
tia verbum dici:nisi rōne identitatis essentie ad psona3:
2m sicut etiam dicit̄ pater vel filius. ¶ Ad 2m dicendum:q̄
noticia que ponitur in diffinitione verbi:est intelligēda
noticia expressa ab alio:que ē in nobis noticia actualis:
quāuis aūt noticia vel sapiētia eēntialiter dicat̄ in diui
nis:tamē sapiētia genita:non dicit̄ nisi psonaliter.Simi
liter autē qd̄ Ansel.dicit.q̄ dicere est cogitando intueri:
est intelligēdum:si pprie dicere accipiatur de intuitu co
gitationis s̄m q̄ per ipsum aliquid progreditur.s.cogita
3m tum ip̄m. ¶ Ad 3m dicēdum:q̄ conceptio intellectus est
media inter intellectu3 ⁊ rē intellectam:q2 ea mediante
opatio intellectus pertingit ad rē:⁊ ideo conceptio intel
lectus non solu3 est id qd̄ intellectū est:s3 etiā id quo res
intelligit̄:vt sic id quod intelligitur possit dici ⁊ res ipsa
⁊ conceptio intellectus:⁊ similr id quod dicit̄:pōt dici et
res que dicit̄ per verbū ⁊ vbu3 ipsu3:vt etiā in verbo ex
teriori pat3:q2 ⁊ ipsum nomē dicit̄:⁊ res significata p no
mē:dicit̄ ipso nomine.Dico igit̄ q̄ pater dicit̄:non sicut
vbu3 s3 sicut res dicta per verbu3 ⁊ similr spiritussanct9:
q2 filius māifestat totam trinitatē:vnde pater dicit vno
4m verbo suo oēs tres psonas. ¶ Ad 4m dicēdū:q̄ in hoc vi
detur contrariari Ansel.sibiipsi.dicit eni3 q̄ vbu3 nō di
citur nisi psonaliter:⁊ conuenit soli filio:sed dicere cōue
nit tribus psonis.dicere autē nihil est aliud q̄3 ex se emit
tere vbu3.Similr autē ipsi Ansel.contrariat̄ Aug9.in 7°.
de trinitate.vbi dicit.q̄ nō singulus in trinitate ē dicēs:
s3 pater vbo suo:vnde sicut vbu3 proprie dictum:non di
citur nisi psonalr in diuinis:⁊ cōuenit soli filio:ita ⁊ dice
re etia3 soli patri conuenit.S3 Ans.accipit dicere cōiter
pro intelligere:⁊ vbu3 proprie:⁊ potuisset facere econuer
5m so:si placuisset ei. ¶ Ad 5m dicendum:q̄ in nobis:dicere:
non solum significat intelligere:s3 intelligere cu3 hoc q̄
est ex se exprimere aliqua3 conceptionē:nec aliter possu
mus intelligere:nisi h9 conceptionē exprimendo:⁊ ideo
omne intellegere in nobis pprie loquēdo est dicere. S3
deus potest intelligere sine hoc q̄ aliquid ex ipso pcedat
s̄m rē:q2 in eo idē est intellectus ⁊ intellectu3 ⁊ intellige
re:qd̄ in nobis nō accidit:⁊ ideo non omne intelligere in
6m deo proprie loquēdo dicit̄ dicere. ¶ Ad 6m dicēdu3:q̄ si
cut vbu3 nō dicit̄ noticia patris nisi noticia genita ex pa
tre:ita dicit̄ etiā virtus opatiua patris:q2 est virtus pce
dens a patre.virtus autē procedēs psonaliter dicit̄:⁊ filr
7m potētia opatiua procedēs a patre. ¶ Ad 7m dicēdum:q̄
dupl̄r potest aliquid procedere ab altero. Uno modo sic̄
actio ab agēte vel opatio ab opante. Alio mō sicut opatū
ab opante. Processus ergo opationis ab opante:non di
stinguit rē per se existentem ab alia re per se existēte:sed
distinguit pfectionē a pfecto:q2 opatio est pfectio opan
tis:s3 processus opati distinguit vnam re3 ab alia:in diui
nis aūt non potest eē s̄m rē distinctio pfectionis a pfecti
bili:īueniuntur tamē in deo res abinuicē distincte.s.tres
psone:⁊ ideo processus qui significatur in diuinis vt ope
rationis ab opante non est nisi rōnis tantū:s3 processus q̄
significatur:vt rei a pncipio pōt in deo realiter inueniri.
Hec autē est differētia inter intellectum ⁊ voluntatē:q̄
operatio voluntatis terminatur ad res:in quibus est bo
num ⁊ malum:s3 opatio intellectus terminat̄ in mēte:in
qua est verū ⁊ falsu3:vt dicit̄ in 6°.meta.⁊ ideo voluntas
nō habet aliquid progrediēs a seipsa:qd̄ in ea sit per mo
dum opationis:s3 intellectus habet in seipso aliquid pro
grediēs ab eo:non solum per modu3 opationis:s3 etiam
per modu3 rei opate:⁊ ideo vbu3 significatur vt res pro
cedēs:s3 amor vt opatio procedēs:vnde amor non ita se
habet ad hoc vt dicatur psonaliter:sicut vbu3. ¶ Ad 8m 8m
dicēdum:q̄ non intellecta distinctione psonarum:nō p
prie deus dicit seipsum:nec proprie hoc a quibusdam in
telligitur:qui distinctionē psonarum in deo non ponunt. Ad 9m
¶ Ad ea vero: que in ɔtrariū obyciūtur: posset de facili in ɔ̄
responderi:si quis vellet contrariū sustinere. ¶ Ad hoc Ad pm
vo qd̄ obycitur de verbis Aug.posset dici:q̄ Aug.accipit
vbu3 s̄m q̄ importat realē originē. ¶ Ad 2m posset dici 2m
q̄ ⁊ si hec ppositio apud iportet distinctionē.h' tamē di
stinctio:nō importatur in nomine verbi. vnde ex hoc q̄
vbu3 dicit̄ eē apud patrē:non pōt cōcludi q̄ vbu3 psona
liter dicat̄:q2 etiam dicitur deus de deo:⁊ de9 apud deū.
¶ Ad 3m posset dici q̄ relatio illa est rationis tm̄. ¶ Ad 3m
quartū dicēdum sicut ad pmum. 4m

Tertio queri. vtrū vbu3 spirituiscō cō
ueniat. ¶ Et videt̄ q̄ sic.sicut.n. pm
dicit Basilius in 3°.sermōe de spūscō:sic fili9
se h3 ad patrē:eode3 modo spūsscūs se habet
ad filium:⁊ ppter hoc dicit̄ quidē vbum pa
tris filius.verbū aūt filij scūs.s.ḡ spūs.s.dicit̄ vbū. ¶ P. 2m
Heb.2.dicit̄ de filio.cum sit splēdor glorie ⁊ figura subē
eius:portansq3 omnia vbo virtutis.ergo filius hab3 ver
bum a se procedēs:quo omnia portant̄:s3 in diuinis non
procedit a filio nisi spūs.s.ḡ spus.s.dicitur verbu3. ¶ P. 3m
verbu3:vt dicit Aug.9.de trinitate.est noticia cū amore:
s3 sicut noticia appropriat̄ filio:ita amor spūi.s.ergo sicut
verbū cōuenit filio:ita ⁊ spūi.s. ¶ P. Heb.p.super illud. 4m
portans oia vbo virtutis sue.dicit glo.q̄ vbū accipit̄ ibi
pro imperio:s3 imperiū accipit̄ inter signa voluntatis.cū
ḡ spūs.s.per modū voluntatis pcedat.videt̄ q̄ vbu3 pos
sit dici. ¶ P. verbu3 in sui rōne manifestationē iportat: 5m
s3 sic̄ filius manifestat patrē:ita spūs.s.filiū:vt dr̄ Joā.16.
q̄ spūs.s.docet oē3 vitatē.ḡ spūsscūs d3 dici vbu3.

Sed contra est qd̄ Aug.dicit.16.de trinitate.q̄ fi 3m
lius eo dicit̄ vbum:quo filius:s3 fili
us dicitur filius:eo q̄ genitus:s3 spūs.s.non est genitus.
ergo non est verbum.

Respondeo dicendum:q̄ vsus hoz nominu3 Rn̄:
.s.vbu3:⁊ ymago aliter est apud nos
⁊ sanctos nostros:⁊ aliter apud antiquos doctores greco
rum.illi enim vsi sunt nomīe verbi ⁊ ymaginis pro omni
eo qd̄ in diuinis procedit:vnde idifferēter spiritū sanctū
⁊ filiū vbū:⁊ ymaginē appellant:s3 nos ⁊ sancti nostri:in
vsu nominū ho2 emulamur consuetudinē canonice scri
pture:que aut vix aut nunq̄3 verbu3 vel ymaginē ponit
nisi pro filio.Et de ymagine quidē ad pn̄tem questione3
non ptinet:s3 de vbo satis rōnabilis noster vsus apparet.
verbū eni3 manifestationē quandā importat.manifesta
tio autē per se non inuenitur:nisi in intellectu.si eni3 ali
quid qd̄ est extra itellectum.manifestare dicatur.hoc nō
est nisi s̄3 q̄ ex ipso aliqd in intellectu relinquitur:qd̄ po
stea est pncipiū māifestatiuū in eo.primū ḡ manifestās

est in itellectu:s; remotū pōt esse etiā extra eū:ꝛ iō nomē
verbi ꝓprie dicit̄ de eo qd̄ ꝓcedit ab intellectu:quod vō
ab intellectu non procedit:non pōt verbuz dici:nisi me/
taphorice:inquātum.s.est aliquo modo manifestans. Di
co ergo ꝙ in diuinis solus filius procedit per viam intel
lectus:q2 procedit ab vno.Spiritus enim sanctus qui ꝓ/
cedit a duobus:procedit per viam voluntatis:ꝛ ideo spi/
ritussanctus non pōt dici vbum:nisi metaphorice sm ꝙ
omne manifestans dicit̄ vbuz:ꝛ hoc modo exponēda est
Ad p^m auctoritas Basilij. ¶ Et sic pz respōsio ad p^m. ¶ Ad z^m
z^m dōm:ꝙ vbuz sm Basiliuz accipit̄ ibi pro spūscō:ꝛ sic di/
cendū sicut ad p̄mū.vel pōt dici sm glo.ꝙ accipit pro im
perio filij:qd̄ metaphorice dicitur vbuz:q2 vbo consueui
3^m mus imperare.¶ Ad 3^m dōm:ꝙ noticia est de rōne vbi
quasi importans eēntiam vbi:s; amor est de rōne vbi nō
quasi pertinēs ad eēntiā eius s; quasi concomitans ipm:
vt ipsa auctoritas inducta ostēdit:ꝛ iō non pōt concludi
4^m ꝙ spiritussanctus sit verbuz:sed ꝙ ꝓcedit ex vbo.¶ Ad
4^m dicēdum:ꝙ vbuz manifestat non solum qd̄ est in itel
ctu:s; etiā qd̄ est in voluntate:q2 ipsa voluntas est etiam
intellecta:ꝛ ideo imperiuz quāuis sit signuz voluntatis:
5^m tamē potest dici vbuz sm ꝙ ad intellectuz ꝑtinet.¶ Ad
5^m patz solutio ex dictis.

Quarto queritur.vtrū pater dicat creatu
p^m ram.¶ Et videt̄ ꝙ non.q2 cuz di
cimus pater dicit se:nō significat̄ ibi nisi dicēs
ꝛ dictuz:ꝛ ex vtraqꝫ parte significat̄ pater tm̄.
cū ergo pater non producat ex se vbuz:nisi sm
ꝙ dicit se:videt̄ ꝙ vbo:qd̄ ex patre ꝓcedit:nō dicat̄ crea
z^m tura.¶ P̄.vbum quo vnūquodqꝫ dicit̄:est similitudo il
lius:s; vbuz non pōt dici similitudo creature:vt Ans.ꝓ/
bat in monol.q2 vel vbuz ꝑfecte conueniret cum creatu/
ris:ꝛ sic eēt mutabile:sicut ꝛ creature:ꝛ periret in eo sum
ma imutabilitas:vel nō sūme conueniret:ꝛ sic non eēt in
eo summa veritas:q2 similitudo tanto verior est:quanto
magis conuenit cum eo cuius est similitudo.ḡ filius non
3^m est vbuz:quo creatura dicit̄.¶ P̄.verbuz creaturarū in
deo dicit̄ hoc modo:sicut verbū artificiatoꝝ in artifice:
s; vbuz artificiatoꝝ in artifice:non est nisi dispositio de
artificiatis.ḡ ꝛ vbuz creaturarū in deo:non est nisi dispo
sitio de creaturis:s; dispositio de creaturis in dō: eēntia
liter dicit̄ ꝛ nō ꝑsonalr̄.ḡ vbuz quo creature dicunt̄:nō ē
4^m vbuz:qd̄ ꝑsonalr̄ dicit̄.¶ P̄.vbuz omne ad id qd̄ ꝑ vbuz
dicit̄:hz habitudinē vel exēplaris vel ymaginis.exēpla/
ris qdē:qn̄ vbuz est cā rei:sicut accidit in itellectu practi/
co.ymaginis aūt qn̄ causat̄ a re:sicut accidit in nostro in/
tellectu speculatiuo:s; in deo nō pōt eē verbū qd̄ sit crea/
ture ymago.ḡ opz ꝙ vbū creature in deo sit creature exē
plar:s; exemplar creature in deo est ydea.ergo vbuz crea
ture in deo nihil est aliud q̄ȝ ydea.ydea aūt nō dicit̄ in di
uinis ꝑsonalr̄:s; eēntialr̄.ergo verbum personalr̄ dictuz
in diuinis:quo pater dicit seipm:non est vbuz:quo dicun
5^m tur creature.¶ P̄.magis distant creature a deo:q̄ȝ ab ali
qua alia creatura:s; diuersaruz creaturarum sunt plures
ydee in deo.ergo nō est idē vbuz:quo pater se ꝛ creaturā
6^m dicit.¶ P̄.sm Augu.eo dicit̄ verbum:quo ymago:sed fi
lius non est ymago creature.ergo filius non est vbū crea/
7^m ture.¶ P̄.oē vbuz ꝓcedit ab eo cui⁹ est vbū:s; fili⁹ nō ꝓ/
cedit a creatura.ḡ nō est vbuz:quo creatura dicat̄.

3ͣ p̄ Sed contra. Ansel.dicit ꝙ pater dicēdo se:dicit
omnē creaturam:s; verbū quo se di
cit est filius.ergo vbo qd̄ est filius:dicit omnē creaturaz.
z° ¶ P̄.Aug.sic exponit dcm̄:dixit ꝛ factū est.i.vbū genuit
in quo erat vt fieret.ergo verbo qd̄ est filius dicit omnez
3° creaturam.¶ P̄.eadē est conuersio artificis ad artem:ꝛ
ad artificiatuz:s; ipse deus est ars eterna:a qua creature
producuntur sicut artificiata quedā.ergo pater eadez cō
uersione conuertitur ad se:ꝛ ad omnes creaturas:ꝛ ita di
cēdo se:dicit omnes creaturas.¶ P̄.omne posterius re/ 4°
ducit̄ ad id qd̄ est p̄mū in aliquo genere:sicut ad causaz:
s; creature dicunt̄ a deo.ergo reducunt̄ ad p̄mū qd̄ a deo
dicitur:sed ipse p̄mo seipsuz dicit.ergo per hoc quo dicit
se dicit omnes creaturas.

Respondeo dicendū:ꝙ filius procedit a patre:ꝛ R°
per modum nature:inquātuz proce/
dit vt filius:ꝛ per moduz intellectus:inq̄ȝtum ꝓcedit vt
verbuz.vterqꝫ aūt processionis modus:apud nos inueni
tur:quāuis non quantuz ad idem.nihil eni est apud nos
qd̄ per modū intellectus ꝛ nature ꝓcedat ex aliquo:q2 i/
telligere ꝛ esse nō sunt idē apud nos sicut apd̄ deuz.vter/
qꝫ aūt modus ꝓcessionis:hz similem differentiā:sm ꝙ
in nobis:ꝛ in deo inuenit̄.filius eni hoīs qui a patre hoīe
per viam nature procedit:non hz in se totā subam patris
s; partē sube eius recipit.filius aūt dei inquātuz per viā
nature ꝓcedit a patre:totam in se patris nām recipit:vt
sint nature vnius oīno pater ꝛ filius:ꝛ simili dr̄ia inueni/
tur in ꝓcessu qui est per viam intellectus.verbuz eni qd̄
in nobis exprimit̄ per actualē cōsideratione q̄si exortuz
ex aliq̄ p̄ncipioꝝ consideratione:vel saltē cognitione ha
bituali:nō totū in se recipit qd̄ est in eo a quo orit̄.nō eni
quicqd habituali tenemus cognitione:hoc exprimit itel
lectus in vnius vbi cōceptione:s; aliqd eius.similr̄ in cō/
sideratione vnius cōclusionis nō exprimit̄ totū id quod
erat virtute in p̄ncipijs:s; in deo ad hoc ꝙ vbuz eius ꝑfe
ctum sit:opz ꝙ vbuz eius exprimat quicquid cōtinet̄ in
eo ex quo oritur:ꝛ ꝓcipue cū deus oīa vno intuitu videat
nō diuisim.Sic igit̄ opz ꝙ quicqd in scia patris cōtinet̄:
totū hoc per vnū ipsius vbuz exprimat̄:ꝛ hoc modo quo
in scia cōtinet̄:vt sit verū vbū suo p̄ncipio correspondēs
per sciam:ꝛ vbum ipsius exprimat ipm patrē p̄ncipalr̄:ꝛ
consequēter oīa alia que cognoscit pater cognoscēdo se/
ipsuz.Et sic filius ex hoc ipso ꝙ est verbū perfecte expri/
mens patrē:exprimit oēm creaturā:ꝛ hic ordo ostēdit̄ in
vbis Ans.qui dicit ꝙ dicēdo se dicit oēm creaturā.

Ad primum ergo dōz:ꝙ cū dicit̄ pater dicit se: Ad p^m
in hac dictione se includit̄ etiā oīs
creatura:inquātuz.s.pater scia sua cōtinet oēm creaturā:
velut exemplar creature totius.¶ Ad z^m dōm:ꝙ Ansel. z^m
accipit stricte nomē similitudinis:sicut ꝛ Diony.9.ca.de
diui.nominib⁹.vbi dic.ꝙ in eque ordinatis adinuicē:re/
cipimus similitudinis reciprocationē:vt.s.vnū dicat̄ al/
teri simile:ꝛ econuerso.sed in his que se habent per mo/
dum cause ꝛ causati:non inuenitur proprie loquendo re/
ciprocatio similitudinis.dicimus enim ꝙ ymago hercu/
lis similatur herculi:sed non econuerso.vnde q2 verbuz
diuinum non est factuz ad imitationem creature:vt ver/
bum nostrū:sed potius ecōuerso.ideo Ansel.vult ꝙ ver/
bum non sit similitudo creature:sed econuerso.si aūt lar
go modo similitudinez accipiamus:sic possumus dicere
ꝙ verbuz est similitudo creature:non quasi ymago eius:
sed quasi exemplar:sicut etiam Augu.dicit ydeas esse re/
rum similitudines.Nec tamē sequitur ꝙ in verbo nō sit
summa veritas:q2 est immutabile creaturis existentib⁹
mutabilibus:q2 non exigitur ad veritatem verbi:simili/
tudo ad rem que per verbuz dicitur:secundū conformi/
tatem nature:sed sm representationem: vt in questione
de scientia dei dictum est.¶ Ad 3^m dicendum:ꝙ dispositio 3^m
tio creaturarū:nō dicit̄ verbū ꝓprie loquēdo:nisi sm ꝙ
est ab altero progrediēs:q̄ est dispositio genita ꝛ dicitur
personaliter:sicut ꝛ sapientia genita: q̄uis di:spō simplr̄

sumpta:essentialiter dicatur. ¶ Ad 4m dicendu3: φ ver-
bum differt ab ydea. ydea enim nominat formam exem
plarem absolute: sed verbū creature in deo nominat for-
mā exēplarē ab alio deductā: τ iō ydea in deo ad eēntia3
5m pertinet: s3 vbum ad psonā. ¶ Ad 5m dicēdum: φ quāuis
deus maxime distet a creatura: cōsiderata ppietate na-
ture: tñ ds est creature exēplar: nō aūt vna creatura ē exē
plar alteri9: τ iō vbo quo exprimit de9: exprimit oīs crea
tura: nō aūt ydea qua exprimit creatura vna: exprimitur
alia. Ex quo appet alia dr̄ia inter ydeā τ vbu3: q2 ydea di
recte respicit creaturā: τ iō pluriū creaturarum sunt plu-
res ydee: s3 vbu3 respicit directe deu3: qui pmo p vbū ex-
primit: τ ex cōsequēti creaturā: τ q2 creature s3 φ in deo
6m sunt: vnu3 sunt creaturarū oīum est vnū vbu3. ¶ Ad 6m
dōm: φ cu3 dicit Aug. φ filius eo dicit vbū quo ymago:
intelligit q̄tum ad ppietatē psonalē filij: q̄ est eadē sm
rē: siue sm eam dicat filius siue vbu3 siue ymago: s3 quā-
tu3 ad modū significandi: nō est eadē rō nominū triū p-
dictor: vbu3 eni nō solu3 importat rōnē originis τ imita
tiōis: s3 etiā manifestationis: τ hoc modo ē aliquo modo
7m creature: iq̄tū. s. p vbū creatura manifestat. ¶ Ad 7m di-
cēdū: φ vbu3 ē alicui9 multiplr. vno mō vt dicentis: τ sic
pcedit ab eo cuius ē vbū. Alio modo vt manifestati per
vbu3: τ sic non op3 φ pcedat ab eo cui9 est nisi quādo sci-
entia ex qua procedit est causata a rebus: qd in deo nō ac
cidit: τ ideo ratio non sequitur.

Quinto querit. vtrū hoc nomē vbu3 ipor-
pm tet respectū ad creaturā. ¶ Et vi-
det φ non. omne. n. nomē qd importat relatio
nē ad creaturā: dicit de deo ex tpe: vt creator τ
dn̄s: sed vbu3 de deo ab eterno dicit. ergo non
2m importat relationē ad creaturā. ¶ P̄. oē relatiuū vel est
relatiuum sm eē vel sm dici: s3 vbu3 non refert ad crea-
turam sm eē: q2 sic depēderet a creatura: nec iterū s3 di-
ci: q2 op3 φ in aliquo casu ad creaturā referat: qd nō iue-
nitur. maxime. n. inueniret referri p genitiuum casu3: vt
dicit vbu3 ē creature: qd Ans. in mono. negat. g vbu3 nō
3m importat relationē ad creaturā. ¶ P̄. oē nome ipoꝛtans
respectū ad creaturā: nō pōt intelligi nō itellecto φ crea-
tura sit actu vel potētia: q2 qui itelligit vnū relatiuoꝝ: o3
φ intelligat reliquū: s3 nō intellecto aliquā creaturā esse
vel futurā: adhuc vbu3 intelligit in deo sm φ pater dicit
seipsum. g vbu3 nō ipoꝛtat aliquē respectū ad creatura3.
4m ¶ P̄. respect9 dei ad creaturā: nō pōt eē: nisi sic cāe ad ef-
fectū: s3 sic habet ex dictis Diony. ca. 2. de diui. no. omne
nomē cōnotās effectū in creatura: cōe ē toti trinitati. ver
bu3 aūt nō ē hō. g nō ipoꝛtat respectū aliquē ad creaturā.
5m ¶ P̄. deus nō intelligit referri ad creaturā: nisi p sapia3:
bonitatē τ potētiā: s3 oīa illa non dicunt de vbo: nisi p ap
propriationē. cū g vbu3 nō sit appropriatū: s3 ppriū: vide
6m tur φ vbū nō iportet respectū ad creaturā. ¶ P̄. hō quā-
uis sit dispositoꝛ rerū: nō tñ in hoīs noīe importat respe-
ctus ad res dispositas. g quāuis p verbu3 oīa disponant:
nō tñ nomē vbi respectu3 ad creaturas dispositas iporta
7m bit. ¶ P̄. vbu3 relatiue dicit: sicut τ filius: s3 tota relatio
filij terminat ad patrē: non ē. n. filius nisi patris. g similr
tota relatio vbi. g vbu3 nō ipoꝛtat relationē ad creaturā.
8m ¶ P̄ s3 phm. 5. meta. oē relatiuū dicit ad vnū tm̄: alr re-
latiuū haberet duo eē: cu3 eē relatiui sit ad aliud se hēre:
9m s3 vbū relatiue dicit ad patrē. nō ergo ad creaturā. ¶ P̄.
si vnū nomē imponat diuersis sm spēm: equiuoce eis cō
ueniet: sicut canis latrabili τ marino: s3 suppositio: τ sup-
positio: sunt diuerse spēs relationis. si g vnum nomē im-
poꝛtat vtrāq3 relationē: opoꝛtebit nomē illud eē equiuo-
cū: s3 relatio vbi ad creaturā: nō ē nisi suppōnis: relo autē

vbi ad patrē est q̄si suppositionis: nō pp inequalitatē digni-
tatis: s3 pp pncipij auctoꝛitatē. g vbu3 qd ipoꝛtat relatio-
nē ad prē3: nō ipoꝛtat relonē ad creaturā nisi eq9ce sumat.

Sz ɔtra est qd Aug. dicit in li° 83. q. sic dicēs. In pn- 3p
cipio erat vbu3: qd grece logos dicit latine
rōnē τ vbu3 significat: s3 hoc loco melius vbu3 iterpeta-
tur: vt significet nō solu3 ad patrē respect9: s3 ad illa etiā
que p vbū facta sunt opatiua potētia: ex quo p3 ppositū.
¶ P̄ sup illud psal. Semel locutus ē de9. dicit glo. semel 2:
.i. vbu3 eternalr genuit ex quo oīa disposuit: s3 dispositio
dicit respectū ad disposita. g vbu3 relatiue dicit ad crea-
turas. ¶ P̄. omne vbū importat respectū ad id qd p ver- 3:
bum dicit: s3 sic dicit Ans. de9 dicēdo se dicit oēm creatu
rā. g vbu3 importat respectū: nō solu3 ad patrē: s3 ad crea
turam. ¶ P̄. fili9 ex hoc φ ē fili9: pfecte repn̄tat patrē s3 4:
illud qd ē ei intrinsecū: s3 vbu3 ex suo noīe addit manife
stationē: nō pōt aūt eē alia māifestatio: nisi sic manifesta
tur p creaturas: q̄ est q̄si manifestatio ad exterius. g vbū
importat respectū ad creaturā. ¶ P̄. sic dic Diony. 7. ca. 5:
de diui. no. deus laudat vt rō: vel vbu3: q2 ē sapie τ rōnis
largitoꝛ: τ sic p3 φ vbū de deo dcm̄ ipoꝛtat rōnē cāe: s3 cā
dr̄ ad effcm̄. g vbu3 ipoꝛtat respectū ad creaturas. ¶ P̄. 6:
intellect9 practicus: referi ad ea q̄ opata sunt per ipm: s3
vbu3 diuinū: est vbu3 intellect9 practici: q2 est opatiuum
vbū: vt Dam. dic. g vbū dic respectū ad creaturam.

Rn̄deo dōm: φ quādocūq3 aliq̄ duo sic se habēt ad- B:
inuicē: φ vnū dependet ab altero: s3 nō ecō-
uerso. in eo φ depēdet ab altero: est realis relatio: s3 in eo
a quo depēdet: nō est relatio: nisi rōnis tm̄: put. s. non pōt
itelligi aliquid referri ad alterū quin itelligat etiā respe
ctus oppositus: ex pte alterius: vt p3 in sciētia: que depen
det a scibili: τ non ecōuerso. vnde cu3 creature oēs a deo
dependeant: sed non econuerso: in creaturis sunt relatio-
nes reales: quibus referunt ad deu3: s3 in deo sūt relatio-
nes opposite: sm rōnem tm̄. Et q2 nomina sunt signa itel
lectuu3: inde est: φ aliqua nomina de deo dicunt que im-
poꝛtant respectū ad creaturam: cū tamē ille respectus sit
rōnis tm̄: vt dictū est. relationes enim reales in deo sunt
ille tantūmodo: quib9 psone adinuicē distiguunt. In re-
latiuis autē nominib9 inuenimus: φ quedā nomina ipo-
nuntur ad significandū respectus ipsos: sicut hoc nomen
similitudo: quedā vo ad significandu3 aliquid: ad qd se-
quitur respectus. sicut hoc nomē sciētia iponit ad signifi
candū qualitatē quandā: quā sequit quidā respectus. Et
hāc diuersitatē inuenimus in nominib9 relatiuis de deo
dictis: τ que ab eterno: τ que ex tēpoꝛe de dō dicunt. hoc
enim nomē pater qd ab eterno de deo dicit: τ similr hoc
nomē dominus: qd dicit de deo ex tempoꝛe: iponunt ad
significandū ipsos respectus: s3 hoc nomen creatoꝛ: qd de
deo dicit ex tempoꝛe: imponit ad significandu3 actionē
diuinā quā consequit respectus qdā: similr etiā h nomē
vbu3 imponit ad significandū aliquid absolutū cum ali
quo respectu adiuncto. est enim idē vbu3: qd sapiētia ge-
nita: vt dicit Aug. nec ob hoc impedit: quin vbu3 psona-
liter dicat: q2 sicut pater psonaliter dicit: ita τ deus gene
rans: vel deus genitus. Contingit autē φ aliqua res abso
luta ad plura possit habere respectu3: τ inde est φ nomē
illud: quod imponitur ad significandum aliquid absolu
tum: ad quod seqtur aliquis respectus: potest ad plura re
latiue dici: sm φ scia dicit inq̄tū est scia relatiue ad sci-
bile: s3 inq̄tu3 est accn̄s qdam vel foꝛma referē ad sciē
tē: ita etiā hoc nomē vbu3: h3 respectum τ ad dicentem τ
ad id qd per verbū dicit. Ad qd pōt dici duplr. Uno mō
sm conuertētiam nominis: τ sic verbum dicit ad dictū.
Alio modo ad rē cui conuenit positio dicti: τ q2 pater pn-

cipaliter dicit se:generãdo verbuꝫ suũ ⁊ ex consequẽti di
cit creaturas:ideo ꝑncipalr:⁊ quasi per se:v̄buꝫ referꝰ ad
patrẽ:sꝫ ex consequẽti:⁊ quasi per accidẽs:referꝰ ad crea
turam.accidit enĩ verbo:vt per ipm creatura dicatur.

p m **Ad primum** ḡ dõm:ꝙ rõ illa tenet in illis:que im
portant actualẽ respectũ ad creatu
ram.non aũt in illis que important respectũ habitualẽ:⁊
dicitur respectus habitualis:qui non requirit creaturaꝫ
simul eẽ in actu:⁊ tales sunt oẽs respectus qui cõsequun
tur actus aĩe:q̄ voluntas ⁊ intellectus:potest esse etiã de
eo qđ non est in actu existẽs.verbum autẽ importat pro
2m cessionẽ intellectus:⁊ ideo ratio non sequitur. ¶ Ad 2m
dicẽdum:ꝙ verbum nõ diciꝰ relatiue ad creaturam:sm
rem quasi relatio ad creaturam sit in deo realiter:sꝫ sm
dici diciꝰ:nec remouetur quin dicatur in aliquo casu:pos
sum enim dicere ꝙ est verbuꝫ creature.i.de creatura:nõ
a creatura:in quo sensu Ans.negat. Et preterea si non re
fertur sm aliquẽ casuꝫ:sufficit quocunq̃ modo refertur:
vtputa si refertur per prepositionẽ adiunctaꝫ casuali:vt
3m dicaꝰ ꝙ verbũ est ad creaturam.s.constituẽdam. ¶ Ad
3m dicẽduꝫ:ꝙ ratio illa procedit de illis nominibus que
per se important respectum ad creaturam.hoc aũt nomẽ
non est hꝫ:vt ex dictis patꝫ:⁊ ideo ratio illa nõ sequitur.
4m ¶ Ad 4m dicẽduꝫ:ꝙ ex illa parte:qua hoc nomẽ verbũ
dicit aliquid absolutuꝫ:habꝫ habitudinẽ causalitatis ad
creaturã:sꝫ ex respectu realis originis quẽ importat effi
citur ꝑsonale:ex quo ad creaturam habitudinem non ha
5m 6m bet. ¶ Et per hoc pꝫ rñsio ad 5m. ¶ Ad 6m dicendum:ꝙ
verbum non solũ est id per qđ fit dispositio:sꝫ est ipsa pa
tris dispositio de rebꝰ creandis:⁊ ideo aliquo mõ ad crea
7m turam refertur. ¶ Ad 7m dicẽdum:ꝙ filius importat re
lationẽ tñ alicuius ad ꝑncipiũ a quo oritur:sꝫ verbum im
portat relationẽ ⁊ ad ꝑncipiuꝫ a quo diciꝰ:⁊ ad id qđ est
quasi terminus.s.id qđ sm verbuꝫ manifestaꝰ:qđ quidẽ
ꝑncipalr est pater:sꝫ ex consequẽti est creatura:que nullo
modo põt eẽ diuine ꝑsone principiuꝫ:⁊ ideo filius nullo
modo importat respectum ad creaturam:sicut verbum.
8m ⁊ 9m ¶ Ad 8m dicẽdum:ꝙ ratio illa procedit de illis nomini
bus que imponuntur ad significandum ipsos respectus.
Non enĩ potest eẽ ꝙ vnus respectus termineꝰ ad multa
nisi sm ꝙ illa multa aliquo modo vniuntur:⁊ similr est
ad in 3m dicẽdũ ad 9m. ¶ Rõnes aũt que sunt ad oppositũ:cõclu
dunt ꝙ aliquo modo ad creaturã referaꝰ verbũ:nõ aũt
ꝙ hanc relationem per se importet:⁊ quasi principaliter:
⁊ in hoc sensu concedende sunt.

p m **SExto** queriꝰ.vtruꝫ res verius sint in ver
bo q̃ in seipsis. ¶ Et videꝰ ꝙ non
sint verius in verbo.verius.n.est aliquid vbi
est per eẽntiam suam q̃ vbi est per suam simi
litudinẽ.in se aũt res sunt per suam eẽntiam.
ergo verius sunt in seipsis q̃ in verbo. ¶ Sꝫ diceretꝰ ꝙ
pro tanto sunt verius in verbo:q̄ ibi habẽt nobilius eẽ.
2m ¶ Cõtra.res materialis nobilius habet eẽ in anima no
stra q̃ in seipsa:vt etiam dicit Aug.in liꝰ de trinitate:⁊ tñ
verius est in seipsa q̃ in anima nostra.ḡ eadẽ rõne veriꝰ
3m est in se q̃ sit in verbo. ¶ P̄.verius est id qđ ẽ in actu q̃
id qđ est in potẽtia:sꝫ res in seipsa est in actu:in verbo aũt
tñ in potẽtia:sicut artificiatuꝫ in artifice.ḡ verius ẽ res
4m in se q̃ in verbo. ¶ P̄.vltima rei perfectio ẽ sua oꝑatio:
sꝫ res in seipsis existẽtes habẽt proprias oꝑationes:quas
non habẽt vt sunt in verbo.ḡ verius sunt in seipsis q̃ in
5m verbo. ¶ P̄.illa sunt solum cõparabilia que sunt vnius
rõnis:sꝫ eẽ rei in seipsa:non est vnius rõnis:cum eẽ qđ ha
bet in verbo.ergo ad minus non potest dici ꝙ verius sit
in verbo:q̃ in seipsa.

Sed contra creatura in creatore ẽ creatrix eẽn 3p.
tia:vt Ans.dicit:sꝫ eẽ increatum est
verius q̃ creatum.ergo res verius habꝫ esse in v̄bo q̃ in
seipsa. ¶ P̄.sicut posuit Plato ydeas rerũ eẽ extra men 2o
tẽ diuinã:ita nos in mẽte diuina ponimus eas:sꝫ sm pla
tonẽ verius erat homo separatus homo:q̃ homo mãlis:
vnde hoiem separatum:per se hominẽ nominabat. ergo
⁊ sm positioneꝫ fidei verius sunt res in v̄bo q̃ sint in se
ipsis. ¶ P̄.illud qđ ẽ verissimuꝫ in vnoquoq̃ genere est 3o
mẽsura totius generis:sꝫ similitudines reruꝫ in v̄bo exi
stentes:sunt mẽsure veritatis in rebus oĩbus:q̄ sm hoc
res aliqua diciꝰ vera:sm ꝙ imitatur exẽplar suuꝫ qđ est
in v̄bo.ḡ res verius sunt in v̄bo q̃ in seipsis.

Respondeo dõm:ꝙ sicut diꝯ Diony.2.cap.de di Rñ:
uinis no.causata deficiunt ab imita
tione suarũ causarũ:que eis supcollocanꝰ:⁊ ꝑpter istam
distantiã cause a causato aliquid v̄e ꝑdicatur de causato:
qđ non ꝑdicaꝰ de causa:sicut pꝫ ꝙ delectationes nõ dicũ
tur delectari:q̄uis sint nobis cause delectandi:qđ quidẽ
non contingit:nisi q̄ modus cãruꝫ ẽ sublimior q̃ ea q̃ de
effectibꝰ ꝑdicanꝰ:⁊ h̄ inuenimus in oĩbus causis equoce
agẽtibꝰ:sic sol nõ põt dici calidus:q̄uis ab eo alia calefi
ant:qđ ẽ ꝑpter ipsius solis eminẽtiã ad ea q̃ calida dñr.
Cũ ḡ q̃riꝰ vtruꝫ res verius sint in seipsis:q̃ in v̄bo:distin
guendũ est:q̄ ly verius põt designare vel veritatẽ rei:vł
veritatẽ ꝑdicationis:si designet v̄itatẽ rei:sic ꝑculdubio
maior ẽ v̄itas rerũ in v̄bo q̃ in seipsis.Si aũt designetur
v̄itas ꝑdicationis:sic ẽ ecõuerso.veriꝰ.n.ꝑdicaꝰ homo de
re ꝑut est in ꝑpria nã:q̃ de ea sm ꝙ ẽ in v̄bo:nec hoc est
ꝑpter defectũ v̄bi sꝫ ꝑpter supeminẽtiã ipsiꝰ:vt dictũ ẽ.

Ad primum ḡ dõm:ꝙ si itelligaꝰ de v̄itate ꝑdi Ad pm
cationis:simplr verũ ẽ:ꝙ verius ẽ
aliqđ vbi ẽ ꝑ eẽntiã:q̃ vbi ẽ ꝑ siĩitudinẽ:sꝫ si itelligaꝰ de
v̄itate rei:tũc veriꝰ ẽ vbi ẽ ꝑ siĩitudinẽ q̃ ẽ cã rei.minꝰ ãt
v̄e:vbi ẽ ꝑ siĩitudinẽ causatã a re. ¶ Ad 2m dõm:ꝙ siĩitu 2m
do rei q̃ est in aĩa nr̃a nõ est cã rei:sic siĩitudo rerũ in v̄bo
⁊ iõ nõ ẽ simile. ¶ Ad 3m dõm:ꝙ potẽtia actiua ꝑfectior 3m
ẽ q̃ actꝰ q̃ est eiꝰ effectꝰ:⁊ h̄ mõ creature dñr eẽ in potẽtia
in v̄bo. ¶ Ad 4m dõm:ꝙ q̄uis creature in v̄bo nõ hẽant 4m
ꝑpas oꝑõnes:habẽt tñ oꝑõnes nobiliores:inq̃tum sunt
effectiue rerũ ⁊ oꝑationũ ipsarũ. ¶ Ad 5m dõm:ꝙ q̄uis 5m
nõ sint vnius rõnis eẽ creaturarũ in v̄bo ⁊ in seipsis sm
iuocationẽ:sunt tñ aliquo mõ vniꝰ rõnis.s.sm analogiã.
¶ Ad id v̄o qđ p in cõtrariuꝫ obyciꝰ dõm:ꝙ rõ illa ꝑce ad pm sꝫ
dit de v̄itate rei nõ aũt ꝑdicatiõis. ¶ Ad 2m dõm:ꝙ pla 2m
to in h̄ repñhẽdiꝰ ꝙ posuit formas nãles sm ꝑpriã rõneꝫ:
eẽ preter mãm:ac si mã accñtalr se hẽret ad spẽs nãles:⁊
sm h̄ spẽs nãles:v̄e ꝑdicari possent de his q̃ sunt sine ma
teria.nos aũt hoc nõ ponimus:⁊ ideo nõ ẽ simile. ¶ Ad 3m
(3m dõm.sicut ad pm in 3.

SEptimo q̃ritur.vtrũ verbũ sit eoꝝ q̃ nõ
sunt:nec erũt:nec fuerũt. ¶ Et pm
videꝰ ꝙ sic.v̄bũ.n.iꝑortat aliqđ ꝑgrediẽs ab in
tellectu:sꝫ itellectꝰ diuinꝰ est ẽt de eis q̃ nec sũt:
nec erunt:nec fuerũt:vt in.q.de scia dei dictũ est.ḡ v̄buꝫ
de his eẽ põt. ¶ P̄.sꝫ Aug.liꝰ 6o de tri.filiꝰ ẽ ars p̄ris ple 2m
na rõnũ viuentiũ:sꝫ sic diꝯ Aug.in liꝰ 83.q.rõ:⁊ si ꝑ illã ni
hil fiat:recte rõ dr̃.ḡ v̄bũ ẽ ẽt eoꝝ q̃ nec erũt nec f̄cã sunt.
¶ P̄.v̄bũ non eẽt ꝑfectũ:nisi ꝯtineret in se oĩa q̃ sunt in 3m
scia dicẽtis:sꝫ in scia p̄ris dicẽtis:sũt ea q̃ nunq̃ erũt:nec
(facta sunt.ḡ ⁊ ista erunt in v̄bo.

Sꝫ contra ẽ qđ Ans.diꝯ in monol.ciꝰ qđ nec ẽ nec 3p.
erit:nec fuit:nullũ verbũ esse põt. ¶ P̄.hoc ad v̄tutẽ di 2o
centis ꝑtinet:vt q̃cq̃d dicit fiat:sꝫ deus ẽ potẽtissimus.ḡ
verbũ eiꝰ nõ est de aliquo:qđ nõ aliq̃n fiat.

R. **Respondeo** dōm: ꝙ aliqd pōt eē 2ᵒ in v̄bo. Uno° mō dicit̄ id qđ v̄bū cogscit: vel qđ in v̄bo cognosci pōt: ⁊ sic in verbo: est etiā illud qđ nec est nec fuit nec futurū est: q2 hoc cognoscit verbum: sicut ⁊ pater: ⁊ in verbo etiā cognosci pōt: sicut ⁊ in patre. Alio modo dicit̄ esse aliquid in verbo: sicut id qđ per verbum dicit̄: omne aūt qđ aliquo verbo dicit̄: ordinatur quodāmodo ad executionē: q2 verbo instigamus alios ad agenduz: ⁊ ordinamus aliquos ad exequendum: id qđ in mente ꝯcipimus: vnde etiā dicere dei dispositio ipsius est: vt pz per glo. super illud psal. Semel locutus est deus ⁊c̄. Unde sic deus nō disponit: nisi que sunt: vel erunt: vel fuerunt: ita nec dicit: vnde verbuz est hoꝝ tm̄: sicut ipsoꝝ doctorū: scientia aūt ⁊ ars ⁊ ydea vel rō: non īportant ordinem ad aliquaz

Ad arᵐ p ⁊ ꝫ executionē: ⁊ ideo non est simile de eis ⁊ de verbo. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

pm **Octauo** queritur. vtrū omne qđ factū est sit vita in verbo. ¶ Et videtur ꝙ nō: q2 ſm hoc verbū est causa rerum. ꝙ res sunt in ipso. si ergo res in v̄bo sunt vita: verbū causat res per modū vite: sed ex hoc ꝙ causat res per modū bonitatis: seqt̄ur ꝙ oīa sint bona. ḡ ex hoc ꝙ causat res per modū vite: sequet̄ ꝙ oīa sint viua: qđ fal

2m suz est. ḡ ⁊ p̄mu₃. ¶ P̄. res sunt in verbo: sicut artificiata apud artificē: sed artificiata in artifice nō sunt vita. non enī ipsius artificis vita sunt: qui viuebat etiā anteq̄ꝫ artificiata in ipso essent: neq̄ꝫ artificioꝝ: que vita carēt. ḡ nec

3m creature in verbo sunt vita. ¶ P̄. efficientia vite: magis appropriat̄ in scriptura spūiscō q̄ꝫ v̄bo: vt pz Jo. 6. Spūs est qui viuificat: ⁊ in plurib⁹ alijs locis: sꝫ verbū nō dicit̄ de spūscō: sꝫ de filio tm̄: vt ex dictis pz. ḡ nec cōuenienter

4m dicitur ꝙ res in verbo sunt vita. ¶ P̄. lux intellectualis est principiuz vite: sed res in verbo non sunt lux. ergo videtur ꝙ in eo non sunt vita.

ꝫ p 2. **Sed contra** est qđ dr̄ Jo. p̄. Qđ factū ē in ipso ⁊c̄. ¶ P̄. ſm p̄hm in. 8. phycoꝝ. motus celi dicit̄ vita quedam oībus natura existentibus: sꝫ magis influit verbū in creaturis q̄ꝫ motus celi in nām. ergo res ſm ꝙ sunt in verbo debent dici vita.

R. **Respondeo** dicendū: ꝙ res ſm ꝙ sunt in verbo: considerari possunt dupl̄r. Uno mō per comparationē ad verbū. Alio modo per cōparationē ad res in ꝓpria natura existētes: ⁊ vtroq̄ꝫ modo: similitudo creature in verbo est vita. Illud eniz ꝓprie viuere dicimus: qđ in seipso hꝫ motus: vel operationes quascūq̄ꝫ: ex hoc eniz sunt dicta p̄mo aliqua viuere: q2 visa sunt in seipsis habere aliquid ea mouens ſm quēcunq̄ꝫ motum: ⁊ hinc processit nomen vite ad oīa que in seipsis habent operationis proprie principium: vnde ⁊ ex hoc ꝙ aliqua intelligunt vel sentiunt vel volunt. viuere dicuntur: non solum ex hoc ꝙ ſm locum mouent̄: vel ſm augmentuz. Illud ergo esse qđ habet res prout est mouēs seipsam ad operationē aliquā: dicit̄ ꝓprie vita rei: q2 viuere viuentis est esse: vt in. 2. de aīa dicit̄: in nobis aūt nulla operatio ad quā nos mouemus est esse nostruz: vnde itelligere nostrū non est vita nostra ꝓprie loquendo: nisi ſm ꝙ viuere accipit̄ pro opere qđ est signum vite: ⁊ similiter nec similitudo intellecta in nobis est vita nostra: sed intelligere verbi est suum esse: ⁊ simil̄r ipsius similitudo: vnde similitudo creature in verbo: est vita eius. Simil̄r etiaz similitudo creature: est quodāmō ipsa creatura: per modum illum quo dicit̄ ꝙ aīa est quodāmodo oīa: vnde ex hoc ꝙ similitudo creature in verbo: est productiua ⁊ motiua creature in ꝓpria natura existētis: quodāmodo contingit: vt creatura seipsam moueat ⁊ ad esse perducat: inquātuz. s. producitur in esse ⁊ mouetur a sua similitudine in verbo existente: ⁊ ita similitudo creature in verbo est quodāmodo creature vita. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū: ꝙ Ad pᵐ

hoc ꝙ creatura in verbo existens dicit̄ vita: nō pertinet ad rationē ꝓpriam creature: sed ad moduz quo est in verbo. vnde cuz non sit eodem modo in seipsa: non sequitur ꝙ in seipsa viuat: quāuis in verbo sit vita: sicut non est in seipsa imaterialis: q̄uis sit in verbo imaterialis. Sed bonitas entitas ⁊ hꝫ pertinent ad ꝓpriam rōnem creature: ⁊ ideo sicut ſm ꝙ sunt in verbo sunt bona: ita etiā ſm ꝙ sunt in ꝓpria natura. ¶ Ad 2m dicendū: ꝙ similitudines 2m

rerū in artifice non possunt proprie dici vita: q2 non sunt ipsum esse artificis viuentis: nec etiā ipsa eius operatio: sicut in deo accidit: ⁊ tamē Aug⁹. dicit. ꝙ archa in mente artificis viuit: sed hoc est ſm ꝙ in mente artificis habet esse intelligibile: qđ ad genus vite pertinet. ¶ Ad 3m di- 3m

cendum: ꝙ vita spirituisancto attribuit̄ ſm hoc ꝙ deus dicit̄ vita reruz: put ipse est in oībus rebus mouens eas: vt sic quodāmodo oēs res a principio intrinseco mote videant̄: sꝫ vita appropriat̄ verbo ſm ꝙ res sunt in deo: vt ex dictis patet. ¶ Ad 4m dicendū: ꝙ similitudines rerū 4m

in verbo: sicut sunt rebus causa existendi: ita sunt reb⁹ cā cognoscendi: inquātuz. s. imprimunt̄ intellectualib⁹ mētib⁹: vt sic res cognoscere possint: ⁊ ideo sicut dicuntur vita prout sunt principia existendi: ita dicunt̄ lux prout sūt principia cognoscendi.

¶ De prouidentia. Questio V.

Questio est de ꝓuidentia. Et p̄mo q̄rit̄ur ad qđ attributoꝝ ꝓuidētia reducit̄. ¶ Et videt̄ ꝙ tm̄ ad sciam: q2 pm

sicut dicit Boe. in 4° de ꝯsol. illđ certe manifestū est imobilē simplicēq̄ꝫ formā gerēdarū rerum esse ꝓuidentiaz: sed forma rerum agēdarū in deo est ydea que ad sciam pertinet. ergo ꝓuidētia ad cognitionē ꝑtinet. ¶ Sed diceret̄ ꝙ ꝓuidentia ad voluntatē ꝑtinet inq̄ꝫᵐ est cā reꝝ.

¶ Sed contra in nobis scia practica est cā rerū sciταruz: 2m

sꝫ scia practica in sola cognitione est. ḡ ⁊ ꝓuidētia. ¶ P̄. 3m

Boe. dicit. in lib⁹ predicto: motus reruz gerendaruz: cum in ipsa diuine intelligentie puritate conspicit̄ prouidentia noīatur: sed puritas intelligētie ad speculatiuā cognitionē pertinere videt̄. ergo ꝓuidentia ad cognoscitiuam speculationē ꝑtinet. ¶ P̄. Boe. dicit. in. 5. de ꝯsol. ꝙ ꝓuidentia dicit̄: eo ꝙ porro a rebus infimis constituta quasi 4m

ab excelso rerum cacumine cuncta prospiciat: sed prospicere cognitionis est: ⁊ precipue speculatiue. ergo ꝓuidentia maxime videt̄ ad cognitionē speculatiuaz pertinere.

¶ P̄. sicut dicit Boe⁹. in 4° de ꝯsol. vt est ad intellectuz 5m

rōcinatio: ita est fatum ad ꝓuidentiam: sꝫ tam itellectus q̄ꝫ rōcinatio ad cognitionē pertinent cōiter speculatiuaz ⁊ practicam. ḡ ⁊ ꝓuidentia. ¶ P̄. Aug. in li°. 83. q. ꝙ lex i- 6m

cōmutabilis omnia mutabilia pulcherrima moderatur gubernatione: sed gubernare: ⁊ moderari ad ꝓuidentiaz pertinet. ergo lex incōmutabilis est ipsa prouidentia: sed lex ad cognitionez pertinet. ḡ ⁊ ipsa ꝓuidentia. ¶ P̄. lex 7m

naturalis in nobis ex diuina ꝓuidentia causatur: sed cā agit ad effectū ꝓducendū per viaz silitudinis: vnde ⁊ dicimus ꝙ bonitas dei est cā bonitatis in rebus: ⁊ essentia essendi: ⁊ vita viuendi. ḡ diuina ꝓuidētia est lex: ⁊ sic idē qđ p̄us. ¶ P̄. Boe. dic̄ in 4° de ꝯsol. ꝙ ꝓuidentia ipsa est 8m

illa diuina rō: in sūmo oīum p̄ncipe cōstituta: sꝫ rō rei est ydea: vt dicit Aug. in lib°. 83. q. ergo ꝓuidentia est ydea: sꝫ ydea pertinet ad cognitionē. ḡ et ꝓuidentia. ¶ P̄. scientia practica ordinat vel ad ꝓducēdū res in esse: vel ad ordinandū iā ꝓductas res sꝫ ꝓducere res nō est ꝓuidētie:

qꝛ ꝓuidentia ꝑsupponit res ꝓductas: silr ēt nec ordinare
res ꝓductas: qꝛ hoc ad dispositionem ꝑtinet: g̃ ꝓuidētia
non pertinet ad cognitionē practicā: sed speculatiuā tm̄.

Cōtra p̄ **Sed contra** videtur ꝙ pertineat ad voluntatē:
quia dicit Dam. 2. libro. ꝓuidentia
est voluntas dei ꝓpter quā oia que sunt cōuenientē de
2ᵒ ductionē suscipiunt. ¶ P̄. illos qui sciunt facere: ⁊ tamē
nolunt nō dicimus ꝓuidos: ergo ꝓuidentia magis respi
3ᵒ cit voluntatem q̄ȝ cognitionem. ¶ P̄. sicut dicit Boe
tius in. 4. de cōsolatiōe: deus sua bonitate gubernat mū
dum: sed bonitas ad voluntatē pertinet: ergo ⁊ ꝓuiden
4ᵒ tia cuius est gubernare. ¶ P̄. disponere non est scie sed volū
tatis: sed ſm Boe. in. 4. de consola. ꝓuidentia est ratio ꝑ
quā cuncta deus disponit: ergo ad voluntatē ꝑtinet non
5ᵒ ad noticiam. ¶ P̄. ꝓuisum inq̄ȝtum ꝓuisum: non est sa
piens vel scitū: sed est bonū: ergo nec ꝓuidens inq̄ȝtum
ꝓuidens est sapiens: sed bonus: ⁊ ita ꝓuidentia non per
tinet ad sapientiam: sed ad bonitatem vel voluntatem.
6ᵒ ¶ Sed iteꝝ vr̄ ꝙ pertineat ad potentiam: qꝛ Boe. dicit
in. 5. liᵒ. de cōsola. ꝓuidētia dedit rebus a se creatis hanc
vel maximā manendi cām vt in quo possint nālr mane
re desiderent: ergo ꝓuidentia est creationis p̄n̄ᵐ: sed crea
tio appropriatur potentie: ergo ꝓuidentia ad potentiam
7ᵒ pertinet. ¶ P̄. gubernatio est ꝓuidentie effectus: vt di
citur sap. 14. Tu āt pater gubernas omnia ꝓuidētia: sed
sicut dicit Hug. in libro de sacramētis: voluntas ē vt ipe
rans. sapia vt dirigens: potentia vt exequēs: ⁊ sic potētia
ꝓpinquior est gubernationi q̄ȝ scientia ⁊ voluntas: ergo
prouidentia magis pertinet ad potentiam q̄ȝ ad scientiā
vel voluntatem.

R̄so **Respondeo** dōm: ꝙ ea que de deo intelliguntur
ꝓpter nr̄i itellectus ībecillitatē vel
infirmitatē cognoscere nō possumus nisi ex his q̄ apud
nos sunt: ⁊ ideo vt sciamus quō ꝓuidentia dicat̄ in deo:
videndū est quō ꝓuidentia sit in nobis. ¶ Sciendū est
igitur ꝙ Tullius ꝓuidentiā ponit prudentie partem in
2. veteris rethorice: ⁊ est pars prudentie q̄si completiua.
alie enim due partes. s. memoria ⁊ itelligentia nō sunt ni
si quedā ꝑparationes ad prudentie actū: prudentia aūt
Dr̄ia iter fact ibi lia ⁊ agi bilia. ſm pħm in. 6. ethicoꝝ: est recta rō agibilium. ¶ Et diffe
runt agibilia a factibilibus: qꝛ factibilia dicunt̄ illa que
ꝓcedunt ab agente in extraneam mām: sicut scamnū ⁊
domus ⁊ horū recta rō est ars: sed agibilia dicunt̄ actio
nes que nō ꝓgrediunt̄ extra agentem: sed sunt actus per
ficientes ipsum: sicut caste viuere patienter se habere ⁊
hm̄oi: ⁊ hoꝝ recta ratio est prudentia. Sed in istis agibilibꝰ
duo quedam cōsideranda occurrunt. s. finis: ⁊ id quod est
ad finē: prudētia ꝑcise dirigit in his que sunt ad finē: ex
hoc enim dicit̄ aliquis prudens qꝛ bene est consiliatiuꝰ:
vt dr̄ in. 6. ethicoꝝ: cōsilium aūt non est de fine sed de his
que sunt ad finē: vt dr̄ in. 3. ethicoꝝ: sȝ finis agibiliū pre
existit in nobis dupl'r. s. per cognitionē nālem de fine ho
minis: que quidē nālis cognitio ad intellectū ꝑtinet ſm
pħm in. 6. ethi. qui est p̄ncipioꝝ opabiliū: sicut ⁊ specula
biliū: p̄ncipia aūt opabilium sunt fines vt in eodē liᵒ. dr̄:
alio modo q̄ȝtum ad affectionē: ⁊ sic fines agibiliū sunt
in nobis per v̄tutes morales: per q̄s hō afficit̄ ad iuste vi
uendum vel fortiter vel tpate: qd̄ est q̄si finis ꝓximꝰ agi
biliū: silr etiā ad ea que sunt ad finē ꝑficimur: ⁊ q̄ȝtū ad
cognitionē per consiliū: ⁊ q̄ȝtum ad appetitum ꝑ electio
nem: ⁊ in his per prudentiam dirigimur. Patet g̃ ꝙ pru
dentie est aliqua ordinate ad finē disponere: ⁊ qꝛ ista dis
positio eoꝝ que sunt ad finē: in finē per prudentiā ē per
modū cuiusdā rōcinationis: cuius p̄ncipia sunt fines. ex
eis. n. trahit̄ tota rō ordinis ꝑdicti in oībus opabilibus:
sicut manifeste apparet in artificiatis. ideo ad hoc ꝙ qs
sit prudēs requiritur ꝙ bene se habeat circa ipsos fines.
non enim potest esse recta rō nisi p̄ncipia rōnis saluent̄:
⁊ ideo ad prudentiam requirit̄ ⁊ intellectus finiū: ⁊ vir
tutes morales quibus effectus recte collocat̄ in fine: ⁊ ꝓ
pter hoc oportet oēm prudentē esse v̄tuosū: vt in. 6. ethi.
dicitur: in oībus aūt viribus ⁊ actibus aie ordinatis hoc ē
cōe: ꝙ virtus primi saluat̄ in oībus sequētibus: ⁊ iō in pru
dentia quodāmodo includit̄ ⁊ voluntas que est de fine
⁊ cognitio finis. ¶ Ex dictis igit̄ pȝ quomodo ꝓuidētia
se habeat ad alia que de deo dicunt̄: scia. n. cōiter se habȝ
ad cognitionē finis: ⁊ eoꝝ que sunt ad finē: per sciā enī
deus scit se ⁊ creaturas: sed ꝓuidētia ꝑtinet tm̄ ad cogni
tionē eoꝝ que sunt ad finē ſm ꝙ ordinant̄ i finē: ⁊ iō pro
uidentia includit ⁊ sciā ⁊ voluntatē: sed tm̄ ēentialr in co
gnitione manet: nō quidē speculatiua sed practica: poten
tia aūt executiua est ꝓuidētie: vnde actus potentie ꝑsup
ponit actum ꝓuidentie sicut dirigētis: vn̄ in ꝓuidentia
non includit̄ potentia sicut voluntas.

Ad primum ergo dōm: ꝙ in re creata duo p̄nt Ad p̄ᵐ
cōsiderari. s. ipsa sp̄es eius absolu
te: ⁊ ordo eius ad finē: ⁊ vtriusq̄ȝ forma ꝑcessit in deo: for
ma g̃ exēplaris rei ſm suā sp̄em absolute: est ydea: sed for
ma rei scḋm ꝙ est ordinata in finē: est ꝓuidentia: ipse aūt
ordo a diuina ꝓuidentia rebus inditus fatum vocat̄ ſm
Boeᵐ: vnde sicut se hȝ ydea ad sp̄em rei: ita se hȝ ꝓuiden
tia ad fatum: ⁊ tm̄ q̄ȝuis ydea possit pertinere ad speculatī
uā cognitionē aliquo modo: tm̄ ꝓuidentia tm̄ ad practi
cā ꝑtinet: eo ꝙ iportat ordinē ad finē: ⁊ ita ad opus quo
mediāte ꝑuenit̄ ad finē. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ꝓuidētia plus 2ᵐ
hȝ de ratiōe volūtatis q̄ȝ scia practica absolute: scia enim
practica absolute cōiter se hȝ ad cognitionē finis ⁊ eorū
que sunt ad finē: vn̄ nō ꝑsupponit voluntatē finis: vt sic
aliquo modo volūtas in scia includat̄: sicut de ꝓuidētia
dcm̄ est. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ puritas itelligētie nō dr̄ ad ex 3ᵐ
clusionē voluntatis: sed ad excludēdū mutabilitatē ⁊ va
rietatē a ꝓuidentia. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ Boe. in verbis il 4ᵐ
lis non ponit cōpletam ꝓuidētie rōnē: sed rōnē noīs assi
gnat: vn̄ q̄ȝuis videre ad cognitionē speculatiuā ꝑtinere
possit: non tm̄ sequit̄ ꝙ ꝓuidētia. ¶ Et preterea scḋȝ hoc
Boe. exponit ꝓuidentiam q̄si ꝓcul videntiā: qꝛ deus ab
excelso rerū cacumie cūcta ꝓspicit: ſm hoc aūt ē in excel
so rerū cacumine: ꝙ oia ordinat ⁊ causat: ⁊ sic ēt in verbis
boetij potest aliquid ad practicā cognitionē ꝑtinēs nota
ri. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ cōparatio illa boetij accipit̄ per simi 5ᵐ
litudinē ꝓportionis simplicis ad cōpositū ⁊ quietis ad
mobile: sicut eniȝ intellectus simplex est ⁊ sine discursu:
rō aūt discurrendo circa diuersa vagat̄: ita ēt ꝓuidentia
simplex ⁊ imobilis ē. fatū aūt multiplex ⁊ variabile: vn̄
nō sequitur rō. ¶ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ ꝓuidētia in deo ꝓprie 6ᵐ
nō nomiat legē eternā: sed aliqd ad legē eternā ɔ̄ñs: lex
eni eterna ē cōsideranda in deo sicut accipiunt̄ in nobis
p̄ncipia operabiliū nālr nota: ex quibus ꝓcedimꝰ in cōsi
liādo ⁊ eligēdo: qd̄ ē prudētie siue ꝓuidētie: vn̄ hoc modo
se habet lex itellectus nr̄i ad prudētiā: sicut p̄nᵐ in demō
stratiōe: ⁊ silr ēt in deo lex eterna n̄ est ꝓuidētia sed ꝓui
dentie q̄si p̄nᵐ: vn̄ ⁊ ɔueniēter legi eterne attribuit̄ actꝰ
ꝓuidentie: sicut ⁊ oīs effectus demōstratiōis p̄ncipijs in
demōstrabilibus attribuit̄. ¶ Ad 7ᵐ dicendum: ꝙ in di 7ᵐ
uinis attributis inuenimus duplicē rationē causalita
tis: vnam per viā exemplaritatis: sicut dicimus ꝙ a pri
mo vno ꝓcedunt omnia vna: ⁊ a p̄mo ente omnia entia:
⁊ a primo bono omnia bona. ⁊ hec ratio causandi est cōis
attributis. Alia ratio est scḋm ordinem ad obiectum at
tributi: prout dicimus ꝙ potentia est causa possibilium

⁊ scientia scitoꝝ:⁊ voluntas volitoꝝ:⁊ sm̄ hunc modum
nō opꝫ ꝙ causatum habeat similitudinē cause: nō.n.que
per sciaꝫ facta sunt:opꝫ esse scia:sed scita:⁊ per hūc modū
prouidētia dei causa oium ponit̄:vnde q̄uis a ꝓuidētia
sit lex nāl̄is itellectus nostri:nō sequitur ꝙ diuina ꝓuiden
8m tia sit lex eterna.¶ Ad 8m dōꝫ.ꝙ ratio illa in summo ṗn
cipe ꝯstituta non dicit̄ ꝓuidētia nisi adiuncto ordine ad
finē:ad quē ṗsupponit̄ volūtas finis:vnde licet essentia-
liter ad cognitionē ꝑtineat:tamē volūtatē aliquo modo
9m icludit.¶ Ad 9m dōꝫ ꝙ in rebus potest ꝯsiderari duplex
ordo:vnus sm̄ ꝙ egrediūtur a ṗncipio.alius sm̄ ꝙ ordi-
nant̄ ad finē:dispositio ergo ꝑtinet ad illū ordinē quo res
ꝓgrediūtur a ṗncipio:dicūtur.n.aliqua disponi sm̄ ꝙ in
diuersis gradibus collocātur a deo:sicut artifex diuersi-
mode collocat partes sui artificij:vnde dispositio ad ar-
tē ꝑtinere videt̄.Sed ꝓuidētia iportat illū ordinē q est
ad finē:⁊ sic ꝓuidētia differt ab arte diuina ⁊ dispositiōe:
q: ars diuina dicit̄ respectu ꝓductionis reꝝ:sed disposi-
tio respectu ordinis ꝓductoꝝ:ꝓuidētia aūt dicit ordinē
in finē artificiati.Sed q: ex fine artificij colligit̄ q̄cquid
est in artificiato:ordo aūt ad finē est fini ꝓpingor q̄ꝫ ordo
partiū adiuicē:⁊ quodāmodo causa eius:⁊ ideo ꝓuidētia
quodāmodo est dispositionis causa:ꝓpter hoc dispōnis
actus frequenter ꝓuidentie attribuit̄.q̄uis ergo ꝓuidē
tia nec sit ars que respicit ꝓductionē rerū:nec dispositio
que recipit rerum ordineꝫ adinuicem:non tn̄ sequitur ꝙ
non ꝑtineat ad practicaꝫ cognitionem.

Ad ṗm in ꝯriū **Ad primum** vero qḋ de volūtate obijcit̄ dōm:
ꝙ pro tāto Dam̄.dicit ꝓuidentiaꝫ
esse volūtatē:q: voluntatē includit ⁊ presupponit:vt dcm̄
2m est.¶ Ad 2m dōm:ꝙ sm̄ ph̄ꝫ in.6.ethicoꝝ:nullus potest
esse ꝓudēs nisi virtutes morales habeat:per quas recte
sit dispositus circa fines:sicut nullus potest bene demon
strare nisi recte se habeat circa demōstrationis ṗncipia:
⁊ ꝓpter hoc etiam nullus dicitur ꝓuidus nisi habeat re-
3m ctam voluntatē:non q: ꝓuidentia sit in volūtate.¶ Ad
3m dicendum.ꝙ deus dr̄ gubernare per bonitatē:nō q̄si
bonitas sit ipsa ꝓuidentia:sed q: eē ꝓuidentie ṗnm:cum
habeat rōneꝫ finis:⁊ ēt q: ita se habet diuina bonitas ad
4m ipsum sicut moralis virtus ad nos.¶ Ad 4m dōm.ꝙ dis-
ponere q̄uis volūtatem presupponat nō tn̄ est actus vo-
luntatis:q: ordinare qḋ est in dispositione itellectus sa-
pientis est vt ph̄s dicit:⁊ ideo dispositio ⁊ ꝓuidentia rea
5m liter ad cognitionē pertinent.¶ Ad 5m dicenduꝫ:ꝙ pro-
uidentia comparatur ad ꝓuisum:sicut scientia ad scituꝫ:
⁊ non sicut scientia ad scientem:vnde non oportet ꝙ pro-
6m ⁊ 7m uisum inquantum prouisum sit sapiens:sed ꝙ sit scitum.
¶ Alia duo concedimus.

SEcundo queritur vtruꝫ mundus pro-
ṗm uidentia regatur.¶ Et vr̄ ꝙ
non:nullū enim agens ex necessitate nāe agit
per prouidentiam:sed deus ait in res creatas
ex necessitate nature:q: vt dicit Dio.4.cap°.
de diuinis nominibus:diuina bonitas se creaturis cōicat
sicut noster sol non ṗeligens neq: precognoscens radios
suos in corpora diffundit:ergo mūdus a deo non regitur
2m prouidentia.¶ P̄.ṗnm multiforme:sequit̄ ad ṗnm vnifor
me:sed voluntas est ṗnm multiforme:q: se hꝫ ad opposi-
ta:et ꝑ ꝯn̄s etiā ꝓuidētia q̄ volūtatē presupponit:nā aūt
est ṗnm vniforme:quia determinat̄ ad vnū genus:ergo ꝓ-
cedit ꝓuidentiā.n̄ igr̄ res nāles ꝓuidētia regunt̄.¶ Sꝫ
dice.ꝙ ṗnm vniforme ṗcedit multiforme in codē:non in
3m diuersis.¶ Sed ꝯtra.q̄to aliquod ṗnm maiorē hꝫ virtu
tem causandi:tanto est prius:sed q̄to est magis vnifor-
me tanto maiorē hꝫ virtutem in causando:q: vt dicit̄ in
li°.de causis.omnis virtus vnita plus est ifinita q̄ꝫ mul-
tiplicata:igitur siue in eodē siue in diuersis accipiat̄ vni-
forme ṗnm ṗcedit multiforme.¶ P̄.sꝫ boetiū i sua aris- 4m
metrica ois iequalitas ad equalitatē reducit̄ ⁊ multitu-
do ad vnitatē:ergo ⁊ ois actio voluntatis que multiplici
tateꝫ hꝫ ad actionē nāe que simplex est ⁊ equalis reduci
debet.⁊ ita opꝫ ꝙ ṗmū agens per essentiaꝫ suā ⁊ nāꝫ agat
⁊ non per ꝓuidentiaꝫ:⁊ sic idem qḋ prius.¶ P̄.illud qḋ 5m
est de se determinatū ad vnū non indiget aliquo regēte:
q: ad hoc regimē alicui adhibetur ne in cōtrariū dilaba-
tur:res autē nāle per ꝓpriam nām sunt determinate ad
vnū:ġ non indigent ꝓuidentia gubernāte.¶ Sed dice.
ꝙ ad hoc ꝓuidentie gubernatione indigent vt cōseruen
tur in esse.¶ Sed cōtra:illud in quo nō est potentia ad 6m
corruptionē non indiget exteriore ꝯseruante:sed quedā
sunt in quibus non est potentia ad corruptionē neq: ad
generationē:sicut pꝫ in corporib⁹ celestibus ⁊ substātijs
spūalibus:que sunt ṗncipales ꝑtes mūdi:ergo hꝫ non in-
digēt ꝓuidentia cōseruante in esse.¶ P̄.ṗncipia quedā 7m
sunt in reꝝ nā:que neq: etiam deus potest mutare:sicut
hoc ṗncipiuꝫ:qḋ non est de eodē affirmare ⁊ negare:ergo
ad minus hꝫ ꝓuidentia gubernāte ⁊ ꝓuidente nō indi-
gent.¶ P̄.vt Dam̄.dicit in.2.li°.non cōueniēs est eē aliū 8m
reꝝ factorē ⁊ ꝓuisorem aliū:sed corporalia non sunt fa-
cta a deo:cum deus sit spūs.nō.n.vr̄ ꝙ possit spūs ꝓduce
re aliqḋ corpus: sicut nec corp⁹ pōt aliquē spm̄ ꝓducere.
ergo hꝫ corporalia dina ꝓuidentia nō regunt̄.¶ P̄.gu- 9m
bernatio reꝝ ipsaꝫ reꝝ distinctionē cōcernit:sed reꝝ di-
stinctio nō vr̄ esse a deo.q: ipse se hꝫ vniformiter ad oia:
vt dr̄ in li°.de causis:ergo res non gubernantur per diui-
nam ꝓuidentiā.¶ P̄.que sunt in seipsis ordinata nō oꝫ 10m
ab alio ordinari:sed res nāles sunt hꝫ:q: vt dicitur.2.de
aia:oium natura existentium terminus est ⁊ rō magnitu
dinis ⁊ augmēti:ergo res nāles nō ordinatur per diuinā
ꝓuidentiam.¶ P̄.si res gubernant̄ per diuinā ꝓuidē- 11m
tiam:ex ordine rerum poterimus diuinā ꝓuidentiā per-
scrutari:sed sicut dicit Dam̄.in.2.li°.oꝫ oia admirari:oia
laudare:oia imperscrutate acceptare que ꝓuidētie sunt:
ergo mundus ꝓuidentia non regit̄.

Sed contra est quod Boe.dicit.O qui perpetua Cōtra ṗ
mundū rōne gubernās.¶ P̄.que- 2°
cūq: habent certū ordinē:opꝫ ꝙ aliqua ꝓuidentia regan
tur:sed res nāles tenēt certū ordinē in suis motib⁹:ergo
prouidentia regunt̄.¶ P̄.ea que sunt diuersa non cōser 3°
uantur in aliqua cōiunctione nisi per aliquā ꝓuidentiā
gubernātem:vn̄ ⁊ quidam ph̄i coacti sunt ponere aīam
esse armoniā ꝓpter cōseruationē contrarioꝝ in corpore
animalis:sed in mūdo videmus contraria ⁊ diuersa adin
uicem colligata permanere:ergo mundus ꝓuidentia re
gitur.¶ P̄.sicut dicit Boe.in.4.de ꝯsol.fatuꝫ singula in 4°
motū dirigit certis locis.formis:aut tēporibus distribu-
ta:⁊ ipsa temporalis ordinis explicatio in diuine mentis
adunata ꝓspectu ꝓuidentia est:cum ergo videamus res
esse distinctas scd̄m formas ⁊ tpa vel loca:necesse est po-
nere fatum:⁊ sic etiaꝫ ꝓuidentiam.¶ P̄.oē illud qḋ ꝑ 5°
se non potest conseruari in esse idiget aliquo gubernante
quo conseruetur:sed res create per se in se in esse cōserua
ri non possunt:quia que ex nihilo facta sunt per se in ni-
hilum tendunt:vt Dam̄.dicit.ergo oportet esse ꝓuiden-
tiam gubernantem res

Respondeo dicendum:ꝙ prouidentia respicit
ordinē ad finē:⁊ ideo q̄cūq: causam R̄no
finalem negant:opꝫ ꝙ negent per consequens ꝓuiden-
tiam:vt Cōmē.dicit in.2.physicoꝝ:negātium aūt causaꝫ
finalem antiquitus duplex fuit positio.¶ Quidam.n. op.ātiq

antiquissimi phi tantum posuerunt causam materialez:
vñ cum non ponerent cām agentem nec potuerunt po-
nere finem:qui non est cā nisi inq̄tum mouet agentem.
Alia op. ❡ Alij aūt posteriores ponebāt cāz agentem nihil dicē-
tes de cā finali:ꝛ fm vtrosq; oia ꝓcedebant de necessita-
Iprobat. te cārum precedentiū vel materie vel agentis. ❡ Sed
eorum. hec positio hoc modo a phis iprobatꝛ:cā.n.materialis ꝛ
agens inq̄tum hꝰ sunt effectui causa essendi:non autem
sufficiunt ad causandum bonitatem in effectu:fm quam
sit cōueniens ꝛ in seipso vt permanere possit:ꝛ in alijs opi
tuletur. verbi gratia.calor de sui rōne q̄tum de se est hꝫ
dissoluere:dissolutio aūt non est cōueniēs ꝛ bona:nisi fꝫ
aliquē certū terminū ꝛ modū:vñ si nō poneremus aliam
cām pter calorē ꝛ hꝰ agentia in nā:non possumus assigna
re cāz quare res conuenienter fiant ꝛ bene:omne aūt qđ
non hꝫ cām determinatā casu accidit:vñ oporteret scđm
positionē pdictā:vt oēs cōuenientie ꝛ vtilitates que inue
niuntur in rebus essent casuales:qđ etiam empedō.posuit:
dicens casu venisse vt per amicitiā hoc mō cōgregarētur
partes aialiū:vt aial saluari posset:ꝛ ꝙ multotiens acci-
dit. Hoc aūt nō pōt esse:ea enim que casu accidunt ꝓue-
niunt vt in minori parte:videmus aūt hꝰ cōuenientias
ꝛ vtilitates accidere in operibus nāe:aut semper:aut in
maiori parte:vnde nō pōt esse vt casu accidant:ꝛ ita opꝫ
ꝙ ꝓcedant ex intentione finis.sed id qđ intellectu caret
vel cognitione:nō pot directe in finē tēdere nisi per aliq̄
cognitionē ei prestituatꝛ finis:ꝛ dirigatur in ipsum:vñ oꝫ
ꝙ cū res naturales cognitione careant:ꝙ preexistat aliqs
intellectus qui res nāles in finē ordinet ad modū quo sa
gittator dat sagitte certum modū vt tendat ad determi-
natū finē:vñ sicut ꝑcussio que fit per sagittā:nō tantum
dicitur opus sagitte:sed ꝓijcientis:ita etiam omne opus
nāe dicitur a phis opus intelligentie. Et sic opꝫ ꝙ ꝑ pro-
uidentiaz illius intellectus:qui pdictum ordinē nature
indidit:mundus gubernetꝛ:ꝛ assimilatꝛ ꝓuidētia ista qua
deus munduz gubernat ꝓuidentie iconomice:q̄ quis gu-
bernat familiaz:vel politice qua quis gubernat ciuitatē
aut regnū:per quaz quidē aliquis actus alioꝝ ordinat in
finem:non enim pōt esse in deo ꝓuidētia respectu suipsiꝰ:
cū quicqd est in eo sit finis nō ad finē.

Ad p^m **Ad primum** ergo dōm:ꝙ similitudo Dio.q̄tū
ad hoc attenditꝛ:ꝙ sicut sol nullū
corpus excludit q̄tum in se est a sui luminis cōicatione:ita
etiam nec dīna bonitas aliquā creaturaz a sui participa-
tione:nō aūt q̄tum ad hoc ꝙ sine cognitione ꝛ electiōe
2^m operetur. ❡ Ad 2^m dōm:ꝙ pncipiūz aliquod potest dici
multiforme dupl'r:vno mō q̄tum ad ipsaz eēntiā pncipij
inq̄tum.s.est cōpositū:ꝛ sic multiforme pn^m opꝫ eē poste
rius vniformi. Alio mō secundū respectū ad effectus:vt
dicatur illud pn^m multiforme qđ ad multa se extendit:ꝛ
sic multiforme est ꝑus q̄ vniforme:qꝛ quāto aliquid pn^m
est simplicius:tanto se extendit ad plura:ꝛ fm hunc mo-
dum voluntas dꝛ multiforme pn^m:natura aūt vniforme.
3^m ❡ Ad tertium dōm:ꝙ rō illa ꝓcedit de vniformitate
4^m pncipij scđm suam essentiam. ❡ Ad 4^m dicendū:ꝙ deus
per essentiam suam est cā rerū:ꝛ ita ad aliqđ simplex pn-
cipium reducitꝛ ois rerū pluralitas:sed essentia eius non
est causa rerū nisi secūdū ꝙ est scita:ꝛ per consequens fꝫ
ꝙ est volita cōicari creature per viam assimilationis:vñ
res ab essentia diuina per ordinē scientie ꝛ voluntatis ꝓ
5^m cedunt:ꝛ ita per ꝓuidentiaz. ❡ Ad 5^m dōm:ꝙ ista deter
minatio qua res nālis determinatur ad vnū:nō est ei ex
seipsa: sed ex alio:ꝛ ideo ipsa determinatio ad effectum
6^m cōuenientem ꝓuidentiā demonstrat:vt dictū est. ❡ Ad
sextum dōm:ꝙ generatio ꝛ corruptio pñt accipi dupl'r.
Uno mō secundum ꝙ generatio ꝛ corruptio sunt ex ente
contrario ꝛ in ens contrarium:ꝛ hoc mō potentia ad ge-
nerationē ꝛ corruptionē inest alicui fm ꝙ eius natura in
potentia est ad cōtrarias formas:ꝛ hoc modo corpora ce-
lestia ꝛ sube spūales neq; ad generationē neq; ad corru-
ptionem potentiaz habent. ❡ Alio modo hec cōiter di-
cuntur pro quolibet exitu reꝝ in esse ꝛ pro quolibet tran
situ in non esse:ꝛ sic etiam creatio per quā aliquid ex ni-
hilo ad esse deducitur generatio dicitur:ꝛ ipsa rei ānihi-
latio dicitur corruptio. ❡ Dicitur autez aliquid habere
potentiam ad generationem per hunc moduz:per hoc ꝙ
est potentia in agente ad ipsam ꝓductionem:ꝛ similiter
aliquid dicitur habere potentiam ad corruptionem: qꝛ
in agente est potentia vt deducat illud in non esse:ꝛ fm
hoc omnis creatura hꝫ potentiā ad corruptionē:cūcta.n.
que deus in esse pduxit:pōt ēt reducere in non esse:tñ ad
hoc ꝙ creature subsistant:opꝫ ꝙ deus semꝑ in eis opere-
tur:vt Aug.dicit super Gen.ad lrām:non per moduz quo
domus fit ab artifice:cum actione cessante adhuc domꝰ
maneat:sed per modum quo illuminatio aeris est a sole:
vnde ex hoc ipso ꝙ non preberet creature esse: qđ in eius
voluntate est cōstitutum:in nihilū creatura redigeretur.
❡ Ad septimū dōm:ꝙ necessitas pncipioꝝ dictorum cō 7^m
sequitur ꝓuidentiam diuinā ꝛ dispositionem:ex hoc enī
ꝙ res ꝓducte sunt in tali natura in qua habent esse termi
natum:sunt distincte a suis negationibus ex qua distin-
ctionem sequitur ꝙ affirmatio ꝛ negatio non sunt simul
vera:ꝛ ex hoc pnꝰ est necessitas in omnibꝰ alijs pncipijs:
vt dicitur in .4.meta. ❡ Ad octauū dōm:ꝙ effectus non 8^m
pōt esse prestantior cā:pōt aūt inueniri deficiētior q̄ cā:
ꝛ qꝛ corpus nāl'r est inferius spiritu:ideo corpus non pōt
ꝓducere spm:sed econuerso. ❡ Ad nonum dōm:ꝙ deus 9^m
fm hoc similiter se habet ad res:qꝛ in deo nulla est diuer
sitas:sed tñ ipse est cā diuersitatis reꝝ fm ꝙ per sciaz ra-
tiones diuersaꝝ rerum penes se continet. ❡ Ad decimū 10^m
dicendū:ꝙ ordo ille qui est in natura nō est ei a se:sed ab
alio:ꝛ iō natura ꝓuidentia idiget:a qua talis ordo īstitua
tur in ea. ❡ Ad vndecimū dōm:ꝙ creatura deficiunt a 11^m
repn̄tatione creatoris:ꝛ iō per creaturas nullo mō ꝑfecte
possumus deuenire in cognitionem creatoris:ꝛ ēt ꝓpter
imbecillitatem intellectus nr̄i:qui neq; totum hoc de deo
pōt ex creaturis accipere qđ creature manifestāt de deo:
ꝛ iō prohibemur perscrutari ea que in deo sunt:ne.s.veli-
mus ad finem inquisitionis peruenire:qđ nomē perscru
tatiōis ostendit:sic enim non crederemus de deo:nisi qđ
noster intellectus capere posset:nō aūt ꝓhibemur scruta
ri ista cum modestia:vt recognoscamus nos insufficien-
tes ad perfectam cōprehensionē:ꝛ ideo etiam hylarius
dicit ꝙ qui pie infinita prosequitur:ꝛ si nūq̄ perueniat:
semper tñ proficit prodeundo.

Ertio queritur vtrum diuina prouiden
tia ad corruptibilia se extendat.
❡ Et videtꝛ ꝙ nō:causa enim ꝛ effectus sunt p^m
eiusdē coordinationis:sed creature corrupti-
biles sunt cā culpe vt pꝫ:qꝛ spēs mulieris ē fo
mētū ꝛ cā luxurie. Et sapie.14.dꝛ ꝙ creature dei facte sꝫ
in muscipulā pedibꝰ insipientiū. Cū ḡ culpa sit extra ordi
nem ꝓuidentie diuine:vt ꝙ ordini ꝓuidentie corrupti-
bilia nō subduntur. ❡ P̄.nihil ꝓuisum a sapiente ē cor- 2^m
ruptiuuz effectus eius:quia sic contrarietur sapiens sibi
ipsi eadem destruens ꝛ edificans:sed in rebus corruptibi
libus inuenitꝛ vna cōtraria alteri ꝛ corruptiua ipsius.er-
go non sunt ꝓuisa a deo. ❡ P̄.sic dic Dam.in.2.li.necesse
est oia que ꝓuidentia fiunt fm rectam rōnē ꝛ optimaz ꝛ 3^m
deo decentissimā fieri:ꝛ sicut potest melius fieri:sed cor-

ruptibilia possimt esse meliora:quia icorruptibilia: ergo
4m ꝓuidētia dei ad corruptibilia se nō extēdit.¶ P.omnia
corruptibilia de sui natura corruptionē habēt:alias non
esset necesse omnia corruptibilia corrūpi:ſʒ corruptio cū
sit defectus:nō est ꝓuisa a deo qui nō potest esse causa ali
cuius defectus:ergo creature corruptibiles nō sunt ꝓui/
5m se a deo.¶ P.sicut dicit Dio.in.4.de diui.no.ꝓuidentie
nō est naturā perdere:sed saluare:ergo ꝓuidētie omnipo
tētis dei est res perpetuo saluare:ſʒ corruptibilia nō ꝑpe/
tue saluātur:ergo non subiacēt diuine ꝓuidētie.

Cōtra p 2: **Sed contra** est quod dicitur Sap.14.Tu autez
pater gubernas omnia prouidētia.
¶ Preterea.Sap.13.dicitur ꝙ ipse est deus cui est cura
de omnibus:ergo tā corruptibilia ꝙ̄ icorruptibilia eius
3: ꝓuidētie subsunt.¶ P.sicut dicit Dam.in.2.li.nō est cō
ueniens alium esse factorem rerum alium ꝓuisorem:sed
deus est cā efficiēs omniū corruptibiliū:ḡ ⁊ eoꝝ ꝓuisor.

Rñō **Respondeo** dōʒ ꝙ ꝓuidētia dei q̄ res gubernat:
est similis.vt dictum est ꝓuidentie
qua pr̄familias gubernat domū ⁊ rex ciuitatez aut regm:
in quibus gubernatiōibus hoc est cōe:ꝙ bonū cōe ē emi/
nentius ꝙ̄ bonuʒ singulare:sicut bonum gentis est emi/
nentius ꝙ̄ ciuitatis vel familie vel persone:vt habeť in
principio ethi.vn̄ quilibet ꝓuisor plus attendit quid cōi/
tati cōueniat si sapienter gubernat:ꝙ̄ quid cōueniat vni
op.q̄ūd trī.¶ Hoc aūt quidā non attendentes:cōsiderantes in
rebus corruptibilibus aliqua que possent meliora eē fm
seipsa considerata:non attendentes ordinē vniuersi scdʒ
quē optime collocať vnūqdq; in ordine suo:dixerunt ista
corruptibilia nō gubernari a deo:sed sola icorruptibilia:
ex quoꝝ ꝑsona dr̄ Job.22.nubes latibulū ei⁹.s.dei:neq;
nostra cōsiderat:sed circa cardines celi ꝑambulat:hec āt
corruptibilia posuerūt vel oino absq; gubernatore esse ⁊
agi vel a cōtrario ꝑncipio gubernari.¶ Quā opinionem
Reprobať eiusdez ph̄us in.11.meta.reprobat per similitudinez exercitus in
quo inuenimus duplicez ordinē:vnū quo exercitus ꝑtes
ordinanť adinuicem:alium quo ordinanť ad bonū exte/
rius.s.ad bonū ducis:⁊ ordo ille quo ordinanť ꝑtes exer/
citus adinuicez:est ꝓpter illum ordinē quo totus exerci/
tus ordinatur ad ducē:vnde si non esset ordo ad ducē:nō
esset ordo partium exercitus adinuicē:quātūcūq; ḡ mul/
titudinē inuenim⁹ ordinatam adinuicem:opʒ eam ordi/
nari ad exterius ꝑncipiū:partes aūt vniuersi corruptibi/
les ⁊ incorruptibiles sunt adinuicem ordinate:nō per ac/
cidens sed per se:videm⁹ eniʒ ex corporib⁹ celestibus vti
litates prouenire in corporibus corruptibilibus:vt semꝑ
vel in maiori parte secundū eundē modū:vn̄ oportet oia
corruptibilia ⁊ incorruptibilia eē in vno ordine ꝓuiden
tie ꝑncipij exterioris:qđ est extra vniuersum:vn̄ ph̄s con
cludit ꝙ necesse est ponere in vniuerso vnum dominatū
⁊ nō plures.¶ Sciendum trī ꝙ aliquid ꝓuideri dr̄ du/
Dter.ꝓ/pria. pliciter.vno modo ꝓpter se:alio mō ꝓpter alia:sic in do/
mo ꝓpter se ꝓuidentur ea in quibus essentialr̄ consistit
bonū domus:sicut filij possessiones ⁊ hȝ:alia vero ꝓuidē
tur ad hoꝝ vtilitatem:vt vasa aīalia ⁊ hȝ:⁊ similr̄ in vni/
uerso illa ꝓpter se ꝓuidenť in quibus essentialiter consi/
stit perfectio vniuersi:⁊ hec ꝑpetuitatē hn̄t sicut ⁊ vniuer
sum ꝑpetuū est:que vero perpetua non sunt:non prouidē
tur nisi ꝓpter aliū:⁊ iō sube spūales ⁊ corpora celestia q̄
sunt ꝑpetua ⁊ fm spēm ⁊ fm indiuiduū:sunt prouisa ꝑꝑ
se ⁊ in specie ⁊ in indiuiduo:sed corruptibilia ꝑpetuitatē
non possunt habere nisi in specie:vnde spēs ipse sunt ꝓui/
se ꝓpter se sed indiuidua eoꝝ non sunt ꝓuisa nisi ꝓpter
perpetuum esse speciei conseruandū.Et fm hoc saluatur
opinio illoꝝ qui dicunt ꝙ ad hȝ corruptibilia non se ex/
tendit diuina prouidentia nisi fm ꝙ participant naturā
speciei:hoc enim veruʒ ē si intelligatur de ꝓuidentia:sm
qua aliqua ꝓpter se ꝓuidentur.

Ad primum dōm.ꝙ creature corruptibiles nō Ad pm
sunt fm se causa culpe:sed occasio
trī ⁊ per accidens causa:causa autem per accidens ⁊ effe
ctus non sunt vnius ⁊ eiusdē coordinationis:vel non opʒ
esse.¶ Ad 2m dicendum.ꝙ sapiens ꝓuisor non solum at 2m
tendit quid expediat vni eoꝝ que sue ꝓuidentie subdū
tur:sed magis quid cōpetat omnibus:ꝙ̄uis ergo corru/
ptio alicuius rei in vniuerso non sit ei conueniens:cōpe/
tit trī ꝑfectioni vniuersi:quia per continuā generationez
⁊ corruptionē indiuiduorum conseruatur esse perpetuū
in speciebus:in quibus per se consistit perfectio vniuersi.
¶ Ad tertium dicendum:ꝙ ꝙ̄uis res corruptibilis me 3m
lior esset si incorruptibilitatē haberet:melius trī est vni/
uersum qđ ex corruptibilibus ⁊ incorruptibilibus ꝯstat:
ꝙ̄ qđ ex incorruptibilibus trī constaret:q2 vtraq; natura
bona est.s.corruptibilis:⁊ icorruptibilis:melius autē est
esse duo bona ꝙ̄ vnū tantū:neq; multiplicatio indiuiduo
rum in vna nā posset equiualere diuersitati nāruʒ:cum
bonū nāe qđ ē cōicabile ꝑemineat bono iduiduí qđ ē sin/
gulare.¶ Ad 4m dōʒ:ꝙ sic tenebre sunt a sole nō ex hoc 4m
ꝙ aliqd agat:ſʒ ex hoc ꝙ aliqd nō emittit:ita corruptio est
a deo nō quasi aliquid agente:sed nō tribuēte ꝑmanētiā
¶ Ad 5m dicendum:ꝙ illa que ꝓpter se ꝓuidenť a deo 5m
perpetuo manēt:non aūt hoc opʒ de illis que ꝓpter se nō
prouidentur:sed oʒ ea tantum manere ꝙ̄tum necessariū
ē his ꝓpter que prouidenť:⁊ ideo particularia quedam
quia ꝓpter se non prouidentur vel non sunt prouisa cor/
rumpuntur:vt patet ex dictis.

Quarto queriť vtrum oēs mot⁹ ⁊ actio/
nes hoꝝ inferioꝝ corporū sub/
dantur diuine prouidētie.¶ Et videť ꝙ nō. pm
Deus enim non est ꝓuisor eius cuius non est
actor:q2 nō est cōueniēs ponere alium proui/
sorem ⁊ aliū cōditorem:vt Dam.dicit in.2.libro:sed de⁹
nō ē actor mali:cum oia inq̄tuʒ ab eo sunt bona sint:cuʒ
igitur in actionibus ⁊ motibus hoꝝ inferioꝝ multa ma/
la accidant:videť ꝙ nō omnes motus hoꝝ inferioꝝ di/
uine prouidentie subsint.¶ P.cōtrarij motus non vidē 2m
tur esse ordinis vnius:sed in istis īferioribus inueniunť
cōtrarij motus ⁊ cōtrarie actiones:ergo īpossibile est ꝙ
oēs cadant sub ordine diuine ꝓuidentie.¶ P.nihil ca/ 3m
dit sub prouidentia nisi ex hoc ꝙ ordinatur in finem:sed
malum non ordinať in finem:ꝗnimo maluʒ est priuatio
ordinis:ergo malū non cadit sub prouidentia:in his aūt
inferioribus multa mala accidunt:ergo ⁊c.¶ P.nō est 4m
prudens qui sustinet aliqđ malū euenire in illis quoruʒ
actus eius ꝓuidentie subsunt:si possit precaueri vel īpe/
diri:sed deus est prudentissimus ⁊ potissimus:cum ergo
ista mala eueniant in his inferioribus videtur ꝙ particu/
lares actus horum inferiorum diuine prouidentie non
subdantur.¶ Sed dice.ꝙ deus ideo permittit mala fie
ri:quia potest ex eis elicere bona.¶ Sed contra.bonuʒ 5m
est potentius ꝙ̄ malum:ergo magis de bono potest elici
bonum ꝙ̄ ex malo:ergo non est necesse ꝙ mala permit/
tat fieri vt ex eis eliciat bona.¶ P.sicut deus condidit 6m
omnia per suam bonitatem:ita omnia sua bonitate gu/
bernat:vt Boe⁹.dicit in.4.de cōsola.sed diuina bonitas
nō ꝑmittit vt aliqđ ab eo maluʒ ꝑducať:ḡ diua bonitas
nō ꝑmittit vel dimittit aliqđ malū sue ꝓuidentie subeē.
¶ P.nullum ꝓuisum est casuale:si ergo omnes motus 7m
horum inferiorum essent prouisi:nihil casu accideret:
⁊ ita omnia ex necessitate contingerent:qđ est impossibi/

8m le. ¶ Preterea. si omnia ex necessitate materie cōtinge-
rent in his iferiorib⁹. hec inferiora non regerent̄ ꝓui-
dentia: vt Cōmētator dicit. 2. physicoꝝ. sed multa in his
inferioribus accidunt ex necessitate mãe: ergo ad minus
9m illa diuine prouidentie non subdunt̄. ¶ P̃. nullus pru-
dens permittit bonū vt veniat malū: ergo similiter nul-
lus prudens permittit maluꝫ vt veniat bonū: sed deus est
prudens. ergo permittit mala fieri: vt bona eueniāt: ⁊ ita
videtur ꝙ mala que fiunt in his inferioribus non cadāt
10m sub prouidentia concessionis vel permissionis. ¶ P̃. il-
lud qđ est reprehensibile in homie nullo mō deo attribu
endum est: sed hoc reprehendit̄ in homine vt faciat ma-
la ad bonū ꝯsequēdū. vt pꝫ ro. 3. Sic̄ blasphemamur ⁊ sic̄
aiūt quidā nos dicere faciam⁹ mala vt veniāt bona: ꝗ deo
non cōpetit vt sub ei⁹ ꝓuidentia cadant mala vt bona ex
11m eis eliciantur. ¶ P̃. si actus inferiorum corpoꝝ diuine
prouidentie subderentur: hoc modo agerent sꝫ ꝙ diuine
iusticie conueniret: sed hoc modo non inueniuntur iferio
ra elemēta agere: qꝛ ignis equaliter cōburit domū iusti
hominis ⁊ iniusti: ergo actus inferioꝝ corporum nō sub
duntur prouidentie diuine.

Cōtra. p̃ **Sed contra** ē qđ dr̄ math. 10. Nōne duo passeres
asse veniūt ⁊ vn⁹ ex eis nō cadit i ter-
ram sine patre vestro: vbi dicit glo. magna ē dei prouidē-
tia: quā neqꝫ parua latent: ergo minimi motus horum in-
2. ferioꝝ subdunt̄ diuine prouidentie. ¶ P̃. aug. dicit. 3. su
per gen. ad lrām. Scđm diuinam ꝓuidentiaꝫ videmus
celestia supius ordinari: iferiusqꝫ terrestria luminaris sy
deraqꝫ fulgere: diei noctisqꝫ vices agitari aquis terram
fundatam interlui: atqꝫ circumuolui aerem altius super
fundi: arbusta ⁊ animalia concipi ⁊ nasci: crescere ⁊ decre
scere: occidere: ⁊ quicquid aliud in rebus iteriori natura
liqꝫ motu geritur. ergo omnes motus inferiorum corpo-
rum subduntur prouidentie diuine.

R̃so **Respondeo** dōm: ꝙ cū idem sit pͥmū pͥncipium
rerum: ⁊ vltimus finis eodem mo-
do aliqua ꝓgrediūtur a pͥmo pͥncipio ⁊ ordinant̄ in finē
vltimū: in ꝓgressu aūt rerum a pͥncipio īuenimus ꝙ ea q̄
sunt ꝓpinqua pͥmo pͥncipio esse indeficiens hñt: que ve-
ro distant esse corruptibile: vt dicit̄ in. 2. de generatione:
vñ ⁊ in ordine rerū ad finem illa que sunt propinquissi-
ma fini vltimo indeclinabiliter tenent ordinem ad finē:
que vero remota: qñqꝫ ab illo ordine declināt: eadē autē
sunt ꝓpinqua ⁊ remota respectu pͥncipij ⁊ finis: vñ icor-
ruptibilia sicut habent esse indeficiens: ita nunqꝫ decli-
nant in suis actibus ab ordine ad finē: sicut sunt corpora
celestia: quoꝝ motus nunqꝫ a cursu naturali exorbitant.
In corruptibilibus vero corporibus multi motus ꝓue-
niunt pͥter rectum ordinem ex defectu nature: vñ phs in
11. meta. dicit: ꝙ in ordine vniuersi substantie icorruptibi
les similant̄ liberis in domo: qui semper operant̄ ad bo^m
domus: sed corruptibilia corpora seruis ⁊ aialibus in do-
mo: quoꝝ actiones frequēter exeunt ab ordine gubernā-
tis domum. Et ꝓpter hoc etiam Auic. dicit: ꝙ vltra orbē
lune non est malum: sed solum in his inferioribus: neqꝫ
tñ isti actus deficientes a recto ordine in rebus inferiori
bus omnino sunt extra ordinem ꝓuidentie: dupl̄r. n. ali-
quid subest ordini ꝓuidentie: vno modo sicut ad qđ ali-
quid ordinatur: alio modo sicut aliquid qđ ad aliud or-
dinatum. in ordine aūt eoꝝ que sunt ad finem omnia in-
termedia sunt finis ⁊ ad finē: sicut dr̄ in. 2. meta: ⁊ iō quic
quid est in recto ordine ꝓuidentie cadit sub ꝓuidentia:
non solum sicut ordinatum ad aliud: sed sicut ad qđ ali-
ud ordinat̄: sed illud qđ exit a recto ordine cadit sub pro
uidentia solum secundū ꝙ ordinatur ad aliud: nō sm̄ ꝙ
aliquid ordinatur ad ipsum: sicut actus virtutis genera-
tiue: qua homo generat hominē ꝑfectum in natura: est or
dinatus a deo ad aliquid aliud. s. ad formam hūanam: ⁊
ad ipsum ordinatur aliquid. s. vis generantis. Sed actus
deficiens quo interdū monstra generant̄ in natura: ordi
natur quidēꝫ a deo ad aliquā vtilitatē. sed ad hunc nihil
aliud ordinatur: incidit. n. ex defectu alicuius cause ⁊ re-
spectu pͥmi est ꝓuidentia approbationis: respectu secūdi
autem est ꝓuidentia cōcessionis: quos duos modos pro-
uidentie Dam. ponit in. 2. li. ¶ Sciendum tñ ꝙ quidaꝫ op. q̃rūđ
predictū modū retulerunt tñ ad species naturalium re-
ruꝫ: non aūt ad singularia nisi inqꝫtum participant in nā
cōi: qꝛ non ponebant deuꝫ cognoscere singularia: dicebāt
enim ꝙ deus taliter naturam alicuius speciei ordinauit:
vt ex virtute que cōsequitur speciem talis actio cōseqt̄
deberet: ⁊ si aliqñ deficeret ꝙ hoc ad talem vtilitatem
ordinaretur: sicut corruptio vnius ordinat̄ ad generatio
nem alterius: non tñ hanc virtutem particularē ad hunc
actum particularem ordinauit: neqꝫ hunc particularem
defectum ad hanc ꝑticularem vtilitatem. nos aūt deuꝫ
perfecte cognoscere oīa particularia dicimus: ⁊ ideo pre- positio
dictū ꝓuidentie ordinē in singularibus ponimus etiam ꝓpria.
inqꝫtum singularia sunt.

Ad primum ergo dōm: ꝙ rō illa ꝓcedit de pro- Ad p̃m
uidentia approbatiōis: sic. n. nihil
ꝓuidet̄ a deo n̄ isi qđ ab eo aliquo modo fit. vñ malū qđ
non est a deo non cadit sub ꝓuidentia approbationis: sꝫ
concessionis tantū. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ q̃uis contrarij mo 2m
tus non sint vnius ordinis spālis: sunt tñ vnius ordinis
generalis: sicut ēt diuersi ordines diuersoꝝ artificioruꝫ:
ordinantur in vno ordine ciuitatis vnius. ¶ Ad 3m dōꝫ: 3m
ꝙ q̃uis malum sm̄ ꝙ exit ab agente ꝓprio sit ordinatū
⁊ ex hoc per priuationē ordinis diffiniat̄: tñ nihil ꝓhibet
quin a supiori agente ordinet̄: ⁊ sic sub ꝓuidentia cadit.
¶ Ad 4m dōm: ꝙ quilibet prudēs sustinet aliqđ ꝑuum 4m
maluꝫ ne īpediat̄ magnū bonū: quodlibet aūt ꝑticulare
bonū est paruū respectu boni alicui⁹ nāe vlis: non posset
aūt īpediri malū: qđ ex aliquibus rebus ꝓuenit: nisi natu
ra eoꝝ tolleret̄: que talis est vt possit deficere vel nō de-
ficere: ⁊ que alicui ꝑticulari nocumētū infert ⁊ tñ vniuer
so quādam pulchritudinē addit: ⁊ iō deus cū sit pruden-
tissimus sua ꝓuidentia non ꝓhibet mala: sed permittit
vnūqđqꝫ agere sm̄ ꝙ nā eius requirit: vt. n. dicit Dio. 4.
cap. de diuinis noībus: ꝓuidentie non est nā ꝑdere sed sal
uare. ¶ Ad 5m dōꝫ: ꝙ aliqđ bo^m ē qđ nō possꝫ elici nisi ex 5m
aliquo malo: sicut bonū patiētie nō nisi ex malo persecu
tionis elicitur: ⁊ bonū penitentie ex malo culpe: nec hoc
impedit īfirmitas mali respectu boni: qꝛ h⁹ nō eliciunt̄
ex malo q̃si ex causa per se: sed q̃si per accñs ⁊ materialr̄.
¶ Ad 6m dōm: ꝙ illud qđ producit̄ opꝫ ꝙ sm̄ esse suum 6m
habeat formā producentis: qꝛ ꝓductio rei terminat̄ ad
esse rei: vnde nō pōt esse malum qđ a bono actore produ-
ctum est: sed ꝓuidentia rem ordinat in finē: ordo aūt in
fineꝫ cōsequitur ad rei esse: ⁊ ideo nō est ipossibile aliqđ
malū ordinari a bono in bonū: sꝫ ipossibile est aliquid a
bono ordinari in malū: sicut. n. bonitas ꝓducentis indu-
cit formā bonitatis in ꝓductis: ita bonitas ꝓuidentis in
ducit ordinē ad bonū in ꝓuisis. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ effect⁹ 7m
accidentes in istis iferioribus pñt cōsiderari dupl̄r. vno
modo in ordine ad causas proximas: ⁊ sic multa casu eue
niunt. Alio modo in ordine ad cām pͥmaꝫ: ⁊ sic nihil casu
accidit in mūdo: neqꝫ tñ sequit̄ ꝙ oīa necessario eueniāt:
qꝛ effectus nō sequit̄ in necessitate causas pͥmas sed pro-
ximas. ¶ Ad 8m dōm: ꝙ illa que ex necessitate mãe pro- 8m
ueniūt consequūtur naturas ordinatas in finē: ⁊ sm̄ hoc

ipsa sub ꝓuidentia etiã cadere põt:qđ nõ esset si omnia
9m ex necessitate materie ꝯtingerent. ¶ Ad nonuꝫ dõm.ꝙ
malũ est contrariũ bono:nullũ aũt cõtrariũ per se indu-
cit ad suũ contrariũ:sed oẽ cõtrariũ inducit ad sibi silẽ:
sicut calidum nõ inducit rem aliquã in frigiditatẽ nisi ꝑ
accidens:sed magis frigidũ per calidũ ad caliditatẽ re-
ducitur:silr̃ ꝛ nullus bonus ordinat aliquid in malũ:sed
10m poti⁹ ordinat in bonũ. ¶ Ad 10m dõꝫ.ꝙ facere malũ vt ex
dictis patet nullo modo bonis cõpetit:vnde facere ma-
luꝫ ꝑpter bonũ in homĩe reprehensibile est.nec deo põt
attribui:sed ordinare malum in bonũ:hoc nõ contraria-
tur bonitati:ꝛ ideo permittere maluꝫ ꝑpter aliqđ bonũ
11m inde eliciendũ deo attribuitur. ¶ Ad 11m dõm.ꝙ quãuis
videat̃ nobis ꝙ omnia equaliter bonis:ꝛ malis accidãt
ex hoc ꝙ nescimus qua de cã diuina ꝓuidentia singula
dispensat:nõ est tñ dubiũ quin in oibus bonis ꝛ malis q̃
eueniunt siue bonis siue malis sit recta ratio ꝺm quã di-
uina ꝓuidentia oĩa ordinat.Et qꝛ eaꝫ ignoramus vr̃ no-
bis ꝙ iordinate ꝛ irrõnabilr̃ eueniunt.

1m Quinto queritur vtrũ humani actus pro-
uidentia regant̃. ¶ Et vr̃ ꝙ nõ:
qꝛ vt dicit Dam.in.2.li⁰.q̃ in nobis sunt non
ꝓuidentie sunt:sed sunt nr̃i liberi ar.sed act⁹
humani dr̃r qui sunt in nobis:ergo ipsi non
2m cadunt sub diuina ꝓuidentia. ¶ Pr̃.eoꝝ que sub ꝓuidẽ-
tia cadũt q̃nto aliqua sunt nobiliora tãto digniori modo
prouident̃:sed homo est nobilior insensibilibus creatu-
ris:que semper cursuꝫ suũ tenẽt:nec exeũt a recto ordine
nisi raro:hominũ aũt actus frequẽter a recto ordine de-
3m uiant:ğ hũani actus ꝓuidentia non reguntur. ¶ Pr̃.ma-
lum culpe est maxime odibile deo:sed nullus ꝓuidens il-
lud qđ maxime ei displicet permittit ꝑpter aliquid aliđ:
qꝛ sic absentia illius alterius ei magis displiceret.ğ cum
deus permittat in humanis actibus mala culpe accide-
re:vr̃ ꝙ humani actus prouidentia eius non regantur.
¶ Pr̃.illud qđ dimittit̃ sibi nõ gubernat̃:sed deus dimit
4m tit hominẽ in manu cõsilij sui vt dicit̃ eccl.2.ergo hũani
actus ꝓuidentia nõ regunt̃. ¶ Pr̃.eccl.9.dicit̃:vidi neq̃
5m velociũ cursum:neq̃ fortiũ bellũ:sꝫ tp̃s casũq̃ ĩ omnib⁹:
ꝛ loquitur de actibus humanis.ergo vr̃ ꝙ humani actus
casu agitent̃ ꝛ non guberneñt ꝓuidentia. ¶ Pr̃.in his q̃
6m ꝓuidentia agunt̃ diuersa diuersis attribuunt̃:sed in re-
bus hũanis eadẽ bonis ꝛ malis eueniunt.ecclesiastes.9.
vniuersa eque eueniũt iusto ꝛ ĩpio:bono ꝛ malo:ergo res
humane prouidentia non reguntur.

Cõtra p Sed contra math.10.dr̃.Ur̃i aũt capilli oẽs nũe-
rati sunt:ergo ꝛ minima in hũanis
actibus diuina ꝓuidentia ordinant̃. ¶ Pr̃.punire ꝛ pre-
2 miare ꝛ p̃cepta dare:sunt ꝓuidentie actus:qꝛ per hꝰ qui-
libet ꝓuisor subditos suos gubernat:sed deus hec oĩa cir
ca humanos actus agit:ergo humani actus diuine proui
dentie subduntur.

Rño Respondeo dõm.ꝙ sicut prius dictũ est ꝙ q̃nto
aliquid ẽ ꝓpinquius p̃mo p̃ncipio:
tanto nobilius sub ordine ꝓuidentie collocat̃:inter oĩa
vero alia spũales substantie magis p̃mo p̃ncipio appro-
pinquant:vñ ꝛ eius imagine insignite dicunt̃:ꝛ iđ a dina
ꝓuidentia non solum consequunt̃ ꝙ sint ꝓuisa:sed ẽt ꝙ
prouideant:ꝛ hec est cã quare predicte sube hñt suorum
actuũ electionẽ:nõ aũt cetere creature que sunt ꝓuise tñ
ꝛ nõ sunt prouidentes:ꝓuidentia aũt cũ respiciat ordinẽ
in finẽ:oꝫ ꝙ fiat ꝺm regulã finis:ꝛ qꝛ p̃mus prouidens
ipsemet est sicut ꝓuidentie finis:hꝫ regulã ꝓuidentie si-
bi cõiunctã:vñ ĩpossibile est vt ex parte ipsius aliquis de-
fectus incidere possit in ꝓuisis ab ipso:ꝛ sic non ẽ defect⁹
in ipsis nisi ex parte ꝓuisoꝝ:sed creature qbus ꝓuiden-
tia est cõicata non sunt fines sue ꝓuidentie:sed in alium
finẽ ordinant̃.s.deum:vñ ordinant̃ scđm ꝙ rectitudinẽ
sue ꝓuidentie ex regula diuina sortiunt̃:ꝛ inde est ꝙ in
eoꝝ prouidentia accidere põt defectus nõ tñ ex pte ꝓui
sorum:sed etiam ex pte ꝓuidentiũ:scđm tñ ꝙ aliq̃ crea-
tura magis ĩhereret regule p̃mi ꝓuidentis:ꝺm hoc firmio
rem rectitudinẽ hꝫ ordo prouidentie ipsius. Qꝛ ergo hꝰ
creature deficere pñt in suis actib⁹ ꝛ ipse sunt cãe suoruꝫ
actuum:inde est ꝙ eoꝝ defectus rõneꝫ culpe hñt:qđ nõ
erat de defectibus aliaꝝ creaturaꝝ:qꝛ vero hꝰ spũales
creature icorruptibiles sunt ꝛ ꝺꝫ indiuidua:etiã eoꝝ in-
diuidua sunt ꝑpter se prouisa:ꝛ ideo defectus qui in eis
contingunt ordinant̃ in penã vel premiũ:ꝺm ꝙ eis cõpe
tit:non aũt solum scđm ꝙ ad alia ordinant̃.Et inter has
creaturas est hõ:qꝛ eius forma.s.aĩa est spũalis creatura
a qua est radix hũanoꝝ actuũ:ꝛ a qua corpus hominis or-
dinẽ ad ĩmortalitatẽ hꝫ:ꝛ ideo humani actus sub diuina
ꝓuidentia cadunt hoc modo:ꝙ ipsi ꝓuisores sunt suoꝝ
actuũ:ꝛ eoꝝ defectus ordinant̃ secũdũ ꝙ cõpetit eisdeꝫ
nõ solum scđm ꝙ cõpetit alijs:sicut peccatũ hominis or-
dinat̃ a deo in bonũ eius:vt cum post peccatũ resurgens
humilior reddit̃:vel saltem in bono qđ in ipso fit per di-
uinam iusticiã:dum pro peccato punit̃.Sed defectus in
alijs creaturis cõtingentes ordinant̃ solum in id qđ cõ-
petit alijs:sicut corruptionib⁹ ignis in generationẽ illius
aeris:ꝛ ideo ad desiderandũ hunc spãleꝫ ꝓuidentie mo-
dum:quo deus actus humanos gubernat dr̃ sapientie.2.
cũ reuerentia disponis nos.

Ad primum ergo dicendũ:ꝙ verbũ Dam.non Ad pm
est intelligendũ hoc modo ꝙ oĩa
ea que sunt in nobis idest ĩ electione nostra a diuina pro-
uidentia excludant̃:sed qꝛ nõ sunt ꝑ diuinaꝫ ꝓuidentiã
ita determinata ad vnũ:sicut ea que libertatẽ arbitrij nõ
habẽt. ¶ Ad secũdũ dõm:ꝙ res naturales insensibiles 2m
ꝓuidentur solum a deo:ꝛ ideo ibi non põt accidere defe-
ctus ex parte ꝓuidentis sed solum modo ex pte prouiso-
rum:humani aũt actus possunt habere defectum ex pte
ꝓuidentie hũane:ꝛ ideo plures defectus ꝛ iordinatiões
inueniunt̃ in humanis actibus q̃ in naturalibus actib⁹.
Et tñ hoc ꝙ homo habet ꝓuidentiaꝫ suoꝝ actuũ ad no-
bilitatem eius pertinet:vñ multiplicitas defectuuꝫ non
ĩpedit quin homo nobiliorẽ gradum sub diuina ꝓuiden
tia teneat. ¶ Ad 3m dõꝫ.ꝙ deus plus amat qđ est magis 3m
bonũ:ꝛ ideo magis vult p̃sentiaꝫ magis boni q̃ absentiã
minus mali:qꝛ ꝛ absẽtia mali quoddã bonũ est:ideo ad
hoc ꝙ aliqua bona maiora eliciant̃:permittit aliquos ĩ
mala culpe cadere:que maxime scđm genus sunt odibi-
lia:q̃uis vnũ eoꝝ sit ei magis odibile alio:vñ ad medici-
nam vnius permittit q̃nq̃ cadere in aliud. ¶ Ad 4m di- 4m
cendum:ꝙ deus dimisit hominẽ in manu consilij sui in-
q̃tum cõstituit eum ꝓprioꝝ actuũ prouisorẽ:sed tñ pro
uidentia hominis de suis actibus non excludit diuinam
ꝓuidentiam de eisdem:sicut neq̃ virtutes actiue creatu
rarum excludunt virtutẽ actiuã diuinã. ¶ Ad 5m dõꝫ:ꝙ 5m
q̃uis multa in humanis actibus casu eueniãt si ꝯsiderẽ-
tur inferiores cause:nihil tñ casu euenit si cõsiderent̃ diui
na ꝓuidẽtia que omnibus p̃eminet:hoc etiã ꝙ tã multa
in humanis actibus accidunt:quoꝝ contraria deberent
accidere:vt videtur cõsideratis inferioribus causis:ostẽ
dit ꝙ hũani actus diuina prouidentia gubernantur:ex
qua contingit ꝙ frequẽter potẽtiores succubũt:ostendi
tur enim per hoc ꝙ victor magis est ex diuina ꝓuiden-
tia q̃ ex humana virtute:ꝛ similiter est de alijs. ¶ Ad 6m 6m
dicendum:ꝙ q̃uis videatur nobis ꝙ omnia equaliter

bonis & malis accidant ex hoc qđ nescimus qua de causa
diuina prouidentia singula dispenset: non est tñ dubiũ qn
in omnibus bonis & malis: que eueniunt siue bonis siue
malis: sit recta ratio scđm quã diuina prouidentia oĩa ordi-
nat. Et qꝛ eam ignoramus: videt̃ nobis ꝙ inordinate & ir-
rationabilr̃ eueniant: sicut si aliquis intraret officinã fa-
bri videretur ei ꝙ instrumenta fabrilia essent inutiliter
multiplicata si nesciret rationem vtendi vnoquoqꝫ: quoꝝ ta-
men multiplicatio ex causa rationabili apparet ei qui
virtutem artis intuetur.

Sexto queritur vtrum animalia bruta &
eorum actus diuine prouidentie sub-
pm dantur. ¶ Et videtur ꝙ non: quia .i. cor. 9. di-
citur. Nõ est deo cura de bobus. ergo neqꝫ de
2m alijs brutis. eadẽ rõne. ¶ Preterea. abacbuc
.i. dicitur: nũquid facies homines q̃si pisces maris: & sunt
verba prophete cõquerentis de perturbatiõe ordinis que
videtur in humanis actibus accidere: ergo videt̃ ꝙ act⁹
irrationalium creaturarũ diuina prouidentia nõ gubernã-
3m tur. ¶ Preterea. si homo sine culpa puniret̃: & pena in eius bo-
num nõ cederet: nõ videretur ꝙ res humane prouidẽtia
gubernarentur: sed in brutis animalibus non est culpa:
neqꝫ hoc ꝙ quicqꝫ occidunt̃ in eoꝝ bonũ ordinat̃: qꝛ nul-
lum est premiũ eis post mortem: ergo eoꝝ vita prouiden-
4m tia non regit̃. ¶ Preterea. nihil regitur dei prouidentia nisi qđ or-
dinatur ad finẽ quẽ ipse intendit: qui nõ est aliud q̃ȝ ipse
deus: sed bruta non possunt peruenire ad participationẽ dei:
cum non sint capacia beatitudinis: ergo videt̃ ꝙ diuina
prouidentia nõ gubernentur.

Cõtra. pm **Sed contra** est qđ dicitur mathei. 10. ꝙ vnus ex
passeribus nõ cadit in terrã sine pa-
2m tre celesti. ¶ Preterea. bruta animalia sunt digniora alijs in-
sensibilibus creaturis: sed alie creature cadunt sub diuina
prouidentia: & etiam omnes actus ipsarum: ergo & mul-
to magis bruta.

Rño op. q̃rũd **Respondeo** dicendũ ꝙ circa hoc duplex fuit error.
Quidam enim dixerunt ꝙ anima-
lia bruta nõ gubernant̃ prouidentia nisi inq̃tum partici-
pant naturam speciei: que est a deo prouisa & ordinata: &
ad hũc prouidentie modum referuntur omnia que in sa-
cra scriptura inueniunt̃ que videntur importare prouidẽ-
tiam dei circa bruta: sicut illud. Qui dat iumentis escaȝ
ipsorum &c. & iterum. Catuli leonũ rugientes &c. & multa
ĩpro. ei⁹ hmõi. ¶ Sȝ hic error maximaȝ imperfectionẽ deo tribuit:
non enim potest esse vt sciat singulares actus brutorum
animalium: & eos non ordinet: cuȝ sit summe bonus & bo-
nitatem suam per hoc in omnia diffundens: vnde predi-
ctus error derogat diuine scientie subtrahens ei ordina-
alia op. tionem particulariũ inq̃tuȝ sunt particularia. ¶ Unde
& ei⁹ re. alij dixerunt ꝙ brutoruȝ actus sub prouidentia cadunt
& eodem modo sicut actus rationalium: vt scilicet nullũ
malum in eis accidere patiatur qđ non ordinet in bonuȝ
ipsoꝝ. ¶ Sed hoc etiam longe est a ratione: non eniȝ de-
betur pena vel premiũ nisi ei qui habet liberum arbitri-
deter. um. ¶ Et ideo dicenduȝ ꝙ bruta & omnes eorum actus
ppria. cadunt etiam in singulari sub diuina prouidentia: non tñ
eo modo quo homines & eorum actus: quia de hominib⁹
ẽt in singulari est prouidentia propter se: sed singularia bru-
torum nõ prouidẽtur nisi propter aliud: sicut & de alijs crea-
turis corruptibilibus dictũ est. Et ideo malum qđ in bru-
to accidit: non ordinat̃ in bonũ eius: sed in bonuȝ alteri-
us: sicut mors asini ordinat̃ in bonum leonis vel lupi: sȝ
occisio hominis: qui a leone occiditur: non solum ad hoc
ordinatur: sed principalius ad penã eius vel augmentuȝ
meriti: qđ per patientiam crescit.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: ꝙ apostolus non in-
tendit vniuersaliter a cura diuina
bruta amouere: sed ꝙ deus non hoc modo curat de bru-
tis ꝙ propter bruta det homini legem: scilicet vt eis bene
faciat vel ab occisione eorum abstineat: qꝛ bruta in vsuȝ
hominum facta sunt. vñ non sunt propter se prouisa sed pro-
2m pter hominez. ¶ Ad secundum dicenduȝ: ꝙ in piscibus
& brutis animalibus deus hoc ordinauit: vt potẽtiora infir-
miora subijciant absqꝫ alicuius demeriti vel meriti con-
sideratiõe: sed solũmodo ad cõseruationem boni nature.
Et ideo admiratur propheta si hoc modo etiam res huma-
ne gubernentur: quod est inconueniens. ¶ Ad tertium 3m
dicendum: ꝙ in rebus humanis alius ordo prouidentie
requiritur q̃ȝ in brutis: vnde si ille ordo solus quo bruta
ordinantur in rebus humanis esset: res humane improui-
se viderentur: sed tamẽ ille ordo sufficit ad prouidentiaȝ
brutorum. ¶ Ad quartum dicendum: ꝙ omnium crea- 4m
turarum ipse deus est finis: sed diuersimode: quarundaȝ
enim creaturaꝝ dicitur esse finis inq̃tuȝ participãt aliqđ
de dei similitudĩe: & hoc est cõmune omnibus creaturis:
quarundam vero est finis hoc modo ꝙ ipse creature per-
tingunt ad ipsum deum per suam operationẽ: & hoc est
solum creaturarũ rationaliũ que possũt ipsum deuȝ cogno-
scere & amare in quo eoꝝ beatitudo consistit.

Septimo queritur vtrum peccatores
diuina prouidentia regantur.
¶ Et videtur ꝙ nõ: qꝛ illud qđ sibi relinqui- pm
tur nõ gubernatur ab alio: sed mali sibi relin-
quunt̃. psal. Dimisit eos scđȝ desideria cordis
eorum &c. ergo mali per prouidentiaȝ non gubernantur.
¶ Preterea. ad prouidentiam qua deus homines gubernat per- 2m
tinet ꝙ eis angelorum custodiam adhibeat: sed angeli
custodientes quãdoqꝫ homines relinquunt: ex quorum
voce dicitur Iere. 6. curauimus babylonẽ & non est cura-
ta: derelinquamus ergo eam: ergo mali diuina prouiden-
tia nõ gubernant̃. ¶ Preterea. illud qđ datur bonis in premiũ 3m
nõ cõuenit malis: sed hoc bonis in premium repromitti-
tur: qđ a deo gubernentur. psal. Oculi domini super iu-
stos &c. ergo &c.

Sed contra. nullus punit iuste eos qui non sunt Contra
de suo regimĩe: sȝ deus iuste punit
malos pro his in qb⁹ peccãt: g̃ ipsi ei⁹ regimini subduntur.

Respõdeo dicẽdũ: ꝙ diuina prouidentia se extendit Rño
ad homines dupliciter: vno modo in-
q̃tum ipsi prouident̃: alio modo inq̃tum ipsi prouidentes
sunt. Ex hoc aũt ꝙ prouidendo deficiunt vel rectitudinẽ
seruant: boni vel mali dicunt̃: ex hoc aũt ꝙ prouidentur a
deo: eis bona vel mala prestant̃: & secũdum ꝙ ipsi diuer-
simode se habent in prouidendo diuersimode prouidet̃ eis
a deo. Si aũt rectum ordinem in prouidendo seruant: & in
eis diuina prouidentia ordinẽ seruat congruũ hũane dignĩ-
tati: vt scilicet nihil eis eueniat qđ in eoꝝ bonũ nõ cedat:
& ꝙ oĩa que eis proueniunt eos in bonũ promoueant: scđm il-
lud qđ dr̃ ro. 8. Diligẽtibus deuȝ oĩa cooperantur in bonũ.
Si aũt prouidendo ordinẽ nõ seruant qđ cõgruit creatu-
re rõnali: sed prouideant scđm modum brutoꝝ animalium:
& diuina prouidẽtia de eis ordinabit scđm ordinẽ qui bru-
tis cõpetit: vt. s. ea que in eis vel bona vel mala sunt non
ordinentur in eorum bonum proprium sed in bonũ alioꝝ:
scđm qđ in psal. dicitur. Homo cuȝ in honore esset nõ intel-
lexit &c. Ex hoc pȝ ꝙ altiori modo diuina prouidentia gu-
bernat bonos q̃ȝ malos: mali enim dum ab vno ordine
prouidentie exeunt: vt. s. dei voluntatem non faciant: in
alium ordinem dilabuntur: vt scilȝ de eis diuina volũtas
fiat: sȝ boni q̃tũ ad vtrũqꝫ sũt in recto ordine prouidentie.

Ad p^m **Ad primum** ergo dicendum: ꝙ ſm hoc dicit
deus derelinquere malos: non ꝙ
omnino ſint ab eius ꝓuidentia alieni: ſed quia eoꝝ actus
non ordinat in eoꝝ promotionem: ⁊ ꝑcipue quantum ad re
2^m probos. ¶ Ad ſecundum dicendū: ꝙ angeli qui ſunt de
putati hominibus ad cuſtodiam nūquam totaliter hominē
dimittunt: ſed dicuntur dimittere inquantum ex iuſto dei
3^m iudicio permittunt eū cadere in culpam vel penā. ¶ Ad
tertium dicendum: ꝙ ſpecialis modus prouidentie re
promittitur bonis in premium: ⁊ hoc non competit ma
lis: vt dictum eſt.

p^m **Octauo** queritur vtruꝫ tota corporalis
creatura gubernetur ꝓuidētia
diuina mediante angelica creatura. ¶ Et vi
detur ꝙ nō: quia Job. 34. dicitur. Quē ꝯſtituit
aliuꝫ ſuper terrā: aut quē poſuit ſuper orbeꝫ:
quē fabricatus eſt: ſuper quo dicit Gregori⁹. mūdū quippe
per ſemetipſum regit: quē per ſeipſum fabricatus eſt vel
cōdidit: ergo deus nō gubernat corporalem creaturā me
2^m diante ſpūali. ¶ P̄. Dam. dicit in. 2. li°. ꝙ non eſt cōueni
ens alium eſſe factorē ⁊ aliū gubernatorē: ſed ſolus deus
eſt factor corporalium creaturaruꝫ imediate: ergo ⁊ ipſe
3^m corporales creaturas ſine medio gubernat. ¶ P̄. Hug.
de ſancto victore. dicit in li°. de ſacra. ꝙ diuina ꝓuidētia
eſt eius predeſtinatio: que eſt ſumma ſapientia ⁊ ſumma
bonitas: ſed ſummū bonū ſiue ſumma ſapientia nulli cōl
catur: ergo nec prouidentia: non ergo mediantibus crea
turis ſpiritualibus ꝓuidet corporalibus. ¶ P̄. ſecundū
4^m hoc corporales creature reguntur prouidentia ꝙ ordinā
tur in finem: ſed corpora ordinantur in finem per ſuas
naturales operationes que conſequunt̄ naturas determi
natas ipſoꝝ: cū igitur a ſpiritualibus creaturis nō ſint na
ture determinate naturalium corporuꝫ ſed a deo imedia
te: videtur ꝙ non regant̄ mediantibus ſubſtantijs ſpūa
5^m libus. ¶ P̄. Aug. 8. ſuper gen. ad litterā diſtinguit dupli
cem operationē ꝓuidentie: quarū vna eſt naturalis: alia
voluntaria: ⁊ dr̄ ꝙ naturalis eſt que lignis ⁊ herbis dat
incrementum: voluntaria vero eſt que eſt per angeloruꝫ
⁊ hominum opera: ⁊ ſic pꝫ ꝙ omnia corporalia naturalis
ꝓuidentie opatione reguntur: non ergo gubernantur me
diantib⁹ angelis: quia ſic eſſet ꝓuidentia volūtaria. ¶ P̄.
6^m illud qđ attribuitur aliꝗ rōne ſue dignitatis: non conuenit
ei qđ ſilem dignitatē non habet. ſed ſic dicit Hieronym⁹:
magna eſt dignitas animaꝝ vt vnaqueqꝫ habeat angelū
ad ſui cuſtodiam deputatum: hec autem dignitas in cor
poralibus creaturis non inuenitur: ergo nō ſunt cōmiſſe
prouidentie ⁊ ordinationi angelorum. ¶ Preterea. bo
7^m rum corporalium effectus ⁊ debiti curſus frequenter ipe
diuntur: ſed hoc non eſſet ſi mediantibus angelis guber
narentur: quia aut defectus iſti acciderent eis volentib⁹:
qđ eſſe non poteſt: cū eſſent ad contrarium cōſtituti. ſ. ad
gubernandū naturas in ſuo debito ordine: aut acciderēt
eis nolentibus: qđ itez eſſe nō pōt: quia ſic beati nō eſſent
8^m ſi aliquid eis nolētibus accideret. ¶ P̄. quanto aliqua crea
tura eſt nobilior ⁊ potentior: tāto hꝫ ꝑfectiorē effectum:
cāe aūt inferiores tales effectus ꝓducunt ꝙ pñt ꝯſerua
ri in eſſe etiam remota operatione cauſe producentis: ſicut
cultellus remota operatione fabri: ergo multo forti⁹ effe
ctus diuini per ſeipſos ſubſiſtere pñt abſqꝫ alterius cauſe
ꝓducentis gubernatione: ⁊ ideo non indigent per ange
9^m los gubernari. ¶ P̄. diuina bonitas ad ſuam manifeſta
tionem totum cōdidit vniuerſuꝫ. ſm illud ꝓuer. 16. Uni
uerſa ꝓpter ſemetipſum opatus eſt dñs: magis aūt mani
feſtatur diuina bonitas vt dicit Dio. in diuerſitate natu
rarum quam in nūeroſitate earum que eandem naturam ha

bent: ⁊ ꝓpter hoc etiam non fecit omnes creaturas rōna
les vel per ſe exiſtentes: ſed quaſdam rōnales: ⁊ quaſdaꝫ
per ſe exiſtentes: ⁊ alias exiſtentes in alio: ſicut acciden
tia: ergo videtur ꝙ ad maiorē ſui manifeſtationem nō ſo
lum condiderit creaturas que indigent alieno regimie:
ſed etiam aliquas que nullo regimine indigent: ⁊ ſic idē
qđ prius. ¶ P̄. duplex eſt creature actus. ſ. pmus ⁊ ſcđs: 10^m
primus aūt eſt forma ⁊ eſſe qđ forma dat: quo forma dici
tur primo primus: ⁊ eſſe ſcđo ꝑmus: ſcđs autem actus eſt
operatio: ſed res corporales ſm actum primum ſunt ime
diate a deo: ergo ⁊ actus ſecundi imediate cauſant̄ a deo:
ſed nullus gubernat aliquē niſi inquantum eſt cauſa opera
tionis eius aliquo modo: ergo hꝫ corporalia nō gubernā
tur mediantibus ſpūalibus. ¶ P̄. duplex eſt modus gu 11^m
bernationis: vnus per īfluentiā luminis ſiue cognitiōis:
ſicut magiſter regit ſcholas ⁊ rector ciuitatem: alius per
influentiam motus: ſicut gubernator nauim: ſed ſpiritua
les creature non gubernant creaturas corporales per in
fluentiam luminis receptam ſiue cognitionis: ſimiliter
nec per influentiam motus: quia mouens opꝫ eſſe cōiun
ctum mobili: vt ꝓbatur. 7. phyſicoꝝ. ſubſtantie autem ſpiritua
les his corporalibus non ſunt cōiuncte: ergo non eis me
diantibus gubernantur. ¶ Preterea. ſcđm Augu. deus 12^m
munduꝫ ſimul creauit ſecūdum omnes partes ſuas per
fectum: vt in hoc oſtendatur magis eius potentia: ſed ſi
militer magis cōmendabilis eſſe oſtenderetur eius pro
uidentia ſi omnia imediate gubernaret: ergo non guber
nat corporalia mediantibus ſpiritualibus. ¶ Preterea. 13^m
Boetius in libro. 3. de conſolati. dicit. Deus per ſe ſolum
cuncta diſponit: non ergo corporalia diſponuntur per
ſpiritualia.

Sed contra eſt qđ Gregori⁹ dicit in. 4. dyal. In Cōtra p
hoc mundo viſibili nihil niſi ꝑ crea
turam inuiſibilem diſponi poteſt. ¶ Preterea. Auguſti 2.
nus dicit. 3. de trinitate. omnia corporalia quodam or
dine per ſpiritum vite reguntur. ¶ Preterea. Auguſtin⁹ 3.
in libro. 83. queſtionum dicit ꝙ deus quedam facit per
ſeipſum: ſicut illuminare animas ⁊ beatificare cetera alia
per ſeruientem ſibi creaturam integerrimis legibus pro
meritis ordinatam vſqꝫ ad paſſerum adminiſtrationeꝫ:
⁊ vſqꝫ ad feni odorem: ⁊ vſqꝫ ad numerum capillorum
noſtrorum diuina prouidentia procedente: ſed creatura
adminiſtrās integerrimis legibus ordinata eſt creatura
angelica: ergo deus per eaꝫ gubernat corporalia. ¶ Pre 4.
terea. numeri. 22. ſup illud. Balaaꝫ ſurrexit mane ⁊ ſtra
ta ⁊c. dicit Orige. in gloſa: opus eſt mūdo angelis qui ſu
per beſtias ſunt ⁊ preſunt animalium natiuitati: virgul
torum plantarum ⁊ ceteroruꝫ incremētis. ¶ Preterea. 5.
Hugo de ſancto vic. dicit ꝙ miniſterio angelorum non
ſolum vita humana regitur: ſed etiam ea que ad vitam
hominum ordinantur: ſed omnia corporalia ſunt ad ho
minem ordinata: ergo omnia gubernantur mediantib⁹
angelis. ¶ Preterea. in omnibus coordinatis adinuicē 6.
prima agunt in poſteriora: ⁊ non ecōuerſo: ſed ſubſtantie
ſpirituales ſunt priores corporalibus: vtpote primo prin
cipio propinquiores: ergo per actiones ſpūalium guber
nantur corporales ⁊ non econuerſo. ¶ Preterea. homo 7.
dicitur minor mundus: quia anima hoc modo regit cor
pus quo deus vniuerſum: in quo etiam anima pre ange
lis eſt ad imaginem dei: ſed anima noſtra corpus guber
nat mediantibus quibuſdam ſpiritibus: qui ſunt quideꝫ
ſpirituales reſpectu corporis: ſed corporales reſpectu ani
me: ergo ⁊ deus regit creaturas corporales mediātibus
ſpiritualibus. ¶ Preterea. anima noſtra quaſdam ope 8.
rationes imediate exercet: ſicut intelligere ⁊ velle: quaſ

dam vero mediantibus corporeis instrumentis: sicut
operationes aie sensibilis ꝛ vegetabilis: ꝛ deꝰ quasdam
operatiões exercet imediate. sicut beatificare aias ꝛ illa
que agit in substātijs sūmis. ergo alique opationes eius
9º erunt in īfimis substātijs mediātibꝰ supremis. ¶ P̃. pꝰ
causa nō aufert opationē sūā a scda causa: sꝫ fortificat eā:
vt pꝫ ex hoc qḋ in lib. de causis dr̄: sed si deus imediate
oīa gubernaret: tunc scde cause nullā opationeꝫ hr̄e pos/
10º sent. ergo deꝰ gubernat iferiora per supiora. ¶ P̃. i vni/
uerso est aliqḋ rectū ꝛ nō regēs: sicut vltima corpoꝝ: ali/
quid ēt nō rectū: sed regēs. s. deꝰ. g̃ aliqḋ est regens ꝛ re/
ctum: qḋ est mediū inter vtraqꝫ. g̃ deꝰ mediantibꝰ crea/
turis superioribus regit inferiores.

Rº Respódeo dōm. q̄ cā pductiōis reꝝ in eē est di/
uina bonitas: vt Dyon. ꝛ Aug. dicunt:
voluit. n. deus perfectionē sue bonitatis fm q̄ possibile
est creature alteri cōicare: dina autē bonitas duplicē hꝫ
perfectionē: vnā scdꝫ se: put. s. oēm perfectioneꝫ supemi/
nenter in se ꝯtinet: aliā prout ifluit in res fm. s. qḋ est cā
rerū: vn̄ ꝛ dine bonitati ꝯgruebat vt vtraqꝫ creature cōi/
caref: vt. s. res creata nō solū a dina bonitate hr̄et qḋ eēt
ꝛ bona eēt: sꝫ ēt q̄ alq eē ꝛ bonitatē largiref: sicut ēt sol
per diffusionem radioꝝ suoꝝ: nō solū facit corpa illumi/
nata: sed ēt illuminantia: hoc tn̄ ordīe seruato vt illa q̄ ma
gis sunt soli ꝯformiora plus de lumie recipiāt: ac per hoc
nō solū sufficiēter sibi. sed ēt ad ifluendū alijs: vnde ꝛ in
ordīe vniuersi creature supiores ex ifluentia dine boni/
tatis hn̄t non solū qḋ in seipsis bone sunt: sed ēt q̄ sint cā
bonitatis alioꝝ: que extremū modū participatiōis diui/
ne bonitatis hn̄t: quā. s. participāt ad hoc solū vt sint: nō
vt alia causent: ꝛ inde est q̄ semp agēs est honorabilius
patiēte: vt Aug. dicit ꝛ phs. Inter supiores aūt creaturaꝫ
maxime ppinque sunt deo creature rōnales: que ad dei
silitudinē sunt: viuūt ꝛ itelligūt: vn̄ eis nō solum a diuīa
bonitate ꝯferf: vt super alia ifluant: sed ēt vt eūdē modū
influēdi retineāt quo ifluit deus. s. per volūtatē: ꝛ non p
necessitatē nāe: vn̄ oēs iferiores creaturas gubernat: ꝛ p
creaturas spūales: ꝛ per creaturas corpales digniores: sꝫ
per creaturas corpales hoc mō puidet: q̄ eas nō facit p/
uidētes sed agētes tm̄: per spūales āt hoc mō puidet: q̄
eas puidētes facit. Sed in creaturis ēt rōnalibꝰ ordo i/
uenif: vltimū. n. gradū in eis rōnales aīe tenēt: ꝛ eaꝝ lu/
men est obūbratū respcū luminis qḋ est in angelis: vn̄ ꝛ
pticularē cognitionē hn̄t: vt dicit Dyon. ꝛ īde est q̄ coꝝ
puidētia coartatur ad pauca. s. ad res humanas ꝛ ad ea
que in vsum vite humane venire possunt. Sed puiden/
tia angeloꝝ vlis est: ꝛ extēditur super oēs creaturas cor/
porales: ꝛ ideo taꝫ a sanctis q̄ a phis dr̄: q̄ oīa corpalia
mediātibꝰ angelis a dina puidentia regūtur vel guber/
opi. q̄rū/ nātur. ¶ In hoc tn̄ oꝫ nos a phis differre: q̄ qdā eorum
dā pho/ ponūt angeloꝝ puidētia: nō solū administrari corpalia:
rum sed ēt creata esse: qḋ est a fide alienū: vn̄ opꝫ ponere fm
sanctoꝝ sniās: q̄ administrenf mediātibus angelis hēc
corpalia per viā motus tm̄. s. inquātuꝫ mouēt supiora cor/
pora: ex quoꝝ motibꝰ causanf iferioꝝ corpoꝝ motus.

Ad pꝰ Ad primum ergo dōm. q̄ dictio exclusiua nō
excludit ab opatiōe istrumētū: sꝫ
aliud pncipale agēs: vt si dicaf solus sortes cultellū fac:
nō excludif opatio martelli: sed alterꝰ fabri: ita ēt q̄ dr̄
q̄ deꝰ p se mūdum gubernat: nō excludit opationē infe
rioꝝ cāūrum quibꝰ q̄si istrumētis deus agit: sed excludif
2º regimē alterius pncipalr agētis. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ. q̄ guber/
natio rei ptinet ad ordinē eius in finē: ordo aūt rei ad fi/
nē psupponit eiꝰ eē: sed esse nihil aliud psupponit: ꝛ ideo
creatio fm quā res ad eē deducte sunt: est illiꝰ soliꝰ cause
que nullā aliā presupponit: sed gubernatio pōt eē illaruꝫ
cāūrum que alias psupponunt: ꝛ iō nō oꝫ q̄ deꝰ medianti/
bus aliqbꝰ creauerit qbus mediātibus gubernat. ¶ Ad 3º
3ᵐ dōm. q̄ illa que a deo i creaturis recipiunf: nō pn̄t eē
in creaturis eo mō quo in deo sunt: ꝛ iō iter nomia que d
deo dicūtur talis apparet drn̄tia: q̄ illa que absolute ali/
quā perfectiōeꝫ exprimunt creaturis sunt cōicabilia: illa
vero que exprimūt cū pfectione modū quo iueniuntur i
do creature cōicari nō pn̄t: vt oipotentia: sūma sapiētia:
summa bonitas ꝛ hmōi: ꝛ ideo pꝫ q̄ quāuis summuꝫ bonū
creaturis nō cōicef: tn̄ prouidētia cōicari pōt. ¶ Ad 4ᵐ 4º
dōm. q̄ q̄uis istitutio nature per quā res corpales incli/
nanf in finē sit imediate a deo: tn̄ eaꝝ motus ꝛ actio pōt
esse mediantibꝰ angelis: sicut ēt rōnes semiales sunt i nā
inferiori tātuꝫ a deo: tamen per prouidentiam agricole
adiuuātur vt in actū exeant: vnde sicut agricola guber/
nat pululationeꝫ agri: ita per angelos oīs administratio
creature corpalis administraf. ¶ Ad 5ᵐ dōꝫ. q̄ natura/ 5º
lis puidentie opatio diuidif ꝯtra volūtariaꝫ ab Augu/
stino fꝫ ꝯsiderationē pximoꝝ pncipioꝝ operationis: qꝛ
alicuius operationis diuine prouidentie subiacentis p/
ximum pncipium est natura: alicuius vero volūtas: sed
remotum pncipium oīum est volūtas ad minus diuina:
vnde rō non procedit. ¶ Ad 6ᵐ dōm. q̄ sicut oīa corpo/ 6º
ralia dine prouidētie subiacent: ꝛ tn̄ dr̄ ea esse de hoibus
tātum propter spālem prouidentie modum: ita etiaꝫ q̄/
uis omnia corporalia angeloꝝ gubernationi sint subdi/
ta: qꝛ tamen specialius ad hoīum custodiam deputātur:
hoc attribuitur animarum dignitati. ¶ Ad 7ᵐ dicēduꝫ: 7º
q̄ sicut voluntas dei gubernantis non est contra defectꝰ
qui in rebus sunt: sed permittit eos: ita etiam oino est de
voluntatibus angelorum que diuine voluntati confor/
mantur perfecte. ¶ Ad 8ᵐ dicendum. q̄ sicut dicit Aui. 8º
in sua metaphysica. nullus effectus pōt remanere si aufe
ratur id qḋ erat causa eius: inquantum hmōi: sed in causis i/
ferioribus quedam sunt causa fiendi: quedam essendi: ꝛ
dicitur causa fiendi que educit formam de potentia ma/
terie per motum: sicut faber est causa efficiēs cultelli: cā
vero essendi rei est illud a quo esse rei depēdet per se: si/
cut esse luminis in aere dependet a sole. Ablato ergo fa/
bro cessat ipm̄ fieri cultelli: non autēꝫ esse eius: abn̄te ve/
ro sole cessat esse luminis in aere: ꝛ similiter actiōe diui/
na cessante esse creature omnino deficeret: cum deꝰ non
sit solum causa fiendi rebus: sed etiam essendi. ¶ Ad 9ᵐ 9º
dicendum. q̄ ista conditio nō est in creatura possibilis:
vt habeat esse sine aliquo conseruāte: hoc. n. rationi crea/
ture repugnat: que inquantum hmōi esse causatum habꝫ ac
per hoc ab alio dependens. ¶ Ad 10ᵐ dicēdum. q̄ plura 10º
requirantur ad actum 2ᵐ q̄ ad actum primū: ꝛ ideo nō
est inconueniens vt aliquid sit causa alicuius quātuꝫ ad
motum ꝛ operationem: qḋ nō sit causa eius quātum ad
esse. ¶ Ad 11ᵐ. dicēduꝫ. q̄ spiritualis creatura gubernat 11º
corporalem per influentiam motus: nec opꝫ propter hoc
q̄ omnibus corporalibus coniungatur: sed eis soluꝫ que
imediate mouent. s. corporibus primis: nec eis ꝯiungun/
tur vt forme: sicut quidam posuerunt: sed sicut motores
tātuꝫ. ¶ Ad 12ᵐ dicendum. q̄ diuine prouidentie ꝛ bo/ 12º
nitatis magnitudo magis manifestatur i hoc q̄ iferio/
ra per superiora gubernat: q̄ si oīa gubernaret imedia/
te: quia scdm̄ hoc quantum ad plura diuine bonitatis p/
fectio creaturis cōmunicatur: vt ex dictis patet. ¶ Ad 13º
13ᵐ dicendum. q̄ cū per alterum aliqḋ fieri dicitur: hec
prepositio per iportat cām operationis: sed cū opatio sit
media iter opantē ꝛ opatū: pt iportare cāꝫ opōnis fm q̄
terminaf ad operatū: ꝛ sic p istām dicimꝰ aliqḋ fieri: vl'

sm ꝙ exit ab operante: ⁊ sic dr̃ aliqd fieri per formã agẽ
tis: non.n.instrumẽtũ est cã agenti vt agat: sȝ forma agẽ
tis solum vel aliqs superior agens: istrumẽtum vero cã
est operato ꝙ actionẽ agentis suscipiat. Cum ergo dicit
ꝙ deus per se solum cũcta disponit. ly per. denotat cãm
dispõnis diuine scḋm ꝙ exit a deo disponẽte: ⁊ sic per se
solum dr̃ disponere: qꝛ nec ab alio supiori disponẽte mo
uetur: nec per formam extraneaȝ que non sit ipse dispo
nit: sed per propriam bonitatem.

Nono

Nono queritur. vtrũ diuina prouidentia disponat corpora inferiora per cor
1° pora celestia. ¶ Et vr̃ ꝙ non: qꝛ vt dic̃ Dam.
in.2.li. nos autem dicimus qḋ ipsa.s.superio
ra corpa: nõ sunt cã alicuius coꝝ que fiũt: ne
ꝙ corruptionis coꝝ que corrũpũtur. ergo cũ hec iferio
ra sint gnãbilia ⁊ corruptibilia: nõ disponũtur per supe
riora corpora. ¶ Sed dice. ꝙ dr̃ nõ esse cã hoꝝ: qꝛ non
2° induc ũt his iferioribus necessitatem. Sed contra. si ef
fectus corporis celestis ipediť in his inferiorib⁹: hoc nõ
potest eẽ nisi ꝓpter aliquaȝ dispõnem in his iuentaȝ: sed
si hec iferiora per illa superiora gubernẽtur: oȝ ẽt illam
dispõnem ipedientem in aliquã virtutem corporis cele
stis reducere. ergo ipedimentũ nõ potest eẽ in his iferio
ribus nisi scḋm exigentiã supiorum: ⁊ ita si superiora ha
bent necessitatem in suis motib⁹: ẽt in iferiora necessita
3° tem iducent si a superiorib⁹ gubernẽtur. ¶ p̄. ad ꝯple
tionẽ alicuius actiõis sufficit agẽs ⁊ patiẽs: sed in istis i
ferioribus iueniũtur virtutes actiue nãles: ⁊ ẽt passiue.
ergo ad coꝝ actiones nõ exigiť virtus corporis celestis:
4° ergo nõ disponũtur mediãtib⁹ corpibus celestib⁹. ¶ p̄.
Aug. dicit ꝙ in rebus iueniť aliqd actũ ⁊ nõ agens: sicut
sunt corpalia: aliqd vero agens ⁊ nõ actũ: sicut de⁹: aliqd
vero agens ⁊ actũ: sicut spũales sube: sed celestia corpora
sunt corpa pura. ergo nõ hñt virtutẽ agendi i hec iferio
5° ra: ⁊ sic iferiora eis mediãtib⁹ nõ disponunť. ¶ p̄. si cor
pus celeste agit aliqd in hec iferiora: aut agit iquãtum ẽ
corpus per formã.s.corporaleȝ: aut per aliqd aliud: nõ i
quãtuȝ est corpus: qꝛ sic agere cuilibȝ corpi ꝯueniret: qḋ
nõ vr̃ sm Aug. ergo si agũt agunt per aliqd aliud: ⁊ sic il
li incorporee virtuti debȝ attribui actio: ⁊ sic idẽ qḋ p̄us.
6° ¶ p̄. qḋ non ꝯuenit p̄ori: nõ ꝯuenit etiã posteriori: sȝ sic
Cõmẽtator dicit i lib. de suba orbis: forme corpales pre
supponũt dimẽsiones iterminatas i mã: dimensiões aũt
non agũt: qꝛ q̃titas nullius actionis p̄n᷑ est. ergo nec cor
porales forme sunt p̄n᷑ actionum: ⁊ sic nullũ corpus agit
nisi per v̾tutem icorporalem in eo existẽ: ⁊ sic idẽ qḋ p̄us.
7° ¶ p̄. in lib. de causis: sup illa ꝓpõne: ois anima nobilis
tres hȝ opõnes. dicit Cõmen. ꝙ aia agit in nãm cũ diuia
virtute que ẽ i ea: sed aia est multo nobilior q̃ corpus. g̊
nec corpus põt aliqd agere nisi per aliquã diuinã v̾tuteȝ
8° in eo existeȝ: ⁊ sic idẽ qḋ prius. ¶ p̄. illḋ qḋ est simplici⁹
non moueť ab eo qḋ ẽ minus simplex: sȝ rõnes semiales
que sunt i mã iferioꝝ corpoꝝ sunt simpliciores q̃ v̾tus
corpalis ipsi⁹ celi: qꝛ virtus illa ẽ extẽsa i mã: qḋ de rõni
bus semialib⁹ dici nõ põt. ergo rõnes seminales iferioꝝ
corpoꝝ nõ p̄nt moueri p v̾tutẽ corpis celestis: ⁊ ita nõ gu
bernãtur hec iferiora i suis motibus per corpa celestia.
9° ¶ p̄. Aug. in li. de ciui. dei. dicit: nihil tã ad corp⁹ ꝑtinet
q̃ ipse corpis sexus: ⁊ tñ sub eadẽ põne sydeꝝ diuersi se
xus in geminis ꝯcipi p̄nt. ergo supiora corpa i corpora ife
10° riora iflux ũ nõ hñt: ⁊ sic idẽ qḋ p̄us. ¶ p̄. cã p̄ma plus i
fluit i causatũ cause scḋe: q̃ ẽt cã scḋa: vt dr̃ in p̄n⁹ ḋ cau
sis: sed si iferiora corpa per supiora disponũtur: tũc virtu
tes supioꝝ corpoꝝ erũt sicut cãe p̄me respcũ iferioꝝ vir
tutum que erũt sicut cãe scḋe. g̊ effectus i his iferioribuȝ

contingentes magis dispõnem corpoꝝ celestiũ sequenť
q̃ virtutẽ corpoꝝ iferioꝝ: sed in illis inueniť necessitas:
qꝛ semꝑ eodẽ mõ se hñt. g̊ ⁊ effectuȝ inferiores necessarij
erũt: hoc aũt est falsuȝ. g̊ ⁊ p̄mũ.s. ꝙ iferiora corpa per su
periora disponãtur. ¶ p̄. motus celi ẽ nãlis: vt i p̄ celi ⁊ 11°
mũdi dr̃: ⁊ ita nõ videť eẽ volũtari⁹ vel electiuus: ⁊ ita q̃
per ipsum causanť non causantur ex electione: ⁊ ita non
subdenť ꝓuidẽtie: sed icõueniens est iferiora corpa non
gubernari ꝓuidentia. ergo icõueniens est ꝙ corpoꝝ su
perioꝝ motus sit causa iferioꝝ. ¶ p̄. posita causa poniť 12°
effectus. ergo eẽ cause est sicut antecedẽs ad eẽ effectus:
sed si añcedens est necessariũ: ⁊ ꝯñs est necessariũ. g̊ si cã
est necessaria ⁊ effectus: sed effectus qui in iferiorib⁹ acci
dunt nõ sunt necessarij: sed ꝯtingentes. ergo nõ causanť
a motu celi qui ẽ necessari⁹ cũ sit nãlis: ⁊ sic idẽ qḋ p̄us. 13°
¶ p̄. id ꝓpter qḋ fit aliud est eo nobilius: sed oia facta
sunt ꝑ hoiem etiã corpora celestia: vt dr̃ Deut. 4. ne for
te eleuatis oculis ad celũ videas ⁊c̃. que creauit i mini
steriuȝ ⁊c̃. ergo homo est dignior corporib⁹ celestib⁹: sed
vilius nõ influit in nobilius. ergo corpa celestia non in
fluunt in corpus humanũ: ⁊ eadẽ rõne nec in alia corpo
ra que sunt p̄ora humano corpe sicut sũt elemẽta. ¶ Sȝ
dice. ꝙ homo est nobilior corpibus celestibus quantuȝ
ad aiam nõ quãtum ad corpus. ¶ Sed cõtra. nobilioris 14°
perfectibilis nobilior est ꝑfectio: sed corpus hois hȝ no
biliorẽ perfectioneȝ q̃ corpus celi: forma.n. celi est pure
corpalis: qua rõnalis aia est multo nobilior. g̊ ⁊ corp⁹ hu
manũ est nobilius corpore celesti. ¶ p̄. ꝯtrariũ non est 15°
causa sui contrarij: sed virtus corporis celestis quãdoqȝ
cõtrariatur effectibus in istis iferioribus iducendis: sic̃
corpus celeste quãdo ad humiditatẽ mouet: tunc medi
cus intendit digerere mãm desiccando ad sanitatem in
ducẽdam: quã etiã quãdoqȝ iducit existe corpore celesti
in ꝯtraria dispõne. ergo corpa celestia nõ sũt cã effectuũ
corporalium i his iferiorib⁹. ¶ p̄. cũȝ ois actio fit ꝑ cõ 16°
tactum: qḋ nõ tãgit nõ agit: sed corpora celestia nõ tãgũt
ista iferiora. ergo ñ agũt i ea: ⁊ sic idẽ qḋ p̄us. ¶ Sȝ dice.
ꝙ corpa celestia tãgunt: sed per mediũ. ¶ Sȝ ꝯtra. qñ 17°
cũqȝ est ꝯtactus ⁊ actio ꝑ mediũ: oȝ ꝙ mediũ p̄us recipi
at effcũ agẽtis q̃ vltimũ: sic̃ ignis cit⁹ calefacit aerẽ q̃
nos: sȝ effcũs solis ⁊ stellaꝝ nõ p̄nt recipi i orbib⁹ iferio
rib⁹: qꝛ sũt de nã q̇nte eẽntie: ⁊ ita nõ sũt susceptiua calo
ris: aut frigiditat|: aut aliaꝝ dispõnũ que i his iferiorib⁹
inueniunť. g̊ nõ põt eis mediãtib⁹ a supmis corpib⁹ i hec
inferiora actio ꝑuenire. ¶ p̄. ei qḋ est mediũ ꝓuidẽtie 18°
ꝓuidẽtia cõicať: sȝ ꝓuidẽtia nõ põt cõicari corpib⁹ cele
stib⁹ cũ rõne careãt. g̊ nõ p̄nt eẽ mediũ i ꝓuisione reruȝ.

Sed contra ẽ qḋ Aug. dic̃. 3.° ḋ tri. corpa ifirmio 3.p.
ra ⁊ crassiora ⁊ iferiora ꝑ subtiliora
⁊ potẽtiora q̇dã ordie regũť: sȝ corpa celestia subtiliora
sũt ⁊ potẽtiora q̃ h iferiora. g̊ hec reguntur ꝑ illa. ¶ p̄. 2°
Dion. dic̃. 8 cap. ḋ diui. noi. ꝙ radi⁹ solaris gnõni visibi
liũ corpoꝝ ꝯfert: ⁊ ad vitã ipsaȝ mouet ⁊ nutrit ⁊ auget.
Di ãt sũt nobiliores effcũs i istis inferiorib⁹. g̊ ⁊ oẽs aliȷ
effcũs educiť a diua ꝓuidẽtia mediãtib⁹ corpib⁹ celesti
bus. ¶ p̄. sȝ phs i. 2. meta. illḋ qḋ ẽ p̄mũ i aliq̇ genere: ẽ 3°
cã illoꝝ q̇ sũt post i illo genere: sȝ corpa celestia sũt p̄ma i
genere corpoꝝ: ⁊ mot⁹ coꝝ sũt p̄mi iter mot⁹ alios corpo
rales. g̊ sũt cã corporaliũ q̇ hic aguntť: ⁊ sic idẽ qḋ prius.
¶ p̄. phus in. 2. de gnõne dicit ꝙ oblatio solis in circulo 4°
decliui ẽ cã gnõnis ⁊ corruptiõis i his iferiorib⁹: vnde ⁊
gnões ⁊ corruptiões mẽsurãť ꝑ motũ p̄dictũ. In lib. ẽt
de aialib⁹ dicit. ꝙ oẽs diuersitates q̇ sunt i ꝯceptiõib⁹ sũt
ex corpib⁹ celestib⁹. ergo eis mediãtib⁹ hec iferiora dis
ponunť. ¶ p̄. rabi moyses dicit ꝙ celũ ẽ in mũdo: sicut 5°

cor in animali:sed oia alia membra gubernantur ab ani
mali mediante corde.ergo omnia alia corpora gubernā
Rn° **Respondeo** (tur a deo mediante celo.
dicēdū.ꝙ cōis intentio oium fuit re
ducere multitudinem in vnitatem ⁊ varietatē in vnifor
op. ātiq̄ mitatem sm ꝙ possibile esset. Et ideo antiqui cōsiderā
rū ⁊ eius tes diuersitatem actionum in istis iferioribus:reputaue
iprobaᵒ runt ea reducere in aliqua pncipia pauciora ⁊ simplicio
ra.s.in elemēta aut multa aut vnū:⁊ i q̄litates elementa
res:sed ista positio nō est rōnabilis. Qualitates.n. elemē
tares iueniunt se habere in actiōibus rex naturaliū: sic
instrumētalia pncipia.cuius signū est ꝙ nō eūdem mo
dum actiōis hnt in oibus:nec ad eundem terminū pue
niunt actiones ipsax:alium.n.effectuz hūt in auro:aliū i
ligno vel carne aīalis:qd nō esset nisi agerent inquātum
sunt ab alio regulata:actio aūt pncipalis agentis non re
ducit:sicut in pncipiū i actionē istrumenti:sed poti⁹ ecō
uerso:sicut effectus artis nō debet attribui serre:sed arti
fici:vnde ⁊ effectus naturales nō possunt reduci i q̄lita
opi.plo tes elemētares: sicut in pma pncipia. Vn̄ ⁊ alij.s.plato
nicox ⁊ nici reduxerūt in formas simplices ⁊ separatas: sicut in
ei⁹ repro pma pncipia:ex qbus vt dicebant erat esse ⁊ generatio in
batio istis iferioribus ⁊ ois proprietas nālis:sed hoc nō potest
stare:a causa.n.eodē modo se hnte est effectus eodē mō
se hns:forme autē ille ponebātur esse imobiles:vn̄ opor
teret vt semp generatio ab eis esset vniformiter in istis
determia inferioribus:ɔtrarium tn̄ videmus ad sensuz. ¶ Vn̄ opz
tio ppa ponere pncipia gnātionis ⁊ corruptionis ⁊ aliorum mo
tuuz ɔsequentium in his iferioribus eē aliq̄ que nō sem
per eodem modo se habeant:opz ea tamē semp manere
prima pncipia generationis ⁊ corruptionis:vt generatio
continua esse possit:⁊ ideo opz ea inuariabilia esse sz sub
stantiam:moueri autem secūdum locum:vt per accessuz
⁊ recessum ⁊ motus varios ⁊ contrarios cōtrarij ⁊ diuer
si effectus fiant in his iferioribus:⁊ hꝫ sunt corpora cele
stia:⁊ ideo omnes effectus opz reducere in ea sicut i cau
error q̄ sas. ¶ Sed in hac reductione duplex error fuit.qdaz.n.
rūdaz ⁊ inferiora in corpora celestia reduxerunt: sicut in causas
eius re simplr pmas:eo ꝙ nullas subas icorporeas arbitraban
probaᵒ tur.vnde pora in corporib⁹ dicebāt esse pora in entibus.
Sed hoc manifeste apparet eē falsum:oē.n.qd mouet opz
in imobile pn̄ᵐ reduci:cum nihil a seipso moueatur:⁊ nō
sit abire in infinitū:corpus autē celeste q̄uis non varie
tur sm gnātionem ⁊ corruptionē:aut sm a iquē motum
qui variet aliquid qd insit substātie eius:mouet tn̄ sm
locum:vnde oz in aliqd pmū pnᵐ reductionem fieri: vt
sic ea que alterātur quodā ordie reducātur in alterans
nō alteratum:motū tamē sm locū:⁊ vlteri⁹ in id qd nul
errō aui. lo mō mouet. ¶ Quidā vero posuerūt corpa celestia eē
causas istox iferiox non solū quātū ad motū:sed etiā q̄
tum ad pmam eox istitutionē:sicut Auic.dicit i sua me
taphy.ꝙ ex eo qd est cōe oibus corporib⁹ celestib⁹.s.na
tura mot⁹ circularis:cātur i his iferiorib⁹ id qd ē eis cōe
.s.mā pma:⁊ ex his quibus corpora celestia differunt ab
inuicē cātur diuersitas formarum i his iferiorib⁹:vt sic
celestia corpa sint media iter deū ⁊ ista corpa iferiora:ēt
reproba in via creatiōis quodāmō. ¶ Sz hoc alienū est a fide q̄
tio eius. ponit nām oiuz imediate a deo eē cōditā sm pmā istitu
determia tionē. ¶ Unam aūt nām moueri ab altera presupposi
tio ppa tis virtutib⁹ nālib⁹ vtriq3 creature ex diuo ope attribu
sz veritatē tis nō ē ɔ fidē:⁊ iō ponim⁹ corpora celestia eē cām iferio
ruz per viā mot⁹ tātū:⁊ sic eē media in ope gubernatio
nis:non autem in opere creationis.
Ad p⁹ **Ad primum** ergo dicēdū.ꝙ Dam.intendit a cor
porib⁹ celestib⁹ excludere respcū

horum inferiorum causalitatē pmam:vel etiā iducētē
necessitatem: corpa aūt celestia ⁊ si semp eodē mō agāt:
eox tamē effectus recipit in iferioribus sm modū infe
riorū corpox:que in cōtrarijs dispōnibus frequēter ine
niūtur:vnde vtutes celestes nō semp iducūt effectus su
os in istis iferioribus pp ɔrias dispositiones ipediētes:
⁊ hoc est qd phs dicit in lib.de somno ⁊ vigilia:ꝙ frequē
ter fiunt signa imbriū ⁊ ventox:que tamē nō eueniūt pp
cōtrarias dispōnes fortiores. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū.ꝙ dispositio 2⁹
nes iste que contrariantur celesti virtuti nō sunt ex pma
institutione cāte a corpe celesti:sed ex diuina operatiōe
per quā ignis ē calidus effcūs:⁊ aiqua frida:⁊ sic de alijs:
⁊ sic non oz oia ipedimenta hꝫ in causas celestes reduce
re. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū.ꝙ virtutes actiue in his iferiorib⁹ sūt 3⁹
instrumētales tātum:vnde sicut istrumētum nō mouet
nisi motū a pncipali motore ⁊ agēte:ita nec virtutes ife
riores actiue agere possunt nisi mote a corporib⁹ celesti
bus. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū.ꝙ illa obiectio tangit quādam opi 4⁹
nionē que habet in li⁹.fontis vite:que ponit ꝙ nullū cor op.mau
pus ex virtute corporali agit:sed quātitas que i materia rorum
est:impedit formā ab actione:⁊ ꝙ ois actio que attribui
tur corpori:est alicui⁹ vtutis spūalis opantis in ipso cor
pore.Et hanc opinionē rabi moyses dicit eē loquentiū i
lege maurox:dicunt.n.ꝙ ignis nō calefacit:sed deus in
igne. ¶ Sed hec positio stulta est:cū auferat reb⁹ oibus reproba
naturales operationes:⁊ contrariatur dictis phorum ⁊ tio eius
sanctorum.vnde dicimus ꝙ licz corpora per virtutē cor
poralem agant:nihilominus tamen deus operatur in oi
bus rebus:sicut causa prima operatur in causa secunda:
qd autem iducitur:ꝙ corpora tantuz agūtur ⁊ nō agūt:
debet intelligi sm hoc ꝙ illud dicitur agere quod habz
dominium super actionem suam:sm quem modum lo
quendi dicit Dam.ꝙ animalia bruta non agūt:sed agū
tur.per hoc tamen non excluditur quin agant sz ꝙ age
re est aliquam actionem exercere. ¶ Ad 5ᵐ dicēdum.ꝙ 5⁹
agens semper est diuersum vel contrarium patienti: vt
dicitur in p de generatione:⁊ ideo corpori non competit
agere in aliud corpus sm hoc qd habet cōe cuz eo:sed sz
id qd ab eo distinguitur:⁊ ideo corpus nō agit inquantū
est corpus:sed inquantum est tale corpus:sicut etiaz ani
mal non ratiocinatur inquantuz est animal:sed inquan
tum est homo:⁊ similiter ignis non calefacit inquantuz
est ignis:sed inquantum est calidus:⁊ similiter est ō cor
pore celesti. ¶ Ad 6ᵐ dicendum.ꝙ dimensiones prein 6⁹
telliguntur in materia nō in actu completo ante formas
naturales:sed in actu incompleto:⁊ ideo sunt prius i via
generationis:sed forma est prior in via complementi:sz
hoc autem aliquid agit ꝙ completum est ens in actu:
non sm ꝙ est in potentia:sm hoc eni patitur:⁊ ideo non
sequitur ꝙ si materia vel dimensiones in materia pexi
stentes non agunt:ꝙ forma non agat:sed econuerso: seq̄
retur autem ꝙ si non patiūtur ꝙ forma non patiatur: et
tamē forma corporis celestis nō inest ei mediātibus hꝫ
dimensionibus:vt Cōmentator dicit ibidem. ¶ Ad 7ᵐ 7⁹
dicēdum.ꝙ ordo effectuum debet respōdere ordini cā
rum:in causis autez sm auctorem illius libri talis ordo
inuenitur ꝙ primum est causa prima.s.deus:2ᵐ itelligē
tia:tertiū vero aīa:vn̄ ⁊ pmus effcūs q est eē pprie attri
buit cause pme:⁊ scdꝫ q ē cognoscere attribuit itelligen
tie:⁊ terti⁹ q ē mouere attribuit aīe:sz tn̄ cā scda semper
agit in virtute cause prime:⁊ sic habet aliquid de opera
tione ei⁹:sicut ēt iferiores orbes habent aliqd de motu
primi orbis:vn̄ ⁊ intelligētia scdꝫ ipm nō solū itelligit:sz
etiā dat eē:⁊ aīa que est effecta ab intelligentia secūdum
eum nō solū mouet qd est actio anīalis:sed ēt intelligit:

quod est actio itellectualis: et dat quod est actio diuina.
Et hoc dico de aia nobili quã intelligit ille esse aiam cor
poris celestis vel q̃libet aliam rõnalem aiam. Sic ergo
non opz q sola virtus dina imediate moueat: sed et cau
se inferiores per vtutes ꝓprias sm q participant virtu
8° tem superiorꝝ causaꝝ. ¶ Ad 8m dõm. q scdz Aug. rõnes
seminales dicunt oẽs vires actiue et passiue creaturis a
deo collate: qbus mediãtib9 nãles effectus in eẽ ꝓducit:
vnde ipse dicit in .3. de trini. q sicut matres grauide sũt
fetib9: sic ipse mũdus grauidus est causis nascẽtiũ: expo
nens qd supra de rõnibus seminalibus dixerat: quas et
vires et facultates reb9 distributas nominauerat: vnde i
ter has rõnes semiales ꝯtinẽtur et vtutes actiue corpuz
celestiũ que sunt nobiliores vtutib9 actiuis iferiorꝝ cor
porꝝ: et ita possunt eas mouere: et dicũtur rõnes semiales
inquãtũ i causis actiuis sunt oẽs effectus origialr sicut i
qbusdaz semibus. Si tamẽ itelligãtur rõnes semiales i
choatiões formaꝝ que sunt i mã pma scdm q est in potẽ
tia ad oẽs formas: vt qdam volunt: q̃uis nõ multũ cõue
niat dictis Aug. tamẽ potest dici q earum simplicitas ẽ
propter eaꝝ iperfectionẽ: sicut et mã prima est simplex: et
ideo ex hoc nõ habẽt quod nõ moueãtur. sicut nec mate
9° ria prima. ¶ Ad 9m dõm. q opz sexuũ diuersitatem ad
vires celestes reducere: omne .n. agens itẽdit assimilare
sibi patiẽs scdz q põt: vnde vis actiua que est i semie ma
ris itendit cõceptum semꝑ ducere ad sexum masculinũ
qui perfectior est: vnde sexus femineus accidit preter i
tẽtionẽ nãe particularis agentis. Nisi ergo eẽt aliq̃ vir
tus que itẽderet femineũ sexum gnãtio femine eẽt oino
a casu: sicut et alioꝝ monstroꝝ: et id dr q q̃uis sit preter i
tentionẽ nature ꝑticularis: rõne cui9 femina dr mas oc
casionatus: tñ est de itẽtione nãe vlis que est vis corpis
celestis: vt Auic. dicit. Sed põt esse ipedimẽtũ ex mate
ria: q neq3 vtus celestis: neq3 particularis ꝯsegtur effcm
suum: ꝓductionẽ. s. masculini sexus: vnde q̃nq3 femia ge
nerat et existe dispõne i corpore celesti ad contrariũ. ꝑꝑ
materie indispõnem: vel econtrario gnãbitur sexus ma
sculinus contra dispõnem celestis corporis: ꝑꝑ particu
laris virtutis victoriam super mãm. Contigit ergo q in
ꝯceptiõe gemioꝝ opõne nature materia separ: cui9 vna
pars magis obedit virtuti agẽti q̃ altera ꝑpter alterius
indigẽtiam: et ideo i vna parte gnãtur sexus masculinus
in altera femineus: siue corpus celeste disponat ad vnũ:
siue ad alteꝝ: magis tñ hoc põt accidere: qñ corpus cele
10° ste disponit ad femineum sexuz. ¶ Ad 10m dõz. q causa
pmaria plus dr ifluere q̃ scda iquãtũ eius effcũs est iti
mior et permanẽtior i causato q̃ effcũs cãe scde: tñ magi
silat cause scde: qr ꝑ eã dterminat quodãmodo actus pri
11° me cause ad hũc effcm. ¶ Ad 11m dõm. q q̃uis mot9 ce
lestis sm q est actus corporis mobilis nõ sit actus volũ
tarius: sm tñ q est act9 mouẽtis ẽ voluntarius. idest ab
aliq̃ volũtate causatus: et sm hoc ea que ex motu illo cau
12° sant sub ꝓuidentia cadere possunt. ¶ Ad 12m dõz. q ef
fectus nõ segtur ex cã pma nisi posita causa scda: vñ ne
cessitas cause prime non iducit necessitatẽ in effectu: nisi
13° posita necessitate i cã scda. ¶ Ad 13m dõm. q corpus ce
leste nõ est factũ ꝑꝑ hoiem: sicut ꝑꝑ pncipalẽ finẽ: sed fi
nis pncipalis ei9 est bonitas dina. Et ne ex q hõ sit nobi
lior celesti corpore nõ ẽ ex nã corporis: sed ex nã anie rõ
nalis. Et preterea dato q ẽt corpus hois eẽt simplr nobi
lius q̃ corpus celeste: nihil ꝓhibet tñ corpus celi hz ali
quid nobiliꝰ eẽ humano corpore: inq̃tũ. s. hz vtutem acti
uaz: hoc aũt passiuã: et sic poterit agere in ipm: et sic etiam
ignis iquãtuz est actu calidũ agit in corpus humanum i
14° quantum est calidũ potẽtia. ¶ Ad 14m dõm. q aia rõna
lis: et est suba q̃dã et est corporis actus: iquãtũ ergo ẽ suba:
est nobilior forma celesti: nõ aũt iquãtuz est corpis act9
vel põt dici q aia est ꝑfectio corporis humani: et vt for
ma et vt motor: corpus aũt celeste qr perfectũ est: nõ reg
rit aliaz subam spualem que ꝑficiat ipm vt forma: sed q
perficiat ipm vt motor tãtuz: et hec ꝑfectio sm nãm no
bilior ẽ q̃ aia humana: q̃uis etiã qdam posuerũt moto
res orbiũ ꝯiũctos eẽ formas coꝝ: qd sub dubio ab Aug.
relingtur suꝑ Gen. ad lraz. Hieronym9 et asserere videt
ecclastes ꝑ suꝑ illd. Lustrãs vniuersa in circuitu etc. glo.
spũz solẽ noiauit: q sicut aiai spiret et vigeat. Dam. tñ i .2.
lib. dicit ꝯrium: nullus ingt aniatos celos vel luminaria
existimet: inaiati .n. sunt et insensibiles. ¶ Ad 15m dõz. q 15°
actio et ꝯrȝ: qd repugnat virtuti actiue alicui9 corpis ce
lestis hz cãm i celo: per motũ .n. pmũ ponit a phis q cõ
seruant res iferiores i suis actionib9: et ita illd ꝯrũ quod
agit ipediẽdo effcm alicui9 corpis celestis: vtpote calidũ:
qd ipedit humectationẽ lune: habz et aliquam causaz ce
lestem: et sic etiam sanitas que consequitur non oino cõ
trariatur actioni corporis celestis: sed habet aliquaz ra
dicem. ¶ Ad 16m dõm. q corpora celestia tangunt infe 16°
riora: sed non tanguntur ab eis: vt dicitur in ꝑ de genera
tione: nec qdlibet eorum tangit quodlibet istorum ime
diate: sed per medium vt dicebatur. ¶ Ad 17m dõm. q 17°
actio agentis recipitur in medio per modum medij: et id
quãdoq3 alio modo recipitur i medio q̃ in vltimo: sicut
virtus magnetis attrahentis ferrum defertur ad ferruz
per medium aerem: qui nõ attrahitur: et virtus piscis stu
pefacientis manuz defertur ad manũ mediante reti qd
non stupefacit: vt dicit Cõmẽtator in .8. phycoꝝ: corpora
autem celestia habent qdem omnes qualitates existen
tes in his inferioribus suo modo. s. originaliter: et nõ ꝓut
sunt in his: vnde et actiones suppremoꝝ corpoꝝ non re
cipiuntur in medijs orbibus vt alterentur sicut hec infe
riora. ¶ Ad 18m dõz. q h iferiora gubernãt a dina ꝓuidẽ 18°
tia ꝑ supiora corpa: nõ ita q dina ꝓuidẽtia illis corpib9
cõicetur: sed qr efficiuntur diuine prouidẽtie istrumen
ta: sicut ars non cõicatur martello qui est istrumẽtũ arti.

Decimo queritur. vtruz humani actus
gubernentur a diuina prouidẽ
tia mediãtibus corporibus celestibus. ¶ Et 1°
videtur q sic: dic .n. Dam. q corpora celestia
constituunt in nobis habitus et complexiões
et dispositiones: sed habitus et dispositiones pertinent ad
intellectum et voluntatem que sunt pncipia boꝝ actuũ:
ergo humani actus mediantibus corporibus celestibus
disponuntur a deo. ¶ P̃. dicit in sex pncipijs q aia ꝯiũ 2°
cta corpi cõplexionẽ corporis imitatur: sed corpora cele
stia imprimunt in complexionez humani corporis. ergo
et in ipsam animam: et ita possunt esse causa humanorum
actuum. ¶ P̃. omne illud qd agit in prius agit in poste 3°
rius: sed essentia anime est prius q̃ eius potẽtia. s. volun
tas et itellectus: cum ex essentia aie oriantur. Cum igitur
corpora celestia imprimant in ipsam essentiaz aie rõna
lis: imprimunt .n. in eam sm q est corporis actus qd ei ꝑ
essentiaz suam conuenit: videtur q corpora celestia im
primant in intellectum et voluntatez: et sic sunt principia
horum actuum. ¶ P̃. instrumentum non solum agit in 4°
virtute propria: sed etiam in virtute principalis agentis:
sed corpus celi cum sit mouens motum est instrumentũ
spiritualis substantie mouentis: et motus eius non soluz
est actus corporis moti: sed actus spiritus mouẽtis. ergo
motus eius non solũ agit in virtute corporis moti: sed et
in virtute spiritus mouentis: sed sicut corpus illud cele
ste ꝑmiet hũano corpi: ita spũs ille ꝑmiet spũi hũano.

ergo sicut motus ille ĩprimit in corpus humanũ:ita ĩpri/
mit ĩ aiam humanam:⁊ ita vr̃ ꝙ corpora celestia sint pn̄/
5° cipia horum actuũ.¶ P̃.experimentalr̃ ĩuenit̃ aliquos
hoies a sua natiuitate esse dispositos ad discẽda vel exer
cẽda aliqua artificia:qdam ad hoc ꝙ sint fabri:qdã ꝙ
sint medici:⁊ sic de alijs:nec hoc pōt reduci:sicut in cām
in pn̄cipia ꝓximũ agẽtis:q2 qñq3 nati ĩueniũtur disposi/
ti ad q̄dã ad que parẽtes nõ iclinabãtur.ergo op3 ꝙ hec
diuersitas dispõnum reducat̃:sicut ĩ cā3 ĩ corpa celestia.
nec pōt dici ꝙ hꝫ dispõnes sint ĩ aiabus mediantib⁹ ꝓ/
prijs corporibus:q2 ad hꝫ inclinationes nihil operantur
corporee qualitates:sicut operant̃ ad irã ⁊ gaudiũ ⁊ hꝫ
aie passiones.ergo corpora celestia imediate ⁊ directe ĩ
aias hũanas ĩprimũt.⁊ ita humani actus mediãtib⁹ cor/
6° poribus celestib⁹ disponũtur.¶ P̃.in humanis actibus
isti vident̃ ceteris p̃eminere.s.regnare regere bella ⁊ hꝫ:
sed sicut dicit Ysaac in li.i.de diffõnib⁹:deus fecit regna/
re orbẽ super regna ⁊ bella:g̃ multo fortius alij humani
7° actus mediãtib⁹ corpibus celestib⁹ disponuntur.¶ P̃.
facilius est trãsformare partẽ q̃3 totũ:sed ex virtute cor/
porum celestiũ quãdoq3 mouet̃ tota multitudo vni⁹ ꝓ/
uicie ad bellãdũ vt ph̃i dicũt.ergo multo fortius virtu/
te corpoꝝ celestiũ cõmouet̃ aliquis hō pticularis.

3.p. Sed contra est qḋ dicit Dam̃.in.2.li. Nostrorũ actuũ nequaq̃3 sunt cā.s.corpora ce/
lestia:nos.n.liberi arbitrij a 2ditore facti sumus:dñi no
2° stroꝝ existimus actuũ.¶ P̃.ad hoc ẽt est qḋ Aug.deter
minat in.5.de ciui.dei.⁊ in fine sup Gen̄.ad lr̃am:⁊ quod
Grego.determiat in omelia epiphanie.

R° Respõdeo dicẽdũ.ꝙ ad hui⁹.q.veritatẽ o3 scire qui dicũtur actus humani:dr̃.n.illi ꝓp̃e
actus humani:quoꝝ ipse hō est dñs:est aũt hō dñs suorũ
actuum per volũtatem seu per liberꝝ ar.vnde circa act⁹
volũtatis ⁊ liberi arbitrij ista q̄stio versat̃:actus.n.aliq
sunt ĩ hoie nõ subiacẽtes ĩperio volũtatis:sicut actus nu
tritiue ⁊ gn̄atiue potẽtie:⁊ hꝫ actus eodẽ mõ subiacent
error q̄/ virtutib⁹ celestib⁹:sicut ⁊ alij corpales actus.¶ De acti/
ridã vt bus humanis vero p̃dictus fuit error multiplex.quida3
Tullij. .n.posuerunt actus hũanos ad diuinã ꝓuidẽtiã nõ ptine/
⁊ repro/ re:nec reduci in aliquã cām nisi ĩ ꝓuidẽtiã nostrã:⁊ hui⁹
ba° eius positionis videtur fuisse Tullius vt dicit Aug.i.5.de ci.
dei.Sed istō nõ pōt eẽ:volũtas.n.ẽ mouẽs motũ:vt ĩ.3.
de aia ꝓbatur:vñ o3 eius actũ reducere in aliqḋ p̄mum
Aliorũ p̄m̃ qḋ est mouẽs nõ motũ.¶ Et iō qdã oẽs actus volũ/
error et tatis reduxerũt in corpora celestia:ponẽtes sensũ ⁊ itel/
reproba lectum idẽ eẽ in nobis:⁊ per 2ñs oẽs virtutes aie corpo/
tio eius rales eẽ:⁊ ita actionib⁹ corpoꝝ celestiũ subdi:sed hanc
positionem ph̃s destruit in.3.de aia:ostẽdẽs ꝙ itellectus
est vis immaterialis:⁊ ꝙ actio ei⁹ nõ est corporalis.S3 si/
cut dr̃ in.16.de aialib⁹:quoꝝ pn̄cipioꝝ actiones sunt sine
corpe:ipsa pn̄cipia sunt sine corpe:vñ nõ pōt eẽ ꝙ actio/
nes itellectus ⁊ volũtatis ꝑ se loquendo in aliq̃ pn̄cipia
opi.Aui. mãlia reducãtur.¶ Et iō Auic.ponit ĩ sua meta.ꝙ sicut
hō 2positus est ex aia ⁊ corpe:ita ⁊ corpus celeste:⁊ sicut
actiões corpis humani ⁊ motus reducũtur in corpa cele
stia:ita actiões aie omnes reducũtur in aias celestes sic
in pn̄cipia:ita ꝙ ois volũtas que est in nobis cãtur a vo/
luntate aie celestis.Et istud pōt eẽ 2ueniens fm̃ opionẽ
suam:quã hꝫ de fine hois:quẽ ponit eẽ in 2iunctione aie
humane ad aiam celestẽ vel ad intelligẽtiã:cũ.n.perfe/
ĩꝓba° ctio volũtatis sit finis:⁊ bonũ qḋ est obiectũ ei⁹:sicut vi/
⁊ deter/ sibile est obiectũ visus:o3 ꝙ illud qḋ agit in volũtatẽ ha
minatio beat etiã rõnem finis:q2 nõ agit efficiens nisi fm̃ ꝙ im/
ꝓp̃a qõ/ primit in susceptibili formã eius.¶ Scd̃m aũt fidẽ3 fi/
nis. dei ipse deus imediate est finis humane vite:eius.n.vi/

sione perfruẽtes beatificant̃:⁊ iō ipse solus ĩprimere po/
test in volũtatẽ nostrã:o3 aũt ordinẽ mobiliũ respõdere
ordini mouẽtium:in ordine aũt ad finem quẽ ꝓuidẽtia
respicit p̄mum in nobis ĩuenit̃ volũtas:ad quã p̄mo pti/
net rō boni ⁊ finis:⁊ oibus que sunt in nobis vtit̃ sic in/
strumẽtis ad 2secutionẽ finis:q̄uis in aliquo respcũ itel
lectus volũtatẽ p̄cedat:ꝓpinquius aũt voluntati ẽ intel
lectus:remotiora sunt corporales vires:⁊ iō ipse de⁹ q ẽ
simplr̃ p̄mus ꝓuidẽs:ĩprimit solus ĩ volũtatem nostrã:
angelus aũt qui eũ seqtur in ordie cãrum ĩprimit in itel
lectum nr̃m:s3 ꝙ per angelos illuminamur purgamur
⁊ perficimur:sed celestia corpa que sunt inferiora agen/
tia ĩprimere possunt ĩ vires sensibiles ⁊ alias organis af/
fixas.Scd̃m vero ꝙ motus vni⁹ potẽtie aie redũdat in
aliam 2tigit ꝙ ĩpressio corporis celestis redũdat ĩ itelle/
ctu3.q.per accñs ⁊ vlterius in volũtatem:⁊ similr̃ impsi/
sio angeli in itellectum redũdat in voluntatem per acci/
dens.Sed tamẽ q̃tu3 ad hoc diuersa est dispositio itel/
lectus ⁊ volũtatis ad vires sensitiuas:intellectus.n.na/
turaliter mouetur a sensitiua apprehẽsiua motiua:ꝑ mo
dum quo obiectum mouet potẽtiam:q2 fantasma se ha/
bet ad itellectum:sicut color ad visum:vt dr̃ in.3.ḋ aia:⁊
ideo perturbata vi sensitiua interiori de necessitate per/
turbatur itellectus:sicut videmus ꝙ leso organo fanta/
sie de necessitate ĩpeditur actio itellectus:⁊ fm̃ hũc mo/
dum redũdare potest in itellectu3 actio vel ĩpressio cor/
poris celestis q̄si per viam necessitatis:per accñs tamen:
sicut ĩ corpora per se:⁊ dico necessario:nisi sit 2ria dispo/
sitio ex parte mobilis:sicut appetitus sensitiuus nõ ẽ na/
turalr̃ motiuus voluntatis:sed ecõuerso:q2 appetitus su/
perior mouet ĩferiorem appetitum:sicut spera sperã:vt
dr̃ ĩ.3.de aia:⁊ quãtũcũq3 appetitus ĩferior perturbetur
per aliquã passionẽ ire vel cõcupiscentie:non o3 ꝙ volũ/
tas ꝑturbetur:imo habet potẽtiam repellẽdi hꝫ pertur/
bationẽ:vt dr̃ Gen̄.4.sub te erit appetitus eius ⁊ tu do/
minaberis illius:⁊ iō ex corporib⁹ celestib⁹ nõ ĩducitur
aliqua necessitas nec ex parte recipientium:nec ex parte
agentium ĩ actib⁹ humanis:sed iclinatio sola:quã ẽt vo/
luntas repellere potest per virtutẽ acq̄sitã vel ĩfusã.

Ad primum ergo dd̃3.ꝙ Dam̃.dic̃ de dispõnib⁹ Ad p°
⁊ habitib⁹ corpalib⁹.¶ Ad 2m dd̃3. 2°
ꝙ sicut ex dictis pꝫ:aia quãtum ad actus volũtatis non
de necessitate seqtur corporis dispõnẽ:sed ex corpis cõ/
plexiõe ẽ iclinatio tñ ad ea q̄ voluntatis sunt.¶ Ad 3m 3°
dd̃m.ꝙ rō illa recte procederet si corp⁹ celeste poss3 ĩpri/
mere ꝑ se ĩ aia:ĩpressio autẽ corpis celestis nõ ꝑuenit ad
aie essentiam nisi ꝑ accñs.s.nisi ꝑ corporis vnionẽ:cuius
ipsa est actus:volũtas aũt nõ orit̃ ex essentia aie scd̃m ꝙ
est corpi 2iũcta:⁊ iō rō non seqtur.¶ Ad 4m dd̃m.ꝙ in/
strumẽtũ spũalis agẽtis nõ agit per v̄tutẽ spũalẽ:nisi ex 4°
hoc ꝙ agit per v̄tutẽ corporalem:fm̃ aũt v̄tutem corpo/
ralem corpus celeste non potest agere nisi ĩ corpus:⁊ iō
etiã actio que est fm̃ v̄tutem spũalẽ non potest pertige/
re ad aiam nisi per accñs.s.corpore mediãte.Sed ĩ cor/
pore vtroq3 modo actio eius peruenit:ex v̄tute.n.corpo/
rali mouet qualitates elemẽtares.s.calidum ⁊ humidũ
⁊ hꝫ:sed ex virtute spũali mouet ad spẽm ⁊ ad effcũs 2se/
quẽtes totã spẽm:q nõ ptit ĩ q̄litates elemẽtares reduci.
¶ Ad 5m dd̃m.ꝙ aliq̄s effectus est a corpib⁹ celestib⁹ in 5°
istis corporib⁹ q nõ cãtur ex calido ⁊ frigido:sicut ꝙ ma/
gnes attrahit ferrũ:⁊ ꝑ hũc modũ aliqua dispositio ĩ cor
pore humano relinquitur a corpore celesti:ex quo 2tigit
vt anima ei coniuncta inclinetur ad hoc vel illud artifi/
cium.¶ Ad 6m dd̃m.ꝙ verbum Ysaac si oportet saluari 6°
est intelligendum fm̃ inclinationẽ tãtũ modo predicto.

7° ¶ Ad 7m dicendum quod multitudo vt in pluribus sequitur incli-
nationes naturales: inquantum homines multitudinis acquiescunt
passionibus: sed sapientes ratione superant passiones ⁊ inclina-
tiones predictas: ⁊ ideo magis est probabile de aliqua multitu-
dine quod operetur id ad quod inclinat corpus celeste quam de vno
homine singulari: qui forte per rationem superat inclinationem predi
ctam: ⁊ simile esset si vna multitudo hominum colericorum pone-
retur: non de facili contingeret quin ad iracundiam mouerentur:
quamuis de vno posset magis accidere.

¶ De predestinatione. Questio. VII.

Questio est de predestinatione. ¶ Et primo. vtrum pertineat ad scientiam
p° vel ad voluntatem. Et videtur quod ad volunta-
tem sicut ad genus: quia vt dicit Aug. in lib. de
predestinatione sanctorum. predestinatio est pro-
positum miserendi: sed propositum est voluntatis:
2° ergo ⁊ predestinatio. ¶ Praeterea. predestinatio videtur idem esse cum ele
ctione eterna: de qua dicitur ephe. i. Elegit nos in ipso ⁊c. quia
idem dicuntur electi ⁊ predestinati: sed electio secundum philosophum in .6.
⁊ .10. ethi. magis est appetitus quam intellectus. ergo ⁊ prede-
stinatio magis ad voluntatem quam ad scientiam pertinet. ¶ Sed di-
3° ce. quod electio predestinationem precedit nec est idem ei. ¶ Sed
contra. voluntas sequitur scientiam: ⁊ non precedit: sed electio ad
voluntatem pertinet: si igitur electio predestinationem precedit: prede
4° stinatio non potest ad scientiam pertinere. ¶ Praeterea. si predestinatio
ad scientiam pertineret: idem videretur esse predestinatio quod prescientia: ⁊ sic
quicunque presciret salutem alicuius predestinaret illum: sed hoc est
falsum. prophete enim presciuerunt salutem gentium quam non prede-
5° stinauerunt. ergo ⁊c. ¶ Praeterea. predestinatio causalitatem importat:
sed causalitas non est de ratione scientie: sed magis de ratione voluntatis.
ergo magis predestinatio pertinet ad voluntatem quam ad scientiam.
6° ¶ Praeterea. voluntas in hoc a potentia differt quod potentia respicit
effectus tantum in futuro: non enim est potentia respectu eorum
que sunt vel fuerunt. voluntas vero respicit equaliter effectum
presentem ⁊ futurum: sed predestinatio dicit effectum in presenti
⁊ in futuro: vnde ⁊ ab Aug. dicitur quod predestinatio est prepara-
tio gratie in presenti ⁊ glorie in futuro. ergo predestinatio perti-
7° net ad voluntatem. ¶ Praeterea. scientia non respicit res vt factas vel
faciendas: sed magis vt scitas vel sciendas: predestinatio ve-
ro respicit id quod fiendum est. ergo predestinatio ad scientiam non
8° pertinet. ¶ Praeterea. effectus magis denominatur a causa proxima quam
a causa remota: sicut homo generatus ab homine magis quam a generan
te sole: sed preparatio est a scientia ⁊ voluntate: scientia autem est causa
prior ⁊ remotior quam voluntas. ergo preparatio magis perti-
net ad voluntatem quam ad scientiam: sed predestinatio est prepara-
9° tio ad gratiam ⁊ gloriam: vt dicit Aug. ergo ⁊c. ¶ Praeterea. quan-
do multi motus ordinantur ad vnum tantum: tota motuum co-
ordinatio recipit nomen vltimi motus: sicut ad educendum
formam substantialem de potentia materie ordinatur primo altera-
tio. secundo generatio: ⁊ totum nominatur generatio: sed ad aliquid
preparandum ordinatur primo motus scientie: secundo motus volun-
tatis. ergo totum debet voluntati attribui: ⁊ ita predestina-
10° tio in voluntate esse videtur. ¶ Praeterea. si vnum contrariorum maxime
appropriatur alicui: reliquum maxime remouetur ab eodem:
sed mala maxime appropriantur diuine prescientie: malos enim
dicimus prescitos. ergo prescientia non respicit bona: predestina-
tio autem est de bonis salutaribus tantum. ergo predestinatio
11° non pertinet ad prescientiam. ¶ Praeterea. illud quod proprie dicitur glosa non in-
diget: sed in sacra scriptura quando cognitio respectu bo-
ni dicitur glosatur pro approbatione: vt patet p° cor. 6. Si quis
diligit deum hic cognitus est a deo: idest approbatus: ⁊ p°
Thi. 2. Nouit dominus qui sunt eius. id est approbat. ergo noticia
non est proprie de bonis: sed predestinatio est proprie de bo-
12° nis. ergo ⁊c. ¶ Praeterea. preparare est motiue virtutis: quia ad opus
pertinet: sed predestinatio est preparatio: vt dictum est. ergo predestinatio
ad virtutem motiuam pertinet. ergo ad voluntatem ⁊ non ad scientiam.
¶ Praeterea. ratio exemplata sequitur rationem exemplarem: sed in ratione humana 13°
que est exemplata a diuina videmus quod preparatio est voluntatis:
⁊ non scientie. ergo ⁊ in preparatione diuina erit similiter: ⁊ sic idem quod
prius. ¶ Praeterea. omnia attributa diuina sunt idem secundum rem: sed 14°
differentia eorum ostenditur ex diuersitate effectuum. Ad illud ergo
attributum debet reduci aliquid de deo dictum: cui eius
effectus appropriatur: sed gratia ⁊ gloria sunt effectus pre-
destinationis ⁊ appropriantur voluntati: siue bonitati. ergo
⁊ predestinatio ad voluntatem pertinet ⁊ non ad scientiam.

Sed contra est quod dicit glo. super illud Ro. 8. Quos 3.p.
presciuit ⁊ predestinauit ⁊c. prede-
stinatio inquit est prescientia ⁊ preparatio beneficiorum
dei ⁊c. ¶ Praeterea. omne predestinatum est scitum: sed non econ- 2°
uerso. ergo predestinatum est in genere sciti. ergo ⁊ prede-
stinatio erit in genere scientie. ¶ Praeterea. magis est ponendum 3°
vnumquodque in genere eius quod conuenit ei semper quam in ge-
nere eius quod non conuenit ei semper: sed predestinationi
conuenit semper id quod est ex parte scientie: semper enim pre-
destinationem prescientia concomitatur: non autem semper con-
comitatur eam appositio gratie que est per voluntatem: quia
predestinatio est eterna: appositio autem gratie temporalis:
ergo predestinatio magis debet poni in genere scientie quam vo
luntatis. ¶ Praeterea. habitus cognitiui ⁊ operatiui inter intel- 4°
lectuales virtutes a philosopho computantur que ad rationem ma-
gis pertinent quam ad appetitum: vt patet de prudentia ⁊ arte
in .6. ethico. sed predestinatio importat principium opera-
tiuum ⁊ cognitiuum: quia ⁊ est prescientia ⁊ preparatio: vt ex dif-
finitione inducta patet. ergo predestinatio magis pertinet ad
cognitionem quam ad voluntatem. ¶ Praeterea. contraria sunt in eodem 5°
genere: sed predestinationi est contraria reprobatio: cum ergo re-
probatio sit in genere scientie: quia deus prescit malitiam repro-
borum: ⁊ non facit eam: videtur quod predestinatio sit in genere scientie.

Respondeo dicendum quod destinatio vnde nomen prede- R°
stinationis assumitur importat directio
nem alicuius in finem: vnde aliquis dicitur nuncium destinare qui eum diri-
git ad aliquid faciendum: ⁊ quia illud quod proponimus ad exe-
cutionem dirigimus: sicut ad finem: ideo id quod proponi-
mus dicimur destinare secundum illud Macha. 6. de Eleaza-
ro: quod destinauit in corde suo non admittere illicita propter
vite amorem: sed hec prepositio pre que adiungitur adiun-
git ordinem ad futurum: vnde cum destinare non sit ni-
si eius quod est: predestinare potest esse etiam eius quod non est:
⁊ quantum ad hec duo predestinatio sub prouidentia col-
locatur vt pars eius: dictum est enim in precedenti q. de
prouidentia: quod ad prouidentiam pertinet directio in fi-
nem prouidentia etiam a Tullio ponitur respectu futu-
ri: ⁊ a quibusdam diffinitur quod prouidentia est presens no-
tio futurum pertractans euentum. ¶ Sed tamen prede- Differentia p°
stinatio quantum ad duo a prouidentia differt: prouidentia inter prede.
enim dicit vniuersaliter ordinationem in finem: vnde se extendit ad ⁊ prudentiam.
omnia que a deo in finem aliquem ordinantur: siue sint ra-
tionabilia: siue irrationabilia: siue bona: siue mala: predesti
natio autem respicit tantum illum finem qui est principa
lis rationali creature: vtpote gloriam: ⁊ ideo predestinatio
non est nisi bonorum ⁊ eorum que spectant ad salutem. ¶ Differt
etiam alio modo. In qualibet enim ordinatione ad finem Differentia 2°
est duo considerare. scilicet ipsum ordinem: ⁊ exitum vel euentum
ordinis: non enim omnia que ad finem ordinantur finem consequun-
tur: prouidentia ergo ordinem in finem respicit tantum: vnde per dei prouiden-
tiam omnes homines ad beatitudinem ordinantur: sed predestina-
tio respicit etiam exitum vel euentum ordinis: vnde non est nisi eorum qui
gloriam consequuntur. Sicut igitur se habet prouidentia ad impositionem or-
dinis: ita se habet predestinatio ad ordinis exitum vel euentum: quod enim aliquis
finem glorie consequitur non est principaliter ex propriis viribus: sed ex

auxilio gratie diuinitus date: vnde sicut de prouidentia
supra dictū est: ꝙ ꝯsistit in actu rōnis: sic ⁊ prudētia cui⁹
est pars: eo ꝙ solius rōnis est dirigere vel ordiare: ita ēt
⁊ predestiatio in actu rōnis ꝯsistit dirigētis vel ordinan-
tis in finē. Sed ad directionē in finē ꝑexigitur volūtas
finis: nullus.n.aliqd in finē ordinat qđ nō vult: vñ etiaʒ
perfecta prudētie electio nō pōt esse nisi in eo qui habet
virtutem moralem ƒm phm in.6.ethi. per ṽtutem.n.mo
ralem affectus alicuius in fine stabilitur ad quē pruden-
tia ordinat: finis aūt in quem predestiatio ordiat: nō est
vlr ꝯsideratus: sed scđm ꝯparationē eius ad illuʒ qui fi-
nem ipm ꝯsequit̄: quem oʒ esse distictum apud dirigen-
tem ab his qui finē illū nō ꝯsequuntur: ⁊ iō predestiatio
presupponit dilectionē: per quā deus vult salutem alicu-
ius: vnde sicut prudēs nō ordinat in finē nisi inquātum
est tēperatus vel iustus: ita deus nō predestinat nisi in-
quātum ē diligēs: preexigitur ēt ⁊ electio per quā ille q̄ i
finem infallibilr̄ dirigitur ab alijs separatur qui nō hoc
modo in finē dirigūtur: hec aūt separatio non est ꝓpter
diuersitatē aliquam iuētam in his que separātur q̄ pos-
set ad amorem icitare: q2 anteq̄ȝ nati essent aut aliqd bo
ni egissent aut mali dictū ē. Jacob dilexi. Esau aūt odio
habui: vt dr̄ Ro.9. Et iō predestiatio p̄supponit electio-
nem ⁊ dilectionē: electio vero dilectionē. Ad predestina-
tionē vero duo sequūtur. s. ꝯsecutio finis qui est glorifica
tio: ⁊ collatio auxilij ad ꝯsequēduʒ finē: qđ est appositio
gratie: qđ ad vocationē ꝑtinet: vñ ⁊ p̄destiatiōi duo effe-
ctus assignātur. s. gratia ⁊ gloria.

Ad p̄⁹ **Ad primum** ergo dđm. ꝙ in actib⁹ aie: ita ē ꝙ precedēs actus icluditur quodā-
modo virtute in sequēti: ⁊ q2 predestiatio p̄supponit ele-
ctionem que est actus volūtatis: iō in rōne predestiatio-
nis aliqd icluditur ad volūtatem pertinēs: ⁊ ꝓpter hoc
propositū ⁊ alia ad volūtatem ꝑtinētia in diffone prede-
2⁹ stinationis qñq3 ponūtur. ¶ Ad 2ᵐ dđm. ꝙ predestina-
tio nō est idē electioni: sed presupponit eam: vt dcm̄ est:
3⁹ ⁊ inde est ꝙ p̄destinati ēt electi dicūtur. ¶ Ad 3ᵐ dđʒ. ꝙ
cum electio sit rōnis ⁊ volūtatis dilectio: semper electio
dilectionē precedit si referātur ad idem: sed si ad diuer-
sa: tūc nō ē iconueniens ꝙ electio precedat predestiatio-
nem: que dilectionis rōnem importat: electio.n. ꝓut hic
accipitur ꝑtinet ad ipm qui in finē dirigitur: prius aūt est
accipere illum qui dirigit̄ in finē q̄ȝ ipsum dirigere in fi-
nem: ⁊ ideo electio in ꝓposito predestiationeʒ precedit.
4⁹ ¶ Ad 4ᵐ dđm. ꝙ predestinatio q̄uis ponat̄ in genere
sciētie: tamē aliqd supra sciam ⁊ supra presciam addit. s.
directionē vel ordiationē in finē: sicut etiaʒ prudētia su-
pra cognitionē: vnde sicut nō ōis cognoscēs q̄d agēdum
5⁹ sit est prudēs: ita nec ōis p̄sciēs est p̄destinans. ¶ Ad 5ᵐ
dđm. ꝙ q̄uis causalitas non sit de rōne scie iquātū huiꝰ:
est tñ de rōne scie iquātū est dirigēs ⁊ ordinās in finem:
qđ nō est volūtatis sed rōnis tātum: sicut ēt itelligere est
de rōne aialis rōnalis: non iquātum est aial: sed inquan-
6⁹ tum est rōnale. ¶ Ad 6ᵐ dđm. ꝙ sicut voluntas respicit
effectum presentem ⁊ futuꝝ: ita ⁊ scientia. vnde quātum
ad hoc non magis potest probari ꝙ p̄destinatio ad vnū
eorum ꝑtineat q̄ȝ ad alteruʒ. Sed tñ predestinatio pro-
prie loquēdo non respicit nisi futurum: quod ex preposi
tione designat̄: que importat ordinē ad futurum: nec est
idem dicere habere effectū in presenti: ⁊ habere effectuʒ
presentem: q2 in presenti esse dicit̄ q̄cquid ꝑtinet ad sta-
tum presentis vite: siue sit presens: siue preteritū: siue fu-
7⁹ turum. ¶ Ad 7ᵐ dđm. ꝙ q̄uis scia inquātum est sciētia
non respiciat facienda: tñ scia practica respicit faciēda: ⁊
8⁹ ad talem sciam predestinatio reducit̄. ¶ Ad 8ᵐ dđm. ꝙ

preparatio importat ꝓprie dispōnem potentie ad actū.
Est autem duplex potētia. s. actiua ⁊ passiua. Et ideo du-
plex est p̄paratio. vna patiētis: scđʒ quē modum dr̄ mate
ria preparari ad formam. Alia agētis: scđm quā dicit̄ ꝙ
aliquis se preparat ad agendū aliqd. Et talem p̄paratio-
nem p̄destinatio importat: que nihil aliud in deo ponere
pōt q̄ȝ ipsam ordinationem alicuius in finē. Ordiatiōis
autem p̄nᵐ proximū est rō: sed remotum est volūtas: vt
ex dictis pȝ. Et iō scđm rōnem idictā predestiatio p̄nci-
palius rōni q̄ȝ volūtati attribuitur. Et per hoc pȝ solutio
ad 9ᵐ. ¶ Ad 10ᵐ dđm. ꝙ mala appropriātur prescie: non 9⁹ ⁊ 10⁹
ꝙ presciētia sit magis ꝓprie de malis q̄ȝ de bonis: sed q2
bona in deo hñt aliqd aliud respondens q̄ȝ prescia: mala
aūt nō: sicut ēt ꝯuertibile nō idicās subam approp̄at sibi
nomē proprium: qđ ēt eque ꝯuenit diffinitioni pp̄ h̄ qđ dif-
finitio aliqd dignitatis addit. ¶ Ad 11ᵐ dđʒ. ꝙ glosatio 11⁹
nō semꝑ significat iproprietatē: sed ē qñq3 necessaria ad
specificādū qđ gnāliter dr̄: ⁊ hoc modo glosat̄ noticia ꝑ
approbationē. ¶ Ad 12ᵐ dđm. ꝙ p̄parare vel ordinare ē 12⁹
motiue po̅t̄e: sȝ motiua ñ solū ē volūtas: sȝ ēt rō practi-
ca: vt pȝ in.3. de aia. ¶ Ad 13ᵐ dđm. ꝙ i rōne humana ita 13⁹
est ꝙ p̄paratio ƒm ꝙ iportat ordiationē vel directioneʒ
in finē: est actus ꝓprius rōnis: ⁊ nō volūtatis. ¶ Ad 14ᵐ 14⁹
dđm. ꝙ in attributo diuino: nō soluʒ est ꝯsiderādus effe-
ctus: sed respectus ei⁹ ad effectum. q2 idē est effcūs scien-
tie: potētie ⁊ volūtatis: sed nō idē respcūs ad illuʒ effcm̄
per illa tria noia importatus. Respectus aūt quē p̄desti
natio iportat ad effectū suū: cū respectu scientie: q̄uis sit
dirigēs magis cōgruit: q̄ȝ cū respectu potētie ⁊ volūtatis:
⁊ iō p̄destinatio ad sciam reducit̄. Alia cōcedimus.

Ad argumenta in ꝯrium. ¶ Ad p̄ᵐ ⁊ 2ᵐ q̄uis ad scđm posset dici ꝙ nō oē
qđ est in plus sit gen⁹: q2 p̄t accñtalr̄ predicari. ¶ Ad 3ᵐ
posset dici ꝙ q̄uis dare grām nō semꝑ cōcomitet̄ p̄desti
nationē: tñ velle dare semꝑ cōcomitat̄. ¶ Ad vltimū ēt
posset dici ꝙ reprobatio directe nō opponit̄ p̄destiatiōi
sed electioni: q2 qui eligit alteꝝ accipit: ⁊ alteruʒ reijcit:
qđ dr̄ reprobare. vnde ēt reprobatio ex rōne sui nominis
magis ꝑtinet ad volūtatē: est.n. reprobare. q. refutare. nisi
forte dicat̄ reprobare idē qđ iudicare idignū qđ admit-
tat̄. Sed ꝓ tāto reprobatio ad p̄sciaʒ dr̄ i deo ꝑtinere: q2
nihil positiue ex ꝑte volūtatis ē in deo respectu mali cul
pe: non.n. vult culpā: sicut grām. Et tñ reprobatio ēt dici-
tur p̄paratio: quātū ad penā: quā etiā deus vult volūta-
te consequente: sed non antecedente.

SEcundo querit̄. vtꝝ prescia meritoꝝ sit causa vel rō p̄destiatiōis.
¶ Et vr̄ ꝙ sic. q2 Ro.9. super illud. Misere- p̄⁹
bor ⁊c. dicit glo. Ambrosij. miaȝ illi preparabo
quē scio post errorē toto corde reuersuruȝ ad
me: h̄ est dare illi cui dādū ⁊ nō dare illi cui nō dādū est:
vt eū vocet quē sciat obedire: illū v̄o nō quē sciat nō obe
dire: sȝ obedire ⁊ toto corde ꝯuerti ad deū ad meritū ꝑti
net: ꝯria v̄o ad dēmeritū. ḡ p̄scia meriti vel dēmeriti ē cā vl̄
rō: q2 de⁹ ꝓponat alij miām facere ⁊ aliū a mia exclude-
re: qđ ē p̄destiare vel reprobare. ¶ P̄. p̄destiatio inclu- 2⁹
dit i se volūtatē diuā salutis hūane: nec pōt dici ꝙ inclu-
dat solā volūtatē añcedētem: q2 hac volūtate deus vult
oēs hoies saluos fieri: vt dr̄ p̄me Thimo.2. ⁊ sic sequere-
tur ꝙ oēs essent p̄destinati. Relinqtur igr̄ ꝙ icludit vo-
lūtatē ꝯñteȝ: sed volūtas ꝯñs: vt dicit Dam. est ex nr̄a cā
.s. inquātū nos habem⁹ diuersimode ad merēdā salutem
vl̄ dānationē. ḡ merita nr̄a p̄scita a d̄o sūt cā p̄destiatōis.
¶ P̄. p̄destiatio p̄ncipalr̄ dr̄ ꝓpositum diuū d̄ salute hu- 3⁹
mana: sȝ saluti hūane cā ē hūanū meritū: scia ēt ē cā ⁊ rō

voluntatis:qz appetibile scitum volūtatem mouet.ergo
prescia meritorum causa est predestinationis.cū duo eo-
rum que prescia ɔtinet sint cā illorum duoꝝ que i prede
4º stinatiōe ɔtinētur. ¶ P̄.reprobatio ꝛ predestiatio signi
ficāt dinam eēntiam:ꝛ ɔnotāt effectum i creatura:i eēn-
tia autem dina nō est aliqua diuersitas.ergo tota diuer-
sitas predestiatiōis ꝛ reprobatiōis ex effectibus ꝓcedit:
effectus aūt sic ɔsiderati sunt ex parte nr̄a.ergo ex parte
nostra est ꝙ predestiati ꝛ reprobi abiuicem segregētur:
5º qd per p̄destiatione fit.ergo idē qd prius. ¶ P̄.sicut sol
quātū est de se vl'r se habet ad oia corpora illumiabilia:
ꝗuis nō omnia pn̄t lumē eius equalr̄ percipere:ita deus
equalr̄ se habet quāuis nō oia equalr̄ se habeāt ad parti-
cipādum bonitatem ipsius:vt a sanctis ꝛ prophetis cōi-
ter dicit̄:sz ꝑꝑ silez bitudiez solis ad oia alia corpora sol
nō est cā hui⁹ diuersitatis ꝙ aliqd sit tenebrosuz ꝛ aliqd
luminosum:sz diuersa dispositio corpoꝝ ad recipiēdum
lumē ipsius.ergo ꝛ sil'r cā hui⁹ diuersitatis ꝙ aliq saluā-
tur:qdam autez dānātur:aut ꝙ qdaz p̄destinātur:ꝛ qdā
reprobātur:non est ex ꝑte dei sed nr̄a:ꝛ sic idē qd prius.
6º ¶ P̄.bonū est cōicatiuū suiipsius.ergo sūmi boni est sū-
me se cōicare s'm ꝙ vnūqdqz est capax:si ergo alicui non
se cōicat:hoc est:qz nō est capax eius:sed aliqs est capax:
vel nō capax salutis ad quā p̄destinatio ordiat ꝑꝑ q̄lita-
tem meritoꝝ.ergo merita p̄scita cā sunt quare aliqui p̄-
7º destinātur ꝛ aliqui nō. ¶ P̄.ibi numeri.3.ego tuli leui-
tas ꝛc̄.dicit glo.Orig. Jacob natu posterior p̄mogenitus
iudicatus est:ꝓposito.n.cordis qd deo patuit anteꝗ i h
mūdo nascerētur:aut qcꝗ ageret boni vel mali dictum
est Jacob dilexi Esau odio habui:sed hoc pertinet ad p̄-
destinationē Jacob:vt sancti cōiter exponūt.ergo preco
gnitio propositi qd habiturus erat Jacob i corde fuit rō
8º predestinatiōis:ꝛ sic idez qd prius. ¶ P̄.p̄destinatio nō
pōt eē iniusta cū vniuerse vie dn̄i sint misericordia ꝛ ve-
ritas:nec potest ibi alia iusticia attēdi iter deū ꝛ hoiem
ꝗ distributiua:nō.n.ibi cadit ɔmutatiua iustitia:cū de⁹
qui bonoꝝ nostroꝝ nō eget nihil a nobis recipiat: iusti-
tia aūt distributiua inequalia nō nisi ineq̄libus dat:in-
eq̄litas autem nō potest attēdi nisi s'm diuersitatez me-
ritoꝝ.ergo ꝙ deus aliquē predestiat ꝛ aliquem nō ex p̄-
9º sciētia diuersoꝝ meritoꝝ procedit. ¶ P̄.predestiatio p̄-
supponit electionē:vt supra dcm̄ est: sz electio nō potest
esse rationabilis nisi sit aliqua ratio ꝓpter quā vnus ab
altero discernat̄:nec i electiōe d qua loqmur pōt aliqua
ratio discretiōis assignari nisi ex meritis.ergo cū electio
dei irrationabilis eē nō possit ex preuisiōe meritoruz ꝓ-
10º cedit:ꝛ per ɔn̄s predestiatio.ꝗ ꝛc̄. ¶ P̄.Aug.exponēs il-
lud Malach. Jacob dilexi.Esau autem odio habui: dic̄
ꝙ volūtas ista dei qua vnū elegit:ꝛ aliuz reprobauit: nō
potest esse iniusta: venit.n.ex occultissimis meritis: sed
hec occultissima merita nō possunt accipi in ꝓposito nisi
s'm ꝙ sunt in prescia.ergo predestinatio de prescia meri-
11º toruz venit. ¶ P̄.sicut se habet abusus gratie ad effcm̄
reprobationis:ita bonus vsus gratie ad effectum prede-
stinatiōis:sed abusus gratie in Juda fuit ratio reproba-
tiōis eius:scđz hoc.n.reprobus effectus est ꝙ sine gratia
decessit.Qr autem tunc gratiam nō habuit: nō fuit:quia
de⁹ ei dare noluerit:sed qz ipse accipe noluit:vt dic̄ Aug.
ꝛ Dionysius.ergo ꝛ bonus gratie vsus in Petro ꝛ alio q̄-
libet causa est:quare ipse est electus vel predestinatus.
12º ¶ P̄.vnus potest alteri mereri primam gratiaz:ꝛ eadē
rōne videt̄ ꝙ possit et mereri gratie ɔtinuationem vsqz
in finem:sed ad gratiaz finalem seqtur esse predestiatū.
13º ergo predestinatio pōt ex meritis prouenire. ¶ P̄.prius
est s'm ph'm a quo nō ɔuertitur ɔsñia:sz hoc modo se hz
prescia ad p̄destiationem:qz oia deus presciuit que p̄de-
stinat:mala autem p̄scit que nō predestiat:ergo prescia ē
prius ꝗ predestiatio:sed p̄us in quolibet ordie est causa
posterioris.ergo p̄scia est cā predestiationis. ¶ P̄.nomē 14º
predestinatiōis a destinatiōe vel missiōe iponitur:sz mis
sionem vel destiationem cognitio p̄cedit: nullus.n.mit-
tit nisi quē cognoscit.ergo ꝛ cognitio est p̄or predestina-
tione:ꝛ ita videtur esse causa ipsius:ꝛ sic idem qd prius.

Contra est qd dr̄ i glo.super illud. Nō ex operibus: 1º
sed ex volūtate ꝛc̄.que sic dicit:sicut nō ꝑ
meritis precedētibus illud dictum fuisse ostendit.s. Ja-
cob dilexi ꝛc̄.ita nec pro meritis futuris. Et ifra sup il-
lud. Nūquid iniqtas ē apud deum:dicit glo.nemo dicat
deum:qz futura opera preuidebat:alterum elegisse:alte-
rum reprobasse:ꝛ sic nō vr̄ ꝙ p̄sciētia meritoꝝ sit cā pre-
destinationis. ¶ P̄.grā est effcūs predestiationis:ꝛ p̄n⁹ 2º
meriti.ergo nō potest esse ꝙ p̄sciētia meritoꝝ sit cā pre-
destiatiōis. ¶ P̄.ad Titū.i.dicit apostο. Nō ex operib⁹ 3º
iustitie que fecimus nos.ꝗ predestiatio salutis humane
non ꝓuenit ex prescia meritoꝝ. ¶ P̄.si prescientia me- 4º
ritorum esset cā predestiatiōis:nullus esset predestiatus
qui nō eēt merita habiturus:sed aliq sunt hꝰ:sicut pz de
pueris.ergo p̄scia meritorum nō est cā predestinatiōis.

Respōdeo dōm.ꝙ hoc distat iter cām ꝛ effectuz: 8º
ꝙ quicquid est cā cause:oz esse causaz
effectus:nō aūt quicqd est cā effectus:oz ꝙ sit causa cāe:
sicut pz ꝙ causa p̄ma per cām secundam producit effcm̄
suum:ꝛ sic cā secūda causat aliquo modo effectum cause
p̄me:cuius tamē cause cā non est. Jn predestinatiōe aūt i
est duo accipere.s.ipsam predestinationem eternaz ꝛ ef-
fectum eius tēporalem duplicem.s.grām ꝛ gloriaz: quo-
rum alter habz cām meritoriam actum humanuz.s.glo-
ria:sed gratie causa nō potest esse actus humanus ꝑ mo-
dum meriti:sed dispositio naturalis quedam inquātum
per actus preparamur ad gratie susceptionem: sed ex h
non seqtur ꝙ actus nostri:siue grāz p̄cedant:siue sequan-
tur:sint ipsius predestiationis cā. ¶ Ad inueniēdū autez
predestinationis cām:opz accipere ꝙ prius dictuz est.s.
ꝙ p̄destiatio est quedā directio in finem: quem facit rō
a volūtate mota: vnde scđm hoc pōt eē aliqd predestina-
tionis cā:prout pōt esse voluntatis motiuū. ¶ Circa qd Nota
sciendum est:ꝙ aliquid mouet volūtatez dupl'r:vno mō
per modum debiti:alio modo per modū meriti:ꝑ modū
autem debiti mouet aliqd dupl'r:vno mō absolute:ꝛ alio
mō ex suppōne alterius. Absolute qdē ipse finis vltimus
qui ē volūtatis obm̄:ꝛ hoc mō voluntatem mouet:vt ab
ipso diuertere non possit:vnde nullus hō p̄t non velle eē
beat⁹:vt dicit Aug.i lib.d lib.ar. Sz ex suppōne alterius
mouet s'z debitū illd sine quo finis hr̄i non pōt.illd autē
sine quo finis hr̄i p̄t:sed facit ad bene eē finis ipi⁹ nō mo
uet s'z d̄bitā voluntatē:sz ē libera iclinatio voluntatis i
ipm:sed tn̄ ex quo volūtas ē libere iclinata i ipm:iclina-
tur in oia sine qb⁹ hoc hr̄i non pōt per modū debiti:ex p̄-
suppōne tn̄ illi⁹ qd p̄mo volitū ponebat̄:sicut rex ex sua
liberalitate facit aliquem militem:sed qz non potest eē
miles nisi habeat equum:efficitur debitum ꝛ necessariū
ex suppositione liberalitatis predicte ꝙ ei det equum.
Finis autem diuine volūtatis est ipsa eius bonitas:que
non dependet ab aliquo alio : vnde ad hoc ꝙ habeatur
a deo nullo alio indiget:ꝛ ideo voluntas eius non incli-
natur primo ad aliquid faciendum per modum debiti:
sed liberaliter tātuz:inquantum est bonitas eius in ope-
re manifesta:sed ex quo supponitur ꝙ deus aliquid fa-
cere velit ex suppositione liberalitatis ipsius per modū
debiti cuiusdā:sequitur ꝙ faciat ea sine quibus res ipsa

volita esse non põt:sicut si facere vult hominez ꝙ det ei
rõnez:vbicũqꝫ aũt occurrit aliquid sine quo aliud a deo
volitũ esse possit:hoc nõ ꝓcedit ab eo sm rõnez alicuius
debiti:sed sm meram liberalitatẽ:perfectio aũt gratie ⁊
glorie sunt hꝫ bona:ꝙ sine eis natura esse põt:excedunt
eniz nãlis virtutis limites. vnde ꝙ deus velit alicui da
re gratiã ⁊ gloriã:hoc ex mera liberalitate ꝓcedit.in his
aũt que ex liberalitate procedunt tm̃ cã volendi est ipsa
superabũdans affectio volentis ad finẽ in quo attendit̃
perfectio bonitatis ipsius. vnde cã ꝑdestinationis nihil
Opiõẽs est aliud ꝙ̃ bonitas ipsius dei. ¶ Et mõ etiã ꝑdicto põt
due re- solui quedã cõtrouersia que inter quosdã versabat̃:qui-
probãt̃. busdã dicentibꝰ oĩa a deo sm simplicẽ voluntatẽ ꝓcede
re:quibusdã vero asserentibꝰ oĩa ꝓcedere sm debituz a
deo. Quarũ opinionũ vtraqꝫ falsa est. ꝑma.n.tollit neces
sarium ordinẽ qui est inter effectus diuinos adinuicem.
2ª aũt ponit oĩa ꝓcedere sm necessitatez nature: media
aũt via est eligenda:vt ponat̃ ea que sunt a deo ꝑmo vo-
lita ꝓcedere ab ipso sm simplicẽ voluntatẽ:ea vero que
ad hoc requirunt̃ ꝓcedere sm debitum: ex suppõne tm̃:
qȯ tm̃ debitũ non ostẽdit deum esse debitorem rebꝰ: sed
sue voluntati:ad cuius expletionẽ debet̃ id qȯ dicit̃ pro-
cedere sm debitum ab ipso.

Ad ꝑm Ad primũ ergo dõm ꝙ debitus gratie vsus est quoddã ad qȯ diuina ꝓuidẽtia grãz
collatam ordinat.vnde non põt esse ꝙ ipse rectus gratie
vsus p̄escitus sit causa mouẽs ad dãdũ gratiaz :qȯ ergo
Ambro.dicit.dabo illi gratiaz quẽ scio ⁊c. nõ intelligen-
dum est ꝙ perfecta cordis cõuersio sit inclinans volun-
tatem ad dandũ gratiaz:sed ꝙ dataz gratiã ad hoc ordi-
nat vt aliquis accepta gratia perfecte cõuertat̃ in deum.
2m ¶ Ad 2m dõm ꝙ predestinatio includit voluntatẽ cõse-
quentẽ que respicit aliquo modo id qȯ est ex pte nostra:
nõ quidẽ sicut inclinãs diuinã voluntatẽ ad volendum:
sed sicut id ad cuius ꝓductionẽ diuina volũtas gratiaz
ordinat:vel etiam sicut id qȯ ad gratiã quodãmȯ dispo-
3m nit ⁊ gloriam meret̃. ¶ Ad 3m dõm ꝙ sciẽtia est mouẽs
voluntatẽ:sed nõ quelibet scientia: sed scientia finis qui
est obiectũ mouens voluntatem: ⁊ ideo ex cognitiõe sue
bonitatis ꝓcedit ꝙ deus suam bonitatez amet: ⁊ ex hoc
ꝓcedit ꝙ in alios diffundere velit:nõ aũt ꝓpter hoc ꝙ
meritorũ sciẽtia sit causa volũtatis sm ꝙ in ꝑdestinatio
4m ne includit̃. ¶ Ad 4m dõm ꝙ ꝗuis sm diuersitatẽ effe
ctuum sumat̃ diuersa rõ attributorũ diuinorũ: nõ tm̃ ꝑp
hoc sequit̃ ꝙ effectus sint cause attributorũ diuinoruz:
nõ enim accipiunt̃ hoc mõ rõnes attributoꝝ:sm ea que
in nobis sunt:sicut sm causas: sed magis sicut sm signa
quedã causarũ: ⁊ ideo nõ sequit̃ ꝙ ea que ex parte nostra
sunt sint causa quare vnus reprobet̃ ⁊ alius predestinet̃.
5m ¶ Ad 5m dõm ꝙ habitudinem dei ad res possumus du-
pliciter cõsiderare. Uno mõ quãtũ ad ꝑmã rerũ disposi-
tionẽ que est sm diuinaz sapientiam diuersos gradus in
rebus cõstituentẽ: ⁊ sic nõ eodẽ mõ se habꝫ deus ad oĩa.
Alio mõ sm ꝙ iam rebus dispositis prouidet : ⁊ sic silr
se habet ad oĩa inq̃tũ omnibꝰ equaliter dat sm suam ꝓ-
portionẽ. Ad ꝑmã aũt rerum dispositionẽ totum hoc ꝑti
net qȯ dictũ est a deo procedere sm simplicẽ volũtatez:
6m inter que etiã ꝑparatio gratie computat̃. ¶ Ad 6m dõm
ꝙ ad bonitatẽ diuinã pertinet inq̃tuz est infinita vt de
perfectiõibus quas vnaqueqꝫ res sm suã nãm requirit
vnicuiqꝫ largiat̃ sm ꝙ est eius capax : nõ aũt requiritur
de perfectionibus superadditis:inter quas sunt gratia ⁊
7m gloria:⁊ ideo rõ nõ sequit̃. ¶ Ad 7m dõm ꝙ ꝓpositũ cor
dis iacob ꝑscitũz a deo nõ fuit causa quare ei dare grãm
voluit:sed fuit quoddã bonũ ad qȯ deus grãm dandam
ordinauit: ⁊ ideo dicit̃ ꝙ ex ꝓposito cordis qȯ ei patuit
eum dilexit.q.r.s.ad hoc eum dilexit:vt tale ꝓpositũ cor-
dis haberet:vel qꝛ preuidit ꝙ ꝓpositũ cordis eius fuit
ad gratie susceptionẽ dispositiuo. ¶ Ad 8m dõm ꝙ in illis 8m
que sunt sm rõnẽ debiti inter aliquos distribuẽda esset
cõtra rõnẽ iustitie distributiue:si equalibus ineq̃lia da-
rent̃:sed in his que ex liberalitate donant̃ in nullo iusti
tie cõtradicit. Possuz eni vni dare ⁊ alteri non dare pro
mee libito volũtatis.hꝫ aũt est grã: ⁊ ideo nõ est contra
rõnez iustitie distributiue:si deus ꝓponat se daturũ gra
tiam alicui ⁊ alicui nõ:nulla inequalitate meritorũ cõsi-
derata. ¶ Ad 9m dõz ꝙ electio dei qua vnũ eligit ⁊ aliũ 9m
reprobat:rõnabilis est:nec tm̃ opꝫ ꝙ rõ electionis sit me-
ritum:sed in ipsa electiõe rõ est diuina bonitas. rõ autez
reprobatiõis est in hominibus peccatũ originale: vt dicit
Aug.vel in futuro per hoc ipm̃ qȯ est nõ habere debituz
ad hoc qȯ eis gratia cõferat̃ rõnabilr possum velle dne-
gare aliquid alicui ꝙ sibi nõ debetur. ¶ Ad 10m dõm ꝙ 10m
41.dist.ꝑmi libri.dicit magister illam auctoritatẽ eẽ re-
tractatam ab Aug.in suo simili:vel si debeat sustineri re
ferendũ est ad effectũ reprobatiõis vel ꝑdestinatõis: qȯ
hꝫ aliquã cãm meritoriã vel dispositiuã. ¶ Ad xim dõm xim
ꝙ ꝑscientia abusus grẽ nõ fuit cã reprobationis in iuda:
nisi forte ex parte effectus:ꝗuis deus nulli volenti acci-
pere gratiã eã deneget:sed hoc ipm̃ qȯ est velle accipere
gratiã est nobis ex ꝑdestinatiõe dina. vnde nõ põt eẽ cã
ꝑdestinationis. ¶ Ad 12m dõm ꝙ ꝗuis meritũ possit eẽ 12m
cã effectus ꝑdestinatiõis:nõ tm̃ põt esse ꝑdestinatiõis cã.
¶ Ad 13m dõm ꝙ lꝫ illud a quo nõ cõuertit̃ cõsequẽtia 13m
sit aliquo mõ ꝑus:tm̃ nõ sequit̃ ꝙ sit eo modo prius quo
causa prius dicit̃:sic eniz coloratũ esset cã hominis: ⁊ ꝓ-
pter hoc nõ sequit̃ ꝙ ꝑscientia sit causa ꝑdestinationis.
¶ Et per hoc patet solutio ad vltimũ. 14m

Ertio querit̃ vtruz ꝑdestinatio habeat certitudinẽ vel nõ. ¶ Et videt̃ ꝙ ꝑm
nõ. nulla.n.causa cuiꝰ effectus potest variari
hꝫ certitudinẽ respectu effectꝰ sui: sed effectꝰ
ꝑdestinationis põt variari: qꝛ ille qui est ꝑde
stinatus põt nõ consequi effectũ ꝑdestinationis: qȯ patꝫ
ex h qȯ Aug. dicit exponẽs illȯ qȯ habet̃ Apoc.3. Tene
qȯ habes. Si inquit alius nõ est accepturus nisi iste ꝑdi
derit:certus est electorũ numerus. Ex quo videt̃ ꝙ vnꝰ
põt amittere ⁊ alius accipere coronã que est ꝑdestinatio
nis effectꝰ. ¶ P̄.sicut res nãles subdunt̃ diuine ꝓuidẽ- 2m
tie: ita ⁊ res hũane:sed illi soli effectꝰ nãles ex suis cau-
sis certitudinalr ꝓcedunt sm ordinẽ diuine ꝓuidẽtie:q
ex suis causis necessario ꝓducunt̃: cum igit̃ effectꝰ ꝑde-
stinationis qui est salus hũana: nõ necessario: sed cõtin-
genter ex causis ꝓximis eueniat:videt̃ ꝙ ordo ꝑdestina-
tionis nõ sit certus. ¶ P̄.si aliqua cã habet certitudinẽ 3m
ad aliquẽ effcm̃:effectus ille ex necessitate ꝓueniet:nisi
aliquid possit resistere virtuti agentis: sicut dispõnes in
corporibus inferioribus inuente resistunt interdũ actio
ni corporũ celestiũ : vt nõ ꝓducant ꝓprios effectꝰ: quos
nẽcio ꝓducerẽt:nisi esset aliqd resistẽs:sed ꝑdestinatio-
ni dine nihil põt resistere: voluntati eniz eius quis resi-
stet: vt dicit̃ Ro.9. Si igit̃ habet certũ ordinẽ ad effcm̃
suũ effectus eius nẽcio ꝓducet̃. ¶ Sꝫ dicebat ꝙ ꝑdesti
nationis certitudo ad effectũ est cuz ꝑsuppõne cãe scde.
¶ Sꝫ 3.oĩs certitudo que est cũ suppõne alicuiꝰ: nõ est 4m
certitudo absoluta sed cõditionalis : sicut nõ est certũ si
sol causet fructũ in plãta:nisi cũ hac cõditiõe:si virtꝰ ge-
neratiua in plãta fuerit bñ disposita: ꝓpter hoc ꝙ dispõ
solis ad effectũ ꝑdictũ ꝑsupponit virtutẽ plante q̃si cãm
scdam.si igit̃ certitudo ꝑdestinationis sit cuz ꝑsuppõne

secūde cause: nō est certitudo absoluta: sed cōditionalis
tantū: sicut in me est certitudo ꝙ sortes moueť si currit:
⁊ ꝙ iste saluabiť: si preparabit se: ⁊ ita nō est in diuina p̄
destinatione alia certitudo de saluandis ꝗ̄ in me: qḋ est
5ᵐ absurdum. ¶ P̄. Job. 33. diciť. Cōteret multos ⁊ innume
rabiles: ⁊ stare faciet alios pro eis: qḋ exponēs Grego. di
cit. locum vite alijs cadētibꝰ alij sortiunť: sed locus vite
est ad quē p̄destiatio ordinat. ergo ad p̄destinatiōis effe
ctum p̄destinatus deficere pōt: ⁊ sic non est certa p̄desti
6ᵐ natio. ¶ P̄. ſm Ansel. eadem est veritas p̄destinatiōis ⁊
ꝓpositionis de futuro: sed ꝓpō de futuro non hʒ certā ⁊
determinatā veritatē: sed variari pōt. vt pʒ per p̄hm in
p̄mo libro peryermenias. ⁊ in 2° de gn̄atione. vbi dicit ꝙ
futurus quis incedere nō incedet. ergo nec veritas p̄de
7ᵐ stinationis certitudinē hʒ. ¶ P̄. aliquis p̄destinatꝰ: qui
ꝗ̄ est in peccato mortali: sicut pʒ de paulo: qū ecclesiam
persequebať: potuit aūt in peccato mortali ꝑseuerare vs
ꝗ̄ ad mortē vel statī tūc interfici: quoꝝ vtrolibet posi
to p̄destinatio effectū suū nō cōsequereť. ergo possibile
est p̄destinationē nō cōsequi effectū suū. ¶ Sed dice. ꝙ
cū dr̄ ꝙ p̄destinatus in peccato mortali pōt mori: si acci
piatur subiectū ꝓut stat sub forma p̄destinationis: sic est
cōposita ⁊ falsa. si autē accipiať ꝓut considerať sine tali
8ᵐ forma: sic est diuisa ⁊ vera. ¶ Sed ꝯ. in formis illis que
nō possunt remoueri a subiecto: non differt vtꝝ aliquid
attribuitur subto sub forma cōsiderato: vel sine forma:
vtroq̄ enī mō hec est falsa: coruus niger pōt esse albus:
sed p̄destinatio est talis forma que nō pōt a subiecto vel
p̄destinato remoueri. ergo predicta distinctio in ꝓposi
9ᵐ to locū nō habet. ¶ P̄. si eternū cōiungať tēporali ꝯtin
genti: totū erit tēporale ⁊ cōtingēs: sicut pʒ de creatiōe ꝗ̄
est tēporalis: q̄uis claudat in sua rōne essentiā dei eter
nā ⁊ effectū tēporalē. ⁊ silr̄ missio: ꝗ̄ iportat effectū tem
poralē: sed p̄destinatio q̄uis iportet aliquid eternū: tn̄
cum hoc etiā iportat effectū tēporalē. ergo totū hoc qḋ ē
p̄destinatio erit tēporale ⁊ cōtingēs. ⁊ ita nō hēbit certi
10ᵐ tudinem. ¶ P̄. qḋ pōt esse ⁊ nō eē: nō hʒ aliquā certitu
dinem: sed p̄destinatio dei de salute alicuiꝰ pōt eē ⁊ non
esse. Sicut. n. potuit ab eterno p̄destinare ⁊ nō p̄destina
re: ita ⁊ nūc pōt p̄destinare ⁊ nō p̄destinare: cum in eter
nitate nō differāt p̄sens p̄teritū ⁊ futurū. ergo p̄destina
tio non habet certitudinem.

3. P̄. Contra est qḋ super illud qḋ diciť Ro. 8. quos p̄sci
uit ⁊ p̄destinauit ⁊c̄. dicit glosa. p̄destiatio
est p̄sciētia ⁊ p̄paratio beneficioꝝ dei: qua certissime li
2ᵐ beranť quicūq̄ liberanť. ¶ P̄. illud cuiꝰ veritas ē imo
bilis: opꝫ esse certū: sed veritas p̄destinatiōis est imobi
lis: vt dicit Aug. in lib°. de p̄destinatiōe sanctoꝝ. ergo pre
3ᵐ destinatio hʒ certitudinē. ¶ P̄. cuicūq̄ cōuenit p̄desti
natio ab eterno cōuenit: sed qḋ est ab eterno inuariabile
4ᵐ est. ergo p̄destinatio inuariabilis est: ⁊ ita certa. ¶ P̄. p̄
destinatio includit p̄scientiam: vt pʒ ex glo. inducta: sed
p̄scientia habʒ certitudinē: vt ꝓbat Boetiꝰ in. 5. de cōso
latione. ergo ⁊ predestinatio.

R. Respōdeo dōm ꝙ duplex est certitudo. s. cogni
tionis ⁊ ordinis. Cognitiōis q̄dē certi
tudo est qū cognitio nō declinat in aliquo ab eo qḋ in re
inueniť: sed hoc mō existimat de re: sicut est. Et qꝛ certa
existimatio habeť de re per cām rei: iō tractū est nomen
certitudinis ab ordine cāe ad effectū: vt dicať ordo cāe
esse ad effectū certꝰ: qū cā infallibilr̄ effcm̄ ꝓducit. p̄scia
ḡ dei: qꝛ nō iportat vlr̄ habitudinē cāe respectu hoꝝ q̄rū
est nō cōsiderať in ea nisi certitudo cognitiōis tātū. Sʒ
p̄destinatio: qꝛ p̄sciā icludit ⁊ habitudinē cāe ad ea q̄rū
est addit: inq̄tū ē directio siue p̄paratio q̄dā. Et sic pōt
in ea cōsiderari supra certitudinē cognitionis certitudo
ordinis: de qua solū certitudine p̄destinatiōis hic queri
mus: de certitudine. n. cognitiōis ipsa inuēta patere pōt
ex his q̄ dicta sunt: cū de scīa dei q̄rereť. Sciēdū ē aūt ꝙ
cū p̄destinatio sit q̄dā ꝓuidētie pars: sicut ſm suā rōnē
super ꝓuidētiā addit: sic ⁊ certitudo eius: supra certitu
dinē ꝓuidētie. Ordo. n. ꝓuidētie duplr̄ certus inuenitur.
Unoꝰ in particulari: qū. s. res que a diuina ꝓuidentia in fi
nem aliquē ordinanť: absq̄ defectu ad finē illū pticula
rem deueniūt: sicut pʒ in motibus celestibꝰ: ⁊ in oībꝰ que
necⁱo aguntur in nā. Alio mō in vl̄i ⁊ nō in pticulari: sicut
videmus in gn̄abilibꝰ ⁊ corruptibilibus: quoꝝ virtutes
q̄n̄q̄ deficiunt a ꝓprijs effectibꝰ: ad quos sunt ordinate:
sicut ad ꝓprios fines: sicut virtꝰ formatiua deficit q̄n̄q̄
a perfecta cōsūmatiōe mēbroꝝ: sed tn̄ ipse defectus diui
nitus ordinať ad aliquē finē: vt pʒ ex dictis: duꝫ de ꝓui
dentia agereť. Et sic nihil pōt deficere a generali fine ꝓ
uidentie: q̄uis q̄n̄q̄ deficiat ab aliquo particulari fine.
Sʒ ordo p̄destinatiōis ē certus nō solū respectu vl̄is fi
nis: sed ēt respectu pticularis ⁊ determinati: qꝛ ille qui ē
ordinatꝰ per p̄destinationē ad salutē: nunq̄ deficit a cō
secutiōe salutis. Nec tn̄ hoc mō certus ē ordo p̄destina
tionis: sicut erat ordo ꝓuidētie: qꝛ in ꝓuidētia ordo non
erat certꝰ respcū pticularis finis: nisi qū cā ꝓxima necⁱo
ꝓducebat effcm̄ suū. In p̄destinatiōe aūt inueniť certitu
do respcū singularis finis: ⁊ tn̄ cā ꝓxima. s. liberū arbi. nō
ꝓducit effcm̄ illū: nisi cōtingēter. Un̄ difficile videť cō
cordare ifallibilitatē p̄destinatōis cū libertate arbitrij.
Nō. n. pōt dici ꝙ p̄destinatio supra certitudinē ꝓuiden
tie nihil aliud addit: nisi certitudinē p̄sciētie. Ut si dica
tur ꝙ deꝰ ordinat p̄destinatū ad salutē: sicut ⁊ quēlibet
aliū: sed cū hoc de p̄destinato scit ꝙ nō deficiet a salute:
sic. n. dicēdo nō dicereť p̄destinatꝰ differre a nō p̄destia
to ex pte ordinis: sed tm̄ ex pte p̄scie euētꝰ: ⁊ sic p̄scia eēt
cā p̄destinatiōis: nec p̄destinatio esset ꝑ electionē p̄desti
nantis: qḋ est ꝯ auctē scripture ⁊ dicta sanctoꝝ. vn̄ p̄ter
certitudinē p̄scie ipse ordo p̄destinationis hʒ ifallibilē
certitudinē: nec tn̄ cā ꝓxima salutis ordinať ad eā neces
sario: sed cōtingēter. s. liberū arbitriū. Qḋ hoc mō pōt cō
siderari. Inuenimꝰ. n. ordinē cōpossibilē esse respcū ali
cuius duplr̄. Unoꝰ inq̄tū vna cā singularis ꝓducit effe
ctū suū ex ordine diuine ꝓuidētie. Alioꝰ qū ex cōcursu cā
rum multaꝝ cōtingētiū ⁊ deficere possibiliū: ꝓueniť ad
vnū effcm̄: quaꝝ vnāquāq̄ deꝰ ordinat ad ꝯsecutionem
effectus loco eius q̄ deficit vel ne altera deficiat: sicut vi
demus ꝙ oīa singularia vniꝰ spēi sunt corruptibilia: ⁊ tn̄
per successionē vniꝰ ad alteꝝ pōt in eis ſm nūerū salua
ri ꝑpetuitas spēi diuina ꝓuidētia talr̄ gubernāte: ꝙ nō oīa
deficiāt vno deficiente. Et h̄ mō est in p̄destiatiōe: libe
rū enī ar. deficere pōt a salute. Tn̄ in eo quē deus p̄desti
nat tot alia adminicula p̄parat ꝙ vel nō cadat: vel si ca
dat ꝙ resurgat: sicut exhortatiōes: ⁊ suffragia orōnū: do
num gratie: ⁊ alia hꝰ̇gbus deꝰ adminiculať hoī ad salu
tē. Si ḡ cōsideremꝰ salutē respcū cāe ꝓxime. s. liberi ar
bitrij nō hʒ certitudinē: sed contingentiā. Respectu aūt
cause p̄me que est p̄destinatio hʒ certitudinem.

Ad primū ḡ dōm ꝙ verbū illud Apoc. pōt itelligi vel de corona iustitie p̄ntis: vl̄ de coro Ad p̄ᵐ
na glīe. Utrolibʒ aūt mō si itelligať ſm hoc dr̄ accipere
vnꝰ coronā alteriꝰ altero cadente: inq̄tū bona vniꝰ alte
ri ꝓsunt: vel in auxiliū meriti: vel ēt in auxilium glīe ꝑꝑ
cōnexionē charitatis q̄ facit oīa bona mēbrorum ecclīe
cōia esse. Et ita cōtingit ꝙ vnus coronā alteriꝰ accipit:
dum aliquo per peccatū cadēte: ⁊ ita premiū meritoꝝ
nō ꝯsequēte alius fructū percipit de meritis que ille ha

buit: sicut etiã percepisset alio persistēte. Nec ex hoc seq
tur ꝙ ꝑdestinatio cassetur. Uel pōt dici ꝙ vnus coronam
alterius accipe dr̄: nō ꝙ aliquis coronã que est ei ꝑdesti-
nata amittat: sed q2 qñq3 aliquis amittit coronã sibi de-
bitam ſm p̄ntem iusticiã: & alius in locũ eius substituit
ad supplendũ numerũ electoꝝ: sicut in locũ angeloꝝ ca-
2m dentiũ sunt hoīes substituti. ¶ Ad 2m dōm ꝙ effect⁹ nã-
lis qui ex dina ꝓuidētia ifallibilr̄ euenit. cōsequit ex h
ꝙ cã ꝓxima nec̄io in effectũ est ordinata. ordo aũt ꝑde-
stinationis nō est certus per hūc modũ: sed ꝑ aliuz vt di-
3m ctũ est. ¶ Ad 3m dōm ꝙ corpus celeste agit in hec iferio
ra necessario q̄si necessitatē iducēs: q̄tũ est de se: & iō effe
ctus eius necessario euenit: nisi sit aliqd resistēs: sed de⁹
in volũtate agit nō per modũ necessitatis: q2 volũtatem
nō cogit: sed mouet eã nō auferendo ei modũ suũ qui in
libertate ad vtrũlibet cōsistit. Et ideo q̄uis dine volun-
tati nihil resistat: tñ volũtas & q̄libet alia res: exequit di-
uinam volũtatē ſm modũ suũ: q2 & ipm modũ diuia vo-
luntas reb⁹ dedit: vt sic eius volũtas ipleret. Et iō gdaz
explent diuinã volũtatē necessario: gdã ꝯtingēter: q̄uis
4m illud qð de⁹ vult semꝑ fiat. ¶ Ad 4m dōz ꝙ cã scđa quã
opꝫ supponere ad inducēdũ ꝑdestinatiōis effectũ: etiam
ordini ꝑdestinatiōis subiacet: nō aũt est ita in virtutib⁹
inferiorib⁹ respectu alicui⁹ sup̄ioris v̄tutis agētis. Et iō
ordo dine ꝑdestinatiōis q̄uis sit cũ suppōne voluntatis
hũane. nihilomin⁹ tñ absolutã hꝫ certitudinē: & si in exē
5m plo inducto contrariũ appareat. ¶ Ad 5m dōm ꝙ verba
illa Job & Grego. referēda sunt ad statuz p̄ntis iusticie a
quo aliqui aliqñ decidũt alijs subrogatis. Uñ per h non
pōt aliquid cōcludi cōtra ꝑdestinationis certitudinē: q2
illi qui finalr̄ a gratia deficiũt nunq̄ꝫ ꝑdestinati fuerũt.
6m ¶ Ad 6m dōm ꝙ silitudo Ansel. q̄tũ ad hoc tenet: ꝙ sic
veritas ꝓpōnis de futuro nō aufert futuroꝝ cōtingētiã:
ita nec veritas ꝑdestinationis: sed differt q̄tũ ad hoc ꝙ
ꝓpositio de futuro nō respicit futurũ: nisi vt futurũ est: &
hoc mō nō pōt habere certitudinē: sed veritas ꝑdestina-
tionis & p̄scie respicit futuruz: vt est p̄sens: vt in. q de scia
7m dei dictũ est: & ideo certitudinē hꝫ. ¶ Ad 7m dōm ꝙ ali-
quid pōt dici posse duplr̄. Uno mō cōsiderãdo potētiaz
que in ipso est: sicut dicim⁹ ꝙ lapis pōt moueri deorsum.
Alio mō ꝯsiderãdo id qð ex parte alterius est: sicut si di-
cerem ꝙ lapis pōt moueri sursum: nō nisi per potētiam
ꝓyciētis. cũ ergo dr̄. ꝑdestinatus iste pōt in peccato mo-
ri. si cōsideret potētia ipsius verũ est. Si aũt loq̄mur de
ꝑdestinato ſm ordinē quē hꝫ ad aliud. s. ad deum ꝑdesti
nantē: sic ordo ille nō cōpatit secuz istũ euentũ: q̄uis cō-
patiat secum istã potentiã. Et ideo pōt distingui ſm di-
stinctionē p̄mo inductã. s. cōsideratio subiecti cũ forma:
8m vel sine forma. ¶ Ad 8m dōm ꝙ nigredo & albedo sunt
quedã forme existētes in subiecto: qð dr̄ albũ & nigrum:
& ideo nō pōt aliquid attribui subiecto nec ſm potentiã:
nec ſm actũ: qð repugnet forme predicte: q̄diu in subie
cto manet: sed ꝑdestinatio nō est forma ext̄is in ꝑdestia-
to: sed in ꝑdestinãte: sicut & scitũ denoiat a scia: que est in
sciēte. Et iō q̄tũcunq3 imobilr̄ sit sub ordine scie: tñ pōt
aliqd attribui ei cōsiderãdo suam nãm: etiã si repugnet
ordini ꝑdestinatiōis. hoc. n. mō ꝑdestinatio est aliqd pre
ter ipm hoiem: qui dr̄ ꝑdestinatus: sicut nigredo ē aliqd
p̄ter essentiã corui: q̄uis nō sit aliqd extra coruũ. Cōside
rando aũt tñmō eēntiã corui pōt ei aliqd attribui: qð re
pugnet nigredini eius: ſm quē modũ dicit Porphyrius
ꝙ pōt intelligi coruus albus: & ita etiã in ꝓposito potest
ipsi hoi ꝑdestinato attribui aliqd ſm se consideratō: qð
nō attribuit ei ſm ꝙ intelligit stare sub ꝑdestinatione.
9m ¶ Ad 9m dōm ꝙ creatio missio & hꝫ: iportant ꝓductio-
nem alicuius tēporalis effect⁹: & iō ponũt t̄palē effectuz
esse. & ꝓpter h opꝫ esse tēporalia: q̄uis in se aliqd eternũ
claudãt: sed ꝑdestiatio nō iportat ꝓductionē alicui⁹ effe
ctus tēporalis: ſm suũ nomē: sed tñmō ordinē ad aliqd
tēporale: sicut volũtas potētia & hꝫ oĩa. Et iō q2 nō poni-
tur effectus tēporalis eē in actu: qui est cōtingēs: nō opꝫ
ꝙ ꝑdestinatio sit t̄palis vel cōtingēs: quia ad aliqd tēpo
rale & cōtingēs pōt aliqd ordinari ab eterno & imutabi-
liter. ¶ Ad 10m dōm ꝙ absolute loquēdo: deus pōt vnũ- 10m
quēq3 ꝑdestinare vel nō ꝑdestinare: aut ꝑdestinasse: vel
nō ꝑdestinasse: q2 actus ꝑdestinatiōis cũ mensuret eter-
nitate: nunq̄ꝫ cedit in p̄teritũ: sicut nũq̄ꝫ est futurũ. vnde
semꝑ cōsideratr̄ vt egrediēs a volũtate per modũ liber-
tatis. Tñ ex suppōne hoc efficit ipossibile. Nō. n. pōt nō
ꝑdestinare supposito ꝙ ꝑdestinauerit vel eꝯ. q2 imutabi
lis eē nō pōt: & ita nō seq̄t ꝙ ꝑdestinatio possit variari.

Uarto querit. vtꝝ numerus ꝑdestina
toꝝ sit cert⁹. ¶ Et videt ꝙ nō. p̄m
q2 nullus nũerus cui pōt fieri additio ē cer-
tus: sed nũero ꝑdestinatoꝝ pōt fieri additio.
hoc. n. petit Moyses deu. i. dicēs. Dñs deus
patrũ nostroꝝ addat ad hunc numerũ &c̄. glo. dicit diffi-
nitũ apud deũ qui nouit qui sunt ei⁹: frustra aũt peteret:
nisi fieri posset. ergo nũerus ꝑdestinatorũ nō est certus.
¶ P̄. sicut dispositio nãliũ bonoꝝ est p̄paratio ad grãz: 2m
ita per grãm p̄paramur ad gloriã: sed in quocũq3 ē prepa
ratio sufficiēs ex nãlib⁹ bonis ē inuenire grãm. g̊ & in q̊-
cunq3 est iuenire grãm erit iuenire gliam: sed aliqs non
ꝑdestinatus qñq3 hꝫ grãm. g̊ habebit gliaz. g̊ erit ꝑdesti-
natus. ergo aliqs nō ꝑdestinatus pōt fieri ꝑdestinatus: &
sic augebit nũerus ꝑdestiatoꝝ: & ita nō erit cert⁹. ¶ P̄. 3m
si aliquis hñs grãm nō sit habiturus gloriã: aut hoc erit
ꝑꝑ defectũ gratie: aut ꝓpter defectum dantis gloriam:
non aũt est ex defectu grē: que q̄tuz est in se sufficienter
disponit ad gloriã: nec ex defectu dãtis gloriã: q2 quãtuz
est in se: paratus est oĩbus dare. g̊ quicũq3 hēbit grãz de
necessitate habebit gloriã: & sic aliquis p̄scitus hēbit glo
riam & erit ꝑdestinat⁹: & sic idē qð prius. ¶ P̄. q̄cũq3 p̄pa- 4m
rat se sufficienter ad grãm hꝫ grãm. sed aliqs p̄scitus pōt
se ad grãm preparare. g̊ pōt habere grãm: sed quicũq3 hꝫ
gratiã pōt perseuerare in illa. g̊ p̄scitus pōt vsq3 ad mor-
tem in grã perseuerare: & sic fieri ꝑdestinatus vt videt: &
sic idē qð prius. ¶ Sꝫ dice. ꝙ p̄scitũ mori sine grã ē neces
sariuz necessitate cōditionata: q̄uis nō absoluta. ¶ Sꝫ 5m
cōtra. oĩs necessitas carēs p̄n° & fine & in medio cōiūcta:
est simplex & absoluta & nō cōditionata: sed talis necessi-
tas est necessitas p̄scie cũ sit eterna. g̊ ē simplex & nō con-
ditionata. ¶ P̄. quolꝫ nũero finito pōt esse aliqs maior: 6m
sed nũerus ꝑdestinatoꝝ ē finitus. g̊ eo pōt eē aliqs ma-
ior. ergo nō ē certus. ¶ P̄. cũ bonũ sit cōicatiuũ sui: ifini 7m
ta bonitas nō dꝫ ponere terminũ sue cōicatiōi: sꝫ prede-
stinatis dina bonitas se maxie cōicat. g̊ nō ē eius statue-
re certũ predestinatoꝝ nũerũ. ¶ P̄. sicut factio reruz ē 8m
ex volũtate dina: ita & holum ꝑdestinatio: sꝫ de⁹ pōt face
re plura q̄ꝫ fecit. subest. n. ei cũ voluerit posse: vt dr̄ Sap.
12. Ergo silr̄ nō tot predestinat qn plures possit ꝑdestina
re: & sic idē qð pri⁹. ¶ P̄. q̄cq̄d de⁹ potuit adhuc pōt: sed 9m
de⁹ potuit ab eterno illũ predestinare quē nō ꝑdestina-
uit. g̊ modo etiã pōt predestinare eũ: & sic pōt fieri addi-
tio nũero predestinatoꝝ. ¶ P̄. in oĩb⁹ potētijs q̄ nō sunt 10m
predeterminate ad vnũ qð pōt esse pōt nō esse: sꝫ potētia
predestinãtis ad predestinatũ & potētia predestinati ad
cōsequendũ predestinatōis effectũ sunt hꝫ: q2 & predesti
nans voluntate predestinat & predestinat⁹ voluntate ef-
fectum predestinationis cōsequit. ergo predestinat⁹ pōt

nō esse predestinatus: ⁊ nō predestinatus pōt esse p̄destinatus: ⁊ sic idē qd̄ p̄us. ¶ P̄. Luc. 5. sup illud. Rūpebaī
xi^m
aūt rete eoꝝ. dicit glo. in ecclia circūcisionis rūpiī rete: q2 nō tot intrant de iudeis: quot apud deum erant ad vitam preordinati. ergo numerus predestinatorum pōt di minui: ⁊ ita non est certus.

3.p. **Contra.** dicit Aug. in libro de correctiōe ⁊ gr̄a. Certus est predestinatorū numer⁹: qui nec au
2° geri pōt: nec minui. ¶ P̄. Aug. in ench. dicit. Supna hierusalem mater nostra ciuitas dei. nec ciuium suoꝝ numerositate fraudabiī: aut vberiori etiā copia fortasse regnabit: sed ciues illius sunt p̄destinati. ergo numer⁹ p̄de
3° stinatoꝝ nō pōt augeri nec minui: ⁊ ita est cert⁹. ¶ P̄. q̄cunq3 est p̄destinat⁹ ab eterno ē p̄destinatus: sed qd̄ ē ab eterno ē imutabile: ⁊ qd̄ nō fuit ab eterno nunq̄ pōt esse eternū. ergo ille q nō ē predestinatus: nunq̄ pōt esse p̄de
4° stinatus: nec ecōuerso. ¶ P̄. oēs p̄destinati cū corporib⁹ suis erūt post resurrectionē in celo empireo: sed loc⁹ ille ē finit⁹: cū omne corp⁹ sit finitū: duo etiā corpora glorificata: vt cōiter dī nō p̄nt esse simul. ergo op3 cē p̄destinatorum numerū determinatum.

R°. Opinio q̄rudā3 **Respōdeo** dōm q̄ quidā circa hanc questionē distinxerunt dicētes q̄ numerus p̄destinatorū certus ē: si loq̄mur de numero numerāte siue de nūero formaliter: nō aūt est cert⁹ si loq̄mur de numero numerato siue mālīter accepto: puta si diceret q̄ certu3 est esse centū p̄destinatos: nō aūt certū ē qui sint illi centum. Et illud dictū occasionē videī sumere ex v̄bo Aug. superius inducto: in quo innuere videī q̄ vnus amittere possit: ⁊ alius assumere p̄destinatorū corona3: nūero tot p̄destinatorū nullaten⁹ variato. ¶ S3 si hec opinio loq̄tur de certitudine per cōparationē ad cām p̄mā. s. deum predestinantē ipsa appet absurda. Ipse enī de⁹ h3 certa3 cognitionē de numero predestiatoꝝ formali ⁊ mālī: scit enim quot ⁊ qui saluandi sunt: ⁊ vtrūq3 infallibiliter ordinat: vt sic q̄tū ē ex parte dei respectu vtriusq3 numeri inueniaī certitudo non solū cognitiōis: sed etiā ordinis. ¶ S3 si loq̄mur de certitudine nūeri predestinatorū p cōparationē ad cām ꝓximā salutis hūane ad quā predestinatio ordinaī: nō erit idē iudiciu3 de nūero formali ⁊ mālī: nūerus. n. mālis aliquo mō subiacet volūtati hūane que est variabilis: inq̄tu3 salus vniuscuiusq3 ē sub libertate arbitrij cōstituta: sicut sub cā ꝓxima: ⁊ sic nūer⁹ mālis aliquo mō certitudine caret. S3 nūerus formalis nullo mō cadit sub volūtate hūana: eo q̄ nullā voluntas se extēdit per modū causalitatis alicui⁹ ad totā integritatē numeri p̄destinatoꝝ: ⁊ iō nūerus formalis remanet oīmode certus. Et sic pōt predicta distictio sustineri: ita tn̄ q̄ simplr̄ cōcedaī q̄ vterq3 nūerus ex p̄te dei certitudinē h3. Sciendū ē aūt q̄ numerus p̄destinatorū s̄m h̄ dicií esse certus: q2 additionē vel diminutionē nō patií: Scdm aūt hoc patereī additionē si aliq̄s p̄scitus posset fieri predestinatus: qd̄ esset ꝯ certitudinē p̄sciētie vel reprobationis. Scd3 hoc aūt posset diminui si aliquis predestinatus posset fieri nō p̄destiatus: qd̄ ē ꝯ certitudine3 p̄destinatiōis. Et sic p3 q̄ certitudo numeri p̄destinatorū colligiī ex duplici certitudine. s. ex certitudine predestinationis: ⁊ certitudine p̄scie vel reprobatōis. S3 he due certitudines differūt: q2 certitudo p̄destinatiōis est certitudo cognitiōis ⁊ ordinis: vt dictū ē. certitudo autē p̄scie ē certitudo cognitiōis tm̄. Nō. n. de⁹ preordinat ad peccandum homines reprobos: sicut predestinatos ordinat ad merendum.

Ad p̄^m **Ad primū** ergo dōm q̄ auctoritas illa ē intelligenda nō de numero predestinatoꝝ: sed de numero eoꝝ qui sunt in statu p̄ntis iustitie: qd̄ p3 ex glo. interline. Que ibi dicit. nūero etiā nūerato. numerus aūt iste ⁊ augeī ⁊ minuií: q̄uis etiā p̄finitio dei: que etia3 istū numeru3 prediffiniuit nunq̄ fallaī. diffiniuit eni3 q̄ vno t̄pe sint plures: alio pauciores: vel etiā diffiniuit per modū sententie aliquē certū numeꝝ s̄m rōnes inferiores cōuenietē: que diffinitio mutari pōt: sed p̄diffiniuit aliū per modū cōsilij s̄3 rōnes supiores: ⁊ hec diffinitio inuariabilis ē: q2 dicit Grego. mutat s̄niam s̄3 nō
cōsiliu3. ¶ Ad 2^m dōm q̄ nulla p̄paratio disponit aliq̄d ad habendā aliquā p̄fectionē nisi suo tēpore: sicut nālis 2^m
cōplexio disponit puerum ad hoc q̄ sit fortis vel sapiēs: non quidē tēpore pueritie sed t̄pe perfecte etatis. T̄pus aūt habendi gratiā est simul cū t̄pe p̄parationis nature. vnde nō pōt inter vtrūq3 aliq̄d impedimētū itercidere. Et sic in quocūq3 inueniī p̄paratio nature inueniī ⁊ gr̄a. Sed tēpus habēdi gloriā nō ē sil' cū tēpore gratie. vnde inter vtrūq3 pōt mediū ipedimentū intercidere: ⁊ pp̄ h̄ nō ē necessariū q̄ prescitus qui h3 gratiā sit habitur⁹ glo
riam. ¶ Ad 3^m dōm q̄ non ē neq3 ex defectu gratie neq3 3^m
ex defectu dantis gloriā: q̄ habēs gratiā gloria priueí: s3 ex defectu recipientis in quo impedimentū interuenit.
¶ Ad 4^m dōm q̄ ex hoc ipso q̄ poniī aliquis esse p̄scit⁹ 4^m
poniī nō habiturus finalē gr̄am: cum cognitio dei feraī super res futuras: sicut sup p̄ntia vt alibi dictū est. Et iō sicuti hoc qd̄ est nō esse habiturū finalē gr̄am est icōpossibile ei qd̄ est esse p̄destinatū: q̄uis sit in se possibile: ita esse habiturū finalē gr̄am ē incōpossibile ei qd̄ ē esse prescitum: q̄uis in se sit possibile. ¶ Ad 5^m dōm q̄ nō ē de 5^m
fectus ex dina scia q̄ tale scitum a deo nō sit necessariu3 simplr̄: s3 est defectus ex cā ꝓxima. Eternitatē aūt vt sit sine p̄ncipio ⁊ sine fine siue durāo in medio h3 predicta necessitas ex dina scia que ē eterna: nō ex cā ꝓxima que
est t̄palis ⁊ mutabilis: ⁊ iō nō est simplr̄ necc̄ia. ¶ Ad 6^m 6^m
dōm q̄ q̄uis de rōne finiti nūeri nō sit q̄n possit esse aliquis maior. tn̄ h̄ pōt esse ex aliquo alio. s. ex imobilitate dine p̄scie vt in ꝓposito appet: sicut q̄ aliq̄ q̄titate in rebus nālib⁹ accepta nō possit alia maior iueniri: nō est
ex rōne q̄titatis: s3 ex rōne rei nālis. ¶ Ad 7^m dō3 q̄ bo 7^m
nitas dina nō cōicat seipsa3 nisi s̄m ordinē sapiētie. hic ē eni3 optim⁹ cōicandi modus. ordo aūt dine sapie regrit vt oia sint facta in nūero ⁊ pōdere ⁊ mēsura: vt dī Sap.
9. Et iō cōuenit diuine bonitati vt sit certus p̄destinato
rū numerus. ¶ Ad 8^m dō3 q̄ sicut ex dictis p3: q̄uis de 8^m
quolibet absolute cōcedi posset q̄ de⁹ pōt eū p̄destinare vel nō p̄destinare: tn̄ supposito q̄ p̄destinauerit non pōt nō p̄destinare vel ecōuerso. q2 nō pōt esse mutabilis. Et ideo diciī cōiter q̄ hec: de⁹ pōt nō p̄destinatū predestinare: vel p̄destinatū nō p̄destinare: in sensu ꝯposito ē falsa: in diuiso vera. Et iō oēs locutiones ille que sensu3 cōpositum iplicant sunt false simplr̄. vn̄ nō est cōcedendū q̄ numero p̄destinatoꝝ possit fieri additio vel subtractio: q2 additio p̄supponit illud cui fit additio: ⁊ subtractio illud a quo subtrahií: ⁊ eadē rōne nō pōt concedi q̄ deus possit plures p̄destinare q̄ p̄destinet vel pauciores. nec ē simile qd̄ inducií de factione: q2 factio est actus q̄dam qui terminaī ad effectū exteriorē. Et ideo q̄ deus facit p̄mo ⁊ post nō facit aliq̄d nō ostendit aliquā mutationē in ipso. sed in effectu solū. Sed p̄destinatio ⁊ p̄scientia ⁊ hu͛ sunt actus intrinseci in quibus nō posset esse variatio sine mutatione dei: ⁊ ideo nihil qd̄ ad variationē horu3
actuum pertineat concedi debet. ¶ Ad 9^m autē ⁊ 10^m p3 9^m ⁊ 10^m
responsio per hoc q̄ ꝓcedunt de potētia absoluta nō facta aliqua presuppositione. ¶ Ad xi^m dōm q̄ glosa illa xi^m
intelligenda est q̄ nō intrāt tot de iudeis quot sunt oēs

qui preordinati sunt ad vitam. q2 nõ soli iudei sunt pde-
stinati. vel põt dici ꝙ nõ loquit̃ de pordinatione pdesti-
nationis: sed pparationis qua per legez disponebant̃ ad
vitam. Uel põt dici ꝙ nõ intrauerunt in pmitiua eccle-
sia tot: quia cum plenitudo gentiũ intrauerit: tũc omnis
israel saluus fiet in ecclesia finali.

pm Quinto querit̃. vtruz pdestinatis sit cer-
ta sua pdestinatio. Et videtur ꝙ
sic. q2 vt dicit̃ pme Jo. 3. vnctio docet nos de
oibus: ꝛ intelligit̃ de oibus pertinẽtibꝰ ad sa-
lutem: sed pdestinatio maxime ptinet ad sa-
lutem: q2 est cã salutis. ergo per vnctionẽ receptam: oẽs
2m hoies certi reddunt̃ de sua pdestinatiõe. g̊ ꝛc. ¶ P̃. diui-
ne bonitati cõuenit cuꝰ est oia optimo mõ facere vt ho-
mines optimo mõ ducat ad pmiũ: sed optimꝰ modus vi-
det̃ vt vnusqsq3 sit certꝰ de suo premio. ergo vnusquisq3
certus reddit̃ ꝙ ad pmiũ pueniet qui illuc est pueturꝰ:
3m ꝛ sic idem qð prius. ¶ P̃. dux exercitus oẽs quos ascribit
ad meritũ pugne ascribit etiã ad pmiũ: vt sicut sunt cer-
ti de merito: sic sint certi de pmio: sed hoies certi sunt ꝙ
sunt in statu merendi. g̊ ꝛ certi sunt ꝙ ad pmiũ puenient.

Sed cõtra ecclesiast. 9. Nemo scit vtrum odio vel
amore dignus sit.

R. Respõdeo dicẽdũ ꝙ nõ est deo incõueniens alicui
suam pdestinationẽ reuelare. S3 sm
legem cõem nõ est cõueniẽs vt oibꝰ reuelet̃ duplici rõe.
Quarũ pma põt sumi ex parte eorũ qui nõ sunt pdestina
ti. Si enĩ oibus pdestinatis sua pdestinatio nota eẽt: tũc
omnibꝰ nõ pdestinatis certuz esset se pdestinatos nõ eẽ:
ex hoc ꝙ se pdestiatos nescirent: ꝛ hoc quodãmõ eos in
desperationẽ induceret. Scða rõ põt sumi ex pte pdesti
natorũ. Securitas. n. negligẽtiã parit. Si aũt certi eẽnt
de sua pdestinatiõe securi eẽnt de sua salute: ꝛ iõ nõ tan-
tam sollicitudinẽ ponerent ad vitanda peccata. Et pp h
a diuina puidentia salubriter e st ordinatũ: vt hoies suã
pdestinationẽ vel reprobationẽ ignorent.

Ad pm Ad primuz dicẽdũ ꝙ cum dicit̃ ꝙ vnctio ꝛc. intel
ligẽdũ est de illis quoꝝ cognitio ad
salutẽ ptinet: nõ de oibus que sm se ad salutem ptinent.
Cognitio aũt pdestinatiõis nõ est necessaria ad salutẽ: ꝛ
2m si pdestinatio sit necessaria. ¶ Ad 2m dicẽdũ ꝙ nõ esset cõ-
ueniẽs modus dandi pmiũ certificare de pmio habẽdo
certitudine absoluta. S3 cõueniẽs modus est vt illi cui
pmiũ pparat̃ det̃ certitudo cõditiõata. h est qð pueniet
nisi ex seipso deficiat: ꝛ talis certitudo vnicuiq3 pdestina
3m to p virtutẽ spei infundit̃. ¶ Ad 3m dicẽdũ ꝙ h nõ põt ali-
cui per certitudinẽ eẽ notũ vtrũ sit i statu merẽdi: q̃uis
ex aliqbus cõiecturis h possit pbabilr̃ existimare. habi
tus. n. nũq3 cognoscit̃ nisi p actꝰ. Actꝰ aũt virtutũ gratui
tarũ maximã similitudinẽ hñt cum actibꝰ virtutũ acqsita-
ruz: vt nõ possit de facili per hõs actꝰ de grã certitudo ha-
beri: nisi forte ex reuelatiõe certificet̃ aliquis ex spãli p-
uilegio. Et preterea in pugna seculari ille q est a duce exer
citus ad pugnã ascriptus nõ certificat̃ de pmio nisi cõdi-
tionalr̃: q2 nõ coronabit̃ nisi qui legittime certauerit.

pm Sexto querit̃. vtrũ pdestinatio possit iu-
uari pcibꝰ sanctoꝝ. ¶ Et vr̃ ꝙ nõ.
q2 eiusdẽ est adiuuari ꝛ ipediri: sed pdestina-
tio non põt ipediri aliquo. ergo nec adiuuari.
2m ¶ P̃. illud quo posito vl̃ remoto nihilominꝰ
alterũ h3 suũ effcm̃ nõ iuuat ipm̃: sed pdestinatio op3 ꝙ
suũ effectũ habeat cũ falli nõ possit siue orõ fiat siue nõ.
3m ergo pdestinatio orõnibꝰ nõ iuuat̃. ¶ P̃. nullũ eternum
pcedit̃ ab aliquo tpali: sed orõ est tpalis: pdestinatio aũt
est eterna. g̊ pdestinationẽ orõ pcedere non põt: ꝛ ita nec
adiuuare. ¶ P̃. mẽbra corporis mystici gerũt in se simi- 4m
tudinẽ mẽbroꝝ corporis nãlis. vt p3. i. Cor. 12. S3 vnuz
mẽbrũ in corpore nãli nõ acquirit pfectionẽ sibi debitã
nec suam per alteꝝ. g̊ nec in corpore mystico: sed mẽbra
corporis mystici maxie pficiunt̃ per pdestinatiõis effe-
ctus. g̊ vnꝰ hõ non iuuat̃ ad effectꝰ predestinationis con
sequendos precibus alterius.

Sed contra est qð dicit̃ Geñ. 25. ꝙ ysaac rogauit 3. p.
dñm pro rebecca vxore sua ꝛc. ꝛ de-
dit cõceptũ rebecce: ꝛ ex illo cõceptu natus ẽ Jacob qui
ab eterno pdestinatus fuerat: nec vnq3 fuisset pdestina-
tio ipleta nisi natꝰ fuisset. ergo orõne Jsaac ẽ ipetratuz. g̊
orationibꝰ pdestinatio iuuat̃. ¶ P̃. in quodã sermõe de 2.
cõuersione sancti Pauli q̃si legit ex psona dñi dicẽtis ad
paulũ: nisi stephanꝰ seruus meꝰ orasset pro te disposui in
mẽte mea pdere te. ergo orõ stephani paulu3 a reproba-
tione liberauit. ergo ꝛ per eã est pdestinatus: ꝛ sic idẽ qð
prius. ¶ P̃. aliquis põt alij mereri pmã grãz. ergo eadẽ 3.
rõne ꝛ finalez. sed quicũq3 gratiã finalẽ h3 ẽ pdestinatꝰ.
ergo aliqs põt iuuari precibꝰ alterius ad hoc ꝙ sit prede
stinatus. ¶ P̃. Grego. orauit pro traiano ꝛ eu3 ab iferno 4.
liberauit: vt Dam. narrat in quodã sermõe de mortuis:
ꝛ ita videt̃ ꝙ liberatus sit a societate reproboꝝ orõnibꝰ
Greg. ꝛ sic idẽ qð prius. ¶ P̃. mẽbra corporis mystici sũt 5.
similia mẽbris corpis nãlis: sed mẽbrũ vnũ iuuat̃ p alterũ
in corpore nãli. g̊ ẽt in corpe mystico: ꝛ sic idẽ qð prius.

Rñdeo dicẽdũ ꝙ pdestinationẽ iuuari precibꝰ scõrũ R.
duplr̃ põt intelligi. videl3 vno modo ꝙ orõ-
nes sanctoꝝ iuuẽt ad hoc ꝙ aliquis pdestinet̃: ꝛ hoc nõ
põt esse veꝝ: neq3 de orõnibꝰ sm ꝙ in ppria nã existũt:
q2 tpales sunt: predestinatio aũt eterna: neq3 etia3 sm ꝙ
exñt in prescia dei: q2 prescia meritoꝝ vel ppriozuz vel
alioꝝ nõ est cã pdestinatiõis vt supra dictuz ẽ. Alioꝰ põt
intelligi predestinationẽ precibꝰ scõrum posse iuuari: ꝙ
orõ iuuet ad cõsequendũ pdestinatiõis effcm̃: sicut aliqs
iuuat̃ instrõ quo suũ opꝰ pficit: ꝛ sic est inqsitio de hac. q.
ab oibus qui dei puidentiã circa res hũanas posuerunt:
sed diuersimode ẽ ab eis determinatũ. ¶ Quidã. n. attẽ- Opio epi
dentes imobilitatẽ diue ordinatiõis posuerũt ꝙ orõ vel cureorũ
sacrificiũ vel hõi in nullo pdesse põt. Et hec dicit̃ fuisse
epicureoꝝ opio: qui oia imobilr̃ veñre dicebãt ex dispõ-
ne supioꝝ corpoꝝ q̃ deos noiabant. ¶ Alij aũt dicebãt Opinio
ꝙ sm h sacrificia ꝛ orõnes valẽt: q2 p hõs mutat̃ pordina stoicorũ
tio eoꝝ ad q̃s ptinet disponere de actibꝰ hũanis. Et hec
dr̃ fuisse opio stoicoꝝ q ponebãt res oẽs regi qbusdã spi-
ritibꝰ quos deos vocabãt: ꝛ cũ ab eis eẽt pdefinitũ orõ-
nibꝰ ꝛ sacrificijs poterat obtieri ꝙ talis dfiniꝰ mutaret̃
placatis deoꝝ aĩs vt dicebãt. ¶ Et in istã sniaz q̃si vr̃ in- Opinio
cidisse Auic. qui in fine sue meta. ponit ꝙ oia q̃ agunt̃ in Auic.
rebꝰ hũanis: quoꝝ pnm ẽ volũtas hũana reducũt̃ in aiaꝝ
celestiũ volũtates. ponit. n. corpora celestia eẽ aiata: ꝛ sicut
corpꝰ celeste h3 influẽtiã sup corpus hũanuz: ita aie cele-
stes sm eũ hñt influẽtiaz sup aias hũanas: ꝛ ꝙ ad imagi
nationẽ eaꝝ sequunt̃ oia que in his iferiozibꝰ eueniunt.
Et iõ sacrificia ꝛ orõnes valẽt sm eũ ad h vt hõi aie cõci
piãt ea q̃ nobis volumꝰ euenire. ¶ S3 iste põnes a fide Repro-
sũt aliene: eo ꝙ pa positio tollit libertatẽ arbitrij. 2a autẽ baꝰ op. p
tollit pdestinatiõis certitudinẽ. ¶ Et iõ ẽ alr̃ dicẽdu3. s. ꝙ p- missaꝝ.
destiatio diua nũq3 mutat̃. s3 tñ orõnes ꝛ alia opa bona deteriaꝰ
valẽt ad cõsequẽdũ pdestinatiõis effcm̃. Jn qlib3. n. ordi ppria
ne cãrũ attẽdẽdus ẽ non solũ ordo pe cãe ad effcm̃: sed ẽt
ordo scðe cãe ad effcm̃: ꝛ ordo ẽt cãe pme ad scðam: q2 cã
scða nõ ordinat̃ ad effcm̃ nisi ex ordinatiõe cãe pme. Cã
aũt pma dat scðe ꝙ ifluat sup cãtũ suũ: vt p3 in li. de cau
sis. Dico igit̃ ꝙ pdestiatiõis effectꝰ ẽ salus hũana q̃ a deo

ꝓcedit sicut a cã ꝑma: sed ei⁹ pñt esse multe cãe alie ꝓxi
me q̃si instr̃ales q̃ sunt ordinate a dina ꝑdestinatõe ad sa
luté hũanã: sicut instr̃a applicant̃ ab artifice ad effcm̃ ar
tis explendũ. vñ sicut ꝑdestinatiõis dine ẽ effect⁹ ꝙ iste
saluet̃: ita ꝛ ꝙ per orones tales vl̃ merita talia saluet̃. Et
hoc ẽt Grego. dicit in. i. lib⁹. dial. ꝙ ea que sancti viri orã
do efficiũt ita ꝑdestinata sunt vt ꝑcib⁹ obtineant̃. ꝑꝑ qḋ
vt dicit Boeti⁹ in li⁹. 5. de cõso. Preces cũ recte sunt icffi
caces esse non possunt.

Ad p̃ᵐ **Ad primũ** dõm ꝙ nihil ẽ ꝙ ordiné ꝑdestinatiõis
possit infringere: ꝛ iõ ipediri nõ põt: sed multa sũt q̃ ordi
ni ꝑdestinatiõis subiacent vt cãe medie: ꝛ ista sunt q̃ dñr
2ᵐ iuuare ꝑdestinationé mõ ꝑdicto. ¶ Ad 2ᵐ dõz ꝙ ex quo
ꝑscitũ est ꝙ talis oronib⁹ talib⁹ saluet̃ nõ pñt orones re
moueri nisi ꝑdestinatõe remota: sicut nec salus hũana q̃
3ᵐ est ꝑdestinatiõis effect⁹. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ rõ illa ꝓcedit
ꝙ oro nõ iuuet ꝑdestiationé q̃si cã: ꝛ hoc concedédũ est.
4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ effect⁹ ꝑdestinatiõis q̃ sunt grã ꝛ glĩa
nõ se hñt per modũ ꝑfectiõis ꝑme: s3 per modũ ꝑfectõis
scḋe: mẽbra aũt corporis nãlis: q̃uis nõ iuuent̃ abinuicé
in ꝑfectiõib⁹ ꝑmis cõsequẽdis: iuuant̃ tñ adinuicé q̃tũ
ad ꝑfectões scḋas: ꝛ est etiã aliqḋ mẽbruz in corꝑe: qḋ p⁹
formatũ iuuat ad formationem aliorum mẽbrorũ. s. cor.
vnde ratio procedit ex falso.

Ad p̃ᵐ in 2rius **Primũ** aũt in 2rium cõcedim⁹. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ
paulus nunq̃ fuit reprobat⁹ fm dispõnez
: 2ᵐ diuini cõsilij: qḋ ẽ imutabile: s3 solũ f3 dispõné dine fnie
que accipit̃ fm iferiores cãs: que q̃q3 mutãt̃. vñ nõ seq
tur ꝙ oro fuerit cã ꝑdestiatiõis: s3 ꝙ iuuerit solũ ad ꝑde
3ᵐ stinatiõis effcm̃. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ q̃uis ꝑdestinatio ꝛ fi
nalis grã 2uertant̃: nõ tñ oz ꝙ q̃cq̃d ẽ cã grẽ finalis quo
4ᵐ cũq3 mõ sit etiã cã ꝑdestinatiõis: sic p3 ex ꝑdictis. ¶ Ad
4ᵐ dõz ꝙ q̃uis traian⁹ eẽt in loco reproboꝝ: nõ tñ erat
simpliciter reprobatus. predestinatũ enim erat ꝙ preci
bus Grego. saluaret̃. ¶ Quintũ concedimus.

¶ De libro vite. p⁹ vtr̃ lib vite sit aliqd creatũ. 2⁹ vtrũ
lib vite dicat̃ eẽntialr̃ vel ꝑsonalr̃ in dinis. 3⁹ vtr̃ lib vi
te approꝑet̃ filio. 4⁹ vtr̃ lib vite sit idẽ qḋ ꝑdestiatio. 5⁹
vtr̃ lib vite dicat̃ respectu vite increate. 6⁹ vtr̃ lib vite
dicat̃ respectu vite nãe in creaturis. 7⁹ vtr̃ lib vite dica
tur simplr̃ respectu vite gratie. 8⁹ vtrum posset dici lib
mortis: sicut liber vite. Questio. VII.

Questio est de lib⁹ vite. Et p⁹ querit̃.
vtr̃ liber vite sit aliqd crea
p̃ᵐ tuz. ¶ Et vr̃ ꝙ sic. q2 Apoc. 20. Sup illḋ.
Ali⁹ liber apert⁹ ẽ qui est liber vite. dicit
glo. i. Xp̃s q̃ tunc apparebit potẽs ꝛ suis da
bit vitã: s3 xp̃s in iudicio in forma hũana
erit: q̃ nõ ẽ aliqd icreatũ. q̃ liber vite nihil
2ᵐ increatũ dicit. ¶ P̃. Greg. in moralib⁹ dicit ꝙ liber vite
dr̃ ipse iudex vẽtur⁹: q2 q̃squis eũ viderit mox cuncta q̃
fecit ad memoriã reuocabit: s3 xp̃o datũ ẽ iudiciũ f3 hu
manã nãm: vt p3 Jo. 5. ꝑtẽtem dedit ei iudiciũ facere: q2
filius hoĩs est. q̃ xp̃s fm humanã nãm est liber vite. ꝛ sic
3ᵐ idez qḋ ꝑus. ¶ P̃. liber dr̃ ex h̃ qḋ ẽ receptiu⁹ scripture:
sed receptiuũ dr̃ aliqd ex potẽtia mãli que in deo eẽ nõ
4ᵐ põt. q̃ liber vite nõ dr̃ aliqd increatũ. ¶ P̃. liber cũ ipor
tet q̃dã collectioné designat distictioné ꝛ dr̃ia3: s3 in nã
increata q̃ ẽ simplicissima nulla diuersitas inuenit̃. igit̃
5ᵐ liber ibi dici nõ põt. ¶ P̃. in quolz li⁹ differt scriptura li
bri ab ipso li⁹: scriptura aũt libri dñr figure q̃b⁹ cognosci
mus que in li⁹ scripte sunt ꝛ legunt̃. ydee aũt q̃b⁹ de⁹ res
cognoscit nõ sunt aliud q̃3 dina eẽntia. q̃ ipsa nã increata
liber dici nõ põt. ¶ S3 dice. ꝙ q̃uis in nã diuina nõ sit
6ᵐ aliq̃ realis dr̃ia est tñ ibi aliq̃ dr̃ia fm rõné. ¶ S3 2. qḋ
est fm rõné solũz ẽ in itellcu nostro tm̃. si igit̃ dr̃ia quã li
ber reqrit est solũ fm rõné: oz ꝙ sit tm̃ in itellectu nr̃o li
ber vite: ꝛ ita nõ erit qd increatũ. ¶ P̃. liber vite vr̃ esse 7ᵐ
cognitio dina de saluandis. cognitio aũt saluandoꝝ sub
scia visiõis cõtinet̃. cũ. n. aĩa xp̃i oĩa in verbo videat que
de⁹ cognoscit scia visionis: videt̃ etiã ꝙ nũerũ electorũ
cognoscat ꝛ oẽs electos. q̃ aĩa xp̃i liber vite dici põt: ꝛ sic
est aliqd creatuz. ¶ P̃. eccl. 23. dicit̃. Hec oĩa liber vite. 8ᵐ
glo. i. nouũ ꝛ vet⁹ testamẽtũ. sed hec sunt qd creatũ. ergo
liber vite dicit̃ qd creatuz. ¶ P̃. liber vr̃ ex eo dici ꝙ in 9ᵐ
eo est aliqd scriptũ: scriptura aũt aliquã difformitaté re
quirit. vñ ꝛ intellect⁹ noster in sui ꝑn⁹ ꝑꝑ sui puritaté cõ
parat̃ tabule in q̃ nihil est scriptũ: s3 dina natura multo
est purior ꝛ simplicior q̃3 intellect⁹ noster. q̃ non põt dici
liber. ¶ P̃. liber est ad hoc ꝙ in eo legat̃: sed nõ põt dici 10ᵐ
ꝙ dina natura sit liber: q2 ipse in seipso legat: vt per Aug.
p3. qui dicit ꝙ nõ dr̃ iõ liber vite: q2 aliqd in seipso legat
ad hoc ꝙ cognoscat in se que ꝑus nesciuit. silr̃ nec põt di
ci liber q2 alius in eo legat. Nullus. n. põt legere aliquid
nisi vbi iuenit̃ aliq̃ difformitas: sicut in carta nõ scripta
nihil legit̃ ꝑꝑ sui vniformitaté. q̃ dina nã increata liber
dici nõ põt. ¶ P̃. a libro nõ accipit̃ cognitio d reb⁹ tãq̃ 11ᵐ
a cã reꝝ: sed tanq̃ a signo: sed in deo accipit̃ scia de reb⁹
nõ q̃si a signo: sed q̃si a cã. q̃ liber vite dina cognitio dici
nõ põt. ¶ P̃. nihil est signũ suipsi⁹: liber aũt est signum 12ᵐ
ipsi⁹ veritatis. cũ ergo de⁹ sit ipsa veritas: nõ põt ipemet
liber dici. ¶ P̃. alio mõ ẽ scie ꝑnᵐ liber q̃3 magister: sed 13ᵐ
oĩs sapia dr̃ esse a deo tãq̃ a magr̃o. nõ q̃ q̃si a lib⁹. ¶ P̃. 14ᵐ
alio mõ pñtat̃ res in speculo q̃3 in li⁹: sed de⁹ dicit̃ speculũ
Sap. 7. ꝓpter hoc ꝙ res oẽs repñtant̃ in ipso. q̃ nõ oz di
ci liber. ¶ P̃. ab vno libro originali ẽt qui trãscribunt̃ 15ᵐ
libri dñr: sed mẽtes hũane ꝛ angelice quodãmõ trãscri
bunt̃ a mẽte dina dũ ab ea cognitioné de reb⁹ accipiũt:
si ergo mens dina liber vite dicitur: ꝛ mẽtes create libri
debét dici: ꝛ sic liber vite nõ semꝑ dic̃ qd increatũ. ¶ P̃. 16ᵐ
liber vite vr̃ iportare repñtationé vite ꝛ quãdã cãli
taté ad vitã: sed hoc totũ 2uenit xp̃o fm ꝙ hõ: q2 etiã in
ipso sicut in exẽplari repñtat̃ oĩs vita gratie ꝛ glĩe: vt di
ctum ẽ Moy. Exo. 25. Uade ꝛ fac oĩa fm exẽplar qḋ tibi
in mõte mõstratũ est. silr̃ ipse nobis vitã ꝓmeruit. ergo
ipse fm ꝙ homo põt dici liber vite.

Sed contra est qḋ dicit Augu. in. 20. de ciui. dei. 2.p.
vis q̃dã intelligẽda ẽ dina qua fiet
vt cuiq3 oꝑa sua vel bona vel mala ad memoriã reuocẽ
tur: que nimirũ vis dina libri nomé accepit: s3 vis dina ẽ
qd increatũ. q̃ liber vite dicit qd icreatũ. ¶ P̃. Augu. in 2.
eodẽ dicit ꝙ liber vite est ꝑscia dina q̃ falli non põt: sed
ꝑscientia est quid increatũ. igit̃ ꝛc̃.

Respondeo dõz ꝙ liber in dinis nõ põt dici nisi B.
metaphorice: vt ipsa repñtatio vite
liber vite dicat̃. Et ad hoc sciẽdũ ꝙ vita duplr̃ repñtari
põt. Uno⁹ ipsa vita fm se. Alio⁹ fm ꝙ ab aliq̃b⁹ ꝑticipa
bilis est. vita aũt fm seipam repñtari põt duplr̃. Uno⁹ ꝑ
modũ doctrine: q̃ qdẽ repñtatio maxime ꝑtinet ad audi
tuz qui est maxie sensus discipline: vt dicit̃ in ꝑn⁹ de sen
su ꝛ sensato. Et h̃ mõ liber vite dr̃ in quo cõtinet̃ doctria
de vita cõsequẽda: ꝛ sic nouũ ꝛ vet⁹ testm̃ liber vite dñr.
Alio⁹ per modũ exẽplaris. ꝛ hec qdẽ repñtatio ꝑtinet ad
visum. Et sic liber vite dr̃ ipse xp̃s: q2 in eo sicut in exem
plari possum⁹ ꝑspicere q̃lr̃ sit viuẽdũ vt ꝑueniam⁹ ad vi
tam eternã. Sic aũt nũc nõ agim⁹ de li⁹ vite: sed fm ꝙ li
ber vite dr̃ repñtatio coꝝ q̃ ad vitã ꝑuenient q̃ dñr in li⁹
vite cõscripti fm quãdã silitudiné ad res hũanas. In q̃
libet eni multitudine q̃ ꝓuidẽtia regit̃ alicui⁹ gubernã
tio ad multitudiné illã nullus admittit̃ nisi f3 gubernã

tis ordinationē: ꝛ iō illi q debēt admitti ad collegiū mul
titudinis ꝯscribant̄ q̄si illi⁹ multitudinis ꝯsortes: ꝛ ex il
la ꝯscriptiōe dirigit̄ pnceps multitudis in admittendis
vel excludēdis ad ꝯsortiū illi⁹ multitudis sibi subiecte.
Multitudo aūt q̄ ꝯuenientissimo mō gubernat̄ est colle
giū ecclie triūphātis: q̄ ciuitas dei vocat̄ i scripturis. Et
ideo cōscriptio illoꝝ qui ad illā societatē sunt admitten
di siue repn̄tatio liber vite dr̄. qd̄ pꝫ ex mō loquēdi i scri
pturis: dr̄ enī Luc. io. Gaudete qꝛ noīa vr̄a scripta sūt in
celis. i. in li° vite. Et ysa. 4. sanctus vocabit̄ oīs q scrip⁹
fuerit in vita in hierusalē. Heb. iz. accessistis ad montez
syon ꝛ ciuitatē dei viuētis hierusalē celestē: ꝛ multorum
miliū angeloꝝ frequētiā: ꝛ eccliaꝫ pmitiuoꝝ q cōscripti
sunt in celis. oꝫ igit̄ vt silitudinē seq̄mur: vt ex hac ꝯscri
ptiōe dirigat̄ ad vitā cōferēdā ille qui tali multitudini
pest: qd̄ soli deo cōuenit. Ipse aūt nō dirigit̄ ab aliq̄ crea
to cuꝫ sit regula a nullo extrinseco directa. vn̄ liber vite
sm̄ ꝙ nūc de eo loqmur aliqd increatū dicit.

Ad p̄m ꝛ zm **Ad primū** q̄ ꝛ zm pꝫ rn̄sio ex dict̄. loquit̄ .n. glo.
ꝛ auctoritas Grego. de li° vite sꝫ aliā
acceptionē: sm̄ quā dicit̄ exēplar viuēdi: quo inspecto q
libet scire poterit in quo exēplari cōcordauerit: ꝛ in quo
3m discordauerit. ¶ Ad 3m dōm ꝙ in illis q̄ translatiue dn̄r
de deo hoc est generalr̄ obseruādū: ꝙ sꝫ nullā iperfectio
nē in diuinā p̄dicationē assumant̄: ꝛ iō auferēdū ē qcqd
ad mālitatē vel p̄uationē vel tpalitatez ptinet. ꝙ aūt sit
liber acceptiu⁹ alicui⁹ extranee ipressionis cōuenit lib°
inq̄ntū est tpalis ꝛ de nouo cōscriptus: ꝛ sꝫ h̄ in diuā p̄di
4m cationē nō venit. ¶ Ad 4m dōm ꝙ de rōne libri ē ꝙ im
portat diam coꝝ q̄ cognoscunt̄ p librū: qꝛ per vnū librū
multoꝝ cognitio tradit̄. Sꝫ ꝙ oporteat ad multorū co
gnitionē tradendā in ipso li° esse diuersitatē hoc ē ex de
fectu libri. Multo .n. esset liber pfectior si p vnū qddam
posset oīa edocere q̄ per multa edisseret. vn̄ cuꝫ in deo sit
sūma pfectio ipse talis liber ē qui multa demōstrat p id
5m qd̄ est maxīe vnū. ¶ Ad 5m dōm ꝙ hoc ē ex defectu libri
mālis ꝙ littere in eo scripte dn̄t a carta in q̄ scribunt̄.
hoc .n. ad eius cōpositionē ptinet: ex q̄ ꝯtingit vt hīs nō
sit id qd̄ habet̄. Et iō in deo h⁹ rōnes reꝝ nō dn̄t ab eēn
6m tia eius sm̄ rē: sed sm̄ rōnē tm̄. ¶ Ad 6m dōm ꝙ q̄uis di
uersitas inter scripturā ꝛ id in quo scribit̄ sit in rōne tm̄:
tn̄ repn̄tatio q̄ cōplet rōnē libri nō est tm̄ in rōne nr̄a sed
7m in deo: ꝛ iō liber vite sm̄ rē est in deo. ¶ Ad 7m dōm ꝙ
liber vite vt dcm̄ est hꝫ dirigere deū q dat vitā in hoc ꝙ
vitā det: q̄uis aūt aīa xp̄i hēat in se cognitionē oium sal
uandoꝝ: tn̄ ex hac cognitiōe non dirigit̄ de⁹: sꝫ ex cogni
tiōe intrinseca q̄ est ipse. vn̄ scia aīe xp̄i nō pōt dici liber
8m vite sm̄ ꝙ de eo his loqmur. ¶ Ad 8m pꝫ rn̄sio ex dcis.
9m ¶ Ad 9m dōm ꝙ q̄uis in deo nulla sit diuersitas sꝫ sum
ma puritas: tn̄ cōparat̄ li° scripto ꝛ nō tabule nō scripte
sicut intellect⁹ nr̄. Intellus .n. nr̄ sm̄ hoc cōparat̄ tabule
rase ꝙ est in potētia ad oēs formas intelligibiles ꝛ nulla
eaꝝ sit in actu: sꝫ in intellectu diuino sūt oēs forme rerū in
actu: ꝛ oēs in eo sunt vnū: ꝛ iō cū vniformitate stat ibi rō
iom scripture. ¶ Ad iom dōm ꝙ in lib° vite ꝛ ipse de⁹ legit ꝛ
alij legere pn̄t sm̄ ꝙ eis dat̄: nec Aug. remouere intēdit
qn de⁹ in li° vite legat: sed qꝛ h̄ mō nō legit vt cognoscat
que p̄us nesciuit. Alij ēt in eo legere pn̄t: q̄uis sit vnifor
mis per totū: inq̄ntū sm̄ vnū ꝛ idē est rō diuersoꝝ. ¶ Ad
xim xim dōm ꝙ silitudo rei ē duplex. vna est q̄ ē exēplaris: ꝛ
hec est cā rei. Alia q̄ est exēplata: ꝛ hec ē effect⁹ ꝛ signum
rei: liber aūt cōformat̄ apud nos sciē nr̄e q̄ ē cāta a reb⁹:
ꝛ iō ab eo accipit̄ cognitio de reb⁹ nō sicut a cā: sed sicut
a signo: sꝫ scia dei est cā reꝝ ꝯtinēs reꝝ silitudies exēpla
res: ꝛ iō a libro vite accipit̄ scia sicut a cā ꝛ nō sic a signo.

¶ Ad izm dōm ꝙ liber vite ꝛ ē ipsa vitas icreata: ꝛ ē sili izm
tudo veritatis create: sicut liber creat⁹ ē signū veritatis.
¶ Ad i3m dōm ꝙ in deo exēplaris cā ꝛ efficiēs incidunt i3m
in idē. Et iō ex hoc ꝙ est cā exēplaris pōt dici liber. ex h̄
aūt ꝙ est efficiēs cā sapie pōt dici magr̄. ¶ Ad i4m dōm i4m
ꝙ repn̄tatio speculi in hoc differt a repn̄tatione libri: ꝙ
repn̄tatio speculi imediate refert̄ ad res: sꝫ liber mediā
te cognitiōe. Cōtinent̄ .n. in li° figure q̄ sunt signa vocū:
q̄ sunt signa itellectuū: q̄ sunt silitudines reꝝ. In speculo
aūt ipse forme reꝝ resultāt. In deo aūt resultant vtroq̄
mō reꝝ spēs inq̄ntū ipse cognoscit res ꝛ cognoscit se cog
scere eas. ꝛ iō rō speculi ꝛ rō libri ibi iueniunt̄. ¶ Ad i5m i5m
dōꝫ ꝙ ēt mētes scōꝝ libri dici pn̄t: vt pꝫ Apoc. zo. Libri
apti sūt: qd̄ Aug. exponit de cōsciētijs iustoꝝ. non pn̄t tn̄
dici libri vite p modū p̄us dictuꝫ: vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad i6m
i6m dōm ꝙ lꝫ xp̄us sm̄ ꝙ hō sit exēplar ꝛ cā vite aliquo
mō: nō tn̄ sꝫ ꝙ hō ē cā vite glīe p auctē: nec ē exēplar deū
dirigēs ad dādū vitā. vn̄ sm̄ ꝙ hō nō pōt dici liber vite.

Secundo querit̄. vtꝝ liber vite dicat̄
eēntialr̄ vel psonalr̄ in diui
nis. Et vr̄ ꝙ psonalr̄. In psal. n. dr̄. In capite li p̄m
bri ꝛc̄. glo. Apud patreꝫ q ē caput mei. sꝫ nihil
hꝫ caput in dinis nisi qd̄ hꝫ p̄nm: qd̄ aūt habet
p̄nm psonalr̄ dicit̄ in dinis. q̄ liber vite dr̄ psonalr̄. ¶ P̄. zm
sicut verbū dicit notitiā ex alio pcedētem: ita ꝛ liber: qꝛ
scriptura libri a scriptore pcedit: sed verbuꝫ rōne p̄dcā
dr̄ psonalr̄ in dinis. q̄ ꝛ liber vite. ¶ Sꝫ dice. ꝙ v̄bū im
portat pcessuꝫ realē: liber aūt pcessionē rōis tm̄. ¶ Sꝫ 3m
ꝯ. nos nō possumus noīare deū nisi ex his que apud nos
sūt: sed sicut apud nos v̄bū a platore pcedit realr̄ ꝛ disti
ctuꝫ ab eo: ita ꝛ liber a scriptore. q̄ eadē rōne vtrūq̄ ipor
tabit in dinis distinctionē realē. ¶ P̄. verbū vocis ma 4m
gis distat a dicēte q̄ v̄bū cordis: ꝛ adhuc magis verbuꝫ
scripture qd̄ significat v̄bū vocis. si q̄ verbū dinū qd̄ su
mit̄ ad silitudinē verbi cordis: vt Aug. dicit realr̄ distin
guit̄ a dicēte: multo magis lib q scripturā iportat. ¶ P̄. 5m
illud qd̄ attribuit̄ alicui: oꝫ ꝙ ei ꝯueniat sm̄ oīa q̄ sūt de
rōne ipsi⁹: sed de rōne libri nō soluꝫ ē ꝙ aliqd repn̄tet: sꝫ
ēt ꝙ ab aliq̄ scribat̄. q̄ in dinis accipit̄ nomē libri sm̄ ꝙ
ē ab alio: ꝛ sic psonalr̄ dr̄. ¶ P̄. sic de rōe libri ē ꝙ legat̄: 6m
ita ꝙ scribat̄: sꝫ sm̄ ꝙ scribit̄ ē ab alio: sm̄ ꝙ legit̄ ē ad
aliū. q̄ de rōne libri ē ꝙ sit ad aliū ꝛ ab alio. ꝛ sic psonalr̄
dr̄. ¶ P̄. liber vite dic̄ notitiā expssaꝫ ab alio. sed qd̄ ex 7m
primit̄ ab alio: orit̄ ab eo. ergo liber vite iportat relatio
nem originis: ꝛ sic dicit̄ personaliter.

Sꝫ contra est ꝙ liber vite ē ipsa diuia p̄destinat̄ ꝯ.
vt Aug. dicit in lib. de ciuitate dei. Et
vt habet̄ in glo. Apoc. zo. sed p̄destinatio dicit̄ eēntialr̄
ꝛ nunq̄ personalr̄. ergo ꝛ liber vite.

Respōdeo dōm ꝙ qdā dixerūt ꝙ liber vite q̄n̄q̄ R°.
dr̄ psonalr̄ q̄n̄q̄ eēntialr̄. sm̄ .n. ꝙ trās Opinio
fert̄ in dina ex rōne scripture dr̄ psonalr̄: ꝛ sm̄ h̄ iportat q̄rūdaz
originē ab alio. liber .n. nō nisi ab alio scribit̄. sꝫ aūt ꝙ i
portat repn̄tationē coꝝ q̄ i li° scribūt̄ dr̄ eēntialr̄. ¶ Sꝫ Repro
ista distinctio nō vr̄ rōnabil̄. qꝛ nomē aliqd̄ dcm̄ de deo ba° op. ꝛ
nō dr̄ psonalr̄ nisi de sui rōe originē relōnis iportet sꝫ h̄ deteria°
ꝙ in dinā p̄dicationē venit. In his aūt q̄ trāslatiue dn̄r ppria
nō accipit̄ metaphora sm̄ q̄cūq̄ silitudinē: sed sm̄ ꝯue
niētiā in illo qd̄ ē de ppa rōne rei: cui⁹ nomē trāsfert̄: sic
nomē leonis in deo nō trāsfert̄ pp ꝯueniētiā q̄ est in sen
sibilitate: sed pp ꝯueniētiā in aliq̄ ppetate leonis. vn̄ ꝛ
liber vite nō trāsfert̄ ad dina sm̄ id qd̄ ē cōe oī artificia
to: sed sm̄ id qd̄ ē ppriū libri inq̄ntū liber. Procedere āt
a scriptore ꝯuenit nō li° inq̄ntū ē lib: sed inq̄ntū ē artificia
tū. sic .n. ꝛ dom⁹ ē ab artifice: ꝛ cultell⁹ a fabro. Sꝫ repn̄ta⁹

coꝝ q̄ scribunt̄ in li° est de ꝓpa rōne libri inq̄ntū hꝫ. vñ
tali reprītatiōe manēte et si ab alio scripꝰ nō esset: eēt q̄-
dem liber: sꝫ nō eēt artificiatꝰ. vñ pꝫ ꝙ liber nō trāsumi-
tur ad dīna: ex h̄ ꝙ ab alio scribit̄: sed ex h̄ ꝙ reprītat ea
q̄ scribunt̄ in lib°. Et iō cū reprītatio sit cōis toti trinitati
liber in dīnis nō dr̄ ꝑsonalr̄ sed eēntialr̄ tm̄.

Ad p^m **Ad primū** ḡ dōm ꝙ ea q̄ in dīnis eēntialr̄ dn̄r ali-
qn̄ ꝓ ꝑsonis supponūt. vñ h̄ nomē deꝰ
qn̄q3 supponit ꝓ ꝑsona p̄ris: qn̄q3 ꝓ ꝑsona filij: vt cū dr̄
deꝰ gn̄ans vel deꝰ genitꝰ. Et ita ēt liber q̄uis eēntialr̄ di
cat̄: tñ pōt supponere pro ꝑsona filij: ⁊ f̄m h̄ dr̄ h̄re caput
2^m vel p̄n^m in dīnis. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ v̄bū f̄m suā rōnē q̄ in
dīnis dr̄ iportat originē ex alio: vt in.q. de v̄bo dcm̄ ē: li-
ber aūt nō iportat originē ex sua rōne f̄m quā ad diuina
3^m transfert̄: ⁊ iō nō est silr̄. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ q̄uis lib apud
nos realiter ꝓcedat a scriptore: sicut v̄bū a platore: tamē
ista ꝓcessio nō iportat̄ in noīe libri: sic̄ iportat̄ i noīe ver-
bi. nō. n. plus iportat̄ in noīe libri ꝓcessus a scriptore: q̄
4^m in noīe domꝰ ꝓcessio ab edificatore. ¶ Ad 4^m dōꝫ ꝙ rō
illa ꝓcederet si de rōe libri eēt verbū scriptū. h̄ aūt nō ē
5^m verū: vñ rō nō sequit̄. ¶ Ad 5^m dōm ꝙ rō illa tꝫ in his q̄
ꝓprie dn̄r. In his aūt q̄ metaphorice dn̄r sicut liber non
oꝫ ꝙ ꝯueniat eidē f̄m oīa ꝑdicta q̄ ei ꝯueniūt ꝓꝑe. alias
oporteret ꝙ deꝰ q̄ dr̄ leo metaphorice h̄ret vngulas ⁊ pi-
6^m ⁊ 7^m los. ¶ Ad 6^m pꝫ r̄nsio ex dictis. ⁊ silr̄ ad 7^m.

TErtio querit̄. vtꝝ liber vite appropriet̄
p^m filio. ¶ Et vr̄ ꝙ non. liber. n. vite
ad vitā ꝑtinet q̄ attribuit̄ sp̄ūi scō in scripturꝭ
Jo. 6. Sp̄ūs ē q̄ viuificat. ḡ ⁊ liber vite sp̄ūi. s.
2^m appropat̄ ⁊ nō filio. ¶ P̄. p̄n^m in vnoq̄q3 po-
tissimū ē. sꝫ p̄r dr̄ caput siue p̄n^m libri: vt pꝫ in psal. In ca
pite libri scriptū ē de me. ḡ p̄ri appropari dꝫ nomē libri.
3^m ¶ P̄. aliud in q̄ aliqd scribit̄ hꝫ ꝓꝑe rōnē libri: sꝫ in mēo
ria dr̄ aliqd scribi. ḡ mēoria hꝫ rōnē libri: sꝫ mēo° appro-
priat̄ p̄ri sicut itelligētia filio ⁊ volūtas sp̄ūi. s. ḡ liber vi-
4^m te dꝫ p̄ri appropriari. ¶ P̄. caput libri p̄r est: sꝫ in capite
libri: vt in ps̄al. habet̄ scribit̄ de filio. ḡ p̄r est liber filij: ⁊
3. p. **Sed cōtra** (sic patri dꝫ appropriari.
Aug. dic̄ ꝙ liber vite ē p̄scia dei: sꝫ scia
filio appropriat̄. i. Cor. i. Xp̄m dei v̄tutē ⁊ dei sapiam. ḡ ⁊
2° liber vite filio appropat̄. ¶ P̄. lib reprītatiōēꝫ iportat sic̄
speculū ⁊ imago ⁊ character ⁊ figura: sed oīa ista filio ap-
propant̄ vl' attribuūt̄. ḡ ⁊ lib vite filio appropari dꝫ.
R° **Respōdeo** dōꝫ ꝙ appropare nihil ē aliud q̄ cōe
trahere ad ꝓpriū. Illud aūt qd̄ ē cōe to
ti trinitati nō pōt trahi ad ꝓpriū alicꝰ ꝑsone ex h̄ ꝙ ma-
gis vni ꝑsone q̄ alij ꝯueniat. h̄. n. eq̄litati ꝑsonaꝝ repu-
gnaret. sꝫ ex h̄ ꝙ id qd̄ est cōe maiorē hꝫ silitudinē ad id
qd̄ ē ꝓpriū ꝑsone: vniꝰ q̄ cū ꝓꝑo alteriꝰ: sicut bonitas hꝫ
q̄dā ꝯueniētiā cū ꝓꝑo sp̄ūs. s. q̄ ꝓcedit vt amor: est. n. bo
nitas obm̄ amoris. ⁊ silr̄ po° approp̄at̄ p̄ri: q2 po° inq̄ntuꝫ
hꝫ ē qd̄dā p̄n^m: p̄ri aūt ꝓpriū ē eē p̄n^m totiꝰ diuinitati: ⁊ ea-
dē rōne sapia appropat̄ filio: q2 hꝫ ꝯueniētiā cū ꝓꝑo eiꝰ.
ꝓcedit. n. filiꝰ a p̄re vt v̄bū qd̄ noīat ꝓcessionē intellectꝰ.
vñ cū liber vite ad notitiā ꝑtineat filio appropari dꝫ.

Ad p^m **Ad primū** ḡ dōꝫ ꝙ q̄uis vita appropet̄ sp̄ūi. s. tñ
vite cogni° appropat̄ filio. hāc aūt lib
2^m vite iportat. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ p̄r dr̄ caput libri: nō q2 sibi
rō libri magis ꝯueniat q̄ filio: sꝫ q2 filiꝰ cui appropat̄ lib
3^m vite a p̄re orit̄. ¶ Ad 3^m dōꝫ ꝙ nō ē icōueniēs aliqd ap-
propari diuersis ꝑsonis rōne diuersa: sicut donū sapie ap
propat̄ sp̄ūi. s. inq̄ntū ē donū. oīs. n. doni p̄n^m ē amor: sꝫ ap
propat̄ filio inq̄ntū est sapia. Et silr̄ mēoria appropat̄ p̄ri
inq̄ntū ē p̄n^m intelligētie. f̄m aūt ꝙ ē q̄dā po° cognitiua
appropat̄ filio: ⁊ hoc mō dr̄ in memoria aliqd scribi: ⁊ sic
mēoria pōt h̄re rōnēꝫ libri. vñ ⁊ liber magis appropriat̄
filio q̄ patri. ¶ Ad 4^m dōm ꝙ q̄uis liber appropriet̄ fi- 4^m
lio: tñ etiā ꝯuenit patri cū sit cōe nō ꝓpriū: ⁊ iō nō est in-
conueniens si in patre aliquid scribi dicat̄.

QUarto q̄rit̄. vtꝝ lib vite sit ideꝫ qd̄ ꝑ- p^m
destinatio. Et vr̄ ꝙ sic. Aug. n.
dicit ꝙ liber vite ē ꝑdestina° eoꝝ q̄bꝰ debet̄
vita eterna. ¶ P̄. attributa dīna ꝑ effc̄us eo- 2^m
rū cog̃scimꝰ: sꝫ ideꝫ ē effc̄us ꝑdestiatiōis ⁊ li-
bri vite. s. finalis grā ⁊ glia. ḡ idē ē ꝑdestina° ⁊ liber vite.
¶ P̄. q̄cq̄d dr̄ metaphorice in dīnis oꝫ reduci ad aliqd 3^m
dcm̄ ꝓꝑe: sꝫ lib vite dr̄ metaphorice i dīnis. ḡ oꝫ ad aliqd
ꝓꝑe dcm̄ reduci: sꝫ nō pōt ad aliqd magis ꝓꝑe dcm̄ redu
Sed contra (ci q̄ ad ꝑdestiatōēꝫ. ḡ idē qd̄ p̄us. 3. p.
liber dr̄ ex eo ꝙ in eo aliqd scribit̄.
sed rō scripture ad ꝑdestinationē nō ꝑtinet. ḡ ꝑdestina°
nō est idē ꝙ liber vite. ¶ P̄. liber de sui rōne nullā cāli- 2°
tatē iportat respectu eoꝝ ad que dr̄: ꝑdestinatio aūt ipor
tat. ergo nō est idē ꝑdestinatio cum libro vite.
Rn̄deo dōm ꝙ sic̄ ex dictis pꝫ liber vite dr̄ in dīnis R°
ad silitudinē scripture ꝑ quā p̄nceps ciuita
tis dirigit̄ in admittēdis vl' excludēdis a ciuitatꝭ sue cō-
sortio. hec aūt scriptura inter duas opōnes media inueni̇t.
seq̄t̄. n. dterminatiōēꝫ ipsiꝰ p̄ncipis q̄ eligit eos quos vult
admittere ab his quos excludit. ⁊ ꝑcedit ipam admissio
nē vel exclusionē. Scriptura aūt ꝑdcā nō ē nisi reprīta°
sue ꝑdestinatiōis. Ita ēt ⁊ liber vite nihil aliud ē q̄ q̄dā
ꝯscriptio dīne ꝑdestinatiōis in mēte dīna. ꝑdestiatio. n.
ꝑdestinat eos q̄ sūt ad vitā glie admittēdi. hꝫ aūt ꝑdesti
natiōis noti° semꝑ apud deū manet: ⁊ h̄ qd̄ ē cog̃scere se
ꝑdestinasse aliquos ē suā ꝑdestinatōēꝫ in eo eē scriptam
q̄si in li° vite. liber aūt vite ⁊ ꝑdestina° formalr̄ loquēdo
nō sūt idē: sꝫ mālr̄ est lib vite ipsa ꝑdestina°: sic̄ dicimꝰ ꝙ
liber iste mālr̄ loquēdo ē doctrina apl̄i: q2 doctrina apl̄i
in eo ꝯscripta ꝯtinet̄. Et h̄ mō loq̄t̄ Augu. cū dic̄ ꝙ liber
Unde (vite est ꝑdestinatio.
pꝫ r̄nsio ad p^m. ¶ Ad 2^m dōꝫ ꝙ q̄uis eūdē effe- Ad p^m
ctū respiciāt liber vite ⁊ ꝑdestia°: nō tñ eodē mō: sꝫ ꝑde- 2^m
stinatio respicit illū effc̄m imediate. lib aūt vite mediā-
te ꝑdestiatiōe: sic̄ ēt in aīa sūt reꝝ silitudines imediate: sꝫ
in li° ꝯscribunt̄ signa vocū q̄ sūt note passiōꝝ in aīa: ⁊ ita
lib mediate ē signū rei. ¶ Ad 3^m dōꝫ ꝙ lib vite ad aliqd 3^m
ꝓprie dcm̄ in dīnis reducit̄. h̄ aūt nō ē ꝑdestinatio: sꝫ ꝑ-
destinatiōis cognitio: q̄ deꝰ aliquos se ꝑdestiasse cogno-
scit. ¶ Ad ea que 3 obijciunt̄ nō eēt difficile r̄ndere. ad arg^m in 3rium

QUinto q̄rit̄. vtꝝ lib vite dicat̄ re^u vite p^m
icreate. ¶ Et vr̄ ꝙ sic. q2 vt dic̄
Aug. lib vite est noti° dei: sꝫ deꝰ sicut cog̃scit
vitā alienā: ita cognoscit suā. ḡ lib vite respic̄
etiā vitā icreatā. ¶ P̄. liber vite ē reprītatio 2^m
vite: sꝫ nō vite create. p̄mū. n. nō reprītat 2^m sꝫ eꝯ. ḡ liber
vite ē reprītatiu° vite icreate. ¶ P̄. ꝙ ō p̄lib° dr̄ de vno 3^m
ꝑ p̄us ⁊ de alio ꝑ posteriꝰ: dcm̄ simplr̄ intellr̄ de eo de q̄ ꝑ
p̄us dr̄: sꝫ vita ꝑ p̄us de d̄o dr̄ q̄ de creaturis: q2 eius vita
oīs vite est origo: vt ostēdit Dio. de dīnis no. 7. cap°. ergo
cum in libro vite vita simplr̄ nominet̄ dꝫ itelligi de vi-
ta increata. ¶ P̄. sicut liber reprītationē iportat ita ⁊ fi- 4^m
gura: maxie cū liber figuris q̄busdā reprītet: sꝫ filius ē
figura p̄ris Heb. i. ḡ ⁊ filiꝰ pōt dici lib re^u vite p̄ris. ¶ P̄. 5^m
liber dr̄ respcū eiꝰ qd̄ in li° scribit̄: sꝫ in li° scribet̄ de filio.
iuxta illō psal. In capite libri scriptuꝫ est de me. vita aūt
filij est increata. ergo liber vite pōt respicere vitā increa 6^m
tam. ¶ P̄. nō pōt eē idē liber ⁊ c° est lib respcū eiusdē: sꝫ
creatura est liber respcū dei. ḡ deus non pōt dici liber re-
spectu vite create. ergo restat qd̄ liber vite dicit̄ respectu

7m vite increate. ¶ P̄.sicut liber ad cognitionē ptinet ita ⁊
v̄bum:sz v̄buz p prius est ipsius diue eētie q̄ creature.
pater eniz dicēdo se dicit oēm creaturam.ergo ⁊ liber vi
te per prius respicit vitam increatam q̄ creatam.

3p **Sed 9tra** s̄m Aug.liber vite ē p̄destinatio: p̄desti
natio aūt nō respicit nisi creaturas.ḡ nec
2o liber vite. ¶ P̄.liber non repn̄tat aliqd nisi p aliquas fi
guras ⁊ silitudines:sz deus nō cognoscit seipm p aliquas
silitudies sz p eētiā suā.ḡ ipse nō ē liber respcū suipsi⁹.

R. **Respondeo** dicēdū:q̄ sicut ex dictis pz:liber vi
te est q̄dam cōscriptio p quā dirigit̄
cōferēs vitam in vite collatiōe s̄m q̄ de aliquo p̄ordina
tum erat.Et ideo vita respcū cuius liber vite dicit̄: duo
hz.Unū est q̄ est acq̄sita p collationē alicui⁹.Aliud ē:q̄
cōsequit̄ cōscriptionē p̄dictā dirigētem in ipsaz.Utrūq̄
aūt deest vite increate:q̄ vita glīe non est in deo p acq̄si
tionē sz p nām:nec aliqua noticia vitā eius p̄cedit:sz ipsa
dei vita p̄cedit s̄m modū itelligēdi ēt ipsi⁹ noticiaz.Un
de liber vite nō pōt dici respcū vite increate.

Ad pm **Ad primum** dōz:q̄ nō q̄libz noticia dicit̄ liber
vite:sz illa que ē de vita quā habi
turi sunt p̄destinati:vt ex seq̄ntibus v̄bis in auctoritate
2m haberi pōt. ¶ Ad 2m dōm:q̄ repn̄tare aliqd est similitu
dinē eius cōtinere.duplex aūt est rei similitudo. Una q̄
est factiua rei sicut q̄ est in itellectu practico:⁊ p modum
hui⁹ similitudinis p̄mū pōt repn̄tare 2m.Alia aūt est sili
tudo accepta a re cui⁹ est:⁊ p hunc modū posterius repre
sentat p̄mū:⁊ nō ecōuerso.liber aūt vite nō hoc modo:sz
3m p⁹ vitā repn̄tat. ¶ Ad 3m dōm:q̄ aliquid simplr dictum
itelligit̄ q̄nq̄ de eo qd̄ per posterius dicit̄ rōne alicuius
adiuncti:sicut ens in alio itelligit̄ accn̄s:⁊ silr vita rōne
ei⁹ qd̄ adiungit̄.s.liber:intelligit̄ de vita creata q̄ p poste
4m rius vita dicit̄. ¶ Ad 4m dōm:q̄ figura repn̄tat id cui⁹
est figura quodāmō vt p̄n̄m:eo q̄ figura ⁊ ymago deduci
tur ab exēplari sicut a p̄n̄o:sz liber vite repn̄tat vitam vt
p̄ncipiatū ab ipso.deo aūt cōpetit eē p̄ncipiū filij qui ē fi
gura patris:sz nō cōpetit vite eius q̄ aliquid sit ipsi⁹ p̄n
5m cipium:⁊ ideo nō est simile de vita ⁊ figura. ¶ Ad 5m di
cendū:q̄ illud intelligit̄ de filio s̄m humanā naturam.
6m ¶ Ad 6m dōm q̄ cā repn̄tat effectuz:⁊ ecōuerso:vt ex di
ctis pz:⁊ s̄m hoc deus pōt dici liber creature:⁊ ecōuerso.
7m ¶ Ad 7m dōm:q̄ v̄buz nō significat̄ vt p̄n̄m ei⁹ qd̄ p ver
bū dr̄:sic liber vite p̄ut hic accipit̄:⁊ iō nō est simile.

pm **SExto** querit̄.vtrū liber vite dicat̄ respe
ctu vite nature i creaturis. ¶ Et vi
det̄ q̄ sic.q̄ sicut vita glorie repn̄tat̄ in dei no
ticia:ita ⁊ vita nature:sz dei noticia dicit̄ liber
vite respcū vite glorie.ergo etiaz dz dici respe
2m ctu vite nature. ¶ P̄.diuina noticia cōtinet oia per mo
dum vite:q̄ vt dicit̄ Joā.p̄mo. Qd̄ factū est in ipso vita
erat.ergo dz dici liber vite respectu omniū ⁊ maxime vi
3m uentium. ¶ P̄.sicut ex diuina p̄uidētia aliquis preordi
natur ad vitā glorie:ita ⁊ ad vitam nature:sz noticia pre
ordinationis ad vitam glorie dicit̄ liber vite:vt dictum
est p̄us.ḡ ⁊ noticia preordinationis ad vitaz nature dici
4m pōt liber vite. ¶ P̄.Apoca.3.sup illud. Non delebo no
mina eoꝝ de libro vite.dic̄ glo. Liber vite est diuina no
ticia in qua cōstant omnia.ḡ liber vite dicit̄ respcū oiuz:
5m ⁊ ita etiam respectu vite nature. ¶ P̄.liber vite est noti
cia quedā de vita glorie:sz nō pōt cognosci vita glorie ni
si cognoscat̄ vita nature.ergo liber vite respicit vitaz na
6m ture. ¶ P̄.nomē vite translatū est a vita nature ad vitā
glorie:sz verius dicit̄ aliquid de eo qd̄ p̄p̄rie dr̄ q̄ de eo
qd̄ ad hoc transsumit̄.ḡ liber vite magis respicit vitā na
7m ture q̄ vitam glorie. ¶ P̄.id qd̄ est pmanentius ⁊ cōmu
niue est nobilius:sz vita nature est pmanētior q̄ vita glo
rie vl̄ gratie:⁊ similr̄ cōmunior:q̄ vita nature seq̄tur ad
vitam gratie ⁊ glorie:sz nō cōuertit̄.ḡ vita nature est no
bilior q̄ vita gratie ⁊ glorie.ḡ liber vite magis respicit vi
tam nature q̄ vitam glorie vel gratie.

3p **Sz 9tra.** lib vite ē q̄dāmō p̄destia⁹:vt pz p Aug.sz p̄
destia⁹ nō ē d vita nāe.ḡ nec lib vite. ¶ P̄. 2o
lib vite ē d illa vita q̄ ime⁹ a do dat̄:sz vita nāe dat̄ a do
mediātib⁹ cāis nālib⁹.ḡ liber vite nō est de vita nature.

Rn̄deo dōz q̄ lib vite ē q̄dā noti⁹ dirigēs datorē vi R.
te i vite collatiōe:vt dcm̄ ē.s̄.In collatiōe āt
aliq̄ nō idigem⁹ directiōe:nisi pp̄ h̄ q̄ oz discernere eos
q̄b⁹ dādū ē ab eis q̄b⁹ dādū nō e.Un̄ lib vite nō ē nisi re⁹
illi⁹ vite q̄ cū electiōe dat̄.vita āt nālis sic̄ ⁊ alia bona na
turalia cōiter oib⁹ dat̄ s̄z q̄ vnusq̄sq̄ ē capax:⁊ iō re⁹ vite
nāe nō ē lib vite:sz solū re⁹ illi⁹ vite q̄ s̄z p̄po⁹ dei eligētibus
q̄busdā dat̄ ⁊ q̄busdā nō dat̄.

Ad primū ḡ dōz:q̄ q̄uis vita nāe repn̄tet̄ i dei no Ad pm
ticia sic̄ ⁊ vita glīe:nō tn̄ noticia vite nāe hz rōnē libri vi
te:sic̄ noti⁹ vite glīe rōne p̄dcā. ¶ Ad 2m dōz:q̄ lib vite 2m
nō dr̄ lib vite q̄ viuit:sz lib q̄ ē de vita ad quā aliq̄ s̄z ele
ctionē p̄ordiant̄ q̄ sūt 9scripti i lib⁹. ¶ Ad 3m dōz:q̄ p̄ui 3m
dētia dei vitā aliq̄b⁹ p̄uidet vt debitū nāe ipoꝝ:sz vitā
glīe nō p̄uidet nisi ex bn̄placito sue voluntatis:⁊ iō vitā
nāe dat oib⁹ q̄ cape p̄nt:nō aūt vitā glīe:⁊ pp̄ h̄ nō ē aliq̄s
lib vite nāe sic̄ ē vite glīe. ¶ Ad 4m dōm:q̄ glo.illa nō ē 4m
itelligēda h̄ mō q̄ oia 9stent.i.9tineant̄ i lib⁹ vite:sz q̄
oia q̄ i eo scribunt̄ 9stāt.i.firma sūt. ¶ Ad 5m dōm:q̄ lib 5m
vite nō so⁹ iportat noti⁹ re⁹ vite glīe:sz ēt q̄ndā electio
nē.nō āt re⁹ vite nāe:vt dcm̄ ē. ¶ Ad 6m dōz:q̄ vita glīe 6m
ē min⁹ nō.nob q̄ vita nāe ⁊ iō ex vita nāe deuenim⁹ i co
gnitiōez vite glīe:⁊ silr ex vita nāe glīe vitaz noiam⁹:q̄
uis vita glīe p̄us hēat d rōne vite:sic ex his q̄ sūt apd̄ nos
noiam⁹ deū.vn̄ n̄ oz q̄ nomē vite itelligat̄ d vita nāe q̄si
simplr p̄fert̄. ¶ Ad 7m dōz:q̄ vita glīe q̄tū ē i se ē pma 7m
nētior q̄ vita nāe:q̄ p vitā glīe vita nāe stabilit̄:sz p ac
cidēs vita nāe ē pmanētior q̄ vita grē:iq̄z⁹.s.ē p̄pigor viuētiū:cui s̄z exn̄tiā suā debet̄ vita nāe:n̄ āt vita glīe.cōi
or āt ē q̄dā⁹ vita nāe ⁊ q̄dāmō n̄.dr̄.n.2r aliqd cōe.vno⁹ p
9secutionē vl̄ p̄dicatōez:q̄n̄.s.aliqd̄ vnū iuenit̄ i mlt̄is s̄z
vnā rōnē:⁊ sic illd̄ qd̄ ē cōi⁹ nō ē nobili⁹ sz ip̄fecti⁹ sic̄ aial
hoie:⁊ h̄ mō vita nāe ē cōior q̄ glīe.Alio⁹ p modū cāe:sic̄
cā q̄ vna nuō manēs ad plēs effect⁹ se extēdit:⁊ sic illd̄ qd̄
est cōius ē nobili⁹:vt 9s̄uatio ciuitatis q̄ 9s̄uatio fami
lie ē nobilr⁹.h̄ aūt mō vita nāe nō ē cōior q̄ vita glīe.

SEptimo querit̄.vtrū liber vite dicat̄
simplr respcū vite grē. ¶ Et pm
videt̄ q̄ sic.q̄ qd̄ est in effectu nobilius inue
nit̄ in causa:vt pz per Diony.in libro de diui.
nominib⁹.sz glīa est effectus grē.ergo vita gra
tie est nobilior q̄ vita glorie.ergo liber vite principalius
respicit vitam gratie q̄ vitam glorie. ¶ P̄.liber vite est 2m
quedam p̄destinationis conscriptio:vt supra dictum est:
sz p̄destinatio est cōiter p̄paratio gratie ⁊ glorie.ergo ⁊ li
ber vite vtrāq̄ vitam cōiter respicit. ¶ P̄.per libruz vi 3m
te aliqui designant̄ vt ciues illius ciuitatis in qua est vi
ta:sz sicut per vitam glorie aliqui efficiunt̄ ciues Jerusa
lem celestis:ita per vitam gratie aliquis efficit̄ ciuis ec
clesie militantis.ergo liber vite respicit vitam gratie sic̄
⁊ glorie. ¶ P̄.qd̄ de pluribus dicit̄ dictū simplr itelligi 4m
tur de eo de quo per p̄us dicit̄:sz vita gratie est p̄or vita
glorie.ḡ cū dicit̄ liber vite intelligit̄ de vita gratie.

Sed contra ille qui habet p̄sentē iusticiā simplr 3p.
hz vitam grē.nō aūt dicit̄ simplr scri
ptus in libro vite:sz soluz s̄m quid.i.s̄m p̄ntem iusticiā.
ergo liber vite non respicit simplr vitam gratie. ¶ P̄.fi 2o
nis est nobilior his que sūt ad finē:sz vita glorie est finis

gratie.ergo est nobilior.ergo simpliciter dicta vita intelligitur de vita glorie.

R̄e. **Respondeo** dicēdū ꝙ liber vite significat quādā cōscriptionē alicuiꝰ ad vitam obtinendam q̄si quodam premiū: ⁊ q̄si possessionē quandam ad quā hōies ꝯsueuerunt cōscribi. Illud aūt ꝓprie dicit̄ hēri vt possessio: qḋ habet̄ ad nutū: ⁊ hoc est illud in quo nullū defectū patit̄. Unde phs dic̄ in ꝑncipio meta. ꝙ sciētia que est de deo nō est humana possessio sȝ diuina: qꝛ solus deꝰ ꝑfecte seipm cognoscit. homo aūt ad cognoscendū ipm deficiens inuenit̄. Et iō tunc vita habet̄ vt possessio quādo per vitā ois defectꝰ vite oppositus excluditur. Hoc aūt facit vita glorie in qua ois mors ⁊ corporalis ⁊ spūalis penitus absorbebit̄: vt nec etiā remaneat potētia moriēdi. nō aūt vita grē. Et iō liber vite nō respicit simplr̄ vitam gratie sȝ glorie tm̄.

Ad p̄m **Ad primum** ergo dicēdū ꝙ quedā cause sunt nobiliores his quoꝝ sunt cause. s. efficiens formalis ⁊ finalis: ⁊ iō qḋ est in talibꝰ causis nobilius est in eis q̄ȝ in his quoꝝ sūt cāe: sȝ mā est imꝑfectior eo cuius est cā: ⁊ iō aliqd est in materia minus nobiliter q̄ȝ sit i mēto. in mā. n. est incōplete ⁊ in potētia ⁊ in materiato est actu. ois autē dispositio que ꝑparat subiectū ad aliquā formā vel ꝑfectionē recipiēdā reducit̄ ad causā māleȝ: ⁊ hoc mō gratia est causa glorie: ⁊ iō vita est nobi-

2m lius in gloria q̄ȝ in grā. ¶ Ad 2m dicēdū ꝙ ꝑdestinatio non respicit gratiam nisi sm̄ ꝙ ordinat̄ ad gloriam. Unī esse ꝑdestinatum nō cōuenit nisi his qui habēt finalem gra-

3m tiam quā sequit̄ gloria. ¶ Ad 3m dicēdū ꝙ quātus illi qui habēt vitam gratie sint ciues eccl'ie militantis: tm̄ status ecclesie militantis nō est status in quo vita plene habet̄: cū adhuc remaneat potētia ad mortē: ⁊ iō respectu hꝰ nō

4m dr̄ liber vite. ¶ Ad 4m dicēdū ꝙ q̄uis vita grē sit prior in via gnātionis q̄ȝ vita glorie: tm̄ vita glīe est prior sm̄ viā ꝑfectionis: vt finis his que sunt ad finem.

Octauo querit̄. vtrū possit dici liber mortis: sicut dicit̄ liber vite. ¶ Et vi-

p̄m detur ꝙ sic. Luc̄. 10. sup illud. Gaudete qꝛ nomina vestra. dic̄ glos. Si quis celestia siue terrestria gesserit per hoc quasi litteris ānotatus apud dei memoriam eternaliter est affixus: sed sicut per opera celestia que sunt opera iusticie aliquis ordinat̄ ad vitam: ita per opera terrestria que sunt opera peccati ordinatur ad mortem. ergo sicut in deo est cōscriptio ordinata ad vitam: ita est ibi conscriptio ordinata ad mortē.

2m ergo sicut i deo dicit̄ liber vite: ita ⁊ liber mortis. ¶ P̄. liber vite in deo non ponitur nisi inquātum apud se conscriptos habȝ quos ad eterna premia preparauit ad similitudinem eius qḋ princeps terrenus conscriptos habet illos quos ad aliquas dignitates determinauit: sed sicut princeps ciuitatis habȝ descriptas dignitates ⁊ premia: ita etiam penas ⁊ supplicia. ergo ⁊ similr̄ apud deum de-

3m bet poni liber mortis. ¶ P̄. sicut deus cognoscit ꝑdestinationem suam qua alios preparauit ad vitā: ita cognoscit reprobationē suam qua alios ꝑparauit ad mortē: sed ipsa noticia quā deus habet de sua predestinatione dicitur liber vite: vt dictū est. ergo ⁊ noticia reprobationis debet dici liber mortis.

3. **Sȝ ꝯtra** sm̄ Diony. in libro de diuinis nominibus. in ꝑncipio. de diuinis non est audendū aliquid dicere nisi qḋ est per auctoritatē sacre scripture introductū: sȝ liber mortis nō inuenit̄ in scriptura dici de deo sic̄ liber vite. g̊ nō debemus ponere librū mortis.

R̄n. **Rn̄deo** dicēdum: ꝙ de eo quod in libro scriptū habetur habet aliqs aliquā noticiam pre alijs priuilegiatam. Unde ⁊ respectu illoꝝ scitoꝝ a deo liber dici debet de quibus aliquā specialē noticiā pre alijs habet. Est aūt in deo duplex cognitio. s. simplicis noticie: ⁊ sciētia approbationis. Sciētia simplicis noticie cōis est oibus bonis ⁊ malis: sciētia aūt approbationis est bonorum tātū. Et ideo boni habēt aliquā ꝑuilegiatam cognitionē in deo pre alijs: rōne cuius in libro ꝯscribi dicunt̄. nō aūt mali: ⁊ iō nō dr̄ liber mortis sic̄ dr̄ liber vite.

Ad primum ergo dicēdū ꝙ quidā opera celestia exponunt de opibus contemplatiue vite: opera aūt terrestria de opibus actiue. per vtraq̄ȝ autē aliquis conscribitur ad vitam non ad mortem: ⁊ ita vtraq̄ȝ conscriptio ad librū vite ꝑtinet ⁊ neutra ad librū mortis. Quidam vō per opera terrestria intelligunt opa peccati: per que quāuis aliquis per se loquendo ordinet̄ ad mortē: tamē per accidēs aliqs ordinat̄ ad vitā: inquātum aliqs post pctm̄ resurgit cautior ⁊ humilior. Uel potest dici ⁊ melius ꝙ cū dicit̄ aliquid per alterū cognosci hoc pōt intelligi duplr̄. Uno modo vt ꝑpositio designet cām cognitionis ex parte cognoscētis: ⁊ sic non pōt intelligi in ꝓposito: qꝛ opera que quis facit bona vel mala nō sunt cā neq̄ȝ diue ꝑsciētie vel ꝑdestinationis neq̄ȝ reprobationis eterne. Alio modo vt designet cām ex parte cogniti: ⁊ sic itelligitur in ꝓposito. dicit̄. n. aliqs eē annotatus apud dei memoriā per opera que gessit: nō qꝛ hꝰ opa sint cā q̄re deus cognoscat: sȝ qꝛ deus cognoscit ꝙ ꝑp hꝰ opa aliquis habiturus est mortē vel vitam. vn̄ pȝ ꝙ glo. illa nō loquit̄ de conscriptione vite q̄ ꝑtinet ad librū vite que est ex parte dei. ¶ Ad 2m dicēdū ꝙ aliq̄ cōscribunt̄ 2m
in libro: vt ꝑpetuo in noticia maneant. Illi aūt qui puniunt̄ per penas ipsas exterminant̄ a noticia hoīum: ⁊ iō nō cōscribunt̄ nisi forte ad tēpus quousq̄ȝ eis pena infligat̄. Sȝ illi qui deputant̄ ad dignitates ⁊ premia cōscribunt̄ simplr̄: vt q̄si in ꝑpetua memoria habeant̄. ¶ Ad 3m di- 3m
cēdū: ꝙ de reprobis deus nō habet noticiā priuilegiatā: sicut de predestinatis: ⁊ ideo non est simile.

¶ De cognitiōe āgeloꝝ. p̊ vtrū āgeli videāt deū ꝑ eēntiā. 2º. vtrū itell'e āgeli vl̄ hoīs btī eēntiā diuinā ꝯphēdat. 3º. vtrū āgelꝰ ex ꝓprijs nālibꝰ potuerit ꝑtigere ad vidēdū deū ꝑ eēnam. 4º. vtrū āgelꝰ vidēs deū ꝑ eēntiā oia cog̊scat. 5º. vtrū visio reꝝ i vbo sit ꝑ aliq̄s silitudies reꝝ in itellu āgelico existes. 6º. vtrū āgelꝰ cog̊scat seipȝ. 7º. vtrū āgelꝰ vnꝰ itellīat aliū. 8º. vtrū āgelꝰ res māles cog̊scat ꝑ formas aliq̄s. an per eēnam sui cog̊scētē. 9º. vtrū forᵉ ꝑ q̄s āgeli cog̊scūt res māles sint inate vl̄ a rebꝰ accepte. 10º. vtrū āgeli supiores habeāt cognitōeȝ ꝑ formas magl̄ vles q̄ȝ iferiores. 11º. vtrū angelus cog̊scat singl'aria. 12º. vtrū āgeli cog̊scāt futura. 13º. vtrū angeli possint scire occulta cordiū. 14º. vtrū angeli mīstīa cog̊scāt. 15º. vtrū āgeli cog̊scāt res discurrēdo d' vno i aliō. 16º. vtrū i āgelis distingui debeat matutina cognitio vel vespertina. 17º. vtrū cognitio angelica sufficiēter diuidat̄ per matutinā ⁊ vespertinam. Questio VIII.

Queritur p̊mo. vtrū angeli videant deuȝ per eēntiā. ¶ Et vr̄ p̄m
ꝙ nō. dr̄. n. Jo. p̊. Deum nemo vidit vnq̄ȝ: sup quo dic̄ Crisoꝰ. Sȝ nec ipse dico celestes eēntie. s. ipsa cherubin ⁊ seraphin ipȝ vt ē vnq̄ȝ videre potuerūt: sȝ q̄cūq̄ȝ videt deū ꝑ eēnam videt ipȝ vt ē. g̊ āgelꝰ nō videt deū ꝑ eēnam. ¶ P̄. Exo. 33. sup illō. Loq̄bat̄ dn̄s ad moysē facie ad facie ⁊c̄. dic̄ gl. s' hāȝ dr̄: nec hoīuȝ: nec āgeloꝝ 2m
q̄sq̄ȝ sic̄ est vnq̄ȝ videre potuit: ⁊ sic idē qḋ ꝑus. ¶ P̄. sm̄ 3m
Aug. desideriū ē rei nō habite: sȝ āgeli desiderāt in deuȝ respicere vt dr̄ p̊ᵉ Pe. 2. g̊ deum ꝑ eēntiā nō vidēt. ¶ P̄. 4m
Crisoꝰ. sup Jo. dic̄. Ipȝ qḋ ē ds nō solū ꝓphe: sȝ nec āgeli nec archāgeli videre potuerūt: ⁊ sic idē qḋ ꝑus: qꝛ ipȝ qḋ ē ds ē eēnᵉ dei. ¶ P̄. oē qḋ vr̄ ab itellcū ꝑ aliq̄ȝ formā vr̄: 5m

si ergo intellcūs videt eēntiam dei: opꝫ ꝙ per aliquā for
mam eam videat: ſꝫ non pōt ipſam videre per ipſaꝫ diui
nam eēntiam: qꝛ forma qua intellcūs intelligit: facit euꝫ
intellcm̄ in actu: ⁊ ſic eſt actus eius: ⁊ ſic opꝫ ꝙ ex ea ⁊ in
tellectu efficiat̄ vnum: qḋ non poteſt dici de diuina eēn
tia que non pōt venire vt pars in conſtitutionē alicuius.
ergo opꝫ ꝙ angelus intelligēs deuꝫ videat cum mediā
6 te aliqua alia forma: ⁊ ſic non videt eū per eēntiā. ¶ P.
intellectus debet eē proportionatus intelligibili cū itel
ligibile ſit pfectio intelligētis: ſꝫ nulla pōt eē pportio in
ter eēntiam diuinā ⁊ intellcm̄ angelicū: qꝛ in infinitū di
ſtant: ⁊ taliuꝫ nulla eſt pportio. ḡ nō pōt deū angelus per
7 eēntiam videre. ¶ P. nullus aſſimilat̄ alicui niſi ſm ſi
militudinē eius receptā in ipſo: ſꝫ itellcūs angeli cogno
ſcēs deuꝫ aſſimilat̄ ei: cuꝫ ois cognitio ſit per aſſimilatio
nē. ḡ opꝫ ꝙ cognoſcat euꝫ p ſimilitudinē ⁊ nō p eēntiam
8 ſuam. ¶ P. quicūqꝫ aliqd per eēntiam cognoſcit cogno
ſcit de eo quid eſt. ſꝫ vt pꝫ p Diony. ⁊ Dam. de deo nō pōt
ſciri quid ē: ſꝫ quid nō ē. ḡ nullus itellcūs pōt videre deū
9 p eēntiam. ¶ P. ſicut dicit Diony. in epla ad Gaium: in
deo tenebre deſcribunt̄ pp̄ter ſupabundantem ei⁹ clari
tatē: ⁊ pp hoc ꝙ abſcondit̄ oi lumini: ⁊ occultat̄ oi cogni
tioni: ſꝫ claritas dina nō ſoluꝫ excedit intellcm̄ noſtrū: ſꝫ
ēt angelorum. ḡ eorum cognitioni claritas dine eēntie abſcon
10 ditur. ¶ P. Diony. ſic arguit in p̄ c. d diui. no. Ois cogni
tio eſt exiſtētiū: ſꝫ deus nō eſt exn̄s ſꝫ ſupexn̄s. ḡ non pōt
cognoſci niſi ſupeēntiali cognitiōe que eſt cognitio diui
11 na. ¶ P. ſicut dicit Diony. in epla ad Gaiuꝫ. Si quis vi
dens deū itellexit qḋ vidit: non ipm̄ vidit ſꝫ aliqd eorum q̄
ſunt eius. ḡ deus per eēntiam a nullo itellcū creato vide
12 ri pōt. ¶ P. quāto viſus eſt fortior: tanto aliquid magis
remotū videri pōt ab eo. ḡ ifinite diſtans videri nō pōt
niſi a viſu ifinite virtutis: ſꝫ eēntia diuina in infinitū di
ſtat ab oi intellcū creato. cū ḡ ois intellcūs creatus ſit fi
nite virtutis nullus itellcūs creatus poterit videre deū
13 p eēntiaꝫ. ¶ P. ad cognitionē qualibꝫ requirit̄ iudiciū.
ſꝫ iudiciū non eſt niſi ſupioris de iferiori. cū ḡ nullus in
tellectus ſit ſupior dina eēntia: nullus intellectus creatus
14 deuꝫ p eēntiam videre pōt. ¶ P. vt Boe⁹. dicit. iudiciū
eſt actus iudicātis. ḡ iudicatū ſe hꝫ ad iudiciū vt paſſuꝫ:
ſꝫ diuina eēntia nō pōt ſe hēre vt paſſum reſpcū alicuius
intellcūs creati. ḡ intellcūs creatus deuꝫ p eēntiā videre
15 non pōt. ¶ P. omne illud qḋ p eēntiam videtur intelle
ctu attigitur: ſꝫ nullus pōt attingere ad illud qḋ in infini
tum diſtat ab ipſo. ergo intellectus angeli nō pōt videre
eſſentiam dei que in infinitum diſtat ab eo.

Sꝫ p. **Sꝫ contra** eſt qḋ dicit̄ Matth. 18. Angeli eorum ſemp vident faciē patris. faciē aūt pa
tris videre eſt videre eēntiam ipſius. ergo angeli vidēt
2 deum per eſſentiam. ¶ P. angeli beati hoc modo vidēt
deum ſicut nobis promittit̄ in ſtatu beatitudinis: ſꝫ nos
videbimus deū per eēntiā: vt pꝫ p illḋ p̊ Joā. 3. Videbi
mus euꝫ ſicuti eſt. ergo ⁊ angeli vident deuꝫ per eēntiaꝫ.
3 ¶ P. angeli cognoſcunt euꝫ a quo facti ſunt: ſꝫ ipſa eſſen
4 tia dina eſt cā angelorum. ḡ eēntiam diuinā vident. ¶ P.
omne quod videt̄: videtur per eſſentiam ſuaꝫ vel per ſi
militudinē: ſed in deo non eſt aliud ſimilitudo ⁊ eēntia:
quia qcquid eſt in deo de⁹ eſt. igit̄ cū angeli deuꝫ videāt
5 vident eum per eſſentiam ſuaꝫ. ¶ P. intellectus eſt for
tior in cognoſcēdo q̄ affectus in diligēdo: vn̄ dicit Aug.
pcedit itellectus ſeqtur tardus aut nullus affectus: ſꝫ an
geli diligunt diuinā eēntiā. ḡ multo magis vidēt eaꝫ.

Re. op. **Reſpondeo** dicēdum: ꝙ circa hanc queſtionē q
dam errauerunt dicentes deuꝫ per eēntiam a nullo vnq̄ꝫ intellectu creato videri poſſe attē
dentes diſtantiam que eſt inter intellectum creatuꝫ ⁊ di
uinam eſſentiam. ¶ Sed hec poſitio ſuſtineri nō pōt cū Reprobatio.
ſit heretica. Conſtat enim ꝙ cuiuſlibꝫ itellectualis crea
ture beatitudo ꝯſiſtit in ſua pfectiſſima operatiōe. Illud
aūt qḋ eſt ſuppremū in qualibꝫ creatura rōnali eſt itelle
ctus. Unde opꝫ ꝙ beatitudo cuiuſlibꝫ creature rōnalis
in nobiliſſima viſione intellectus cōſiſtat. nobilitas aūt
intellectiue viſionis eſt ex nobilitate itellecti: ſicut etiā
dicit phūs in. 10. ethi. ꝙ perfectiſſima operatio viſus eſt vi
ſus bene diſpoſiti ad pulcherrimū eoruꝫ que cadunt ſub
viſu. Si ergo creatura rationalis in ſua perfectiſſima vi
ſione non perueniet ad vidēdum diuinam eēntiam: bea
titudo eius non eſſet ipſe deus: ſꝫ aliquid ſub deo: qḋ eſſe
nō pōt: qꝛ vltima pfectio cuiuſlibet rei eſt quādo ptingit
ad ſuū pn̄m. Ipſe aūt deus omnes creaturas rōnales ime
diate condidit vt fides noſtra tenet. Unde opꝫ ſm fidē
vt omnis creatura rōnalis que ad beatitudinem pueniṫ
deuꝫ p eēntiam videat. ¶ Sꝫ opꝫ nunc cōſiderare: ⁊ in Determinatio
telligere quis ſit modus vidēdi deum p eēntiam. In oi ppria
ſiquidē viſione opꝫ ponere aliquid quo vidēs viſum vi
deat: ⁊ hoc eſt vel eēntia ipſius viſi: ſicut cuꝫ deus cogno
ſcit ſeipm̄: vel aliq̄ ſimilitudo eius: ſic homo videt lapi
dē. Et hoc iō qꝛ ex intelligente ⁊ intelligibili opꝫ aliquo
modo fieri in intelligēdo vnū. Non aūt pōt dici ꝙ eſſen
tia dei videat̄ ab aliquo intellectu creato p aliquā ſimi
litudinē. In omni. n. cognitiōe que ē p ſimilitudinē mo
dus cognitionis eſt ſm cōuenietiam ſimilitudinis ad il
lud cuius eſt ſimilitudo: ⁊ dico conuenietiam ſm repre
ſentationē: ſicut ſpēs in aīa ꝯuenit cū re que ē extra aīaꝫ:
nō ſm eē naturale. Et ideo ſi ſimilitudo deficiat a repre
ſentatione ſpēi: nō aūt a repn̄tatione generis: cognoſceṫ
res illa ſm rōnē generis non ſm rationē ſpēi. Si aūt de
ficiat etiam a repn̄tatione generis: repn̄taret aūt ſm cō
uenietiaꝫ analogie tm̄ tunc: nec etiā ſm rationē generis
cognoſceretur: ſicut ſi cognoſceretur ſubſtantia p ſimili
tudinē accidētis. Omnis autē ſimilitudo diuine eēntie
in intellectu recepta non pōt hēre aliquā conuenietiam
cum eēntia diuina niſi analogice tm̄. Et ideo cognitio q̄
eēt p talē ſimilitudinē non eēt ipſius dei p eēntiā: ſꝫ mul
to impfectior q̄ ſi cognoſceret̄ ſubſtātia p ſimilitudinē
accidētis. Et ideo illi qui dicebant ꝙ deus p eēntiam nō
videt̄: dicebāt ꝙ videbitur quidā fulgor diuine eēntie:
intelligētes p fulgorē illam ſimilitudinē lucis increate
per quam deum videri ponebant deficiētem tamē a re
preſentatione diuine eſſentie: ſicut deficit lux recepta in
pupilla a claritate que eſt in ſole: vnde non poteſt defigi
acies videntis in ipſam ſolis claritatem: ſed videt inſpi
ciens quoſdam fulgores. Reſtat ergo vt illud quo intel
lectus creatus deū per eſſentiā videt ſit eēntia dina. Nō
aūt opꝫ ꝙ ipſa diuina eēntia fiat forma intellectus ipſi⁹:
ſꝫ ꝙ ſe habeat ad ipm̄ vt forma: vt ſicut ex forma que eſt
pars rei ⁊ materia efficit̄ vnum ens actu: ita: licꝫ diſſimi
li modo: ex eēntia diuina ⁊ intellectu creato fiat vnuꝫ in
intelligēdo duꝫ intellectus intelligit ⁊ eēntia diuina per
ſeipſaꝫ itelligit̄. Qualr̄ aūt eēntia ſeparata poſſit ꝯiungi
itellectui vt forma: ſic oſtēdit Cōmē. in 3. de aīa. quādo
cūqꝫ in aliquo receptibili recipiuntur duo quorum vnū eſt
altero pfectius. pportio pfectioris ad min⁹ pfectū eſt ſic
proportio forme ad ſuum perfectibile: ſicut lux eſt perfe
ctio coloris quando ambo recipiuntur in dyaphano. Et
ideo cum intellectus creatus qui ineſt ſubſtantie create
ſit impfectior dina eēntia in eo exiſte: ꝯpabit̄ dina eēn̄
ad illū itellcm̄ quodāmō vt forma. Et h⁹ exēplū aliq̄le i
reb⁹ nālib⁹ inueniri pōt. Res. n. p ſe ſubſiſtēs nō pōt eē ali
cui⁹ māe forma ſi in ea aliqd de mā inueniat̄: ſic lapis pō

pōt esse alicuius materie forma:sꝫ res per se subsistens:q̄
mā caret:pōt eē forma mā̄e:sic̄ de aīa pꝫ. Et silr̄ q̄dāmō
eēntia dīna que est actus purus quāuis habeat eē distin
ctum oīno ab intellectu:efficiť tñ ei vt forma in intelligē
do. Ideo dic̄ t magister in.2.dist.scd̄i sniarū.ꝙ vnio cor
poris ad aīam rōnalē est q̄dā exēplū beate vnionis spi
ritus rōnalis ad deum.

Ad pm **Ad primum** d̄ dōm:ꝙ cuꝫ dicit̄:hoc videť vt ē:
pōt intelligi duplr̄. Uno modo vt modus quo res visa ē:
cadat sub visione. H est dictu vt videať in re visa ipe mo
dus quo res est:ꝛ hoc modo deus vt est ab angelis vide
tur ꝛ videbiť a beatis:q2 videbunt eēntiā eius habere il
lum modū quē hꝫ:ꝛ sic itelligiť qd̄ habeť p̄ᵉ Jo.3.Uide
bimus eum sicuti est. Alio modo pōt intelligi vt modus
p̄dictus conformeť visioni vidētis:vt.s.talis sit modus
visionis ipsi⁹ qualis est modus eēntie rei in se:ꝛ sic a nul
lo itellectu creato pōt deus videri vt est:q2 ipossibile est
vt modus visionis itellectus creati sit ita sublimis sicut
modus quo de⁹ est:ꝛ hoc mō itelligēdū est v̄buꝫ Chriso.
2m 3m ¶ Et silr̄ dōm est ad 2m ꝛ 3m ꝛ 4m. ¶ Ad 5m dōm ꝙ for
ꝛ 4m ma qua itellect⁹ vidētis deuꝫ per eēntiā videt deuꝫ ē ipa
5m eēntia dīna.nec tñ seqtur ꝙ sit forma que est pars rei in
eēndo:sꝫ ꝙ se habeat hoc modo in intelligēdo:sicut for
6m ma que est pars rei in eēndo. ¶ Ad 6m dōm:ꝙ proportio
ꝓprie loquēdo nihil est aliud q̄ꝫ habitudo quātitatis ad
quātitatē:sicut ꝙ eq̄lis sit vna alteri vel tripla:ꝛ exinde
translatū est nomē ꝓportionis vt habitudo cuiuslibꝫ rei
ad rē alterā ꝓportio nomineť:sicut dicit̄ materia eē pro
portionata forme inq̄ntū se hꝫ ad formā vt mā̄ eius:non
ꝯsiderata aliq̄ habitudine quātitatis:ꝛ silr̄ itellc̄us crea
tus est ꝓportionatus ad videndū diuinā eēntiam:inquā
tuꝫ se hꝫ ad ipaꝫ quodāmō vt ad formā itelligibilē:quā
uis s̄ꝫ q̄ntitatē v̄tutis nulla possit eē ꝓportio ꝓpter distā
7m tiam infinitā. ¶ Ad 7m dōm:ꝙ ad cognitionē nō requi
riť assimilatio nisi propter hoc vt cognoscens aliquo mō
cognito vniať. ꝑfectior aūt est vnio qua vniť ipsa res ꝑ
eēntiam suā itellectui:q̄ꝫ si vniretur per similitudinē suaꝫ.
Et iō q2 eēntia dīna vnitur itellectui angeli vt forma nō
reqriť ꝙ ad eā cognoscēdā aliq̄ ei⁹ similitudine iforme
8m tur:qua mediāte cognoscat. ¶ Ad 8m dōm:ꝙ auctoritas
illa Diony.ꝛ Dam.itelligēda est de visione vie qua itel
lectus viatoris videt deuꝫ ꝑ aliquā formā:q2 illa forma
deficit a rep̄ntatione dīne eēntie:ꝛ ideo per eam nō pōt
videri dīna eēntia:sꝫ tñ cognosciť ꝙ deus est sup illō qd̄
de ipso itellectui represētať. vnde illud qd̄ est remanet
occultuꝫ. Et hic est nobilissimus modus cognitionis ad
queꝫ ꝑuenire possumus in via. Et iō nō videmus de deo
q̄d est sꝫ q̄d nō est. Sꝫ ipa diuina eēntia sufficiēter repre
sentat seipsam:ꝛ iō q̄n fit itellectui vt forma:de ipso deo
9m videť nō soluꝫ quid nō est:sꝫ etiaꝫ quid est. ¶ Ad nonū
dicēduꝫ:ꝙ diuina claritas itellectū viatoris excedit q̄ꝫ
ad duo. Excedit.n.ipsaꝫ virtutē itellectiuā:ꝛ ex hoc seq
tur ꝙ non sit tanta ꝑfectio visionis nostre quāta est ꝑfe
ctio eēntie sue:q2 efficacia actionis mensurať s̄m virtu
tem agentis. Excedit etiā formā:qua itellect⁹ noster nūc
intelligit:ꝛ ideo deus nūc per eēntiā nō videť:vt ex dcis
pꝫ. Sꝫ in visione beata deus excedet q̄dē virtutē itellc̄s
nostri. vnde nō ita ꝑfecte videbitur sic̄ ꝑfecte est. nō aūt
excedet formā qua videbiť.s.eēntiaꝫ suā.ꝛ ideo ipm qd̄
10m est deus videbiť. ¶ Ad 10m dōm:ꝙ rō Diony.ꝓcedit de
cognitione vie q̄ est s̄m formas existentiuꝫ creatoꝝ:ꝛ iō
nō pōt ꝑtingere ad id qd̄ est supra existēs. hoc aūt nō erit
11m in visione prie:ꝛ iō rō eius nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad 11m
dōm:ꝙ auctoritas illa Diony.est itelligenda de visione
vie qua cognosciť deus per aliquā formā creatam:ꝛ hoc
rōne iam dicta. ¶ Ad 12m dicēdum:ꝙ ideo opꝫ esse ma 12m
iorem efficaciam visus ad hoc ꝙ a remotiori videať:q2
visus est potētia passiua. potētia autē passiua quanto est
perfectior tanto potest moueri a minori: sicut econuerso
potētia actiua quāto est ꝑfectior:tāto magis mouere po
test. quāto eñi aliquid magis est calefactibile:tanto a mi
nori calefit. quāto autē aliqd a remotiori videť:tāto sub
minori angulo videť:ꝛ ita minus est qd̄ ad visum de vi
sibili peruenit. Sꝫ si equalis forma ꝑueniret a ꝓpinquo
ꝛ remoto nō magis videreť ꝓpinquū q̄ꝫ remotum. Ipse
aūt deus q̄uis in infinitū distet ab itellectu angelico:tñ
tota eēntia sua itellectui cōiungiť:ꝛ iō nō est sile. ¶ Ad 13m
13m dōm:ꝙ duplex est iudiciū. Unū quo iudicamus q̄lr
res eē debeat:ꝛ hoc iudiciū nō est nisi supioris de iferio
ri. Aliud est quo iudicať q̄liter res sit:ꝛ hoc iudiciuꝫ pōt
eē ꝛ de supiori ꝛ de equali. nō eñi minus possuꝫ iudicare
de rege an stet vel sedeat q̄ꝫ de rustico:ꝛ tale iudiciuꝫ est
in cognitiōe. ¶ Ad 14m dōm:ꝙ iudiciuꝫ nō est actio que 14m
egrediať ab agēte in rē exteriorē q̄ per eam transmuteť:
sꝫ est oꝑatio q̄daꝫ in ipso operāte cōsistēs vt ꝑfectio ipi⁹.
Et iō nō opꝫ ꝙ illud de quo iudicat itellc̄us vel sensus sit
vt passuꝫ:quāuis ꝑ modū passi significeť:imo magis sen
sibile ꝛ itelligibile de quo est iudiciū se hꝫ ad intellcm̄ ꝛ
sensuꝫ vt agēs:inquātuꝫ sentire vel itelligere pati quod
dam est. ¶ Ad 15m dōm:ꝙ itellectus creatus nunq̄ꝫ per 15m
tingit ad essentiaꝫ diuinā vt sit eiusdē nature cū ea. per
tingit tñ ad ipsam vt ad formam itelligibilem.

Secūdo queriť. vtrum itellectus angeli
vel hoīs beati eēntiam diuinā
compzehēdat. ¶ Et videť ꝙ sic. simplex eniꝫ pm
si videť totū videť:sꝫ eēntia diuina ē simplex.
ergo cū angelus beatus eam videat totam vi
det:ꝛ sic cōprehēdit. ¶ Sꝫ diceret ꝙ lꝫ videať tota:nō
tñ totalr̄. ¶ Sꝫ ꝯtra. totalr̄ dicit quēdā modū:sꝫ oīs mo 2m
dus dīne eēntie est ipsamet eēntia. ḡ si videbiť ipsa eēn
tia tota videbiť totalr̄. ¶ P̄. efficacia actionis mēsurať 3m
s̄m formā q̄ ē p̄nm agēdi ex ꝑte ipsi⁹ agētis:sic̄ de calore ꝛ
calefactiōe pꝫ:sꝫ forma qua itellc̄us itelligit est p̄nm itel
lectualis visionis. ḡ tāta erit efficacia itellectus vidētis
deuꝫ:quāta est ꝑfectio dīne eēntie. ḡ cōprehēdet ipsam.
¶ P̄. sicut per demōstrationē scire est ꝑfectissimus mo 4m
dus cognoscēdi cōplexa:ita scire qd̄ quid est:est ꝑfectissi
mus modus cognoscēdi incomplexa:sꝫ omne complexū
qd̄ scitur per demonstrationē comprehēditur. ergo oīne
id de quo scitur quid est cōprehēdiť:sꝫ illi qui vidēt deū
per eēntiam sciunt de eo quid est:cum nihil aliud scit sci
re quid est q̄ꝫ scire eēntiaꝫ rei. ergo comprehēdunt ange
li diuinam eēntiam. ¶ P̄. Phil.3.diciť. Sequor autē si 5m
quo mō comprehēdaꝫ ꝛc̄. sꝫ deus ꝑfecte cōprehēdit apo
stolū. ergo aplūs ad hoc tēdebat ꝙ ꝑfecte cōprehenderet
deuꝫ. ¶ P̄. glo. ibidē. dicit. vt comprehēdam. i. vt cogno 6m
scam que sit imensitas dei que omnē intellectū excedit:
sꝫ non est incomprehēsibilis nisi rōne imēsitatis. ḡ beati
ꝑfecte comprehēdunt diuinam eēntiam.

Sed ꝯtra est:qd̄ Ambrosius dicit sup Luc.Eaꝫ q̄ ꝯp
i deo habitat plenitudinē bonitatis ne
mo conspexit. nemo mente aut oculis cōprehēdit. ¶ P̄. 2o
s̄m Aug. in eodē li. illud comprehēditur cuius fines cir
cūspici possunt:sꝫ de deo hoc ē ipossibile cū sit ifinitus. ḡ
nō pōt ꝯprehēdi. ¶ P̄. Aug. dic̄ i li. de vidēdo deuꝫ. Dei 3o
plenitudinē nō sol̄m oculis corpis sꝫ nec mēte aliqs aliqñ
comprehendit.

Respondeo dicēduꝫ:ꝙ illud ꝓprie diciť compre Ro
hendi ab aliquo qd̄ ab eo icludiť. diciť.n. aliqs aliqd cō
prehēdere qñ sil' ex oīb⁹ ꝑtib⁹ apprehēdere pōt:qd̄ ē va

dicq̃ inclusuz bēre. qḋ aūt icludit̄ ab aliquo nō excedit i-
cludēs: sʒ est minus icludēte vel saltē equale. hec aūt ad
quātitatē ptinēt. vnde ſm duplicē quātitatē est duplex
modus ɔprehēsionis: scʒ ſm quātitatē dimēsiuam ⁊ vir-
tualem: ſm dimēsiuam quidē vt doliū cōprehēdit vi-
num: ſm virtutē autē vt materia dicit̄ cōprehēdere for-
mam: quādo nihil materie remanet impfectuʒ a forma.
Et p hunc modum dicit̄ aliqua vis cognitiua comprehē-
dere suum cognitum: inquātuʒ .s. cognituʒ pfecte substat
cognitiōi eius. tunc autē a comprehēsiōe deficit: quādo
cognitū cognitionē excedit. hic autē excessus diuersimo-
de in diuersis potētijs cōsiderādus ē. In potētijs eni sen-
sitiuis obiectū comparat̄ ad potētiam nō soluʒ ſm quā-
titatē virtualē: sʒ etiaʒ ſm quātitatē dimensiuam: eo q̄
sensibilia mouēt sensum vtpote in magnitudine existen-
tem non solum ex vi qualitatis pprioꝝ sensibilium: sed
ſm quātitatē dimēsiuam: vt pʒ de sensibilibus cōmuni-
bꝰ. Unde comprehēsio sensus pōt impediri dupl'r. Uno
modo ex excessu sensibilibus ſm quātitatē virtualē: sic
impedit̄ oculus a comprehēsione solis: qꝛ virtus clarita-
tis solis: qua est visibilis: excedit pportionē vtutis visi-
ue que est in oculo. Alio modo pꝑter excessum quātita-
tis dimēsiue: sicut impeditur oculus ne comprehēdat to-
tam molem terre: sʒ partē eius videt ⁊ partē non: qḋ in p-
impedimēto nō accidebat. simul eni oēs solis ptes vidē-
tur a nobis sʒ nō pfecte sicut visibilis est. Ad intellectuʒ
autē comparat̄ itelligibile per accn̄s quidē etiā ſm quā-
titatē dimēsiuam: inquātum itellectus a sensu accipit. vn-
de etiaʒ itellectus noster impedit̄ a comprehēsione infi-
niti ſm quātitatē dimēsiuam: ita q̄ aliquid eius est in i-
tellectu ⁊ aliquid extra itellectū: p se aūt nō comparatur
ad itellectū itelligibile ſm quātitatē dimēsiuam: cū itel-
lectus sit virtus nō vtens organo corporali: sʒ p se ɔpara-
tur ad ipsum soluʒ ſm q̄ntitatē virtualē. Et ideo in his q̄
p se itelligunt̄ sine cōiunctione ad sensuʒ nō impedit̄ cō-
prehēsio itellectus nisi pꝑter excessum quātitatis vtua-
lis: quādo .s. id qḋ itelligit̄ hʒ moduʒ itelligēdi pfectiorē
q̄ sit modus quo itellectus itelligit: sicut si aliqs cogno-
scat hāc ɔclusionē . triāgulus hʒ tres angulos eq̄les duo-
bus rectis. per pbabilē rōneʒ: vtpote p auctem: vel qꝛ ita
cōiter dicit̄: nō comprehēdit ipsam: nō q̄ vnā partē eius
ignoret alia scita: sʒ qꝛ ista cōclusio ē scibilis p demōstra-
tionē: ad quā cognoscēs nōdū puenit: ⁊ iō nō cōprehēdit
ipsam: qꝛ nō stat pfecte sub cognitiōe eꝰ. Cōstat aūt q̄ in
itellectu angeli pcipue q̄ntaʒ ad visionē diuinaʒ nō hʒ lo-
cū q̄titas dimēsiua. Et iō ɔsiderāda ē ibi eq̄litas vel ex-
cessus ſm q̄titatē virtualē tm̄. virtus aūt diue eēntie q̄
est itelligibilis excedit itellectū angelicū ⁊ oēʒ itellectū
creatū ſm hoc qḋ est cognoscitiuus. veritas eni diue eēn-
tie qua cognoscibilis ē: excedit lumē cuiuslibʒ itellectus
creati quo cognoscitiuus ē. ⁊ iō ipossibile est q̄ aliquis i-
tellectꝰ creatus diuaʒ eēntiaʒ ɔprehēdat: nō qꝛ partē ali-
quā eius ignoret: sʒ qꝛ ad pfectū modū cognitiōis ipsius
pertingere non potest.

Ad pm **Ad primum** ergo dōm: q̄ diua eēntia ab angelo
tota videt̄: qꝛ nihil eius est nō visuʒ ab eo: vt .s. ly totā. ex-
ponat̄ puatiue: nō p positionē partiū: nō tm̄ pfecte videt.
vn̄ nō seq̄tur q̄ eam cōprehēdat. ¶ Ad 2m dōm: q̄ in vi-
2m sione q̄libʒ triplex modus considerari pōt. Primus mo-
dus est ipsiꝰ vidētis absolute: qui est mēsura capacitatis
eius. Et sic itellectus angeli totalr̄ videt deū: hoc ē dictū
totā vim itellectꝰ sui adhibet ad vidēdū deuʒ. Aliꝰ mo-
dus est ipsiꝰ rei in se: ⁊ hic modus nihil ē aliud q̄ q̄litas
rei. Cū aūt in deo nō aliud sit q̄litas q̄ suba: modus eius
est ipsa eēntia. Et sic totalr̄ vident deū: qꝛ vidēt totū mo-
dū dei eodē modo quo totā eēntiā. Tertius est ipsius vi-
sionis q̄ est mediuʒ iter videntē ⁊ rē visam: ⁊ dicit modū
vidētis per comparationē ad rē visam: vt tunc dicat̄ ali-
quis alterū videre totalr̄: qn̄ .s. visio hʒ moduʒ totalē. Et
hoc est: qn̄ ita est pfectꝰ modus visiōis ipsius vidētis: sic
est modus visibilitatis ipsiꝰ rei. Et hoc mō nō totalr̄ vi-
det̄ diua eēntia: vt ex dictis pʒ. Sicut aliqs qui scit aliq̄
ppositionē eē demōstrabilē: cui demōstrationē ignorat
scit q̄dē totū modū cognitiōis eiꝰ: sʒ nescit eā ſm totum
modū quo cognoscibilis est. ¶ Ad 3m dōm: q̄ rō illa pce- 3m
dit qn̄ forma: q̄ est pnm actionis agētis: ɔiungit̄ ſm totuʒ
modū suū: qḋ nece est in oibus formis nō subsistētibꝰ q̄-
rū eē est inee. Sʒ diua eēntia q̄uis quodāmō sit vt for-
ma itellcūs: qꝛ tm̄ nō capit̄ ab itellectu nisi ſm modū itel-
lectus capiētis: ⁊ qꝛ actio nō est tm̄ forme: sʒ ēt agētis: iō
nō pōt eē ita pfecta actio: sic est pfecta forma que est pnm
actiōis: cū sit defectꝰ ex pte agētis. ¶ Ad 4m dōm: q̄ res 4m
cōprehēdit̄ cuiꝰ diffinitio cogscit̄: si tm̄ ipsa diffinitio cō-
prehēdat̄. Sʒ sic possibile est cogscere rē sine ɔprehēsio-
ne: ita ⁊ diffōnē ipsiꝰ: ⁊ sic res ipsa remanet nō cōprehēsa.
Angelus aūt q̄uis videat aliquo mō q̄d est deꝰ: nō tm̄ hꝰ
cōprehēdit. ¶ Ad 5m dōm: q̄ visio dei p essentiā pōt dici 5m
ɔprehēsio in ɔparatōe ad visionē vie q̄ ad eēntiā nō pti-
git: nō tm̄ est ɔprehēsio simplr̄ rōne iā dicta. Et iō cū dici-
tur ɔprehēdā sic ⁊c. ly sic. notat cōparationē silitudis: nō
eq̄litatl. ¶ Ad 6m dōʒ: q̄ ipsa imēsitas dei videbit̄: sʒ nō 6m
videbit̄ imēse. videbit̄ .n. totꝰ modꝰ: sʒ nō totalr̄: vt dc̄ʒ ē.

Tertio querit̄. vtrū āgelus ex ppꝛijs nā-
libꝰ potuerit ptingere ad viden-
dū deuʒ p eēntiam. ¶ Et videt̄ q̄ sic. qꝛ ſm pm
Aug. sup Gen̄. ad lrām. angeli in pnº sue cōdi-
tiōis in quo statu fuerūt in nālibꝰ tm̄: vt mul-
ti dicūt: viderūt creaturas fiendas in vbo: sʒ h̄ esse nō po-
tuisset nisi vbum vidissent. g̊ p nālia pura itellcūs angeli
vidit deū p eēntiā. ¶ P̄. qḋ pōt minꝰ itelligere pōt ⁊ ma- 2m
ius itelligere: sʒ eēntia diua ē maxᵉ itelligibilis cū sit ma-
xime a mā imunis ex quo ɔtingit aliquid eē itelligibile
actu: cū igit̄ itellcūs angeli nāli cognitiōe possit alia itel-
ligibilia itelligere: multo fortiꝰ poterit itelligere ex nāli-
bus puris diuā eēntiā. ¶ Sʒ diceret̄. q̄ licʒ diua eēntia
sit in se maxie itelligibilis: nō tm̄ est maxie itelligibilis i-
tellectu angelico. ¶ Sʒ ɔtra. illud qḋ est magis visibile 3m
in se nō eē magis visibile nobis cā est defectus nostri vi-
sus: sʒ in itellectu angelico nō est aliqs defectꝰ: cū āgelus
sit speculū purū ⁊ icōtaminatū: vt Diony. dicit in 4º caº
de diui. no. g̊ illud qḋ est maxie itelligibile in se est magi
itelligibile angelo. ¶ P̄. Cōmē. dicit in 3º de aīa. q̄ in in- 4m
tellectu qui est penitus a materia sepatus seq̄tur hoc ar-
gumētū: qḋ Themistius faciebat: hoc est magis itelligi-
bile. ergo magis itelligit̄: sʒ itellectꝰ angeli est hꝰ. g̊ in eo
pdictū argm seq̄tur. ¶ P̄. excellēs visibile pꝑter hoc est 5m
visibile minus visui nostro: qꝛ corrumpit visum nostrū:
sʒ excellēs itelligibile nō corrumpit itellectū: sʒ confor-
tat. g̊ illud qḋ est magis in se itelligibile magis ab itelle-
ctu itelligit̄. ¶ P̄. videre deuʒ per eēntiā est actus itelle- 6m
ctus: sʒ gr̄a est in affectu. g̊ gr̄a nō req̄rit̄ ad vidēduʒ deū
per essentiā: ⁊ ita ſʒ naturalia tm̄ ad hanc visionē perue-
nire potuerunt. ¶ P̄. ſm Augu. fides qꝛ presens est per 7m
essentiam in anima videtur in anima per sui essentiaʒ: sʒ
deus per sui eēntiam presencialr̄ est in aīa: ⁊ simulr̄ in an-
gelo ⁊ in q̄libʒ creatura. g̊ āgelus deuʒ p eēntiā in puris
nālibꝰ videre potuit. ¶ P̄. ſʒ Aug. io. ɔfeſ. tripl'r ē aliq̄d 8m
pn̄s in aīa. p spēm. p notionē. ⁊ p pn̄tiā eēntie sue. si g̊ ista
diuisio est ɔueniens: opʒ eā eē per opposita: ⁊ ita cum deꝰ
sit presens itellectui angelico per eēntiam nō erit ei pn̄s

p similitudinē: ⁊ ita nō pōt deus ab angelo p similitudi-
nē videri. si ḡ ex nālibus puris pōt eum cognoscere aliq̄
9m modo videt̄ q cognoscit eū p nālia eētialr. ¶ P̄. si vi
det̄ aliqd in speculo māli: opȝ q ipm speculū videat̄: sȝ
angeli in statu sue cōditiōis viderūt res in vbo quasi in
quodam speculo. ḡ viderūt vbū. ¶ Sȝ diceret̄ q ange
li nō fuerūt creati in puris nālibus: sȝ cum gratia gratū
10m faciēte vel cum gratia gratis data. ¶ Sȝ cōtra: sicut lu-
mē nature ɔ̄ficit a lumie glorie: ita et a lumie gratie gra-
tis date vel gratū faciētis. si ḡ existētes in gratia gratis
data vel gratum faciēte potuerūt videre deum p eētiā:
11m pari rōne ⁊ in statu naturaliū existētes. ¶ P̄. res nō vi-
dētur nisi vbi sunt: sȝ añ cōditionē rerum res nō erāt ni-
si in vbo. ḡ cum angeli res fiēdas cognouerit: in vbo eas
12m cognouerūt: ⁊ ita viderūt vbū. ¶ P̄. natura nō deficit i
necessarijs: sȝ attingere finē maxime ē de necessarijs na-
ture. ḡ vnicuiqȝ nature prouisum ē vt possit ptingere ad
finē suum: sȝ finis p quē ē rōnalis creatura ē videre deū
p eētiam. ḡ rōnalis creatura ex nālibꝰ puris pōt ad hāc
13m visionē puenire. ¶ P̄. supiores potētie sūt pfectiores i-
ferioribus: sȝ iferiores potētie p suam naturam possunt i
sua obiecta: sicut sensus i sensibilia: ⁊ ymagiatio in yma-
ginabilia. cū ḡ obiectū itelligētie sit deus: vt dicit̄ i liᵒ.
de spū ⁊ aīa. videt̄ q p naturalia possit deus videri ab i-
telligētia angelica. ¶ Sȝ diceret̄ q nō ē simile: q2 obie-
cta aliarum potētiarū nō excedūt suas potētias: sȝ deus
14m excedit omnē itelligētiam creatam. ¶ Sȝ cōtra ɋtūcūqȝ
q pficiat̄ itelligētia creata lumie glorie semp deus in īfi
nitum ipsam excedit. si ḡ iste excessus impedit visionē
dei p eētiam: nūq̄ itellectus creatus poterit puenire i
statu glorie ad vidēdum deum p eētiam: qđ ē absurdū.
15m ¶ P̄. i libᵒ. de spiritu ⁊ aīa. dicit̄. q aīa ē similitudo totiꝰ
sapiētie: ⁊ eadē rōne angelus: sȝ res naturalr cognoscunt̄
p suam similitudinē. ḡ naturalr angelus cognoscit ea de
quibꝰ ē sapiētia: sȝ sapiētia ē de diuīs: vt Aug. dicit. ḡ an-
16m gelus naturalr puenit ad vidēdum deū p eētiā. ¶ P̄.
ad hoc q itellectus creatus videat deum p eētiam non
requirit̄ nisi q itellectus deo cōformet̄: sȝ itellectus āge
li p naturā suam ē deiformis. ḡ ex naturalibus pprijs po
17m test videre deum p eētiā. ¶ P̄. omnis cognitio dei vel
est sicut in speculo vel est p eētiam: vt pȝ p hoc q habe-
tur pᵃ Coꝛ. 13. Uidemus nūc ⁊c. sȝ angeli in naturalibus
suis existētes nō cognouerūt deum sicut in speculo: quia
vt ait Aug. ex quo creati sunt eterna vbi dei visione per-
fruunt̄ nō iuisibilia dei p ea q̄ facta sunt itellecta ɔspiciē
tes: qđ est in speculo videre. ḡ angeli naturalr vidēt deū
18m p eētiam. ¶ P̄. illud imediate videt̄ de quo cogitamꝰ
non cogitādo de aliquo altero: sȝ angelus naturali cogni
tione pōt cogitare de deo sine hoc q cogitet de aliq̄ crea
tura. ḡ pōt videre deū imediate: qđ est p eētiā videre.
19m ¶ P̄. Aug. dicit. q ea q̄ sunt eētialr in aīa cognoscunt̄
ab ea per essentiam: sȝ diuina essentia sic est in aīa. ḡ idē
20m quod prius. ¶ P̄. illud quod nō videt̄ per eētiā vide-
tur per spēm si videt̄: sȝ diuina eētia non potest videri p
spēm: q2 spēs est simplicior eo cuius est. cū ḡ naturalr co-
gnoscat̄ ab angelo: p eētiam cognoscit̄ ab eo.

3p. **Sȝ contra** videre deum p eētiā est vita eterna:
vt pȝ Jo. 17. Hec ē vita eterna ⁊c. sȝ ad
vitā eternā nō pt pueniri p pura nālia. Ro. 6. Gra dei vi
2o ta eterna. ḡ nec ad visionē dei p eētiā. ¶ P̄. Aug. dicit.
q aīa quāuis sit nata cognoscere deū: nō tn̄ ad actū co
gnitionis pducitur nisi pfundat̄ diuino lumine: ⁊ sic ex
naturalibus nō potest aliquis videre deum per eētiā.
3o ¶ P̄. natura nō trāscendit limites suos: sȝ eētia diuina
excedit omnē naturam creatam. ergo naturali cognitio-
ne diuina essentia videri non potest.

Respondeo dicēdum: q ad hoc q deus per eēn- Rn̄.
tiā videat̄: opȝ q eētia diuīa vnia-
tur itellectui quodāmō vt forma itelligibilis. pfectibile
aūt nō vnitur forme nisi postq̄ est in ipso dispositio que
facit pfectibile receptiuū talis forme: q2 pprius actꝰ fit
in ppria potētia: sicut corpus nō vnitur aīe vt forme: nisi
postq̄ fuerit organiçatum ⁊ dispositum. vnde opȝ etiam
in itellectu eē aliquā dispositionē per quā efficiatur pfe-
ctibile tali forma que est eētia diuina: qđ est aliqđ itelli
gibile lumē. Qđ quidē lumē si fuerit natura ex naturali-
bus puris itellectus videre deum per eētiā poterit. Sȝ
q sit naturale est impossibile. Semp enim dispositio vl-
tima ad formam ⁊ forma sunt vnius ordinis: in hoc q si
vnum est naturale ⁊ reliquū. eētia autē diuina non est
naturalis forma itelligibilis itellectus creati: qđ sic pȝ.
Actus enī ⁊ potētia semp sūt vnius generis. vnde potē-
tia in genere quātitatis nō respicit actum qui est in gene
re qualitatis. vnde forma naturalis itellectus creati nō
potest eē nisi sit illius generis in quo est potētia creati i-
tellectus. vnde forma sensibilis que est alterius generis
nō pōt esse forma ipsius: sȝ forma imaterialis tn̄ que est
generis sui. Sicut autē forma sensibilis est īfra genus i-
tellectiue potētie create: ita eētia diuina ē supra ipsam.
vnde eētia diuīa nō ē forma ad quā se extendit natura-
lis facultas itellectus creati. Et ideo lumē illud itelligi-
bile p quod itellectus creatus fit in vltima dispositione
vt cōiungatur eētie diuine vt forme itelligibili: nō ē na
turale sȝ supra naturam. Et hoc est lumē glorie de quo in
psal. dicit̄. In lumie tuo videbimus lumē. naturalis igi-
tur facultas cuiuslibȝ itellectꝰ determiat̄ ad aliquā for-
mam creatam itelligibilē: aliter tamē in hoie ⁊ i angelo:
q2 in hoie ad formam itelligibilē a sensu abstractam: cū
omnis eius cognitio a sensu oriat̄. In angelo autē ad for
mam itelligibilē nō a sensu abstractam vel acceptam: sȝ
precipue ad formam que ē eētia sua. Et iō cognitio dei
ad quā angelus naturalr puenire pōt ē vt cognoscat ipm
per substantiā angeli vidētis. Et ideo dicit̄ in libᵒ. de cau
sis: q itelligētia itelligit qđ ē supra se p modū substātie
sue: quia iquātū creata est a deo: substātia sua ē similitu
do quedam substātie vel eētie diuine. Sȝ cognitio dei
ad quā naturalr homo puenire pōt est vt cognoscat ipm
per formam itelligibilē: que lumine itellectus agentis
est a sensibilibus abstracta. Et ideo Ro. pᵒ sup illud. In-
uisibilia dei ⁊c. dicit glo. q homo iuuatur ad cognoscen-
dum deum per creaturas sensibiles p lumē naturalis ra
tionis. Cognitio autē dei que est per formā creatam non
est visio eius p eētiā: ⁊ iō neqȝ hō neqȝ angelus pōt pue
nire ad deū p eētiā vidēdū ex nālibus puris.

Ad primum ergo dicēdū: q hoc qđ dicit Aug. Ad pm
q angeli viderūt res in vbo: pōt i-
telligi nō a pncipio cōditiōis: sȝ ex tunc ex quo beati fue
runt. Uel dicēdum: q quāuis vbum p eētiam nō vide-
rint i statu naturaliū: viderūt tamē aliquo modo p simi-
litudinē in eis existē. Et ex tali cognitiōe potuerūt crea-
turas cognoscere: quas tn̄ postmodū i vbo multo pleniꝰ
cognouerūt: qn̄ vbū p eētiā viderūt. Scīȝ. n. q cogno- 2m
scit̄ eā cognoscit̄ effectus p ipsā. ¶ Ad 2m dōm: q q̄uis
eētia diuīa sit i se maxie cogscibilis: tn̄ nō est maxͤ cog-
scibilis itellcūi creato: q2 ē ex̄ genꝰ ipsiꝰ. ¶ Ad 3m dōȝ: q 3m
itellcūs angelicꝰ dr̄ eē speculū purū ⁊ icōtaminatū ⁊ sine
defectu: q2 nō patit̄ defectū itelligibilis lumis ɔsiderata
natura sui generis: sicut patitur intellectus humanus in
quo intelligibile lumen obumbratur intantum vt neces
se sit a fantasmatibus accipere ⁊ cū continuo ⁊ tēpore ⁊

discurrẽdo de vno ĩ aliũ. pp qd Ysaac dicit. q̃ rõ oritur ĩ
vmbra intelligẽtie. Et ideo potẽtia intellectiua eius po-
test intelligere omnẽ formam intelligibilẽ creatam que
est sui generis. Sz intellectus angelicus comparatus ad
diuinã ẽentiam que est extra genus suum inuenitur de-
fectiuus ⁊ tenebrosus: ⁊ ideo deficit a visiõe diuine ẽen-
4m tie: quãuis ipsa sit in se maxime ĩtelligibilis. ¶ Ad quar
tũ dicẽdum: q̃ verbum Cõmẽ. intelligitur de cognitiõe
intelligibilium creatorum non de cognitione ẽentie in-
create. pro tanto enim substãtia ĩtelligibilis que in se est
maxime itelligibilis fit nobis minus ĩtelligibilis q2 ex-
cedit formam a sensu abstractam: quã naturalr̃ intelligi-
mus: ⁊ similr̃ immo multo amplius ẽentia diua excedit
formam ĩtelligibilẽ creatam qua ĩtellectus angeli intel-
ligit. Et ideo intellectus angeli minus intelligit ẽentiaz
diuinam quãuis sit magis ĩtelligibilis: sicut ĩtellect⁹ no-
ster minus intelligit essentiam angeli: quãuis sit magis
5m ĩtelligibilis q̃ȝ res sensibiles. ¶ Ad qntuȝ dicẽdũ q̃ ex-
cellentia intelligibilis quãuis nõ corrumpat ĩtellectum
sed cõfortet euȝ: tamẽ excedit quãdoq3 representationẽ
forme qua ĩtellectus ĩtelligit: ⁊ ex hac causa ĩtelligibilis
excellẽtia impedit ĩtellectum. Et ſm hoc verũ est qd di-
citur in 2°. metaphy. q̃ ĩtellectus se habȝ ad manifestissi
6m ma nãe: sicut oculus noctue ad lucem solis. ¶ Ad 6m di-
cẽdum: q̃ gratia nõ requiritur ad vidẽdum deum p ẽen
tiam quasi immediata dispositio ad visionez: sz q2 p gra
tiam homo meretur lumẽ glorie sibi dari per qd deuȝ in
7m ẽentia videat. ¶ Ad 7m dicẽdum: q̃ fides cognoscit̃ per
ẽentiam suam inquãtum ẽentia sua ↄiungitur ĩtellectui
vt forma ĩtelligibilis ⁊ nõ alio modo. Sic antẽ nõ cõiun
gitur ẽentia diua ĩtellectui creato in statu vie: sz sicut su-
8m stinẽs eum in ẽẽ. ¶ Ad octauũ dicẽdũ: q̃ diuisio illa nõ
est per oppositas res: sz per oppositas rõnes: ⁊ ideo nihil
prohibet aliquid esse per ẽentiaȝ vno modo in aĩa: ⁊ alio
modo per similitudinẽ vel ymaginẽ. In ipsa eniȝ aĩa est
ymago ⁊ similitudo dei: quãuis in ipsa sit deus per essen-
9m tiam. ¶ Ad 9m dicẽdum: sicut ad pmũ. ¶ Ad 10m dicen-
10m dum q̃ nec gratia gratũ faciẽs nec gratia gratis data suf
ficit ad vidẽdum deum per ẽentiam: nisi sit gratia cõsu-
11m mata que est lumẽ glorie. ¶ Ad xim dicẽduȝ q̃ res ante-
q̃ȝ in propriis natura essent nõ solum fuerũt in vbo: sz etiã
in mẽte angelica: ⁊ ita potuerũt videri quãuis vbũ nõ vi
12m deretur. ¶ Ad 12m dicẽdum: q̃ sicut dicit phs in 2°. celi ⁊
mũdi. in rebus inuenitur multiplex gradus perfectionis.
Primus eni gradus ⁊ pfectissimus est vt aliquid hẽat
vel cõsequatur bonitatẽ suaȝ sine motu ⁊ sine adminicu
lo alterius: sicut est pfectissima sanitas in eo qui per se ẽ
sanus sine auxilio medicine: ⁊ hic gradus est diuine pfe-
ctionis. Secũdus gradus est eius qd põt ↄsequi pfectã
bonitatẽ cum modico auxilio ⁊ paruo motu: sicut ei⁹ qui
habȝ sanitatẽ cum modico exercitio. Tertius gradus
est eius qd acquirit pfectam bonitatẽ cum multis moti-
bus: sicut ille qui acquirit pfectam sanitatẽ cum multis
exercitijs. Quartus gradus ẽ eius qd nũq̃ȝ põt acquire-
re pfectaȝ bonitatẽ: sz acquirit de bonitate aliqd in mul-
tis motibus. Quintus gradus ẽ eius qd nõ põt acquire
re aliquid de bonitate nec habȝ aliquẽ motuȝ ad hoc: sic
est gradus illius in sanitate qui sanari non põt: vnde nul
lam medicinam accipit. Creature igitur irrõnales nullo
modo ad pfectam bonitatez que est beatitudo ptingere
possunt: sz ptingunt ad aliquã bonitatẽ impfectam q est
eorũ finis naturalis: quã ex vi nature sue cõsequũtur. sz
creature rõnales possunt ↄsequi pfectã bonitatẽ. i. beati-
tudinẽ: tamẽ ad cõsequẽdũ idigẽt pluribus q̃ȝ nature ife
riores ad cõsequẽdũ fines suos. Et iõ q̃uis sint nobilio-
res nõ tñ sequit̃ q̃ ex ppriȷs nãlibus possint attĩgere ad
finẽ suũ sicut nature iferiores. Qz vo ad beatitudinẽ ali-
quã ↄtingat p seipm solius dei ẽ. ¶ Et silr̃ dõȝ ad 13m de 13m
ordine potẽtiarũ. ¶ Ad 14m dõm: q̃ q̃uis p lumẽ glorie 14m
ĩtellectus creatus nunq̃ȝ tñ eleuet̃ quin in ifinitũ distet
ab eo diua ẽentia: tñ illud lumẽ fit vt ĩtellect⁹ vniat̃ ẽen
tie diue sic forme ĩtelligibili: qd alr̃ fieri nõ possȝ. ¶ Ad 15m
15m dõm: q̃ ad cognoscẽdũ deũ p silitudinẽ eius angelus
ex ppriȷs nãlibus põt: sz hec non est visio dei p ẽentiam.
¶ Ad 16m dõm: q̃ cõformitas naturalis ad deuȝ q ẽ in i- 16m
tellectu angeli nõ est vt ĩtellect⁹ angeli pportionet̃ ad di
uinã ẽentiã sic ad formã ĩtelligibilẽ: sz i h q̃ nõ accipiat
cognitionẽ sensibiliũ a sensu: sic nos accipimus: ⁊ q̃ȝm ad
alia in qb⁹ ĩtellect⁹ angeli ↄuenit cũ deo: ⁊ differt ab ĩtel-
lectu humano. ¶ Ad 17m dõm: q̃ triplr̃ aliqd videt̃. vno 17m
modo p ẽentiã suã: sic qñ ẽentia visibilis ↄiũgit̃ visui sic
oculus videt lucẽ. Alio modo p spẽm. s. qñ silitudo ipsi⁹
rei ab ipsa re ĩprimit̃ in visum: sic cũ video lapidẽ. 3°. vo
p speculũ: ⁊ hoc ẽ qñ silitudo rei p quã cognoscit̃ nõ fit in
visu imediate ab ipsa re sz ab eo in quo silitudo rei repre
sentat̃: sicut in speculo resultãt spẽs sensibiliũ. p⁹ mõ igit̃
videre deũ ẽ nãle soli deo. supra nãm vo hois ⁊ angeli: sz
2° mõ videre deũ ẽ nãle angelo. 3° aũt modo videre deũ
ẽ nãle ipsi hoi: qui venit ĩ cognitionẽ dei ex creaturis ip-
sũq3 deuȝ repñtãtibus. Vñ cũ dr̃ q̃ oĩs cognitio ẽ p ẽen-
tiã vel in speculo: ĩtelligẽdũ ẽ de cognitiõe humana. Co-
gnitio aũt ãgeli quã de deo nãlr̃ habet ẽ media ĩter istas
duas. ¶ Ad 18m dõm: q̃ ymago rei duplr̃ põt ↄsiderari. 18m
Vno mõ ĩquãtũ ẽ res q̃daȝ: ⁊ cũ sit res distincta ab eo c⁹
est ymago p modũ istũ alius erit motus virtutis cogniti
ue ĩ ymaginẽ ⁊ ĩ id cui⁹ ẽ ymago. Alio mõ cõsiderat̃ put
ẽ ymago: ⁊ sic idẽ ẽ mot⁹ ĩ ymaginẽ ⁊ ĩ id cuius ẽ ymago.
Et sic qñ aliqd cognoscit̃ p similitudinẽ ĩ effectu suo exi
stẽtẽ põt motus cognitiõis trãsire ad cãm imediate sine
hoc q̃ cogitet̃ de aliqua alia re: ⁊ hoc modo ĩtellect⁹ via-
toris põt cogitare de deo nõ cogitãdo d aliqua creatura.
¶ Ad 19m dõm: q̃ ea que sũt ẽentialr̃ ĩ aĩa vt ↄiũgunt̃ ei 19m
vt forme ĩtelligibiles ĩtelligũtur ab aĩa p ẽentiaȝ suã. sic
aũt ẽentia diua nõ ẽ ĩ aĩa viatoris: ⁊ iõ rõ nõ seqt̃. ¶ Ad 20m
20m dõȝ: q̃ rõ illa pcedit de spẽ abstracta a re: quã opȝ ẽẽ
simpliciorẽ re ipsa. Talis aũt similitudo nõ est per quaȝ
ĩtellectus creatus cognoscit naturalr̃ deuȝ: sed est simili-
tudo impressa ab ipso: ⁊ ideo ratio nõ sequitur.

Quarto querit̃. vtȝ ãgelus vidẽs deum
per essentiam omnia cognoscat.
¶ Et videtur q̃ sic. q2 sicut dicit Ysidorus an 1m
geli ĩ verbo dei oĩa vidẽt anq̃ȝ fiãt. ¶ P̃. vni- 2m
uscuiusq3 visus videt illud cuius similitudo ẽ
apud ipm: sz essentia diua que est similitudo oĩum ĩtelle
ctui angelico ↄiũgitur vt forma ĩtelligibilis. ergo ange-
lus vidẽs deuȝ p essentiam videt oĩa. ¶ P̃. si ãgelus nõ 3m
cognoscit: oĩa oȝ q̃ hoc accidat vel ex defectu ĩtellectus
ãgelici: vel ex defectu rerũ cognoscibiliũ: vel ex defectu
mediȷ: sz nõ ex defectu ĩtellc̃s angelici: cũ angelus sit spe
culũ purũ ⁊ imaculatũ vel ĩcõtaminatũ: vt dicit Diony.
nec ẽt ex defectu ĩtelligibiliũ: q2 oĩa sũt ĩ diuina essentia
cognoscibilia: nec etiaȝ ex defectu mediȷ quo cognoscũt:
quia diuina essentia perfecte omnia representat. ergo an
gelus vidẽs deum oĩa videt. ¶ P̃. ĩtellectus angeli est 4m
perfectior q̃ȝ ĩtellect⁹ aĩe humane: sed aĩa humana hȝ po
tẽtiam ad oĩa cognoscẽduȝ. ipsa eni est quodãmodo oĩa:
vt in 3°. de aĩa. dicit̃ ſm qd nata est oĩa cognoscere. g̃ ⁊ ĩtel
lectus angelicus põt oĩa cognoscere: sz nihil est efficaci⁹
ad educẽdũ ĩtellectũ angelicũ in actũ cognitiõis q̃ȝ diua
ẽentia. ergo ãgelus vidẽs ẽentiam diuinam oĩa cognoscit.

5m ¶ P̄.sicut dicit Grego.amor in patria cognitioni equa/
tur:q2 quisq3 ibi tm̄ diliget q̄tū3 cognoscet:s3 amās deū
amabit in ipso oia diligibilia.g̊ vidēs ipm videbit oia i/
6 telligibilia. ¶ P̄.si angelus vidēs deū nō videt oia:hoc
nō est nisi q2 oia itelligibilia sunt infinita:s3 ipse non ipe
dit̄ ab itelligēdo ꝓpter itelligibilis īfinitatē:q2 essentia
dīna distat ab eo sicut infinitū a finito.g̊ videt̄ ꝙ angel⁹
7m vidēs deu3 oia videre possit.¶ P̄.cognitio cōprehenso/
ris excedit cognitionē viatoris q̄tūcūq3 eleuet̄:s3 viato
ri alicui pōt oia reuelari:qd̄ qdē de p̄ntibus p3: q2 beato
Benedicto totus mūdus simul ostēsus est:vt dicit̄ in.2.
dyalog.de futuris ēt patere pōt:q2 de⁹ alicui ꝓphete ali/
qua futura reuelat: ꝛ eadē rōe pōt sibi oia reuelare ꝛ silis
ratio est de p̄teritis.g̊ multo fortius angelus vidēs deu3
8m visione patrie oia cognoscit.¶ P̄.in 4°.dyalog. Greg.di
cit.qd est qd̄ nō videant qui videntē oia vident:s3 ange/
li vident per eēntiā deū scientē oia.g̊ angeli cognoscunt
9m oia.¶ P̄.puritas angeli in cognoscēdo non est minor q̄3
puritas aīe:s3 dicit Greg.in 2°.dyalog.aīe videnti creato/
rē angusta est ois creatura.g̊ ꝛ angelo:ꝛ sic idem qd̄ p̄us.
10m ¶ P̄.lux spūalis vehemētius ingerit se menti q̄3 lux cor
poralis oculo:s3 si lux corporalis eēt sufficiēs ratio oium
colorū ingerēs se oculo oēs colores manifestaret.g̊ cum
ipse deus qui est lux spūalis ꝛ rerū omniū ꝑfecta rō men
ti angeli vidētis eū se ingerat:angelus eo cognito oia co/
11m gnoscet.¶ P̄.cognitio est quasi quidā ꝯtactus cognoscē
tis ꝛ cognoscibilis:s3 si simplex tangit̄: tāgit̄ qcq̄d in ipo
est:s3 deus est simplex.g̊ si cognoscit̄ cognoscunt̄ omniū
12m rerū rōnes que sunt in ipso.¶ P̄.nullius creature cogni
tio est de suba beatitudinis.g̊ ad cognitionē btītudis eq̄
liter se hn̄t vidента:aut g̊ beatus oēs creaturas cognoscit:
13m aut nullā:s3 nō nullā.g̊ oēs.¶ P̄.ois potētia nō reducta
ad actū est iperfecta:s3 itellectus angeli est in potētia ad
oia cognoscēda:alias esset iferior itellectu humano in q̊
est oia fieri.si g̊ in statu beatitudinis nō oia cognosceret
remaneret cognitio ei⁹ imperfecta: qd̄ videt̄ repugnare
14m beatitudīs ꝑfectioni:q̄ omnē iperfectionē tollit.¶ P̄.si
angelus beat⁹ nō cognosceret oia cū sit in potētia ad oia
cognoscēda:poss3 postmodū aliqd cognoscere:qd̄ p̄us nō
cognouerat:s3 hoc est ipossibile:q2 sic dicit Aug⁹.in.15.de
trinitate.in angelis beatis nō sūt cogitatiōes volubiles:
qd̄ eēt si aliqd scirēt qd̄ prius nesciuissent. g̊ angeli beati
15m vidētes deu3 oia vidēt.¶ P̄.visio beatitudinis eterni/
tate mensurat̄:vnde ꝛ vita eterna dicit̄:sed in eternitate
nō est p̄us ꝛ posterius.g̊ nec in visione beatitudinis.g̊ nō
16m pōt eē ꝙ aliqd p̄us scitū nō fuerit:ꝛ sic idē qd̄ p̄us. ¶ P̄.
Jo.10.dr̄. Ingredietur ꝛ egredietur ꝛ pascua inueniet:qd̄ in li.°
de spū ꝛ aīa.sic exponit̄. Ingredietur ad ꝯtēplandā diuini/
tatē Saluatoris:ꝛ egredietur ad cōtemplandā vel intuēdā
humanitatē ipsi⁹:ꝛ vtrobiq3 gloriosam refectionē inue/
niet:s3 visus exterior ita ꝑfecte pascet̄ in humanitate sal
uatoris ꝙ nihil existēs in corpore eius erit ei occultu3.g̊
ꝛ oculus mētis ita pascet̄ in diuinitate ipsi⁹ ꝙ in ea exn̄s
17m nihil ignorabit̄ ab eo:ꝛ sic cog̊scet oia.¶ P̄.vt dicit̄ 3°.d
aīa.itellect⁹ intelligēs maximū itelligibile nō minus in/
telligit minus itelligibile:sed magis:s3 maxime itelligi/
18m bile est deus.g̊ itellectus vidēs deu3 oia videt. ¶ P̄.ef/
fectus maxime cognoscit̄ per cognitionē cause sue:s3 de⁹
19m est cā omniū.g̊ itellect⁹ vidētis deū oia cognoscit.¶ P̄.
colores in tabula depicti ad hoc ꝙ visu cognoscant̄ non
idigēt nisi lumie eos illustrāte:quo fiāt actu visibiles:s3
rerū oium rōnes sūt i eēn̄ dīna actu itelligibiles dino lu
mie illustrāte.g̊ itell's vidēs eēn̄ dīnā oia ꝑ rōes videt.
5p. Sed contra est qd̄ dr̄ Eph.3°.vt inotescat ꝛc̄. vbi
dicit glo. Jero.ꝙ angeli mysteriū in/
carnationis per p̄dicationē eccl'ie sunt edocti.g̊ ante p̄di
cationē illud ignorauerunt:ꝛ tn̄ per eēntiā deū viderūt.
2: g̊ vidētes deu3 per eēntiā nō oia cog̊scunt. ¶ P̄.Diony.
dicit in fine ecclīastice ierar.ꝙ multe sacramētoꝝ rōnes
3: latent supnas eēntias:ꝛ sic idē qd̄ p̄us.¶ P̄.nihil alteri
coequat̄ in extēsione q̄ est fm̄ q̄titatem molis nisi sit ei
eq̄le fm̄ eandē q̄titatē.g̊ ꝛ nihil equat̄ alteri in extēsiōe
virtualis q̄titatis nisi coequat̄ ei in virtute:s3 itellect⁹
angeli nō coequat̄ itellectui diuino in virtute.g̊ non pōt
eē ꝙ intellectus angeli se extendat ad oia ad que se extē
4: dit intellectus diuinus.¶ P̄.angeli cū sint facti ad lau/
dandū deu3:fm̄ hoc qd̄ cognoscunt ipm laudant eum:s3
nō oēs equalr̄ eum laudant:vt pat3 per Crisost.m sup Jo.
Ergo quidā in eo plura cognoscunt q̄3 alij:ꝛ tamē angeli
minus cognoscentes vident deu3 per eēntiā.ergo vidēs
5: deu3 per eēntiā nō oia videt.¶ P̄.de substātia beatitu/
dinis est cognitio ꝛ gaudium:s3 angeli beati possunt gau
dere de quo prius non gaudebant sicut de peccatore con
uerso.gaudiu3 eni est angelis dei ꝛc̄. Luc.15°.Ergo ꝛ pos/
sunt cog̊scere q̄ p̄us nō cog̊scebāt. g̊ vidētes diuinā eēn/
6: tiam aliqua ignorant.¶ P̄.nulla creatura pōt esse sum/
7: me bona vel sume potens.ergo nec omnia sciens. ¶ P̄.
cognitio diuina in infinitū excedit cognitionē creature.
g̊ non pōt eē vt omnia que deus scit creatura cognoscat.
8: ¶ P̄. Jere.17.dicit̄ prauu3 est cor hominis ꝛ inscrutabi/
le:ꝛ quis cognoscet illud:ego dominus.Ex quo videt̄ ꝙ
angeli videntes deum per essentiam non cognoscunt se/
creta cordium:ꝛ ita non cognoscunt omnia.

9: Respondeo dicendum:ꝙ deus vidēdo eēntiam suam
quedam cognoscit sciētia visionis.s.
presentia p̄terita ꝛ futura:q̄dam autē sciētia simplicis i/
telligentie.s.q̄ pōt facere quāuis nec sint nec fuerint nec
futura sint.impossibile autē videt̄ ꝙ creatura aliqua vi/
dens eēntiam diuinam omnia sciat que deus scit sciētia
simplicis noticie. Cōstat enim ꝙ quāto aliquis causam
aliquā ꝑfectius cognoscit ex cognitione cause:in pluriu3
effectū cognitionē deuenire pōt:sicut ille qui perfectius
aliqd̄ p̄ncipium demōstrationis cognoscit plures cōclu/
siones ex eo deducere pōt.Si ergo aliqs itellectus ex co
gnitione alicui⁹ cause omnes effectus eius cognoscat:o3
ꝙ ꝑtingat ad ꝑfectum modum cognitionis illius cause:
ꝛ sic ꝙ illam causam comprehēdat:quod est impossibile
de eēntia diuina respectu intellectus creati:vt ex dictis
pat3.vnde impossibile est ꝙ aliquis intellectus creatus
videndo diuinam eēntiam omnia cognoscat que ex ipsa
causari possunt.Possibile tamē est vt aliquis itellectus
creatus eēntiam dei videns omnia cognoscat:que deus
scit sciētia visionis:vt de anima christi ab omnib⁹ tene/
tur.de alijs autē vidētibus deum per eēntia3 est duplex
opinio.Quidam enim dicunt ꝙ oēs angeli ꝛ anime bea
torum videndo eēntiam dei necesse est vt omnia cogno/
scant:sicut qui videt speculu3 videt omnia que in specu/
lo relucēt.S3 hoc dictis sanctoꝝ repugnare videt̄:ꝛ pre/
cipue Dionysij qui in 7°.c°.Ecclesiastice ierarchie expres/
se dicit iferiores angelos per supiores ab ignorātia pur/
gari:ꝛ sic op3 ponere supiores angelos cognoscere que i/
feriores ignorant:quāuis omnes cōmuniter deu3 ꝯtem/
plentur.Et ideo dicēdum:ꝙ res non sunt in eēntia diui/
na sicut actu distincte:s3 magis in eo omnia sunt vnū:vt
Dionysius dicit.per modum quo multi effectus vniunt̄
in vna causa.ymagines autē in speculo resultantes sunt
ibi in actu distincte.Et ideo modus quo res omnes sunt
in eēntia diuina similior est mō quo sunt effectus in cau/
sa q̄3 modo quo sunt ymagines in speculo. Nō est aūt ne/
cessarium ꝙ quicūq3 cognoscit causam cognoscat omnes

effectus qui possunt ex ipsa produci:nisi cōprehēdat ipsaꝫ:
qḋ non contingit alicui intellectui creato respectu diue
essentie.vñ in solo deo necesse est vt ex hoc qḋ per eēntiā
suā videt:oia cognoscat que facere pōt.vñ ⁊ eorum effectuū
qui ex ipsa producti sunt:tanto aliquis plures cognoscit
videndo essentiam dei:q̄nto plenius eam videt.Et iō aie
xp̄i que super oēs creaturas pfectius deū videt:attribui
tur φ omnia cognoscat pñtia pterita ⁊ futura:alijs āt nō:
sed vnusquisqꝫ per mensuram:qua videt deū videt plu
res vel pauciores effectus ex ipso.

Ad pm Ad primum ergo dōm.φ sicut magister in.2°.
sniarum dicit:cū dr̄.angeli in verbo
vident omnia anteq̄ȝ fiant:hoc non intelligitur de oibus
angelis:sed forte de superioribus.nec illi etiaꝫ oia pfecte
vident:sed forte in cōi ⁊ quasi iplicite tm̄ aliqua sciunt.
vel dōm φ de vna re cognoscibili pñt intelligi plures ra
tiones:sicut de triangulo plures demōstrationes fiunt:⁊
pōt esse φ aliquis sciat triangulū quid est qui nescit oia
que est de triāgulo sciri possunt.Aliud igitur est scire oēs
res:aliud autem scire oia intelligibilia de rebus.Satis
aūt pbabile vr̄ φ oēs videntes deū per essentiaꝫ omnes
creaturas cognoscant ꝯm spēs suas ad minus.Et hoc est
qḋ Ysidorus dicit φ sciunt in verbo omnia anteq̄ȝ fiant.
Fieri.n.rei est itelligibilis rōnis.Nō aūt opꝫ φ angelus
sciens aliquā rem sciat oēs rōnes intelligibiles de ipsa.
Et si forte sciat omnes pprietates naturales que cōpre
hensione essentie cognoscunt̄:nō tñ scit eam scdm oēs ra
tiones quibus substat ordini diuine prouidētie:qua vna
res ordinat̄ ad varios euentus.Et de his rōnibꝰ inferio
res angeli a supioribus vel supremis illuminant̄.Et hoc
est qḋ dicit Dio.3.ca°.de diuinis noibus:φ supiores ange
2m li docent inferiores rerum scibiles rōnes.¶ Ad 2m dōm φ
rō illa pcedit qñ visus similitudini cōiungit̄ scdm posse
totum similitudinis ipsius:tunc eniꝫ necesse est vt visus
cognoscat esse id ad qḋ similitudo visus se extendit.Sic
aūt intellectus creatus non cōiungit̄ diuine essentie:⁊ iō
3m ratio sequitur.¶ Ad tertium dicendum φ hoc φ ange
lus videns deū non videat:oia contingit ex defectu itel
lectus ipsius:qui non vnitur essentie diuine scdm totum
posse eius.hic aūt defectus puritati eius nō repugnat:vt
4m supra dictū est.¶ Ad 4m dicendū φ anima scdm poten
tiam naturaleꝫ non se extendit ad plura intelligibilia q̄ȝ
ad ea que possunt manifestari per lumē intellectus agen
tis:que forme sunt abstracte a sensibilibus.Et potentia
similiter intellectus angelici naturalis est ad omnia illa
cognoscēda:que manifestant̄ lumine suo naturali:qḋ nō
est sufficiens manifestatiuū omnium que in dei sapiētia
latent.Et preterea illorum etiā que anima naturalr̄ cogno
scere pōt cognitionē nō accipit nisi per mediū sibi ppor
tionatum.vñ vno ⁊ eodē mō apprehēso aliquis in cogni
tioneꝫ aliꝰ deuenit:in quā alius tardioris igenij deueni
re non pōt.Et similr̄ ex essentia dei visa superior angelus
multa cognoscit que inferior cognoscere non pōt.In co
rum tñ cognitione reducitur per mediū sibi magis ppor
tionatū:sicut per lumen superioris angeli.vnde necesse
5m est φ vnus angelus aliū illuminet.¶ Ad 5m dōm φ affe
ctus terminat̄ ad res ipsas:sed intellectus non solum si
stit in rebus:sed res in multas intentiōes diuidit.vñ ille
intentiones sunt intellecte:non auteꝫ dilecte:sed pñt esse
dilectionis pncipiū siue rō.dilectū aūt pprie est res ipsa.
Et qr angeli videntes deum per essentiaꝫ oēs cognoscūt
creaturas:pñt oēs amare.Quia vō nō oēs rōnes intelligi
biles in eis apprehendūt:nō ex oibus rōnibus:quibꝰ res
6m pñt diligi:eas diligūt.¶ Ad 6m dōm:φ q̄uis deus distet
ab intellectu angelico sicut finitum a finito:nō tñ cogno
scunt eum ꝫꝫ modū sue infinitatis:qr nō cognoscunt eū
infinite:⁊ ideo nō opꝫ φ oia infinita:que ipse cognoscit:
cognoscant.¶ Ad 7m dōm:φ deus alicui viatori reuela 7m
re posset tot φ plura de creaturis itelligeret q̄ȝ intellectꝰ
cōprehensoris:⁊ silr̄ deus posset cuilibet cōprehensori in
feriori reuelare omnia que superior intelligit:aut etiam
plura.Sed de h nūc nō querimus:sed solū de hoc queri
mus:an ex hoc φ essentiā dei videt itellectus creatus:se
quatur φ omnia cognoscat.¶ Ad octauū dōm φ verbū 8m
Grego.pōt intelligi de his que pertinent ad substantiam
beatitudinis.Uel potest dici φ Grego.loquit̄ q̄ntum ad
sufficientiam medij:qr ipsa essentia diuina est sufficiens
mediū demōstrationis rerum oiuꝫ.vñ per hoc vult habere
φ non est in ipsa si ea visa futura non cognoscunt̄:sed φ
omnia non cognoscant̄:est ex defectu intellectus eā non
cōprehendentis.¶ Ad 9m dicenduꝫ:φ ex illa auctorita 9m
te habetur:φ ex quo aia videt diuinam essentiam:ois crea
tura est ei angusta.idest nulla creatura occultat̄ ei ppter
eminentiā ipsius creature.Sꝫ alia rō occultationis esse
pōt:qr.s.non cōiungit̄ ei mediū pportionatū sibi:per qḋ
illā creaturā cognoscere possit.¶ Ad 10m dōm:φ illa rō 10m
pcederet si oculus corporalis lucem corporalem scdꝫ to
tuꝫ eiꝰ posse in se susciperet:qḋ pꝫ in pposito nō eē.¶ Ad 11m
11m dōm:φ itellectus cognitione sua tangens deū cogno
scit ipsum totū:sed nō totalr̄:⁊ iō cognoscit oē id qḋ actu
in ipso est.Non tamen opꝫ φ cognoscat habitudinē eius
ad oēs suos effectus:qḋ est cognoscere ipsum scdm φ est
rō oium suorum effectuū.¶ Ad 12m dōm.φ q̄uis nulla co 12m
gnitio creature de subā sit btitudinis quasi beatificans:
tñ aliq̄ creature cognitio ptinet ad beatitudinē q̄si neces
saria ad aliquē actū beati:sicut ad beatitudinē āgeli per
tinet vt cognoscat oēs qui suo officio cōmittunt̄:⁊ similr̄
ad scōrum btitudinē ptinet vt cognoscant eos qui eorum bñ
ficia implorāt:vel ēt alias creaturas:de quibus laudare
dēbēt deū.¶ Uel dōꝫ:φ si ēt nullo mō ad beatitudinē pti
neat creature cognitio:nō tñ seq̄t̄ φ ois cognitio creatu
re equalr̄ se hꝫ ad visionē btitudinis.cognita enim causa
aliqua in promptu est vt aliqui effectus cognoscantur in
ipsa:aliqui vero magis lateant:sicut pꝫ φ ex pncipijs de
monstrationis statim alique ꝯnes eliciunt̄:quedā vō nō
nisi per multa media.Et ad hec cognoscenda nō pōt qui
libet per se:sꝫ oꝫ φ ab alio manuducat̄.Similr̄ ē etiā co
gnitio rōnū intelligibiliū de effectibus respectu essentie
diuine:qr quedā sunt latentiores:q̄dā manifestiores.Et
ideo ex visione diuine essentie quedā cognoscuntur:que
dam non.¶ Ad 13m dicendum:φ aliquid est in potentia 13m
ad alterum duplr̄.vnoº in poª nāli:⁊ sic intellectus creatus
est in potentia ad oia illa cognoscenda:que suo lumie na
turali manifestari possunt:⁊ nihil horum angelus beatus
ignorat.Ex horum enim ignorantia remaneret intellectus
angeli iperfectus.Quedā vero potentia ē obediētie tan
tum:sicut dicit̄ aliquid esse in potentia ad illa que supra
nāꝫ deus in eo pōt facere.Et si talis potentia nō reducit̄
ad actum nō erit potentia ipfecta.Et ideo intellectus an
geli beati nō est imperfectus si nō cognoscat omnia que
deus pōt ei reuelare.¶ Uel dōm:φ si aliqua potētia ad
duas pfectiones ordinat̄:quarum pma sit ppter scdam:nō
erit imperfecta potentia:si habeat scdam sine prima:sic̄
si habet sanitatem sine adminiculis medicine:que sani
tatem faciunt.omnis enim cognitio creature ordinatur
ad cognitionem dei.Et ideo ex quo intellectus creatus
cognoscit deum etiam dato per impossibile φ nullam
creaturam sciret:non esset iperfectus:nec etiam itellectꝰ
videns deū g plures creaturas cognoscit ex cognitione
creature beatificat̄:sed ex hoc φ perfectius deuꝫ cogno

scit. vnde dicit Aug. in libro cōfessionū. Infelix homo q
scit omnia illa. s. creata: te aūt nescit: beatus aūt qui te scit
etiam si illa nesciat: si aūt te ⁊ illa nouit nō ꝑpter illa bea
14m tior: sed ꝑpter te solum beatus. ¶ Ad 14m dōm: ꝙ volu/
bilitas cogitationū que a beatis angelis remouetur du/
pliciter intelligi pōt. vno mōvt cogitatio dicat̄ volubilis
ꝑpter discursuꝫ de effectib⁹ in causis: vel ecōuerso. Qui
quidem discursus rōnis ꝑprius est: quā claritas intelle/
ctus anglici excedit. Alio modo volubilitas pōt referri
ad successionē eoꝝ que cogitant̄. Et sic sciendum ꝙ q̄ꝫtū
ad illam cognitionē qua angeli cognoscunt res in verbo
non pōt esse successio: q2 per vnū diuersa cognoscit. Sed
q̄ꝫtum ad ea que cognoscunt per species innatas: vel per
illuminationes superiorum est ibi successio. vñ Aug. dic.
8. super geñ. ad litterā ꝙ deus monet spiritualem creatu
15m ram per tempus; qđ est per affectiōes mutari. ¶ Ad 15m
dōꝫ: ꝙ visio beatitudinis est illa qua videt̄ deus per eēn
tiam ⁊ res in deo: ⁊ in ista non est aliq̄ successio: nec in ea
angeli ꝑficiunt: sicut nec in beatitudine. Sed in visione
rerum per species innatas vel per illuminationes supe/
riorum proficere possunt. Et q̄ꝫtum ad hoc visio illa non
mensuratur eternitate sed tpe: non quideꝫ tpe qđ ē men/
sura motus primi mobilis: de quo phs loquit̄: sed tpe nō
cōtinuo: quali creatio reꝝ mēsurat̄. qđ nihil aliud est q̄ꝫ
variatio prioris ⁊ posterioris in creatione reꝝ ⁊ in succes
16m sione anglicoꝝ intellectuū. ¶ Ad 16m dōm: ꝙ corpus xp̄i
est finitum ⁊ cōprehendi pōt visu corporali: essentia aūt
diuina non cōprehenditur visu spūali cū sit infinita: ⁊ iđ
17m non est simile. ¶ Ad 17m dōm: ꝙ rō illa ꝓcederet si itel/
lectus maxime cognoscibile qđ est deus ꝑfecte cognosce
18m ret. Qđ q2 non est rō nō sequitur. ¶ Et similr̄ dōm est ad
19m 18m de causa ⁊ effectu vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad 19m dōm: ꝙ
nō sunt hoc modo rōnes rerum in deo sicut colores in ta
bula vel pariete: vt ex dictis patet: ⁊ ideo ratio non sequi
tur. ¶ Alia concedimus quia verum concludunt: quā/
uis non debito modo.

Quinto queritur vtrum visio rerum in
verbo sit per aliquas similitudi
1m nes reꝝ in intellectu anglico existētes. ¶ Et
videtur ꝙ sic. oīs. n. cognitio est per assimila/
tionem cognoscentis ad cognitū: si igitur itel
lectus angelicus cognoscit aliqua in verbo opꝫ ꝙ cogno
scat ea per aliquas siltitudines apud se existentes. ¶ P.
2m sicut se habet corporalis res ad visuꝫ corporalem ita spi/
ritualis ad visum spūalem: sed res corpalis nō cognosci/
tur a visu corporali nisi per aliquā ipressionem rei in ipo
existem. ergo silr̄ est de visu spūali. ¶ P. glīa nō destruit
3m nām sed perficit: sed cognitio nālis angeli est per aliq̄s
spēs. ergo ⁊ cognitio glorie q̄ est visio in verbo est per si/
4m militudines rerum. ¶ P. omnis cognitio est per aliquā
formam: sed verbū nō pōt esse forma intellectus: nisi for
te exemplaris: q2 nullius rei est forma itrinseca. ergo opꝫ
ꝙ per aliquas formas cognoscat intellectus angeli ea q̄
in verbo cognoscit. ¶ P. paulus in raptu deum ꝑ eēntiā
5m vidit. vt pꝫ. 2. cor. 12. in glo. ⁊ ibi vidit archana verba que
non lꝫ homini loqui. illoꝝ aūt verborum nō fuit oblitus
postq̄ꝫ verbū per essentiam videre desijt. ḡ opꝫ ꝙ per ali/
quas similitudines in itellectu remanētes illa cognosce
ret: ⁊ eadē rōne angli que cognoscunt in verbo opꝫ ꝙ per
similitudines aliquas cognoscant vt vr̄. ¶ Sed dice. ꝙ
abeūte verbo remanserūt in aīa pauli quedam reliquie
illius visionis. s. ipressiones quedā vel similitudines qui/
bus reminisci poterat que in verbo viderat: sicut abeūti
bus sensibilibus remanent eoꝝ impressiones in sensu.
6m ¶ Sed cōtra. res aliqua magis ipzimit in aliquā in sui
pñtia q̄ꝫ in sui absentia: si ḡ vbuꝫ in sui absentia reliquit
ipressionē in intellectu pauli. ḡ ⁊ in sui pñtia.

Sed contra. quicq̄d est in deo est deus: si ḡ ange/ Cōtra j
lus videns essentiaꝫ dei nō videt eā
per aliquā similitudineꝫ: nec ideas rerū in eo existentes
per aliquā similitudinē videt. ¶ P. rōnes reꝝ resultant 2.
in verbo sicut imagines in speculo. sed per vnā similitu/
dinē speculi vident̄ oīa que in speculo relucent. ergo ⁊ ꝑ
ipsam formā verbi vident̄ oīa que in verbo cognoscunt̄.
¶ P. itellectus angeli est sicut tabula picta: eo ꝙ oīs in/ 3.
telligentia est plena formis: vt dicitur in libro de causis:
sed tabule picte nō supaddunt̄ alie picture. ꝑpter hoc. n.
ꝓbat̄ in. 3. de aīa: ꝙ intellectus possibilis pōt oīa recipe/
re: quia est sicut tabula: in qua nihil est scriptum. ergo nō
potest esse ꝙ eorum que cognoscit angelus in verbo ali/
quas similitudines habeat.

Respondeo dōm: ꝙ omnis cognitio est per assi/ Rño
milationem scientis ad scitū. q̄cq̄d
aūt assimilatur alicui secundū hoc ꝙ illud est simile ter/
tio: ipsuꝫ est tertio simile: vt si filius similat̄ patri in h̄ ꝙ
ipse pater est similatus auo: ⁊ filius auo similat̄. Dupl̄r
igitur aliq̄d alicui similat̄. Uno modo ex hoc ꝙ simili/
tudinem eius imediate ab eo accipit in se. Alio modo ex
hoc ꝙ assimilat̄ alicui qđ est simile ei. Et simil̄r ē dupli
citer fit cognitio. Cognoscimus enim per visum sortem
inq̄ꝫtum visus noster assimilat̄ sorti: ⁊ inq̄ꝫtum assimilat̄
imagini sortis: ⁊ vtraq; istarum assimilationum sufficit
ad cognoscendū sorteꝫ. Dico ergo ꝙ qñ aliqua res cogno
scitur per siltitudinē alterius rei: illa cognitio nō fit ꝑ ali/
quā similitudinē aliā que sit imediate ipsius rei cogni/
te. Et si cognoscens cognoscat vnam ⁊ eandē rem per si/
militudinē ꝑpriā: ⁊ ꝑ similitudinē alteri⁹ rei erunt diuer
se cognitiōes. Qđ sic patere pōt. Est. n. aliqua cog̃scitiua
potentia que cognoscit tm̄ recipiendo: nō aūt ex receptis
aliq̄d formando: sicut sensus simpl̄r cognoscit illud cui⁹
spēm recipit ⁊ nihil aliud. Aliqua vō potentia est que nō
solū cognoscit sꝫ ꝙ recipit: sꝫ ēt ex his q̄ recipit pōt aliq̄ꝫ
aliā spēꝫ formare: sic pꝫ i imaginatiōe q̄ ex forma auri re
cepta: ⁊ forma mōtis format quoddā fātasma aurei mō/
tis. Et similiter est in itellectu: q2 ex forma generis ⁊ dif/
ferentie cōprehensa format q̄ditatem spēi. In hꝭ ḡ potē/
tijs qñq; vna res cognoscitur per similitudinē alteri⁹ rei
qñ cōtingit ꝙ ꝑter similitudinem illaꝫ format̄ alia spēs
que est rei imediate: sicut ex statua herculis visa possum
formare quādā aliā similitudinem: que sit ipsius hercu/
lis imediate: sed hec cognitio iam est alia ab illa qua co/
gnoscebam herculē in statua sua. Si enim esset eadē tūc
oporteret hoc accidere in qualibet alia potentia: qđ māi
feste falsum apparet. cū enim visus exterior videt hercu
lem in statua sua nō fit cognitio per aliquā aliā similitu/
dinem statue. Sic igit̄ dico ꝙ ipsa diuina essentia ē simi
litudo reꝝ oīum. Et ideo intellectus angeli res cognosce
re pōt ⁊ per similitudines ipsaꝝ reꝝ: ⁊ per ipsam eēntiaꝫ
diuinam. Sed illa cognitio q̄ cognoscit res per similitu/
dines ipsarum rerum: erit alia a cognitiōe qua cognoscit
res per verbū: q̄uis etiam ille similitudines causentur
ex cōiunctione intellectus angelici ad verbum: siue per
operationeꝫ ipsius intellectus angelici vt dictum est de
imaginatione: siue qđ est verius per influxū verbi.

Ad primum ergo dōm: ꝙ exquo essentia diui/ Ad pm
na est reꝝ siltitudo que cognoscun
tur per verbum: intellect⁹ angelic⁹ diuine essentie cōiun
ctus est rebus illis sufficienter assimilatus ad eas cogno
scendas. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ a verbo potest fieri ipressio in 2m
intellectū angeli: sed cognitio que fit per illā ipressioneꝫ

est alia a cognitiõe que est per verbũ: vt dictũ est. ¶ Ad
3ᵐ 3ᵐ dõꝫ ꝙ ꝗuis gloria non destruat nãꝫ: eleuat tñ eaꝫ ad
id qð per se non poterat: hoc est ad hoc ꝙ videat res per
ipsam essentiaꝫ dei sine aliqua similitudine media in vi
4ᵐ sione illa. ¶ Ad 4.ᵐ dõm: ꝙ verbuꝫ non est alicuius rei
forma intrinseca ita ꝙ sit pars essentie rei: est tñ intelle/
ctui forma intrinseca vt intelligibile per ipsum. ¶ Ad
5ᵐ quintuꝫ dõm ꝙ paulus postq̃ desijt essentiam dei vide/
re memor fuit reꝝ quas in verbo cognouerat ꝑ similitu
6ᵐ dines reꝝ apud se remanentes. ¶ Ad 6ᵐ dõm: similitu/
dines q̃ ille remanserũt post abñtiã verbi ĩprimebanť
etiam qñ verbum per essentiaꝫ videbat: sed tñ illa visio
qua videbat per verbum non erat per illas impressio/
nes: vt ex dictis patet.

Sexto queritur vtruꝫ angelus cognoscat
pᵐ seipsuꝫ. ¶ Et videtur ꝙ non: q̃ vt
dicit Dio. 6. caᵒ. celestis ierarchie. Angeli igno
rant suas virtutes: sed si cognoscerẽt se ꝑ eẽn/
tiam cognoscerẽt suas virtutes. ergo angelus
2ᵐ suam essentiam nõ cognoscit. ¶ P̃. si angelus cognoscit
seipsum: hoc non est per aliquã similitudinẽ sed per eẽn/
tiam suam: quia in his que sunt sine mã idẽ est intellectꝰ
⁊ qð intelligitur: vt dicitur in. 3. de anima: sed per eẽntiã
suam se cognoscere nõ põt: q̃ illud quo itelligiť ẽ forma
intellectus: essentia aũt angeli non põt esse forma intelle
ctus eius: cũ magis intellectus insit essentie vt ꝓprietas
quedam siue forma. ergo angelus nullo mõ cognoscit se.
3ᵐ ¶ P̃. idẽ nõ potest esse agens ⁊ patiens: mouens ⁊ motũ:
nisi hoc modo ꝙ vna pars eius sit mouens vel agens et
alia mota vel passa: vt pꝫ in aĩalibus: vt ꝓbať. in. 8. phy
coꝝ. sed intelligens ⁊ itellectũ se hñt vt agens ⁊ patiẽs.
4ᵐ ergo nõ põt esse vt angelus totũ se intelligat. ¶ P̃. si an/
gelus intelligit se per essentiaꝫ suam: oꝫ ꝙ essentia sua sit
actus intellectus eius: sꝫ nulla eẽntia per se subsistẽs põt
esse actus alicuius: nisi sit actus purus. Res. n. nõ potest
esse alicuius forma: esse aũt actũ purũ nulli essentie con/
uenit nisi diuine. ergo angelus non põt se per essentiam
5ᵐ suam cognoscere. ¶ P̃. nihil intelligiť nisi scðm ꝙ denu
datur a mã ⁊ a conditionibus materialibus: sed esse in
potentia est quedã mãlis cõditio a qua angelus denuda
6ᵐ ri nõ põt. ergo angelus seipsuꝫ intelligere non põt. ¶ P̃.
si angelus intelligit se per essentiaꝫ suã: oꝫ ꝙ essentia sua
sit in intellectu suo: sed hoc esse nõ põt: q̃ nimo intellectꝰ
est in essentia: nõ enim põt esse aliquid in altero ⁊ ecõuer
7ᵐ so. ergo angelus nõ cognoscit se per essentiam suã. ¶ P̃.
intellectus angeli habet potentiam admixtam: nihil aũt
de potentia in actum reduciť a seipso: cuꝫ ergo intellectꝰ
reducať in actũ cognitionis per ipsum cognoscibile: ipos
sibile erit ꝙ angelus cognoscat vel intelligat seipsum.
8ᵐ ¶ P̃. nulla potentia hꝫ efficaciaꝫ agendi nisi ab eẽntia
in qua radicať. ergo intellectus angeli est efficax ad in/
telligendum ex virtute essentie sue: sed nõ põt idẽ eẽ ꝓn/
cipium agendi ⁊ patiendi. cum ergo illud qð intelligitur
sit quodãmodo vt passum: vĩ ꝙ angelus essentiam suam
9ᵐ cognoscere non possit. ¶ P̃. demõstratio est actus intel/
lectus: sed non põt idẽ per idem demõstrari. ergo nõ põt
10ᵐ esse ꝙ angelus per essentiam suam intelligať a se. ¶ P̃.
qua rõne reflectitur in se intellectus: ⁊ affectus: sed affe/
ctus angeli nõ reflectitur in se nisi per dilectionẽ nãlem
que est quidã nãlis habitus. ergo nec angelus se cogno/
scere potest nisi mediante aliquo habitu: ⁊ ita non cogno
11ᵐ scit se per eẽntiã suã. ¶ P̃. opatio cadit media iter agẽs
⁊ patiens: sed itellectus ⁊ intellectũ se hñt vt agens ⁊ pa/
tiens: cũ igitur nihil mediũ cadat inter rem aliquã ⁊ se/
ipsam: ipossibile vĩ ꝙ angelus seipsum intelligat.

Sed contra qð põt virtus inferior põt superior Cõtra. p̃
vt dicit Boetius: sed aĩa nostra se/
ipsam cognoscit. ergo multo fortius angelus. ¶ P̃. hec ẽ 2ᵒ
rõ q̃re intellectus nr̃ seipsum intelligit: non aũt sensus: vt
dicit Auic. q̃ sensus vtitur organo corporali: nõ aũt intel/
lectus: sed intellectus angeli est magis separatus ab orga/
no coporali q̃ꝫ etiam nr̃ intellectus. ergo angelus etiam
cognoscit seipsum. ¶ P̃. intellectus angeli cũ sit deifor/ 3ᵒ
mis maxime assimilať intellectui diuino: sed deus se per
essentiam suam cognoscit: ergo ⁊ angelus. ¶ P̃. q̃to itel 4ᵒ
ligibile est magis ꝓportionatũ intellectui: tanto magis
põt ipsum cognoscere: sed nulluꝫ intelligibile est magis
ꝓportionatum intellectui angelico q̃ꝫ sua essentia. ergo
essentiã suã maxĩe cognoscit. ¶ P̃. in libro de causis di 5ᵒ
citur ꝙ oĩs sciens scit essentiã suã: ⁊ redit ad essentiã suã
reditione ꝯpleta. g̊ ⁊ angelus cũ sit sciens.

Respondeo dõm ꝙ duplex est actio. vna que ꝓ/ R̃so
cedit ab agente in rem exteriorem
quam transmutat: ⁊ hec est sicut illuminare: q̃ ẽt ꝓprie
actio nominatur. Alia vero actio est que non ꝓcedit in
rem exteriorem: sed stat in ipso agente vt perfectio ipsiꝰ:
⁊ hec ꝓprie diciť opatio: ⁊ hec est sicut lucere. he aũt due
actiones in hoc conueniunt ꝙ vtraqꝫ non progrediť nisi
ab existente in actu fm ꝙ ẽ actu. vñ corpus non lucet ni/
si scðm ꝙ hꝫ lucem in actu: ⁊ silr nõ illuminat. Actio aũt
appetitus ⁊ sensus ⁊ itellectus nõ ẽ sicut actio ꝓgrediẽs
in mãm exteriorẽ: sed sicut actio consistens in ipso agẽte
vt ꝑfectio eius. Et ideo opꝫ ꝙ intelligens scðm ꝙ itelli/
git sit actu: non aũt opꝫ ꝙ intelligendo intelligens sit vt
agens: intellectũ vt passum: sed intelligens ⁊ itellectum
ꝓut ex eis est effectum vnũ qd: qð est intellectus in actu:
sunt vnũ ꝓncipiũ hꝰ actus: qui est intelligere. Et dico ex
eis effici vnum quid: inq̃ꝫtum intellectum cõiungitur in/
telligẽti: siue per essentiã suã: siue per similitudinẽ. vnde
intelligens non se hꝫ vt agens vel vt patiens nisi per ac/
cidens: inq̃ꝫtum. s. ad hoc ꝙ intelligibile vniatur intelle/
ctui requiritur actio vel passio: actio quidem scðm ꝙ in/
tellectus agens facit spẽs esse itelligibiles actu: passio ãt
scðm ꝙ intellectus possibilis recipit spẽs itelligibiles: ⁊
sensus spẽs sensibiles: sed hoc ꝙ est intelligere cõsequiť
ad hanc passionem vel actionẽ sicut effectus ad causam.
sicut ergo corpus lucidum lucet qñ est lux in actu in ipso:
ita intellectus intelligit omne illud qð est actu intelligi/
bile in eo. ¶ Sciendum est igitur ꝙ nihil ꝓhibet eẽ ali/
quid actu vnũ: ⁊ in potentia alteꝝ: sicut corpꝰ dyaphanuꝫ
est actu quidem corpus: sed potentia tñ coloratũ. Et silr
est possibile aliqd esse actu ens: qð in genere intelligibi/
liuꝫ est poᵃ tñ. Sicut. n. est gradus actus ⁊ potentie in en
tibus ꝙ aliqd est potentia tñ vt mã ꝓma: aliquid actu
tñ vt deus: aliqd actu ⁊ potentia vt oĩa itermedia: sic est
in genere intelligibiliũ aliqd vt actu tñ. s. essentia diua:
aliquid vt potentia tñ vt intellectus possibilis: qui hoc
modo se habet in genere itelligibiliũ sicut mã ꝓma in or
dine sensibiliũ: sic dicit cõmen. in. 3. de aĩa. oẽs ãt subẽ an
gelice sunt medie hñtes aliqd de potentia ⁊ actu: non so/
lum in genere entiuꝫ: sed ẽt in genere itelligibiliũ. Sicut
igiť mã ꝓma nõ põt agere aliquã actionẽ nisi ꝑficiať per
formã: ⁊ tũc actio illa est q̃dã emanatio forme ipsius ma
gis q̃ꝫ materie: res ãt existẽtes actu possunt agere actio/
nes fm ꝙ sunt actu: ita itellectus possibilis nr̃ nihil põt
intelligere anteq̃ꝫ ꝑficiať forma itelligibili in actu: tunc
enim intelligit rem cuius est illa forma: nec põt se intel/
ligere nisi per formã itelligibilẽ actu in se existenteꝫ. In/
tellectus vero angeli: q̃ hꝫ essentiam que est vt actus in
genere intelligibiliuꝫ sibi pñtem põt itelligere id qð est

intelligibile apud ipsum.s.essentiā suam non per aliquaz
similitudinem:sed per seipsam.
Ad pm **Ad primum** ergo dōm:ꝙ angeli cognoscūt vir
tutem suaz scdm ꝙ in se conside
ratur eam cōprehendendo. Non aūt scdm ꝙ deducitur
ab exemplari eterno eā cōprehendūt.hoc enim esset ipz
2m exemplar cōprehendere.¶ Ad 2m dōm:ꝙ essentia ange
li q̄uis non possit cōparari ad intellectuz eius vt actus
ad potentiaz in essendo:cōparat̄ tn̄ ad ipsum vt actus ad
3m potentiam in intelligendo.¶ Ad 3m dōm:ꝙ intellectuz
⁊ intelligens nō se hn̄t vt agens ⁊ patiens:sed ambo se ha
bent vt vnū agens:vt pz ex dictis:q̄uis q̄tum ad modū
4m loquendi videantur vt agens ⁊ patiēs significari. ¶ Ad
quartuz dōm:ꝙ q̄uis essentia angeli non sit actus pur⁹:
nō tn̄ hz māz partē sui:sed secundū hoc est in potētia qd
esse non hz a se ipso.Et ideo nihil ꝓhibet ipsum cōparari
5m ad intellectuz vt actū in intelligendo. ¶ Ad 5m dōm:ꝙ
id qd intelligitur non opz denudari a q̄libet mā.Constat
enim ꝙ forme nāles nunq̄ intelligunt̄ sine mā:cum mā
in eaꝝ diffinitione cadat:sed opz ꝙ denudet̄ a mā indi
uiduali que est mā:determinatis dimēsiōibus : substās.
vnde minus opz ꝙ separet̄ a potentia tali q̄lis est in an
6m gelis.¶ Ad 6m dōm:ꝙ nihil ꝓhibet aliquid esse in alte
ro:⁊ illud in eo diuersis modis:sicut totū in partib⁹:⁊ eꝯ:
⁊ similiter est in ꝓposito.essentia enim angeli est in intel
lectu eius sicut intelligibile in intelligente:intellect⁹ āt
7m in essentia sicut potentia in suba.¶ Ad 7m dōm:ꝙ intel
lectus angeli non est in potentia respectu essentie eius:sz
respectu eius semper est in actu:respectu aūt alioꝝ itelli
gibiliū pōt esse in po^a:nec tn̄ sequit̄ ꝙ qn̄ intellectus est
in potentia ꝙ per aliud agens reducat̄ in actum semp:sz
solum qn̄ est in po^a essentiali:sicut aliquis anteq̄ addiscat
qn̄ aūt est in potentia accidentali:sicut habens habitum
dum non considerat pōt per seipsum exire in actum:nisi
dicat̄ ꝙ reducitur in actuz per voluntatē qua mouetur
8m ad actu cōsiderandum.¶ Ad octauū dicēdū ꝙ illud qd
intelligitur nō est vt passuz:sed vt ꝑncipiū actionis vt pz
9m ex dictis:⁊ ideo rō nō sequit̄.¶ Ad nonū dōz:ꝙ aliquid
pōt esse cognitionis cā dupl̄r.vno modo ex pte ipsius co
gnoscibilis:⁊ sic magis notum est cā cognoscendi minus
notum:⁊ hoc modo mediū demōstrationis est causa co
gnoscendi vel intelligendi.Alio modo ex pte cognoscen
tis:⁊ sic cā cognitionis est illud qd facit cognoscibile esse
actu in cognoscēte:⁊ sic nihil ꝓhibet aliquid per seipsuz
10m cognosci.¶ Ad 10m dōm:ꝙ dilectio nālis nō est habitus
11m sed actus.¶ Ad 11m dōm:ꝙ operatio intelligibilis non ē
media scdm rem inter itelligens ⁊ intellectū:sed ꝓcedit
ex vtroq; sm ꝙ sunt vnita.

pm **Septimo** queritur vtrum vnus angelus in
telligat alium.¶ Et videt̄ ꝙ nō:
qz vt Dio.dicit.6.cap°.cel.ie.ipsi angeli suam ordi
nationem ignorabant:si aūt angelus vnus cogno
sceret alium:suam ordinationē scirent.ergo vnus alium
2m non cognoscit.¶ P̄.ōis intelligentia scit qd est supra se
inq̄tum causa est ei:vt dicitur in libro de causis:⁊ qd est
infra se:inq̄tum est cātum ab ea:sed scdm fidem nō poni
tur ꝙ vnus angelus est cā alterius.ergo vnus alium non
3m cognoscit.¶ P̄.sicut dicit boetius:vniuersale est duz in
telligitur.singulare duz sentitur:sed angelus est quoddā
singulare cū sit persona:cū igit̄ angelus tn̄ p silitudinez
cognoscat:videtur ꝙ angelus angeluz nō cognoscat.
pm ¶ Item videt̄ ꝙ vnus angelus aliū non cognoscat p eēn
tiam cogniti.id enim quo intellectus itelligit opz esse in
trinsecum ipsi intellectui:sed essentia vnius angeli non
pōt esse intrinseca intellectui alterius:qz nihil illabitur
menti nisi solus deus.ergo angelus non pōt cognoscere
alium angelum per essentiā eius.¶ P̄.possibile est vnū 2m
angelum cognosci ab omnibus angelis:id aūt quo aliqd
cognoscitur est cōiunctū ipsi cognoscenti:si ergo angelus
cognosceret alium per essentiā angeli cogniti:oporteret
ꝙ angelus cognitus eēt plurib⁹ in locis:cū angeli cogno
scentes in plurib⁹ locis sint.¶ P̄.angeli essentia substā 3m
tia quedā est:intellect⁹ aūt accñs cū sit potentia q̄dā:sed
suba non est forma accn̄tis.ergo essentia vnius angeli nō
potest esse alterius forma q̄ intelligat.¶ P̄.nihil cogno 4m
scitur ab intellectu per sui presentiam qd est separatum
ab eo:sed vni⁹ angeli eēntia ē sepata ab intellectu alteri⁹.
g̊ vn⁹ angelus ab alio nō cog̊scit̄ p eēntie sue p̄ntiā.
¶ Item videtur ꝙ vnus angelus nō cognoscat per essen pm
tiam sui cognoscentis alium. Sicut enim superioribus
angelis subsunt inferiores:ita ⁊ sensibiles creature:si g̊
superior angelus cognoscendo essentiam suam cognoscit
alios angelos:eadē rōne per essentiā suam cognoscit oēs
res sensibiles:⁊ nō per aliquas formas:vt dicit̄ in libro
de causis.¶ P̄.nihil ducit in cognitionem alterius nisi 2m
qd habet similitudinē cū eo:sed eēntia vnius angeli non
conuenit cū alio nisi in genere:si ergo vnus alium cogno
scat solum per essentiam sui cognoscentis non cognoscet
eum nisi in genere:qd est imperfecte cognoscere.¶ P̄.il 3m
lud per qd aliquid cognoscitur est rō ipsius:si ergo vnus
angelus per essentiam suā omnes alios cognoscat:eēntia
sua erit rō ꝓpria oīuz:qd vr̄ soli diuine essentie ɔuenire.
¶ Item videtur ꝙ vnus angelus non cognoscat alium pm
per similitudinem siue per speciem aliquam in se exi
stentem:quia vt dicit Dio.angeli sunt diuina lumina:sed
lumen non cognoscitur per aliquam speciem sed per se.g̊
nec angelus.¶ P̄.omnis creatura tenebra est:vt pz per 2m
Orige.sup illud Jo.i.Et tenebre erāt ⁊c̄.sed similitudo te
nebre oportet ꝙ sit tenebra:tenebra aūt non est ꝑncipi
um manifestationis sed occultationis:cum igitur ange
lus sit creatura ⁊ sit tenebra:non poterit cognosci per suā
similitudinē:sed si cognoscitur:opz ꝙ cognoscatur per lu
men diuinū in ipso existens.¶ P̄.angelus est deo ꝓpin 3m
quior q̄ rōnalis aīa:sed scdm Aug^m aīa cognoscit oīa ⁊ iu
dicat de omnibus scdm connexionem quā hz ad rōnes
eternas:nō per aliquas artes quas secum ad corpus detu
lerit.ergo multo fortius angelus non cognoscit aliuz an
gelum per similitudinē eius:sed per rōnē eternā. ¶ Itē 4m
vr̄ ꝙ nec per similitudinē inatā:qz eq̄l̄r similitudo inata
se hz ad pñs ⁊ distās:si igit̄ vnus angelus aliū cognoscat
per similitudinem inatam:non cognoscet de eo qn̄ erit
pñs ⁊ qn̄ erit distans. ¶ P̄.deus potest de nouo facere 5m
vnum angelū:sed angelus qui non est:formam nō habet
penes se:si ergo angelus naturali cognitione non cogno
scit aliū angelum nisi per formā inatā:angeli qui modo
sunt non cognoscerent naturali cognitione angelum qui
de nouo fieret. ¶ Item videtur ꝙ nec per formas ipres 6m
sas ab intelligibilibus sicut sensus per formas ipressas a
sensibilibus:qz scdm hoc inferiores angeli non cognosce
rentur a superioribus:cum non possint iprimere in eos.
¶ Item videtur:ꝙ nec per formas abstractas a fantas 7m
matibus:qz sic inferiores non cognoscerent supiores:ex
quibus oībus videt̄ ꝙ vnus angelus aliū nō cognoscat.
Sed contra. in libro de causis dicitur.omnis in Cōtra p
telligentia scit res que nō corrūpun
tur:nec cadūt in tempore:sed angeli sunt icorruptibiles
⁊ supra tempus.ergo vnus angelus ab alio angelo cogno
scitur.¶ P̄.similitudo est cā cognitionis:sed cum intel 2m
lectu vni⁹ angeli magis cōuenit alius angelus q̄ res ma
teriales:cū ergo angeli res materiales cognoscant:mult

3° to fortius &c. ¶ P. itellectui vnius angeli magis est pro-
portionata essentia alterius angeli q̃ essentia diuina. er-
go cum angeli videant deum per essentiã: multo fortius
4° vnus angelus essentiaz alterius angeli cognoscet. ¶ P.
vt dicitur in libro de intelligẽtys. omnis substãtia ima-
terialis & imixta est omnium cognoscitiua: & hoc proba-
tur ex hoc q̃d habetur. 3. de aia: q̃ intellectus ẽ imixtus
vt omnia cognoscat: sed esse imateriales & imixtos maxi
me ꝯuenit angelis. ergo ipsi oia cognoscunt: & ita vnus aliũ.
pm ¶ Item videt̃ q̃ vnus angelus alium cognoscat per eẽn-
tiam angeli cogniti. Augustinus eniz dicit. iz. super gen.
ad litteram: q̃ angeli sua visa demonstrãt p cõmixtiõez
spũs: sz cõmixtio nõ põt eẽ nisi vnus spũs alteri p essentiaz
cõiungat̃. ergo vnus angelus põt alteri p eẽntiã ꝯiũgi. & ita p
2m essentiã ab alio cognosci. ¶ P. cognitio est actus quidã:
ad actionẽ aũt exigit̃ vel sufficit cõtactus. ergo cũ inter vnũ
angelum & aliũ possit esse spũalis cõtactus: vnus aliuz p
3m essentiam suam cognoscere poterit. ¶ P. magis cõuenit
intellectus vnius angeli cum essentia alterius angeli q̃
cuz similitudine rei naturalis: sed intellectus angeli põt
informari similitudine rei ad cognoscendaz rem mãlez.
ergo & essentia alterius angeli potest esse forma itellectus
4m angelici: qua alium angeluz cognoscat. ¶ P. scdm augm
iz. super gen. ad lram: intellectualis visio est earum rerum
quarum silitudines nõ sunt aliud q̃ ear essentie: sed vnus
angelus non cognoscit alium nisi intellectuali visione. ergo
non cognoscit euz per similitudinẽ: que sit aliud q̃ essen-
tia eius: & sic idẽ q̃d prius.

Respondeo dicendum: q̃ vnus angelus absq̃ dubio alium cognoscit: cum quilibet angelus sit substantia intelligibilis in actu per hoc q̃d ẽ a mã immunis. Intellectus aũt angelicus nõ accipit a sensibilibus: & iõ in formas ipsas intelligibiles & imateriales fertur eas intelligendo. Sed de modo cognitionis vr̃ eẽ diuersitas in snia: consideratis diuersorum dictis. Cõmen. n. in. ii. meta. dicit q̃ in substantys separatis a mã non differt forma que est in intellectu a forma que est extra intellectum. Or enim apud nos forma domus que est in mente artificis sit aliud a forma domus que est extra pcedit ex hoc q̃ forma exterior est in materia: forma ãt artis est sine materia. Et sm hoc cum angeli sint subẽ et forme imateriales: vt dic̃ Dio. videt̃ sequi q̃ forma qua vnus angelus intelligitur ab alio sit idẽ q̃ essentia eius qua in se subsistit. ¶ Sed istud non videt̃ esse possibile vlr. Forma. n. qua intellectus intelligit cũ sit intellectus perfectio est nobilior intellectu. Et pp̃ter hoc phs in. ii. meta. probat q̃ deus nõ intelligit extra se: q̃ illud pficeret intellectuz eius: & esset eo nobilius. Si igitur superiores angeli intelligerẽt inferiores per essentiaz inferiorum: sequeretur q̃ inferiorum essentie essent pfectiores intellectibus superiorum & eis nobiliores: q̃d ẽ ipossibile. ¶ Posset aũt forte dici q̃ hic modus est cõueniẽs q̃tuz ad modum intelligendi quo inferiores intelligunt superiores: vt scilicet inferior superiorem intelligat per essentiã superioris. Et huic videntur consonare verba Dionysy. 4. cap. de diuinis nominibus: vbi angelos distinguere videtur per intelligibiles: & intellectuales substantias: superiores quidem intelligibiles vocans: inferiores aũt itellectuales. vbi etiam dicit q̃ in iferioribus sunt superiores vt cibus: q̃d videtur posse intelligi hoc modo: inquãtum scilicet superiorum essentie sunt forme qbus inferiores intelligũt. ¶ Sed hec via posset sustineri fortassis apud phos qui posuerunt superiores itelligentias esse inferiorum creatrices. ¶ Sic eniz poterant ponere quodãmodo q̃ superior angelus inferiori esset intimus: quasi causa conseruans eum in esse. q̃d quidem apud nos dici non potest nisi de solo deo: qui mẽtibus angelicis & humanis illabitur. Forma autez qua intellectus intelligit oportet q̃ sit intra intellectum intelligentẽ in actu. vñ nõ põt dici de aliqua substantia spirituali q̃ per essentiaz suam ab alia videatur nisi de solo deo. ¶ Or etiam philosophorum opinio non fuerit q̃ angelus per essentiam suam ab alio videat̃: hoc manifeste p3 eorum dicta itnenti. dicit. n. Cõmen. in. ii. meta. q̃ illud q̃d intelligit motor orbis saturni de motore primi orbis est aliud ab eo q̃d intelligit de ipso motore orbis iouis. Or non potest esse verum nisi quãtũ ad id quo vterq̃ intelligit. Et hoc non esset si vterq̃ intelligeret motorem orbis superioris per essentiam eius. In cõmento etiam libri de causis dicitur q̃ intelligentia inferior q̃d est supra se per modũ substantie sue intelligit: & non per moduz subẽ superioris. Auic. etiam dicit in metaphysica sua. q̃ intelligentias esse in nobis nihil est aliud q̃ ipressiones earum in nobis esse: non q̃ per essentiam suam sint in intellectu. ¶ Q̃d vero supra inductuz est ex verbis Cõmen. in. ii. meta. intelligenduz est q̃n aliqua subẽa separata a materia intelligit seipsam. Tunc. n. non opz q̃ sit aliud forma in intellectu: & forma qua res in se subsistit: eo q̃ ipsa forma: qua talis res in se subsistit est intelligibilis in actu pp̃ter imunitatem suam a materia. ¶ Dionysy etiam verba nõ sunt sm hunc intellectũ accipienda: sed eosdez vocat intelligibiles & intellectuales: vel superiores vocat intelligibiles & inferiorum cibũ: inq̃tũ in eorum lumie iferiores intelligũt. ¶ Ex aliorum aũt dictis videt̃ q̃ angelus per essentiã suam. i. videntis aliũ angelum videat. Et hoc videtur ex verbis Aug. io. de trinitate: vbi sic dic̃. mẽs ipsa sicut corporearum rerum noticias per corporis sensus colligit: ita & incorporearum per semetipsam. Ex quo vr̃ silr etiaz de mente angeli: q̃ cognoscẽdo seipsam cognoscat alios angelos. ¶ Huic vr̃ etiaz attestari: q̃d dr̃ in li. de causis: q̃ intelligentia intelligit q̃d est supra se & infra se per modũ subẽ sue. Sed illud non videtur sufficere: q̃ cuz omnis cognitionis per assilationem: angelus per essentiaz nõ potest plus de alio angelo cognoscere q̃ hoc in quo essentie est silis. vnus aũt angelus alteri non similatur nisi natura cõi: & sic sequeretur q̃ vnus aliũ non cognosceret cognitiõe cõpleta: & pcipue q̃tũ ad illos qui ponunt plures angelos esse vnius spẽi. ¶ Quãtuz enim ad illos qui ponũt plures angelos specie abinuicem differre forte posset aliquo modo sustineri modus iste. Quilibet enim angelus cognoscendo eẽntiam suã cognoscit pfecte intellectualem naturaz. Cognita aũt nã itellectuali pfecte cognoscunt̃ oẽs gradus nãe intellectualis. diuerse aũt spẽs in angelis nõ distinguuntur nisi scdm gradus pfectiõis itellectualis nãe: & scdm hoc vnus angelus eẽntiam suã videns concipit singulos gradus nature itellectualis: & per hõs cõceptiones de oĩbus alys angelis cognitionẽ cõpletã habet. Et sic potest saluari q̃d quidã aly dicũt: q̃ vnus cognoscit alium p formam acquisitam vt predicta cõceptio forma acquisita dicatur: sicut si albedo seipsam intelligeret pfecte cognosceret nãm coloris: & per consequens omnes species colorum sm gradus colorum distincte: & vlterius etiã omnes indiuiduos colores si in vna specie non esset nisi vnum indiuiduum. ¶ Sed adhuc hic modus nõ videtur sufficere. Quãuis enim in vna specie nõ sit nisi vnus angelus: tamen in angelo alicuius speciei aliud erit q̃d ei conueni et ex ratione sue speciei: & aliud q̃d ei conueniet inquãtũ est quoddam idiuiduum: sicut operatiões particulares ipsius: & has scdm modum predictum nullo modo de eo alius angelus cognoscere posset. Auctoritas autem Aug.

non sonat ꝙ mens per seipsam sicut per mediū cognoscē
di cognoscat alia:sed sicut per potentiaȝ cognoscitiuam:
sic enim per sensus corporalia cognoscit. ¶ Unde alius
modus est eligendus:vt dicatur ꝙ vnus angelus alios
cognoscit per similitudines coꝝ in intellectu eius existē
tes:non quidem abstractas aut impressas ab alio angelo
vel aliquo modo acquisitas:sed a creatione diuinitꝰ im
pressas:sicut ⁊ res mãles per hꝰ silitudines cognoscit:⁊
hoc magis per sequentia patebit.

Ad pm **Ad primum** ergo dōm:ꝙ ordinationē suā in se
consideratā angeli cognoscunt:nō
aūt cōprehendunt scōȝ ꝙ diue ꝓuidentie substat.hoc.n.
2m esset ipsam ꝓuidentiā cōprehendere. ¶ Ad scōm dōm:
ꝙ rō cãe ⁊ cãti non est ratio cognitionis nisi q̃tenus cau
satum similitudinem hȝ sue cause ⁊ econuerso.vnde si in
vno angelo ponamus similitudinem alterius preter hoc
ꝙ sit causa vel causatum eius remanebit sufficiens ratio
3m cognitionis:cū cognitio sit per assimilationem. ¶ Ad 3m
dōm:ꝙ auctoritas Boetij intelligitur de particularibus
ad argm materialibus que sensui substant.hꝰ aūt particulare non
2o poita est angelus:⁊ ideo ratio nō sequitur. ¶ Rationes autem
illas que probant ꝙ angelus non cognoscat angeluȝ aliū
per essentiam angeli visi vel videntis cōcedimus:q̃uis
ad 3o in ad eas possit responderi aliquo mō.
ducta.

Ad pm **Ad rationes** vero illas que probant ꝙ vnus
angelus alium per similitudineȝ
nō cognoscit respondendū est. ¶ Ad quaꝝ p̄mā dōm:ꝙ
etiam luminis possibile est esse similitudineȝ aliquā:vel
eo deficientiorem:sicut quedaȝ similitudo eius est color
vel etiam perfectiorem:sicut lux in substantia illuminā
te.Similiter etiam cum angeli dicantur lumina inq̃tū
sunt forme actu itelligibiles:nō est inconueniens ꝙ eo
rum similitudines sint per modum sublimiorē in supe
rioribus:⁊ per modū inferiorem in inferioribus. ¶ Ad
2m secundum dōm:ꝙ cū dicitur ꝙ omnis creatura est tene
bra:vel falsa:vel nihil in se considerata:non est intelligē
dum ꝙ eēntia sua sit tenebra:vel falsitas:sed quia nō ha
bet nec esse:nec lucē:nec veritatem nisi ab alio.vñ si con
sideretur sine hoc quod ab alio hȝ:est nihil:⁊ tenebra:⁊
falsitas. ¶ Ad 3m dōm:ꝙ anima conuertitur rationibus
3m eternis inq̃tum impressio quedam rōnum eternarum ē
in mente nostra:sicut sunt principia naturaliter cognita
per que de omnibus iudicat.Et hꝰ etiam impressiones
sunt in angelis similitudines reruȝ per quas cognoscūt.
¶ Ad 4m dōm:ꝙ angelus non cognoscit alium angeluȝ
4m per similitudineȝ vel per abstractā vel ꝑ impressam:sed
per similitudinem inataȝ per quā ducitur in cognitionē
angeli alterius non solū q̃tum ad essentiam eius:ȝ etiaȝ
q̃tum ad omnia accidentia eius.Et ideo per eam scit qñ
angelus est distans vel presens.Et per hoc pȝ ad tria se
quentia. Rōnes autē probantes ꝙ vnus angelus alium
cognoscit concedimus.

ad 4m lo **Ad rationes** vero ꝓbantes ꝙ angelus cogno
co idu. scitur per essentiam suam ab alio
Ad pm angelo respondendum est. ¶ Ad quaꝝ p̄mā dōm est:ꝙ
illa cognitio de qua Aug.loquit̄ non intelligitur quantū
ad essentiam sed q̃tum ad operationem:scōm ꝙ supior
spūs illuminat inferiorem. ¶ Ad 2m dōm:ꝙ cognoscens
2m ⁊ cognitum non se habent sicut agens ⁊ patiens vt ex di
ctis patet:sed sicut duo ex quibus fit vnum cognitionis
ꝑncipiuȝ.Et ideo non sufficit ad cognitionem contactus
inter cognoscens ⁊ cognoscibile:sed opȝ ꝙ cognoscibile
cognoscenti vniat̄ vt forma:vel per essentiam suam vel
per similitudinem suam. ¶ Ad tertiū dōm:ꝙ q̃uis eēn
3m tia angeli magis conueniat cum intellectu angeli alteriꝰ
q̃ cum similitudine rei materialis scōm participationē
nature vnius:non tamen scōm conuenientiam habitudi
nis que requiritur inter perfectionem ⁊ perfectibile:sic
etiam vna anima magis cōuenit cum alia anima q̃ cum
corpore:⁊ tamē vna aīa non est forma alterius anime: si
cut ē corporis. ¶ Ad 4m dōȝ:ꝙ auctoritas Aug.pōt du 4m
pliciter exponi. Uno modo vt dicatur ꝙ Aug.loquit̄ de
illa visione intellectuali qua spūs creatus videt deū:vel
seipsum:vel alia que in ipso sunt per essentiaȝ suā.Cōstat
enim ꝙ lapis per essentiam suam non est in anima q̃uis
intelligatur.Alio modo potest exponi vt referat̄ ad obie
ctum cognitionis:non ad formam qua cognoscitur.Sen
sus aūt ⁊ imaginationis obiectum sunt exteriora accidē
tia que sunt similitudines rei ⁊ non res ipsa:sed obiectuȝ
intellectus est qd̄ quid est.i.ipsa essentia rei:vt dicitur in
3.de anima.Et sic similitudo rei que est in intellectu est
similitudo directe essentie eius:silitudo aūt q̄ est in sen
su vel imaginatione ē silitudo accidentium eius.

Octauo queritur vtruȝ angelus res ma
teriales cognoscat ꝑ formas ali
quas:an per essentiam sui cognoscentis. ¶ Et pm
videtur ꝙ per essentiam sui.vnaqueqȝ enim
res sufficienter cognoscitur in suo exemplari:
sed in.5.capo.de diuinis nominibus inducitur clementis
phi opinio qui dixit:ꝙ superiora in entibus sunt inferio
rum exemplaria:⁊ sic essentia rerum mãlium est in ange
lis.ergo angeli cognoscunt materialia per essentiam suā.
¶ P̃.res materiales melius cognoscuntur in essentia di 2m
uina q̃ in ꝓprijs naturis:qꝛ clarius ibi relucēt:sed essen
tia angeli est ꝓpinquior diuine essentie q̃ res materiales.
ergo potius pñt cognosci in essentia angeli q̃ in proprijs
naturis.cū ergo nos eas in ꝓprijs naturis cognoscimus:
ergo multo fortius angeli suam essentiā intuentes omia
mãlia cognoscunt. ¶ P̃.lumen intellectus agentis est 3m
pars anime nostre:sed in lumine intellectus agentis oia
mãlia cognoscimus:qꝛ illud lumen est actus oium intel
ligibilium.ḡ multo fortius angelus cognoscēdo lumen
suum oia mãlia cognoscit. ¶ P̃.cum angelus res mãles 4m
cognoscat:opȝ ꝙ eas vel per spēm vel per essentiam suā
cognoscat:sed non per specieȝ:quia neqȝ per particularē:
cū sit imunis a mã:neqȝ per vlem:qꝛ sic non haberet per
fectam ⁊ ꝓpriam cognitionem de eis.ergo per essentiaȝ
suam cognoscit res mãles. ¶ P̃.si lux corporalis seipsaȝ 5m
cognosceret:oēs colores ex hoc cogͦsceret:eo ꝙ ipsa ē actꝰ
oium coloꝝ:cum igitur angelus sit lux spūalis:seipsuȝ co
gnoscendo cognoscit omnia materialia. ¶ P̃.intellectꝰ 6m
angeli medius est inter diuinū ⁊ humanū:sed intellectꝰ
diuinus omnia cognoscit per essentiam suaȝ:intellectus
aūt humanus oia per spēs.ḡ intellectus angelicus ad mi
nus quedā cognoscendo eēntiaȝ suam cognoscet. ¶ P̃. 7m
Dio.dicit.7.capo.de diuinis nominibus.Angelos scire di
cimus eloquia sacra.s.ea que sunt in terra non scōm sen
sus ipsa cognoscentes:sed scōm ꝓpriā deiformis mentis
virtuteȝ ⁊ nãm.ḡ videt̄ ꝙ cognoscēdo virtutē ⁊ nãȝ suā
materialia cognoscant. ¶ P̃.si speculum mãle cognosci 8m
tiuū esset:cognosceret res mãles per essentiā suā:nisi a re
bus species in ipsum resultarent:sed in intellectu angeli
nō resultāt spēs a rebus mãlibus:vt pȝ per Dio.in.7.cao.
de diuinis nominibus:si ergo mãlia cognoscant:opȝ ꝙ per
essentiā suā ea cognoscant:cuȝ sint qōdam speculū.vt pȝ
per Dyo.4.capo.de diuinis noībus. ¶ P̃.potētia cogno 9m
scitiua in angelis est ꝑfectior q̃ potentia nãlis rerū ma
terialium:sed multe potentie mãliū reꝝ pñt per seipsas
in sua obiecta sine hoc ꝙ aliquid eis addat̄.ergo multo
fortiꝰ itellectꝰ angelicus poterit cognoscere res mãles ꝑ

10m essentiam suam sine aliqua spē. ℂ P̄. efficacior est angelus in cognoscendo: q̄ȝ ignis in cōburēdo: sed ignis comburit sine h̄ q̄ aliq̄d cōbustibile sit in ipso. ḡ idē q̄ prius.

Cōtra p̄ **Sed contra** est qd̄ dicitur in libro de causis: q̄ oīs intelligentia est plena formis. Et in eodē libro dicitur q̄ forme sunt in ea per modū intelligibilē. ergo per h̄s formas intelligit res: ꝛ nō per essen
2: tiam suam. ℂ P̄. magis conuenit essentia angeli cū alio angelo q̄ȝ cū re materiali: sed non pōt angelus ex hoc q̄ cognoscit essentiaȝ suam alios angelos cognoscere. ḡ nec
3: cognoscendo essentiaȝ suaȝ mālia cognoscet. ℂ P̄. illud qd̄ est p̄ncipiuȝ vnitatis non pōt esse p̄ncipiū distinctionis. sed essentia angeli est p̄nm vnitatis ipsius: q̄ per eaȝ angelus vnus est. ergo non pōt esse p̄ncipiū distincte co
4: gnitionis de rebus. ℂ P̄. nihil p̄ter deuȝ est illud qd̄ h̄ȝ: sed angelus h̄ȝ potentiam intellectiuā. ergo non est potētia intellectiua. ergo multo minus est id quo intelligit. ergo non intelligit res per essentiam suam.

Rn̄o **Respondeo** dōm q̄ omnis cognitio est per assimilationem: similitudo aūt īter aliqua duo est sc̄dm conuenientiā in forma. Cuȝ aūt vnitas effectus vnitateȝ cause demōstret: ꝛ sic in genere cuiuslibet forme ad vnum p̄m p̄nm illius forme redire oporteat: īpossibile est aliqua duo adinuicē esse similia: nisi altero duoꝝ modoꝝ: vel ita q̄ vnū sit cā alterius: vel ita q̄ ambo ab vna causa causent̄ que eandē formā vtriq̄ȝ īprimat: ꝛ s̄m hoc diuersimode ponimus angelos mālia cognoscere ab eo qd̄ ph̄i posuerunt. Nos. n. non ponim⁹ angelos esse causas mālium reꝝ: sed deū creatorē oīuȝ visibiliū ꝛ inuisibiliū. Et iō nō pōt in angelo eē s̄litudo nāliū reꝝ nisi ab eo q̄ ē māliū reꝝ cā. oē āt qd̄ aliq̄d h̄ȝ n̄ a seipso s̄ȝ ab altero: est ei preter essentiam suam. Et p̄ hunc moduȝ p̄bat Auic. q̄ esse cuiuslibet rei p̄ter p̄m ens est aliq̄d preter essentiam ipsius: q̄ omnia ab alio esse h̄nt. vnde opȝ q̄ similitudines reꝝ mālium in angelo existentes: sint aliud ab essentia ipsius impresse in ipsum a deo. Rōnes enim reꝝ materialiū in mente diuina sunt quidem lux ꝛ vita: vita quidē sunt: inq̄ntum procedūt ad reꝝ ꝯstitutionem in esse: sicut forma artis p̄cedit in artificiatum: lux v̄o sunt: inq̄ntū eedē ip̄ressiōes quasdā efficiūt sibi s̄ſes in mentibus angeloꝝ. ph̄i aūt posuerunt reꝝ materialiū eē angelos creatores. Et t̄n s̄m eoꝝ positionē adhuc opȝ q̄ res materiales nō per eēntiaȝ suaȝ: sed per formas sup̄additas cognoscant. Similitudines enim effectuū nō sunt in causa nisi per modum quo in ea est virtus ad producendū effectū: vt habetur in libro de causis. Intelligētia aūt non dat esse rebus inferioribus nisi per virtutem diuinam que est in ipsa. vnde hanc eius operationem dicit diuinaȝ. Et sic hec virtus est ei non ex principijs essentie sue p̄diens: sed ab alio accepta: ꝛ sic h̄ȝ virtus est ei p̄ter essentiam suam. vnde ꝛ similitudines materialium reꝝ si ponant̄ eius effectus: erunt p̄ter essentiā ipsius angeli. Et sic p̄ȝ quocūq̄ȝ modo ponatur q̄ angelus nō cognoscit res materiales per essentiam suam: sed per earuȝ formas apud se existentes.

Ad p̄m **Ad primum** ergo dōm. q̄ exemplar p̄prie si accipiatur īportat causalitatem respectu exemplatoꝝ: q̄ exemplar est: ad cuius imitationem fit aliud. vnde ꝛ Dio. ibidem s̄niam clemētis īprobat volens exemplaria reꝝ dici rationes in deo existētes. Si t̄n exemplar large dicatur omne illud qd̄ aliq̄ mō ab alio representatur: sic etiaȝ angeloꝝ essentie p̄nt dici exēplaria mālium reꝝ. Sed essentia diuina sic est p̄prium exemplar vniuscuiusq̄ȝ rei per rationem ydealem eius quā apud se habet: ita ꝛ essentia angeli ē p̄pria similitudo rei materialis sc̄dm formaȝ quā h̄ȝ apud se: q̄uis ista forma
non sit idem qd̄ essentia: sicut erat ydea in deo. ℂ Ad 2m 2m
dōm: qd̄ essentia diuina est infinita. vn̄ non determinat̄ ad aliqd̄ genus: sed colligit in se perfectiones oīum generum: vt dic̄ Dionysius vltio ca.° de diuinis nomib⁹: ꝛ ph̄s ꝛ Cōmen. eius in. 5. meta. ꝛ ita pōt esse per seipsam p̄pria reꝝ oīuȝ s̄litudo: ꝛ sic per ipsam p̄nt omnia perfecte cognosci. essentia aūt angeli est determinata ad aliqd̄ gen⁹. vnde non h̄ȝ in se vn̄ sit s̄litudo māliū oīum: nisi ei aliud
superaddatur: quo res in p̄pria nā cognoscat. ℂ Ad 3m di 3m
cendū: q̄ intellectu agente nō cognoscuntur oīa q̄si s̄litudine sufficiente ad cognoscenduȝ oīa: ex eo q̄ non est act⁹ oīum formaꝝ intelligibilium inq̄ntuȝ est hec vel illa forma: sed inq̄ntum solum sunt intelligibilia: sed per intellectuȝ agentē dicuntur cognosci oīa: sicut per p̄nm cognitio
nis actiuum. ℂ Ad 4m dōm: q̄ angelus cognoscit res nō 4m
per species p̄ticulares neq̄ȝ vniuersales eo modo quo forme vniuersales sunt que a sensibus abstrahunt̄: s̄ȝ eo modo quo sunt v̄lium ꝛ p̄ticularium s̄litudines: vt ī̄fra meli
us apparebit. ℂ Ad q̄ntum dōm: q̄ lux corporalis si se 5m
ipsaȝ cognosceret non p̄pter hoc omnes colores determinate cognosceret sed cognosceret eos solum inquātum sunt visibiles: alias etiam oculus videndo lucem: oēs co
lores videret: qd̄ est manifeste falsum. ℂ Ad 6m dōm: q̄ 6m
intellectus angeli quātum ad hoc est medius inter intellectum diuinū ꝛ humanū: qd̄ res alias cognoscit p̄ formas essentie superadditas: in quo deficit ab intellectu diuino: se aūt cognoscit per essentiam: in quo excedit intel
lectum humanuȝ. ℂ Ad 7m dōm q̄ auctoritas Dio. nō ē 7m
ītelligenda q̄ ita v̄tus ꝛ natura angeli sit mediuȝ quo angelus alia cognoscit. sed q̄ modus cognitionis angelice sequitur p̄prietatem nāe ꝛ virtutis ipsius: nō autē p̄prietatē nāe reꝝ cognitaꝝ: qd̄ p̄ȝ ex h̄: q̄ imaterial'r cognoscit
mālia: ꝛ sensibilia sine sensu. ℂ Ad 8m dōm: speculū mā 8m
le si seipsuȝ cog̊sceret: nullo mō essentiā suā cog̊scēdo cognosceret res alias: nisi quatenus cognosceret formas resultātes in ipso: nec differret v̄ꝝ forme ille eēnt accepte
a rebus: vel nāliter indite. ℂ Ad 9m dōm q̄ potentia co 9m
gnitiua angeli ordinat̄ ad nobiliorē actuȝ q̄ȝ po^a nālis rei materialis. vn̄ q̄uis pluribus adminiculis idigeat: nihi
lominus p̄fectior ꝛ dignior remanet. ℂ Ad 10m dōm: q̄ 10m
cognoscens nō se h̄ȝ ad cog̊scibile sic̄ coburēs ad cōbustibile: quoꝝ vnū est agens ꝛ alterū patiens: s̄ȝ cognoscēs ꝛ cognoscibile se habent vt vnū p̄nm cognitionis: inq̄ntū ex cognoscibili ꝛ cognoscēte fit aliquo modo cognitio: vt ex p̄dictis p̄ȝ: ꝛ iō ratio non sequitur.

Nono querit̄ vtrū forme per quas angeli cognoscūt res māles sint inate: vel a re
bus accepte. ℂ Et v̄r q̄ nō sint inate. In hoc eni p̄m
differt scia speculatiua a practica q̄ practica ē ad res: speculatia a reb⁹: s̄ȝ āgeli nō h̄nt de reb⁹ mālib⁹ sciaȝ practicā: cū non sint eaꝝ factores vt Dam. dicit: sed speculatiuā t̄n. ḡ scia eoꝝ est a rebus accepta: ꝛ non per spēs
inatas. ℂ P̄. ephe. 3. dr̄. Ut inotescat p̄ncipatib⁹ ꝛc̄. vn̄ ac 2m
cipit Jero⁹: q̄ angeli mysteriuȝ īcarnatiōis didicerūt ab ap̄lis: s̄ȝ scia que ē p̄ spēs inatas non est ab alijs acq̄sita. ḡ
nō est per spēs inatas scia angeloꝝ. ℂ P̄. spēs inate ange 3m
lis equal'r se h̄nt ad p̄ntia ꝛ futura: scia aūt angeloꝝ nō se h̄ȝ equal'r ad vtraq̄ȝ: cū sciant p̄ntia: ignorēt aūt futura. ḡ
āgeloꝝ scia nō ē p̄ spēs inatas. ℂ P̄. angeli reꝝ cognitio 4m
nem distinctā h̄nt. sed cognitio distincta de rebus haberi nō pōt nisi per hoc qd̄ est distinctiōis p̄nm: cū sit idē p̄nm essendi ꝛ cognoscēdi. p̄ncipiū aūt distinctionis reꝝ māliū sunt forme que sūt in eis. ḡ oȝ q̄ scia angeloꝝ de reb⁹ nā
libus sit per formas a rebus acceptas. ℂ P̄. ea que sunt 5m

Inata vel naturalr̄ insunt:semper eodez modo se hñt:sed
sciencia angeloꝝ nō semper eodē modo se hꝫ:qꝛ nūc que/
dam sciunt que prius nesciebant. vñ scd̄m Dio.a nescien/
tia aliqui eoꝝ purganꝣ.ergo scientia eoꝝ non est per for/
6ᵐ mas inatas.¶ P̄.forme que sunt in angelis sunt vl̄es:ſꝫ
vniuersale nihil est aut posterius:vt dicitur in.i.de aīa.ḡ
forme ille vel nihil sunt vel sunt rebus posteriores velut
7ᵐ a rebus accepte.¶ P̄.nihil cognoscitur nisi scd̄m q̄ est
in cognoscente:si ergo angelus cognoscit res materiales
opꝫ q̄ ipse res mālēs in itellectu fiant per formas ab eis
8ᵐ in intellectu angeli impressas.¶ P̄.lumē intelligibile ī
angelis est efficacius q̄ꝫ aīe humane:sed per lumē intelle
ctus agentis in nobis abstrahunꝣ spēs a fantasmatibus:
ergo ꝛ multo magis intellectus angeli pōt formas alias
9ᵐ a rebus sensibilibus abstrahere.¶ P̄.qđ potest virtus
inferior:potest ꝛ superior:sed anima nostra que est ange/
lis inferior pōt seipsam cōformare rebus formando in se
aliquas formas que neqꝫ ei inate sunt neqꝫ a rebus acce/
pte:sicut imaginatio format fantasma montis aurei quē
nūq̄ꝫ vidit.ergo multo fortius angelus pōt ad pn̄tiam re
rum seipsum rebus cōformare ꝛ hoc modo res cognosce
re:ꝛ sic non opꝫ q̄ per spēs inatas res materiales cogno/
scat:sed per eas quas facit apud se.

Cōtra.p̄ **In contrarium** est qđ dicit Dio.8.caº.de di/
uinis nominibus:q̄ angeli
non colligunt cognitionem ex sensibilibus vel sensibus:
aut ex rebus diuisibilibus.ḡ non cognoscunt per formas
a rebꝰ acceptas.¶ P̄.angeli magis excedūt corpora oīa
2º q̄ꝫ corpora superiora excedant iferiora:sed corpora supe/
riora ꝓpter sui nobilitatē non recipiunt aliq̄ꝫ ipressionē
a corporibus inferioribus.ergo multo minus itellectus
angelici aliquas formas a corporalibus rebus accipiunt
quibus intelligunt.

R̄ñio **Respondeo** dōꝫ:q̄ supposito q̄ angeli nō cogno/
scant res mālēs per suā essentiā:sed
op.p̄ª per aliq̄s formas:de formis illis ē triplex opio. ¶ Qui/
dam.n.dicunt q̄ forme ille per quas angeli cognoscunt
ꝑprobaº sunt a rebus mālibꝰ accepte. ¶ Sꝫ h̄ esse nō pōt. Intel/
lectus eni qui recipit formas aliquas a rebus duplr̄ se hꝫ
ad res:vt agens.s.ꝛ vt patiens:largo mō actione ꝛ passio/
ne acceptis. Forme eni que sunt in rebus mālibus aut in
sensibus vel in fantasmate cū nō sint oīno a materia de/
purate nō sunt intelligibiles actu:sed in potentia tantuꝫ:
ꝛ ideo requirꝣ q̄ per actionē intellectus efficianꝣ actu
intelligibiles:ꝛ hec est necessitas ponendi intellectū agē
tem in nobis:formis autē intelligibilibus factis nonduꝫ
ꝑ eas res itelligeremꝰ:nisi forme ille itellectui vnirenꝣ:
vt sic intelligens ꝛ intellectum sint vnū.Et ita oꝫ q̄ itel/
lectus formas hꝯ recipiat.Et sic a rebus quodāmō patiꝣ.
ꝓut sciꝫ omne recipere pati quoddā est.Sicut autē for/
ma cōparatur ad mām vt actus ad potentiam:ita agens
ad patiens:cum vnūquodqꝫ agat inq̄ꝫtum est actu:patia/
tur vero inq̄ꝫtum est potentia.Et qꝛ actus ꝓprius ꝓpriā
potentiā respicit:ideo ꝛ ꝓprio agenti respondet determi
natum patiens:ꝛ econuerso:sicut se habet de forma ꝛ de
materia.vñ opꝫ q̄ agens ꝛ patiens sint vnius generis:cū
potentia ꝛ actus vnūquodqꝫ genus entis diuidant.nō.n.
album patitur a dulci:nisi per accidens:sed a nigro tm̄.
Res aūt mālēs ꝛ intelligibiles sunt oīno diuersoꝝ gene
rum.Ea enim que non cōicant in materia non cōicant in
genere:vt pꝫ per ph̄m in.5.meta.ꝛ in.10.vñ non pōt eē q̄
res materiales imediate patianꝣ ab intellectu aut agant
in ipsum.Et ideo in nobis ꝓuidit nature conditor sensi/
tiuas potentias in quibus forme sunt medio modo inter
modū intelligibilē ꝛ modū mālēꝫ.Conueniūt siquidē
cum formis intelligibilibus:inq̄ꝫtuꝫ sunt forme sine mā:
cum mālibus vero formis:inq̄ꝫtum nondum sunt a cōdi
tionibus māe denudate.Et ideo pōt eē actio ꝛ passio suo
modo inter res mālēs ꝛ potentias sensitiuas:ꝛ similiter
inter has ꝛ inter intellectum. vnde si angeli intellectus a
rebus materialibus formas aliquas acciperet:oporteret
habere angelum potentias sensitiuas:ꝛ ita habere corpꝰ
naturaliter sibi vnitum. vnde eiusdē sententie esse vr̄ an
gelos esse animalia:vt quidam platonici posuerūt:ꝛ eos
a rebus materialibꝰ formas accipere:qđ auctoritati san/
ctoꝝ:ꝛ recte rōni repugnat.¶ Et ideo alij dicūt q̄ ange/ 2ª opio
lus non acquirit formas quibus cognoscat accipiendo a
rebus:neqꝫ tñ intelligit per formas inatas:sed q̄ in potē
tia eius est cōformare essentiā suā cuilibet rei apud eiꝰ
presentiā.Et ex tali conformitate dicunt sequi rei cogni/
tionem.¶ Sed hoc iterū nihil esse videꝣ.non enim pōt ꝑprobaº
aliquid alteri ꝯformari nisi ꝼm q̄ forma eius apud ipm
fit:nec pōt dici q̄ ipsa essentia angeli eo faciente fiat for/
ma rei materialis:qꝛ essentia eius ē semper vnius rōnis.
vnde opꝫ q̄ illa forma que se rei conformat sit addita
eēntie:ꝛ q̄ fuerit primo potentia in ipso angelo.nō.n.cō/
formaret se nisi prius conformabilis esset.nihil autē re
ducitur de potentia in actuꝫ nisi per id qđ est actu.vnde
opꝫ apud angelum ꝑexistere aliquas formas scd̄m quas
esset potens se reducere de potentia cōformabilitatis in
actū ꝯformationis:sic̄ videmꝰ q̄ imaginatio nr̄a format
nouā spēm:vt montis aurei:ex spēbꝰ q̄s apud se ꝑus ha/
bebat scilicet montis ꝛ auri:ꝛ similiter intellectus ex for
mis generis ꝛ differentie format diffinitionem speciei.
vnde oportet redire in h̄ q̄ alique forme ꝑexistāt in an/
gelo:ꝛ has oportet esse vel acceptas a rebus vel inatas.
¶ Et ideo dicenduꝫ videtur scd̄m q̄ tertia opinio dicit 3ª opio
que cōmunior est ꝛ verior:q̄ angeli res materiales per
formas innatas cognoscunt. Sicut enim ex rationibus
eternis in mente diuina existentibus procedunt forme
materiales ad rerum substantiam:ita procedunt a deo
forme rerum omnium in mentes angelicas ad rerum co
gnitionem:vt sic intellectus angeli nostrum intellectum
excedat:sicut res formata excedit materiam informem.
vnde intellectus noster comparatur tabule in qua nihil
est scriptum. Intellectus autē angeli tabule depicte vel
speculo in quo rerum rationes resplendent.

Ad primum ergo dicendum q̄ differentia illa Ad p̄ᵐ
speculatiue ꝛ practice scientie nō
est per se sed per accidēs:inquātuꝫ scilicet sunt humane.
homo enim de rebus quas ipse non facit non habet co/
gnitionem nisi per formas a rebus acceptas:secus autē
est de angelo qui habet a sui creatione formas rerum si/
bi inditas.¶ Ad secundum dicenduꝫ:q̄ mysterium in/ 2ᵐ
carnationis primo est scitum ab angelis q̄ꝫ ab hominibꝰ.
vnde ꝛ homines de ipso per angelos sunt edocti:vt dicit
Dionysius capitulo.4.celestis Jerarchie. Ipsi eni incar
nationis mysteriuꝫ mundo absconditū a seculis cogno/
uerunt:ꝛ per angelorum ecclesiam que est in celestibus:
principibus ꝛ potestatibus huius mundi predictum mi/
sterium inotuit:vt exponit Augustinus.5.super Gen.ad
litteram.Et qđ ibi dicitur de ecclesia referendum est ad
ecclesiam angelorū:vt augustinus exponit.5.super gen.
ad litteram:quāuis Jeronimus.contrarium dicere vi/
deatur.Sed tamen verba eius non sunt hoc modo intel
ligenda q̄ angeli ab hominibus scientiam acquirant:
sed quia apostolis predicantibus res iam completas que
fuerant prius per prophetas predicte angeli plenius

cognouerunt: ſicut plenius ſciunt preſentia ꝗ̃ futura:
3° vt infra patebit.¶ Ad tertium dicenduȝ. ꝙ angeli quã-
uis futura non cognoſcant aliqua:que tamen dum ſunt
preſentia ſciũt:nõ tamẽ ſequitur ex hoc ꝙ ſpecies aliq̃s
a rebus accipiãt:per quas cognoſcũt:cum enim cognitio
fiat per aſſimilationem cognoſcẽtis ad cognitũ: hoc mõ
contingit nouam cognitionẽ de aliquo accipere quo mõ
cõtingit de nouo aliquid alicui aſſimilari: quod quideȝ
cõtingit dupliciter: vno modo per motum ſuuȝ. Alio mõ
per motum alterius ad formam quam ipſe iam habet.
Et ſimilr aliquis icipit de nouo aliquid cognoſcere. vno
modo ex hoc ꝙ cognoſcẽs de nouo accipit formaȝ cogni
ti:ſicut i nobis accidit. Alio modo per hoc ꝙ cognitũ de
nouo peruenit ad formaȝ que eſt i cognoſcẽte. Et h̃ mõ
angeli de nouo cognoſcũt p̃ſentia que prius fuerũt futu-
ra: vtputa ſi aliquid nõdum erat homo ei nõ aſſimilatur
intellectus angelicus per formã hominis quã habet apud
ſe:ſed cum hoc icipit eſſe homo ſcðm eãdem formam ici
pit itellectus angelicus ſibi aſſimilari ſine aliqua muta-
4° tiõe facta circa ipſum.¶ Ad 4^m dicẽdum. ꝙ ſicut i itel-
lectu nõ eſt ipſa forma qua res exiſtit:ſed ſimilitudo ei⁹:
ita diſticta cognitio aliquarum reruȝ nõ requirit vt apõ
cognoſcẽtem ſint ipſa diſtictiõis principia:ſed ſufficit ꝙ
apud ipſum ſint eorum ſimilitudies:nec differt vtrũq̃
ille ſimilitudies accipiãtur quãtum ad cognitioneȝ di-
5° ſtictam.¶ Ad 5^m dicẽdum. ꝙ itellectus angeli ſine hoc
ꝙ acquirat nouas formas itelligibiles poteſt aliquid de
nouo itelligere dupliciter. vno modo per hoc ꝙ aliq̃d d̃
nouo aſſimilat̃ illis formis: vt iam dictũ eſt. Alio modo
per hoc ꝙ itellectus cõfortatur aliquo fortiori lumie ad
plures cognitiões ex eiſdem formis eliciendas: ſicut ex
eiſdem formis i fantaſia exñtibus ſuperueniẽte lumine
prophetie aliqua cognitio accipitur que accipi non pote-
6° rat per lumẽ naturale itellectus agẽtis.¶ Ad 6^m dõȝ. ꝙ
verbum ph̃i eſt itelligẽdum de vlĩ ſm qð eſt i cõprehẽ-
ſiõe noſtra qua comprehẽdimus res naturales: hoc eniȝ
eſt a rebus naturalibus acceptum. Sed vle etiam in no-
ſtra comprehẽſiõe exiſtẽs reſpectu artificialium nõ eſt
poſterius ſed prius: qꝛ per formas artis vles apud nos
exiſtẽtes artificiata producimus: ⁊ ſilr per ratiões eter-
nas deus producit creaturas a quib⁹ effluũt forme in i-
tellectu angelico: vñ nõ ſequitur ꝙ forme itellectus an-
gelici ſint poſteriores rebus: ſȝ ꝙ ſint poſteriores rõni-
7° bus eternis.¶ Ad 7^m dicẽdum. ꝙ cognitum eſt i cogno
ſcẽte ſimiliter: ſiue cogniti forma i cognoſcẽte exiſtẽs ſit
a cognito accepta ſiue nõ: ⁊ ideo ratio nõ eſt ad ꝓpoſitũ.
8° ¶ Ad 8^m dicẽduȝ. ꝙ nõ eſt proportio iter lumẽ itellect⁹
angelici ⁊ res ſenſibiles vt per lumẽ predictum effician-
tur actu itelligibiles: vt ex predictis patet: ⁊ ideo rõ non
9° ſequitur.¶ Ad 9^m dicẽduȝ. ꝙ aĩa nõ format i ſeipſa ali-
quas formas niſi aliq̃bus formis preſuppoſitis in ipſa: ⁊
ideo vt ex dictis patet non cogit ratio.

DEcimo queritur. vtruȝ angeli ſuperiores
habeãt cognitionem per formas
1° magis vles ꝗ̃ iferiores.¶ Et videt̃ ꝙ nõ. Su-
periorum enim angelorum cognitio perfectior
eſt ꝗ̃ iferiorum: ſed qð cognoſcitur i vlĩ imperfectius co
gnoſcitur: ꝗ̃ qð i particulari. ergo ſuperiores angeli non
2° cognoſcũt per formas magĩ vles.¶ P̃. ſi cognitio ſupio-
rum eſt vniuerſalior ꝗ̃ iferiorum: aut hoc eſt quãtuȝ ad
operationem: aut quantum ad cognitionem: nõ quãtum
ad operatiõeȝ: qꝛ nõ ſunt operatores reruȝ: vt Dam. dic:
nec quãtum ad cognitionem: qꝛ omnes cognoſcunt res
3° naturales taȝ ſuperiores ꝗ̃ iferiores. ergo ſuperiorũ an-
gelorum cognitio nõ eſt magis vlis.¶ P̃. ſi omnia que
cognoſcũt iferiores angeli etiam ſuperiores cognoſcũt: ⁊
tamẽ per formas magis vles: oportet ꝙ forma que eſt i
itellectu ſuperioris ad plura ſe extẽdat: ſed idem nõ põt
eſſe propria ratio plurium. ergo angeli ſuperiores nõ co-
gnoſcunt res in propria natura: ⁊ ſic imperfectius cogno
ſcẽt ꝗ̃ inferiores: qð eſt abſurdum.¶ P̃. cognitio ange- 4°
lorum eſt ſcðm virtutem ⁊ naturam cognoſcẽtis: vt di-
cit Diony. 7. cap. de diui. nomi. ſed natura ſuperioris an-
geli eſt magis actualis ꝗ̃ natura iferioris. ergo ⁊ ſimili-
ter cognitio: ſed cognitio vlis eſt in potẽtia: cognitio ve-
ro in particulari eſt actu. ergo ſuperiores angeli cogno-
ſcunt res per formas minus vniuerſales.

In contrarium eſt qð dicit Diony. 12. cap. ce- 1. p.
leſtis ierarch. vbi dicit ꝙ ſu-
periores angeli vt cherubin: habent ſciam altiorẽ ⁊ vni-
uerſaliorem: inferiores autem angeli habẽt particularẽ
⁊ ſubiectam ſciẽtiam.¶ P̃. in lib. de cauſis dicitur. ꝙ i- 2°
telligẽtie ſuperiores cõtinẽt formas magis vles.¶ P̃. 3°
ſuperiores angeli ſunt ſimpliciores ꝗ̃ inferiores. ergo ⁊
forme in eis ſunt ſimpliciores. ergo ⁊ magis vles: qꝛ qð
eſt vniuerſalius eſt ſimplicius.

Reſpondeo dicẽduȝ. ꝙ potẽtia que ad multa ſe Rñ.
habet determiatur ad vnuȝ ꝑ actũ:
vnde forma ⁊ actus iuenit̃ eſſe pricipiũ vnionis: ſed po-
tẽtia iuenit̃ eſſe pricipium multiplicatiõis ⁊ diuiſionis.
Et qꝛ efficacia rei in operãdo eſt ex hoc ꝙ eſt i actu: inde
eſt ꝙ oĩs virtus quãto eſt magis vnita tãto eſt efficacior
ad operãdum. Et ideo quãto aliqua virtus eſt altior: tã-
to iuenitur ex paucioribus operari: que tamẽ ad plura ſe
extẽdũt. Et hoc videmus cõiter in operatiuis ⁊ cogniti-
uis virtutibus. Ars enim architectõica vtpote edificia-
lis per vnam formam artis dirigitur i oĩbus que ad ar-
tem ſuam ſpectãt: i quibus tam̃ iferiores artifices: vtpo-
te cemẽtarij ⁊ ceſores lignorum ⁊ alij hꝰ per diuerſa ar-
tificiata dirigũtur. Similr etiam i cognitiuis aliq̃s qui
eſt eleuatioris itellectus: ex paucis pricipijs penes ſe re-
tẽtis habet i promptu procedere ad varias cõcluſiones:
ad quas peruenire nõ poſſunt qui ſunt hebetioris igenij
niſi per varias iductiões ⁊ per pricipia ꝑticulariter co-
aptata cõcluſionibus: vnde cuȝ i deo ſit perfectiſſima vir-
tus ⁊ puritas actus: ipſe per vnũ quod eſt eſſentia ſua oĩa
operatur ⁊ omnia cognoſcit efficaciſſime. Ab ipſa autem
effluũt ratiões rerum itelligibilium i angelis: vt ex di-
ctis patet: non quidem ad cauſandum res: ſed ad cogno-
ſcẽdum: vñ quanto i angelo fuerit plus de actu: ⁊ minus
de potẽtia: tãto emanatio hꝰ rationum minus i ipſo mul
tiplicatur: ⁊ virtus eius cognitiua erit efficacior. Et ſcðȝ
hoc ſuperiores angeli cognoſcunt res per formas magis
vniuerſales ꝗ̃ inferiores.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ cognoſcere ali- Ad 1^m
quid in vniuerſali poteſt intelligi
dupliciter. vno modo vt referatur ad cognitionem ex ꝑ-
te cogniti: ⁊ ſic cognoſcere aliq̃d i vlĩ eſt cognoſcere naȝ
vlem cogniti: ⁊ ſic propoſitio veritatem habet: qꝛ quãdo
cognoſcit̃ de aliquo natura vlis tãtum: imperfectius co
gnoſcitur ꝗ̃ ſi cognoſcãtur cum hoc propria ipſius. Alio
modo vt referatur ad cognitionem ex parte eius quo co
gſcit̃: ⁊ ſic cogſcere aliq̃d i vlĩ. i. ꝑ me^m vle: ẽ pfecti⁹: dũ-
mõ cogni⁹ vſq̃ ad ꝓpa reducat̃.¶ Ad 2^m dõȝ. ꝙ dicũt̃ 2°
eẽ for' magĩ vles ꝗ̃^m ad cogni^{onẽ} n qꝛ pluꝛ reꝝ cognitio
nẽ cauſent: ſȝ qꝛ ꝑ pauciores formas ad eadẽ cogſcẽda ſu
perior itellus pficit̃: ⁊ ẽt ad pfecti⁹ cogſcendum: vtpote
ſi ſupior angelus per vnã formam aĩalis oẽs ſpẽs aĩaliũ
cogſcat: iferior aũt nõ niſi per mltas ſpecies: ⁊ pter h̃ ſu-
pior ãgelus ples rõnes itelligibiles ex eiſdẽ reb⁹ cogſcit.

3ᵒ ¶ Ad tertium dicendum. ꝙ id qđ vnum est: nõ pōt esse
propria rõ plurium si sit eis adequatum: sed si sit super-
excedens potest esse propria ratio plurium: qꝛ ꝯtinet i se
vniformiter propria vniuscuiusq; que in eis diuisim inue-
niũtur. Et hoc modo essentia diuina est propria rõ rerũ
oĩum: qꝛ in ipsa vniformiter preexistũt q̄cq̄d diuisim i oĩ-
bus creaturis inuenitur: vt Diony. dicit. Et silr cū3 forme
intellectus angelici sint excellẽtiores rebus ipsis: vtpo-
te diuine ẽentie ꝓpinquiores: nõ est icõueniẽs si vna for⁹
intellectus angelici sit ratio ꝓpria pluriũ3 ſm diuersas
eius habitudines ad diuersas res: ex q̄bus habitudib⁹ cõ-
surgit pluralitas ydeaꝝ. Sed forme itellectus nostri ac-
cipiũtur ex rebus: vñ nõ sunt superexcedẽtes reb⁹: s3 q̄si
adequate quãtum ad repñtationem: licꝫ sint excedẽtes
quãtum ad modum essendi: iquãtum hñt imateriale eẽ:
vnde forma itellectus nr̃i nõ pōt esse ratio ꝓpria pluriũ.
4ᵒ ¶ Ad 4ᵐ dicendum. sicut ad primum.

pᵒ VNdecimo queritur. vtrũ angelus cogno-
scat singularia. ¶ Et videt ꝙ
non: qꝛ vt dicit Boetius. vniuersale est dũ itelli-
gitur: singulare dũ sentitur: sed angelus nõ sentit. g̃ non
cognoscit singularia. ¶ Sed dice. ꝙ auctoritas itelligit̃
2ᵒ de intellectu nostro: nõ aũt de angelo. ¶ Sed cõtra: itel-
lectui nostro ꝯuenit nõ itelligere materialia vel singula-
ria rõne sue imaterialitatis: vñ cognitiue potẽtie mãles
in nobis existes singularia cognoscũt vt sensus ⁊ imagia-
tio: sed itellectus angeli est imãlioꝛ q̄3 hũanus. g̃ non co-
3ᵒ gnoscit singularia. ¶ P̃. oĩs cognitio est per assimilatio-
nem cognoscẽtis ad cognitũ: sed itellectus angeli nõ pōt
assimilari singulari iquãtũ est singulare: qꝛ singulare ẽ
singulare per mãm: itellectus aũt angeli est oĩno separa-
tus a mã. g̃ itellectus ãgeli nõ cognoscit singularia in sui
4ᵒ singularitate. ¶ P̃. idẽ est pnᵐ essendi ⁊ cognoscẽdi scđꝫ
pħm. sed forma iduuiduata est pnᵐ eẽndi singulari. ergo
ipsa est pnᵐ cognoscẽdi singulare: sed itellectus ãgelicus
accipit sine mã ⁊ ꝯditiõib⁹ materie ex quib⁹ forme indi-
5ᵒ uiduãtur. g̃ accipit vl'e tãtum ⁊ nõ singulare. ¶ P̃. oĩe
qđ est i altero est i eo per modũ recipiẽtis: sed itellectus
angeli ẽ simplex ⁊ imãlis. g̃ similitudies particulariũ3 i
eius itellectu existes sũt i eo imãliter ⁊ simplr: ⁊ sic vlr: ⁊
6ᵒ ita per eas singularia nõ cognoscit. ¶ P̃. diuersa iquãtũ
diuersa nõ per idẽ mediũ cognoscũtur ꝓprie: sed p aliud
⁊ aliud: qꝛ aliquoꝝ cognitio per mediũ cõe est eoꝝ iquã-
tum sunt vnũ: sed q̄l3 forma a mã abstracta est cõis mul-
tis pticularib⁹. ergo nõ pōt eẽ qđ per eã diuersa pticula-
ria in propria nã ꝓprie cognoscãtur: sed i itellectu angeli
nõ est aliqua forma nisi imãlis. ergo nullo mõ pt cogno-
7ᵒ scere singularia. ¶ P̃. vl'e cõtra singulare diuidit̃: per h
qđ vl'e est i itellectu: singulare extra itellectum: sed vni-
uersale nũq̄ est extra itellectũ. g̃ nec singulare vnq̄ est i
8ᵒ itellectu: ⁊ sic nõ pōt per intellectũ cognosci. ¶ P̃. nulla
po⁹ extẽdit̃ vltra suũ obiẽm: sed q̄ditas depurata a mã est
obiectũ itellectus: vt dr̃ i. 3. de aĩa. g̃ cum essentia singula-
ris sit cõcreta cũ mã sensibili: nõ pōt per itellectum co-
gnosci. ¶ P̃. qđ per certitudinẽ cognoscit̃ nõ potest alr̃
9ᵒ se hr̃e: qꝛ itellectus est similr̃ p̄sentium ⁊ absentiũ: đ his
autẽ que possunt alr̃ se habere nõ est certitudo: cũ3 fiant
absentia: vt dr̃ i. 7. meta. sed singularia possunt hr̃e se ali-
ter: cum sint motui ⁊ variatiõi subiecta. ergo nõ possunt
per intellectum cognosci: ⁊ sic idẽ quod prius. ¶ P̃. for-
10ᵒ ma itellectus est simplicioꝛ itellectu: sicut perfectio per-
fectibili: sed itellectus angeli est imaterialis. ergo ⁊ for-
me ipsius sunt imateriales: sed forme nõ sunt induuidue
nisi sint materiales. ergo forme ille sũt vniuersales: ⁊ ita
11ᵒ non sunt pricipium cognoscendi particulare. ¶ P̃. mẽ-
sura quia est pricipium cognoscendi mensuratum debet
esse homogenea mensurato: vt dicitur in. 10. metaphysi.
ergo ⁊ species que est pricipium cognoscendi debet esse
homogenea rei que per ipsam cognoscitur: sed forma in-
tellectus angelici non est homogenea singulari: cum sit
imaterialis. ergo per eam non potest angelus singularia 12ᵒ
cognoscere. ¶ P̃. potestas glorie excedit potestatẽ3 na-
ture. ergo cognitio intellectus humani glorificati exce-
dit cognitionem angeli naturalem: sed itellectus homis
glorificati nõ cognoscit singularia que hic sunt: quia vt
dicit Augu. in libro de cura pro mortuis agenda: nesciũt
mortui etiam sancti quid agant etiam eorum filij. ergo
nec angeli singularia cognoscere possunt cognitione na-
turali. ¶ P̃. si angelus singularia cognoscit: aut hoc est 13ᵒ
per species singulares: aut per vniuersales: sed nõ per sin-
gulares: quia oportet ꝙ tot apud ip3 essent species quot
singularia: singularia autem sunt in potẽtia ifinita: quod
precipue apparet si ponatur ꝙ mũdus i posterum nõ de-
ficiat ab hoc statu: quod cõstat deo esse possibile: ⁊ sic es-
sent infinite forme in intellectu angeli: quod est impossi-
bile: nec per vniuersales: qꝛ sic non haberet distinctam
cognitionem de singularibus: ⁊ hoc esset cognoscere sin-
gularia imperfecte: quod nõ est angelis attribuendum.
ergo nullo modo angeli singularia cognoscunt.

Sed contra nullus custodit illđ quod ignorat: 3. p̃.
sed angeli custodiũt singulares ho-
mines: vt patet in psal. angelis suis mãdauit ⁊c̃. ergo ipsi
cognoscunt singularia. ¶ P̃. amoꝛ nõ est nisi cogniti: vt 2ᵒ
patet per Augu. in lib. de trinita. sed angeli cum habeant
charitatem amãt singulares homines: etiam quantum
ad sensibilia corpora que sũt ex charitate diligẽda. ergo
⁊ eos cognoscunt. ¶ P̃. pħus dicit in libro posterioꝝ: 3ᵒ
ꝙ sciens vniuersale scit particulare: sed nõ cõuertitur: s3
angeli cognoscunt rerum vniuersales causas. ergo ⁊ sin-
gularia cognoscunt. ¶ P̃. quicquid potest virtus iferi- 4ᵒ
oꝛ potest superior: vt Boetius dicit in libro de consola.
s3 sensitiua ⁊ imagiatiua hominis singularia cognoscit.
ergo multo fortius intellectiua ipsius angeli.

Respondeo dicẽdum. ꝙ quidaꝫ circa hoc erra- 8ᵒ
uerunt dicentes angelos singula-
ria nõ cognoscere. Sed hec positio ⁊ a fide est aliena: qꝛ
remouet ministeria angelorum circa homines: ⁊ etiam
recte rationi repugnat: quia si angeli ignorãt ea que nos
cognoscimus: ad minus quantum ad hoc imperfectioꝛ
est eorum cognitio: sicut ⁊ philosophus dicit in p̃mo de
anima: ꝙ accideret deum insipientissimuꝫ esse si discoꝛ-
diam nesciret quaꝫ alij sciunt. ¶ Vñ hoc errore excluso 4ᵒʳ mõi
quatuoꝛ modi inueniuntur assignati a diuersis: quibus q̄b⁹ ãgli
angeli singularia cognoscunt. Quidam enim dicunt ꝙ singl'ia
singularia cognoscunt: singularium species ab eis abstra- cog̃scũt.
hendo: sicut ⁊ nos per sensus ea cognoscimus. ¶ Sed ip̃roba⁹
ista positio est omnino irrationabilis. primo quia ange-
li non habẽt cognitionem a rebus acceptam: vt patet per
Dionysi. ⁊ Augu. in. 2. super gen̄. ad litteram: ⁊ ex his que
supra dicta sunt. Secundo quia dato ꝙ a rebus accipe-
rent: forme tamen recepte in intellectu angelico essent
per modum intellectus recipientis: ⁊ sic eadem difficul-
tas remaneret qualiter per eas possent singl'aria cogno-
sci que ex materia induuiduantur. ¶ Alius modus est Scđs
quem Auicẽ. ponit in sua metaphy. dicens ꝙ deus ⁊ an-
geli singularia cognoscunt vniuersaliter ⁊ non singula-
riter: vt intelligatur aliquid singulariter cognosci quã-
do cognoscitur prout est hic ⁊ nunc ſm omnes ꝯditiões
induuiduãtes: vlr̃ vero quãdo cognoscitur ſm p̃ncipia ⁊
cãs vl'es: sicut singulr̃ cognoscit aliquis hãc eclypsim cũ

eam sensu percipit: vir vero cum ex motibus celestibus eas prenunciat. Et sic ab angelis singularia cognoscuntur vt: in quantum cognitis causis omnibus vlibus nihil remanet ignoratum in singularibus effectibus. Sed hic modus cognitionis non videtur sufficere: ponimus enim angelos singularia cognoscere et secundum ea que ad eorum singularitatem pertinet: sicut quod cognoscunt singulares bonorum actus: et hominum que spectant ad officium custodie. Unde tertius modus assignatur a quibusdam. scilicet qui dicunt quod angeli habent penes se formas vles totius ordinis vniuersi a creatione sibi inditas: quas applicant ad hoc vel ad illud singulare: et sic ex formis vlibus singularia cognoscunt. Sed hic modus etiam non videtur conueniens: quia non potest aliquid ad alterum applicari nisi illud alterum sit aliquo modo precognitum: sicut nos vles cognitione singularibus applicamus que in cognitione nostra sensitiua preexistunt. In angelis autem non est alia cognitio ab intellectiua in qua singularium cognitio preexistat: vt sic vniuersales forme intellectus eorum possint singularibus applicari: vnde patet quod applicatio vniuersalis ad particulare preexigit cognitionem intellectualem singularium in angelis: et non est causa ipsius. Et ideo quarto modo secundum alios dicitur quod forme que sunt in intellectu angeli sunt efficaces ad causandum cognitionem non solum vlium: sed etiam particularium: nulla applicatione presupposita: quamuis non sit ita de formis nostri intellectus: que se habent ad res dupliciter. vno modo vt cause rerum: sicut forme practici intellectus. Alio modo sicut causate a rebus: sicut forme intellectus speculatiui quibus naturalia speculamur: per formas autem practici intellectus artifex non operatur nisi formam. Unde forma illa est similitudo solius forme. Et quia omnis forma inquantum huiusmodi vniuersalis est: ideo per formam artis non habet cognitionem artifex de artificiato nisi vlem: sed cognitionem illius in singulari acquirit per sensus: sicut et quilibet alius. Si autem per formas artis faceret materiam et formam: tunc forma illa exemplar esset forme et materie. Et sic per illam formam cognosceret res artificiata: non solum in vli sed etiam in singulari: quia principium singularitatis est materia. Forme autem que sunt in intellectu speculatiuo fiunt in nobis quodammodo ex actione ipsarum rerum: omnis autem actio est a forma: et ideo quantum est ex virtute agentis non fit aliqua forma a rebus in nobis: nisi que sit similitudo forme: sed per accidens contingit: vt sit similitudo etiam materialium dispositionum: inquantum recipitur in organo materiali: quia materialiter recipitur: et sic retinentur alique conditiones materie. Ex quo contingit quod sensus et imaginatio singularia cognoscunt. Sed quia intellectus omnino immaterialiter recipit: ideo forme que sunt in intellectu speculatiuo sunt similitudines rerum secundum formas tantum. Rationes vero ydeales in deo existentes sunt effectiue rerum non solum quantum ad formam: sed etiam quantum ad materiam: ideo similitudines sunt rerum quantum ad vtrumque. Et propter hoc cognoscitur res a deo non solum in vli non ex parte forme: sed etiam in sua singularitate ex parte materie. Sicut autem ab intellectu diuino effluunt res naturales secundum formam et materiam ad essendum ex vtroque: ita effluunt forme intellectus angelici ad cognoscendum vtrumque. Et ideo per formas inatas cognoscunt res in sua singularitate et vlitate: inquantum sunt similes formis factiuis. scilicet ydeis in mente diuina existentibus quamuis ipse non sint rerum factiue.

Ad primum ergo dicendum quod verbum Boetij intelligitur de intellectu nostro qui accipit formas ex rebus: non autem de intellectu angelico qui accipit formas immediate a deo: et hoc ratione iam dicta. Ad 2m dicendum quod quia in intellectu angeli forme immaterialius recipiuntur quam in intellectu nostro: iam sunt efficaciores: et sic se extendunt ad representandum rem non solum quantum ad principia formalia: sed etiam secundum materialia. Ad 3m dicendum quod iter cognoscens et cognitum non exigitur similitudo que est secundum conuenientiam in natura: sed secundum representationem tantum. Constat enim quod forma lapidis in anima est longe alterius nature quam forma lapidis in materia: sed inquantum representat eam sic est principium ducens in cognitione eius: vnde quamuis forme que sunt in intellectu angeli sint immateriales secundum naturam suam: nihil tamen prohibet quin per eas assimilentur rebus non solum secundum formam: sed etiam secundum materiam. Ad 4m dicendum quod non oportet formam que est principium essendi rem esse principium cognoscendi rem per essentiam suam: sed solum secundum suam similitudinem. Forma enim qua lapis est non est in anima: sed similitudo eius. vnde non oportet quod forma intellectus angelica qua singulare cognoscit sit indiuiduata: sed solum quod sit forme indiuiduate similitudo. Ad 5m dicendum quod forme in intellectu angelico sunt immaterialiter: et tamen sunt similitudines rerum materialium: sicut et ydee in deo existentes que sunt multo immateriores: et sic per eas possunt cognosci singularia. Ad 6m dicendum quod vna species potest esse propria ratio diuersorum inquantum est superexcedens: vt ex dictis supra patet: per vnum autem medium adequatum non possunt diuersa distincte cognosci. Ad 7m dicendum quod quamuis vle habeat esse in intellectu: tamen est in intellectu et in plus quam vle: et ideo in processu est fallacia consequentis. Ad 8m dicendum quod per illam speciem a materia depuratam quam intellectus angeli penes se habet: intelligit etiam materiales conditiones rei: vt ex dictis patet. Ad 9m dicendum quod intellectus angeli per speciem quam apud se habet cognoscit singulare non solum in sua substantia: sed etiam secundum omnia accidentia eius. Et ideo cognoscit cuiuscunque acciditur singulare variatum subsistit: et sic variatio singularis certitudinem cognitionis angelice non tollit. Ad 10m dicendum sicut ad predicta. Ad 11m dicendum quod mensura in quantum est principium cognoscendi mensuratum est vnius generis cum mensurato: et non simpliciter: sicut patet quod vlna est mensura panni: et non conuenit cum eo nisi in quantitate: sic enim est mensura eius. Sic etiam forma intellectus angeli non oportet quod conueniat cum singulari extra animam existente secundum modum essendi: cum singulare sit materiale: et forma predicta sit immaterialis. Ad 12m dicendum quod sancti qui sunt in gloria cognoscunt in verbo ea que hic aguntur: vt manifeste Gregorius dicit in moralibus. verbum autem Augustini intelligendum est quantum ad naturalem cognitionem. nec est simile de angelo et anima: quia angelus naturaliter habet formas a creatione sibi inditas quibus singularia cognoscit. Ad 13m dicendum quod forme intellectus angelici neque sunt singulares: sicut forme imaginationis vel sensus: cum sint penitus immateriales: neque sunt hoc modo vles: sicut forme intellectus nostri quibus non nisi natura vlis representatur: sed in se immateriales existentes exprimunt et demonstrant vniuersalem naturam et particulares conditiones.

Duodecimo queritur. vtrum angeli cognoscant futura. Et videtur quod sic. Angeli enim cognoscunt res per formas innatas: sed forme ille equaliter se habent ad presentia et futura. ergo cum angeli per eas presentia cognoscant: similiter et futura. Preterea. Boetius in 5. de consolatione hanc causam assignat: quare deus futura contingentia infallibiliter prescire potest: quia eius visio est tota simul: cuius eternitate mensuretur: sed visio beata est tota simul: cuius eternitate participata mensuretur. ergo angeli beati futura contingentia cognoscunt. Preterea. Gregorius 4. dyalogorum dicit quod anima cum recedit a nexibus corporis: vi subtilitatis nature cognoscit futura: sed angelus est magis a nexibus corporis absolutus et est subtilissime nature. ergo cognoscit futura. Preterea. intellectus possibilis anime nostre est in potentia ad omnia cognoscenda: et ita ad cognoscenda futura: sed postea intellectus angelici est tota terminata per formas innatas: vt supra dictum

5º ctum est. ergo ipsi hn̄t noticiā de futuris. ¶ P̄. q̄cūq₃ hȝ ꝓ-
uidentiā super aliquē: oȝ habere ⁊ presciam eoꝝ que spe-
ctant ad ipm̄: sed angeli hn̄t ꝓuidētiā ⁊ curam de nobis
per officiū custodie. ergo ipsi cognoscunt ea que nobis sunt
6º futura. ¶ P̄. itellectus angelicus excedit humanū itel-
lectū: sed itellectus humanus cognoscit futura: que hn̄t
causas determiātas in nā. ergo itellect⁹ angelicus cognoscit
futura ↄtigentia ad vtrūlibȝ: que nō hn̄t aliquas causas
7º determiātas. ergo ⁊c̄. ¶ P̄. ꝓpter hoc nos alr̄ nos habem⁹
ad cognoscēda presentia ⁊ futura: q₂ cognitionē a rebus
accipimus: vnde oȝ res cognitas p̄existere scie nostre: sȝ
angeli nō accipiunt cognitionē a rebus. ergo equalr̄ se hn̄t
ad cognoscenda presentia ⁊ futura: ⁊ sic idem qđ prius.
8º ¶ P̄. itellectiua cognitio nō cōcernit aliqđ tēpus: q₂ ab-
strahit ab hic ⁊ nūc: ⁊ sic equaliter se habet ad omne tp̄s:
sed angelus nō habet cognitionē nisi itellectiuā. ergo equa-
liter se hȝ ad cognoscēda presentia p̄terita ⁊ futura: ⁊ sic
9º idē qđ prius. ¶ P̄. plura cognoscit angelus q̄ȝ possit hō
cognoscere: sed homo in statu inocentie cognoscebat fu-
tura: vnde gen̄. 2. Adā dixit. ꝓpter hoc relinquet ⁊c̄. ergo ⁊ angeli cognoscūt futura.

ↄ.p̄. **Sed contra** est qđ dicitur. Ysa. 41. q̄ ventura sunt
ānūciate: ⁊ dicemus q̄m dij estis vos: ⁊ sic scire futura est
diuinitatis indiciū: sed angeli nō sunt dij. ergo futura igno-
2º rant. ¶ P̄. certitudinalis cognitio haberi nō pōt nisi eo-
rum que hn̄t veritatē determinatā: sed futura ↄtingētia
nō sunt hm̄: vt pȝ in p̄ p̄yarme. ergo angeli futura ↄtigen-
3º tia nō cognoscūt. ¶ P̄. futura cognosci nō possunt nisi vl̄
per spēm artis: sicut artifex cognoscit ea que facturus ē:
vel i causis suis: sic cognoscit̄ frigus futuꝝ i signis ⁊ dis-
positionib⁹ stellaꝝ: sed angeli nō cognoscūt futura ꝑ ar-
tem: q₂ ipsi nō sūt reꝝ opatores: nec itēꝝ i causis suis: q₂
futura ↄtigētia nō sunt determiata i suis causis: alr̄ essent
necessaria. ergo nullo mō angeli ↄtigentia futura cogno-
4º scūt. ¶ P̄. Hugo de S. Victo. dicit i lib. de sacramentis:
q̄ mōstratum est angelis qđ facturi eēnt: nō autē qđ eis
esset futuꝝ. ergo multo min⁹ alia futura cognoscūt.

Rn̄: **Respōdeo** dōm. q̄ vnūqđq₃ hoc modo cognoscit̄ in aliquo quo est i eo: q̄dam igr̄ futura
in causis suis ꝓximis determiata sunt hoc mō: vt ex eis
necessario ↄtingāt: sicut solē oziri cras: ⁊ tales effectus fu-
turi i suis causis cognosci possunt. Quidā vero futuri ef-
fectus i causis suis nō sunt determiati: vt alr̄ euenire nō
possint: sed tn̄ eoꝝ cause magis se hn̄t ad vnū q̄ȝ ad alte-
rū: ⁊ ista ↄtingētia sunt que vt in plurib⁹ vel paucioribus
accidūt: ⁊ hm̄ effectus in causis suis non possunt cognosci
infallibilr̄: sed cū quadā certitudie cōiecture. Quidā aūt
effectus futuri sūt quoꝝ cause idifferēter se hn̄t ad vtrū-
q₃. hec autē vocant̄ ↄtigētia ad vtrūlibet: vt sunt illa p̄ci-
pue que pendēt ex libero arbitrio. Sed q₂ ex cā ad vtrū-
libet cū sit quasi in po^a nō ꝓgreditur aliqs effcūs nisi ꝑ
aliquā aliam cām determinet̄ magis ad vnū q̄ȝ ad aliō: vt
probat Cōmē. in. 2. phȳco. ideo hm̄ effectus in causis qui-
dem ad vtrūlibȝ nullo mō cognosci possunt per se acce-
ptis. Sed si adiūgant̄ cause ille que causas ad vtrūlibet
inclināt magis ad vnū q̄ȝ ad aliud: potest aliqua certitu-
do ↄiecturalis de effectibus p̄dictis haberi: sicut de his
que ex libero arbitrio depēdēt aliqua futura cōiicim⁹:
ex cōsuetudinib⁹ ⁊ cōplexionib⁹ hoīum q̄b⁹ iclinant̄ ad
vnū: oēs aūt hm̄ effectus qualescūq₃ sint eoꝝ cause ꝓxie:
tamē in causa prima oēs sunt determinati: que sua p̄sen-
tia oīa ituet̄: ⁊ sua ꝓuidētia oīb⁹ modū iponit. Angeli āt
⁊ diuinā eēntiā ituētur: ⁊ per formas inatas cognitionē
oīum reꝝ ⁊ cāꝝum nālium habēt. Cognitiōe igr̄ natura-
li illa tātuȝ per formas inatas futura prescire possunt: q̄
in causis nālib⁹ sunt determiata: vel i vna tātū cā: vel in
collectiōe pluriū: q₂ aliquid est ↄtingens respectu cause
vnius: qđ respectu cōcursus pluriū cāꝝum est necessariū.
Angeli aūt omnes causas naturales cognoscūt. vnde q̄-
dam que ↄtingentia vidētur: aliq̄bus causis eoꝝ p̄sētatis
angeli vt necessaria cognoscūt: dum oēs causas ipsorum
cognoscūt. Si autem diuinā ꝓuidētiam cōprehēderent
omnes futuros euētus certitudialr̄ scirent. Sed q₂ q̄dā
perfectius aliqs diuinā ꝓuidētiā ītuent̄: q̄uis nullus eo-
ruȝ p̄fecte cōprehēdat: iō q̄dam in verbo plura futura ēt
de cōtigentibus ad vtrūlibet sciunt.

Ad primum ergo dōȝ. q̄ spēs que sunt i mente angeli non se hn̄t eq̄liter ad p̄ntia Ad p̄m
⁊ futura: q₂ illa que sunt presentia sunt silia i actu formis
in āgelis existibus: ⁊ sic per ea possunt cognosci: illa vero
que sunt futura nōdum sunt silia: ⁊ ideo per formas p̄di-
ctas nō cognoscūt̄: vt supra determiatū est. ¶ Ad 2^m dōȝ. 2º
q̄ quātum ad visionē qua vident res i verbo idifferen-
ter se habēt ad cognoscēda presentia ⁊ futura: nō tamen
seq̄tur q̄ in verbo oīa futura cognoscant: q₂ verbuȝ non
ↄprehēdūt. ¶ Ad 3^m dōm. q̄ sicut Aug. narrat. 12. super 3º
gen̄. ad lr̄am: q̄dam posuerūt q̄ aīa i seipsa quādaȝ diuia-
tiōis vim hȝ. Sed hoc Aug. ibidē reprobat: q₂ si ꝑ seipsaȝ
posset futura p̄dicere semꝑ eēt p̄scia futuroꝝ: nūc aūt vi-
demus q̄ nō sit i ptāte sua cognitio futuroꝝ q̄ñcūq₃ vo-
luerit: q̄uis aliq̄n p̄sciat: vnde opȝ q̄ hoc adiutorio alic⁹
eueniat q̄ futura cognoscat. Adiuuat̄ āt aliq̄ supiori spū
creato: vl̄ increato: bono: vel malo. Et q₂ mole corpis ag-
grauat̄: ⁊ dū sensibilib⁹ itēdit min⁹ est itelligibilium ca-
pax: iō q̄n a sensib⁹ abstrahit̄: vel ꝑ somnuū: vel ꝑ egritu-
dinē: vel q̄cūq₃ alio mō: fit ex hoc magis ydonea ad im-
pressionē supioris spūs recipiēdā. Et iō duȝ predicto mō
a nexib⁹ corpis absoluit̄ futura p̄noscit aliquo spiritu re-
uelāte: qui ea futura reuelare pōt que ipse p̄scit vel nāli
cognitiōe vel in verbo: vt dcm̄ est. ¶ Ad 4^m dōm. q̄ du- 4º
plex est po^a: vna naturalis que potest per agens naturale
in actum reduci: ⁊ talis potentia est in angelis totaliter
completa per formas innatas: sed scd̄m talem potentiaȝ.
intellectus possibilis noster non est in potentia ad futu-
ra quelibet cognoscenda. Est autem alia potētia obediē-
tie: scd̄m quā in creatura fieri potest quicquid in ea fieri
voluerit creator. Et sic itellectus possibilis est in potētia
ad futura cognoscēda quelibȝ: inquātum. s. ei possunt di-
uinitus reuelari. Talis autem potētia intellectus ange-
lici non est totaliter completa per formas inatas. ¶ Ad 5º
5^m dōm. q̄ ille q̄ hȝ aliquoꝝ ꝓuidētiā: nō oȝ q̄ p̄sciat fu-
turos euētus: sȝ vt ꝓuideat q̄ euēt⁹ ↄtigere pn̄t: vt s̄m h̄
remedia adhibeat. ¶ Ad 6^m dōȝ. q̄ itellect⁹ angeli exce- 6º
dit hūanū i hoc q̄ ↄtigētiū determiatoꝝ i suis causis plꝰ
⁊ certi⁹ nouit: nō āt opȝ q̄ excedat q̄tū ad h̄ q̄ obiectio
tāgit. ¶ Ad 7^m dōȝ. sic ad p^m. ¶ Ad 8^m dōȝ. q̄ angelus ꝑ 7º ⁊ 8º
itellectiuā cognitionē cog̃scit ea q̄ sūt h̄ ⁊ nūc: q̄uis ipse
itells cog̃scēs sit abstract⁹ ab h̄ ⁊ nunc: vt ex dictis pȝ. Et
iō nō ē mirꝝ: si alio⁹ cog̃scit p̄ntia q̄ȝ futura: nō ex hoc q̄
ipse alr̄ se hēat ad ea: sȝ ex h̄ q̄ illa alr̄ se hn̄t ad euȝ: vt ex
dictis pȝ. ¶ Ad 9^m dōȝ. q̄ hō i statu inocētie futura ↄti- 9º
gētia p̄scire nō poterat: nisi vl̄ i cāis suis: vl̄ i v̄bo: vt āgeli
cognoscūt: vt ex dictis pȝ. ¶ Ad ea v̄o q̄ i ↄtrū obyciunt̄ Ad obta
iquātū ↄ veritatē procedūt pȝ respōsio ex dictis. in ↄtriūȝ

Tertiodecimo q̄rit̄. vtꝝ āgeli possint scire occulta cordiuȝ.
¶ Et vr̄ q̄ sic. Angeloꝝ. n. offm̄ ē purgare: sȝ pu- p^o
ritas aq̄ purgamur ē i ↄscia. ergo āgeli ↄscias nr̄as
cognoscūt. ¶ P̄. sic corp⁹ figurat̄ figura: ita itellectus fi- 2º
gurat̄ spē ei⁹ qđ actu cogitat: sȝ oclus vidēs corp⁹ videt sīl

figuram corporis.ergo ⁊ angelus intellectuȝ videns alteriꝰ
3ᵒ angeli videt eius cogitationē.¶ P̄.spēs que sunt in itel
lectu cū sint intelligibiles actu sunt magis itelligibiles
q̄ forme in rebus mālibus existentes:que sunt itelligibi
les in potētia tātum:sed angeli per formas quas apud se
hñt itelligunt rerum mālium formas.ergo multo fortiꝰ itel
ligunt formas exñtes in itellectu nr̄o:⁊ sic cognoscēt co
4ᵒ gitationes nr̄as.¶ P̄.cognitio hoīs nūq̄ est sine fantas
mate:sed angeli cognoscūt fantasmata que sunt i nostra
imagiatione:vñ Augu.dicit.12.sup gen̄.ad lr̄am ꝙ spūa
les corpaliuȝ silitudines in aīo nr̄o inotescūt spiritibꝰ ēt
5ᵒ imūdis.ergo angeli cogitationes nr̄as cognoscūt.¶ P̄.an
gelus per formas q̄s apud se hȝ cognoscit q̄cq̄d pōt p eas
facere:sed ipse pōt iprimere in itellectū nostrū illuminā
do ⁊ purgādo nos.ergo multo fortius pōt cogitatiōes nr̄as
6ᵒ cognoscere.¶ P̄.Aug.dicit in lib.de diuinationibus de
monū.ꝙ demones aliq̄ādo hoium disputationes nō so
luȝ voce ꝓlatas.veꝝ ēt cogitatione cōceptas:duȝ ex aīa
exprimūtur in corpe tota facilitate perdiscūt:sed nō est
aliqua cogitatio que motū aliquē nō relinquat in corpo
re.ergo oēs cogitationes nr̄as demones:⁊ multo ampliꝰ an
7ᵒ geli sancti cognoscūt.¶ P̄.Orige.sup illō ad Ro.2.Et
inter se cogitationū accusantiū aut defendētiuȝ:dicit.ꝙ
intelligēdum est de cogitationibꝰ que prius fuerūt:qua
ruȝ q̄dam signacula in cogitātibus remāserunt.ergo ex co
gitatiōe qualibet signū aliq̄d in aīa relinq̄tur:sed hoc si
gnū nō potest esse angelo ignotum:qui totā aīam videt.
8ᵒ ergo angeli cogitatiōes nostras cognoscūt.¶ P̄.angeli
in causis cognoscūt effectus:sed noticia ꝓcedit a mente:
vt Aug.dicit.9.de trini.⁊ ex noticia habituali ꝓcedit no
ticia actualis.ergo cū angeli mētem nostraȝ cognoscant co
gnoscēt nr̄am noticiā ⁊ cogitationem actualem.

3.p. Sȝ contra Jere.17.prauuȝ est cor hoīs:q̄s cogno
scet illud:ego dn̄s.ergo solius dei secreta
2ᵒ cordiuȝ est scire.¶ P̄.in psal.dr̄.Scrutās corda ⁊ renes
deus:⁊ ita vr̄ hoc esse solius dei ꝓprium.

Rñº Respondeo dōm.ꝙ angeli cogitatiōes hoīuȝ p
se ⁊ directe ītueri nō possunt.Ad h
eni ꝙ mens actu aliq̄d cogitet req̄rit̄ itētio volētis qua
mens ꝯuertat̄ i actu ad spēm quā hȝ:vt pȝ per Aug.i lib.
de trinitate.motus aūt volūtatis alteriꝰ non pōt angelo
notus cē nāli cognitione:q: angelus nāliter cognoscit p
formas sibi iditas que sunt silitudīes reꝝ i nā existium.
motus aūt volūtatis nō hȝ depēdentiā:nec cōnexioneȝ
ad aliquā cām nālem:sed solū ad cām diuinā que i volū
tate sola iprimere pōt.vñ motus volūtatis ⁊ cordis cogi
tatio non pōt cognosci i aliq̄bꝰ silitudibus reꝝ nāliuȝ.sȝ
solum in essentia diuina que i volūtatē iprimit.Et sic an
geli cognoscere nō pn̄t cogitationes cordiū directe:nisi i
verbo eis reuelent̄.Sed p accn̄s possunt cognoscere co
gitationē cordis quādoq̄.Et hoc dupl̄r.vno mō iquātuȝ
ex cogitatiōe actuali resultat aliq̄s motus in corpe:dum
aliq̄s gaudio vel tristicia afficit̄ ex his que cogitat:⁊ sic
cor quodāmō mouet̄:per hūc.n.modū ēt medici quādo
q̄ possunt passionē cordis cognoscere.Alio mō iquātum
ex actuali cogitatiōe aliq̄s meret̄ vel demeret̄:⁊ sic mu
tatur quodāmō status agētis vel cogitātis in bonū vel i
malū:⁊ hanc dispōneȝ mutationū angeli cognoscūt.Sȝ
tamen ex hoc non cognoscitur cogitatio nisi in gn̄āli.Ex
multis.n.⁊ diuersis cogitationibus codeȝ mō aliq̄s me
retur vel demeretur:gaudet vel tristatur.

Ad pᵒ Ad primum ergo dicēdum.ꝙ purgatio illa d̄ qua
loq̄tur Diony.nō est intelligenda
2ᵒ ab impuritate peccati:sed ab ignorantia.¶ Ad 2ᵐ dicē
dum.ꝙ ex vna specie quā intellectus penes se hȝ in di
uersas cogitationes prodit:sicut per spēm hoīs varia de
homine possumus cogitare:vnde ⁊ si angeli videant in
tellectum nostrum figurari per spēm hoīs: non sequitur
ꝙ cogitationē cordis determiate cognoscant.¶ Ad 3ᵐ 3ᵒ
dicēdum.ꝙ non oīa actu cogitamus:quoꝝ species apud
nos habemus:cum quādoq̄ spēs sint in nobis in habitu
tātum:vñ ex hoc ꝙ spēs nostri itellectus videtur ab an
gelo:nō seq̄tur ꝙ cogitatio cognoscatur.¶ Ad 4ᵐ dicē 4ᵒ
dum.ꝙ ex eisdem fantasmatibus ratio nostra in diuer
sa tendit cogitando.Et ideo etiam fantasmatibus cogni
tis quibus anima intendit:non sequitur ꝙ cogitatio co
gnoscatur.vnde ⁊ ibidem Aug.subdit.Si demones iter
nam virtutum spēm possent in hominibus cernere non
temptarent.¶ Ad 5ᵐ dicēdum.ꝙ ex actione angeli effi 5ᵒ
cimur potentes ad aliquid cogitandum:sed ad hoc q̄ i
actum cogitationis prodeamus req̄ritur intētio volun
tatis:que nullo modo ab angelo depēdet:vñ quāuis an
geli possint cognoscere virtutem intellectus nostri.s.qua
possumus itelligibilia speculari:nō tamē seq̄tur ꝙ actua
les cogitationes cognoscāt.¶ Ad 6ᵐ dicēdum.ꝙ motꝰ 6ᵒ
corporis:qui est in passiōibus aīe:nō seq̄tur quālibet co
gitationē:sed tātum practicaȝ.Cū.n.aliquid speculatiue
consideramus hoc modo nos habemus ad considerata
hec:sicut si essemus in picturis considerantes:vt dicitur
in.2.de aīa.Et tañ quādo ēt motus corporales sequunt̄
motus illi non idicant cogitationem nisi in generali: vt
dictuȝ est.¶ Ad 7ᵐ dicendū.ꝙ signacula illa nihil sunt 7ᵒ
aliud q̄ merita ⁊ demerita per que cogitatio non nisi ge
neraliter cognoscitur.¶ Ad 8ᵐ dicendum.ꝙ q̄uis mēs 8ᵒ
⁊ noticia habitualis cognoscatur ab angelo:non tamē se
quitur ꝙ cognitio actualis:q: ex vna habituali noticia
multe considerationes actuales progrediūtur.

Quartodecimo queritur. vtrum
āgeli simul mul
ta cognoscant.¶ Et videtur ꝙ sic:q: vt di pᵒ
cit Augu.15.de trinitate. Jn patria omnem
scientiam nostram simul vno conspectu vi
debimus:sed hoc modo vident nūc angeli:sicut nos vi
debimus in pr̄ia.ergo ⁊ nūc angeli simul multa actu co
gnoscūt.¶ P̄.angelus itelligit hoiem non esse lapideȝ: 2ᵒ
sed quicūq̄ hoc intelligit simul itelligit hominēȝ ⁊ lapi
deȝ.ergo angelus simul multa itelligit.¶ P̄.itellectus 3ᵒ
angeli est fortior q̄ sensus cōis:sed sensus cōis simŀ mul
ta apprehēdit:q: numerus est eius obiectum cuiꝰ partes
sunt multe vnitates.ergo multo fortius angelus potest
simul multa cognoscere.¶ P̄.illud q̄d conuenit angelo 4ᵒ
ex virtute sue nature:cōuenit ei scđm quodcūq̄ mediuȝ
intelligat:sed angelo ex virtute nature sue ꝯuenit multa
intelligere:vñ dicit Aug.4.super gen̄.ad litteram potē
tia spiritualis mētis angelice cuncta que voluerit simul
noticia facillima ꝯprehēdit.ergo siue cognoscat res in ver
bo:siue per species ꝓprias:potest siŀ multa cognoscere.
¶ P̄.intellectus ⁊ itelligibile relatiue adinuiceȝ referū 5ᵒ
tur:sed vnū itelligibile pōt siŀ ꝯspici a diuersis itellecti
bus.ergo ⁊ vnus itellectus pōt siŀ itelligere diuersa itelligi
lia.¶ P̄.Aug.dicit.10.de trinitate:ꝙ mēs nr̄a sp memi 6ᵒ
nit sui:itelligit se:⁊ vult se:⁊ eadē rō est de mēte angeli:sȝ
angelus q̄nq̄ itelligit alias res.ergo siŀ tūc plura intelligit.
¶ P̄.sicut itellectus dr̄ ad itelligibile:ita scīa ad scibile: 7ᵒ
sed sciēs pōt siŀ multa scire.ergo itell'ᵒs multa siŀ pt̄ itellige
re.¶ P̄.mēs angeli est multo spūalior q̄ sit aer:sȝ i aere 8ᵒ
propter sui spūalitatē pn̄t esse siŀ diuerse forme vt albi ⁊
nigri:sicut si a diuersis vidētibꝰ albū ⁊ nigrū videat̄:ta
li dispōne exñte ꝙ linee directe ab oculis ad res visas i
tersecēt se i vno puncto:per q̄d oportebit siŀ ⁊ semel spēm

albi ⁊ nigri deferri. ergo multo fortius itellectus angeli
pōt simul formari diuersis formis: ⁊ ita pōt simul mlta
9ᵘ intelligere. ¶ P̄. itellectus reducit̄ i actū itelligēdi per
spēs quas apud se hꝫ: sed i itellectu angeli sunt sil̄ multe
spēs: cū itelligētia sit plena formis: vt dr̄ in lib. de causis.
10ᵘ ergo angelus sil̄ multa itelligit. ¶ P̄. multa iquātū sunt
vnū possunt sil̄ itelligi: sed oīa itelligibilia sūt vnū inq̄ꝫ-
tum sunt itelligibilia. ḡ oīa itelligibilia possunt simul i-
11ᵘ telligi ab angelo. ¶ P̄. plus distat essentia diua a formis
creatis: q̄ꝫ vna forma creata ab alia: sed angelus sil̄ itelli
git per eēntiā diuaꝫ: ⁊ per formā creatā: cū .n. semꝑ res in
verbo videat: nisi sil̄ posset per spēs inatas res cognosce-
re: nūq̄ꝫ res per spēs inatas intelligeret. ḡ multo fortius
pōt simul per formas cōcreatas itelligere: ⁊ sic pōt mul-
12ᵘ ta intelligere sil̄. ¶ P̄. si nō itelligit multa sil̄. ḡ in actio-
ne eius: qua itelligit hoc ⁊ illud: cadit prius ⁊ posterius:
sed omnis hꝰ actio cadit sub tēpore. ḡ ꝑpria operatio an-
geli cadit sub tēpore: qđ est contra id qđ habet̄ in lib. de
causis: ꝙ itelligētia est res cuiꝰ sub̄a ⁊ opatio ē supra tp̄s.
13ᵘ ¶ P̄. ꝑꝑ hoc itellcūs nr̄ vt videt̄ nō pōt simul multa i-
telligere: q꞉ itelligit cum ꝯtinuo ⁊ tēpore: sꝫ h̄ itellectui
angelico nō ꝯuenit: cū nō accipiat a sensibꝰ. ḡ pōt sil̄ mul-
14ᵘ ta itelligere. ¶ P̄. forme itellectus cum sint ꝑfectiones
scđe sunt forme accn̄tales: sed plures forme accn̄tales: q̄
nō sunt cōtrarie: possunt eē i eodem subiecto: vt albedo
⁊ nigredo. ḡ ⁊ itellectus angeli pōt simul iformari diuer
sis formis cū nō sint cōtrarie: ⁊ ita simul multa itellige-
15ᵘ re. ¶ P̄. musica ⁊ grāmatica sunt forme in vno genere: ⁊
sil̄ per eas iformat̄ aīa eius qui vtrūq̄ꝫ habitū habꝫ. ḡ ēt
intellectus pōt simul formari diuersis formis: ⁊ sic ideꝫ
16ᵘ qđ p̄us. ¶ P̄. itellectus angeli itelligit se itelligere: ⁊ sic
per ꝯn̄s se itelligere aliquid quod sit extra ipm: simul ḡ
17ᵘ itelligit se ⁊ illud aliqđ: ⁊ ita simul multa itelligit. ¶ P̄.
intellectus angeli quātū est de se equaliter se hꝫ ad oēs
formas in ipso existentes. ḡ vel siml̄ ꝑ oēs intelligit: vel
per nullam: sed non per nullam. ergo simul per omnes: ⁊
ita simul itelligit multa.

3.p̄. **Sed contra** est qđ p̄hus dicit. ꝯtingit intelligere
2ᵒ vnum: scire vero plura. ¶ P̄. ad hoc ꝙ aliqđ actu consi
deretur reqritur itētio: vt Augu. dicit. sed itētio cum sit
motus qdam nō pōt simul ferri i diuersa: q꞉ vnius motꝰ
nō est nisi vnus terminꝰ ad quē. ḡ angelus non pōt simul
3ᵒ multa itelligere. ¶ P̄. sicut corpus figurat̄ figura: ita i-
tellectus figurat̄ spē eius qđ actu itelligit: vt dicit Alga-
zel: sed vnū corpus nō pōt sil̄ figurari diuersis figuris. ḡ
nec vnus itellectus pōt sil̄ formari diuersis spēbus: ⁊ ita
4ᵒ nec simul multa itelligere. ¶ P̄. sicut angelus itelligen-
do res i ꝓpria nā itelligit eas per formas distictas: ita
intelligēdo res i verbo itelligit eas per distictas rōnes.
ergo nec i ꝓpria nā nec i verbo pōt simul multa itellige-
5ᵒ re. ¶ P̄. virtus rei nō excedit sub̄am eiꝰ: sed substantia
angeli nō hꝫ eē sil̄ in pluribus locis. ḡ nec ſm virtuteꝫ i-
6ᵒ tellectiuam pōt multa simul itelligere. ¶ P̄. illud qđ se
extendit ad multa cōpositionē quādam hꝫ: sed itellectꝰ
angeli est simplex. ergo non potest se extendere ad mul-
ta simul intelligenda.

Rᵒ **Respōdeo** dōm. ꝙ itellectus omne qđ itelligit i-
telligit per aliquam formam: ⁊ ideo ex formis intellectꝰ
qbus itelligit oꝫ ꝯsiderari: an simul angelus possit mlta
intelligere. Sciēdum est igr̄ ꝙ formarūꝫ quedaꝫ sunt
vnius generis: q̄dam aūt generum diuersoꝝ. Forme q̄-
dem que sunt diuersoꝝ generum diuersas potentias re-
spiciunt: cum vnitas generis ex vnitate materie siue poᵉ
procedat ſm p̄hm. vnde possibile est vnum subm̄ simul
perfici diuersis formis diuersoꝝ geneꝝ: q꞉ tunc vna poᵃ
non determinabitur ad diuersos actus sed diuerse: sicut
si aliqđ corpus est simul albū ⁊ dulce: albedo inest ei ſm
ꝙ participat de natura dyaphani: dulcedo autē scđꝫ na-
turā humidi. Forme vero que sunt vnius generis vnam
potētiam respiciūt: siue sint contrarie: vt albedo ⁊ nigre
do: siue nō: vt triāgulus ⁊ quadratuꝫ. De igitur forme in
subto tripl̄r eē dicuntur: vno modo in poᵃ tātum: ⁊ sic sunt
simul: q꞉ vna poᵃ est contrarioꝝ ⁊ diuersaꝝ formaꝝ vniᵘ
generis. Alio modo ſm ꝙ sunt in actu iperfecto: vt cum
sunt in fieri: ⁊ sic ēt simul esse possunt: vt pꝫ cum aliquis
dealbat̄: tunc .n. toto dealbationis tēpore albedo inest vt
in fieri: nigredo vero vt i corrūpi. Tertio modo vt i actu
perfecto: vt cum iam albedo est i termio dealbationis: ⁊
sic ipossibile est duas formas vnius generis esse simul in
eodē subiecto: oporteret .n. eādem potētiam ad diuersos
actus termiari: qđ est ipoīe: sicut ⁊ vnam lineā ex vna ꝑ-
te terminari ad diuersa pūcta. Sciendū est igit̄ ꝙ oēs
forme itelligibiles sunt vnius generis: q̄ꝫtūcūq̄ꝫ res qua-
rum sunt sint generum diuersoꝝ: oēs .n. eādem potētiaꝫ
intellectiuam respiciunt. Et ideo in potentia omnes sil̄
esse possunt in intellectu: ⁊ similiter in actu incompleto
qui est medius iter ꝑtentiam ⁊ actum perfectum. Et h̄
est species esse in habitu: qui est medius iter potentiaꝫ ⁊
operationem. Sed in actu perfecto plurium specieruꝫ i-
tellectus simul esse non potest. Ad hoc autem ꝙ actu in-
telligat oportet ꝙ sit in actu perfecto illius speciei scđm
quā intelligit: ⁊ ideo impossibile est ꝙ simul ⁊ semel scđꝫ
diuersas formas actu itelligat: omnia igitur diuersa que
diuersis formis intelligit non potest sil̄ intelligere. Illa
vero que intelligit per eandem formaꝫ simul intelligit:
vnde omnia que intelligit per vnam verbi essentiam si-
mul intelligit: ea vero que intelligit per formas innatas
que sunt multe non simul intelligit si diuersis formis i-
telligat: quilibet eniꝫ angelus per eandem formaꝫ mul-
ta itelligit: adminus omnia singularia vnius speciei per
vnam speciei formā. Superiores vero angeli plura pos-
sunt vna specie intelligere q̄ꝫ inferiores: vnde magis pos
sunt simul multa intelligere. Sciendum tamen ꝙ ali-
quid est vnum quodāmodo: ⁊ alio modo multa: sicut cō-
tinuum est vnum in actu: ⁊ multa in potentia. Et in hꝰ si
intellectus vel sensus feratur vt est vnum: simul videt̄:
si autem vt est multa: qđ est considerare vnamquāq̄ꝫ ꝑtē
ſm se: non sic potest totum simul videri. Et sic etiam in-
tellectus quando considerat propositionem considerat
multa vt vnum. Et ideo inquantum sunt vnum simul i-
telligūtur: duꝫ intelligitur vna propositio que ex eis cō-
stat: sed inquantum sunt multa non possunt simul itelli-
gi: vt .s. itellectus simul conuertat se ad ratiōes singuloꝝ
ſm se intuendas: vnde p̄hs dicit in .6. metaphy. dico aūt
simul ⁊ separatim itelligere affirmationem ⁊ negatiōeꝫ
quasi nō deinde: sed vnum quid sit. Non eni simul itelli
guntur inquātum habēt ordinem distinctionis adinui-
cem: sed inquantum vniuntur in vna propositione.

Ad primum ḡ dicēdum ꝙ Augu. loquitur de Ad p̄ᵘ
cognitiōe beata qua cognoscemꝰ
omnia in verbo. ¶ Ad 2ᵐ dicendum. ꝙ angelus cogno- 2ᵘ
scendo hoīeꝫ non esse lapidē cognoscit multa vt vnū: vt
ex dictis patet. ¶ Et similiter dicendum est ad tertiuꝫ. 3ᵘ
¶ Ad 4ᵐ dicenduꝫ. ꝙ ex natura mentis angelice est ꝙ 4ᵘ
per vnam formam possit multa intelligere: ⁊ sic cum vo-
luerit cōuertendo se ad illam spēm: omnia que per illam
speciem cognoscit: simul itelligere potest. ¶ Ad 5ᵐ dōꝫ. 5ᵘ
ꝙ nihil itellectꝰ ē in itelligibili: sed aliqđ eiꝰ qđ itelligit̄
est i itellectu: ⁊ sic nō est eadē rō itelligēdi simul mlta ab
vno itellectu: ⁊ itelligēdi vnū simul a multis itellectibꝰ.

6 ¶ Ad 6m dōm. q sicut Aug. exponit seipm in. 15. de tri. h
qd dixerat in. 10. lib. q mens nostra semp sui meminit. sp
se itelligit. semp se vult: ad iteriorem memoriā est referē
duz: vn aia nostra non semp actualr se itelligit: sed mens
angeli semp se actualr itelligit: qd io pr̄igit: q2 mēs ange
li itelligit se per essentiā suā: qua semp i formaf: mens āt
nostra forte itelligit quodāmō per itētionē: nec tamē cū
mens angeli quodāmō se itelligit: r aliqd aliud: itelligit
simul multa nisi vt vnū: qd sic p3. Si. n. aliqua duo ita se
habeant q vnū sit rō itelligendi aliud: vnū eoꝝ erit q̄si
formale: r aliud quasi mãle: r sic illa duo sunt vnū itelli
gibile cum ex forma r mā vnū cōstituatur: vn itellectus
quādo itelligit aliqd per alterum: itelligit vnum tātum
intelligibile: sicut p3 in visu: lumē. n. est quo videtur co
lor: vn se habz ad colorē q̄si formale: r sic color r lumen
sunt vnū tātum visibile r sil' a visu videnf: essentia autē
angeli est ei rō cognoscēdi omne qd cognoscit: q̄uis non
perfecte: ppter qd formis supadditis indiget. cognoscit
enī oia per modum subē sue: vt dr in lib. de causis: r scd3
propriam virtutem r nām: vt dicit Dyon. 7. cap. de diui.
nomi. vn cū itelligit se r illa: nō itelligit simul multa nisi
7 vt vnū. ¶ Ad 7m dōm. q scia noiat habitū: itelligere vo
actū. Forme aūt possunt eē sil' plures in itellectu vt i ha
bitu: nō aūt vt in actu pfecto: vt ex pdictis p3: r iō pr̄igit
8 sil' multa scire: nō sil' multa intelligere. ¶ Ad 8m dōm. q
forme ille nō sunt in aere nisi vt in fieri: sunt. n. in eo vt i
9 medio deferente. ¶ Ad 9m dōm. q species multe sunt
10 simul in itellectu angeli: sed nō vt i actu perfecto. ¶ Ad
10m dicēdum. q sicut oia sunt itelligibilia: ita simul itelli
gunf iquātum sunt itelligibilia: r h est du3 ipsa intelligi
11 bilitas itelligif. ¶ Ad 11m dōm. q essentia diuina est rō
oīum formaꝝ cōcreataꝝ angelo: cum ex ea velut exem
plate deriuētur: nō aūt vna forma est rō alterius: r ideo
12 nō est simile. ¶ Ad 12m dicēdum. q illa operatio per se
cadit sub tēpore que expectat aliqd in futurum ad h q
eius species cōpleaf: sicut p3 in motu: q nō habz speciem
cōpleta3 donec ad terminū perducaf: nō. n. est idē specie
motus ad mediū: r ad terminū. opōnes vero que statim
hnt spēm sua3 cōpletā nō mēsuranf tēpore: nisi p accn̄s:
sicut itelligere sentire r hmōi: vn phs dicit in. 10. ethi. q de
lectari nō ē in tpe. Tamē i tēpore possunt eē tales opera
tiones: iquātum motui pr̄iūgūtur in natura tēpori subie
cta existes: que est natura corporea gnābilis r corrupti
bilis: qua vt organo po' sensitiue vtūtur: a qbus noster i
tellectus accipit: vn p3 q ipsum itelligere angeli: neq3 p
se: neq3 per accn̄s cadit sub tēpore: vnde i vna ei9 opera
tiōe qua itelligit vnum itelligibile nō est pus r posteri9:
sed hoc nō phibet quin plures opatiōes possint eē ordi
13 nate scdm pus r posterius. ¶ Ad 13m dōm. q nō est tota
ratio quare itellectus polis noster nō possit simul plura
intelligere q̄3 obiectio tangit: sm q supra dictum est.
14 ¶ Ad 14m dicēdum. q forme accidētales non cōtrarie
possunt esse simul in eode3 subiecto: si potētias respiciūt
diuersas: nō autem si sint vnius generis eādem potētia3
15 respicientes: sicut p3 de triangulo r quadrato. ¶ Ad 15m
dicēdum. q musica r grāmatica cu3 sint habitus: nō sūt
actus pr̄pleti: sed forme quedā medie iter potētiā r actū.
16 ¶ Ad 16m dicēdum. q itelligens r itellectu3 in actu sūt
vnū quodāmō: vn quādo aliqs itelligit se itelligere ali
17 quid: itelligit multa vt vnum. ¶ Ad 17m dō3. q itellect9
angeli nō silr se h3 ad oēs formas quas penes se h3: quia
quādoq3 est i actu perfecto vni9 forme: r nō aliaꝝ: r hoc
est per volūtatē que reducit itellectu3 de tali po' i actū.
vnde ēt Aug. dicit q cum voluerit itelligit: vt p3 in au
ctoritate prius inducta.

Ad primum vero qd i 3riu3 obycif dō3. q vnū Ad pm.
tātū pr̄igit simul itelligere vt vnū in 3riu3
r per vnam formā: nihil tn̄ phibet multa vt vnū simul
intelligi vel p vnā formā. ¶ Ad 2m dōm. q q̄titas vir 2
tualis attēdif scd3 pr̄parationē virtutis ad obiecta: vnde
sicut corpus p q̄titatē dimēsiuā pt ex diuersis suis ptib9
diuersa tāgere: ita r virtus pōt diuersis applicari scd3 di
uersas pr̄parationes ad diuersa: dūmō sit pfecta virtus i
actu: sicut ignis sil' vndiq3 calefacit diuersa corpora. Et
ita ēt itellectus pfectus per formā pōt simul ferri in di
uersa ad que extēdit se repñtatio illi9 forme: r erūt mlte
intētiōes ex parte ei9 in qd fertur itellect9. s3 vna ex vni
3 tate itellectus r forme. ¶ Ad 3m dō3. q itelligit sil' mlta 3
ad que intelligenda requiritur q diuersis formis figu
4 ref. ¶ Ad 4m dōm. q rationes ydeales nō differūt nisi 4
scdm habitudies diuersas: vn omnes sunt vnum per es
5 sentia3: qd nō est de formis concreatis angelo. ¶ Ad 5m 5
dicēdum. q cum dr q virtus non excedit subam nō est
sic itelligēdum q nihil cōueniat virtuti q nō cōueniat
substātie: sed q efficacia virtutis est scd3 modū substan
6 tie: vt si suba est mãlis: r vtus mãliter agit. ¶ Ad 6m di 6
cendu3. q quanto aliquid est simplicius: tāto virtute ad
plura se extendit: sed quantitate dimēsiua ad pauciora:
r sic extensio dimēsiue quātitatis ad multa indicat pr̄po
sitionē: extēsio vero virtutis idicat simplicitatem.

Uindecimo querif. vtrū ange
li cognoscāt res di
scurrendo de vno i aliud. ¶ Et vr q sic: qui 1
cūq3. n. cognoscit vnum per alterū: cognoscit
discurrēdo: sed angeli cognoscunt vnum per
aliud: du3 creaturas in verbo intuentur. ergo cognoscūt
2 res discurrendo. ¶ P. sicuti nos scimus quedam r que 2
dam ignoramus: ita ēt angeli vt ex predictis p3: sed nos
ex notis possumus in ignota deuenire: cum igitur angeli
sint altioris intellectus q̄3 nos videtur q ipsi possint ex
his que sciunt in cognitionem ignoratorum deuenire: h
autem est discurrere. ergo ipsi de vno in aliud discurrūt.
3 ¶ P. in operatiōe itellectus nō potest attēdi alius mo 3
tus: nisi sm q discurrit de vno in aliud: sed angeli intel
ligendo mouentur: vt dicit Diony. 4. cap. de diui. noi. q
angeli mouentur circa bonum r pulchrum circulariter:
oblique r recte: sicut r aie. ergo sicut aie discurrūt itelli
4 gēdo: ita r angeli. ¶ P. sicut dicit Augu. in lib. de diuia 4
tione demonum. demones cognoscūt cordiu3 cogitatio
nes ex motibus qui in corpore apparēt: hoc autem est de
vno in alterum discurrere. ergo demones cognoscūt res
discurrēdo de vno in aliud: r eadem ratione angeli: cum
5 eadē sit cognitio i vtrisq3 naturalis. ¶ P. maximus dic 5
in expositiōe. 7. capli d diui. nominibus: qd aie nostre mo
re angeloꝝ multa in vnum cōuoluūt: sed pr̄voluere mul
ta in vnum est per collationem. ergo angeli conferendo
6 cognoscunt. ¶ P. angeli cognoscūt causas r effectus na 6
turales ita perfecte sicut r nos: sed nos in causis videm9
effectus: r in effectibus videmus causas. ergo r angeli: r
7 ita sicut nos conferimus pr̄ferunt r ipsi. ¶ P. omnis co 7
gnitio per experimentu3 accepta est cognitio collatiua:
q2 ex experimento r ex singularibus memorys multis
vna cōmunis acceptio sumitur: vt dicit in p metaph. sed
demones per experientiam lōgi temporis multa cogno
scūt de naturalibus effectibus: vt dicit Aug. in lib. de di
uinationibus demonum: r in. 12. super Gen. ad litteram.
ergo in eis est cognitio collatiua.

Sed contra omnis discursus vel ē ex vlib9 ad p
ticularia: vl' a pticularib9 ad vlia: q2 3. p.
oīs rō reducif ad syllogismū r iductione3: sed sicut dicit

Dyoñ.7.cap.de diui.noi.angeli neqꝫ a dissimilib⁹.i.sen/
sib⁹ ꝯgregant diuinā cognitionē:neqꝫ ab aliq̄ cōi ad ista
particularia sīl'agūtur.ergo in eis nō est aliqͣ discursus.
2º ¶ P̄.scdm hoc hō rōnalis dr̄ ꝙ ingrendo discurrit: sed
angelus nō dr̄ rōnalis:sꝫ itellectualis:vt pꝫ p̄ Dyoñ.4.
cap.celestis ierarchie.ergo angeli nō cognoscūt discurrē
3º do.¶ P̄.vt dr̄ i lib.de spū ꝛ aīa:rōcinatio est rōnis ing/
sitio:sed in angelis nō ē rō:qꝛ rō ponit̄ i diffōne aīe sicut
ꝓpriū ei⁹:vt pꝫ in eodē lib.g̃ angelus nō rōcinat̄:ꝛ sic nō
4º discurrit.¶ P̄.in eodē li.dr̄ ꝙ eiusdē est visibiliū rōnes
cognoscere ꝛ iuisibilia inuestigare.ꝑmū aūt est hoīs iquā/
tuꝫ hꝫ sensus.g̃ ꝛ scdm:ꝛ sic nō vr̄ angelo ꝯuenire g̃ nō hꝫ
5º sensus.¶ P̄.Cōmē.maxim⁹ dic̄ i.7.de diui.noi.ꝙ ange/
li nō circuēunt circa exītiū varietatē: sicut ꝛ nr̄e aīe:sed
fm̄ hoc aīe circuire dn̄r reꝝ exītiū varietatē:ꝙ de vno i
aliud discurrunt.ergo ꝛc̄.

Rñ° **Respondeo** dōm.ꝙ discurrere ꝓpꝛie ē ex vno i
cognitionē alteri⁹ deuenire.Differt autē cognoscere ali/
quid i aliquo:ꝛ aliqd ex aliq̄:qñ.n.aliqd in aliquo cogno
scit̄: vno motu fert̄ cognoscēs ivtrūqꝫ:sicut pꝫ qñ aliqd
cognoscit̄ i aliquo:vt i forma cognoscibili:ꝛ talis cogni/
tio nō ē discursiua:nec differt q̄ꝫtum ad h̄.vtꝝ aliqd vi/
deat̄ i ꝓpria spē vel i spē aliena:visus.n.nō dr̄ ꝯferre ne/
qꝫ vidēdo lapidē p̄ spēm a lapide acceptā:neqꝫ videndo
lapidē p̄ ei⁹ spēꝫ i speculo resultātē:sed tūc dr̄ aliquid ex
aliquo cognosci:qñ nō est idē mot⁹in vtrūqꝫ:sꝫ ꝑmo mo/
uet̄ itellcūs in vnū:ꝛ ex h̄ mouet̄ in aliud:vñ hic ē q̄daꝫ
discursus:sicut pꝫ i demōstratiōib⁹.ꝑmo.n.itellcūs fert̄
in ꝑn° tātū:ꝛ scdario fert̄ per ꝑn° in ꝯnes.Intellectus āt
angeli a sua creatiōe p̄ formas inatas est ꝑfectus respcū
toti⁹ cognitiōis nālis ad quā se extēdit virt⁹ itellectiua:
sicut ꝛ mā celestium corpoꝝ totalr̄ est ꝑfecta vel termi/
nata p̄ formā:ita ꝙ nō remanet i po° ad aliam formaꝫ: ꝛ
ꝓpter hoc dr̄ in li.de causis:ꝙ itelligētia ē plena formis:
nō.n.esset plena nisi tota sua po° per formas illas termi/
naret̄:vñ nihil coꝝ que nālr̄ cognoscere pōt est ei igno/
tuꝫ.Sed itellectus noster ꝑticipās ōfectiue lumē itelle/
ctuale nō ē ꝯpletus respcū oīuꝫ cognoscibiliuꝫ q̄ nālr̄ co/
gnoscere pt̄:sed ē ꝑfectibilis:nec posset se ō po° i actuꝫ re/
ducere nisi quātuꝫ ad aliqua cēt eius cognitio cōpleta p̄
nām:vñ opꝫ ꝙ i itellectu nostro sint q̄daꝫ que itellectuꝫ
nr̄ nālr̄ cognoscit.s.ꝑma ꝑn°:q̄uis ēt ipa cognitio i nobis
nō determiet̄ nisi p̄ acceptionē a sensib⁹.vñ sicut itelle/
ctus nr̄ se hꝫ ad ista ꝑn°:sic se hꝫ angelus ad oīa que nālr̄
cognoscit.Et cū cognitio ꝑncipioꝝ i nobis sit altissimuꝫ
nostre scie:pꝫ ꝙ i supremo nostre nāe attigim⁹ q̄dāmō i/
fimū nāe angelice:vt.n.dicit Dyoñ.7.ca.de diui.noi.di/
uina sapiētia fines ꝑmoꝝ ꝯiungit ꝑncipijs scdoꝝ. vnde
sicut nos sine discursu ꝑn° cognoscimus simplici ituitu:
ita ꝛ angeli oīa que cognoscūt:vñ ꝛ itellectuales dicun/
tur:ꝛ habitus ꝑncipioꝝ i nobis dr̄ intellectus.

Ad ꝑº **Ad primum** g̃ dōm.ꝙ angeli cognoscunt crea/
turas i verbo:sic cognoscit̄ res in
2º sua similitudīe absqꝫ oī discursu.¶ Ad 2ᵐ dōm.ꝙ ange
lis non est ignotuꝫ aliquid eorum ad que possunt per na
turalem cognitionē peruenire:sed aliqua ignorāt q̄ nālē
cognitioneꝫ excedunt:ꝛ in hoꝝ cognitionē ex seipsis ve/
nire nō possunt conferēdo:sed solum ex reuelatiōe diui/
na.Sꝫ itellectus noster nō nouit oīa que naturalr̄ cogno
scere pōt.Et ideo ex his que nouit pōt i ignota deuenire:
nō aūt in ignota que nālem cognitionē excedūt: sicut ea
3º que sunt fidei.¶ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ motus de quo Dyoñ.lo/
quitur nō accipit̄ ꝓ trāsitu ō vno in aliud:sed illo mō q̄
oīs operatio motus dicitur:sicut itelligere est q̄dā mot⁹:
ꝛ sentire.Et sic triplicē motum ꝛ in angelis ꝛ i aīab⁹ di/
stinguit Dyoñ.q̄tuꝫ ad cognitionē diuinā.s.circularem:
obliquū ꝛ rectum scdm hāc similitudinē:circularis eniꝫ
motus est totalr̄ vniformis.Tuꝫ ꝑꝑ equidistātiā oīum
partiū circuli a centro.Tuꝫ ꝑꝑ hoc ꝙ in motu circulari
non est assignare magis ex vna p̄te q̄ꝫ ex altera ꝑnᵐ ꝛ fi/
nem:motus aūt rectus est difformis.Tum ex ꝓprietate
linee cū p̄tes nō eq̄liter distēt ab vno pūcto signato.Tū
ex p̄te mot⁹ q̄ hꝫ ꝑnᵐ ꝛ finē signatū:obliquus aūt motus
hꝫ aliqd vniformitatis fm̄ ꝙ ꝯuenit cum motu circula
ri:ꝛ aliqd difformitatis fꝫ ꝙ ꝯuenit cū motu recto:nō ē
aūt idē modus vniformitatis ꝛ difformitatis i angelo ꝛ
aīa:vñ diuersimode hos motus in vtroqꝫ distiguit. An/
gelus.n.in ipso actu cognitionis diue nō se extēdit ad di/
uersa:sed in ipso deo vno figit̄:ꝛ fm̄ hoc dr̄ circa deū mo
ueri quasi motu circulari:nō deueniēs in ipm̄.sicut in fi/
nem cognitionis ex aliquo ꝑncipio:sicut circulus nō hꝫ
ꝑnᵐ neqꝫ finē.Et ideo dicit ꝙ angeli mouent̄ circulari/
ter vnite sine ꝑncipijs ꝛ itermiabilibus illumiatiōibus
pulchri ꝛ boni:vt itelligam⁹ ipsas illumiatiōes diuas in
mentes angelicas ꝓueniētes:sicut lineas ꝓueniētes de
centro ad circūferentiā:q̄bus quodāmō suba circūferen
tie ꝯstituit̄:vt sic cognitio dei quā de seipso hꝫ ꝯparetur
cētro:cognitio aūt quā angelus hꝫ de ipso cōparet̄ circu/
lo q̄ imitat̄ vnitatē centri:sed deficit ab ea.Sꝫ difformi
tas i angelo respcū diue cognitiōis nō iuenit̄ quātum ad
ipsaꝫ cognitionē:sed solū q̄tuꝫ ad cognitiōis cōicatiōeꝫ
fm̄ ꝙ diuersis diuaꝫ cognitionē tradit.Et hoc ponit q̄/
tuꝫ ad rectum motuꝫ in angelis:vnde dicit ꝙ in directū
mouentur quādo procedūt ad subiectoꝝ ꝓuidentiā re/
cta oīa transeuntes:obliquum vero motuꝫ ponit q̄si cō/
positum ex vtroqꝫ:inquantum.s.ipsi in vnitate diuine co
gnitionis permanentes exeunt per actionem in alios re/
ducendos in deum:vnde dicit ꝙ oblique mouētur quā/
do prouidentes minus habētibus inegressibilr̄ manent
in ydētitate circa ydētitatis cām:sed in anima etiā quā/
tum ad ipsam diuinam cognitionem inuenitur vnifor/
mitas ꝛ difformitas.Tribus enim modis anima moue/
tur in deū:vno modo inuisibilia dei per ea que facta sūt
visibilia conspiciens:ꝛ iste est motus rectus:vnde dicit
ꝙ in directuꝫ mouetur anima quādo ab ea que circa se
ipsam progreditur:ꝛ ab exterioribus sicut a quibusdam
signis variatis ꝛ multiplicatis ad simplices ꝛ vnitas sur
sum agitur contemplatiōes.Alio modo mouetur in deū
ex illuminationibus ex deo receptis:quas tamē recipit
fm̄ moduꝫ suū sensibilibus figuris velatas:sicut Ysaias
vidit deum sedentem super soliū excelsum ꝛ eleuatum.
Et hic motus est obliquus hn̄s aliquid de vniformitate
ex parte diuine illumiationis:ꝛ aliqd de difformitate ex
parte sensibilium figurarum:vnde dicit ꝙ oblique mo/
uetur aīa iquantum scdm ꝓprietatem suam diuinis il/
luminatur cognitionib⁹:non itellectualr̄ ꝛ singulariter:
sed rōnabilr̄ ꝛ diffuse.Terti⁹ modus est qñ aīa a se oīa
sensibilia abijcit supra oīa deū cogitās:ꝛ ēt supra seipsaꝫ:
ꝛ sic ab oī difformitate separat̄.Et hic ē mot⁹ circularis:
vnde dicit ꝙ aīe circularis mot⁹ ē itroitus ad seipsaꝫ ab
exteriorib⁹.ꝛ itellectualiū virtutū ipsi⁹ ꝯuolutio:ꝛ ꝙ de/
mū iā vniformis facta vnit̄ vnitis virtutib⁹:ꝛ sic manu/
ducit̄ ad id q̄d ē sup̄ oīa.¶ Ad 4ᵐ dōm.ꝙ cordis abscō 4º
dita i motib⁹ corpis iuenit̄ angeli:sicut cāe vident̄ i silī/
tudinib⁹ suoꝝ effectuuꝫ absqꝫ oī discursu:nec ꝑꝑ hoc ꝙ
illos mot⁹ de nouo ꝑcipiūt aliq̄ collatiōe idigēt:statiꝫ.n.
vt res sensibiles fiūt sīles sūt angeloꝝ formis:ꝛ sic ab an
gelis cognoscunt̄:ꝛ sic sine discursu sensibilia ō nouo fa/ 5º
cta cogscūt.¶ Ad 5ᵐ dōꝫ.ꝙ ꝯuolutio illa nō signat colla
tionē:sꝫ magis circularē imitationē aīe ꝛ ipi⁹ angeli.

6ᵐ ¶ Ad 6ᵐ dõm ꝙ angeli vident causas in effectibꝰ ⁊ effe
ctus in causis nõ q̃si discurrẽdo ex vno in aliud: ſꝫ sicut
7ᵐ res videt̃ in sua imagine sine discursu. ¶ Ad 7ᵐ dõꝫ ꝙ
experimẽtalis cognitio in demõibꝰ nõ fit per collationẽ:
sed ſm ꝙ vident effectꝰ in causis: vł cãs in effectibꝰ mõ
ꝑdicto. Et q̃nto sunt tpe diuturniores tãto plꝛes effectꝰ ali
cuius cãe cognoscũt: ⁊ sic de ipsa maiorẽ cognitionẽ hñt
quodãmõ: non quidẽ intẽsiue: sed extẽsiue ſm ꝙ in plu
ribus effectibus eius virtutẽ vident.

Sextodecimo

querit̃. vtꝝ in ange
lis distingui debeat
1ᵐ cognitio matutina et vespertina. ¶ Et vr̃ ꝙ
non. vespere enĩ ⁊ mane dici sunt tenebris ad
mixta: sed in intellu angeli nulle sunt tenebre
cũ sint specula clarissima: vt Dion. dicit. ergo in angelis
2ᵐ nõ dꝫ distingui cognitio matutina ⁊ vesptina. ¶ P̃. ſm
Aug. 4. sup Gen. ad lrãm. Cognitio matutina dr̃ qua an
geli cognoscũt res fiendas in v̄bo: vespertina aũt q̃ cog
scunt res in ꝓpria nã: sed nõ alr̃ cognoscũt res añq̃ sint
⁊ aliter postq̃ sunt: cũ intellm̃ habeãt deiformẽ ⁊ a rebꝰ
cognitionẽ nõ accipiãt. g̊ in eis cognitio matutina ⁊ ves
3ᵐ pertina distigui nõ dꝫ. ¶ P̃. cognitio vespertina est qua
res cognoscunt̃ in ꝓpria nã: ſꝫ res in v̄bo in ꝓpa nã co
gnoscunt̃. verbũ. n. expssius ꝓpriaꝫ nãm rei repñtat q̃
ipse etiã forme. cum g̊ cognitio matutina sit cognitio in
v̄bo videt̃ ꝙ vespertina cognitio a matutina in angelis
4ᵐ nõ distinguat̃. ¶ P̃. Gen. p̊ dr̃ ꝙ factũ est vespere ⁊ ma
ne dies vnꝰ: sed dies accipit̃ ibi ꝓ ipsa angeli cognitiõe.
vt Aug. dicit. 4. sup Gen. ergo vna ⁊ eadeꝫ est in angelis
5ᵐ cognitio matutina ⁊ vesptina. ¶ P̃. Lux matutina cre
scit in meridianã: sed cognitio que est reꝝ in v̄bo: nõ pñt
crescere in aliquã ampliorẽ cognitionẽ. g̊ cognitio reruꝫ
in v̄bo nõ ꝓprie põt dici matutina: ⁊ sic nõ distinguit̃ in
angelis cognitio matutina ⁊ vesptina per h̄ qd̓ est cogno
6ᵐ scere res in v̄bo ⁊ in ꝓpria nã. ¶ P̃. prius est cognitio rei
fiẽde q̃ facte: sed cognitio vesptina ꝑcedit matutinã: vt
pꝫ Gen. i. Factũ est vespere ⁊ mane. g̊ nõ ɔueniẽter disti
guit̃ cognitio vespertina a matutina: vt cognitio vesper
tina sit cognitio rei iam facte: matutina vero rei fiende.
7ᵐ ¶ P̃. Aug. cõparat cognitionẽ reꝝ in v̄bo ⁊ in ꝓpria nã
cognitioni artis ⁊ operis: ⁊ cognitiõi linee: que itelligit̃
⁊ que in puluere scribit̃: sed illud nõ patit̃ diuersa cogni
tionis genera. ergo nec cognitio reꝝ in verbo ⁊ in ꝓpria
nã sunt due cognitiões: ⁊ sic matutina ⁊ vespertina cogni
8ᵐ tio nõ distinguit̃. ¶ P̃. angelus in pr̃o sue creationis co
gnouit cognitiõe matutina: nõ aũt cognouit verbũ: quia
nõ fuit creatꝰ beatꝰ. videre aũt verbũ est actꝰ beatitudi
nis. g̊ cognitio reꝝ in v̄bo nõ est cognitio matutina: ⁊ sic
idẽ qd̓ prius. ¶ Sꝫ dice. ꝙ q̃uis nõ cognouerit verbuꝫ ꝑ
eẽntiã: cognouit tñ per aliquã sĩlitudineꝫ creatã: ⁊ sic co
9ᵐ gnouit res in v̄bo. ¶ Sꝫ ɔ. oĩs cognitio q̃ est ꝑ formas
creatas ẽ obũbrata: qꝛ oĩs creatura in se cõsiderata ẽ te
nebra: ſꝫ cognitio obũbrata ẽ cognitio vesptina. g̊ cogno
scere res in v̄bo vł verbũ mõ ꝑdicto eẽt cognitio nõ ma
10ᵐ tutina ſꝫ vesptina. ¶ P̃. Aug. ɔ manicheos dicit ꝙ mẽs
fortis ⁊ intentata cũ illã primã veritatem cõspexit cetera
obliuiscit̃. g̊ vidẽdo verbuꝫ nihil aliud vr̃ in verbo: ⁊ sic
matutina cognitio in angelis nõ põt dici cognitio reꝝ in
11ᵐ verbo. ¶ P̃. cognitio matutina ẽ clarior q̃ vespertina:
sed cognitio reꝝ in v̄bo est minꝰ clara q̃ cognitio reꝝ in
ꝓpria nã: qꝛ res in v̄bo sunt ſm q̇d: in ꝓpria aũt nã sunt
simplr̃. Melius aũt cognoscit̃ aliquid vbi est simplr̃ q̃
vbi est ſꝫ q̇d. ergo hoc mõ distigui nõ põt vt cognitio re
ruꝫ in verbo dicat̃ matutina: in ꝓprio aũt genere dicat̃
12ᵐ vespertina. ¶ P̃. cognitio q̃ est ex ꝓprijs ⁊ imediatis est
perfectior q̃ que est ex cã cõi: sed deus est cã cõis rerum
oĩum: ꝑfectior est ergo illa cognitio qua res cognoscũ
tur in verbo q̃ illa qua cognoscũtur in ꝓpria nã. ¶ P̃. 13ᵐ
res cognoscunt̃ in verbo sicut in quodã speculo: ſꝫ perfe
ctius cognoscunt̃ res in seipsis q̃ in speculo. ergo ⁊ perfe
ctius in ꝓpria nã q̃ in verbo: ⁊ sic ideꝫ qd̓ prius.

In contrariũ

est qd̓ Augu. 4. ⁊ 5. super Gen. ad ɔ.
litteram has cognitiones distin
guit modo predicto.

Respondeo

dõm ꝙ hoc qd̓ dicit̃ de matutina ⁊ R̃.
vespertina angeloꝝ cognitiõe itro
ductũ est ab Augu. hac necessitate vt posset ponere ea q̃
in sex primis diebꝰ facta legunt̃: sine successiõe tẽporũ eẽ
cõpleta. vnde per dies illos nõ tẽpoꝝ distinctiones vult
intelligi: ſm angeloꝝ cognitionẽ. Sicut. n. pñtatio lu
cis corporalis sup hec iferiora diẽ facit tẽporalẽ: sic pñ
tatio vel operatio luminis itellectus angelici sup res crea
tas diẽ spũalẽ facit. Et ſm hoc multi dies distiguunt̃ ꝓ qd̓
itellectꝰ angeli diuersis reꝝ generibꝰ cognoscẽdis cõpa
rat̃: ⁊ sic ordo diei nõ fuit ordo tẽporis: sed ordo nãe: qui
in cognitiõe angeli attendit̃ ſm ordinẽ cognitorũ adin
uicem: put alteꝝ altero est prius natura. Sicut aũt in die
tẽporali mane est diei principiũ: vespere vero finis: ita in
cognitiõe angeli respectu eiusdẽ rei est cõsiderare pnci
pium ⁊ finẽ ſm ordinẽ rei cognite: principiũ aũt cuiuslibꝫ
rei est in sua causa a qua fluit: terminꝰ aũt ipsiꝰ est in ipsa
re ad quã actio cause ꝓducentis terminat̃. vñ primitiua
alicuiꝰ rei cognitio est ſm qd̓ cõsiderat̃ in cã sua: que est
verbũ eternũ. vnde cognitio reꝝ in verbo dr̃ matutina
cognitio. vltima autẽ rei cognitio est ſm ꝙ cognoscit̃ in
seipsa: ⁊ talis cognitio dr̃ vesptina. ¶ Sciendũ tñ ꝙ ista
distictio põt duplr̃ itelligi. Uno mõ ex parte rei cognite.
Alio mõ ex pte medij cognoscẽdi. Ex pte q̇dẽ rei cogni
te: vt dicat̃ res in verbo cognosci qñ cognoscit̃ eẽ eiꝰ qd̓
hꝫ in verbo. In ꝓpria vero natura ſm ꝙ cognoscit̃ ipm
esse rei qd̓ hꝫ in seipsa. Et hic nõ est cõueniens itellectꝰ:
qꝛ esse rei qd̓ habet in verbo nõ est aliud ab esse verbi: qꝛ
vt Ansel. dicit: creatura in creatore ẽ creatrix eẽntia. vñ
hoc modo cognoscere creaturaꝫ in verbo nõ esset cogni
tio creature: sed magis creatoris. Et ideo opꝫ hanc disti
ctionẽ intelligi ex parte medij cognoscẽdi: vt dicat̃ res
cognosci in verbo quãdo per verbũ ipsa res in ꝓpria nã
cognoscit̃: in ꝓpria vero natura qñ cognoscit̃ ꝑ formas
aliquas creatas rebꝰ creatis ꝓportionatas: sicut cuꝫ co
gnoscit per formas sibi iditas: vel etiã si per formas acq
sitas cognosceret q̃ntũ ad hoc ptinet nihil differt.

Ad primũ

g̊ dõm ꝙ nõ accipit̃ sĩlitudo in cogni Ad 1ᵐ
tiõe angeli vespere ⁊ mane ſm hoc ꝙ
vespere ⁊ mane diei tpalis sunt cũ tenebraꝝ admixtiõe:
sed magis ſꝫ rõnẽ principij ⁊ termini vt dcm̃ est. Uel põt
dici ꝙ oĩs itellectꝰ creatus: inq̃ntũ est ex nihilo tenebro
sus est cõparatus claritati itellectus diui. habꝫ aũt lucis
admixtionẽ inq̃ntũ diuinũ itellectũ imitat̃. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ 2ᵐ
ꝙ q̃uis per v̄bũ eodẽ mõ cognoscãt angeli res fiendas ⁊
factas: tñ alio mõ cognoscũt angeli res fiendas per v̄bũ.
alio mõ res factas per ꝓpriã nãm ſm sĩlitudinẽ eiꝰ: quã
penes se hꝫ: ⁊ ſm hoc matutina cognitio a vesptina disti
guit̃. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ q̃uis res expssius repñtent̃ in 3ᵐ
verbo q̃ in formis itellectꝰ angelici: tñ forme itellectus
angelici sunt magis rebꝰ ꝓportionate: ⁊ q̃si eis adeq̃te: ⁊
iõ ista cognitio dicit̃ esse rerũ in ꝓpria natura ⁊ nõ prima.
¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ sicut vna tota sciẽtia cõprehendit sub 4ᵐ
se diuersas sciẽtias particulares: quibꝰ cõclusiões diuer
se cognoscunt̃: ita etiã ipsa vna cognitio angeli que ẽ q̃si
quoddã totũ cõprehendit sub se cognitionẽ matutinam

⁊ vespertinā quasi partes:sicut mane ⁊ vespere sunt par-
5m tes diei tpalis. ¶ Ad 5m dōm ꝙ nō opꝫ q̄tum ad oia spi-
ritualia corporalib⁹ similia esse. nō igiꝛ cognitio rerū in
verbo ꝑpter hoc diciꝛ matutina:q2 in aliquā maiorē co-
gnitionem crescat:sed q2 ad aliquā cognitionē inferiorē
6m terminaꝛ vt dictuꝫ est. ¶ Ad 6m dōm ꝙ cognitio matu-
tina precedit vespertinā ordine nature respectu vnius ⁊
eiusdem rei:sed respectu diuersarū rerum vespertina co-
gnitio prioris intelligiꝛ esse ṗor cognitiōe matutina po-
sterioris:put in cognitione attendiꝛ ordo respectu rerū
cognitaruꝫ. Et ideo Gen̄.i. vespere ante mane poniꝛ hac
necessitate:q2 opus ṗme diei est lux:quā Augu. intelligit
spūalem nām que illuminaꝛ per cognitionē ad verbuꝫ.
Angelus aūt seipm ṗmo in seipso cognouit naturali co-
gnitione:⁊ se cognito nō in seipso ꝑmāsit q̄si seipso fruēs
⁊ in se finem ponens:sic eni nox factus eēt vt angeli qui
peccauerūt:sed cognitionē suā in dei laudeꝫ retulit: ⁊ sic
ex sui cōtēplatione cōuersus est in verbi cōtēplationem:
in quo est mane sequētis diei ſm ꝙ in verbo accepit co-
gnitionē sequētis creature.s.firmamenti. Sicut aūt vi-
demus in tēpore cōtinuo ꝙ idē nūc est duorū tēpoꝝ:ꝑ-
ut est finis ṗteriti ⁊ ṗncipiū futuri: ita matutia cognitio
secūde diei est ṗme diei terminus ⁊ scđe diei initiū: ⁊ sic
7m deinceps vsq3 ad diem septimā. ¶ Ad 7m dōm ꝙ nō est
eadem cognitio artificiati ſm ꝙ cognosciꝛ ex forma ar-
tis:⁊ ſm ꝙ cognosciꝛ ex ipsa re iam facta. ṗma enī cogni
tio est vniuersalis tm̄. scđa aūt pōt esse etiā particularis:
ſm ꝙ intueor aliquā domū factaꝫ. Et ṗterea nō est simi-
le oino. Ars eniꝫ creata magis est ꝑportionata ⁊ adequa
8m ta rebus artificiatis q̄ȝ ars increata reb⁹ creatis. ¶ Ad
8m dicendū ꝙ angelus in ṗncipio sue creationis nō fuit
beatus:nec per essentiā verbū vidit. vnde nec cognitio-
nem matutinā habuit:sed ṗmo habuit vespertinaꝫ: ⁊ ex
vespertina ꝑfecit in matutinaꝫ. vnde signāter ṗm⁹ dies
mane nō diciꝛ habuisse:sed ṗmo vespere:qꝺ vespere trā-
siuit in mane:q2 lux illa spūalis que ṗmo die facta diciꝛ
.s.sub̄a angelica statim facta seipam cognouit: qꝺ fuit co
gnitionis vespertine:⁊ hanc cognitionē retulit ad laudē
verbi:in quo facta est ei cognitio matutina. Et ꝑpter h̄
9m diciꝛ Gen̄.i. Factū est vespere ⁊ mane ⁊c̄. ¶ Ad 9m dōm
ꝙ cū cognitio vespertina a matutina distinguaꝛ ex par-
te medij cognitiōis ⁊ nō ex ṗte rei cognite: cognitio crea
toris per creaturam est vespertina:sicut ecōtrario cogni
tio creature per creatoreꝫ est matutina. Unde q̄tū ad h̄
10m ratio recte ꝑcedit. ¶ Ad 10m dōm ꝙ mens foris rebus
diuis intēta diciꝛ aliorū obliuisci:nō quidē q̄tū ad sciē-
tiam:sed q̄tum ad reruꝫ estimationeꝫ; q2 illa que nobis
in creaturis maxima videbanꝛ: diuina celsitudine cōsi-
11m derata minima indicamus. ¶ Ad 11m dōm ꝙ cognitio
reruꝫ in verbo ē perfectior q̄ȝ cognitio earū in ꝑpria na-
tura:inq̄tum verbū clarius repῆsentat vnāquāq3 rem q̄ȝ
creata spēs. Res aūt esse veri⁹ in seipsis q̄ȝ in verbo pōt
intelligi dupl'r. Uno mō vt habeāt nobili⁹ eē in se q̄ȝ eē
qꝺ habēt in verbo:qꝺ falsuꝫ est. q2 in seipsis hñt eē crea-
tum:in verbo aūt increatū:⁊ ita esse qꝺ hñt in seipsis est
ſm qđ respectu illius qꝺ hñt in verbo. Alio mō vt res sit
perfectius hec in seipsa q̄ȝ in verbo:⁊ hoc quodāmō veꝝ
est. Res eniꝫ in seipsa māl'is est:qꝺ est de rōne quarūdā
reruꝫ:in verbo aūt materialis nō est: sed est ibi similitu-
dinem habēs q̄tum ad formā ⁊ materiaꝫ. Et tñ quāuis
ſm hoc qꝺ est talis res in verbo sit ſm quid:tamē perfe-
ctius cognosciꝛ per verbū q̄ȝ per seipam etiā inquātū est
talis:q2 perfectius repῆsentaꝛ etiā ꝑpria rei ratio in ver-
bo q̄ȝ in seipsa:q̄uis ſm ꝑpriaꝫ rōnem existendi sic ve-
rius sit in seipsa. Cognitio aūt sequiꝛ forme repῆsentatio-
nem. vnde res cū nō sit in aīa nisi ſm quid per suaꝫ simi-
12m litudinem simpl'r tamē cognosciꝛ. ¶ Ad 12m dōꝫ ꝙ ipse
deus est ꝑpria ⁊ imediata cā vniuscuiusq3 rei: ⁊ quodā-
modo magis intima cuiq3 q̄ȝ ipꝫ sit intimū sibi: vt Aug.
13m dicit. ¶ Ad 13m dōm ꝙ forme nō trāsfunduntꝛ a speculo
in res:sed ecōuerso a verbo transfunduntꝛ in res. vñ non
est sil'e de cognitiōe reꝝ in speculo ⁊ in verbo.

DEcimoseptimo queriꝛ. vtruꝫ co-
gnitio angelica
sufficiēter per matutinā ⁊ vespertinaꝫ distin-
1m guaꝛ. ¶ Et videꝛ ꝙ nō. vt eni dicit Aug.3. su
per Gen̄. ad l'ram. Cognitio vespertina ē qua
res cognosciꝛ in seipsa:matutina vero cū referꝛ in laudē
creatoris: ⁊ sic cognitio matutina videꝛ a vespertina di-
stingui per relatum ⁊ nō relatū: sed ṗter cognitionē crea
ture in seipsa relatam ad verbū ⁊ nō relataꝫ est accipere
aliam creaturarū cognitionē magis differentē ab eis q̄ȝ
differat aliqua istaꝝ ab alia.s.cognitionē creaturaruꝫ in
verbo. ḡ matutina ⁊ vespertia cognitio nō sufficiēter di-
2m uidunt cognitionē angelicā. ¶ P̄. Aug.4. super Gen̄. ad
l'ram ponit triplex esse creature: vnū qꝺ hꝫ in verbo:ali-
ud qꝺ hꝫ in ꝑpria natura tm̄. 3m qꝺ habet in mēte ange-
lica: sed penes ṗmū esse ⁊ 2m accipiꝛ cognitio matutina
⁊ vespertina. ergo penes tertiū debet accipi tertia ei⁹ co-
3m gnitio. ¶ P̄. cognitio matutina ⁊ vespertina distinguiꝛ
per hoc qꝺ est cognoscere res in verbo ⁊ res in ꝑpria na-
tura: ⁊ per hoc qꝺ est cognoscere res factas ⁊ fiendas:sed
he possunt quadrupl'r diuersificari. Uno mō vt dicātur
cognoscere res fiendas in verbo. Alio mō factas in ver-
bo. 3o modo factas in ꝑpria natura. 4o modo fiendas in
ꝑpria natura:que quidē videꝛ esse inutilis coniugatio:
quia in ꝑpria natura nō cognosciꝛ aliqđ anteq̄ȝ sit. ergo
saltem opꝫ tres esse cognitiones angelicas. ⁊ sic insuffi-
4m cienter distinguiꝛ per duas. ¶ P̄. vespere ⁊ mane dicū-
tur in cognitiōe angelica ad similitudinē diei tēporalis:
sed in die tēporali inter mane ⁊ vespere ē meridies. ergo
⁊ in angelis inter cognitionē matutinā ⁊ vespertinā de-
5m bet poni meridiana. ¶ P̄. angelus non solum cognoscit
creaturas:sed etiā ipm creatoreꝫ: sed cognitio matutina
⁊ vespertina in angelis distinguiꝛ quātum ad cognitio-
nem creature. ergo ṗter cognitionē matutinā ⁊ vesperti-
6m nam in angelis est assignare tertiā. ¶ P̄. cognitio matu
tina ⁊ vespertina pertinēt ad cognitionē grē:alias ange-
li mali hñt cognitionē matutinā ⁊ vespertinā: qꝺ non
videꝛ esse verū:cum in demōib⁹ nō sit dies: vespere aūt
⁊ mane sint diei ṗtes. ergo cum cognitio naturalis sit in
angelis preter gratuitam: videꝛ ꝙ sit in eis ponere ter-
tiam cognitionem.

Sed contra cognitio matutina ⁊ vespertina di-
stinguunꝛ per creatū ⁊ icreatū:sꝫ iter hec nihil ē mediū.
ergo nec iter cognitionē matutinā ⁊ vespertinā.

Respōdeo dōꝫ ꝙ de cognitōe matutina ⁊ vesper-
tina dupl'r loqui possum⁹. Uno° q̄tuꝫ
ad id qꝺ cognitiōis est: ⁊ sic inter vtrāq3 nihil cadit me-
diū. Cognitio eni matutina a vespertina distiguiꝛ vt su-
pra dcm̄ est per mediū cog̃scendi. qꝺ qđē si creatū est fa-
cit cognitionē vesꝑtinā quocūq3 mō. Si aūt icreatū:faċ
cognitionē matutinā. nō pōt aūt aliqđ esse mediū inter
creatū ⁊ icreatū. Si aūt cōsidereꝛ q̄tū ad rōnē matuti-
ni ⁊ vespertini:sic cadit iter ea aliqꝺ mediū duplici rōe.
ṗmo q2 mane ⁊ vesꝑe sunt ṗtes diei:dies aūt est in ange-
lis per illustrationem gratie ſm Aug. vñ nō se extendūt
vltra cognitionē gratuitā bonoꝝ angeloꝝ: ⁊ sic natura-
lis cognitio est ṗter has duas. 2o q2 vespere inq̄tuꝫ hꝫ
terminaꝛ ad mane: ⁊ mane ad vespere. vñ cognitio rerū

in ppria natura nõ quelibet põt dici vespertina: sed illa
tñ que referẽ in laudem creatoris. Sic eniʒ vespere re
dit ad mane: ꝛ sic cognitio demonũ quã habẽt de rebus:
nec est matutina nec vespertina. ſʒ solũmõ cognitio gra
tuita que est in angelis beatis.

Ad pm **Ad primũ** ergo dõm ꝙ cognitio rerũ in ppria na
tura semp est vespertia: nec relatio ei⁹
ad cognitionẽ in verbo facit eam matutinã: sed facit eaʒ
termiari ad matutinã. Nõ ergo diciẽ ꝙ ex hoc angelus
cognitionẽ matutinã habeat: qꝛ cognitionẽ rerũ in pro
pria natura ad verbuʒ referat quasi ipsa cognitio relata
sit cognitio matutina: sed qꝛ ex hoc qd̃ refert mereẽ co
2m gnitionẽ matutinã accipere. ¶ Ad 2m dõm ꝙ ratio illa
pcederet si cognitio matutina ꝛ vespertina distiguerẽ
tur ex pte rei cognite: sic enĩ esset triplex cognitio: ſʒ tri
plex esse cognoscibile de reb⁹. Cũ aũt cognitio matutina
distiguaẽ a vespertina penes mediuʒ cognoscẽdi qd̃ est
creatũ vel icreatũ: per vtrũlibet istoꝝ medioꝝ qd̃libʒ il
loꝝum esse cognosciẽ: ꝛ sic nõ opʒ tertiã cognitionẽ pone
3m re. ¶ Ad 3m dõm ꝙ omnis cognitio que est in verbo vo
catur cognitio matutina: siue sit res iam facta: siue nõ sit
facta: quia talis cognitio est cõformis diuine cognitioni
que cognoscit omnia simplr anq̃ʒ fiant: sicut postq̃ʒ fa
cta sunt: ꝛ tñ omnis cognitio rei in verbo est rei vt fiẽde
siue sit res iam facta siue nõ: vt ly fiendũ nõ dicat tpus:
sed exitum creature a creatore: sicut est cognitio artifi
ciati in arte que est eius ſm suum fieri: q̃uis etiã ipsum
4m artificiatũ iam sit factũ. ¶ Ad 4m dõm ꝙ Augu. nomi
nat cognitionẽ matutinaʒ que est in plena luce. vnde cõ
tinet sub se meridianaʒ. vnde quãdoqʒ nomiat eaʒ diur
nam: quãdoqʒ aũt matutinã. Uel põt dici ꝙ omnis co
gnitio intellectus angelici habet tenebras admixtas ex
parte cognoscẽtis. Unde nulla cognitio alicui⁹ itellect⁹
angelici põt dici meridiana: sed sola cognitio qua de⁹ co
5m gnoscit omnia in seipso. ¶ Ad 5m dõm ꝙ eadẽ cognitio
ne verbũ cognosciẽ ꝛ res in verbo. vnde etiã cognitio ver
bi diciẽ matutina. Et hoc patʒ qꝛ septima dies que signi
ficat quietem dei in seipso habet mane. vnde matutina
6m cognitio est ſm ꝙ angelus deum cognoscit. ¶ Ad sextũ
patet responsio ex dictis.

¶ De cognitiõe scie angelice per illuminationẽ ꝛ locutio
nem. Primo vtrũ vnus angelus alium illuminet. 2º
vtrum angelus inferior semper illuminetur a superiori:
vel aliqñ a deo imediate. 3º vtꝝ vnus angelus alium il
luminãdo purget eũ. 4º vtꝝ vnus angelus alijs loqua
tur. 5º vtꝝ inferiores angeli superioribus loquanẽ. 6º
vtꝝ requiraẽ determiata distãtia localis ad hoc vt vn⁹
angelus alijs loquaẽ. 7º vtꝝ vnus angelus possit alijs
loq: ita ꝙ alij locutiões eius nõ pcipiãt. Qõ. IX.

Uestio est de cognitõe sciẽtie ange
lice per illumiatiões ꝛ locu
tiões. Et pmo queriẽ vtrũ vnus angelus
1m aliũ illuminet. ¶ Et videẽ ꝙ nõ: qꝛ vt di
cit Aug. solus deus põt mentẽ formare: ſʒ
illumiatio angeli est quedã formatio mẽ
tis illuminate vel illumiati. ẽ solus deus
2m põt angelũ illumiare. ¶ P. in angelis nõ est aliud lumẽ
nisi grẽ ꝛ nature: sed lumie nãe vnus angelus aliũ nõ il
lumiat: qꝛ vnusqsqʒ hʒ nãlia sua imediate a deo: silr nec
lumie gratie: que imediate a solo deo est. ergo vn⁹ ange
3m lus aliũ nõ põt illumiare. ¶ P. sicut se hʒ corpus ad lu
men corporale: ita spũs ad lumẽ spũale: sed corpus illu
minatuʒ a lumie supexcellẽti nõ illumiaẽ simul a minori
lumie: sicut aer illumiatus a lumie solis nõ siẽ illumiaẽ a
luna. ẽ cũ plus excedat spũale lumẽ diuinũ qd̃libʒ lumẽ
creatũ: q̃ʒ lumẽ solis lumẽ cãdele vel stelle. videẽ ꝙ cuʒ
oẽs angeli illuminenẽ a deo ꝙ vn⁹ ab alio nõ illumieẽ.
¶ P. si vnus angelus aliũ illumiat: aut hoc est p mediũ 4m
aut sine medio: sed nõ sine medio: qꝛ sic oporteret vnum
angelũ alteri illumiato per ipm esse cõiunctũ: qd̃ esse nõ
põt cũ solus deus mẽtibus illabaẽ: silr nec per mediũ: qꝛ
nec per corporale mediũ: cuʒ nõ sit spũalis luminis rece
ptiuũ: nec per spũale: qꝛ hoc spũale medium nõ põt poni
aliud q̃ʒ angelus: ꝛ sic esset vł abire in ifinitũ in medijs:
qd̃ si eẽt nõ posset sequi aliqua illumiatio: cũ sit ipossibi
le ifinita pertrãsire: vel erit deuenire ad hoc ꝙ vn⁹ ange
lus alium imediate illumiet: qd̃ ostẽsum est eẽ ipossibi
le. ẽ ipossibile est ꝙ vnus angelus aliũ illumiet. ¶ P. si 5m
vnus angelus aliũ illuminat aut hoc ẽ per hoc ꝙ tradit
ei lumẽ ppriũ: aut per hoc ꝙ dat ei aliud lumẽ: sed non
pmo mõ: qꝛ sic vnũ ꝛ idem lumẽ esset in diuersis illumi
natis: nec iterũ scdo modo: qꝛ sic oporteret ꝙ illud lumẽ
esset factũ a superiori angelo. Ex quo sequereẽ ꝙ ange
lus esset creator illius lumis cũ illud lumẽ nõ fiat ex ma
teria. ergo videẽ ꝙ vn⁹ angelus aliuʒ nõ illumiet. ¶ P. 6m
si vnus angelus ab alio illuminaẽ: opʒ ꝙ angelus illumi
natus reducaẽ de potẽtia in actũ: qꝛ illumiari est qd̃daʒ
fieri: sed qñcũqʒ aliquid reduciẽ de potẽtia in actuʒ opʒ
in eo aliquid corrũpi: cuʒ igiẽ in angelis nihil corrũpaẽ
videẽ ꝙ vnus ab alio nõ illumieẽ. ¶ P. si vnus ab alio 7m
illuminaẽ lumẽ qd̃ alius alij tradit: aut est substãtia: aut
accidẽs: sed nõ põt eẽ substãtia: quia forma substãtialis
superaddita variat spẽm: sicut vnitas spẽʒ numeri: sicut
diciẽ .8. meta. ꝛ sic sequereẽ ꝙ angelus qui illuminareẽ
ſm spẽm variareẽ. Silr nõ põt esse accidẽs: qꝛ accidens
nõ se extẽdit vltra suũ subiectũ. ẽ vnus aliũ nõ illumiat.
¶ P. ad hoc visus noster corporalis ꝛ itellectualis lumi 8m
ne indiget: qꝛ eius obiectuʒ est intelligibile ꝛ visibile in
potẽtia: vt per lumẽ fiat itelligibile ꝛ visibile in actu: ſʒ
obiectũ cognitiõis angelice est intelligibile in actu qd̃ ẽ
ipsa diuina essentia vel species cõcreate. ergo ad cognoscẽ
dum intellectuali lumie nõ indigẽt. ¶ P. si vnus aliuʒ 9m
illuminat: aut hoc est respectu cognitõis nãlis: aut respe
ctu cognitiõis gratie: sed nõ respectu cognitõis nãlis: qꝛ
tam in superioribus q̃ʒ iferiorib⁹ nãlis cognitio est perfe
cta per formas inatas: silr nec quãtũ ad cognitiõem gra
tie qua res in verbo cognoscũt: qꝛ oẽs angeli verbũ ime
diate vidẽt ergo vnus aliũ nõ illumiat. ¶ P. ad cogni 10m
tionẽ itellectus nõ requiriẽ nisi forma itelligibilis ꝛ lu
men itelligibile: sed vnus angelus alteri nõ tradit neqʒ
formas itelligibiles que sunt cõcreate: neqʒ lumẽ itelli
gibile: cũ vnusquisqʒ a deo illumieẽ ſm Job. 25. Nunqd
est numer⁹ militũ eius ꝛ super quẽ nõ fulget lumẽ illi⁹. ẽ
vnus angelus alium nõ illumiat. ¶ P. illumiatio ordi 11m
naẽ ad tenebras pellẽdas: sed in cognitiõe angeloꝝ nul
la est tenebra vel obscuritas. Un. 2. Cor. 12. dicit glo. ꝙ i
regiõe itelligibiliũ: quã cõstat esse regionẽ angeloꝝ: sine
omni imagiatiõe corporis mẽs videt perspicuaʒ verita
tem nullis opinionũ falsarũ nebulis fuscataʒ. ergo ange
lus ab angelo nõ illuminaẽ. ¶ P. itellect⁹ angelicus est 12m
nobilior q̃ʒ intellectus agẽs aie nostre: sed itellect⁹ agẽs
anime nostre nunq̃ʒ illuminaẽ: sed soluʒ illuminat. ẽ nec
angeli vnq̃ʒ illuminanẽ. ¶ P. Apoc. 21. diciẽ: ꝙ ciuitas 13m
beatoꝝ nõ eget sole neqʒ luna. nam claritas dei illumia
bit eam: ꝛ exponit glo. doctores maiores ꝛ minores. ergo
cum iam angelus sit ciuis illi⁹ ciuitatis: nõ illumiaẽ nisi
a solo deo. ¶ P. si angelus angelũ illuminat: aut hoc est 14m
per abundantiã nãlis luminis: aut per abundantiã gra
tuiti: sed non pmo mõ: qꝛ cum angelus qui cecidit fuerit
de supremis angelis habuit nãlia excellẽtissima que in

eo itegra manēt: vt dicit Diony. 4. cap° de diuis noibus.
⁊ sic demon angelum illuminaret: qḋ est absurdū: simil'r
nec per abūdantiā luminis grē: quia aliquis hō in statu
vie est maioris gratie ꝙ̄ inferiores angeli: cum ex virtu-
te gratie aliqui hoies transferant̄ ad ordinē superiorum
angeloꝝ: ⁊ sic hō in statu vie existēs angelū illuminaret:
15° qḋ est absurdū. ergo vnus aliū nō illuminat. ¶ P̄. Dio.
dicit. 4. cap° cele. ie. ꝙ illumiatio est diue sciētie assum-
ptio: sed diua sciētia nō pōt dici nisi que est de deo vl' que
est de rebus diuinis: vtrolibet aūt mō sciam diuinā non
assumunt angeli nisi a deo. ergo vnus aliū nō illuminat.
16° ¶ P̄. cuꝫ potētia intellectus angelici sit tota terminata
per formas inatas: forme inate sufficiūt ad oia cognoscē-
da que angelus cognoscere pōt. ergo nō opꝫ ꝙ a superio-
17° ri illuminet̄ ad aliquid cognoscenduꝫ. ¶ P̄. angeli oēs
adinuicē specie differūt: vel saltem illi qui sunt diuerso-
rum ordinuꝫ: sed nihil illuminat̄ a lumine alterius spēi:
sicut res corporalis nō illuminat̄ lumie spūali. ergo vn⁹
18^m angelus ab alio non illuminat̄. ¶ P̄. lumē intellect⁹ an-
gelici est perfectius ꝙ̄ lumē intellectus agētis nostri: sꝫ
lumen intellectus nostri agētis sufficit ad oēs spēs quas
a sensu accipimus. ergo ⁊ lumē intellectus angelici suffi
cit ad omnes species innatas: ⁊ sic non oportet ꝙ aliud
lumen superaddatur.
3.p. Sed contra est qḋ Dionysius dicit. 4. caplo cele
stis ierarchie. ꝙ ordo ierarchie est hos quidē illumiare
2° illos vero illuminari. ¶ P̄. sicut est ordo in hoibus: ita ē
ordo in angelis: vt pꝫ per Dionysiuꝫ: sed in hoibus supe-
riores illumināt inferiores: vt dicit̄ Ephe. 3. Mihi autē
sanctorū minimo data est gratia hec illuminare oēs ⁊c.
3° ⁊ sic superiores angeli inferiores illuminānt. ¶ P̄. lumē
spūale est efficaci⁹ ꝙ̄ corporale: sed superiora corpora il-
luminānt iferiora. ḡ ⁊ supiores angeli illuminānt iferiores
R. Respondeo dōm ꝙ de lumine intellectuali opꝫ
nos loqui ad similitudinē luminis
corporalis. lumen aūt corporale est mediū quo videm⁹:
⁊ seruit nostro visui in duob⁹. Uno modo in hoc ꝙ per
ipm fit nobis visibile actu qḋ erat potētia visibile. Alio
modo in hoc ꝙ visus ipse confortat̄ ad videnduꝫ ex lu-
minis natura. vnde ⁊ opꝫ esse lumē in cōpositiōe organi.
vnde ⁊ lumē intellectuale pōt dici ipse vigor intellect⁹
ad itelligēdū: vel etiā id quo aliqd fit nobis notū. vnde
ſm duo pōt aliquis illuminari ab alio. s. ſm hoc ꝙ eius
intellect⁹ cōfortat̄ ad cognoscēdū: ⁊ ſm hoc ꝙ intellus
ex aliquo manuducit̄ in aliqd cognoscendū. Et hec duo
cōiungunt̄ in itellectu: sicut pꝫ cuꝫ aliquis per aliqḋ me-
diū qḋ mēte cōcipit itellectus eius ꝯfortat̄ ad alia vidē-
da: que p̄us videre nō poterat. Scōm hoc ergo vn⁹ itelle
ctus ab alio illuminari dicit̄: inq̄tuꝫ tradit̄ ei aliqḋ me-
dium cognoscēdi: quo itellect⁹ cōfortatus pōt in alia co-
gnoscibilia in que p̄us nō poterat. Qḋ quidē dupl'r apud
nos cōtingit. Uno mō per sermonē: vt cum docēs loquē-
do verbo suo tradit aliqḋ mediū discipulo: per qḋ itell's
eius cōfortat̄ ad alia intelligēda que p̄us intelligere nō
poterat: ⁊ sic magister dicit̄ illuminare discipulum. Alio
mō inq̄tuꝫ alicui ꝓponit̄ aliqḋ sensibile signum ex quo
quis pōt manuduci in alicui⁹ itelligibilis cognitioneꝫ: ⁊
sic dicit̄ sacerdos illuminare populū ſm Dionysiū: inq̄-
tum populo sacramēta ministrat: ⁊ ostēdit que sunt ma-
nuductiōes in diuina itelligibilia. Sed angeli neq₃ per
sensibilia signa in cognitionē diuinoꝝ ꝯueniūt: neq₃ in-
telligibilia media recipiūt cuꝫ varietate ⁊ discur: sicut
nos recipim⁹: sed imaterialiter. Et hoc est qḋ Diony. di-
cit. 7. cap° celestis ierarchie. ostendēs quomō superiores
angeli illuminent̄. Cōtēplatiue inquit sunt p̄me angelo-
rum essentie sensibiliū symboloꝝ: aut itelligibiliū specu
latiue: nō vt varietate scripture in deū reducte: sed sunt
imaterialis sciētie altiori lumine replete. Nihil ergo est
aliud angelum ab angelo illuminari: ꝙ̄ cōfortari intelle
ctum inferioris angeli per aliquid inspectū in superiori
ad alia cognoscēda. Et hoc qdeꝫ hoc mō fieri pōt. Sicut
eniꝫ in corporibus superiora sunt q̄si actus respectu ife-
riorūꝫ: vt ignis respectu aeris: ita ⁊ superiores spūs sunt
quasi actus respectu iferioꝝ. Omnis aūt potētia ꝯforta-
tur ⁊ perficit̄ ex cōiunctiōe ad actū suū. vnde ⁊ corpora
inferiora cōseruant̄ in superiorib⁹ que sunt locus coruꝫ.
Et ideo etiā inferiores angeli cōfortant̄ ex eorū cōtinua
tione ad superiores: que quidē cōtinuatio est per intuitū
intellectus: ⁊ pro tanto dicunt̄ ab eis illuminari.
Ad primū ergo dōm ꝙ Aug. loquit̄ de formatio- Ad p^m
ne vltima qua mens format̄ per grām
que est imediate a deo. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ ab angelo il- 2^m
luminante nō fit nouū lumē gratie vel nāe nisi vt parti-
cipatū. Cuꝫ. n. omne qḋ itelligit̄ ex vi itellectualis lumi-
nis cognoscat̄: ipm cognitū inq̄tū hō includit in se intel-
lectuale lumē vt participatū: ex cui⁹ virtute hꝫ intelle-
ctuꝫ cōfortare: sicut pꝫ quādo magister tradit discipulo
aliqḋ mediū alicuius demōstrationis in quo participat̄
lumē intellectus agētis vt in istrumēto. p̄ma. n. p̄ncipia
sunt q̄si instr̄a itellect⁹ agētis: vt dicit Cōmē. in. 3. de aīa.
⁊ sil'r oia p̄ncipia scd̄a que cōtinēt ꝓpria media ḋmōstra
tionū. vnde per hoc ꝙ supior angelus suū cognitū alte-
ri angelo demōstrat: eius intellect⁹ cōfortat̄ ad alia co-
gnoscenda: que p̄us nō cognoscebat. Et sic nō fit in ange-
lo illuminato nouū lumē nature vel grē: sed lumē quod
p̄us inerat cōfortat̄ per lumē contentū in cognito perce-
pto a superiori angelo. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ nō est sil'e de lu- 3^m
mine corporali ⁊ spūali. qḋlibet. n. corpus pōt indifferen
ter illuminari a quocūq₃ lumie corporali: qḋ ideo est: q̄r
omne lumen corporale ad formas visibiles equaliter se
habet. Sed nō quilibet spūs pōt equal'r illuminari quo-
libet lumine: q̄r qḋlibet lumē nō equal'r cōtinet formas
intelligibiles. lumē eni supremū cōtinet formas itelligi
biles magis vl'es. Et ideo cū iferior intellectus sit ꝓpor-
tionatus ad accipiēdū cognitionē per formas magis p̄ti
culares: nō sufficit ei ꝙ illuminet̄ a supiori lumie: sed oꝫ
ꝙ illuminet̄ lumie iferiori ad hoc ꝙ in cognitionē reꝝ
adducat̄: sicut pꝫ apud nos. ph'us. n. p̄mus hꝫ cognitionē
reꝝ in p̄ncipiis vl'ibus: medicus aūt cōsiderat res maxi-
me in p̄ticulari. vn̄ non accipit imediate p̄ncipia a p̄mo
ph'o: sed accipit imediate a nāli: qui hꝫ p̄ncipia magis cō
tracta ꝙ̄ p̄mus ph's. nālis aūt cui⁹ consideratio est vl'ior
ꝙ̄ medici pōt accipere imediate p̄ncipia sue ꝯsideratio-
nis a p̄mo ph'o. vn̄ cū in lumie itellect⁹ diuini reꝝ rōnes
maxime vniant̄ q̄si in vno p̄ncipio maxime vl'i: inferio-
res angeli nō sunt ꝓportionati ad hoc ꝙ per id lumē so-
lum cognitionē accipiāt: nisi adiungat̄ lumē supioꝝ an-
geloꝝ: in q̄bus forme itelligibiles cōtrahunt̄. ¶ Ad 4^m 4^m
dōm ꝙ angelus q̄nq₃ aliū angelū illuminat per mediuꝫ
q̄nq₃ sine medio. per mediuꝫ aūt spūale tn̄ sicut angelus
supior illuminat mediū: ⁊ medius illumiat ifimū v̄tute
lumis supioris angeli. Sine medio aūt sicut cū angelus
supior angelū imediate sub se existē illumiat. nec opꝫ ꝙ
hoc mō cōiungat̄ illumināns illumiato q̄si in ei⁹ mentē
illabat̄. sed q̄si cōtinuati adinuicē per hoc ꝙ vn⁹ alium
intuet̄. ¶ Ad 5^m dōm ꝙ vnū ⁊ idē nūero mediuꝫ qḋ co- 5^m
gnoscit̄ a supiori angelo coḡscit̄ ab iferiori: sed cognitio
supioris angeli de illo est alia a cognitione iferioris: ⁊ sic
quodāmō idē est lumen ⁊ quodāmō aliud. Nec tn̄ seq̄t̄
ꝙ ſm hoc qḋ est aliud sit creatū a supiori angelo: q̄r reꝝ

nõ subsistẽtes nõ fiũt per se loquẽdo:sicut nec per se sũt.
vnde non fit color sed coloratũ. vt dr̃.7.meta.vñ fit non
ipm lumẽ angeli:sed fit ipz illumiatũ de potẽtia illumi-
6m nato actu illumiatũ. ❡ Ad 6m dõm q̃ sicut in illuiatiõe
corporali nõ remouet̃ aliq̃ forma: sed sola ꝑuatio luminis
q̃ est tenebra:ita ẽt in illumiatiõe spũali.vñ nõ opz q̃ sit
7m ibi aliq̃ corruptio:sed solũ negatiõis remotio. ❡ Ad 7m
dõz q̃ illud lumẽ angeli quo illumiari dr̃ nõ est ꝑfectio
eẽntialis ipsi⁹ angeli:sed ꝑfectio scda que reducit̃ ad ge
nus accñtale.nec sequit̃ q̃ accidẽs se extẽdat vltra sub-
iectũ:qz illa cognitio qua illumiat̃ supior angelus nõ est
in angelo iferiori eadẽ nũero:sed spẽ ꝛ rõne inq̃tũ ẽ eius
dem:sicut ꝛ eadẽ spẽ nõ nũero lux ẽ in aere illuiato ꝛ so-
8m le illuminãte. ❡ Ad 8m dõm q̃ ꝑ lumẽ fit aliqḋ itelligi-
bile actu qḋ ꝑus erat itelligibile in potẽtia. Sed hoc põt
esse dupl'r. Uno° ita q̃ id qḋ est in se itelligibile in poten
tia fiat itelligibile actu vt in nobis accidit: ꝛ sic lumie nõ
indiget angelic⁹ itell's:cũ nõ abstrahat spẽm a fantasma
tib⁹. Alio° ita q̃ illud qḋ ẽ itelligibile in potẽtia alicui i-
telligenti fiat ei intelligibile actu:sicut nobis fiunt sube
supiores intelligibiles actu per media qb⁹ in eoꝝ cogni-
tionẽ deuenim⁹:ꝛ hoc mõ itell'us angeli lumie idiget ad
hoc vt ducat̃ in actualẽ cognitionẽ eoꝝ ad q̃ cognoscẽda
9m est in potẽtia. ❡ Ad 9m dõm q̃ illumiatio: q̃ vnus ange
lus aliũ illuminat nõ est de his que ad nãlẽ cognitionez
angeloꝝ pertinẽt:qz sic oẽs ex ꝑncipio sue cõditiõis ꝑfe
ctam haberẽt nãlez cognitionẽ: nisi forte poneremus q̃
supiores eẽnt cã inferioꝝ: qḋ est ꝯ fidẽ: sed cognitio ista
est de his que reuelant̃ angelis eoꝝ cognitionẽ nãlẽ ex-
cedentib⁹:sicut de diuinis mysterijs ꝑtinẽtib⁹ ad ecclíam
supiorẽ vel inferiorẽ. Uñ ꝛ ponit̃ actio ierarchia a Dio.
nec sequit̃ q̃ q̃uis oẽs verbũ videãt: q̃ q̃cq̃d vident in
10m verbo supiores angeli videãt ꝛ iferiores. ❡ Ad 10m dõz
q̃ qñ vn⁹ angelus ab alio illumiat̃ nõ ifundunt̃ ei noue
spẽs:sed ex eisdẽ spẽb⁹ quas ꝑus habebat itell's ei⁹ cõfor
tatus ꝑ lumẽ superioris mõ ꝑdicto efficit̃ pluriũ cogno-
scitiuus:sicut ꝛ nr̃ itell's ꝯfortatus ꝑ lumẽ diuinũ ꝛ ange
licũ ex eisdẽ fantasmatib⁹ in pluriũ cognitionẽ ꝑuenire
11m põt q̃ per se posset. ❡ Ad 11m dõm q̃ q̃uis in angelis nõ
sit aliq̃ obscuritas erroris:est tñ in eis aliquoꝝ nesciẽtia
que nãlẽ eoꝝ cognitionẽ excedũt:ꝛ ꝑpter hoc illuiatiõe
12m indigẽt. ❡ Ad 12m dõm q̃ nulla res q̃tũcũq̃ mãlis reci
pit aliq̃d ẜm id qḋ est formale in ipsa:sed solũ ẜm id qḋ ẽ
mãle in ea:sicuti aĩa nr̃a nõ recipit illumiationẽ rõne in-
tellectus agẽtis:sed rõe possibilis: velut ẽt res corꝑales
nõ recipiũt aliquã ipressionẽ ex ꝑte forme sz ex ꝑte mãe:
ꝛ tñ intell's possibilis nr̃ ẽ simplicior q̃ aliq̃ forma mã-
lis. Ita ẽt ꝛ intell's angeli illuminat̃ ẜm id qḋ hz de potẽ
tialitate: q̃uis ipse sit nobilior itell'u agẽte nr̃o q̃ nõ illu-
13m minat̃. ❡ Ad 13m dõm q̃ auctoritas illa itelligenda ẽ de
his q̃ ꝑtinẽt ad cognitionez btitudinis in qb⁹ oẽs angeli
14m illuminant̃ a deo. ❡ Ad 14m dõz q̃ ista illumiatio de q̃
loq̃mur fit ꝑ lumẽ grẽ ꝑficiẽs lumẽ nãe. Nec tñ seq̃t̃ q̃
hõ in statu vie possit illuiare angelũ:nõ.n.hz maiorẽ gra
tiã in actu:sz solũ in ṽtute:qz hz grãz per quã vel ex q̃ põt
mereri ꝑfectiorẽ statũ:sicut ẽt pullus eq̃ statiz nat⁹ ẽ ma
15m ior ṽtute q̃ asinus.minor aũt actuali q̃titate. ❡ Ad 15m
dõz q̃ cũ dr̃ q̃ illumiatio est diue scie assũptio: scia dicit̃
16m diuina:qz ex diuina illumiatiõe originẽ hz. ❡ Ad 16m dõz q̃
forme inate sufficiũt ad oĩa cognoscẽda que nãli cogni-
tiõe ab angelo cognoscunt̃:sed ad ea que sunt supra nãlẽ
17m cognitionẽ indigẽt lumine altiori. ❡ Ad 17m dõm q̃ in
angelis spẽ differẽtib⁹ nõ opz q̃ sit lumẽ itelligibile spẽ
differẽs:sicut ꝛ in corporib⁹ spẽ differẽtib⁹ est idẽ spẽ co-
lor:ꝛ hoc est ꝑcipue veꝝ de lumie grẽ:q̃ etiã in hoĩb⁹ ꝛ in
angelis est eadẽ spẽ. ❡ Ad 18m dõm q̃ lumẽ itell's agen- 18m
tis in nobis sufficit ad ea q̃ sunt cognitiõis nãlis: sed ad
alia requirit̃ altius lumen:vt fidei vel ꝑphetie.

SEcundo querit̃. vtꝝ iferior angelus sẽ illuminet̃ a supiori vel qñq̃ a
deo imediate. ❡ Et vĩ q̃ qñq̃ a deo imediate. p^m
Angelus.n.iferior est in potẽtia ad grãz affect⁹
ꝛ intellect⁹ illumiationẽ:sz tñ suscipit de grã a deo q̃tũ
est capax.g̃ tñ suscipit de illumiatiõe a deo q̃tũ ẽ capax:
ꝛ ita imediate a deo illuminat̃ non per angelũ interme-
diũ. ❡ P̃. sicut inter deũ ꝛ iferiores angelos sunt medij 2m
supiores:ita inter supiores ꝛ nos sunt medij iferiores:sz
supiores angeli qñq̃ illuminãt nos imediate:sicut sera-
phin illuminauit Isaiaz: vt pz Isa.6.ergo angeli qñq̃ il-
luminant̃ imediate a deo. ❡ P̃. sicuti est ordo q̃dã deter- 3m
minatus in substãtijs spũalib⁹:ita ꝛ in corporalib⁹:sz qñ-
q̃ in reb⁹ corporalib⁹ diuina virt⁹ operat̃ ꝑtermissis cãis
medijs:sicut cũ suscitat mortuũ nõ cooperãte corꝑe cele
sti.g̃ etiã ꝛ qñq̃ illumiat iferiores angelos sine ministe-
rio supiorũ. ❡ P̃. quicq̃d põt virtus inferior põt supior. 4m
si ergo angelus superior põt illumiare inferiorẽ angelũ.
multo fortius deus põt imediate eũ illuminare:ꝛ ita nõ
oz q̃ illuiatiões diuine sẽ deferant̃ ꝑ supiores ad iferiores

Sed contra est qḋ dicit Dion. hãc legẽ eẽ diuinita 5.p.
tis imobiliter firmatã:vt inferiora
reducant̃ in deũ mediãtib⁹ supiorib⁹.g̃ nunq̃ illuminã-
tur inferiores imediate a deo. ❡ P̃. sicuti angeli ẜz nãz 2.
sunt supiores corporib⁹:ita supiores iferiorib⁹ ꝑeminẽt:
sed nihil fit a deo in corꝑalib⁹ reb⁹ nisi ministerio ange-
loꝝ q̃tũ ad eoꝝ gubernationẽ ꝑtinet:vt pz ꝑ Augu.3.de
trini.ergo nihil fit a deo in iferiorib⁹ angelis nisi mediã
tib⁹ supiorib⁹. ❡ P̃. a corporib⁹ supiorib⁹ nõ mouent̃ i- 3.
feriora corꝑa nisi per media:sicut terra a celo mediante
aere:sz ita est ordo in corporib⁹ sicut in spiritib⁹. g̃ ꝛ sum
mus spũs nõ illumiat iferiores nisi per medios.

Respõdeo dõz q̃ ex bonitate diuina ꝑcedit q̃ ipse R.
de ꝑfectiõe sua creaturis cõicet ẜz ea-
rũ ꝑportionẽ. Et iõ nõ solũ in tñ cõicat eis de sua boni-
tate q̃ in se sint bona ꝛ ꝑfecta:sz etiã vt alijs ꝑfectionez
largiant̃:deo quodãmõ cooperãte. Et hic ẽ nobilissim⁹
modus diuine imitatiõis. Uñ dicit Dio.3. ca.cel.ierar.q̃
oĩum diuinius est dei cooperatorẽ fieri. Et exinde ꝑcedit
ordo q̃ est in angelis:q̃ q̃dã alios illuminãt. ❡ Sz circa Diuerse
hunc ordinẽ quidã diuersimode opinant̃. Quidã.n.esti opiones
mãt hũc ordinẽ ita esse firmiter stabilitũ: vt nunq̃ ꝑter
ipm aliquid accidat: sed in oibus ꝛ semꝑ hic ordo ẜuet̃.
Alij vero estimãt ita hũc ordinẽ stabilẽ vel stabilitũ:vt
ẜm hunc ordinẽ eueniat vt frequẽter:qñq̃ tñ ex cãis ne
cessarijs ꝑtermittat̃:sicut ẽt nãliũ reꝝ cursus mutat̃ di-
uina dispẽsatiõe aliq̃ noua cã suborta: vt pz in miracul'.
Sz p° opio vr̃ rõnabilior ꝑꝑ tria. p° qz cũ sit de dignita
te supioꝝ angeloꝝ vt ꝑ eos iferiores illuminent̃: digni-
tati eoꝝ derogaret̃ si qñq̃ ꝑter eos illumiarent̃. 2° qz
q̃to aliq̃ sunt deo q̃ est sũme imobilis ꝑpinq̃ora: tanto
debẽt esse imobiliora. vñ corꝑa inferiora q̃ maxie a deo
distant qñq̃ deficiũt a cursu nãli: corpora ṽo celestia sẽ
nãlẽ motũ seruãt. Uñ nõ vr̃ eẽ rõnabile vt ordo celestiũ
spũuz q̃ sunt deo ꝑpinq̃ssimi aliq̃ñ imutet̃. 3° qz in reb⁹
q̃ ꝑtinẽt ad statũ nãe nõ fit aliq̃ imutatio diuina ṽtute nisi
ꝑꝑ aliq̃d meli⁹.s.ꝑꝑ aliq̃d qḋ ꝑtineat ad grãz vel glĩam.
Sed statu glĩe in quo ordines angeloꝝ distiguunt̃ nul-
lus est altior status. vñ nõ videt̃ rõnabile vt ea q̃ ad or-
dines angeloꝝ spectant aliq̃ñ imutent̃.

Ad primũ g̃ dõz q̃ ꝛ de grã ꝛ de illumiatiõe dat Ad p^m
de⁹ angelis ẜm eoꝝ capacitatẽ: diffe-

renter tñ:qꝛ grā que ad effectū ꝑtinet imediate a deo oībus dat̄:eo ꝙ in volūtatibus eoꝝ nō eſt ordo vt vn⁹ in aliū iprimere poſſit:ſed illuminatio deſcēdit a deo in vl
2m timos per ꝑmos ⁊ medios. ¶ Ad 2m dōm ꝙ Dio. 13.ca. cel.ierar.dupl̄r ſoluit. Uno⁹ ꝙ ille angelus q ad purgandum ꝓphete labia miſſus eſt cū de iferiorib⁹ fuerit eq̄uoce tñ ſeraphin dict⁹ eſt: eo ꝙ incendēdo purgauit calculo.ſ.ignito:quez forcipe tulerat de altari: dicit̄.n.ſeraphin q̄ſi ardens vel incendēs.Alio⁹ ſic.dicit.n.ꝙ ille angelus iferioris ordinis:qꝛ labia ꝓphete purgauit nō itēdebat reducere in ſeipm̄:ſed in deū: ⁊ in ſuperiorē angelum:qꝛ vtriuſq; virtute agebat. vñ oſtēdit ei deū ⁊ ſuperiorez angelū:ſicut etiā ep̄us dicit̄ abſoluere aliquez q̄n ſacerdos auctoritate ei⁹ abſoluit.Et ſic nō oꝫ ꝙ ſeraphin eq̄uoce dicat̄ neq; ꝙ ſeraphin ꝓphetaz purgauerit ime
3m diate. ¶ Ad 3m dōm ꝙ curſus nālis hꝫ aliquē ſtatuz nobiliorē ꝓpter quē dignū eſt vt qn̄q; imutet̄:ſed ſtatu glo
4m rie nihil eſt nobilius:⁊ iō nō eſt ſimile. ¶ Ad 4m dōm ꝙ nō eſt ex ipotentia dei vel ſuperiorū angeloꝝ ꝙ inferiores mediātib⁹ medijs a deo ⁊ ꝑmis angelis illuminant̄: ſed eſt ad hoc vt ſeruet̄ dignitas ⁊ perfectio oium:qđ eſt dum plures in eodem deo cooperant̄.

p^m Tertio querit̄. vtꝝ vnus angelus aliū illuminando eū purget. ¶ Et videt̄ ꝙ nō. Purgatio.n.ē ab ipuritate:ſed in angelis nō eſt aliqua ipuritas.ḡ vni⁹ aliuz purgare non eſt. ¶ Sed dice.ꝙ purgatio illa nō intelligit̄ a peccato:ſed
2m ab ignorātia ſiue neſciētia. ¶ Sꝫ ꝯ. cū illa ignorātia nō poſſit eē i beatis angelis ex peccato: qꝛ in eis nullū fuit: nō erit niſi ex nā:ſed que ſunt nālia nō remouent̄ nā ma
3m nente.ḡ angelus ab ignorātia purgari nō pōt. ¶ P̄.illuminatio tenebras pellit: in angelis aūt non pñt intelligi alie tenebre niſi ignorātie vel neſciētie.ſi ḡ per purgationē neſciētia remouet̄:purgatio ⁊ illuminatio idē erūt nec debēt diſtingui. ¶ Sꝫ dice.ꝙ illuminatio reſpicit termi
4m num ad quē:purgatio vero terminū a quo. ¶ Sed ꝯ.in nullo medio eſt iuenire terminū ꝓter terminum a quo ⁊ terminū ad quē.ſi ḡ iſte due actiōes ierar. diſtiguunt̄ penes terminos a quo ⁊ ad quē:nō erit ponere tertiā actio
5m nez:qđ eſt ꝯ Diony.q 3⁹ loco ponit perfectionē. ¶ P̄.q̄ diu eſt aliqd in ſtatu ꝓficiēdi nō eſt ꝑfectū: ſed cognitio angeloꝝ aliquo mō creſcit vſq; ad diez iudicij:vt magiſter dicit in.2.ſentē.xi.di.ḡ nūc vnus aliū ꝑficere nō pōt.
6m ¶ P̄.ſicut illuminatio eſt cā purgatiōis: ita eſt ꝑfectionis:ſed cā eſt ꝓr cāto.ergo ſicut illumiatio ꝑcedit perfectionē:ita ꝑcedit purgationē.ſi purgatio ſit a neſciētia.

ↄ. Sed contra eſt qđ Dio.hꝯ actiōes hoc mō diſtinguit ⁊ ordinat.3.ca.cele.ierar.dicēs.ꝙ ordo ie.eſt hos q̄dē purgari illos vero purgare:hos illumiari illos v̄o illuiare: hos q̄dē ꝑfici illos aūt ꝑficere.

R. Reſpondeo dōm ꝙ iſte tres actiōes in angelis nō niſi ad acceptionez cognitionis ꝑtinēt: vt dicit Dio.7.ca.cel.ierar. ꝙ purgatio ⁊ ꝑfectio ⁊ illumiatio eſt diue ſcie aſſūptio. diſtinctio v̄o earū hoc mō accipiēda eſt. In q̄libꝫ eni ḡnatiōe vel mutatiōe eſt duos terminos iuenire.ſ.terminū a q̄ ⁊ terminū ad quē. vterq; aūt diuerſimode iuenit̄ in diuerſis. In q̄buſdam eniz termin⁹ a quo eſt aliqd ꝯriū ꝑfectioni acq̄rende:ſicut nigredo eſt ꝯria albedini que per dealbationē acquirit̄. Qn̄q; vero ꝑfectio acq̄rēda nō hꝫ ꝯriuz directe: ſed ꝑcedunt in ſubo diſpōnes q̄ ſunt ꝯrie diſpōnib⁹ ordinantib⁹ ad ꝑfectionē inducendā:ſicut in corporis aiatiōe. Qn̄q; vero nihil ꝑſupponit̄ niſi ꝑuatio ſiue negatio itroducende forme:ſicut in aere illuminādo ꝑcedūt tenebre q̄ per lucis ꝑītiā remouent̄. Silr̄ ēt terminus ad quem qn̄q; eſt vnus tm̄:vt in dealbatiōe terminus ad quē eſt albedo. Qn̄q; vero ſūt duo termini ad quē:quoꝝ vn⁹ ad aliū ordinat̄:ſicut pꝫ in alteratiōe elementoꝝ cui⁹ terminus vnus eſt diſpō q̄ eſt neceſſitas.alius aūt ipſa forma ſubalis. In acceptiōe igit̄ cognitionis q̄tū ad terminū a quo inuenit̄ ꝑdicta diuerſitas:qꝛ qn̄q; in accipiēte ſciaz ꝑexiſtit error ꝯrius ſcie acquirēde. qn̄q; vero diſpōnes ꝯrie: ſicut ipuritas aīe:aut imoderata occupatio circa res ſenſibiles:vel aliquid aliud. Qn̄q; vero ꝑexiſtit ſolūmō cognitionis ꝑuatio vel negatio:ſicut cū in cognitiōe de die in diē ꝓficimus:⁊ ſic tm̄mō eſt accipe terminū a quo in angelis.ex ꝑte aūt termini ad quez eſt inuenire in acceptiōe cognitiōis duos terminos. ꝑmus eſt id quo itell̄s ꝑficit̄ ad aliqd cognoſcēdū ſiue ſit forma itelligibil̄ aut lumē itelligibile vel qđcūq; cognitiōis mediū.2⁹ aūt terminus eſt ipſa cognitio q̄ exinde ꝓcedit: que eſt vltimū in acceptiōe cognitiōis. Sic igit̄ purgatio eſt in angelis per remotionē neſciētie. Uñ dic̄ Dio.7.ca.cele.ierar. ꝙ diue ſcie aſſūptio eſt purgās ignorantiā. Illumiatio v̄o ē per ꝑmū terminū ad quē. vñ dicit ibidez ꝙ illuminant̄ angeli inq̄tū eis aliqd manifeſtat̄ per altiorē illuminationē. Sed ꝑfectio eſt q̄tū ad ipm̄ terminuz vltimū. vñ dicit ꝙ perficiunt̄ ipſo lumie ſcia lucidaꝝ ſciaꝝ. Et hoc mō itelligit̄ differre illumiatio ⁊ ꝑfectio: ſicut formatio viſus per ſpēm viſibilis ⁊ cognitio ipſi⁹ viſibil̄. Et ſm̄ B Dio. in eccl̄iaſtica ierar.ca.5.dicit.ꝙ ordo dyaconoꝝ eſt ad purgandū iſtitutus:ſacerdotū ad illuminādū:ep̄oꝝ ad ꝑficiendū: qꝛ.ſ.dyaconi habebāt officiū ſuꝑ cathecuminos ⁊ energuminos.in q̄b⁹ ſunt diſpōnes ꝯrie illuminatiōi q̄ eoꝝ miſterio remouent̄: ſacerdotū aūt offm̄ eſt populo ſacramēta cōicare:⁊ oſtēdere q̄ ſunt q̄ſi quedam media q̄b⁹ deducimur in diua:ep̄oꝝ aūt offm̄ erat ꝑplo apire ſpūalia q̄ erāt in ſacramētoꝝ ſignificatiōe velata.

Ad primuz ergo dōm ꝙ ſicut dicit Diony.7.ca. eccleſiaſtice ie. purgatio in angelis nō eſt itelligenda ab aliq̄ ipuritate: ſed ſolūmō a neſcia. Ad p^m
¶ Ad 2m dōm ꝙ aliq̄ negatio vel defectus dr̄ eſſe ex nā duplr̄. Uno⁹ q̄ſi ſit nāe debitū talez negationē hr̄e:ſicut 2m
non hr̄e rōnem eſt nāle aſino:⁊ hꝯ nālis defectus nunq̄ remouet̄ tali nā remanēte. Alio⁹ qꝛ nō eſt nāe debitū talem ꝑfectionē hr̄e dr̄ eſſe negatio ex nā:⁊ ꝑcipue qn̄ nāe facultas nō ſufficit ad hꝯ ꝑfectionē acq̄rendā:⁊ talis nālis defect⁹ tollit̄:ſic de ignorātia quā pueri hn̄t: ⁊ de defectu glorie q a nobis tollit̄ per glorie collationē:⁊ ſilr̄ ēt ab angelis neſciētia aufert̄. ¶ Ad 3m dōm ꝙ illumiatio 3m
⁊ purgatio ſe hn̄t in acq̄ſitiōe ſcie angelice ſicut ḡnatio ⁊ corruptio in acq̄ſitōe forme nālis: q̄ q̄dē ſunt vnū ſubiecto.differunt aūt rōne. ¶ Ad 4m pꝫ reſponſio ex dictis. 4m
¶ Ad 5m dōm ꝙ ꝑfectio nō accipit̄ in ꝓpoſito reſpectu 5m
totius cognitiōis angelice: ſed reſpectu vni⁹ cognitiōis tm̄:que ꝑficit̄ dū in cognitōez alicui⁹ rei perficit̄. ¶ Ad
6m dōm ꝙ ſicut forma eſt quodāmō cā māe inq̄tuz dat 6m
ei eſſe actu:quodā vero mō mā eſt cā forme inq̄tū ſuſtētat ipam:ita etiaz quodāmō ea q̄ ſunt ex ꝑte forme ſunt ꝑora hiis que ſunt ex ꝑte māe: quedā v̄o eꝯ. Et qꝛ ꝑuatio ſe tꝫ ex ꝑte māe:ideo remotio ꝑuatiōis ē ꝑor itroductione forme nāliter ſm̄ ordinez:quo mā eſt ꝑor forma:q dr̄ ordo ḡnatiōis:ſed itroductio forme eſt prior illo ordine quo forma eſt ꝑor materia:q eſt ordo ꝑfectionis: ⁊ eadē ratio eſt de ordine illuminatiōis ⁊ perfectionis.

Quarto querit̄. vtꝝ vnus angelus alij loq̄t̄. ¶ Et vr̄ ꝙ nō. qꝛ vt dicit Grego.in mora.18.ſuper illud Job.28. Nō adequabitur ei aurum vel vitrū:tunc erit vnus cōſpicabilis alteri:ſicut nūc eſt vnuſquiſq; ſibi:ſed nūc nō oꝫ ꝙ aliqs ſibi p^m

loquaṫ ad h̃ ꝙ cõceptũ suũ cognoscat. ergo nec in patria
erit necessariũ vt vn⁹ alteri loquaṫ ad suũ cõceptũ dẽmõ
strandũ. ğ nec in angelis qui sunt beati necĩa est locutio.
2ᵐ ¶ P̃. Greg. ibidẽ dicit. Cũ vnusquisq; vultus attendiṫ
simul ꝛ cõscia penetraṫ. ergo nõ requiriṫ ibi locutio ad
3ᵐ hoc ꝙ vn⁹ alteri⁹ cõceptũ sciat. ¶ P̃. maxim⁹ in cõmen
to: sup ecclesiasticã ie. ij. ca.: sic dicit de angelis loq̃ns. In
icorporalitate cõsistẽtes ꝛ in alterutrũ accedẽtes ꝛ disce
dẽtes: omni sermone expressius alterutroꝝ sensus speculã
tes: quodãmõ mutuo disputãt per silentiũ verbi cõicãn
tes alterutris: sed silentiũ locutiõi opponiṫ. ergo angeli
4ᵐ cognoscũt inuicẽ sensus suos sine locutiõe. ¶ P̃. oĩs lo
cutio est per aliqͦd signũ: sed signũ nõ est nisi in sensibili
bus. qꝛ signũ est ꝑter spẽs quã ingerit sensib⁹ ꝛc̃. vt habe
tur ꝑma dist. 4. sent. ergo cũ angeli nõ accipiant sciam a
sensibilib⁹. nõ accipiẽt cognitionẽ per aliqua signa: ꝛ ita
5ᵐ nec per locutionẽ. ¶ P̃. signuz videṫ eẽ id qͦd est notius
quo ad nos: min⁹ aũt notũ ẜm nãm: ꝛ ẜm hoc distinguit
Cõmẽ. in ꝑncipio libri physicoꝝ demõstrationez signi ꝯ
demõstrationẽ simplicẽ q̃ est demõstratio ꝑꝑ qd: ſꝫ an
gelus nõ accipit cognitionẽ ex his que sunt posteriora in
6ᵐ natura. ergo nec ꝑ signũ: ꝛ ita nõ per locutionez. ¶ P̃. in
omni locutiõe oꝫ esse aliq̃d qͦd excitet audientẽ ad atten
dendũ verbis loquẽtis: qͦd apud nos est ipsa vox loquẽ
7ᵐ tis. hoc aũt nõ põt poni in angelo. ğ nec locutio. ¶ P̃. vt
plato dicit: sermo ad h̃ dat⁹ est nobis vt cognoscam⁹ vo
luntatis indicia: sed vn⁹ angelus cognoscit indicia volũ
tatis alterius angeli per seipm: qꝛ sunt spũalia: ꝛ oĩa spiri
tualia ab angelo eadẽ cognitiõe cognoscunṫ. vnde cum
angelus per seipm spũalem nãm alterius angeli cogno
scat: per seipm cognoscet voluntatez ipsius: ꝛ ita nõ indi
8ᵐ gent aliqua locutiõe. ¶ P̃. forme intellect⁹ angelici or
dinanṫ ad cognitionẽ rerũ sicut rõnes reꝝ in deo ad ea
rum ꝓductionẽ cum sint siles eis: sed per rõnes ydeales
ꝓduciṫ res ꝛ quicq̃d est in re vel intus vel extra. ergo ꝛ
angelus per formas itellectus sui cognoscit angeluz ꝛ oẽ
qͦd est intrinsecũ angelo: ꝛ ita cognoscit conceptum eius:
9ᵐ ꝛ sic idem quod prius. ¶ P̃. locutio in nobis duplex est
s. iterior ꝛ exterior: exterior aũt in angel' nõ poniṫ. alias
oporteret ꝙ voces formarenṫ dũ vnus alij loquereṫ: lo
cutio aũt interior non est nisi cogitatio: vt pꝫ per Ansel. ꝛ
Aug. ergo in angelis nõ põt poni locutio ꝑter cogitatiões
10ᵐ ¶ P̃. Auic. dicit ꝙ in nobis cã locutionis est multitudo
desideriorũ quã constat ex multis defectib⁹ ꝓuenire: qꝛ
desideriũ est rei nõ habite: vt Aug. dicit. cum ergo in an
gelis nõ sit ponere defectuũ multitudinẽ: non erit in eis
11ᵐ ponere locutionẽ. ¶ P̃. vnus angelus nõ põt alteri⁹ co
gitationẽ cognoscere per eẽntiã ipsi⁹ cogitatiõis cũ non
sit per essentiã intellectui eius ꝑsens. ğ opꝫ ꝙ per aliquã
spẽm eaꝫ cognoscat: sed angelus per seipm sufficit ad co
gnoscendũ oĩa que nãliter sunt in alio angelo per spẽs i
natas. ergo eadẽ rõne per easdem spẽs cognoscit oĩa que
volũtate fiũt in alio angelo: ꝛ ita nõ videṫ ꝙ in angelis
12ᵐ sit ponẽda locutio ad hoc ꝙ conceptus vnius alteri ino
tescat. ¶ P̃. nutus ꝛ signa nõ sunt ad auditũ sed ad visũ:
locutio aũt fit ad auditũ. Angeli aũt cõceptus suos mu
tuo sibi indicãt nutibus ꝛ signis: vt diciṫ. i. Cor. 13. in glo.
super illud. si linguis ꝛc̃. ergo nõ cõicãt per locutionem.
13ᵐ ¶ P̃. locutio est motus qdã cognoscitiue virtutis: ſꝫ mo
tus cognoscitiue terminaṫ ad aĩam ꝛ nõ ad id qͦd est ex
tra. ergo per locutionẽ nõ ordinaṫ angelus ad aliũ vt ei
14ᵐ suũ ꝯceptũ demõstret. ¶ P̃. in oĩ locutiõe oꝫ manifesta
ri aliq̃d ignotũ per notũ sicut nos manifestam⁹ cõcept⁹
nostros per sonos sensibiles: sed hoc in angelis non põt
poni: qꝛ angeli natura que est alteri angelo nãliter nota
est infigurabilis: vt dicit Dio. ꝛ sic nõ põt in ea fieri ali
quid quo demõstreṫ id qͦd est in ea ignotum. ğ locutio in
angelis eẽ nõ põt. ¶ P̃. angeli sunt q̃dã nãlia lumia: sed 15ᵐ
lumẽ ex h̃ ipso ꝙ vr̃ seipm totalr̃ manifestat. ğ ex h̃ ipso
ꝙ angelus videṫ totalr̃ cognosciṫ oẽ illud qͦd in ipso est:
ꝛ sic locutio in eis locum nõ habet.

Sed contra est qͦd diciṫ. i. Cor. 14. si lignis hoiuz 3. p.
loquar ꝛ angeloꝝ: sed frustra eẽt lin
gua si nõ eẽt locutio. ğ angeli loquunṫ. ¶ P̃. qͦd põt vir 2ᵐ
tus inferior põt superior ẜm Boe. sed ho põt ꝯceptũ suũ
alteri hoĩ reuelare. ğ silr̃ angelus põt. hoc aũt est eũ loq.
ğ in eis est locutio. ¶ P̃. Dam. dicit. ꝙ angeli sermone 3ᵐ
ꝓlato sine voce tradũt sibyinuicem volũtates ꝛ cõsilia ꝛ
intelligentias: sermo aũt non est nisi per locutionem. er
go in angelis est locutio.

Respondeo dĩcm ꝙ in angelis aliquẽ modũ lo R°.
cutionis ponere oꝫ. Cuꝫ. n. angelus
secreta cordis non cognoscat spũaliter ꝛ directe: vt in ꝑce
denti. q. de cognitiõe angeloꝝ habitũ est: oꝫ ꝙ vn⁹ alteri
manifestet suũ cõceptũ: ꝛ hec est locutio angeloꝝ. In no
bis. n. locutio dr̃ ipsa manifestatio iterioris verbi qͦd mẽ
te cõcepimus. Quo aũt angeli suos cõceptus alijs mani
festent: opꝫ accipe ex silitudine reꝝ nãliũ: eo ꝙ forme
naturales sunt q̃si imagines imaterialiũ: vt Boet. dicit.
Inuenim⁹ aũt formã aliquã existere in materia tripl'r.
Uno mõ iperfecte: medio. s. mõ inter potentiã ꝛ actũ: si
cut forme que sunt in fieri. Alio mõ in actu ꝑfecto: perfe
ctiõe dico qua habẽs formã est perfectũ in seipso. 3° mõ
in actu ꝑfecto: ẜm ꝙ habẽs formã põt cõicare alteri ꝑfe
ctionẽ. Aliquid. n. est in se lucidũ ꝛ alia illumiare nõ põt.
Silr̃ ꝛ itelligibilis forma in itellectu existit tripl'r. Pri
mo q̃si medio modo iter potentiã ꝛ actũ: qñ. s. est in habi
tu. Scd̃o vt in actu ꝑfecto q̃tũ ad ipm intelligẽtẽ: ꝛ hoc
est quãdo intelligẽs actu cogitat ẜꝫ formã quã penes se
habet. Tertio vero in ordine ad alterũ. ꝛ transitus qdeꝫ
de vno in alterũ est q̃si de potẽtia in actũ per volũtatez.
Ipsa enĩ volũtas angeli facit vt actualiter se ꝯuertat ad
formas quas in habitu habebat: ꝛ silr̃ voluntas facit vt
intellect⁹ angeli adhuc perfectius fiat in actu forme pe
nes ipm existẽtis: vt. s. non solum ẜm se: sed in ordine ad
alium tali forma perficiaṫ. Et quãdo sic est tunc ali⁹ an
gelus eius cognitionẽ percipit: ꝛ ẜm hoc diciṫ alteri an
gelo loqui: ꝛ silr̃ esset apud nos si intellect⁹ noster posset
ferri in itelligibilia imediate. Sed qꝛ intellect⁹ noster a
sensibilib⁹ naturalr̃ accipit: opꝫ ꝙ ad interiores cõcept⁹
exprimẽdos quedã sensibilia signa aptenṫ: quib⁹ cogni
tiones cordium nobis manifestenṫ.

Ad primũ ergo dĩcm ꝙ verbũ Grego. põt intelli Ad pᵐ
gi ꝛ de corporali visiõe ꝛ de spũali. In
patria enĩ sanctoꝝ corporib⁹ glorificatis vn⁹ corporali
oculo poterit videre itima corporis alteri⁹: q̃ nũc nõ põt
etiã inspicere in seipso: qꝛ corpora gloriosa erũt q̃si ꝑlucida.
vñ ibidẽ Grego. cõparat ea vitro. Silr̃ etiã oculo spũali
vnusquisq; videbit an alius habeat charitatẽ ꝛ mẽsuraꝫ
charitatis: qͦd nũc nõ põt scire aliquis de seipo. Nõ tñ oꝫ
qͦd actuales cogitatiões ex volũtate depẽdẽtes vnus in
altero cognoscat. ¶ Ad 2ᵐ dĩcm ꝙ cõscia alteri⁹ dr̃ pene 2ᵐ
trari q̃tũ ad habit⁹: ꝛ nõ q̃tũ ad actuales cogitationes.
¶ Ad 3ᵐ dĩcm ꝙ silentiũ ibi ꝑuat locutionẽ vocalẽ q̃lis 3ᵐ
est in nobis: nõ spũalẽ q̃lis ẽ in angelis. ¶ Ad 4ᵐ dĩcꝫ ꝙ 4ᵐ
signũ ꝓprie loq̃ndo nõ põt dici aliq̃d ex quo ꝯueniaṫ in
cognitiõez alteri⁹ q̃si discurrẽdo: ꝛ ẜm hoc signũ in ange
lis nõ ẽ: cũ eoꝝ scia nõ sit discursiua: vt in ꝑcedẽtib⁹ ẽ ha
bitũ. Et ꝑꝑ hoc ẽt in nobis signa sunt sensibilia: qꝛ nr̃a co
gnitio q̃ discursiua ẽ a sensibilib⁹ oriṫ. ſꝫ cõiter possum⁹

signum dicere qd̄cūq3 notū in quo aliqd cognoscat: ₇ sc3
hoc forma itelligibilis pōt dici signū rei q̄ per ipam cog/
scit. Et sic angeli cognoscūt res per signa: ₇ sic vn' ange/
lus per signū alij loquit .s. per spēm in cui' actu itellect'
5m eius sit in ordine ad aliū. ¶ Ad 5m dōm q3 q̄uis in nāli/
bus quoꝝ effect' sunt nobis magis noti q̄3 cāe: signuꝫ sit
id qd̄ est posteri' in nā: tñ de rōne signi ꝓprie accepta nō
est q3 sit vel pūs vel posteri' in natura: sed solūmō q3 sit
nobis p̄cognitū. vñ qn̄q3 accipim' effect' vt signa cāruꝫ:
vt pulsuꝫ sanitatis. Qn̄q3 vo causas signa effectuū: sicut
dispōnes corporum celestiū signa ymbriū ₇ pluuiarum.
6m ¶ Ad 6m dōm q3 angeli ex hoc ipso q3 se ad alios cōuer/
tunt: dū sunt in actu aliquaꝝ formaꝝ in ordine ad alios:
7m quodāmō alios excitāt ad eis intendēdū. ¶ Ad 7m dōꝫ
q3 angelus eodem ordine cognoscit oīa spūalia .s. intelle
ctualiter. Sed hoc qd̄ est cognoscere per se vel p alteruꝫ
nō ptinet ad cognitiōis spēm: sed magis ad moduꝫ acci/
piendi cognitionē. vñ nō opꝫ q3 si vnus angelus cog̃scat
nām alterius angeli per seipm: q3 etiā locutionē alteriuꝫ
per seipm cognoscat: q2 cogitatio angeli nō est ita cogno/
8m scibilis alteri angelo sicut eius natura. ¶ Ad 8m dōm q3
ratio illa ꝓcederet si forme intellectus angelici eēnt ita
efficaces ad cognoscēdū sicut sunt rōnes rerū in deo effi/
caces ad ꝓducendū: sed hoc nō pōt esse veꝝ: cū nulla sit
9m eq̄litas creature ad creatoreꝫ. ¶ Ad 9m dōm q3 q̄uis in
angelis non sit locutio exterior sicut in nobis .s. per signa
sensibilia: est tñ alio modo: vt ipsa ordinatio cogitatiōis
10m ad alterū exterior locutio in angelis dicat. ¶ Ad 10m di/
cendū q3 multitudo desiderioꝝ pro tāto dicit esse cā lo/
cutiōis: q2 ex multitudine desiderioꝝ sequit multitudo
cōceptuū: qui nō pn̄t nisi signis valde varijs exp̄mi. Ani/
malia autem bruta habēt valde paucos cōceptus: quos
paucis nālibus signis exprimūt. vnde cū in angelis sint
multi cōceptus requirit etiā ibi locutio. Nec multitudo
cōceptuū alia desideria requirit in angelis q̄3 desideriū
cōicandi alteri qd̄ ipse mente cōcepit: qd̄ desideriū in an
11m gelis iperfectioneꝫ nō ponit. ¶ Ad 11m dōm q3 vnus an/
gelus cogitationē alterius cognoscit per spēꝫ innatā: per
quā alium angelū cognoscit: q2 per eandem cognoscit oē
qd̄ cognoscit in alio angelo. Unde q̄3 cito angelus se or/
dinat ad alium angelū sm actū alicui' forme: ille ange/
lus cognoscit eius cogitationē: ₇ hoc quidē dependet ex
volūtate angeli. Sꝫ cognoscibilitas nature angelice nō
depēdet ex volūtate angeli: ₇ ideo nō requirit locutio in
angelis ad cognoscēdū nām: sed ad cognoscēdaꝫ cogita/
12m tionē tm̄. ¶ Ad 12m dōm q3 sm Aug. visus ₇ auditus so/
lūmodo exterius differūt: interi' aūt sunt idē in mente:
q2 in mēte nō est aliud videre ₇ audire: sed in sensu exte/
riori tm̄. vnde apud angelū qui sola mēte vtit nō differt
audire ₇ videre: sed tm̄ dicit locutio in angelo ad simili/
tudinē eius que in nobis fit. Nos .n. per auditū scientiā
ab alijs accipimus. nutus autē ₇ signa hoc mō pn̄t in an/
gelis distingui: vt signū dicat ipsa spēs: nutus aūt ordina
tio ad alium: sed possibilitas hec faciendi dicit lingua.
13m ¶ Ad 13m dicendū q3 locutio est motus cognoscitiue: nō
qui sit ipsa cognitio: sed qui est cognitiōis manifestatio.
Et ideo opꝫ q3 sit ad alium. vnde etiā ph̄us dicit in .3. de
14m aīa. q3 est lingua vt significet alij. ¶ Ad 14m dōꝫ q3 eēn
tia angeli nō est figurabilis figura corporali: sed intelle/
15m ctus eius quasi figurat forma intelligibili. ¶ Ad 15m di/
cendū q3 lux corporalis manifestat seipam ex necessita/
te nature. vnde vniformiter se manifestat quātū ad oīa
que in ipsa sunt. Sed in angelis est volūtas cui' cōcept'
manifesti esse non possunt nisi sm imperiuꝫ voluntatis:
₇ ideo opus est locutione.

Quinto querit. vtrū inferiores angeli supe
riorib' loquant. ¶ Et videt q3 nō 1m
per glosam que habet .1. Cor. 13. si linguis ₇c. que
sic dicit. lingue sunt q̄bus angeli p̄positi minori/
bus significāt qd̄ de dei volūtate p̄mi sentiunt. g̃ locutio
que est actus lingue ad solos superiores angelos ptinet.
¶ P̄. a quolibet loquēte fit aliqd in audiēte: sed ab an/ 2m
gelis inferiorib' nihil pōt in superiores fieri: q2 supiores
nō sunt in potētia respectu inferioꝝ: sꝫ magis ecōuerso:
cum superiores habeāt magis de actu ₇ min' de potētia.
ergo iferiores angeli nō pn̄t loqui supiorib'. ¶ P̄. locu/ 3m
tio supra cognitionē addit scie infusionē: sed inferiores
angeli nō pn̄t aliquid ifundere superiorib': q2 sic in eos
agerēt: qd̄ esse nō pōt. g̃ eis nō loquunt. ¶ P̄. illumiatio 4m
nihil aliud est q̄3 manifestatio alicui' ignoti: sed locutio
est in angelis ad manifestādū aliquid ignotuꝫ. g̃ locutio
in angelis est manifestatio quedā. ergo cū angeli iferio/
res nō illuminēt supiores: vr q3 iferiores supioribus nō
loquant. ¶ P̄. Angelus: ad quē fit locutio est in potētia 5m
cognoscēs id qd̄ locutiōe exprimit: per locutione aūt fit
actu cognoscēs. g̃ angelus loquēs reducit illum cui loqt
de potētia in actū: sꝫ hoc nō est possibile iferiorib' ange/
lis respectu superioꝝ: q2 sic essent nobiliores. g̃ nō loquū
tur iferiores superiorib'. ¶ P̄. q̄cunq3 loquit alicui de 6m
aliquo ignoto ei: docet ipm. si g̃ iferiores angeli loquunt
supiorib' de ꝓprijs cōceptiōib' quos illi ignorant: vide
tur q3 eos doceāt: ₇ sic eos perficiūt: cū perficere sit doce
re sm Diony. ₇ hoc est cōtra ordinem ierarchie sm quē
inferiores a superioribus perficiunt.

Sed contra est qd̄ Grego. dicit in .5. mora. q3 de' 3.
loquit angelis ₇ angel' loquit deo.
g̃ ₇ eadē rōne superiores inferiorib' ₇ ecōuerso.

Respōdeo dicendū q3 ad euidētiaꝫ huius q̄ōnis R:
opꝫ scire qualr illuminatio ₇ locutio
differant in angelis. qd̄ quidē sic pōt accipi. Intellectus
eniꝫ aliquis deficit a cognitione alicuius cognoscibilis
ꝓpter duo. Uno° ꝓpter absentiā cog̃scibilis: sicut dū nō
cog̃scimus gesta p̄teritoꝝ tēpoꝝ vel alioꝝ locoꝝ remo/
toꝝ que ad nos nō puenerūt. Alio° ꝓpter defectū itells
qui nō ē adeo fortis vt possit ptingere ad illa cog̃scibilia
q̄ penes se hꝫ in p̄mis p̄ncipijs nāliter notis: quas tm̄ nō
cog̃scit nisi roborat' exercitio vl' doctrina. Locutio igit
ꝓprie est q̄ aliquis ducit in cognitōeꝫ ignorati. per h̄ q3
fit ei pn̄s qd̄ alias erat sibi absens: sicut apud nos pꝫ duꝫ
vn' refert alteri aliqd qd̄ ille nō vidit: ₇ sic facit ei q̄dā/
mō pn̄tiā per loq̄laꝫ. Sꝫ illumiatio est qn̄ itells ɔfortat
ad aliqd cognoscēduꝫ supra id qd̄ cog̃scebat: vt ex dictis
pꝫ. ¶ Sed tm̄ sciēdū q3 locutio pōt eē in angelis ₇ in no/
bis sine illumiatiōe: q2 qn̄q3 cōtingit aliq̄ nobis manife
stari p locutionē ex q̄b' itells nullo mō ad itelligēdū ma
gis roborat: sicut cū recitant mihi aliq̄ hystorie: vel cuꝫ
vn' angelus alteri ɔceptōeꝫ suā demōstrat. hec .n. indiffe
rēter pn̄t cog̃sci ₇ ignorari ab eo q hꝫ debilē itellectuꝫ ₇
fortē. Sed illuiatio semp hꝫ locutōeꝫ adiūctā ₇ in ange
lis ₇ in nobis. nos .n. sꝫ h̄ aliū illuiam' q3 ei aliqd mediū
tradim': q̄ itells ei' roborat ad aliqd cog̃scēduꝫ: qd̄ p lo/
cutōeꝫ fit. Silr ēt oꝫ q3 ₇ in angelis fiat p locutōeꝫ. Su/
perior .n. angelus hꝫ cognitiōeꝫ de reb' p formas magis
vles. Uñ iferior āgelus nō ē ꝓportōat' ad accipiēdū co/
gnitōeꝫ a supiori āgelo: nisi supior āgelus cognitiōeꝫ suā
q̄dāmō diuidat ₇ distiguat: cōcipiēdo i se illud de q̄ vult
illuiare p modū talē q̄ sit ɔphēsibile ab iferiori āgelo: ₇
talē ɔceptū suū alteri āgelo māifestādo eū illuiat. vñ dic
Dio. 15. ca° ce. ie. Unaq̄q3 itellectual' eēn' dōatā sibi a dei
more vniformē itellige͂ᵃ: puida vtute diuit ₇ multiplicat

ad īferioris ductricē analogiaꝫ. Et ē ſil'e de magiſtro qui
videt diſcipulū nō poſſe capere ea q̄ ipſe cognoſcit ꝑ illū
moduꝫ quo ipſe cognoſcit: ⁊ iō ſtudet diſtinguere ⁊ mul-
tiplicare ꝑ exēpla: vt ſic poſſint a diſcipulo compꝛebēdi.
¶ Dicēduꝫ eſt igit̄ ꝙ illa locutione q̄ illuminationi ad-
iungit̄ ſupiores ſoluꝫ īferioꝛib⁹ loquunt̄: ſꝫ ſm aliā locu-
tionē idꝛriter loquunt̄ ⁊ ſupioꝛes īferioꝛib⁹ ⁊ ecōuerſo.

Ad p̄m 2m **Ad pꝛimuꝫ** ḡ dōm: ꝙ gloſ. illa loq̄tur de locutiōe adiūcta illuminationi. ¶ Ad 2m dōm
ꝙ angelus loquēs nihil facit in angelo cui loquitur ſꝫ fit
aliquid in angelo ipſo loquēte: ⁊ ex hoc ab alio cognoſci-
tur modo p̄us dicto. vnde nō opꝫ etiaꝫ ꝙ loquēs aliquid
3m infundat ei cui loq̄tur. ¶ Et per hoc patet ſolutio ad 3m.
4m ¶ Ad 4m patꝫ reſpōſio ex dictis. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ ange-
5m lus cui aliquis loquitur fit actu cognoſcēs de potētia co-
gnoſcēte: nō per hoc ꝙ ipſe reducat̄ de potētia in actum:
ſꝫ per hoc ꝙ ipſe angelus loquēs reducit ſeipſuꝫ de potē-
tia in actuꝫ: dum facit ſe in actu ꝑfecto alicui⁹ forme ſm
6m ordinē ad alterum. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ doctrina eſt ꝓprie
de his quibus ꝑficitur itellectus. hoc autē ꝙ vnus ange-
lus cognoſcit cognitionē alterius non ꝑtinet ad ꝑfectio-
nē itellectus eius: ſicut nec ꝑtinet ad ꝑfectionē itellect⁹
mei ꝙ cognoſcā res abſentes que ad me nō ꝑtinēt.

Sexto querit̄. vtruꝫ requirat̄ determinata diſtātia localis ad hoc ꝙ vnus ange-
p̄m lus alij loquat̄. ¶ Et videt̄ ꝙ ſic. q2 vbicūq; re-
quiritur acceſſus ⁊ receſſus neceſſaria eſt deter
minata diſtātia. ſꝫ angeli accedētes ad alterutrū ⁊ diſce
dētes ſibi ſuos ſenſus mutuo cōſpiciunt: vt maximus di-
2m cit ſup ſextuꝫ caplm. cel'. ierar. ergo ⁊c. ¶ P̄. ſm Damaſ.
angelus vbi opatur ibi eſt ſi igit̄ alteri angelo loq̄tur opꝫ
ꝙ ſit vbi eſt ille cui loq̄tur ⁊ ſic requirit̄ determinata di-
3m ſtantia. ¶ P̄. Yſa. 6°. dicitur. ꝙ alter clamabat ad alterū
ſꝫ locutio clamoſa nō habꝫ locuꝫ: niſi ꝓpter diſtātiam ei⁹
cui loquimur. ergo videt̄ ꝙ diſtātia impediat locutionē
4m angeli. ¶ P̄. locutio opꝫ ꝙ deferat̄ a loquēte in audien
tē: ⁊ hoc nō pōt eē niſi ſit localis diſtātia iter loquētē an-
gelum ⁊ audientē: q2 locutio ſpūalis ꝑ medium corpora-
le nō defert̄. ḡ diſtātia localis locutionē angeli impedit.
5m ¶ P̄. aīa petri ſi eēt hic cognoſceret ea que hic aguntur.
cum aūt eſt in celo nō cognoſcit. vnde Yſa. 67°. ſup illud.
Abꝛahā neſciuit vos. dic glo. Aug. neſciunt mortui ēt ſcī
q̄d agant viui ēt eoꝝ filij. ḡ diſtantia localis impedit aīe
beate cognitionē. eadeꝫ etiaꝫ ratione angeli locutionē.

3 **Sed cōtra** eſt qđ maxima diſtātia eſt iter paradi- ſum ⁊ īfernum: ſꝫ illi mutuo ſe iſpiciūt
maxime ante diem iudicij: vt patꝫ ꝑ illō qđ habet̄ Luc.
16°. de Laçaro ⁊ diuite. ḡ nulla diſtātia localis īpedit aīe
ſepate cognitionē: ⁊ ſilr̄ nec āgeli ⁊ eađ rōe nec locutōeꝫ.

Rn̄: **Rn̄deo** dōꝫ: ꝙ actio ſeq̄t̄ modū agētꝫ: ⁊ iō illa q̄ cor- poꝛalia ⁊ ſitualia ſūt corpalr̄ ⁊ ſitualr̄ agūt.
q̄ vo ſūt ſpūalia nō niſi ſpūalr̄ agūt. vn̄ cū āgel⁹ iq̄ꝫm ē itel
ligēs nullo⁹ ſit ſitualis actio itell'ſ ipi⁹ nullo mō ꝓportio-
nē hꝫ ad ſitū. ⁊ iō cū locutio ſit opatio itell'ſ ipi⁹ nihil fac̄
ad eā ꝓpiq̄tas vl' diſtāa loci ⁊ ſic eq̄lr̄ a ꝓpiq̄ vel rēoto
āgel⁹ locutionē āgeli ꝑcipit illo°q̄ āgelo i loco eē dicim⁹.

Ad p̄m **Ad pꝛimum** ḡ dōꝫ: ꝙ acceſſus ille ⁊ receſſus nō eſt itelligēdus ſm locū ſꝫ ſm ꝯuer
2m ſionē ad alterutrū. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ cū dr̄ angelus ē vbi
opat̄ itelligēdū ē de opatiōe quā circa aliqđ corp⁹ agit q̄
q̄dē opatio ſitualis ē ex ꝑte ei⁹ in qđ terminat̄. locutio aūt
3m angeli nō ē talis opatio: ⁊ iō rō nō ſeq̄tur. ¶ Ad 3m dōm:
ꝙ clamoꝛ ille quo ſeraphin clamaſſe dr̄ dſignat magni-
tudinē eoꝝ q̄ loq̄bant̄. ſ. vnitatē eēntie ⁊ trinitatē ꝑſona
4m rū dicētes. ſcūs ⁊c. ¶ Ad 4m dōꝫ: ꝙ āgel⁹ ad quē fit locu-
tio: vt dcm̄ ē. nō recipit aliquid a loquēte ſꝫ ꝑ ſpēꝫ: q̄s pe-
nes ſe hꝫ ⁊ aliū angelū ⁊ locutionē ei⁹ cognoſcit. vn̄ nō opꝫ
ponere aliqđ mediū ꝑ qđ deferat̄ aliq̄d ab vno in alteꝝ.
¶ Ad 5m dōm: ꝙ Aug. loq̄tur de cognitiōe nāli aiarū per 5m
quā ēt ſcī nō pn̄t cognoſcere q̄ h̄ agunt̄ ſꝫ ex vtute glīe ea
coḡſcūt vt expſſe dic̄ Greg. i moꝛ. exponēs illud Job ſiue
fuerint nobiles filij eius ſiue ignobiles nō itelligēt: ſꝫ an
geli habēt nālem cognitionē magis eleuatam q̄ꝫ aīe. vn̄-
(de nō eſt ſimile de angelo ⁊ anima.

Septimo q̄rit̄. vtꝝ vn⁹ āgel⁹ poſſit alij loq̄ ita ꝙ alij locutiōeꝫ ei⁹ nō ꝑcipiāt.
¶ Et vr̄ ꝙ nō. ad locutionē. n. nihil aliđ req̄rit̄ q̄ꝫ p̄m
ītelligibilis ſpēs ⁊ ꝯuerſio ad alteꝝ: ſꝫ ſpēs illa ⁊ ꝯuerſio
ſic coḡſcunt̄ ab vno āgelo: ita ⁊ ab alio. ḡ locutio vni⁹ āge
li eq̄lr ab oīb⁹ ꝑcipit̄. ¶ P̄. eiſdē nutib⁹ vn⁹ āgel⁹ ad oēs 2m
āgelos loq̄t̄. ſi ḡ aliq̄s āgel⁹ coḡſcit locutiōeꝫ q̄ aliq̄s āge
lus loq̄t̄ ei: eadē rōe coḡſcet locutiōeꝫ q̄ idē āgel⁹ alijs lo
quit̄. ¶ P̄. q̄cūq; ītuet̄ aliquē āgelū ꝑcipit ſpēꝫ ei⁹ q̄ itel 3m
ligit ⁊ loq̄t̄: ſꝫ āgeli ſciuicē ſp̄ ītuent̄. ḡ vn⁹ āgel⁹ ſp̄ coḡſcit
locutioneꝫ alteri⁹ ſiue ſibi ſiue alteri loq̄t̄. ¶ P̄. ſi aliq̄s 4m
hō loq̄t̄ eq̄lr audit̄ ab oīb⁹ q̄ ei eq̄lr appropiquāt: niſi ſit
defect⁹ ex ꝑte audiētis: vtpote ſi dſic̄ i auditu: ſꝫ q̄nꝫ alr⁹
āgel⁹ ē ꝓpinq̄oꝛ āgelo loq̄nti q̄ꝫ ille ad quē loq̄t̄ ſm ordi
nē nāe vel ēt ſm locū. ḡ nō ſolū audit̄ ab eo ad quē loq̄t̄.
Sꝫ ꝯtra īcōueniēs vr̄ dr̄e ꝙ nos aliq̄d poſſum⁹ qđ āgeli nō pn̄t: ſꝫ hō pōt ꝯceptū cordis ſui al 3
teri itimare ita ꝙ alij abſcōditū remāet. ḡ ⁊ āgel⁹ pōt al-
(teri loq̄ ſine h̄ ꝙ ab aliq̄ alio ꝑcipiat̄.
Rn̄deo dōꝫ: ꝙ ſic ex p̄dcis pꝫ ex h̄ ipo cognitio vni⁹ Rn̄:
āgeli i cognitiōeꝫ alteri⁹ venit ꝑ modū cuiuſdā ſpūal' lo-
cutiōis: ꝙ āgel⁹ fit i actu alic⁹ ſpēi nō ſolū ſꝫ ſeipm ſꝫ ēt i
ordie ad aliū: ⁊ h̄ fit ꝑ ꝓpriā volūtatē āgeli loq̄ntꝫ. Ea āt
q̄ ſūt volūtatꝫ: nō opꝫ ꝙ codē⁹ ſe hēant ad oēs: ſꝫ ſꝫ modū
a voluntate ꝑfixū. Et iō locutio p̄dcā nō eq̄lr ſe hēbit ad
oēs āgelos: ſꝫ ſꝫ ꝙ volūtas āgeli dtermiabit. vn̄ ſi āgel⁹
fiat ꝑ ꝓpriā volūtatē i actu alic⁹ ſpēi ſꝫ itellm i ordie ad
vnū tm̄ āgelū: ꝑcipiet̄ ab illo vno tātū ei⁹ locutio. ſi vo in
(ordie ad ꝑſ'es ꝑcipiet̄ a plurib⁹.
Ad pꝛimū ḡ dōꝫ: ꝙ i locutiōe nō req̄rit̄ ꝯuerſio vl' Ad p̄m
directio q̄ſi cognita: ſꝫ q̄ſi cognitiōeꝫ faciēs. vn̄ ex h̄ ipſo
ꝙ vn⁹ āgel⁹ ad alteꝝ ꝯuertit̄ illa ꝯuerſio fac̄ eū coḡſcere
alteri⁹ āgeli cogitatiōeꝫ. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ i gnāli ē vn⁹ nu 2m
tus q̄ ad oēs vn⁹ loq̄t̄: ſꝫ i ſpāli ſūt tot nut⁹ q̄t ſūt ꝯuerſio-
nes ad diuerſos. vn̄ vnuſq̄ſq; coḡſcit ſꝫ nutū ad ſe factū.
¶ Ad 3m dōꝫ: ꝙ q̄uis vn⁹ āgel⁹ alteꝝ ītueat̄: nō tn̄ opꝫ ꝙ 3m
ſpēꝫ ꝑ q̄t ea actu aliq̄d cogitat videat: niſi ille āgel⁹ ꝯuer-
tat̄ ad eū. ¶ Ad 4m dōꝫ: ꝙ locutio hūana mouet auditū 4m
actiōe q̄ eſt per neceſſitatē nāe: q2 īpellēdo aereꝫ vſq; ad
aurē: ſꝫ hoc mō nō eſt in locutiōe angeli: vt dictū eſt: ſꝫ to
(tū depēdet ex volūtate āgeli loq̄ntis.

De mēte i q̄ ē ymago trinitatis. p̄ q̄rit̄. vtꝝ mēs ꝑ-
ut ē in ea ymago trinitatis ſit eēntia aīe vel aliq̄ po⁹ ei⁹.
2°. vtꝝ in mēte ſit mēo⁹. 3°. vtꝝ mēo⁹ diſtiguat̄ ab itelli-
gētia ſic̄ po⁹a po⁹. 4°. vtꝝ mēs coḡſcat res māles. 5°. vtꝝ
mēs noſtra poſſit cognoſcere mālia in ſingulari. 6°. vtrū
mens humana accipiat cognitionē a ſenſibus. 7°. vtruꝫ
in mēte ſit ymago trinitatis ſm ꝙ materialia cognoſcit:
nō ſoluꝫ ſm ꝙ cognoſcit eterna. 8°. vtruꝫ mēs ſeipſaꝫ ꝑ
eēntiam cognoſcat: aut per aliquā ſpēm. 9°. vtruꝫ aīa co-
gnoſcat habitus in ipſa exiſtētes ꝑ eēntiam ſuaꝫ: vel per
aliquā ſimilitudinē. 10°. vtrū aliquis poſſit ſcire ſe habe
re charitatē. 11°. vtrum mēs aliqua in ſtatu vie poſſit vi-
dere deū ꝑ eēnꝫ. 12°. vtꝝ deū eē ꝑ ſe ſit notū mēti hūane
ſic̄ p⁹ p̄n⁹ demrātiōis: q̄ nō pn̄t cogitari nō eē. 13°. vtruꝫ ꝑ
nālē rōnē cognoſci poſſit trinitas ꝑſonarū. Qō X.

Uestio est de mente in qua est ymago trinitatis. Et primo queritur. vtrum mens put est in ea ymago trinitatis sit eēntia anime vel aliqua poten-
p^m tia eius. ¶ Et videt̄ q̄ sit ipsa eēntia aie quia Augu. dicit. 9. de trinitate. q̄ mens ⁊ spiritus non relatiue dicuntur: s; eēntiam demonstrant nō nisi eēntiam aie. ergo mens est ipsa eēn-
2^m tia aie. ¶ P̄. diuersa genera potētiarum aie nō inueniūtur nisi in eēntia: s; appetitiuum ⁊ intellectiuum sunt diuersa genera potētiarum aie. ponuntur enim in fine p̄mi de aia quinq; genera cōmunissima potētiarum aie. s. vegetatiuum. sensitiuum. appetitiuum. motiuum s̄m locu;. ⁊ itellectiuum. cum ergo mens comprehēdat in se appetitiuum ⁊ itellectiuum: quia in mēte ponit̄ ab Augu. itelligētia ⁊ voluntas: videtur q̄ nō sit mens aliqua potētia
3^m s; ipsa eēntia aie. ¶ P̄. Aug. xi. de ciuita. dei. dicit. q̄ nos sumus ad ymaginē dei inquātū sumus: nouimus nos eē: ⁊ amamus vtrunq;. In. 9. vero de trinitate assignat ymaginem dei in nobis s̄m noticiam mentē ⁊ amorē. cum ergo amare sit act⁹ amoris. ⁊ nosce sit act⁹ noticie: vr̄ q̄ esse sit actus mētis: s; eē est actus eēntie. ergo mēs ē ipsa eēn-
4^m tia aie. ¶ P̄. eadē rōne inuenitur mēs in angelo ⁊ in nobis: s; ipsa eēntia angeli est mēs eius. Un̄ Diony. frequēter nominat angelos diuinas vel itellectuales mētes. er-
5^m go etiam ⁊ mēs nostra est ipsa eēntia aie. ¶ P̄. Augu. dic̄ in. 10. de trinitate. q̄ memoria ⁊ intelligentia ⁊ voluntas sunt vna mēs vna eēntia vna vita. ergo sicut vita ad eēn-
6^m tiam ptinet ita ⁊ mēs. ¶ P̄. accidēs nō pōt eē p̄ncipium substātialis distictiōis: s; homo substātialiter distinguit̄ a brutis in hoc q̄ hab; mentē. ḡ mēs nō est aliquod accidēs: s; potētia aie est ꝓprietas eius s̄m Auicē. ⁊ sic est de genere accidētis. ḡ mēs nō ē potētia s; ē ipsa eēntia anie.
7^m ¶ P̄. ab vna potētia nō egrediunt̄ diuersi actus s̄m speciē: s; a mēte egrediunt̄ diuersi actus s̄m spēm. s. memorari intelligere ⁊ velle: vt p; per Augu. ergo mens nō est
8^m aliqua potētia aie s; ipsa essentia eius. ¶ P̄. vna potētia non est subiectum alterius potētie: s; mens est ymaginis subiectum que cōsistit in tribus potētijs. ergo mens non
9^m est potētia s; ipsa eēntia aie. ¶ P̄. nulla potētia comprehendit in se plures potētias: s; mēs comprehēdit intelligētiam ⁊ voluntatē. ḡ nō est potētia s; eēntia.
3p. Sz contra aia nō hab; alias partes nisi suas potētias: s; mēs est quedā; pars aie supior: vt Augu. dicit in libro de trinitate. ḡ mēs est potētia aie.
2° ¶ P̄. eēntia aie cōis est oib⁹ potētijs: q: omnes in ea radicant̄: s; mēs nō est cōis oībus potētijs: quia diuidit̄ cō-
3° tra sensum. ergo mēs nō est ipsa eēntia aie. ¶ P̄. in essentia aie nō est accipere supremū ⁊ infimū: s; in mēte est supremū ⁊ infimū. diuidit eni; Aug. mētē in supiorē ⁊ infe-
4° riorem rationē. ergo mēs est potētia aie nō eēntia. ¶ P̄. aie eēntia est p̄ncipium viuēdi: s; mens nō est p̄ncipium viuēdi s; intelligēdi. ergo mens nō est ipsa eēntia aie sed
5° potētia eius. ¶ P̄. subiectum nō p̄dicat̄ de accidēte: sed mens predicatur de memoria itelligētia ⁊ volūtate que sunt in eēntia aie sicut in subiecto. ergo mēs nō est essen-
6° tia aie. ¶ P̄. s̄m Augu. in libro de trinitate. aia nō est ad ymaginem s̄m se totam s; s̄m aliquid sui. est aūt s̄m mē-
7° tē. ḡ mēs nō nomīat totam aīam s; aliquid aie. ¶ P̄. nomē mētis ex eo q̄ meminit sumptum eē videt̄: s; memoria designat aliquā potētiā aie. ḡ ⁊ mēs: ⁊ nō eēntiam.
8° Respondeo dicēdum: q̄ nomē mētis a mēsurādo est sumptum. Res aūt vniuscuiusq; generis mēsuratur per id quod est minimum ⁊ p̄ncipium p̄mu; in genere suo: vt pat; in. 10. metaph̄. ⁊ ideo nomē mētis hoc modo dicitur in aia sicut ⁊ nomē itellectus. Solum eni; itellectus accipit cognitionē de rebus mēsurādo eas quasi ad sua p̄cipia. Intellectus autē cū dicatur per respectum ad actum: potētiam aie designat. virtus enim siue potētia est medium iter eēntiam ⁊ operationē: vt pat; p̄ Dionysium. xi. ca°. cel. ierar. Q: v̄o rerū eēntie sunt nobis ignote. virtutes autē earum inotescūt nobis per actus. vtimur frequēter noībus virtutum vel potētiarum ad eēntias significādas. S; quia nihil notificatur nisi ex hoc qd̄ est sibi proprium: op; q̄ cum aliqua eēntia designatur per suam potentiam q̄ designetur per potētiam sibi propriam. In potētijs autē hoc cōiter inuenitur: q̄ illud quod pōt in plus potest in minus: s; nō cōuertitur: sicut qui pōt ferre. c. libras pōt ferre. xx. vt dicit̄ in p̄mo celi ⁊ mūdi. Et ideo si aliqua res per suam potentiam debeat designari: op; q̄ designetur per vltimū potētie sue. Anima autē que est in plātis h; ifimum gradū iter potētias aie. vn̄ ab ea denomiatur cu; dicitur nutritiua vel vegetabilis. Anima aūt bruti ptingit ad altiorē gradum. s. qui est sensus. Un̄ ipsa aia vocat̄ sensitiua: vel qn̄q; etiā sensus. S; aia humana ptingit ad altissimum gradu; qui est iter potētias aie: ⁊ ex hoc denomiatur. vnde dicit̄ itellectiua ⁊ qn̄q; etiam itellectus: ⁊ simil̄r mēs iquātū. s. ex ipsa nata est effluere talis potētia: quia est sibi ꝓpriu; pre alijs aiab⁹. p; ḡ q̄ mēs in aia nostra dicit illud qd̄ ē altissimū in virtute ipsi⁹. vn̄ cū s̄; id qd̄ est altissimū in nobis diua ymago iueniat̄ in nobis: ymago nō ptiebit ad eēntiā aie nisi s̄; mētē: put nomiat altissima; potētiam eius. Et sic mēs prout in ea est ymago nomiat potētiam aie ⁊ nō eēntiam: vel si nomiat eēntia; hoc nō est nisi iquātu; ab ea fluit talis potētia.

Ad primum ergo dicēdu;: q̄ mēs nō dicit̄ significare eēntiam s̄m q̄ eēntia cōtra potētiam diuidit̄: s; s̄m q̄ eēntia absoluta diuidit̄ cōtra id quod relatiue dicit̄: ⁊ sic mēs diuidit̄ ꝯtra noticiā sui: iquātu; per noticiā mēs ad seipsa; refert̄: ipsa v̄o mēs dicitur absolute. vel pōt dici q̄ mēs accipitur ab Aug. s̄m q̄ significat eēntiam aie simul cu; tali potētia. ¶ Ad 2^m dōm: q̄ genera potētiarū aie distiguunt̄ dupl̄r. Uno mō ex parte obiecti. Alio modo ex parte subiecti siue ex pte modi agēdi: qd̄ in idē redit. Si igit̄ distinguantur ex pte obti: sic ineniunt̄ quinq; potētia; gnā supra enumerata. Si aūt distiguant̄ ex pte subiecti vel modi agēdi: sic sūt tria genera potētiarum aie. s. vegetatiuum sensitiuum ⁊ itellectiuum: operatio enim aie tripliciter pōt se habere ad mām. Uno modo ita q̄ per modu; naturalis actiōis exerceatur: ⁊ taliu; actionu; p̄cipium est potētia nutritiua: cuius actus exercētur qualitatib⁹ actiuis ⁊ passiuis sicut ⁊ alie actiōes materiales. Alio modo ita q̄ opatio aie nō ptingat ad ipsam mām: s; solu; ad mãe cōditiōes: sicut est i actibus potētie sensitiue: i sensu eni recipit̄ species sine materia: s; tamē cum mãe cōditiōibus. Tertio modo ita q̄ operatio aie excedat ⁊ mām ⁊ materie cōditiōes: ⁊ sic ē pars aie itellectiua. Scd̄m igit̄ has diuersas potētiarū aie pticipatiōes cōtigit aliquas duas potētias aie adiuicē comparatas i idē vel diuersu; genus reduci. Si eni appetitus sensibilis ⁊ itellectualis qui est voluntas ꝯsideret̄ s̄; ordinē ad obiectū: sic reducunt̄ i vnū genus: quia vtriusq; obiectum est bonum. Si vero cōsideretur quātum ad modum agēdi: sic reducūtur in diuersa genera: q: appetitus iferior reducet̄ i genus sensitiui: appetitus v̄o supior i genus itellectiui. Sicut eni sensus nō apprehēdit suū obm sine cōditiōib⁹ mālibus put. s. est h̄ ⁊ nūc: sic ⁊ appetitus sensibilis i suu; obiectū fertur i bonū. s. pticulare. Appetitus vero supior i suum obiectū tē-

dit per modum quo intellectus apprehēdit: ⁊ sic quātuz
ad modum agēdi voluntas ad genus itellectiui reducit.
modus aūt actionis ꝓuenit ex dispōne agentis: q2 quāto
fuerit agens pfectius tāto est eius actio pfectior. Et iō si
cōsiderent͂ hę potētie ſm ꝙ egrediunt͂ ab eēntia aīe que
est subiectū earuz: voluntas inueniẗ in eadē coordinatio
ne cum itellectu. non aūt appetitus inferior qui in irasci
bilem ⁊ cōcupiscibilem diuidiẗ. Et ideo mens pōt cōpre
hendere voluntatē ⁊ itellectuz absq3 eo ꝙ sit aīe eēntia:
inq̄tum .s. nominat qōdam genus potentiarū aīe: vt sub
mēte intelligant͂ comprehēdi oēs ille potētie: que ī suis
actibus oīno a materia ⁊ cōditionib9 materie recedunt.
3m Ad 3m dōz: ꝙ ab Aug. ⁊ alijs sanctis ymago trinitatis
in homine multiplr assignat͂: nec opz ꝙ vna illarum assi
gnationū alteri correspondeat: sicut pz ꝙ Augu. assignat
ymaginē trinitatis ſm mentē noticiā ⁊ amorē: ⁊ vlteri9
ſm memoriam intelligentiā ⁊ voluntatē. Et quāuis vo
luntas ⁊ amor sibiinuicē correspōdeant ⁊ noticia ⁊ intel
ligentia. non tñ opz ꝙ mens correspondeat memorie: cū
mens oīa tria ꝯtineat que in alia assignatiōe dicunt͂. Si
militer etiā illa assignatio Aug. quā obiectio tangit est alia
a duab9 pmissis. Un̄ non opz ꝙ si amare amori correspō
deat ⁊ nosse noticie: qō esse respōdeat mēti sic ꝓpri9 act9
4m eius inq̄tum est mens. Ad 4m dōm: ꝙ angeli dicunt͂
mētes: nō q2 ipsa mens siue intellcūs angeli sit eius essen
tia prout itellect9 ⁊ mēs potētiaz nomināt: s3 q2 nihil ali
ud habēt de potētijs aīe nisi hoc qō sub mente cōprehen
ditur: vnde totalr sunt mens. Anie v̄o nostre adiungunt͂
alie potētie que sub mēte nō comprehēdunt͂: ex eo ꝙ est
actus corporis .s. sensitiue ⁊ nutritiue potentie. vnde non
5m ita potest dici aīa esse mens sicut ⁊ angelus. Ad 5m di
cēdū: ꝙ viuere addit supra esse: ⁊ itelligere supra viuere.
Ad hoc autē ꝙ ymago dei in aliquo iueniatur: opz ꝙ ad
vltimum genus pfectionis ꝑueniat quo creatura tende
re pōt. vnde si habeat esse tantum sicut lapides: vel eē ⁊
viuere sicut plante ⁊ bruta: nō saluatur in hoc ratio yma
ginis: s3 oportz ad pfectam ymaginis rationez vt creatu
ra sit viuat ⁊ intelligat. In hoc enim pfectissime ſm ge
nus conformatur essentialib9 attributis. Et ideo quia in
assignatione ymaginis mens locum diuine eēntie tenet:
hec v̄o tria que sunt memoria intelligētia ⁊ voluntas te
nent locum trium psonarum: ideo Augu. mēti ascribit il
la que requirunt͂ ad ymaginē in creatura. cū dicit ꝙ me
moria sunt vna vita vna mens vna eēntia. nec tamē opz
ꝙ ex hoc ipso dicatur etiam mens ⁊ vita quo ⁊ eēntia: q2
non est idē in nobis eē ⁊ viuere ⁊ intelligere sicut ⁊ in deo:
dicuntur tamē hec tria vna eēntia inq̄tum ab vna essen
tia mētis procedunt: vna vita inquantū ad vnum genus
vite ptinent: vna mens inquantum sub vna mēte comp̄
henduntur vt partes sub toto: sicut visus ⁊ auditus com
prehenduntur sub parte aīe sensitiua. Ad 6m dicēduz:
6m ꝙ ſm pbm in .8. metaph. q2 substantiales rerum differē
tie sunt nobis ignote: loco earum interdū diffiniētes ac
cidētalibus vtuntur: ſm ꝙ ipsa designant vel notificant
eēntiam vt propter effectus notificant causam. vnde sen
sibile ſm ꝙ est differētia constitutiua animalis nō sumi
tur a sensu prout nominat potentiam: sed prout nominat
ipsam anime essentiam a qua talis potentia fluit: ⁊ simi
liter est de ratione vel de eo qō est habens mentē. Ad
7m 7m dicendum: ꝙ sicut pars anime sensitiua non intelligi
tur esse vna quedam potētia preter omnes particulares
potētias que sub ipa comprehēduntur: s3 est quasi quod
dam totum potentiale comprehendens omnes illas po
tentias quasi partes: ita etiam mens non est vna quedaz
potentia preter memoriam intelligentiam ⁊ voluntatē:

sed est quoddam totum potentiale comprehendens hec
tria: sicut etiam videmus ꝙ sub potentia faciēdi domuz
comprehēditur potentia dolandi lapides ⁊ erigendi pa
rietes: ⁊ sic de alijs. Ad octauum dicendum: ꝙ mens
non comparatur ad intelligētiam ⁊ voluntatē sicut sub 8m
iectum: sed magis sicut totum ad partes: prout mens po
tentiam ipsam nominat. Si vero sumatur mens pro eēn
tia anime ſm ꝙ ab ea nata est progredi talis potētia: sic
nominabit subiectum potētiarum. Ad nonum dicen
duz: ꝙ vna potentia particularis non comprehendit sub
se plures: sed nihil prohibet sub vna generali potētia cō 9m
prehēdi plures vt ptes: sicut sub vna parte corporis plu
res partes organice comprehēdunt͂ vt digiti sub manu.

Secundo queritur. vtrum in mente sit me
moria. Et videtur ꝙ non. quia 1p
ſm Aug. 12. de trinitate. illud quod est commune
nobis ⁊ brutis non pertinet ad mentem. memoria
autē nobis ⁊ brutis cōmunis est: vt patet per August. 10.
confes. ergo ⁊c̄. Pͥ. philosophus in caplo de memoria
⁊ reminiscētia dicit ꝙ memoria non est intellectiui sed 2m
potius sensitiui. cum ergo mens sit idem qō intellectus:
vt ex predictis patet. videtur ꝙ memōria non sit in mē
te. Pͥ. intellectus ⁊ omnia que ad intellectuz pertinēt
abstrahunt ab hic ⁊ nunc: memoria vero nō abstrahit: cō 3m
cernit nanq3 determinatum tempus: sc3 preteritum: me
moria nanq3 preteritorum est: vt dicit Tullius. ergo ⁊c̄.
Pͥ. cum in memoria conseruentur aliqua que non ap
prehenduntur actu: vbicunq3 ponitur memoria oportet
ꝙ ibi differat apprehendere ⁊ retinere. in intellectu aūt 4m
non differunt sed potius in sensu. propter hoc eniz in sen
su differre possunt: q2 sensus organo corporali vtitur. non
autē omne qō tenetur in corpore apprehenditur. intelle
ctus aūt nō vtitur organo corporali. vnde nihil in eo re
tinetur nisi intelligibiliter: ⁊ sic oportet ꝙ actu intelliga
tur. ergo memoria nō est in itellectu siue in mēte. Pͥ. 5m
anima nō memoratur prius q̄3 apud se aliquid retineat.
sed anteq̄3 aliquas species recipiat a sensibus a quib9 no
stra cognitio oritur: quas retinere possit: est ad ymaginē.
cum ergo memoria sit pars ymaginis nō videt͂ ꝙ possit
esse in mente. Pͥ. mēs ſm ꝙ est ad ymaginem dei fer 6m
tur in deum: sed memoria non fertur in deum. est eni co
rum que cadunt sub tempore. deus autē est oīno supra tē
pus. ergo ⁊c̄. Pͥ. si memoria esset pars mentis species
intelligibiles in ipsa mente conseruarentur sicut conser 7m
uantur in mente angeli: sed angelus ꝯuertendo se ad spe
cies: quas habet penes se potest intelligere. ergo ⁊ mens
conuertendo se ad ipsas species retentas: ⁊ ita posset in
telligere sine hoc ꝙ ad fantasmata cōuerteretur: qō ma
nifeste apparet esse falsum. Quātūlibet enim aliquis sci
entiam in habitu habeat leso tamē organo ymaginatiue
virtutis vel memoratiue in actum exire non pōt: qō nō
eēt si mens in actu intelligere posset nō cōuertēdo se ad
potētias que organis vtunt͂. vñ memoria nō ē in mēte.

Sed contra philosophus dicit in .3. de anima. ꝙ 5p
anima est locus specierum preter ꝙ
non tota sed intellectiua. loci aūt est conseruare conten
ta in eo. cum ergo conseruare species ad memoriam per
tineat: videt͂ ꝙ in intellectu sit memoria. Pͥ. illud qō 2:
eq̄lr se habet ad omne tēpus non concernit aliquod tp̄s
particulare: sed memoria etiā proprie accepta equaliter
se habet ad omne tempus: vt dicit Aug. 12. de trinitate. ⁊
ꝓbat per dicta Virg. qui ꝓprio noīe memorie ⁊ obliuio
nis vsus est. ḡ memoria nō cōcernit aliquod tempus par
ticulare: s3 omne. ḡ ad intellcm̄ pertinet. Pͥ. memoria 3:
proprie accipiendo est preteritorum: s3 intellectus nō so

luz est presentiū sed etiaz futuroꝝ ꝛ preteritoꝝ:itellect⁹
enim compositionē format:ſm omne tempus itelligens
hoiem fuisse futurū esse ꝛ esse:vt pꝫ.3.de aīa.ergo memo
4°. ria ꝓprie loquēdo ad itellectū ptinere pōt.℄ ꝑ.sic me
moria est preteritorum:ita prouidentia futuroꝝ ſm tul
lium:sed prouidentia est in parte intellectiua ꝓprie acci
piendo.ergo eadez rōne ꝛ memoria.

Rñ°. **Respondeo** dicēduz:ꝙ memoria ſm cōem vsuz
loquētiuz accipiꝰ pro noticia ꝑteri
toꝝ.Cognoscere aūt preteritū vt preteritū est eius cuius
est cognoscere presens vt pñs vel nunc vt nunc.hoc autē
est sensus.sicut eniz itellectus nō cognoscit singulare vt
est hoc:sꝫ ſm cōem quandā rōnē vt inq̄tuz est homo vel
albus:vel etiaz particulare: non inq̄tū est hic homo vel
particulare hoc:ita etiaz itellect⁹cognoscit presens ꝛ ꝑte
ritum non inquātuz est nunc ꝛ hoc preteritū. vñ cuz me
moria ſm ꝓpriam sui acceptionē respiciat ad id qḋ est ꝑ
teritum respectu huius nunc.constat ꝙ memoria ꝓprie
loquēdo nō est in parte intellectiua sꝫ sensitiua tantū:vt
phs ꝓbat.Sed qꝛ intellectus nō solū intelligit itelligibi
le:sed etiā intelligit se intelligere tale intelligibile: ideo
nomē memorie pōt extendi ad noticiam:qua ꝛ si non co
gnoscatur obiectuz vt in ꝑteritione modo ꝓdicto:cogno
scitur tñ obiectū de quo etiā ꝑus est noticia habita:inq̄
tuz aliquis scit se eaz ꝑus habuisse.Et sic oīs noticia non
de nouo accepta pōt dici memoria. ℄ Sed hoc cōtingit
vno modo quādo cōsideratio ſm noticiā habitaz nō est
intercisa sꝫ cōtinua.Alio vō modo quādo est intercisa:ꝛ
sic habet plus de rōne preteriti.vñ ꝛ magis ꝓprie ad ra
tionē memorie attingit:vt si dicamur illius rei hēre me
moriam qḋ prius habitualr̄ cognoscebamus:non aūt in
actu.Et sic memoria est in parte intellectiua nostre aīe:ꝛ
hoc modo videꝰ Aug.memoriā accipe ponēs eaz partez
ymaginis.vult eni omne illud qḋ habitualr̄ in mēte te
Opio netur vt in actū nō ꝓdeat ad memoriā ptinere. ℄ Quō
Auic. aūt hoc possit ꝯtingere a diuersis diuersimode ponitur.
Auic.n.6.de nālibus.ponit ꝙ hoc nō ꝯtingit ꝙ aīa habi
tualr̄ teneat noticiam alicui⁹rei quā actu non cōsiderat.
ex hoc qḋ alique spēs actu cōseruenꝰ in parte itellectiua:
sꝫ vult ꝙ spēs actu nō cōsiderate nō possunt cōseruari ni
si in parte sensitiua:vel q̄tum ad ymaginationē que est
thesaurus formarū a sensu acceptaruz:vel q̄tum ad me
moriā q̄tum ad itellectiones ꝑticulares non acceptas a
sensibus.In itellectu vō nō ꝑmanet spēs nisi qñ actu cō
sideratur:post ꝯsiderationē vō in eo actu esse desinit.vñ
qñ iteruz vult ꝯsiderare aliqd:opꝫ ꝙ spēs de nouo fluāt
in intellectū possibilē ab intellectu agente. nec tñ seqtur
ſm ipm ꝙ si aliquis de nouo debꝫ ꝯsiderare que ꝑus sci
uit ꝙ oporteat euz iterū adiscere vel inuenire sicut a ꝓn
cipio:qꝛ relicta est in eo quedā habilitas per quaz facili⁹
se cōuertit ad itellectū agentē vt ab eo spēs effluētes re
cipiat:ꝛ hec habilitas est habit⁹ scie in nobis.Et ſꝫ hanc
opinionē memoria nō esset in mēte ſm retētionē aliq̄rū
repro⁹ spērū:sꝫ ſm habilitatē ad accipiēdū de nouo. ℄ Sꝫ ista
triplr. opinio nō videꝰ rōnabilis.ꝑmo qꝛ cū intellectus possibi
ꝑ lis sit stabilioris nāe q̄ꝫ sensus:oꝫ ꝙ spēs i eo recepta sta
bilius recipiaꝰ.vñ magis possunt in eo seruari spēs q̄ꝫ in
2°. parte sensitiua.℄ Scđo qꝛ agēs itelligētia equalr̄ se ha
bet ad influendū spēs cōuenietes scietijs oībus. vñ si in
itellectu possibili nō conseruarenꝰ alique spēs sꝫ sola ha
bilitas cōuertēdi se ad intellectū agentē:equalr̄ remane
ret homo habilis ad qḋcūq꜄ itelligibile:ꝛ ita ex ħ ꝙ ho
3°. mo adisceret vnā sciaz nō magꝭ sciret illā q̄ꝫ alias.℄ ꝑ.
hoc videꝰ esse exꝑsse ꝯtrariū sniē phi in.3.de aīa.qui cō
mendat antiquos in hoc ꝙ posuerūt aīam esse locū spe
cierū q̄tum ad intellectiuā partē. ℄ Et iō aliq dicunt ꝙ 2ª opi°.
spēs itelligibiles i itellectu possibili remanēt post actua
lē ꝯsiderationē:ꝛ haꝝ ordinatio est habitus scie:ꝛ ꝙ hec
vis:qua mens nostra retinere pōt spēs itelligibiles post
actualem cōsiderationē memoria diciꝰ:ꝛ hoc magis ac
cedit ad ꝓpriā significationē memorie.

Ad primum ḡ dōm:ꝙ memoria que cōis est no Ad ꝑ^m
bis ꝛ brutis est illa in qua cōseruā
tur ꝑticulares intētiones:sꝫ hec nō est in mēte sꝫ illa tm̄
in qua ꝯseruanꝰ spēs itelligibiles. ℄ Ad 2^m dōm:ꝙ phs 2^m
loqtur de memoria que est ꝑteriti:prout est relatuz ad ħ
nunc inq̄tum est hoc:ꝛ sic nō est in mēte. ℄ Ad 3^m dōm 3^m
est per idem. ℄ Ad 4^m dōm:ꝙ in itellcū possibili differt 4^m
actu apprehēdere ꝛ retinere:nō ex eo ꝙ spēs sit in eo ali
quo mō corporalr̄:sꝫ itelligibilr̄ tm̄.nec tñ seqtur ꝙ sem
per intelligaꝰ ſm illā spēm:sꝫ soluz qñ itellect⁹possibilis
ꝑfecte fit in actu respectu illius spēi. Qñq꜄ vō est iperfe
cte in actu eius quodā modo medio iter purā potentiā ꝛ
purū actū:ꝛ hoc est habitualr̄ cognoscere:ꝛ de hoc modo
cognitionis reduciꝰ in actū ꝑfectū per voluntatē que ſꝫ
Anſ.est motor oīum viriū.℄ Ad 5^m dōm:ꝙ mens est ad 5^m
ymaginē ꝑcipue ſm ꝙ ferꝰ in deuz ꝛ in seipsaz. Ipsa autē
est sibi pñs ꝛ filr̄ deus anteq̄ꝫ alique spēs a sensibus acci
pianꝰ:ꝛ mens nō diciꝰ habere vim memoratiuaz ex hoc
ꝙ aliqd actu teneat:sꝫ ex hoc ꝙ est potēs tenere. ℄ Ad 6^m
6^m pꝫ rñsio ex dictis.℄ Ad 7^m dōm:ꝙ nulla potētia pōt 7^m
aliqd cognoscere nō cōuertēdo se ad obm̄ suuz:vt visus
nihil cognoscit nisi cōuertēdo se ad colorē. vñ cū fanta
smata se habeāt hoc modo ad itellectū possibilē sic sensi
bilia ad sensuz:vt pꝫ per phm̄ in.3.de aīa. quātūcūq꜄ ali
quā spēz itelligibilē apud se habeat:nunq̄ꝫ tñ actu aliqd
cōsiderat ſm illā spēm nisi cōuertēdo se ad fantasmata.
Et iō sicut itellcūs noster ſm statū vie indiget fantasma
tib⁹ ad actu ꝯsiderādū anteq̄ꝫ accipiat habitū:ita ꝛ post
q̄ꝫ acceperit.secus aūt videꝰ de angelis:quoꝝ itellcūs ob
iectum non est fantasma.

Ad primuz vō coꝝ que in ꝯtrariū obijciunꝰ dōꝫ: Ad ꝑ^m in ꝯ.
ꝙ ex auctoritate illa hēri nō pōt ꝙ in itellectu sit memo
ria nisi ſm moduz qui dictus est.nō aūt ꝙ ꝓprie. ℄ Ad 2^m
2^m dōm:ꝙ verbū Aug.est itelligēduz ꝙ memoria pōt eē
de pñtibus obiectis.nunq̄ꝫ tñ pōt dici memoria nisi cōsi
dereꝰ aliqd ꝑteritū ad minus ex ꝑte ipsi⁹ cognitiōis. Et
ſm hoc ēt dr̄ aliqs sui obliuisci vel ēt memorari:inq̄tuz
de seipso qui est ꝑsens sibi nō ꝯseruat ꝑteritā cognitōez.
℄ Ad 3^m dōm:ꝙ inq̄tuz itellect⁹ cognoscit differentias 3^m
tēporū ſm cōes rōnes formare pōt ꝯpositiōes ſm q̄libꝫ
dr̄iam tēporis. ℄ Ad 4^m dōm:ꝙ ꝓuidētia nō est in itel 4^m
lectu nisi ſm gnāles rōnes futuri:sꝫ ad ꝑticularia appli
caꝰ mediante rōne ꝑticulari quā opꝫ mediaz itercidere
inter rōnē vlēm mouentē ꝛ motuz qui in particularibus
cōsequiꝰ:vt pꝫ per phm̄ in.3.de aīa.

Ertio queriꝰ.vtrū memoria distinguaꝰ
ab itelligētia sicut potētia a potē
tia.℄ Et videꝰ ꝙ nō.diuersaru eni potētiarū ꝑ^m
sunt diuersi actus:sꝫ intellect⁹possibilis ꝛ me
morie put sunt in mēte poniꝰ eē idē actus qui
est spēz retinere.hoc.n.Aug.memorie. phs itellectui pos
sibili attribuit.ḡ memoria nō distinguiꝰ ab itelligētia si
cut potētia a potētia.℄ ꝑ.accipe aliqd nō ꝯcernēdo ali 2^m
quā dr̄iam tpis est ꝓpriū itellcūs:qui abstrahit ab hic ꝛ
nūc:sꝫ memoria nō ꝯcernit aliquā dr̄iaz tpis:qꝛ ſꝫ Aug.
14.°de tri.memoria est cōiter pñtiū ꝑteritoꝝ ꝛ futuroꝝ.
ergo memoria ab intelligentia nō distinguitur.℄ ꝑ.in 3^m
telligētia accipiꝰ dupliciter ſm Augu.14.°de trini. Uno
modo prout diciꝰ intelligere id quod nō actu considera

mus. Alio modo prout dicimur intelligere id quod actu
cogitamus: sed intelligētia fm quā id tātuz dicimur itel
ligere qḋ actu cogitamus: est itelligere in actu: qḋ nō est
potētia sȝ operatio alicuius potētie: ⁊ sic nō distinguitur
a memoria sicut potētia a potētia. fm vō ꝙ itelligimus
ea que in actu ꝯsideramus nullo modo a memoria disti
guitur: sȝ ad memoriam ptinet: qḋ pȝ per Aug. 14. de tri.
vbi sic dicit. Si nos referamus ad iteriorē mētis memo
riam qua sui meminit: ⁊ iteriorem intelligētiaȝ qua se i
telligit: ⁊ iteriorem voluntatē qua se diligit: vbi hec tria
simul semꝑ sunt siue cogitētur siue nō cogitentur: videt̃
quidē ymago trinitatis ad solaȝ memoriā ptinere. ergo
itelligētia a memoria nullo modo distinguit̃ sicut potē
tia a poᵃ. ❡ Si dicat̃ ꝙ itelligētia ĩ aĩa est quedā poᵃ fȝ
quā aĩa ē potēs actu cogitare: ⁊ alia fm quā actu cogitat:
sic ēt itelligētia qua nos dicimur itelligere nō cogitādo
4m distiguit̃ a memoria sic poᵃ a poᵃ. ❡ Cōtra. eiusdē poᵉ est
habituȝ habere ⁊ vti habitu: sȝ itelligere nō cogitādo est
itelligere in habitu. itelligere aūt cogitādo ē habere ha
bitum. ergo ad eādeȝ potētiam ptinet itelligere nō cogi
tando ⁊ itelligere cogitādo: ⁊ sic ꝑ hoc nō diuersificatur
5m itelligētia a memoria sicut potētia a potētia. ❡ P̃. in in
tellectiua parte aĩe nō inuenitur alia potētia nisi cogno
scitiua ⁊ motiua vel affectiua: sȝ volūtas est affectiua vł
motiua: intelligētia autē cognoscitiua. ergo memoria nō
est alia potētia ab itelligentia.

5p **Sȝ contra** est qḋ Augu. dicit. 14. de trini. ꝙ fm ꝙ aĩa est ad ymaginē dei: ꝙ vti rõne atqȝ
itellectu ad itelligēduȝ deuȝ ⁊ conspiciēduȝ pōt: sed pōt
aĩa cōspicere fm potētias. ergo ymago in aĩa attenditur
fm potētias: sȝ in aĩa attēditur ymago fm ꝙ hec tria in
ea īueniuntur memoria itelligētia ⁊ voluntas. ġ hec tria
2: sunt tres potētie distincte. ❡ P̃. si ista nō sunt tres potē
tie: opȝ aliquid eorū eē actuȝ siue opationē: sȝ actus non
semꝑ est in aĩa. non. n. semꝑ in actu intelligit vel vult. er
go ista tria non semper erunt in anima: ⁊ sic non esset aĩa
3: ad ymaginem dei: qḋ est cōtra Augu. ❡ Item inter hec
tria inuenitur equalitas: per quā equalitas diuinaꝝ ꝑso
narum representatur: sed inter actum vel habitū vel po
tentiam nō inuenitur equalitas: quia ad plura se extēdit
potētia ꝙ̃ habitus ⁊ habitus ꝙ̃ actus: quia vnius potētie
sūt plures habitus: ⁊ ab vno habitu plures actus eliciun
tur. ġ nō pōt eē ꝙ aliqḋ eoꝝ sit habitus ⁊ aliud actus.

R: **Respondeo** dicēduȝ: ꝙ Aug. dupliciter assignat ymaginem trinitatis in mēte. ꝑmo
fm hec tria: mens: noticia: ⁊ amor: vt patet in. 9. de trini.
scḋo quātuȝ ad hec tria: que sunt memoria itelligentia ⁊
voluntas. Dicēdū ergo. ꝙ ymago trinitatis in aĩa potest
assignari dupliciter. Uno modo fm perfectaȝ imitatio
nē trinitatis. Alio modo fm impfectaȝ. Anima eniȝ per
fecte trinitatē imitat̃ fȝ ꝙ meminit actu intelligit actu
⁊ vult actu. Qḋ ideo est quia in illa trinitate īcreata me
dia in trinitate ꝑsona est verbuȝ. verbū autē sine actualī
cogitatione esse nō pōt. vnde fm hunc modū ꝑfecte imi
tationis assignat Augᵘ. ymaginē in his tribus: memoria:
intelligētia: volūtate: prout memoria importat habitua
lē noticiam: itelligētia vō actualē cogitationē ex illa no
ticia procedētē. volūtas vō actualē volūtatis motum ex
cogitatione procedētē. Et hoc pȝ expresse per hoc qḋ dic̃
in. 14. de trini. sic dicēs. Quia ibi. s. in mēte verbū eē sine
cogitatione nō potest. cogitamus eniȝ omne qḋ dicimus
illo interiori verbo qḋ ad nullius gētis ptinet linguā: in
tribus potius illis ymago ista ponit̃: memoria scȝ intelli
gentia ⁊ volūtate. hāc aūt dico itelligētiam qua intelligi
mus cogitātes: ⁊ eaȝ volūtatē que istaȝ proleȝ parentēqȝ
ꝯiungit. ymago vō fm impfectā imitationē est: quādo as
signat̃ fm habitus ⁊ potētias. Et sic assignat ymaginē tri
nitatis in aĩa. 9. de trini. quātuȝ ad hec tria: mēs: noticia:
amor: vt mens nominat potētiam. noticia vō ⁊ amor ha
bitus in ea existētes: ⁊ sicut posuit noticiā: ita ponere po
tuisset intelligētiam habitualē. vtrūqȝ eni habitualr̃ ac
cipi pōt: vt pȝ ex ꝙ qḋ dicit̃. 14. de trinita. nunquid recte
possumus dicere iste musicus nouit quidē musicam: licȝ
nō eaȝ itelligat: quia eaȝ nō cogitat: itelligit vō nunc geo
metriam. hāc eniȝ nūc cogitat. absurda est quātuȝ appet
ista sentētia. Et sic fȝ hāc assignationē hec duo que sunt
noticia ⁊ amor habitualr̃ accepta ad memoriā tantū ꝑti
nent: vt pȝ per auctoritatē eiusdē in obyciendo inductā.
Sed qꝛ actus sunt in potētys radicalr̃ sic̃ effectus in cau
sis: ideo etiam ꝑfecta imitatio que est fm memoriā itel
ligentiā ⁊ voluntatē actualē pōt originalr̃ inueniri in po
tentys: fm quas aĩa pōt meminisse intelligere actualr̃ ⁊
velle: vt per verba Aug. inducta pȝ. Et sic ymago attēdi
tur fm potētias: non tamē hoc modo ꝙ memoria possit
eē in mēte alia potētia p̄ter intelligentiā. qḋ sic pȝ. poten
tie nō diuersificant̃ ex diuersitate obiectoꝝ: nisi diuersi
tas obiectoꝝ sit ex his que per se accidūt obiectis: fm ꝙ
sunt taliuȝ potētiarū obiecta. vnde calidū ⁊ frigidū que
colorato accidunt inquātuȝ hmōi nō diuersificant potētiā
visiuā. eiusdē eni visiue potētie est videre coloratū cali
dum ⁊ frigidū dulce ⁊ amarū. quāuis aūt mēs siue intel
lectus aliquo modo possit cognoscere p̄teritū: tamē cū i
differēter se habeat ad cognoscēda p̄ntia p̄terita ⁊ futu
ra: differētia p̄ntis ⁊ p̄teriti accidētalis itelligibili est in
quātuȝ hmōi. vn̄ quāuis in mēte aliquo modo possit eē me
moria: non tamē pōt esse vt potētia quedaȝ per se distin
cta ab alys per modū quo ph̄i de distinctione potētiarū
loquunt̃: sȝ hec solūmodo pōt iueniri memoria in parte
sensitiua que fertur ad presens inquātuȝ est p̄ns. vnde si
debēt ferri in p̄teritū requirit̃ aliqua altior virtᵘ ꝙ̃ ipse
sensus. nihilominus tamē ⁊ si memoria nō sit potētia di
stincta ab itelligētia: prout itelligētia sumit̃ pro potētia:
tamē inuenit̃ trinitas in aĩa etiaȝ ꝯsiderando ipsas potē
tias fm ꝙ vna potētia que est itellectus habet habitudi
nē ad diuersa: scȝ ad tenendā noticiaȝ alicuius habitua
liter: sicut ⁊ Augu. distinguit rationē inferiorē a superio
ri fm habitudinē ad diuersa.

Ad primum ergo dicēduȝ: ꝙ ꝙ̃uis memoria ꝑ ut est in mēte nō sit alia potētia ab Ad pm
itellectu possibili distincta: tñ inter itellectuȝ possibilē ⁊
memoriā iuenit̃ distinctio fm habitudinē ad diuersa: vt
ex dictis pȝ. ❡ Et silr̃ dicēduȝ est ad quattuor sequētia. ad reliq
Ad primū vō in cōtrariuȝ dicēduȝ: ꝙ Aug. ibi loq tur de ymagine inuēta in aĩa nō fȝ ꝑfe Ad pm in 2
ctam imitationē: que est quādo actu imitat̃ trinitatē in
telligēdo eaȝ. ❡ Ad 2m dicēdū: ꝙ semꝑ est in aĩa ymago 2m
trinitatis aliquo modo: sȝ non fm ꝑfectam imitationē.
❡ Ad 3m dicēduȝ: ꝙ inter potentiā ⁊ actuȝ ⁊ habitū pōt 3m
esse equalitas fm ꝙ cōparant̃ ad vnū obiectū: ⁊ sic yma
go trinitatis inuenit̃ in aĩa fm ꝙ fertur in deuȝ. Et tñ ēt
cōiter loquēdo de potētia habitu ⁊ actu inuenitur in eis
equalitas: nō quidē fm ꝓprietatē nature: qꝛ alterius mo
di habet esse operatio habitus ⁊ potētia: sȝ fm compara
tionē ad actuȝ: fm quā considerat̃ horū triuȝ quantitas:
nec opȝ ꝙ accipiat̃ vnus tantū actus nūero aut vnus ha
bitus: sȝ habitus ⁊ actus in genere.

Quarto queritur. vtrū mens cognoscat res materiales. ❡ Et videt̃ ꝙ nō. mēs pm
eni nō cognoscit aliqd nisi itellectuali cognitiōe:
sȝ vt habet̃ in glos. 2ᵉ Coꝛ. 12. illa est intellectualis visio

que illas res cõtinet que nõ babẽt ymagines sui similes
que nõ sint qđ ipse.cũ igitur res materiales non possint
esse in anima per seipsas:sꝫ solum per ymagines sui simi
les que nõ sunt qđ ipse:videtur ꝙ mens materialia non
2m cognoscat. ¶ P̃.Augu.12.sup Gen.ad litteram dicit.mẽ
te intelliguntur que nec corpora sunt nec similitudines
corporum:sꝫ res mãles sunt corpora ⁊ similitudines cor
3m porũ babẽt.ergo ⁊c̃. ¶ P̃.mens siue itellectus babꝫ co
gnoscere quiditates rerum:q̃ obiectuꝫ itellectus est qđ
quid est:vt dicit̃ in.3.de aĩa.sꝫ quiditas rerũ mãlium nõ
est ipsa corporeitas.alꝭ oporteret omnia que quiditateꝫ
4m babẽt corpus eẽ.ergo ⁊c̃. ¶ P̃.cognitio mẽtis consequi
tur formam que est ꝑncipium cognoscẽdi:sꝫ forme itelli
gibiles que sunt in mẽte sunt oĩo imateriales.ergo ꝑ eas
5m mẽs nõ põt res mãles cognoscere. ¶ P̃.oĩs cognitio est
per assimilationeꝫ:sꝫ nõ potest eẽ assimilatio iter mẽtem
⁊ materialia:q̃ similitudinẽ fac̃ vnitas qualitatis:quali
tates autẽ rerum corporalium sunt corporalia accidẽtia
6m que in mẽte esse nõ possunt.ergo ⁊c̃. ¶ P̃.mens nibil co
gnoscit nisi abstrabẽdo a materia ⁊ a conditionibus ma
terie:sꝫ res materiales que sũt res naturales nõ possunt
etiam ſm itellectum a materia separari:quia in coꝝ dif
finitionibus cadit materia.ergo ⁊c̃.

Sꝑ. **Sed contra** ea que ad sciẽtiam naturalem perti
nẽt mẽte cognoscunt̃:sꝫ sciẽtia natu
ralis de rebus materialibus est.ergo materialia per mẽ
2° tem cognosci possunt. ¶ P̃.vnusq̃sq꜡ bñ iudicat que co
gnoscit ⁊ bozum est optimus iudex:vt dicit̃ in ꝑmo etbi
coꝝ.sꝫ sicut dicit Augu.12°.sup Gen.ad litteram.per mẽ
tem ista iferiora iudicant̃.ergo bec inferiora materialia
3° per mẽtem itelligũtur. ¶ P̃.per sensuꝫ nõ cognoscimus
nisi materialia:sꝫ cognitio mẽtis a sensu oꝛit̃.ergo ⁊ mẽs
naturales res cognoscit.

R°. **Respondeo** dicẽdum:ꝙ omnis cognitio est ſm
aliquã formam que est in cognoscẽ
te ꝑncipium cognitiõis. Forma aũt bꝫ põt cõsiderari du
pliciter. Uno modo ſm esse qđ babꝫ in cognoscẽte. Alio
modo ſm respectuꝫ quẽ babꝫ ad rẽ cuius est similitudo.
Scđm quidẽ ꝑmũ respectũ facit cognoscẽtẽ actu cogno
scere:sꝫ ſm 2m respectum determinat cognitionẽ ad ali
quod cognoscibile determiatum. Et ideo modus cogno
scẽdi rem aliquam est ſm cõditionẽ cognoscẽtis in quo
forma recipitur ſm modum eius. Nõ aũt oportet ꝙ res
cognita sit ſm modum cognoscẽtis:vel ſm modum illũ
quo forma que est cognoscẽdi ꝑncipium esse babet in co
gnoscẽte.vñ nibil probibet per formas que in mẽte ima
terialiter existũt res materiales cognosci. Hoc autẽ dif
ferẽter cõtingit in mẽte bumana que cognitionẽ accipit
a rebus ⁊ in diuina vel angelica que a rebus nõ accipiũt.
In mẽte eniꝫ accipiẽte sciẽtiam a rebus forme existunt
per quãdam actionẽ rerum in animã. Omnis autẽ actio
est per formam. vnde forme que sũt in mẽte nostra.ꝑmo
⁊ pricipaliter respiciũt res extra animam existẽtes quan
tum ad formas earum. Quarum est duplex modus.que
dam enim sunt que nullam sibi mãm determinãt:vt li
nea supficies ⁊ bꝫ. Quedã autẽ determinãt sibi spãlem
mãm:sicut oẽs forme naturales. Ex cognitione autẽ for
marũ que nullam sibi mãm determinãt nõ relinquit̃ ali
qua cognitio de materia:sꝫ ex cognitiõe formarum q̃ de
terminãt sibi materiã:cognoscitur etiã ipsa materia ali
quo modo.s.ſm babitudinẽ quã babꝫ ad formam. Et ꝓ
pter boc dicit pbꝰ in ꝑmo pbysicoꝝ.ꝙ materia ꝑma ẽ sci
bilis ſm analogiã. Et sic per similitudinẽ forme ipsa res
materialis cognoscit̃:sicut aliquis ex boc ipso ꝙ cogno
scit simitatem cognoscit nasum simum. Sed forme rer

in mẽte diuina existẽtes sunt ex quibus fluit eẽ rerũ qđ
est cõmune forme ⁊ materie.vnde ⁊ forme ille respiciũt
⁊ formam ⁊ materiam imediate:⁊ nõ vnum per alteruꝫ:
⁊ simil̃r forme intellectus angelici:que sunt similes for
mis mẽtis diuine:quãuis nõ sint causa reruꝫ. Et sic mẽs
nostra de rebus materialibus materialẽ cognitionẽ ba
bet.mẽs vero diuina ⁊ angelica materialia immateria
libus:⁊ tamen perfectius cognoscit.

Ad primum ergo dicẽduꝫ:ꝙ auctoritas illa du
pliciter põt exponi. Uno modo vt Ad pm
referatur ad visionẽ itellectualẽ quãtum ad oĩa que sub
ipsa comprebẽduntur:⁊ sic dicit̃ itellectualis visio illa
rum tñ rerũ que nõ babẽt ymagines sui similes que nõ
sunt qđ ipse:nõ vt boc intelligatur de ymaginibus quibꝰ
res itellectuali visione vidẽtur:que sunt quasi mediũ co
gnoscẽdi:sꝫ q̃ ipsa cognita per intellectualẽ visionẽ sunt
res ipse:⁊ nõ rerum ymagines:qđ in visiõe corporali:scꝫ
sensitiua ⁊ spirituali:scꝫ ymaginatiua non accidit. Obie
cta enim ymaginatiõis ⁊ sensus sunt quedã accidẽtia ex
quibus quedam rei figura vel ymago cõstituitur:sꝫ obie
ctum itellectus est ipsa rei eẽntia:quãuis eẽntiam rei co
gnoscat per eius similitudinẽ sicut per mediuꝫ cognoscẽ
di nõ sicut per obiectũ in quo ꝑmo fertur eius visio. Uel
dicit ꝙ boc qđ in auctoritate dicit̃ ꝑtinet ad visionẽ itel
lectualẽ ſm ꝙ excedit ymaginatiuam ⁊ sensitiuã.sic enĩ
Augu.ex cuius v̾bis glosa sumit̃ itẽdit assignare differẽ
tiam triuꝫ visionũ:attribuẽs supiori visiõi id in quo ife
riorẽ excedit:sicut dicit̃ ꝙ spũalis visio est cũ absentia
cogitamus per similitudines quasdã:⁊ tamẽ spiritualis
siue ymaginaria visio etiaꝫ est de bis que pńsential̃r vi
dentur:sꝫ in boc ꝙ etiam absentia videt ymago sensum
trãscẽdit:⁊ ideo ponitur boc quasi proprium eius. Simi
liter etiam itellectualis visio in boc trãscẽdit ymagina
tionem ⁊ sensuꝫ ꝙ ad illa se extẽdit que per essentiã suã
sunt itelligibilia. Et ideo boc ei attribuit Augu.quasi ꝓ
prium:quãuis etiam cognoscere possit materialia que ꝑ
suas similitudines cognoscibilia sunt. Unde dicit Augꝰ.
12°.super Gen.ad litteram:ꝙ per mentem etiam ista ife
riora diiudicãtur ⁊ ea sciuntur:que neq꜡ sunt corpora ne
q꜡ illas gerunt formas similes corporum. ¶ Et per boc 2m
patet responsio ad scđm. ¶ Ad tertiũ dicẽdum:ꝙ si cor 3m
poreitas sumatur a corpore prout est in genere q̃titatis:
sic corporeitas nõ est rei naturalis quiditas:sed eius ac
cidẽs:scꝫ trina dimẽsio. Si vero sumatur a corpore pro
ut est in genere substãtie:sic corporeitas nominat rei na
turalis essentiam.nec tamẽ sequitur ꝙ omnis quiditas
sit corporeitas:nisi diceretur ꝙ quiditati inquãtuꝫ qui
ditas cõueniret esse corporeitatem. ¶ Ad q̃rtũ dicẽduꝫ 4m
ꝙ quãuis in mẽte nõ sunt nisi immateriales forme:pos
sunt tamẽ esse similitudines rerum materialiuꝫ. Nõ.n.
oportꝫ ꝙ eiusmodi eẽ babeat similitudo:cuiusmodi est
id cuius est similitudo:sed solum ꝙ in ratione ꝯueniat:
sicut forma bominis nõ babꝫ tale esse in statua aurea q̃
le esse babꝫ forma bominis in carnibus ⁊ ossibus. ¶ Ad 5m
5m dicẽdum:ꝙ quãuis qualitates corporales nõ possint
esse in mẽte:possunt tamẽ esse similitudines qualitatuꝫ
corporearum:⁊ ſm bas mẽs rebus corporeis assimilat̃.
¶ Ad sextũ dicẽduꝫ:ꝙ itellectus cognoscit abstrabẽdo 6m
a mã ꝑticulari ⁊ ꝯditionibus eius sic ab bac carne ⁊ bis
ossibus:nõ tñ opꝫ ꝙ abstrabat a mã vlĩ.vñ põt ꝯsiderare
(formã nãlẽ in carnibꝰ ⁊ ossibꝰ:sꝫ nõ in bis.

Quinto queritur.vtruꝫ mens nostra pos
sit cognoscere materialia in sin
gulari ¶ Et videtur ꝙ sic.quia sicut singula ꝑm
re babet esse per materiam:ita res dicuntur

materiales que in sui diffinitione materiam habent: sed
mens quamuis sit immaterialis potest cognoscere res
materiales. ergo eadem rõne põt cognoscere res singulares
2m ¶ P. nullus recte iudicat & disponit de aliquib9 nisi ea
cognoscat: sz sapiens per mentez iudicat recte & disponit
de singularibus sicut de familia sua: & de rebus suis. ergo
3m mẽte singularia cognoscimus. ¶ P. nullus cognoscit cõ
positionẽ nisi cognoscat compositionis extrema: sz hanc
compositionẽ. sortes est homo. format mens. nõ eni pos/
set eam formare aliqua sensitiua potentia: que hoiem in
vniuersali nõ apprehẽdit. ergo mẽs singlaria cognoscit.
4m ¶ P. nullus põt iperare actuz aliquẽ nisi cognoscat ob/
iectum actus illius: sz mẽs siue rõ imperat actum cõcupi
scibilis & irascibilis: vt pz in pmo ethic. cum ergo illoz obie
5m cta sint singularia mens singularia cognoscit. ¶ P. quic
quid põt virtus inferior põt supior fm Boetiũ: sed potẽ
tie sensitiue: que sũt iferiores mẽte: singlaria cognoscũt.
6m ergo multo ampli9 mẽs singularia cognoscere põt. ¶ P.
quãto aliqua mens est altior: tanto hz vniuersaliorez co
gnitionẽ: vt pz per Diony. 12°. cap°. cele. ierar. sed mens an
geli est altior q̃ mẽs hominis: & tamẽ angelus cognoscit
singularia. ergo multo amplius mens humana.

Þ. Sz contra vniuersale est duz intelligit: singulare duz sentitur: vt dicit Boetius.

Rñ: Respondeo dicendum: q sicut ex dictis pz mens hũa/
na & angelica diuersimode mãlia co
gnoscit. Cognitio eniz mẽtis humane fertur ad res natu
rales pmo fm formã: & secundario ad mãm prout habet
habitudinẽ ad formam. Sicut aũt omnis forma quãtuz
est de se est vlis: ita habitudo ad formã nõ facit cogscere
mãm nisi cognitione vli. Sic aũt cõsiderata mã nõ est i/
diuiduationis pncipiũ: sz fm q cõsideratur mã in singula/
ri: que est mã signata sub determinatis dimẽsionib9 exi/
stens. Ex hac eniz forma indiuiduatur. Unde dicit phs in. 7.
meta. q hois partes sunt mã & forma vliter: sortis vo for
ma hec & hec materia. Unde pz q mẽs nostra singulare di/
recte cognoscere non põt: sz directe cognoscitur a nobis sin
gulare per virtutes sensitiuas: que recipiũt formas a re/
bus in organo corporali: & sic recipiũt eas sub determina
tis dimẽsionibus: & fm q ducunt in cognitionẽ materie
singularis. Sicut. n. forma vniuersalis ducit in cognitio/
nẽ materie vniuersalis: ita forma idiuidualis ducit i co/
gnitionẽ mãe signate que est indiuiduationis pncipiuz:
sz tamẽ mens per accidẽs singularibus se imiscet: inq̃tũ
continuatur viribus sensitiuis que circa particularia versan
tur. Que quidẽ cõtinuatio est dupliciter. Uno modo inq̃tuz
motus sensitiue partis terminatur ad mentẽ: sicut accidit
in motu qui est a rebus ad aiam: & sic mens singulare co/
gnoscit per quandã reflexionẽ: prout. s. mẽs cognoscẽdo
obiectuz suũ qd est aliqua natura vniuersalis redit in co
gnitionẽ sui actus: & vlterius in spẽz que est actus sui pn/
cipiuz: & vlteri9 in fantasma a quo spẽs est abstracta: & sic
aliquã cognitionẽ de singulari accipit. Alio modo fm q
motus qui ẽ ab aia ad res icipit a mẽte & pcedit in partẽ
sensitiuam: prout mens regit inferiores vires: & sic singu
larib9 se imiscet mouẽte rõne pticulari q̃ est potẽtia q̃dã
indiuidualis que alio noie dicitur cogitatiua: & hz determi
natũ organũ in corpore. s. mediam cellulã capitis. Ulem
vo sniaz: quã mens hz de opabilibus: nõ est possibile ap/
plicari ad pticularẽ actuz: nisi per aliquã potẽtiã mediã
apprehẽdentẽ singulare: vt sic fiat quidã syllogismus: cuius ma/
ior sit vlis: que est sententia mentis. minor aũt singularis:
que est applicatio pticularis rõnis. conclusio vo electio sin
gularis operis: vt pz per id qd habetur. 3. de aia. Mẽs vo
angeli qz cognoscit res mãles p formas que respiciunt i/
mediate mãm: sic & formã: nõ solũ cognoscit mãm in vli
directa inspectione: sz ẽt in singulari: simr & mẽs diuina.

Ad pmum Ad primum ergo dicendum: q cognitio qua cognosci/
tur mã fm analogiam quam hz ad
formã nõ suffic ad cognitionẽ rei singlaris: vt ex dcis pz.
¶ Ad 2m dicendum: q dispositio sapiẽtis de singularibus nõ 2m
fit per mentẽ nisi mediante vi cogitatiua: cuius ẽ itẽtio/
nes singulares cognoscere: vt ex dictis pz. ¶ Ad 3m dicendum 3m
q fm hoc itellectus põt de singulari & vli ppositionẽ cõ/
ponere: qd singulare per reflexionẽ quãdaz cognoscit: vt
dictũ est. ¶ Ad 4m dicendum: q intellectus siue ratio cogno/ 4m
scit in vli finem ad quẽ ordinat actum concupiscibilis &
actuz irascibilis imperãdo eos. hanc aũt cognitionẽ vni/
uersalẽ mediãte vi cogitatiua ad singularia applicat: vt
dictũ est. ¶ Ad 5m dicendum: q illud qd põt vtus inferior põt 5m
supior: nõ tñ semp eodẽ modo: sz qñq3 alio altiori modo:
& sic itellectus cognoscere põt ea que cognoscit sensus: al
tiori tñ modo q̃ sensus: sensus. n. cognoscit ea quãtuz ad
dispositiones mãles & accñtia exteriora: sz itellectus pe/
netrat ad intimam naturã speciei que est in ipsis indiui/
duis. ¶ Ad 6m dicendum q cognitio mẽtis angelice est vlior 6m
q̃ cognitio mẽtis humane: qz ad plura se extẽdit paucio/
ribus medijs vtens: & tamẽ efficacior ẽ ad singularia co/
gnoscenda: vt ex dictis patet.

Sexto queritur. vtrũ mẽs humana cognitio
nẽ a sensibilibus accipiat. ¶ Et vi/ pm
detur q nõ. eoz enim que nõ cõueniunt in ma/
teria nõ põt eẽ actio & passio: vt pz p Boetiuz
in lib°. de duabus naturis. & etiã per phm in li
bro de gnõne. sz mens nostra nõ cõicat in mã cũ reb9 sen/
sibilibus. ergo nõ possunt sensibilia agere in mentẽ nraz vt
2m ex eis mẽti nostre aliqua cognitio iprimatur. ¶ P. obm i/
tellectus est qd qd est: vt dicitur in. 3. de aia. sz quiditas rei
nullo modo sensu pcipitur. ergo cognitio mẽtis a sensu nõ ac/
3m cipitur. ¶ P. Aug. dicit. 10. confes. loquẽs de cognitione itel
ligibiliuz quomõ a nobis acquiratur: ibi inquã erant an
teq̃ ea didicissem. s. itelligibilia in mẽte nostra: sz in me/
moria non erant. ergo videtur q intelligibiles species nõ
4m sunt a sensibus accepte. ¶ P. Aug. probat. 10. de trini. q
aia non potest amare nisi cognita: sz aliquis anteq̃ scien/
tiam adiscat amat eam: qd pz ex hoc q multo studio eaz
querit. ergo anteq̃ adiscat illam sciam habet eam in no/
ticia sua. ergo videtur q non accipiat mens sciam a rebus
5m sensibilibus. ¶ P. Aug. dicit. 12. super Gen. ad lram. cor
poris ymaginem non corpus in spiritu: sz ipse spiritus in
seipso facit celeritate mirabili que ieffabiliter longe est
a corporis tarditate. ergo videtur q mens nõ accipiat spe/
6m cies itelligibiles a sensib9: sz ipsa eas in se formet. ¶ P.
Aug9. dicit. 12. de trini. q mens nostra de rebus corpora/
libus iudicat fz rõnes incorporales & sempiternas: sz ra/
tiones accepte a sensibus nõ sunt huiusmodi: & sic idem qd prius.
7m ¶ P. si mens cognitionẽ a sensibilibus accipiat hoc nõ
potest esse nisi inquãtum species que a sensibilibus acci/
pitur intellectum possibilem mouet: sz talis spẽs non po
test mouere itellectum possibilem. nõ enim mouet ipm
in fantasia adhuc existens; qz ibi existẽs nõdum est actu
intelligibilis: sed potẽtia tñ: similr non mouet itellectũ
possibilem existẽs in intellectu agente: qui nullius spẽi ẽ
receptiu9: alias nõ differret ab itellectu possibili: similr
nec existẽs in ipso possibili itellectu: qz forma iam inhe/
rens subiecto subiectuz nõ mouet sz in ipso quodãmodo
quiescit: nec ẽt p se exñs: cũ spẽs itelligibiles nõ sint sub/
stantie: sz de genere accidẽtiũ: vt dicit Auic. in sua meta.
ergo nullo mõ eẽ põt vt mẽs nra a sensibilib9 accipiat sciaz.
8m ¶ P. agens est nobilius patiente: vt pz p Augu. 12. super

Gen͂.ad lr͂am.ꝛ ꝑ pħm in.3.de aĩa.ſ3 recipiẽs ſe h3 ad illõ
qd̃ recipit q̃ſi patiẽs ad agẽs.cũ ẽ mẽs ſit mlt̃o nobilioꝛ
ſenſibilib⁹ ꝛ ſenſib⁹ ipſis nõ poterit ab eis cognitionẽ ac
9ᵐ cipere. ¶ P̄.pħs dič in.7.phẏ.ꝙ aĩa ĩ qeſcẽdo fit ſciẽs:
ſ3 aĩa nõ poſſet accipe ſciam a ſenſibilibus niſi moueret̃
3ᵖ. Sz contra (quodãmõ ab eis.ẽ ꝛč.
ſič dič pħs ꝛ experimẽto ꝓbat̃:cui ðficit
vnus ſenſus deficit vna ſcĩa:ſič cecis deeſt ſcĩa de colori
bus.hoc aũt nõ eẽt ſi aĩa aliũde accipet ſcĩa3 q̃3 ꝑ ſenſus.
2ᵒ ẽ a ſenſibilib⁹ ꝑ ſenſus ſciam accipit. ¶ P̄.oĩs nr̃a cogni
tio originalr̃ ↄſiſtit in noticia ṗmoꝝ ṗncipioꝝ indemon
ſtrabiliũ.hoꝝ aũt cognitio in nobis a ſenſu orit̃:vt p3 in
3ᵒ fine poſterioꝝ.ẽ ſcĩa nr̃a a ſenſu orit̃.¶ P̄.nã nihil facit
fruſtra:nec deficit in neceſſarijs.fruſtra autẽ dati eſſent
ſenſus aĩe niſi ꝑ eos cognitionẽ de reb⁹ accipet.ẽ ꝛč.
R°. Op.mltiplex ð ſcĩa. Reſpondeo dõm:ꝙ circa hanc.q.multiplex fuit
ãtiquoꝝ opinio. Quidã.n.poſuerũt
ortũ ſcĩe nr̃e totalr̃ a cã exteriori eẽ q̃ eſt a mã ſepata:q̃ in
duas ſectas diuidit̃.Quida3.n.vt platonici poſuerũt for
mas reꝝ ſenſibiliu3 eẽ a mã ſepatas:ꝛ ſic eẽ itelligibiles
actu:ꝛ ꝑ earũ ꝑticipationẽ a mã ſenſibili effici idiuidua
in nã.earũ ṽo ꝑticipatione hũanas mẽtes ſciam hẽre.Et
ſic ponebãt ſm dcãs formas eẽ ṗnᵐ gnõnis ꝛ ſcĩe:vt pħs
reprob° narrat in ṗ meta. ¶ Sz h̄ poſitio a pħo ſufficiẽter repro
bata eſt qui oſtẽdit ꝙ nõ ẽ ponere formas ſenſibiliũ reꝝ
niſi in mã ſenſibili.cũ ẽt nec ſine mã ſenſibili ivlĩ forme
2ᵃ opĩ° vlẽs itelligi poſſint:ſič nec ſim⁹ ſine naſo.¶ Et iõ alij nõ
ponẽtes formas ſenſibiliu3 ſepatas ſ3 itelligẽtias tm̃:q̃s
nos angelos dicimus.poſuerũt originẽ nr̃e ſcĩe totalr̃ ab
hĩ ſubſtãtijs ſepatis eẽ.vñ Auic.voluit ꝙ ſič forme ſen
ſibiles nõ acqrunt̃ in mã ſenſibili niſi ex influẽtia itelli
gẽtie agẽtis:ita ꝛ forme itelligibiles humanis mẽtib⁹ nõ
ĩpimunt̃ niſi ex itelligẽtia agẽte q̃ nõ ẽ pars aĩe:ſ3 ſuba
ſepata vt ipſe ponit.Indiget tñ aĩa ſenſib⁹ q̃ſi excitanti
b⁹ ꝛ diſponẽtib⁹ ad ſciam:ſič iſta ĩferiora agẽtia ṗparant
reprob° mãm ad ſuſcipiẽdã formaȝ ab itelligẽtia agẽte. ¶ Sed
iſta opinio nõ videt̃ rõnabilis:qꝛ ſm h̄ nõ eẽt dependen
tia nec̃ia iter cognitionẽ mẽtis humane:ꝛ ṽtutes ſenſiti
uas:cui⁹ appet ↄ̃riu3 manifeſte:tũ ex h̄ ꝙ deficiẽte ſenſu
deficit ſcĩa de ſuis ſenſibilib⁹:tũ ex h̄ qd̃ mens noſtra nõ
põt actu ↄſiderare etia3 ea q̃ habitualr̃ ſcit niſi formãdo
aliq̃ fantaſmata.vñ ẽt leſo organo fantaſie ipedit̃ ↄſide
ratio.Et ṗterea ṗdcã poſitio tollit ꝓxima rerũ ṗnᵃ ſi oĩa
ĩferiora ex ſuba ſepata ĩmediate formas ↄſequunt̃ tã in
3ᵃ op.duas hñs ſectas. telligibiles q̃3 ſenſibiles. ¶ Alia opinio fuit ponẽtũ no
ſtre ſcĩe origine3 totalr̃ a cã ĩferiori eẽ.Que ẽt in duas ſe
ctas diuidit̃.Quidã eni poſuerũt hũanas aĩas in ſeipſis
ↄtinere oĩum rerũ noticiã:ſ3 per ↄiunctionẽ ad corp⁹ ṗdi
ctã cognitionẽ obtenebrari.Et iõ dicebant nos indigere
ſtudio ꝛ ſenſib⁹ vt ipedimẽta ſcĩe tollerent̃.dicentes adi
ſcere nihil aliud eẽ q̃3 reminiſci:ſič ꝛ manifeſte appet:ꝙ
ex his que audiuimus ꝛ videmus reminiſcimur ea q̃ ṗri
reprob° us ſciebamus.¶ Sz h̄ poſitio nõ videt̃ eẽ rõnabilis Si
eni ↄiunctio aĩe ad corpus ſit nãlis:nõ põt eẽ ꝙ per eã to
taliter nãlis ſcĩa ipediat̃:ꝛ ita ſi hec opinio ṽa eẽt nõ pa
teremur oĩmodã ignorantiã coꝝ quoꝝ ſenſu3 non habe
mus.Eſſet aũt opinio ↄſona illi poſitioni q̃ ponit aĩas an
te corpora fuiſſe creatas:ꝛ poſtmodũ coporib⁹ vnitas:qꝛ
tũc ↄpoſitio corporis ꝛ aĩe nõ eẽt nãlis:ſ3 accñtalr̃ proue
niens ipſi aĩe.Que qdẽ opinio ꝛ ſm fidẽ ꝛ ſm pħoꝝ ſen
2ᵃ ſecta. tentias reprobanda iudicat̃. ¶ Alij ṽo dixerũt ꝙ aĩa ſi
biipſi eſt ſcĩe cã.nõ.n.a ſenſibilib⁹ ſcia3 accipit q̃ſi actio
ne ſenſibiliu3 aliquo mõ ſĩlitudines rerũ ad aĩam perue
niant:ſ3 ipſa aĩa ad preſentiã ſenſibiliu3 in ſe ſimilitudi
reprob° nes ſenſibiliu3 format. ¶ Sz h̄ poſitio nõ videt̃ totali
ter rõnabilis. Nullu3 eni3 agens niſi ſm ꝙ eſt actu agit.
Unde ſi aĩa format in ſe omniũ rerũ ſimilitudines opoꝛ
tet ꝙ ipa in ſe actu habeat illas ſimilitudines rerũ:ꝛ ſic
redibit in ṗdictam opinionẽ:que ponit omniũ rerũ ſcien
tiam aĩe nãliter inſitam eſſe. ¶ Et iõ pre oĩbus ṗdictis 4ᵒ ꝛ A.
poſitionibus rõnabilioꝛ videt̃ ſnĩa pħi: qui ponit ſciam
mentis noſtre partim ab intrinſeco eſſe:partim ab extrin
ſeco:nõ ſolum a rebus a mã ſeparatis:ſ3 etiã ab ipſis ſen
ſibilibus.Cũ eni3 mens noſtra cõparat̃ ad res ſenſibiles
que ſunt extra aĩam inuenit̃ ſe habere ad eas in duplici
habitudine.Uno modo vt actus ad potentiã:inquãtum
.ſ.res que ſunt extra aĩam ſunt intelligibiles in potẽtia.
ipſa vero mens eſt intelligibilis in actu:ꝛ ſm hoc ponit̃
in ea itellectus agens qui faciat intelligibilia in potẽtia
intelligibilia actu.Alio modo vt potẽtia ad actu3:prout
.ſ.in mente noſtra forme rerũ determinate ſunt in poten
tia tantũ:que in rebus extra aĩam ſunt in actu:ꝛ ſm h̄ po
nitur in aĩa noſtra itellectus poſſis cuius eſt recipere for
mas a reb⁹ ſenſibilib⁹ abſtractas factas itelligibiles actu
per lumẽ intellectus agentis. Qd̃ quidẽ lumẽ intellect⁹
agentis in aĩa rõnali ꝓcedit ſicut a ṗma origine a ſubſtã
tijs ſeparatis:ṗcipue a deo.Et ſm hoc veꝝ eſt ꝙ ſciam a
ſenſibilibus mens noſtra accipit.nihilominus tamẽ ipa
aĩa in ſe ſimilitudines rerũ format:inq̃3tu3 per lumẽ in
tellectus agentis efficiunt̃ forme a ſenſibilibus abſtra
cte intelligibiles actu:vt in itellectu poſſibili recipi poſ
ſint.Et ſic etiã in lumine itellectus agẽtis nobis eſt quo
dãmodo oĩs ſcĩa originalr̃ indita mediãtibus vlĩbus cõ
ceptionib⁹:que ſtati lumine itellectus agẽtis cognoſcun
tur:per quas ſicut per vlĩa ṗncipia iudicamus de alijs ꝛ
ea ṗcognoſcimus in ipſis.Scd̃m hoc illa opinio veritatẽ
h3 q̃ ponit nos ea q̃ adiſcimus ante in noticia habuiſſe.
Ad primum ergo dõm ꝙ forme ſenſibiles vel a Ad ṗᵐ
ſenſibilibus abſtracte non poſſunt
agere in mentẽ noſtram niſi quatenus per lumẽ intelle
ctus agentis imateriales reddunt̃:ꝛ ſic efficiunt̃ quodã
mõ homogenee itellectui poſſibili in que3 agunt. ¶ Ad
2ᵐ dõm:ꝙ circa idem virtus ſupioꝛ ꝛ ĩferioꝛ opant̃:non 2ᵐ
ſimilr̃:ſ3 ſupioꝛ ſublimius.vñ ꝛ per formã que a reb⁹ ac
cipitur:ſenſus nõ ita efficaciter rem cognoſcit ſicut intel
lectus:ſ3 ſenſus per eam manuducit̃ in cognitionẽ exte
rioꝝ accidentiũ:itellectus ṽo peruenit ad nudam quidi
tatẽ rei ſecernẽdo eam ab oĩbus mãlibus conditionib⁹.
vnde pro tãto dicit̃ cognitio mẽtis a ſenſu originẽ habe
re:non ꝙ omne illud quod mens cognoſcit ſenſus appre
hendat:ſ3 qꝛ ex his que ſenſus apprehẽdit:mens in aliq̃
vlteriora manuducit̃:ſicut etiam ſenſibilia itellecta ma
nuducunt in itelligibilia diuinoꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ ver 3ᵐ
bum Aug.eſt referendum ad precognitionẽ qua particu
laria in ṗncipijs vlĩbus ṗcognoſcunt̃.ſic eni3 verũ eſt ꝙ
ea que adiſcimus ṗus in aĩa noſtra erant. ¶ Ad 4ᵐ dõ3:
ꝙ aliquis anq̃3 aliquã ſciam acquirat:amare ea3 põt: in 4ᵐ
quãtum cognoſcit quadã cognitione vlĩ cognoſcẽdo vti
litatẽ illius ſciẽtie: vel viſu vel quocũq3 alio mõ. ¶ Ad
5ᵐ dõm:ꝙ ſm hoc intelligẽda eſt aĩa ſeipſam formare ꝙ 5ᵐ
per actionẽ itellectus agẽtis forme itelligibiles facte in
tellectũ poſſibilem formant:vt dictũ eſt. Et ſm hoc vis
ymaginatiua põt formare diuerſoꝝ ſenſibiliu3 formas:
qd̃ ṗcipue appet dũ ymaginamur ea que nunq̃3 ſenſu ꝑ
cepimus. ¶ Ad 6ᵐ dicẽdu3:ꝙ ṗma ṗncipia:quoꝝ cogni 6ᵐ
tio eſt nobis inata:ſunt quedã ſimilitudo increate veri
tatis.vñ ſm ꝙ per eas de alijs iudicamus dicimur iudi
care de rebus per rõnes imutabiles vel veritatẽ increa
tam.hoc tamẽ qd̃ Aug.ibi dicit.referendũ eſt ad rõnẽ ſu
perioꝛem:que eternis contẽplandis inheret. Que quidẽ

q̄uis sit dignitate prior:est tñ operatio eius posterior:qꝛ
inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta cōspiciun/
7m tur. Ro.i. ¶ Ad 7m dōz ꝙ in receptiōe qua itellectꝰ pos/
sibilis spēs rez accipit a fantasmatibus se hñt fantasma/
ta vt agens instrumētale ꝛ scōarium:intellectus vō agēs
vt agens ṗncipale ꝛ ṗmū. ¶ Et ideo actionis effectus re
linquitur in intellectu possibili fm cōditionē vtriusq̄:ꝛ
non fm conditionem alterius tm̄:ꝛ ideo intellectus pos/
sibilis recipit formas vt intelligibiles actu ex virtute in/
tellectus agentis:sed vt similitudies determinataꝝ rerū
ex cognitione fantasmatum. Et sic forme itelligibiles in
actu non sunt per se existētes neq̄ in fantasia neq̄ in intel/
8m lectu agente:sed solūz in intellectu possibili. ¶ Ad 8m di/
cenduz ꝙ q̄uis intellectus possibilis sit simplr̄ nobilior
q̄ fantasma:tñ fm quid nihil prohibet fantasma nobili/
us esse:in q̄tum.s.fantasma est actu similitudo talis rei:
qḋ intellectui possibili non conuenit nisi in potentia. Et
sic quodāmodo potest agere in intellectuz possibilez vir/
tute luminis intellectus agentis:sicut ꝛ color pōt agere ī
9m visūz virtute luminis corporalis. ¶ Ad 9m dōz.ꝙ quies
in qua perficit̄ scia excludit motum nālium passionum:
nō aūt motū ꝛ passionē cōiter acceptā fz ꝙ q̄libz recipe
pati dicit̄ ꝛ moueri:sic ēt phs dicit in.3.de aīa ꝙ intelli/
gere est quoddam pati.

SEptimo queritur vtrum in mente sit ima/
go trinitatis fm ꝙ mālia cogno/
1m scit:non soluz fm ꝙ cognoscit eterna. ¶ Et vr̄ ꝙ
sic:qꝛ vt dicit Aug.12.de trinitate:cum querimus
trinitatē in anima in tota querimus:non separātes actio
nem rōnalē in tpalibus a cōtēplatione eternoꝝ:sz mens
nō ē ad imaginē nisi scōm ꝙ in ea trinitas īuenitur.ergo
mens ē ad imaginē non soluz fm ꝙ inheret rōnibꝰ eter/
nis cōtemplandis sed scōm ꝙ inheret temporalibꝰ agen
2m dis. ¶ Preterea imago trinitatis in aīa considerat̄ in/
q̄tum in ea represent̄at eq̄litas psonaꝝ ꝛ eaꝝ origo:sed
magis equalitas psonaꝝ repn̄tat̄ in mēte fz ꝙ cognoscit
tpalia:q̄ fm ꝙ cognoscit eterna:cum eterna in infinituz
excedant mentē:mēs aūt nō in infinitum tpalia excedit:
origo ēt psonaꝝ manifestat̄ in cognitione tpalium:sicut
ꝛ in cognitione eternoꝝ:quia vtrobiq̄ ex mente ṗcedit
noticia ꝛ ex noticia amor.ḡ imago trinitatis nō soluz ꝛc̄.
3m ¶ P̄.silitudo ē in poᵃ diligendi sed imago in poᵃ cogno/
scēdi sicut hētur scōo sent.13.di.sed mens nostra ṗ ṗus co
gnoscit mālia q̄ eterna:cū ex mālibꝰ in eterna ṗueniat:ꝛ
ṗfectius cum tpalia cōprehendat:nō aūt eterna.ḡ imago
4m magis ē in mēte fm ꝙ ꝯparat̄ ad tpalia ꝛc̄. ¶ P̄.imago
trinitatis īuenit̄ in aīa quodāmō fm potētias:vt supra
dcm̄ ē:sz potentie idifferenter se hñt ad oīa obiecta:ad q̄
potētie determinant̄.ḡ imago dei īuenitur in mēte respe
5m ctu quorūlibet obiectoꝝ. ¶ P̄.ṗfectiꝰ vr̄ illud qḋ in se/
ipso vr̄:q̄ qḋ vr̄ in sui silitudie:sz aīa videt seipsam in se:
deū āt nisi in silitudīe ī statu vie:ḡ ṗfectius cognoscit se/
ipsaz q̄ deū:ꝛ ita magis attendēda ē imago trinitatis in
aīa:fm ꝙ aīa cognoscit seipsam q̄ fm ꝙ cognoscit deum:
cū in nobis fm illud imago trinitatis īueniat̄:qḋ ṗfectis/
6m simū in nr̄a nā hēmꝰ:vt dicit Aug. ¶ P̄.fm hoc psonaꝝ
eq̄litas in mente nr̄a repn̄tat̄ ꝙ memoria intelligentia ꝛ
volūtas tota inuicē se capiūt:vt pz per Aug.10.de trinita
te:sed ista mutua cōprehensio nō ondēret eaꝝ eq̄litatem
nisi q̄tū ad oīa obiecta se ꝯphenderēt.ḡ rōne oīuz obie/
7m ctoꝝ imago trinitatis īuenit̄ in potentijs mentis. ¶ P̄.
sic imago ē in poᵃ cognoscēdi:ita caritas ē in poᵃ diligēdi:
sz caritas nō solū respicit deū:sz ēt ṗximū.vñ ꝛ duplex po
nitur actꝰ caritatis.s.dilectio dei ꝛ ṗximi:ḡ ꝛ imago non
solū est in mente fm ꝙ cognoscit deuz:sz ēt fm ꝙ cog̊scit
creaturas. ¶ P̄.potentie mentis in quibus consistit ima 8m
go aliq̄bꝰ hītibus ṗficiunt̄:fm quas imago deformata dr̄
reformari ꝛ ṗfici:sz potētie mētis nō indigent hītibꝰ scōz
ꝙ cōpant̄ ad eterna:sed solūz scōm ꝙ cōpant̄ ad tpalia:
qꝛ hītus ad h̄ sunt vt scōm eos potentie regulent̄:in eter/
nis aūt error nō pōt accidere vt ibi regula opus sit:sz solū
in tpalibꝰ.ḡ ꝛc̄. ¶ P̄.trinitas icreata repn̄tat̄ in imagine 9m
mētis:ṗcipue q̄tū ad cōsubstātialitatē ꝛ eq̄litatē:sed hec
duo īueniunt̄ in poᵃ sensitiua:qꝛ sensibile ꝛ sensus in actu
efficiunt̄ vnū:ꝛ spēs sensibilis non recipit̄ a sensu nisi se/
cūduz suā capacitatē.ḡ in poᵃ sensitiua imago trinitatis
īuenit̄.multo igit̄ magis in mēte scōm ꝙ tpalia cog̊scit.
¶ P̄.metaphorice locutiones scōm aliq̄s silitudies attē 10m
dunt̄:qꝛ scōz phz oēs trāsferētes fm aliq̄ silitudinē trās/
ferūt:sz a q̄busdā creaturis sensibilibꝰ magis fit trāsum
ptio in diuina ṗ metaphoricas locutiōes q̄ ēt ab ipsa men/
te:sic pz de radio solari ṗ Dio.4.caᵒ.de diuinis no.ḡ crea
ture sensibiles alique magis pn̄t dici ad imaginē q̄ ipsa
mens:ꝛ ita nō videt̄ aliq̄d impedire quin mens fz ꝙ tpa/
lia cognoscit ad imaginē sit. ¶ P̄.Boetius di.in liᵒ.de 11m
trinitate:ꝙ forme que sūt in mā sunt imagines illaꝝ re/
rū q̄ sunt sine mā:forme āt in mā existētes sunt forme sen/
sibiles.ḡ forme sensibiles st̄ imagines ipsiꝰ dei:ꝛ ita mēs
fm ꝙ ea cognoscit vr̄ ad imaginē dei esse.

Sed contra est qḋ Augꝰ.dicit in.15.de trinitate:
ꝙ trinitas q̄ in iferiori scia īuenit̄ lz Cōtra ṗ
ad iteriorē hoiem iam ṗtineat:nōdū tñ imago dei appel/
landa ē vel putāda.iferior aūt scia est fm ꝙ mens tpalia
ꝯtēplat̄:sic.n.a sapia eternoꝝ distiguit̄.ḡ imago trinitatis
nō attēdit̄ in mēte fz ꝙ tpalia cognoscit. ¶ P̄.ptes ima 2o
ginis secūdū ordinē debēt tribꝰ psonis rn̄dere:sz ordo
psonaꝝ nō īuenit̄ in mēte fm ꝙ tpalia cognoscit:in cogni
tiōe.n.tpaliū itelligētia nō ṗcedit ex memoria vt verbū
a pr̄e:sz magis memoria ab itelligentia:qꝛ ea que ṗus in/
tellexiimus memoramꝰ.ḡ imago nō cōsistit in mēte fz ꝙ
tpalia cognoscit. ¶ P̄.Aug.dic.12.de trinitate:facta ista 3o
distributione mētis:que.s.diuidit̄ in cōtēplationē eterno
ruz ꝛ actionū tpaliū:in eo solo qḋ ad cōtēplationē ṗtinet
eternoꝝ non solū trinitas sz ēt ē imago dei:in h̄ aūt qḋ de
riuatū est in actōe tpaliū si ēt trinitas possit:nō tñ imago
dei pōt īueniri:ꝛ sic idē qḋ ṗus. ¶ P̄.imago trinitatis sp 4o
existit in aīa:non aūt cognitio reꝝ tpaliū:cū ṗ acq̄sitionē
habeat̄.ergo imago trinitatis nō īuenit̄ in anima:secun/
dum ꝙ temporalia cognoscit.

Respondeo dōz ꝙ rōnez imaginis silitudo ṗfi/ Rn̄o
cit:nō tñ q̄libet similitudo ad rōnē
imaginis sufficiēs īuenit̄:sz expssissima silitudo:ṗ quā ali
q̄d repn̄tat̄ fm rōnē sue spēi. Et iō in corporalibꝰ imagi/
nes reꝝ attendunt̄ magis fm figuras q̄ sunt spēꝝ ṗpria
signa:q̄ fz colores ꝛ alia accidētia. Inuenit̄ āt in aīa nr̄a
aliq̄ silitudo trinitatis icreate fm quālibet sui cognitio/
nem non solū mentis:sz ēt sensus:vt pz ṗ Aug.xi.de trini/
tate:sz in illa tm̄ cognitiōe mētis imago dei repit̄:fz quā
in mēte nr̄a expssior dei silitudo īuenit̄.vt ḡ cognitionez
mētis fz obiecta distiguamꝰ:triplex cognitio ī mēte nr̄a
īuenit̄.Cogniᵒ.s.q̄ mēs cog̊scit deū:ꝛ q̄ cog̊scit seipaz:ꝛ q̄
cog̊scit tpalia. In illa cogitiōe q̄ mēs tpalia cog̊scit nō īue
nit̄ expssa silitudo trinitatis icreate neq̄ fm ꝯformatio/
nez:qꝛ res mālES sunt magis deo dissimiles q̄ ipsa mēs.
vñ ṗ h̄ ꝙ mēs eaꝝ scia informat̄ non efficit̄ deo magis
ꝯformis:silr̄ neq̄ secūdū analogiā:eo ꝙ res tpales q̄ sui
noticiā ṗit in aīa vel itelligentiā actualē.non est eiusdez
subēcū mente:sz extraneū a nā eius:ꝛ sic nō pōt per hoc
icreate trinitatis cōsubstantialitas repn̄tari. Sz in cogni
tione qua mens nr̄a cognoscit seipsam ē repn̄tatio trini/

tatis increate secūdū analogiaz:inq̄tum hoc modo mēs
cognoscens seipsam verbū sui gignit:ꝛ ex vtroq; ꝓcedit
amor:sic pr̄ seipsum dicēs verbū suuz genuit ab eterno:ꝛ
ex vtroq; ꝓcedit spūs sanctus. Sed in cognitione ipsa q̄
mens ipsum deū cognoscit mens ipsa deo cōformatur:
sicut omne cognoscens inq̄ntum h҃ assimilat̄ cognito.
maior aūt est silitudo que est p̄ cōformitatē:vt visus ad
colorem:q̄ͣ que est per analogiaz vt visus ad intellectum:
qui silr̄ ad sua obiecta cōparat̄. vn̄ expressior silitudo tri
nitatis est in mente secundū ꝙ cognoscit deū q̄ͣ ſm ꝙ co
gnoscit seipsam. Et ideo proprie imago trinitatis in men
te est ſ ꝙ cognoscit deuz primo ꝛ pncipaliter. sed quodā
modo ꝛ scdario ꝛ ſm ꝙ cognoscit seipsaz: ꝛ precipue ꝓut
seipsam considerat vt est imago dei:vt sic eius considera-
tio non sistat in se:sed ꝓcedat vsq; ad deū. In ꝯsideratio-
ne vō rez tpalium nō inuenitur imago sed silitudo q̄dā
trinitatis:que magis pōt ad vestigiuz ptinere:sicut ꝛ sili-
tudo:quā Aug. assignat in potētijs sensitiuis.

Ad p[m]. **Ad primum** ergo dōm:ꝙ trinitas quedā inuenit̄
in mēte secunduz ꝙ se extendit ad
actionē tpaliū:sed tn̄ illa trinitas nō dr̄ imago icreate tri
2m nitatis:vt pz per ea que ibidē Aug. subiungit. ❡ Ad 2m di
cendum ꝙ eq̄litas diuinaꝝ psonaꝝ magis repitat̄ in co
gnitione eternoꝝ q̄ͣ tpaliū. nō eniz attendenda est equa-
litas inter obiectum ꝛ potentiam:sed inter vnam potentiam ꝛ
aliā:q̄uis āt maior sit iequalitas iter mētē nr̄az ꝛ deū:q̄ͣ
iter mētē nr̄az ꝛ rē tpalem:tn̄ iter memoriā quā mēs nr̄a
hz de deo ꝛ actualē intelligētiā eius ꝛ amorē maior iuenit̄
eq̄litas q̄ͣ inter memoriā quā hz de rebus tpalibus ꝛ eaꝝ
intelligentiā ꝛ amorē. Ipse enim deus per seipsuz cogno-
scibilis est ꝛ diligibilis:ꝛ ita tātū a mēte vniuscuiusq; in-
telligit̄ ꝛ amat̄ q̄ͣtū menti pn̄s est:cuius pn̄tia in mente ipsius
memoria est in mēte:ꝛ sic memorie que de ipso habet̄ in-
telligentia:ꝛ etiā voluntas siue amor adequat̄. Res āt
mālēs nō sunt ſ se itelligibiles ꝛ diligibiles:ꝛ iō respcū
eaꝝ talis eq̄litas in mente nō inenit̄:nec idē ordo originis:
cū ex h̄ nr̄e memorie pn̄tes sint ꝙ intellecte fuerint a no-
bis:ꝛ sic memoria ex itelligētia orit̄ posterius q̄ͣ eꝯ. cuius ꝯriū in
mēte creata accidit respectu ipsius dei:ex cuius pn̄tia mens
3m itellectuale lumē ꝑcipit vt itelligere possit. ❡ Ad 3m dōz
ꝙ q̄uis cognitio quā de rebus mālibus habemus sit prior tpe
illa noticia quā hēmus de deo:tn̄ hec ē ꝑor dignitate. Nec
obstat ꝙ mālia a nobis pfectius cognoscunt̄ q̄ͣ deus:qr mi
nima cognitio q̄ de deo haberi pōt supat oēz cognitionē
q̄ de creaura hēt̄. nobilitas ēt scie ex nobilitate sciti depē
det:vt pz in pn̄. pmi de aīa:vn̄ ꝛ in. 9. de aīalibus phs ꝑpōit
modicā sciam quā habemus de celestibus rebus oī scie quaz
4m habemus de rebus inferioribus. ❡ Ad 4m dōm. ꝙ q̄uis po-
tentie se extendant ad oia sua obiecta:tn̄ eaꝝ virtus pensa
tur ex vltio in qd̄ pnt:vt pz in. 1. celi ꝛ mundi. Et iō id qd̄
ad maximā pfectionē ptinet potentiaꝝ mentis scilicz eē
ad imaginez dei attribuit̄ ei respectu nobilissimi obiecti:
5m qd̄ est deus. ❡ Ad 5m dōz. ꝙ q̄uis mens pfectius seipsaz
cognoscat q̄ͣ deū:tn̄ cognitio quā hz de deo est nobilior:
ꝛ per eā magis deo cōformat̄:vt dictū ē:ꝛ iō secūdū ipsaz
6m magis est ad dei ymaginē. ❡ Ad 6m dōm. ꝙ q̄uis equali-
tas ad imaginē pertineat que in mente nr̄a inenit̄:nō tn̄
opz ꝙ respectu oiuz imago attēdat̄:respectu quoꝝ aliq̄
equalitas inuenit̄ in ipsa:eo ꝙ plura alia ad imaginē re-
7m quirunt̄. vn̄ rō nō sequit̄. ❡ Ad 7m dōm. ꝙ q̄uis caritas
que imaginē pficit respiciat ꝓximū:non tn̄ sicut pncipale
obtū:cū enim pncipale obtū sicut solus deus. In ꝓximo
8m enim nihil diligit caritas nisi deum. ❡ Ad 8m dōm:ꝙ po
tentie imaginis aliquibus hītibus pficiunt̄:scdm̄ ēt ꝙ ꝯpa-
rant̄ in deuz sicut fide spe caritate ꝛ sapientia:ꝛ alijs hz.

Quāuis enim in ipsis eternis error non inueniat̄ ex pte
ipsorum:pōt tn̄ incidere error nostro intellectui in cogni-
tione eoꝝ. difficultas enim in eis cognoscēdis accidit nō
ex eis:sz ex pte nr̄a:vt dr̄. 2. meta. ❡ Ad 9m dōm. ꝙ inter 9m
sensibile ꝛ sensuz nō iuenit̄ cōsubstantialitas eo ꝙ ipsum
sensibile est extraneū a sensuū eētia. nec ēt iuenitur eq̄li
tas:cū q̄nq; non semper tn̄ vr̄ visibile quantum visibile 10m
est. ❡ Ad 10m dicendum. ꝙ creature alique irrationales
pn̄t quadā similitudine magis deo similari q̄ͣ ēt rōnales
q̄ͣtum ad causandi efficaciā:sicut pz de radio solari. quo
oia in iferioribus causant̄ ꝛ renouantur. Et ex hoc con-
uenit cuz diuina bonitate que oia causat:vt dicit Dio. tn̄
scdm̄ ꝓprietates sibi inherētes magis creatura rōnalis
deo est similis q̄ͣ creatura irrōnalis q̄cūq;. H̄ tn̄ ꝙ a crea-
turis irrōnalibus frequētius metaphorice locutiōes trās-
ferunt̄ in deū cōtingit ex rōne dissimilitudinis:qr vt dic̄
Dio. ca. 2. celestis Jerar. ea que sunt in vilioribus creaturis
iō frequētius transferunt̄ in diuia:vt ois errādi tollatur
occasio. translatio enim a creaturis nobilibus falsaz esti-
mationē posset iducere:ꝙ ea que metaphorice dicerent̄
essent secundū ꝓprietatē intelligenda:qd̄ opinari nullus
pōt de ipsis vilioribus creaturis. ❡ Ad 11m dōm:ꝙ Boe- 11m
tius formas mālēs ponit esse imagines non dei:sed for-
maruz imāliū:id est rōnū ydealiū in mēte diua existiū:a
quibus scdm̄ pfectā similitudinē oriuntur.

Octauo querit̄ vtrū mens seipsam per
essentiā cognoscat aut per aliq̄
spēm. ❡ Et vr̄ ꝙ per aliquā spēm:qr vt phs p[m]
dicit in tertio de aīa:itellectus nihil intelli-
git sine fantasmate:sed ipsius eētie anime
nō pōt accipi aliqd̄ fantasma. ergo opz ꝙ per aliq̄ aliaz
spēm a fantasmatibus abstractam mens nostra seipsam
itelligat. ❡ P̄. ea que per sui essentiā vident̄ cognoscun- 2m
tur certissime ꝛ sciunt̄ sine errore:sed de mēte humana
multi errauerūt:cū quidā dicerēt eaz eē aerē q̄dā ignez:
ꝛ multa alia incepta de ea sentirent. ḡ mens nō videt se p̄
essentiam suam. ❡ Sed diceres ꝙ mens per essentiam
suā videt se esse:errare tn̄ pōt inquirendo q̄d sit. ❡ Sed 3m
cōtra. scire aliq̄d per essentiā suā:est scire de eo q̄d ē cum
essentia rei sit idē qd̄ quidditas eius:si igit̄ aīa videt se p̄
essentiā suā quilibet sine errore sciret de aīa sua q̄d ē:qd̄
manifeste pz esse falsum. ❡ P̄. aīa nr̄a est forma cōiūcta 4m
māe:sed ois h҃ forma cognoscit̄ per abstractionē forme
a mā ꝛ a mālibus cōditionibus. ergo aīa cognoscitur p̄ spēz
abstractaz aliquā. ❡ P̄. itelligere nō est actus anime tā- 5m
tuz sed cōiuncti:vt dr̄ in. 1. de anima. sed omnis talis actus
est cōis aīe ꝛ corpi. ḡ opz ꝙ itelligendo semp sit aliq̄d ex
pte corporis:sed hoc nō eēt si mens seipsaz per essentiam
videret sine aliq̄ spē a corporeis sensibus abstracta. ḡ ꝛc̄.
❡ P̄. phus dicit in. 3. de aīa. ꝙ itellectus itelligit se sic ꝛ 6m
alia:sed alia intelligit non per essentiā suaz:sed per aliq̄s
spēs. ergo ꝛc̄. ❡ P̄. potentie cognoscunt̄ per actus:ꝛ actus 7m
per obiecta:sz eētia aīe non pōt cognosci nisi potentijs
eius cognitis:cū virtus rei cognoscere faciat rem ipsam.
ergo opz ꝙ eētiā suā per actus suos ꝛ spēs obiectoꝝ suo-
rum cognoscat. ❡ P̄. sicut se hz sensus ad sensibile:sic in- 8m
tellectus ad intelligibile:sed inter sensuz ꝛ sensibile req-
ritur quedā distātia:ex quo ꝓuenit ꝙ oculus seipsuz vi-
dere nō pōt. ḡ ꝛ in intellectuali visione requirit̄ quedaz
distantia vt nūq̄ se per eētiā suā possit itelligere. ❡ P̄. 9m
secūdū phm̄ in pmo posterioꝝ non ē circulo demonstra-
re:quia sequeret̄ ꝙ aliq̄d per seipsum notū fieret:ꝛ sic se-
queret̄ ꝙ aliq̄d eēt prius ꝛ notius seipso:qd̄ ē ipoſe:sed si
mens seipsam per eētiā suā videt erit idem qd̄ cogno-
scit̄:ꝛ p̄ qd̄ cognoscit̄:ḡ sequit̄ idē inconueniens:vt aliq̄d.

10m fit prius & notius seipso. ¶ P̃. dionysi⁹ dicit. 7. caplo de
diuinis noib⁹. q aia circulo quodā cognoscit existentiū
veritatem: circulus aūt motus est ab eodē in idē. ergo vr̃
q aia a seipsa egrediens intelligendo per res exteriores
ad sui ipsi⁹ cognitionē redeat: & sic non intelligit se p eēn-
11m tiā suā. ¶ P̃. manente cā manet ei⁹ effectus: si igit̃ mens
per essentiam suam se videret: pp h q essentia sua sibi est
p̄ns: cū semp sit ei p̄ns: sp eaz videret. ḡ cum ipossibile sit
12m sil' plura intelligere nūq̃ aliud itelligeret. ¶ P̃. posterio
ra sunt magis cōposita priorib⁹: sed intelligere ē posteri⁹
q̃ esse. ḡ in intelligentia aie inenit̃ maior cōpositio q̃ in
eius esse: sed aia nō est idē qd est & quo est. ergo nec in ea ē
13m idem quo intelligit & qd intelligitur. ergo &c. ¶ P̃. nō pt
idē esse forma & formatū respectu eiusdem: sed intellect⁹
cū sit q̄dā potentia aie ē q̄si q̄dam forma essentie eius. ḡ
14m nō pōt eē q eēntia aie sit forma itellect⁹. ḡ &c. ¶ P̃. aia ē
quedā subā per se existēs: forme aūt intelligibiles nō sūt
per se subsistentes: alias scia que ex hꝫ formis intelligibi
libus cōsistit non esset de genere accidētis. ergo essentia
aie nō pōt esse vt forma intelligibilis: qua mens seipsam
15m videat. ¶ P̃. cū act⁹ & motus penes terminos distinguā
tur: intelligibilia que sunt eiusdē spēi eodē mō f̄m spēm
itelligunt̃: sed aia petri ē vnius spēi cū aia pauli. ergo aia
petri eodē mō intelligit seipsam & aiam pauli: sꝫ aiaz pau
li non intelligit per eius essentiā cū sibi sit abn̄s. ergo &c.
16m ¶ P̃. forma ē simplicior eo qd per formā informatur: sꝫ
mens nō est simplicior seipsa: cū ergo iformet̃ eo per qd
cognoscit: nō cognoscet seipsaz per seipsam.

Cōtra. p̃ **Sed contra** est qd dic̃ Aug. 9. de trinitate: mens
seipsam p seipsam nouit: q̄ñ ē incor
2o poreā: nā si nō seipsaz nouit nō seipsaz amat. ¶ P̃. 2. cor.
12. super illud. Scio hoiem &c. glo. dicit: hac visione q̄ dr̃
intellectualis ea cernunt̃ que nō sunt corpa: nec vllas ge-
runt formas sil'es corpoꝝ: velut ipsa mens: & ois aie affe
ctio. Sed vt in eadē glo. dr̃ itellectualis visio eas res cer
nit que nō habēt imagines sui sil'es: que nō sunt qd ipse. ḡ
mens nō cognoscit seipsaz p aliqd qd non sit idez qd ipsa.
3o ¶ P̃. sicut dr̃ in. 3. de aia: in his que sunt sepata a mā idē
est qd intelligit & quo intelligit̃: sꝫ mens est q̄dā res ima-
4o terialis. ḡ per essentiā suā itelligit. ¶ P̃. oē id qd est p̄ns
itellectui vt intelligibile: intelligit̃ ab intellectu: sed ipsa
essentia aie ē p̄ns intellectui per modū intelligibilis: ē. n.
p̄ns per sui vitatē. ḡ vitas est rō itelligendi: sicut bonitas
est rō diligendi. ergo mens per essentiaz suā se intelligit.
5o ¶ P̃. spēs per quā intelligit̃ est simplicior eo qd eā intel
ligit̃: sed aia nō hꝫ aliq̃ spēm se simpliciorē que ab ea ab-
strahi possit. ergo aia nō intelligit se per aliquā spēm sed
6o per eēntiā suā. ¶ P̃. ois scia est per assimilationē sciētis
ad scitū: sed nihil est aliud anime similius q̃ sua eēntia.
7o ergo per nihil aliud se intelligit q̃ per essentiā suā. ¶ P̃.
illud qd ē cā cognoscibilitatis alijs nō cognoscit̃ p aliqd
aliud q̃ p seipsuz: sed aia est alijs reb⁹ mālib⁹ cā cognosci
bilitatis. Sunt. n. itelligibilia inq̃tū nos ea itelligibilia fa-
cim⁹: vt Cōmen. dicit in. 3. meta. ḡ aia se per seipsam solū
8o intelligit. ¶ P̃. scia de aia est certissima f̄m p̄hm in. 1. de
aia: sed magis certū nō cognoscitur per minus certum. ḡ
9o de aia nō habet̃ sciētia per aliqd aliud a seipsa. ¶ P̃. ois
spēs per quā aia nostra intelligit est a sensibilibus abstra
cta: sed nullū sensibile est a quo anima pōt suā q̄ditatem
vel spēz abstrahere. ḡ aia nō cognoscit seipsam p aliquaz
10o silitudinē. ¶ P̃. sicut lux corporalis facit eē oia visibilia
in actu: ita anima per suā lucē facit oia mālia eē intelligi-
bilia actu: vt pꝫ in. 3. de aia: sꝫ lux corpalis p seipsaz vr̃: nō
per aliquā silitudinē sui. ḡ & aia per suā essentiā intelligi-
11o tur: non per aliquā silitudinem. ¶ P̃. sicut p̄hs dic̃ in. 3.
de anima: itellectus agens nō aliq̄ñ quidē itelligit: aliq̄ñ
nō: sed semp intelligit: sed nō intelligit semp nisi seipsuz:
nec hoc ēt posset si per spēm a sensibus abstractā se intel-
ligeret: q2 sic ante abstractionē non se itelligeret. ḡ mens
nostra intelligit se per essentiam suam.

Respondeo dicēdū. q cū querit̃ vtrū aliqd p essen Rño
tiaz suā cognoscit̃: questio ista dupl'r
pōt intelligi. vno mō vt per hoc qd dicit̃ per essentiā suā
referat̃ ad ipsam rez cognitam: vt illud intelligatur per
essentiaz cog̃sci: c⁹ essentia cognoscit̃: illud aūt n̄: c⁹ eēntia
nō cognoscit̃: sed accn̄tia quedā eius. Alio mō vt referat̃
ad id quo cognoscit̃: & sic intelligit̃ aliqd per essentiā suā
cognosci: q2 ipsa eēntia ē quo cognoscit̃: & hoc mō ad p̄ns
q̄rit̃ vtrū aia per essentiā suam intelligat se. ¶ Ad cuius
rei euidentiā notanduz est q de anima duplex cognitio
haberi pōt ab vnoquoq3: vt Augu. dicit in. 9. de trinitate.
vna q̄dē q̄ vniuscuiusq3 aia se tātuz cog̃scit q̃tū ad id qd
est ei ꝓpriū: & alia qua cognoscit̃ aia q̃tum ad id qd oib⁹
aiabus est cōmune. Illa enim cognitio que cōiter de oi
aia habetur: est qua cognoscitur aie nā. Cognitio vo quaz
quis hꝫ de aia q̃tū ad id qd est sibi ꝓpriū est cognitio de
aia f̄m q hꝫ esse in tali iduiduo. vn̄ per hanc cognitionē
cognoscit̃ an est aia: sicut cū aliqs percipit se habere aiaz.
per aliā vo cognitionē scit̃ quid ē aia: & q̄ sūt p se accn̄tia
eius. ¶ Quātuz igit̃ ad p̄mā cognitionē ptinet distinguē-
duz ē: q2 cognoscere aliqd est habitu & actu. q̃tū igit̃ ad
actualē cognitionē quā aliqs cōsiderat se i actu aiaz ha-
bere: sic dico q aia cognoscit̃ p actus suos. In hoc. n. ali-
quis percipit se aiaz habere & viuere & eē: q pcipit se sen-
tire & itelligere & alia hꝫ vite opa exercere. vn̄ dic̃ p̄hs in
9. ethi. sentim⁹ aūt q̄ñ sentim⁹: & intelligim⁹ q̄ñ intelligi
mus: & q2 h sentim⁹ itelligim⁹ q̄ñ sum⁹. null⁹ āt pcipit se
itelligere: nisi ex hoc q aliqd intelligit: q2 prius ē itellige
re aliqd q̃ intelligere se itelligere. Et ideo puenit aia ad
actualr̃ pcipiendū se esse per illud qd itelligit vel sentit.
Sed q̃tū ad cognitionē hitualē sic dico q aia p eēntiaz
suaz se videt. i. ex hoc ipso q eēntia sua ē sibi p̄ns ē potēs
exire in actū cognitionis sui ipsius: sicut aliqs ex hoc q
hꝫ alic⁹ scie habituz ex ipsa p̄ntia hitus est potēs pcipere
illa que subsunt illi habitui. Ad hoc aūt q pcipiat aia se
eē & qd in seipsa agat̃ attēdat: nō reqrit̃ aliqs habitus: sꝫ
ad hoc sufficit sola eēntia aie que menti est p̄ns. ex ea eniz
actus ꝓgrediunt̃ in q̄bus actualr̃ ipsa pcipit̃. Sed si loq
mur de cognitione aie: cū mens hūana speciali aut gene-
rali cognitiōe diffinit̃: sic iterū distiguendū est. Ad cogni
tionē enim duo cōcurrere opꝫ. s. apprehensionē: & iudiciū
de re apphensa. Et iō cognitio q̄ nā aie cog̃scit̃ pōt ꝯside-
rari & q̃tū ad apphēsionē: & q̃tū ad iudiciū. Si igr̃ ꝯside
ret̃ q̃tū ad apphēsionē: sic dico q nā aie cognoscit̃ a no-
bis per spēs q̄s a sensibus abstrahim⁹. Anima eni nostra
in genere itellectualiū tꝫ vltimū locū: sicut in mā p̄ma in
genere sensibiliū: vt pꝫ per Cōmentatorē in. 3. de aia. Si-
cut eni mā p̄ma est in potentia ad oēs formas sensibiles:
ita itellect⁹ noster possibilis ad oēs formas itelligibiles:
vn̄ in ordie intelligibiliū ē sicut potentia pura: vt mā in
ordine sensibiliū. & iō sicut mā nō est sensibilis nisi p for
maz superuenientē: ita itellectus possibilis nō est intelli-
gibilis nisi per speciem superinductam. vn̄ mens nostra
nō pōt seipsam intelligere: ita q seipsam imediate appre
hendat: sed ex hoc q apprehendit alia deuenit in suā co-
gnitionez: sicut et natura materie p̄me cognoscit̃ ex hoc
ipso q ē taliū formaꝝ receptiua: qd pꝫ intuendo modum
quo p̄hi naturā aie inuestigauerūt. ex hoc. n. q aia hūana
vl'es rerum naturas cognoscit: pcipit q spēs qua intelli-
gimus est imaterialis; alias eēt iduiduata: & sic non du-

ceret in cognitionē vlis.Ex hoc aūt ꝙ spēs itelligibilis
est imaterialis itellexerunt ꝙ intellect⁹ est res quedam
non dependens a mā:ꝛ ex hoc ad alias ꝓprietates itelle-
ctiue potentie cognoscendas ꝓcesserunt.Et hoc est quod
phs dicit in tertio de aia:ꝙ intellectus est intelligibilis
sicut alia itelligibilia.Qđ exponēs Cōmen.dicit ꝙ intelle-
ctus intelligit per intentionem in eo sicut alia intelligibi-
lia:que quidē intentio nihil aliud est ꝙ̄ spēs intelligibil.
Sed hec intentio est in intellectu vt intelligibilis actu:
in alijs aūt rebus nō:sed vt intelligibilis potentia.Si vo
cōsiderer̄ cognitio quā de natura anime habemus ꝙ̄tuȝ
ad iudiciū quo sententiam⁹ ita eē vt deductione ꝑdicta
apprehendimus:sic noticia aīe habetur inꝙ̄tuȝ ituemur
iuiolabilē veritatē ex qua perfecte ꝙ̄tum possum⁹ diffi-
nimus:non qualis sit vniuscuiusqȝ hominis mēs:sȝ q̄lis
esse sempiternis rōnibus habeat.vt Aug.dicit.9.de trini-
tate.hanc aūt inuiolabilē veritatē in sui similitudine q̄
est menti nostre ipressa inꝙ̄tum aliq̄ nālr cognoscimus
vt per se nota:ad que omnia alia examinam⁹ scdm ea de
omnib⁹ iudicantes.Sic igit̄ pȝ ꝙ mens nr̄a cognoscit se
ipsam quodāmodo per essentiā suā:vt aug⁹.dicit:quodā
vo modo per intentionē siue per spēm:vt phs ꝛ Cōmen.
dicit:quodā vero mō ituendo iuiolabilē vitatē:vt Augu.
dicit.vn̄ ꝛ sic ad vtrasqȝ rōnes rn̄dendū est.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dōm.ꝙ intellectus noster ni-
hil actu potest intelligere anteꝙ̄
a fantasmatibus abstrahat nec:etiam pōt habere hitualē
noticiaȝ alioꝝ a se:que.s.in ipso non sunt ante abstractio-
nem predictam:eo ꝙ spēs alioꝝ intelligibiliū non sunt
ei inate.Sed essentia sua sibi inata est vt non eā necesse
habeat a fantasmatib⁹ acquirere:sicut nec māe essentia
acquiritur ab agente naturali: sed soluȝ eius forma:q̄ ita
cōparatur ad materiam nālem sicut forma intelligibilis
ad mām sensibilē:vt Cōmen.dicit in tertio de aia.Et iō
mens anteꝙ̄ a fantasmatibus abstrahat sui noticiaȝ ha-
2ᵐ bitualem hȝ q̄ possit ꝑcipere se eē.❡ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ nul-
lus errauit vnꝙ̄ in h̄ ꝙ nō perciperet se viuere:qđ ꝑtinet
ad cognitionē qua aliquis ꝑcipit quid in anima sua agat̄
scdm quā cognitionē dictū est ꝙ anima per essentiā suaȝ
cognoscitur in habitu:sed error apud multos accidit cir-
ca cognitionē nāe ipsius aīe in specie:ꝛ ꝙ̄tum ad hoc hec
3ᵐ pars obiectionuȝ veruȝ cōcludit.❡ Et per hoc patet re-
4ᵐ sponsio ad tertium.❡ Ad 4ᵐ dōm.ꝙ ꝙ̄uis anima māe
coniungat̄ vt forma eius:non tn̄ māe subditur vt mālis
redditur:ac per hoc non fit itelligibilis in actu sed in po
5ᵐ tentia tantum per abstractionē a materia.❡ Ad 5ᵐ dōȝ.
ꝙ obiectio illa ꝓcedit de noticia actuali:secūdū quā aīa
non ꝑcipit se esse nisi percipiendo actum suū ꝛ obiectū vt
6ᵐ dictū est.❡ Ad 6ᵐ dōm.ꝙ illud verbū phi est intelligen
duȝ ꝙ intellectus intelligit̄ de se quid est:ꝛ nō secundū
7ᵐ ꝙ habet habitualiter noticiā de se an sit.❡ Et similiter
8ᵐ dicendum ad septimū.❡ Ad octauū dicendū:ꝙ oꝑatio
sensitiua perficit̄ per actionē sensibilis in sensum que est
actio situalis:ꝛ iō requirit determinatā distantiā:sȝ ope-
ratio intellectus non determinat̄ per aliquē sitū:ꝛ ideo
9ᵐ non est simile.❡ Ad nonum dicendum.ꝙ dupliciter ali
quid dicitur cognosci.vno mō sicut ex cuius cognitione
deueniat̄ in cognitionē ipsius:ꝛ sic dicunt̄ ꝯclusiones ꝑn-
cipijs cognosci:ꝛ hoc modo nō pōt aliquis cognosci seipso
Alio modo dicit̄ aliquid cognosci.sicut in quo cognoscit̄:
ꝛ sic non opȝ vt in quo cognoscitur alia cognitione cogno
scatur.ꝙ̄ id qđ cognoscit̄ eo.vn̄ sic nihil ꝓhibet quin ali
quid cognoscatur seipso:sicut deus seipso seipsum cogno-
scit:ꝛ sic aīa seipsaȝ quodāmō cognoscit per essentiā suā.
10ᵐ ❡ Ad 10ᵐ dicendum:ꝙ circulus quidem in cognitione

anime attenditur scdm ꝙ rōcinando inquirit existentiū
veritatē.vn̄ hoc dicit Dionysius.vt ostendat in quo aīe
cognitio deficiat a cognitione angeli.hec autem circula-
tio attenditur in hoc ꝙ rō ex ꝑncipijs scdm viaȝ inueni-
endi in cōclusiones peruenit:ꝛ conclusiones inuentas in
ꝑncipia resoluendo examat scdm viam iudicandi.vn̄ h̄
nō ē ad ꝓpoᵐ.❡ Ad 11ᵐ dōm.ꝙ sicut nō oȝ vt sp̄ itelligit̄ 11ᵐ
in actu c⁹ noticia hitualr habet̄ per aliquas spēs in itel-
lectu existentes:ita etiam non opȝ ꝙ semper intelligat̄
actualiter ipsa mens c⁹ cognitio inest nobis habitualr:ex
hoc ꝙ ipsa eius essentia intellectui nostro est pn̄s.❡ Ad 12ᵐ
12ᵐ dōm ꝙ quo intelligitur ꝛ qđ intelligit̄ nō hoc modo
se habent adinuicem sicut quo est ꝛ qđ est.esse.n.est act⁹
entis:sed intelligere non est actus ei⁹ qđ intelligit̄ sed in-
telligentis.vn̄ quo intelligitur cōparat̄ ad intelligenteȝ
sicut qđ est ꝛ quo est:ꝛ ideo sicut in aīa est aliud quo est ꝛ
qđ est:ita aliud est quo intelligit.i.potentia itellectiua q̄
est ꝑncipiū actus intelligendi a sua eēntia:nō aūt ex hoc
opȝ ꝙ species qua intelligit̄ sit alia ab eo qđ intelligitur.
❡ Ad 13ᵐ dōm.ꝙ intellectiua potentia est forma ipsius 13ᵐ
anime ꝙ̄tum ad actū essendi:eo ꝙ hȝ esse in anima sicut
proprietas in subiecto:sed ꝙ̄tum ad actum intelligendi
nihil ꝓhibet esse ecōuerso.❡ Ad 14ᵐ dōȝ.ꝙ noticia qua 14ᵐ
aīa seipsam nouit non est in genere accn̄tis ꝙ̄tum ad id
quo habitualiter cognoscit̄:sed soluȝ quātū ad actum co-
gnitionis qui est accidens quoddā.vnde etiaȝ Aug.in.9.
de trinitate dicit ꝙ substantialr noticia inest mēti scdm
ꝙ mens seipsam nouit.❡ Ad 15ᵐ dōm.ꝙ illa obiectio ꝓ 15ᵐ
cedit de noticia anime qua cognoscit̄ ꝙ̄tuȝ ad nāȝ spēi in
qua oēs cōicant.❡ Ad 16ᵐ dōm.ꝙ cū mens intelligit se- 16ᵐ
ipsaȝ ipsa mens nō ē forma mentis:qꝛ nihil est forma sui
ipsius:sed se hȝ per modū forme:inꝙ̄tum ad se sua actio
terminat̄ q̄ seipsaȝ cogn̄scit.Un̄ nō oȝ ꝙ sit seipsa simpli-
cior:nisi forte scdm modū intelligendi:inꝙ̄tum id qđ in-
telligit̄ accipit̄ vt simplicius ipso intellectu itelligentie:
sicut accipitur vt ꝑfectio eius.

Ad primum aūt in cōtrariū dōȝ.ꝙ verbū Aug. Ad pᵐ
est intelligendum ꝙ mens seipsaȝ in 2ᵐ.
per seipsam cognoscit:qđ ex ipsa mente est ei vn̄ possit in
actū prodire quo se actualr cognoscat ꝑcipiendo se esse:si-
cut ꝛ ex spē habitualr in mēte recepta est in mēte vt pos
sit actualiter rem illaȝ considerare:sed qualis est natura
ipsius mentis mens nō pōt ꝑcipere nisi ex consideratio-
ne obiecti sui vt dictum est.❡ Ad 2ᵐ dōm.ꝙ verbū glo. 2ᵐ
qđ dicit ꝙ intellectualis visio eas res cernit ꝛc̄.magis
est referendū ad obiectum cognitionis ꝙ̄ ad id quo itel-
ligit̄.Et h̄ pȝ cōsiderādo ea que de alijs visionib⁹ dicun-
tur.dicit̄ enim in glo.eadem ꝙ per visionē corporalē vi-
dent̄ corpora:per spūalem vero visionē.i.imaginariā sili-
tudines corpoꝝ:per itellectualē aūt ea que neqȝ corpora
sunt nec silitudines.Si enim referat̄ ꝙ̄tum ad id quo
itelligit̄ tūc ꝙ̄tū ad hoc nulla esset drīa inter visionē cor
poralem ꝛ spiritualem siue imaginariaȝ:qꝛ etiā corpora-
lis visio fit per similitudinē corporis:nō.n.lapis ē in ocu-
lo sed similitudo lapidis.Sȝ in hoc est dictarū visionuȝ
drīa ꝙ visio corporalis terminat̄ ad ipsuȝ corpus:imagi-
naria vero ad imaginē corporis sicut ad obiectū.Et sic ēt
cū dr̄ ꝙ visio intellectualis eas res cōtinet que non hnt
sui similitudines que non sunt qđ ipse:non intelligitur ꝙ
visio spūalis fiat per aliquas spēs que nō sunt idē qđ res
intellecte:sed ꝙ visio intellectualis nō terminet̄ ad ali-
quā rei similitudineȝ:sed ad ipsam essentiam rei.Sicut
enim in visione corporali aliquis intuetur corpus nō ita
ꝙ inspiciat aliquā corporis similitudinem:quāuis ꝑ ali-
quā corporis similitudinē inspiciat:ita in visione itelle-

ctuali aliquis inspicit ipsam essentiā rei sine hoc ꝙ aliqs
inspiciat ipsam silitudinē rei: ꝗuis qñqȝ per aliam simili
tudinem illam essentiam aspiciat: qđ et experimento pȝ.
cū.n. itelligimus aiam nō confingim⁹ nobis aliquod aie
simulacrū qđ intueamur: sicut in visione imaginaria acci
debat: sed ipsam essentiam anime cōsideram⁹: nō tñ ex h
3ᵐ concludiť ꝙ ista visio non fit per aliquā spēm. ¶ Ad 3ᵐ
dōm. ꝙ verbū phi intelligendum est de intellectu qui ē
oino a mā separatus vt Cōmen. ibidēȝ exponit: sicut sunt
intellectus angeloꝝ: non aūt de intellectu hūano: alias se
quereťur ꝙ scia speculatiua esset idēȝ qđ res scita: qđ est
īpossibile: vt etiā ibidēȝ Cōmen. dicit. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ. ꝙ
4ᵐ aia ē sibi ipsi pñs vt itelligibilis. i. vt itelligi possit: nō aūt
vt per seipsam itelligatur sed ex obiecto suo vt dictū est.
5ᵐ ¶ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ aia non cognosciť per aliā spēm abstra
ctam a se: sed per spēȝ obiecti sui que fit forma eius scđȝ
6ᵐ ꝙ intelligit actu: vnde rō non sequitur. ¶ Ad 6ᵐ dicēdū
ꝙ ꝗuis aia nostra sit sibypsi silīma: nō tñ potest esse pn
cipium cognoscendi seipsam vt spēs intelligibilis: sič nec
mā prima: eo ꝙ hoc modo se hȝ intellectus noster in or
dine intelligibiliū: sicut mā pma in ordine sensibiliuȝ: vt
7ᵐ Cōmen. dicit in tertio de aia. ¶ Ad 7ᵐ dōm. ꝙ aia est rō
cognoscibilitatis aliјs: non sicut mediū cognoscendi: sed
inꝗtum per actum anime intelligibiles efficiuntur res
8ᵐ materiales. ¶ Ad 8ᵐ dōm. ꝙ fm hoc scientia de aia est
certissima ꝙ vnusquisqȝ in seipso experitur se aiam habe
re: ⁊ actus anime sibi inesse: sed cognoscere qđ sit aia diffi
cillimū est. vnde phs ibidem subiungit ꝙ oino difficilli
9ᵐ mum est accipere aliquā fidēȝ de ipsa. ¶ Ad 9ᵐ dōm. ꝙ
anima non cognosciť per spēȝ a sensibus abstractā. ꝗsi in
telligatur spēs illa esse anime similitudo: sed qȝ nāȝ spēi
cnsiderando que a sensibi lib⁹ abstrahitur īueniť natura
anime in qua hꝫ spēs recipitur: sicut ex forma cognosciť
10ᵐ mā. ¶ Ad 10ᵐ dōm. ꝙ lux corporalis nō videtur ꝑ essen
tiam nisi quatenus fit rō visibilitatis visibiliuȝ: ⁊ forma
quedaȝ dans esse eis actu visibile: ipsa enim lux que est ī
sole non vř a nobis nisi per similitudinē eius in visu no
stro existentem. Sicut.n. spēs lapidis non est in oculo sȝ
similitudo eius: ita non pōt esse ꝙ forma lucis que est in
sole sit ipsa eadem in oculo: ⁊ similiter lumen intellectus
agentis per seipsuȝ a nobis intelligitur inꝗtuȝ est rō spe
cierū intelligibiliū faciens eas intelligibiles actu. ¶ Ad
11ᵐ 11ᵘᵐ dicēdū. ꝙ verbū illud phi pōt dupłr exponi fm duas
opiniones de intellectu agente. Quidam enim posuerūt
Duplex intellectum agentem substantiā separatam vnam de alijs
expo: intelligentijs: ⁊ scđm hoc semper actu intelligit sicut alię
intelligentie. Quidam vero ponūt intellectum agentem
eē potentiaȝ aie: ⁊ scđm hoc dicitur ꝙ intellectus agens
qñqȝ intelligit ⁊ qñqȝ non: qȝ cā ꝗñqȝ intelligendi ⁊ qñqȝ
nō: non est ex ꝑte eius sed ex parte intellectus possibilis.
In omni.n. actu quo hō intelligit cōcurrit opatio intelle
ctus agētis ⁊ itellectus possibilis. Intellectus aūt agens
non recipit aliqđ ab extrinseco: sed solū intellect⁹ possibi
lis. vñ ꝗtum ad id qđ requiriť ad nostram cōsideratio
nem ex parte intellectus agentis non deest quin semper
intelligamus: sed quātum ad id quod requiriť ex parte
intellectus possibilis qđ nūꝗ impletur nisi per spēs intel
ligibiles a sensibus abstractas.

Nono queritur vtrum anima cognoscat
habitus in ipsa existētes per essen
5ᵐ tiam suaȝ vel per aliquā similitudinē. ¶ Et
videtur ꝙ per essentiā suaȝ. i. co. 13. sup illud.
Scio hominē ⁊c̃. dicit Glo. dilectio nō aliter
videtur presens in spē per quā est: ⁊ aliter abſis in aliqua
imagine sui similis: sed ꝗtū in mēte cerni pōt ab alio ma
gis: ab alio minus ipsa cerniť. ḡ dilectio per essentiā suaȝ
non per aliquā sui similitudinē a mente cerniť: ⁊ eadem
ratione quilibet alius habitus. ergo ⁊c̃. ¶ ꝑ. Aug. dicit. 2ᵐ
10. de trinitate. qđ.n. taȝ cognitiōi adest ꝗȝ qđ mēti adest
sed hitus aie per sui essentiam mēti assunt. ergo per suam
essentiam cognoscunť a mente. ¶ ꝑ. ꝓpter qđ vnūqđqȝ 3ᵐ
illud magis: sed hitus mētis sunt causa quare alia cogno
scuntur que habitibus subsunt. ergo ipsi habitus per eēn
tiam maxime cognoscunť a mente. ¶ ꝑ. omne qđ cogno 4ᵐ
scitur a mente per sui similitudineȝ prius fuit in sensu ꝗȝ
fuit in mente: sed habitus mentis nunꝗ fit in sensu: ergo
a mente non cognoscunť per aliquā similitudineȝ. ¶ ꝑ. 5ᵐ
quāto aliqđ est ꝓpinquius menti: tanto a mente magis
cognoscitur: sed habitus est ꝓpinquior potentie itellecti
ue mentis ꝗȝ actus: ⁊ actus ꝗȝ obiectū: ergo mens magis
cognoscit habitum ꝗȝ actū vel obiectum: ⁊ ita habitū co
gnoscit per eēntiā suā ⁊ non per actus vel obiecta. ¶ ꝑ. 6ᵐ
Aug. di. it. 12. sup gen. ad lřaȝ: ꝙ eodē gnē visiōis cogsciť
mēs ⁊ ars: sȝ mēs cognosciť ꝑ eēntiā suā a mente. ḡ ⁊ ars
per essentiam suaȝ cognoscitur: ⁊ similř alij hitus. ¶ ꝑ. 7ᵐ
sicut se hȝ bonū ad affectuȝ sic veꝝ se habet ad itellectū:
sed bonum non est in affectu per aliquā sui similitudinē:
ergo nec verū cognosciť ab intellectu per aliquam sui si
militudinē: ḡ cogscit qcquid itellect⁹ cogscit ꝑ essentiaȝ:
⁊ non per similitudineȝ. ¶ ꝑ. Aug. dicit. 13. de trinitate: 8ᵐ
non sic videtur fides in corde ab eo cuius est sicut anima
alterius hominis ex motibus corporis videtur: sed eam
tȝ certissima scia clamatqȝ cōscientia. ḡ scđm hoc sciētia
mentis tenet fidē scđm ꝙ conscientia clamat: sed cōsciē
tia clamat fidem scđm ꝙ presentialř inest ei. ergo ⁊ scđȝ
hoc scitur fides a mente qđ per essentiam suā presentialř
menti inest. ¶ ꝑ. forma maxime ꝓportionabilis est ei 9ᵐ
c⁹ est forma: sed habitus in mente existentes sunt quedā
forme mentis. ergo sunt menti maxime ꝓportionabiles.
ergo nostra mens imediate eos cognoscit per essentiam.
¶ ꝑ. intellectus cognoscit spēm itelligibilē que in ipso 10ᵐ
est: non aūt cognoscit eam per aliā spēm sed ꝑ essentiam
suaȝ: qȝ sic esset abire in infiᵐ. hoc aūt nō est nisi quia spe
cies ipse itellectum formant: cum igitur similř intellect⁹
per habitus informeť: videť ꝙ eos per essentiā mens co
gnoscat. ¶ ꝑ. habitus a mente nō cognoscunť nisi visio 11ᵐ
ne itellectuali: sed visio intellectualis est eorum que per
suam essentiam videnť. ergo ⁊c̃.

Sed contra est qđ dicit Augustin⁹. 10. ꝯfes. ecce Cōtra.ꝑ
in memorie mee cāpis ⁊ antris ⁊ ca
uernis innumerabilibus atqȝ numerabiliter plenis ⁊ in
numerabiliū generibus reꝝ: siue per imagines sicut oiuȝ
corpoꝝ: siue per p̄sentiaȝ sicut artiū: siue per nescio quas
dā notiones sicut affectionū animi: quas ⁊ cū animus nō
patitur memoria tenet: ex quo videtur ꝙ affectiōes ani
mi cognoscātur non per sui p̄sentiā: ⁊ eadē rōne habitus
virtutū qui circa huiusmodi affectiones ꝯsistūt. ¶ Pre 2:
terea. Augu. dicit. 11. de ciui. dei. habemus alium sensum
interioris hominis sensu isto. s. corporali p̄stantiorē: quo
iusta ⁊ iniusta sentimus: iusta per itelligibilē speciē: iniu
sta per eius p̄uationē: iusta aūt ⁊ iniusta appellat habitus
virtutū ⁊ vicioꝝ. ḡ hit⁹ vtutū per spēȝ nō ꝑ essentiā cogno 3:
scūtur. ¶ ꝑ. nihil cognosciť ab itellectu ꝑ eēntiā nisi qđ
presentialiter est in itellectu. habitus aūt virtutum non
sunt presentialiter in intellectu: sed in affectu. ergo ⁊c̃.
¶ Preterea. visio itellectualis est prestātior ꝗȝ corpora 4:
lis. ergo est cū maiore discretione: sȝ in visione corporali
species qua aliqđ videť semꝑ est aliud a re que per ipsaȝ
videtur. ergo ⁊ habitus qui per visionem intellectualem
videnť nō videnť a mente per essentiam: sed per aliquas

5. alias species. ¶ P̃.nihil appetitur nisi qḋ cognoscitur vt
ꝓbat Aug. in li°. de trinitate: sed habitus anime appetunẗ
ab aliquibus: qui ipsos non hn̄t. ergo habitus illi cogno-
scuntur ab eis: non aūt per eēntiā suā: cū eos nō habeāt. ḡ
6. per sui spēm. ¶ P̃. Hug. de sancto victore distiguit in ho
mine triplicē oculū. s. rōnis intelligentie ꝛ carnis. oculus
intelligentie est quo deus inspicitur: ꝛ hunc dicit erutuꝫ
post peccatuꝫ: oculus carnis quo ista tpalia videnẗ: ꝛ hic
post peccatum integer mansit: oculus rōnis est quo intel
ligibilia creata cognoscunẗ: ꝛ hic post peccatū factus est
lippus: qꝛ in pte non totalr̄ itelligibilia cognoscim⁹: sꝫ oē
qḋ videẗ tm̄ in pte non per essentiā cognoscitur. ergo ꝛc̄.
7. ¶ P̃. multo est deus presentior menti per essentiam suā
q̄ꝫ habitus: cum ipse sit cuilibet rei intim⁹: sed p̄ntia dei ī
mente non facit ꝙ mens nostra deū per essentiaꝫ videat.
ergo nec habitus per essentiā videnẗ a mente: q̄uis sint
8. presentes. ¶ P̃. ad hoc ꝙ intellecus qui est po^a itelligēs
actu intelligat requiritur ꝙ per aliquid reducaẗ in actū:
ꝛ id est quo intellectus intelligit actu: sed habitus eēntie
inq̄ꝫtū est p̄ns menti nō reducit intellectum de potentia
in actum: qꝛ sic oporteret q̄ꝫdiu sunt presentes in anima
actu intelligerentur. ergo habituum essentia nō est id in
quo habitus intelliguntur.

Rn̄o **Respondeo** dōm. ꝙ sicut anime: ita ꝛ habitus ē duplex cognitio. vna qua qs cognoscit an habitus sibi insit. Alia qua cognoscitur quid sit habitus. he tn̄ due cognitiones circa habitus alio modo ordinātur q̄ꝫ circa animā. Cognitio. n. qua quis nouit se habere aliquē habitum presupponit noticiaꝫ qua cognoscit quid est habitus ille. non enim possum scire me habere caritatem nisi sciaꝫ quid est caritas. Sed ex parte aīe nō est sic. multi enim sciunt se habere aīam qui nesciunt qd est aīa. Cuius diuersitatis est hec ratio: qꝛ tam habitus q̄ꝫ animam non percipim⁹ in nobis esse nisi pcipiendo act⁹ quoꝝ anima ꝛ habitus sunt p̄ncipia. habitus aūt per eēntiam suaꝫ est p̄ncipiū talis actus. vn̄ si cognoscitur hītus put ē p̄n^m talis actus cognosciẗ de eo quid ē: vt si sciam ꝙ castitas est per quā quis cohibet se ab illicitis cogitationibus in venereis existentibus: scio de castitate quid est. Sed anima non est principiū actuum per suam essentiam: sed per vires suas. vnde pceptis actibus aīe pcipiẗ in esse p̄n^m taliū actuū: vtpote motus ꝛ sensus: non tamen ex hoc natura anime scitur. loquendo igitur de habitib⁹ put de eis scim⁹ quia sunt: duo in eoꝝ cognitiōe oportet attendere. s. apphensionē ꝛ iudiciū. Scdm apphensioneꝫ quidem opꝫ ꝙ eoꝝ noticia ex obiectis ꝛ actibus capiat. nec ipsi possunt per essentiaꝫ suam apprehendi. Cuius rō est: quia cuiuslibet potentie aīe virtus est determiata ad obiectum suum. vn̄ ꝛ eius actio primo ꝛ p̄ncipalr̄ in obiectum tendit. In ea vero quibus in obiectū tendit non potest nisi per quādaꝫ redutionem: sicut videmus ꝙ visus p̄mo dirigitur in colorem: sed in actū visionis sue nō dirigitur nisi per quandam reditionē: dum videndo coloreꝫ videt se videre. Sed ista reditio incōplete quidem est in sensu: cōplete aūt in itellectu: qui reditione completa redit ad cognoscendū essentiam suam. Intellectus autem noster in statu vie hoc modo ꝯparaẗ ad fantasmata: sicut visus ad colores: vt dicitur in. 3. de aīa: non quidem vt cognoscat ipsa fantasmata vt visus cognoscit colores: sed vt cognoscat ea quoꝝ sunt fantasmata. vn̄ actio intellectus nostri p̄mo tendit in ea que per fantasmata apprehendūtur: ꝛ deinde redit ad actum suū cognoscendum: ꝛ vlterius in spēs ꝛ habitus ꝛ potentias ꝛ essentiā ipsius mētis: non enim cōparantur ad intellectū vt obiecta p̄ma: sꝫ vt ea quibus in obiectum feraẗ. Judiciuꝫ aūt de vnoquoq̄ꝫ habetur scdm illud qḋ est mēsura illius. Cuiuslibet autē habitus mēsura quedaꝫ est id ad qḋ habitus ordinatur. Quod quidē ad nostram cognitionem se hꝫ triplr̄. Qn̄q̄ꝫ enim est a sensu acceptum vel visu vel auditu: sicut cū videmus vtilitatem grāmatice vel medicine: vel audim⁹ eam ab alijs: ꝛ ex hac vtilitate scimus quid est grāmatica vel medicina. Qn̄q̄ꝫ vero ē naturali cognitioni inditaꝫ: qḋ maxime pꝫ in habitibus virtutū: q̄rū fines nālis rō dictat. Qn̄q̄ꝫ vero est diuinitus infusum: sicut pꝫ in fide ꝛ spe ꝛ hꝫ infusis habitibus. Et qꝛ etiam nālis cognitio in nobis ex diuina illustratione oriẗ: in vtroq̄ꝫ veritas icreata consuliẗ. vnde iudiciū in quo cōpletur cognitio de nā habitus vel est fm̄ id qḋ sensu accipimus vel fm̄ ꝙ ī creatura cōsulimus veritatē. In cognitione vero qua cognoscimus an habitus nobis insint: duo sunt cōsideranda. s. habitualis cognitio: ꝛ actualis. Actualr̄ qdē pcipim⁹ hītus nos habere ex actibus habituū: quos in nobis sentimus. vn̄ etiam phs dicit in. 2. ethi. ꝙ signuꝫ opꝫ accipere habituuꝫ superuenientem delectationē. Sed q̄ꝫtum ad habitualem cognitionē hītus mentis per seipsos cognosci dicuntur. Illud. n. facit habitualr̄ cognosci aliquid ex quo aliquis efficitur potēs ꝓgredi in actum cognitionis eius rei que habitualiter cognosci dr̄. Ex hoc aūt ipso ꝙ hītus per essentiā suā sunt in mente: mens pōt ꝓgredi ad actualiter percipiendum hītus in se esse: inq̄ꝫtum per habitus quos hꝫ pōt ꝓdire in actus in quibus habitus actualiter percipiunẗ. ¶ Sed q̄ꝫtum ad hoc dr̄ia est inter habitus cognoscitiue partis ꝛ affectiue. habitus. n. cognoscitiue partis est p̄ncipium ꝛ ipsius actus quo accipiẗ habitus: ꝛ etiam cognitionis qua percipiẗ: qꝛ ipsa actualis cognitio ex habit⁹ cognitione ꝓcedit. Sed habitus affectiue partis est quidem p̄n^m illius actus ex quo pōt habitus pcipi: non tn̄ cognitionis qua percipiẗ. Et sic pꝫ ꝙ habitus cognitiue: ex hoc qḋ per essentiā suam in mente cōsistit: est p̄ncipiū p̄ximū sue cognitionis. habitus autem affectiue partis est p̄n^m quasi remotū: in qua non est cā cognitiōis: sed eius vn̄ cognitio accipiẗ. Et iō Aug. dicit. 10. confes. ꝙ artes cognoscunẗ per sui presentiam: sed affectiones anime per quasdam notiones.

Ad primum ergo dōm. ꝙ verbū illud Glo. est referendū ad obiectuꝫ cognitionis ꝛ non ad mediū cognoscendi: q̄si. s. cū dilectionē cognoscimus: ipsam dilectionis essentiaꝫ cōsideram⁹: nō aliquaꝫ eius silitudinē: vt in imaginaria visiōe accidit. Ad p^m
¶ Ad 2^m dōm. ꝙ pro tanto diciẗ ꝙ mens nihil melius nouit eo qḋ in ipsa est: qꝛ eoꝝ que ꝯ ipsam sunt est necesse ꝙ in se habeat aliquid: vnde in eoꝝ noticiā deuenire possit: sed in eoꝝ que in ipsa sunt actualē cognitionē deuenire pōt ex his que penes se hꝫ: q̄uis ēt per aliq̄ cognoscanẗ. 2^m
¶ Ad tertiū dōm. ꝙ habitus non est causa cognoscendi alia sicut quo cognito alia cognoscanẗ: put principia sunt causa cognoscendi conclusiones: sed qꝛ ex habitu perficitur oīa ad aliqd cognoscēdū. Et sic nō est causa cognitoꝝ q̄si vniuoca put vnū ē cā cognitiōis alterius cogniti: sed q̄si causa equiuoca que eādē nomiationē nō recipit: sicut albedo facit albū q̄uis ipsa non sit alba: sed est quo aliquid ē albū. Similr̄ etiā habitus inq̄ꝫtum hꝫ nō est causa cognitionis vt quod est cognitum: sed vt quo aliquid est cognitum: ꝛ ideo non oportet ꝙ sit magis cognitum q̄ꝫ ea que per habitum cognoscuntur. 3^m
¶ Ad quartum dicendum. ꝙ habitus non cognoscitur ab anima per aliquaꝫ eius spēm a sensu abstractā: sed per spēs eoꝝ que per habituꝫ cognoscunẗ: ī hoc ipso ꝙ alia cognoscunẗ ꝛ habit⁹ cognoscitur vt p̄n^m cognitiōis. 4^m
¶ Ad 5^m dōꝫ. ꝙ q̄uis habit⁹ sit ꝓpinquior potentie q̄ꝫ actus: tn̄ act⁹ est ꝓpingor obiecto 5^m

qui rõnem hꝫ cogniti: potentia vero hꝫ rõnē pncipij co/
gnoscendi: ꝛ ideo actus per prius cognoscitur q̄ƺ habit⁹: ſꝫ
6^m habitus est magis cognitiõis pn⁹. ¶ Ad sextū dõm. ꝙ
ars est habitus intellectiue partis: ꝛ q̄tum ad habitualē
noticiā percipitur eodem mō ab habente: sicut ꝛ mens. s.
7^m per sui essentiam. ¶ Ad 7^m dõm. ꝙ motus vel operatio
cognitiue partis perficit̄ in ipsa mente. Et ideo opꝫ ad h
ꝙ aliquid cognoscatur esse similitudinem aliquā in mē
te. maxime si per essentiā suam non coniungat̄ menti vt
cognitionis obiectū. Sed motus vel operatio affectiue
partis incipit ab aīa ꝛ terminatur ad res: ꝛ ideo nō requi
ritur in actu similitudo rei qua informetur sicut in intel
8^m lectu. ¶ Ad 8^m dicendum. ꝙ fides est habitus intellecti
ue partis. vnde ex hoc ipso ꝙ menti inest mentem incli/
net ad actū intellectus in quo ipsa fides videt̄: secus aūt
9^m est de alijs habitib⁹ qui sunt in parte affectiua. ¶ Ad 9^m
dõm. ꝙ habitus mentis sunt ei maxime ꝓportionales si
cut forma ꝓportionat̄ ad subiectum: ꝛ perfectio ad per/
10^m fectibile: nō aūt sicut obiectum ad potentiā. ¶ Ad 10^m di
cendum. ꝙ intellect⁹ cognoscit spēm intelligibilem non
per essentiam suā neqꝫ per aliquā spēm: sed cognoscendo
obiectum cuius est species per quādā reflexionē: vt di/
11^m ctum est. ¶ Ad 11^m dicendū est ex his que in precedenti
questione dicta sunt.

Ad p^m in 3^a. **Ad primum** vero in contrarium dõm. ꝙ in illa auctoritate Augustinus distinguit
triplicem modum cognoscendi. Quorum vnus est eorū
que sunt extra animam: de quibus cognitionem habere
non possumus ex his que in nobis sunt: sed opꝫ ad ea co/
gnoscenda vt eoꝝ ymagines vel similitudines in nobis
fiant. Alius est eoꝝ q̄ sunt in pte itellectiua: q̄ quidē p sui
p̄ntiam dicit cogꝫi: qꝛ ex eis ē vt in actū intelligēdi exea
mus: in quo actu ea que sunt itelligēdi pncipia cognoscū/
tur: ꝛ ideo dicit ꝙ artes per sui presentiā cognoscuntur.
Tertius modus ē eoꝝ que ꝑtinent ad ptē affectiuā: quo
rum rō cognoscendi nō est in intellectu sed in affectu. Et
iō non per sui p̄ntiā que in affectu: ſꝫ per eius noticiā vel
rōnē: que est in itellectu cognoscunt̄ sicut per imediatū
pncipiū: q̄uis etiam habitus affectiue partis per sui pre/
sentiam sint quoddā remotū pn^m cognitiõis: inq̄tum eli
ciunt actus in quibus itellectus eos cognoscit: vt sic etiā
possit dici quodāmodo ꝙ per sui presentiam cognoscun/
2^m tur. ¶ Ad 2^m dõm. ꝙ species illa per quā iusticia cogno
scitur non est aliud q̄ƺ rō ipsa iusticie: per c⁹ ꝑuationē iu/
sticia cognoscit̄. hec aūt spēs vel rō nō est aliquid a iusti
cia abstractū: sed id qd̄ est complemētū eē ipsi⁹ vt specifi
3^m ca dr̄ia. ¶ Ad 3^m dõm. ꝙ intelligere ꝓprie loquendo nō
ē itellectus sed aīe per intellectum: sicut nec calefacere ē
caloris sed ignis per calorē. nec iste due partes. s. itellect⁹
ꝛ affect⁹ sunt cogitande in aīe: vt situaliter distincte: sicut
visus ꝛ auditus qui sunt actus organoꝝ. Et ideo illud qd̄
est in affectu est ēt p̄ns aīe intelligenti. vn̄ aīa p itellectū
non solum redit ad cognoscendū actum intellectus: sed
etiam actum affectus: sicut etiam per affectum redit ad
appetendum ꝛ diligendum non solum actum affectus ſꝫ
4^m etiam actum intellectus. ¶ Ad 4^m dicendum. ꝙ distin/
ctio que pertinet ad cognitionis perfectionē non est disti
ctio qua distinguunt̄ qd̄ intelligit̄ ꝛ quo intelligit̄: qꝛ sic
diuina cognitio qua se cognoscit esset imperfectissima. ſꝫ
est distinctio qua id qd̄ cognoscit̄ distinguit̄ ab oīb⁹ alijs.
5^m ¶ Ad 5^m dõm. ꝙ a non habentibus habitus mentis ha/
bitus ipsi cognoscunt̄: non quidē illa cognitione qua per/
cipiuntur sibi inesse: sed qua cognoscuntur quid sunt: vel
qua ꝑcipiunt̄ alijs inesse: qd̄ non est per p̄ntiam: sed alio
6^m modo: vt dictū ē. ¶ Ad 6^m dõm. ꝙ oculus rōnis pro tāto
dicitur lippus esse respectu intelligibiliū creatoꝝ: qꝛ ni/
hil intelligit actu nisi accipiendo a sensib⁹ quibus intelli
gibilia sunt excellentiora. Et iō deficiens inuenit̄ ad itel
ligibilia cognoscenda. Tamē ea que sunt in rōne nihil ꝓ/
hibet quin imediate inclinent per eēntiam suā ad act⁹ in
quibus per essentiam intelligunt̄: vt dictū est. ¶ Ad 7^m 7^m
dõm: ꝙ q̄uis deus sit magis p̄ns menti nostre q̄ƺ habit⁹:
tn̄ ex obiectis que nālr̄ cognoscimus: nō ita perfecte eēn
tiam diuinam videre possumus sicut essentiam habituū:
qꝛ habit⁹ sunt ꝓportionati ipsis obiectis ꝛ actibus: ꝛ sūt
ꝓxima eoꝝ pncipia: qd̄ de deo dici nō pōt. ¶ Ad 8^m dōꝫ. 8^m
ꝙ q̄uis presentia habitus in mente non faciat eaꝫ actua
liter cognoscentē ipsum hitū: facit tn̄ eā actu ꝑfectā p ha/
bitum quo act⁹ eliciat̄ vn̄ hitus cognoscat̄.

Decimo queritur vtrum aliquis possit scire se habere caritatē. ¶ Et p^m
videtur ꝙ sic: qd̄ enim per essentiaꝫ vr̄ certis/
sime ꝑcipit̄: sed caritas per essentiaꝫ videtur
ab habente eam: vt Aug. dicit. ergo ꝛc̄. ¶ P̄. 2^m
caritas in actibus suis precipue delectationē causat: sed
habitus virtutū moraliū percipiunt̄ p delectationes q̄s
in actibus virtutū cāˆnt: vt pꝫ per ph̄m in. 2. ethicoꝝ. g̊ ꝛc̄.
¶ P̄. Augustinus. 8. de trinitate dicit. magis quis nouit 3^m
dilectionē qua diligit: q̄ƺ fratreꝫ quē diligit: sed fratrem
quem quis diligit: certissime nouit. ergo ꝛc̄. ¶ P̄. vehe/
mentior est inclinatio caritatis q̄ƺ cuiuslibet alteri⁹ vir/
tutis: sed alias virtutes aliquis scit sibi inesse certitudi/
naliter ex hoc ꝙ inclinat̄ in actus ipsaꝝ. habenti. n. hituꝫ
iusticie difficile sit agere iniusta: facere vero iusta facile:
vt dr̄ in. 5. ethicoꝝ: ꝛ hāc facultatē quilibet in se percipe/
re pōt. ergo ꝛc̄. ¶ P̄. ph̄s dicit in. 2. posterioꝝ: ꝙ īpossibi/ 5^m
le est nos habere nobilissimos habitus ꝛ nos lateant: sed
caritas est nobilissimus habitus: g̊ incōueniens est dice/
re ꝙ habens caritatē nesciat se hēre eam. ¶ P̄. grā ē lux 6^m
spūalis: sed ab his qui luce perfundunt̄ certissime h ipm
percipit̄. ergo ab habentibus grām certissime scit̄ ꝙ gra/
tiaꝫ hn̄t: ꝛ silr̄ dicendū est de caritate. ¶ P̄. vnctio docet 7^m
de oīb⁹ necessarijs ad salutē. ſꝫ habere caritatē ē necessa/
riū ad salutē: g̊ hn̄s caritatē scit se habere. ¶ Preterea. 8^m
ſꝫ Aug. in p̄mo. de trinitate: nullus potest ignotum dili/
gere: sed aliquis diligit in se caritateꝫ. ergo ꝛc̄. ¶ P̄. ph̄s 9^m
dicit in. 2. ethycoꝝ. ꝙ virtus est certior oī arte: ſꝫ aliquis
habens artem scit se habere eā. g̊ ꝛ qn̄ hꝫ virtutē: ꝛ sic qn̄
hꝫ caritatem: que est maxima virtutum.

Sed contra eccl. 9. nemo scit vtrum dignus sit odio vel amore: sed ille qui hꝫ cari/ Cōtra. p^m
tatē est dignus amore diuo. ꝓuerb. 8. Ego diligentes me
diligo. g̊ ꝛc̄. ¶ P̄. nullus pt̄ certitudinalr̄ scire qn̄ de⁹ ve/ 2^m
niat ad habitandum in eo. Job. 9. si venerit ad me nō vi/
debo euꝫ: sed per caritatē de⁹ inhabitat hominē: Jo. 4. q
manet in caritate in deo manet ꝛ deus in eo. ergo ꝛc̄.

Respondeo dõm. ꝙ aliquis habens caritatē pōt ex aliquib⁹ ꝓbabilibus signis coni/ Rn̄o
cere se caritatē habere: vtpote cū se ad spūalia opa para/
tum videt: ꝛ mala efficaciter detestari: ꝛ per alia que cari
tas in homine facit: sed certitudinalr̄ nullus potest scire
se caritatē habere nisi ei diuinitus reuelet̄. Cuius rō est:
qꝛ sicut ex predicta questione apparet: cognitio qua quis
cognoscit aliquē habitū se habere: presupponit cognitio/
nem qua cognoscit de habitu illo quid est: quid aūt ē ali/
quis habitus sciri non pōt nisi de eo sumat̄ iudiciū p id
ad qd̄ habitus ille ordinat̄: qd̄ est habitus illius mēsura.
hoc aūt ad qd̄ caritas ordinat̄ est incōprehensibile: quia
eius obiectū ꝛ finis est deus summa bonitas: cui caritas
nos ꝯiūgit. vnde non pōt aliquis scire ex actu dilectiōis

quē in seipso percipit: an ad hoc pertingat vt deo viuat hꝯ
modo sicut ad caritatis rōnem requiritur.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dōm. ꝙ caritas per essentiā
videt̄ inq̄ꝫtum ipsa per essentiam
suam est pᵐ actus dilectionis in quo vtrūq; cognoscitur
⁊ sic etiam per essentiā suam est cognitionis ꝑncipiū lꝫ re
motum: non tñ opꝫ ꝙ certitudinalr̄ ꝑcipiat̄: q̄ꝛ actus ille
dilectionis quē in nobis percipimus fm̄ id de quo ē per-
ceptibile non est sufficiens signū caritatis: ꝓpter simili-
2ᵐ tudinem naturalis dilectionis ad gratuitam. ❡ Ad secū
dum dōm. ꝙ delectatio illa que in actu relinquitur ex ca
ritate pōt etiam ex habitu aliquo acquisito causari. Et iō
non est sufficiens signum ad caritatē demonstrandaꝫ: q̄ꝛ
3ᵐ ex cōibus signis nō percipit̄ aliqd ꝑ certitudinē. ❡ Ad
tertiū dōm. ꝙ q̄uis mens certissime cognoscat dilectio-
nem qua diligit fratrem inq̄ꝫtum est dilectio: non tñ cer-
4ᵐ tissime nouit eam esse caritateꝫ. ❡ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ q̄uis
inclinatio qua caritas inclinat ad agendū sit quoddā pri-
cipiū apprehendendi caritatē: nō tñ sufficit ad ꝑfectam
perceptionem caritatis. nullus eñi pōt ꝑcipere se aliquē
habitum habere: nisi sciat illud perfecte ad qđ habitus
ille ordinat̄ per qđ de habitu indicatur: ⁊ hoc in caritate
5ᵐ sciri nō pōt. ❡ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ phs loquitur de habitibus
intellectiue partis qui cum sint perfecti nō pñt latere ha
bentes: eo ꝙ de perfectione eoꝝ est certitudo. vñ quili-
bet sciens scit se scire: cum scire sit cām rei cognoscere ⁊
q̄ꝫ ipoīe est alr̄ se hr̄e: ⁊ silr̄ aliqs hñs hitū itellect⁹ ꝑnci-
pioꝝ scit se hitū illū hr̄e: sꝫ caritatis ꝑfectio ñ ꝯsistit i cer
titudie cognitiōis: sꝫ i vehemētia affectiōis: ⁊ iō nō ē silr̄.
❡ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ in his q̄ methaphorice dicunt̄ nō est ac
6ᵐ cipere similitudinē q̄ꝫtum ad oīa. vñ nec gratia luci com
paratur q̄ꝫtum ad hoc ꝙ ita se spūali visui igerat manife
ste sicut lux corporea visui corporali: sed q̄ꝫtum ad hoc ꝙ
grā ē pᵐ spūalis vite: sicut lux celestiuꝫ corpoꝝ ē quod-
dam initium corporalis vite in his inferioribus: vt Dio.
dicit: ⁊ ēt q̄ꝫtuꝫ ad aliquas alias similitudines. ❡ Ad 7ᵐ.
7ᵐ dicendū. ꝙ q̄uis habere caritatē sit necessariū ad salutē:
nō tñ scire se habere caritatē. imo magis expedit nescire
cōiter: q̄ꝛ ꝑ hoc magis sollicitudo ⁊ humilitas cōseruat̄:
ꝙ aūt dr̄ ⁊ vnctio docet de omnib⁹ necessariys ad salutē
intelligit̄ de omnibus: quoꝝ cognitio necessaria est ad sa
lutem. ❡ Ad 8ᵐ dōm. ꝙ habere caritatē potest intelligi
8ᵐ dupl̄r. vno° in vi orōnis. Alio mō in vi nois. In vi quidē
orōnis: sicut cū dr̄ veꝝ est aliquē caritateꝫ habere. In vi
aūt nominis cū de hoc dicto: caritatem habere: vel per hꝯ
dictum significari aliquid dicimus. cū aūt ad affectū nō
pertineat cōponere vel diuidere sed solūmodo in ipsas
res ferri c⁹ ꝯditiōes sūt bonū ⁊ malū: cū. n. dr̄ ego diligo
vl̄ volo me hr̄e caritatē: hꝯ qđ dr̄ me hr̄e caritatē sum̄ in vi
cuiusdā nois: ac si diceret̄. volo hꝯ qđ est me hr̄e caritatē:
⁊ hoc nihil ꝓhibet eē cognitū. Scio. n. qđ est me habere
caritatē etiā si eā nō habeo. vñ ⁊ nō hñs caritatē appetit
se caritatem habere: nō tñ sequitur ꝙ aliqs sciat se habe-
re caritatē fm̄ ꝙ hoc in vi orōnis sumit̄. i. ꝙ habeat cari-
tatem. ❡ Ad 9ᵐ dōm. ꝙ virt⁹ dr̄ eē certior omni arte cer
9ᵐ titudine iclinationis ad vnū: nō aūt certitudīe cognitio-
nis. virtus. n. vt dicit tullius iclinat ad vnū per modum
cuiusdā nāe: nā aūt certius ⁊ directius ꝑtingit ad vnū fi-
nem q̄ꝫ ars: ⁊ per hūc modū dr̄ ꝙ virtus ē certior arte: nō
vt certius aliquis in se percipiat virtutem q̄ꝫ artē.

pᵐ **Vndecimo** queritur vtrū mens in sta-
tu vie possit videre deuꝫ ꝑ
essentiam. ❡ Et videt̄ ꝙ sic: q̄ꝛ numeri. xi. dr̄
de moyse ore ad os loquor ei: palā ⁊ nō ꝑ enig-
mata vidit deū: sed hꝯ est videre deū ꝑ essentiā.
2ᵐ ergo ⁊c̄. ❡ P̄. super illud exo. 33. non videbit me homo ⁊
viuet dicit Glo. grego. ꝙ quibusdā in hac carne viuenti-
bus sꝫ iestimabili virtute crescentibus cōtēplationis acu
mine pōt eterni dei claritas videri: claritas āt dei ē eius
eēntia vt in eadē glo. dicit̄. ergo ⁊c̄. ❡ P̄. xp̄s habebat in 3ᵐ
tellectū eiusdē nāe sicut nos habemus: sed status vie nō
ipediebat intellectū qn deū per essentiā videre posset. er
go nec nos. ❡ P̄. deus in statu vie itellectuali visione co 4ᵐ
gnoscitur. vnde ro. i. inuisibilia dei ⁊c̄. sed itellectualis vi
sio est per quā res in seipsis vident̄: vt Aug. dicit. 12. super
gen. ad lr̄aꝫ. ergo ⁊c̄. ❡ P̄. phs dicit in 3° de aīa: ꝙ anima 5ᵐ
nostra quodāmō est oīa: q̄ꝛ sensus ē quodāmō oīa sensibi
lia ⁊ intellectus oīa itelligibilia: sꝫ maxime intelligibile
est diuina essentia: igitur intellectus nr̄ scdm̄ statum vie:
secūdū quē phs loquitur: deū per essentiā videre pōt sic
⁊ sensus nr̄ pōt oīa sensibilia sentire. ❡ P̄. sicut in deo ē 6ᵐ
imensa bonitas: ita ⁊ imensa veritas: sed diuina bonitas
q̄uis sit imensa pōt a nobis imediate diligi in statu vie.
ergo veritas essentie eius potest imediate in statu vie vi
deri. ❡ P̄. itellectus noster ad hoc factus est vt deuꝫ vi- 7ᵐ
deat: si g̊ in statu vie videri nō pōt hoc non est nisi ꝓpter
aliqđ velamen. Qđ quidē ē duplex: culpe ⁊ creature. Cul-
pe quidē velamen in statu inocentie non erat: ⁊ nunc etiā
a sanctis remouet̄. i. cor. 13. nos āt reuelata facie ⁊c̄. Crea-
ture vō velamen vt videtur diuine essentie visioneꝫ ipe-
dire nō pōt: q̄ꝛ deus est interior menti nostre q̄ꝫ aliq̄ crea
tura. g̊ in statu vie deū per eēntiā videt mens nr̄a. ❡ P̄. 8ᵐ
oē qđ est in altero est in eo per modū recipientis: sed de⁹
ē i mēte nr̄a per eēntiā: cū igitur modus mētis nostre sit
intelligibilitas ipsa: videt̄ ꝙ essentia diuina sit in mente
vt intelligibilis. g̊ ⁊c̄. ❡ P̄. Cassyodorus dicit claritatē 9ᵐ
illā iaccessibilē sanitas mētis humane intelligit: sꝫ mēs
nr̄a sanat̄ per grām. g̊ ab habente grāꝫ in statu vie videri
pōt eēntia diuina q̄ ē iaccessibilis claritas. ❡ P̄. sic ens 10ᵐ
qđ de oībus ꝑdicat ē pmū in cōitate: ita ens a quo oīa cau
sant̄ est pmū in causalitate. s. deus: sed ens qđ est pmū in
cōitate est pma cōceptio nostri itellectus in statu vie. g̊ ⁊
ens qđ ē pmū in cālitate statim per essentiā suaꝫ in statu
vie cognoscere possumus. ❡ P̄. ad visionē reqrit̄ vidēs 11ᵐ
⁊ visum ⁊ intentio: sed hec tria in mēte nostra iueniunt̄
respectu essentie diuine: ipsa eniꝫ mēs nr̄a nālr̄ est eēntie
dine visiua: vtpote ad hoc facta: essentia etiaꝫ dina adest
ꝑncipalr̄ mēti nostre: intentio etiā nō deficit: q̄ꝛ q̄ncūq;
mens nr̄a ad creaturā cōuertitur: ꝯuertit̄ etiā ad deū cuꝫ
creatura sit dei silitudo. g̊ ⁊c̄. ❡ P̄. Aug. dicit. 12. cōfessi. 12ᵐ
ambo videmus esse ꝙ dicis ⁊ ambo videm⁹ veꝝ esse qđ
dico: vbi q̄so videm⁹: nec ego vtiq; in te nec tu in me: sed
ambo in ipsa q̄ supra mētes nr̄as ē icōmutabili vitate: sꝫ
icōmutabilis vitas ē dina eēntia: i q̄ ñ pt aliqd videri nisi
ipa videat̄. g̊ i statu vie essentiā dinā videm⁹. ❡ P̄. vitas 13ᵐ
iq̄ꝫᵐ hꝫ ē cogscibilis. g̊ sūma vitas sūme cogscibilis: hꝯ āt ē
eēntia dina. g̊ ⁊c̄. ❡ P̄. gen. 32. vidi dñꝫ facie ad faciē. fa- 14ᵐ
cies dei forma ē: i q̄ fili⁹ ñ rapinā arbitratus ē eē se eq̄leꝫ
deo: sic ex q̄dā glo. hr̄: sꝫ forma ē dina eēntia: g̊ Jacob. in
statu vie deū ꝑ eēntiā vidit.

Sed contra primo timo. vltio: lucem habitat primo
iaccessibilem quā nemo hoium vi-
dit nec videre pt. ❡ P̄. exo. 33. ñ videbit mē hō ⁊ viuet. 2°
Glo. greg. i hac carne viuētib⁹ videri potuit de⁹ ꝑ circū-
scriptas imagines ⁊ videri ñ potuit ꝑ icircūscriptū lumē
eternitatis: hꝯ āt lumē ē dina eēntia. g̊ ⁊c̄. ❡ P̄. itellectus 3°
nr̄ itelligit cū ꝯtinuo ⁊ tpe: vt phs dic̄ i. 3. de aīa: sꝫ eēntia
excedit ꝯtinuū oē ⁊ tps. g̊ ⁊c̄. ❡ P̄. plus distat eēntia dina
a dono ei⁹ q̄ꝫ act⁹ pm⁹ ab actu secūdo: sꝫ q̄nq; ex hꝯ ꝙ ali- 4°
qs videt deū ꝑ donū itellect⁹ aut sapientie i ꝯtemplatio-
ne aīa sepata corpe q̄ꝫᵐ ad opōnes sēsus q̄ sūt act⁹ secūdi.
g̊ si videat deū ꝑ eēntiā oꝫ ꝙ sepet̄ a corpe ēt ꝓut ē act⁹

corporis p̄mus: sed h nō ē q̄diu hō in statu vie existit. g̃
eēntiā nullus p in statu vie deum videre potest.

R⁹ **Respondeo** dō3. q̄ aliq̄ actio pōt alicui cōuenire
dupl'r. vno mō sic q̄ illi⁹ actiōis p̄n
cipiū sit in opante: sicut i oīb⁹ nālib⁹ opantib⁹ videm⁹.
Alio mō sic q̄ p̄n^m opatiōis illi⁹ vel mot⁹ sit a p̄n⁹ extri/
seco: sicut ē i motib⁹ violētis: ⁊ sicut est i opib⁹ miraculo/
sis que nō fiūt nisi virtute dīna: vt illumīatio ceci: susci/
tatio mortui ⁊ h⁹. mēti igr̃ nostre i statu vie nō pōt cōue/
nire visio dei per eēntiā s̄m p̄mū modū. Mēs. n. nostra
nāli cognitiōe fantasmata respicit q̄si obiecta a q̄b⁹ spēs
intelligibiles accipit: vt dr̃ in. 3°. de aīa: vñ oē qđ itelligit
s̄m statū vie itelligit per spēs a fantasmatib⁹ abstractas.
Nulla aūt spēs h⁹ sufficiēs est ad repñtādā dīnā eēn/
tiā: vel ēt cuiuscūq3 alteri⁹ eēntie sepate: cū q̄ditates re/
ru3 sensibiliū quaꝝ silitudīes sūt itelligibiles spēs a fan
tasmatib⁹ abstracte sint alteri⁹ rōnis ab essentijs substā/
tiaꝝ imālium creataꝝ: ⁊ multo magis ab eēntia diuia: vñ
mens nostra nāli cognitiōe quā i statu vie experimur nec
deū nec angelos p eēntiā videre pōt. Angeli tñ p eēntiā
videri possunt p q̄sdā spēs itelligibiles ab eoꝝ essentia
differētes: nō aūt eēntia dīna que oē genus excedit: ⁊ est
extra oē genus: vt sic nulla spēs creata possit iueniri suffi
ciēs ad eā repñtādā. vñ o3 q̄ si de⁹ p eēntiam videri
debeat q̄ per nullā creatā spēm videat: sed ipa ei⁹ eēn⁹
fiat itelligibilis forma itellectus eū vidētis. Qđ fieri nō
pōt nisi ad h itellectus creatus p lumē glorie disponat̃.
Et sic i vidēdo deū per eēntiā p dispositionē ifusi lumis
pertigit mens ad terminū vie q est glia: ⁊ sic nō est i via.
sicut aūt dīne oīpotētie subiecta sunt corpa: ita ⁊ mētes:
vñ sicut pōt aliq̄ corpora pducere ad effect⁹: quoꝝ dispo
sitio in p̄dictis corpib⁹ nō iuenit̃: sicut petrū fecit super
aquas ambulare sine h q̄ ei dotē agilitatꝭ tribueret: ita
pōt mētē ad hoc pducere: vt dīne essentie vniatur i statu
vie mō illo quo vnitur sibi i p̄ria: sine hoc q̄ a lumie glo
rie pfundat̃. Cū aūt hoc cōtigit op3 q̄ mens ab illo modo
cognitiōis desistat: quo a fantasmatib⁹ abstrahit: sicut ēt
corpus corruptibile cū ei miraculose dat̃ agilitatis act⁹
nō est sil' i actu grauitatis. Et iō illi q̄b⁹ hoc mō deū p es/
sentiā videre dat̃ oīno ab actib⁹ sensuu3 abstrahunt̃: vt
tota aīa colligat̃ ad diuinā eēntiā ituendā: vñ ⁊ capi di/
cunt̃. q̄si vi supioris nāe abstracti ab eo qđ eis s̄m nām
cōpetebat. Sic g̃ s̄m cōem cursu3 nullus i statu vie deu3
per eēntiā videt. Et si aliq̄b⁹ hoc miraculose cōcedat̃: vt
deum per eēntiā videāt nōdu3 aīa a carne mortali tota/
liter sepata: nō tñ sunt totalr̃ i statu vie ex quo actib⁹ sen/
suū carēt q̄b⁹ i statu mortalis vite vtimur.

Ad p⁹ **Ad primum** g̃ dō3. q̄ s3 Augu. 12. sup Gen. ad
lrām. ⁊ ad paulinā de vidēdo deū:
ex verbis illis moyses ostēdit̃ deū per eēntiā3 vidisse in
q̄dā raptu: sic̄ ⁊ de paulo dr̃. 2ª cori. 12. vt i h iudeoꝝ legi
2⁹ fer ⁊ doctor gētiū eq̄rent̃. ¶ Ad 2^m dō3. q̄ Greg. loquit̃
de his q acumie cōtēplatiōis ad hoc crescūt: vt dīnā eēn/
tia3 in raptu videāt: vñ subiūgit q sapia3 qui de⁹ ē videt
3⁹ huic vite funditus morit̃. ¶ Ad 3^m dōm. q̄ i xp̄o h fuit
singulare vt eēt sil' viator ⁊ cōprehēsor: qđ ei cōpetebat ex
hoc qđ erat de⁹ ⁊ hō: vñ i ei⁹ potestate erāt oīa q̄ ad hūa/
na3 nā3 spectabāt: vt vnaqueq3 vis aīe ⁊ corpis afficeret̃
s̄m q̄ ipse disponebat: vñ nec dolor corpis cōtēplationē
mētis ipediebat: nec fruitio mētis dolorē corpis minue/
bat. Et sic itellectus ei⁹ luce glie illustratus deū per eēn/
tia3 videbat: vt inde ad iferiores ptes gloria nō deriua/
retur: ⁊ sic sil' erat viator ⁊ cōprehensor: qđ de alijs dici nō
pōt: q̄bus ex superiorib⁹ viribus redūdat de necessitate
aliqđ in iferiores: ⁊ a passiōib⁹ vehemētib⁹ iferioꝝ viriū
superiores trahūtur. ¶ Ad 4^m dō3. q̄ itellectuali visiōe 4⁹
in statu vie de⁹ cognoscit̃ nō vt sciatur de eo qđ est: s3 qđ
non est. Et quātū ad hoc ei⁹ eēntiā cognoscim⁹: eā super
oīa collocatam itelligētes: q̄uis talis cognitio p aliq̄s si/
militudīes fiat. verbū aūt Aug. referēdū est ad id qđ co/
gnoscitur: nō ad id quo cognoscit̃: vt ex superiorib⁹ que/
stionib⁹ p3. ¶ Ad 5^m dōm. q̄ itellectus noster ēt in statu 5⁹
vie diuinā eēntiā aliquo mō cognoscere pōt: nō vt sciat
de ea qđ est: sed solū qđ nō est. ¶ Ad 6^m dōm. q̄ nos pos/ 6⁹
sumus diligere deu3 imediate nullo alio p̄dilecto: q̄uis
q̄nq3 ex aliquoꝝ visibiliū amore in iuisibilia rapiamur:
nō aūt possumus in vie statu deu3 imediate cognoscere
nullo alio p̄cognito: cui⁹ rō est q2 cū affectus ad itellcūm
sequat̃: vbi terminat̃ opatio itellectus ibi incipit opatio
affectus. Intellect⁹ aūt ex affectib⁹ i causas pcedens tā/
de3 puenit in ipsi⁹ dei cognitionē aliqualē: cognoscendo
de eo qđ nō est: ⁊ sic affect⁹ fert̃ i id qđ ei p itellectu3 of/
fert̃ sine h q̄ necesse habeat redire p oīa media p q̄ itel
lectus trāsiuit. ¶ Ad 7^m dō3. q̄ q̄uis itellcūs nr̃ sit fact⁹ 7⁹
ad h q̄ videat deū: nō tñ vt nāli sua virtute deū videre
possit: s3 p lumē glie sibi ifusu3. Et iō oī velamie remoto
nōdu3 o3 q̄ itellect⁹ deū p eēntiā videat si lūine glie nō
illustret̃: ipsa. n. carētia glie erit dīne visiōis ipedimētū.
¶ Ad 8^m dōm. q̄ mēs nr̄a cū itelligibilitate quā h3 vt p/ 8⁹
priū qđda3 ⁊ cū alijs cōiter h3 eē: vñ q̄uis in ea sit deus:
nō o3 q̄ sp sit in ea: vt forma itelligibilis: s3 vt dans eē si/
cut ē i alijs creaturis. Quāuis autē creaturis oīb⁹ cōiter
det eē: tñ cuilibet creature dat ppriū modū essendi: ⁊ sic
etiā q̄tū ad h q̄ ē i oīb⁹ p eēntiā p̄ntia3 ⁊ pōm: iueni t̃ eē
diuersimode i diuersis ⁊ i vnoquoq3 s̄m ppriū modum
ei⁹. ¶ Ad 9^m dōm. q̄ duplex ē sanitas mētis: vna qua sa/ 9⁹
nat̃ a culpa per grām fidei. ⁊ hec sanitas facit videre il/
lam inaccessibilē claritatē in speculo ⁊ in enigmate. Alia
est ab oī culpa ⁊ pena ⁊ miseria que est per gloriam: ⁊ hec
sanitas facit videre deum facie ad faciem. Que due vi/
siones distinguuntur. p̄ª corinth. 13. vbi dr̃. videmus nūc
per speculum ⁊c̄. ¶ Ad 10^m dicendum. q̄ ens quod est p̄/ 10⁹
mum per cōitatem: cum sit idem per essentiam rei cuili/
bet: nullius proportionem excedit: ⁊ ideo in cognitione
cuiuslibet rei ipsum cognoscitur: sed ens quod est primū
causalitate excedit improportionaliter omnes alias res/
vnde per nullius alterius cognitionem sufficienter co/
gnosci potest: ⁊ ideo in statu vie: in quo per species a reb⁹
abstractas intelligimus: cognoscimus ens cōmune suffi
cienter: non autem ens increatum. ¶ Ad 11^m dicendū. 11⁹
q̄ quāuis diuina essentia sit p̄sens intellectui nostro: nō
est tamen ei coniuncta: vt forma intelligibilis: qua3 itel/
ligere possit q̄diu lumine glorie non perficitur. Ipsa enī
mens non habet facultatem videndi deum per essentiā
anteq̄ p̄dicto lumie illustret̃. Et sic deficit ⁊ vidēdi fa/
cultas ⁊ visibilis p̄sentia. Intentio ēt non semp adest. q̄/
uis. n. i creatura iueniat̃ aliqua creatoris similitudo: nō
tñ q̄ncūq3 ad creaturam cōuertimur: conuertimur ad eā:
vt est similitudo creatoris: vnde non op3 q̄ semp inten/
tio nostra feratur ad deū. ¶ Ad 12^m dō3. q̄ sicut dic̄ glo. 12⁹
super illud psal. Diminute sunt veritates ⁊c̄. ab vna in/
creata veritate multe create veritates in mētibus hūa/
nis ipmunt̃: sicut ab vna facie multe facies resultāt in
speculis diuersis: vel vno fracto. Scđ3 g̃ hoc nos in veri
tate increata aliqđ videre dicimur: scđm q̄ per ei⁹ silli/
tudinē in mente nostra resultantē de aliquo iudicamus:
vt cu3 per p̄n^a p se nota iudicamus de cōnib⁹: vñ nō o3 q̄
ipa icreata vitas a nobis p eēn^{am} videat̃. ¶ Ad 13^m dō3. q̄ 13⁹
sūma vitas q̄3^m ē i se ē sūme cog̃scibil': s3 ex pte nr̄a cōtigit
q̄ est minus cognoscibilis nobis: sicut p3 p phz. 2. meta.

14⁹ ¶ Ad 14ᵐ dōm. ꝙ auctas illa duplr exponiť i glo. vno
mō vt itelligať de visiōe imagiaria. vñ dicit iterl. Uidi
dñm facie ad facié:nō ꝙ deus videri possit:sed formaꝫ
vidit in qua de⁹ ei locutus est. Alio⁹ exponiť i glo. Greg.
de visiōe itellectuali qua sancti dinaꝫ veritaté i ꝯtēpla/
tiōe ituenť:nō gdé sciēdo de ea gd é:sed magis gd nō é.
vñ dicit ibidé Grego. veritaté sentiēdo vidit:qꝛ quāta é
ipsa veritas nō videt cui tāto se lōge estimat ꝗto appro/
piquat:qꝛ nisi illā vtcūqꝫ ꝯspiceret nō eā cōspicere se nō
posse sentiret. Et post pauca subiūgit hec ipsa per ꝯtēpla/
tioné facta nō solida ꝛ ꝑmanēs visio:sed ꝗsi ꝗdaꝫ visio/
nis imitatio facies dei dť. Quia enim per faciem quēli/
bet agnoscimus:cognitionem dei faciem vocamus.

Duodecimo queriť. vtꝝ deū esse sit ꝑ
se notū mēti hūane:sicut
ꝑma ꝑn⁹ demōstratiōis q̄ nō possunt cogitari
p⁹ nō eē. ¶ Et vř ꝙ sic. Illa.n.sunt nobis ꝑ se nō
quoꝝ cognitio nāliter é nobis idita: sꝫ cogni/
tio existēdi deū oib⁹ nālr est iserta:vt diċ Dam.ergo ꝛc.
2⁹ ¶ P̄.de⁹ é quo maius cogitari nō pt:vt Ansel.diċ.sꝫ illō
qō pōt cogitari nō eē est min⁹ illo qō nō pōt cogitari nō
3⁹ eē.ġ de⁹ nō pōt cogitari nō eē. ¶ P̄.de⁹ é ipsa veritas:sꝫ
nullus pōt cogitare veritaté nō eē:qꝛ si pōt nō eē seqť eā
esse:si.n.veritas nō é veꝝ est vitaté nō eē.ġ nullus pt co/
4⁹ gitare deū nō eē. ¶ P̄.de⁹ est ipm eē suū:sed nō pōt co/
gitari quin idé de se ꝑdiceť:vt ꝙ bō nō sit bō.ġ nō pt co/
5⁹ gitari deū nō eē. ¶ P̄.oia desiderāt summum bonū:vt
Boe.diċ.sūmū āt bonū solus de⁹ é.ġ oia desiderant deū:
sed nō pōt desiderari qō nō cognosciť.ergo cōis ꝯceptio
6⁹ est deū eē:ꝛ sic idé qō ꝑus. ¶ P̄. veritas ꝑ⁹ ꝑcellit oém
veritaté creatā:sꝫ aliq̄ veritas creata é adeo euidēs:ꝙ
nō pōt cogitari nō eē:sicut veritas ꝑpōnis hui⁹:ꝙ affir/
matio ꝛ negatio nō sunt siľ vera.ergo multo min⁹ pōt co/
7⁹ gitari veritaté icreatā nō eē:que de⁹ é. ¶ P̄.veri⁹ eē hꝫ
deus ꝗꝫ aia hūana:sed aia non pōt cogitare se nō eē. ergo
8⁹ multo min⁹ pōt cogitare deū non eē. ¶ P̄.oé qō est ꝑus
fuit veꝝ eē futuꝝ:sed veritas é.ġ ꝑus fuit veꝝ eam futu
raꝫ:nō āt nisi veritate.ergo nō pōt cogitari gn veritas sp
fuerit:sꝫ de⁹ est veritas.ergo ꝛc. ¶ Sꝫ dicebas:ꝙ i ꝑces/
su é fallacia ꝭm gd ꝛ simplr:qꝛ veritaté futurā eē anteqꝫ
eēt nō dicit aliquā veritaté simplr:sꝫ tm̄ ꝭm gd:ꝛ sic non
9⁹ pōt ꝯcludi simplr veritaté eē. ¶ Sꝫ ꝯtra.oé veꝝ ꝭꝫ gd
reduciť ad aliqō veꝝ simplr:sicut oé iperfectū ad aliqō
perfectū:si igř veritaté futurā eē est futuꝝ ꝭm gd:opor/
tebit aliqd eē veꝝ simplr:ꝛ sic simplr erat veꝝ dicere ve
10⁹ ritaté esse. ¶ P̄.nomé dei ꝑpriū est q é: vt pꝫ Exod.3°:
sed nō pōt cogitari ens nō eē.ġ nec pōt cogitari deū ñ eē.
ꝯ.ꝑ. **Sed contra** est qō diciť in psal.dixit isipiēs ꝛc.
¶ Sꝫ dice.ꝙ deū eē i habitu mē/
2° tis é ꝑ se notū:sed actu pōt cogitari nō eē. ¶ Sꝫ ꝯ.ō his
que nāli habitu cognoscunť nō pt ꝯriuꝫ estimari ꝭm ite/
rioré rōné:sic sunt ꝑma ꝑn⁹ demōstrationis:si ġ ꝯriuꝫ h⁹
qō est deū eē pt estimari i actu deū eē nō eēt per se notū.
3° ¶ Ité illa q̄ sunt nota ꝑ se cogꝰscunť sine aliq̄ deductiōe
a cāis in causas:statiꝫ.n.cognitis termis cognoscunť:vt
dť ꝑ posterio.sꝫ deū eē nō cognoscim⁹ nisi ispiciēdo effe/
ctū ei⁹. Ro.ꝑ.iuisibilia dei ꝛc.ergo deū eē nō pōt eē ꝑ se
4° notū. ¶ P̄.nō pt sciri de aliq̄ ipꝫ eē nisi gd ipꝫ sit cogno/
scať:sed de deo i pñti statu nō possum⁹ cognoscere gd é.
ergo ei⁹ eē nō é nobis notū.ergo nec deū eē est ꝑ se notū.
5° ¶ P̄.deū eē é articlꝰ fidei:sꝫ articlus é qō fides sugge/
rit:ꝛ rō ꝯdicit:sed cui rō ꝯdicit non est ꝑ se notū.ergo ꝛc.
6° ¶ P̄.nihil est hoi certi⁹ sua fide:vt diċ Augu.sed de his
que sunt fidei dubitatio pōt oriri ꝛ de quibuslibꝫ aliis:ꝛ
7° sic pōt cogitari deū nō eē. ¶ P̄.cognitio dei ad sapiam
pertinet:sꝫ nō oēs hñt sapiaꝫ.ergo nō oib⁹ notū é deū eē.
¶ P̄.Aug.diċ i lib.de trini.ꝙ sūmū bonū purgatissimis 8°
mētib⁹ cerniť:sed nō oēs hñt purgatissimas mētes.ġ ꝛc.
¶ P̄.iter ꝗcūqꝫ distiguit rō:vnum pōt sine altero cogi/ 9°
tari:sicut deū esse possumus cogitare sine eo ꝙ cogitem⁹
eū esse bonū:vt diċ Boe.de ebdom.sꝫ i deo differūt rōne
eē ꝛ eēntia.ergo idé qō ꝑus. ¶ P̄.idé est deo esse deū qō 10°
eē iustū:sꝫ multi opinanť deū nō eē iustuꝫ:qui dicūt deo
placere mala.ergo ꝛc.
Respondeo dōm.ꝙ circa hāc qōneꝫ iueniť tri/ 3ᵉ opi.
plex opio. Quidā.n.dixerūt:vt raby Moyses narrat ꝙ ꝑᵃ opi.
deū eē nō é ꝑ se notuꝫ:nec ét ꝑ demōstrationé scitū:sꝫ est
tātum a fide susceptū. Et ad h̄ dōꝫ iduxit eos debilitas
rōnū ꝗs multi iducūt ad ꝑbādū deū eē. ¶ Aliꝗ dixerūt: 2ᵃ opi.
vt Aui.ꝙ deū eē nō é ꝑ se notū:sed ꝑ demōstrationé sci/
tū. ¶ Aliꝗ vero:vt Ansel.opinanť ꝙ deū eē sit ꝑ se notū i 3ᵃ opi.
tātū:vt nullus possit cogitare iteri⁹ deū nō eē:ꝗuis hoc
possit exteri⁹ ꝑferre:ꝛ verba qb⁹ ꝑfert cogitare iterius.
¶ Pria opio manifeste falsa appet. Inueniť.n.h̄ qō est ꝭpᵃ°: ꝑᵉ
deū eē rōnib⁹ irrefragabilib⁹ ét a pħis ꝑbatū:ꝗuis ét a
nōnullis ad h̄ ostēdēdū rōnes friuole iducanť. ¶ Dua/ 2ᵃ ꝛ 3ᵃ q̄
rū vero opionū sequētiū vtraqꝫ ꝭm aliqd va é. Est.n.du/ damnō
plr aliqd ꝑ se notū.s.scdꝫ se:ꝛ q̄ ad nos:deū igř eē ꝭm se vere
est ꝑ se notū:nō aūt quo ad nos. Et iō nobis necessarium
est ad h̄ cognoscēdū demōstratiōes hře ex effectib⁹ sum/
ptas. Et h̄ qdem sic appet. Ad h̄.n.ꝙ aliqd sit ꝑ se notū
nihil aliō reqriť nisi vt ꝑdicatū sit de rōne subti:tūc eni
subm̄ cogitari nō pt sine h̄ ꝙ ꝑdicatū sibi inesse appeat.
¶ Ad h̄ āt ꝙ sit per se notū nobis oꝫ ꝙ nobis sit cogni/
ta rō subiecti:i qua ꝯcludiť ꝑdicatū. Et inde é ꝙ q̄dā ꝑ
se nota sūt oib⁹:qñ.s.ꝑpōnes hñt talia subta:quoꝝ rō oi/
bus nota é:vt oé totū mai⁹ é sua pte. Quilibꝫ.n.scit gd é
totū:ꝛ gd é ps. Quedā vero sūt ꝑ se nota sapiētib⁹ tātū ꝗ
rōnes termioꝝ cognoscūt vulgo eas ignorāte. Et ꝭꝫ hoc
Boe.i lib.de ebdo.diċ ꝙ duplex é mod⁹ cōium ꝯceptio/
nū. Una est cōis oib⁹:vt si ab equalibus eq̄lia demas ꝛc.
Alia é q̄ est doctoꝝ tātū:vt icorpalia i loco non eē:q̄ non
vulgus:sꝫ docti ꝯprobāt:qꝛ.s.vulgi ꝯsideratio imagina/
tioné trāscēdere nō pōt:vt ad rōné rei icorpalis ptingat:
hoc āt qō est eē i nulli⁹ creature rōne ꝑfecte icludiť. Cu/
iuslibꝫ.n.creature eē est aliō ab ei⁹ qditate:vñ nō pōt di/
ci de aliq̄ creatura ꝙ eā eē sit per se notū ꝛ ꝭꝫ se. Sed in
deo eē suū icludiť i ei⁹ qditatl rōne:qꝛ i deo idé é qō é ꝛ
eē:vt diċ Boe.ꝛ Dioñ.ꝛ idé é.an é ꝛ qō é:vt diċ Auic.ꝛ iō
ꝭm se é ꝑ se notū. Sꝫ qꝛ qditas dei nō é nobis nota:iō q̄
ad nos deū eē ñ é ꝑ se notū:sꝫ idiget dmřatiōe. Sꝫ i pria
vbi eēntiā ei⁹ videbim⁹:multo ampli⁹ erit nobis ꝑ se no/
tū deū eē ꝗꝫ nūc sit ꝑ se notū ꝙ affirmatio ꝛ negatio non
sūt simul vera:qꝛ igitur vtraqꝫ pars quātum ad aliquid
vera est:ad vtrasqꝫ rationes respondendum est.
Ad primum ġ dōꝫ.ꝙ cognitio existēdi deū dť Ad ꝑ⁹
oib⁹ nālr iserta:qꝛ oib⁹ nālr isertū
est aliqd:vñ pt ꝑuenire ad cognoscēdū deū eē. ¶ Ad 2ᵐ 2⁹
dōꝫ.ꝙ rō illa ꝑcederet si eēt ex pte ipi⁹ qō ñ eēt ꝑ se noᵐ.
nūc āt qō pt cogitari ñ eē é ex pte nřa q sumus dficiētes
ad cogꝰcēdū ea q̄ sūt i se notissima:vñ h̄ qō ds pt cogita/
ri ñ eē ñ ipedit:qn ét sit q̄ mai⁹ ét cogitari ñ possit. ¶ Ad 3⁹
3ᵐ dōꝫ.ꝙ veritas supra ens fundať:vñ sic ens eē i cōi é ꝑ
se notū:ita ét vitaté eē:ñ āt é ꝑ se notū nob eē aliqō ꝑᵐ ens
qō sit cā ois entl q̄usqꝫ h̄ vľ fides accipiat vľ dmra⁹ ꝑbꝫ.
vñ nec é ꝑ se noᵐ vitaté oiuꝫ a vitate ꝑᵃ cē:vñ ñ se⁹ ꝙ deū
eē sit ꝑ se noᵐ. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ.ꝙ rō illa ꝑcederet si h̄ nob 4⁹
eēt ꝑ se noᵐ ꝙ deitas sit eē di:qō qō nē nob ñ é noᵐ ꝑ se:cū
deū ꝑ eēnᵃˢ ñ videam⁹:sꝫ idigem⁹ ad h̄ tenēdū vľ dmřa/
tiōe vľ fide. ¶ Ad 5ᵐ dōꝫ.ꝙ sūmū bonū dsiderať duplr. 5⁹

Uno mō in sui essentia: et sic nō oīa desiderant summum
bonū. Alio mō in sui silitudie: et sic oīa desiderāt summū
bonū: qꝛ nihil est desiderabile nisi īquātū in eo silitudo
summi boni īuenit̄: vñ ex hoc nō pōt haberi ꝙ deū eē q
6º est sūmū bonū per eēntiā sit p se notū. ¶ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ
ꝙuis veritas īcreata excedat oēm veritatē creatā: nihil
tñ ꝓhibet veritatē creatā esse nobis magis notā ꝙ̄ icrea
tā. Ea. n. q̄ sūt minus nota ī se nota sunt magis q̄ ad nos
7º scd̄z phꝫ. ¶ Ad 7ᵐ dōm. ꝙ cogitari aliqd nō eē pōt itelli
gi duplr̄. Uno mō vt hec duo sit̄ i apphensiōe cadāt: et sic
nihil ꝓhibet ꝙ qs cogitet se nō eē: sicut cogitat se aliqñ
nō fuisse. Sic aūt nō pōt totū sit̄ in apprehensiōe cadere
aliqd eē totū et min⁹ ꝓpria pte: qꝛ vnū coꝝ excludit alte
ruꝫ. Alio mō ita ꝙ huic apprehēsiōi assensus adhibeat̄:
et sic nullus pōt cogitare se nō eē cū assensu. In hoc. n. ꝙ
8º cogitat aliqd ꝑcipit se eē. ¶ Ad 8ᵐ dōꝫ. ꝙ illud qd̄ nunc
est veꝝ fuisse ꝑus eē futuꝝ nō oꝫ nisi supposito qd̄ aliqd
tunc fuerit: qñ dī h̄ fuisse futuꝝ. Sed si ponam⁹ ꝑ ipossi
bile aliqñ nihil fuisse: tūc tali positione facta nihil ē veꝝ
nisi māl'r tātuꝫ. Mā. n. veritatis nō solū est eē: sed ēt non
eē: qꝛ de ente et nō ente ꝯtigit veꝝ dicere. Et sic nō sequi
9º tur ꝙ veritas tūc fuerit: nisi māl'r et scd̄z qd. ¶ Ad 9ᵐ di
cēduꝫ. ꝙ id qd̄ est veꝝ scd̄z qd reducat̄ ad veꝝ vel veri
tatē simpl'r necessariū est supposito veritatē eē: nō āt alr̄.
10º ¶ Ad 10ᵐ dōm. ꝙ ꝙuis nomen dei sit q ē: nō tñ hoc est p
se notum nobis: vnde ratio non sequitur.

Ad pᵐ in ꝯriuꝫ **Ad primum** in ꝯrium dōm. ꝙ Ansel. in ꝓsol. ita
exponit ꝙ isipiēs itelligat̄ dixisse
in corde nō ē de⁹ iquātū hec verba cogitauit: nō ꝙ h̄ ite
2º riori rōne cogitare potuerit. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ codē mō
3º quo ad habitū et actū est p se notū et non p se notū. ¶ Ad
3ᵐ dōm. ꝙ hoc est ex defectu cognitionis nr̄e ꝙ deū co
gnoscere nō possum⁹ nisi ex effectib⁹: vñ per h̄ nō exclu
4º dit̄ quin scd̄z se sit per se notū. ¶ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ ad h̄ ꝙ
cognoscat̄ aliqd eē: nō oꝫ ꝙ sciatur de eo qd sit per diffi
5º nitionē: sꝫ qd signific̄ p nomē. ¶ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ deū eē nō
est articulus fidei: sꝫ ꝑcedēs ar. fidei: nisi cū hoc qd̄ ē deū
esse aliqd aliud cointelligat̄: vtpote ꝙ habꝫ vnitatē es
6º sentie cū trinitᵉ ꝑsonaꝝ et alia hmōi. ¶ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ illa q̄
sunt fidei certissime cognoscunt̄ scd̄m ꝙ certitudo īpoꝛ
tat firmitatē adhesiōis. Nulli. n. credēs firmi⁹ adheret
ꝙ̄ his q̄ per fidē tenet: nō aūt cognoscunt̄ certissime scd̄m
ꝙ certitudo ꝗetationē itellcūs ī re cognita īportat. ꝙ. n.
credēs assentiat his q̄ credit: nō ꝓuenit ex h̄ ꝙ itellcūs
ei⁹ sit terminatus ad credibilia virtute aliquoꝝ ꝑncipio
rū: sed ex volūtate q̄ iclinat itellectū ad h̄ ꝙ illis credibil
assentiat. Et inde ē ꝙ ī his que sunt fidei pōt mot⁹ dubi
7º tatiōis īsurgere ī credente. ¶ Ad 7ᵐ dōꝫ. ꝙ sapia nō cō
sistit ī hoc solū ꝙ cognoscit̄ deū eē: sed in hoc ꝙ accedi
mus ad cognoscēdū de eo qd est: qd̄ qdē in statu vie cogno
scere nō possum⁹ nisi iquātū de eo cognoscim⁹ qd nō est.
Qui. n. scit aliqd ꝓut est ab oīb⁹ alijs distictū: appropin
quat cognitiōi qua cognoscit̄ qd ē: et de hac ēt cognitiōe
intelligit̄ auctoritas Aug. cōtra ī iducta. ¶ Unde pꝫ re
8º et 9º spōsio ad 8ᵐ. ¶ Ad 9ᵐ dōm. ꝙ ea q̄ sunt a rōne distincta
nō sꝑ possunt cogitari abiuicē separata eē: ꝙuis separatim
cogitari possūt. Quāuis. n. deus cogitari possit sine h̄ ꝙ
ei⁹ bonitas cogitet̄: nō tñ pōt cogitari ꝙ sit de⁹ et non sit
bonus: vñ licꝫ in deo distiguātur qd̄ est et eē rōne: non tñ
10º seqtur ꝙ possit cogitari nō eē. ¶ Ad 10ᵐ dōm. ꝙ de⁹ non
solū cognoscit̄ in effectu iusticie: sꝫ ēt in alijs suis effecti
bus. vñ dato ꝙ ab aliquo non cognoscatur vt iustus: non
sequitur ꝙ nullo modo cognoscatur. Nec potest esse ꝙ
nullus eius effectus cognoscatur: cū eius effectus sit ens
cōmune: quod incognitum esse non potest.

Tertiodecimo queri. vtrū p nālē
rōneꝫ possit cogno
sci trinitas ꝑsonaꝝ. ¶ Et vr̄ ꝙ sic. p id quod pᵒ
di. Ro. p. inuisibilia dei etc. glo. inuisibilia re
fert̄ ad personā prīs: sempiterna vtus ad ꝑso
naꝫ filij: diuinitas ad ꝑsonā spūs sancti. ergo etc. ¶ P̄. nāli co 2º
gnitiōe cognoscit̄ ꝙ ī deo ē poᵃ perfectissima et toti⁹ poᵉ
origo. ergo oꝫ ei ꝑmam potētiā attribuere: ꝑma autē poᵃ est
gnātiua. ergo scd̄m nālem rōnem possumus scire ꝙ in deo ē
poᵃ gnātiua: sed ipsa posita ī diuinis de necessitate sequi
tur distictio personaꝝ. ergo nāli cognitione possumus cog
scere distictionē personaꝝ: qd̄ aūt potētia gnātiua sit poᵃ
ꝑma sic ꝓbat̄. scd̄m ordinē opationū est ordo potētiaꝝ: sed
inter oēs opatiōes ꝑma est itelligere: qꝛ agēs p itellectū
ꝓbat̄ esse pᵐ: et in eo itelligere scd̄m modū itelligēdi ꝑus ē
ꝙ̄ velle et agere. ergo itellectiua poᵃ est ꝑma potētiaꝝ: sꝫ poᵃ
itellectiua est poᵃ gnātiua: qꝛ oīs intellectus gignit sui no
ticiā in seipso. ergo etc. ¶ Item oē equocuꝫ reducit̄ ad vni 3º
uocū: sicut multitudo ad vnitatē: sed processio creature
a deo est ꝓcessio equoca: cum creature nō cōueniāt cum
deo in noīe et rōne. ergo oꝫ ponere per nālē rōnē ꝑexiste
re ī deo ꝓcessionē vniuocā: scd̄m quā de⁹ a deo ꝓcedat: q̄
posita seqtur ꝓcessio ꝑsonaꝝ ī diuinis. ¶ Itē dicit q̄dam 4º
glo. sup apoc. ꝙ nulla secta fuit q̄ circa ꝑsonā prīs erraue
rit: sed maxim⁹ eēt error circa ꝑsonā prīs si poneret̄ filiū
nō hr̄e. ergo et secta phōꝝ q nāli cognitione deū cognoue
runt posuerūt prēꝫ et filiū ī diuinis. ¶ P̄. sicut dic̄ Boe. in 5º
arismetrica sua: oēꝫ inequalitatē ꝑcedit eqlitas: sꝫ iter crea
torē et creaturā ē inequalitas. ergo an hāc inequalitatē opꝫ ī deo
eqlitatē ponere: sꝫ nō pōt ibi eē eqlitas nisi sit ibi distin
ctio: qꝛ nihil sibi est eqle sic̄ nec sile: sic dic̄ Hyl. ergo etc.
¶ Itē nālis rō ad h̄ ꝑuenit ꝙ ī deo est sūma iocūditas; 6º
sꝫ nulli⁹ boni ē sūma iocūditas sine ꝯsortio: vt Boe. dic̄,
ergo etc. ¶ P̄. nālis rō ī creatorē ꝑuenit ex similitudine 7º
creature: sed ī creatura īuenit̄ silitudo creatoris nō soluꝫ
quātū ad essentialia attributa: sꝫ etiā q̄tuꝫ ad propria ꝑ
sonaꝝ. ergo etc. ¶ P̄. phi nō habuerūt cognitionē d̄ deo nisi 8º
p nālē rōnē: sꝫ aliq phi ꝑuenerūt ad cognitioneꝫ trinita
tis: vñ ī pᵒ celi et mūdi dr̄ per hūc numeꝝ. s. ternariū adhi
buim⁹ nosmetipsos magnificare creatorem etc. ¶ Item 9º
Aug. narrat. 10. de ciui. dei. ꝙ Porphyri⁹ phūs posuit deū
prēꝫ et filiū ab eo genitū: et in lib. ꝯfes. dicit: ꝙ ī libris pla
tonis qbusdā īuenit hoc qd̄ scriptū est ī pᵒ euāgelij Io.
In pᵒ erat verbū: vsqꝫ verbū caro factū est exclusiue: in
qb⁹ verbis manifeste ostēdit̄ distictio ꝑsonaꝝ. ¶ P̄. nā 10º
li ēt rōne phi ꝯcesserūt ꝙ de⁹ pt aliqd dr̄e: sꝫ ad aliqd di
cere ī diuinis seq̄t vbi emissio et ꝑsonaꝝ distictio. ergo trinitas
ꝑsonaꝝ nāli ratione cognosci potest.

Contra ē qd̄ dr̄ heb. xi. Fides ē subā etc. ea vo q̄ nāli ꝯ. pᵒ
rōne cognoscunt̄ sunt appentia: sꝫ trinitas
ad articulos fidei ꝑtinet. ergo etc. ¶ Itē Greg. Fides nō hꝫ 2º
meritū etc. Sꝫ ī fide trinitatis ꝑcipue meritū ꝯsistit. ergo etc.

Respondeo dōꝫ. ꝙ trinitas ꝑsonaꝝ duplr̄ cog 3º
scit̄. Unoᵒ q̄tᵐ ad ꝓpa qb⁹ distiguū
tur ꝑsone: et his cognitis vere trinitas ꝑsonarum cognoscit̄ in
diuinis. Alioᵒ p eēntiaᵃ q̄ ꝑsonis appropriat̄: sic pō prī etc.
Sꝫ p talia trinitas ꝑfecte cognosci nō pt: qꝛ ēt trinitate re
mota p itellm ista remanēt ī diuinis: sꝫ trinitate suppoᵗᵃ hōi
attributa pp aliq̄ silitudieꝫ ad ꝓpa ꝑsonaꝝ appropriat̄
ꝑsonis. h̄ āt ꝑsonis appropata nāli cognitiōe cognosci pnt:
ꝓpa vo ꝑsonaꝝ nequaq̄. Cui⁹ rō ē: qꝛ ab agēte n̄ pt aliq̄
actio ꝓgredi ad quā se ei⁹ vtus extēdere n̄ pnt: sic ars fa
brilis n̄ pt edificare: qꝛ ad hūc effectū n̄ se extēdūt fabrilia
īstrā. pᵒ āt pnᵃ diuinatōis: vt Com. dic̄. 3. d aīa. sūt ī nob q̄si
īnstrā itellect⁹ agētis; c⁹ lūine ī nobis viget ratio nālis.

Unde ad nullius cognitiōem rō nostra naturalis potest
pertigere:ad que se pma pn° nō extēdunt: pmoꝝ autem
pncipioꝝ cognitio a sensib° ortuꝫ bꝫ: vt pꝫ per phꝫ.2.po
sterioꝝ. Ex sensibilib° aūt nō pōt perueniri ad ꝓpria per
sonaꝝ: sicut ex effectib° deueniꝉ ad causas: qꝛ oē illō qō
in diuinis causalitatē bꝫ: ad essentiā ptinet: cū deus ꝑ eēn
tiā suā sit cā reꝝ: ꝓpria aūt ꝑsonaꝝ sunt relationes gbus
persone nō ad creaturas: sed adiuicē referūtur: vn̄ natu
rali cognitiōe i ꝓpria personaꝝ deuenire nō possum°.

Ad pm **Ad primum** ḡ dōꝫ. ꝙ expositio illa glose sumi
tur scōꝫ appropꝛiata ꝑsonis nō ſm
2º ꝓpria. ¶ Ad 2m dōꝫ. ꝙ pōꝫ itellectiuā esse pmaꝫ poten
tiaꝝ satis naturali rōne ꝯsiderari pōt: nō aūt hanc potē
tiam itellectiuā eē potētiā gnātiuaꝫ. Cū.n. i deo sit ideꝫ
itelligēs ⁊ itelligere ⁊ itellcūꝫ: rō nālis non cogit ponere
3º ꝙ de° itelligēdo aligd gignat a se distictū. ¶ Ad 3m dōꝫ.
ꝙ ōis multitudo supponit aliquā vnitatem: ⁊ equocatio
ōis vniuocationē: nō tn̄ ōis equoca gnō presupponit ge
nerationē vniuocā: imo ecōuerso sequēdo nālē rōnē. cāe
.n. equoce sūt ꝑ se cāe spēi: vn̄ i totā spēꝫ cālitatē bꝫ: cause
vero vniuoce nō sūt cā spēi per se: ſꝫ i h vel illo: vn̄ causa
vniuoca nō bꝫ cālitatē respcū toti° spēi: alias aligd esset
4º cā suiipsi°: qō eē nō pōt: ⁊ iō rō nō seqtur. ¶ Ad 4m dōm.
ꝙ glo. illa itelligitur de sectis hereticoꝝ q ex ecctīa ꝓdie
5º runt: vn̄ in eis nō icludunꝉ secte gētiliū. ¶ Ad 5m dōꝫ. ꝙ
nō supposita ꝑsonaꝝ distictione est ponere eq̄litatē i di
uinis: ſꝫ ꝙ eius bonitatē sue sapie eq̄lē eē dicim°. Ul' di
cēdū ꝙ i eq̄litate duo ꝯsideranꝉ. s. eq̄litatis cā ⁊ eq̄litatꝉ
supposita. Causa eq̄litatis ē vnitas: aliaꝝ vero ꝓportio
nū aligs numerus. Un̄ h mō ex pte ista eq̄litas ieq̄lita
teꝫ pcedit: sicut vnitas nūeruꝫ. Sꝫ supposita eq̄litatꝉ sūt
multa: ⁊ hec nō psupponunꝉ ad supposita ieq̄litatis. alias
oporteret an̄ oēꝫ vnitatē dualitatē pcedere: qꝛ i dualita
te pmo iueniꝉ eq̄litas: iter vnitatē vero ⁊ dualitatē ineq̄
6º litas. ¶ Ad 6m dōm. ꝙ verbū Boetij ē itelligēdū ō illis
que nō hn̄t i se ꝑfectā bonitatē: ſꝫ vnū idiget alterius ad
minicul o: vn̄ iocūditas nō ꝑficiꝉ sine ꝯsortio. Sꝫ ipse de°
bꝫ in se plenitudinē iocūditatꝉ: vn̄ ad ei° iocūditatē ple
7º nā nō oꝫ ponere ꝯsortiū. ¶ Ad 7m dōm. ꝙ q̄uis i creatu
ris iueniānꝉ aliq̄ silia personaꝝ q̄tuꝫ ad ꝓpā: nō tn̄ ex il
lis silib° pōt ꝯcludi ita eē i diuis: qꝛ ea que i creaturis in
ueniuntur disticta i creatore sine distictione iueniūtur.
8º ¶ Ad 8m dōꝫ. ꝙ Ar. ñ itellexit ponere trinariū nūeruꝫ i
deo: ſꝫ vult ostēdere ꝑfectionē trinarij nūeri ex h ꝙ anti
qui i sacrificijs ⁊ orōnibus nūerū trinariuꝫ obseruabāt.
9º ¶ Ad 9m dōm. ꝙ v̄ba illa phōꝝ itelligunꝉ quātū ad ap
10º propriata ꝑsonaꝝ nō quātū ad ꝓpria. ¶ Ad 10m dōm. ꝙ
phi rōne nāli nūq̄ ꝯsiderarūt eū dicere: ſm ꝙ dicere bꝫ
distictionē personaꝝ: ſꝫ solū ſꝫ ꝙ eētialr dr̄.

De magistro. p° q̄ritur. vtꝝ hō possit docere ⁊
dici magr̄: vel solus de°. 2°. vtꝝ
aligs possit dici magr̄ suiipsi°. 3°. vtrū hō ab angelo do
ceri possit. 4°. vtrū docere sit actus vite actiue vel con
templatiue. ¶ Questio. XI.

Uestio est de magr̄o. Et pmo q̄riꝉ.
vtꝝ hō possit docere ⁊ dici
1º magr̄ vel solus de°. ¶ Et vr̄ ꝙ solus de°
doceat ⁊ magister dici debeat. Math.23.
Unus ē magr̄ vester: ⁊ pcedit. nolite voca
ri raby. sup quo glo. ne diuinū honorē hoi
bus tribuatꝉ: aut qō dei ē vobis vsurpetꝉ.
2º ergo magrꝫ eē vl' docere soli° dei eē vr̄. ¶ p̄. si hō docet:
nō nisi ꝑ aliq̄ signa: qꝛ si ēt reb° ipsis aliq̄ doceri videan
tur: vtpote si aliq̄ q̄rēte gd sit ambulare aligs ambulet:
tn̄ hoc nō sufficit ad docēdū nisi signū aliqō adiūgaꝉ: vt
Aug. diꝉ i lib. de magr̄o: ⁊ ꝓbat eo ꝙ i eadē re plura ꝯue
niūt: vn̄ nesciretꝉ q̄tuꝫ ad gd de illa re demōstratio fiat:
vtrū quātū ad subaꝫ vl' q̄tuꝫ ad accidēs aliqō ei°: sed ꝑ
signū nō pōt deueniri in cognitionē reꝝ: qꝛ reꝝ cognitio
potior est q̄ꝫ signoꝝ: cū signoꝝ cognitio ad reꝝ cognitio
neꝫ ordiꝉ: sicꝫ ad finē: effcūs aūt nō ē potior sua cā. ḡ nul
lus pōt tradere alicui cognitionē aliquaꝝ reꝝ: ⁊ sic non
pōt eū docere. ¶ p̄. si aliq̄rū signa reꝝ alicui ꝓponanꝉ 3º
ꝑ hoieꝫ: aut ille cui ꝓponunꝉ cognoscit res illas quaruꝫ
sūt signa: aut nō: si gdē res illas cognoscit de eis nō doce
tur. Si vero nō cognoscit: ignorat reb° nec signoꝝ signi
ficatiōes cognosci pnt: g.n. nescit hāc rē q̄ ē lapis: nō pōt
scire gd h nomē lapis significet: ignrata vō signatiōe signū
nō possum° ꝑ signa aligd adiscere. si ḡ hō nihil aliō faci
at ad doctrinā q̄ꝫ signa ꝓponere: vr̄ ꝙ hō ab hoie doceri
nō possit. ¶ p̄. docere nihil aliō ē q̄ꝫ sciaꝫ i alio aliq̄ cā 4º
re: ſꝫ scie subm̄ ē itellc̄: signa āt sensibilia gb° solūmō vr̄
hō posse doceri nō ꝑueniūt vsq̄ ad ptē itellectiuā: sed si
stunt i po° sensi°. ḡ hō ab hoie doceri nō p̄t. ¶ p̄. si scia i 5º
vno cātur ab alio: aut scia inerat adiscēti: aut nō ierat: si
nō inerat ⁊ i hoie vno ab alio cātur. ḡ vn° hō i alio sciam
cāt: qō ē ipoīe. Si āt ierat: aut ierat i actu ꝑfecto: ⁊ sic cā
ri nō pōt: qꝛ qō ē nō fit: aut ierat ſꝫ rōnē seminalē: rōnes
aūt seminales ꝑ nullā v̄tutē creatā i actū ōduci pnt: ſꝫ a deo
solo nāe iserunꝉ: vt Aug. diꝉ sup gen. ad lr̄aꝫ. ḡ relinquiꝉ ꝙ
vn° hō aliū nullo° docere possit. ¶ p̄. scia q̄dā accn̄s ē. 6º
accn̄s āt nō trāsmutat subm̄. ḡ cū doctrīa nihil aliō eē vi
deaꝉ nisi trāsfusio scie ō magr̄o i discipulū: vn° aliū doce
re ñ p̄t. ¶ p̄. Ro. 10. sup illō fides ex auditu. diꝉ glo. licꝫ 7º
de° itus doceat: pco tn̄ exteri° anūciat: scia āt iteri° i mē
te cātur: nō āt exteri° i sensu. ḡ hō a solo deo doceꝉ: nō ab
alio hoie. ¶ p̄. Augu. diꝉ i lib. ō magr̄o: solus de° cathe 8º
drā bꝫ i celis q v̄itatē docet iteri°: ali° aūt hō sic se bꝫ ad
cathedrā: sicꝫ agricola ad arborē: agricola āt non ē factor
arboris: ſꝫ cultor. ḡ nec hō p̄t dici dator scie: ſꝫ ad sciaꝫ di
spositor. ¶ p̄. si hō ē verus doctor oꝫ ꝙ veritatē doceat: 9º
sed gcūq̄ docet veritatē mētē illuminat: cū veritas sit lu
men mētis. ḡ hō mentē illumiabit si docet: sed h ē falsū:
cum deus sit q illuminat oēm hoiem venientē i hūc mū
duꝫ. Jo. p. ḡ nō pōt ali° vere docere. ¶ p̄. si vn° hō aliuꝫ 10º
docet: oꝫ ꝙ faciat eū ō po° sciēte actu scientē. ḡ opꝫ ꝙ ei°
scia educaꝉ de po° i actū: qō aūt de po° in actum educiꝉ
necesse est ꝙ muteꝉ. ergo scia vel sapia mutabiꝉ: qō est
ꝯtra Aug. i lib. 83. q. q dicit ꝙ sapia accedēs hoi non ipsa
mutatur: sed hoiem mutat. ¶ p̄. scia nihil aliō est q̄ꝫ ō 11º
scriptio rerum i aīa: cum scia esse dicatur assimilatio sci
entis ad scitum: sed vnus homo nō potest in alteri° aīa
describere rerum silitudies: sic.n. interius operaretur in
ipso: qō solius dei est. ḡ vnus hō aliuꝫ docere non potest.
¶ p̄. Boe. dicit in lib. de ꝯso. ꝙ per doctrinā solūmodo 12º
mēs hoīs excitaꝉ ad sciēdū: ſꝫ ille q excitat itellm̄ ad sci
endū nō facit eū scire: sicꝫ ille q excitat aliquē ad viden
dū corꝑaliter nō facit eū videre. ḡ vnus hō nō facit aliū
scire: ⁊ ita nō ꝓpe pōt dici ꝙ eū doceat. ¶ p̄. ad sciaꝫ re 13º
quiriꝉ cognitiōis certitudo: alias nō eēt scia ſꝫ opinio vl'
credulitas: vt Augu. dicit in lib. de magr̄o: sed vnus hō
nō pōt in altero certitudinem facere per signa sensibilia
que proponit: qō.n. est in sensu magis est obliquū eo qō ē
in intellectu: certitudo auteꝫ semper fit ad aliquod ma
gis rectuꝫ. ergo vnus homo aliuꝫ docere non pōt. ¶ p̄. 14º
ad sciam non requiritur nisi lumen intelligibile ⁊ spēs:
sed neutrum in vno homine ab alio cāri potest: qꝛ opor
teret ꝙ hō aliquid crearet: cum huiusmodi forme sim
plices non videantur posse produci nisi per creationeꝫ:
ergo homo non pōt in alio scientiā cāre: ⁊ sic nec docere.

15° ❡ P̄.nihil pōt formare mētem hominis nisi solus deus:vt
Aug.dicit:scia aūt q̄dā forma mētis est.g̃ solus de⁹ i aīa
16° sciam causat.❡ P̄.sicut culpa ē i mēte ita ignorātia: sed
solus de⁹ purgat mētem a culpa.Ysa.43.ego sū q̄ deleo
iniq̄tates tuas pp me.g̃ solus de⁹ purgat mētē ab igno/
17° rātia.Et ita solus de⁹ docet.❡ P̄.cū scia sit certitudina/
lis cognitio ab illo aliq̄s sciam accipit p cui⁹ locutionem
certificat̄:nō aūt certificat̄ aliq̄s ex h̄ q̄ audit hoīez lo/
quētē:alias oporteret q̄ q̄cq̄d alicui ab hoīe dr̄ ei p cer/
to ↄstaret:certificat̄ aūt solū scd̄z q̄ iteri⁹ audit veritatē
loquētē:quā ↄsulit ēt d̄ his q̄ ab hoīe audit vt cert⁹ fiat.
18° ergo hō nō docet:sz veritas q̄ iteri⁹ loq̄tur q̄ ē de⁹.❡ P̄.
nullus per locutionē alteri⁹ adiscit illa que an̄ locutiōez
etiā iterrogatus respōdisset:sed discipulus an̄q̄ ei magr̄
loquat̄ rn̄deret iterrogat⁹ d̄ his q̄ magr̄ ppōnit:nō.n.do
ceret̄ ex locutiōe magr̄i nisi ita se hr̄e cognosceret: sicut
magr̄ pponit.g̃ vn⁹ hō nō docet̄ p locutionē alterius.

3.p. **Sed contra** ē qd̄ dr̄.2°thi.p̄ i quo posit⁹ sū ego
pdicator ⁊ magr̄.g̃ hō pōt eē ⁊ dici
2: magr̄.❡ P̄.2°thi.3.Tu v̄o pmane i his q̄ didicisti ⁊ cre/
dita sūt tibi.glo.a me tāq̄ a v̄o doctore:⁊ sic idez qd̄ pus.
3: ❡ P̄.Math.23.sic dr̄.vn⁹ ē magr̄ vester:⁊ vnus ē pr̄ ve/
ster:sz h̄ q̄ de⁹ ē pr̄ oīuz:nō excludit q̄n ēt hō vere possit
4: dici pr̄.g̃ ēt p h̄ n̄ excludit̄:q̄n hō possit dici magr̄.❡ P̄.
Ro.10.sup illō:q̄ speciosi sui pedes ⁊c̄.dic̄ glo.Isti sūt pe
des q̄ illūināt ecclīam:loq̄tur aūt de aplīs:cū g̃ illūinare
5: sit act⁹ doctoris:vr̄ q̄ hoīb⁹ docere ↄpetat.❡ P̄.vt dr̄ in
3°meta.vnūq̄dq̄ tūc ē pfectū:q̄n p̄t sibi sīle gn̄āre:sz scia
est q̄dā cognitio pfecta.g̃ hō q̄ hz sciam pōt aliū docere.
6: ❡ P̄.Aug.i lib.9 manich.dic̄ q̄ sic terra q̄ an̄ pctm̄ fon/
te irrigabat̄:post pctm̄ idiguit pluuia de nubib⁹ d̄scēdē/
te:ita mēs hūana q̄ p terrā signat̄ fonte v̄itat̄ an̄ pctm̄ fe
cūdabat̄:post pctm̄ vero idiget doctria alioꝝ:q̄si pluuia
de scēdēte d̄ nubib⁹.g̃ saltē post pctm̄ hō ab hoīe docet̄.

8° **Respondeo** dd̄z.q̄ in trib⁹ eadē opionū diuer/
sitas iuenit̄.s.i eductione formaꝝ
p° opi. in eē:i acq̄sitiōe v̄tutū:⁊ i acq̄sitiōe sciaꝝ: q̄dā.n.dixerūt
formas sensibiles oēs eē ab extrīseco qd̄ ē a sub̄a:vl̄ a for
ma sepata:quā appellāt datorē formaꝝ:vel itelligētiam
agētē:⁊ qd̄ oīa īferiora agētia nāl̄a nō sūt nisi:sic pparā/
tia mām ad for̄ susceptiōez.Silr̄ ēt Auic.dic̄ i sua meta.
q̄ habit⁹ honesti cā nō ē actio nr̄a:sz actio phibet ei⁹ cō/
trariū ⁊ adaptat ad illū:vt accidat hic habet⁹ a sub̄a pfi/
ciēte aīas hoīuz q̄ ē itelligētia agēs vl̄ sub̄a ei ↄsilis. Si/
milr̄ ēt ponūt q̄ scia nō efficit̄ i nobis nisi ab agēte sepa/
to:vn̄ Auic.ponit i.6.d̄ nāl̄ib⁹:q̄ for̄ itelligibiles effluūt
2° opio in mētē nr̄az ab itelligētia agēte.❡ Quidā v̄o ecōtrario
opinati sūt.s.q̄ oīa ista rebus eēnt īdita:nec ab exteriori
cāz hr̄ent:sz solūmō q̄ p exteriorē actionē manifestant̄:
posuerūt.n.q̄dā q̄ oēs for̄ nāles eēnt actu i mā latētes:⁊
q̄ agens nāle nihil aliud facit q̄ extrahere eas d̄ occul/
to i māifestū.Silr̄ ēt aliqui posuerūt q̄ habitus oēs vir
tutū nobis sūt īditi a nā:sed per exercitiū opeꝝ remouē/
tur ipedimenta:quib⁹ pdicti habitus q̄si occultant̄:sic p
limationē aufert̄ rubigo:vt claritas ferri manifestetur.
Silr̄ ēt aliqui dixerunt q̄ aīe est oīuz scia ↄcreata:⁊ q̄ p
hōi doctrinā ⁊ hōi scie exteriora adminicula nihil fit aliō
nisi q̄ aīa d̄ducit̄ i recordationē vl̄ ↄsiderationē eoꝝ q̄
pus sciuit: vn̄ dicunt q̄ adiscere nihil aliō est q̄ remisci.
Iprobat̄ p̄me ❡ Utraq̄ āt istaꝝ opionū ē absq̄ rōne.p°.n.opio exclu/
dit causas ppinquas dū effcūs oēs i īferiorib⁹ puenie/
tes solis causis pmis attribuit:i quo derogat̄ ordini vni/
uersi:qui ordie ⁊ cōnexiōe cāruz cōtexit̄:dum pma cā ex
eminentia bonitat̄ sue reb⁹ aliis ↄfert nō solū q̄ sint: sz
Ipro: 2° etiā q̄ cause sint.❡ Scd̄a ēt opio i idē q̄si icōueniēs re/
dit.cū.n.remouēs phibens nō sit nisi mouēs p accn̄s: vt
dr̄.8.phy.si īferiora agentia nihil aliud faciūt q̄ pduce/
re d̄ occulto i māifestū remouendo ipedimēta q̄b⁹ for̄ ⁊
habitus v̄tutū ⁊ sciaꝝ occultabant̄:seq̄tur q̄ oīa īferio/
ra agentia nō agāt nisi p accn̄s.❡ Et iō sz doctrinā Arꝫ. 3° opi. ⁊
media via iter has duas tenenda est i oīb⁹ pdictis. For/ vera
me.n.nāles pexistūt q̄dē i mā:nō i actu:vt aliq̄ dicebāt: sz
i po°solū:d̄ q̄ i actū reducūt̄ p agēs extrīsecū pximū n̄ so^m
p agēs p^m:vt alia opio ponebat.Silr̄ ēt s̄m ipsi⁹ sniaz i.6.
eth̄.v̄tutū hitus an̄ eaꝝ ↄsumationē pexistūt i nobis i q̄/
busdā nāl̄ib⁹ iclinatiōib⁹:que sunt q̄dā virtutū ichoatio
nes:sz postea p exercitiū opeꝝ adducūtur i debitā cōsu/
mationē.Silr̄ ēt dd̄m ē d̄ scie acq̄sitione:q̄ pexistūt i no/
bis q̄dā sciaꝝ semia.s.pme ↄceptiōes itellectus:que sta/
tiz lumie itellectus agētis cognoscunt̄ p spēs a sensibili/
bus abstractas:siue sint ↄplexa vt dignitates:siue icōple
xa:sic rō entis ⁊ vni⁹ ⁊ hōi:q̄ stati itellectus apphēdit. Ex
istis aūt pncipijs vlībus oīa pn̄°sequunt̄:sic ex q̄busdaz
rōnib⁹ semialib⁹.Quādo ergo ex istis vlīb⁹ cognitioni/
bus mens educit̄:vt actu cognoscat pticularia que pus ī
po°:⁊ q̄si i vlī cognoscebātur:tūc aliq̄s dr̄ sciam acq̄rere.
❡ Sciēdū tn̄ est q̄ i nāl̄ib⁹ reb⁹ aliq̄d pexistit i po° du/
pliciter.Uno mō i po°actiua ↄpleta:q̄n.s.pn̄^m itrīsecū suf
ficienter pōt pducere i actū pfectū:sicut pz in sanatione.
Ex v̄tute.n.nāli que est i egro eger ad sanitatē pducitur.
Alio mō i po° passiua:q̄n.s.pn̄^m itrīsecum non sufficit ad
educēdum in actum:sicut patet quādo ex aere fit ignis:
hoc.n.nō pōt fieri per aliquam v̄tutē i aere existem. Q̄n
igr̄ preexistit aliq̄d in potentia actiua completa:tūc agēs
extrīsecum non agit nisi adiuuando agēs itrīsecum ⁊ mi
nistrando ei ea quibus possit in actum exire:sicut medi/
cus in sanatione est minister nāe que pncipalr̄ opat̄ con/
fortādo nām ⁊ apponendo medicinas:q̄bus velut īstru/
mentis nā vtit̄ ad sanationē.Q̄n vero aliq̄d pexistit in
po° passiua tātuz:tunc agēs extrīsecum est qd̄ educit pn/
cipalr̄ de potētia in actū:sicut ignis facit de aere q̄ est po
tentia ignis actu ignē.Scia g̃ pexistit i adiscente i potē/
tia nō pure passiua sed actiua:alr̄ hō nō possz p seipz acq̄
rere sciaz.Sicut g̃ aliq̄s duplr̄ sanat̄:vno mō p opōnem
nāe tn̄:alio mō a nā cuz adminiculo medicie:ita ēt ē du
plex modus acq̄rendi sciaz:vnus q̄n nāl̄is rō p seipsaz d̄/
uenit i cognitionē ignotoꝝ:⁊ h̄ modus dr̄ iuētio:ali⁹ q̄n
rōni nāli aliquis exteri⁹ adminiculat̄:⁊ h̄ modus dr̄ di/
sciplina. In his aūt que fiūt a nā ⁊ arte eodē mō opatur
ars ⁊ per eadē media quib⁹ ⁊ nā.Sicut.n.nā i eo qui ex
frigida cā laborat calefaciēdo iduceret sanitatem: ita ⁊
medicus:vn̄ ⁊ ars dr̄ imitari naturam. Silr̄ ēt contigit
in scie acquisitione q̄ eodez mō docens aliū ad sciam
ignotoruz deducit iueniēdo:sicut si aliquis d̄ducit seips
in cognitionez ignoti:pcessus aūt rōnis puenientis ad co/
gnitionez ignoti i iueniēdo est vt pn̄°cōia p se nota appli
cet ad determiatas mās:⁊ iñde pcedat i aliquas pticula/
res ↄnes:⁊ ex his i alias:vnde ⁊ scd̄m hoc vnus aliū doce
re dicitur q̄ istum discursum rationis quez in se facit ra/
tiōe naturali alteri exponit p signa:⁊ sic ratio naturalis
discipuli per hōi sibi proposita:sicut per quedam instru/
menta peruenit in cognitionem ignotorum.Sicut ergo
medicus dr̄ causare sanitatem in ifirmo natura operan/
te:ita etiam homo dr̄ causare sciam in alio operatiōe rō/
nis nāl̄is illius:⁊ h̄ est docere:vn̄ vn⁹ hō aliuz docere dr̄
⁊ eius eē magr̄.Et scd̄m hoc dicit phs pmo posteriorū.
q̄ demōstratio ē syll̄s faciēs scire.Si āt aliq̄s alicui ppo
nat ea que in principijs p se notis nō icludunt̄ vel icludi
nō manifestant̄:nō faciet i eo sciaz:sz forte opionez vl̄ fi/
dē:q̄uis etiam h̄ aliquo mō ex pncipijs inatis causetur.

Ex ipsis.n.pricipijs per se notis ꝯsiderat ꝙ ea que ex eis
necessario ꝯsequuntur sūt certitudialr tenēda:que vero
eis sūt ꝯria totalr respuēda. Alijs aūt assensuȝ ꝑbere pōt
vel nō:hꝰ aūt rōnis lumē q̄ pncipia hꝰ sunt nobis nota ē
nobis a deo inditū q̄si q̄daȝ silitudo icreate veritatis in
nobis resultātis:vñ cū ois doctrina hūana efficaciā hre
nō possit nisi ex virtute illiꝰ lumis:ꝯstat ꝙ solus deꝰ ē q
interius ꝛ pncipalr docet:sicut nā iteriꝰ ēt principalr sa-
nat. Nihilominꝰ tñ ꝛ sanare ꝛ docere ꝓpe dr mō pdicto.

Ad pᵐ **Ad primum** ḡ dōm.ꝙ q2 dñs pceperat discipu-
lis ne vocarent magri ne possȝ itel
ligi h ꝓhibitū absolute glo.exponit qualr hec ꝓhibitio
sit itelligēda:ꝓhibemur.n.h mō hoīeȝ vocare magistꝝ
vt ei pncipalitatē magisterij attribuamꝰ:que deo ꝯpetit:
quasi i hoiuȝ sapia spem ponētes:ꝛ nō magis de his q̄ ab
hoie audiuimꝰ diuinā veritatē ꝯsulētes:q̄ in nobis loqͣ
per sue silitudis ipressionē:qua d oibꝰ possumꝰ iudicare.
2 ❡ Ad 2ᵐ dōm.ꝙ cognitio reꝝ i nobis nō efficit ꝑ cogni
tionē signoꝝ:sȝ ꝑ cognitionē aliq̄rū reꝝ magis certaruȝ
.s.pncipioꝝ q̄ nobis per aliq̄ signa ꝓponūtur ꝛ applican-
tur ad alia:q̄ pus erant nobis ignota simplr:q̄uis nobis
nota sȝ qd:vt dcm̄ ē:cognitio.n.principioꝝ facit i nobis
3 sciaȝ ꝯnum:nō cognitio signoꝝ. ❡ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ illa de
quibꝰ ꝑ signa docemur cognoscimꝰ qdē quātū ad aliqd:
ꝛ quātū ad aliqd ignoramꝰ:vtpote si docemur qd est hō:
oȝ ꝙ de eo pscīamus aliqd.s.rōnē aīalis vel sube aut sal-
teȝ ipsiꝰ entis:q̄ nobis ignota eē nō pt:ꝛ silr si doceamur
aliq̄ ꝯnem opȝ pscire de subto ꝛ passione qd sint:ēt pnci-
pijs per que ꝯ docet pcognitis:ois.n.disciplina sit ex pre
existēti cognitiōe:vt dr i ꝑ posterioꝝ:vñ rō nō sequitur.
4 ❡ Ad 4ᵐ dōm.ꝙ ex sensibilibꝰ signis que in poᵃ sensitiua
recipiunt itellectus accipit itētiones intelligibiles qbus vtitur
ad sciaȝ in seipso faciēdaȝ:ꝓximū.n.scie effectiuū nō sūt
5 signa:sed rō discurrēs a pncipijs i ꝯnes:vt dcm̄ ē. ❡ Ad
5ᵐ dōm.ꝙ in eo q docet scia pexistebat nō qdem in actu
ꝯpleto:sed q̄si in rōnibus semialibꝰ:fm ꝙ vles ꝯceptio-
nes:q̄rū cognitio est nobis nālr insita sunt q̄si semia q̄dā
oium sequētiuȝ cognitoꝝ. Quāuis aūt per virtutē crea-
taȝ rōnes semiales nō hoc mō educant in actū:q̄si ꝑ ali-
quā virtutē creatā ifundant:tñ id qꝺ est i eis originalr.ꝛ
6 virtualr:actiōe create virtutꝭ i actū educi pōt. ❡ Ad 6ᵐ
dōm.ꝙ docēs nō dr trāsfundere sciam i discipulū q̄si il-
la eadē numero scia que ē i magro in discipulo fiat:sȝ q2
per doctrinā fit i discipulo scia silis ei que est i magistro
7 educta de poᵃ in actū:vt dcm̄ ē. ❡ Ad 7ᵐ dōm.ꝙ sic me-
dicus q̄uis exteriꝰ operet:nā sola iteriꝰ opante:dr facere
sanitatē:ita ꝛ hō dr docere veritatē:q̄uis exteriꝰ ānun-
8 ciet:deo iteriꝰ docēte. ❡ Ad 8ᵐ dōm.ꝙ Aug.i lib.de ma-
gistro:per h qꝺ ꝓbat solū deū docere nō itēdit exclude-
re qn hō exteriꝰ doceat:sed q2 solus deus docet interius.
9 ❡ Ad 9ᵐ dōm.ꝙ hō verus ꝛ vere doctor dici pōt:ꝛ veri
tatē docēs:ꝛ mēteȝ qdē illuminās:nō q̄si lumen rōni in-
fundēs:sȝ q̄si lumē rōnis coadiuuās ad scie ꝑfectionem
per ea q̄ exteriꝰ ꝓponit:fm quē moduȝ dr Eph.3. Mihi
10 oiuȝ sanctoꝝ minimo data ē grā hec illūinare ꝛc. ❡ Ad
10ᵐ obȝ.ꝙ duplex ē sapia.s.creata ꝛ icreata: ꝛ vtraq̄ hoi
infundit:ꝛ eiꝰ ifusiōe hō i meliꝰ mutari potest ꝓficiēdo.
Sapia vero icreata nullo mō mutabilis ē:creata vero i
nobis mutat ꝑ accidēs:nō per se. Est.n.ipsam ꝯsiderare
duplr.vno mō fm respectū ad res eternas de qbꝰ ē: ꝛ sic
oino imutabilis est. Alio mō fm eē qꝺ hȝ in subto:ꝛ sic ꝑ
accñs mutat subto mutato de poᵃ hñte sapiam i actu ha-
bens. Forme.n.itelligibiles ex qbꝰ sapia cōsistit:ꝛ sūt re-
rū silitudies:ꝛ sūt forme ꝑficiētes itellm̄. ❡ Ad 11ᵐ obȝ.
11 ꝙ in discipulo describunt forme itelligibiles ex qbꝰ scia

per doctrinā accepta ꝯstituit:imediate quidē ꝑ intellm̄
agentē:sed mediate per eū qui docet:proponit.n.doctor
reꝝ intelligibiliū signa ex quibꝰ itellectus agens accipit
intētiōes intelligibiles ꝛ describit eas in itellectu possi-
bili:vñ ipsa verba doctoris audita vel visa in scripto hoc
mō se hñt ad causandū sciaȝ in intellcū:sicut res que sūt
extra aīam:q2 ex vtrisq̄ itellectus itētiōes itelligibiles
accipit:q̄uis vba doctoris ꝓpinquius se hñt ad causan-
duȝ sciaȝ q̄ȝ sensibilia extra aīam existētia:inquātū sunt si-
gna intelligibiliū intentionū. ❡ Ad 12ᵐ dōm.ꝙ nō ē si- 12
mile de intellcū ꝛ visu corꝑali:visus.n.corꝑalis nō ē vis
collatiua:vt ex qbusdā suoꝝ obiectoꝝ in alia ꝑueniat:sȝ
omnia sua obīa sūt ei visibilia q̄ȝ cito ad illa ꝯuertit. vñ
habens potentiā visiuaȝ se hȝ h mō ad omnia visibilia
intuenda:sicut hñs habitū ad ea que habitualr scit cōsi-
derāda. Et iō videns nō indiget ab alio excitari ad vidē
duȝ:nisi q̄tenus ꝑ aliū eius visus dirigit in aliqꝺ visibi-
le vt digito vel aliqd hꝰ:sed poᵃ intellectiua cū sit colla-
tiua:ex quibusdā in alia deuenit:vñ nō se hȝ eq̄liter ad
omnia intelligibilia ꝯsiderāda:sed statim q̄dā videt vt
que sūt ꝑ se nota:in qbꝰ implicite ꝯtinent q̄dā alia:q̄ in-
telligere nō pōt nisi ꝑ offm̄ rōnis ea que in pncipijs im-
plicite ꝯtinent explicando:vñ ad hꝰ cognoscenda anq̄ȝ
habitū habeat:nō solū est in potentia accidentali:sed ēt
in potentia essentiali. Indiget.n.motore qui reducat eū
in actu per doctrinam: vt dicitur in.8.physicorum. quo
non indiget ille qui habitualiter iā aliquid nouit. doctor
ergo excitat intellectum ad sciendum illa que docet: sic
motor essentialis educens de potentia in actuȝ. Sȝ ostē-
dens rem aliquā visui corporali excitat euȝ:sicut motor
per accidens:prout etiam habens habitum scientie po-
test excitari ad considerandum de aliquo. ❡ Ad 13ᵐ di- 13
cendum ꝙ certitudo scientie tota oritur ex certitudine
principiorȝ. Tunc enim conclusiones per certitudineȝ
sciuntur:quādo resoluuntur in principia. Et ideo ꝙ ali-
quid per certitudinem sciatur est ex lumine rationis di-
uinitus interius indito quo in nobis loquitur deus:non
autem ab homine exterius docente:nisi quatenus cōclu
siones in principia resoluit nos docens:ex quo tamē nos
certitudineȝ scientie non acciperemus nisi inesset nobis
certitudo principiorum:in que conclusiones resoluunt.
❡ Ad 14ᵐ dicendum.ꝙ homo exterius docens non in- 14
fluit lumen intelligibile:sȝ est causa quodāmodo speciei
intelligibilis inquantum proponit nobis quedam signa
intelligibiliū itentionum:quas itellectus noster ab illis
signis accipit ꝛ recōdit in seipso. ❡ Ad 15ᵐ dicendum.ꝙ 15
cum dr nihil potest formare mentem nisi deus:itelligit
de vltima eius forma:sine qua iformis reputatur:quas-
cūq̄ alias formas habeat: hec autem est forma illa qua
ad verbum conuertitur ꝛ ei hereret:per quā solam natu-
ra rōnalis formata dr: vt patet per Aug.super geñ. ❡ Ad 16
16ᵐ dicenduȝ.ꝙ culpa est in affectu in queȝ solus deus i-
primere potest:sicut patebit in sequenti articulo:ignorā-
tia auteȝ est in itellectu:in quē etiā virtus creata potest
imprimere:sicut itellectus agens iprimit species itelligi
biles in itellctūȝ poleȝ:quo mediāte ex rebꝰ sensibilibꝰ
ꝛ ex doctrina hois causatur sciētia in aīa nostrā:vt dictū
est. ❡ Ad 17ᵐ dicendum.ꝙ certitudinem scie:vt dictuȝ 17
est habet aliqs a solo deo qui nobis lumen rationis idi-
dit:per quod pnᵃ cognoscimus ex quibus orit scie certi-
tudo:ꝛ tñ scia ab hoie q̄dāmō causat i nobis: vt dcm̄ est.
❡ Ad 18ᵐ dōm.ꝙ discipulus ante locutionē magri iter- 18
rogatus responderet qdem de principijs per que docet:
non autem de conclusionibus:quas quis eum docet. vñ-
de principia non discit a magistro:sed soluȝ conclusiōes.

p° **Secundo** queritur. vtrū aliqs possit dici ma
gister suiipsi⁹. ¶ Et vr̄ q͂ sic: quia
actio magis dꝫ attribui cause pncipali q̄ĩ istrumē
tali: sed q̄si cā pncipalis scie cāte i nobis ē itellect⁹ agēs:
hō aūt q docet exterius ē q̄si cā istrumētalis ꝓponēs in
tellectui agēti istrumēta qb⁹ ad sciaꝫ ꝑducat. ğ intellect⁹
agēs magl docet q̄ĩ hō exteri⁹. Si ğ ꝑꝑ locutōeꝫ exterio
rē q exteri⁹ loqtur dr̄ magr̄ illi⁹ q audit: multo amplius
ꝑꝑ lumē itellect⁹ agētis ille q audit dicēdus ē magr̄ sui
2° ipsi⁹. ¶ P̄. nullus aliqd discit nisi fꝫ q͂ ad certitudineꝫ
cognitiōis ꝑuenit: sed certitudo cognitiōis nobis inest ꝑ
pn̄ᵃ nālr nota lumie itellect⁹ agētis. ğ itellectui agēti pci
3° pue cōuenit docere: ꝛ sic idē qḋ pus. ¶ P̄. docere magis
ꝓpe ꝯuenit deo q̄ĩ hoi: vn̄ Math. 23. vn⁹ ē magr̄ vester:
sed de⁹ nō docet īquātū nobis lumē rōnis tradit q̊ de oi
bus possum⁹ iudicare. ğ illi lumini pcipue actio docendi
4° attribui dꝫ: ꝛ sic idē qḋ pus. ¶ P̄. scire aliqd ꝑ iuētioneꝫ
est ꝑfecti⁹ q̄ĩ ab alio discere: vt pꝫ i ꝑ ethico. si ergo ex illo
mō acqrēdi sciaꝫ q̊ aliqs ab alio addiscit sumit̄ nom̄ ma
gistri: vt vn⁹ alteri⁹ sit magr̄ multo ampli⁹ ex mō accipiē
di sciaꝫ ꝑ inētionē dꝫ accipi nomē magistri: vt aliqs sui
5° ipsi⁹ magr̄ dicat̄. ¶ P̄. sic aliqs iducit ad v̄tutē a seipso
ꝛ ab alio: ita ꝑducit̄ ad sciaꝫ ꝛ ꝑ seip̄ꝫ iueniēdo: ꝛ ab alio
adiscendo: sed illi q ad oꝑa v̄tutū ꝑueniūt sine exteriori
istructore vel legislatore dicūtur esse sibiipsis lex. Ro. 2.
Cū gētes que legē nō hn̄t: nālr q̊ legis sūt faciūt: ipsi sibi
sunt lex. ğ ꝛ ille q sciaꝫ acqrit ꝑ seipm̄ dꝫ sibiipsi dici ma
6° gister. ¶ P̄. doctor est causa scientie: sicut medicus sani
tatis vt dictum est: sed medicus sanat seipsuꝫ. ergo ꝛ ali
quis potest seipsum docere.

S. p. **Sed contra** est qḋ ph̄s dicit. 8. ph̄yco. q͂ ipole ē
q͂ docens adiscat: qꝛ docētē neces
se ē hr̄e sciam: discētē vero nō hr̄e. ğ nō pōt eē q͂ aliquis
2. doceat seip̄ꝫ: vl̄ magr̄ dici sui. ¶ P̄. magisterium iportat
relationē suppositiōis sicut ꝛ dn̄s: sꝫ hꝰ relatiōes nō pn̄t
eē alic⁹ ad seip̄ꝫ: nō. n. ē aliquis pr̄ suiipsius aut dn̄s. ergo
nec aliquis potest dici suiipsius magister.

Rn̄. **Respondeo** dōm. q͂ absq̄ dubio aliqs pōt ꝑ lu
mē rōnis sibi inditū absq̄ exterio
ris doctrine magisterio vl̄ adminiculo ꝑuenire in cogni
tionē ignotoꝝ multoꝝ: sic pꝫ i oi eo q ꝑ iuētionē sciaꝫ ac
quirit: ꝛ sic q̊dāmō aliqs ē sibiipsi cā sciēdi: nō tn̄ pt dici
suiipsi⁹ magr̄ vl̄ seipm̄ docere: duos. n. modos pncipioꝝ
agētiū i reb⁹ nālib⁹ iuenim⁹: vt pꝫ ex ph̄o. 7. meta. qḋdaꝫ
eni est agēs qḋ i se totū hꝫ qḋ i effcū ꝑ cū causat̄: vl̄ eodē
mō: sicut ē i agētib⁹ vniuocis: vl̄ ēt eminentiori: sicut ē i
equocis. Quedā vero agētia sunt in qbus coꝝ que agū
tur nō ꝑexistit nisi ps: sicut motus causat sanitatem aut
aliqua medicina calida i qua calor iuenitur vel actualr̄
vel virtualr̄. Calor aūt nō est tota sanitas: sed est ps sani
tatis. In pmis igr̄ agētib⁹ est ꝑfecta rō actiōis: nō aūt in
agētib⁹ scd̄i modi: qꝛ fm̄ hoc aliqd agit qḋ actu est: vnde
cū non sit in actu effectus iducēdi nisi in pte nō erit ꝑfe
cte agēs: doctrina aūt iportat perfectā actionē scie i docē
te vel magr̄o: vn̄ opꝫ q͂ ille q docet vel magr̄ est: habeat
sciaꝫ quā in altero causat explicite ꝛ perfecte: sicut i adi
scēte per doctrinā. Qn̄ aūt alicui acqrit̄ scia ꝑ pn̄ᵐ itrise
cuꝫ: illud qḋ ē cā agēs scie non hꝫ sciam acqrēdam nisi i
parte. s. q̄ĩtū ad rōnes semiales scie que sūt pncipia cōia:
ꝛ iō ex tali cālitate nō potest trahi nomē doctoris vl̄ ma
gistri ꝓprie loquēdo.

Ad p^m **Ad primum** dōm. q͂ itellectus agēs quāuis sit
pncipalior cā ad aliqd q̄ĩ hō exteri⁹ docens: tn̄ i eo nō ꝑ
2° existit scia ꝯplete: sicut i docēte: vn̄ rō non seqtur. ¶ Ad
3° 2^m pꝫ solutio ex dictis. ¶ Ad 3^m dōm. q͂ de⁹ explicite no
uit oia que ꝑ eū hō docet̄: vnde sibi ꝯueniēter rō magr̄i
attribui pōt: secus aūt est de itellectu agente rōne iaꝫ di
4° cta. ¶ Ad 4^m dōm. q͂ q̄ĩuis modus i acqsitiōe scie ꝑ iuē
tionē sit ꝑfectior ex pte recipiētis sciam: iquātū designa
tur habilior ad sciendū: tn̄ ex pte sciam causantis ē mo
dus ꝑfectior ꝑ doctrinā: qꝛ docēs qui explicite totā sciaꝫ
nouit expeditius pōt ad sciam inducere q̄ĩ aliqs induci
possit ex seipso ꝑ hoc q͂ cognoscit scie pncipia in q̊dam
5° cōitate. ¶ Ad 5^m dōm. q͂ hoc mō se hꝫ lex in oꝑabilibus
sicut pn̄ᵐ i speculatiuis: nō aūt sicut magr̄: vn̄ non seqtur
6° q͂ si aliqs est sibi lex q͂ possit sibi eē magr̄. ¶ Ad 6^m di
cēdum. q͂ medicus sanat iquātum prehabet sanitatē nō
in actu: sed in cognitiōe artis: sed magr̄ docet inquātum
actu sciam hꝫ. vn̄ ille q nō hꝫ sanitatē i actu ex hoc q͂ hꝫ
sanitatē in cognitiōe artis pōt in seipso sanitateꝫ cāre: nō
autem potest esse vt aliquis actu habeat scientiam ꝛ nō
habeat: vt sic possit a seipso doceri.

p° **Tertio** querit̄ vtrū hō ab angelo doceri pos
sit. ¶ Et vr̄ q͂ nō: qꝛ si āgelus docet:
aut docet iteri⁹: aut exterius: non aūt interi⁹: qꝛ
hoc soli⁹ dei est: vt Augu. dicit: nec exteri⁹ vt vr̄:
qꝛ docere exteri⁹ est ꝑ aliqua signa sensibilia docere: vt
Aug. dicit in lib. de magr̄o: hꝰ aūt signis sensibilib⁹ ange
li nos non docent: nisi forte sensibilr̄ apparentes: qḋ pter
cōem cursum accidit quasi per miraculū. ¶ Sꝫ dice. q͂
angeli nos docent quodāmō interius inquātum in nr̄aꝫ
2° imaginationē imprimūt. ¶ Sed ꝯtra. spēs imaginatiōi
impresse ad imaginādūꝫ i actu non sufficit nisi assit itē
tio: vt pꝫ ꝑ Aug. in lib. ꝺ trinita. sed intentionē nō pōt in
nobis inducere angelus: cū intētio sit voluntatis actus: q̊
quā solus de⁹ iprimere pōt. ğ nec ēt iprimendo in imagi
nationē angelus nos docere pōt: cū mediāte imagiatiōe
3° nō possimus doceri nisi actu aliqd imaginando. ¶ P̄. si
ab angelis docemur absq̄ sensibili apparitione: h̄ nō pt
esse nisi iquātū intellectū illumināt: quē illuminare non
possūt vt vr̄: qꝛ nec tradūt lumē nāle: qḋ a solo deo est: vt
pote mēti ꝯcreatū: nec ēt lumē grē: quā solus deus infun
dit. ğ angeli absq̄ visibili appitione nos docere non pn̄t.
4° ¶ P̄. qn̄cūq̄ vnus ab alio docet̄: dꝫ q͂ discens inspiciat
ꝯcept⁹ docētis: vt h̄ modo sit ꝓcessus in mēte discipuli
ad sciaꝫ: sic ē ꝓcessus ad sciaꝫ in mēte doctoris: homo āt
non pt angeli ꝯcept⁹ videre: nō videt. n. eos in seipsis: sic
nec alteri⁹ hois ꝯcept⁹: imo multo min⁹: vtpote magl dif
ferētes: nec iteꝝ i signis sensibilib⁹ nisi forte qn̄ sensibilr̄
appent: de q̊ nūc non agit̄. ğ angeli alias nos docere non
5° pn̄t. ¶ P̄. illr⁹ ē docere q illūinat oēm hoieꝫ venientē: vt
pꝫ in glosa Math. 23. vnus est magr̄ vester: sꝫ h̄ non ꝯpo
6° tit angelo: sꝫ solū luci icreate: vt pꝫ Jo. ꝑ. ğ ꝛc. ¶ P̄. qcū
q̄ aliū docet eū ad veritatē iducit: ꝛ sic veritatē in aīa
ei⁹ cāt: sꝫ solus de⁹ cālitatē hꝫ supra veritatē: qꝛ cuꝫ veri
tas sit lux itelligibilis ꝛ forma simplex: non exit i eē suc
cessiue: ꝛ ita non pt ꝓduci nisi ꝑ creationē: qḋ soli deo cō
petit: cū ğ āgeli nō sint creatores: vt Dam. dicit: vr̄ q͂ ipi
7° docere nō possint. ¶ P̄. indeficiēs illūinatio nō pt ꝓce
dere nisi a lūine indeficiēti: eo q͂ abeūte lūine subm̄ illu
minari dēsinit: sꝫ in doctrina exigit̄ indeficiēs q̊dā illūi
natio: eo q͂ scia ꝺ necārijs ē: q̊ sp sūt. ğ doctrina non ꝓcedit
nisi a lūine ideficiēti: hꝰ āt nō ē lumē āgelicū: cū eoꝝ lu
mē dficeret nisi diuinus ꝯseruaret̄. ğ āgelus n̄ pt docere.
8° ¶ P̄. Jo. ꝑ dr̄. q͂ duo ex discipulis Jo. sequētes Jesuꝫ ei
interrogāti qd q̄ritis respōderūt: rabbi ꝛc. vbi dic̄ glosa
q͂ h̄ nomine fidē suā indicāt: ꝛ alia glosa dicit: interro
gat eos nō igrās: sed vt mercedē habeāt rn̄dēdo: ꝛ q͂ q̄
rēti qd q̄rerēt nō rē: sꝫ ꝑsonā respondent: ex qb⁹ omnib⁹
habet̄ q͂ cōfitent̄ in illa responsiōe eum esse personam

quãdam:ꝛ hac ꝯfessione fidẽ suam idicãt:ꝛ in hoc merẽ-
tur:sed meritũ fidei christiane in hoc cõsistit ꝙ xpm esse
diuinam personã ꝯfitemur.ğ esse magistrũ ad solam di-
9° uinam ꝑsonam ꝑtinet.¶ Pr̃.ꝗcũq; docet oportet ꝙ ve-
ritatem manifestet:sed veritas cũ sit q̃dam lux itelligi-
bilis est magis nobis nota q̃ angelus.ğ per angelũ non
10° docemur:cũ magis nota per minus nota nõ manifesten
tur.¶ Pr̃.Augu.dicit in lib.de trini.ꝙ mens nr̃a nulla i-
terposita creatura imediate a deo format̃:angelus autẽ
quedam creatura est.ğ nõ iterponit̃ iter deũ ꝛ mẽtẽ hu-
11° manã ad eã formãdã q̃si superior mẽte ꝛ inferior deo:ꝛ
sic homo ꝑ angelũ doceri nõ põt.¶ Pr̃.sicut affectus nr̃
pertigit vsq; ad ipm deum:ita itellectus nr̃ vsq; ad eius
essentiam cõtemplãdã pertigere põt:sed ipse deus ime-
diate affectũ nostrũ format per gratie ifusionem nullo
angelo mediãte.ergo ꝛ itellectũ nr̃m format per doctri
12° nam nullo mediãte.¶ Pr̃.ois cognitio ẽ per aliquã spẽz:
si ğ angelus hoiem doceat opz ꝙ aliquã spẽm i eo causet
per quã cognoscat:qđ esse nõ põt nisi vel creãdo spẽz:qđ
nullo mõ angelo ꝯpetit:vt dic̃ Dam.vel illuminãdo spẽs
que sũt i fantasmatib⁹:vt ab his spẽs itelligibiles i itellũ
possibili humano resultẽt:ꝛ hoc vr̃ redire i errorẽ illorũ
phõrum qui ponũt itellectum agẽtem:cuius est officiuz
illuminare fantasmata esse subam separatã:ꝛ sic ãgelus
13° docere nõ potest.¶ Pr̃.plus distat itellectus angeli ab i-
tellectu hois q̃ itellectus hois ab imagiatione humana:
sed imagiatio nõ potest accipere illud qđ est in itellectu
humano:nõ.n.potest imagiatio capere nisi formas pti-
culares quales itellectus nõ cõtinet.ergo nec itellectus
humanus est capax eorum que sunt i mẽte angelica:ꝛ sic
14° homo per angelũ doceri nõ potest.¶ Pr̃.lux qua aliquis
illumiatur debz eẽ illumiato ꝓportionata:sicut lux cor-
poralis colorib⁹:sed lux angelica cũ sit pure spũalis non
est ꝓportionata fantasmatib⁹ que sũt quodãmõ corpora
lia vtpote organo corporali cõcẽta.ergo angeli nõ possũt
nos docere illuminãdo nostra fantasmata vt dicebatur.
15° ¶ Pr̃.omẽ qđ cognoscitur:aut cognoscitur per eẽntiam
suam:aut per silitudinẽ:sed cognitio qua res cognoscit̃ ꝑ
essentiã suã a mẽte humana:non põt per angelũ causari:
qz sic oporteret ꝙ virtutes ꝛ alia que itra aiam ꝯtinent̃
ab ipsis angelis iprimerẽtur:cum talia per sui essentiam
cognoscãtur:silr̃ nec per eos cãri põt cognitio reruz que
per suas silitudies cognoscũtur cũ ipsis silitudib⁹ q̃ sunt
in cognoscẽte ꝓpiquiores sint res cognoscẽde q̃ ãgelus.
ergo nullo mõ angelus põt eẽ hoi cã cognitiõis:qđ ẽ do-
16° cere.¶ Pr̃.agricola q̃uis nãm excitet exterius ad nãles
effectus:nõ tamen dr̃ creator:vt pz per Augu.sup geñ.ad
lrãz.ğ pari rõne nec angeli debẽt dici doctores vel ma-
17° gistri q̃uis itellectũ hois excitẽt ad sciẽdum.¶ Pr̃.cum
angelus sit hoie supior si docet opz ꝙ eius doctria huma
naz excellat:sed hoc eẽ nõ põt:hõ.n.docere põt de his q̃
hñt causas determiatas i nãa:alia vero vt futura cõtigẽ-
tia ab angelis doceri nõ pñt:cũ ipsi nãli cognitiõe eoruz
sint ignari:solo deo talium futuroꝝ sciam hñte.ğ angeli
nõ possunt docere homines.

3.p. Sed contra est qđ dicit Diony.4.capi.ce.ierar.
video ꝙ diuinũ xpi humanitatis misteriũ angeli p̃mus
2° docuere:deide per ipsos i nos scie grã descẽdit.¶ Pr̃. qđ
põt iferior põt supior:sed ãgelus est supior hoie.ergo ꝛc̃.
3° ¶ Pr̃.ordo diuie sapiẽtie nõ min⁹ ẽ in ãgelis q̃ i corpib⁹
4° celestib⁹ que iprimũtur i ista iferiora.¶ Pr̃.id qđ est i po
tẽtia reduci põt i actũ per id qđ est i actu:ꝛ id qđ ẽ min⁹
in actu per id qđ ẽ ꝑfecti⁹ i actu:sz itellectus angelicus ẽ
magis i actu q̃ itellẽs humanus.ğ itellectus hũanus re-
ducitur i actũ scie per itellectũ ãgelicũ:ꝛ sic angelus ho-
minẽ docere pt.¶ Pr̃.Aug.i li.de bono ꝑseuerãtie dic̃ 5°
ꝙ doctrinã salutis ꝗdã a deo recipiũt imediate:ꝗdaz ab
angelo:ꝗdã ab hoie.ğ ꝛc̃.¶ Pr̃.illũinare domũ dr̃ ꝛ imit 6°
tens lumẽ:sic̃ sol:ꝛ aperiẽs fenestraz:q̃ lumini obstat:sed
q̃uis solus de⁹ lumẽ veritatis mẽti ifundat:tñ angelus
vel hõ põt aliqđ ipedimẽtũ luminis ꝑcipiendi amouere.
ergo nõ solũ de⁹:sed angelus vel hõ docere põt.

Respondeo dicẽdũ.ꝙ angelus circa hoiez duplr̃ operat̃:vno mõ scđz modũ nostrũ: R°
qñ.s.hoi sensibilr̃ appet:vel corpus assumẽdo:vl̃ quocũ-
q̃ alio mõ:ꝛ eũ ꝑ locutionẽ sensibilẽ istruit.ꝛ sic nũc non
q̃rim⁹ de ãgeli doctria:hoc.n.mõ non alr̃ ãgelus q̃ homo
docet.Alio mõ circa nos ãgelus opatur per modũ suũ.s.
iuisibilr̃:ꝛ scđm hũc modũ qualr̃ hõ ab angelo possit do-
ceri ẽ itẽtio q̃stionis.¶ Sciẽdũ est igr̃ ꝙ cuz ãgelus sit
medi⁹ iter deũ ꝛ homiez:scđm ordinẽ medi⁹ modus do-
cẽdi sibi cõpetit:iferior ꝗdẽ deo:sed supior hoie.Qđ q̃li-
ter sit verꝝ ꝑcipi nõ põt nisi videat̃ q̃liter docet de⁹:ꝛ q̃-
liter hõ.¶ Ad c⁹ euidẽtiã sciẽdũ ẽ ꝙ iter itellectũ ꝛ cor-
poralẽ visuz hec ẽ differẽtia:ꝙ visui corpali oia sua obie
cta eq̃liter sũt ꝓpiqua ad cognoscẽdũ.Sẽsus.n.nõ ẽ vis
collatiua vt ex vno obiectoꝝ suoꝝ necesse hẽat ꝑuenire
in aliud.Sed itellectui nõ oia itelligibilia eq̃liter vici-
na sũt ad cognoscẽdũ:sed q̃daz statiz ꝯspicere põt:q̃dam
vero nõ ꝯspicit nisi ex alijs p̃ncipijs ispectis.Sic igr̃ hõ
ignotoꝝ cognitionẽ ꝑ duo accipit.s.ꝑ lumẽ itellectuale:
ꝛ per p̃mas cõceptiões ꝑ se notas:q̃ cõparãtur ad istđ lu-
mẽ:qđ ẽ itellect⁹ agẽtis:sicut istrumẽta ad artificẽ. Quã-
tuz igr̃ ad vtrũq; de⁹ homis scie causa est excellẽtissimo
mõ:qz ꝛ ipsaz aiam itellectuali lumie isigniuit:ꝛ noticiã
primoꝝ pricipioꝝ ei impssit:que sũt q̃si q̃dam semiaria
sciarum:sicut ꝛ alijs nãlibus rebus ipressit seminales rõ-
nes oium effectuũ ꝓducẽdoꝝ:hõ aũt qz ẽm ordiem nãe
alteri hoi par est i specie itellectualis luminis:nullo mõ
pt alteri hoi cã scie existere:i eo lumẽ causando vl̃ augẽ-
do:sed ex parte illa qua scia ignotorum per pricipia per
se nota causat̃:alteri hoi cã sciẽdi quodãmõ existit:nõ si-
cut noticiã pricipioꝝ tradẽs:sz sicut id qđ iplicite ꝛ q̃dã-
mõ i potẽtia i pricipijs ꝯtinebat̃ educẽdo i actũ ꝑ q̃dam
signa sensibilia exteriori sensui ostẽsa:sicut supra dcm̃ ẽ.
Angelus vero qz nãliter hz lumẽ itellectuale ꝑfecti⁹ q̃
hõ:ex vtraq; ꝑte põt eẽ hoi causa sciẽdi:tñ iferiori mõ q̃
deus:ꝛ supiori q̃ hõ.Ex parte.n.luminis q̃uis nõ possit in-
tellectuale lumẽ ifundere:vt deus facit:põt tñ lumẽ ifu-
sum cõfortare ad ꝑfectius ispiciẽdum:oẽ.n.qđ ẽ i aliquo
genere iperfectũ qñ ꝯtinuat̃ ꝑfectiori in genere illo:ma-
gis cõfortat̃ virtus ei⁹:sicut ẽt videmus i corꝑib⁹ ꝙ cor-
pus locatuz cõfortatur ꝑ corpus locãs qđ ꝯparat̃ ad ipz
vt actus ad potẽtiã:vt habet̃.4.phycoꝝ.Ex parte ẽt p̃n-
cipioꝝ potest angelus hoiem docere:nõ quidem ipsoruz
pricipiorum noticiã tradẽdo:vt de⁹ facit:neq; deductio-
nez ꝯnum ex pricipijs sub signis sensibilib⁹ ꝓponẽdo vt
homo facit:sz i imagiatiõe aliq̃s spẽs formando que for-
mari pñt ex cõmotiõe organi corporalis:sicut patz i dor-
miẽtib⁹ ꝛ mẽtecaptis:qui ẽm diuersitatẽ fantasmatum
ad caput ascẽdẽtium diuersa fantasmata patiũtur.Et hoc
mõ cõmixtiõe alteri⁹ spẽi fieri põt:vt ea q̃ ipse angelus
scit:ꝑ imagies hõ ei cui admiscet̃ ostdat:vt Augu.dic̃.12.
super geñ.ad litteram.

Ad primum ğ dicẽdũ.ꝙ ãgelus iuisibilr̃ docens Ad p̃°
docet ꝗdẽ iteri⁹ ꝑ ꝯpationẽ ad doctrinã hois q̃ sẽsib⁹ ex-
teriorib⁹ doctrinã ꝓponit:sz ꝑ ꝯpatõez ad doctrinã dei q̃
intra mẽtẽ operat̃ lumẽ ifundendo doctrina angeli exte
rior reputat̃.¶ Ad secundum dicendum.ꝙ quãuis intẽ- 2°
tio voluntatis cogi non possit:tamen intentio sensitiue

partis cogi pōt. sicut cū quis pungit necesse hʒ itendere
ad lesionē. Et ita est de oib⁹ alijs vtutib⁹ sensitiuis que
vtunt organo corpali: ꝛ talis intētio sufficit ad imagina
3ᵐ tionē. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ angelus nec lumē grē ifūdit: nec
lumē nāe: sed lumē nāe diuinit⁹ ifusuz cōfortat: vt dictū ē.
4ᵐ ❡ Ad 4ᵐ dōꝫ ꝙ sicut i nālib⁹ est agēs vniuocū: qd eodē
mō iprimit formā sicut eā hʒ: ꝛ agēs equocū qd alio mō
iprimit ꝙ̄ hēat: ita ēt ē de doctria: qꝛ hō docet hoiez q̄si
vniuocū agens. vn̄ per illū modū sciaʒ alteri tradit quo
hʒ eā. s. deducēdo cās in cāta. vn̄ opʒ ꝙ ipsi⁹ docētis ꝯce
ptus patefiāt p aliq̄ signa discēti. sed angelus docet q̄si
agēs equocū. Ipse. n. itellectualr̄ cognoscit qd hoi p viaʒ
rōnis manifestat. vn̄ non hoc mō hō ab angelo docet ꝙ
angeli cōcept⁹ hoi patefiāt: sed qꝛ in hoie scia causat per
suū modū earū reꝝ quas angelus longe alio mō cogſcit.
5ᵐ ❡ Ad 5ᵐ dōm ꝙ dn̄s loquit de illo mō doctrie q soli dō
cōpetit. vt pʒ per glo. ibidē. Et hūc modū docēdi angelo
6ᵐ nō ascribim⁹. ❡ Ad 6ᵐ dōm ꝙ ille qui docet nō cāt veri
tatē: sed cāt cognitionē veritatis in discēte. ꝓpōnes eniʒ
q̄ docent sunt vere anteꝙ̄ sciant: qꝛ veritas nō depēdet
7ᵐ a scia nostra: sed ab exn̄tia reruꝫ. ❡ Ad 7ᵐ dōm ꝙ ꝙ̄uis
scia q̄ a nobis acqrit per doctrinā sit de reb⁹ indeficiēti
bus: tn̄ ipsa scia deficere pōt. vn̄ nō oʒ ꝙ illūiatio doctri
ne sit a lumie ideficiēti: vel si ē a lumie ideficiēti: sicut a
p⁹ pn̄: nō tn̄ excludit oio lumē creatū defectibile: qd pos
8ᵐ sit esse: sic pn̄ᵐ mediū. ❡ Ad 8ᵐ dōm ꝙ in discipulis xp̄i
notat quidā fidei ꝓfect⁹: vt p⁹ eū venerarent q̄si hoiez
sapientē ꝛ magistrū: ꝛ postea ei itenderēt q̄si deo docēti.
vn̄ quedā glo. parū ifra dicit. ꝙ cognouit nathanael xp̄ʒ
absentē vidisse que ipse in alio loco gesserat: qd est indi
9ᵐ ciū deitatis. Fatet nō solū magrm: sed ꝛ dei filiū. ❡ Ad
9ᵐ dōm ꝙ angelus nō manifestat vitatē ignotā per h̄ ꝙ
subaʒ suā demōstret: sed aliā veritatē magis notā ꝓpo
10ᵐ nēdo: vel ēt lumē itell'is cōfortādo. vn̄ rō nō seq̄t. ❡ Ad
10ᵐ dōm ꝙ intētio Aug. nō ē dicere qn mēs angelica sit
excellētioris nāe ꝙ̄ hūana: sed qꝛ nō ita cadit angel⁹ me
dius inter deū ꝛ mētem hūanā: vt mēs hūana per cōiun
ctionē ad angelū vltima formatiōe formet: vt qdaꝫ po
suerūt: ꝙ in hoc cōsistit vltima hoīs btitudo: vt itell's nr̄
itelligētie continuet: cuius btitudo est ꝙ continuet ipsi
11ᵐ deo. ❡ Ad xiᵐ dōm ꝙ in nobis sunt q̄dā vires q̄ cogunt
ex subiecto: sicut vires sensitiue q̄ excitant ꝛ per conium
ctionē organi ꝛ per formationē obiecti. Intell'us vō non
cogit ex subiecto: cū nō vtat organo corpali: sed cogit ex
obto: qꝛ ex efficacia demr̄atiōis cogit quis ꝯni ꝯsentire.
Affect⁹ vō neqꝫ ex subito neqꝫ ex obto cogit: sed ꝓprio in
stinctu mouet in h̄ vel illō. vn̄ nō pōt in affectū iprime
re nisi de⁹ qui iterius opat: sed in itellectū pōt iprimere
quodāmō hō vel angelus repn̄tādo obta qb⁹ itell's coga
12ᵐ tur. ❡ Ad 12ᵐ dōm ꝙ angelus neqꝫ creat spēs in mente
nr̄a: neqꝫ imediate fantasmata illūiat: sʒ p ꝯtinuatōeʒ lu
minis ei⁹ cū lumie itell'is nr̄i noster itell's pōt efficaci⁹ fā
tasmata illustrare. Et tn̄ si imediate fantasmata illustra
ret nō pp h̄ sequeret ꝙ positio illoꝝ ph'orū eēt vā. Quā
uis. n. itell's agētis sit illustrare fantasmata: posset tn̄ di
13ᵐ ci ꝙ nō est soli⁹ dei. ❡ Ad 13ᵐ dōm ꝙ imagiatio pōt acci
pere ea q̄ sūt in itell'u hūano: sed p aliū modū: ꝛ silr̄ itell's
hūan⁹ pōt accipe q̄ sunt in itell'u angelico suo mō. Sʒ tn̄
ꝙ̄uis itell's hūan⁹ magis ꝯueniat cū imagiatiōe in subo
inꝙ̄tū sunt potētie vni⁹ aīe: tn̄ cuꝫ itell'u angelico magis
14ᵐ cōuenit in gn̄e: qꝛ vterqꝫ est imālis vtus. ❡ Ad 14ᵐ di
cēdū ꝙ spūale nihil ꝓhibet esse ꝓportionatū ad h̄ ꝙ in
corpale agat: qꝛ nihil ꝓhibet ꝙ iferiora a supiorib⁹ pa
15ᵐ tiant. ❡ Ad 15ᵐ dōm ꝙ angelus nō est cā hoi ꝙ̄tū ad il
lam cognitionē qua cognoscit res per eēntiā: sed ꝙ̄tū ad
illam qua cognoscit per silitudines: nō ꝙ angelus sit ꝓ
pingor reb⁹ ꝙ̄ earū silitudines: sed inꝙ̄tū facit reꝝ sili
tudines in mēte resultare: vel in mouēdo imaginatiōeꝫ:
vel intellectū cōfortādo. ❡ Ad 16ᵐ dōm ꝙ creare ipor 16ᵐ
tat causalitatē p̄mā q̄ soli deo debet. facere vō importat
cālitateꝫ cōiter: ꝛ silr̄ docere ꝙ̄tū ad sciam: ꝛ iō solus de⁹
dicit creator: factor aūt ꝛ doctor pōt dici ꝛ deus ꝛ angel⁹
ꝛ hō. ❡ Ad 17ᵐ dōm ꝙ etiā de his que hn̄t causas deter 17ᵐ
minatas in natura pōt plura docere angelus ꝙ̄ homo: si
cut ꝛ alia plura cognoscit: ꝛ etiā ea etiaꝫ que docet nobi
liori modo docere. Unde ratio nō sequit.

Quarto querit. vtꝝ docere sit act⁹ vite con
templatiue vel actiue. ❡ Et videt ꝙ 1ᵐ
sit actus ꝯtēplatiue. vita. n. actiua cū corpore de
ficit: vt dicit Grego. sup Eze. sed docere non defi
cit cū corpe. qꝛ etiā angeli qui corpore carēt docēt. ergo
videt ꝙ ad vitā cōtēplatiuā pertineat. ❡ P̄. sicut dicit 2ᵐ
Grego. super Eze. ab actiua agit vt ad ꝯtēplatiuā postea
veniat. sed doctrina sequit: cōtēplatio vero p̄cedit. g do
cere nō ptinet ad vitam actiuā. ❡ P̄. vt Grego. ibidē di 3ᵐ
cit: actiua vita dū occupat in opere min⁹ videt: sed ille q
docet hʒ necesse magis videre ꝙ̄ ille qui simplr̄ cōtēpla
tur. ergo docere magis est contēplatiue ꝙ̄ actiue. ❡ P̄. 4ᵐ
vnūqdqꝫ per idē est in se perfectū ꝛ alijs silēʒ pfectionē
tradens: sicut per eūdē caloreꝫ ignis est calidus ꝛ calefa
ciens: sed aliquē perfectū eē in cōsideratiōe diuinorū in
seipso ptinet ad vitā cōtēplatiuam. ergo ꝛ doctrina q̄ est
eiusdē pfectiōis transfusio in aliū ad cōtēplatiuā ptinet
❡ P̄. vita actiua circa tēporalia versat: sed doctrina p̄ci 5ᵐ
pue versat circa eterna: illoꝝ etiā excellētior est doctria
ꝛ perfectior. ergo doctrina nō pertinet ad vitā actiuam:
sed contemplatiuam.

Sed contra est qd Grego. in eadeꝫ omelia dicit. 1ᵐ
Actiua vita est panē esurienti tribuere: verbo sapientie
nescientē docere. ❡ P̄. opera misericordie ad vitā acti 2ᵐ
uam pertinent: sed docere inter elemosynas spūales cō
putat. ergo est vite actiue.

Respondeo dōm ꝙ cōtemplatiua ꝛ actiua vita
adinuicē mā ꝛ fine distinguuntur.
Mā nāqꝫ vite actiue sunt tēporalia circa que humanus
act⁹ versat. mā aūt cōtēplatiue sunt rerū scibiles rōnes
quib⁹ contēplator insistit. Et hec māe diuersitas ꝓuenit
ex diuersitate finis: sicut ꝛ in oib⁹ alijs mā fm̄ finis exi
gentiā determinat. Finis eni contēplatiue vite est ispe
ctio veritatis: put nūc de vita cōtēplatiua agimus: veri
tatis dico increate fm̄ modum possibileꝫ cōtemplanti.
Que quidē in hac vita iperfecte inspicit: in futura auteꝫ
vita pfecte. Vn̄ ꝛ Greg. dicit ꝙ cōtēplatiua vita hic in
cipit vt in futura vita perficiat. Sʒ actiue vite est finis
opatio qua ꝓximoꝝ vtilitati intēdit. In actu aūt docen
di iuenim⁹ duplicē mām: in cui⁹ signū etiā actus docen
di duplici actui cōiungit. Est siquideʒ vna eius mā ipsa
res que docet. Alia vero ille cui scia tradit. Ratiōe igit
p̄me māe actus doctrine ad vitā cōtēplatiuā ptinet: sed
rōne scđe ptinet ad actiuā. sed ex pte finis doctrina solū
mō ad vitā actiuā ptinere vr̄: qꝛ vltima mā ei⁹ in q̄ finē
intētū cōsequit est actiue vite mā. vn̄ ad actiuaꝫ magis
ptinet ꝙ̄ ad cōtēplatiuā: ꝙ̄uis ēt quodāmō ad cōtēplati
uam ptineat: vt ex dictis patet.

Ad primū g dōm ꝙ vita actiua fm̄ hoc cū corpo Ad 1ᵐ
re deficit: qd cū labore exercet: ꝛ sub
uenit infirmitatib⁹ ꝓximoꝝ: fm̄ ꝙ Grego. ibideꝫ dicit.
ꝙ actiua vita laboriosa est: qꝛ desudat in opere: que duo
in futura vita nō erunt. Nihilominus tn̄ actio ierarchi
ca est in celestib⁹ spiritib⁹: vt dicit Dionysi⁹: ꝛ illa actio

est alterius modi ab actiua vita quā nūc agimus in hac
vita. vnde ⁊ illa doctrina que ibi erit lōge est ab ista do-
2m ctrina. ❡ Ad 2ᵘᵐ dōm sicut Grego. ibidē dicit. sicut bon⁹
ordo viuēdi est vt ab actiua in cōtēplatiuā tēdaṫ: ita plu
riū vtiliter anim⁹ a cōtēplatiua ad actiuā reflectiṫ. vt p
qḋ cōtēplatiua mentē accēderit ꝑfectius actiua teneaṫ.
❡ Sciēdū tñ ꝙ actiua cōtēplatiuā ꝑcedit q̄ntū ad illos
actus qui nullo mō cū cōtēplatiua ꝯueniūt: sed q̄ntuz ad
illos actus qui mām a cōtēplatiua vita accipiūt necesse
3m est vt actiua contēplatiuā sequaṫ. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ visio
docētis est pn̄ᵐ doctrine: sed ipsa doctrina magis cōsistit
in trāsfusiōe scie reruz visarū q̄ȝ in eaꝝ visione. vñ visio
docētis magis ꝑtinet ad actionē q̄ȝ ad cōtemplationem.
4m ❡ Ad 4ᵐ dōm ꝙ rō illa ꝓbat ꝙ vita cōtēplatiua sit pn
cipiū doctrine: sicut calor nō ē ipsa calefactio: sed calefa-
ctiōis ꝑncipiū: inq̄ntuz eam dirigit: sicut ecōuerso actiua
5m vita ad contēplatiuā disponit. ❡ Ad 5ᵐ patet solutio ex
dictis: quia respectu materie pme doctrina cū cōtempla
tiua conuenit: vt dictum est.

De ꝓphetia querit̄. p° vtꝝ ꝓphetia sit act⁹ vel
habit⁹. 2°. vtꝝ ꝓphia sit de ꝯnib⁹
scibilib⁹. 3°. vtꝝ ꝓphetia sit nālis. 4°. vtꝝ ad ꝓphetiā ha-
bēdā reqraṫ dispō nālis. 5°. vtꝝ ad ꝓphetiā reqraṫ boni-
tas moꝝ. 6°. vtꝝ ꝓphete in speculo videāt eternitatis. 7°.
vtꝝ in reuelatiōe ꝓphetica iprimanṫ diuit⁹ in mētez ꝓ-
phete noue reꝝ spēs: vel solū lumē itellectuale. 8°. vtruȝ
ōis reuela° ꝓphetica fiat āgelo mediāte. 9°. vtꝝ ꝓphia sp
qñ a spū ꝓphetie tangiṫ a sensib⁹ alieneṫ. 10°. vtꝝ ꝓphe-
tia ꝯuenieñter diuidaṫ in ꝓphetiā ꝑdestinationis ꝑscie ⁊
cōminatiōis. 11°. vtꝝ in ꝓphetia iueniaṫ imobilis vitas.
12°. vtꝝ ꝓphetia q̄ est fm intellectualē visionē tñ sit emi-
nentior ea q̄ hȝ intellectualē visionē siṁ cuz imaginaria.
13°. vtꝝ gradus ꝓphetie distiguaṫ fm visionē imagiariā.
14°. vtꝝ moyses fuerit excellētior alijs ꝓphetis. Q̄o. XII

Uestio est de ꝓphetia. Et pmo q̄rit̄
vtrum sit habit⁹ vel actus.
pm ❡ Et videṫ ꝙ nō sit habit⁹: q̄ vt diċ Cō-
mentator in 3° de aia. habit⁹ est quo quis
qñ vult operaṫ: sed ꝓpheta nō pōt ꝓphe-
tia vti cū voluerit: sicut pȝ. 4. regum. 3. de
Heliseo. qui regi querēti respōsū dare nō
potuit nisi vocato psalte vt sic sup eū manus dñi fieret.
2m ergo ꝓphetia nō est habit⁹. ❡ P̄. quicūq̄ hȝ aliquē ha-
bitū cognitiuū pōt ea que subsūt illi habitui cōsiderare
sine hoc ꝙ ab alio accipiat: qui eni ad hoc ꝙ consideret
indiget istruēte nōdū hȝ habitū: sed ꝓpheta nō pōt inspi
cere ꝓphetabilia nisi sigillatiȝ ei reueleṫ. vñ q̄rti Re.
q̄rto. dixit Helyseus de muliere cuius erat filius defun-
ctus. aia eius in amaritudine est ⁊ dñs celauit a me ⁊ nō
indicauit mihi. ergo ꝓphetia nō est habit⁹ cognoscitiu⁹:
nec ali⁹ eē pōt: cū ad cognitionē ꝓphetia ꝑtineat. ❡ Sȝ
diceres ꝙ ad hoc habitu aliquo ꝓpheta idiget vt ea que
3m sunt diuinit⁹ indicata cognoscere possit. ❡ Sȝ ɔ̄. diuina
locutio est efficacior q̄ȝ huāna: sed ad h̄ ꝙ aliquis ex hu-
mana locutiōe intelligat aliqd esse futurū nullo habitu
indiget. ergo videṫ ꝙ multo min⁹ ad percipiendā reue-
4m lationē qua deus ꝓphete loquiṫ. ❡ P̄. habit⁹ sufficit ad
oīa cognoscēda que subsunt habitui: sed per donū ꝓphe-
tie aliquis nō instruiṫ de oībus ꝓphetabilib⁹: vt eni diċ
Grego. in pma omelia. sup Eze. ⁊ exēplis ꝓbat: aliqñ spi-
ritus ꝓphetie ex ꝑsenti tangit aiuȝ ꝓphetātis ⁊ ex futu-
ro nequaq̄ȝ tāgit: ⁊ aliqñ ex futuro tangit ⁊ ex ꝑsenti non
tangit. ḡ donū ꝓphetie nō est habit⁹. ❡ Sed diceres ꝙ
dono ꝓphetie nō subsunt oīa ꝓphetabilia: sed illud tñ
5m ad cui⁹ reuelationē daṫ. ❡ Sed ɔ̄. influētia aliqua coar

tari nō pōt nisi vel ex pte īfluētis: vel ex pte recipientis:
sed influētia ꝓphetici doni nō recipit coartatōēz q̄ min⁹
ad oīa ꝓphetabilia se extēdat ex pte recipiētis: q̄ itell's
hūan⁹ ē capax cognitōis oīuz ꝓphetabiliū: nec ex pte in-
fluentis cui⁹ est largitas īfinita. ḡ donuȝ ꝓphetie ad oīa
ꝓphetabilia se extendit. ❡ P̄. ex pte affectiue ita se hȝ 6m
ꝙ per vnū gratie influxū ab oī culpa aīa liberaṫ. ḡ ⁊ ex
pte itellect⁹: ita erit ꝙ ex influētia vni⁹ ꝓphetici luminis
ab oī ignorantia ꝓphetabiliū aīa purgabiṫ. ❡ P̄. habit⁹ 7m
gratuitus est ꝑfectior q̄ȝ acquisit⁹: sed acq̄situs se exten-
dit ad plures actus. ḡ ⁊ ꝓphetia si sit habit⁹ gratuit⁹ non
se extendet ad vnū tñ ꝓphetabile: sed ad oīa. ❡ P̄. si de 8m
singulis ꝯnib⁹ singuli habitus habeanṫ: illi habitus non
vnieṫ in vni⁹ totalis scie habitu nisi ꝯnes ille cōnexio-
nē habeāt fm ꝙ ex eisdē pncipijs deducunṫ: sed hꝯ futu
ra cōtingētia ⁊ alia de quib⁹ est ꝓphetia nō hñt aliquaȝ
cōnexionē adinuicē sicut habēt ꝯclusiōes vni⁹ scie. ergo
sequiṫ ꝙ si donū ꝓphetie ad vnū tñ ꝓphetatū se exten
dit: in vno ꝓpheta tot sunt ꝓphetie habit⁹ quot ꝓpheta-
bilia cognoscit si ꝓphetia sit habit⁹. ❡ Sed diceres ꝙ
habitus ꝓphetie semel ifusus ad omnia ꝓphetabilia se
extendit. requiriṫ tñ noua reuelatio q̄ntum ad specieruȝ
aliquarū ostēsionē. ❡ Sed ɔ̄. habitus ꝓphetie infusus 9m
debet eē perfectior q̄ȝ habitus sciētie acquisite: ⁊ lumen
ꝓpheticū q̄ȝ lumen nāle intellectus agētis: sed ex virtu-
te luminis intellect⁹ agētis ⁊ habitu scie: adiuncto etiaȝ
ministerio imaginatiue virtutis possumus formare tot
spēs quot sunt nobis necessarie in actualē cōsiderationē
coꝝ ad que habitus se extendit. ergo multo fortius hoc
pōt ꝓpheta si habitū aliquē hȝ sine hoc ꝙ ei alique spēs
de nouo ostēdanṫ. ❡ P̄. sicut habeṫ in glosa in pn° psal- 10m
terij. ꝓphetia est diuina inspiratio rerū euentus imobili
veritate denūcians: sed inspiratio nō nomiat habitū sed
actū. ergo ꝓphetia nō est habitus. ❡ P̄. videre est qḋdā 11m
pati fm phm. ergo ⁊ visio passio: sed prophetia est visio
quedā. pmi Re. 9. qui nūc diciṫ ꝓpheta vocabaṫ oliȝ vi-
dens. ḡ ꝓphetia nō est habitus: sed magis passio. ❡ P̄. 12m
fm phm. habit⁹ est q̄litas difficile mobiṫ. ꝓphetia vo fa-
cile moueṫ: q̄ nō semp prophete imanet: sed ad tps. vn-
de amos super illud. nō sum propheta. dicit glo. spūs nō
semp administrat ꝓphetiā ꝓphetis: sed ad tēpus: ⁊ tunc
recte dicunṫ ꝓphete cū illuminanṫ. Gregori⁹ etiā super
Eze. dicit in pma omelia. ꝙ aliqñ ꝓphetie spūs prophe-
tis deest: nec semp eoꝝ mētib⁹ presto est. quaten⁹ cū hūc
nō habēt se agnoscant ex dono habere cum habent. ergo
prophetia nō est habitus.

Sed contra fm phum in 3° ethicoꝝ. tria sunt in 3̄.p.
aia. potētia habit⁹ ⁊ passio: sed ꝓphe-
tia nō est potētia. q̄ sic oēs essent ꝓphete: cū potētie aie
oībus sint cōes: siṁr nec est passio: q̄ passio est tātū in pte
aie sensitiua: vt diciṫ in. 7. physi. ergo est habitus. ❡ P̄. 2°.
oē qḋ cognosciṫ aliquo habitu cognosciṫ: sed ꝓpheta ea
que denūciat cognoscit: non aūt habitu nāli vel acquisi-
to. ergo aliquo habitu infuso: quē dicimus prophetiam.
❡ P̄. si ꝓphetia nō sit habit⁹ hoc nō erit nisi q̄ prophe- 3°.
ta nō pōt sine noua acceptiōe oīa alia ꝓphetabilia inspi
cere: sed hoc nō ipedit quin sit habit⁹: q̄ etiaȝ habēs ha-
bitum cōem pncipiorū nō pōt considerare particulares
cōclusiones alicui⁹ sciētie nisi superaddaṫ aliquis habi-
tus particularis sciētie. ergo nihil ꝓhibet ꝓphetiaȝ esse
habitū quēdam vniuersalē: ⁊ tñ ad singula ꝓphetabilia
cognoscenda requiri nouā reuelationē. ❡ P̄. fides habi
tus quidā est oīum credibiliū: nec tñ habens habituȝ fi- 4°.
dei statim nouit distincte oīa credibilia: sed indiget in-
structione ad hoc ꝙ articulos distincte cognoscat. ergo

⁊ si prophetia sit habitus adhuc requiritur diuina reue-
latio: quasi quedam allocutio vt propheta distincte pro-
phetabilia cognoscat.

R: Respondeo dōm ꝙ sicut dicit glo. in principio psal-
terij. ꝓphetia visio dicitur: ⁊ ꝓpheta vi-
dens: vt pz. i. Re. 9. vt supra dictū est. Nō tñ quelibz visio
ꝓphetia dici pōt: sed visio eorū que sunt procul a cogni-
tione: vt sic dicatur esse ꝓpheta non solū procul fans: idest
annūciās: sed ēt procul vidēs: a phanos. qđ est apparitio.
Cū aūt omne qđ manifestatur: sub lumine quodā manife-
stetur: vt etiā haberi pōt ab aplo Ephe. 5. opz vt ea que ma-
nifestantur homini supra cōem cognitionē quodā altiori
lumine manifestentur. qđ lumē ꝓpheticū dicitur: ex cuiꝰ re-
ceptiōe aliquis ꝓpheta cōstituitur. ¶ Sciendū est aūt ꝙ
aliqd recipitur in aliquo dupl'r. Uno mō vt forma in sub-
iecto cōsistens. Alio mō per moduz passiōis: sicut pallor
in eo qui nāliter vel ex aliquo forti accidēte hūc colorez
habet: est vt quedā qualitas: in eo vero qui subito ex ali-
quo timore pallescit: est vt quedā passio. Sil'r etiaz ⁊ lu-
men corporale est quidē in stellis vt stellaz qualitas: vt-
pote quedā forma in eis ꝑmanēs. In aere vero vt q̄daz
passio: qz lumē nō retinet sed recipit tm̄ per oppositionē
corporis lucidi. In intellectu igitur hūano lumē qđdā est
q̄si qualitas vel forma ꝑmanēs. s. lumen cēntiale intelle-
ctus agētis: ex quo aīa nostra ītellectualis dicitur. Sic aūt
lumen ꝓpheticū in ꝓpheta esse nō pōt. Quicūqz eni ali-
qua cognoscit itellectuali lumīe qđ est ei effectum quasi
cōnaturale vt forma in eo cōsistēs: opz ꝙ de eis fixā co-
gnitionē habeat. qđ esse nō pōt nisi ea īspiciat in principio
in quo possunt cognosci. Q̄diu eni nō fit resolutio cogni-
torū in sua principia cognitio nō firmatur in vno: sed appre-
hendit ea que cognoscit ſm ꝓbabilitatē quādaz: vtpote
ab alijs dicta. vnde necesse hz de singulis acceptionē ab
alijs habere. Sicut si aliquis nesciret geometrie cōclu-
siones ex principijs deducere: habitū geometrie nō habe-
ret: sed quecūqz de cōclusionibꝰ geometrie sciret apprehē-
dere q̄si credēs docenti: ⁊ sic idigeret vt de singulis in-
strueretur. nō posset eni ex quibusdā in alia ꝑuenire firmi-
ter nō facta resolutiōe in prima principia. principium aūt in
quo possunt cognosci futura cōtingētia ⁊ alia que cogni-
tionē naturalē excedūt: de quibꝰ est ꝓphetia: est ipse deꝰ:
vnde cū ꝓphete dei essentiā nō videant: nō possunt ea q̄
ꝓphetice vident cognoscere aliquo lumine qđ sit forma
habitualis eis inherēs: sed opz ꝙ de singulis sigillatim
instruantur. vnde opz ꝙ lumē ꝓpheticū nō sit habitꝰ: sed
magis sit in aīa ꝓphete per modū cuiusdaz passionis: vt
lumen solis in aere. vnde sicut lumē nō remanet in aere
nisi apud irradiationē solis: ita nec lumē ꝑdictū remāet
in mēte nisi qñ actualiter diuinitꝰ īspiratur. Et inde est ꝙ
sancti de ꝓphetia loquētes de ea per modū passiōis lo-
quuntur: dicētes esse eā inspirationē vel tactū quēdā: quo
spūs sanctus dicitur tangere cor ꝓphete: ⁊ alijs hmōi verbis
de ꝓphetia loquuntur. Et sic pz ꝙ quātū ad lumen ꝓphe-
ticum ꝓphetia non pōt esse habitus. ¶ Sed sciendū ꝙ
sicut est in rebꝰ corporalibꝰ ꝙ aliquid post passionē etiā
passione abeunte efficitur habilius ad patiēdū: sicut aqua
calefacta prius: facilius postmodū post infrigidationē ca-
lefiet: ⁊ homo post frequētes tristitias facilius ad tristi-
tiam ꝓuocatur: ita etiā quādo mens aliqua diuina inspira-
tiōe tangitur: ēt illa inspiratiōe abeunte remanet habilior
ad iterato recipiēdū: sicut post deuotam orōnē remanet
mens deuotior. vnde ꝓpter hoc dicit Augu. in libro de
orando deū. Mens que curis ⁊ negocijs tepescere cepe-
rit: oino refrigescit ⁊ penitus extinguitur: nisi crebrius in-
flāmetur. Et ideo certis horis ad negociū orandi mentem
reuocamus. vnde ⁊ mēs ꝓphete postq̄ fuerit semel vel
pluries diuinitus inspirata ēt actuali inspiratiōe cessan-
te remanet habilior vt iterū īspiretur: ⁊ hec habilitas pōt
dici habitus ꝓphetie: sicut etiā Auic. dicit. 6. de natura-
libus: ꝙ habitus scientiaruz in nobis nihil aliud sunt q̄
habilitates quedā anime nostre ad hoc ꝙ recipiat illu-
minationē intelligentie agentis: ⁊ spēs intelligibiles ab
ea in se effluentes. Sed tñ nō ꝓprie dici pōt habitus: sz
magis habilitas vel dispositio quedā a qua aliquis no-
minatur ꝓpheta etiā quādo actu nō inspiratur: sed tñ ne fiat
vis in vocabulo habitus: sustinētes vtrāqz partē vtrisqz
rationibus respōdeamus.

Ad primū ergo dōm ꝙ diffinitio illa inducitur de Ad pm
habitu proprie accepto. ⁊ sic habilitas
ꝑdicta ꝓphetizandi habitus dici nō pōt: per quē tñ mo-
dum potest dici habitus ſm modū Auic. etiā habilitas
anime nostre ad recipiendū ab intelligētia agente: qz il-
la receptio est nālis ſm eius opinionē. Unde ſm eū qui
habet habilitatē habet potestatē recipere cuz vult: quia
influentia nālis nō deest materie disposite. Sed influē-
tia ꝓphetie dependet ex sola diuina voluntate. vñ quā-
tacunqz sit habilitas in mente ꝓphete nō est in eius po-
testate vt ꝓphetia vtatur. ¶ Ad 2m dōm ꝙ si lumen pro- 2m
pheticum inesset menti vt habitus quidā scientie de re-
bus ꝓpheticis: nō indigeret propheta ad quelibet ꝓphe-
tabilia cognoscenda noua reuelatiōe. Indiget aūt: quia
illud lumen nō est habitus: sed habilitas ipsa ad lumen
ꝑcipiendū: similitudinē habitus hñs habitꝰ dicitur: sine q̄ lumi-
ne prophetabilia cognosci nō possunt. ¶ Ad 3m dōm ꝙ 3m
post perceptionē diuine locutiōis: qua ꝓpheta alloquitur
interius. que nihil est aliud q̄ mentis illustratio: nō re-
quiritur aliquis habitus quo interius audita percipiantur:
sed ad hanc locutionē percipiēdā tanto magis videtur ha-
bilitas aliqua operari: quāto ista locutio est excellentior
⁊ eius perceptio vires naturales excedit. ¶ Ad 4m patz 4m
solutio ex dictis. ¶ Ad 5m dōm ꝙ lumē ꝓpheticū semel 5m
infusum nō facit cognitionē de oībus ꝓphetabilibꝰ: sed
solum de illis: ꝓpter quoz cognitionē datur. hec aūt arta-
tio nō prouenit ex īpotentia largientis: sed ex ordine sa-
pientie ipsius: qui diuidit singulis ꝓut vult. ¶ Ad 6m di- 6m
cendū ꝙ oīa peccata mortalia habēt in hoc cōuenientiaz
quādā: ꝙ per eorum qđlibet homo separatur a deo. vndē
gratia que hoīem deo cōiungit ab omni peccato morta-
li liberat: non aūt ab omni veniali: qz venialia a deo nō
separant. Res aūt ꝓphetabiles nō habēt ad inuicē con-
nexionē nisi in ipso ordine diuine sapiētie. Unde ab his
qui diuinā sapientiā totaliter nō intuentur pōt vnum sine
alio videri. ¶ Ad 7m dōm ꝙ habitus infusus est perfe- 7m
ctior q̄ acquisitus ſm genus suū. s. rōne originis ⁊ ratiōe
eius ꝓpter qđ datur: qđ est altius eo ad qđ ordinatur habi-
tus acquisitus: sed quātū ad modū habendi vel perficiē-
di nihil ꝓhibet habitū acquisitū perfectiorez esse: sicut
pz ꝙ per habitū fidei infusum nō ita perfecte videmus
credibilia: sicut per habitū sciētie acquisitū cōclusiones
scientiarū. Et simil'r lumē ꝓpheticū quāuis sit infusuz:
non tñ ita perfecte existit in nobis sicut habitus acquisi-
ti: qđ etiā dignitati habituū infusoz attestatur: qz ex eorū
altitudine cōtingit vt hūana infirmitas eos plene possi-
dere nō possit. ¶ Ad 8m dōm ꝙ ratio illa ꝓcederet si lu- 8m
men quo perfunditur mens ꝓphete esset habitus: nō autē
si ponamus habilitatē ad percipiendū lumen predictū
esse habitū vel quasi habitū: cum ex eodē possit esse ali-
quis habilis vt illuminetur de quocūqz. ¶ Ad 9m dōm ꝙ 9m
qualiter formatio spērum de nouo requiratur ad ꝓpheti-
cam reuelationē infra dicetur. ¶ Ad 10m dōz ꝙ licz inspi- 10m

ratio habitum nō nominet: tamē ex hoc nō pōt probari
ꝙ prophetia nō sit habitus. Consuetū est enim ꝙ habit⁹
xi^m per actus diffiniant̄. ❡ Ad xi^m dōm ꝙ videre ſm phm
dupliciter dicit̄. ſ. habitu ⁊ actu. vnde ⁊ visio actū ⁊ habi
iz^m tum nominare pōt. ❡ Ad iz^m dōm ꝙ lumen ꝓpheticū
non est qualitas difficile mobilis: sed aliquid transiens:
⁊ ſm hoc loquunt̄ auctoritates inducte. Sed habilitas
illa que remanet ad illustrationē denuo percipiendā nō
est facile mobilis: imo diu permanet nisi in ꝓpheta fiat
magna trāsmutatio: per quā talis habilitas tollit̄.

Ad p^m in ɜrium **Ad primum** vero eorū que sunt in cōtrariū dōm
ꝙ quia actus totaliter ab habitu ori
tur: ideo in illa philosophi diuisiōe act⁹ ad habitū redu/
citur: vel etiā ad passionem: eo ꝙ passio actus quidā est
anime vt irasci ⁊ concupiscere. prophetia aūt quātuz ad
ipsam visionē ꝓphete est actus quidā mentis: quātū ve/
ro ad lumen: qd̄ raptim ⁊ quasi per modū pertrāseuntis
recipit̄: est similis passioni: prout in itellectiua pte rece/
ptio passio dicit̄: qꝛ intelligere quoddaz pati est: vt dicit̄
in 3° de anima. Uel pōt dici ꝙ illa diuisio philosophi si
mēbra diuisiōis ꝓprie accipiant̄ nō sufficiēter cōprehē/
dit omnia que in anima sunt: sed ea tātū que ad materiā
moralem pertinēt: de qua phūs intendit: sicut pȝ per exē
2^m pla quibus ibidē phūs se exponit. ❡ Ad 2^m dōm ꝙ non
omne qd̄ cognoscit̄ aliquo habitu cognoscit̄: sed soluz il/
lud de quo perfecta cognitio habet̄. Sunt eni actus im/
3^m perfecti in nobis qui ex habitu nō procedūt. ❡ Ad 3^m di
cenduz ꝙ in scientijs demōstratiuis sunt quedā cōia in
quib⁹ particulares cōclusiōes quasi in quibusdā semini
bus virtualiter cōtinent̄. Unde ille qui habȝ habitū il/
lorum cōium nō se habȝ ad particulares cōclusiōes nisi
in potētia remota que indiget motore vt in actū pertin/
gat: sed in rebus ꝓphetabilibus nō est talis ordo vt que/
dam ex alijs ꝑmis deducant̄: vt sic qui habet notitiā pri
morū habituū habeat notitiaz sub quadā cōfusione ha/
4^m bitus secūdorū. vnde ratio nō sequit̄. ❡ Ad 4^m dicēdū
ꝙ intellectus alio mō perficit̄ ꝓphetia ⁊ fide. prophetia
eniȝ perficit intellectū ſm se. vnde opȝ vt ea ad que pro/
pheta est perfectus dono ꝓphetie possit distincte inspi/
cere. Sed fides perficit intellectū in ordine ad affectuȝ.
Actus eniȝ fidei est intellectus iperati a volūtate. vnde
per fidem intellect⁹ nihil aliud habet nisi vt sit paratus
ad assentiendū his que deus credi mandat. Et hinc ē ꝙ
fides assimilat̄ auditui: sed ꝓphetia visioni. Et sic nō oȝ
ꝙ habens habituȝ fidei distincte cognoscat oīa credibi/
lia: sicut oportet de habēte habitū prophetie ꝙ oīa pro/
phetabilia distincte cognoscat.

p^m **Secundo** querit̄. vtꝝ prophetia sit de cō
clusionib⁹ scibilibus. ❡ Et vi/
det̄ ꝙ non: qꝛ ꝓphetia est inspiratio rerū euen/
tus immobili veritate denūcians. Euentus aūt
rerum dicunt̄ futura cōtingētia: cuiusmodi nō sunt con/
clusiones sciētie demōstratiue. ergo de talib⁹ nō pōt esse
2^m prophetia. ❡ P̄. Hieronym⁹ dicit ꝙ ꝓphetia est signuȝ
diuine ꝑscientie: ꝑscientia aūt de futuris est. cum igit̄ fu
tura ꝑcipue cōtingentia de quib⁹ maxime videt̄ esse ꝓ/
phetia nō possint esse cōclusiones alicui⁹ scientie: videt̄
3^m ꝙ nō possit de cōclusionib⁹ scibilib⁹ esse ꝓphetia. ❡ P̄.
natura nō abūdat i supfluis nec deficit in necessarijs: ergo
multo minus deus: cuius actio est ordinatissima: sed hō
ad sciendū cōclusiones scientiarū demōstratiuaꝝ habȝ
aliam viā ꝙ̄ prophetiā. ſ. per ꝑncipia per se nota. ergo vi/
det̄ ꝙ superfluū esset si hō per prophetiaȝ cognoscerent̄.
4^m ❡ P̄. diuersus modus generatiōis est indiciū diuersita
tis speciei. vnde mures generati ex semie nō possunt eē

eiusdem spēi cum illis qui generant̄ ex putrefactiōe: vt
Cōmentator dicit. 8. physicoꝝ. sed homines nāliter con
clusiones scientiarū demonstratiuarū ex ꝑncipijs per se
notis accipiunt. si igit̄ sunt aliqui hoīes qui alio mō sciē/
tias demonstratiuas accipiūt: vtpote per prophetiā: erūt
alterius speciei: ⁊ equiuoce homies dicent̄: qd̄ est absur/
duȝ. ❡ P̄. sciētie demōstratiue sunt de his que se habēt 5^m
indifferēter ad omne tēpus: sed ꝓphetia nō similr̄ se ha/
bet ad omne tēpus: imo quādoqȝ spūs prophetarū tāgit
cor ꝓphete de ꝑsenti ⁊ nō de futuro: quādoqȝ ecōtrario:
vt Gregorius dicit sup Eze. ergo ꝓphetia non est de illis
de quibus est sciētia. ❡ P̄. ad ea que per ꝓphetiā sciunt̄ 6^m
nō eodē modo se habet mēs ꝓphete ⁊ cuiuscūqȝ alteri⁹:
sed in omnib⁹ que sciunt̄ per demonstrationē idē est iu/
dicium prophete ⁊ cuiuscūqȝ alterius sciētis illud: ⁊ neu
ter alteri ꝑfert̄: vt dicit̄ Rabby moyses. ergo de his que
per demonstrationē sciunt̄ non est prophetia.

Sed contra prophetis non credimus nisi ꝙ̄ten⁹ 3.p.
spiritu ꝓphetie inspirant̄: sed illis
que sunt scripta in libris prophetarū opȝ nos fideȝ adhi/
bere: etiā si pertineant ad cōclusiōes sciētiaꝝ: vtpote qd̄
dicit̄: qui firmauit terrā super aquas: vl̄ si qua sunt alia.
ergo ꝓphetie spūs inspirat ꝓphetas etiā de cōclusiōib⁹
scientiaꝝ. ❡ P̄. sicut se hȝ gratia signorū ad operanduȝ 2.
ea que sunt sup virtutē nature: ita se habet donū prophe
tie ad cognoscēdū ea que naturalē cognitionē excedūt:
sed per grām signoꝝ nō solum fiūt ea que natura facere
non pōt: vtputa illuminare cecos: suscitare mortuos: sed
etiā que natura facere pōt: vt curare febricitantes. ergo
per donū prophetie nō soluȝ cognoscunt̄ ad que natura/
lis cognitio nō pōt attingere: sȝ etiā ad que naturalis co/
gnitio attingere pōt: cuiusmodi sunt cōclusiōes sciarū: ⁊
sic videt̄ ꝙ de eis possit esse prophetia.

Respondeo dōm ꝙ in omnib⁹ que sunt ꝓpter R.
finem materia determinat̄ ſm exi
gentiaȝ finis: vt pȝ in. 2. physicoꝝ. donū aūt ꝓphetie da/
tur ad vtilitateȝ ecclesie: vt pȝ ꝑme ad Cor. iz. Unī oīa il/
la quorū cognitio pōt esse vtilis ad saluteȝ sunt materia
prophetie: siue sint preterita: siue futura: siue eterna: siue
necessaria: siue cōtingētia. Illa vero que ad salutē perti/
nere nō possunt: sūt extranea a materia prophetie. vnde
Aug. dicit. 2. super Geñ. ad lr̄am. ꝙ quis auctores nostri
sciuerint cui⁹ figure sit celū: tñ per eos dicere noluit spi/
ritus veritatē nisi que prodest saluti: ⁊ Joā. 16. dicit̄. Cuȝ
venerit ille spūs veritatis docebit vos oēȝ veritatē. glo.
saluti necessariā. dico aūt necessaria ad salutem: siue sint
necessaria ad instructionē fidei: siue ad iformationē mo
rū. Multa aūt que sunt in sciētijs demōstrata ad h̄ pñt
esse vtilia: vtpote itellectum eē icorruptibilē: ⁊ ea que in
creaturis cōsiderata in admirationē diuie sapiētie ⁊ po/
testatis inducūt. vñ ⁊ de his inuenim⁹ in sacra scriptura
fieri mentionē. ❡ Sciēdū tñ ꝙ cuȝ prophetia sit cogni/
tio eoꝝ que sunt procul: nō eodē mō se hȝ ad oīa ꝑdicta.
Quedā. n. sūt procul a nostra notitia ex pte ipsoꝝ. quedā
vero ex pte nr̄a. Ex pte qdē ipsoꝝ sunt procul futura cō/
tingētia: que per hoc nō cognoscunt̄ qꝛ ab eē deficiūt: cū
nec in se sint: nec in suis causis determinent̄. Sȝ ex pte
nr̄a sunt procul illa in quoꝝ cognitōe accidit difficultas
ꝓp nostrū defectū nō ꝓp ipsa: cū sint maxime cognoscibi
lia ⁊ ꝑfectissime entia: sic̄ res itelligibiles ⁊ ꝑcipue eter/
ne. Qd̄ aūt cōpetit alicui ſm se verius ɔpetit ei ꝙ̄ qd̄ cō/
petit sibi rōne alterius. vnde cū futura cōtingētia veri⁹
sint procul a cognitiōe ꝙ̄ q̄cūqȝ alia: ideo ꝑcipue ad pro/
phetiā vident̄ ptinere: in tantū ꝙ q̄si ꝑcipua prophetie
mā in diffōne prophetie ponant̄: in hoc ꝙ dr̄ prophetia

est diuina inspiratio rerũ euentus ꝛc̃. Ex quo etiã nome
pphetie videt̃ esse acceptuz. vñ dicit Grego. sup Eze. qꝺ
cũ ideo pphetia dicta sit ꝙ futura pdicat: qñ de pterito
vel psenti loquit̃ rõnẽ sui noĩs amittit. Eoꝝ vero q̃ sunt
pcul ex pte nr̃a est cõsiderãda silr̃ quedã distictio. Que-
daz enĩ sũt pcul: vtpote oẽm cognitionẽ hũanã excedẽ:
vt deũ eẽ trinũ ꝛ vnũ ꝛ alia hꝫ ꝛ talia nõ sũt ꝯnes sciaꝝ.
Quedã võ sunt pcul: vtpote excedẽtia cognitionẽ alicu-
ius hoĩs: nõ cognitionẽ humanã simplr̃: vtpote que a do
ctis per demõstrationẽ sciunt̃: sed indocti nãli cognitio-
ne ad ea nõ pertingũt: sed qñqꝫ eleuant̃ ad ea reuelatio-
ne diuina. Et hꝫ non sunt pphetabilia simplr̃: sed respectu
hꝫ. ꝛ sic pñt subesse pphetie ꝯnes dmõstrate in sciẽtys.

Ad pm **Ad primũ** ergo dõm ꝙ euentus rerũ ponunt̃ in
diffõne pphetie quasi mã maxime p
2m pria pphetie: nõ aũt ita ꝙ sint tota pphetie mã. ❡ Et si-
milr̃ dõm ad 2m ꝙ rõne pncipalis sue materie prophetia
3m signuz psciẽtie dicit̃. ❡ Ad 3m dõm ꝙ q̃uis cõclusiones
sciarũ possint sciri alio mõ q̃ per pphetiã: nõ tñ est sup-
fluuz vt lumine pphetie ostẽdant̃: qꝛ firmius adheremꝰ
pphetarũ dictis per fidẽ q̃ demõstrationibꝰ sciarũ: ꝛ in
hoc etiã dei gratia cõmẽdat̃ vt ipsius pfecta scia ostẽda
4m tur. ❡ Ad 4m dõm ꝙ cause nãles hñt determinatos ef-
fectus: cum earũ virtutes sint finite ꝛ limitate ad vnũ: ꝛ
ideo q̃ a diuersis causis nãlibus pducunt̃ in esse fm di-
uersum generatiõis modũ: opꝫ eẽ spẽ diuersa. Sed virtꝰ
diuina cũ sit infinita põt pducere eosdez effectus in spẽ si-
ne opere nãe: quos nã pducit. vnde nõ sequit̃ ꝙ si ea que
nãliter cognosci possunt diuinitꝰ reuelent̃: ꝙ illi qui di-
5m uersimode cognitionẽ accipiũt specie differãt. ❡ Ad 5m
dõm ꝙ lꝫ pphetia interdũ sit de his que diuersis tẽpori
bus distinguunt̃: interdũ tñ est de illis que per oẽ tẽpus
6m sunt vera. ❡ Ad 6m dõz ꝙ rabby moyses nõ itelligit qn
de his que per demõstrationẽ sciunt̃ possit fieri reuela-
tio pphete: sed qꝛ ex quo per demõstrationez sciunt̃ non
differt an de his habeat̃ pphetia vel non.

pm **TErtio** querit̃. vtꝝ pphetia sit nãlis. Et
videt̃ ꝙ sic. potior enim est cogni
tio vigilantis q̃ dormiẽtis: sed dormiẽtibus
nãlr̃ cõtingit vt futura puideãt: sicut pꝫ in di-
uinatiõibꝰ sõnioꝝ. ergo multo fortiꝰ in vigilã
do aliq nãliter pñt futura puidere. h aũt est pphete offi
ciuz. g aliquis nãliter põt esse ppheta. ❡ Sꝫ dicebat̃ ꝙ
vigilãtis cognitio est potior q̃tũ ad iudiciũ: sed dormiẽ-
2m tis q̃tũ ad receptionẽ. ❡ Sed ꝯ. fm hoc vis cognosciti-
ua põt de aliquo iudicare qꝺ spẽm eiꝰ recipit: iudiciũ er-
go receptionẽ sequit̃. ergo vbi est potior receptio: est etiã
pfectius iudiciũ: ꝛ sic si dormiẽs est potior in recipiẽdo
3m dꝫ esse potior in iudicãdo. ❡ P̃. itellectꝰ nõ ligat̃ somno
nisi per accñs. s. inq̃tũ depẽdet a sensu: sed iudiciũ intel-
lectus nõ depẽdet a sensu: cũ itellectꝰ opatio fm h a sen-
sibus depẽdeat qꝺ a sensibꝰ accipit: iudiciuz aũt est post
acceptionẽ. g intellc̃s iudiciũ nõ est ligatũ in sõno: ꝛ ita vi
4m det̃ distictio posita nulla eẽ. ❡ P̃. illud qꝺ ꝯuenit alicui
ex hoc ipso ꝙ ab alio sepat̃ ꝯuenit ei fm nãz suã: sicut ex
h ipso ꝙ ferrũ a rubigine separat̃ accidit ei claritas que
est ei nãlis: sed ex h ipso ꝙ aĩa a sensibꝰ corporis abstra-
hit̃ cõpetit ei futura puidere: vt Aug. ostẽdit. 12. sup geñ.
ad lr̃am multis exẽplis. ergo videtur ꝙ puidere futura
5m sit ipsi aĩe hũane nãle: ꝛ sic idẽ qꝺ pus. ❡ P̃. Greg. in. 4.
diall. dicit. ꝙ ipsa aliquãdo aniarum vis subtilitate sua
aliquid puidet: aliquãdo enĩ aĩe exiture de corpore per
reuelationẽ vẽtura cognoscũt: sed illa que põt aĩa inspi-
cere ex sua subtilitate nãliter inspicit. ergo aĩa naturali-
ter futura cognoscere põt: ꝛ sic nãliter habere pphetiaz
que pcipue in futuroꝝ pcognitiõe consistit. ❡ Sed dice
bas ꝙ futura que aĩa naturali cognitiõe puidet sunt illa
que habẽt causas determinatas in natura: sed pphetia ẽ
de alys futuris. ❡ Sed cõtra. ea que depẽdent ex libe- 6m
ro arbitrio nõ habẽt determinatas causas in natura: sed
ea que aĩa ex sua subtilitate puidet oĩno ex lib. ar. depen
dẽt: sicut pꝫ per exemplũ Gregory qui ibi ponit de quo-
dam qui cũ infirmaret̃ ꝛ esset dispositũ de eius sepultu-
ra in quadã ecclesia morti appropiquãs surrexit ꝛ se in-
duens pdixit se velle ire per viã appiã ad ecclesiã sancti
Sixti. Cũqꝫ post modicũ defunctꝰ esset: quia longũ erat
iter vbi sepeliri debebat repẽte orto consilio exeũtes cũ
eius funere per viam appiã nesciẽtes qꝺ ipse dixit in ec-
clesia sancti Sixti eũ posuerunt: qꝺ tñ vt Grego. subiun-
git: pdicere nõ potuit nisi id qꝺ futurũ erat eius corpori
ipsa vis aĩe ac subtilitas puidisset. ergo illa futura q̃ ex
naturalibꝰ causis nõ depẽdent possunt naturalr̃ ab hoĩe
puideri: ꝛ sic idem qꝺ pus. ❡ P̃. ex causis naturalibꝰ nõ 7m
põt accipi significatio sup ea que naturalr̃ non fiunt: sed
astrologi accipiunt significatiões sup pphetiaz ex moti-
bus corporũ celestiũ. ergo prophetia est nãlis. ❡ P̃. phi 8m
in sciẽtia naturali nõ determinauerũt nisi de his que na
turaliter possũt accidere: determiauit aũt Auic. in libro
6o de naturalibꝰ de pphetia. ergo ꝛc̃. ❡ P̃. ad pphetiaz 9m
nõ requirunt̃ nisi tria. s. claritas intelligẽtie: ꝛ perfectio
virtutis imaginatiue: ꝛ potestas aĩe vt ei materia exte-
rior obediat: vt Auicen. ponit in 6o de naturalibꝰ. sed hec
tria possunt accidere naturalr̃. ergo naturalr̃ põt aliquis
pphetia esse. ❡ Sed dicebas ꝙ naturalr̃ põt intellectꝰ ꝛ
imaginatio perfici ad pcognoscenduz futura naturalia:
sꝫ de his nõ est pphetia. ❡ Sed ꝯ. ea que dependent ex 10m
causis iferioribꝰ dicunt̃ esse naturalia: sed Isa. puidit et
pdixit Ezechiã fore morituruz. Isa. 34. ꝛ hoc fm rões
inferiores: vt per glo. ibidẽ habet̃. ergo ꝛ pcognitio natu
raliũ futurouz est pphetia. ❡ P̃. diuina puidẽtia rebꝰ 11m
in esse pductis tribuit vt in se habeãt ea sine qbus in eẽ
seruari nõ possunt: sicut in hũano corpore posuit mẽbra
qbus sumit̃ ꝛ decoquit̃ cibus sine quo mortalis vita nõ
cõseruat̃: sed humanũ genꝰ nõ põt sine societate cõserua
ri: vnus. n. hõ nõ sufficit sibi in necessarys ad vitã. vñ na
turaliter ẽ aĩal politicũ: vt dicit̃ ethicoꝝ. 4. societas aũt
cõseruari nõ põt sine iustitia: iustitie võ regula est pphe
tia. ergo nature hũane est inditũ vt ad pphetiã naturalr̃
homo puenire possit. ❡ P̃. in quolibet gñe iuenit̃ illud 12m
qꝺ est pfectissimũ in genere illo: sed pfectissimuz in gñe
hoium est pphetia: qꝛ fm id qꝺ est in hoĩe potius. s. intel-
lectũ: alios trãscẽdit. ergo nãliter põt hõ ad pphetiã pue
nire. ❡ P̃. plus distant pprietates dei a proprietatibus 13m
creaturarũ: q̃ pprietates rerũ futurarũ a rebꝰ psentibꝰ:
sed naturali cognitiõe hõ per pprietates creaturarũ in
cognitiõem dei puenire põt. Ro. i. inuisibilia ꝛc̃. ergo ꝛ
naturalr̃ ex his que sunt hõ põt in cognitionẽ futurouz
puenire: ꝛ sic nãliter põt eẽ pphetia. ❡ Sꝫ dice. ꝙ q̃uis
deus magis distet in essendo: tñ futura magis distant in
cognoscẽdo. ❡ Sꝫ cõtra. eadẽ sunt pncipia essendi ꝛ co- 14m
gnoscendi. ergo illud qꝺ est magis distãs fm eẽ: est etiaz
magis distans fm cognitionez. ❡ P̃. Aug. in libro de li- 15m
bero arb. distinguit tria genera bonoꝝ. s. paruũ: magnũ:
ꝛ mediũ: sed pphetia nõ cõputat̃ inter parua bona: qꝛ hꝫ
sunt bona corporalia: nec iterũ iter bona maxima: qꝛ hꝫ
sunt quibus recte viuit̃: ꝛ qbus nullus abuti põt: que p-
phetie ꝯpetere nõ vident̃. ergo restat ꝙ pphetia ad me-
dia bona ptineat: que sunt bona nãlia animẽ: ꝛ sic videt̃
ꝙ sit nãlis. ❡ P̃. Boetiꝰ dicit ĩ libro de duabꝰ naturis. 16m
ꝙ vno mõ nã dicit omne illud qꝺ põt agere vel pati: sed

ad hoc ꝙ aliquis sit ꝓpha requirit̃ quedã spũalis passio .s. receptio luminis ꝓphetici: vt supra dictũ ẽ. ergo videtur ꝙ ꝓphetia sit nãlis.

17ᵐ ¶ P̃. si agẽti nãle est agere: ꝛ patienti nãle pati: oꝫ ꝙ passio sit naturalis: sed ipsi deo naturale est q̄ꝺ perfectionẽ ꝓphetie hominib⁹ infundat: q꞉ ipse ſm suam nãm bonus est: ꝛ bono nãlis est sua cõicatio: similr̃ etiã hũane menti nãle est ꝙ a deo recipiat: cũ eius natura nõ cõsistat nisi ex his que a deo recipit. ergo ꝓphetie susceptio est nãlis.

18ᵐ ¶ P̃. cuilibet potẽtie naturali passiue respõdet aliqua nãlis actiua potentia: sed in aĩa hũana est nãlis potẽtia ad recipiendũ lumen ꝓphetie. ergo est etiã aliqua potẽtia nãlis actiua per quã aliquis in actum ꝓphetie adducit̃: ꝛ ita videt̃ ꝙ aliq̃ prophetia sit naturalis.

19ᵐ ¶ P̃. hõ nãliter est perfectioris cognitionis q̄ꝫ alia aĩalia: sed quedã alia animalia nãliter sunt ꝓ̃scia eoꝝ futuroꝝ que ad ea maxime ꝑtinent: sicut pꝫ de formicis que ꝓ̃sciunt pluuias futuras. Et pisces ẽt quidã ꝓ̃nũciant tẽpestates futuras. ergo etiã hõ dꝫ nãliter esse prescius eorũ que ad ipm̃ pertinẽt: ꝛ sic videt̃ ꝙ homo naturaliter possit esse ꝓpheta.

3.p. Sed contra ẽ q̄ꝺ dicit̃ .ij. pe. ij. Nõ volũtate hu-
2ᵐ mana ꝛc̃. ¶ P̃. illud q̄ꝺ depẽdet ex causa extrinseca nõ videt̃ esse nãle: sed ꝓphetia depẽdet ex causa extrinseca: q꞉ .s. ꝓphete in speculo eternitatis legunt. ergo videt̃ ꝙ ꝓphetia non sit nãlis.

3ᵐ ¶ P̃. illa que insunt nobis nãliter sunt in ptãte nostra: sed in potestate ꝓphete nõ erat habere spm̃ ꝓ̃dicendi futura: vt pꝫ ꝑ glo. ij. pe. i. suꝑ illõ. Habem⁹ firmiorẽ ꝓpheticũ sermonẽ ꝛc̃. ergo ꝓphetia nõ est nãlis.

4ᵐ ¶ P̃. ea q̃ sunt nãlia sũt vt in pluribus: sed ꝓphetia est in valde paucis. ergo ꝛc̃.

R. Respõdeo dicẽm ꝙ aliquid dicit̃ nãle dupliciter. Uno mõ q꞉ eius ꝓ̇ncipiũ actiuum est natura: sicut nãle est igni ferri sursum. Alio mõ q꞉ natura est ꝓ̇ncipiũ dispositionũ ipsius: nõ quarũlibet: sed eaꝝ que sunt necessarie ad talez perfectionẽ: sicut dicit̃ ꝙ infusio anime rõnalis est nãlis: inq̄ꝫtuꝫ per operationẽ nature corp⁹ efficit̃ dispositũ dispositiõe que est necessitas ad anime susceptionẽ. Fuit igit̃ opinio quorũdã ꝙ prophetia esset naturalis ꝓ̇mo mõ: q꞉ dicebant aĩaꝫ habere in se vim quãdã diuinatiõis: vt Aug. narrat .iz. suꝑ Gen̄. ad lr̃am. Sed hoc ipse ibidez ĩprobat: quia si hoc eẽt: tũc in potestate haberet aĩa quãdocũq꞉ vellet futura precognoscere quod manifeste apparet esse falsuꝫ. Et ꝓ̇terea hoc apparet esse falsuꝫ: q꞉ natura mentis hũane nullius cognitiõis nãliter põt esse ꝓ̇ncipiũ: in quã nõ possit ꝑuenire per ꝓ̇ncipia per se nota: que sunt ꝓ̇ma instrumẽta intellectus agẽtis: ex quib⁹ ꝓ̇ncipijs in cognitionẽ futurorum cõtingentiũ ꝑueniri nõ põt: nisi forte per inspectionẽ aliquoꝝ signoꝝ naturaliũ: sicut medicus ꝓ̃cognoscit sanitatẽ vel mortẽ futurã: vel astrologus tẽpestatez vel serenitatẽ. Talis aũt futuroꝝ cognitio nõ dicit̃ esse diuinatiõis vel ꝓphetie: sed magis artis. Unde alij dixerũt ꝙ ꝓphetia ẽ nãlis secũdo mõ. q꞉ .s. natura ad talẽ dispositionẽ põt holem perducere ꝙ erit in necessitate ad recipiendũ per actionẽ alicuius superioris cause ꝓ̃sciẽtiaꝫ futuroꝝ. Que quidẽ opinio est vera de quadã ꝓphetia: nõ aũt de illa que inter dona spũs sancti ab aplo cõputatur. Unde ad eaꝝ distinctionẽ habẽdã. sciẽdũ est ꝙ futura cõtingentia in duob⁹ ꝓ̃existunt anteq̄ꝫ sint .s. in prescientia diuina: ꝛ in causis creatis: quarũ virtute futura illa educunt̃ in esse. In his aũt duob⁹ futura ꝓ̃existũt diuersimode quãtũ ad duo. ꝓ̇mo quãtuꝫ ad hoc ꝙ oĩa que ꝓ̃existunt in causis creatis: ꝓ̃existunt etiã in diuina prescientia: sed nõ ecõuerso. cum quorũdam futuroꝝ rõnes deus in se retinuerit: rebus creatis eas nõ infundẽdo: sicut eoruꝫ que miraculose fiunt sola diuina virtute: vt Aug. dicit super Gen̄. ad litterã. Secũdo q̄ꝫtuꝫ ad hoc ꝙ futura quedã ꝓ̃existũt in causis creatis mobiliter: eo ꝙ virt⁹ cause que est ordinata ad talem effectũ inducenduꝫ põt aliquo euentu ĩpediri. Sed in diuina ꝓ̃scientia oĩa futura sunt ĩmobiliter: q꞉ futura subdunt̃ diuine ꝓ̃sciẽtie: nõ solum ſm ordinẽ causarũ suarũ ad ipsa: sed etiaꝫ ſm exitum ordinis vel euentuũ. Precognitio igit̃ futuroꝝ põt causari in mente hũana duplr̃. Uno mõ ex hoc ꝙ futura preexistũt in mente diuina: ꝛ ſm hoc ꝓphetia donũ spũs sancti ponit̃. ꝛ hec nõ est naturalis. Illa. n. que fiunt diuinitus sine causis naturalib⁹ medijs nõ dicunt̃ eẽ nãlia: sed miraculosa. hꝰ aũt futuroruꝫ reuelatio fit absq꞉ medijs causis naturalib⁹: cum nõ hoc mõ reuelent̃ ꝓut rõnes futuroꝝ sunt in causis creatis: sed ꝓut sunt in mẽte diuina a qua deriuant̃ in mẽte ꝓphete. Alio mõ ex virtute causarũ creatarũ: ꝓut .s. in virtutez imaginatiuã humanã possunt aliqui mot⁹ fieri ex virtute celestiũ corporum: in quib⁹ ꝓ̃existunt quedã signa futuroꝝ quorũdaꝫ. Et ſm ꝙ intellectus hũanus ex illuminatiõe ĩtellectuũ separatoꝝ: vtpote inferior natus est instrui ꝛ ad alia cognoscenda eleuari: ꝛ hec ꝓphetia mõ ꝓ̃dicto põt dici naturalis. Differt aũt hec ꝓphetia naturalis ab ea de qua nunc loq̄mur in trib⁹. Primo in hoc ꝙ futuroꝝ ꝓ̃uisionem habet ĩmediate a deo illa de qua loq̄mur: q̄ꝫuis angelus possit esse minister ꝓut agit in virtute diuini luminis: naturalis vero ex ꝓp̄ria actione causaꝝ secũdarum. Secũdo in hoc ꝙ ꝓphetia naturalis nõ se extendit nisi ad illa futura que habẽt causas determĩatas in natura: sed ꝓphetia de qua loquimur indifferẽter se hꝫ ad oĩa. Item in hoc ꝙ naturalis ꝓphetia nõ infallibiliter ꝓ̃uidet: sed sicut ꝓ̃dicunt̃ illa que sunt vera vt in maiori parte. prophetia vero que est spũs sancti donũ ꝓ̃uidet infallibiliter. vnde dicit̃ esse diue ꝓ̃sciẽtie signum: q꞉ ſm illã infallibilitatẽ preuidet: ſm quã futura sunt a deo ꝓ̃scita. Et hec triplex differẽtia i diffõne Cassiodori notari põt. ꝓ̇ma in hoc ꝙ dicit diuina. secũda in hoc ꝙ dicit generaliter rerum euẽtus. tertia in hoc ꝙ dicit. ĩmobili veritate denũcians. Sed quãtũ ad hoc ꝙ ꝓphetia est de reb⁹ necessarijs vel de scibilib⁹ manet duplex differẽtia .s. prima ꝛ secũda. q꞉ per ꝓphetiã naturalẽ nõ accipit hõ immediate a deo cognitionem illoꝝ scibiliũ: sed mediãtibus causis secũdis ꝛ per operationẽ causarũ scdaꝝ in sua virtute naturali agentiũ. Nec itez talis cognitio ad omnia necessaria se extẽdit: sed soluꝫ ad illa que possũt esse nota per prima ꝓ̇ncipia: q꞉ vltra illa virt⁹ luminis intellc̄us agentis nõ se extẽdit: nec naturalr̃ in alia eleuat̃: sicut ꝓphetia diuĩa eleuat̃ in quedã que sunt supra nãlẽ cognitionẽ: vtpote deuꝫ eẽ trinũ ꝛ vnũ ꝛ alia hꝰ. Sed 3ᵃ differentia remouet̃ in hac materia: q꞉ vtraq꞉ ꝓphetia ita ĩmobiliter ꝛ certissime facit scire hꝰ scibilia necessaria: sicut si scirent̃ per ꝓ̇ncipia demõstrationis. Per ꝓphetiã etiaꝫ vtrãq꞉ eleuat̃ mens hoĩs vt quodãmodo cõformiter substãtijs separatis intelligat: que sicut ꝓ̇ncipia ita ꝛ cõclusiones simplici intuitu sine deductiõe vnius ex altero certissime vident. Utraq꞉ etiã ꝓphetia differt a somnio ꝛ visione: vt somnium dicamus apparitionẽ que fit homini in dormiẽdo: visionẽ vero que fit in vigilando: tamẽ homine a sensib⁹ abstracto: quia tã in somnio quã in visiõe simplici aĩa detinet̃ fantasmatib⁹ visis vel totaliter vel in parte: vt .s. inhereat eis tanq̄ꝫ veris reb⁹ vel totalr̃ vel in parte. Sed in vtraq꞉ ꝓphetia ꝛ si aliq̃ fantasmata videant̃ in somnio vel in visione: tamẽ aĩa prophete illis fantasmatib⁹ nõ determinat̃: sed cognoscit ꝑ lumẽ ꝓpheticum ea que vidꝫ nõ eẽ res sꝫ similitudiẽs

aliquid significātes: ꝛ earū significationē cognoscit:qꝛ
intelligētia opus est in visiōe: vt dicit̄ Dan.10. Et sic pȝ
ꝙ pphetia naturalis media est iter somniū ꝛ pphetiam
diuinā. vnde ꝛ somniū dicit̄ esse pars vel casus pphetie
nālis:sicut ꝛ pphetia nālis est quedā deficiens silitudo
prophetie diuine.

Ad 1m **Ad primū** ergo dōm ꝙ in cognitiōe duo est consi
derare.s.receptionē ꝛ iudiciū de rece
ptis. Quātū igit̄ ad iudiciū de receptis potior est vigilā
tis cognitio ꝙ̄ dormientis:qꝛ iudiciū vigilantis est libe
rum:sed iudiciū dormiētis ligatū:vt dicit̄ in libro de sō
no ꝛ vigilia. Sed quātū ad receptionē cognitio dormiē
tis est potior:qꝛ quiescētib⁹ sensib⁹ ab exterioribus mo
tibus interiores ipressiones magis recipiunt̄ siue sint ex
substātijs separatis siue ex corporib⁹ celestib⁹. Unde sic
pōt intelligi qđ dicit̄ numeri.23.de Balaam qui cadit.s.
2m dormiēdo:ꝛ sic aperiunt̄ oculi eius. ¶ Ad 2m dōm ꝙ iu
dicium nō depēdet tantū a receptione spēi.sed ex hoc ꝙ
ea de quib⁹ iudicat̄ examinant̄ ad aliqđ pncipiū cogni
tionis:sicut de cōclusionib⁹ iudicamus ea in pncipia re
soluendo. In somno igit̄ ligatis exteriorib⁹ sensib⁹ inte
riores vires quasi quietate ab exteriorū sensuū tumulti
bus magis percipe possunt interiores ipressiones factas
in intellectu vel imaginatione ex illustratiōe diuina vl̄
angelica:vel ex virtute celestiū corporū aut quorūcūqꝫ:
sicut tenui flegmate decurrēte ad linguā videt̄ dormiē
ti ꝙ dulcia comedat. Sed qꝛ pmū pncipiū nostre cogni
tionis est sensus: opȝ ad sensum quodāmō resoluere oia
de quib⁹ iudicamus. vnde phus dicit in 3° celi ꝛ mundi.
ꝙ cōplementū artis ꝛ nature est res sensibilis visibilis:
ex qua debem⁹ de alijs iudicare:ꝛ simil'r dicit in.6.ethi
corū. ꝙ sensus sunt extremi sicut intellect⁹ pncipioꝝ:ex
trema appellans illa in que fit resolutio iudicātis: qꝛ igi
tur in somno ligati sunt sensus nō pōt esse perfectū iudi
cium nisi quātū ad aliquid:cū homo decipiat̄ intendēs
rerū similitudines tanꝙ̄ rebus ipsis:ꝙ̄uis quādoqꝫ dor
miens cognoscat de aliquib⁹ ꝙ nō sunt res: sed similitu
3m dines rerum. ¶ Ad 3m dōm ꝙ iudiciuȝ intellectus non
dependet a sensu hoc modo ꝙ actus iste intellectus per
organū sensibile exerceat̄:idiget aūt sicut extremo ꝛ vl
4m timo:ad qđ resolutio fiat. ¶ Ad 4m dōȝ ꝙ quidā posue
runt ꝙ anima rōnalis habet in se vim quādā diuinatio
nis:vt Augu.dicit.12.super Gen. ad litterā. Sed hoc ipse
ibidem iprobat:qꝛ si esset hoc:in prōptu esset ei cū vellet
futura pcognoscere:qđ pȝ esse falsum: sicut in respōsione
dictū est. Nō enī ppter hoc a sensib⁹ abstracta futura p
uidet interdū:qꝛ hoc ei fm naturalē virtutē cōpetat:sed
qꝛ per hāc abstractionē efficit̄ habilior ad percipiendum
ipressiones illarum causarū ex quib⁹ pōt fieri aliq̄ preco
5m gnitio futuroꝝ. ¶ Ad 5m dōm ꝙ in verbis Gregorij est
accipienda subtilitas anime:quā ponit cām pcognitiōis
futurorū pro ipsa habilitate anime ad recipiendū a sub
stantijs supiorib⁹:nō solū fȝ ordinē gratie: prout sanctis
ab angelis quedā reuelant̄:sed etiaȝ fm ordinē nature:
put inferiores intellectus fm ordinē nāe nati sunt pfici
a superiorib⁹:ꝛ put corpora hūana subdunt̄ ipressionib⁹
corpoꝝ celestiū:in qbus est pparatio ad aliquos futuros
euētus:quos aīa sua subtilitate puidet per aliquas simi
litudines ex ipressione corporū celestiū in imaginatiōe
6m relictas. ¶ Ad 6m dōm ꝙ ꝙ̄uis liberuȝ arbi. naturalib⁹
causis nō subdat̄: tamē ad ea que libero arbi.agunt̄ na
turales cause facilitateȝ vel ipedimentū interduȝ pstāt:
sicut potuit in pposito vel pluuia vl̄ nimius estus tediū
facere his qui portabant funus:ne ad locū destinatū de
ferrēt:quoꝝ pcognitio fieri poterat per corpora celestia.

¶ Ad 7m dōm ꝙ cum corpora hūana corporib⁹ celesti 7m
bus subdant̄. Ex motib⁹ celestiū corporum pōt accipi si
gnificatio super qualibet dispōne corporis hūani. Cū igi
tur aliqua cōplexio vel dispositio hūani corporis sit q̄si
necessitas ad naturalē pphetiā:nō est incōueniens si ex
celestib⁹ corporibus significatio super naturali pphetia
accipiat̄:nō aūt super pphetia que est spūs sancti donū.
¶ Ad 8m dōm ꝙ illi phi qui de pphetia determinaue 8m
runt:nō potuerunt determinare de pphetia de qua nūc
loquimur:sed solū de naturali. ¶ Ad 9m dōm ꝙ illorum 9m
trium vnū nō pōt naturaliter anime ɔpetere: vt.s.sit tā
te virtutis ꝙ ei materia exterior subdat̄ :cum etiaȝ nec
ipsis angelis ad nutum deseruiat materia corporalis:vt
Aug.dicit. Et sic in hoc nō est sustinendū dictū Auic. vel
cuiuslibet alterius phi. Ex alijs vero duobus que tangit
obiectio fm ꝙ naturalr̄ homini pueniūt causat̄ pphe
tia naturalis:nō illa de qua loquimur. ¶ Ad 10m dōm ꝙ 10m
ꝙ̄uis per pphetiam naturalē nō possint reuelari nisi ea
que naturalib⁹ causis subdunt̄:tn̄ per pphetiā diuinam
possunt nō solū alia:sed ꝛ ista cognosci. ¶ Ad 11m dōȝ ꝙ 11m
societas hoium fm ꝙ ordinat̄ ad finem vite eterne non
pōt cōseruari nisi per iustitiā fidei:cuius est pncipiuȝ p
phetia. vnde dicit̄ puer.27.cum defecerit pphetia dissi
pabit̄ populus. Sed cū hic finis sit supnaturalis: ꝛ iusti
tia ad hunc finē ordinata:ꝛ pphetia que est eius pncipiū
erit supnaturalis. Justitia vero per quā gubernat̄ socie
tas hūana in ordine ad bonū ciuile:sufficiēter pōt habe
ri per pncipia naturalia homini indita: ꝛ sic nō opȝ pro
phetiā esse naturalē. ¶ Ad 12m dōm ꝙ hoc est ex nobili 12m
tate hominis:qđ in genere hūano possit inueniri tam di
gna pfectio que ex nulla causa pduci possit nisi supnatu
rali. Talis aūt pfectiōis creature irrōnales capaces nō
sunt. Et ideo nō opȝ ꝙ id qđ est pfectissimū in genere ho
minū virtute nature acquirat̄:sed id tantū qđ est perfe
ctissimū fm statuȝ nature:nō aūt qđ est perfectissimū fȝ
statum gratie. ¶ Ad 13m dōm ꝙ res aliqua dupl'r pōt co 13m
gnosci.s.an est:ꝛ quid est. Quia vero pprietates creatura
rum ex qbus cognitionē accipimus maxime distāt a p
prietatibus dei: inde est ꝙ de deo cognoscere nō possu
mus quid est. Sed ex hoc ꝙ creature dependēt a deo ex
creaturis inspectis cognoscere possumus deū esse. Sed
qꝛ psciētia a futuris nō depēdet: pprietates aūt hñt simi
les:idcirco ex rebus psentib⁹ nō possum⁹ scire si aliqua
futura sint. possumus aūt scire:si futura sunt: qd vel q̄lia
sint. ¶ Ad 14m dōm ꝙ deus magis distat a creaturis ꝙ̄ 14m
vna creatura ab alia ꝙ̄tū ad modū essendi: nō aūt ꝙ̄tuȝ
ad habitudinē que est inter pnm essendi ꝛ id qđ hȝ eē ex
tali pncipio. Et ideo per creaturas cognoscim⁹ deū esse:
sed nō qd est:ecōtrario aūt est de cognitiōe futuroꝝ con
tingentiū per pntia vel pterita. ¶ Ad 15m dōm ꝙ pphe 15m
tia reducit̄ ad maxima bona:cū sit quoddā donū grati
tum. Quāuis.n.ea nō recte viuat̄ vt imediato pn° recte
operatiōis meritorie:tn̄ tota pphetia ad rectitudinē vi
te ordinat̄. Nec iteꝝ pphetia aliqs abutit̄ ita ꝙ abusus
ipse sit pphetie actus:sicut aliqs abutit̄ potētia natura
li. Qui.n. pphetia vtit̄ ad querendū lucrū vel fauorem
hoium:hȝ qdem actū pphetie bonū:q̄ ē cognoscere mul
ta ꝛ denūciare:sed abusus hui⁹ boni est actus cupiditatꝭ
vel alterius vicij. Abutit̄ tamē aliqs pphetia ꝛ si nō vt
pncipio actus:tamē vt obiecto:sicut etiā v̄tutib⁹ abutun
tur q de eis supbiunt: ꝙ̄uis virtutes iter bona maxima
cōputent̄. ¶ Ad 16m dōm ꝙ nō dicimus aliqd esse nāle 16m
a nā quolibet modo accepta:sed fm tertiā acceptionem
quā Boetius ibideȝ ponit: put.s.natura est pncipiū mo
tus ꝛ quietis in eo in quo est per se ꝛ nō fm accidēs. alo

opoꝛteret dicere oēs actiões ⁊ passiones ⁊ ꝓprietates eē
17m nāles. ¶ Ad 17m dōm ꝙ cōicare bonitatē est deo nāle.i.
nāe eius cōueniēs:nō ꝙ ex necessitate nāe cōicet:cuꝫ ta-
lis cōicatio volūtate dina fiat ſm ordinē ſapientie q̄ ſua
dona diſtribuit oibus ordinate. Creature etiā nāle ē ꝙ
a deo recipiat bonitatē:nō quālibꝫ: ſed eam que ſue nāe
debeᵗ: ſicut hoī debeᵗ eſſe rōnale:nō lapidi aut aſino. vn
de ſi aliqua ꝑfectio diuinitus recipiaᵗ in hoīe:nō opꝫ ꝙ
18m ſit hoī nālis quādo ōbitū hūane nāe excedit. ¶ Ad 18m
dōm ꝙ in hūana nā eſt potētia paſſiua ad recipiēdū lu-
men ꝓpheticū:nō naturalis:ſed tantū potētia obedien-
tie: ſicut eſt in nā corpoꝛali ad ea que mirabiliter fiunt.
vnde nō oꝫ ꝙ tali potētie paſſiue reſpōdeat potētia acti-
19m ua nālis. ¶ Ad 19m dōꝫ: ꝙ aīalia bruta non pñt eſſe ꝑſcia
futuroꝝ niſi illoꝝ que ex motu celi depēdēt: ex cuꝰ im-
preſſione moueᵗ eoꝝ imaginatio ad aliquid agendū: qđ
cōpetit ſignificationi futuroꝝ. Et magis talis ipreſſio in
brutis habet locum q̄ꝫ in hominibꝰ: qꝛ bruta vt Dam. di
cit: magis aguntᵗ q̄ꝫ agant. vnde ipreſſiones coꝛpoꝝ cele.
ſequuntᵗ totalr: nō aūt homo qui eſt libere volūtatis. nec
ex hoc debet dici brutum ꝑſciū futuri: q̄uis ex actu eius
alicuius futuri ſignificatio accipi poſſit: qꝛ nō agit ad ſi-
gnificationeꝫ futuri: quaſi rōnē ſui operis cognoſcēs: ſed
magis ductum ab inſtinctu nature.

Quarto queriᵗ. vtrum ad ꝓphetiā ha-
bendaꝫ requiraᵗ diſpoſitio na-
pm turalis. ¶ Et videᵗ ꝙ ſic. omnis eniꝫ perfe-
ctio que nō recipiᵗ in aliquo niſi ſm diſpoſi-
tionem recipiētis requirit aliquā determina-
tam diſpoſitionē: ſed ꝓphetia eſt talis ꝑfectio: vt pꝫ per
Amos pmo. deus de ſyon rugiet: vbi dicᵗ glo. Jeronymi
naturale eſt vt omnes qui volunt rē rei cōparare ex eis
rebus ſumant cōparationes: quas ſunt experti: ⁊ in qbus
ſunt nutriti. verbi gratia. naute ſuos inimicos cōparant
ventis: damnū naufragio: ſicut paſtoꝛes timoꝛeꝫ ſuū ru-
gitui leonis aſſimilant: inimicos dicūt leones: vrſos: lu-
pos: ⁊ ſic iſte qui fuit paſtoꝛ pecoꝛum timoꝛē dei rugitui
leonis aſſimilat. ergo ꝓphetia aliquā determinatā ꝑexi
2m git diſpoſitionē in natura hūana. ¶ P̄. ad ꝓphetiaꝫ re-
quiritur bonitas imaginationis: cū etiā per viſionē ima
ginariam ꝓphetia fiat: ſed ad bonitatē imaginatiue vir
tutis requiriᵗ bona diſpoſitio ⁊ cōplexio organi. ergo ad
3m ꝓphetiam ꝑexigiᵗ diſpoſitio naturalis. ¶ P̄. ipedimen
tum naturale eſt foꝛtius q̄ꝫ id qđ accidētaliter ſupuenit:
ſed alique paſſiones accidētaliter ſuperuenientes impe-
diunt ꝓphetiā. vnde dicit Hierony. ſup Math. Tēpoꝛe
illo quo cōiugales actus geruntᵗ ꝑſentia ſpūs ſancti non
dabiᵗ: etiaꝫ ſi ꝓpheta eſſe videaᵗ: qui officio generatio-
nis obſequiᵗ: nec hoc eſt ꝓpter culpā: qꝛ actus matrimo-
nialis culpa caret: ſed ꝓpter concupiſcentie paſſionē an-
nexam. ergo multo foꝛtius indiſpoſitio naturalis com-
4m plexionis impedit aliquē ne poſſit fieri propheta. ¶ P̄.
natura oꝛdinatur ad grām: ſicut grā ad glīam: ſed gloꝛia
ꝑexigit gratie perfectionē in eo qui dꝫ ad gloꝛiaꝫ ꝑueni-
re. g̊ ⁊ ꝓphetia: ⁊ alia dona gratuita ꝑexigūt nāleꝫ diſpō-
5m nem. ¶ P̄. ſpeculaꝰ ꝓphetie eſt altioꝛ q̄ꝫ ſcīe acqſite: ſed
ſpeculatio ſcīe acqſite per indiſpōnē nālis cōplexiōis im
pediᵗ: cuꝫ qdā ſint ita indiſpoſiti ex nāli complexiōe: ꝙ
vix aut nunq̄ꝫ ad ſcīas acqrēdas ꝑtingere poſſint. g̊ mul-
to foꝛtius indiſpō nālis cōplexiōis ſpeculatōeꝫ ꝓphetie
6m ipedit. ¶ P̄. que a deo ſunt: oꝛdinata ſunt: vt dīᵗ Ro. 13.
ſed donū ꝓphetie eſt a deo. g̊ oꝛdinate ab eo diſtribuiᵗ:
ſed nō eſſet oꝛdinata diſtributio ſi daretur ei: qui non eſt
ad eam habendam diſpoſitus. ergo prophetia ꝑꝛeexigit
naturalem diſpoſitionem.

Sed contra illud qđ depēdet ex ſolo arbitrio dā 3.p.
tis nō ꝑexigit aliquā diſpōnē in reci
piēte: ſed ꝓphetia eſt hꝰ: vt pꝫ per B ꝙ. i. Coꝛ. 12. enarrata
ꝓphetia ⁊ aliys ſpūs ſancti donis ſubiūgiᵗ: hec oīa opaᵗ
vnus ⁊c. ⁊ Joā. 3° diciᵗ. ſpūs vbi vult ſpirat. ¶ P̄. i. Coꝛ. 2.
p̊ dicit Apl's. Que infirma ſunt mūdi elegit deꝰ: vt ꝯfun-
dat foꝛtia. Et ea que nō ſunt: vt ea q̄ ſunt deſtrueret. g̊ do
na. ſ. ſ. nō ꝑexigūt de neceſſitate aliquā diſpōneꝫ in ſubo.
¶ P̄. Grego. dicit in omel. pēth. Implet. ſ. ſ. cithareduꝫ 3.
puerū ⁊ ꝓphꝫam facit. implet paſtoꝛē armētariū ſicomo-
ros vellicantē ⁊ ꝓphꝫam facit. g̊ donū ꝓphie non ꝑexigit
aliquā diſpōnem in illo cui daᵗ: ſed ex ſola diuina volū-
tate dependet eius collatio.

Reſpondeo dōm ꝙ in ꝓphetia eſt duo conſide R.
rare. ſ. ipm ꝓphetie donuꝫ: ⁊ hꝰ doni
iam percepti vſum. Jpm igiᵗ ꝓphetie donū ſupra facul-
tatem hominis exiſtēs a deo daᵗ: nō virtute alicuꝰ cau-
ſe create: q̄uis ꝓphetia naturalis ex vtute alicuꝰ cauſe
create efficiaᵗ in nobis: vt dictum eſt. hoc aūt differt in-
ter operationē creature: ⁊ operationē diuinā. qđ qꝛ deus
ſua operatione nō ſoluꝫ foꝛmā: ſed etiā materiā ꝓducit:
nō ꝑexigit eiꝰ opatio ſicut nec materiā ita nec materia-
lem diſpoſitionē ad effectū perficiendū: nec tñ foꝛmam
ſine materia aut ſine diſpoſitiōe facit: ſed ſimul pōt ma-
teriam ⁊ foꝛmā dare vnica operatiōe: vel etiā materiaꝫ
quātūcūqꝫ indiſpoſitā ad debitā diſpoſitionē reducere:
que cōpetit perfectioni quā inducit: ſicut pꝫ in ſuſcitatio
ne mortui. Coꝛpus. n. mortuū eſt oīno indiſpoſitū ad ani
mā recipiendā: ⁊ tñ vnico diuino opere ⁊ coꝛpus aīam ⁊
diſpoſitionē ad aīam recipit. Sed ad operationē creatu
re ꝑexigiᵗ ⁊ mā ⁊ materie diſpoſitio: nō. n. pōt virtꝰ crea-
ta ex quolibet qđlibet facere. pꝫ ergo ꝙ ꝓphetia natura
lis ꝑexigit diſpoſitionē debitam naturalis cōplexionis:
ſed ꝓphetia que eſt ſpūs. ſ. donū: nō exigit eam. Exigit tñ
ꝙ ſimul cum dono ꝓphetie deᵗ etiaꝫ diſpō nālis: que ſit
ad ꝓphetiā cōueniens. Uſus aūt ꝓphetie cuiuſlibet eſt
in poteſtate ꝓphete. ⁊ ſm hoc dīᵗ. i. Coꝛ. 14. Spūs ꝓpha
rum ꝓphetis ſubiecti ſunt. Et ideo ab vſu ꝓphetie aliqs
pōt ſeipſum impedire: ⁊ ad debituꝫ ꝓphetie vſum de ne
ceſſitate diſpoſitio debita requiriᵗ: cum prophetie vſus
ex virtute prophete creata procedat. Unde ⁊ determina-
tam diſpoſitionem ꝑꝛeexigit.

Ad primuꝫ ergo dōm ꝙ quedā diſpōnes ſunt i- Ad pm
differētes ad ꝓphetiā: ⁊ he dina ope
ratiōe nō mutantᵗ in ꝓpheta: ⁊ ſm eaꝝ ꝯuenientiā ꝓphia
ꝓcedit. Jndifferēs. n. eſt. ad ꝓphetiaꝫ qbuſcūqꝫ ſilitudi-
nibꝰ res ꝓphetata figureᵗ. diſpōnes vō ꝯrie dina vtute
auferuntᵗ a ꝓpheta: ⁊ diſpōnes neccie cōferuntᵗ. ¶ Ad 2m 2m
dōm ꝙ ad ꝓphetiā reqriᵗ bonitas imaginatiōis: nō aūt
de neceſſitate ꝑexigiᵗ: qꝛ ipſe deꝰ q donū ꝓphetie infun-
dit potens eſt cōplexionē organi imaginatiue vtutis in
meliꝰ refoꝛmare: ſicᵗ ⁊ oculos lippos vt clare videre poſ-
ſint. ¶ Ad 3m dōm ꝙ hꝰ vehemētes paſſiōes ad ſe tra- 3m
hunt totalr rōnis attentionē: ⁊ per ꝯñs eam auertunt a
ſpūaliuꝫ iſpectione: ⁊ ideo vehemētibꝰ paſſionibꝰ vel ire
vel triſtitie aut delectatiōis: vſus ꝓphetie ipediᵗ in eo q
ꝓphetie donū ꝑcepit. Et ſic ēt nālis cōplexiōis indiſpo-
ſitio ipediret: niſi dinia virtute quodāmodo curaretur.
¶ Ad 4m dōm ꝙ ſilitudo ꝓpoꝛtionata q̄tū ad hoc ve- 4m
rificaᵗ: ꝙ ſicut gratia ſuperaddiᵗ nāe: ita gloꝛia grē: non
eſt aūt ſilitudo q̄tū ad oīa: qꝛ gratia mereᵗ gloꝛiā: nō aūt
nā grām: ⁊ ideo ꝑexigiᵗ meritū grē ad gloꝛiā habēdā: nō
aūt diſpoſitio nāe ad grām obtinendā. ¶ Ad 5m dōm ꝙ 5m
ſcīa acqſita cauſaᵗ ex nobis q̊dāmō: nō ē aūt i nr̄a ptāte
cōplexionē oꝛganoꝝ anime melioꝛare: ſicut eſt in ptāte

diuina: qui donū ꝓphetie infundit: & ideo nō est simile.
6m ¶ Ad 6m dōm: ꝙ donum ꝓphetie a deo ordinatissime di
uiditur: & hoc etiam ad huius distributiōis ordinationē
ptinet vt aliqñ cōferat̃ illis qui vident̃ ad hoc maxime
indispositi: vt sic diuine virtuti attribuatur & non glorie
tur omnis caro coram illo. pme Cor. pmo.

pm Quinto queritur vtrū ad ꝓphiam requirat̃ bonitas moꝝ. ¶ Et videt̃ ꝙ sic. qꝛ Sap. 7. dicit̃. per vaticinationes in animas sanctas se trāsferēs: amicos dei & ꝓphetas cō stituit: sꝫ amici dei nō sūt nisi illi in qbus bo nitas moꝝ viget. Jo. 14. Si quis diligit me &c. ḡ ille qui
2m nō est bonoꝝ moꝝ ꝓpha nō constituit̃. ¶ P. ꝓphia est donū spūs. s. sꝫ spūs sanctus nō inhabitat aliquē peccato rem. Sap. p. spūs sanctus discipline effugiet fictū. ḡ ꝓphe
3m tie donuꝫ nō pōt eē in aliquo peccatore. ¶ P. illud quo quis male vti nō pōt: nō pōt eē in aliquo peccatore: sꝫ ꝓ phetia nullus male vti pōt. cū eni actus ꝓphetie sit a spi ritu sancto si aliqs ꝓphetia male vteret̃ eēt ideꝫ actus a pctō & a spū scō: qđ eē nō pt. ḡ ꝓphetia nō pōt eē in aliquo
4m peccatore. ¶ P. phs dicit in lib°. de som. & vig. ꝙ si dina° somnioꝝ est a deo: icōueniēs est eā imittere qbuslibꝫ: & nō optimis viris: sꝫ cōstat ꝓphie donuꝫ eē tm̄ a deo. ḡ in
5m cōueniēs est dicere ꝙ detur nisi optimis viris. ¶ P. sic plato dicit: optimi est optima adducere: sꝫ ꝓphia conue niētius est in hoīe bono: q̃ in malo. ḡ cū de9 sit optimus:
6m nunq̃ malis donum ꝓphie dabit. ¶ P. in opatione nāe similitudo diuine opatiōis iuenit̃. vn̄ & Diony. 4°. ca. de diui. no. diuinā bonitatē radio solari cōparat pp similitudinē effect9: sꝫ opatiōe nāli magis dispositis alique pfectiōes magis dant̃: sicut a sole corpora magis peruia magis illu strant̃. cuꝫ ḡ ad recipiēduꝫ donuꝫ ꝓphie magis sit dispo situs bonus q̃ malus: videt̃ ꝙ multo amplius bonis q̃ malis dari debeat: sꝫ nō oīb9 bonis dat̃. ḡ nullo malo de
7m bet dari. ¶ P. gratia ad hoc datur: vt nā eleuet̃: sꝫ natu ra magis dꝫ eleuari in bonis q̃ in malis. ḡ gratia ꝓphie magis debet dari bonis q̃ malis.

3p 2: **Sed cōtra** Balaāꝫ fuisse ꝓpheta dicit̃: qui tamē malus fuit. ¶ P. Matth. 7. dicit̃ ex psona damnatoꝝ domine nōne in noīe tuo ꝓphauim9.
3: ¶ P. quicūq̃ nō habet charitateꝫ malus est: sꝫ ꝓphetia pōt esse in nō habēte charitatē: vt pꝫ pme Cor. 13. Si ha buero ꝓphetiā &c. ḡ &c.

Rñ: **Respondeo** dōꝫ: ꝙ bonitas hoīs in charitate cō sistit. per quā homo deo vnitur. Quecūq̃ ergo sine chari tate eē possunt cōiter inueniri possunt in bonis & malis. Jn hoc enim diuina bonitas pcipue cōmēdat̃ ꝙ tam bo nis q̃ malis vtitur ad suū ꝓpositū implendū: & iō vtris q̃ tam bonis q̃ malis: illa dona largit̃ que ad charitatē necīam dependentiā nō habēt. Prophetia aūt nō hꝫ ali quā necīam colligantiā cū charitate ꝓpter duo. p° qꝛ ꝓ phetia ē in itellcu: charitas in affectu. itellcūs aūt est pꝛ affectu: & sic ꝓphia & alie itellcūs pfectiōes nō depēdent a charitate: & hac rōne fides & ꝓphia: & oīa alia hꝫ i bonis & mal eē pnt. 2° qꝛ ꝓphia dat̃ alicui ad vtilitatē ecclie: & nō ꝓpter seipm. Cōtingit aūt aliquē vtilr q̃tuꝫ ad ali quid deseruire ecclie: q in se bon9 nō est: q̃si deo p charita tē ɔiunct9. vn̄ ꝓphia & opatio miracloꝝ & ecclīastica my steria: & alia hꝫ q ad vtilitatē ecclie cōferunt̃ iueniuntur q̃nq̃ sine charitate: q̃ sola hoīes bonos facit. ¶ Sciēdū tn̄ ꝙ iter pctā qb9 charitas amittit̃: q̃dā sūt q̃ vsuꝫ ꝓphe tie ipediunt. q̃dā q̃ nō. Qꝛ. n. carnalia pctā mētē a spūali tate oīno retrahūt: ex h ipso qđ aliqs peccatis carnalib9 est subdit9 inept9 ad ꝓphiaꝫ reddit̃: ad cui9 reuelationē sūma spūalitas mētis requirit̃. pctā v° spūalia spūalita tē mētis nō ita ipediunt: & iō ɔtingit aliquē eē ꝓphetam spūalib9 peccatis subditū. nō aūt carnalib9 vel ēt imēsis seculi sollicitudinib9: qb9 mēs a sua spūalitate retrahat̃. Et iō dic̃ Raby Moyses ꝙ h ē signuꝫ ꝙ aliqs sit falsus ꝓpha: qñ voluptatib9 & sollicitudib9 seculi detinet̃. Et h ɔsonat ei qđ habet̃ Matth. 7. Attēdite a falsis ꝓphis. & īfra. a fructib9 eoꝝ &c. ꝙ de māifestis oꝫ itelligi: vt ibi di cit glo. que maxime sunt peccata carnalia. Spūalia eniꝫ peccata interius latent.

Ad pm **Ad primū** ḡ dōm: ꝙ sapia se transfert in aīam 2r. Uno° vt ipsamet dei sapia aīaꝫ ihabitet: & sic hoīem scm̄ facit & dei amicū. Alio° solū q̃tū ad effectū: & sic nō oꝫ ꝙ scm̄ faciat vel dei amicuꝫ: & sic trāsfert se in mētē maloꝝ quos ꝓphas ɔstituit. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ quāuis ꝓphia sit 2m
spūs sci donū. nō tn̄ cū dono ꝓphie spūs. s. dat̃: sꝫ solūmō cū dono charitatis dat̃. vn̄ rō nō seqt. ¶ Ad 3m dōꝫ: ꝙ ꝓ 3m
phetia nō ɔtigit male vti ita ꝙ ipse ꝓphie act9 iq̃tū a ꝓ phetia egredit̃ sit mal9. Cū. n. aliqs ꝓphie actū ad aliqđ malū ordiat: tūc qdē ipse ꝓphie act9 bon9 ē & a spū. s. sꝫ ordi natio illi9 act9 ad finē idebitū n̄ ē a spū. s. sꝫ a puersa hoīs volūtate. ¶ Ad 4m dōꝫ: ꝙ itē° phi ē dicere ꝙ ea q̃ dīni 4m
tus dant̃ ex volūtate datoris depēdēt: q̃ nō pōt eē irrōna bilis. vn̄ si pscia futuroꝝ q̃ est i sōnijs a deo imitteret̃ ap pareret in ista imissiōe aliq̃ discretio. Nūc aūt nō appet: cū in qbuslibꝫ talis dīnatio fiat: p qđ ostendit̃ dīnationē sōnioꝝ eē a nā. Jn dono aūt ꝓphie iuenim9 discretionē: qꝛ nō oīb9 dat̃ ēt q sic vel sic dispositi sint: sꝫ illis solis: q̃s dīna volūtas elegerit. Qui tn̄ simplr nō sūt boni vel opti mi q̃tū ad seipsos: sūt tn̄ boni vel optimi q̃tuꝫ ad h ꝙ p eos ꝓphie offm̄ exerceat̃ sꝫ ꝙ ɔpetere iudicat sapia dīna.
¶ Ad 5m dōꝫ: ꝙ in h de9 optim9 ondit̃: ꝙ nō solū bonis: 5m
sꝫ ēt malis nouit bn̄ vti. vn̄ nihil sūme bonitati derogat̃: si p malos ꝓphas ho̅ ꝓphe offm̄ admīstrari fac. ¶ Ad 6m
6m dōꝫ: ꝙ nō qcūq̃ bon9 ē magis apt9 ad ꝓphiaꝫ hn̄dam q̃ quilibꝫ pctōr: cū aliq charitate carētes magis habeāt aptas mētes ad spūalia pcipiēda: vtpote a carnalib9 & ter renis vacantes: & nāli itells pditi claritate: qbusdā eɔrio charitatē hn̄tib9 terrenis negocijs iplicitis: & carnali dā tib9 operā gnōni: nec itellm̄ hn̄tibus nālr pspicacē. Et iō q̃nq̃ pp has siles ɔditiones dat̃ ꝓphie donū aliqb9 ma lis: qđ denegat̃ aliqb9 bonis. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ p grāꝫ ꝓ 7m
phetie eleuat̃ nā hoīs: nō ad gliaꝫ hn̄dā directe: sꝫ ad vti litatē alioꝝ: in bonis aūt ē nā magis eleuata p grām gra tuꝫ faciētē ad gliaꝫ obtinēdā: vn̄ rō nō seqtur.

pm **Sexto** queritur. vtruꝫ ꝓphete videant in speculo eternitatis. ¶ Et videt̃ ꝙ sic: qꝛ Ysa. 38. super illud. Dispone domui tue. dicit glo. prophete in libro ipso prescientie dei vbi omnia scripta sunt legunt: sꝫ liber presci entie dei nihil aliud esse videtur q̃ eternitatis speculuꝫ: in quo ab eterno omnes forme reruꝫ resplendēt. ergo ꝓ phete vidēt in speculo eternitatis. ¶ Sed diceres: ꝙ ꝓ phete dicunt̃ in libro pscietie legere aut in speculo eter nitatis nō materialr quasi ipsum speculum aut libruꝫ vi deant: sed causalr: qꝛ ex libro illo vel speculo ꝓphetie co
2m gnitio deriuat̃. ¶ Sed cōtra. per hoc ꝙ ꝓphete dicunt̃ videre in speculo eternitatis: aut legere in libro dīne pre scientie: attribuitur quedā priuilegiata cognitio ipsis ꝓ phetis: sed in hoc ꝙ dicit̃ aliqua cognitio deriuari a spe culo eterno vel libro diuine prescietie nō designatur ali qđ cognitiōis priuilegiū: cū oīs hūana cognitio inde de riuet̃: vt pꝫ p Diony. 7. ca°. de diui. no. ḡ nō dicunt̃ ꝓphe te videre in speculo eternitatis quasi ex ipso vidētes: sed quasi in ipso viso alia intueant̃. ¶ P. nihil pōt videri ni 3m
si vbi est: sꝫ futura cōtingentia nō sunt fm̄ imobilē ꝟitat

tē prout a ꝓphetis videātur nisi in ipsa presciētia diuina.
ergo ꝓphete in ipsa soluꝫ prescia dei vident:⁊ sic ideꝫ qḋ
ṗus. ℂ Sed diceret̃: ꝙ futura cōtingētia sunt qdē ṗmor
dialiter in diuina ṗscia:sꝫ exinde deriuant̃ ꝑ quasdaꝫ spēs
4m ad mētē humanā vbi a ꝓpħa vident̃. ℂ Sꝫ ↄtra.qcqd
recipit̃ in aliq̃ est in eo ꝑ modū recipiētis ⁊ nō ꝑ moduꝫ
suū:sꝫ mēs ꝓpħe mutabilis est.g̃ nō pñt in ea futura ↄti
5m gētia imobilr̃ recipi. ℂ P̃.illud qḋ est ꝓpriū diuine cogni
tioni nō pōt nisi in deo cog̃sci:sꝫ futura cog̃scere ē ꝓpriū
dei:vt pꝫ Ysa.41°.ānūciate q̃ vētura sūt:⁊ dicemus q꜠ dij
estis vos.g̃ nō pñt a ꝓphetis futura ↄtingētia videri ni
6m si in ipso deo. ℂ P̃. Auic.dic̃.ꝙ qñqꝫ tm̃ eleuat̃ mens ho
minis ꝙ ↄiungit̃ speculo ṗscie: sꝫ maxia eleuatio mētis
humane est in cognitiōe ꝓphetic.g̃ videt̃ ꝙ ↄiungat̃ spe
7m culo ṗscie ita ꝙ futura in ipsa dei ṗscia videant̃. ℂ P̃.fi
nis humane vite est:vt phi tradūt:vt hō ſm mentē ↄiun
gat̃ speculo altiori:qḋ est speculū itelligibiliū subaꝫ:sed
icōueniēs eēt:nisi hō ad finē suū ꝑueniret.g̃ hō qñqꝫ per
ueniet ad hoc ꝙ ↄiungat̃ mēte subijs intelligibilib⁹:q̃rū
suprema est diuina eētia in q̃ oia relucēt.g̃ ꝓpħa qui iter
hoies maxie hꝫ mentē eleuatā ad hoc ꝑueniet:vt mente
ↄiungat̃ eētie diuine:q̃ videt̃ eē speculuꝫ eternitatis. Et
8m sic idē qḋ ṗus. ℂ P̃.si sint duo specula quoꝝ vnuꝫ sit su
perius ⁊ alterū iferius:⁊ a speculo suꝑiori resultēt silitu
dines in iferiori:ille qui in iferiori speculo videt spēs nō
dr̃ in suꝑiore videre:quāuis eius visio quodāmō a specu
lo suꝑiori deriuet̃:sꝫ a mēte diuina resultāt rerū futuraruꝫ
spēs in mēte ꝓpħe sicut a speculo suꝑiori in speculuꝫ ife
rius.g̃ ex hoc ꝙ ꝓpħa intuetur in sua mēte spēs receptas
a mēte diuina non dꝫ dici videre in mēte diuina:sꝫ in ꝓpria
mēte:sꝫ mēs ꝓpria nō est speculū eternitatis sꝫ tēporale.
g̃ si ꝓpħe nō viderēt nisi in mēte ꝓpria:vt ṗus dictū est.
nō dicerētur videre in speculo eternitatis sꝫ in tēporali:
quāuis ab eterno deriuet̃. ℂ Sꝫ diceres.ꝙ aliquis dici
tur videre nō soluꝫ in re illuminata per solem:sed etiam
in sole ipso:inquātum per illuminationem solis videt.
9m ℂ Sed contra est ꝙ in sole non resultant rerum visibi
lium rationes:quod videt̃ ad rationem speculi ꝑtinere.
ergo videtur ꝙ videre in sole non sic dicat̃: sicut videre
10m in speculo. ℂ P̃.visio qua videt̃ deus:vt est obiectū bea
titudinis est dignior:q̃ꝫ illa qua videt̃ vt spēs reruꝫ:q꜠ il
la facit beatū ista nō:sꝫ ad vidēduꝫ deuꝫ vt est beatitudi
nis obiectū homo existēs in statu vie pōt eleuari maiori
eleuatione:qua.s.mens abstrahit̃ oino a sensibus vt ē in
raptu.g̃ minori eleuatione ēt sine raptu pōt eleuari mēs
ꝓphete ad vidēduꝫ eētiam diuinā vt est spēs rerū:⁊ sic
11m ꝓpħa pōt videre in speculo eternitatis. ℂ P̃.plus distat
eētia diuina ꝑut in se cōsideraṫ ⁊ prout est silitudo alte
rius rei:q̃ꝫ ꝑut est similitudo alterius ⁊ vnius rei:q꜠ plus
distat deus a creatura q̃ꝫ vna creatura ab alia:sꝫ aliqs po
test videre deū vt est spēs vnius creature sine hoc ꝙ vi
deat deū vt est spēs alterius:alias oporteret ꝙ oēs vidē
tes deū oia cognoscerēt.g̃ aliqs pōt videre eū vt est spēs
quarūdā rerū sine h̃ ꝙ videat eētiā ei⁹ in seipsa.g̃ q nō
vidēt deū ꝑ eētiā possunt videre i speculo eternitatis:
12m qḋ maxime videt̃ ꝓphis cōpetere. ℂ P̃. Aug.dicit 6°.de
tri.ꝙ quorūdā mētes ita eleuant̃ vt in ipsa suprema reꝝ
arce icōmutabiles rōnes ispiciāt:sꝫ ꝓpharū mētes vidē
tur maxime eleuate.g̃ videt̃ ꝙ ea q̃ ꝓpħe vident in ipsa
rerum arce inspiciāt.s.in diuina eētia:⁊ sic ideꝫ qḋ ṗus.
13m ℂ P̃.iudiciū nō pōt eē de aliquo nisi per id qḋ est eo su
perius:vt pꝫ per Aug.in lib°.de vā reli.sꝫ ea de qb⁹ ꝓpħe
iudicāt sunt rerū imortales v̄itates.g̃ nō pōt eē ꝙ de eis
iudicēt ꝑ aliqḋ tēporale ⁊ mortale:sed ꝑ imortale:qḋ est
ipse deus:⁊ sic idem quod prius.

Sꝫ ↄtra est qḋ Luc.10.suꝑ illō.multi reges ⁊ ꝓpħe 3p.
dicit glo.ꝓpħe ⁊ iusti a longe gloriā dei vi
derunt per speculū in enigmate:sꝫ qui videt in ipsa eter
na ṗscia dei nō videt in enigmate.g̃ ꝓpħe nō viderunt in
ipsa ṗscia diuina:quā speculū eternitatis appellant. ℂ P̃. 2°
Grego.dicit suꝑ Ezec.in 2a Omel.2e ꝑtis.Quādiu in hac
mortali carne viuit̃ nullus ita in cōtemplatiōis virtute
ꝓficit:vt in ipso incircūscripto luminis radio mētis oclos
infigat.Neqꝫ eni oipotens deus iam in sua claritate con
spicit̃:sꝫ quiddā sub illo speculat̃ aia.vñ refecta ꝓficiat
⁊ post ad visionis eius gl̃iam ꝑtingat.Sic nāqꝫ Ysa.pro
pheta cū se vidisse dñm fateret̃ dicēs:vidi dominū sedē
tem ⁊c̃.adiunxit.⁊ ea que sub ipso erant ⁊c̃.q꜠ sic dictum
est:cuꝫ mens in cōtemplatione ꝓfecerit:non iam qḋ ipse
est:sꝫ ꝙ sub ipso est ↄtemplat̃.Ex quo pꝫ qḋ Ysa.⁊ alij ꝓ
phete nō viderūt in ip̄o speculo eterno. ℂ P̃.nullus ma 3°
lus pōt in speculo eterno videre:q꜠ dicit̃ Ysa.27°.ſꝫ aliā
lr̃am:tollat̃ ipius ne videat gloriaꝫ dei:sꝫ aliq mali sunt
ꝓphete.g̃ ꝓphetica visio nō est in speculo eterno. ℂ P̃. 4°
ꝓpħe de rebus quas ꝓphetice vidēt:habēt distinctā co
gnitionē:sꝫ speculum eternū:cū sit penitus vniforme:nō
videt̃ eē tale:vt in eo possit pluriū rerū distīcta cognitio
accipi.g̃ ꝓpħica visio nō est in speculo eterno. ℂ P̃.non 5°
videt̃ aliquid in speculo qḋ est cōiunctum visui:sꝫ in spe
culo distante:sꝫ speculū eternitatis est mēti ꝓpħe cōiun
ctuꝫ:cū ipse de⁹ sit in oibus per eētiam.g̃ mēs ꝓpħe nō
pōt in speculo eterno videre.

Respōdeo dōꝫ ꝙ speculū ꝓṗe loquēdo nō inenit̃
nisi in rebus materialibus:sꝫ in rebus spūalibus ꝑ quan
dam trāsumptionē dicit̃ per similitudinē acceptaꝫ a spe
culo mãli:vt scꝫ in rebus spūalibus dicat̃ eē speculuꝫ id
in quo alia representant̃:sicut in speculo materiali appa
rēt forme rerum visibiliuꝫ. Sic ergo dicunt qdam ipsaꝫ
mentē diuinam in qua omnes reruꝫ rōnes relucēt eē spe
culum quoddam:⁊ dici eternitatis speculuꝫ ex hoc qḋ ē
eternum quasi eternitatē habēs.Dicunt igit̃ ꝙ istud spe Distō
culum videri pōt dupl̃r.Uel ꝑ eētiam suaꝫ ſm ꝙ ē bea
titudinis obiectū:⁊ sic nō videt̃ nisi a beatis:vel simpl̃r:
vel ſm quid:sicut in raptu:vel prout in eo resultant rerū
similitudies:⁊ sic ꝓṗe videt̃ vt speculū.Et hoc modo di
cunt speculū eternitatis:visum ab angelis añ suam bea
titudinē ⁊ a ꝓphis. ℂ Sꝫ hᶜ opinio nō videt̃ rōnabilis Reprobatio
ꝑꝑ duo. ṗ q꜠ ipse spēs rerū in mēte diuina resultātes non
sunt aliud ſm rem ab ipsa eētia diuina: sꝫ hō spēs vel rō
nes distinguuntur in ipsa ſm diuersos eius respectus ad
creaturas diuersas.Cognoscere igitur diuinam eētiam
⁊ spēs in ipsa resultantes:nihil ē aliud q̃ꝫ cognoscere ipaꝫ
in se ⁊ relatam ad aliud.ṗus ē aūt cognoscere aliquid in
se q̃ꝫ prout ē ad aliō comparatū.vñ visio qua deus vide
tur vt ē rerū spēs:ṗsupponit illaꝫ qua videt̃ vt ē in se eēn
tia q̃dam ſm ꝙ est obiectū btitudinis.vñ iposſibile ē ꝙ
aliquis videat deum ſm ꝙ ē spēs rerū:⁊ non videat euꝫ
ſm ꝙ ē beatitudinis obiectuꝫ. 2° q꜠ spēs alicuius rei i
uenitur in alio dupl̃r.Uno modo sicut ṗexistēs ante reꝫ
cuius ē spēs.Alio modo sicut a re ipsa resultās. Illud igi
tur in quo apparēt spēs rerum vt ṗexistētes ad rē:nō pōt
proṗrie speculum dici sꝫ magis exemplar. Illud autē spe
culum pōt dici in quo rerū silitudines a reb⁹ ipsis resul
tāt.Q꜠ v̄o in deo sunt spēs vel rōnes reꝝ nō resultātes a
creaturis:nusq̃ꝫ iuenit̃ dcm̃ a scis ꝙ de⁹ sit rerū speculuꝫ
sꝫ magis ꝙ ip̄e res create sūt speculū dei:ꝑut dr̃ ṗᶜ Cor.
13°.Uidem⁹ nūc ꝑ speculū ⁊ in enigmate:⁊ sic ēt filius dr̃
eē speculū pr̃is:ꝑut a patre in ip̄o spēs diuinitatis recipi
tur:ſm ꝙ habet̃ Sap.7.speculū sine macula ⁊c̃. Q꜠ aūt a
magistris dicit̃ ꝓphas in speculo eternitatis videre:non

sic intelligẽduz est q̃si ipm deũ eternũ videant prout est
speculũ rerũ:sz q2 aliquid creatũ intuenť in quo ipsa eter
nitas dei repñtat:vt sic speculuz eternitatis itelligať:nõ
qd est eternũ sz qd est eternitatẽ representãs. Ex hoc eni
deo cõpetit futura certitudinalr vt pñtia cognoscere:vt
Boe⁹.dicit.q2 ei⁹ ituitus eternitate mẽsurať que est tota
sil.vñ eius aspectui subiacẽt oĩa tẽpora ⁊ q̃ in eis gerun-
tur. Incõtum igiť ab isto diuino aspectu resultat in mente
pphete futurox scia per lumẽ ppheticũ ⁊ per spẽs in q-
bus ppheta videt:ipse spẽs simul cum lumine prophetico
speculũ eternitatis dicunť:q2 diuinũ ituituz repñtant p-
ut in eternitate futurox euentus pñtialiter inspicit. Cõ-
cedendũ est g̃ q pphete in speculo eternitatis vidẽt:nõ
ita q speculũ eternũ videant:vt obiectiões pro pˀma pte
inducte videbanť ostdere.vñ ad eas p ordinẽ ridẽdũ ẽ.

Ad pˀm **Ad primum** g̃ dõm:q pphete in lib⁹ prescie di-
cunť legere hac siltudie:q2 ex ipo
libro diue prescie efficiť rerũ futurax noticia in mẽte p-
phete:sicut ex lectione libri efficiť noticia reruz que scri
bunť in libro in mente legẽtis.nõ aũt q̃tum ad hãc simi
litudinẽ q ppheta ipsaz dei pˀsciam videat:sicut legens
in libro mãli videt libruz mãlem. Uel põt dici q sic no-
ticia que fit in mẽte pphete dˀ speculũ eternitatis.i.eter
nitatez repñtans:ita põt dici liber prescie q̃si mãliter:q2
2m in ea noticia dei prescia q̃tum ad aligd describiť. ¶ Ad
2m dicẽdũ:q q̃uis oĩs cognitio a diua pˀscia deriueť:non
tñ oĩs cognitio repñtat eaz vt rõne eternitatis etiã futu-
ra pñtialr intueať.vñ nõ põt dici q̃lbz scia speculũ eter-
nitatis:sz in hoc priuilegiata ostẽdiť cognitio pphaꝝ.
3m ¶ Ad 3m dõm:q rões futurox cõtingentiũ ſm imobi-
lem veritatẽ originalr sunt in mẽte diua:sz exinde efflu-
unt in mentẽ pphete:⁊ sic in reuelatione accepta pphe-
4m ta futura imobilr cognoscere põt. ¶ Ad 4m dõm:q for-
ma recepta seqtur modũ recipiẽtis q̃tum ad aligd:put
hz eẽ in subo.Est eni in eo mãliter vel imãliter:multiplr
vel vniformiter ſm exigentiã subiecti recipientis.Sed
q̃tuz ad aliquid forma recepta trahit subiectũ recipiẽs
ad modũ suuz:put.s.nobilitates que sunt de rõne forme
cõicanť subiecto recipienti.sic enim subiectũ per formã
pficitur ⁊ nobilitať.Et hoc modo per gloriã imortalita-
tis corpus corruptibile imortale efficiť:⁊ similr per irra
diationẽ ab imobili veritate eleuať mens pphete ad h
5m q mobilia imobilr videat. ¶ Ad 5m dõm:q q2 futurox
noticia deo est ppria:iõ nõ põt accipi nisi a deo:tñ nõ opz
qd ipz deũ videat quicũq a deo futura cognoscit. ¶ Ad
6m 6m dõm:q mens pphete ſm phm speculo intelligẽtiax
siue presciarũ cõiungiť:nõ q ipsas intelligẽtias videat:
sz q2 ex ipsarũ irradiatione earũ presciẽtie particeps fit.
7m ¶ Ad 7m dõm:q etiã ſm fidẽ finis humane vite est vt
homo speculo altiori ꝯiungať:sz ad hunc finẽ ptingiť so-
8m luz in patria:nõ in via. ¶ Ad 8m dõm:q speculuz in quo
videt ppheta:q̃uis sit tẽporale:tñ est dei eternã pˀsciam
9m repñtans:⁊ ſz hoc in speculo eternitatis videt. ¶ Ad 9m
dõm:q quãuis sol nõ possit dici speculũ rerũ visibiliuz:
tñ res visibiles q̃dãmõ possunt dici speculũ solis:inq̃tũ
in eis claritas solis refulget:⁊ sic etiã noticia in mẽte ef-
10m fecta diciť eternitatis speculũ. ¶ Ad 10m dõz:q pfectior
est visio qua videť deus vt est spẽs rerũ q̃ illa qua vide-
tur vt est beatitudinis obiectũ:q2 hec illã presupponit ⁊
eã pfectiorẽ esse ostẽdit.pfectius eni videt cãm qui in ea
ei⁹ effect⁹ inspicere põt q̃ qui solam eẽntiaz cause videt.
11m ¶ Ad 11m dõm:q relatio qua deus referť ad vnam crea-
turam nõ pˀsupponit relationẽ qua referť ad alterã:sicut
relatio qua referť ad creaturã pˀsupponit ipsam rei essen
12m tiam absolute:⁊ sic ratio nõ seqtur. ¶ Ad 12m dõz:q ver-
bum Aug.nõ est referendũ ad visionẽ pphetarum:sz ad
visionẽ sanctox in patria:vel eox qui in statu vie vidẽt
ſm modũ patrie:vt paulus in raptu. ¶ Ad 13m dõz:q de 13m
imobili veritate futurox pphete iudicant per veritatez
increatam:nõ q2 eam videant sz q2 ab ea illustranť. Ra
tiones aũt que sunt in cõtrarium cõcedimus q̃tuz ad h
q nõ vident ipm deum eternũ:q̃uis in speculo eternita-
tis videãt:vt dictũ est. Due tñ vltime rões nõ recte cõ-
cludunt:q2 quãuis deus sit oĩno vniformis:tñ in eo rerũ
cognitio distincte accipi põt:put ipe est rõ vniuscuiusq.
Silr quãuis speculũ a mãlib⁹ ad spũalia trãsferať:nõ tñ
hec translatio attendiť ſm oẽs ꝯditiones speculi mãlis:
vt q̃libet eax in speculo spũali oporteat obseruare:sz so-
lum ſm representationem.

Septimo queriť vtrũ in reuelatione p-
phetica iprimanť diuit⁹ in mẽ-
tẽ pphe noue rerũ spẽs vel solum itellectuale
lumẽ. ¶ Et videť q solũ lumẽ sine spẽbus:q2 pˀm
vt habeť in glo.2ᵉ Cor.14.ª sola visione itellectuali dˀ
aligs pphã:sz visio itellectualis nõ est de reb⁹ per reruz
siltudies sz per ipsas rerũ eẽntias:vt ibidẽ dˀ.g in visio-
ne pphica nulle spẽs in mẽte pphe sunt. ¶ P̄.itellectus 2m
abstrahit a mã ⁊ mãlibus cõditionib⁹.si igiť in visione i-
tellectuali q̃ facit pphiam fiant aliq̃ siltudines ille sili-
tudines nõ erunt admixte mãe vel cõditionib⁹ mãlib⁹.
g̃ per eas ppha nõ poterit cognoscere pticularia. sz vlia
solũ:qd est falsuz. ¶ P̄.earũ rerũ de qbus fit pphe reue- 3m
latio hñt pphe aliquas spẽs in mẽte sua:sic Jere.qui p-
phetabat cõbustionẽ Jerlm in aĩa sua habebat spẽz ciui
tatis illius a sensu acceptã:⁊ silr ignis cõburẽtis quẽ fre
quẽter viderat.Si igiť alie spẽs earundẽ rerum mẽti p-
phete diuitus imprimanť:seqtur q sint due forme eius-
dem rõnis in eodẽ subto:qd est iconueniens. ¶ P̄.visio 4m
qua videť diua eẽntia est potior q̃ illa qua videnť q̃cun
q rerũ spẽs:sz visio qua videť eẽntia diua nõ sufficit ad
accipiẽdã cognitionẽ de reb⁹ quibuscũq:alias videntes
diuinã eẽntiam omnia videret.g̃ nec spẽs q̃cũq mẽti p-
phete iprimanť poterũt pphetã ducere in rerũ cognitio-
nẽ. ¶ P̄.illud qd quis potest ppria virtute efficere:non 5m
opz q in ppha diuina opatione fiat:sz quilibet põt rerũ
quarũlibz in mẽte sua spẽs formare per virtutẽ ymagia-
tiuaz que componit ⁊ diuidit ymagines a reb⁹ acceptas.
g̃ nõ opz q aliq̃ rex spẽs in aĩa pphe iprimanť. ¶ P̄.nã 6m
operať breuiori via qua põt:⁊ multo magis de⁹ qui ordi-
nati⁹ opať:sz breuior via est vt a spẽb⁹ q̃ in aĩa pphe sunt
ducať in rex aliq̃lez cognitiõez q̃ ex alijs spẽb⁹ de nouo
ipressis.g̃ nõ videť q aliq̃ spẽs de nouo ipmanť. ¶ P̄.vt 7m
diť glo.Jero.Amos pˀ.pphe vtunť siltudinib⁹ rex in q-
bus ꝯuersati sũt.h aũt nõ eẽt si eox visiões fierẽt p spẽs
de nouo ipressas.g̃ non ĩprimunť alique spẽs de nouo in
aĩam pphe:sz soluz lumẽ ppheticuz.

Sz ꝯtra visus nõ determiať ad aliqd determiatũ vi- 3ᵒ p
sibile cogˀscẽdũ p lumẽ sz p spẽs visibiles:⁊
silr itellcũs polis nõ determiať ad itelligibilia cogˀscẽda
p lumẽ itellcs agẽtis:sz p spẽs itelligibiles.cũ g̃ cognitio
pphe determieť ad q̃dã q̃ pˀus nõ cogˀscebat.videť q nõ
sufficiat lumis infusio nisi ẽt spẽs ipmanť. ¶ P̄.Diony. 2ᵒ
diť.pˀ ca⁰.cele.ierar.q ipoſe est nobis supluccre diuiz ra-
dium nisi varietate sacrox velaminũ circũuelatũ. vela-
mina aũt appellat figuras.g̃ pphe nõ ifundiť lumẽ itel-
ligibile nisi figuratiuis spẽb⁹. ¶ P̄.in oĩb⁹ pphetis ifu- 3ᵒ
sio luminis est vniformis:sz non omnes pphete vnifor-
mem cognitionẽ accipiunt:cuz quidã de presenti:quidã
de pterito:quidã de futuro pphetent:vt glo.Grego.dicit
sup pˀncipiũ Ezec.ergo nõ soluz lumẽ pphetis infundiť:

ſʒ alique ſpēs ĩprimunᷓ q̄bus ꝓphetarũ cognitiones diſtinguunᷓ.
4°: ℂ P̄. reuelatio ꝓphetica fit ſm̄ locutionem interiorẽ ad ꝓphetam per deuz vel per angelũ factã: ſicut pʒ oĩum ꝓphetaruʒ ſcripta intuenti: ſʒ locutio oĩs fit per aliqua ſigna. ergo reuelatio ꝓphetica fit per aliquas
5°: ſimilitudines. ℂ P̄. viſio ymaginaria ⁊ itellectualis ſũt excellentiores corporali: ſed quando fit viſio corporalis ſupernaturaliter tunc noua ſpecies corporalis videntis oculis exhibeᷓ: ſicut patet de manu ſcribentis in pariete oſtenſa Baltb. Dañ. 5°. ergo multo amplꝰ opʒ ꝙ in viſione ymagiãria ⁊ itellcũali ſupnãlr̃ fciᷓ noue ſpēs ĩpmãᷓ.

R°: **Reſpondeo** dōm: ꝙ ꝓphetia eſt quedã ſupnaturalis cognitio. Ad cognitionẽ autez duo requirunᷓ. ſ. acceptio cognitoꝝ: ⁊ iudicium de acceptis: vt ſupra dictũ eſt. Qñq; igiᷓ cognitio eſt ſupnaturalis ſm̄ acceptionẽ tm̄. Qñq; ſm̄ iudicium tm̄. Qñq; ſm̄ vtrũq;. Si aũt ſit ſm̄ acceptionẽ tm̄ ſupnaturalis: nõ diceᷓ ex hoc aliquis ꝓpheta: ſicut Pharao nõ eſt dicendus ꝓpheta qui ſupnaturalr̃ accepit future fertilitatis ⁊ ſterilitatis indicium ſub boum ⁊ ſpicarũ figuris. Si vo habeat ſupnaturale iudicium vel ſimul iudiciũ ⁊ acceptionẽ: ex hoc diciᷓ eſſe ꝓpheta. Acceptio autẽ ſupnaturalis nõ põt eſſe niſi ſm̄ tria genera viſionis. ſ. ſm̄ viſionẽ corporalem: quãdo aliqua corporalibꝰ oculis diuinitus demonſtranᷓ: vt manus ſcribentis Baltb. ⁊ ſm̄ ymaginariam viſionẽ: quãdo diuinitus alique rerũ figure ꝓphetis oſtenduntur: vt olla ſucceñſa Je. ⁊ equi: ⁊ montes Zacharie: ⁊ ſm̄ intellectualẽ: quãdo aliqua intellectui oſtẽdunᷓ ſupra nãlem facultatem. Cũ aũt intellectus humanus ſit in potẽtia nãli ad omnes formas itelligibiles ſenſibilium rerũ: nõ erit ſupnaturalis acceptio quecũq; ſpecies intelligibiles in intellectu fiãt: ſicut erat ſupnaturalis acceptio in viſione corporali quãdo iſpiciunᷓ res que nõ ſunt ſm̄ nãm formate: ſʒ ſolũmodo diuinitꝰ ad aliqd oſtendẽduʒ: ⁊ ſicut erat ſupnaturalis acceptio in viſione ymaginaria quãdo videnᷓ alique ſiłitudines nõ a ſenſibus accepte ſʒ per aliquã vim aĩe formate. Sed tũc ſolũ intellectus ſupnaturalr̃ accipit quãdo videt ipſas ſubſtãtias intelligibiles per eẽntiaʒ ſuã: vtpote deuʒ ⁊ añgelos ad qð ptingere nõ põt ſm̄ virtutẽ nature ſue. Inter has aũt tres ſupnaturales acceptiões hec vltima excedit modũ ꝓphetie. vñ dᷓ Numeri. 12°. Si quis fuerit inter vos ꝓpheta domini in ſomnio aut viſiõe loquar ad eũ: at nõ talis ſeruus meꝰ Moyſes qui palam: ⁊ nõ per figuras et enigmata videt deuʒ. Uidere deũ in eẽntia ſua: ſic videtur in raptu: vel ſic videᷓ a beatis: aut videre alias ſubſtãtias itelligibiles per eẽntiam ſuã moduʒ ꝓphetice viſionis excedit. Sʒ ꝑma ſupnãlis acceptio que eſt ſm̄ corporalẽ viſionẽ ẽ ĩfra ꝓpheticã acceptionẽ: q² per hãc acceptionẽ nõ ꝑferᷓ ꝓpheta alijs q̄buſcũq;: cũ ſpẽʒ diuinitus formatã ad videnduʒ oẽs eq̄lr̃ videre pñt. Supnaturalis ğ acceptio q̄ eſt ꝓpria ꝓphete eſt acceptio ymaginarie viſionis. Sic ergo oĩs ꝓpheta vel hʒ tm̄ iudiciũ ſupnaturale de his q̄ ab alio videnᷓ: ſicut Joſeph de viſis a Pharaone: vel hʒ acceptionẽ ſił cũ iudicio ſm̄ ymaginariã viſionẽ. Judiciũ igiᷓ ſupnaturale ꝓphete datur ſʒ lumẽ ei infuſum ex quo itellectꝰ roboraᷓ ad iudicãduʒ. Et q̄tuʒ ad hoc nulle ſpẽs ꝑexigunᷓ: ſed q̄tum ad acceptionẽ requiriᷓ noua formatio ſpẽrũ ſiue vt fiãt in mẽte ſpecies que ꝑus nõ fuerunt: vtpote ſi alicui ceco nato imprimerenᷓ ſpẽs coloꝝ: ſiue vt ſpẽs preexñtẽs ordinenᷓ ⁊ cõponanᷓ diuinitus tali modo qui competat ſignificationi rerũ que debẽt ꝓphete oſtendi. Et per hunc moduʒ concedendum eſt ꝙ ꝓphete reuelatio nõ ſoluʒ fit ſm̄ lumẽ: ſʒ ſm̄ ſpẽs: q̄q; vo ſm̄ lumen tm̄.

Ad primũ ğ dōm: ꝙ quãuis ꝓpheta nõ dicaᷓ niſi qui habet itellectualẽ viſionẽ. nõ tm̄ ſola viſio intellectualis ad ꝓphetiã ptinet ſʒ ymaginaria: in qua ſpẽs formari pñt cõuenientes etiã ad ſingulariuʒ repñtationẽ. Ad p° ℂ Uñ pʒ ſolo ad 2ᵐ. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ illarũ rerũ quas ꝓpheta vidit nõ opʒ vt ei denuo ſpẽs infundanᷓ: ſʒ ex ſpẽbus reſeruatis in theſauro virtutis ymaginatiue fiat quedã aggregatio ordinata ꝯuentẽs deſignationi rei prophetande. 2ᵐ ⁊ 3ᵐ ℂ Ad 4ᵐ dicẽdum: ꝙ diuina eẽntia quãtum in ſe eſt expreſſius repreſentat res quaſlibet q̄ʒ quelibʒ ſpecies vel figura: ſʒ ex hoc qð aſpectus intuẽtis vincitur ab eminẽtia illius eſſentie cõtingit qð eſſentiam videns nõ omnia videt que repſentat. Species vo in ymaginatione impreſſe ſunt nobis ꝓportionate. vnde ex eis in rerũ cognitionẽ poſſumus peruenire. 4ᵐ ℂ Ad 5ᵐ dicẽduʒ: ꝙ ſicut in eo qui ex ſignis ſciam accipit ſignorũ cognitio eſt via ducẽs ad res ipſas: ita ecõuerſo in eo qui ſignificat aliquid. cognitio rei ſignificande preſupponitur ad formationẽ ſignoꝝ. nõ eniʒ poteſt aliquis rei quã ignorat cõgrua ſigna adhibere. Quãuis igiᷓ homo quilibet poſſit quaſlibet ymagines formare naturali virtute: tamẽ quod formẽtur cõuenienter rei figure ſignificãde nõ poteſt fieri niſi ab eo qui rerum illarũ cognitionẽ habet: ⁊ ſm̄ hoc formatio ymaginarie viſionis in propheta ſupernaturalis exiſtit. 5ᵐ ℂ Ad 6ᵐ dicẽduʒ: ꝙ ſpẽs ille que preexiſtunt in vi ymaginatiua ꝓphete prout ibi exiſtunt nõ ſufficiunt ad ſignificationẽ rerum futurarũ: ⁊ ideo opʒ ꝙ diuinitus aliter transformẽtur. 6ᵐ ℂ Ad 7ᵐ dicẽdum: ꝙ ſpecies preexiſtentes in ymaginatiõe ꝓphete ſunt quaſi elemẽta illius viſionis ymaginarie que diuinitus oſtenduntᷓ: cũ ex eis quodãmodo componatur. 7ᵐ Et exinde cõtingit ꝙ ꝓpħa vtiᷓ ſiłitudinibꝰ reꝝ in q̄bꝰ cõuerſaᷓ. Sʒ q² nõ ſemꝑ per aliquas ſpẽs fit reuelatio ꝓphetica: vt dictũ eſt. iõ ad rõnes in ꝯtrariũ adductas ridere opʒ.

Ad primuʒ dōm: ꝙ ſi in propheta nõ determinetur cognitio ad aliqd per intellectuale lumẽ quãdo ei datur ſolũmodo ſupnaturale iudicium: determinaᷓ tamẽ per ſpecies ab alio viſas ſicut cognitio Joſeph per ſpecies viſas a pharaone non ꝑ ſpẽcies viſas a ſeipſo ſupnaturalr̃. Ad p° in 3ᵐ. ℂ Ad 2ᵐ dicẽdũ: ꝙ diuini luminis radius ſuperlucʒ ꝓphete ſemꝑ quidẽ velatis figuris: nõ ita ꝙ ſemper ſpẽs infundatur: ſʒ q² radius predictus ſpeciebus exiſtẽtibus admiſcetur. 2ᵐ ℂ Ad 3ᵐ dicẽdum: ꝙ ꝓphetarũ reuelatio diſtinguitur ex parte luminis intellectualis: qð quidã plenius alijs percipiunt: ⁊ ex parte ſpecierũ: que vel preexiſtunt: vel de nouo accipiunᷓ ab ipſo ꝓpheta: aut ab alio. 3ᵐ ℂ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ſicut dicit Grego. in 2° moralᷓ. Deus ad angelos loqtur eo ipſo qð cordibus eoꝝ occulta ſua iudicia oſtẽdit: ⁊ ſiłr ſubiũgit ꝙ aĩabus ſanctis loqtur inq̄tuʒ eis certitudinẽ infundit. 4ᵐ Sic ğ locutio qua deꝰ ꝓphetis locutus eẽ dᷓ in ſcripturis: nõ ſolũ attẽdiᷓ q̄tum ad ſpẽs rerũ ĩpreſſas ſʒ etiã q̄tuʒ ad lumẽ inditũ quo mẽs ꝓphete de aliquo certificaᷓ. ℂ Ad 5ᵐ dicẽdũ ꝙ ex h ipõ ꝙ viſio itellcũalis ⁊ ymagiãria dignior eſt corporali: ſʒ eas cogſcimꝰ nõ ſolũ pñtia ſʒ abſentia: cũ viſiõe corpali ſolũmõ pñtia cernanᷓ: ⁊ iõ ĩ ymaginatiõe ⁊ itellectu reſeruanᷓ ſpẽs rerũ: nõ aũt in ſenſu. 5ᵐ Ad hoc ergo ꝙ viſio corꝑalis ſit ſupnaturalis ſemꝑ opʒ ꝙ formentur noue ſpẽs corporales. nõ aũt hoc requiriᷓ ad h ꝙ viſio ymagiãria vel itellcũalis ſit ſupnãlis.

Octauo q̄riᷓ vtruʒ oĩs reuelatio ꝓphẽtica fiat angelo mediãte. ℂ Et videtur ꝙ nõ: q² vt diĉ Aug. 6°. de tri. quorũdã mentes ita eleuanᷓ vt nõ ꝑ ãgelũ ſʒ in ipõ ſũma rerũ arce ĩcõmutabiles videãt rões. h ãt maxie vᷓ ꝯpetere p°

2m pphis. g̃ reuela° eoꝝ nõ fit angelo mediãte. ¶ P̃.dona
spũs.s.imediate sunt a deo ꝛ habitus infusi: sed pphetia
est donũ spũs.s.vt pꝫ p° Coꝛ.12°.Est etiã qõdam lumẽ in
3m fusum.g̃ est a deo sine angelo mediãte.¶ P̃. pphia q̃ ex
virtute creata ꝑcedit est pphetia nãlis: vt supra dictũ ẽ.
sꝫ angelus est creatura quedã.g̃ pphia q̃ nõ est nãlis sed
4m spũs.s.donũ nõ ꝑficit angelo mediãte. ¶ P̃. pphetia ꝑ
ficit̃ s̃m infusionẽ luminis ꝛ ipressionẽ spẽꝝ:sꝫ neutrũ
hoꝝ videt̃ posse fieri per angelũ:qꝛ vel eẽt creatoꝛ lumi
nis vel spẽi:cũ hec non possint fieri nisi ex nihilo. g̃ visio
5m pphetica nõ fit angelo mediante.¶ P̃.in diffõne pphe
tie dr̃ q͂ pphetia est diua reuelatio vel ispiratio.si aũt fie
ret angelo mediãte diceret̃ eẽ angelica nõ diua.g̃ non fit
6m mediãtibus angelis.¶ P̃.Sapi.7.dr̃.q͂ diua sapia ꝑ na
tiones in aias sanctas se transfert ꝛ amicos dei ꝛ pphas
ↄstituit.g̃ ab ipo dõ imẽte aliqs pphã ↄstituit̃:nõ ꝑ ãgem.
3p **Sed contra** est qõ Moyses alijs pphetis excel
lẽtioꝛ fuisse videt̃:vt pꝫ Numeri.12.
ꝛ Deut.vlt°.sꝫ Moysi facta est diuinit᷒ reuelatio mediã
tibus angelis. vñ dr̃ Gal.3°.q͂ lex ordinata est ꝑ angelos
in manu mediatoꝛis.ꝛ Act.7°.de Moyse.hic est qui fuit
in eccl̃ia in solitudine cũ angelo qui loquebat̃ ei in mon
te Synai:ꝛ cũ patrib᷒ nostris.g̃ multo fortius omnes alij
2° pphete mediante angelo reuelationez acceperũt.¶ P̃.
Diony.dicit 4°.ca°.celestis ierar.q͂ diuinas visiones glo
riosi patres nostri adepti sunt per medias celestes virtu
3° tes.¶ P̃.Aug.dicit in li°.de tri.q͂ oẽs apparitiões patri
bus facte in veteri testamẽto fuerũt ꝑ ãgelos admistrate.
Rñ° **Respõdeo** dõm:q͂ in reuelatione pphetica duo
ↄcurrunt.s.mẽtis illustratio: ꝛ forma
tio spẽrum in ymaginatiua virtute. Ipsum g̃ ppheticũ
lumẽ quo mens pphete illustrat̃:a deo originalr̃ ꝑcedit:
sꝫ tñ ad eius ↄgruam susceptionẽ mens humana angeli
co lumie cõfortat̃ ꝛ quodãmõ ꝑparat̃.Cũ eñi lumẽ diuũ
sit simplicissimũ ꝛ vñissimũ in virtute:nõ est ꝑportiona
tũ ad hoc q͂ ab aia humana in statu vie ꝑcipiat̃ nisi quo
dãmodo cõtrahat̃ ꝛ specificet̃ per ↄiunctionẽ ad lumen
angelicũ:qõ est magis ↄtractũ:ꝛ humane mẽti magis ꝑ
portionatũ.Sꝫ ipsa formatio spẽꝝ in ymaginatiua vir
tute ꝑprie ãgelis est attribuẽda:eo q͂ tota coꝛpalis crea
tura administrat̃ per creaturã spũalẽ:vt Aug. ꝑbat in 3°.
de tri.Uis aũt ymaginatiua vtitur organo corporali.vñ
spẽrũ formatio in ipsa ad misteriũ ꝑpe ꝑtinet ãgeloꝝ.
Ad pm **Ad primũ** g̃ dõm:q͂ sic̃ supra dictũ est v̾bũ illud
Aug.referendũ est ad visionẽ patrie:
2m vel ad visionẽ raptus:nõ ad visionẽ ppheticã.¶ Ad 2m
dõm:q͂ pphetia iter dona spũs sancti computat̃ rõne lu
minis prophetici:qõ q̃dẽ a deo infundit̃ imediate:quãuis
ad eius cõgruã receptionẽ cooperet̃ ministeriũ ãgelorũ.
3m ¶ Ad 3m dõm:q͂ illud qõ fit a creatura ꝑpria v̾tute est
quodãmõ nãle:sꝫ q͂ fit a creatura nõ ꝑpria virtute sꝫ in
quãtũ est mota a deo vel vt qõdã diuĩe operationis instr̃m
est supnãle.vñ pphetia q̃ hꝫ ortũ ab angelo s̃m nãlez an
geli cognitionẽ est pphetia nãlis:sꝫ illa que hꝫ ortum ab
angelo s̃m q͂ angelus reuelationez a deo accipit est sup
4m nãlis.¶ Ad 4m dõm:q͂ angelus neqꝫ lumẽ in itellcũ hu
mano creat:neqꝫ spẽs in vi ymaginatiua:sꝫ operatione an
geli lumẽ nãle in itellcũ hũano diuinit᷒ ↄfortat̃: ꝛ s̃m h̾
hoiem angelus illumiare dr̃.Ex h̾ ẽt q͂ angelus hꝫ ptãtẽ
cõmouere organũ fãtasie ꝑt visionẽ ymagiatiuã forma
5m re s̃m q͂ cõpetit pphete.¶ Ad 5m dõm:q͂ actio nõ attri
buit̃ instr̃o sꝫ ꝑncipali agẽti:sic̃ scamnũ nõ dr̃ effect᷒ ser
re sꝫ carpẽtarij.Et silr̃ cũ angelus nõ sit cã reuelatiõis ꝑ
phetice:nisi sic̃ instr̃m diuinũ per reuelationẽ a deo ꝑce
ptaz pphetia nõ dꝫ dici reuelatiõe ãgelica sꝫ diua.¶ Ad
6m dõm:q͂ sapia diua in aiam se trãsferẽs aliquos effect᷒ 6m
facit nõ mediãte ministerio angeloꝝ:sic̃ gr̃e infusionẽ ꝑ
quã quis amicus dei ↄstituit̃.nihil aũt ꝑhibet qn quos
dam alios effect᷒ faciat ꝑdicto ministerio mediãte:ꝛ sic
in aias scãs se trãsferẽs pphas ↄstituit angelo mediãte.

Nono querit̃.vtrũ semꝑ qñ ppheta a spũ
ppheticie tangit̃ a sensib᷒ alienetur.
¶ Et videt̃ q͂ sic:qꝛ dr̃ Nume.12°.Si qs fue pm
rit inter vos ppheta dñi in somnio ꝛ visione
loquar ad eũ:sꝫ vt dicit glo.in ꝑn°.psalterij:tẽ
fit pphetia per somnia ꝛ visiones qñ fit per ea q̃ vident̃
dici vel fieri.cũ aũt apparent ea q̃ vident̃ dici vel fieri:ꝛ
nõ diũr vel fiunt: hõ est a sensib᷒ abstract᷒.g̃ visio pphe
tie semꝑ est a ppheta a sensu abstracto.¶ P̃.qñ vna vir 2m
tus multũ intẽdit̃ in sua operatione opꝫ aliaz a sua opõne
abstrahi:sꝫ in visione pphie iterioꝛes vires in suis ope
tionib᷒ itendunt̃.s.itellcũs ꝛ ymaginatio:cũ h̾ sit ꝑfectis
simũ ad qõ ꝑuenire possint sꝫ statũ vie.g̃ in visione pro
phetica semꝑ ppha ab opõne exterioꝝ viriũ abstrahit̃.
¶ P̃.itellcũalis visio est nobilioꝛ q̃ ymaginaria:ꝛ h̾ q̃ 3m
corporalis:sꝫ ꝑmixtio ignobilioꝛis detrahit aliqd de ꝑfe
ctione nobilioꝛis.g̃ visio itellcũalis ꝛ ymaginaria qñ vi
sioni corporali nõ ꝑmiscent̃ sunt ꝑfectiores.cũ igit̃ in ꝑ
phetica visione ad sũmã ꝑfectionẽ ꝑueniãt sꝫ statũ vie.
videt̃ q͂ tũc nullo mõ coꝛpali visioni ꝑmisceant̃:vt.s.ꝑ
pheta cũ eis sil̾ corporali visione vtat̃. ¶ P̃.plus distat 4m
sensus ab itellectu ꝛ ymaginatiõe q̃ rõ iferioꝛ a supioꝛi:
sꝫ ↄsideratio supioꝛis rõnis qua itendit̃ eternis ↄtẽplan
dis:abstrahit hoiez a ↄsideratiõe iferioꝛis rõnis:qua ho
mo tpalib᷒ iheret.g̃ multo forti᷒ visio itellcũalis ꝛ yma
ginaria pphie abstrahũt a visiõe corporali. ¶ P̃.vna ꝛ 5m
eadẽ vis nõ põt plurib᷒ itẽdere:sꝫ qñ aliqs sensib᷒ corpo
ralib᷒ vtit̃:ei᷒ itellcũs ꝛ ymagina᷒ illis reb᷒ intẽdit:q̃ cor
poralr̃ vident̃.g̃ simul cũ h̾ nõ põt itendere illis que ap
parent absqꝫ sensib᷒ corporis in pphetica visione.
Sꝫ ↄtra est qõ dr̃ p° Coꝛ.14°.Spũs pphaꝝ pphis 3p
subiecti sũt.h̾ aũt nõ eẽt si ppha eẽt a sensib᷒
alienat᷒:qꝛ sic nõ eẽt sui ipsi᷒ cõpos.g̃ pphia nõ fit i hoie
alienato a sensib᷒.¶ P̃.supra visionẽ pphie accipit̃ cer 2°
ta cognitio de reb᷒ sine erroꝛe:sꝫ in his q̃ sunt abstracti a
s̃sib᷒ vel i sõnio vel q̃cũqꝫ alio mõ ẽ cognitio ꝑmixta er
roꝛi ꝛ icerta:qꝛ silitudib᷒ reꝝ iherẽt q̃si reb᷒ ipis:vt Aug.
dic̃.12°.sup gen̄.ad l̾raz.g̃ pphia nõ fit cũ alienatiõe a sen
3° su.¶ P̃.si h̾ ponat̃ videt̃ sequi erroꝛ montani:qui dixit 3°
pphas q̃si abrepticios eẽ locutos qd dicerẽt nesciẽtes.
¶ P̃.pphia:vt dr̃ i glo.in ꝑn°.psalterij.qñqꝫ fit ꝑ facta: 4°
sic̃ ꝑ archã Noe signat̃ eccl̃ia:qñqꝫ ꝑ dcã:sic̃ ea q̃ angeli
dixerũt abrahe:sꝫ ↄstat q͂ Noe archã ↄstituẽs:ꝛ abrahã
angelis colloquẽs ꝛ eis s̃uiẽs nõ erãt a sensib᷒ abstracti.
g̃ pphia nõ fit ꝑ abstractionẽ a sensib᷒ semper.
Rñdeo dõz:q͂ pphia hꝫ duos act᷒.Unũ ꝑncipalẽ.s. Rñ°
visionẽ.Aliũ scdariũ.s.denũciationẽ. denũ
ciatio aũt fit a ppha vel v̾bis vel ẽt factis:sic̃ pꝫ Iere.13.
q͂ lũbare suũ posuit iuxta fluuiũ ad putrescẽdũ. Utroli
bet aũt mõ dnũciatio pphetica fiat:semꝑ fit ab hoie nõ
abstracto a sensib᷒:qꝛ hmõi denũciatio ꝑ signa q̃dã sensibi
lia fit.Uñ pphaz denũciantẽ opꝫ sensib᷒ vti ad h̾ q͂ ei᷒
denũciatio sit ꝑfecta.al̾s denũciaret q̃si arrept᷒. Sꝫ q̃m
ad visionẽ pphie duo cõcurrũt:vt ex dictis pꝫ.s.iudiciũ:
ꝛ acceptio ꝑpa pphie.qñ igr̃ ppha ispirat̃ diuinit᷒ vt sit tñ
iudiciũ ei᷒ supnãle ꝛ nõ acceptio:tẽ tal̾ ispira᷒ abstractio
nẽ a s̃sib᷒ nõ reqrit:qꝛ iudiciũ itell̾s nãlr̃ ẽ ꝑfecti᷒ in vtẽ
te sensib᷒ q̃ in nõ vtẽte.Acceptio aũt supnãlis ꝑpa pro
phete est s̃m ymaginariã visionẽ:ad quã visionẽ ispiciẽ
dã rapit̃ vis hũana ab aliquo spũ ꝛ a sensib᷒ abstrahitur

vt Aug.dicit.12.sup Gen.ad litteram.Cui9 rõ est:q2 vis ymaginaria duz quis vtitur sensib9 pncipalr est intẽta his q̃ per sensus accipiunt.vñ nõ põt ẽẽ q9 intẽtio ei9 pncipalr trãsferat ad ea q̃ aliunde accipiunt:nisi qñ hõ est a sensu abstract9.vñ qñcũqz fit pphia fm ymaginariã visionez opz a sensib9 abstractũ ẽẽ pphaz.Sed hec abstractio du plr ↄtingit.Uno mõ ex cã aiali. Alio mõ ex cã nãli. A cã qdẽ nãli qñ exteriores sensus stupescũt vel ppter egritudinẽ vel ppter vapores somnũ ad cerebrũ ascẽdẽtes:ex qb9 ↄtingit organũ tact9 imobilitari.Ex cã vo aiali:sicut qñ hõ ex nimia attẽtione ad itellectualia vl'ymaginabilia oĩno a sensib9 exterioribus abstrahit.nunq̃z aũt fit in ppheta abstractio a sensib9 corporalib9 p egritudinẽ:sicut fit in epilẽticis vel furiosis:sz solũmõ p cãz nãlẽ ordinatã.s.p somniũ.Et iõ pphetia q̃ fit cũ visione ymaginaria semp fit vel in somnio:qñ.s.est abstractio a sensib9 p cãz nãlem ordinatam:vel in visiõe qñ fit abstractio a cã aiali.In hoc tñ differt pphetia in sua abstractione a sensib9 siue abstrahat per somniũz siue per visionẽ ab oib9 alijs qui abstrahunt a sensib9:q9 mẽs pphete illustrat de his q̃ in visiõe ymaginaria videnť qñ cognoscit ea nõ ẽẽ res:sz aliqualr rerũ silitudines:de qb9 certũ iudiciũ hz p lumen mẽtis.Sic igit pz q9 pphetie ispiratio qñqz fit cuz abstractiõe a sẽsib9 qñqz nõ.vñ ad vtrasqz rões ẽ rñdẽdũ.

Ad p9 **Ad primuz** g dõz:q9 in vbis illis domin9 intẽdit ostẽdere pemiñentiã moysi ad alios pphetas q̃tuz ad acceptionẽ supnaturalẽ:q2.s.Moyses supnaturalr ad hoc pmotus est vt ipsaz dei ẽẽntiã in seipsa videret.Sz oia que pphete acceperũt:nõ acceperũt nisi in silitudinib9 somnij vel visionis. Sz tñ iudiciũ pphete nõ est p silitudines aliq̃s somnij τ visiõis.vñ iudiciũ pphetie fit sine abstractiõe a sensib9.
2m ❡ Ad 2m dõm q9 qñ vis iterior itendit in visione sui obiecti abstrahit si sit pfecta attentio ab exteriori visione.Sz q̃tũcũqz sit pfectũ iudiciũ iterioris ṽtutis nõ abstrahit ab opatione exteriori:q2 ad iteriorẽ virtutẽ ptinet de exteriori iudicare.vñ iudiciũ supioris in idẽ ordinat cũ opatione exteriori:τ iõ non mutuo se ipediunt.
3m ❡ Ad 3m dõm:q9 rõ illa pcedit de itellectuali visione τ ymaginaria fz acceptionẽ:τ nõ fm iudiciũ:vt dictũ est.
4m ❡ Ad 4m dõm:q9 ex hoc ipso potẽtie aie mutuo se in suis opationib9 ipediunt:q9 in vna ẽẽntia aie sunt fundate.vñ q̃to aliq̃ vires aie sũt sibi magis ppinque tãto magis nate sunt se ipedire si ad diuersa ferant.vñ rõ non seqtur.
5m ❡ Ad 5m dõm:q9 rõ illa pcedit q̃tum ad acceptionẽ supnãlez ṽtutis ymaginatiue vel intellectualis τ nõ q̃tum ad iudicium.

Ad p9 in ↄ9. **Ad primum** aũt in ↄtrariũ dõm:q9 apls loqtur q̃tum ad pphetie denunciationẽ:q2 suo arbi.subiacet denũciare de qb9 ispirat.nõ aũt q̃tũ ad reuelationẽ qua ipse ppheta spũi subijcit.nõ.n.fit reuelatio fm arbitriũ pphete:sz fm arbitriũ spũs reuelantis.
2m ❡ Ad 2m dõm:q9 hoc est ex lumine pphetie q9 mens pphete sic illustrat:vt ẽt in ipsa abstractiõe a sensib9 verũ iudiciũ hẽat de his q̃ videt in sõnio vl' visione.
3m ❡ Ad 3m dõz:q9 error montani fuit in duob9.p9 q2 subtrahebat pphetis lumẽ mẽtis quo de visis verũ iudiciũ hẽrent.2° q9 in ipsa denunciatiõe eos a sensib9 abstractos dicebat:sic in furiosis ↄtingit:vel in his qui loquunt in dormiendo.H aũt nõ seqtur ex positione pdcã. ❡ Ad 4m dõm:q9 h q9 pphetia dr fieri per dicta vel facta referendũ est ad denũciationẽ pphetie magisq̃z ad pphetică visionẽ.

p9 **DEcimo** querit.vtruz pphetia cõiter diuidat in pphetiam pdestinationis pscie τ cõminationis. ❡ Et videt q9 nõ:q2 glo.i pn9 psalterij diuidit pphiaz dicẽs:q9 alia est fm psciam:quã necesse est oĩbus modis ipleri fm tenorẽ verbor:vt est illa.ecce virgo concipiet. Alia fm cõminationẽ:vt.adhuc.40.dies τ Niniue subuertet:q̃ nõ fm ṽbor supficiem:sed tacite intelligẽtie significatiõe complet.ergo videt supfluere tertiũ membrũ:qd Jeronymus apponit.s.de pphetia fm pdestinationẽ. ❡ P.il- 2m
lud qd seqtur oẽm pphetiam nõ debz poni:vt membrũ diuidẽs pphetiam:sz omnẽ pphetiam cõsequit esse fm psciaz diuinã:q2 vt glo.dicit Ysa.33.pphete in libro prescientie legunt.g pphetia fm presciaz nõ debz poni membrũ diuidẽs pphetiam. ❡ P.cuz presciẽtia sit superius 3m
ad predestinationẽ quasi in eius diffõne posita:nõ põt pscietia ↄtra pdestinationẽ diuidi:nisi q̃tuz ad ea in quibus presciẽtia pdestinationẽ excedit:sz prescia excludit pdestinationẽ in malis:q2 de eis est prescia τ non pdestinatio:de bonis ṽo pdestinatio τ prescia.ergo cũ dr q9 pphetia alia est fm pdestinationẽ alia fm presciam.hoc ẽ dictu.alia est de bonis.alia de malis:sz bona τ mala idifferẽter ex lib.arb.dependẽt.g nulla differẽtia est quã assignat Jerony.inter has duas pphetias dicẽs:pphetiaz pdestinationis ẽẽ que sine nostro implet arbitrio.pphetiam ṽo fm psciam cui nostrũ admiscet arbitriũ. ❡ P. 4m
pdestinatio:vt dicit Aug.est de bonis salutarib9:sz inter bona salutaria nostra merita ↄputant que ex lib.arb.dependẽt.g pphie fm pdestinationẽ nostrũ admiscet arb. τ sic Jerony.male distiguit. ❡ P.in pphetia nõ possunt 5m
ↄsiderari nisi tria.s.a quo est:in quo est:τ de quo est:sz penes illud a quo est nõ distinguit:q2 omnis prophetia est ab vno pn9.s.scõ.nec iterũ penes id in quo est:q2 pphetie subiectũ est humanus spũs:ea aũt de qbus est prophetia nõ sunt nisi bona vel mala.ergo pphetia nõ debz diuidi nisi diuisione bimẽbri. ❡ P.Jerony.dicit.q9 illa pphe- 6m
tia.Ecce virgo cõci.est fz pdestinationẽ:sz ad ipletionẽ pphetie li.ar.se imiscuit in ṽginis assensu.g pphetia fm pdestinationẽ hz li.ar.admixtũ:τ sic non differt a pphetia q̃ est fm presciam. ❡ P.omnis enunciatio de futuro 7m
qd nescit ẽẽ futuruz:vel est falsa:vel saltem dubia annũcianti:sz per pphetiam cõminationis predicitur aliquid ẽẽ futurũ:vtpote destructionẽ alicuius ciuitatis.cũ ergo hec denunciatio nõ sit falsa nec dubia:q2 in spm scm qui est pphetie actor nec falsitas nec dubitatio cadit:oz hoc futurũ esse ad minus a spũ scõ prescitũ.ergo pphetia fm cõminationẽ nõ distinguit a pphetia fm psciam. ❡ P. 8m
cum aliquid predicitur fm pphetiaz cõminationis:aut illa predictio est intelligenda sine conditione aut sub cõditione:si sub cõditione hoc nõ dicit cõpetere prophetie que in quadam supernaturali cognitione cõsistit.futura enim precognoscere quibusdã cõditionibus stãtib9 etiã nãlis ratio põt.ergo opz vt sine cõditione intelligat:aut igit pphetia est falsa:aut eueniet qd predicit:τ sic opz a deo ẽẽ pscitũ.g pphetia cõminatiõis non debz distingui ↄtra pphetiã pscie. ❡ P.Jere.18.similis regla ponit de 9m
dĩnis cõminationib9 τ pmissionib9 adimplẽdis:q2.s.cõminationes reuocant qñ gens ↄtra quã est facta cõminatio penitẽtiam agit a malis:silr pmissio deficit qñ gens cui facta est:iusticiã derelinquit.ergo sicut ponit pphiaz cõminatiõis qdam mẽbrũ pphetie:ita dz ponere q̃rtũ mẽbrũ pphetiã pmissiõis. ❡ P.Ysa.34.Ysaias pphetice dixit ad Ezechiã.dispone domui tue q2 morieris.h ãt 10m
pphia nõ est fm pdestinationez:q2 illã necẽ ẽ ipleri oĩb9 modis sine nrõ arbi.nec iterũ fm psciam:q2 h futurũ deus nõ presciebat:alias prescientie subesset falsum:nec iterũ fm cõminationẽ:q2 sine cõditione predicebatur futurũ. ergo opz ẽẽ aliquod q̃rtũ genus pphetie. ❡ Sz diceres q9 hoc predicebatur esse futurum fm causas inferiores:

11m ⁊ sic erat prophetia cõminationis. ¶ Sed contra. cause inferiores mortis hoīs egrotātis possunt homini esse note fm artē medicine. si igit̃ hoc nō pdixit Ysa. futurū nisi fm causas iferiores vel nō pphetice pdixit: vel pphetica pdictio nō differt a medici pdictione: qđ fl̃m ē. ¶ P.
12m oīs pphetia est de reb⁹ vl' intuēdo causas supiores: vel intuēdo iferiores. si ḡ pdicta pphetia itelligit̃ ꝯditionalis: q: est fm aliquas cās. s. inferiores: pari rōne oīs pphetia cōditionalis est: ⁊ sic oīs pphetia erit eiusdē rōnis cū cōminatoria. ¶ P. pphetia cōminationis q̄uis nō ipleat̃
13m fm supficiē vboꝝ: impleẽ tñ tacite itelligentie significatiōe: vt Cassiodorus dic̃: sic qđ dcm̄ est per Jonā: Niniue subuertet̃ impletū est fm Aug. in li. de ciui. dei. q: q̄uis Niniue steterit in menib⁹: corruit tñ in prauis morib⁹: sz hoc ēt i'uenit̃ in pphetia pdestinatiōis ⁊ pscie: q nō ipletur fm exteriorē vboꝝ supficiē sz fz spūalē sensuz: sicut qđ dictū est Ysa. 58. fundabo Jerlm: ⁊ Dan. 2. lapis abscisus de mōte sine manib⁹ cōfregit statuā: ⁊ multa alia hm̄.
ḡ pphetia cōminationis nō dz distingui ꝯtra pphetiā p
14m scie ⁊ pdestinatiōis. ¶ P. si alicui demōstrent̃ aliq̄ futuroꝝ silitudines nō dr̃ pphetia nisi itelligat ea q̄ p illas significant̃: sic Pharao nō est dict⁹ pphetia qui spicas ⁊ boues vidit. itelligētia. n. opus ē in visiōe. vt dr̃ Dan. 10. sed illi p quos cōminatiōes diuine fiunt itelligunt tñ h̄ qđ ponūt fm vboꝝ supficiē. nō aūt illuminant̃ de his q̄ per illa signant̃: sic pz de Jona q intellexit Niniue mālr subuertēdā. vñ ea nō subuersa sz correcta doluit q̄si sua prophetia nō eēt impleta. ḡ pphetia ex h̄ dici nō debuit: ⁊ sic nec cōminatio dz poni pphie spēs: vñ videt̃ pdcā distinctio nulla esse.

S Sz contrarium appet ex glo. q̄ habet̃ sup illō Matth. p. Ecce vgo. vbi pdcā diuisio ponit̃. ⁊ explanat̃.

R: Respondeo dīcm: q pphetia a diuina pscia deriuatur: vt supra dictū est. Sciēdum est aūt q deus alio mō pscit futura ab alijs qui futura pcognoscūt. Circa futuroꝝ. n. cognitionē duo est ꝯsiderare. s. ipz ordinē cāꝝ ad futuros effect⁹: ⁊ exitū siue executionē h⁹ ordinis in h̄ q effect⁹ actu pcedūt ex suis cāis. quecūqꝫ igit̃ virtus creata aliquā cognitionē hz de futuris: sua cognitio nō fert̃ nisi ad ordinē cārū: sic medic⁹ fm h̄ dr̃ futurā mortē pscire: inq̄tū scit nālia pn̄a eē ordinata ad defectū mortis: ⁊ eodē mō astrologus dr̃ pcognoscere futuras pluuias aut vētos. Un̄ si sint tales cāe quoꝝ effect⁹ ipediri pnt: nō semp euenit qđ sic pscit̃ eē futurū. Sz de⁹ nō solū cognoscit futura rōne ordinis cārū: sz ēt q̄tuz ad ipm exitū vel executionē ordinis. Cui⁹ rō est: q: ei⁹ ituitus eternitate mēsurat̃ que oīa tēpora in vno nūc idiuisibili cōprehēdit. vñ vno simplici intuitu videt ⁊ ad quid cause sūt ordinate: ⁊ qualr̃ ordo ille ipleat̃. Hoc aūt creature est ipossibile: cui⁹ ituitus limitat̃ ad aliqđ tp̄s determinatū. vñ cognoscit illa q̄ sūt in illo tp̄e. futura vo in tēpore: qñ adhuc sunt futura nō sunt nisi in ordine suarum causarū. vñ si solūmō a nobis pcognosci pñt: vt recte considerātib⁹ appeat in hoc q futura pscire dicimur: etiaz magis pñtiuz q̄ꝫ futuroꝝ sciam hēre: ⁊ sic remaneat solius dei ꝓpriū vere scire futura. Qñqꝫ igit̃ a diuina pscia deriuat̃ pphetia rōne ordinis cārū. qñqꝫ vo rōne executiōis vel ipletionis illi⁹ ordinis. Cū ḡ fit pphetica reuelatio solūmodo de ordine causarū. dr̃ pphetia cōminatiōis. tūc eniz nihil aliud pphete reuelat̃: nisi qđ fm ea q̄ nūc sunt talis ad hoc vel illud est ordinatus. Impletio vo ordinis causarū fit dupl'r. Qñqꝫ qdē ex sola opatione diuine virtutis: vt suscitatio lazari ⁊ ꝯceptio xp̄i ⁊ hm̄: ⁊ fz h̄ est pphetia pdestinationis: q: vt dicit Dam. ea q̄ de⁹ pdestinat nō sūt in nobis. vñ ⁊ pdestinatio q̄si q̄dā dei pparatio dr̃. h̄ aūt aliqs pparat qđ facturus est ipse non qđ ali⁹. Quedā vo explent̃ opatione cārū aliarū siue nāliuz siue volūtariarū. Et hec inq̄tuz p alias cās ꝯplent̃ nō sunt pdestinata: sunt tñ pscita. vñ hoꝝ dr̃ eē pphetia fm psciaz. Q: tñ pscia pp hoīes fit: circa ea q̄ per hoīes fiunt libero arb. pcipue pphia pscie ꝯsistit. vñ ptermissis alijs cāis creatis Jero. pphiaz pscie notificās d solo libo ar. mētionē fac.

Ad pm Ad primū ḡ dōz: q ista trimēbris diuisio quā Jeronymus ponit reducit̃ ad bimēbreꝫ: vt dictū est: q: q̄dā respicit ordinē cārū. q̄dā aūt exitū ordinis: ⁊ in hac diuisione Cassiodorus stetit. Jerony. vo alterū mēbroꝝ subdiuisit. Et iō Cassiodorus duo mēbra diuisionis posuit. Jeronim⁹ aūt tria. psciaz ēt Cassiodorus accepit fm sui cōitatē: est eni de oibus exītib⁹ siue vtute creata siue increata fiāt. Sz Jerony. accepit psciam fm quādā restrictionē: put est de illis tñ de qb⁹ non est pdestinatio p se loquendo. s. de his q̄ vtute creata pueniunt.
2m ¶ Ad 2m dōm: q oīs pphetia diuinā psciam hz q̄si radicē: sz cū in diuina pscia sit cognitio ordinis ⁊ euētus: q̄dā prophetia deriuat̃ ex vna pte q̄dā ex alia. pscia vo dei fm h̄ ꝓprie pscie nomē hz: qđ ad euentuz respicit qui futurus est. ordo eni ad euentū est in pñti. vñ de eo magis est scia q̄ꝫ pscia. Et sic illa pphetia que ordinē respicit nō dr̃ fm
3m psciam: sed solū illa que est fm euentū. ¶ Ad 3m dōm: q pscia hic accipit̃ ꝯtra pdestinationē diuisa q̄tū ad ea in qbus pscia pdestinationē excedit. nō aūt excedit prescia pdestinationē in malis soluz si predestinatio stricte accipiat̃: sz etiā in oibus bonis que nō fiunt sola virtute diui
4m na. vñ rō nō seqtur. ¶ Ad 4m dōm: q meritū nostrū ⁊ ē ex gratia ⁊ ex libe. arb. nō autē subiacet pdestiatiōni nisi fz q est ex gr̃a que a solo deo est. vñ id qđ ex nostro arbi.
5m est pdestinatiōi subesse dr̃ per accñs. ¶ Ad 5m dōm: q pphetia hic distinguit̃ fm ea de qbus est nō qdē fm bona ⁊ mala: q: hm̄ diffe per accñs se hñt ad futurū qđ per prophetiā cognoscit̃: sz fm q est de ordine vel de exitu ordi-
6m nis: vt dictū est. ¶ Ad 6m dōm: q ad xp̄i ꝯceptionē iteruenit cōsensus virginis: nō q̄si operans sz sic ipedimētū
7m remouēs. nō. n. in vite tñ bñficiū pstari debebat. ¶ Ad 7m dōm: q aliqđ pōt dici eē futurū nō solū ex hoc q ita erit: sz q: ita est ordiatū in causis suis vt sic sit futurū: sic eni medicus dicit. iste sanabit̃: ⁊ iste morieẽ: ⁊ si aliter cōtingat nō fl̃m dixit: sic eni tūc futurū erat ex ordine causarū: qđ tñ posse est ipediri: ⁊ tūc qđ pus futuꝝ fuerat ꝯtr nō erit futurū. vñ phs dicit in. 2. de gnōne. q futurus qs incedere non incedit. Et fm hoc denunciatio pphete cōminantis nec falsa est nec dubia: q̄uis non eueniat qđ
8m predixit. ¶ Ad 8m dicēdum q si pphetia cōminationis referat̃ ad ordinē causarū quē directe respicit: sic ē absqꝫ omni conditione. Absolute enim est ita ordinatū esse in causis: vt hoc contingat. si autē referatur ad euentū quē respicit indirecte: sic intelligenda est sub conditione cause: ⁊ tamē supernaturalis est q: naturali cognitione non pōt sciri etiā causa existēte: vtpote iniquitate remanēte q talis pena vel talis determinate fm diuinaz iusticiā
9m debeat̃. ¶ Ad nonū dicēduz: q sub pphetia cōminationis intelligit̃ pphetia promissionis: q: de eis est eadem ratio. Ideo tamē magis exprimit̃ de prophetia cōminationis: q: frequētius inuenitur reuocata comminatio q̄ꝫ ꝓmissio. deus enim pronior est ad miserēdum q̄ꝫ ad pu-
10m niendum. ¶ Ad decimū dicēdū: q pphetia illa fuit fm cōminationē. Et q̄uis nō esset conditio explicite pposita: est tamē illa denunciatio sub implicita cōditione itelligēda: scꝫ tali ordine rerū remanente. ¶ Ad vndeci-
11m mū dōm: q cause iferiores non solū sunt cāe nāles quas medici pcognoscere possunt: sz etiā cause meritorie que

ex sola diuina reuelatiōe cognoscunt̃. Cāe etiā nāles salu
tis vel mortis multo pfecti⁹ diuina reuelatiōe q̄ȝ humano
12m igenio cognosci pñt. ⁋ Ad 12m dōm: q̄ cāe supiores q̄ sūt
rerū rōnes in diuina pſciētia nunq̄ȝ deficiunt ab ipletione
suoꝝ effectuū: sic̄ deficiūt cāe inferiores: ⁊ iō in cāis supe
rioub⁹ cognoscunt̃ rerū euentus absolute: sȝ in inferiori
13m bus nō nisi sub conditione. ⁋ Ad 13m dōm: q̄ in pphetia
pdestinationis ⁊ prescientie quāuis pponat̃ veritas ad
iplenda sub aliq̄bus similitudinib⁹: tñ rōne illaꝝ simili
tudinū nō attendit̃ aliq̄s sensus litteralis. Sȝ litteralis
sensus attendit̃ fȝ ea que p silitudines significant̃: sicut
in oibus mediate signatis accidit: vñ in talib⁹ pphetijs
nulla veritas inuenit̃ q̄ȝtum ad similitudines sȝ solum
q̄ȝtum ad ea que per silitudines significant̃. Sȝ in pphe
tia cōminationis sensus litteralis v̄boꝝ pphete attendi
tur s̄m illas similitudines rerū que euenient: q̄ȝ similitu
dines ille nō tm̄ pponunt̃ vt similitudines sȝ vt res que
dam. vñ ⁊ illud qđ eueniet significatū p hᵒ similitudies
nō ptinet ad sensuȝ litteralē: sȝ ad sensuȝ mysticū: sic̄ cuȝ
dicit̃ niniue subuertet̃: subuersio mālis ptinet ad sensuȝ
litteraleȝ: sȝ subuersio a prauis morib⁹ ptinet ad moralē.
Et in ipso sensu litterali attendit̃ aliq̄ veritas rōne ordi
14m nis causarū: vt dictū est. ⁋ Ad 14m dōm: q̄ in sōnio Pha
raonis spice ille ⁊ boues nō demonstrabant̃ vt res q̄daȝ:
sȝ solū vt similitudines. Et iō Pharao qui solū illas simi
litudines vidit nō habuit alicui⁹ rei intellcm̄: ⁊ ppter h̄
pphetia nō fuit. Sȝ Jone cū dictū est niniue subuertet̃
aderat intelligētia alicui⁹ rei. s. ordinis meritoꝝ ad sub
uersionē: ⁊ si forte alterius rei. s. subuersionis pſcius non
fuerit. vñ q̄ȝtuȝ ad hoc qđ nō itelligebat pphetā nō fuit.
Sciebat tñ Jonas ⁊ pphete cōminantes pphetiam quā
pdicebant non esse s̄m presciam: sȝ s̄m cōminationē. vn
de dicit̃ Jone vlt⁹. ppter hoc preoccupaui vt fugerem in
tharsis. scio. n. q̄ tu clemēs ⁊ misericors es.

1m **Undecimo** q̄rit̃. vtrū in pphetia inueniat̃ imobilis veritas. ⁋ Et videt̃ q̄
nō. Cuȝ enī imobilis veritas in diffinitione pphe
tie ponat̃ si pphetie cōueniat opȝ vt per se ei cōueniat: sȝ
futura cōtingentia de q̄bus est pphetia p se nō sunt imo
bilia: sȝ solū s̄m q̄ ad pſciam diuinaȝ referunt̃: vt dic̄ Boe
tius. ḡ imobilis v̄itas nō dȝ assignari pphetie q̄si in eius
2m diffōne posita. ⁋ P̄. illđ qđ nō implet̃ nisi aliqua varia
bili cōditione existēte nō hȝ imobilē veritatē: sȝ aliq̄ p
phetia est. s. cōminationis q̄ nō implet̃ nisi variabili con
ditione existēte. s. pſeuerātie malitie vel iniq̄tatis: vt ha
bet̃ Jere. 18. ergo nō ois pphetia hȝ imobilē veritatem.
3m ⁋ P̄. Ysa. 38. dicit glo. q̄ de⁹ pphetia reuelat suā sniam
sȝ nō cōsiliuȝ. snia aūt eius est variabilis: vt ibidē dicit̃.
4m ḡ pphetia nō hȝ imobilem veritatē. ⁋ P̄. si pphetia hȝ
imobilē veritatē: aut hoc est ex pte pphete vidētis: aut
ex parte rei que videt̃: aut ex pte speculi eterni a quo vi
det̃. nō aūt ex pte videntis q̄ȝ humana cognitio variabi
lis est: nec ex pte rei vise que cōtingens est: nec ex pte di
uine prescieētie siue speculi: q̄ȝ per hoc necessitas rei nō i
ponit̃. ḡ pphetia nullo mō hȝ imobilē veritatē. ⁋ Sed
diceres q̄ diuina prescia nō iponit necessitatē quin aliter
euenire possit: sȝ tñ aliter non eueniet qđ pſcit̃: ⁊ hoc mō
pphetia hȝ imobilē veritatē. imobile enī dicit̃ s̄m phm̄
qđ nō pōt moueri: vel q̄ difficile mouet̃ vel q̄ nō moue
5m tur. ⁋ Sed ꝯtra. posito possibili nihil seq̄tur ipossibile.
si igit̃ possibile est id qđ est prescitū ⁊ pphetatū aliter se
hēre: si ponat̃ aliter se hēre nulluȝ sequet̃ ipossibile. seq̄
6m tur aūt pphetiam hēre mobilē veritatē. ḡ ⁊c̄. ⁋ P̄. veri
tas ppositiōis seq̄tur cōditionē rei: q̄ȝ ex eo q̄ res est vel
nō est oratio vera vel falsa est: vt dicit phs: sȝ res de q̄b⁹
est pphetia sunt ꝯtingentes ⁊ mutabiles. ḡ pphetica de
nunciatio hȝ mobileȝ veritatē. ⁋ P̄. effect⁹ denoiat̃ ne 7m
cessarius vel ꝯtingens a cā pxima: nō a pma: sȝ cause p
xime reꝝ de q̄bus est pphetia: sunt cause mobiles: q̄ȝuis
cā pma sit imutabilis. ḡ pphetia nō hȝ imobilē sȝ mobi
lem veritatē. ⁋ P̄. si pphetia hȝ imobilē veritatē: ipos 8m
sibile est aliquid esse pphetatū ⁊ illud non fieri: sȝ qđ est
pphetatū ipossibile est nō esse pphetatū. ḡ si pphetia hȝ
imobilē veritatē necesse est euenire illud qđ pphetatuȝ
est: ⁊ sic pphetia nō erit de futuris cōtingentibus.

Sed contra est qđ dr̄ i glo. in pn̄. psalterij. pphe 3ª
tia est diuina ispiratio vel reuelatio re
rum euentus imobili veritate denuncians. ⁋ P̄. pphe 2
tia est diuine pſciētie signū: vt dicit Jerony. sȝ pſcita inq̄ā
tuȝ subsunt prescieētie sunt nec̄ia. ḡ ⁊ pphetata i q̄ȝtū de
illis est pphetia. ḡ pphetia hȝ imobilē veritatē de rebus
mobilib⁹. ⁋ P̄. scia dei pōt eē imobilis de reb⁹ mobili 3
bus: q̄ȝ a reb⁹ ortū nō hȝ: sȝ silr̄ cognitio pphetica non su
mit̃ a reb⁹ ipsis. ḡ pphia hȝ imobilē v̄itatē de reb⁹ mobl̄.

Respōdeo dōm: q̄ in pphetia est duo cōsiderare R
. s. ipsas res pphetatas: ⁊ cognitionē q̄
de illis habet̃: ⁊ hoꝝ duoꝝ inuenit̃ diuersus ordo origis.
Ipse. n. res pphetate sunt imediate a cāis mobilib⁹ sicut
a causis pximis: sȝ a cā imobili sicut a cā remota. Cogni
tio v̄o pphetica ecōuerso est a diuina pſcia sic̄ a cā pxima:
a reb⁹ v̄o pphetatis nō depēdet sic̄ a cā pxima sȝ solū sic̄
earū signū. Ois aūt effect⁹ in necessitate ⁊ ꝯtingētia seq̄
tur cām pximā ⁊ nō cām pmā. vñ res ipse pphetate mo
biles sunt: sȝ pphetica cognitio est imobilis sic̄ ⁊ diuina p
scia a qua deriuat̃: vt exemplatuȝ ab exēplari. Sic̄. n. ex
hoc q̄ veritas intellect⁹ est nec̄ia: seq̄tur q̄ enunciatio q̄
est signū itellect⁹ habeat nec̄iaȝ veritatē: ita ex h̄ ipso q̄
diuina pſcia est imobilis: seq̄tur q̄ pphetia que est signum
ei⁹ imobilē habeat veritatē. Quō autē pſcia dei possit eē
imobilr̄ vera de reb⁹ mobilib⁹ dictuȝ est in alia q̄ōne de
scia dei. vñ nō opȝ hoc repetere: cū imobilitas prophetie
tota depēdeat ex imobilitate diuine prescientie.

Ad primū ḡ dōm: q̄ nihil phibet aliquid inesse Ad 1m
per accñs alicui s̄m se sumpto: qđ eiđ
per se inest addito alio: sicut homini per accñs inest mo
ueri: per se v̄o homini inq̄ȝtū est currēs. sic etiā ⁊ huic rei
q̄ pphetat̃ nō p se cōpetit esse imobilē: sȝ solū inq̄ȝtuȝ est
pphetata. vñ cōueniēter in diffōne pphie ponit̃. ⁋ Ad
2m dōm: q̄ pphetia cōminationis oino hȝ imobileȝ v̄ita 2m
tem. nō. n. est de euētib⁹ rerū sȝ de ordine causarū ad euē
tus: vt dcm̄ est. Et hunc ordinē eē quē pphetā pdicat ne
cessariū est: q̄ȝuis euentus q̄nq̄ȝ nō sequat̃. ⁋ Ad 3m dōȝ 3m
q̄ cōsiliuȝ dei dicit̃ ipsa eterna dei dispositio: que nunq̄ȝ
variat̃. ppter qđ dicit Grego. q̄ de⁹ nunq̄ȝ mutat cōsiliū.
sentētia v̄o dr̄ hoc ad qđ aliq̄ cause ordinate sūt. snie aūt
in iudicijs ex cārū meritis pferunt̃. q̄nq̄ȝ aūt hoc ad qđ
cause sunt ordinate ē a deo ab eterno dispositū: ⁊ tūc idē
est dei cōsiliuȝ ⁊ snia. q̄nq̄ȝ v̄o ad aliq̄d ordinate sunt cāe
qđ nō est a deo ab eterno dispositū: ⁊ tūc dei cōsiliū ⁊ sen
tētia ferunt̃ ad diuersa. Ergo ex pte snie que respicit cau
sas iferiores inuenit̃ mutabilitas: sȝ ex pte cōsilij inueni
tur semp imutabilitas. pphete v̄o reuelat̃ q̄nq̄ȝ snia con
silio cōformis: ⁊ tūc pphetia hȝ imobilē v̄itatē etiā q̄ȝtū
ad euentū. Q̄nq̄ȝ v̄o reuelat̃ snia nō conformis cōsilio: ⁊
tunc hȝ imobilē v̄itatē q̄ȝtum ad ordinē: ⁊ nō quātuȝ ad
euentū: vt dictū est. ⁋ Ad 4m dōm: q̄ imobilitas pphe
tie est ex pte speculi eterni: nō qđ reb⁹ pphetatis necessi 4m
tatē iponat: sȝ q̄ȝ pphetiam facit nec̄iaȝ esse de rebus cō
tingentibus: sic̄ ⁊ ipsa est. ⁋ Ad 5m dōm: q̄ posito q̄ ali
quid sit s̄m pſciam pphetatū: q̄ȝuis illud nō esse in se sit 5m

possibile: tñ icõpossibile est: posito hoc: scilicz qđ dicitur
esse prescitum: qꝛ ex hoc ipso ꝙ ponit̃ prescitum: ponitur
6m ita futuꝝ esse: cuiꝫ pñtia ipsum euentum respiciat. ¶ Ad
sextum dõm. ꝙ veritas ꝓpositionis sequitur conditionẽ
rei: qñ scientia veritatẽ ꝓponentis ex rebus oritur. Sic
7m aũt non est in ꝓposito. ¶ Ad septimuꝫ dõm. ꝙ q̃uis rei
ꝓphetate causa ꝓxima sit mobilis: tñ ipsius ꝓphetie cau
sa ꝓxima est imobilis: vt dictum est: ꝛ ideo rõ non sequi
8m tur. ¶ Ad octauũ dõm. ꝙ ꝓphetatũ non euenire habet
simile iudiciũ: sic̃ ꝛ p̃scitũ nõ euenire: qđ q̃lr dħeat ꝯcedi
ꝛ q̃lr debeat negari dcm̃ ẽ in q̃õne de scĩa dei.

Duodecimo querit̃ vtrum ꝓphetia q̃
est secũdũ visioneꝫ intel
lectualem tantũ sit eminẽtioꝛ ea que hꝫ visio
1m nem intellectualẽ simul cũ imaginaria. ¶ Et
videt̃ ꝙ nõ: qꝛ illa ꝓphetia que hꝫ itellectua
lem visionẽ cuꝫ imaginaria includit eã que hꝫ itellectua
lem tantum. ergo visio prophetica que habet vtramqꝫ
est potioꝛ illa que hꝫ vnã tñ: qđ enim includit aliqđ ex
2m cedit illud qđ ꝙ ab eo icludit̃. ¶ P̃. q̃to in aliq̃ ꝓphetia
est abundantius lumen intellectuale: tanto ꝑfectioꝛ est:
sed ex plenitudine itellectualis luminis cõtingit ꝙ fit
redundantia in ꝓphetia ab intellectu in imaginatiõe: vt
ibi format̃ imaginaria visio. g̃ ꝑfectioꝛ est ꝓphetia q̃ hꝫ
imaginariã visionem adiunctã q̃ꝫ illa que hꝫ intellectua
3m lem tantũ. ¶ P̃. de Joãne baptista dicit̃. math. xi. ꝙ ipse
est ꝓpheta ꝛ plus q̃ꝫ ꝓpheta. hoc aũt dicit̃ iq̃ꝫtum xp̃ꝫ nõ
solum intellectualr̃ vel imaginarie vidit vt alij ꝓphete:
sed etiã corporalr̃ digito demõstrauit. ergo ꝓphetia cui
admiscet̃ corꝑalis visio est nobilissimã: ꝛ eadẽ rõne illa
cui adiungit̃ visio imaginaria est nobilioꝛ illa que hꝫ in
4m tellectualem tantũ. ¶ P̃. tãto est aliquid magis ꝑfectũ
quãto plenius in eo inueniunt̃ differentie rõnem speciei
cõstituentes: sed differentie constituentes ꝓphetiã sunt
visio ꝛ denunciatio. ergo illa ꝓphetia que hꝫ denũciatio
nem vr̃ esse ꝑfectioꝛ ea que nõ hꝫ. sed enũciatio fieri nõ
põt sine imaginaria visione: qꝛ opꝫ eũ qui denũciat habe
re imaginatos sermones. g̃ ꝓphetia illa est ꝑfectioꝛ que
5m fit cũ visione imaginaria ꝛ itellectuali. ¶ P̃. i. coꝛ. 14. su
per illud: spũs aũt loquitur mysteria. dicit glo. minus est
ꝓpheta g rex significataꝝ solo spũ videt imagines: ꝛ ma
gis est ꝓpheta qui solo eaꝝ intellectu ꝑditus: sed maxie
6m ꝓpheta est qui in vtraqꝫ ꝑcellit: ꝛ sic idẽ qđ ꝑus. ¶ P̃. ꝓ
phetia vt dic̃ raby Moyses ichoat̃ i itellectu ꝛ ꝑficit̃ in
imaginatione. g̃ ꝓphetia que habet imaginariaꝫ visionẽ
7m est perfectioꝛ q̃ꝫ que habet itellectualẽ tantũ. ¶ P̃. debi
litas itellectualis luminis imperfectionẽ indicat ꝓphe
tie: sed ex debilitate intellectualis lumĩs vr̃ contingere
ꝙ visio ꝓphetica nõ deriuet̃ vsqꝫ ad imaginationẽ. ergo
videt̃ ꝙ illa ꝓphetia que hꝫ imaginariã visionẽ sit per
8m fectioꝛ. ¶ P̃. maioris ꝑfectionis est cognoscere rem ali
quam: vt in se est: ꝛ put est alterius signũ: q̃ꝫ cognoscere
eam in se tantũ. ergo eadeꝫ rõne ꝑfectius est cognoscere
aliquaꝫ rem vt est significata q̃ꝫ cognoscere eam in se tã
tum: sed in ꝓphetia que hꝫ imaginariã visionẽ cũ intelle
ctuali cognoscit̃ res ꝓphetata non solũ in se: sed ẽt put ẽ
imaginibus designata. ergo ꝓphetia: que hꝫ imaginariã
visionẽ est nobilioꝛ ea que hꝫ intellectualem tñ: in qua
cognoscunt̃ res ꝓphetate tãtũ in se: ꝛ nõ put sunt signate.
9m ¶ P̃. sicut dicit Dio. i. ca°. celestis ierarchie: ipossibile est
nobis aliter superlucere diuinũ radium nisi sacroꝝ vela
minum varietate velatũ: velamina aũt appellat figuras
imaginarias: quibus puritas itellectualis luminis q̃ ve
latur. ergo in omni ꝓphetia oꝫ esse imaginarias figuras:
vel ab homine formatas: vel diuinitus imissas. Nobilio
res autẽ vident̃ esse imisse diuinitus q̃ꝫ formate ab hoie.
ergo illa videt̃ esse nobilissima ꝓphetia: in qua sit diuini
tus ifundit̃ lumẽ itellectuale ꝛ figure imaginarie. ¶ P̃. 10m
vt dicit Jero. super librum regũ: ꝓphete contra agyogra
phas distinguunt̃: sed illi quos nomiat ꝓphetas oẽs aut
fere oẽs reuelationẽ acceperũt sub figuris imaginariis:
plures aũt eoꝝ quos inter agyographas nominat sine fi
guris reuelationẽ acceperũt: ergo magis ꝓprie dicuntur
ꝓphete illi quibus fit reuelatio secũdũ visionẽ itellectua
lem ꝛ imaginariaꝫ: q̃ꝫ illi quibus fit secũdũ itellectualeꝫ
tantũ. ¶ P̃. fm̃ phm̃. 2. meta. intellectus noster se hꝫ ad 11m
ꝑmas rerũ causas que sunt maxime note in natura: sicut
se hꝫ oculus noctue ad lucẽ solis: sed oculus noctue nõ po
test ispicere soleꝫ nisi sub quadam obscuritate. ergo ꝛ in
tellectus noster diuina sub quadã obscuritate intelligit.
ergo videtur ꝙ sub aliquib⁹ similitudinibus: ꝛ sic itelle
ctualis visio non erit certioꝛ q̃ꝫ ymaginaria: cum vtraqꝫ
sub silitudinibus fiat. vñ vr̃ ꝙ illa visio imaginaria itel
lectuali adiuncta nihil diminuat de eius nobilitate: ꝛ sic
illa ꝓphetia que fit sub vtraqꝫ visione vel est dignioꝛ vl̃
12m ad min⁹ eque digna. ¶ P̃. sicut se habꝫ imaginabile ad
imaginationem ita intelligibile ad intellectũ: sed imagi
nabile nõ apprehendit̃ ab imaginatione nisi mediãte si
militudine. g̃ nec itelligibile ab itellectu: ꝛ sic idẽ qđ ꝑus.

Sed contra est qđ dicit̃ in glosa in ꝑncipio psal Cõtra.ꝓ
terij: illius ꝓphetie modus est cete
ris dignioꝛ: qñ scilicet ex sola spũs sancti inspiratione re
moto omni exteriori adminiculo facti vel dicti vel visio
nis vel somnij ꝓphetaꝝ. Jlla vero ꝓphetia que hꝫ ima
ginariam visionẽ annexã est cuꝫ adminiculo somnij vel
visionis. ergo ꝓphetia que est cũ visione itellectuali tãtũ
ẽ nobilioꝛ. ¶ P̃. omne qđ i aliquo recipit̃: recipit̃ in eo ꝑ 2°
modũ recipiẽtis: sed itellectus in quo aliqđ recipit̃ visio
ne itellectuali est nobilioꝛ q̃ꝫ imaginatio i qua recipit̃ ali
qđ in visione imaginaria. ergo ꝓphetia que fit fm̃ itelle
ctualẽ visionẽ est nobilioꝛ. ¶ P̃. vbi est itellectualis vi 3°
sio nõ põt esse deceptio: quia qui fallit̃ non intelligit: vt
dicit Aug. in libro de vera religione: visio autẽ imagina
ria hꝫ plurimũ falsitatis admixtuꝫ. vñ. 4. meta. ponit̃ eẽ
q̃si ꝑncipium falsitatis. ergo ꝓphetia q̃ hꝫ visionem in
tellectualẽ est nobilioꝛ. ¶ P̃. qñ vna vis aie a sua actio 4°
ne retrahit̃: alia in sua actiõe roborat̃: si ergo in ꝓphetia
aliqua vis imaginaria oĩno vacet: itellectualis visio erit
fortioꝛ. ergo ꝛ ꝓphetia nobilioꝛ. ¶ P̃. sicut se habent po 5°
tentie adinuicẽ: ita ꝛ actus potentiaꝝ: sed intellect⁹ non
coniunctus imaginationi: vtpote angelicus ẽ nobilioꝛ in
tellectu imaginationi coniũcto: scilꝫ humano. ergo ꝓphe
tia que habet visionẽ itellectualẽ sine imaginaria nobili
oꝛ est illa que habet vtramqꝫ. ¶ P̃. adminiculũ actiõis 6°
designat iperfectionẽ agentis: sed visio imaginaria poni
tur in glo. psalterij vt adminiculũ ꝓphetie. ergo ꝓphetia
que hꝫ imaginariã visionẽ est imperfectioꝛ. ¶ P̃. quãto 7°
aliquod lumen est magis remotũ ab obscuritatibus siue
nebulis: tãto magis est clarum: sed imaginarie figure sũt
quasi quedã nebule q̃bus obũbratur itellectuale lumẽ:
rõne cuius ratio humana que a fantasmatibus abstrahit
dicit̃ ab Ysaac oriri in vmbra intelligentie. ergo ꝓphetia
que habet lumen intellectuale sine imaginibus est per
fectioꝛ. ¶ Preterea. nobilitas tota ꝓphetice cognitiõis 8°
consistit in hoc ꝙ dei prescientiam imitatur: sed prophe
tia que est sine imaginaria visione magis imitatur diui
nam prescientiam in qua non est aliqua imaginatio q̃ꝫ q̃
habet imaginariam visionem. ergo illa que caret imagi
naria visione est nobilioꝛ.

Respondeo dicendũ ꝙ cũ natura speciei ꝯsistat

ex natura generis ⁊ natura differētie: ex vtraqꝫ dignitas
spēi potest pensari: ⁊ secūdum has duas considerationes
inueniunᷓ aliqua se inuicem in dignitate excedere qn̄qꝫ.
Et quātū pertinet ad rōnē speciei semper illud pticipat
perfectius spēi rationem: in quo differentia formalr spēz
cōstituens nobilius iuenitur. Sed simpliciter loquendo
quādoqꝫ ē nobilius id in quo natura generis est pfectior:
qn̄qꝫ vero id in quo est perfectius natura differentie. Cū
enim natura differentie addit aliquā perfectionē supra
generis nām: pēminentia que est ex parte differentie fa/
cit aliquid esse simpliciter nobilius: sicut etiam in specie
hominis qui ē animal rōnale simpliciter est dignior ille
qui est potior in rōnalitate q̄ꝫ qui est potior in his que ad
rationē aialis spectant: vtpote sensus ⁊ motus ⁊ alia hꝫ.
Quando vero differentia aliquā iperfectionē importat
tūc id in quo est cōpletius natura generis est simpliciter
nobilius: vt pꝫ in fide que est cognitio enigmatica eorū
scilicet que non videntur. Qui enim abundat in natura
generis ⁊ deficit in fidei differētia: vtpote fidelis qui iaꝫ
percipit aliquē intellectum credibiliū ⁊ quodāmodo iaꝫ
ea videt: habet simpliciter nobiliorē fidē eo qui minus
cognoscit: ⁊ tamen q̄tū ad rationē fidei pertinet magis
ppꝛie habet fidē ille qui oīno non videt illa que credit.
Et sic etiaꝫ est in pphetia. pphetia enim videṫ esse que/
daꝫ cognitio obumbꝛata ⁊ obscuritati admixta secundū
id qđ habetur .2. petri .1. Habetis firmiorē ppheticū ser
monem cui benefacitis attendentes quasi lucerne lucen/
ti in caliginoso loco. vn̄ hoc etiam ipsum nomē pphetie
demonstrat: qꝛ pphetia dicitur quasi visio de longinquo.
Que enim clare videnṫ quasi de ppe videntur. Si igiṫ
cōparemus pphetias quātū ad differentiam que rōnem
pphetie cōplet: illa inuenitur perfectius rōnem pphetie
habere ⁊ magis ppꝛie: cui imaginaria visio admisceṫ: sic
eniꝫ veritatis pphetice cognitio obumbꝛatur. Si autem
comparemus pphetias secūdū id qđ pertinet ad naturā
generis: scilicet cognitionē vel visionē: sic videtur distin
guendum. Cum enim oīs cognitio perfecta duo habeat:
scilicet acceptionē ⁊ iudiciū de acceptis: iudiciū quidem
de acceptis in prophetia est solum secundū intellectum.
Acceptio vero est ⁊ sm̄ intellectum: ⁊ secūdum imagina/
tionem. Quandoqꝫ igitur in prophetia non est aliqua su/
pernaturalis acceptio sed iudicium tantum supernatura
le: ⁊ sic solus intellectus illustratur sine aliqua imagina/
ria visione. Et talis forte fuit inspiratio Salomonis: in/
quantum de moribus hominum ⁊ naturis rerum que
naturaliter accipimus: diuino instinctu ceteris certius
iudicauit. Quādoqꝫ vero est etiam acceptio supernatu/
ralis. Et hoc dupliciter: qꝛ vel ē acceptio ab imaginatiōe:
vtpote quādo diuinitus in spiritu pphete rerum imagi/
nes formanṫ: vel est acceptio ab intellectu: vtpote qn̄ ita
clare veritatis cognitio intellectui infunditur: vt non ex
similitudine aliquarū imaginū veritatem accipiat: imo
ex veritate iam perspecta ipse sibi imagines formare pos
sit: quibus vtaṫ ppter naturam nostri intellectus. Nō āt
potest esse aliqua prophetia que habeat acceptionē sine
iudicio: vnde nec imaginariā visionem sine itellectuali.
¶ Sic igitur pꝫ ꝙ visio intellectualis pura que habet
iudicium tantū sine aliq̄ acceptione supernaturali: est in
ferior ea que habet iudiciū ⁊ acceptionē imaginariā: illa
vero itellectualis visio que habet iudiciū ⁊ acceptionē
supernālē: ē ea nobilior q̄ cū iudicio hꝫ acceptionē ima/
ginariā. Et q̄tū ad h̄ ꝯcedēdū ē ꝙ pphetia q̄ hꝫ visionē
itellectualē tm̄: est dignior ea q̄ hꝫ imaginariā adiūctā.

1m Ad primum ergo dōm. ꝙ q̄uis illa pphetia q̄
in vtraqꝫ visione consistit habeat

etiam intellectualē visionem. non tm̄ includit illam pphe
tiam que sola in intellectuali visione consistit: eo ꝙ illa
habet intellectualem visionem excellentiorē q̄ꝫ ista: cū
in illa intellectualis luminis perceptio sufficiat ad acce/
ptionem ⁊ iudiciū: in hac vero ad iudiciū tantum. ¶ Ad 2m
secūdū dicendū qđ in vtraqꝫ pphetia fit deriuatio lumi/
nis prophetici ab intellectu ad imaginationē: sed diuersi
mode: qꝛ in illa pphetica que dicitur tantum visionem
intellectualem habere tota plenitudo pphetice reuela/
tionis in intellectu percipiṫ: ⁊ exinde secundū intelligē/
tis arbitriū in imaginatiua congrue formanṫ imagines:
ppter nostri itellectus naturam: qui sine fantasmatibus
intelligere nō pōt. Sed in alia pphetia non tota plenitu
do pphetice reuelationis recipitur in intellectu: sed par/
tim in itellectu q̄tum ad iudicium: ⁊ partim in imagina/
tiua q̄tum ad acceptionē. vnde in illa pphetia que visio
nem intellectualem tantū cōtinet est visio intellectualis
plenior. Ex defectu enim luminis recepti in intellectu con/
tingit ꝙ exinde quodāmodo decidit q̄tum ad aliquid
a puritate intelligibili in imaginarias figuras: sicuti in
somnis accidit. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ hoc qđ Joannes 3m
xp̄m digito demonstrauit non pertinet ad visionem pro
pheticā prout nūc de prophetie cōparatione loquimur: sꝫ
magis ad denunciationē. hoc etiam ꝙ xp̄m corporaliter
vidit non ei dedit pphetiam perfectioris rōnis: sed fuit
quoddā diuinitus concessum amplius q̄ꝫ prophetia. vn̄
dicitur luc. 10. multi reges ⁊ pphete voluerunt videre ⁊c.
¶ Ad 4m dōm. ꝙ denudatio per verba vel facta cōmu/ 4m
nis est vtriqꝫ: qꝛ ⁊ pphetia que tātū visionē intellectualē
habet potest denūciare secūdū imagines quas ad libitū
format. ¶ Ad quintū dōm. ꝙ glo. illa loquitur de eo qui 5m
secūdū intellectum non habet nisi iudicium de his que
ab alio accipiuntur: sicut Joseph habuit solūmodo iudi/
cium de his que a Pharaone sunt visa: non ꝙ ipse acce/
perit quid esset futurū. ⁊ sic ratio concludit non de illa p
phetia intellectualē visionē tantum habente de qua nūc
loquimur. ¶ Ad sextū dōm. ꝙ in hoc raby moysi opinio 6m
nō teneṫ. Ipse enim ponit ꝙ pphetia Dauid fuit iferior
pphetia Ysaye vel Jeremie: cuius ꝯtrariū dicitur a san/
ctis. habet tamē veritatem q̄tū ad aliquod eius dictū:
qꝛ scilicet iudiciū nō perficiṫ non ppositis his de quibus
est iudicandū. vnde in illa pphetia in qua percipiṫ itelle
ctuale lumen solūmodo ad iudicandum est ipsum lumē
non determinatā cognitionem alicuius faciens quousqꝫ
apponanṫ aliqua de quibus est iudicādum vel a se vel ab
alio accepta: ⁊ sic intellectualis visio perficitur per ima/
ginariā: sicut cōmune determinatur per speciale. ¶ Ad 7m
septimū dicendū. ꝙ non semper contingit ex debilitate
intellectualis luminis ꝙ fit pphetia secundū visionem
intellectualē tantū: sed qn̄qꝫ ppter acceptionem plenissi
maꝫ intellectus vt dictū est: ⁊ ideo ratio nō sequiṫ. ¶ Ad 8m
octauū dicendū ꝙ signū inq̄tum hꝫ est causa cognitio/
nis: signatum vero est id qđ est notum per aliud. Sicut
autem nobilius cognoscitur id quod in se notū est ⁊ alia
cognoscere facit: eo qđ tantū in se notū est: ita etiam econ
trario id qđ notū est per se non per aliud nobilius cogno
scitur q̄ꝫ qđ per aliud notum est: sicut pncipia cōclusioni/
bus: ⁊ ideo econtrario se habet de signo ⁊ signato. vn̄ rō
non sequitur. ¶ Ad nonū dōm. ꝙ q̄uis imagines ipresse 9m
diuinitus sint nobiliores imaginibus per hominē forma
tis: tm̄ acceptio cognitionis que est in intellectu diuinit'
est nobilior illa acceptione que fit per imaginarias for/
mas. ¶ Ad decimum dicendum. ꝙ ideo illi specialius 10m
pphete nuncupantur in distinctione predicta qui secun/
dum imaginarias visiones prophetiam habuerunt: quia

in eis inuenit̄ plenior ratio ꝓphetie ēt rōne diie. Agyo/
graphe aūt dicunt̄ qui supernaturalr̄ soluꝫ visiones intel
11m lectuales hūerūt: siue q̄tū ad iudiciū tm̄: siue q̄tū ad iu/
dicium ꝛ acceptionē simul. ¶ Ad vndecimū dicendum
ꝙ q̄uis intellectus noster intelligat diuina per aliquos
similitudines: tñ ille sunt nobiliores ex hoc ꝙ sunt ima/
teriales q̄ similitudines imaginarie. vnde ꝛ visio intelle
12m ctualis est nobilior. ¶ Ad 12m dicendū. ꝙ nō pōt esse ꝙ
aliqua res sit imaginabilis per suam essentiam: sicut est
per suam eēntiam intelligibilis. imaginatio enim non est
nisi de rebus materialibus. Nec tñ potest imaginatio ali
quid recipere nisi sine materia. vñ semper necesse est ꝙ
imaginatio sit alicuius non per essentiam suam: sed per
suaꝫ similitudinē. Intellectus vero imālīter recipit: ꝛ eo
cognoscuntur non solū materialia: sed imaterialia. vnde
ꝛ quedam cognoscunt̄ ab eo per essentiam: quedam aūt
ad obta per similitudinem. ¶ Ad rationes vero que in cōtrariū
in ꝯriūꝫ obyciunt̄ de facili patet r̄nsio ſm hoc ꝙ falsuꝫ ꝯcludūt.

TErtiodecimo queritur vtrum gra
dus ꝓphetie distin/
guantur secundum visionem imaginariam.
1m ¶ Et videtur ꝙ sic: nobilior enim est prophe
tia vbi est nobilior ꝓphetate rei acceptio: sed
quandoq̄ꝫ acceptio rei prophetate est per visionem ima/
ginariam. ergo possunt gradus ꝓphetie distingui penes
2m visionē imaginariam. ¶ P̄. perfectius mediū cognoscē/
di facit perfectiorem cognitionē: ꝛ exinde est scientia opi
nione perfectior: sed similitudines imaginarie sunt me/
dium cognoscendi in ꝓphetia. ergo vbi est nobilior ima/
3m ginaria visio: est altior ꝓphetie gradus. ¶ P̄. in omni co
gnitiōe q̄ ē per similitudinē: vbi est expressior sīlitudo ē
perfectior cognitio: sed figure imaginate in ꝓphetia sunt
similitudines rerū de quibus fit reuelatio ꝓphetie. ergo
vbi est perfectior imaginaria visio: est altior prophetie
4m gradus. ¶ P̄. cum lumen ꝓpheticuꝫ descendat ab intel/
lectu in imaginationem: quāto est perfectius lumē in in/
tellectu ꝓphete: tanto est perfectior imaginaria visio. er/
go diuersi gradus imaginarie visionis demonstrant di/
uersos gradus intellectualis visionis: sed vbi est ꝑfectior
intellectualis visio: est perfectior ꝓphetia. ergo ꝛ secūdū
imaginariam visionē gradus ꝓphetie distinguit̄. ¶ Sꝫ
dicebas ꝙ diuersitas visiōis ymaginarie non distinguit
speciem prophetie: ꝛ ideo nec secundū ipsam gradus pro
5m phetie distinguunt̄. ¶ Sed contra. omne calidū eleme
tare est eiusdem spēi: sed tamē apud medicos distinguit̄
calidū in p̄mo ꝛ secūdo ꝛ tertio ꝛ quarto gradu. g̃ distin/
6m ctio graduū non requirit speciei distinctionē. ¶ P̄. ma/
gis ꝛ minus non diuersificant speciem: sed intellectualis
visio non distinguitur in ꝓphetis nisi ſm lumē ꝓpheti/
cum perfectius ꝛ minus perfecte receptū. ergo diūa visio/
nis intellectualis nō diuersificat spēm ꝓphetie. ergo nec
gradus scdm̄ responsionem predictam. ꝛ sic non essent in
ꝓphetia aliqui gradus si nec secūdū visionem intellecti/
uam nec secūduꝫ imaginariam distinguunt̄. Relinqt̄ g̃
gradus ꝓphetie distingui ſm imaginariā visionē.

Cōtra. p̄ Sed contra. visio imaginaria non facit ꝓphetā: sed solum intellectualis. ergo nec se
2o cundum eaꝫ gradus ꝓphetie distinguunt̄. ¶ P̄. illud qđ
distinguit̄ per se: distinguit̄ penes id qđ ē ei formale. sꝫ in
ꝓphetia intellectualis visio est formalis: imaginaria vō
quasi materialis. ergo gradus ꝓphetie distinguunt̄ ſm
3o intellectualem ꝛ non ſm imaginariam visionem. ¶ P̄.
imaginarie visiones in eodem ꝓpheta plurics variant̄:
quia quandoq̄ꝫ hoc modo reuelationeꝫ accipit: q̄nq̄ꝫ illo.
ergo nō videt̄ ꝙ ſm imaginariaꝫ visionē possint gradus
ꝓphetie distingui. ¶ P̄. sicut se hꝫ scientia ad res scitas: 4o
ita ꝓphetia ad res ꝓphetatas: sed scientia distinguit̄ ſm
res scitas: vt dr̄ in. 3. de anima. ergo ꝛ ꝓphetia ſm res pro/
phetatas: ꝛ non ſm imaginariam visionem. ¶ P̄. sꝫ glo. 5o
in p̄ncipio psalterij. ꝓphetia cōsistit i dictis ꝛ factis: som/
nio ꝛ visione: non ergo debent magis ꝓphetie gradus di
stingui ſm imaginariā visionē ad quā ꝑtinēt visio ꝛ som/
nium q̄ secundū dicta ꝛ facta. ¶ P̄. etiam miracula ad 6o
ꝓphetiam requirunt̄. vñ moyses cū a domino mitteret̄
petiuit signa Exo. tertio. ꝛ in psal. dicitur. signa nostra nō
vidimus ꝛc̄. ergo nō magis debēt distingui ꝓphetie gra/
dus secūdū imaginariā visionē q̄ scdm̄ signa.

Respondeo. dicēꝫ ꝙ q̄n ad aliqđ ꝯstituendū duo concurrūt: quoꝝ vnū est alio p̄ncipa R̄nso
lius: in eo qđ ex eis constituit̄ potest gradus comparatio/
nis attendi: ꝛ ſm id qđ est p̄ncipale: ꝛ secūdū id qđ ē secū/
darium. Sed excessus eius secundum ꝙ est principale
ostendit eminentiaꝫ simplr̄: excessus vero eius secundū
qđ est secūdarium ostendit eminentiam secundum quid
ꝛ non simplr̄: nisi secundum ꝙ excessus in eo qđ est secū/
dariū ē signū excessus in eo qđ ē p̄ncipalius: sicut ad me/
ritum humanū ꝯcurrit caritas quasi p̄ncipale: ꝛ opus ex/
terius q̄si secundariū. meritū autem simplr̄ loquendo. s. i
respectu premij essentialis iudicatur mai⁹: qđ ex maiori
caritate ꝓcedit. Magnitudo vō operis facit maius me/
ritum secūdū qđ attenditur respectu alicuius p̄mij acci/
dentalis: non aūt simplr̄: nisi inq̄tū demōstrat magnitu
dinem caritatis: secūdū id qđ Gregorius dicit: amor dei
operatur magna si est. Cuꝫ ergo ad ꝓphetiā cōcurrat itel
lectualis visio q̄si p̄ncipalis: ꝛ imaginaria q̄si secūdaria:
grad⁹ ꝓphetie ē simplr̄ iudicādus eminētior: ex eo ꝙ vi/
sio itellectualis ē eminētior: ex eminētia vō imaginarie
visionis ostendit̄ eminentior gradus ꝓphetie ſm qđ ꝛ
non simpliciter: nisi inq̄tum perfectio imaginarie visio/
nis demonstrat perfectioneꝫ intellectualis. Ex parte aūt
intellectualis visionis non possunt accipi aliqui determi
nati gradus: q꞉ plenitudo intellectualis luminis non ma
nifestatur nisi per aliqua signa. vñ penes illa signa opꝫ di
stinguere gradus prophetie. Sic ergo possunt distingui
gradus prophetie secunduꝫ q̄tuor. Primo ſm ea que re/
quiruntur ad ꝓphetiā. Est autē duplex actus ꝓphetie. s.
visio: ꝛ denūciatio. Ad visionem aūt requirunt̄ duo. s. iu/
dicium qđ est ſm intellectum: ꝛ acceptio que est q̄nq̄ꝫ sꝫ
intellectuꝫ: q̄nq̄ꝫ ſm imaginationē. Sed ad denūciatio/
nem requirit̄ aliqđ ex parte denūciantis. s. q̄dam auda/
cia: vt aliquis non terreat̄ loqui veritatem ꝓpter aduer/
sarios veritatis: scdm̄ id qđ dn̄s dixit ad eze. eze. 3. Dedi
faciem tuā valentiorē facieb⁹ eoꝝ: ꝛ frontē tuā duriore꞉
frontibus eoruꝫ: ꝛ sequitur: ne timeas eos neq̄ꝫ metuas a
facie eoꝝ. Aliud autem requiritur ex parte rei denūciate
. s. signum per qđ veritas rei denūciate demonstratur. vñ
ꝛ Moyses a deo signuꝫ accepit vt ei crederetur. Sed q꞉
denūciatio in prophetia non principaliter sed consequē/
ter se habet in ꝓphetia: ideo infimus gradus ꝓphetie ē
in eo in quo inuenitur quedaꝫ audacia vel promptitudo
ad aliquid dicendum vel faciendum: sine hoc ꝙ ei reue/
latio fiat: sicut si dicam⁹ aliquē gradum prophetie fuisse
in sansone: largo modo accipiendo ꝓphetiam secundum
ꝙ omnis supernaturalis influxus ad ꝓphetiam reduci/
tur. Secundus vero gradus erit in eo qui habet visionē
intellectualem tantū secūdum iudicium: vt in Salomo
ne. Tertius vero in eo qui habet intellectualē visionem
cum imaginaria: vt in Ysaya ꝛ Jeremia. Quart⁹ vero in
eo qui habet visionē intellectualē plenissimam q̄tuꝫ ad
iudicium ꝛ q̄tum ad acceptionem: sicut in Dauid. Secū

do possunt distingui gradus ꝓphetie ex dispositione pro-
phetātis. Et sic cum ꝓphetia fiat in somnio ⁊ visione vi-
gilie: vt dicitur numeri. xi. perfectior est gradus prophe-
tie que est in vigilia q̃ꝫ que est in somnio: tum quia intel-
lectus est melius dispositus ad indicandū: tum quia euo
catio a sensibilibus non est facta naturaliter: sed ex inten
tiōe perfecta interioꝝ viariū ad ea que diuinitus demō-
strantur. Tertio ex modo accipiendi: qꝛ quāto expressiꝰ
significatur res ꝓphetata: ꝓphetie gradus est sublimior:
nulla autem signa aliquid expressius significāt q̃ꝫ verba:
⁊ ideo altior gradus prophetie est quando percipiuntur
verba expresse designantia rem prophetatā: sicut de Sa-
muele legitur. primi Re. tertio: q̃ꝫ quando demonstran-
tur alique figure que sunt aliaꝝ rerum similitudines: vt
olla succensa ostensa est Jeremie. Jere. p̊. ex hoc. n. mani-
feste ostenditur ꝙ lumen ꝓpheticū magis in suo vigore
percipit̄ quādo secūdū expressiorē similitudinem res ꝓ-
phetice demōstrantur. Quarto ex parte eius quod reue-
lationem facit. eminentior enim gradus prophetie est
qñ videtur ille qui loquit̄: q̃ꝫ quādo verba audiunt̄ tan-
tuꝫ: siue sit in somnio: siue sit in visione: quia ostendit̄ ꝙ
magis accedit propheta ad cognitionē eius qui reuelat.
Quando vero videt̄ ille qui loquit̄ altior gradus ꝓphe-
tie est qñ videtur in specie angeli: q̃ꝫ qñ videtur in specie
hominis: ⁊ adhuc eminētior si videatur in figura dei: sic
Ysa. 6. Ysa. vidit deū sedentē. Cum enim ꝓphetie reuela
tio a deo descendat in angelum: ⁊ ab angelo in hominez:
tanto ostendit̄ plenior ꝓphetie receptio q̃to magis acce
ditur ad p̄mū p̄ncipium ꝓphetie.

Ad arm. ¶ Rationes ille que ondunt ꝙ gradus prophetie distin
p̊ iducta guunt̄ ſm imaginariā visionem cōcedende sunt ſm mo-
dum predictum. Nec hoc dicendū est ꝙ diuersitas gra-
dus distinctionē exigat speciei.

ad obta ¶ Ad rōnes vero q̄ sunt in oppom per ordinē respōdendū
in 3riuꝫ est. ¶ Ad q̄rū ēt p̄mā pꝫ rnsio ex dictis. ¶ Ad 2m dōꝫ. ꝙ
2m quādo aliqd distinguit̄ secūdū spēm: opꝫ ꝙ fiat distictio
secūdū id qd̄ est formale. Sed si fiat distinctio graduum
in eadem spē pōt esse secundum id qd̄ est materiale: sicut
animal distinguitur per mas. ⁊ femi. que sunt differentie
materiales vt in. io. meta. dicitur. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ
3m cū lumē ꝓpheticū non sit aliquid imanens ꝓphete: ſꝫ sit
quasi quedam passio transiens: non opꝫ vt ꝓpheta semꝑ
sit in eodē gradu ꝓphetie: imo qñqꝫ fit ei reuelatio secū-
dum vnum gradum: qñqꝫ secundum alium. ¶ Ad quar-
4m tum dicendum. ꝙ cum aliqua nobiliora quandoqꝫ minꝰ
perfecte cognoscantur: sicut cuꝫ de diuinis habet̄ opinio
⁊ de creaturis scientia: non pōt ex rebus ꝓphetatis gra-
dus accipi ꝓphetie: ⁊ ꝑcipue cū ea que sunt denunciāda
ꝓphete reuelantur secūduꝫ ꝙ exigit coꝝ dispositio: pro-
pter quos ꝓphetia datur. potest tñ dici ꝙ scdm res pro-
phetatas gradus ꝓphetie distinguunt̄: sed tñ ꝑꝑ nimiaꝫ
rerum reuelatarum diuersitatem non possunt secunduꝫ
hoc aliqui gradus determinati ꝓphetie assignari: nisi for
te in genere: vt si dicatur: ꝙ cū reuelatur aliquid de deo
est eminentior gradus q̃ꝫ cū reuelat̄ de creaturis. ¶ Ad
quintum dōm. ꝙ dicta ⁊ facta que ibi tangunt̄ non per-
5m tinēt ad reuelationē ꝓphetie: sed ad denūciationē que fit
secūdū dispositionē eoꝝ quibus denūciat̄. vnde secun-
dum hoc non possunt gradus prophetie distingui. ¶ Ad
6m sextum dicendum. ꝙ gratia signoꝝ est differens a pro-
phetia. potest tamen reduci ad ꝓphetiam secunduꝫ hoc
ꝙ per signa veritas prophetie demonstrat̄. vnde ⁊ grā si
gnoꝝ q̃tum ad hoc est potior q̃ꝫ prophetia: sicut ⁊ sciē
tia que demonstrat ꝓpter quid est potior q̃ꝫ scientia q̄ di-
cit quia. Et ꝓpter hoc. i. coꝛ. iz. premittitur gratia signo-
rum gratie prophetie. Unde ⁊ ille ꝓpheta est excellentis
simus: qui etiaꝫ signa facit: habens reuelationē propheti
cam. Si autem signa faciat sine reuelatione ꝓphetica: ⁊
si forte sit dignior simpliciter: non tamē est dignior q̃tū
pertinet ad rationem ꝓphetie: sed sic cōputabitur talis
in infimo gradu ꝓphetie: sicut ille qui habet audaciam
tantum ad aliquid faciendum.

Uartodecimo querit̄ vtrū moy-
ses fuerit excellen
tior alijs ꝓphetis. ¶ Et videtur ꝙ non: qꝛ vt p̊m
dicit Gregorius per successiones ⁊ icremen-
ta tēpoꝝ creauit diuine cognitionis augmē-
tum. ¶ P. glo. dicit in principio psalteriꝫ: Dauid ꝓpheta 2m
fuit excellentissimus. ergo moyses non fuit excellentis-
simus. ¶ Preterea. maiora miracula facta sunt per Jo- 3m
sue qui fecit stare solem ⁊ lunaꝫ. Josue. io. q̃ꝫ per moysen:
⁊ similiter per Ysaiam: qui fecit solem retrocedere. Ysa.
38. ergo moyses non fuit prophetarum maximus. ¶ P̃. 4m
eccl. 48. dicit̄ de Helya. quis poterit tui similr gloriari:
qui sustulisti mortuum ab inferis ⁊c. ⁊ sic idem qd̄ prius.
¶ P̃. mathei. xi. dicitur de Joanne. Inter natos mulie- 5m
rum ⁊c. ergo nec moyses fuit eo maior: ⁊ sic ideꝫ qd̄ p̄us.

Sed contra est qd̄ dicitur deut. vltimo. Nō sur Cōtra p̊
rexit ꝓpheta vltra in israel sicut moy
ses. ¶ P̃. numeri. iz. dicit̄. Si quis fuerit inter vos pro- 2m
pheta domini in somnio aut visiōe loquar ad eum: an nō
talis seruus meus moyses: qui in omni domo mea fidelis
simus est: Ex quo pꝫ ꝙ ipse alijs ꝓphetis preferat̄.

Respondeo. Dicenduꝫ. ꝙ inter ꝓphetas aliqui Rño
scdm aliquid diuersimode possunt
maiores reputari: simpliciter autem loquendo omnium
maximus Moyses fuit. In eo enim quatuor que ad pro
phetiā requiruntur excellentissime sunt inuenta. ¶ Pri
mo quidem visio itellectualis in eo excellentissima fuit:
secundū quā tantuꝫ meruit eleuari: vt ipsam dei essentiā
videret: secundum qd̄ dicitur numeri. iz. Palaꝫ ⁊ nō per
enigma ⁊c. Et hec quidem eius visio non est facta ange-
lo mediante sicut alie visiones ꝓphetales. vnde ibidem
dicit̄. Ore ad os loquar ei. Et hoc expresse dicit Augusti
nus ad paulinam de videndo deum. Et. iz. super gen. ad
līaꝫ. ¶ Secundo. imaginaria visio fuit in eo perfectissi-
ma: qꝛ eam quasi ad nutū habebat. vnde dicitur exe. 33.
ꝙ loquebatur ei dominus facie ad faciem: sicut homo
solet loqui ad amicum suuꝫ. In quo etiam alia eius emi-
nentia q̃tum ad imaginariam visionem potest notari:
ꝙ ipse scilicet non solum audiuit verba reuelantis: sed
vidit: non in figura hominis vel angeli: sed quasi ipsum
deum: non in somnio sed in vigilia: quod de nullo alioꝝ
legit̄. ¶ Tertio. eius denūciatio fuit excellentissima: qꝛ
omnes qui fuerant ante eum instruxerant familias suas
per modum discipline: moyses aūt fuit primus qui locu-
tus est ex parte domini dicens. hec dicit dominus: ⁊ non
vni familie: sed toti populo: nec denunciauit ex parte do-
mini vt attenderetur dictis alterius ꝓphete p̄cedentis:
sicut ꝓphete denūciando īducebāt vt obseruaretur lex
Moysi. vnde denunciatio precedentium fuit p̄paratio
ad legem Moysi: que fuit fundamentum quoddā denū
ciationis sequentiuꝫ ꝓphetarum. ¶ Quarto. fuit eminē
tior q̃tum ad ea que ordinantur ad denunciationē: q̃tū
ad miracula quidē: qꝛ fecit signa ad conuersioneꝫ ⁊ istru
ctionem totius generis. Alij vero ꝓphete fecerunt parti
cularia signa ad speciales personas ⁊ specialia negocia.
vnde dicitur deut. vltimo: non surrexit vltra ꝓpheta in
ysrael sicut moyses: quē nosset dominus facie ad faciem.
Quātum ad eminentiam reuelationis in omnibꝰ signis

atq; potentis: sicut fecerat in terra egypti Pharaoni ⁊
omnib⁹ seruis eius: ⁊ ita magna mirabilia q̄ fecit Moy/
ses corã vniuerso israel. q̃ntum etiam ad audaciam ap/
paret eminētissim⁹: quia in sola virga descēdit in egyptū:
non solum ad denūciandum verba domini. sed ad flagel
landum egyptum ⁊ populū liberandum.

1m **Ad primum** ergo dōm. ꝙ verbum Gregorij est
intelligendū de his q̄ pertinēt ad
mysterium incarnationis: de quibus aliqui posteriores
expressiores reuelationes acceperūt q̃ Moyses: nō aūt
quãtum ad cognitionem diuinitatis de qua plenissime.
2m Moyses instructus fuit. ¶ Ad secūdū dōz ꝙ dauid di/
citur esse excellentissimus ꝓphetarum: q2 expressissime pro
3m phetauit de xp̄o sine aliqua imaginaria visione. ¶ Ad
tertium dōm. ꝙ q̃uis illa miracula fuerint maiora mira
culis Moysi q̃ntum ad substantiam facti: tamē illa moy
si fuerunt maiora q̃tū ad moduz faciendi: quia fcā sunt
toti populo: ⁊ ad populi istructionem in noua lege ⁊ libe/
rationem: illa vero fuerunt ad aliqua particularia nego/
4m cia. ¶ Ad 4ᵘᵐ dōm. ꝙ eminentia Helye precipue in hoc
attenditur ꝙ a morte imunis cōseruatus fuit. Et multis
alijs ꝓphetis eminentior fuit quo ad audaciā ⁊ magni/
tudinē signorum vt ex verbis eccl'. ibidē habetur. ¶ Ad
5m quintū dicendum. ꝙ cum Moyses alijs prefertur intel/
ligendum est de ꝓphetis veteris testamenti: q2 tunc pre/
cipue ꝓphetia fuit i suo statu quãdo christus ad quē ois
ꝓphetia ordinabatur expectabatur venturus. Joannes
autem ad nouum pertinet testamentuz. vnde mathei. xi.
lex ⁊ ꝓphete vsq; ad Joānē. Jn nouo tñ testamēto facta
est manifestior reuelatio. vnde dicit 2ᵃ. cor. 3. nos aūt re/
uelata facie ⁊c̃. vbi expresse apostolus se ⁊ alios aposto/
los Moysi prefert. Et tñ non sequitur. si Joāne baptista
nullus fuit maior: ꝙ ꝓpter hoc nullus fuerit eo excellen
tior in gradu prophetie: quia cum ꝓphetia non sit donuz
gratie gratum facientis: potest esse potior in prophetia
qui est minor in merito.

De raptu. Et hz articulos qnq;. 1ᵒ queritur qd sit
raptus. 2ᵒ vtrum paulus in raptu vi/
dit deum per essentiaz. 3ᵒ vtrū intellectus alicuius via/
toris possit eleuari ad videnduz deū per essentiam sine
hoc ꝙ abstrahatur a sensibus. 4ᵒ vtrū abstractio requiratur
ad hoc ꝙ intellectus possit videre deum per essentiam.
5ᵒ queritur qd est illud qd aplš circa raptū suum sciuit ⁊
qd non sciuit. Questio. XIII.

Questio est de raptu. Et p̄mo queritur
quid sit raptus. Describitur
aūt a magistris sic. Rapt⁹ est ab eo qd est
secundū nãm in id qd est contra naturaz:
1m vi superioris nature eleuatio. ¶ Et vide
tur ꝙ inconuenienter: quia vt Augustin⁹
dicit: intelligentia hominis naturaliter
precognoscit deū: sed in raptu eleuatur hois intellectus
ad dei cognitionem. ergo non eleuatur in id quod est cō/
2m tra nãm: sed qd est secunduz nãm. ¶ P̃. magis dependet
spūs creatus ab increato q̃ corpus inferius a superiori: sz
impressiones superioruz corpoꝝ sunt inferioribus corpo/
ribus naturales: vt dicit Cōmentator. in. 3. celi ⁊ mūdi. g
nec eleuatio spūs humani q̃uis fiat vi superioris nature
3m est nisi naturalis. ¶ Preterea. ro. xi. super illud. Contra
naturam insertus es in bonam oliuam: dicit glo. ꝙ deus
actor nature nihil contra naturam facit: quia hoc est vni
cuiq; naturale qd ab eo accepit a quo est modus omnis ⁊
ordo nature: sed eleuatio raptus fit a deo: qui est cōditor
humane nature. ergo non est contra naturaz: sed s̃m nãz.
¶ Sed dicebas ꝙ dicitur esse contra nãm quia fit diui
nitus: non per moduz spūs humani. ¶ Sed contra Dio/ 4o
nysius dicit. 8. de diuinis nominibus: ꝙ iusticia dei in hoc
attenditur: quia omnibus rebus distribuit secūdū suum
modum ⁊ dignitatē: sed deus nō pōt aliquid facere con/
tra suam iusticiam. ergo nulli rei aliquid tribuit qd non
sit secundum modum eius. ¶ P̃. si modus hominis q̃n/ 5m
tū ad aliquid mutetur non mutatur hoc modo ꝙ homi/
nis bonum auferatur: quia deus non est causa quare sit
homo deterior: vt Augustin⁹ dicit in libro. 83. questionū:
sed bonum hois est secūduz rationē viuere ⁊ voluntarie
operari: vt patet per Dionisium. 3. de diuinis nominibus
Cuz ergo violentia sit contraria voluntario ⁊ bonum ra/
tionis euacuet: ex hoc enim necessitas est contristans: ꝙ
est contraria voluntati: vt dicitur. 5. meta. videtur ꝙ diui/
nitus non fiat in homine aliqua violenta eleuatio con/
tra naturam: qd esse videtur in raptu vt ipsum nomen ipor
tat: ⁊ descriptio predicta designat in hoc ꝙ dicit: vi supe/
rioris nature. ¶ P̃. secūdum phm in. 3. de anima: excel/ 6m
lentie sensibilium corrūpunt sensum: non autem excellē/
tie intelligibilium intellectū: sed ideo sensus deficit a co/
gnitione excellentium sensibilium: quia ab eis corrūpitur.
ergo intellectus naturaliter potest quãtūcūq; excellētia
intelligibilia cognoscere. ad quecūq; igitur intelligibilia
mens hominis eleuetur: non erit eleuatio contra naturaz.
¶ P̃. Augustinus dicit in libro de spū ⁊ anima: ꝙ ange/ 7m
lus ⁊ anima natura sunt pares officio dispares: sed non ē
contra naturā angeli cognoscere ea ad que homines ele/
uantur in raptu. ergo nec eleuatio raptus est homini con
tra nãm. ¶ P̃. si aliquis motus sit naturalis: ⁊ peruētio 8m
ad terminum motus est naturalis: cum nullus motus sit
infinitus: sed mens hominis mouetur naturaliter in deuz:
qd pz ex hoc ꝙ nō quiescit nisi ad eū peruenerit. vñ Au/
gustin⁹ in p̄mo cōfessionū. Fecisti nos domine ad te ⁊ in/
quietuz est cor nostrū donec quiescat in te. ergo eleuatio
illa qua mens pertingit ad deum: vt est in raptu non ē cō
tra naturam. ¶ Sed dicebas ꝙ ferri i deū non ē natura/
le humane menti ex seipsa: sed ex prestitutione diuina: ⁊
sic non est simpliciter naturale. ¶ Sed ꝯtra. inferior na 9o
tura non operatur nec tendit in aliqueз finem nisi ex pre
stitutiōe diuina: rōe cuius dicitur omne opus naturale op⁹
intelligentie: ⁊ tamen rerum naturaliū dicimus esse na/
turales motus simplr ⁊ operationes. ergo ⁊ ferri in deuz si
sit naturale menti ex prestitutiōe diuina debet iudicari
simpliciter naturale. ¶ P̃. prius est anima in se secūduz 10m
ꝙ spūs dicitur: q̃ put est cōiuncta corpori secundum ꝙ
dicitur aīa: sed anime inq̃ntum est spūs quidam actus eius
est cognoscere deuz ⁊ alias substantias separatas: inq̃ntū
vero est corpori cōiuncta actus eius ē cognoscere res sen
sibiles. ergo per prius est anime cognoscere intelligibilia
q̃ sensibilia: cum igitur cognitio sensibiliuz sit anime na
turalis: ⁊ cognitio diuinoꝝ intelligibiliū est ei naturalis:
⁊ sic idē qd prius. ¶ P̃. naturalius ordinatur aliquid ad vl 11m
timū terminum q̃ ad medium: cum per medium ordo
sit ad vltimū: sed res sensibiles sunt quedam media qui/
bus peruenitur ad cognitionem dei. ro. i. inuisibilia dei ⁊c̃. sz
cognitio sensibiliū est homini naturalis. ergo ⁊ cognitio
intelligibiliū: ⁊ sic idē qd prius. ¶ Preterea. nihil qd fit 12m
virtute aliqua naturali pōt dici simpliciter esse cōtra na
turam: sed quedam res vt herbe vel lapides habent na/
turales virtutes euocandi mentem a sensibus: vt quedā
mirabilia cernantur: qd videtur esse in raptu. ergo rapt⁹
non est eleuatio contra naturam.

Sed contra est qd. 2. cor. 12. super illud. scio ho/ Contra.
minem. dicit Glo. Raptū id ē con/
tra naturam eleuatum. ergo ⁊c̃.

Rño **Respondeo** Dicendū ꝙ sicut cuiuslibet alterius rei est quedam operatio naturalis rei inq̄tū est hec res: vt ignis aut lapidis: ita ēt hominis est quedam operatio inq̄tum est homo que est ei naturalis. In rebus autem naturalibus dupliciter cōtingit transmutari rem aliquam a sua opatione naturali. Uno modo ex defectu ꝑprie virtutis vndecūqꝫ talis defectus contingat: siue ex causa extrinseca siue intrinseca: sicut ē cum ex defectu virtutis formatiue in semine generaꝫ fetus monstruosus. Alio modo ex operatione diuine virtutis: cui oīs natura ad nutū obedit: sicut fit ī miraculis: vt cum virgo cōcipit: vel cecus illuminaꝫ. Et similiter ēt homo a sua naturali ꝛ ꝑpria operatione dicitur imutari. ꝑt autem esse hominis operatio ꝑpria intelligere mediāte imaginatione ꝛ sensu. operatio enim eius qua solis intellectualibus inheret omnibus inferioribus pretermissis: non est eius inq̄tuz est homo: sed inq̄tum aliquod in eo diuinū existit: vt dicitur. io. ethicoꝝ. operatio vero qua solis sensibilibus inheret preter intellectum ꝛ rationem: non est eius inq̄tum est homo: sed secundum nām quaꝫ cum brutis habet cōmunē. Tunc igitur a naturali modo sue cognitionis transmutaꝫ: quādo a sensibus abstractus aliqua ꝑter sensum inspicit. hec igitur transmutatio quādoqꝫ fit ex defectu ꝑprie virtutis: sicut accidit in freneticis ꝛ aliqs mente captis: ꝛ hec quidē abstractio a sensibus non est eleuatio hominis: sed potius depressio. Aliquando vero talis abstractio fit virtute diuina: ꝛ tūc proprie eleuatio quedam est: qꝛ cum agens assimilet sibi patiens: abstractio que fit virtute diuina que est supra hominem est in aliquid altius q̄ꝫ sit naturale homini. Sic ergo in descriptione raptus qua diffinitur vt quidaꝫ motus tangitur eius genus in hoc ꝙ dicitur: eleuatio: causa efficiēs in hoc ꝙ diciꝫ: vi superioris nature: ꝛ duo termini motus a quo ꝛ in quē: cuꝫ dicitur: ab eo qḋ ē ſꝫ nāꝫ ꝛc.

Ad pm **Ad primum** ergo dicenduꝫ ꝙ cognoscere deū cōtingit multiplicter: scilicet per essentiam suam: ꝛ per res sensibiles: aut etiam per effectꝰ intelligibiles. Similiter etiam distinguendum est de eo qḋ est homini naturale. Uni enim ꝛ eidem rei est aliqd contra naturam ꝛ secundū naturam secūdum eius statꝰ diuersos: eo ꝙ non est eadē natura rei dum est in fieri: ꝛ dum est in perfecto esse: vt dicit Rabi moyses: sicut quātitas completa est naturalis homini cuꝫ ad perfectā peruenerit etatem: esset aūt contra naturaꝫ puero si in perfecta quantitate nasceret. Sic igitur dicendū est ꝙ intelligentie humane secundum quēlibet statum est naturale aliquo modo cognoscere deū: sed in sui ꝑncipio scilicꝫ in statu vie est ei naturale ꝙ cognoscit deum per creaturas sensibiles. Est etiam ei naturale ꝙ perueniat ad cognoscendum deum per seipsum in sui consumatione: scilicet in patria. Et si in statu vie eleuetur ad hoc ꝙ cognoscat deum secundū statum patrie hoc erit contra naturam: sicut esset contra naturam ꝙ puer mox natus haberet barbam.

2m ¶ Ad secundum dōm. ꝙ duplex est natura: scilicet particularis: que est ꝑpria vniuscuiusqꝫ rei: ꝛ vniuersalis: que cōplectitur totum ordinem causarum naturaliuꝫ. Et ex hoc dicitur esse dupliciter aliquid secundum nām vel contra naturam. Uno modo q̄tuꝫ ad nāꝫ particularem. Alio modo q̄tum ad vniuersalem: sicut omnis defectus ꝛ corruptio ꝛ seniū est contra naturaꝫ particularē: sed tamen naturale est secundū naturam vniuersaleꝫ: vt omne compositūꝫ ex contrarijs corrūpatur. Quia igitur ordo vniuersalis causarum hoc hꝫ: vt inferiora a suis superioribus moueantur: omnis motus qui fit in inferiori natura ex impressione superioris siue in corporalibus siue in spiritualibus: est quidem naturalis secundū naturā vniuersalem: non autem secundum naturam particularem: nisi quando a superiori sic imprimitur in naturam inferiorem vt ipsa impressio sit eius natura. Et sic patet quomō ea que a deo in creaturis fiūt pñt dici ſm nāꝫ vel contra.

¶ Unde ꝛ pꝫ responsio ad tertiū. Uel dicenduꝫ 3m ꝙ ista eleuatio dicitur esse contra nām: qꝛ est contra solitum cursum nature: sicut glo. exponit ro. xi.

¶ Ad q̄rtuꝫ 4m dicendum ꝙ deus q̄uis nūq̄ꝫ contra iusticiam faciat: tñ aliquid preter iusticiam facit. Tunc enim est aliquid cōtra iusticiam cū subtrahiꝫ alicui qḋ sibi debetur: vt pꝫ in humanis: cū quis alteri furaꝫ. Si vō ex liberalitate quadam tribuat qḋ non est debitū: hoc non est contra iusticiam sed preter. Sic igitur cum deus mentem humanam in statu vie eleuat supra moduꝫ suū non facit cōtra iusticiam sed preter.

¶ Ad quintum dicenduꝫ. ꝙ opus homi 5m nis ex hoc ꝙ habet bonitatem meriti exigit vt sit secundum rationem ꝛ voluntatem. Sed bonuꝫ qḋ ei conferꝫ in raptu non est hꝰ. vnde non oportet ꝙ ꝓcedat ex voluntate humana sed sola virtute diuina. Nec tñ potest dici oīno violentia nisi sicut dicitur motus violentus qñ lapis ꝓycitur deorsum velocius q̄ꝫ sit dispositio motus naturalis. ꝑprie tñ violentum est in quo nihil confert vim patiens: vt dicitur tertio ethicoꝝ.

¶ Ad sextum dōm. ꝙ 6m hoc ē cōmune intellectui ꝛ sensui ꝙ vterqꝫ deficit a perfecta perceptione excellentis obiecti: ꝛ si vterqꝫ de eo aliquid accipiat. Sed in hoc est differentia ꝙ ex hoc ꝙ sensus ab excellenti sensibili mouetur corrumpitur vt non possit postmodum minora sensibilia cognoscere: sed per hoc qḋ intellectus accipit de intelligibili excellenti cōfortaꝫ: vt melius postmodū possit minora intelligibilia cognoscere. vnde auctoritas philosophi nō est ad propositum.

¶ Ad septimū dōm. ꝙ angelus ꝛ anima nō di 7m cuntur esse pares natura nisi q̄tum ad statum vltime cōsumationis in quo homines erunt sicut angeli in celo: vt dicitur math. zz.

¶ Uel dicendū. ꝙ cōmunicant in natura itellectuali: q̄uis in angelis īueniaꝫ ꝑfectior.

¶ Ad 8m octauum dicendum. ꝙ peruentio ad terminū motus naturalis est naturalis: non quidem in ꝑncipio vel medio sed in fine motus: ꝛ ꝑpter hoc non sequitur.

¶ Ad nonū 9m dicendum. ꝙ opationes rerum naturalium que sunt ex prestitutione diuina dicunꝫ naturales quādo ꝑncipia illarum operationuꝫ sunt rebus indita: sicut sunt earū nature: non autem sic a deo prestituitur homini eleuatio raptus.

¶ Ad decimum dōm. ꝙ illud qḋ est prius in inten 10m tione nature: est posterius tempore: sicut se habet actus ad potentiam in eodem susceptibili: quia esse in actu est prius a natura: q̄uis vna ꝛ eadem res prius tempore sit in potētia q̄ꝫ in actu. Et similiter operatio anime inq̄tum est spiritus est prior q̄tum ad intentionem nature: sed posterior tempore. vnde si vna operatio fiat in tempore alterius: hoc erit contra naturaꝫ.

¶ Ad um dōm. ꝙ 11m quāuis ordo ad medium sit ꝑpter ordinē ad vltimuꝫ: tñ ad vltimū nō perueniꝫ nāliter nisi per mediū. Et si aliter fiat erit preuentio non naturalis: ꝛ sic est in proposito.

12m ¶ Ad 12m dōm ꝙ illa abstractio a sensibus que fit virtute naturalium reꝝ aliquaꝝ reduciꝫ in illaꝫ abstractiōeꝫ que fit ex defectu ꝑprie virtutis: non eni ille res hñt nāꝫ a sensibus abstrahendi nisi inq̄tū obstupefaciūt sensus: vñ pꝫ ꝙ talis abstractio a sensu est aliena a raptu.

Ecundo queritur vtrum paulus in raptu viderit deū per essentiaꝫ

pm ¶ Et videtur ꝙ non. ephe. 8. super illud. tenebris obscuratum habentes intellectum. Glo. omnis qui intelligit quadaꝫ luce minori illu

stratur: si ergo intellectus eleuetur ad videndum deum
oportet ꝙ illustret aliqua luce ad hõ visionē ꝓportiona-
ta: sed lux talis non est nisi lux glorie: de qua dicit̄ in psal.
In lumine tuo videbimus lumē. ergo deus per essentiaꝫ
videri non potest nisi ab intellectu beato. sed paulus in
raptu glorificat⁹ nō fuit. ergo ⁊c̄. ¶ Sed dicebas ꝙ pau-
2ᵐ lus vt tunc beatus fuit. ¶ Sed contra. perpetuitas ē de
ratione beatitudinis: vt dicit augustinus de ciuitate dei:
sed status ille non mansit in paulo in perpetuum. ergo in
3ᵐ statu illo non fuit beatus. ¶ Preterea. a gloria anime re
dundat gloria in corpus: sed corp⁹ pauli nō fuit glificatū.
ergo nec mens eius fuit lumine glorie illustrata: ⁊ sic nō
vidit deum per essentiam. ¶ Sed dice. ꝙ videndo deū
per essentiam in statu illo non fuit beatus simplr̄: sed se-
4ᵐ cundum quid. ¶ Sed contra. ad hoc ꝙ aliquis sit beat⁹
simpliciter non requiritur nisi actus glorie: ⁊ dos glorie
que est principium illius actus: sicut corpus petri fuisset
simpliciter glorificatum si cum hoc ꝙ ferebatur super
aquas hõ actus in se habuisset principiuꝫ qd̄ dicitur agili
tas: sed claritas que est principiū diuine visionis que est
actus glorie est dos glorie: si igitur mens pauli deum vi-
dit per essentiam: ⁊ illustrata fuit luce que est principium
5ᵐ huius visionis: fuit simpliciter glorificata. ¶ Preterea.
paulus in raptu habuit fidem ⁊ speꝫ: sed ista non possunt
simul stare cum visione dei per essentiam: quia fides est
de his que non apparent: vt dicitur heb. xi. ⁊ qd̄ videt qs
6ᵐ quid sperat: vt dicit̄ Ro. 7. ergo ⁊c̄. ¶ Preterea. cari-
tas patrie non est principium merendi: sed paulus in ra-
ptu fuit in statu merendi: quia eius anima nondū erat a
cor̄e corruptibili soluta: vt dicit augustinus. xii. super gen̄.
ad litteram. ergo non habuit caritatem patrie: sed vbi ē
visio patrie que est perfecta: ibi est caritas patrie que est
perfecta: quia q̄ntum de deo quisqꝫ cognoscit tantum dili
7ᵐ git. ergo non vidit deum per essentiam. ¶ P̄. diuina eēn
tia sine gaudio videri non potest: vt dicit Augustinus pri
mo de trinitate: si ergo paulus vidit deum per essentiam
in ipsa visione delectabatur: non ergo volebat ab ea sepa
rari: nec iterum deus eum separauit inuitū: quia cuꝫ ipse
sit summe liberalis: sua bona q̄ntum in se est non subtrahit.
ergo paulus ab illo statu nūquā separatus fuisset: qd̄ fal-
8ᵐ sum est. ergo non vidit deum per essentiaꝫ. ¶ Itē nullus
habens aliqd̄ bonum ex merito amittit illud sine pecca-
to: cū igitur videre deum per essentiam sit qd̄dam bonū
quod habetur ex merito: nullus deum per essentiam vi-
dens potest ab hac visione remoueri nisi forte continge-
ret ipsum peccare: qd̄ de paulo dici non potest: qui de se
9ᵐ dicit Ro. 8. certus suꝫ ꝙ neqꝫ ⁊c̄. ⁊ sic idē qd̄ p̄us. ¶ Itē
queritur: cum paulus dicatur raptus: in quo differt eius
raptus a sopore Ade ⁊ raptu Joannis euāgeliste: secūduꝫ
quē dicit se in spiritu fuisse. apoc. p̄mo. Et ab excessu mē-
tis in quo fuit petrus. act. xi.

Cōtra p̄. **Sed contra** est quod Augustinus dicit. xii. super
gen̄. ad litteram: ⁊ ad paulinam de
videndo deum: ⁊ qd̄ habetur in Glo. z. cor. xii. ex quibus
omnibus habetur ꝙ paulus in raptu vidit deū p̄ eēntiā.

R̄sio Opinio **Respondeo** Dicendū. ꝙ circa h̄ quidā dixerūt
ꝙ paulus in raptu non vidit deum
per essentiam: sed quadam visione media inter visioneꝫ
3ᵐ vie ⁊ visionem patrie. Que quidem visio media potest
intelligi talis qualis est angelo naturalis: vt. s. videat de-
um: non quidem per essentiam cognitione naturali: sed
per aliques species intelligibiles: vtpote considerando
essentiam suam: que est quedam similitudo intelligibi-
lis essentie increate: put dicitur in li. de causis: ꝙ intelli-
gentia scit qd̄ est supra se inq̄ntum est creata ab eo: vt sic
intelligatur paulus in raptu vidisse deuꝫ per resultantiā
alicuius luminis intelligibilis in mente ipsius. Cognitio
vero vie que est per speculum ⁊ enigma sensibiliū crea-
turaruꝫ est homini naturalis: sed cognitio patrie qua de⁹
per suam essentiam videtur est soli deo naturalis. ¶ Sꝫ ip̄roba: *(right margin)*
hec positio repugnat dictis Augusti. qui expresse dicit
in supra dictis locis ꝙ paulus in raptu vidit deum per
essentiam. Nec est probabile vt minister veteris testa-
menti ad iudeos deum per essentiam viderit: vt habetur
ex hoc quod dicitur nūeri. xii. Palaꝫ: ⁊ non per enigmata
videt deum: ⁊ ministro noui testamenti doctori gentiuꝫ
hoc concessum non fuerit: p̄cipue cum ipse apostolus sic
argumentetur. z. corin. 3. Si ministratio damnationis
fuit in gloria ⁊c̄. nec tamen beatus fuit simpliciter sed so
lum secundum quid: q̄uis mens eius illustrata fuerit su
pernaturali lumine ad deum videndum. Quod quidem
apparere potest exemplo luminis corporalis. In quibus-
dam. n. inuenitur lumen a sole: vt quedaꝫ forma manēs
quasi cōnaturalis effecta: sicut in stellis ⁊ in carbunculo
⁊ hõ. In quibusdam vero recipitur lumē a sole sicut que-
dā passio trāsiens: sicut in aere. Non enim efficitur lumē
forma permanens in aere quasi cōnaturalis: sed transit
abeunte sole. Similiter ⁊ lumen glorie dupliciter menti
infunditur. Uno modo per modum forme cōnaturalis
facte ⁊ permanentis: ⁊ sic facit mentem simpliciter bea-
tam: ⁊ hoc modo infunditur beatis in patria. Alio modo
contingit lumen glorie mentē humanam sicut q̄dam pas
sio transiens: ⁊ sic mens pauli in raptu fuit lumine glorie
illustrata. Ipsum etiam nomen raptum ⁊ transeundo
ostendit hoc esse factum. Unde non fuit simpliciter glo-
rificatus: nec habuit dotem glorie: cum illa claritas non
fuerit effecta ꝓprietas eius: ⁊ ꝓpter hoc non fuit deriua-
ta ab anima in corpus: nec in statu perpetuo mansit.

Unde patet responsio ad quatuor primas rationes. ad 4ᵐ p̄
¶ Ad quintum dicendum. ꝙ adueniente ple 5ᵐ
na visione recedit fides. Unde secundum hoc ꝙ in pau
lo fuit visio dei per essentiam non fuit ibi fides: fuit au-
teꝫ ibi visio dei per essentiā scd̄m actum non scd̄m habi
tum glorie. Unde econtrario actus fuit ibi scd̄m habitū
fidei non scd̄m actum: similiter spes. ¶ Ad sextum dicē- 6ᵐ
dum. ꝙ quāuis paulus tunc fuerit in statu merendi: non
tamen in actu: tunc merebatur: quia sicut habuit actum
visionis patrie: ita habuit actuꝫ caritatis patrie. Quidā
tamen dicunt. ꝙ quāuis habuit actum visionis patrie:
non tamen habuit actum caritatis patrie: quia si intelle
ctus fuit raptus: non tn̄ fuit raptus eius affectus. Sed
hoc est expresse contra id qd̄ habetur. z. cor. xii. raptus est
in paradisum. glo. i. in eam tranquillitateꝫ qua fruuntur
illi qui sunt in ierusaleꝫ: fruitio aūt est per amorē. ¶ Ad 7ᵐ
7. dicendum. ꝙ hoc fuit ex ipsa conditione luminis men
teꝫ illustrantis: ꝙ visio illa in paulo non permāsit vt ex
dictis patet. ¶ Ad octauum dicendum. ꝙ quāuis visio 8ᵐ
dei in beatis sit ex merito: tamen paulo tunc non est red-
dita quasi premium meriti. Unde ratio nō sequitur. Ta
men sciendum ꝙ he due vltime rationes non magis con
cludunt contra hoc ꝙ paulus deum per essentiam vide-
rit: q̄ꝫ contra hoc ꝙ viderit quocūqꝫ modo supra moduꝫ
cōem. ¶ Ad id qd̄ vltimo querebatur dicenduꝫ ꝙ exces 9ᵐ
sus mentis: extasis: ⁊ raptus omnia ī scripturis pro eodē
accipiuntur: ⁊ significant eleuationē quandā ab exterio-
ribus sensibilibus quibus naturaliter intendim⁹ ad ali-
qua que sunt super hominē. Sed hoc dupliciter contin-
git. Quandoqꝫ enim intelligitur abstractio ab exteriori-
bus q̄ntum ad intentionem tantum: vt sciꝫ cum quis ex-
terioribus sensibus ⁊ rebus vtitur: sed tota sua intentio

diuinis inspiciendis ⁊ diligendis vacat. Et sic in excessu mentis siue in extasi aut raptu est quilibet diuinorũ contemplator ⁊ amator. Unde dicit Dioni. quarto capitulo de diuinis no. Est autem extasim faciens diuin⁹ amor. ⁊ Greg. in moralibus de contemplatione loquens dicit. Qui ad interiora intelligenda rapitur a rebus visibilibus oculos claudit. Alio modo scḋm ꝙ in vsu predicta nomina magis habentur fit extasis aut raptus aut excessus mentis cum aliquis etiam actu ab vsu sensuum ⁊ sensibilium rerum abstrahitur ad aliqua supernaturaliter videnda. videtur autem supernaturaliter preter sensum et intellectum ⁊ imaginationem sicut in questione de prophetia dictum est. Et ideo duplicem raptum distinguit Aug. iz. super gen̄. ad lit. Unum quo mens rapitur a sensibus ad imaginariam visionem: ⁊ sic accidit in petro ⁊ Joanne euangelista in apoc. vt Augu. dicit. Alium quo mens rapitur a sensu ⁊ imaginatiõe simul ad intellectualem visionem. Et hoc quidem dupliciter. Uno mõ scḋm ꝙ intellectus intelligit deum per aliquas intelligibiles imissiones: qḋ est proprie angelorũ: ⁊ sic fuit extasis ade vt dicitur Gen̄. z. in glosa ꝙ extasis recte intelligitur ad hoc imissa vt mens ade particeps angelice curie ⁊ intrãs in sanctuarium dei nouissime itelligeret. Alio modo secundum ꝙ intellectus videt deũ per essentiam: ⁊ ad hoc fuit raptus paulus vt dictum est.

Tertio queritur vtrum intellectus alicuius viatoris possit eleuari ad vidẽdum deum per essentiaꝫ sine hoc ꝙ a sensibus
1° abstrahatur. ¶ Et videtur ꝙ sic. Eadem eniꝫ est natura hominis in statu vie ⁊ post resurrectionem: non enim idem numero resurgeret nisi etiam idem spiritus esset: sed post resurrectionem sancti videbunt mente deum per essentiaꝫ sine hoc ꝙ a sensibus aliqua abstractio fiat. ergo ⁊ in viatoribus idem possibile erit. ¶ Sed dice. ꝙ corp⁹ viatoris quia corruptibile est aggrauat intellectum ne libere in deum ferri possit nisi a corporis sensibus abstrahatur. que quidem corruptio
2° post resurrectionem non est. ¶ Sed contra. nihil impeditur sicut nec patitur nisi a suo contrario: sed corruptio corporis non videtur contrariari actui intellectus: cum intellectus non sit corporis actus. ergo corruptio corporis non impedit quin intellectus libere possit ferri in
3° deum. ¶ Preterea. constat ꝙ christus nostram mortalitatem ⁊ corruptionem pene assumpsit: sed intellectus ei⁹ continuo dei visione fruebatur: cum tamen in eo non fieret semper abstractio ab exterioribus sensibus. ergo corruptio corporis non facit vt intellectus ferri non possit
4° in deuꝫ sine hoc ꝙ a sensibus abstrahatur. ¶ Preterea. paulus postquam deum per essentiam viderat memor fuit eorum que in illa visione conspexit: alias non diceret. z. corinth. z. ꝙ audiuit archana verba que non licet homini loqui: si eorum immemor esset. ergo dum deum per essentiam videbat: videbat aliquid quod in eius memoriam imprimebatur: sed memoria ad partem sensitiuam pertinet vt patet per phi. in libro de memoria ⁊ reminiscentia. ergo cum quis in statu vie videt deum per essentiam: non omnino abstrahitur a corporeis sensibus.
5° ¶ Preterea. propinquiores sunt potentie sensitiue sibi inuicem ꝙ intellectiue sensitiuis: sed imaginatio que est de potentijs sensitiuis potest esse in actu comprehensionis quorumcunqꝫ imaginabilium sine abstractione ab exterioribus sensibus. ergo ⁊ intellect⁹ potest esse in actu visionis diuine sine abstractione a potentijs sensitiuis.
6° ¶ Preterea. illud quod est secundum naturam non exigit ad sui preexistentiam aliquid eorum que sunt cõtra naturam: sed naturale est intellectui humano ꝙ deum per essentiam videat: cum ad hoc creatus sit: cum ergo abstractio a sensibus hominis sit contra naturam: cum sensitiua cognitio sit ei cõnaturalis: videtur ꝙ ad videndum deum per essentiam abstractione a sensibus non indigeat. ¶ Preterea. abstractio non est nisi vnitorum: 7°
sed intelligentia cuius obiectum est deus: vt dicitur in libro de spiritu ⁊ anima: non videtur corporeis sensibus esse coniuncta: sed maxime distans. ergo ad hoc ꝙ deum per essentiam videat homo per intelligentiam: non indiget abstractione a sensibus. ¶ Preterea. ad hoc vi- 8°
detur paulus ad dei visionem esse eleuatus: vt testis existeret illius glorie que sanctis repromittitur. Unde Augustinus. dicit io. super Gen̄. ad litteram. Cur non credamus ꝙ tanto apostolo doctori gentiũ rapto vsqꝫ ad ipsaꝫ excellentissimam visionem voluerit deus demonstrare vitam in qua post hanc vitam viuendum est in eternum: sed in illa sanctorum visione que post hanc vitam erit in videntibus deuꝫ non fiet abstractio a sensibus corporeis post resurrectionẽ. ergo nec i paulo h⁹ abstractio facta fuisse videtur: cum deuꝫ per essentiam vidit. ¶ Pre- 9°
terea. martyres in ipsis tormentorũ supplicijs interius aliquid de diuina gloria percipiebant. Unde Uincentius. Ecce iam in sublime agor: ⁊ omnes principes tuos seculo altior tyranne despicio. Et laurentius. Mea nox obscurum non habet. sed oĩa in luce clarescunt ⁊ in alijs scõꝝ passionibus multa leguntur que hoc sonare videntur: sed constat ꝙ in eis nõ fiebat abstractio a sensibus: alias sensum doloris non habuissent. ergo ad hoc ꝙ aliquis sit particeps glorie: qua deus per essentiaꝫ videtur: non requiritur abstractio a sensibus. ¶ Preterea. pro- 10°
pinquior est operationi que circa sensibilia versatur intellectus practicus ꝙ speculatiuus: sed non est necessarium ꝙ intellectus practicus semper intendat his que homo circa sensibilia operatur vt Auicen. dicit in sufficientia sua: alias contingeret ꝙ optimus cytharedus imperfectissimus videretur: si ad singulas chordarũ percussiones oporteret eum artis consideratione vti: fieret enim nimia sonorum interruptio: que impediret debitam melodiam. ergo multo minus intellectus speculatiuus cogitur intendere his que homo circa sensibilia operatur: ⁊ sic liberum ei remanet in quamlibet intelligentiam ferri: etiam in ipsam diuinam essentiam dum sensitiue vires circa operationes sensibiles occupantur. ¶ Pre- 11°
terea. paulus dum vidit deum per essentiam adhuc fidem habebat: sed fidei est videre per speculum in enigmate. ergo paulus simul dum videbat deum per essentiam videbat per speculum in enigmate: sed enigmatica cognitio est specularis: ⁊ est per sensibilia. ergo simul dum videbat deum per essentiam sensibilibus intendebat: ⁊ sic idem quod prius.

Sed contra est qḋ Augustinus dicit. iz. super gen̄. ad litteram. ⁊ habetur in Glo. Cõtra.
z. corinth. iz. In illa specie que deus est nemo deum videns viuit vita ista qua mortaliter viuitur in istis sensibus corporeis. Sed nisi ab hac vita quisqꝫ quodam modo moriatur: siue omnino exiens de corpore: siue ita auersus ⁊ alienatus a corporeis sensibus: vt merito nesciat vtrum in corpore an extra corpus sit: in illam non rapitur ⁊ subuehitur visionem. ¶ Preterea. prima cor. 5. 2°
super illud. siue mente excedo. dicit Glo. excessum mentis dicit quo mens eleuatur ad intelligenda celestia: ita vt quodam modo a mente labantur inferiora. In hoc

mētis excessu fuerunt omnes sancti quibus archana dei
mūdum istum excedētia reuelata sunt. ergo qcūqꝫ videt
deum per eēntiam opꝫ ꝙ auertatur a consideratione īfe
riorum: ⁊ ita per consequēs ab vsu sensuum: qbus nō nisi
3. inferiora considerātur. ℂ Pꝫ. in ps. Ibi beniamin ado. i
mentis excessu. glo. mentī excessu beniamin. i. paulus in
mentis excessu: mēte. s. alienata a sensibus corporeis: vt
quādo raptus fuit vsqꝫ ad tertiū celum: sed per tertiū ce
lum itelligitur visio dei per essentiam: vt dicit Augu. 12.
super gen̄. ad lrām. ergo visio dei per essentiam requirit
4. alienationeꝫ a corporeis sensibus. ℂ Pꝫ. efficacior ē ope
ratio itellectus qui ad videndū dei essentiam eleuat̄ q̄
quecūqꝫ imagiationis operatio: sed aliquando homo ꝑꝑ
vehementiam imagiationis abstrahit̄ a corporeis sensi
bus. ergo multo forti⁹ oportet ꝙ abstrahat̄ ab eis quan
5. do ī diuinam ꝓuehitur visionem. ℂ Pꝫ. Dam̄. dicit. deli
cata est dīna consolatio que nō datur admittentib⁹ alie
na. ergo eadē rōne dīna visio non cōpatitur secuꝫ rei alte
rius visionem: ⁊ ita non compatitur secū vsum sensuum.
6. ℂ Pꝫ. ad videndum deum per eēntiaꝫ regritur summa
cordis mūditia Math̄. 5. Beati mundo corde: sꝫ cor du
pliciter īmundatur. s. contamiatione peccati: ⁊ mālibus
fantasijs: vt pꝫ per hoc ꝙ dicit Dion̄. 7. cap. cel. ie. puras
esse eas. s. celestes essentias estimandū est: nō vt īmūdis
maculis ⁊ ingnationibus liberatas: i quo tāgitur īmun
dicia culpe que ī beatis angelis nūqꝫ fuit: neqꝫ vt māliū
receptiuas fantasiaꝝ: in quo tāgitur īmundicia que est ꝑ
fantasias: vt patet per expositionem Hugonis de sancto
Victo. ergo opꝫ mentem videntis deum per eēn tiaꝫ nō
solum a sensibus exterioribus: sed ab iterioribus fantas
7. matibus abstrahi. ℂ Pꝫ. pᵉ ad cor. 13. dr̄. cum venerit qđ
perfectum est euacuabitur qđ ex parte est: sed perfectuꝫ
ibi nomiatur visio dei per essentiam. Imperfectuꝫ vero
visio specularis ⁊ enigmatica que est per sensibilia. ergo
quādo aliqs eleuatur ad visionem dei per eēntiam: opꝫ
ꝙ abstrahatur a visione sensibilium.

Rñō Respondeo dōm. ꝙ sicut ex auctoritate Augu. patet homo ī hoc mortali corpore
constitutus non potest deum per essentiam videre nisi a
sensibus corporeis alienetur. Cuius rō ex duobus potest
sumi. Primo qdeꝫ ex hoc ꝙ est cōmune itellectui ⁊ alijs
anie potentijs: hoc. n. ī oībus anie potentija īuenimus: ꝙ
quando vna potentia ī suo actu itenditur: alia vel debili
tatur ī suo actu: vel ex toto abstrahitur: sicut patet ī illo ī
quo operatio visus fortissime itēditur: ꝙ auditus ei⁹ nō
percipit ea que dicun̄t: nisi forte sua vehemētia ad se tra
hant sensum audiētis. Cuius rō est: qꝛ ad actuꝫ cuiuslibꝫ
cognoscitiue poᵉ regritur itentio: vt probat Augu. ī lib. ð
tri. Intentio autem vnius non potest ferri ad multa sil:
nisi forte illa multa hoc mō sint adiuicem ordiata: vt ac
cipiantur quasi vnū: sicut nec alicuius motus vel opera
tionis possunt esse duo termini non ad inuicem ordiati.
Unde cum sit vna aīa ī qua omnes cognoscitiue poᵉ fun
dātur: vnius ⁊ eiusdem itentio regritur ad oīum poten
tiarum cognoscitiuarum actus. Et iō cum totalr̄ aīa itē
dat ad actū vnius poᵉ: abstrahitur homo ab actu alteri⁹
potentie. Ad hoc autē ꝙ itellectus eleuetur ad videndū
dinaꝫ essentiam: opꝫ ꝙ tota itentio ī hanc visionem col
ligatur: cū hoc sit vehemētissimum itelligibile: ad quod
itellectus pertigere non potest nisi toto conamine ī illō
intēdat. Et ideo oportet quando mens ad dinam visiōeꝫ
eleuatur ꝙ oīno fiat abstractio a corporeis sensib⁹. Se
cundo vero potest eiusdeꝫ rō assignari ex eo ꝙ itellectui
propiquum est. Cum. n. cognitio de rebus habeatur ſm
ꝙ sunt in actu ⁊ non secūdum ꝙ sunt ī potentia: vt dr̄ in
10. meta. Intellectus q̄ summaꝫ cognitionis tenet: ꝓpe
īmālium est: que sunt maxie ī actu. Unde omne itelligi
bile vel est ī se a materia īmune: vel est actione itellect⁹
a materia abstractum. Et iō quanto itellectus purior est
a materialium contactu: tanto perfectior est. Et inde est
ꝙ itellectus humanus: qꝛ materialia contigit ad fantas
mata intuenda quibus itelligibiles species abstrahit: est
minoris efficacie q̄ itellectus angelicus q̄ semꝑ ad for
mas pure īmateriales intuetur. Nihilominus tam̄ ī quā
tum in itellectu humano puritas itellectualis cognitio
nis non penitus obscuratur: sicut accidit in sensib⁹ quo
rum cognitio vltra mālia ferri non potest: ex hoc ipso ꝙ
in eo de puritate remanet: inest ei facultas ad ea que sūt
pure īmālia cōtuēda. Et ideo oportet ꝙ si aliquādo post
cōem modum ad summum īmālium videndum. s. dinā
essentiam eleuetur: qđ saltez ī illo actu positus ab īntuitu
mālium abstrahatur. Unde cuꝫ sensitiue vires non nisi
circa materialia versentur: non potest aliqs ad dinaꝫ es
sentiam eleuari videndum nisi ab vsu corporeorum sen
suum penitus abstrahatur.

Ad primum ergo dōm. ꝙ alia rōne cōiungetur aīa beata corpori post resurrectionem ⁊ alia nunc coniungitur. Ad pᵐ
In resurrectione. n. corpus
erit oīno spiritui subditum: in tātum ꝙ ex ipso spiritu ꝓ
prietates glorie redūdabunt ī corpus. Un̄ ⁊ spūalia cor
pora appellantur. Quādo autem duo adiūguntur quoꝝ
vnum suꝑ alteꝝ totalr̄ dn̄ium obtinet: non est ibi mixtio
cū alteꝝ totalr̄ trāseat ī potestateꝫ dn̄antis: sicut cū vna
gutta aque in mille amphoras vini īfunditur: ī nullo pu
ritati vini preiudicatur. Et iō ī resurrectiōe ex cōiūctiōe
ad corpus qualicūqꝫ nulla erit īpuritas itellectus: nec in
aliquo v̄tus eius debilitabitur. Un̄ ⁊ sine abstractione
a corporeis sensib⁹ dine eēntie cōtēplande itendit. Nūc
autem corpus nō ē hoc mō spūi subditū: ⁊ iō nō est silis
ratio. ℂ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ ex hoc corpus nostrum corrupti 2ᵐ
bile est ꝙ ipm corpus nō est plene aīe subdituꝫ: si. n. ple
ne anie subderetur: ex īmortalitate anie redūdaret īm
mortalitas ēt ī corpus: sic post resurrectioneꝫ erit. Et ex
inde est ꝙ corruptio corporis aggrauat itellcm̄. Quāuis
eni ſm se itellectui nō contrarietur: tamē cū sit eius cā ī
tellectus puritati ꝑiudicat. ℂ Ad tertium dicendum. ꝙ 3ᵐ
christus ex hoc ꝙ erat deus ⁊ homo habebat plenariam
potestatem super omnes partes anime sue ⁊ super cor
pus: vnde ex virtute deitatis ſm ꝙ nostre reparationi
competebat ꝑmittebat vnicuiqꝫ potētiarum anime age
re id qđ ē ei ꝓpriū vt dic̄ Dam̄. Et sic nō erat necessariū:
in ipso neqꝫ ꝙ fieret redūdātia ex vna po⁹ ī aliā: neqꝫ ꝙ
vna po⁹ a suo actu abstraheret̄ ꝑ vehemētiā actus alte
rius. Un̄ per h̄ ꝙ itellectus eius videbat deū: non opor
tebat aliquā abstractiōeꝫ a corporeis sēsib⁹ fieri. Secus
aūt est ī alijs hoīb⁹: ī qbus ex quadā colligātia potētiarū
aīe adiuiceꝫ seqtur de necessitate ꝙ fiat redūdātia vel ī
pedimētū ex vna po⁹ ī aliam. ℂ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ paulus 4ᵐ
postq̄ cessauit videre deū ꝑ eēntiā: memor fuit coꝝ q̄ in
illa visiōe cognouerat: per aliq̄s spēs ī itellcū ipsi⁹ rema
nētes: que erāt q̄si q̄dā reliquie ꝑterite visiōis. Quāuis
eni ipꝫ dei verbū ꝑ eēntiā viderit: ⁊ ex ipso viso mlta co
gnouerit: ⁊ sic illa visio: nec quātū ad ipm verbū: nec q̄
tuꝫ ad ea que videbant̄ ī v̄bo fuerit ꝑ spēs aliq̄s: sꝫ ꝑ solā
eēntiam verbi: tm̄ ex ipsa īspectione verbi imprimeban
tur in itellectu q̄dā reꝝ visaꝝ silitudines: qbus postmo
dum cognoscere poterat ea que prius per eēntiaꝫ verbi
viderat: ⁊ ex illis spēbus intelligibilibus per quandam

applicationem ad particulares intentiones vel formas
in memoria:vel i imaginatione conseruatas postmodū
poterat memorari eoꝝ que ṗus viderat ēt secūduȝ actū
memorie:que est potētia sensitiua.Et sic non opȝ ponere
ꝙ i ipso actu diuie visionis aliqd fieret i eius memoria:
5º que est pars potentie sensitiue:sed solum i mente.¶ Ad
5ᵐ dōm.ꝙ quāuis non per quēlibet actum imaginatiue
virtutis fiat abstractio a sensib⁹ exteriorib⁹:fit tñ abstra
ctio predicta quādo actus imagiationis est vehemēs.Et
silr non oportet ꝙ per quēlibet actum itellectus fiat ab
stractio a sensibus:fiet tamē per actum vehemētissimuȝ
6º qui est visio dei per essentiam.¶ Ad 6ᵐ dōm.ꝙ quāuis
naturale sit itellectui humano ꝙ quādoqȝ ad visionem
diuine essentie pueniat:non tamē est sibi naturale ꝙ ad
hoc perueniat ꝫm statuȝ vie huius:vt dcm̄ est:ꝛ propter
7º hoc rō non seqtur.¶ Ad 7ᵐ dōm.ꝙ intelligentia nostra
qua dina apprehendimus:q̄uis non ꝯmisceatur sensib⁹
per viam apprehēsionis:admiscetur tamē eis per viā iu
dicij.Unde dic̄ Aug.iz.super gen̄.ad lr̄aȝ.ꝙ per itelligē
tie lumen ēt ista iferiora diiudicātur:ꝛ ea cernūtur que
neqȝ sunt corpus:neqȝ vllas gerūt formas silēs corporū.
Et ideo itelligentia quādoqȝ a sensibus abstrahi dr̄:cum
de eis non iudicat:sed solis supernis ispiciendis itendit.
8º ¶ Ad 8ᵐ dōm.ꝙ substantia beatitudinis sanctorum in
visione diuine essentie consistit.Unde dicit Augu.ꝙ vi
sio est tota merces.vnde ex hoc ꝙ diuinam essentiaȝ vi
dit potuit esse illius beatitudis ydoneus testis. Nec ta
men oportuit ꝙ omnia in se experiretur que beatis in
erunt:sed vt ex his que experiebatur etiā alia scire pos
set. Non eni rapiebatur:vt esset beatus:sed vt eēt beati
9º tudis testis.¶ Ad 9ᵐ dicenduȝ.ꝙ martires in tormentꝭ
existentes percipiebant aliqd de dina gloria:non quasi
eam i suo fonte bibentes:sicut illi qui deum per essentiā
vident:sed aliqua illi⁹ glorie aspersione refrigerabātur.
Unde dic̄ Augu.iz.super gen̄.ad lr̄am:ibi.s.vbi deus per
essentiam vr̄ beata vita i suo fonte bibitur.Unde asper
gitur aliqd huic humane vite:vt i tētatiōibus huius se
10º culi tēperanter iuste fortiter prudenterqȝ viuat.¶ Ad
10ᵐ dicendum.ꝙ itellectus speculatiuus non cogitur:vt
attendat his que circa sensibilia aliqa operatur:sed pōt
circa alia itelligibilia negociari.Tanta tamen potest eē
in actu speculationis vehemētia:ꝙ oīno a sensibili ope
11º ratiōe abstrahetur.¶ Ad 11ᵐ dicendum.ꝙ quāuis i illo
actu Paulus habuit habitū fidei:nō tñ habuit actum.

Quarto queriť quāta abstractio regri
tur ad hoc ꝙ itellectus deuȝ ꝑ
1º essentiam videre possit.¶ Et videtur ꝙ re
quiratur abstractio ab ipsa vnione qua aīa
corpori vnitur:vt forma:vires.n.aīe vegeta
bilis sunt magis materiales q̄ȝ vires sensibilis aīe:sȝ ad
hoc ꝙ itellectus videat deum per essentiam oportet ꝙ
fiat abstractio a sensibus:vt dcm̄ est.ergo multo fortius
ad puritatem illius visionis regritur ꝙ fiat abstractio
ab actibus aīe vegetabilis:sed hec abstractio nō potest
fieri in statu aīalis vite q̄diu aīa corpori vnitur vt for
ma:q2 vt dicit ph̄us nutriuntur aīalia semper. ergo ad
visionem diuie essentie requiritur ꝙ fiat abstractio ab
2º vnione qua aīa corpori vnitur vt forma.¶ P̄.Exo.33.
super illud. Non videbit me hō ꝛ viuet.dicit glosa Aug.
ostendit huic vite corruptibilis carnis deum sicuti ē ap
parere non posse. In illa tamen vita potest vbi:vt viuať
huic vite moriendum est:ꝛ glo.Grego.ibidem.Qui sapi
entiam que deus est videt huic vite funditus moritur:sȝ
mors est per separationem aīe a corpore cui vniebatur
vt forma:oportet ergo fieri separationem omnimodaȝ a
corpore ad hoc ꝙ deus per essentiaȝ videatur.¶ P̄. vi 3º
uere viuentib⁹ est esse:vt dr̄ .2º. de aīa.esse autem hoīs
viuentis est per hoc ꝙ aīa corpori vnitur.vt forma:sed
Exo.33.dr̄:non videbit me homo ꝛ viuet.ergo q̄diu aīa
corpori vnitur vt forma:non potest per essentiam deum
videre.¶ P̄.fortior est vnio qua vnitur aīa corpori: vt 4º
forma q̄ȝ illa qua vnitur ei vt motor:ex qua vnione pue
niunt operationes potentiaruȝ per organa corporea ope
rantes:sed hec secunda vnio ipedit visionem diuie eēn
tie:ratione cuius oportet ꝙ fiat abstractio a sensib⁹ cor
poreis:vt dcm̄ est.ergo multo fortius hec ṗma vnio ipe
diet:ꝛ sic oportebit ab ea abstractionem fieri.¶ P̄.po 5º
tentia non eleuatur supra modum essentie:cuȝ potentia
ab essentia fluat ꝛ in ipsa radicetur:si ergo essentia aīe
fuerit corpori mālr vnita:vt forma:non poterit esse ꝙ i
tellectiua potentia ad ea que sunt oīno imaterialia ele
uetur:ꝛ sic idem quod prius.¶ P̄.maior impuritas cō 6º
trahitur in aīa ex coniunctione ipsius ad corpus: q̄ȝ ex
coniunctiōe silitudis corporalis ad ipsam:sed ad hoc ꝙ
mens deum per essentiam videat:oportet eam depurari
a silitudibus corporeis que apprehēdunť per imagiatio
neȝ ꝛ sensuȝ:vt dcm̄ est.ergo multo fortius oȝ aīaȝ a cor
pore separi ad hoc ꝙ deū per eēntiā videat.¶ P̄.2ª cor. 7º
5.dr̄.q̄diu sumus i hoc corpore peregrinamur a dn̄o:per
fidē.n.ambulamus ꝛ nō per spēȝ.ergo q̄diu est aīa i cor
pore non potest deum in sua specie videre.

Sed contra Exo.33.dic̄ glo.Grego.super illud.
Non videbit ꝛc̄.A qbusdam i hac 1º
carne viuentibus:sed inestimabili v̄tute crescentib⁹ po
test eterna videri claritas dei:sed claritas dei est eius es
sentia:vt i eadē glo.dr̄.ergo ad hoc ꝙ essentia dei videa
tur non oportet ꝙ fiat oīmoda separatio aīe a corpore.
¶ P̄.Augu.9.super gen̄.ad lr̄am.dic̄ ꝙ aīa rapitur nō 2º
solum ad visionem imagiariaȝ:sed ad itellectualem:qua
ipsa veritas perspicue cernitur facta auersione a sensib⁹
minus q̄ȝ i morte:sed plusq̄ȝ i somno.ergo ad videndum
veritatem icreatam: de qua Aug.ibi loqtur: non regriť
ꝙ fiat abstractio ab vnione:qua aīa corpori vniť vt for
ma.¶ P̄.hoc ideȝ patet per Aug.i ep̄la ad paulinam de 3º
vidēdo deū. Nō ē inqt icredibile qbusdā sāctꝭ:nōdū ita
dfūctꝭ vt sepeliēda cadauera remanerēt ēt istā excellētiā
reuelationis fuisse concessam:vt.s.deum per essentiā vi
derēt.ḡ aīa pōt deū videre adhuc corpi vnita vt forma.

Respondeo. Dicendum.ꝙ ad visionem diue es Rn̄o
sentie que est actus perfectissimus
intellectus regritur abstractio ab illis que vehementiā
intellectiui actus nata sunt ipedire:ꝛ ꝑ eam ipediuntur:
hoc autem in qbusdam contigit per se i qbusdam ꝑ acci
dēs:per se qdem ipediunt se inuiceȝ itellectiue ꝛ sensiti
ue operationes.Tum ꝑ hoc ꝙ i vtrisqȝ opationibus opȝ
intētionem esse.Tum ēt q2 itellectus quodāmodo sen
sibilibus opationibus admisceť cum a fantasmatib⁹ ac
cipiat:ꝛ ita ex sensibilibus opationibus quodāmō itellꝰ
puritas ingnatur:vt ṗus dcm̄ est.Sed ad hoc ꝙ aīa cor
pori vniatur:vt forma non regritur aliqua itētio:cū hec
vnio non depēdeat ex voluntate aīe:sed magis ex natu
ra.Similr ex tali vnione puritas itellectus directe non
ingnatur.Aīa eni non vnitur corpori:vt forma mediā
tibus suis potētijs:sed per eēntiam suam:cū nihil sit me
dium iter mām ꝛ formam:vt probatur in.8.meta. Nec
tamē eēntia aīe:ita corpori vnitur ꝙ totalr corporis cō
ditioneȝ sequatur:sicut alie forme materiales que sunt
oīno in materia quasi submerse:itantum ꝙ nulla virtus
aut actio ex eis prodire potest nisi mālis.Ab essentia v̄o
anime non solum procedunt quedam vires seu potentie

que sunt quodāmodo corporales: vtpote corporeoꝝ or-
ganoꝝ actus exñtes.s. vires sensitiue ꝛ vegetatiue: sꝫ vi-
res itellectiue: que sunt penitus imateriales: nullius cor-
poris aut partis corpis actus existentes: vt probaṫ. 3°. de
aia. vñ pꝫ ꝙ vires itellectiue non ꝑcedūt ex essentia aie
ex illa parte qua est corpori vnita: sed magis scdm ꝙ
remanet a corpore libera: vtpote ei nō totalr subiugata.
Et sic vnio aie ad corpus nō ptīgit vsqꝫ ad operationē i-
tellectus. vt possit eius puritatē ipedire: vñ per se loquē-
do ad opationē itellectus quātūcūqꝫ itendiṫ non reqriṫ
abstractio ab illa vnione qua aia corpori vniṫ: vt forma.
Silr nec reqritur abstractio ab operatiōib⁹ aie vegeta-
bilis. Operatōes. n. huius partis aie sunt quasi nālesꝫ qḋ
pꝫ ex hoc ꝙ cōplenṫ vtute qualitatū actiuaꝝ ꝛ passiuarū
.s. calidi ꝛ frigidi: humidi ꝛ sicci. Vñ nec rōni siue volū-
tati obediunt: vt patet i pmo ethico. Et sic patet ꝙ ad hȯ
actiones nō reqritur itentio: ꝛ ita per eaꝝ actus nō oꝫ i-
tētionē auerti ab operatiua. Silr nec operatio itellecti-
ua aliquo mō hȯ operatiōib⁹ admiscetur: cū neqꝫ ab eis
accipiat ꝑpter ꝙ nō sunt cognoscitiue: neqꝫ instrumē-
to aliquo corporeo vtatur intellectus: quod oporteat per
operationes aie vegetabilis sustentari: sicut accidit ī or-
ganis potentiarum sensitiuarum. Et sic puritati itellect⁹
nihil ꝑiudicaṫ ꝑ opōnes aie vegetabilis. Vñ pꝫ ꝙ ꝑ se lo
quēdo opō aie vege^lis: ꝛ opō aie itelle^ue nō se ipediūt. Per
accidens tamen potest ex altera alteri ipedimentum ꝑ-
uenire: iquantum. s. itellectus accipit a fantasmatibus q̄
sunt in organis corporalibus: que oportet per actum ve-
getabilis anie nutriri ꝛ conseruari. Et sic per actus nutri
tiue potentie eorum dispositio variatur: ꝛ per consequēs
operatio potentie sensitiue a qua itellectus accipit: ꝛ ita
per accidens ipsius itellectus operatio ipeditur: sicut pꝫ
in somno: ꝛ post cibum. Et econuerso per hūc modū ope-
ratio itellectus impedit operationem anie vegetabilis:
iquantum ad operationem itellectus reqritur operatio
imagiatiue virtutis: ad cuius vehementiam oportet ca-
loris ꝛ spirituum concursum fieri: ꝛ sic ipeditur act⁹ vir-
tutis nutritiue per vehemētiā contēplationis. Sed hoc
non habet locum in illa cōtemplatione qua dei essentia
vḋ: cum talis ꝯtemplatio imaginationis opatiōe nō ege-
at. Et sic patet ꝙ ad videndum deum per essentiam nul-
lo modo reqritur abstractio ab actibus aie vegetabilis:
nec aliqua eorum debilitatio: sed solū ab actibus sensiti
uarum potentiarum.

Ad p^m **Ad primum** dōm. ꝙ quāuis potentie anie ve-
getabilis sint magis materiales q̄ꝫ potentie anie sensiti-
ue: tamen cum hoc sunt magis ab itellectu remote: ꝛ sic
minus possunt ipedire vehementiam itellectus vel ipe-
2° diri ab ea. ❡ Ad 2^m dicendum. ꝙ viuere dr dupl̄r. Uno
modo ipsum esse viuentis quod relinqtur ex hoc ꝙ ani-
ma vnitur corpori: vt forma. Alio modo ponitur viuere
pro operatione vite: ꝛ sic distiguit. P. in secundo de aīa.
viuere per intelligere ꝛ sentire: ꝛ alias anime operatio-
nes. Et silr cum mors sit ꝑuatio vite oportet ꝙ similr
distiguatur: ita ꝙ quādoqꝫ designet ꝑuationeꝫ illi⁹ vnio-
nis qua aīa corpori vnitur vt forma: aliquādo vero pri-
uationem operuꝫ vite. Unde Aug 12. super gen. ad lraꝫ
ab hac vita ingt qsqꝫ quodāmodo moritur: siue oīo exi-
ens de corpore: siue auersus ꝛ alienatus a carnalibus sen
sibus. Et sic accipitur mori in glosis iductis: quod pꝫ ex
hoc ꝙ subiungitur i glo. Grego. Qui sapiam inquit g de⁹
est videt huic vite funditus moritur: ne ei⁹ amore tenea-
3° ꝛ 4° tur. ❡ Et per hoc pꝫ solutio ad tertiuꝫ. ❡ Ad 4^m dicen-
dum. ꝙ ex hoc ipso ꝙ illa vnio qua aīa vnitur: vt forma
est fortior: sequitur ꝙ ab ea minus possit fieri abstractio.

❡ Ad 5^m dicendum. ꝙ ratio illa recte concluderet si es- 5°
sentia anie: ita corpori vniretur ꝙ esset oīno corpori sub-
iugata: qḋ falsum esse iaꝫ diximus. ❡ Ad 6^m dicendum. 6°
ꝙ silitudo corporalis que reqritur ad operationeꝫ ima-
ginationis ꝛ sensus: licꝫ sit imaterialior q̄ꝫ ipsum corpus:
tamē est vicinius se habens ad operationem itellectus:
ꝛ ita magis eaꝫ ipedire potest: vt dcm̄ est. ❡ Ad 7^m dicē- 7°
dum. ꝙ verbum apostoli itelligendum est scdm ꝙ dici-
mur esse in corpore: non solum ex hoc ꝙ aīa corpi vniṫ
vt forma: sed ēt ex hoc ꝙ corporeis sensibus vtimur.

Quinto q̄riṫ qd ē illḋ qḋ apls circa raptū
suum sciuit ꝛ qd nesciuit. ❡ Et p°
vr̄ ꝙ sciuerit an anima eius esset in corpore.
Ipse. n. melius hoc sciuit q̄ꝫ aliqs sequentiū:
sed cōiter a multis determiatur ꝙ aīa pau-
li in illo raptu corpori eius vniebatur vt forma. g̃ multo
fortius paulus hoc sciuit. ❡ P̄. Paulus in illo raptu sci- 2°
uit qd viderit ꝛ qua visione viderit: qḋ pꝫ ex hoc ꝙ dic̄:
scio hoīem ꝛc̄. sciuit ergo quid esset illud celū vtrum res
corporalis vel spūalis: ꝛ an illud spūalr vel corporalr vi-
derit: sed ad hoc sequitur eum sciuisse: vtrum in corpore
an extra viderit: qꝛ corporalis visio non potest fieri nisi
per corpus. Intellectualis vero semper fit sine corpore.
ergo ipse sciuit an esset in corpore an nō. ❡ P̄. sicut ipse- 3°
met dicit ipse sciuit hoīem raptum vsqꝫ ad tertium celū:
sed homo noīat coniūctum ex aīa ꝛ corpore. ergo sciuit
aīam corpori eē ꝯiunctam. ❡ P̄. ipse sciuit se eē raptuꝫ: 4°
vt ex verbis suis patet: sed mortui non dicuntur rapti. g̃
sciuit se non eē mortuum: ꝛ ita sciuit aīam esse corpori
coniunctam. ❡ P̄. ipse vidit deū in raptu illa visiōe qua 5°
sancti i patria vident deum: vt dic̄ Augu. 9. super gen. ad
lraꝫ: ꝛ i epla de videndo deū: sed sanctoꝝ anie que sunt
in patria sciunt an sint i corpore vel extra corpus. ergo ꝛ
apost. hoc sciuit. ❡ P̄. Grego. dicit quid est qḋ non vide- 6°
at qui videntem oīa videt: quod precipue pertinere vi-
detur de his que ad ipsos videntes pertinent: sed ꝙ ma-
xime ptinet ad aīam: vtꝝ sit corpori ꝯiūcta vl nō. g̃ ꝛc̄.

Sed contra est qḋ dr̄ p̄ͤ cor. 12. scio hoīeꝫ ꝛc̄. vsqꝫ 2.
nescio de⁹ scit. g̃ nesciuit. vtꝝ eēt in
corpore vel extra corpus.

Respondeo Dōꝫ. ꝙ circa hoc est mltiplex opio. Rñō
Quidā. n. itellexerunt ꝙ apls dice- ꝑma op.
ret se nescire nō qdē: an aīa eēt corpi ꝯiuncta i illo raptu
an nō: sed an eēt raptus scꝫ aīaꝫ ꝛ corp⁹ silr: vt corpalr por-
taret i celū: sicut abachuc portat⁹ legiṫ. Dan. vlti°. an scḋm
aīam tātuꝫ. i. i visionib⁹ dei: sicut dr̄ Ezech. 14. i visiōib⁹
dei adduxit me i terraꝫ isrl̄. Et hunc itellcm̄ cuiusdaꝫ iu-
dei exprimit Hieroñ. i ꝑlogo super Dan. vbi dic̄. deniqꝫ
ꝛ apostolū nīm nō fuisse ausuꝫ affirmare se raptū i corpe:
sed dixisse: siue i corpore ꝛc̄. ❡ Hūc aūt itellcūꝫ Aug. re- ꝛꝑroba:
probat. 12. super gen. ad lraꝫ. Constat. n. ex verbis apli ꝙ
ipse sciuit se eē raptū: vsqꝫ in tertiū celum. Constat g̃ illḋ
celum in quo raptus est eē vere celum nō aliquā celi si-
militudinē. Si. n. ꝙ voluisset itelligere cū dixit se raptuꝫ
in celū. i. ad vidēdū imagiarie silitudinē celi: eodē modo
poterat affirmare se raptuꝫ esse i corpore. i. i similitudie
corporis huius: ꝛ sic nō fuisset necessariuꝫ discernere qd
sciret ꝛ nesciret: qꝛ vtrūqꝫ equalr sciret. s. ꝛ se eē i celū: ꝛ se
raptū eē i corpe. i. i silitudie: sicut accidit i somnijs. Sci-
uit ergo ꝑ certo ꝙ illud in quo raptus fuit vere erat ce-
lum. Ergo sciuit an esset corpus vel res icorporea. Si. n.
erat corpus in eū rapiebaṫ corporalr: si vero erat res in-
corpea in eā corpaliter rapi nō poterat. Restat g̃ ꝙ apls
nō dubitauit an raptus ille eēt corpalis vel spūalis tan-
tū: sed sciuit solo intellectu se in illud celum esse raptum:

dubitauit autē an i ipso raptu aīa ei⁹ eēt i corpore an nō.
1ª opi. ¶ Et h̄ gdā alij cōcedūt:sed dicūt ꝙ quāuis i illo raptu
aplūs.hoc nesciuerit:sciuit tñ illud postea cōijciēs ex ipa
visiōe quā ꝑus habuerat. In illo.n.raptu tota mēs eius
in diuina cōferebaẜ:nec hoc ꝑcipiebat:an aīa esset i corpe:
īprobaẜ an non. ¶ Sed hoc ēt expsse ɔ̄riaẜ verbis apl̄i.Sicut.n.
distiguit gd sciuerit ⁊ gd nesciuerit:ita distiguit presens
a preterito:q̄si p̄teritū narrat raptū hoīez ante ānos.14.
sed q̄si p̄sens ɔfitetur se scire aligd ⁊ aligd nescire. Ergo
post annos.14.ab illo raptu adhuc nesciebat:an i corpo-
2ª opi. re:an extra corpus fuerit quādo raptus fuit. ¶ Et iō alij
dicūt.ꝙ nec i raptu sciuit:nec post an aīa esset i corpe s3
aliquē modū:⁊ nō simplr:dicūt.n.ꝙ sciuit:⁊ tūc ⁊ postea
ꝙ aīa vniebaẜ corpori:vt forma:sed nesciuit.vtꝝ h̄ mō
corpori vniret:vt eius aīa aligd a sensib⁹ acciperet: vel
s̄m alios.vtrū vires nutritiue essent i suis actib⁹:s3 quas
īprobaẜ aīa corpori āministrat. ¶ S3 h̄ ēt non vẜ ɔsonū verbis
apl̄i g dicebat se nescire:an i corpore fuerit:an extra cor-
pus simplr.Et p̄terea hoc nō multum ad rem p̄tinere vi-
debaẜ:vt diceret se nescire.vtꝝ tali vel tali mō i corpore
4ª op.⁊ vera fuerit:ex quo aīa oīno a corpore sepata non erat. ¶ Et iō
dōm.ꝙ simplr nesciuit:an aīa esset corpori coniūcta vel
nō.Et hoc est qd̄ Aug.12.super gen̄.ad lr̄az post lōgā inq-
sitionē cōcludit dicēs. Restat ergo fortasse:vt hoc ipsuz
eum itelligamus ignorasse:vtꝝ quādo i tertiū celuz ra-
ptus est i corpore fuerit:quō est aīa i corpore cū corpus
viuere dẜ:siue vigilantis:siue dormiētis:siue i extasi a sē-
sibus corporis alienata:an oīno d̄ corpore exiret:vt mor-
tuuz corpus iaceret donec pacta illa demonstratiōe mē-
bris mortuis aīa redderet:⁊ nō quasi dormiens euigila-
ret:aut extasi alienatus rediret i sensus:sed mortuus oī-
(no reuiuisceret.

Ad p⁹ Ad primum

ergo dōm.ꝙ sicut dicit Augu.12.
super gen̄.ad lr̄am.vtruz i corpore:an extra corpus dubi-
tat apost.Unde illo dubitāte gs vestrum certus esse au-
deat. Un̄ Aug.hoc ideterminatuz reliqt.Qr aūt posterio-
res aligd de hoc determinēt magl loquūtur ex probabi-
litate q̄ ex certitudie.Ex quo.n.fieri potuit ꝙ aīa illa
adhuc vnita remanēs hoc mō raperetur:sicut se raptum
dīc apls:vt ex dictis p3:ꝓbabilius est ꝙ vnita remanse-
2⁹ rit. ¶ Ad 2ᵐ dōm.ꝙ rō illa procedit cōtra itellectū ver-
borum apl̄i p̄mo positum:quo itelligiẜ ipsum dubitasse
nō de cōditiōe rapti.i.vtrum aīa corpori fuerit vnita:sed
de mō raptus.s.vtꝝ raptus fuerit corpalr vel spūalr tm̄.
3⁹ ¶ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ per synodochē quandoq3 pars hoīs hō
noīatur:⁊ p̄cipue aīa que est hoīs eminentior pars. Quā-
uis ēt possit itelligi euz quē raptū dīc:nō tūc fuisse hoīez
quādo raptus fuit:s3 post ānos.14.qn̄.s.hoc dicebat:scio
hoīem i xp̄o:nō autez dīc hoīem raptum vsq3 ad tertiuz
4⁹ celum. ¶ Ad 4ᵐ dōm.ꝙ dato ꝙ fuerit in illo statu aīa
apl̄i a corpore separata:illa tñ separatio nō fuit ꝑ aliquez
nālem modū:sed per vtutez diuinaz ipsaz aīaz a corpe ab-
strahētem:nō ad hoc ꝙ simplr sepata remaneret:sed ad
tēpus.Et pro tāto raptus dici potuit:⁊ si nō oīs mors ra-
5⁹ ptus dici possit. ¶ Ad 5ᵐ dōm.ꝙ sicut dīc Aug.12. super
gen̄.ad lr̄az.aplo arrepto a carnis sensib⁹ i tertiū celuz et
paradisuz h̄ ip3 certe defuit ad plenā ꝑfectāq3 cognitio-
nē reꝝ que i angelis ē:ꝙ siue i corpe:siue ex̄ corpus esset
nesciebat.h̄ itaq3 nō deerit cū receptis corporib⁹ i resur-
rectiōe mortuoꝝ corruptibile h̄ iduet icorruptionez.Et
sic p3 ꝙ licz eius visio q̄tuz ad aligd fuerit silis visioni
6⁹ beatoꝝ:tamē quātuz ad aligd fuit iperfectior. ¶ Ad 6ᵐ
dōm.ꝙ paulus nō fuit raptus ad vidēdum deū: vt esset
beatus simplr:sed vt testis esset beatitudis sanctoꝝ ⁊ di-
uinoꝝ misterioꝝ que ei reuelata sunt. Unde illa tātum
vidit i visione verbi:ꝓpter que cognoscēda rapiebatur:
non aūt oīa sicut erit in beatis precipue post resurrectio-
nez.Tūc.n.vt Augu.premissis verbis subiūgit:oīa erunt
euidentia sine vlla falsitate:⁊ sine vlla ignorantia.

De fide

⁊ hab3.12.articulos. p⁰ queriẜ gd sit cre-
dere. 2⁰.gd sit fides. 3⁰. vtrum fides sit
virtus. 4⁰.in quo sit fides sicut i subto. 5⁰.vtruz forma
fidei sit charitas. 6⁰.vtruz fides iformis sit virtus. 7⁰.
vtrū sit idē habitus fidei iformis ⁊ formate. 8⁰. vtrum
propriuz obm̄ fidei sit veritas p̄ma. 9⁰.vtrū fides possit
esse de rebus scitis. 10⁰.vtrū hoī sit necessarium habere
fidē. 11⁰.vtrū necessariū sit explicite credere. 12⁰.vtruz
sit vna fides modernoꝝ ⁊ antiquoꝝ. Questio. XIIII.

Uestio est de fide:⁊ p̄mo queriẜ gd
sit credere.diciẜ autem ab
Aug.i lib.de predestiatiōe sanctoꝝ.⁊ ha-
betur i glo.2ᵉ.corith.3.super illud. Nō ꝙ
sufficientes simus cogi.⁊c̄.ꝙ credere est
cum assensiōe cogitare. ¶ Uideẜ autē ꝙ p⁹
icōuenieńter.Sciens.n.a credēte distin-
guitur:vt p3 per Augu.in lib.de videndo deū: sed sciens
inquātum scit cogitat aligd ⁊ assentit.ergo icōuenienter
describiẜ credere cū dẜ:ꝙ credere est cū assensione cogi-
tare. ¶ P̄.cogitatio quādam inqsitionem iportat: dẜ.n. 2⁹
cogitare quasi coagitare.i.discurrere ⁊ cōferre vnum cū
altero:sed inqsitio remoueẜ a fidei rōne:q2 vt dīc Dam̄.
fides est nō inqsitus ɔsensus.ergo male dẜ ꝙ credere sit
cum assensione ⁊c̄. ¶ P̄.credere est actus itellectus:sed 3⁹
assensio vẜ ad affectum pertinere:dicimur eni affectu in
aliquid consentire.ergo assensio ad credere non p̄tinet.
¶ P̄.nullus cogitare dicitur nisi quādo actualr aliquid 4⁹
considerat:vt patet per Aug.14.de trinitate:sed qui non
actualiter cogitat aliquid diciẜ credere:sicut fidelis dor-
miens.ergo credere nō est cogitare. ¶ P̄.simplex lumē 5⁹
simplicis cognitionis p̄nᵐ est:sed fides est qdādam sim-
plex lumen:vt patet per Dion̄.7.cap.de diui.nomi. ergo
credere qd̄ est ex fide est simplex cognitio:⁊ sic non ē co-
gitare:qd̄ dicit cognitionez collatiuaz. ¶ P̄.fides:vt dẜ 6⁹
cōiter:prime veritati propter seipsam assentit:sed g assē-
tit alicui conferendo non assentit ei propter seipsum:sed
propter aliud ad qd̄ confert.ergo in credendo non ē ali-
qua collatio:⁊ ita nec cogitatio. ¶ P̄.fides dicitur cer- 7⁹
tior omni scientia ⁊ omni cognitione:sed p̄ncipia ꝓpter
sui certitudinem sine cogitatione vel collatione cogno-
scuntur.ergo ⁊ credere sine cogitatione est. ¶ P̄.virtus 8⁹
spūalis est efficacior corporali.ergo ⁊ lux spiritualis est
potētior q̄ lux corporalis:sed lux corporalis exterior ꝑ-
ficit oculū ad hoc ꝙ stati cognoscat visibilia corpalia:ad
qd̄ nō sufficiebat lux inata.g lux spūalis diuinitus adue-
niēs perficiet itellcm̄ ad cognoscēdum ea ad que ēt non
sufficit rō nālis sine aliqua cogitatione ⁊ collatiōe: ⁊ sic
credere sine cogitare est. ¶ P̄.cogitatiua potētia a ph̄is 9⁹
ponitur in parte sensitiua:sed credere non est nisi mētis:
vt Augu.dicit.ergo credere non est cogitare.

Respondeo

dicendū.ꝙ Aug.sufficienter descri- R̄so
bit credere:cum per hō diffinitio-
nem eius esse demonstretur ⁊ distictio ab omnibus alijs
actibus itellectus:qd̄ sic patet. Intellectus.n.nostri s̄m
.P.in li.de aīa duplex est operatio:vna qua format sim-
plices rerum quiditates:vt gd est homo:vel gd est aīal.
In qua gdem operatione non inenitur veruz per se nec
falsum:sicut nec i vocibus incomplexis. Alia operatio i-
tellectus est s̄m quā cōponit ⁊ diuidit affirmādo ⁊ negā-
do:⁊ i hac iam ineniẜ veꝝ et falsuz:sicut ⁊ i voce cōplexa q̄
est ei⁹ signum:non aūt inenitur credere i p̄ma opōne:sed

in secunda:credimus.n.vera ⁊ discredimus falsa.Unde
ẽt ⁊ apud arabes ꝑma opatio itellectus vocat̃ imagina/
tio:secũda aũt vocat̃ fides:vt pꝫ ex verbis Cõmẽ.i.3°.de
aia.Intellectus aũt possibilis cũ quãtuꝫ sit de se sit ipo°
respectu oiuꝫ itelligibiliũ formaꝝ:sicut ⁊ mã ꝑma respe/
ctu oium sensibiliũ formaꝝ:est ẽt quantum est de se non
magis dterminatus ad hoc ꝙ adhereat ꝯpõni ꝗ̃ diuisiõi
vel ecõuerso:omne aũt qḋ est determinatũ ad duo nõ de/
terminatur ad vnũ eoꝝ nisi per aliqd mouẽs ipm. Intel/
lectus autẽ polis nõ mouet̃ nisi a duob⁹.s.a ꝓprio obie/
cto qḋ est forma itelligibilis.s.qḋ qd est:vt dr̃ i.3°.ð aia:⁊
a volũtate que mouet oẽs alias vires:vt dic̃ Ansel. Sic
igr̃ itellectus noster polis respectu partiũ cõtradictionis
se habet diuersimode.Quãdoqꝫ.n.non iclinatur magis
ad vnũ ꝗ̃ ad aliud:vel ꝓpter defectuꝫ mouentiũ:sicut i
illis probleumatib⁹ de qbus rõnes non habemus:vl' ꝑp
apparentem equalitatem eorum que mouent ad vtrãqꝫ
partem:⁊ ista est dubitãtis dispositio q fluctuat iter du/
as partes contradictionis.Quãdoqꝫ vero itellectus icli
natur magis ad vnũ ꝗ̃ ad alteꝝ:sed tamẽ illud iclinans
non sufficiẽter mouet itellectuꝫ ad hoc ꝙ determiet ipꝫ
in vnã partium totalr̃.Unde accipit qdem vnam partẽ:
tñ semper dubitat de opposita:⁊ hec est dispõ opinantl q
accipit vnam parteꝫ cõtradictionis cũ formidic̃ alteri⁹.
Quãdoqꝫ vero itellectus polis determiatur ad h̃ ꝙ to/
talr̃ adhereat vni parti:sed hoc est quandoqꝫ ab itelligi/
bili:quãdoqꝫ a voluntate.Ab itelligibili qdem quãdoqꝫ
mediate:quãdoqꝫ imediate. Immediate quãdo ex ipsis
itelligibilibus stati veritas propõnuꝫ itelligibiliũ ifalli/
bilr̃ apparet:⁊ hec est dispõ itelligẽtl p̃n⁹ que stati cogno
scũtur notis termis:vt.P.dicit:⁊ sic ex ipso qḋ qd est itel/
lectus imediate determiatur ad hõ ꝓpões. Mediate
vero quando cognitl diffinitiõibus termioꝝ: itellectus
determiatur ad alterã partem contradictiõis v̈tute pri/
moꝝ p̃ncipiorum:⁊ ista est dispõ sciẽtis. Quandoqꝫ ve/
ro itellectus non potest determiari ad alteram partẽ cõ/
tradictionis:neqꝫ stati per ipsas diffõnes termiorum: sic̃
in p̃ncipijs:nec ẽt v̈tute p̃ncipiorum:sicut i ꝯnibus dmõ/
stratiuis est:determiatur autẽ per voluntateꝫ que eligit
assentire vni parti determiate:⁊ precise ꝓpter aliqd qḋ ẽ
sufficiens ad mouẽdum volũtatem:nõ autẽ ad mouẽdũ
itellectũ:vtpote ꝙ vr̃ bonuꝫ vel cõueniẽs huic parti as/
sentire.Et ista est dispõ credẽtis:vt cum aliqs credit di/
ctis alicui⁹ hominis:qꝫ vr̃ decens vel vtile.Et sic ẽt moue/
mur ad credẽdum dictis iquantuꝫ nobis repromittit̃ si
crediderimus p̃miuꝫ eterne vite.Et hoc premio mouet̃
voluntas ad assentiẽdum his que dicũtur:ꝗ̃uis itellect⁹
non moueat̃ per aliqd itellĩm.Et ideo Aug.dic̃ ꝙ cetera
põt hõ nolẽs:credere nõ nisi volẽs.pꝫ ergo ex dictis ꝙ i
illa opatione itellectus qua format simplices reꝝ qdita/
tes non iuenit̃ assensus:cũ non sit ibi verum vel falsum:
non.n.dicimur alicui assentire:nisi quando ihéremus ei
quasi vero:silr̃ dubitans nõ hꝫ assensum cum nõ ihereat
vni parti magis ꝗ̃ alij:silr̃ nec opinans cum non firmet̃
eius acceptio circa alterã partẽ.Opinia autẽ:vt dic Ysaac
⁊ Auic.est cõceptio disticta vel certissima alterius partl
cõtradictionis:assentire autẽ a snia dr̃. Intelligens autẽ
habꝫ qdem assensum:qꝫ certissime alteri parti iheret:nõ
habet autem cogitationem:qꝫ sine aliqua collatione de/
terminatur ad vnum.Sciens vero habet ⁊ cogitationẽ
⁊ assensum:sed cogitationem causantem assensum ⁊ as/
sensum terminantem cogitationeꝫ.Ex ipsa eni collatio/
ne p̃ncipiorum ad conclusiones assentit conclusionibus
resoluendo eas i p̃ncipia:⁊ ibi figitur motus cogitãtis ⁊.
quietatur. In scia enim motus rationis icipit ab intelle/
ctu principiorum:⁊ ad eũdem termiatur per viam reso/
lutionis:⁊ sic non habet assensum ⁊ cogitationem quasi
ex equo:sed cogitatio iducit ad assensuꝫ:⁊ assensus quie/
tat.Sed i fide est assensus ⁊ cogitatio quasi ex equo. Nõ
eni assensus ex cogitatione causatur:sed ex voluntate:vt
dictum est.Sed qꝫ itellectus non hoc modo termiatur
ad vnum:vt ad proprium terminum perducatur q ẽ vi/
sio alicuius itelligibilis:inde est ꝙ eius motus nõduꝫ ẽ
quietatus:sed adhuc habet cogitationem ⁊ inqsitionem
de his que credit:quãuis firmissime eis assentiat.quãtũ
eni est ex seipso non est ei satisfactum:nec est termiatus
ad vnum:sed termiatur tantum ex extriseco.Et ide ẽ ꝙ
itellectus credentis dr̃ esse captiuatus:qꝫ tenetur termi
nis alienis ⁊ non proprijs.2.cori.10.In captiuitatem re/
digentes omnem itellectum.Inde etiam est ꝙ i credẽ/
te potest isurgere motus de cõtrario huius quod firmis/
sime tenet:quãuis non i itelligente vel sciente.Sic igr̃ ꝑ
assensum separatur credere ab operatiõe qua itellectus
ispicit formas simplices.s.qditates:⁊ a dubitatione ⁊ ab
opinione:per cogitationem vero:ab itellectu:sed per h̃
ꝙ habet cognitionem ⁊ assensuꝫ quasi ex equo:a scia.

Et per hoc patet responsio ad primum.¶ Ad Ad p^m
secũdum dicendum.ꝙ fides dicit̃ 2°
non inqsitus assensus:iquantum assensus fidei vel ꝯsen/
sus non causatur ex inqsitione rõnis:tamẽ non excludit̃
per hoc quin i itellectu credentl remaneat aliqua cogi/
tatio vel collatio de his que credit.¶ Ad 3^m dicendum. 3°
ꝙ voluntas respicit aliquaꝫ precedentem potẽtiam.s.i/
tellectum:non autem itellectus:⁊ ideo assentire proprie
pertinet ad itellectum:qꝫ iportat absolutam adherentiã
ei cui assentitur.Sed consentire est proprie volũtatl:qꝫ
consentire est simul cum alio sentire:⁊ sic dicitur i ordie
vel per comparationem ad aliqd precedens.¶ Ad 4^m 4°
dicenduꝫ.ꝙ qꝫ habitus per actus cognoscuntur ⁊ actuũ
pricipia sunt ipsi habitus:ide est ꝙ interdum habit⁹ no/
minibus actuum nominantur:⁊ sic nomia actuum quã/
doqꝫ sumuntur proprie quasi pro actibus ipsis. Quãdo/
qꝫ vero pro habitibus.Credere igr̃ scðm ꝙ actum fidei
importat semper habet actualem considerationem:non
autem scðm ꝙ credere accipitur pro habitu:sic autẽ cre/
dere dr̃ dormiens iquantum habituꝫ fidei habꝫ.¶ Ad 5°
5^m dicendum.ꝙ fides habet aliqd perfectionis ⁊ aliqd
iperfectionis:perfectionis qdeꝫ est ipsa firmitas:que ꝑ/
tinet ad assensum:sed iperfectionis est carentia visionis:
ex qua remanet adhuc motus cognitionis i mente cre/
dentis.Ex lumie igitur simplici quod est fides causatur
id quod perfectionis est.s.assentire:sed iquantum illud
lumen non perfecte participatur nõ totaliter tollitur i/
perfectio itellectus:⁊ sic motus cogitationis i ipso rema/
net iquietus.¶ Ad 6^m dicendum.ꝙ rõ illa ꝓbat vel cõ/ 6°
cludit ꝙ cognitio non est causa assensus fidei:non auteꝫ
quin assensuꝫ fidei ꝯcomitetur.¶ Ad 7^m dicendum.ꝙ 7°
certitudo duo potest iportare.s.firmitatem adhesionis.
Et ꝗ̃tuꝫ ad hoc fides est certior omni itellectu:⁊ scia: qꝫ
ꝑma v̈itas q̃ causat fidei assensuꝫ ẽ fortior cã ꝗ̃ lumẽ rõ/
nis qḋ causat assensuꝫ itell's vel scie. Importat ẽt euidẽ/
tiã ei⁹ cui assentit̃.Et sic fides nõ hꝫ certitudieꝫ:sed scia
⁊ itellectus:⁊ ex ide est ꝙ itellectus cogitationẽ non hꝫ.
¶ Ad 8^m dðm.ꝙ rõ illa recte procederet si lux illa spũa/ 8°
lis perfecte participaretur a nobis:quod erit in p̃ria vbi
ea que nũc credimus perfecte videbimus. Nũc auteꝫ ꝙ
nõ manifeste appareãt ea ad que lux illa cogno scẽda ꝑ/
ficit est ex defectiua ꝑticipatiõe illi⁹:nõ ex efficacia ipi⁹
spũal' lumis.¶ Ad 9^m dðꝫ.ꝙ po⁹ cogitatiua ẽ qḋ ẽ altis/ 9°
simũ i pte sensitiua:vbi attigit qdãmõ ad ptẽ itelle^{ctiua} vt

aliqd participet eius quod est in ītellectiua parte īfimū .s.rōnis discursum scđm regulā Dion̄.7.cap de diui.noi. ꝙ pncipia secūdoꝝ coniūgunt̄ finibus pmoꝝ. Unde ipsa vis cogitatiua vocatur particularis ratio: vt patꝫ a Cōmen.in.3.de aīa. Nec est nisi in homine: loco cuius ī alijs brutis est estimatio naturalis. Et ideo ipsa etiā vlis ratio que est in parte intellectiua propter similitudinē operationis a cogitatione nominatur.

SEcundo queritur qđ sit fides: ⁊ dicit aposto. heb. xi. ꝙ est substan-
tia rerum sperādaꝝ argumētum non apparē-
1° tium. ℭ Et videtur ꝙ male dicat: qꝛ nulla q̄-
litas est subā fides est q̄litas: cum sit virtus q̄
est bona qualitas mentis ⁊c. ergo fides nō est substātia.
2° ℭ P̄. esse spūale superaddit̄ ad esse naturale ⁊ est perfe-
ctio eius. Unde ⁊ debet ei esse simile: sed in esse naturali
hominis subā esse dr̄ ipsa essentia aīe que est actus pri-
mus: non autē potentia que est pn̄m actus secundi. ergo
etiam in esse spūali non debet dici essentia ipsa fides vel
aliqua virtus que est proximum operationis pn̄m: vnde
⁊ potentiam perficit. sed magis gratia a qua est ipsum eē
spūale: sicut ab actu primo: ⁊ que ipsam essentiam aīe pfi
cit. ℭ Sed dice. ꝙ fides dr̄ subā īquantum est pma īter
3° alias virtutes. ℭ Sed contra. v̄tutes considerantur tri-
pliciter. s. quantum ad habitus: quantū ad obiecta: ⁊ q̄-
tum ad potentias: sed quantum ad habitus fides nō est
alijs prior: non. n. hec diffinitio vr̄ dari de fide nisi scđm
ꝙ est formata: sic. n. solū modo fundamentū est: vt Aug.
dicit. habitus autem gratuiti omnes simul īfunduntur.
similr̄ nec quantum ad obiecta fides prior esse vr̄ alijs:
non. n. fides magis tendit in ipsum verum: quod vr̄ pro-
prium eius obiectum: q̄ꝫ charitas in summuꝫ bonum: vl̄
spes ī summum arduum: vel ī summaꝫ dei liberalitatē.
similr̄ nec quantum ad potentias: qꝛ oīs virtus gratuita
videtur respicere affectuꝫ. ergo fides nullo modo ē alijs
prior: ⁊ sic non dꝫ dici aliaꝝ fundamentum vel substan-
4° tia. ℭ P̄. res sperande magis subsistunt ī nobis per cha-
ritatem q̄ꝫ per fidem. ergo hec diffinitio magis vr̄ cōue-
5° nire charitati q̄ꝫ fidei. ℭ P̄. cuꝫ spes generetur ex fide:
vt pꝫ ī glo. Math. pmo. Cum fides ī eius diffinitiōe po-
natur: spes autem ponitur ī diffōne rei sperande: si ergo
res speranda ponitur ī diffōne fidei erit circulus ī diffō-
nib⁹: qđ est īconueniens: qꝛ sic erit aliqđ pus ⁊ notius se-
ipso: ꝯtiget. n. idē ī diffōne suiipsius poni: diffōnib⁹ loco
6° nominū acceptis: cōtiget ēt diffōnes esse īfinitas. ℭ P̄.
diuersorum habituū diuersa sunt obiecta: sed virtutes
theologice idē hn̄t pro fine ⁊ obiecto. ergo ī v̄tutib⁹ theo
logicis opꝫ ꝙ diuersaꝝ v̄tutuꝫ sint diuersi fines: sed res
speranda est ꝓprius finis spei. ergo nō debet ī diffōne fi-
7° dei poni: neq̄ꝫ vt finis: neq̄ꝫ vt obiectuꝫ. ℭ P̄. fides ma-
gis perficit̄ per charitatē q̄ꝫ per spem: vnde ⁊ per chari-
tatē formari dr̄. ergo ī diffōne fidei magis debꝫ poni obie-
ctum charitatī qđ est bonum vel diligendū: q̄ꝫ obm̄ spei:
8° quod est res sperāda. ℭ P̄. fides pcise respicit ipsos ar-
ticulos: sed articuli nō oēs ptinent ad res sperādas: sꝫ so-
lum vnus vel duo. s. carnis resurrectionē. ⁊ vitaꝫ eternā.
9° non ergo res sperande ī diffōne fidei poni d̄buit. ℭ P̄.
argumētum est actus rōnis: sꝫ fides est coꝝ que sunt su-
10° pra rōnem. ergo nō debꝫ dici argumētum. ℭ P̄. in aīa
est duplex motus. s. ad aīaꝫ ⁊ ab aīa. In motu aūt ad aīaꝫ
est pn̄m extrīsecum. In motu aūt ab aīa ītrīsecum: sꝫ nō
potest esse idem ītrīsecum ⁊ extrīsecum pn̄m. ergo nō po-
test esse idem motus q̄ est ad aīam ⁊ ab aīa: sed cogitatio
perficitur ī motu ad aīam: affectio autem ī motu ab aīa.
ergo nec fides nec aliqđ aliud potest esse pn̄m affectiōis
⁊ cogitationis. ergo ī diffōne fidei īconuenienter ponit̄
aliqđ pertinens ad affectionem. s. substantia rerum spe-
randarum: ⁊ aliqđ pertinens ad cognitionem. s. argumē-
tum ⁊c. ℭ P̄. vnus habitus non potest diuersarum esse 11°
potentiarum: sed affectiua ⁊ ītellectiua sunt diuerse po-
tentie. Cum ergo fides sit vnus habitus nō potest ad co-
gnitionem ⁊ affectionem pertinere: ⁊ sic idem qđ prius.
ℭ P̄. vnius habitus vnus est actus. Cum ergo ī diffōne 12°
fidei ponantur duo actus. s. facere res sperādas substa-
re ī nobis: secūdum quem actum dr̄ substantia rerū spe-
randarum: ⁊ arguere mentem: secūdum quem dr̄ argu-
mentum non apparentium: vr̄ ꝙ non conuenienter de-
scribatur. ℭ P̄. Intellectus est prior affectu: sꝫ hoc ꝙ di- 13°
citur substantia ⁊c. pertinet ad affectum: ꝙ vero subiun-
gitur argumentum ⁊c. pertinet ad ītellectum. ergo male
ordinantur partes descriptiōis predicte. ℭ P̄. argumē- 14°
tum dicitur quod arguit mentem ad assentiendum ali-
cui: sed mens arguitur ad assentiendum aliquibus ex h̄
ꝙ illa sunt ei apparentia. ergo videtur esse oppositio in
adiecto: cum dicitur argumentuꝫ ⁊c. ℭ P̄. fides cogni- 15°
tio quedam est: sed omnis cognitio secūdum aliquid ap-
paret cognoscenti: tam enim in sensitiua q̄ꝫ intellectiua
cognitione aliquid apparet. ergo inconuenienter dicitur
ꝙ fides sit non apparentium.

REspondeo dicendum. ꝙ secundum quosdam apostolus per hanc diffinitionē nō intendit ostendere quid sit fides: sed quid faciat fides. ℭ Uidetur autem potius esse dicenduꝫ. ꝙ hec fidei notificatio sit completissima eius diffinitio: nō ita ꝙ sit secundum debitaꝫ formam diffinitionis tradita: sed quia in ea sufficienter tanguntur omnia que exiguntur ad fidei diffinitionem. Quandoq̄ꝫ eniꝫ ipsis philosophis sufficit tangere pricipia syllogismorum ⁊ diffinitionum: q̄bus habitis non est difficile in formas debitas reducere secundum artis doctrinam. Huius autem signum est ex tribus. pmo ex hoc ꝙ omnia pricipia ex quibus eē fidei dependet in hac diffinitione tanguntur. Cum enim dispositio credentis: vt supra dictum est talis sit ꝙ intellectus determinetur ad aliqđ per voluntatem: voluntas autem nihil facit nisi secūdum ꝙ est mota per suū obiectum: quod est bonum appetibile ⁊ finis: reqritur ad fidem duplex pn̄m. Unum pn̄m quod est bonum mouens voluntatem: ⁊ secūdum id cui ītellectus assentit volūtate faciente. Est autem duplex hoīs bonum vltimū quod pmo voluntateꝫ mouet q̄si vltimus finis. Quoꝝ vnū ē proportionatum nāe humane: qꝛ ad ipm obtinēdū vires nāles sufficiūt. Et hec est felicitas de qua ph̄i locuti sūt: vel ꝯtēplatiua que ꝯsistit ī actu sapientie: vel actiua que ꝯsistit pmo ī actu prudentie: ⁊ consequenter ī actib⁹ aliarum v̄tutum moralium. Aliud est bonum hoīs nāe humane proportionē excedens: qꝛ ad ipm obtinendum vires naturales non sufficiūt. Nec ad cogitandum vel desiderandum: sed ex sola dīna liberalitate hoī repromittitur. p̄ª. cor. 2. Oculus non vidit deus absq̄ꝫ te ⁊c. Et hoc est vita eterna. Et ex hoc bono volūtas īclinat̄ ad assentiendum his que per fidē tenet. Unde Jo. sexto dr̄. Qui videt filiū ⁊ credit ī eū hꝫ vitā eternā. Nihil aūt pōt ordinari ī aliquē finē nisi pexistat ī ipso q̄dā ꝓportio ad fineꝫ ex qua ꝓueniat ī ipo d̄siderium finis. Et h̄ est sꝫ ꝙ aliqua īchoatio finis fit ī ipso: qꝛ nihil appetit nisi īquātum appetit aliquā illi⁹ silitudiēꝫ. Et inde est ꝙ ī ipsa natura humana est quedam īchoatio ipsi⁹ boni quod est nāe ꝓportionatuꝫ: pexistūt. n. ī ipso naturalr̄ principia demonstrationum per se nota: que sunt semina quedam sapiētie: ⁊ principia quedam iuris naturalis: que sunt semina

Opio

Determinatio sua

quedam virtutum moralium. Unde oz ēt ꝙ ad hoc ꝙ
hō ordinet̄ in bonū vite eterne: ꝙ q̄dam ichoatio ipsius
fiat in eo cui repromittit̄: vita aūt eterna cōsistit i plena
dei cognitione: vt pꝫ Jo. 17. hec est vita eterna ꝛc̄. Uñ oz
hꝰ cognitionis supnālis aliquā ichoationez ī nobis fie-
ri: ꝛ hec ē per fidē: que ea tenet ex ifuso lumie q̄ nālr co-
gnitionē excedūt. Consueuit aūt in totis que hñt partes
ordiatas: pma pars i qua est totius inchoatio: dici totius
suba: vt fundamētū domus: ꝛ carina nauis. Unde ꝛ phs
dicit in. xi. meta. ꝙ si ens eēt vnum totū. pma pars eiꝰ es-
set suba. Et sic fides iquātuz est i nobis ichoatio q̄dā vi-
te eterne: quā ex dina repromissiōe speramus dr̄ substā-
tia rez sperādaꝝ: ꝛ sic i hoc tāgitur ꝯparatio fidei ad bo-
nū qd̄ mouet volūtatem dterminātem itellectū: volun-
tas aūt mota a bono predicto ꝓponit aliqd itellectui nō
apparēs: vt dignū cui assentiat̄: ꝛ sic determinat ipm ad
illud nō apparēs: vt. s. ei assentiat. Sicut igr̄ intelligibile
qd̄ est visum ab itellectu: determiat itellectum: ꝛ ex h dr̄
mētem arguere: ita ēt ꝛ aliqd nō apparēs itellectui dter-
miat ipm: ꝛ arguit necessario ex h ipso ꝙ est a voluntate
acceptatū: vt cui assentiat̄: vñ ꝺm aliaz lr̄am dr̄ cōuictio:
qz ꝯuicit itellectum mō ꝑdicto. Et ita in hoc ꝙ dr̄ argu-
mētū nō apparētium: tāgitur ꝯparatio fidei ad id cui as-
sentit itellectus. Sic ḡ habemus fidei māz siue obiectū
in hoc ꝙ dic̄ nō apparētiū: actū in hoc ꝙ dic̄ argumētuꝫ:
ordinē ad finē i h ꝙ dic̄ suba reꝝ sperādaꝝ. Ex actu aūt
datur itelligi ēt genus. s. habitus: q per actum cognoscit̄:
ꝛ subiīm. s. mens: nec plura reqrūtur ad alicuiꝰ virtutī dif-
finitionez: vñ facile est ꝺm dicta diffōnez artificialr̄ for-
mare: vt dicamꝰ ꝙ fides est habitꝰ mētis qua ichoat̄ vi-
ta eterna i nobis: faciēs itellectū nō apparētibꝰ assētire.
Scdz signū est ꝙ per hāc diffōnem distiguitur fides ab
oībus alijs: per hoc aūt ꝙ dr̄ nō apparētiū: distiguitur fi-
des a scia ꝛ itellectu: per hoc aūt ꝙ dr̄ argumētum: disti-
guitur ab opione ꝛ dubitatione: i qbus mens non argui-
tur. i. non determiat̄ ad aliqd vnum: ꝛ silr ab oībus habi-
tibus q nō sunt cognitiuoꝝ: per hoc aūt ꝙ dr̄ suba rerum
sperādaꝝ: distiguit̄ a fide cōiter accepta: scdz quā crede-
re dicimur id qd̄ vehementer opiamur. s. vel testimonio
alicuiꝰ hois: ꝛ iterum a prudētia ꝛ ab alijs habitibus co-
gnitiuis q non ordināTur ad res sperādas: vel si ordinā-
tur nō fit per eos ꝓpria ichoatio rerum sperādarum in
nobis. Tertium signū est i hoc ꝙ qcūqꝫ voluerit diffi-
nire nō poterit alr̄ diffinire: nisi vel ponēdo totā diffōnē
sub alijs verbis: vel aliq̄ꝫ partē eiꝰ: qd̄. n. dic̄ Dam. fides
est coꝝ que sperant̄ ypostasis: ꝛ redargutio coꝝ q̄ nō vi-
dētur: expsse pꝫ idē esse cū h qd̄ Apos. dic̄. Sed qd̄ Dam.
vlterius addit idistabilis ꝛ inuidicabilis spes coꝝ q̄ no-
bis a deo ānūciata sunt: ꝛ petitionū nostraꝝ functiōis ē:
q̄dam explicatio eiꝰ qd̄ dixerat sperādaꝝ suba. Res. n.
sperāde pncipalr̄ sunt premia nobis diuinitus ꝓmissa: ꝛ
secūdario q̄cūqꝫ alia a deo petimꝰ ad hec necessaria d q-
bus habet̄ per fidē certa spes que nec pōt deficere. Et ꝓ-
pter hoc dr̄ idistabilis. Nec potest merito reprehēdi tā-
quā vana: ꝛ ꝓpter hoc dr̄ inuidicabilis. Quod vō Augu.
dicit ꝙ fides est virtus qua credit̄ que non vident̄. ꝛ qd̄
iterum Dam. fides est non iquisitus cōsensus. ꝛ qd̄ dicit
Hug. de sancto Victo. fides est certitudo quedam ani-
mi de absentibus supra opionem ꝛ ifra sciam idem est ei
qd̄ aposto. dicit. argumētum non apparētium. Dicit̄ eni
infra sciam: qz non hꝫ visionem sicut scia: quāuis ita fir-
maz adhesionē. Supra opionem tñ dr̄: ꝓpter firmitatez
assensus. Et sic ifra sciam dr̄ iquantum est non apparē-
tiū: supra opionem iquantum est argumētum. De alijs
autem pꝫ per predicta. Quod aūt dic̄ Diony. 7. capi. d di-
noi. fides est manens credētium fundamētum collocās
eos i veritate ꝛ i eis veritatē: idem est ei qd̄ dr̄ ab apost.
substantia rerum sperādaꝝ. Cognitio. n. veritatis est res
sperāda: cū beatitudo nihil aliud sit q̄ gaudiū d verita-
te: vt dic̄ Augu. in libro confessio.

Ad primum dōm. ꝙ fides dr̄ suba: non qz sit i Ad pᵐ
genere sube: sed per quādam simi-
tudiez sube: iquātum. s. est pma ichoatio ꝛ fundamentuꝫ
qdd̄am quasi totius spūalis vite: sicut suba est fundamē-
tum oīum entium. ¶ Ad 2^{m} dōm. ꝙ apost. itendit ꝯpa- 2º
rare fidem non ad ea que sunt itus: sꝫ ad ea que sunt ex.
Quāuis autem essentia aie in esse nāli sit pmuz ꝛ substā-
tia respectu potentiarum ꝛ habituū ꝛ oīum consequētiū
que isunt: non tamē i essentia inuenitur habitudo ad res
exteriores: sed i potentia pmo: ꝛ silr nec i grā: sed i vtute: ꝛ
pmo i fide: vnde non potuit dici ꝙ grā esset suba reꝝ spe-
randaꝝ: sed fides. ¶ Ad 3^{m} dōm. ꝙ fides precedit alias 3º
virtutes: ꝛ ex parte obiecti: ꝛ ex parte potētie: ꝛ ex parte
habitus. Ex parte qdem obiecti non propter hoc ꝙ ipsa
magis tendat in suum obiectum q̄ꝫ alie virtutes in suū
obiectum: sed quia suum obiectuꝫ naturaliter pmo mo-
uet q̄ꝫ obiectum charitatis ꝛ aliarum virtutuꝫ: quod pa-
tet: qz bonum nūq̄ꝫ mouet appetitum nisi preintellectū:
vt dr̄ in tertio de aīa: sed verum ad hoc ꝙ moueat itel-
lectum non indiget aliquo motu appetitus. Et inde est
ꝙ actus fidei naturaliter est prior q̄ꝫ actus charitatis: ꝛ
similiter etiam habitus: quāuis tempore sint simul: cum
fides est formata. Et eadem ratione potentia cognosci-
tiua est naturaliter prior q̄ꝫ affectiua. Fides autem est i
cognitiua: quod patet ex h ꝙ proprium obiectum fidei
est verum: non autem bonuꝫ: sed quodā modo habet cō-
plementum i voluntate: vt infra dicetur. ¶ Ad 4^{m} di- 4º
cendum ꝙ patet iam ex dictis ꝙ prima inchoatio re-
rum sperandarum non fit in nobis per charitatem: sed
per fidem: nec etiam charitas est argumentuꝫ: vnde hec
descriptio nullo modo ei competit. ¶ Ad 5^{m} dicenduꝫ. 5º
ꝙ quia illud bonum quod inclinat ad fidem excedit ra-
tionem: ideo est innominatum: ꝛ ideo per quandam cir-
cūlocutionem loco eius posuit rem sperādam: quod fre-
quenter in diffinitionibus accidit. ¶ Ad 6^{m} dicendum. 6º
ꝙ quelibet potentia habet aliquem finem qui est bonū
ipsius: non tamen quelibet potentia respicit ad rationez
finis vel boni: vt bonum est: sed sola voluntas. Et inde ē
ꝙ voluntas mouet omnes alias vires: quia ex finis itē-
tione inchoatur omnis motus: licꝫ ergo verum sit finis
fidei: tamen verum non dicit rationem finis: vnde non
debuit poni quasi finis fidei: sed aliquid pertinēs ad af-
fectum. ¶ Ad 7^{m} dicendum. ꝙ res diligenda potest esse 7º
ꝑsens ꝛ absens: sed res speranda nō est nisi absens. Ro.
8. quod enim videt quis quid sperat: vnde cum fides sit
de absentibus: eius finis magis exprimitur proprie per
rem sperandam q̄ꝫ per rem diligendam. ¶ Ad 8^{m} dicē- 8º
dum. ꝙ articulus est quasi materia fidei. Res autē spe-
randa nō ponitur vt materia: sed vt finis: vnde ratio nō
sequitur. ¶ Ad nonum dicendum. ꝙ argumentuꝫ mul- 9º
tipliciter dicitur. Quandoqꝫ enim significat ipsum actū
rationis discurrentis de principijs in conclusiones. Et
quia tota vis argumenti consistit in medio termio: ideo
etiam quandoqꝫ medius terminus dicitur argumentū.
Et inde est etiam ꝙ librorum prohemia argumenta vo-
cantur: in quibus est quedam prelibatio breuis totius
operis sequentis. Et quia per argumentum aliquid ma-
nifestatur: ꝛ principium manifestationis est lumen: ip-
sum quo aliquid cognoscitur potest dici argumentum.
Et his quatuor modis fides potest dici argumentum.

Primo qdem modo inquātum ratio assentit alicui ex h
qd est a deo dcm:ꝛ sic ex auctoritate dicētis efficit̄ assen
sus in credēte:q2 ēt in dyaleticis aliqd argumētū ab au
ctoritate sumit. Scdo vero mō dr̄ fides argumentum
nō apparētiū:inquātū fides fideliū est mediū ad probā
duz nō apparentia eē:vel iquātum fides patrū est nobis
mediū idncēs ad credēduz:vel iquātū fides vni⁹ articu
li est mediū ad fidē alteri⁹:sicut resurrectio xpi ad resur
rectionē gnālem:vt pz p°.cori.16. Tertio vero iquātuz
fides est qdā plibatio breuis cognitiōis quā i futuro ha
bebimus. Quarto vero mō quantū ad ipm lumē fidei
per qd credibilia cognoscunt̄. Dicit̄ aūt fides supra rōnē
eē:nō qd nullus actus rōnis sit in fide:sed q2 fidei rō nō
10⁹ pōt perducere ad vidēdū ea q̄ sunt fidei. ¶ Ad 10m dōz.
ꝙ actus fidei eēntialr̄ cōsistit i cognitiōe:ꝛ ibi est ei⁹ pfe
ctio quātū ad formā vel spēz. Quod pz ex obiecto:vt di
ctū est. Sed quātū ad finē pficit̄ i affectiōe:q2 ex chari
tate hz ꝙ sit meritoria finis. Inchoatio ēt fidei est i affe
ctiōe:iquātū volūtas determiat itellectū ad assentiēduz
his que sūt fidei. Sed illa volūtas nec ē act⁹ charitatis:
nec spei:sz qdā appetitus boni repromissi. Et sic pz ꝙ fi
des nō ē i duab⁹ potētijs:sicut in subiecto. ¶ Vn̄ pz re
11⁹ ꝛ 12⁹ spōsio ad xim. ¶ Ad 12m dōm. ꝙ i hoc qd dr̄ suba rerum
sperādaꝝ nō tāgit̄ actus fidei:sz solū relatio i finē. Act⁹
aūt ei⁹ tāgitur p cōparationē ad obm̄ i h qd dr̄ argumē
13⁹ tuz nō apparētiū. ¶ Ad 13m dōm. ꝙ illd cui assentit itel
lectus nō mouet itellectū ex ppria virtute:sed ex iclina
tiōe volūtatis:vn̄ bonū qd mouet affectū se hz i actu fi
dei:sicut pmū mouēs. Id aūt cui itellectus assentit:sicut
mouens motū. Et iō pmo ponit̄ in diffōne fidei cōpatio
14⁹ ei⁹ ad bonū affectus q̄ʒ ad ppriū obm̄. ¶ Ad 14m dōz. ꝙ
fides nō ɔuincit:siue arguit mētē ex rei euidētia:sz ex i
clinatiōe volūtatis:vt dcm̄ est:vn̄ rō nō sequitur. ¶ Ad
15⁹ 15m dōz. ꝙ cognitio duo pōt iportare. s. visionē ꝛ assensū:
ꝛ quātū ad visionē cōtra fidē distiguitur. Unde Grego.
dicit ꝙ visa nō hn̄t fidē:sed cognitionē:dicunt̄ aūt vide
ri fm Aug. in lib. de vidēdo deū:q̄ presto sūt sensui vel i
tellectui. Intellectui aūt psto eē dicunt̄ que ei⁹ capacita
tem nō excedūt. Sed quātū ad certitudinē assensus fi
des ē cognitio:rōne cui⁹ pōt dici scia ꝛ visio:fm illud p°
corinth. 13. Uidem⁹ nūc per speculū ꝛc. Et hoc ē qd Augu.
dicit i lib. de vidēdo deuz. Si scire nō icōuenienter dici
mur illd qd certissimū credim⁹:hinc ē:vt credita recte ꝛ
si nō assint sensib⁹ nr̄is videre mente dicamur.

Tertio queritur. vtruz fides sit virtus.
¶ Et vr̄ ꝙ nō. Uirtus. n. cōtra
1⁹ cognitionē diuidit̄:vn̄ scia ꝛ virtus ponunt̄
diuersa genera:vt pz i. 4. topi. sz fides ɔtine
tur sub cognitiōe. g nō ē virtus. ¶ Sz dice.
ꝙ sicut ignorātia est viciū ex hoc ꝙ cātur ex
aliq̄ negligētia sciēdi:ita fides est virtus ex h ꝙ i volū
2⁹ tate credētis ɔsistit. ¶ Sz cōtra. ex hoc solo qd ex culpa
cātur nō pōt aliqd rōnē culpe hr̄e:alias pena iquātuz hȝ
rōnē culpe hr̄et. g nec ignorātia pōt dici viciū ex h ꝙ ex
vicio negligētie orit̄. g eadē rōne nec fides p h ꝙ ɔsegt̄
3⁹ volūtatē pōt dici virtus. ¶ P̄. virtus dr̄ p cōperationez
ad bonū:virtus. n. ē que bonū facit hn̄tez:ꝛ opus ei⁹ bo
nū reddit:vt dr̄ in 2°. ethi. sed fidei obm̄ est veꝝ:nō autē
bonū. g fides nō est virtus. ¶ Sz dice. ꝙ veꝝ qd ē obm̄
fidei ē pmū veꝝ:qd ēt est summuz bonum:ꝛ sic fides hz
4⁹ rationem virtutis. ¶ Sed ɔ. distictio habituū ꝛ actuuz
attēditur penes distictionem obiectorum formalē:non
autem mālem:alias visus ꝛ auditus essent eedem potē
tie:q2 contingit esse idem audibile ꝛ visibile:sed quāuis
sit idem re id quod est bonū:ꝛ id qd est verum:alia ca
sa est ratio veri:ꝛ alia boni formalr. ergo habitus qui tē
dit in verum scdm rōnem veri distinguitur ab habitu q
tendit in bonum secūdum rationē boni:ꝛ sic fides a vir
tute distinguitur. ¶ P̄. In eodem genere sunt medium 5⁹
ꝛ extrema:vt patet per phm in. 10. metaphy. sed fides est
medium inter sciētiam ꝛ opinionem:dicit enim Hug. de
san. Victo. ꝙ fides est certitudo quedā animi supra opi
nionem:ꝛ infra scientiam constituta:sed neq3 opinio:ne
q3 scientia est virtus. ergo neq3 fides. ¶ P̄. pñtia obie 6⁹
cti non tollit habitum virtutis:sed obiectum fidei ē ve
ritas prima:que cum presto est mēti nostre:vt videam⁹:
non erit tunc fides:sed visio. ergo fides non est virtus.
¶ P̄. virtus est vltimum potētie:vt dicitur in pmo celi 7⁹
ꝛ mundi:sed fides non est vltimum potētie humane:q2
potest in aliqd aliud ampli⁹. s. in apertam visionez. ergo
fides non est virtus. ¶ P̄. secūdum Aug. in lib. de bono 8⁹
coniugali:per virtutes expediuntur potētie ad actus su
os:sed fides non expedit intellectū:sed magis impedit:
q2 per eam captiuatur:vt dicitur. 2. cor. 10. ergo fides nō
est virtus. ¶ P̄. a phō virtus diuiditur per itellectualē 9⁹
ꝛ moralem:ꝛ est diuisio per imediata:q2 intellectualis ē
que est in rationali per essentiam:moralis autez que est
in irrationali per participationē:nec potest aliter ratio
nale accipi:nec virtus humana potest esse nisi in rōnali
aliquo modo dicto:sed fides nō est virtus moralis:q2 sic
eius mā essent actiones ꝛ passiones:similiter nec itelle
ctualis:cum non sit aliqua illarum quas phus ponit i. 6.
ethi. nō eni ē sapiētia:nec itellectus:nec scia:nec ars:nec
prudētia. ergo fides nullo modo est virtus. ¶ P̄. quod 10⁹
conuenit alicui ex extrinseco:non inest ei essentialiter:sed
accidentaliter:fidei autem non conuenit esse virtutem:
nisi ex alio:vt dicebatur. s. ex voluntate. ergo hoc accidit
fidei ꝙ sit virtus:ꝛ ita non potest poni species virtutis.
¶ P̄. In pphetia est perfectior cognitio q̄ʒ i fide:pphe 11⁹
tia autez non vr̄ esse v̄tus. ergo nec v̄tus pōt dici fides.

Sed contra virtus est dispositio pfecti ad opti 1° 3.p.
mum:sed hoc conuenit fidei:dispo
nit. n. hoiem ad beatitudiēz q̄ est optimū. g fides ē v̄tus.
¶ P̄. ois habitus quo aliqs roboratur i agendo ꝛ fortifi 2°
catur i patiendo est virtus:fides autem est hm̄:fides eni
per dilectionē operatur. Gal. 5. Ipsa ēt fortificat fideles
ad resistendū dyabolo:vt dr̄ p°. Pet. 5. ergo ipsa est v̄tus.
¶ P̄. Hug. de sancto Victo. dic̄ ꝙ tres sunt virtutes sa 3°
cramentales qbus iniciamur. s. fides:spes:charitas:ꝛ sic
(idem quod prius.

Respondeo dōm. ꝙ fides ab oibus ponitur eē
virtus. Ad cuius euidentiam notādum. ꝙ v̄tus ex ipo Rn̄o
sitione sui nomis sigñat complementum actiue potētie.
Actiua autem po⁹ duplex est. Quedam qdez cuius actio
termiat̄ ad aliqd actū extra:sicut i edificatiōe actio ter
miatur ad edificatum:qdam vero est cuius actio nō ter
miatur ad extra:sed cōsistit i ipso agente:vt visio i vidē
te:vt habetur a phō i. 9. meta. In his aūt duab⁹ potētijs
diuersimode sumit̄ cōplemētuz:qdam eni actus pmarū
potētiaꝝ:vt ibidē phs dic̄. non sunt i faciēte:sed i facto:
iō complentū po° accipit̄ ibi penes id qd fit. Vn̄ ꝛ v̄tus
deferētis pōdera dr̄ esse i hoc ꝙ maximū pōdus defert:
vt pz i p° celi ꝛ mūdi:ꝛ silr̄ v̄tus edificatoris i hoc ꝙ facit
domū optimā. Sz q2 alteri⁹ po° actus ɔsistit i agēte nō i
aliquo acto:iō ɔplemētū illi⁹ po° accipitur fz modū agē
di:vt. s. debite ꝛ ɔuenieter operet̄:ex quo hz ei⁹ act⁹ vt bo
nus dicat̄. Et idē est ꝙ in hō potentijs virtus dr̄ que op⁹
bonū reddit. Aliud est bonū vltimū quod cōsiderat phs
ꝛ theologus:phs. n. considerat quasi bonū vltimum:qd
est humanis virib⁹ pportionatū:ꝛ consistit i actu ipsius

bominis. Unde felicitatē dicit eē operationē quādaʒ.
Et ideo sm̄ phʒ actus bonus cuiꝰ p̄n̄m virtus dicit̄: dicit̄
absolute inq̄ntū est cōueniens potētie vt perficiēs ipaʒ.
Unde quēcūqʒ habitū inuenit phs talē actū eliciētē di/
cit eū eē virtutē: siue sit in p̄te itellectiua: vt scīa intel/
lectus ꝛ hꝰ virtutes intellectuales: quaꝝ actꝰ est bonuʒ
ipsius potētie. s. cōsiderare verū: siue in parte affectiua:
vt tēperantia ꝛ fortitudo ꝛ alie virtutes morales. Sed
theologus cōsiderat q̄si bonū vltimū id qđ est nāe facul
tatē excedēs. s. vitam eternā: vt supra dictū ē. Uñ bonuʒ
in actibꝰ humanis nō cōsiderat absolute: q2 ibi nō ponit
finē: sed in ordine ad id bonū: qđ ponit finē: asserens illū
actū tm̄mō eē bonū cōplete: qui de ꝓximo ad bonū fi/
nale ordinat̄. i. qui est meritoriꝰ vite eterne: ꝛ oēm taleʒ
actū dicit actū virtutis: ꝛ quicūqʒ habitꝰ elicit talē actū:
ab ipso virtus appellat̄. Aliquis aūt actus meritoriꝰ dici
nō pōt nisi sm̄ ꝙ est in potētia opantis cōstitutus: q2 qui
meret̄ oʒ ꝙ aliqd exhibeat. nec exhibere pōt nisi qđ ali
quo mō suuʒ est. i. ex ipso. Actus aūt aliquis in ptāte nr̄a
cōsistit sm̄ ꝙ est volūtatis: siue sit eius vt ab ipsa elicitꝰ
vt diligere ꝛ velle: siue vt ab ipsa iperatus: vt ambulare
ꝛ loqui. Uñ respectu cuiuslʒ talis actꝰ pōt poni aliq̄ vir/
tus eliciens actꝰ ꝑfectos in tali genere actuum. Credere
aūt vt supra dictū est nō hʒ assensuʒ nisi ex iperio volun/
tatis. Unde sm̄ id qđ est: a volūtate depēdet. Et inde est
ꝙ ipm̄ credere pōt eē meritoriū: ꝛ fides que est habitꝰ
eliciens ipm̄ est sm̄ theologuʒ virtus.

Ad p̄m Ad primū g̊ dōm ꝙ cognitio ꝛ scīa nō diuidit̄ ꝯ
virtutē simplr̄: sed ꝯ virtutē moraleʒ
2m que cōius virtus dicit̄. ¶ Ad 2m dōm ꝙ q̄uis nō suffi/
ciat ad rōnē vicij vel virtutis ꝙ aliqd sit cāuʒ ex vicio
vel virtute: sufficit tn̄ ad hoc ꝙ aliquis actꝰ sit vicij vel
3m virtutis ꝙ iperatus a vicio vel virtute possit eē. ¶ Ad
3m dōm ꝙ bonū illud ad qđ virtus ordinat̄ nō ē accipiē/
dū quasi aliqđ obm̄ alicuiꝰ actus: sʒ illđ bonū ē ipse actꝰ
ꝑfectus quē virtꝰ elicit. licʒ aūt veruʒ rōne a bono diffe/
rat: tn̄ hoc ipm̄ qđ est cōsiderare verū est qđdā bonū in/
tellectus: ꝛ hoc ipm̄ qđ ē assentire p̄me veritati ꝓpter se
ipam est qđdā bonū meritoriū. Unde fides que ad hūc
4m actū ordinat̄ dicit̄ eē virtꝰ. ¶ Et per h̄ pʒ rn̄sio ad 4m.
5m ¶ Ad 5m dōm ꝙ sm̄ ꝙ nūc loqmur de virtute: neqʒ scīa
neqʒ opīo virtus dici pōt: sed sola fides: que q̄ntum ad id
qđ volūtatis est ꝓut mō p̄dicto in genꝰ virtutis cadit nō
est media inter sciam ꝛ opionē. Quia in scīa ꝛ opīone nō
est aliq̄ inclinatio ex volūtate: sed ex rōne tn̄. Si autem
loqueremur de eis q̄ntū ad id qđ ē cognitōis tn̄: sic neqʒ
opinio neqʒ fides esset virtꝰ: cū nō habeāt cōpletā cogni
6m tionē: sed tm̄mō scīa. ¶ Ad 6m dōm ꝙ veritas p̄ma nō ē
obm̄ ꝓpriuʒ fidei nisi sub hac rōne ꝓut est nō apparens:
qđ pʒ ex diffōne aplī: vbi ꝓpriū obm̄ fidei ponit̄ non ap/
parens. Uñ quādo veritas p̄ma p̄sto erit amittet rōneʒ
7m obiecti. ¶ Ad 7m dōm ꝙ fides sm̄ hoc dicit̄ eē vltimū
potētie: ꝙ cōplet potētiā ad eliciendū actū bonū ꝛ meri
toriū. non aūt requirit̄ ad rōnē virtutis ꝙ per eā eliciat̄
optimꝰ actus qui pōt elici a potētia illa: cum cōtingat in
eadē potētia eē plures virtutes: quaꝝ vna altiorē actū
8m elicit: sicut magnificentia liberalitate. ¶ Ad 8m dōm ꝙ
in quibuslibet duobus ordinatis adinuicē ꝑfectio infe/
rioris est vt subdat̄ supiori: sicut cōcupiscibilis ꝙ subda
tur rōni. Uñ habitus virtutis nō dicit̄ expedire cōcupi/
scibilē ad actū vt faciat eam libere effluere in cōcupisci
bili: sed q2 facit eam ꝑfecte subiectā rōni. Similr̄ bonū
ipsiꝰ intellectus est vt subdat̄ voluntati adherenti deo.
Unde fides dicit̄ intellectū expedire inquātuʒ sub tali
9m voluntate ipm̄ captiuat. ¶ Ad 9m dōm ꝙ fides neqʒ est
virtus intellectualis neqʒ moralis: sed est virtꝰ theologi
ca. virtutes aūt theologice q̄uis cōueniāt in subiecto cū
moralibꝰ ꝛ intellectualibꝰ: differunt tn̄ in obiecto. Obm̄
enī virtutū theologicarū est ipse finis vltimꝰ: obm̄ vero
aliarū ea que sunt ad finē. Ideo aūt a theologis quedaʒ
virtutes ponunt̄ circa finē ipsum: nō aūt a phis: q2 finis
humane vite: quē phi considerant: nō excedit facultatē
nature. vnde ex nāli inclinatione hō tendit in ipm̄: ꝛ sic
nō opʒ ꝙ habitu eleuet̄ in illū finē: sicut opʒ ꝙ eleuet̄ in
finē qui facultatē nāe excedit: quē theologi considerāt.
¶ Ad 10m dōm ꝙ fides nō est in itellectu nisi sm̄ ꝙ im/ 10m
perat̄ a volūtate: vt ex dictis pʒ. Unde q̄uis illud qđ est
ex parte voluntatis possit dici accidētale intellectui: est
tn̄ eēntiale fidei: sicut id qđ est rōnis est accn̄tale cōcupi
scibili: eēntiale aūt tēperantie. ¶ Ad 11m dōm ꝙ ꝓphe/ 11m
tia nō dependet ex voluntate ꝓphetantis: vt dr̄. 1. Pet. 1.
fides aūt est quodāmō ex volūtate credentis: ꝛ iō ꝓphe
tia non potest dici virtus sicut fides.

Quarto querit̄ in quo sit fides sicut in
subiecto. ¶ Et videt̄ ꝙ non sit p̄m
in p̄te cognoscitiua sed affectiua. virtus. n. in
parte affectiua eē videt̄: cū virtꝰ sit quidaʒ
amor ordinatus: vt dicit Aug. in lib. de mori
bus eccl̄e: sed fides est virtus. ergo est in parte affectiua.
¶ P̄. virtus quādā perfectionē iportat: est enī dispō ꝑfe 2m
cti ad optimū: vt dicit̄ in. 7. physicoꝝ. sed cuʒ fides hēat
aliqd perfectionis ꝛ aliqd iperfectionis: id qđ est iperfe/
ctionis est ex parte cognitiōis: qđ aūt est perfectiōis est
ex parte voluntatis: vt. s. iuisibilibus firmiter adhereat.
ergo sm̄ ꝙ est virtus est in affectiua. ¶ P̄. Aug. dicit ad 3m
cōsentium: ꝙ paruulus ꝛ si fidem nō habeat que cōsistit
in credentiū voluntate: hʒ tn̄ fidei sacramētū: ex quo ex/
presse habet̄ ꝙ fides in voluntate sit. ¶ P̄. In libro de 4m
p̄destinatione scōꝝ. dicit Aug. ꝙ ad fideʒ que in credē
tiū voluntate cōsistit pertinet illud aplī. quid habes qđ
nō accepisti: ꝛ sic idem qđ p̄us. ¶ P̄. Eiusdeʒ videt̄ eē 5m
dispositio ꝛ perfectio: sed fides disponit ad gloriā que ē
in affectiua. ergo ꝛ fides in affectiua consistit. ¶ P̄. me/ 6m
rituʒ in volūtate cōsistit: q2 sola volūtas est dn̄a sui actꝰ:
sed actus fidei est meritorius. ergo est actus volūtatis: ꝛ
ita videt̄ ꝙ in volūtate consistat. ¶ Sʒ dicē. ꝙ est sil' in
affectiua ꝛ cognitiua. ¶ Sʒ ꝯ. vnꝰ habitꝰ nō pōt eē dua/ 7m
rū potētiaꝝ: fides aūt est vnꝰ habitꝰ. ergo nō pōt eē in co
gnoscitiua ꝛ affectiua que sunt due potentie.

Sed contra habitꝰ perficiēs aliquā potentiā cū ꝯ. p̄.
ea cōuenit in obto: alias nō posset eē
vnus actꝰ potētie ꝛ habitꝰ: sed fides nō ꝯuenit in obto cū
affectiua: sed cū cognoscitiua tn̄: q2 obm̄ vtriusqʒ est ve/
ruʒ. g̊ fides est in cognoscitiua. ¶ P̄. Aug. dic̄ in ep̄la ad 2:
cōsentiū: ꝙ fides est illuīatio mētꝭ ad p̄mā veritatē: sʒ
illuīari ad cognitiuā ꝑtinet. g̊ fides est in p̄te cogniti/
ua. ¶ P̄. si fides dicat̄ eē in volūtate hoc nō erit: nisi q2 3:
credimꝰ volētes: sed silr̄ oīa opa v̄tutū opamur cognoscē
tes: vt pʒ in 2° ethi. g̊ eadē rōne oēs v̄tutes erūt in parte
cognoscitiua: qđ pʒ eē falsuʒ. ¶ P̄. per grām que est in 4:
v̄tutibus reformat̄ imago que in tribus cōsistit potētijs
. s. memoria itelligētia ꝛ volūtate: tres aūt v̄tutes q̄ p̄mo
hn̄t respectū ad grām sunt fides: spes: charitas. g̊ aliqua
eaꝝ erit in itelligētia. cōstat aūt ꝙ nō spes: nec charitas.
g̊ fides. ¶ P̄. sic se hʒ vis affectiua ad approbabile ꝛ re 5:
probabile: sic se hʒ vis cogscīua ad ꝓbabile ꝛ iprobabile:
sʒ v̄tus illa ꝑ quā approbat̄ reprobabile sm̄ rōnē hūanā
. s. charitas qua inimicꝰ diligit̄ qđ videt̄ naturalr̄ repro/
babile eē est in affectiua. g̊ fides q̄ probat̄ siue asserit̄ id
qđ videt̄ rōni eē iprobabile erit i cognoscitiua.

R: Respondeo dōm ꝙ circa hāc q̄ōnē multiplr ali/
qui opinati sunt. Quidā.n.dixerūt
fidē esse in vtraqȝ vi.s.affectiua ꝛ cognoscitiua. qḋ nullo
mō pōt esse si intelligaẜ ꝙ in vtraqȝ sit ex equo. vni⁹ eni
habitus oȝ esse vnū actum: nec pōt eē vnus act⁹ ex equo
duaꝝ potētiaꝝ. vnde dicūt quidā coꝝ ꝙ est pncipalr in
affectiua. ¶ Sȝ istud nō videẜ eē veruȝ cū ipm credere
cogitationē quādā iportet: vt pȝ per Aug. cogitatio autē
est actus cognoscitiue: fides etiam quodāmō scia ꝛ visio
diciẜ: vt supra dcm est: que oīa ad cognoscitiuā pertinēt.
¶ Alij aūt dicūt ꝙ fides est in itellu: ſȝ practico: q2 pra/
cticū itellectū dicūt esse ad quē inclinat affectio: vel quē
affectio sequiẜ: vel qui ad opus iclinat: que tria inueniū/
tur in fide. nam ex affectiōe quis iclinaẜ ad fideȝ. Credi/
mus eni qḋ volum⁹. Ipsa etiā affectio fidē sequiẜ fm ꝙ
actus fidei generat quodāmō charitatis actū. Ipsa etiā
ad opus dirigit. nam fides per dilectioneȝ operaẜ. gal. 5.
¶ Sed hi nō videnẜ itelligere qd sit intellect⁹ practic⁹.
Intellect⁹.n.practic⁹ idem est qḋ intellect⁹ operatiu⁹. vn̄
sola extensio ad opus facit aliquē intellectū eē practicū.
Relatio aūt ad affectionē vel antecedētē vel cōsequen/
teȝ nō trahit ipm extra gen⁹ speculatiui itellus. Nisi eni
aliquis ad ipaȝ speculationē veritatis afficereẜ: nūq̄ȝ in
actu intellus speculatiui eēt delectatio: qḋ est ꝯ phm in
10. ethi. qui ponit purissimā delectationē eē in actu intel
lectus speculatiui. nec quelibȝ relatio ad opus facit itel/
lectū esse practicū: q2 simplex speculatio pōt alicui eē re/
mota occasio aliqd operādi: sicut phus speculaẜ aiam eē
imortalē: ꝛ exinde sicut a cā remota sumere pōt occasio/
nē aliqd operandi. Sȝ intellm practicū opȝ esse ꝓximā
regulaȝ operis: vtpote quo considereẜ ipm opabile ꝛ rō/
nes opandi ꝛ cāe operis. Constat aūt ꝙ obm fidei nō est
veꝝ opabile: sed veꝝ increatū: in qḋ nō pōt nisi act⁹ itel/
lectus speculatiui. vn̄ fides est in intellectu speculatiuo:
q̄uis sit vt occasio remota aliquid opandi. vnde sibi nō
attribuiẜ opatio nisi mediante dilectiōe. ¶ Sciēdū tn̄
ꝙ nō est in intellectu speculatiuo absolute: sed fm ꝙ sub
diẜ iperio volūtatis: sicut ꝛ tēperantia est in cōcupiscibi
li fm ꝙ ꝑticipat aliqualr rōnē. Cum.n. ad bonitatē alicu
ius potētie reqraẜ ꝙ illa potētia subdatur alicui potētie
supiori sequēdo eius iperiuȝ: nō solum exigiẜ ꝙ potentia
superior sit perfecta ad hoc ꝙ recte imperet vel dirigat:
sed inferior ad hoc ꝙ ꝓōpte obediat. vnde ille qui hȝ ra
tionē rectā: sed cōcupiscibilē indomitatā: nō hȝ tēperan/
tie virtutē: q2 infestaẜ passionib⁹: q̄uis nō deducaẜ: ꝛ sic
nō facit opus virtutis facilr ꝛ delectabilr: qḋ exigitur ad
virtutē. Sed opȝ ad hoc ꝙ tēperātia insit ꝙ ipsamet cō/
cupiscibilis sit per habitū perfecta: vt sine aliq̄ difficul/
tate volūtati subdaẜ: ꝛ fm hoc habit⁹ tēperātie diciẜ eē
in cōcupiscibili. Et silr ad hoc ꝙ itellect⁹ ꝓōpte sequaẜ
imperiū volūtatis: oȝ ꝙ aliqs habit⁹ sit in ipso itellu spe
culatiuo: ꝛ hic est habit⁹ fidei diuinitus ifusus.

Ad p^m Ad primū ḡ dōm ꝙ verbū illud Aug. itelligit de
vtutib⁹ moralib⁹ de qbus ibi loquiẜ.
Uel pōt dici ꝙ loquiẜ de virtutib⁹ q̄tuȝ ad formā eoꝝ
2m que est charitas. ¶ Ad 2m dōm ꝙ in h̄ quedā ꝑfcō ē co/
3m gnoscitiue qḋ volūtati obtēperet deo iubenti. ¶ Ad 3m
dōm ꝙ Aug. loquiẜ de actu fidei: qui quidē diciẜ esse in
volūtate nō sicut in subto: sed sicut in cā: inq̄tū ē a volū/
4m tate iperatus. ¶ Et silr dōm ad 4m. ¶ Ad 5m dōm ꝙ in
5m eodē esse dispōnē ꝛ habitū nō ē necesse: nisi qn̄ ipsa dispō
fit habit⁹: sicut pȝ in mēbris corporis in quo de dispōne
vni⁹ mēbri relinquiẜ aliqs effect⁹ in aliquo mēbro alio:
ꝛ silr in virib⁹ aie: q2 ex bona dispōne fantasie seqẜ ꝑfcō
6m cognitiōis in intellectu. ¶ Ad 6m dōm ꝙ act⁹ volūtatis
diciẜ esse nō solū quē volūtas elicit: sed quē volūtas ipe/
rat. vn̄ in vtroqȝ meritū cōsistere pōt: vt ex dictis patet.
¶ Ad 7m dōm ꝙ duarum potentiarū nō pōt esse vn⁹ ha/ 7m
bitus ex equo: sed pōt esse vnius fm ꝙ habet ordinē ad
aliam: ꝛ sic est de fide.

Quinto queriẜ vtrū fidei forma sit cha
ritas. ¶ Et videẜ ꝙ nō. coꝝ.n. p^m
que ex opposito diuidunẜ nō pōt vnū eē for/
ma alterius: sed fides ꝛ charitas ex opposito
diuidunẜ. ergo ꝛc̄. ¶ Sȝ dice. ꝙ fm se consi
derate ex opposito diuidunẜ: ꝓut aūt ordinanẜ ad vnuȝ
finē quē suis actib⁹ merenẜ pōt eē ꝙ charitas sit forma
fidei. ¶ Sȝ ꝯ. inter cās due sunt extrisece. s. agēs ꝛ finis: 2m
due vero intrinsece. s. forma ꝛ mā. possunt aūt duo diuer
sa cōuenire in vno pncipio extrinseco: nō aūt ꝓpter hoc
cōueniūt in vno pncipio itrisec o. ḡ ex hoc ꝙ fides ꝛ cha/
ritas ordinanẜ in vnū finē nō pōt esse ꝙ charitas sit for/
ma fidei. ¶ Sȝ dice. ꝙ charitas nō est forma itrinseca:
sed extrinseca q̄si exēplaris. ¶ Sȝ ꝯ. exēplatuȝ spēm ab 3m
exemplari recipit. Un̄ hyl. dicit ꝙ imago est rei ad quaȝ
imaginaẜ spēs idifferēs: sed fides nō recipit spēm chari/
tatis. ergo charitas nō pōt esse forma exemplaris fidei.
¶ P̄. oīs forma vel est subalis vel accntalis vel exēpla/ 4m
ris: sed charitas nō est fidei forma subalis: q2 sic esset de
itegritate eius. nec iterum accntalis: q2 sic fides eēt no/
bilior charitate: sicut subm accnte. nec sicut iterū exēpla
ris: q2 sic charitas posset esse sine fide: sicut exēplar sine
exēplato. ergo charitas nō est forma fidei. ¶ P̄. p̄miuȝ 5m
rn̄det merito: sed p̄miū consistit pncipalr in trib⁹ dotib⁹
.s. in visione que succedit fidei: tentiōe que succedit spei:
fruitiōe que rn̄det charitati. vnde pncipalr p̄miū ꝯsistit
in visiōe. vn̄ dicit Aug. ꝙ visio est tota merces. ḡ ꝛ meri/
tum ꝛ p̄miū dȝ attribui fidei: ꝛ ita fm ꝙ ordianẜ ad me
rendū magis vr̄ fides esse forma charitatis q̄ȝ ecōuerso.
¶ P̄. vni⁹ ꝑfectibilis vna ē ꝑfcō: sed forma fidei ē grā. 6m
ḡ nō est ei⁹ forma charitas x̄ū charitas nō sit idē qḋ grā.
¶ P̄. Mat. p̄ sup illud. Abraam genuit ysaac. dicit glo. 7m
fides spē: ꝛ spes charitatē: qḋ itelligiẜ q̄tum ad act⁹: non
q̄tū ad habit⁹. ḡ act⁹ charitatis depēdet ab actu fidei: ſȝ
forma nō dependet ab eo cui⁹ forma: ſȝ poti⁹ eꝯ. ḡ chari/
tas nō est forma fidei fm ꝙ ordinaẜ ad actū meritoriū.
¶ P̄. habit⁹ penes obiecta distiguunẜ: sed obiecta fidei 8m
ꝛ charitatis sunt diuersa. s. bonū ꝛ veꝝ. ḡ ꝛ habit⁹ formalr
distiguunẜ: ſȝ oīs actus est a for^a. ḡ istoꝝ habituū diuersi
sūt act⁹: ꝛ ita in ordie ad act⁹ nō pōt eē ꝙ charitas sit for/
ma fidei. ¶ P̄. Si fm h̄ charitas sit for^a fidei ꝙ fidē in/ 9m
format. si ḡ charitas nō iformat fideȝ nisi per ordinē ad
actū: nō erit charitas for^a fidei: ſȝ act⁹ fidei. ¶ P̄. i. Cor. 10m
13. dicit apls. nūc aūt manēt fides spes charitas: tria hec.
ibi fides spes charitas ex oppsito diuidunẜ. vr̄ āt ꝙ lo/
quaẜ de fide formata: q2 fides iformis nō pōt eē vtus: vt
diceẜ ifra. ḡ fides formata ꝯ charitatē diuidiẜ. nō ḡ pōt
charitas fidei forma eē. ¶ P̄. ad actū vtutis reqriẜ ꝙ sit 11m
rect⁹ ꝛ ꝙ sit volūtari⁹: sed sic volūtarij act⁹ pn^m est volū
tas: ita recti act⁹ pn^m est rō. ḡ sic ad actum vtutis reqriẜ
id qḋ est volūtatis: ita illud qḋ ē rōnis: ꝛ ita sic charitas
q̄ est in volūtate est forma vtutū: ita ꝛ fides q̄ est in rōne.
vnū ḡ nō dȝ dici forma alteri⁹. ¶ P̄. ab eodē aliqd viui/ 12m
ficaẜ ꝛ formaẜ: sed vita spūalis attribuiẜ fidei: vt patet
Abacuc. 2. Iust⁹ āt me⁹ ex fide viuit. ḡ ꝛ formatio vtu
tuȝ magis dȝ attribui fidei q̄ȝ charitati. ¶ P̄. in eo q hȝ 13m
grām act⁹ fidei formaẜ est: ſȝ poīe est actū fidei talr hoīs
nullū ad charitatē habere ordinem. ergo actus fidei pōt
esse formatus nō per charitatē: ꝛ ita nō videẜ ꝙ in ordi/
ne ad actum charitas sit forma fidei.

3.p. **Sed contra** illud est forma fidei sine quo fides
est ifoꝛmis:sed sine charitate fides
2° est ifoꝛmis.ḡ charitas est forma fidei. ¶ P̄.Ambro.dic̄
3° ꝙ charitas est mater oium virtutū q̄ oēs ifoꝛmat. ¶ P̄.
ſm hoc aliq̄ v̄tus dr̄ eē forma:ꝙ actū meritoꝛiuꝫ elicere
pōt:sed nullus act⁹ pōt eē meritoꝛi⁹ ꝛ deo accept⁹:nisi ex
4° amoꝛe ꝓcedat.ergo charitas est oium v̄tutū for⁹. ¶ P̄.
illud a quo res hꝫ efficaciā opandi est forma ei⁹:ſꝫ fides
hꝫ efficaciā a charitate:qꝛ fides per dilectionē opera͞t.
Gal.5.ergo charitas est forma fidei.

R°. Opinio **Respondeo.** Dōꝫ ꝙ circa hanc q̄ōnē sunt diuer
se opiones.Quidam.n.dixerunt ꝙ
ipsa grā est forma fidei ꝛ aliaꝝ virtutū:non aūt aliq̄ alia
v̄tus:nisi quatenus ponūt grām eē idē per eēntiā cū v̄tu
Reprobatio. te.Sed h̄ eē nō pōt.siue eni grā ꝛ v̄tus per essentiā diffe
rant siue rōne tm̄:grā ad essentiā aie respicit:v̄tus aūt ad
potētiā.Quāuis aūt eēntia sit radix oium potētiaꝝ:tn̄ non
ex equo oēs potētie ab eēntia fluūt:cū q̄dā potentie sint
nālr aliꝫ ꝑores ꝛ alias moueāt.vn̄ opꝫ ꝙ ēt habit⁹ in ife
rioꝛib⁹ virib⁹ formen͞t per habit⁹ q̄ sunt in ſupioꝛibus:ꝛ
sic ab aliq̄ v̄tute ſupioꝛi dꝫ esse iferioꝝ v̄tutuꝫ formatio:
2° opi. nō a grā imediate. Un̄ q̄si cōiter dr̄ ꝙ charitas q̄si ꝑci
pua virtutū sit aliaꝝ virtutū forma:nō solū inq̄tū vel ē
idē cū grā vel hꝫ grām insepabilr̄ annexaꝫ:sed etiā ex h̄
ipso ꝙ est charitas:ꝛ sic etiā fidei forma dr̄ eē. Quo autē
fides per charitatē formet͞ sic itelligēdū est. Qñcūq̄.n.
duo sunt ꝑncipia mouētia vel agētia adinuicē ordinata:
id qō in effectu est ab agente ſupioꝛi est sicut formale:qō
vero est ab iferioꝛi agēte est sicut māle.Et hoc pꝫ tam in
nālib⁹ q̄ꝫ in moꝛalib⁹. In actu.n.nutritiue potētie ē vis
aie sicut agēs ꝑmū:caloꝛ v̄o ignis sicut agens instr̄ale: vt
dr̄ in 2° de aia.ꝙ aūt in carne q̄ generat͞ per nutritionē ē
ex parte caloꝛis ignei:vtpote aggregatio partiū vel sicci
tas vel aliqd̄ hōꝫ:est māle respectu ſpēi carnis q̄ est ex vi
aie.Silr̄ cū rō iferioꝛib⁹ potētiꝫ iperet: vtpote ꝯcupisci
bili ꝛ irascibili:in habitu ꝯcupiscibil' hoc qō est ex ꝑte cō
cupiscibilis:vtpote ꝓnitas q̄dā ad vtendū aliq̄lr ꝯcupi
scibilib⁹:est q̄si māle in tēperantia.oꝛdo v̄o qui est rōnis
ꝛ rectitudo est q̄si forma ei⁹: ꝛ sic est in aliꝫ v̄tutib⁹ mo
ralib⁹.vn̄ q̄dā ph̄i oēs virtutes ſcias appellabāt:vt dr̄ in
6° ethi.Cū igit͞ fides sit in intellu ſm ꝙ est mot⁹ ꝛ ipera
tus a volūtate:id qō est ex ꝑte cognitiōis est q̄si māle in
ipsa:sed ex ꝑte voluntatis accipiēda est ipsi⁹ formatio. Et
ideo cū charitas sit ꝑfectio voluntatis a charitate fides
informat͞:ꝛ eadē rōne oēs alie v̄tutes ꝓut a theologo cō
siderant͞:ꝓut.s.sunt ꝑncipia actus meritoꝛij. Nō aūt pōt
aliqs actus eē meritoꝛi⁹ nisi sit volūtari⁹: vt supra dictū
est.Et sic patꝫ ꝙ oēs virtutes quas theologus cōsiderat:
sunt in viribus aie ꝓut sunt a voluntate mote.

Ad p^m **Ad primuꝫ** ergo dōm ꝙ non dr̄ esse forma fidei
charitas per modū quo forma ē ꝑs
essentie:sic.n.ꝯ fidem diuidi nō posset:sed inq̄tū aliquā
perfectionē fides a charitate cōsequit͞: sicut in vniuerso
elemēta ſupioꝛa dr̄r esse vt forma iferioꝛuꝫ: vt dr̄ in 4°
2^m physi.Et per hoc patꝫ rn̄sio ad 2^m. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ mo
3^m dus quo charitas dicit͞ forma appropinquat ad modū il
lum quo exēplar formā dicim⁹:qꝛ id qō est ꝑfectionis in
fide a charitate deducit͞:ita ꝙ charitas hēat illud essen
4^m tialiter:fides v̄o ꝛ cetere v̄tutes participatiue. ¶ Ad 4^m
dōm ꝙ ipse habit⁹ charitatis cuꝫ nō sit intrinsecus fidei
nō pōt dici forma sub̄alis neq̄ꝫ accn̄talis eius:pōt aūt ali
quo mō dici exēplaris forma.nec tn̄ opꝫ ꝙ charitas sine
fide esse possit.non.n.fides exēplat͞ a charitate ſm illud
qō ē fides: sic eni fides charitatē ꝓcedit nō ex ꝑte ei⁹ qō
cognitiōis est in fide:sed solū ſm ꝙ est perfecta.Et nihil
ꝓhibet ꝙ fides q̄tuꝫ ad hoc sit prioꝛ charitate ꝛ sine ea
charitas esse nō possit:ꝛ q̄tum ad aliud sit exēplar fidei
quā semꝑ format:vtpote semꝑ sibi ꝑsentē. Sed id qō ex
charitate in fide relinquit͞ est fidei itrinsecū:ꝛ hoc q̄ mō
sit fidei accidētale vel sub̄ale infra dicet͞. ¶ Ad 5^m dōm 5^m
ꝙ volūtas ꝛ itellect⁹ diuersimode se ꝓcedūt adinuicem.
Intellect⁹.n.ꝓcedit volūtatē in via receptionis. Ad hoc
eni ꝙ aliqd̄ voluntatē moueat:oꝫ ꝙ ꝑmū in itellectu re
cipiat͞: vt pꝫ in 3° de aia. Sed in mouēdo siue agēdo vo
luntas est ꝑoꝛ:qꝛ ois actio vel mot⁹ est ex intētiōe boni.
Et inde est ꝙ volūtas oēs vires iferioꝛes mouere dicit͞:
cuius obm̄ ꝓpriū est bonū sub rōne boni. Premiū autē
dicit͞ per modū receptōis:sed meritū per modū actiōis.
Et inde est ꝙ totū premiū ꝑncipalr̄ attribuit͞ itellectui:
ꝛ dicit͞ visio tota merces:qꝛ inchoat͞ merces in itellectu
ꝛ consumat͞ in affectu. Meritū aūt attribuit͞ charitati:
qꝛ ꝑmū mouens ad operandū opera meritoꝛia est volū
tas:quā charitas perficit. ¶ Ad 6^m dōm ꝙ plures eē ꝑfe 6^m
ctiōes vni⁹ rei eodeꝫ oꝛdine est iposſibile. Grā aūt est si
cut perfectio ꝑma virtutū:sed charitas sicut ꝑfectio ꝓxi
ma. ¶ Ad 7^m dōm ꝙ actus fidei qui charitatē ꝓcedit est 7^m
actus iperfect⁹:a charitate ꝑfectionē expectās. Fides.n.
q̄tum ad aliquid est ꝑoꝛ charitate: q̄tuꝫ ad aliqd̄ poste
rioꝛ:vt dictū est. ¶ Ad 8^m dōm ꝙ obiectio illa procedit 8^m
de actu fidei qui est ſm se:nō ꝓut est a charitate ꝑfect⁹.
¶ Ad 9^m dōꝫ ꝙ qñ superioꝛ vis perfecta est:ex eius ꝑfe 9^m
ctione relinquit͞ aliq̄ ꝑfectio in iferioꝛi: ꝛ sic cū charitas
est in volūtate eius ꝑfectio aliquo mō redundat in itel
lectū:ꝛ sic charitas nō solū actū fidei sed ipam fidē ifoꝛ
mat. ¶ Ad 10^m dōm ꝙ apl̄s in illis verbis videt͞ loq̄ de 10^m
istis habitib⁹ nō attendens rōnē v̄tutis in eis:sed magis
ſm ꝙ sunt quedā dona ꝛ ꝑfectiōes. Unde in eadeꝫ con
textione sermonis facit mentionē de ꝓphetia ꝛ q̄busdaꝫ
aliꝫ gratiꝫ gratis datis:que v̄tutes nō ponunt͞. Si tn̄ lo
queret͞ de eis inq̄tū sunt v̄tutes:quedā adhuc rō nō seq̄
tur.Cōtingit.n.aliq̄ ex opposito diuidi:quoꝝ tn̄ vnū est
alterius ꝑfectio vel cā:sicut mot⁹ localis diuidit͞ ꝯ alios
motus:cū tn̄ sit cā coꝝ:ꝛ sic charitas ꝯ alias v̄tutes diui
dit͞:q̄uis sit forma earū. ¶ Ad 11^m dōm ꝙ rō pōt duplr̄ 11^m
cōsiderari.Uno° ſm se.Alio° ſꝫ ꝙ regit vires iferioꝛes.
Inq̄tū igit͞ est inferioꝝ viriū regitiua:perficit͞ per pru
dentiā.Et inde est ꝙ oēs alie virtutes moꝛales:q̄bus in
ferioꝛes ꝑficiunt͞:formant͞ per prudētiā sicut ꝑ ꝓximaꝫ
formā.Sed fides ꝑficit rōnē in se cōsideratā ꝓut est ſpe
culatiua veri.vn̄ ei⁹ nō ē formare v̄tutes iferioꝛes:ſꝫ foꝛ
mari a charitate:q̄ alias formatꝫ:etiā ipam prudētiaꝫ:in
quātū ipsa prudētia ꝓpter finē:qui est charitatis obꝫ:cir
ca ea q̄ sunt ad finē rōcinat͞. ¶ Ad 12^m dōm ꝙ aliqd̄ cōe 12^m
attribuit͞ alicui ſpālr̄ duplr̄. Ul͞ qꝛ sibi ꝑfectissime cō
uenit:sicut si cognoscere attribuam⁹ itellectui. Uel qꝛ in
eo ꝑmo iuenit͞:sicut viuere attribuit͞ aie vegetabili: vt
pꝫ in p° de aia.qꝛ in actib⁹ ei⁹ ꝑmo appet vita. Uita ergo
ſpūalis attribuit͞ fidei: qꝛ in eius actu p° appet: q̄uis ei⁹
cōplementū sit a charitate: ꝛ ex h̄ ipsa est forma aliaruꝫ
v̄tutū. ¶ Ad 13^m dōm ꝙ in hn̄te charitatē nō pōt eē ali 13^m
quis act⁹ v̄tutis nisi a charitate formet⁹. Aut.n.actus ille
erit in finē debitū oꝛdinat⁹:ꝛ h̄ nō pōt esse nisi ꝑ charita
tē in hn̄te charitatē. Aut nō est oꝛdinat⁹ in debitū finē:ꝛ
sic nō erit actus v̄tutis. Unde nō pōt esse ꝙ act⁹ fidei sit
formatus a gratia ꝛ nō a charitate: qꝛ gratia nō hꝫ oꝛdi
nem ad actum nisi charitate mediāte.

Serto querit͞ vtrū fides ifoꝛmis sit virt⁹.
Et videt͞ ꝙ sic. Illud eni qō fides p^m
a charitate cōsequit͞ nō pōt esse ipsi fidei eēn
tiale:cuꝫ sine eo fides esse possit:sed per id qō

est alicui accidentale nō collocatur aliquid in genere. ğ
fides per id qđ est formata a charitate nō collocaꝛ in ge/
2ᵐ nere virtutis. ergo sine forma charitatis est virt⁹. ¶ P̄.
vicio nihil opponiꝛ nisi virtus vel viciū: sed infidelitas
viciū est que opponiꝛ fidei informi: nō vt vicio. ergo vt
virtuti: ꝛ sic idē qđ prius. ¶ Sed dice. ꝙ īfidelitas oppo/
3ᵐ niꝛ soli fidei formate. ¶ Sed ꝯ. habitus opꝫ esse opposi
tos quoꝝ sunt actus oppositi: sed fidei informis ꝛ infide
litatis sunt actus oppositi. s. assentire ꝛ dissentire. ergo fi/
4ᵐ des informis infidelitati opponiꝛ. ¶ P̄. virt⁹ nihil aliđ
esse videꝛ ꝙ̄ habitus alicui⁹ potentie perfectiu⁹: sed p fi/
5ᵐ dem informē intellect⁹ perficiꝛ. ğ est virt⁹. ¶ P̄. habit⁹
infusi sunt nobiliores habitib⁹ acquisitis: sed habit⁹ ac/
quisiti. s. politici dicunꝛ virtutes sine charitate sic a phis
ponunꝛ. ergo multo fortius fides que est habit⁹ īformis:
6ᵐ cū sit habitus infusus virtus est. ¶ P̄. Aug. dicit ꝙ cete
re virtutes preter charitatē possunt esse sine gratia. ergo
fides informis que est sine gratia est virtus.

3. p. **Sed contra** omnes virtutes sunt cōnexe: vt qui
hꝫ vnā oēs habet: sicut dicit Aug. sꝫ
2ᵐ fides informis nō est alijs cōnexa. ğ nō est virtus. ¶ P̄.
Nulla virt⁹ est in demonib⁹: fides informis est in demo
nibus. nam demones credūt. Jac. ij. ergo ꝛc.

R. **Respōdeo** Dōm ꝙ loquēdo ꝓprie de virtute fi/
des informis non est virt⁹. Cui⁹ rō est
qꝛ virtus ꝓprie loquēdo est habit⁹ potens elicere actuꝫ
perfectū. Quādo aūt aliquis actus est ex duab⁹ potētijs
nō pōt dici perfect⁹ nisi in vtraqꝫ potētia pfectio īuenia/
tur. ꝛ hoc pꝫ tam in v̄tutib⁹ moralib⁹: ꝙ̄ intellectualib⁹.
perfecta enī cognitio cōclusionū duo exigit. s. pncipioruꝫ
intellectū: ꝛ rōnē deducentē pncipiū in ꝯclusiōes. Siue
ergo aliquis circa pncipia erret vel dubitet: siue in rōci/
nando deficiat aut vim rōcinatiōis nō cōprehendat: nō
erit in eo perfecta cōclusionuꝫ notitia. vnde nec scia que
virtus intellectualis est. Silr debit⁹ actus cōcupiscibi/
lis ex rōne ꝛ concupiscibili dependet. Unde si ratio non
sit perfecta per prudentiā: nō pōt esse act⁹ cōcupiscibilis
perfect⁹ quecūqꝫ ꝓnitas insit cōcupiscibili ad bonū. pro
pter qđ nec tēperantia nec aliq̄ virt⁹ moralis sine prudē
tia esse pōt: vt diciꝛ in. 7. ethi. Cū ergo credere depēdeat
ex intellectu ꝛ volūtate: vt ex supra dictis pꝫ. nō pōt esse
talis actus perfect⁹ nisi ꝛ voluntas sit perfecta per chari
tatē: ꝛ intellectus per fidē. Et inde est ꝙ fides informis
non potest esse virtus.

Ad pᵐ **Ad primū** ğ dōm ꝙ aliquid pōt esse accñtale ali
cui put est in genere nāe: qđ ē sibi eēn
tiale put referꝛ ad genus moris. s. ad viciū vel virtuteꝫ:
sicut finis debitus comestiōi vel quelibet alia circūstan
tia debita. Et silr id qđ fides ex charitate recipit est sibi
accidētale sm genus nāe: sed essentiale pnt referꝛ ad ge
2ᵐ nus moris: ꝛ ideo per hoc poniꝛ in genere v̄tutis. ¶ Ad
2ᵐ dōm ꝙ viciū nō solum opponiꝛ virtuti pfecte: sed ei
qđ īperfectū est in genere virtutis: sicut intēperātia nāli
habilitati que inest ꝯcupiscibili ad bonū: ꝛ sic īfidelitas
3ᵐ īformi fidei opponiꝛ. ¶ Tertiuꝫ cōcedimus. ¶ Ad 4ᵐ
4ᵐ dōm ꝙ per fidē informē intellect⁹ nō perduciꝛ in perfe/
5ᵐ ctionē sufficientē virtuti: vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad 5ᵐ dōm
ꝙ phi nō considerant virtutes sm ꝙ sunt pncipia actus
meritorij: ꝛ ideo sm eos habit⁹ nō formati charitate pñt
6ᵐ dici v̄tutes: non aūt sm theologū. ¶ Ad 6ᵐ dōm ꝙ Aug.
accipit large virtutes oēs habitus perficientes ad actus
laudabiles. Uel pōt dici ꝙ non intelligit Aug. ꝙ habit⁹
sine gratia existentes virtutes dicanꝛ: sed qꝛ aliqui habi
tus qui sunt virtutes quādo sunt cum grā remanent sine
gratia: nō tñ tunc sunt virtutes.

Septimo queriꝛ vtrū sit idem habitus pᵐ
fidei informis ꝛ formate. Et
videꝛ ꝙ nō. gratia enī aduenies nō hꝫ minorē
efficaciā in fideli ꝙ̄ in īfideli: sed in īfideli cuꝫ
conuertiꝛ cum gratia habitus fidei īfundiꝛ si/
mul. ergo ꝛ silr in fideli: ꝛ ita habit⁹ fidei formate ē ali⁹
ab habitu fidei īformis. ¶ P̄. fides īformis est pncipiū 2ᵐ
timoris seruilis: fides aūt formata timoris casti vel ini/
tialis: sed adueniēte timore filiali aut casto. timor serui/
lis expelliꝛ. ğ ꝛ adueniēte fide formata fides īformis ex
pelliꝛ: ꝛ sic nō est idē habit⁹ vterqꝫ. ¶ P̄. sicut dicit Boe 3ᵐ
tius: accidētia corrūpi pñt: alterari aūt minime: sed habit⁹
fidei īformis est quoddā accñs. ergo non pōt alterari vt
ipsemet fiat format⁹. ¶ P̄. adueniēte vita recedit mor/ 4ᵐ
tuum: fides aūt īformis sine operib⁹ mortua est: vt diciꝛ
Jac. ij. ergo adueniente charitate q̄ est pnᵐ vite tolliꝛ fi/
des īformis: ꝛ ita nō fit formata. ¶ P̄. ex duob⁹ accñti/ 5ᵐ
bus nō fit vnū: sed fides īformis est quoddā accñs. ğ nō
pōt eē ꝙ ex ea ꝛ charitate fiat vnū: qđ videreꝛ si ipsamet
fides informis formareꝛ. ¶ P̄. quecūqꝫ differūt genere 6ᵐ
differūt ēt spē ꝛ nūero: sed fides īformis ꝛ formata dñt
genere: cū vna sit virt⁹ nō aūt alia. ğ dñt ꝛ spē ꝛ numero
¶ P̄. habit⁹ penes actus distiguunꝛ: sed fidei īformis ꝛ 7ᵐ
formate sunt diuersi act⁹. s. credere in deū ꝛ credere deū
vel deo. ğ sunt diuersi habit⁹. ¶ P̄. diuersi habit⁹ diuer 8ᵐ
sis vicijs tollunꝛ: cū vnūqđqꝫ tollaꝛ per suū ꝯriū: ꝛ vnuꝫ
vni sit ꝯriū: sed fides formata tolliꝛ per peccatū fornica/
tionis: nō aūt fides informis: sed solū p pctm̄ īfidelitatis.
ğ fides īformis ꝛ formata sunt diuersi habitus.

Sed contra Jac. ij. diciꝛ. Fides sine opib⁹ mor/ 3. p.
tua est. glosa. quib⁹ reuiuiscit. ergo
ipsa fides informis que mortua fuit formaꝛ ꝛ reuiuiscit.
¶ P̄. res non diuersificanꝛ penes ea que sunt extra eēn 2ᵐ
tiā rerū: sed charitas est extra essentiā fidei. ğ ex hoc ꝙ est
sine charitate vel cū charitate nō diuersificaꝛ hit⁹ fidei.

Respondeo Dōꝫ ꝙ circa hoc sunt diuerse opio/ R.
nes. Quidā. n. dicūt ꝙ habit⁹ q fuit Opinio
īformis nunqꝫ efficiꝛ format⁹: sed cuꝫ ipsa grā īfundiꝛ q/
dam nouus habit⁹ qui est fides formata: ꝛ eo adueniēte
habitus fidei īformis discedit. ¶ Sed hoc nō pōt eē: qꝛ Reprobatio.
nihil expelliꝛ nisi per suū oppositū. si igiꝛ per habituꝫ fi/
dei formate expelliꝛ habit⁹ fidei īformis: cū nō oppona/
tur ei nisi rōne īformitatis: oportebit ipam īformitatem
esse de eēntia fidei īformis: ꝛ sic erit per essentiā suā ma/
lus habitus: nec poterit esse donuꝫ dei. Et pterea qñ pec/
cat aliquis mortaliter tollitur gratia ꝛ fides formata: tñ
videmus fidē remanere. nec est ꝓbabile qđ dicūt ꝙ tūc
iterꝫ donū fidei īformis ei infundaꝛ: qꝛ sic ex hoc ipso ꝙ
aliqs peccat disponereꝛ ad recipiēduꝫ aliqđ donū a deo.
¶ Alij dicūt ꝙ nō tolliꝛ habit⁹: sꝫ tñ act⁹ fidei īformis 2ᵃ opi.
adueniente charitate. ¶ Sꝫ hoc nō pōt stare: qꝛ sic habit⁹ Reprobatio.
remaneret ociosus. Et pterea cū act⁹ fidei īformis nō hꝫ
essentialē ꝯrietatē ad actū fidei formate: nō pōt per euꝫ
īpediri. Nec pōt iterꝫ dici ꝙ vterqꝫ actus ꝛ habit⁹ simul
sit: qꝛ oēm actū quē facit fides informis pōt facere fides
formata. vnde idē actus esset a duob⁹: quod nō cōtingit.
¶ Et ideo dōm cum alijs ꝙ fides īformis manet adue/ 3ᵃ opi.
niente charitate: ꝛ ipsamet formaꝛ: ꝛ sic sola informitas
tolliꝛ. Qđ sic pōt videri. In potētijs eniꝫ vel habitib⁹ ex
duob⁹ attendiꝛ diuersitas. s. ex obiectis: ꝛ ex diuerso mō
agendi. diuersitas aūt obiectoꝝ diuersificat potentias ꝛ
habitus eēntialr: sicut visus differt ab auditu: ꝛ castitas
a fortitudine. Sed quātuꝫ ad modū agendi non diuersi
ficanꝛ potentie vel habit⁹ per essentiā: sed sm cōpletum
ꝛ incōpletuꝫ. ꝙ eniꝫ aliquis clarius vel minus clare vi/

deat:vel opus castitatis pmptius vel min⁹ pmpte exer
cet:nõ diuersificat potẽtiã visiuã vel habituз castitatis:
sed ostẽdit potẽtiã ꝛ habitũ esse pfectiorẽ vel min⁹ perfe
ctum. Fides aũt formata ꝛ informis nõ differũt in obie
cto:sed solũ in mõ agẽdi. Fides.n.formata pfecta volun
tate assentit pme veritati. fides aũt iformis iperfecta vo
lũtate. Unñ fides formata ꝛ iformis nõ distiguunť sicut
duo diuersi habit⁹:sed sicut habit⁹ pfect⁹ ꝛ iperfect⁹. vñ
cuз idẽ habit⁹ qui pus fuit impfect⁹ possit fieri pfectus:
ipse habit⁹ fidei iformis fit formatus.

Ad pᵐ **Ad primũ** ergo dõm φ grã non hз minorẽ effica
ciam cũ infundiť fideli φз ifideli:sed h
est per accñs:qꝛ in eo qui tũc hз fidẽ non aliũ habituз fi
dei causat:qꝛ ipm inuenit:sicut ex doctrina alicui⁹ docẽ
tis doceť inscius:sed scius nõ acquirit nouuз habitũ:sed
2ᵐ in scia pus habita fortificať. ¶ Ad 2ᵐ dõm φ timor ser
uilis nõ excludiť adueniẽte charitate φtũ ad substãtiaз
doni:sed φtuз ad seruilitatẽ. Sic fides φtũ ad informi
3ᵐ tatez formať soᵐ adueniente grã. ¶ Ad 3ᵐ dõm φ φuis
accidẽs nõ possit alterari:subm tñ accidẽtis ẜm aliqd ac
cidens alterať:ꝛ sic accñs variari diciť: sicut albedo fit
4ᵐ maior vel minor:subiecto ẜm albedinẽ alterato. ¶ Ad
4ᵐ dõm φ adueniẽte vita non opз φ tollať mortuũ:sed
mors:ꝛ ita nõ tolliť fides iformis sed informitas p cha
5ᵐ ritatẽ. ¶ Ad 5ᵐ dõm φ φuis ex duob⁹ accidẽtibus non
fiat vnũ:tñ vnũ accidẽs põt per aliud perfici sicut color
6ᵐ per lucẽ:ꝛ sic fides per charitatẽ perficiť. ¶ Ad 6ᵐ dõm
φ fides informis ꝛ formata nõ dicunť diuersa in genere
quasi in diuersis generib⁹ exñtia: sed sicut pfectũ qd at
tingit ad rõnem generis:ꝛ impfectũ qd nondũ attingit.
vnde non opз φ nũero drãnt:sicut nec embrio ꝛ animal.
7ᵐ ¶ Ad 7ᵐ dõm φ credere deo ꝛ credere deũ ꝛ credere in
deũ nõ noiant diuersos actus:sed diuersas circũstantias
eiusdem actus virtutis. In fide.n.est aliquid ex parte co
gnitiõis: put fides est argumẽtũ:ꝛ sic φtum ad hõ argu
mentationis pncipiũ actus fidei diciť credere deo. Ex h
eni moueť ad assentiendũ credẽs alicui:qꝛ est diuinitus
dictũ. Sз φtũ ad cõclusionẽ cui assentit dr credere deũ.
veritas eni pma est ppriũ obm fidei. Sed φtũ ad id qd
est volũtatis dr act⁹ fidei credere in deũ. nõ est aũt act⁹
8ᵐ virtutis pfecte nisi has oẽs circũstãtias hẽat. ¶ Ad 8ᵐ
dõm φ fides formata tolliť fornicatiõe ꝛ alias peccatis
mortalib⁹:excepto pctõ infidelitatis: non quãtũ ad sub
stantiam habit⁹:sed quãtũ ad formã tantũ.

pᵐ **Octauo** queriť vtrũ obm fidei ppriũ sit
veritas pma. Et videť φ nõ. In
symbolo enim fides explicať: sed in symbolo
ponunť multa que ad creaturã ptinẽt. ğ non
tantũ veritas pma est obm fidei. ¶ Sз dice.
φ ea que ad creaturas pertinẽt in symbolo posita se hñt
2ᵐ ad fidem quasi per accidẽs ꝛ secũdario. ¶ Sed ꝯ.ɔside
ratio alicui⁹ scie ad oĩa illa per se extendiť ad que exten
diť efficacia ppeꝝ medij a quo pcedit:sed mediũ fidei ẽ
hoc φ credit deo aliqd dicenti:ex hoc enim moueť fide
lis ad assentiendũ qd putat aliqd a deo esse dictum: deo
aũt credendũ est nõ tñ de veritate pma: sed de qualibз
alia veritate. ğ quelibз veritas est per se mã ꝛ obз fidei.
3ᵐ ¶ P̃.actus penes obiecta distiguunť:sed act⁹ fidei ꝛ vi
sio dei per eẽntiã sunt act⁹ diuersi: cũ ergo obm visionis
4ᵐ pdicte sit ipsa veritas pma:nõ erit obm act⁹ fidei. ¶ P̃.
veritas pma sic se hз ad fidẽ sicut lumẽ ad visum:lumen
aũt per se nõ est obiectũ visus: sз magis color in actu:vt
5ᵐ phs dicit. ğ nec veritas pma est obm p se fidei. ¶ P̃. Fi
des est cõplexoꝝ:his.n.soᵐ tanφз veris aliquis assentire
põt:sed veritas pma est icõplexa. ğ obm fidei nõ est ve
ritas pma. ¶ P̃.si p se obm fidei eẽt veritas pma:nihil 6ᵐ
qd pure ad creaturã ptinet ad fidẽ pertineret: sed resur
rectio carnis pure ad creaturã ptinet: ꝛ tñ iter articulos
fidei cõputať. ergo nõ est per se tñ obm fidei veritas pri
ma. ¶ P̃. Sicut visibile est obm visus: ita credibile est 7ᵐ
obm fidei:sed multa alia sũt credibilia φз veritas pma.
ergo veritas pma nõ est per se obm fidei. ¶ P̃. relatiuo 8ᵐ
rum est eadẽ cognitio. propter hoc φ vnũ claudiť in itel
lectu alterius:sed creator ꝛ creatura ita dicunť. ğ cuius
cunφз habit⁹ cognoscitiui est obiectũ creator eiusdẽ erit
obm creatura:ꝛ ita nõ põt esse φ veritas pma solũmõ sit
fidei obm. ¶ P̃. In qualibз cognitiõe illud in qd dedu 9ᵐ
cimur obm est:illud autẽ per qd in ipm deducimur me
dium est:sed in fide deducimur ad assentiendũ aliquib⁹
veritatib⁹ de deo ꝛ creaturis per veritatẽ pmã: inφtum
credimus deũ esse veracẽ. ergo veritas pma nõ se hз vt
cognitionis obm. ¶ P̃. sicut charitas est virt⁹ theologi 10ᵐ
calis:ita ꝛ fides:sed charitas nõ solũ pro obiecto hз deũ:
sed ẽt pximũ. vnde ꝛ de dilectiõe dei ꝛ pximi duo prece
pta charitatis danť. ğ ꝛ fides habebit pro obiecto nõ so
lum veritatẽ pmã: sed etiã veritatẽ creatã. ¶ P̃. Augu. 11ᵐ
dicit φ in patria videbimus res ipsas:hic aũt intuemur
rerũ imagines:sed visio fidei ad statũ vie pertinet. ergo
visio fidei est per imagines: sed imagines per quas itel
lectus noster videt sunt res create. ğ fidei obm est veri
tas creata. ¶ P̃. fides est media inter sciam ꝛ opionẽ:vt 12ᵐ
pз per diffõnez Hug. de sancto Uic. sed scia ꝛ opio est de
cõplexo. ergo ꝛ fides: ꝛ ita non põt eius obm eẽ veritas
pma que simplex est. ¶ P̃. pncipiũ fidei videť esse reue 13ᵐ
latio pphetica per quã nobis diuina annũciata sunt: sed
pphetie obm nõ est veritas pma: sed res create que sub
certa drĩa tẽporis cadunt. ergo nec fidei obm est veritas
pma. ¶ P̃. veritas cõtingẽs nõ est veritas pma:sed aliq̃ 14ᵐ
veritas fidei est veritas cõtingẽs: xpm eni pati cõtingẽs
fuit:cũ esset depẽdens a libero arbitrio suo ꝛ iudeoꝛuз:ꝛ
tñ de passione xpi est fides. ergo veritas pma nõ est pro
priũ fidei obm. ¶ P̃. Fides pprie loquẽdo nõ est nisi cõ 15ᵐ
plexoꝝ:sed in φbusdã articulis fidei pma veritas cadit
vt incõplexũ: vt cum dicim⁹ deũ passuз vel mortuũ. non
ergo tangiť ibi veritas pma:vt fidei obm. ¶ P̃. veritas 16ᵐ
pma cõparať ad fidẽ dupľr.s. vt testificãs:ꝛ vt id de quo
est fides:sed nõ põt poni vt obз fidei vt est testificãs:sic
.n.est extra fidei essentiã:nec iteꝝ vt id de quo est fides:
qꝛ sic de quocũφз enunciabilia formenť de veritate pri
ma essent credibilia: qd patet esse falsuз. ergo veritas pri
ma non est pprium fidei obiectum.

Sed contra est qd Dio. dicit. 7. ca. de di. no. φ fi 3.p.
des est circa simplicẽ ꝛ semp eodez
mõ se hñtẽ veritatẽ: sed talis nõ ẽ nisi veritas pᵃ. ¶ P̃. 2.
virt⁹ theoᶜᵃ idẽ hз p fine ꝛ obo: sed fidei finis ẽ veritas
pᵃ. cui⁹ aptã visionẽ fides mereť. ğ ꝛ obз ei⁹ est vitas pᵃ.
¶ P̃. Dio. diť φ articulus est pceptio diue vitatis: sз fi 3.
des in articulis ɔtineť. ğ diua veritas ẽ fidei obз. ¶ P̃. 4.
sicut se hз charitas ad bonũ:ita fides ad veꝝ: sз charita
tis per se obm est sũmũ bonũ:qꝛ charitas diligit deum ꝛ
pximũ ppter deũ. ğ ꝛ obm fidei est veritas pma.

Respondeo. Dõm φ per se obз fidei veritas pri R.
ma ẽ. Qd sic accipi põt. Nullus.n.
habit⁹ rõnẽ hз vtutis nisi ille cui⁹ act⁹ semp est bon⁹:alr
.n. nõ eẽt pfectio potẽtie. Cũ igiť act⁹ itells sit bon⁹:ex h
φ veꝝ ɔsiderat:opз φ habit⁹ in itellectu exñs virt⁹ eẽ nõ
possit:nisi sit talis quo infallibilr veꝝ dicať: rõne cuius
opinio nõ est vtus itellectualis: sed scia ꝛ itellect⁹: vt dr
in.6.ethi. hoc aũt fides nõ põt habere: que virtus poniť
ex ipsa rerũ euidentia:cum sit nõ apparentiũ. opз igitur

q hoc habeat ex hoc q adheret alicui testimōio in quo
infallibiliter veritas inuenit̃. Sicut aūt esse creatū q̃tū
est de se vanū est ⁊ defectibile nisi contineat̃ ab ente in/
creato: ita omnis creata veritas defectibilis est nisi q̃te/
nus per veritatē increatā rectificat̃. Unde neq̧ hoīs ne/
q̧ angeli testimonio assentire infallibil'r in veritatez du
ceret: nisi q̃tum in eis loquētis dei testimoniū cōsidera/
tur. Unde oz q fides que virtus ponit̃ faciat intellectū
hoīs adherere veritati que in dīna cognitiōe ɔsistit trā/
scendēdo ꝓpriū intellect⁹ veritatē. Et sic fidelis per sim/
plicē ⁊ semꝑ eodē modo se habētē veritatem liberat̃ ab
instabilis erroris varietate: vt dicit Dio. 7. cap. de di. no.
Ueritas aūt diuine cognitiōis hoc mō se hz q p̄mo ⁊ p̄n
cipal'r est ipsius rei increate: creaturarū vero quodāmō
cōsequēter: inquātū quidē cognoscēdo seipm oīa alia co/
gnoscit. Et ita fides que hoīem diuine cognitiōi cōiūgit
per assensum ipm deū hz sicut p̄ncipale obiectū. Alia ve/
ro quecūq̧ sicut cōsequēter adiuncta.

Ad p̄m Ad primuz ergo dōm q oīa illa que in symbolo
ponunt̃ ad creaturā pertinētia non
sunt mā̃ fidei nisi ſm q eis aliq̄d veritatis p̄me adiūgi/
tur. Ipsa eniz passio nō cadit sub fide nisi inq̃tum credi
2m mus eam dīna virtute fieri. ¶ Ad 2m dōm q q̃uis dīno
testimonio sit de oībus credendū: tñ diuinū testimoniū
sicut ⁊ cognitio p̄mo ⁊ p̄ncipal'r est de se ipso: ⁊ cōsequen/
ter de alijs. Jo. 8. Ego testimoniū phibeo ⁊c̃. Uñ fides ē
3m p̄ncipal'r de deo: consequenter de alijs. ¶ Ad 3m dōm q
veritas p̄ma est obiectū visionis patrie vt in sua spē ap/
parens: fidei aūt vt non apparens. Unde ⁊ si idem re sit
vtriusq̧ actus obiectuz: nō tamē est idem rōne: ⁊ sic for/
4m maliter differēs obiectū diuersaz spēm act⁹ facit. ¶ Ad
4m dōm q lumen quodāmō est obm visus: quodammō
nō. Inquātū enim lux nō videt̃ nostris visib⁹: nisi per h
q ad aliqd corpus terminatū per reflexionē vel alio mō
cōiungit̃: dicit̃ nō esse per se visus obiectū: sed magis co/
lor: qui semꝑ est in corpore terminato. Inq̃tuz aūt nihil
nisi per lucem videri pōt: lux ipm visibile esse dr̃: vt idez
phs dicit. ⁊ sic veritas p̄ma ē p̄mo ⁊ per se fidei obiectū.
5m ¶ Ad 5m dōm q res cognita dr̃ esse cognitionis obiectū
ſm q est extra cognoscentem in seipsa subsistēs: q̃uis de
re tali non sit cognitio nisi per id qd de ipsa est in cogno/
scente: sicut color lapidis qui est visus obiectū nō cogno
scitur nisi per spēm eius in oculo. Ueritas igit̃ dīna que
simplex est in seipsa est fidei obiectū: sed eam itellectus
noster accipit suo mō per viam cōpositiōis: ⁊ sic per hoc
q cōpositiōi facte tanq̧ vere assentit: in veritate p̄mam
tendit vt in obm: ⁊ sic nihil ꝓhibet veritatē p̄mā esse fi/
6m dei obiectū: q̃uis sit cōplexoꝝ. ¶ Ad 6m dōm q resurre
ctio carnis ⁊ alia hm̄ pertinēt ad veritatē p̄mā inq̃tū di/
7m uina virtute fiunt. ¶ Ad 7m dōm q oīa credibilia ex h
q a deo sunt testificata oz p̄ncipal'r esse de veritate p̄ma:
⁊ secūdario de rebus creatis: vt ex dictis pz. Alia vō cre/
dibilia nō sunt hm̄ fidei obiectum de qua nūc loquimur.
8m ¶ Ad 8m dōm q creator nō est obiectū fidei sub ratiōe
creatoris: sed vt est veritas p̄ma. Unde nō opz q fidei p
se obiectū sit creatura: nō. n. qz eadē est cognitio domini
⁊ serui inq̃tum hm̄ ꝓpter hoc quicūq̧ nouit aliq̄d circa
9m dominū: nouit aliq̄d circa seruuz. ¶ Ad 9m dōm q q̃uis
per veritatez p̄mā deducamur in creaturas: p̄ncipaliter
tñ per eā deducimur in seipam: quia ipsa p̄ncipaliter de
se testificat̃. vnde veritas p̄ma se hz in fide ⁊ vt mediū ⁊
10m vt obiectū. ¶ Ad 10m dōm q charitas in primo nō dili
git nisi deum. vnde ex hoc non sequit̃ q charitatis obm
11m sit aliquid aliud q̃ sūmū bonum. ¶ Ad 11m dōm q ima
gines per quas fides aliquid intuet̃ non sunt fidei obie/
ctuz: sed id per qd fides in suū obiectū tendit. ¶ Ad 12m 12m
dōm q q̃uis fides sit de cōplexo quātuz ad id qd in no/
bis est: tamē quātum ad id in qd per fidē ducimur sicut
in obiectū est de simplici veritate. ¶ Ad 13m dicēduz q 13m
q̃uis ꝓphetia pro mā̃ habeat res creatas ⁊ tēporales: tñ
pro fine habet rem increatā. Ad hoc eni oēs ꝓphetice re
uelationes ordinant̃: etiā ille que de rebus creatis fiūt:
vt deus cognoscat̃ a nobis. Et ideo ꝓphetia inducit ad
fidem sicut ad finem. nec opz q sit idem ꝓphetie ⁊ fidei
obiectū vel materia: sed si aliquādo sit de eodez fides ⁊
ꝓphetia: nō tamē ſm idem: sicut de passione xp̄i fuit ꝓ/
phetia antiquoꝝ ⁊ fides: sed ꝓphetia quātum ad id qd
erat in ea tēporale: fides aūt quātum ad id qd erat in ea
eternū. ¶ Ad 14m dōm q de passione non est fides nisi 14m
ſm q coniungit̃ veritati eterne: put passio circa deū cō/
sideratur. Unde ipsa passio q̃uis in se considerata sit cō
tingens: tñ ſm q diuine prescientie substat put est de ea
fides ⁊ ꝓphetia imobilē veritatē habet. ¶ Ad 15m dōm 15m
q ꝓpōnis subiectuz se habz ad totam ꝓpōnē sicut mate
ria. Unde q̃uis in talib⁹ cum dicim⁹ deus est passus so/
lum mō nominet subm quid increatū: tota tamē ꝓposi/
tio dicit̃ esse de re increata sicut de materia. Et sic nō re/
mouet̃ qn fides habeat veritatē p̄maz p obiecto. ¶ Ad 16m
16m dicendū q pro tanto veritas p̄ma dr̃ esse fidei obm:
qz de ea est fides. nec tñ opz q quodlibz enunciabile de
deo formatū sit credibile: sed illud soluz de quo veritas
diuina testificat̃: sicut etiā corpus mobile est subiectum
nālis philosophie: nec tñ oīa enunciabilia que de corpo/
re mobili possunt formari sunt scibilia: sed illa soluz que
ex p̄ncipijs nālis phie manifestant̃. Ipz aūt testimoniū
veritatis p̄me se hz in fide vt p̄n̄m in scientijs demr̃atiuis.

Secundo queritur vtruz fides possit esse de re/
bus scitis. Et videt̃ q sic. Unūqd/
q̧ eniz pōt esse scitū qd necessaria rōne pōt p/
bari: sed ſz Ricardū de sancto victore ad oīa 1m
que credere opz nō deest ratio nō solū pbabi/
lis: sed necessaria. ergo de rebus creditis scia haberi pōt
¶ P̃. lumen grē diuinitus ifusum est efficaci⁹ q̃ lumen 2m
nature: sed ea que nobis manifestant̃ per lumē nālis rō/
nis sunt a nobis scita vel intellecta ⁊ nō solum credita. g̃
⁊ ea que inotescunt nobis per lumen fidei diuinit⁹ infu/
sum sunt a nobis scita non solū credita. ¶ P̃. Certius ⁊ 3m
efficacius est dei testimoniū q̃ hoīs quātūcūq̧ scien/
tis: sed de eis que ꝓcedūt ex suppōne dicti alicui⁹ sciētis
cōtingit hr̄e sciam: vt pz in sciētijs subalternat' que p̄n/
cipia sua p̄supponūt a scientijs subalternātib⁹. ergo mul/
to fortius de his que sunt fidei habet̃ scia: cū supponant̃
ex testimonio diuino. ¶ P̃. Quādocūq̧ intellect⁹ cogit̃ 4m
de necessitate ad assentiendū aliquibus: habet sciam de
his quibus assentit: ꝓcessus enim ex necessarijs sciaz fa/
cit: sed his que sūt fidei aliqs credēs ex necessitate assen
tit: dicit̃. n. Jac. ij. q demones credunt ⁊ cōtremiscūt: qd
non pōt ex eorum voluntate fieri: cū ipsoꝝ volūtas lau/
dabilis eē nō possit: ⁊ sic relinqt̃ q de nec̃itate his q̄ sunt
fidei cōsentiant. g̃ de his q̄ sunt fidei pōt eē scia. ¶ P̃. ea 5m
q̄ sunt nāl'r cognita: sunt scita vl' certi⁹ cognita q̃ scita: sz
cognitio dei nāl'r est oībus inserta: vt Dam. dic̃. Fides āt
est ad cognoscēdū deuz. g̃ ea q̄ sunt fidei possunt eē scita.
¶ P̃. plus distat opio a scia q̃ fides: sed de eodē pōt esse 6m
scia ⁊ opio: vt si aliquis vnaz ⁊ eandē conclusionē sciat p
syllogismū dēmōstratiuū ⁊ dyaleticū. ergo pōt de eodē eē
scia ⁊ fides. ¶ P̃. Xp̄m eē conceptū est articulus fidei. 7m
sed hoc beata virgo per experimētū sciuit. ergo pōt idē
eē scitū ⁊ creditū. ¶ P̃. Deum eē vnū ponit̃ inter credi 8m
bilia: sz hoc dēmōstratiue ꝓbat̃ a phis: ⁊ ita pōt eē scituz.

5m ergo de codē pōt esse fides ⁊ scia. ¶ P̄. Deū eē quoddaʒ
credibile est: nō aūt credimus hoc ꝑpter hoc ꝙ sit do ac
ceptuʒ: qꝛ nullus pōt existimare aliquid eē deo acceptuʒ
nisi p̄us existimet eē deuʒ qui acceptat: ⁊ sic existimatio
qua quis existimat deuʒ eē p̄cedit existimationē q̄ quis
putat aliqd do eē acceptū: nec pōt ex ea causari: ſʒ ad cre
dēdū ea que nescimus ducimur ꝑ hoc ꝙ credim⁹ do ac
ceptū. ergo deū eē est creditum ⁊ scitum.

3.p. Sed contra mā vel obm fidei p̄ncipale est veri
tas p̄ma: ſʒ de p̄ma veritate. i. de do
nō pōt hic eē scia: vt videt̄ ꝑ Diony. p̄. ca. de diui. no. Er
go non pōt de codē eē fides ⁊ scia. ¶ P̄. scia per rōnē ꝑfi
cit̄: rō aūt vim fidei euacuat: fides. n. nō hʒ meritum cui
hūana rō prebet experimētū. ğ fides ⁊ scia non cōcurrūt
2: in idē. ¶ P̄. p̄ Cor. 3. cuʒ venerit qđ ꝑfectū ē euacuabit̄
3: qđ ex ꝑte ē: cognitio fidei ex parte ē. i. impꝑfecta: cognitio
aūt scie ē ꝑfecta. ğ sciētia fidē euacuat.

R: Respondeo, Dōm ꝙ ſm Aug. in lib. de vidēdo
deū credunt̄ illa q̄ absunt a sensib⁹
nostris si videt̄ idoneū testimoniū qđ eis ꝑhibet̄: viden
tur aūt q̄ p̄sto sunt vl' animi vl' corporis sensib⁹. que qdē
d'ria euidēs ē in his q̄ p̄sto sunt corporis sensib⁹: in qbus
manifestū ē quid p̄sto sit corporis sensib⁹: ⁊ qd nō. Sʒ in
sensib⁹ animi cū qd p̄sto eē dicat̄ magis latet: illa tn̄ p̄sto
eē dicunt̄ itellectui q̄ capacitatē ei⁹ nō excedūt vt intui
tus itellꝰs in eis figat̄: talib⁹. n. aliqs assentit nō ꝑp testi
moniū alienū: ſʒ ꝑpter testimoniū ꝑpꝛiū itellꝰs. Illa vō
q̄ facultateʒ itellꝰs excedūt absentia eē dicunt̄ a sensib⁹
animi. vn̄ itellꝰs in eis figi nō pōt. vn̄ eis non possumus
assentire ꝑpter ꝑpꝛiū testimoniū: sed ꝑpter testimoniū
alienū. Et hec ꝑpꝛie credita dicunt̄. vn̄ fidei obm est id
qđ ē absens ab itellꝰu. Credunt̄. n. absentia: ſʒ vident̄ pre
sentia: vt in eodē lib. Augu. dicit. vel ēt res nō apparēs. i.
res nō visa: qꝛ vt dicit̄ Hebꝛ. xi. fides ē substātia ⁊c. Qn̄
cūqꝫ aūt deficit rō ꝑpꝛij obti: oʒ ꝙ actus deficiat. vn̄ q̄
cito aliqd incipit eē p̄ns vl' apparēs nō pōt vt obm subeē
actui fidei. Quecūqꝫ aūt sciunt̄: ꝑp̄e accepta scia: cogno
scunt̄ ꝑ relationē in p̄ma p̄ncipia: q̄ ꝑ se p̄sto sunt intelle
ctui. Et sic ois scia in visiōe rei p̄ntis ꝑficit̄. vn̄ īpossibile
ē ꝙ de eodē sit fides ⁊ scia. ¶ Sciēdū aūt ꝙ aliqd ē cre
dibile dupl'r. Uno mō simpl'r: qđ. s. excedit facl'tatē oiuʒ
hoiūm in statu vie existētiū: sicut deū eē trinuʒ ⁊ hmōi. Et de
his est īpossibile ab aliquo hoie sciam haberi: ſʒ quilʒ fi
delis assentit hmōi ꝑpter testimoniuʒ dei: cui hec sunt p̄sto
⁊ cognita. Aliqd vō est credibile non simpl'r sed respectu
alicui⁹: qđ quidē nō excedit facultatē oiuʒ hoiuʒ: sed ali
quorū tm̄: sicut illa q̄ de deo demōstratiue sciri possunt:
vt deū eē vnū aut incorporeū ⁊ hmōi. Et de his nihil ꝓhibʒ
qn sint ab aliqbus scita qui hoꝛuʒ hn̄t demr̄atiōes: ⁊ ab
aliquib⁹ credita qui hoꝛ demōstratiōes nō ꝑceperūt: ſʒ
īpossibile ē ꝙ sint ab eodē scita ⁊ credita.

Ad p^m Ad primū ğ dōm ꝙ de oi qđ opʒ credi si nō sit ꝑ
se notū habet̄ rō nō solū ꝓbabilis: sed
ēt nec̄ia: q̄uis eam n̄ram p̄ntiā cōtingat latere: vt ibidē
dicit Ricar. vn̄ rōnes credibiliuʒ sunt ignote nobis: sed
2m deo note ⁊ beatis: ğ de his nō fidē ſʒ visionē hn̄t. ¶ Ad
2m dōm ꝙ q̄uis lumē diuinitus īfusuʒ sit efficaci⁹ q̄ lu
men nāle: nō tn̄ in statu isto participat̄ a nobis ꝑfecte ſʒ
īperfecte. Et iō ꝑpter īperfectā participationē eius con
tingit ꝙ nō ducimur per illud in visionē hoꝛ ad quoꝛuʒ
cognitionē dat̄: ſʒ hoc erit in patria qn̄ ꝑfecte illud lumē
3m ꝑticipabim⁹: vbi in lumīe dei videbim⁹ lumē. ¶ Ad 3m
dōm ꝙ ille qui hʒ sciam subalternatā nō ꝑfecte attingit
ad rōnē sciendi: nisi inq̄tū ei⁹ cognitio cōtinuat̄ quodā
mō cum cognitiōe eius qui hʒ sciaʒ subalternantē. nihi
lominus tn̄ iferioꝛ sciens nō dicit̄ de his q̄ supponit hr̄e
sciam: ſʒ de cōclusiōib⁹ que ex p̄ncipijs suppositis de ne
cessitate cōcludunt̄: ⁊ sic fidelis pōt dici hr̄e sciaʒ de his
q̄ cōcludunt̄ ex articulis fidei. ¶ Ad 4m dōm ꝙ demo 4m
nes nō volūtate assentiūt his q̄ credere dicunt̄: ſʒ coacti
euidētijs signoꝛū: ex quib⁹ cōuincit̄ veruʒ esse qđ fideles
credūt: q̄uis illa signa non faciāt apparere id qđ credit̄:
vt per hoc possint dici visionē eoꝛū que credunt̄ hr̄e. vn̄
⁊ credere equoce dicit̄ de hoib⁹ fidelib⁹ ⁊ de demōibus.
nec est in eis fides ex aliquo lumīe gr̄e īfuso sicut ē in fi
delib⁹. ¶ Ad 5m dōm ꝙ de deo nō ē fides q̄tuʒ ad id qđ 5m
nāliter de deo est cognitū: sed q̄tū ad id qđ nālē excedit
cognitionē. ¶ Ad 6m dōm ꝙ non videt̄ esse possibile ꝙ 6m
aliquis de eodē habeat sciam ⁊ opionē: qꝛ opio est cū foꝛ
midine alteri⁹ partis: quā formidinē scia excludit: ⁊ siƚr
nō est pōle ꝙ sit de eodem fides ⁊ scia. ¶ Ad 7m dōm ꝙ 7m
beata virgo poterat qdē scire ꝙ filiū nō ex virili cōmix
tione cōceperat. Qua aūt virtute cōceptio illa facta fue
rat nō potuit scire: ſʒ credidit angelo dicēti. sp̄us scūs ⁊c.
¶ Ad 8m dōm ꝙ deū eē vnū put ē demr̄atū non dr̄ arti 8m
culus fidei: ſʒ p̄suppositū ad articulos. Cognitio. n. fidei
p̄supponit cognitionē nālē: sicut ⁊ gr̄a naturā. Sʒ vnitas
diuine eēntie talis q̄lis ponit̄ a fidelib⁹. s. cū oipotētia ⁊
oium ꝓuidētia ⁊ alijs hmōi que ꝓbari nō p̄nt: articulū con
stituit. ¶ Ad 9m dōm ꝙ aliqs pōt incip̄e credere illō qđ 9m
p̄us nō credebat: sed debili⁹ existimabat. vn̄ possibile ē
ꝙ aliquis anteq̄ credat deū existimauerit deū eē: ⁊ hoc
esse ei placitū ꝙ credat̄ eū eē. Et sic pōt aliquis credere
deū esse: eo ꝙ sit placitū do: q̄uis hʒ ēt nō sit articulus fi
dei: ſʒ an̄s ad articulū: qꝛ demōstratiue probat̄.

DEcimo querit̄ vtrum sit necessariū hoi p^m
hr̄e fidē. Et videt̄ ꝙ nō. vt. n. di
cit̄ Deut. 32. dei ꝑfecta sunt opa: ſʒ nō ē aliqd
ꝑfectuʒ nisi ꝓuidcat̄ ei de his q̄ sunt ei nec̄ia
ad finē ꝑpꝛiū ꝯsequendū. ğ vnicuiqꝫ rei ex cō
ditione nāe sue ꝓuisa sunt illa q̄ sufficiūt ad vltimū finē
cōsequēdū: ſʒ ea q̄ sunt fidei sunt supra cognitionē hoīuʒ
ex nāli ꝯditiōe cōpetentē. ergo fides per quā hmōi accipiū
tur siue cognoscunt̄ nō est hoi nec̄ia ad suum finē conse
quēdū. ¶ Sʒ dice. ꝙ hoi ex sua cōditiōe nāli sunt ꝓuisa
illa q̄ sunt necessaria ad naturalē finē ꝯsequendū: cuius
modi est felicitas vie: que ponit̄ a p̄his: nō aūt ad conse
quēdū finē supnaturaleʒ que ē btitudo eterna. ¶ Sʒ ꝯ. 2m
hō ex natura cōditiōis sue ad hoc fact⁹ ē vt sit particeps
eterne btitudīnis: ad hoc. n. de⁹ rōnalē creaturā capaceʒ
sui instituit: vt habet̄ in 2° sn̄iarū. ergo in ipsa natura de
buerūt sibi esse indita p̄ncipia per que ipm finē cōsequi
possit. ¶ P̄. sicut ad cōsequendū fineʒ est necessaria co 3m
gnitio: ita ⁊ opatio: sed ad cōsequēdū finē supnaturalem
nō dant̄ nobis habitus virtutū ordināntes in alia opa q̄
in que ordinamur per naturalē ordinationē: ſʒ ad eadeʒ
opa ꝑfectioꝛi mō facienda: castitas. n. infusa ⁊ acquisita
eundē actū habere vident̄. s. a delectatiōib⁹ venereis re
frenare. ergo nec ꝑpter cōsequendū finē supernaturalē
oportuit nobis aliquē habitū infundi ordinatuʒ ad alia
cognoscenda q̄ nāliter cognoscere possum⁹: sed ad eadē
perfectioꝛi modo: ⁊ sic videt̄ ꝙ habere fidē non apparē
tium rōnum nō fuerit necessariū ad salutem. ¶ P̄. potē 4m
tia nō indiget habitu ꝑpter id ad qđ natural'r est deter
minata: sicut patet de potētijs irrōnabilibus que sine ha
bitu medio sua opera faciunt: vt vis nutritiua ⁊ genera
tiua: sed humanus intellect⁹ naturaliter determinat̄ ad
cognoscendū deum. ergo nō indiget habitu fidei ad hoc
ꝙ in cognitionē dei ducatur. ¶ P̄. perfectius est qđ per 5m
seipm pōt consequi finē q̄ qđ non pōt per seipm. sed alia

animalia ex p̄ncipijs naturalib⁹ possunt consequi fines
suos. Unde cū homo sit eis pfectior videt̄ q̄ cognitio na
turalis sit ei sufficiens ad consequendū finē suū: ⁊ sic nō
6ᵐ indiget fide. ¶ P̄. Illud qḋ reputat̄ in viciū non est ne
cessariuȝ ad salutē: sed q̄ aliquis sit credulus reputat̄ in
7ᵐ viciū. Unde dicit̄ eccl. 19. Qui cito credit ⁊c̄. ¶ P̄. Cum
deo sūme sit credendū: illi magis debem⁹ credere p quē
magis cōstat deū eē locutum: sed magis cōstat deū eē lo
cutum per naturalē rōnis instinctū q̄ꝫ per aliqueȝ aplm
vel ꝓphetam: cum hoc certissimū sit deū esse actoreȝ to
tius nature. ergo his que dictat rō magis debem⁹ adhe
rere q̄ꝫ his que predicant̄ per aplos vel ꝓphetas de qb⁹
est fides. Cuȝ igit̄ hec interdū videant̄ dissonare ab his
que rō nālis dictat: sicut cuȝ dicunt deum trinū ⁊ vnum
vel virginē cōcepisse ⁊ alia hm̄: videt̄ q̄ nō sit cōueniens
8ᵐ fidē habere de talib⁹. ¶ P̄. Illud qḋ euacuat̄ altero ad
ueniente nō videt̄ ꝓpter illud esse nec̄iuȝ. nō.n. euacua
retur nisi haberet aliquā oppositionē ad ipm: oppositus
aūt nō inducit ad suuȝ oppositū sed magis abducit: sȝ fi
des euacuat̄ gloria adueniēte. ḡ nō est necessaria ꝓpter
9ᵐ gloriā cōsequendā. ¶ P̄. nihil indiget ad suū finē conse
quendū eo per qḋ destruit̄: sed fides destruit rōnē: vt eni
dicit Greg. Fides nō hȝ meritū ⁊c̄. ergo rō fide nō indi
10ᵐ get ad suū finē ꝯsequendū. ¶ P̄. Heretic⁹ nō hȝ habitū
fidei: sed cōtingit q̄ hereticus aliqua vera credit q̄ sunt
supra facultatē rōnis: sic credit filiū dei incarnatū: q̄uis
nō credit eum passum. ḡ nō est necessari⁹ habit⁹ fidei ad
11ᵐ cognoscendū ea que sunt supra rōnē. ¶ P̄. qn̄ aliqd con
firmat̄ per plura media si vnū illoꝝ nō hȝ firmitatē to
ta cōfirmatio efficacia caret: vt pȝ in deductionib⁹ syllo
gismoꝝ: in qbus vna de multis ꝓpōnib⁹ falsa vel dubia
existēte ꝓbatio inefficax est: sed ea que sunt fidei in nos
per multa media deuenerūt: a deo.n. dicta sunt aplis vel
ꝓphetis: a qbus in successores coꝝ: ⁊ deinceps in alios: ⁊
sic vsq̄ȝ ad nos peruenerūt per media diuersa. non aūt in
oībus istis medijs certū est eē īfallibilē veritatē: q̄z cum
hoīes fuerint decipi ⁊ decipere potuerūt. ḡ nullā certitu
dinē hr̄e possum⁹ de his q̄ sunt fidei: ⁊ ita stultū videtur
12ᵐ his assentire. ¶ P̄. Illud nō videt̄ nec̄iuȝ ad vitā eter
nam cōsequēdā: qḋ meritū vite eterne diminuit: sed cuȝ
difficultas operet̄ ad meritū: habit⁹ qui facilitateȝ facit
meritū diminuit. ḡ habit⁹ fidei nō est nec̄ius ad saluteȝ.
13ᵐ ¶ P̄. potētie rōnales sunt nobiliores q̄ꝫ nāles: sed nāles
nō indigent habitib⁹ ad suos actus. ergo nec intellectus
indiget habitu fidei ad suos actus.

S.p. **Sed contra** est qḋ dr̄ Hebr. xi. Sine fide ipolē ē
2° placere deo. ¶ P̄. Illud nec̄iū ē ad
salutē quo nō habito hō dānat̄: sed fides ē hm̄. Mar. vlt.
qui nō crediderit cōdēnabit̄. ḡ fides est nec̄ia ad salutē.
3° ¶ P̄. altior vita altiori cognitōe indiget: sed vita gratie
est altior q̄ꝫ vita nature. ḡ indiget aliqua cognitiōe sup
naturali que est cognitio fidei.

R° **Respondeo.** Dōȝ q̄ hr̄e fidē de his q̄ sunt supra
rōnē nec̄iū est ad vitā eternā conse
quēdā. Qḋ hinc accipi pōt. Nō.n. cōtingit aliqd de iper
fecto ad pfectū adduci nisi per actionē alicui⁹ pfecti. nec
pfecti actio ab iperfecto statiȝ recipit̄ in p̄n⁹ pfecte: sed
p̄mo quidē iperfecte: postea pfecte: ⁊ sic deinde quousq̄ȝ
ad pfectionē pueniat. Et hoc q̄dē manifestū ē in oīb⁹ re
bus nālibus que per successionē tēporis aliquā pfectio
neȝ cōsequunt̄. ⁊ silr̄ videm⁹ in operib⁹ hūanis: ⁊ p̄cipue
in disciplinis. In p̄ncipio eniȝ homo iperfectus est in co
gnitione. Ad hoc aūt q̄ perfectionē scie consequat̄ indi
get aliquo instruēte: qui eum ad perfectioneȝ scie ducat:
qḋ facere nō posset nisi ipse pfecte sciam haberet: vtpote
cōprehendēs rōnes eoꝝ que sub scia cadunt. Non auteȝ
in p̄ncipio sue doctrine statim ei qui istruit̄ tradit rōnes
subtilium: de quib⁹ istruere intēdit: q̄z tunc statim in p̄n⁹
sciam hēret perfecte qui istruit̄: sed tradit ei quedā quo
ruȝ rōnes tūc cū p̄mo instruit̄ discipulus nescit: sciet aūt
postea perfect⁹ in scia. Et iō dicit̄ q̄ oȝ adiscenteȝ crede
re: ⁊ alr̄ ad perfectā sciam peruenire nō posset: nisi. s. sup
poneret ea que sibi in p̄ncipio tradunt̄: quoꝝ rōnes tūc
capere nō pōt. Ultima aūt pfectio ad quā hō ordinat̄ cō
sistit in perfecta dei cognitiōe. Ad quā q̄dē puenire non
pōt nisi operatiōe ⁊ instructiōe dei: qui est sui pfect⁹ co
gnitor. pfecte aūt cognitiōis statim hō in sui p̄ncipio ca
pax nō est. Unī opȝ q̄ accipiat per viaȝ credendi aliq̄ per
que manuducat̄ ad perueniēdū i perfectā cognitionem.
Quoꝝ quedā talia sunt q̄ in hac vita de eis pfecta cogni
tio hēri nō pōt: que totalr̄ vim hūane rōnis excedūt. Et
ista opȝ credere q̄ꝫdiu in statu vie sum⁹. videbim⁹ aūt ea
pfecte in statu p̄rie. Quedā vero sunt ad que etiā in hac
vita pfecte cognoscēda possum⁹ peruenire: sicut illa que
de deo demōstratiue ꝓbari p̄nt: que tn̄ a p̄ncipio necesse
est credere ꝓpter q̄nq̄ȝ rōnes: quas Raby moyses ponit.
Quaꝝ p̄ma est ꝓfunditas ⁊ subtilitas istorū cognoscibi
lium: que sunt remotissima a sensib⁹. vnde hō nō est ydo
neus in p̄ncipio ea cognoscere perfecte. Scđa cā est debi
litas hūani intellect⁹ in sui p̄ncipio. Tertia vero est mul
titudo eoꝝum que pexigunt̄ ad istorū demōstrationem:
que hō non nisi in longissimo tēpore adiscere pōt. Quar
ta est idispositio ad sciendū que inest q̄busdā ꝓpter pra
uitateȝ cōplexionis. Quinta est necessitas occupationū
ad ꝓuidendū necessaria vite. Ex quib⁹ oībus apparet q̄
si oporteret per demōstrationeȝ solūmodo accipere ea q̄
necessariuȝ est cognoscere de deo paucissimi ad hoc pue
nire possent. Et hi etiā nō nisi post longū tēpus. vnde pȝ
q̄ salubriter est hoīb⁹ via fidei ꝓuisa: per quaȝ pȝ oībus
facilis aditus ad salutē s̄m q̄ḋcunq̄ȝ tēpus.

Ad primū ḡ dōm q̄ hoī in cōditione sue nāe ꝓfe Ad p̄ᵐ
cte ꝓuidet̄: incq̄tū ad illū finē ꝯsequē
duȝ q est in potestate nāe dant̄ p̄ncipia sufficiētia: q̄ sunt
cā illi⁹ finis. Ad finē aūt qui facultatē nāe excedit dant̄
p̄ncipia nō q̄ sunt cā finis: sed q̄bus hō ē capax coꝝ p que
pueniṫ ad finē. vt.n. dicit Aug. posse hr̄e fidē ⁊ charitatē
nāe est hoīuȝ: hr̄e aūt est gr̄e fideliū. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ ab 2ᵐ
ipsa p̄ma institutōe nā hūana est ordiata in finē btitudi
nis: nō q̄si in finē debituȝ hoī s̄m nām ei⁹: sȝ ex sola dīna
liberalitate. Et iō nō oȝ q̄ p̄n⁹ nāe sufficiāt ad finē illum
cōsequēdū nisi fuerint adiuta donis supadditis ex dīna
liberalitate. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ ille q distat a fine pōt hr̄e 3ᵐ
cognitionē finis ⁊ affectionē: nō aūt operari circa finē: sȝ
solū circa ea q̄ sunt ad finē. Et iō ad pueniēdū in finē su
pernaturalē in statu vie indigem⁹ fide qua ipm finē co
gnoscamus: ad quē cognitio naturalis nō attigit. Sȝ ad
ea q̄ sunt ad finē virt⁹ nālis attingit: nō tn̄ put sunt ordi
nata i finē illū. Et iō nō idigem⁹ habitib⁹ ifusis ad opan
dū alia q̄ꝫ dictat rō nālis: sed ad eadē pfectiori mō faciē
da. nō sic aūt ē ex pte cognitiōis rōne supra dicta. ¶ Ad
4ᵐ dōm q̄ ad ea q̄ sunt fidei nō nālr̄ dterminat̄ itellē q̄si 4ᵐ
ea nālr̄ cognoscat: sed quodāmō nālr̄ ordinat̄ in ipsa co
gnoscēda: sicut natura dicit̄ ordinari ad gratiā ex diuina
institutione. vnde hoc nō remouet quin habitu fidei idi
geamus. ¶ Ad 5ᵐ dōȝ q̄ hō pfectior est alijs aīalib⁹: nec 5ᵐ
tn̄ determinata sūt sibi ab ipsa natura: q̄ sūt nec̄ia ad fi
nē cōsequēdū: sicut alijs aīalib⁹ ꝓpter duas rōnes. Prio
q̄z hō ad altiorē finē ordinat̄: ⁊ iō etiā si plurib⁹ auxilijs
idigeat ad ipm cōsequendū ⁊ sibi naturalia p̄ncipia non
sufficiant: nihilominus pfectior erit. 2°: q̄z hoc ipȝ est in

hoie pfectionis:qz multiplices vias pôt habere ad conse
quêdû finê suû. Uñ nõ poterat ei vna via nãlis determi
nari:sic alijs aialibus:sz loco oium q̃ nã alijs aialibus p
uidit data est hoi rõ:per quã ꝛ necĩa hui⁹ vite sibi parare
põt:ꝛ disponere se ad recipiêda auxilia diuinitus future
6m vite. ❡ Ad 6m dõm:ꝙ eẽ credulum in viciû sonat : qz de
signat supfluitatê in credêdo:sicut eẽ bibulum supfluita
tê in bibêdo. Ille aût qui credit deo non excedit moduz
in credêdo:qz ei non põt nimis credi. Uñ rõ non seqtur.
7m ❡ Ad 7m dõm:ꝙ per aplos ꝛ pphas nunq̃z diuinitus dr
aliqd ꝙ sit cõtrariû his q̃ naturalis rõ dictat. dr tñ aliqd
qḋ comprehẽsionê rõnis excedit:ꝛ pro tanto videt̃ rõni
repugnare:q̃uis nõ repugnet:sicut ꝛ rustico videt̃ repu
gnans rõni ꝙ sol sit maior terra:ꝙ dyameter sit assymi
8m ter coste:q̃ tñ sapiêti rõnabilia apparêt. ❡ Ad 8m dõm:ꝙ
fides euacuat̃ in glia ppter id qḋ est iperfectionis in ipa:
ꝛ scḋm hoc habz aliquã oppositionê ad pfectionê glorie. sz
q̃ntum ad id qḋ est cognitionis in fide ẽ necĩa ad salutê.
hoc.n. nõ est iconueniês vt aliqua ipfecta q̃ ordinant̃ ad
pfectionê finis cessent pueniête fine:sicut motus veniê
9m te quiete que est eius finis. ❡ Ad 9m dõm:ꝙ fides nõ de
10m struit rõne:sz excedit eam ꝛ pficit:vt dictuz ẽ. ❡ Ad 10m
dõm:ꝙ hereticus non habz habitû fidei ẽt si vnum solû
articulum discredat. habitus.n. infusi p vnum actum cõ
trarium tollunt̃. Fidei ẽt habitus hanc efficaciam habz
vt p ipsum intellcũs fidelis detineatur:ne ꝯtrarijs fidei
assentiat:sicut ꝛ castitas refrenat a ꝯtrarijs castitatis. ꝙ
aût hereticus aliqua credat q̃ supra naturalê cognitionê
sunt. nõ ẽ ex aliquo habitu infuso:qz ille habitus dirige
ret eum in omnia credibilia equalr̃:sz ẽ ex quadam exti
matione humana:sicut pagani aliqua supra nãm de deo
11m credunt. ❡ Ad 11m dicêduz:ꝙ omnia media p que fides
ad nos venit suspitione carêt. pphetis etiam ꝛ aplis cre
dimus:ex hoc ꝙ eis dominus testimoniû perhibuit mi
racula faciêdo:vt dicit̃ Mar. vlti. Sermonê confirmã
te sequêtibus signis. successoribus aût coꝝ nõ credimus
nisi inq̃ntum nobis annunciant ea que illi in scriptis reli
12m querunt. ❡ Ad 12m dicêduz:ꝙ duplex ẽ difficultas:q̃dã
ex conditione ipsius operis:ꝛ talis difficultas opatur ad
meritum. Alia ẽ ex indispositiõe ꝛ tarditate voluntatis:
ꝛ talis potius diminuit meritum : ꝛ hanc aufert habitus
13m ꝛ non pmam. ❡ Ad 13m dicêdû:ꝙ potêtie naturales sunt
determinate ad vnum ꝛ non indigêt habitu determinã
te:sicut rõnalis que sunt ad opposita.

Adecimo querit̃. vtrum sit necĩum
1m explicite credere. ❡ Et vi
detur ꝙ non. Illud enim non ẽ ponêduz quo
posito sequitur icõueniês:sz si ponamus ꝙ sit
necĩum ad salutê ꝙ aliquid explicite creda
tur seqtur incõueniês. Possibile ẽ.n. aliquê nutriri in sil
uis vel inter lupos:ꝛ talis non põt explicite aliquid de fi
de cognoscere:ꝛ sic erit aliquis homo: qui de necessitate
damnabitur:qḋ ẽ incõueniês:ꝛ sic non videtur ꝙ sit ne
2m cessariuz aliqd explicite credere. ❡ P̃. Ad illud qḋ non
est in potestate nostra non tenemur: sz ad hoc ꝙ explici
te aliquid credamus indigemus auditu iteriori vel exte
riori. fides.n. est ex auditu:vt dicit̃ Rom. 10. ꝛ audire nõ
est in potestate alicuius nisi sit qui loquatur:ꝛ sic non est
3m de necessitate salutis ꝙ aliquid explicite credat̃. ❡ P̃.
Illa que sunt subtilissima nõ sunt rudib⁹ tradêda:sz nul
la sunt subtiliora ꝛ altiora his que rõnê excedunt:qualia
sunt articuli fidei. g̃ talia nõ sût populo tradêda : ꝛ sic nõ
oês tenent̃ saltê rudes ad explicite aliquid credêdum.
4m ❡ P̃. Homo nõ tenet̃ ad cognoscêdum illud:qḋ etiã an
geli nesciunt:sz angeli ante incarnationê mysteriuz icar
nationis ignorauerût:vt videt̃ Jeronymus dicere. ergo
homines saltê tunc nõ tenebant̃ ad sciêduz aliquid:vel
credêduz explicite de redemptore. ❡ P̃. Multi gêtiles 5m
ante christi aduêtuz saluati sunt:vt dicit Diony. 9. ca. cel.
ierar. Ipsi autê nõ poterant aliquid explicituz de redem
ptore cognoscere:cum ad eos prophete non puenerint. g̃
credere explicite articulos de redemptore non videtur
necessarium ad salutê. ❡ P̃. Inter articulos de redêpto 6m
re vnus est de descensu ad inferos:sz de hoc articulo. Jo.
dubitauit scḋm Grego. cum quesiuit tu es qui venturus es.
Matth. 10. Cum igitur ipse fuerit de maioribus: qa nul
lus eo maior:vt ibidê dicit̃. videt̃ ꝙ nec maiores tenean
tur ad cognoscêdû explicite articulos de redêptore.

Sed contra videt̃ ꝙ sit de necessitate salutis ex 3 p
plicite omnia credere. Eodê enim mo
do omnia ad fidem ptinent. ergo qua rõne opz vnuz ex
plicite credere:eadez rõne opz ꝛ omnia. ❡ P̃. Unusquis 2
ꝙ tenetur ad vitanduz oês errores qui sunt contra fidê:
sed hoc facere non põt nisi explicite oês articulos cogno
scat:contra quos sunt errores. ergo opz omnes explicite
credere. ❡ P̃. sicut mandata dirigunt in opandis:ita ar 3
ticuli in credêdis:sz quilibz tenetur scire omnia manda
ta decalogi. non enim excusaretur si per ignorantiaz co
ruz aliquid cõmitteret. ergo ꝛ quilibz tenetur omnes ar
ticulos explicite credere. ❡ P̃. sicut deus est obiectuz fi 4
dei:ita ꝛ charitatis:sz nihil debet implicite diligi in deo.
ergo nec aliquid etiam implicite credi de eo. ❡ P̃. here 5
ticus quantûcûq̃ simplex examinatur de omnibus arti
culis fidei:qḋ non eẽt nisi omnes explicite credere tene
ret̃. ꝛ sic idez quod prius. ❡ P̃. habitus fidei est idê spe 6
cie in omnibus fidelibus. si igitur aliqui fideles teneren
tur ad omnia que sût fidei explicite credêda. ergo ꝛ oês
tenerentur ad hoc. ❡ P̃. credere informiter non sufficit 7
ad salutez:sz credere implicite est credere informiter:qz
frequenter prelati in quoruz fide nititur fides simpliciû
qui implicite credunt habent fidez informê. ergo crede
re implicite non sufficit ad salutem.

Responsio. Dicêdum:ꝙ implicituz proprie dici B
tur eẽ illḋ in quo quasi in vno multa
continêtur. Explicituz aût in quo vnumqḋq̃ ipsoꝝ in se
considerat̃. Et transferuntur hec nomina a corporalib⁹
ad spûalia. Uñ quãdo aliqua multa virtute cõtinêtur in
aliquo vno:dicuntur eẽ in illo implicite:sicut ꝯclusiones
in pncipijs. Explicite aût in aliquo cõtinet̃ qḋ in eo actu
existit. Uñ ille qui cognoscit aliqua pncipia vniuersalia
habz implicitã cognitionê de oib⁹ ꝯclusionib⁹ pticulari
b⁹. Qui aût ꝯclõnes actu ꝯsiderat. dr̃ ea explicite cogno
scere. Uñ ꝛ explicite dicimur aliqua credere : quãdo eis
actu cogitatis adheremus. Implicite vo:qñ adheremus
quibusdã in qbus sicut in pncipijs vlibus ista cõtinêtur:
sicut qui credit fidê ecclie veraz eẽ:in hoc q̃si iplicite cre
dit singula q̃ sub fide ecclie cõtinêtur. ❡ Sciêdû ẽ autê
ꝙ aliquid ẽ in fide ad quod oês ꝛ omni têpore explicite
credêduz tenêtur. Quedam vo sunt in ea q̃ omni têpore
sunt explicite credêda:sz nõ ab omnib⁹. Quedam vo ab
omnibus:sz nõ omni têpore. Quedã vo nec ab oibus:nec
omni tempore. Oz.n. oporteat aliqd explicite credi ab oi
fideli ex h appet:ꝙ acceptio fidei se hz i nobis respcû vl
time pfectiõis sic acceptio discipuli de his q̃ sibi pᵒ a ma
gistro tradunt̃: p que in anteriora dirigitur. nõ autê pos
set dirigi nisi actu aliqua cõsideraret. Unde opz ꝙ disci
pulus aliquid actualr̃ cõsiderandû accipiat:ꝛ simulr̃ opz
ꝙ fidelis quilibz aliqd explicite credat. Et hec sunt duo
que apls dicit Heb. 11. Accedentê ad deum opz credere:
qz est ꝛc. Unde quilibz tenetur explicite credere ꝛ omni

tempore deuz esse: ⁊ hēre ꝓuidentiā de rebus humanis. nō est aūt possibile vt aliqs in statu vie explicite cognoscat oēm illam sciam quā de⁹ habet: in qua nostra beatitudo consistit: sȝ possibile sit aliquē in statu vie explicite cognoscere oia illa que ꝓponunť humano generi in hoc statu vt rudimenta quedā quib⁹ se in finē dirigat: ⁊ talis diciť habere pfectā fidē q̄tuȝ ad explicationē. Sed hec perfectio non est omniū. Unde ⁊ gradus in ecclia constituuntur: vt qdam alijs ꝓponanť ad erudiēdū in fide. vnde non teneně omnes explicite credere omnia que sunt fidei: sȝ soluȝ illi qui eruditores fidei instituunť: sic sunt prelati ⁊ habētes curam aiaruȝ. nec tn̄ isti fm̄ omne tempus teneně omnia ⁊ explicite credere. Sicut. n. est profectus vnius hois in fide per successionē tempoꝝ: ita ⁊ totius humani generis. Unde dicit Greg. Per successiōes tempoꝝ creuit diue cognitiōis augmētuȝ. plenitudo aūt temporis quasi pfectio etatis humani generis est in tempore gratie. Unde in hoc tēpore maiores omnia que sūt explicite fidei credere teneně. Sed temporib⁹ legis ⁊ ꝓphetarū maiores nō tenebanť ad credēduȝ omnia explicite. plura aūt explicite credebanť post tēpus legis ⁊ prophetarū q̄ȝ ante. In statu igiť ante pctm̄ non tenebantur explicite credere ea que sunt de redēptore: qȝ adhuc necessitas redemptoris non erat. Implicite tamē hc̄ credebant in diuina ꝓuidentia: inq̄ȝtum. s. deuȝ credebāt diligentib⁹ se prouisurū in oībus necessarijs ad salutē. Sed ante pctm̄ ⁊ post ne͞ciuum fuit a maioribus explicitā fidē de trinitate habere. non aūt a minoribus post peccatum vsq̄ȝ ad tempus gratie. Ante peccatū enim forte talis distinctio nō fuisset: vt quidam per alios erudirentur de fide. Et similr̄ post peccatū vsq̄ȝ ad temp⁹ gratie maiores tenebātur habere fidem de redemptore explicite. minores vero implicite: vel in fide patriarcharū ⁊ ꝓphetarū: vel in diuina prouidentia. Tempore vero gratie omnes maiores ⁊ minores de trinitate: ⁊ de redemptore teneně explicitam fideȝ habere. non tamē omnia credibilia circa trinitatem vel redemptorem minores explicite credere tenentur: sȝ soli maiores. Minores autē tenētur explicite credere gnāles articulos: vt deuȝ esse trinum ⁊ vnū: filium dei esse incarnatuȝ ⁊ mortuū ⁊ resurrexisse: ⁊ alia hm̄ de quibus ecclesia festa facit.

Ad p̄m Ad primum ḡ dōm: q nō sequitur inconueniēs posito q quilibȝ teneatur aliqd explicite credere: si in siluis vel īter bruta animalia nutriatur. hoc enim ad diuinā ꝓuidentiam ptinet vt cuilibȝ ꝓuideat de necessarijs ad salutē: dūmodo ex parte ei⁹ non impediatur. Si eni aliquis talr̄ nutritus ductū nālis rōnis sequereť in appetitu boni ⁊ fuga mali. certissime est tenendū q ei de⁹ vel per internā inspirationē reuelaret ea que sunt ad credendū necessaria: vel aliquē fidei predicatorē ad euȝ dirigeret: sicut misit Petrū ad Corneliū
2m Act. 10. ⁋ Ad 2m dōm: q q̄uis non sit in potestate nostra cognoscere ea que sunt fidei ex nobis ipsis: tamen si nos fecerimus qȝ in nobis est: vt scȝ ductum naturalis rōnis sequamur: deus nō deficiet nobis ab eo qȝ nobis est ne-
3m cessarium. ⁋ Ad 3m dicēdum: q ea que sunt fidei nōn ꝓponunť simplicib⁹ vt particulatim exponēda: sȝ in quadam generalitate: sic eniȝ ea explicite credere teneně: vt
4m dictum est. ⁋ Ad 4m dicēdum fm̄ Diony. ⁊ Augu. q angeli p̄mo sciuerunt īcarnationis christi mysteriū: q̄ȝ etiā hoies: cuȝ de ipso per angelos etiā ꝓphete sint instructi: sȝ a Ierony. dicunť per eccliaȝ hoc mysteriuȝ discere: inquātuȝ p̄dicantib⁹ aplis mysteriuȝ salutis gentiū iplebatur: ⁊ sic q̄tuȝ ad aliq̄s circūstātias plenius sciebāt: iam
5m p̄sis videntes: qȝ futurū ante pre͞uiderāt. ⁋ Ad 5m dicendaȝ: q gētiles nō ponebanť vt instructores diuine fidei. Unde quātūcūq̄ȝ essent sapientes sapiētia seculari inter minores computandi sunt: ⁊ ideo sufficiebat eis habere fidem de redemptore implicite: vel in fide prophetarū: vel in ipsa diuina ꝓuidentia. probabile est tamē multis gentibus mysteriū redemptionis nostre ante christi aduentum gentilibus fuisse reuelatum: sicut patet ex sibyllinis vaticinijs. ⁋ Ad 6m dicēdū: q Ioā. baptista quāuis 6m
suo tempore inter maiores fuerit computādus: qȝ preco veritatis fuit a deo īstitutus. nō tamē oportebat q explicite crederet omnia que post christi passionem ⁊ resurrectionem tēpore gratie reuelate explicite creduntur. non enim suo tempore veritatis cognitio ad suuȝ complementum peruenerat: qȝ precipue factum est in aduentu spiritussancti. Quidā tamē hic dicunt q Ioā. hec quesiuit nō ex ꝑsona sua sȝ ex persona discipuloꝝ qui dubitabant de christo. Uel dicať q nō fuit questio dubitantis sȝ pie admirātis humilitatē xp̄i si dignareť ad īferos descēdere.

Ad primuȝ autē in cōtrariū dicēdum: q non est eadem ratio de oībus que ad fidem pertinent. Quedam enim sunt alijs obscuriora: ⁊ quedā alijs notiora ad hoc q homo dirigať in finē: ⁊ ideo quosdam articulos pre alijs opȝ explicite credere. ⁋ Ad 2m dicēdum: q ille qui nō credit explicite omnes articulos pōt oēs errores vitare: qȝ ex habitu fidei retardať ne cōsentiat ꝯtrarijs articuloꝝ quos soluȝ implicite nouit: vt scȝ cum sibi ꝓponuntur quasi insolita: suspecta habeat ⁊ assensum differat quousq̄ȝ instruať per eum cuius est dubia in fide determinare. ⁋ Ad 3m dicēduȝ: q mādata decalogi sunt de his que naturalis rō dictat: ⁊ iō qlibȝ tenetur ea explicite cognoscere: nec ē silis rō de articlis fidei qui sunt supra rōnē. ⁋ Ad 4m dōm: q diligere nō distinguiť p explicite ⁊ īplicite: nisi q̄ten⁹ dilectio fideȝ seqtur: eo q dilectio termiať ad rē ipsaȝ extra aiam q̄ in pticulari subsistit. cognitio vō terminať ad id qȝ est in apprehēsione aie: q̄ pōt apprehēdere aliqd vel in vl̄i vel in particulari: ⁊ ideo non est simile de fide ⁊ charitate. ⁋ Ad 5m dōm: q aliquis simplex qui accusatur de heresi non examinatur de oīb⁹ articulis: qȝ teneať omnes explicite credere: sȝ qȝ teneť non assentire pertinaciter cōtrario alicuius articuloꝝ. ⁋ Ad 6m dōm: q nō est ꝓpter diuiaȝ ex habitu fidei explicite credere qȝ alijs sufficit implicite credere: sȝ ꝓpter officiuȝ diuersuȝ. nam ille qui poniť vt doctor fidei dȝ explicite nosce ea que dȝ vel teneť docere. Et fm̄ q ē altior in officio: debȝ etiā pfectiorē sciam habere de his que sunt fidei. ⁋ Ad 7m dōm: q minores nō habēt fidem implicitam in fide aliquorū hominū particulariū: sȝ in fide ecclesie que nō pōt eē informis. Et p̄terea vnus nō dr̄ hēre fidē implicitā in fide alterius ꝓpter hoc q cōueniat in modo credēdi fidei formate vel īformis: sȝ ꝓpter cōueniētiam in credito.

Ad p̄m in 3

2m

3m

4m

5m

6m

7m

Duodecimo q̄riť. vtruȝ vna sit fides modernorū ⁊ āntiquoꝝ.
⁋ Et videť q nō. Sciētia enim vl̄is differt a sciētia particulari: sȝ antiqui cognoscebant ea que sunt fidei quasi in vl̄i implicite credētes: moderni aūt in particulari credētes explicite. ḡ nō ē eadē fides modernoꝝ ⁊ antiquoꝝ. ⁋ P̄. fides ē de enūciabilib⁹: sȝ nō sūt eadē enūciabilia q̄ nos credim⁹ ⁊ illi crediderūt: vt xp̄m nasciturū: ⁊ xp̄m natū. ḡ nō ē eadē fides nr̄a ⁊ antiquoꝝ. ⁋ P̄. determiatū tp̄s in his q̄ sunt fidei est de nec͞cijs ad credēdū: aliqs. n. ifidelis reputať ex hoc q credit xp̄m nōdū venisse sȝ eē vēturū: sȝ in fide nr̄a ⁊ āntiquoꝝ sūt tēpora variata. nos. n. credimus de p̄terito qȝ ipsi credebāt de futuro. ḡ nō ē eadē fides nr̄a ⁊ āntiquoꝝ.

p̄m

2m

3m

3. Sed contra. Ephes.4.° Unus dominus vna fides ⁊c.
R°. Rñdeo Dôm: ꝙ hoc pro firmo est tenendû vnaz eê fidez modernoꝝ ⁊ antiquoꝝ: alias nô esset
Op. vna ecclia. Ad hoc aût sustinédum quidá dixerunt idez
enunciabile eê enûciabile de preterito qô nos credim⁹:
Iproba° ⁊ de futuro qô antiqui crediderunt. Sz hoc nô videt̃ cô
ueniens vt variatis eêntialib⁹ côpositionis partib⁹ eadê
compositio maneat. Uidemus.n. compositiôes per alia
2° op. accñtia verbi ⁊ nois variari. Unde alij dixerût ꝙ enunciabilia sût diuersa que nos credimus: ⁊ illi crediderût:
sz fides nô est de enunciabili sz de re. res aût est eadê ꝗuis enunciabilia sint diuersa. dicunt eni ꝙ hoc per se conuenit fidei vt credat resurrectioné xpi: sz hoc ê q̃si accidé
Reprobatio tale vt credat eaz eê vel fuisse. Sz hoc falsuz apparet: qꝛ
cû credere dicat assensum nô pôt eê nisi de ꝯpositione in
qua verû ⁊ falsuz inuenit̃. Uñ cû dico credo resurrectioné: opz intelligi aliquá côpositioné: ⁊ hoc fm aliqô tép⁹ qô
aia semp adiungit in diuidédo ⁊ côponédo: vt dr̃ in 3.° de
aia. vt sit sensus. credo resurrectioné. i. credo resurrectioné esse vel fuisse vel futurá esse. Et ideo dôm est: ꝙ obiectû fidei dupl'r pôt ꝯsiderari. Uel fm se put ê extra aiaz:
⁊ sic ꝑprie hz rôné obiecti: ⁊ ab eo accipit habitus multitudiné vel vnitaté. Uel fz ꝙ est participatû in cognoscé
Op. 3° Sol. te. Dôm est igitur ꝙ si accipiat̃ id qô est obiectû fidei. s.
res credita put est extra aiam: sic est vna q̃ referẽ ad nos
⁊ ad átiquos. Et ideo ex vnitate rei fides vnitaté recipit.
Si aût côsideret̃ fm ꝙ est in acceptione nostra: sic pluri
ficat̃ per diuersa enunciabilia: sz ab hac diuersitate nô di
uersificat̃ fides. vñ pz ꝙ fides oibus modis est vna.
Ad p^m Ad primuz ğ dôm ꝙ scire in vli ⁊ particulari nô diuersificat sciam: nisi q̃tum ad modû sciédi. nô aût q̃tum ad rem scitam a qua habitus habet vnitaté. ❡ Ad 2^m pz risso ex dictis. ❡ Ad 3^m dôz: ꝙ
2^m ⁊ 3^m tempus nô variat̃ fm ꝙ est in re fm diuersum ordinem
ad nos vel illos: vnû eniz est tempus in quo christus passus fuit: sz fz diuersos respectus ad aliquos dr̃ preteritû
vel futurû respectu precedentiuz vel sequentiû.

De rône supiori ⁊ iferiori: ⁊ habet q̃nq3 articulos. p^o vtrum itellect⁹ ⁊ ratio sint diuerse potentie. 2.° vtrum ratio supior ⁊ iferior sint diuerse potétie. 3.° vtrum in rône supiori ⁊ inferiori possit esse pctm̃. 4.° vtrum delectatio morosa per côsensuz in delectationé in iferiori parte rônis extrís sine ꝯsensu in opus sit peccatuz mortale. 5.° vtrum in rône superiori possit esse peccatum veniale.

Questio XV.

Questio est de rône supiori ⁊ inferiori. Et p^mo querit̃. vtrû itel
p^m lect⁹ ⁊ rô sint diuerse potétie i hoie. ❡ Et videt̃ ꝙ sic. dr̃. n. in lib.° de spû ⁊ aia. cû ab iferiorib⁹ ad supiora ascédere volumus: p^ius occurrit nobis sensus. deinde ymaginatio. postea ratio. postea itellect⁹. postea itelligentia: ⁊ in sûmo est sapia que est ipse de⁹: sz ymagi
2^m natio ⁊ sensus sunt diuerse potétie. ğ rô ⁊ itellect⁹. ❡ P̃.
hô vt Grego. dicit: cû omni creatura côuenit. rône cu⁹ dr̃.
ois creatura: sz id quo hô ꝯuenit cû plantis est quedá potentia aie. s. vegetatiua distincta a rône que est ꝑpria potétia hois inq̃tuz est hô: ⁊ silr id in quo ꝯuenit cû brutis
. s. sensus. ğ pari rône id in quo côuenit cû angelis qui supra hoiez sunt. s. itellectus est alia potétia a rône que est
3^m ꝑpria humani generis: vt dic̃ Boe⁹. i 5.° de ꝯsol. ❡ P̃. sic
sensuû ꝑpriorû acceptiôes terminant̃ ad sensuz côez qui
de eis iudicat: ita rônis discursus terminat̃ ad itellectuz
vt iudiciû ferat̃ de his de qbus rô ꝯtulit: tunc. n. de his q̃
rô ꝯfert hô iudicat cû resoluendo ad p̃cipia deuenitur:
de qbus est itellectus: rône cui⁹ ars iudicádi resolutoria
noiatur. ergo sicut sensus côis est alia potentia a sensu ꝑ
prio. ita ⁊ itellectus a rône. ❡ P̃. côprehendere ⁊ iudica 4^m
re sunt act⁹ potétias diuersas exigentes: vt pz in sensu ꝑ
prio ⁊ côi: quoꝝ sensus ꝑpri⁹ ꝯprehédit. côis aût iudicat:
sz sic dr̃ in li.° de spû ⁊ aia. qcqd sensus pcipit. ymaginatio
repñtat. cogitatio format. igenium iuestigat. rô iudicat.
memoria seruat. itelligétia ꝯprehédit. ğ rô ⁊ itelligentia
sût diuerse potétie. ❡ P̃. sic se hz qô ê oib⁹ modis simp^x 5^m
ad actû ꝯpositû: ita se hz qô ê oib⁹ modis ꝯpositû ad actû
simplicé. sz itell'c diui⁹ q ê oib⁹ modis simp^x nô hz aliqué
actû ꝯpositû sz simplicissimû. ğ ⁊ rô nr̃a q̃ ꝯposita ê iq̃tû
ê collatiua nô hz actû simplicé. act⁹ aût itell'c ê simplex.
est. n. itelligétia idiuisibiliû: sic dr̃ in 3.° d aia. ğ itell'c ⁊ rô
nô sunt vna po^a. ❡ P̃. aia rônalis fm Côme. in 3.° de aia. 6^m
⁊ phm ibidé seip̃az cog̃scit p aliquá silitudiné. mens aût
in q̃ est ymago. fm Augu. in. 9. de tri. se p seip̃az cog̃scit. ğ
rô ⁊ més siue itell'c nô sunt idé. ❡ P̃. po^e diuersificant̃ p. 7^m
act⁹ ⁊ act⁹ p obta: sz obta rônis ⁊ itellcûs sunt maxie dña:
vt. n. dr̃ in li.° de spû ⁊ aia. aia pcipit corpora sensu: ymaginatiôe corpoꝝ silitudies: rône corpoꝝ naturas: itellectu
spm creatû: itelligétia spm icreatuz. maxie aût differt nô
corporea a spû icreato. ğ itellcûs ⁊ rô sût diuerse potétie.
❡ P̃. Boe⁹. dic̃ in 5.° de ꝯsol. ipm hoiez: al'r sensus: aliter 8^m
ymaginatio: al'r rô: al'r itelligétia intuet̃. sensus. n. figurá
in subiecta mâ côstituta. ymagiatio v° solá sine mâ iudicat
figurá. rô v° hác quoq3 trâscédit: spém quoq3 ipsam q̃ est
in ipsis singularib⁹ vli côsideratiôe perpédit. itelligétia
v° celsior oculus existit: supgressa nâq3 vniuersitatis ambitû ipsaz simplicé for^am pura métis acie ituet̃: sic ğ ymaginatio ê diuersa po^a a sensu: ex eo ꝙ ymagiatio ꝯsiderat
formá nô in mâ: sensus v° in mâ ꝯstitutá: ita itelligentia
q̃ ꝯsiderat formá absolute ê alia pô a rône: q̃ ꝯsiderat for
má vlez in ptic'larib⁹ existé. ❡ P̃. Boe. dic̃ in 4.° de ꝯsol. 9^m
sic vtiq3 ê ad itellcm̃ rôciatio: ad id qô ê id qô gignit̃: ad
eternitaté tps: ad punctû medi⁹ circlus: ita est fati series
mobilis ad ꝑuidétie dine stabilé simplicitaté: sz ꝯstat ꝙ
ꝑuidétia a fato: circulus a centro: tps ab eternitate: gnatio ab ipso eê p essentiá differt. ğ ⁊ rô ab itellcû. ❡ P̃. vt 10^m
dic̃ Boe⁹. in 5.° de ꝯsol. rô huáni tm̃ gnis est: sic itelligétia
sola diui. sz id qô est diuû ⁊ huánû nô pôt côicare in vna
rône po^e. ğ nô sunt vna potétia. ❡ P̃. fm ordiné actuû ê 11^m
ordo potétiarû: sz accipere absolute aliqd qô videt̃ eê itellectus est p^ius q̃z côferre qô ptinet ad rôné. ğ itellect⁹
est rône p^ior. nihil aût est p^ius seipso. ğ nô est eadé potétia
rô ⁊ itellectûs. ❡ P̃. est ꝯsiderare rei entitaté absolute: ⁊ 12^m
entitaté rei in hoc: quarû ꝯsiderationû neutra aie humane deest. ğ opz in humana aia duas esse potétias: quaruz
vna cognoscat̃ entitas absoluta: qô est itellectus: alia entitas in alio: qô videt̃ eê rônis. ❡ P̃. vt dr̃ in li.° de spû ⁊ 13^m
aia. rô est métis aspectus quo bonû malûq3 discernit: virtutes eligit: deumq3 diligit: qô ad affectuz ptinere videt̃
qui est alia potentia q̃z itellectus. ğ ⁊ rô. ❡ P̃. essentialis 14^m
ꝯtra irascibilé ⁊ côcupiscibilé distinguitur: sz irascibilis:
⁊ ꝯcupiscibilis ptinét ad appetitiuá. ğ ⁊ rô. ğ idé qô p^ius.
❡ P̃. in 3.° de aia. phs dicit ꝙ in irrônabili est voluptas. 15^m
que ꝯtra itellcm̃ distinguit̃: ⁊ sic idé qô p^ius.

Sed côtra est qô Aug⁹. dicere videt̃. 15. de tri. vbi dic̃. puenimus ad ymaginez dei q̃ ê hô ꝯ p
in eo ꝙ ceteris aialibus antecellit. i. rône vel itelligétia.
⁊ quicquid aliud de aia rônali vel intellectuali dici pôt
ꝙ pertineat ad illá rez que mens vocat̃ vel animus. Ex
quo videt̃ ꝙ rôné vel itelligétiá accipiat p eodé. ❡ P̃. 2.°
in 3.° sup gen. ad l'raz. ⁊ hr̃ i glosa Eph. 4.° sup illô. Reno

uamini spũ mẽtis vestre:itelligamus hoiem in eo factũ
ad ymaginẽ dei: quo irrõnalib⁹ aĩalib⁹ antecellit. id aũt
3. est vel ipsa rõ vel mẽs vel intelligẽtia.g̃ vt pus. ¶ P̃.vt
dr̃ 12.de tri.ab Aug.ymago illi⁹ nãe;qua nulla nã melior
est ibi inquirenda ⁊ inueniẽda est in nobis:quo ẽt nã no/
stra nihil hʒ melius:sʒ ymago dei est in nobis in supiori
pte rõnis;vt dr̃ in 12.⁊ 15.de tri.g̃ nulla potẽtia est i hoie
potior rõne;intelligẽtia aũt vel itellectus si eẽnt aliud a
rõne essent supra rõnem:vt pʒ per auctes supra inductas
Boetij:⁊ de spũ ⁊ aĩa.g̃ itellectus nõ est in hoie alia po⁹ a
4. rõne. ¶ P̃.po⁹ aliq̃ quãto est imãlior:tãto ad plura põt
se extẽdere:sʒ sensus cõis qui est v̄tus mãlis ɔfert de sen
sibilib⁹ ppriis ea adinuicẽ discernẽdo:hʒ etiã eoꝝ cogni
tionẽ absolute:alr̃ iter ea discernere nõ posset:vt pbat in
3.de aĩa.g̃ multo fortius rõ q̃ est v̄tus magis imãlis non
solũ põt ɔferre sʒ ẽt absolute accipere:qȯ ptinet ad itelle
5. ctũ:⁊ sic itellc̄us:⁊ rõ nõ vident̃ eẽ potẽtie diuerse. ¶ P̃.
in lib.de spũ ⁊ aĩa.dr̃ ꝙ mens diuersoꝝ capax est oĩuʒ re
rũ similitudine isignita;aĩa dr̃ etiã nata eẽ cũ q̃dã poten
tia ⁊ nãli dignitate:sʒ id qȯ totã aĩam noiat:nõ dʒ distin/
gui ab aliq̃ aĩe potẽtia.g̃ mẽs q̄ ẽ quedã aĩe po⁹ distingui
6. nõ dʒ:⁊ ita nec itellect⁹:q2 videt̃ eẽ idẽ ꝙ mens. ¶ P̃.in
opatiõe aĩe humane:duplex ɔpositio iuenit̃.vna qua cõ/
ponit ⁊ diuidit p̃dicatum cũ subo formãdo ppõnes. alia
qua cõponit pn̄ cũ ɔ̄nibus conferendo:sʒ in pma ɔpõne
eadẽ po⁹ aĩe est que ipsa simplicia apprehẽdit.i.p̃dicatuʒ
⁊ subm per pprias q̄ditates:⁊ que cõponendo ppõnẽ for
mat. vtrũqʒ.n.itellectui possibili attribuit̃:vt dr̃ in 3.de
aĩa.g̃ ⁊ silr̃ vna po⁹ erit q̃ ipsa pn̄ accipit ꝙ est itellect⁹:⁊
7. pn̄ in ɔ̄neʒ ordinat:qȯ est rõnis. ¶ P̃.in li.de spũ ⁊ aĩa.
est spũs itellectualis:vel rõnalis:ex quo videtur ꝙ rõ sit
8. idẽ ꝙ itellectus. ¶ P̃.Aug.dicit in.12.de tri.ꝙ vbi pmũ
occurrit aliqd qȯ nõ sit nobis cõe cũ pecore h̄ ad rõnem
ptinet:sʒ h̄ idẽ ad itellcm̄ ptinet s̄m phm̄ in lib.de aĩa.g̃
9. idẽ est rõ ⁊ itellect⁹. ¶ P̃.dr̃ia oboꝝ q̄tuʒ ad accñtales
cõditiones nõ demõstrat diuersitatẽ potẽtiarũ.hõ.n.co/
loratus:⁊ lapis coloratus eadẽ potẽtia sentiunt̃:⁊ est sensi
bile eẽ:hoiem vel lapidẽ:sʒ obta:q̃ in lib.de spũ ⁊ aĩa assi
gnant̃ itellectui:⁊ rõni.s.spũs creatus ⁊ nã corporea non
dr̃:sʒ ɔueniunt q̄tuʒ ad rõnẽ cognoscibilis. sic.n.spũs
incorporeus creature ex hoc ipso itelligibilis est:ꝙ imã/
lis est:ita ẽt nãe corporee nõ itelligunt̃ nisi inq̄tuʒ a mã
sepant̃:⁊ sic vtrũqʒ inq̄tuʒ cognoscit̃ cõicat in vna rõne
cognoscibilis:in rõne.s.imãlis.g̃ rõ ⁊ itellect⁹ non sunt di
10. uerse potẽtie. ¶ P̃.oĩs potentia q̄ cõparat alia adinuicẽ
opʒ ꝙ hẽat vtriusqʒ absolute cognitionẽ.vñ phs pbat in
2.de aĩa.ꝙ opʒ in nobis eẽ vnã potẽtiã que cognoscat al
bũ ⁊ dulce per h̄ ꝙ discernim⁹ iter ea:sʒ sic qui discernit
inter aliq̃ diuersa cõparat ea adinuicẽ:ita etiã qui cõfert
vnũ alteri cõparat.ergo illius potẽtie que cõfert.s.rõnis
11. erit absolute aliqd cogscere qȯ ptinet ad itellcm̄. ¶ P̃.
nobilius est ɔferre q̄ cõferri:sic agere q̄ pati:sʒ per ideʒ
est aliqd itelligibile:⁊ cõferibile.g̃ ⁊ per idẽ est aĩa intel/
12. ligens ⁊ cõferens.g̃ rõ ⁊ itellect⁹ sunt idẽ. ¶ P̃.idẽ habi
tus nõ est in diuersis potẽtijs:sʒ idẽ habitus põt esse quo
ɔferimus ⁊ aliqd absolute accipim⁹:sic fides q̃ absolute
aliqd accipit inq̄tuʒ ipsi p̄ veritati iheret:ɔfert vȯ iq̄tũ
ipsaʒ i speculo creaturarũ quodã q̄si discursu ituet̃.g̃ ea/
dẽ po⁹ est que confert:⁊ aliqd absolute accipit.

Rñ. Respõdeo. Dõm ꝙ ad euidẽtiã isti⁹ q̃õnis iuesti/
gare opʒ itellc̄s ⁊ rõnis dr̃iaʒ. Sciẽdũ
est igit̃ ꝙ s̄ʒ Aug.in 3.de tri.ꝙ sic ẽ ordo q̄dã iter subas
corporeas:ex quo q̄dã aliȷ̄s supiores dr̄r ⁊ earũ regitiue:
ita ẽt ẽ q̄dã ordo iter subas spũales.Supioꝝ aũt ⁊ iferio
rũ corpoꝝ hec ẽ dr̃ia:ꝙ iferiora corpora suũ pfcm̄ eẽ per
motũ ɔsequunt̃ gn̄onis.s.alteratiõis ⁊ augmẽti:vt pʒ i la
pidib⁹ ⁊ plãtis ⁊ aĩalib⁹.Supiora vȯ corpora suũ pfectũ
eẽ hñt q̄tuʒ ad subaʒ virtutẽ ⁊ q̄titatẽ ⁊ figurã absqʒ oĩ
motu statim in eoꝝ pn̄:vt pʒ in sole ⁊ luna ⁊ stellis.perfe
ctio aũt spũalis nature in cognitione veritatis ɔsistit.vñ
sunt quedã sube spũales supiores q̃ sine aliquo motu vel
discursu statiʒ in pma ⁊ subita siue simplici acceptiõe co
gnitionẽ obtinẽt veritatis:sic est in angelis:rõne cui⁹ in/
tellectũ deiformẽ hẽre dr̄r.quedã vȯ sunt iferiores q̃ ad
cognitionẽ veritatis pfectã venire nõ pñt nisi per quen
dã motũ quo ab vno in aliud discurrũt:vt ex cognitis in
icognitoꝝ noticiã pueniãt:qȯ est pprie humanaꝝ aĩaꝝ.
Et inde est ꝙ ipsi angeli itellectuales sube dicunt̃:aĩe vȯ
rõnales. Intellect⁹.n.simplicẽ ⁊ absolutã cognitionẽ de/
signare videt̃.Ex h̄.n.aliqs itelligere dr̃ ꝙ inter⁹ in ipsa
rei eẽntia v̄itatẽ quodãmõ legit. Rõ vȯ discursũ quedã
designat quo ex vno in aliud cognoscẽdũ aĩa hũana ptin
git vel puenit. Vñ dic̄ Ysaac in li.de diffõnib⁹. ꝙ rõcina
tio est cursus cãe in cãtũ.mot⁹ aũt oĩs ab imobili pcedit
vt dic̄ Aug.8.sup gen̄.ad lrãm.mot⁹ ẽt finis est quies:vt
in 5.phy.dr̃.Et sic mot⁹ cõparat̃ ad q̄etẽ ⁊ vt ad pn̄m ⁊ vt
ad terminũ:ita ⁊ rõ cõparat̃ ad itellcm̄ vt mot⁹ ad quie/
tẽ:⁊ vt gn̄ō ad eẽ:vt pʒ ex auc̄te Boetij supra iducta.Cõ/
parat̃ ad itellcm̄ vt ad pn̄m ⁊ vt ad terminũ:vt ad pn̄m q̄/
dẽ:q2 nõ posset mẽs humana ex vno in aliȯ discurrere ni
si ei⁹ discursus ab aliq̃ simplici acceptiõe v̄itatꝭ iciperet.
que q̄dẽ acceptio ẽ itellc̄us pncipioꝝ. Silr̃ nec rõnis dis
cursus ad aliqd certũ puenire:nisi fieret examiatio ei⁹
qȯ p discursuʒ iuenit̃ ad pn̄a p̄⁹ in q̃ rõ resoluit:vt sic itel
lect⁹ iueniat̃ rõnis pn̄m q̄tũ ad viã iueniẽdi:termin⁹ vȯ
q̄tũ ad viã iudicãdi. Vñ q̄uis cognitio hũane aĩe pprie
sit p viaʒ rõnis:est tñ in ea aliq̃ pticipatio illi⁹ simplicis
cognitiõis q̃ in subȷ̄s supiorib⁹ iuenit̃:ex quo vim itelle/
ctiuã hẽre dr̄r:⁊ hoc s̄m illuʒ modũ quẽ Diony.7.ca.de
di.no.assignat dicẽs.ꝙ dĩna sapia semp fines p̄oꝝ cõiun
git pncipȷ̄s scd̄oꝝ.h̄ ẽ dictu ꝙ iferior nã i suo sũmo atti/
git ad aliqd isimũ supioris nãe. Et hãc q̄dẽ dr̃iaʒ angelo
rũ ⁊ aĩarũ.Diony.7.ca.de di.no.ondit sic dicẽs.Ex ipa.s.
dĩna sapia itellectuales angelicarũ mẽtiũ v̄tutes simpli/
ces ⁊ bonos hñt itellc̄s:nõ a visibilib⁹ aut sensibilib⁹ aut
s̄moĩb⁹ diffusis ɔgregãtes dĩnã cognitionẽ:sʒ vniformi/
ter itelligibilia dĩnoꝝ itelligũt.postea subiũgit de aĩab⁹
ppterea dĩnã sapiaʒ ⁊ aĩe rõnales hñt diffusiue q̄dẽ ⁊ cir
culo circa existẽtiũ v̄itatẽ circũeuntes diuisibili varietate
deficiẽtes ab vnitiuis mẽtib⁹:sʒ p cõuolutionẽ multorũ
ad vnũ sunt digne habite itellectib⁹ eq̄lib⁹ angelicis:iq̄
tũ aĩab⁹ est ppriũ ⁊ possibile.qȯ ideo dic̄:q2 illȯ qȯ est su
perioris nature nõ põt eẽ in iferiori natura pfecte:sʒ per
quãdã tenuem pticipationẽ:sic in nã sensitiua non est rõ
sʒ aliq̃ pticipatio rõnis:inq̄tuʒ bruta habẽt quãdã pru/
dentiã nãlem:vt pʒ in pn̄.meta. Id aũt qȯ sic pticipatur
nõ habet̃ vt possessio.i.sic aliqd pfecte subiacẽs potẽtie
hñtis illud:sic dr̃ in p̄⁹ meta.ꝙ cognitio dei dĩna est ⁊ nõ
humana possessio. vnde ad id qȯ hoc mõ habet̃ nõ depu
tatur aliq̃ potẽtia:sicut bruta nõ dicunt̃ hr̃e rõnẽ aliquã:
q̄uis aliquid prudẽtie participẽt:sʒ hoc inest s̄m quãdã
estimationẽ nãlem. Similr̃ nec in hoie est vna potentia
spũalis:p quã simplr̃ ⁊ absolute ⁊ absqʒ discursu cognitio/
nem veritatis obtineat:sed talis veritatis acceptio inest
sibi per quendam habitũ nãlem:qui dicit̃ itellectus pn/
cipioꝝ:nõ est igit̃ in hoie aliqua potentia a rõne sepata q̃
itellectus dicat̃:sʒ ipa rõ itellect⁹ dr̃:eo ꝙ pticipat de in/
tellectuali simplicitate:ex quo est pn̄m ⁊ termin⁹ in ei⁹ p/
pria opatione. Unde etiã in lib.de spũ ⁊ aĩa. pprius act⁹
itellectus rõni attribuitur. Id autẽ qȯ est rõnis pprium

ponitur vt rõnis actus:vbi dicit̃ ꝙ rõ est animi aspectus
quo per seipm verũ ituetur:rõcinatio autẽ est rõnis iqui
sitio.dato aũt ꝙ aliqua potẽtia nobis ꝓprie ꝛ ꝑfecte ꝯpe
teret ad simplicẽ acceptionẽ ꝛ absolutã cognitionẽ veri
tatis que est in nobis.nõ tñ eẽt alia poᵃ a rõne.Qḋ sic pꝫ.
Scḋm Auic.in.6.de nãlibus.diuersi actus indicãt dr̃iaꝫ
potẽtiarũ tunc tñ qñ nõ pñt in idẽ pnᵐ referri:sicut i cor
poralibꝰ nõ reducit̃ in idem pnᵐ recipere ꝛ retinere:ſꝫ ħ
in humiduꝫ:illḋ aũt in siccũ. Et ideo ymaginatio que re
tinet formas corporales in organo corporali ẽ alia poten
tia a sensu que recipit ꝑdictas formas per organũ corpo
rale.Actus aũt rõnis qui est discurrere ꝛ itellectꝰ qui est
simplr̃ apprehẽdere veritatẽ comparant̃ adinuicẽ vt ge
neratio ad eẽ:ꝛ motus ad quietẽ. In idẽ aũt pnᵐ reducit̃
quiescere ꝛ moueri in oĩbus in quibus vtrũqꝫ iueniunt̃:qꝛ
per quã nãm aliqd quiescit in loco:per eandẽ mouet̃ ad
locũ:ſꝫ se habẽt quiescẽs ꝛ motũ sicut ꝑfectũ ꝛ imꝑfectũ.
vñ ꝛ potẽtia discurrẽs ꝛ veritatẽ accipiẽs:nõ erunt diuer
se ſꝫ vna:q̃ inq̃tũ est ꝑfecta veritatẽ absolute cognoscit:
inq̃tum võ est imꝑfecta discursu indiget. vñ rõ ꝓprie ac
cepta nullo mõ põt eẽ alia potẽtia ab itellectu i nobis:ſꝫ
interdũ ipsa vis cogitatiua que ẽ potẽtia aĩe sensitiue rõ
dr̃:qꝛ ꝯfert inter formas indiuiduales:sicꝫ rõ ꝓprie dicta
iter formas vl̃es:vt dicit Cõmẽ.in 3º.de aĩa:ꝛ hec hꝫ orga
nũ determinatũ.s.mediã cellulã cerebri. Et hec rõ absqꝫ
dubio alia potẽtia est ab itellectu:sed de hac ad presens
(non intendimus.
Ad pᵐ Ad primum ḡ dḋm:ꝙ liber de spiritu ꝛ aĩa nõ ẽ
aũtẽticus:nec credit̃ eẽ Augu. Sustinẽdo tamẽ cuꝫ põt
dici ꝙ auctor eius nõ itẽdit per illa distinguere potẽtias
aĩe:ſꝫ ostẽdere diuersos gradus quibus aĩa in cognoscẽdo
ꝑficit:vt per sensum cognoscat formas in mã:per ymagi
nationẽ formas accñtales:tñ sine mã ſꝫ cũ mãe cõditio
nibus:per rõnẽ ipsam formã eẽntialẽ rerũ mãliuꝫ sine i
diuiduali mã:ex qua vlterius consurget ad habẽdũ vel
in habẽdo cognitionẽ aliqualẽ de spiritibus creatis:ꝛ sic
dr̃ hẽre itellcm̃:qꝛ hõ spiritus penitus sine mã existẽtes
cognoscit:ꝛ ex hoc vlterius ꝑtingit in aliquã cognitionẽ
ipsius dei:ꝛ sic dr̃ itelligẽtiam hẽre que ꝓprie actuꝫ itel
lectus noĩat:eo ꝙ deuꝫ cognoscere ꝓprium dei est:cuiꝰ i
2ᵐ tellectus est sua itelligẽtia.i.suum itelligere. ¶ Ad 2ᵐ di
cẽduꝫ:ꝙ sicꝫ dic̃ Boeꝰ.in 5º.de ꝯsol.superior vis amplecti
tur iferiorẽ.iferior võ ad supiorem nullo mõ assurgit.vñ
nã supior plene põt in id qḋ est iferioris nature.nõ autem
plene in id qḋ ẽ supioris.Et iḋ natura aĩe rõnalis hꝫ po
tẽtias ad ea que sunt sensitiue vel vegetatiue nature.nõ
aũt ad ea que sũt itellectualis nature que supra ipsaꝫ exi
3ᵐ stit. ¶ Ad 3ᵐ dḋm:ꝙ sensus cõis cuꝫ oĩa sensibilia perci
piat ſm phm̃ opꝫ ꝙ in ea ferat̃ ſm vnã cõem rõnẽ:alias
nõ haberet vnũ per se obm̃. Sꝫ in hãc cõeꝫ obiecti rõnẽ
nullus sensuũ ꝓprioꝝ ꝑtingere põt. Sꝫ in simplicẽ acce
ptionẽ rõ ꝑtingit sicut ad suuꝫ terminũ:vt quãdo discur
sus rõnis in scĩa concludit̃.vñ nõ opꝫ ꝙ itellectus in no
4ᵐ bis sit alia potentia a rõne:sicꝫ sensus cõis a ꝓprijs. ¶ Ad
4ᵐ dḋm:ꝙ iudicare nõ est ꝓpriuꝫ rõnis per qḋ ab itelle
ctu distingui possit:qꝛ etiã itellectꝰ iudicat hoc esse verũ:
illud falsum. Sꝫ pro tanto iudiciũ rõni attribuit̃:ꝛ com
prehẽsio itelligẽtie:qꝛ iudiciuꝫ in nobis vt cõiter fit per
resolutionẽ in pnᵃ.simplex aũt cõprehẽsio per itellectuꝫ.
5ᵐ ¶ Ad 5ᵐ dḋm:ꝙ illud qḋ est oĩbus modis simplex tota
liter compositione caret:ſꝫ simplicia in compositis saluã
tur:ꝛ inde est ꝙ in simplici non inuenit̃ id qḋ est compo
situm inq̃tuꝫ est compositũ:sicut corpus simplex nõ ha
bet saporẽ qui seqtur mixtionẽ:ſꝫ corpora mixta habent
ea que sunt simpliciũ corpoꝝ licꝫ modo imꝑfectiori:sicꝫ
calidũ ꝛ frigidũ:ꝛ leue ꝛ graue inuenit̃ in corporibꝰ mix
tis.Et iḋ in itellectu diuino qui est oĩno simplex nulla com
positio inuenit̃. Sed ratio nostra q̃uis sit composita.ex
hoc tamẽ ꝙ in ipsa aliqd de natura simplicis inuenit̃:sicꝫ
exemplar in sua ymagine:põt in aliquẽ actũ simpliceꝫ ꝛ
in aliquẽ actuꝫ compositũ:prout componit predicatũ cũ
subiecto:vel ꝓut componit pncipia in ordine ad ꝯclusio
nẽ.vñ eadẽ potẽtia in nobis est que cognoscit simplices
reruꝫ q̄ditates:ꝛ que format ꝓpositiones:ꝛ que rõcinat̃.
Quoꝝ vnũ ꝓpriuꝫ est rõnis inq̃tum est ratio. Alia duo
pñt eẽ itellectus inq̃tum est itellectꝰ.Vñ 2ᵐ iuenitur in
angelis:cũ per plures spẽs cognoscant:ſꝫ in deo est soluꝫ
pmũ:qui cognoscẽdo eẽntiam suam oĩa itelligit ꝛ simpli
cia ꝛ complexa. ¶ Ad 6ᵐ dḋꝫ:ꝙ aĩa quodãmodo cogno 6ᵐ
scit se per seipsaꝫ ſm ꝙ nosse est noticiã sui apud se tene
re:ꝛ quodãmõ se cognoscit per spẽm itelligibileꝫ.ꝓut co
gnoscere cognitionẽ ꝛ discretionẽ sui iportat:ꝛ sic de eoḋ
phs ꝛ Aug.loquunt̃.vñ nõ seqtur rõ. ¶ Ad 7ᵐ dḋm ꝙ ta 7ᵐ
lis dr̃ia obiectoꝝ nõ põt potẽtias diuersificare:eo ꝙ est
per accñtales dr̃ias:vt in obijciẽdo ꝓbatuꝫ est. Ideo aũt
rõnis obiectũ ponit̃ natura corporea:qꝛ ꝓpriuꝫ humane
cognitionis est vt a sensu ꝛ fantasmate ortuꝫ habeat.vn
de circa naturas rerũ sensibiliũ pmo figitur intuitus no
stri itellectus:qui rõ ꝓprie dicit̃:inq̃tum rõ est humano
generi ꝓpria.Ex hoc aũt vlterius assurgit ad cognoscen
dum spm̃ creatũ:qḋ magis competit ei ſm ꝙ participat
aliquid de natura supiori q̃ꝫ ſm id qḋ est propriuꝫ sibi ꝛ
perfecte cõueniẽs. ¶ Ad 8ᵐ dḋm:ꝙ Boeꝰ.vult intelligẽ 8ᵐ
tiam ꝛ rõnẽ esse diuersas cognitiuas vires.nõ tamẽ eius
dem ſꝫ diuersoꝝ:rõnẽ enim vult eẽ hominũ. Et ideo dic̃
ꝙ cognoscit formas vl̃es in particularibꝰ:qꝛ humana co
gnitio ꝓprie cõsistit circa formas a sensibus abstractas.
Intelligẽtiam aũt vult eẽ subãrũ supioꝝ:que pmo intui
tu formas penitus imãles cõprehẽdunt. Et iḋ vult ꝙ rõ
nunq̃ ꝑtingat ad id quod est intelligẽtie:qꝛ ad vidẽduꝫ
quiditates imãliuꝫ subãrũ ſm infirmitatẽ huius cogni
tionis ꝑtingere nõ possumus.hoc autẽ erit in patria:cuꝫ
per gr̃iam erimus deiformes. ¶ Ad 9ᵐ dḋm:ꝙ ꝓut rõ ꝛ 9ᵐ
itellectus sunt in diuersis nõ sunt vna potẽtia:ſꝫ nũc q̃ri
tur de eis ꝓut vtraqꝫ in hoĩe iuenitur. ¶ Ad 10ᵐ dḋꝫ:ꝙ 10ᵐ
rõ illa ꝓcedit de actibꝰ qui sunt diuersarũ potẽtiarũ. Cõ
tingit aũt vnius potẽtie esse diuersos actus:quoꝝ vnus
est alio prior:sicut itellectꝰ possibilis actus est itelligere
qḋ quid est:ꝛ formare diuersas ꝓpositiões. ¶ Ad 11ᵐ di 11ᵐ
cẽduꝫ:ꝙ vtrũqꝫ cognoscit aĩa:ſꝫ per eandẽ potẽtiaꝫ.ħ tñ
ꝓpriũ humane aĩe videt̃ inq̃tũ est rõnalis ꝙ cognoscat
entitatẽ in ħ.Entitatẽ võ absolute cognoscere magis vi
det̃ eẽ supioꝝ:vt ex auc̃te supra iducta pꝫ. ¶ Ad 12ᵐ dḋꝫ 12ᵐ
ꝙ diligere deũ:ꝛ eligere v̓tutes attribuit̃ rõni:nõ ꝙ sint
imediate ipsiꝰ:ſꝫ inq̃tuꝫ ex iudicio rõnis volũtas fertur
in deuꝫ sicꝫ in finẽ.ꝛ ad v̓tutes:sicꝫ ad ea q̃ sunt ad finẽ.Et
per hũc modũ rõnale distinguit̃ ꝯtra irascibile ꝛ cõcupi
scibile:qꝛ ad agẽduꝫ iclinamur vel iudicio rõnis vel pas
sione q̃ est in irascibili ꝛ cõcupiscibili.dr̃ ẽt volũtas eẽ in
rõne:inq̃tum ẽ in pᵗe aĩe rõnali. Sicꝫ dr̃ memoria esse in
sensitiuo:inq̃tũ est in parte sensitiua:nõ ꝙ eadẽ sit potẽ 13.ꝛ14ᵐ
tia. ¶ Et per hoc pꝫ solutio ad 13ᵐ ꝛ 14ᵐ.

Secundo q̃rit̃.vtruꝫ rõ supior ꝛ iferior
sint diuerse poᵉ. ¶ Et videt̃ pᵐ
ꝙ sic.vt.n.Aug.dic̃ i.l.13.de tri.ymago trinitatꝭ
ẽ i supiori pᵗe rõnis:nõ aũt i iferiori:ſꝫ ymago
dei i aĩa ꝯsistit in tribꝰ potẽtijs.ḡ iferior rõ nõ
ꝑtinet ad eãdẽ poᵃᵐ cũ supiori:ꝛ sic vident̃ eẽ diuerse poᵉ.
¶ Itẽ cũ ps ad totũ dicat̃:i eoḋ gñe iuenit̃ i q̃ ꝛ totũ. Sꝫ 2ᵐ
aĩa non dr̃ esse totuꝫ nisi potẽtiale.ergo ꝛ diuerse partes

anime ſunt diuerſe potentie: ſed ratio ſuperior ⁊ iferior
nominātur ab Auguſtino diuerſe portiones rationis.er-
3m go ſunt diuerſe potentie. ¶ P̄.omne eternuʒ eſt neceſſa
riuʒ:⁊ omne temporale ⁊ mutabile eſt contingens: vt pʒ
per pħm.xi.metaphy.ſed pars anime que dicitur ſcienti
fica a pħo in 6°.ethi.circa neceſſaria verſatur:ratiocinati
uum autē ſiue opinatiuum circa cōtingentia.cuʒ ergo rō
ſuperior inhereat eternis:inferior vero temporalia ⁊ ca-
duca diſponat:videtur ꝙ idem ſit ratiocinatiuuʒ qd̄ ife-
rior pars:⁊ ſciētificum idem qd̄ ſuperior:ſʒ ſciētificuʒ et
ratiocinatiuuʒ ſunt diuerſe potētie:vt pʒ per pħm ibidē.
4m ergo ⁊ ratio ſuperior ⁊ iferior ſunt diuerſe potētie. ¶ P̄.
ſicut pħs ibidem dicit.ad ea que ſunt genere altera opor
tet determinari alteras potētias anime.cuʒ omnis potē
tia anime que ad aliquod genus determinatur determi-
netur ad illud ꝓpter aliquā ſimilitudinē:⁊ ſic ipſa diuer
ſitas obiectoꝝ ſcḋm genus atteſtatur diuerſitati potētia-
rum:ſʒ eternuʒ ⁊ corruptibile ſunt oīno genere altera: cū
corruptibile ⁊ incorruptibile nec in genere cōueniant:vt
dicit̄ in.10.metaphy.ergo ratio ſuperior cuius obiectum
ſunt rōnes eterne:eſt alia potētia a rōne inferiori:que ha
5m bet pro materia res caducas. ¶ P̄.potētie diſtinguunt̄
per actus ⁊ actus per obiecta:ſʒ aliud obiectū eſt verum
contemplabile ⁊ aliud operabile bonuʒ.ergo ⁊ alia potē
tia eſt ratio ſupior que veruʒ cōtemplatur:⁊ alia iferior
6m que bonum operat̄. ¶ P̄.Illud quod in ſe nō eſt vnum:
multo minus alij comparatū eſt vnuʒ:ſʒ ſupior ratio nō
eſt vna potētia ſʒ plures:cum in ea ſit ymago in trib⁹ po-
tentijs cōſiſtens.ergo nec pōt dici ꝙ iferior ⁊ ſuperior rō
7m ſint vna potētia. ¶ P̄.ratio eſt ſimplicior ꝙ̃ ſenſus:i par
te autē ſenſitiua nō inuenitur ꝙ eadeʒ potētia habeat di
uerſa officia.ergo multo minus in parte intellectiua vna
potētia diuerſa officia hēre poterit:ſʒ ratio ſuperior ⁊ in-
ferior per officia geminantur:vt dicit Augu.12.de trini.
8m ergo ſūt diuerſe potētie. ¶ P̄.quādocūq̧ aie attribuun-
tur aliqua:que nō eſt reducere in idem ꝓncipium:opʒ ſʒ
hoc diuerſas potētias in aīa aſſignare:ſicut ſcḋm recipere
⁊ retinere diſtinguit̄ ymaginatio a ſenſu:ſʒ eternuʒ ⁊ cor
ruptibile in eadeʒ ꝓncipia reduci nō poſſunt.nō eni ſunt
eadem ꝓncipia corruptibiliuʒ ⁊ incorruptibiliū ꝓxima:
vt ꝓbatur in.xi.metaphy.ergo eidem potentie aie attri-
bui nō debēt:⁊ ſic ratio ſupior ⁊ iferior ſunt diuerſe potē
9m tie. ¶ P̄.Aug.dicit in.12.de tri.per tria que ad hoīs pec-
catum concurrerunt.ſ.viri mulierē ⁊ ſerpentē tria ſigni
ficare dicit que ſunt in nobis.ſ.rōnem ſupiorem ⁊ iferio-
rem ⁊ ſenſualitatem:ſʒ ſenſualitas eſt alia potētia ab ife-
10m riori rōne.ergo ⁊ rō ſupior ab iferiori. ¶ P̄.vna potētia
nō pōt ſimul peccare ⁊ nō peccare:ſʒ qñq̧ peccat rō infe-
rior ſupiori non peccante:vt pʒ per Aug.12.de trini.ergo
11m nō ſunt vna potētia. ¶ P̄.diuerſe perfectiōes ſunt diuer
ſoꝝ perfectibilium:cuʒ ꝓprius actus requirat propriam
potētiam:ſʒ habitus anime ſunt perfectiones potētiarū.
ergo diuerſi habitus ſunt diuerſarū potētiarum:ſʒ ratio
ſuperior deputatur ſapiētie ſcḋm Aug.iferior aūt ſcie:que
ſunt diuerſi habitus.ergo ratio ſupior ⁊ inferior ſunt di-
12m uerſe potētie. ¶ P̄.quelibʒ potētia ꝑficitur ꝑ ſuū actuʒ:
ſʒ diuerſitas aliquoꝝ actuum inducit vel manifeſtat po
tētiaruʒ diuerſitatē.ergo ⁊ vbicūq̧ inuenitur diuerſitas
actuum debʒ indicari diuerſitas potētiarū:ſʒ ratio ſupe-
rior ⁊ iferior habēt diuerſos actus:quia per officia gemi
13m nantur:vt Augu.dicit.ergo ſunt diuerſe potētie. ¶ P̄.ra
tio ſupior ⁊ iferior magis differunt ꝙ̃ itellectus agens ⁊
poſſibilis:cuʒ circa ideʒ itelligibile attēdatur actus itel-
lectus agentis ⁊ poſſibilis.nō aūt actus ſupioris ⁊ iferio-
ris rationis:ſʒ circa diuerſa:vt dictum eſt. ¶ Sed itelle

ct⁹ agēs ⁊ poſſibilis ſūt diuerſe potētie.ḡ ⁊ rō ſupior ⁊ iſe
rior. ¶ P̄.omne qd̄ deducit̄ ab aliquo ē aliud ab illo:qa 14m
nulla res eſt ſuiipſius cauſa:ſʒ iferior rō deducit̄ a ſupio-
ri:vt dicit Augu.12.de trini.ergo eſt alia potētia a ſupio-
ri. ¶ P̄.nihil mouetur a ſeipſo:ſicut probatur in.7.phy. 15m
ſʒ ratio ſuperior mouet inferiorem inquātuʒ dirigit ⁊ gu
bernat eam.ergo ſupior rō ⁊ iferior ſunt diuerſe potētie.

Sed cōtra diuerſe potētie anime ſūt diuerſe res: 3p
ſʒ ratio ſuperior ⁊ inferior nō ſunt res
diuerſe.Unde dicit Augu.12.de trini.cuʒ differimus de
natura mētis humane de vna quadaʒ re differimus:nec
eam in hec duo que cōmemorauimus niſi per officia ge-
minamus.ergo ſupior ⁊ iferior rō nō ſunt diuerſe poten-
tie. ¶ P̄.quāto aliqua potētia eſt imālior tāto ad plura 2m
ſe extēdere pōt:ſʒ ratio eſt imālior ꝙ̃ ſenſus:eadē aūt po
tētia ſenſitiua.ſ.viſu ⁊ eterna ſiue icorruptibilia vel per-
petua.ſ.celeſtia corpora:⁊ corruptibilia:ſicut hec inferio
ra cernimus.ergo ⁊ eadeʒ potentia rationis eſt que eter-
na contemplatur ⁊ temporalia diſponit.

Reſponſio Dicēdum:ꝙ ad euidentiā hui⁹ q̃ōnis Rn̄.
opʒ duo precognoſcere.ſ.qualr̄ poten-
tie diſtinguunt̄:⁊ quomō rō ſupior ⁊ iferior differāt. Ex
quibus duob⁹ 3m poterit eē manifeſtū.qd̄ ad p̄ns intēdi-
mus.ſ.vtrū rō ſupior ⁊ iferior ſint vna potentia vel due.
¶ Sciēdū igit̄ ꝙ potētiarū diuerſitas penes act⁹ ⁊ obie-
cta diſtinguit̄.Quidā aūt dicūt hoc nō eē ita itelligēduʒ
ꝙ actuū ⁊ obiectoꝝ diuerſitas ſit cā diuerſitatꝭ potētia-
rū:ſʒ ſignuʒ ſolūmō.Quidā vō dicunt ꝙ diuerſitas obie
ctoꝝ eſt cā diuerſitatis potētiarū in paſſiuis potētijs:nō
aūt in actiuis.Sʒ ſi diligēter cōſideret̄ in vtriſq̧ poten-
tijs iueniunt̄ actus ⁊ obiecta nō ſoluʒ eſſe ſigna diuerſi-
tatis:ſʒ cāe aliquo mō.Omne.n.cuius eē nō ē niſi ꝓpter
finē aliquē:hʒ moduʒ ſibi determiatū ex fine:ad quē or
dinat̄:ſic ſerra ē hꝫ ⁊ q̃tuʒ ad formā ⁊ q̃tuʒ ad mām:vt
ſit cōueniēs ad finē ſuuʒ:q eſt ſecare.Oīs aūt po⁹ aie ſiue
actiua ſiue paſſiua ordiat̄ ad actū ſic ad finē:vt pʒ in.xi.
meta.vñ vnaq̄q̧ po⁹ hʒ determiatū modū ⁊ ſpēm ſcḋm ꝙ
pōt eē ꝯueniēs ad talē actū.Et ſcḋm h̄ diuerſificate ſūt po
tētie:ꝙ diuerſitas actuū diuerſa ꝓn⁹ regrebat a qb⁹ elice
rent̄.Cū aūt obm ꝯparet̄ ad actū ſic termin⁹.termis aūt
ſpecificent̄ act⁹:vt pʒ in 5°.phy.opʒ ꝙ act⁹ penes obta di-
ſtinguātur.Et iō oboꝝ diuerſitas potētiaruʒ diuerſitatē
iducit. Sʒ oboꝝ diuerſitas duplr̄ attendi pōt. Uno:ſcḋm
nām reꝝ.Alio:ſcḋm rōnē.diuerſitas oboꝝ ſcḋm nām reruʒ
vt color ⁊ ſapor:ſcḋm diuerſam rōnē obti:vt bonū ⁊ verū.
Cū aūt po⁹ q̄ ſūt act⁹ determiatoꝝ orgāoꝝ nō pāt ſe extē
dere vltra ſuoꝝ orgāoꝝ diſpōnē.nō.n.pōt eē organū cor
porale vnū ⁊ idē oīb⁹ naturis cogſcēdis accōmodatū:os
de nec̄itate ꝙ po⁹ q̄ ſūt organis affixe circa q̄ſdā nās de-
terminate ſint.ſ.circa nās corporeas.opatio.n.q̄ ꝑ organū
corporeū exercet̄ nō pōt ſe extēdere vltra nāʒ corporeā.
Sʒ cū in nā corporea iueniat̄ aliqd in q̄ oīa corpa cōue-
niunt:aliqd vō in q̄ diuerſa corpa diuerſificant̄:poſſe erit
aptare vnā potētiā corpori alligatā oīb⁹ corporeis ſʒ id
qd̄ cōe hñt:ſic ymagiatiua ꝓut oīa corpa cōicāt i rōe q̄ti
tatis ⁊ figure ⁊ ꝯſeq̄ntiū.vñ nō ſo᷑ ad nālia:ſʒ ad mathe
matica ſe extēdit:ſenſus vō cōis ꝓut i oīb⁹ corpib⁹ nālib⁹
ad q̄ ſo᷑ ſe extēdit ineni̅t vis actiua ⁊ imutatiua.Quedā
vō po⁹ aptant̄ his i qb⁹ corpa diuerſificāt̄ ſʒ diuerſū mo
dū imutādi:⁊ ſic ē viſus circa colorē:audit⁹ circa ſonū:⁊
ſic d alijs.Ex h̄ igr̄ ꝙ ꝑs ſenſitia aie vtit̄ orgāo i opando
duo ipaʒ ꝯſequūt̄.ſ.ꝙ nō pt ei attribui aliq̄ pō reſpiciēs
cōe obm oīb⁹ entib⁹.ſic.n.iā trāſcēderet corpalia:⁊ iterū
ꝙ poſſe ē in ea iueniri diuerſas po᷑ ſʒ diuerſā nāʒ oboꝝ
ꝓpter conditionem organoꝝ:que aptari pōt huic vel illi

nature. Illa vero pars aie que non vtiť organo corporeo
in opere suo nō remanet determinata: ſ3 quodāmō ifini-
ta: inq̄ʒtuz est imālis: τ sic ei⁹ vtus se extēdit ad obm cōe
oībus entibus. vñ cōe obiectū itellectus dᵗ esse qd quid
est: qd in oībus generibus entiū inueniť. vñ phs dicit φ
intellectus est quo est oia facere: τ quo est oia fieri. Uñ i-
possibile est φ in parte itellectiua distiguanť diuerse po
tentie ad diuersas naturas obiectoꝝ: ſ3 solūmodo ſm ra
tionē diuersam obiecti: put. ſ. ſm diuersam rōnē in vnā
τ eandē rem qñq3 actus aie fertur. Et sic bonū τ verū in
parte aie diuersificāt intellcm̄ τ voluntatē. In verū eni
itelligibile fertur itellcūs vt in formā: cū oporteat eo qd
itelligiť itellcm̄ eē iformatū: in bonū aūt ferť vt in finē.
Uñ a phō in. 6. meta. dᵗ verū eē in mēte: bonū τ malū in
reb⁹: cū forma sit intus: τ finis extra. nō aūt eadē rōne fi-
nis τ forma perficit: τ sic bonū τ verū nō hn̄t eandē rōnē
obti. Sic etiā circa itellcm̄ agēs τ possibilis itellect⁹ di-
stinguunť. nō eni eadē rōne est obm aliqd inq̄ʒtum est in
actu τ inq̄ʒtum est in potētia: aut inq̄ʒtū agit τ patiť. In-
telligibile eniʒ actu est obm intellect⁹ possibilis agēs q̄si
in ipm: put eo ipse exit de potētia in actū: itelligibile vo
in potētia est obm itellcs agētis: put fit per itellcm̄ agē-
tē itelligibile actu: sic igiť p3 qualr in pte intellectiua poᵉ
distigui pn̄t. Rō vo supior τ iferior ħ mō distinguiť. sūt
eni q̄dā nature aia rōnali supiores: q̄dā vo iferiores. Cuʒ
vo oē qd intelligiť itelligať per modū itelligētis: reruʒ q̄
sunt supra aiaʒ itellcūs est in aia rōnali iferior ipsis reb⁹
itellectis. Earū vo q̄ sunt infra aiam inest aie itellect⁹ su-
perior ipsis reb⁹: cū in ea res ipse nobili⁹ eē hēant q̄ʒ in se
ipsis: τ sic ad vtrasq3 res diuersam habitudinē h3: τ ex ħ
diuersa sortiť officia. Scdm. n. φ ad supiores naturas re-
spicit siue vt earū veritatē τ nām absolute cōtēplās: siue
vt ab eis rōnē τ q̄si exemplar opandi accipiēs: supior rō
noiatur: ſm vo φ ad iferiora cōuertiť vel cōspiciēda per
cōtēplationē vel per actionē disponēda: iferior rō noiať.
vtraq3 aūt. ſ. supior τ iferior ſm cōem rōnē intelligibilis
ab aia humana apphendiť: supior qdē put est imālis in
seipsa. iferior aūt put a mā per actū itellcūs agētis denu
dať. vñ p3 φ rō supior τ iferior nō noiant diuersaʒ potē-
tiā: ſ3 vnā τ eandē ad diuersa diuersimode ɔparatā.

Ad pm Ad primuʒ ḡ dōm: φ sic dictū est in q̄ōne de mē-
te. ymago trinitatis in aia attēditur
qdē in potētijs vt in radice: ſ3 ɔpletiue in actib⁹ potētia-
rū. Et ſm ħ dᵗ ymago ad supiorē τ nō iferiorē rōneʒ pti
2m nere. ¶ Ad 2m dōm: φ pars aie nō semp potentiā distin
ctam designat: ſ3 aliqñ pars potētie accipiť ſm ptē obie-
ctoꝝ ſm que virtualis q̄ṫitatis diuisio attēdiť: vt si ali-
quis pōt portare centū libras diceť poᵉ illi⁹ ptē hēre qui
nō pōt portare nisi q̄nq̄ginta: cū tñ sit eadē potentia spē.
Et ſm hūc moduʒ supior τ iferior rōnis portio dicuntur
3m ſm φ feruntť in ptē obiectoꝝ q̄ cōiter rō respicit. ¶ Ad
3m dōʒ: φ scientificū τ ratiocinatiuū τ opinatiuū nō sunt
idē qd potētia supior τ iferior: qz τ circa naturas inferio-
res: quas respicit rō iferior: pn̄t accipi necessarie ɔsidera
tiones: que ad sciētificū ptinēt. alias physica τ metaphy
sica nō eēnt scie: silr τ supior ad actus humanos ex libe-
ro arbitrio depēdētes: τ per hoc ɔtingētes quodāmō cō-
uertiť: alias superiori rōni nō attribuereť pctm̄: qd circa
ħ cōtigit. Et sic rō supior nō ex toto sepatur a rōcinatiuo
vel opinatiuo. Scientificū aūt τ rōcinatiuū diuerse qdē
potētie sunt: qz q̄ʒtum ad ipsam rōneʒ itelligibilis distin
guunť. Cū eni act⁹ alicui⁹ potētie se nō extēdat vltra vir-
tutē sui obti. oīs opatio que nō pōt reduci in eandē rōnē
obti: op3 φ sit alteri⁹ potētie que hēat aliam obti rōnem.
Obiectū aūt itellect⁹ est qd qd est: vt diciť in 3º de aia. τ
ppter hoc actio itellectus extēdiť q̄ʒtum pōt extēdi vir-
tus eius ad qd qd est. per hāc aūt pmo ipsa pncipia cogni
ta fiūt: ex q̄bus cognitis vlterius rōcinādo pueniť in cō-
clusionū noticiā. Et hanc potentiā que ipsas ɔclusiones
in quod qd est nata est resoluere phs sciētificū appellat.
Sunt aūt quedā in q̄bus nō est possibile taleʒ resolutio-
nem facere vt perueniať vsq3 ad qd qd est: τ hoc ppter i-
certitudinem sui esse: sicut est in cōtingētib⁹ inq̄ʒtum cō-
tingētia sunt. Unde talia nō cognoscunť per qd quid est
qd erat ppriū obm itellcūs: ſ3 per aliuʒ modū. ſ. per quā-
dam cōiecturam de rebus illis de q̄bus plena certitudo
hēri nō pōt. Uñ ad hoc alia potētia reqriť. Et qz hec poᵃ
nō pōt reducere rōnis inquisitionē vsq3 ad suū terminū
quasi ad quietē: ſ3 consistit in ipsa inquisitione q̄si in mo
tu opinionē solūmodo inducēs de his que inqrit: iō qua-
si a termino sue opatiōis hec potētia rōcinatiuū vel opi-
natiuum noiatur. S3 rō superior τ iferior distinguuntur
penes ipsas naturas: τ ideo nō sunt diuerse potētie sicut
sciētificum τ opinatiuū. ¶ Ad 4m dōm: φ obiecta scien 4m
tifici τ rōcinatiui sunt altera genere q̄ʒtum ad ppriuʒ ge
nus cognoscibilis: cū ſm rōnē diuersaʒ genere cognoscā-
tur: ſ3 eterne res τ tēporales sunt diuerse genere nature.
non aūt quātum ad rōnē cognoscibilis: ſm quā op3 simi
litudinē attendi iter potentiam τ obm. ¶ Ad 5m dōm: φ 5m
verum contemplabile: τ bonū operabile ad diuersas po
tentias pertinent. ſ. ad itellectum τ voluntatē: sed penes
hoc non distinguunť rō superior τ iferior: cuʒ vtraq3 pos-
sit esse τ speculatiua τ actiua: q̄uis rōne diuersorū: vt ex
dictis p3. ¶ Ad 6m dōm: φ id quod in se multa continet 6m
nihil prohibet esse vnuʒ cū alio multa cōtinente: si eadē
multa cōtineanť ab vtroq3: sicut hic aceruus: τ hec cōgre-
gatio lapidum sunt vnuʒ τ idē. Et per hunc moduʒ rō su
perior τ iferior sunt vna potētia: q̄uis vtraq3 quodāmō
plures potētias cōtineat. Easdē aūt vtraq3 cōtinet. Nō
aūt dicunť in rōne supiori eē plures potētie q̄si in plures
potētias ipsa rōnis potētia diuidať: ſ3 ſ3 φ voluntas ab
itellcū cōprehēdiť: nō φ sint vna potētia: ſ3 qz ex appre-
hensione itellcūs voluntas moueť. ¶ Ad 7m dōm: φ in 7m
parte sensitiua est aliqua potētia vna diuersa hn̄s officia:
sicut ymaginatio cuius offm̄ est conseruare ea que accepta
sunt a sensib⁹ τ iterū itellectui repn̄tare. Tñ cum virtus
q̄ʒto est imālior tanto ad plura se extēdere possit: vnā po
tentiā nihil phibet hēre plura officia i parte itellectiua:
nō aūt in sensitiua. ¶ Ad 8m dōm: φ q̄uis eternū τ tēpo- 8m
rale nō reducanť ad eadeʒ pn̄ᵃ ppria: tñ cognitio eterni τ
tēporalis ad idē pn̄ᵐ reduciť: cū ſm vnā rōnē itelligibil
vtrūq3 ab itelligēte cōprehēdať. ¶ Ad 9m dōm: φ sicut ad 9m
nāʒ hūanā ptinebat vir τ mulier: iter q̄s erat carnale cō-
iugiū: nō aūt ſpēs: ita ad nām supioris rōnis ptinet iferi
or tāq̄ʒ mulier: nō aūt sensualitas tāq̄ʒ ſpēs: vt dic̄ Aug.
12. de tri. ¶ Ad 10m dōm: φ cuʒ peccare sit act⁹ qdā: ppe 10m
loquēdo nō ē rōnis neq3 supioris neq3 inferioris: ſ3 hoīs
ſm hāc vel illā: nec est icōueniēs si vna poᵃ ad diuersa cō
parať φ ſm vnā hitudinē sit pctm̄ ſm aliā nō: sicut cū plēs
hit⁹ sūt in vna poᵃ ɔtingit peccare ſm actuʒ vni⁹ hitus τ
nō ſ3 actū alteri⁹: vt si idē sit grāmatic⁹ τ geometra: τ vā
ō lineis enūciet soloecismū faciēdo. ¶ Ad 11m dōʒ: φ qñ 11m
pfectio ɔplet pfectibile ſ3 totā ei⁹ capacitatē: ipoſe ē vni⁹
pfectibilis eē plēs pfectiōes i eodē ordie. Et iō nō pōt eē
φ mā pficiať sil' duab⁹ formis subalib⁹: qz vna mā nō vi
deť esse capax nisi vni⁹ forme. secus aūt est de accn̄talib⁹
formis que nō pficiūt sua subta ſ3 totā suā potētiā. Uñ
possibile est plura accn̄tia eē vni⁹ pfectibilis: τ iō plēs ha
bit⁹ eē vni⁹ poᵉ ē poſe: cū hit⁹ sint accn̄tales pfectiōes po
tētiarū: supueniūt. n. post ɔpletā poᵉ rōnē. ¶ Ad 12m dōʒ: 12m

ꝙ sic Auic. dicit in 6. de nālib⁹. diuersitas actus qnq̄ indi
cat diuersitatē potētiarū: qnq̄ nō. qnq̄ .n. modis in acti
bus aie diuersitas īueniri pōt. Uno mō fm fortitudinē
⁊ debilitatē: sic opinari ⁊ credere. Alio mō fm velocitatē
⁊ tarditatē: sic currere ⁊ moueri. Tertio mō fꝫ habitū ⁊
priuationē: vt gescere ⁊ moueri. Quarto mō fꝫ ꝯpatiōeꝫ
ad ꝯ̄ria eiusdē gnīs: vt sentire albū ⁊ nigrū. Quinto mō
est qn̄ act⁹ ē diuersoꝝ generū: vt apprehēdere vel moue
ri: vel sentire sonū ⁊ colorē. diuersitas igiť pmi ⁊ scdi mo
di diuersitatē potētie nō īdicat: qꝛ sic oporteret tot eē po
tētias aie distinctas: quot gradus fortitudis vel debilita
tis vel velocitatis vel tarditatis īueniunť in actib⁹. silr
ēt nec diuersitas tertij ⁊ q̄rti modi. cū eiusdē po̅ sit opa
ri ad vtrūqꝫ oppositū. sola aūt diuersitas q̄nti modi indi
cat diuersitatē potētie: vt dicamus act⁹ genere diuersos
q in rōne obti nō ꝯueniūt. Et fꝫ h̄ diuersitas actuū rōis
supioris ⁊ iferioris diuersitatē potētie nō indicat. ¶ Ad
13m 13m dōm: ꝙ itellcūs agēs ⁊ possibilis plus differunt q̄ꝫ rō
supior ⁊ iferior: cū itellcūs agēs ⁊ possibilis diuersa obta
formalr respiciāt: ⁊ si nō mālr. Respiciūt .n. diuersaꝫ rō
nē obti: q̄uis vtrūqꝫ in eadē re itelligibili possit īueniri.
vnū .n. ⁊ idē pōt eē pas itelligibile in potētia: ⁊ post itelli
gibile in actu. fꝫ rō supior ⁊ iferior respiciūt diuersa obta
mālr nō formalr: cū respiciāt naturas diuersas fm vnaꝫ
rōnē obti: vt ex dictis pꝫ. diuersitas aūt formalis maior
14m est q̄ꝫ mālis: ⁊ iō rō nō seqtur. ¶ Ad 14m dōm: ꝙ inferior
rō dr a supiori deduci rōne eoꝝ q̄ attēdit iferior rō: q̄ de
ducunť ab his q̄ supior attendit. Rōnes .n. iferiores a su
perioꝛib⁹ deducunť. vn̄ nihil ꝓhibet rōnē supiorē ⁊ infe
riorē eē vnā potētiā: sic videmus ꝙ eiusdē est ꝯsiderare
pncipia subalternātis scie ⁊ pn̄ subalternate: q̄uis hᶜ ab
15m illis deducanť. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ pro tanto dr rō supior
iferiorē mouere: qꝛ rōnes iferiores regulāde sunt fm su
periores: sic ēt subalternata scia a subalternāte regulať.

1m TErtio q̄riť. vtrū in rōne supiori vel infe
riori possit esse pctm̄. ¶ Et videť
ꝙ nō: qꝛ dicit pħs ꝙ itellcūs semꝑ est rect⁹. rō
aūt eadē est potētia cū itellectu: vt supra habi
2m tū ē. ğ ⁊c̄. ¶ Itē qcqd est susceptiuū alic⁹ pfe
ctionis si sit susceptiuū defect⁹ nō pōt eē in eo defect⁹ ni
si opposit⁹ illi pfectioni: qꝛ ꝯ̄rioꝝ idē est susceptiuū: sꝫ fꝫ
Aug. 12. de tri. ꝓpria pfectio rōnis supioris est sapia ⁊ ife
rioris scia. ğ in eis nō poterit eē aliud pctm̄ nisi stulticia
3m vel ignorātia. ¶ Itē fm Aug. oē pctm̄ est in volūtate: sꝫ
4m rō est alia potētia a volūtate. ğ ⁊c̄. ¶ Itē nihil est susce
ptiuū sui ꝯ̄rij: qꝛ ꝯ̄ria sil̄ eē nō pñt: sꝫ omne pctm̄ hōis est
ꝯ̄trariū rōni. malū eni hōis est ꝯ̄tra rōnē: vt dicit Diony.
5m 4. ca. de di. no. ğ ⁊c̄. ¶ P̄. pctm̄ qḋ circa aliquā mām cō
tineť nō pōt attribui alicui potētie que ad illā māꝫ se nō
ꝯ̄tēdit: sꝫ rō supior hꝫ ꝑ mā res eternas. nō aūt delecta
bilia carnis. ğ pctm̄ qḋ circa delectabilia carnis cōmitti
tur nullo mō rōni supiori attribui dꝫ. cū tn̄ dicat Aug. ꝙ
6m cōsensus in actū rōni supiori attribuať. ¶ P̄. fortius nō
vinciť ab iferiori: sꝫ rō est fortissimū eoꝝ que in nobis i
ueniunť. ğ nō pōt vinci ꝑ cōcupiscētiā vel aliqd hꝰ. ğ ⁊c̄.

3p. 1: Sed contra. eiusdē ē mereri ⁊ demereri: sꝫ meri
tū in actu rōnis cōsistit. ğ ⁊c̄. ¶ P̄.
fꝫ pħm ꝯ̄tingit peccare nō solū ex passione: sꝫ ex electiōe
sꝫ electio in actu rōnis consistit cum sequať consiliū: vt
3: dicitur in ethi. ğ ⁊c̄. ¶ P̄. per rōnem dirigimur in specu
labilibus ⁊ operabilib⁹: sed in speculatiuis cōtingit esse
peccatū circa rōnē: vt cū aliqs ꝑalogiçat. ğ ⁊c̄.

R: Rn̄deo dōꝫ: ꝙ fꝫ Aug. 12. ḋ tri. q̄ꝫ pctm̄ ē i supiori
rōe q̄ꝫ i iferiori. Ad c⁹ itellcꝫ oꝫ duo cogsce
re. s. quis actus possit attribui rōni: ⁊ qs supiori: ⁊ qs infe
riori. Sciēduꝫ est igiť ꝙ sicut duplex est apprehēsiua. s.
inferior que est sensitiua: ⁊ superior que est intellectiua
vel rōnalis: ita etiā duplex est appetitiua. s. inferior q̄ vo
catur sensualitas: q̄ diuidiť per irascibilē ⁊ ꝯcupiscibilē:
⁊ superior que nōiatur volūtas. hꝰ aūt due appetitiue ad
suas apprehēsiuas q̄tum ad aliqd silr se habēt: ⁊ q̄tum
ad aliqd dissilr. Silr quidē q̄tuꝫ ad hoc ꝙ in neutro ap
petitu pōt esse aliquis motus nisi precedente aliqua ap
prehēsione. Appetibile .n. nō mouet appetitū vel inferio
rem vel superioreꝫ nisi apprehensuꝫ vel ab itellectu vel
a fantasia vel a sensu: rōne cuius nō solū appetitus diciť
esse motiuus: sꝫ etiā itellectus ⁊ fantasia ⁊ sensus. dissilr
autē q̄tum ad hoc ꝙ in appetitu iferiori est quedā natu
ralis inclinatio: qua quodāmō nālr cogitur appetitus vt
in appetibile tendat. Sꝫ superior appetitus nō determi
natur ad alterū: qꝛ superior appetitus liber est. nō aūt ife
rior. Et inde est ꝙ motus inferioris appetitus nō īueniť
attribui potētie apprehēsiue: qꝛ causa illi⁹ motus nō est
ex apprehēsione sꝫ ex iclinatione appetitus. Sed motus
appetitus superioris attribuiť sue apprehēsiue. s. rōni: qꝛ
superioris appetitus iclinatio in hoc vel in illud ex iudi
cio rōnis causať. Et inde est ꝙ vires motiuas distingui
mus per rōnalem irascibilem ⁊ concupiscibilem: in par
te superiori nominantes qḋ apprehēsionis est. In iferio
ri vō qḋ appetitus. sic igitur pꝫ ꝙ aliquis actus attribui
tur rōni dupłr. Uno modo qꝛ est imediate ei⁹: vtpote ab
ipsa rōne elicitus sicut conferre de agendis vel scibilib⁹.
Alio modo ꝙ eius est mediante voluntate que per eius
iudiciuꝫ moueť. Sicut autē motus appetitus qui sequi
tur iudiciū rōnis rōni attribuiť: ita motus appetitus cō
sequentis deliberationem superioris rōnis attribuiť su
periori rōni: vtpote cuꝫ aliquid deliberat de agendis: ex
hoc ꝙ aliquid deo est acceptuꝫ vel diuina lege preceptū
vel aliquo hꝰ modo. Inferioris vero rōnis ē quādo mo
tus appetitus consequitur iferioris rōnis iudiciuꝫ: vt cū
deliberatur de agendis per causas inferiores: vtpote cō
siderando turpitudinem actus: dignitatem rōnis: homi
num offensaꝫ: ⁊ hꝰ. hꝰ autē due considerationes ordina
te sunt. Finis enim fm pħm. 7. ethi. in operabilibus rō
nem pncipij tenet. In speculatiuis autē sciētijs non per
ficiť iudiciuꝫ rōnis nisi quādo resoluunť rōnes in pma
pncipia. vnde nec in operabilibus perficitur nisi quādo
fit reductio vsqꝫ ad vltimuꝫ finem. tunc enim solummo
do ratio vltimam sentētiam dabit de operādo: ⁊ hec sen
tentia est consensus in opus. Et inde est ꝙ consensus in
actum attribuitur rōni superiori que finem vltimuꝫ re
spicit: sed delectatio: siue delectationis cōplacentia: siue
consensus attribuitur ab Augu. rationi iferiori. Quādo
igitur peccat aliquis in actum consentiēdo est peccatuꝫ
in rōne superiori. quādo vero per solam delectationē cū
aliqua deliberatione diciť esse peccatū in inferiori rōne:
ꝓpter hoc ꝙ in hꝰ iferioribus disponendis immediate
consistit. sic aūt diciť esse peccatuꝫ in superiori rōne ⁊ in
feriori: inq̄tum motus appetitiue rōni attribuiť. Sꝫ ꝯsi
derādo actū ꝓpriū rōnis dr eē pctm̄ in supiori vel iferio
ri rōne qn̄ rō supior vel iferior in ꝓpa collatiōe decipiť.

Ad primum ğ dōꝫ: ꝙ fꝫ pħm in 3. de aia. sic sen Ad 1m
sus in ꝓprijs sensibilib⁹ nunq̄ꝫ deci
piť: circa sensibilia aūt cōia: ⁊ ꝑ accñs decipi pōt: ita itel
lect⁹ circa ꝓpriū obm. s. qḋ qd est nunq̄ꝫ decipiť nisi forte
ꝑ accñs: nec circa ꝓpa pn̄ q̄ statī notis termis cogscunť:
sꝫ decipiť i ꝯferēdo ⁊ applicando pn̄ cōia ad ꝑticulares
ꝯ̄nes: ⁊ ita ꝯtingit rōnē sua rectitudie ꝓuari: ⁊ i ea eē pec
catū. ¶ Ad 2m dōꝫ. ꝙ sapie ⁊ scie fꝫ se opponunť directe 2m
stulticia ⁊ ignorātia: sꝫ quodāmō indirecte oīa alia pctā:

inquantũ.s.regimẽ sapiẽtie ⁊ scientie:qđ in quolibet ope
re requiritur per peccatũ depꝛauatᷣ:ratione cuius omnis
3ᵐ malus dicitur ignoꝛans. ¶ Ad 3ᵐ dicendũ.ꝙ peccatum
dicitᷣ esse in voluntate non sicut in subiecto sed sicut in
causa;quia ad peccatum requiritur ꝙ sit voluntarium.
Illud autem qđ in voluntate causatur rõni attribuitur
4ᵐ rõne supradicta. ¶ Ad quartũ dicẽdum.ꝙ peccatũ bois
dᷣ esse ꝯ rõnẽ inq̃tũ est ꝯ rõnẽ rectã in q̃ peccatũ esse nõ
5ᵐ potest. ¶ Ad quintum dõm.ꝙ ratio superioꝛ fertur in ra
tiones eternas directe sicut in ꝓpria obiecta:sed ab eis
quodã modo reflectitur ad tempoꝛalia ⁊ caduca: put ex
illis rõnibus eternis de hꝫ tpalibus iudicat. Et sic cum
eius iudicium peruertitur circa aliquã materiã: illud ra
6ᵐ tioni superioꝛi ascribitur. ¶ Ad sextum dicendum.ꝙ si
milẽ rationem socrates faciebat:ostẽdere volens ꝙ nul
lum scientem contingit peccare:quia scia cum sit foꝛtioꝛ
a passiõe nõ vincitᷣ. Ad qđ respondet phs.8.ethic.distin
guendo sciam in vlẽm ⁊ particularem : ⁊ in scientiam in
habitu ⁊ in actu:⁊ in habitu:sciam distinguit per hoc ꝙ
habitus põt esse solutus ⁊ ligatus:vt in ebꝛiosis accidit.
Contingit enim aliquem habentem sciam vlẽm in actu
particulari:circa quem est opus non habere sciaꝫ nisi in
habitu ligato per concupiscentiam vel aliam passioneꝫ:
vt sic iudiciũ rationis in particulari opatione non possit
informari scđm vniuersalem sciam:⁊ ita contingit erra
re rationem in electione. Et a tali erroꝛe electiõis omnis
malus erit ignoꝛans:quantũcũqꝫ hẽat in vlĩ scientiaꝫ. Et
per hunc modum ratio ad peccatum deducitur:inq̃tum
per concupiscentiam ligatur.

Quarto queritur vtrum delectatio mo
rosa per consensum in delecta
tione in inferioꝛi parte rationis existens sine
1ᵐ cõsensu in opus sit moꝛtale pctm̃. ¶ Et vide
tur ꝙ non. vt enim dicit Aug.in enchiridiõ.tũ
sio pectoꝛis ⁊ oꝛatio dominica valent vel sunt remedia
contra venialia deputata:sed consensus in delectationeꝫ
sine consensu in opus inter illa peccata cõputatur:quibꝰ
remedium adhibetur per pectoꝛis cõtusionem ⁊ oꝛatio
neꝫ dominicam:dicit enim Augu.iz.de trini.nec sane cũ
sola cogitatione mens oblectetᷣ illicitis:non quidem di
scernẽs esse facienda:tenẽs tamen ⁊ volens libenter:que
stati vt attingunt aiam respui debuerunt : tenendum est
esse peccatum:sed longe minus q̃ꝫ si opere statuatur iplẽ
dum:⁊ ideo de talibus quoqꝫ cogitationibꝰ est venia pe
tenda:pectusqꝫ tondendum:⁊ dicendum.dimitte nobis
debita nr̃a ⁊c̃.ergo consensus in delectationẽ predictus
2ᵐ non est pctm̃ moꝛtale. ¶ Itẽ consensus in veniale pctm̃
venialis est:sicut consensus in moꝛtale moꝛtalis est : sed
delectatio peccatum veniale est.ergo ⁊ consensus in eam
3ᵐ venialis est. ¶ Item in actu foꝛnicationis duo inueniũꝰ
ꝓpter que malus iudicari põt.s. vehementiam delecta
tionis que absoꝛbet rõnem:⁊ nocumentum ex actu pro
ueniens.s.incertitudo ꝓlis:⁊ alia hꝫ que consequeren
tur nisi cõcubitus lege matrimonii oꝛdinaretur.non autẽ
potest dici ꝙ foꝛnicatio sit peccatũ moꝛtale ratione dele
ctationis:quia illa delectationis vehementia inuenitur
in actu mr̃imonij q nõ est pctm̃.g̃ nõ ẽ pctm̃ moꝛtale nisi
ꝓpter nocumentũ qđ ex actu puenit.ergo ille qui cõsen
tit in delectationem foꝛnicationis non in actum : non
appꝛopinquat foꝛnicationi ex parte illa qua est nocumẽ
4ᵐ tum moꝛtale.ergo ⁊c̃. ¶ Item non minus peccatum est
homicidium q̃ꝫ foꝛnicatio:sed qui cogitat de homicidio
⁊ delectatᷣ ⁊ consentit in delectationẽ non peccat moꝛta
liter:alias omnes qui delectantᷣ in histoꝛijs belloꝝ au
diẽdis : ⁊ in hãc delectationẽ consentirẽt peccarent moꝛ
taliter:qđ non vᷣ pꝛobabile.ergo nec cõsensus in delecta
tionem foꝛnicationis est peccatũ moꝛtale. ¶ Iteꝫ cũ ve 5ᵐ
niale ⁊ moꝛtale quasi in infinitũ distent:qđ ex distantia
pene perpenditur:veniale non potest fieri moꝛtale:sꝫ de
lectatio que in sola consistit cogitatione añ cõsensum est
venialis.ergo consensu adueniente non põt fieri moꝛta
lis. ¶ Item rõ peccati moꝛtalis in auersione a deo con 6ᵐ
sistit:auerti aũt a deo nõ est inferioꝛis rõnis:sed superio
ris:cꝰ est cõuerti:opposita.n.sunt eiusdem.ergo peccatuꝫ
in inferioꝛi rõne esse non põt:sed cõsensus in delectatio
nem ab Augu.ponitur in inferioꝛi.ergo ⁊c̃. ¶ Item vt 7ᵐ
dicit Aug.in libꝛo pꝛimo contra manicheũ:si cupiditas
nostra mota fuerit.iam quasi mulieri persuasum est:sed
aliqñ viriliter rõ cõmotam cupiditatem refrenat atqꝫ cõ
pescit:qđ cũ fit:non labimur in pctm̃:ex quo vᷣ accipi ꝙ
in spũali cõiugio nobis intimo si mulier peccat:⁊ non vir
non est peccatũ:sed qñ consentitᷣ in delectationem ⁊ non
in actũ:mulier peccat:⁊ non vir vt dicit Aug.iz.de trini.
ergo ⁊c̃. ¶ Item scđm phm̃.10.ethi.delectatio in bonita 8ᵐ
te ⁊ malicia consequitᷣ opationẽ ex qua causatur:sed actꝰ
exterioꝛ foꝛnicationis qui consistit in motu coꝛpoꝛali ali
us est ab interioꝛi.s.cogitatione.ergo ⁊ delectatio que cõ
sequitur interioꝛẽ cogitationẽ alia est ab illa que conseq
tur exterioꝛeꝫ:actꝰ aũt interioꝛ ex genere suo non est pec
catuꝫ moꝛtale:sicut erat exterioꝛ.g̃ nec delectatio iterioꝛ
ẽ de gñe pcti moꝛtalis.g̃ vᷣ ꝙ cõsensus in talẽ delectatio
nem nõ sit pctm̃ moꝛtale. ¶ P̃.id solũ vᷣ esse pctm̃ moꝛ 9ᵐ
tale:qđ lege diua ꝓhibetur: vt pꝫ per diffinitionẽ pcti ab
Aug.datã:ꝙ pctm̃ est dictũ vel factũ vel concupitũ ꝯ le
gem dei:sed nõ inuenitᷣ in lege ꝓhibitꝰ consensus in dele
ctationẽ.ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ idẽ iudiciũ vᷣ eẽ de cõsensu iter 10ᵐ
pꝛetatiuo ⁊ expꝛsso:sꝫ cõsensus interpꝛetatiuꝰ non vᷣ esse
peccatũ moꝛtale:qꝛ peccatũ nõ transfertᷣ in aliquã poten
tiam nisi p actũ illius potẽtie.in iterpꝛetatiuo consensu
nõ inuenitᷣ aliqs actꝰ rõnis que dᷣ consentire:sed sola ne
gligentia repꝛimẽdi illicitos motus.ergo consensus iter
pꝛetatiuꝰ in delectationẽ nõ ẽ pctm̃ moꝛtale.g̃ nec simili
ter cõsensus expꝛessus. ¶ Itẽ ex hoc aliqđ pctm̃ ẽ moꝛta 11ᵐ
le:vt dcm̃ ẽ.qđ est ꝯ pceptũ diuinũ:alias nõ ꝯtẽneretᷣ deꝰ
in transgressione pcepti:⁊ sic peccantis animꝰ non auerte
retᷣ a deo:sꝫ rõ iferioꝛ nõ aduertit rõnẽ pcepti diuini:hoc
enim est officiũ rõnis supioꝛis q̃ cõsulit rõnes eternas.g̃
in inferioꝛi rõne pctm̃ moꝛtale esse non põt. ¶ Item cuꝫ 12ᵐ
in pctõ sint duo:ꝯuersio ⁊ auersio:ad cõuersionẽ auersio
sequitᷣ:h.n.ipso ꝙ aliquis ad vnum cõtrariuꝫ conuertitᷣ:
ab alio auertitᷣ:sed ille qui consentit in delectationẽ ⁊ nõ
in actũ nõ plene cõuertitᷣ ad bonũ cõmutabile:qꝛ cõple
mentũ in actu consistit.ergo nec est ibi cõpleta auersio:⁊
ita nec pctm̃ moꝛtale. ¶ Iteꝫ vt dicᷣ glo.in pñ. Ieremie. 13ᵐ
deus pꝛonioꝛ ẽ ad miserẽdũ q̃ꝫ ad puniendũ.sed si aliqs
in meditatiõe diuinoꝝ pceptoꝝ delectaretᷣ:⁊ in talẽ de
lectationẽ cõsentiret:dummõ nõ ꝓponeret ope iplere di
uina pcepta:nõ mereretᷣ pmiũ.g̃ nec meretᷣ penã si in de
lectationẽ pcti ꝯsentiat:dummõ nõ statuat ope implere.
¶ Itẽ iferioꝛ potestas rõnis mulieri compatur.sed mu 14ᵐ
lier ñ ẽ sue volũtatis:qꝛ coꝛpis sui ptãtẽ ñ hꝫ:vt dicᷣ apls.
g̃ nec iferioꝛ ps rõnis sue volũtatis ẽ:⁊ ita ñ pt peccare.

Contra. nullus dãnatur nisi p pctõ moꝛtali:sꝫ hõ
cõdemnabitᷣ pro cõsensu in delectationẽ. Cõtra p.
Unde Aug.iz.de trini.totꝰ hõ dãnabitᷣ nisi hec que sine
volũtate opandi:sꝫ tñ cũ volũtate animũ talibꝰ oblectã
di:solꝰ cogitatiõis sentiuntᷣ eẽ pctm̃ p meditatiõis gr̃aꝫ
remittantᷣ.g̃ cõsensus in delectationẽ ẽ pctm̃ moꝛtale.
¶ P̃.delectatio alicꝰ opõnis ⁊ ipsa opatio ad idẽ genus
pcti reducuntᷣ:sic ⁊ opatio virtutis ⁊ delectatio in eadeꝫ 2ᵐ

od eandẽ ṽtutẽ. Justi eniꝫ est ꝛ operari iusta ꝛ delectari
de iustis opibus: vt pꝫ in p̃mo ethi. sed ipse actus fornica
tionis ẽ in genere pcti mortalis. ergo ꝛ delectatio in cogi
3º tatione de fornicatione. ergo ꝛc. ¶ Item si in ratione in
feriori pctm̃ mortale eẽ non posset: gẽtiles qui delibera
bant de actibus nisi secũdũ inferiores rõnes mortalr nõ
peccassent fornicando: qd̃ pꝫ esse falsuꝫ. igitur in ratione
inferiori potest esse peccatum.

Rño **Respondeo** dõꝫ. ꝙ eadẽ questio est de delecta
tione morosa vtꝝ sit peccatũ morta
le: ꝛ qua queritur de consensu in delectationẽ. dubitatio
enim de delectatiõe morosa esse non põt an sit pctm̃ mor
tale: si dicatur esse morosa a mora temporis. Certum est
enim ꝙ prolixitas tp̃is nõ põt dare actui rõnem peccati
mortalis: nisi aliquid aliud interueniat: cum non sit cir
cũstancia in infinitũ aggrauans. Sed hoc vr̃ esse dubiuꝫ
vtꝝ delectatio q̃ dr̃ morosa ex consensu rõnis supueniẽte
peccatũ mortale sit. Circa hoc aũt diuersimode aliq opi
nati sunt. Quidã. n. dixerũt ꝙ nõ est pctm̃ mortale: sed ve
pª opio niale. Que q̃dẽ opinio Augustino aduersari videt̃: qui ex
ṙproba: tali cõsensu dãnationẽ hoĩ cõminat̃: vt pꝫ ex ṽbis eius in
ductis. Isti opinioni cotradicit cõis opio modernoꝝ ꝛ vi
detur in p̃iculum aĩaꝝ vergere cũ ex ɔsensu in talem de
lectationem hõ in peccatũ p̃mptissime incidere possit.
2ª opio Uñ alteri opioni magis vr̃ esse assentiendũ: que ponit ta
lem consensuꝫ eẽ pctm̃ mortale cuiꝰ opionis veritas hic
accipi põt. Sciendũ nãq; ꝙ sicut ad exteriorẽ fornicatio
nis actum sequitur sua delectatio sensibilis: ita ad actuꝫ
cogitationis sequitur sua delectatio interior. Sed ad co
gitationem duplex delectatio sequitur. vna quidẽ ex p̃te
ipsiꝰ cogitatiõis. Alia ṽo ex p̃te ipsiꝰ cogitati. delectamur
enim q̃nq; in cogitatione p̃pter ipsam cogitationẽ: ex q̃
nobis acquiritur q̃dã cognitio in actu aliquoꝝ: q̃uis illa
nobis displiceãt: sic aliq̃s iustus cogitat de peccatĩ de eis
disputãdo ꝛ ɔferendo ꝛ in ṽitate istius cogitationis dele
ctatur. Sed tũc p̃pter ipsa cogitata delectatio sequit̃: q̃n
ipsa res cogitata affectum mouet: ꝛ allicit. Et he q̃dẽ due
cogitatiões in q̃busdã actibꝰ manifeste differũt ꝛ apte di
stinguunt̃. Sꝫ eaꝝ distictio in cogitatõe de peccatis car
nis magis latet: eo ꝙ p̃pter corruptionẽ ɔcupiscibilis ad
cogitationẽ taliũ concupiscibiliũ statim sequit̃ motꝰ in
cõcupiscibili ex ipsis cõcupiscibilibus causatus. delecta
tio igr̃ illa q̃ cogitationẽ seq̃t̃ ex p̃te ipsiꝰ cogitatiõis: olo
ad aliõ genꝰ reducit̃ q̃ȝ delectatio exterioris actꝰ. vñ tal̃
d̃lectatio q̃lcũq; maloꝝ cogitationẽ sequat̃ penitꝰ nõ ẽ
pctm̃: sꝫ delectatio laudabilis: vt cũ q̃s delectat̃ ĩ cogita
tione veri: vel si sit ibi aliq̃ ĩmoderantia cõtinebitur sub
pctõ curiositatis. Sꝫ illa delectatio q̃ sequit̃ cogitationẽ
ex p̃te rei cogitate: in idẽ genus coincidit cũ delectatio
ne exterioris actus. Ut eni dr̃ in. xi. meta. delectatio per
se in actu consistit: sed species ꝛ memoria p̃pter actũ de
lectabilia sunt. vñ cõstat ꝙ talis delectatio secũdũ genꝰ
suum inordinata est eadẽ inordinatione qua est inordi
nata delectatio exterior. dato igit̃ ꝙ delectatio exterior.
sit delectatio peccati mortalis ꝛ tunc ẽt interior delecta
tio in se ꝛ absolute considerata de genere pcti mortalis
erit. q̃ñcũq; aũt se ratio subijcit peccato mortali p̱ appro
bationem. tunc est peccatũ mortale. Excludit̃ enim a ra
tione rectitudo iusticie cũ ipsa subijcit̃ iniq̃tati p̱ appro
bationem. Tunc aũt se subijcit huic delectationi p̃uerse:
q̃n in eã consentit. Et hec ẽ p̃ma subiectio qua ei se subij
cit: ꝛ ex hac subiectiõe cõsequit̃ q̃nq; vt ipsuꝫ actũ iordi
natũ eligat p̱p̱ hanc delectationẽ p̃fectius ɔsequẽdã. Et
q̃ãto ad plures iordinatiões tẽdit ad h̃ ꝙ delectationẽ
consequat̃: tanto magis in pctõ p̃greditur. Totius tamẽ
istius p̃gressus p̃ma radix erit ille cõsensus quo delecta
tionem acceptauit. Unde ibi pctm̃ mortale inchoat̃. vñ
simplr̃ concedimꝰ consensuꝫ in delectationẽ fornicatio
nis vel alterius mortalis pctm̃ esse mortale. Ex quo seq̃
tur ꝙ quicquid homo agit ex consensu talis delectatio
nis ad hoc vt h̃õ delectationẽ nutriat vel teneat: sic sunt
turpes actus vel libidinosa oscula vel aliquid huiusmo
di: totum est mortale peccatum.

Ad primum ergo dõꝫ. ꝙ sicut Aug. dic̃ in enchi. Ad pᵐ
orõ dñica ꝛ alia h̃õ nõ solum ad de
lenda peccata venialia valent: sed ad remissionem mor
taliũ: q̃uis nõ ita sufficiãt ad deletionez mortaliũ. sicut
venialiũ. ¶ Ad 2ᵐ dõm. ꝙ delectatio illa que ɔsequitur 2ᵐ
cogitationẽ de fornicatiõe ex parte cogitati est mortalis
secũdũ suũ genus: sed p̱ accñs tm̃ est veniale peccatũ: in
quantũ. s. preuenit assensum deliberatũ in quo perficitur
rõ peccati mortalis: sine quo si corpus inquinaretur per
violentiã nõ esset peccatuꝫ mortale: qꝛ nõ põt inquinari
corpus inquinatione pcti sine cõsensu mentis: vt dicit lu
cia. Et iõ q̃n consensus aduenit remouet̃ p̃dictũ accñs: ꝛ
fit pctm̃ mortale: sic accideret in ea que per violẽtiã cor
rũperetur si cõsentiret. ¶ Ad 3ᵐ dõm. ꝙ tota iordinatio 3ᵐ
fornicationis vñcũq; cõtingat redundat in delectationẽ
que ex ipsa cãtur. vñ qui huius generis delectationẽ ap
probat mortaliter peccat. ¶ Ad 4ᵐ dõm. ꝙ si aliq̃s dele 4ᵐ
ctaretur in cogitatione homicidij p̱p̱ ipsaꝫ reꝫ cogitataꝫ:
hoc non esset nisi per affectionẽ quã haberet ad homici
dium: ꝛ ita peccaret mortalr̃. Sed si aliq̃s delectaret̃ in
cogitatione mali p̱p̱ noticiaꝫ eoꝝ de quibus cogitat vel
p̃pter aliquid h̃õ: non erit peccatũ mortale semper: sꝫ re
ducetur ad aliq̃d aliud genus peccati. s. ad curiositatem
vel aliq̃d aliud h̃õ. ¶ Ad 5ᵐ dõm. ꝙ illa delectatio q̃ fu 5ᵐ
it venialis nunquam eadem numero erit mortalis: sed
actus cõsensus superueniẽs erit mortalis. ¶ Ad 6ᵐ dõꝫ. 6ᵐ
ꝙ q̃uis rõ superior sola per se cõuertat̃ ad deũ: tñ hꝰ con
uersionis aliq̃lr̃ fit p̃ticeps inferior ratio scd̃m ꝙ a supe
riore regulat̃: sic ɔcupiscibilis ꝛ irascibilis dicunt̃ p̃tici
pare aliqualr̃ rõnẽ inq̃ãtũ rõni obediũt: ꝛ ita auersio pcti
mortalis põt pertinere ad rõnẽ inferiorẽ. ¶ Ad 7ᵐ dõm 7ᵐ
ꝙ Aug. in libro cõtra manicheũ nõ eodẽ mõ exponit illa
tria. sic in. 12. de trini. In libro eni de trinitate serpẽtez at
tribuit sensualitati: mulierẽ ĩferiori rationi: virũ superio
ri. Sed in libro contra manicheũ serpentez sensitiuã: mulie
rem cõcupiscentie vel sensualitati: virũ rõni: ꝛ iõ rõ non
sequitur. ¶ Ad 8ᵐ dõm. ꝙ ĩterior actus. s. cogitatio hꝫ al 8ᵐ
terius modi delectationẽ a delectatiõe actus exterioris
que ɔsequit̃ cogitationẽ per seipsaꝫ. Sed delectatio que
cõsequitur cogitationẽ ex parte actus cogitati reducit in
idẽ genus: quia nullus delectat̃ in aliquo nisi efficiat̃ ad
illud ꝛ apprehendat illud vt cõueniẽs. Uñ qui consentit
in delectationẽ ĩteriorẽ approbat exteriorẽ: ꝛ vult ea frui
saltẽ cogitando de ea. ¶ Ad 9ᵐ dõm. ꝙ consensus in dele 9ᵐ
ctationẽ p̃hibet̃ p̃cepto illo: nõ cõcupisces. Nõ. n. sine cã
de actu interiori ꝛ exteriori cõcupiscẽtia diuersa p̃cepta
dantur in lege. nihilominꝰ tñ si in nullo precepto speciali
p̃hiberetur: ex hoc ipso ꝙ fornicatio prohibetur prohi 10ᵐ
bent̃ omnia ɔña que ad idẽ genꝰ p̃tinẽt. ¶ Ad 10ᵐ dõꝫ.
ꝙ anteq̃ȝ rõ delectationẽ p̱pendat vel nocumẽtũ ipsius:
non hꝫ interpretatiuũ consensum etiaꝫ si nõ resistat. Sꝫ
q̃n iam perpendit ratio de delectatione insurgente ꝛ de
nocumẽto cõsequente: vtpote cũ percipit hõ se totaliter
per h̃õ delectationẽ in pctm̃ inclinari: ꝛ in preceps ruere:
nisi expresse resistat videt̃ cõsentire. Et tunc peccatũ ad
rationẽ transfertur per actũ eius: qꝛ agere ꝛ nõ agere eaꝫ
quis agere debet ad idẽ genus actus reducunt̃: scd̃m ꝙ

peccatum omissionis ad peccatum actus reducit. ¶ Ad
iim iim dicendum quod vis precepti dei peruenit vsque ad rationem infe-
riorem: inquantum ipsa participat regimen superioris. ¶ Ad
izm izm dicendum quod conuersio qua quis post deliberationem ad ali-
quid de genere mali conuertitur: sufficit ad rationem peccati mor-
talis: quamuis post hanc completionem aliqua alia completio
addi possit. ¶ Ad izm dicendum quod sicut dicit Dio. quarto c. de
i3m diuinis no. bonum causatur ex vna tota et perfecta causa:
sed malum ex singularibus defectibus: et ita plura requi-
runtur ad hoc quod aliquid sit bonum meritorium quam ad hoc
quod sit malum demeritorium: quamuis sit pronior ad remuneran-
dum bona quam ad puniendum mala. vnde consensus delectatio-
nis sine consensu operis non sufficit ad merendum: sufficit
i4m autem ad demerendum. ¶ Ad decimumquartum dicendum.
quod mulier de iure non debet velle contra debitam viri ordina-
tionem: sed tamen de facto quandoque potest contrarium velle: et
vult: et ita est de inferiori ratione.

Ad ar^m in 3rium **Rationes** in 3rium concedimus: quamuis vltima false
concludat. procedit enim ac si gentilis secun-
dum superiorem rationem peccare non posset. nullus enim
est qui non estimet in aliquo esse finem humane vite: et cum ex illo
deliberationem accipit ad rationem superiorem pertinet.

pm **Quinto** queritur vtrum in ratione superiori
possit esse peccatum veniale. ¶ Et
videtur quod non. Superioris enim rationis est in-
herere rationibus eternis. ergo et peccatum in ea esse
non potest nisi per hoc quod deflectitur a rationibus
eternis: sed deflecti ab illis est peccatum mortale. ergo etc.
2m ¶ Praeterea. peccatum veniale per contemptum fit mortale: sed non
videtur esse sine contemptu quod aliquis deliberet aliquid esse ma-
lum et a deo puniendum: et tamen illud committere consentiat. ergo
videtur quod quandocumque post deliberationem superioris rationis in actum
3m consentit peccatum veniale fit mortale. ¶ Item est aliquid in
anima in quo non potest esse nisi peccatum veniale: scilicet sensualitas
et aliquid in quo potest esse veniale et mortale: scilicet in-
ferior ratio. ergo videtur quod ibi sit aliquid in quo non possit esse
nisi mortale. hoc autem non est sinderesis: quia in ea nullum pec-
4m catum est. ergo etc. ¶ Item in angelo et in homine in statu ino-
centie non poterat esse peccatum veniale propter hoc quod peccatum ve-
niale ex corruptione carnis oritur: que tunc non erat: sed
ratio superior est remota a carnis corruptione. ergo etc.

Contra p. **Contra** consensus in actum peccati est grauior quam ipse actus peccati:
sed consensus in actum venialis peccati ad superiorem rationem per-
2. tinet. ergo etc. ¶ Item subitus motus infidelitatis pecca-
tum veniale est: et non est nisi in superiori ratione. ergo etc.

Responsio **Respondeo.** Dicendum quod in superiori parte rationis potest
esse peccatum veniale et mortale. Sed tamen
aliqua materia est circa quam non potest esse nisi peccatum mortale: quod sic patet.
Superior enim ratio habet actum circa aliquam materiam directe. scilicet
circa rationes eternas: et circa aliquam materiam indirecte. scilicet circa
rationes temporales de quibus iudicat secundum rationes eternas. Cir-
ca materiam autem propriam. scilicet circa rationes eternas habet actum duplicem. scilicet
subitum et deliberatum. Cum autem peccatum mortale non perficiatur nisi
post actum deliberationis: poterit esse in superiori ratione peccatum ve-
niale quando erit motus subitus: mortale autem quando erit deliberatus sicut
in peccato infidelitatis apparet. Sed circa materiam temporalium
rerum non habet actum nisi deliberatum: quia non fertur ad ea nisi con-
ferens ad ea rationes eternas. vnde quantum ad hanc materiam si sit in
genere peccati mortalis semper actus superioris rationis erit peccatum
mortale: si autem sit in genere peccati venialis erit veniale: vt patet
cum quis consentit in verbis ociosis.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum quod ratio superior peccat per
hoc quod deflectitur a rationibus eternis:
non solum contra eas faciendo: sed faciendo preter eas: quod est peccatum
2m veniale. ¶ Ad 2m dicendum quod non quilibet contemptus facit peccatum
mortale: sed contemptus dei solum. Et per hunc solum homo auer-
titur a deo. post quantumcumque autem ante deliberationem in pecca-
tum veniale consentiat non contemnit deum: nisi forte estima-
ret peccatum illud esse contrarium precepto diuino. ¶ Ad 3m di- 3m
cendum quod hoc quod in sensualitate non potest esse peccatum mortale con-
tingit ex imperfectione eius. Ratio autem perfecta potentia est:
et ideo in ea potest esse peccatum secundum omnem peccati differentiam. Actus
enim eius potest esse in quolibet genere completus. vnde si sit in
genere venialis est veniale: si in genere mortalis est mor-
tale. ¶ Ad 4m dicendum quod quamuis ratio superior non sit immediate 4m
carni coniuncta: tamen corruptio carnis vsque ad ipsam pertingit:
inquantum superiores potentie ab inferioribus accipiunt.

De sinderesi et habet 3 arti. primo vtrum sinderesis sit
potentia vel habitus. 2o vtrum sinderesis pos-
sit peccare. 3o vtrum sinderesis in aliquo extinguatur. Questio XVI.

Consequenter queritur de sinde-
resi. et primo queritur vtrum
sinderesis sit potentia vel habitus. ¶ Et videtur quod pm
sit potentia. Ea enim que veniunt in eandem diui-
sionem sunt eiusdem generis: sed sinderesis di-
uiditur contra concupiscibilem irascibilem
et rationalem: vt dicitur in Glo. Jero. eze.
i. sed irascibilis et concupiscibilis et rationalis sunt potentie. ergo
et sinderesis. ¶ Sed dicebat quod non significat potentiam absolu-
te sed potentiam cum habitu. ¶ Sed contra. subiectum cum acciden- 2m
te non diuiditur contra subiectum absolute sumptum: non enim esset
diuisio conueniens: animalium aliud homo aliud homo albus: sed habitus
comparatur ad potentiam sicut accidens ad subiectum. ergo non debet diuidi
id quod dicit potentiam tantum. scilicet irascibilis concupiscibilis et rona-
lis contra id quod nominat potentiam cum habitu. ¶ Item vnius potentie 3m
contingit esse diuersos habitus: si igitur ratione habitus vna potentia
contra aliam distingueretur: quot sunt habitus potentiarum tot
membra esse deberent illius diuisionis: qua partes anime adinuicem
distinguuntur. ¶ Item nihil idem et vnum potest esse regulans et re- 4m
gulatum: sed potentia per habitum regulatur. ergo non possunt potentia et habi-
tus in idem coincidere: vt vnum nomen potentiam et habitum simul desi-
gnet. ¶ Item habitui non inscribitur aliquid: sed potentie tantum: 5m
sed vniuersalia principia iuris naturalis dicuntur inscribi sinderesi. ergo etc. ¶ Item 6m
ex duobus non potest vnum fieri nisi altero transmutato: sed habitus
naturalis quem significare dicitur sinderesis nomen non mutatur: quia oportet
manere naturalia: nec iterum potentie anime transmutantur. ergo ex habi-
tu naturali et potentia non potest fieri vnum: vt vtrumque vno nomine nominetur.
¶ Item sinderesi opponitur sensualitas: quia sicut sensualitas semper 7m
inclinat ad malum ita sinderesis semper ad bonum: sed
sensualitas est potentia absolute sine habitu. ergo etc. ¶ Item 8m
sicut dicitur 4. meta. ratio quam significat nomen est diffinitio. ergo illud
nomen quod non est hoc modo vnum quo diffinibile est: vno nomine
nominari non potest: sed aggregatum ex subiecto et accidente:
vt hoc quod dico homo albus: diffiniri non potest: vt probatur 7. meta.
ergo nec aggregatum ex potentia et habitu. ergo non potest cum habitu
potentia vno nomine nominari. ¶ Item superior ratio potentiam 9m
absolute nominat: sed sinderesis est idem quod superior ratio vt videtur.
dicit enim Aug. in libro de libero arbitrio: in naturali iudicato-
rio quod sinderesim dicimus: assunt quedam regule et lumina vir-
tutum et vera et incommutabilia. Incommutabilibus autem
rationibus adherere secundum Augu. iz. de trinitate: est supe-
rioris rationis. ergo sinderesis est potentia absolute. ¶ Item 10m
secundum philosophum in 2. ethi. omne quod est in anima aut est potentia aut
habitus aut passio. ergo diuisio philosophi vel est insufficiens: vel
non est aliquid in anima quod sit simul potentia et habitus. ¶ Item 11m
contraria non possunt esse in eodem: sed nobis est fomes innatus
qui semper inclinat ad malum. ergo in nobis non potest esse aliquis
habitus semper inclinans ad bonum. et ita sinderesis que
semper inclinat ad bonum: non est habitus: vel habitus cum po-
tentia: sed potentia absolute. ¶ Item ad operandum suffi- 12m

cis potētia ꝛ habit⁹:si ergo sinderesis sit potētia cuȝ habitu innato:cum sinderesis inclinet ad bonū:hō sufficiens erit ex puris nālibus ad bene operandum:qḋ vr̄ heresis
13m esse pelagij.¶ Item si sinderesis sit poª cum habitu:non erit potentia passiua sed actiua:cū habeat opationē aliq̄:sicut aūt poª passiua fundat̄ supra mām:ita actiua supra formam. In anima aūt humana est duplex forma:vna p quā cum angelis conuenit inq̄tū spūs est:que est supior: alia per quā corpus viuificat:inq̄tū anima est que est inferior.opȝ ergo q̄ sinderesis fundet̄ supra formā supiorē vel inferiorē:si supra superiorē est superior ratio:si supra inferiorem est inferior:sed tam superior q̄ȝ inferior ratio
14m nominat potentiam absolute.ergo ꝛc.¶ Item si sinderesis sit potentia cū habitu:hoc nō est nisi cū habitu inato: si eniȝ cū habitu infuso vel acquisito posse est sinderesim amittere:sed sinderesis nō noīat habituȝ inatum.ḡ poªm absolute.pbatio medie.oīs habitus qui presupponit aliquem actum tpalem non est habitus innatus:sed sinderesis presupponit actum tpalē:est enim sinderesis malo remurmurare ꝛ instigare ad bonū:qḋ n̄ p̄t nisi p̄us actua
15m liter intelligat̄ bonū ꝛ malū.ergo ꝛc.¶ Itē officiū sinderesis videt̄ esse iudicare. Unde ꝛ naturale iudicatoriū dr̄ Sed liberum arbitriū a iudicādo nomē accepit:ḡ liberū arbitriū ē idē qḋ sinderesis:sȝ liberū arbitrium ē poª ab
16m solute.ergo ꝛc.¶ Item si sinderesis sit potentia cū habitu q̄si cōposita ex vtroq̄ȝ:hoc nō erit cōpositione logica q̄ spēs ex genere ꝛ dr̄ia cōponit̄:q₂ potētia non se hȝ ad habitum sicut genus ad dr̄iam:sic enim quilibet habitus potentie superinductus specialem potentiā constitueret.ḡ est compositio naturalis:sed in cōpositiōe nāli cōpositū est aliud a cōponentibus vt probat̄. 7.meta.ergo sinderesis nō est potentia nec habitus:sed aliquid p̄ter hec:qḋ esse nō pōt.relinquit̄ igit̄ q̄ sit poª absolute.

Cōtra.p **Contra.** si sinderesis sit potentia oportet q̄ sit potētia rationalis:sed rationales potentie se habent ad opposita.ergo sinderesis ad opposita.se habebit: qḋ est falsum:q₂ semp instigat ad bonum:nūquā autem
2m ad malum.¶ Itē si sinderesis est poª:aut est eadē cū rōne aut alia:sed nō eadē:q₂ ꝯtra rōnē diuidit̄ in glosa.eze. i.nec opȝ dici q̄ sit alia a rōne:spālis.n.poª spālem actuȝ requirit:nullus aūt actus sinderesi attribuit̄:quē rō facere nō possit:rō eniȝ ipsa ꝛ instigat ad bonū ꝛ remurmurat
3m malo.ḡ ꝛc.¶ Itē fomes semp iclinat ad maluȝ:sinderesis semp ad bonū.ḡ ista duo directe opponūt̄:sed fomes est habit⁹ vel p modū habitus se habens:ipsa enim cōcupiscentia que in pueris habitualis est:scḋm Aug.in adultis vero actualis:fomes esse dicit̄.ergo sinderesis est ha
4m bitus.¶ Iteȝ si sinderesis est potentia:aut est cognitiua aut motiua:sed constat q̄ nō est cognitiua absolute ex h̄ q̄ act⁹ eius ē iclinare ad bonū ꝛ remurmurare malo.ergo si sit potentia erit motiua:hoc apparet esse falsum: q₂ potentie motiue sufficienter diuidunt̄ per irascibilē ꝛ cōcupiscibilem ꝛ rōnalem:contra quas diuidit̄ sinderesis:
5m vt prius dcm̄ est.ergo ꝛc.¶ Item sicut in p̄te aīe operatiua sinderesis nūq̄ȝ errat:ita in parte speculatiua itellect⁹ p̄ncipioꝝ nūq̄ȝ errat.sȝ itellect⁹ p̄ncipioꝝ est habit⁹ q̄dā: vt patet per ph̄ȝ.in.6.ethi.ergo sinderesis est habitus.

Rño opinio **Respondeo.** Dōm q̄ circa hanc questionē diuerse opiniones sunt. Quidā eniȝ dicūt q̄ sinderesis potentiā absolute nominat:ꝛ aliaȝ a rōne ea superiorē. Alij vero dicūt potētiā quidē absolute esse sed eandē rōni scḋm rem:consideratione tn̄ diuersaȝ. Consideraf̄ enim ratio vt ratio.i.inq̄tum rōcinat̄ ꝛ confert:ꝛ sic nominat̄ vis rōnalis:ꝛ vt natura.i.inquantū nālr cognoscit aliquid:ꝛ sic dicit̄ sinderesis. Alij aūt dicūt sinderesim nōminare ipsam poªm rōnis cuȝ aliquo habitu naturali. Quid aūt verius sit sic videri pōt. Sicut dic̄ Dio. 7.ca.de diui.no.diuina sapientia coniungit fines p̄moꝝ principijs secūdoꝝ.nāe enim ordinate adiuicē sic se hn̄t sicut corpora cōtiguata:quoꝝ inferius in sui supremo tāgit superius in sui infimo.vn̄ ꝛ iferior natura attingit in sui supremo ad aliquid qḋ est ꝓpriuȝ supioris nāe:imperfecte illud participās.nā aūt anime humane est infra angelicam:si consideremus nālez modū cognoscendi vtriusq̄ȝ.n ālis enim motus cognoscendi ꝛ ꝓprius nature angelice est vt veritatē cognoscat sine inquisitione ꝛ discursu. humane vero ꝓpriū est:vt ad veritatē cognoscendaȝ perueniat inquirendo:ꝛ ab vno in aliud discurrēdo.vn̄ anima humana q̄ȝtum ad id qḋ in ipsa supremū est:aliqd attingit de eo qḋ ꝓprium est nāe angelice:vt.s.aliquoꝝ cognitionē subito ꝛ sine inquisitione hēat:q̄uis q̄ȝtū ad h̄ inueniatur angelo inferior q̄ in his veritatē cognoscere non pōt nisi a sensu accipiendo. Inuenit̄ aūt in nā angelica duplex cognitio speculatiua:qua ipsam reꝝ v̄itatē simpliciter ꝛ absolute intuet̄:ꝛ practica tā scḋm phōs:qui posuerunt angelos motores orbiū ꝛ oēs formas nāles p̄existere in eoꝝ cognitione:q̄ȝ scḋm theologos:qui ponūt angelos deo in officijs spūalibus ministrare:sȝ que ordīes distinguunt̄.vn̄ ꝛ in natura humana inq̄ȝtuȝ attingit angelicam:opȝ eē cognitionē veritatis sine inquisitione ꝛ in speculatiuis ꝛ in practicis. Et hanc quideȝ cognitionē opȝ esse p̄ncipiū totius cognitiōis sequentis:siue speculatiue siue practice.cū p̄ncipia oporteat esse stabiliora ꝛ certiora.vnde ꝛ hanc cognitionē oȝ homini nālr inesse:cum hoc quidem cognoscat quasi quoddā seminariū toti⁹ cognitionis sequentis:sicut ꝛ in omnibus naturis sequētiū opationū ꝛ effectuū quedā nālia sēia p̄existūt:oportet ēt hanc cognitionē habitualeȝ esse:vt in ꝓmptu existat ea vti cum fuerit necesse: Sicut aūt anime humane est quidam habit⁹ nālis q̄ p̄n⁹ speculatiuaꝝ sciaꝝ cognoscit:quē vocamus intellectum p̄ncipioꝝ:ita in ipsa est quidā habitus naturalis p̄moꝝ p̄ncipioꝝ operabiliū que sunt naturalia p̄ncipia iuris naturalis. Qui quidem habitus ad sinderesim pertinet.hic aūt hit⁹ non in alia potentia existit q̄ȝ in rōne:nisi forte ponam⁹ itellectū esse potentiaȝ a rōne distinctā:cuius cōtrariū supra dictū est. Restat igitur vt hoc nomē sinderesis vel nomiet absolute habituȝ nālem similē habitui p̄ncipioꝝ:vel nominet ipsam potētiam rōnis cum tali habitu. Et quodcūq̄ȝ hoc fuerit non multū differt:q₂ hoc non facit dubitationē nisi circa nominis significationē. Q₂ aūt ipsa potentia rōnis put nālr cognoscit sinderesis dicat̄ absq̄ȝ omni habitu eē nō pōt. q₂ n ālis cognitio rōni cōuenit scḋm aliquē habitū nālez: vt de intellectu p̄ncipiorum patet.

Ad primum ergo dōm q̄ aliqua p̄nt in eādem diuisionē venire secūdum q̄ in aliquo cōi cōueniūt:quicq̄d sit illud cōe:siue sit genus siue accn̄s. In illa igitur diuisione quadrimēbri qua sinderesis cōtra tres potētias distinguitur nō distinguunt̄ adinuicem mēbra diuisionis scḋm q̄ cōueniunt in hoc cōi qḋ est potentia:sȝ s̄m q̄ cōueniūt in hoc cōi qḋ est p̄n⁹ motiuum. Ad pm
¶ Ad 2m dōm:q̄ qn̄cūq̄ȝ ex accidente superuenit subiecto aliquid spāle preter id qḋ conuenit sibi ex sua nā:tunc nihil ꝓhibet accn̄s diuidi cōtra subiectū:vel subiectū cū accidēte cōtra subȝ absolute sumptū:sicut si diuiderē superficiē coloratā contra superficiē absolute dictam. Inquātum enim superficies absolute sumitur est quoddā mathematicū.p hoc v̄o q̄ dr̄ colorata trahit̄ in genus nature. Ita ratio nominat cognitionē secūdū modum humanū:sed per habitū naturaleȝ trahitur ad alte 2m

rius generis cõditionem vt ex dictis pз. vñ nihil ꝓhibet
ipsum habitũ diuidi contra potentiam in diuisione qua
diuidit̃ principiũ motiuũ: vel ipsoꝝ potentiaꝝ habitualẽ
3m diuidi contra potentiã absolute sumptã. ¶ Ad 3m dõm.
ꝙ habit⁹ qui insunt potẽtie rõnali eodẽ mõ mouent per
illuꝫ modũ qui est ꝓprius rõni inq̃ʒtũ est rõ: ⁊ ideo illi ha
bitus distingui nõ p̃nt contra rõnem: sicut habitus nãlis
4m a quo sinderesis nominat̃. ¶ Ad 4m dõm. ꝙ sinderesis
non dicitur significare potentiã ⁊ habitũ: quasi eadẽ res
sit potentia ⁊ habitus: sed q2 vno nomie significat̃ ipsa po
5m tentia cũ habitu cui substernitur. ¶ Ad 5m dõm. ꝙ aliqd
inscribi in aliquo ẽ duplr. Uno mõ sicut in subiecto: ⁊ sic
in aĩa nõ põt aliquid inscribi nisi q̃ʒtũ ad potentiã. vel sic
in continente: ⁊ sic nihil ꝓhibet aliquid habitui inscribi:
scdm ꝙ dicim⁹ singula que ad geometriam pertinet ipsi
6m geometrie inscribi. ¶ Ad 6m dõꝫ. ꝙ rõ illa ꝓcedit qñ ali
quid fit vnũ ex duobus per modũ mixtiõis. sic aũt nõ fit
vnũ ex potẽtia ⁊ habitu: sed sicut ex accidẽte ⁊ subiecto.
7m ¶ Ad 7m dõꝫ. ꝙ hoc ꝙ sensualitas inclinat semꝑ ad ma
lum habet ex corruptione fomitis. Que quidẽ corruptio
inest per modũ cuiusdã habit⁹. Et sic etiam sinderesis ex
8m aliq̃ hitu nãli hꝫ ꝙ sꝑ ad bonuꝫ inclinet. ¶ Ad 8m dõm.
ꝙ homo albus non potest diffiniri diffinitiõe ꝓpria qua
lis est diffinitio subaꝝ que significant vnũ per se: sed põt
diffiniri diffinitione quadã scdm quid: q̃ʒtuꝫ ex subiecto
⁊ accidente fit vnũ scdm quid. Et talis vnitas sufficit ad
hoc ꝙ vnũ nomẽ possit iponi. vñ phs ibidẽ dicit ꝙ subꝫ
9m cũ accidente põt vno noie nomiari. ¶ Ad 9m dõm. ꝙ sin
deresis neq3 noiat rõnẽ superioreꝫ neq3 inferiorẽ: sed qd
cõiter habens se ad vtrũq3. In ipso enim habitu vliũ
p̃ncipioꝝ iuris cõtinent̃ quedã q̃ pertinẽt ad rõnes eter
nas: vt hoc qd est deo esse obediendũ: quedam vero que
pertinent ad rõnes inferiores: vtpote scdm rõneꝫ esse vi
uendũ. Aliter aũt sinderesis dicit̃ incõmutabilib⁹ inten
dere: aliter rõ superior. dicit̃ enim aliquid incõmutabile
ꝓpter incõmutabilitatem nãe: ⁊ sic diuina icõmutabilia
sunt: ⁊ hoc mõ rõ superior icõmutabilib⁹ itẽdit. dr̃ etiam
aliquid incõmutabile ꝓpter necessitatẽ veritatis: quãuis
sit circa res secundũ nãꝫ cõmutabiles: sicut ista veritas.
oẽ totũ est maius sua parte incõmutabilis est: etiaꝫ in cõ
mutabilibus rebus: ⁊ hoc modo sinderesis incõmutabili
10m bus intendere dicit̃. ¶ Ad 10m dõm. ꝙ q̃uis omne qd ẽ
in anima sit solũ habit⁹ vel solũ potentia vel solũ passio:
tñ nõ oẽ qd noiat̃ in aĩa est alterũ hoꝝ tantũ. Illa eniꝫ q̃
scdm rem distincta sunt: põt intellect⁹ cõiungere ⁊ vno
11m nomie nomiare. ¶ Ad 11m dõm. ꝙ habitus ille inclinans
ad malũ inat⁹ pertinet ad iferiorẽ partẽ aĩe qua corpori
cõiungitur. habitus aũt nãliter iclinãs ad bonũ pertinet
ad superiorẽ partẽ aĩe: ⁊ iõ hi duo contrarij habit⁹ nõ sũt
12m eiusdẽ secũdũ idẽ. ¶ Ad 12m dõm. ꝙ habitus cũ potẽtia
sufficit ad actum qui est illius habitus. Actus aũt huius
habitus nãlis quẽ sinderesis noiat est remurmurare ma
lo ⁊ iclinare ad bonũ. Et ideo ad hunc actũ homo nãlr pt
Non aũt sequit̃ ex hoc ꝙ in opus meritoriũ hõ ex puris
nãlibus possit. hoc eni nãli facultati imputare solummo
13m do pelagiane impietatis est. ¶ Ad 13m dõm. ꝙ sinderesis
s̃m ꝙ potentiã nomiat magis vr̃ nomiare potentiã passi
uam q̃3 actiuã. Non. n. distinguit̃ potentia actiua a passi
ua ex hoc ꝙ habet opationẽ: q2 cũ cuiuslibꝫ potentie aĩe
tam actiue q̃3 passiue sit operatio aliq̃: quelibet potentia
anime esset actiua. Cognoscit̃ aũt eoꝝ distinctio per cõ
parationẽ potẽtie ad obiectũ. Si. n. obiectũ se habeat ad
potẽtiã vt patiẽs ⁊ transmutatũ: sic erit potẽtia actiua: si
aũt ecõuerso se hꝫ vt agens ⁊ mouens: sic erit potẽtia pas
siua. Et inde est ꝙ omnes potentie vegetabilis aĩe sunt
actiue: q2 alimentũ transmutat̃ per potentiã aĩe taꝫ in nu
triendo q̃3 in generando. Sed potẽtie sensitiue oẽs sunt
passiue: q2 per sensibilia obiecta mouent̃ ⁊ fiunt in actu.
Circa intellectũ võ aliq̃ po⁹ est actiua: aliq̃ passiua: eo ꝙ ꝑ
itellectũ itelligibile i po⁹ fit itelligibile actu: qd ẽ itelle
ct⁹ agentis. Et sic intellect⁹ agens est po⁹ actiua. Ipsum
etiam intelligibile in actu facit intellectũ in potentia eẽ
intellectũ in actu. Et sic intellect⁹ possibilis erit potentia
passiua. Non aũt ponit̃ ꝙ intellectus agens sit subiectuꝫ
habituũ: sed magis possibilis. vñ ipsa potentia que habi
tui nãli subycitur magis videt̃ esse potẽtia passiua q̃3 ac
tiua. dato autẽ ꝙ sit actiua po⁹ vlterius nõ recte ꝓcedit̃.
¶ Non enim sunt in anima due forme sꝫ vna tñ: que ẽ
eius eẽntia: q2 per essentiã suã spũs ẽ: ⁊ per eẽntiã suã for
ma corporis est: nõ per aliquid superadditũ. Unde rõ su
perior ⁊ inferior non fundant̃ super duas formas sed per
vnam essentiã aĩe. nec ẽt veꝝ est ꝙ rõ inferior fundet̃ su
pra essentiã anime scdm illam habitudinẽ qua est forma
corporis: sic enim fundant̃ in eẽntia aĩe solũ ille vires q̃
sunt organis affixe: qualis nõ est rõ inferior: dato ẽt ꝙ il
la po⁹: quã noiat sinderesis sit idẽ qd rõ superior vel infe
rior: nihil ꝓhibꝫ noie rõnis noiari illã potẽtiã absolute:
noie aũt sinderesis noiari eãdẽ cũ habitu sibi inherente.
¶ Ad 14m dõm. ꝙ actus cognitionis non ꝑexigitur ad 14m
pom vel habitum sinderesis: sed ad actũ ipsius. Unde ꝑ
hoc nõ excludit̃ quin habit⁹ sinderesis sit inatus. ¶ Ad 15m
15m dõm ꝙ iudicium est duplex. In vli: ⁊ hoc pertinet ad
sinderesim: ⁊ in ꝑticulari operabili: ⁊ hoc est iudiciũ ele
ctionis: ⁊ hoc ꝑtinet ad liberũ arbitriũ. ¶ Ad 16m dõꝫ. ꝙ 16m
cõpositio phica ⁊ nãlis est multiplex. Est enim cõpositio
mixti ex elis: ⁊ in hac cõpositione loquit̃ phs ꝙ opꝫ for
mã mixti eẽ aliã oĩno ab ipsis elis. Est etiaꝫ cõpositio for
me subalis ⁊ mãe ex q̃ resultat tertiũ. s. forma speciei: que
quidẽ non est aliud oĩno a mã ⁊ forma: sed se hꝫ ad eas vt
totũ ad ptes. Est etiã cõpositio subiecti ⁊ accñtis: in q̃ nõ
resultat aliqd 3m ex vtroq3: ⁊ talis ẽ cõpositio po⁹ ⁊ hitus.

SEcundo q̃rit̃ vtꝝ sinderesis possit pec
care. ¶ Et vr̃ ꝙ sic: q2 dicit̃ i pm
glo. eze. i. de sinderesi. hãc iterdũ p̃cipitari vi
demus: sed p̃cipitatio in opabilibus nihil ali
ud est q̃3 peccatũ. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ cũ peccare nõ 2m
sit habitus ꝓprie loquẽdo nec potentie sꝫ hoĩs: q2 actus
sunt singulariũ. dr̃ tñ aliquis habitus vel po⁹ peccare s̃m
ꝙ per actũ alic⁹ potẽtie vel habitus hõ iducit̃ ad peccã
dum: sꝫ per actũ sinderesis hõ iducit̃ ad peccandũ qñq3:
q2 dr̃. Jo. 16. venit hora vt oĩs qui interficit vos ⁊c̃. ⁊ sic
ad occisionẽ aplõꝝ aliqui inclinabant̃ ex hoc arbitrio: ꝙ
iudicabãt esse obsequendũ deo: ꝙ ad sinderesim ꝑtinet.
ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ Jere. 2. dicit̃ filij mẽpheos ⁊ thaneos ꝯstu 3m
prauerũt te vsq3 ad verticẽ: vertex autẽ est superior pars
aĩe vt dicit glo. sup illd ps. In verticẽ ipsius iniqtas eius
descẽdit. ⁊ sic ad sinderesim ꝑtinet: q̃ ẽ supremũ in aĩa. g̃
sinderesis a dmonib⁹ ꝯstupeat̃. ¶ Itẽ potẽtia rõnalis se 4m
hꝫ ad opposita s̃m phꝫ. sꝫ sinderesis est potẽtia rõnalis. g̃
se hẽbit ad opposita. g̃ põt bonũ facere ⁊ peccare. ¶ Itẽ 5m
cõtraria nata sunt fieri circa idẽ: sed virt⁹ ⁊ pctm̃ sunt cõ
traria: cũ igitur in sinderesi sit act⁹ virtutis q2 istigat ad
bonũ: ẽt erit in ipsa actus pcti. ¶ Itẽ sicut se hꝫ hitus p̃n 6m
cipioꝝ in speculatiuis: ita sinderesis in opatiuis: sed oĩs
opatio rationis speculatiue ex p̃mis p̃ncipijs oritur. er
go oĩs opatio practice rõnis ex sinderesi initiũ sumit. er
go sic sinderesi attribuit̃ opatio rõnis practice que ẽ scdꝫ
virtutẽ: ita attribuet̃ ei opatio rõnis que est scdm pctm̃.
¶ Itẽ pena respõdet culpe: sed tota aĩa punit̃ in dãnatis 7m
etiam sinderesis. ergo ⁊ ipsa peccat.

Cõtra ꝑ **Cõtra.** bonũ põt esse magis purũ q̃ malũ: q2 aliqd bo
num est cui nihil admiscet̃ de malo: nihil aũt
adeo est malũ qd nõ habeat aliquid de bono admixtum;
sed in nobis ẽ aliquid qd semꝑ iclinat ad malũ. s. fomes.
ergo ꝛ aliquid erit qd semper inclinat ad bonũ: hoc autẽ
2ᵐ nõ vr̃ esse nisi sinderesis. ergo ꝛc̃. ¶ Itẽ qd nãlr̃ inest sp̃
inest: sed nãle ẽ sinderesi q̃ remurmuret malo. ḡ ipsa nũ
quã in malũ cõsentit. ergo non peccat.

Rño **Respondeo.** Dicẽdũ q̃ natura in oĩbus suis ope
ribus bonũ intendit: ꝛ conseruatio
nem eoꝝ que per opationẽ nãe fiũt: ꝛ iõ in oĩbus nature
operibꝰ sp̃ pͣncipia sunt permanentia ꝛ imutabilia ꝛ recti
tudinez cõseruantia. pͣncipia enim manere oportet: vt dr̃
in pͥmo phisicoꝝ. Non. n. posset esse aliqua firmitas vel
certitudo in his que sunt a pͣncipijs: nisi pͣncipia essent fir
miter stabilita. Et inde est q̃ omnia mutabilia reducun
tur ad aliqd pͥmũ imobile. Inde est etiã q̃ omnis specifi
ca cognitio deriuat̃ ab aliqua certissima cognitione: cir
ca quam error esse non põt: que est cognitio pͥmoꝝ pͣnci
pioꝝ vliũm: ad que omnia illa cognita examinãtur ꝛ ex
quibus oĩbus omne veꝝ approbat̃: ꝛ omne falsum respui
tur. In quibus si aliquis error possit accidere: nulla certi
tudo in tota sequẽti cognitiõe inueniret̃. Unde ꝛ in ope
ribꝰ humanis ad hoc q̃ in eis aliqua rectitudo eẽ possit:
opꝫ esse aliqd pͣncipiũ permanens: qd rectitudinẽ imuta
bilem habeat: ad qd oĩa opera examinant̃: ita q̃ illud pͥn
cipium ꝑmanens omni malo resistat ꝛ omni bono assen
tiat. Et hoc est sinderesis: cuius officiũ est remurmurare
malo ꝛ inclinare ad bonum: ꝛ ideo concedimus q̃ in ea
non possit esse peccatum.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dõm. q̃ sinderesis nũq̃ preci
pitat̃ in vlĩ: sed in ipsa applicatiõe
vlĩs principij ad aliqd particulare potest accidere error
ppter iperfectã vel falsaz deductionez vel alicuius falsi
assumptionẽ. Et iõ non dixit simplr̃ q̃ precipitat̃ sinde
resis: sed q̃ cõscia pͥcipitat̃: que vlẽ iudiciũ sinderesis ad
2ᵐ particularia opera applicat. ¶ Ad 2ᵐ dõm. q̃ qñ in aliq
syllogismo cõclusio falsa iducit̃ ex duabus ppõibus: qua
rum vna est vera ꝛ alia falsa: pctm̃ ↄ̃nis nõ attribuit̃ vere
sed false. Et iõ in illo arbitrio quo occisores aplõꝝ arbi
trabant̃ se obsequiũ prestare deo: pctm̃ nõ pueniebat ex
vlĩ iudicio sinderesis: q̃ ẽ deo obsequẽdũ: sed ex falso iu
dicio superioris rõnis que arbitrabat̃ occisionẽ aplõꝝ
esse beneplacitã deo. Et iõ non opꝫ concedere q̃ per actũ
3ᵐ sinderesis inclinarent̃ ad pctm̃. ¶ Ad 3ᵐ dõm. q̃ sicut
vertex corporis est suprema pars corporis: ita vertex ani
me est suprema pars anime. vnde scdm̃ diuersas distin
ctiones ptiũ aĩe vertex aĩe diuersimode accipit̃. Cõside
rando vel distinguendo enim ptem intellectiuaz a sensi
tiua tota intellectiua pars anime vertex dici põt: vlteri
us distinguendo itellectiuã ptẽ in rõnẽ supiorẽ ꝛ inferio
rem: rõ superior dr̃ vertex. vlterius distinguendo rõnem
in nãle iudiciũ: ꝛ rõnis deliberationẽ: nãle iudiciũ dicet̃
esse vertex. Cũ igit̃ aĩa dr̃ vsq3 ad verticẽ cõstuprari: intel
ligit̃ scdm̃ q̃ vertex nomiat superiorẽ rõnẽ: nõ aũt put
4ᵐ nominat sinderesim. ¶ Ad 4ᵐ dõz. q̃ potẽtia rõnalis q̃
de se habꝫ ad opposita: per habitũ qñq3 determinatur ad
vnũ: ꝛ maxie si sit habitus cõpletus. Sinderesis aũt nõ
nominat potentiam rõnalẽ absolute: sed perfectam p̃ ha
5ᵐ bitum certissimũ. ¶ Ad 5ᵐ dõm. q̃ actus sinderesis non
est actus virtutis simplr̃: sed pͥambulũ ad actũ virtutis:
sicut nãlia sunt preãbula virtutibꝰ gratuitis ꝛ acquisitis.
6ᵐ ¶ Ad 6ᵐ dõm. q̃ sicut in speculatiuis rõ falsa q̃uis ori
ginẽ sumat a pͣncipijs: non tamẽ a principijs pͥmis falsita
tem hꝫ: sed ex malo vsu pͣncipioꝝ: ita etiaz in opatiuis ac
cidit. ¶ Ad 7ᵐ dõm. q̃ Aug. in. 12. de tri. ostendit h̃ argᵐ 7ᵐ
non valere. dicit. n. q̃ pctõ solius inferioris rõnis totꝰ hõ
dãnatur. Et hoc ideo: q2 ad vnam partez pertinet vtraq3
ratio: cuius est ppͥũ peccare. Et ideo pena directe rñdet
persone: ꝛ non potentie: nisi inq̃tuz potentia est persone.
pro peccato eniz qd homo vna sui parte cõmisit: ipsa ꝑso
na hominis penaz meretur q̃tum ad oĩa que in ꝑsona cõ
tinent̃. Unde ꝛ in iudicio seculari pro homicidio qd hõ
manu cõmittit nõ sola manus punitur.

Tertio querit̃ vtrum sinderesis in ali
quo extinguat̃. ¶ Et videt̃ q̃ pᵐ
sic. ps. Corrupti sũt ꝛ abhoĩabiles facti sũt.
Glo. corrupti omni lumie rõnis priuati: sꝫ lu
men sinderesis est lumen rõnis: ergo lumen
sinderesis in aliquibus extinguit̃. ¶ Item. infideles nõ 2ᵐ
hñt aliquẽ remorsum conscie de sua infidelitate: ifideli
tas aũt pctm̃ est: cũ igit̃ officiũ sinderesis sit remurmura
re pctõ: vr̃ q̃ in eis ipsa sit extincta. ¶ Item per phm̃. 7. 3ᵐ
ethi. ille qui hꝫ hitum vicij est corruptus circa principia
operabiliũ: sꝫ pͣncipia operabiliũ pertinẽt ad sinderesim.
ergo in habente habitũ vitij alicuius extinguitur. ¶ Itẽ 4ᵐ
prouer. 18. impius cum in pfundũ venerit cõtemnit: qd
cũ accidit sinderesis locũ suũ nõ hꝫ: vt dicit Iero. in glo.
eze. i. ergo in aliquibus extinguit̃. ¶ Itẽ in beatis amo 5ᵐ
uet̃ omnis inclinatio ad malũ. ergo per cõtrariũ ꝛ in dã
natis omnis inclinatio ad bonuz: sed sinderesis inclinat
ad bonum. ergo ꝛc̃.

Contra. Ysaie vlti. vermis eoꝝ non moriet̃: ꝛ expo Cõtra ꝑ.
nitur de verme cõscie scdz Aug. qui est re
morsus cõscie: sed remorsus conscie cãtur ex hoc q̃ sinde
resis remurmurat malo: ergo sinderesis nõ extinguitur.
¶ Itẽ in peccatis pfũdissimũ tenet locũ despatio: que ẽ 2ᵐ
pctm̃ in spũz sanctũ: sed etiã in desperatis sinderesis non
extiguit̃: vt pꝫ p̃ Iero. in glo. eze. i. vbi dicit q̃ nec in cha
yn est extincta: quẽ tñ constat despatũ fuisse p̃ hoc qd dr̃
gen. q̃rto. Maior est iniquitas ꝛc̃.

Respondeo Dõm q̃ sinderesim extingui intel Rño
ligi põt duplr̃. Uno modo q̃tuz ad
ipsuz lumẽ habituale: ꝛ sic ipossibile est q̃ sinderesis ex
tinguat̃: sic ipolle est q̃ aĩa hominis priuet̃ lumine intel
lectus agentis: per qd pͣncipia pͥma in speculatiuis ꝛ ope
ratiuis nobis inotescunt. hoc enim lumen est de nã ipsiꝰ
anime: cũ per hoc sit itellectualis: de quo lumie dr̃ in ps.
Signatũ est sup nos lumen vultus: qd. s. nobis bona ostẽ
dit. hec enim erat responsio ad id qd dixerat: quis osten
dit nobis bona. Alio modo q̃tũ ad actũ: ꝛ h̃ duplr̃. Uno
modo vt dicat̃ actus sinderesis extingui inq̃tũ actus eiꝰ
oĩno itercipitur: ꝛ sic ↄtingit actũ sinderesis extingui ꝛ in
nõ habentibus vsum liberi arbitrij: nec aliquẽ vsum rõ
nis: ꝛ hoc ppter impedimentũ pueniens ex lesione orga
noꝝ corporaliũ a quibus ratio nostra accipere indiget.
Alio mõ per hoc q̃ actus sinderesis ad contrariũ defle
ctat̃: ꝛ sic impossibile est in vlĩ iudiciũ sinderesis extin
gui. In particulari vero operabili extinguit̃ qñcũq3 pec
cat̃ in eligendo. vis enim concupiscẽtie vel alterius pas
sionis ita rõnem absorbet: vt in eligendo sinderesis vlẽ
iudiciũ ad particularẽ actũ nõ applicꝫ. Sꝫ h̃ nõ extiguit
sinderesim simplr̃ sed ɱm qd. Un̄ simplr̃ loquẽdo ↄcedi
mus q̃ sinderesis nũq̃ extinguitur.

Ad primum ergo dõm. q̃ dicunt̃ aliq peccato Ad pᵐ
res oĩ lumie rõis priuari q̃tum ad
actũ electiõis: in qua rõ errat ppter hoc q̃ absorbetur ab
aliq̃ passione vel deprimit̃ ab aliquo habitu: vt lumẽ sin
deresis non sequat̃ in eligendo. ¶ Ad 2ᵐ dõm. q̃ in he 2ᵐ
reticis nõ remurmurat conscientia eoꝝ infidelitati pro

pter erroꝛē qui eſt in rōe coꝝ ſuperioꝛi:ex quo contingit
ꝙ iudicium ſinderesis huic pticulari nō applicet̃. In vlī
enim iudiciū ſinderesis in eis manet. Judicant enī maͦ
lum eſſe non credere his que a deo dicunt̃. In hoc autē
errant ſcḋm ſupioꝛē rōnē:qꝛ non credunt hoc eſſe a deo
3m dictū. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ille qui hꝫ habitū alicuius vicij
eſt quidē coꝛruptus circa pncipia opabiliū:non quidē in
vniuerſali:ſed in particulari operabili:inq̄ntū.ſ.per habiͦ
tum vicij deprimitur rō:ne vniuerſale iudicium ad eius
particulare operabile applicet in eligendo. Et per hunc
modū impius in profundū peccatoꝝ veniens cōtemnere
4m dicit̃. ¶ Et ſic pꝫ ſolutio ad quartum. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ
5m malū eſt pter nām:ꝛ ideo nihil prohibet inclinationē ad
malū a beatis remoueri:ſed bonū ꝛ inclinatio ad bonū
conſequit̃ ipſam nām. vnde nā manēte nō pōt inclinatio
ad bonum tolli etiam a dānatis.

De conſcientia.

ꝛ hꝫ arti. 5. pͦ: vtrū cōſcia ſit potentia vel habitꝰ vel actꝰ
2ͦ: vtrū cōſcientia poſſit errare. 3ͦ: vtrū cōſciētia liget.
4ͦ: vtrū cōſcia erronea liget. 5ͦ: vtꝝ ꝯſcia in idrn̄ıbꝰ
plus liget vel minus q̄ preceptū prelati. Qō. XVII.

Ueſtio eſt de ꝯſcia:ꝛ pmo q̄rit̃ vtrū
ſit potētia vel hitus vel actꝰ
pm ¶ Et videt̃ ꝙ ſit potētia. dicit.n. Jero. in
Glo. eze. i. poſtq̄ͦ de ſinderesi mentionē
fecerat: hanc conſciaꝫ interdū precipitari
videmus; ex quo videt̃ ꝙ idē ſit conſcia ꝛ
ſinderesis: ſꝫ q̄dā mō ſinderesis ē potētia.
2m ergo ꝛ conſcia. ¶ P̄. nihil eſt ſubiectū vicij niſi potentia
anime: ſed cōſcia eſt ſubiectū inquinatiōis peccati: vt pꝫ
ad titū. i. Jnquinata eſt eoꝝ ꝛ mens ꝛ cōſcientia. ergo cō
ſcientia eſt potentia. ¶ Sed dicebat̃ ꝙ inquinatio non
3m eſt in conſciētia: ſicut in ſubiecto. ¶ Sed cōtra. nihil pt
numero idē eſſe inquinatū ꝛ mundū niſi ſit ſubiectū inq
nationis: ſed omne qḋ mutat̃ de iquinatiōe in mūdiciaꝫ
idē nūero manēs: q̄nq̄ eſt mūdū: q̄nq̄ inq̄natū: ḡ oē qḋ
mutat̃ de iquinatione in mūdiciā: vel ecōuerſo eſt ſubieͦ
ctum iquinationis ꝛ mūditie: ſed conſcientia mutat̃ de
inquinatione in mūditiam. hebr. xi. ſanguis xp̄i emūdaͦ
bit conſciaꝫ nr̄am ab opibus mortis. ergo conſcia eſt poͦ
4m tentia. ¶ P̄. cōſcia dr̄ eſſe rōnis dictamē: qḋ quidē dictaͦ
men nihil eſt aliud q̄ rōnis iudiciū: ſed iudiciū ad libeꝝ
arbitrium pertinet a quo nominatur. ergo videtur ꝙ liͦ
berum arbitriū ꝛ conſcientia ſunt idē: ſed li. arbitriū eſt
5m potentia. ergo ꝛ conſcia. ¶ P̄. baſilius dicit ꝙ ꝯſcia ē nāͦ
le iudicatoriū: nāle aūt iudicatoriū eſt ſinderesis: ſꝫ ſinͦ
6m deresis eſt poͣ aliquo modo. ergo ꝛ cōſciētia. ¶ P̄. pctm̄
non eſt niſi in voluntate ꝛ rōne: pctm̄ āt ē in ꝯſcia: ḡ ꝯſcia
7m eſt rō vel volūtas: ſꝫ rō ꝛ volūtas ſunt poͤ. ḡ ꝛ ꝯſcia. ¶ P̄.
habitus neq̄ actus dr̄ ſcire: ſꝫ ꝯſcia dr̄ ſcire. Eccl. 7. ſit enī
ꝯſcia tua: quia tu crebro maledixiſti alijs. ergo ꝯſcia non
8m eſt habitus: neq̄ actꝰ: ergo ē potētia. ¶ P̄. origenes dicit
Als ꝙ conſcia eſt ſpūs coꝛrectoꝛ ꝛ pedagogus anime ſociatus
Aug. quo ſeparat̃ a malis ꝛ adheret bonis: ſꝫ ſpūs nominat poͦ
tentiam anime vel eſſentiam. ergo ꝯſcientia aliquā potē
9m tiam noiat. ¶ P̄. ꝯſcia vel eſt actus vel habitus vel potē
tia: ſed non eſt actus qꝛ nō ſemꝑ manet actu qui nō eſt in
dormiente: qui tn̄ ꝯſcientiā hr̄e dicit̃: nec eſt habitus: qḋ
ſic oſtendit̃. nullus hitus rōis eſt de pticularibꝰ. ſed ꝯſcia
eſt pticulariū actuū. ergo ꝯſcia nō eſt hitus rōnis nec aliͦ
cuius alterꝰ potētie: cū ꝯſcia ad rōnē ptineat. ergo ē poͣ.
10m ¶ P̄. in rōne non ſunt niſi habitus ſpeculatiui ꝛ operati
ui: ſed cōſcia nō eſt habitus ſpeculatiuꝰ: cū hēat ordinem
ad opus: nec opatiuus: cū nec ſit ars nec prudētia: hos enī
ſolum phs in. 6. ethi. in pte opatiua ponit. ergo cōſcia non
eſt habitꝰ: ꝙ aūt nō ſit ars manifeſtū eſt: ꝙ aūt nō ſit pruͦ
dentia ſic pbatur. prudētia eſt recta rō agibilium vt dr̄ i
6. ethi. nō āt reſpicit agibilia ſingularia: qꝛ cū ſint īfinita
non poterit eoꝝ eſſe ratio: ꝛ iteꝝ ſequeret̃ ꝙ prudentia ꝑ
ſe augeretur: per ſe loquendo ſecūdū conſiderationē pluͦ
rimoꝝ actuū ſingulariū: qḋ non vr̄ eſſe veꝝ. conſcientia
aūt reſpicit opera ſingularia. ergo conſcientia nō eſt pruͦ
dentia. ¶ Sed dice. ꝙ conſcia ē habitus q̄dā quo appliͦ
11m catur iudiciū vl̄e rōnis ad particulare opus. ¶ Sꝫ conͦ
tra. ad illud qḋ poteſt fieri per vnū habitū non requirūͦ
tur duo: ſed habens habitū vniuerſaleꝫ pōt applicare ad
ſingulare ſolūmodo potentia ſenſitiua īteruenīete: ſic ex
habitu quo quis ſcit oēm mulam ſterilem eſſe ſciet hanc
mulā eſſe ſterilē: cū eā pcipit eē mulā per ſenſuꝫ. ergo ad
applicationē vl̄is iudicij ad pticularē actū nō req̄rit̃ aliͦ
12m quis hitus: ꝛ ſic ꝯſcia nō ē hitꝰ. ꝛ ſic idē qḋ pꝰus. ¶ P̄. ois
habitꝰ vel eſt nālis vel infuſus vel acquiſitus: ſed cōſcia
non eſt habitus nālis: qꝛ talis habitus ē idē apud omnes:
non aūt oēs eādē ſciam hn̄t: neq̄ iteꝝ eſt habitus īfuſus:
qꝛ talis habitꝰ ſemper eſt rectꝰ conſcia aūt q̄nq̄ nō recta:
neq̄ eſt iterū habitus acquiſitꝰ: qꝛ ſic in pueris cōſcia nō
eſſet nec in homine anteq̄ per multos actus habitū acqͦ
13m ſiuiſſet. ergo non eſt habitus. ¶ P̄. habitus ſcḋm phꝫ ex
multis actibꝰ acquirit̃: ſed ex vno actu quis hꝫ cōſciaꝫ. ḡ
14m cōſcientia non eſt habitus. ¶ P̄. conſcientia pena eſt in
dānatis: vt habet̃. i. coꝛ. 3. in glo. ſed habitꝰ nō eſt pena: ſꝫ
magis perfectio habentis. ergo nō eſt habitus.

Sed contra.

ꝯ pmo videtur ꝙ ſit habitꝰ: conſcia enim ſcḋm Dam. eſt lex itellectus noſtri:
ſed lex eſt habitꝰ vl̄iū pncipioꝝ iuris. ergo ꝯſcia eſt habi
2ͦ tus. ¶ P̄. Rom. 3. ſuper illud. Cū enī gentes que legē ꝛc.
dicit glo. ꝛſi gentiles nō hn̄t legeꝫ ſcriptā: hn̄t tn̄ legē nāͦ
lem: qua q̄ſq̄ intelligit: ꝛ q̄ ſibi quiſq̄ cōſcius eſt: quid ſit
bonū ꝛ malū: ex quo vr̄ ꝙ lex nālis ſit qua ſibi aliqs cōͦ
ſcius eſt: ſed quilibet ſibi conſcius eſt per cōſcientiā. ergo
3ͦ conſcientia eſt lex nālis: ꝛ ſic idē qḋ pꝰus ¶ P̄. ſcia noiat
habitū ꝯnis. ſed conſcientia quedam ſcientia eſt. ergo et
4ͦ habitꝰ. ¶ P̄. ex actibus multiplicatis generat̃ aliqs haͦ
bitus: ſed aliquis operat̃ frequenter ſecūdū ꝯſcientiā. erͦ
go ex talibus actibꝰ generat̃ aliqs habitus qui conſcienͦ
5ͦ tia dici pōt. ¶ P̄. i. Thi. i. finis pcepti eſt caritas de cōſci
entia bona. gloſa. ꝯſcia bona. i. ſpe: ſꝫ ſpes ē habitꝰ q̄dā. ḡ ꝛ
6ͦ cōſcientia. ¶ P̄. illud qḋ eſt in nobis per imiſſionē a deo
videt̃ eſſe habitus infuſus: ſed ſecūdū Dam. in octauo liͦ
bro: ſic fomes ē ꝑ imiſſionē a demōe: ita ꝯſciētia ꝑ imiſͦ
7ͦ ſionē a deo. ergo conſcientia eſt habitus infuſus. ¶ P̄ ſꝫ
phm̄ in ſecūdo ethicoꝝ: omne qḋ eſt in anima eſt habitꝰ
vel potentia vel paſſio: ſed conſcientia non eſt paſſio: qꝛ
paſſionibus non meremur: neq̄ demeremur: neq̄ laudaͦ
mur neq̄ vituperamur: vt ibidē phs dicit: neq̄ iterū eſt
potentia: quia potētia nō poteſt deponi. ꝯſcientia autem
deponitur. ergo conſcientia eſt habitus.

Sed contra.

ꝯ pmo videt̃ ꝙ ſit actus: ꝯſciētia. n. dicitur accuſare vel excuſare: ſꝫ nō accuſat̃
aliquis vel excuſat̃ niſi ꝙ actu conſiderat. ergo cōſcienͦ
2ͦ tia eſt actus aliquis. ¶ P̄. ſcire qḋ conſiſtit in collatione
eſt ſcire in actu: ſed conſcientia nominat ſciam cum collaͦ
tione. Dicitur enim conſcire: ideſt ſimul ſcire. ergo conͦ
ſcientia eſt ſcientia actualis.

Reſpondeo.

Rn̄ſio Dōm ꝙ quidā dicūt conſcientiam triplicter dici. Quandoq̄. n. ꝯſcia
ſumit̃ pro ipſa re cōſcita: ſicut fides accipit̃ pro re crediͦ
ta. Quādoq̄ pro potentia qua conſcimus. Quādoq̄ pro
habitu. A quibuſdā dicit̃ ꝙ q̄nq̄ pro actu. Et huius diſti
ctionis hec videt̃ eſſe rō: qꝛ cum ſcire ſit aliquis actus: ꝛ

circa actū conſideretur obiectuꝫ:potentia habitus:⁊ ipſe
actus inuenitur quādoqꝫ aliquod nomen qđ ad iſta qua
tuor equiuocatur:ſicut hoc nomen intellectus quandoqꝫ
ſignificat rem intellectam:ſicut nomina dicuntur ſigni
ficare intellectus:quandoqꝫ vero ipſam intellectuaꝫ po
tentiam:quandoqꝫ vero habitum quendā:quandoqꝫ ve
ro actum. In hꝫ tamen nominationibus ſequendus eſt
vſus loquendi:quia nominibus vtendum vt plures:vt dici
tur ſecundo thopicoꝝ. Iſtud quidem ſecundum vſum lo
quentiū eſſe videt̄:vt conſcientia quādoqꝫ pro re cōſcita
accipiat̄:vt cum dr̄. dicam tibi conſcientiam meā:id eſt
qđ eſt in conſcientia mea. Sed potentie vel habitui pro
prie loquēdo hoc nomē attribui nō poteſt:ſed ſolū actui:
in qua ſignificatione ſola concordant omnia q̄ de conſci
entia dicuntur. ¶ Sciendum eſt enim ꝙ non conſueuit
idem nomen eſſe alicuius potentie ⁊ actus ⁊ habitus:niſi
quando actus aliquis eſt ꝓprius alicuius potētie vel ali
cuius habitus:ſicut videre eſt ꝓprium potentie viſiue:
⁊ ſcire in actu habitus ſcientie. Unde viſus quandoqꝫ no
minat potentiam quandoqꝫ actum:⁊ ſcia ſimilr̄. Si autē
ſit aliqͣ actus qui cōueniat pluribus aut omnibus habi
tibus vel potentijs:non conſueuit a tali nomine actus ali
qua potentia vel aliquis habitus denominari:ſicut pꝫ de
hoc nomine vſus:ſignificat enim actum cuiuſlibet habi
tus ⁊ potentie:vſus enim eſt illius cuius eſt actus. Unde
hoc nomen vſus ita ſignificat actum:ꝙ nullo modo potē
tiam vel habituꝫ:⁊ ſimiliter eſſe videtur de conſcientia.
nomen enim conſcientie ſignificat applicationē ſcientie
ad aliquid. vnde ꝯſcire dicit̄ quaſi ſimul ſcire. Quelibet
autē ſcientia ad aliquid applicari poteſt. Unde cōſcien
tia non poteſt nominare aliquē habitū ſpecialem vel ali
quam potentiam:ſed nominat ipſum actum:qui eſt apli
catio cuiuſcūqꝫ habitus:vel cuiuſcūqꝫ noticie ad aliqueꝫ
actum particularem. Applicat̄ autem aliqua noticia ad
aliquē actum dupliciter. Uno modo ſecūdum ꝙ cōſide
ratur an actus ſit vel fuerit. Alio modo ſecūdum ꝙ conſi
deratur an actus ſit rectus:vel non. Et ſecūdū quideꝫ pri
muꝫ modū applicatiōis dicimur habere cōſcientiā alicꝰ
actus:inq̄ꝫtum ſcimus illum actum eſſe factum vel non
factum:ſicut eſt in cōi vſu loquendi:qn̄ dicitur:hoc non
eſt factum de ꝯſcientia mea:id eſt neſcio vel neſciui an
hoc factum ſit vel fieret. Et ſecūdū hunc modū loquēdi
intelligitur qđ habetur gen̄. 43. non eſt in conſcientijs
noſtris qui pecuniaꝫ poſuerit in ſaccis noſtris:⁊ eccl̄s. 7.
Scit ꝯſciētia tua quia tu crebro maledixiſti alijs. Et ſecun
dum hoc dicitur conſcientia teſtificari aliquid:rom̄. 9.
teſtimoniū mihi perhibente conſcientia mea. Secundū
vero alium modum applicationis quo noticia applica
tur ad actū vt ſciatur an actus ſit rectus vel non:duplex
eſt via. vna ſecundum ꝙ per habitū ſcie dirigimur in ali
quid faciendum vel non faciendum. Alio modo ſcđm ꝙ
actus poſtq̄ꝫ factus eſt examinat̄ ad habitum ſcie an ſit
rectus vel non rectus. Et hec duplex via in operatiuis di
ſtinguitur ſecūdum duplicem viam que eſt in ſpeculati
uis. ſ. viam que eſt inueniendi:⁊ iudicandi. Illa enim via
qua per ſciam inſpicimus quid agendum eſt quaſi conſi
liantes:eſt ſimilis inuentioni per quam ex ꝓncipijs inue
ſtigamus concluſiones. Illa autem via per quam ea que
iam facta ſunt examinamus ⁊ diſcutimus an recta ſunt:
eſt ſicut via iudicij:per quā concluſiones in ꝓncipia reſol
uunt̄. Secūdū aūt vtrūqꝫ applicationis moduꝫ nomine
conſcientie vtimur. Scđm enim ꝙ applicat̄ ſcientia ad
actum vt dirigens in ipſum:ſcđm hoc dicitur cōſcientia
inſtigare vel inducere vel ligare. Scđm vero ꝙ applica
tur ſcientia ad actum per modum examinationis eoꝝ

que iam acta ſunt:ſic dicitur conſcientia accuſare vel re
mordere:quando id qđ factum eſt inuenit̄ diſcordare a
ſcientia ad quā examinat̄:defendere aūt vel excuſare qn̄
inuenit̄ id qđ factū eſt ꝓceſſiſſe ſecūdum formā ſcientie.
Sed ſciendū ꝙ in ꝓma applicatione qua applicat̄ ſcien
tia ad actum:vt ſciat̄ an factum ſit:eſt applicatio ad actū
particularem noticie ſenſitiue:vt memorie:per quā eius
qđ factū eſt recordamur:vel ſenſus:per quem hunc parti
cularem actum quē nunc agimus percipimus. Sed in ſe
cunda ⁊ tertia applicatione qua conſiliamur quid agen
dum ſit vel examinamꝰ iaꝫ facta:applicant̄ ad actū hītꝰ
rationis operatiui. ſ. habitus ſinderesis ⁊ habitus ſapien
tie quo perficitur ſuperior ratio:⁊ habitus ſcientie quo
perficitur rō inferior ſiue ſimul omnes applicent̄ ſiue al
ter eoꝝ tm̄. Ad hos enim habitus examinamꝰ que feci
mus:⁊ ſcđm eos conſiliamur de faciendis. Examinatio
tamen non ſolum eſt de factis:ſed etiam de faciendis:cō
ſilium autem de faciendis tantum.

Ad primum ergo dōm. ꝙ cuꝫ dicit Iero. hanc Ad pꝫ^m
conſcientiaꝫ ꝓcipitari videmꝰ:nō
demonſtrat̄ ipſa ſinderesis quā dixit eſſe conſcientie ſcin
tillaꝫ:ſed demōſtratur ipſa conſcientia de qua ſupra fece
rat mētioneꝫ. ¶ Uel pōt dici ꝙ tota vis conſcientie exami
nātꝭ vl̄ ꝯſiliātis ex iudicio ſinderesis pēdet:ſicut tota vita
rōnis ſpeculatiue pendet ex ꝓncipijs ꝓmis. Et ideo con
ſciam ſinderesim nominat:inq̄ꝫtū. ſ. ex vi eius agit:⁊ ꝓci
pue qm̄ volebat exprimere defectum quo ſinderesis de
ficere pōt. Non. n. deficit in vniuerſali:ſed in applicatiōe
ad ſingularia:⁊ ſic ſinderesis non in ſe deficit ſed quodā
modo in conſcientia. Et ideo in explicādo defectum ſin
deresis ſinderesi ꝯſciam immiſit. ¶ Ad 2^m dōm. ꝙ inq 2^m
natio non dicit̄ eſſe in ſcientia ſicut in ſubiecto:ſed ſicut
ſcitum in cognitione. dr̄ enim aliquis habere ꝯſciam in
quinatam:qn̄ alicꝰ inquinationis ſibi eſt conſciꝰ. ¶ Ad 3^m
3^m dōm. ꝙ ſcđm hoc conſcia inquinata mūdari dr̄ ſm ꝙ
aliquis qui fuit ſibi cōſcius ꝓus peccati:poſtmodum ſcit
ſe eſſe a peccato mundatum:⁊ ita dr̄ hr̄e cōſcientiā purā.
Eſt enim eadē cōſcia que ꝓus immūda ē:⁊ poſtea mūda:nō
quidē:ita ꝙ ꝯſcia ſit ſubiectū mūditie ⁊ immūditie:ſꝫ quia ꝑ
ꝯſciam examinantē vtrūqꝫ cognoſcitur. non ꝙ ſit idem
actus numero:quo prius ſciebat ſe eē immundū:⁊ poſt mū
duꝫ ſcit ſe eſſe:ſꝫ quia ex eiſdē ꝓncipijs vtrūqꝫ cognoſcit̄:ſic
dr̄ eadē cōſideratio que ex eiſdē ꝓncipijs ꝓcedit. ¶ Ad 4^m
4^m dicendū. ꝙ iudicium ꝯſcientie ⁊ liberi arbitrij quā
tum ad aliquid differūt ⁊ q̄ꝫtum ad aliquid conueniunt.
Cōueniunt enim q̄ꝫtum ad hoc ꝙ vtrūqꝫ eſt de hoc parti
culari actu. Competit aūt iudicium ꝯſcie in via qua ē exa
minans:⁊ in hoc differt iudiciū vtriuſqꝫ a iudicio ſinde
reſis:⁊ differunt iudiciū cōſcie ⁊ liberi arbitrij:quia iudiciū
conſcientie conſiſtit in pura cognitione:iudiciū aūt li. ar
bitrij in applicatiōe cognitiōis ad affectionē. Qđ qdē iu
diciū ē iudiciū electiōis. Et iō ꝯtingit qn̄qꝫ ꝙ iudiciū li
beri arbitrij ꝑuertit̄:nō aūt ꝯſcie:ſicut cū aliqͣs examinat ali
qd qđ iminet faciendū ⁊ iudicat q̄ſi adhuc ſpeculando ꝑ
ꝓncipia hꝫ eſſe malū:vtpote fornicari cū hac muliere:ſed
qn̄ icipit applicare ad agendū occurrunt vndiqꝫ multe
circūſtantie ad ipſuꝫ actū:vtpote fornicatiōis delectatio:
ex cꝰ cōcupiſcentia ligat̄ rō:ne eiꝰ dictamē l eius electio
neꝫ ꝓrumpat. Et ſic aliquis errat in eligendo ⁊ non in cō
ſcientia:ſed contra conſciam facit:⁊ dr̄ hoc mala conſcia
facere: inquātum factum iudicio ſcientie non concor
dat. Et ſic patet ꝙ non oportet conſcientiam eſſe idem
qđ liberꝫ arbitriū. ¶ Ad 5^m dōm. ꝙ ꝯſcia dr̄ eſſe nāle iu 5^m
dicatorium:inquātum tota examinatio vel conſiliatio
cōſcie ex nāli iudicatorio dependet:vt prius dictum eſt.

6º ❡ Ad 6m dōm. ꝙ peccatum est in volūtate ⁊ rōne: sicut i
7º subiecto: in ꝯscia aūt alio mō: vt dcm̄ est. ❡ Ad 7m dōm.
ꝙ ꝯscia dr̄ scire aliqd nō proprie: sed ſm illum modū lo-
8º quēdi quo scire dr̄ illud quo scimus. ❡ Ad 8m dōʒ. ꝙ dr̄
esse spiritus. i. spū̄s nostri īstinctus: prout ratio dr̄ spirit⁹.
9º ❡ Ad 9m dicendū. ꝙ ꝯscia nec est potentia: nec habitus:
sed actus. Et quāuis actus ꝯscientie non sit semꝑ: nec sit
in dormiēte: tamē actus ipse manet in sua radice. i. i ha-
Ad. 5. et bitibus applicabilibus ad actum. Rationes aūt illas q̄
pri⁹ vlme probant cōsciam non esse habitum concedimus.

Ad pº in ꝯriuʒ **Ad primum** vero qd in ꝯrariū obycit̄: q. s. sit habitus: dōm ꝙ conscia dr̄ esse in-
tellectus nostri lex: qꝛ est iudicium rōnis ex lege nāli de-
2º ductum. ❡ Ad 2m dōm. ꝙ aliqs sibiipsi dr̄ esse cōscius ꝑ
legem nālem eo mō loquēdi quo aliqs cōsiderare dr̄ ſʒ
ꝑncipia: sed per ꝯsciam eo modo loquēdi quo aliqs dici-
3º tur considerare ipso actu considerationis. ❡ Ad 3m dōʒ.
ꝙ quāuis scia sit habitus: tamē applicatio scie ad aliqd
nō est habitus: sed actus: ⁊ hoc significat̄ nōie cōsciētie.
4º ❡ Ad 4m dōm. ꝙ ex his actibus non generatur habitus
alterius modi ab illo habitu ex quo act⁹ eliciunt̄: ſʒ vel
aliqs habit⁹ eiusdē rōnis: sicut ex actib⁹ īfuse charitatis
generat̄ aliqs habitus dilectiōis acqsitus: vel ꝑexistens
augmētatur. sicut i eo q hʒ habitū tēperantie acqsituʒ ex
actib⁹ ipse habitus augmētat̄. Et ita cū actus ꝯscie ꝓce-
dat ex habitu sapie ⁊ scie: nō generat̄ inde aliqs habitus
5º ali⁹ ab eis: sed illi habitus ꝑficiunt̄. ❡ Ad 5m dōm. ꝙ cū
ꝯscia dr̄ esse spes est ꝑdicatio ꝑ cām: iquātū. s. ꝯscia bona
6º facit hoīem bone spei eē: vt glo. ibidē exponit. ❡ Ad 6m
dōm. ꝙ ēt ipsi habitus nāles īsunt nobis ex imissione di-
uina. Et iō cū ꝯscia sit actus proueniēs ex habitu natura-
li ipsius sinderesis: dr̄ ꝯscia ex diuina imissione esse: per
modū quo ois cognitio veritatis: q̄ est i nobis: dicit̄ eē a
deo: a quo ꝑncipioꝝ ꝑmoꝝ cognitio nostre nāe est īdita.
7º ❡ Ad 7m dōm. ꝙ i illa diuisione phi actus in habitu in-
cluditur: eo ꝙ habitus ex actib⁹ gnāri probauerat: ⁊ simi-
liuʒ actuum eos esse ꝑncipium: ⁊ sic ꝯscia non est habit⁹:
ad. 2. vl- nec potētia: sed actus qui ad habituʒ reducitur. Rōnes
tima autem illas que ꝓbāt ꝯsciaʒ esse actum concedimus.

pº **Secundo** querit̄. vtꝝ ꝯscia possit erra-
re. ❡ Et vr̄ ꝙ nō. Naturale
enī iudicatoriū nūq̄ꝫ errat: sed ꝯscia est natu-
2º rale iudicatoriū. g̊ nō errat. ❡ P̄. ꝯscia addit
aliqd supra sciam: id aūt qd addit nihil dimi-
nuit d rōne scie: sed scia nūq̄ꝫ errat: qꝛ est habitus quo sp
3º veꝝ dr̄: vt pʒ i. 6. eth̄. g̊ nec ꝯscia errare pōt. ❡ P̄. sindere-
sis est scintilla ꝯscie: vt dr̄ i glo. Ezech̄. p. g̊ ꝯscia ꝯparatur
ad sinderesim: sicut ignis ad scintillā: ſʒ eadē est opatio ⁊
motus ignis ⁊ scītille. g̊ ⁊ ꝯscie ⁊ sinderesis: ſʒ sinderesis
4º nūq̄ꝫ errat. g̊ nec ꝯscia. ❡ P̄. ꝯscia ſm Dam̄. 8. lib. est lex
ītellectus nr̄i: sed lex est certior q̄ꝫ ipse ītellectus: ītellcūs
auteʒ semꝑ est rectus: vt dr̄ i. 3º. de aīa. g̊ multo forti⁹ cō-
5º scia semꝑ est recta. ❡ P̄. rō ex ea ꝑte qua sinderesim at-
tingit nō errat: sed rō ꝯiūcta sinderesi facit ꝯsciam. ergo
6º ꝯscia nūq̄ꝫ errat. ❡ P̄. in iudicio stat̄ dictis testiū: ſʒ i iu-
dicio dīuo testis ē ꝯscia: vt pʒ Ro. 2. testimoniū illis red-
dēte ꝯscia sua ⁊c̄. Cū igr̄ iudicium diuinū nūq̄ꝫ possit fal-
7º li: vr̄ ꝙ ꝯscia nūq̄ꝫ errare possit. ❡ P̄. in oīb⁹ regulam ad
quā alia regulant̄ opʒ hr̄e rectitudinē īdeficiētē: ſʒ regu-
la q̄daʒ humanoꝝ opeꝝ est ꝯscia. g̊ opʒ ꝯsciaʒ esse rectā.
8º ❡ P̄. spes innitit̄ ꝯscie: sicut hr̄ per glosam. pᵉ. Thi. p. ex
corde puro ⁊ con scia bona: sed spes certissima est: vt ha-
bet̄ Hebre. 7. Ut per duas res imobiles qbus īpoſe est
mentiri deum fortissimū solatiuʒ habeam⁹: qꝛ ꝯfugim⁹
ad tenēdā ꝓpositā speʒ. g̊ ꝯscia īdeficiētē rectitu^dīnē hʒ.

Sed contra est qd dr̄ Joāi 6. Uenit hora: vt ois 3. p.
qui iterficit vos ⁊c̄. g̊ his q occide-
bant apostolos: dictabat ꝯscia ꝙ ex hoc placerent deo: ſʒ
hoc est erroneū. g̊ ꝯscia errat. ❡ P̄. cōscientia collationē 2º
quādaʒ dicit: sed rō ꝯferēdo decipi pt̄. g̊ ꝯscia errare pōt.

Respondeo. sicut ex dictis pʒ ꝯscia nihil aliud ē Rño
q̄ꝫ applicatio scie ad aliquem spālē
actū: in qua qdē applicatiōe ꝯtigit eē errorē duplr̄. Uno
mō qꝛ id qd applicat̄ in se errorē hʒ. Alio modo ex eo ꝙ
nō bene applicat: sicut in syllogizādo ꝯtigit pctm̄ duplr̄:
vel ex eo ꝙ aliqs falsis vtit̄: vel ex eo ꝙ nō recte syllogi-
zat. Sʒ h qdē ꝙ falsis vtat̄ ex vna qdē ꝑte ꝯtigit: ex alia
aūt ꝑte nō ꝯtigit: dcm̄ ē. n. supra ꝙ ꝑ ꝯsciam applicat̄ no-
ticia sinderesis ⁊ rōnis suꝑioris ⁊ iferioris ad actū ꝑticu-
larē examinādū. Cū aūt act⁹ sit particularis ⁊ sinderesis
iudiciū vl̄e existat: nō pt̄ applicari iudiciū sinderesis ad
actū nisi fiat assumptio alicui⁹ ꝑticularis. Quā qdē ꝑti-
cularitatē qn̄q̄ꝫ subministrat rō superioꝛ: qn̄q̄ꝫ īferioꝛ. Et
sic ꝯscia ꝑficit̄ q̄si q̄dā syllogismo ꝑticulari. Ut si ex iu-
dicio sinderesis ꝓferat̄ nihil ꝓhibitū lege dei eē facien-
duʒ: ⁊ ex suꝑioris rōnis noticia assumat̄ cōcubitū cū ista
muliere ē ꝓhibitū lege dei: fiet applicatio ꝯscie ꝯcludē-
do ab h ꝯcubitu eē abstinēdū. In vl̄i qdē iudicio sinde-
resis errorē esse nō cōtingit: vt supra ex dictis pʒ. Sed in
iudicio rōnis suꝑioris ꝯtigit esse pctm̄: sicut cū qs existi-
mat esse ſm legem vel cōtra qd non est: vt heretici q cre-
dunt iuramētū a deo eē ꝓhibitū: ⁊ iō error accidit in cō-
scia ꝑꝑ falsitatē que erat in suꝑiori ꝑte rōnis. Et silr̄ con-
tingere pōt error in conscia ex errore exn̄te i iferiori ꝑte
rōnis: vt cū aliqs errat circa ciuiles rōnes iusti vel iniu-
sti honesti vel inhonesti. Ex h aūt ꝙ nō recto modo ap-
plicatio fit in ꝯscia ēt error contigit: qꝛ sicut in syllogizā-
do in speculatiuis ꝯtigit formā debitam argumentandi
pretermitti. Et ex h in ꝯclusiōe accidere falsitateʒ: ita ēt
ꝯtigit in syllogismo q i opabilib⁹ reqrit̄: vt dcm̄ ē. Sci-
endū tn̄ ꝙ i qbusdā ꝯscia nūq̄ꝫ errare pōt: qn̄. s. actus ille
ꝑticularis: ad quē ꝯscia applicat̄: hʒ de se i sinderesi vl̄e
iudiciū. Sicut. n. i speculatiuis nō ꝯtingit errare circa ꝑ-
ticulares ꝯ̄nes: que directe sub ꝑncipiys vl̄ibus assumū-
tur in eisdē terminis: vt i h qd est hoc totū eē maius sua
parte nullus decipit̄: sicut nec i hoc. oē totū est maius sua
ꝑte: ita nec i h ꝙ est deū nō eē a me diligendū: vel aliqd
malū esse faciēdū: nulla ꝯscia errare pōt: eo ꝙ in vtroq̄ꝫ
iudicio tā speculabiliū q̄ꝫ opabiliū: ⁊ maioꝛ est ꝑ se nota:
vtpote in vl̄i iudicio exn̄s: ⁊ minoꝛ ēt qua idē de seipo ꝑ-
dicat̄ ꝑticulr̄: vt cū dr̄ oē totū est mai⁹ sua ꝑte: h totū qd-
dam est. ergo est maius sua ꝑte.

Ad primum dōm. ꝙ ꝯscia dr̄ nāle esse iudicato- Ad pᵐ
riū: īquantū est ꝯclusio q̄dā ex nāli iudicatorio deducta:
in qua pt̄ error accidere: ⁊ si nō ꝑꝑ errorē nālis iudicato-
ry: tn̄ ꝑꝑ errorē ꝑticularis assumpte: vel ꝑꝑ idebitū rōci-
nādi modū: vt dcm̄ est. ❡ Ad 2m dōm. ꝙ ꝯscia addit su- 2º
pra sciaʒ applicationē scie ad actū ꝑticularē: ⁊ i ipa appli-
catiōe pt̄ eē error quāuis i scia error nō sit. Ul dōʒ. ꝙ cū
dico cōsciam: nō dico vel iplico sciaʒ solūmō stricte acce-
ptaʒ ꝓut est tm̄ veroꝝ: ſʒ sciaʒ largo mō acceptā ꝑ q̄cūq̄ꝫ
noticia: ſm ꝙ oē qd nouimus cōmuni vsu loquēdi scire
dicimus. ❡ Ad 3m dōm. ꝙ sicut scintilla est id qd puri⁹ ē 3º
de igne: ⁊ qd suꝑuolat toti igni: ita sinderesis ē id qd suꝑ-
mū in cōscie iudicio reperit̄: ⁊ ſm hāc metaphorā finde-
resis scītilla conscientie dr̄. Neq̄ꝫ oportet: vt in omnibus
alys se habeat sinderesis ad cōsciaʒ: sicut scītilla ad ignē.
Et tam̄ in igne materiali aliquis modus accidit igni ꝑꝑ
admixtionē ad māꝫ alienam: q non accidit scintille rō-
ne sue puritatis. Et ita ēt aliqs error pt̄ accidere ꝯscie ꝑꝑ

cōmixtionē ei⁹ ad pticularia q̄ sūt q̄si mā a rōne aliena:
4º qui non accidit rōni in sua puritate cōsiti. ¶ Ad 4ᵐ dōz.
ꝙ ꝯscia dr̄ lex itellectus ſm illud qḋ hȝ a sinderesi: ꝛ ſm
5º hoc nūq̄ errat: sed aliūde: vt dcm̄ ē. ¶ Ad 5ᵐ dōz. ꝙ licz
rō ex hoc ꝙ ꝯiungit̄ sinderesi nō erret: tn̄ ratio supior vl̄
iferior errās pōt sinderesi applicari: sicut mior falsa ad/
6º iūgitur maiori vere. ¶ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ in iudicio stat̄ di/
cto testiū qn̄ dicta testiū nō pn̄t ꝑ alia manifesta iudicia
argui falsitatis. In eo aūt ꝗ i ꝯscia errat testimoniū ꝯscie
arguit̄ falsitatis ex ipso dictamie sinderesis: ꝛ sic nō sta/
bit̄ dicto ꝯscie errātis i dīno iudicio: sed magis dictami/
7º ni legis nālis. ¶ Ad 7ᵐ dōm. ꝙ cōscia nō est ꝑma regu/
la hūanoꝝ opeꝝ: sȝ magis sinderesis: cōscia aūt est quasi
regula regulata: vn̄ nihil mirꝝ si error in ea pōt accidere.
8º ¶ Ad 8ᵐ dōz. ꝙ spes illa q̄ sup rectā ꝯsciaȝ fundat̄ certi
tudinē hȝ: ꝛ hec ē gratuita: spes āt q̄ sup erroneaȝ ꝯsciam
fundat̄ est illa de qua dr̄ spes ipioꝝ peribit.

1º **TErtio** querit̄. vtꝝ cōscia liget. ¶ Et vr̄
ꝙ nō. Nullus ligatur ad aliq̄ fa/
ciēda nisi aliq̄ lege: sed hō nō facit sibiipsi le/
gē. ḡ cum ꝯscia sit ex actu hoīs ꝯscia nō ligat.
2º ¶ P̄. aliqs ad cōsilia nō ligat̄: sȝ ꝯscia se hȝ ꝑ
modū ꝯsiliatiōis. Ita. n. vr̄ ꝯscia ꝓcedere electiōez: sicut
3º ꝯsiliuz: ḡ ꝯscia nō ligat. ¶ P̄. nullus ligat̄ nisi ex aliq̄ su/
periori: sȝ ꝯscia hoīs nō est superior q̄ ipse hō. ḡ hō ex sua
4º ꝯscia non ligat̄. ¶ P̄. eiusdē est ligare ꝛ soluere: sed ꝯscia
non sufficit ad hominem absoluenduz. ergo nec ligādū.
3.p. **Sed contra** ecclesi. 7. scit ꝯscia tua. glo. q̄ iudice
nemo nocēs absoluit̄: sed ꝓceptū iu
2º dicis obligat. ḡ dictamē ꝯscie ligat. ¶ P̄. sup illḋ Ro. 9.
oē qḋ nō est ex fide ꝛc̄. dic̄ Orige. vult aplš: vt nihil dicā
vel cogitē nihil agā nisi ſȝ ꝯsciam. ḡ ꝯscia ligat.
R. **Respondeo.** Dōm ꝙ ꝯscia ꝓculdubio ligat. Ad
vidēdū āt quō liget sciēdū ē ꝙ liga
tio metaphorice a corꝑalib⁹ ad spūalia sumpta necessita/
tis ipositionē iportat. Ille. n. ꝗ ligat⁹ ē necessitatē hȝ ꝯsi/
stēdi i loco: vbi ligat⁹ est: ꝛ auferet̄ ei potestas ad alia di/
uertēdi: vn̄ pȝ ꝙ ligatio nō hȝ locū i illis q̄ ex se necessa/
ria sūt. Nō. n. possum⁹ dicere ignē eē ligatū ad h̄ ꝙ sursuz
ferat̄: q̄uis necesse sit ipȝ sursuz ferri: sȝ i his tātuz neces/
sarijs ligatio locū hȝ ꝗb⁹ ab alio necessitas iponit̄. Est āt
duplex necessitas q̄ ab alio agēte iponi pōt. Una ꝗdem
coactiōis: ꝑ quā ois absolute necesse hȝ facere hoc: ad qḋ
determiat̄ ex actiōe agētis: alias coactio nō ꝓpe diceret̄
sed magis iductio. Alia vō est necessitas ꝯditionata. s. ex
finis suppōne: sic iponit̄ alicui necessitas: vt si nō fecerit
hoc nō ꝯsegtur suū ꝓmiū. P⁹ ꝗdē necessitas q̄ ē coactiōis
nō cadit i motib⁹ volūtatis: sed solū i corꝑalibus reb⁹: eo
ꝙ volūtas nālr̄ ē a coactiōe libera. Secunda necessitas
volūtati iponi pōt: vt. s. necessariū sit h̄ eligere si hoc bo/
nū debeat ꝯseq: vel si h̄ malum debeat vitare. Carere. n.
malo i idē cōputat̄ cū habere bonū i talib⁹: vt pȝ ꝑ phm
in. 5. ethi. Sicut aūt necessitas coactiōis iponit̄ reb⁹ cor/
poralib⁹ ꝑ aliquā actionē: ita necessitas ꝯditionata ipo/
nit̄ volūtati ꝑ aliquā actionē. Actio āt qua volūtas mo/
uet̄ ē iperiū regētis ꝛ gubernātis: Un̄ phs dic̄ i. 5. meta.
ꝙ rex ē pn̄ᵐ motus per suū iperiū. Ita ēt se hȝ iperiū ali/
cui⁹ gubernātis ad ligādū i reb⁹ volūtarijs illo mō liga/
tionis qui voluntati accidere pōt: sic se hȝ actio corꝑalis
ad ligādū res corꝑales necessitate coactiōis. Actio autē
corꝑalis agētis nūq̄ iducit necessitatē i rē aliā nisi ꝑ con
tactū coactiōis ipsi⁹ ad rē i qua agit. Un̄ nec ex iperio ali
cui⁹ regis vel dn̄i ligat̄ aliqs nisi iperiū attigat ipȝ cui i/
perat̄. Attigit āt ipȝ per sciaȝ. Un̄ nullus ligat̄ ꝑ ꝓceptū
aliqḋ nisi mediāte scia illi⁹ ꝓcepti. Et iō ille ꝗ non est ca/
pax noticie ꝓcepto nō ligat̄. Nec aliqs ignorās ꝓceptum
dei ligat̄ ad ꝓceptū faciēdū nisi q̄ten⁹ tenet̄ scire prece/
ptū. Si aūt nō teneat̄ scire: nec sciat: nullo mō ex ꝓcepto
ligat̄: sic i corꝑalib⁹ agēs corꝑale nō agit nisi ꝑ ꝯtactū: ita
in spūalib⁹ ꝓceptū nō ligat nisi per sciaȝ. Et iō sic ē eadez
vis q̄ tact⁹ agit: ꝛ q̄ vtus agētis agit: cū tact⁹ nō agat nisi
ex vtute agētis: ꝛ vtus agētis nō nisi mediāte tactu: ita ea/
dez vtus ē q̄ ꝓceptū ligat ꝛ q̄ ꝯscia ligat: cū ꝓceptū non li/
get: nisi ꝑ vtutē scie: nec scia nisi ꝑ vtutē ꝓcepti: vn̄ cū cō/
scia nihil aliḋ sit q̄ applicatio noticie ad actū: ꝯstat ꝙ cō/
scia ligare dicitur vi precepti diuini.

Ad primum dōz ꝙ hō n̄ fac̄ sibi legē: sȝ ꝑ actus Ad 1º
sue cognis q̄ legē ab alio factā co
gnoscit ligat̄ ad legē iplēdā. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ ꝯsiliū du/ 2º
plr̄ dr̄: Qn̄q̄. n. ꝯsiliū nihil aliḋ ē q̄ actio rōnis ingrēdi ḋ
agēdis: ꝛ h̄ mō ꝯsiliū se hȝ ad electionē: sic sylls vl̄ qḋ ad
ꝯnez: vt pȝ ꝑ phȝ i. 3º ethi. h̄ āt mō acceptū ꝯsiliū nō diui/
dit̄ ꝯ ꝓceptū: qꝛ ḋ his q̄ sūt i ꝓcepto ꝯsiliamur i hūc moᵐ.
Un̄ ex tali ꝯsilio ꝯtigit aliquē obligari. Sic āt dcm̄ ꝯsi/
liū iuenit̄ i ꝯscia q̄ᵗᵐ ad vnū moᵐ applicatiōis: cū. s. ingri
tur ḋ agēdo. Alio⁹ dr̄ ꝯsiliū ꝑsuasio vel inductio ad aliqḋ
agēdū n̄ hn̄s vim coactiuā: ꝛ sic ꝯsiliū ꝯ ꝓceptū diuidit̄:
cuiusmodi sūt amicabiles exhortatiōes. Et ex isto ꝯsilio
aliqn̄ ꝯscia ꝓcedit. Applicat̄. n. aliqn̄ ēt ꝯscia h⁹ ꝯsilij ad
ꝑticularē actū. Sȝ cū ꝯscia n̄ liget nisi ex vtute ei⁹ qḋ in
ꝯscia hr̄: ꝯscia q̄ ex ꝯsilio segtur n̄ alio⁹ pt obligare q̄ ipȝ
ꝯsiliū ex q̄ aliqs obligat̄: vt n̄ cōtēnat: sȝ non vt impleat.
¶ Ad 3ᵐ dōz. ꝙ q̄uis hō seipso nō sit supior: tn̄ ille ḋ cu/ 3º
ius ꝓcepto sciam hȝ eo supior est: ꝛ sic ex sua cōscia ligat̄.
¶ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ tūc ꝯscia erronea nō sufficit ad absol/ 4º
uendū qn̄ in ipso errore peccat: vt qn̄ errat circa ea q̄ sci/
re tenet̄. Si aūt esset error circa ea que ꝗs nō tenet̄ scire
ex ꝯscia sua absoluit̄: sic pȝ ex eo ꝗ ex ignorātia facti pec/
cat: vt cū aliqs accedit ad alienā vxorē quā credit suaz.

1º **QUarto** querit̄. vtꝝ ꝯscia erronea liget.
¶ Et vr̄ ꝙ nō: qꝛ vt dic̄ Augu.
peccatum est dcm̄ vel factū: vel ꝯcupituz cō/
tra legē dei. ḡ nihil ligat ad pctm̄ nisi lex dei.
sed ꝯscia erronea nō est ſm legem dei. ḡ non
2º obligat ad peccatum. ¶ P̄. Roᵐ. 13. super illud. omnis
anima ꝛc̄. dicit glo. Aug. ꝙ inferiori potestati nō est obe/
diendum contra preceptum superioris: sicut non est obe
diendum proconsuli si cōtrarium imperatori precipiat:
sed conscientia erronea est inferior ipso deo: cuȝ ergo cō/
scientia erronea precipiat contraria precepti dei: prece/
ptum cōscientie errantis nullo modo obligare videtur.
3º ¶ P̄. ſm Ambro. peccatum est transgressio legis diuine
ꝛ celestium inobedientia mandatoruȝ. ergo quicūq̄ de/
uiat ab obedientia legis diuine peccat: sed cōscientia er/
ronea facit deuiare a preceptis legis diuine: quādo. s. ali/
quis habet consciam faciendi aliquid qḋ diuina lege est
prohibitum. ergo consciētia erronea magis iducit i pec/
4º catum obseruata q̄ liget in pctm̄ si non obseruet̄. ¶ P̄.
ſm iura si aliqs habet ꝯsciam ꝙ vxor sua attineat sibi i
aliquo gradu prohibito ꝛ ꝯscia illa sit probabilis: tūc dȝ
eam seq contra preceptū ecclesie: ēt si excōicatio addat̄:
si autē non sit probabilis cōscia non ligatur ad hoc ꝙ eā
impleat: sed dȝ magis ecclesie obedire: sed conscia erro/
nea precipue de ꝑ se malis nullo mō est ꝓbabilis. ḡ talis
5º cōscia non ligat. ¶ P̄. de⁹ est misericordior q̄ aliqs dn̄s
tēporalis: sȝ dn̄s tēporalis nō iputat hoi ad pctm̄ illḋ qḋ
ex errore cōmittit̄. ergo multo minus per consciaȝ errā/
tem aliqs penes deum obligat̄ ad peccatuȝ. ¶ Sȝ dice.
ꝙ conscia erronea ligat circa indefferentia: nō autez cir/
6º ca ea que sunt per se mala. ¶ Sed contra. iō in illis que

ſunt per ſe mala cōſciētia erronea dr̄ non ligare:qꝛ dicta/
men rōnis eſt in cōtrariū:ſed ſilr nālis ratio dictat con/
trariū ꝯſciētie erronee:que circa indifferētia errat. ergo
7° ſimilr iſta nō ligat. ℂ P̄.opus indifferēs ſe hȝ ad vtrū/
libet:ſed qđ eſt ad vtrūlibȝ nō ē neceſſariū fieri vel non
fieri.ḡ ad opa indifferētia aliqs nō obligatur ex neceſſi/
8° tate ꝑ ꝯſciam. ℂ P̄.ſi aliqs ex erronea ꝯſcia cōtra legez
dei facit nō excuſat̄ a peccato:ſi igr̄ ille q ꝯtra ꝯſciaȝ etiā
ſic errātez ageret:peccaret:ſeq̄retur ꝙ ſiue ageret ſm cō/
ſciaȝ erroneaȝ:ſiue nō:peccaret.ergo erit coactus:vt pec/
catū vitare nō poſſit:qđ vr̄ īpoſſibile:qꝛ nullus peccat in
eo qđ vitare nō pōt:ſȝ Aug.ḡ ipoſle eſt ꝙ ꝯſcia talr errās
9° liget. ℂ P̄.oē peccatū ad aliqđ genus reducit̄:ſed ſi ali/
cui dictat ꝯſcia ꝙ fornicet̄ : abſtinere a fornicatiōe non
pōt ad aliqđ gen⁹ peccati reduci.ḡ nō peccaret ſic cōtra
conſcientiam agens.ergo conſcia talis non ligat.

3.p. **Sed contra** eſt qđ dr̄ Ro.14.Oē qđ nō eſt ex fi/
de pctm̄ eſt:ēt ſi bonū ſit l ſe:ſȝ cō/
ſciētia que ꝓhibet illud qđ i ſe eſt bonū eſt erronea.ergo
2° talis ligat. ℂ P̄.obſeruare legalia poſt tp̄s grē reuelate
nō erat īdifferēs:ſed ꝑ ſe malū:vn̄ dr̄ Gal.5.Si circūcidi/
mini xp̄us nihil vobis ꝓdeſt:ſed tn̄ ꝯſcia de circūciſiōe
obſeruāda ligabat.Vn̄ ibidem dr̄.Teſtificor aūt circūci
denti ſe:qm̄ debitor eſt vniuerſe legis faciēde.ergo erro
3° nea ꝯſcia ligat in ꝑ ſe malis. ℂ P̄.pctm̄ ṗncipalr ī volū/
tate ꝯſiſtit:qcūqȝ aūt vult trāſgredi preceptū diuinū hȝ
malā volūtatez.ergo peccat:ſed qcūqȝ credit aliqđ eē ꝓ/
ceptuȝ:ꝛ vult trāſgredi:hȝ voluntatē nō ſeruandi legez.
ergo peccat:q autē hȝ erroneā ꝯſciam:ſiue i his que ſunt
per ſe mala:ſiue in qbuſcūqȝ:credit id qđ eſt ꝯriū ſue cō/
ſcie eſſe cōtra legē dei.ergo ſi vult facere illud:vult face/
re cōtra legem dei:ꝛ ita peccat:ꝛ ita ꝯſcia q̄ntūcūqȝ erro/
4° nea obligat ad peccatū. ℂ P̄.ſm Dam̄.ꝯſcia eſt lex itel/
lectus nr̄i:ſed facere ꝯtra legē eſt pctm̄.ergo ēt facere cō/
5° tra ꝯſciaȝ quomōcūqȝ. ℂ P̄.aliqs ex ꝓcepto ligat̄:ſȝ h ꝙ
ꝯſcia dictat ē ꝓceptū.ḡ q̄ntūcūqȝ ſit erronea ꝯſcia ligat.

R̄n: pma op. **Reſpondeo.** Dōm ꝙ circa h ſunt diuerſe opio/
nes.Quidā.n.dicūt ꝙ ꝯſcia pōt er/
rare vel ī his q̄ ſunt ꝑ ſe mala:vel ī idifferētib⁹.Cōſciētia
Improba: igr̄ errās ī his q̄ ſunt ꝑ ſe mala nō ligat:ī idifferētib⁹ autē
ligat.Sed q hoc dicūt nō vident̄ itelligere qd ſit ꝯſciaȝ
ligare.Scđȝ hoc.n.ligare ꝯſcia dr̄ ꝙ aliqs niſi ꝯſciam i/
pleat pctm̄ icurret:nō aūt h mō ꝙ aliqs iplens recte fa/
ciat:alr.n.ꝯſiliū obligare diceret̄:iplens.n.ꝯſilium recte
agit.Sed tn̄ ad ꝯſilia dicimur nō ligari:qꝛ q ꝯſiliū prete
rit nō peccat:ad ꝓcepta aūt ligari dicimur:qꝛ ſi nō ſerua/
mus ꝓcepta pctm̄ icurrimus.Nō igr̄ ꝓp hoc cōſcia dr̄ ad
aliqd ligare:ꝙ ſi illud fiat ex tali ꝯſcia bonuȝ ſit:ſed qꝛ ſi
2ª Opi. nō fiat pctm̄ icurrit̄.Nō vr̄ aūt poſle ꝙ aliqs peccatū euā
dat:ſi cōſcia q̄ntūcūqȝ errans dictet aliqd eſſe preceptuȝ
dei qđ ſit idifferēs:ſiue per ſe malū:ſi cōtrariū tali ꝯſcien
tia manēte agere diſponat.Quātū.n.ī ſe eſt ex hoc ip̄o hȝ
volūtatem legem dei nō obſeruandi:vn̄ mortalr peccat.
Quāuis igr̄ talis ꝯſcia que eſt erronea deponi poſſit:ni/
hilominus tn̄ dū manet obligatoria ē:qꝛ trāſgreſſor ipſi⁹
de neceſſitate pctm̄ icurrit:diuerſimode tn̄ recta ꝯſcien/
tia ꝛ erronea ligat:recta qdeȝ ligat ſimplr ꝛ ꝑ ſe:erronea
aūt ſcđm qd ꝛ per accn̄s:dico autē rectam ligare ſimplr:
qꝛ ligat abſolute ꝛ in oēm euētū.Si.n.aliqs conſciaȝ ha/
beat de vitādo adulterio iſtā ꝯſciam ſine peccato nō pōt
deponere:qꝛ in hoc ip̄o ꝙ eā deponeret errādo grauiter
peccaret:ea autē manēte nō pōt ꝓteriri ī actu ſine pecca/
to:vnde abſolute ligat ꝛ ī oēm euentum.Sed ꝯſcia erro/
nea nō ligat niſi ſm qd:ꝛ ſub ꝯditione.Ille.n.cui dictat
conſcia ꝙ teneatur ad fornicādū:nō eſt obligatus vt for/
nicationē ſine pctō dimittere nō poſſit:niſi ſub hac cōdi/
tione ſi talis duret ꝯſcia.Hec aūt cōſcia remoueri poteſt
abſqȝ peccato:vn̄ talis ꝯſcia nō obligat ī oēm euētū:po/
teſt.n.aliqd ꝯtigere.ſ.depoſitio ꝯſcie:q ꝯtigēte vlteri⁹ non
ligat̄.Quod aūt ſub ꝯditiōe tātū eſt ſȝ qd eē dr̄.Dico ēt
ꝙ ꝯſcia recta ꝑ ſe ligat:erronea autē ꝑ accn̄s:qđ ex h pȝ.
Qui.n.vult vel amat vnū ꝓp alteꝝ:illđ qdē ꝓp qđ amat
reliquū ꝑ ſe amat:qđ vō ꝓp aliud:q̄ſi ꝑ accn̄s:ſicut q vinū
amat ꝓp dulce:amat dulce ꝑ ſe:vinū aūt ꝑ accn̄s.Ille aūt
qui ꝯſciaȝ erroneā hȝ credēs eā eē rectaȝ alr nō erraret:
nec īhereret ꝯſcie erronee ꝓpter rectitudinē quā in ea cre/
dit eē:īhereret qdem per ſe loquēdo recte conſcie:ſed erro/
nee q̄ſi ꝑ accn̄s:inq̄ntū hāc ꝯſciaȝ quā credit eē rectā cōti/
git eē erroneā.Et ex ide ē ꝙ ꝑ ſe loquēdo ligat̄ a ꝯſcia re
cta:ꝑ accn̄s vō ab erronea.Et h ſolo pōt accipi ex verbis
phi i.7.eth.vbi q̄ſi eādē qōnē q̄rit:vtꝝ.ſ.dicēdus ſit icō/
tinēs q abſcedit a rōne recta ſolū:vl' q abſcedit a falſa.Et
ſoluit ꝙ icōtinēs ꝑ ſe recedit a rōne recta:ꝑ accn̄s aūt a fal
ſa:ꝛ ab vna qdē ſimplr:ab alia aūt ſȝ qd:qꝛ qđ ꝑ ſe ē:ſimp'
eſt:qđ aūt ꝑ accn̄s ſm qd.

Ad primum ḡ dōm.ꝙ q̄uis id qđ dictat erro/ Ad p^m
nea ꝯſcia nō ꝯſonū ſit legi dei:tn̄ accipit̄ ab errāte:vt ipa
lex dei.Et iđ ꝑ ſe loquēdo ſi ab h recedat:recedet a lege
dei:q̄uis ꝑ accn̄s ſit ꝙ a lege dei nō recedit. ℂ Ad 2^m dōȝ. 2°
ꝙ rō illa ꝓcedit qn̄ ſupiozis vel īferiozis ſūt diſticta ꝓce/
pta:ꝛ vtrūqȝ ꝑ ſe diſtictū ꝓuenit ad eū q ꝓcepto obligat̄:
qđ h nō ꝯtigit:qꝛ ꝯſcie dictamē nihil ē aliđ q̄ ꝓuētio ꝓce
pti diuini ad eū q ꝯſciaȝ hȝ:vt ex dictꝪ pȝ:eēt aūt ſilr ī exē/
plo ꝓpoſito ſi ꝓceptū iperatozis nūqȝ ad aliquē ꝓueniret poſ
ſet niſi mediāte ꝓcōſule:ꝛ ꝓcōſul nō ꝓciperet niſi recitans
iperatoris ꝓceptū.Tūc.n.idē eēt ꝯtēnere ꝓceptū īpato/
ris:ꝛ ꝓcōſul:ſiue ꝓcōſul veꝝ diceret:ſiue mētiret̄. ℂ Ad 3°
3^m dōȝ.ꝙ ꝯſcia erronea errās ī his q̄ ſūt ꝑ ſe mala dictat
ꝯria legi dei:ſȝ tn̄ illa q̄ dictat dic̄ eē legē dei.Et iđ tranſ/
greſſor illi⁹ ꝯſcie trāſgreſſor efficit̄ legis dei:q̄uis ꝯſciaȝ
ſequēs ꝛ eā ope iplēs ꝯ legē dei faciēs mortalr peccet:qꝛ
ī ip̄o errore pctm̄ errat cū ꝯtigeret ex igrātia ei⁹ qđ ſcire
debebat. ℂ Ad 4^m dōȝ.ꝙ qn̄ ꝯſcia nō ē ꝓbabil' tūc dȝ eaȝ 4°
deponere:ſȝ tn̄ dū manet ſi ꝯ eā faciat mortalr peccat:vn̄
ꝑ h nō ꝓbat̄ ꝙ ꝯſcia erronea nō liget dū manet:ſȝ ſolū ꝙ nō
ligat ſimplr:ꝛ ī oēȝ euētū. ℂ Ad 5^m dōȝ.ꝙ ex illo argu^o nō 5°
ꝯcludit̄ ꝙ ꝯſcia erronea nō liget ad pctm̄ ſi nō ipleat̄:ſȝ ſi
ipleat̄ excuſat a pctō:vn̄ nō ē ad ꝓpoſitum.Cōcludit aūt veꝝ
qn̄ ip̄e error nō ē pctm̄:vtpote cū ꝯtigit ex ignorātia facti.
Si aūt ex igrātia iuris ē:ſic nō ꝯcludit:qꝛ ip̄a igrātia pctm̄
eſt:ſic.n.apđ iudicē ſecularē nō excuſat̄ q igrātiā iuris qđ
ſcire dȝ allegat. ℂ Ad 6^m dōȝ.ꝙ licȝ ī rōne nāli ſit:vn̄ poſ 6°
ſit ꝓcedi ad ꝯriū ei⁹ qđ erronea conſcia dictat:ſiue ſit er/
ror circa idifferētia:ſiue circa ꝑ ſe mala:tn̄ actu rō nālis
nō dictat ꝯriū:ſi.n.dictaret ꝯriū nō erraret ꝯſcia. ℂ Ad 7°
7^m dōȝ.ꝙ q̄uis op⁹ idifferēs q̄ntū ī ſe ē ad vtrūlȝ ſe hēat:
tn̄ cū qs exiſtimat h op⁹ cadere ſub pctō efficit̄ nō idiffe/
rēs ꝓp ſuā extimationē. ℂ Ad 8^m dōȝ.ꝙ ille q hȝ ꝯſciaȝ 8°
faciēdi fornicationē nō ē ſimplr ꝑplexus:qꝛ ꝓt aliqd face
re:q̄ facto nō icidet ī pctm̄.ſ.ꝯſciaȝ erroneā deponere:ſȝ ꝑ/
plex⁹ ſȝ qd.ſ.ꝯſcia erronea manēte.Et h nō ē icōueniēs:
vt aliq̄ ſuppoſito nō pctm̄ vitare nō poſſit:ſic ſuppoſita itētiōe
inanis glīe:ille q tenet̄ elemoſinā dare pctm̄ euitare nō
ꝓt:ſi.n.dat ex tali itētiōe peccat:ſi vō nō dat trāſgreſſor ē.
ℂ Ad 9^m dōȝ.ꝙ qn̄ ꝯſcia erronea dictat aliqđ faciēdū di 9°
ctat illđ ſub aliq̄ rōne boni:vl' q̄ſi op⁹ iuſtitie vl' tēperan/
tie:ꝛ ſic ō alqs.Et iđ trāſgreſſor icurrit ī viciuȝ ꝯriū illi
vtuti:ſub c⁹ ſpē ꝯſcia illđ dictat:vl' ſi dictat illud ſub ſpe/
cie diuini precepti vel alicuius prelati tn̄ icurrit pecca/
tum inobedientie conſcientiam tranſgrediens.

Uinto querit̃. vtrũ ↄ̃scia i idifferētibus
plus liget q̃ p̄ceptũ p̄lati vl' mi-
p⁹ nus. ¶ Et vr̃ q̃ min⁹. Subdit⁹. n. religiosus
vouit obediētiã i p̄lato: sʒ tenet̃ votũ reddere.
ps. Uouete ꝛ reddite. ergo vr̃ q̃ tenet̃ p̄lato
2⁹ obedire ↄ̃ ↄ̃sciam: ꝛ ita magis p̄lato q̃ ↄ̃scie. ¶ P̃. p̄lato
semp̄ ē obediēdũ i his que nō sunt ↄ̃ deum: sʒ idifferētia
nō sunt ↄ̃ deũ. g̃ i eis tenet̃ obedire p̄lato: ꝛ sic idē qd̄ pri⁹.
3⁹ ¶ P̃. potestati supiori magis est obediēdũ q̃ iferiori: vt
dr̃ i glo. Ro. 13. sed aia p̄lati est supior q̃ aia subditi. ergo
magis ligat̃ subdit⁹ ex prelati iperio q̃ ex ↄ̃scia ꝓpria.
4⁹ ¶ P̃. subdit⁹ nō dʒ iudicare de p̄cepto p̄lati: sʒ magl' p̄la
tus de actib⁹ subditi: iudicaret aũt subditus d̄ p̄cepto p̄-
lati: si p̄p̄ suã ↄ̃sciaʒ ab ei⁹ precepto recederet. g̃ q̃tũcũq̃
ↄ̃scia dictat i idifferētib⁹ magl' ē stãdũ precepto prelati.

ↄ̃. Sed contra viculũ spũale forti⁹ ē q̃ corp̄ale: ꝛ i
trisecũ q̃ extrisecũ: sed ↄ̃scia est vi-
culũ spũale itrisecũ: p̄latus āt viculũ corp̄ale ꝛ extrisecũ
vt vr̃: q2 per tēporale dispēsationē ois p̄latio agit̃: vñ cũ
ad eternitatē vētũ fuerit euacuabit̃: vt dr̃ i glo. p̊⁹. cor. 15.
ergo vr̃ q̃ magis est obediēdum ↄ̃scie q̃ prelato.

R⁹ Respondeo. Dōʒ q̃ hui⁹ q̃ōnis rō satis ex his q̃
dicta sunt pōt appere. dcm̃ est. n. su-
pra. q̃ ↄ̃scia nō ligat nisi vi p̄cepti diuini: vl' f̃m legē scri
ptã: vel f̃ʒ legē nãe iditã. Cōparare igr̃ ligamen ↄ̃scie ad
ligamē qd̄ ē ex p̄cepto p̄lati: nō ē aliđ q̃ ↄ̃parare ligamen
p̄cepti diuini ad ligamē p̄cepti p̄lati. Uñ cũ p̄ceptũ diui-
nũ obliget ↄ̃ p̄ceptũ p̄lati ꝛ magis obliget q̃ p̄ceptũ p̄la-
ti: ↄ̃scie ligamē erit mai⁹ q̃ ligamē p̄cepti p̄lati: ꝛ ↄ̃scia li-
gabit p̄cepto p̄lati i ↄ̃riũ existēte. Tñ h̄ diuersimode se hʒ
in ↄ̃scia recta ꝛ erronea. Cōscia. n. recta simplr̃ ꝛ p̄fecte ↄ̃
p̄ceptuʒ prelati obligat. Simplr̃ qdē: q2 ei⁹ obligatio au-
ferri nō pōt: cũ sine pctō deponi nō possit talis ↄ̃scia: p̄fe-
cte aũt: q2 ↄ̃scia recta nō solũ hoc mō ligat: vt ille q̃ eã se-
quit̃ pctm̃ nō icurrat: sʒ vt ille q̃ eã sequitur sit imunis a
pctō q̃tũcũq̃ p̄lati p̄ceptũ sit i ↄ̃riuʒ. Sed ↄ̃scia erronea
ligat ↄ̃ p̄ceptũ p̄lati i idifferētib⁹ f̃ʒ qd: ꝛ iperfecte. Scđʒ
qd: q2 nō obligat i oēm euentũ: sʒ sub conditiōe sue dura-
tiōis: pōt. n. aliq̃s ꝛ dʒ talē ↄ̃sciaʒ deponere. Impfecte āt:
q2 ligat q̃tũ ad h̄ q̃ ille q̃ eam seq̃tur pctm̃ nō icurrit: ñ
aũt q̃tũ ad h̄ q̃ ille q̃ eã seq̃tur pctm̃ euitet: cũ p̄ceptũ p̄-
lati ē i ↄ̃riũ. Si tñ ad illđ idifferēs p̄ceptũ p̄lati obliget: i
tali. n. casu peccat: siue ñ faciat: q2 ↄ̃ ↄ̃sciaʒ agit: siue faciat:
q2 p̄lato iobediēs est. Magis āt peccat si nō faciat ↄ̃scia
durãte qđ ↄ̃scia dictat: cũ plus liget q̃ p̄ceptũ p̄lati.

Ad p̄ᵐ Ad primum g̃ dōʒ. q̃ ille q̃ vouit obediētiã te-
net̃ obedire i his ad q̃ bonuʒ obe-
diētie se extēdit: nec ab ista obligatiōe absoluit̃ p̄ errorē
ↄ̃scie: nec iteʒ a ↄ̃scie absoluit̃ ligamie p̄ istã obligatōeʒ:
ꝛ ita manet i eo duplex ↄ̃ria obligatio. Quaꝝ vna. s. q̃ est
ex ↄ̃scia ē maior: q2 itēsior: mior: q2 solubilior. Alia vero
ecōtrario. Obligatio. n. illa q̃ est ad p̄latũ solui nō pōt: sic
2⁹ cōscia erronea deponi potest. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ. q̃ q̃uis op⁹
illud per se sit idifferēs: tamē ex dictamie ↄ̃scie fit non i-
3⁹ differens. ¶ Ad 3ᵐ dōm. q̃ q̃uuis prelatus sit superior
subdito: tamē deus sub cuius precepti spē ligat cōscia est
4⁹ maior q̃ prelatus. ¶ Ad 4ᵐ dōm. q̃ subditus non habʒ
iudicare de p̄cepto prelati: sed de ipletione precepti que
ad ipm̃ spectat. Unusq̃sq̃. n. tenet̃ actus suos examiare
ad sciam quã a deo habet: siue sit naturalis: siue acquisi-
ta: siue ifusa: ois. n. homo debet f̃m rōnem agere.

De cognitione p̄mi hois i statu inocētie: ꝛ hʒ
8. arti. p̊. vtꝝ hō i statu inocē-
tie cognouerit deum per essentiaʒ. 2°. vtruʒ homo i sta-
tu inocentie per creaturas viderit deum. 3°. vtruʒ Adã
in statu inocentie fidem de deo habuit. 4°. vtrum Adã
habuit i statu inocentie oium creaturaruʒ noticiam. 5°.
vtrum Adam i statu inocentie viderit angelos per essen-
tiam. 6°. vtrum Adaʒ i p̄mo statu errare: siue decipi po-
tuit. 7°. vtrum pueri q̃ ex Adam nascerentur plenaʒ re-
rum noticiam oium habuissent: sicut Adam habuit. 8°.
vtrum pueri mox nati i statu inocentie vsuʒ plenarie ra-
tionis habuissent. Questio. XVIII.

Uestio est de cognitione p̄mi hois
i statu inocentie: ꝛ p̄mo q̃rit̃
tur vtrũ i statu illo cognouerit deũ p̄ eēn-
tiã. ¶ Et vr̃ q̃ sic. dic̃. n. magister i. 4. sen. p⁹
dis. p̊⁹. q̃ hō ante pctm̃ deũ sine medio vi-
dit: sed videre deũ sine medio est videre
deũ p̄ eēntiã. g̃ i statu inocentie vidit deũ
p̄ eēntiaʒ. ¶ Sed dicē. q̃ magr̃ itelligit q̃ vidit sine me-
dio quoad nubilũ culpe: nō autem sine medio creature.
¶ Sʒ ↄ̃ est qđ magr̃ ibidē dic̃: q̃ q2 nos per mediũ deũ 2⁹
videmus: opʒ q̃ ex visibilibus creaturis ad eũ deuenia-
mus. g̃ vr̃ q̃ itelligat de medio creature: sed videre sine
medio creature est videre p̄ eēntiã. g̃ ꝛc̄. ¶ P̃. Phil. 4. 3⁹
dr̃ q̃ pax dei que exuperat oēm sensuʒ: h̄ itelligit̃ d̄ pace
quã de⁹ facit i p̄ria i beatis: qđ glo. ibidē sic exponit: oēʒ
sensuʒ. i. itellectuʒ nostrũ: non eoꝝ q̃ semp̄ vident faciem
patris: ex quo dr̃ q̃ pax siue gaudiũ beatoꝝ excedit itel-
lectuʒ ois illi⁹ q̃ gaudio illo non p̄fruit̃: sed Adã i inocen
tia gaudia beatoꝝ vidit: vñ dic̃ Grego. 4. dyal. hō peccã-
do extra seipm̃ fusus illa iã celestis patrie gaudia q̃ p̄us
ↄ̃tēplari solebat videre nō poterat. g̃ Adã i illo statu gau
dio celestis patrie fruebat̃. ¶ P̃. Hug. de san. Uict. dic̃. 4⁹
q̃ homo i statu illo cognoscebat creatorem suũ ea cogni-
tione qua tunc per presentiaʒ contemplationis manife-
stius cernebatur: sed videre deum per presentiaʒ contē-
plationis est videre ipsum per essentiam: vt videt̃. ergo
deum per essentiam Adaʒ i statu illo vidit. ¶ P̃. homo 5⁹
factus est ad videndum deuʒ: ad hoc. n. fecit deus rōna-
lem creaturam: vt similitudis sue particeps esset que in
eius visione consistit: vt habetur p̊⁹. dis. 2. sentē. si igitur
in statu inocentie deum Adam per essentiam non vide-
bat: hoc non erat nisi q2 aliquod mediuʒ ipediebat: non
autem medium culpe ipediebat: q2 tunc ab ea immunis
erat: nec ipediebat medium creature: q2 deus est itimior
rationali anie q̃ quelibet creatura. ergo Adam i statu i-
nocentie vidit deum per essentiam. ¶ P̃. sicut affectiua 6⁹
hominis non perficitur nisi per summum bonum: ita co-
gnitiua non nisi per summuʒ verum: vt patet i lib. de spũ
ꝛ aia: sed vnicuiq̃ inest desideriũ sue perfectionis. ergo
Adam in p̄mo statu desiderabat deum per essentiam vi-
dere: sed q̃cũq̃ caret eo qđ desiderat affligitur: si igr̃ adã
tunc deum per essentiam non videbat affligebatur: hoc
autem est falsum: q2 afflictio cum sit pena culpaʒ prece-
dere non potest. ergo deum per essentiaʒ vidit. ¶ P̃. aia 7⁹
hois ita facta est ad dei imaginē: vt nulla iterposita crea-
tura ab ipsa p̄ma veritate formetur: vt dr̃ i lib. de spiritu
ꝛ aia: sed imago manebat integra ꝛ pura i hoie in statu
innocentie. ergo in ipsam summam veritateʒ ferebatur
nullo mediante: ꝛ ita deum per eēntiam videbat. ¶ P̃. 8⁹
ad hoc q̃ aliq̃d videamus i actu nihil aliđ reqritur nisi
q̃ spēs fiat itelligibilis i actu per abstractioneʒ a mã ꝛ a
conditionib⁹ mãe: qđ pertinet ad itellcm̃ agētē: ꝛ vt i i-
tellectu recipiat̃: qđ p̄tinet ad itellcm̃ pošem: sed eēntia
diua ē p̄ se itelligibilis: vtpote oino a mã sepata: est ēt aie
ipsius hominis itima: cum in oib⁹ per essentiam deus eē
dicatur: cum igitur nullum esset impedimētũ i aia hois
in statu inocentie: videtur q̃ deum per eēntiã videbat.

9° ¶ P̃.cū aīa ade in statu inocētie eēt ōbito mō ordinata
nō erat rō supior min⁹ pfecta circa suū obm̄ ppriū q̄ īfe-
rior circa obm̄ ppriū: sz īferior rō cui⁹ ē circa tpalia īten-
dere ipsa tpalia imediate videre poterat. ḡ ⁊ rō supior: c⁹
est eterna ɔspicere: poterat imediate deū p eēntiā vide-
10° re. ¶ P̃ illō a q̄ fit aliqd visibile i actu imediate a sensu
visus cogscit̃. s. lux. ḡ illō a q̄ fit aliqō intelligibile actu i-
mediate ab itellū cogscit̃: sz nō fit actu itelligibile aliqd
ab aliq̄ nisi iquātū ē actu: ⁊ ita de⁹ cū solus sit act⁹ purus
ipe ē q̄ oīa itelligibilia fiūt. ḡ itells hoīs i p statu deū ime
11° diate videbat: cū tūc nullū hr̄et ipedimētū. ¶ P̃. Dam.
dic̃. q hō i statu inocētie beatā vitā habuit: ⁊ oēz btitudi
nē: sz beata vita vl beatitudo ɔsistit i h q de⁹ p eēntiam
12° videat̃. ḡ tūc p eēntiā deum vidit. ¶ P̃. Dam. dic̃. q hō
tūc reficiebat̃ fruitiōe diuissime ɔtēplatiōis: sic āgelus:
sz āgeli vidēt deū p eēntiā. ḡ Adā i statu illo deū p essen-
13° tiā vidit. ¶ P̃. nā hoīs erat perfectior i statu inocētie q̄
post statū peccati: sz aliqb⁹ post statū peccati ɔcessuz est:
vt deū p eēntiā viderēt adhuc in hac vita mortali existē-
tib⁹: sic ō Paulo ⁊ Moyse Aug. dic̃. sup gen̄. 12. ad lr̄az. ⁊
in li. ō vidēdo deū. ḡ multo forti⁹ adā i statu inocētie deū
14° p eēntiā vidit. ¶ P̃. Gen̄. 2. sup illō. Misit de⁹ soporē in
Adā. dic̃ glo. extasis recte itelligit̃ ad h imissa: vt mens
ade pticeps āgelice curie: ⁊ itrās i sanctuariū dei nouissi-
ma itelligeret: ex q̄ vr̄ q sopor ille rapt⁹ qdā fuerit: sz illi
15° q rapiūt̃ deū p eēntiā vidēt. ḡ ⁊ adā. ¶ P̃. sz Dam. Adā
nō tm̄ i corpali padiso collocat⁹ fuit: sz i spūali: spūalis āt
paradisus nihil aliō ē q̄ btitudo i visiōe dei p eēntiā cō-
16° sistēs. ḡ ⁊c̃. ¶ P̃. Aug. dic̃. 12. ō ci. dei. q i statu inocētie n̄
aberat qcq̄ qō bona volūtas adipisceret̃: sz bona volun-
tas h adipisci poterat: vt deū p eēntiā videret. ergo hoc
a primis parentibus non aberat. ergo ⁊c̃.

3. p. **Sed contra** ē qō dic̃ Augu. i p ō tri. q dei visio p
eēntiā ē tota merces sctōr: sz adā
2° i statu inocētie btūs n̄ erat. ḡ deū p eēntiā n̄ vidit. ¶ P̃.
Bern̄. dic̃. q de⁹ i statu vie: pt qdē tot⁹ diligi: sz n̄ videri:
videret̃ āt tot⁹: si videret̃ p eēntiā: cū ei⁹ eēntia sit sim-
plex. ḡ cū Adā eēt i statu vie: deū p eēntiā vider̃ n̄ potuit.
3° ¶ P̃. aīa oppssa mole carnis: distinctā rer̄ cognitionem
amittit: vn̄ Boe. dic̃. i li. ō ɔsol. q sūmā retinens: singula
pdit: sz i statu inocētie aīa hoīs aliq̄ten⁹ p corp⁹ depmo-
bat̃: licz n̄ tm̄: sic p⁹ pctm̄. ḡ retardabat̃ a visiōe diue eēn-
tie: ad quā reqrit̃ pfectissima dispō: nec ē aliqs ita pfecte
itelligēs qn possit cogitari aliū pfecti⁹ itelligere: nisi de⁹
4° q ifinita limpiditate oīa itelligit. ¶ P̃. eē viatorē ⁊ ɔpre-
hēsorē sil' soli xpo ē ppriū: sz Adā i statu inocentie viator
erat: qō patuit ex h q peccare potuit: ⁊ ita n̄ fuit ɔphen-
sor: ⁊ ita deum per essentiam non vidit.

Rn̄.
Opio **Respondeo.** Dōz q qdā dixerūt q deū p eēntiā
vider̃ n̄ solū ɔtigit i pr̄ia: sz i via: q̄-
uis nō ita pfecte i via: sic i pr̄ia: ⁊ sz h hō i statu inocētie
mediā habuit visionē iter visionē btōrū ⁊ visionez hoīs
post pctm̄: q2 min⁹ pfecte vidit q̄ beati: pfectius āt q̄ hō
ỉproba: post pctm̄ videre potuit. Sz istō ɔtm̄ ē ɔtrū scripture te-
stimonijs: q̄ ɔcorditer i diua visiōe beatitudinē vltimā
hoīs ponūt. Un̄ ex h ipo q aliqs deū p eēntiā videt bea-
tus ē. Et sic nullus adhuc i via ad beatitudinē existēs deū
2° opi. per eēntiā vider̃ potuit. Nec ipe Adā i statu inocētie: vt
cōis opio tenet: cui⁹ vitas rōne oñdi pt. Cuiuslz. n. nāe ē
aliqō vltimū assignare i q̄ ei⁹ vlt̄ia pfectio ɔsistit: hoīs āt
inq̄tm̄ hō pfectio n̄ ɔsistit nisi i actu itellus ex q̄ hz q hō
sit. In opōne āt itellcūs pn̄t differētes gradus distingui
dupl'r. Uno mō ex diuersitate itelligibiliū. Quāto. n. ali-
qs excellēti⁹ itelligibile itelligit: tāto excellētior est ei⁹ i-
telligētia. vn̄ vt dr̄ i. 10. eth. pfectissima opō itells ē opō
itells bn̄ dispositi ad optimū intelligibile. sic pulcherrima
visio corpal' ē visus bn̄ dispositi ad pulcherrimū sub vi-
su iacētiū. Alio⁹ i opōne itells accipiūt̃ grad⁹ ex mō itel-
ligēdi: pōt est. n. vnū ⁊ idē itelligibile diuersimode a di-
uersis itelligi: ab vno pfecti⁹ ab alio min⁹ pfecte. Nō ē āt
pōt: vt vltim⁹ terminus pfectiōis hūane accipiat̃ sz ali-
quē modū itelligēdi: q2 i istis modis itelligēdi pn̄t ɔside-
rari ifiniti grad⁹: q̄ vnus alio pfecti⁹ itelligit: vn̄ oz q vl-
tim⁹ termin⁹ hūane pfectiōis sit i itelligēdo aliqō perfe-
ctissimū itelligibile: qō ē eēntia diua. In h igr̄ vnaqueq̄
rōnal' creatura beata ē: q eēntiā dei videt: nō ex h q ita
limpide: vel plus: vel min⁹ eā videt. Nō igr̄ visio beati a
visiōe viatoris distiguit̃ p h q ē pfectius ⁊ min⁹ pfecte
videre: sz p h q ē videre: ⁊ nō videre. Et iō cūz Adā fue-
rit adhuc i via ad beatitudiez: deū p eēntiā nō vidit.

Ad primum ḡ dōz. q i aliq̄ visiōe triplex me- Ad p°
diū ɔsiderari pt: vnū ē mediū sub
q̄ vr̄. Aliō q̄ vr̄: qō ē spēs rei vise. Aliud a q̄ accipit̃ cogni-
tio rei vise. Sic i visiōe corpali mediū sub q̄ vr̄ ē lumē q̄
aliqd fit actu visibile: ⁊ visus pficit̃ ad vidēdū: medium
aūt q̄ vr̄: ē ipa spēs rei sensibil' i oculo exn̄s: q̄ sic for⁹ vidē-
tis iquātū ē vidēs pn̄m est visiue opōnis: mediū āt a q̄ ac-
cipit̃ cognitio rei vise: est sic speculū a q̄ iterdū spēs alic⁹
visibilis: vtputa lapidis fit i oculo: nō imediate ab ipo la-
pide. Et hec tria i visione itellcūali ineniunt̃: vt lumini
corpali r̄ndeat lumen itells agentl: q̄si mediū sub q̄ itel-
lect⁹ videt: spēi vō visibili: spēs itelligibil: q̄ itellus possi-
fit actu itelligēs: medio vō a q̄ accipit̃ visi cognitio: sic a
speculo: ɔparat̃ effectus a quo i cognitionē cāe deueni-
mus. Et ita silitudo cāe nostro itellectui iprimit̃: nō ime-
diate ex cā: sz ex effectu i quo silitudo cause resplēdet. vn̄
hō cognitio dr̄ specularis pp silitudiem quā habz ad vi-
sionem que fit p speculū: hō igr̄ in statu post pctm̄ idiget
ad cognoscendū deū medio qō est q̄si speculūz: i quo re-
sultat ipsi⁹ dei silitudo: opz. n. vt p eā q̄ facta sunt i inuisibi-
lia ei⁹ veniam⁹: vt dr̄ Ro. p. h āt medio non idigebat hō
in statu inocentie: idigebat aūt medio: qō est q̄si spēs rei
vise: q2 p aliqd spūale lumen mēti hoīs iflupū diuit⁹: qō
erat q̄si silitudo expssa lucis icreate deū videbat. Sz h
medio nō idigebit i pr̄ia: q2 ipsaz dei essentiā p seipāz vi-
debit nō p aliq̄ ei⁹ silitudinē vel itelligibilez vel sensibi-
lē: cū nlla creata sili⁹ adeo possit pfecte deū repn̄tare: vt
per eā videns ipam dei essentiā cognoscere aliqs possit.
Indigebit āt lumie glorie i pr̄ia: qō erit q̄si mediū sub q̄
vr̄: sz illō ps. In lumie tuo videbim⁹ lum̄: eo q ista visio
nulli creature est nālis: sz soli deo: vn̄ nulla creatura i eā
ex sua nā pt pertigere: sed ad eā ɔndaz oz q illustret̃ lu-
mie diuinitus emisso. Secūda āt visio q̄ est per mediū qō
est spēs: est nālis angelo: sz est supra nāz hoīs: Un̄ ad eā i-
diget lumine gr̄e. Tertia vō est ɔpetens nāe hoīs: ⁊ iō ea
sola sibi reliquit̃ post pctm̄. Et iō pz q visio q̄ hō deū in
statu inocentie vidit: media fuit iter visionez: q̄ nūc vide-
mus: ⁊ visiōez beator: Patet igr̄ q hō post pctm̄ triplici
medio idiget ad vidēdū deū. s. ipa creatura ex q̄ i diuinam
cognitōez ascēdit: ⁊ silitudie ipsi⁹ dei quā ex creatura ac-
cipit: ⁊ lūine q̄ pficit̃ ad h: vt i deū dirigat̃: siue sit lumē
nāe: vt lumē itellus agētl: siue gratie vt fidei ⁊ sapientie.
In statu vero an̄ pctm̄ idigebat duplici medio. s. medio
qō est silitudo dei: ⁊ qō ē lumē eleuās vl dirigēs mētez.
Beati aūt vno tātū idigēt medio. s. lūine eleuāte mētez.
Ipse aūt de⁹ seipz videt absq̄ oī medio: ipse. n. ē lumen q̄
2° seipz videt. ¶ Ad 2m dōz. q magr̄ nō remouet qn p ali-
quā silitudiez creature q̄si p mediū de⁹ i statu innocētie
videret̃: sz q2 nō idigebat ad h medio visibilis creature.
3° ¶ Ad 3m dōm. q Adā i statu inocētia n̄ videbat gaudia

celestis curie: vt ꝯprehēderet q̄ vl' q̄ta eēnt: h.n. solū bea
toꝝ ē: s3 cogn̄scebat de eis an sint: p h q aliq̄ eoꝝ pticipa
4° tionē hēbat. ¶ Ad 4ᵐ dō3. q i cōtēplatiōe de⁹ vr̄ p me
diū qd ē lumē sapie mētē eleuās ad cernēda diuina: nō aūt
vt ipsa diuina eēntia imediate videaꝭ: ⁊ sic p grāz vr̄ a ꝯtē
5° plāte post statū peti: q̄uis pfecti⁹ i statu inocētie. ¶ Ad
5ᵐ dō3. q hō fact⁹ erat ad vidēdū deū: nō i pn̄° s3 i vltimo
sue pfectiōis. Et iō q i pn̄° sue ꝯditiōis deū p eēntiā non
vidit: nō fuit ex h q aliq̄ obstaculo ipediret: s3 solū ꝑpo
defectu: q2 nōdū ei inerat pfectio illa q̄ reqriꝭ ad vidēdū
6° deū p eēntiā. ¶ Ad 6ᵐ dō3. q adā i statu inocētie ꝯside
rabat deū p eēntiā videre: s3 ei⁹ desideriū erat ordinatū.
Ad h.n. tēdebat q videret deū qn̄ tp̄s eēt: vnde ex h q
deū añ tp̄s debitū non videbat nulla ei afflictio inerat.
7° ¶ Ad 7ᵐ dō3. q mēs nr̄a dr̄ imediate formari ab ip̄a ve
ritate p̄ª: nō qn̄ eā cognoscat iterdū mediāte aliq̄ habitu
vel spē vl' creatura: s3 p modū q̄ exēplatū formaꝭ ad suū
exēplar imediatū: posuerūt.n. qdā: vt p3 p Dion. d̄ di. no.
7. cap. supiora i entib⁹ eē iferioꝝ exēplaria: ⁊ ita aīa3 ho
mis a deo ꝑcedere mediāte āgelo: ⁊ ad exēplar diuinu3
formari mediāte exēplari āgelico: qd qdē ex v̄bis iducti
remoueꝭ. Ip̄a.n. hūana mens imediate a deo creaꝭ: ⁊ i
mediate ab ipso: sic ab exēplari formaꝭ: ⁊ p h imediate i
8° ipso: sicut i fine beatificaꝭ. ¶ Ad 8ᵐ dō3. q q̄uis de⁹ sit
per se maxie itelligibil' ⁊ adesset mēti hois i statu inocen
tie: nō tn̄ aderat ei: vt itelligibil' for": q2 itell's hois nōdu3
9° habebat illā pfectionē q̄ ad h reqriꝭ. ¶ Ad 9ᵐ dō3. q su
perioris rōnis obiꝫ s3 ꝯditionē nāe nō ē ipsa diuina essen
tia: s3 rōnes q̄dā a deo i mētē ifluētes ⁊ a creaturis acce
10° pte: qb⁹ ad eterna ꝯspiciēda pficimur. ¶ Ad 10ᵐ dōm. q
imediatū pn̄ᵐ ⁊ primū q̄ ea que sūt i po° fiūt itelligibilia
actu ē itell's agēs: s3 p̄ᵐ pn̄ᵐ q̄ itelligibilia fiūt ē ipsa lux i
creata. Et ita ipsa eēntia diuina ꝯparaꝭ ad itelligibilia: sic
sub̄a solis ad visibilia corpalia. Nō ē āt necesse: vt ille q
videt colorē aliquē videat sub̄a3 solis: s3 vt videat lumē
solis: ꝑut eo color illustraꝭ. Silr̄ nō ē necēiu3: vt ille qui
cognoscit aliqd itelligibile videat eēntiā diuina3: s3 qd pci
piat lumē itelligibile: qd a dō origialr̄ manat: ꝑut ipso ē
11° aliqd itelligibile actu. ¶ Ad 11ᵐ dō3. q dcm̄ Dam. nō ē
intelligēdū q adā simplr̄ btūs eēt: s3 btūs erat q̄dā bea
titudie q̄ illi statui ꝯpetebat: sic i statu miserie aliq dicū
tur s3 qd beati rōne alic⁹ pfectiōis i eis exn̄tl: vt Math.
12° 5. Beati paupes spū. ¶ Ad 12ᵐ dō3. q āgelus i statu nāe
ꝯdite nō vidit deū p eēntiā: s3 h ei ꝯpetebat solū p grāz.
Adā aūt i statu inocētie p grāz habuit illū modū visiōis:
quē h3 āgelus p nāz: vt dcm̄ est: ⁊ iō dr̄ sic alter angelus.
13° ¶ Ad 13ᵐ dō3. q Moyses ⁊ Paulus q̄dā ꝑuilegiata grā
deū p eēntiā viderūt. Et tn̄ q̄uis simplr̄ eēnt i statu vie:
s3 qd tn̄ ꝑut deū p eēntiā videbāt nō erāt i statu vie. Et
iō ade i statu inocētie i q̄ adhuc viator erat nō ꝯpetebat
deū p eēntiā videre. Si tn̄ p aliquē raptu3 fuerit ad hoc
eleuat⁹ supra cōe3 cognitionē: q̄ tūc ei ꝯpetebat: vt deū p
eēntiā videret nō ē icōueniēs: cum talis grā ita potuerit
14° ꝯferri i statu inocētie: sic ⁊ post statū peccati. ¶ Ad 14ᵐ
dō3. q si itelligam⁹ talē extasim ade fuisse q̄lis fuit rapt⁹
pauli: tūc dicem⁹ q illa visio erat supra modū cōe3 visio
nis q ei tūc ꝯpetebat. S3 q2 nō expsse hr̄ q in illo sopore
deū p eēntiā viderit: possum⁹ dr̄e q i illa extasi eleuatus
fuit nō ad ip̄a3 dei eēntiā vidēdā: s3 ad cognoscēda q̄da3
ꝑfundiora de diuinis misterijs: q̄ sm̄ cōe3 modū hūane co
15° gnitiōis tūc sibi ꝯpetebāt. ¶ Ad 15ᵐ dōm. q paradisus
spūalis ꝑut pfectā delectationē designat q̄ beatū facit i
dei visiōe ꝯsistit: s3 ꝑut simplr̄ delectationē d̄ dō habitā
designat i q̄licūq3 ꝯtēplatiōe dei paradisus spūalis cōsi
16° stit. ¶ Ad 16ᵐ dō3. q si fuiss3 hōa ⁊ ordiata volūtas si ꝯsi

derasset: tūc hr̄e qd tūc ei n̄ ꝯpetebat: ⁊ pp h rō nō seqꭍ.

Secundo queriꭍ. vt3 hō in statu innocentie deū p creaturas viderit. ¶ Et vr̄ q nō: cognoscere.n. deū p creatu 1°
ras ē cogn̄scere p effcm̄: hec aūt ē collatiua siue
venatiua cognitio: q̄ cū lāguida sit ⁊ iperfecta
hoī i statu inocētie n̄ ꝯpetebat. g̃ adā i statu inocētie nō
vidit deū p creaturas. ¶ P̄. remota cā remoueꭍ effcūs: 2°
s3 Ysido. assignat hāc cā3 q̄re hō deū p creaturas videt:
q2 a creatore auersus ad creaturas se ꝯuertit: qd tūc i sta
tu inocētie nōdū erat. g̃ tūc deū p creaturas hō nō vide
bat. ¶ P̄. s3 Aug. d̄ sā. vi. hō i statu illo deū cogn̄scebat p 3°
pñtiā ꝯtēplās: s3 i ꝯtēplatione vr̄ sine medio creature. g̃
deū n̄ videbat p creaturas. ¶ P̄. Ysido. dic. q āgelus añ 4°
oē3 creaturā factus: deū p creaturā n̄ cogn̄uit: s3 hō i statu
inocētie deū sic alter āgelus s3 Dam. vidit. g̃ ipe deū ex
creaturis n̄ cogn̄uit. ¶ P̄. tenebra n̄ ē rō cogn̄scēdi lucem. 5°
S3 oīs creatura creatori cōpata ē tenebra. g̃ creator per
creaturā cogn̄sci n̄ pt. ¶ P̄. Augu. dis. 8. sup gen̄. ad lr̄am. 6°
forte iquā sic cū eis loquebaꭍ. s. p̄mis parētib⁹: ⁊ si nō tā
ta pticipatiōe diuine sapie q̄tā capiūt āgeli: tn̄ ꝑ humano
modulo q̄tūl3 min⁹: s3 ipo genere visiōis ⁊ locutiōis: ex
quo vr̄ posse accipi q hō i statu inocentie illo genere co
gnitiōis deū cogn̄scebat q̄ āgeli cogn̄scūt: s3 āgeli n̄ cogn̄scūt
deū p creaturas: vt p3 p Aug. 2. sup gen̄. ad lit. ⁊ p Dion.
6. ca. d̄ di. no. g̃ hō i statu inocētie deū p creaturas n̄ vide
bat. ¶ P̄. aīa hois filior ē deo q̄3 aliq̄ sensibil' creatura. g̃ 7°
qn̄ aīa hois i sua puritate erat n̄ tēdebat ad dei cognitio
nē p visibilē creaturā. ¶ P̄. posita cognitione pfectiori 8°
supfluit min⁹ pfecta: s3 hō i statu inocētie p pñtiā ꝯtēpla
tionis deum cognoscebat: vt dicit Aug. de sāa. Uic. ergo
(deū per creaturas nō cogn̄uit.

Sed contra ē qd Dam. dic. 2. li. q adā i padiso 3.
corpali ꝯstitut⁹ ē: vbi p creaturas suū creatorē ꝯsiderꭍᵉᵗ.

Respondeo. Dō3 q ad euidētiā h⁹ q̄ōnis sciēdū 3°
ē q s3 Boe. i li. d̄ ꝯsol. nā a pfectis
pn̄ᵐ sumit: qd i opib⁹ diuinis ꝯsiderari pt. In q̄l3.n. ei⁹ ope
ea q̄ p̄ª sūt pfectiōe3 hñt. Un̄ cū i statu inocentie ꝯstitue
reꭍ adā ab ipo: vt toti⁹ hūani gn̄is pn̄ᵐ: n̄ solū a q̄ nā hūa
na ꝑpagareꭍ i posteros: s3 ēt q̄ i alios origialē iustitiam
trāsfunderet: o3 ponere hoie3 i statu inocētie duplicē p
fectionē hūisse. vnā qdē nālē. Aliā āt grē a deo ꝯcessā su
pra debitū nāliū pncipioꝝ. Scdm̄ āt nālē pfectionē sibi
ꝯpetere n̄ poterat: vt deu3 cogn̄sceret nisi ex creatura: qd
sic p3. In nullo.n. genere po" passiua extēdit se nisi ad il
la ad q̄ extēdit se po" actiua. Et iō dic Cōmē. 9. meta. q n̄
ē aliq̄ po" passiua i nā cui n̄ rn̄deat actiua. In nā āt hūa
na duplex po" ad itelligēdū iueniꭍ. Una q̄si passiua q̄ ē i
tell's possis. Alia ē q̄si actiua q̄ ē itell's agēs. Et iō itellcūs
possis s3 nālē viā n̄ ē i po" nisi ad illas formas q̄ p itellm̄
agētē itelligibiles fiūt. He āt n̄ sūt nisi for" sēsibiliū reꝝ
q̄ a fantasmatib⁹ abstrahūꭍ: nā sub̄e imāles sūt itelligiᵇⁱˡᵉˢ
p seip̄as: n̄ q2 nos eas itelligiᵇⁱˡᵉˢ faciam⁹: ⁊ iō itellēs possis
nr̄ n̄ pt se extēdere ad aliqua itelligibilia nisi p illas for
mas quas a fantasmatib⁹ abstrahit. Et inde ē q nec deū
nec alias sub̄as imāles cognoscere possum⁹ nāliter nisi p
res sensibiles. Sed ex pfectiōe grē hoc habebat hō i sta
tu inocētie: vt deū cognosceret p ispirationē iternā ex ir
radiatiōe diuine sapie: per quē modū deū cognoscebat nō
ex visibilib⁹ creaturis: s3 ex q̄dā spūali silitudie sue mē
ti ipressa. Ita igr̄ i hoie duplex cognitio erat: vna qua co
gnoscebat deū ꝯformiter angelis p ispirationē iternam.
Alia qua cognoscebat deū cōformiter nobis per sensibi
les creaturas: differebat aūt hec ei⁹ scda cognitio a cogni
tiōe nr̄a: sicut differt ingsitio hñtis habitū scie q ex notis

cōsiderat ea q̄ q̄n̄qȝ nouerat ab inq̄sitiōe adiscentis q̄ ex
notis ad ignota nitit̄ puenire. Nos āt alr̄ deū notū hr̄e n̄
possum⁹ nisi ex creaturis ad ei⁹ noticiā veniam⁹. Adam
vero deū alr̄ sibi notū .s. p illustrationē iternā ex creatu-
ris considerabat.

Ad p^m **Ad primum** ḡ dōȝ. q̄ illa cognitio collatiua q̄
ex notis i ignota deuenim⁹ iperfectionē hȝ: cū p eā aliq̄d
q̄si ignoratū queraṫ. Talis āt nō fuit illa collatiua cogni
tio qua hō i statu inocētie vtebaṫ. Nihil tn̄ p̄hibȝ dice-
re q̄n aliq̄d iperfectū hoī i illo statu ↄpetebat: nō q̄dē q̄ꝯ-
tū ad id qd̄ debeṫ sue nāe: sȝ p ↄparationē ad nāȝ dignio
reȝ. Nō.n. fuit tāte pfectiōis hūana nā i sua ↄditiōe: q̄n̄ta
2° angelica vel dīna. ¶ Ad 2^m dōȝ. q̄ h̄ qd̄ Ysido. dic̄ cā est
q̄re hō nec̄e hēbat ex creaturi cognitioneȝ dei q̄si igr̄i ac
cipe: ⁊ hoc hō i statu inocētie nō idigebat: vt dictum est.
3° ¶ Ad 3^m dōm. q̄ p̄ter illā ↄtēplationē cognitiōis: hēbat
aliā dei noticiā: qua eū ex creaturis cognoscebat: vt dcm̄
4° est. ¶ Ad 4^m dōȝ. q̄ Adā ↄformabaṫ angelo i cognitiōe
cōtēplatiōis per grāȝ: sȝ p̄ter h̄ hēbat aliā cognitionē sue
5° nāe ↄpetēteȝ: vt dcm̄ est. ¶ Ad 5^m dōm. q̄ creatura ē te-
nebra inquātū est ex nihilo: iquātū vero est a deo: silitu-
dinē aliquā ei⁹ p̄ticipat: ⁊ sic in ei⁹ similitudinem ducit.
6° ¶ Ad 6^m dōm. q̄ Aug. ibi loq̄tur de illa cognitiōe que ē
per ispirationē dīnā: qd̄ pȝ ex h̄ q̄ ō locutiōe dei ibi mē-
tionē facit: nec oīno tacet de alio cognitiōis mō: vbi sub-
iūgit: fortassis ēt illo locutionis genere. de⁹.n. loq̄baṫ qd̄
fit p creaturā: siue i extasi spūs corp̄alib⁹ imaginib⁹: siue
7° ipsis sensib⁹ corp̄is aliq̄ imagie p̄sentata. ¶ Ad 7^m dōȝ.
q̄ aīa q̄uis sit deo similior q̄ꝫ alia creatura: nō tn̄ i cogni
tione nāe sue: vt eaȝ a ceteris discernat potest peruenire
nisi ex sensibilib⁹ creaturis a q̄b⁹ cognitio nr̄a ortuȝ hȝ.
8° ¶ Ad 8^m dōȝ. q̄ q̄uis Adā deū viderit p lumē cōtēpla-
tiōis: non tn̄ supfluit illa cognitio q̄ deū ex creaturis cō-
siderauit: vt .s. idē plurib⁹ modis cognosceret: ⁊ q̄ nō so-
lum gratuitam: sed naturalem hr̄et cognitionem.

p° **TErtio** querit̄. vtrū Adā i statu inocētie
fidē de deo habuit. ¶ Et vr̄ q̄
nō. Cognitio.n. fidei ē cognitio enigmatica:
vt pȝ p̄^a cor. 13. Videm⁹ nūc per speculū ⁊c̄.
sed Adā i statu inocētie habuit cognitioneȝ
2° nō enigmaticā: sed apertā. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē Aug.
de sen. Victo. dic̄ q̄ cognouit creatorē suū non ea cogni-
tiōe q̄ a credētib⁹ mō absens fide q̄rit̄. ḡ idem qd̄ prius.
3° ¶ Itē Greg. 4. dyal. dic̄. Fides illis ↄperit q̄ ea q̄ credē-
da sunt p experimēta nō pñt cog̃scere: sȝ Adā vt ibidē dicit̄
4° experimēto cognouit ea q̄ nos credim⁹. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē fides
nō solū ē ō creatore: sȝ ō redēptore: sed Adā i statu inocē-
tie nihil vr̄ cognouisse ō redēptore: q̄z sui casus p̄sciu⁹ nō
fuit sine quo redemptio non fuisset. ergo ⁊c̄.

ↄ.p. **Sed contra** est qd̄ dic̄ Aug. 14. ō ci. dei. q̄ Adaȝ
i statu inocētie habuit charitatē de
2° corde puro ⁊ fide nō ficta. ¶ Itē habuit oēs virtutes: vt
magister dicit in. 3°. sen. dis. 29. ergo ⁊ fidem.

R̄n̄o **Respondeo.** q̄ Adā i p̄mo statu fidē habuit: qd̄
q̄dē appet si obiꝫ fidei ↄsiderem⁹.
Ipsa.n. veritas p̄^a p̄ut ē nō appena ē obiꝫ fidei. dico aūt
nō apparēs nec p spēȝ: sic beatis appȝ: nec p nālē rōnē si-
cut aliq̄ p̄hīs ō deo sūt nota: vt eū eē icorruptibilē incor-
poreū itelligibilē ⁊ alia h̄⁹. Adā āt nō solū sciebat illa de
deo q̄ nāli rōne cognosci pñt: sȝ ēt ampli⁹. Nec tn̄ advidē
dū deū p eēntiā puenerat: vn̄ ↄstat q̄ ō dō cognitionē fi-
dei hēbat. Sȝ fides ē duplex .s. fm̄ duplicē auditū ⁊ du-
plicē locutionē. Et.n. fides ex auditu: vt dr̄ Ro. 10. Est ēt
q̄daȝ locutio exterior q̄ de⁹ nobis p p̄dicatores loq̄tur: q̄-
daȝ iterior q̄ loq̄tur nobis p ispirationē iternā. dr̄ āt ipsa
iterior ispiratio locutio q̄daȝ ad silitudīeȝ exterioris lo
cutiōis. Sicut.n. i exteriori locutiōe p̄ferim⁹ ad ip̄m au-
diētē nō ipsaȝ rē q̄ā notificare cupim⁹: sȝ signū illi⁹ rei
.s. vocē sigñatiuā: ita de⁹ iteri⁹ ispirādo nō exhibet eēn-
tiā suā ad vidēdū: sȝ aliq̄d sue eēntie signū: qd̄ ē aliq̄ spi-
ritualis silitudo sue sapie. Ab vtroq̄ȝ auditu fides in cor-
dib⁹ fideliū orit̄: per auditū iteriorē i his q̄ fideȝ p̄ acce-
perūt ⁊ docuerūt: sic i ap̄lis ⁊ p̄phetis: vn̄ i ps. Audiā q̄d
loquaṫ i me dn̄s de⁹. p 2^m vero auditū fides orit̄ i cordi
bus alioꝝ fideliū q̄ p alios hoīes cognitionē fidei acci-
piūt. Adā āt p̄ fidē habuit: ⁊ p̄ ē fidē edoct⁹ a deo: ⁊ iō per
internā locutionē fidem habere debuit.

Ad primum ḡ dōȝ. q̄ n̄ habuit ita apparētē co Ad p°
gnitionē q̄ sufficiat ad obscurita-
tē fidei remouēdā: q̄ nō remoueṫ nisi p h̄ q̄ p̄^a vitas sit
apparēs. ¶ Ad 2^m dōȝ. q̄ Aug. a p̄ hoīe remouet cogni- 2°
tionē fidei talē q̄lis nobis ↄpetit: q̄ cognitionē fidei ha-
bem⁹ n̄ p reuelationē nobis factā: sȝ p h̄ q̄ adherem⁹ re-
uelatiōib⁹ alijs factis. ¶ Ad 3^m dōȝ. q̄ experimētū illō qd̄ 3°
hō habuit n̄ fuit tale q̄le ē eoꝝ q̄ deū p essentiā vidēt: vt
p̄us dcm̄ ē: vn̄ n̄ suffic̄ ad euacuādā fidē. ¶ Ad 4^m dōm. 4°
q̄ Adā ō redēptore n̄ hēbat fidē explicite: sȝ tn̄ iplicite:
inq̄ꝫ^m credebat deuȝ sibi sufficiēter p̄uisurum in his oī-
bus que sue saluti necessaria essent.

QUarto q̄rit̄. vtꝝ Adā i statu innocētie
hūit oīuȝ creaturaꝝ noticiam.
¶ Et vr̄ q̄ n̄: nō.n. habuit noticiaȝ futuroꝝ: p°
cū h̄ soli⁹ dei sit p̄priū. sȝ illō Ysa. 41. Annū-
ciate futura ⁊ dicem⁹: q̄z dij estis vos: sȝ mlta
i creaturis futura erāt. ḡ n̄ oīuȝ creaturaꝝ cognitionem
habuit. ¶ P̄. sic dic̄ Auic. i. 6. ō nālib⁹: ad h̄ sensus sunt 2°
aīe hūane necessarij: vt p eos sciaȝ pfectā reruȝ capiat: si
igr̄ aīa ade sciaȝ oīuȝ reꝝ habuit ex sua ↄditōe frustra si-
bi sēsus collati fuissēt: qd̄ eē n̄ p̄t: cū i opibus dei nihil sit
frustra. ḡ sciaȝ oīuȝ nō habuit. ¶ P̄. sicut dic̄ Boe. i. 5. de 3°
ↄsol. huic mēbroꝝ ↄdita nube n̄ i totū ē oblita sui sūmā
q̄ tenet singla p̄dēs: vbi ondit̄ q̄ aīa i p̄n° sue ↄditiōis
hȝ ↄfusaȝ cognitionē q̄ sciūt̄ res i vlī: nō āt distictā q̄ sci-
unt̄ singla i p̄prijs naturis: si igr̄ Adā talē cognitionē ha
buit q̄lē aīaȝ hūanā i sui ↄditiōe decet hr̄e: vr̄ q̄ nō hūit
creaturaꝝ cognitionē distictē: sȝ solū sub ↄfusiōe q̄dam.
¶ P̄. cognitio p̄p̄a n̄ hr̄ ō re aliq̄ nisi p ei⁹ p̄priā spēȝ in 4°
aīa existētē: sȝ aīa hūana: vt hr̄ ex v̄bis p̄hi i. 3. ō aīa. ē i sui
p̄n°: sic tabula i q̄ nihil scriptū ē. ḡ n̄ potuit hr̄e Adā i p̄n°
sue ↄditōis ō reb⁹ p̄priā cognitionē. ¶ Sȝ dice. q̄ q̄uis
nō hr̄et ex vi nāe: hēbat tn̄ ex dono dino. ¶ Sȝ ↄ. omes 5°
hoīes i sui p̄n° q̄ꝯtū ad meritū pares sūt: ⁊ q̄ꝫ^m ad nāȝ spēi
ↄsiles: si igr̄ pfecta reꝝ cognitio dinitus fuit ade collata i
p̄n° sue ↄditiōis: vr̄ q̄ pari rōne oīb⁹ alijs hoīb⁹ i p̄n° ↄfer-
tur: qd̄ vr̄ eē falsuȝ. ¶ P̄. nihil moueṫ ad pfectionē cogni 6°
tiōis: qd̄ ē i termio pfectiōis. Sȝ Adaȝ mouebaṫ ad pfe-
ctiōeȝ cognitiōis. ḡ n̄ erat i termio cognitiōis: q̄si pfectā
cognitōeȝ hñs creaturaꝝ. p̄batio medie. Intell̄s fȝ p̄hȝ
in. 3°. ō aīa. nihil ē eoꝝ q̄ sūt anq̄ȝ itelligat: postq̄ȝ āt itelli-
git ē actu aliq̄d eoꝝ q̄ sūt: ⁊ ita q̄n̄qȝ ē i actu aliq̄d eoꝝ q̄
sūt q̄n̄qȝ nō: oē āt qd̄ h̄ mō se hȝ ē i motu ad actū pfectū.
ḡ itell̄s hūan⁹ i sui p̄n° ē i motu ad pfectam cognitionē:
ita itell̄s ade i sui p̄n° n̄ erat i termio pfecte scie: sȝ i mo-
tu ad pfectiōeȝ. ¶ P̄. h̄ p̄tinet ad excellētiā āgelice nāe 7°
q̄ āgeli moꝝ i sui creatiōe cognitiōe oīuȝ reꝝ nāliū iplē-
tur: sȝ illō i lib. ō cāis. oīs itelligētia ē plena formis: sȝ hu
mana nā n̄ p̄tigit ad excellētiā āgelice. ḡ nō fuit ↄpetēs
aīe p̄mi hoīs statim i p̄n° oīum rerum cognitionem hr̄e.
¶ P̄. impossibile ē q̄ itell̄s intelligat nisi quādo itellus 8°
fit actu ip̄m itelligibile: sȝ itellectus hūanus nō p̄t sil̄ in

actu fieri plura itelligibilia.ḡ nec cognoscere:⁊ ita nō po
9° tuit pmus hō simul oīum reruꝫ noticiaꝫ hre.¶ P̄. vni⁹
perfectibilis vna est pfectio:qꝛ vna potētia nō pficitur
simul nisi vno actu vnius generis:sicut i mā pma non
pōt eē nisi vna forma sūbalis:nec in corpore nisi vnus co
lor:sꝫ itellectus humanus est po⁹ perfectibilis per habi
tus sciarum.ergo ipoīe est ꝙ simul in aīa sint plures ha
bitus:⁊ ita aīa ade non potuit habere oīum reꝝ sciaꝫ cū
10° diuerse res per diuersos habitus cognoscantur.¶ P̄. si
Adam cognouit oēs creaturas:aut eas cognouit in vbo:
aut i ppa natura:aut i sua itelligentia:sed nō cognouit
eas in verbo:qꝛ est cognitio beatoꝝ videntiū verbū:nec
in ppa natura:qꝛ nōduꝫ erant i ppa natura:nec iterū
in propria itelligentia:nō.n.est cōtra perfectionem pmi
status:vt supior po⁹ ab iferiori accipiat:sicut imaginatio
a sensu:⁊ sic humane aīe cōpetebat:vt itellect⁹ a sensu ac
ciperet:⁊ sic cū nō oēs creaturas pcepisset per sensuꝫ:non
poterat oīum i itelligentia ei⁹ esse cognitio.ḡ nullo mo
11° do oīum creaturarum sciam habuit.¶ P̄. Adā creatus
fuit i statu quo ꝓficere posset:pari rōne ſm itellectuꝫ sicͤ
⁊ ſm affectuꝫ:sed ille q hꝫ oīum reꝝ cognitionē i ea ꝓfi
12° cere nō pōt.ergo nō habuit tūc oīum reruꝫ sciam ¶ P̄.
Aug.dicere vr̄.8.super geñ.ad lr̄aꝫ ꝙ Adā positus fuit i
paradiso ad operādū:nō ꝓpter necessitatē:sed pp dele
ctationē agriculture:que contigit ex hoc ꝙ cum reꝝ na
tura humana rō quodā mō loqtur cum positis semibus
plātatis surculis tāꝗ iterrogatur que vis radicis ⁊ seminis
qd possit qdue nō possit:sed iterrogare nām de ṽtute na
ture nihil est aliud ꝗ vires nāe ex nāe opib⁹ visis agno
scere.ergo Adā idigebat ex rebus accipere nām reruꝫ:⁊
13° sic non habebat oīum creaturaꝝ sciam.¶ P̄.Adā i sta
tu inocētie non fuit pfectior angelis beatis:sꝫ illi nō oīa
sciūt.Unde btūs Dioñ.7.cap.cel.ierar.dic.ꝙ inferiores
a supiorib⁹ purgant a nescia.ḡ nec hō in statu inocentie
14° oīa sciuit.¶ P̄.sicut dic Aug.i lib.de diuatiōe demonuꝫ
secreta cordiū scire nō pñt:nisi ꝗtenus inotescunt ex mo
tib⁹ corpis:cū igr̄ itellectus angelicus sit pspicacior itel
lectu hūano vr̄ ꝙ nec Adā i statu inocentie potuit secre
ta cordiū cogscere:⁊ sic nō hēbat oīuꝫ creaturaꝝ noticiā.

S.p. **Sed contra** Augu.dic.i.14.de ciui.dei.ꝙ i statu
illo nihil aberat qd bona volūtas si
adipisceretur:sꝫ h bona volūtate velle poterat:vt oīuꝫ sci
2° entiaꝫ hēet.ḡ oīum sciam habuit.¶ P̄.Adā magis erat
ad imagieꝫ ſm aīaꝫ ꝗ ſꝫ corpus:sꝫ Adā fuit i ipsa p⁹ cō
ditiōe pfectus ꝗtuꝫ ad corpus ſꝫ etatē in statura:⁊ ꝗtū
ad oīa mēbra.ḡ ēt fuit ſm aīaꝫ pfect⁹ ꝗtuꝫ ad oēꝫ sciaꝫ.
3° ¶ P̄.pfectio nāe ꝯdite maior est ꝗ perfectio nāe lapse:
sed cognitio futuroꝝ ptinet ad cōditionē nāe lapse. Uñ
quidam sanctoꝝ i hanc pfectioneꝫ ꝓmoti sunt:vt futu
ra cognoscerēt per donū ꝓphetie post lapsuꝫ nāe.ḡ mul
to fortius Adā habuit cognitionē futuroꝝ:⁊ multo ma
4° gis pñtium.¶ P̄.noīa reꝝ debēt esse cōsona eaꝝ ꝓprie
tatibus:sed Adaꝫ imposuit rebus nomina:vt patet geñ.
2°.ergo ipse plenarie res cognouit.

Rñ: **Respondeo.** Dōm ꝙ i Adā duplex fuit cognitio
.s.naturalis ⁊ gratie.Cognitio autē
naturalis humana ad illa potest se extendere ꝗcūꝗ du
ctu naturalis rationis cognoscere possumus:cuius qdeꝫ
naturalis cognitionis est accipere pn^{m} ⁊ terminum: pn^{m}
autem eius est i quadam confusa cognitione oīum: put
.s.hoi naturaliter inest cognitio vl'ium pncipiorum: i q
bus sicut i qbusdam semibus ṽtute preexistūt oīa scibi
lia que rōne naturali cognosci possunt.Sꝫ huius cogni
tionis terminus est quādo ea que virtute i ipsis pncipijs
sunt explicātur i actu:sicut cuꝫ ex semie aīalis i quo ṽtu
te pexistūt oīa mēbra aīalis ꝓducitur aīal hñs disticta ⁊
perfecta oīa mēbra dr̄ eē termin⁹ gnōnis aīalis.Adā aūt
in pn⁹ sue ꝯditiōis nō solū oportuit vt hēet nāliꝫ cogni
tionē ꝗtū ad suū pn^{m}:sed ꝗtū ad terminū:eo ꝙ ipse cō
debatur:vt pr̄ totius hūani generis. A pr̄e aūt filij acci
pere debēt nō solū eē p gnōnē:sꝫ disciplinā p istructiōeꝫ.
Et qꝛ nō competit alicui eē pn^{m} ſꝫ ꝙ ē i po⁹:sed ſm ꝙ est
actu:rōne cui⁹ actus nāliter est pⁱor po⁹:⁊ nāe opatio sp a
perfectis icipit:inde ē ꝙ oportuit p^{m} hoiem mox in ipsa
sui ꝯditiōe ꝯstitui i termio perfectionis:⁊ quātuꝫ ad cor
pus:vt eēt ꝯueniēs pn^{m} gnōnis toti⁹ hūani generis:⁊ ꝗtū
ad cognitionē:vt eēt sufficiēs istructionis pn^{m}.Et sic ni
hil i corpe ei⁹ erat nō explicitū i actu qd ptineret ad pfe
ctionem corporis ipsi⁹:ita qcqd semialr:siue ṽtualr erat
in pmis pncipijs rōnis totū erat explicitū ſm pfectā co
gnitionē coꝝ oīum ad que ṽtus pmoꝝ pncipioꝝ se extē
dere poterat:vñ dōꝫ est.ꝙ qcqd vnꝗ hō aliqs de cogni
tiōe coꝝ nāli igenio asseq potuit hoc totū Adam nāli co
gnitiōe habitualr sciuit. Sciuit ēt mlta q̄ sūt i creaturis
que nāli cognitiōe cognosci nō possunt:ad que.s.vis pri
moꝝ pncipioꝝ nō se extēdit.sicut futura ꝯtigētia:sicͤ co
gitatiōes cordiū:sicͤ dispōnes creaturaꝝ ſꝫ ꝙ subsunt di
uine ꝓuidētie:tñ diuinam prouidētiaꝫ ꝯprehendere non
poterat:vnde nec ordieꝫ ipsaꝝ creaturaꝝ ſm ꝙ diue ꝓ
uidētie subsunt:que iterduꝫ creaturas ad multa ordinat
supra nature facultatem.Sed ad hec aliq̄liter cognoscē
da adiuuabatur alia cognitiōe que ē cognitio grē p quam
deus ei iterius loq̄batur:vt dic Aug.8.super geñ.Sed in
hac cognitiōe nō istituebatur pmus hō q̄si i termio perfe
ctiōis ipsi⁹ extūs:qꝛ termin⁹ gratuite cognitiōis nō ē nisi
in visiōe glorie ad quā ipse nōdum peruenerat.Et iō hō
oīa non cognoscebat:sed quātuꝫ de his sibi diuinitus re
uelabatur:⁊ sic oꝫ vtrisꝗ rationibus respondere.

Ad primum ḡ dōm.ꝙ quedā futura sunt que i Ad p°
suis causis naturalr cognosci pos
sunt:⁊ istorum cognitionem Adam habuit.Alioꝝ auteꝫ
que naturalr cognosci nō possunt:nō oīum cognitionem
babuit:sꝫ coꝝ tātū q̄ sibi fuerūt diuinitus reuelata.¶ Ad 2°
2^{m} dōꝫ.ꝙ Adā debuit hr̄e oīa pfecte q̄ nā hūana reqrit.
Sicͤ āt vis augmētatiua datur hoi:vt ad pfectā ꝗtitatē p
ueniat:ita ⁊ sēsus dantur aīe hūane:vt pfectionē sciē capi
at:sic igr̄ Adā habuit augmētatiuā ṽtutē:nō vt p eaꝫ cre
sceret:sꝫ vt nihil deesset coꝝ q̄ ad pfectionē nāe reqrūtur:
ita ēt sensus habuit:nō vt p eos sciaꝫ acqreret:sed vt pfe
ctā nāꝫ hēet:vt iteꝝ p sēsus ea q̄ hitualr sciebat expiretur.
¶ Ad 3^{m} dōꝫ.ꝙ Adā aliō habuit inq̄ꝫ^{m} ꝯstituebatur totius 3°
hūane nāe pn^{m} ꝗ id qd cōiter oib⁹ ꝯuenit. Cōpetebat.n.
ei inq̄ꝫ^{m} erat toti⁹ hūani gnīs istructor:vt nō hēet ꝯfusaꝫ
cognitōeꝫ:sꝫ distictā q̄ istruere possꝫ.Et pp h ēt oportuit
ꝙ itellēs ei⁹ nō eēt i sui pn⁹.sicͤ tabula non scripta:sed hēet
plenam noticiam ex diuina opatione. Nec hoc alijs cō
petebat hoibus:qui non istituebātur:vt pn^{m} humani ge
neris.¶ Et per hoc pꝫ solutio ad 4^{m} ⁊ 5^{m} ⁊ 6^{m}.¶ Ad 7^{m} 4.5.⁊.6.
dōm.ꝙ hoc ꝙ angelus factus est i plena cognitiōe reruꝫ 7°
naturalium cōpetit ei ex debito sue nature:non aūt hoi:
sed ex opatione diua.Et ideo adhuc remanet natura hu
mana ifra angelicam:sicut ēt corpus hoīs naturalr ē im
perfectius celesti corpore:ꝗuis corpus ade ṽtute diuia
acceperit quātitateꝫ perfectā i pn⁹:qd celesti corpori cō
petit ex debito sue nature.¶ Ad 8^{m} dōm.ꝙ itellect⁹ ade
nō poterat actu eē multa itelligibilia:quasi actu ab eis i 8°
formatus:poterat tamē simul multis habitualr iforma
ri.¶ Ad 9^{m} dōm.ꝙ illa rō procedit quādo illa po⁹ tota 9°
liter perficitur per vnā perfectionem:sicut forma subalis
perficit māꝫ ⁊ color potētiā supficiei:sꝫ vnus hitus scie

nõ cõplet potentiaʒ intellectus q̃tum ad oīa intelligibi-
10m lia: ⁊ ideo nõ est sil'e. ¶ Ad 10m dõʒ ꝙ Adā habuit cogni-
tionē oīum naturaꝝ nõ in verbo: sed in ꝓpria nā: ⁊ in sua
intellīa. Qui q̄dē duplex modus cognoscēdi nõ distigui-
tur penes spēs reꝝ ꝓut eis aliq̄d cognoscit̄: sed ꝓut ipse
sunt q̄ cognoscunt̄: q: ēt quãdo intellect⁹ cognoscit res in
ꝓpria nā nõ cognoscit eas nisi per spēs quas penes se hʒ.
Qñ igitur per spēs quas penes se hʒ ducit̄ intell's in ipaʒ
res que sunt extra aīam: tunc dr̄ cognoscere res in ꝓpria
nā. quãdo aũt intell's cõsistit in ipsis spēbus cõsiderans
nãm ⁊ dispõnē ipam spēruʒ: tunc dicit̄ cognoscere res in
sua intelligētia: vtpote cũ intelligit se itelligere: ⁊ modũ
quo intelligit. qð igit̄ dicit ꝙ res nõdũ oēs erãt in ꝓpria
nā: ⁊ ita in ꝓpria nā cognosci nõ poterant: nõ sequit̄. Co-
gnoscere enim rē in ꝓpria nā dr̄ dupl'r. Uno mõ per mo-
dũ enũciationis: dũ. s. cognoscit̄ res ipsa in sua nā ꝓpria:
qð nõ põt esse nisi qñ in nā ꝓpria est: ⁊ sic Adā nõ cogno-
uit oēs res in ꝓpria natura: q: nondũ erant oēs in ꝓpria
natura: nisi dicam⁹ ꝙ nõ erant in ꝓpria nā ꝑfecte sʒ iper-
fecte: q: oīa que postmodũ ꝓducta sunt in operib⁹. 6. die-
rum p̄cesserũt ſm aliquē modũ: vt pʒ in Aug. super Gen̄.
Alio mõ dicit̄ quis cognoscere rē in ꝓpria natura ꝑ mo-
dũ diffõnis. s. dũ cognoscit aliq̄s q̄d sit ꝓpria nā alicuius
rei: ⁊ sic ēt res nõ exñs põt in ꝓpria nā cognosci. vt si oēs
leones essent mortui posseʒ scire q̄d sit leo. Et sic res tũc
non exñtes Adam in ꝓpria nā cognoscere poterat. Sil'r
nihil ꝓhibet ꝙ oēs creature per suas silitudines in eius
itelligētia essent: q̄uis non oēs sensu cõprehenderit: q: ⁊
si nõ sit cõtra dignitateʒ p̄mi status: ꝙ potētia supior ab
iferiori cõcipiat: erat tñ ꝯtra ꝑfectionē que p̄mo hoī de-
hebat̄: vt cõderet̄ sine plenitudine scīe solũmõ ex sensi-
11m bus sciam accepturus. ¶ Ad 11m dõʒ ꝙ Adā in cognitio-
ne ꝓficere potuit dupl'r. Uno⁹ q̄tũ ad ea q̄ nesciuit: ad q̄
. s. nālis rõ se extēdere nõ põt: in q̄bus potuit ꝓficere: p̄ti
ex reuelatiõe dĩna: sicut in cognitiõe diuoꝝ mysterioꝝ:
partiʒ ex sensuũ experimēto: sicut in futuroꝝ cognitiõe:
q̄ cũ adimplebãt̄ nota sibi fuissent: cũ p̄us fuissent igno-
ta. Alio mõ q̄tũ ad ea q̄ sciebat: vt. s. id qð sciebat tñmõ
per sciam mētis: postmodũ posset cognoscere ēt per expe-
12m rientiã sensus. ¶ Ad 12m dõm ꝙ illa verba Aug. nõ sunt
sic intelligēda vt intelligat̄ Adam ex nãe operib⁹ opor-
tuisse nãe virtutē cognoscere: sed q: natura quã interius
mēte cognoscebat opari experiebat̄ ſm id qð in ei⁹ noti-
13m tia p̄existebat: ⁊ hoc erat ei delectabile. ¶ Ad 13m dõʒ ꝙ
angeli nõ purgant̄ a nesciētia reꝝ nāliũ sʒ a nesciētia di-
uinoꝝ mysterioꝝ: q̄ ēt nesciētia in Adā fuit: vt dem̄ est: ⁊
14m ad hoc ēt ipse illumiatiõe angelica indiguit. ¶ Ad 14m
dõʒ ꝙ ēt abscõdita cordiũ sunt de illis ad q̄ cognoscēda
rõ nālis nõ se põt extēdere. vñ sil'e iudiciũ est de his: ⁊ co-
gnitione futurorum cõtingentium.

Ad pm ꝯrium Ad primuz in ꝯriũ dõm ꝙ Adā bona voluntate
velle nõ poterat nisi qð ordinate vo-
lebat: hoc ē vt h ꝙ vellet: suo tpe appeteret hr̄e: nec vel-
2m let id qð sibi nõ cõpetebat. ¶ Ad 2m dõm ꝙ Adaʒ q̄tuʒ
ad corpus habuit ꝑfectionē nālē: nõ aũt supnālē: que est
ꝑfectio glorie. vñ nõ sequit̄ ꝙ ſm aīam habuit ꝑfectõeʒ
3m cognitiõis nisi nālis. ¶ Ad 3m dõm ꝙ p̄cognitio futuro-
rũ est q̄deʒ ꝑfectio nãe hũane: q: ea ꝑficit̄ ēt post lapsuʒ:
nõ aũt ꝙ ita sit hoī nālis. vñ nõ oportuit ꝙ talē ꝑfectio-
nem Adā hr̄et. Soli. n. xp̄o cõpetit: vt oīa ipsi sint colla-
ta: q̄ alij sancti per grãʒ habuerũt: eo ꝙ ipse est nobis p̄n-
cipiũ grē: sicut Adā p̄ncipiuʒ nãe: rõne cui⁹ ꝑfectio nālis
4m cognitiõis sibi debebat̄. ¶ Ad 4m dõm ꝙ de rõne stat⁹
inocētie erat: vt Adam oēs virtutes hr̄et: q: q̄cũq ei de-
essent iustitiã originalē nõ hr̄et: nõ aũt est de necessitate
inocētie oēm cognitionē hr̄e: vñ nõ est sil'e. ¶ Ad aliud
dõm ꝙ Adā legit̄ aīalibus noīa iposuisse ⁊ eoꝝ naturas
nouit plenīr per ꝯñs oīuʒ aliaꝝ reꝝ nāliũ: sed ex h nõ se-
quit̄ ꝙ ea q̄ sunt supra nālem cognitionē cognouerit.

Quinto querit̄ vtrũ Adaʒ in statu inno-
centie angelos per eēntiã vide-
rit. Et vr̄ ꝙ sic. dicit. n. Greg. 4. dyal. In para- pm
diso hõ assueuerat verbis dei ꝑfrui: btõꝝ an-
geloꝝ spiritib⁹ cordis mũdicia ⁊ celsitudine
visionis interesse. g̃ videt̄ ꝙ ꝑ altitudineʒ visiõis sue ad
ipsos angelos vidēdos attigerit. ¶ P̃. Gen̄. 11. super illð. 2m
imisit deus soporē ⁊c̃. dicit glosa. Extasis recte intelligit̄
ad hoc imissa vt mens ade particeps angelice curie itra-
ret in sanctuariũ dei ⁊ itelligeret nouissima: sʒ nõ potuit
esse ꝑticeps angelice curie nisi angelos cognouerit. ergo
angeloꝝ notitiã habuit. ¶ P̃. magister dicit in. 22. dist. 3m
secũdi lib. ꝙ hõ sciam habuit reꝝ ꝓpter se factarũ: sʒ in-
ter alias creaturas angeli ꝓpter hoīem quodãmõ facti
sunt: vt magister dicit pª dist. li. secũdi. ergo habuit noti-
tiam angeloꝝ. ¶ P̃. difficilius est facere aliq̄d qð est in- 4m
telligibile in potētia intelligibile actu: ⁊ itelligere illud
q̄ʒ intelligere illud qð est de se actu intelligibile: sʒ intel-
lectus ade poterat facere spēs reꝝ mãliũ esse intelligibi-
les actu que de se sunt itelligibiles in potētia: ⁊ per h itel-
ligere res mãles. g̃ multo fortius poterat itelligere ipas
eēntias angeloꝝ que de se sunt itelligibiles actu: cũ sint
a mã imunes. ¶ P̃. ꝙ aliquis non magis intelligat ea q̄ 5m
de se sunt itelligibilia cõtingit ex defectu itellect⁹ sui: sʒ
angeloꝝ essentie sunt de se magis itelligibiles q̄ʒ eēntie
rerum mãliũ: nec aliquis defectus in itellectu ade erat:
cum igit̄ cognosceret res mãles per eēntiã: multo forti⁹
angelos per essentiã cognoscere poterat. ¶ P̃. itell's põt 6m
itelligere res mãles abstrahēdo q̄ditatē a supposito ma-
teriali: ⁊ si illa quiditas est iteꝝ suppositũ habēs q̄dita-
tem poterit pari rõne ab illo quiditatē abstrahere: ⁊ cuʒ
nõ sit abire in infinitũ deueniet tãdeʒ ad hoc ꝙ itelliget
quiditatē aliquã simplicē nõ habētē aliaʒ quiditatē: sed
hͦ est q̄ditas substãtie sepate. s. angeli. ergo itellect⁹ ade
potuit cognoscere angeli essentiã. ¶ P̃. ſʒ phʒ 3° de aīa. 7m
Intell'us ꝓpter hoc ꝙ est in potētia nõ cõiuncta organo
nõ corrũpit̄ ab excellēti itelligibili: nõ. n. minus itelligit
infima postq̄ʒ itelligit maxime itelligibile sed magis: cu-
ius ꝯrium in sensu accidit: sed intellect⁹ ade in statu ino-
centie erat integer ⁊ perfect⁹. g̃ nõ ipediebat̄ ab excellē-
tia alicui⁹ itelligibilis: quin illud intelligere posset: ⁊ ita
poterat angelos per essentiã cognoscere: cuʒ hanc cogni-
tionē ipedire nõ videbat̄ nisi ipsius itelligibilis excellē-
tia. ergo ⁊c̃. ¶ P̃. sicut supra dictũ est Adā moꝝ cõditus 8m
habuit oēm cognitioneʒ ad quã nāl'r hõ ꝑuenire põt. sed
nāliter hõ ꝑuenire põt ad hoc vt substãtias sepatas per
essentiã cognoscat: vt pʒ ex multoꝝ phoꝝ sententijs: q̄s
Cõmētator tangit in 3° de aīa. ergo Adā angelos cogno-
scebat per essentiã. ¶ P̃. Cõstat ꝙ adam aīam suã ꝑ eēn- 9m
tiaʒ nouerat: sed eēntia aīe est a mã imunis sicut ⁊ ange-
li. ergo ⁊ angelũ cognoscere per eēntiã poterat. ¶ P̃. co- 10m
gnitio ade media fuit iter cognitionē nostrã ⁊ cognitio-
nē btõrũ: sed beati vidēt ⁊ cognoscũt eēntiã dei: nos aũt
cognoscim⁹ eēntias rerũ mãliũ: inter deũ aũt ⁊ res mate-
riales sunt subē spirituales. s. angeli. ergo adam per essen-
tiam angelos cognouit.

Sed contra nulla potētia i cognoscēdo põt extē- ꝯ.p.
dere se vltra suũ obm̄: sed obiecta aīe itellectiue sunt fan-
tasmata ad que ita se hʒ aīa itellectiua: sic sensus ad sensi-
bilia: vt dr̄ in 3° de aīa. ergo aīa nostra nõ põt se extende-
re ad cognoscēduʒ nisi ea in q̄ ex fantasmatib⁹ deuenire

pōt:sed eēntia angeloꝝ excedit oīa fantasmata. ergo hō
nāli cognitiōe:qua posuimus adam perfectū:nō pōt pue
nire ad hoc vt cognoscat angelos per eēntiā. ¶ Sꝫ dice.
ꝙ ꝗuis angelus nō possit per fantasmata apprehēdi:tñ
effect⁹ eius aliquis pōt sub fantasmate dephēdi:ꝛ ex tali
2. effectu pōt angelus cognosci. ¶ Sed ꝫ. nullus effectus
qui nō equat suā cām est sufficiens ad hoc ꝙ per ipm sue
cause eēntia cognoscaꝰ:alꝰ cognoscētes deū ex creaturis
eēntiaꝫ dei viderēt:qd falsuꝫ est:sed effect⁹ corporē⁹ qui
solus in fantasmate dephendi pōt est talis effect⁹ qui nō
equat virtutē angeli.ergo per hꝰ effectū nō pōt cognosci
de angelo qd est sed solū an sit. ¶ Sed dice. ꝙ adaꝫ per
aliquē effectū intelligibilē angelos cognoscere poterat:
ſm id qd dicit Auic.ꝙ itelligētias eē in nobis nihil aliud
3. est ꝗ̄ ipressiones eaꝝ eē in nobis. ¶ Sꝫ ꝫ.qd recipiꝰ in
aliquo recipiꝰ in eo per modū eius in quo recipiꝰ:ſꝫ mo
dus aīe humane est infra moduꝫ angelice nāe. ꝗ̄ ipressio
facta ab angelo in aīam hūanā siue lumen angelicū quo
mentē illuminat est in aīa hūana inferiori mō ab angeli
ca natura:cū igiꝰ aīa cognoscat aliquid per modū quo co
gnituꝫ est in ipsa: aīa per hꝰ impssionē non pertinget ad
cognoscendū angelum ſm ꝙ est in essentia sua.

R. **Respondeo.** Dōꝫ ꝙ duplex est cognitio q̄ aliqd
cognosci pōt.Una qua cognosciꝰ d
re an sit.Et sic adaꝫ in statu innocētie angelos cognosce
bat:ꝛ naturali cognitiōe ꝛ diña reuelatōe multo familia
rius ꝛ pleni⁹ ꝗ̄ nos cognoscamus. Alia est qua cognosciꝰ
de re quid est:ꝛ hoc est cognoscere rē per eēntiā suaꝫ. Et
sic adam vt mihi videꝰ angelos in statu inocētie nō co
gnoscebat. Cui⁹ rō ē: qꝛ duplex cognitio ade attribuiꝰ.s.
cognitio nālis ꝛ cognitio grē.Qꝛ aūt cognitiōe nāli ange
los per eēntiaꝫ nō cognouerit ex hoc pōt certum esse. In
nullo enī genere potētia passiua nālis se extēdit vltra id
ad qd se extendit potētia actiua eiusdē generis: sicut po⁹
passiua in natura nō inueniꝰ nisi respectu eoꝝ ad q̄ aliq̄
potētia actiua nālis se pōt extēdere: vt Cōmēta.dicit.9.
meta. In aīe aūt humane itellu duplex potētia inueniꝰ.
vna q̄si passiua.s.intellꝰ possibilis: ꝛ alia q̄si actiua.s.itel
lectus agēs. vñ itellect⁹ possibilis naturalꝛ nō est in po⁹:
vt in eo fiant nisi ea que intellus agens natus est facere:
ꝗuis p hoc nō excludaꝰ qn aliq̄ alia in eo fieri pñt ope
ratiōe diña:sicut ꝛ in natura corporali per operationeꝫ mi
raculi. Actiōe aūt intellect⁹ agētis nō fiunt itelligibilia
ea que sunt de seipsis itelligibilia:cuiusmodi sunt eēntie
angeloꝝ:sed ea que sunt de seipsis po⁹ intelligibilia:q̄lia
sunt eēntie rerū nāliū que per sensuꝫ ꝛ imaginationē ca
piunꝰ. vñ in itellectu possibili naturalꝛ nō fiunt nisi ille
spēs itelligibiles q̄ sunt a fantasmatib⁹ abstracte.per hꝰ
aūt spēs ipossibile est puenire ad intuēdā eēntiā subē se
parate:cū sint iproportionabiles ꝛ q̄si alteri⁹ generis cū
ipsis eēntijs spūalib⁹.Et iō nāli cognitiōe hō nō pōt per
tingere vt cognoscat angelos per eēntiā. Silr nec adam
cognitōe grē hoc potuit. Cognitio.n.grē est eleuatior ꝗ̄
cognitio nature:sed hec eleuatio pōt itelligi vel ꝗtū ad
intelligibile: vel ꝗtū ad modū intelligēdi. quātū ad in
telligibile quidē per grām eleuaꝰ cognitio hoīs sine mu
tatiōe status:sicut cū per grām fidei eleuamur ad cogno
scendū ea q̄ sunt supra rōnē:ꝛ silr per grām pphetie. Sꝫ
ꝗtū ad modū cognoscēdi nō eleuaꝰ hūana cognitio nisi
status muteꝰ. Modus aūt quo nālr cognoscit itellus ei⁹
est vt a fantasmatib⁹ accipiat:vt dcm̄ est. vnde nisi hō in
aliū statū muteꝰ:oꝫ ꝙ ēt in cognitōe grē que est per reue
latione diñā semp intellus ispiciat ad fantasmata: ꝛ hoc
est qd Dyo.dicit p ca.cel.iera.ꝙ ipossibile ē nobis alr lu
cere diuinū radiū nisi varietate sacroꝝ velaminū circū
uelatū. Adaꝫ aūt in statu inocētie erat in statu viatoris.
vñ in oī tali cognitione oportebat ꝙ aspiceret ad fantas
mata. Isto aūt mō cogscēdi nō pñt essentie angelorū vi
deri: vt iaꝫ dcm̄ est. vñ nec naturali cognitiōe nec gratui
ta adam angelos p eēntiā cogñuit:nisi forte ponam⁹ cū p
grām in altiorē statū eleuatū:sic fuit Paulus in raptu.

Ad primū ꝗ dōm ꝙ ex illa auctē Grego. non pōt Ad p⁹
hēri nisi ꝙ adam angelos cognouerit
in quadā celsitudine visiōis:nō tñ tāta que ptingeret ad
eoꝝ eēntiaꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ si sopor ade itelligaꝰ talis 2ᵐ
extasis fuisse q̄lis raptus pauli:nihil phiberet dici qn in
illo raptu angelos per eēntiaꝫ viderit: sed hoc erit supra
cōem modū cognitiōis:qui tūc sibi cōpetebat. Si auteꝫ
sopor ille nō talis extasis itelligaꝰ fuisse: vt adaꝫ ſm qd
in statu btōruꝫ eleuareꝰ:sed sicut solet mēs pphetaꝝ ele
uari ad diuia mysteria intuēda:sicut vba glose sonare vi
denꝰ:tūc diciꝰ particeps angelice curie fuisse per quādā
cognitiōis eminētiā:que tñ vsqꝫ ad eoꝝ essentiā nō ptin
gebat. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ adaꝫ habuit cognitionē angelo 3ᵐ
rum inꝗtuꝫ erāt pter ipm facti. Sciuit.n.eos eē cōsor
tes sue btitudinis ꝛ mistros sue salutis in via: inꝗtū co
gnouit distictionē ordinū ꝛ eoꝝ officia multo melius ꝗ̄
nos cognoscam⁹. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ difficultas in intelli 4ᵐ
gendo accidit duplr. Uno mō ex pte cognoscibilis. Alio
mō ex pte cognoscētis. Ex parte cogscibilis difficili⁹ est
facere aliqd itelligibile ꝛ itellere ipm ꝗ̄ itelligere id qd
est in se itelligibile: ſꝫ ex pte cognoscētis pōt eē difficili⁹
ad cognoscēdū ꝗ̄ id qd est in se itelligibile: ꝛ hoc ꝯuenit
itellectui hūano pter hoc ꝙ nō est pportiōat⁹ ad itelli
genduꝫ nālr essentias sepatas rōne iam dicta. ¶ Ad 5ᵐ 5ᵐ
dōm ꝙ itellect⁹ ade nō patiebaꝰ defectū alicui⁹ pfectio
nis que sibi inesse deberet. hēbat tñ aliquos defect⁹ nā
les:inter quos vnus erat ꝙ oportebat cū in cogscēdo ad
fantasmata ispicere:qd quidē itellectui hūano nālr ꝯue
nit:ex hoc ꝙ est corpori vnitus.Et ex hoc ꝙ p nām suā ē
in ifimis in ordie itellectuū. ¶ Ad 6ᵐ dōm ꝙ itellꝰ pōt 6ᵐ
abstrahēdo puenire ad qditatē rei nālis nō hñtē aliā q
ditatē:ꝗ̄ quidē itelligere pōt:qꝛ eam a fantasmatib⁹ ab
strahit:ꝛ est facta itelligibilis per lumē itellus agētis:ex
quo hꝫ ꝙ ea possit perfici sicut ppria pfectōe. Sꝫ ex hac
qditate nō pōt assurgere ad cogscēdū eēntiam subē sepa
te:eo ꝙ ista qditas est oīo deficiēs a repñtatiōe illi⁹ qdi
tatis:cuꝫ nō oīo eodē mō quiditas iueniaꝰ in substātijs
separatis ꝛ reb⁹ mālib⁹:sed q̄si equoce:vt dicit Cōmēta.
in 3° de aīa. Dato etiā ꝙ per hāc qditatē posset cogscere
qditatē subē separate in quodā cōi: nō tñ adhuc videret
eēntiā angeli:ita ꝙ sciret dñiaꝫ vniuscuiusqꝫ eēntie sepa
te ab alijs eēntijs sepatis. ¶ Ad 7ᵐ dōm ꝙ itellꝰ hūan⁹ 7ᵐ
ꝗuis ab itelligibili excellēti nō corrūpaꝰ: tñ iueniꝰ i eo
defect⁹ pportiōis ad hoc ꝙ nālr possit ptigere ad maxi
ma itelligibilia. vñ ex verbis phi nō pōt hēri ꝙ maxia i
telligibilia itelligat:ſꝫ solū hoc ꝙ si ea itelligeret nō mi
nus itelligeret alia. ¶ Ad 8ᵐ dōm ꝙ hāc qōnē phs isolu 8ᵐ
taꝫ dimisit i 3° de aīa. vbi q̄rit vtꝝ itellꝰ cōiūctus possit
sepata itelligere:nec alibi iueniꝰ eā soluisse i libris ei⁹ q
ad nos puenerūt. Sequētes vō ipm i hoc discordauerūt.
Quidā.n.dixerūt ꝙ itellꝰ nr̄ nō pōt ptingere ad itelligē
dū sepatas eēntias. Quidā vō posuerūt ꝙ ad hoc ptinge
re possit. hoꝝ aūt qdā vsi sunt rōnibus isufficiētib⁹:sicut
auēpece. Cui⁹ ē rō iducta de qditate: ꝛ themisti⁹:cui⁹ ē
rō inducta de facilitate itelligēdi:quas Cōmēta.in 3° de
aīa soluit. Quidaꝫ vero vsi sunt positiōib⁹ extraneis ꝛ ꝯ
fidē:sicut Alex.ꝛ ipse Cōmē.aiunt. Alexan.n.di. ꝙ itelle
ctus possibilis cū sit generabilis ꝛ corruptibilis ſm euꝫ
nullo mō pōt ptingere ad hoc ꝙ subas sepatas itelligat:

ſed in fine ſue ꝑfectionis pertingit ad hoc ꝙ intelligētia
agēs quā ponit quādā ſubam ſeparatā ꝯiūgat̃ nobis q̃ſi
forma: ⁊ in illo ſtatu intelligim⁹ per intelligētiā agētem:
ſicut nūc itelligim⁹ per itellectū poſſibilē. Et q: itelligē
tia agēs cū ſit ſuba ſepata intelligit ſubſtantias ſepatas:
inde eſt ꝙ in illo ſtatu itelligim⁹ ſubas ſepatas; ⁊ in hoc
cōſiſtit vltima felicitas hoīs ſm eū. Sȝ q: nō vr̄ eē poſſi
bile ꝙ id qđ eſt icorruptibile ⁊ ſepatū vt itellus agēs: cō
tinuet̃ vt forma itellectui poſſibili q ſm alexādrū ē cor
ruptibilis ⁊ mālis: ideo alijs viſum eſt ꝙ ipſe itells poſſi
bilis ſit ſepatus ⁊ icorruptibilis. vn̄ Themiſti⁹ dicit. ꝙ
itellus poſſibilis eſt ēt ſepat⁹: ⁊ ꝙ in nā eſt nō ſolū intelli
gere res mālēs: ſed etiā ſubas ſeparatas: ⁊ ꝙ itelligibilia
eius nō ſunt noua ſed eterna: ⁊ ꝙ itellus ſpeculatiu⁹ quo
nos itelligim⁹ eſt cōpoſit⁹ ex itellectu agente ⁊ poſſibili.
Sȝ ſi hoc eſt: cū itells poſſibilis a ṗncipio nobis cōtinue
tur: tūc ab ipſo ṗncipio ſubas ſepatas cogſcere poſſemus
Et iō Cōmē. tertiā viā ponit mediā iter opionē alexādri
⁊ themiſtij. dicit. n. itellm̄ poſſibilē eē ſepatū ⁊ eternū: in
quo cōuenit cū themiſtio ⁊ differt ab alexādro. dicit tn̄
itelligibilia ſpeculatiua eē noua ⁊ effecta per actionē in
tellect⁹ agētis: ⁊ in h̄ cōuenit cū alexādro ⁊ differt a the
miſtio. Et hec dicit hr̄e duplex eſſe. vnū quo fundant̃ in
fantaſmatib⁹: ⁊ ſm hoc ſunt in nobis. Aliud quo ſunt in
itellu poſſibili. vn̄ mediātib⁹ iſtis itelligibilibus itellus
poſſibilis nobis cōtinuat̃. Ad hec aūt itelligibilia itells
agēs ſe hȝ ſicut forma ad māȝ. Cū. n. intellect⁹ poſſibilis
recipiat hꝯ intelligibilia que in fantaſmatib⁹ fundant̃ ⁊
iterū itellectū agentē: ⁊ intellus agēs ſit ꝑfectior: opȝ ꝙ
ꝓportio intellect⁹ agentis ad hꝯ itelligibilia que ſunt in
nobis ſit ſicut ꝓportio forme ad mām: ſicut ꝓportio lu
cis ⁊ coloris adinuicē que recipiūt̃ in dyaphano: ⁊ ſilr eſt
de oībus receptis in vno quoꝝ vnū eſt altero ꝑfecti⁹. q̄n
igit̃ in nobis cōplet̃ gnātio hꝯ intelligibiliū: tūc itellect⁹
agēs ꝑfecte cōiungit̃ nobis vt forma: ⁊ ſic nos per intel
lectū agentē poterim⁹ ſubas ſepatas cognoſcere: ſicē poſ
ſumus nos cognoſcere per itellm̄ q ē in habitu. pȝ ex di
ctis iſtoꝝ phōꝝ ꝙ nō poterāt inuenire modū quo itelli
geremus ſubas ſepatas: niſi itelligēdo per aliquā ſubam
ſepatā. Q: aūt itells poſſibilis ⁊ agēs ſint ſube ſepate nō
eſt cōſonū veritati fidei nec ſnīe ph̄i: qui in 3° de aīa. po
nit intellm̄ agentē ⁊ poſſibilē eſſe aliqd hūane aīe. Et iō
hac poſitiōe retenta nō vr̄ eſſe poſſe ꝙ nāli cognitiōe hō
9m ꝑtingat ad cognoſcēdū eēntias ſepatas. ¶ Ad 9m dōȝ ꝙ
hō in ſtatu inocētie per hoc ꝙ intelligebat aliqđ itelligi
bile ꝑfecte: cognoſcebat ꝑfecte actū intelligēdi: ⁊ q: act⁹
intelligēdi eſt effect⁹ ꝓportionat⁹ ⁊ adequans virtutez
a qua exit: inde eſt ꝙ intelligebat perfecte eēntiā anime
ſue. Sed ex hoc nō ſequit̃ ꝙ intellexit eſſentiā angeli: cū
iſte actus intelligendi nō adequet virtutez intellectus.
10m ¶ Ad 10m dōm ꝙ ſicut nā angelica eſt media inter nām
diuinā ⁊ corporalē: ita cognitio q̄ cogſcit̃ eēntia angelica
eſt media inter cognitionē q̄ cogſcit̃ eēntia dīna: ⁊ q̄ co
gnoſcit̃ eēntia rei mālis. Sȝ inter duo extrema pn̄t eſſe
multa media: nec opȝ ꝙ q̄cūq; excedit vnū extremoꝝ ꝙ
ꝑtingat ad qđlibet mediū: ſed ꝑtingit ad aliqđ mediuȝ.
hō. n. in ſtatu innocētie ad aliqđ mediū ꝑuenit: ad h̄. ſ. vt
notitiā dei acciperet: nō ex ſenſibilib⁹ creaturis: ſȝ ex reue
latiōe iterna: nō ēt ad h̄ me m vt cogſceret eēntiā āgelicā
ad qđ tn̄ mediū angelus i ſui creatōe nōdū hr̄us ꝑuenit.

Sexto

Sexto querit̃ vtrū Adā in ſtatu innocētie
1m errare potuerit ſiue decipi. Et vr̄ ꝙ
ſic: q: vt dicit Ambro. omne peccatū eſt ex er
rore: ſed adam potuit peccare. ḡ potuit errare.
2m ¶ P̄. volūtas nō eſt niſi de bono vel eſtima
to bono: cū aūt volūtas eſt de bono nō peccat̃: nūq; ergo
eſt peccatuȝ niſi ṗcedat eſtimatio qua eſtimat̃ aliqd bo
nuȝ ⁊ nō eſt: oīs aūt talis eſtimatio deceptio quedā eſt. ḡ
adā anteq; peccaret in ſtatu inocētie decept⁹ fuit. ¶ P̄. 3m
magiſter dicit. 2. ſentē. di. 21. ꝙ iō mulier nō horruit ſer
pentez loquentē: q: cū nouerit creatū eē ēt officiū loquē
di a deo accepiſſe putauit: hoc aūt falſuȝ eſt. ergo mulier
falſum opinata eſt anteq; peccaret. ḡ decepta fuit. ¶ P̄. 4m
ſicut magiſter in eadē diſtin. dicit. ⁊ Aug. ſup Ge. ad lit
terā. in tali ſpē ꝑmiſſus eſt venire diabolus: in qua eius
malitia facile poſſet deṗhendi: ſed in quacūq; ſpē veniſ
ſet potuiſſet deṗhendi ſi hō in ſtatu inocētie decipi non
potuiſſet. ḡ decipi potuit. ¶ P̄. mulier audita ꝓmiſſiōe 5m
ſerpētis ſperauit illā ſe conſeq poſſe: alias ſtulte appetyſ
ſet: cū tn̄ ſtultitia ante peccatū non fuerit: ſed nullus ſpe
rat qđ opinat̃ eſſe ipoſſibile. ḡ cū eēt ipoſſibile id qđ dia
bolus ꝓmittebat: vr̄ ꝙ mulier an̄ pctm̄ hoc credēs dece
pta fuerit. ¶ P̄. intells hoīs in ſtatu innocētie collatiu⁹ 6m
erat ⁊ deliberatiōe indigēs: nō aūt idigebat deliberatio
ne niſi ad vitandū errorē. ḡ errare poterat in ſtatu inno
cētie. ¶ P̄. intells demonis cū nō ſit corpori cōiūct⁹ vr̄ 7m
eſſe multo ꝑſpicacior q̄ intells hoīs in ſtatu innocētie q
erat corpori cōiūctus: ſed diabolus decipi pōt. vn̄ dicunt
ſancti ꝙ q̄n demones videbāt xp̄m iſirma patientē exi
ſtimabāt eū purū hoiem: q̄n aūt miracula facientē deū.
ḡ multo forti⁹ hō in ſtatu innocētie decipi potuit. ¶ P̄. 8m
dum hō ṗmo pctō peccauit in actu ipſo nōdū erat in ſta
tu culpe: q: cum ſtatus culpe cauſetur ex pctō: ante ṗmuȝ
pctm̄ fuiſſet aliud peccatū. ſed in actu quo ṗmo hō pecca
uit deceptus fuit. ergo ante ſtatū culpe hō decipi potuit.
¶ P̄. Dam. dicit. 2. lib. hec. ſ. cognitio fallax ade extite 9m
rat nouiter plaſmato: ſed quicūq; hȝ fallacē cognitionez
decipit̃. ergo adam deceptus fuit in ipſa nouitate ſue plaſ
mationis. ¶ P̄. ſpeculatiua cognitio ē cōtra affectionē 10m
diuiſa: ſed pōt eē pctm̄ in affectiua ſine hoc ꝙ ſit aliqua
deceptio in ſpeculatiua parte; multotiēs. n. hn̄tes ſciam
cōtra ſciam agimus. ergo ⁊ potuit eē in ṗmo homie dece
ptio in pte ſpeculatiua anq; eēt pctm̄ in affectiua. ¶ P̄. 11m
ſicut habet̃ ſup illud ṗ. Thi. 2. adam nō eſt ſeduct⁹ ⁊c. di
cit glo. Adā nō fuit ſeductus eo mō quo mulier: vt puta
ret eē veꝝ qđ diabolus ſuggerebat: ſȝ eo tn̄ fuiſſe ſeductū
credi pōt ꝙ cōmiſſuȝ veniale putauerit qđ erat perēpto
riuȝ. ḡ adam ante pctm̄ decipi potuit. ¶ P̄. nullus libe 12m
rat̃ a deceptiōe niſi per notitiā veritatis: ſed adā nō oīa
ſciebat. ḡ nō in oībus poterat eſſe imunis a deceptione.
¶ Sȝ dice. ꝙ tuebat̃ per diuinā ꝓuidētiā a deceptiōe.
¶ Cōtra. diuina ꝓuidētia maxie in neceſſitatib⁹ ſubue 13m
nit: ſed in maxia neceſſitate q̄ fuiſſet ei vtiliſſimū a ſedu
ctiōe liberari dīna ꝓuidētia nō ſeruauit euȝ a ſeductiōe
illeſuȝ. ḡ multo min⁹ in alijs fuiſſet dīna ꝓuidētia a ſedu
ctiōe liberat⁹. ¶ P̄. hō in ſtatu inocētie dormiuiſſet: vt 14m
di. Boe. in libro de duab⁹ naturis ⁊ eadē rōne ſomniaſ
ſet: ſed in ſōnio quilibȝ hō decipit̃ cū aliqualr ſilitudini
bus reꝝ inhereat quaſi reb⁹ ipſis. ergo adaȝ in ſtatu ino
cētie decipi potuit. ¶ P̄. adam ſenſib⁹ vſus fuiſſ corpo 15m
ralib⁹. Sȝ in cognitione ſenſitiua frequēter accidit dce
ptio: ſicut cum vnū videt̃ duo: ⁊ cum id qđ a remotis vi
detur paruum videt̃. ergo adam in ſtatu innocētie non
fuiſſet oīno a deceptione liber.

Sed contra approbare vera pro falſis: ſicut di 3.p.
cit Aug. nō eſt natura iſtituti hoīs:
ſed pena damnati. ergo in ſtatu innocētie non potuit de
cipi: qđ eſt vera pro falſis approbare. ¶ P̄. aīa nobilior 2.
eſt corpore: ſed in ſtatu innocētie hō nullū defectuȝ pati
potuit in corpore. ḡ multo min⁹ dceptionē q̄ ē aīe dfect⁹.

3. ¶ P̄.in statu innocētie nihil poterat esse cōtra hōis vo-
lūtatē:qꝛ sic potuisset ei inesse dolor: sed decipi ē ī hōib⁹
ꝯtrium voluntati fm Aug.ēt his qui decipere volūt. ergo
4. in statu innocētie decipi nō poterat. ¶ P̄.ois error vel ē
culpa vel pena:quoꝝ neutrū in statu innocētie esse pote-
5. rat.ergo nec error. ¶ P̄.qn̄ id qđ est superi⁹ in aīa domi
naẗ inferiori nō pōt esse error: qꝛ per id qđ est superi⁹ in
aīa.s.sinderesim ꝛ intellm̄ p̄ncipioꝝ tota cognitio hōis
rectificaẗ:sed in statu inocētie id qđ est inferius in hōie
erat rōni ī supiori subm̄.ergo nō poterat esse tūc deceptio.
6. ¶ P̄.fꝫ Aug.posse credere ē nāe hoīuꝫ:credere vō grā fi-
deliū.ergo eadē rōne posse decipi est nāe:decipi aūt viciū
sed in statu innocētie nō erat viciū. ergo nec poterat tūc
7. esse deceptio. ¶ P̄.sicut dicit Dam. in 2° lib.hō in statu
innocētie dulcissimo fructu ꝯtēplatiōis lasciuiēs: ēt hac
.s.cōtēplatiōe vsus est:sed cū hō ꝯuertiẗ ad dina nō deci
8. piẗ.ergo Adā in statu illo nō poterat decipi. ¶ P̄.Jero.
dicit.quicqd mali patimur:pctā nostra meruerūt: sꝫ dce-
ptio est malū.ḡ ante pctm̄ esse nō potuit.

R. Opinio Respondeo. dōꝫ ꝙ circa hoc est duplex opinio.
Quidā.n.dicūt ꝙ cuꝫ adam nō ha-
buerit simplr̄ oīum reꝝ sciam: sed quedaꝫ cognouerit: ꝛ
quedā ignorauerit: in his quoꝝ notitiā hēbat nullo mō
decipi poterat:vt in his que nāliter cognoscunẗ: ꝛ in his
que sibi diuinit⁹ reuelabanẗ:in aliis aūt quoꝝ sciam nō
hēbat:sicut sunt cogitatiōes cordiū ꝛ futura contingētia
ꝛ singularia a sensu absentia poterat quidē falsaꝫ estima
tionē hr̄e leuiter in hꝫ aliqđ falsuꝫ opinādo:nō aūt ita ꝙ
p̄cise assensum p̄beret.Et iō dicunt ꝙ in eū error cadere
nō poterat:nec iterū falsa pro veris approbare : qꝛ in his
alia op. designaẗ p̄cisus assensus ad id qđ est falsuꝫ. ¶ Alij vero
hoc dictū iprobare nitunẗ:ex hoc ꝙ Aug.oēm falsaꝫ esti
mationē errorē noīat: ꝛ dicit etiā oēm errorē maluꝫ esse:
in magnis quidē magnū:in paruis aūt paruū. Sꝫ in hoc
nō est multū insistendū:qꝛ cum de reb⁹ agiẗ:dꝫ qđ nomi
nū intermitti. vnde dico ꝙ nō solū in statu innocētie nō
potuit error esse:sed nec qualiscunqꝫ falsa opio: qđ sic pꝫ.
Q̄uis.n.in statu innocētie potuerit eē alicui⁹ boni caren-
tia:nullaten⁹ tn̄ esse poterat aliq̄ corruptio boni. Bonuꝫ
aūt ipsius intellus est cognitio veritatis : ꝛ iō habit⁹ illi
quib⁹ intell's perficiẗ ad cognoscendū verū virtutes di-
cunẗ:vt dr̄.6.ethi. vtpote intell's actū bonum reddētes.
Falsitas aūt nō solū est carētia veritatis:sed ēt ipsi⁹ cor-
ruptio.nō eniꝫ sic se hꝫ ad veritatē ille qui oīno caret ve-
ritatis cognitiōe in quo est carentia veritatis:q̄uis con-
trariū nō opineẗ: ꝛ ille qui hꝫ falsam opionē cui⁹ estima-
tio corrupta est per falsitatē. vnde sicut veꝝ est bonū in-
tellect⁹:ita falsum malū ipsi⁹: p̄pter qđ habit⁹ opinatiu⁹
nō ē virt⁹ itellectualis:qꝛ eo cōtingit falsuꝫ dicere: vt dr̄
6° ethi. Nullus aūt act⁹ virtutis malus esse pōt: ac si ipsa
opio falsa sit quidā malus act⁹ intellus.vnde cū in statu
innocētie nō fuerit aliqua corruptio vel aliqđ malū:non
potuit eē in statu innocētie aliqua falsa opio.dicit etiam
Cōmētator in 3° de aīa.ꝙ falsa opio ita se hꝫ in cognosci-
bilib⁹ sicut monstꝝ in nā corporali.Est.n.falsa opio pro-
ueniens p̄ter intentionē ipsoꝝ p̄moꝝ p̄ncipioꝝ:que sunt
q̄si virtutes seminales cognitiōis : sicut mōstra eueniūt
p̄ter intētionē virtutis nālis agētis. Et hoc iō qꝛ oē ma-
lum est p̄ter intētioneꝫ:vt dicit Dio.4.ca.de di.no.vnde
sicut in cōceptiōe hūani corporis in statu inocētie nulla
mōstruositas accidisset: ita in intellu eius nulla falsitas
eē potuisset. Qđ itē pꝫ ex hoc ꝙ semp cōtingit inordina-
tio qn̄ aliqd moueẗ a nō p̄prio motiuo:sicut si voluntas
moueaẗ a delectabili sensus:cū debeat tm̄mō moueri ab
honesto. p̄priū aūt motiuū intell's est veꝝ id qđ hꝫ infal
libilē veritatē.vn̄ qn̄cūqꝫ intell's moueẗ ab aliquo falli-
bili signo est aliqua inordinatio in ipso:siue p̄fecte siue i-
perfecte moueaẗ. vn̄ cū nulla inordinatio in statu inocē-
tie in intellu hōis esse potuerit : nūq̄ꝫ itell's hōis iclinat⁹
fuisset magis i vnā p̄te q̄ꝫ in aliā nisi ab ifallibili aliquo
motiuo.Ex quo pꝫ ꝙ nō solū in eo nulla falsa opio fuissꝫ:
sed penitus nulla opinio in eo fuisset: ꝛ q̄cquid cognouis-
set fm certitudinem cognouisset.

Ad primuꝫ ergo dōm ꝙ error ille ex quo omne
pctm̄ p̄cedit est error electiōis:p̄ut
Ad p̄m
eligit qđ eligendū nō est:fm quē ois malus ignorās dr̄ a
phō in 3° ethi. hic aūt error p̄supponit inordinationē in
parte appetitiua.Ex hoc.n.ꝙ appetitus sensibilis afficiẗ
ad suū delectabile ꝛ appetit⁹ superior ei nō repugnat:ipe
diẗ rōne id qđ habitualr̄ hꝫ in electionem deducat: ꝛ sic
pꝫ ꝙ iste error oīo non p̄cedit pctm̄:sed sequiẗ. ¶ Ad 2m
2m
dōm ꝙ illud qđ apprehēdiẗ vt apparēs bonū nō pōt eē
oīo nō bonū:sed fm aliqd bonū est. Et fm hoc vt bonuꝫ
apprehēdiẗ a p̄ncipio:vtpote cum cib⁹ nociu⁹ app̄hēdiẗ
vt visu decorus ꝛ delectabilis gustu: ꝛ cuꝫ appetit⁹ sensi-
bilis in hꝫ bonū ferẗ sicut in p̄priuꝫ obm̄. Sꝫ qn̄ supior
appetit⁹ inferiorē seqẗ tunc seqẗ illud qđ ē bonū fm qd
vt bonū sibi simplr̄: ꝛ sic ex deordinatiōe appetit⁹ sequi-
tur postmodū error electiōis:vt dcm̄ est. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ
3m
hec rō,cōtra vtrāqꝫ opioneꝫ vr̄ esse:si intelligam⁹ ꝙ mu-
lier crediderit ex natura sua serpenteꝫ accepisse loquēdi
vsum:cū illi qui hoiem in statu innocētie credūt falli po
tuisse:nullo mō credūt eum falli potuisse in diiudicādis
naturis rerū:cuꝫ reꝝ naturaliū plenā cognitionē habue
rit.hoc aūt est cōtra naturā serpentis:ꝙ vsuꝫ loquēdi ha
beat per nām:cum hoc solū sit aialis rōnalis. Et ideo oꝫ
dicere ꝙ nō credidit mulier serpentē vsum loquēdi ac-
cepisse fm nām suam:sed fm aliquā virtutē in eo occul-
te interius operantē.nec contulit an esset a deo:vel a de-
mone. ¶ Ad 4m dōm ꝙ ratio illa sic intelligēda est q̄re
4m
in specie serpētis apparuerit:nō qꝛ deprehēdi non posset
in quacūqꝫ specie appareret:sed qꝛ in tali specie apparēs
facilius poterat dep̄hēdi. ¶ Ad 5m dōm ꝙ mulier spera
5m
uit se aliquo mō posse cōsequi qđ serpēs p̄misit: ꝛ credi-
dit hoc aliquo mō eē possibile : ꝛ in hoc seducta fuit fm
aplm̄.p̄.Thi.ij.sed istā seductionē p̄cessit quedā mentis
elatio:qua suā excellentiā inordinate appetyt: quā cōce-
pit statiꝫ ad verba serpētis:sicut hoies frequēter ad ver
ba adulatoria supra seipos efferunẗ.Et hec quidē elatio
p̄cedens fuit excellētie p̄prie in gnāli:que est p̄mū pctm̄:
qđ cōsecuta est seductio:qua credidit esse veꝝ qđ serpēs
dicebat: ꝛ sic cōsecuta est elatio q̄ determinate hāc excel
lentiā appetyt quā serpēs p̄mittebat. ¶ Ad 6m dōm ꝙ
6m
intell's hōis in statu innocētie idigebat deliberatiōe ne
incideret in errorē:sicut indigebat comestiōe ne corpus
eius deficeret.Erat aūt ita recte deliberatiōis vt delibe
rando posset oēm errorē vitare:sicut comedēdo oēꝫ dfe-
ctū corporalē. vn̄ sicut si nō comederet peccaret omittē-
do:ita si nō deliberaret cū tps eēt: ꝛ sic error pctm̄ seque-
reẗ. ¶ Ad 7m dōm ꝙ sicut hō in statu inocētie defende-
7m
baẗ a passiōe corporali itrinseca:sicut ē febris ꝛ hꝫ p effi
caciā nature:ab exteriori aūt sicut ē p̄cussio vl' vuln⁹:nō
ex aliq̄ virtute iteriori:cū nō hr̄et dotē ipassibilitatis:sꝫ
ex p̄uidētia dina:q̄ eū ab oi nocumēto seruabat imuneꝫ:
ita etiā ab illa deceptiōe que interi⁹ cōtingit:cuꝫ aligs p
seipm̄ palogizat defendebaẗ vigore p̄prie rōnis:ab exte
riori aūt deceptiōe defendebaẗ auxilio dino:qđ sibi ad
oia necc̄ia tūc aderat:demonib⁹ aūt nō adest: ꝛ p̄pter hoc
decipi possunt. ¶ Ad 8m dōm ꝙ act⁹ momētanei sil' duꝫ
8m
esse incipiunt suū effectū hñt:sicut in eodē istāti quo aer

illuminat͛: oculus videt. vnde cū mot⁹ volūtatis in quo
pmo cōsistit pctm̄ sit in instāti: in eodē instāti quo pecca
uit fuit a statu innocētie destitutus: ⁊ sic decipi potuit in
9ᵐ illo instāti. ¶ Ad 9ᵐ dōm ꝙ Dam. dicit de fallacia pmi
hois qua in ipso pctō decept⁹ est: qđ quidē pctm̄ nouiter
plasmat⁹ cōmisit. nō eniꝫ diu in statu innocētie pseuera
10ᵐ uit. ¶ Ad 10ᵐ dōm ꝙ ex hoc ꝙ aīa hois in statu inocen
tie cōiuncta erat sūmo bono: non poterat aliquis defect⁹
in hoie esse q̄diu talis cōiūctio cōtinuaret͛. hec aūt cōiū
ctio facta erat pncipalr̄ per affectū. vnde anteq̄ affecti
ua corrūperet͛ nec deceptio in intellu: nec aliqs defect⁹
in corpore eē poterat: q̄uis ecōuerso potuerit eē defect⁹
in affectu nō pexīte defectu in speculatiuo intellu: eo ꝙ
11ᵐ cōiūctio nō pficit͛ ad deū in intellu: sed in affectu. ¶ Ad
11ᵐ dōm ꝙ illā falsaꝫ opiōnē qua credidit eē veniale qđ
erat mortale in adam pcessit mētis elatio: sicut ⁊ de mu
12ᵐ liere dictū est. ¶ Ad 12ᵐ dōm ꝙ in his quoꝝ notitiā nō
hēbat a deceptione defendi poterat: partim ab iteriori:
qꝛ eius intellꝰ in alterā partē iclinatus nō eēt nisi a suffi
cienti motiuo: partiꝫ ⁊ pncipali⁹ a diuina puidētia: que eū
13ᵐ a deceptiōe seruasset imunē. ¶ Ad 13ᵐ dōm ꝙ in statu q̄
peccauit diuinū ei auxiliū nō defuissꝫ ne seduceret͛: si ad
deū se cōuertisset: qđ qꝛ nō fecit in pctm̄ ⁊ seductionē ce
cidit: ⁊ tn̄ illa seductio pctm̄ cōsecuta est: vt ex dictis pꝫ.
14ᵐ ¶ Ad 14ᵐ dōm ꝙ qdā dicūt ꝙ adam in statu innocētie
nō sōniasset. Sꝫ istud nō est necēium: somnij. n. visio nō ē
in pte intellectiua: sed in sensitiua. vn̄ deceptio nō fuissꝫ
in intellu q liberꝫ vsum in sōno nō habuisset: sꝫ magis in
15ᵐ pte sensitiua. ¶ Ad 15ᵐ dōꝫ ꝙ qn̄ sensus repn̄tat qđ acci
pit nō est falsitas in sensu: vt Augu. dicit in lib. de va rel.
sed falsitas est in intellu qui iudicat hoc mō eē in rebus
sicut sensus demōstrat: qđ nunq̄ in adaꝫ fuisset: qꝛ vel a
iudicio cessasset intellꝰ vt in somnis: vel in vigilādo de
sensibilib⁹ iudicans verꝫ mediū habuisset.

SEptimo querit͛ vtꝝ pueri q ex adaꝫ in
statu innocētie nascerent͛ ple
nā reꝝ oīum sciam habuissent sicut ⁊ adā ha
1ᵐ buit. Et vr̄ ꝙ sic. qꝛ s̄m Ansel. q̄lis fuit adā ta
les filios genuisset: sed adā oīum nālıū sciam
plenā habuit: vt dcm̄ est pus. ġ ⁊ illaꝫ eius filij mox nati
2ᵐ habuissent. ¶ P̄. sicut affect⁹ pficit͛ vtute: ita itellꝰ scia:
sed filij adam in statu inocētie nati mox cū plenitudine
vtutū nati eēnt: trāsfundisset. n. in eos originalē iustitiā:
3ᵐ vt dicit Ansel. ġ ⁊ filr̄ oēm sciaꝫ habuissent. ¶ P̄. sꝫ Be
dam īfirmitas: cōcupiscētia: ignorātia: ⁊ malitia ɔsequū
tur ex pctō: sꝫ in pueris mox natis nulla fuissꝫ malitia vł
infirmitas vel ɔcupiscētia. ġ nec ignorātia aliq̄: ⁊ ita ha
4ᵐ buissent oēm sciaꝫ. ¶ P̄. magis decuisset eos nasci pfe
ctos in aīa q̄ in corpe: sed in corpe absq̄ oī defectu nati
5ᵐ fuissent. ġ ⁊ in aīa absq̄ oī ignorātia. ¶ P̄. hō i statu ino
cētie s̄m Dam. fuit ali⁹ angelus: sꝫ angelus mox in sua cō
ditiōe oīum nālıū notitiā habuit. ġ ⁊ eadē rōne hoies in
6ᵐ statu inocētie. ¶ P̄. eiusdē nāe fuit aīa Ade: ⁊ aīa filioꝝ
ei⁹: sꝫ aīa Ade in sui pn̄° condita fuit oī plena scia nāli: vt
dcm̄ est. ġ ⁊ aīe filioꝝ in eadē plenitudine scie ɔderētur.
7ᵐ ¶ P̄. maior pfectio cognitiōis dēbet͛ hoī q̄ alijs aīalib⁹:
sed alia aīalia mox nata hn̄t nālē estimationē ɔueniētis
⁊ nociui: sic agn⁹ mox nat⁹ fugit lupū ⁊ seq̄t͛ mrēꝫ. ġ mlto
forti⁹ pueri in statu inocētie pfectā sciam habuissent.

3. p. **Sed in cōtrariū** est auctas Aug. de scō vic. q
dicit ꝙ nō fuissent nati pfe
2. cti in scia: sed ad eā per tpis spaciū puenissent. ¶ P̄. cuꝫ
aīa sit corporis pfectio: oꝫ pficere pportionalr̄ aīam ad
corp⁹: sed pueri in statu innocētie nō habuissent pfectaꝫ
staturā in corpore: sicut adā habuit in pn̄° sue ɔditionis.

ergo eadē rōne nec habuissent plenā sciam sicut adā ha
buit. ¶ P̄. filioꝝ est accipe a patre eē nām ⁊ disciplinā: 3.
sed si filij adā mox nati habuissent plenā sciam ab eo di
sciplinā nō potuissent accipe. ergo nō seruaret͛ inter eos
⁊ pmū parentē cōpletus paternitatis ordo.

Respondeo. Dōm ꝙ circa hoc est duplex opio. R.
Quidā. n. dicūt ꝙ pueri in statu in 1ᵃ opio
nocētie q̄tū ad ea que sunt aīe pfecti fuissent: sicut ⁊ adā
⁊ q̄tū ad virtutes ⁊ q̄tū ad sciam. Qꝛ aūt nō eēnt pfecti
q̄tū ad corpus hoc erat ppter necessitatē materni vteri:
qꝛ oportebat nasci. Alij vo sequētes Aug. dicunt ꝙ sicut 2ᵃ opio
s̄m corp⁹ nō statim accepissent pfectā staturā: sed ad eaꝫ
pfecissent tpe: ita ad pfectā sciaꝫ tpe puenissent. vt aūte
sciat͛ que istaꝝ opionū verior sit: sciendū est ꝙ alia rō est
de adā ⁊ de filijs ei⁹ mox natis. Adā. n. qꝛ istituebat͛ vt
pn̄ᵐ totius hūani generis oportuit vt statiꝫ cōdit⁹ nō so
luꝫ hr̄et id qđ ptinet ad pn̄ᵐ nālis pfectiōis: sed id qđ pti
net ad terminū. Filij aūt eius q nō cōstituebant͛ vt pn̄⁹
hūani generis: sed vt ex pn̄° exn̄tes: nō oportebat in ter
mino pfectiōis nālis institui. Sufficiebat aūt si hēbant
tm̄ de pfectiōe mox nati: q̄tū initiū pfectiōis nālis req
rit. Initiū aūt nālis pfectiōis quo ad cognitionē s̄ꝫ duas
opiones diuersimode assignat͛. Quidā. n. vt plonici po Op. pla
suerūt ꝙ aīa ad corpus venit plena oib⁹ sciētijs: sꝫ nube tonis
corporis opprimit͛ ⁊ ipedit͛ ne scia habita libere vti pos
sit nisi q̄tū ad quedā vlīa: sed postmodū p exercitiū stu
dij ⁊ sensuū hꝰ ipedimenta tollunt͛ vt libere sua scia vti
possit: ⁊ sic discere dicūt eē idē qđ reminisci. Qꝛ si hec opi
nio vera eēt tūc oporteret dicere ꝙ pueri mox nati i sta
tu innocētie oīuꝫ sciam habuissent: qꝛ corp⁹ illud in sta
tu innocētie illo erat oīo subditū aīe: qꝛ per molē corpo
ris nō potuisset aīa ita opp̄mi vt suā pfectionē oīo amit
teret. ¶ Sꝫ qꝛ hec opio pcedere vr̄ ex hoc ꝙ eadē pōit͛
nā angeli ⁊ aīe: vt sic aīa in sui creatiōe plenā sciaꝫ hēat
sicut ⁊ itelligētia dr̄ esse plena formis creata: rōne cuius
plonici dicebāt aīas fuisse ante corpa: ⁊ post corp⁹ redire
ad compes stellas quasi q̄sdā intelligētias. que qdē opi
nio nō est cōsona catholice veritati. Jō s̄ꝫ opiōnē Arist. op. Ar.
alij dicunt ꝙ intellꝰ hūan⁹ est vltim⁹ in ordie itelligibi ⁊ va.
liū: sicut mā pma in ordine sensibiliū: ⁊ sicut mā s̄m sui
eēntiā cōsiderata nullā formā hꝫ: ita intellꝰ hūan⁹ in sui
pn̄° est sicut tabula in qua nihil scriptū est. sꝫ postmoduꝫ
in eo scia per sensus acqrit͛ vtute intellꝰ agētis. Sic igit͛
pn̄ᵐ nāle hūane cognitiōis est esse qdē in po^a ad oīa cog
scibilia: nō hr̄e aūt a pn̄° notitiā nisi coꝝ: que statiꝫ p lu
men intellꝰ agētis cognoscunt͛: sicut sunt pn̄° vlīa. Et sic
nō oportuit filios adaꝫ mox natos oīuꝫ sciam habuisse:
sed ad eā tpe pficiētes puenissent. Sꝫ tn̄ aliquā sciaꝫ in
eis ponere pfectā opꝫ. s. eligēdoꝝ ⁊ vitandoꝝ sciam: que
ad prudētiā ptinet: qꝛ sine prudētia cetere virtutes esse
nō pn̄t: vt pbat͛ 6° ethi. quas vtiq̄ oportebat pueros hr̄e
ppter originalē iustitiā. Et hec opio mihi vr̄ verior: si cō
sideret͛ id qđ nāe itegritas reqrebat. Si aūt aliqd aliud
ex diuina gr̄a eis fuissꝫ collatū supra id qđ nāe itegritas re
qrebat: h̄ asseri nō pōt: cū nō hēat͛ ex auctē expssuꝫ.

Ad primū q dōm ꝙ q̄lis fuit Adā tales filios ge Ad 1ᵐ
nuisset q̄tuꝫ ad ea q̄ sibi debebant͛ ex
nā spēi: sed q̄tū ad ea q̄ sibi debebant͛ vt erat pn̄ᵐ hūani
generis nō oportebat ꝙ filij ei silēs nascerent͛. ¶ Ad 2ᵐ 2ᵐ
dōm ꝙ ad pfectā cōiunctionē cū deo: quā stat⁹ inocētie
reqrebat oēs virtutes reqrunt͛: nō aūt oēs scie. ¶ Ad 3ᵐ 3ᵐ
dōm ꝙ q̄uis pueri mox nati nō habuissent oēꝫ sciaꝫ: nō
tn̄ ignorātiā habuissent: q̄ ex pctō ɔsequit͛: q̄ est nesciētia
eoꝝ q̄ sciri debēt. habuissent. n. nesciētiā eoꝝ q̄ stat⁹ coꝝ
nō reqrebat vt scirent͛. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ ꝙ i corpe pueroꝝ 4ᵐ

nō fuisset aliquis defectus quo p̄uarentur bono:tunc eis
debito. Erat tñ in eoꝝ corporibꝰ carētia alicuiꝰ boni qđ
eis postmodū accessisset: sicut stature pfecte ꝛ donū glo
5m rie:silr est dōm ex parte aie. ℂ Ad 5m dōm ꝙ angeli ſm
gradū nature sunt altiores aiabꝰ:q̄uis q̄tū ad benefici
um grē aie eis possūt eē equales. vnde nō opꝫ de necessi
tate cōcedere ꝙ angelo nāliter debeᵗ. In statu aūt inno
centie dictꝰ est hō quasi aliꝰ angelus: ꝓpter plenitudinē
6m grē. ℂ Ad 6m dōm ꝙ q̄uis aia ade ꝛ aie filioꝝ eiꝰ fuerit
eiusdē nāe:nō tñ eiusdē officij:qꝛ aia Ade cōstituebaᵗ vt
qdaꝫ fons:vnde in posteros oīs disciplina pueniret:ꝛ iō
oportebat eam statim esse perfectam: qđ nō oportuit de
7m aiabus filioꝝ. ℂ Ad 7m dōm ꝙ aialia bruta in sui p̄n°ac
cipiunt nālē estimationē ad cognoscendū nociuū ꝛ cōue
niens:qꝛ ad hoc ex ꝓpria inquisitiōe puenire nō pñt. hō
aūt ad hec ꝛ multa alia pōt per rōnis inq̄sitionē pueni
re. vnde nō oportuit ꝙ oīs scia nāliter isšt. Et tñ scia ope
rabiliū ad prudentiā pertinēs est hoī nālior q̄ʒ scia specu
labiliū. vnde quidā inueniunᵗ nāliter prudētes:nō autē
nāliter sciētes: vt dicitᵗ ethi.6. ꝛ ꝓpter hoc prudētiā non
obliuiscunᵗ hoīes de facili sicut sciam. Et ideo pueri ma
gis tūc fuissent perfecti in his que pertinēt ad prudētiā:
q̄ʒ in his que ptinent ad sciam speculatiuā: vt dcm̄ est.

Ctauo queriᵗ vtꝝ pueri moꝝ nati in sta
tu inocentie vsuꝫ rōnis plenarie
p° habuissent. Et vr ꝙ sic. qꝛ si ipediti fuissent h
nō fuisset nisi ꝓpter defectū corporis:sed cor
pus in statu illo in nullo resistebat anie. ģ nec
2m poterat vsus rōnis ipediri. ℂ P̄.virtꝰ vel potētia q̄ non
vtiᵗ organo nō ipediᵗ in sua opatiōe ꝓpter organi defe
ctum:sed intellus est potētia nō vtens organo: vt dr in 3°
de aia. ergo actꝰ intellˀs nō poterat tunc ipediri ꝓpter de
fectū organi corporalis. ℂ Si dicaᵗ ꝙ ipediebaᵗ ꝓpter
defectū corporis inq̄ʒtum intellˀs accipiebat a sensibus.
3m ℂ Cōtra. intellus est supior q̄ʒ aliq̄ sensitiua poᵃ:sed hoc
vr esse inordinatū ꝙ superiꝰ ab inferiori accipiat:cū igiᵗ
nulla inordinatio fuerit in nā hoīs in statu illo: videᵗ ꝙ
4m nō oportuisset intellm̄ a sensibꝰ accipe. ℂ P̄. intellˀs idi
get sensibꝰ ad hoc vt per eos sciam acquirat: cū aūt sciaꝫ
acq̄sierit nō indiget eis:sicᵗ nec hō equo postq̄ʒ expleuit
iter suum: vt dicit Auic. sed ſm vnā opionē:pueri in sta
tu innocētie habuerūt plenitudinē oīuꝫ sciarū. ģ nō pote
rant ipediri quin vterenᵗ scia habita ꝓpter iperfectionē
5m organoꝝ sensibiliū. ℂ P̄. defectꝰ organoꝝ corporalium
magis ipedit sensum q̄ʒ intellm̄:sed pueri nō patiunᵗ tm̄
defectū corporalem qn possint videre ꝛ audire. ģ nec pp
defectū corporalē eoꝝ intellˀs ipediᵗ:sed vt videᵗ ꝓpter
penā p̄mi peccati. hoc aūt an̄ pctm̄ nō fuisset. ģ tūc pueri
6m plenū vsum intellus habuissent moꝝ nati. ℂ P̄. sicut se
hñt aialia bruta ad nāleꝫ estimationē:ita se hꝫ hō ad no
titiaꝫ quā nālr hꝫ: sed bruta aialia moꝝ nata vti pñt nā
li estimatiōe. ģ ꝛ pueri moꝝ nati vti poterāt nāli notitia
7m ad minꝰ p̄moꝝ p̄ncipioꝝ. ℂ P̄. Sap.9. corpꝰ qđ corrum
piᵗ ꝛc. sed corpꝰ in statu innocētie nō erat corruptibile. ģ
ex eo nō aggrauabaᵗ aia qn liberū vsuꝫ rōnis hr̄et.

3.p. Sed contra oīs actio que est cōis anie ꝛ corpori
ipediᵗ ꝓpter corporis defectū:sed
intelligere est actio aie ꝛ corpori cōis: vt pꝫ in p° de aia. ģ
ex defectu siue iperfectiōe quā patiebanᵗ pueri in corpe
2. vsus rōnis poterat ipediri. ℂ P̄. ſꝫ phm̄ in 3° de aia. ne
quaq̄ʒ sine fantasmate intelligit aia. sed vsus fantasie im
pediᵗ ꝓpter defectuꝫ organi corporalis. ģ ꝛ vsus intelle
ctus: ꝛ sic idem qđ prius.

R. Respondeo. dōm ꝙ circa hoc est duplex opio.
Quidā.n. dicūt ꝙ pueri in statu in
nocētie habuissent plenū vsuꝫ oīum mēbroꝝ: ꝛ ista lepti p° opio
tudo mēbrorum que in pueris nūc videᵗ. s. vt nō possint
vti pedibꝰ ad incedendū: manibꝰ ad scalpenduꝫ: ꝛ sic de
alijs totalr ex p̄mo pctō puenit. Alij aūt cōsiderātes hꝫ 2° opio
ineptitudines ex p̄ncipijs nālibꝰ causari: vtpote ex hūi
ditate quā necesse ē in pueris abūdare: dicūt ꝙ in statu
innocētie mēbra pueroꝝ nō fuissent oīo habilia ad suos
actus: q̄uis nec oīo ita deficerēt sicut ꝛ modo: qꝛ nūc cū
eo qđ est nature addiᵗ id qđ est corruptiōis. Que qdem Appro
opio ꝓbabilior videᵗ. vñ cū necessariū sit hūiditatē p̄ci bat op.
pue in cerebro abūdare in pueris: in quo vis imaginati 2m
ua ꝛ estimatiua ꝛ memoratiua ꝛ sensus cōis organa sua
hñt: harū virtutū actus necesse erat ipediri: ꝛ per ꝯñs in
tellectū qui imediate ab hꝫ potētijs accipit: ꝛ ad eas con
uertit se q̄ñcūqꝫ est in actu: ꝛ tñ nō tm̄ fuisset vsus intelle
ctus ligatus in pueris sicut nūc est. Si aūt alia opio esset
vā: tunc in nullo vsus intellˀs in pueris ligatꝰ esset.

Ad primū ģ dōm ꝙ aia a corpore duplr pōt ipe Ad p°
diri. Uno mō per modū ꝯrietatis: in Aia ipo
quātū corpꝰ aie resistit ꝛ eā obnubilat: qđ quidē in statu diᵗs cor
innocētie nō fuisset. Alio mō per modū ipotentie ꝛ defe pore du
ctus: inq̄ʒtū. s. corpꝰ nō est sufficiēs ad oīa illa explenda: plicitet.
ad que aia q̄ʒtū est de se sufficiens eēt. Et hoc mō aiaꝫ in
statu innocētie a corpore fuisse ipeditā nihil ꝓhibꝫ. Sic
eñi cōstat ꝙ per corpꝰ ipediebaᵗ ne obstrusa transiret: ne
tāta facilitate locū mutaret: q̄ʒta cū est separata mutat: ꝛ
per hūc modū ipediebaᵗ ne vsum potentiarū pfecte hr̄e
posset. In hoc tñ nullus dolor fuisset: qꝛ aia ꝓpter sui or
dinationē nō iperasset nisi ꝙ corpꝰ exequi posset. ℂ Ad 2m
2m dōm ꝙ q̄uis intellus nō vtaᵗ organo: tñ accipit a po
tentijs que organo vtunᵗ. Et ideo ꝓpter ipedimētū vel
defectū corporaliū organoꝝ eius actus ipediᵗ. ℂ Ad 3m 3m
dōm ꝙ spēs intelligibilis id qđ in ea formale est per qđ
est itelligibilis: actu hꝫ ab intellm̄ agēte: q̄ est potētia su
perior intellectui possibili: q̄uis id qđ in ea māle ē a fan
tasmatibꝰ abstrahaᵗ. Et ideo magis ꝓprie intellˀs possi
bilis a superiori accipit q̄ʒ ab inferiori: cū id qđ ab iferio
ri est: nō possit ab itellectu possibili accipi: nisi ſm ꝙ acci
pit formā intelligibilitatis ab intellm̄ agēte. Uel dōꝫ ꝙ
iferiores vires q̄ʒtū ad aliqđ supiores sunt: maxie in vtu
te agendi ꝛ causandi: ex hoc ipso ꝙ sunt ꝓpinquiores rebꝰ
exterioribꝰ que sunt causa ꝛ mēsura cognitiōis nostre. Et
hinc est ꝙ sensus nō per se: sed ſm ꝙ est informatus spēi
rei sensibilis ministrat imaginationem: ꝛ sic deinceps.
ℂ Ad 4m dōm ꝙ ſm phm̄ in 3° de aia. intellectiua anīe 4m
cōparaᵗ ad fantasmata sicut ad obiecta ꝓpria. vñ nō so
luꝫ idiget intellˀs noster cōuerti ad fantasmata in acq̄rē
do sciam: sed etiā in vtendo scia acquisita: qđ pꝫ ex h ꝙ
si ledaᵗ organum imaginatiue vtutis vt fit in freneticis
scia p̄us acq̄sita hō tunc vti nō pōt dum aia est in corpo
re. dictū aūt Auic. intelligiᵗ de aia a corpore sepata: que
hꝫ aliū modū intelligendi. ℂ Ad 5m dōm ꝙ imaginati 5m
ue virtutis organū ꝛ memoratiue ꝛ cogitatiue est in ipso
cerebro: qđ est locꝰ sūme humiditatis in corpore hūano.
Et ideo ꝓpter abundātiā humiditatis que est in pueris:
magis ipediunᵗ actus haꝝ viriū q̄ʒ sensuū exterioꝝ. In
tellectus aūt accipit imediate nō a sensibꝰ exterioribꝰ ſꝫ
interioribus. ℂ Ad 6m dōm ꝙ quedā alia aialia nāliter 6m
sunt sicce cōplexionis: ꝛ iō in p̄ncipio sue natiuitatis nō
est in eis tanta hūiditatis abūdantia: que multū actꝰ sen
suum interioꝝ ipediat. hō aūt nāliter est tēperate cōple
xionis: ꝛ opꝫ ꝙ in eo abūdet calidū ꝛ humidū: ꝛ iō in p̄n
cipio sue generatiōis opꝫ ꝙ ꝓportionaliter in eo maior
humiditas inueniaᵗ. In oībus eniꝫ generatiōibꝰ anima
liuꝫ ꝛ plantaꝝ p̄ncipiū ab humore sumiᵗ. ℂ Ad 7m dōꝫ 7m

ꝙ corpus qđ corrumpit aggrauat animã: non solum per impotentiã sed per resistentiã ⁊ obnubilationẽ. Sꝫ corpus hominis in statu innocẽtie impediebat act⁹ anime solum ꝑpter iperfectionẽ virtutis vel dispõnis.

De cognitiõe aie post mortẽ.

Et hꝫ duos articulos. p̊. vtrũ aia post mortẽ possit intelligere. 2°. vtrum anima separata possit cognoscere singularia.

Questio. XIX.

Uestio est de cognitiõe anime post mortẽ. ⁊ p̄mo querit vtrum anima post mortẽ possit intelligere. Et
p^m videt ꝙ nõ. Nulla. n. operatio cõis anime ⁊ corpori põt remanere in aia post mortẽ: sed itelligere est opatio anime corporiqꝫ cõis. dicit eniꝫ phus in p̄mo de aia. ꝙ qui dicit aiam intelligere simile est ac si dicat eã texere vel edificare. ergo aia post mortẽ nõ põt intelligere. ¶ Sꝫ dice. ꝙ phs loquit de actu intelligẽdi qui cõpetit anime sm statũ inferiorẽ: non aũt de illo qui sibi cõpetit sm su-
2^m periorem statũ. ¶ Cõtra. status superior aie est sm quẽ ad diuina ꝯuertit: sed hõ cum aliqđ intelligit ex diuina reuelatiõe suũ intelligere depẽdet a corpore: qꝛ oꝫ ꝙ intelligere illud fit per conuersionẽ ad fantasmata q̃ in organo corporali sunt: vt. n. dicit Dio. p̊ cap. cel. iera. ipossibile est alr nobis lucere diuinũ radium nisi varietate sacrorũ velaminũ circũuelatũ: ⁊ appellat velamina ipsas corporales formas sub quib⁹ spũalia reuelant. g̊ intelligere qđ cõpetit aie sm superiorẽ statũ a corpore dpẽdet:
3^m ⁊ sic nullo mõ itelligere post mortẽ in aia manet. ¶ P̄. eccl. 9. dicit viuentes sciunt se esse morituros: mortui vo nõ nouerũt amplius. glo. qꝛ nõ ꝑficiũt amplius. g̊ videt ꝙ aia post mortẽ vel nihil cognoscat: si tpaliter sumat ly ampli⁹: vel ꝙ saltẽ nihil possit itelligere eorũ que p̊us nõ
4^m intellexit: sic. n. ꝑficeret qđ est ꝯ glo. ¶ P̄. sm phm in 3° de aia. sicut se hꝫ sensus ad sensibilia sic se hꝫ intellus ad fantasmata: sed sensus nihil põt sentire nisi sensibilia ei repñtent. ergo nec aia hũana aliqđ põt intelligere nisi p̄sentent ei fantasmata: sed nõ repñtabunt ei post mortem: qꝛ illa nõ repñtant nisi in aliquo organo corporali. g̊ aia post mortẽ nõ põt intelligere. ¶ Sꝫ dice. ꝙ phs lo-
5^m quit de aia sm statũ quo est in corpore. ¶ Sꝫ ꝯ. obm potentie determinat sm nãm ipsius potẽtie: sed eadem est nã anime intellectiue ante mortẽ ⁊ post. g̊ si aia intellectiua ante mortẽ ordinat ad fãtasmata sicut ad obiecta:
6^m videt ꝙ ẽt post mortẽ: ⁊ sic idẽ qđ p̊us. ¶ P̄. aia nõ põt intelligere si ab ea potẽtia intellectiua remoueat: sꝫ post mortẽ potẽtie itellectiue. s. agẽs itells ⁊ possibilis nõ manet in aia. hꝫ. n. potẽtie cõpetũt ei per vnionẽ ad corp⁹: si enĩ nõ eẽt vnita corpori nõ hñet hꝫ potẽtias sicut nec an-
7^m gelus habꝫ. ergo aia post mortẽ nõ põt intelligere. ¶ P̄. phs dicit in p̊ de aia. ꝙ itelligere corrũpit quodã iteri⁹ corrupto. istud aũt interi⁹ de quo phs loquit corrũpit in
8^m morte. g̊ intelligere post mortẽ nõ erit. ¶ P̄. si aĩa post mortẽ intelligit opꝫ ꝙ itelligat per aliquã potẽtiã: qꝛ oẽ qđ agit: agit per potẽtiã actiuã: ⁊ qđ patit per potẽtiã passiuam: aut igit per eandẽ potẽtiaꝫ quã habuit in via: aut per aliã: si per aliã tũc videt ꝙ qñ a corpore separat noue potẽtie ei aggenerant: qđ nõ vr̃ eẽ ꝑbabile. Si aũt ꝑ eãdẽ: hoc iterũ nõ vr̃: cũ potẽtie quas hꝫ insint ei ex rõne vniõis ad corp⁹: q̃ qdẽ vnio i morte cessat. g̊ aia post mor-
9^m teꝫ intelligere nõ põt. ¶ P̄. si potẽtia itellectiua in ipsa maneat: aut manet solũ sm ꝙ fundat in subã aie: aut sm ꝙ cõparat ad actuꝫ: sed nõ sm ꝙ fundat in subã: qꝛ si solum sic remaneret tũc nõ posset intelligere aliud nisi se. nec iterum sm ꝙ cõparat ad actuꝫ: qꝛ sm ꝙ cõparat ad actuꝫ perficit per habit⁹ quos in corpore acquisiuit: qui quidẽ habitus a corpore depẽdẽt. g̊ videt ꝙ po⁹ intellectiua post mortẽ nõ remaneat: ⁊ sic aia post mortẽ nõ intelliget. ¶ P̄. oẽ qđ intelligit vel intelligit ꝑ eẽntiã rei 10^m
intelligẽtis vel per eẽntiã rei intellecte vel per silitudinem rei intellecte in itelligẽte existẽ: sed nõ põt dici ꝙ aia intelligat res soluꝫ per essentiã ipsi⁹ rei intellecte: qꝛ sic nõ intelligeret nisi seipaꝫ ⁊ habit⁹: ⁊ alia quorũ essentie p̄sentialiter sunt in ipsa. Silr nõ põt dici ꝙ intelligat solũ per essentiã sui intelligẽtis: qꝛ si sic intelligeret alia a se: oporteret ꝙ eẽntia sua esset exẽplar aliarũ rerũ: sicut essentia diuina est exẽplar oium rerũ: rõne cuius de⁹ itelligendo essentiã suã oia alia intelligit: qđ de aia dici non põt: silr nec per silitudines rerũ intellectarũ in aia existẽtes: qꝛ maxime videret ꝙ intelligeret per spẽs q̃s in corpore acqsiuit: nec põt dici ꝙ per eas solũ intelligat: qꝛ sic aie puerorũ que nihil a sensib⁹ acceperũt: nihil post mortem itelligerẽt. ergo videt ꝙ aia nullo mõ post mortem possit itelligere. ¶ Si dicat ꝙ cognoscit per spẽs ꝯcrea-
tas. ¶ Cõtra. qcqđ est aie cõcreatũ eq̃liter cõpetit ei existẽti in corpore ⁊ a corpe separate: si igit aie hũane ꝯcreate sunt spẽs qbus cognoscere possit: cognoscere per hꝫ nõ solũ cõpetit ei postq̃ꝫ est a corpore sepata: sꝫ dũ est in corpore: ⁊ sic videt ꝙ supfluerẽt spẽs quas a rebus accipit. 11^m
¶ Si aũt dicat ꝙ dũ est cõiũcta corpori ipedit a corpore ne eis vti possit. ¶ Cõtra. si corp⁹ ipedit vsum istarũ 12^m
spẽrũ: aut hoc erit rõne corporee nature: aut rõne corruptionis: sed nõ rõne nature corporee: qꝛ nullã hꝫ ꝯrietatem ad intellectũ: nihil aũt est natuꝫ impediri nisi a suo ꝯrio: silr nec rõne corruptionis: qꝛ sic in statu innocentie qñ hꝫ corruptio nõ erat hõ hꝫ innatis spẽbus vti potuisset: ⁊ sic sensibus nõ eguisset quib⁹ mediãtib⁹ a reb⁹ aia spẽs acciperet: qđ videt eẽ falsuꝫ. ergo vr̃ ꝙ aia sepata ꝑ spẽs innatas nõ intelligat. ¶ Si aũt dicat ꝙ itelligit ꝑ
spẽs infusas. ¶ Cõtra. hꝫ spẽs vel sunt ei infuse a deo: vl 13^m
ab angelo: sꝫ nõ ab angelo: qꝛ sic oporteret ꝙ hꝫ spẽs ab angelo in aia crearent: silr nec a deo: qꝛ nõ est ꝑbabile ꝙ de⁹ infunderet dona sua existib⁹ in inferno. vnde sequeret ꝙ aie in inferno nõ itelligerẽt. ⁊ ita nõ vr̃ ꝙ per spẽs
infusas aia sepata itelligat. ¶ P̄. Aug. in. 10. de trin. 5. ca. 14^m
assignãs modũ quo aia cognoscit sic dicit. qꝛ aia nõ secũ põt introrsus tanq̃ꝫ in regionẽ incorporee nãe ipsa corpa inferre: ymagies eorũ ꝯuoluit ⁊ rapit factas in semetipsa de semetipsa. dat. n. eis formandis qddã sube sue: seruat aũt aliqđ quo libere de specie taliũ imaginũ iudicet: ⁊ h̃ est magis mens. i. rõnalis intelligẽtia que seruat vt iudicet. Nã illas anime ptes que corporalib⁹ silitudinib⁹ informant cuꝫ bestijs nos cões hr̃e sentim⁹. In qbus v̓bis exp̄mit ꝙ iudiciũ aie rõnalis est de imaginib⁹ qb⁹ iformant potẽtie sensitiue: sed hꝫ imagines nõ manent post mortẽ cũ sint recepte in organo corporali. g̊ nec aie rõnal iudiciũ qđ est ei⁹ itelligere post mortẽ remanet in aia.

Sed contra sm Dam. nulla suba destituit ꝑpria 3. p̊.
opatiõe: sꝫ ꝑpria opatio aie rõnalis
est itelligere. g̊ post mortẽ aia itelligit. ¶ P̄. sicut aliqđ 2.
ex cõiunctiõe ad corpus mãle reddit passiuũ: ita per separationẽ ab eodẽ reddit actiuũ: calidũ. n. ⁊ agit ⁊ patit ꝑpter cõiunctionẽ caloris ad mãm. si aũt eẽt calor sine materia ageret ⁊ nõ pateret. g̊ ⁊ aia per sepationeꝫ a corpore reddit oio actiua: sed ꝙ potentie anime nõ pñt per seipsas cognoscere sine exteriorib⁹ obiectis. hoc eis competit inq̃ꝫtũ sunt passiue: sicut phs dicit de sensu. 2. de anima. ergo anima per separationẽ a corpore poterit per seipsam intelligere nõ accipiendo ab aliquibus obiectis.
¶ P̄. Augu. dicit in. 9. de trini. ꝙ mens ipsa sicut corpo- 3.

rearum rez notitias per sensus corporis colligit:sic rerū
incorporearū per semetipsam:sed ipsa semꝑ sibi pn̄s erit.
ergo poterit ad minus intelligentiaz hr̄e de incorporeis
4: rebus.℄ P̄.vt ex auctoritate Aug. inducta apparet sm̄
hoc aia cognoscit res corporeas ꝙ earū imagines cōuol/
uit et rapit in seipsa. sed hoc liberi⁹ hr̄e poterit post libe/
ratione a corpore:maxime cū hoc de semetipsa facere eā
dicat Aug. in auctoritate inducta.ḡ a corpore sepata po/
5: terit melius intelligere.℄ P̄.in lib. de spū et aia dicit̄ ꝙ
aia a corpore sepata trahit secū suas potentias : sed rōne
suarum potētiarū dicit̄ cognoscitiua. ergo post mortez
cognoscere poterit.

R: Respondeo. Dōm ꝙ sicut dicit ph̄s in ṗ de aia.
si nulla opationū ipsi⁹ aie est ei ꝓ/
pria:vt.s.nō posset eam sine corpore hr̄e:īpossibile ē ipaz
aiam separari a corpe.Operatio.n.cuiuslibz rei est q̄si fi
nis eius:cū sit optimū in ipsa. vnde sicut firmiter sm̄ fi/
dem catholicā sustinemus ꝙ aia post mortē remaneat a
corpe separata:ita sustinere necesse est ꝙ sine corpe exi/
stēs intelligere possit.Sz modū intelligēdi difficile ē cō
siderare:eo ꝙ necesse ē ponere eam hr̄e alium modū in/
telligēdi q̄ȝ nunc hēat:cum nūc manifeste appareat ꝙ i/
telligere nō possit nisi ad fantasmata cōuertat̄ que post
Opinio mortē oīo nō remanēt.Quidā.n.dicūt ꝙ sicut nūc a sen/
q̄rūdaz sibilibus rebus spēs accipit mediantib⁹ sensibus:ita tūc
Repro/ accipere poterit nullo modo interueniēte.Sz hoc vide/
batio. tur īpossibile:quia ab extremo in extremū nō fit transit⁹
nisi per media.Spēs aūt in ipsa re sensibili hz eē maxie
mālē:in intellectu aūt summe spūale.vnde opz ꝙ in hāc
spiritualitatē transeat mediātib⁹ quibusdā gradib⁹: vt/
pote quia in sensu hz spūalius eē q̄ȝ in re sensibili:in ima
ginatione aūt adhuc spūalius q̄ȝ in sensu : et sic deinceps
alia op̄: ascendēdo.Un̄ aliȷ dicunt ꝙ per spēs rerū a sensib⁹ acce
ptas dum erat in corpe:et in ipsa aia cōseruatas post mor
tem:intelligit.Sz hec opinio a quibusdaz sequētib⁹ opi/
nionē Auic.īprobat̄.Cum.n.aia intellectiua nō vtat̄ cor
porali organo rōne intellus:nō pōt aliqd eē in parte itel
lectiua anime nisi in rōne intelligibilis.In virtutib⁹ aūt
vtētibus organo corporali pōt aliquid ꝯseruari nō in ra/
tione intelligibilis:sz sicut in quodā corporali subiecto:
rōne cui⁹ cōtingit ꝙ quedā potētie sensitiue sunt que nō
semꝑ actu appḣēdunt spēs vel intētiōes in se ꝯseruatas:
sicut pz de imaginatiōe et memoria.Et sic videt̄ ꝙ in pte
intellectiua nihil cōseruet̄ nisi qđ actu appḣēditur: et sic
nullo mō per spēs ṗus receptas a rebus aia post mortem
reprob: intelligere possit.℄ Sz hoc nō videt̄ verz: qr oē qđ reci
pitur in aliquo recipit̄ in eo per modū recipiētis.Cū aūt
suba imālis hēat eē magis fixū et stabile q̄ȝ suba corpea:
in parte intellectiua recipient̄ spēs firmius et imobilius
q̄ȝ in aliq̄ re māli.Et q̄uis recipiant̄ in ea sm̄ rōnē intel
ligibilis:nō tn̄ opz ꝙ semꝑ intelligant̄: qr non semꝑ sunt
in ea in actu ꝑfecto nec in potētia pura: sed in actu incō/
pleto : qui est medius iter potētiā et actuz:qđ est eē aliqd
habitualr in intellu. Un̄ ph̄s vult ꝙ aia intellectiua sit
locus spērū in 3⁰ de aia.vtpote eas in se retinēs et conser/
uans.Sz tn̄ hꝫ spēs recepte ṗus et ꝯseruate nō sufficiunt
ad cognitionē quā necesse ē ponere in aia sepata:tum ꝑꝑ
aias puerorz:tuz ꝑpter hoc ꝙ multa erūt cognita ab aia
sepata que nūc nō cognoscunt̄ a nobis: vt pene inferni et
Op̄.ali/ alia hꝫ. Et iō aliȷ dicūt ꝙ aia sepata q̄uis a reb⁹ nō acci/
orum. piat:hz tn̄ ptātē vt seipaz reb⁹ cogscēdis cōformet apud
reꝝ pn̄tiā:sicut videm⁹ ꝙ imaginatio aliq̄s formas ꝯpo
reprob: nit ex seipsa q̄s nunq̄ȝ ꝑ sensus accipit.Sz h̄ non pōt sta/
re:qr īpossibile est ꝙ sit idez aliquid qđ educat se de po⁰
in actum.Anima aūt nostra est in po⁰ ad siltudines rez

quib⁹ cognoscit.vnde oz ꝙ efficiant̄ in actu nō per ipaz
aiam:sed per aliquid qđ hz illas siltudines in actu: vl' ꝑ
res ipsas:vel per deum in quo sunt oēs forme in actu.vn̄
nec imaginatio aut intellus aliquā formā cōponit de no
uo nisi ex aliquib⁹ ṗexn̄tib⁹ sensibilib⁹ : sicut componit
formā montis aurei ex ṗexn̄tib⁹ sensibilib⁹ auri et mon/
tis.Et ideo aliȷ dicūt ꝙ forme quib⁹ aia separata intelli Op̄.pla
git:sunt ei īpresse a deo ab ipsa sui creatiōe : per quas sm̄ tōicorū.
quosdā et nūc intelligimus:ita ꝙ per sensus nō acquirun
tur aie noue spēs:sed tm̄mō excitat̄ aia ad spēs q̄s in se
hz intuēdas:sm̄ ꝙ platonici dixerūt:qui volebāt ꝙ adi/
scere nihil aliđ erat nisi reminisci. Sz huic opioni expe/ reprob:
rientia ꝯdicit. videmus.n.ꝙ qui caret vno sensu : caret
vna scia:vtpote carens visu nō pōt sciaz hr̄e de colorib⁹.
Qđ nō eēt si aia nō indigeret a sensib⁹ accipe spēs:quib⁹
cognoscat.Secūdū alios vō per has spēs concreatas aia op̄.alio/
corpori coniuncta nihil intelligit a corpe īpedita:intelli/ rum.
git aūt per eas a corpore sepata.Sz hoc durūz ē vr̄ vt ꝑ reprob:
spēs que nāliter indite sunt aie totalr a corpore īpedian/
tur:cum tn̄ cōiunctio corporis ad aiam non sit accn̄talis
aie:sed nālis.Nō.n.iuenim⁹ duorum que sunt naturalia
vni rei:vnū esse totaliter alterius īpedimētū:alr alterū
esset frustra.dissonat etiā hec positio ab opione ph̄i in 3⁰
de aia.qui cōparat intellm̄ hūane anie tabule in qua ni/
hil est scriptū.Et ideo aliter dōm est ꝙ vnūquodq̄ȝ reci/
pit influentiā a suo superiori per modum sui esse: eē aūt
anime rōnali acquirit̄ quodā mō medio iter formas se/
paratas et māles.Forme.n.īmateriales.s.angeli recipiūt
a deo esse nō depēdens ab aliqua materia: nec in aliqua
materia.Forme vero materiales esse a deo accipiūt et in
materia existēs:et a materia depēdēs: qr sine materia cō
seruari nō possunt.Anima vō acquirit eē in mā a deo: in
mā quidē exn̄s:inq̄ȝtū est forma corporis: ac per hoc sm̄
esse corpori vnita:non aūt a corpore dependēs:qr eē ani/
me sine corpore conseruari pōt:et ideo influentiam a deo
quodā mō medio recipit aia rōnalis inter angelos et res
māles.Recipit.n.itellectuale lumē h̄ mō vt ei⁹ itellecti
ua cognitio hēat ordinē ad corp⁹:inq̄ȝtū a corporeis potē
tȷs accipit:et ad ea respicere hēat in actu ꝯsiderādo: in q̄
iferior āgelis iuenit̄.Et tn̄ h̄ lumē nō ē corpori obligatū
vt ei⁹ opatio ꝑ organū corporeū iplеat̄:in q̄ iuenit̄ supior
oī māli forma que nō opat̄ nisi opationē cui cōicat mā.
Sz qn̄ aia a corpe erit sepata:sicut eē suū hēbit nec a cor
pore depēdēs nec in corpe exn̄s:ita iflūētiā itellectualis
cognitōis recipiet:vt nec sit corpori obligata q̄si ꝑ corp⁹
exerceat̄:nec oīo aliquē ordinē ad corpus hēat. Et iō qn̄
aia ṗ⁰ creata corpori infundit̄ nō dat̄ ei aliquid de intel
lectuali cognitiōe nisi per ordinē ad corporeas potētias:
vtpote ꝙ per intellectū agentē possit facere fantasmata
intelligibilia in actu:que sunt potētia itelligibilia:et ꝑ in/
tellectū possibilē recipere spēs intelligibiles sic abstra/
ctas.Et inde est ꝙ q̄ȝdiu hz esse cōiūctū corpori in statu
h⁹ vie:nō cognoscit illa quorz spēs in ipsa cōseruant̄ : nisi
inspiciēdo ad fantasmata.Et ꝑpter hoc nec reuelatiōes
ei alique diuinit⁹ fiūt:nisi sub speb⁹ fātasmatū: nec ipas
subas sepatas intelligere potest: vtpote que sufficienter
per sensibiliū spēs cognosci nō pn̄t. Sed qn̄ hēbit esse a
corpore absolutū:tunc recipiet influentiā intellectualis
cognitionis hoc mō quo angeli recipiūt sine aliquo ordi
ne ad corp⁹: vt.s.spēs rez ab ipso dō recipiat:ne oporteat
ad itellige͞m i actu ꝑ has spēs vl' ꝑ eas q̄s ṗus acq̄siuit ad
aliq̄ fātasmata ꝯuerti.poterit nihilomin⁹ ipas sbas sepa
tas.s.āgelos vl' dmōes nāli cogne videre:q̄uis n̄ deū:qđ
villi creature nō ꝯcedit̄ sine grā. Ex qb⁹ colligi pōt ꝙ aia
post mortē trib⁹ modis itelligit. Uno⁰ ꝑ spēs q̄s recepit

aia sepa a reb' duz erat in corpore. Alio mõ per spẽs in ipsa sua se
ta3' itel paratione a corpore sibi diuinit' ifusas. Tertio modo vi
ligit. dendo subas sepatas ꝛ in eis spẽs rerũ intuẽdo. Sz h vl
timũ nõ subiacet eius arbitrio: sz magis arbitrio sube se
parate: que suã itelligentiã aperit loquendo: ꝛ claudit ta
cendo: que qdẽ locutio qualis sit alibi dictũ est.

Ad pm **Ad primũ** ergo dõz: ꝙ operatio itellectus que est
cõis aie ꝛ corpori: est opatio que modo
aie itellectiue competit in ordie ad corporeas potẽtias:
siue hoc accipiaẗ sm superiorẽ partẽ aie: siue sz iferiorẽ.
Sz post mortẽ habebit aia a corpore seperata opationẽ
que nec fiet per organuz corporale nec aliquẽ ordinẽ ha
2m ꝛ 3m bebit ad corpus. ⁋ Et per hoc pz solo ad 2m. ⁋ Ad 3m di
cendũ ꝙ auctoritas illa logtur de pfectu meriti: qḋ patz
ex alia glosa: que ibidẽ dicit. Quidã asserunt post mortẽ
crescere ꝛ decrescere merita: vt itelligaẗ ꝙ nihil pficiũt
amplius in cognoscẽdo: vt. s. sint maioris meriti vel pre
mij: vel ꝙ limpidior cognitio eis debeaẗ. non autẽ sic ꝙ
nihil pus ignotũ postea cognoscant. Cõstat. n. ꝙ penas i
4m ferni quas nunc nõ cognoscũt tũc cognoscent. ⁋ Ad 4m
dõm ꝙ phs in 3º de aia. nõ logtur nisi de itellectu corpo
ri ꝯiuncto. al's cõsideratio de itellectu ad nãlem nõ perti
5m neret. ⁋ Ad 5m dicẽdum: ꝙ quãuis eadẽ sit natura anie
ante mortem ꝛ post mortẽ qñtuz ad rõnem spẽi: tamẽ nõ
est idem modus essendi: ꝛ per ꝯñs nec idem modus ope
6m randi. ⁋ Ad 6m dicẽduz: ꝙ in aia separata remanebit po
tentia itellectiua: ꝛ itellectus agens ꝛ possibilis. hꝰ enim
potẽtie nõ causanẗ in aia ex corpore: qñuis in aia corpori
vnita existẽtes aliquẽ ordinẽ habeant ad corpus quẽ non
7m habebunt in aia sepata. ⁋ Ad 7m dõm: ꝙ phs logtur de
itelligere qḋ nunc nobis cõpetit in ordine ad fantasma
ta. hoc enim impediẗ impedito organo corporali totalr:
8m ꝛ corrumpiẗ eo corrupto. ⁋ Ad 8m dõm: ꝙ eedẽ potẽtie
itellectiue que nũc sunt in aia erunt in sepata: qꝛ sunt na
turales. nãlia aũt opz manere: qñuis nunc hẽant ordinez
9m ad corpus quẽ tunc nõ habebũt: vt dictũ est. ⁋ Ad 9m di
cenduz ꝙ potẽtie itellectiue remanent in aia sepata ꝛ ex
parte illa: qua radicanẗ in ẽentia aie: ꝛ ex pte illa qua cõ
paranẗ ad actũ: nec oz ꝙ habitus illi qui in corpore sunt
acquisiti destruanẗ: nisi forte sm opinionẽ pretactã: que
dicit: ꝙ nulla spẽs remanet in itellectu nisi duz actu itel
ligiẗ. dato etiã ꝙ habitus illi nõ remanerent: remaneret
10m potẽtia itellectiua ordinata ad actꝰ alteriꝰ modi. ⁋ Ad
10m dicẽdum: ꝙ aia post mortẽ itelligit per aliquas spẽs.
Põt quidẽ intelligere per spẽs quas in corpore acquisi
11m ꝛ 12m uit: qñuis ille vsqꝫ qꝫ nõ sufficiãt: vt tangit obtio. ⁋ Alia
13m aũt duo concedimus. ⁋ Ad 13m dõm: ꝙ infusio donoruz
gratuitoꝝ non ptingit ad eos qui sunt in iferno: sz eoꝝ q̃
ad statuz nature pertinẽt pticipatione nõ priuanẗ. nihil
eni est vlis boni pticipatione priuatũ: vt Diony. di. in. 2.
ca. cel. ierar. pdicta aũt spẽrum infusio que fit in separa
tione aie a corpore ptinet ad cõditionẽ nature sube sepa
14m rate: ꝛ iõ hꝰ infusione nec aie damnatoꝝ priuanẗ. ⁋ Ad
14m dõm: ꝙ Aug. in verbis illis intẽdit ostẽdere quõ aia
sibi circũponat corporalium rerũ silitudines: vt qñqꝫ se
existimet eẽ corpus: vt pz in opinionibꝰ antiquoꝝ phorũ.
Qḋ qḋ ex hoc ꝯtingere dicꝫ ꝙ aia intenta corporibus per
sensus exteriores ad ea afficitur. rõne cuius ipsa corpora
ad se introducere nitiẗ qñtum possibile est. cũ aũt ipsa sit
incorporea: nõ põt ad se ipa corpora introducere: sz simi
litudines corpoꝝ introducit: quare in regione icorporee
nature: dũ forme existẽtes in ymaginatione sunt absqꝫ ma
teria. nonduz tñ ptingunt vsqꝫ ad regionẽ incorporee na
ture: ppter hoc ꝙ nondũ sunt ab appendicijs mãe abso
lute. has aũt similitudines dr̃ rapere: inqñtũ eas quasi su

bito a sensibilibus abstrahit. dr̃ aũt cõuoluere eas: inqñ
tum eas simplificat vel inqñtuz eas componit ꝛ diuidit.
In semetipsa aũt eas facit: inqñtum in potẽtia aie. s. yma
ginatiua recipiunẗ. de semetipsa aũt eas facit: qꝛ ipsa aia
est que hꝰ ymaginationes in seipsa format: vt ly de. deno
tet pncipiũ efficiens. Et iõ subiungit ꝙ aia quiddã sube
sue dat formãdis hꝰ spẽbus: qꝛ. s. aliqua pars aie in suba
eius radicata huic formationis ymaginũ officio deputa
tur. Qꝛ vo omne qḋ iudicat de aliquo opz ab eo esse libe
rũ: rõne cuiꝰ itellectus factus est purus ꝛ imixtus vt oia
iudicet sm phm: iõ ad hoc ꝙ aia iudicet de talibus yma
ginibus: ꝙ nõ sunt ipse res sz rerũ similitudines: opz eẽ
aliqd in aia supius: qḋ istis ymaginibus nõ occupaẗ: ꝛ h
est mens que de talibꝰ ymaginibus iudicare põt. Nõ tñ
opz ꝙ mens de solis his ymaginibꝰ iudicet: sz ẽt de his q̃
nec sunt corpora neqꝫ corpoꝝ silitudies iterduz iudicat.

Secundo queriẗ. vtrũ aia sepata singu
laria cogñscere possit. ⁋ Et vi 1m
detur ꝙ nõ: qꝛ si cognoscit singularia: aut hoc
est per spẽs cõcreatas: aut per spẽs acquisitas:
nõ aũt per acquisitas: qꝛ in pte itellectiua aie
no recipiunẗ spẽs singulares sz vlẽs: ꝛ hoc soluz aie genꝰ
separat a corpore: sic perpetuum a corruptibili sm phm.
Silr nec p spẽs ꝯcreatas: qꝛ cũ singlaria sint ifinita opor
teret ponere ifinitas spẽs ꝯcreatas qḋ est ipossibile. ergo
aia sepata singularia nõ cognoscit. ⁋ Sed diceret. ꝙ co
gnoscit singularia per spẽm vlẽm. ⁋ Sed ꝯtra. spẽs idi 2m
stincta nõ põt eẽ distincte cognitiõis pnm: sz spẽs vlis est
idistincta: cognitio aũt singulariũ est distincta cognitio.
ḡ per spẽs vlẽs aia sepata singularia cognoscere non põt.
⁋ Sz diceret. ꝙ aia sepata ad pñtiam singularis cõfor
mat se singulari: ꝛ sic illud cognoscit. ⁋ Sz cõtra. qꝛ sin 3m
gulare est pñs aie: aut aliqd a singulari trãsit in aiaz: aut
nihil. Si aliquid. ḡ aia sepata aliquid a singularibꝰ reci
pit: qḋ absonũ videẗ. Si aũt nihil. ḡ spẽs i aia existẽtes re
manent cões: ꝛ sic per eas non põt aliqd singulare cogno
sci. ⁋ P. nihil exñs i potẽtia educit se de potẽtia i actuz: 4m
sz aia cogñscitiua est in potẽtia ad res cognoscibiles. ḡ ipa
nõ põt se educere in actũ vt ipsamet eis se ꝯformet: ꝛ ita
videtur ꝙ anima sepata singularia non cognoscat apud
(singularium pñtiam.

Sed contra est qḋ Luc. 16. dr̃ ꝙ diues in iferno 3p
cognouit Abrahã ꝛ laçarũ: ꝛ de fratribꝰ suis adhuc viuẽ
tibꝰ noticiã retinebat. ḡ aia sepata singularia cognoscit.
⁋ P. Dolor nõ est sine cognitiõe: sz aia ex igne ꝛ alijs pe 2:
nis inferni dolorẽ sustinebit. ḡ singularia cognoscet.

Rñdeo Dõz ꝙ sic dcm̃ est. aia sepata duobꝰ modis R:
cogñscit. Uno º p spẽs sibi ifusas in ipsa sepa
tiõe. Alio º p spẽs q̃s in corpe accepit. Et qñtũ ad pm modũ
attribuẽda ẽ aie sepate cognitio silis angelice cogñi. vñ
sic angeli singlaria cogñscũt p spẽs cõcreatas: ita ꝛ aia per
spẽs ipsas sibi in ipsa sepatiõe iditas. Cũ. n. ydee in mẽte
diuina existẽtes sint factrices rerũ qñtũ ad formã ꝛ mãz: opz
ꝙ sint eoꝝ exẽplaria ꝛ silitudies sm vtrũqꝫ. vñ p eas co
gnosciẗ res nõ solũ sz nãm gnis ꝛ spẽi q̃ penes pnº mãlia
sumiẗ: sz ẽt sm suã singularitatẽ. cuiꝰ pnm ẽ mã. Forme ãt
mẽtibꝰ ãgelicis ꝯcreate: ꝛ q̃s aie in sua sepatiõe adipiscũ
tur: sũt q̃dã silitudies ydealiũ rõnũ q̃ sũt i mẽte diuina: ita
ꝙ sic ab illis ydeis effluũt res vt subsistãt i forª ꝛ mã: ita
effluũt spẽs i mẽtibꝰ creatꝭ q̃ sũt cogñscitie rerũ ꝛ qñtũ ad
formã ꝛ qñtũ ad mãm: ꝛ qñtũ ad nãm vlẽm ꝛ qñtuz ad sin
gularia. Et sic per hꝰ spẽs aia separata singularia cogno
scit. Spẽs aũt que sunt accepte a sensibꝰ: sunt similes re
bus sz hoc tñ ꝙ res agere pñt: ꝛ hoc est sm formã. Et iõ
p eas nõ possunt singularia cognosci: nisi forte iqñtũ reci

piuntur in aliqua potētia vtēte organo corporali: in qua quodāmō sūt mālr. ⁊ sic pticulariter recipiunt̄. In itellectu v̄o qui est oīno a mā imunis nō pōt esse nisi pn^m vlis cognitiōis: nisi forte per quādā reflexionē ad fantasmata: a gb⁹ itelligibiles spēs abstrahunt̄. Que reflexio post mortē corruptis fantasmatibus eē nō poterit. poterit tn̄ aīa hō vniuersalia ad singularia applicare: quoꝝ noticiam per aliam cognitionem habet.

Ad p^m **Ad primuz** ḡ dōz: ꝙ aīa sepata non cognoscit singularia per spēs in corpore acq̄sitas: nec per spēs cōcreatas: sꝫ p spēs sibi inditas in sepatione. nec tn̄ opꝫ ꝙ tūc ei spēs ĩfinite ĩfundant̄ ad singl'aria cognoscēda: tū qꝛ singularia q̄ ab ea sunt cog̃scēda nō sunt actu ĩfinita: tū qꝛ per vnā silitudinē pōt a suba sepata oīa ĩdiuidua illi⁹ spēi cognosci: inq̄ꝫtuꝫ illa silitudo spēi efficitur vniuscuiusq; singularīu ꝑpria silitudo sꝫ ꝑpriū respectū ad hoc vel illud idiuiduꝫ: sic̄ ⁊ de angelis dictū ē in qōne de angelis: ⁊ sic̄ pꝫ de eēntia dīna q̄ nō solū idiuiduoꝝ vni⁹ spēi: sꝫ oīuꝫ entiū est ꝑpria silitudo: fm diuersos respect⁹ ad diuersas res.

2^m ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ spēs ille q̄bus aīa sepata cognoscit singularia: q̄uis sint in se imateriales: ⁊ iō vl'es: tamē sunt similitudines rei ⁊ q̄ꝫtū ad naturā vl'em ⁊ q̄ꝫtum ad nām singularē. Et iō nihil ꝓhibet

3^m 4^m per eas singularia cognosci. ¶ Alia cōcedimus.

De scia aie xp̄i. Et hꝫ sex articulos. p̄ vtrū in xp̄o sit ponere sciam creatā. 2°: vtrū aīa xp̄i videat verbū per aliquē habitū. 3°: vtrū xp̄s sciam aliam habeat de reb⁹: q̄ꝫ illā qua cognoscit res in v̄bo. 4°: vtrū aīa xp̄i in v̄bo sciat oīa que scit v̄bo. 5°: vtrū aīa xp̄i sciat oīa illa que deus pōt scire. 6°: vtrū cognitione illa q̄ aīa xp̄i scit res in ꝑpria natura sciat oīa. Q̄ō XX.

1^m **Uestio** est de scia aie xp̄i. Et p̄° queritur. vtꝝ in xp̄o sit ponere sciam creatam. ¶ Et videt̄ ꝙ nō. scia enī ē pfectio sciētis. oīs aūt pfectio nobilior est pfectibili. si ḡ xp̄s est sciens sꝫ aliquā sciaꝫ creatā: aliquid creatum erit aīa xp̄i

2^m nobilius: qd̄ videt̄ incōueniēs. ¶ P̄. operatio nō attribuit̄ nāe sꝫ ypostasi. sunt. n. opatiōes suppositoꝝ ⁊ particularīu: sꝫ psone xp̄i sufficit ad itelligēdum scia ĩcreata. ḡ superfluū est in ipso ponere sciam creataꝫ.

3^m ¶ P̄. quāto aliq̄d est nobilius tāto est deo silius: sꝫ aīa xp̄i est nobilior q̄ꝫ calor corporalis. cū igit̄ calor corporalis agat sine medio: ⁊ i h̄ sit deo silis: qui sine medio operat̄: videt̄ ꝙ multo fortius aīa xp̄i itelligat non mediāte aliq̄ scia creata. ¶ Sꝫ diceret̄. ꝙ opatio caloris ab itra

4^m ꝓcedit. opatio aūt scie ab extra: cū sit fm motū a reb⁹ ad aīam. vn̄ nō est sil'e. ¶ Sꝫ ꝯtra. in opatiōe cognoscitiua nō solū est receptio: sꝫ iudiciū de receptis. q̄uis aūt rece-

5^m ptio sit ab exteriori: iudiciū tn̄ ab iteriori ꝓcedit ḡ operatio scie nō oīno est ab exteriori. ¶ P̄. xp̄s filius dei non assumpsit aliquā impfectionē nisi que ad nostrā redemptionē valebat: sꝫ impfectio scie nō valꝫ ad nostrā redēptionē. ḡ ipfectionē scie nō assumpsit. oīs aūt creata scia ex hoc ipso ꝙ creata est: aliquid impfectiōis hꝫ. ḡ creatā

6^m sciam nō assumpsit. ¶ P̄. quilibꝫ sapiēs si hēat aliquam pfectissimā sciam fm illā semp ⁊ maxime est in actu: sꝫ quicūq; est semp in actu cōsiderationis fm pfectissimā sciam nō idiget aliqua scia minus pfecta: qꝛ nunq̄ꝫ fꝫ eā cōsideraret: ⁊ sic frustra eēt in eo: sꝫ xp̄s semp est in actu cōsideratiōis fm pfectissimā sciaꝫ que est scia increata.

7^m ḡ in eo non est ponere aliam sciam creataꝫ. ¶ P̄. natura non facit per duo que per vnū pōt facere: ⁊ multo minus deus qui ordinatius q̄ꝫ natura operat̄: sꝫ xp̄s poterat fieri sapiens si solā sciaꝫ increatā haberet. ḡ nō est factus sapiens scia creata. ¶ P̄. i. Cor. 13°: cū venerit qd̄ perfectū 8^m est euacuabit̄ qd̄ ex parte est. plus aūt est imperfecta scia creata in comparatione ad sciam increatā: q̄ꝫ specularis visio in cōparatione ad visionē spēi. si igr̄ in rōnis perfectione visio fidei tollit̄ vbi superuenit visio spēi: multo fortius tollet̄ scia creata in xp̄o vbi fuit scia increata. ¶ P̄. 9^m verbū vnitū aie est ei magis itimū q̄ꝫ itellcūs aie nostre: cū sit ei verbū vnitū nō solū per eēntiā p̄ntiam ⁊ potētiā sicut ceteris creaturis: ⁊ per grām sicut iustis: sꝫ in vnitate psone: sꝫ aīa nostra per potētiam itellectiuā itelligit. ḡ aīa xp̄i poterat eē sapiēs per sapiam verbi: ⁊ ita nō idigebat scia creata. ¶ P̄. scia creata si eam xp̄s habuit nō est 10^m sibi data nisi ad pfectionē eius: sꝫ aīa xp̄i vnita verbo et sciam creatā hn̄s non est nobilior q̄ꝫ si soli verbo vniret̄ sine scia creata: qꝛ creatura adiuncta deo nihil addit bonitatis: sicut nec punctus additus linee facit eā maiorē. ḡ in xp̄o nō est ponere sciam creatam.

Sꝫ ꝯtra est qd̄ dr̄ Luc. 2. Puer Jesus ꝓficiebat sapiētia ⁊c̄. Cōstat aūt ꝙ nō fm sapiam ĩcreatam ꝓficere poterat: qꝛ illa nec ꝓficit nec deficit. ḡ in eo 3p̄ est ponere sciam creataꝫ. ¶ P̄. fm Dam. oīa q̄ in nostra 2^m natura plantauit dei verbū assumpsit: plātauit aūt sciaꝫ creatā. ḡ ⁊ eā assumpsit. ¶ P̄. sic̄ scia dīna est supra sciaꝫ 3^m itellectiuā creatā: ita scia itellectiua creata ē supra sciam sensitiuā: sꝫ scia sensitiua nō tollit̄ ab eo qui hꝫ sciam itellectiuā creatā: vt pꝫ in hoie. ḡ scia intellectiua creata pōt remanere superueniēte scia itellectiua ĩcreata.

Responsio. Dōm ꝙ sicut in xp̄o est ponere duas Rn̄: naturas: ita ⁊ duas scias: creatam. s. ⁊ increatā. Quidā aūt heretici posuerūt in xp̄o solaꝫ sciaꝫ pō here. increatā. Ut aūt hui⁹ erroris videamus originē: sciēduꝫ est ꝙ quidā vnionē dīne ⁊ humane nature itellexerūt eē hoc modo factā quo aīa vnit̄ corpori: vt. s. sicut aīa est forma corporis: ita diuinitas eēt forma humanitatis i xp̄o. Et iō q̄dā ꝯsiderātes ꝙ si verbū vniret̄ corpori xp̄i: sicut aīa corpori nostro: ꝙ posset euꝫ viuificare: sicut aīa corp⁹ nostrū viuificat: posuerunt ꝙ in xp̄o nō fuerunt nisi due sube. s. corpus ⁊ diuinitas: q̄ corpus loco aie viuificabat. Et h̄ fuit error Eunomij ⁊ seq̄ciū ei⁹. Quidā v̄o attēden Alioꝝ tes h̄ eē diuinitati idignū ꝙ corpori vniret̄ vt ipꝫ viuifi pō cans: posuerūt in xp̄o aīaꝫ viuificantē ⁊ sensificantē: sensibilē. vꝫ. ⁊ vegetabilē. nō aūt itellectualē. Sed dicebāt ꝙ ipꝫ verbū erat in xp̄o loco itellectualis aie. Et hic fuit error Appollinaris ⁊ sequaciū eius. Quo q̄dē errore supposito planū eēt in xp̄o nō eē nisi sciaꝫ ĩcreatā. Predict⁹ aūt modus itelligēdi vnionē ad hoc inducit vt credatur vna q̄dā nā ex dīna ⁊ humana ꝯfecta: sic̄ ex aīa ⁊ corpore nō solū fit vna ypostasis sꝫ vna nā. Ex quo vlterius seq̄t̄ ꝙ vtriusq; nāe vitas corrūpat̄. Cū enī h̄ sit de rōne dīne nāe: vt sit a reb⁹ oīb⁹ sepata q̄ꝫtū ad eē: si ponat̄ eē alicui⁹ corporis act⁹ a ꝑpria rōne decidet. Silr̄ si a nā humana abstrahat̄ vel aīa vel itellcūs vel aliq̄d corꝑ q̄ ad integritatē nāe ptinēt: nō remāebit vitas spēi: cū ita sit de rōnibus spērū sic̄ de nūeris: vt dr̄ i. 8. meta. in q̄b⁹ vnitate addita vel subtracta spēs nūeri variat̄. Et iō fm p̄dictū er- re ꝓba⁹ rorē xp̄s nec ver⁹ homo nec verus de⁹ eēt. Ad h̄ ḡ ꝙ xp̄s erroꝝ verus de⁹ ⁊ verus hō sit: oꝫ in ipso ponere oīa q̄ ad nām dīnā ptinēt: ⁊ iterū seorsuꝫ fm rōnē nāe i eadē psona oīa q̄ spēm hoīs ꝯstituūt. Et vt nō solū verus hō sꝫ pfect⁹ sit: opꝫ in eo ponere oīa que nobis ad pfectionē nec̄ia sunt: sicut habitus sciarū ⁊ virtutū. Sic̄ aūt diuinitas nō pōt eē act⁹ corpis vt ea corp⁹ formalr̄ viuat vel rōnalis creatura fiat: ita nō pōt eē actus aie rōnalis: vt ea formalr̄ sit sciēs vel v̄tuosus: sic̄ nos per habitū v̄tutis vel scie. Et iō opꝫ ponere in xp̄o sciam creatā ⁊ virtutē creatā.

Ad pm Ad primum ergo dõm: q scia creata est qdē sm
quid aia xpi nobilior: inquãtuz est
actus eius: sm quē modū ꝛ color ei⁹ corpore nobilior est:
ꝛ qõlibz accñs suo subo: put comparaẽ ad ipm sicut actus
ad potentiā. Simplr aũt subm est nobili⁹ accñte: ꝛ sic aia
2m xpi ppria scia. ¶ Ad 2m dõm: q q̃uis opatio attribuaẽ
ypostasi vt operãti: tñ attribuiẽ nature vt opatiõis pnci
pio. opatio aũt nõ recipit spēm ab operãte: sz a pn° opera
tionis. vñ in vno operãte sunt diuerse opationes sm spe
ciē ppter diuersa operationū pncipia: sicut in hoie vide
re ꝛ audire. quãuis igiẽ in xpo non sit nisi vna ypostasis:
tñ sunt in eo due nature: ꝛ ideo due opatiões: ꝛ opz xpm
esse pfectū ad vtrãqz operationē. Et sic nõ soluz est in eo
scia icreata que sufficit ad operationē nature increate: sz
scia creata que exigiẽ ad operationē nature create pfcãz.
3m ¶ Ad 3m dõm: q calor ppie loquēdo nõ agit: sz est me⁹
quo ignis agit. Uñ sic se hz ad operationē calefactionis:
4m sic scia creata ad actū cõsiderationis. ¶ Ad 4m dõm: q
q̃uis in cõsideratione scie sit aliquid qõ est ab itrinseco:
tamē talis operatio nõ completur sine eo qõ est ab extrin
5m seco: ꝛ in hoc dissimilitudo attēdiẽ. ¶ Ad 5m dõm: q q̃
uis esse creatū sit impfectū comparatū ad eminentiã di
uine opationis: vnūqõqz tamē in genere suo pfectuz est:
ꝛ sui generis pfectionē quandã reqrit. Uñ ꝛ natura crea
ta in xpo quandã pfectionem habuit creatã que fuit scia
6m creata. ¶ Ad 6m dõm: q xps semp est in actu ꝯsideratio
nis sm sciam icreatã: sz qꝛ ei due opationes cõpetunt sz
duas naturas: iõ per hoc nõ excludiẽ qn habeat ꝯsidera
7m tionem scie create. ¶ Ad 7m dõm: q si xps haberet tãtū
sciam increatam eēt quidē sapiens deus: sz vt ita dixeriz
non sapiens hõ. vñ ad hoc q in humanitate sapiens eēt:
8m oportuit q sciam creatam hēret. ¶ Ad 8m dõm: q vbuz
apli itelligiẽ de pfectiõe que impfectioni opponiẽ. Tũc
enim pfecto adueniēte impfectuz tolliẽ. Perfectio autē
diue scie nõ opponiẽ pfectioni scie create: cũz nõ sint cir
9m ca idem. vñ rõ nõ seqtur. ¶ Ad 9m dõm: q q̃uis verbuz
sit magis intraneuz aie q̃z aliqua po⁹ eius: put eam sustē
tat ꝛ i esse ꝯseruat: tamē itellectus vel aliq̃ alia potētia est
magis vnũ cũ aia: qꝛ nõ soluz in psona sz in natura sm q
potētia est quedã pfectio ipsi⁹ aie: nõ aũt verbũ. vñ aia
xpi nõ põt formalr loquēdo itelligere per verbuz sicut per
10m itellcm. ¶ Ad 10m dõm: q q̃uis verbũ ꝛ scia creata non
sint meli⁹ q̃z solũ vbũ: tñ aia vnita vbo ꝛ pfecta scia crea
ta est pfectior q̃z si vbo vniret sine hoc q sciam creatam
haberet: qꝛ scia creata in aliqua habitudine se hz ad aiaz
in qua nõ se habz verbũ: ꝛ ideo ratio nõ seqtur.

pm SEcundo queriẽ. vtrz aia xpi videat ver
bũ per aliquē habitũ. ¶ Et vi
deẽ q nõ. videre. n. per habitũ est videre p me
diũ: sz aia xpi videt verbũ sine medio. g nõ vi
2m det per habitũ. ¶ P. aia xpi i hoc beata est q
deuz videt: beatitudo aũt siue felicitas: sm phm in pmo
ethi. nõ est sm habitũ sz sm actũ. g aia xpi nõ videt vbuz
3m sm habitũ. ¶ P. quãto aliqd est simplicius: tãto est deo
pximi⁹: q̃to aũt aliqd est deo pximius tãto est nobili⁹.
Cũ igiẽ aia xpi maxime in hoc nobilitetẽ q deũ pfecte vi
det. videẽ q in illa visione nõ accidat aliqua cõpositio:
4m qõ eēt si per habitũ aliquē sibi ꝯpositũ itelligeret. ¶ P.
aia xpi est nobilior q̃z angeli: ꝛ maxime q̃tuz ad visionē
verbi: sz angeli nõ vident verbũ per aliquos habitus: qꝛ
vt dicit Maxi. in cõmē. sup. 7. c. cel. ier. nõ cõuenit arbi
trari magnũ Diony. habitudines in diuis intellectibus
more accidētium: quēadmoduz ꝛ in nobis sunt: dixisse: ꝛ
aliud in alio subiecto: ac si qualitatē quandã effectã: acci
dens enim omne illic depulsuz est. g nec aia christi videt
verbum per aliquē habitũ. ¶ P. aia christi nõ põt consi 5m
derari nisi vel vt vnita verbo: vel sm suam naturã: sz in
quãtum est vnita verbo nõ competit sibi videre verbuz
aliquo habitu mediãte: qꝛ nõ vnitur vbo aliquo habitu
medio. Similr nec sibi sm ppriam nãm hoc cõpetit: sicut
enim omne totũ est maius sua pte: ita est qualibz pte sua
melius ꝛ pfectius: sz aliq̃ pars aie vt itellectus agēs effi
cit suã operationē nullo habitu mediãte: qõ videẽ ad no
bilitatē eius ptinere: ꝛ ita multo fortius aia tota nõ ope
ratur habitu mediãte. ergo nullo mõ aia xpi videt vbuz
per aliquē habitũ. ¶ P. sicut diẽ glo. Heb. 2. natura mē 6m
tis humane qualē xps assumpsit nihil post deuz ē meli⁹:
sz aliq̃ insensibiles creature sine habitu medio suas ope
rationes pducunt: qõ ad nobilitatē ipsarũ ptinere vide
tur: cũ in hoc sint deo siles. g multo fortius aia xpi hz suã
operationē absqz habitu aliquo: ꝛ sic idem qõ pus.

Sed cõtra nulla po⁹ passiua põt opari nisi pfecta 3p
per formã sui actiui: cum nihil opereẽ
nisi sm q est in actu: sz itellectus possibilis quo aia chri
sti itelligebat: erat potētia passiua. ergo nõ poterat itelli
gere nisi per formã sui actiui: hoc est intelligibili pfecta:
sz habitus in itellectu nõ videnẽ aliud esse q̃z spēs itelli
gibiliũ i ipso. ergo aia xpi videbat deuz ꝛ itelligebat alia
aliquo medio habitu. ¶ P. non decuit q dei filius potē 2m
tiam itellectiuam assumeret nisi pfectam: pficiẽ aũt po⁹
actiua per habitũ scie. g habitualē sciaz assumpsit.

Rñdeo Dõm q ad huius qõnis euidentiaz opz sci R.
re quid est habitus: ꝛ ad qd habitibus indi
gemus. Quãtuz in pmo aspectu apparet habitus signifi
care videẽ aliquid potētie superadditũ: quo perficiẽ ad
suã operationē. Indiget aũt aliqua potētia aliquo supad
dito duplici rõne: ꝛ ppter cõditionē nature: ꝛ ppter rõnē
ipsi⁹ potētie. nec imerito: cũz actio que a po⁹ pcedit: a nã
dependeat: que est potētie origo. Ex parte quidē nature
indiget potētia aliquo supaddito ad operandũ: qñ. s. ope
ratio talis est que facultatē ꝛ ꝯditionē nature excedit: si
cut cõditionē nature humane excedit vt ad deum quasi
sociali amore afficiaẽ quasi hereditatis eius consors. vñ
ad hanc operationē indiget nostra affectiua potētia ha
bitu charitatis. Ex parte aũt potētie: qñ potētia est ad ta
lia obiecta ordinata: quoꝝ nullatenus ex seipsa põt perfe
cte actũ hēre: sicut potētia visiua est ordinata ad cogno
scendũ oēs colores. nõ fuit aũt possibile vt eēnt in orgão
visiuo oēs colores in actu: ꝛ iõ alr est ordinatũ: vt. s. potē
tie visiue possit supaddi silitudo cuiuslibz coloris: ꝛ sic i
actũ pgrediaẽ visionis. Sciendũ tñ est q illud qõ addi
tur potētie qñqz recipiẽ in ea per modũ habit⁹: qñqz per
modũ passiõis: qñ receptũ nõ imanet recipiēti: nec effici
tur ei⁹ q̃litas: sz q̃si quodã ꝯtactu ab aliq̃ agēte imutaẽ: ꝛ
subito trãsit: sicut diẽ phs in pdicamētis ruborē passionē ꝛ
nõ passibilē qualitatē: quãdo quis ppter verecundiã in
ruborē subito imutaẽ. Tũc vo retineẽ per modũ hit⁹: qñ
illud receptũ efficiẽ quasi cõnaturale recipienti. Et inde
est q habit⁹ a phõ diẽ q̃litas difficile mobilis. Inde est ēt
q opationes ex habitu pcedētes delectabiles sunt: ꝛ in
pmptu habenẽ: ꝛ facilr exercenẽ: qꝛ sunt q̃si ꝯnãles effe
cte. Ea aũt que supaddunẽ in potētijs sensitiuis nõ sup
addunẽ per modũ hitus: sz p modũ passionis. In poten
tijs vo itellectiuis aie per modũ habit⁹: qꝛ sensitiua pars
agiẽ istinctu nãe magl q̃z agat: itellectiua aũt ps est dñã
sui act⁹: ꝛ iõ cõpetit ei hre pmptitudinē ad act⁹ vt possit
opari cũ libz. pz igiẽ ex pdictis q potētia pfectior ē quã
do recipit aliqd per modũ habitus: q̃z si recipiat per mo
dum passionis solũ. Et iõ illud qõ supadditũ ē aie xpi oz
ibi ponere per modũ habit⁹. Ex vtraqz aũt pdcãrũ rõnũ

oʒ in aia xpi ponere aliqd supadditū. Rōne qdē nāe:qr videre diuā eēntiā ē supra cōditionē cuiuslʒ nāe create. Uñ nulla creatura pōt ad hoc ptingere nisi aliquo lumi ne eleuet in illā beatā visionē. Qd qdē lumē in aliqb' re cipit per modū passionis:q̄si ptrāseundo:vt in raptis:in xpo aūt fuit vt habit' ipsam aiam xpi btificans a pn̄ sue creatōis. Rōne vo potētie:qr itellcūs aie humane est in potētia ad oia entia. Impoīe est aūt eē aliqd ens creatū qd sit pfecte act' ⁊ silitudo oium entiū:qr sic ifinite possi deret nām entitatis. Uñ solus de' per seipm sine aliquo addito pōt oia itelligere. Quilibʒ aūt itellect' creat' itel ligit per alias spēs supadditas vel acqsitas:sicut i nobis accidit:vel cōcreatas siue infusas:sic in angelis. Et qd q dē angelis cōpetit ex cōditione nature:hoc multo excel lentius aie xpi fuit collatū ex plenitudine gr̄e:vt oiuʒ re rū spēs inditas in se haberet a sui creatiōe. Sʒ mediāti bus his spēb' nō cognoscebat verbū:sʒ solūmō res crea tas. Sic igit est dōm q aia xpi in cognitione qua verbū videbat:indiguit habitu qd est lumē:nō vt per qd fieret aliqd itelligibile actu:sic est in nobis lumē itellʒ agētis: sʒ vt per qd eleuaret itellect' creat' in id qd est supra se. Quātū vo ad cognitionē aliarū creaturaꝝ habuit habitus qui est collectio spērū ordinatarū ad cognoscēduʒ.

Ad pᵐ **Ad primū** ḡ dōm:q aia xpi videt verbū sine me dio qd sit similitudo rei vise:sic spēs in oculo est silitudo visibilis:vel sic speculū est silitudo rei speculate.nō aūt videt sine medio qd sit dispositio vidē tis:⁊ sic nō valʒ rō pdicta.

2ᵐ ℂ Ad 2ᵐ dōm:q cuʒ di felici tas nō est in habitu:itelligēdū est de habitu de quo nō p cedit actus. Qui.n.est in habitu ⁊ nō in actu:silis est dor mienti:opʒ autē q actus ille in quo felicitas consistit ab habitu aliquo pgrediatur sm sniam phi.als opatio non esset delectabilis ⁊ pfecta.

3ᵐ ℂ Ad 3ᵐ dōʒ:q sm Diony.in 5°.ca° de diui.no.alr est in participationib' ⁊ in pticipāti bus.participationes.n.q̄to sunt simpliciores tāto nobi liores:sic esse:q̄ viuere:⁊ viuere q̄ itelligere:vt fiat spa ratio inter esse ⁊ viuere.separato per itellcm esse a viue re. In pticipātib' aūt q̄to aliquid magis est ɔpositū:nō dico cōpositione mālī:sʒ per receptionē pluriū participa tionū:tāto est nobilius:qr tanto in pluribus deo similat: ⁊ hʒ assilatio eē nō pōt nisi per aliqua a deo accepta. Uñ ⁊ aia que supra nām suā hʒ habitus pficiētes nobilioꝛ ē.

4ᵐ ℂ Ad 4ᵐ dōm:q verbuʒ maximi itelligēduʒ est de ac cidentibus separabilibus ⁊ pertinentibus ad nām. Qr si hʒ accidētia haberet:eēnt mutabiles:⁊ nō imāles ⁊ per se stantes eēntie. Uñ subiungit.si eniʒ hoc esset nō vtiq̄ maneret in semetipsa boni essentia. Et cōcludit. habitu dines ergo eoꝝ atq̄ vtutes sunt eis eēntiales pp̄ter ima terialitatē:⁊ appellat eēntiale id qd nunq̄ essentiā relin quit.

5ᵐ ℂ Ad 5ᵐ dōm:q vnio in xpo nō terminat ad opera tionē:sʒ ad eē. Et iō aie inq̄tuʒ est corpori vnita nō com petit vel videre verbū vel aliqua operatio sʒ solū esse.s. in ypostasi verbi imediate loquēdo. Cōueniūt aūt ei ope rationes rōne suarū potētiarū ⁊ sue nature. Quis aūt to ta aia pfectioꝛ sit q̄ itellect' agens:nō tñ quelibʒ alia po tētia aie est nobilioꝛ itellectu agēte. Uñ non opʒ q si in tellectus agēs nō indiget habitu:q itellectus possibilis nō idigeat. Qz eni itellectus agens habitu nō idigeat ad sui operationē:ex hoc ɔtingit q itellectus agēs nihil re cipit ab itelligibilibus:sʒ magis formā suā eis tribuit:fa ciendo ea itelligibilia actu. Intellect' aūt possibilis ecō trario se hʒ.

6ᵐ ℂ Ad 6ᵐ dōm:q potētie nāles sunt determi nate ad vnū:⁊ iō per seipsa possunt in sua obiecta:nec idi gent aliquo supaddito ad agēdū.potētie aūt rōnales ad multa se hnt:⁊ hʒ ad earū nobilitatē spectat:⁊ iō nō ē sile.

Tertio querit vtruʒ xpo sciam aliam ha beat q̄ illam qua cognoscit res in vbo. ℂ Et videt q nō:qr vt dicit p' Cor.13. Cū venerit qd pfectū est eua.⁊c.scia aūt q̄ nūc res in seipsis cognoscimus ex pte est:vt ibidē dicit.ḡ adueniēte pfecta scia glie euacuabit:sic expresse videt velle aplus:sʒ in xpo fuit cognitio glie ab initio sue ɔceptionis:qua.s.cognouit res in verbo.ḡ nō habuit aliā sciam de rebus. ℂ Sʒ diceret q scia euacuat adueniente glia nō q̄tum ad essentiā:sʒ q̄tuʒ ad modū quo nūc i tellectus inquirēdo ⁊ cōuertēdo se ad fantasmata specu tur.

2ᵐ ℂ Sʒ ɔtra.modus iste est de eēntia scie:ablato eniʒ aliquo eēntiali nō pōt rei suba remanere.ḡ nō pōt ipa sʒ suā subam remanere mō isto cessante.

3ᵐ ℂ P.sm phm in 2°.eth.oēs habitus ex actibus acquisiti reddunt similes actus illis actibus ex qbus acquisiti sunt:sʒ scia quā nūc habemus acquisita est ex talibus cōsiderationibus qui bus ad fantasmata cōuertimur ⁊ pcedimus cōferēdo.ḡ nō pōt talis scia nisi tales actus reddere.frustra ḡ rema neret scia tali mō scie cessante.

4ᵐ ℂ P.ipossibile est duas formas eiusdē spēi in vno ⁊ eodē subiecto esse:sʒ aia xpi vidēs res in verbo habʒ similitudines rerū quas videt: cū nihil videatur nisi per suam similitudinē.ergo nō est possibile q earundē reruʒ hēat alias similitudines:⁊ ita nō pōt eē alia scia in xpo nisi illa qua cognoscit res i vbo.

5ᵐ ℂ P.scia ponitur in aia xpi pp̄ter eius perfectionē:sed aia xpi ex qua videt res in verbo ⁊ verbum ipsum:nō est pfectioꝛ vel minus pfecta:siue habeat aliam sciam siue nō.ergo nō est in eo ponere aliam sciam.probatio medie est per Augu.qui dicit in 4°.cōfess.infelix homo qui scit oia illa.s.creaturas.te autē nescit:beatus autē qui te scit etiā si illa nesciat. Qui autē te ⁊ illa nouit:nō propter illa beatioꝛ sʒ propter te solum beatus.

Sed contra christus fuit angelis pfectioꝛ:vt p bat aplus Hebre.p. Sʒ angeli preter cognitionē rerū quā habēt in verbo habēt rerū cognitio nē in ppria natura:vt patʒ per Aug.super Gen.ad litam. ergo multo fortius aia xpi preter sciam rerum quā habʒ in verbo scit res in ppria natura. 3ᵖ.

2ᵐ ℂ P.nulla naturaliuʒ perfectionū xpo debuit deesse:sʒ naturalis perfectio aie humane est vt cognoscat res in pprio genere.ergo taleʒ sciam christus de rebus habuit.

Respōdeo dōm q sicut pus dictus est pfectio su pernaturalr ɔueniēs christo nō exclu dit naturalē ei' pfectionē:sicut vita icreata nō excludit aiam viuificātē. Cognitio aūt qua aia xpi cognoscit ver buʒ ⁊ res in verbo est supnaturalis:vt dictū est.vñ per hʒ nō excludit:quin aia xpi hēat oēm pfectionē nālem. Cu iuslibʒ aūt exītis in potētia pfectio nālis est vt in actū educat. Intellectus aūt possibilis nālr est in potētia ad itelligibilia.vñ anteq̄ in actū reducat est impfectus:pfi citur aūt cū in actū reducit:vt rerū noticiā hēat. Et iō q dā phi attēdētes nālē pfectionē hois.dixerūt vltimā fe licitatē hois in hʒ ɔsistere q i aia hois describat ordo to ti' vniuersi.hūit ḡ xpo hāc pfcōeʒ:vt p sciaʒ sibi diuini tus ifusaʒ res in ppa nā cognosceret multo fortius q̄ hō in statu inocentie vel angeli sm cognitionē nālem. Rñ.

Ad primū ḡ dōm:q circa sciaʒ est 2ᵃ op: Una q scia hʒ acqsita remaneat q̄tū ad essen tiā hītue:sʒ tollat modus quo hʒ scia vtimur. Et sm hāc pcedit rōnō illa q̄ tacta ē in obiciēdo:⁊ il opʒ addere q cū xpo eēt ɔphensoꝛ ⁊ viator habuit vtrūq̄ modū ɔside rādi. vnū q̄ angelus ɔsiderabat vt sine discursu ɔsidera ret. Aliū q̄ p ɔuersionē ad fātasmata.qd qō xpo ppriū ē: vt.s.vtrūq̄ modū hēat:cui ɔpetit eē ɔphēsorē ⁊ viatorē Ad pᵐ Op.pᵐ hitu tbo.

2ᵃ op. sit. Alia vo opi⁹ est q̄ fm ee̅ntiā hit⁹ scia h acq̄sita euacue
tur. Et fz hāc q̄uis nō credā eā eē verā pōt videri q̄ aīa
xpi nō habuit sciaz a sensib⁹ acquisitā sz ifusaz: qualē an
geli hn̄t per spēs cōcreatas: ⁊ talē sciam cōstat in angelis
2ᵐ remanere cū glie visione. ¶ Ad 2ᵐ dōz: q̄ modus iste co
gnoscēdi nō est ee̅ntialis ex pte sui: sz ex pte obti: cu fm
statū vie talis modus itelligēdi cōpetit. hoc aūt per se so
lū ee̅ntiale est scie fm seipsaz: vt per eā scibilia cognoscā
tur. Et iō qn̄ variaᵵ status subti variaᵵ modus cognoscē
3ᵐ di: nō tn̄ habitus scie. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ vnus actus pōt di
ci alteri similis dupl'r. Uno mō q̄tuz ad spēm actus quā
trahit a mā circa quā est: ⁊ sic habitus acq̄sit⁹ semp red
dit actuz similē illi actui a quo generatus est: sicut fortia
faciēdo efficiᵵ aliquis fortis: ⁊ fortis effectus fortia fac.
Alio mō q̄tuz ad modū qui seqtur dispositionē subiecti.
⁊ sic non opz actus p̄dictos eē similes. Cōstat eniz q̄ act⁹
ex q̄bus fortitudo politica acquiriᵵ sunt actus cuz tristi
tia ⁊ sine delectatione effecti. Actus aūt qui sequunᵵ ha
bitū sunt faciliores ⁊ cuz delectatiōe vel saltē sine tristi
tia. Ita videmus in scia q̄ hō cōsiderādo aliqd acquirit
sciam illoꝝ: ⁊ sciēs illa pōt ꝯsiderare eadē: tn̄ alio mō q̄
ante: q2 iam nō inq̄rit sz ꝯtemplaᵵ: qd̄ p̄us inq̄sierat. Et
sic nihil ꝓhibz act⁹ qui reddunᵵ ab habitib⁹ in statu glo
4ᵐ rie hēre aliū modū. ¶ Ad 4ᵐ dōz: q̄ aīa xpi ⁊ q̄libz alia
aīa nō hz alias similitudīes eoꝝ que cognoscit in v̄bo q̄
ipm verbū q̄tuz ad hoc q̄ in verbo cognoscere dr̄: q̄uis
ex hoc q̄ in v̄bo videt possit sibi formare sīlitudines co
rū que videt: sic qui videt aliquid in speculo videt rez p
formā speculi. dictū est aūt de hoc plenius in q̄ōne de an
5ᵐ gelis. ¶ Ad 5ᵐ dōm: q̄ beatitudo hoīs consistit in cogni
tione dei. nō aūt in cognitiōe creaturarū. Un̄ non est ali
quis beatior ꝓpter creaturarū cognitionē: sz soluz ꝓpter
cognitionē dei. nihilominus tamē ipsa creaturarū cogni
tio ad p̄fectionē aīe nālem ꝑtinet: vt dictū est.

Quarto queriᵵ. vtꝝ aīa xpi sciat in ver
bo oīa que scit verbū. ¶ Et vi
1ᵐ deᵵ q̄ nō. deus eniz scit ifinita: vt dicit Aug.
sz aīa xpi nō pōt scire ifinita cum sit finita. ḡ
aīa xpi nō pōt cognoscere oīa in v̄bo que scit
deus. ¶ Sz diceret. q̄ aīa xpi ex vnione ad verbū ꝯfor
2ᵐ taᵵ vt ifinita possit cognoscere. ¶ Sz ꝯtra. operatio aīe
xpi exit ab ea nō mediante v̄bo sz mediāte potētia ꝓpa.
potētia aūt ei⁹ nō est ifinita cū essentia ei⁹ sit finita. ḡ nec
operatio ei⁹ pōt se extēdere ad ifinita cognoscēda: q̄uis
3ᵐ v̄bū cui vniᵵ sit ifinituz. ¶ P̄. in vnione humane ⁊ diue
nature: vt dicit Dam. qd̄ icreatū est mansit icreatuz ⁊ qd̄
creatū māsit creatuz: sz cuiuslz creati ⁊ capacitas ⁊ actio
est finita. ḡ ex vniōe verbi ad aīam xpi nō habuit aīa xpi
4ᵐ q̄ possit cognoscere ifinita. ¶ P̄. v̄bo q2 ifinitū ē: ꝯuenit
nō soluz cognoscere ifinita: sz comprehēdere ifinitum. s.
deum. si igiᵵ ex vnione ad verbum hoc habuit aīa xpi q̄
possit cognoscere ifinita. pari rōne ex eadem vnione ha
5ᵐ buit q̄ possit comprehēdere deū: qd̄ falsuz est. ¶ P̄. ope
ratio illa qua aīa xpi infinita cognoscebat: aut erat crea
tor: aut creatura: si creator. ꝓcedebat autē ab aīa xpi que
est creatura. ḡ creator a creatura ꝓcedit: qd̄ est ipossibile.
si aūt est creatura. oīs aūt creatura est finita. ḡ opatio il
la ē finita. ḡ per eā ifinita nō cognoscunᵵ. ¶ Sz diceret
q̄ q̄uis illa opatio sit finita. habz tn̄ respectū ad ifinita.
6ᵐ ¶ Sz ꝯtra. illa relatio que ad ifinita referᵵ aut est crea
tura aut creator: ⁊ ꝓcedere pōt eodē mō: vt supra dictuz
7ᵐ est. ¶ P̄. si aīa xpi scit ifinita: cū omne qd̄ cognosciᵵ per
aliquā spēz cognoscaᵵ: aut cognoscet illa ifinita per spēz
finitā: aut per spēm ifinitam. Sz nō per spēm ifinitaz: q2
nulla spēs creata est infinita. si aūt per finitam. finita vo
spēs nō est ifinitoꝝ rō: ideo ipossibile erit q̄ aīa xpi infi
nita cognoscat. ¶ Sed diceret. q̄ species qua cognoscit
aīa christi: q̄uis sit creata habz tamē ex vnione verbi
dei q̄ sit ifinitoꝝ ratio cognoscendi. ¶ Sed cōtra. vnio 8ᵐ
verbi nō eleuat creaturā vltra terminos creature: qd̄ eni
est creatū nullo modo pōt fieri increatuz: sz hoc est vltra
termios creature q̄ aliqd sit ifinitoꝝ rō. ḡ ad hoc nō ele
uaᵵ per vnionē aliq̄ spēs creata. ¶ P̄. Isido. dicit. q̄ ho 9ᵐ
mo assumptus nō equabaᵵ v̄bo: neq̄ in scia: neq̄ in alio
aliquo. ḡ nec in numero scitoꝝ. ḡ ⁊c̄. ¶ P̄. duas q̄ātita 10ᵐ
tes equales fm longitudinē: q̄uis fm latitudinē ineq̄
les possumus dicere aliquo mō equales: sz sic diciᵵ quan
tum esse magnū pluribus dimēsionibus: ita scia diciᵵ eē
magna ex diuersis rōnibus: tum ꝓpter multitudinē sci
toꝝ: tum ꝓpter claritatē cognitionis. Si igiᵵ scientia
aīe xpi equatur sciētie diuine in numero scitoꝝ. q̄uis
nō in limpiditate vel claritate cognitiōis: poterit dici q̄
sciētia anime xpi sit equalis aliquo modo diuine sciētie:
qd̄ videᵵ absurduz: vt creatura in aliquo equetur creato
ri. ¶ P̄. christus cuz natura nostra assumpsit nāles defe 11ᵐ
ctus qui nō impediebāt finē assumptiōis. s. nostrā redē
ptionē: sz nescia multarū reruz nunq̄ ipediuisset redem
ptionē nostrā: vt pz si xp̄s nescisset quot lapilli sūt in fun
do alicuius fluminis. ḡ non est dōm: q̄ christus oīa sciue
rit. ¶ Sed diceret. q̄ q̄uis taliū cognitio nō iuuet ad
finē nostre redemptiōis: tamē hoꝝ nescia impediret xpi
p̄fectionē. ¶ Sz ꝯtra: sicut nescia repugnat p̄fectiōi aīe: 12ᵐ
ita fames ⁊ sitis p̄fectioni corporis: sed xp̄s assumpsit fa
mē ⁊ sitim ꝓpter hoc q̄ nō obuiabāt nostre redemptio
ni. ergo pari rōne mltoꝝ nesciaz assumere debuit. ¶ P̄. 13ᵐ
Ambro. dicit. oīs natura suis certis limitibus ꝯphēdi
tur: sz nulluz tale se extēdit ad ifinita. ḡ aīa xpi nō cogno
scit ifinita. ¶ P̄. sicut scia diciᵵ esse ifinita extēsione in 14ᵐ
q̄ātuz ifinita cognoscit: ita itensione inq̄tuz in ifinituz
limpide cognoscit: sz aīa xpi nō fuit infinita itensione: q2
sic in limpiditate equaret diue scie. ergo nec fuit ifinita
extēsione. ḡ nec sciuit ifinita nec oīa que deus scit.

Sed contra. est qd̄ diciᵵ apoc. 5. sup illō. Dignus 5ᵖ
est agnus accipere sciaz. gl. oium co
gnitionez q̄ de⁹ nouit. ḡ aīa xpi sciuit omnia que de⁹ scit.
¶ P̄. vno infinito cognito posse est ifinita cognoscere: q2 2ᵒ
deus sua essentia que est infinita cognoscit ifinita: sz aīa
christi videt verbum quod est ifinitum: ⁊ per verbuz vi
det alia. ergo potest scire ifinita. ¶ P̄. Col. p°. diciᵵ q̄ in 3ᵒ
xp̄o placuit oēm diuinitatis plenitudinē inhabitare: sed
hoc nō esset nisi haberet oium noticiā que deus nouit. ḡ
aīa xpi scit omnia que de⁹ scit. ¶ P̄. q̄cq̄d alicui creatu 4ᵒ
re cōicari pōt aīe xpi cōicatum est: sz hēre noticiam oiuz
est creature cōmunicabile: quia fz p̄hm itellectus possi
bilis est in potētia ad oīa itelligibilia. ergo anime xpi cō
municatū est vt omnia videret in verbo.

Responsio. Dōm q̄ ad euidentiam huius q̄ōnis Rn̄ᵒ
opz itelligere quid est dictu aliqd in
verbo videre. Sciendum ergo q̄ nihil pōt videri in ali
quo: nisi illo mō quo est in illo. Cōtingit aūt aliqua mul
ta eē in vno dupl'r. Uno modo diuisim ⁊ pluraliter: sicut
plures forme resplēdent in speculo vnaqueq̄ diuisim: et
sicut plures hoies sunt in domo. Alio modo vniformiter
⁊ simpl'r: sicut plures effectus sunt virtute in causa: vt cō
clusiones in p̄ncipio: ⁊ mēbra in semine. quicūq̄ igiᵵ ali
quid intuetur ꝯsequēs est: vt illa videat q̄ in eo sunt mul
tipliciter ⁊ diuisiz: eo q̄ vnūq̄dq̄ eoꝝ ita offerᵵ sic ⁊ illō
vnū in quo ꝯtinenᵵ. Et pro tāto qui videt speculū videt
formas in speculo resultātes. Sz qui videt aliqd vnū nō
opz q̄ oīa videat q̄ in eo sunt vniformiter siue vnite: nisi

quãdo totã v̾tutẽ illi⁹ vnitus ɔp̄hẽdit:sic qui videt aliqđ p̄n^m: nõ opꝫ ꝙ videat oẽs ɔ̃nes v̾tute in eo existẽtes:nisi forte illud ɔp̄hẽdat. Res aũt create sũt in deo:nõ qdẽ multiplr:ſꝫ vnite:vt Diony.dicit. Uñ cũ dr̃ res eẽ in deo magis assimilat̃ illi mõ quo effect⁹ sunt in cã ⁊ ɔ̃nes ĩ p̄ncipio:q̃ȝ mõ illi quo forme sunt in speculo. Et iõ non opꝫ ꝙ gcũq3 videt v̾buz:videat oia que v̾bũ in seipso videt: vt quidã dixerũt afferẽtes exẽplũ de formis que vident̃ in speculo viso. Ipsuz.n.v̾buz se cõp̄hendit. vñ oia q̃ in eo virtualr̃ ⁊ vnite sunt cognoscit se vidẽs. Intellect⁹ aũt creati qui verbũ nõ cõp̄hẽdunt:nõ opꝫ ꝙ vidẽdo v̾bũ oia videãt que in v̾bo sunt. Sed tñ in hoc aĩa xp̄i maiori p̾rogatiua gaudet q̃ȝ itellectus aliquis creatus. Uidet enĩ in v̾bo oia p̾ñtia p̾terita ⁊ futura. Cui⁹ rõ est:q2 cũ de⁹ sit p̄n^m oium rerũ ⁊ finis. duplex habitudo ipsi⁹ ad creaturas inuenit̃. Una ſm quã oia a deo procedunt in esse. Alia ſm quã ad euz ordinant̃ vt in finẽ:quedã per viam assimilatiõis tñ:sic irrõnalis creature. q̃dã v̾o taꝫ ꝑ viã assimilatiõis q̃ȝ ꝑtingẽdo ad ipsaꝫ diuĩaꝫ eẽntiã. Cuilibꝫ .n.creature p̄cedẽti a deo inditũ est vt in bonũ tendat ꝑ suã opatione. In cuiuslibꝫ aũt boni ɔsecutione creatura deo assimilat̃. Sꝫ creature rõnales sup̾ h̾ hñt vt ad ipm deũ cognoscẽdũ ⁊ amãdũ sua opatione ꝑtingãt. Uñ pre ceteris creaturis btĩtudinis sunt capaces. In vtraq3 aũt p̾dcãrũ habitudinũ inuenit̃ creaturas creator excedere. Quãtũ ad p̄mã qdẽ ꝙ sup̾ oia q̃ de⁹ fec̃ adhuc possit alia dissimilia facere ⁊ nouas sp̄es ⁊ noua gn̄a ⁊ alios mũdos: nec vnq̃ȝ id qđ factũ est faciẽtis v̾tutẽ adeq̄re põt. Quantũ v̾o ad 2^m: q2 creatura q̃ñtũcũq3 fiat boni ꝑticeps:nũq̃ȝ tñ ꝑtingit ad hoc ꝙ dei bonitatẽ adequet. Quãtũcunq3 ẽt creatura rõnalis deum cognoscat ⁊ amet:nunq̃ȝ tñ ita ꝑfecte euꝫ cognoscit ⁊ amat q̃ñtũ ipse cognoscibilis ⁊ diligibilis est. Sicut aũt creature iperfecte eẽnt si a deo p̄cederent ⁊ ad deuꝫ nõ reordinarent̃:ita iperfect⁹ esset creaturarũ a deo exitus:nisi reditio in deum exitũ adequaret. Et iõ vnaqueq3 creatura q̃ñtũcũq3 participat de esse: tñ participat de bonitate. Uñ ⁊ opꝫ vt excellentissimi intellectus creati deuꝫ cognoscãt: vt eoꝝ cognitio adequetur p̄cessui creaturarũ a deo. p̄cedũt aũt res a deo ⁊ per viam nature:⁊ ſm ordinẽ gr̃e. Uñ intellectus creati qui sunt in sũmo creaturaꝝ ɔstituti ſm cõditionẽ nãe:oium nãliuꝫ in deo:⁊ ex deo cognitionẽ accipiũt.s.angeli. Xp̄s v̾o cõstitutus sup̾ oẽm creaturã est etiã q̃ñtũ ad dona gratie:q2 de plenitudine ei⁹ oẽs accepimus. Jo.p̄. Et iõ ipse accepit cognitionẽ oium eoꝝ que a deo ſꝫ qđcũq3 tẽpus p̄cedunt:nõ soluꝫ ſm ordinẽ nãe:ſꝫ ſm ordinẽ gr̃e. Scit igit̃ aĩa xp̄i oẽs creaturas nõ solũ q̃ñtũ ad nãles p̄prietates qđ ⁊ angeli hñt:ſꝫ ſm ꝙ substãt diuine p̄uidentie ordinate in finẽ salutis hũane ⁊ donoꝝ gr̃e. Et iõ scit oia singularia ⁊ oẽs singulares actus oiuꝫ:⁊ cordis abscondita: qđ de nulla alia creatura dicere opꝫ. Et q2 nõ ꝑtingit ad cõp̄hẽdẽdã ipsaꝫ diuinã ĩfinitatẽ:iõ remanet deo facultas adhuc multa alia faciẽdi q̃ȝ ea que aĩa xp̄i cognoscit.

Ad p̄^m Ad primum ḡ dõm:ꝙ huic rõni cõiter r̄ndet̃ ꝙ de⁹ scit quedã scia visionis.s.q̃ sunt

Opio erunt vel fuerũt:⁊ hec nõ sũt ĩfinita: supposito p̄n̄:⁊ fine mundi. que quidẽ de⁹ sola dr̃ visione videre:q2 visio eorũ est q̃ in se subsistunt ex̃ itellcm̃ vidẽtis. quedã v̾o scit scia simplicis itelligentie.s.illa que põt facere:q̃uis nunq̃ȝ sint futura:⁊ h᷑ sunt ĩfinita. Et dr̃ ista itelligere ea rõne qua itellect⁹ põt sibi formare q̄ditates eoꝝ q̃ ex̃ eum nõ existunt. Aĩa igit̃ xp̄i videt in v̾bo oia p̾ñtia p̾terita ⁊ futura. nõ tñ q̃cũq3 de⁹ põt facere:⁊ sic nõ seq̄tur ꝙ sciat

Reprobatio. ĩfinita. ¶ Sꝫ ista r̄nsio nõ soluit vim rõnis. Supposito eniꝫ ꝙ gn̄ãtio in futuro in ĩfinituꝫ duraret:qđ de⁹ facere posset. ɔstat ꝙ ĩfiniti hoĩes eẽnt futuri:⁊ oẽs deus cognosceret scia visionis. Uñ si aĩa xp̄i sciret oia que deus scit scia visionis:sequeret̃ ꝙ sciret oia que de⁹ facere põt: q2 deus p̾ter ĩfinita idiuidua harũ sp̄ẽruꝫ finitarũ põt facere ĩfinitas alias sp̄es:⁊ in singulis sp̄eb⁹ infinita indiuidua:sic pꝫ p̄cipue in p̄portionib⁹ numeroꝝ. Si.n.in vna sp̄ẽ p̄portionis accipiant̃ idiuidua in ĩfinitũ multiplicabunt̃: vtputa in sp̄ẽ dupli est p̄portio duoꝝ ad vnũ: quatuor ad duo:sex ad tria:⁊ sic in ĩfinitũ:⁊ iõ sup̾ p̄portionẽ dupli est alia sp̄es:triplũ ⁊ dimidiũ:quadruplum ⁊ dimidiũ:q̄ntuplũ ⁊ sic in ĩfinitũ:⁊ tñ vnaqueq3 illaꝝ ɔtinet indiuidua ĩfinita in potẽtia. Uñ si gn̄ãtio futura in ĩfinitũ ſm has sp̄es q̃ nũc sunt finite duraret:adhuc plura deus posset facere:q2 posset facere nouas sp̄es:⁊ hoc in ĩfinitũ. Et sic pꝫ ꝙ nõ est eiusdẽ rõnis dicere aĩam xp̄i cognoscere ĩfinitas:⁊ cognoscere oia que de⁹ põt facere. Itẽ deus cognoscẽdo scia visionis oẽs creaturas cõp̄hẽdit eas:⁊ sic scit q̄cq̄d ẽ in creaturarũ potẽtia. In potẽtia aũt creaturarũ est ĩfinitũ:sic pꝫ in diuisiõe ɔtinui:⁊ augmẽto numeroꝝ. vñ cũ aĩa xp̄i creaturas cõp̄hẽdat:scit ĩfinita q̃ sunt in creaturis in po^a. Et p̾terea si aie dãnatoꝝ sũt ꝑpetue:⁊ in eis cogitatiões erunt volubiles: q̃rũ nullã deus ignorat:de⁹ nũc scit scia visionis ĩfinita futura. Uñ si aĩa xp̄i sciat oia q̃ de⁹ scit scia visionis:opꝫ dicere ꝙ sciat ĩfinita. Et iõ alr̃ dõm:ꝙ in reb⁹ inuenimus aliq̄d qđ simplr̃

Opio btĩ tho. est ⁊ modis oĩbus ĩfinitũ:sic de⁹. Aliq̄d aũt qđ est modis oĩbus finitũ:sic res mãles. Aliq̄d aũt qđ est mõ quodã finitũ ⁊ mõ quodã ĩfinitũ:sic q̃libꝫ suba ĩmãlis. Est qdẽ finita inq̃ñtũ hꝫ eẽ iimitatũ ad p̄priã nãm:eo ꝙ nulla creata suba q̃uis ĩmãlis est eẽ suũ ſꝫ eẽ participat:est tñ ĩfinita per remotionẽ illi⁹ t̾minatiõis ſm quã forma terminat̃:ex hoc ipso ꝙ in mã recipit̃:cũ oẽ receptũ sit in recipiẽte per modũ recipiẽtis:ſm igit̃ ꝙ aliq̃ res est ĩfinita: ſm hoc per suã actionẽ ɔparat̃ ad ĩfinitũ. Illud.n.qđ est ĩfinitũ ſm eẽ:⁊ p̄pter ĩmãlitatẽ vt de⁹:⁊ p̄pter opatiões suã:cõparat̃ ad ĩfinitũ ⁊ ſm mãm siue q̃ñtitatẽ ⁊ ſm nãꝫ sp̄ei vel generis. Uñ de⁹ põt cognoscere ĩfinita idiuidua ⁊ ĩfinitas sp̄es:q2 cognoscit oia que põt facere:⁊ põt in ĩfinitũ nouas sp̄es facere. Et p̾ter h̾ cuꝫ aliq̄d ſm hoc agat ꝙ est actu:sic esse dei est ĩfinitũ:ita ⁊ eius actio hꝫ efficaciam ĩfinitaꝫ. Res aũt mãlis neutro modo hꝫ operationẽ ad ĩfinita:nec.s.ad ĩfinita ſm q̃ñtitatem vel mãm:nec ad ĩfinita ſm sp̄ẽm:sic pꝫ in visu qui est v̾tus quedã materialis. Et ideo non potest quãlibꝫ sp̄ẽm cognoscere:sed determinataꝫ:scꝫ colorem. nec põt ĩfinita cognoscere nisi per successionẽ:eo ꝙ cũ sit mãlis: actio eius mãlis est: ⁊ attingit ad ea que sunt ĩfinita ſm quãtitatẽ cõtinuam vel discretaꝫ:que est ĩfinitas mãlis eo modo quo sunt ĩfinita:scꝫ mãliter numerando parteꝫ post partẽ. Et ideo impossibile est ꝙ vnq̃ȝ perueniat ad cognitionẽ ĩfinitoꝝ indiuiduoruꝫ. Et quia itellectus noster in statu isto a sensu accipit:inde est ꝙ nec ipse infinita hoc mõ cognoscere põt. Sube v̾o ĩmãles q̃ sũt quodãmõ ĩfinite:⁊ quodãmõ finite:q2 esse finituꝫ habẽt:opꝫ ꝙ earũ operatio ⁊ sit efficacie finite ⁊ cõparet̃ ad naturas finitas:q2 v̾o immãles sunt:ideo earũ operatio se extẽdit ad ĩfinita mãliter. vnde itellectus noster:vt dic̃ Cõmẽ.in 3°.de aĩa.ondit̃ q̄dãmodo ĩfinitus:inq̃ñtuꝫ cognoscit v̾le in quo ĩfinita singularia cognoscunt̃. Sꝫ in h̾ deficit ꝙ sp̄es v̾lis quã itellcs app̄hẽdit:vtputa hoĩs:nõ ẽ ꝑfecta rõ cognoscẽdi qđlibet singulare in sua singularitate. Si aũt eẽt:tũc itells nr̃ dato ꝙ eẽnt ĩfiniti hoĩes:tñ cognosceret ĩfinita mãliter per vnam nãm finitã que est humana natura. In ĩfinitis enĩ hoĩb⁹ q̃uis sit ĩfinitũ ſꝫ q̃ñtitatẽ vel mãm:nõ tñ est infinitum ſm speciem:quod patet ex hoc ꝙ adhuc extra in-

finitos hoies possunt eẽ alie spẽs. pprium aũt obiectũ i/
tellectus est nã spẽi:nõ aũt mã. Silr qui cognosceret per
oialis nãz oẽs spẽs oialis i sua spẽalitate:dato q spẽs aia/
lis eẽnt in actu ifinite adhuc cognosceret ifinitã spẽm:sz
finitã nãm:qꝛ pter nãm aialis adhuc est natura lapidis.
ita cũ aia xpi cognoscat vbuz qd est sufficiẽs rõ cognoscẽ
di oia idiuidua in sua singularitate:ꝛ oẽs spẽs in sua spe/
cialitate:nihil phibz:quis sint ifinita fm eẽ:qn cogscat
2m ifinita.nõ tñ comprehẽdere nãm ifinitam. ¶ Ad 2m di/
cẽduz:q ex vnione ad verbuz aia xpi nõ eleuat vltra li/
mites creature. Unde nec fit ifinita nec hz virtutẽ ifini/
tam:nec eius opatio est ifinita per se:quis ifinita cogno
scat:cognoscit enim illa ifinita finita efficacia. Unde nõ
3m remanet ifinita nisi materialr. ¶ Et p hoc pz solutio ad
4m 3m. ¶ Ad 4m dõm:q comprehẽsio ifiniti nõ põt esse nisi
per actionẽ que sit efficacie ifinite. Tũc eni ipse deus cõ/
prehendit ab itellectu aliquo:quãdo itellectus tantã ha
bet efficaciam in itelligẽdo:quãtam hz de9 vt itelligat. vñ
nõ põt comprehẽdi nisi ab itellectu icreato. Sed cogni/
tio ifinitoꝝ nõ reqrit efficaciam ifinitam in opatione i/
5m ꝛ 6m tellectus:vt ex dictis pz:ꝛ iõ rõ nõ seqtur. ¶ Ad 5m ꝛ 6m
7m pz solutio ex dictis. ¶ Ad 7m dõm:q aia xpi cognoscit i/
finita modo pdicto per spẽm icreatã.i.per ipsaz diuinã eẽn
tiam:que qdẽ cũ ifinita sit nihil phibet quin sit ifinitoꝝ
8m ꝛ 9m rõ. ¶ Ad 8m pz rñsio ex dictis. ¶ Ad 9m dõz:q hõ assum
ptus nõ equatur numero scitoꝝ:quis sciat ifinita:qꝛ ad/
huc nõ seqtur q sciat oia illa q de9 põt facere:vt ex dcis
pz.dato etiã q oio sciret oia que scit vbũ:adhuc nõ eqre/
tur in numero scitoꝝ quantum ad moduz sciẽdi:quis esset
10m eqlis numerus vtrobiqz. ¶ Ad 10m dõm:q quãtitati di/
mensiue.qlibz dimẽsio per se competit:ꝛ iõ fm quãcũqz
vnũ corp9 alteri equetur põt dici ei eẽ eqle. Sz scie qti/
tas que attendit penes nũerũ scitoꝝ est ei qsi per accñs
ꝛ mãlis:ꝛ pcipue quãdo in multis scitis est vna rõ sciẽdi:
secus eni esset si diuersis rõnibus cognoscerent. Sz illa
quantitas que est ex efficacia cognitiõis:scie per se cõpetit:
qꝛ quantitas talis attẽdit fm exituz opatiõis itellectualis
11m ab itellectuali vtute:ꝛ ideo nõ est silr. ¶ Ad 11m dõm:q
filius dei nõ assumpsit oẽs illos defect9 qui potuerunt ei
ineẽ sine ipedimẽto humane redemptionis. Sz h est ve
rũ q illos tñ assumpsit:quoꝝ assumptio ad redemptio/
nẽ humani generis competẽs erat. Et tamẽ quecũqz ne/
scia eẽt defectus redemptionẽ humani generis ipediẽs:
qꝛ in redẽptore per quẽ gratia ꝛ vitas per totũ humanuz
genus diffundẽda erat:requirebat plenitudo gr̃e ꝛ veri/
12m tatis:cui quilibz scie defect9 preiudicare poterat. ¶ Ad
12m dõm:q xps per ifirmitatẽ corporis venit ifirmitatẽ
aie sanare:que cõsistit in defectu gr̃e ꝛ cognitionis. vnde
quis defectus corporalis assumpserit. defectũ tamẽ scie
13m ꝛ gr̃e nullo mõ assumere debuit. ¶ Ad 13m pz solutio ex
14m dictis. ¶ Ad 14m dõm:q quãtitas extẽsiõis:vt ex dictis
pz est scie accidẽtalis:quãtitas aũt intensiua est ei essen/
tialis:vt ex dictis pz:ꝛ ideo non est simile.

Quinto querit. vtruz aia xpi sciat oia il/
la que deus potuit facere. ¶ Et
1m videt q sic. quicunqz scit maius põt scire mi
nus:sz deus est maius quam qcqd põt facere:qꝛ
qcqd põt facere creatum est. g cuz aia xpi co/
gnoscat deuz:multo magis põt cognoscere qcqd deus po
2m test facere. ¶ Sz diceret. quis de9 sit maius:tñ aia xpi
est ordiata ad cognitionẽ dei:nõ aũt ad cognitionẽ oiuz
que deus põt facere. ¶ Sed cõtra. deus quãuis sit in se
magis cognoscibilis quam aliqua creatura:tamẽ creatura ẽ
magis cogscibilis quo ad nos quam de9:sz qcqd de9 põt face
re est creatura. g aia est magis nata cogscere qcqd de9 po
test facere quam ipm deũ. ¶ P. aia xpi videt diuinã vtutẽ:sicut 3m
ꝛ diuinã eẽntiã:dr aũt q videt eẽntiã totã sz nõ totalr. g vi
det vtutẽ totã ꝛ si nõ totalr:sz nõ põt videri vtus tota ni/
si videat ad quecũqz pt se extẽdere. g aia xpi cognoscit oia
q de9 põt facere. ¶ P. qcqd de9 põt facere põt manifesta 4m
re:sz qcqd põt mãifestari alicui creature xpo manifesta/
tũ est. g qcqd de9 põt facere est manifestatũ xpo. ¶ P. il 5m
lud ẽ cõicabile alicui qd nõ dic defectũ in cõicãte nec in
eo cui cõicat:sz oferre aie xpi oium sciam:q de9 põt face/
re:nõ dic defectũ aliquẽ in deo:cũ hoc ad maximaz libe/
ralitatẽ ipsi9 ptinere videat:nec i aia xpi:cũ ad maximã
pfectionẽ ei9 ptineat. g h cõicabile fuit aie xpi:ꝛ ita fuit
ei cõicatũ. ¶ P. si aia xpi nescit oia quecũqz pt facere de9: 6m
dato q de9 illud faceret:aia xpi nesciret illud nisi de no/
uo adisceret:sz incõueniẽs est ponere q aia xpi aliqd exi
stentium ignoret:vel q aliqd de nouo adiscat. g aia chri
sti scit omnia que deus potest facere.

Sed cõtra si aia xpi scit qcqd de9 põt facere:oẽ il/ 3p
lud qd de9 põt facere ad aiam xpi ter/
miat:sz aia xpi est finita. cũ g de9 ifinita possit facere seq
tur q ifim termiet ad finitũ:qd ẽ ipose. g ꝛ pm. s. q aia xpi
possit scire qcqd de9 põt facere. ¶ P. sic eẽntia diuina ẽ ifi 2m
nita ita ꝛ diuina vt9:sz aia xpi nõ põt cophẽdere eẽnm diuinã
rõne sue ifinitatis. g nec diuinã vtutẽ:ꝛ sic nõ põt cogscere
qcqd de9 põt facere. ¶ P. quãto aliqd pfecti9 cogscit ab 3m
aliq:tãto in eo plã cogscunt:sz de9 pfecti9 cogscit seipsuz
quam aia xpi. g plã in seipso cognoscit quam aia xpi cognoscat in
verbo:sz deus nihil aliud cognoscit in se quam qd est vel fuit
vel futurũ est vel potuit esse vel fuisse vel futurũ esse. er
go aia xpi nõ cognoscit oia ista.

Rñdeo dõm q circa h aliq diuersimode opinati Rñ:
sũt. qdã.n. dixerũt q nõ solũ aia xpi sz qlz aia videt i vbo Op. q/
qcqd i eo videri põt. h ẽ nõ solũ ea q sũt vel erũt vel fue/ rundã
rũt:sz quecũqz de9 põt facere. g qdẽ in h decepti sũt:qꝛ esti/ Repro
mabãt modũ vidẽdi res i vbo silez mõ vidẽdi res i spe/ batio
culo mãli: i q ymagies reꝝ fz suã mltitudinẽ ꝛ diuersita
tẽ resultãt. In deo aũt reꝝ rõnes sũt vnite ꝛ simplr:vt di
cit Diony. Si aũt eẽnt i eo p viã mltitudis ꝛ diuersitatis:
tc oẽ qd i eo cogsci pt:eo viso cogsceret:ꝛ ita ab oib9 vidẽ
tib9 deũ p eẽnm oia viderent:q ds pt facere:cũ oia ista in
deo cogsci possint. sz qꝛ expsse aliq deũ vidẽtiũ p eẽnz di
cunt aliq nescire:sic pz de ãgel qrũ vn9 ab alio illumiat
fz Dyom. Inde ẽ q qdã hãc pfcõez cognis nõ oib9 deũ vi 2a op.
dẽtibus:sz aie xpi soluz attribuerunt:vt. s. sola ipsa sciret
omnia que deus põt facere. Sz qꝛ nõ videbat cõueniẽs
q opatio ifinita creature finite attribueret:nec hoc pos/
sit eẽ sine opatiõe ifinita vt oia videant q deus põt face/
re. Iõ qdaz dixerũt q aia xpi actu nõ videt oia q de9 põt Alia op.
facere:videt tñ in habitu. Ita.n. pfecte vbũ cognoscit:vt
qcqd velit cognoscere cõuertẽdo se ad vbuz ei9 cognitio/
nẽ in vbo accipiat:quis nõ semp oia speculet in actu que
in vbo põt cognoscere. Sz istud nõ videt verũ:qꝛ aia xpi Repro/
ꝛ qlz beat9 quantũ ad visionẽ beatã qua videt vbuz ꝛ res in batio.
vbo nõ patit successionẽ i itellcu:qꝛ fz Aug. in. 14. de tri.
in patria nõ erunt volubiles cogitatiões. Uñ opz ponere
q aia xpi oia que habitu videt in vbo:actu in eo videat.
Et huic cõsonat dictũ phi:qui vult felicitatẽ nõ eẽ fz ha/
bitũ tñ:sz fm actuz. ¶ P. sic est incõueniẽs ponere opa/
tionẽ creatã vnam extẽdẽtẽ se ad omnia q deus põt face
re:ita est incõueniẽs ponere respcũ eozũdẽ habituz crea/
tuz. Et iõ dõm fz alios:q aia xpi nõ cognoscit oia q deus
põt facere. Cui9 ratio est:qꝛ in cognoscẽdo duo sunt consi
derãda. s. id qd cognoscit:ꝛ modus cognoscẽdi. In quoꝝ
vno ptingit qñqz aliquos puenire qui in altero differũt:
sicut cũ vnum ꝛ idem est qd a diuersis cognoscit:ab vno

tamē minus ⁊ ab altero magis. Illud aūt qđ per se offert ad cognoscēdū ptinet ad id qđ cognoscit. Qđ aūt i alio cognoscit ptinet ad modū cognoscēdi eius in quo cognoscitur. Sicut si aliqs cognoscat aliqđ pn^m ⁊ in eo accipiat cognitionē aliquarū ꝯclusionū: illarū ꝯclusionum cognitio depēdet ex modo cognoscēdi pn^m. Quāto.n. aliquis pn^m pfectius cognoscit: tāto ꝯclusiones plures in eo ītuetur: sȝ q̄tūcūqȝ debiliter pn^m cognoscat. semp suba ipsius pn͡cipij remanet ei cognita: ⁊ ideo eius cognitio nō determinat aliquē modū cognoscendi sic determinabat cognitio ꝯclusionū q̄ in eo cognoscebant. Et inde est ꝙ eoꝝ qbus offertur vnuȝ pn^m omnes ipsaȝ subaȝ pn͡cipij cognoscunt: nō aūt eq̄les nuō vel easdē ꝯnes: sȝ i h̄ dr̄n̄t sic ⁊ i mō cognoscēdi pn^m. oēs āt q deū p eēntiā vidēt dr̄r totā eēn^m dei videre: q̄ nihil ē eēn^e qđ ab aliq̄ eoꝝ nō sit visūȝ: cuȝ eēn^a dīna ptē nō hēat. nō tn̄ oēs eā totalr̄ vidēt: sȝ ipse solus se totalr̄ videt: vt. s. modus cog̃scētis adequet mō rei cognite. q̄ta.n. ē cog̃scibilitas dīne eēn^e: tāta ē efficacia dīni itell'o i cog̃scēdo. nō āt h̄ pōt dici de aliq̄ itellcū creato. Et iō nullus itell's creat^9 ptingit ad h̄ vt ita pfecte videat dīnā eēntiā sic ipsa visibilis ē. rōne c^9 nullus itell's creat^9 eā ꝯphēdere pōt: sȝ īter itell's creatos vn^9 alio pfecti^9 dīnā eēntiā videt. Et ita pȝ ꝙ exq̄ cog̃scere aliqd in vbo depēdet ex mō cognitiōis vbi: sic ipoſſe ē ꝙ aliqs itellect^9 creat^9 ptigat ad pfcm̄ modū cog̃scēdi vbū vt cog̃scibile ē: ita ipoſſe ē vt aliqs itell's creat^9 cog̃scat oīa q̄ i vbo cog̃sci pn̄t: ⁊ h̄ sūt oīa q̄ ds̄ pt facere. Un̄ ipoſſe ē ꝙ aīa xp̄i sciat oīa q̄ ds̄ pt facere: sic ipoſſe ē ꝙ ꝯphēdat vtutē dīnā. Tūc.n. vnaq̄qȝ res ꝯphēdit qn̄ ei^9 diffō scit. diffō.n. ē vt^9 ꝯphēdēs rē. Cuiusl̄ȝ āt vtutis diffō sumit ex his ad q̄ vt^9 se extēdit. vn̄ si aīa xp̄i sciret oīa ad q̄ vtus dei se extēdit: ꝯprehēderet oīno vtutē dei: qđ est oīno ipoſſe.

Ad pm **Ad primū** g̊ dōȝ: ꝙ qcqd de^9 pōt facere ē min^9 q̄ȝ ipe de^9: ⁊ facili^9 possȝ ab aīa xp̄i cog̃sci si aīe xp̄i p se offerret qcqd de^9 pt facere: sic p se ei pn̄tat ipse de^9. nūc aūt ea q̄ pōt facere de^9 vel q̄ fec̄ nō offerunt

2m aīe xp̄i i seipsis sȝ i vbo: ⁊ iō rō n̄ seq̄t. Ad 2^m dōȝ: ꝙ sp illō p qđ alterū cog̃scit se hȝ i rōne magi noti. Et iō q̄uis scđm aliquē modū cog̃scēdi creatura sit magi nō q̄ ad nos q̄ȝ de^9: tn̄ i illo mō cognitiōis q̄ res vident i vbo ipȝ vbū

3m ē magi notū q̄ȝ res vise i vbo. vn̄ rō n̄ seq̄t. Ad 3^m dōȝ: ꝙ vt^9 2^r ꝯsiderari pōt. vel q̄tū ad ipaȝ subaȝ vtutis: ⁊ sic aīa xp̄i videt totā dīnā vtutē: sic totā eēntiā. vel q̄tuȝ ad ea ad q̄ se extēdit vt^9 ex qb^9 q̄titas vtutis ꝯsideraf: ⁊ sic nō videt totā vtutē: q̄ h̄ eēt ꝯphēdere vtutē: vt dcm̄ est.

4m Ad 4^m dōȝ: ꝙ sic nō pōt eē ꝙ sit fcm̄ qcqd de^9 pōt facere: q̄ sic de^9 fecisȝ tot quot nō possȝ pla: ⁊ sic ei^9 pō eēt limitata ad creaturas actu existētes: ita nō pōt poni ꝙ alicui creature sit manifestatū qcqd ds̄ pōt facere vel māifestare.

5m Ad 5^m dōȝ: ꝙ ponere aīaȝ xp̄i cog̃scere oīa q̄ ds̄ pōt facere iportat defectū ex pte ipsi^9 dei. s. ipȝ deū ꝯprehē-

6m dī ab aīa xp̄i: qđ derogat īfinitati ei^9. Ad 6^m dōm: ꝙ h̄ mō oȝ ad hāc rōnē ridere sic ad arg^m de pdestinatiōe. q̄uis.n. poſſe sit eū q ē pdestinat^9 dānari: q̄ cito tn̄ ponit eē dānat^9 sil' cuȝ h̄ ponit nō fuisse pdestinat^9: q̄ ista duo nō pn̄t sil stare ꝙ sit pdestiat^9 ⁊ dānat. Silr̄ dico ꝙ cū aīa xp̄i sciat oīa q̄ ds̄ puidit se facturū. sil' cuȝ h̄ ꝙ ponit deū aliqd aliud facere ponit illud deū puidisse se facturū: ⁊ aīaȝ xp̄i illō scire. Et sic nō est necīū ꝙ ponam^9 i aīa xp̄i alicui^9 rei ignorantiā: vel ꝙ addiscat de nouo.

pm **SExto** q̄rit. vtruȝ cognitiōe illa qua aīa xp̄i scit res in p̄pa natura sciat oīa. Et videt ꝙ sic. capacitas.n. aīe nō determinat ad certū numerū scibiliū. si igit capacitas aīe xp̄i per sciaȝ rerū in p̄prio genere sufficiēter ipleta est: ꝯpȝ ponere ꝙ scđm hāc sciam oīa cognoscit.

2m Pt. oīe illud qđ est in potētia est ipfectū anq̄ȝ ad actuȝ reducat: sȝ itellect^9 possibilis qui aīe xp̄i non defuit est quo oīa est fieri: vt dicit in 3° de aīa. g̊ cū itellect^9 xp̄i nō fuerit iperfect^9. videt ꝙ oīum itelligibilium noticiā habuerit.

3m Pt. nunq̄ȝ ptinet ad pfectionē scie nō poſſe pficere in sciētia nisi scđm sciam oīa cognoscant: sȝ aīa xp̄i q̄tum ad habitū sciētie. pficere nō potuit sic cōiter dicit. g̊ per sciam quā cognouit res in p̄prio genere oīa cognouit.

Sed contra. Aīa xp̄i res in p̄pria natura cognouit per habituȝ scie creatum: sȝ habitus scie creatus nō pōt esse similitudo oīum. ergo aīa xp̄i nō potuit oīa cognoscere scđm istum moduȝ scie. 3.

Respōdeo Dōm: ꝙ ista scia rerū in p̄prio genere ponit in aīa xp̄i: vt ex dictis pȝ: vt vlla nālium pfectionū ei deesse inueniat. Et iō tn̄ per hāc sciaȝ sciuit q̄tuȝ nālis aīe cognitio se extēdere pōt: nō soluȝ in hac vita: sȝ etiā post mortē: eo ꝙ xp̄s sil' fuit scđm aīaȝ viator ⁊ cōprehēsor. Sȝ quedā sūt ad que nālis cognitio nullo mō se extēdere pōt: sic est ipsa dīna eēntia: futura cōtingētia: cogitatiōes cordium: ⁊ alia hm̄. Et hoꝝ aīa xp̄i non habuit sciam per modū istū: sȝ cognouit ea in vbo. nō aūt cognitione p̄phetie: q̄ p̄phetia est quedā iperfecta pticipatio illi^9 visionis q̄ vident res in vbo: q̄ cū in xp̄o pfecta fuerit: iperfectio p̄phetie in xp̄o locū non habuit. pȝ ēt ꝙ xp̄s hāc sciaȝ habuit pleniorē q̄ȝ Adam: q̄ Adā per hanc sciam nō cognoscebat subas sepatas creatas. Aīa vō xp̄i cognoscebat. Ad hoc.n. se extēdit nālis cognitio aīe separate. nō aūt ꝯiuncte corpori corruptibili. Rn̄.

Ad primū g̊ dōȝ: ꝙ capacitas aīe humane se extēdit ad determinatū genus cognoscibiliū. nō aūt ad determinatū numerū in illo genere. Ad pm

2m Ad 2^m dōm: ꝙ itellectus possibilis est in potētia ad oīa itelligibilia recipiēda q̄ possunt fieri per itellcm̄ agētē: de quo ph̄s dicit. ꝙ itellect^9 agens est quo est oīa facere. hec aūt sunt que a fantasmatib^9 abstrahunt: ⁊ in quoꝝ cognitionē deuenire possumus per pn^a naturaliter cognita. Et iō ad hec tn̄ itellect^9 possibilis est in potētia nāli. horū aūt oīum per hāc sciam xp̄s noticiā habuit. Un̄ in eius itellectu nulla iperfectio fuit.

3m Ad 3^m dōm: ꝙ pro tanto xp̄s in hac scia q̄tuȝ ad habitū pficere nō potuit: q̄ talis scia scđm rōnē sui generis ad plura se extēdere nō pōt q̄ȝ xp̄s p eam sciret. dicit tamē in euāgelio sapiētia pfecisse: q̄tuȝ ad experientiam eoꝝ que habitu sciebat.

De bono. Et habȝ sex articulos. p° vtrum bonuȝ addat aliquid supra ens. 2° vtruȝ ens ⁊ bonū cōuertant scđm supposita. 3° vtruȝ bonū scđm rōnē sit p̄us q̄ȝ verū. 4° vtrū oīa sint bona bonitate p̄ma. 5° vtrum bonū creatū sit bonū per suā eēntiā. 6° vtruȝ bonū creature sit i mō spē ⁊ ordine: vt dic̄ Aug. Qō XXI.

QUestio est de bono. Et p̄mo querit vtrū bonuȝ aliqd addat supra ens. Et videt ꝙ sic. vnūqđqȝ.n. est ens per eēntiā suā. creatura aūt nō est bona per eēntiaȝ: sȝ per participationē. g̊ bonū addit aliqd scđm rem sup ens. pm

2m Pt. cū bonū in rōne sua includat ens: ⁊ cū bonuȝ scđm rōnē distinguat ab ente: oȝ ꝙ rō boni addat supra rōnē entis: sȝ nō pōt dici ꝙ addat sup ens aliquā negatiōeȝ sic vnū ꝙ addit sup ens idiuisionē: q̄ tota rō boni i pōne ꝯsistit. g̊ pōnē addit sup ens: ⁊ ita videt ꝙ aliqd realr̄ addat. Sȝ diceret: ꝙ addit respcm̄ ad finē.

3m Sȝ ꝯtra. scđm h̄ bonū nihil aliud eēt q̄ȝ ens relatū: sȝ ens relatū concernit determinatū genus entis qđ est ad aliqd. g̊ bonū est in aliquo vno p̄dicamēto determinato: qđ est ꝯtra ph̄m

4m in pmo ethi. vbi ponit bonū in oib⁹ generib⁹. ℂ P. vt pt
accipi ex dcis Dyo. in. 4. c. de di. no. bonū ē diffusiuū sui
eē. ergo per hoc est aliquid bonū per qd est diffusiuū sui:
sed diffundere iportat actionē quādā: actio aūt ab essen-
tia pcedit mediante virtute. ergo aliquid dr esse bonū
rōne virtutis supadditē ad essentiā: ꝛ sic bonū addit ali-
5m quid super ens. ℂ P. quāto magis recedit ab vno pmo
simplici: tanto maior in rebus dria inuenit: sed ens ꝛ bo-
nuz in deo sunt vnū re ꝛ distinguūtur rōne: ergo in crea-
turis distinguunt plus q̄ rōne: ꝛ ita distinguunt re cū su
6m pra distinctionē rōnis non sit nisi distinctio rei. ℂ P. ac-
cidentalia addūt realiter supra essentiā: sed bonitas ē rei
create accñtalis: alias non possit bonitatem amittere. er-
7m go bonū addit aliquid super ens realr. ℂ P. oē illud qd
dicitur per informationē alicuius addit aliquid realiter
super illud: eo ꝙ nihil informat seipso: sed bonū dicit per
informationem: vt dicitur in cōmen. li. de causis. g̃ bonū
addit aliquid super ens. ℂ Sed dice. ꝙ bonū determi-
8m nat ens scdm rōnem. ℂ Sed cōtra. aut illi rōni rñdet ali
quid in re: aut nihil: si nihil sequetur ꝙ illa rō sit cassa ꝛ
vana: ꝛ si aūt aliquid respondet in re: habetur ppositū ꝙ
9m bonum aliqd addat realiter supra ens. ℂ P. relatio spe-
cificatur sm illud ad qd dicit: sed bonū dicitur ad deter
minatū genus. s. ad finē. ergo bonū dicit specificā relatio
nem: sed oē ens specificatū addit aliquid realr super ens
10m cōe. ergo bonū addit realr supra ens. ℂ P. sicut bonuz ꝛ
ens cōuertunt: ita hō ꝛ risibile: sed risibile q̄uis conuer-
tatur cū homine: addit tñ super hoiez aliqd realr. s. ipsaz
nominis pprietatē: que est de genere accidentium. ergo
ꝛ bonū realiter addit super ens.

3 pmo **Sed contra** est qd Aug. di. ꝙ inq̄tum deus ē bo
nus sumus: ꝛ inq̄tum sumus boni
2m sumus. ergo vr ꝙ bonuz nō addat aliquid sup ens. ℂ P.
quecūq; ita se hñt ꝙ vnū addit super alterū re vel rōne:
vnū eoꝝ pōt intelligi sine altero: sed ens non pōt itelligi
sine bono. ergo bonū nō addit super ens nec re nec rōne.
pbatio medie. plus pōt facere deus q̄ hō intelligere: sed
non pōt facere deus aliqd ens qd non sit bonū: qꝛ hoc ipso
ꝙ ē a bono bonū est: vt pꝫ per boe⁹ in li. de hebdo. g̃ nec
intellectus potest intelligere.

Rño **Respondeo.** dōꝫ ꝙ triplr pt aliqd sup alterū ad-
dere. Uno modō ꝙ addat aliquam
rem q̄ sit extra essentiaz illius rei cui dicit addi. sic albū
addit super corpus: qꝛ eētia albedis est preter eētiam
corporis. ℂ Alio mō dr aliqd addi super alteꝝ per mo-
dum contrahendi ꝛ determinādi: sicut hō addit aliquid
sup aial: nō quidē ita ꝙ sit in homie alia res que sit peni
tus extra essentiā aialis: alias oporteret dicere ꝙ non to-
tum qd est homo esset aial: sed aial esset pars hois: sꝫ aial
per hominē contrahit: qꝛ id qd determinate ꝛ actualr cō
tinetur in rōne hois: implicite ꝛ quasi potētialr continet
in rōne aialis: sicut est de rōne hominis ꝙ hēat aiam rōna-
lem: ꝛ de rōne aialis est ꝙ hēat aiaz: nō determinādo ad
rōnalem vel nō rōnalē. Ista tñ determinatio rōne c⁹ hō
super aial addere dicit in aliq̄ re fundat. Tertio mō dici
tur aliquid addere sup alterū secūdū rōnem tñ: qñ. s. ali
quid est de rōne vnius: qd nō est de rōne alterius: qd tñ
nihil est in reꝝ nā: sed in rōne tñ: siue per illud contraha
tur id cui dr addi siue nō. Cecū. n. addit aliquid supra ho
minem. s. cecitatē: que nō est aliqd ens in nā: sed rōnis tñ
ens est comprehendentis priuatiōes: ꝛ per hoc homo cō
trahitur: non enim ois hō cecus est. Sed cum dicim⁹ tal-
pam cecam non fit p h additū aliqua contrario. Nō aūt
pōt esse ꝙ super ens vle aliqd addat aliquid pmo modo:
q̄uis illo mō possit fieri aliq̄ additio super aliqd ens pti
culare. Nulla enim res nature est: que sit extra eētiam
entis vlis: q̄uis aliqua res sit extra eētiaz huius entis.
Secūdo aūt modo inueniunt aliqua addere super ens: qꝛ
ens contrahitur per decē genera: quoꝝ vnūquodq; addit
aliqua super ens: non qd aliqd accñs vel aliquā differen-
tiam: que sit extra essentiā entis: sed determinatū modū
essendi: qui fundat in ipsa essentia rei. Sic aūt bonū non
addit aliquid sup ens: cū bonū diuidat eq̄lr in decem ge
nera vt ens: vt pꝫ in pmo ethi. Et iō oꝫ ꝙ vel nihil addat
super ens: vel si addat ꝙ sit in rōne tantū. Si enim adde
retur aliquid reale: oporteret ꝙ per rōnem boni contra-
heretur ens ad aliqd spāle genus. Cum aūt ens sit id qd
primo cadit in conceptione mentis: vt dicit Auic. opꝫ ꝙ
oē illud nomen vel sit sinomina enti: qd de bono dici nō
potest: cū nō nugatorie dicat ens bonū: vel addat aliquid
ad minus sm rōnē. Et sic opꝫ ꝙ bonū ex quo nō cōtrahit
ens: addat aliqd sup ens qd sit rōnis tñ. Id āt qd ē rōnis
tñ: non pōt esse nisi duplex. s. negatio vel aliq̄ relatio. ois
enim positio absoluta aliquid in reꝝ nā existens signi-
ficat. Sic ergo supra ens qd est pma cōceptio intellectus:
vnū addit id qd ē rōnis tñ. s. negationē. dr. n. vnū q̄si ens
indiuisum: sed veruz ꝛ bonū positiue dicunt. vñ nō pñt
addere nisi relationez: que sit rōnis tñ. Illa aūt relatio
sꝫ phz. i. 5. meta. dr eē rōnis tñ: scdꝫ quā dr referri id qd
nō depēdet ad id ad qd refert: sꝫ eꝯ: cū ipsa relatio q̄daꝫ
dpēdētia sit: sic pꝫ i scia ꝛ scibili sensu ꝛ sensibili. Scia. n.
dependet a scibili: sꝫ nō eꝯ. vñ relatio qua scia refert ad
scibile ē realis: relatio vo qua scibile refert ad sciaz ē rō-
nis tñ. dr. n. scibile referri sm phz. nō qꝛ ipꝫ referat: sꝫ qꝛ
aliud refert ad ipm: ꝛ ita ē i oib⁹ alijs q̄ se hñt vt mēsura ꝛ
ꝛ mēsuratū: vel pfectiuū ꝛ pfectibile. oꝫ igit ꝙ veꝝ ꝛ bo
nuz sup itellectū entis addat respectū pfectiui. In quoli-
bet aūt ente ē duo cōsiderare. s. ipsaz rōnē spēi: ꝛ esse ipius
quo aliquid aliud subsistit in spē illa. Et sic aliqd ens pōt
esse pfectiū duplr. Uno modo sm rōnē spēi tñ: ꝛ sic ab en
te pficit itellectus q pficit p rōnez entis. Nec tñ ens est
in eo sm esse nāle. Et ideo hūc modū pficiēdi addit veꝝ
sup ens. Ueꝝ enim est in mēte vt phus dicit in. 6. meta. ꝛ
vnūquodq; ens intm dicit veꝝ inq̄tū ꝯformatū est vel cō-
formabile itellectui: ꝛ ideo oēs recte diffiniētes veꝝ po-
nūt in eius diffinitione itellectū. Alio mō ens est pfecti-
uum alteri⁹: nō solū sm rōnē spēi: sed etiam sm eē qd hꝫ
in reruz nā. Et per hūc modū ē pfectiuū bonū. Bonū. n.
in reb⁹ ē vt phs dic. 6. meta. Inq̄tū āt vnū ens ē sm esse
suū pfectiuū alteri⁹ ꝛ ꝯseruatiuū: hꝫ rōnē finis respectu
illius qd ab eo pficit. Et inde est ꝙ oēs recte diffiniētes
bonū ponūt i rōne ei⁹ aliqd qd ptineat ad hitudinē finis.
vñ phs dic i p eth. ꝙ bo⁹ optie diffiniūt dicētes: ꝙ bo⁹ ē qd
oia appetūt. Sic g̃ pmo ꝛ pncipalr dr bonū ens pfectiuū
alterius p modū finis. Sꝫ secūdario dr aliqd bonū qd ē
ductiuū i finē: put vtile dr bonū: vl natū ē ꝯseq finē: sic ꝛ
sanū dr n̄ solū hñs sāitatē: sꝫ pficiēs ꝛ ꝯsuās ꝛ significās.

Ad primum ergo dōꝫ. ꝙ cū ens dicat absolute: Ad pm
bonū āt supaddat hitudinē cause
final: ipsa eētia rei absolute ꝯsiderata sufficit ad h ꝙ p
eā dicat aliqd ens: nō aūt ad h ꝙ p eā dicat aliqd bonū.
sicut in alijs generib⁹ causaꝝ hitudo secūde cāe depēdet
ex hitudine cāe pme: pme vo cāe hitudo non depēdet ex
aliquo alio: ita est in causis finalib⁹: qꝛ secūdi fines ptici-
pant hitudinē cāe finalis ex ordine ad vltimū finē: ipse
autē vltimus finis hꝫ hāc hitudinē ex seipso. Et inde est
ꝙ essentia dei que est vltimus finis reꝝ sufficit ad hoc ꝙ
per eā dicat deus bon⁹: sed eētia creature posita nō dr
res bona nisi ex hitudine ad deū ex qua hꝫ rōnē cause fi-
nalis. Et pro tāto dr ꝙ creatura nō est bona per essentiaz

sed per participationem: vno modo .s. inquantū ipsa essen
tia ſm rōnez itelligēdi ꝯsiderat̄ vt aliud quid ꝙ̄ habitu
do ad deū a qua hꝫ rōnez cause finalis ⁊ ad quē ordinat̄
vt ad finē. Sed ſm aliū modū creatura pōt dici p essen
tiā bona: inq̄ꝫtū .s. essentia creature nō īuenit̄ sine habitu
dine ad dei bonitatē: ⁊ hoc intendit Boe. in li. de hebdo.
2° ℂ Ad 2° dicendū ꝙ nō solū negatio dicit̄ id qđ est rōnis
3m tantū: sed quedā relatio vt dictū est. ℂ Ad 3m dicendū ꝙ
oīs relatio realis est in genere determinato: sꝫ relatiōes
4° non reales possunt circuire omne ens. ℂ Ad 4m dōm. ꝙ
diffundere licet secūdū ꝓprietatē vocabuli videat̄ impor
tare opationem cause efficientis: tn̄ largo modo pōt ipor
tare habitudinē cuiuscūq; cāe: sic influere ⁊ facere ⁊ alia
hꝰ. Cū aūt dr̄ ꝙ bonū est diffusiuū ſm sui rōnē: nō est in
telligenda diffusio scđm ꝙ importat opationē cāe effici
entis: sed scđm ꝙ iportat hitudinē cāe finalis: ⁊ talis dif
fusio nō est mediante aliq̄ virtute supaddita. dicit aūt bo
num diffusionē cāe finalis: ⁊ nō cāe agentis: tū q2 efficiēs
inq̄ꝫtum hꝰ non est rei mensura ⁊ pfectio: sed magis ini
tium: tum q2 effectꝰ pticipat cām efficientē scđm assilatio
nem forme tantū: sed finē consequit̄ res scđm totū eē suū:
5m ⁊ in hoc consistebat rō boni. ℂ Ad 5° dōm: ꝙ dupli̇r aliq̄
pnt esse vnū in deo scđm rez. Uno mō ex pte eius in quo
sunt tm̄ ⁊ non ex ꝓpria rōne: sicut scia ⁊ poᵃ. Non eniz sci
entia ex hoc ꝙ scia est idē qđ potētia secūdū rem: sed ex h
ꝙ est diuina: ⁊ que sic sunt vnū re in deo: in creaturis inue
niunt̄ scđꝫ rē differre. Alioꝰ ex ipsa rōne coꝝ que dicunt̄
esse vnū realr̄: ⁊ sic bonū ⁊ ens sunt vnū in deo realr̄: q2 de
rōne boni est ꝙ non differat scđm rem ab ente: ⁊ iō vbicū
6m ꝙ inuenit̄ bonū ⁊ ens sunt idē scđm rē. ℂ Ad 6m dōm. ꝙ
sicut ens est quoddā essentiale ⁊ qđdā accidentale: ita et
bonū qđdā essentiale ⁊ qđdā accńtale: ⁊ eodē mō amittit
7m aliqs bonitatē sicut esse sub͞alevel accidentale. ℂ Ad 7m
dōm. ꝙ ex hitudine pdicta ꝯtingit ꝙ bonū scđm rōnē di
8m cat̄ ens determiare vel informare. ℂ Ad 8m dōm. ꝙ isti
rōni aliqd respondet in re .s. realis depēdētia eius qđ est
ad finem ipsum: sicut est etiam in alijs relationibus rōnis.
9m ℂ Ad 9m dōꝫ. ꝙ q̄uis bonū dicat aliq̄ꝫ spālē hitudinē .s.
finis: tn̄ ista hitudo cōpetit cuilibet enti: nec ponit aliqd
sꝫ rē i ente. Un̄ rō n̄ seq̄t̄. ℂ Ad 10° dōꝫ. ꝙ risibile q̄uis
ꝯuertat̄ cū hoīe: tn̄ addit aliquā nāꝫ extneā sup hominem
q̄ ē pter eēntiā hoīs: sic āt nihil pt addi sup ēs vt dcm̄ est.

Ad p° in ꝯriū — **Primum** vo qđ in cōtrariū obycit̄ concedimꝰ: q2 bonū scđꝫ ꝙ bonū non addit aliqd ſm
2m rem supra ens. ℂ Secundū vero pbat ꝙ nec scđꝫ rōnē:
tō ad 2m dicendum ꝙ dupli̇r pt intelligi aliqd sine altero.
Uno mō per modū enūciandi: dum .s. intelligit̄ vnū esse
sine altero: ⁊ hoc modo qcqd intellectus pōt intelligere
sine altero deus pōt facere. Sic aūt ens non pōt intelligi
sine bono: vt .s. itellectus itelligat aliqd ex̄ns nō esse boᵐ.
Alio mō pōt intelligi aliquid sine altero per modū diffi
niendi: vt .s. intelligat̄ vnū: nō tn̄ intellecto altero: sic aial
intelligitur sine hoīe: ⁊ oībus alijs spēbus. Et sic ens pōt
itelligi sine bono. Nec tn̄ seq̄t̄ ꝙ deꝰ possit facere ens sine
bono: q2 h ipsuꝫ qđ est facere ē ꝓducere aliqd in esse.

p° **Secundo** queritur vtrū ens ⁊ bonū cōuertant̄ scđꝫ supposita. ℂ Et
videt̄ ꝙ non. opposita eniz nata sunt fieri cir
ca idem: bonū āt ⁊ malum sunt opposita: cum
igitur malū non sit natum in oībus esse: q2 vt
Auic. dicit vltra orbem lune nō est malū: vr̄ ꝙ nec bonū
in oībus entibus inueniat̄: ⁊ ita bonū cū ente nō ꝯuertit̄.
2m ℂ P̄. quecūq; sic se hnt ꝙ vnū ad plura se extēdit q̄ꝫ aliō
nō sūt ꝯuertibilia adiuicē: sꝫ sic i. 4. c. de di. no. dic Cōmē.
maximus: bonū ad plura se extēdit q̄ꝫ ens. extēdit. n. se ad
non entia que per bonū vocant̄ in esse. ergo bonū ⁊ ens n̄
sunt ꝯuertibilia. ℂ P̄ sic algazel dicit: bonuꝫ est pfectio 3m
cuius apprehensio est delectabilis: sed non oē ens hꝫ per
fectionem. mā enim pma non habet pfectionē aliquā. er
go nō oē ens est bonū. ℂ P̄. in mathematicis est ens: nō 4m
aūt ibi est boᵐ: vt pꝫ per phm in 3° meta. ḡ bonū ⁊ ens nō
conuertunt̄. ℂ P̄. in li de causis dr̄ ꝙ pma rez creatarū 5m
est esse: sed scđm phm in pdicamentis: pus est a quo nō cō
uert itur cōsequētia. ergo ab ente nō ꝯuertit̄ ꝯña ad boᵐ:
⁊ ita bonū ⁊ ens non conuertūtur. ℂ P̄. diuisum non cō 6m
uertit̄ cum aliquo diuidētiū: sicut aīal cum rōnali: sꝫ ens
diuidit̄ per bonū ⁊ malū: cū multa entia mala dicant̄. er
go bonū ⁊ ens non cōuertunt̄. ℂ P̄. puatio scđm phm in 7m
4. meta. dicit̄ ens quodāmō: sed nullo modo pōt dici bo
num: alias malū cuius rō in puatione cōsistit esset bonū.
ḡ bonū ⁊ ens non cōuertunt̄. ℂ P̄. ſm Boeᵐ. in libro de 8°
hebdo. ꝓpter hoc oīa dicunt̄ esse bona: q2 sunt a bono qđ
deus ē bonitas: sꝫ dei est ipsa sapientia sua ⁊ sua iusticia. ḡ
eadē rōne oīa que sunt a deo essent sapia ⁊ iusticia: qđ est
falsum. ergo ⁊ pmū .s. ꝙ oīa sunt bona.

Sed contra. nihil tendit nisi in suum sile: sed oē ens tendit in bonuꝫ: vt Boeᵒ. dicit Cōtra.
in libro de hebdo. ḡ oē ens est bonū: nec pōt aliqd esse bo
nuꝫ nisi aliq̄ mō sit. ḡ bonū ⁊ ens ꝯuertunt̄. ℂ P̄. a bono 2°
nō pōt aliquid esse nisi bonū: sed omne ens ꝓcedit a diua
bonitate. ergo oē ens est bonum: ⁊ sic idē qđ prius.

Respondeo. Dōm ꝙ cū rō boni in hoc consistat ꝙ aliqd sit pfectiuū alterius p mo Rńo
dum finis: oē id qđ īuenit̄ hr̄e rōnē finis: hꝫ ⁊ rōnē boni.
duo aūt sunt de rōne finis: vt .s. sit appetitū vel desidera
tum ab his que finē nōdū attingunt: aut sit dilectū ⁊ q̄si
delectabile ab his que finē pticipāt: cū eiusdeꝫ rōnis sit
tēdere in finē: ⁊ in fine q̄dāmō q̄escere: sic per eādē nām
lapis mouet̄ ad mediū ⁊ quiescit in medio. hec aūt duo
īueniūtur competere ipsi esse. Que enim nondū esse par
ticipant in esse quodā nāli appetitu tendunt. vn̄ ⁊ mā ap
petit formā scđm phm in pmo phisicoꝝ. oīa aūt que iam
esse hn̄t: illud esse suū nālr amant: ⁊ ipsum tota virtute cō
seruant. Un̄ boeꝰ dicit in 3° de consol. Dedit diuina ꝓui
dentia creatis a se rebꝰ hāc vel maximā manendi cām:
vt quoad pnt nālr manere desiderent. Quare nihil ē ꝙ
vllo mō queas dubitare cuncta q̄ sunt nālr appetere con
stantiaꝫ pmanēdi: deuitareq; pniciez. Ipsum igit̄ esse hꝫ
rōnē boni. vn̄ sic impoīe est ꝙ sit aliqd ens qđ non hēat
esse: ita necesse ē ꝙ oē ens sit bonū ex hoc ipso ꝙ esse hꝫ:
q̄uis ⁊ in q̄busdā entibus multe rōnes bonitatis supad
dantur supra suū esse quo subsistunt. Cum aūt bonū rōnē
entis icludat vt ex pdictis pꝫ: ipoīe ē aliqd eē bonū qđ n̄
sit ens: ⁊ ita relinquit̄ ꝙ bonū ⁊ ens cōuertūtur.

Ad primum ergo dōm. ꝙ bonū ⁊ malū opponū tur per modū puationis ⁊ habitus: Ad p°
nō tn̄ opꝫ vt cuicūq; inest habitꝰ nata sit inesse puatio. Et
ideo nō opꝫ vt in quibuscūq; natū est eē bonū natū sit eē
malū. In cōtrarijs ēt qn̄ vnū inest per nām alicui: alteꝝ
non est natum inesse eidē: scđm phm in pdicamētis. Bo
num aūt cuilibet enti nālr inest: cū dicatur bonū ex ipso
suo naturali esse. ℂ Ad secundum dōm: ꝙ bonuꝫ non se 2m
extēdit ad non entia p predicationē sed per causalitatē:
inq̄ꝫtum non entia appetunt bonuꝫ: vt dicamus nō entia
ea que sunt in potentia ⁊ nō in actu. Sed esse non hꝫ cau
salitatē nisi forte scđm rōnem cause exemplaris: que q̄dē
causa non se extendit nisi ad ea que actu esse pticipant.
ℂ Ad 3° dōꝫ: ꝙ sicut mā pma est ens in poᵃ ⁊ nō in actu: 3m
ita est pfecta in potentia ⁊ non in actu: ⁊ bona in potētia
⁊ non in actu. ℂ Ad 4m dōm. ꝙ ea de quibꝰ mathemati 4m

cus considerat scđm esse qđ hƀt in rebus bona sunt. Ipƺ
enim esse linee vel numeri bonū est: sed a mathematico
non cōsiderant̃ scđm suū esse: sed solum scđm rōnē spēi.
Cōsiderat.n.cū abstractione. Non.n.sunt abstracta scđƺ
esse: sed solū scđm rōnē: dictū est aūt supra ꝙ bonū nō cō
seqt̃ rōnē spēi nisi scđƺ esse qđ hƺ in re aliq̄: ꝛ iđ rō boni n̄
competit linee vel numero scđm hoc ꝙ cadunt in cōside
5m ratiōe mathematica: q̄uis linea ꝛ nūer⁹ bona sint. ⸿ Ad
5m dicendum ꝙ ens non dicit̃ esse prius bono illo mō dicē
di quē obiectio tāgit: sed alio modo: sicut absolutū respe
6o ctiuo. ⸿ Ad 6m dđƺ: ꝙ aliquid pōt dici bonū ꝛ ex suo eē
ꝛ ex sua ꝑprietate vel hītudine superaddita: sicut dr̃ ali
quis homo bonus ꝛ inq̄ƺtum est iustus castus ꝛ ordinat⁹
ad beatitudinē. Ratione igr̃ pme bonitatis ens cōuerti
tur cum bono ꝛ eꝯ: sed rōne secunde bonum diuidit ens.
7o ⸿ Ad septimū dđm. ꝙ priuatio nō dr̃ ens nāe: sed solūmō
ens rōnis: ꝛ sic est bonū rōnis. nā priuationem cognoscere
ꝛ q̄đcūq; tale bonū est: ꝛ mali cognitio fm bonū bono de
8m esse nō pōt. ⸿ Ad 8m dđm. ꝙ cū scđm Boe.m aliquid dici
tur esse bonū ex ipso suo esse: sed iustū dicit̃ esse rōne ali
c⁹ sue actionis. Esse aūt in oīa que a deo ꝑcedunt diffun
ditur: non aūt oīa participant illud genere ad qđ iusticia
ordinat̃. Quāuis.n.in deo sit ideƺ agere qđ esse: ac per h̄
sua iusticia sit sua bonitas: tñ in creaturis est aliud age
re ꝛ aliud eē. vñ esse pōt cōicari alicui cui agere nō cōica
tur. Et quibus vtrūq; cōicat̃ non sunt idē in eis agere qđ
esse. vñ hoīes q̄ sunt boni ꝛ iusti: sunt quidē boni inq̄ƺtuƺ
sunt: non autem iusti inq̄ƺtū sunt: sed inq̄ƺtum hƀt hitum
quēdam ordinatū ad agere. Et silr̃ pōt dici de sapientis ꝛ
alijs hꝭ. ⸿ Uel dđm scđm eūdē ꝙ iustū ꝛ sapiens ꝛ alia
hꝭ sunt quedā spālia bona: cū sint q̄dā spāles ꝑfectiones:
bo.m autē aliquid ꝑfectū absolute designat. Ab ipso igitur
deo perfecto ꝑcedūt res perfecte nō eodē mō perfectio
nis quo deus perfectus est: qꝛ qđ fit nō ē fm modū agen
tis sed fm modū facti. nec oīa que a deo perfectionē reci
piunt eodē mō recipiūt. Et ideo sic deo ꝛ creaturis oībus
cōe est esse ꝑfectū absolute: nō aūt est esse perfectū h̄ vel
illo mō: ita deo cōuenit esse bonū ꝛ oībus creaturis. Sed
hr̃e hanc bonitatē que est sapientia vel que ē iusticia nō
opƺ ꝙ sit oībus cōe: sed quedā deo tm̃ cōueniunt: vt eter
nitas ꝛ oīpotentia: q̄dā vero q̄busdam creaturis ꝛ deo: vt
sapientia ꝛ iusticia ꝛ alia huiusmodi.

p.m TErtio q̄rit̃ vtꝝ bonū fƺ rōnē sit pri⁹ q̄ȝ
veꝝ. Et videt̃ ꝙ sic. Illud.n.qđ
est in rebus est prius q̄ȝ id qđ est in apprehēsio
ne tñ: eo ꝙ apprehensio nr̃a causat̃ ꝛ mensu
ratur ex rebus: sed fm phm in.6.meta. bonū
est in rebus: verum aūt in mente. ergo bonuƺ est prius q̄ȝ
2m verum fm rōnem. ⸿ P̄. prius est aliquid in se perfectū fƺ
rōnem q̄ȝ sit alterius ꝑfectiuū: sed bonū dr̃ aliqd inq̄ƺtuƺ
est in se perfectū: veꝝ aūt inq̄ƺtum est perfectiuū alteri⁹.
3m ḡ bonū est prius q̄ȝ veꝝ. ⸿ P̄. bonū dr̃ per ordinē ad cām
finalē: sed cā finalis est prior cā finali: qꝛ finis est cā cāꝝ.
4m ergo bonū est prius q̄ȝ veꝝ fm rōnem. ⸿ P̄. ꝑticulare bo
nū posterius est q̄ȝ bonum vle: sed veꝝ est qđdā ꝑticula
re bonū: est.n. bonū itellectus vt dicit phs in.6.ethi. ergo
5m nālr̃ bonū ē prius fƺ rōnē q̄ȝ veꝝ. ⸿ P̄. bonū hƺ rōeƺ finis:
finis aūt ē prius in itētiōe. ḡ itētio boni prior itētiōe veri.

3 pmo Sed contra. bonū est ꝑfectiuū affectus: verū aūt
itellect⁹: itellect⁹ aūt nālr̃ ꝑcedit affe
2o ctum. ḡ ꝛ verū bonū. ⸿ P̄. q̄ȝto aliquid est imaterialius
tāto ē prius: fƺ veꝝ ē imālı⁹ q̄ȝ bo.m: qꝛ bo.m i reb⁹ nālib⁹ iue
nit̃: veꝝ aūt solū i mēte imāli. ḡ veꝝ ē nālr̃ prius bono.

Rño Respondeo. Dicendū ꝙ tā veꝝ q̄ȝ bonū sic dcm̃
est hƀt rōneƺ perfectiuoꝝ siue per
fectionuƺ. Ordo aūt inter ꝑfectiones aliquas pōt attēdi
dupl̃r. Uno modo ex parte ipsarū ꝑfectionū. Alio⁹ ex pte
ꝑfectibiliū. Cōsiderando ḡ verū ꝛ bonū scđm se: sic verū
est prius bō scđm rōnē: cū veꝝ sit ꝑfectiuuƺ alic⁹ fm rōneƺ
spēi: bonū aūt nō solū secūdū rōeƺ spēi: sed scđm eē qđ hƺ
in re: ꝛ ita plura includit in se rō boi q̄ȝ rō veri: ꝛ se habet
quodāmō per additionē ad illa. Et sic bonum p̄supponit
veꝝ: veꝝ aūt p̄suponit vnū: cū veri rō ex apprehensione
intellect⁹ perficiat̃: vnūqđq; aūt intelligibile est inq̄ƺtū ē
vnū. Qꝛ.n. non itelligit vnū: nihil intelligit: vt dicit phs. i
4. meta. vnde istoꝝ nominū transcendentiū talis ē ordo
si scđm se cōsiderent̃: ꝙ post ens est vnū: deinde veꝝ: de
inde post veꝝ bonū. Si aūt attendat̃ ordo iter veꝝ ꝛ bo
num ex parte perfectibiliū: sic bonū est nālr̃ prius q̄ȝ veꝝ
duplici rōne. pmo qꝛ ꝑfectio boni ad plura se extendit q̄ȝ
ꝑfectio veri. A vō.n. nō sūt nata ꝑfici nisi illa q̄ pnt aliqđ
ens ꝑcipere in seipsis: vl̃ i seipsis hr̃e scđm suā rōnē: ꝛ nō
scđm illud esse qđ ens hƺ in seipso: ꝛ hꝭ sunt solum ea que
imaterialr̃ aliqd recipiunt: ꝛ sunt cognoscitiua. Species
enim lapidis est in anima: non aūt fm esse qđ hƺ in lapi
de. Sed a bono nata sunt perfici illa que fƺ māle eē ali
quid recipiunt: cuƺ rō boni in hoc consistat: ꝙ aliquid sit
perfectiuū tam scđƺ rōnē spēi q̄ȝ scđm esse: vt prius dcm̃ ē:
ꝛ iđ oīa appetūt bonū: sed nō oīa cognoscunt veꝝ: in vtra
q; eni ostendit̃ habitudo perfectibilis ad perfectionē: q̄
est bonū ꝛ veꝝ. s. in appetitu boni: ꝛ cognitione veri. 2o
qꝛ illa que nata sunt perfici bono ꝛ vero: per prius ꝑficiun
tur bono q̄ȝ vero. Ex hoc enim ꝙ ꝑcipant esse: ꝑficiunt̃
bono vt dcm̃ est: ex hoc aūt ꝙ cognoscunt aliquid ꝑficiū
tur vero. Cognitio aūt ē posterior q̄ȝ eē. vñ ꝛ in hac consi
deratione ex parte ꝑfectibiliū bonū ꝑcedit veꝝ.

Ad primum dđm. ꝙ rō illa ꝑcedit de ordine Ad p.m
veri ꝛ boni ex pte ꝑfectibiliū: non
aūt ex parte ipsi⁹ veri ꝛ boni. mens enim sola ꝑfectibilis
est vero: sed omnis res est ꝑfectibilis bono. ⸿ Ad 2m di 2m
cendū ꝙ bonū non solū hƺ rōnē ꝑfecti: sed ꝑfectiui: sicut
prius dcm̃ est: ꝛ iđ rō nō sequit̃. ⸿ Ad 3m dđƺ. ꝙ finis ē prior 3m
in cāndo q̄ȝ aliqua aliaꝝ cārū. causatum aūt perficit̃ per
suam cām. vnde rō ista ꝑcedit fm ordinē ꝑfectibilis ad
ꝑfectionē: in quo bonū ē prius. Sed absolute cōsiderādo
formā ꝛ finē: cū ipsa forma sit finis: prior est ipsa forma in
se considerata q̄ȝ scđm ꝙ est alterius finis: rō aūt veri ex
ipsa spē cōsurgit put ē itellecta sicuti est. ⸿ Ad 4m dđm. 4m
ꝙ veꝝ dr̃ eē qđdam bonū ꝑticulare inq̄ƺtum hahƺ eē in
aliquo spāli perfectibili: ꝛ sic ēt obiectio ꝑtinet ad ordi
neƺ ꝑfectibilis ad ꝑfectionē. ⸿ Ad 5m dđƺ. ꝙ finis dicit̃ 5o
prior in itentione his que sunt ad finē: nō aūt alijs cāis nisi
scđƺ ꝙ ipse sunt ad finē: ꝛ sic soluendū est sicut ad tertiū.
Et tñ sciendū est ꝙ cū dr̃. finis prior est in itētiōe: itētio su
mitur pro actu mentis qui est intendere. Cū aūt cōpam⁹
intentionē boni ꝛ veri: itentio sumit̃ pro rōne quā signi
ficat diffinitio. vñ equoce accipit̃ vtrobiq;.

Ad primum qđ in cōtrariū dr̃ dđm ꝙ aliqd est Ad p.o
natū perfici bono non solū mediā in 3riū
te affectu: sed inq̄ƺtū hƺ eē. vñ q̄uis intellect⁹ sit prior affe
ctu: non sequit̃ ꝙ per prius aliquid perficiat̃ vero q̄ȝ bo
no. ⸿ Ad 2o dđm. ꝙ rō illa ꝑcedit de vero ꝛ bono ꝑut 2m
scđm se considerant̃: vnde cōcedēda est.

QUarto querit̃ vtꝝ oīa sint bona boni
tate pma. ⸿ Et vr̃ ꝙ sic: qꝛ se p.m
cundū Boe.m in li. de hebdo. si intelligamus
per impossibile deū eē abstracta per intelle
ctuƺ bonitate: sequet̃ oīa alia esse entia: nō aūt
bona: itellecta aūt in deo bonitate seqtur oīa alia esse bo
na sicut ꝛ entia. ḡ oīa dicunt̃ bona bonitate pma. ⸿ Sƺ

dice. ꝙ ideo hoc contingit ꝙ non intellecta bonitate in
deo non est bonitas in alijs creaturis: quia bonitas crea-
ture cãtur a bonitate dei: nõ qꝛ denomĩcẽ res bona boni-
2º tate dei formalr̃. ¶ Sed contra. qcũqꝫ aliquid denoĩa-
tur aliquale ex solo respectu ad alterum non denomina-
tur tale per aliquid sibi formaliter inherens: sed per
illud qd̃ est extra ipsum ad qd̃ referẽ: sicut vrina dicit̃ sa
na ex hoc ꝙ significat sanitatẽ aĩalis: nõ aũt nominatur
sana ab aliqua sanitate sibi inherente: sed a sanitate ani-
malis quã significat: sꝫ creatura dicit̃ esse bona per respe
ctuꝫ ad p̃mã bonitatẽ: qꝛ scd̃m hoc vnũqdq̃ꝫ dr̃ bonũ qd̃
a p̃mo bono defluit: vt dicit boe. in li. de hebdo. g̃ creatu
ra non denominat̃ bona ab aliq̃ formali bonitate in ipa
3º exñte: sed ipsa bonitate diuina. ¶ P̃. Aug. dicit. 8. de tri.
bonũ est hoc ꝛ bonũ illud: tolle hoc ꝛ illud ꝛ vide ipsum
bonuꝫ si potes: ita deum videbis non alio bono bonũ: sꝫ
bonũ omnis boni: sed ipso bono qd̃ est oĩs boni bonum
oĩa dñr bona. ergo diuina bonitate de qua loquit̃ oĩa dñr
4º bõa. ¶ P̃. cũ oĩs creatura sit bõa aut ẽ bõa aliq̃ bonitate
sibi ĩherẽte: aut solũ boitate p̃ª: si aliq̃ bitate sibi ĩherẽte
cũ illa bonitas sit q̃dã creatura ꝛ ipsa bõa erit: aut g̃ se bo
nitate aut alia: si se bonitate. ergo erit bonitas p̃ma: hec
enim est ratio primi boni vt ex auctoritate Aug. inducta
pꝫ. ꝙ seipso sit bonũ: ꝛ sic hẽtur ꝓpositũ ꝙ creatura ẽ bo-
na bonitate prima. Si autem illa bonitas est bona bo-
nitate alia: eadẽ qõ remanet de illa: aut g̃ erit ꝓcedere in
infinitũ: qd̃ est ĩpossibile: aut est deuenire ad aliquã boni
tatem creataꝫ denominantẽ que est seipsa bona: ꝛ hec ẽ
bonitas p̃ma. ergo oportet ꝙ omnibus modis creatura
5º bona sit bonitate p̃ma. ¶ P̃. s̃m Auic. oẽ veꝝ est veruꝫ
veritate p̃ma: sed sicut veritas p̃ma se hꝫ ad vera: ita bo-
nitas p̃ma se hꝫ ad bona. g̃ sunt oĩa bona bonitate p̃ma.
6º ¶ P̃. qd̃ nõ põt in minꝰ non põt in maius: sed minꝰ ẽ eẽ
q̃ꝫ esse bonũ: creatura aũt nõ põt inesse: cũ oẽ eẽ sit a deo.
ergo nec põt in esse bonũ. ergo bonitas qua aliqd dr̃ esse
7º bonũ nõ est bonitas creata. ¶ P̃. s̃m Dyla. esse ẽ ꝓpriũ
deo: sed ꝓpriũ est qd̃ vni soli cõuenit. g̃ nullũ est aliud ni
si ipse deus: sed oĩa sunt bona inq̃ꝫtum hñt esse. g̃ oĩa sunt
8º bona ipso diuino eẽ: qd̃ est eiꝰ bonitas. ¶ P̃. bonitas pri
ma nihil addit supra bonitatem: alias bonitas p̃ma eẽt
cõposita: sed veꝝ est oĩa esse bona bonitate. g̃ veruꝫ ẽ oĩa
esse bona bonitate p̃ma. ¶ Sed dice. ꝙ bonitas p̃ma ad
dit supra bonitatẽ: bonitatẽ absolutã s̃m rõneꝫ ꝛ non s̃m
9º rẽ. ¶ Sꝫ ɔ̃. rõ cui nõ r̃ndet aliqd in re est cassa ꝛ vana: sꝫ
nõ est talis rõ: q̃ intelligimꝰ bonitatẽ p̃mã. g̃ si addit ali-
qd s̃m rõnẽ addet s̃ꝫ rẽ. qd̃ est ĩpoĩe: ꝛ sic nec s̃ꝫ rõneꝫ ad-
dit: ꝛ ita oĩa dicẽt̃ eẽ bõa bõitate p̃ª sic̃ ꝛ bõitate absoluta.
Cõtra. ꝓ Sed cõtra. oĩa sunt bona inq̃ꝫtũ sunt entia: qꝛ s̃m
Augu. inq̃ꝫtũ sumꝰ boni sumꝰ: sꝫ non
dicunturomnia entia formaliter per essentiam primam:
sed per essentiam creatam. ergonec omnia sunt bona for-
malr̃ bonitate p̃ma sꝫ creata bonitate. ¶ Preterea. ver-
2º tibile nõ ĩformat̃ inuertibili cũ sint opposita: sed oĩs crea
tura est vertibilis: bonitas aũt p̃ma est inuertibilis. g̃ crea
tura nõ dr̃ bona formalr̃ p̃ma bonitate. ¶ P̃. oĩs forma
3º est ꝓportionata suo ꝑfectibili: sed bonitas p̃ma cũ sit in-
finita nõ põt eẽ ꝓportionata creature cũ sit finita. g̃ crea
tura non dr̃ bona formalr̃ p̃ma bonitate. ¶ P̃. s̃m Aug.
4º 8. de tri. oĩa creata ꝑticipatione boni bona sunt: sed ꝑtici
patio boni nõ est ipsa bonitas p̃ma: ipsa eniꝫ est totalis ꝛ
ꝑfecta bonitas. g̃ nõ oĩa sũt bona bonitate p̃ma formalr̃.
5º ¶ P̃. creatura dr̃ hñre vestigiũ trinitatis scd̃m ꝙ est vna
vera ꝛ bona: ꝛ sic bonũ pertinet ad vestigiũ: sed vestigiũ
ꝛ ptes eius sunt aliqd creatũ. g̃ creatura est bona bonita-
6º te creata. ¶ P̃. bonitas p̃ma est simplicissima. ergo nec ẽ
in se cõposita nec alij cõponibilis: ꝛ ita nõ põt esse alicui
forma: cũ forma veniat in cõpositionẽ eius cuius est for-
ma: sed bonitas q̃ aliq̃ dicunt̃ eẽ bona est forma q̃dã: cuꝫ
oẽ eẽ sit a forma. g̃ creature ñ s̃t bone bõitate p̃ª formalr̃.
Respondeo. Dicẽdũ ꝙ circa hãc qõnẽ diuersimo- R̃ńo
de aliqui posuerũt. Quidã eniꝫ fri-
uolis rõnibꝰ ducti posuerũt deũ eẽ de sub̃a cuiuslibꝫ rei.
Quoꝝ quidã posuerũt deũ eẽ idẽ qd̃ mã p̃ma: vt Dauid Opinio
de dinando. Quidã vo posuerũt ipsuꝫ esse formã cuiuslꝫ
rei. Cuius quideꝫ erroris statim f̃litas apitur. hoc. n. oẽs Reprobat̃
de deo loquẽtes intelligũt ꝙ est oĩum p̃nᵐ effectiuũ: cuꝫ
oporteat oĩa entia ab vno p̃mo ente effluere. Causa autẽ
efficiens scd̃ꝫ doctrinã ph̃i in 2º phy. cũ cã mãli nõ com-
cidit in idẽ: cũ hẽant ɔ̃uas rõnes. vnũqdq̃ꝫ. n. ẽ agẽs s̃ꝫ ꝙ
est actu: mãe vo rõ ẽ in poᵃ eẽ. Efficiẽs vo ꝛ forma effecti
idẽ sunt spẽ: inq̃ꝫtũ oẽ agẽs agit sibi sĩle: sꝫ nõ idẽ nuõ: qꝛ ñ
põt idẽ eẽ faciẽs ꝛ factũ. Ex q̃ pꝫ ꝙ ipsa diña eẽntia nec ẽ
mã alicꝰ rei: nec forᵃ: vt ea possit creatura dici formalr̃ bo
na sic̃ forma ɔ̃iuncta: sed quelꝫ est ei sĩlitudo q̃dã. Et iõ Opinio
pl̃onici dixerũt ꝙ oĩs sunt bona formalr̃ bonitate p̃ma: pl̃onis
nõ sic̃ forma ɔ̃iuncta: sꝫ sic̃ forma sepata. ¶ Ad cuius in-
tellectũ sciendũ est ꝙ plato ea que pñt separi scd̃ꝫ intelle-
ctũ ponebat ẽt s̃ꝫ eẽ sepata. Et iõ sic̃ hõ põt intelligi p̃ter
sortẽ ꝛ pl̃onẽ: ita ponebat hominẽ eẽ p̃ter sortẽ ꝛ pl̃onem:
quẽ dicebat p se hoieꝫ ꝛ ydeã hoĩs: cuiꝰ ꝑticipatiõe sor. ꝛ
pl̃o hoies dicebant̃. Sicut aũt inueniebat hoieꝫ cõem sor
ti ꝛ pl̃oni ꝛ hoĩ hoibꝰ: ita inueniebat bonũ eẽ cõe oĩbus bo-
nis: ꝛ posse intelligi bonũ nõ itelligendo hoc vel illud bo
nuꝫ. vñ ponebat ip̃m eẽ sepatũ p̃ter oĩa bona ꝑticularia:
ꝛ h̃ ponebat eẽ per se bonũ siue ydeã: cꝰ ꝑticipatione oĩa
bona dicerent̃: vt pꝫ per ph̃m in p̃mo ethi. Sꝫ hoc diffe-
rebat inter ydeam hominis: ꝛ ydeam boni: ꝙ ydea hoĩs
non se extendit ad oĩa: ydea aũt boni se extendit ad oĩa.
Nam ipsa ydea boni est aliqd̃ bonũ. Et iõ oportebat dice
re ꝙ ipsuꝫ per se bonũ esset vniuersale oĩum reꝝ p̃nᵐ qd̃
deus ẽ. vñ sequit̃ scd̃m hanc opionẽ ꝙ denominant̃ bo-
na ipsa bonitate p̃ma q̃ deus ẽ: sic̃ sor. ꝛ pl̃o: sed scd̃ꝫ pl̃onẽ
dicebant̃ hoies ꝑticipatione hoĩs sepati: nõ p hũanitatẽ
hoĩs inherẽteꝫ. Et hãc opionẽ secuti sũt poretani aliquo
mõ. dicebãt eñi ꝙ de creatura ꝑdicamꝰ hoᵐ simplr̃: vt cũ
dr̃. hõ ẽ honꝰ: ꝛ bonũ addito aliquo: vt cũ dr̃. sor. est bonꝰ
hõ. dicebãt igit̃ ꝙ creatura dr̃ bona simplr̃ nõ aliq̃ boni
tate inherẽte: sꝫ bonitate p̃ma: q̃si ipsa bonitas absolute
ꝛ cõis esset bonitas diuina. Sꝫ cũ dr̃ creatura bonũ hoc
vel illõ: denomiat̃ a bonitate creata: qꝛ ꝑticulares boni
tates create sũt sic̃ ydee ꝑticulares scd̃ꝫ pl̃onẽ. Sꝫ h̃ opi- Reprobat̃
nio a ph̃o improbat̃ multipliciter: tum ex hoc ꝙ quali-
tates ꝛ forme reꝝ insunt ipsis rebꝰ ꝑticularibꝰ: ꝛ nõ sunt
ab eis sepate: vt ꝓbat̃ multiplr̃ in. 7. meta. tum ẽt suppo-
sitis ydeis: qꝛ spãlr̃ ista rõ nõ hꝫ locũ in bono: qꝛ bonũ nõ
vniuoce dr̃ de bonis: ꝛ i talibꝰ nõ assignat̃ vna ydea scd̃ꝫ
pl̃onẽ: per quã viã ꝓcedit cõtra eũ ph̃s in p̃ ethi. Spãlr̃
tñ q̃ꝫtum ad ꝓpositũ ꝑtinet apparet f̃litas ꝑdicte positio-
nis ex hoc ꝙ oẽ agens inuenit̃ sibi sĩle agere. vñ si p̃ma bo
nitas sit effectiua oĩuꝫ bonoꝝ: oꝫ ꝙ sĩlitudinẽ suã impri
mat in rebꝰ effectis: ꝛ sic vnũqdq̃ꝫ dicet̃ bonuꝫ sic̃ forma
ĩherente p sĩlitudinẽ summi boni sibi inditã: ꝛ vlterius
p bonitatẽ p̃mã sicut per exẽplar ꝛ effectiuũ oĩa bonita-
tis create. Quãtũ ad hoc opĩo pl̃onis sustineri põt. Sic g̃
dicimꝰ s̃m cõem oiponẽ ꝙ oĩa sunt bona bonitate crea-
ta formalr̃ sicut forma inherente: bonitate vero icreata
sicut forma exemplari.
Ad primum ergo dicẽdũ ꝙ sicut tactũ est ꝑus ꝓ Ad p̃ᵐ
tãto creature nõ eẽnt bone nisi bo-
nitas itelligeret̃ in deo: qꝛ bonitas creature extrahitur a

dina bonitate. vñ nõ sequit͛ φ creatura dicat͛ bona boni-
2m tate increata nisi sicut forma exẽplari. ¶ Ad 2m dõm. φ
dupl͛r denominat͛ aliqd per respectũ ad alteꝝ. Uno mõ
qñ ipse respect⁹ est rõ denoiationis: sic vria dr̃ sana p̱ respe
ctũ ad sanitatẽ aialis: rõ enim sani scd̃m φ de vrina p̱di-
cat͛ est esse signũ sanitatis aial. Et in talib⁹ qd̃ denoiat͛ p̱
respectũ ad alterũ non denominat͛ ab aliq̃ forma sibi in-
herente: sed ab aliq̃ extrinseco ad qd̃ refert͛. ¶ Alio⁹ de-
nominat͛ aliqd p̱ respectũ ad alteꝝ qñ respect⁹ nõ est rõ
denominationis sʒ cã: sicut si aer dicat͛ lucẽs a sole: non φ
ipsuʒ referri aerẽ ad solẽ sit lucere aeris: sʒ qꝛ directa op
positio aeris ad solẽ est cã φ luceat. Et hoc mõ creatura
3m dicit͛ bona p̱ respectũ ad bonũ. vñ rõ nõ sequit͛. ¶ Ad 3m
dõm. φ Aug. in multis opionẽ plonis sequit͛ q̃tũ fieri p̃t
s̃m fidei v̾itateʒ. Et id̃ verba sua sic sunt intelligenda: vt
ipsa diuina bonitas dicat͛ esse bonũ ois boni inq̃tũ ẽ cã
efficiẽs p̱ma ꝛ exemplaris ois boni: sine h̃ φ excludat͛ bo
nitas creata: qua creature denomiant͛ bone. sic forma in-
4m herente. ¶ Ad 4m dõm. φ aliter se hʒ in formis genera-
libus: ꝛ aliter in formis sp̃alib⁹. In formis enim sp̃alib⁹
nõ recipit͛ p̱dicatio cõcreti de abstracto: vt dicat͛ albedo
est alba: vl͛ calor ẽ calidus: vt pʒ per Dyo. 2. c. de diui. no.
Sʒ in formis gñalib⁹ hɔ̃ p̱dicatio recipit͛. dicimus .n. φ
ẽẽntia ẽ ens: ꝛ bonitas ẽ bona: ꝛ vnitas vna: ꝛ sic de alijs.
Cuius rõ est: qꝛ illud qd̃ p̱mo cadit in apprehensione itel
lectus est ens. Uñ opʒ φ cuicũqʒ apph̃enso p̱ intellectuʒ
itellectus attribuat h̃ qd̃ ẽ ens. Et id̃ cũ apprehendit ẽẽn
tiam alic⁹ entis dicit illã ẽẽntiam esse ens: ꝛ simil͛r vnã-
quãqʒ formã generalẽ vel sp̃alẽ: vt bonitas ẽ ens: albedo
est ens: ꝛ sic de alijs. Et qꝛ q̃dã sunt que cõicãt rõnẽ entis
inseꝑabil͛r vt vnũ bonũ ꝛ hɔ̃oʒ φ hec de quolibʒ appre-
hẽso p̱dicent͛ eadẽ rõne qua ens. vñ dicim⁹. ẽẽntia ẽ vna
ꝛ bona: sil͛r vnitas ẽ vna ꝛ bona: ita de bonitate ꝛ albedi-
ne ꝛ qualibet forma generali vel sp̃ali. Sed albuʒ qꝛ est
sp̃ale non cõicat inseparabil͛r rõnẽ entis. vñ p̃t apprehen
di forma albedis sine eo φ attribuat͛ ei ẽẽ albũ. vñ nõ co
gimur dicere. albedo est alba. Albuʒ enim vno mõ dicit͛.
Ens ꝛ vnũ ꝛ bonũ ꝛ alia hɔ̃ q̃ de q̃libet apph̃enso necesse
est dici multipl͛r dicunt͛. Aliqd. n. dr̃ ens qꝛ in se subsistat:
aliquid qꝛ ẽ p̱n^m subsistendi vt forma: aliqd qꝛ est dispõ
subsistentis vt qualitas: aliqd qꝛ ẽ p̱uatio dispõnis subsi-
stentis vt cecitas. Et id̃ cũ dicim⁹. ẽẽntia est ens: si p̱ceda
tur sic: g̃ est aliquo ens vel se vel alio: p̱cessus nõ sequit͛:
qꝛ nõ dicebat͛ h̃ mõ ẽẽ ens: sic aliqd subsistens in ẽẽ suo ẽ
ens: sed sic quo aliqd est. vñ nõ opʒ querere quo ipsa ẽẽn-
tia aliq̃ sit: sed q̃uo aliqd alterũ sit per ẽẽntiã. Sil͛r cũ dr̃.
bonitas bona nõ h̃ mõ dr̃ bone q̃si in bonitate subsistẽs:
sʒ hoc mõ quo bonũ dicim⁹ illud quo aliqd bonũ est. Et
sic nõ opʒ inquirere vtꝝ bonitas sit bona se bonitate vel
alia: sed vtrũ ipsa bonitate sit aliqd bonũ qd̃ sit alteꝝ ab
ipsa bonitate: sic est in creaturis: vel φ sit idẽ cũ ipsa boni
5m tate: sicut est in deo. ¶ Ad 5m dõm. φ simil͛r distinguẽdũ
est de v̾itate. s. φ oia sunt vera v̾itate p̱ma sicut exẽplari
3 p̱mo p̱mo: cũ tñ sint v̾a v̾itate creata sic forma iherente. Sed
tñ alia rõ ẽ de v̾itate ꝛ bonitate. Ipsa. q. rõ veritatis i q̃dã
adequatione siue cõmensuratione cõsistit. denoiat͛ auteʒ
aliqd mẽsuratũ vel cõmensuratũ ab aliq̃ exteriori sic pã-
nus ab vlna: ꝛ per hũc modũ intelligit Aug̃. oia ẽẽ vera
v̾itate p̱ma: inq̃tũ. s. vnũqd̃qʒ est cõmensuratũ diuino in-
tellectui: implendo illud ad qd̃ diua p̱uidentia ipsum or-
dinauit vel prescivit. Ratio aũt bonitatis nõ cõsistit in
6m cõmensuratiõe. vñ nõ est sile. ¶ Ad 6m dõm. φ creatura
si p̃t h̃ mõ inẽẽ φ a se ipsa ẽẽ hẽat: p̃t tñ aliq̃ inẽẽ: ita φ sit
formale p̱n⁹ ẽẽndi: sic. n. queiʒ forma inesse põt. Et p̱ hũc
modũ bonitas creata põt inesse bonũ tãq̃ p̱n⁹ formale.

7m ¶ Ad 7m dõm. φ cũ dr̃. ẽẽ ẽ p̱priũ deo: non est intelligen
dum φ nullũ aliud esse sit nisi icreatũ: sed φ solũ illud ẽẽ
p̱prie dr̃ esse inq̃tũ rõne sue imutabilitatis nõ nouit fuis
se vel futuꝝ ẽẽ. Esse aũt creature dr̃ esse per quãdã silitu-
dinem ad illd̃ p̱^m ẽẽ: cũ hẽat p̱mixtionẽ ei⁹ qd̃ ẽ futuꝝ ẽẽ
vel fuisse rõne mutabilitatis creature. Uel põt dici φ ẽẽ
est p̱priũ deo: qꝛ solus de⁹ ẽ suũ ẽẽ: q̃uis alia ẽẽ hẽant: qd̃
8m esse non est diuinũ. ¶ Ad 8m dõm: φ bonitas p̱ma nihil
addit scd̃m rem supra bonitatẽ absolutã: addit aũt aliqd
9m scd̃m rõnẽ. ¶ Ad 9m dõm. φ sicut dicit Cõmen. in li. de
causis: ipsa bonitas p̱ma ex h̃ ipso idiuiduat͛: ꝛ a cunctis
alijs diuidit͛: φ nõ recipit aliquã additionẽ. Nõ ãt est de
rõne bonitatis absolute: vt recipiat additionẽ: vel nõ re-
cipiat. Si enim esset de rõne eius recipere additionem.
tunc q̃libet bonitas additionẽ reciperet: ꝛ nulla ẽẽt boni
tas pura. Simil͛r si ẽẽt de rõne eius nõ recipe additionẽ:
nulla bonitas recipet: ꝛ ois bonitas ẽẽt bona pura: sic de
rõne aialis nõ est nec rõnale nec irrõnale. Et id̃ hoc ipsuʒ
qd̃ est nõ posse recipere additionẽ cõicat bonitatẽ abso-
lutã ꝛ distiguit p̱mã bonitatẽ: que ẽ bonitas pura: ab alijs
bonitatib⁹. h̃ aũt qd̃ nõ ẽ recipe additionẽ: cũ sit negatio
est ens rõis: ꝛ tñ fundat͛ sup simplicitatẽ bonitatis p̱me.
vñ nõ sequit͛ φ ratio sit cassa ꝛ vana.

Quinto querit͛ vtrũ bonũ creatuʒ sit bo-
p̱m nuʒ per suã essentiã. ¶ Et videt͛
φ sic. Illud. n. sine quo res nõ põt ẽẽ: vl͛ ei ẽẽn-
tiale: sʒ creatura sine bonitate ẽẽ nõ põt: qꝛ nõ
põt esse aliqd creatũ a deo qd̃ nõ sit bonũ. er-
2m go creatura ẽ bona per ẽẽntiã. ¶ P̃. creatura ab eodẽ hʒ
esse ꝛ ẽẽ bonũ: qꝛ ex h̃ ipso φ hʒ esse bona ẽ vt p̱us ostẽsum
est: sʒ creatura hʒ esse p̱ suã ẽẽntiã. g̃ ẽ bone p̱ suaʒ ẽẽntiaʒ
3m ¶ P̃. q̃cquid cõuenit alicui inq̃tũ hɔ̃ ẽ ei ẽẽntiale: sʒ bo
num cõuenit creature inq̃tũ est: qꝛ sic dicit Aug. inq̃tuʒ
4m sum⁹ boni sum⁹. g̃ creatura ẽ bona p̱ sui ẽẽntiã. ¶ P̃. cũ
bonitas sit q̃dã forma creata creaturis inherẽs vt ostẽsuʒ
ẽ: aut erit forma subalis: aut acc̃ntalis: si accidentalis ali
qñ sine ea creatura esse poterit: qd̃ de creatura dici nõ p̃t.
ergo relinq̃t͛ φ sit forma subalis: sʒ ois talis forma vel ẽ
ẽẽntia rei vel pars ẽẽntie. g̃ creatura ẽ bona p̱ suã ẽẽntiã.
5m ¶ P̃. s̃m Boe^m in li. de hebdo. creature sunt bone iq̃tũ
a p̱ bono fluxerũt: sʒ p̱ suã ẽẽntiã fluxerũt a p̱ bono. g̃ per
6m suam ẽẽntiã sunt bone. ¶ P̃. sp̱ denoiãs ẽ simplici⁹ vel
eque simplex denoiato: sed nulla forma addita essentie
ẽ simplicior vel eq̃ simplex ipsi ẽẽntie. g̃ nulla for⁹ supad-
dita ẽẽntie denoiat ipsaʒ ẽẽntiã: nõ. n. possum⁹ dicere φ
ẽẽntia sit alba: sed ipsa ẽẽntia rei denoiat͛ bonitate: qualʒ
. n. ẽẽntia bona ẽ. g̃ bonitas nõ ẽ forma supaddita ẽẽntie:
7m ꝛ sic q̃lʒ creatura ẽ bona p̱ suã ẽẽntiã. ¶ P̃. sic vnũ ꝯuer-
titur cũ ente: ita ꝛ bo^m: sʒ vnitas a q̃ dr̃ vnũ qd̃ ꝯuertit͛ cũ
ente ñ dic̃ aliq̃ formã supadditã ẽẽntie rei: vt com̃. dicit
in. 4. meta. sʒ vnaqueqʒ res p̱ suã ẽẽntiã ẽ vna. g̃ vnaque-
8m qʒ res ẽ bona p̱ suã ẽẽntiã. ¶ P̃. si creatura ẽ bona p̱ ali-
quã bonitatẽ supadditã ẽẽntie: cũ oẽ qd̃ ẽ bonũ sit illa bo
nitas: cũ sit res q̃dã: bona erit: nõ aũt alia bonitate sʒ per
ẽẽntiã suã: qꝛ sic iret͛ in infĩ^m. g̃ eadem rõne poterit ẽẽ φ
creatura ipsa esset bona per suam ẽẽntiam.

Sed cõtra. nihil qd̃ de aliq̃ p̱ participationẽ ꝯue- Cõtra p̱.
nit ei per suã ẽẽntiã: sʒ creata dr̃ bona
per participatõeʒ: vt pʒ p̱ Aug. 8. de tri. g̃ creatura non est
2. bona per ẽẽntiã suã. ¶ P̃. oẽ illud qd̃ ẽ bonũ p̱ ẽẽntiã est
subale bo^m: sʒ creature nõ sũt subalia bona: vt pʒ p̱ Boe^m
3. in li. de hebdo. g̃ creature nõ sunt bone p̱ ẽẽntiã. ¶ P̃. de
quocũqʒ predicatur aliquid essentialiter: oppositũ eius
de eo p̱dicari nõ põt: sed oppo^m boni p̱dicat͛ de creatura
aliq̃. s. malũ. g̃ creatura nõ est bona per ẽẽntiam.

R̃ño **Respondeo.** Dōm ꝙ scōm tres auctores oƺ dicere creaturas non esse bonas ꝑ essentiam: sed per ꝑticipationē.s.scōm Aug.boeᵐ.ꝛ auctorem libri de causis:qui dicit solū deū esse bonitatē purā:ſ; tñ diuersis rōnibus ad vnā positionē mouenť. Ad cuius euidentiā sciendū est ꝙ vt ex dictis pƺ sicut ens multiplicatur per subale ꝛ accidentale: sic bonitas multiplicať:sed tñ inter vtrūqƺ differt. Quia aliquid dť ens esse absolute ꝓpter suū esse subale:sed ꝓpter esse accñtale nō diciť esse absolute.vñ cū generatio sit mot⁹ ad eē:cū aliquis accipit eē subale:dť generari simplr:cum vero accipit eē accidentale dť generari scōm qd:ꝛ silr est de corruptiōe per quā esse amittiť.de bono autez est eɔ̃. Nā scōm subalem bonitatē dť aliquid bonū scōm qd:scōm vo accidentalē dť aliqd bonū simplr.vñ hominē iniustū nō dicim⁹ boᵐ simplr:ſ; ſm qd inq̃tū est hō.hoiez vo iustuz dicim⁹ simplr bonū. Cuius diuersitatis ista est rō. Nā vnūqđqƺ dicitur esse ens inq̃tum absolute considerať:bo⁹ vero vt ex dictis pƺ ſm respectuz ad alia. In seipso aūt aliqd ꝑficiť vt subsistat per eēntialia ꝓncipia:sed vt debito mō se habeat ad oīa que sunt ex̄ ipsuz non perficiť nisi mediantibus accñtib⁹ supadditis essentie:q2 oꝑationes qbus vnū alteri cōiungiť:ab essentia mediantibus v̓tutibus eēntie supadditis ꝓgrediunť. vñ absolute bonitatē nō obtinet nisi ſm ꝙ cōpletū est scōm subalia ꝛ scōꝫ accñtalia ꝓncipia. Quicqd aūt creatura perfectionis hƺ ex eēntialibus ꝛ accñtalib⁹ ꝓncipijs sil' cōiunctis:hoc totū deus hƺ per vnū suū esse simplex. Simplex.n.eius eēntia:ē ei⁹ sapia ꝛ iusticia ꝛ fortitudo:ꝛ oīa hɔ̃:q̃ in nobis sunt eēntie supaddita. Et iō ipsa absoluta bonitas in deo idē est qđ eius essentia:in nobis aūt cōsiderať scōm ea que supaddūtur essentie. Et ꝓ tāto bonitas cōpleta vel absoluta in nobis ꝛ augeť ꝛ minuiť ꝛ totalr auferť:nō āt in deo:q̃uis subalis bonitas in nobis semꝑ maneat. Et ſm hūc moduz vť Aug.dicere ꝙ de⁹ est bon⁹ ꝑ eēntiā:nos aūt ꝑ ꝑticipationem. Sƺ adhuc iter dei bonitatē ꝛ nr̃az alia dr̃ia īueniť Essentialis.n.bonitas nō attēdiť ſm cōsiderationē nature absolutā:sed scōm esse ipsius.hūanitas enī nō hƺ rōnē boni vel bonitatis nisi inq̃tū eē hƺ. Ipsa aūt nā vel essentia diua est eius eē:nā aūt vel eēntia cuiuslƺ rei create nō est suū eē sed eē ꝑticipans ab alio. Et sic in deo est eē purum:q2 ipse deus est suū eē subsistēs:ī creatura aūt est eē receptū vel ꝑticipatū. vñ dico ꝙ si bonitas absoluta diceretť de re creata ſm suū eē subale: nihilominus adhuc remaneret hr̃e bonitatē per ꝑticipationē:sīc ꝛ hƺ esse ꝑticipatū. deus aūt est bonitas per essentiā:inq̃tum eius eēntia est suū eē. Et hec vť esse intentio phī in li. de causis:q diť.solā diuā bonitatē eē bonitatē purā. Sed adhuc alia dr̃ia īueniť īter diuā bonitatē ꝛ creature.bonitas.n.hƺ rōem cāe finalis.de⁹ aūt hƺ rōnem cāe finalis cū sit oīuz vltim⁹ finis:sīc ꝛ ꝓmū ꝓnᵐ:ex q̃ oƺ vt omnisali⁹ finis nō habeat hitudinē vel rōnē finis nisi secūdū ordinē ad causaz ꝓmā:q2 cā scđa nō influit in suū cātū nisi ꝓsupposito influxu cāe ꝓme:vt pƺ in li.de causis. vñ ꝛ bonū qđ hƺ rationē nō pōt dici de creatura:nisi ꝓsupposito ordine creatoris ad creaturā.dato igiť ꝙ creatura eēt ipsuz suū eē sicut ꝛ deus:adhuc tñ esse creature nō hēret rōnē boni nisi ꝓsupposito ordine ad creatorē:ꝛ ꝓ tāto adhuc diceretur bona per ꝑticipationē ꝛ nō absolute in eo qđ est. Sed eē diuinū qđ hƺ rōnē boni:ñ ꝓsupposito aliq̃ hƺ rōnē boni ꝑ seipsuz:ꝛ hec vť eē itentio Boe.in li.de hebdo.

Ad ꝓᵐ **Ad primum** ergo dōm.ꝙ creatura non pōt esse nō bona bonitate essentiali que est bonitas ſm quid:pōt tñ nō esse bona bonitate accidentali que est bonitas absolute ꝛ simplr. Et ꝓterea ipsa bonitas que attendiť ſm esse subale non est ipsa essentia rei:ſƺ esse participatū:ꝛ hoc ꝓsupposito ordine ad ꝓmuz esse ꝑ se subsistens. ¶ Ad 2ᵐ dōƺ.ꝙ ab eo a quo res hƺ eē hƺ eē 2ᵐ
bonū ſm qd.s. ſm esse subale.non aūt ab eo formalr hƺ esse simplr ꝛ eē bonū simplr:vt ex dictis pƺ. Et ꝓpter hoc rō non seqtur. ¶ Et silr dōm ē ad.3.ꝛ.4. ¶ Ad 5ᵐ dōm. 3ᵐ ꝛ 4ᵒ
ꝙ creatura non solum est a deo ſm essentiā suā ſƺ ſm esse 5ᵐ
suū in quo ꝓcipue cōsistit rō bonitatis subalis:ꝛ ſm ꝑfectiones superadditas:in quibus ɔsistit bonitas absoluta: ꝛ hec non sunt eēntia rei. Et ꝓterea ipse respect⁹ quo eēntia rei referť ad deū vt ad ꝓnᵐ est aliud q̃ eēntia. ¶ Ad 6ᵐ
6ᵐ dōm ꝙ hoc mō essentia denominať bona sicut ꝛ ens. vnde sicut hƺ eē ꝑ ꝑticipationē:ꝛ ita ꝛ bona ē per ꝑticipationē:eē.n.ꝛ bonū cōiter acceptū ē simplici⁹ q̃ eēntia: q2 cōius cū dicanť nō solū de eēntia:ſƺ ēt de eo qđ per essentiā subsistit:ꝛ iteꝝ de ipsis accñtib⁹. ¶ Ad 7ᵐ dōƺ.q vnū 7ᵐ
qđ cōuertiť cū ente dť ſm rōnē negationis quā addit supra ens. Boᵐ aūt non addit negatonē super ens:sed eius rō in pōne cōsistit:ꝛ ideo nō ē silē. ¶ Ad 8ᵐ dōƺ.ꝙ hō mō 8ᵐ
bonitas rei dť bona:sicut eēntia rei dť bona et sic esse rei dť ens:nō q2 ei⁹ sit aliqd aliud eē:ſƺ q2 ꝑ hoc eē res esse dť: ꝛ q2 hac bonitate res dť bona. vñ sicut non sequiť ꝙ ipsa suba rei non dicatur per esse aliqđ qđ ipsa non sit:q2 eius esse non dť ens per aliqđ eē aliud ab ipso:ita ꝓdicta rō nō sequiť de bonitate:sequiť aūt de vnitate de q̃ itroducit eā com.in.4.meta.q2 vnū idr̃nter se hƺ ad hoc ꝙ respiciat eēntiā vel esse. vñ essentia rei est vna per seipsam:non ꝓpter esse suū:ꝛ ita non est vna per aliquā ꝑticipationem: sicut accidit de ente ꝛ bono.

Sexto queritur vtꝝ boᵐ creature sit ī mō spē ꝛ ordine:sīc Aug.dicit. ¶ Et vť ꝓᵐ
ꝙ nō:q2 boᵐ hƺ rōnē finis ſm phƺ.sed tota rō finis cōsistit in ordine.ḡ tota rō boni:ꝛ ita alia duo superfluūt. ¶ P̃.ens bonū ꝛ vnū scđz in/ 2ᵐ
tentiones dr̃nt:sed rō entis cōsistit in specie:vni⁹ vo cōsistit in mō.ergo boni rō non cōsistit in spē ꝛ modo. ¶ P̃. 3ᵐ
spēs nolat cām formalē:sed in hoc distinguūť boᵐ ꝛ veꝝ ſm quosdā:q2 veꝝ dicit rōnē cāe formal:bonū aūt rōnē cāe finalis.ergo spēs nō ꝑtinet ad rōnē boni. ¶ P̃.malū 4ᵐ
ꝛ bonū cū sint opposita attēdunť circa idē:sed sic augu⁹. dicit in li.83.q.maᵐ de spē ꝓuatiōe reptū est.ḡ tota ratio boni in positiōe spēi cōsistit:ꝛ ita supfluere videť modus ꝛ ordo. ¶ P̃.mot⁹ ē de ɔsequētib⁹ rem:sed aliq̃ bonitas 5ᵐ
ꝑtinet ad essentiā rei.ergo modus non est de rōne boni.
¶ P̃.que de⁹ pōt facere per vnū nō facit per plura: sed 6ᵐ
deus potuit facere creaturā per vnū istoꝝ:q2 qđlƺ horū hƺ q̃dā rōnē bonitatis.ergo nō oꝑƺ ꝙ qđlƺ istoꝝ triū requirať ad rōnem boni. ¶ P̃.si ista tria sunt de rōne bo/ 7ᵐ
nitatis:tūc in quolibet bono oꝑƺ tria ista esse:sed qđlibet istoꝝ triuz est boᵐ.ḡ in quolibet istoꝝ sunt ista tria:ꝛ ita vnū non dƺ cōtra aliud diuidi. ¶ P̃.si ista tria sint bona 8ᵒ
oꝑƺ ꝙ hēant moᵐ spēm ꝛ ordinem.ḡ modi erit modus:ꝛ spēi spēs.ꝛ sic in infinitū. ¶ P̃.modus spēs ꝛ ordo dimi/ 9ᵐ
nuūť ꝑ pctm̄ ſm aug.ſƺ bonitas rei nō diminuiť ꝑ pctm̄. ergo ratio boni vlr nō cōsistit in tribus ꝓdictis. ¶ P̃.id 10ᵐ
qđ est de rōne boni nō recipit ꝓdicationem mali:sed hec tria recipiūt ꝓdicationē mali ſm Aug.in li.đ nā boni:dicitur.n.malus modus:mala spēs:ꝛ sic de alijs:ḡ rō boni non cōsistit in his trib⁹. ¶ P̃.ambro.dicit in exam.ꝙ nā lucis nō est in numero pōdere ꝛ mēsura vt alia creatura: 11ᵐ
ſƺ ex his trib⁹ vt diť Aug.ɔstituūť tria ꝓdicta:cū ḡ luꝝ sit bōa:rō bōi ñ icludit tria ꝓdcā. ¶ P̃.ſƺ Bernar.mod⁹ caritat' ē ñ hr̃e moᵐ:ꝛ tñ caritas bōa ē.ḡ ñ reqrit tria ꝓdcā. 12ᵐ

Sed contra. est qđ Aug.dicit in li.de nā boni:ꝙ vbi hec tria sunt magna magnū bo/ Cōtra.ꝓ

num est:vbi parua puū:vbi nulla nullū.ḡ rō boni in his
2° tribus consistit.¶ P̄.aug°.in eodē li.dicit q̄ fm hec ali
3° qua dicunt̄ bona q̄ moderata ordinata ⁊ speciosa.¶ P̄.
creatura dr̄ bona fm respectū ad deū sicut vult Boe°.in
li.de hebdo.s3 de° h3 ad creaturā hītudinē triplicis cau
se:scilicet efficientis:finalis:⁊ formalis exemplaris.ḡ et
creatura dr̄ esse bona fm hītudinē ad deū in ratione tri
plicis cause:sed secūdū hoc q̄ cōparat̄ ad deū vt ad cām
efficientē h3 modū sibi a deo pfixū:vt aūt cōparat̄ ad eū
vt ad cām exēplarē h3 spēz:vt aūt cōparat̄ ad eū vt ad fi
nez h3 ordinē.ergo bonū creature cōsistit in mō spē ⁊ or
4° dine.¶ P̄.creature oēs ordinant̄ in deū mediante rōna
li creatura:que est sola capax beatitudinis:hoc aūt est in
q̄tū a rōnali creatura cognoscit̄.ḡ cū creatura sit bōa ex
h̄ q̄ ordinat̄ ad deū:ad h̄ q̄ sit bona hec tria requirunt̄
.s.q̄ sit exn̄s:⁊ q̄ sit cogscibilis:⁊ q̄ sit ordiata.Est āt exi
stens per aliquē modū:cognoscibilis per spēm:ordinata
aūt per ordinē.ergo in his tribus cōsistit bonū creature.
5° ¶ P̄.sapientie vndecimo dicitur.oīa in nūero pondere
⁊ mensura ↄstituisti:sed fm Aug.3° sup genesim ad lrāz:
cuiusl3 rei modū mēsura pfigit:nūerus spēz pbet.pōdus
vō dat ordinē.ḡ in his trib° mō spē ⁊ ordie bonitas crea
ture ↄsistit:cū creatura s3 h̄ sit bona q̄ a dō sit disposita.

Rn̄o Respondeo. Dōm q̄ ratio boni in trib° pdictis consistit fm q̄ Aug.dicit.¶ Ad hu
ius aūt euidentiā sciendū est q̄ aliqd nomē pōt respectū
īportare dupliciter.Uno°:sic q̄ nomē imponat̄ ad signifi
candū ipsum respectuz:sicut hoc nomē pater vel filius aut
paternitas ipsa.Quedā vō nomina dicunt̄ importare re
spectū:q2 significant rem alic° generis:quam comitat̄ re
spectus:quāuis nomen nō sit ipositū ad ipsum respectuz
significandū:sicut hoc nomen scia ē ipositū ad significan
dum q̄litatē q̄dam quā sequitur quidam respectus:non
aūt ad significandū respectū ipsum.Et per hūc modū rō
boni respectū implicat:nō q2 ipsuz nomē boni significet
ipsum respectū solū:sed quia significat id ad qd̄ sequit̄ re
spectus cum respectu ipso.Respectus aūt qui importat̄
nomine boni est habitudo pfectiui:scd̄3 q̄ aliqd natū est
perficere nō solū scd̄m rōnem spēi:sed scd̄m esse qd̄ h3 in
rebus.hoc.n.modo finis pficit ea que sunt ad finē.Cū āt
creature nō sint suū esse:op3 q̄ hēant esse receptū.Et per
hoc eoz esse est finitū ⁊ terminatū per mensuraz eius in
quo recipit̄.Sic igit̄ nūc ista tria que Aug.ponit:vltimū
.s.ordo est respectus quē nomē boni ipoztat:sed alia duo:
spēs.s.⁊ modus causant illū respectuz. Species.n.ptinet
ad ipsam rōnē spēi:que quidē scd̄m q̄ in aliquo esse h3:re
cipitur per aliquē modū determinatū:cū oē qd̄ est in aliq̄
sit in eo per modum recipientis.Ita igit̄ vnūqd̄q3 bonū
inq̄tum est perfectiuū fm rōnē spēi ⁊ eē siml:h3 mo^m spēz:
⁊ ordinē.Speciē qde3 q̄tū ad ipsam rōnē:modū q̄tū ad
esse:ordinē q̄tū ad ipsaz habitudinē pfectiui.

Ad p^m Ad primum ergo dōm.q̄ rō illa pcederet si no men boni esset ipositū ad significā
dum ipsam habitudinem:qd̄ falsum est:vt ex dictis p3:⁊
2^m pter hoc rō non sequit̄.¶ Ad 2^m dōm.q̄ bonū nō dif
fert rōne ab ente ⁊ vno vt quasi hēant oppositas rōnes:s3
3^m q2 rō boni icludit rōnē entis ⁊ vni° ⁊ aliqd addit.¶ Ad
3^m dōm.q̄ scd̄m ph̄3 in.8.meta.sicut in nūeris quelib3 vni
tas vel addita vel remota variat numeri spēm:ita in dif
finitionibus quodlibet additū vel remotū diuersaz spēz
cōstituit.Ex ipsa igitur spē tm̄ cōstituit̄ rō veri:inq̄tū ve
rum est pfectiuū scd̄m rōnē spēi tm̄:vt ex dictis p3:sed ex
spē simul ⁊ numeri constituit̄ rō boni:qd̄ est perfectiuū
4^m non so^m scd̄m spēm:sed scd̄m esse.¶ Ad 4^m dōm.q̄ cum
dicit Aug.q̄ totū malū ē repertū de spēi puatione nō ex
cludit alia duo:q2 vt ipse in eodē li.di.vbi est aliqua spēs
necessario est aliquis modus.Ordo ēt ↄsequitur spēm ⁊
modū:sed nomiat spēm tm̄:q2 alia duo ipsam spēm cōse
quunt̄.¶ Ad 5^m dōm.q̄ vbicūq3 est aliqd receptū o3 ibi 5^m
esse mo^m:cū receptū limitet̄ scd̄m recipiens.Et iō cū3 eē
creature essentiale ⁊ accntale sit receptū:sic modus non
solum inuenit̄ in accntalibus:sed in sūbalibus.¶ Ad 6^m 6^m
dōm.q̄ cū in istis tribus rō boni ↄstituat̄ nō potuit a deo
fieri q̄ aliquid esset bo^m non hn̄s modū speciē ⁊ ordinez:
sicut ab eo fieri non potuit q̄ aliqs esset hō q̄ nō eēt aial
rōnale.¶ Ad 7^m dō3.q̄ modus spēs ⁊ ordo singulū eorū 7^m
est bo^m:nō illo mō dicendi bonum quo subsistens in bo
nitate est bonū:sed quo pn^m bonitatis bonū est.vn̄ nō o3
q̄ singulū eoz hēat modū spēz ⁊ ordinē:sicut non op3 q̄
forma habeat formā.q̄uis sit ens:⁊ oē ens sit per formā.
Et hoc est qd̄ qdā dicūt:q̄ cū dr̄ oīa habere modū speciē
⁊ ordinē intelligit̄ de creatis nō de cōcreatis.¶ Et p h̄ 8^m
p3 solutio ad 8^m.¶ Ad 9^m dō3.q̄ quidā dicūt modū spēz 9^m
⁊ ordinē fm q̄ cōstituūt bonū nāe:⁊ scd̄3 q̄ diminuūtur
per peccatū put pertinēt ad bonū moris eē eadē fm re3:
sed differre fm rōnem:sicut p3 in volūtate:q̄ ipsa vna et
eadē pōt cōsiderari inq̄tum est natura q̄dā:⁊ sic sunt i ea
modus spēs ⁊ ordo ↄstituētia bonū nāe:vel inq̄tum est
voluntas put h3 ordinē ad grām:⁊ sic attribuit̄ modus
species ⁊ ordo:que pnt diminui per pctm̄:q̄ ↄstituūt bo^m
moris.vel pōt dici q̄ cū ↄsequat̄ esse:⁊ bonū per spēz mo
dū ⁊ ordinē ↄstimat̄:sicut est aliud eē sūbale ⁊ accntale:
ita constat esse aliam formam substantialē ⁊ accidentalē
⁊ vtraq3 pprīū h3 modū ⁊ pprīū ordinē.¶ Ad 10^m dō3.q̄ 10^m
fm Aug.in li.de nā boni.modus spēs ⁊ ordo nō ideo dnr
mala:q2 in se mala sint:s3 q2 vel minora sūt q̄3 eē debeāt:
vel q2 nō accōmodātur q̄bus accōmodāda sunt. Et ideo
ex aliq̄ puatiōe circa modū spem ⁊ ordinē dnr mala:non
aūt ex seipsis.¶ Ad 11^m dōm.q̄ vbū Ambro.nō est h̄ mō 11^m
intelligendū q̄ lux oino careat modo:cū hēat limitatam
spēm ⁊ vtutē:sed q2 non determinat̄ per respectū aliquo
rum corporaliū:eo q̄ ad oīa corporalia se extēdit:inq̄tū
oīa nata sunt vel illuminari vel alios effect° per lucē re
cipere:vt p3 per Dyo.in.4.c.de di.no.¶ Ad 12^m dōm.q̄ 12^m
caritas scd̄m eē suū qd̄ h3 in subiecto modū h3:⁊ sic crea
tura q̄dā ē.put nō cōparat̄ ad obiectū infinitū:qd̄ de° ē:
nō h3 modū vltra quē caritas nr̄a pcedere nō debeat.

De appetitu boni ⁊ voluntate.Et hab3 arti.15.
Primo q̄rit̄.vtrū oīa appetant
bo^m. 2°.vtr̄ oīa appetāt ip3 deū. 3°.vtr̄ appetit° sit q̄dā
spālis po^a aīe. 4°. vtr̄ volūtas i rōnabilib° sit alia po^a
pter appetitiuā sensitiue ptis. 5°. vtr̄ volūtas aliqd de
necessitate velit. 6°. vtr̄ volūtas de necessitate velit q̄c
qd vult. 7°. vtr̄ aliqs mereat̄ volendo id qd̄ de necītate
vult. 8°. vtrum deus possit cogere volūtatem. 9°. vtruz
aliqua creatura possit immutare volūtatē vel iprimere ali
qd in ipsam. 10°. vtr̄ voluntas ⁊ intellect° sint eadē po^a
11°. vtr̄ volūtas sit altior po^a q̄3 itellect°:vel eↄ. 12°. vtr̄
voluntas moueat itellectū:⁊ alias vires aīe. 13°. vtr̄ in
tentio sit actus volūtatis. 14°. vtr̄ eodem motu volun
tas velit finē ⁊ itendat ea q̄ sunt ad finē. 15°. vtr̄ electio
sit act° volūtatis. Questio. XXII.

Questio est de appetitu boni ⁊ volū tate.¶ Et pmo querit̄ vtr̄
oīa bonū appetāt.Et videt̄ q̄ nō.Eodē.n. p^m
mō ens se h3 ad ver̄ ⁊ bonū:cū ↄuertat̄ cū
vtroq3:sicut ēt cognitio se h3 ad veruz:sic
appetitus ad bonū:non aūt oē ens cogno
scit ver̄.ḡ nec oē ens appetit bonū.¶ P̄. 2^m
remoto pori remouet̄ posteri°:sed in aiali cognitio appe

titus pcedit:cognitio aūt nullo modo se extendit ad non
aiata:vt dicam⁹ ea cognoscere nālr.ergo nec appetit⁹ ad
3ᵐ eadē se extēdit:vt dicam⁹ ea nālr appetere bonū. ¶ P̄.
scdm Boe.in li.de hebdo.vnūqdq3 dr̄ appetere aliquid
inq̄tū est sibi sīle:si igit̄ res aliqua appetit bo⁹:op3 q sit
sīlis bono:ea3 aūt similia sint quo3 est qualitas ⁊ forma
vna:op3 formā boni esse in appetente bonū:sed nō pōt eē
q sit ibi scdm esse nature:q2 iam vlterius bonū nō appe
teret.qd.n.h3 aliqd iam non appetit illud.ḡ o3 q in appe
tente bonū forma boni pexistat per modū intentionis:s3
in quocūq3 est aliqd per hūc modū:illud est cognoscens.
ergo appetit⁹ boni nō pōt esse nisi in cognoscentibus:⁊ sic
4ᵐ idem qd prius. ¶ P̄.si oīa bonū appetūt:op3 hoc intelligi
de bono:qd oīa pūt hr̄e:q2 nihil appetit nālr vel rationalr
illud:qd ē īpossibile ipsu3 habere:sed bonū extēdēs se ad
oīa entia nō est nisi esse.ergo idē est dicere oīa bonū appe
tere:⁊ oīa esse appetere:sed non oīa appetūt eē:imo vt vr̄
nulla:q2 oīa eē hn̄t:⁊ nihil appetit nisi qd nō h3:vt p3 p Aug.
p3 in lib.de tri.⁊ p phm in p̊ phy.ḡ nō oīa bonū appetūt.
5ᵐ ¶ P̄.vnū ⁊ ve3 ⁊ bonū eq̄lr cū ente ɔuertunt̄:s3 nō oīa
6ᵐ entia appetūt vnū ⁊ ve3.ḡ nec bonū. ¶ P̄.fm phm gdā
hn̄tēs rectā rōnē ɔ rōnē operant̄:nō aūt operant̄ nisi ap
peterēt vel vellēt:qd aūt est ɔ rōnē est malū.ḡ gdā appe
7ᵐ tūt malū.nō igit̄ oīa appetūt bonū. ¶ P̄.bonū qd oīa ap
petere dr̄.vt Cōmē.dicit.in pn⁹ ethi.est eē:s3 gdā nō ap
petūt eē:s3 magis nō eē:vt dānati in īferno:q etiā morte3
aīe desiderāt:vt penitus nō eēnt.ḡ nō oīa bonū appetūt.
8ᵐ ¶ P̄.sic vires apphēsiue cōparant̄ ad sua obiā:ita ⁊ ap
petitiue:s3 vis apphēsiua o3 eē ōnudata a spē sui obiecti
ad h q cogscat:sic pupilla a colore.ḡ ⁊ appetēs bonu3 o3
eē denudatū a spē bōi:s3 oīa hn̄t spē3 boni.ḡ nihil appetit
9ᵐ bonū. ¶ P̄.opari aliqd pp fine3 ɔuenit ⁊ creatori ⁊ nāe
⁊ agēti a pposito:s3 creator ⁊ agēs a pposito:vt hō operā
do ppter finē ⁊ desiderādo vel diligēdo bonū hn̄t cogni
tionē finis vel boni.ḡ ⁊ nā q est q̄si media iter duo:vtpo
te p̄supponēs opus creatōis ⁊ p̄supposita in opere artis si
debeat appetere finē ppter quē operat̄:o3 q ip3 cogscat:
10ᵐ s3 nō cogscit.ḡ nālia non appetūt bonū. ¶ P̄.oē illud qd
appetit̄ q̄rit̄:s3 fm platonē nihil pōt q̄ri cui⁹ cognitio nō
habet̄:sic si aliqs q̄reret fuū fugitiuū nisi ei⁹ notitiā hēat
cū iuenit se iuenisse nesciret.ḡ illa que nō hn̄t cognitionē
11ᵐ boni nō appetūt ip3. ¶ P̄.appetere finē est eius qd ordi
nat̄ in finē:s3 vltimus finis q est de⁹ nō ordinat̄ in finē.ḡ
12ᵐ nō appetit finē:vl̄ bonū:⁊ ita nō oīa bonū appetūt. ¶ P̄.
nā determinata est ad vnū:si ḡ res nālr appetūt bonū nō
deberēt aliqd bonū aliud nālr appetere:s3 nālr oīa appe
tūt pacē:vt p3 p Aug.19.de ciui.dei.⁊ p Diony.12.c.de di.
no.⁊ ite3 pulchrū oīa appetant:vt p3 p Diony.4.c.de di.
13ᵐ no.ḡ non oīa appetūt bonū nālr. ¶ P̄.sicut aliqs appetit
finē qn̄ nō h3:ita delectat̄ in eo iā habito:s3 nō dicim⁹ res
inaīatas delectari in bono.ḡ nec o3 dici q bonū appetāt.

Cōtra.p̄ **Sed cōtra** est qd Diony.dicit.4.c.de di.no.exi
stia pulchrū ⁊ bonū desiderāt:⁊ oīa q̄
cūq3 faciūt ppter h qd videt̄ eis bonū faciūt:⁊ oīu3 exi
2ᵒ stiū intentio pncipiū ⁊ finē h3 bonū. ¶ P̄.phūs dicit in p̊
ethi.q gdā bonū bn̄ diffinierūt dicētes:q bonū ē qd oīa
3ᵒ appetūt. ¶ P̄.oē qd agit:agit ppter finē:vt p3 p phm in
2.meta.s3 qd agit ppter aliqd appetit illud.ḡ oīa appetūt
4ᵒ finē ⁊ bonū qd h3 rōnem finis. ¶ P̄.oīa appetūt suā pfe
ctionē:s3 vnūqdq3 ex hoc q est pfectu3 est bonum.ergo
omnia appetunt bonum.

Rn̄o **Respondeo.** Dōm q oīa bonū appetūt:non solū
hn̄tia cognitionē:sed que sūt cogni
tionis expertia. ¶ Ad cuius euidentiam sciendu3 est q
quidā antiqui phi posuerūt effect⁹ aduenientes in nā ex

necessitate pcedentium causa3 puenire:non ita q cāe nāles essent h mō disposite ppter cōuenientiā taliū effectuū.qd phs in secūdo physi.ex hoc iprobat:q scdm h hō ɔuenientie ⁊ vtilitates si nō essent aliq̄ mō itēte:casu prouenirēt:⁊ sic nō accidērent in maiori pte:s3 in minori:sic ⁊ cetera q casu accidere dicim⁹:vn̄ necesse ē dicere q oēs res nāles sīt ordiate ⁊ disposite ad suos effect⁹ ɔuenientes. duplr aūt ɔtigit aliqd ordiari ⁊ dirigi in aliqd sic in finē. Uno⁹ p seip3:sic hō q seip3 dirigit ad locū q tēdit. Alio⁹ ab altero:sic sagitta q a sagittāte dirigit̄ ad determinatu3 locū.p se qdē in finē dirigi nō pūt nisi illa q finē cogscūt. o3.n.dirigēs hr̄e cognitionē ei⁹ in qd dirigit. S3 ab alio pūt dirigi in finē determinatū q finē nō cognoscūt. S3 h duplr cōtingit.qnq3.n.id qd dirigit̄ in finē solūmō ipellitur ⁊ mouet̄ a dirigēte sine h q aliquā formā a dirigēte ɔsequat̄ pter quā ei cōpetat talis directio vl̄ iclinatio. Et talis iclinatio ē violēta:sic sagitta iclinat̄ a sagittāte ad signū determinatū. Aliqn̄ āt id qd dirigit̄ vl̄ iclinat̄ in fine3 cōseqt̄ a dirigēte vl̄ mouēte aliq̄3 formā p quā sibi talis iclinatio ɔpetat.vn̄ ⁊ tal̄ iclinatio erit nālis q̄si hn̄s pn̄ᵐ nāle:sic ille q dedit lapidi grauitatē iclinauit ip3 ad h q deorsu3 nālr fert̄.p quē modū gn̄ans ē motor in grauib⁹ ⁊ leuib⁹ fm ph3 in.8.physi. Et p hūc modū oīa nālia in ea q eis ɔueniūt sunt iclinata:hn̄tia in se ipsis aliqd iclinationis pn̄ᵐ:rōne cu⁹ co3 iclinatio nālis ē:ita vt q̊dāmodo ipa vadāt ⁊ nō solū ducant̄ i fines debitos. violēta.n.tm̄⁹ ducūt̄:q2 nil ɔferūt mouēti:s3 nālia vadūt i finē iquātū coopant̄ iclināti ⁊ dirigēti p pn̄ᵐ eis iditū. Qd āt dirigit̄ vel iclinat̄ i aliqd ab aliq̊:i id iclinat̄ qd ē intentū ab eo q inclinat vel dirigit:sic in idē signū sagitta dirigit̄ q sagittator intēdit.vn̄ cū oīa nālia nāli quadā inclinatiōe sint inclinata in fines suos a p̊mo motore qui est deus:op3 q illud in qd vnūqdq3 nālr inclinatur sit id qd est volitum vel intentū a deo.de⁹ aūt cū nō hēat aliū sue volūtatis finem nisi seipsum:⁊ ipse sit ipsa entia bonitatis:oportet q omnia alia sint inclinata naturalr in bonu3. Appetere aūt nihil aliud est q̄3 aliquid petere:quasi tendere in aliquid ad ipsu3 ordinatum.vnde cū omnia sint ordinata ⁊ directa in bonū a deo:⁊ hoc modo q vnicuiq3 insit pn̄cipium per qd ipsum tendit in bonu3 quasi petens ipsu3 bonum:oportet dicere q omnia nālr bonū appetant. Si enim eēnt oīa inclinata in bonū sine hoc q haberent in in se aliqd pn̄ᵐ iclinationis possent dici directa in bonū: sed nō appetentia bonu3. Sed rōne inditi p̊ncipij dicantur omnia appetere bonum.quasi sponte tendentia in bonum:propter qd dicit̄ sap.8.diuina sapiētia disponit oīa suauiter:quia vnumquodq3 ex suo motu tendit in id ad quod est diuinitus ordinatum.

Ad primum ergo dicendum.q verum ⁊ bonū quodāmodo similiter se habēt ad ens:⁊ quodāmodo dissimiliter:q2 scd3 cōuersionē pdicationis similr:sicut.n.vnūquodq3 ens est bonū:ita ⁊ verū. S3 scd3 ordinē cause pficiētis dissimilr. Non.n.ve3 hz ordinē cāe perficientis ad omnia entia:sicut bonū:q2.s. pfectio veri attendit̄ scdm rōnē spēi solum.vn̄ imateria lia solum possunt pfici vō:q2 ipsa tm̄ pūt recipe rōnē spēi sine māli esse. Bonū vō cū sit pfectiuū scd3 rōnē spēi ⁊ eē sīl:pōt pficere tam mālia q̄3 imālia. Et iō oīa pūt appetere bonū:sed non omnia cognoscere ve3. ¶ Ad 2ᵐ dicendum.q gdā dicūt q sic oīb⁹ appetit⁹ naturalis inest:ita ⁊ cognitio naturalis. S3 hoc nō potest esse ve3:quia cu3 cognitio sit per assimilationē:silitudo in eā nāe nō facit cognitionē s3 magis ipedit:rōe cu⁹ o3 organa sēsuū a spēb⁹ sēsibiliū eē denudata vt possint eas rcipe s3 eē spūale qd cognitionē cāt.vn̄ illa q nullo⁹ pūt aliqd recipe nisi mā Ad pᵐ 2ᵐ

le scđm esse:nullo mō psit cogſcere:tñ possũ ⁊ appetere i-
quãtũ ordinãtur ad aliquã rez in esse nãe existem. Appe
titus.n.nō respicit ð necessitate eē spũale:sicut cognitio.
Vñ potest eē nãlis appetitus:sed nō cognitio. Nec tñ h
prohibeť per h φ appetitus in vľib⁹ cognitionē seqtur:
qz in reb⁹ nãlibus seqtur apphensionē vel cognitionē:nō
3° tñ ipsoꝝ appetentiũ:sed illi⁹ qui ea in finē ordiat. ¶ Ad
3ᵐ dōm.φ oē qđ appetit aliqd appetit illud iquãtũ habz
aliquã siľitudinē cũ ipso. Nec siľitudo illa sufficit que ē
ſz eē spũale:alš oporteret:vt aial appeteret qcqd cogno-
scit:sed opz φ sit siľitudo ſz eē nãe. Sed hec siľitudo at-
tendiť dupľr. Uno mō ſm φ forma vnius ſm actũ pfe-
ctũ ē in alio. Et tũc ex h φ aliqd sic assimilať fini:nō ten
dit in finē:ſz quiescit in fine. Alio mō ex h φ forma vni⁹
est in alio incõplete.i.in po⁹. Et sic ſm φ aliqd hz i se for
mã finis ⁊ boni i po⁹ tendit in bonũ vel in finē ⁊ appetit
ipm. Et ſm hũc modũ mã dr̃ appetere formã: inq̃ꝫᵐ est i
ea forma in po⁹. Et iō q̃to ista po⁹ magis pfecta ⁊ ppin-
quior ē actui:tãto causat vehemētiorē iclinationē:ex quo
ꝯtingit:vt ois mot⁹ nãlis i fine itendať:q̃ñ id qđ tēdit in
4° finē iã est fini siľius. ¶ Ad 4ᵐ dōm.φ cũ dr̃ oia bonum
appetũt:nō oz bonũ determiari ad h vel illud:ſz i cõira-
te accipi:qz vnũqđqz appetit bonũ nãliter sibi cõueniēs.
Si tñ ad aliqd vnũ bonũ determinetur:hoc vnũ erit eē.
Nec h phibeť p h φ oia eē hñt:appetũt.n.ei⁹ ꝯtinuatio-
nē:⁊ qđ hz eē i actu vno⁹ hz eē i pō alio⁹:sicˀ aer ē actu aer:
5° ⁊ po⁹ ignis:⁊ sic qđ habz eē actu appetit eē actu. ¶ Ad 5ᵐ
dōz.φ vnũ ⁊ veꝝ ñ hñt rōnē finis:sicˀ ⁊ boᵐ:⁊ iō nec rōnē
6° appetibiľ dicũt. ¶ Ad 6ᵐ dōz.φ illi q opantur cõtra rō-
nez appetũt bonũ per se:vtputa q fornicať attēdũt ad id
qđ est bonũ ⁊ delectabile ſz sensuz:sed φ sit malũ ſz rō-
nē ē pter itentionē ei⁹. Vñ bonũ est desideratũ p se:ma-
7° lum vero p accñs. ¶ Ad 7ᵐ dōm.φ sicut aliqd se hz ad
hoc φ sit bonũ:ita ad h φ sit appetibile:dcm̃ est autē su-
pra φ ſm eē subale nō dr̃ aliqd bonũ simpľr ⁊ absolute:
nisi supaddanť pfectiões alie debite. Et iō ipm eē suba-
le nō est absolute appetibile nisi debitis pfectionib⁹ ad-
iunctis. Vñ phs dicit in ⁊ ethi. oib⁹ delectabile est esse.
Non opz aũt accipe malã vitã ⁊ corruptã i tristitijs: hec
est.n.mala simpľr ⁊ simpľr fugiēda:q̃uis sit appetibilis
scđm qd. Eiusdē aũt rōnis est in appetēdo ⁊ fugiēdo ali-
quid eē bonũ ⁊ corruptiuũ mali:vel esse malum ⁊ corru-
ptiuũ boni. Nam ipm carere malo dicimus bonuz scđm
phi.in.5.ethi. Nō esse igr̃ accipit rōnem boni: inq̃ꝫtũ tol-
lit eē in tristitijs vel in malicia:qđ est malum simpľr:licꝫ
sit bonũ ſm qd. Et per hũc modum nō eē pōt desiderari
8° sub rōne boni. ¶ Ad 8ᵐ dōm.φ in apprehēsiuis poten-
tijs nō sp̃ h est veꝝ φ po⁹ denudeť totaľr a spē sui obie-
cti:hoc.n.fallit in illis potētijs que hñt obm̃ vľe:sicut in-
tellectus cui⁹ obm̃ est qditas:cũ tñ habeat qditatē. Opz
tamē φ sit denudatus a formis illis quas recipit. Fallit
etiã in tactu:pp hoc φ si habeat spãlia obiecta:sunt tñ ð
necessitate aialis. Unde organũ ei⁹ nō pōt eē oĩno absqz
calido ⁊ frigido:est tñ quodamō pter calidũ ⁊ frigidum:
inq̃ꝫᵐ est medie ꝯplexionatũ:mediũ aũt neutꝝ extremo
ruz est. Appetitus aũt hz obm̃ cõe.s.bonũ. Vñ nō est de-
nudatus totaľr a bono:sed ab illo bono qđ appetit:hz tñ
illud i potētia:⁊ ſz h siľatur illi:sicut ⁊ potentia apphēsi-
9° ua est i potētia ad spēm sui obti. ¶ Ad 9ᵐ dōz.φ sicut ex
dictis pz i oī dirigēte in finē reqriť cognitio finis. Natu-
ra aũt non dirigit in finē:sed dirigiť:de⁹ aũt ⁊ agēs a p-
posito qđlz dirigũt in finē:⁊ iō oz φ habeant finis cogni-
10° tionē:nō autē res nãlis. ¶ Ad 10ᵐ dōm.φ rō illa pcedit
recte ð eo qđ appetit finē q̃si seipz i finem dirigēs:qz i eo
reqriť φ sciat cũ ad finē puētũ fuerit:nō aũt opz in eo φ
tñ in finē dirigiť. ¶ Ad xiᵐ dōz.φ p eãdem nãm aliqd xi°
tēdit in finē quē nōduz hz:⁊ delectať in fine cũ hz iã: sicˀ
per eãdē nãm terra moueť deorsũz ⁊ quiescit ibi. Fini g
vltimo nō ꝯpetit tēdere in finez:sed seipso fine fruiť. Et
hoc licꝫ pprie appetit⁹ dici nō possit:est tñ qđdaz ad ge-
nus appetit⁹ ptinēs a quo ois appetitus deriuať. Ex hoc
eni φ de⁹ seipso fruiť:alia i se dirigit. ¶ Ad 12ᵐ dōm.φ 12°
appetitũ termiari ad bonũ ⁊ pacē ⁊ pulchꝝ nō est eũ ter-
minari i diuersa. Ex h.n.ipso φ aliqd appetit bonũ appe
tit siľ pulchꝝ ⁊ pacē:pulchrũ qdē inq̃ꝫᵐ est in seipso mo-
dificatũ ⁊ specificatũ qđ i rōne boni icludiť:ſz bonũ ad-
dit ordinē pfectiui ad alia. Vñ qcũqz appetit bonũ:appe
tit h ipso pulchrũ:pax aũt iportat remotionē pturbãtiũ
⁊ impediētiũ adeptionē. Ex h aũt ipso φ aliqd deſidera
tur:ðsiderať remotio ipedimētoꝝ ipsi⁹. Vñ ⁊ eodē appe
titu appetiť bonũ pulchrũ ⁊ pax. ¶ Ad 13ᵐ dōz.φ ðlecta 13°
tio i rōne sui icludit rōnē boni qđ delectat:pp h nō pos-
sunt delectari i fine hito nisi ea q̃ cognoscũt finē. Sꝫ ap-
petitus cognitionē nō iportat i appetēte vt ex dictis pz.
Tñ large ⁊ iproprie accipiēdo delectationē Dioñ. dicˀ in
4°.c.ð di.no.φ pulchꝝ ⁊ boᵐ ē oib⁹ ðsiderabile ⁊ amicaˡᵉ.

Secundo qriť. vtꝝ oia appetãt ipz deũ.
¶ Et vr̃ φ nō. Res.n.ordiať 1°
in deũ:vt ē cognoscibilis ⁊ appetibiľ:ſz nō oia
que ordinantur in ipsum:vt est cognoscibilis
cognoscũt deuz. ergo nec oia que ordinanť in
ipz:vt appetibile appetũt ipz. ¶ Pꝛ.bonũ qđ ē ab oib⁹ ð- 2°
sideratũ ſz phz in ⁊ ethi.est eē:vt ibidē vult Cōmen. sed
de⁹ nō est eē oiuz.g de⁹ nō ē illđ bonũ qđ ab oib⁹ ē ðside-
ratũ. ¶ Pꝛ.nullus appetit bonũ qđ refugit:sed qdã refu- 3°
giũt deũ cũ odiãt ipz:vt hr̃ i ps. Superbia eoꝝ ⁊c. ⁊ Job
21. dr̃ dixerũt deo recede a nobis.g nō oia appetũt deuz.
¶ Pꝛ.nullus appetit id qđ hz:ſz qdã sic beati q eo fruũť 4°
hñt ipz deũ.g nō oia deũ appetũt. ¶ Pꝛ.nãlis appetit⁹ ñ 5°
est nisi ei⁹ qđ pt hñi:ſz sola rōnalis creatura pt hře deũ cũ
sola sit ad imaginē:⁊ eo ipso imago dei sit q̃ capax ei⁹ est:
vt Aug. dicit i 14.ð tri.g nō oia nãlr appetunt deum.

Sed contra. est qđ Aug. dicˀ i li. soliloqoꝝ: deuz 3.p.
diligit qcqd diligere pōt:ſz oia pñt
diligere:qz oia appetũt bonũ.g oia appetũt deum. ¶ Pꝛ. 2°
vnũqđqz appetit nãlr finē suũ:pp quē ē:ſz oia sũt ordiata
in deũ:sicut in finē:puer.16. Uniuersa pper semetipsũz
operatus est dñs.g oia naturalr appetunt deum.

Respondeo. dōz φ oia nãlr appetũt deũ iplici- Rño
te:ñ ãt explicite. Ad cui⁹ euidētiaꝫ
sciēdũ ē φ 2ᵃ cã ñ pt ifluere i suũ effcm̃:nisi inq̃ꝫᵐ recipit
ṽtutē pᵉ cãe. Sicˀ ãt ifluere cãe efficiētl ē agere:ita ifluere
cãe finaľ ē appeti ⁊ ðsiderari. Et iō sicˀ scđariũ agēs ñ agit
nisi p ṽtutē pmi agētl existētē i eo:ita scđari⁹ finis ñ appe-
tiť nisi p ṽtutē finis pncipaľ i eo existētē: put.s.ē ordiatũ i
illđ vľ hz siľitudinē ei⁹. Et iō sicˀ de⁹ pp h φ ē pᵐ efficiens
agit i oī agēte:ita pp h φ ē vltim⁹ finis appetiť i oī fine.
Sꝫ h ē appetere ipz deũ iplicite:sic.n. virt⁹ pᵉ cãe ē i scđa
vt pn⁹ i ꝯnib⁹. Resoluere ãt ꝯnes i pn⁹ vľ scđas cãs i pri-
mas:ē tñ ṽtutl rōnaľ. Vñ sola rōnaľ nã pt scđarios fines
in ipz deũ p q̃dã viã resolonis iducere:vt sic ipz deũ ex-
plicite appetat. Et sicˀ i dēmratiuis sciētijs ñ recte sumiť ꝯ
nisi p resolutionē i pᵃ pn⁹:ita appetit⁹ creature rōnaľ ñ ē
rect⁹ nisi p appetitũ explicitũ ipi⁹ dei actu vľ hitu.

Ad primũ g dōz.φ oia cogſcētia cogſcũt iplicite Ad pᵐ
deũ i q̃lz cognitiuo. Sicˀ.n. nihil hz rō-
nē appetibiľ nisi p siľitudinē pᵉ bõitatl:ita nihil ē cogſci-
bile nisi p siľitudⁿᵉꝫ pᵉ ṽitatl. ¶ Ad 2ᵐ dōz.φ ipz eē ē siľiᵈ- 2°
dine bonitatl:vñ iq̃ꝫᵐ aliq̃ ðsiderãt eē:ðsiderãt di siľⁿᵉꝫ ⁊
deũ iplicite. ¶ Ad 3ᵐ dōz.φ dō 2ᵉ pt ꝯside⁹. vľ i se vľ i ef- 3°

fectib⁹ suis. In se qdē cū sit ipsa eētia bonitatis nō pt nō
diligi: vñ ab oīb⁹ vidētib⁹ eū p essentiā diligit: ⁊ ibi q̄nū
qsq3 cognoscit tm̄ diligit. Sed aliqb⁹ effectib⁹ suis iquā-
tu3 sunt 3ry volūtati: sic sunt pene illate: vel pcepta que
grauia videnť: ipse deus refugiť: ⁊ quodāmō odio hr̄. Et
tñ o3 q illi q eū quātū ad aliquos effect⁹ odiūt: i alys ef-
fectib⁹ diligāt eū: sicut ipsi demones fʒ Dion. in. 4. cap.
de di. no. appetūt eē ⁊ viuere nālr: ⁊ in h ips3 deū appetūt
4º ⁊ diligūt. ¶ Ad 4m dd3. q beati q iā fruūť deo: appetūt
fruitionis 3tinuitatē: ⁊ tñ ipsa fruitio est sic iā qdā ha-
bitus pfectus suo appetibili: q̄uis nomē appetit⁹ impfe-
5º ctionē iportet. ¶ Ad 5m dd3. q sola creatura rōnalis ē ca
pax dei: qr ipsa sola pt ips3 cogscere ⁊ amare explicite. S3
alie creature pticipāt dinā silī: ⁊ sic ips3 deū appetūt.

pº TErtio queriť. vtr3 appetit⁹ sit qdā3 spe-
cialis po⁹ aie. ¶ Et vr̄ q non. po⁹
.n. aie nō ordinanť nisi ad opa vite: s3 opa vite
dnť qb⁹ aiata ab inaiatis distiguunť: s3 fʒ ap-
petere nō distiguunť aiata ab inaiatis: qr ina-
nimata bonū appetūt. g appetitus nō ē spālis po⁹ anie.
2º ¶ P̄. appetit⁹ nihil aliud eē vr̄ q̄3 qdā3 directio in finē3:
sed appetitus nālis sufficit ad h q aliqd p ips3 dirigať in
finē. g nō o3 appetitū supaddi aialē3 q sit spālis po⁹ anie.
3º ¶ P̄. opōnes ⁊ po⁹ dnt penes termios: s3 idē est termi-
nus appetit⁹ nālis ⁊ aialis. s. bonū. g eadē est po⁹ vel opa-
4º tio: s3 appetit⁹ nālis nō ē po⁹ aie. g nec aialis. ¶ P̄. appe
titus ē rei nō habite fʒ Aug. sed i aialib⁹ iā p cognitionē
bonū hr̄. g cognitionē boni nō seqtur i aialib⁹ aliqs appe
5º titus q spālez reqrat pō3. ¶ P̄. spālis po⁹ ordinať ad spe-
cialē actū: nō āt ad actū cōem oīb⁹ aie potētys: sed appe-
tere bonū est cōe oīb⁹ potētys anie: qd p3: ex h q q̄l3 po⁹
appetit suū obm̄ ⁊ delectať in ipso. g appetit⁹ nō ē spālis
6º po⁹ aie. ¶ P̄. si potētia appetitiua appetit bonu3: aut ap-
petit bonum cōiter: aut bonum proprie sibi: si autem ap-
petit bonu3 cōiter: cū alia po⁹ appetat bonū pticulare ap-
petitiua po⁹ nō erit spālis po⁹: sed vlis. Si āt appetat bo-
nū sibi: cū q̄l3 alia po⁹ sibi bonū appetat pari rōne q̄libet
alia potētia dici poterit appetitus. ergo non erit aliq̄ po-
3tra tentia que specialiter debeat dici appetitus.

Rñ: Sed contra est q ph̄s appetitum posuit spālē
potētiā anime in. 3º de anima.

Respondeo. Dd3 q appetit⁹ ē spālis potētia aie.
Ad cui⁹ euidētiā sciēdū ē q cū po⁹
aie ordinenť ad opa que sūt aiatoꝝ ppria: fʒ h aliq̄ opō
h3 q ad eā spālis po⁹ aie deputeť q ipsa ē ppria opō aia-
ti: iueniť āt aliqua opō que fm vnū modū cōis ē aiatis ⁊
nō aiatis: s3 fʒ aliū modū ē aiatoꝝ ppria: sicut moueri ⁊
gnāri. Res. n. spūales absolute hñt nām: vt moueāt: sed
nō vt moueanť. Corpa āt moueť qdē: ⁊ q̄uis vnū possit
alteꝝ mouere: nō tñ aliqd coꝝ pōt mouere seipm̄: qr illa
q mouēt seipa: vt pbať in. 8. phy. diuiduntť i duas partes:
quaꝝ vna ē mouēs: ⁊ alia ē mota. Quod qdē in reb⁹ pure
corpalib⁹ eē nō pōt: qr forme eaꝝ nō pñt eē mouētes: q̄-
uis pñt esse mot⁹ pn̄: vt quo aliqd moueť: sic i motu ter-
re grauitas ē pn̄m quo moueť: nō tñ ē motor. Et h 3tigit:
tu3 pp simplicitatē corpoꝝ inaiatoꝝ q nō hñt tātam di-
uersitatē i ptib⁹: vt vna possit eē mouens: ⁊ alia mota: tū
pp ignobilitatē ⁊ mālitatē formaꝝ: Que qr lōge distant
a formis sepatis: q̄rū ē mouere: nō retinēt: vt mouere pos
sint: sed solū: vt sint mot⁹ pn̄. Res vero aiate sunt 3posi-
te ex nā spūali ⁊ corpali. Vñ pōt eē i eis vna ps mouēs ⁊
alia mota: tā fm motū localē q̄3 fʒ alios mot⁹. Et iō inq̄-
tū moueri efficiť h mō ppria actio ipsoꝝ aiatoꝝ: vt ipsa
seipsa moueāt ad dterminatas spēs mot⁹: iueniūť āt i aia-
lib⁹ spāles po⁹ ordinate: sicut ad motū localē i aialib⁹ vis
motiua: in plātis vo ⁊ in aialib⁹ cōiter vis augmētatiua
ad motū augmēti: nutritiua ad motum alterationis: ge-
neratiua ad motū generationis. Similr appetere qd q̄-
dā modo cōe ē oīb⁹: fit quodā mō speciale aiatis. s. aiali-
bus: inquātu3 in eis iueniť appetitus ⁊ mouens appeti-
tum. Ipsum. n. bonū apprehēsum est mouēs appetitū fʒ
phm in. 3º de aia. Unde sic aialia mouētur ex se pre aliis:
ita ⁊ appetunt ex se. Et ppter hoc sicut vis motiua ē spe-
cialis potētia in aia: ita ⁊ vis appetitiua.

Ad primum q patz solutio per añ dicta. ¶ Ad Ad pº
2m dōm. q qr aialia nata sunt pti- 2º
cipare diuinā bonitatē eminētius ceteris iferiorib⁹ re-
bus: inde ē q idigēt multis opōnib⁹ ⁊ auxilys ad suā p-
fectionem: sicut qui pōt consequi perfectā sanitatē mul-
tis exercitys est ppinquior sanitati q̄3 ille qui nō pōt pci
pere nisi modica3 sanitatē: ⁊ ob hoc non indiget nisi mo-
dico exercitio fm exēplum phi. in. 2º ce. ⁊ mun. Et iō cū
appetit⁹ nālis sit determiat⁹ ad vnū: nec possit eē multi-
formis: vt i tot diuersa se extēdat: quot aialia idigēt: ne-
cessariū fuit: vt aialib⁹ supaddereť appetit⁹ anialis 3ñs
apphēsionē: vt ex multitudie apphēsoꝝ aial i diuersa fe-
rať. ¶ Ad 3m dōm. q q̄uis bonū appetať: tā p appetitu3 3º
aialē q̄3 per appetitū nālez: tñ per nālem appetitū nō ap-
petit aliqd bonū ex seipso: sicut per aialez. Et iō ad appe
tendū bonū appetitu aiali exigitur potētia: que non exi-
gitur ad appetendum per appetitum nālem. Et ppterea
bonū in qd tendit appetitus nālis est determinatū ⁊ vni
forme: nō aūt est ita d bono qd appetiť p appetitū aialē:
⁊ pōt sile induci de vtute motiua. ¶ Ad 4m dōm. q ap- 4º
petēs bonū nō querit hr̄e bonū fm eē intētionale: qualr
a cognoscēte hr̄: s3 fm eē eēntiale. Et iō p h q aial h3 bo-
nū: vt cognoscēs ipm̄: nō excludiť qn possit ips3 appetere.
¶ Ad 5m dd3. q vnaqueq3 po⁹ appetit suū obm̄ appetitu 5º
nāli: sed appetitus nālis ad spālez potentiā ptinet. Et qr
appetitus nālis est dterminatus ad vnū: aialis aūt seqť ap
prehēsionē: inde ē q singlē po⁹ appetūt bonū dterminatū:
sed vis appetitiua appetit qdcūq3 bonū apphēsum. Nec
tñ sequitur q sit generalis: qr bonum cōe appetit specia-
li modo. ¶ Unde patet solutio ad vltimum. 6º

QUarto queriť. vtr3 volūtas i rōnalib⁹ pº
sit alia po⁹ pter appetitiuā sen-
sitiue ptis. ¶ Et vr̄ q nō. Accidētalis. n. dif
ferētia obiectoꝝ nō diuersificat potētias: s3
obiecta volūtatis ⁊ appetitus nō dnt nisi p
dr̄ias accn̄tales boni qd p se ē obm̄ appetit⁹: nō. n. videtur
tur alr differre nisi q volūtas est boni apphēsi p itellm̄:
appetit⁹ aūt sensibilis ē boni apphēsi p sensum: q accidūt
bono inq̄3m ē bonū. g volūtas nō est alia po⁹ ab appetitu.
¶ P̄. vis appetitiua sēsitiua ⁊ itellectiua dnt p pticula- 2º
re ⁊ vlē: qr sensus apphēdit pticularia: itellus vlia: s3 p h
nō pt distigui appetit⁹ sensitiue ptis ⁊ itellectiue: qr ois
appetit⁹ ē boni i reb⁹ existis qd nō ē vlē: s3 singlare. g nō
d3 dici q appetit⁹ rōnalis q ē volūtas sit alia po⁹ ab ap-
petitu sensitiue ptis: p modū q itellus ē alia po⁹ a sēsu. ¶ P̄. 3º
sic apphēsionē seqť appetitiua: ita appetitiuā sequiť vis
motiua: s3 motiua nō ē alia ⁊ alia i rōnalib⁹ ⁊ irrōnalib⁹.
g nec appetitiua: ⁊ sic idē qd pus. ¶ P̄. phs i 3º de aia di- 4º
stiguit qnq3 genera potētiaꝝ aie ⁊ opōnū: quoꝝ vnū iclu
dit gnōnē nutritionē ⁊ augmētū: 2m sensum: 3m appetitū:
4m motū scd3 locū: 5m itellectū: vbi itellus a sensu distin-
guitur: nō aūt appetitus intellectiu⁹ ab appetitu sensiti-
uo. g vr̄ q nō distiguať po⁹ appetitiua superior ab iferio-
ri: sicut po⁹ apphēsiua supior a po⁹ apprehensiua iferiori. 3.P̄.

Sed contra. ē qd phs i. 3º d aia distiguit volūta-
tē ab appe^{tu} sēsi^{uo}. ¶ P̄. q̄cūq3 sūt 2ª

ordiata ad iuicē oꝫ eē distīcta:ſꝫ appeˢᵐᵘˢ itelleᵐᵘˢ ē ſupioꝛ
appetitu ſenſitiuo ſm pħm in.3°.de aīa:ꝛ mouet ipm: vt
ſpera ſperam:vt ibidem dicitur.ergo volūtas eſt alia po
tentia ab appetitu ſenſitiuo.

R̃ño **Reſpondeo.** Dōm.ꝙ volūtas ē alia poᵃ ab appe
titu ſenſitiuo.Ad cuiˢ euidētiā ſciēdū eſt:ꝙ ſicut appeti
tus ſenſitiuus diſtiguit̃ ab appetitu nāli ꝑꝑ ꝑfectioꝛem
modū appetēdi:ita appetitˢ rōnalis ab appetitu ſenſiti
uo.Quāto.n.aliq̃ nā ē deo ꝓpingoꝛ:tāto expſſioꝛ i ea di
uine dignitatis ſilitudo iuenit̃:ħ āt ad diuaꝫ dignitateꝫ
pertinet:vt oīa moueat ꝛ incliner ꝛ dirigat: ipſe a nullo
alio motus vel iclinatˢ vel directˢ.Uñ q̃to aliq̃ natura
eſt deo vicinioꝛ:tāto minus ab eo iclinat̃:ꝛ magis nata ē
ſeipſam iclinare. Nā igr̃ iſenſibilis que rōne ſue mālita
tis eſt maxie a deo remota:iclinat̃ gdē i aliquē finē:non
tñ eſt i ea aligd iclinās:ſed ſolūmō iclinatiōis pnᵐ:vt ex
p̄dictis pꝫ. Natura aūt ſenſitiua:vt deo ꝓpingoꝛ in ſeipa
hꝫ aligd iclinās.ſ.appetibile apphēſum: ſed tñ iclinatio
ipſa nō eſt i poteſtate ipſiˢ aīalis qd iclinat̃:ſꝫ eſt ei aliū
de determiata. Aial.n.ad aſpectū delectabilis nō pōt nō
ꝯcupiſcere illud:qꝛ illa aīalia nō hñt dominiū ſue iclina
tionis:vñ nō agūt:ſed magis agunt̃ ſm Dam.Et ħ iō:qꝛ
vis appetitiua ſenſibilis hꝫ organū coꝛpale:ꝛ iō vicinat̃
diſpōnibˢ māe ꝛ rex coꝛpaliū:vt moueat̃ magis q̃ mo
ueat. Sed nā rōnalis que eſt deo viciniſſima nō ſolū hꝫ
iclinationē i aligd:ſicut hñt inaīata:nec ſolū mouēs hāc
inclinationē q̃ſi aliūde eis determiatā:ſicut nā ſenſibil:
ſed vltra ħ hꝫ in poteſtate ipſaꝫ iclinationē:vt non ſit ei
nec̃iuꝫ iclinari ad appetibile apphēſuꝫ:ſed poſſit iclinari
vel nō iclinari:ꝛ ſic ipſa iclinatio nō dermiat̃ ei ab alio:
ſed a ſeipſa.Et ħ gdē ꝯpetit ei iquātū nō vtit̃ organo coꝛ
poꝛali:ꝛ ſic recedēs a nā mobilis accedit ad nām mouē
tis ꝛ agētis.Qꝫ aūt aligd determinet ſibi iclinationem i
finē:nō pōt ꝯtingere niſi cognoſcat finē ꝛ habitudinem
finis i ea q̃ ſunt ad finē:qd eſt tñ rōnis.Et iō talis appe
titus nō determinatˢ ex aliq̃ alio de neceſſitate ſeqt̃ ap
prehēſionē rōnis.Uñ appetitus rōnalis q volūtas dr̃ eſt
alia poᵃ ab appetitu ſenſibili.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** g dōm.ꝙ volūtas ab appetitu ſē
ſibili nō diſtiguit̃ directe per ħ ꝙ eſt ſeq apphēſionē hāc
vel illā:ſed ex ħ ꝙ eſt determiare ſibi iclinationē vł ha
bere iclinationē determiatā ab alio:que duo exigūt pōꝫ
nō vnius modi.Sed talis diuerſitas regrit diuerſitateꝫ
apphēſionū:vt ex p̄dictis pꝫ.Uñ q̃ſi ex ꝯſequēti accipit̃
diſtictio appetitiuax viriuꝫ penes diſtictionē apprehēſi
2ᵒ uax ꝛ nō pncipalr̃.¶ Ad 2ᵐ dōm.ꝙ q̃uis appetitus ſp
intēdat ad aligd i rex nā exiſtēs qd ē per modū ꝑticula
ris ꝛ nō vlis:tñ ad appetēdū qñq3 mouet̃ per apphēſio
nē alicuiˢ vlis ꝯditiōis:ſicut appetimˢ ħ bonū ex hac cō
ſideratiōe:qua ꝯſideramˢ ſimplr̃ bonū eē appetēdū.qñ
q3 vero ꝑ apphēſionē ꝑticularis ſꝫ ſuā ꝑticularitatē. Et
ideo ſicut appetitus ex ꝯñti diſtiguit̃ per dr̃iam apphē
ſiōis quā ſeqtur:ita ex ꝯñti diſtiguit̃ ꝑ vle ꝛ particulare.
3ᵒ ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ.ꝙ cū motˢ ꝛ opōnes ſint i ſingularibˢ:ꝛ ab
vli ꝓpōne nō poſſit fieri deſcēſus ad ꝯneꝫ ꝑticularē niſi
mediante aſſumptiōe ꝑticulari:nō pōt vlis ꝯceptio itel
lectus applicari ad electionē opis que eſt q̃ſi cōcluſio in
opabilibˢ:vt dr̃ in.7.ethi.niſi mediāte apphēſiōe ꝑticu
lari.Et iō motˢ q ſequit̃ apphēſionē vlem itellectus me
diāte ꝑticulari apphēſiōe ſenſus:nō regrit aliā pōꝫ mo
tiuā reſpōdētē itellectui:ꝛ aliā rñdēteꝫ ſenſui:ſicut eſt ꝺ
appetitu q imediate ſeqtur apphēſionē:ꝛ poᵃ motiua ſpe
rata:de qua obiectio tangit:que eſt vis affixa muſculis ꝛ
neruis.Uñ nō pōt eē itellectiue ptis que organo nō vtit̃.
4ᵒ ¶ Ad 4.ᵐ dōꝫ.ꝙ ſenſus ꝛ itellꝰ dr̃ñt per rōnes apphēſi
biles iquātuꝫ eſt apphēſibile:ꝑꝑ ħ ꝙ ad diuerſa genera
ꝑtinent potētiax.Senſus.n.tenet i apphēdēdo ꝑticula
re:intellꝰ aūt in apphēdēdo vle. Appetitˢ vero ſupioꝛ ꝛ
inferioꝛ nō dr̃nt per dr̃ias appetibilis iquātū eſt appeti
bile:cū i idē tendat bonū qñq3 vterq3 appetitus:ſed dr̃ñt
pen es diuerſuꝫ modū appetēdi:vt ex dictis pꝫ.Et iō ſūt
gdē diuerſe poᵉ:ſed non diuerſa potentiaruꝫ genera.

Quinto querit̃.vtꝝ volūtas aligd ꝺ ne
ceſſitate velit.¶ Et vr̃ ꝙ ſic:qꝛ p̄ᵒ
ſm Augu.in.13.de tri.btitudinē oēs vna vo
lūtate expetūt:ſꝫ qd ab oībˢ cōiter expetit̃ ꝺ
neceſſitate expetit̃:ſi.n.nō de neceſſitate cō
tigeret ab aliq̃ nō expeti.g volūtas de nec̃itate aligd ex
petit.¶ P̄.oē motiuū ꝑfecte ꝟtutis ꝺ neceſſitate mouet 2ᵒ
ſuū mobile:ſꝫ ſm pħꝫ i.3°.de aīa.Bonū ē motiuū volun
tatis ſꝫ ꝙ apphēdit̃.g cū aligd ſit ꝑfectū bonū:ſicut deˢ
ꝛ beatitudo:vt dr̃ in ꝑ ethꝰ.Aligd erit qd ꝺ neceſſitate vo
lūtatē mouebit:ꝛ ita a voluntate aligd nec̃io appetitur.
¶ P̄.imālitas ē cā:q̃re aliq̃ poᵃ cogi nō poſſit:poᵉ auteꝫ 3ᵒ
organis affixe cogunt̃:ſicut pꝫ ꝑcipue ꝺ motiua: ſꝫ itellꝰ
eſt imālioꝛ poᵃ q̃ volūtas:qd pꝫ ex ħ ꝙ hꝫ imāliˢ obiñ.ſ.
vle:cū bonū i rebˢ ꝑticularibˢ exñs ſit obiñ volūtatis:cū
igr̃ intellꝰ cogat̃:vt aligd de neceſſitate teneat:vt dr̃ i.5.
meta.vr̃ ꝙ voluntas aligd de neceſſitate appetat.¶ P̄. 4ᵒ
neceſſitas nō remouetur a voluntate niſi ratione liberta
tis cui videtur neceſſitas oppoſita:ſed nō oīs neceſſitas
impedit libertatem. Unde dicit Aug.in.5.de ciui.dei. ſi
illa diffinit̃ eē neceſſitas ſm quā dicimus neceſſe eſt: vt
ita ſit vel ita fiat:neſcio cur eā timeamus:ne nobis liber
tatem auferat volūtatis.g volūtas de neceſſitate aligd
vult.¶ P̄.neceſſarium eſt qd nō poteſt nō eſſe:ſed deus 5ᵒ
non pōt non velle bonū:ſicut non pōt nō eē bonus. ergo
neceſſario vult bonū.g aliq̃ volūtas neceſſaria vult ali
quid.¶ P̄.ſm Greg.pctm̄ qd per penitētiā non deletur 6ᵒ
mox ſuo pondere ad aliud trahit.pctm̄ autem nō cōmit
titur niſi volūtarie ſm Augu.cum ergo tractio ſit quidā
motus violētus:vt patet in.7.phy.aliquis poteſt violē
ter cogi ad aligd ꝺ neceſſitate volēdū.¶ P̄.ſꝫ ꝙ magi 7ᵒ
ſter dicit in ſecūda.diſ.p̄.lib.ꝛ ſumit̃ ex verbis Aug.i ſe
cūdo ſtatu.ſ.in ſtatu culpe nō pōt hō nō peccare ante re
parationē moꝛtalr̃:poſt reparationē vero ſalteꝫ venialr̃:
ſed tā pctm̄ moꝛtale q̃ veniale ē volūtariū.g aligs ſtatˢ
hoīs eſt i quo nō pōt nō velle id i quo pctm̄ ꝯſiſtit:ꝛ ſic ꝺ
neceſſitate volūtas aligd vult.¶ P̄.quāto aliquid ma 8ᵒ
gis natū eſt ad mouēdū:tāto magis natum eſt ad neceſſi
tatē iferre:ſed bonū magis pōt mouere q̃ vex:cuꝫ bonū
ſit in rebˢ:vex aūt in rōne tm̄:vt dr̃ in.6.meta.ergo cum
vex cogat itellectū multo fortiˢ bonū coget voluntateꝫ.
¶ P̄.bonū foꝛtius impꝛimit q̃ verum:quod pꝫ ex hoc 9ᵒ
ꝙ amoꝛ qui eſt impreſſio boni ē magis itimus q̃ cogni
tio que eſt impreſſio veri:amoꝛ.n.ſm Aug. eſt vita que
daꝫ vniēs amātē amato.ergo bonū magis pōt iferre ne
ceſſitatē volūᵗⁱ q̃ vex intellectui: ꝛ ſic idē qd p̄us.¶ P̄. 10ᵒ
quāto aliq̃ poᵃ magis pōt in ſua obiecta tanto minus p̄t
ab eis cogi:ſed ratio magis pōt i ſua obiecta q̃ volūtas:
rō.n.ſm Augu.12.de trini.foꝛmat in ſe ſpēs rex:nō autē
volūtas:ſꝫ mouet̃ ab appetibilibˢ.g magis pōt volūtas
cogi ab appetibilibˢ q̃ rō a cognoſcibilibˢ:ꝛ ſic idem qd
p̄iˢ.¶ P̄.qd ꝑ ſe ineſt de neceſſitate ineſt:ſꝫ velle aligd 11ᵒ
ꝑ ſe ineſt volūtati:g volūtas de nec̃itate aligd vult.ꝓba
tio medie:ſummum bonum eſt per ſe volitum.ergo quā
docūq3 in ipſum fertur voluntas per ſeipſum vult: ſed
ſemper in ipſum fertur:quia naturaliter fertur in ipſum.
ergo voluntas ſemper per ſe vult ſummum bonū.¶ P̄. 12ᵒ
in cognitione ſcientie neceſſitas iuenitur:ſꝫ ſicut omnes

bomices nāliter volunt scire fm pħm in p̊ meta. ita nālr
volunt bonuz. ğ in voluntate boni necessitas inuenitur.
13° ℂ P̃. glo. Ro. 7. dicit φ voluntas vult nāliter bonuz: ſʒ
ea que iſunt fm nāz ſunt de necessitate. ğ voluntas vult
14° bonuz de necessitate. ℂ P̃. oē qđ augeť ⁊ minuiť pōt to
talr auferri: ſʒ libertas voluntatis augeť ⁊ minuiť: libe
ri⁹. n. arbitriuz habuit hō aň pctm q̃ post pctm ſʒ Aug.
ergo libertas voluntatis pōt totalr tolli: ⁊ ita voluntas
(potest de necessitate cogi.

3.p. **Sed contra** ſʒ Aug. l. 5. de ci. dei. Si aliqđ est vo
luntariuz nō est nec̃iuz: ſed oē qđ volum⁹ ē voluntariuz.
2° ergo volūtas nō vult aliqđ đ necessitate. ℂ P̃. Aug. dic̃.
φ liberū arbitriū potētissimū ē sub deo: ſʒ qđ ē tale nō pt
cogi ab aliquo de necessitate. ğ volūtas nō đ nec̃itate ali
3° qđ vult. ℂ P̃. libertas opponiť necessitati: ſʒ volūtas ē
4° libera. ğ nō de necessitate aliqđ vult. ℂ P̃. Ber. dicit. φ
liberū arbitriū ex igenita volūtate nulla necessitate mo
ueť: ſʒ dignitas volūtatis auferri ēt nō pōt. ğ nō pōt volū
5° tas de necessitate aliqđ velle. ℂ P̃. potestates rōnales
se hñt ad opposita fm pħm: ſed volūtas rōnalis ē po⁹: est
.n. in rōne: vt dť in. 3° de aīa. ğ se hʒ ad opposita: ⁊ ita nō đ
6° necessitate determinať ad aliqđ. ℂ P̃. qđ de necessitate
determiať ad aliqđ: nāliter est determiatū ad illud: ſed
volūtas ꝯ nālem appetitū diuidiť. ğ volūtas nō đ neces
7° sitate aliqđ vult. ℂ P̃. ex eo φ aliqđ ē volūtariū dť esse
in nobis: ita φ nos dñi illius sumus: ſed illud qđ est i no
bis: cuius dñi sumus possumus velle ⁊ non velle. ğ oē qđ
voluntas vult potest velle ⁊ nō velle: ⁊ ita nō de necessi
(tate aliquid vult.

Rñ° **Respondeo.** dōʒ. φ sic pōt accipi ex v̄bis Augu.
duplex necitas 5. de ci. dei. duplex ē necessitas: necessitas. s. coactionis: ⁊
hec in volētē nullo mō cadere pōt: ⁊ necessitas nālis icli
natiōis: sicut dicim⁹ deū de necessitate viuere: ⁊ tali ne
Nō cessitate volūtas aliqđ de necessitate vult. Ad cui⁹ euidē
tiaʒ sciēdū ē φ in reb⁹ ordiatis opʒ p̊mū modū icludi in
secūdo: ⁊ in secūdo iueniri nō solū id qđ sibi ꝯpetit ſʒ ra
tionē ꝓpriā: ſed qđ ꝯpetit fm rōnem p̊mi: sicut hoi cōue
nit nō solū rōne vti: qđ ei ꝯpetit fm ꝓpriā differētiā que
est rōnale: ſed vti sensu vel alimēto qđ ei cōpetit ſʒ gen⁹
suuʒ: qđ est aīal vel viuū. Et silr videmus in sensibilib⁹:
φ cū sensus tactus sit q̃si fundamētū alioꝝ sensuū: in or
gano vniuscuiusq; sensus nō solū iueniť ꝓprietas illi⁹ sē
sus: cuius est organū ꝓpriū: ſed ēt ꝓprietas tactus. sic or
ganū sensus visus nō solū sentit albū ⁊ nigrū inquātū est
organū visus: ſʒ sentit calidū ⁊ frigidū: ⁊ corrūpiť ab eo
rum excellētijs fm φ est organū tactus. Nā aūt ⁊ volū
tas h̄ mō ordinata sunt: vt ipsa voluntas quedā nā sit: qꝛ
oē qđ in rebus inueniť natura q̄daʒ dť. Et iō in volūtate
opʒ iuenire nō solum id qđ volūtatis est: ſed ēt qđ nāe ē:
hoc autem est cuiuslibet nature create: vt a deo sit ordi
nata in bonum nāliter appetēs illud. Uñ ⁊ volūtati ipsi
inest nālis quidam appetitus sibi cōuenientis boni. Et
preter hoc habet appetere aliquid fm propriam deter
minationeʒ non ex necessitate: quod ei competit inquā
tum voluntas est. Sicut autem est ordo nature ad volū
tatem: ita se habet ordo eorum que naturaliter vult vo
luntas: ad ea respectu quorum a seipsa determinatur nō
ex natura. Et ideo sicut natura est voluntatis fundamē
tum: ita appetibile quod naturaliter appetitur est alioꝝ
appetibiliū p̊n^m ⁊ fundamētū. In appetibilib⁹ āt finis ē
fundamētū ⁊ p̊n^m eoꝝ que sunt ad finē: cū q̄ sunt pp finē
nō appetanť nisi rōne finis. Et iō qđ volūtas đ necessita
te vult quasi nāli iclinatiōe i ipʒ đtermiata: ē finis vlti
mus: vt btitudo: ⁊ ea q̄ i ipso icluduť vt ē cognitio ve
ritatis ⁊ alia hm̃. Ad alia v̊o nō de nec̃itate đtermiať nā
li inclinatiōe: ſʒ ꝓpria dispōne absq; necessitate. Quātūis
aūt q̄dā nec̃ia iclinatiōe vltimū finē velit volūtas: nul
lo tñ mō ꝯcedēdū ē φ ad illud volēdū cogať. Coactio. n.
nihil aliđ ē q̃ violētie cuiusdā iductio. Uiolētū āt scđm
pħm in. 3° ethi. est cui⁹ p̊n^m ē ex nil ꝯferēte vim passo: sic̃
si lapis sursuz ꝓiciať: qꝛ nullo mō quātum ē đ se ad hūc
motū iclinať. Sʒ cū ipa volūtas sit q̄dā inclinatio: eo φ
est appetit⁹ q̄dā: nō pt ꝯtigere: vt volūtas aliqđ velit ⁊ i
clinatio ei⁹ nō sit i illđ. Et ita ň pt ꝯtigere: vt volūtas ali
quid coacte vel violēter velit: si aliqđ nāli iclinatōe ve
lit: patet igitur φ voluntas non necessario aliquid vult
necessitate coactionis: vult tamen aliquid necessario ne
cessitate naturalis inclinationis.

Ad primum ğ dōʒ. φ ille cōis appetit⁹ btitudi Ad p̊°
nis nō ꝓcedit ex aliq̃ coactiōe: ſed
ex nāli iclinatiōe. ℂ Ad 2^m dōʒ. φ q̃tūcūq; aliqđ bonū 2°
efficaciter moueat volūtatē: ň tñ ipam cogere pt: qꝛ ex q̊
poniť φ velit aliqđ poniť iclinationē hr̃e i id qđ ē ꝯriuʒ
coactiōi. Sʒ ex ꝑfectiōe boni alic⁹ ꝯtigit φ volūtas đter
miať ad illđ icliatiōe nālis nec̃itatis. ℂ Ad 3^m dōʒ. φ i 3°
tellʒ aliqđ nālr itelligit: sic̃ ⁊ volūtas aliqđ nālr vult: ſʒ
coactio nō ē ꝯria intellectui ſʒ suā rōnē: sic̃ ⁊ volūtati. In
tellʒ. n. si hēat iclinationē i aliqđ: nō tñ noiat ipaʒ iclina
tionē hois: ſʒ volūtas ipaʒ icliationē hois noiat. Uñ qc
qđ fit ſʒ volūtatē fit ſʒ hois iclinationē: ⁊ p h̄ nō pt esse
violētū. Sʒ opō itellʒ pt eē ꝯ iclinationē hois q̄ ē volun
tas: vt cū alicui placet aliq̃ opio: ſʒ pp efficaciā rōnū đdu
ciť ad ꝯsētiēdū ꝯrio p itellm. ℂ Ad 4^m dōʒ. φ Aug. lo 4°
quiť đ nec̃itate nāli quā a volūtate nō excludim⁹ respcū
aliquoꝝ. Et h̄ nec̃itas i diua volūtate iueniť: sic̃ i diuo eē.
Ipse. n. ē nec̃iū p seipʒ: vt dť i. 5. meta. ℂ Uñ patʒ solō ad 5° ⁊ 6°
5^m. ℂ Ad 6^m dōʒ. φ pctm̃ cōmissuʒ nō trahit cogēdo vo
lūtatē: ſʒ iclinādo: iquātū ꝓuat grãz p quā hō fortificaba
tur ꝯ pctm̃: ⁊ inq̃^m ex actu peccati reliquiť dispō ⁊ hit⁹ i
aīa iclinās ad sequēs pctm̃. ℂ Ad 7^m dōʒ. φ circa h̄ ē du 7°
plex opio. Quidā. n. dicūt φ hō q̃tūcūq; ē i statu peccati p̊ª Opio
mortalis pt pctm̃. mortale vitare p libertatē volūtatis: ⁊
exponūt qđ dť: nō pt nō peccare. i. nō hr̃e pctm̃ nō pōt: sic̃
⁊ videre dť hr̃e visuʒ ⁊ vti visu: pt āt ſʒ eos nō peccare. i.
nō vti pctō. Et ſʒ h̄ pʒ φ nulla nec̃itas iduciť i volūtate 2ª Opio
ad ꝯsentiēdū pctō. Alij āt dicūt φ sic hō i statu h⁹ vite nō
pt pctm̃ veniale vitare: nō qn possit vitare h̄ vl' illđ: ſʒ qꝛ
nō pt vitare oīa: vt. s. nullū cōmittat: ita ē đ mortalib⁹ in
eo q grãz nō hʒ. Et ſʒ h̄ pʒ φ volūtas nō hʒ nec̃e velle h̄
vl' illđ: q̃uis sine grã iueniat đficiēs ab idefICiēti iclina
tiōe i bonū. ℂ Ad 8^m dōʒ. φ for^a recepta i aliq̃ ň mouet 8°
illđ i q̄ recipiť: ſʒ ipʒ hr̃e talē formā ē ipʒ motū eē: ſʒ mo
ueť ab exteriori agēte: sicut corp⁹ qđ calefit p ignē ň mo
ueť a calore recepto: ſʒ ab igne. Ita itellʒ nō moueť a spē
iā recepta: vl' a v̊o qđ ꝯseqť ipaʒ spēm: ſʒ ab aliq̃ re exte
riori q̄ iprimit i itellm: sicut ē itellʒ agēs: vl' fantasia: vel
aliqđ aliđ hm̃. Et ꝑterea sicut veꝝ ē ꝓportionatū intelle
ctui: ita ⁊ bonū affectui. Uñ veꝝ pp hoc φ ē i appħēsiōe
non est minus natum mouere intellectum q̃ bonum af
fectum. Et preterea hoc φ voluntas non cogitur a bono
non est ex insufficientia boni ad mouendum: ſed ex ipsa
ratione voluntatis: vt ex dictis patet. ℂ Et per hoc pa 9°
tet solutio ad nonuz. ℂ Ad 10^m dicendum. φ res que est 10°
extra animam non imprimit speciem suam in intellectū
possibilem nisi per operationem intellectus agentis. Et
pro tanto dicitur anima in seipsa informare formas re
rum. Similiter non est sine operatione voluntatis φ vo
luntas in appetibile tendat. Uñ rō non sequitur. Et pre
terea potest dici: sicut ad ꝓcedentia duo. ℂ Ad 11^m dōʒ. 11°
φ primum bonum est per se volitum: ⁊ voluntas per se

⁊ nālr illō vult:nō tn̄ illō sp vult ī actu. Nō.n.oꝫ ea q̄ sūt
nālr ꝯueniētia aīe sp actu ī aīa eē:sic pn̄ª q̄ sūt nālr cogni/
12ª ta nō sp actu ꝯsiderāt̄. ℂ Ad 12ᵐ dōꝫ.ꝙ n̄ ad eādē neces/
sitatē ꝑtinet nečitas q̄ ꝑ sciaꝫ aliqd nečio cogscim⁹:⁊ ne/
cessitas q̄ ō nečitate sciaꝫ appetim⁹.pᵐ.n.ꝑt eē ꝫ nečita/
tē coactiōis:ꝫ 2ᵐ nō nisi ꝫ nečitatē nālis iclinatiōis.Et
sic volūtas ō nečitate vult bonū:inq̄tū nālr vult bonū.
13ª ⁊.14 ℂ Et ꝑ h̄ pꝫ solō ad 13ᵐ. ℂ Ad 14ᵐ dōꝫ.ꝙ libertas q̄ au/
get̄ ⁊ minuit̄ ē libertas a pctō ⁊ a miseria:nō āt libertas
a coactiōe:vn̄ n̄ seqt̄ ꝙ vo¹ᵃ possit ad h̄ ōduci ꝙ cogat̄.
Ad pᵐ **Ad primum** āt ī ꝯriū dōꝫ.ꝙ nečitas illa ē itel/
ligēda ō nečitate coactiōis q̄ repu
gnat volūtati:n̄ āt ō nečitate nālis iclinatiōis q̄ ꝫ Aug.
2ª in.5.ō ci.dei.volūtati n̄ repugnat. ℂ Ad 2ᵐ dōꝫ.ꝙ n̄ ꝑti/
net ad ipo³ᵐ volūtatis sī nāli iclinatōe ō nečitate i aliqd
ferat̄:ꝫ ad ei⁹ ṽtutē:sic graue tāto ē ṽtuosi⁹ q̄to maiori
nečitate deorsuꝫ ferat̄. Pertineret āt ad ei⁹ ifirmitateꝫ sī
3ª ab alio cogeret̄. ℂ Ad 3ᵐ dōꝫ.ꝙ libertas ꝫ Augu.oppo/
4ª nit̄ necessitati coactiōis:n̄ āt nālis iclinatiōis. ℂ Ad 4ᵐ
dōꝫ.ꝙ nečitas nālis n̄ repugnat dignitati volūtatꝭ:ꝫ so/
5ª la nečitas coactiōis. ℂ Ad 5ᵐ dōꝫ.ꝙ volūtas inq̄ᵐ ē rō/
nalis ad opposita se hꝫ:h̄.n.ē ꝯsiderare ipaꝫ ꝫm h̄ ꝙ ē ei
ꝓpriū.Sꝫ put ē nā q̄dā nihil ꝓhibꝫ eam determinari ad
6ª vnū. ℂ Ad 6ᵐ dōꝫ.ꝙ volūtas diuidit̄ ꝯ appetitū nālem
cū ꝑcisiōe sumptū.i.ꝗ ē nālis tm̄:sic hō ꝯ id qō ē aial tm̄:
nō āt diuidit̄ ꝯ appetitū nālē absolute:ꝫ icludit ipꝫ:sic
7ª hō icludit aial. ℂ Ad 7ᵐ dōm.ꝙ rō illa ꝓcedit de volū/
tate ꝫm ꝙ voluntas est:hoc.n.est proprium voluntati ī/
quantum est voluntas ꝙ sit dn̄a suorum actuum.

6ª **Sexto** q̄rit̄. vtꝝ volūtas de necessitate ve
lit q̄cq̄d vult. ℂ Et vr̄ ꝙ sic:q̄to.n.
aliqd ē nobili⁹:tāto est imutabili⁹:ꝫ viuere ē
nobili⁹ q̄ eē:⁊ itelligere q̄ viuere:⁊ velle q̄ i/
telligere.ꝗ velle ē imutabili⁹ q̄ eē:ꝫ eē aīe vo
lētis est imutabile:q2 ē icorruptibile.ꝗ ⁊ velle ei⁹ ē imu/
2ª tabile:⁊ ita q̄cq̄d vult imutabilr̄ ⁊ necessario vult. ℂ P̄.
q̄to aliqd est dō ꝯformi⁹ tāto imutabili⁹ est:ꝫ magꝭ cō/
format̄ aīa deo ꝯformitate sua q̄ ē silitudis q̄ p⁹ ꝯformi
tate q̄ est imagīs:ī p⁹ āt ꝯformitate hꝫ imutabilitatē:q2
nō ꝑt imaginē omittere oīa ꝫ illō ꝑo. In imagīe ꝑtrāsit
hō.ꝗ ⁊ ꝫ ꝯformitatē secūdā que ē silitudis ꝯsistēs ī obu/
ta volūtatis ordīatiōe hebit imutabilitatē:vt volūtas i/
3ª mutabilr̄ velit bonū:nec possit velle malū. ℂ P̄.sic se hꝫ
act⁹ ad ens actu:ita po⁹ ad ens potētiale:ꝫ de⁹ cū sit actu
bonus:nō pōt aliqd actu malū facere.ꝗ ei⁹ po⁹ q̄ bona ē:
nō ꝑt ꝓducere aliqd qō sit malū i po⁹:⁊ ita volūtas quā
4ª dina po⁹ ꝓduxit nō ꝑt i malū. ℂ P̄.ꝫ phm̄ i.6.⁊.7.ethi.
sic pn̄ª se hn̄t ad ꝯnes in sciētijs demōstratiuis:ita fines
ad ea q̄ sunt ad fines i opabilib⁹ ⁊ appetibilib⁹.ꝫ ex ꝑn/
cipijs q̄ sūt nālr scita iducit̄ itellꝭ:vt ꝯnes cogscat de ne/
cessitate.ꝗ ex h̄ ꝙ volūtas ō nečitate vult finē vltimū ꝑ
modū iā dcm̄ ō nečitate ēt volet oīa alia q̄ i finē vltimū
5ª ordināt̄. ℂ P̄.oē illō qō ē nālr determiatū ad aliqd:de
nečitate ꝯseqt̄ illō nisi sit aliqd ipediēs:ꝫ volūtas nālr
vult bonū:vt dicit glo. Ro.7.ꝗ imutabilr̄ vult bonū:cuꝫ
nō sit aliqd qō eā ipedire possit:eo ꝙ ē sub deo potētissi/
6ª ma ꝫ Ber. ℂ P̄.sicut tenebra opponit̄ luci:ita malū bo
no:ꝫ visus ꝗ ē nālr determiat⁹ ad cognoscēdū lucē ⁊ lu/
cida:ita nālr ea videt:ꝙ illud qō ē tenebrosuꝫ videre nō
pōt.ꝗ ⁊ volūtas cui⁹ obm̄ ē bonū:ita imutabilr̄ vult boᵐ
ꝙ malū nullo mō velle poterit:⁊ sic volūtas hꝫ aliq̄ ne/
cessitatē nō solū reᵘ finis vltimi:sed respectu alioꝝ.
3.p. **Sed contra** Aug.dic̄.ꝙ volūtas ē q̄ peccat̄ ⁊ re
cte viuit̄.ꝗ volūtas n̄ se hꝫ imuta/
2ª bilr̄:nec ad bonum nec ad malū. ℂ P̄.ꝫ Aug.peccatuꝫ
adeo ē volūtariū:ꝙ nisi sit volūtariū n̄ ē pctm̄:si igr̄ pctm̄
nllo⁹ ē a volūtate:pctm̄ nullo⁹ erit:qō experimēto pꝫ eē fīꝫ.
Respondeo. dōꝫ.ꝙ ex h̄ aliqd dr̄ eē nečiuꝫ ꝙ ē Rn̄o
imutabilr̄ ōtermiatū ad vnū. Un̄
cū volūtas idetermiate se hēat reᵘ multoꝝ nō hꝫ reᵘ oiuꝫ
nečitatē:ꝫ reᵘ coꝝ tm̄ ad q̄ nāli iclinatiōe ōterminat̄: vt
dcm̄ ē.Et q2 oē mobile reducit̄ ad imobile:⁊ idetermia/
tū ad ōtermiatū:sic ad pn̄ᵐ:iō oꝫ ꝙ id ad qō volūtas est
determiata:sit pn̄ᵐ appetēdi ea ad q̄ n̄ est ōtermiata:⁊ h̄
est finis vltim⁹:vt dcm̄ est. Inuenit̄ āt idetermiatio vo/
lūtatꝭ reᵘ triū.s.reᵘ obī:reᵘ actus:⁊ reᵘ ordis ī finē. Re/ indeter
spectu obī q̄dēꝫ est idetermiata volūtas q̄tū ad ea que mia⁹vo
sunt ad fineꝫ:nō q̄tū ad ipꝫ finē vltimū:vt dcm̄ est.ꝙ iō lūtatꝭ re
ꝯtigit:q2 ad fineꝫ vltiᵐ multꝭ vijs ꝑueniri pōt:⁊ diuersis specta
diuerse vie ꝯpetunt ꝑueniēdi ī ipꝫ.Et iō nō potuit eē ap trium
petit⁹ volūtatꝭ ōtermiat⁹ ī ea q̄ sunt ad finē:sicut est ī re/
bus nālib⁹ q̄ ad certuꝫ fineꝫ ⁊ ōtermiatū nō hn̄t nisi cer/
tā ⁊ ōtermiatā viā.Et sic pꝫ ꝙ res nāles:sicut de necessi/
tate appetunt finē:ita ⁊ ea que sunt ad fineꝫ:vt nihil sit ī
eis accipere qō possint appetere vel nō appetere.Sꝫ vo/
luntas de necessitate appetit fineꝫ vltimuꝫ: vt nō possit
ipm̄ nō appetere:sed nō de necessitate appetit aliqd coꝝ
que sunt ad fineꝫ.Un̄ respectu hui⁹ est in ꝑtāte ei⁹ appe/
tere h̄ vel illud. Scđō est voluntas idetermiata respcū
actus:q2 circa obm̄ determiatuꝫ ꝑt vti actu suo cum vo/
luerit vel nō vti:pōt.n.exire in actū volendi reᵘ cuiuslꝫ:
⁊ nō exire:qō ī reb⁹ nālib⁹ nō ꝯtigit.Graue.n.sp descēdit
deorsuꝫ ī actu nisi aliqd ꝓhibeat.Qō ex ide ꝯtigit ꝙ res
inaiate nō sunt mote a seipsis:ꝫ ab alijs:vn̄ nō est in eis
moueri vel non moueri. Res autēꝫ animate mouent̄ a
seipsis:⁊ inde est ꝙ voluntas pōt velle ⁊ nō velle. Ter/
tio indeterminatio volūtatis est respectu ordinis ad fi/
nem inquātuꝫ voluntas pōt appetere id qō ꝫm veritatē
in finem debitum ordinatur:vel ꝫm apparentiā tantuꝫ.
Et hec indeterminatio ex duob⁹ cōtingit.s. ex idetermi/
natione circa obiectum in his que sunt ad finem:⁊ iterū
ex indetermiatione apprehensionis que pōt esse recta ⁊
nō recta:sicut ex aliquo ꝑncipio vero dato nō sequit̄ fal/
sa ꝯclusio:nisi per aliquā falsitateꝫ rōnis:vel assumentis
aliquā falsoꝝ:vel falso ordinātis ꝑncipiuꝫ in cōclusionē.
Ita ex quo inest appetitus rectus vltimi finis:nō posset
sequi ꝙ aliquis aliqd inordinate appeteret nisi rō acci/
peret aliqd inordinate in fineꝫ:qō non est ordinabile in
fineꝫ. Sicut qui appetit beatitudinē appetitu recto nū/
q̄ deduceret̄ in appetendaꝫ fornicationeꝫ:nisi inquātū
apprehendit eam:vt quoddaꝫ hominis bonum: inquātuꝫ
est quoddā delectabile bonum: ⁊ sic vt ordinabilem in
beatitudineꝫ:velut quādam imaginem eius. Et ex hoc
sequitur indeterminatio voluntatis qua bonuꝫ pōt vel libertas
malum appetere. Cuꝫ autēꝫ volūtas dicatur libera in/ volūtatꝭ
quātum necessitatem non habet:libertas volūtatis ī tri/ ī tribus
bus cōsiderabitur.s.quātum ad actum:inquātum potest ꝯsidera
velle vel non velle:⁊ quātum ad obiectuꝫ iquātū potest bitur
velle hoc vel illud:⁊ eius oppositū:⁊ quātum ad ordineꝫ
finis:iquātuꝫ pōt velle bonū vel maluꝫ. Sꝫ q̄tuꝫ ad pᵐ
hoꝝ inest libertas voluntati in quolꝫ statu nāe respcū
cuiuslꝫ obī. Scđꝫ vō hoꝝ est respectu quorūdaꝫ obtoꝝ
.s.reᵘ coꝝ que sunt ad finē:⁊ nō ipsi⁹ finis:⁊ ēt ꝫ quēlibꝫ
statuꝫ nāe. Tertium vō nō est respectu oiuꝫ obtoꝝ: ꝫ q̄/
rūdaꝫ coꝝ.s. que sunt ad finem. Nec reᵘ cuiuslibꝫ status
nāe:sed illi⁹ tm̄ in quo nā deficere pōt. Nā vbi nō est de/
fectus in apphendendo ⁊ ꝯferendo:nō pōt esse volūtas
mali in his que sunt ad finem:sicut patꝫ in beatis. Et pro
tāto dicit̄ ꝙ velle maluꝫ:nec est libertas:nec pars liber/
tatis:q̄uis sit quoddam libertatis signum.

Ad pᵐ **Ad primum** ḡ dōz. ꝙ eē aīe nō ē d̄terminatū a
seipā: s3 ab alio: s3 ipā d̄termiat si-
bi suū velle. Et iō q̄uis eē sit imutabile: tñ velle indeter-
miatū ē: ac p̄ h̄ i diuersa flexibile. Et tñ ñ ē veꝝ ꝙ itelli-
gere sit nobiliꝰ q̄3 eē: s3 d̄termiaꝝ ab eē: imo sic eē eis ē no
2º biliꝰ f3 Dioñ. 5. ca. d di. no. ℂ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ cōformitas
imaginis attēdiꝝ f3 potētias nāles q̄ sūt ei determiate a
nā. Et iō illa ꝯformitas sp̄ manet. S3 scd̄a ꝯformitas q̄ ē
silitudīs ē p̄ grāz ⁊ bitus ⁊ actꝰ v̄tutū: ad q̄ oia ordināt p̄
actū volūtatl: q̄ i sua ptāte ꝯsistit: ⁊ iō ista ꝯformitas ñ sp̄
3º manet. ℂ Ad 3ᵐ dōz. ꝙ i dō nō ē pō passiua vl' mālis q̄ di
stiguiꝝ ꝯ actū: d q̄ obiectio p̄cedit: sed poᵃ actiua: q̄ ē ipse
actꝰ: q2 vnūqdq3 ē potēs agere f3 ꝙ ē actu. Et tñ h̄ ꝙ vo
lūtas sit flexibil' ad malū ñ h3 f3 ꝙ ē a deo: s3 f3 ꝙ ē d ni
4º bilo. ℂ Ad 4ᵐ dōz. ꝙ i sciētijs d̄mōstratiuis ꝯnes h̄ mō
se hñt ad p̄nᵃ ꝙ remota ꝯne remouetꝝ p̄nᵐ. Et sic p̄p̄ hāc
determiatione ꝯnu reᵘ p̄ncipioꝝ ex ipsis p̄ncipijs itellc̄s
cogiꝝ ad ꝯsentiēdū ꝯnibꝰ. Sed ea q̄ sunt ad finez nō hñt
hāc d̄termiatione reᵘ finis: vt remoto aliq̄ eoꝝ remoueā-
tur finis: cū per diuersas vias possit p̄ueniri ad finē vlti-
mū: vel f3 veritatē: vel f3 apparētiā. Et iō ex necessitate
q̄ inest appetitui volūtario reᵘ finis: nō iduciꝝ nec̄itas ei
5º reᵘ eoꝝ q̄ sunt ad finē. ℂ Ad 5ᵐ dōz. ꝙ volūtas vult nā-
liter bonū: s3 nō d̄termiate h̄ bonū vl' illō: sicut visus nā-
liter videt colorē: s3 nō hūc vl' illū d̄termiate. Et p̄p̄ h̄ q̄c-
q̄d vult: vult sub rōne boni: nō tñ o3 ꝙ sp̄ h̄ vel illō bonū
6º velit. ℂ Ad 6ᵐ dōz. ꝙ nihil ē adeo malū qd nō possit ha-
bere aliquam speciem boni: ⁊ ratione illius bonitatis h3
ꝙ mouere possit appetitum.

pᵐ **Septimo** queriꝝ. vtꝝ aliq̄s mereaꝝ vo-
lēdo illō qd de nec̄itate vult.
ℂ Et vꝫ ꝙ nō: q2 illō qd d nec̄itate vult nāl'r
vult: s3 nālibꝰ nō meremur. ḡ tali volūtate nō
2º meremur. ℂ P̄. meritū ⁊ d̄meritum sūt circa
idē: sed nullus d̄mereꝝ i eo qd vitare nō pōt f3 Aug. ergo
3º nullus mereꝝ i eo qd d nec̄itate vult. ℂ P̄. nullus mere-
tur nisi p̄ actū v̄tutis: s3 ois actꝰ v̄tutis ē ex electiōe: non
autem ex naturali iclinatiōe. ḡ nullus mereꝝ in eo quod
(de necessitate vult.
3.p. **Sed contra** deū nāl'r ex nec̄itate q̄libz creatura
appetit: s3 i dilectōe dei meremur. ḡ i eo qd nec̄io q̄s vult
2º mereri pōt. ℂ P̄. btitudo i vita eterna ꝯsistit: s3 sācti vo-
lēdo vitā eternā mereñꝝ. ergo aliquis mereꝝ volēdo id
(quod naturaliter vult.
Rº **Respondeo.** Dōz ꝙ aliq̄s volēdo id qd nāliter
vult q̄dāmō mereꝝ: ⁊ q̄dāmō nō. Ad cꝰ euidētiā sciēdū ē
ꝙ differēter ē aliq̄d p̄uisuz hoi ⁊ ceteris aialibꝰ: tā f3 cor-
pus q̄3 f3 aiaz. Alijs. n. aialibꝰ f3 corpꝰ p̄uisa sūt spālia te-
gumina: sic coriū duꝝ ⁊ plume ⁊ aliq̄ h' spālia munimīta:
sic cornua vngues ⁊ h': ⁊ h̄ q2 hñt paucas vias operandi
ad q̄ p̄nt d̄termiata istr̄a ordiari. S3 hoi ista p̄uisa sunt i
gnāli: inq̄3ᵐ sūt ei date manꝰ a nā: qbꝰ sibi valeat varia ⁊
tegumēta ⁊ munimēta p̄parare. Et h̄ iō: q2 rō hois est ita
mltiplex: ⁊ ad diuersa se extēdēs: ꝙ ñ possent d̄termiata
istr̄a ei sufficiētia p̄parari. Silr ē ex p̄te app̄hēsionis ꝙ
alijs aialibꝰ sūt idite f3 nālē estimationē q̄dā subales cō-
ceptiōes ei nec̄ie: sic oui ꝙ lupꝰ sit ei inimicus ⁊ alia h'.
S3 loco hoꝝ hoi sūt idita vl'a p̄nᵃ nāl'r itellecta: p̄ q̄ i oia
q̄ sūt ei nec̄ia p̄cedere p̄t: ⁊ silr ē ēt ex p̄te appetitꝰ. Alijs
.n. rebꝰ iditꝰ ē nālis appetitꝰ alicꝰ rei d̄termiate: sic graui
ꝙ sit deorsuz: ⁊ vnicuiq3 aiali id qd ē sibi ꝯueniēs f3 suā
nāz. S3 hoi iditus ē appetitꝰ vltimi finis sui i cōi: vt. s. ap-
petat nāl'r se eē ꝯpletū i bonitate. S3 i q̄ iste ꝯpletio ꝯsi-
stat: vtꝝ i v̄tutibꝰ vl' sciētijs vl' d̄lectabilibꝰ: vl' h' alijs ñ
est ei d̄termiatū a nā. Qñ ḡ ex p̄p̄a rōne aditꝰ diua grā
app̄hēdit aliqd spāle bonū: vt suā btitudinē: i q̄ vere sua
btitudo ꝯsistit: tūc mereꝝ nō ex h̄ ꝙ appetit btitudinem
quā ñ nāl'r appetit: s3 ex h̄ ꝙ appetit h̄ spāle: qd ñ nāl'r ap-
petit: vt visionē dei: i q̄ tñ f3 rei v̄itatē sua btitudo consi-
stit. Si v̄o aliq̄s p̄ rōne erroneā d̄ducaꝝ: vt appetat aliq̄d
spāle: vt suā btitudinē: puta corp̄ales d̄lectatiōes i qbꝰ tñ
f3 rei v̄itatē sua btitudo ñ ꝯsistit: sic appetēdo btitudinē
demereꝝ: ñ q2 appetit btitudinē: s3 q2 idebite appetit h̄
vt btitudinē: i q̄ btitudo ñ ē. p3 igꝝ ꝙ volēdo id qd q̄s nā-
liter vult f3 se ñ ē meritoriū nec d̄meritoriū: s3 f3 ꝙ spe-
cificaꝝ ad h̄ vl' illō p̄t eē meritoriū vl' demeritorium. Et
hoc modo sancti merentur appetendo deum: vel vitam Ad oia argᵘ
eternam. ℂ Et per hoc p3 respōsio ad obiecta.

pᵐ **Octauo** q̄riꝝ. vtꝝ deꝰ possit cogere volū-
tatē. ℂ Et vꝫ ꝙ sic. Quicūq3 eni
vertit aliq̄d q̄cūq3 vult: p̄t illō cogere: s3 sic dꝝ
p̄uer. 21. cor regis i manu dei ē. q̄cūq3 voluerit
2º vertit illō. ḡ deꝰ p̄t cogere volūtatē. ℂ P̄. ro.
p̄. p̄p̄ qd tradidit illos deꝰ ⁊c. glo. Aug. diꝝ. manifeᵐ ē deū
opari i cordibꝰ hoiu3 ad iclinādas volūtates eoꝝ i qdcū-
q3 voluerit: siue i boᵐ p̄ miā sua: siue i malū p̄ meritl eo-
3º rū. ḡ deꝰ p̄t cogere volūtatē. ℂ P̄. si fiᵐ finite agit: ifiᵐ i-
finite aget: s3 aliq̄ creatura finita trahit volūtatē finite:
q2 vt diꝝ Tullius honestū ē qd sua vi nos trahit: ⁊ sua di-
gnitate nos allicit. ḡ deꝰ q h3 ifinitā v̄tutē i agēdo p̄t to-
4º tal'r cogere volūtatē. ℂ P̄. ille p̄p̄e dꝝ ad aliq̄d cogi q nō
p̄t ñ facere illō: siue velit: siue ñ velit: s3 volūtas ñ p̄t nō
velle qd deꝰ volūtate bñplaciti vult eā velle: alias volū-
tas dei eēt inefficax reᵘ volūtatl nr̄e. ḡ deꝰ p̄t cogere vo-
5º lūtatē. ℂ P̄. cuil3 creature ē p̄fecta obedientia ad suum
creatorem. ḡ deus potest eam cogere ad qd vult.
3.p. **Sed contra.** ē ꝙ eē liberꝝ a coactiōe ē nāle vo-
lūtati: s3 nālia ñ p̄nt ab aliq̄ remo-
2º ueri. ḡ volūtas ñ p̄t cogi a deo. ℂ P̄. ds ñ p̄t facere ꝙ op-
posita sint sil' v̄a: s3 volūtariū ⁊ violētū sūt oppoᵃ: q2 vio-
lētū ē spēs inuolūtarij: vt p3 i. 3º. ethi. ḡ deꝰ nō p̄t facere: vt
volūtas aliq̄d coacte velit: ⁊ ita ñ p̄t cogere voluntatē.
Rº **Respondeo.** Dōz ꝙ deꝰ p̄t mutare volūtatē de
nec̄itate. ñ tñ p̄t eā cogere. Quātū-
cūq3. n. volūtas imutetꝝ i aliq̄d ñ dꝝ cogi i illō. Cuiꝰ rō est:
q2 ip3 velle aliq̄d ē iclinari i illō: coactio āt vel violētia ē
ꝯria iclinationi illiꝰ rei q̄ cogiꝝ. Cū igꝝ deꝰ volūtatē imu-
tat facit: vt p̄cedēti iclinationi succedat alia inclinatio: ⁊
ita ꝙ p̄ma auferꝝ ⁊ scd̄a manet. Vñ illō ad qd iducit vo-
lūtatē ñ est ꝯriū iclinationi iā existi: sed iclinatiōi: q̄ p̄iꝰ
inerat. Vñ nō ē violentia nec coactio. Sicut lapidi rōne
sue grauitatis inest iclinatio ad locū deorsuz: hac āt icli-
natiōe manēte si sursuz p̄yciaꝝ: erit violētia. Si āt deus
auferat a lapide iclinationē grauitatis: ⁊ det ei iclinatio-
nē leuitatis: tūc ferri sursuz nō erit ei violētū: ⁊ ita imu-
tatio motꝰ p̄t eē sine violētia. Et p̄ hūc modū itelligēdū
ē ꝙ deꝰ volūtatē imutat sine eo ꝙ voluntatē cogat: p̄t āt
deꝰ volūtatē imutaꝝ ex h̄ ꝙ ip̄e i volūtate opaꝝ: sic i nā.
Vñ sic ois actio nāl ē a dō: ita ois actio volūtatl inq̄3ᵐ est
actio ñ solū ē a volūtate: vt imediate agēte: s3 a dō: vt a p̄
agēte q vehemētiꝰ iprimit. Vñ sicut volūtas p̄t imutare
actū suū i aliō: vt ex dictis p3: ita ⁊ mlto ampliꝰ deꝰ. Im-
mutat āt volūtatē dupl'r. Vnoꝰ mouēdo tñ: q̄ñ. s. volun-
tatē mouet ad aliq̄d volēdū sine h̄ ꝙ aliq̄3 foraz iprimat
volūtati: sic sine appōne alicꝰ hitꝰ q̄nq3 fac: vt hō velit h̄
ꝙ p̄us ñ volebat. Alio v̄o mō iprimēdo aliq̄3 formā i ip̄az
volūtatē. Sicuti. n. ex ip̄a nā quā deꝰ volūtati dedit icli-
naꝝ volūtas i aliq̄d volēdū: vt ex dictl p3: ita ex aliq̄ sup-
addito: sic ē grā vl' v̄tꝰ iclinaꝝ vlteriꝰ ad volēdū aliq̄d aliō
ad qd p̄us ñ erat d̄termiᵗᵃ nāli icliatiōe. S3 h̄ qd icliatio

superaddita qñqз est perfecta: quãdoqз iperfecta. Quan-
do qdem est pfecta facit necessariam iclinationem in id
ad quod determiat: sicut per nãm de necessitate iclinaẽ
volũtas i appetẽdũ finẽ: sicut ↄtigit in beatis: in qb⁹ cha-
ritas pfecta iclinat sufficiẽter in bonũ: nõ solũ quãtuз ad
finẽ vltimũ: sed quãtũ ad ea que sunt ad finẽ. Aliqñ vero
forma supaddita nõ est vsqзquaqз pfecta: sicut est i via-
toribus: ɽ tũc ex forma superaddita volũtas iclinatur q-
dem: sed non ex necessitate.

Ad argu menta **Et per hoc** patet solutio ad obiecta. Naз pme
rõnes pbabãt q̄ de⁹ põt imutare volũtatẽ: secũde võ q̄
nõ pt eã cogere: qꝛ vtrũqз veꝝ est: vt ex dictis pз. Scien-
daз tñ q̄ vbi dr̃ i glosa iducta q̄ de⁹ opaẽ i cordibus ho-
minũ ad iclinãdas coꝝ volũtates i malũ: nõ est itelligẽ-
dũ: vt glosa ibidẽ dic̃. q̃si de⁹ maliciã ipartiaẽ: sз qꝛ sicut
apponit grãm: vñ iclinaẽ boiuз volũtas ad bonũ: ita sub-
strahit qbusdã: q̃ subtracta iclinaẽ volũtaз coꝝ ad malũ.

Nono queriẽ. vtꝝ aliq̃ creatura possit i-
mutare volũtatẽ vel iprimere in
1° ipsam. ¶ Et vr̃ q̄ sic: qꝛ ipsa volũtas creatu-
ra q̃dã est: sз volũtas actũ suũ imutat q̃ vult.
ḡ vr̃ q̄ aliqua creatura imutet volũtatẽ ɽ co-
2° gat ipsam. ¶ P̃. difficili⁹ est imutare totũ q̃з ptẽз: sз ſm
quosdã phõs corpa celestia imutant totã multitudinem
ad aliqd volẽdũ. ḡ multo forti⁹ vr̃ q̄ possunt cogere vo-
3° lũtatẽ alic⁹ vni⁹. ¶ P̃. qcũqз viciẽ ab aliquo cogiẽ ab il-
lo: sed ſз phз i. 7. eth. icõtinẽtes vicunẽ a passiõib⁹. ḡ pas-
4° siões imutãt ɽ cogũt volũtatẽ icõtinẽtis. ¶ P̃. ſз Augu.
in. 3. de tri. supiora tã i spiritib⁹ q̃з i corpib⁹ mouẽt iferio-
ra nãli quodã ordie: sз angeloꝝ beatoꝝ sic itell⁹ ẽ supe-
rior ɽ pfectior nostro itellectu: ita ɽ volũtas coꝝ nr̃a vo-
lũtate. ḡ sic p itellm suũ pñt iprimere i itellectũ nr̃m euз
illuminãdo ſз doctrinã Dioñ. ita vr̃ q̄ p volũtatẽ suam
5° pñt iprimere i volũtatẽ nr̃aз aliqñ eã imutãdo. ¶ P̃. ſз
Dioñ. supiores angeli illuminãt ɽ purgãt iferiores: sз sic
illuminatio ptinet ad itellcm: ita purgatio vr̃ ptinere ad
affectũ. ḡ sic angeli pñt iprimere i itellcm: ita i volũtatẽ.
6° ¶ Itẽ. magis natũ est aliqd imutari a supiori nã q̃з ab
iferiori: sз volũtate nr̃a: sic ẽ iferior appetitus sensibilis:
ita est supior volũtas angelica. ḡ cũ appetitus sensibilis
imutet iterdũ volũtatẽ: multo forti⁹ volũtas ãgelica po-
7° terit volũtatẽ nr̃aз imutare. ¶ P̃. Luce. 14. dic̃ prfami-
lias seruo suo. ↄpelle itrare: itraẽ aũt ad illã cenã p volũ-
tatẽ. ḡ p ãgelũ: q ẽ mĩster di: volũtaз nr̃a pt ad aliqd cogi.

S. p. **Sed contra** est qd Aug. dic̃. liberꝝ arbitriũ ẽ po-
tẽtissimũ sub deo: sз nihil imutatur
2° nisi a fortiori. ḡ nihil pt volũtatẽ imutare. ¶ P̃. meritũ
ɽ dmeritũ i volũtate q̃dãmõ ↄsistit. si ḡ aliq̃ creatura pos-
set imutare volũtatẽ: possз aliqs iustificari: vel peccator
effici p aliquã creaturã: qd falsuз ẽ: qꝛ nullus fit pctõr ni-
si p seipsз: nec aliqs fit iust⁹ nisi d̃o opãte ɽ ipo coopante.

Rñо **Respondeo.** Dõз q̄ volũtas pt itelligi imutari
ab aliq̃ dupl'r. Uno⁹ sic ab obiecto
suo: sic volũtas imutaẽ ab appetibili: ɽ sic nõ q̃rim⁹ hic d
imutãte volũtatẽ: h̃ n. supra ostẽsuз ẽ q̄ aliqd bonũ d ne-
cessitate mouet volũtatẽ p modũ obiecti: q̃uis volũtas
nõ cogaẽ. Alio võ mõ pt itelligi volũtas imutari ab aliq̃
p modũ cause efficiẽt]. Et sic dicim⁹ q̄ nõ solũ nulla crea-
tura pt cogeẽ volũtatẽ agẽdo i ipaз: qꝛ h̃ nec de⁹ poterat:
sз nec ẽt pt directe agere i volũtatẽ: vt eã imutet nec̃io vl
qualr̃cũqз iclinet: qd de⁹ pt. Sз idirecte pt aliqual'r icli-
nare volũtatẽ aliq̃ creatura: ñ tñ nec̃io imutare. Cui⁹ rõ
est: qꝛ cũ act⁹ volũtat] sit q̃si medi⁹ iter põз ɽ obm̃: imuta-
tio act⁹ volũtat] pt ↄsiderari: vl ex pte ipsi⁹ volũtat]: vel
ex pte obiecti. Ex pte qdẽ volũtat] imutare actũ volũta-
tis ñ pt nisi qd opaẽ itra volũtatẽ: ɽ h̃ ẽ ipa volũtas: ɽ id
qd ẽ cã eẽ volũtat]: qd ſз fidẽ solus de⁹ ẽ. Uñ solus de⁹ pt
iclinationẽ volũtatis quã ei dedit trãsferre de vno i aliđ
ſз q̄ vult. Sз ſз illos q ponũt aiaз creatã ab itelligẽtys:
qd tñ fidei ↄ̃riũ ẽ: ipe ãgelus vl itelligẽtia hз effectũ itri-
secũ volũtati inq̃з^m causat eẽ qd ẽ intrisecũ ipi volũtati.
Et ſз h̃ Aui. ponit q̄ sic corpa nr̃a imutãtur a corpib⁹ ce-
lestib⁹: ita volũ^tes nr̃e imutãẽ a volũtate aiaꝝ celestiũ:
qd tñ ẽ oio falsuз. Sз si ↄsidereẽ act⁹ volũtat] ex pte ob-
iecti: sic iueniẽ volũtat] duplex obm̃. Unũ ad qd d nec̃i-
tate nãlis iclinatio dtermiaẽ: ɽ h̃ qdẽ obm̃ ẽ volũtati in-
ditũ ɽ ppo^m a creatore: q ei nãlẽ iclinationẽ dedit i illđ.
Uñ nullus pt nec̃io p tale obm̃ imutare volũtatẽ nisi so-
lus de⁹. Aliđ võ ẽ obm̃ volũtat]: qd qdẽ natũ ẽ iclinare vo-
lũtatẽ inq̃з^m ẽ i eo aliq̃ silitudo vel ordo re^m vltimi finis
nãlr dsiderati: ñ tñ ex h̃ obto volũtas d nec̃itate imutaẽ
vt pus dcm̃ ẽ: qꝛ ñ i eo singulr̃ iueniẽ ordo ad vltimuз fi-
nẽ nãlr dsideratũ. Et mediãte h̃ obto pt aliq̃ creatura i-
clinare aliq̃ten⁹ volũtatẽ: ñ tñ nec̃io imutare: sic pз cum
aliqs psuadet alicui aliqd faciẽdũ pponẽdo ei ei⁹ vtili-
tatẽ ɽ honestatẽ. tñ i ptãte volũtat] ẽ: vt illđ acceptet vel
ñ acceptet: eo q̄ nõ ẽ nãlr dtermiata ad id. Sic igr̃ pз q̄
nulla creatura pt directe imutare volũtatẽ: q̃si agẽdo i-
tra ipaз volũtatẽ: pt ãt extrĩsec⁹ aliquid proponendo vo-
luntati eam aliqualiter inducere: non tamen imutare.

Ad primum ḡ dõз. q̄ volũtas pt seipaз imuta- Ad p^m
re re^m aliq̃ꝝ directe: cũ sit dña suo-
rũ actuuз. Et cũ dr̃ q̄ ñ imutaẽ directe a crea^re: itelligiẽ
a creatura alia. Nõ tñ ipa pt se cogere: qꝛ i h̃ iportaẽ ↄ̃di-
ctio. s. q̄ aliqd sit acceptũ a seipo: qꝛ violẽtũ ẽ i q̃ nil cõ-
fert vim patiẽs: ↄfert ãt vim iferẽs. Et sic volũtas ñ pt se
cogere: qꝛ sic seipa i illa vi aliqd ↄferret: inq̃з^m cogeret se:
ɽ nil ↄferret inq̃з^m cogereẽ: qd ẽ ipoẽ: p quẽ modũ pbat
phs i. 5. eth. q̄ nullus patiẽ iniustũ a seipo: qꝛ q patiẽ iniu-
stũ patiẽ aliqd ↄ̃ volũtatẽ suã: si ãt faciat iniustũ ẽ ſз suã
volũtatẽ. ¶ Ad 2^m dõз. q̄ corpa celestia ñ pñt d nec̃itate 2°
imutare volũtatẽ: nec vni⁹ hois nec mlt̃itudinis: sз pñt i-
mutare ipa corpa. Ex ipo ãt corpe aliquo⁹ volũtas iclina-
tur: licз ñ nec̃io: qꝛ resistere pt. sic colerici ex nãli ↄplone
iclinãẽ ad irã: tñ aliqs coleric⁹ pt resistere p volũtatẽ isti
iclinatiõi. Nõ ãt resistũt nisi sapiẽtes corpalib⁹ iclinatio-
nib⁹: q sũt pauci re^m stultoꝝ: qꝛ stultoꝝ ifinitus ẽ nũerus.
eccłia. p. Et iõ dr̃ q̄ corpa celestia imutãt mlt̃itudinẽ: in-
quãtũ mlt̃itudo seqẽ iclinatiões corpales: ñ ãt imutant
hũc vl illũ: q p prudẽtiã resistũt iclinatiõi pdicte. ¶ Ad 3°
3^m dõз. q̄ icõtinẽs ñ dr̃ vici a passiõib⁹ q̃si ipe passiões co-
gãt vl imutẽt nec̃io volũtatẽ: alioqñ icõtinẽs nõ eẽt pu-
niẽdus: qꝛ pena non debeẽ inuolũtario: incõtinẽs aũt non
dr̃ inuolũtari⁹ opari ſm phm in. 3°. ethi. Sed dr̃ inconti-
nẽs vinci a passiõib⁹: iquãtũ coꝝ ipulsui volũtarie cedit.
¶ Ad 4^m dõm. q̄ ãgeli nõ iprimũt intellectui q̃si iteri⁹ 4°
aliqd in itellectu agẽtes: sз solũ ex pte obtĩẽ inq̃з^m aliqd i-
telligibile pponũt quo itellcũs noster ↄfortaẽ ɽ ↄuinciẽ
ad sensuз. Sз obm̃ voluntatis p angelũ ppo^m nõ de ne-
cessitate imutat volũtatẽ: vt dictum ẽ: ɽ iõ nõ est simile.
¶ Ad 5^m dõз. q̄ purgatio illa ſз quã ãgeli purganẽ: q̃ ad 5°
itellcm̃ ptinet est purgatio a nescia: vt Dioñ. dic̃. 6. cap.
cel. ie. si tñ pertineret ad affectũ diceren̄ purgare: q̃si p-
suadẽdo. ¶ Ad 6^m dõm. q̄ illđ qd ẽ inferi⁹ voluntate: vt 6°
corpus vel appetitus sensibilis nõ imutat volũtateз: q̃si
directe i volũtatẽ agẽdo: sed solũ ex pte obti. Obm̃. n. vo-
luntatis est bonũ apphẽsuз. Sed bonũ apphẽsuз a rõne
vli nõ mouet nisi mediãte apphẽsiõe pticulari: vt dr̃ i. 3.
de aia. eo q̄ act⁹ sũt i pticularib⁹. Ex ipa ãt passiõe appe-
titus sensitiui cuiusdam põt eẽ iterdũ ↄplo corporis vel

quecūq; impressio corporalis. Ex h q appetitus ille vti-
tur organo impedit & iterdum totalr ligatur ipa particu
laris apprehēsio; vel id qd ratio superior dictat in vli: vt
non applicetur actu ad hoc particulare. Et sic volūtas i
appetendo mouetur ad illud bonū qd sibi nunciat app-
hensio particularis: pretermisso illo bono quod nunciat
rō vlis. Et per hūc modum hō passiones voluntatem in-
clinant: non tñ de necessitate imutant: qr in potestate vo
luntatis est hō comprimere: vt vsus rōnis nō ipediatur:
sm illud Gen. 4. subter te erit appetitus illius. s. peccati.
7º ¶ Ad 7ᵐ dōm. q ɔpulsio illa de qua ibi fit mentio non
ē coactiōis: sʒ efficacis psuasiōis vl p aspera vl p lenia &c.

Decimo queritur. vtrum volūtas & itel-
pº lectus sint eadez potētia. ¶ Et
videt q sic. Potentie. n. distiguunt sm obie-
cta: obiectum autē itellectus est verū: volūta-
tis vero bonum. cū ergo bonū & verū sint idē
supposito: & differant rōne: vr q itellectus & volūtas sint
2º idem re: sed differant rōne. ¶ P. sm phm in. 3º. de aia vo
luntas in rōne est. ergo vel est idem q rō: vel pars rōnis:
sed ratio est eadem potētia cū itellectu. ergo & volūtas.
3º ¶ P. vires aie cōiter diuidūtur in rationale irrōnale &
concupiscibile: sed volūtas distiguitur ab irrōnali & con-
cupiscibili. ergo continetur sub rationali: & sic non disti-
4º guuntur. ¶ P. vbicūq; inuenitur idem obiectum re & rō-
ne est vna poª: sed volūtatis & itellectus practici est idez
obiectum re & rōne: vtriusq;. n. obiectuz vr bonū. ergo i-
tellectus practicus nō est alia potētia q volūtas: sed itel
lectus speculatiuus nō est alia poª q practicus: qr sʒ phi-
losophū in. 3º. de aia. Intellectus speculatiuus per exten-
sionem fit practicus. ergo volūtas & itellectus simplr sūt
5º vna poª. ¶ P. sicut ad cognoscēdum differētiā duoꝝ ad
inuicē opʒ q sit idē qui cognoscit vtrūq; coꝝ: inter que
dria consideratr: ita opʒ q sit idem q cognoscit & vult: sʒ
ad hoc q cognoscat dria iter aliqua duo: vt iter album &
dulce: opʒ q eadem poª sit que cognoscat vtrūq;: ex quo
probat phs in. 2º. de aia. sensum cōem esse. g eadē rōne oʒ
esse vnam potētiā que cognoscit & vult: & ita intellectus
& voluntas sunt vna potentia: vt videtur.

3. p. Sed contra est q appetitiuū genus anime aliō
est ab itellectiuo sm phm: sed vo-
luntas cōtinetur sub appetitiuo. g volūtas est alia potē-
2º tia ab intellectu. ¶ P. itellectus cogit sm phʒ i. 5. meta.
Sed volūtas nō potest cogi: vt dcm est. g itellectus & vo
lūtas non sunt vna potētia.

Rº Respondeo. Dōm q volūtas & itellectus sūt di
uerse poᵉ: & ad diuersa genera potentiaꝝ ptinētes. Ad cu-
ius euidētiā sciēdum est q cum distictio potentiaꝝ attē
datur penes actus & obiecta: nō quelibʒ obiectoꝝ diffe-
rentia ostēdit diuersitatem potētiaꝝ: sed dria obiectorū
inquātuʒ obiecta sunt: nō aūt aliqua accntalis dria q ac-
cidit obiecto sm q est obiectū. Sensibili. n. iquātū ē sen
sibile accidit eē aiatū vel inaiatum: qūis ipsis reb9 que
sentiunt he drie sint essentiales. Et ideo penes has diffe
rētias nō diuersificātur poᵉ sensitiue: sed penes audibi-
le & visibile & tāgibile que sunt drie sensibilis iquātuʒ ē
sensibile: siue per eē sensibile per mediū: vel sine medio.
Et qr gdem drie essentiales obiectoꝝ iquātum obiecta
sunt sumunt: vt diuidētes per se aliqd speciale obiectuʒ
aie: ex hoc diuersificant potētie: sed nō genera potētiaꝝ:
sicut sensibile noiat nō obm aie simplr: sed qddam obm
qd predictis differētijs per se diuidit. Un visus & audit9
& tactus sunt diuerse poᵉ speciales ad idē genus potētia-
rum aie pertinētes. s. ad sensum. Sed qr differētie acce-
pte diuidūt ipm obm cōiter acceptū: tunc ex tali dria in-
notescūt diuersa genera potētiaꝝ: dr aūt aliqd esse obie-
ctuʒ aie sm q hʒ aliquā habitudinē ad aiam. vbi ergo i-
uenim9 diuersas rōnes habitudis ad aiam: ibi iuenim uʒ
per se driaʒ obiecti aie demōstrantē diuersuʒ genus po-
tētiaꝝ aie. Res autem ad aiam iuenit duplicem habi-
tudinē hre: vnā sm q ipsa res est i aia per modum aie: &
non per modum sui. Aliam scdm q aia comparat ad rē
in suo esse existētez. Et sic obm aie est aliquid dupl r: vno
mō iquantum natū est esse in aia nō sm esse propriū: sed
sm modū aie. i. spūalr: & hec est ratio cognoscibilis inqm
est cognoscibile. Alio modo est aliqd obm anie sm q ad
ipm aia iclinatur: & ordinatur sm modū ipsi9 rei in seipsa
existentis: & hec est rō appetibilis iquātū est appetibile:
Unde cogniscitiuū & appetitiuū constituunt diuersa ge-
nera potētiaꝝ: vnde cū itellectus sub cognoscitiuo ɔpre-
hēdat: oʒ volūtatē & itellm eē potētias genere diuersas.

Ad primum g dōm. q distictio potentiaꝝ non Ad pº
ostēdit ex obiectis sm rem ɔside-
ratis: sed sʒ rōnez: qr ipse rōnes obiectoꝝ specificāt ipsas
operationes potētiaꝝ. Et ideo vbi est diuersa ratio obie
cti: ibi iuenimus diuersam potētiā: qūis sit eadem res q
subest vtriq; rōni: sicut est de bono & vero. Et hoc patet
in rebus mālibus. Nam aer patit ab igne iquantum est
calidus sm q est in poª aer calidus: iquātum vero ignis
est lucidus patit ab eo aer sm q ipse est dyaphon9. Nec
est eadem poª in aere sm quā dr dyaphanus & poª calid9:
qūis idem ignis sit q in vtrāq; potētiam agat. ¶ Ad 2ᵐ 2º
dōm. q poª duplr potest considerari. vel i ordie ad obm:
vel in ordie ad essentiam aie in qua radicat. Si ergo vo-
luntas consideretur in ordie ad obm: sic ad aliud genus
aie pertinet q itellectus: & sic voluntas contra rationez
& itellectum distiguitur: vt dcm est. Si vero volūtas cō-
sideretur sm id in quo radicatur: sic cum voluntas non
habeat organum corporale: sicut nec itellectus: volūtas
& itellectus ad eādem partez aie reducentur. Et sic qnq;
intellectus vel ratio sumitur prout icludit in se vtrūq;: &
sic dr q voluntas est in rōne. Et sm hoc rōnale icludens
intellectum & voluntatem diuiditur contra irascibile &
concupiscibile. ¶ Unde patet solutio ad 3ᵐ. ¶ Ad 4ᵐ 3º & 4º
dōm. q obiectum itellectus practici non est bonum: sed
verum relatum ad opus. ¶ Ad 5ᵐ dōm. q velle & cogno 5º
scere nō sūt actus vnius rōnis: & iō nō pnt ptinere ad vnā
poᵐ: sicut cognoscere dulce & albū: vn nō est sile.

Undecimo queritur. vtrum volūtas sit
altior poª q itellectus vl ecō.
¶ Et vr q itellectus sit nobilior & altior. Nobi pº
litas. n. aie cōsistit in hoc q est ad imaginē dei:
sed aia est ad imaginem sm rōnem vel itelligē
tiam. Unde Aug. dic in. 3º. super gen. ad lram. Intelliga-
mus in eo factum hoiem ad imaginem dei: quo irrōna-
libus animantibus antecellit: id autem est ipsa ratio vel
mens: vel itelligentia: vel si quo alio vocabulo cōmodi9
appellat. ergo excellentissima poª aie est itellect9. ¶ Sʒ
dice. q sicut imago est in itellectu: ita ēt i volūtate: cum
imago sm Augu. i lib. de tri. attendatur sm memoriam
intelligentiam & volūtatem. ¶ Sed contra. ex quo no- 2º
bilitas aie penes imaginem attēditur: opʒ q illud sit ex-
cellētius aie vbi magis proprie iuenitur rō imaginis: sʒ
si imago sit in voluntate & itellectu magis proprie est in
intellectu q in voluntate: vnde magr i. 2º. snia. dis. 16. dic.
imaginē esse in cognitione veritatis: similitudinem i di-
lectiōe boni. ergo opʒ q adhuc itellectus nobilior sit q
volūtas. ¶ P. cum de potētijs iudicemus ex actib9: oʒ 3º
ipsam potētiam esse nobiliorez: cuius actus est nobilior:
sed itelligere est nobilius q velle, ergo itellectus est no-

biliož q̃ꝫ voluntas. ꝓbatio medie cuꝫ actus specificetur
ex terminis opꝫ illuꝫ actũ esse nobiliorẽ cuius est termi/
nus nobilior:sed intellꝰus actus est ſm motũ ad animã:
actus aũt volũtatis ſm motũ ab aĩa ad res. ergo cuꝫ aĩa
sit nobilior rebus exteriorib⁹: intelligere erit nobili⁹ q̃ꝫ
4ᵐ velle.℄ P. in oĩbus ordinatis quãto aliquid magis di/
stat ab infimo tãto est altius: sed infimũ in potẽtijs ani/
me est sensus:volũtas aũt magis appropinquat sensui q̃ꝫ
intellꝰus.nam volũtas cum sensitiuis potentijs cõicat in
cõditione obiecti:sicut eni sensus particulariũ est:ita vo
luntas:volumus eniꝫ particularẽ sanitatẽ in hoc vniuer
sali qꝺ est sanitas:intellꝰus aũt est vniuersaliũ.g̃ intellꝰus
5ᵐ est altior potẽtia q̃ꝫ volũtas. ℄ P.regẽs est nobilius re/
cto:sed intellꝰus regit volũtatẽ.ergo est nobilior volũta/
6ᵐ te.℄ P.illud a quo est aliqd hꝫ auctoritatẽ super ipsum
ꝛ maioritatẽ:si sit diuersum in eẽntia: sed intelligẽtia est
a memoria:sicut filius a patre:volũtas a memoria ꝛ itel
ligentia sicut spũs sanctus a patre ꝛ filio. ergo intelligen
tia hꝫ auctoritatẽ respectu volũtatis:ꝛ est maior ꝛ poten
7ᵐ tior ea.℄ P.quãto aliquis actus est simplicior ꝛ imate/
rialior:tanto est nobilior:sed act⁹ intellect⁹ est simplicior
q̃ꝫ volũtatis ꝛ imaterialior:qm̃ intellꝰus abstrahit a mã:
nõ aũt voluntas.ergo actus intellꝰs est nobilior q̃ꝫ volun
8ᵐ tatis.℄ P.intellꝰs in anima ꝯparaẽ splẽdori in reb⁹ ma
terialib⁹:volũtas siue affectus calori: vt pꝫ ex dictis san/
ctorũ:sed splendor est nobilior calore: cũ sit qualitas no/
9ᵐ bilioris corporis.ergo intellꝰs ẽ nobilior volũtate.℄ P.
illud qꝺ est ꝓpriũ hoĩs inquãtũ est hõ ſm pħm in ethic.
est nobilius eo:qꝺ est cõe homini ꝛ alijs aĩalib⁹:sed intel
ligere est ꝓpriũ hominis: velle alijs aĩalib⁹ cõuenit. vñ
pħs dicit in 3° ethic.ꝙ volũtario participant pueri ꝛ bru
10ᵐ ta.ergo intellectus est nobilior volũtate.℄ P.quãto ali
quid est ꝓpinquius fini tanto est nobili⁹: cum ex fine sit
ratio bonitatis in his que sunt ad fineꝫ: sed intellꝰs vide/
tur esse ꝓpinquior fini q̃ꝫ voluntas: ꝑus eniꝫ hõ attingit
finem cognoscẽdo ipm̃ q̃ꝫ per voluntatẽ appetẽdo ipm̃.
11ᵐ ergo intellꝰus est nobilior q̃ꝫ voluntas. ℄ P. ſm Grego.
in 6° mor̃.cõtẽplatiua vita est maioris meriti q̃ꝫ actiua:
sed contẽplatiua ꝑtinet ad intellectũ:actiua v̓o ad volũ/
12ᵐ tatẽ.ergo intellect⁹ est nobilior q̃ꝫ volũtas.℄ P.pħs di
cit in.10.ethi.ꝙ intellꝰus est optimũ eorũ q̃ in nobis sunt.
ergo nobilior voluntate.

3.p. Sed contra ꝑfectioris potẽtie ꝑfectior est habi
tus:sed habit⁹ quo perficiẽ volũtas
.s.charitas est nobilior fide:ꝛ scia quibus perficiẽ itelle/
ctus:vt pꝫ per aplm̃ ꝑmo Cor.13. ergo voluntas est nobi/
2º lior intellectu. ℄ P.illud qꝺ est liberũ sui est nobili⁹ eo
qꝺ nõ est liberũ:sed intellect⁹ nõ est liber sui cũ possit co/
gi:voluntas aũt est libera:cum cogi nõ possit.ergo volũ/
3º tas est nobilior intellectu.℄ P.ordo potentiarũ est ſm
ordinẽ obiectoꝝ:sed bonũ qꝺ est obiectũ volũtatis:ẽ no
bilius vero:qꝺ est obiectũ intellect⁹.ergo ꝛ volũtas nobi
4º lior est intellꝰu.℄ P.ſm Dio.in.5.ca.de di.no.quãto ali/
qua diuinaꝝ participationũ est cõior:tãto est nobilior:sꝫ
volũtas est intellꝰu cõior: quia quedã participãt volunta
tem:que nõ participãt intellectũ vt supra dictuꝫ est.ergo
5º volũtas est intellectu nobilior. ℄ P. quãto aliqd ẽ deo
ꝓpinquius tãto est nobilius:sed voluntas magis appro/
pinquat deo q̃ꝫ intellect⁹:qꝛ sicut di. Hug. de scõ vic.sup
7.cap.cel.ierar.ibi dilectio intrat vbi cognitio foris est.
plus eniꝫ deum diligimus q̃ꝫ ipsuꝫ possum⁹ cognoscere.
ergo voluntas est nobilior q̃ꝫ intellectus.

Rº: Respondeo. Dõm ꝙ aliquid põt altero eminen
tius dici ꝛ simpliciter ꝛ ſm qd. Ad
hoc aũt ꝙ ostendaẽ aliqd esse altero simplr̃ melius opꝫ
ꝙ eoꝝ cõparatio attendaẽ penes eoꝝ eẽntialia: ꝛ nõ pe/
nes accñtalia:qꝛ per hoc attenderet̃ vnum alteri emine
re ſm quid. Sicut hõ si cõparet̃ leoni quãtũ ad differen
tias eẽntiales inuenit̃ leone simplr̃ nobilior:inq̃ꝫtũ hõ ẽ
rõnale aĩal:leo vero irrõnale: leo vero est hoĩe excellen/
tior:si cõparet̃ ſm fortitudinẽ corporalẽ. hoc aũt est esse
nobilius ſm qd. vt ergo cõsideret̃ que earuꝫ potẽtiaruꝫ
sit potior simplr̃ volũtas an intellect⁹:hoc ex per se eorũ
differẽtijs cõsiderandũ est.ꝑfectio aũt ꝛ dignitas itelle/
ctus in hoc cõsistit:ꝙ spẽs rei intellecte in ipso ꝯsistit in/
tellectu:ꝗ̃ ſm hoc intelligat actu: in quo ei⁹ dignitas to
ta consideraẽ. Nobilitas aũt voluntatis ꝛ act⁹ eius cõsi/
stit:ex hoc ꝙ aĩa ordinaẽ ad rem aliquã nobilem ſm eẽ
qꝺ res illa habꝫ in seipsa.perfectius aũt est:simplr̃ ꝛ abso
lute loquẽdo:hr̃e in se nobilitatẽ alterius rei: q̃ꝫ ad rẽ no
bilem cõparari extra se existẽtẽ. vnde volũtas ꝛ intellꝰs
si absolute cõsiderent̃ nõ cõparando ad hãc vel ad illaꝫ
rem hũc ordinẽ inueniunt̃ hr̃e:ꝙ intellꝰus eminẽtior est
simplr̃ volũtate. Sꝫ cõtingit multo eminẽtius esse cõpa
rari ad rem aliquã nobilẽ per aliquẽ modũ:q̃ꝫ eius nobi
litatẽ in seipso habere:quãdo videlꝫ illius rei nobilitas
habet̃ multo inferiori modo:q̃ꝫ eã hẽat res illa in seipsa.
Si aũt nobilitas illius rei insit alij rei vel eque nobili/
ter:vel nobilius q̃ꝫ in re cuius est:tunc absq̃ꝫ omni dubi/
tatione nobilius erit qꝺ in se nobilitatẽ rei alteri⁹ habe/
bit:q̃ꝫ qꝺ ad ipsam rem nobilẽ qualitercũq̃ꝫ ordinaẽ. Reꝝ
aũt que sunt aĩa superiores formas percipit intellꝰs infe/
riori modo q̃ꝫ sint in ipsis rebus. Recipit̃ eniꝫ aliqd in
intellectu per modũ sui:vt dicit̃ in libro de causis. Et ea/
dem rõne earũ que sunt anima iferiores:sicut res corpo/
rales forme sũt nobiliores in anima q̃ꝫ in ipsis reb⁹. Sic
igitur tripliciter põt sumi cõparatio intellectus ad volũ
tatem. Uno modo absolute ꝛ in vniuersali non respectu
hui⁹ vel illius rei:ꝛ sic intellectus est eminẽtior volunta
te:sicut habere id qꝺ est dignitatis in re aliqua est perfe
ctius q̃ꝫ cõparari ad nobilitateꝫ eius. Alio mõ per respe/
ctum ad res nãles sensibiles:ꝛ sic iterũ intellꝰus est sim/
pliciter nobilior voluntate:vtputa intelligere lapidẽ q̃ꝫ
velle lapidẽ:eo ꝙ forma lapidis nobiliori mõ ẽ in itelle
ctu ſm ꝙ ab intellectu intelligit̃: q̃ꝫ sit in seipsa ſm ꝙ a
voluntate desideraẽ. Tertio mõ in respectu ad res diui/
nas que sunt anima suꝑiores:ꝛ sic velle est eminẽtius q̃ꝫ
intelligere:sicut velle deum ꝛ amare q̃ꝫ cognoscere:quia
.s.diuina bonitas perfectius est in ipso deo: ꝙ̃ ut a volun/
tate desideratur: q̃ꝫ sit participata in nobis prout ab in/
tellectu concipitur.

Ad primũ ergo dõm ꝙ Aug.accipit rõnẽ ꝛ intel/ Ad pᵐ
ligentiã pro tota parte intellectiua q̃
cõprehẽdit in se ꝛ apprehensionẽ intellect⁹ ꝛ appetitũ vo/
luntatis:ꝛ sic volũtas nõ excludit̃ ab imagine.℄ Ad 2ᵐ 2ᵐ
dõm ꝙ magister appropriat imagi[illegible]nẽ rõni:eo ꝙ ꝑus
est:similitudinẽ vero amori:quia in cõparatiõe ad deuꝫ
cognitio cõpletur per amorẽ:sicut imago perficit̃ ꝛ venu
statur per colores ꝛ alia hꝰ quibus fit similis exẽplari.
℄ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ratio illa ꝓcedit quãtuꝫ ad res illas q/ 3ᵐ
bus anima est nobilior. Sꝫ eadẽ rõne põt probari ꝑemĩ
nentia volũtatis in ꝯparatiõe ad res anima nobiliores.
℄ Ad 4ᵐ dõm ꝙ volũtas nõ cõicat in obiecto cũ sensi/ 4ᵐ
bus:nisi ſm ꝙ fert̃ ad res sensibiles que sunt anima ife/
riores. Scdm vero ꝙ fert̃ ad res intelligibiles ꝛ diuas
magis elongatur a sensib⁹ q̃ꝫ intellect⁹:cuꝫ intellect⁹ mi/
nus capere possit de diuinis:q̃ꝫ appetat ꝛ diligat affect⁹.
℄ Ad 5ᵐ dõm ꝙ intellect⁹ regit volũtatẽ nõ quasi incli 5ᵐ
nans eam in id in qꝺ tendit:sed sicut ostẽdẽs ei quo ten/
dere debeat. Qñ ergo minus põt ostẽdere intellꝰs aliqꝺ

nobile q̃ inclinatio voluntatis ferať in illud: voluntas
6ᵐ est potior intellectu. ⁋ Ad 6ᵐ dõm ꝙ voluntas nõ dire/
cte ab intelligẽtia procedit:sed ab eẽntia anime p̃suppo/
sita intelligentia. vnde ex hoc nõ ostendiť ordo dignita/
tis:sed solúmodo ordo originis quo intellect' est p̃or na/
7ᵐ turaliter voluntate. ⁋ Ad 7ᵐ dõꝫ ꝙ intellꝰs nõ abstra/
hit a materia nisi cũ intelligit res sensibiles ⁊ mãles:cuꝫ
vero intelligit res que sunt supra ipsuꝫ nõ abstrahit:imo
recipit min' simplr̃ q̃ sint res ipse in seipsis. vnde rema/
net actus voluntatis qui ferť in ipsas res put in seipsis
8ᵐ sunt simplicior ⁊ nobilior. ⁋ Ad 8ᵐ dõm ꝙ locutiões il/
le quibus intellect' splendori:affectus vero calori cõpa/
ratur sunt metaphorice. Et ex talibus locutiõib':vt ma/
gister dicit in 3° sent. non est trahẽda argumẽtatio. Dio.
etiam dicit in ep̃la ad Thitũ: ꝙ simbolica theologia nõ
9ᵐ est argumentatiua. ⁋ Ad 9ᵐ dõm ꝙ sicut intelligere est
solius hoĩs ita velle:q̃uis appetere sit aliorũ q̃ homis.
10ᵐ ⁋ Ad 10ᵐ dõm ꝙ q̃uis anima p̃us feratur in deum per
intellectũ q̃ per affectũ:tñ perfectius pueniť in ipꝫ affe/
11ᵐ ctus q̃ intellect':vt dictũ est. ⁋ Ad 11ᵐ dõm ꝙ a contẽ/
platione voluntas nõ excludiť. Unde Grego. dicit super
Exo. ꝙ vita contẽplatiua est deum ⁊ p̃ximũ diligere. vñ
eminentia vite cõtẽplatiue ad actiuã nõ p̃iudicat volũ/
12ᵐ tati. ⁋ Ad 12ᵐ dõm ꝙ ph̃s loquiť de intellectu ſm ꝙ ac
cipitur p̃ tota parte intellectiua:que cõprehẽdit in se vo
luntateꝫ. Uel põt dici ꝙ considerat intellectum ⁊ alias
potentias anime absolute non ſm ꝙ cõparantur ad hoc
obiectum vel illud.

Ad p̃ᵐ in 3riuꝫ **Ad primũ** vero qđ in cõtrariũ obyciť dõꝫ ꝙ cha/
ritas est habitus p̃ficiẽs voluntatẽ in
ordine ad deũ:⁊ in tali ordine volũtas est nobilior intel
2ᵐ lectu. ⁋ Ad 2ᵐ dõm ꝙ libertas volũtatis nõ ostẽdit eã
esse nobiliorẽ simplr̃: sed nobiliorẽ in mouẽdo: qđ ex se/
3ᵐ quentib' patebit. ⁋ Ad 3ᵐ dõm ꝙ cũ veruꝫ sit quoddã
bonum:est eniꝫ bonũ intellꝰs: vt pꝫ per p̃hm in. 6. ethic.
nõ est dõm ꝙ bonũ sit nobilius vero: sicut nec ꝙ aĩal sit
nobilius hoĩe:cuꝫ hõ includat in se nobilitatẽ aĩalis ⁊
superaddat. loquimur enĩ de vero ⁊ bono ſm ꝙ sunt ob/
4ᵐ iecta voluntatis ⁊ intellect'. ⁋ Ad 4ᵐ dõm ꝙ velle nõ
inueniť in pluribꝰ q̃ intelligere:q̃uis appetere in pluri/
bus inueniať. Sciendũ tñ est ꝙ in hac rõne nõ induciť
auctoritas Dio. ſm eius intentionẽ p̃pter duo. P̃rio:q̃
Diony. loquiť quãdo vnũ includiť in rõne alterius:sicut
esse ⁊ viuere ⁊ intelligere:cum dicit vnũ esse simplici' al
tero. Scđo:q̃ q̃uis participatio que est simplicior sit no
bilior:tñ si accipiať cum illo mõ quo inueniť in rebꝰ ca/
rentibus supadditis p̃cessionibꝰ erit ignobilior:sicut eẽ
qđ est nobilius q̃ viuere:si accipiať cum illo mõ quo in/
animata sunt:ille modus essendi erit ignobilior q̃ eẽ vi/
uentiũ qđ est viuere. Et sic nõ opꝫ ꝙ semper id qđ est in
pluribus sit nobi[illegible]:alias oporteret dicere sensuꝫ eẽ no
5ᵐ biliorẽ intellectu:⁊ nutritiuã potẽtiã q̃ sensitiuã. ⁋ Ad
5ᵐ dõm ꝙ ratio illa procedit de voluntate in ordine ad
deum:⁊ sic concediť esse nobilior.

Duodecimo queriť vtr̃ volũtas mo
ueat intellectuꝫ ⁊ alias
p̃ᵐ anime vires. Et videť ꝙ nõ. mouẽs enim est
nãliter p̃us moto:sed volũtas est posterior in/
tellectu:nihil eniꝫ amať vel desiderať nisi co
gnitũ ſm Aug. in lib. de trini. ergo volũtas nõ mouet in/
2ᵐ tellectũ. ⁋ P̃. si voluntas mouet intellectũ ad suũ actũ:
tunc sequiť ꝙ intellectus itelligat: q̃ voluntas vult ipꝫ
intelligere:sed volũtas nõ vult aliqđ nisi itellectũ. ergo
p̃us intellect' intellexit ip̃m intelligere q̃ volũtas illud
velle:sed anteq̃ intellect' hoc intelligeret opꝫ ponere ꝙ
voluntas illud vellet: quia poniť intellect' a voluntate
moueri. ergo est abire in infinitũ. vel dõm ꝙ volũtas nõ
mouet intellectũ. ⁋ P̃. oĩs potẽtia passiua moueť a suo 3ᵐ
obiecto:sed voluntas est potẽtia passiua: est. n. appetitus
mouens motũ:vt diciť in 3° de anima. ergo moueť a suo
obiecto:sed obiectũ eius est bonũ intellectũ vel app̃hen
sum:vt diciť in 3° de aĩa. ergo intellect' aut alia vis app̃/
hensiua mouet volũtatẽ:⁊ nõ ecõuerso. ⁋ P̃. ꝙ vna po/ 4ᵐ
tentia dicať aliam mouere:hoc nõ est nisi p̃pter iperiuꝫ:
qđ vna super aliam habꝫ:imperare aũt est rõnis:vt dici/
tur in p̃mo ethi. ergo eius est mouere alias potẽtias ⁊ nõ
voluntatis. ⁋ P̃. ſm Aug. 12. super Geñ. ad litterã. mo/ 5ᵐ
uens ⁊ agẽs est nobiliꝰ moto ⁊ facto:sed intellꝰs ad minꝰ
respectu sensibiliũ est nobilior q̃ volũtas vt dcm̃ ẽ. ergo
ad minꝰ respectu hoꝝ nõ moueť a voluntate.

Sed contra est qđ Ansel. dicit in lib. de similitu/ 3p̃.
dinibꝰ ꝙ voluntas mouet oẽs anie
vires. ⁋ P̃. ſm Aug. 8. sup Geñ. ad l̃ram. omnis motꝰ p̃/ 2ᵐ
cedit ab immobili: sed iter potẽtias anime sola volũtas
est que est immobilis in hoc ꝙ a nullo cogi põt. ergo oẽs
alie vires a voluntate moueñť. ⁋ P̃. ſm p̃hm in secũdo 3ᵐ
metheoroꝝ. omnis motus est p̃pter finẽ:sed bonuꝫ ⁊ fi/
nis est obiectũ volũtatis. ergo voluntas mouet alias vi/
res. ⁋ P̃. ſm Aug. hoc facit in spiritibꝰ amor qđ in cor/ 4ᵐ
poribus pondus:sed pondus mouet corpora. ergo amor
voluntatis mouet sp̃uales anime potentias.

Respondeo. Dõm ꝙ intellect' aliquo mõ mo/ R.
uet volũtatẽ:⁊ aliquo mõ volũtas
mouet intellectũ ⁊ alias vires. Ad cuius euidẽtiã scien/
dũ ꝙ tam finis q̃ efficiens mouere dicuñť: sed diuersi/
mode:cum in qualibꝫ actione duo considereñť. s. agens:
⁊ ratio agendi:vt in calefactiõe ignis est agens:⁊ rõ agẽ/
di calor. In mouendo diciť finis mouere sicut rõ mouẽ/
di:sed efficiẽs sicut agens motũ:hoc est educens mobile
de potẽtia in actuꝫ. Ratio aũt agendi est forma agentis
per quã agit. vnde oꝫ ꝙ insit agẽti ad hoc ꝙ agat. nõ aũt
inest ſm esse nature perfectũ: q̃ hoc habito quiescit mo
tus: sed inest agenti per modũ intentiõis. naꝫ finis ẽ p̃or
in intentiõe:sed posterior in eẽ. Et ideo finis p̃existit in
mouẽte p̃prie ſm intellm̃ cuiꝰ ẽ recipe aliqđ per modũ
intentiõis:⁊ nõ ſm esse nãe. vnde intellꝰs mouet volun
tatem per modũ quo finis mouere diciť: inquãtũ. s. p̃cõ/
cipit rõnẽ finis ⁊ eam volũtati p̃ponit. Sꝫ mouere per
modũ cãe agentis est volũtatis ⁊ nõ intellect': eo ꝙ vo/
luntas cõparať ad res ſꝫ ꝙ in seipsis sunt. intellꝰs aũt cõ
parať ad res ſm ꝙ sunt per modũ sp̃ualem in aĩa. Agere
aũt ⁊ moueri cõuenit rebus ſm esse p̃priũ quo in seipsis
subsistunt:⁊ nõ ſm ꝙ sunt in aĩa per modũ intẽtiõis. Ca/
lor enĩ in aĩa nõ calefacit:sed in igne. Et sic cõparatio vo
luntatis ad res est ſm ꝙ cõpetit eis motus: nõ aũt cõpa/
ratio intellꝰs. Et p̃terea actus volũtatis est quedã iclina/
tio in aliquid:nõ aũt actus intellect'. Inclinatio aũt est
dispositio mouẽtis ſm ꝙ efficiẽs mouet. vnde pꝫ ꝙ vo/
luntas hꝫ mouere per modũ cãe agentis ⁊ nõ intellect'.
potẽtẏs aũt aĩe superioribꝰ: ex hoc ꝙ imãles sunt cõpe/
tit ꝙ reflectanť super seipsas. vnde taꝫ volũtas q̃ itelle/
ctus reflectunť super se:⁊ vnũ sup alterũ:⁊ super eẽntiaꝫ
aĩe:⁊ sup oẽs eius vires. Intellꝰs enĩ itelligit se ⁊ volũta/
tem ⁊ eẽntiã aĩe ⁊ oẽs anime vires. Et silr̃ volũtas vult
se velle:⁊ intellectũ intelligere: ⁊ vult eẽntiã aĩe: ⁊ sic de
alẏs. Cum aũt aliqua potẽtia sup aliaꝫ fertur cõparatur
ad eam ſm suam p̃prietatẽ: sicut intellect' cũ intelligit
voluntatẽ velle accipit in seipso rõnem volendi. vnde ⁊
ipsa voluntas cũ ferť super potẽtias anime fertur in eas
vt in res quasdã:quibus cõuenit motus ⁊ operatio: ⁊ in/

clinat vnāquāq; in ꝓpriam operationē: ⁊ sic nō solū res
exteriores mouet voluntas per modū cause agentis: sed
etiam ipsas anime vires.

Ad pᵐ **Ad primuz** ergo dōm ꝙ cū in reflexiōe sit quedam similitudo mot⁹ circularis: in
quo est vltimū motus qd̄ pᵐo erat pncipiū: opȝ sic dice-
re in reflexiōe vt illud: qd̄ pᵐo erat pus: secundo fiat po-
sterius. Et ideo q̄uis intell's sit prior voluntate simplr:
tamē per reflexionē efficit̄ volūtate posterior: ⁊ sic volū-
2ᵐ tas intellectū mouere pōt. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ non est ꝓce-
dere in infinitū: statur .n. in appetitu naturali quo iclina-
3ᵐ tur intellus in suum actū. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ratio illa ostē-
dit ꝙ intellus mouet per modū finis. hoc enim modo se
4ᵐ hȝ bonū apphensum ad voluntatē. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ ꝙ ipe-
rium est ⁊ voluntatis ⁊ rōnis q̄tū ad diuersa. volūtatis
quidē sm ꝙ imperiū iclinationē quādā importat: rōnis
vero sm ꝙ hec iclinatio distribuit̄ ⁊ ordinat̄ vt exequē-
5ᵐ da per hūc vel per illū. ¶ Ad 5ᵐ dōȝ ꝙ q̄uis quelibȝ po-
tentia pemīnet alteri in hoc qd̄ est ꝓpriū sibi. sicut tact⁹
perfectius cōparat̄ ad calorē quē sentit per se q̄ȝ visus q
sentit ipm per accidēs: ⁊ silr intellus cōpletius cōparat̄
ad verū q̄ȝ volūtas: ⁊ volūtas perfectius cōparat̄ ad bo-
num qd̄ est in rebus q̄ȝ intellus: vnde q̄uis intellus sim-
pliciter sit nobilior volūtate ad minus respectu aliq̄ruȝ
rerum: tñ sm rōnem mouendi que cōpetit voluntati ex
rōne ꝓpria obiecti voluntas nobilior inuenit̄.

Tertiodecimo querit̄ vtrū intētio sit actus volūtatis.
pᵐ Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ super illō Luc. xi. Lucerna
cor. tui est oculus tuus. glosa. i. intentio: sȝ ocu-
lus in aīa est rō vel intellus. ergo intētio perti-
net ad rōnē vel intellm ⁊ nō ad voluntatē. ¶ Sȝ dice.
ꝙ erat voluntatis in ordine ad rōnē: ⁊ pro tāto oculo cō-
2ᵐ parat̄. ¶ Sed ꝯ. actus supioris ⁊ pōris potētie nō depē-
det ab actu posterioris: sed volūtas est pōr intellectu in
agendo: qꝛ voluntas mouet intellectū vt dictū est. ergo
actus volūtatis nō depēdet a rōne. si ergo intentio esset
actus volūtatis nullo mō ad rōnē ptineret. ¶ Sȝ dice.
ꝙ sm hoc actus volūtatis depēdet a rōne inq̄tū ad vo-
lendū pexigit̄ cognitio voliti: ⁊ sic intētio q̄uis sit actus
3ᵐ voluntatis est aliquo mō rōnis. ¶ Sed ꝯ. nullus actus
voluntatis est: qui cognitiōeȝ nō preexigat. ergo sm hoc
nullus actus deberet attribui simplr voluntati nec vel-
le nec amare: sed volūtati ⁊ rōni simul: qd̄ est falsuȝ. ergo
4ᵐ ⁊ pᵐū. s. ꝙ intentio sit actus volūtatis. ¶ P̄. ipm nomē
intētiōis importat relationē in finē: sed referre aliqd in
finē pertinet ad rōnē. ergo intētio est rōnis. ¶ Sȝ dice.
ꝙ in intētiōe nō solū est relatio in finē: sed actus volūta-
tis: qui refert̄ in finē: ⁊ vtrūq; per nomē intentiōis signi-
5ᵐ ficat̄. ¶ Sed ꝯ. actus ille relationi in finem ꝓsternit̄ vt
materiale formali: sed magis denoiat̄ aliquid a formali
q̄ȝ a materiali. ergo intentio magis denoiat̄ ab eo qd̄ est
rōnis q̄ȝ ab eo qd̄ est volūtatis: ⁊ sic magis dȝ poni actus
6ᵐ rōnis q̄ȝ volūtatis. ¶ P̄. sicut pᵐus motor dirigit totaȝ
nām: ita ⁊ rō dirigit voluntatē: sed intētio in reb⁹ nālib⁹
magis ꝓprie attribuit̄ pᵐo motori q̄ȝ ipsis reb⁹ nālib⁹
cum res nāles nō dicant̄ aliquid intēdere nisi sm ꝙ sūt
directe a pᵐo motore. ergo ⁊ in potētijs aīe magis debȝ
7ᵐ attribui intētio rōni q̄ȝ voluntati. ¶ P̄. intētio ꝓprie lo-
quēdo nō est nisi cognoscētis: sed volūtas non est cogno-
8ᵐ scens. ergo intētio nō est volūtatis. ¶ P̄. eoꝝ que nullo
mō sunt vnū nō pōt esse actus vn⁹: sed volūtas ⁊ rō nul-
lo mō sunt vnū: cum ad diuersa genera potētiaꝝ aīe per-
tineant: voluntas enī est in appetitiuo: sed rō in itellecti-
uo. ergo rō ⁊ voluntas nō possunt habere vnū actū: ⁊ ita
si intētio est actus rōnis aliquo mō nō erit act⁹ volunta-
tis. ¶ P̄. volūtas sm phm in 3° ethi. est finis tm̄. sed fi- 9ᵐ
nis est vnus tm̄ in vno ordine. ergo volūtas sm suū actū
cōparat̄ tm̄ ad vnum: sed vbi est vnū tm̄ ibi nō est ordo:
cum ergo intētio ordinē importet: videt̄ ꝙ nullo mō sit
voluntatis. ¶ P̄. intētio nihil aliud esse videt̄ q̄ȝ dire- 10ᵐ
ctio volūtatis in vltimū finē: sed dirigere voluntatē est
rōnis. ergo intētio ad rōnem ptinet. ¶ P̄. sicut in puer- 11ᵐ
sitate peccati error est rōnis: cōtēptus irascibilis: inordi-
natio voluntatis cōcupiscibilis: ita ecōtrario in reforma-
tione anime fides ē rōnis: spes irascibilis: ⁊ charitas cō-
cupiscibilis: sed fides sm Aug. est que intētionē dirigit.
ergo intētio est rationis. ¶ P̄. sm phm in 3° ethi. volun- 12ᵐ
tas est possibiliū ⁊ impossibiliū: intētio vero est solū pos-
sibilium. ergo intētio nō est volūtatis. ¶ P̄. qd̄ nō est in 13ᵐ
aīa nō est in voluntate: sed intētio nō est in anima: qꝛ nec
est potentia: sic eniȝ esset nālis ⁊ in ea meritū nō cōsiste-
ret: nec est habitus: sic enim esset in dormiēte: nec est pas-
sio: sic eni esset partis sensitiue: vt pȝ per phm in. 7. ethi.
hec aūt tria sunt solūmodo in anima: vt dicit̄ in 2° ethi.
ergo intētio nō est in volūtate. ¶ P̄. ordinare rōnis est 14ᵐ
cum ad sapientē pertineat: vt dicit̄ in pᵐo metaph. sed
intētio ordinatio quedā est in finē. ergo est rōnis. ¶ P̄. 15ᵐ
intētio est distantis a fine. hec enī ꝓpositio in. distantiaȝ
importat: sed magis distat a fine ratio q̄ȝ voluntas: quia
rō solū demōstrat finē: voluntas vero inheret fini sicut
ꝓprio obiecto. ergo intēdere est magis rōnis q̄ȝ volūta-
tis. ¶ P̄. omnis act⁹ volūtatis aut est eius absolute: aut 16ᵐ
per cōparationē ad superiores vires: aut in cōparatione
ad inferiores: sed intēdere nō est actus voluntatis abso-
lute: qꝛ sic idem esset qd̄ velle vel amare. nec est actus ei⁹
in ordine ad superiorē. i. rōnem: sic eniȝ actus eius est eli-
gere. nec in ordine ad inferiores: cū sic sit eius actus im-
perare. ergo intēdere nullo mō est act⁹ volūtatis.

Sed contra intētio est solum de fine: sed finis ⁊ 1ᵐ
bonū est obiectū voluntatis. ergo intē-
tio ad volūtatē ptinet. ¶ P̄. intēdere est quoddā ꝓseq: 2ᵐ
sed ꝓsecutio vel fuga ad voluntatē ptinet: non ad rōnē:
sed solū dicere aliqd esse ꝓsequendū vel fugiendū. ergo
intētio est voluntatis. ¶ P̄. omne meritū in voluntate 3ᵐ
cōsistit: sed intētio est meritoria: ⁊ penes eā pcipue atten-
dit̄ meritū vel demeritū. ergo intētio ē volūtatis. ¶ P̄. 4ᵐ
Ambro. dicit. Affect⁹ operi tuo nomē iponit: sed act⁹ iu-
dicat̄ bon⁹ vel malus ex intētiōe. ergo intētio in affectu vi-
det̄ cōtineri: ⁊ sic videt̄ esse volūtatis ⁊ nō rōnis.

Respondeo. Dōȝ ꝙ intētio est actus volūtatis. R.
Qd̄ quidē manifeste appet ex eius
obiecto. opȝ enī potētiā ⁊ actuȝ in obiecto cōuenire: cum
potētia nō ordinet̄ in obiectū nisi per actū. Opȝ. n. potē-
tie visiue ⁊ visionis esse idem obm. s. colorē. Cuȝ ergo obm
hui⁹ actus qui est intētio sit bonū: qd̄ est finis: qd̄ etiā est
obm volūtatis: opȝ intētionē actū volūtatis esse. Nō tñ
est actus volūtatis absolute: sed in ordine ad rōneȝ. Ad
cuius euidētiā sciendū est: ꝙ q̄ncūq; sunt duo agentia or-
dinata: 2ᵐ agens duplr pōt mouere vel agere. Uno° sm
ꝙ cōpetit nāe sue. Alio mō sm ꝙ cōpetit nature superio-
ris agentis. Impressio. n. supioris agentis manet in infe-
riori: ⁊ ex hoc inferi⁹ agēs nō soluȝ agit actiōe ꝓpria: sed
actiōe superioris agētis: sicut spera solis mouetur ꝓprio
motu: qui spacio vni⁹ anni explet̄: ⁊ motu pᵐi mobilis: q
est motus diurnus. Silr aqua mouet̄ motu ꝓprio tēdē-
do in centrū: ⁊ habȝ quēdā motū ex impressiōe lune que
mouet ipsam: vt pȝ in fluxu ⁊ refluxu maris. Corpora ēt
mixta habent quasdā operatiōes sibi ꝓprias: que conse-
quunt̄ naturā quatuor elementoꝝ: vt tendere deorsum

calefacere infrigidare. Et hñt alias operatióes ex ipres/
sione celestiũ corpoꝝ: vt magnes attrahit ferrũ. Et q̃uis
nulla actio inferioris agentis fiat nisi ꝓsupposita actióe
superioris: tñ illa actio que cõpetit ei ſm suaȝ nãm attri/
buit̃ ei absolute: sicut aque moueri deorsuȝ. Jlla vͦo que
ei cõpetit ex impressióe supioris agentis nõ attribuit̃ ei
absolute: sed in ordine ad aliud: sicut fluere ⁊ refluere di
cit̃ esse ꝓprius motus maris: nõ inquãtũ est aqua: sed in/
quãtuȝ mouet̃ a luna. Rõ aũt ⁊ volũtas sunt quedã po/
tentie opatiue adinuicẽ ordinate: ⁊ absolute cõsiderãdo
rõ prior est: q̃uis per reflexioneȝ efficiat̃ voluntas prior ⁊
superior: inq̃ntũ mouet rõnem. vnde volũtas põt hr̃e du/
plicem actũ. vnũ qui cõpetit ei ſm suã nãm inq̃ntũ tẽdit
in ꝓpriũ obiectũ absolute. Et hic actus attribuit̃ volũta
ti simplr̃: vt velle ⁊ amare: q̃uis ad hũc actũ ꝓsupponat̃
actus rõnis. Aliũ vͦo actũ hȝ qui cõpetit ei ſm id qḋ i/
pressio rõnis relinquit̃ in voluntate. Cuȝ. n. ꝓpriũ rõnis
sit ordinare ⁊ conferre: q̃ñcũqȝ in actu volũtatis apparet
aliqua collectio vel ordinatio: talis actus erit volũtatis
nõ absolute: sed in ordine ad rõnẽ. Et hoc mõ intẽdere ẽ
actus volũtatis: cum intẽdere nihil aliud esse videat̃ q̃
ex eo ꝙ quis vult in aliud tendere sicut in finẽ. Et ita in/
tendere in hoc differt a velle: ꝙ velle tendit in finẽ abso
lute: sed intẽdere dicit ordinẽ in finem: ſm ꝙ finis est in
quẽ ordinant̃ ea que sunt ad finẽ. Cum eniȝ volũtas mo
ueatur in suũ obiectũ sibi ꝓpositũ a rõne diuersimode
mouet̃ ſm ꝙ diuersimode sibi ꝓponit̃. vnde cũ rõ ꝓpo
nit sibi aliquid vt absolute bonũ: voluntas mouet̃ in il/
lud absolute: ⁊ hoc est velle. Cuȝ aũt ꝓponit sibi aliquid
sub rõne boni ad qḋ alia ordinent̃ vt ad finẽ: tunc tendit
in illud cũ quodã ordine qui inuenit̃ in actu voluntatis:
non ſm ꝓpriã nãm: sed ſm exigentiã rõnis: ⁊ ita intẽde/
re est actus voluntatis in ordine ad rõnẽ.

Ad pᵐ **Ad primũ** ergo dõm ꝙ intentio assimilat̃ oculo
q̃ntum ad id qḋ de ꝓprietate rõnis in
2ᵐ intẽtione inuenit̃. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ratio mouet quodã/
modo voluntatẽ: ⁊ volũtas quodãmõ rõnẽ: vt ex dictis
pȝ. Et sic vtraqȝ diuersis respectibꝰ est altera prior: ⁊ vtri
3ᵐ qȝ põt attribui actus in ordine ad alterã. ¶ Ad 3ᵐ dõm
ꝙ q̃uis quilibȝ actus volũtatis ꝓsupponat cognitioneȝ
rõnis: non tñ semꝑ in actu volũtatis apparet id qḋ ẽ ꝓ/
4ᵐ priuȝ rõnis: vt ex dictis pȝ. vnde rõ nõ sequit̃. ¶ Ad 4ᵐ
dõm ꝙ relatio in finẽ actiua est rõnis: eius eni est refer/
re in finẽ: sed relatio passiua põt esse cuiuscũqȝ directi vl̃
relati in finẽ per rõnẽ. Et sic põt esse voluntatis: ⁊ h̃ mõ
5ᵐ relatio in finẽ pertinet ad intẽtionẽ. ¶ Et per hoc pȝ so/
6ᵐ lutio ad 5ᵐ. ¶ Ad 6ᵐ dõȝ ꝙ in pͥmo motore nõ solũ inue
nitur cognitio: sed voluntas: ⁊ ideo ꝓprie põt ei intentio
attribui: sed ad rõnem nõ ꝑtinet nisi cognitio. vnde non
7ᵐ est sĩle. ¶ Ad 7ᵐ dõm ꝙ intẽdere est nõ cognoscẽtis: cũ
res naturales intendãt finem: q̃uis intentio ꝓsupponat
aliquã cognitionẽ. Si aũt loq̃mur de intentióe aĩali sic
nõ est nisi cognoscẽtis: sicut nec velle. nõ tñ opȝ ꝙ inten/
dere ⁊ velle sint actus eiusdẽ potẽtie cuius est cognosce/
re: sed eiusdẽ suppositi. nõ eniȝ ꝓprie dicit̃ cognoscere vl̃
8ᵐ itẽdere potẽtia aliq̃: sed suppositũ per potẽtiã. ¶ Ad 8ᵐ
dõm ꝙ ratio ⁊ voluntas sunt vnũ ordine: sicut vniuersũ
dicit̃ esse vnũ. Et sic nihil ꝓhibet vnũ actũ esse vtriusqȝ:
9ᵐ vnius quideȝ imediate: sed alterius mediate. ¶ Ad 9ᵐ
dõm ꝙ q̃uis voluntas sit pͥncipaliter de fine: ex eo ꝙ ea
que sunt ad finẽ non desideranť nisi ꝓpter fineȝ: nihilo/
minus tñ voluntas est eorũ que sunt ad fineȝ. Qḋ. n. phs
dicit in 3ͦ ethi. ꝙ volũtas est finis: electio eorũ que sunt
ad fineȝ: non ob hoc dicit̃ ꝙ voluntas semꝑ sit finis: sed
aliquãdo ⁊ pͥncipalius: ⁊ ex hoc ꝙ electio nunq̃ȝ est finis
ostenditur ꝙ nõ sit idem eligere ⁊ velle. ¶ Ad 10ᵐ dõm 10ᵐ
ꝙ directio in finẽ actiua pertinet ad rõnẽ: sȝ passiua põt
nõ ad voluntatẽ pertinere: ⁊ sic pertinet ad intẽtionem.
¶ Ad 11ᵐ dõm ꝙ fides dirigit intẽtionẽ sicut rõ volun/ 11ᵐ
tatem. vnde sicut fides est rõnis: ita intẽtio voluntatis.
¶ Ad 12ᵐ dõm ꝙ volũtas nõ semper est ipossibiliũ: sed 12ᵒ
aliqñ: ⁊ hoc sufficit ſm intẽtionẽ phi ad ostẽdẽdũ drĩaȝ
inter volũtateȝ ⁊ electionẽ que semꝑ est possibiliũ: vt. s.
eligere nõ sit oĩo idem ꝙ velle: ⁊ silr̃ nec intẽdere est oĩo
idem qḋ velle: sed ex hoc nõ excludit̃ quin sit actus volũ
tatis. ¶ Ad 13ᵐ dõm ꝙ intẽtio est quidã actus aĩe. Jn 13ᵐ
illa aũt trimẽbri diuisióe phi actióes anime nõ cõtinen/
tur: q2 actiones nõ sunt anime vt in aĩa: sed magis vt ab
anima. Uel põt dici ꝙ actiones cõprehẽdunt̃ sub habiti
bus: sicut pͥncipiatũ continet̃ in suo pͥncipio. ¶ Ad 14ᵐ 14ᵐ
dõm ꝙ ordinare est rõnis: sed ordinari põt esse volunta/
tis: ⁊ sic intẽtio ordinationẽ importat. ¶ Ad 15ᵐ dõm ꝙ 15ᵒ
ratio illa ꝓcederet si nihil aliud requireret̃ ad intẽtióeȝ
nisi sola distãtia: requirit̃ aũt inclinatio que volũtati cõ
petit ⁊ nõ ratióni. vnde ratio nõ sequit̃. ¶ Ad 16ᵐ dõm ꝙ 16ᵒ
intẽtio est actus volũtatis in ordine ad rõnẽ ordinãtem
ea que sunt ad finẽ in finẽ ipm: sed electio est actus volũ
tatis in ordine ad rõnẽ cõparantẽ ea que sunt in finẽ ad/
inuicem: ⁊ ꝓpter hoc intẽtio ⁊ electio differunt.

Quartodecimo queriť vtrũ volun
tas eodẽ motu ve/
lit finẽ: ⁊ intẽdat ea que sunt ad finẽ. Et videt̃ pᵐ
ꝙ nõ. Jmpossibile eni est eandẽ actuȝ esse sil̃
bonũ ⁊ malum: sed cõtingit esse volũtatẽ ma/
lam cũ intẽtióe bona: sicut cũ quis vult furari vt det ele/
mosynã. ergo nõ est ideȝ actus intẽtio ⁊ voluntas. ¶ P̃. 2ᵐ
ſm phm in. 10. ethi. motus qui terminat̃ ad mediuȝ ⁊ ad
extremũ differũt specie: sed id qḋ est ad finẽ ⁊ finis se ha
bent quodã mõ vt mediũ ⁊ extrema. ergo intẽtio finis ⁊
volũtas eius qḋ est ad finẽ drñt specie: ⁊ ita nõ sunt vnius
actus. ¶ P̃. ſm phm in. 7. ethi. fines in practicis sunt si/ 3ᵐ
cut pͥncipia in demõstratiuis sciẽtijs: sed nõ est ideȝ actꝰ
intellectꝰ speculatiui quo itelligunt̃ pͥncipia ⁊ quo ꝯside
rãtur cõclusióes: qḋ pȝ ex hoc ꝙ ex diuersis habitibꝰ eli/
ciunt̃: est eniȝ itells habitus pͥncipiorũ: sed sciẽtia cõclu/
sionũ. ergo in operatiuis nõ est idem actꝰ volũtatis quo
intẽdimus finẽ ⁊ volumꝰ ea que sunt ad finẽ. ¶ P̃. actꝰ 4ᵐ
distinguũtur per obiecta: sed finis ⁊ id qḋ est ad fineȝ sũt
diuersa obiecta. ergo nõ idem actꝰ est intẽtio finis: ⁊ vo/
luntas eius qḋ est ad finem.

Sed contra duo actus nõ pñt esse sil̃ vnius potẽ 3ᵐ p̃.
tie: sed volũtas simul dũ vult id qḋ
est ad finẽ intẽdit ad finem. ergo intẽtio finis ⁊ volũtas
eius qḋ est ad finẽ nõ sunt diuersi actꝰ. ¶ P̃. sicut lux est 2ᵐ
ratio visibilitatis colori: ita finis ẽ ratio appetibilitatis
his que sunt ad finẽ. sed eodẽ actu visus videt coloreȝ ⁊
lucem. ergo eodẽ actu volũtas vult id qḋ est ad finẽ ⁊ in/
tẽdit finẽ. g̃ intẽtio finis ⁊ volũtas nõ sũt diuersi actꝰ.

Respondeo. Dõȝ ꝙ circa hãc questionẽ duplex B.
est opio: vt magister dicit in. 2. sen.
d. 38. Quidã eni dixerũt ꝙ alius actꝰ sit volũtatis eiꝰ qḋ
est ad finẽ ⁊ intẽtio finis. Quidã vero dixerũt ecõtrario
ꝙ sit vnus actus: sed ꝙ eorũ distictio sit tñmõ ꝓpter re
rum varietateȝ. vtraqȝ aũt opio ſm aliquid vera est. Ad
cuius euidẽtiã sciẽdũ est ꝙ cum vnitas actus ex vnitate
obiecti pẽsanda sit: si sint aliqua duo que per aliquẽ mo/
dum sint vnũ: actꝰ qui fert̃ in ea ſm ꝙ sunt vnũ erit vnꝰ:
actus vero qui fert̃ in ea ſm ꝙ sunt duo erũt duo: sic par
tes linee sunt quodãmõ duo ⁊ quodãmodo vnũ: prout. s.
vniunt̃ in toto. Et ideo actus visionis si fertur in duas

partes linee fm q sunt due.i.in vtrãq per se fm id qd ẽ ppriũ sibi:erunt due visiones nec poterũt simul videri. Si aũt ferat in totaz lineã cõprehẽdentẽ vtrãq partiũ: erit vna visio:r sil' tota linea videbit. Oia autẽ que sunt adinuicẽ ordinata:sunt quidẽ plura:inqtũ sunt res qdã per se considerate:sunt vero vnũ in ordine quo adinuicẽ ordinant. Et ideo actus aie qui fert in ea fm q sunt adinuicem ordinata:est vnus:actus vero aie qui fert in ea fm q sunt in se cõsiderata est multiplex: sicut pz in cõsideratiõe statue mercurij:quã si aliquis consideret vt est quedã res: erit alia ɔsideratio eius: r cõsideratio mercurij:cui' statua est imago. si aũt cõsideret statua vt imago mercurij:erit idem modus cõsiderationis in statuã r in mercuriũ. Silr quãdo motus volũtatis fert in finẽ r in id qd est ad finẽ:si ferat in ea fm q vtrũq est quedã res per se existẽs:erit diuersus motus voluntatis. Et sic est vera opio que dicit q intẽtio finis r volũtas eius qd est ad finẽ sunt diuersi actus. Si aũt voluntas ferat in vnũ eorũ fm q habet ordinẽ ad aliud:sic est vnus act' volũtatis in vtrãq. Et sic est vera opio que ponit vnũ actum esse intẽtione finis:r voluntatẽ eius qd est ad finẽ. Sed si recte inspiciat ratio intẽtiõis:inuenit hec opio esse verior q alia.motus eni volũtatis in finẽ nõ dicit absolute intẽtio sed simplr velle:sed intẽtio dicit iclinatio voluntatis in finẽ fm q ad finez terminant ea q sunt in finem.Qui.n.vult sanitatẽ dicit eã simplr velle: sed tunc solũ eaz intẽdere dicit:quãdo aliqd pp̃ter sanitatẽ vult. Et ideo concedendum est q intentio non sit alius actus numero q voluntas.

Ad pm **Ad primũ** ergo dõm q q̃uis vnus act' nõ possit esse bonus r malus:tñ alicui' act' ma
li põt esse aliqua circũstantia bona:sicut act' viciosus est
siquis comedat plus q dz:licz comedat qñ dz. Et ita vo
lũtas qua quis vult furari vt pascat pauperẽ:est act' ma
lus simplr:hñs tñ aliquã circũstantiã bonã. pp̃ter quid
2m eniz ponit vna de circũstantijs. Ad 2m dõm q verbũ
phi est intelligendũ quãdo sistit in medio. quãdo.n.per
mediũz transit ad terminũ: tunc est vn' nũero mot'. Et
ita quãdo volũtas mouet in id qd est ad finẽ cuz ordine
3m ad finẽ:est vn' motus. Ad 3m dõm q quãdo cõclusio
r pñcipiũ cõsiderant vtrũq per se;sunt diuerse cõsidera
tiões:sed quãdo cõsideraf pñcipiũ in ordine ad ɔclõnẽ:
4m est eadẽ consideratio vtriusq sic fit in sillogismo. Ad
4m dõm q finis r id qd est ad finẽ sunt vnũ obiectũ in
quantũ consideraf vnũ in ordine ad aliud.

Uintodecimo querit vtr electio sit actus volũtatis
pm Et videt q nõ:sed rõnis. Ignorãtia.n.nõ est
volũtatis sed rõnis. sed peruersitas electiõis
ignorãtia quedam est. vnde oĩs malus dr esse
2m ignorãs ignorãtia electiõis:vt pz in 3° ethi.ergo r electio
rõnis est. P̃.sicut ad rõnez pertinet inquisitio r argu
mentatio: ita ɔclusio:sed electio est quasi quedã ɔclusio
cõsilij:vt pz in 3° r 7° ethi. cum ergo cõsilium sit rõnis:r
3m electio silr rõnis erit. P̃. fm phm in.8.ethi.pñcipali
tas virtutis moralis in electiõe cõsistit:sed sicut ipse di
cit in.6.ethi.id qd est prudentie in virtutib' moralib' est
pñcipale:qd formalr cõplet rõnem virtutis.ergo electio
pertinet ad prudẽtiã:sed prudẽtia est in rõne.g r electio.
4m P̃.electio discretionez quãdam importat: sed discer
nere rõnis est.ergo r eligere.

S.p. **Sed contra** est q eligere ẽ duob' ppositis vnũ alteri poptare:vt patz per Damas.sed
2m optare est actus volũtatis r non rõnis.g r eligere. P̃.
phs dicit in 3° ethi.q electio est desideriũ pcõsiliati:sed desideriũ est volũtatis r nõ rõnis.ergo r electio.

Respondeo. Dõm q electio habz in se aliqd voluntatis r aliquid rõnis. vtr autẽ sit actus pp̃rie voluntatis vel rõnis phus videt relinqre sub dubio in.6.ethi. vbi dicit: q electio vel est appetitus intellectiuũ.i.appetitus in ordine ad itellectũ:vel intellectus appetitiuũ.i.intellis in ordine ad appetitũ. primuz aũt verius est.s.q sit actus voluntatis in ordine ad rõnẽ.q eniz sit directe actus volũtatis pz ex duob'.primo ex rõne obiecti:qr ppriũ obiectuz electiõis est id qd est ad finẽ qd ptinet ad rõnẽ boni qd est obiectũ volũtatis. Nã bonũ dr r finis vt honestũ vel delectabile: r qd est ad finem vt vtile. Scdo ex rõne ipsius actus. Electio eni est vltima acceptio: qua aliqd accipit ad psequẽdũ: qd quidẽ nõ est rõnis;sed voluntatis.nam quãtũcũq rõ vnũ alteri pfert nondũ est vnũ alteri pacceptatũ ad operandum: quousq voluntas inclinet in vnum magis q in aliud:nõ eniz volũtas de necessitate sequit rõnez. Est tñ electio actus volũtatis:non absolute:sed in ordine ad rõnẽ:eo q in electiõe apparet id qd est ppriũ rõnis.s.cõferre vnũ alteri vel pferre:qd quidem in actu volũtatis inuenit:ex ipressione rõnis:inqtum.s.ipsa rõ pponit voluntati aliqd:nõ vt vtile simplr:sed vt vtilius ad finem. Sic ergo pz q volũtatis actus est velle: eligere: r intendere. Sed velle put rõ pponit voluntati aliquid bonũ absolute:siue sit pp̃ter se eligẽdũ vt finis:siue pp̃ter aliud:vt qd est ad finẽ:vtrũq eniz velle dicimur. Sed eligere est actus volũtatis fm q r ratio pponit ei bonũ vt vtilius ad finem. Intẽdere vo fm q rõ pponit ei bonũ vt finem cõsequendũ ex eo qd est ad finem.

Ad primuz ergo dõm q ignorãtia electiõi attri buit q̃tum ad id qd habet de rõne. Ad pm
Ad 2m dõm q practice inqsitiõis est duplex cõclusio. 2m
vna que est in rõne.s.sñia que est iudicium de cõsiliatis.
Alia vero que est in volũtate:r hõ est electio. Et dr ɔclu
sio per quãdã silitudinẽ: qz sicut in speculatiuis vltimo
stat in cõclusiõe:ita in opatiuis vltimo statur in opatio
ne. Ad aliud dõm q electio dicit esse pñcipale in vir 3m
tute morali:r ex pte eius qd habet de rõne:r ex parte ei'
qd hz de volũtate.vtrũq eniz requirit ad rõnẽ virtutis
moralis.Et dr electio pñcipale respectu exterioz actuũ.
vnde nõ oz q electio sit actus prudẽtie totalr: sed parti
cipat aliquid prudentie sicut r rõnis. Ad 4m dõm q 4m
discretio inuenit in electiõe fm q pertinet ad rõnẽ:cu'
pprietatem sequit voluntas in eligendo.

De voluntate dei:r hz octo articulos. p queritur vtr deo cõpetat volũtatez hr̃e.2°.vtrũ volũtas dina possit distingui per añs r ɔñs. 3°.vtr volũtas dina cõueniẽter diuidat per volũtatem bñplaciti r volũtatẽ signi. 4°.vtr de' ex necessitate velit qcqd vult. 5°.vtr dina volũtas reb' volitis necessitatez iponat. 6°.vtr iustitia in reb' creatis dpẽdeat ex simplici dina volũtate. 7°.vtr teneamur cõformare volũtatez nostram voluntati dine. 8°.vtr teneamur cõformare volũtatẽ nr̃am volũtati dine in volito:vt.s.teneamur velle hoc qd scimus deum velle. Qõ XXIII.

Uestio est de voluntate dei. r pmo querit vtrũ deo cõpetat vo
luntatẽ hr̃e. Et videt q nõ.omni.n.volũ pm
tatẽ habẽti cõpetit fm electionẽ volũta
tis agere:sed de' nõ agit fm volũtatis ele
ctionẽ:vt.n.dicit Dio.4.ca.de di.no.sicut
noster visibilis sol nõ rõcinãs aut peligẽs
sed per ipm esse illuminat oĩa.ita r diuina bonitas.ergo
deo nõ cõpetit voluntatẽ hr̃e. P̃.ex cã cõtingẽti non 2m

pn̄t effectꝰ necessariū ꝓuenire:sed volūtas est cā ꝯtingēs
cum se habeat ad vtrūlibet.ergo non pōt esse cā necessa
rioꝝ.deꝰ aūt est causa oium tam necessarioꝝ q̄ꝫ cōtingē
3m tium.ergo nō agit per volūtatē:⁊ sic idē qd̄ prius. ¶ P̄.ei
qd̄ nō hꝫ aliquā cām nō cōpetit aliquid qd̄ iportet respe
ctum ad cām:sed deꝰ cū sit pma causa oiuꝫ nō hꝫ aliquā
cām.ergo cū voluntas iportet habitudinē in cām finalē:
q2 voluntas est finis fm pħm 3° ethi. videtur ꝙ volūtas
4m deo nō cōpetat. ¶ P̄.fm pħm in 3° ethi. volūtariuꝫ me
ret laudē vel vituperiū:inuoluntariū aūt veniā ⁊ miseri
cordiā.ergo ei nō cōpetit rō volūtarij:cui non cōpetit rō
laudabilis: sed deo non cōpetit rō laudabilis:q2 laus:vt
dicit in pmo ethi.nō est optimoꝝ:sed eoꝝ que ordinant
in optimum:bonoꝝ aūt est optimoꝝ.ergo deo nō cōpetit
5m hr̄e volūtatē. ¶ P̄.opposita nata sunt fieri circa idē: sed
volūtario opponit duplex inuoluntarium: vt dicit in 3°
ethi.s.inuoluntariū per ignorantiā ⁊ per violentiā: sꝫ deo
nō cōpetit inuoluntariū per violentiā: q2 coactio in deū
nō cadit:nec inuoluntariū per ignorantiā:q2 ipse oia no
6m uit.ergo nec voluntariū deo cōpetit. ¶ P̄.vt dicit in li
bro de regulis fidei est duplex voluntas.s. affectiōis re
spectu interioꝝ actuum:⁊ effectiōis respectu exterioꝝ.
Voluntas aūt affectiōis:vt ibi dicit est faciens ad meri
tum;volūtas aūt effectiōis est perficiēs meritū: deo aūt
nō cōpetit mereri.ergo nec volūtatē aliquo mō habere.
7m ¶ P̄.deus mouens est nō motū: q2 fm Boe. imobilis
manēs dat cuncta moueri: sed volūtas est mouēs motū:
vt dicit in 3° de aia. vnde ⁊ in.xi.meta. ꝓbat pħs ꝙ mo
uet sicut desideratū ⁊ intellectuꝫ:ex hoc ꝙ est mouēs nō
8m motū.ergo deo nō cōpetit voluntatē hr̄e. ¶ P̄.volūtas
appetitus quidā est: sub appetitiua eni anime parte cōti
net:sed appetitus est imperfectio; est eniꝫ nō habiti fm
Aug.ergo cū nulla iperfectio in deum cadat: videt ꝙ ei
9m nō cōpetat voluntatē habere. ¶ P̄.nihil qd̄ se habet ad
opposita videt deo cōpetere: cuꝫ talia sint generabilia ⁊
corruptibilia a quibꝰ longe deꝰ remouet:sed voluntas se
hꝫ ad opposita:cum inter rōnales ptātes cōtineatur que
ad opposita se hn̄t fm pħm. ḡ volūtas deo nō competit.
10m ¶ P̄.Aug.14.de ciui.dei. dicit ꝙ deus nō alr afficit ad
res cū sunt:⁊ alr cum nō sunt:sed cū nō sunt deꝰ non vult
res esse:essent eni si eas esse vellet.ḡ ⁊ cū sint deꝰ nō vult
11m eas esse. ¶ P̄.deo non cōpetit perfici sed perficere:volū
tatis aūt est perfici bono sicut intellectus vero.ergo vo
luntas deo non competit.

3p. **Sed contra** est qd̄ in ps.dicit.Oia quecūqꝫ vo
luit deus fecit. ex quo videt ꝙ vo
2: luntatē hēat:⁊ ex volūtate sua res create sunt. ¶ P̄.bea
titudo maxie in deo inuenit: sed beatitudo volūtatē re
quirit:q2 beatꝰ dicit fm Aug.qui hꝫ quicqd vult ⁊ nihil
3 mali vult.ergo volūtas cōpetit deo. ¶ P̄.vbicūqꝫ inue
niunt perfectiores cōditiōes voluntatis ibi est pfectius
volūtas;sed in deo perfectissime inueniuntur cōditiōes
volūtatis:est eni in eo indistātia volūtatis a subiecto:q2
sua essentia est sua volūtas:est in eo indistātia volūtatis
ab actu:q2 sua actio est sua essentia:⁊ est in eo idistātia vo
lūtatis a fine siue ab obiecto:q2 sua volūtas est sua boni
4: tas.ḡ in deo pfectissime inuenit volūtas. ¶ P̄.volūtas
est radix libertatis:sed libertas pcipue ꝯpetit deo. liber
eni est qui cā sui est fm pħm.in pn̄.metaphy.qd̄ maxime
de deo verificat.ḡ in deo inuenit voluntas.

R: **Respondeo.** Dōm ꝙ volūtas ꝓprijssime in deo
inuenit. Ad cuius euidētiā sciēdū
est ꝙ cognitio ⁊ voluntas radicant in suba spirituali su
per diuersas habitudines eius ad res.Est eniꝫ vna habi
tudo spūalis substantie ad res fm ꝙ res quodāmō sunt
apud ipam spūalem subam: nō quideꝫ fm esse ꝓpriū:vt
antiqui ponebāt dicentes ꝙ terraꝫ terra cognoscimꝰ:aq̄
vero aquā:⁊ sic de alijs.sed fm ꝓpriā rōnem. nō eniꝫ la
pis est in anima:sed spēs lapidis siue rō eius fm pħm in
3° de anima. Et q2 rō rei absoluta sine cōcretiōe non pōt
inueniri nisi in suba imateriali: iō cognitio nō rebꝰ oibꝰ
attribuit:sed solū imaterialibꝰ: ⁊ fm gradū imateriali
tatis est gradus cognitiōis: vt que sunt maxime imālia
sint maxime cognoscibilia. In qbus q2 ipsa eoꝝ essentia
imālis est:se hꝫ ad ea vt mediū cognoscēdi: sicut deꝰ per
suā eēntiā seipm ⁊ oia alia cognoscit: volūtas aūt in qui
bus appetitꝰ fundat super habitudinē qua suba spūalis
refert ad res vt habēs ordinem aliquē ad eas in seipsis
existēs.Et q2 cuiuslibꝫ rei tam mālis q̄ꝫ imālis est ad rē
aliam ordinē hr̄e:inde est ꝙ cuilibet rei cōpetit habere
appetitū vel nālem vel aialem vel rōnalē seu itellectua
lem.Sed in diuersis diuersimode inuenit.Cū.n.res ha
beat ad rē aliam ordinari per aliqd qd̄ in se hꝫ: fm ꝙ di
uersimode in se aliqd hꝫ:fm h̄ diuersimode ad aliud or
dinat. Res ḡ māles in quibꝰ est qcqd eis inest q̄si māe
obligatū ⁊ cōcretū:nō habent liberā ordinationē ad res
alias:sed cōsequentē ex necītate nālis dispōnis.vn̄ hꝰ or
dinatiōis ipse res māles nō sunt sibi ipsis cāe:q̄si ipse se
ordinēt in hoc ad qd̄ ordinant: sed aliūde ordinant.vn̄
.s.nālem dispōnē accipiūt.Et ideo cōpetit eis hr̄e tm̄mō
appetitū nālēꝫ.Substātijs vero imaterialibꝰ ⁊ cognosci
bilibꝰ est aliquid absolute nō cōcretū ⁊ ligatuꝫ ad māꝫ.
⁊ hoc fm gradū sue imaterialitatis: ⁊ ideo ex hoc ipso or
dinant ad res ordinatiōe libera: cuius ipse sunt cāe q̄si
se ordinātes in hoc ad qd̄ ordinant. Et ideo cōpetit eis
volūtarie ⁊ sponte aliqd agere aut appetere.Si.n.archa
que est in mēte artificis esset forma mālis hās determi
natū esse:nō inclinaret nisi fm modū suū determinatuꝫ
quē haberet. vnde non remaneret artifici liberū facere
domū: vel nō facere:vel facere sic: aut alr. Sꝫ q2 forma
domus in mente artificis est rō domus absoluta: non se
habēs q̄tum est de se magis ad esse q̄ꝫ ad nō esse: nec ad
sic q̄ꝫ ad alr esse respectu accn̄tiuꝫ dispositionū domꝰ re
manet artifici libera inclinatio respectu domꝰ faciēde:
vel nō faciēde.Quia vero in suba spūali sensitiua lꝫ reci
piant forme rerū sine materia:nō tamē oio imaterialr ⁊
absqꝫ māe ꝯditionibꝰ:ex hoc ꝙ recipiunt in organo cor
porali:ideo iclinatio in eis nō est oio libera: q̄uis in eis
aliqua libertatis imitatio vel silitudo sit. Inclinant eni
per appetitū in aliquid ex seipsis:in q̄ꝫtū ex appħensione
aliqd appetūt.Sed inclinari in id qd̄ appetūt vel nō in
clinari:nō subiacet dispōni eorū.Sed in nā intellectua
li vbi pfecte aliqd recipit imālr:inuenit pfecta ratio li
bere inclinatiōis:que quidē libera inclinatio rōnē volū
tatis cōstituit. Et ideo rebꝰ mālibꝰ non attribuit volun
tas sed appetitꝰ nālis:aie vero sensitiue attribuit nō vo
luntas:sed appetitus aialis: soli vō sube itellectiue attri
buit voluntas: ⁊ q̄to est imālior:tanto ei magis cōpetit
rō volūtatis.vnde cū deus sit in fine imaterialitatis: si
bi summe cōpetit ⁊ ꝓprijssime ratio volūtatis.

Ad primuꝫ ergo dōm ꝙ Dio. nō intēdit ex ver
bis illis excludere volūtatem ⁊ ele Ad p.m
ctionē a deo:sed ostēdere vlem eius influētiā in res.non
eni ita cōicat suaꝫ bonitatē rebus:vt quasdā eligat:quas
sue bonitatis participes faciat: quasdā vero a participa
tione sue bonitatis oino excludat:sed oibus dat affluen
ter:vt dicit Jac.i.q̄uis q̄tū ad hoc eligere dicat ꝙ qui
busdā plura q̄ꝫ alijs dat ex ordie sue sapie. ¶ Ad 2m dōꝫ 2m
ꝙ voluntas dei non est cā cōtingens:eo ꝙ illud qd̄ vult
imutabilr vult.Et ideo ex ipsa rōne sue imobilitatis res

necessarie causari possunt:ꝛ pcipue cum nulla res creata
sit necessaria scḋm se considerata: sed in se possibilis ꝛ ne/
3m cessaria per aliud. ℂ Ad 3m dõm ꝙ volũtas est alicuius
duplr. Uno mõ pncipalr:ꝛ alio mõ secundario. pncipalr
quidẽ voluntas est finis qui est rõ volẽdi oĩa alia. Secũ
dario aũt est eoꝝ que sunt ad finẽ que ꝑpter finez volu/
mus. volũtas aũt nõ habz habitudinẽ ad volituz qḋ est
secũdariũ sicut ad cãm:sed tñmõ ad volitũ pncipale qḋ
est finis. Sciendũ est aũt ꝙ voluntas ꝛ volitũ aliqñ di/
stinguunť scḋm rem:ꝛ tũc volitũ cõparať ad volũtatez si/
cut realr cã finalis. Si aũt volũtas ꝛ volitũ distinguunť
tantũ rõne:tunc volituz nõ erit causa finalis voluntatis
nisi scḋm modũ significandi. voluntas ḡ diña cõpať sicut
ad finẽ ad bonitatẽ suã:que sꝫ rẽ est idẽ qḋ sua volũtas:
distinguiť aũt solũ scḋm modũ significãdi. vnde relinqui
tur ꝙ volũtatis diuine nihil sit cã realr:sed solũ scḋm mo/
dum significãdi.nec est incõueniẽs in deo significari ali
quid per modũ cause: sic.n.diuinitas significať in dõ vt
hñs se ad deũ per moduz cause formalis. Res võ create
quas deus vult nõ se hñt ad diñã voluntatẽ vt fines:sed
vt ordinata ad finẽ. ꝑpter hoc enĩ de⁹ creaturas vult eẽ:
vt in eis sua bonitas manifesteť: ꝛ vt sua bonitas que ꝑ
essentiã multiplicari nõ põt:saltez silitudinis participa/
4m tiõe in plures effundať. ℂ Ad 4m dõm ꝙ laus nõ debe/
tur volũtati scḋm quẽlibꝫ actũ suũ si laus stricte accipiať:
vt phs accipit:sed scḋm ꝙ voluntas compať ad ea que sũt
ad finẽ. Constat.n.ꝙ actus volũtatis inueniť nõ solũ in
operib⁹ virtutis q̃ sunt laudabilia:sed ẽt in actu felicita/
tis que est honorabiliũ. Cõstat.n.ꝙ felicitas delectatio/
nem hꝫ. Et tñ etiã laus deo attribuiť: cum ad laudandũ
deuz in multis locis scripture inuitemur: sed laus cõmu
accipiť q̃ phs accipiat. Uel põt dici ꝙ laus ẽt ꝓprie ac/
cepta deo cõpetit:inq̃tũ sua volũtate ordinat creaturas
5m in seipsum sicut in finẽ. ℂ Ad 5m dõm ꝙ in deo est volũ
tas affectionis ꝛ volũtas effectionis. vult eniz se velle ꝛ
vult se agere qḋ agit. Sed nõ opꝫ ꝙ vbicunqꝫ est altera
istarum inueniať meritũ:sed solũmõ in nã iperfecta ten
6m dente in perfectionẽ. ℂ Ad 6m dõm ꝙ qñ volitũ est aliḋ
a voluntate: volitũ mouet voluntatẽ realr:sed qñ volitũ
est idem voluntati:tũc nõ mouet nisi scḋm moduz signifi/
candi. Et q̃tum ad hunc modũ loquẽdi scḋm Cõmẽta. in
8. phyſi. verificať dictũ platonis qui dicebat ꝙ pmũ mo
uens mouet seipm:inq̃tum.s.intelligit ꝛ vult seipm. nec
tñ quia vult creaturas sequiť ꝙ a creaturis moueť:quia
creaturas nõ vult nisi rõne sue bonitatis: vt dictum est.
7m ℂ Ad 7m dõm ꝙ per eandẽ nãm aliquid moueť ad ter/
minũ quẽ nondũ obtinet ꝛ in termino quiescit:quẽ iam
obtinuit. vnde eiusdem potẽtie est tendere in bonũ cuz
nõdum habeť:ꝛ diligere ipm ꝛ delectari in eo postq̃ ha/
betur:ꝛ vtrũqꝫ horum pertinet ad potentiaz appetitiuã:
q̃uis noietur magis ab illo actu quo tendit in id qḋ non
habet:rõne cuius diciť ꝙ appetitus est imperfecti: sꝫ vo
luntas indifferẽter se hꝫ ad vtrũqꝫ. Unde voluntas scḋm
8m ꝓpriã rõnem cõpetit deo:nõ aũt appetitus. ℂ Ad 8m di/
cendũ ꝙ deo nõ cõpetit ad opposita se hrẽ q̃tuz ad ea q̃
sunt in essentia eius: sed ad opposita se hꝫ quãtũ ad effe/
9m ctus in creaturis quos põt facere ꝛ non facere. ℂ Ad 9m
dõm ꝙ deus cum nõ operatur res vult res esse:sed tñ nõ
vult ꝙ tunc sint. vnde obiectio ꝓcedit ex suppõne falsi.
10m ℂ Ad 10m dõm ꝙ deus nõ põt aliquo perfici scḋm rem:tñ
per modũ significandi aliqñ aliquo perfici significať:si/
cut cum dico ꝙ deus intelligit aliqḋ. Sicut enĩ volituz
est perfectio voluntatis:ita intelligibile perfectio intel/
lectus. In deo aũt idez est intelligibile pmũ ꝛ intellect⁹:
ꝛ volitum pmũ ꝛ voluntas.

SEcundo queriť vtꝝ volũtas diña pos/
sit distingui per añs ꝛ ꝯñs. Et 1m
videť ꝙ nõ. ordo.n.distinctionẽ psupponit:sꝫ
in diuina volũtate nõ est aliq̃ distinctio cum
vno simplici actu volũtat velit oĩa que vult.
ergo in diuina volũtate nõ est añs ꝛ ꝯñs:qḋ ordinẽ ipor/
tet. ℂ Sed dicẽ.ꝙ in volũtate diuina ꝛ si nõ sit distictio
ex parte volentis est tñ distinctio ex ꝑte volitoꝝ. ℂ Sꝫ 2m
ꝯ. ex parte volitorũ nõ põt ordo in volũtate poni nisi du
pliciter:aut respectu diuersorũ:aut respectu vnĩ⁹ voliti:
si respectu diuersoꝝ volitoꝝ sequiť ꝙ volũtas añs dica
tur de pmis creaturis: volũtas aũt cõsequẽs de posterio/
ribus creaturis:qḋ falsuz est. si aũt respectu vni⁹ voliti ꝫ
non põt esse nisi scḋm diuersas circũstantias in illo volito
cõsideratas. hoc aũt nõ põt ponere distinctionẽ vel ordi
nem in volũtate:cum voluntas referať ad rem scḋm ꝙ in
sua natura existit;res aũt in sua natura iplicata est oĩbus
suis conditiõib⁹. ergo nullo mõ in diña voluntate dꝫ po/
ni antecedẽs ꝛ ꝯñs. ℂ P̃. sicut volũtas cõparať ad crea/ 3m
turas:ita ꝛ sciã ꝛ potẽtia:sed ꝑpter ordinẽ creaturaꝝ nõ
distinguimus scientiã nec potentiã dei per añtez ꝛ conse
quentẽ. ergo nec voluntas hoc mõ distingui dꝫ. ℂ P̃. il/ 4m
lud qḋ nõ recipit mutationẽ nec impedimẽtũ ab alio nõ
iudicať ex alio: sed ex seipso tñ. volũtas aũt diña a nul/
lo põt imutari nec ipediri. ergo nec debꝫ iudicari ex alio
sed ex seipsa tñ: sed volũtas antecedẽs in deo diciť scḋm
Dam. ex ipso existẽs:cõsequẽs autẽ ex causa nostra. ergo
in deo nõ debet distingui volũtas cõsequẽs cõtra añtez.
ℂ P̃. in affectiua non videť esse ordo nisi ex cognitiua: 5m
qꝛ ordo ad rõnẽ pertinet:sed deo non attribuiť cognitio
hñs ordinẽ que est rõ:sed cognitio simplex que est itelle
ctus. ergo nec in voluntate eius debet poni ordo añtis ꝛ
cõsequẽtis. ℂ P̃. Boe. dicit in lib. de cõsol. ꝙ deus vno 6m
mentis intuitu oĩa cernit. ergo pari rõne ad oĩa que vult
vno simplici actu volũtatis se extẽdit. ergo in eius volũ
tate nõ dꝫ poni antecedẽs ꝛ ꝯñs. ℂ P̃. de⁹ cognoscit res 7m
in seipso ꝛ in ꝓpria natura reꝝ: ꝛ q̃uis res posterius sint
in ꝓpria nã q̃ in vbo:nõ tñ in cognitiõe dei ponitur añs
ꝛ cõsequẽs. ergo nec in voluntate poni dꝫ. ℂ P̃. sicut di/ 8m
uinũ esse mẽsurať eternitate:ita ꝛ diuina volũtas: sꝫ du/
ratio diuini esse ꝑpter hoc ꝙ est eternitate mẽsurata est
tota simul:nõ habens pus ꝛ posterius. ergo nec in volun
tate diña debꝫ poni antecedẽs ꝛ cõsequẽs.

Sed contra est qḋ Dam. dicit in 2° li. Opꝫ scire 3.p.
ꙗ deus añte volũtate vult omnes
saluari:nõ aũt ꝯsequẽte: vt post subdit. ergo distictio an/
tecedẽtis ꝛ cõsequẽtis cõpetit diñe voluntati. ℂ P̃. deo 2.
cõpetit voluntas habitualis eterna scḋm ꝙ deus est:ꝛ vo/
luntas actualis scḋm ꝙ creator est volens res actu eẽ:sed
hec volũtas cõparat ad pmã sicut ꝯsequẽs ad añcedẽs.
ergo in volũtate diuina añs ꝛ ꝯñs inueniť.

Respondeo. Dõm ꝙ volũtas diña per añceden
tem ꝛ ꝯñtez cõuenieter distinguiť. R.
Cui⁹ distinctiõis intellcũ ex verbis Dam. est assumẽdus:
qui hãc distinctionẽ itroduxit. dicit.n.in.2.li.ꝙ volũtas
añs est acceptio dei ex ipso existẽs: sed volũtas cõseqñs
est cõcessio ex nr̃a cã. Ad cui⁹ euidẽtiã sciendũ est ꝙ in
qualibꝫ actiõe est aliqḋ cõsiderãdũ ex parte agẽtis ꝛ ali
quid ex ꝑte recipiẽtis:ꝛ sicut agẽs est pus facto ꝛ pncipa
lius:ita id qḋ est ex ꝑte faciẽtis est pus nãliter eo qḋ est
ex ꝑte facti:sicut pꝫ in opatione nãe qḋ ex parte virtutis
formatiue que est in semie est ꝙ aial ꝑfectũ ꝓducať:sed
ex parte mãe recipiẽtis que qñqꝫ est indisposita ꝯtingit
qñqꝫ ꙗ nõ producať perfectũ aial: sicut cõtingit in parti
bus monstruosis. Et sic dicimus de pma intẽtiõe nãe cẽ

ꝙ animal perfectū ꝓducat᷑: ſed ꝙ producat᷑ animal im-
perfectuȝ eſt ex ſecūda intentiōe nature. Que ex quo nō
pōt ꝓpter ſuaȝ indiſpoſitionē tradere formā ꝑfectionis:
tradit ei id cui⁹ eſt capax. Et ſilr eſt cōſiderandū in ope-
ratiōe dei qua operat᷑ in creaturis. Quāuis.n.ipſe in ſua
oꝑatiōe mām nō requirat: ⁊ res a ꝑncipio creauerit nul
la mā ꝑexiſtente: nunc tñ operat᷑ in reb⁹ quas ꝑmo crea-
uit eis adminiſtrās ꝑſuppoſita natura quā ꝑus eis dedit.
Et ꝗ̄uis poſſet a creatura omne ipedimētū auferre quo
perfectiōis incapaces exiſtūt: tñ ſm ordineȝ ſue ſapiētie
diſponit de reb⁹ ſm earum conditioneȝ: vt vnicuiqȝ tri-
buat ſm modū ſuum. Illud ergo ad qd deus creaturam
ordinauit: ꝗ̄tum eſt de ſe dicit᷑ eſſe volitum ab eo quaſi
ꝑma intentiōe ſiue volūtate añcedēte. Sed quādo crea
tura ipedit᷑ ꝓpter ſui defectū ab hoc fine. nihilomin⁹ tñ
deus implet in ea id bonitatis cuius eſt capax. ⁊ hoc eſt
quaſi de ſecūda intentiōe eius: ⁊ dicit᷑ volūtas cōſequēs.
Quia ergo deus oēs hoīes ꝓpter beatitudinē fecit: dicit᷑
voluntate añcedente oīum ſalutē velle: ſed qꝛ quidā ſue
ſaluti aduerſant᷑ quos ordo ſue ſapientie ad ſalutē veni-
re nō patit᷑ ꝓpter eoꝝ defectū: implet in eis alio mō id
qd ad ſuam bonitatē pertinet. ſ. eos per iuſtitiā dānans:
vt ſic dum a ꝑmo ordine volūtatis deficiūt in ſm laban
tur: ⁊ dum dei voluntatē nō faciunt impleat᷑ in eis volū
tas dei. Ipſe aūt defectus peccati quo aliquis reddit᷑ di-
gnus pena in preſenti vel in futuro: nō eſt volitus a deo
neqȝ volūtate antecedēte neqȝ cōſequente: ſed eſt ab eo
ſolūmodo permiſſus. nec tñ intelligendū eſt ex ꝑdictis
ꝙ intentio dei fruſtrari poſſit: qꝛ iſtum qui nō ſaluatur
preſciuit ab eterno fore nō ſaluandū: nec ordinat ipſum
in ſalutē ſm ordinē predeſtinatiōis: qui eſt ordo abſolu-
te volūtatis: ſed quātuȝ ex parte ſua eſt dedit ei nām ad
beatitudinem ordinatam.

Ad ꝑm **Ad primuȝ** ergo dōm ꝙ in volūtate diuina nec
ordo nec diſtinctio eſt ex pte act⁹ vo-
2m luntatis: ſed ſolūmodo ex parte volitoꝝ. ¶ Ad 2m dōm
ꝙ ordo diuine volūtatis nō attendit᷑ ſm diuerſa volita:
ſed per reſpectū ad vnū ⁊ idem volituȝ ꝓpter diuerſa in
eo reperta: ſicut aliquē hoīem vult deus ſaluari volūta-
te añcedēte ratione humane nāe quā ad ſalutē fecit: ſed
vult eum dānari volūtate cōſequēte: ꝓpter peccata que
in eo inueniunt᷑. Quāuis aūt res in quā fert᷑ actus volū-
tatis ſit cum oībus ſuis cōditiōib⁹: nō tñ opȝ ꝙ quelibȝ
illarū cōditionū que inueniunt᷑ in volito ſit rō mouens
volūtatē: ſicut vinū nō mouet appetitū bibentis ratiōe
virtutis inebriandi quā hȝ: ſed rōne dulcedinis: quāuis
3m ſimul vtrūqȝ in vno inueniat᷑. ¶ Ad 3m dōm ꝙ volūtas
diuina eſt imediatū creaturarū ꝑncipiū ordinādo attri-
buta diuina per modū intelligēdi ſm ꝙ ad opus applican
tur. potētia enim nō exit in opus niſi recta per ſciaȝ ⁊ de-
terminata per voluntatē ad aliqd agendū. Et iō magis
ordo reꝝ refert᷑ in voluntatem diuinā ꝗ̄ in potētiā vel
ſciam. Uel dōm ꝙ rō volūtatis cōſiſtit: vt dcm̄ eſt: in cō-
paratiōe volūtatis ad ipſas res: ſed res dicuntur eē ſcite
vel poſſibiles alicui agēti inꝗ̄tū ſunt in ipſo per moduȝ
intelligibilē vel virtualē. Res aūt ſm ꝙ ſunt in deo nō
hñt ordinē: ſed ſm ꝙ ſunt in ſeipſis. Et iō ordo rerū non
attribuit᷑ ſciētie vel potētie ſed ſolum voluntati. ¶ Ad
4m 4m dōm ꝙ ꝗ̄uis diuina voluntas non impediat᷑ nec imu
tetur ex aliquo alio: tñ ſm ordinem ſapientie fert᷑ in ali-
quid ſm conditionē illius: ⁊ ſic volūtati diuine attribui
5m tur aliqd ex parte noſtra. ¶ Ad 5m dōm ꝙ ratio illa ꝓce
dit de ordine voluntatis ex parte ipſius actus: ſic aūt ibi
6m non eſt ordo añcedentis ⁊ cōſequētis. Et ſimilr dicendū
7m ad ſextum. ¶ Ad 7m dicendū ꝙ ꝗ̄uis res poſterius ha-
beat eſſe in ſua natura ꝗ̄ in deo: non tamē poſterius co-
gnoſcit᷑ a deo in ꝓpria natura ꝗ̄ in ſeipſo: quia hoc ipſuȝ
ꝙ deus eſſentiā ſuam cognoſcit intuet᷑ res: ⁊ put ſunt in
ſeipſo: ⁊ prout ſunt in ꝓpria natura. ¶ Ad 8m dōm ꝙ in 8m
voluntate dei nō ponunt᷑ antecedēs ⁊ cōſequēs ad ipor-
tandū ordinē ſucceſſiōis qui repugnat eternitati: ſed ad
denotandū diuerſam cōparationē eius ad volita.

TErtio querit᷑ vtrū voluntas dei ꝯuenien-
ter diuidat᷑ per voluntatē bñpla-
citi ⁊ voluntatē ſigni. Et videtur ꝙ nō. Sicut ꝑm
enim ea que in creaturis agunt᷑ ſunt ſigna di-
uine voluntatis: ita ⁊ ſciētie ⁊ potētie: ſed ſcia
⁊ potētia nō diſtinguunt᷑ per potētiā ⁊ ſciaȝ que ſunt eēn
tia dei ⁊ ſigna eius. ergo nec voluntas hoc mō diſtingui
debet per voluntatē beneplaciti que eſt diuina eſſentia:
⁊ voluntatē ſigni. ¶ P̄. per hoc ꝙ aliquid deus vult vo- 2m
luntate beneplaciti oſtēdit᷑ actum diuine volūtatis fer-
ri in illud vt ſic ſit deo placitum: aut ergo illud in qd fer-
tur volūtas ſigni eſt placitū deo aut nō: ſi eſt placitū do.
ergo vult illud volūtate beneplaciti: ⁊ ſic volūtas ſigni
nō debet a voluntate beneplaciti diſtingui: ſi aūt non ſit
placituȝ deo: ſignificat᷑ aūt eſſe placitū ei per voluntatē
ſigni. ergo ſignū diuine volūtatis erit falſum: ⁊ ita in do-
ctrina veritatis talia ſigna diuine voluntatis poni non
debent. ¶ P̄. omnis voluntas eſt in volēte: ſed quicqd 3m
eſt in deo eſt diuina eſſentia. ſi ergo volūtas ſigni deo at-
tribuitur erit idem qd diuina eſſentia: ⁊ ſic nō diſtingui-
tur a voluntate beneplaciti. nam illa voluntas dicit᷑ eſſe
beneplaciti que eſt ipſa diuina eēntia: vt magiſter in pri-
mo ſentē. di. 45. dicit. ¶ P̄. quicquid deus vult bonū ē: 4m
ſed ſignū voluntatis debet diuine volūtati rñdere. ergo
ſignū volūtatis nō dȝ eē de malo. cum ergo permiſſio ſit
de malo ⁊ ſilr ꝓhibitio: videt᷑ ꝙ non debeāt poni ſigna
diuine volūtatis. ¶ P̄. ſicut inuenit᷑ bonū ⁊ melius ita 5m
malū ⁊ peius: ſed ſm bonuȝ ⁊ melius diſtinguit᷑ duplex
voluntas ſigni. ſ. ꝑceptuȝ qd eſt de bono: ⁊ conſiliū qd eſt
de meliori bono. ergo ⁊ ſilr reſpectu mali ⁊ peioris dēbēt
duo ſigna volūtatis poni. ¶ P̄. voluntas dei magis in- 6m
clinatur ad bonuȝ ꝗ̄ ad malū: ſed ſignū volūtatis qd re-
ſpicit malū. ſ. permiſſio nunꝗ̄ pōt impediri. ergo ⁊ prece
ptum ⁊ conſiliū que ſunt reſpectu boni nō deberēt impe
dimentū ſuſcipere: qd tñ apparet eſſe falſum. ¶ P̄. eoꝝ 7m
que ſeinuicē conſequunt᷑ vnum nō dȝ cōtra aliud diſtin
gui: ſed volūtas beneplaciti ⁊ dei operatio ſe ꝯſequunt᷑:
nihil enī operat᷑ qd nō velit voluntate beneplaciti: ⁊ ni-
hil vult volūtate beneplaciti in creaturis qd nō operet᷑
ſm illud ꝑs. Oīa quecūqȝ voluit domin⁹ fecit. ergo ope-
ratio non debet poni ſub voluntate ſigni que cōtra volū
tatem beneplaciti diſtinguitur.

Reſpondeo. dōm ꝙ in diuinis ē duplex modus R.
loquēdi. vnus ſm ꝓpriā locutionē
quādo. ſ. deo attribuimus id qd ſibi cōpetit ſm ſuā natu
ram: ꝗ̄uis ſp ſibi eminentius cōpetat ꝗ̄ a nobis mente
cōcipiat᷑ vel ſermone ꝓferat᷑: ratiōe cui⁹ nulla noſtra lo-
cutio de deo pōt eē ꝓpria ad plenū. Alius modus eſt ſm
figuratiuam ſiue tropicaȝ vel ſimbolicam locutionem.
Quia enim ipſe deus ſm ꝙ in ſe eſt aciem noſtre mētis
excedit: oportet ꝙ de eo loquamur per ea que apud nos
inueniunt᷑: ⁊ ſic ſenſibiliuȝ nomina deo attribuimus: vt
cum eum nominamus vel lucē vel leonem vel aliquid
hꝫ. Quarū quidē locutionū veritas in hoc fundat᷑ ꝙ nul
la creatura: vt dicit Diony. ij. capi. cel. ierar. eſt vlr boni
participatione ꝑuata. Et iō in ſingulis creaturis eſt inue
nire aliquas ꝓprietates repñtantes ꝗ̄tū ad aliqd diui-
nā bonitatē: ⁊ ita nomē in deū trāſfert᷑ inꝗ̄tū res ſignifi-

cata per nomē signū est diuine bonitatis. Quodcūq3 ergo si
gnum loco signati accipit̄ in diuis est modus tropice lo
cutionis. Uterq3 aūt istoꝝ modoꝝ loquēdi concurrit in
volūtate diuina. Inuenit̄.n.in deo ꝓprie ratio volūtatis
vt supra dictuz est: ⁊ sic volūtas de deo ꝓpe dicit̄: ⁊ hec ē
volūtas bn̄placiti que per antecedētē ⁊ consequētem di
stinguit̄: vt dictū est. Qz vero volūtas in nobis h3 quan
dam animi passionē cōsequētem: ideo sicut alia nomina
passionū methaphorice dicunt̄ de deo: ita ⁊ nomē volun
tatis. dicit̄ aūt nomē ire de deo: qz in eo inuenit̄ effectus
qui solet eē irati apud nos.s. punitio. Unde ipsa punitio
qua punit: dei ira nominat̄. Et simili modo loquēdo illa
que solent eē signa volūtatis apud nos: dei volūtates ap
pellant̄. Et pro tanto dicit̄ volūtas signi: qz ipsum signuz
qd solet eē volūtatis volūtas appellat̄. Cuz aūt volūtas
possit desiderari ⁊ sm q ꝓponit de agēdis ⁊ sm q impe
tum facit ad opus: vtroq3 modo volūtati aliqua signa at
tribuunt̄. Scdm.n.q proponit de agēdis quātum ad fu
gam mali: est signū eius prohibitio. Quātum aūt ad ꝓse
cutionē boni est duplex signum volūtatis. nam respectu
boni necessarij sine quo nō pōt volūtas finē suum conse
qui est signum volūtatis preceptum. Respcū autē boni
vtilis quo faciliori modo ⁊ ꝯueniētiori acquiritur finis:
est signum volūtatis cōsiliuz. S3 sm q volūtas impetū
facit ad opus attribuitur ei duplex signū. Unum expres
suz qd est opatio: qd.n. quis opatur indicat se expsse vel
le. Aliud vero est signum itterpretatiuū.s. permissio. Qui
eniz nō prohibet aliqd qd impedire pōt: iterpretatiue vi
det̄ ꝯsentire in illud. Et aūt nomē ꝑmissionis importat.
Ad pᵐ Ad primuz ergo dicēdum: q deus: quāuis sit oia po
tens ⁊ oia sciēs: nō tn̄ oia volēs. Et iō
ꝑter signa in creaturis inuēta quibus ostēdutur q est sci
ens ⁊ potēs ⁊ volēs: volūtati assignātur quedaz signa: vt
ostēdatur quid deus velit ⁊ nō soluz q est volēs. Uel di
cēdum q sciētia ⁊ potētia nō habēt ita adiūctum modū
passiōis: sicut volūtas prout in nobis iuenit̄. Et ideo vo
lūtas magis appropinquat ad illa que methaphorice di
cuntur de deo q̄ȝ potētia vel sciētia: ⁊ ideo signa volunta
tis magis dicimus voluntatē methaphorice loquēdo: q̄ȝ
2ᵐ signa sciētie ⁊ potētie sciaz ⁊ potētiam. ¶ Ad 2ᵐ dicēdu:
q quāuis deus nō velit omne qd precipit vel permittit:
vult tamē aliqd circa hoc. Uult.n. oēs eē debitores eius
quod ꝑcipit: ⁊ in potestate nostra eē id qd ꝑmittit: ⁊ hāc
volūtatē diuinam ꝑceptum ⁊ ꝑmissio significat. Uel po
test dici q volūtas signi nō pro tāto dicitur: qz significet
deum velle illud: s3 qz id quod solet eē signū voluntatis
apud nos volūtas nominatur. nō autē op3 vt id qd solet
eē alicui⁹ rei signū sit falsuz qn̄ ei nō rn̄det id qd solet si
gnificare: nisi tūc tātū qn̄ ad significādū illud adhibet̄.
Quāuis ergo ꝑcipere in nobis sit signuz volēdi illud: nō
tn̄ quādocūq3 ꝑcipit aliquid vel deus vl̄ homo op3 q si
gnificet se velle illud eē. Un̄ nō seqtur q sit signū falsuz.
Et inde est q in actibus nō semꝑ est mēdacium: quādo
cūq3 aliqua actio agitur per quā solet aliquid significari
si illud nō subsit. S3 in vbo si nō subsit illō qd significat
de necessitate est falsitas: qz.s. verba ad hoc sunt istituta
vt sint signa: vn̄ si nō respōdet eis signatū est ibi falsitas:
actiones aūt nō sunt ad hoc istitute vt significēt: s3 vt ali
quid per eas fiat: accidit aūt q per eas aliquid significe
tur. Et ideo nō semꝑ est falsitas in eis si signatum nō rn̄
det: sed tūc tn̄ quādo ad significāduz applicātur ab agē
3ᵐ te. ¶ Ad 3ᵐ dicēdum: q volūtas signi nō est in deo sed a
deo: est enim aliquis dei effectus talis qualis solet apud
4ᵐ nos volūtas hoīs designari. ¶ Ad 4ᵐ dicēdum: q volū
tas dei: quāuis nō sit respectu mali vt fiat: est tamē respe
ctu eius vt impediat ꝓhibēdo vel in potestate nostra cō
stituat ꝑmittēdo. ¶ Ad 5ᵐ dicēduz: q cū omne in qd vo 5ᵐ
lūtas tēdit hēat ordinē ad finē qui est ratio volendi oia:
mala aūt careāt ordine ad finē: oia mala vnū tenēt locū
sicut respectu finis: ita ⁊ respectu volūtatis diuine. Sed
bona que ordinātur in finē sm diuersum ordinē quē ha
bent ad finē: diuersimode ad ea se h3 volūtas: ⁊ ꝓpter h
sunt diuersa signa de bono ⁊ meliori: nō aūt de malo ⁊ pe
iori. ¶ Ad 6ᵐ dicēdum: q volūtas signi nō distinguit̄ cō 6ᵐ
tra volūtatem bn̄placiti per hoc q est impleri ⁊ nō iple
ri. Un̄ q̄uis volūtas bn̄placiti semꝑ impleat̄: pōt tamē
ad volūtatē signi aliquid pertinere qd impletur. vn̄ ea q̄
deus precipit vel cōsulit q̄nq3 vult voluntate bn̄placiti.
distinguit̄ aūt volūtas signi a volūtate bn̄placiti: qz vnū
est ipse deus: aliud est effectus eius: vt iam dictuz est. Et
sciēdum est q volūtas signi tribus modis se hab3 ad vo
lūtatem bn̄placiti. quedā.n. est volūtas signi: que nunq̄ȝ
incidit in idez cū volūtate bn̄placiti: sicut permissio qua
permittit mala fieri: cum mala fieri nunq̄ȝ velit. Quedā
eni semꝑ in idem icidit sicut operatio. Quedam vo quā
doq3 incidit ⁊ quādoq3 nō: sicut preceptuz ꝓhibitio ⁊ cō
siliuum. ¶ Et per hoc p3 solutio ad vltimuz. 7ᵐ

Quarto

Quarto querit̄. vtruz deus de necessita
te velit quicquid vult. ¶ Et vi pᵐ
detur q sic. Omne eni eternū est necessariuz:
s3 deus ab eterno vult quicquid vult. ergo de
necessitate vult qcqd vult. ¶ S3 diceret̄. q
velle dei est nec̄iuм ⁊ eternū ex parte volūtatis que est
dina eēntia ⁊ ex parte eius qd est rō volēdi qd est diuina
bonitas: nō aūt q̄ȝtum ad respectū volūtatis ad volituz.
¶ S3 cōtra. hoc ipsum qd est deuz velle aliquid iportat 2ᵐ
habitudinē volūtatis ad volituz: s3 hoc ipsuz qd est deū
velle aliquid est eternū. ergo ipa habitudo volūtatis ad vo
lituz est eterna ⁊ necessaria. ¶ S3 diceret̄. q habitudo
ad volitum est eterna ⁊ necessaria sm q volitū est in ra
tione exemplari. nō aūt sm q est in se ipso siue in ꝓpria
natura. ¶ Sed cōtra. sm hoc aliquid est volitum q ad 3ᵐ
ipsum refertur voluntas. si ergo ab eterno non refertur
voluntas dei ad volitum sm q est in seipso: sed sm q est
in ratione volendi exemplari: tunc aliquod temporale:
vtpote petruz saluari non esset ab eterno volitum a deo:
vt sc3 in propria natura esset: sed solummodo ab eterno
esset a deo volitum vt esset in rationibus eternis: qd p3
esse falsum. ¶ P̄. quicquid deus voluit vel vult postq̄ȝ 4ᵐ
vult illud vel voluit nō potest: illud non velle vel nō vo
luisse: sed quicquid deus vult nunq̄ȝ nō voluit eo q sem
per ⁊ ab eterno voluit qcquid vult. ergo deus nō pōt nō
velle quicquid vult. ergo de necessitate vult qcqd vult.
¶ Sed diceret̄. q ratio ista ꝓcedit sm q velle dei con
sideratur q̄ȝtum ad ipsum volentē vel actum vel rōnez
volendi. nō autē quātuz ad habitudinē qua refertur ad
volituz. ¶ Sed cōtra. creare est actus semꝑ importans 5ᵐ
respectū ad effectū. cōnotat enim effectuz temporalē: s3
ratio ista verificatur de creatione si supponeretur deuz
semper creasse: q quia creauit aliquid nō potest nō creas
se. ergo de necessitate sequitur 2ᵐ q habet respectum ad
volitum. ¶ P̄. deo idem est esse qd velle: sed deuz nec̄e 6ᵐ
est esse omne id quod est: quia in ꝑpetuis non differt esse
⁊ posse sm phm in 3° physicoꝝ. ergo ⁊ deum necesse est vel
le omne quod vult. ¶ Sed diceretur. q quāuis velle ⁊
esse sint idem sm rem: tamē differunt sm modū signifi
candi: qz velle significat̄ per modū actus qui trāsit in al
terū. ¶ S3 ꝯtra. esse etiam dei q̄uis sit idē quod eēntia 7ᵐ
sm rem: differunt tamē s3 modū significandi: quia esse
significat per modū actus. ergo q̄ȝtuz ad hoc nō est dria iter

8m eē ꝛ velle. ¶ P̄. eternitas repugnat successioni: sed velle
diuinū eternitate mēsurat. g̃ non pōt ibi eē successio: eēt
aūt successio si qd̄ ab eterno voluit nō vellet aut si nō qd̄
voluit vellet. g̃ impossibile est eum velle qd̄ non voluit:
vel nō velle qd̄ voluit. ergo quicquid vult de necessitate
9m vult: ꝛ qcq̄d nō vult de necessitate nō vult. ¶ P̄. quicū-
q̄ʒ voluit aliquid necessariū īpossibile est eum nō voluis-
se illud: q2 qd̄ factū est nō potest nō fuisse: sʒ in deo idem
est velle ꝛ voluisse: q2 actus volūtatis eius nō est nouus
sʒ eternus. ergo deus nō pōt nō velle qd̄ vult: ꝛ sic de ne-
cessitate vult qd̄ vult. ¶ Sʒ diceret. ꝙ vult de necessi-
tate: quātum ad rōnem volendi: nō aūt quātuʒ ad ipsuʒ
10m volitum. ¶ Sʒ cōtra. ratio volēdi deo est ipsemet: quia
seipso vult quicquid vult. si ergo seipsum de necessitate
11m vult: ꝛ omnia alia de necessitate vellet. ¶ P̄. ratio volē-
di est finis. finis aūt fm p̄hm in 2° phyc. ꝛ in 7° ethic. ita
se habet in appetitiuis ꝛ operatiuis sicut p̄ncipiuʒ in de-
monstratiuis: sʒ in demonstratiuis si p̄ncipia sunt neces-
saria sequit̄ ꝯclusio necessaria. ergo ꝛ in appetitiuis si ali-
quis vult finē vellet ea de necessitate que sunt ad finē: ꝛ
ita si velle diuinum est necessariū quātum ad rōnem vo-
12m lendi: erit necessariū per comparationē ad volita. ¶ P̄.
quicūq̄ʒ potest velle aliquid ꝛ nō velle pōt incipere vel-
le illud: sʒ deus nō pōt incipere velle aliquid. ergo nō po-
test aliq̄d velle ꝛ nō velle: ꝛ ita de necessitate vult qcq̄d
13m vult. ¶ P̄. sicut dei voluntas importat respectū ad crea-
turas ita ꝛ potētia ꝛ sciētia: sʒ necessariuʒ est deum posse
quicquid pōt: ꝛ necessarium est eum scire quicquid scit.
14m ergo necessariū est eum velle quicquid vult. ¶ P̄. illud
qd̄ semꝑ eodē modo se habʒ est necessariuʒ: sʒ respectus
dine voluntatis ad volita semꝑ est eodē modo se habēs.
ergo est necessarius: ꝛ ita velle diuinum quātuʒ ad habi-
15m tudinē ad substantiā voliti est necessariuʒ. ¶ P̄. si deus
vult antixp̄m fore de necessitate sequitur antixp̄m fore:
quāuis antixp̄m fore non sit necessariuʒ. hoc autē nō eēt
nisi eēt necessarius respect⁹ siue necessaria habitudo di-
uine voluntatis ad volituʒ. g̃ ipsum velle diuinuʒ fm ꝙ
importat respectuʒ voluntatis ad volituʒ est necessariū.
16m ¶ P̄. ordo diuine volūtatis ad rōnē volēdi est causa or-
dinis diuine voluntatis ad volitū: voluntas enim in ali-
quod volitum fertur ꝓpter rōnē volēdi: inter vtrūq̄ʒ āt
ordinē non cadit aliquod cōtingēs medium. posita autē
causa necessaria sequitur effectus necessarius nisi interci-
dat media causa cōtingēs. ergo cum velle diuinuʒ sit ne-
cessariū in ordine ad rationē volēdi: erit necessariū in or-
dine ad volitū: ꝛ ita deus de necessitate vult qcq̄d vult.

5p **Sed cōtra** volūtas dei magis est libera q̄ʒ volun-
tas nostra: sʒ voluntas nostra nō de ne-
2° cessitate vult quod vult. g̃ nec voluntas dei. ¶ P̄. neces-
sitas opponit̄ gratuite voluntati: sed deus vult salutē ho-
minū ex gratuita voluntate. ergo nō vult ex necessitate.
3° ¶ P̄. cum nihil extrinsecū a deo possit deo necessitateʒ
imponere: si aliquid ex necessitate vellet nō vellet illud
nisi ex necessitate sue nature. ergo idem sequeret̄ ex hoc
ꝙ ponitur deum agere ex voluntate: ꝛ ex hoc ꝙ ponitur
ex necessitate nature: sʒ ponētibus deum agere ex neces-
sitate nature sequitur oīa ab eo facta fuisse. g̃ idem sequet̄
nobis ponētibus euʒ ex voluntate oīa facere.

Rn: **Respōsio.** Dōm ꝙ diuinū velle necessitatē hr̄e ex
parte ipsius volentis ꝛ actus indubita-
biliter verū est. nā actio dei est eius eēntia: quā cōstat eē
eternā. Vn̄ hoc in q̄one non ponit̄: sʒ vtrū velle ipsuʒ ne-
cessitatē hēat per comparationē ad volitum: que quideʒ
comparatio itelligit̄ cum dicimus deum velle hoc vel il-
lud. hoc eni querit̄ cū querimus vtrū deus de necessita-
te aliquid velit. Sciendū est igit̄ ꝙ cuiuslibʒ volūtatis est duplex volitū. Vnuʒ quidē p̄ncipale: ꝛ aliud quasi secundariū. p̄ncipale quidē volitū est in qd̄ voluntas fert̄ fm suam nām: eo ꝙ ipsa voluntas natura quedā est ꝛ naturaleʒ ordinē ad aliq̄d hʒ. hoc aūt ē ꝙ nāliter volūtas vult: sicut humana volūtas nāliter appetit beatitudinē: ꝛ respectu huius voliti voluntas nec̄itatē hʒ: cuʒ in ipm tēdat ꝑ modū nature. nō. n. pōt hō velle non eē btūs aut eē miser. Scdaria vō volita sunt q̄ ad hoc p̄ncil'e volituʒ ordinātur sicut in finē. Et ad hc duo volita hoc modo se habʒ voluntas diuersimode: sicut intellcūs ad p̄ncipia q̄ naturalr̄ nouit: ꝛ ad ꝯclusiōes quas ex eis elicit. Voluntas igr̄ diuina habet pro p̄ncipali volito id qd̄ nālr̄ vult: ꝛ qd̄ est quasi finis voluntatis sue. s. ipsa bonitas sua: propter quā vult quicquid aliud a se vult. vult. n. creaturas ꝓpter suam bonitāteʒ: vt Augu. dicit. vt. vʒ. sua bonitas que per eēntiam multiplicari nō pōt saltē ꝑ quandaʒ similitudinis participationē diffundat̄ ad multa. Vn̄ ea que circa creaturas vult sunt quasi eius volita secundaria que ꝓpter suam bonitatē vult: vt diuina bonitas ita sit eius voluntati rō volēdi oīa sicut sua eēntia ē ei rō cognoscēdi oīa. Respectu igitur illius p̄ncipalis voliti qd̄ est sua bonitas: volūtas diuina necessitatē habʒ: nō q̄deʒ coactiōis sʒ nālis ordīs qui libtati nō repugnat fm Aug. in 5° de ciui. dei. nō. n. pōt deus velle se nō eē bonuʒ: ꝛ per consequēs se nō eē intelligētē: vel potētē: vel quodcunq̄ʒ eoꝝ q̄ ratio eius bonitatis īcludit. Sʒ respcū nullius alterius voliti necessitatē habʒ. Cum. n. ratio volēdi his q̄ sunt ad finē sit ipse finis: fm hoc ꝙ id quod ē ad finē cōparatur ad finē fm hoc comparatur ad volūtatē. Unde si qd̄ ē ad finē sit quasi fini proportionatū hoc modo. s. ꝙ finē ꝑfecte includat ꝛ sine eo finis haberi nō possit: sicut de necessitate appetitur finis: ita de necessitate appetit̄ id qd̄ ē ad finē: ꝛ p̄cipue a voluntate q̄ sapiētie regulā exire nō pōt. Eiusdē. n. rationis videtur desiderare vite continuationē ꝛ nutrimēti sumptionē: quo vita ꝯseruatur: ꝛ sine quo vita cōsuari nō pōt. Sʒ sicut nullus effcūs diuinus potētiam cause adequat: ita nihil qd̄ in deuʒ sicut in finē ordinatur ē fini adequatuʒ. nulla. n. creatura ꝑfecte deo assimilatur. hoc. n. est solius vbi increati. Vn̄ contingit ꝙ q̄ʒtūcunq̄ʒ nobiliori modo aliqua creatura pura in deum ordinet̄ aliquo modo ei assimilata: possibile sit aliquā aliā creaturā mō eq̄ nobili in ipsuʒ deuʒ ordinari: ꝛ diuinā bonitatē repñtare. Vn̄ pʒ ꝙ nō ē nec̄itas dine voluntatis ex amore quē habʒ ad suā bonitatē ꝙ velit hoc vl̄ illud circa creaturam: nec inest ei aliq̄ nec̄itas respcū toti⁹ creature: eo ꝙ dina bonitas in se ꝑfecta ē ēt si nulla creatura existeret: q2 bonoꝝ nostroꝝ nō eget: vt in psal. dr̄. Nō. n. diuina bonitas ē talis finis qui efficiat̄ ex his q̄ sunt ad finē: sʒ magis quo efficiunt̄ ꝛ ꝑficiunt̄ ea q̄ ad ipm ordinant̄. Vn̄ Auic. dic̄ ꝙ solius actio dei ē pure liberalis: q2 nihil sibi accrescit ex his q̄ vult vl̄ opat̄ circa creaturam. patʒ igitur ex dictis ꝙ quicquid deus vult in seipso de necessitate vult: quicquid aūt vult circa creaturas non de necessitate vult.

Ad primum g̃ dicēduʒ ꝙ aliquid dicit̄ necessariuʒ dupl'r. Vno mō absolute. Alio modo ex suppositione. Absolute q̄dē dr̄ aliq̄d nec̄iuʒ ꝓp nec̄iaʒ habitudinē adinuicē terminoꝝ qui in aliq̄ ꝓpositione ponunt̄: sic hoieʒ eē aial vel omne totū eē mai⁹ sua ꝑte: aut aliqua hmōi. necessarium vō ex suppositione est qd̄ non est necessariū ex se: sʒ solūmodo posito alio: sicut sortē cucurrisse. sortes. n. q̄ʒtum est de se non se hʒ magis ad hoc q̄ʒ ad huius oppositum: sʒ facta suppositione ꝙ cucurrerit īpossibile ē eū nō cucurrisse. Sic igr̄ dico ꝙ deū vel- Ad p̄m 2m nec̄iū

le aliquid in creaturis vtpote petrum saluari non est ne/
cessarium absolute:eo qp voluntas diuina nō habz ad h
necessariuz ordinē:vt ex dictis patet:sz facta suppositio/
ne qp deus illud velit vel voluerit:impossibile est eū nō
voluisse vel nō velle:eo qp voluntas eius imutabilis est.
Unde hꝫ necessitas apud theologos vocaē necessitas i/
mutabilitatis. Qz aūt nō sit necessarium absolute deuz
velle.hoc est ex parte voliti qd deficit a pfecta pportiōe
in finem:vt dictum est. Et quātuz ad hoc verificatur re/
sponsio ꝑus posita:ꝛ eodē modo distinguēduz est de eter
2m no sicut de necessario. ❡ Ad 2m dicēdum:qp illa habitu/
do importata est necessaria ꝛ eterna ex suppositione.nō
autē absolute:ꝛ nō solum fm qp terminaē ad volitū pro/
ut est exemplariter in rōne volēdi:sz prout est tempora/
3m 4m liter in ppria natura. ❡ Unde 3m cōcedimus. ❡ Ad 4m
dicēdum:qp deum velle aliquid vel voluisse postq̄ꝫ vult
vel voluit est necessariū ex suppositiōe.nō aūt absolute:
sicut ꝛ sor.cucurrisse postq̄ꝫ cucurrerit:ꝛ similr ē de crea/
tione ꝛ de quolibz actu diuine voluntatis qui terminaē
6m ad aliquid exterius. ❡ Unde 5m concedimus. ❡ Ad 6m
dicēdum:qp quāuis ipm eē diuinū sit in se necessariū:nō
tamē creature exeunt a deo per necessitatē:sz per liberaz
voluntatē.Et iō illa que importāt comparationē dei ad
exituz creaturarū in esse: vt velle creare ꝛ hꝰ:nō sunt ne
cessaria absolute:sicut illa que de deo fm seipm dicunē:
vt eē bonū viuētem sapiētem ꝛ alia hꝰ. ❡ Ad 7m dicēdū
qp esse nō dicit actum qui sit opatio transiēs in aliqd ex/
trinsecū temporalr pducendū:sz actū q̄si pmū. Uelle āt
dicit actū 2m qui est opatio:ꝛ iō ex diuerso modo signifi
candi aliqd attribuiē dino eē:qd nō attribuiē dino velle.
❡ Ad 8m dōm:qp successio nō importaē si dicimus deuz
posse velle aliquid ꝛ nō velle:nisi itelligaē hoc modo qp
supposito ipm velle aliquid ponaē ipm postea nō velle il
lud:sed hoc excludiē per hoc qp ponimus deuz velle ali/
9m quid esse necessarium ex suppositione. ❡ Ad 9m dōm:qp
deuz voluisse illud qd voluit est ex suppositione:nō autē
10m absolute:ꝛ similr deum velle illud qd vult. ❡ Ad 10m di
cendū:qp q̄uis deus ex necessitate velit se esse.nō tamen
sequitur qp alia ex necessitate velit.nō eniz diciē aliquid
esse necessariū ex cōditione finis:nisi qn̄ est tale sine quo
finis haberi nō pōt:vt pz in 5° meta.hoc aūt i pposito nō
11m accidit. ❡ Ad 11m.dicēdum:qp in syllogismis si pncipiuz
sit necessariū non seqtur cōclusio necessaria:nisi sit neces
saria habitudo pncipij ad cōclusionē. Et ita q̄tūcunq̄ꝫ fi
nis sit necessariꝰ:nisi id qd est ad finē habeat necessariaz
habitudinē ad ipm:vt sine quo finis esse nō possit: nulla
erit necessitas ex fine in eo qd est ad finem:sicut ꝛ si pnci
pia possint esse vera cōclusione existēte falsa ppter defe/
ctū necessarie habitudinis:nō seqtur ex necessitate pnci
12m pioꝝ cōclusionis necessitas. ❡ Ad 12m dōm:qp quicunq̄ꝫ
pōt velle ꝛ nō velle:si possit velle postq̄ꝫ voluit:ꝛ nō vel/
le postq̄ꝫ voluit:pōt incipere velle.Si.n.vult pōt desine/
re velle:ꝛ iterū incipere velle. si aūt nō vult pōt statim i/
cipere velle.Sic aūt deus nō pōt velle ꝛ nō velle ppter
imutabilitatez diuine voluntatis:sed potest velle ꝛ non
velle inquātuz voluntas sua nō obligatur quātuz est de
se ad hoc qp velit vel non velit. vn̄ remanet qp deuz vel/
le aliquid est necessariū ex suppositione.nō autē absolu/
13m te. ❡ Ad 13m dicēdum:qp scia ꝛ potētia quāuis importēt
respectū ad creaturas:tamē ptinent ad ipsam perfectio/
nem diuine essentie in qua nihil pōt esse nisi per se neces
sariū.Scdm hoc eniz diciē aliqs eē sciens qp res scita di
caē eē in sciente.diciē aūt esse potens ad aliquid agēduz
fm qp est in actu completo respectu eius qd agēdum est.
Quicquid autē est in deo necesse est ei inesse:ꝛ quicquid

deus est actu necesse est eum eē actu.Cuz vero diciē deū
velle aliqd non significaē illud aliquid inesse deo:sz tm̄/
modo iportaē ordo ipsius dei ad illius defectionē in pro
pria natura:ꝛ ideo ex hac parte deficit cōditio absolute
necessitatis:vt dictū est ꝑus. ❡ Ad 14m dicēduz:qp respe 14m
ctus ille semp vno modo se habet ppter imutabilitatez
diuine voluntatis.Unde ratio nō cōcludit nisi de neces/
sitate que est ex suppositione. ❡ Ad 15m dicēdum:qp vo/ 15m
luntas ad volitum habz duplicem respectū.pmū quidē
habet ad ipsūz inquātuz est volituz. Scdm vō habet ad
idem inquātum est pducenduz in actu per voluntatē:ꝛ
hic quidē respectus presupponit pmū. pᵒ enim itelligi/
mus voluntatē velle aliquid:deinde ex hoc ipso qp vult
illud itelligimus qp pducat ipm in rerū natura si volun/
tas sit efficax. pmus ergo respectus diuine volūtatis ad
volituz nō est necessarius absolute ppter iproportionez
voliti ad finē:qui est ratio volēdi:vt dictuz est.vn̄ nō est
necessariū absolute qp deus velit illud.Sed secūdus re/
spectus est necessarius ppter efficaciam diuine volunta
tis:ꝛ ex inde est qp de necessitate sequiē:si deꝰ vult aliqd
voluntate bn̄placiti qp illud fiat. ❡ Ad 16m dicēdum:qp 16m
quāuis inter illos duos ordines quos obiectio tāgit non
cadat aliq̄ cā ɔtingēs media:tn̄ pp defectū pporᵗⁱᵒⁿⁱˢ pⁱ or
dinis nō iducit in 2m ordinē necitatē:vt ex dictis pz.

Quod aūt in cōtrariuz obyciē de libertate volū Ad pm
tatis iam solutum est per hoc qp neces in ʒ
sitas naturalis ordinis libertati nō repugnat: sz sola ne/
cessitas coactionis. ❡ Alia vero cōcedimus. Ad aliq̄

Quinto queriē.vtrū diuina voluntas re/
busvolitis necessitatē imponat.
❡ Et videē qp sic.posita eniz causa sufficienti pm
necesse ē effectū poni:qd sic pbat Auic.in sua
meta.si.n.posita causa nō necio effectꝰ poniē.
g adhuc post positionē cause effectꝰ se hz ad vtrūq̄ꝫ.s.ad
eē ꝛ nō eē:sz qd est in potentia ad duo nō determinaē ad
vnū eoꝝ nisi sit aliqd determināns.g post positionē cause
adhuc opz ponere aliqd qd faciat effectuz eē:ꝛ ita cā illa
nō erat sufficiēs:ꝛ ita opz qp ea posita neciuz sit effectum
poni.dina aūt volūtas sufficiēs cā est:ꝛ nō est cā ɔtingēs
sz necia.g ꝛ res volite a deo sunt necessarie. ❡ Sed dice
reē.qp ex cā necessaria seqtur qn̄q̄ꝫ effectus ɔtingens pp
ɔtingentiā medie cause:sicut ex maiori propositione de
necessario:ppter assumptionē de ɔtingenti:seqtur ɔclu/
sio contingens. ❡ Sed cōtra.quādocūq̄ꝫ ex causa neces/ 2m
saria seqtur effectus ɔtingēs ppter ɔtingētiā cause scde:
hoc puenit ex defectu cause secūde:sicut floritio arborū
est cōtingens ꝛ nō necessaria ppter defectū vtutis pullu/
latiue qui pōt accidere que est cā media:q̄uis motꝰ solis
qui est cā pma sit cā necia:sz oēm defectuz cause scde po/
test dina voluntas remouere ꝛ omne ipedimentū.g ɔtin
gentia cāe scde non ipedit quin effectus sit necius ppter
necessitatē voluntatis diuine. ❡ P̄.quādo effectꝰ est cō/ 3m
tingēs ppter ɔtingentiā cause secunde:pma causa necia
existēte: nō eē effectꝰ pōt simul stare cū eē pme cause:sic
arborē nō florere in vere pōt stare cuz motu solis:sz eius
nō esse qd est volituz a deo nō pōt stare cū diuina volun
tate.hec enī duo sunt icompossibilia: qp deus velit aliqd
eē ꝛ illud non sit.ergo cōtingētia causarū secundarū non
ipedit quin volita a deo sint necessaria ppter necessitatē
diuine voluntatis. ❡ Sed diceretē.qp nō eē effectꝰ q̄uis
nō possit stare cum voluntate diuina:tamē qꝛ causa scda
pōt deficere ipse effectus est ɔtingēs. ❡ Sz ɔtra.effcūs 4m
nō deficit nisi causa scda deficiēte:sz non pōt esse qp cau/
sa secunda deficiat voluntate diuina existēte:sic eniz sil
esset dina voluntas ꝛ nō eē eius qd est volitum a deo: qd

pꝫ esse falsū. ğ ꝯtingentia causarū secūdarū nō impedit quin effectus diuine voluntatis sit necessarius.

3. **Sed contra.** Omnia bona sūt deo volēte. si ergo volūtas diuina necessitatē rebus imponit: omnia bona que sunt in mundo: erunt ex necessitate: ⁊ ita tollet liberū arbitriū: ⁊ alie cause ꝯtingētes.

R: **Responsio.** Dicēdum ꝙ voluntas diuina nō imponit necessitatem rebus omnibus. Cuius quidē rō assignat a quibusdam ex hoc ꝙ cum voluntas sit rerū omniū pma causa pducit quosdam effectus mediantibus causis secūdis: que ꝯtingentes sunt ⁊ deficere possunt: ⁊ ideo effectus ꝯtingentiam cause pxime sequitur: nō autem necessitatē cause pme. Sed hoc videt esse consonum his qui ponebāt a deo omnia pcedere sm necessitatem nature: vt ꝙ ab vno simplici procedebat imediate vnū habēs aliquā multitudinē: ⁊ illo mediāte pcedit multitudo. Similr ab vno oino imobili dicūt procedere aliquid qd est imobile sm subam: mobile aūt ⁊ aliter se habens sm situm: quo mediante generatio ⁊ corruptio in istis inferiorib9 accidit: sm quā viam non posset poni a deo imediate causari multitudinē: ⁊ res corruptibiles ⁊ ꝯtingentes: qd est sane fidei contrariū: que ponit multitudinē rerū corruptibiliū imediate a deo causatā vtpote pma indiuidua arborum ⁊ brutorum animaliū. Et ideo opꝫ aliam pncipalem rōnem assignare ꝯtingentie in rebus: cui causa preassignata subseruiat. Opꝫ enim patiens assimilare agenti: ⁊ si agens sit fortissimū erit similitudo effectus ad cām agentē pfecta. si aūt agens sit debile erit similitudo iperfecta: sicut ppter fortitudinē virtutis formatiue in semine filius assimilat patri: nō solū in natura spēi: sed in multis alijs accñtib9: econtrario vo ppter debilitatē predicte virtutis annihilat pdicta assimilatio: vt dicit in lib9 de aialibus. Uolūtas aūt diuina est agēs fortissimū. Unī opꝫ eius effectū ei oibus modis assimilari: vt nō solū fiat id qd deus vult fieri: qd est qsi assimilari sm spēm: sꝫ vt fiat eo modo quo deus vult illd fieri: vt necessario vel contingenter: cito vel tarde: qd est qsi quedā assimilatio sm accidentia. Et hunc qdem modum rebus diuina voluntas prefigit ex ordine sue sapiētie. Scdm aūt ꝙ disponit aliquas res sic vel sic fieri: adaptat eis causas illi modo quē disponit. Quē tamen modū posset rebus inducere etiā illis causis nō mediātib9. Et sic nō dicimus ꝙ aliqui diuinorum effectuū sint ꝯtingētes solūmō ppter ꝯtingentiā causarū scdarum: sꝫ magis pp dispōnē diuine voluntatis que talē ordinē reb9 puidit.

Ad pm **Ad primum** ergo dcm ꝙ rō illa sequit in causis agētib9 de necitate nature: ⁊ quātū ad effectus imediatos: sꝫ in causis voluntarijs nō sequitur: qꝛ ex voluntate sequitur aliquid eo modo quo volūtas disponit: ⁊ nō eo modo quo voluntas hꝫ esse: sicut accidit in causis naturalibus: in qbus attendit assimilatio qtum ad eandē conditionē cause ⁊ causati: cum tamē in causis voluntarijs attendat assimilatio sm ꝙ in effectu implet voluntas agētis: vt dictū est. nec etiā in causis na-

2m turalibus sequit qtum ad effectus mediatos. ¶ Ad 2m dcm: qmuis deus possit remouere omne ipedimētū cause secunde cum voluerit: nō tamē semp remouere vult. Et sic remanet ꝯtingentia in cā scdarum: ⁊ per ꝯsequens in effe-

3m ctu. ¶ Ad 3m dcm ꝙ quāuis non esse effectus diuine voluntatis nō possit simul stare cū diuina voluntate: tamē potentia deficiendi effectū simul stat cū diuina voluntate. nō enim sunt ista incōpossibilia deus vult istum sal-

4m uari: ⁊ iste pōt dānari: sed ista sunt incompossibilia: deus vult istum saluari: ⁊ iste damnat. ¶ Etiam similr dicendum est ad quartū de effectu cause medie.

Sexto queritur. vtrū iusticia in rebus creatis depēdeat ex simplici diuina vo-

luntate. ¶ Et videt ꝙ sic. Ansel. n. dicit i mo- pm

nologion. id solū iustū est qd vis. ğ iusticia de-

pendet solū ex dei volūtate. ¶ Pre. sm hoc ali- 2m

quid est iustū ꝙ ꝯcordat legi: sꝫ lex non videt esse aliud qꝫ explicatio volūtatis pncipis: qꝛ qd pncipi placet legis hꝫ vigorē: vt dicit Legislator. cū igit pnceps rerum oium sit diuina voluntas: videt ꝙ ex ipsa sola depēdeat ois rō

iusticie. ¶ Pre. iusticia politica que est in rebus humanis 3m

exēplat a iusticia naturali: que ꝯsistit in hoc: ꝙ quelibꝫ res suā implet nāam: sꝫ vnaqueqꝫ res participat ordinem sue nature ppter diuinā volūtatē. dicit eni Hylarius in lib9 de Symbolo. ꝙ oibus creaturis essentiā dei volūtas

attulit. ğ ois iusticia dependet solūmodo ex dei volunta-

te. ¶ Pre. iusticia cū sit rectitudo quedā dependet ex imi- 4m

tatione alicui9 regule. regula aūt effectus est debita causa ei9. cū igit potissima oium rerū causa sit diuina voluntas: videt ꝙ ipsa sit pma regula ex qua vnūqdqꝫ iustum

iudicet. ¶ Pre. volūtas dei nō pōt eē nisi iusta. si. ğ ex ali- 5m

quo a9 depēderet rō iusti qꝫ ex diuina volūtate: illd restringeret: ⁊ quodāmō ligaret diuinā voluntatē: qd est ipossibile.

¶ Pre. omnis volūtas que ē iusta aliq alia rōne qꝫ seipsa 6m

ita se hꝫ ꝙ eius rō dꝫ queri: sꝫ voluntatis dei causa querēda nō est: vt Aug. dicit in lib9 83. qō. ğ ex nullo alio dependet ratio iusticie nisi ex diuina voluntate.

Sꝫ ꝯtra opera iusticie ab operib9 misericordie distin- 3 p.

guunt: sꝫ opera diuine misericordie depēdent ab eius volūtate. ğ aliqd aliud exigit ad rōnē iusticie qꝫ

sola dei voluntas. ¶ Pre. sm Ansel. in li9 de veritate. iusti- 2m

cia est rectitudo volūtatis: sꝫ rectitudo volūtatis est aliud a voluntate: in nobis quidē sꝫ rē: cū voluntas nostra possit eē recta ⁊ nō recta: i deo aūt saltē rōne sm modū itelligēdi. ğ rō iusti nō depēdet som ex diuina volūtate.

Rñdeo Dcm ꝙ cū iusticia rectitudo quedā sit: vt R:

dicit Ansel. vel adequatio sm phm: opꝫ ꝙ ex hoc p9 depēdeat rō iusticie vbi p9 inuenit rō regule: sm quā equalitas ⁊ rectitudo iusticie ꝯstituit in reb9. Uoluntas aūt nō hꝫ rōnē pme regule: sꝫ est regula recta. dirigitur eni per rōnē ⁊ itellectū non solū in nobis: sꝫ in deo: qmuis in nobis sit aliud itellectus ⁊ voluntas sꝫ rem: ⁊ p hoc nec idem est voluntas ⁊ rectitudo volūtatis. In deo aūt est idem sm rem itellectus ⁊ voluntas: ⁊ ppter h est idem rectitudo volūtatis ⁊ ipsa voluntas. Et iō pmū: ex quo pendet ratio omnis iusticie: est sapiētia diuini itellectus: que res ꝯstituit in debita pportione: ⁊ ad seinuicē ⁊ ad suā cām. In qua qdē pportiōe rō iusticie create consistit. dicere āt ꝙ ex simplici volūtate depēdeat iusticia: est dicere ꝙ diuina voluntas non pcedat sm ordinem sapientie: quod est blasphemū.

Ad primum ğ dcm: ꝙ nihil pōt eē iustū nisi volitū Ad pm

a dō: tñ id qd est volitū a deo hꝫ pmm cām iusticie ex ordie

sapie diuine. ¶ Ad 2m dcm: ꝙ volūtas pncipis licꝫ hēat vī 2m

legis in cogēdo ex h ipso ꝙ volūtas ē: nō tñ hꝫ rōnē iusti

cie: nisi ex h ꝙ vrit rōne. ¶ Ad 3m dcm: ꝙ de9 opat in re- 3m

bus nālib9 2r. p istituēs ipsas nās. 2o puidēs vnicuiqꝫ rei

id qd ꝯpetit sue nāe. Et qꝛ rō iusticie debitū reqrit: iō cū De9 ope-

ipsas creaturas instituit nō sit aliquo mō debitū: sꝫ volun tur i re-

tariū. p9 opatio nō hꝫ rōnē iusticie: sꝫ depēdet ex simplici b9 2r.

voluntate diuina: nisi forte dicat iusticie rōnē hre pp ordinē ipsi9 rei facte ad volūtatē. debitū. n. ē fieri oē qd deus vult: ex h ipo ꝙ ds illd vult. Sꝫ ad hūc ordinē iplēdū sapiētia dirigit qsi p9 regula. Sꝫ i 2o opōne iuenit rō debiti nō ex pte agētl: cū ds nulli sit debitor: sꝫ ex pte recipiētl. debitum. n. est vnicuiqꝫ rei nāli vt hēat ea q exigit sua nā-

tam in essentialibus q̄ȝ in accidẽtalibus. hoc aũt debitũ
ex diuina sapiẽtia depẽdet: inquãtum.s.res nãlis dȝ esse
talis q̄ imitetur ꝓpriã ydeam que est in mẽte diuina. Et
per hunc modũ inuenit ipsa diuina sapiã: pma regula iu/
sticie nãlis. In oĩbus aũt diuinis opationib⁹ qbus deus
creature aliquid supra debitum nature impẽdit: vtpote
in muneribus gratiarũ: ideȝ modus iusticie inuenit qui
in pma opatione est assignat⁹ qua naturas istituit. ¶ Ad
4m 4m dõm: q̄ volũtas diuina fm modum intelligendi pre/
supponit sapiẽtiaȝ: que pmo habet regule rationẽ. ¶ Ad
5m 5m dicẽdum: q̄ cum in deo itellectus ⁊ voluntas nõ diffe
rant fm reȝ: voluntas per hoc q̄ ab itellectu dirigitur et
ad aliquid diffinit̃: nõ ab aliquo alio restringit̃: ſȝ moue/
tur fm suam nãm: cum nãle sit illi voluntati vt semꝑ fȝ
ordinẽ sapiẽtie agat. ¶ Ad 6m dõm: q̄ voluntatis diuine
ex parte volẽtis nõ potest esse aliqua causa que sit aliud
ab ipsa voluntate existẽs ei ratio volẽdi. nam volũtas sa
pientia ⁊ bonitas fm rem sunt idem in deo. Sed ex par/
te voliti diuina voluntas habet aliquã rationẽ: que.s.est
ratio voliti nõ volẽtis: fm q̄ ipm volitũ ordinat̃ ex debi
to vel ex congruo ad aliqd. Qui quidẽ ordo ad diuinã sa
pientiam ptinet. vñ ipsa est pma radix iusticie.

SEptimo querit̃. vtrum teneamur vo/
luntatẽ nostram conformare
voluntati diuine. ¶ Et videt̃ q̄ non. Nullus
eñi tenet̃ ad impossibile: ſȝ impossibile est no
bis nostram voluntatẽ cõformare diuine: cuȝ
diuina voluntas sit nobis ignota. ergo nõ tenemur ad cõ
formitatẽ predictã. ¶ P̃. quicũq̧ nõ facit hoc ad qd̃ te/
net̃ peccat. si ergo tenemur ad cõformãdã voluntatẽ no
stram diuine: nõ cõformando ipsam peccamus. ſȝ quicũ/
q̧ peccat mortalr̃ in hoc in quo peccat nõ conformat suã
voluntatem diuine. g̃ ex hoc ipso peccat. peccat aũt aliq̃
alio speciali peccato: vtpote q̄ furatur vel fornicatur. er/
go quicunq̧ peccat duo peccata cõmittit: quod videtur
esse absurduȝ. ¶ Sed diceretur. q̄ preceptum de cõfor/
mitate voluntatis nostre ad diuinã cũ sit affirmatiuum:
q̄uis semꝑ obliget: nõ tamẽ obligat ad semꝑ: ⁊ sic nõ opȝ
3m q̄ quãdocũq̧ nõ cõformat peccet. ¶ Sed cõtra. quãuis
aliquis nõ seruans pceptũ affirmatiuũ nõ peccet in quo/
libȝ instãti quo nõ seruat: peccat tñ qñcũq̧ cõtrariũ agit:
sicut peccat aliquis quãdocũq̧ in inhonorat parentes: ſȝ
nõ semꝑ peccet: quãdo nõ actu honorat: ſȝ ille qui peccat
mortalr̃ agit cõtrariũ conformitati pdicte. g̃ ex hoc ipso
4m peccat. ¶ P̃. quicũq̧ nõ seruat hoc ad qd̃ tenet̃ est trans
gressor: sed ille qui peccat venialiter non cõformat volũ
tatem suam voluntati diuine. si ergo ad conformandum
tenetur erit transgressor: ⁊ ita peccabit mortalr̃. ¶ Sed
diceret̃. q̄ nõ tenet̃ pro illo instãti ꝯformare quo venia/
liter peccat: q2 precepta affirmatiua nõ obligãt ad semꝑ.
5m ¶ Sed ꝯtra. quicũq̧ non seruat preceptũ affirmatiuuȝ
loco ⁊ tempore pro quo obligat̃: transgressor indicat̃: sed
tempus cõformandi voluntatẽ nostrã voluntati diuine
nõ videt̃ posse aliud determinare nisi hoc quãdo volun/
tas exit in actũ. g̃ qñcũq̧ voluntas in actum exit nisi cõ/
formet̃ diuine volũtati videt̃ esse pctm̃: ⁊ ita quãdo ali/
quis venialr̃ peccat videt̃ eẽ pctm̃ mortale. ¶ P̃. nullus
6m ad ipossibile tenet̃: ſȝ obstinati nõ pñt suã voluntatẽ con
formare dine. g̃ ad hãc ꝯformitatẽ ñ tenent̃: ita nec alq̃.
alij obstinati de sua abstinatione cõmoduȝ reportarent.
7m ¶ P̃. cum deus quicquid vult ex charitate velit: ipse.n.
est charitas: si tenemur nostrã voluntatẽ ꝯformare diui/
ne tenemur charitatẽ hẽre: ſȝ nõ habens charitatẽ nõ po
test eam cõsequi nisi ad eam se pparet diligẽter. ergo nõ
habẽs charitatẽ tenet̃ se ꝯtinue ad hñdaȝ charitatẽ pre/
parare: ⁊ ita in quolibȝ instãti quo nõ habȝ charitatẽ pec
cat: cũ hoc ex defectu pparationis ꝓueniat. ¶ P̃. cũ for/ 8m
ma actus precipue in mõ agendi ꝯsistat: si ad cõformita/
tem dine volũtatis tenemur: opȝ vt eodẽ modo aliquid
velimus quo deus vult. moduȝ aũt dine voluntatis põt
aliquis aliqualr̃ imitari ⁊ dilectione nãli ⁊ dilectiõe gra
tuita. nõ aũt põt fm dilectionẽ nãlem attendi conformi
tas de qua loqmur: q2 hoc mõ cõformãt volũtatem suaȝ
diuine ifideles ⁊ pctõres: dũ in eis nãlis dilectio boni vi
get: silr̃ nõ põt attẽdi q̄tũ ad dilectionẽ gratuitã que est
charitas. sic.n. teneremur velle qcqd volumus ex chari/
tate: qd̃ est cõtra opionẽ multoꝝ: q dicũt q̄ modus nõ ca
dit in pcepto. g̃ videt̃ q̄ nõ teneamur ad ꝯformãdũ nr̃aȝ
voluntatẽ dine. ¶ P̃. q̄tũ distat de⁹ ab hoie tãto volun 9m
tas dei ab hoĩs voluntate: vt dicit glo. suꝑ illud psal. Re
ctos decet collaudatio: ſȝ de⁹ tm̃ distat ab hoie q̄ hõ non
põt ei cõformari. cũ eñi homo a deo in ifinituȝ distet nul/
la põt esse ipsius ad deuȝ ꝓportio. ergo nec volũtas hõis
dine voluntati ꝯformari poterit. ¶ P̃. illa dicunt̃ eẽ cõ/ 10m
formia que in aliqua vna forma cõueniũt. si g̃ voluntas
nostra dine ꝯformari põt: opȝ q̄ sit aliq̃ vna forma i qua
vtraq̧ volũtas cõueniat: ⁊ sic eẽt aliqd simplici⁹ dina vo
lũtate: qd̃ est ipole. ¶ P̃. ꝯformatio est relatio equipan/ 11m
tie: ſȝ in talib⁹ relationib⁹ vtrũq̧ extremoꝝ ad alterũ re/
fert̃ eadẽ relatione: sic dicit̃ amicus amico amicus: ⁊ fra
ter fratri frater. si g̃ voluntas nostra põt cõformari diui/
ne: vt sic ad cõformitatẽ pdictã teneamur: ⁊ voluntas di
uina nostre poterit cõformari: qd̃ videt̃ icõueniẽs. ¶ P̃. 12m
illa cadũt in pcepto: ⁊ ad ea tenemur: que possumus face/
re ⁊ non facere: sed non possumus facere: quin nostrã vo
luntatẽ cõformemus diuine: q2 sicut dicit Auic. sicut qd̃
est intra corpus sphericuȝ quo magis ab vna parte circũ/
stantie se elongat: eo magis ad alteraȝ appropinquat: ita
q̄ ex vna parte a dei voluntate discedit ex alia pte dinaȝ
volũtatẽ implet. g̃ nõ tenemur ad ꝯformitatẽ pdictã: sic
tenemur ad ea que cadunt sub precepto.

Sed ꝯtra est q̄ suꝑ illd̃ psal. Rectos decet collau/ 3p
datio. dic̃ glo. recti sunt q dirigũt cor suũ
fȝ volũtatẽ dei: ſȝ qlȝ tenet̃ eẽ rect⁹. g̃ qlȝ tenet̃ ad ꝯfor/
mitatẽ pdcãȝ. ¶ P̃. vnũqd̃q̧ dȝ sue regle ꝯformari: ſȝ vo z:
lũtas dina nr̃e volũtatis ẽ regla: cũ i deo p⁹ rectitudo vo/
lũtatis iueniat̃. g̃ volũtas nr̃a dȝ dine volũtati ꝯformari.

Rñdeo dõm q̄ qlibȝ tenet̃ suã volũtatẽ ꝯforma/ R:
re dine. Cui⁹ rõ ex h accipi põt: q̄ i quolibȝ
genere est vnũ pmũ: qd̃ est mẽsura oĩuȝ: que sũt in illo ge
nere: in quo pfectissime natura generis inuenit̃: sicut nã co
loris in albedine. Que pro tãto mẽsura oĩuȝ coloꝝ dr̃: q2
de vnoquoq̧ colore cognoscit̃ q̄tuȝ participet de nã ge/
neris ex ꝓpinqtate ad albedinẽ vel ex remotiõe ab ipsa:
vt dr̃ in. 10. meta. Et ꝑ hũc modũ ipse de⁹ est mẽsura oĩuȝ
entiũ: vt ex ṽbis Cõmẽ. ibidẽ hẽri põt. Tm̃ eñi vnũqd̃q̧
hȝ de eẽ q̄tuȝ ei per silitudinẽ appropinquat: fȝ ṽo q̄ ei
dissilr̃ iuenit̃ ad nõ esse accedit. Et sic de oĩb⁹ q̃ in deo et
creaturis pariter iueniunt̃ dici opȝ. vñ ⁊ itellect⁹ ei⁹ oĩs
cognitiõis est mẽsura: ⁊ bonitas oĩs bonitatis: ⁊ vt spãli⁹
loqr̃ bona voluntas oĩs bone volũtatis. Ex h g̃ vnaq̃q̧
volũtas bona est: q̄ dine bone volũtati ꝯformat. vñ cuȝ
qlibȝ teneat̃ ad habẽdã bonã volũtatẽ: tenet̃ pariter ad
hñdã voluntatẽ dine volũtati ꝯformẽ. Sȝ sciẽdũ q̄ ista
ꝯformitas multiplr̃ attẽdi põt. loqmur.n. h de volũtate
q̃ ẽ act⁹: ꝯformitas eñi nr̃i ad deuȝ fm pom volũtatis est
nãlis ad ymaginẽ pertinẽs. vñ sub pcepto nõ cadit. Act⁹
ṽo dine volũtatis nõ solũ h hȝ q̄ sit volũtatis actus: sed
silr̃ hȝ q̄ sit cã oĩum que sunt actus. Ergo actus nr̃e volũ/
tatis dine volũtati ꝯformari pt̃: vl̃ sic effect⁹ cãe: vl̃ sic yo

luntas voluntati. Cõformitas aũt effectus ad cãm aliter
inuenit in nãlib⁹ ꝛ in voluntarijs causis. In nãlibus.n.
causis attẽdit cõformitas ẜm similitudinẽ nature: sicꝙ
homo generat hoiez ꝛ ignis ignẽ: sꝫ in volũtarijs dr̃ effe-
ctus cause ɔformari ex hꝯ ꝙ ĩ effectu implet sua cã: sic ar-
tificiatũ assilat sue cãe: nõ ꝙ sit eiusdẽ nãe cũ arte que ẽ
in mẽte artificis: sꝫ qꝛ forma artis in artificiato ĩpletur: ꝛ
similr cõformat voluntati effect⁹ ei⁹ qñ hoc fit qḋ volũ-
tas disposuit. Et ita ex hoc actus nostre voluntatis diue
voluntati ɔformat: ꝙ volumus id qḋ deus vult nos vel-
le. Uoluntatis vͦ ad voluntatẽ ẜm actũ cõformitas põt
attẽdi duplr̃. Uno mõ q̃si ẜm formaz spẽi: vt homo silat
hoi. Alio mõ ẜm formã supinductã sic sapiens sapiẽti si-
milat. Et dico assilari ẜm spẽm: qñ est cõueniẽtia in obie
cto a quo act⁹ spẽz trahit. Sꝫ in obiecto voluntatis duo
sunt cõsiderãda. Unũ qḋ est quasi mãle.s. ipsa res volita.
Aliud qḋ est q̃si formale.s. rõ volẽdi que est finis: sicut in
obiecto visus color est q̃si mãle. lux vͦ quasi formale: qꝛ
per eaz efficit color visibilis in actu. Et sic ex pte obiecti
duplex ɔformitas inueniri põt. Una ex pte voliti: vt qñ
homo vult aliqd qḋ de⁹ vult: ꝛ hoc est q̃si ẜm cãm mãlẽ.
obm.n.est q̃si mã actus. vñ est minima inter alias. Alia
ex pte rõnis volẽdi siue ex parte finis: vt cũ aliqs ꝓpter
hoc vult aliqd ꝓpter qḋ de⁹. Et hec conformitas est ẜm
cãm finalẽ. Forma vͦ superueniẽs actui est modus quẽ cõ
sequit ex habitu eliciẽte. Et sic voluntas nr̃a dr̃ ɔformis
esse diuine: qñ aliqs vult aliquid ex charitate sicut deus:
ꝛ hoc est quasi ẜm cãm formalem.

Ad pm Ad primũ ḡ dõm: ꝙ voluntas dei plenarie nobis
nota eẽ nõ põt: vñ nec plenarie volũta-
tem nostrã eius voluntati possumus cõformare: sꝫ ẜm ꝙ
2m cognoscimus ɔformare possum⁹ ꝛ tenemur. ¶ Ad 2m di
cẽdũ: ꝙ vno actu hõ nõ cõmittit duo pctã: cũ ipsa eẽntia
pcti sit act⁹: sꝫ tñ ĩ vno actu pñt eẽ due pcti deformitates:
ꝛ hoc qñ actui alicui⁹ pcti spãlis superuenit aliq̃ circunstã-
tia que transfert eum in alterius pcti deformitatẽ: vt cũ
quis aliq̃ rapit vt in meretrices expẽdat: act⁹ rapine acci
pit deformitatẽ luxurie ex circunstãtia ꝓpter qḋ. Quan-
do vͦ aliqd ad deformitatẽ ptinens ĩuenit in actu alic⁹
pcti pͥter spãlez deformitatẽ illius pcti: qḋ qdẽ fit oi pctõ
cõe: per hꝯ nec pctm̃ geminat: neqꝫ pcti deformitas: eo ꝙ
hꝯ que cõiter in oib⁹ pctis ĩueniunt sunt q̃si pͥncipia eẽn-
tialia pcti inq̃tum est pctm̃: ꝛ includunt in deformitate
cuiuslibꝫ spãlis pcti: sicut pͥncipia generis in rõne spẽi: ꝛ
iõ nõ ponunt in numerũ ɔtra spãlez deformitatẽ pcti: sic
hoc qḋ est auerti a deo. nõ obedire diue legi. ꝛc. hꝯ. inter
q̃ ɔputari dꝫ defectus ɔformitatis de qua loquimur. vñ
nõ opꝫ ꝙ talis defectus pctm̃ geminet vel pcti deformi-
3m taté. ¶ Ad 3m dõꝫ: ꝙ q̃uis faciẽs ɔtrariũ deformitati ex
hoc ipso peccet: tñ ex hoc ꝙ est gnãle nõ ponit in numerũ
4m ɔtra spãle. ¶ Ad 4m dõm: ꝙ ille qui peccat venialr quã-
uis nõ cõformet actu suã voluntatẽ diuine: cõformat tñ
habitu. nec tenet vt semp in actũ exeat: sꝫ pro loco ꝛ tpe.
Tenet tñ vt nunq̃ ɔtrariũ agat. peccãs aũt venialr non
agit ɔtra ɔformitatẽ pdictã: sꝫ pͥter eã. vñ nõ sequitur ꝙ
5m peccet mortalr. ¶ Ad 5m dõm: ꝙ nõ pro oi tempore quo
voluntas nostra in actũ exit obligat preceptũ de ɔformi
tate voluntatis: sꝫ pro illo tẽpore quo quis tenet de statu
sue salutis cogitare: sic qñ tenet cõfiteri vel sacramenta
6m accipere vel aliqd hꝯ facere. ¶ Ad 6m dõm: ꝙ aliquis di
cit obstinatus duplr̃. Uno mõ simplr̃: qñ.s. habꝫ volunta
tẽ irreuersibilẽ malo adherentez: ꝛ sic sunt obstinati illi
qui sunt in iferno. nõ aũt aliquis in hac vita existẽs. Illi
aũt qui sunt in inferno adhuc tenent ad cõformitatẽ de
qua agimus. Ad quã q̃uis ɔuenire nõ possint: ipsi tamen

hui⁹ ĩpotentie sibi causa extiterunt. vñ nõ conformando
peccãt: q̃uãuis forte nõ demerent: eo ꝙ nõ sunt viatores.
Alio modo dicit aliquis obstinatus ẜm quid: quãdo hꝫ
voluntatẽ adherentẽ malo: nõ quidẽ oĩno irreuersibilez
sꝫ per difficultatẽ: per quẽ modũ aliqui dicunt obstinati
in hac vita. Et tales possunt voluntatẽ suã cõformare di
uine. vñ nõ solũ peccãt nõ ɔformãdo: sꝫ etiã demerẽtur.
¶ Ad 7m dõm: ꝙ quilibꝫ tenet q̃tuz in se est ad charita 7
tẽ habẽdaz: ꝛ si nõ facit qḋ in se est peccat pctõ omissiõis:
nõ tñ opꝫ ꝙ in quolibꝫ instãti in quo nõ facit peccet: sed
tunc tñ qñ facere tenebat: vtpote cũ ei necessitas imine
bat aliqd faciẽdi: qḋ sine charitate fieri nõ põt: vt sacra-
mẽta accipere. ¶ Ad 8m dõꝫ: ꝙ duplr̃ ad aliqd tenemur. 8m
Uno mõ sic. ꝙ si nõ faciamus penã icurremus: qḋ est ꝓ- 2a ad alĩ
prie ad aliqd teneri. Et sic ẜm cõiorẽ opinionẽ non tene- qd tene
mur ad faciẽdũ aliqd ex charitate: sꝫ ad faciẽdũ aliquid mur.
ex dilectiõe nãli: sine qua ad minus quicq̃d fit male fit.
Et dico dilectionẽ nãlẽ nõ solũ illã que est nobis nãliter
indita: ꝛ est oibus cõis: vt ꝙ oẽs beatitudinẽ appetunt: sꝫ
illã ad quã aliquis per pͥncipia nãlia ɔuenire põt: que in-
uenit in bonis ex genere ꝛ in ṽtutib⁹ politicis. Alio mõ
dicimur ad aliqd teneri: qꝛ sine hꝯ nõ possumus finẽ bea-
titudinis ɔsequi. Et sic tenemur vt aliqd ex charitate fa
ciam⁹: sine qua nihil põt eẽ eterne vite meritoriuz. Et sic
pꝫ quo mõ modus charitatĩ aliquo mõ cadit sub pͨcepto:
ꝛ aliquo mõ nõ. ¶ Ad 9m dõm: ꝙ hõ cõformat deo cum 9m
sit ad ymaginẽ ꝛ silitudinẽ dei fact⁹. Quãuis autẽ ꝓpter
hoc ꝙ a deo in ĩfinitũ distat nõ possit eẽ ipsi⁹ ad deũ pro- ꝓpor⁰
portio: ẜm ꝙ ꝓportio ꝓprie in quãtitatib⁹ inuenit com- capit:
prehendẽs duarũ quãtitatũ adinuicẽ cõparatarũ certã
mensurã: ẜm tamẽ ꝙ nomẽ ꝓportionis translatũ est ad
quãlibꝫ habitudinẽ significandã vni⁹ rei ad rẽ aliã: vtpo
te cũ dicim⁹ hic eẽ ꝓportionã silitudinẽ: sic se hꝫ pͥnceps
ad ciuitatẽ ita gubernator ad nauim: nihil ꝓhibꝫ dicere
aliquã ꝓportionẽ hoĩs ad deũ: cũ in aliq̃ hītudie ad ipm
se hẽat: vtpote ab eo effect⁹ ꝛ ei subiect⁹. ¶ Uel põt dici
ꝙ finiti ad infim: q̃uis nõ possit eẽ ꝓpor⁰ ꝓpe accepta: tñ
põt eẽ ꝓportionalitas q̄ est duarũ ꝓportionũ silitudo. di
cimus.n. q̃ttuor eẽ ꝓportionata duob⁹: qꝛ sũt eoꝝ dupla:
sex vͦ esse q̃ttuor ꝓportionabilia: qꝛ sic se hñt sex ad tria:
ita q̃ttuor ad duo. Silr̃ finitũ ꝛ ĩfim: q̃uis nõ pñt eẽ ꝓpor-
tionata: pñt tñ eẽ ꝓportiõabilia: qꝛ sic ĩfim ẽ eq̃le ĩfinito:
ita finitũ finito. Et per hũc modũ est silitudo ĩter creatu
rã ꝛ deũ: qꝛ sic se hꝫ ad ea q̄ ei ɔpetũt: ita creatura ad sua
10m ꝓpria. ¶ Ad 10m dõꝫ: ꝙ creatura nõ dr̃ ɔformari deo q̃si
pticipãti eadẽ formã quã ipse pticipat: sꝫ qꝛ de⁹ ẽ substãr
ipsa forma: cui⁹ creatura ꝑ quãdã imitationẽ est pticipa
11m tiua: sic si ignis similaret calori ꝑ se sepato existẽti. ¶ Ad
11m dõm: ꝙ similitudo ꝛ ɔformitas: q̃uis sint relationes
equipantie: nõ tamẽ semp vtrũqꝫ extremoꝝ denoiat in
respectu ad alterũ: sꝫ tunc tñ quãdo forma ẜm quã attẽ-
ditur similitudo vel cõformitas eadẽ rõne in vtroqꝫ ex-
tremoꝝ existit: sicut albedo in duob⁹ hoib⁹: eo ꝙ vterqꝫ
cõueniẽter põt dici alteri⁹ formã hr̃e: qḋ significat cũ ali
quid silẽ alteri dr̃. Sꝫ quãdo forma est in vno pͥncipalr:
in altero vͦ q̃si secũdario: nõ recipit silitudis reciproca-
tio: sic dicimus statuã herculis silez herculi: sꝫ nõ ecõuer
so. nõ eni põt dici ꝙ hercules hẽat formã statue: sꝫ som ꝙ
statua hẽat herculis formã. Et per hunc moduz creature
dicunt eẽ deo silẽs ꝛ cõformes: nõ tñ ecõtra. Sꝫ ɔforma
tio cũ sit motus ad ɔformitatẽ non importat equipantie
relõnẽ: sꝫ pͥsupponit aliqd ad cui⁹ ɔformitatẽ alterũ mo-
ueat. vnde posteriora pͥorib⁹ cõformantur: sed non econ
uerso. ¶ Ad 12m dõm: ꝙ verbũ Ansel. est intelligẽdũ nõ 12m
pro tanto ꝙ hõ semp faciat volũtatẽ q̃tuz in ipso ẽ: sꝫ qꝛ

dina volūtas semꝑ de eo iplet̃ vl' eo volēte vel eo nolēte.

Octauo querit̃ vtrū teneamur cōforma re voluntatē nostrā volūtati di-
uine in volito: vt. s. teneamur velle hoc qḋ sci-
pm mus deū velle. ¶ Et videt̃ ꝙ nō. Paulus eni
cupiebat dissolui ⁊ eē cū xp̄o: vt dr̄ Phil. i. H
aūt deus nō volebat. vñ ibidem subdit̃: scio ꝙ manebo
ꝓpter vos. si ǧ tenemur hoc velle qḋ deus vult: Paulus
cupiens dissolui ⁊ esse cū xp̄o peccabat: qḋ est absurduz.
2m ¶ P̃. qḋ deus scit pōt alteri reuelare. scit aūt deꝰ aliquē
esse reprobatū. pōt ergo alicui suaz reprobationē reuela-
re. si ergo ponatur alicui reuelare: seqtur ꝙ iste teneatur
velle suā damnationē: si tenemur velle hoc quod scimus
deum velle. velle aūt suam damnationē est contrarium
charitati: per quā quilibz se diligit ad vitam eternam. er
go teneret̃ aliquis velle cōtra charitatē: qḋ est incōueni-
3m ens. ¶ P̃. prelato tenemur sicut deo obedire cuz ei vice
dei obediamus: sz non tenetur subditus facere aut velle
quicquid scit prelatum velle: si sciat prelatū velle qḋ ipe
faciat nisi hoc expresse ei ꝑcipiat. ǧ nō tenemur velle q-
4m quid deus scit vel quicqd deus vult nos velle. ¶ P̃. q-
quid est laudabile ⁊ honestum in xp̄o ꝑfectissime ac sine
oī cōtraria permixtione inueniī: sz xp̄s aliqua voluntate
voluit cōtrariū eius qḋ sciuit deuz velle. voluit enim ali-
qua volūtate nō pati: vt ostēdit orō qua orauit Math.
26. Pater si fieri pōt transeat a me calix iste. cū tamē de-
us vellet eum pati. ergo velle quicquid deus vult nō est
5m laudabile nec ad hoc tenemur. ¶ P̃. Aug. in lib. de ciui-
tate dei. dicit. tristicia est de his que nobis volētibꝰ acci
dunt: sz beata virgo dolorem sensit de filij morte: quē si-
gnificant verba Symeonis dicētis Luc. 2. tuam ipsius
aīam pertrāsibit gladius. ǧ beata virgo nolebat xp̄m pa
ti. deus autē hoc volebat: si ergo tenemur velle id qḋ deꝰ
vult: beata virgo in hoc peccauit: qḋ est incōueniēs: ⁊ ita
vr̄ ꝙ nō teneamur ꝯformare volūtatē nr̄az diue ī volito.
3p. **Sed contra.** sup illud psal. Nō adhesit mihi cor prauū. dicit glo. cor tortū habet qui
non vult quecūqꝫ deꝰ vult: sed quilibz tenetur cordis tor
titudinē vitare. ergo quilibz tenetur velle qḋ deus vult.
2: ¶ P̃. sm Tulliuz amicoꝝ est idez velle ⁊ idem nolle: sz
quilibz tenetur habere amiciciam ad deuz. ǧ quilibz te-
netur velle hoc qḋ deus vult: ⁊ non velle quod non vult.
3: ¶ P̃. ꝓpter hoc debemus voluntatē nostram diuine cō
formare: qr̄ voluntas dei regula est nostre voluntatis: vt
dicit glo. sup illud psal. rectos decet collaudatio: sz voli-
tum diuinū est regula omnis alterius voliti: cuz sit p̄mū
volitum: ⁊ p̄mū in quolibz genere sit mēsura eorum que
sunt post: vt dicit̃ in. 10. metaph. ergo tenemur volita no
4: stra cōformare diuino volito. ¶ P̃. peccatū precipue in
peruersitate electionis cōsistit: sz peruersitas electionis
est quādo minus bonum magis bono prefertur. hoc aūt
facit quicūqꝫ vult qḋ deus vult: cum constet id quod deꝰ
vult optimū esse. ǧ quicūqꝫ non vult id qḋ deus vult pec
5: cat. ¶ P̃. sm ph̄m virtuosus est regula ⁊ mēsura in oībꝰ
humanis actibus: sz christus est maxime virtuosus. ergo
xp̄o maxime nos debemus conformare tanqꝫ regule ⁊
mensure: sz christus voluntatē suam cōformabat diuine
q̄tum ad volita: qḋ omnes beati faciunt. ǧ ⁊ nos tenemur
voluntatē nostrā cōformare diuine q̄tum ad volita.
Rñ: **Responsio.** Dicēdū ꝙ in volito quodā modo te-
nemur nostram voluntatē cōforma-
re diuine: quodā modo vō nō. Scdm hoc eniz: vt dictuz
est: voluntatē nostram diuine cōformare tenemur: ꝙ bo
nitas diuine voluntatis regula est ⁊ mēsura omnis bone
voluntatis. Cuz aūt bonū ex fine depēdeat: voluntas bo-
na dicit̃ sm ordinē ad rōnem volēdi que est finis. Com-
paratio vero voluntatis ad volitū absolute nō facit actū
voluntatis esse bonū: cum ipsum volituz se habeat quasi
mālitar ad rōnē volēdi que est finis rectus. pōt eni vnū
⁊ idem volitū bene vel male appeti: sm ꝙ in diuersos fi
nes ordinatur: ⁊ ecōtrario diuersa ⁊ contraria volita pōt
quis bene velle: in finē rectuz referēdo vtrūqꝫ. Quāuis
ergo voluntas dei nō possit eē nisi bona. ⁊ omne quodcū
qꝫ vult bene velit: tñ bonitas in ipso actu volūtatis diui-
ne cōsideratur ex rōne volendi. i. ex fine ad quē ordinat:
quicquid vult qui est bonitas sua. Et ideo diuine volūta
ti simplr in fine cōformari tenemur: in volito aūt nō nisi
sm ꝙ illud volitum ꝯsideratur sub ordine ad finē. Qui
quidē ordo semper nobis debz placere: q̄uis hoc idē vo
litum possit nobis merito displicere sm aliquā aliam cō
siderationē: vtpote sm ꝙ in cōtrariuz finē est ordinabi-
le. Et inde est ꝙ voluntas humana sm hoc inuenit̃ ꝯfor
mari diuine voluntati in volito: qḋ se hz ad finez diuine
voluntatis. Uoluntas enim beatoꝝ qui sunt in cōtinua
cōtemplatione diuine bonitatis ⁊ ex ea regulant omnes
suas affectiones: vtpote plene cognoscētes vniuscuiusqꝫ
desiderādoꝝ ordinē ad ipsam: cōformātur diuine volū-
tati in quolibz suo volito. Omne eni qḋ sciunt deuz vel-
le: volunt absolute ⁊ sine aliquo motu in cōtrariū. pecca
tores vō qui sunt auersi a volūtate diuine bonitatis: dis-
cordāt in pluribus ab his que deus vult ea improbātes
⁊ nulla rōne assentiētes. Iusti vero viatores: quoꝝ volū
tas adheret diuine bonitati: ⁊ tamē eam nō ita ꝑfecte cō
templantur: vt omnē ordinē volendoꝝ ad ipsaz manife-
ste percipiāt: cōformātur quidē diuine voluntati q̄tum
ad illa volita: quoꝝ rationē percipiunt: quāuis in eis sit
aliqua affectio ad cōtrariū: laudabilis tamē ꝓpter aliuz
ordinē in eis cōsideratuz. Quā tamē affectionē nō obsti-
nate sequūtur: sz diuine volūtati supponunt: duz eis pla
cet ꝙ ordo diue voluntatis in oībus ipleat̃: sicut ille qui
vult patrē suū viuere ꝓpter affectū pietatis: quē deꝰ vult
mori si iustus sit: hāc suā ꝓpriā voluntatē diue supponit
vt nō impatienter ferat: si dei voluntas in cōtrarium ꝓ-
(prie voluntatis impleatur.
Ad primuz ǧ dōm: ꝙ Paulus cupiebat dissolui ⁊ Ad pm
eē cū xp̄o tanqꝫ ꝑ se bonū: nihilominꝰ tñ placebat ei ꝯtiū
in ordie ad fructū: quē deꝰ ex eiꝰ vita fieri volebat. vñ di
cebat ꝑmanere āt in carne necēiuz ꝓꝑ vos. ¶ Ad 2m dōz: 2m
ꝙ q̄uis de poᵗ absoluta deꝰ possit reuelare suā dānatiōz
alicui: nō tñ h pōt fieri de poᵗ ordiata: qr̄ talis reuelaᵒ co-
geret cū desꝑare. Et si alicui talis reuelaᵒ fieret: deberet
itelligi nō sm modū ꝓph̄ie ꝑdestinatiōis vel ꝑscie: sz per
modū ꝓph̄ie cōminatiōis: q̄ itellr̄ suppoᵐ ꝯditiōe meri-
toꝝ: sz dato ꝙ eēt itelligēda sm ꝑscie ꝓph̄iaz: adhuc non
teneret̃ ille cui talis reuelaᵒ fieret: velle suā dānationez
absolute: sz sm ordinē iusticie: q̄ deꝰ vult ꝑsistētes i pctō
dānare. nō. n. vult deꝰ ex ꝑte sua aliquez dānare: sz sm id
qḋ ex nobis ē vt ex supradcis pz. vñ velle suā dānationē
absolute nō eēt cōformare volūtatē suā diue: sz volūtati
3m pcti. ¶ Ad 3m dōz: ꝙ volūtas ꝓlati nō ē regula nr̄e volū-
4m tatis sic diua volūtas: sz ꝑceptū eiꝰ: ⁊ iō nō est sile. ¶ Ad
4m dōz: ꝙ passio xp̄i 2r ꝯsiderari poterat. Unoᵒ ꝑ se: inq̄-
tū. s. erat q̄dā afflictio inocentis. Alioᵒ sm ordinē ad fru
ctū ad quē deꝰ eā ordiabat: ⁊ sic erat a deo volita: nō aūt
ꝑ mō. Uolūtas ǧ xp̄i q̄ poterat istum ordinē ꝯsiderare. s.
volūtas rōnis hāc passionē volebat sic ⁊ deꝰ: sz voluntas
sensualitatis: cuiꝰ est nō cōferre: sz in aliqd absolute ferri
nō volebat hanc passionē: ⁊ in hoc diuine voluntati quo-
dāmodo in volito conformabatur: quādo nec ipse deus
passionem christi vellet scdm se solum consideratam.

5ᵐ ¶ Ad 5ᵐ dōm: q̄ voluntas beate virginis dissentiebat a
passione xp̄i in se cōsiderata: volebat tñ fructum salutis
qui ex passione xp̄i consequebat: ꝛ ita diuine voluntati cō-
formabatur quātum ad hoc q̄ volebat.

Ad p̄ᵐ in 3 **Ad primum** qd̄ in cōtrarium obycit̄ dōm: q̄ ver
ba glose sunt itelligēda de volitis
diuine voluntatis s̄m q̄ stat sub ordine ad finē ꝛ non abso
2ᵐ lute. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ amicicia cōsistit in concordia vo-
luntatū magis quo ad finē q̄ quo ad ipsa volita. plus enī
esset amicus febricitanti medicus qui ei vinum negaret
ꝓpter desiderium sanitatis: q̄ si vellet eius desiderio sa
3ᵐ tisfacere de vini potatiōe in periculū sanitatis. ¶ Ad 3ᵐ
dōm: q̄ sicut supra dictū est: p̄mū volitū a deo qd̄ est mē-
sura ꝛ regula oīum alioꝝ volitoꝝ est finis voluntatis ei⁹
s. sua bonitas. oīa v̄o alia non vult nisi ꝓpter hunc finē.
Et ideo dum voluntas nostra diuine voluntati cōformat̄
in fine ad p̄mū volitū omnia nostra volita regulantur.
4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̄ electio habet in se ꝛ rōnis iudicium ꝛ
appetitum. Si ḡ aliquis iudicio preferat id qd̄ est minus
bonū magis bono: erit peruersitas electionis. non aūt si
preferat in appetendo. nō. n. homo tenet̄ ꝓsequi meliora
semꝑ in operando: nisi sint talia: ad que ex precepto obli
getur. aliter enī quilibꝫ teneret̄ sequi ꝑfectionis cōsilia:
5ᵐ que constat esse meliora. ¶ Ad 5ᵐ dōm: q̄ quedā sunt in
q̄bus xp̄m admirari possumus: nō imitari: sic ea que per-
tinent ad diuinitatē ei⁹: ꝛ ad beatitudinē quā habuit ad-
huc viator existēs: ad qd̄ ꝑtinebat qd̄ xp̄s q̄tum ad voli
ta rōnis voluntatē diuine voluntati cōformabat.

De libero arbitrio. Et hꝫ. 15. articulos. p̄ querit̄
vtrū homo sit liberi arbi. 2° vtrū li-
berū arbi. sit in brutis. 3° vtrū liberum arbi. sit in deo.
4° vtrū liberū arbi. sit potētia vel nō. 5° vtrū liberū ar-
bitriū sit vna potētia vel plures. 6° vtrū liberū arbi. sit
voluntas: vel po⁹ alia a voluntate. 7° vtꝝ possit esse ali-
qua creatura que liberū arbi. habeat nāliter cōfirmatū
in bono. 8° vtrū liberū arbi. creature possit confirmari
in bono per aliqd̄ donū gratie. 9° vtrū liberū arbi. hoīs
in statu vie possit cōfirmari in bono. 10° vtrū liberū ar-
bitriū creature possit esse obstinatū in malo: vel imuta-
biliter firmatū. 11° vtꝝ liberū arbi. hoīs in statu vie pos
sit esse obstinatū in malo. 12° vtrū liberū arbi. sine gra
tia i statu pc̄ti mortalis possit vitare pc̄tm̄ mortale. 13°
vtꝝ aliquis in gratia existēs possit vitare pc̄tm̄ mortale.
14° vtrū libeꝝ arb. possit in bonū sine gr̄a. 15° vtꝝ hō si-
ne gr̄a possit se ꝑparare ad gr̄am hn̄dam. Q̄ō XXIIII.

Questio est de libero arbitrio. Et p̄°
querit̄. vtrū sit liberū arbi.
p̄ᵐ ¶ Et videt̄ q̄ non. vt. n. dr̄ Jere. 10. nō est
hoīs via: nec viri est vt ambulet ꝛ dirigat
gressus suos: s̄m hoc aūt dr̄ aliqd̄ esse libi
arbi. q̄ est dn̄s suoꝝ operū. ḡ homo nō est
libi arb. ¶ Sꝫ diceret̄. q̄ verbum ꝓphete
itelligit̄ de actib⁹ meritorijs qui nō sunt in nāli hoīs po-
2ᵐ testate. ¶ Sed cōtra. ad ea que nō sūt in ptāte nostra nō
sumus libi ar. si ḡ merita nō sunt in ptāte nostra nō sum⁹
liberi arb. ad merendū: ꝛ sic actus meritorij nō ꝓcedent
3ᵐ ex libo ar. ¶ P̄. s̄m ph̄m in p̄ meta. libeꝝ est qd̄ cā sui ē: sꝫ
mens humana hꝫ aliā cām sui motus q̄ seipsam. s. deum:
q̄ Ro. p̄. sup illō. Propterea tradidit illos deus. dī. glos.
manifestū est deū operari in mentib⁹ hoīum ad cōuertē-
das volūtates eoꝝ in quodcūq̄ voluerit. ḡ mens huma-
na nō est libi ar. ¶ Sꝫ diceret̄. q̄ mēs humana est sic cā
p̄ncipalis sui actus. deus aūt sicut remota: ꝛ hoc nō impe
4ᵐ dit mētis libertatē. ¶ Sꝫ ꝯtra. quanto aliqua causa ma
gis influit in effectū tāto est p̄ncipalior: sꝫ cā p̄ma plus i-
fluit in effectū q̄ scd̄a: vt dr̄ in lib⁹ de causis. ḡ cā p̄ma est
p̄ncipalior q̄ scd̄a: ꝛ ita mens nostra nō est p̄ncipalis cau
sa sui actus sꝫ deus. ¶ P̄. oē qd̄ mouet motum mouet sic 5ᵐ
instrm̄: vt pꝫ ꝑ Cōmē. in. 8. phy. istrm̄ aūt nō est libeꝝ ad
agendū cum nō agat nisi s̄m q̄ aliquis eo vtit̄. cū ḡ mens
humana nō operet̄ nisi mota a deo: videt̄ q̄ nō sit libi ar.
¶ P̄. liᵐ. arᵐ. dr̄ esse facultas voluntatis ꝛ rōnis q̄ bonū 6ᵐ
eligit̄ gr̄a assistente: vel malū eadē deficiēte: sꝫ multi sūt
qui nō habēt gr̄am. ḡ nō p̄nt libere eligere bonū: ꝛ ita nō
hn̄t liᵐ. arᵐ. ad bona. ¶ P̄. seruit⁹ libertati opponit̄: sꝫ in 7ᵐ
hoīe iuenit̄ seruitus peccati: q̄ qui facit pc̄tm̄ seruus est
pc̄ti: vt dr̄ Jo. 8. ḡ in hoīe nō est liᵐ. arᵐ. ¶ P̄. Ans. dic̄ in 8ᵐ
li° de li° ar°: si hēremus potētiā peccādi ꝛ nō peccādi. gr̄a
nō idigerem⁹. po⁹ autē peccādi ꝛ nō peccandi est liᵐ. arᵐ.
cū ḡ gr̄a idigeamus liᵐ. arᵐ. nō hēmus. ¶ P̄. ab optimo 9ᵐ
vnūqd̄q̄ denoiandū est: vt ex ph̄o habet̄ in 2° de aīa. sed
optimū iter humanos actus sunt actus meritorij. cū igit̄
ad hos hō nō sit libi ar. q̄ vt dr̄ Jo. 15. sine me nihil pote-
stis facere qd̄ de actib⁹ meritorijs intelligit̄: videt̄ q̄ hō
nō sit dicēdus libi ar. ¶ P̄. Aug. dic̄. Q̄ hō noluit abstie 10ᵐ
re a pc̄tō cū potuit: inflictū est ei nō posse cum velit. ḡ non
est in ptāte hoīs peccare ꝛ nō peccare: ꝛ sic videt̄ nō esse
dn̄s suoꝝ actuū nec libi ar. ¶ P̄. Ber. distiguit triplicē 11ᵐ
libertatē. s. libertatē ar. libertatē ꝯsilij: ꝛ libertatē hn̄pla
citi: ꝛ dicit q̄ libertas arbitrij est qua discernimus q̄d li-
ceat: libertas cōsilij qua discernimus q̄d expediat: liber-
tas hn̄placiti qua discernimus q̄d libeat: sꝫ discretio hu-
mana per ignorantiā est sauciata. ḡ videt̄ q̄ libertas ar.
que in discretione ꝯsistit in hoīe post pc̄tm̄ nō remansit.
¶ P̄. respcū eoꝝ homo nō hꝫ libertatē: respcū quoꝝ hꝫ 12ᵐ
nc̄citatē: sed respectu pc̄tōꝝ hō hꝫ necessitatē: q̄ post pec-
catū s̄m Aug. necesse est hoīem peccare: ante reparationē
quidē mortalr̄: post reparationem v̄o saltem venialr̄. ḡ ad
peccata hō nō est li. arbitrij. ¶ P̄. quicquid deus prescit 13ᵐ
necesse est euenire: cū prescia dei falli nō possit: sꝫ omnes
actus humanos deus prescit. ḡ de necessitate eueniunt: ꝛ
ita homo nō est liberi ar. ad agendum. ¶ P̄. quāto aliqd̄ 14ᵐ
mobile est magis ꝓpinquū p̄mo motori: tanto est magis
vniforme in suo motu: sic pꝫ de corporib⁹ celestib⁹: quoꝝ
motus semper eodē modo se habent: sꝫ cū oīs creatura a
deo moueat̄: mouet enī creaturā corporalē per tēp⁹ ꝛ lo-
cū: spūalem v̄o per tempus: vt dicit Aug. 8. super Gen. ad
lrām. rōnalis creatura est mobile ꝓpinquissimū deo: qui
est p̄mus oīum motor. ḡ hꝫ motum maxime vniformē: et
sic facultas eius ad plura nō se extendit vt per hoc possit
dici libi ar. ¶ P̄. s̄m ph̄m i 2° ce. ꝛ mun. de nobilitate su- 15ᵐ
premi celi est vt finē suū motu vnico cōsequatur: sꝫ aīa
rōnalis est nobilior illo celo: cū spūs corpori preferat̄ s̄m
Aug. 8. de ci. dei. ḡ aīa humana hꝫ vnicū motū: ꝛ ita nō vi
det̄ eē libi ar. ¶ P̄. decuit diuinā bonitatē vt creaturā sub- 16ᵐ
limissimā optime collocaret: sꝫ optime collocatum est qd̄
imobilr̄ optimo adheret: ḡ decuit vt deus rōnalem nām:
que est sublimissima iter creaturas: faceret talē que sibi
imobilr̄ adhereret: q̄ si eēt libi ar. vt videt̄: n̄ hr̄et. ḡ de-
cuit vt natura rōalis sine li° ar° fieret. ¶ P̄. ph̄i diffini- 17ᵐ
unt liberū ar. esse liberū de rōne iudiciū: iudicium v̄o rō-
nis cogi pōt virtute demōstratiōis: qd̄ aūt cogit̄ non est
liᵐ. ergo hō nō est libi. ar. ¶ P̄. ꝓpter hoc itellect⁹ seu rō 18ᵐ
cogi pōt: q̄ est aliqd̄ verū cui nulla falsitas admiscet̄: nec
apparētia falsitatis. vn̄ nō est intellect⁹ subterfugere: q̄n
ei assentiat: sed silr̄ inuenit̄ aliqd̄ bonū cui nihil malicie
admiscet̄ nec s̄m rei veritatē nec s̄m apparētiā. cū ḡ bo-
nū sit obm̄ voluntatis sicut verū intellectus: videt̄ q̄ sic
itellect⁹ cogit̄ ita volūtas: ꝛ sic hō nō hꝫ libtatē: nec q̄tum
ad volūtatē nec q̄tᵐ ad rōnē: ꝛ sic nō hēbit liᵐ. arᵐ. qd̄ est

19m facultas volũtatis ꝛ rõnis. ¶ P. ſm pħm in 3° ethi. ꝙlis
vnuſquiſq; eſt: talis finis vr ei: ſed non eſt in pt̃ate nr̃a ꝙ
ſum⁹ tales vel tales: cũ hoc hõ ex natiuitate hẽat ꝛ depen
deat vt ꝗbuſdã vr ex diſpõne ſtellaꝝ. ergo nõ eſt in pt̃ate
nr̃a vt hunc vel illũ finẽ approbem⁹: ſed omne iudicium
6m de agendis ex fine ſumit̃. ergo nõ ſum⁹ libi ar. ¶ P. libe
rum neceſſitati opponit̃: ſed reſpectu quorũdã voluntas
hominis neceſſitatẽ hʒ: de neceſſitate. n. vult btĩtudinẽ. ꝗ
nõ hʒ reſpectu oĩuʒ libertatẽ: ꝛ ita nõ ẽ libi ar. ꝗtũ ad oĩa.

Cõtra p. **Sed contra** eſt qḋ dr̃ eccl. 15. Deus ab initio ꝯſti
tuit hoĩeʒ ꝛ reliquit eũ in manu cõ
2° ſilij ſui. glo. i. ĩ pt̃ate libi ar. ¶ P. iuenit̃ in reb⁹ aliqḋ agẽs
qḋ agit ex nihilo ꝛ nõ ex neceſſitate. ſ. deus: aliqḋ ẽt agẽs
qḋ agit ex aliquo: ꝛ ex neceſſitate: ſicͭ agentia nãlia: ſed po
ſitis extremis in reꝝ nã ꝯñs eſt vt media ponant̃ ſcḋm
pħm in. 2. ce. ꝛ mũ. Inter hec aũt duo nõ pt̃ eẽ niſi duplex
mediũ: quoꝝ alterũ eſt ipoſſibile eẽ. ſ. agens ex nihilo ꝛ
de neceſſitate: ex nihilo aũt agere ſolius dei eſt qui nõ ex
neceſſitate agit: ſed ex voluntate. ꝗ relinquit̃ eẽ aliquid
qḋ agat ex aliquo: ꝛ nõ ex neceſſitate: ꝛ hoc eſt rõnalis nã
que agit ex preſuppoſita mã: ꝛ nõ ex neceſſitate: ſed ex ar.
3° libertate. ¶ P. liber ar. ẽ facultas volũtatis ꝛ rõnis: ſʒ ĩ
4° homine inuenit̃ rõ ꝛ volũtas. ꝗ ꝛ liber ar. ¶ P. ſcḋʒ pħʒ
in 3° ethi. conſiliũ non eſt niſi eoꝝ que in nobis ſunt: ſʒ ho
mines de ſuis actibus conſiliant̃. ergo homines ſunt dñi
5° ſuoꝝ actuũ. ꝛ p h liber ar. ¶ P. pcepta ꝛ phibitiões fie
ri non debẽt niſi ei qui põt facere ꝛ nõ facere: alias. n. fru
ſtra fierent: ſed homini diuinit⁹ fiũt phibitiões ꝛ pcepta.
ꝗ in hominis pt̃ate eſt facere ꝛ non facere: ꝛ ita eſt liberi
6° ar. ¶ P. nullus dʒ puniri vel premiari pro eo qḋ nõ eſt in
eius pt̃ate facere ꝛ non facere: ſed homo iuſte a deo puni
tur ꝛ pmiat̃ pro ſuis operibus. ꝗ hõ põt operari ꝛ nõ ope
7° rari: ꝛ ita eſt libi ar. ¶ P. oĩum q̃ fiunt aliquã cãm pone
re opꝫ: ſed humanoꝝ actuũ nõ poſſum⁹ ponere cãʒ ipſuʒ
deũ imediate: qꝛ ea que a deo imediate fiũt nõ pñt eẽ niſi
bona. actus aũt humani ſunt qñq; boni qñq; mali. Simi
liter non põt dici ꝙ humanoꝝ actuũ ſit cauſa neceſſitas:
qꝛ ex neceſſitate pueniunt que ſemꝑ eodẽ modo ſe habẽt
qḋ in humanis actibus nõ videmus. Similr̃ non põt di
ci ꝙ fatũ vel ſtellaꝝ diſpoſitio ſit cauſa eoꝝ: qꝛ oporteret
actus humanos ex neceſſitate accidere: ſicͭ ꝛ cauſa neceſ
ſaria eſt. Nec ẽt nã eoꝝ cã eẽ põt: qḋ oſtẽdit humanoꝝ
actuũ varietas: nã enim determinata eſt ad vnuʒ nec ab
eo deficit niſi in minori pte. Nec fortuna vel caſus hũano
rum actuũ cã eẽ põt: qꝛ fortuna ꝛ caſus ſunt cã eoꝝ que
raro ꝛ pter itentionẽ accidũt: vt dicit̃ in 2° phiſico. qḋ in
hũanis actib⁹ nõ apparet: relinquit̃ igr̃ ipʒ hoĩeʒ faciẽtẽ
eẽ pn̄m ſuoꝝ ppꝛioꝝ actuũ: ꝛ per h eẽ liberi ar.

Rñs. **Respondeo.** Dicḋm ꝙ abſq; omni dubitatiõe ho
minem arbitrio liberũ ponere opꝫ.
Ad h eni fides aſtringit cũ ſine libero ar. nõ poſſit eẽ me
ritũ vel demeritũ iuſta pena vel pmiũ. Ad hoc etiam ma
nifeſta indicia iducũt: quib⁹ apparet hominẽ libere vnũ
eligere ꝛ aliud refutare. Ad hoc ẽt euidẽs rõ cogit: qua g
deʒ ad iueſtigationẽ liberi ar. originẽ ſequẽtes h mõ pce
dem⁹. In rebus eni que mouent̃ vel aliqḋ agunt hec i ue
nitur dr̃ia: ꝙ quedam pn̄m ſui mot⁹ vel opatiõis in ſeipſis
hñt: quedã vo extra ſe: ſicut ea q̃ per violentiã mouent̃: in
quibus pn̄m eſt extra nil cõferente vim paſſo ſm pħm in
3° ethi. in qb⁹ liber ar. ponere nõ poſſum⁹: eo ꝙ nõ ſunt cã
ſui mot⁹. liber aũt ẽ qḋ ſui cã eſt: ſm pħʒ in pn̄° meta. Eo
ruʒ aũt quoꝝ pn̄m motus ꝛ operis in ipſis eſt: q̃dam talia
ſunt ꝙ ipſa ſeipſa mouent ſicut aĩalia. Quedã aũt que nõ
mouent ſeipſa: ꝗuis in ſeipſis ſui mot⁹ aliqḋ pn̄m hñt: ſicͭ
grauia ꝛ leuia: non enim ipſa ſeipſa mouent: cũ nõ poſſint

diſtingui in duas partes: quaꝝ vna ſit mouens: ꝛ alia mo
ta: ſicut in aĩalib⁹ inuenit̃: ꝗuis mot⁹ eoꝝ conſequat̃ ali
qḋ pn̄m in ſeipſis. ſ. formã. Quã quia a generante hñt di
cunt̃ a generante moueri per ſe ſm pħm in. 8. phiſi. ſʒ a
remouẽte phibens per accñs: ꝛ hec mouentur ſeipſis. ſʒ
nõ a ſeipſis: vñ nec in his liber ar. iuenit̃: qꝛ nõ ſunt ſibyp
ſis cauſa agendi vel mouendi: ſʒ aſtringunt̃ ad agendum
vel mouendũ per id qḋ ab altero receperũt. Eoꝝ aũt q̃ a
ſeipſis mouent̃: quorũdã mot⁹ ex iudicio rõnis pueniũt:
quorũdaʒ vo ex iudicio naturali. Ex iudicio rõnis hoĩes
agũt ꝛ mouent̃: conferunt. n. de agẽdis: ſed ex iudicio nã
li agunt ꝛ mouent̃ omnia bruta. Quod quidẽ pʒ: tum ex
hoc ꝙ oĩa que ſunt eiuſdẽ ſpẽi ſimiliter opant̃: ſicut oẽs
yrundines ſimilr̃ faciunt nidũ: tũ ex hoc ꝙ hñt iudiciuʒ
ad aliqḋ opus determinatũ ꝛ nõ ad oĩa: ſicut apes non ha
bent induſtriaʒ ad faciendũ aliqḋ aliud opus niſi fauos
mellis: ꝛ ſilr̃ eſt de alijs aĩalibus. vñ recte conſiderãti ap
paret: ꝙ per quẽ modũ attribuit̃ motus ꝛ actio corpori
bus nãlib⁹ inaĩatis: p eũdẽ modũ attribuit̃ brutl aĩalib⁹
iudiciũ de agendis. Sicut. n. grauia ꝛ leuia non mouent
ſeipſa: vt per hoc ſint cã ſui motus: ita nec bruta iudicant
de ſuo iudicio: ſed ſequunt̃ iudiciũ ſibi a deo inditũ: ꝛ ſic
non ſunt cã ſui arbitrij: nec libertatẽ arbitrij hñt. hõ vero
per virtutẽ rõnis iudicãs de agendis poteſt de ſuo ar° iu
dicare. inq̃tum cognoſcit rõnẽ finis: ꝛ ei⁹ qḋ ẽ ad finem
ꝛ btitudinẽ ꝛ ordinẽ vni⁹ ad alteꝝ. Et iḋ nõ eſt ſolũ cã ſui
ipſius in mouendo ſed in iudicãdo. Et iḋ ẽ liberi ar. ac ſi
diceret̃ liberi iudicij de agendo vel non agendo.

Ad primum ergo dicḋʒ. ꝙ in opere hoĩs duo ẽ iue Ad p°
nire. ſ. electionẽ operũ: ꝛ hec ſemꝑ
in hominis pt̃ate ꝯſiſtit: ꝛ opeꝝ geſtionẽ ſiue executionẽ:
ꝛ hec nõ ſꝑ in pt̃ate hoĩs eſt: ſed diuina puidentia gubernã
te ppoſitũ hominis ad finẽ qñq; pducit̃: qñq; vero non.
Et ideo hõ non dicit̃ eẽ liber ſuaꝝ actionũ: ſed liber ſue
electionis que ẽ iudiciũ de agendis. Et hoc ipſuʒ nomen
libi ar. demõſtrat. Uel põt diſtingui demeritorio ope: ſicͭ
in obiectionibus tactum eſt: tñ pma reſponſio eſt Grego.
niſſeni. ¶ Ad 2m dicḋm. ꝙ opus meritoriũ a nõ meritorio 2m
nõ diſtat in quid agere: ſed in qualr̃ agere. Nihil. n. eſt qḋ
vnus hõ meritorie agat ꝛ ex caritate: qḋ alius non poſſit
abſq; merito agere vel velle. Et iḋ hoc qḋ hõ nõ põt ſine
gratia agere opera meritoria nihil derogat pfecte liber
tati: qꝛ hõ dr̃ eẽ libi ar. ſm ꝙ põt agere hoc vel illud: nõ
ſcḋm ꝙ põt ſic vel ſic agere: qꝛ ſcḋm pħm ille qui nõduʒ
hʒ habitũ virtutis non habʒ in ſua pt̃ate agere talr̃ qualr̃
virtuoſus agit: niſi inq̃tũ põt acquirere habitũ virtutis.
Gratiam aũt: que opera meritoria facit: ꝗuis hõ non poſ
ſit ex libo ar. acqrere: põt tñ ſe ad gratiã habẽdã pparare:
que ei a deo non denegabit̃ ſi fecerit qḋ in ſe eſt. Et iḋ nõ
ẽ oĩo extra pt̃atẽ libi ar. opa meritoria agere: ꝗuis ad h
per ſe ptãs libi ar. nõ ſufficiat: eo ꝙ modus q ad meritũ
requirit̃ facultateʒ nature excedit: nõ aũt modus: qui eſt
in operibus ex virtutib⁹ pollliticis. nullus aũt diceret pro
pter h hominẽ nõ eẽ libi ar. qꝛ non põt talr̃ velle vel eli
gere q̃liter deus vel angelus. ¶ Ad 3m dicḋm. ꝙ de⁹ ope 3m
rat̃ in vnoquoq; agẽte etiã ſʒ modũ illius agẽtis: ſicͭ cã
pma operat̃ in operatione cauſe ſcḋe: cũ ſcḋa cã nõ poſſit
in actũ pcedere niſi p vtutẽ cauſe pme. Unde p h ꝙ de⁹
eſt cã operãs in cordib⁹ hominũ: nõ excludit̃ qn ipẽ hu
mane mẽtes ſint cauſe ſuoꝝ motuũ. Unde nõ tollit̃ ratio
libertatis. ¶ Ad 4m dicḋʒ. ꝙ cã pma dr̃ eẽ pncipalis ſim 4m
pliciter loquẽdo: pꝑ h ꝙ magis iſluit in effectũ: ſʒ cã ſcḋa
ſm qd pncipalis eſt: inq̃tũ effcũs ei magis ꝯformantur.
¶ Ad 5m dicḋm. ꝙ inſtrm̃ dupl'r dr̃. Uno mõ proprie: qñ. ſ. 5m
aliqd ita ab altero mouet̃ ꝙ nõ ꝯfert̃ ei a mouente aliqḋ

p̄ncipiū talis motus:sicut serra mouet̃ a carpētario:ꝛ ta/
le istrumētū nō est expers libertatis. Alio mō dr̃ instrm
magis cōiter quicq̄d est mouens ab alio motū:siue sit in
ipso p̄n^m sui motus siue nō:ꝛ sic ab instrumēto non oꝫ ꝙ
omnimo excludat̃ rō libertatis:q2 aliquid pōt eē ab alio
6^m motū:qđ tñ seipsum mouet:ꝛ ita ē de mēte hūana. ⸿ Ad
6^m dōm.ꝙ ille qui non hꝫ grām pōt eligere bonū:sed non
meritorie.hoc aūt nō derogat libertati arbitrij vt dictuꝫ
7^m est. ⸿ Ad 7^m dōꝫ.ꝙ seruit⁹ pcti nō dicit coactionē:sꝫ vel
inclinationē inq̄tū pctm̄ precedēs aliquo modo inducit
ad sequentia:vel per defectū virtutis nālis:que nō pōt se
a macula peccati eripere:cui se semel subdidit:ꝛ iō semꝑ
in homine remanet libertas a coactiōe:per quā nāliter ē
8^m liberi ar. ⸿ Ad 8^m dōm.ꝙ ansel.in verbis illis loquitur
quasi obyciendo. Ipse enim postmodū ostendit ꝙ indi
9^m gentia grē libero ar.non cōtradicit. ⸿ Ad 9^m dōm.ꝙ ad/
ipsum opus qđ est meritoriuꝫ se extendit ptās liberi ar.
q̄uis nō sine deo:sine cuius virtute nihil est in mūdo qđ
agere possit. Sed motus ille quo opus fit meritoriuꝫ na/
10^m turalem facultatē excedit:vt dictū est. ⸿ Ad 10^m dōm.ꝙ
circa hoc est duplex opinio. Quidā enim dicunt ꝙ hō in
pctō mortali exn̄s nō pōt vitare diu quin mortalr̄ peccet:
pōt tñ vitare hoc vel illud pctm̄ mortale:sicut cōiter oēs
dicunt de pctis venialibus:ꝛ sic non vr̃ hec necessitas tol
lere arbitrij libertatem. Alia opinio est ꝙ hō in pctō mor
tali existens pōt oē pctm̄ mortale vitare:non tñ pōt vita/
re quin sit sub peccato:q2 nō pōt per seipsum a peccato re
surgere:sicut potuit per seipsum in pctm̄ cadere:ꝛ secūdū
hoc facilius sustinet̃ arbitrij libertas. de hoc tñ infra que
11^m retur cū erit questio de ptāte liberi ar. ⸿ Ad 11^m dōm.ꝙ
voluntas nr̄a fert̃ in finē vel in id qđ est ad finē. In finē
vero honestuꝫ vel delectabilem vel vtilē:s̄m ꝙ triplex
bonū distiguit̃.honestū.vtile.ꝛ delectabile. Respectu ḡ
finis honesti ponit ber.libertatem arbitrij:respectu boni
vtilis.qđ est ad finē:libertateꝫ consilij:respectu aūt boni
delectabilis libertatē bn̄placiti. Quāuis aūt discretio.sit
per ignorantiā diminuta:non tñ oīno ablata. Et iō liber/
tas arbitrij per pctm̄ est quidē debilitata:sed nō omnino
12^m amissa. ⸿ Ad 12^m dōm.ꝙ hō hꝫ necesse peccare post pec
catum an̄ reparationem.i.habere pctm̄:nō aūt habet ne/
cesse vti pctō s̄m vnaꝫ opionem. Sic igit̃ dupl'r peccare
dr̃ sicut ꝛ videre s̄m phm̄ in.2.de anima. vel s̄m aliā opi/
nionē hꝫ necesse peccare aliquo pctō:cuꝫ tñ respectu nul/
13^m lius habeat necessitatē. ⸿ Ad 13^m dicendum.ꝙ ex p̄scia
dei nō pōt cōcludi ꝙ actus nr̄i sint necessarij necessitate
absoluta:q̄ dr̃ necessitas ꝯsequētis:sed necessitate ꝯditio/
nata que dicitur necessitas consequentie:vt pꝫ per Boe^m
14^m in fine de consol.phie. ⸿ Ad 14^m dōm.ꝙ moueri dupl'r
dicitur. Uno mō ꝓprie put phs diffinit motū in 3.phisi.
dicens ꝙ mot⁹ est act⁹ existis in potentia s̄m ꝙ hꝫ. Et sic
verū est ꝙ quanto aliqđ mobile ꝓpinquius est p̄mo mo/
tori:tanto in eo maior vniformitas motus inuenitur:q2
quanto ē ꝓpinqui⁹ p̄mo motori:tanto est perfectius ꝛ ma
gis in actu existens ꝛ minus in potentia:ꝛ ideo paucioři/
bus motibus mobile. ⸿ Alio modo dicitur motus large
operatio quelibet:sicut intelligere vel sentire. Et sic accipi/
endo motū phs dicit in tertio de aīa:ꝙ mot⁹ est act⁹ per/
fecti:q2 vnūqđq3 operatur s̄m ꝙ est in actu. Et sic quodā/
modo ꝓpositio hꝫ veritatē quodāmō v̄o non. Si enim
vniformitas mot⁹ attendat̃ ex pte effectuū sic falsitateꝫ
habet:quia q̄to aliquod operans est virtuosi⁹ ꝛ pfectius
tanto ad plures effect⁹ eius virtus se extendit. Si v̄o at/
tendat̃ quātū ad modū agendi:sic ꝓpositio veritatē hꝫ:
q2 q̄to est perfectius aliqđ operans tanto magis obser/
uat eundē modū in agendo:q2 min⁹ variat̃ a sua natura

ꝛ dispositione:quā sequit̃ modus agendi. mentes aūt rō/
nales dicunt̃ esse mobiles:nō p̄mo mō motus:q2 talis mo
tus est solū corpoꝝ:sed secūdo. Sic etiā plato posuit pri/
mum mouens mouere seipsum:inq̄tū vult se ꝛ itelligit
se:vt cōmenta.dicit in octauo phisico. Et iō nō opꝫ ꝙ mē
tes rationales sint determinate ad aliquos effect⁹:sed re
spectu multoꝝ efficaciā habent rōne cuius competit eis
libertas. ⸿ Ad 15^m dōm.ꝙ non semꝑ opꝫ illud nobilius 15^m
esse qđ paucioribus motibus vel operationibus suū finem
consequi potest:q2 ante aliquid consequit̃ pfectiorē fineꝫ
pluribus operationibus q̄ʒ alteꝝ vnica operatione conse
qui possit:sicut idē phs dicit. Et hoc modo mentes rōna/
les perfectiores inueniunt̃ summo celo:qđ vnū tñ motū
hꝫ:q2 pfectiorē finē ꝯsequit̃:q̄uis pluribus operatiōib⁹.
⸿ Ad 16^m dōm.ꝙ q̄uis creatura esset melior si imobil'r 16^m
deo adhereret:tñ illa est bona:que pōt deo adhere ꝛ nō
adherere:ꝛ ita melius est vniuersuꝫ:vbi vtraq3 creatura
inuenit̃:q̄ʒ si altera tñ inuenit̃. Et hec est responsio Aug.
vel pōt dici s̄m Grego.nissenū ꝛ Dam.ꝙ hoc est ipossibi
le aliquā creaturā esse voluntate imutabili adherentem
deo per ꝓpriā nāꝫ:eo ꝙ cū sit ex nihilo flexibilis est. Si
tñ aliq̄ creatura imobil'r adhereret deo:nō ꝓpter h̄ p̄ua/
tur libero arbitrio:q2 pōt adherēdo multa facere vel nō
facere. ⸿ Ad 17^m dicendū.ꝙ iudiciū cui attribuit̃ liber/ 17^m
tas est iudiciū electionis:nō aūt iudiciū quo sentētiat hō
de cōclusionibus in scientijs speculatiís.nam ipsa electio
est q̄si quedā scientia de preconsiliatis. ⸿ Ad 18^m dōm. 18^m
ꝙ sicut aliquid veꝝ est qđ ꝓpter ipmixtionē falsi de ne/
cessitate ab intellectu recipit̃ sicut p̄ma p̄ncipia demon/
stratiōis:ita est aliquod bonū qđ ꝓpter malitie impmix
tionē de necessitate a voluntate appetit̃.s.ipsa felicitas.
Nō tñ sequit̃ ꝙ ab illo obiecto volutas cogat̃:q2 coactio
dicit aliq̄d ꝯtrū voluntati:que est ꝓpria inclinatio volen
tis:non aūt dicit aliq̄d ꝯtrū intellectui qui nō dicit incli/
nationē intelligentis. Nec ex necessitate illius boni idu/
cit̃ necessitas volūtatis respectu alioꝝ volendorū:sicͤ ex
necessitate p̄moꝝ p̄ncipioꝝ iducit̃ intellectui necessitas
ad assentiendū cōclusionib⁹:eo ꝙ alia volita non hn̄t ne/
cessariā hitudinē ad illud p̄mū volitū:vel scđm veritatē
vel secūdū apperentiā:vt.s.absq3 illis p̄mū volitū hr̄i nō
possit:sicut ꝯnes demōstratiue hn̄t necessariā hitudineꝫ
ad p̄ncipia ex quib⁹ demōstrant̃:ita ꝙ ꝯnibus non existē
tib⁹ veris necesse ē p̄ncipia nō esse vera. ⸿ Ad 19^m dōm. 19^m
ꝙ hoīes ex natiuitate non consequunt̃ aliquā dispōnem
imediate in aīa intellectiua:per quā de necessitate incli/
nent̃ ad aliquē finē eligendū:nec a corpore celesti:nec ab
aliquo alio:nisi ꝙ ex ipsa sui nā inest eis necessari⁹ appe/
titus vltimi finis.s.beatitudinis:qđ nō ipedit arbitrij li
bertatē:cū diuerse vie remaneāt eligibiles ad cōsecutio/
nem illius finis. Et hoc ideo q2 corpora celestia non hn̄t
imediatā impressionem in aīam rōnalē. Ex natiuitate āt
consequit̃ in corꝑe nati aliqua dispō:tum ex virtute cor/
poꝝ celestiū:tum ex causis inferioribus que sunt semē ꝛ
mā cōcepta:per quā aīa quodāmō ad aliq̄d eligēdū ꝓna
efficit̃:s̄m ꝙ electio anime rōnalis inclinat̃ ex passioni/
bus que sunt in appetitu sensitiuo qui ē po^a corporalis cō
sequēs corporis dispōnes. Sed ex hoc nulla necessitas in
ducit̃ eis ad eligendū:cū in ptāte anime rōnalis sit acci/
pere:vel etiā refutare passiōes subortas. postmodū vero
homo efficit̃ aliqualis per aliquē habitū acquisitū:cuius
nos causa sumus:vel infusuꝫ:qui sine nr̄o consensu nō da
tur:q̄uis eius cā non sim⁹. Et ex hoc habitu efficit̃ ꝙ hō
efficaciter appetat finē consonū illi habitui:ꝛ tñ ille ha/
bit⁹ necessitatē non inducit nec libertatē electiōis tollit.
⸿ Ad 20^m dōm.ꝙ cū electio sit quoddā iudiciū de agen

dis vel iudiciuz consequat̃: de hoc pōt esse electio: qḋ sub
iudicio nostro cadit. Judiciū aūt in agēdis sumit̃ ex fine
sicut de conclusionibus ex pncipijs. vñ sicut de pmis pn
cipijs non iudicam⁹ ea examinantes: sed nāľr eis assenti/
mus ⁊ fm ea oīa alia examinam⁹: ita ⁊ in appetibilib⁹ de
fine vltimo non iudicam⁹ iudicio discussionis vel exami
natiōis: sʒ nāľr approbam⁹. ppter qḋ de eo nō est electio:
sed voluntas. habemus ergo respectu eius liberā volun/
tatem: cū necessitas naturalis inclinationis libertati nō
repugnet: secūdū Aug. 5. de ci. dei. nō aūt libeꝝ iudicium
pprie loquendo: cū nō cadat sub electione.

1ᵐ SEcundo queritur vtꝝ liberū arbitriū sit i brutis. ℂ Et videt̃ ꝙ sic.
sʒ hoc. n. dicimur eē liberi ar. ꝙ actus nri sint
voluntarij: sed voluntario ⁊ pueri ⁊ bruta cōi
cant fm phm in tertio ethi. ergo liberū ar. est
2ᵐ in brutis. ℂ Preterea. fm phʒ in octauo phisic. in omni
eo quod mouet seipsum est moueri ⁊ non moueri: sed bru
ta mouent seipsa. ergo in eis est moueri ⁊ non moueri: sed
fm hoc dicimur esse liberi ar. ꝙ in nobis est agere aliqd:
vt pʒ per Grego. nissenū ⁊ Dam. ergo in brutis est liberuʒ
3ᵐ ar. ℂ P. liberū ar. duo iportat. s. iudiciū ⁊ libertatē: quo/
rum vtrūqʒ est inuenire in brutis. hñt enim aliquod iudi
cium de agendis: qḋ pʒ ex hoc ꝙ vnū psequunt̃: ⁊ aliḋ fu
giunt. hñt etiā libertatē cū possint mouere ⁊ moueri. g in
4ᵐ eis est liberū ar. ℂ P. posita causa ponitur effectus: sed
Dam. posuit cām libertatis arbitrij hoc ꝙ aīa nostra a
versione incipit: qꝛ ex nihilo est: ⁊ iō vertibilis est: ⁊ se hʒ
ad multa in potentia: sed aīa bruti a versione incipit. er
5ᵐ go in ea est libeꝝ ar. ℂ P. illud dicit̃ esse libeꝝ qḋ nō est
obligatum alicui: sed aīa bruti non est obligata ad alterū
oppositoꝝ: qꝛ potentia ipsius nō est determinata ad vnū:
sicut potentie rerū naturaliū: que semꝑ idē faciant: g aīa
6ᵐ bruti habet liberuʒ ar. ℂ P. pena non debet̃ nisi ei q hʒ
libeꝝ ar. sed in veteri lege frequēter inuenit̃ pena inflī/
cta brutis: sicut exo. 19. pʒ de bestia tangente montē: ⁊. 21.
d boue cornupeta. ⁊ leui. 20. d iumēto cui mulier succubu
7ᵐ it. ergo bruta videntur esse liberi ar. ℂ P. hoc est signuʒ
ꝙ homo sit liberi ar. vt sancti dicūt: qꝛ pceptis ad bonū
instigat̃: ⁊ a malo retrahit̃: videm⁹ aūt bruta allici bñfi/
cijs ⁊ moueri pceptis. aut terreri min⁹ ad aliquid agen/
8ᵐ dum vel dimittendū. ergo bruta sunt liberi ar. ℂ P. di/
uinū pceptū non dat̃ nisi habenti liberū ar. sʒ diuinū pre/
ceptum datur bruto: vñ Jone 3°. sʒ aliā lřam dr̃ ꝙ pcepit
dn̄s vermi ⁊ pcussit ederā. g bruta hñt liberū ar.

Contra p. Sed cōtra. ex hoc videt̃ homo esse ad imaginez
dei ꝙ est liberi ar. vt dicit Dam. ⁊ ēt
ber. sed bruta non sunt ad imaginez dei. g nō sunt libi ar.
2° ℂ P. oē qḋ ē liberi ar. agit ⁊ nō solū agit̃: sʒ bruta ñ agūt
sʒ agunt̃: vt Dam. dicit 2° li. g bruta nō sunt liberi ar.

Rño Respondeo. Dōm ꝙ bruta nullo mō sunt liberi
ar. ℂ Ad cᵒ euidētiā sciendū est ꝙ
cū ad operationē nrāʒ tria cōcurrant. s. cognitio: appetit⁹
⁊ ipsa operatio: tota rō libertatis ex modo cognitiōis de/
pendet. Appetitus enim cognitionnē sequit̃: cum appeti/
tus non sit nisi boni qḋ sibi per vim cognitiuā pponit̃: ⁊
ꝙ qñqʒ appetit⁹ videat̃ cognitionē non sequi: hoc iō ē: qꝛ
non circa idem accipit̃ appetitus: ⁊ cognitionis iudiciuʒ.
Est enim appetit⁹ de particulari operabili: iudiciū vero
rōnis qñqʒ est de aliquo vlī: qḋ est qñqʒ ↄtrium appetitui.
Sed iudiciū de hoc pticulari operabili vt nūc: nūqʒ pōt
esse ↄtriū appetitui. Qui enim vult fornicari q̄uis sciat in
vlī fornicationem malū esse: tñ iudicat sibi vt tunc bonū
esse fornicationis actum: ⁊ sub spē boni ipsum eligit. Nul
lus. n. intendens ad malū operat̃: vt Dyo. dicit. Appeti/
tum aūt si nō sit aliqd phibens sequit̃ mot⁹ vel opatio.
Et iō si iudiciū cognitiue nō sit in ptāte alic⁹: sed sit aliū/
de determinatū: nec appetit⁹ erit in ptāte eius: ⁊ per ↄñs
nec mot⁹ vel operatio absolute. Judiciū autē est in ptāte
iudicantis secūdū ꝙ potest de suo iudicio iudicare. de eo
enim qḋ est in nostra potestate possum⁹ iudicare. Judica
re aūt de iudicio suo est solius rōnis: que super actū suuʒ
reflectitur: ⁊ cognoscit habitudiēs rerū: de qbus iudicat:
⁊ per quas iudicat. Unde totius libertatis radix est in ra
tione constituta. Unde scdʒ ꝙ aliquid se habet ad ratio/
nem: sic se habet ad liberum ar. Ratio aūt plene ⁊ perfe
cte inuenit̃ solum in homine. vñ in eo solū liberū ar. plena
rie inuenit̃. Bruta aūt hñt aliquā similitudinem rōnis:
inq̄ntum pticipant quādam prudentiam naturalem: fm
ꝙ natura inferior attingit aliqualr̃ ad id qḋ est nature su
perioris. Que quidē silitudo est fm ꝙ hñt iudiciū ordi/
natum de aliquib⁹. Sed hoc iudiciuʒ est eis ex naturali
extimatione: nō ex aliqua collatione: cum rōnez sui iudi/
cij ignorent. ppter qḋ hʒ iudiciū non se extēdit ad oīa sic
iudiciū rōnis: sed ad quedā determinata. Et similr̃ est in
eis quedā silitudo liberi ar. inq̄ntū pñt agere vl̃ nō age/
re vnū ⁊ idē fm suū iudicium: vt sic sit in eis q̄si quedaʒ
cōditionata libertas. pñt enim agere si iudicant esse agē
dum: vel non agere si non iudicant. Sed qꝛ iudiciū eorū
est determinatū ad vnū. per ↄñs ⁊ appetit⁹ ⁊ actio ad vnū
determinat̃. vñ fm augu. xi. sup gen. ad lřam. mouent̃ vi
sio: ⁊ scdm Dam. agunt̃ passionib⁹: qꝛ. s. nāľr de tali viso ⁊
de tali passione sic iudicant: vñ necesse hñt ab ipsa visio
ne alicuius rei vel a passione insurgente moueri ad fugiē
dum vel psequendū: sicut ouis viso lupo necesse hʒ time
re ⁊ fugere: ⁊ canis insurgente passione ire necesse hʒ la/
trare ⁊ prosequi ad nocendū. Sed hō nō necessario mo/
uetur ab his que sibi occurrūt: vel a passionibus insurgē/
tib⁹: qꝛ pōt ea accipere vel refugere: ⁊ ideo homo ē liberi
ar. non autem bruta.

Ad primum ergo dōm. ꝙ voluntariuʒ ponit̃ a Ad 1ᵐ
pho in brutis nō fm ꝙ cōuenit cū
voluntate: sʒ fm ꝙ opponit̃ violēto: vt sic dicat̃ volunta
rium esse in brutis vel pueris: qꝛ sua sponte aliquid faci/
unt non ppter vsum libere electionis. ℂ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ 2ᵐ
po⁹ motiua brutoꝝ fm se cōsiderata non magis iclinatur
ad vnū oppositoꝝ q̄ʒ ad alteꝝ: ⁊ sic dicit̃ ꝙ pñt moueri ⁊
non moueri: sed iudiciū quo applicat̃ po⁹ motiua ad alte
rum oppositoꝝ est determinatuʒ: ⁊ sic non sunt liberi ar.
ℂ Ad 3ᵐ dōʒ. ꝙ q̄uis in brutis sit quedā indr̃ia actionū: 3ᵐ
tñ nō pōt pprie dici ꝙ sit in eis libertas actionū siue agē
di vel non agēdi: tū qꝛ actiones cū per corpus exerceant̃
cogi pñt vel phiberi nō solū in brutis sed in hoībus. vñ
nec ipse hō dicit̃ liber actionis sue: tum etiaʒ qꝛ q̄uis sit
indr̃ia ad agere ⁊ nō agere in bruto: cōsiderata ipsa actio/
ne secūdū seipsam. tñ cōsiderato ordine eius ad iudiciū:
a quo puenit: qḋ est determinatū ad vnū: etiam ad ipsas
actiones obligatio quedā deriuat̃: vt non possit in eis in/
ueniri ratio libertatis absolute. Tamē dato ꝙ in eis eēt
libertas aliqua ⁊ iudiciū aliqḋ: non tñ sequeret̃ ꝙ esset in
eis libertas iudicij: cū iudiciū eoꝝ sit nāľr determinatū
ad vnū. ℂ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ incipere a versione vel esse ex 4ᵐ
nihilo nō assignat Dam. cām libertatis arbitrij: sed cām
flexibilitatis liberi ar. in malum. Causam aūt liberi ar.
assignat tam Dam. q̄ʒ Grego. q̄ʒ Aug. rōnem. ℂ Ad qntuʒ 5ᵐ
dōm. ꝙ q̄uis po⁹ motiua in brutis nō sit determiata ad
vnū: tñ iudiciū eoꝝ de agendis est determinatū ad vnuʒ
vt dictū est. ℂ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ cum bruta sint facta in ob/ 6ᵐ
sequiuʒ hoīs: fm hoc de brutis disponimur: ꝙ hoībus ex
pedit ppter quos facta sunt. puniunt̃ ergo bruta lege di/

uina non ꝑpter hoc ꝙ ipsa peccent:sed ꝑpter hoc ꝙ ex
eoꝝ pena homines puniant̃ in eoꝝ possessiones:vel ter-
reantur ex ipsa pene acerbitate:vel etiam instruantur ex
7m mysteriꝫ significatione. ¶ Ad 7m dōm:ꝙ taꝫ homines ꝙ̃
bruta beneficiys īducunt̃:ꝛ flagellis ꝓhibent̃:vel prece-
ptis et ꝓhibitionib⁹:sed diuersimode:q2 in ꝑtāte hoīum
est vt eiusdē rebus simil̃r representatis:siue sint ꝑcepta
ꝛ ꝓhibitiōes:siue sint beneficia ꝛ flagella eligant vel fu-
giant iudicio rōnis. Sed ī brutis ē iudiciū nāle determi
natū ad hoc ꝙ id qđ vno mō ꝓponit̃ vel occurrit:eodem
modo accipiat̃ vel fugiat̃. Cōtingit aūt ex memoria pre-
teritoꝝ beneficioꝝ vel flagelloꝝ vt bruta aliquid appre
hendant quasi amicū ꝛ prosequendū vel sperandū:ꝛ ali-
quid quasi inimicū ꝛ fugiendū vel timendū:ꝛ iđ post fla-
gella ex passione timoris que inde eis insurgit inducunt̃
ad obediendū nutui instructoris. Nec est necessariuꝫ hꝫ
brutis fieri ꝑpter libertatē arbitriꝫ:sed ꝑpter indifferen
8m tiam actionū. ¶ Ad 8m dōm.ꝙ ſm Aug. sup gen. ad litꝫ.
ꝑceptū diuinū brutis factū non ita factū esse credendū ē
vt vox aliqua iussiōis de nube facta sit eis aliquib⁹ v̄bis
que rōnales aīe audiētes intelligere atqꝫ obedire solent.
Non.n.hoc acceperunt vt possint bestie vel aues. In suo
tñ genere obtemperant deo:non rōnalis voluntatis arbi-
trio. Sꝫ sicut mouet ille omnia temporibus oppoꝛtunis:
non ipse temporaliter motus:mouent̃ bruta temporali-
ter vt iussa eius efficiant.

Tertio

1m Tertio queritur vtrū liberū ar. sit in deo ¶ Et videtur ꝙ nō. liberꝫ.n.ar.ē
facultas voluntatis ꝛ rōnis:sed rō non compe-
tit deo:cū nominet cognitionē discursiuā:de⁹
aūt simplici ītuitu omnia cognoscit. ergo deo
2m liberū ar. non competit. ¶ P̃. liberū ar. est facultas qua
bonū ꝛ malū eligitur:vt ꝑ Aug. pꝫ:sꝫ in deo nō ē facultas
3m eligendi malū. ergo in deo nō ē liberū ar. ¶ P̃. liberꝫ ar.
ē po^a ad oppositos actus se hñs:sꝫ de⁹ nō se hꝫ ad opposi-
ta cū sit imutabilis:nec ī malū flecti possit. ergo liberꝫ ar.
4m nō est in deo. ¶ P̃. actus liberi ar. est eligere:vt pꝫ ꝑ diffi
nitionē inductā:electio aūt deo non cōpetit:cū sequat̃ cō
silium qđ est dubitantis ꝛ igrētis. ergo ī deo ñ ē liberꝫ ar.

Cōtra.p Sed contra est qđ dicit ansel. si posse peccare eēt pars liberi ar. deus ꝛ āgeli liberꝫ ar.
non haberent:qđ est absurdū. ergo incōueniens est dice-
2m re ꝙ deus liberū ar. nō habeat. ¶ P̃. i. cor. 12. hec oīa ope
ratur vnus atqꝫ idē spūs diuidens singulis ꝓut vult. glo-
sa. ꝑ libero voluntatis arbitrio. ergo spūs sanct⁹ hꝫ liberꝫ
ar. ꝛ eadē rōne pater ꝛ filius.

Rño Respondeo. Dōm ꝙ in deo est inuenire liberꝫ ar. alio tñ mō in eo ꝛ in angelis ꝛ in ho
minibus. Qꝫ enim in deo sit liberū ar. hinc apparet ꝙ ipe
hꝫ voluntatis sue finē:quē nāl̃r vult. s. suam bonitatē:alia
vero oīa vult q̃si ordinata ad hunc finē. Que quidē abso
lute loquēdo non necessario vult:vt in ꝑcedenti questiōe
ostēsum est:eo ꝙ bonitas eius his que ad ipsam ordinant̃
non indiget nisi ad eius manifestationeꝫ que conuenien
ter pluribus modis fieri pōt. vñ remanet ei liberuꝫ iudi-
cium ad volendū hoc vel illud sicut in nobis est. Et pro-
pter hoc opꝫ dicere in deo liberū ar. inueniri:ꝛ simil̃r in
angelis. Nō enīꝫ ipsi ex necessitate volunt quicqd volūt:
sed hoc qđ volūt ex libero iudicio volunt sic ꝛ nos. Aliter
tñ inuenit̃ liberꝫ ar. in nobis ꝛ in angelis ꝛ in deo. varia-
tis enim ꝑorib⁹ necesse ē posteriora variari. Facultas aūt
liberi arbi. duo ꝑsupponit. s. nām ꝛ vim cognitiuā. Na-
tura qdē alterius modi est in deo q̃ sit in hoīb⁹ ꝛ in ange
lis. nā enīꝫ diuina increata est ꝛ est suū esse ꝛ sua bonitas.
vñ in eo nō pōt esse defect⁹ aliq̃s nec q̃tū ad eē nec q̃tuꝫ
ad bonitatē. Nā aūt hūana ꝛ angelica creata ē ex nihilo
ꝑn^m sumens. vñ q̃tuꝫ est de se possibilis est ad defectum.
Et ꝑpter hoc liberꝫ ar. dei nullo mō flexibile ē ad malū.
liberꝫ vero arbitriū hoīs ꝛ angeli in suis nālibus cōside-
ratū in malū flexibile est. Cognitio ēt alteri⁹ modi inue-
nitur in hoīe q̃ in deo ꝛ in angel. hō enim hꝫ cognitioneꝫ
obumbratam:ꝛ cum discursu veritatis noticiā sumēteꝫ.
vñ accidit ei dubitatio ꝛ difficultas in discernēdo ꝛ iudi-
cādo:q2 cogitatiōes hoīuꝫ timide ꝛ incerte ꝓuidētie nr̃e:
vt dr̃ sap. 9. Sꝫ in deo ꝛ in angelis suo mō est simplex no-
ticia v̄itatis absqꝫ discursu ꝛ inquisitione. vnde nō cadit
in eis dubitatio aut difficultas in discernēdo vel iudicā-
do. Et ideo deus ꝛ angeli hñt ꝓmptā electionē liberi ar.
hō vero in eligendo difficultateꝫ patit̃ ꝑpter incertitu-
dinem ꝛ dubitationē. Et sic pꝫ ꝙ liberꝫ ar. angeli mediū
locum tenet inter liberꝫ ar. dei ꝛ hominis ꝑticipans ali-
qualiter cū vtroqꝫ extremorum.

Ad 1 Ad primum ergo dōm. ꝙ rō q̃nqꝫ sumit̃ large pro oī īmāli cognitione:ꝛ sic rō inue
nit̃ ī deo:vñ Dyo. iter diuīa noīa rōne ponit. 6. c. de di. no.
Alio modo accipit̃ ꝓprie pro vi cognitiua cuꝫ discursu:ꝛ
sic rō nec in deo nec in angelis inuenit̃:sed in hoībus tñ.
pōt ergo dici ꝙ rō in diffinitione liberi ar. ponit̃ ſm ꝑmā
acceptionē. Si vero sumat̃ in secūda acceptiōe:tūc diffi-
nit̃ liberū ar. ſm illū modū quo est in hoībus. ¶ Ad 2m 2m
dōm. ꝙ posse eligere malū nō est de rōne liberi ar. sꝫ con-
sequit̃ liberū ar. ſm ꝙ est in nā creature possibili ad de-
fectū. ¶ Ad 3m dōꝫ. ꝙ volūtas diuīa se hꝫ ad opposita:nō 3m
quidē vt aliqd velit ꝛ postea nolit:qđ eius īmutabilitati
repugnaret:nec vt possit velle bonū ꝛ malū:q2 defectibi-
litatem in deo poneret:sed q2 pōt hoc velle ꝛ non velle.
¶ Ad 4m dōm. ꝙ hoc ꝙ electio sequat̃ consiliū qđ cuꝫ 4m
inquisitione agitur accidit electioni ſm ꝙ inuenit̃ in nā
rationali:que veritatis noticiā capit ꝑ discursuꝫ rōnis:sꝫ
in nā itellectuali q̄ hꝫ simplicē acceptionē v̄itatis inuenit̃
electio absqꝫ īq̄sitione ꝑcedente:ꝛ sic electio in deo est.

Quarto

Quarto queritur vtrū liberū ar. sit potē-
tia vel non. ¶ Et vr̃ ꝙ nō. liberꝫ 1m
.n. ar. sꝫ Aug. facultas est volūtatis ꝛ rōnis:fa
cultas āt dr̃ q̃si facilis ptās:cū ḡ potētie facili
tas ex hitu ꝓueniat:q2 ſm Aug. habit⁹ ē quo
facile qs agere pōt:vñ ꝙ liberꝫ ar. sit habit⁹. ¶ P̃. opatio 2m
nuꝫ q̄dā sunt morales q̄dā nāles:sed facultas q̄ ē ad opa
tiones morales ē habit⁹ nō potētia:sicut pꝫ de virtutib⁹
moralibus. ergo ꝛ liberꝫ ar. qđ īportat facilitateꝫ ad opa-
tiones nāles est habit⁹:nō po^a. ¶ P̃. ſm pħm in 2°. phy. 3m
si natura faceret nauim faceret eā sic ꝛ ars. ergo facilitas
nālis est eiusdē conditionis c⁹ est facilitas q̄ fit ꝑ artem:
sꝫ facilitas que fit per artē est hitus quidā ex operib⁹ ac-
quisitus:sicut pꝫ in virtutib⁹ moralib⁹:vt arte fieri dica-
mus omne id qđ rōne agit̃. ḡ ꝛ facultas siue facilitas nā-
lis que est liberū ar. erit habit⁹ qdā. ¶ P̃. ſm phi. 2°. ethi. 4m
habit⁹ sunt ſm quos nos aliqual̃r agimus. potētie v̄o ſm
q̄s simpl̃r agim⁹:sꝫ libuꝫ ar. nomīat nō solū id q̄ agim⁹:sꝫ
id quo aliqual̃r agim⁹. s. libere. ḡ liberū ar. noīat habitū.
¶ Sꝫ dice. ꝙ cū dr̃. habitus ē quo aliq̃l̃r agim⁹. itelligē-
dum est bñ vel male. ¶ Sꝫ ꝯ. illō qđ ē de rōne habit⁹ oī 5m
hitui est cōe:sꝫ bene ꝛ male agere nō est cōe oī hitui:neꝫ
habit⁹ speculatiui nō se hñt ad bene vel male:vt dr̃. ḡ be-
ne vel male agere nō ē de rōne hitus. ¶ Preterea. id qđ 6m
tollit̃ ꝑ peccatū nō pōt eē po^a sed habit⁹. liberū aūt ar. tol
litur ꝑ pctm̃:q2 vt Aug. dicit hō vtens male libero ar. ꝛ se
ꝑdit ꝛ ipsuꝫ. ḡ liberꝫ ar. est hitus ꝛ nō po^a. ¶ Sed dice. ꝙ
verbū Aug. intelligit̃ de libertate gr̄e que est ꝑ habituꝫ.
¶ Sed ꝯ. habitu gr̄e ſm Aug. nullus male vtit̃. ḡ liberū 7m

8m ar.quo aliqs male vtit nõ põt libertas grẽ itelligi.¶ Pꝫ.
Ber.dicit ꝙ liberꝝ ar.ẽ habit⁹ animi liber sui:ꝛ sic idẽ qḋ
9m ꝑus.¶ Pꝫ.facili⁹ est exire in actũ cognitiõis ꝙ̃ opatiõis:
sꝫ potẽtie cognitiue dat⁹ est aliqs habit⁹ nãlis.s.itellcũs
ꝑncipioꝝ q est i summo cognitiõis.g̃ ꝛ potẽtie opatiue siue
motiue dat⁹ est aliqs hit⁹ nãlis:cũ g̃ supmũ locũ in motis
liberꝝ ar.tenere videat:videt ꝙ sit habit⁹ vel potentia ꝑ
10m habitũ ꝑfecta.¶ Pꝫ.potẽtia nõ restrigit nisi ꝑ habitũ:sꝫ
volũtas ꝛ rõ restrigit in libero ar.volũtas.n.est poliuꝫ ꝛ
spoliũ:cũ tñ liberꝝ ar.nõ sit spoliũ:silr rõ est eoꝝ q̃ sunt in
nobis ꝛ eoꝝ q̃ nõ sũt in nobis:liberꝝ aũt ar.solũ eoꝝ q̃ sũt
11m i nobis.g̃ liberꝝ ar.habitũ noiat.¶ Pꝫ.sicut potẽtia noiat
aliqd supadditũ eẽntie:ita facultas dicit aliqd supaddi-
tũ potẽtie:qḋ aũt supaddit potẽtie est habit⁹:cũ g̃ liberũ
12m ar.sit facultas:vr ꝙ sit habit⁹.¶ Pꝫ.Aug.dic ꝙ liberꝝ ar.
ẽ vitalis ꝛ rõnalis aie mot⁹:sꝫ mot⁹ actũ noiat.g̃ liberꝝ ar.
13m est act⁹ ꝛ nõ po³.¶ Pꝫ.iudiciũ sm Boe.m est act⁹ iudicãtis:
arbitriũ aũt idẽ est qḋ iudiciũ.g̃ ꝛ arbitriũ est actu⁹:sꝫ hoc
qḋ addit liberꝝ non trahit extra gen⁹ act⁹:qꝛ actus liberi
dicunt qui sunt in ptãte agentis.ergo liberũ ar.est actus
14m ꝛ nõ po³.¶ Pꝫ.sm aug.in li.de tri.id qḋ excedit suũ subie
ctum inest alicui eẽntialr non accñtalr.vñ ꝓbat ꝙ amor
ꝛ noticia insunt menti eẽntialr:qꝛ mens:non soluꝫ seipsaꝫ
amat ꝛ cognoscit.sed alia:liberum autem ar.extendit se
vltra subiectuꝫ:quia anima libere agit in ea que sunt ex-
tra ipsam.ergo liberum ar.eẽntialr inest aie:ꝛ ita non est
15m potẽtia cũ po³ eẽntie supaddat.¶ Preterea. Nulla po-
tẽtia educit se in actum.sed liberum ar.educit se in actuꝫ
cum voluerit.ergo liberꝝ ar.non est potentia.

Cõtra ꝑ. **Sed cõtra** sm pħm in secundo ethi.tria sunt in
anima:potentia habit⁹ ꝛ passio.liberꝝ
aũt ar.non est passio:cum sit in superiori aie parte: passio
aũt ꝛ passibilis qualitas sunt solũ circa partẽ sensitiuam:
similiter nõ est habitus cum sit subiectũ grẽ.hꝫ enim se
ad gratiam sm Aug.vt equus ad sessorem:habitus võ nõ.
põt alterius habitus esse subiectũ.ergo relinquit ꝙ libe-
2m rum ar.sit potentia.¶ Pꝫ.hoc videt inter potentiã ꝛ ha-
bitũ distare ꝙ potentia que se ad opposita hꝫ per habitũ
determinat ad vnuꝫ:sꝫ liberũ ar.noiat aliquid ad opposi
ta se habens:nullo modo determinatũ ad vnuꝫ.ergo libe
3m rũ ar.est potentia ꝛ non habit⁹.¶ Pꝫ.ber.dicit. tolle libe
rum ar.ꝛ non est qḋ saluet:sed id qḋ saluat est anima vel
anime potentia.ergo liberꝝ ar.cum non sit aia.qꝛ ad solã
4m ptẽ superiorem pertinet:relinquit ꝙ sit po³.¶ Pꝫ.magi-
ster dicit in 2.senten.24.di.illa aie rõnalis potentia:qua
velle bonũ vel maluꝫ põt vtrũqꝫ discernẽs liberꝝ ar.nũ-
5m cupat:ꝛ sic liberꝝ arbitriũ est potentia. ¶ Pꝫ.ansel.dicit
ꝙ liberũ ar.est potestas conseruandi rectitudinẽ volun-
tatis ꝓpter se:ꝛ sic idem quod prius.

Rñsio **Respondeo.** Dõꝫ ꝙ liberꝝ ar.si vis vocabuli at-
tendat noiat actũ:sed ex vsu loquẽ-
di tractũ est vt significet in qḋ est ꝑncipiũ actus.Cũ eniꝫ
dicim⁹ esse hominẽ liberi ar.nõ intelligim⁹ ꝙ actu libe-
re iudicet:sed ꝙ habeat in se vnde possit libere iudicare.
vnde si iste actus qui ẽ libere iudicare hẽat i se aliqd qḋ
vim potentie excedat:tũc liberꝝ arbitriũ noiabit habitũ
vel potẽtiã per hitũ ꝑfectã:sicut moderate irasci dic ali-
quid qḋ vim irascibilis excedit.naꝫ moderari irã passio-
nis non põt irascibilis per seipsam:nisi fuerit aliquo ha-
bitu ꝑfecta:sm quem in ea rationis moderatio iprimat.
Si võ libere iudicare non iportet in se aliquid:qḋ vim
potentie excedat:liberꝝ ar.non noiabit nisi potentiã abso
lute:sicut irasci non excedit vim potentie irascibilis:vñ
ꝓprium eius prin.m po³ est ꝛ nõ habitus.Constat aũt ꝙ iu
dicatur si nihil addatur:nõ excedit vim potẽtie:eo ꝙ est
alic⁹ potẽtie act⁹.s.rõnis ꝑ ꝓpriã nãm sine hoc ꝙ aliquis
hitus supaddit⁹ requirat.hoc aũt qḋ additur libere:silr
vim potẽtie non excedit. Nam sm hoc aliqd libere fieri
dicitur qḋ est in ptãte facientis.eẽ aũt aliqd in ptãte no-
stra inest nobis sꝫ aliqꝫ potẽtiã:nõ aũt per aliquẽ hitũ.s.
per volũtatẽ.Et ideo liberũ ar.habitum non noiat:sꝫ po-
tentiã voluntatis vel rationis:vnam siquidẽ per ordinẽ
ad alterã.Sic enim act⁹ electiõis ꝓgredit ab vna.s.raꝫ
per ordinẽ ad aliã sm hoc ꝙ pħs dicit in.6.ethi.ꝙ electiõ
est appetit⁹ itellectiui:vel intellect⁹ appetitiui.pꝫ ẽt ex di
ctis.vñ qdã moti sunt ad ponẽdũ liberũ ar.eẽ habitum.
Quidã.n.hoc posuerũt ꝓpter id qḋ supaddit liberꝝ ar.su-
per volũtatẽ ꝛ rõnẽ .s.ordinẽ vnius ad alterã.Sed h̄ non
põt rõnem habitus hẽre:noie hitus ꝓprie accepto.Nã ha
bitus est qualitas quedã sm quã inclinat po³ ad actum.
Quidã võ dixerũt liberũ ar.esse habitualẽ potentiaꝫ cõ-
siderantes facilitatẽ ex qua libere iudicam⁹:sed hoc vt
iam dictũ est:rõnẽ potẽtie non excedit.

Ad primum ergo dõm.ꝙ aliqd dr eẽ facile du- Ad ꝑm
pliciter:vno.m ꝓpter remotionẽ ipe-
dimẽti.Alio.m ꝓpter appositionẽ adiutorij.Facilitas igi-
tur pertinẽs ad habitum est per adiutorij appositionem:
nam habitus inclinat potẽtiã ad actũ.hanc aũt facilitatẽ
non noiat liberꝝ ar.eo ꝙ q̃tũ est de se nõ iclinat in vnum
magis ꝙ̃ in aliud.sed noiat facilitatẽ q̃ est per remotionẽ
impedimenti:eo ꝙ liberꝝ ar.nõ ipedit aliquo cogente a
ꝓpria opatione.Et iõ Aug.ꝓprie liberũ ar.facultatẽ no-
minauit non facilitatẽ:qꝛ facultas hoc iportare vr vt ali-
quid sit in ptãte facultatẽ hñtis.¶ Et silr ẽ dõm ad 2m ꝛ 2m ꝛ 3m
tertiũ:q̃ ꝓcedũt de facilitate hitus.¶ Ad 4m dõm.ꝙ in 4m
actu duplex mot⁹ põt cõsiderari. Unus qui ꝑtinet ad ra-
tionẽ habitus:sic cũ bene vel male aliquid agit.Alius q
ꝑtinet ad rõnẽ potẽtie:sic cognoscere imãlr cõuenit itel-
lectui ex ipsa nã potẽtie.modus igit iportat⁹ in h̄ ꝙ dico
libere iudicare nõ pertinet ad aliquẽ habitũ supadditũ:
sed ad ipsam potẽtie rõnẽ ꝑtinet:vt dictũ est. ¶ Et per 5m
hoc pꝫ solutio ad 5m.¶ Ad 6m dõm.ꝙ hõ male vtendo 6m
libero ar.nõ totalr ipsuꝫ ꝑdidit:sꝫ q̃tũ ad aliqd:qꝛ.s.post
pctm nõ põt eẽ sine pctõ:sic poterat ante pctm.¶ Ad 7m 7m
dõm.ꝙ q̃uis grã nullus possit male vti.li.m tñ ar.hñte grẽ
libertatẽ põt aliqs male vti:put dicim⁹ aliqd male vti
qḋ est ꝑn.m mali vsus:vt po³ vel habit⁹.Si autẽ dicamur
aliq̃ male vti sic obiecto vsus:sic ṽtutib⁹ ꝛ grã male vti
cõtingit:vt pꝫ in his qui de ṽtutibus supbiunt. ¶ Ad 8m 8m
dõm.ꝙ ber.iproprie habituꝫ accipit pro q̃cũqꝫ facilitate.
¶ Ad 9m dõꝫ.ꝙ duplici rõne aliq̃ po³ hitu indiget.ꝑ qdẽ 9m
qꝛ opatio que est ꝑ potẽtiã educẽda excedit vim potẽtie
q̃uis nõ excedat vim toti⁹ nãe humãe.Alio.m qꝛ toti⁹ nãe
vim excedit.Et hoc 2m hitib⁹ idigẽt oẽs aie potẽtie qb⁹
act⁹ meritorij eliciunt:siue sint affectiue siue itellectiue:
qꝛ in hõi actus nõ pñt nisi hitus gratie supaddant.ꝑ aũtẽ
mõ indiget habitu intellect⁹:eo ꝙ intelligere aliqd non
põt nisi assimilet ei per spẽꝫ intelligibilẽ.Unde opꝫ spẽs
intelligibiles superaddi qbus in actũ exeat itellect⁹:spẽ-
rum aũt aliqualis ordinatio hitum efficit.Et eadẽ rõne
appetitiue iferiores.s.irascibilis hitibus indigẽt.vñ per-
ficiunt ṽtutibus moralibus.Qꝛ enim actus eoꝝ modera
ti sint nõ excedit nãm hũanã:sed excedit vim dictaꝝ po-
tentiaꝝ.Unde oꝫ ꝙ id qḋ est supioris potẽtie:scilꝫ rõnis
eis iprimat.ꝛ ipsa sigillatio rõnis in inferiorib⁹ viribus
formalr ꝑficit ṽtutes morales.Affectiua aũt supior non
indiget hoc mõ aliquo hitu:qꝛ nãlr tendit in bonum sibi
cõnaturale:sicut in ꝓpriũ obiectũ.Uñ ad hoc ꝙ velit bo-
num nõ requirit nisi ꝙ ostendat sibi per vim cognitiuã.
Et iõ pħi in volũtate nõ posuerũt aliquẽ habitũ nec nãlẽ

nec acquisitũ:sed ad dirigendã in operatiuis posuerunt
prudẽtiã in rõne ⁊ tẽperãtiã ⁊ fortitudinẽ ⁊ alias ṽtutes
morales in irascibili ⁊ cõcupiscibili. Sed ſm theologos
in voluntate ponitur hitus caritatis ꝑpter actus merito-
10m rios. ¶ Ad 10m dõm. ꝙ ista restrictio rõnis ⁊ voluntatis
nõ fit per aliquẽ habitũ supadditũ:sed per ordinẽ vnius
11m potentie ad aliã. ¶ Ad 11m dõm. ꝙ facultas q̃ est per icli-
nationẽ hitus addit supra potẽtiã aliquid qđ est alterius
nãe.s.habitũ:sed facultas que est per remotionẽ coactio-
nis addit determinatã nãz potẽtie:qđ tñ ꝑtinet ad ipsaz
nãz potentie sicut dñia que supaddit generi ꝑtinet ad na
12m turaz spẽi. ¶ Ad 12m dõm. ꝙ Aug. diffinit liberꝝ arbitri-
um per actũ ꝓpriũ:eo ꝙ potentie per actus cognoscunt.
Unde ꝑdicatio illa nõ est essentialis:sed causalis. ¶ Ad
13m 13m dõm. ꝙ q̃uis ſm ꝓprietatẽ vocabuli liberũ arbitriũ
actũ nominet:tñ ſm vsum loquentiuz ad significandum
14o actus pñm est translatũ. ¶ Ad 14m dicendũ. ꝙ noticia ⁊
amor dupl'r pñt cõparari ad mẽtẽ. Uno mõ vt ad aman-
tem ⁊ cognoscentẽ. Et sic ipsa mentẽ non excedũt:nec re-
cedunt ab alioꝝ accidentiũ similitudĩe. Alio mõ possunt
comparari ad mentem vt ad amatam ⁊ cognitã:⁊ sic ex-
cedũt mẽtẽ: q: mẽs nõ solũ se amat ⁊ cognoscit sꝫ et alia:
⁊ sic recedũt ab alioꝝ accidẽtiũ similitudine. Nam acci-
dentia alia illo respectu quo comparantur ad subiectum
non comparantur ad aliquid extra: sed agendo compa-
rantur ad extra: inherendo ad subiectum. Amor vero ⁊
noticia aliquo vno mõ comparant ad subiectũ ⁊ ad ea q̃
sunt extra:q̃uis aliq̃s modus sit quo cõparant ad sub-
iectuz tñ. Sic ergo nõ opꝫ ꝙ amor ⁊ noticia sint essentia
lia menti nisi ſm ꝙ mens ꝑ suã eẽntiã cognoscit ⁊ amat.
15m ¶ Ad 15m dõm. ꝙ rõ ꝓcedit de poᵃ passiua ad eẽ:qualis ẽ
mã pᵃ.q̃ non ꝓducit se ad actũ non aũt locũ hꝫ de poten-
tia opatiua:q̃lis ẽ liberꝝ ar.q̃ ad actũ ducit per obiectuz.

Quinto querit vtrũ liberũ arbitrium sit
pᵐ vna poᵃ vel plures. ¶ Et videt
ꝙ sit plures potentie. vt eniz dicit Aug. liberꝝ
ar.est facultas volũtatis ⁊ rõnis:rõ aũt ⁊ volũ
tas sunt diuerse potentie. ergo liberũ ar. ad di-
2m uersas potentias ꝑtinet. ¶ P̃. potẽtie cognoscunt ꝑ actᵒ
sed libero ar. ascribunt actᵒ diuersaꝝ potentiaꝝ: vt eniz
dicit Dam. in scđo libro de li.ar. in nobis hoc cõtingit.pu
ta moueri ⁊ non moueri:impetũ facere ⁊ nõ facere:appe-
tere ⁊ non appetere:⁊ alia hmõi:que certũ est ad plures potẽ
3m tias ꝑtinere. ergo liberꝝ ar. ẽ plures potẽtie. ¶ P̃. Boeᵒ.
dicit in li. de cõsol. diuinis substãtiis.s.angelis liberũ ar.
scđꝫ h̃ inest:q: est in eis perspicax iudiciũ ⁊ volũtas icor-
rupta:sꝫ ꝑspicacitas iudicij ad rõnẽ ꝑtinet. g̃ liberꝝ ar. in-
cludit in se volũtatẽ ⁊ rõnẽ:⁊ ita liberũ ar. est plẽs poten-
4m tie. ¶ Sꝫ dice. ꝙ est vna poᵃ hñs virtutẽ duaꝝ. ¶ Sed
cõtra. sic in pte supiori aĩe inuenit cognitiua ⁊ affectiua:
ita in parte iferiori:sed i pte supiori nõ est aliq̃ poᵃ:que ha
beat in se virtutẽ cognitiue ⁊ affectiue. g̃ nec in pte infe-
15m riori. ¶ P̃. Boeᵒ dicit in li. de cõsol. phie. ꝙ extrema ser-
uitus est cũ mentes humane vicijs dedite mox insciẽtie
multe caligant ⁊ pniciosis turbant affectibus:seruitᵒ ãt
de qua ibi loquitur libertati arbitrij opponit. g̃ liberꝝ ar.
icludit in se rõnẽ ⁊ affectũ:⁊ sic idẽ qđ prius.

Cõtra.pᵐ Sed cõtra. homo dr minor mũdus inq̃ntuz in eo
maioris mũdi silitudo iuenit:sꝫ i ma-
iori mũdo nõ iueniuntur due extreme nãe sine media. g̃
nec in hoie iueniunt due potẽtie extreme sine media. In-
uenitur aũt vna poᵃ in hoie que sp tendit in bonũ.s.sinde
resis:⁊ alia q̃si huic opposita q̃ sp iclinat in malũ.s.sensua
litas. g̃ iuenit aliq̃ vna poᵃ q̃ se hꝫ ad bonũ ⁊ malũ:⁊ hec
ẽ liberꝝ ar. ⁊ sic vĩ ꝙ liberũ ar. sit vna potentia.

Respondeo. dõm ꝙ duplici cõsideratiõe fuerũt Rño pᵃ opio
quidã moti ad ponẽdũ liberꝝ ar. eẽ
plures potẽtias. Una q̃dẽ ex h̃ ꝙ videbant per liberꝝ ar.
nos posse in actus oĩum potentiaꝝ. vñ ponebãt liberꝝ ar.
esse q̃si totũ vl'e respectu oĩuz potẽtiaꝝ. Sꝫ hoc esse non ĩpꝓbat
põt:q: sic sequeret ꝙ in nobis sint multa libera ar. ꝑpter
potẽtiaꝝ multitudinẽ:multi eñ hoies sunt multa aĩalia.
Nec h̃ ad ponẽdũ cogimur rõne ꝑdcã. Oẽs.n.actᵒ diuer-
saruz potẽtiaꝝ nõ referunt ad liberꝝ ar. nisi mediãte vno
actu qui ẽ eligere. Secũdum hoc.n. libero ar. mouemur
ꝙ libero ar. moueri eligimᵒ:⁊ sic de alijs actibus. Unde
ex h̃ nõ oñdit libero ar. eẽ plures potẽtias:sꝫ eẽ vnã poᵃm
mouentẽ sua ṽtute potẽtias diuersas. Alia vo ꝯsideratio- 2ᵃ opio
ne mouebant q̃dã ad ponẽdũ pluralitatẽ potẽtiaꝝ in li-
beri ar. ex hoc ꝙ videbant in actu libero ar. concurrere.
aliq̃ que ad diuersas potẽtias ꝑtinẽt.s.iudiciũ qđ ẽ rõnis
⁊ appetitũ qui ẽ volũtatis. Uñ dixerũt liberũ ar. collige-
re in se plures potentias per modum quo totũ integrale
ꝯtinet suas ptes. Hoc aũt esse nõ põt. Cũ.n.actᵒ qui liberꝝ ĩpꝓbat
ar. attribuit sit vnᵒ spãlis actus.s.eligere:nõ põt a duabᵒ
potẽtijs imediate ꝓgredi:sꝫ ꝓgredit ab vna imediate:⁊
ab altera mediate:inq̃ntũ.s.qđ ẽ prioris potẽtie in posterio- opio sci
ri relinquit. vñ restat ꝙ liberꝝ ar. sit vna potẽtia. Tho.

Ad primum ergo dõm. ꝙ Aug. dicit liberꝝ ar. Ad pᵐ
esse facultatez voluntatis ⁊ rõnis:
q: ad actũ liberi ar. hõ per vtrãq3 ordinat potẽtiã sꝫ non
imediate. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ. ꝙ liberꝝ ar. non ordinat ad actᵒ 2m
diuersaꝝ potentiaꝝ nisi mediante vnico actu ꝓprio suo
vt dictũ ẽ. ¶ Ad 3m dõꝫ. ꝙ Boetiᵒ attribuit libero ar. id 3m
qđ est diuersaꝝ potẽtiaꝝ:inq̃ntũ ꝑ diuersas potẽtias hõ
ad actuz liberi ar. ordinat:vt dictũ est. ¶ Ad 4m dõm. 4m
ꝙ in parte irrõnali vel inferiori anime est soluz simplex
apprehẽsio ex pte cognitiue:nõ aũt alia collõ vel ordina-
tio:sicut est in apprehensiua rõnali. Et iõ in parte sensiti-
ua appetitus absolute fert in obiectũ sine hoc ꝙ aliq̃s or
do ex apphensiua in appetitiua relinquat. vñ in pte sensi
tiua nõ est aliqua potentia comprehendẽs in se aliqual'r
apprehensiuam ⁊ appetitiuã:sicut est in parte rationali.
¶ Ad quintũ dicendũ sicut ad quartũ 5m

Sexto querit vtrũ liberũ ar. sit voluntas
vel alia potẽtia a volũtate. ¶ Et vi- pᵐ
det ꝙ sit poᵃ alia. Illud.n. qđ ꝑdicat de aliquo
eẽntial'r nõ debet poni oblique in diffinitione
eius sicut animal non ponit oblique in diffini
tione hoĩs:sed rõ ⁊ volũtas ponunt obliq̃ in diffinitione
liberi ar. dr enim facultas volũtatis ⁊ rõnis. g̃ liberꝝ ar.
nõ est rõ vel voluntas:sed alia poᵃ ab vtraq3. ¶ P̃. diffe 2m
rentie potẽtiaꝝ cognoscunt ſm dñias actuũ:sed eligere
qđ est actᵒ liberi ar. est aliud q̃ꝫ velle qđ est actus volun-
tatis: vt pꝫ per phꝫ in 3º ethi. ergo liberꝝ ar. ẽ alia poᵃ a vo
lũtate. ¶ P̃. in noiatiõe liberi ar. arbitriũ ponit i abstra 3m
cto:sed libertas in ꝯcreto:arbitriũ aũt est rõnis:libertas
volũtatis. g̃ id qđ ẽ rõnis eẽntial'r ꝯuenit libero ar. qđ ãt
est voluntatis q̃si denominatiue ⁊ actual'r:⁊ sic liberꝝ ar.
magis vr esse rõ q̃ꝫ volũtas. ¶ P̃. ſm Dam. ⁊ Grego.ny- 4m
ssenũ scđm hoc sumus arbitrio liberi ꝙ sumᵒ rõnales:sed
rõnales sumᵒ scđm ꝙ hẽmᵒ rõnẽ:g̃ ſm ꝙ hẽmᵒ rõnẽ su-
mus arbitrio liberi:⁊ ita videt ꝙ liberꝝ ar. sit rõ. ¶ P̃. 5m
ſm ordinẽ hituum est ordo potentiaꝝ:sed actᵒ fidei que
est hitus rõnis iformat caritate q̃ ẽ hitus volũtatis. ergo
⁊ actus rõnis iformat volũtate ⁊ nõ ecõuerso:⁊ ita si actᵒ
liberi ar. est duaꝝ potentiaꝝ.s.volũtatis ⁊ rõnis: vniᵒ sic
elicientis:⁊ alterius sicut informantis:videt ꝙ sit rõnis
sicut elicientis:⁊ ita liberum ar. essential'r est ratio:⁊ sic
altera potentia q̃ꝫ voluntas.

Cōtra p. 2. **Sed contra** est qḋ Dam. dicit in 3° lib. 14. c. liꝫ ar. nihil aliud est nisi voluntas. ¶ P̄. phs dicit in 3° ethi. ꝙ electio appetit⁹ est preconsiliati: electio aūt est actus liberi ar. ergo liberū ar. est po⁹ appetitiua: sed nō est appetit⁹ īferior: qui diuidit per irascibilē ꝛ cōcupiscibilē: sic eniꝫ bruta hērent liꝫ ar. ergo est appetitus superior: ꝛ hic est volūtas scḋm phm in tertio de anima. ergo liberū ar. est voluntas.

Rńo Opinio q̄ndaꝫ. **Respondeo.** Dōꝫ ꝙ quidā dicunt liberū ar. esse tertiā potētiā a volūtate ꝛ rōne: propter hoc ꝙ vident actū liberi ar. qui est eligere differentem eē ꝛ ab actu simplicis volūtatis ꝛ ab actu rōnis. Nā rōnis quidē act⁹ in sola cognitione cōsistit. voluntas aūt actū suū hꝫ circa bonū qḋ ē finis: liꝫ vero ar. circa bonū qḋ est ad finē. Sicut ḡ bonū qḋ ē ad finē egredit̄ a rōne finis: appetit⁹ vō boni a cognitiōe ita dicūt quodāmodo nāli ordine ex rōne voluntatē ꝓcedere: ꝛ ex duab⁹ tertiā potētiaꝫ que est liberū ar.

Probat. Sed hoc cōuenienter stare non pōt. obiectū enim ꝛ id qḋ est rō obiecti ad eādē potētiam ptinēt: sicut color ꝛ lumē ad visuꝫ. Tota aūt rō appetibilitatis ei⁹ qḋ est ad finē in q̄tū huius est finis. Un̄ nō pōt esse ꝙ ad aliā poᵐ ptineat appetere finē. ꝛ id qḋ est ad finem. Nec hec dr̄ia qua finis appetit̄ absolute: id aūt qḋ ē ad finē in ordie ad alterū pōt appetitiuaꝝ potētiaꝝ distinctionē iducere. Nā ordinatio vni⁹ ad alterū inest appetitui nō per se sꝫ p aliud. s. per rōnē cuius est ordinare ꝛ cōferre: vn̄ nō pōt esse dr̄ia specifica ꝯstituēs spēꝫ appetit⁹. Utrū aūt eligere sit act⁹ rōnis vel volūtatis: phs sub du⁹ videt̄ relinquere in. 7. ethi. supponēs tn̄ ꝙ aliq̄lr sit virt⁹ vtriusq̄: dicēs ꝙ electio vel est intellect⁹ appetitiui vel appetit⁹ itellectiui. Sꝫ ꝙ sit appetit⁹ dicit in. 3. ethi. diffiniens electionē esse desideriū ꝓconsiliati. Qḋ quidē veruꝫ esse ꝛ ipsuꝫ obiectū demōstrat. Nā sic bonū delectabile ꝛ honestū que hn̄t rōnē finis sunt obꝫ appetitiue v̄tutis: ita ꝛ bonū vtile qḋ ꝓprie eligitur ꝛ ex noie. Naꝫ liꝫ ar. vt dictū est: est po⁹. q̄ hō libere iudicare pōt. Qz aūt dr̄ eē pn̄ᵐ alicuius actus aliqualiter fiendi: nō opꝫ ꝙ sit pn̄ᵐ illius act⁹ simplr̄: sed aliqualr̄ significat̄ eē pnᵐ illi⁹: sic grāmatica per h̄ ꝙ dr̄ eē scia recte loquēdi: nō dr̄ ꝙ sit pncipiuꝫ locutionis simplr̄: qz sine grammatica pōt hō loqui: sꝫ ꝙ sit pnᵐ rectitudinis in locutione. Ita ꝛ po⁹ qua libere iudicam⁹ nō itelligit̄ illa qua iudicam⁹ simplr̄ qḋ ē rōnis: sꝫ que facit libertatē in iudicādo qḋ ē volūtatis. vn̄ liberū ar. est ipsa volūtas. noiat aūt eā non absolute: sed in ordie ad aliquē actū eius qui est eligere.

Ad p⁹ **Ad primum** ergo dōm ꝙ qz liberū ar. nō noiat volūtatē absolute sed in ordine ad rōnē: inde est ꝙ ad hoc significandū volūtas ꝛ rō in diffinitione liberi ar. oblique ponunt̄. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ. ꝙ q̄uis
2ᵐ eligere sit ali⁹ act⁹ q̄ꝫ velle: tn̄ ista dr̄ia nō pt potētiaꝝ distictionē iducere. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ. ꝙ q̄uis iudiciū sit rōnis:
3ᵐ tn̄ libertas iudicādi ē volūtatis imediate. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ
4ᵐ ꝙ rōnales dicimur nō solū a po⁹ rōnis: sed ab aia rōnali: c⁹ po⁹ ē volūtas. Et sic fꝫ ꝙ rōnales sum⁹ dicimur eē libi ar. Si tn̄ rōnale a rōnis po⁹ sumeret̄ ꝓdicta auctoritas significaret rōnē eē pmā liberi ar. originē: non aūt imediatū electiōis pnᵐ. ¶ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ volūtas quodāmō
5⁹ mouet rōnē imperando actū ei⁹: ꝛ rō mouet volūtatē ꝓponēdo ei obiectū suū: qḋ est finis. Et inde est ꝙ vtraq̄ po⁹ potest aliqualr̄ per aliam informari.

p̄ᵐ **Septimo** queritur vtrū possit esse aliq̄ creatura que liberuꝫ ar. hēat nālr̄ cōfirmatū in bono. ¶ Et vr̄ ꝙ sic. nā eni spūalis est nobilior q̄ꝫ corporalis: sed aliq̄ nā corpalis ē cui h̄ cōuenit ꝙ i ea nulla mot⁹ iordinatio eē possit. s. nā celestis corpis. ḡ mlt̄o forti⁹ pōt eē aliqua nā creata spūalis q̄ ē capax liberi ar. in c⁹ motib⁹ nālr̄ nulla iordinatio esse possit: qḋ est esse ipeccabilē vel cōfirmari in bono. ¶ Sed dice. ꝙ h̄ ē de nobilitate creature spūalis: ꝙ possit mereri: ꝛ hoc eē nō posset nisi posset peccare: ꝛ nō peccare. ¶ Sꝫ cōtra. ex hoc competit alicui 2ᵐ
creature spūali posse mereri ꝙ hꝫ dn̄iuꝫ sui act⁹: sed si nō possit nisi bona agere: nihilomin⁹ ei sui act⁹ dn̄iuꝫ remaneret: posset. n. aliqḋ bonū agere vel nō agere sine hoc ꝙ in malū iciderert: vel saltē eligere iter bonū ꝛ meli⁹. ḡ ad merendū nō requirit̄ posse peccare. ¶ P̄. liberū ar. q̄ me 3ᵐ
remur grā adiuuante est po⁹ actiua: sed de rōne potentie actiue nō est deficere. ḡ pōt creatura spūalis hr̄e potētiaꝫ ad merēdū si nālr̄ sit ipeccabilis. ¶ P̄. Ansel. di. ꝙ ptās 4ᵐ
peccādi nec est libertas nec ps libertatis: sꝫ libertas ē rō q̄ hō est capax meriti. ḡ remota po⁹ peccādi adhuc remanebit hoi po⁹ merendi. ¶ P̄. Grego. nissenus ꝛ Dam. 5ᵐ
hanc rōnē assignāt q̄re creatura sit mutabilis f̄m liberū ar. qz est ex nihilo: sꝫ ꝓpinqu⁹ cōsequit̄ creaturā ex h̄ ꝙ ē ex nihilo posse in nihilū credere q̄ꝫ posse malū facere: sed inuenit̄ aliq̄ ceatura que nālr̄ est incorruptibilis: sicut aia ꝛ corpora celestia. ḡ mlt̄o fortius pōt iueniri aliq̄ creatura spūal q̄ nālr̄ sit impeccabilis. ¶ P̄. illud qḋ deus facit in 6ᵐ
vno pōt in alijs facere: sꝫ de⁹ creature spūali dat ita imutabilr̄ ex sua nā tendere in aliqḋ bonū. s. felicitatē ꝙ nullo modo in cōtrariū tendere possit. ergo eadē rōne posset alicui creature cōferre vt ita nālr̄ appeteret oē bonū. qḋ nullo mō posset in malū inclinari. ¶ P̄. deus cū sit sūme 7ᵐ
bon⁹ sūme se cōicat: vn̄ oē id creature cōicat̄: cuius creatura ē capax: sꝫ huius ꝑfectiōis q̄ est cōfirmatio in bono vel ipeccabilitas. creatura ē capax: qḋ pꝫ: qz aliqb⁹ creaturis p grām cōcedit̄. ḡ aliq̄ creatura ē nālr̄ ipeccabilis vel cōfirmata in bono. ¶ P̄. suba ē pnᵐ v̄tutis; virt⁹ vō 8ᵐ
opōnis: sꝫ aliq̄ creatura ē nālr̄ imutabilis f̄m subaꝫ. ḡ pt eē aliq̄ creatura: q̄ pōt eē nālr̄ imutabilis f̄m opationeꝫ: vt sit nālr̄ ipeccabilis. ¶ P̄. ēentiali⁹ ꝯuenit creature qḋ 9⁹
ꝯuenit sibi rōne pncipij: ex quo ē q̄ꝫ qḋ cōuenit sibi rōne pncipij a quo est: qz effect⁹ sortit̄ silitudinē cāe a qua est: hꝫ āt oppositionē ad id ex quo ē: opposita āt ex oppositis fiūt vt albū ex nigro: si ꝯfirmatio in bonuꝫ ꝯuenit alicui creature a deo a quo est. ḡ multo magis dꝫ dici ꝯfirmatio in bono sibi nālis: q̄ꝫ posse peccare qḋ ꝯuenit sibi f̄m ꝙ ē ex nihilo. ¶ P̄. felicitas ciuilis imutabilitateꝫ hꝫ: sꝫ hō 10ᵐ
ex nālib⁹ pt pueire ad felicitatē ciuilē. ḡ pt hr̄e nālr̄ imutabilitatē in bono. ¶ P̄. qḋ iest a nā ē imutabile: sꝫ nālr̄ 11ᵐ
hō appetit bonū. ergo ꝛ imutabilr̄.

Sed contra. Dam. di. ꝙ ex h̄ creatura rōnalis flexibilis est ad malū f̄ꝫ electionē ꝙ ē ex nihilo: sed nō pōt eē aliqua creatura q̄ nō sit ex nihilo. ḡ nō pōt eē aliq̄ creatura c⁹ liberū ar. sit nālr̄ ꝯfirmatuꝫ in bono. ¶ P̄. ꝓprietas nāe supioris nō pōt inferiori 2ᵐ Cōtra p̄
nāe nālr̄ ꝯuenire nisi i supiorē nāꝫ ꝯuertat̄: sic nō pōt fieri ꝙ aq̄ nālr̄ sit calida nisi ꝯuertat̄ in nāꝫ ignis vel aeris: sꝫ hr̄e idefectibilē bonitatē ē diue ꝓprietas nāe. ḡ nō pōt eē ꝙ alicui alij nāe cōueniat nālr̄ nisi in diuā nāꝫ cōuertat̄: qḋ ē ipole. ¶ P̄. liberū ar. nō inuenit̄ in aliq̄ cratura 3ᵐ
nisi i angelo ꝛ in hoie: sꝫ tā hō q̄ꝫ angelus peccauit. ḡ nullius creature liberū ar. ē nālr̄ ꝯfirmatū i bono. ¶ P̄. nul 4ᵐ
la creatura rōnalis impedit̄ a btītudie ꝯsequēda nisi rōne peccati: si ḡ aliq̄ creatura rōnalis eēt nālr̄ ipeccabilis: ex puris nālib⁹ sine gratia ad btitudinē posset ꝑuenire: qḋ pelagianā heresim sapere videtur.

Rńo. **Respondeo.** Dōm ꝙ nulla creatura nec ē nec eē pōt: cui⁹ liberū ar. sit nālr̄ cōfirmatum in bono: vt hoc ei ex puris nālib⁹ ꝯueniat: ꝙ pecca-

re nõ possit. Cuius rõ est. Nã ex defectu pncipioꝝ actõis causaᷓ actiõis defect⁹. Un̄ si quid est in quo pn̄ actõis nec i se deficere pñt nec ab aliquo extrĩseco ipediri: ipoẽ est illius actionez deficere: sic pȝ in motib⁹ celestiũ corporuȝ. Ea vo in actionib⁹ deficere possibile est: in qbus pn̄ agẽdi pñt deficere vel ipediri: sic pȝ in gnãbilib⁹ ꝛ corruptibilibus que rõne sue transmutabilitatis defectũ pncipys actiuis patiunᷓ. vñ ꝛ coꝝ actiões deficiẽtes ꝓueniunt: ꝑpter qd in opationib⁹ nãe pctm̃ frequẽter accidit: sic pȝ in ptibus monstruosis. Nihil.n.est aliud pctm̃ siue in rebus nãlib⁹ siue artificialib⁹ siue volũtarys dicaᷓ: q̃ȝ defectus vel iordinatio ꝓprie actionis: cũ aliquid agitur nõ scdȝ qꝫ debitũ est agi: vt pȝ in 2°. phys. Differt aũt i agẽdo nã rõnalis ꝑdita libero ar. ab omni alia nã. Alia.n. nã ordinaᷓ ad aliqd pticulare bonũ: ꝛ actiões ei⁹ sunt determinate respectu illius boni: nã vo rõnalis ordinaᷓ ad bonum simplr. Sicut.n. veꝝ absolute obiectũ est itellect⁹: ita ꝛ bonũ absolute volũtatis. Et inde est qꝫ ad ipsuȝ vlẽ bonoꝝ pn̄ voluntas se extẽdit: ad qd nullus alius appetitus pertingere põt. Et ꝑpter hoc creatura rõnalis non hȝ determinatas actiones: sed se hȝ sub q̃dã indifferẽtia respectu mãliũ actionũ. Cũ ãt ois actio ab agẽte ꝓueniat sub rõne cuiusdã silitudinis: sicut calidũ calefacit corpȝ qꝫ si aliqd agẽs est qd hȝ suã actionẽ ordineᷓ ad bonũ aliqd pticulare ad h qꝫ ei⁹ actio nãlr sit idefectibilis: qꝫ rõ illi⁹ boni nãlr ꝛ imobilr ei isit: sicut si alicui corpori inest nãliter calor imutabilis imutabilr calefacit. vñ ꝛ nã rõnalis que ordinata est ad bonũ absolute per actiones multifarias nõ põt hr̃e nãlr actiones indeficiẽtes a bono: nisi ei nãlr ꝛ imutabiliter insit rõ vlis ꝛ perfecti boni. Qd qdeȝ eẽ nõ põt nisi nã diua. Nã deus solus est actus purus nullius potẽtie ꝑmixtionẽ recipiens: ꝛ per hoc ẽ bonitas pura ꝛ absoluta. Creatura vo q̃lȝ cũ in nã sua hẽat ꝑmixtionem potẽtie est bonũ pticulare. Que quidẽ ꝑmixtio po ei accidit ꝑpter hoc qꝫ ẽ ex nihilo. Et inde est qꝫ iter nãs rõnales solus de⁹ hȝ libeꝝ ar. nãlr ipeccabile ꝛ cõfirmatum in bono. Creature vo hoc ineẽ ipossibile ẽ ꝑpter h qꝫ est ex nihilo vt Dam. ꝛ Greg. nissenus dicũt. Et ex hoc est particulare bonum in quo fundatur ratio mali: vt Dyo. dicit. 4. c. de di. nominibus.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicendũ qꝫ creature corporales vt dictũ est sunt ordinate ad aliqd pticulare bonũ per determinatas actiones: ꝛ ideo ad h qꝫ ab eaꝝ actõib⁹ error ꝛ pctm̃ nãlr absit: sufficit qꝫ sint per suam nãm stabilite in aliquo bono pticulari: qd non sufficit in naturis spũalibus ordinatis ad bonũ absolute: vt dcm̃ ẽ.

2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõȝ: qꝫ eẽ nãlr ipeccabile ñ repugnat ei qd ẽ hr̃e dñiuȝ sui act⁹: cũ vtrũqȝ deo ꝯueniat: repugnat aũt ei qd est hr̃e dñiuȝ sui act⁹ in nã creata: que ẽ pticulare bo⁹. nõ.n. aliq̃ creatura põt hr̃e dominiũ sui act⁹ cui⁹ sunt determinate actiones ordinate ad bonuȝ pticulare.

3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dõm. qꝫ q̃uis nõ sit de rõne potentie actiue qꝫ deficiat: ẽ tñ de rõne potẽtie actiue q̃ nõ hȝ in se sue actio

4ᵐ nis sufficiẽtia pn̄ ꝛ imutabilia vt deficere possit. ¶ Ad 4ᵐ dõm. qꝫ q̃uis posse peccare non sit ps libertatis ar. cõ

5ᵐ sequiᷓ tñ libertatẽ in nã creata. ¶ Ad 5ᵐ dõm. qꝫ creature acqriᷓ eẽ determinatũ ꝛ pticulare ab alio. vñ creatura põt hr̃e eẽ stabile ꝛ imutabile: q̃uis i ea nõ iueniaᷓ nãlr rõ absoluti ꝛ ꝑfecti boni: sȝ ꝑ actiones suas ẽ ordinabile

6ᵐ ad bonũ absolute: ꝛ iõ nõ est simile. ¶ Ad 6ᵐ dõm: qꝫ felicitatẽ ideterminate ꝛ in vli ois rõnalis mẽs nãlr appetit: ꝛ circa hoc deficere nõ põt: sed in pticulari non est determinatus motus volũtatis creature ad querẽdã felicitatẽ in hoc vel illo: ꝛ sic in appetẽdo felicitatez aliqd peccare põt: si eas querat vbi querere nõ dȝ: sicut qui querit in voluptatibus felicitatẽ. Et ita est respectu oĩuȝ bonoꝝ. Nã nihil appetiᷓ nisi sub rõne boni: vt Dyo. dicit. Or iõ ẽ: qꝫ nãlr inest menti appetit⁹ boni: sed nõ huius vel illi⁹ boni: vñ in hoc peccatũ incidere põt.

¶ Ad 7ᵐ dõm. qꝫ creatura est capax ipeccabilitatis: sed nõ ita qꝫ eã nãlr hẽat. vñ rõ nõ sequiᷓ. 7ᵐ

¶ Ad 8ᵐ dõm. qꝫ pn̄ opationis recte ꝓcedentis ex libero ar. nõ est sola subã ꝛ virtus siue po³: sed requiriᷓ debita applicatio volũtatis ad aliq̃ que sunt ex: sicut ad finẽ ꝛ ad alia hmõ. Et iõ nõ existẽte aliquo defectu in subã aĩe vel in nã libeꝝ ar. põt sequi defect⁹ in actiõe ipsi⁹. vñ ex nãli imutabilitate subẽ nõ põt cõcludi nãlis impeccabilitas. 8ᵐ

¶ Ad 9ᵐ dõm. qꝫ deus est cã creature non solũ q̃tuȝ ad sua nãlia: sed q̃tum ad supaddita. vnde nõ opȝ qꝫ quicqd creatura hȝ a deo. sit ei nãle: sed solũ illud qd deus ei indidit in stituendo nãm ipsi⁹: ꝛ hmõ non ẽ cõfirmatio in bono. 9ᵐ

¶ Ad 10ᵐ dõm. qꝫ felicitas ciuilis cũ nõ sit felicitas simplr nõ hȝ imutabilitatem simplr: sed dr̃ imutabilis qꝛ ñ facile ꝑmutaᷓ. Si tñ felicitas ciuilis eẽt simplr imutabilis: nõ ꝑpter hoc sequereᷓ qꝫ liberum ar. nãlr esset in bono cõfirmatũ. Nã nõ dicim⁹ hoc nãle qd ꝑ pncipia nature acquiri potest: per quẽ modũ virtutes politice pñt dici nãles: sed illud qd cõsequiᷓ ex necessitate pncipioꝝ nãe. 10ᵐ

¶ Ad 11ᵐ dõm. qꝫ q̃uis homo nãlr bonuȝ appetat in gnãli: nõ tñ in speciali: vt dcm̃ est: ꝛ ex hoc parte incidit peccatũ ꝛ defectus. 11ᵐ

Octauo queriᷓ vtrũ liberũ arbitriũ creature possit ꝯfirmari in bono per aliqd bonũ gr̃e. ¶ Et vr̃ qꝫ nõ. gratia eniȝ superueniens nãe nõ destruit eã. cuȝ ergo libeꝝ ar. creature hoc nãlr insit qꝫ ad malũ flecti possit videᷓ qꝫ per gr̃az ei auferri nõ possit. pᵐ

¶ P̃. i ptãte libi ar. est vti gratia vel nõ vti. Nã libeꝝ ar. a gr̃a cogi nõ põt: sȝ si liberũ ar. gratia super infusa nõ vtaᷓ decidit in maluȝ. ergo nulla gr̃a supueniẽs pt libeꝝ ar. cõfirmare in bono. 2ᵐ

¶ P̃. li³ ar. hȝ dñiũ sui act⁹: sȝ vti gr̃a ẽ qdã act⁹ li. ar. g̃ h ẽ i ptãte libi ar. vti vl nõ vti: ꝛ sic ꝑ gr̃az ꝯfirmari nõ põt. 3ᵐ

¶ P̃. fm hoc inest libero ar. creature flexibilitas ad malũ qd ẽ ex nihilo vt Dam. dicit: sed nulla gr̃a põt auferre creature eẽ ex nihilo. ergo nulla gr̃a poterit liberũ ar. cõfirmare in bono. 4ᵐ

¶ P̃. Ber. dič qꝫ libeꝝ ar. ẽ potẽtissimũ sub deo qd de gr̃a ꝛ iustitia nõ ř̃cipit augmẽtũ: nec de culpa detrimẽtuȝ: sȝ ꝯfirmatio in bono supueniẽs libero ar. auget ipm̃: qꝛ fm Aug. in his que nõ mole magna sũt: idẽ est esse maius qd meli⁹. g̃ libeꝝ ar. per gr̃am nõ põt cõfirmari in bono. 5ᵐ

¶ P̃. vt dr̃ in li. de causis. qd est in aliq̃ ẽ i eo ꝑ modũ ei⁹ in q̃ est: sȝ liberũ ar. fm suã nãm est mutabile in bonũ ꝛ malũ. g̃ ꝛ gr̃a ei supueniẽs hoc mõ in eo recipiᷓ qꝫ in bonũ ꝛ malũ mutari possit: ꝛ ita vr̃ qꝫ nõ possit ipsum cõfirmari in bono. 6ᵐ

¶ P̃. q̃cqd de⁹ supaddit creature posset vt vr̃ a pn̄° sue cõditionis cõferre ei: si g̃ possit li³ ar. cõfirmari per aliquã gr̃az supadditã posset confirmari per aliqd inditũ ipsi creature spũali q̃tum ad nature cõditionẽ: ꝛ sic naturaliter eẽt cõfirmatũ in bono: qd ẽ ipossibile: vt dictũ est. ergo nec per gratiã cõfirmari põt. 7ᵐ

Sed cõtra. est qꝫ sancti qui sunt in patria ita sunt in bono confirmati vt vlterius peccare nõ possint: alias de sua beatitudine securi nõ essent. ꝛ ꝑ consequens nec beati: non aũt hec cõfirmatio inest eis ꝑ naturaȝ vt dictuȝ est. ergo hoc ẽ per gratiã: ꝛ ita libeꝝ ar. per donum gratie confirmari potest. ꝯ pmo

¶ Preterea. sicut liberũ ar. hois ex sua nã habet qꝫ sit flexibile in malum: ita corpus humanum habet ex sua natura qꝫ sit corruptibile: sed corpus humanũ dono gratie efficiᷓ icorruptibile. i. cor. 15. opȝ corruptibile hoc iduere incorruptionem. g̃ libeꝝ ar. põt ꝑ gratiã confirmari in bono. 2°

8ᵘ Respondeo. Dõz q̃ circa hãc questionẽ errauit
Orig. voluit.n.q̃ libuz ar. creature
nullatenꝰ ꝯfirmaret̃ i bono nec i beatis nisi i xp̃o p̃p vnio-
nẽ ad vbũ. Ex h̃ ãt errore ponere cogebat̃ q̃ btitudo san
ctoꝝ ꝛ ãgeloꝝ ñ eẽt ppetua: ſꝫ aliqñ eẽt finiẽda: ex q̃ seq-
tur eã nõ eẽ verã: cũ imutabilitas ꝛ securitas sit ð rõne bea-
titudinis. Et iõ pp h̃ icõueniẽs qð seqtur eiꝰ positio ẽ pe
nitus reprobãda. Et iõ dõm est simplr q̃ liberũ ar. p gra
tiam põt ꝯfirmari in bono. Qð qdem ex hoc apparet: pp
hoc.n. nãliter libuz arb. creature i bono ꝯfirmatũ eẽ non
põt: q: i natura sua non hꝫ pfecti ꝛ absoluti rõnẽ boni: ſꝫ
cuiusdã boni pticularis: huic aũt bono pfecto ꝛ absoluto
.s. deo liberũ arb. per grãm vnit̃: vñ si fiat pfecti vnio: vt
ipse deꝰ sit liberi ar. tota cã agendi i malũ flecti nõ pote-
rit. Qð qdem i aliqbus contigit ꝛ p̃cipue i beatis: qð sic
pꝫ. Uolũtas.n. naturalr tendit i bonũ: sicut i suũ obm̃. q̃
aũtẽ aliqñ i malũ tendat hoc nõ ꝯtigit: nisi q: maluz sibi
sub spẽ boni pponit̃. Malũ.n. est inuolũtariũ: vt Diony.
dic̃. 4. cap. de di. noi. Uñ nõ põt esse pctm̃ i motu volũta-
tis. s. q̃ malũ appetat: nisi i apphensiua vtute defectus p̃-
existat per quẽ sibi malũ: vt bonum pponat̃. Hic aũt de-
fectꝰ i rõne põt duplr accidere. Uno mõ ex ipsa ratione.
Alio mõ ex alio extrĩseco. Ex ipsa qdem rõne: q: inest ei
naturalr ꝛ imutabilr sine errore cognitio boni i vlr: tam
boni qð est finis: q̃ꝫ boni qð est ad finẽ: non aũt i pticula-
ri. Sed circa h̃ errare põt: vt estimet aliqd eẽ finẽ quod
non est finis: vel eẽ vtile ad finẽ qð nõ est vtile. Et pp h̃
volũtas naturalr appetit bonũ qð est finis. s. felicitatem
in gnãli: ꝛ silr bonũ qð est ad finẽ. Unusquisqꝫ.n. nãliter
appetit vtilitatẽ suam. Sꝫ i hoc vel illo fine appetendo:
aut h̃ vel illo vtili eligẽdo icidit pctm̃ voluntatis. Sed
ex aliquo extrĩseco rõ deficit: cũ pper vires iferiores q̃
intẽse mouẽtur i aliqd itercipit̃ actus rõnis: vt nõ limpi-
de ꝛ firmiter suũ iudiciũ de bono volũtati pponat: sicut
cũ aliqs hñs rectã existimationẽ de castitate seruanda p
ꝯcupiscẽtiam delectabilis appetit ꝯtrĩuz castitati: pper
hoc q̃ iudiciũ rõnis aliqualr a ꝯcupiscẽtia ligat̃: vt phs
dic̃ i. 7. ethico. Uterqꝫ aũt istoꝝ defectuũ totalr a beatis
tollet̃ ex cõiunctione ipsoꝝ ad deũ. Naꝫ diuinaꝫ eẽntiam
vidẽtes cognoscẽt ipsꝫ deũ eẽ finẽ maxie amandũ: cogno
scẽt ẽt oĩa que ei vniunt vel que ab eo disiũgunt i pticu-
lari: cognoscẽtes deũ non solum i se: sed put ẽ rõ alioruꝫ.
Et hac cognitiõis claritate i tm̃ mens roborabit̃: q̃ i infe-
riorib' virib' nullus motus isurgere poterit nisi ſꝫ regu
laꝫ rõnis. Uñ sicut nũc imutabilr bonum i gnãli appeti-
mus: ita imutabilr i pticulari bonũ debitũ appetũt bea-
toꝝ mentes. Super nãlẽ aũt iclinationẽ volũtatis erit i
eis charitas pfecta totalr ligans eos cũ deo. Uñ nulloꝰ
in eis pctm̃ icidere poterit: ꝛ sic erũt per grãm ꝯfirmati.

Ad pᵐ Ad primum g̃ dõm. q̃ hoc est ex defectu natu
re create q̃ i maluz flecti põt. Et
hũc defectũ aufert pcipiẽdo nãꝫ gratia ꝯfirmãs i bono:
sicut lux supueniẽs aeri aufert obscuritatẽ eius quã nã-
2ᵒ liter sine luce hꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dõm. q̃ i ptãte liberi ar. ẽ nõ
vti habitu: tñ põt h̃ ipm qð est nõ vti habitu sibi pponi
sub spẽ boni: qð de gratia i beatis accidere nõ põt: vt di-
3ᵒ 4ᵒ ctũ est. ¶ Et per h̃ patet solutio ad 3ᵐ. ¶ Ad 4ᵐ dõꝫ. q̃
ex hoc q̃ liberũ ar. ẽ ex nihilo ꝯuenit ei q̃ nõ sit nãlr cõ-
firmatũ i bono: nec h̃ ei per grãm ꝯcedi põt: vt i bono na
turalr p grãm ꝯfirmatũ sit. Nõ aũt libo arb. ſm q̃ est ex
nihilo ꝯuenit q̃ nullo mõ possit ꝯfirmari i bono: sic nec
aeri ex nã sua inest q̃ nullo mõ possit illuminari: sed q̃ nõ
5ᵒ sit nãlr lucidus actu. ¶ Ad 5ᵐ dõm. q̃ Berñ. loqtur ð li-
bero ar. quãtũ ad libertatẽ a coactiõe: que nec itẽsionem
6ᵒ nec remissionẽ recipit. ¶ Ad 6ᵐ dõm. q̃ eiꝰ qð recipit̃ i
aliquo põt ꝯsiderari ꝛ eẽ ꝛ rõ. Scðm qdem eẽ suũ est in
eo in quo recipit̃ p modũ recipiẽtis: sed tñ ipsꝫ recipiens
trahit̃ ad suã rõnẽ: sicut calor receptus in aq̃ hꝫ eẽ i aqua
per modũ aque iquãtũ. s. inest aque: vt accñs subto: tamẽ
aquaꝫ trahit a nãli sua dispõne ad hoc q̃ fiat calida ꝛ fa-
ciat actũ caloris: ꝛ silr lux aerẽ: licꝫ nõ contra nãm aeris.
Ita ꝛ grã ſm eẽ suũ est i libo arb. p modũ eiꝰ: sicut accñs
in subto: sed tñ ad rõnẽ sue imutabilitatis liberũ ar. ptra
bit ipm deo ꝯiũgẽs. ¶ Ad 7ᵐ dõm. q̃ bonũ pfectũ qð est 7ᵒ
deꝰ põt eẽ vnitum menti humane per gratiam: non autẽ
per naturam. Et ideo per gratiam liberũ arb. potest con-
firmari in bono, non autem per naturam.

Nono queritur. vtꝝ libuz ar. hoĩs i statu
vie potest cõfirmari i bono. ¶ Et pᵒ
videt̃ q̃ nõ. pnᵐ.n. i appetibilibꝰ est finis: vt
phs dic̃. i. 7. ethi. sicut pnᵐ i speculatiuis sunt
dignitates: ſꝫ i speculatiuis itellectꝰ nõ cõfir-
mat̃ i vitate certitudinẽ scie accipiẽs nisi facta resolõne
ad p̃mas dignitates. g̃ nec libuz arb. põt ꝯfirmari i bono
nisi postq̃ꝫ puenerit ad vltimũ finẽ: sed hoc nõ est i statu
vie. g̃ libuz ar. i statu vie nõ pt ꝯfirmari i bono. ¶ P̃. nã 2ᵒ
humana nõ ẽ potior q̃ꝫ angelica: ſꝫ angelis nõ est collata
ꝯfirmatio libi arb. ante statũ glorie. g̃ nec hoib' cõferri
debꝫ. ¶ P̃. motor nõ qetat̃ nisi i fine: sed libuz arb. nõ p- 3ᵒ
uenit ad finẽ suũ q̃ꝫdiu est i statu vie. g̃ nec eiꝰ mutabili-
tas qetatur qn possit i bonũ ꝛ malũ ferri. ¶ P̃. q̃ꝫdiu ali- 4ᵒ
quid est iperfectũ põt deficere: sed iperfectio ab hoibus
nõ tollitur q̃ꝫdiu sunt i statu vie: videmus.n. nũc per spe
culũ i enigmate: vt dr̃ pᵉ. cor. 13. ergo q̃ꝫdiu hõ ẽ i statu vie
põt deficere p pctm̃. ¶ P̃. q̃ꝫdiu aliqs ẽ i statu merendi 5ᵒ
non dꝫ sibi subtrahi qð meritum auget: ſꝫ posse peccare
ad meritũ pficit. Unde in laude iusti viri dr̃ Eccl. 31. qui
potuit trãsgredi ꝛ nõ ẽ trãsgressus facere malũ ꝛ non fec.
ergo q̃ꝫdiu hõ est in statu vie i qua põt mereri: non debet
liberũ ar. eius ꝯfirmari in bono. ¶ P̃. sicut defectus li- 6ᵒ
beri ar. est pctm̃: ita defectus corporis est corruptio: sed
corpꝰ hoĩs nõ fit icorruptibile i statu vie. g̃ nec i statu vie
liberũ ar. hominis potest confirmari in bono.

Sed contra. ẽ q̃ beata vgo i statu vie ꝯfirmata ꝯ.p̃
fuit i bono: nã de ea: vt dic̃ Aug. cũ
de peccatis agit̃ mẽtio fieri nõ dꝫ. ¶ P̃. Apl̃i p aduẽtuꝫ 2ᵒ
spũs sancti ꝯfirmati fuerũt i bono: vt vr̃ p h̃ q̃ dr̃ in ps.
ego ꝯfirmaui co. eiꝰ: quod glo. de apostolis exponit.

Respondeo. Dõm q̃ aliqs põt ꝯfirmari i bono Rñ:
dupl̃r. Unoꝰ simpl̃r: ita. s. q̃ hẽat in
se sufficiẽs sue firmitatis pnᵐ q̃ oĩno peccare nõ possit. ꝛ
sic beati sũt ꝯfirmati i bono rõne p̃us dicta. Alio mõ di-
cunt̃ aliq ꝯfirmati i bono p h̃ q̃ eis dat̃ aliqð munꝰ grẽ:
quo ita iclinant̃ i bonũ: q̃ nõ ð facili pñt a bono deflecti:
nõ tñ p h̃ ita retrahunt̃ a malo: qn oĩo peccare nõ possint
nisi diuina puidẽtia custodiẽte: sicut dr̃ ð imortalitate ade
q ponit̃ imortalis: nõ q̃ oĩno aliquo sibi intrĩseco ptegi
posset ab oĩ exteriori mortifero: vtpote ab icisiõe gladij
ꝛ alijs hmõi a qbus tñ diuina puidẽtia ꝯseruabatur. Et h̃ mõ
aliq in statu vie possunt ꝯfirmari i bono: ꝛ non p̃mo. Qð
sic patet. Non.n. potest aliquis oĩno impeccabilis reddi
nisi omnis origo peccati auferatur. Origo autẽ peccati ẽ
vel ex rõnis errore: qui in particulari decipitur circa finẽ
boni: ꝛ circa vtilia que in vlĩ naturaliter appetit: vel ex h̃
q̃ iudiciũ rõnis itercipit̃ pp aliquã passionẽ iferioꝝ vi-
rium. Quãuis aũt alicui viatori ꝯcedi possit: vt rõ nulla-
tenus erret circa finẽ boni ꝛ circa vtilia i pticulari p do-
na sapie ꝛ cõsilij: tamen nõ posse itercipi iudicium rõnis
excedit statum vie propter duo. Primo ꝛ principaliter
quia rationem esse semper in actu recte cõtemplatiõis

in statu vie ita ꝙ oīum opeꝝ rō sit deus est ipoſſe.scdo qꝛ
in statu vie nō ꝯtigit iferiores vires:ita rōni eē subditas:
vt actus rōnis nullaten⁹ ꝑꝑ eas ipediatur nisi i dn̄o Jesu
xp̄o qui simul viator ⁊ ꝯprebensor fuit.Sed tn̄ per gr̄aꝫ
vie:ita pōt hō bono astringi:ꝙ non nisi valde de difficili
peccare possit:ꝑ h̄ ꝙ ex v̄tutib⁹ ifusis iferiores vires re-
frenanť:⁊ volūtas i deū forti⁹ iclinať ⁊ rō perficiť i cōtē-
platiōe veritatis diue:cui⁹ ꝯtinuatio ex feruore amoris
ꝓueniēs hoīem retrahit a pctō.Sed totum qđ ōficit ad
ꝯfirmationē ꝯpletur ꝑ custodiā diue ꝓuidētie i illis qui
ꝯfirmati dicunť:vt.s.qn̄cūq̄ occasio peccati se igerit eo-
rū mens diuinitus excitetur ad resistendum.

Ad p̄ᵒ **Ad primum** ḡ dōꝫ ꝙ affect⁹ ꝓuenit ad finē nō
solū qn̄ finē ꝑfecte possidet:sed ēt
quodāmō qn̄ ip̄m itēse desiderat:⁊ per hunc modū aliq̄
2ᵒ mō in statu vie aliqs pōt ꝯformari i bono.Ad 2ᵐ dōꝫ.
ꝙ dona gr̄e nō sequūť ordīeꝫ nāe de necessitate.Et iō q̄̄-
uis hūana nā nō sit angelica dignior:tn̄ alicui hoī collata
est maior gr̄a q̄̄ alicui angelo:sicut beate v̄gini ⁊ hoī xp̄o.
Cōfirmatio āt i bono beate virgini ꝯpetebat:qꝛ mr̄ erat
diue sapie iquātū nihil iquinatū icurrit:vt dr̄ sap̄.7.Si-
milr̄ apostolos decuit:qꝛ erāt q̄si fundamētū ⁊ basis to-
3ᵒ ti⁹ ecclīastici edificij:vn̄ eos firmos esse oportuit.Ad
4ᵒ 3ᵐ dōm.sic̄ ad p̄ᵐ.Ad 4ᵐ dōm.ꝙ rōne illa pōt haberi
ꝙ nō est aliqs i statu vie oīno ꝯfirmat⁹:sicut nec oīno ꝑ-
fectus:sꝫ aliquo modo pōt dici ꝯfirmat⁹:sicut ⁊ ꝑfectus.
5ᵒ Ad 5ᵐ dōꝫ.ꝙ posse peccare nō facit ad meritū:sed ad
meriti manifestationē:iquātū ostendit opus bonū eē vo-
lūtariū:⁊ iō iter laudes viri iusti ponit:qꝛ laus est virtu-
6ᵒ tis manifestatio.Ad 6ᵐ dōm.ꝙ corruptio corꝑis mā-
liter facit ad meritū:iquātū ea aliqs patiēter vtitur:⁊ iō
hoī i statu merendi existenti per gratiam non aufertur.
ad argᵗᵃ in ꝯtriuꝫ Ad alia que sunt in oppositū pꝫ solutio ex dictis.

Decimo q̄riť.vtꝝ libꝫ ar.alicui⁹ crea-
ture possit eē obstinatū i malo
p̄ᵐ vel imutabilr̄ firmatū.Et v̄r ꝙ nō.Pctm̄
eni:vt dic̄ Augu.xi.de ci.dei.est ꝯ nām:sed ni-
hil qđ ē ꝯ nām est ꝑpetuū ſm p̄hm in p̄n°.ce.⁊
2ᵒ mun.ḡ pctm̄ non pōt ꝑpetuo in libo ar.ꝑmanere.P̄.
nā spūalis est potētior q̄̄ corꝑalis:sꝫ si nāe corꝑali supin
ducať aliqđ accn̄s ꝑternaturale redit ad id qđ ē sue nāe
ꝯueniēs:nisi illud accn̄s supinductū aliq̄ cā ꝯtinue agē-
te ꝯseruetť:sicut si aq̄ calefiat redit ad frigiditatē nālem
nisi sit aliqđ ꝑpetuo ꝯseruās caliditatē.ḡ ⁊ nā spiritualis
libi arb.si eā cōtigerit icidere i pctm̄ nō ꝑpetuo remane
bit subdita pctō:sed qn̄q̄ ad statū iustitie redibit:nisi as
signeť aliq̄ cā q̄ ꝑpetuo maliciā i eo seruet:quaꝫ nō ē assi-
gnare vt v̄r.Sꝫ dice.ꝙ cā pctm̄ iducens ⁊ ꝯseruās est
⁊ interior ⁊ exterior:iterior ē ipsa volūtas:exterior ē ipꝫ
3ᵒ volūtatis obm̄:qđ.s.allicit ad peccādū.Sed ꝯ.res q̄ ē
extra alam ē bona:bonū āt nō pōt eē cā mali nisi ꝑ acci-
dēs.ḡ res extra aiam exn̄s nō est cā peccati nisi ꝑ accn̄s:
oīs aūt cā per accn̄s reduciť ad cām ꝑ se:⁊ sic opꝫ ponere
aliqđ qđ sit ꝑ se cā peccati qđ nō pōt eē nisi volūtas.Uo-
lūtas aūt qn̄ ad aliqđ iclinať remanet ei facultas:ꝙ ad-
huc in oppositū tēdat:cū id i quod iclinatur suam nāꝫ ei
non tollat:qua i opposita p̄t.ḡ nec volūtas:nec aliqđ aliđ
pōt esse cā faciens libꝫ ar.pctō imobilr̄:⁊ q̄si necessario
4ᵒ adherere.P̄.ſm p̄hum.in.5°.metha.duplex ē necessa-
riū:qđdaꝫ a seipso:quoddā ab alio necessitateꝫ hn̄s:pec-
catū aūt esse i libo ar.non pōt eē necessariū:sicut id qđ ē
necessitatē a seipso hn̄s:qꝛ hoc soli⁹ dei est:vt Auic.dicit:
nec iteꝝ est necessariuꝫ q̄si ab alio necessitatē hn̄s:qꝛ oē
hꝫ necessarium reduciť ad id qđ est per seipꝫ necessariū.
deus aūt cā peccati eē nō pōt.ergo nullo mō pōt eē neces-
sariū libꝫ ar.i pctō posse permanere:⁊ sic nullū libꝫ ar.
creature imobilr̄ peccato adheret.P̄.Augu.in.5°.đ ci. 5ᵒ
dei.v̄r duplicē necessitatē distinguere:quaꝝ vna adimit
libertatem faciēs nō eē aliqđ i potestate nostra:que dici-
tur necessitas coactiōis:alia est que libertatē nō adimit:
que est nālis iclinatiōis:hac autē necessitate pctm̄ inesse
libo arb.nō ē necesse:cum non sit nāle:sꝫ magis cōtra na-
turā:silr̄ nec prima:qꝛ tunc libertas arb.tolleretur.ergo
nullo mō est necessarium:⁊ sic ideꝫ qđ p̄us.P̄.Ansel. 6ᵒ
dicit ꝙ libeꝝ arbitrium est potestas seruādi rectitudinē
volūtatis ꝑpter seip̄m:si ergo sit aliquod libeꝝ arbi.qđ
nō possit habere rectitudinē volūtatꝭ:amitteret ꝓprie
nāe rōnem:qđ est impossibile.P̄.libeꝝ arbi.nō susci- 7ᵒ
pit magis ⁊ minus:sed minus est libeꝝ arb.qđ non pōt i
bonū q̄̄ illud qđ potest.ḡ nō est aliquod libeꝝ arb.quod
non possit in bonū.P̄.sicut se hꝫ motus nālis ad gētē 8ᵒ
nālem:ita se habet motus volūtarius ad getem volunta-
riam:sed ſm p̄hm si motus est nālis ⁊ ges nālis:⁊ si mo-
tus est volūtari⁹ ⁊ ges volūtaria:sed motus quo peccatū
cōmittiť est volūtarius.ergo ⁊ ges qua i pctō cōmisso ꝑ-
sistiť est volūtaria:nō ergo necessaria.P̄.sicut itellūs 9ᵒ
se hꝫ ad veꝝ ⁊ falsuꝫ:ita affectus ad bonū ⁊ malū:sed in-
tellectus nūq̄ ita inheret falso:qn possit reduci ad cogni-
tionem veri.ḡ affectus nūq̄ ita iheret malo:qn possit re-
duci ad amorē boni.P̄.ſm Ansel.in lib.de lib.ar.pos- 10ᵒ
se peccare nō est libertas nec pars libertatis.ḡ eēntialis
actus libi arb.est posse i bonū:si ergo lib.arb.alicui⁹ crea
ture nō possit i bonum erit frustra:cū res vnaqueq̄ i va-
num sit si actu proprio destituať:qꝛ vnaqueq̄ res est ꝑꝑ
suam opōnem:vt dicit p̄hs i scdo ce.⁊ mun.P̄.lib.ar. 11ᵒ
nō pōt nisi i bonū vel i malū:si ergo posse peccare non est
libertas nec pars libertatis remanet ꝙ tota libertas sit
posse facere bonum:⁊ ita creatura:que nō poterit facere
bonū:nihil habebit libertatis:⁊ ita libꝫ ar.nō pōt eē ita
ꝯfirmatū i malo ꝙ nullo mō possit facere bonū.P̄.ſꝫ 12ᵒ
Hug.de san.vic.mutatio que est ſm accn̄talia nō mutat
aliqđ de eēntialib⁹ rei:sed posse facere bonū est eēntiale
libo ar.vt ꝓbatū ē.ḡ cū pctm̄ libo ar.accn̄talr̄ superueniat
nō poterit ex pctō talr̄ imutari:ꝙ i bonū nō possit.P̄. 13ᵒ
nālia:vt cōiter dr̄ per pctm̄ vulneranť:non aūt totalr̄ tol
lunť:sed posse i bonū nāle ē libo ar.ḡ nūq̄ ꝑ pctm̄ ita ē
obstinatū i malo qn possit i bonū.P̄.si pctm̄ causat in 14ᵒ
libo ar.obstiatiōnē i malo:aut h̄ facit subtrahēdo aliqđ
de nālib⁹:aut supaddēdo:nō āt subtrahēdo:qꝛ i demōib⁹
data nālia itegra manēt:vt Dion̄.dic̄.4.cap.đ di.no.silr̄
nec supaddēdo:qꝛ cū illđ qđ supadditť sit accn̄s:oꝫ ꝙ in-
sit ꝑ modū recipiētꝭ:⁊ sic cū libꝫ ar.i vtrūq̄ sit flexibile
nō reddeť ꝑ h̄ imobilr̄ iherēs malo.ḡ nullo⁹ libꝫ ar.pōt
totalr̄ ꝯfirmari i malo.P̄.Ber.dic̄.ꝙ ipoſſe ē volunta- 15ᵒ
tē sibiipsi nō obedire:sꝫ pctm̄ ē act⁹:ꝙ volēdo cōmittiť.ḡ
ipoſſe ē qn libꝫ ar.possit velle bonū si velit.Qđ āt p̄t ali-
qs si velit n̄ ē ei ipoſſe.ḡ cuicūq̄ hn̄ti libꝫ volū^{ta} ar.n̄ ē
ipoſſe facere boⁿ.P̄.fortior ē charitas q̄̄ cupiditas ad 16ᵒ
pctm̄ ꝑtrahēs:qꝛ plus diligit charitas legē dei q̄̄ cupidi-
tas milia auri ⁊ argēti:vt dic̄ glo.sup illđ ps.Bonū mihi
lex oris tui ⁊c̄.sꝫ dmōes vl̄ hoīes a caritate i pctm̄ ōcide
rūt.ḡ mlt̄o forti⁹ p̄nt a pctō redire ad appetitū boni:⁊ sic
idē qđ p̄us.P̄.bonitas ⁊ rectitudo appetit⁹ obstiatiōi 17ᵒ
eius opponitur:sed demones ⁊ damnati habent bonum
⁊ rectum appetitum:qꝛ bonum ⁊ optimum appetūt.s.eē
viuere ⁊ intelligere:vt Dion̄.dicit.ergo non habent liᵐ
arb.obstinatum in malo.P̄.Ansel.in lib.de libe.arb. 18ᵒ
inuestigat eandem rationem libi arb.in deo in angelo ⁊
in homine:sed lib.arbi.dei non potest esse obstinatuꝫ in
malo.ergo nec in angelo:nec in homine.

Sed contra est ꝙ felicitati beatoꝝ opponitur miseria dānatoꝝ:sed ad felicitatē beatoꝝ ptinet ꝙ hñt libeꝝ arbitrium:ita firmatū ī bono ꝙ nullo mō psit ī malū deflecti.ḡ ⁊ ad miseriā dānatoꝝ ptinet ꝙ ita sint cōfirmati in malo ꝙ nullo mō possint in bonū.¶ P̄.hoc idē expsse Aug.dic̄.in lib.de fide ad petrū.¶ P̄.non ps reditus de pctō in bonū nisi p penitētiā:sꝫ in angelū malū nō cadit pnīa.ḡ est imutabilr ꝯfirmat⁹ ī malo:pbatio medie:in cū pnīa cadere non vr̄ q ex malicia peccat:sed angelus ex malicia peccauit:qꝛ cū bēat deiformē itellcm̄ rē aliquā ꝯsiderās sil oīa q̄ sūt illius rei ītuet̄:⁊ ita non pōt nisi ex certa sciā peccare.ḡ ī eū pnīa nō cadit.¶ P̄.sm Dam.qd̄ ē hoīs mors hoc est angelis casus:sꝫ hoīes post mortē nō sunt capaces pnīe.ḡ nec angeli post casū:pbatio medie.Aug.dic̄.xi.de ciui.dei.qꝛ post hāc vitā decedētib⁹ sine gratia locus cōuersiōis nō erit nulla p eis fiat orō:⁊ sic pꝫ:ꝙ post mortem homines non sunt penitentie capaces.

Respondeo. Dōm ꝙ circa hāc qōnē īuenit̄ errasse Orig.posuit enī ꝙ post longa tēpoꝝ curricula tā dmonib⁹ q̄ hoīb⁹ dānatis pateret reditus ad iustitiā.Et ad h̄ ponendū mouebat̄ pꝑter ar.libertatem.Que qdem snīa oībus catholicis doctorib⁹ displicuit:vt Aug.dicit.xi.de ci.dei:nō qꝛ salutem demonibus ⁊ dānatis hoīb⁹ iuiderēt:sed qꝛ pari rōne oporteret dicere iustitiā ⁊ gloriā beatoꝝ angeloꝝ ⁊ hoīuꝫ aliquādo determinādā:simul.n.⁊ bonoꝝ glīa ⁊ dānatoꝝ miseria fore perpetua demonstrat̄ Mathei.25.vbi dr̄ ibunt hi ī suppliciū eternū:iusti aūt ī vitā eternā:qd̄ et Orig.sapere videbat̄:vn̄ simplr ꝯcedēdū est ꝙ ipsoꝝ demonuꝫ libꝫ ar.ita est obfirmatū in malo:ꝙ ad bene volēdū redire nō pōt.Cuius qdem rōnē ex illa parte opꝫ accipere:vn̄ cātur liberatio a peccato:ad quā duo cōcurrunt.diuina grā pncipalr opans:⁊ humana volūtas grē cooperās:qꝛ s̄ꝫ Aug.qui creauit te sine te nō iustificabit te sine te.Cā igit̄ ꝯfirmationis in malo partim qdē accipiēda ē ex deo:partim ex libero arb.Ex deo qdē nō sicut faciēte vl̄ ꝯseruāte maliciā:sed sicut nō largiēte grāꝫ.Qd̄ qdem ei⁹ iustitia deposcit.Iustū est.n.vt q beneuelle dū possēt noluerūt ad hāc miseriā deducant:vt bn̄ velle oīno nō possint.Ex pte vero libi arb.cā reuersibilitatis a pctō:vl̄ irreuersibilitatis accipiēda ē sm ea qb⁹ hō īcidit in pctm̄.Cū aūt nālr insit cuilꝫ creature appetit⁹ boni:nullus ad peccādū iducit̄ nisi sub aliqua spē apparētis boni.Quāuis.n.fornicator in vl̄i sciat fornicationē eē malū:tn̄ cuꝫ in fornicationē ꝯsentit extimat fornicationeꝫ eē sibi bonū:vt nūc ad agēdū.In qua qdē extimatione tria pēsanda sunt.Quoꝝ pmū ē ipse ipetus passiōis:puta ꝯcupiscētie vel ire:p quā itercipit̄ iudiciū rōnis ne actu iudicet ī particulari:qd̄ ī vl̄i habitu tenet:sꝫ seq̄tur passiōis iclinationē:vt ꝯsentiat in illud in quo passio tēdit:q̄si per se bonū.Secūdū ē iclinatio habitus.Qui qdē cū sit:q̄si q̄dā nā hñtis:vt phs dic̄.ī li.de memo.⁊ remi.ꝙ ꝯsuetudo est altera nā:⁊ Tullius in rhetoricis:ꝙ virt⁹ ꝯsentit rōni in modū nāe:⁊ pari rōne vicū hit⁹:q̄si nā q̄daꝫ iclinat in id qd̄ ē sibi ꝯueniēs:vn̄ fit:vt hñti hitum luxurie bonū videat̄ id qd̄ luxurie ꝯuenit:q̄si cōnaturale.Et h̄ ē qd̄ phs dic̄.ī.3°.ethi.ꝙ q̄lis it⁹ vnusq̄sq ē talis ⁊ finis vr̄ ei.Tertiū vero ē falsa extimatio rōnis ī pticulari eligibili:q̄ qdeꝫ puenit vl̄ ex altero p̄dictoꝝ.s.ipetu passiōis aut iclinatione habit⁹:vel iteꝝ ex ignorātia vl̄i:sicut cum qs est in hoc errore ꝙ fornicatio nō sit pctm̄.Contra pmū igit̄ hoꝝ libeꝝ ar.remedium habet ꝙ possit pctm̄ deserere.Ille enim in quo est impetus passiōis hꝫ rectā existimationē de fine:qui est q̄si pncipiū in operabilibus:vt phs dicit in.6.ethi.Unde sicut hō per veram existimationeꝫ quā habet de principio pōt a se repellere si quos errores circa cōclusiones patit̄:ita per hoc ꝙ recte circa finē disponit̄ pōt a se repellere oēm impetum passionū.Un̄ dic̄ phs in.7°.ethi.ꝙ incōtinens qui pꝑter passionē peccat ē penitiuus ⁊ sanabilis.Silr hꝫ remedium contra inclinationē habitus.Nullus.n.habitus oēs potentias aīe corrumpit.Et ita cū vna potētia est corrupta per habitū ex hoc ꝙ remanet aliqd rectitudinis in alijs potentijs:hō inducit̄ ad meditādū ⁊ agēdū ea que sunt ꝯtraria illi habitui:sicut si aliqs hꝫ concupiscibilem per habituꝫ luxurie corruptam:ex ipsa irascibili incitat̄ ad aliqd arduuꝫ aggrediēdū:cui⁹ exercitatio molliciem luxurie tollit:sic̄ dicit phs in p̄dicamētis ꝙ prauus ad meliores exercitationes deductus pficiet:vt melior sit.Cōtra tertiū etiaꝫ remediuꝫ hꝫ:qꝛ homo illud:qd̄ accipit q̄si rōnabilr accipit.i.per viam inq̄sitionis ⁊ collatiōis.Un̄ qñ rō ī aliquo errat ex quocūq error ille ꝯtingat pōt tolli p ꝯ̄rias rocinationes.Et ide ē ꝙ hō a peccato pōt tolli ⁊ desistere.In angelo vero pctm̄ ex passiōe eē nō pōt:qꝛ sm phm̄ in.7°.ethi.passio nō est nisi ī sensibili pte aīe:quā angeli nō habēt:Un̄ ī pctō angeli sola duo ꝯcurrūt.s.inclinatio habitualis ī pctm̄:⁊ falsa extimatio virtutis cognitiue d̄ pticulari eligibili.Cū āt ī angelis nō sit multitudo appetitiuaꝝ potētiaꝝ:sicut est in hoīb⁹:qñ appetitus eoꝝ tēdit ī aliqd totalr iclinatur in illud:vt nō sit ei aliqua iclinatio iducēs ī ꝯ̄rium.Quia vero rōnem non habent:sed itellectū:qcqd extimāt p modū itelligibilē accipiūt.Qd̄ autē accipitur itelligibilr accipit̄ irreuersibilr:vt cum qs accipit omne totum esse maius sua parte.Unde angeli extimationem quā semel accipiunt deponere non possunt:siue sit vera:siue sit falsa:patꝫ igitur ex predictis ꝙ causa confirmationis demonuꝫ in malo ex tribus depēdet:ad que omnes rationes a doctoribus assignate reducūtur.Primū est ⁊ pncipale diuina iustitia.Unde pro causa obstinationis eorum assignatur:ꝙ qꝛ per alium nō ceciderunt:nec per alium resurgere debent:vel si qd aliđ est hꝫ quod ad congruitatem diuīe iustitie pertinet.Secūdum est indiuisibilitas appetitiue virtutis.Unde qdam dicunt:ꝙ qꝛ angelus simplex est ad quod se cōuertit totalr se conuertit:quod itelligi oportet nō de simplicitate essentie:sed de simplicitate que diuisionem potētiarum vnius generis tollit.Tertium est intellectua cognitio.Et hoc est quod qdam dicunt:ꝙ ideo angeli irremediabiliter peccauerunt:quia peccauerunt contra itellectum deiformem.

Ad primum ergo dōm.ꝙ aliquid dicitur naturale dupliciter. Ad pm
Uno modo cuius principium sufficiens habetur ex quo de necessitate illud consequitur nisi aliquid ipediat:sicut terre est naturale moueri deorsuꝫ:⁊ d̄ hoc itelligit phs ꝙ nihil qd̄ ē cōtra nāꝫ ē ꝑpetuū.Alio⁹ dr̄ aliqd alicui nāle:qꝛ hꝫ nālē iclinationē ī illud:quāuis in se non habeat sufficiens illi⁹ pn̄m ex quo necessario cōsequat̄:sic̄ mulieri dr̄ nāle ꝯcipere filiū:qd̄ tn̄ nō pōt nisi semine maris suscepto.Id aūt qd̄ est ꝯ̄ h̄ nāle nihil phibet esse perpetuū:sicut ꝙ aliqua mulier perpetuo absq prole remaneret:hoc autem modo libeꝝ ar.est naturale tendere in bonum ⁊ cōtra naturam peccare.Unde ratio non sequitur.Uel dicendum ꝙ quāuis menti rationali secūduꝫ suam istitutionem considerate pctm̄ sit cōtra nām:tamen secūdum ꝙ adhesit peccato effectuꝫ ē ei quasi naturale:vt Aug.dicit.in lib.de perfe.iustitie.phus dic̄ tn̄.9.ethi.ꝙ quando homo de virtute ī viciū transfit fit quasi alius:eo ꝙ quasi in aliam naturā transit.¶ Ad 2m dōꝫ.ꝙ aliter est de nā corporali ⁊ spirituali.Natura 2m

.n.corpalis est determiate vni⁹ gn̄is:ꝛ ideo non pōt sibi
aliqd effici nāle nisi nā eius totalr corrūpatur: sicut aque
non pōt fieri calor nālis nisi corrumpat̄ in ea spēs aque.
Et inde ē ꝙ redit ad nām suā remoto ꝓhibente. Sed nā
spūalis est facta quantū ad 2m eē suū idetermiata ꝛ oiuz
capax: sicut dicit̄ in .3°. de aīa. ꝙ aīa est quodāmmō oīa.
Et per hoc ꝙ alicui adheret efficit̄ vnū cū eo: sicut itellc̄
fit quodāmō ipm intelligibile itelligēdo: ꝛ volūtas ipm
appetibile amādo. Et sic q̄uis iclinatio volūtatis sit nā/
liter ad vnū: tn̄ ɔ̄riūm pōt per amorē ei effici nāle: in tm̄
ꝙ nō reuertat̄ ad pristinū statū nisi aliq̄ cā hoc agēte. Et
hoc mō pctm̄ efficit̄ quasi nāle ei q̄ peccato adheret. Unī
3m nihil ꝓhibet lib. arbi. perpetuo in pctō remanere. ¶ Ad
3m dō3. ꝙ per se cā peccati volūtas ē: ꝛ per ipaȝ pctm̄ ɔser/
uat̄. Que q̄uis a pn° ad vtrūq3 se haberet equalr: tamen
postq̄ se pctō subiecit efficit̄ ei pctm̄ quasi nāle: ꝛ ex hoc
4m imutabilr quātū ē de se manet in illo. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ
ista necessitas permanēdi i peccato reducit̄ i deū: sicut i
cām duplr. Uno modo ex pte iustitie ipsi⁹: vt dcm̄ est: in/
quantū .s. non apponit grām sanātem. Alio mō iquantuȝ
talem nām cōdidit que ꝛ peccare possit: ꝛ necessitatem i
pctō remanēdi ex cōditione sue nāe hr̄et postq̄ peccato
5m se subderet. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ cum pctm̄ sit menti rōnali
quasi nāle effectuȝ: illa necessitas nō erit coactionis: sed
6o quasi nālis inclinationis. ¶ Ad 6m dōm. ꝙ potestas ser/
uādi rectitudinē volūtatis cuȝ habetur inest omni hn̄ti
libe. arb. vt Ansel. dicit. demones aūt ꝛ alij dānati eā ser/
7o uare nō possunt cū nō habeāt. ¶ Ad 7m dō3. ꝙ libuȝ ar.
s3 ꝙ dr̄ libuȝ a coactione nō suscipit mai⁹ ꝛ min⁹: s3 cōsi/
derata libertate a peccato ꝛ a miseria dicit̄ in vno statu
8o esse magis liber q̄ in alio. ¶ Ad 8m dōm. ꝙ effect⁹ nāe
semꝑ est nālis: ꝛ inde est ꝙ ei⁹ actio ꝛ mot⁹ semꝑ ad qetē
nālem terminat̄: sed actio ꝛ motus volūtatis pōt termi/
nari ad effectum ꝛ quietē nālem: inquātū volūtas ꝛ ars
adiuuant nām: vñ pōt eē motus volūtari⁹: ꝛ effcūs vl'q/
es ɔn̄s erit nālis ꝛ necessitatem hn̄s: sicut ex ꝑcussiōe vo
9o luntaria seqtur mors nālis ꝛ necessaria. ¶ Ad 9m dōm.
ꝙ intellc̄s angeli si aliq̄ falsaȝ existimationē accipiat eā
deponere nō pōt rōne supradicta. Unī rō ꝓcedit ex sup/
10o positione falsi. ¶ Ad 10m dōm. ꝙ q̄uis aliqd destituatur
fine ꝓximo: non tn̄ seqtur ꝙ sit oino frustra: qꝛ adhuc re
manet ordo ad finē vltimū. Et iō q̄uis libe. ar. destitua/
tur opōne bona ad quā nāliter ordinat̄: non tamē est fru/
stra: qꝛ hoc ipm cedit ad gloriā dei: qui est finis vltimus:
11o inq̄tuȝ per h̄ ei⁹ iustitia declarat̄. ¶ Ad 11m dō3. ꝙ pec/
catū per libuȝ ar. nō cōmittit̄ nisi per electionē apparētl
boni. Unī in q̄l3 actione peccati remanet aliqd de bono.
Et quantū ad h̄ libertas ɔseruat̄: remota. n. spē boni ele/
12o ctio cessaret que ē actus libi arb. ¶ Ad 12m dōm. ꝙ pos/
se bonū nō est eēntiale libo arb. q̄si ad ꝓmuȝ eē ꝑtinēs: s3
ad 2m. Hugo aūt loqtur de his que sunt eēntialia q̄tum
13o ad ꝓmuȝ eē rei. ¶ Ad 13m dōm. ꝙ rō illa procedit ď nāli
qd est de ɔstitutiōe nāe: nō āt de nāli ad qd natura ordia
14o tur: ꝛ h̄ mō est nāle posse facere bonū. ¶ Ad 14m dō3. ꝙ
pctm̄ libo ar. adueniēs nō adimit aliqd eēntialiū: qꝛ sic
spēs libi arb. nō remaneret: s3 ꝑ pctm̄ aliqd addit̄ .s. vni/
tio q̄dā libi arb. cū fine ꝑuerso: que ei quodā mō nālis ef
ficit̄. Et ex hoc necessitatē h3: sicut ꝛ alia que sūt lib. arb.
15o nālia. ¶ Ad 15m dōm. ꝙ volūtas sibi ipi quodāmō sem/
ꝑ obedit: vt .s. hō q̄lītcūq3 velit illud qd vult: vult se velle.
Quodā aūt mō nō sꝑ sibi obedit: iquātū .s. aliqs nō perfe
cte ꝛ efficaciter vult ꝙ vellet se ꝑfecte ꝛ efficaciter velle
vt Aug. dic̄. Nec seqtur ꝙ si volūtas dmonū sibiipsi obe
dit ꝙ ꝑꝑ h̄ nō sit ɔfirmat⁹ i malo: qꝛ ipoſſ est eū velle ꝙ
velit efficaciter bonū. Unī si ēt ɔditionalis eēt vera: non
seq̄ret̄ ɔn̄s eē poss: cū añs sit ipoſſ. ¶ Ad 16m dō3. ꝙ cha/ 16o
ritas fortior ē q̄ pctm̄: q̄tū ē de se: si fiat ɔpatio vnius ad
alterꝝ s3 eūdē modū hn̄di: vt .s. ex vtraq3 ꝑte accipiat̄ li/
berū ar. ꝑuenientis ad terminū: vel adhuc existis in via.
S3 tn̄ existis i termio malicie firmi⁹ se h3 ad maliciaȝ: q̄
existis i via charitatis ad charitatē: demones āt vel nūq̄
charitatē habuerūt s3 quosdā: vel si habuerūt: nūq̄ eam
nisi sicut i statu vie habuerūt: hoies āt dānati silr cadere
nō potuerūt nisi a grā viatoris. ¶ Ad 17m dōm. ꝙ rō illa 17o
ꝓcedit ď bonitate ꝛ rectitudie ipsi⁹ nāe nō libi arb. Ap/
petitus. n. q̄ demōes appetūt bonū ꝛ optimū ē inclinatio
quedā ipsi⁹ nāe: nō āt ex electiōe libi arbi. ꝛ iō h̄ rectitu/
do obstinatiōi libi arbi. nō opponitur. ¶ Ad 18m dōm. ꝙ 18m
Ansel. venat̄ cōeȝ rōnē libi arbi. i deo angelis ꝛ hoib⁹ s̄m
quādā cōissimā analogiā. Unde non oportet ꝙ quantū
ad omnes spāles conditiones similitudo inueniatur.

Vndecimo q̄rit̄. vtrū libuȝ ar. homis i statu vie possit eē obstiatū
in malo. ¶ Et vr̄ ꝙ sic. Illō. n. qd infligitur ex 1o
merito nāe lapse inest oib⁹ aū nāe lapse repa/
tionē: s3 meritū obstinatiōis ē pctm̄ nāe lapse:
vt dic̄ glo. Ro. 9. ḡ gl3 hō añ repatione i statu vie ē obsti
nat⁹. ¶ P̄. pctm̄ i spm̄ sctm̄ q̄tū ad oēs suas spēs pt̄ i via/ 2o
tore iueniri: obstinatio vō ē spēs peccati i spm̄ sctm̄: vt hr̄
in secūdo senten. ergo aliquis in statu vie potest esse ob/
stiat⁹. ¶ P̄. nullus i pctō existis pt̄ redire ad bonū nisi i eo 3o
aliq̄ iclinatio ad bonū maneat: s3 qcūq3 cadit i peccatuȝ
mortale caret oi iclinatiōe ad bonū: peccat. n. aliqs mor/
talr ꝑ amorē inordinatū: amor āt s3 Aug. i spiritib⁹ ē sic
pōdus i corꝑib⁹: corp⁹ āt pōderosuȝ ita iclinat̄ i vnā pteȝ:
vt lapis deorsuȝ: ꝙ nulla remanet ei iclinatio sursuȝ: ꝛ sic
nec peccatori: vt vr̄ remanet inclinatio ad bonū. ḡ qcūq3
peccat mortalr ē obstiat⁹ i malo. ¶ P̄. nullus a malo cul 4o
pe recedit nisi ꝑ pn̄iaȝ: s3 ille q̄ peccat ex malicia ē ipeni/
tibilis s3 ph̄z i. 7°. eth̄. qꝛ ē corrupt⁹ circa ꝓnm eligibiliū .s.
circa finē: cū ḡ ɔtigat aliquē i statu vie ex malicia pecca/
re: vr̄ ꝙ sit poss aliquē i statu vie obstinatum eē in malo.
¶ Sed dice. ꝙ q̄uis talis sit ipenitibilis ex virib⁹ pro/
prijs: pt̄ tn̄ reduci ad pn̄iam ex munere diue grē. ¶ Sed 5o
ɔtra. qn̄ aliqd ē ipoſſ s3 cās iferiores: licȝ dina opatione
fieri possit: dicim⁹ simplr loquēdo illō eē ipoſſ: sicut cecū
videre vel mortuū resurgere: si ḡ ex virib⁹ ꝓprijs aliqs
nō sit capax pn̄ie: simplr o3 dici ꝙ est obstinat⁹ in malo:
q̄uis dina virtute possit reduci ad pn̄iam. ¶ P̄. omnis 6o
morbus q̄ cōtra opat̄ sue curatiōi ē icurabilis s̄m medi/
cos: s3 pctm̄ i spm̄ sctm̄ ɔtra opat̄ sue curatiōi .i. diue gra/
tie: ꝑ quā aliqs a pctō liberat̄. ḡ aliqs in statu vie pōt hr̄e
morbū icurabilē spūalē: ꝛ ita pt̄ eē obstiat⁹ i malo. ¶ P̄. 7o
ad h̄ vr̄ eē ꝙ pctm̄ i spm̄ sctm̄ dr̄ esse irremissibile. math.
12°. qd tn̄ pctm̄ aliqui viatores cōmittūt. ¶ P̄. Augu. 21. 8o
de ci. dei. ꝛ Grego. in moralibus: assignant istam causam:
quare sancti nō orabunt pro dānatis i die iudicij: qꝛ. v3.
redire non possunt ad statuȝ iustitie: sed aliqui sunt i sta/
tu vie pro quibus nō est orandū. p̄ Joā. vlti. est pctm̄ ad
morteȝ. non pro eo dico: vt quis oret: ꝛ Jere. 7. Tu ḡ noli
orare pro populo isto ꝛc. ergo aliq sūt i statu vie ita obsti
nati ꝙ ad statū iustitie redire nō possunt. ¶ P̄. sicut esse 9o
confirmatū in bono ꝑtinet ad gloriaȝ sanctoꝝ: ita eē cō/
firmatū in malo pertinet ad miseriā dānatoꝝ: sed aliqs i
statu vie pōt esse ɔfirmatus in bono: vt supra dcm̄ est. ḡ
pari ratione videtur ꝙ aliqs viator possit esse obstina/
tus in malo. ¶ P̄. Aug. sic dicit .i lib. de fi. ad petrū. ma/ 10o
iori facultate ꝑditus est angelus q̄ homo: sed angelus
post peccatum redire ad iustitiam non potuit. ḡ nec ho/
mo potest: ꝛ sic aliqs in statu vie est obstinatus.

3ᵖ. Sed contra. est qd̄ Aug. dicit in lib. d̄ verbis dn̄i:
⁊ habet in glo. Ro. 2. ista ipeniten-
tia vel cor ipenitēs q̄diu quisq̄ in hac carne viuit nō pt
iudicari: de nullo. n. desperandū est q̄diu patiētia dei ad
penitētiam deducit: ⁊ ita vr q̄ nullus in statu vie sit ob-
2° stinatus in malo. ¶ Pr̄. in ps. dicit. querter ad profundū
maris. i. ad eos qui erāt desperatissimi: ⁊ ita illi q̄ videnē
esse desperatissimi i hac vita q̄nq̄ quertuntur ad deum
⁊ deus ad eos. ¶ Pr̄. in ps. sup illud. Mittit cristallum
3° suū ⁊c. dicit glo. cristallū dicit obstinatos: de q̄b⁹ ⁊ alios
pastores. i. tales facit: vt pascant alios v̄bo dei: ⁊ sic idem
4° qd̄ prius. ¶ Pr̄. morbus aliqs pōt esse icurabilis: vel pp
nām morbi: vel pp̄ter impitiā medici: vel pp̄ter idispo
sitionē subiecti: sed morb⁹ sp̄ualis hoīs viatoris. s. pecca-
tum non est incurabilis ex nā morbi: non. n. peruenit ad
terminū malicie. Nec itez ex impitia medici: q̄ deus ⁊
scit ⁊ pōt curare. Nec itez ex indispōne hoīs: q̄ sicut per
aliū cecidit: ita per aliū resurgere pōt. ergo hō i statu vie
nullatenus potest esse confirmatus in malo.

6° Respondeo. Dōm q̄ obstinatio importat q̄dā firmitatē in peccato: per quā aliqs
a peccato reuerti non possit. Qz aliquis nō possit a pecca-
to reuerti pōt intelligi dupl'r. Uno modo ita q̄ vires sue
non sufficiāt ad hoc q̄ a pctō totalr liberet. Et sic q̄libet
in pctō mortali cadēs dr̄ nō posse ad iustitiā redire. Sed
ex ista firmitate in pctō nō dr̄ aliqs proprie obstinatus.
Alio mō habet aliqs firmitatem in pctō: ita q̄ nec coope
rari pōt ad hoc q̄ a peccato resurgat. Sed dupliciter est
hoc. Uno mō ita q̄ nullo mō possit coopari. Et hec ē per-
fecta obstinatio qua demōes sunt obstinati. Adeo. n. eo-
rum mens est firmata in malo: q̄ ois motus liberi arb.
ipsorū est inordinatus ⁊ pctm̄: ⁊ ideo nullo⁹ se possunt ad
grām hūdam preparare per quā pctm̄ dimittit. Alio mō
ita q̄ nō de facili possit coopari ad hoc q̄ exeat de pctō.
Et hec est obstinatio iperfecta qua aliqs pōt esse obstina
tus in statu vie: dum. s. hz aliqs ita firmatā volūtatem in
pctō q̄ nō surgunt motus ad bonum nisi debiles. Quia
tamē aliqui surgūt ex eis: datur via: vt preparet ad grāz.
Qz aliqs hō in statu vie nō possit esse ita obstinatus i ma-
lo q̄n ad suam liberationez coopari possit: ratio pz ex di-
ctis: q̄ ⁊ passio soluit ⁊ reprimit ⁊ habitus nō totalr ani
maz corrūpit: ⁊ rō non ita pertinaciter falso adheret q̄n
per cōtrariā rōnem possit abduci. Sed post statū vie aīa
separata nō intelliget accipiēdo a sensib⁹: nec erit i actu po-
tentiaz appetitiuaz sensibiliū. Et sic aīa separata ange-
lo cōformat: ⁊ quātū ad modū intelligēdi: ⁊ quātuz ad i-
diuisibilitatē appetitus que erāt cā obstinatiōis in ange
lo peccāte. Un̄ per eādem rōnē in aīa separata obstinatio
erit. In resurrectione aūt corpus sequet aīe cōditionez:
⁊ ideo nō redibit aīa ad statum in quo modo est: in quo
a corpore necesse habet accipere: q̄uis corporeis instru-
mentis vtet: ⁊ ita tunc eadem obstinatiōis rō manebit.

Ad pᵐ Ad primum ergo dōz q̄ peccatū nāe lapse me- ritū esse dr̄ obstinatiōis: iquātum
idem pctm̄ est meritū perpetue dānationis. Merito. n.
primi peccati tota nā humana est dānationi subiecta: ni-
si aliq ex inde per grām redēptoris eruerent: non aūt ita
q̄ statim a pncipio natiuitatis hō sit obstiatus: sicut nec
2° dānatus vltima dānatione. ¶ Ad 2ᵐ dōm. q̄ rō illa lo-
quit de iperfecta obstinatione per quā aliqs nō est sim-
pl'r ꝯfirmatus in malo: hec. n. est spēs peccati in spm̄ san-
3° ctū. ¶ Ad 3ᵐ dōz. q̄ Aug. ꝯparat amorē pōderi: q̄ vtrū-
q̄ iclinat. Non tn̄ opz q̄ sit silitudo quantū ad oia. Et iō
nō sequit q̄ ille q̄ amat aliqd nullā hēat ad ꝯtrū iclina-
tionē: nisi forte de amore pfectissimo q̄lis est amor san-
ctoz in pr̄ia. ¶ Ad 4ᵐ dōz. q̄ ille q̄ peccat ex malicia dr̄ 4°
eē ipenitibilis: nō q̄ nullo mō possit penitere: sed q̄ non
de facili penitere pōt. Nō. n. perfecte penitet p solam rō-
nis exhortationez: q̄ exhortatio pcedit ex aliquo pn̄°. s.
fine: circa qd̄ malus est corrupt⁹: pōt tn̄ iduci ad h̄ q̄ pe-
niteat paulatim in ꝯtriū assuescēdo. Ad quā ꝯsuetudinez
induci pt. Tuz pp modū extimādi: q̄ rōnabil'r ⁊ q̄si col-
latiue accipit. Tuz q̄ non tota vis appetitiua tendit ad
vnū: per assuetudinē āt adipiscit rectā rōnē de pn̄°. i. d̄ fi-
ne appetibili. Un̄ phs dicit in. 7. ethi. q̄ neq̄ i speculati-
uis rō ē deductiua pncipioz: neq̄ in opatiuo: sed virtus
vel nālis vel assuefactiua: ē cā ei⁹ qd̄ est recte opinari cir-
ca pnᵐ. ¶ Ad 5ᵐ dōm. q̄ qn̄ nā iferior pt aliqd dispone- 5°
re vel q̄litercūq̄ opari nō dr̄ ipossibile simpl'r: q̄uis non
possit pfici nisi diuia opōne: sicut nō dicim⁹ eē ipoſe sim-
pl'r plez i materno vtero aīa rōnali aiari. Et silr q̄uis li-
beratio a pctō fiat opōne dina: q̄ tn̄ ad h̄ libuz ar. coope
rat nō dr̄ eē ipoſe simpl'r. ¶ Ad 6ᵐ dōm. q̄ q̄uis ille qui 6°
peccat i spm̄ scm̄ ex iclinatione peccati cōtra grām spūs
sancti opetur: q̄ tn̄ p h̄ pctm̄ totalr nō ē corrupt⁹ aius: re-
manet aliqs mot⁹: licz dbilis p quē pt aliq̄lr grē coopari:
nō. n. sp actu grē resistit. ¶ Ad 7ᵐ dōz. q̄ pctm̄ i spm̄ san- 7°
ctū nō dr̄ irremissibile: q̄n in hac vita remitti possit: sz q̄
nō facile i hac vita remitti pt. Cui⁹ difficultatis rō est: q̄
pctm̄ pdictū ꝯriat grē directe: p quaz pctm̄ dimittit: vel
irremissibile dr̄: q̄ nō hz i se cām remissiōis: cū sit ex ma
licia cōmissuz: sic hz pctm̄ qd̄ ex ifirmitate vel ignorātia
cōmittit. ¶ Ad 8ᵐ dōz. q̄ nō phibet aliqs p q̄buscūq̄ 8°
peccatorib⁹ i hac vita orare: sz i v̄bis apl̄i iductis signat
q̄ nō ad quēcūq̄ ptinet pro obduratis i pctō orare: sz ad
aliquē pfectū viz. vel apl̄s loqtur de pctō ad mortē: qd̄. s.
vsq̄ ad mortē durat. In v̄bis āt pphe ostēdit q̄ ppl's il-
le iusto dei iudicio idignus erat: q̄ miaz ꝯsequeret: non
q̄ eēnt totalr obstinati i malo. ¶ Ad 9ᵐ dōz. q̄ ꝯfirma- 9°
tio i bono fit ex dono dīno. Et iō nihil phibz ex spāli pui
legio grē aliq̄b⁹ viatorib⁹ eē ꝯcessum: q̄uis nō h̄ mō sint
ꝯfirmati i bono: sic ⁊ beati i pr̄ia: vt supra dcm̄ ē: h̄ aūt de
ꝯfirmatiōe i malū dici nō pt. ¶ Ad 10ᵐ dōz. q̄ ex h̄ ipso 10°
q̄ angelus erat maiori facultate pditus: seqtur q̄ statim
post pmā electionē fuerit i pctō obstinat⁹: vt ex dictl pz.
Aug. aūt nō itēdit pbare q̄ hō sit i pctō obstinatus: sed
q̄ nō sufficit ad hoc q̄ p seipz a peccato resurgat.

Duodecimo q̄rit. vtz libuz arb. sine grā in statu pcti mortal
possit vitare pctm̄ mortale. ¶ Et vr̄ q̄ non p 1°
h̄ q̄ dr̄ Ro. 7. Nō. n. qd̄ volo boᵐ h̄ ago: sz qd̄
odi malū illd̄ facio: ⁊ loqtur ex psona dānati
hoīs: vt ibi q̄dā glo. dic. ḡ hō sine grā pctm̄ vitare nō pt.
¶ Pr̄. pctm̄ mortale actuale grauı⁹ ē q̄ originale: sz aliqs 2°
in pctō origiali si sit adultus nō pt vitare q̄n peccet mor-
talr sine grā: sic. n. vitaret dānationē pene sensibilis: que
pctō actuali mortali debet: ⁊ ita cū quātū ad adultos nō
sit mediū iter illaz dānationē ⁊ gloriā vite eterne: seq̄re-
tur q̄ possit adipisci vitā eternā sine grā: qd̄ ē heresis pe-
lagiana. ḡ multo min⁹ i statu pcti mortalis aliqs pt pec-
catū mortale vitare nisi grā accepta. ¶ Pr̄. Ro. 7. sup il- 3°
lud: sz qd̄ volo illud facio ⁊c. dic glo. Augu. nūc hō descri-
bit sub lege posit⁹ an̄ grāz. Tūc. n. hō peccatis vicit duz
virib⁹ suis iuste viuere conat sine adiutorio grē liberan-
tis: q̄ libuz ar. liberat: vt liberatori credat: atq̄ ita ꝯ legē
nō peccet: peccare āt ꝯ legē ē peccare mortalr. ḡ videt q̄
hō sine gratia pctm̄ mortale vitare nō possit. ¶ Pr̄. Aug. 4°
dicit in lib. de pfectiōe iustitie: q̄ malicia se hz ad aiam:
sicut curuitas ad tibiam: ⁊ q̄ act⁹ pcti claudicatiōi ꝯpat:
claudicatio aūt non pōt vitari ab hn̄te tibiā curuam nisi

prius tibia sanetur.ergo nec pctm̄ mortale pōt vitari ab
5ᵘˢ eo q est in pctō nisi p̄us per grāz a peccato libereť.¶ P̄
Grego.dicit pctm̄ qd per pn̄iam nō deleť mox suo pōde-
re ad aliud trahit:sed nō deleť nisi p grām.ergo sine grā
6ᵘˢ hō peccator peccatū vitare non pōt.¶ P̄.s̄ʒ Aug.timor
ꝛ ira sunt q̄dam passiōes ꝛ peccata:sed passiōes homo vi-
tare nō pōt per libeꝝ ar.ergo nec a peccatis pōt abstineť.
7ᵘˢ ¶ P̄.illud qd est necessariuʒ vitari non pōt:sed peccata
quedā sunt necessaria:vt pʒ per illud ps̄.de necessitatibꝰ
meis erue me dn̄e.ergo hō per libeꝝ ar.pctm̄ vitare non
8ᵘˢ pōt.¶ P̄.Aug.dič.nō nullū pctm̄ est cum caro aduersus
spiritū ɔcupiscit:sed h nō est in potestate liberi ar.qn ca-
ro ɔcupiscat aduersus sp̄m.ergo potestas liberi ar.nō se
9ᵘˢ extēdit ad h q pctm̄ vitetur.¶ P̄.potētia moriēdi ɔse-
quiť potētiam peccādi:hō.n.i statu inocētie non poterat
mori:nisi q2 poterat peccare.g̊ ꝛ necessitas moriēdi cōse-
quiť ad necessitatē peccādi:sed hō i statu isto nō pōt vi-
10ᵘˢ tare qn moriať.ergo nec pōt vitare qn peccet.¶ P̄.iō s̄ʒ
Aug.hō poterat i statu inocētie stare:q2 habebat sinceri-
tatē nāe ab omni labe peccati imunem:sʒ ista sinceritas
nō est i hoīe peccatore grā destituto.g̊ non pōt stare:sʒ ne
11ᵘˢ cesse hʒ cadere post pctm̄.¶ P̄.vicēti debeť corona: vt
pʒ Apoc.3.sʒ si aliqs vitat pctm̄:cū de peccato tētatur vi-
cet pctm̄ ꝛ dyabolū. Jac.3.resistite dyabolo ꝛ fugiet a vo
bis:si g̊ pōt aliqs sine grā pctm̄ vitare poterit sine grā co
12ᵘˢ ronā mereri:qd est hereticū.¶ P̄.Aug.i lib.retra.dič.co
gēti cupiditati volūtas resistere nō pōt:sed cupiditas ad
pctm̄ iducit.g̊ volūtas humana sine grā nō pōt pctm̄ vi-
13ᵘˢ tare.¶ P̄.q hʒ habitū necessario s̄ʒ habitū agit:sed ille
qui est in pctō hʒ habitū peccati.g̊ vr̄ q non possit vitare
14ᵘˢ quin peccet.¶ P̄.libe.arb.s̄m Aug.est quo bonū eligiť
grā assistēte ꝛ malū grā desistēte.g̊ vr̄ q ille q caret gra-
15ᵘˢ tia p libeꝝ ar.sp eligat malū.¶ P̄.qcūqȝ pōt nō peccare
pōt vicere mūdū:nullus.n.alr̄ vicit mūdū nisi desistēdo
a pctō:sʒ nullus pōt vicere mūduʒ nisi p grām:q2 vt dr̄ p̊
Jo.p̊ hec ē victoria que vicit mūdū fides nr̄a.g̊ aliqs si-
16ᵘˢ ne grā nō pōt pctm̄ vitare.¶ P̄.p̄ceptū de diligēdo deū
est affirmatiuū:ꝛ ita obligat ad h q obserueť pro loco ꝛ
tpe:ꝛ ita q si nō obserueť peccat hō mortalr̄:sʒ p̄ceptum
charitatis nō pōt aliqs sine grā obseruare:q2 vt dr̄ Ro.
5.charitas diffusa ē i cordibꝰ nr̄is per sp̄m sctm̄ q datus ē
nobis.g̊ sine grā hō non pōt facere qn peccet mortaliter.
17ᵘˢ ¶ P̄.s̄ʒ Aug.i p̄cepto de mīa ꝓximi icludiť p̄ceptuʒ de
mīa sui:sed aliqs peccaret mortalr̄ nisi misereret ꝓximo
in necessitate corpalis mortis existēti. g̊ multo fortiꝰ pec-
cat mortalr̄ nisi misereať sui i pctō existēs de pctō penitē
do:ꝛ sic nisi pctm̄ p penitētiā deleať nō pōt hō vitare qn
18ᵐ peccet.¶ P̄.sicut se hʒ dilectio dei ad v̄tutē: ita cōtēptꝰ
dei ad pctm̄:sʒ necesse ē oēʒ virtuosuʒ diligere deū:g̊ ne-
cesse ē oēʒ peccatorē ɔtēnere deū:ꝛ ita peccare:ꝛ sic ideʒ
19ᵐ qd p̄us.¶ P̄.s̄ʒ ph̄m.i.2.ethi.ex silibꝰ habitibꝰ similes
actus ꝓcedūt:si qs g̊ ē i pctō necesse ē:vt vr̄:q habeat si-
20ᵐ miles actꝰ pducere.s.actꝰ peccati.¶ P̄.cū forma sit p̄nᵐ
opationis:q caret forma caret opōne ꝓpa illiꝰ forme:sed
declinare a malo ē opō iustitie:cū igr̄ ille q est in pctō ca-
21ᵐ reat iustitia:vr̄ q nō possit declinare a malo.¶ P̄.magr̄
dicit in.2.snia.25.dis.q post pctm̄ an̄ reparationē grē p̄-
miť libeꝝ ar.a ɔcupiscētia ꝛ viciť:ꝛ hʒ ifirmitatē i ma-
lo:si nō hʒ grām i bono:ꝛ iō pōt peccare dānabilr̄:ꝛ ita si-
ne grā aliqs nō pōt pctm̄ mortale vitare.¶ Sʒ si dicať.
q nō potest nō peccare.i.nō habere peccatum; potest ta-
22ᵐ men non peccare.i.non vti peccato.¶ Cōtra ē.q h pela-
giani ɔcedebāt:ꝛ tn̄ eoꝝ opinionē q̄tū ad h Aug.repre-
hēdit i lib.de grā:ꝛ libe.arbi.sic dicēs:dicūt.n. pelagiani
grām dei q̄ data ē p fidē Jesu xp̄i:q̄ nec lex:neqȝ nā ē ad

hoc tn̄ valere:vt pctā dimittanť:nō vt futura viteňť:v
repugnātia supeneť:sʒ si h veꝝ eēt vtiqȝ i orōne dn̄ica cū
dixissemus dimitte d̄bita nr̄a nō adderemꝰ:ꝛ ne nos ife-
ras i tētationē. Jllō.n.dicimꝰ vt pctā dimittanť:hec.n.vt
caueanť siue vicanť:qd a prē q ē i celis nulla rōne pete-
remꝰ:si v̄tute volūtatis humane h possemꝰ efficere. g̊ vr̄
q respōsio illa nulla sit.¶ P̄.Aug.dič.i li.de nr̄a ꝛ grā:p̄- 23ᵐ
uaricatorē legis digne lux deserit veritatis: qua desertꝰ
vtiqȝ fit cecus:ꝛ plus necesse ē offendat ꝛ cadēdo vexeť:
vexatusqȝ nō surgat.g̊ pctōr destitutꝰ grā nec̄e hʒ peccař.

Sed contra est qd Hiero.dič ad Dam̄. papam. 3.p̄.
Nos dicimꝰ hoīeʒ sp peccare ꝛ nō
peccare posse:vt sp nos liberi confiteamur esse arb.g̊ dr̄e
q homo i statu peccati nō possit vitare pctm̄ ē negare ar
bi.libertatē:qd ē hereticū.¶ P̄.si aliqs defectꝰ sit i agē- 2ᵐ
te aliq̄ i cuiꝰ ptāte sit vl' vti illo vl nō vti:nō necesse hʒ in
sua actiōe deficere:sič si tibia curua posset nō vti ambu-
lādo sua curuitate possʒ nō claudicare:sʒ libeꝝ ar.subm̄
peccato:pctō vti pōt ꝛ nō vti:eo q vti pctō ē actꝰ libi ar.
qd hʒ dn̄iuʒ sui actꝰ.g̊ q̄tūcūqȝ sit i pctō pōt nō peccare.
¶ P̄.i ps̄.dr̄.me expectauerūt peccatores:vt pderēt me. 3ᵐ
glo.i. meū ɔsēsuʒ.g̊ aliqs nō deduciť ad peccādū nisi cō-
sentiēdo:sʒ ɔsensus ē i ptāte libi ar.g̊ aliqs p̄t p libeꝝ ar.
nō peccare.¶ P̄.demon q2 nō p̄t nō peccare dr̄ irreme- 4ᵐ
diabilr̄ peccasse:sʒ hō nō irremediabilr̄ peccauit: vt cōi-
ter dr̄.g̊ pōt nō peccare.¶ P̄.de vno extremo nō trāsiť i 5ᵐ
alteꝝ nisi per mediū:sʒ hō an̄ peccatū hʒ potētiā nō pec-
candi.g̊ non imediate post pctm̄ ducitur ad aliud extre-
mum:vt.s.non possit nō peccare.¶ P̄.libeꝝ ar.peccato- 6ᵐ
ris peccare potest:sed non pōt nisi eligēdo: cū eligere sit
actus liberi ar.sicut nec visus aliqd opatur nisi vidēdo:
sed electio cū sit desideriū p̄consiliati s̄m ph̄m in.3.ethi.
sequitur cōsiliū:qd non est nisi eoꝝ que sunt in nobis:vt
diciť ibidē.ergo pctm̄ vitare vel facere ē in potestate ho-
minis in peccato existētis.¶ P̄.s̄m Aug.nullus peccat in 7ᵐ
eo qd vitare nō pōt:q2 iā hoc esset necessarium:si g̊ aliqs
in peccato existēs pctm̄ vitare nō posset: pctm̄ cōmittē-
do non peccat:qd est absurdū.¶ P̄.libe.arbi.est eq̄liter 8ᵐ
a coactiōe libeꝝ ante peccatū ꝛ post:sed necessitas peccā
di ad coactionē ptinere vr̄:eo q ēt si nolimꝰ illa necessi-
tas nobis inest.g̊ hō post pctm̄ nō hʒ necessitatē peccādi.
¶ P̄.oīs necessitas vl' ē coactiōis vl' nālis iclinatiōis:sʒ 9ᵐ
necessitas peccādi nō ē nālis iclinationis:q2 sic nā mala
eēt:q2 i malū iclinaret.g̊ si peccatori inesset necessitas ad
peccādū cogereť peccare.¶ P̄.qd ē nečiuʒ nō ē volūta- 10ᵐ
riū:si ergo nečiuʒ sit peccare eū q ē i pctō:pctm̄ nō ē volū
tariū:qd ē falsuʒ.¶ P̄.si peccator necesse hʒ peccare hec 11ᵐ
necessitas ei nō ɔpetit nisi rōne peccati:pōt āt d peccato
exire:alias peccatoribꝰ nō p̄cipeť Ysa.52. recedite exite
inde pollutū nolite tāgere.g̊ pōt peccator nō peccare.

Respondeo. Dōm q circa hāc qōneʒ 2rie here- R̄n̄.
ses isurrexerunt. Quidā.n.extimā
tes nām mētis humane ad modū corpaliū nāruʒ:opiati
sunt oē illud i qd videbāt mētis humane iclinationē eē
hoiem ex necessitate opari.ꝛ ex hoc in ɔtrarios errores
inciderūt:hʒ.n.humana mens duas 2rias iclinationes.
Unā qdem in bonū:ex istinctu rōnis.Quā ɔsiderās Jo-
uinianinꝰ dixit hoieʒ nō posse peccare.Alia iclīatio inest
hūane mēti ex iferioribꝰ viribꝰ:ꝛ p̄cipue s̄ʒ q sūt ex ori-
ginali pctō corrupte:q̄.s.iclinať mēs ad ea eligēda q̄ sūt
s̄ʒ carnalē sensuʒ dlectabilia.Et hāc icliationē ɔsiderān-
tes māichei dixerūt q hō nečio peccat:nec aliquo mo-
do pctm̄ vitare pōt.Et sic vterqȝ:licʒ vijs ɔtrarijs i idem
incōueniēs inciderunt:vt libeꝝ ar.denegarent:nō.n.hō
erit liberi ar.si vl' ad bonū vel ad malū nečitate ipelliť

nod esse icōuenies ⁊ experimēto: ⁊ pbo⁊ doctrinis: ⁊ diuinis auctoritatib⁹ pbať: vt aliq̄tenus ex supra dictis p3. Inde ecōtrario surrexit pelagi⁹ q volēs libe⁊ ar. defendere grē dei aduersatus ē: dicēs absq dei grā hoiem peccatū euitare. Qui gdē error manifestissime doctrine euāgelice cōtradicit: vñ est per ecclesiā cōdēnatus. Fides āt catholica media via icedit: ita libertatē arbitrij saluat: a q necessitatē grē nō excludit. ¶ Ad cuius euidētiā sciendū est q cū libe⁊ ar. sit quedā po⁹ cōstituta ifra rōnē ⁊ supra motiuā exequētē: duplr aligd extra potestatem libi ar. iueniť. Uno mō ex hoc q excedit efficaciā motiue exequētis: que ad iperiū libi ar. opať: sicut volare nō subest libo ar. hois: q2 excedit vim po⁹ motiue in homie. Alio mō aligd est extra potestatē libi ar. q2 ad ipm rōnis actus nō se extēdit. Cū.n. actus libi ar. sit electio: que ⊃siliū .i. dliberationē rōnis seqtur: ad illud se libe⁊ ar. extēdere nō pōt: qḋ deliberationē rōnis subterfugit: sicut sūt ea que impmeditate occurrūt: pmo igitur mō peccati vitatio vel pctm potestatē libi ar. nō excedit: q2 q̄uis expletio peccati per actū exteriorē executione virtutis motiue pagatur: tamē pctm in ipsa volūtate pficitur añ opis executionē per solū ⊃sensum. Unde pp defectū virtutis motiue nō ipeditur libe⁊ arbitriū a peccato vel ei⁹ vitatiōe: q̄uis iterdū ipediatur ab executiōe: sicut cū qs vult occidere vel fornicari vel furari: nec tñ potest. Sed scḋo modo pctm vel ei⁹ vitatio pōt excedere libuz ar. potestatez: eo .s. q aliqḋ pctm subito ⁊ quasi repēte occurrit: ⁊ sic electōez libi ar. subterfugit: q̄uis libuz ar. h' posset facere vel vitare: si ad hoc suā attētionem vel conatū dirigeret. Duplr aūt aligd in nobis q̄si repētine accidit. Uno modo ex ipetu passiōis. Motus.n. ire ⁊ ⊃cupiscētie iterduz deliberationē rōnis pueniť. Qui gdem motus in illicitū tendens ex corruptione nāe peccatum veniale est. Et iō post statū nature corrupte nō est i potestate liberi ar. oia hm̄ peccata vitare: q2 ei⁹ actum effugiūt: q̄uis possit ipedire aliquē istoz motuū si cōtra coneť. Nō est aūt possibile: vt hō cōtinuo contra coneť ad hm̄ motus vitandos: propter varias humane mētis occupatiōes: ⁊ quietē necessariā. Quod gdē ⊃tingit ex h' q iferiores vires nō sūt totalr rōni subiecte: sicut erāt in statu inocētie: qñ homini hm̄ peccata oia ⁊ singula p libe⁊ arbi. vitare facillimū erat: eo q nullus motus in iferiorib⁹ virib⁹ isurgere poterat nisi fm dictamē rōnis. Ad hāc aūt rectitudinez hō in psenti per grāz nō reduciť cōiter loquēdo: sed hāc rectitudinē expectam⁹ in statu glorie. Et iō in h' statu miserie post reparationē grē hō non pōt oia peccata venialia vitare: cū tñ h' in nullo libertati arbitrij preiudicet. Alio mō ⊃tingit aligd in nobis q̄si repēte ex iclinatione hit⁹. Ut.n. phs dicit i. 3⁰. ethi. Fortioris est i repētinis timoribus ipauidū ⁊ impturbatū eē: q̄ i pmanifestis. Ab habitu.n. ē magis opō quāto min⁹ ē ex pmeditatiōe: pmanifesta eni .i. pcognita aligs peliget ex rōne ⁊ cogitatiōe sine habitu: s3 repētina sunt fz habitū. Nec h' ē itelligēdū q opatio fz habitū v̄tutis possit eē oino absq dliberatiōe: cū v̄tus sit habit⁹ electiu⁹: sed q2 hñti habitū iā est in ei⁹ electiōe finis dtermiat⁹. Unñ q̄cūq aliquid occurrit: vt ⊃ueniēs illi fini: statim eligiť: nisi ex aliq̄ attētiori ⁊ maiori dliberatiōe ipediatur. Hō āt qui est in pctō mortali habitualr pctō iheret. Quāuis.n. nō sp habeat habitū vicij: q2 ex vno actu luxurie habit⁹ nō gnātur: voluntas tñ peccātis derelicto incōmutabili bono: bono cōmutabili q̄si fini adhesit. Et hm̄ adhesiōis vis ⁊ inclinatio i ea manet: quousq iterato bono icōmutabili q̄si fini inhereat. Et ideo qñ homini sic disposito occurrit aligd faciendū qḋ precedenti electioni cōueniat: repente fertur in illud per electionē: nisi multa deliberatione se ipm cohibeat. Nec tñ per hoc q sic repente illud eligit a peccato mortali excusať: qḋ aliq̄ deliberatione idiget: q2 dliberatio illa sufficit ad pctm mortale: qua perpēdiť id qḋ eligitur eē pctm mortale ⁊ cōtra deū. Ista aūt dliberatio nō sufficit ad retrahēdū eū q est in pctō mortali. Non.n. retrahiť aligs ab aliquo agēdo in qḋ iclinať: nisi iquantū illḋ sibi pponitur vt malū. Ille autem qui iam bonū icōmutabile repudiauit p cōmutabili bono: nō iā existimat: vt malū a bono icōmutabili auerti: i quo rō peccati mortalis pficiť: vñ nō retrahiť a peccādo p h' ipm q aduertit aligd esse pctm mortale: s3 oz vlteri⁹ i ⊃siderādo pcedere q̄usq pueniať ad aligd qḋ nō possit nō existimare malū: sicut ē miseria vel aligd hm̄. Unñ anteq̄ tāta deliberatio fiat q̄ta reqriť in hoie sic disposito ad vitādū peccatuz mortale: pcedit ⊃sensus i pctm mortale. Et iō supposita adhesiōe libi arb. ad pctm mortale: siue ad finē idebituz: nō ē i potestate ei⁹ q vitet oia peccata mortalia: q̄uis vnūqḋq possit vitare si cōtra nitať: q2 ⁊ si h' vel illud vitauerit adhibēdo tātam deliberationē quāta reqriť: nō tñ potest facere quin aliqñ ante tātam deliberationez pueniat ⊃sensus in pctm mortale: cum ipossibile sit hoiez semp vel diu in tanta vigilantia esse: quāta ad hoc reqritur: pp̄ter multa: in quibus mēs hois occupatur. Ab hac autem dispōne non remouetur nisi per grām: per quā solam efficitur: vt mens humana bono icōmutabili p charitatē tāquā fini adhereat. P3 ergo ex dictis q nec liberuz arbitriū tollimus cū dicimus qḋlibet peccatū singulariter libero arbitrio posse vitare: vel facere: nec iteruz tollimus necessitatē gratie cum dicimus hoiez nō posse vitare oia peccata venialia: q̄uis possit singula vitare ēt habētem grām anteq̄ gratia perficiatur in statu glorie: ⁊ hoc pp̄ter fomitis corruptionē. Et cū dicamus hoiem in pctō mortali existēz gratia destitutū oia peccata mortalia nō posse vitare: nisi grā superueniat: q̄uis singula possit vitare: ⁊ h' pp̄ter adhesionē volūtatis habitualē ad finez inordinatū: que duo Aug. cōparat curuitati tibie ex qua seqtur necessitas claudicandi: sic verificātur doctorū sentētie que circa hoc varie videtur. Quoz gdā dicūt hoiem absq habituali grā gratum faciēte posse peccatū mortale vitare: q̄uis nō sine diuino auxilio qḋ hominē sua puidētia ad bona agenda ⁊ mala vitāda gubernat: hoc.n. verum est: cum cōtra pctm conari voluerit: ex quo cōtingit: vt possint singula vitare. Alij vero dicūt q non potest hō sine gratia diu stare qn peccet mortalr. Quod gdem verum est quātum ad hoc q nō diu cōtigit hoiez esse habitualr dispositum ad peccandum: quin occurrat sibi repēte aliquod operandum in quo ex iclinatiōe mali hitus labitur i ⊃sensum peccati mortalis: cū nō sit possibile hoiez diu eē vigilē ad h' q sufficiētez sollicitudinē adhibeat ad vitādum peccatū mortale. Quia ergo vtreq rationes verum ⊃cludunt aliquo modo: ⁊ aliquo modo falsum: ad vtrasq respondendum est.

Ad primum ergo dōm est. q verbū illud apostoli fm diuersas expositiones pt intelligi ⁊ de pctō mortali: ⁊ de malo peccati mortalis: fz q loqtur ex psona hois peccatoris: vel de malo pcti venialis q̄tuz ad pmos motus fm q loqtur i psona sua vł alioz iustoz: ⁊ vtroq mō itelligēdū ē q cū volūtas nālis sit ad vitationē ois mali: non pōt hō pctōr facere sine grā vt vitet oia pctā mortalia: q̄uis possit vitare singła. Et sic nō pt sine grā volūtatē nālē iplere: ⁊ silr est ď iusto Ad p^m
re⁹ pctōrū venialiū. ¶ Ad 2ᵐ dōz. q ñ ē possibile aliquē adultū eē i solo pctō origiali absq grā: q2 stati cū vsuz libi ar. acceperit si se ad grām preparauerit grām habebit: alias 2ᵐ

ipsa negligẽtia ei imputabitur ad peccatũ mortale. Nõ
etiam pdicta videt̃ supponere iconueniens ad qḋ ducit.
Si.n. possibile est aliquem adultũ in solo pctõ originali
esse: si in ipso instanti cõtingat eum mori erit medius in-
ter beatos ⁊ eos qui pena sensibili puniuntur: ad qḋ incõ
ueniens predicta ratio ducit. Ut tamẽ in hoc vis nõ fiat
sciẽdum est q̄ in peccato originali est habitualis auersio
a bono incõmutabili: cum habens peccatũ originale nõ
habeat cor deo coniunctum per charitatem. Et sic quan-
tum ad habitualem auersionẽ eadem ratio est de existẽ-
te in peccato originali ⁊ mortali: licz in peccato mortali
super hoc sit habitualis conuersio ad indebitũ finez. Et
propterea nõ sequitur q̄ si aliquis euadat dãnationez ex
lib. arbi. pter hoc ex viribus lib. arbi. possit gloriã acq-
rere: hoc.n. maius est: ⁊ patet instãtia de homine in statu
innocentie. ❡ Ad 3m dõm. q̄ hõ sine gratia peccato vin-
3 citur: vt contra legem agat: q2 si hoc vel illud peccatũ vi-
tare possit in cõtrarium conando: non tamẽ potest vita-
re oĩa ratione iam dicta. ❡ Ad 4m dõm. q̄ exemplum
4 Aug. de curuitate quãtum ad aliqd nõ est simile: q2.s. nõ
est in potestate tibie: vt vtatur curuitate vel non vtat̃: iõ
oportet oẽm motum tibie curue claudicationẽ eẽ. liber͂
autẽ arbi. potest vti vel nõ vti sua curuitate. Et ideo non
opz q̄ in quolibet actu suo peccet: sed põt quãdoq3 vita-
re peccatum. Est autẽ simile quãtum ad hoc q̄ nõ ẽ pos-
sibile oĩa vitare: sicut dictum est. ❡ Ad 5m dõm. q̄ quã-
5 uis peccatum per penitẽtiam nõ deletum trahat ad aliõ
inclinãdo: tamẽ non est necessarium q̄ liberũ ar. semper
huic iclinatiõi obediat: sed potest in aliquo vno actu cõ-
tra eam niti. ❡ Ad 6m dõm. q̄ timor ⁊ ira sm q̄ sũt pas-
6 siones nõ sunt peccata mortalia: sed venialia: sunt.n. pri-
mi motus. ❡ Ad 7m dõm. q̄ peccata dicunt̃ necessaria i-
7 quantum non possunt vitari omnia: q̃uis possint vitari
singula. ❡ Ad 8m dõm. q̄ cum caro cõcupiscit aduersus
8 spiritum est vicium: sed venialis peccati. ❡ Ad 9m dõm.
9 q̄ necessitatem moriẽdi ↄcomitatur necessitas peccãdi
vel venialiter vel mortalr̃ nisi in personis preuilegiatis
.s. xp̃o ⁊ beata virgine: non autẽ necessitas peccandi mor
taliter: vt pz in habẽtibus gratiam. ❡ Ad 10m responde-
10 tur sicut ad 7m. ❡ Ad 11m dõz. q̄ corona dat̃ ei qui tota-
11 liter vincit mũdum ⁊ peccatum. Qui autẽ vnuz peccatũ
vitat in alio perseuerãs: cum sit seruus non est victor: nisi
sm quid: vnde non meretur coronam. ❡ Ad 12m dõz. q̄
12 cupiditas non potest intelligi esse cogens absolute liber͂
arbitrium: q2 semp̱ est liber͂ a coactione: sed dicit̃ cogẽs
propter vehemẽtiam inclinationis: cui tamẽ potest resi-
sti: licz cũ difficultate. ❡ Ad 13m dõm. q̄ liber͂ arbitriuz
13 potest vti habitu: vel non vti. Unde non opz q̄ semper
aliquis agat sm habitum: sed potest aliquãdo cõtra ha-
bitum agere: licz cũ difficultate. Non tamẽ manente ha-
bitu põt contingere q̄ diu maneat nihil sz habitũ agẽs.
❡ Ad 14m dicendũ. q̄ gratia ↄ̃sistẽte liber͂ ar. per se põt
14 malum eligere: nõ tamẽ necesse est q̄ absq3 gratia gratũ
faciente semp̱ malum eligat. ❡ Ad 15m dõm. q̄ non seq-
15 tur q̄ aliqs vitando peccatũ vincat mũdum: nisi oĩo sit
imunis a peccato: vt dictum est. ❡ Ad 16m dõz. q̄ prece-
16 ptum dupl'r obseruatur. Uno modo sic q̄ obseruatuz est
meritum glorie: ⁊ sic nullus põt sine gratia predictum p-
ceptum: nec alia obseruare. Alio modo sic q̄ obseruatuz
facit vitare penã: ⁊ sic sine gratia gratuz faciẽte obserua-
ri põt. P̃mo modo obseruatur quãdo substãtia actus im-
pletur cum mõ cõueniẽti quem charitas ponit: ⁊ sic etiã
preceptũ predictum de dilectiõe: nõ tam est preceptũ q̃z
finis precepti ⁊ forma alior͂ preceptor͂. Scdo modo ob-
seruatur sola substãtia actus adimpleta: quod ↄtingit ol-

no in eo qui nõ habz habitum charitatis. põt.n. ⁊ iniu-
iusta agere sm p̃hm in. 2. ethi. ❡ Ad 17m dõz. q̄ ratio i-
la nõ est ad propositũ. Dato.n. q̄ aliquis non miserend- 17
sibi in hoc q̄ preparet se ad penitentiam nouũ pctm̃ cõ-
mittit: tñ põt h̄ pctm̃ vitare cũ possit se p̃parare. Nec ta-
men opz q̄ peccator quãdocũq3 sui non miseretur peni-
tẽdo q̄ nouum peccatum cõmittat: sed tũc solum quãdo
ad hoc ex aliqua speciali causa tenet̃. ❡ Ad 18m dõm. q̄ 18
virtuosus põt non diligere deum actualr̃: sed contrariuz
agere: vt pz cum peccat. ❡ Ad 19m dõm. q̄ q̃uis habitus 19
semper reddãt similes actus: tamẽ habẽs habituz potest
exire in actũ ↄ̃rium habitui: q2 nõ est necesse eũ semp̱ vti
habitu. ❡ Ad 20m dõz. q̄ carens iustitia põt facere actũ 20
iustitie iperfectum: qui est iusta agere: ⁊ hoc pter p̃nci-
pia naturalis iuris rõni indita: nõ autem põt facere actũ
iustitie perfectũ qui est facere iusta iuste: ⁊ sic aliqs iniu-
stus põt interdum declinare a malo. ❡ Ad 21m dõm. q̄ 21
verbum magistri nõ est intelligẽdũ sic q̄ necesse sit ho-
minem existentem in peccato mortali cuilibz tentatiõi
succũbere: sed q2 nisi per grãm a peccato liberetur in ali-
qḋ peccatum mortale quãdoq3 incidet. ❡ Ad 22m dõm. 22
q̄ ideo necesse habemus in orõne dñica petere non solũ
vt peccata preterita nobis dimittant̃: sed vt a futuris li-
beremur: q2 nisi homo per gratiam liberetur necesse ha-
bet quãdoq3 incidere in peccatũ per modum predictuz:
q̃uis hoc vel illud cõtra nitẽdo vitare possit. ❡ Ad 23m 23
dõm. q̄ desertus a luce gratie necesse est: vt aliquãdo ca-
dat: nõ tñ necesse est vt in qualibet tẽtatione succũbat.

Ad primum vero qḋ in ↄ̃riũ obycit̃ dõz. q̄ li- Ad p̃m
bertati ar. p̃iudicaret si peccatuz in ↄ̃riũ
vitare nõ possz in ↄ̃rium conando: nõ autẽ preiudicat li-
bertati ar. si hoc hõ facere nõ potest: vt sit inↄtinua solli-
citudine resistendi peccato. hoĩe autẽ circa hoc nõ sollici-
to pertrahit eum habitualis iclinatio: ⁊ id qḋ est habitui
conueniens. ❡ Ad 2m dõm. q̄ liberũ ar. pter hoc q̄ hz 2
dominiũ sui actus potest quãdoq3 ad hoc curaz appone-
re ⁊ nõ vti proprio defectu. Sed q2 impossibile est eũ sp̱
curã apponere aliquãdo seqtur: vt i actu deficiat. ❡ Ad 3
3m dõm. q̄ sine consensu liberi ar. peccatuz nõ agitur: sed
consensus nõ seqtur habitualem inclinationẽ nisi multa
deliberatione prehabita: vt dictũ est. ❡ Ad 4m dõm. q̄ 4
homo dicit̃ remediabiliter cecidisse: q2 põt auxilio gra-
tie remediũ habere: q̃uis ad h̄ potestas libi arb. nõ suffi-
ciat. ❡ Ad 5m dõm. q̄ non posse peccare: ⁊ non posse non 5
peccare sunt cõtraria: posse vero peccare ⁊ nõ peccare est
mediũ inter ea. Unñ ratio supponit falsum. ❡ Ad 6m dõz: 6
q̄ eligere ⁊ ↄsiliari nõ est nisi eor͂ que sunt in nobis. Sz
sicut dicit̃ in. 3. ethi. ea que per amicos facimus: aliqualr̃
per nos facimus. Et ideo liber͂ ar. põt habere electionez
⁊ consilium: nõ solum de illis ad que sufficit propria po-
testas: sed de illis ad que indiget diuino auxilio. ❡ Ad 7
7m dõm. q̄ aliquis existẽs in peccato mortali potest vi-
tare omnia peccata mortalia auxilio gratie: potest etiaz
ex naturali virtute singula vitare: q̃uis nõ oĩa: ⁊ ideo nõ
sequitur q̄ peccatũ cõmittendo non peccet. ❡ Ad 8m di- 8
cendum. q̄ necessitas peccãdi coactionem liberi arbi.
nõ ponit. Quãuis.n. homo per seipsuz ex illa necessitate
se nõ possit eximere: põt tamẽ resistere aliqualr̃ ei cuius
necessitas dicit̃: inquãtuz põt singula vitare: licz nõ oĩa.
❡ Ad 9m dõm. q̄ peccatũ effectũ est quasi naturale pec- 9
catori. habitus.n. sicut quedam natura opat̃ in habente.
Unde necessitas que ex habitu est reducitur ad natura-
lem inclinationem. ❡ Ad 10m dõm. q̄ sm Augu. aliquid 10
potest esse necessarium: ⁊ tamẽ voluntarium. Necessario
eni volũtas miseriam abhorret: ⁊ hoc pter naturalem

xim inclinationē cui assimilaꝛ inclinatio habitus. ¶ Ad xim dōm ꝙ homo existēs in peccato nullo mō pōt se a pecca to eximere qḋ iam cōmisit: nisi auxilio grē: quia nō eximitur a peccato qḋ in auersiōe perficiꝛ: nisi mēs ei9 deo adhereat per charitatē: q̄ nō ex libero ar. sed in cordib9 scōꝝ per spm̄ sanctū diffundiꝛ: vt dicit Ro.5.

Tertiodecimo

querit vtrū aliquis in gr̄a existēs possit peccatū mortale vitare.

1m Et videꝛ ꝙ nō. Nullus enim necessario habet petere a deo illud qḋ per seipm̄ pōt: sed aliquis quātūcūqꝫ hn̄t gratiā necesse habet petere a deo vt a futuris peccatis liberetꝛ. Vñ.ij.Cor.vlt9. Aplus dicit fidelib9 ꝛ sanctis loquens. Oramus aūt deū vt nihil mali faciatis. ġ grāꝫ ha

2m bentes nō pn̄t peccatū vitare. ¶ P̄. grām hn̄tes necesse hn̄t orationē dominicā dicere: sed in ea petiꝛ vt hō absqꝫ peccato perseueret: fm̄ expōnē Cipriani: vt Aug. narrat in li. de perseuerātia. ergo hn̄s grām nō pōt per se pecca

3m tum mortale vitare. ¶ P̄. pseuerantia donū est spiritus sancti: dona aūt spūs sancti hr̄e nō est in ptāte grāꝫ habētis: cum ergo ad pseuerantiā pertineat abstinere a pecca to mortali vsqꝫ ad finē vite: videꝛ ꝙ habēs grāꝫ nō pos

4m sit peccatū mortale vitare. ¶ P̄. sicut se hꝫ nihilū ad eē nature: ita se hꝫ defectus peccati ad esse gratie: sed creatura que cōsecuta est esse nature a deo nō pōt seipam cōseruare in esse nāe quin in nihilū decidat nisi manu ꝯditoris cōseruetꝛ. ergo aliquis qui est cōsecut9 grām nō pōt per seipm̄ facere: qn in pctm̄ mortale incidat.

3.p. **Sed contra** est qḋ dr̄.ij.Cor.12. sufficit tibi grā mea: non aūt sufficit si per eā pctm̄ mortale vitari nō possit. ergo per grām hō pctm̄ morta

2: le vitare pōt. ¶ P̄. hoc videtur ex verbis magistri in.ij. sent.25.di. vbi sic di. post reparationē hō añ ꝯfirmatiōeꝫ pmiꝛ cōcupiscētia sed nō vinciꝛ: ꝛ hꝫ qdē infirmitatē in malo sed grāꝫ in bono: vt possit peccare ppter libertatē ꝛ infirmitatē: ꝛ possit nō peccare ad morteꝫ ppter libertatem ꝛ gratiam adiuuantem.

R: **Respondeo.** Dōm ꝙ aliud est dicere posse abstinere a peccato: ꝛ posse pseuerare vsqꝫ ad finē vite in abstinētia a pctō. Cū.n. diciꝛ aliqs pōsse abstinere a pctō potētia ferꝛ sup negationem tm̄: vt.s. aliquis possit nō peccare. Et hoc pōt qlibꝫ in gr̄a exn̄s: loquēdo de pctō mortali: qꝛ hn̄ti grāꝫ nō iest aliq̄ habitualis inclinatio in pctm̄: qn poti9 inest ei habitualis inclinatio ad vitādū pctm̄. Et iō qn̄ occurrit ei aliqd sub rōne pcti mortalis ex habituali iclinatiōe dissentit ab illo: nisi in ꝯriū nitaꝛ cōcupiscētias sequēdo: quas tn̄ nō necesse hꝫ sequi: ꝛ si nō possit vitare qn̄ aliquis mot9 cōcupiscentie insurgit pueniēs totalr̄ actū liberi ar. Sic ġ qꝛ nō pōt facere qn aliquis mot9 cōcupiscētie totalr̄ actum liberi ar. pueniat: nō pōt oīa peccata venialia vitare. Qꝛ vō nullus mot9 liberi ar. in eo pcedit plenā deliberatōeꝫ ꝯtrahēs ad pctm̄ q̄si iclinatiōe habit9: iō pōt oīa peccata mortalia vitare. Sꝫ cuꝫ diciꝛ. iste pōt pseuerare vsqꝫ ad finē vite in abstinētia pcti: potētia ferꝛ ad aliqd affirmatiuū: vt.s. aliqs ponat se in tali statu: ꝙ pctm̄ in eo esse nō possit: alr̄.n. hō p actū liberi ar. nō posset se facere pseuerare nisi se ipeccabilē faceret. hoc aūt nō cadit sub ptāte liberi ar. qꝛ virt9 motiua exequēs ad hoc nō se extēdit: ꝛ ideo hō causa perseuerātie sibi esse nō potest: sed necesse habet perseuerantiā a deo petere.

ad 1m **Ad primuz** ergo dōm ꝙ Apl's fm̄ hoc orabat vt nihil mali facerēt: inq̄ntuꝫ ad pseuerandū in abstinētia mali sufficere nō possent: nisi diuino

2m ꝛ 3m auxilio assistēte. Et silr̄ dōm ad 2m. ¶ Ad 3m dōm ꝙ pseuerantia dupl'r dr̄. Qñqꝫ enī est spālis virtus: ꝛ sic ē qdaꝫ habitus cuius act9 est hr̄e ppositū firmiter operādi. Et sic perseuerantiā hꝫ omnis hn̄s grām: q̄uis non sit vsqꝫ in finē perseueraturus. Alio9 accipiꝛ perseuerātia put ē circūstātia quedā virtutis designās pmanētiā virtutis vsqꝫ in finē vite. Et sic perseuerātia nō est in ptāte habē

4m tis grām. ¶ Ad 4m dōm ꝙ sicut cū loquimur de nā non excludimus ea per que natura cōseruaꝛ in esse: ita cū loquimur de gratia nō excludimus diuinā operationē cōseruantem gratiā in esse: sine qua in esse nature nec in eē gratie aliquis persistere valet.

Quartodecimo

querit vtrū lim ar. possit in bonū sine gratia.

1m Et videꝛ ꝙ sic. qꝛ pceptū nō daꝛ de impossibili. Vñ Jeronym9 dicit. Maledict9 q dicit deū hoi aliquid ipossibile precepisse: sꝫ hoi precipiꝛ vt bonū faciat. ġ hō pōt per libm ar. bonum

2m facere. ¶ P̄. nullus dꝫ corripi si nō faciat qḋ facere non pōt: sed hō iuste corripiꝛ si omittat facere bonuꝫ. ergo p

3m libeꝝ ar. hō bonū facere pōt. ¶ P̄. hō per libeꝝ ar. aliq mō pctm̄ vitare pōt ad minus q̄ntum ad vnū singulareꝫ actū: sed vitare pctm̄ est aliqḋ bonuꝫ. ġ hō per liberū ar.

4m pōt aliqḋ bonū facere. ¶ P̄. vnaqueqꝫ res magis pōt in id qḋ est sibi nāle q̄ꝫ in id qḋ ē sibi ꝯnām: sed libm ar. naturaliter ordinaꝛ in bonuꝫ. pctm̄ aūt est ei ꝯnām. ġ magis pōt in bonū q̄ꝫ in malū: sed pōt in maluꝫ per seipm̄. ġ

5m multo magis in bonū. ¶ P̄. creatura in se creatoris similitudinē retinet rōne vestigij: ꝛ multo magis rōne imaginis: sed creator pōt per se ipm̄ bonū facere. ergo ꝛ creatu

6m ra: ꝛ pcipue lib. ar. qḋ est ad imaginē. ¶ P̄. fm̄ phꝫ in.ij. ethi. per eadē corrūpitur virt9 ꝛ generaꝛ: sed per libm ar. pōt virtus corrūpi: qꝛ peccatū mortale: qḋ hō pōt per lib. arb. facere: virtutē corrūpit ġ per liberū ar. hō pōt in ge

7m nerationē boni: qḋ ē virt9. ¶ P̄. p9 Jo.5. dr̄. Mādata ei9 grauia nō sunt: sed illud qḋ nō est graue pōt hō ex li9 ar. facere. ergo hō pōt ex li9 ar. mādata iplere: qḋ maxime

8m bonū est. ¶ P̄. lim arb. fm̄ Ansel. in li. de lib. arb. ē ptās seruandi rectitudinē volūtatis: que nō seruaꝛ nisi bn̄ fa

9m ciēdo. ergo per libm ar. pōt aliqs bonū facere. ¶ P̄. gratia est fortior q̄ꝫ peccatū: sed gr̄a non ita ligat libm ar. qn hō possit facere peccatū. ġ nec pctm̄ ita ligat libeꝝ ar. qn hō exn̄s in pctō absqꝫ gratia possit facere bonum.

Sed contra est qḋ diciꝛ Roma.7. velle adiacet mihi: perficere aūt bonū nō iuenio. 3.p.

ergo hō per liberū arbitriū nō pōt facere bonū. ¶ P̄. hō 2:

nō pōt facere bonuꝫ nisi vel actu interiori vel exteriori: sed ad neutrū sufficit libeꝝ arbitriuꝫ: quia vt diciꝛ Ro. 9° nō est volētis.s. velle qḋ pertinet ad interiorē actum: nec currentis.s. currere qḋ pertinet ad exteriorē: sed miserentis dei. ergo libm ar. sine gratia nullo mō pōt facere

bonū. ¶ P̄. Ro.7. sup illud. qḋ odio maluꝫ illud facio: 3:

dicit glo. nāliter quidē hō vult bonū: sed volūtas h̄ semper caret effectu si sine gr̄a dei suū velle addiderit. ergo

sine gratia hō nō pōt efficere bonū. ¶ P̄. cogitatio boni 4:

opationē boni pcedit: vt pꝫ ex phō in 2° ethi. sed hō non pōt cogitare bonū per seipm̄: qꝛ diciꝛ.ij.Cor.3. nō ꝙ sufficientes sim9 cogitare aliquid a nobis q̄si ex nobis. ergo non pōt homo per seipm̄ bonū operari.

Respōdeo. Dōm ꝙ nulla res agit vltra suā spēꝫ: sed fm̄ exigentiaꝫ sue spēi vnaqueqꝫ R:

res agere pōt: cum nulla res ppria actiōe destituaꝛ. Est aūt duplex bonū. Quoddā qḋ est humane nāe pportionatum. Quoddā vero qḋ excedit hūane nature facultatem. Et hec duo bona si de actib9 loquamur nō differūt fm̄ substātiā actus: sed fm̄ modū agēdi: vt puta iste act9

qui est dare elemosynā est bonū ꝓportionatū virib⁹ hu
manis ſm ꝙ ex quadā naturali dilectiōe vel benignita
te homo ad hoc mouet̄. Excedit aūt humane nāe facul
tatem ſm ꝙ ad hoc hō inducit̄ ex charitate: que mentez
hoīs deo vnit. Ad hoc ergo bonū qḋ est supra nām huma
nam cōstat libm arm nō posse sine grā: qꝛ cum per hꝰ bonū
hō vitam eternā meret̄. cōstat ꝙ sine grā hō mereri non
pōt. Illud aūt bonū qḋ est nāe humane ꝓportionatū pōt
hō per lim arm explere. vnde dicit Aug. ꝙ hō per libm arm
pōt agros colere: domos edificare: ⁊ alia plura bona face
re sine grā opante. Quātuis aūt hꝰ bona hō possit facere
sine grā gratū faciente: nō tñ pōt ea facere sine deo: cum
nulla res possit in nālem opationē exire nisi virtute di
uina: qꝛ causa secūda nō agit nisi per virtutez cause p̄me:
vt dicit̄ in li. de causis. Et hoc vez est tam in nālib⁹ agē
tibus ꝙ̄ in volūtarys. Tñ hoc alio mō hꝫ necessitatē in
vtrisqꝫ. Opatiōis enī nālis in rebus nālibus de⁹ est cau
sa inq̄ꝫtū dat ⁊ cōseruat id qḋ est p̄ncipiū nālis opatiōis
in re: ex quo de necessitate determiata opatio sequit̄: sic
dum cōseruat grauitatē in terra que est p̄ncipiuz motus
deorsum. Sꝫ volūtas hoīs nō est determinata ad aliquā
vnā operationē: sed se habꝫ indifferēter ad multas: ⁊ sic
quodā mō est in potentia nisi mota per aliqḋ actiuū: vel
qḋ ei exterius rep̄sentat̄: sicut est bonū app̄hēsuz: vel qḋ
in ea interius operat̄: sicut est ipse deus: vt Aug. dicit in
li. de grā ⁊ li° arb. ostēdēs multipliciter deū opari in cor
dibus hoīum. Oēs aūt exteriores motus a diuina ꝓui
dentia moderant̄: ſm ꝙ ipse iudicat aliquē esse excitan
dum ad bonū his vel illis actionibus. vnde si gratiā dei
velimus dicere nō aliqḋ habituale donū: sed ipam mise
ricordiam dei per quā interi⁹ motuz mētis operat̄ ⁊ ex
teriora ordinat ad hoīs salutē: sic nec vllū bonū hō pōt
facere sine grā dei. Sꝫ cōiter loquētes vtunt̄ noīe grē ꝓ
aliq̄ dono habituali iustificāte. Et sic pꝫ ꝙ vtreqꝫ rōnes
aliq̄ mō falsuz cōcludūt: ⁊ iō ad vtrasqꝫ rñdēdū est.

Ad p^m Ad primū ergo dōm ꝙ illud qḋ p̄cipit de⁹ nō est
ipossibile hoī ad seruādūz: qꝛ ⁊ subam
actus pōt ex li° arb. seruare: ⁊ modū quo eleuat̄ supra fa
cultatem nāe: put. s. fit ex charitate pōt seruare ex dono
2m grē: q̄uis nō ex solo libero arb. ¶ Ad 2m dōꝫ ꝙ recte hō
corripit̄ qui p̄cepta nō implet: qꝛ ex eius negligētia est ꝙ
grāz nō hꝫ per quā pōt seruare mandata q̄tū ad modū:
cum possit nihilomin⁹ per liberū ar. ea seruare q̄tuz ad
3m substantiā. ¶ Ad 3m dōm ꝙ faciēdo actū de genere bo
noꝝ hō vitat pctm: q̄uis nō mereatur premiuz. Et iō lꝫ
per libeꝝ arb. aliqḋ pctm hō possit vitare: nō tñ sequitur
4m ꝙ in bonū meritoriū possit per liberū ar. solū. ¶ Ad 4m
dōm ꝙ in bonuz qḋ est cōnaturale homini hō pōt per li
berū arb. sed bonū meritoriū est supra nām eius: vt dcm
5m est. ¶ Ad 5m dōꝫ ꝙ q̄uis in creatura sit similitudo crea
toris: nō tñ perfecta. hoc eniz solius filij est. Et iō non oꝫ
6m ꝙ quicq̄d in deo inuenit̄ in creatura inueniat̄. ¶ Ad 6m
dōm ꝙ phs loquit̄ de virtute politica que ex actib⁹ acq
ritur: non aūt de virtute infusa que sola est p̄ncipiuz act⁹
7m meritorij. ¶ Ad 7m dōm ꝙ sicut dicit Augu. in libro de
natura ⁊ gratia: p̄cepta dei itelligunt̄ eē leuia amori que
sunt dura timori. vnde non sequit̄ ꝙ ea possit iplere pfe
cte nisi charitatē habēs. nō hñs aūt charitatez tñ possit
aliqḋ vnū implere q̄tū ad subam ⁊ cum difficultate: nō
8m tñ pōt implere oīa: sicut nec oīa pctā vitare. ¶ Ad 8m di
cendū ꝙ tñ liberū ar. pōt seruare rectitudinē habitam:
9m nō tñ quādo eam nō habꝫ. ¶ Ad 9m dōm ꝙ liberū arb.
non indiget ligatione ad hoc ꝙ in bonum meritoriū nō
possit: quia eius naturam excedit: sicut homo etiam si li
getur volare non potest.

Ad ea vero que sunt in 3riū pꝫ solutio: quia vel ꝓce dunt de bono meritorio: vel ostēdunt ꝙ sine ad arg^a in 3riuꝫ
operatione dei hō nullūz bonū facere pōt.

Quintodecimo querit̄ vtrū hō si
ne grā se possit pre
parare ad habēdā grām. Et videt̄ ꝙ sic: quia p^o
frustra inducit̄ hō ad hoc qḋ facere nō pōt: sꝫ
hō inducit̄ ad hoc ꝙ se ad grām p̄paret Zac.
p̊. Cōuertimini ad me: ⁊ ego ꝯuertar ad vos. ergo hō sine
grā se pōt ad grāz p̄parare. ¶ P̄. hoc videt̄ ex hoc qḋ ha 2m
bet̄ Apoc. 4. Si quis aperuerit mihi intrabo ad eū. g̊ vr̄
ꝙ ad hoiem ptineat aperire cor suuz deo: qḋ est ad grām
p̄parare. ¶ P̄. ſm Ansel. cā q̄re aliquis nō hꝫ grām nō 3m
est: quia deus eā nō det: sed qꝛ homo eam nō accipit. hoc
aūt non esset si homo ad gratiā habendā sine gratia ꝑpa
rare se non posset. ergo hō se pōt per liberū ar. ad gratiaz
p̄parare. ¶ P̄. Isa. p̊ dr̄. Si volueritis ⁊ audieritis me 4°
bona terre comedetis: ⁊ ita in volūtate hoīs est vt ad
deum accedat ⁊ gratia repleatur.

Sed contra est qḋ dicit̄ Joan. 6. Nemo pōt ve 3^a
nire ad me nisi pater qui misit me
traxerit illuz. ¶ P̄. in p̄s. dicit̄. Emitte lucez tuā ⁊ ve. t. 2°
ipsa me deduxerunt. ¶ P̄. orando a deo petimus vt nos 3°
ad se conuertat: vt patet in p̄s. Cōuerte nos deus saluta
ris noster. non aūt eēt necesse vt homo hoc peteret si per
liberū arbi. se preparare ad gratiaz posset. ergo videt̄ ꝙ
sine gratia hoc non possit.

Respondeo. Dicendū ꝙ quidā dicunt ꝙ homo R^o
nō pōt se p̄parare ad gratiā haben Opinio
dam nisi per aliquā grām gratis datam. Qḋ quidē nō vi Reprobatio.
detur esse verū si per gratiā gratis datam intelligāt ali
quod habituale gratie donū: duplici rōne. Primo quidē
qꝛ ꝓpter hoc ponit̄ p̄paratio ad gratiā necessaria vt ostē
datur aliqualis ratio ex parte nostra: ex qua a quibusdā
datur gratia gratū faciens: quibusdā nō. Si aūt nec ipsa
p̄paratio gratie sine aliqua gratia habituali esse pōt: aut
ista gratia dat̄ omnib⁹: aut nō. Si omnib⁹ dat̄: nō videt̄
aliud esse ꝙ̄ aliqḋ naturale donū. Naz in nullo inueniū
tur oēs hoīes conuenire nisi in aliquo naturali. Ipsa aūt
nālia gratie dici possunt: inq̄ꝫtū nullis p̄cedentib⁹ meri
tis hoī a deo dant̄. Si aūt non oibus dat̄: oportebit iteꝝ
ad p̄parationē redire: ⁊ eadez rōne aliquā aliam gratiaz
ponere: ⁊ sic in infinitū: ⁊ ita melius est vt s̄tet̄ in p̄mo. 2°
qꝛ p̄parare ad grāz alio mō dicit̄ facere qḋ in se est: sicut
est cōsuetū dici ꝙ si homo facit qḋ in se est de⁹ dat ei gra
tiaz. hoc aūt dicit̄ in aliquo esse: qḋ est in ptāte ei⁹. vnde
si hō per liberū arbi. nō pōt se ad gratiā p̄parare: facere
qḋ in se ē nō erit p̄parare se ad gratiā. Si aūt per gratiaz
gratis datā intelligāt diuinā ꝓuidētiā qua misericordi
ter homo ad bonū dirigit̄: sic veruz est ꝙ sine grā hō nō
pōt se p̄parare ad habendū gratiā gratū facientē. Quod
quidē pꝫ duplici rōne. Primo qꝛ impossibile est hoiem
incipe aliquid de nouo nisi sit aliquid qḋ ipꝫ moueat: si
cut pꝫ per phm in. 8. phy. ꝙ motus aialiū post quietē ne
cesse est p̄cedere alios motus quib⁹ aīa excitat̄ ad agen
duz. Et sic cū homo se ad gratiā incipit p̄parare de nouo
voluntatē suam cōuertendo ad deū. opꝫ ꝙ ad hoc indu
cat̄ aliquib⁹ exteriorib⁹ actionib⁹: vtpote exteriori āmo
nitione aut corporali egritudine aut aliquo hꝰ: vel aliq̄
interiori instinctu: ſm ꝙ deus in mentib⁹ hoīuz opatur
vel etiā vtroqꝫ modo. hec aūt oīa ex diuīa misericordia
hoī ꝓuidentur. Et sic ex diuina misericordia cōtingit ꝙ
hō se ad grām p̄paret. Scḋo qꝛ nō qualiscūqꝫ motus vo
luntatis est sufficiēs p̄paratio ad grām: sicut nec qualis
cunqꝫ dolor sufficit ad remissionem peccati: sed opꝫ esse

liquē determinatū modū. Qui quidē modus homini
notus esse non pōt: cum ipsum donū grē cognitionē hoīs
excedat. nō eniꝫ pōt sciri modus ꝑparatiōis ad formaꝫ:
nisi forma ipa cognoscat̄. Qñcunq; aūt ad aliquid faciē
dum requirit̄ aliquis certus modus operatiōis ignotus
opanti: operans indiget gubernāte ⁊ dirigente. vnde pꝫ
ꝙ liberū ar. nō pōt se ad grām ꝑparare: nisi ad hoc diui
nitus dirigat̄. Et ꝓpter has duas rōnes duplici modo lo
quēdi in scripturis deus exorat̄ vt hanc ꝑparationē grē
in nobis operet̄. Uno mō petendo ꝙ nos ꝯuertat: quasi
ab eo in quo erramus ad se ꝯuertat: ⁊ hoc ꝓpter pmā ra
tionē vt cū dicit̄. Conuerte nos deus salutaris noster. Se
cundo petendo: ꝙ nos dirigat: vt cuꝫ dicit̄: dirige me in
veritate tua: ⁊ hoc ꝓpter scdam rōnem.

Ad pᵐ **Ad primuꝫ** ergo dōm ꝙ videt̄ nobis ꝙ cōuerta
mus nos ad deuꝫ: qꝛ hoc facere pos
sumus: sed nō sine diuino auxilio. vnde ab eo petim⁹ tre.
2ᵐ 4. Conuerte nos dñe ad te ⁊ cōuertemur. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ
ꝙ nos aperire coꝛ nostrū deo possumus: sed nō sine diui
no auxilio. vnde ab eo petitur. 2. Mac. pmo. Adaperiat
Ad reliq̄ dominus coꝛ nostrum ⁊c̄. ¶ Et sic dicenduꝫ est ad alia.
nam nec preparare nec velle homo potest nisi hoc deus
in eo operetur: vt dictum est.

De sensualitate ⁊ hꝫ septē articulos. pᵒ: vtruꝫ
sensualitas sit vis cognitiua
vel appetitiua tm̄. 2ᵒ: vtrū sensualitas sit simplex potē
tia vel diuidat̄ in plures potētias. s. irascibilē ⁊ concupi
scibilem. 3ᵒ: vtꝝ irascibilis ⁊ cōcupiscibilis sit tm̄ in ap
petitu supiori vel inferiori. 4ᵒ: vtꝝ sensualitas obediat
rōni. 5ᵒ: vtꝝ in sensualitate possit esse pctm̄. 6ᵒ: vtꝝ con
cupiscibilis sit magis corrupta et infecta q̄ȝ irascibilis.
7ᵒ: vtrum sensualitas in vita illa curari possit a corru
ptione predicta. Questio. XXV.

Questio est de sensualitate. ⁊ pᵒ que
ritur vtꝝ sensualitas sit vis
pᵐ cognitiua vel appetitiua tm̄. Et videt̄ ꝙ
sit cognitiua: qꝛ vt dicit magister in scdo
sentē. dist. 24. ꝙ in aīa nostra reperis cōe
cum bestijs ad sensualitateꝫ pertinet: sed
vires sensitiue cognitiue sunt nobis ⁊ be
2ᵐ stijs cōes. ergo ad sensualitatē pertinēt. ¶ Pꝛ. Aug. 12. de
tri. dicit ꝙ sensualis anime mot⁹ qui in corporis sensus
intēdit̄ nobis ⁊ pecorib⁹ cōis est ⁊ seclusus a rōne sapic:
⁊ hoc exponēs subiungit. sensu quippe corporis corporalia
sentiunt̄: eterna vero ⁊ imutabilia spūalia rōne sapiētie
intelligunt̄: sed sentire corporalia est cognitiue. ergo sen
sualitas cui⁹ est actus sensualis motus est vis cognitiua.
¶ Sꝫ dice. ꝙ Augu. hoc subiūgit vt manifestet obiecta
sensuū: sic eniꝫ motus sensualitatis intēditur in corporis
3ᵐ sensus: inq̄ȝtū versat̄ circa sensibilia. ¶ Sꝫ ꝯ. Augu. hoc
subiūgit ad ostēdēdū q̄mo sensualitas a rōne secludat̄: sꝫ
circa corpora que Aug. dicit eē obiecta sensuū: rō vertit̄:
⁊ inferioꝛ disponēdo: ⁊ supioꝛ iudicādo: ⁊ sic per hoc non
secludit̄ sensualitas a rōne. ergo Aug. nō intendit hoc qđ
4ᵐ dicit̄. ¶ Pꝛ. in ꝓgressu peccati qđ in nobis agit̄: vt Aug.
ibidē dicit: sensualitas tenet locuꝫ serpētis: serpēs aūt in
tēptatiōe pmoꝝ parētuꝫ se habuit vt nunciās ⁊ ꝓponēs
pctm̄: qđ est cognitiue: nō aūt appetitiue: qꝛ eius est ferri
5ᵐ in pctm̄. ergo sensualitas est vis cognitiua. ¶ Pꝛ. Augu.
dicit in eodē li. ꝙ sensualitas vicina est rōni sciē: nō autē
ei vicina esset si esset solū appetitiua: cū rō scie sit cogni
tiua: sic eniꝫ ad aliud genus potētiaꝝ anime pertineret.
6ᵐ ergo sensualitas est cognitiua ⁊ nō tm̄ appetitiua. ¶ Pꝛ.
sensualitas sm̄ Aug. 12. de ciui. dei distinguit̄ ⁊ a rōne su
periori ⁊ ab inferiori: in quib⁹ appetitus superioꝛ: qui est
volūtas cōtinet̄: alr̄ in eis pctm̄ mortale esse nō posset: sꝫ
appetitus inferioꝛ nō distinguit̄ vt alia potētia ab appe
titu superiori vt ꝓbabit̄. ergo sensualitas nō est appetit⁹
inferioꝛ: est aūt aliqua vis aīe inferioꝛ: vt ex eius diffini
tione apparet. ergo est vis cognitiua inferioꝛ. ꝓbatio me
die. dña per accñs obiectoꝝ nō indicat dñam potentia
rum sm̄ spēm: non. n. visus diuidit̄ per hoc ꝙ est videre
hoiem ⁊ videre asinū: homo enī ⁊ asinus accidūt visibili
bus inq̄ȝtū est visibile: sed appetibile apphensuꝫ a sensu:
⁊ apphensum ab intellectu: per que vident̄ superioꝛ ⁊ in
ferioꝛ appetitus distingui: accidūt appetibili inq̄ȝtuꝫ est
appetibile: cum appetibile inq̄ȝtū appetibile sit bonum:
cui accidit apprehēdi sensu vel intellectu. ergo appetit⁹
inferioꝛ nō est alia potētia a supiori. ¶ Sed dice. ꝙ duo
appetitus pdicti distinguunt̄ per bonū simplr̄: ⁊ bonū vt
nunc. ¶ Sed cōtra. sicut se hꝫ intellectus ad verū: ita se 7ᵐ
hꝫ appetitus ad bonū: sed verū simplr̄ qđ est necessariū:
⁊ verū vt nunc qđ est ꝯtingens: nō distinguūt intellectū
in duas potētias. ergo nec penes bonū vt nūc pōt distin
gui appetit⁹ in duas potētias. ¶ Pꝛ. bonū vt nūc est bo 8ᵐ
num apparens vt videt̄: bonū aūt simplr̄ est verū bonū:
sed appetitus superioꝛ qñq; in bonū apparens cōsentit: ⁊
appetitus inferioꝛ aliqđ verū bonū iterdū appetit: sicut
ea que sunt corporis necessaria. ergo bonū vt nunc ⁊ bo
nuꝫ simplr̄ nō distinguūt superiorē ⁊ inferiorē appetitū
⁊ sic idē qđ pus. ¶ Pꝛ. vis sensitiua cōtra appetitiuaꝫ di 9ᵐ
uidit̄: vt pꝫ per phm̄ in pmo de aīa. vbi quinq; genera
actionū aīe distīguit. s. nutrire. sentire. appetere. moueri
sm̄ locū. ⁊ intelligere: sensualitas aūt sub sensitiua conti
net̄: vt ipm̄ nomē demōstrat. ergo sensualitas nō est vis
appetitiua sed cognitiua. ¶ Pꝛ. cuicūq; cōuenit diffini 10ᵐ
tio ⁊ diffinituꝫ: sed diffinitio sensualitatis quā magister
ponit. 24. dist. 2. lib. sentē. cōuenit rōni inferiori: que in
terdū intēdit circa corporis sensus: ⁊ circa ea que ad coꝛ
pus pertinēt. ergo rō inferioꝛ ⁊ sensualitas sunt ideꝫ: sed
ratio est vis cognitiua. ergo ⁊ sensualitas.

Sed contra est qđ in diffinitiōe sensualitatis dr̄ 3ᵒ p.
ꝙ est appetit⁹ reꝝ ad corp⁹ pertinē
tium. ¶ Pꝛ. pctm̄ in appetēdo est: nō solū in cognoscēdo: 2ᵒ
sed in sensualitate aliqđ pctm̄ est leuissimū: vt Aug. dicit
12. de tri. ergo sensualitas est vis appetitiua.

Respondeo. Dōm ꝙ sensualitas nihil aliud eē R.
videtur q̄ȝ vis appetitiua sensitiue
partis. Et dr̄ sensualitas q̄si aliqd a sensu deriuatū. Mo
tus. n. appetitiue partis ex apphensione quodāmō orit̄:
qꝛ oīs operatio passiui ab actiuo originē sumit. Appetit⁹
aūt po⁹ passiua est: qꝛ mouet̄ ab appetibili qđ est mouēs
nō motū: vt dr̄ in 3ᵒ de aīa. Appetibile vō nō mouet appe
titū nisi apphensum. Inq̄ȝtū ergo ex appetibili apphēso
per sensum mouet̄ vis appetitiua inferioꝛ: eius mot⁹ sen
sualis dr̄: ⁊ ipsa po⁹ sensualitas noīat̄. Dic aūt appetitus
sensibilis medius est īter appetitū naturalē: ⁊ appetituꝫ
supioreꝫ rōnalem qui volūtas noīatur. Qđ qdeꝫ ex hoc
inspici pōt: ꝙ in q̄libet appetibili duo pñt considerari. s.
ipsa res que appetit̄: ⁊ rō appetibilitatis: vt dlectatio vl̄
vtilitas vel aliquid hꝰ. Appetit⁹ ergo nālis tēdit in ipaꝫ
rem appetibilē sine aliqua apphensiōe rōnis appetibili
tatis. nihil. n. est aliud appetitus nālis: q̄ȝ quedā inclina
tio rei ⁊ ordo ad aliquā rem sibi cōuenientē: sicut lapidē
ferri ad locū deorsum. Quia vō res nālis in suo esse nāli
determinata est: ⁊ vna est eius inclinatio ad aliquā reꝫ
determinatā. vnde nō exigit̄ aliq̄ apphensio per quā sꝫ
rōnē appetibilitatis distinguat̄ res appetibilis a nō ap
petibili: sed hec apphensio pexigit̄ in instituēte naturaꝫ
qui vnicuiq; nature dedit inclinationē ꝓpriā sibi cōue

nientem. Appetitus aūt superior qui est voluntas: tēdit
directe in rōnem appetibilitatis absolute: sicut volūtas
ipam bonitatē appetit p̄mo ⁊ p̄ncipalr: vel vtilitatez aut
aliquid h̄ṁ. hanc vero rē vel illaz appetit secūdario: inq̄tū
tum est p̄dicte rōnis particeps. Et hoc ideo: q2 natura ra
tionalis est tante capacitatis ꝙ nō sufficeret ei īclinatio
ad vnam rem determinatā: sed indiget reb⁹ plurib⁹ ⁊ di
uersis: ⁊ iō inclinatio eius est in aliq̄d cōe qd̄ in pluribus
inuenit̄. Et sic per app̄hensionē illius cōis tendit in rem
appetibilē: in qua h̄ṁ rōnē appetendā esse cognoscit. Ap
petitus vero inferior sensitiue partis: qui sensualitas di
cit̄: tendit in ipam rē appetibilē put inuenit̄ in ea id qd̄
est rō appetibilitatis. nō. n. tendit in ipam rōnē appetibi
litatis: q2 appetitus inferior nō appetit ipaz bonitatē vl̄
vtilitatē aut delectationē: sed hoc vtile vel hoc delecta
bile. Et in hoc appetit⁹ sensibilis est infra appetitū rōna
lem. Sed q2 nō tendit tm̄ in hāc rez aut tm̄ in illā: sed in
oē id qd̄ est sibi vtile vel delectabile: ideo est supra appe
titum nālem: ⁊ p̄pter hoc app̄hensione indiget per quā
delectabile a nō delectabili distinguat. Et h⁹ distinctio
nis signū euidens est ꝙ appetitus nālis habet necessita
tem respectu ipsius rei in quā tendit: sicut graue necessa
rio appetit locuz deorsum. Appetitus aūt sensitiu⁹ nō h̄z
necessitatē in rē aliquā anteq̄ apprehēdat̄ sub rōne de
lectabilis vel vtilis: sed app̄henso qd̄ est delectabile de
necessitate fertur in illud. nō eniz pōt brutum aial inspi
ciens delectabile nō appetere illud. Sed volūtas h̄z ne
cessitatem respectu ipsius bonitatis ⁊ vtilitatis. De ne
cessitate enī vult homo bonū: sed nō h̄z necessitatē respe
ctu hui⁹ vel illius rei q̄tūcunq̄ app̄hendat̄ vt bona vel
vtilis. Qd̄ ideo est: quia vnaqueq̄ potētia h̄z quādā ne
cessariam habitudinē ad suū p̄priū obiectū. vnde datur
intelligi ꝙ obiectū appetitus nālis est hec res inquātuz
talis res: appetitus vero sensibilis hec res inquātuz est
cōueniēs vel delectabilis: sicut aqua inq̄tū est cōueniēs
gustui: ⁊ nō inquātū est aqua. obiectū vero p̄priū volun
tatis est ipm bonū absolute. Et sic differt app̄hensio sen
sus ⁊ intellect⁹. nam sensus est app̄hēdere hoc coloratū:
intellectus aūt ipam nām coloris. Sic ḡ p̄z ꝙ appetitus
alius est s̄m spēm voluntas ⁊ sensualitas: sicut ⁊ alia rō
ne appetit̄ ipsa bonitas ⁊ hec res bona. nā bonitas appe
titur per seipam: sed hec res bona inq̄tū participat ali
quid. Et ideo sicut participātia dicunt̄ per participatio
nem: vt hec res bona per bonitatē: ita appetit⁹ sup̄ior re
git appetitū inferiorē: ⁊ itellect⁹ eodē mō iudicat de his
que sensus app̄hēdit. Sic ergo sensualitatis p̄priū obie
ctum est res bona vel cōueniēs sentiēti. Qd̄ quidē cōtin
git dupl̄r. Uno mō q2 est cōueniēs ad ipm esse sentiētis:
sicut cib⁹ ⁊ potus ⁊ alia h̄ṁ: sicut color pulcher est conue
niens visui ad videndū: ⁊ son⁹ moderat⁹ auditui ad au
diendū: ⁊ sic de alijs. Et sic magister cōplete sensualitatē
notificat. per hoc enī ꝙ dicit ꝙ est quedā vis aīe iferior:
designat̄ eius distinctio ab appetitu sup̄iori. per hoc aūt
ꝙ dicit: ex qua est mot⁹ qui itēdit̄ in corporis sensus: ostē
dit̄ ei⁹ habitudo ad ea que sunt cōueniētia sensui ad sen
tiendū. per hoc aūt ꝙ dicit: atq̄ appetit⁹ rerū ad corpus
pertinentiū: ostendit̄ eius habitudo ad ea que sunt cōue
nientia ad conseruandū esse sentientis.

Ad 1m Ad primuz ergo dōm ꝙ aliq̄d ptinet ad sensua
litatē tripl̄r. Uno mō sicut qd̄ est de
eēntia sensualitatis: ⁊ sic ad sensualitatē ptinēt sole appe
titiue vires. Alio mō sicut id qd̄ p̄exigit̄ ad sensualitatē:
⁊ sic vires sensitiue app̄hensiue ad sensualitatē pertinēt.
Alio mō sicut id qd̄ sensualitati obsequitur: ⁊ sic motiue
exequētes ad sensualitatē pertinēt. Et sic verū est ꝙ oīa
que sunt nobis cōia ⁊ bestijs ad sensualitatē pertinēt al
q̄liter: q̄uis non oīa sint de essentia sensualitatis. ℂ Ad 2m
2m dōm ꝙ Aug. hoc qd̄ dictū est subiūgit ad explicandū
quales sunt act⁹ sensuū exteriorū in quos mot⁹ sensuali
tatis intēdit̄: nō ꝙ ipm sentire corporalia sit sensualita
tis motus. ℂ Ad 3m dōm ꝙ ratio inferior h̄z motū circa 3m
corporis sensus: sed nō eodē mō sicut sensus sua obiecta
percipiūt. nam sensus percipiūt sua obiecta p̄ticulariter:
rō vero inferior h̄z actū circa sensibilia s̄m aliquā inten
tionē vlem. Sensualitas vero hoc mō tendit in obiecta
sensuū: sicut ⁊ ipsi sensus. s. p̄ticulariter. ℂ Ad 4m dōz ꝙ 4m
in tēptatione p̄mor̄ parentū serpēs nō soluz p̄posuit ali
quid vt appetendū sed suggerendo decepit. Nō aūt de
ciperet̄ homo p̄posito sensibili delectabili nisi iudiciuz
rōnis per passionez appetitiue partis ligaret̄: ⁊ ideo sen
sualitas vis appetitiua est. ℂ Ad 5m dōm ꝙ sensualitas 5m
dicit̄ esse vicina rōni scie: non q̄tum ad gen⁹ potentie: s̄z
q̄tum ad obiecta: q2 vtraq̄ circa tēporalia versat̄: licet
alio ⁊ alio modo: vt dictū est. ℂ Ad 6m dōz ꝙ diuersitas 6m
app̄hēsionū per accidēs se haberet ad appetitiuas vires:
nisi diuersitati app̄hensionū diuersitas app̄hensorū cō
iungeret̄. nam sensus qui nō est nisi particulariuz nō ap
prehendit bonitatē absolutā: sed hoc bonū. Intellectus
vero q2 est vniuersaliū app̄hendit bonitatē absolutā: ex
quo diuersificat̄ appetit⁹ inferior a sup̄iori: vt dictū est.
ℂ Ad 7m dōm ꝙ bonū in qd̄ fertur appetit⁹ sensibilis ē 7m
bonuz particulare qd̄ considerat̄: vt hic ⁊ nūc: siue sit ne
cessarium siue cōtingens: q2 etiā videre solem est oculis
delectabile. vt habet̄ eccl̄ia. xi. siue sit verum bonū siue
apparens. ℂ Unde p̄z respōsio ad 8m. ℂ Ad 9m dicendū 8m
ꝙ sensitiua pars dupliciter accipit̄. Qn̄q̄ s̄m ꝙ diuidit̄ 9m
cōtra appetitiuā: ⁊ sic cōtinet vires app̄hensiuas tantuz.
Et hoc modo sensualitas nō pertinet ad sensitiuā partē:
nisi sicut ad id qd̄ est quasi eius origo. Unde ⁊ ab ea pōt
denominari. Quādoq̄ vero accipit̄ s̄m ꝙ cōprehendit
in se ⁊ appetitiuaz ⁊ motiuā put anima sensibilis diui
ditur cōtra rōnalez ⁊ vegetabilez. Et sic in sensitiua par
te anime sensualitas includit̄. ℂ Ad 10m dicendū ꝙ ra 10m
tio iferior alio modo intendit in corporis sensus ⁊ in res
ad corpus pertinentes q̄ sensualitas; vt prius dictuz est:
⁊ p̄pter hoc ratio non sequitur.

SEcundo querit̄ vtrum sensualitas sit
vna simplex potētia vel diui
dat̄ in plures potētias. s. irascibilē ⁊ cōcupisci
bilem. Et videt̄ ꝙ sit vna simplex potētia nō 1m
diuisa in plures potētias: q2 in diffinitiōe sen
sualitatis dicit̄ ꝙ est quedā vis aīe inferior: qd̄ nō dice
ret̄ si in se plures vires cōtineret. ergo videt̄ ꝙ non diui
dat̄ in plures potētias. ℂ P̄. eadē potētia aīe est vni⁹ cō 2m
trarietatis vt visus albi ⁊ nigri: sicut dicit̄ in 2° de aīa. s̄z
cōueniēs ⁊ nociuū sunt cōtraria. ergo eadē vis aīe se h̄z
ad vtrūq̄: sed cōcupiscibilis se h̄z ad conueniēs: irascibi
lis vero ad nociuū. ergo eadem vis est irascibilis ⁊ cōcu
piscibilis: ⁊ sic sensualitas nō diuiditur in plures vires.
ℂ P̄. per eadē virtutē aliquis recedit ab vno extremo: 3m
⁊ accedit ad alterū: sicut rōne grauitatis lapis recedit a
loco supremo: ⁊ accedit ad locū infimuz: sed per vim ira
scibilem aīa recedit a nociuo fugiēdo ipm: per vim autē
concupiscibilē accedit ad conueniēs cōcupiscendo ipm.
ergo eadē vis aīe est irascibilis ⁊ cōcupiscibilis: ⁊ sic idē
qd̄ prius. ℂ P̄. propriū obiectū gaudij est cōueniens: gau 4m
dium aūt non est nisi in cōcupiscibili. ergo propriū obie
ctum concupiscibilis est conueniēs: sed cōueniēs est ob
iectum totius sensualitatis: vt p̄z ex diffinitiōe sensuali
tatis preexposita. nam res ad corpus pertinētes sunt res

corpori cōueniētes. ergo tota sensualitas nihil aliud est
q̄ concupiscibilis: aut ergo irascibilis et concupiscibilis
sunt idem: aut irascibilis ad sensualitatem nō pertinet. et
qdcūq3 horum dicat̄ habet̄ ppositum. s. q sensualitas est
vna simplex vis. ¶ Sed dice. q sensualitatis obiectuz
est etiā nociuū siue discōueniens: ad qd irascibilis se ex-
5m tendit. ¶ Sed 3. sicut conueniēs est obiectū gaudij: ita
nociuū vel discōueniēs est obiectū tristitie: sed tam gau-
dium q̄ tristitia sunt in cōcupiscibili. ergo taz cōueniēs
q̄ nociuuz sunt obm concupiscibilis: et sic qcqd est obie-
ctum sensualitatis est obiectū cōcupiscibilis: et ita idem
6m quod prius. ¶ P. appetitus sensibilis psupponit apphen-
sionem: sed eadē vi apphensiua apphendit̄ cōueniens et
nociuuz ergo et eadē vis appetitiua se h3 ad vtrūq3: et sic
7m idem qd prius. ¶ P. fm Aug. odium est ira inueterata: sed
odium est in cōcupiscibili: vt pbat̄ in. 2. thopic. q amor
est in eadem: ira aūt in irascibili. ergo eadem vis est ira-
scibilis et concupiscibilis: alr. n. ira nō posset esse in vtra-
8m q3. ¶ P. Illud anime qd cuilibet potētie cōpetit nō req-
rit potētiaz determinataz ab alijs distictaz: sed cōcupisce-
re ad quālz potentiaz anime pertinet: qd p3 ex hoc q q̄li-
bet potētia anime in suo obiecto delectat̄ et illud concu-
piscit. ergo ad concupiscendū non debet aliq̄ potētia or-
dinari ab alijs disticta: et sic cōcupiscibilis nō est alia po-
9m tentia ab irascibili. ¶ P. potentie fm actus distiguunt̄:
sed in quolib3 actu irascibilis icludit̄ actus cōcupiscibi-
lis. nam ira h3 cōcupiscentiā vindicte: et sic de alijs. ergo
concupiscibilis nō est alia potētia ab irascibili.

3p. **Sed contra** est qd Dam. distiguit appetitū sensi-
tiuum in irascibilē et cōcupiscibilē.
et silr Grego. nissenus in lib. quē de aia et eius virib9 scri-
bit: appetitus aūt iferior est sensualitas. ergo sensualitas
2. in se plures vires cōtinet. ¶ P. in lib. de spū et anima di-
stiguunt̄ he tres vires motiue rōnalis concupiscibilis et
irascibilis: sed rōnalis est alia vis ab irascibili. ergo et ira-
3. scibilis a cōcupiscibili. ¶ P. phus in 3° de aia ponit i ap-
petitu sensitiuo desideriū et animū. i. irascibilez et concu-
piscibilem: que sunt adinuicē diuerse.

R. **Respondeo.** Dōm q appetit9 sensualitatis has
duas vires cōtinet. s. irascibilē et cō-
cupiscibilem que sunt adiuicē diuerse potētie. qd qdem
hoc mō videri pōt. Appetitus. n. sensitiu9 quādā conue-
nientiam hab3 cum appetitu naturali: inq̄tū3 vterq3 tē-
Duplex dit in rem conuenientē appetenti. Inuenit̄ aūt appetit9
est opa° nālis ad duo tendere fm duplicem operationē rei natu-
rei nāl. ralis. Una quarū est per quā res naturalis nitit̄ acqrere
id qd est conseruatiuū sue nature: sicut graue mouet̄ de-
orsum vt ibi conseruet̄. Alia est per quā res nālis sua cō-
traria destruit per qualitatē actiuaz: et hoc qdem necessa-
rium est corruptibili: q2 nisi haberet v̄tutez: qua suuz cō-
appetit9 trarium vinceret: ab eo corrūperetur. Sic ergo appetit9
nālis ad naturalis ad duo tendit. s. ad consequendū id qd est con-
duo ten gruum et amicū nature: et ad habendū quādā victoriam
dit. super illud qd est ei aduersuz: et pmū est quasi per modū
receptionis. scdm vero est per modū actiōis. vnde ad di-
uersa pncipia reducunt̄. Recipere. n. et agere nō sunt ab
eodē pncipio: vt ignis q per leuitatē fert̄ sursū. per calo-
rem cōtraria corrumpit. Ita i appetitu sensibili ista duo
inueniunt̄. nam aial per appetitiuā potētiaz appetit id qd
est congruū et amicū sibi: et hoc per vim cōcupiscibilē: cu-
ius pprium obiectū est delectabile fm sensum. Appetit
etiā habere dnium et victoriaz super ea que sunt sibi cō-
traria: et hoc per vim irascibilem. vnde dr̄ q eius obm ē
aliqd arduum. Et sic patet q irascibil' est alia potētia a
concupiscibili. nam aliam rōnem appetibilitatis habet
aliqd ex hoc q est arduum: cum quādoq3 illud qd est ar-
duum a delectatiōe separet et reb9 circūstātib9 imisceat:
sicut cum aial relicta voluptate cui vacabat aggreditur
pugnaz: nec retrahit̄ ppter dolores quos sustinet. Et ite-
rum vna earum. s. cōcupiscibilis videt̄ ordiata ad reci-
piendū. hec eni appetit vt ei suum delectabile cōiunga-
tur. Altera vero. s. irascibilis est ordiata ad agenduz: q2
per actionem aliquā superat id qd est cōtrariū vel noci-
uum: ponens se in quadā altitudie victorie super ipsuz.
hoc aūt cōiter in potentijs aie iuenit̄ q recipere et agere
ad diuersas potētias ptinēt: sicut patet de itellectu agen-
te et possibili. Et ide est q fm Auicē. ad irascibilez perti-
net fortitudo et debilitas cordis quasi v̄tuti ordinate ad
agendū: ad concupiscibilē aūt dilatatio et cōstrictio ipsi9
quasi v̄tuti ordiate ad recipienduz. p3 igitur ex dictis q
irascibilis quodāmō ad cōcupiscibilē ordinat̄ sicut pro-
pugnatrix ipsi9. Ad hoc eni necessariū fuit aiali per ira-
scibilem victoriā de cōtrarijs conseq: vt concupiscibilis
sine ipedimento suo delectabili potiret̄. Cuius signū est
q ppter delectabilia pugna est iter aialia. s. ppter coytū
et cibum: vt dicit̄ in. 8. de animalibus. Et inde est q oēs
passiones irascibilis habēt et pncipiū et finem in concupi-
scibili. nam ira icipit ex aliqua tristitia illata que est i cō-
cupiscibili: et termiat̄ post vindictā adeptam ad gaudiū
qd iterū est i cōcupiscibili: et silr spes icipit a desiderio vl'
amore: et termiatur in delectatōem. Sciendu3 est aūt q
tam ex parte apphensiuarū viriū q̄ ex parte appetitiua-
rum sensitiue partis aliqd est qd competit sensibili anie
fm ppriam nām: aliqd vero fm q h3 aliquā participa-
tionē modicā rōnis attingens ad vltimuz eius in sui su-
premo: sicut dicit Diony. in. 7. cap. de di. no. q diua sapiē-
tia cōiungit fines pmor pncipijs secūdor: sicut vis ima-
ginatiue cōpetit aie sensibili fm ppriam rōnez: q2 in ea
reseruant̄ forme per sensum accepte. Sed vis extimati-
ua: per quā aial apphendit itentōes nō acceptas per sen-
sum: vt amicitiam vel inimicitiā: iest aie sensitiue fm q
participat aliqd rōnis. vnde rōne h9 extimatōis dicunt̄
aialia quādam prudentiā hr̄e: vt p3 in pn° metaph. sicut
q ouis fugit lupum: cuius inimicitiaz nunq̄ sensit: et silr
est ex parte sensitiue. nam q anial appetat id qd est dele-
ctabile fm sensum qd ad concupiscibilē pertinet: hoc est
fm propriā rōnem sensibil' aie. Sed q relicto delectabi-
li appetit victoriaz: quā consequitur cu3 dolore: qd ad ira-
scibilem pertinet: competit ei fm q attigit aliqualr ap-
petitum superiorē. vnde irascibil' est ppinquior rōni et vo-
luntati q̄ concupiscibil'. Et ppter hoc icōtinēs ire est mi-
nus turpis q̄ icontinēs cōcupiscētie: vtpote minus pua-
tus rōne: vt dicit phus i. 7. eth. patet igit̄ ex dcis q irasci-
bilis et cōcupiscibil' sunt diuerse potētie: et qd est obiectū
vtriusq3: et quō irascibil' iuuat cōcupiscibilē: et est supior
et dignior ea: sicut extimatiua iter ceteras apphensiuas
v̄tutes sensitiue partis.

Ad primū ergo dōm q sensualitas dr̄ esse vis sin- Ad pm
gulariter: q2 est vna i genere: q̄uis per
aliquas partes diuidat̄. ¶ Ad 2m dōm q tam cōueniēs 2m
delectabile q̄ nociuum tristabile ad concupiscibilē pti-
net: fm q vnū est fugiendū et alterum consequendū: sed
habere quādā altitudinē super vtrūq3: vt. s. nociuū possit
superari et delectabile cu3 securitate quadā possideri: ad
irascibilē pertinet. ¶ Ad 3m dōm q recedere a nociuo et 3m
accedere ad delectabile vtrūq3 cōcupiscibili cōpetit: sed
ipugnare et supare id qd pōt esse nociuum: hoc ptinet ad
irascibilē. ¶ Et per hoc p3 rnsio ad 4m et 5m: q2 cōueniēs 4m et 5m
est obiectū cōcupiscibilis fm q est delectabile: sed totu9
sensualitatis f3 q est quomōcūq3 expediēs aiali vel per

6m viam ardui: vel per viam delectabilis. ❡ Ad 6m dicēdū
q̄ eadem appetitiua cōcupiscibilis est couenie͂tis ꝓsecu
tiua ⁊ incōuenie͂tia fugitiua. vnde irascibilis ⁊ cōcupisci
bilis nō distiguunt̄ per cōueniens ⁊ nociuū: vt ex dictis
7m patet. ❡ Ad 7m dōm q̄ cum dicit̄ odium est ira inuetera
ta: est p̄dicatio per causam: ⁊ nō per eēntiā. nam passiōes
irascibilis terminant̄ ad passiones cōcupiscibilis: vt di
8m ctum est. ❡ Ad 8m dōz q̄ concupiscere appetitu aiali ad
solam cōcupiscibilem pertinet: sed cōcupiscere appetitu
naturali pertinet ad quālibet potētiaz. nam quelibz po
tentia anime natura quedā est ⁊ naturalr̄ in aliqd incli
natur: ⁊ silr̄ est distiguēdū de amore ⁊ delectatiōe ⁊ alijs
9m hꝫ. ❡ Ad 9m dōm q̄ in diffinitiōe passionum irascibilis
ponit̄ actus appetitiue cōis vt appetere: non autē aliqd
ad concupiscibilē pertinens: nisi sit p̄ncipium vel termi
nus: vt si dicatur q̄ ira est appetitus vindicte ꝓpter pre
cedentem contristationem.

Ertio querit̄ vtrū irascibilis ⁊ ꝯcupisci
bilis sint tm̄ in appetitu sup̄iori:
p̄m vel etiā īferiori. Et videt̄ q̄ in sup̄iori. nā ap
petitus superior ad plura se extēdit q̄ȝ appeti
tus īferior cū sit ⁊ corporaliū ⁊ sp̄ūaliū. si ergo
appetit⁹ īferior diuidit̄ in duas vires. s. irascibilē ⁊ cōcu
2m piscibilez: multo forti⁹ ⁊ sup̄ior diuidi dꝫ. ❡ P̄. quecūqȝ
vires sunt aie s̄m seip̄am ad sup̄iorē pertinēt partē. naȝ
vires īferiores sunt cōes aie ⁊ corpori: sed irascibil' ⁊ con
cupiscibilis sunt aie s̄m seip̄aȝ. vnde dr̄ in li. de sp̄ū ⁊ aia.
has potētias hꝫ aia anteq̄ȝ corpori misceat̄. si qdē sunt ei
nāles: nec aliud sunt q̄ȝ ipsa tota. nāqȝ aie suba in his tri
bus plena ⁊ p̄fecta cōsistit. i. in rōnabilitate cōcupiscibi
litate ⁊ irascibilitate. g̊ irascibilis ⁊ cōcupiscibilis ad ap
3m petitum superiorē pertinēt. ❡ P̄. s̄m p̄hm in lib. de aia.
⁊ xi. meta. sola pars aie rōnalis est a corpore sep̄abilis: sȝ
irascibilis ⁊ cōcupiscibilis remanēt in aia a corpore sep̄a
ta: vt dr̄ in lib. de sp̄ū ⁊ aia ergo irascibilis ⁊ cōcupiscibil'
4m ad partē rōnalē pertinēt. ❡ P̄. imago trinitatis queren
da est in sup̄iori parte aie: sed s̄m quosdā assignat̄ imago
in rōnali irascibili ⁊ cōcupiscibili. ergo irascibilis ⁊ cōcu
5m piscibilis ad sup̄iorē partē pertinēt. ❡ P̄. charitas dr̄ in
concupiscibili: spes autē in irascibili: sed charitas ⁊ spes
nō sunt in appetitu sensitiuo q̄ nō pōt extendi ad īmate
rialia. ergo irascibilis ⁊ cōcupiscibil' nō sunt tm̄ in appe
6m titu inferiori: sed ī sup̄iori. ❡ P̄. vires hūane dicunt̄ ille
quas hō supra cetera aialia hꝫ que pertinēt ad superiorē
aie partē: sed distiguit̄ a magistris duplex irascibil': hūa
na ⁊ nō humana: ⁊ silr̄ cōcupiscibilis. ergo predicte vires
7m nō sunt tm̄ in appetitu īferiori: sed in sup̄iori. ❡ P̄. op̄a
tiones viriū sensitiuaꝝ tam app̄hensiuaꝝ q̄ȝ appetitiua
rum nō manēt in aia separata: q2 p̄ corporis organa exer
cent̄: alias aia sensibilis in brutis esset īcorruptibil' vtpo
te potens suā op̄ationez habere per seip̄am: sed in aia se
parata remanet gaudium ⁊ tristitia: amor ⁊ timor ⁊ alia
hꝫ: que attribuunt̄ irascibili ⁊ cōcupiscibili. g̊ irascibil' ⁊
cōcupiscibil' nō sūt tm̄ in sensitiua pte: sȝ ēt in itellectiua.

ꝫ. **Sed contra** est qḋ Dam. ⁊ Greg. nissen⁹ ⁊ p̄hs po
nūt eē eas ī sensibili appetitu tm̄.

R. **Respondeo.** Dōm q̄ cū actus appetitiuaꝝ par
tiū p̄supponat actū app̄hēsiuarū: ⁊
distictio appetitiuaꝝ adiuicē aliq̄lr̄ silis est distictōi ap
prehēsiuaꝝ. Inuenim⁹ aūt hoc in app̄hēsiuis potētijs q̄
respectu illoꝝ app̄hēsiua sup̄ior manet vna ⁊ īdiuisa: re
spectu quoꝝ app̄hēsiue īferiores distiguunt̄. Una. n. itel
lectiua po⁹ cognoscim⁹ oīa sensibilia q̄tm̄ ad eoꝝ natu
ras: respectu quoꝝ vires sensitiue distiguunt̄. Unde s̄m
Aug. exteri⁹ aliud est qḋ videt ⁊ qḋ audit: sed iterius in
itellectu est idem. Et silr̄ est de appetitiuis q̄ appetitiu
sup̄ior est vna respectu oīum appetibiliuz: q̄uis appet
tiue īferiores respectu diuersoꝝ appetibiliū distiguunt̄.
Cuius rō ex vtraqȝ parte est: q̄ vis sup̄ior hꝫ obm vlē: sed
īferiores vires hn̄t obiecta particularia. Multa aūt per
se cōueniūt particularib⁹: que per accn̄s se habēt ad vlē.
Et ideo cū accn̄talis differētia nō diuersificet sp̄ēm: sed
solum illa que est per se: potētie īferiores iueniuntur s̄m
sp̄ēm distīcte: sed superior potētia remanet īdiuisa: sicut
patet q̄ obiectū itellectus est qḋ qd est. vnde eadē potē
tia itellectus se extēdit ad oīa que habēt qditatē: nec di
uersificat̄ per aliquas dr̄ias: que rōnem qditatis non di
uersificant. Sed cū obiectuȝ sensus sit corpus: qḋ est na
tum mouere organū sensus: s̄m diuersam rōnē mouēdi
opꝫ potentias diuersificari. vnde alia potētia est visus ⁊
auditus: q2 alia rōne mouet sensum color et sonus: ⁊ silr̄
est ex parte appetitiuaꝝ. naȝ obiectū appetitus sup̄ioris
vt supra dictū est: est bonū absolute: sed obiectū appetit⁹
īferioris est res aliquo modo ꝓficua aiali. Arduūȝ aūt ⁊
delectabile: nō s̄m eandē rōnē sunt conuenie͂tia aiali: vt
ex p̄dictis pȝ. Et ideo per hoc eēntialr̄ diuersificat̄ obm
appetitus īferioris: nō aūt obm appetit⁹ sup̄ioris: q̄ tēdit
in bonū absolute quocūqȝ mō. Sciēdū tn̄ est q̄ sicut itel
lect⁹ hꝫ aliquā op̄atōez circa eadē: circa q̄ sensus op̄ant̄:
sed altiori mō: cuȝ cognoscat vlr̄ ⁊ imālr̄: qḋ sensus mālr̄
⁊ particulariter cognoscit: ita appetit⁹ sup̄ior circa eadeȝ
hꝫ op̄ationē cū appetitib⁹ īferiorib⁹: q̄uis altiori mō. nā
īferiores appetitus tendūt in sua obiecta mālr̄: ⁊ cū aliq̄
passiōe corp̄ali: a qb⁹ passiōib⁹ nomē irascibil' ⁊ ꝯcupisci
bil' īponit̄. Appetitus vō sup̄ior hꝫ aliq̄s act⁹ silēs īferio
ri appetitui: sed absqȝ oī passione. Et sic op̄ationes sup̄io
ris appetitus sortiunt̄ iterdum noīa passionū: sicut volū
tas vindicte dr̄ ira: ⁊ q̄etatio volūtatis sup̄ aliquo diligi
bili dr̄ amor: ⁊ eadē rōne ipsa volūtas que hos actus p̄
ducit dr̄ iterdū irascibil' ⁊ cōcupiscibilis: nō tn̄ ꝓprie: sed
per quādā silitudinē. nec tn̄ ita q̄ in volūtate sint alique
vires diuerse silēs irascibili ⁊ cōcupiscibili.

Ad primuȝ ergo dōm q̄ q̄uis appetitus sup̄ior Ad p̄m
in plura se extendat q̄ȝ īferior: tn̄ q2
hꝫ vlē bonū pro ꝓprio obto nō diuidit̄ ī plures potētias
❡ Ad 2m dōm q̄ liber ille nō est Aug. nec oȝ eū in aucte 2m
accip̄e. Tn̄ pōt dici q̄ itelligat̄ d irascibili ⁊ ꝯcupiscibili
silitudīarie dcīs. Uel loqtur q̄tū ad originē potētiarū.
nam oēs potētie sensitiue ex eēntia aie fluunt. ❡ Ad 3m
dōm q̄ circa sensitiuas potētias aie ē duplex opīo. Qui 3m
dam. n. dicūt q̄ manēt in aia sep̄ata s̄m essentiā. Alij vō
q̄ manēt in essentia aie: sicut ī radice. Et quocūqȝ modo
dicat̄ nō alio mō remanēt irascibil' ⁊ cōcupiscibil' q̄ȝ alie
sensitiue vires. vn̄ in lib. p̄dcō dr̄ q̄ aia recedēs a corpo
re trahit secum sensum ⁊ imagiatōeȝ. ❡ Ad 4m dōm q̄
Aug. ī lib. de tri. iuestigat multos modos trinitatis ī aia 4m
nostra: in qbus est aliq̄ silitudo trinitatꝭ īcreate: q̄uis vā
rō ymaginis sit solū in mēte: ⁊ rōne p̄dicte silitudis aliq
ponūt ymaginē ī rōnali irascibili ⁊ concupiscibili: q̄uis
nō sit prop̄e dcm̄. ❡ Ad 5m dōm q̄ charitas ⁊ spes nō sūt 5m
ī irascibili ⁊ concupiscibili ꝓp̄e loquēdo: cū dilectio cha
ritatis expectatio spei sint sine passione: sed dr̄ charitas
esse in cōcupiscibili īquātū est in volūtate ꝓut hꝫ actus
silēs ꝯcupiscibili: ⁊ sili rōne dr̄ eē spes ī irascibili. ❡ Ad
6m dōm q̄ irascibil' ⁊ cōcupiscibil' dn̄r esse humane siue 6m
rōnales nō per eēntiā quasi ad parteȝ superiorē ptineāt:
sed per participatōeȝ īquātū obediūt rōni ⁊ participant
regimē ei⁹: vt Dam. di. ❡ Ad 7m dōm q̄ gaudiū ⁊ tior q̄ 7m
sūt passiōes nō remanēt in aia sep̄ata cū corporali imuta
tiōe p̄agant̄: sȝ remanēt act⁹ volūtatꝭ silēȝ ill' passiōib⁹.

Quarto querit' vtrū sensualitas obediat
rōni. ¶ Et videt' q̄ non ro.7.dr.
pm Nō enī qd volo facio: sed qd odi malū illud
facio. hoc enī dr vt quedā glo. exponit ppter
mot' sensualitatis. ergo sensualitas volūtati
2m 7 rōni nō obedit. ¶ P̄. ibidē dr. video aliā legē i mēbris
meis repugnātē legi mētis mee 7c. hec aūt lex est ↄcupi-
scētia. ergo repugnat legi mētis .i. rōni: 7 ita nō obedit ei.
3m ¶ P̄. sicut ordināt' apphēsiue adinuicē: ita appetitiue: sʒ
intellect' nō hʒ in ptāte sua act' exterioꝝ sensuū: nō enī
videm' aut audim' qcqd itellect' decernit. ḡ nec mot' sen-
4m sualitatis sunt in ptāte rōnalis appetit'. ¶ P̄. nālia i no-
bis nō subdunt' rōni: sʒ sensualitas nāli impetu tendit in
suū appetibile. ergo mot' sensualitatis nō subditur rōni.
5m ¶ P̄. mot' sensualitatis sunt aie passiōes ad q̄s dtermi-
nate dispōnes corpoꝝ requirunt': vt Auic. determinat:
sicut ad irā sanguis calid' 7 subtilis: ad gaudiū tēperat'
sanguis: sed dispositio corporalis non subditur rōni. ergo
nec motus sensualitatis.

3 **Sed contra** est qd Dam. di. q̄ irascibilis 7 ↄcupi-
scibil' pticipāt aliqualr' rōnē: q̄ sunt
ptes sensualitatis. ḡ 7 mot' sensualitatis est i ptāte rōnis.
hoc idē habet' ex dictis phi l.i. eth. 7 ex greco nisseno.

Rño **Respōdeo.** dicendū q̄ in ordie mobiliū 7 moto-
rū est deuenire ad aliqd pm qd est mo
uēs se a quo mouet' illud qd nō est ex se motū: q2 oē qd ē
p aliud reducit' ad p se: vt habet' ex .8. phisi. vn̄ cū volun-
tas seipsam moueat ex hoc q̄ est dña sui act': oʒ q̄ vires
alie que seipsas nō mouēt ab aliquo moueant'. Tāto aūt
vnaqueq; aliarū virtū plus de motu ei' pticipat q̄to fit
ei ppingor. vn̄ ipe appetitiue iferiores volūtati obediūt
q̄tum ad suos pncipales act': vtpote ei ppingssime. Alie
vo magis remote vt nutritiua 7 generatiua mouent' a vo
lūtate q̄tū ad aliquos earū exteriores act': subdunt' aūt
appetitiue iferiores .i. irascibilis 7 ↄcupiscibilis rōni tri-
plr. pmo qdē ex pte ipi' rōnis: cū enī eadē res sub diuersis
ↄditiōib' ↄsiderare possit 7 delectabil' 7 horribil' reddi:
rō opponit sensualitati mediāte imaginatiōe rē aliquā
sub rōne delectabil' vel tristabilis sʒ q̄ ei' vr: 7 sic sensua-
litas mouet' ad gaudiū vel tristitiā. Et iō dicit phs in p
eth. q̄ rō semp suadet ad optima. 2° ex pte voluntatis.
In virib' enī ordiatis adiuicē 7 ↄnexis ita se hʒ q̄ mot'
itensus i vna eaꝝ 7 pcipue i supiori redūdat i aliā. vn̄ cuʒ
mot' volūtatis p electionē itēdit' circa aliqd: irascibil' et
ↄcupiscibilis seqt' motū volūtatis. vn̄ dr i .3. de aīa: q̄ ap-
petit' mouet appetitū: supior .s. iferiorē: sicut spera speraʒ
i corpib' celestib'. Tertio ex pte motiue exequētis: sicut
enī i exercitu pgredi ad bellū pēdet ex iperio ducis: ita i
nobis vis motiua nō mouet mēbra nisi ad iperiū ei' qd i
nobis pncipat' .i. rōnis q̄liscūq; mot' fiat iferiorib' viri-
b'. vn̄ rō irascibilē 7 ↄcupiscibilē repmit ne i actū exteri-
orē pcedāt: pp qd dr Ge. 4. Subter te erit appetit' tu'. Et
sic pʒ q̄ ↄcupiscibil' 7 irascibil' subdunt' rōni: 7 silr sensua
litas: q̄uis nomē sensualitatis ptieat ad has vires: nō sʒ
q̄ pticipēt rōnē: sʒ sm nām sensitiue ptis. vn̄ nō ita ppe
dr q̄ sēsualitas subdit' rōni: sic d irascibili 7 ↄcupiscibili.

Ad pm **Ad primuʒ** ergo dōm q̄ vbū illud apli itelligit'
q̄tū ad hoc q̄ nō ē in ptāte nr̄a vni-
uersalr' oēs iordiatos mot' sēsualitatis ipedire: q̄uis pos
2m sum' ipedire singulos: vt patet ex dictis. ¶ Ad 2m dōm.
q̄ sensualitas q̄tū est de se repugnat rōni: tn̄ rō pōt eam
3m repmere: vt pʒ ex dictis. ¶ Ad 3m dōm q̄ iferiores app-
hēsiue obediūt supiori vt pʒ de imagiatōe 7 alijs sensib'
iferiorib'. Sʒ q̄ exteriores sensus itellectui nō obediāt:
ↄtingit ex h̄ q̄ sēsus exterior idiget re sensibili ad sentiē
dū sine qua i actū exire nō pōt. ¶ Ad 4m dōm q̄ appeti 4m
tiua iferior nō naturalr' tēdit i re aliā nisi postq̄ pponit'
sibi sub rōne ppꝛij obiecti: vt ex dictis pʒ. vn̄ cuʒ i ptāte
rōnis sit sub diuersis rōnib' vnā 7 eādē rē pponere: vtpo
te cibū aliquē vt delectabilē 7 vt mortiferū: pōt i diuersa
rō sensualitatē mouere. ¶ Ad 5m dicēdū q̄ dispō corpal' 5m
que ptinet ad cōplexionē corpis nō subdit' rōni. Sʒ hoc
nō reqrit' ad hoc q̄ passiōes pdicte i actu sint: sʒ q̄ hō sit
ad eas habil. Actual' vo trāsmutatio corpis: vtpote accē-
sio sanguis circa cor vel aliqd hmōi qd actu passiōes hmōi cō-
comitat' seqt' imagiationē: 7 pp hoc subdit' rationi.

Quinto querit' vtrū in sensualitate possit
eē pctm̄. Et vr̄ q̄ nō. nūq̄ enī nisi pm
i volūtate peccat': sʒ sensualitas distigui' a vo
lūtate. ḡ i sensualitate nō est pctm̄. ¶ P̄. i aia 2m
sepata pctā remanent: sensualitas aūt non re-
manet i aia sepata cū sit po' ↄiuncti. ḡ 7c. ¶ P̄. act' eius 3m
mediāte corpe exercet': cui' aūt est potētia ei' est act': sʒ
phm i lib. de som. 7 vigi. ergo i sensualitate non est pctm̄.
¶ P̄. sm Aug. in .5. de ci. d. est aliqd qd agit 7 nō agit': vt 4m
de': 7 in hoc pctm̄ nō est: 7 est aliqd qd agit 7 agit' .i. volū
tas: 7 in hac cōstat eē pctm̄: 7 est aliqd qd agit' 7 non agit
vt sensualitas. ergo nec in ea pctm̄ est. ¶ Sʒ diceret' q̄
in sensualitate pōt eē pctm̄ ex hoc ipso q̄ rō motum ei'
ipedire pōt. ¶ Sed ↄtra. in hoc q̄ rō ipedire pōt 7 nō i- 5m
pedit designat' iterpꝛetat' ↄsensus rōnis: qui qdē nō suffic'
ad pctm̄ cū nō sufficiat ad meritū sine ↄsensu expꝛsso: de'
enī pnior est ad miserendū q̄ ad puniēdū vt dicit q̄daʒ
glo. in pn. Ier. ergo nec ex hac rōne pōt dici q̄ pctm̄ sit in
sensualitate. ¶ P̄. nullus peccat in eo qd vitare nō pōt: 6m
sed vitare nō possimus qn̄ mot' sensualitatis sint iordia-
ti: vt enim dicit Aug: q2 hō noluit vitare malū cū potuit
iflictū est ei nō posse cuʒ velit. ergo in sensualitate nō est
peccatū. ¶ P̄. qn̄ mot' sensualitatis est in aliqd licitum 7m
nō est pctm̄: vt cū ↄiugat' mouet' in vxorē suā: sed sensua
litas nō discernit iter licitū 7 illicitū: ergo nec qn̄ in illici
tū mouet' erit pctm̄. ¶ P̄. virt' 7 vitiū sunt ↄtraria: sed 8m
virt' nō pōt eē in sensualitate: ergo nec vitiū. ¶ P̄. in eo 9m
est pctm̄ cui iputat': sensualitati aūt nō iputat' pctm̄ cum
nō sit dña sui act': sed volūtati. ergo in sensualitate nō ē
pctm̄. ¶ P̄. id qd est māle in pctō mortali pōt eē in sen- 10m
sualitate: nec tn̄ ibi pctm̄ mortale dicim' eē: q2 in ea qd ē
formale in pctō mortali nō est: sed qd est formale in pctō
veniali: puatio .s. ordis debiti in sensualitate nō est sed in
rōne cui' est ordinare. ergo in sensualitate nō est pctm̄ ve
niale. ¶ P̄. si cecus q a vidēte ducit' in foueā cadat nō ē 11m
pctm̄ ceci sed vidētis: cū ergo sensualitas sit q̄si ceca re-
spectu diuinoꝝ si cadat in aliqd illicitū nō erit pctm̄ ei'
sʒ rōnis: que dʒ eā regere. ¶ P̄. sicut sensualitas aliquo 12m
mō regit' a rōne: ita 7 exteriora mēbra: in qb' tn̄ nō dici-
mus esse pctm̄. ergo nec in sensualitate. ¶ P̄. dispositio 13m
7 forma sunt in eodē: q2 act' actiuoꝝ sunt in patiēte bn̄ di
sposito: sed veniale est dispositio ad mortale: cū ergo ve-
niale nō possit eē in sensualitate. ergo nec mortale. ¶ P̄. 14m
act' fornicatōis ppingor est sensualitati q̄ rōni: si ḡ i sen
sualitate posset eē pctm̄ eēt pctm̄ mortale .s. fornicatiōis
qd cū sit falsum videt' q̄ in ea peccatū esse nō possit.

Sed contra est qd Aug. dicit. nōnullū vitiū ē cū 3.p.
caro ↄcupiscit aduersus spm̄: hec āt
ↄcupiscētia carnis ptiet ad sēsualitatē. ḡ i ea pt eē pctm̄.
¶ P̄. magr' di. 24. di. 2. li. sē. q̄ i sēsualit' ē pctm̄ vēiale. 2.
Respondeo. Dōm q̄ pctm̄ nihil aliud ē q̄ aliqs R.
act' deficiēs a recto ordie q ēe dbe
bat. 7 h̄ mō accipit' pctm̄ i his q̄ sūt sm nām 7 i his q̄ sūt
sm artē vt di. phus in .2. phy. Sʒ tūc ē pctm̄ mortale qn̄

act⁹ deficiēs ē moral'. Est aūt aligs actus moral' p hoc q
aliquo mō ē i nob: sic eni ei debet laus vel vituperiū. Et
iō act⁹ ille q pfecte est in nr̄a ptāte pfecte est moralis: & i
eo pōt eē rō pcti mortalis: sicut sunt act⁹ quos volūtas eli
cit vel iperat. Act⁹ aūt sensualitatis nō est pfecte in ptāte
nr̄a: eo q pueniit iudiciū rōnis: est tñ aliqualr̄ in nr̄a pote
state inq̄tuz sensualitas rōni subycit̄ vt ex dictis pz. Et
iō actus ei⁹ attingit ad genus moraliū actuū sz iperfecte.
vñ nō pōt in sensualitate eē peccatū mortale qđ est pctm̄
pfectū: sz solū veniale in q̄ ipfecta pcti mortal' rō inenit̄.
Ad pͥm̄ Duplex subm. Ad primū ergo dicēdū q subiectuz alicui⁹ est du
plex. s. pͥmū & secūdariū: sicut supficies
est pͥmū subiectū coloris: corp⁹ āt secūdariū inq̄tū suby
cit̄ supficiei. Silr̄ dicit̄ q pͥmū subiectū pcti est volūtas:
sensualitas vō est subiectū pcti inq̄tuz aliqualr̄ pticipat
2ᵐ volūtatē. ¶ Ad 2ᵐ dōm q pctōꝝ note remanēt i cōsciē
tia q̄cūq3 vi fuerint cōmissa. vñ dato q sensualitas oino
nō remaneat: nō pdicto pctm̄ sēsualitatis remanere po
test. hoc aūt an. s. sensualitas remaneat alibi disserēdū ē.
3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōm q act⁹ sensualitatis est in nob aliqualr̄ nō
ex nā sensualitatis: sed inq̄tū sensualitatis vires sūt rō
4ᵐ nales p pticipationē. ¶ Ad 4ᵐ dōm q q̄uis sensualita
tis fm se ɔsiderate nō sit agere: est tñ ei⁹ put pticipat ali
5ᵐ qualr̄ rōnez. ¶ Ad 5ᵐ dōm q nō dr̄ eē pctm̄ i sensualita
te pp itcrptatiuū ɔsensum rōnis: qñ eni mot⁹ sensualita
tis pueniit iudiciū rōnis nō est ɔsensus nec iterptat⁹ nec
expssus: sed ex hoc ipso q sensualitas est subycibil' rōni:
act⁹ ei⁹ q̄uis rōnem pueniat hz rōnez pcti. Tñ sciēdū q
tñ aliqñ ɔsensus iterptat⁹ sufficiat ad pctm̄: nō tñ opz q
sufficiat ad meritū. plura eni reqrunt̄ ad bonū q̄ ad ma
lū: cū malū ex singularib⁹ defectib⁹ ɔtingat: bonū aūt ex
6ᵐ tota & itegra cā vt Diony. di. 4. c. de di. no. ¶ Ad 6ᵐ dōz
q pctā sensualitatis possum⁹ qdē vitare singla: q̄uis nō
7ᵐ oia vt pz ex his que i alia q̄ōne dicta sunt. ¶ Ad 7ᵐ dōm
q cū aligs accedit ad vxorē suā ex ɔcupiscētia: dūmō nō
excedit limites mr̄imony est peccatū veniale. vñ patet
q ipse mot⁹ ɔcupiscētie i ɔiugato iudiciū rōnis pueniēs
pctm̄ veniale ē. Sed qñ p rōnē determiat̄ qđ ē licitū cō
cupisci: tñ & si sensualitas i id ferat̄ nullū erit peccatum.
8ᵐ ¶ Ad 8ᵐ dōm q virt⁹ moral' ē i virib⁹ sensualitatis. i. in
irascibili & ɔcupiscibili vt pz p phz in. 3. eth. vbi dicit q
tēpantia & fortitudo sūt irrōnabiliū ptiū: sz q2 sēsualitas
noiat has vires q̄tū ad iclinationē nālē sensui que ē i ɔ̄
riū rōni: & nō scdm̄ q pticipāt rōnē: iō magis pprie dr̄ q
vitiū sit in sensualitate & virt⁹ in irascibili & ɔcupiscibili.
9ᵐ pctm̄ tñ qđ est i sensualitate virtuti nō ɔ̄riat̄. vñ rō nō se
quit̄. ¶ Ad 9ᵐ dōm q oē pctm̄ imputat̄ hoi inq̄tum hz
volūtatē: & tñ pctm̄ dr̄ eē aliquo mō in illa potētia cuius
10ᵐ actū ɔtingit eē deformē. ¶ Ad 10ᵐ dōm q māle in pctō
Māle peccati mortal' sumit̄ tripl'r. mortali pōt accipi tripl'r. vno mō sicut obiectū ē mā act⁹:
& sic mā mortalis pcti q̄nq3 est in sensualitate: vt cū aligs
ɔsentit i delectationē sensualitatis. Alio mō sicut act⁹ ex
terior est mālis respectu iterioris act⁹ q ē formale in pec
cato mortali: cū act⁹ exterior & iterior sint vnū pctm̄. Et
per hūc modū act⁹ sensualitatis pōt se hr̄e mālr̄ i pctō
mortali. Tertio mō. māle i pctō mortali ē ɔuersio ad bo
nū cōmutabile sič ad finē: formale vō auersio a bono icō
mutabili: & sic id qđ est materiale in pctō mortali nō po
11ᵐ test esse in sensualitate: nec seqtur si peccatū mortale nō
pōt ibi esse: q non sit ibi veniale rōne pdicta. ¶ Ad 11ᵐ
dicēdum q peccatū dicit̄ esse in sensualitate nō q2 ei im
12ᵐ putetur: sed q2 per eius actū cōmittit̄. Imputat̄ aūt hoi
inq̄tum actus ille in eius potestate cōsistit. ¶ Ad 12ᵐ di
cēdum q mēbra exteriora sunt tñ mota: vires autez ap
petitiue inferiores sunt mouētes ad similitudinem vo
luntatis: vnde inq̄tum participant aliqualr̄ voluntatez
possunt esse subiectū peccati. ¶ Ad 13ᵐ dicēdū q duplex 13ᵐ
est dispositio. vna qua patiens disponitur ad recipiendū
formam: & talis dispositio est in eodem cū forma. Alia di
spositio est qua agens disponit̄ ad agendum: & de hac nō
est verū q sit in eodē cum forma ad quā disponit: huius
modi aūt dispositio est veniale qđ i sensualitate ē: ad pec
catum mortale qđ est in rōne. naz sensualitas est vt agēs
in peccato mortali: inq̄tum inclinat rōnem ad peccādū.
¶ Ad 14ᵐ dicendū q actus fornicationis q̄uis sit pro 14ᵐ
pinquior concupiscibili q̄ rōni q̄tum ad rationem obie
cti: est tamē ppinquior rōni q̄tum ad rōnez impery. nā
membra exteriora non applicantur ad actum nisi ex im
perio rationis. vnde in eis potest esse peccatuz mortale:
nō aūt in actu sensualitatis qui iudiciū pueniit rationis.

Sexto queritur vtrum concupiscibilis
sit magis corrupta & infecta q̄ ira
scibilis. ¶ Et vr̄ q nō: corruptio eniz & infe 1ᵐ
ctio humane nature ex peccato originali ve
nit: pctm̄ aūt originale est in essentia aie sicut
in subiecto vt a qbusdā dicit̄: ppter hoc q ipm̄ aia ɔtra
hit ex cōiunctione sui ad corpus cui per essentiā suā cōiū
git̄: cū ergo essentie aie oēs potētie equalr̄ appropinquēt
vtpote in ea radicate: videt̄ q ifectio & corruptio nō ma
gis i cōcupiscibili q̄ i irascibili & alys potētys sit. ¶ P̄. 2ᵐ
ex corruptione nature in nobis est quedaz inclinatio ad
peccatū: sed pctā irascibilis sunt graniora q̄ cōcupiscibi
lis: q2 fm greg. spūalia peccata sunt maioris culpe q̄ car
nalia. ergo magis est corrupta irascibilis q̄ cōcupiscibil'.
¶ P̄. ex corruptione nature in nobis ɔtingūt subiti aie 3ᵐ
mot⁹: sed mot⁹ irascibilis vident̄ esse magis subiti q̄ cō
cupiscibilis: irascibilis eni mouet̄ cū quadā virtute aie:
cōcupiscibilis aūt cū quadā animi molitie. ergo irascibi
lis est magis corrupta q̄ ɔcupiscibil'. ¶ P̄. hec corruptio 4ᵐ
& infectio de qua loqmur est corruptio nature & p genera
tionē traducta: pctā aūt irascibilis sūt magis nālia & ma
gis traducunt̄ a parētib⁹ i filios q̄ pctā ɔcupiscibilis vt
phs di. in. 7. eth. ergo irascibilis est magis corrupta q̄ cō 5ᵐ
cupiscibilis. ¶ P̄. corruptio in nobis pueniit ex pctō pͥ
mi pentis: sed pctm̄ pͥmi pentis fuit supbia siue elatio q̄
est in irascibili. ergo & in nobis est irascibilis magis cor
rupta q̄ concupiscibilis.

Sed contra. vbi est maior turpitudo ibi est ma 3p:
ior corruptio & infectio: sed fm phi
losophū in octauo eth. turpior est incōtinēs cōcupiscen
tie q̄ incōtinens ire. ergo concupiscibilis est magis cor
rupta & infecta q̄ irascibilis. ¶ P̄. ibi sumus magis cor 2:
rupti vbi difficilius resistim⁹: sed difficilius est pugnare
cōtra voluptatē que ad concupiscibilez pertinet: q̄ con
tra iram: vt patet per phi. in 2ᵒ eth. ergo in cōcupiscibili
sumus magis corrupti q̄ in irascibili.

Respondeo. Dōm q corruptio & infectio pecca R:
ti originalis hoc modo differūt: q
ifectio ptinet ad culpā: corruptio ad penā. Culpa āt origi Culpa originalis est i potētia aie dupliciter.
nal' dupl'r eē dr̄ i aliq̄ potētia aie. vno mō essentialr̄. Alio
mō causalr̄. Essentialr̄ qdē ē vel i ipsa eēntia aie: vel i par
te itellectiua vbi erat origialis iustitia q̄ p pctm̄ origiale
puat̄. Causalr̄ āt ē i illis potētys q̄ attigūt actū gnātiōis
hūane: p quā origiale pctm̄ traducit̄: quē gō attingit vis
gnātia sič ips3 exequēs: vis ɔcupiscibil' sič ips3 spans rōne
dlectatiōis: sēsus tact⁹ sič delectationē pcipiēs. Et iō ista
ifectio attribuit̄ iter sēsus tactui: iter appetitias ɔcupisci
bili inter oēs potentias aie: generatiue. que dr̄ esse ifecte
& corrupta. Corruptio aūt aie de qua loquimur cōsiderā
da est ad modū corruptionis corporalis. Que gō contin

git ex hoc q remoto cõtinente singule partes contrarie tendunt in id qd eis cõuenit sm naturam: τ sic fit corporis dissolutio. Similr remota originali iusticia per quaz ratio iferiores vires cõtinebat in statu inocentie oĩno sibi subiectas vires iferiores singule tendunt in id qd est in eis ꝓpriuz. s. cõcupiscibilis in delectationẽ: irascibilis in iram: τ alia hmõi. vñ phs in p° ethi. cõparat hmõi partes aie partibus corporis dissolutis. Sicut aũt corruptio corporalis nõ dr esse in aia: qua recedẽte corpus dissoluitur: sz in corpore dissoluto: ita hmõi corruptio est in viribus sensitiuis: iquãtum continẽtia rõnis puate in diuersa ferunt: nõ aũt in ipsa rõne: nisi quatenus: τ ipsa ꝓpria pfectione priuat separata a deo. Et ideo q̃to aliqua iferioꝝ viriuz magis elõgatur a rõne: tãto magis est corrupta. Et iõ cũ irascibilis sit magis rõni ꝓpinqua q̃si aliqd rõnis in suo motu participans sm phm in 7°. ethic. minus erit corrupta irascibilis q̃ cõcupiscibilis.

Ad primũ g dõm q quãuis oẽs potẽtie in eẽntia aie radicent: tamẽ quedaz per prius fluunt ab essentia aie q̃ alie: τ ad eãm originalis diuersaz hitudiez habẽt: τ sic nõ similr est in oĩbus corruptio τ ifectio originalis pcti. 2m ℂ Ad 2m dõm q ex hoc ipso q motus rõnis magis participat in irascibili pctã irascibilis sunt grauiora: sz pctã cõcupiscibilis turpiora. Ipsa enĩ discretio rõnis culpam auget: sicut ignorãtia culpaz alleuiat. Recessus aũt a ratione in qua tota dignitas humana cõsistit ad turpitudinem pertinet. vñ ex hoc ipso pz q cõcupiscibilis est magis corrupta: vtpote longius a rõne discedens. 3m ℂ Ad 3m dõm: q motus irascibilis τ concupiscibilis duplr põt cõsiderari. s. in appetẽdo: τ in exequẽdo. In appetẽdo qdez magis est subitus motus cõcupiscibilis q̃ irascibilis: q̃a irascibilis mouet quasi deliberãdo τ cõferẽdo vindictã itentam ad iniuriã receptã quasi syllogiçans: vt dr in. 7. ethico. sz cõcupiscibilis ad solam apprehẽsionez delectabilis mouet ad fruitionẽ delectabilis: vt ibi dr. Sz exequendo motus irascibilis est magis subitus q̃ cõcupiscibilis: q̃ irascibilis cum quadã fiducia τ fortitudie agit: cõcupiscibilis vo cum quadã mollicie isidiose tendit ad ꝓpositum adipiscendũ. Unde dic phs in. 7. eth. q iracũdus nõ est isidiator sz manifestus. cõcupiscẽtia vero isidiatur: τ iducit versum Homeri qui dixit venerẽ eẽ dolosam: τ eius corrigiam variam: significans deceptionez qua venus furatur itellectuz etiã multũ sapiẽtis. 4m ℂ Ad 4m dõm: q aliqd dr esse naturale duplr. Uel q̃tũ ad naturam spẽi. Uel q̃tum ad naturam idiuidui. Quantum aũt ad naturam spẽi pctã ɔcupiscibilis sunt magis naturalia q̃ pctã irascibilis. Uñ phs di. in 2°. eth. q voluptas ex puero oĩbus nobis cõmittitur q̃si ɔtemporanea vite. Sed q̃tuz ad naturã idiuidui sunt magis naturalia peccata irascibilis. Et hoc ideo: q̃ si cõsideret motus appetitiuus sensibilis ex parte aie cõcupiscibilis naturalius tẽdit in suũ obiectũ: vtpote magis naturale τ cõueniẽs sz seipm. Est enĩ cibi τ potus τ alioꝝ hmõi per que natura cõseruatur. Sed si consideret hmõi motus ex parte corporis: maior trãsmutatio τ cõmotio corporalis cõplexionis fit ex motu ire q̃ cõcupiscẽtie cõiter τ ꝓportionalr loquendo. Et iõ ɔplexio corporalis in qua plerũq filij parẽtib⁹ similant: plus facit ad dñiuz ire q̃ ad dñiuz cõcupiscentie. Et ꝓpter hoc in pctis ire magis imitant filij parẽtes: q̃ in pctis ɔcupiscẽtie: Qd. n. est ex pte aie refert ad spẽz: sz qd est ex determiata complexione corporis ptinet magis ad idiuiduum. Originale aũt pctm est pctm toti⁹ humane nature. Uñ pz q rõ nõ sequitur. 5m ℂ Ad 5m dõm: q in nobis cõtrario ordine corruptio accidit τ in adam: q̃ in adam aia corrupit corpus: τ psona nãm: in nobis aũt est ecõuerso. Uñ q̃uis pctm ade p prius ptinuerit ad irascibilẽ: tñ in nobis corruptio magis ptinet ad ɔcupiscibilẽ.

Septimo querit. vtrũ sensualitas in vita ista curari possit a corruptione pdicta. ℂ Et videt q sic: q̃ pdicta corruptio vocatur fomes. dr aũt de btã virgine q i hac vita fuit totalr a fomite liberata: pcipue post cõceptionẽ filij dei. g sensualitas i hac vita est curabilis. p° ℂ P. omne illud qd obedit rõni est susceptiuũ recititudis rõnis: sz vires sensualitatis. s. irascibilis τ concupiscibilis obediũt rõni: vt ex dcis pz. g sensualitas est receptiua rectitudis rõnis: τ ita põt a ɔria corruptõe curari. 2m ℂ P. vtus opponit pctõ: sz i sensualitate põt eẽ vt⁹: vt eni phs di. i 3°. eth. tẽperãtia τ fortitudo sũt irrõnabiliuz ptiũ. g sensualitas i hac vita põt curari a corruptõe pcti. 3m ℂ P. ad corruptõez sensualitatis ptinet q ex ea mot⁹ iordiati pcedãt: q sũt ɔcupiscẽtie praue: sz tẽperat⁹ nõ hz hmõi ɔcupiscẽtias i quo dft a ɔtinẽte q eas hz: sz nõ seqt: vt pz i. 7. eth. g sẽsualitas i hac vita põt totalr curari. 4m ℂ P. si corrup° ista ẽ icurabilis aut ẽ ex pte curãtis: aut ex pte medicie: aut ex pte morbi: aut ex pte nãe sanãde: sz nõ ex pte curãtis. s. dei q̃ oĩpotẽs est: nec ex pte medicie: q̃ vt dr Ro. 5. donũ xpi est vtuosi⁹ q̃ pctm ade quo corruptio hmõi est iducta: nec ex pte morbi q̃ est ɔtra nãm cuz i nã istituta nõ fuerit: nec ex parte nature curande. Utile eni eẽt hãc ifirmitatẽ remoueri cũ ex ea sit hõ ꝓnus ad maluz τ tardus ad bonũ. g sensualitas i hac vita ẽ curabilis. 5m

Sz ɔtra. necessitas peccandi saltem venialiter consequitur necessitatem moriendi: sz in hac vita necessitas moriendi non tollitur. ergo nec necessitas peccandi venialr: τ sic nec corruptio sensualitatis ex qua pdicta necessitas venit. ɔp ℂ P. si sensualitas curabit eẽt i hac vita maxie p sacra ecclie curaret: q̃ sunt medicine spũales: sz adhuc post sacramẽta suscepta manet: vt experimẽto pz. g sensualitas nõ ẽ curabilis i hac vita. 2°

Responsio. Dõm q sensualitas in hac vita curari nõ põt: nisi per miraculũ. Cui⁹ rõ ẽ q̃ id qd est nãle nõ põt pmutari nisi a vtute supnãli. hmõi aũt corruptio qua ptes aie dicunr corrupte seqtur quodãmõ iclinationẽ nãe. Qd. n. hoi i p statu collatuz fuit: vt rõ totaliter iferiores vires ɔtineret τ aia corp⁹: nõ fuit ex virtute pncipioꝝ nãliuz: sz ex vtute originalis iusticie ex diuina libalitate supaddite. Qua qdẽ iusticia p pctm sublata hõ redyt ad statũ cõuenientẽ sibi per pn^a sua nãlia. Uñ di. Diony. in ecclĩastica ierr. 3°. ca. q per pctm natura humana ad pncipij cõsequẽtẽ merito ducta est finẽ. Sicut g nãlr hõ morit nec ad imortalitatẽ reduci põt nisi miraculose: ita nãlr ɔcupiscibilis tẽdit i delectabile: τ irascibilis i arduũ pter ordinẽ rõnis. Uñ q ista corruptio remoueat nõ põt eẽ nisi miraculose vtute supnãle faciẽte. Rñ

Ad primũ g dõm: q btã vgo a fomite libata fuit miraculose. Ad p^m ℂ Ad 2m dõm: q irascibilis τ ɔcupiscibil obediũt rõni iq̃tũ mot⁹ earũ vl ordinãtur vl ɔpmunt p rõnẽ: nõ tñ ita q totalr iclina° eaꝝ tollat. 2m ℂ Ad 3m doz: q vt⁹ i irascibili τ ɔcupiscibili exñs ñ ɔriat corruptiõi pdcẽ. vñ totalr eã tollit. Cõtrariat ãt superexcellẽtie iclinatiõis pdcãꝝ viriũ i sua oba: τ h p virtutẽ tollit. 3m ℂ Ad 4m doz: q tẽpat⁹ sz phz nõ caret oĩno ɔcupiscẽtijs: sz ɔcupiscẽtijs vehemẽtib⁹ q̃les pñt iesse ɔtinẽti. 4m ℂ Ad 5m doz: q ex pte illoꝝ oĩuz 4 ɔtigit q sẽsualitas i hac vita ñ curet. Ipe. n. de⁹ q̃uis sit potẽs curare: tñ sz ordinẽ sue sapie disposuit: vt ñ curet i hac vita. 5m Silr donũ grẽ qd per xpm nobis cõfert quãuis sit efficaci⁹ q̃ pctm pmi hoĩs: nõ tñ ordiat ad remouendã corruptõez pdcãz que est nature: sz ad remouẽdũ culpã psone. Silr

bo͛ corruptio quãuis sit cõtra statum nature primitus istitute: est tñ ɔsequēs pncipia nature sibi relicte. est etiã homini vtile ad vitandũ elationis vicium vt sensualitatis ifirmitas maneat. 2. Cor. 12. ne magnitudo reuelationũ extollat me datus est mihi stimulus carnis mee: ⁊ iõ post baptismũ remanet hec ifirmitas in hoie: sicut sapiens medicus dimittit aliquod membrũ nõ curatum qui nõ posset curari sine periculo maioris morbi.

De passionibus aie. Et hʒ decē articulos. p° vtrũ nãliter aia sepata a corpore patiatur. 2° quō aia cõiuncta corpori patiatur. 3° vtrũ passio sit tñ in appetitiua sensitiua. 4.° sʒ qd attēdatur ɔtrarietas ⁊ diuersitas inter aie passiones. 5.° vtrũ spes timor gaudiũ ⁊ tristicia sint q̄tuor pncipales passiones. 6° vtrũ passionib⁹ mereamur. 7° vtrũ passio adiũcta merito diminuat aliqd de merito. 8° vtrũ ho͛ passiones fuerũt in xpo. 9° vtrũ passio doloris fuerit i aia xpi q̄ntum ad superiorē rõnē. 10° vtrũ per doloris passiones qui erat in superiori rõne xpi ipediret gaudium fruitionis: ⁊ econuerso. Questio XXVI.

Questio est de passionibus aie. Et p° querit vtrũ aia separata a
1m corpore patiat. ¶ Et videt q nõ patiat ab igne corpeo. Aug. n. di. 12. sup Gen. ad lrãm. agens est prestãtius patiente: sʒ aia quolibʒ corpore est pstãtior. ergo ab igne corporeo aia pati nõ põt. ¶ Sʒ diceret. q ignis agit in aiam vt est instrumētũ dine iusticie iudi
2m cãtis. ¶ Sʒ ɔ. istrm nõ ɔplet actionē istrãlē: nisi exercēdo actionē nãlē: sicut aq̄ baptismi scĩficat aiã lauando corp⁹ ⁊ serra fac̄ scãnũ secãdo ligͫ: sʒ ignis nullã actionē nãlem põt habere circa aiam vt istrumētũ dine iusticie. ergo ⁊c. ¶ Sʒ diceret. q nãlis actio ignis est cremare: ⁊ sic nãliter agit in aia inq̄ntum secũ defert cremabilia.
3m ¶ Sed cõtra. cremabilia que dr aia secum deferre sunt pctã quibus nõ cõtrariat ignis corporeus. ergo cum ois actio nãlis sit rõne cõtrarietatis. videt q aia non possit pati ab igne corporeo inquãtum secũ defert cremabilia.
4m ¶ P. Aug. di. 12. super Gen. ad lrãʒ. nõ sunt corporalia sʒ silĩa corporalibus qbus aie corporib⁹ exute afficiunt bene seu male. ergo ignis quo aia separata punit nõ est cor
5m poreus. ¶ P. Dam. dicit in fine q̄rti li. tradet dyabolus ⁊ demones eius ⁊ hõ eius. s. antixps ⁊ impij ⁊ pctõres in ignē eternũ: nõ mãleʒ qualis est qui apud nos est: sʒ qualem vtiqʒ nouit deus. ois aũt ignis corporeus mãlis est. ergo ignis quo aia separata patit nõ est corpore⁹. ¶ Sʒ diceret. q ignis ille corporeus affligit aiam inq̄ntum est ab ea visus: vt dicit Grego. in 4.° dyal. igneʒ eo ipso patit aia quo videt: ⁊ sic illud qd imediate affligit aiam nõ est
6m corpus sʒ silĩtudo corporis apprehensa. ¶ Sed ɔtra. visum ex hoc q est visuʒ est pfectio videntis. g͛ ex hoc q est visum nõ inducit afflictionē videnti: sʒ magis delectationē. si g͛ aliqd visum affligat. hoc erit inq̄ntum est aĩe nociuum: sʒ ignis nõ põt aĩe affligere animã agendo in ipaʒ: vt pbatum est. ergo nec ab igne patit aia eo ipso q videt.
7m ¶ P. agentis ad patiēs est aliq̄ pportio: sʒ incorporei ad corpus nulla est pportio. g͛ aia non põt ab igne corporeo
8m cũ sit icorporea pati. ¶ P. si ignis corpore⁹ nõ nãliter in aiam agit: opʒ q hoc fiat per aliquã virtutē supadditaʒ: aut g͛ illa vtus ē corporalis: aut spũalis: spũalis eē nõ põt: q2 res corporalis spũalis vtutis susceptiua nõ est. si aũt ē corporalis cũ oi vtute corporali aĩa pstãtior sit per hanc virtutem ignis in eã agere nõ poterit. ergo nec naturalr: nec supnaturalr aia pati põt. ¶ Sed diceret. q aia per
9m pctm reddit ignobilior creatura corporali. ¶ Sed contra Aug. dic in li.° de vera reli. q sba viuens est dignior qualibʒ substãtia non viuente: sed aia rõnalis post peccatum adhuc remanet viuens vita naturali. ergo non efficitur idignior igne corporali qui est substãtia non viuēs.
¶ P. si ignis ille corporeus affligit aiam. hoc nõ est nisi 10m
iquãtum apprehendit vel sentitur vt nociuus: sʒ ex hoc aliqd nocet q aliquid adimit: vnde Aug. dicit. q maluʒ ideo nocet q2 adimit bonũ. ignis aũt corporeus nihil ab aĩa põt adimere. ergo eam affligere nõ põt. ¶ Sed dice
retur. q adimit diuine visionis gloriam. ¶ Sed cõtra. 11m
pueri qui pro solo originali damnant carent dina visione. si ergo nihil aliud ignis corpore⁹ a damnatis adimit non erit maior pena eoꝝ qui pro pctis actualibus puniũtur in iferno q̄ pueroꝝ qui puniunt in limbo: qd est con
tra Aug. ¶ P. omne qd agit in alteruʒ imprimit in ipm 12m
similitudinē sue forme per quaʒ agit: sʒ ignis agit per calorem. cũ ergo aia nõ possit calefieri: videt q non possit
ab igne pati. ¶ P. deus pronior est ad miserēduʒ q̄ ad 13m
puniendũ: sed per istrumēta diuine misericordie. s. sacramenta aliqs iuoluntarius ⁊ resistens non iuuatur: precipue si sit adultus. ergo per istrumentum dine iusticie: qd est ignis corporeus aia iuita non recipiet penam. constat aũt q voluntarie non recipit. ergo nullo modo per ignē
corporeum aia punitur. ¶ P. omne quod patitur ab ali 14m
quo: aliquo modo mouetur ab eo: sed fm nullam speciē motus aia põt moueri ab igne corporeo vt per iductionē
patet. ergo anima nõ potest pati ab igne corporeo. ¶ P. 15m
omne quod patitur ab aliquo cõmunicat cum eo in materia vt videtur per Boetiũ in libro de duabus naturis ⁊ vna persona christi: sʒ anima ⁊ ignis corporeus nõ cõicant in mã. ergo nõ põt pati ab igne corporeo.

Sed contra est quod Luc. 16. Diues in iferno po 1° p°
situs fʒ aiam tñ dicit. crucior i hac
flãma. ¶ P. Grego. in. 15. lib.° moral. super illud Job. 20. 2°
Deuorabit euʒ ignis qui non succenditur. sic dicit: gehēne ignis cuʒ sit corporeus ⁊ in semetipso reprobos corporaliter exurat: nec studio humano succēditur: nec lignis nutritur: sed creatus semel durat iextinguibilis: ⁊ succē
sione non indiget: ⁊ ardore non caret. ¶ P. Cassiodorus 3°
dicit in lib.° de aia. q aia a corpore separata suis sensib⁹ efficacius audit ⁊ videt: q̄ dum est in corpore: sed dum est in corpore affligitur sentiendo ab aliquo corpore. er
go multo magis cum est a corpore separata. ¶ P. sicut aia 4°
est icorporea: ita ⁊ demones: sed demones patiuntur ab igne corporeo: vt patet Matth. 25. Ite maledicti ⁊c. g͛ ⁊
aia separata. ¶ P. maius est aiam iustificari q̄ aiam pu 5°
niri: sed aliqua corporalia agunt in aiam ad iustificationem ipsius iquantuʒ sunt dine misericordie istrumēta: vt patʒ in sacramētis ecclesie. g͛ possunt aliqua corporalia agere in aiam ad eius punitionē: iquãtum sunt istru
menta dine iusticie. ¶ P. ignobilius põt pati a nobilio 6°
ri: sʒ ignis corpore⁹ est nobilior q̄ aia dãnati. g͛ aie dãnatoꝝ possunt pati ab igne corporeo. pbatio medie qdlibʒ ens nobilius est nõ ente: sʒ nõ esse est nobilius q̄ esse aie dãnatoꝝ: vt pʒ Mat. 26. melius erat ei si nat⁹ nõ fuisset hõ ille. g͛ qdlʒ ens ē nobili⁹ aia dãnata: ⁊ ita ignis corpe⁹.

Responsio. Dõʒ q ad euidentiã hui⁹ qõnis ⁊ se B°
quentiũ scire opʒ qd pprie sit passio.
Sciēdũ est igr q nomē passiõis dupl͛r sumit: xõiter ⁊ p 2° dr pa°
prie. Cõiter qdē dr passio receptio alic⁹ q̄cũqʒ mõ: ⁊ h̄ sequendo sigñonē vocabuli. nã passio dr a patim grece qd est recipe. ppe vo dr passio fʒ q actio ⁊ passio i motu cõsistũt: put. s. aliqd recipit i patiēte p viã mot⁹. Et q2 ois mot⁹ ē iter ɔ̃ria: oʒ illd qd recipit i patiēte eē ɔ̃riũ alicui quod a patiente abijcitur. Scdm hoc autem q recipitur

In patiente patiens agenti assimilatur:⁊ ide est ꝙ ꝓprie
accepta passione agens contrariatur patiēti:⁊ oīs passio
abycit a substātia.hꝫ autē passio nō est nisi ſm motū al/
terationis. Naz in motu locali nō recipitur aliqd īmobi
le:sed ipsum mobile recipitur ī aliquo loco. In motu aūt
augmēti ⁊ decremēti recipitur vel abycitur nō forma ſꝫ
aliqd subale:vtpote alimētum:ad cuius additionem vel
subtractionē ſeqtur quātitatis magnitudo vel paruitas.
In generatiōe aūt ⁊ corruptiōe nō est motus nec cōtra/
rietas:nisi rōne alterationis ꝓcedentis. Et sic ſm solā al
terationē est proprie passio:ſm quā vna forma cōtraria
recipitur ⁊ alia expellit̄. Qr ergo actio ꝓprie accepta est
cum quadam abiectione prout patiēs a pristina qualita
te trāsmutatur in cōtrarium:ampliat̄ nomē passionis ſꝫ
vsum loquētium:vt qualr̄cūq; aliqd impediat̄ ab eo qđ
sibi cōpetebat pati dicat̄:sicut si dicamus graue pati ex
hoc ꝙ prohibetur ne deorsuz moueat̄:⁊ hoīem pati si ꝓ/
hibeatur suam facere voluntatez. Passio igit̄ pmo mo/
do accepta inuenit̄ in aīa ⁊ in qualibꝫ creatura:eo ꝙ oīs
creatura hꝫ aliqd potētialitatis admixtū:rōne cuius oīs
creatura subsistens est alicuius receptiua.passio vero 2°
modo accepta nō īuenit̄ nisi vbi est motus ⁊ ꝯtrarietas.
Motus aūt non īuenit̄ nisi in corporibus:⁊ cōtrarietas
formarū vel qualitatū in solis generabilibus ⁊ corrupti
bilibus. Unde sola hꝫ ꝓprie hoc modo pati possunt. vn/
de aīa cum sit īcorporea hoc modo pati non pōt:⁊ si etiā
aliqd recipiat:non tamē hoc fit per transmutationē a cō
trario in cōtrariuz:sed per simplicem agētis īfluxum.sicͭ
aer illuminatur a sole. Tertio vͦo modo quo nomē passio/
nis trāsumptiue sumit̄ aīa potest pati eo modo quo eius
p° op. operatio pōt īpediri. Quidaz ergo attēdētes passionē in
aīa ꝓprie esse non posse:dixerūt oīa que dicunt̄ in scriptu
ris de penis corporalibus damnatoꝝ ītelligenda eē me/
thaphorice:vt.ſ.per hꝫ corporales penas apđ nos notas
significarent̄ afflictiōes spūales:qbus spūs damnati pu/
niuntur:sicut ecōtrario p corporales delectatiōes repro/
missas in scripturis ītelligimus spūales delectatōes bea
torum. Et hꝫ opinionis videt̄ fuisse Orig. ⁊ Algacel. Sꝫ
qr resurrectionē credentes non solum credimus futuraz
esse penam spūum:sed corporꝝ.corpora vͦo puniri nō pos/
sunt nisi corporali pena:eadez pena hoībus post resurre/
ꝛ̄pꝛoba° ctionē ⁊ spiritibus debet̄:vt patꝫ Matth.25. vbi dī. Ite
maledicti in ignem eternū ⁊c. ideo opꝫ dicere:vt Augu.
ꝓbat.21.de ciui.dei.ipsos spūs penis corporalibus aliq̄/
liter affici.nec est simile de gloria beatoꝝ ⁊ pena damna
toꝝ:qr beati sublimantur in id quod eoꝝ naturam exce
dit. Unde beatificant̄ per fruitionē diuinitatis.damna/
ti vero deprimunt̄ in id qđ sub eis est. vnde corporalib⁹
2° op. tormentis puniuntur. Et ideo aliȷ dixerunt ꝙ aīa separa
ta afficiet̄ qdem aliqbus penis:quāuis non corporalib⁹:
tamē corporalibus similib⁹. Quibus silēs sunt ille pene
per quas affligunt̄ dormiētes. Et hoc modo videt̄ sensis
Repro/ se Aug.12.super Gen.ad lr̄az.⁊ Auic. Sed hoc eē nō pōt.
batio. nam hꝫ silitudines corporꝫ nō possunt esse ītelligibiles:
qr ille sunt vniuersales ex quorū cōsideratione afflictio
aīe non īfertur:sed magis iocunditas in ꝯsideratione ve
ritatis. Unde opꝫ ꝙ ītelligatur de similitudinibus yma
ginariȷs:que quidem esse non possunt nisi in organo cor/
porali:vt a philosophis probatur. Quod qdem ⁊ anime
3° op. separate ⁊ spiritibus demonum deest. Unde aliȷ dicunt
ꝙ ab ipsis corporibus aīa separata patitur. Quod qdem
Opio qualr̄ esse possit a diuersis diuersimode assignatur. Qui/
dam eniz dicunt ꝙ aīa separata suis sensibus vtitur. vn/
de ignem corporeum sentiendo ab igne punitur. Et hoc
est quod Grego.in quarto dyal. dicere videt̄:ꝙ ignez eo
ipso patitur aīa quo videt. Sed istud non videtur verū. reprob°
Primo quidem quia actus sensitiuarum potentiarū eē
non possunt nisi mediantibus organis corporalib⁹:alias
anime sensibiles brutorum essent icorruptibiles vtpote
per se suas potentes habere operationes. Secundo quia
dato ꝙ sentirent anime separate:non tamē possent a sen
sibilibus affligi.nam sensibile est perfectio sentientis ī/
quantum hꝫ:sicut ⁊ ītelligibile ītelligentis. Unde aliqd
sensatum vel īiellectum non infert dolorem vel tristiciā
īquantum hꝫ:sed īquantum est nociuum vel apprehēdi
tur vt nociuuz. Unde oportet īuenire moduz quo ignis 2° op.
aīe separate possit esse nociuus. Nec potest eē quod qui/
dam dicunt:ꝙ quāuis ignis ille corporeus non possit eē
spiritui nociuus:potest tamē apprehendi vt nociuus: qđ
videtur consonum ei quod Grego. dicit in q̄rto dyal. qa
cremari se inspicit dyabolus crematur. Non enim est ꝓ/ reprob°
babile ꝙ demones q acumine sensus vigent multo me/
lius suam naturam ⁊ ignis corporalis non cognoscant q̄
nos:vt falso credant ignem corporeuz sibi posse nocere. Op. S.
Unde dicendum ꝙ vere ⁊ non solum ſm apparentiā ab Tho.
igne corporeo affligitur. Et hoc est quod Grego. dicit in
q̄rto dyal. Colligere ex dictis euangelicis possumus ꝙ ī/
cendium aīa non solum videndo:sed etiam experiendo
patiatur. Cuius quidem moduz aliq hoc modo assignāt op. q̄rū/
dicentes ignem corporeum vt est īstrumentuz diue iusti dā.
cie in aīam agere posse:quāuis hoc ſm naturam non pos
sit. Multa enim sunt que ad aliqd efficienduz non suffi/
ciunt ex ꝓpria natura:quod efficere possunt vt sunt īstru
menta alterius agentis:sicut ignis elementaris nō suffi/
cit ad generationē carnis:nisi vt īstrumentuz v̄tutis nu/
tritiue. Sed hoc sufficiens nō videtur.nam īstrumentū reprob°
non agit illam actionem que ꝓpriam naturam excedit:
nisi exercēdo aliquā cōnaturalem:vt in obyciendo dcm̄
est. Unde oportet īuenire aliquē moduz:per quē aliqua/
liter naturaliter patiatur aīa ab igne corporeo. Qđ qdez
hoc modo ītelligi potest. Subam enī corpoream corpori
vniri contigit duplr̄. Uno modo vt formam:īquātuz vi/
uificat corpus. Alio modo vt motorē mobili vel locatū
loco per aliquā operationē siue per aliquā hītudinē. Qr
vero forme ⁊ eius cuius est forma est vnū esse:vnio sube
spūalis ad corporalem per modū forme est vnio quātuz
ad esse. Nullius autē rei esse est sue potestati subiectum.
Et ideo nō est in potestate sube spūalis vniri corpori vel
ab eo separari per moduz forme:ſꝫ hoc lege nature agit:
vel virtute diuina. Sꝫ qr operatio rei est in potestate ope/
rātis volūtarie:ıō ī ptāte nāe spūalis est vniri corpori ꝑ
modū motoris aut locati:⁊ separi ab eo ſꝫ ordiez nāe. ſꝫ
ꝙ suba spūalis hoc mō corporali vnita ab ea detineat̄ ⁊
īpediat̄ ⁊ q̄si liget̄:est supra nām. Ignis ğ ille corporeus
agens vt īstrm̄ diue iusticie fac̄ aliqd supra v̄tutē nāe.ſ.
aīaz detinere vl̄ ligare:ſꝫ ipsa vnio per modū ꝓdictū est
nālis. Et sic patit̄ aīa ab igne corporeo illo 3° mō supra di
cto:ꝓut dicimus pati oē id qđ īpedit̄ a ꝓpa actiōe:vl̄ ab
alio sibi ꝯpetēti. Et hūc modū passiōis Aug.ponit in.21.
li° de ci.dei sic dicēs. Cur nō dicamus. Quia miris tn̄ ve/
ris modis ēt spūs īcorporeos posse pena cōporalis ignis
affligi:si spūs hoīum ēt ipsi ꝓfecto īcorporei ⁊ nūc potue
rit īcludi corporalib⁹ mēbris: ⁊ tūc poterūt corporꝫ suo/
rū vīculis īsolubilr̄ alligari. Adherebūt ğ īcorporei spūs
demonū corporeis ignib⁹ cruciandi:nō vt ignes ipsi qb⁹
adherebūt eoꝝ iūctura īspirent̄ ⁊ aīalia fiāt:ſꝫ miris ⁊ ī/
effabilib⁹ adherēdo accipiētes ex ignib⁹ penā nō dantes
ignib⁹ vitā. hunc modū Greg.ponit in 4° dyal. sic dicēs.
duz veritas peccatorē diuitē damnatū in igne perhibet:
quis nā sapiēs reproboꝝ animas teneri ignib⁹ neget:

Ad p͡m **Ad primum** ergo dõm q̄ agens non opꝫ simplr̃ esse prestantius patiente:sed fm̄ q̄
est agens. Et sic ignis ĩquantum agit in aníam vt instru/
mentum dine iusticie est anima prestantior:quãuis non
2m simplr̃. ℂ Ad scdm̄ dõm:q̄ in illa passione ⁊ actione est
3m aliquid naturale:vt dictũ est. ℂ Ad 3m dõm:q̄ obiectio
illa procedit de passione secundo modo dicta:que est per
4m formarum cõtrarietatem;⁊ hoc ibi esse nõ potest. ℂ Ad
quartum dõm:q̄ Augu. circa hoc. 12. super Gen̄. ad lrãꝫ.
nihil expresse determinat:sed loqtur ĩquirendo per mo/
dum dubitationis. Unde nõ dicit absolute q̄ ea quibus
aíe separate afficiuntur nõ sunt corporalia sꝫ similia cor/
poralibus:sed loqtur sub conditione. s. q̄ si cẽnt hõ:tñ ex
eis possent anime affici vel a leticia vel a tristicia. Et silr̃
qd̃ dicit q̄ ad corporalia loca non fertur nisi cuꝫ alio cor
pore:sub disiũctione dicit adiũgens: vel nõ localr̃. s. p cõ
5m mensuratione ad locum. ℂ Ad qntũ dõm:q̄ in pena aíe
separate duo est cõsiderare. s. affligens p̃mum; ⁊ p̃rimũ.
affligens p̃mũ est ipse ignis corporalis detinẽs aíaꝫ per
modum predictum:sed hoc tristiciam aíe nõ ingereret:
nisi hoc esset ab aía apprehensum. Unde p̃rimum affli/
gens est ignis ipse detinens apprehensus:⁊ iste ignis nõ
est materialis sed spũalis. Et sic potest verificari dictuꝫ
Damas. Uel põt dici q̄ dicit eum nõ materialem:ĩquan
tum nõ punit aíam materialr̃ agendo sicut punit corpo/
6m ra. ℂ Ad 6m dõꝫ:q̄ ille ignis apprehenditur vt nociuus
ĩquantuꝫ est detinens vel ligans:⁊ sic eius visio põt esse
7m afflictiua. ℂ Ad 7m dõm:q̄ spũalis ad corporale non est
quidẽ p̃portio p̃prie p̃portione accepta fm̄ determina/
tam hitudinẽ quãtitatis ad quãtitatẽ:vel dimẽsiue ad
dimẽsiuam vel virtualis ad virtualem:sicut duo corpo/
ra adinuicẽ sunt p̃portionata fm̄ dimẽsionẽ ⁊ virtutem.
virtus enĩ spũalis substãtie nõ est eiusdem generis cum
v̄tute corporali. large tamẽ accepta p̃portione pro quali/
bet hitudie sic est aliqua p̃portio spũalis ad corporale:p
quã spũale nãlr̃ agere potest in corporale:quãuis nõ ecõ
8m uerso:nisi dína virtute. ℂ Ad 8m dõm:q̄ ĩstrumẽtũ agit
actionẽ ĩstrumẽtalem ĩquãtum est motum ab agente p̃n
cipali:per quẽ motum participat aliqualr̃ virtutẽ agẽtis
p̃ncipalis:nõ ita q̄ virtus illa sit in ĩstrumẽto sꝫ esse p̃fe
ctum:qꝛ motus est actus imperfectus. Obiectio aũt p̃ce
dit ac si aliqua virtus p̃fecta in ĩstrumẽto acqreretur ad
9m agẽduꝫ actionẽ ĩstrumẽtalem. ℂ Ad 9m dõm:q̄ aía pec/
catrix simplr̃ nobilior est qualibet virtute corporali fm̄
suã nãm:sꝫ fm̄ culpam efficit̃ ĩdignior igne corporali:nõ
10m simplr̃:sꝫ vt est ĩstrumẽtum dine iusticie. ℂ Ad 10m dõꝫ:
q̄ ignis ille nocet aíe non ita q̄ adimat ei aliquã formaꝫ
absolute inherentem:sed ĩquãtum eius sube actionẽ im
11m pedit:vt dictuꝫ est: ipsam detinẽdo. ℂ Ad 11m dõm:q̄ in
pueris p̃pter defectuꝫ grẽ est sola carentia dine visionis
sine aliquo cõtrario ĩpediente actiue:sꝫ damnati in ifer/
no nõ solum p̃uant̃ dina visione p̃pter defectum grẽ sed
etiã ĩpediuntur quasi per cõtrariũ:ex hoc q̄ circa penas
12m corporales occupant̃. ℂ Ad 12m dõm:q̄ aía nõ patit̃ ab
13m igne quasi alterata ab eo:sꝫ per modum predictũ. ℂ Ad
13m q̄ volũtariũ est de rõne iusticie:nõ aũt de rõne pene:
sed magis cõtra pene rõnem. Et ideo ĩstrumẽta dine mi
sericordie que sunt ad iustificandũ nõ in aíam remitten
tem agunt:sed ĩstrumẽta dine iusticie ad puniẽduꝫ aíaꝫ
14m remittentem agunt. ℂ Ad 14m dõm:q̄ obiectio illa p̃ce
dit de passione p̃prie dicta que in motu consistit:de qua
15m nũc nõ loqmur. ℂ Ad 15m dõm:q̄ ad hoc q̄ sit passio p̃/
prie loquẽdo opꝫ q̄ aliqd habeat naturam cõtrarietati
subiectam: vt dictũ est:⁊ ad hoc q̄ sit mutua passio opor/
tet q̄ sit materia cõis. Tamẽ aliqd põt pati ab altero cũ
quo nõ cõicat in materia:sicut corpora ĩferiora a sole. Et
aliqd potest aliquo modo pati q̄ nullo modo habet ma
teriam:sicut ex predictis patet.
ℂ Qꝛ v̄o obiectiões que sunt in cõtrariũ aliqualiter veꝝ Ad [illegible]
cõcludãt:tñ nõ vere:ad eas per ordinẽ r̃ñdenduꝫ est. in 3
Ad primũ ergo dõm est q̄ illam p̃bationeꝫ Aug. ostẽdit esse ĩualidam. 21. de ciui. dei. di Ad p͡m
cens qdem sic. arsuros sine vllo suo corpore spũs sicut ar
debat apd̃ ĩferos ille diues qñ dicebat:crucior in hac flã
ma:nisi ɔueniẽter respõderi cernerẽ talem fuisse illã flã/
mam quales oculi quos leuauit:⁊ laçarũ vidit:qualis li/
gua cui humorẽ exiguũ desiderauit ĩfundi:qualis digit⁹
laçari quo id fieri postulauit. Ubi tamẽ erant sine corpo
ribus aíe. Sic ergo ĩcorporalis ⁊ illa flãma ex qua exar/
sit põt ĩtelligi. Et sic pꝫ q̄ illa auctoritas non ẽ efficax ad
p̃bãdũ p̃positũ nisi aliud addat̃. ℂ Ad 2m dõm:q̄ ignis 2m
ĩferni corporalr̃ v͛it subas ĩcorporeas ex parte agẽtis.nõ
aũt ex parte patiẽtis:sꝫ hoc modo corporalr̃ v͛it corpora
damnatoꝝ. ℂ Ad 3m dõm:q̄ verbuꝫ Cassiodori nõ vide 3m
tur habere veritatẽ si de sensibus exteriorib⁹ loquat̃. tñ
ad hoc q̄ verificet̃:opꝫ ĩtelligi de sensibus ĩteriorib⁹ spi/
ritualibus. ℂ Ad 4m dõm:q̄ ad illaꝫ auctoritatẽ posset 4m
r̃ñderi q̄ est ignis spũalis:nisi pro tãto qꝛ corpora dãna/
toꝝ eo puniri nõ posset. Unĩ ista rõ sufficiẽter p̃bat p̃po/
situꝫ. ℂ Et similr̃ sequẽs que p̃cedit ex simili. ℂ Ad vl/ 5m 6m
timũ dõm:q̄ aía damnata ĩqnãtuꝫ est natura quedã est ⁊ 7m
melior nõ ente:sed ĩquãtum est subiecta miserie ⁊ culpe
ĩtelligit̃ verbũ dñi:q̄ esset ei melius nõ esse.

SEcundo querit̃. vtrũ aía cõiuncta cor
pori patiatur. ℂ Et videt̃ q̄ p͡m
non patiatur per accñs:vt enĩ dr̃ in lib. de spũ
⁊ aía. p̃pter amiciciã corporis ⁊ aíe:aía corpo
ri cõiuncta nõ põt esse libera ⁊ nõ põt iterire.
potest tamẽ timere ĩteritũ:timere aũt est quoddã pati.
g̃ fm̄ seipsaꝫ aía patitur corpori ɔiuncta:qꝛ fm̄ se ei ɔpe/
tit vt iterire nõ possit. ℂ P̃. oẽ qd̃ dat alteri p̃fectionẽ ẽ 2m
eo prestãti⁹:sꝫ corp⁹ dat aíe p̃fectionẽ. nã aía vnit̃ corpo/
ri ad hoc q̄ ibi p̃ficiat̃. g̃ corp⁹ est prestãtius aía:⁊ ita aía
põt per se pati a corpore cui vnitur. ℂ P̃. aía mouet̃ fm̄ 3m
locũ per accñs:qꝛ per accñs est in loco ĩ quo est corp⁹ per
se:sꝫ forma vel q̃litas q̄ ĩest corpori per se. nõ videt̃ incẽ
aíe per accñs. cũ g̃ passio sit fm̄ formã vel q̃litatẽ:q̄ ẽ fꝫ
motũ alteratiõis:videt̃ q̄ aía in corpore nõ possit pati p
accidẽs. ℂ P̃. moueri per accidens distĩguitur ɔtra mo 4m
ueri fm̄ partem:vt patet in 5° physicoꝝ. sed aía est pars
compositi quod per se mouetur:vt patet in p̃mo de aía.
ergo non debet dici moueri per accidens: sed sicut pars
ad motũ totius. ℂ P̃. illud quod est per se p̃us est eo qd̃ 5m
est per accidens:sed in passionibus aíe prius est quod est
ex parte aíe q̃ꝫ quod est ex parte corporis:qꝛ ex apprehẽ/
sione ⁊ appetitu aíe transmutat̃ corpus:vt pꝫ in ira timo
re ⁊ alijs hꝫ. ergo non est dõm q̄ istis passionibus aía pa
tiatur per accidẽs ⁊ corpus per se. ℂ P̃. in vnoquoq̄ p̃n 6m
cipalius est id quod est formale in ipso q̃ꝫ quod est mate
riale ĩ eo:sed in passionib⁹ aíe quod est ex parte aíe for/
male est:qd̃ aũt est ex parte corporis mãle. hec. n. est for/
malis diffõ ire:ira est appetitus in vindictã. hec v̄o mã/
lis. ira est accẽsio sanguis circa cor. g̃ ĩ hꝫ passionib⁹ p̃nci
palius est qd̃ est ex parte aíe:q̃ꝫ qd̃ ẽ ex p̃te corporis:⁊ sic
idẽ qd̃ p̃us. ℂ P̃. sic gaudiũ ⁊ tristicia ⁊ hꝫ passiones aíe 7m
nõ sunt aíe sine corpore:ita nec sentire:sꝫ nõ dr̃ q̄ aía sen
tiat per accñs. g̃ nec dꝫ dici q̄ aía per accñs patiat̃.
Sꝫ ɔtra. passio mot⁹ qdã est fm̄ alterationẽ:vt dcꝫ 3 p͡m
est p̃prie accipiẽdo passionẽ:sꝫ aía nõ alte/
rat̃ nisi per accidens. ergo nec patitur nisi per accidens.

¶ P̄.virtutes aie non sunt pfectiores q̄ ipsa aie substā-
tia:sed sm phm in p° de aia.virtutes nō senescunt per se:
sed solum ꝑpter defectuʒ corporis.ergo nec anima pati-
tur per se:sed solū per accidens.¶ P̄.omne quod per se
mouetur est diuisibile:vt probatur in.7.physicoꝝ.sʒ aia
est idiuisibilis.ḡ nō p se mouet̄:ꝛ ita nec per se patitur.

Responsio. Dōm q̄ ꝓprie accipiendo passionem
ipossibile est aliquod icorporeum pa
ti:vt supra dictuʒ est.Illud ergo quod per se patitur pas-
sione propria corpus est.Si ergo passio proprie dicta ali-
quo modo ad aiam pertineat:hoc non est nisi sm q̄ vni-
tur corpori:ꝛ ita per accidens.vnitur autē corpori dupl'r.
Uno modo vt forma:iquātuʒ dat esse corpori viuificās
ipsuʒ.Alio modo vt motor:iquātuʒ per corpus suas ope-
ratiōes exercet.Et vtroq̄ modo aia patitur per accidēs:
sed diuersimode.nam id quod est compositum ex mate
ria ꝛ forma:sic̄ agit rōne forme ita patitur rōne materie.
Et ideo passio icipit a materia:ꝛ quodāmodo per accn̄s
pertinet ad formam.Sed passio patientis deriuatur ab
agēte:eo q̄ passio est effectus actionis.dupl'r ergo passio
corporis attribuitur aie per accn̄s. Uno modo ita q̄ pas
sio icipiat a corpore ꝛ termietur in aia sm q̄ vnitur cor-
pori vt forma:ꝛ hec est quedaʒ passio corporalis: sicut cū
leditur corpus debilitatur vnio corporis cū aia:ꝛ sic per
accidens ipsa aia patitur:que sm suuʒ esse corpori vnit̄.
Alio modo ita q̄ icipiat ab aia iquātum est corporis mo
tor ꝛ terminatur in corpus:ꝛ hec dicit̄ passio aialis:sicut
patet in ira ꝛ timore ꝛ alijs h9.nam h9 per apprehēsionē
ꝛ appetitum aie peraguntur:ad que seq̄tur corporis trās-
mutatio:sicut transmutatio mobilis seq̄tur ex operatio-
ne motoris sm omneʒ modum quo mobile disponit̄ ad
obediēdum motioni motoris.Et sic corpore trāsmutato
per alterationē aliquā ipsa aia pati dicit̄ per accn̄s.

Ad primum ergo dōm:q̄ aia non timet iteritū
vt ipsa sm se intereat:sed timet ite-
rituʒ ꝯiuncti per separationē sui a corpore. Et si sui ipsi9
iteritum timeat hoc non est nisi iquātum dubitat̄ an ad
corruptioneʒ corporis aia per accn̄s corrumpatur. vnde
nec ipse iteritus aie pōt cōuenire per se:nec ipsa passio ti-
2m moris sine cōiunctione corporis ei cōuenit.¶ Ad 2m di-
cendum q̄ aia quāuis perficiat̄ in corpore:nō tamē per-
ficit̄ a corpore:vt Aug.ꝓbat.12.sup Gen̄.ad lrām.sʒ vel a
deo perficit̄:vel ipsa seipsam perficit cū adminiculo cor
poris obsequētis:sicut v̄tute itellectus agentis pficitur
itellect9 possibilis adminiculo fantasmatū:que per ipm
3m fiunt itelligibilia actu.¶ Ad 3m dōm q̄ quāuis qualitas
corporis anime nullo modo cōueniat:tamē esse cōiuncti
est cōe anie ꝛ corpori:ꝛ simil'r opatio. vnde passio corpo-
4m ris per accidens redundat in aiam.¶ Ad 4m dōʒ:q̄ pas
sio non accidit cōiuncto ex corpore ꝛ aia:nisi rōne corpo-
ris.Unde aie non accidit nisi per accidens. Ratio autem
procedit ac si passio ꝯueniret toti rōne totius:ꝛ non rōne
5m alterius partis.¶ Ad 5m dōm:q̄ ira ꝛ simil'r quelibʒ pas
sio aie dupl'r pōt ꝯsiderari.Uno mō sm propriam ratio-
nē ire:ꝛ sic per p̄us est in aia q̄ in corpore. Alio modo in-
quātum est passio:ꝛ sic per prius est in copore. Ibi eni p°
accipit rōneʒ passionis.Et ideo nō dicimus q̄ aia irasca-
6m tur per accidens:sed q̄ per accidēs patiatur.¶ Et per h̄
7m patet solutio ad 6m.¶ Ad 7m dōm:q̄ aia nō dr̄ sentire ꝑ
accn̄s eadē rōne q̄ nec gaudere:q̄uis dicat̄ ꝑ accn̄s pati.

1m **Tertio** queritur vtruʒ passio sit tm̄ in ap
petitiua sensitiua. ¶ Et videt̄ q̄
non. Xp̄s enim sm totam aiam patiebat̄:vt
patʒ per illud psal. Repleta est malis anima
mea:qd̄ de passionib9 exponit glosa. totalitas
autē anime ad potentias pertinet.ergo in qualibet poten
tia aie pōt esse passio:ꝛ ita non tātum in appetitiua sensi
tiua. ¶ P̄.omnis motus vel operatio que conuenit aie 2m
preter corpus sm seipsam est partis itellectiue:non sensi
tiue:sed sicut dicit Augu.13.de ci.dei.non ex carne tantū
afficit̄ aia vt cupiat metuat letetur cognoscat:verūctiaʒ
ex seipsa his pōt motibus agitari.ergo h9 passiones non
sunt tantū in parte appetitiua sensitiua. ¶ P̄.voluntas 3m
est partis itellectiue:vt dicit̄ in 3° de aia.sed sicut dicit
Augu.14° de ciui.dei.voluntas est ꝓprie in omnibus:ti-
more.s.leticia ꝛ h9 ximo omnes nihil aliud q̄ volūtates
sunt.naʒ quid est cupiditas ꝛ leticia nisi voluntas in eo-
ruʒ cōsensione que volumus:ꝛ quid est metus atq̄ tristi
cia nisi volūtas in dissensione ab his que volumus.ergo
h9 passiones sunt in parte itellectiua. ¶ P̄.eiusdem po- 4m
tentie nō est agere ꝛ pati:sed sensus videt̄ eē potētia acti
ua.nam basiliscus videndo dicit̄ iterficere:mulier men
struata videndo ificit speculuʒ:vt patet in libro de som-
no ꝛ vigi.ergo in parte sensitiua nō est posita anie passio.
¶ P̄.potētia actiua est nobilior q̄ passiua:sʒ potētie ve- 5m
getatiue sunt actiue:q̄bus nobiliores sunt potentie sensi
tiue.ergo sensitiue sunt actiue:ꝛ sic ideʒ qd̄ prius. ¶ P̄. 6m
potentie rōnales sunt ad opposita sm phm.delectationi
autē opponitur tristicia.cum ergo in parte itellectiua sit
proprie delectatio:vt patet in 7° ꝛ 10° ethico.videt̄ q̄ sit
ibi tristicia:ꝛ sic passiōes possunt eē in parte itellectiua.
¶ Sed diceretur.q̄ verbuʒ phi itelligitur de oppositis
actibus.¶ Sed contra.scia ꝛ ignorantia que sunt oppo 7m
sita sunt in parte aie itellectiua:ꝛ tn̄ non sunt actus.ergo
verbum phi nō tantū de actibus est itelligenduʒ. ¶ P̄. 8m
sm phm in 2° phyc.idem per sui absentiam ꝛ p̄sentiā est
causa cōtrariorum:sicut gubernator salutis ꝛ submersio
nis nauis:sed itelligibile p̄sens facit delectationē in par-
te itellectiua.ergo intelligibile absens facit tristiciaʒ in
eadem:ꝛ sic idem quod prius. ¶ P̄.Damas.dicit in scd̄o 9m
lib.q̄ dolor nō est passio sed passionis sensus.ergo est in
sensitiua v̄tute ꝛ non in appetitiua:ꝛ eadeʒ rōne delecta-
tio ꝛ alia que dicunt̄ anie passiones.¶ P̄.sm Damas.in 10m
scd̄o lib°.ꝛ phm in scd̄o ethic.passio est ad quā consequit̄
gaudium ꝛ tristicia.ergo passiones aie p̄cedunt gaudiuʒ
ꝛ tristiciam:sʒ gaudium ꝛ tristicia sunt in appetitiua.er-
go passiones anime sunt in ea parte que precedit appeti
tiuam.ergo passiones anime sunt in parte apprehensiua
que appetitiuaʒ p̄cedit.¶ P̄.sicut in operationibus ap- 11m
petitiue sensitiue trāsmutatur corpus:ita in operationi-
bus sensitiue apphensiue.ergo passio non est tantū in ap
petitiua sed in apprehēsiua.¶ P̄ passio ꝓprie loquēdo 12m
est per abiectionē alicuius ꝛ receptionē ꝯtrarij:sʒ h̄ acci
dit in pte itellectiua.nā abycit̄ culpa ꝛ recipit̄ grā:abyci
tur hitus luxurie ꝛ iducit̄ hitus castitatis.ḡ in pte supio
ri aie ꝓprie est passio. ¶ P̄.motus appetitiue sensitiue 13m
seq̄tur apprehensionē sensus:sʒ aliquādo h9 passiōes aie
excitant̄ in nobis ex aliquibus obiectis que a sensu app-
hendi nō possunt:sicut verecūdia de turpi actu:timor de
furto.ḡ h9 non possunt esse in parte appetitiua sensitiua:
ꝛ sic relinquit̄ q̄ sint in parte appetitiua rōnali.s.in volū
tate.¶ P̄.iter alias passiones aie ponit̄ spes:sed spes est 14m
in parte aie itellectiua:q2 sancti patres in limbo existes
spem habebāt.mot9 autē partis sensitiue nō remanet in
aia separata.ergo passiones sunt in parte aie itellectiua.
¶ P̄.ymago est in pte itellectiua:sʒ sm potētias ymagi 15m
nis aia patit̄:q2 potētie ymagis q̄ nūc pficiunt̄ grā in sta
tu glorie pficient̄ fruitionis glia.ḡ passio nō ē tm̄ in pte
aie appetitiua sensitiua.¶ P̄.sm Damas.passio est mo- 16m
tus ex alio in aliud.sʒ itellectus mouet̄ de alio in aliō ꝑ-

cedendo de ṗncipijs in cõclusiones.ergo in itellectu est
17m passio:⁊ sic idem qd̄ ṗus.¶ P̄.phs in 3°de aña. diᵹ.ꝙ i/
telligere est pati quoddā:ſʒ itelligere est in itellcū.ergo
18m in itellectu est passio.¶ P̄.Diony.diᵹ de Herotheo.2.c°
de diui.nomi.ꝙ patiens diuina didicit diña:sed pati di/
uina non poterat ſm partem sensitiuam:que nõ est diui/
norum capax.ergo passio non est tm̄ in parte sensitiua:⁊
ita non est solum in appetitu sensitiuo.

3p. **Sed contra** est qd̄ Dam.diᵹ in ſcd̄o libro.passio est motus appetitiue ṽtutis in yma/
ginatione boni vel mali.⁊ iterū.passio est motus irratio/
nalis aie:per susceptiones boni vel mali. ergo passio est
2: tm̄ in parte appetitiua irrõnali.¶ P̄.passio ṗprie loquē/
do est ſm motum alterationis vt dictum est:ſʒ alteratio
non est nisi in parte aie sensitiua:vt probatur in.7.phy.ḡ
passio non est nisi in parte sensitiua.

Rñ: **Responsio.** Dicēdum:ꝙ passio proprie loquēdo non est nisi in appetitiua sensitiua:vt
ex duabus diffõnibus passionis a Damas.⁊ Grego.niçe/
no positis apparet.Qd̄ sic patʒ.Dr̄ eni passio tripl'r:vt di/
ctum est.Uno modo cõiter:ſm ꝙ omne recipere est pa/
ti.Et sic passio non est in qualibʒ parte aie:nec tamē solū
in appetitiua sensitiua.hoc eni modo accipiēdo passionē
diᵹ Cõmen.in lib°.de aia.ꝙ vires aie vegetabilis omnes
sunt actiue.vires aūt sensibilis omnes passiue.vires aūt
rõnalis partim actiue propter itellectum agentē:⁊ par/
tim passiue ṗpter itellectum possibilem. hic aūt modus
passionis quāuis cõueniat potentijs apprehensiuis ⁊ ap/
petitiuis:magꝭ tamē competit appetitiuis. Qr cum ope/
ratio apprehensiue sit in rem apprehensam ſm ꝙ est in
apprehendente.operatio autē appetitiue fit ad rem ſm
ꝙ est in seipa:qd̄ recipitur in apprehensiua: minus habʒ
de proprietate rei apprehense q̄ʒ id quod recipitur in ap/
petitiua de rõne rei appetibilis. Unde verūʒ quod perfi
cit itelligentiam est in mente. bonūʒ vero quod perficit
appetitiuam est in rebus:vt dr̄ i 6°.metaphy. Alio modo
dr̄ passio proprie que consistit in abiectione vnius cõtra
rij:⁊ alterius receptione per viā transmutationis.Et hic
modus passionis anie ꝯuenire non põt nisi ex corpore:⁊
hoc dupl'r.Uno modo ſm ꝙ vnitur corpori vt forma:et
sic compatiᵹ corpori patiēti passione corporali. Alio mo
do prout vnitur ei vt motor:⁊ sic ex operatione aie trans
mutatio fit i corpore:que quidē passio dr̄ aialis:vt supra
dictum est.passio igitur corporalis predicta pertingit ad
potentias ſm ꝙ in eẽntia aie radicanᵹ:eo ꝙ aia ſm eẽn/
tiam suam est forma corporis:⁊ sic ad eẽntiaʒ aie ptinet.
põt tm̄ hec passio attribui alicui potētie tripl'r. Uno mo/
do ſm ꝙ in essentia aie radicaᵹ:⁊ sic cū oēs potētie radi/
cenᵹ in eẽntia aie ad omnes potētias ptinet ṗdicta pas/
sio.Alio modo ſʒ ꝙ ex lesione corporis potētiarū actus
ipediuntur:⁊ sic ṗdicta passio ptinet ad oēs potētias vtē
tes organis corporalibus:quarū oium actus ipediunᵹ le
sis organis:ſʒ idirecte.Et hoc modo pertinet ēt ad potē/
tias organis corporalibus non vtentes.s.itellectiuas in/
quātuʒ accipiunt a potētijs organis vtentib⁹.vñ contin/
git ꝙ leso organo ṽtutis ymagiatiue itellcūs operatio i/
pediᵹ:ṗpter hoc ꝙ itellect⁹ idiget fantasmatibus in sua
operatiõe.Tertio modo pertinet ad aliquā potentiā vt
apprehendentē ipsaʒ:⁊ sic ṗprie pertinet ad sensuʒ tact⁹.
nam tactus est sensus eoꝝ:ex q̄bus componiᵹ aial:⁊ sil'r
eoꝝ per que aial corrumpiᵹ. Passio vero aialis cum per
eam ex operatione aie transmutetᵹ corpus in illa potētia
esse debʒ:que organo corporali adiūgitur:⁊ cuius est cor
pus transmutare.⁊ ideo hꝰ passio nõ est in parte itellecti
ua:que non est alicuius organi corporalis actus : nec ite/
rum est in apprehēsiua sensitiua:qr ex apprehēsione sen
sus nõ seq̄tur motus in corpore nisi mediāte appetitiuo
que est imediatum mouens. vnde 2m modum operatio/
nis eius statim disponitur organuʒ corporale:ſcʒ cor.vn/
de est ṗncipiū motus:tali dispõne que competat ad exe/
quendum hoc:in quod appetitus sensibilis iclinatur.vn
de in ira feruet:⁊ in timore quodam modo frigescit ⁊ cõ/
stringitur.Et sic in appetitiua sensitiua sola aialis passio
proprie iuenitur.Uires eni aie vegetabilis:quāuis orga
no vtantur:constat ꝙ nõ sunt passiue ſʒ actiue.passio aūt
magꝭ ṗprie appetitiue potētie competit q̄ʒ apprehēsiue
vt in ṗncipio dcm̄ est.Et hec est vna rõ quare magis pro/
prie appetitiua sensitiua passionis subm̄ est q̄ʒ sensitiua
apprehensiua:sicut ⁊ ipsa affectiua superior magis acce/
dit ad propriam rõnē passionis q̄ʒ itellectiua. Tertio vo
modo passio dicebatur transumptiue: ſʒ ꝙ aliq̄d qual'r/
cunq̄ʒ ipeditur ab eo qd̄ est sibi conueniēs. hoc modo po
tentie aie patiuntur sicut a proprijs actibus ipediuntur.
Qd̄ q̄dem aliqual'r in oibus potētijs aie contingit:vt di/
ctum est. Nunc aūt loq̄mur de passione aiali ṗprie dicta:
que:vt ostēsuʒ est:i sola appetitiua sensitiua iuenitur.

Ad primuʒ ergo dōm:ꝙ aīa xp̄i tota patiebatur passione corporali:⁊ sic ad oēs poten/ Ad p̄m
tias passio illa pertinebat ad minus put in eẽntia aie ra/
dicanᵹ.non aūt ita ꝙ passio aialis in qualibʒ potētia aie
eius esset sicut in ṗp̄o subiecto.¶ Ad 2m dōm ꝙ Augꝰ. 2m
loq̄tur contra quosdaʒ platonicos q̄ dicebant oium ista/
rum passionum ṗncipium esse ex carne. Aug.aūt ostēdit
ꝙ si caro in nullo esset corrupta posset esse haruʒ passio/
num ṗnm ex aia.Et ideo non diᵹ ꝙ sine carne hꝰ passiões
ṗficiantur:sed ꝙ non ex carne tm̄ aia his passionib⁹ affi/
citur. ¶ Ad 3m dōm:ꝙ Aug. vel nomē voluntatis large 3m
accipit pro quolibʒ appetitu:vel timorem vel gaudium
⁊ alia hꝰ accipit pro actibus voluntatis silibus passioni/
bus in appetitu sensitiuo existentibus.Est eni vt in que/
stione de sensualitate dictuʒ est ⁊ in ipsa voluntate quo/
dammodo gaudiū ⁊ tristicia ⁊ alia hꝰ:sed non ita ꝙ sint
passiones proprie loquēdo. Uel potest dici ꝙ has passio/
nes Augu. voluntates nominat:iquantuʒ ex actu volun/
tatis homo in has passiones iducitur ſm ꝙ appetitus i/
ferior seq̄tur iclinationem appetitus supioris vt in que/
stione de sensualitate dictum est. Unde ipse Aug. postea
subiūgit:sicut allicitur vel offenditur voluntas hois:ita
in hos vel illos affectus mutaᵹ ⁊ vertitur. ¶ Ad 4m di/ 4m
cēdū:ꝙ sensus nõ est ṽtus actiua ſʒ passiua. nõ.n.dr̄ ṽtus
actiua que habet aliquē hituʒ q̄ est opatio: sic.n.oīs potē
tia aie actiua eēt:sed dr̄ potētia aliqua actiua que ꝯpara/
tur ad suuʒ obm̄ sicut agens ad patiēs. sensus aūt ꝯpara/
tur ad sensibile sicut patiēs ad agens.eo ꝙ sensibile trās/
mutat sensuʒ.ꝙ aūt sensibile aliqn̄ a sensu trāsmuteᵹ h
est per accñs:iq̄ʒtuʒ ipm̄ organū sensus hʒ aliquā q̄litatē
per quā natū ē imutare aliqd̄ corp⁹.vñ ifectio illa q̄ mu/
lier mēstruata speculū ificit: vel qua basilisc⁹ hoieʒ vidē
do iterficit:nihil ꝯfert ad visionē:ſʒ visio ṗficiᵹ per hoc
ꝙ spēs visibilis recipiᵹ i visu:qd̄ ē quoddā pati. Vñ sen/
sus potētia passiua est.dato ēt ꝙ sensus aliq̄d ageret acti
ue:nõ ex hoc sequereᵹ ꝙ i sensu nulla passio eē posset.ni/
hil eni ṗhibʒ respectu diuersoꝝ idē eē actiuū ⁊ passiuuʒ.
dato iterū ꝙ sensus q̄ noiat vim apprehēsiuaʒ nulli⁹ pas/
sionis eēt capax:nõ ṗpter h excludereᵹ: qn i appetitiua
sensibili passio eē posset.¶ Ad 5m dōm:ꝙ q̄uis actiuum 5m
simpl'r sit passiuo nobili⁹ respcū eiusdē.nihil tm̄ ṗhibʒ ali
qd̄ passiuū actiuo nobili⁹ eē iq̄ʒtū passiuū nobiliori pa/
tiᵹ q̄ʒ sit actio q̄ actiuū agit:sicꝰ passio q̄ itellcūs possi
bilis diciᵹ passiua potētia.Et etiā sensus recipiēdo aliq̄d

naliter est nobilior actiōe qua potētia vegetatiua agit
naliter.i.mediātibus qualitatibus elemētarib9. ¶ Ad
6m dōz: q illi delectationi que est in parte itellectiua per
ꝯiunctionē itelligibilis cōuenientis:nō est aliqđ ꝯtrariū:
q: oporteret q illi itelligibili ꝯuenienti aliqđ ꝯtrariuz fo
ret qđ cā cōtrarij eēt.hoc aūt esse nō pōt:eo q itelligibili
spēi nihil est ꝯtrariū.spēs.n.cōtrarioꝶ in aīa ꝯtrarie non
sunt:vt.10.meta.dr̄.vn̄ homo delectaꝉ nō solū de hoc q
itelligit bona:sꝫ de hoc q itelligit mala inq̄tuz itelligit.
Ipsum eni itelligere mala bonū est itellectui.Et sic dele
ctatio itellectualis cōtrarium nō hꝫ.diciꝉ tamē tristicia
vel dolor in parte itellectiua aīe eē cōiter loquēdo:inq̄
tuz itellectus itelligit aliqđ hoī nociuū cui voluntas re
pugnat.Qr tn̄ illud nociuum nō est nociuū itellectui in
quātuz est itelligēs:ideo illa tristicia vel dolor nō cōtra
riatur delectationi itellectus:que est fm id qđ est conue
7m niens itellectui inq̄tum itelligit. ¶ Ad 7m dōm: q potē
tia rōnalis se hꝫ ad ꝯtraria aliquo modo sibi ꝓprio:ꝛ ali
quo mō cōi sibi ꝛ oībus alijs.Qr enim potētia rōnalis sit
subm ꝯtrarioꝶ accidētiuz hoc sibi ꝛ alijs cōe est:q: oīuz
ꝯtrarioꝶ idem est subm:sꝫ q se hēat ad ꝯtrarias actiōes
istud est sibi ꝓpriuz.nālis.n.potētie sunt determiate ad
vnuz.Et sic loqtur phs q rōnales potestates sunt ad op
8m posita. ¶ Ad 8m dōm: q absentia gubernatoris nō est cā
submersionis nauis nisi per accñs:inq̄tum.s.remouet gu
bernatoris ꝓuidētiā per quā nauis submersio ꝓhibeba
tur.Et silr itelligibilis remotio vel absentia nō est causa
tristicie:sꝫ nō delectādi. Effectus.n. ꝓportionanꝉ fm ꝓ
portionē cāꝶ.vn̄ itelligere ꝛ nō itelligere que ꝯtradicto
rie opponunꝉ sunt causa delectādi ꝛ nō delectādi:que si
milr sunt cōtradictoria.nō aūt delectādi ꝛ tristandi que
sunt cōtraria.Si aūt accipiaꝉ id qđ est cōtrariuz itelligē
tie veritatis.s.error nō pōt eē causa tristicie:q: vel error
existimaꝉ esse veritas:ꝛ sic error delectat sicꝫ veritas:vel
cognosciꝉ esse error:qđ nō est nisi cognoscēdo veritatē:ꝛ
sic iterū error delectationē in itelligēdo facit. ¶ Ad 9m
9m dōm: q tristicia ꝛ dolor hoc modo differūt: q tristicia ē
quedā passio aīalis icipiens.s.in apprehēsione nocumēti
ꝛ terminata in operatione appetitus:ꝛ vlterius in trans
mutatione corporis:sꝫ dolor ē fm passionē corporalē.vn̄
Augu.dicꝉ.14.de ci.dei.q dolor vsitatius in corporib9 di
ciꝉ.Et iō icipit a lesione corporis:ꝛ terminaꝉ in apprehē
sione sensus tactus.ꝓpter qđ dolor est in sensu tactus vt
10m in apprehēdente:vt dictū est. ¶ Ad 10m dōm: q gaudiuz
ꝛ tristiciaꝫ seq passionē diciꝉ ꝛ a Dam.ꝛ a phō:sꝫ sub alio
itellectu.Dam.n.ꝛ Greg.nissenus idē vbū ꝓponentes lo
quunꝉ de passione corporali:que apphēsa causat gaudiū
vel tristiciaꝫ:ꝛ sensu experta causat dolorē.phs aūt in 2.
ethi.loqtur ꝓculdubio de passionib9 aīalibus:volens q
ad oēs passiones aīe sequaꝉ gaudiuz ꝛ tristicia.Cuius rō
est q iter oēs passiones cōcupiscibilis potētie gaudiuz ꝛ
tristicia que causanꝉ ex cōsecutione cōuenientis vel noci
ui vltimū locū tenet.oēs aūt passiones irascibilis ad pas
siones cōcupiscibilis terminātur:vt in questione de sen
sualitate dictū est.Vn̄ restat q oēs passiones aīe ad gau
dium ꝛ tristiciā termineꝉ.Scđm aūt neutrū itellectuz
seqtur q passiones sint in apprehēsiua:q: passio corpora
lis est ipsa natura corporis.passiones autē animales alie
sunt in eadem parte appetitiua in qua gaudium ꝛ tristi
cia:sed tamē quātum ad priores eius act9.Si aūt in acti
bus appetitiue ordo nō esset:sequeretur ex verbis phī q
passiones aīales nō essent in appetitiua vbi est gaudium
11m ꝛ tristicia:sꝫ in apprehēsiua. ¶ Ad 11m dōm: q nec sensus
nec vis alia apprehensiua mouet imediate:sed soluz me
diante appetitiua:ꝛ ideo ad operationez virtutis sensiti
ue apprehensiue nō imutatur corpus quātuz ad disposi
tiones materiales nisi superueniat motus appetitiue: quē
statim seqtur trāsmutatio corporis disponētis se ad obe
diendum.vnde quāuis vis apprehensiua sensitiua imu
tatur simul cuz organo corporali:non tamē est ibi passio
ꝓprie loquendo:q: in operatione sensus non transmuta
tur organuz corporale per se loquēdo:nisi spirituali imu
tatione:fm q spēs sensibilium recipiunꝉ in organis sen
tiendi sine materia:vt dicaꝉ in 2.de aīa. ¶ Ad 12m dicen 12m
dum q quāuis in parte itellectiua aliquid abijciaꝉ ꝛ ali
quid recipiatur:hoc tamē non contingit per viam trans
mutationis:vt ꝯtinue receptio ꝛ abiectio fiat:sed est per
simplicem influxum quātum ad habitus ifusos. In istā
ti eni ifunditur gratia per quā subito expelliꝉ culpa. Al
teratio autē que fit de vicio in vtutem:vel de ignorantia
ad sciam attingit ad partem itellectiuaꝫ per accidēs:per
se existēte transmutatione in parte sensitiua:vt patet in
7.ethico.Ex hoc eni q fit aliqua transmutatio circa par
tem sensitiuam:subito resultat aliqua perfectio in parte
itellectiua:vt sic id quod fit in parte itellectiua sit termi
nus transmutationis in parte sensitiua existēs:sicut illu
minatio est terminus motus localis:ꝛ generatio simplr
alterationis:ꝛ hoc itelligendū est q̄tū ad habitus acqui
sitos. ¶ Ad 13m dicēdum: q ex aliquo apprehenso per i 13m
tellectum potest sequi passio in appetitu inferiori duplr.
Uno modo inquātum id quod itelligitur vlīter per itelle
ctum:formatur in ymaginatione particulariter:ꝛ sic mo
uetur iferior appetitus:sicut cum itellectus credētis ac
cipit itelligibilr futuras penas:ꝛ earum fantasmata for
mat ymaginando ignem vrentem:ꝛ vermē rodentem:ꝛ
alia hōi:ex quo sequitur passio timoris in appetitu sensi
tiuo.Alio modo inquātuz ex apprehēsione itellectus mo
uetur appetitus superior:ex quo per quandam redundā
tiam vel iperiū appetitus iferior cōmouetur. ¶ Ad 14m 14m
dicendum: q spes que in aīa separata manet non est pas
sio:sꝫ vel habitus:vel voluntatis actus:vt ex ꝑdictis pa
tet. ¶ Ad 15m dicēdum: q ex beatificatione vel ꝑfectiōe 15m
ymagis nihil aliud haberi potest q̄ꝫ q in parte itellecti
ua sit passio:fm q omnis receptio passio dr̄. ¶ Ad 16m di 16m
cendum: q passio dr̄ esse motus ex alio recepto in aliud
receptum:non autem ex alio operato in aliud operatuz.
sic autē in itellectu est motus ex alio in aliud. ¶ Ad 17m 17m
dōm : q itelligere dicitur esse pati cōmuniter loquendo
de passione:ꝓut oīs receptio passio est. ¶ Ad 18m dōz: q 18m
passio.illa de qua loqtur Diony.nihil aliud est q̄ꝫ affectio
ad dīna:que habꝫ magis rōnē passionis q̄ꝫ simplex appre
hensio:vt ex predictis pꝫ.Ex ipsa.n.dīnoꝶ affectiōe ꝓue
nit manifestatio eoꝶdē:fꝫ illud Jo.14.si qs diligit me
diligeꝉ a pr̄e meo:ꝛ ego diligā eū ꝛ māifestabo ei me ipsꝫ.

Quarto queritur fm qđ attēditur cōtra
rietas ꝛ diuersitas iter aīe passio
nes. ¶ Et videꝉ q nō fm bonū ꝛ malū.Auda 1m
cia.n.timori opponiꝉ.vtraqꜫ vō passio ē respe
ctu mali:q: hoc q timor fugit audacia aggre
diꝉ.g̃ ꝯrietas passionū aīe nō est fm bonū ꝛ malū. ¶ P. 2m
spes desperationi opponiꝉ.vtraqꜫ vero est respectu boni
qđ spes consequi expectat desperaratio autē de consecu
tione diffidit.ergo contrarietas passionum anime nō est
fm bonum ꝛ malum. ¶ P.Damas.in libro scđo.ꝛ Greg. 3m
nissenus distinguunt passiones anime per presens ꝛ futu
rum ꝛ per bonū ꝛ malum:vt de bono futuro sit spes vel
desiderium:de bono presenti voluptas vel delectatio si
ue leticia:de malo futuro timor:de presenti tristicia : sed
presens ꝛ futurū per accidēs se habēt ad bonū ꝛ malū.g̃
ꝯria passionū aīe per se non attenditur fm bonū ꝛ malū.

4m ℭ P̄.Aug.14.°de ciui.dei distinguit inter tristiciaʒ ꝛ do
lorē.ꝙ tristicia est aie.dolor vō corpoꝝ:qđ ad rōnē boni
5m ꝛ mali nō pertinet.ḡ idem qđ prius. ℭ P̄.exultatio gau
diū leticia ꝛ delectatio iocūditas ꝛ hilaritas dr̄iaʒ quā
dam habēt.alš inutiliter duo istoꝝ coniungerent̄:vt pʒ
Ysa.35.gaudiū ꝛ leticiā obtinebunt.cuʒ ergo omnia ista
respectu boni dicant̄.videt̄ ꝙ bonū ꝛ malū passiōes aie
6m nō diuersificēt. ℭ P̄.Dam.in lib°.2°.distinguit quatuor
spēs tristicie que sunt.accidia.anxietas.inuidia.misericor
dia.pter quas est penitētia:que oia respcū mali dicunt̄.
7m ergo idem quod pus. ℭ P̄.ipse distinguit sex spēs timo
ris.s.segniciē.erubescētiā.verecundiā.admirationē.stu
porem.ꝛ agoniā.que ad predictā dr̄iaʒ nō pertinēt.ergo
8m idem qđ prius. ℭ P̄.Diony.4°.c.de di.no.çelum amori
cōnumerat:quorum vtrūqʒ est passio respectu boni:ꝛ sic
(idem quod prius.

3p **Sed contra** est ꝙ actus distiguunt̄ per obiecta:
passiones aūt aie sunt actus appetitiue v̄tutis: cui⁹ obm
2o est bonū ꝛ malū.ḡ per bonū ꝛ maluʒ distinguunt̄. ℭ P̄.
ſm p̄hm in 2°.ethic.passiōes aie sunt ad quas seqtur gau
dium ꝛ tristicia:sʒ gaudium ꝛ tristicia distiguunt̄ ſm bo
nū ꝛ malum.ḡ bonū ꝛ malū distinguūt aie passiōes.

R: **Responsio.** Dōm ꝙ in passionibus aie triplex di
stinctio iuenit̄. Prima quidē est qua
differūt q̄si genere:vtpote ad diuersas potētias aie perti
nentes:sic distinguunt̄ passiones cōcupiscipilis a passio
nibus irascibilis. Ratio huius distinctionis passionū su
mitur ex ipsa rōne distinguēdi potētias. Cuʒ.n.supra di
ctum sit in q̄one de sensualitate ꝙ obiectū ꝯcupiscibilis
est delectabile ſm sensum.irascibilis vō aliqđ arduū vel
altum:ille passiones ad cōcupiscibilē pertinēt in q̄bus i
portatur ordo ad delectabile sensus absolute: vel ad ei⁹
cōtrariū.ille vō ad irascibilem:que ordinant̄ ad aliqđ ar
duum circa hꝫ. Et sic apparet dr̄ia iter desideriū ꝛ spem.
nam desideriū dr̄ ſm ꝙ appetit⁹ mouetur in aliquid de
lectabile.spes aūt dicit quandā eleuationē appetitus in
aliqđ bonū qđ extimatur arduū vel difficile:ꝛ silr̄ est de
alijs. Scđa vō distinctio passionū aie ē qua distinguun
tur quasi spēs in eadē potētia existētes. Que quidē disti
ctio in passionib⁹ concupiscibilis ſm duo attendit̄. Uno
modo ſm ꝯtrarietatē obiectoꝝ:ꝛ sic distinguit̄ gaudiū
qđ est respectu boni:a tristicia que ē respectu mali. Alio
modo ſm ꝙ ad idem obiectū vis cōcupiscibilis ordina
tur:ſm diuersos gradus cōsideratos in ꝓcessu appetiti
ui motus.ipm enī delectabile p̄mo appetēti cōiungit̄ ali
qualiter ſm ꝙ apprehēditur vt silē vel cōueniēs:ꝛ ex h
seqtur passio amoris que nihil est aliud q̄ȝ informatio q̄
daʒ appetitus ab ipso appetibili. Unū amor dicit̄ eē q̄dā
vnio amantis ꝛ amati. Id aūt qđ sic aliqualiter ꝯiunctū
est querit̄ vlterius vt realr̄ cōiūgat̄:vt amans.s.perfrui
tur amato:ꝛ sic nascitur passio desiderij. Qđ quideʒ cum
adeptū fuerit in re generat gaudiū. Sic ergo p̄mū qđ est
in motu cōcupiscibilis est amor:2m desideriū:ꝛ vltimuʒ
gaudiū:ꝛ per ꝯtrariū istis sunt accipiēde passiones q̄ or
dinant̄ in malū vt odium ꝯtra amorē:fuga cōtra deside
riū:tristicia ꝯtra gaudiū.passiōes vō irascibilis: vt i alia
q̄one dictū est:oriunt̄ ex passionib⁹ ꝯcupiscibilis ꝛ termi
nantur ad eas:ꝛ ideo in eis inuenit̄ distinctio aliq̄ cōfor
mis distinctioni cōcupiscibilis:ꝛ vlterius est in eis disti
ctio ꝓpria ſm rōnē ꝓprij obiecti. Ex parte quidē cōcupi
scibilis est distinctio qua distinguunt̄ per bonū ꝛ maluʒ:
vel per delectabile ꝛ ꝯtrariū:ꝛ iterū ſʒ habitū realr̄:ꝛ nō
habitū realr̄. Sʒ ꝓpria distinctio ipsius irascibilis est:vt
passiōes eius distinguant̄ ſm excedēs facultatē appetē
tis vel nō excedēs:ꝛ hoc ſʒ extimationē. Ista enī viden
tur distinguere arduū sic differentie p se.pōt ergo pas
in irascibili vel respcū boni eē vel respcū mali. Si resp
ctu boni.vel habiti:vel nō habiti. Respectu boni hab
nulla passio pōt eē in irascibili:q2 bonū ex quo iam poss
detur nullā difficultatē igerit possidēti.vnū nō saluat̄ ibi
rō ardui. Respcū aūt boni nōduʒ habiti in quo rō ardui
saluari pōt ꝓpter difficultatē cōsequēdi:si q̄dē illud bo
nū extimet̄ vt excedēs facultatē facit desperationē.si vō
vt nō excedēs facit spem. Si vō cōsideret̄ motus irasci
bilis in malū:hoc erit duplr̄.s.vel i malū nondū habitū:
qđ quidē extimatur vt arduū inq̄ȝtuʒ difficile est vitari:
vel vt iam habitū siue cōiunctuʒ:qđ item rōnē ardui hʒ
inq̄ȝtuʒ extimat̄ difficile repelli. Si aūt respcū mali nō
duʒ p̄ntis:si quidē illud malū extimet̄ vt excedēs facul
tatē:sic facit passionē timoris.si aūt nō vt excedēs:sic fa
cit passionē audacie. Si aūt malū sit presens:aut extima
tur vt nō excedēs facultatē:ꝛ sic facit passionē ire:aut vt
excedēs:ꝛ sic nullā passionē facit in irascibili:sʒ i sola cō
cupiscibili manet passio tristicie.distinctio ḡ illa que ac
cipit̄ ſm diuersos grad⁹ acceptos in motu appetitiuo nō
est causa alicuius ꝯtrarietatis:q2 hꝫ passiones differunt
ſm perfectū ꝛ imꝑfectū:vt pʒ in desiderio ꝛ gaudio. Sʒ
distinctio que ē ſʒ ꝯtrarietatē obiecti: ꝓprie facit in pas
sionib⁹ ꝯtrarietatē.vnū in cōcupiscibili passiōes aie acci
piunt̄ ſʒ bonū ꝛ malū:vt gaudiū ꝛ tristicia amor ꝛ odiū.
In irascibili vō pōt accipi duplex ꝯtrarietas. Una ſʒ di
stinctionē ꝓprij obiecti.s.ſm excedēs facultatē ꝛ nō ex
cedens:ꝛ sic sunt cōtraria spes ꝛ desperatio:audacia ꝛ ti
mor:ꝛ hec ꝯtrarietas ē magis ꝓpria. Alia vō est ſm dif
ferētiā obiecti cōcupiscibilis.i.ſm bonū ꝛ malū per quē
modū spes ꝛ timor ꝯtrarietatē hēre vident̄. Ira vō neu
tro mō pōt hēre passionē ꝯtrariā:nec ſm ꝯtrarietatē bo
ni ꝛ mali:q2 respcū boni p̄ntis nō est aliq̄ passio in irasci
bili. Silr̄ nec ſm cōtrarietatē excedētis facultatē ꝛ non
excedētis:q2 malū facultatē excedens nullā passionē in
irascibili fac̄:vt dcm̄ est.vnū iter ceteras passiones ira hʒ
ꝓpriū:q2 nihil est ꝯriū ei. Tertia vō dr̄ia passionuʒ aie
est q̄si accn̄talis. Que q̄dem duplr̄ accidit. Uno mō ſm
itensionē ꝛ remissionē:sicut çelus iportat itensionē amo
ris:furor itensionē ire. Alio modo ſm mālēs dr̄ias boni
vel mali:sicut differunt misericordia ꝛ inuidia:que sunt
spēs tristicie.naʒ iuidia est tristicia de ꝓsperitate aliena:
inq̄ȝtum extimatur malum ꝓprium:misericordia vō est
tristicia de aduersitate aliena inq̄ȝtuʒ extimat̄ vt ꝓpriū
malum:ꝛ sic est in alijs quibusdā cōsiderare.

Ad primum ḡ dōm ꝙ irascibilis obiectū nō est Ad pm
bonū ꝛ malū absolute:sʒ addita cir
cunstātia arduitatis.vnū nō solū in eoꝝ passionib⁹ est con
trarietas per bonū ꝛ malū:sʒ per differentias que distin
guunt arduū tā in bono q̄ȝ in malo. ℭ Et per hoc pʒ solo
ad 2m. ℭ Ad 3m dōʒ:ꝙ presens ꝛ futurū accipiunt̄ vt dif 2m
ferētie ad distinguēdas aie potētias ſm ꝙ futurū nōdū 3m
est ꝯiunctū realr̄.presens vō iam cōiunctū.perfectior vō
est motus appetitiuo in id qđ est realr̄ distās.vnū futurū ꝛ
p̄ns:lʒ faciant aliquā distictionē.nullā tn̄ ꝯtrarietatē fa
ciunt:sicut nec ꝑfectū ꝛ iperfectū. ℭ Ad 4m dōm:ꝙ do
lor ſm ꝙ ꝓp̄e accipit̄ nō dʒ cōputari iter aie passiōes:q2 4m
nihil hʒ ex ꝑte aie nisi apprehensionē tm̄. est.n.dolor sen
sus lesionis. Que q̄dem lesio est ex parte corporis. Et iđ
Aug.ibidē subdit.ꝙ tractādo de passionibus aie maluit
vti noie tristicie q̄ȝ doloris. Tristicia.n.ꝑficit̄ in ipsa ap
petitiua:vt ex dictis pʒ. ℭ Ad 5m dōʒ ꝙ delectatio ꝛ gau 5m
diū eodē modo differūt sicut tristicia ꝛ dolor.nā delecta
tio sensibilis hʒ ex parte corporis cōiunctionē cōuenien
tis:ex parte vō aie sensum illius cōueniētie. Et silr̄ dele

ctatio ſpūalis hꝫ quādā realē cōiunctionē cōuenientis cū ꝯuenienti: ⁊ ꝑceptionē illius cōiunctionis. Un̄ plato diffiniens delectationē ſenſibilē dixit ꝙ delectatio ē ſenſibilis generatio in nā. Ar. vō diffiniēs generalr delectationem dixit ꝙ delectatio eſt operatio nālis hitus nō īpedita. Ipſa.n.opatio cōueniēs: eſt illud cōiunctū cōueniens: qḋ delectationē ꝑcipue ſpūalē facit. Et ſic delectatio vtrobiqꝫ incipit a cōiunctione reali: ⁊ ꝑficiꝛ in eius apprehenſione: gaudiū vō incipit in apprehenſione ⁊ terminaꝛ in affectu. vn̄ delectatio eſt interdū cā gaudij: ſicut dolor triſticie. Gaudiū vō a leticia ⁊ ceteris differt accidentalr ſꝫ intenſionē ⁊ remiſſionē. Nam alia dicunt quādā gaudij intenſionē: que quidē intenſio attendiꝛ vel ſm interiorē diſpōnē: ⁊ ſic eſt leticia que importat interiorē cordis dilatationē. diciꝛ enim leticia quaſi laticia. Uel ſcḋm ꝙ intenſio gaudij interioris prorūpit in qdā exteriora ſigna: ⁊ ſic eſt exultatio. diciꝛ enim exultatio ex hoc ꝙ gaudiū īterius quodā mō exterius exilit. Que quidē exilitio attendiꝛ vel ſcḋm immutationē vultus: in quo ꝑmo apparēt affect⁹ indicia ꝓpter ꝓpinquitatē eius ad vim imaginatiuā: ⁊ ſic ē hilaritas. Uel ſcḋꝫ ꝙ ex ītētione interioris gau-
6ᵐ dij diſponunꝛ ⁊ verba ⁊ facta: ⁊ ſic ē iocūditas. ¶ Ad 6ᵐ dḋm. ꝙ ſpēs triſticie: quas Dam. ponit ſunt quidā modi triſticie addentes ſupra triſtitiā quaſdā differentias accidentales: vel ſcḋm itenſionem motus. Et ſic ſcḋm ꝙ iſta intenſio conſiſtit in iteriori diſpoſitione: dicitur accidia: que eſt triſticia aggrauans.ſ.cor ne aliquid agere libeat. vel ſcḋꝫ ꝙ ꝓgrediꝛ ad exteriorē diſpōnē: ⁊ ſic eſt achos que eſt triſticia vocē auferēs. Ex pte vō obiecti ſm id qḋ in alio eſt reputaꝛ vt ꝓprium malū. Et ſi qḋ boᵐ alterius reputeꝛ vt ꝓpriū malū: erit inuidia. Si aūt malū alteri⁹ ꝓpriū malum reputaꝛ: erit mīa. penitētia vero nō addit ſupra triſticiā ⁊ generalē aliquā ſpālē rōnē: cū ſit abſolute de malo ꝓprio. Et ideo Dam. ipſam ꝑtermittit: pñt tñ multi modi triſticie aſſignari: ſi conſiderenꝛ oīa que acci-
7ᵐ dentaliter ſe hñt ad malū: qḋ triſticiā facit. ¶ Ad 7ᵐ dicendum. ꝙ cū timor ſit quedam paſſio ex nociuo apprehenſo vt excedente facultatē ꝓuenīēs: diuerſificabūtur modi timoris ſcḋm dr̄iam taliū nociuoꝝ. Qḋ quidē tripliciter ad appetētē pōt referri. Uno mō reſpectu ꝓprie opationis: ⁊ ſic inqꝫtū ꝓpria operatio timeꝛ vt laborioſa eſt ſegnicies: inqꝫtuꝫ vero timeꝛ vt turpis: eſt verecūdia: que eſt timor in turpi actu. Secundo reſpectu cognitiōis ꝓut aliquid cognoſcibile apprehendiꝛ vt oīno excedens cognitionē: ⁊ ſic eius cōſideratio apprehendiꝛ vt ſuperuacua: ⁊ ſic vt nociua. Qr aūt excedit cognitionē cōtingit vl̄ ꝓꝑ ei⁹ magnitudinē: ⁊ ſic ē āmiratio q̄ ē timor ex magna imaginatōe vel ꝓꝑ ei⁹ icōſuetudinē: ⁊ ſic ē ſtupor q ē tior ex inaſſueta imaginatione ſecūdū Dam. Tertio reſpectu paſſionis que eſt ab alio: que quidē paſſio pōt timeri vel rōne turpitudinis: ⁊ ſic eſt erubeſcentia: que eſt timor in expectatione cōuicij: vel ratione leſionis: ⁊ ſic ē agonia ꝑ quā homo timet ne ī aliq̄ īfortunia īcidat. ¶ Ad 8ᵐ dḋꝫ. ꝙ zelus addit ſuꝑ amorē quādā intenſionē: ē.n. amor vehemens non patiens conſortiū in amato.

Quinto q̄riꝛ vtꝝ ſpes tior gaudiū ⁊ triſticia ſint q̄tuor ꝑncipales aīe paſ-
1ᵐ ſiōes. ¶ Et vr ꝙ nō: qr Aug. 14. de ci. dei. enūerans q̄tuor ꝑncipales paſſiones ponit cupiditatē loco ſpei: qḋ ex verbis virgilij accipi vr. q hās ꝑncipales paſſiones deſignatas dixit: ſicut homines
2ᵐ cupiunt metuūt gaudentes dolēteſqꝫ ⁊c̄. ¶ P̄. quāto aliquid ē perfecti⁹: tanto ꝑncipali⁹ ē videꝛ: ſed mot⁹ audacie eſt perfectior q̄ꝫ motus ſpei: vtpote cū maiori itentione ī ſuū obiūi tēdens. ḡ audacia magis ē ꝑncipalis paſſio

q̄ꝫ ſpes. ¶ P̄. vnūqḋqꝫ denominaꝛ a ꝑncipaliori: ſed vis 3ᵐ
iraſcibilis ab ira denominaꝛ. ḡ ita dꝫ computari īter paſſiones ꝑncipales. ¶ P̄. ſicut in iraſcibili eſt paſſio reſpcū 4ᵐ
futuri: ita in concupiſcibili: ſed paſſio que eſt in cōcupiſcibili: reſpectu futuri.ſ. deſideriuꝫ non poniꝛ paſſio ꝑncipalis. ergo nec timor ⁊ ſpes q̄ ſilr ſunt reſpectu futuri in iraſcibili. ¶ P̄ principale dicitur illud qḋ inter reliqua pri- 5ᵐ
us exiſtit: ꝑncipari enim ſm Grego. eſt iter reliquos ꝑorē eſſe: ſed inter reliquas paſſiones amor ē prior: ex amore eniꝫ omnes alie paſſiones naſcunꝛ. ḡ amor deberet poni paſſio ꝑncipalis. ¶ P̄. ille paſſiones videnꝛ eſſe ꝑncipa- 6ᵐ
les: a quibus alie dependent: ſed a gaudio ⁊ triſticia oēs alie paſſiones dependere videnꝛ. Nā paſſio anime ē quā ſequitur gaudiū ⁊ triſticia ſcḋm phꝫ ī 2°. ethi. ergo he due paſſiones tm̄.ſ. gaudiū ⁊ triſtitia ſunt ꝑncipales paſſiōes tantū. ¶ Sed dice. ꝙ gaudiū ⁊ triſticia ſunt ꝑncipales ī cōcupiſcibili: ſpes aūt ⁊ timor ſunt ꝑncipales in iraſcibi-
li. ¶ Sed contra eſt qḋ dr̄ in libro de ſpū ⁊ aīa: de cōcupi- 7ᵐ
ſcibilitate gaudiū ⁊ ſpes: de iraſcibilitate dolor ⁊ metus
oriunꝛ. ¶ P̄. ſcḋꝫ ꝓprietatē iraſcibilis potentie ſpes de- 8ᵐ
ſperationi opponiꝛ: timor audacie: ſed ex parte cōcupiſcibilis ponunꝛ due ꝑncipales paſſiones cōtrarie ſcḋm proprietatē ꝯcupiſcibilis.ſ. gaudiū ⁊ triſticia. ergo ex pte iraſcibilis deberent poni principales vel ſpes ⁊ deſperatio vel timor ⁊ audacia.

Sed cōtra. eſt qḋ diciꝛ in li. de ſpū ⁊ aīa: affectus Cōtra.ꝑ
quadripartit⁹ eſſe dinoſciꝛ: duꝫ de eo qḋ amam⁹ gaudem⁹ vl̄ gaudiū ſꝑam⁹: ⁊ ḋ eo qḋ odim⁹ iā dolem⁹ ⁊ dolēduꝫ metuim⁹. ḡ he ſunt q̄tuor paſſiōes ꝑncipales gaudiū dolor ſiue triſticia ſpes ⁊ tior. ¶ P̄. Boe. 2°
ꝑncipales paſſiōes enumerās dicit in li. de cōſol. gaudia pelle: pelle timorem: ſpemqꝫ fugato: nec dolor aſſit: ⁊ ſic idem quod prius.

Reſpondeo. Dḋm ꝙ quatuor ſunt ꝑncipales aīe Rñſo.
paſſiones.ſ. triſticia gaudiuꝫ ſpes ⁊ timor. Cui⁹ rō eſt: qr ꝑncipales paſſiōes dicunꝛ que alijs priores ſunt ⁊ eaꝝ origo. Cum aūt paſſiōes aīe ſint in pte appetitiua: ille paſſiōes ꝑores erūt q̄ īmediate ex obīo appetitiue oriunꝛ: qḋ qdē obiectū ē bonū ⁊ malū. he autem erūt q̄ſi ſecūdarie que mediantib⁹ alijs oriunꝛ. Ad h̄ āt ꝙ aliqua paſſio īmediate oriaꝛ ex bono vel malo dūo requirunꝛ. Quoꝝ ꝑmū ē vt per ſe ex bono ⁊ malo oriaꝛ: qr qḋ eſt per accidens nō eſt ꝑmū. Secūdum vero vt nullo ꝑſuppoſito oriaꝛ; vt ſic vt ꝑncipal paſſio ꝓpter duo dicatur: ꝙ nec per accidens neqꝫ per poſterius ꝓuenit ex obīo qḋ tenet locū actui. Ex bono aūt ꝓuenit per ſe paſſio que ꝓcedit ex bono ſcḋm qḋ eſt bonū: ⁊ per accn̄s vero illa q̄ ꝓuenit ex bono ſm ꝙ eſt malū: ⁊ ecōtrario eſt intelligendum de malo. Bonū aūt ſcḋm ꝙ eſt bonuꝫ allicit ⁊ ad ſe trahit. vn̄ ſi aliq̄ paſſio ſit appetit⁹ tēdentis in bonuꝫ: erit paſſio per ſe conſequēs ex bono. Sed repellere appetitū eſt ꝓpriū mali inqꝫtum eſt malū. vn̄ ſi aliqua paſſio ſit reſpectu boni: per quā bonū refugiaꝛ: paſſio illa non erit ex bono per ſe: ſed inquātuꝫ apprehendiꝛ vt aliqualr malū. Et ecōtrario eſt intelligendū de malo: ꝙ illa paſſio per ſe ꝓuenit ex malo que conſiſtit in fuga mali. Illa vō per accidens que cōſiſtit in acceſſu ad malū. pꝫ igitur qualiter aliqua paſſio per ſe ex bono vel malo oritur. Quia vero quāto aliquid eſt vltimū in conſecutione finis: tanto eſt prius in itentione ⁊ appetitu: iḋ ille paſſiones non preſuppoſitis alijs ex bono vel malo oriunꝛ que cōſiſtūt in executione finis: ⁊ eis ꝑſuppoſitis oriunꝛ alie. Gaudium vō ⁊ triſticia ex ipſa cōſecutione boni vel mali prouenīunt: ⁊ per ſe. ¶ Nam gaudium prouenit ex bono inquātum eſt bonum: ⁊ triſticia ex malo inquātum eſt malum. Et

ſ

similiter oẽs alie passiones cõcupiscibilis per se ex bono
vel malo ꝓueniũt.qḋ ↄtingit ex hoc ꝙ obiectũ ↄcupisci-
bilis est bonũ vel malũ ſm absolutaȝ rationẽ.Sȝ tñ alie
passiones ↄcupiscibilis ꝓsupponũt gaudiũ ꝛ tristitiaȝ per
modũ cause. Nã bonũ ↄcupiscibile ideo efficiť amatũ et
desideratũ:q2 apphẽdiť vt delectabile: malũ vero odio-
sum ꝛ fugiendũ:inq̃tũ apphendiť vt tristabile.Et sic ſm
ordinẽ appetẽdi gaudiũ ꝛ tristitia sũt ꝓora:q̃uis in ordi-
ne exequẽdi sint posteriora. In irascibili vero nõ oẽs pas
siones ꝑ se ↄsequũtur ex bono vel malo:sed quedã per se
ꝛ quedã ꝑ accñs.Qḋ ↄtingit ex hoc ꝙ bonũ vel malũ nõ
ſm absolutã rationẽ sunt obiectũ irascibilis:sȝ ſm ꝙ ap-
poniť ↄditio arduitatis:ſȝ quã ꝛ bonũ repudiať vt exce-
dens facultatẽ ꝛ in malũ tẽdiť ꝓut possibile est repellere
vel subyci. Nõ aũt põt esse in irascibili aliq̃ passio que ex
bono vel malo ↄsequať:nulla alia ꝓsupposita. Bonũ eniȝ
postq̃ȝ habitũ est nullã passionẽ in irascibili facit vt ex ꝓ-
dictis pȝ.Malũ vero ꝓsens facit qdẽ passionẽ in irascibi
li:sed nõ ꝑ se:sed ꝑ accñs:inq̃tũ.s.qꝫ in malũ ꝓsens tẽdit
vt repellendũ ꝛ subyciẽdũ:sicut pȝ in ira.Sic ergo pȝ ex
dictis ꝙ quedã passiones sunt que primo ꝛ ꝑ se ex bono ꝛ
malo oriũtur:vt gaudiũ ꝛ tristitia.Quedã vero que ꝑ se:
sed non ꝓmo:sicut alie passiones cõcupiscibilis: ꝛ he due
irascibilis timor ꝛ spes:quaꝝ vna dicit fugã mali:alia ac-
cessum ad bonũ.Quedã vero nec ꝑ se nec ꝓmo:sicut alie
que sunt in irascibili:vt desperatio audacia ꝛ ira que di-
cunt accessuȝ ad malũ vel recessum a bono.Sic ergo ꝓn
cipalissime passiones sunt gaudiũ ꝛ tristicia. Timor aũt
ꝛ spes sunt ꝓncipales in suo genere:q2 non ꝓsupponũt ali
quas passiones in po^a in qua sunt.s.in irascibili.Alie vo
passiones cõcupiscibilis vt amor desideriũ odiuȝ ꝛ fuga
tñ sint per se ex bono vel malo:non sunt tñ ꝓme in suo ge
nere cũ presupponũt alias in eadẽ po^a existentes:ꝛ sic nõ
pñt dici principales neq̃ȝ simplr̃ neq̃ȝ in genere.Et sic re-
stat ꝙ sole q̃tuor sint ꝓncipales passiones gaudium ꝛ tri-
sticia spes ꝛ timor.

Ad p^m **Ad primum** ergo dõm.ꝙ cupiditatẽ vel deside-
riũ ꝓcedit alia passio in eadẽ po^a.s.
gaudiũ qḋ est rõ desiderandi.vñ nõ põt eẽ ꝓncipalis pas-
sio.Spes aũt ꝛ si ꝓsupponat aliã passionẽ:non tñ in eadẽ
po^a existẽ:sed in cõcupiscibili.oẽs namq̃ȝ passiones irasci
bilis oriunť ex passionibus cõcupiscibilis:vt in alia que-
stione. dictũ est.vñ põt esse passio ꝓncipalis.Aug.vo po-
nit desiderium vel cupiditatẽ loco spei ꝓpter silitudinẽ
quãdã que est inter ea. Nam vtraq̃ȝ passio ẽ respectu bo-
ni nondum habiti.¶ Ad 2^m dõm:ꝙ audacia non põt eẽ
2m ꝓncipalis passio.oriť enim ex malo per accidẽs:cũ sit re-
spectu mali ꝓviam aggrediendi.Audax enim aggrediť
malum inq̃tum estimat victoriam ꝛ repulsionẽ mali eẽ
quoddã bo^m:ꝛ ex hꝫ bona spe audacia oritur:ꝛ sic subtili
ter considerando inueniť spes esse audacia prior. Nam
spes victorie vel saltem euasionis audaciã causat.¶ Ad
3m tertiũ dõm.ꝙ ira oriť ex malo per accidens: inquãtum
.s.iratus vindictam mali sibi illati bonũ extimat ꝛ in eã
tendit.vñ spes vindicte cõsequende est cã ire.vñ cũ ali-
quis leditur ab eo cui nõ se putat posse vindictã inferre:
non irascitur sed tristať solum vel timet: vt Aui.dicit:sic
si rusticus lediť a rege.Et ideo ira non põt esse ꝓncipalis
passio.presupponit enim non solũ tristiciã que est in con-
cupiscibili:sed spem q̃ ẽ in irascibili.denominať aũt ira-
scibilis ab ira:q2 ẽ vltima passionũ q̃ ẽ ĩ irascibili.¶ Ad
4m 4^m dõm:ꝙ passiones que sunt in concupiscibili respectu
futuri oriunť quodãmõ ex passionibus in eadẽ vi existen
tibus respectu presentis:sed passiones que sunt respectu
futuri in irascibili non oriuntur ex aliquibus passioni-
bus respectu presentis in eadem potentia existentibus
sed existentib^9 in alia potentia.s.ex gaudio ꝛ tristicia.vñ
non est simile.¶ Ad 5^m dõm.ꝙ in via exequẽdi vel ↄse- 5m
quendi amor est ꝓma passio:sed in via intentionis gaudi
um est prius amore:ꝛ est rõ amãdi:ꝓcipue scḋȝ ꝙ amor ẽ
passio cõcupiscibilis.¶ Ad 6^m dõm.ꝙ gaudiũ ꝛ tristicia 6m
sunt inter alias ꝓncipalissime vt dcñ est. Nihilomin^9 tñ
spes ꝛ amor in suo genere sunt ꝓncipales:vt ex dictis pȝ.
¶ Ad 7^m dõm.ꝙ liber ille cũ non sit Aug.nõ iponit no- 7m
bis necessitateȝ vt eius auctoritatẽ recipiam^9:ꝛ precipue
hic vbi videť expressam falsitatẽ cõtinere. Spes.n.nõ ẽ
in concupiscibili sed in irascibili:tristicia vero nõ in ira-
scibili sed in cõcupiscibili.Si tñ oporteat auctoritatem
sustinere:põt dici ꝙ loquiť de potentys istis scḋm ratio-
nes nominũ.cõcupiscentia eni est boni:ꝛ ex hac rõne oẽs
passiones ordiate in bonũ cõcupiscibili attribuunť. Ira
aũt ẽ ex aliquo malo illato:vñ oẽs passiões que respectu
mali sunt irascibili attribui pñt:ꝛ scḋm hoc attribuiť ira-
scibili tristicia:ꝛ cõcupiscibili spes.¶ Ad 8^m dõm.ꝙ con 8m
trarietas que ẽ ꝓpria passionũ irascibilis.s.facultatẽ ex-
cedens ꝛ non excedens:facit alteram passionum ꝑ accñs
oriri ex bono vel malo.Excedens eni facultatẽ inducit
ad recessum:non excedens aũt inducit ad accessuȝ.Et iḋ
si iste differentie considerenť in bono:illa passio que seq-
tur ex excedẽte facultatẽ per accidens ex bono ꝓueniet:
si aũt circa malũ illa erit per accñs que sequiť id qḋ ẽ fa-
cultatem nõ excedẽs.vñ in irascibili non pñt esse due ꝓn
cipales passiões q̃ sũt directe ↄrie:vt spes ꝛ dſpatio:vł au
dacia ꝛ timor:sic erat ĩ cõcupiscibili gaudiũ ꝛ tristicia.

SExto queriť vtrum passionibus merea-
mur.¶ Et vř ꝙ sic.Implendo eni p^m
ꝓcepta meremur:sed diuinis ꝓceptis induci-
mur ad gaudẽdũ timẽdũ dolendũ:ꝛ ad alias
hꝫ passiones vt Aug.dicit.14.de ci.dei.ğ pas-
sionibus meremur.¶ ꝓ.ſm Aug.in eodẽ li.hꝫ passiões 2m
non sunt sine volũtate:imo ꝛ nihil aliud sunt q̃ȝ volunta-
tes:sed actibus voluntatis mereri nõ possum^9 solũ mate-
rialiter sed ꝛ formalr̃.ergo ꝛ hꝫ passionib^9.¶ ꝓ.passio- 3m
nes aiales plus accedũt ad rõnẽ volũtary q̃ȝ corporalis:
sed passiones aiales aliquo mõ sunt in nobis inq̃tum cõ
cupiscibilis ꝛ irascibilis obediũt rõni.passiones aũt corpo
rales nõ:sȝ passiones corꝑales sũt meritorie vt pȝ in mar-
tyribus qui passionib^9 corporalib^9 aureolaȝ martyrÿ me-
rentur.ergo multo forti^9 passiones aiales sũt meritorie.
¶ Sed dice.ꝙ passiones corꝑales sunt meritorie inq̃tũ
volite sunt.¶ Sed cõtra.voluntas patiendi pro xp̃o ꝑt
esse etiam in eo qui nũq̃ȝ patiet:qui tñ nõ habebit aureo- 4m
lam.ergo passio corporalis meretur aureolã non solũ ſm
ꝙ est volita:sed ſm ꝙ est actualiter experta.¶ ꝓ.id ad 5m
cuius intẽsionẽ sequiť intensio ꝓmy est meritoriũ per se
ꝛ non solũ mãlr̃:sed ad intensionẽ passiõis corporalis seq
tur intensio ꝓmy:q2 quãto quis magis patiť:tãto glorio-
sius coronabiť:vt diciť.ğ passionib^9 scḋm se meremur:et
nõ solũ mãlr̃.¶ ꝓ. Aug.de scõ vic.dicit ꝙ post volunta 6m
tem sequiť opus:vt voluntas in suo opere augeatur:ꝛ sic
facit aliquid ad meritũ opus exterius:sed silr̃ in passione
põt voluntas augeri.ergo passio facit ad meritũ:ꝛ sic idẽ
qḋ prius.¶ ꝓ.cum meritũ in voluntate cõsistat opȝ vt 7m
id formalr̃ ꝛ cõpletiue ad meritũ pertineat in quo volũ-
tas formalr̃ ꝛ cõpletiue terminať:sed passio inq̃tũ voli-
ta est obiectũ volũtatis:ꝛ sic volũtatẽ determinat quasi
formalr̃.ğ formalr̃ ad meritũ ꝑtinet ipsa passio.¶ ꝓ.ali 8m
qui ↄfessores magis grauia sustinẽt aliquib^9 martyrib^9:
vñ de eis diciť:ꝙ longũ traxere martyriũ:cũ passio q̃rũ-
dam martyꝝ sit breui spacio finita:ꝛ tñ ↄfessorib^9 nõ de-

betur aureola: et sic vr q ipsa passio corporalis martiris
9m scdz se aureolā mereaē. ¶ P. super illud Jaco. i. Om̄e gau
dium existimate fres mei. dicit glo. tribulatio in p̄senti
iusticia in futuro auget coronā: sed non auget nisi meren
10m do. g cū tribulatio sit passio: passio meritoria ē. ¶ P. hoc
idē videē per hoc qd dr in ps. p̄ciosa in conspectu dn̄i etc.
dr aūt preciosa q̄si p̄cio digna. preciū aūt laboris est pre
miū qd laboribus meremur. g passionibus possum⁹ me
reri. ¶ Sed dice. q passionibus meremur inq̄ntum sunt
11m volite. ¶ Sed contra est quod lucia dixit: si inuitam me
violari feceris castitas mihi duplicabiē ad coronā. ergo
ipsa passio corruptiōis: quā inuita sustinuisset: fuisset ei me
ritoris corone. et sic passio non mereē solū qz est volūtaria
12m ¶ P. difficultas est de necessitate meriti: qd pz ex hoc
qd magr dicit in. z. senté. di. z4. q homo in statu inocētie
non merebaē: qz nihil impellebat ad malū: neq aliquid
retrahebat a bono: cū ergo passiones difficultatē afferāt
13m videtur q per se ad meritū faciant. ¶ P. timor quedam
passio est: eo aūt mereri possum⁹ formalr: cū sit in pte itel
lectiua: vt pz: cū timemus illa que nō nisi per intellectuz
cognoscimus: sicut penas eternas. ergo passionib⁹ possu
14m mus mereri. ¶ P. premiū respondet merito: sed premiū
glorie non solū erit in aīa sed in corpore. g et meritū consi
15m stit non solū in actione aīe: sed in passione corporis. ¶ P.
vbi est maior difficultas ibi est maior ratio meriti: sz ma
ior difficultas est circa passiones q̄ circa opationes volū
tatis. ergo passiones sunt magis meritorie q̄ actus volū
16m tatis: qui tñ sunt formalr meritorij. ¶ P. v̄tutib⁹ forma
liter meremur: sz q̄dā passiones a sanctis ponunē v̄tutes
vt misericordia et p̄nitētia: q̄dā a ph̄is ponūē laudabiles
medietates inter vicia extrema: vt verecundia et meme
sis. a ph̄o in. z. ethi. qd totū ad virtutē ptinet. ergo passio
17m nibus formalr meremur. ¶ P. meritū et demeritū cum
sint contraria in codē genere sunt: sed in eodem genere
passionum inueniē demeritū: nam primi motus qui sunt
peccata passiones q̄dam sunt: ira etiā et accidia sunt q̄daz
passiones: que tñ vicia capitalia ponuntur ab aposto. ro. i.
pctā nāq passiōes ignie appellat. g passiōib⁹ meremur.

Cōtra. p Sed cōtra. nihil pōt esse meritoriū nisi qd est in nobis: qz scdm Aug. volūtas est q̄ pecca
tur et recte viuiē. sed passiones non sunt in nobis. qz vt di
cit Aug. i4. de ciuitate dei. passionib⁹ inuiti cedim⁹. ergo
2° passionibus non meremur. ¶ P. Illud qd est preambu
lum ad voluntatē: non potest esse meritoriū: cū meritū ex
voluntate depēdeat: sed passiones aīe p̄cedūt actum vo
luntatis: cum sint in parte sensitiua: actus aūt voluntatis
in parte intellectiua. Intellectiua vero pars a sensitiua
3° accipit. g passiones aīe nō pñt esse meritorie. ¶ P. omne
meritū est laudabile: sed passionib⁹ nec laudamur nec vi
tuperamur scdm ph̄m in z° ethi. ergo passionib⁹ non mere
4° mur. ¶ Preterea. in christo fuit maior efficacia ad merē
dum q̄ in nobis: sed xp̄s sua passiōe nō meruit: g nec nos
passionib⁹ meremur. p̄batio medie: mereri est de nō suo
suū facere. vel de min⁹ suo facere magis suū: sz xp̄s nō po
tuit facere de non suo suū: nec de minus suo magis suū: qz
a p̄mo instanti sue cōceptionis sibi pfectissime debebaē
q̄cq̄d cadit sub merito. g xp̄s passiōe nihil meruit. ¶ Sz
dice. q meruit faciendo de suo p̄mo mō pluribus modis
5° ¶ Sed cōtra. duplex vinculū facit maiorē obligationē.
ergo similr et duplex rō debiti faē magis debitū: si g xp̄s
non potuit facere aliquid magis debituz: nec etiā potuit
6° aliquid facere pluribus modis debitum. ¶ P. difficultas
voluntariū diminuit: cū ergo meritū debeat esse volun
tariū vr q difficultas meritū diminuat: sz passiōes diffi
cultatem faciunt. ergo diminuunt meritum magis q̄ ali
quid ad meritum operentur.

Respondeo. Dōm q passionib⁹ non meremur per se: sed quasi per accidens: si pro *Rño.*
prie accipiaē mereri: cū mereri respcū mercedis dicaē.
p̄prie mereri ē aliquid sibi magis acquirere p mercede:
quod qdē nō fit nisi cū aliquid damus qd est condignuz
ei qd mereri dicimur. dare autem non possumus nisi id
quod nostrum est: cuius domini sumus. Sumus autem
dn̄i nostroꝝ actuū per voluntatē: non solum illoꝝ q ime
diate ex volūtate eliciunē: vt diligere et velle: sed eoꝝ q
a voluntate imperanē per alias potētias eliciti vt ambu
lare loqui et hm̄oi. Isti aūt actus nō sunt cōdigni q̄si p̄cium
respectu vite eterne: nisi scdm q sunt grā et caritate iforma
ti. vn̄ ad hoc q aliquis act⁹ sit per se meritorius: opz q sit
actus voluntatis vel impantis vel elicientis: et iterz q sit
caritate iformat⁹. Quia v̄o p̄n̄ act⁹ est habitus et po⁹: et ēt
ipsum obiectū: ideo quasi secūdario dicimur mereri et ha
bitibus et potētijs et obiectis. sed id qd p̄mo et p se est me
ritoriū ē voluntarius act⁹ grā informat⁹. passiōes aūt nō
sunt voluntatis nec vt impantis nec vt elicientis. passio
num enim p̄n̄ inq̄ntū hm̄oi nō est in nobis. volūtaria aūt di
cunē aliq̄ ex h q in nobis sunt. vn̄ passiōes interdū actū
voluntatis p̄ueniūt: et iō per se passionibus nō meremur.
Secūdū tñ q aliq̄ mō cōcomitanē voluntatē: aliquo mō
se hñt ad meritū: vt sic pñt dici eē meritorie q̄si p accñs.
hz aūt se passio ad voluntatē tripl̄r. Uno° vt voluntatis
obiectū. Et sic passiōes dicunē eē meritorie: inq̄ntuz sunt
volite vel amate. Id enim quo per se meremur scdm h
non erit ipsa passio: sed passiōis volūtas. Secūdo put pas
sio aliqua excitat voluntatem vel intendit eam: quod
dupl̄r accidere pōt: vel per se vel per accñs. per se qdē qñ
passio excitat voluntatē ad id qd est sibi consimile: sic cū
ex cōcupiscētia voluntas inclinaē ad consentiendū cōcu
piscibili: ex ira ad volendū vindictā. p accñs v̄o qñ passio
per quādā occasionē excitat volūtatē ad c̄triū: sicut in ca
sto homine qñ insurgit passio cōcupiscentie: volūtas cuz
maiori conatu resistit: circa difficilia. n. magis conamur.
Et sic passiones dicuntur esse meritorie: inq̄ntum volun
tas excitata a passione meritoria est. Tertio mō ex: qñ ex
volūtate passio excitaē: scdz q mot⁹ supioris appetit⁹ re
dundat in inferiorē: sicut cū quis per voluntatē detestaē
peccati turpitudinē ex hoc ipso inferior appetitus ad ve
recundiā afficiē: et sic verecūdia dr esse vel laudabilis vl
meritoria rōne volūtatis cāntis. In p̄mo g mō passio se
hz ad voluntatē vt obiectū: in secūdo vt p̄n⁹: in tertio vt
effect⁹. vn̄ p̄mus mot⁹ remotior ē a merito. pari eni rōne
posset dici aurū vel argentū meritoriū vel demeritoriū:
inq̄ntum hm̄oi volendo meremur vel demeremur. vltim⁹
aūt modus est ad meritū p̄pinquior: scdm q effect⁹ recipit
a cā: et nō ex. Et sic p̄prie accipiendo meritū passionibus
non meremur nisi per accidēs. pōt aūt et meritū large ac
cipi: scdz q quelz dispō faciens cōgruitatē ad aliquid dr
mereri illō: sicut si dicam⁹ mulierē rōne pulchritudinis
mereri coniugiū regis. Et sic passionibus corpalib⁹ mere
ri dicimur: inq̄ntuz ipse passiones reddūt nos quodā mō
aptos ad aliquā gloriam percipiendam.

Ad primum ergo dōm. q p̄ceptis dei admoue mur ad gaudendū et timendū scdm *Ad p̄m*
q gaudiū timor et hm̄oi in actu voluntatis cōsistūt: et nō sūt
passiones: vt ex p̄dictis pz: vel scdm q hm̄oi passiones ex vo
luntate cōsequunē. ¶ Ad z^m dōm. q Aug. dicit has pas *z^m*
siones esse volūtates: inq̄ntū ex voluntate cōsequuntur in
nobis. Un̄ subiūgit: oino scdm varietatē eaꝝ que appetū
tur vel fugiunē sicut alliciē vel offendiē voluntas hois:
ita in hos vel alios affect⁹ mutaē et vertiē. Uel loquiē de

eis fm ꝙ nominãt quosdã actus voluntatis vt dictũ est.
3m ❡ Ad 3m dõз. ꝙ passio corporalis martyris ad meritum
eēntialis pmiз nõ facit nisi inq̃tũ est volita: sed ad pmiũ
accn̄tale qd̄ est aureola martyrizatio ordinat̃ per modũ
meriti: ſз ꝙ facit quãdã decẽtiã respectu aureole. decẽs
enim est: vt q xp̄o ɔformat̃ in passione: ei ɔformet̃ in glīa.
Ro. 8. Si tñ cõpatimur: ⁊ sil' glĩficemur. Sciẽdum tñ est
ꝙ volũtas nõ põt eodẽ mõ se hr̃e ad passiones corporales
dũ hõ eas non patit̃: sicut qñ eas patit̃ ꝑpter earꝫ acerbi-
tatẽ. Unde fm pħm in. 3. ethi. in talib⁹ sufficit fortem nõ
ɔtristari. Et ideo ipsa corporalis passio actualr̃ ꝑpessa: ⁊ ẽ
signũ volũtatis firme ⁊ ɔstãtis: ⁊ est eius excitatiua: ſз ꝙ
hõ circa difficilia conat̃. Et sic aureola nõ debet̃ ɔfessori
4m 5m q̃uis debeat̃ martyri. ❡ Un̄ pз solõ ad q̃rtuз. ❡ Ad 5m
dõm. ꝙ ad passionis intẽsionẽ seqtur intẽsio pmioꝝ: vel
6m rõne cuiusdã decẽtie: vel rõne volũtatis intẽse. ❡ Ad 6m
dõm. ꝙ q̃uis voluntas augeat̃ in passione ⁊ in actu exte-
riori: nõ tñ est sil'e de vtroq;. Nã actus iperat̃ a volũtate:
7m nõ aũt passio. Unde nõ silr̃ se habẽt ad meritũ. ❡ Ad 7m
dõm. ꝙ obiectũ determinat volũtatẽ fm spẽз actus: me-
ritũ aũt nõ ɔsistit in actu ꝑprie loquẽdo fm spẽm actus:
sed fm radicẽ que est caritas. Et ideo non opз ꝙ formalr̃
8m passiõe mereamur: q̃uis habeat se vt obiectũ. ❡ Ad 8m
dõm. ꝙ totus labor quẽ sustinet aliquis cõfessor longin-
quo tempore nõ potest adequari morti quã martyr susti-
net in momento scd̄m operis genus. Nam per mortẽ pri-
uatur id qd̄ est maxime diligibile. s. viuere ⁊ esse. vñ ẽ fi-
nis terribiliũ scd̄m pħз in tertio ethi. ⁊ circa eam est ma-
xime virtus fortitudinis. Et hoc pз manifeste ex h̃ ꝙ ho
mines diuturnis afflictionib⁹ fatigati horrẽt mortẽ: q̃si
magis eligentes afflictiones alias pati q̃з mortẽ. Et ideo
pħs in. 9. ethi. dicit ꝙ virtuosus exponit se morti magis
eligẽs vnã bonã actionẽ ⁊ magnã q̃з multas paruas: qua-
si ille actus fortitudinis in sumendo mortẽ preponderet
multis aliis virtuosis oꝑationib⁹. Et iõ q̃tũ ad gen⁹ ope
ris plus meret̃ minimus martir q̃з quicũq; cõfessor. Ta-
men q̃tum ad radicẽ operis põt ɔfessor plus mereri: in-
q̃tum ex maiori caritate opat̃: qꝛ pmiũ eẽntiale respon-
det radici caritatis: accn̄tale vero generi actus. Inde est
ꝙ aliquis ɔfessor põt aliquo martyre eẽ eminentior q̃tũ
ad premium essentiale: martyr tamen quãtum ad pre-
9m mium accidentale. ❡ Ad 9m dicendũ. ꝙ glo. illa loquit̃
de tribulatione ſз ꝙ ẽ volita: vel volũtatẽ excitãs. ❡ Et
10m 11m similr̃ dõm ad 10m. ❡ Ad 11m dõm. ꝙ virgini que corrum
petur ꝑpter xp̄m ipsa corruptio foret meritoria: sic alie
passiones martirꝝ: non qꝛ corruptio ipsa esset voluntaria:
sed qꝛ ei⁹ antecedẽs esset voluntariũ. s. permanere in cõ-
fessione xp̄i: ad qd̄ sequitur eam corrũpi. Et sic corruptio
illa esset voluntaria: non voluntate absoluta sed volũta-
te q̃si cõditionata: inquãtũ eligit magis hoc opprobrium
12m q̃з christũ negare. ❡ Ad 12m dõm. ꝙ duplex est difficul-
tas. vna q̃ est ex magnitudine facti ⁊ eius bonitate: ⁊ hec
difficultas requirit̃ ad virtutẽ. Alia que est ex parte agẽ-
tis: inq̃tũ est deficiens vel impeditus circa rectas oꝑatõ-
nes: ⁊ hanc difficultatẽ vel tollit vel minuit virtus: ⁊ sic
passiones difficultatẽ faciũt. pma ergo difficultas que est
ex parte facti per se facit ad meritũ: sicut bonitas act⁹: se-
cunda vero que est ex ifirmitate opantis non facit ad me
ritum nisi forte occasionalr̃: inq̃tum est occasio maioris
conatus. Non aũt verꝝ est hoc ꝙ Adam in pmo statu nõ
potuerit mereri si gratiã habuit: q̃uis nihil retraheret a
bono: ⁊ nihil impelleret ad malũ: qꝛ si ꝑstetisset: ad gloriã
qñq; ꝑuenisset: ⁊ constat ꝙ non sine merito. Nec magr̃ di
cit ꝙ mereri non potuisset in pmo statu: sed dicit ꝙ pote-
rat vitare pctm̃ sine hoc ꝙ mereret̃. poterat enim vitare
peccatum sine gratia ex hoc ꝙ nihil impellat ad malum
sine gratia vero nihil potest esse meritorium. ❡ Ad 13m 13m
dicẽduз. ꝙ timor ille penarum eternarũ qui ẽ per se me
ritorius est in volũtate: ⁊ nõ est passio ꝑprie loquendo: vt
ex predictis pз: põt tñ in iferiori appetitu excitari passio
timoris ex penis eternis: vel per redundantiã ex superio
ri appetitu in inferiorẽ: vel per hoc ꝙ cõceptio itellectus
de penis eternis format̃ in imaginatione: ⁊ sic mouet̃ ap
petitus inferior per passionẽ timoris: sed hic timor nõ se
habet ad meritũ nisi per accidens: vt dictũ ẽ. ❡ Ad 14m 14m
dicit̃. ꝙ pmiũ corrñdet merito quo ad cõmẽsurationẽ: qꝛ
ſз q̃titatem meriti est quãtitas premii: nõ aũt ei semper
corrñdet quo ad suppositũ precise. Potest. n. quis mereri
alteri pmã grãm. Et ita in proposito corpus pmiabit̃: nõ
qꝛ ipsum corpus meruerit: sed qꝛ aĩa ꝑ volũtatẽ meruerit
aliquã gloriam corpori. ❡ Ad 15m dõз. ꝙ loquẽdo de dif- 15m
ficultate ex parte nostra: sic passiões difficultatẽ hñt ma-
gis q̃з actus voluntatis: sed sic difficultas nõ facit ad me
ritum nisi per accidens vt dictũ est: ⁊ similr̃ nec passiões.
Sed loquẽdo de difficultate que est ex excellẽtia vel bo
nitate rei que per se fac̃ ad meritũ: sic est maior difficul-
tas ex parte actuũ volũtatis. ❡ Ad 16m dõm. ꝙ passiões 16m
sunt meritorie inq̃tũ sunt effectus ⁊ indicia bone volũ-
tatis: sicut pз de verecundia que indicat voluntatẽ hõis
repugnare turpitudini peccati: ⁊ mĩa que est dilectionis
signum. Et iõ qñq; a scis noĩa haꝝ passionũ accipiunt̃ ꝑ
habitibus quibus voluntas allicitur: que est harũ passio
nuз pn̄m. ❡ Ad 17m dõm. ꝙ pmi motus non hñt ꝑfectaз 17m
rõnẽ peccati vel demeriti: sed sunt q̃si q̃dam dispões ad
demeritũ: sicut veniale est dispõ ad mortale. vñ non opз
ꝙ ipsi motus sensualitatis sint fm se merita: qꝛ meritũ
nõ põt esse nisi actus voluntari⁹: vt dictũ est. passiones ãt
iste dicunt̃ iterdũ vicia: inq̃tũ noĩbus passionũ vel act⁹
voluntatis designant̃ vel habitus. Etiã vicia cõtra nãm
passiones nominant̃: q̃uis sint voluntarii act⁹ inquãtũ
per hẽ vicia nã a suo ordine perturbatur.

Ad illud vero qd̄ pmo in cõtrariũ obiicit̃ dõm. ꝙ Ad pm
passionibus inuiti cedimus. nõ q̃tũ ad in ɔtrium
cõsensum: cum eis non nisi voluntate consentiamus: sed
q̃tum ad aliquã corporalẽ transmutationẽ: sicut est risus
⁊ fletus ⁊ alia hẽ. Et ideo inq̃tum eis voluntate consen-
tim⁹ vel dissentim⁹ sũt meritorie vel demeritorie. ❡ Ad
2m dõm. ꝙ passiones inferioris appetitus q̃uis aliqñ pre 2m
ueniant actũ volũtatis: non tñ semꝑ. Non enim similr̃ or-
dinantur appetitiue sicut apprehensiue. Nã itellect⁹ no-
ster accipit a sensu. vñ oꝑatio intellect⁹ esse non põt nisi
pexistente alia oꝑatione sensus. volũtas aũt non accipit
ab appetitu inferiori sed magis ipm mouet. Et iõ nõ opз
ꝙ actũ volũtatis pcedat passio inferioris appetit⁹. ❡ Ad
3m dõm. ꝙ q̃uis passiones nõ sint laudabiles ꝑ se: pñt tñ 3m
esse laudabiles per accidens: vt dcm̃ est. ❡ Ad 4m dõз. ꝙ 4m
christus per passionẽ suã meruit sibi ⁊ nobis: sibi quidẽ
glĩaз corporis: quã q̃uis ꝑ alia pcedentia merita: meruerit
tñ ꝑ quãdã decentiã ꝑprie claritas resurrectiõis ẽ pmiũ
passionis: qꝛ exaltatio est ꝑpriũ humilitatis premiũ. No-
bis aũt meruit: inq̃tũ in sua passione pro peccato totius
humani generis satisfecit: non aũt per pcedentia opera:
q̃uis ꝑ ea nobis meruerit. penalitas aũt ad satisfactionẽ
requirit̃ per modũ cuiusdam recõpensationis contra de-
lectationẽ peccati. ❡ Ad 5m dõз. ꝙ gloriaз corporis xp̄s 5m
per passionem nec fecit de non debita debitaз: nec de mi
nus debita magis debitã. Fecit tñ alio modo debitã quo
prius non erat. Nec tñ sequit̃ ꝙ magis debitã. hoc enim
sequeretur si causa debiti vel augeretur vel multiplica-
retur: sicuti fit quãdo duplici ꝑmissione obligatio auget̃

qd in merito christi non accidit:qr gratia eius non ē augmentata. ¶ Ad 6m dōm. q difficultas per se impedit voluntariū:sed per accidens auget inquātum aliquis difficultati cōtra conatur. Ipsa tñ difficultas ad satisfactionē facit ratione penalitatis.

6m

Septimo

querit̄ur vtrū passio adiūcta merito diminuat aliquid de merito.s.quis plus mereat̄ vtrū ille qui bene facit pauperi cū quadā cōpassione misericordie:vel qui facit absq omni passione ex solo

pm indicio rationis. ¶ Et videt̄ q plus mereat̄ qui facit ex solo iudicio rōnis. Meritum enim peccato opponit̄:sed plus peccat qui ex sola electione facit peccatū q qui peccat ex passione instigatus.primus enim dicit̄ peccare ex certa malicia:secundus ex infirmitate.ergo plus meret̄ qui facit aliquod bonū ex solo iudicio rōnis q qui facit cum aliqua passione misericordie. ¶ Sed dice.q ad h q aliquid sit meritoriū vel actus virtutis nō solum requiritur bonū qd fit:sed modus quo bene fiat:qd nō pōt eē

2m sine affectione misericordie. ¶ Sed contra.ad h q aliquis act9 bñ fiat tria requirunt̄ scdz phz in secūdo ethi.s. voluntas eligens actum:rō mediū in actu cōstituens:relatio habitus in finē debitū.hec aūt oia pñt esse sine passione misericordie in eo qui dat elemosinā.g sine ea pōt esse:non tñ id qd fit sed bene fieri.pbatio medie.oia enī tria predicta fiunt per actū voluntatis & rationis:sz act9 voluntatis & rōnis non dependent a passione:qr rō & voluntas mouent inferiores vires in quibus sunt passiōes: motio aūt motoris nō depēdet a motu mobilis.ergo tria

3m predicta pñt esse sine passione. ¶ P̄.ad actū virtutis discretio rōnis exigitur.vñ Grego.dicit in moralib9.q nisi cetere virtutes ea que appetunt prudenter agant virtutes esse nequaq possunt.passiones aūt omnes impediūt iudiciū vel discretionē rōnis:sicut dicit salusti9 in catellinario:omnes homines qui de rebus dubijs consultant ab ira amore odio misericordia vacuos esse debent. Nō eniz animus facile verū puidet vbi afficiūt ista.ergo hō passiones diminuunt de laude virtutis:& ita de merito.

4m ¶ P̄.cōcupiscibilis nō min9 ipedit iudiciū rōnis q irascibilis:sed passio irascibilis actui virtutis adiuncta turbat iudiciū rōnis.vnde dicit Grego.q ira per zelum turbat iudiciū rationis.ergo &c. ¶ P̄.virtus ē dispositio per-

5m fecti ad optimū:vt dicit̄ in.7.phy.ergo id magis est vtuosum in nobis per quo magis appropinquam9 pfectis:sz deo & angelis magis assimilantur operantes ex iudicio rōnis sine passione.deus eniz punit sine ira & releuat passionez misericordie sine misericordie passione.g magis ē

6m virtuosuz facere bonū sine his passionibus. ¶ P̄.vtutes purgati animi sunt ceteris digniores:sed sic dicit macrobius super somniū scipionis:virtutes purgati animi faciunt passiones penitus obliuisci.ergo actus virtutis sine

7m passione factus est laudabilior & magis meritori9. ¶ P̄. quanto amor caritatis in nobis est magis a carnali amore depuratus:tanto est laudabilior:non enim carnalis sz spūalis inter nos debet eē dilectio vt Aug.dic̄ in regula: sed passio amoris cū quadā carnalitate est.ergo actus caritatis sine passione amoris est laudabilior:& eadē rō est

8m de alijs passionibus. ¶ P̄.tullius dicit in li.de offici.beniuolentia non ardore quidē amoris sed stabilitate mentis esse decet:ardor autem ad passionē pertinet.ergo passio diminuit laudem actus virtutis.

Cōtra.p **Sed cōtra** est qd Aug.dicit.14.de ci.dei:dū hui9 vite ifirmitatē gerim9 si passiōes olo nullas habeamus:tunc nō recte viuim9.vituperabat enī & detestabat̄ apl's quosdā quos ēt esse dixit sine affectiōe: culpauit illos satis psalmista de quib9 ait. Sustinui qui simul cōtristaret̄ & non fuit:& sic videt̄ q sine passionib9 non possum9 recte viuere. ¶ P̄.Augu.dicit.9.de ci.dei.

2m irasci peccanti vt corrigat̄:contristari pro afflicto vt liberetur.timere periclitanti ne pereat:nescio vtrū quisq sana consideratione reprehendat. Nā & miam stoycor est solere culpare:& ita longe meli9 & humani9:& pior sensib9 accōmodacius locut9 est cicero vbi ait:nulla de vtutibus tuis nec āmirabilior nec gratior mīa ē:& sic idē qd prius.

Rñ. **Respondeo.** Dōm q passiones aīe in duplici ordine se pñt habere ad voluntatem: vel vt precedentes:vel vt consequentes.vt pcedētes quidem:inq̄tum passiones impellunt voluntatē ad aliquid volendū.vt 9ñs vero:put ex ipsa vehementia voluntatis per quādā redundantiā cōmouet̄ inferior appetitus ad has scdm has passiones:vel etiam inq̄tum ipsa volūtas has passiones pcurat sponte & excitat. Scdm igitur q sūt pcedētes volūtatē:sic diminuūt de rōe laudabilis: qr laudabilis est actus voluntatis fm q ē p rōnē ordinatus in bonū scdm debitam mensurā & modū. Qui quidez modus & mensura nō seruat̄ nisi cū actio ex discretione fit:que discretio nō seruat̄ cū homo ex impetu passionis ad aliquid volendū ēt si sit bonū puocat̄:sed erit circa modum actionis scdm q impetus passionis ē magn9 vel paru9:& sic non nisi a casu cōtinget q debita mensura seruetur. Scdm vero q consequunt̄ ad voluntatez sic non diminuūt laudē act9 vel bonitatē:qr erūt moderate fm iudiciū rōnis ex quo voluntas sequit̄:sed magis addunt ad bonitatē actus duplici rōne.pmo per moduz signi:qr passio ipsa 9ñs in inferiori appetitu est signū q sit mot9 voluntatis intensus. Non eniz potest esse in nā passibili q voluntas ad aliquid fortiter moueat̄ quin sequat̄ aliqua passio in parte inferiori. Uñ dicit Aug.14.de ci.dei. dum huius vite infirmitatez gerim9 si passiones nullas habemus nō recte viuimus. Et post pauca subiungit cāz dicens. Nam oino non dolere dum sum9 in hoc loco miserie non sine magna mercede cōtingit ynanimitatis in aio:& stuporis in corpore. Secundo per modū adiutorij: qr qñ voluntas iudicio rōnis aliqd eligit:pmptius & facilius id agit si cū hoc passio in inferiori pte excitet̄:eo q appetitiua inferior est ppiqua ad corporis motū. Uñ dicit Aug.9.de ci.dei. Seruit āi mot9 misericordie rōni qñ ita pbat̄ misericordia vt iusticia cōseruet̄. Et hoc est qd phs dicit in tertio ethi.inducens versum homeri:virtutem & furorem erige:qr videlz cum aliquis est virtuosus virtute fortitudis:passio ire electionem virtutis sequēs facit ad maiorem promptitudinez actus:si autem precederet virtutis modum perturbaret.

Ad primum ergo dicendū q perfecta rō laudabilis & vituperabilis cōsistit in voluntario. Ad p9 vñ id qd minuit de rōne voluntarij diminuit rōnem laudabilis in bono & vituperabilis in malo. Passio autez precedens electionē diminuit rōnē voluntarij: & iō laudē boni act9:& vitupiū mali diminuit:sz passio sequens ē signuz magnitudis volūtarij.vt dictū est.vñ sic ī bono addit ad laudē:ita in malo ad vituperiū. Ille autē ex passione peccare dr̄ in quo passio inducit ad electionē pcti. Qui aūt ex electione peccati vituperationē peccati incidit:non dicit̄ ex passione peccare sed cū passione. Uerū est ergo q ex passione agere diminuit & laudē & vituperium:sed cuz passione agere pōt vtrūq augere. ¶ Ad

2m 2m dōm.q motus virtutis qui consistit in perfecta volūtate non pōt esse sine passione:nō qr voluntas ex passiōe dependeat:sed qr in volūtate pfecta in nā passibili ex necessitate passio sequit̄. ¶ Ad 3m dōm.q in opere vtutis

est necessaria ⁊ electio ⁊ executio. Ad electionē aūt requi-
ritur discretio:ad executionē vō eius qđ iam determina-
tū est requirit̄ ꝓmptitudo. Non aūt requirit̄ multū vt
homo actualiter in executione operis existens multum
circa opus mediteť. hoc enim vt Auic. dicit in sua meta-
phisica potius officeret q̄ ꝓdesset:sicut pꝫ in citharedo
q̄ multū īpediret̄ si ad tactū singulaꝝ chordaꝝ cogita-
tionē apponeret:⁊ silr̄ scriptor si in formatiōe singularū
lr̄aꝝ cogitaret. Et inde ē ꝙ passio electionē ꝑueniēs īpe-
dit actū v̄itatis inquātū īpedit iudiciū rōnis:qđ necc̄iū ē
in eligendo. postq̄ vero puro iudicio rōnis iam electio ē
ꝑfecta:passio sequēs plus ꝓdest q̄ noceat:q2 si in aliquo
turbet iudiciū rōnis:facit tñ ad ꝓmptitudinē executio-
4ᵐ 5ᵐ nis. ℂ Et per hoc pꝫ solutio ad quartū. ℂ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ
deus ⁊ angeli nō sunt susceptiui passionis:⁊ iō ex volun-
tate perfecta in eis nulla passio sequit̄:sequereť aūt si pas-
siones capaces eēnt. Et ꝓpter hoc ex quadam operū simi
litudine cōsuetudine locutiōis humane in angelos vsur-
6ᵐ pantur:non ꝓpter aliquā affectionē infirmitatis. ℂ Ad
6ᵐ dōm. ꝙ illi q̄ hñt v̄tutes purgati animi sunt aliq̄ mo-
do immunes a passiōib⁹ inclinantib⁹ in cōtrariū eius qđ
eligit virtus:⁊ iterum a passionib⁹ inducentib⁹ volunta-
7ᵐ tem:nō aūt a passionib⁹ volūtatē ꝯsequentib⁹. ℂ Ad 7ᵐ
dōm. ꝙ ad carnalitatē dilectionis pertinet si passio amo-
ris dilectionem voluntatis ꝑcedat:nō aūt si sequat̄. hoc
enim ad feruorē pertinet charitatis:qui in hoc consistit
ꝙ dilectio que est in sup̄iori parte sui vehemētia vsq3 ad
8ᵐ permutationem inferioris partis redundat. ℂ Et per
hoc patet solutio ad octauum.

Octauo queritur vtrum hē passiones in
1ᵐ xp̄o fuerint. ℂ Et videť ꝙ non:
q2 secūdū Aug. 12. de tri. omne agens est ꝑstan
tius patiēte:sꝫ nullū creatū ē ꝑstāti⁹ aīa xp̄i. ḡ
2ᵐ ī aīa xp̄i nō potuit esse aliqua passio. ℂ P̄. fm
macrobiū. fortitudinis purgati animi est passiones igno
rare:non vincere:sed christus habuit maxime v̄tutes ani
3ᵐ mi purgati. ergo in eo hē passiones non fuerunt. ℂ P̄.
fm Dam. passio est motus anime appetitiue per suspitio
nē boni vel mali:sed in christo non fuit suspitio. hec eni
ad ignorantiā pertinet. ergo in xp̄o nō fuit aliq̄ passio aīe
4ᵐ ℂ P̄. fm Aug. passio est motus animi contra rōnē:sed in
xp̄o nullus motus fuit ꝯ rōnē. ḡ in xp̄o nō fuit aliqua pas-
5ᵐ sio anime. ℂ P̄. xp̄s quātū ad aīam nō est angelis mino
ratus. sed solūmō quātū ad īfirmitatē carnis:sed in ange
lis passiones non sunt:vt aug. dicit. 9. de ci. dei. ergo nec in
6ᵐ aīa xp̄i fuerunt. ℂ P̄. xp̄s fuit ꝑfectior fm animā q̄ hō
in p̄mo statu. Sed homo in p̄mo statu his passiōib⁹ sub-
iectus non erat:q2 vt dicit Aug. xi. de ci. dei. ad vite pre-
sentis ꝑtinet īfirmitatē in quibuscūq3 bonis officijs hē
ꝑpeti affect⁹:infirmitas aūt in p̄mo statu non fuit. ḡ nec
7ᵐ in xp̄o hē passiōes fuerūt. ℂ P̄. fm aug. dolor est sensus
diuisionis vel corruptiōis:sed in xp̄o neq3 fuit sensus cor
ruptio neq3 diuisio:q2 vt dicit hylarius: habuit viꝫ pene
sine sensu pene:neq3 fuit in eo diuisio vel corruptio:q2 a
sūmo bono nulla dep̄ditio fieri pōt. ergo in xp̄o non fuit
8ᵐ dolor. ℂ P̄. vbi ē eadē cā ⁊ idē effectus:sꝫ in corp̄ib⁹ san-
ctoꝝ nō erit aliq̄ passio ꝑꝑ hāc cāꝫ:q2 erūt a fomite depu
rata:⁊ aīabus gloriosis vnita. cum ergo hoc fuerit in cor-
pore christi:vr̄ ꝙ nō potuerit esse in eo corporalis passio-
9ᵐ nis dolor. ℂ P̄. nullus dolet vel tristatur nisi de sui boni
amissione. ꝓpter h̄ eni ⁊ malū est contristabile q2 adimit
bonū:sed bonū hoīs est virtus:hoc eniꝫ solo hō efficitur
bonus. ḡ cū in xp̄o istud bonū adēptū non fuerit:in eo tri
10ᵐ sticia vel dolor non fuit. ℂ P̄. fm Aug. 14. de ci. dei. cuꝫ
dissentimus ab eo qđ nolentib⁹ accidit:talis volūtas tri
sticia est:sꝫ in xp̄o nihil accidit qđ ipse noluerit. ḡ in xp̄o
passio tristicie vel doloris n̄ fuit. ℂ P̄. null⁹ rōnabilr̄ tri- 1ᵐ
stat̄ vel dolet nisi ꝑꝑ aliq̄ lesionē:sꝫ sic̄ ꝓbat crisostimus
nullus ledit̄ nisi a seipso:qđ q̄dē sapientis non est:xp̄s er-
go xp̄s fuerit sapientissim⁹:tristicia in eo non fuit.

Sed cōtra est qđ dr̄ marci. 14. cepit xp̄s pauere ⁊ Ꝯ pa
tedere ⁊ mestus esse. ℂ P̄. Aug. dicit 2º
ꝙ recta voluntas non solū inculpabiles verū laudabiles
hꝫ mot⁹ hos:sed in xp̄o fuit recta volūtas. ergo in eo isti
motus fuerunt. ℂ P̄. in christo fuerūt defect⁹ huius vi- 3º
te:qui perfectioni gratie non repugnant:sed hē passiōes
non repugnant ꝑfectioni gratie:sed magis a gratia cāni
vt pꝫ per Augu. 14. de ci. dei. hi enim affectus de amore
bono ⁊ de scā caritate veniūt. ḡ hē passiōes ī xp̄o fuerūt.

Respondeo. Dōm ꝙ passiones iste aliter sunt in Rᵐ
peccatoribus:aliter in iustis ⁊ ꝑfe-
ctis ⁊ imperfectis:aliter in xp̄o hoīe:aliter in p̄mo hoīe ⁊
beatis. In angelis enim ⁊ deo oīno non sunt:q2 vis appe-
titiua sensibilis in eis non est:c⁹ sunt motus hē passiones
Ad dictoꝝ aūt euidentiā sciendū est ꝙ hē passiones ani-
mi q̄tuor differētijs distingui possunt:secūdū quā distin-
ctionē magis vel minus ꝓprie passionis rōnē hñt. p̄mo
ex hoc ꝙ aliquis afficit̄ passione animi per id qđ est con-
trariū siue nociuū:vel per id qđ est cōueniēs ⁊ ꝓficuum:
magis saluat̄ rō passionis qñ affectio sequitur ex nociuo
q̄ si sequat̄ ex ꝓficuo. ꝓpter h̄ ꝙ passio importat quādā
transmutationē patiētis a sua nāli dispōne in ꝯriā dispo-
sitionē. Et ide est ꝙ dolor ⁊ tristicia ⁊ timor ⁊ alie hē pas-
siones que sunt respectu mali habent rationē passionis
magis q̄ gaudiū:⁊ amor ⁊ alia huiusmodi. q̄ sūt respectu
boni:q̄uis in his rō passionis saluet̄ scdm ꝙ cor per hē
dilatat̄ vel accendit̄:vel qualitercūq3 disponit̄ aliter q̄
sit eius cōis dispositio. Un̄ ex hē affectionib⁹ aliquē mo-
ri cōtingit. Secūdo per hoc ꝙ passio totalr̄ est ab extrin-
seco:vel est ab aliquo p̄ncipio itrīseco:magis tñ saluat̄ rō
passionis qñ est ab extrinseco q̄ qñ est ab intrinseco. Ab
extrinseco quidē est qñ passio subito concitat̄ ex occursu
alicuius conuenientis vel nociui. Ab intrinseco aūt qñ ex
ipsa voluntate passiones iste causant̄ per modū qui est di
ctus:⁊ tūc nō sunt subite cū sequātur iudiciū rōnis. Ter-
tio ex hoc ꝙ aliquid vel totalr̄ transmutat̄:vel non tota-
liter. Quod enim aliqualr̄ alterat̄ ⁊ nō totalr̄ transmuta-
tur:nō ita ꝓprie pati dicim⁹ sicut qđ totalr̄ in cōtrarium
transmutat̄. magis enim ꝓprie dicim⁹ hominē pati infir
mitatē:si totū corpus eius infirmet̄:q̄ si morbus accidat
in aliqua ei⁹ parte. Tunc aūt totalr̄ homo per hē affect⁹
transmutat̄:qñ non sistunt in appetitu inferiori sꝫ trahūt
ad se ⁊ superiorē. Quādo vō in solo appetitu inferiori sūt:
tūc hō imutat̄ eis quasi secūdū partē. Un̄ sic dicunt̄ pro-
passiones:p̄mo aūt mō passiones. Quarto per hoc trans-
mutatio est remissa vel intensa. Remisse enim transmu-
tationes minus ꝓprie passiōes vocant̄. vn̄ dam. dicit in
3º libro:nō oēs motus passiui passio vocant̄:sꝫ qui sunt ve
hementiores:⁊ in sensum ꝓcedentes. Qui enim sunt pui
⁊ insensibiles:nondū passiōes sunt. ℂ Sciendū est ergo
ꝙ in hoībus in statu vie si sunt peccatores sunt passiones:
respectu boni ⁊ respectu mali:non solū ꝑcuise sed subite
⁊ itēse ⁊ freq̄nter ꝑfecte. Un̄ dicunt̄ passionū sectatores.
in p̄mo ethi. In iustis vero nūq̄ sunt ꝑfecte:q2 rō in eis
nūq̄ deducit̄ a passionib⁹. Sunt tñ vehemētes in iperfe
ctis:sed in ꝑfectis sunt debiles iferioribus virib⁹ ꝑ habi-
tum virtutū moraliū refrenatis. hñt tñ passiōes nō solū
ꝑuisas:sed subitas:⁊ nō solū respectu boni:sꝫ respcū mali.
In beatis vō:⁊ in hoīe in p̄mo statu:⁊ in xp̄o fm statum
īfirmitatis:hē passiōes nūq̄ sunt subite eo ꝙ ꝑꝑ ꝑfectio-

nē boni in eis īferiorꝝ virium ad superiores nullus mot⁹
exurgit in appetitu inferiori:nisi scđm dictamē rōnis.vn̄
dicit Dam̄.in 3°.li.non precedebant in dn̄o voluntatē:nā-
lia:sed volēs esuriuit:volens timuit:⁊ silr intelligendum
est de beatis post resurrectionē:⁊ de hoīb⁹ in p̄mo statu.
sed hoc īterest ꝙ in xp̄o nō solū fuerūt passiōes respectu
boni sed respectu mali.hēbat enim corpus passibile:⁊ iō
ex imaginatione nociui naturaliter passio timoris ⁊ tri-
sticie ⁊ hꝰ ī eo poterāt esse.Sed in p̄mo statu ⁊ in beatis
non pōt esse apprehēsio alicuius vt nociui.Et iō in eis nō
est passio nisi respectu boni:sicut amor gaudiū ⁊ hꝰ:non
aūt tristicia vel timor aut ira vel aliquid tale.Sic ḡ cōce
dimus veras passiōes in xp̄o fuisse.vn̄ dic̄ Aug.14.de ci.
dei:xp̄s hos mot⁹ certissime dispēsatōis gr̄a ita cū voluit
suscepit aīo humano:sic̄ cū voluit fact⁹ est homo.

Ad 1m Ad primum ergo dōm.ꝙ nō oꝫ agens esse sim-
pliciter prestanti⁹ patiēte:sed scđꝫ
quid.s.inquātū est agens.Et sic nihil ꝓhibet obiectū aīe
xp̄i esse ea prestantius:inq̄tum est actiuꝫ ⁊ aīa xp̄i aliquā
hꝫ passiuam potentiā.¶ Ad 2m dōm.ꝙ f̄m Aug.9.de ci.
2m dei.circa hoc fuit contentio inter stoicos ⁊ p̄ipateticos:q̄
tn̄ magis videbat̄ esse scđm vocem q̄ꝫ scđm rem. Nam
stoici dicebant hꝰ passiones nullo modo esse in aīo sapiē
tis.Sapientē aūt eū dicebant qui p̄fectus est in virtuti-
bus q̄ꝫ habēs:animi purgati virtutē.p̄ipatetici v̄o dicūt
has passiones animi in sapientē cadere:sed moderatas
rōniq̄ꝫ subiectas.ꝓbat aūt Aug.ex cuiusdā stoici confes-
sione ꝙ stoici volebāt hꝰ affect⁹ subitos in aīa sapientis
esse:sine hoc tamen ꝙ approbent̄ vel ꝙ eis consentiat̄.
Quos quidē passiones nō dicebāt: sed quasi visa vel fan-
tasias.Unde pꝫ ꝙ scđm reꝫ stoici nihil aliud q̄ꝫ p̄ipateti
ci dicebant:sed erat tātūmō in verbis dissonantia:q̄r qđ
peripatetici passiones noīabant stoici apellabant aliter.
Sic ergo secūdū stoicorū sententiā macrobius ⁊ plotin⁹
dicunt passiones cum virtute purgati animi non esse:nō
q̄r non sint aliqui subiti motus passionū in hꝰ virtuosis:
sed q̄r nec rōnem trahunt:nec a deo vehementes sunt ꝙ
pacem multum perturbēt:secūdū ꝙ p̄hus dicit in septi-
mo ethicorꝝ ꝙ cōcupiscentie in temperatis non sunt for-
tes:sicut sunt in cōtinentib⁹:q̄uis in neutris rō ad cōsen
suꝫ trahat̄.Uel pōt dici ⁊ melius ꝙ cū hꝰ passiōes ex bo-
no ⁊ malo oriant̄ distinguēde sunt f̄m d̄r̄iaꝫ bonorꝝ ⁊ ma-
lorū.Sunt enim q̄dā bona ⁊ mala nālia:sicut cibus po-
tus sanitas vel egritudo corporis:⁊ alia hꝰ.Quedā vero
non nālia: sicut diuicie honores: ⁊ alia hꝰ circa que vita
ciuilis versat̄.distinguunt aūt plotinus ⁊ Macrobi⁹ vir-
tutes purgati animi contra virtutes politicas.Ex quo pꝫ
ꝙ virtutes purgati animi ponunt in illis qui totalr̄ sunt
a ciuili conuersione remoti soli contemplationi sapien-
tie vocantes.Et ideo in eis non sequunt̄ aliq̄ passiones
ex bonis vel malis ciuilib⁹:nō tn̄ sunt immunes ab illis
3m passionibus q̄ sequunt̄ bona vel mala nālia.¶ Ad 3m di
cendū.ꝙ quicq̄d causat̄ ex debili causa pōt ex fortiori cā
causari.Extimatio aūt causata est fortior cā ad excitan-
das passiones q̄ꝫ suspicio. vn̄ Dam̄.posuit illud minimū
ex quo potest causari passio:per hoc dans itelligere ꝙ ex
4m fortiori cā fortius cātur.¶ Ad 4m dōm.ꝙ f̄m aug.14.đ
ciuita.dei.impassibilitas duplr̄ dicit̄.Uno mō f̄m ꝙ pri-
uat affectiones que accidunt cōtra rōnē:⁊ mentē pertur-
bant.Alio mō f̄m ꝙ excludit oēm affectū.Accipit̄ ḡ pas-
sio in p̄dicta auctoritate scđm ꝙ p̄me ipassibilitati oppo-
nitur:nō aūt scđm ꝙ opponit̄ secūde:⁊ sic solūmō in xp̄o
5m fuit.¶ Ad 5m dōm.ꝙ christus scđm aīam intellectiuā fu
it angelis supior.habuit tn̄ appetitū sensitiuū scđm queꝫ
6m passiones ei inesse poterant quē angeli nō habent.¶ Ad
6m dōm.ꝙ in p̄mo hoīe fuerūt alique passiōes vt gaudiū
⁊ amor que sunt respectu boni:non aūt dolor vel timor q̄
sunt respectu mali:⁊ hec ad presentē infirmitatē ꝑtinēt.
quā Adam non habuit:christus aūt volūtarie assumpsit.
¶ Ad septimum dicendū. ꝙ in xp̄o fuit vera lesio cor- 7m
poris:⁊ verus sensus lesionis.Ipse enim secūdū diuinita
tem est summū bonū cui nihil subtrahi pōt:non autē f̄m
corpus. Uerbū autē hylarij vt quidam dicūt postmodū
est ab ipso retractatū.Uel pōt dici ꝙ ideo dicit xp̄m sen-
sum pene non habuisse non q̄r penā non senserit:sed quia
sensus iste nō peruenit vsq̄ꝫ ad rōnē immutandā. ¶ Ad 8m
8m dōm . ꝙ ex hoc ipso ꝙ aīa glificata est f̄m cōem cur-
sum:corpus ei vnitum gloriosum efficitur ⁊ impassibile
lesionis. vn̄ dicit Aug.in epistola ad dioscorꝝ.Tam potē
ti nā deus fecit aiam:vt ex eius plenissima beatitudine q̄
in fine temporꝝ sanctis ꝓmittit̄ redundet in inferiorem
nām qđ est corpus.Non beatitudo que fruentis ⁊ itelli-
gentis est ꝓpria:sed plenitudo sanitatis ⁊ incorruptiōis
vigor.Sed xp̄s in sua potestate habens aiam suam ⁊ cor
pus:ꝓpter virtutē diuinitatis ex quadā dispensatione:⁊
habebat in aīa beatitudinē ⁊ in corpore passibilitatē:ver
bo ꝑmittēte corpori id qđ est sibi ꝓpriū:vt Dam̄.dic̄: vn̄
singulare fuit in xp̄o vt ex plenitudine beatitudinis aīe
nō redūdaret glia in corp⁹. ¶ Ad 9m dōm.ꝙ bonū hoīs 9m
stoici nō appellabant nisi illō q̄ hoīes bonī d̄r̄r.s.v̄tutes
animi.Reliq̄ v̄o sicut corporalia ⁊ ea q̄ sunt fortune exte
rioris nō apellabant bona:sed cōmoda:que tn̄ p̄ipatetici
bona appellabant:sed minima:virtutes aūt maxima bo
na.Que d̄r̄ia non erat nisi secūdū noīa. Sicut eni ex mi-
nimis bonis f̄m p̄ipateticos: ita ex cōmodis f̄m stoicos
aliqui mot⁹ in animo sapientis oriunt̄:licet non rōneꝫ ꝑ-
turbantes.Et sic non est verū ꝙ in animo sapientis ex so
lo defectu virtutis possit tristicia oriri. ¶ Ad decimum 10m
dicendū.ꝙ q̄uis lesio corporis in xp̄o non fuerit nolen-
te rōe:fuit tn̄ contra appetituꝫ sensualitatis:⁊ sic fuit ibi
tristicia.¶ Ad vndecimum dicendum.ꝙ Crisostomus 11m
loquitur de lesione qua aliquis efficitur miser: qua sci-
licet p̄uat̄ bono v̄tutis.Nō āt ex sola tali lesiōe passio tri
sticie ī sapientē orit̄ vt dcm̄ ē.vn̄ rō nō sequit̄.

Nono queritur vtrꝫ passio doloris fuerit
in aīa xp̄i q̄ꝫtum ad superiorē rōnē.
¶ Et videt̄ ꝙ nō. Tunc.n.hō cōturbari dici- 1m
tur ⁊ a passione deduci q̄n cōmotio passionis
vsq̄ꝫ ad rōnē ꝑtingit.ꝑturbari aūt ⁊ a passione
deduci nō est alic⁹ sapientis:cū ḡ xp̄s fuerit sapiētissim⁹:
vr̄ ꝙ ī ipso dolor vsq̄ꝫ ad supiorē rōnē nō ꝑuenerit.¶ P̄. 2m
vnaqueq̄ꝫ potentia delectari d̄r f̄m ↄueniētiā ꝓpriꝫ obie
cti.ḡ ⁊ dolor alicui potentie attribui nō debꝫ nisi ꝓpter
nocumētū qđ accidit ex ꝑte obiecti.sꝫ respectu rerū eter
narū que sunt supioris rōnis obiecta xp̄s nullū defectuꝫ
vel impedimentū patiebat̄.ḡ in supiori rōne xp̄i passio
doloris nō fuit.¶ P̄.f̄m Aug.14.de ci.dei.dolor ꝑtinet 3m
ad corporales passiones. ergo dolor nō ꝑtinet ad aiam ni
si scđm ꝙ ē corpori cōiuncta:sꝫ scđm rōnē supiorē aīa cor
pori nō ↄiūgit̄:cū scđm p̄hm in tertio de aīa itellect⁹ nul
lius corpis act⁹ sit.ḡ in rōne supiori dolor esse nō potest.
¶ Sed dice.ꝙ rō supior nō cōiungit̄ corpori ꝑ opōneꝫ:
ↄiungit̄ tn̄ ei vt forma.¶ Sed ↄtra.f̄ꝫ p̄hꝫ in li.de som. 4m
⁊ vigi.eiusdē est po⁹ ⁊ actio.si ḡ act⁹ itellect⁹ est aīe absq̄ꝫ
cōicatione corporis:⁊ po⁹ itellectiua erit aīe non scđm ꝙ
cōiungit̄ corpori:⁊ ita rō supior non erit corpi coniuncta
vt forma.¶ P̄.f̄m Dam̄.passio ē mot⁹ irrōnalis aīe ⁊ ap 5m
petitiue:sed dolor ⁊ tristicia ⁊ hꝰ sunt q̄dā passiōes.ergo
in ꝑte supioris rōnis nō fuerūt in xp̄o.¶ P̄.f̄m Aug.14. 6m
de ci.dei.dolor vel tristicia est corꝝ que nobis nolentib⁹

accidunt:sed xp̃s per superiorẽ rõnẽ volebat suã passio-
nem corporalẽ:neq₃ aliquid cõtra ei⁹ volũtatẽ accidit q̃
perfectissime diuine volũtati erat conformis.ergo in su-
periori rõne in xp̃o tristicia vel dolor nõ fuit. ¶ Sʒ dice.
q̃ rõ superior vt rõ volebat corporis passionẽ:nõ aũt vt
7m nã. ¶ Sʒ ꝯ. eadẽ po⁹ ẽ rõ vt ẽ cõsiderata ꝛ vt nã:diuer-
sa enim cõsideratio subaʒ rei nõ variat:si ergo rõ supior
vt rõ aliqd volebat ꝛ vt nã nolebat:eadeʒ po⁹ sil' ꝛ semel
8m aliquid volebat ꝛ nolebat:qd̃ est impossibile. ¶ P̃. sm
p̄hm delectationi que est in cõsiderando nulla tristicia ẽ
opposita vel contraria.delectatio aũt superioris rõnis ẽ
in contemplando eterna.g̃ in ea non põt esse aliqs dolor
vel tristicia.hec.n.tristicia siue dolor delectatiõi cõtẽpla
tiue opponeret:ꝛ ita in aia xp̃i scd̃m superiorem rationẽ
passio doloris vel tristicie nõ fuit.

Cõtra.p̃ **Sed contra** ẽ qd̃ in p̃s.dr̃.'Repleta ẽ malis aia
mea.glo.non vicijs:sed dolorib⁹.g̃
in qualibʒ parte aie xp̃i fuit dolor:ꝛ ita in superiori rõne.
2: ¶ P̃.satisfactio rñdet culpe:sed xp̃s sua passione satisfe-
cit pro culpa p̄mi hominis:cum ergo culpa illa peruenit
vsq₃ ad superiorẽ rõnẽ:ꝛ passio xp̃i vsq₃ ad supiorẽ rõneʒ
3: debuit p̃uenire. ¶ P̃. vt di.glo.sup illud.'Repleta ẽ ma-
lis aia mea:aia dolendo cõpatit̃ corpori cui vnit̃:sʒ rõ vt
rõ dicit respectuʒ ad corpus:qd̃ pʒ ex hoc q̃ in angelis q̃
non hñt corpora sibi nãlr vnita nõ dicim⁹ rõnem sʒ intel
lectũ:in aiab⁹ aũt corporib⁹ vnitis dicim⁹ rõnẽ.g̃ in supe
4: riori rõne vt est rõ fuit dolor passiõis xp̃i. ¶ P̃.tota aia
sm Aug.est in toto corpore.g̃ qlʒ pars ei⁹ est corpori vni-
ta:sed rõ supior vt rõ est quedã pars aie.g̃ est corpori vni
ta:ꝛ ita cõpatit̃ p̃ dolorẽ corpori cõpatienti.

R: Duplex pa⁹ aie p̃ accñs **Respondeo.** Dd̃m q̃ sicut ex p̃dictis pʒ.duplex
est passio qua aia per accidens pati
tur.Una corporalis que incipit a corpore ꝛ terminat̃ ad
aiam sm q̃ est corpori vnita.Alia vero est passio aialis
que causatur ex hoc q̃ anima aliqd apprehendit ex quo
appetit⁹ mouet̃:cuius motũ sequitur quedã transmuta-
tio corporalis.loquendo g̃ de p̄ma passiõe ad quã p̃tinet
dolor scd̃m Aug.sic dicendũ ẽ q̃ dolor passionis xp̃i quo
dãmodo fuit in superiori rõne ipsius:ꝛ quodãmodo nõ.
Sunt.n.duo in dolore.s.lesio:ꝛ lesionis experimẽtalis per-
ceptio. lesio qdẽ p̄ncipalr est in corpore:sʒ ꝯsequenter in
aia inq̃tũ corpori vnit̃.Unit̃ aũt aia corpori per suã eẽn
tiam.In essentia vero aie oẽs potentie radicant̃.Et sm
hoc illa lesio ad aiam ꝛ ad omnes p̃tes ei⁹ in christo p̃ti-
nebat etiã ad supiorẽ rõnẽ scd̃m q̃ in essentia anime fun
dat̃.Experimentalis aũt p̃ceptio lesionis ad solũ sensuʒ
tactus p̃tinet vt supra dictũ est.loquẽdo vero de passiõe
aiali:in illa sola p̃te anime põt esse tristicia que est passio
aialis p̄prie:ex cui⁹ obiecto tristicia cõtingit:per cui⁹ ap
prehensionem ꝛ appetitũ tristicia contingit. Ex obiecto
aũt supioris rõnis in anima xp̃i nulla rõ tristicie accide-
re poterat.s.ex p̃te eternoꝝ qbus pfectissime fruebatur.
Et iõ tristicia aialis in supiori rõne aie xp̃i eẽ nõ potuit.
patiebat̃ g̃ superior rõ in xp̃o dolore corporali:scd̃m q̃ in
essentia aie radicat̃:non aũt patiebat̃ tristicia aiali:sm
q̃ per actũ p̄priũ ad eterna cõspiciẽda respiciebat.

1m **Ad primuʒ** ergo dd̃m.q̃ tunc homo p̃turbat̃ ꝛ a
passione deducit̃ qñ rõ in p̄pria ope
ratione sequit̃ inclinationẽ passionis consentiendo ꝛ eli-
gendo.dolor aũt corporalis non peruenit ad supiorẽ ra-
tionẽ aie xp̃i imutando ei⁹ p̄priã rõnẽ:sʒ solũmo vt radi
2m cat̃ in essentia:vt dc̃m est: ꝛ ideo ratio nõ seq̃t̃. ¶ Ad 2m
dd̃m.q̃ q̃uis dolor non fuerit in supiori rõne aie xp̃i per
cõparationẽ ad p̄priũ obiectũ:fuit tñ in ea scd̃m q̃ com-
3m parat̃ ad p̄priã radicẽ:q̃ est aie essentia. ¶ Ad 3m dd̃m.
q̃ po⁹ põt eẽ act⁹ corpis duplr.vno⁹: inq̃tũ ẽ po⁹ q̃dã. Et
sic dr̃ eẽ act⁹ corporis inq̃tũ iformat aliqd̃ organũ corpo
rale ad actũ p̄priũ exeq̃ndũ. sicut po⁹ visiua p̃ficit oculũ
ad exequẽdũ actũ visionis.Et sic itellect⁹ nõ est act⁹ cor-
poris.Alio mõ rõne essentie in q̃ fundat̃.Et sic tã intell's
q̃ alie potentie corpori ꝯiungunt̃ vt forma inq̃tuʒ sunt
in aia que per sui essentiaʒ est corporis forma. ¶ Ad 4m 4m
dd̃m.q̃ illa obiectio p̃cedit scd̃m rõnẽ potẽtie.nõ auteʒ
scd̃m q̃ in essentia aia radicat̃. ¶ Ad 5m dd̃m.q̃ Dam. 5m
loquit̃ de passione aiali:que quidẽ passio sicut in p̄prio
subiecto est in appetitiua sensuali:sed est in apprehẽsiua
quasi cãlr:inq̃tũ ex obiecto apprehenso mot⁹ passionis
in appetitiua cõsurgit.Sunt aũt ꝛ in appetitu superiori
aliq̃ operationes cõsiles passionib⁹ iferioris appetit⁹:ra-
tione cuius similitudis noia passionũ aliq̃ñ angelis vel
deo attribuunt̃ vt Aug.dicit.9.de ci.dei.Et per hũc mo-
dum q̃q₃ tristicia dr̃ esse in supiori rõne q̃tũ ad appre-
hẽsiuã ꝛ appetitiuã.Sic tñ nõ dicim⁹ fuisse dolorẽ in su-
periori rõne aie xp̃i: sed sm q̃ in eẽntia aie radicat̃ vt di
ctũ est. ¶ Ad 6m dd̃m.q̃ obiectio illa p̄bat in rõne supe- 6m
riori non fuisse dolorẽ scd̃m q̃ per p̄priã opõnẽ ad suum
obiectuʒ comparat̃:sic.n.nihil ea nolente accidit. ¶ Ad 7m
7m dd̃m.q̃ distinctio illa q̃ distinguit̃ rõ vt rõ:ꝛ rõ vt nã
duplr̃ põt intelligi.vno mõ ita q̃ rõ vt nã dicat̃ rõ scd̃m
q̃ ẽ nã creature rationalis:p̃ut.s.fũdata in eẽntia aie dat
esse nãle corpori.'Ratio v̄o vt rõ dicat̃ sm id qd̃ ẽ p̄priũ
rõnis inq̃tũ ẽ rõ:ꝛ h̃ est act⁹ eius:q: potẽtie diffiniunt̃ p̃
actus.Quia igit̃ dolor nõ est in superiori rõne p̃ut scd̃m
actũ p̄priũ compat̃ ad obiectũ:sʒ scd̃m q̃ in eẽntia anie
radicat̃:iõ dr̃ q̃ supior rõ patiebat̃ dolorẽ vt nã:nõ ãt vt
rõ.Et ẽ sile d̃ visu q̃ fũdat̃ sup tactũ: iq̃tũ organũ visus ẽ
organũ tact⁹. vñ 2⁹ visus põt pati lesionẽ. Uno⁹ p̃ actuʒ
p̄priũ:sicut cũ ab excellẽti luce visio obtundit̃:ꝛ h̃ ẽ pas-
sio visus vt visus.Alio⁹ p̃ut fundat̃ in tactu:vt cũ oculus
pungit̃ vel aliquo colore dissoluit̃.Et hoc nõ ẽ passio vi-
sus vt est visus.sed vt ẽ quidã tact⁹.Alio mõ põt intelli-
gi p̄dicta distictio vt dicam⁹ rõnẽ vt nãʒ itelligi sʒ q̃ rõ
cõpat̃ ad ea que nãlr cognoscit vel appetit.'Rõnẽ v̄o vt
rõnẽ sm q̃ per quãdã collationẽ ordinat̃ ad aliquid co-
gnoscẽdũ vel appetẽdũ.eo q̃ rõnis ẽ p̄priũ cõferre.Sũt
eñi quedã q̃ sm se cõsiderata sunt fugienda:appetunt̃ v̄o
sm ordinẽ ad aliud:sicut fames ꝛ sitis sm se cõsiderata
sunt fugienda:p̃ut aũt cõsiderant̃ vt vtilia ad salutẽ aie
vel corpis sic appetunt̃.Et sic rõ vt rõ de eis gaudet:rõ
v̄o vt nã de eis tristat̃.Ita ẽt passio corpalis xp̃i in se cõsi
derata fugienda erat.vñ rõ vt nã de ea ꝯtristabat̃ ꝛ eam
nolebat.p̃ut v̄o ordiabat̃ ad salutẽ hũani generis:sic bo
na erat ꝛ appetibilis:ꝛ sic rõ vt rõ eã volebat ꝛ inde gau
debat.Sʒ h̃ nõ põt referri ad rõnẽ supiorẽ sʒ ad inferio-
rem tñ que his.que sunt corpis itendit sicut p̄prio obto.
vñ in passiõe corporis põt ferri ꝛ absolute: ꝛ cũ collatiõe.
sʒ rõ supior non intendit his q̃ sunt corpis sic obtis:sic.n.
intendit solis eternis.ad corpalia v̄o respicit de eis iudi-
cando per rõnes eternas:qb⁹ nõ solũ cõspiciendis sed cõ
sulendis itendit.Et ita rõ supior nõ respiciebat ad corpo
ris passionem in xp̃o nisi in ordine ad rõnes eternas sm
quas de ea gaudebat inq̃tũ erat deo placita.Unde nul-
lo modo rõne p̄prie operationis tristicia vel dolor in supe
riori rõne cadebat.Non autem est incõueniens vt eadẽ
po⁹ idẽ velit in ordine ad alteꝝ:qd̃ nõ vult sm se.q: põt
esse q̃ id qd̃ nõ est in se bonũ:ex ordie ad alterũ accipiat
q̃dã bonitatẽ:q̃uis h̃ nõ hẽat locũ i supiori rõe i xp̃o re-
spcũ passiõis corpis:ad quã ñ ordiat̃ nisi vt ad volitã:vt
ex dictis patet. ¶ Ad 8m dd̃m:q̃ consideratio põt causa- 8m
re delectationẽ dupliciter.Uno modo ex p̃te operationis:

que est consideratio. Et sic delectationi que est in consi-
derando nulla tristitia opponit vel ɔ̄riat: q2 huic ɔside-
rationi que est causa delectationis nō est aliq̄ ɔsideratio
ɔ̄ria que sit cā tristitie. ois eni ɔsideratio delectabilis ē.
Nō sic aūt est ex pte sensus: q2 scdm opationes sensus cō
tingit τ tristitia τ dolor: sicut ex tactu ɔuenientis delecta
mur: ex tactu aūt nociui dolem⁹. Alio mō facit dlectatio
nē ex pte ɔsiderati: inq̄tum. s. aliqd ɔsideraŧ vt bonū vŀ
vt malū. Et sic ex ɔsideratione pōt accidere delectatio τ
tristitia ɔtraria: sic enim τ ipm nō itelligere tristitiā cau
sat: inq̄tum ɔsideraŧ vt qōdam malū: scdm se v̄o nō cau
sat nisi negationē delectatiōis. Nō tū hoc mō dicim⁹ do
lorē eē i supiori rōne aie xp̄i: sed ꝑut i eētia aie radicaŧ.
Ad p^m in ɔ̄riū. **Ad id** v̄o qd̄ ꝑ i cōtrariū obyciŧ dōm: q̄ glo. nō diċ
q̄ aia xp̄i sit repleta tristitia: sed q̄ est reple-
ta dolorib⁹ scdm q̄ cōpatiŧ corpi. Et sic nō oportet q̄ pas
sio doloris ptineat ad rōnē supiorē: nisi scdm q̄ est in es-
2^m sentia aime: sic enim corpi vniŧ. ¶ Ad 2^m dōm. q̄ passio
xp̄i nō esset satisfactoria: nisi inq̄tū est volūtarie ex cha-
ritate suscepta. Et sic nō opȝ q̄ dolor sit in superiori pte
rōnis xp̄i respectu ꝑprie opationis: sicut in adā fuit cul-
pa per opationē supioris rōnis: q2 ipse motus charitatis
patientis qui est in supiori pte rōnis rńdet in satisfactio-
3^m ne ad id qd̄ fuit in culpa scdm supiorē rōnē. ¶ Ad 3^m di-
cendū: q̄ in rōne duo intelligunŧ. s. pticipatio quedā itel
lectualis veritatis: τ itez intellect⁹ obūbratio vel defe-
ctus. defectus ergo intellectualis virtutis ɔsequiŧ oiam
scdm q̄ vnibilis est corpi: sed intellectualis virtus inest
ei scdm q̄ nō est sub corpe depressa sicut alie forme ma-
teriales. Et ideo cū opatio rōnis insit aie ſm q̄ pticipat
virtutē intellectualē: nō exerceŧ talis opatio corpe me-
4^m diante. ¶ Ad 4^m dōm: q̄ rō vt rō nō noiat aliquā poten
tiam ab alys distinctā a ratione vt natura est: sed nomi-
nat quēdam modum considerandi ipsam potētiā. Cuius
autem scdm aliquem modū considerandi passio nō pti-
neat ad aliquā potētiā aie, nō tū excludiŧ qn oia patiaŧ.

DEcimo queriŧ vtrū per dolorē passiōis
qui erat in supiori rōne xp̄i ipe
1^m direŧ gaudiū fruitionis: τ ecōuerso. ¶ Et vr̄
q̄ sic. Btitudo eni magis ꝑprie est in aia q̄z i
corpe: sed corpus nō pōt dici beatū vel glorio
sum simul dū patiŧ: q2 ipassibilitas ad gloriā corpis pti-
net. ergo nec in rōne supiori xp̄i potuit esse sil' passio do-
2^m loris τ gaudiū fruitiōis. ¶ P̄. phs dicit in. 7. ethi. q̄ de-
lectatio quelibet expellit tristitiā ɔtrariā: si āt vehemēs
sit expellit oēm tristitiaz: sȝ delectatio qua supior rō aie
xp̄i fruebaŧ diuinitate fuit vehemētissima. ergo expulit
3^m a xp̄o oēm tristitiā τ dolorē. ¶ P̄. rō supior limpidi⁹ con
templaŧ q̄z paulus in raptu: sed ex veri cōtēplatione aia
pauli abstracta fuit a corpe nō solū q̄tum ad opationez
rōnis: sed etiā q̄tum ad opationes sensibiles. ergo τ nec
xp̄s scdm rōnem nec scdm sensuz aliquē dolorē sustinuit
4^m ¶ P̄. ex forti cā seqŧ fortis effect⁹: sȝ opatio aie ē cā cor-
poralis imutatiōis: sicut patet q̄ ex imaginatione terri-
biliū vel delectabiliū corpus disponiŧ ad frigus vel ad
calorē: cū ergo in aia q̄tum ad supiorē rōnez fuerit vehe
mētissimū gaudiū: vr̄ q̄ corp⁹ fuerit ex hoc gaudio imu-
tatū: τ ita dolor nō potuit esse nec in corpe nec in supiori
5^m rōne scdm q̄ est corpi vnita. ¶ P̄. visio dei in sua essen-
tia est efficacior q̄z visio dei in subiecta creatura: sȝ visio
qua moẏ vidit deū in subiecta creatura fecit vt nō affli-
gereŧ fame q̄dragenario ieiunio. ergo multo forti⁹ visio
dei in sua essentia que xp̄o ɔueniebat ſm supiorē rōnez
6^m oēz corpalē afflictionē remouit: τ sic idē qd̄ p⁹. ¶ P̄. idē
qd̄ est in summo: a quo tū pōt fieri recessus nō patiŧ ɔ̄ry
ꝑmixtionē: sicut calor ignis qui est in summo nō patitur
ɔmixtionē frigoris: q̄uis calor ille sit trāsmutabilis: sed
gaudiū fruitionis fuit in supiori rōne in summo ēt imu-
tabiliter. ergo nō fuit ibi aliqua ꝑmixtio doloris. ¶ P̄. 7^m
hō btificaŧ τ scdm aiam τ scdm corpus: vtrāq3 aūt btitu-
dinē ꝑ pctm̄ amisit: in xp̄o aūt fuit restituta humana na-
tura ad btitudinē aie que cōsistit in hoc q̄ supior rō diui
nitate fruebaŧ. ergo multo magis fuit restituta ad btitu
dinē corpis que minus est: τ ita etiā nec scdm corpus in
eo dolor fuit: τ sic nec in rōne supiori scdm q̄ corpi vniŧ.
¶ P̄. sicuti aia xp̄i vniŧ v̄bo: ita τ caro eius: sȝ si caro ei⁹ 8^m
esset glorificata per vnionē ad verbū nō posset in ea esse
aliqs dolor. ergo cuz superior rō sit beatificata per vnio-
nem ad v̄buz nō poterat in ea esse aliqs dolor. ¶ P̄. ſm 9^m
Aug. 12. sup gen̄. ad lr̄az gaudiū τ dolor per essentiā sunt i
aia: gaudiū aūt τ dolor sunt ɔ̄ria: cū ergo ɔtraria nō pos
sint esse in eodē scdm essentiā: vr̄ q̄ in supiori pte rōnis
nō simul poterit esse gaudiū fruitiōis τ dolor passionis.
¶ P̄. dolor seqtur ex apprehēsione nociui: gaudiū ex ap 10^m
prehēsione ɔuenientis: sed nō est possibile simul appȟen-
dere nociuū τ ɔueniēs: q2 ɔtingit vnū solū intelligere ſȝ
phm̄. ergo in rōne supiori nō potuit eē simul dolor τ gau
dium. ¶ P̄. maius posse hȝ in natura itegra rō supra sen 11^m
sualitatē q̄z in natura corrupta sensualitas supra rōnē: sȝ
in natura corrupta sensualitas trahit post se rōnez. ergo
multo forti⁹ in christo in quo nā humana fuit integra rō
trahebat post se sensualitatē: sed tota sensualitas erat pti
ceps gaudy fruitiōis qd̄ erat in rōne: ex quo videŧ q̄ ani
ma xp̄i totalr̄ erat exps doloris. ¶ P̄. maior est infirmi- 12^m
tas ɔtracta q̄z assumpta: τ silr̄ potior est vnio in ꝑsona q̄z
vnio ꝑ grām: sȝ in trib⁹ pueris q̄ habebāt ifirmitatē ɔtrā
vnio dei ꝑ grām coȝ corpa a lesiōe ignis ipassibilia fue-
nit. ḡ multo forti⁹ in xp̄o q̄ nō habuit nisi ifirmitatez as-
sumptā vnio in ꝑsona v̄bi dei: τ fruitio ipsi⁹ ɔseruauit ra
tionē imunē a dolore passionis. ¶ P̄. gaudiū fruitiōis i 13^m
supiori rōne est ꝑ hoc q̄ ad deū ɔuertiŧ: dolor aūt passio
nis ꝑ hoc q̄ ɔuertiŧ ad corp⁹: q2 simplex ad qd̄ ɔuertiŧ to
tū ɔuertiŧ. ḡ in rōne supiori xp̄i nō potuit eē sil' gaudiuȝ
fruitōis τ dolor passiōis. ¶ Sȝ dice. q̄ i xp̄o fuit duplex
stat⁹. s. viatoris τ cōprehēsoris: τ scdz hos duos status si-
potuit iesse ei gaudiū fruitiōis τ dolor passiōis. ¶ Sȝ ɔ. 14^m
duplex stat⁹ xp̄i nec aufert ɔ̄rietatē q̄ ē iter gaudiū τ do-
lorē: nec subiectū gaudy τ doloris diuersificat: ɔ̄ria aūt
nō pn̄t eē in eodē subiecto. ḡ duplex stat⁹ xp̄i nō facit q̄
sil' possit iesse ei ſȝ supiorē rōnē dolor τ gaudiū. ¶ P̄. sta 15^m
tus viatoris τ ɔprehēsoris aut sūt ɔ̄ry aut nō: si sūt ɔ̄ry. ḡ
sil' inesse xp̄o nō pn̄t: si aūt nō sunt ɔ̄ry cū ɔ̄rioȝ sint ɔ̄rie
cause videŧ q̄ duplex status nō possit eē cā ꝑ quā xp̄o sil'
insint gaudiū τ dolor que sūt ɔ̄ria. ¶ P̄. qn̄ vna potētia 16^m
intendiŧ in suo actu alia ab actu retrahiŧ. mlto ḡ fortius
qn̄ vna potētia est itēsa in vno actu retrahiŧ ipa ab alio:
sȝ in rōne supiori fuit gaudiū itēsum: ḡ ꝑ hoc oīno a dolo
re retrahebaŧ. ¶ Sed dice. q̄ dolor erat mālis respectu
gaudy. vn̄ ꝑ dolorē gaudiū nō ipediebaŧ. ¶ Sȝ ɔ. dolor 17^m
erat de passiōe corpis. gaudiuȝ erat de visiōe dei. ḡ dolor
passiōis nō erat mālis respectu gaudy fruitiōis. τ sic do-
lor τ gaudiuȝ in rōne superiori xp̄i simul eē nō potuerūt.
Sed ɔtra. ſȝ ꝑportionē cāuz ē ꝑportio effectuū: ɔ. p^m
sȝ vnio anime christi ad corp⁹ erat cā do
loris: vnio aūt ei⁹ ad diuinitatē erat cā gaudy: he autē due
vniōes nō se ipediūt. ergo in xp̄o fuit sil' dolor passiōis τ
gaudiū fruitōis. ¶ P̄. xp̄s i eodē istāti fuit ver⁹ viator τ 2^m
cōprehensor. ergo habuit ea que sunt viatoris τ cōprehē
soris: sed cōprehēsoris est de diuina fruitione iterne gau-
dere: viatoris aūt est corpales dolores sentire. ergo i xp̄o

simul fuit dolor passionis: ꝛ gaudium fruitionis.

R: **Respondeo.** Dicẽdũ ꝙ in xp̃o duo p̃dicta. s. gaudiũ fruitionis ꝛ dolor corporalis passio
nis se nullatenus ĩpedierũt. Ad cui⁹ euidẽtiã sciẽdũ ẽ ꝙ
scḋm nature ordinẽ ꝓꝑ colligãtiã viriũ aĩe in vna ẽẽntia
ꝛ aĩe ꝛ corpis in vno ẽẽ ꝯpositi: vires supiores ꝛ ĩferiores
ꝛ ẽt corpus inuicẽ in se effluũt qḋ in aliquo coꝝ supabũ-
dat. Et inde est ꝙ ex apphensiõe aĩe trãsmutat̃ corp⁹ fm
calorẽ ꝛ frigus: ꝛ qñqꝫ vsqꝫ ad sanitatẽ ꝛ egritudinẽ ꝛ vs-
qꝫ ad mortẽ. ꝯtingit eñi aliquẽ ex gaudio vel tristitia vel
amore mortẽ ĩcurrere. Et inde est ꝙ ex ipsa gloria aĩe fit
redũdantia in corp⁹ glorificandũ: vt patet per auctorita-
tẽ Aug. supra inductã: ꝛ silr est ecõuerso ꝙ transmutatio
corpis in aĩam redũdat. Aĩa eñi ꝯiũcta corpi eius cõple-
xiones imitat̃ fm amẽtiã vel docilitatẽ ꝛ alia hͬ: vt dr̃ ĩ
li. sex p̃ncipioꝝ. Silr ex virib⁹ supiorib⁹ fit redũdantia ĩ
inferiores: vt cũ ad motũ volũtatis itensum seq̃t̃ passio ĩ
sensuali appetitu: ꝛ ex intẽsa ꝯtẽplatione retrahuntur vl̃
impediunt̃ vires aĩales a suis actib⁹: ꝛ ecõuerso ex viri-
bus ĩferiorib⁹ fit redũdãtia in supiores: vt cũ ex vehemẽ-
tia passionũ in sensuali appetitu existẽtiũ obtenebratur
rõ vt iudicet quasi simplr̃ bonũ id circa qḋ hõ per passio-
nẽ afficit̃. In xp̃o aũt secus est. Nã ꝓpter diuinã virtutẽ
v̓bi: ei⁹ volũtati subiect⁹ erat ordo nãe. Vñ poterat hoc
ꝯtigere vt nõ fieret p̃dicta redũdãtia: siue ex aĩa ĩ corp⁹:
vl̃ ecõuerso: siue ex supiorib⁹ virib⁹ ĩ ĩferiores vl̃ ecõuer-
so: virtute v̓bi id faciẽte: vt ꝯprobaret̃ vitas humane nãe
quãtũ ad singulas ptes ei⁹: vt decẽter ipleret̃ quantũ ad
oĩa nr̃e repatõis ministeria. Vñ dicit Damasce. ĩ tertio li-
bro: mouebat̃ scḋz ꝯñaz nãe: v̓bo volẽte ꝛ pmittẽte dispẽ
satiue pati ꝛ opari q̃cũqꝫ ꝓpria: vt p oĩa nãe credat̃ veri-
tas. Sic ergo pꝫ ꝙ cũ in rõne supiori ẽẽt summũ gaudiũ:
inquãtũ p eius opatõez aĩa deo fruebat̃: ipꝫ gaudiũ in su
periori rõne ꝯsistebat ꝛ nõ deriuabat̃ ad ĩferiores vires
aĩe nec ad corpus: alias nullus dolor nec passio ĩ eo ẽẽ po-
tuisset. Et sic effect⁹ fruitõis nõ ꝑuenit ad ẽẽntiã aĩe iq̃-
tũ ẽ forma corpis: nec inquantũ ẽ radix inferioꝝ viriũ.
Sic eñi ꝛ ad corp⁹ ꝛ ad ĩferiores vires ꝑuenisset vt acci-
dit in beatis post resurrectiõez. Silr dolor q erat ex lesio-
ne corpis ĩ ipso corpe ꝛ ẽẽntia aĩe scḋz ꝙ ẽ forma corpis
in ĩferiorib⁹ virib⁹: nõ poterat ꝑuenire ad supiorẽ rõnez
scḋz ꝙ p actũ suũ ĩ deũ ꝯuertit̃: vt p hoc ipa cõuersio ali-
qualr̃ ipediret̃. Relinquit̃ igit̃ ꝙ supiorẽ rõnẽ attigebat
ipe dolor: inquãtũ in ẽẽ aĩe radicat̃: ꝛ erat ibi gaudiuꝫ sũ-
mũ inquantũ p actũ suũ deo fruebat̃. Et sic ipsũ gaudiuꝫ
ꝯueniebat rõni supiori p se: q p actũ ꝓpriũ: dolor aũt q̃si
per accidens: q ratione ẽẽntie anime in qua fundatur.

Ad p̃m **Ad primum** ergo dicẽdũ ꝙ sicut deus ẽ bonũ ꝛ vi-
ta aĩe: ita aĩa ẽ bonũ ꝛ vita corpis:
nõ aũt eꝫ ꝙ corp⁹ sit bonũ aĩe. passibilitas aũt ẽ qḋdã ipe
dimẽtũ vel nocumẽtũ re⁹ vnionis aĩe ad corp⁹. Et iḋ cor
pus nõ pt̃ ẽẽ beatũ suo mõ passibile existẽs: vtpote ipedi-
mentũ hñs re⁹ ꝑticipatõis sũmi boni ꝓꝑ qḋ ipassibilitas
ꝑtinet ad gl̃iam corpis. Aĩe v̓o beatitudo tota cõsistit in
fruitõe sũmi boni qḋ ẽ deus. Vñ aĩa q̃ fruit̃ deo pfecte ẽ
beata ẽt si ꝯtigat ꝙ sit passibilis ex pte illa qua corpi vni
2ᵐ tur sic accidit in xp̃o. ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ ꝙ lȝ ꝙ gaudiũ vehe-
mẽs expellat oẽz tristitiã ẽt nõ ꝯ̃riã ꝯtingit ex redũdan-
tia viriũ ĩ inuicẽ que ĩ xp̃o nõ fuit: vt dictũ ẽ hac rõne ex
vehemẽtia cõtẽplatõis ipsi⁹ pauli ĩferiores vires a suis
3ᵐ actib⁹ sũt abstracte. ¶ Vñ pꝫ solũ ad tertiũ. ¶ Ex hac ẽt
rõne ex opatõe aĩe ꝯtigit aliq̃ imutatio ĩ corpe. ¶ Ex q̃ pꝫ
4ᵐ solũ ad 4ᵐ. ¶ Inde ẽ ꝙ moy. siti ꝛ fame nullo mõ vel ni-
mis affligebat̃ ex ꝯtẽplatõe: q̃uis videret dꝫ ĩ subta crea
5ᵐ ꝛ 6ᵐ tura. ¶ Et sic pꝫ solũ ad 5ᵐ. ¶ Ad 6ᵐ dicẽdũ ꝙ ĩ xp̃o nulla
ꝑmixtio fcã ẽ gaudij ꝛ doloris. nã gaudiũ fuit ĩ supiori ra
tõe ex illa pte qua ẽ p̃n⁹ sui actus: sic. n. deo fruebat̃: dolor
v̓o nõ erat in ipsa nisi scḋz ꝙ lesio corpis attigebat eã vt
actũ corpis mediãte ẽẽntia in qua radicat̃: ita tñ ꝙ act⁹
rõnis supioris nullaten⁹ ipediebat̃: ꝛ sic erat ꝛ puru gau-
diũ ꝛ purus dolor: ꝛ sic vtrũqꝫ in sũmo. ¶ Ad 7ᵐ dicẽdũ ꝙ 7ᵐ
ex quadã dispẽsatõe factũ ẽ vt xp̃o a p̃n⁹ sue ꝯceptõis gl̃ia
aĩe nõ aũt corpis ꝯferret̃: vt scꝫ p gl̃iaꝫ aĩe cõiũct cũ deo: p
passibilitatẽ corpis silis ẽẽt nobis: ꝛ sic ẽẽt ꝯueniẽs me-
diator dei ꝛ hoiuꝫ ĩ gloriã nos adducẽs: ꝛ suã passionẽ ex
pte nr̃a deo offerẽs: scḋz illud hebre. 2. decebat eũ q mul
tos filios in gl̃iam adduxerat per passionem consumari.
¶ Ad 8ᵐ dicẽdũ ꝙ aĩa xp̃i fuit ꝯiũcta verbo duplr̃. vno 8ᵐ
mõ per actũ fruitionis: ꝛ hec vnio fecit eã btãꝫ. Alio mõ
per vnionẽ: ꝛ ex hac nõ habuit rõnẽ btitudinis: sꝫ ex hac
habuit ꝙ ẽẽt aĩa dei. Si aũt ponat̃ aĩam fuisse assumptã
ĩ vnitate ꝑsone sine fruitione nõ ẽẽt btã ꝓprie loquẽdo:
q nec ipse deus btũs est nisi per hoc ꝙ seipso fruit̃. Cor-
pus igit̃ christi nõ ex hoc ipso gloriosum est ꝙ est a filio
dei in vnitate ꝑsone assumptũ: sed solũ ex hoc ꝙ ex aĩa in
ipꝫ gloria descendit: qḋ qdeꝫ añ passionẽ non erat glorio
sum. ¶ Ad 9ᵐ dicẽdum ꝙ ꝯ̃traria esse in eodẽ per se est 9ᵐ
ĩpossibile. Cõtingit tñ esse ꝯ̃trarios motos in eodẽ: ita ꝙ
vnus motuũ ꝯueniat ei p se: ꝛ alius p accñs: sicut cuꝫ ali-
qs ĩ naui deambulãs fert̃ in ꝯ̃trariũ ei⁹ ad qḋ nauis mo-
uet̃. Ita in supiori rõne aĩe xp̃i erat gaudiũ p se: q p actũ
ꝓpriũ: dolor aũt p accñs: q p corpis passionẽ. vel pt̃ di-
ci ꝙ gaudiũ illud ꝛ ille dolor nõ erãt ꝯ̃traria: cũ nõ essent
de eodẽ. ¶ Ad 10ᵐ dicẽdũ ꝙ ĩtellect⁹ nõ pt̃ sil̃ multa ĩ- 10ᵐ
telligere p diuersas spẽs: pt̃ aũt per vnã spẽm simul mul
ta ĩtelligere. vel q̃litercũqꝫ alr̃ intelligere multa vt vnũ.
Et sic intellectus aĩe xp̃i ꝛ cuiuslꝫ bti multa sil̃ ĩtelligit:
inq̃tum vidẽdo ẽẽntiã diuinã alia cognoscit: dato tñ ꝙ
aĩa xp̃i nõ possit sil̃ nisi vnũ ĩtelligere: p hoc tñ nõ remo-
uet̃ quin possit simul intelligere vnũ ꝛ sentire aliud sen-
su corpali. Et ex istis duob⁹ apphensio ĩ aĩa xp̃i sequebat̃
gaudiũ fruitõis ex visiõe dei: ꝛ dolor passiõis ex sensu no
cumẽti: dato iterũ ꝙ nõ possit sil̃ ĩtelligere vnũ ꝛ sentire
vel imaginari aliḋ: ex illo tñ vno ĩtellecto posset diuersi
mode affici appetit⁹ supior ꝛ ĩferior: vt supior gauderet:
ꝛ ĩferior timeret vel doleret: sicut accidit in eo qui sperat
ex aliqua horribili medicina se assequi sanitatem. Nam
ipsa medicina vt salubris a ratione considerata generat
in voluntate gaudiũ: rõne v̓o horribilitatis sue in ĩferio-
ri appetitu timorẽ inducit. ¶ Ad 11ᵐ dicendũ ꝙ ratio il- 11ᵐ
la procedit scḋm cõmunem cursum. In christo autẽ spe-
cialiter fuit vt nõ fieret redundantia ex vna potentia in
aliam. ¶ Ad 12ᵐ dicendum: ꝙ corpus puerorũ nõ fuit fa- 12ᵐ
ctum impassibile in fornace: sed diuina virtute miracu-
lose factum est vt corpora passibilia existẽtia ab igne nõ
lederent̃: sicut fieri potuisset diuina virtute: vt neqꝫ ani-
ma xp̃i nec corpus aliq̃d pateret̃: sed quare factũ nõ fue-
rit dictum est. ¶ Ad 13ᵐ dicendum: ꝙ conuersio poten- 13ᵐ
tie ad aliquid est per actum ipsius. Et sic gaudium fuit
in superiori ratione per conuersionem ad deũ ad quẽ to-
taliter conuertebatur: dolor autem fuit in superiori rõne
scḋm inhesionem vel adherentiam: q̃ adherebat essen-
tie anime sicut sue radici. ¶ Ad 14ᵐ dicendum ꝙ stat⁹ 14ᵐ
viatoris est status imperfectionis: status autem compre-
hensoris est status perfectionis. Secũduꝫ hoc ergo chri-
stus statum viatoris habuit ꝙ corpus passibile gerebat:
ꝛ similiter animam: secundum hoc vero statum compre
hẽsoris ꝙ per actũ superioris rationis perfecte deo frue-
batur. Quod quidem esse poterat in christo ꝓpter hoc ꝙ
impediebat̃ diuina virtute redũdantia ex vno in aliũ: vt

dictum est. Et hec est cā quare gaudiū ⁊ tristitia sil' ei in/
esse poterāt. Et iō dī ꝙ fm duos stat⁹ hec duo sibi inerāt:
q2 habere duos stāt⁹ ⁊ sil' pati dolorē ⁊ gaudiū ab eadem
cā pcedebat. ℂ Ad 15ᵐ dōm. ꝙ quāuis status viatoris ⁊
cōprehensoris sint q̄si ɔ̄ry: tñ xpo sil' inesse poterāt: nō s3
idem: sed s3 diuersa. Nā stat⁹ cōprehēsoris inerat ei fm
ꝙ per fruitionē adherebat deo fm supiorē rōnē: stat⁹ vō
viatoris fm ꝙ nāli ɔiūctione aīa corpori passibili iūge/
bat̄: ⁊ supior rō ipsi aīe: vt sic status cōprehēsoris ptineat
ad actū supioris rōnis: status vero viatoris ad corp⁹ pas/
sibile: ⁊ ad ea que ad h̄ ɔsequunt̄. ℂ Ad 16ᵐ dōz. ꝙ i xpo
hoc fuit spāle rōne iaz dicta ꝙ q̄titūcūq3 intenderet̄ vna
po⁹ in suo actu: alia nō retrahebat̄ a suo actu: nec aliqua/
tenus ipediebat̄: ⁊ sic gaudiū superioris: neq3 ipediebat̄
per dolorē q erat in sensu s3 actū sensus: neq3 a dolore s3
ꝙ erat in supiori rōne: q2 iste dolor nō erat i ea fm actuz
eius: sed attingebat eā aliqualr fm ꝙ in essentia aīe erat
17° fundata. ℂ Ad 17ᵐ dōz. ꝙ sicut cognitio beata est pnci/
palr diue eēntie: ⁊ secūdario eoꝝ que in diua essentia co/
gnoscūtur: ita affectio ⁊ gaudiū beatoꝝ pncipalr ē d dō:
secūdario aūt eoꝝ de qb⁹ gaudendi de⁹ ē rō. Et sic quo/
dāmodo dolor passiōis poterat eē mālis respectu gaudij
fruitiōis. Erat. n. illud gaudiū pncipalr d deo: secūdario
de his que deo erant placita: ⁊ sic erat de dolore iquātuz
a deo acceptabat̄: vtpote ad salutē hūani gnis ordiatus.

De gratia. ⁊ h3 septē arti. p̄. vtꝝ gr̄a sit qd crea/
tuz positiue i aīa. 2°. vtꝝ gr̄a gratū fa
ciens sit idē qd charitas. 3°. vtꝝ aliq̄ creatura possit esse
cā grē. 4°. vtꝝ sacra noue legis sint grē cā. 5°. vtꝝ i hoīe
vno sit tm̄ vna gratia gratū faciēs. 6°. vtꝝ gratia sit i es/
sentia aīe: sic i sub̄a. 7°. vtꝝ gr̄a sit i sacris. Qō. XXVII.

QUestio est d gratia: ⁊ p̄mo q̄rit̄. vtꝝ
gratia sit aliqd creatū posi/
1° tiue i aīa. ℂ Et vī ꝙ nō: q2 fm Aug. sicut
aīa est vita corpis: ita de⁹ ē vita aīe: s3 aīa
est vita corpis nulla alia forma median/
te. g̃ silr de⁹ aīe: ⁊ ita vita que est per grāz
nō est p aliq̄ formā creatā i aīa existem.
2° ℂ P̄. gratia gratū faciēs de qua loqmur nihil aliud esse
videt̄ q̄3 id fm qd hō est deo gratus: sed hō dicit̄ eē deo
gratus s3 ꝙ acceptatus ē a deo: acceptatus āt dī aliqs p
dei acceptationē: que qdē ē in ipso: sicut ⁊ aliqs dicit̄ hoī
acceptus nō p aliqd qd sit i acceptato: sed per acceptatio/
nē que est i acceptāte. g̃ gratia nihil ponit i hoīe: s3 in deo
3° tātuz. ℂ P̄. per eē spūale gratie magis deo appropiqua/
mus q̄3 per eē nāle: sed eē nāle de⁹ i nobis fecit nulla alia
cā mediāte: q2 imediate nos creauit. g̃ ⁊ eē spūale gratui
4° tuz fac̄ i nobis nullo alio mediāte: ⁊ sic idē qd pus. ℂ P̄.
gratia est q̄dā aīe sanitas: sanitas āt i sano nihil aliud vi/
det̄ ponere q̄3 ipsos hūores adeq̄tos. g̃ ⁊ gratia nō ponit
aliquā formā i aīa: sed p̄supponit potētias aīe eq̄litate iu
5° stitie adeq̄tas. ℂ P̄. gratia nihil aliud eē videt̄ q̄3 q̄dā li/
beralitas: idez. n. eē videt̄ gratis dare qd liberalr dare: li
beralitas āt nō ē i accipiēte: sed in dante. g̃ ⁊ gratia ē i do
6° qui nobis sua bona dat: nō āt i nobis. ℂ P̄. nulla creatu/
ra aīa xp̄i est nobilior: gratia āt est nobilior: q2 p gratiam
7° aīa xp̄i nobilitat̄. g̃ gratia nō ē aliqd creatū i aīa. ℂ P̄.
sicut se h3 veritas ad itellctm̄: ita gratia ad affcm̄: vna est
aūt veritas s3 Ansel. quā omnes itellectus itelligunt. g̃ ⁊
vna est gratia p quā oēs affectus perficiūtur: nullū autē
8° creatū vnū pt eē i mltis. g̃ gratia nō est qd creatū. ℂ P̄.
nihil est i genere nisi ɔpositū: gratia aūt nō ē ɔposita: sed
forma simplex. ergo nō est in genere: omne autem crea/
tum est in aliquo genere: ergo gratia non est qd creatuz.
9° ℂ P̄. si gratia est aliqd in aīa non videtur esse nisi ha/
bitus: tria. n. sunt in anima fm p̄hm in. 2°. ethic. potētia:
habitus: ⁊ passio: gratia autem potentia non est: q2 sic es/
set naturalis: nec est passio: q2 sic respiceret irrationalem
partem principaliter: sed iterum non est habitus: nā ha/
bitus est qualitas difficile mobilis fm p̄hm in predica/
mentis: gratia autem facillime remouetur: q2 p. r vnum
actum peccati mortalis: ergo gratia non est aliqd in ani/
ma. ℂ P̄. fm Augu. inter animam nostram ⁊ deum ni/ 10°
hil creatum cadit medium: sed gratia inter animam no/
stram ⁊ deum medium cadit: q2 per gratiam aīa nostra
deo vnitur. ergo gratia nō est aliquid creatum. ℂ P̄. ho/ 11°
mo est alijs creaturis nobilior ⁊ perfectior: sed alijs crea
turis non apponitur aliqd supra sua naturalia ad hoc: vt
a deo acceptent̄: cum tñ a deo probata sint fm illō Gen̄.
p̄mo. Uidit deus cūcta que fecerat ⁊ erant valde bona.
ergo nec homini aliqd superadditur ad sua naturalia: s3
ꝙ dicat̄ deo acceptus: ⁊ sic gr̄a ñ ē aliqd positiue in aīa.

Sed contra. est qd dic̄ glo. sup illō ps. Ut exhila 3.p̄.
ret faciē i oleo: gr̄a est qdā nitor aīe
sanctū ɔciliās amorē: s3 nitor ē aliqd positiue i aīa: qd est
creatū. g̃ ⁊ gratia. ℂ P̄. de⁹ dī eē i sanctis p gratiā quodā 2°
mō spūali pre alijs creaturis: nō āt dicit̄ eē de⁹ nouo mō
in aliquo nisi propter aliquem effectuz. ergo gratia ē ali/
quis effectus dei in anima. ℂ P̄. Dam. dicit. ꝙ gratia ē 3°
delectatio anime: sed delectatio est aliquid creatuz i aīa:
ergo ⁊ gratia. ℂ P̄. omnis actio est ab aliqua forma: sed 4°
actio meritoria ē a gratia. g̃ gratia est aliq̄ forma i aīa.

Respondeo. Dōz ꝙ nomē gratie duplr ɔsueuit R°
accipi. Uno modo p aliquo quod
gratis datur: sicut cōsueuimus dicere. facio tibi hāc gra/
tiam. Alio modo pro acceptatiōe qua aliquis ab alio ac/
ceptatur: sicut dicimus: iste habet gratiam regis: q2 acce/
ptus est regi. Et he due significationes ordinem habent
adinuicez. Non. n. aliquid gratis datur nisi propter hoc
ꝙ aliquo modo ille cui datur est acceptus. Sic ⁊ i diui/
nis duplicem gratiam dicimus: quaruz vna dicitur gra/
tia gratis data: vt donum pphetie ⁊ sapiētie ⁊ hm̄: de qua
nunc non queritur: q2 constat hm̄ esse aliquid creatum in
anima. Alia vero dicitur gratia gratum faciens: fm quā
dicitur homo deo acceptus: de qua nunc loquimur: ⁊ ꝙ
hec gratia ponat aliquid in deo manifestum est: ponit. n.
actū diuine voluntatis acceptātis istuz hominez. ℂ S3 Opinio
vtrum tamē hec ponat aliquid in ipso homine acceptato reproba
fuit dubium apud quosdā: qbusdā asserētibus gratiā hm̄ tio ⁊ po
nihil creatum in aīa esse: sed solū in deo. ℂ Sed hoc sta/ sitō ip̄i⁹
re nō pōt: deuz. n. acceptare aliquem vel diligere: qd idē ppria.
est: nihil est aliud q̄3 velle ei aliquod bonum. Uult autē
deus oībus creaturis bonuz nāe: propter qd dicit̄ oia di/
ligere Sap. xi. Diligis oia que sūt: ⁊ oia approbare: Gen̄.
p̄mo. Uidit de⁹ cūcta que fecerat ⁊c. s3 rōne hm̄ accepta/
tiōis nō ɔsueuimus dicere aliquē habere gratiā dei: s3 i
quātum de⁹ vult ei aliqd bonū supnāle qd est vita eter/
na: sicut Ysa. 64. Oculus nō videt de⁹ absq3 te que ppa/
rasti diligētib⁹ te: vñ Ro. 6. dicit̄. gratia dei vita eterna.
Sed hoc bonū deus nō vult alicui indigno. Ex nā āt sua
hō nō est dignus tanto bono: cū sit supnaturale: ⁊ ideo ex
hoc ipso ꝙ ponitur aliqs deo gratus respectu huius bo/
ni: ponitur ꝙ sit dignus tali bono supra sua naturalia: qd
quidem non mouet diuinam voluntatem: vt hominem
ad bonuz illud ordinet: sed potius econuerso ex hoc ipso
ꝙ deus sua voluntate aliquem ordinat ad vitam eter/
nam prestat ei aliquid per quod sit dignus vita eterna:
hoc est quod dicitur Coll̄. p̄mo. qui dignos nos fecit in
partem sanctorum in lumine. Et huius ratio est: q2 sicut
scientia dei est causa rerū: nō causata a reb⁹ vt nostra: ita

volūtas eius est effectrix boni ⁊ nō causata a bono: sicut
nr̄a. Sic ergo hō dr̄ dei gratiā hr̄e nō solū ex hoc q̄ a deo
diligit̄ i vitā eternā: sed ex hoc q̄ dat̄ ei aliqđ donū p̄ qđ
est dignus vita eterna: ⁊ h̄ donuz dr̄ gratia gratū faciēs: i
alr̄.n. in pctō mortali exn̄s posset dici in gr̄a eē: si gr̄a solā
acceptationē diuinaz diceret: cum cōtigat aliquez pctōrez
esse predestinatum ad vitā eternā hn̄dam. Sic igr̄ gratia
gratū faciens pōt dici gratis data: sed non econuerso: q̄r
non omne donū gratis datū: nos dignos vita eterna fac.

Ad p^m Ad primum ḡ dōm. q̄ aīa est cā formalis vite corp̄alis. Un̄ nulla forma mediā-
te corpus viuificat. De⁹ aūt viuificat aīaz nō sicut cā for-
malis: sz sicut cā efficiens. Un̄ aliq̄ forma cadit media:
sicut pictor albū facit parietē effectiue albedie mediāte:
albedo vero nulla forma mediāte: q̄r facit albū formalr̄.
2° ¶ Ad 2^m dōm. q̄ ipsa acceptatio que est i volūtate diua
respcū eterni boni p̄ducit i hoīe acceptato aliqđ: vn̄ di-
gnus sit cōseq̄ bonū illud: qđ nō ↄtigit i acceptatione hu-
mana: ⁊ sm̄ h̄ gr̄a gratū faciens aliqđ creatū est in aīa.
3° ¶ Ad 3^m dōm. q̄ eē nāle p creationem de⁹ facit i nobis
nulla cā agente mediāte: sed tn̄ mediāte aliq̄ cā formali:
forma.n. nālis p̄n^m est eē nālis: ⁊ silr̄ esse spūale gratuitū
deus facit i nobis nullo agēte mediāte: sed tn̄ mediante
4° aliq̄ forma creata que est gr̄a. ¶ Ad 4^m dōm. q̄ sanitas
est q̄dam q̄litas corporalis ex humorib⁹ adequatis cāta:
5° ponit̄.n. i p̄ma spē q̄litatis: ⁊ sic rō p̄cedit ex falso. ¶ Ad
5^m dōm. q̄ ex ipsa liberalitate dei qua nobis bonū eter-
nuz vult: seq̄tur q̄ sit aliqđ i nobis ab eo datum quo illo
6° bono digni efficiamur. ¶ Ad 6^m dōm. q̄ nulla creatura
simplr̄ est aīa xp̄i nobilior: sed sz qđ oē accn̄s aīe est ea
nobilior i q̄ātū ↄparat̄ ad ipsaz: vt forma ei⁹. Uel p̄t di-
ci q̄ gr̄a i q̄ātū creatū nō est nobilior aīa xp̄i: sed i q̄ātū
est q̄daz silitudo diue bonitatis: expr̄essior q̄ȝ silitudo nā-
7° lis que ē i aīa xp̄i. ¶ Ad 7^m dōm. q̄ vna est veritas p̄ma
increata: a qua tn̄ multe v̄itates q̄si p̄me veritatis silitu-
dines i mētib⁹ creatis causant̄: vt dicit glo. sup illud ps.
Diminute sunt veritates ⁊c. silr̄ vna est bonitas icreata:
cui⁹ sunt multe silitudies in creatis mētib⁹ per p̄ticipa-
tionē gr̄e. Tamē sciēdū est q̄ nō eodē mō se hȝ gratia ad
affectū: sicut veritas ad itellcm̄. Nam veritas se habz ad
intellectū vt obm̄: gr̄a aūt ad affectū: vt forma iformās.
Cōtigit aūt idē esse subm̄ diuersoꝝ: nō aūt eādē formaz.
8° ¶ Ad 8^m dōm. q̄ omne qđ est in genere substātie ē ↄpo-
sitū reali cōpositiōe: eo q̄ id qđ est i p̄dicamēto substātie
est in suo eē subsistēs: ⁊ opꝫ q̄ eē suū sit aliud q̄ȝ ipm̄: al's
nō posset differre sz eē ab illis: cū q̄bus ↄuenit i rōne sue
quiditatis: qđ req̄rit̄ in oīb⁹ que sunt directe i p̄dicamē-
to: ⁊ iō oē qđ est directe i p̄dicamēto substātie ↄpositū ē
saltez ex eē ⁊ qđ est: sunt tn̄ q̄dā i p̄dicamēto substātie p
reductionē: vt p̄ncipia substātie subsistētꝭ i q̄bus p̄dicta
cōpositio nō iuenit̄: nō.n. subsistūt: iō p̄priū esse non hn̄t:
silr̄ accn̄tia: q̄r nō subsistūt nō ē coꝝ p̄prie eē: sed subm̄ ē
aliq̄le sm̄ ea. Un̄ p̄prie dicunt̄ magis entis q̄ȝ entia. Et
iō ad h̄ q̄ aliqđ sit i p̄dicamēto aliquo accn̄tꝭ nō req̄rit̄
q̄ sit ↄpositū cōpōne reali: sed solūmō cōpositiōe rōnis
9° ex genere ⁊ differētia: ⁊ talis ↄpositio i gr̄a iuenit̄. ¶ Ad
9^m dōm. q̄ q̄uis per vnū actum peccati mortalis gratia
amittat̄: nō tn̄ facile gr̄a amittit̄: q̄r hn̄ti gr̄am nō est fa-
cile illū actū exercere p̄p iclinationē i ↄrium: sicut ph̄s
10° dicit in. 5. ethi. q̄ iusto difficile est operari iniusta. ¶ Ad
10^m dōm. q̄ iter mētē nr̄am ⁊ deū nihil cadit mediū: nec
per modū efficiētis: q̄r imediate a deo creat̄ ⁊ iustificat̄:
nec per modū obiecti beatificātis: q̄r ex ipsa dei fruitiōe
aīa fit beata: pōt tn̄ aliqđ eē mediū formale quo aīa deo
11° assimilet̄. ¶ Ad 11^m dōm. q̄ alie creature irrōnales ac-
ceptant̄ a deo solūmō respectu bonoꝝ nāliuz. Un̄ diuia
acceptatio nihil i eis addit supra nālem cōditionē p quā
hȝ bonis p̄portionata sunt: hō aūt acceptat̄ a deo respcū
boni supnāl̄is: ⁊ iō req̄rit̄ aliqđ superadditūz naturalib⁹
per quod ad illud bonum proportionetur.

Secundo querit̄. vtꝝ gr̄a gratuz faciens sit idē qđ caritas. ¶ Et p^m
vr̄ q̄ sic: gr̄a.n. gratū faciēs in nobis est illud
dei donuz: per qđ accepti sumus ei: hoc aūt ē
per charitatē. puer. 8. ego diligētes me dili-
go. ḡ gr̄a gratū faciēs est idē qđ charitas. ¶ p̄. Aug. dic̄. 2°
q̄ illud dei beneficiū quo volūtas hoīs p̄parat̄ ⁊ p̄uenit̄
est fides: nō aūt iformis: sed formata que est per charita-
tez: cū ḡ illud bn̄ficiū sit gratia gratū faciēs: vr̄ q̄ chari-
tas sit ipsa gr̄a. ¶ p̄. ad h̄ spūs sctūs mittit̄ iuisibilr̄ ad 3°
aliquē: vt ipm̄ ihabitet ḡ sm̄ idē donū mittit̄ ⁊ inhabi-
tat: dr̄ aūt mitti sm̄ donū charitatis: sicut filī⁹ sm̄ donuz
sapiētie p̄p silitudinē hoꝝ donoꝝ ad p̄sonas: dr̄ vero in-
habitare aīam spūs sctūs per gr̄am. ḡ gr̄a est idē qđ chari-
tas. ¶ p̄. illud donuz est gr̄a: per qđ digni reddimur ad 4°
vitā eternā hn̄dā: sed per charitatē reddit̄ q̄s dignus vi-
ta eterna: vt p̄z Joā. 14. Si q̄s diligit me diliget̄ a patre
meo: ⁊ ego diligā eū ⁊ manifestabo ei me ipm̄: in qua ma-
nifestatiōe vita eterna cōsistit. ḡ charitas est idē qđ gr̄a.
¶ p̄. de rōne charitatis duo p̄nt itelligi. s. q̄ p eaz hō sit 5°
deo carus: ⁊ q̄ per eā hō habeat deū caꝝ: per p̄us aūt ē d
rōne charitatꝭ q̄ hō sit deo carus q̄ȝ q̄ hēat deuz carum:
vt p̄z p̄ Jo. 4. nō q̄si nos dilexerimus deū: sz q̄m ipse p̄or
dilexit nos: sed hec est rō gr̄e: vt per eā aliq̄s sit hitu deo
gratus. ḡ cū idē sit eē deo caꝝ qđ deo gratuz: vr̄ q̄ idē sit
gr̄a qđ charitas. ¶ p̄. Augu. dic̄. q̄ sola charitas est q̄ di- 6°
uidit iter filios regni ⁊ filios p̄ditiōis: cetera.n. dona sūt
bonis malisq̄ cōia: sz gr̄a gratū faciens distiguit inter fi-
lios p̄ditiōis ⁊ regni: nec est nisi i bonis. ḡ est idē qđ cha-
ritas. ¶ p̄. gratia gratū faciēs cū sit qđdaz accn̄s nō pōt 7°
esse nisi i genere q̄litatꝭ: nec nisi i p̄^a spē q̄ ē hit⁹ vl̄ dispō: ⁊
cū nō sit scia nō vr̄ eē aliđ q̄ȝ v̄tus: nec aliq̄ v̄tus pōt dici
gratia nisi charitas q̄ ē for^a v̄tutū. ḡ gratia ē charitas.

Sed contra. nihil p̄uenit seipm̄: sz gratia p̄uenit 3.p
charitatē: vt Aug. dic̄. l. 2. de p̄desti-
natōe sctōꝝ. ḡ gratia nō ē idez qđ charitas. ¶ p̄. Ro. 5. 2°
Charitas dei diffusa ē i cordib⁹ nostris p spm̄. s. q̄ dat⁹ est
nobis. ḡ datio spūs. s. p̄cedit charitatē: sic cā effcm̄: sz spūs
s. dat̄ sz aliqđ donū suū. ḡ aliqđ donū ē i nobis qđ prece-
dit charitatē: ⁊ h̄ nō vr̄ eē aliđ q̄ȝ gr̄a. ḡ gratia ē aliud q̄ȝ
charitas. ¶ p̄. gratia sp̄ ē i suo actu: q̄r sp̄ fac̄ hoīez gra- 3°
tū: charitas v̄o n̄ sp̄ ē i suo actu. Nō.n. sp̄ hn̄s charitatem
actu diligit. ḡ charitas nō ē gr̄a. ¶ p̄. charitas q̄dā dile- 4°
ctio ē: dilectio āt ē sz quā diligētes sum⁹. ḡ charitas p̄p̄e
est sz quā diligētes sum⁹: sz nō sz h̄ sum⁹ deo accepti q̄
sum⁹ diligētes: sz poti⁹ eꝯ: act⁹.n. nostri nō sūt cā gratie: sz
eꝯ. ḡ gratia: p quā sumus deo accepti: est aliđ q̄ȝ charitas.
¶ p̄. qđ plib⁹ cōe ē nō inest alicui eoꝝ rōne alic⁹ qđ sit 5°
sibi p̄priū: sz p̄ducere actū meritoriū ē cōe oī v̄tuti. ḡ nul-
li ↄuenit sz q̄ ē ei p̄priū: ⁊ ita nec charitati. Cōuenit ḡ ei
sz aliqđ cōe sibi ⁊ oīb⁹ v̄tutib⁹: sz act⁹ meritori⁹ ē a gr̄a. ḡ
gr̄a dic̄ aliqđ cōe charitati ⁊ alijs v̄tutib⁹: sz n̄ cōe p p̄di-
catione vt vr̄: q̄r sic eēnt tot gr̄e quot sūt v̄tutes. ḡ ē cōe p
mo^m cāe: ⁊ sic gr̄a ē aliđ p eēntiā a charitate. ¶ p̄. chari- 6°
tas p̄fic̄ aīaz i ordie ad obm̄ diligi^le: sz gr̄a n̄ iportat respe-
ctū ad aliqđ obm̄: q̄r nec ad actuz: sz ad qđdā eē. s. eē gra-
tū deo. ḡ gratia nō est charitas.

Rn̄deo. Dōz q̄ q̄dā dicūt q̄ gr̄a ē idē p eēn^m qđ v̄t⁹ Rn̄o
sz rē: differt āt sz rōnē: vt v̄tus dicat̄ sm̄ q̄ p̄fic̄ hoīez: ⁊ ei⁹
actū deo acceptū reddit: ⁊ iter al's v̄tutes p̄cipue caritas ē

Op. san. gra ƒ3 eos. ¶ Alij vo dicūt etrario ꝙ caritas ⁊ gra ꝑ eēn-
Thom. tiā dr̄nt nec aliq̄ vt⁹ ē gra ꝑ eēntiā. Et h̄ opio rōnabi[m] vr.
Tria re- Cū. n. diuersaꝝ nāruȝ diuersi sint fines: ad cōsecutionez
quirunt alicui⁹ finis i reb⁹ nālib⁹ tria ꝑexigunt. s. nā ꝓportiona-
ad cōse- ta ad finē illum: ⁊ iclinatio ad finē illū que ē nālis appe-
cutionē titus finis: ⁊ motus i finē: sicut pȝ ꝙ in terra est nā q̄daȝ
finis per quā sibi ꝯpetit eē i medio: ⁊ hanc nām seqtur iclina-
tio in locū mediū: ƒm quā appetit nāliter tale locū cū ex̄
ipm per violētiaȝ detinet: ⁊ iō nullo ꝓhibēte semꝑ deor-
sum mouet: hō autem ƒm nām suam ꝓportionatus ē ad
quēdaȝ finē: cuius hȝ nālem appetitū: ⁊ ƒm nāles vires
oꝑari pōt ad cōsecutionē illius finis: qui finis est aliqua
ꝯtēplatio diuinoꝝ q̄lis est hoi possi̇s ƒm facultatē nāe: in
qua ph̄i vltimaȝ hoīs felicitatez posuerūt. Sed ē aliqs
finis: ad quē hō a deo prepatur: nāe humane ꝓportionez
excedēs. s. vita eterna: que cōsistit i visiōe dei per eēntiā:
que excedit ꝓportionē cuiuslibȝ nāe create soli deo cō-
nālis exn̄s: vn̄ opȝ ꝙ hoi detur aliqd nō solū per qd ope-
ret ad finē: vel per qd iclinet ei⁹ appetitus in finē illum:
sed per qd ipsa nā hoīs eleuet ad q̄ndā dignitatē: ƒȝ quaȝ
talis finis sit ei ꝯpetens: ⁊ ad hoc datur gra: ad iclinanduȝ
aūt affectū in hūc finē dat charitas: ad exequēdū autem
opera: qbus ꝑdictus finis acqritur: dantur alie virtutes.
Et iō sicut in reb⁹ nālibus est aliud nā ipsa q̄ȝ inclinatio
nāe: ⁊ eius motus vel oꝑatio: ita ⁊ i gratuitis est aliud gra
a charitate: ⁊ a ceteris virtutib⁹. Et ꝙ hec cōparatio sit
recte accepta pȝ per Dion. in. 2. ca. cel. ierar. Ubi dicit ꝙ
nō pōt aliqs habere spūalez oꝑationē nisi p̄us eē spūale
accipiat: sicut nec oꝑōnez alicuius nāe nisi prius habeat
(esse in natura illa.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dōm ꝙ de⁹ diligit diligentes
2º se: nō tn̄ ita ꝙ dilectio se diligentiū sit ratio q̄re ipse dili-
gat: sed potius econuerso. ¶ Ad 2m dōm. ꝙ fides dr̄ esse
3º gra preueniēs: inquātum in motu fidei p̄mo apparet gra
preuenientis effectus. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ tota trinitas i no
bis habitat per graȝ: sed spāliter alicui ꝑsone appropria-
4º ri pōt inhabitatio ꝑ aliqd aliud spāle donū: qd hȝ silitu-
dinē cū ipsa ꝑsona: rōne cui⁹ ꝑsona mitti dr̄. ¶ Ad 4m di
cēdum. ꝙ charitas nō sufficeret ad merēdū bonuȝ eter-
5º nū nisi presupposita ydoneitate merētis: que est ꝑ grām:
alr̄. n. dilectio nostra nō eēt tāto p̄mio cōdigna. ¶ Ad 5m
dōm. ꝙ nō est icōueniēs aliqd eē prius ƒm reȝ: qd tn̄ po-
sterius est de rōne alicui⁹ hoīs: sicuti p̄us est cā sanitatis
q̄ȝ ipsa sanitas in sanitatl subiecto: ⁊ tn̄ sanū per p̄us signi
ficat hn̄tez sanitatē q̄ȝ sanitatl cām. Silr̄ q̄uis p̄us sit di
uina dilectio qua de⁹ nos diligit dilectiōe qua nos eū di-
ligimus: tn̄ de rōne charitatis per p̄us est ꝙ deum faciat
6º nobis carum q̄ȝ ꝙ nos deo caros faciat: p̄mū. n. pertinet
ad dilectionē iquātū est dilectio: nō aūt 2m. ¶ Ad 6m di-
cēdū. ꝙ hoc ꝙ charitas sola distiguat iter filios ꝑditōis:
⁊ regni ꝯuenit ei iquātū nō pōt eē iformis: sicut alie vir-
7º tutes: vn̄ per hoc non excludit gra qua ipsa charitas for-
mat. ¶ Ad 7m dōȝ. ꝙ gra est i p̄ma specie q̄litatis: q̄uis
non ꝓpue possit dici hi̇tus: q̄ non imediate ordinat ad
actū: sed ad quoddā eē spūale qd i aīa facit: ⁊ est sicut dis-
positio que est respcū glie que est gra cōsumata. Nihil tn̄
sile gre i accn̄tibus aīe que ph̄i sciuerūt iuenit: q̄ ph̄i nō
cognouerūt nisi illa anīe accn̄tia que ordinātur ad actus
arg⁹ i 3m nature humane proportionatos. ¶ Alia cōcedimus q̄-
uis quedam eorum non recte concludant.

3m **Tertio** queritur. vtꝝ aliqua creatura pos
sit eē cā gre. ¶ Et vr̄ ꝙ sic. Jo. 20.
dn̄s dixit disci. su. quoꝝ remiseritl peccata re-
mittunt eis: ex quo pȝ ꝙ hoīes possunt pecca-
ta remittere: ƒȝ peccata nō remittunt nisi per
grām. g̃ hoīes possunt grām conferre. ¶ P̄. Diony. dicit. 2º
4. cap. cel. ierar. ꝙ sicut corꝑa soli ꝓpingora lumē ab eo
recipiūt: ⁊ i alia corpora trāsfundūt: ita substātie deo ap-
propiquātes ei⁹ lumē pleni⁹ recipiūt ⁊ alijs tradūt: ƒȝ lu-
men diuinū est gra. g̃ creature q̄daȝ pleni⁹ grām recipiē-
tes possunt eā alijs tradere. ¶ P̄. bonū ƒm Dion. ē diffu 3º
siuū sui. g̃ qd plus hȝ de rōne boni plus hȝ de rōne diffu-
siōis: sed forme spūales plus hn̄t de rōne boni q̄ȝ corꝑa-
les: vtpote sūmo bono ꝓpingores. Cū g̃ forme corpora-
les in aliqbus creaturis existētes sint pn̄m sue cōicatiōis
in silitudie spēi: multo magis g hȝ graȝ poterit i alio gra-
tiam causare. ¶ P̄. sicut affectus ꝑficit diuo lumie gre: 4º
ita itellectus perficit lumie veritatis: sed lumē itellect⁹
vna creatura pōt alteri ꝑbere: qd pȝ ex hoc ꝙ ƒm Dion.
superiores angeli iferiores illumināt: que qdē illumina-
tio ƒm ipm est dine scie assumptio. g̃ grām potest rōnalis
creatura alij prebere. ¶ P̄. xp̄s est caput nr̄m ƒm huma 5º
naȝ nām: sed capitl est sensus ⁊ motus i mēbra diffunde-
re. g̃ xp̄s ƒm humanā nāȝ diffundit spūales sensus ⁊ mo-
tus: per quos gre itelligunt ƒm Aug. i mēbra corꝑis my-
stici. ¶ Sed dice. ꝙ xp̄s ƒm humanā nām per ministe-
riū grām in hoīes effudit. ¶ Sed ꝯ. xp̄us pre alijs oīb⁹ 6º
singulr̄ est caput ecclesie: sed per modū ministerij oꝑari
ad gre collationē cōuenit alijs ecclesie ministris. g̃ ad ra
tionē capitis nō sufficit ꝙ grām ifundat per modū mini
sterij. ¶ P̄. mors ⁊ resurrectio xp̄i cōuenit ei ƒm huma- 7º
naȝ nām: sed sicut dic̄ glo. sup illud p̄s. Ad vespeꝝ dmo-
rabit fletus: resurrectio xp̄i est cā resurrectionis aīe in ꝑ-
senti: ⁊ corporis i futuro: resurrectio aūt aīe in presenti ē
per grām. ergo xp̄s ƒm humanam nām est causa gratie.
¶ P̄. forma substantialis que dat esse ⁊ viuere est nobi- 8º
lior forma accidentali qualibet: sed aliquod agens crea-
tum potest in formam substātialem que dat esse ⁊ viue-
re. s. vegetabilem ⁊ sensibilem. ergo multo fortius potest
in formam accn̄talez que est gratia. ¶ Sed dicebat. ꝙ
ideo gratiam creatura causare non potest: q̄ cuȝ nō edu
catur de potētia materie non fit nisi per creationē: crea-
re autem est ifinite po[e] propter ifinitam distantiam iter
ens ⁊ nihil: ⁊ sic nulli creature potest competere. ¶ Sȝ 9º
cōtra. ifinita non est pertrāsire: sed distātiam que est de
ente i nihil contigit pertransire: q̄ creatura per seipsaȝ i
nihilū decideret nisi manu conditoris teneret ƒȝ Greg.
ergo inter ens ⁊ nihil non est ifinita distantia. ¶ P̄. pos- 10º
se creare gratiam non dic̄ potentiam ifinitam simplr̄: ƒȝ
solum ƒm qd: qd patet ex hoc ꝙ si diceremus deum nihil
aliud posse facere nisi grām: nō diceremus eum po[e] infi-
nite simplr̄: sed nō est icōueniens ꝙ alicui creature cōfe-
rat po[a] ifinita ƒm qd: q̄ ipsa gratia habet quodāmō vir-
tutez ifinitam: iquātū ifinito bono cōiūgit: ergo nihil ꝓ-
hibet qn creatura habeat v̄tutem causandi grām. ¶ P̄. 11º
ad gloriā regis pertinet ꝙ habeat sub se potētes ⁊ v̄tuo-
sos milites: ergo ad gl'iaȝ dei ꝑtinet ꝙ q sunt ei subti sint
magne potestatis: si g̃ ponat ꝙ aliqs sanctus possit ꝯfer-
re grām i nullo preiudicat diue glorie. ¶ P̄. Rom. 3. dr̄. 12º
Justicia aūt dei per fidē Jesu xp̄i: sed vt dr̄ Rom. 10. Fi-
des ex auditu: auditus autez per verbum xp̄i: cum ergo
verbuȝ christi fit a predicatore: vr̄ ꝙ gra: siue iustitia sit
a fidei ꝑdicatore. ¶ P̄. vnusqsq; pōt alteri dare qd suuȝ 13º
est: ƒȝ gra siue spūs sctūs est alic⁹ hoīs: q̄ ei dat g̃ aliqs pt
dare alteri grām siue spūȝ. s. ¶ P̄. nullus dȝ reddere rō- 14º
nē de eo qd nō ē i ptāte sua: ƒȝ plati ecclie debēt reddere
rōnē de aīab⁹ subditoꝝ. Hebre. vlti. Ipsi. n. ꝑuigilāt tāq̄ȝ
rōnē reddituri pro aīabus vestris. g̃ anime subditorum
sunt in potestate platoꝝ: vt eas ꝑ graȝ possint iustificare.
¶ P̄. ministri dei magis sunt accepti deo q̄ȝ ministri re- 15º

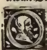
gis tēporalis ipsi regi:s; ministri regis possunt alicui gra
tiaȝ regis ꝯciliare.ḡ ministri dei possunt grām cōciliare.
16m ❡ P̄.q̄cq̄d est cā cause est cā causati:sed sacerdos est cā
īpositiōis manuū que ē cā ꝙ spūs.s.dei̅.Act.8.Impone
bāt man⁹ sup̄ eos:τ ac spm̄.s.ḡ sacerdos ē cā grē ī q̄ spūs.s.
17m datur.❡ P̄.omnis potestas cōicabilis creature ei cōica
ta est:q: si de⁹ cā potuit τ noluit cōicare fuit inuidus: sic̄
Aug.ad filij eq̄litatē ꝓbādā argumentatur:sed potestas
ꝯferendi grām fuit creature cōicabilis:vt magr̄ dicit.5.
dis.4.li.ḡ po^a conferēdi grām est cōicata alicui creature.
18m ❡ P̄.fm Dio.lex diuinitatis est per media vltima ī deuȝ
reducere:reductio aūt creature rōnalis in deū est ꝑcipue
per grām.ḡ per sup̄iores creaturas rōnales īferiores gra
19m tiā ꝯsequunt̄.❡ P̄.magis ē expellere ꝑncipale q̄ȝ acces
soriū:sed hoib⁹ data est potestas demones expellēdi qui
sunt nobis cā malicie:vt pȝ Luc.10.τ Math.vlti.ḡ hoi
bus data est potestas expellēdi pctā:τ ita ꝯferēdi grām.
20m ❡ Sed dice.ꝙ hoc facit per ministeriū.❡ Sȝ ꝯ.sacer
dos euāgelicus est potior sacerdote legali:sacerdos āt le
galis op̄atur per modū ministerij.ḡ sacerdos euāgelicuȝ
21m hȝ aliquid plus q̄ȝ ministeriū.❡ P̄.aīa viuit vita nāe τ
vita gratie:sed vitā nāe cōicat alteri.s.corpori.ḡ τ vitam
22m gratie pōt alteri cōicare.❡ P̄.culpa τ grā sunt ꝯria: sed
aīa potest sibiipsi esse cā culpe.ergo pōt sibi esse cā grē.
23m ❡ P̄.homo dicitur minor mūdus inquātum in se gerit
maioris mūdi silitudinē:sed in maiori mundo aliqs spi
ritualis effcūs.s.aīa sensibilis τ vegetabilis est ab aliqua
creatura.ḡ τ in minori mūdo.i.in hoīe effcūs spūalis grē
24m est ab aliq̄ creatura.❡ P̄.fm phm̄ in.4.meta.ꝑfectuȝ ē
vnūq̄dq̄ q̄ñ potest alteꝝ sibi simile facere:τ loq̄tur d̄ ꝑ
fectione nāe:maior āt est ꝑfectio grē q̄ȝ nāe.ḡ hñs perfe
25m ctionē gratie potest alteꝝ in gratia ꝯstituere.❡ P̄.actio
forme attribuit̄ habenti formā:sicut calefacere q̄ ē act⁹
caloris attribuit̄ igni:sed iustificare ē actus iustitie.ḡ at
tribuenda est iusto:iustificatio āt nō est nisi per gratiaȝ.
ergo τ iustus potest dare gratiam.

3.p. **Sed contra.** est q̄d Augu.dicit.15.de tri.ꝙ sancti
viri nō pñt dare spm̄.s.sed in dono
gratie datur spūs sctūs.ergo hō sctūs non pōt gratiā da
2: re.❡ P̄.si hñs gratiā alteri gratiā dare potest: hoc nō ē
creādo in eo gratiā ex nihilo:q: creare solius dei est: nec
iteꝝ de grā quā ipse hȝ aliq̄d ei largiendo:q: sic sua gra
tia minueret̄:τ eēt min⁹ acceptus deo ex h̄ ꝙ facit opus
deo acceptū:q̄d est incōueniens.ergo nullo mō hō alteri
3: gratiā dare potest.❡ P̄.Ansel.ꝓbat in lib.cur deus hō:
ꝙ rep̄atio humani generis nō poterat fieri per angeluȝ:
q: sic eēt sue salutis debitor angelo:τ nullo mō posset ad
angeli eq̄litatē peruenire:sed salus hoīs est per gratiā.ḡ
idem incōueniēs seq̄retur:si angelus homini gratiā da
ret:multo āt minus homo homini gratiā dat.ergo nulla
4: creatura pōt gratiā dare.❡ P̄.fȝ Augu.maius est iusti
ficare impium q̄ȝ creare celum τ terrā:sed per gratiā iu
stificat̄ impius:cum igitur creare celum τ terram nulla
5: creatura possit:nec gratiā conferre poterit.❡ P̄.omnis
actio est per aliquā cōiunctionem agentis ad patiens: sȝ
mentem in qua est gratia nulla creatura illabitur. ergo
nulla creatura potest gratiam conferre.

Rño **Respondeo.** Dōm ꝙ simplr̄ cōcedendum est ꝙ
nulla creatura potest creare grām
effectiue:q̄uis aliq̄ creatura possit aliq̄d ministeriū ad
hibere ordinatuȝ ad gratie susceptionē.Cuius rō triplex
est:p̄ma sumit̄ ex conditione ipsi⁹ gratie.Gratia.n.vt di
ctum est:est q̄dā perfectio eleuās animā ad quoddā esse
supernāle:nullus āt effectus supernālis pōt esse ab aliq̄
creatura duplici rōne.Primo q̄dem q: eius solius est rē
vltra statuȝ nāe promouere:cuius est gradus nāe statue
re τ limitare:q̄d solius dei constat esse.Secūdo q: nulla
virtus creata agit nisi p̄supposita po^a māe:vel alicui⁹ lo
co māe:po^a āt nālis creature non se extendit vltra perfe
ctiones nāles:vñ nullā supernālem op̄ationē aliq̄ crea
tura efficere pōt:τ inde est ꝙ miracula sola diua virtute
agēte fiunt:q̄uis ad miraculi expulsioneȝ aliq̄ creatura
coop̄etur vel orādo:vel q̄litercūq̄ alr̄ ministeriuȝ adhi
bendo:τ ꝓpter hoc nulla creatura effectiue gratiaȝ cāre
potest.Secūda rō sumit̄ ex op̄atione gratie.Nā per gra
tiam voluntas hoīs imutatur.Ipsa.n.est que p̄p̄at ho
minis volūtatē:vt bonū velit fm̄ Aug. volūtatē autē i
mutare soli⁹ dei est:q̄uis aliquo mō aliqs possit itellcm̄
alterius imutare.Qđ iō est:q: cū ꝑncipiū alicui⁹ act⁹ sit
po^a τ obiectum:duplr̄ actus alicui⁹ po^e pōt imutari.Uno
modo ex p̄te po^e:dum aliquis in ipsa po^a operat̄:q̄d soli⁹
dei est respectu potētiarum que non sunt organis affixe
.s.itellectus τ volūtatis.In alijs.n.potētijs aliq̄liter pōt
alius op̄ari per accñs:fm ꝙ hȝ in eoꝝ organa actionem.
Alio modo ex p̄te obiecti adhibēdo.s.obm̄ ꝙ potētiam
moueat.Uolūtatem aūt nō mouet obm̄ de necessitate:
nisi quod est nāliter volitū:vt beatitudo vel aliquid hꝰ
q̄d volūtati a solo deo ꝓponit̄.Alia vero obiecta volun
tatē nō ex necessitate mouēt:sȝ itellcm̄ mouent ex neces
sitate nō solū p̄ma p̄n^a nāliter cognita:sed ꝯnes que non
sunt nāliter note ꝑꝑ necīaȝ habitudineȝ eaꝝ ad p̄n^a:que
.s.necīa habitudo nō īuenit̄ ex p̄te volūtatis alioꝝ bono
rū respectu boni nālr̄ desiderati:cū multiplr̄ saltem fm̄
existimationē ad illud bonū nālr̄ desideratū peruenīri
possit.Uñ intellectū sufficiēter aliq̄ creatura pōt moue
re ex p̄te obiecti:nō āt volūtatē.Ex p̄te vero potētie:nec
intellcm̄:nec volūtatē.Quia ḡ volūtatē nulla creatura i
mutare pōt:nec gratiaȝ p̄ quā volūtas imutat̄ aliq̄ crea
tura cōferre poterit.Tertia rō sumit̄ ex fine ipsi⁹ gratie:
finis.n.ꝓportionat̄ ꝑncipio agēti:eo ꝙ finis τ p̄n^m toti⁹
vniuersi ē vnū:τ iō sicut p̄ma actio p̄ quā res ī esse exeūt
.s.creatio ē a solo deo q̄ ē creaturaꝝ p̄^m p̄n^m τ vltimus fi
nis:ita gratie collatio p̄ quā mens rōnalis imediate vlti
mo fini coniungitur a solo deo est.

Ad primum ḡ dōm.ꝙ solus de⁹ remittit pctā Ad p^m
actiue:vt pȝ Ysa.43.Ego sum q̄ de
leo iniq̄tates tu.ꝑꝑ me:hoīes āt dicunt̄ remittere mini
sterio.❡ Ad 2^m dōȝ.ꝙ Dio.loq̄tur d̄ trāsfusione diuini lu 2^a
minis p̄ modū doctrie:sic.n.īferiores āgeli a sup̄ioribus
illuminātur q̄d ibi itēdit.❡ Ad 3^m dōȝ.ꝙ nō ē ex d̄fectu 3^a
bonitatis gratie:q̄n hñs eā possit ī aliū diffundere:sȝ ē ex
ei⁹ eminētia p̄iter τ d̄fectu hñtis:q: ipsa trāscēdit statuȝ
nāe create:τ hñs eā nō ipsaȝ p̄ticipat ī tāta perfectiōe:vt
eā cōicare possit.❡ Ad 4^m dōȝ.ꝙ nō ē sile de volūtate τ 4^a
intellectu ratione iam dicta.❡ Ad 5^m dicēdum.ꝙ chri 5^a
stus fm̄ ꝙ deus infundit gratiam effectiue.fȝ ꝙ hō mi
nisterio.Uñ dicit̄ Ro.15.dico āt xp̄m Iesuȝ ministrum
fuisse τc̄.❡ Ad 6^m dōȝ.ꝙ iō xp̄s fȝ humanā nāȝ p̄e alijs 6^a
ministris caput ecclesie dicit̄:q: p̄e ceteris alijs ministe
riū habuit:īq̄ātū per fidē ipsi⁹ sanctificamur:τ p̄ iuoca
tionē noīs ei⁹ sacramētis imbuimur:τ v̄tute passiōis ei⁹
tota hūana nā a peccato p̄mi parētis purgat̄:τ mlta alia
hꝰ sunt que xp̄o singulariter ꝯueniūt.❡ Ad 7^m dōm.ꝙ 7^a
sicut dic̄ Dam.3.li.ipsa xp̄i hūanitas fuit q̄si q̄ddā istru
mētū diuinitatis:τ iō q̄si istrumētalr̄ ea q̄ sūt hūanitati:vt
resurrectio passio τ alia ad effcm̄ diuinitatis se hñt. Sic ḡ
resurrectio xp̄i nō cāt resurrectionē spūalē ī nobis q̄si cā
ꝑncipalr̄ agēs:sȝ sic cā istrumētal̄.Uel pt dici ꝙ ē cā no
stre resurrectiōis spūalis:inq̄ȝtū p̄ ei⁹ fidē iustificamur.vl
pōt dici ꝙ ē cā exemplaris resurrectōis spūalis :inq̄ȝtuȝ

in ipsa resurrectione christi est q̃dã similitudo nr̃e sp̃ualis
8° resurrectionis. ¶ Ad 8m dõm. q aia sensibilis ꝛ vegeta-
bilis nõ excedũt statũ nãe create: sicut nec alie forme na
turales. Et iõ agẽs nãle p̃supposita potẽtia que est in nã
respectu hꝫ formaꝝ põt aliquo mõ i eaꝝ eductionẽ: non
9° aũt est sĩle de grã: vt ex dictis patꝫ. ¶ Ad 9m dõm. q illa
rõ nõ est vsquequaqꝫ sufficiẽs. Nã creari p̃prie est rei sub-
sistẽtis: cuius est p̃prie eẽ ꝛ fieri: forme aũt nõ subsisten-
tes: siue sbales: siue accñtales nõ p̃prie creanẽ: sed con-
creanẽ: sicut nec eẽ hñt per se: sed in alio: ꝛ q̃uis non ha-
beant mãꝫ ex qua: que sit ps eoꝝ: hñt tamẽ mãꝫ in qua:
a qua depẽdẽt: ꝛ per cui⁹ mutationẽ in eẽ educunẽ: vt sic
eoꝝ fieri sit p̃prie subta eoꝝ trãsmutari. Secus aũt est õ
aĩa rõnali que est forma subsistẽs. Uñ p̃prie ei creari cõ-
uenit. Supposita tñ hac rõne soluendũ ẽ argumẽtũ dõo
q falsũ ꝛ falso cõcludit. Ad qõ dõm q duoꝝ adiuicem
distãtia põt tripl'r se hr̃e. Uno mõ q sit ex vtraqꝫ parte i-
finita: sicut si vnus haberet albedinẽ ifinitaꝫ: ꝛ ali⁹ ifini-
taꝫ nigredinẽ: ꝛ h mõ est ifinita distãtia iter eẽ diuinum
ꝛ nõ eẽ simpl'r. Alio mõ ita q sit ex vtraqꝫ p̃te finita: sic̃
cum vnus hꝫ albedinẽ finitã: ꝛ alter nigredinẽ finitaꝫ: ꝛ
sic eẽ creatũ a non esse f̃m qd distat. Tertio mõ ita q sit
ex vna p̃te finita: ꝛ ex alia p̃te ifinita: vt si vnus haberet
albedinẽ finitã: ꝛ ali⁹ ifinitã nigredinẽ: ꝛ talis est distan-
tia iter eẽ creatũ: ꝛ nõ eẽ simpl'r: q2 esse creatum finitum
est: nõ eẽ autẽ simpl'r est ifinitũ: iquãtũ oẽm defectũ: qui
cogitari põt excedit: hec g̃ distãtia trãsiri põt ex p̃te illa
qua finita est: iquãtũ ip̃m esse finitũ vel acgrit vel p̃dit:
10° non aũt ex p̃te illa qua ifinita est. ¶ Ad 10m dõm. q pos-
se cãre grãꝫ p̃tinet ad potẽtiã simpl'r ifinitã: iquãtũ ẽ po'
instituẽtis nãm que ẽ ifinita: ꝛ ideo ista duo non sunt cõ-
possibilia: q aliqs possit dare grãꝫ: ꝛ alia facere nõ possit.
11° ¶ Ad 11m dõm. q ad gl'iam regis p̃tinet po⁹ militũ talis
ꝛ tãta: que eos ab ei⁹ subiectiõe nõ subtrahat: nõ aũt si p̃
põꝫ ab eius subiectiõe auferrenẽ: p̃ potẽtiã aũt ꝯferendi
grãꝫ creatura deo equareẽ: vtpote hñs põꝫ infinitã. Uñ
diue glorie derogaret: si aliq̃ creatura talẽ põm haberet.
12° ¶ Ad 12m dõm. q auditus nõ ẽ cã sufficiẽs fidei: qõ patꝫ
ex h q multi audiũt q nõ credũt: sed cã fidei est ille qui
facit credẽteꝫ assentire his que dicunẽ: nõ aũt ad assenti-
endũ cogiẽ aliq̃ necessitate rõnis: sed voluntate: ꝛ iõ hõ
exterius annũciãs nõ causat fidẽ: sed de⁹ q solã volunta-
teꝫ põt mutare: causat ãt fidẽ i credẽte iclinãdo volũta-
teꝫ ꝛ illustrãdo itellectũ fidei: vt non repugnet his que a
predicatore p̃ponũẽ: p̃dicator ãt se hꝫ sicut disponẽs ex-
13° terius ad fidẽ. ¶ Ad 13m dõm. q illud qõ meuꝫ est: sicut
possessio possum alij dare: nõ aũt qõ meũ est: sicut forma
inherẽs. Nõ.n. dare colorẽ vel q̃titatẽ meã alteri possũ.
14° Sic aũt grã hoĩs est: ꝛ nõ p̃mo mõ. ¶ Ad 14m dõm. q p̃-
latus q̃uis nõ possit dare grãꝫ subdito: põt tñ coopari ad
hoc q grã alicui deẽ: vel data nõ p̃dat ãmonẽdo vl' corri
gendo: ꝛ rõne h⁹ rõnem reddere teneẽ de aiabus subdi-
15° toꝝ. ¶ Ad 15m dõm. q ministri regis t̃palis nõ cõciliant
regis grãm alicui nisi per modũ itercessionis: ꝛ sic mini-
stri dei p̃nt diuaꝫ gratiã alicui pctõri cõciliare precib⁹ i-
16° petrãdo: n̄ aũt effectiue cãndo. ¶ Ad 16m dõm. q man⁹
iposítio nõ cãt spũs.s. aduẽtũ: sꝫ sĩl' cũ man⁹ ipõne spũs.s.
aduenit. Uñ non dr̃ in textu q ap̃li iponẽtes manus da-
rent spũs.s. sꝫ q iponebãt man⁹ ꝛ illi accipiebãt spm̃.s. Si
tñ ipositio manuũ dicaẽ aliq̃ mõ cã acceptiõis spũs sc̃i p̃
modũ quo sacramẽta sunt cã gratie: vt post diceẽ: h non
habebit manus impositio iquãtũ est ab hoie: sꝫ ex istitu-
17° tione diua. ¶ Ad 17m dõm. q opinio magistri non teneẽ
hic cõiter: vt.s. potestas creãdi ꝛ iustificãdi possit creatu
re cõferri: q̃uis ẽt magister nõ dicat q potestas iustificã
di per auctoritatẽ possit creature ꝯferri: sed solũ per mi-
nisteriũ. Nec tñ sequit si cõicabilis ẽ creature q sit cõi-
cata. Cũ.n. diciẽ q omne qõ est creature cõicabile: est ei
cõicatũ: intelligẽdũ est de illis que nã eius reqrit: nõ aũt
de illis que p̃nt eẽ nãlibus superaddita ex sola liberalita
te diua: de his.n. nõ appet inuidia si nõ cõferãtur: ꝛ iõ nõ
est sĩle de filio. Nã de rõne filiatiõis est: vt fili⁹ hẽat nãꝫ
generãtis. Uñ si de⁹ pater plenitudinẽ sue nãe filio non
cõicaret: videreẽ vel ad ipotentiã: vel ad inuidiã p̃tine-
re: ꝛ p̃cipue f̃m eos qui dicebãt q pater filiũ necessitate
nãe generat. ¶ Ad 18m dõm. q verbũ Dioñ. nõ ẽ intelli- 18°
gendũ q ifima fini vltimo cõiungãtur virtute cãrũ me-
diaꝝ: sed q2 cãe medie disponũt ad hãc cõiunctionẽ: vel
per illuminationeꝫ: vel quocũqꝫ alio ministerio. ¶ Ad 19°
19m dõm. q potestas illa data ẽ ap̃lis ad expellẽdum de-
mones a corpib⁹: qõ cõstat esse minus q̃ expellere pctm̃
ab aĩa. Nec iteꝝ datũ est eis: vt p̃pria virtute demones
expellerẽt: sed per iuocationẽ nois xp̃i ipetrando p̃ ora-
tionẽ: qõ pꝫ ex hoc qõ diciẽ Math. vltio. In nomie meo
demo. ei. ¶ Ad 20m dõm. q sacerdos legalis: nec etiaꝫ p̃ 20°
modũ ministerij ad gratie collationẽ opatur nisi remo-
te per exhortationẽ ꝛ doctrinã. Sacramẽta.n. veteris le
gis quoꝝ erat minister gratiã nõ cõferebant: sicut confe
rũt sacramẽta noue legis quoꝝ ẽ minister sacerdos euã-
gelicus: vñ sacerdotiũ nouũ ẽ digni⁹ veteri: vt p̃bat ap̃ls
in ep̃la ad hebre. ¶ Ad 21m dõꝫ. q aia al'r se hꝫ ad vitam 21°
nãlem: ꝛ ad vitã gratie. Ad vitã.n. gratie se hꝫ: vt qõ alio
viuit: ad vitã vero nãe: vt quo aliud viuit: ꝛ iõ vitã gra-
tie cõicare nõ põt: sed cõicatã recipit: vitaꝫ vero nãe cõi-
cat. Nec tñ eã cõicat: nisi iquãtũ formal'r corpori vnitur:
nõ est aũt poĩe q aia alteri aie que vita gratie viuere p̃t
formal'r vniaẽ: vñ nõ est sĩle. ¶ Ad 22m dõm. q nõ est i- 22°
possibile aliqõ agẽs agere f̃m suã spẽꝫ vel ifra: sed supra
suã spẽm nihil agere põt. Gratia ãt est supra nãꝫ aie: cul-
pa vero ẽ vel iuxta nãm respectu aialis p̃tis: vel ifra nãꝫ
respectu rõnis. Uñ nõ ẽ sĩle de culpa ꝛ gratia. ¶ Ad 23m 23°
dõm. q in minori mũdo.s. hoie aliqõ accñs sp̃uale quod
nãm nõ excedit virtute creata aliqual'r cãtur.s. sciẽtia a
doctore in discipulo: nõ aũt gratia: q2 nãꝫ excedit. Aĩa võ
sensibilis ꝛ vegetabilis ifra nãlem ordinem continetur.
¶ Ad 24m dõm. q p̃fectio gratie potior est p̃fectiõe na- 24°
ture ex parte forme p̃ficientis: non aũt ex p̃te perfectibi-
lis. Nã quodãmõ p̃fectius possideẽ qõ est nãle q̃ qõ est
supra nãm: inquãtuꝫ est nãli virtuti actiue proportiona-
tuꝫ: cui⁹ p̃portionẽ donũ sup̃nãle excedit nãle: ꝛ iõ p̃pria
virtute non põt aliqõ donũ sup̃nãle transfundere: q̃uis
possit facere sibi sĩle i nã. Nec tñ h vl'r veꝝ ẽ: q2 p̃fectio-
res creature sibi sĩle facere non possunt: vt sol non p̃t p̃-
ducere aliũ solẽ: nec angelus aliũ ãgelũ: sed hoc tãtũ ve-
ruꝫ est in corruptibilib⁹ creaturis: quib⁹ vis gnãtiua di-
uinitus est p̃uisa: vt ꝯtinueẽ eẽ f̃ꝫ spẽm qõ f̃ꝫ indiuiduũ
cõtinuari non põt. ¶ Ad 25m dõm. q duplex est act⁹ for- 25°
me. Unus qui est opatio vt calefacere q est actus scõs: ꝛ
talis actus forme supposito attribuiẽ. Alius vero actus
forme est mãe iformatio: que est actus p̃mus: sicut viui-
ficare corp⁹ est act⁹ aie: ꝛ talis act⁹ supposito forme nõ at-
tribuiẽ. Sic aũt iustificare est actus iustitie seu gratie.

Uarto queritur. vtrum sacramẽta no
ue legis sint cã gratie. ¶ Et vi- 3°
detur q non. sicut enim dicit Bernar. in ser-
mone õ cena domini: sicut canonicus per li-
brum: abbas per baculũ. episcopus per anu-
lum inuestitur: sic diuisiones gratiaruꝫ diuersis sunt tra
dite sacramẽtis: sed liber non est causa canonicatus: nec
baculus abbatie: nec anulus episcopat⁹. g̃ nec sacr̃a grẽ.

2º ¶ P̄.si sacramentū est cā gratie:aut ṗncipalis aut istru/
mētalis:nō aūt ṗncipalis:q2 sic solus deus grē est causa:
vt dcm̄ est. Nec iterū vt istrumētalis:q2 oē istrm̄ hȝ ali/
quā actionē nālem:circa qđ istrumētalr̄ operat̄:sacrm̄ āt
cū sit gđ corporale nō pōt aliquā nālem actionē hr̄e cir/
ca aiam que est grē susceptiua:ꝛ sic instrumētalis cā grē
3º eē nō pōt. ¶ P̄.oīs cā actiua vel ē pfectiua vl̄ dispositi/
ua:vt ex verbis Auic.haberi pōt:sed sacramētū nō est cā
gratie perfectiua:q2 sic esset cā grē ṗncipalis. Nec iterū
dispositiua:q2 dispositio ad grām est in eodē ī quo ē grā
.s.in aīa ad quā res corpalis nō attigit.ergo sacramētum
4º nullo mō est cā grē. ¶ P̄.si est cā grē:aut per ṗpriā virtu
tē:aut per aliquā supadditā:nō per ṗpriā v̄tutē:q2 sic q̄lȝ
aqua sanctificaret:sicut aqua baptismi:silr̄ nec p aliquā
virtutē supadditā:q2 oē qđ recipit̄ ī ēltero recipit̄ in eo
per modū recipiētis:ꝛ sic cū sacramētū sit mālē elemen/
tū:vt Hug.de san.Vic.dic̄.nō recipiet nisi virtutē mā/
lē que nō sufficit ad ṗductionē forme spūalis.g̊ sacrm̄
5º nullo mō est cā grē. ¶ P̄.illa v̄tus suscepta in māli elen/
to:aut erit corpea:aut icorporea:si icorporea cū sit accn̄s
quoddā ꝛ subm̄ ei⁹ sit corpus:accn̄s erit digni⁹ subto. Nā
incorporeū corpe nobili⁹ est:si aūt sit v̄tus corporea:ꝛ cāt
grām que ē forma spūalis ꝛ icorporea:seqtur ꝙ effcūs sit
nobilior cā:qđ iterū est ipoīe.ergo ipoīe est ꝙ sacrm̄ gra/
tiā causet. ¶ Si dicat̄ ꝙ hӭ virtus supaddita nō est gđ
6º cōpletū ī aliqua spē:sed qđdā icōpletū. ¶ Sȝ ꝯ. icōple/
tū nō pōt eē cā cōpleti:grā aūt qđdā cōpletū est.g̊ hӭ vir/
7º tus icōpleta causa gratie eē nō pōt. ¶ P̄.perfectiū agēs
debȝ hr̄e pfectū istrm̄:sacramēta aūt agūt:vt istrumenta
dei:q est agēs pfectissimū.g̊ debēt eē pfecta ꝛ hr̄e pfectā
8º virtutē. ¶ P̄.sm̄ Dioñ.i.5.ca.cel.ierar. Lex diuinitatis est
per ṗma media:ꝛ per media vltima adducere.g̊ cōtra le/
gem diuinitatis est:vt p vltima reducātur media vel pri/
ma ī deum:sed in ordīe creaturarū corpales sunt vltime:
substātie vero spūales sunt ṗme.g̊ nō est ꝯueniēs ꝙ per
corpalia elemēta grā humane mēti ꝯferat̄ qua reducit̄
9º in deū. ¶ P̄.Aug.in lib.83.q.distiguit duplicē dei actio/
nem:vnā quā operat̄ per subiectā creaturā:ꝛ aliam quā
per seipm̄ imediate facit:ꝛ hӭ est illuminare aīas:sȝ grāȝ
cōferre aīe est eaȝ illumiare.g̊ de⁹ nō vtit̄ sacrō q̄si istro
10º medio ad grām ꝯferēdaȝ. ¶ P̄.si aliq̄ virtus elemēto
māli ꝯfert̄ per quā possit grāȝ causare:aut illa v̄tus ma/
net peracto sacramēto:aut nō:si manet tūc ī aq̄ baptismi
postq̄ verbo vite est sanctificata:si aliq̄s baptizat̄ post
baptismū alteri⁹:nullis verbis ṗlatis erit baptizat⁹:qđ
falsum est:si aūt nō manet:cū nō sit assignare aliqđ cor/
ruptiuū cōtrariū:per seipsaȝ deficit:ꝛ h̄ vr̄ icōueniēs cū
sit quoddā spūale:ꝛ de maximis bonis.ex hoc ꝙ est cau/
11º sa grē:vt tā subito euanescat. ¶ P̄.agens ṗstātius est pa
tiēte:Unde Aug.ṗbat.12.sup gen̄.ad lr̄aȝ.ꝙ corpus non
imprimit in aīa silitudines q̄bus cognoscit:sed magis ē
remotū:vt corpus nō cōiunctū aīe ī ea causet formā grē
supnaturalē q̄ȝ ꝙ corp⁹ vnitū ī ea effectū nālem causet.g̊
nullo mō videt̄ poīe ꝙ hӭ corporalia elemēta que sunt ī
12º sacramētis sint cā grē. ¶ P̄.efficaciꝰ aīa disponit se ad
habēdā grām q̄ȝ disponat̄ p sacramēta:q2 dispositio qua
se aīa disponit ducit ad grāȝ sine sacramēto:nō aūt econ/
uerso:sed aīa q̄ntis se ad grām disponat nō ostēdit̄ causa
grē.g̊ ꝛ si sacramēta aliquo mō ad grāȝ disponāt nō sunt
13º dicēda cā gratie. ¶ P̄.nullus artifex sapiēs vtitur istru
mēto aliquo nisi sm̄ ꝯueniētiā istrumēti:sicut carpenta/
rius nō vtitur malleo ad secādū:sed de⁹ est artifex sapiē/
tissimus.g̊ nō vtitur istrumēto corporali ad effcm̄ spūa/
14º lē q corporali nāe nō cōpetit. ¶ P̄.medicus sapiēs for/
tiorib⁹ morbis fortiora adhibet remedia:sȝ morb⁹ pctī ē
vehemētissimus.g̊ ad eius curationē per grē collationē
fortiora remedia de⁹ apponere debuit:ꝛ nō corpalia ele/
mēta. ¶ P̄.recreatio aīe creatiōi dȝ respōdere per silī/ 15º
tudinē:sȝ de⁹ aiam creauit nulla creatura mediāte.ergo
silr̄ recreare debȝ p grām nō mediāte sacrō. ¶ P̄.habe/ 16º
re auxilia signū est ipotētie agētis:sed istrumēta coadiu/
uant ad effcm̄ ṗncipalis agētis.g̊ deo q ē potētissim⁹ agēs
nō ꝯpetit:vt per sacra q̄si p istra gratiā ꝯferat. ¶ P̄.ī oī 17º
instro regrit̄ sua nālis actio q̄ aliqđ cōferat ad effcm̄ in/
tentū a ṗncipali agēte:sȝ mālis elemēti nālis actio nihil
facere vr̄ ad effcm̄ grē:quē de⁹ ī aīa efficere itēdit:ablu/
tio.n.nō magis de ṗpe respicit aiam:q̄ȝ ipsa aqua ī baptis
mo.g̊ hӭ sacra nō operātur ad grām p modū istrumenti.
¶ P̄.sacra sine ministro nō cōferunt̄:si g̊ sacramēta sūt 18º
aliquo mō cā grē:ꝛ hō erit aliquo mō cā grē:qđ ē contra
dcm̄ Aug.q dicit:ꝙ ministro nō ē collata potestas iustifi
candi:ne spes ponat̄ ī hoīe. ¶ P̄.ī grā datur spūs scrūs:si 19º
ergo sacramenta sunt cā grē erunt causa dationis spūs.s.
qđ est cōtra Aug.q dicit ꝙ nulla creatura pōt dare spiri/
tū scrm̄.g̊ sacra nullo modo sunt causa gratie.

Sed contra. est qđ magr̄ dic̄ in.4.sn̄ia.dis. ṗma 1ª
diffiniēs sacrm̄ noue legis sic: sacrm̄
est iuisibilis gratie visibilis forma:vt imaginem gerat ꝛ
causa existat. ¶ P̄.Ambro.dic̄.ꝙ grā est fortior culpa:ꝛ 2º
hoc pȝ ab apost. Ro.5.sed culpa cātur ī aīa p īfectionem
corporis.g̊ grā pōt cāri ī aīa p sanctificationē corporalis
elemēti. ¶ P̄.aut per istitutionē sacroȝ aliqđ superad/ 3º
dit̄ nālibus elemētis:aut nihil:si nihil tūc nō ē aliqđ col/
latū mūdo in istitutiōe sacramētoȝ:quod est icōueniēs:
si vero aliqđ addit̄:cū nō frustra addatur:erit effectiuū
alicui⁹:qđ prius efficere nō poterat:sed nō nisi grē cū ad h̄
sint sacramēta istituta.g̊ sacra sunt effectiua grē. ¶ Sȝ
dice.ꝙ nō addit̄ nisi ordo q̄dam ad grām. ¶ Sed ꝯtra. 4º
ordo relatio q̄dam est:relatio autē semp fundat̄ sup ali/
quid absolutū:rōne cuius ī ad aliqđ est mot⁹ per accn̄s:
si g̊ additur ordo opȝ ꝙ aliqđ absolutū addat̄. ¶ P̄.ab/ 5º
solutum nō cātur a relatiuo:q2 relatiuū hȝ esse debilissi/
mū:si g̊ sacris nihil addit̄ nisi relatio p istitutionē:nō po
terunt ex istitutione sanctificare:qđ est ꝯtra Hug.d san.
Victo. ¶ Sȝ dice.ꝙ relatio illa non est cā sanctificatio/
nis:sed dīna virtus sacris assistēs. ¶ Sȝ cōtra. aut assi/ 6º
stit dīna virtus:que ē ipse de⁹:alio mō sacris post institu/
tionē q̄ȝ ante:aut nō:si nō alio mō:nō habebūt effcm̄ post
institutionē aliū q̄ȝ añ:si vero alio mō:cū deus nō dicat̄
nouo mō eē in creatura nisi p h̄ ꝙ nouū effcm̄ in ea fac:
oportebit ꝙ aliqđ d nouo sit superadditū ipsis sacramē/
tis:ꝛ sic idē qđ prius. ¶ P̄.ī q̄busdā sacramētis regritur 7º
mā sanctificata:sicut ī extrema vnctiōe ꝛ ī cōfirmatiōe:
sed illa sanctificatio nō inutilr̄ fit.g̊ per eā aliq̄ v̄tus spi/
ritualis sacramētis ꝯfert̄:rōne cui⁹ eē poterūt gratie ali/
qualr̄ causa:cum ad hoc illa virtus ordinetur.

Respondeo. Dōm ꝙ sacramēta no.le.esse aliq̄/ Rño
liter cāȝ gratie necesse ē poni. Pro/
pter h̄.n.lex occidere dicebat̄ ꝛ trāsgressionē augere:q2
cognitionē peccati faciebat:gratiaȝ vō adiutricē contra
pctm̄ nō ꝯferebat:si g̊ no.lex gratiaȝ nō cōferret:silr̄ oc/
cidere diceret̄ ꝛ trāsgressionē augere:cui⁹ ꝯtrium aplica
doctrina ṗfitet̄:nō aūt ꝯfert gratiā per solā istructionē:
q2 lex vetus hoc habebat:sed per sua sacramēta gratiam
aliqualr̄ causando:vn̄ ecclesia nō est cōtenta cathecismo
quo instruit accedētem:sed ei superaddit sacramēta ad
gratiā hn̄dā:quā q̄dē veteris legis sacramēta nō cōfere/
bāt:sed tm̄ significabāt:signa vero ad istructionem pti/
nent. Sic ergo q2 vetus lex tm̄ istruebat:eius sacramen/
ta erant gratie solum signa:q2 vero noua lex ꝛ instruit ꝛ

iustificat ei⁹ sacra sūt grē ꝛ signū ꝛ cā. q̄uo vō sūt cā nō eo/
opinio dē mō oēs tradūt. Quidā eni dicūt ꝙ sūt cā grē: nō qꝛ alī
q̄rūdaꝫ gd ad grāꝫ hn̄dā opent̄ ꝑ aliquā virtutē eis inditā: sꝫ qꝛ
in eoꝝ susceptōe grā dat̄ a deo q̄ sacr̄is assistit: vt sic dicā
tur cā grē ꝑ modū cause sine q̄ nō: ꝛ ponūt exēplū de hoc
ꝙ aliqs deferēs denariū plūbeū accipit. c. libras: nō iō qꝛ
denari⁹ plūbeus sit cā faciēs aliqd ad acceptionē. c. libra
rū: sꝫ qꝛ sic est statutū ab eo q̄ pōt dare: vt q̄cūqꝫ defert ta
lē denariū accipiat tātā pecuniā: silr statutū ē a deo vt q̄/
cūqꝫ accipit sacr̄m nō fictus grāꝫ accipiat: nō q̄dē a sacra
mētis sed ab ipso deo: ꝛ hoc idē dicūt sensisse magr̄m in
4. sen. d. i. cū dixit ꝙ accipiēs sacr̄m q̄rit salutē in iferiori
Reprobatio. b⁹ se: ꝛ sī nō ab illis. Hec aūt opinio nō videt̄ sufficiēter di
gnitatē sacramētoꝝ noue legis saluare: si eni recte ꝯside
ret̄ exēplū ab eis ꝓpositū ꝛ alia silia nō inuenit̄ ꝙ id qd̄
cām dicūt sine qua nō se hēat ad effectū nisi sicut signū.
Denarius eni plūbeus nō est nisi signū acceptionis pecu
nie: ꝛ baculus ptātis que ꝯfert̄ abbati. Un̄ si sic se habēt
sacr̄a noue legis ad grām sequit̄ ꝙ sint solū signa grē: et
ita nihil habebūt ꝑ sacr̄is veteris legis: nisi forte qs dicat
ꝙ sacr̄a no. legis sunt signa grē sil̄ cū eis date: sacr̄a vero
ve. legis grē ꝓmisse. Sed hoc magis ꝑtinet ad ꝯditionē
tp̄is q̄ ad dignitatē sacroꝝ: qꝛ in tp̄e illo ꝓmittebatur
grā: nūc aūt est tp̄s plenitudis grē ꝑꝑ repatione humane
nature iā factā. vn̄ s̄m hoc sacr̄a ista si tūc fuissent cū to
to eo ꝙ nūc habēt: nihil plus fecissent q̄ illa: nec illa nūc
Determinatō sua minus facerēt q̄ ista nulla eis additione facta. ¶ Et iō
alr̄ dōm ꝙ sacr̄a no. le. aliqd ad grām hn̄dā opantur: Sꝫ
Aliqd ad effectū opatur dupliciter. ad aliquē effectū opat̄ aliqd duplr̄: vno mō sicut per se
agēs: ꝛ dr̄ ꝑ se agere qd̄ agit per aliquā formā sibi inherē
tē ꝑ modū nature cōplete: siue habeat illā formā a se si
ue ab alio: aut nālr̄ aut violēter: per quē modū dicunt̄
illuminare sol ꝛ luna: calefacere ignis ꝛ ferrū ignitū ꝛ aq̄
calefacta. Alio mō aliqd opat̄ ad effectū aliquē istrumē
taliter: qd̄ q̄dē nō opat̄ ad effectū per formam sibi inhe/
rētē: sed solū inq̄ntum est motū a ꝑ se agēte: hec eni est rō
instr̄i inq̄ntum est instr̄m vt moueat motū. vn̄ sicut se ha/
bet forma cōpleta ad per se agētē: ita se hꝫ mot⁹ quo mo/
uet̄ a ꝑncipali agēte ad instr̄m: sicut serra opat̄ ad scānū:
q̄uis eni serra hēat aliquā actionē que sibi cōpetit scd̄m
ꝓpriā formā vt diuidere: tn̄ aliquē effectū hꝫ q̄ sibi non
cōpetit nisi inq̄ntum est mota ab artifice. s. facere rectam
scisionē ꝛ ꝯueniētē forme artis: ꝛ sic instr̄m hꝫ duas opa/
tiōes: vnā que cōpetit ei s̄m formā ꝓpriā: aliaꝫ que cōpe/
tit ei s̄m ꝙ est motū a per se agēte: que trāscēdit virtuteꝫ
ꝓprie forme. Dōm est ergo ꝙ nec sacr̄m nec aliq̄ creatu/
ra pōt grām dare per modū per se agētis: qꝛ hoc soli⁹ vir/
Sacra causant gratiaꝫ istr̄alia. tutis diue est vt ex ꝑcedenti articu. pꝫ. Sꝫ sacr̄a ad grāꝫ
operant̄ instrumentalr̄. Quod sic patet. Dam. in. 3. li. dic̄
ꝙ humana natura in xp̄o erat velut q̄dāꝫ organū diui
nitatis: ꝛ iō humana nā aliqd cōicabat in opatione virtu
tis diuine: sicut ꝙ xp̄s tangēdo leprosuꝫ mūdauit: sic eni
ipse tact⁹ xp̄i causabat istrumentalr̄ salutē leprosi: sic aūt
humana nā in xp̄o cōicabat ad effect⁹ diuine virtutis in/
strumētalr̄ in corꝑalib⁹ effectib⁹: ita in sp̄ūalib⁹. vn̄ san/
guis xp̄i pro nobis effusus habuit vim ablutiuā peccato/
rū. apoca. i. Lauit nos a pctīs nr̄is i sanguie suo: ꝛ Roma.
3. Iustificati in sangie ip̄i⁹: ꝛ sic humanitas xp̄i est istr̄a/
lis cā iustificatiōis: que q̄dē cā nobis applicat̄ sp̄ūaliter
ꝑ fidē: ꝛ corꝑaliter per sacr̄a: qꝛ humanitas xp̄i ꝛ sp̄ūs et
corp⁹ est: ad hoc scilicet vt effectū sanctificatiōis que est
xp̄i in nobis ꝑcipiam⁹. vn̄ illud est ꝑfectissimū sacr̄m in
quo corp⁹ xp̄i realiter cōtinet̄ scilicet eucharistia: ꝛ ē om/
niū alioꝝ ꝯsūmatiuum vt Diony. dicit in ecclīastica ier.
Alia vō sacr̄a ꝑticipāt aliqd de virtute illa qua humani/
tas xp̄i instr̄aliter ad iustificationē opat̄: rōne cui⁹ sancti
ficat⁹ baptismo scificat⁹ sanguine xp̄i dr̄ ab Ap. hebre. x.
vn̄ passio xp̄i i sacramētis noue legis dr̄ opari: ꝛ sic sacra
noue legis sunt cā grē q̄si instr̄alr̄ opantia ad grām.

Ad primuꝫ ergo dōm ꝙ Ber. insufficiēter rōnē sacroꝝ noue legis tāgit: loquēdo d̄ Ad p^m
eis s̄m ꝙ sūt signa: ꝛ nō scd̄m ꝙ sunt cause. ¶ Ad 2^m dōꝫ 2^m
ꝙ sacr̄a no. le. nō sunt cā grē ꝑncipalis q̄si per se agentia:
sꝫ cā instr̄alis. ꝛ scd̄m modū alioꝝ instr̄oꝝ habent du/
plicē actionē: vnā que excedit formā ꝓpriā: sed est ex vir
tute forme principalis agentis. s. dei que est iustificare: ꝛ
aliā quā exercet s̄m formā ꝓpriā: sicut abluere vel vnge
re: ꝛ hec actio attingit corporalr̄ ipsum q̄dem hoiem qui
iustificat̄ s̄m corpus per se ꝛ s̄m aiam per accidens que
huiusmodi corporalē actionē sentit: sp̄ūaliter vero attin
git ipsam aiam: inq̄ntuꝫ ab ea ꝑcipit̄ in itellectu vt quod/
dam signū sp̄ūalis mundationis ¶ Ad 3^m dōm ꝙ qꝛ vl/ 3^m
tim⁹ finis respondet ꝑmo agenti tanq̄ ꝑncipalis ꝑncipa
li: ideo nō ꝑncipaliter agētib⁹ nō attribuit̄ vltim⁹ finis
sed dispositio ad finē vltimū: ꝛ sic sacramēta dicunt̄ esse
causa grē per modū instr̄oꝝ disponētiū. ¶ Ad 4^m dōꝫ 4^m
ꝙ sacramenta nō operant̄ ad grām per v̄tuteꝫ ꝓpe for
me: sic enim operarent̄ vt per se agētia: sed operant̄ per
virtutē ꝑncipalis agētis. s. dei in eis existētem: que q̄deꝫ
virtus nō hꝫ eē cōpletū in natura: sed est qd̄ incompletū
in genere entis: qd̄ patet ex hoc ꝙ instr̄m mouet inq̄ntuꝫ
mouet̄: motus aūt est actus imperfectus s̄m ph̄m: vnde
sicut illa que mouēt inq̄ntum sunt iam quasi in termino
motus assimilata agenti mouēt per formā perfectaꝫ: ita
illa que mouent ꝓut sunt in ipso moueri mouēt per vir/
tutem incompletaꝫ: ꝛ huiusmodi virt⁹ est in aere ad mo/
uendum visum s̄m ꝙ imutat̄ a colore parietis vt in fie/
ri nō vt in facto esse: vnde sp̄ēs coloris est in aere per mo
dum intētionis: ꝛ nō per modū entis cōpleti sicut est in
pariete: ꝛ silr̄ sacr̄a operant̄ ad grām prout sunt quasi mo
ta a deo ad hunc effectū: qui q̄dem motus attendit̄ s̄m
institutionē sanctificationē ꝛ applicationē ad eū q̄ acce/
dit ad sacramēta: vnde habēt virtutē nō per modū entis
completi: sed quasi incōplete: ꝛ sic nō est incōueniens ꝙ
virtus sp̄ūalis sit in re mālī: sicut sp̄ēs colorū sunt sp̄ūalr̄
in aere. ¶ Ad 5^m dōm ꝙ virtus illa neqꝫ pōt dici corpo/ 5^m
rea neqꝫ incorporea ꝓprie loquēdo: corporeū enim ꝛ in/
corporeū sunt dr̄ie entis completi: sed ꝓprie dr̄ virtus ad
icorporeū: sicut motus magis dr̄ ad ens q̄ ens: obiectio
aūt ꝓcedit ac si ista virtus esset quedā forma completa.
¶ Ad 6^m dōm ꝙ incōpletū nō pōt eē causa cōpleti sicut 6^m
ꝑ se agēs: pōt tn̄ incōpletum ordinari aliq̄liter ad cōple/
tum per modū cause instr̄alis: sicut dicimus motū instr̄i
esse cām forme inducte a ꝑncipali agēte. ¶ Ad 7^m dōm 7^m
ꝙ de ꝑfectione instr̄i nō est ꝙ agat per virtutē comple/
tā: sed ꝙ agat inq̄ntum mouet̄. ꝛ ita per virtuteꝫ incōple/
tam: vn̄ nō seq̄tur sacr̄a esse imꝑfecta instrumenta: q̄uis
virtus eoꝝ nō sit ens cōpletuꝫ. ¶ Ad 8^m dōm ꝙ instr̄m 8^m
cōparat̄ ad actionē magis vt quo agit̄ q̄ vt qd̄ agit: ꝑnci
palis enim agētis est vt agat instr̄o: ꝛ sic q̄uis vltima nō
reducāt media vel supma in deū: pūt tn̄ vltima se habe/
re vt q̄bus fiat reductio superioꝝ ꝛ medioꝝ in deū: vnde
Diony. di. ꝙ nāle est nobis vt per sensibilia in deū manu
ducamur: ꝛ hāc etiā cām assignat necessitatis visibilium
sacramentoꝝ in ꝑmo. c. cel. ierˉ. ¶ Ad 9^m dōm ꝙ illumi/ 9^m
nare aiam deo competit nulla creatura mediāte que ad
illuminationē anime agat sicut principale ꝛ per se agēs:
pōt tamen esse aliquod mediū agens instrumentalr̄ ꝛ di
spositiue. ¶ Ad 10^m dōm ꝙ quedam sacramēta sunt i q̄/ 10^m
bus requiritur materia sanctificata: sicut i extrema vn/

ctione ⁊ cōfirmatione:quedā vero sunt in qbus nō reqri tur ex necessitate sacri. In oib⁹ igit verū est ꝙ virt⁹ sacri non ꝯsistit in mā tm̄:sed in materia ⁊ forma sil: que duo sunt vnū sacrm̄:vn̄ q̄ntūcūq; applicet mā sacri ad hoiez sine debita forma vboꝝ ⁊ aliis que ad hoc reqrunt:nō se quit sacri effect⁹. Sed in sacramētis que indigēt mā san ctificata:manet virtus sacri in mā post vsum sacri ꝑtia liter sed nō cōplete: In sacris vero que nō īdigēt mā san ctificata nihil remanet post sacri vsum:vn̄ aqua ī qua ce lebratus est baptismus nihil plus hꝫ q̄ꝫ alia aqua:nisi for te ꝑꝑ ꝑmixtionem chrismatis;qd̄ tn̄ nō est de necessitate sacramēti:nec est incōueniēs vt virtus illa cesset:q2 vir tus illa se hēt vt in fieri existēs ⁊ moueri:vt dictum est:⁊ hō cessat cessante motione mouētis:statiꝫ eni qn̄ mouēs

ii^m cessat mouere ⁊ mobile cessat moueri. ¶ Ad ii^m dōm ꝙ q̄uis corpis elemētū sit ignobili⁹ aia ⁊ ꝑꝑ hoc non possit aliqd efficere in aia virtute ꝓprie nature:pōt tn̄ aliqd ef ficere in aia put est instrm̄ agēs in virtute diuina. ¶ Ad

iz^m iz^m dōm ꝙ aia agit disponēdo ad grāz virtute nature ꝓ prie:sacramētū aūt virtute dina vt ei⁹ instrm̄:⁊ iō nō ē si

iz^m mile. ¶ Ad iz^m dōm ꝙ sacrm̄ scd̄m ꝓpriā formā signifi cat vel natū est significare effectū illū ad quē diuinit⁹ or dinaē:⁊ scd̄m h̄ ē cōueniēs istꝫ:q2 sacra significādo cau

i4^m sant. ¶ Ad i4^m dōm ꝙ sacra noue legis nō sunt ifirma remedia sed valida:inq̄ntum eis xp̄i passio opaē. Sacra mēta vō ve. legis que passionē xp̄i ꝑcesserūt dicunē ifir ma:vt patꝫ Gal. 5. Cōuersi estis ad ifirma ⁊ egena elemē

i5^m ta. ¶ Ad i5^m dōm ꝙ creatio nihil ꝑsuppōit circa qd̄ pos set fieri istꝫ alis agētis actio. recreatio vō ꝑsupponit: et iō

i6^m nō est sile. ¶ Ad i6^m dōꝫ ꝙ de⁹ nō vtiē istis vl̄ causis me diis in sua actione ꝑꝑ sui īdigētiā:sꝫ ꝑꝑ effectuū ꝯueniē tiā:ꝯueniēs.n. est vt nobis diuina remedia exhibeāē fꝫ modū nr̄m.i. ꝑ se nsibilia:vt Dyo. dicit. ꝑ. c. ce. ier. ¶ Ad

i7^m i7^m dōm ꝙ actio nālis māalis istri adiuuat ad effectū sa cramēti:inq̄ntū ꝑ eā sacrꝫ suscipiēti applicaē:⁊ inq̄ntuꝫ sa cramēti significatio ꝑ actionē ꝑdictā ꝯpleē:sicut signifi

i8^m catio baptismi ꝑ ablutionē. ¶ Ad i8^m dōm ꝙ aliq̄ sacra sunt in qb⁹ nō reqriē determinat⁹ minister:sicut pꝫ in ba ptismo:⁊ in talib⁹ vt⁹ sacri nullo mō ꝯsistit in ministro:q̄ dā vō sacra sunt:in qb⁹ reqriē minister determinat⁹:⁊ ho rū virt⁹ partialr̄ ꝯsistit in ministro sicut in mā ⁊ ī forma: nec tn̄ iustificare diciē minister nisi per modū misterij:

i9^m inq̄ntum opaē ad iustificationē ꝯferēdo sacrꝫ. ¶ Ad i9^m dōm ꝙ spūs. s. nō daē nisi ab eo qui causat grām sicut pn cipale agēs:qd̄ soli⁹ dei est:⁊ iō solus deus spūs scūs dat.

Uinto queriē vtrū in vno hoie sit vna tm̄ grā gratū faciēs. ¶ Et videē

p^m ꝙ nō. nihil eni ꝯtra seipm̄ diuidiē;sed grā di uidiē ꝑ opantē ⁊ cooperātē:ergo diuerse sunt grē opans. s. ⁊ cooperās:⁊ sic in vno hoie nō ē vna tm̄ gratia gratū faciēs. ¶ Sed dice. ꝙ ē vna grā fꝫ habitū operās ⁊ coopans:sꝫ diuisio sumiē fꝫ diuersos act⁹.

2^m ¶ Sꝫ ꝯ. habit⁹ distinguiē ꝑ actus. si igr̄ act⁹ sunt diuersi

3^m vtriusq; grē nō poterit eē habit⁹ vn⁹. ¶ P̄. nullus hꝫ ne cesse petere id qd̄ iā hꝫ:sꝫ hn̄s grāz ꝑuenientē necesse hꝫ petere subsequētē fꝫ Aug. ḡ nō est vna grā ꝑueniēs ⁊ sub sequēs. ¶ Sꝫ dicebaē ꝙ hn̄s grāz ꝑuenīētē nō petit gra tiā subsequētē q̄si aliā grāz sꝫ q̄si eiusdē grē ꝯseruationē

4^m ¶ Sed ꝯtra. grā ē potētior q̄ꝫ nā:sꝫ hō in statu nature ite gre potuit stare ꝑ se in eo qd̄ acceperat: vt dr̄. z4. di. scd̄i li. ergo ille q accepit grām ꝑueniētē pōt in ea stare:⁊ sic nō

5^m hēt necesse hoc petere. ¶ P̄. forma diuersificaē fꝫ diuer sitatē ꝑfectibiliū:sꝫ grā ē forma virtutū:cum ḡ virtutes

6^m sint multe:grā nō poterit eē vna. ¶ P̄. gratia ꝑueniēs ꝑ tinet ad viā:sed grā subsequēs ꝑtinet ad glīam:vn̄ Aug. dicit:ꝑueīt vt pie viuam⁹ subseqē vt cū illo viuam⁹:ꝑue nit vt vocemur subseqē vt glorificemur:alia aūt est gra tia vie ⁊ grā patrie:cū nō sit eadē ꝑfectio nature cōdite ⁊ nature glorificate:vt magister dicit in. 3. di. secūdi li. ergo grā ꝑueniēs ⁊ subsequēs nō sunt idē. ¶ P̄. gratia opans 7^m ꝑtinet ad actū interiorē. grā vō cooperās ad actū exterio rē:vn̄ Aug. dicit ꝙ ꝑuenit vt velimus ⁊ subseqtur ne fru stra velimus:sed nō est idē qd̄ est ꝑncipiū act⁹ iterioris ⁊ exterioris:sicut pꝫ ī virtutib⁹ ꝙ charitas daē ad actū ite riorē:fortitudo vō ⁊ iustitia ⁊ alia hōi ad act⁹ exteriores:ḡ n̄ ē eadē grā opans ⁊ coopans:siue ꝑueniēs ⁊ subsequēs.

¶ P̄. sicut culpa est defect⁹ in aia ex ꝑte affectus:ita ig 8^m rātia ex ꝑte intellect⁹. sꝫ nullus habit⁹ vnus expellit oēꝫ ignorātiā ab itellectu:ergo nec pōt eē vnus habit⁹ q ex pellat oēꝫ culpā ab affectu:sꝫ grā expellit oēm culpaꝫ:er go gratia nō est vnus habit⁹. ¶ P̄. grā ⁊ culpa sunt ꝯria: 9^m sꝫ vna culpa nō inficit oēs potētias aie:ergo nec vna grā pōt oēs ꝑficere. ¶ P̄. exo. 33. sup illud. si inueni gratiaꝫ. i0^m dicit glo. scis nō sufficit vna gratia:vna est que ꝓcedit vt deū cognoscāt ⁊ diligāt:alia est que seqtur vt se mundos ⁊ iuiolatos custodiāt ⁊ ꝑficiāt:⁊ sic in vno hoie nō est tm̄ vna grā. ¶ P̄. diuersus modus hn̄s spālem difficultateꝫ ii^m reqrit diuersum habitū:sicut circa collationē maiorūꝫ donoꝝ que sua magnitudie difficultatē faciūt reqritur spālis virt⁹. s. magnificentia ꝑter liberalitatē que ꝯsistit circa cōia dona:sꝫ ꝑseuerāter bn̄ velle hꝫ spālem difficul tatē sup hoc ꝙ est bn̄ velle simplr̄:velle aūt bn̄ simplr̄ est grē ꝑuenīētis:velle aūt bene ꝑseuerāter est gratie subse quētis:vn̄ Aug. dicit ꝙ gratia ꝑuenit vt homo velit:seqē vt impleat atq; ꝑsistat:ergo gratia subsequēs est ali⁹ ha bitus a grā ꝑueniente. ¶ P̄. sacramēta noue legis sūt cā iz^m gratie vt dictū est:sed ad eundē effectū diuersa sacra nō ordinanē:ergo sunt diuerse gratie in hoie que per diuer sa sacramēta cōferunē. ¶ Sed dice. ꝙ posteriora sacra menta nō conferuntur ad aliam gratiam inducendam. sed ad habitam augmentandam. ¶ Sed contra. augmē i3^m tum gratie spēm gratie non vacuat:si ergo ꝓportio cau sarū est fꝫ ꝓportionē effectuū:sequereē ex respōsione ꝑ dicta ꝙ sacramēta fm̄ spēm nō differāt. ¶ Sed dice. ꝙ sacramēta differūt specie penes diuersas gratias gratis datas que in diuersis sacramētis conferunē:⁊ sunt ꝓprij sacramētoꝝ effectus. ¶ Sed ꝯ. gratia gratis data nō op i4^m poniē culpe:cū ergo sacramenta ꝑcipue ordinenē cōtra culpā:videē ꝙ ꝓprij effectus sacramētoꝝ penes quos sa cramēta distinguunē nō sunt grē gratis date. ¶ P̄. ex di i5^m uersis pctis diuersa vulnera aie ifliguntē:que qd̄ oia per gratiā sananē:cū igiē diuersis vulnerib⁹ diuerse respon deant medicine:q2 fm̄ verbū Jero. nō sanat oculū qd̄ sa nat calcaneū:videē ꝙ sint diuerse gratie. ¶ P̄. idem ab i6^m eodē nō pōt simul haberi ⁊ nō haberi:sed aliq habēt gra tiā operantē qui nō hn̄t gratiā cooperantē:sicut paruuli baptizati. ergo nō est eadem gratia operās ⁊ cooperans.

¶ P̄. gratia ꝓportionaē nature sicut ꝑfecto ꝑfectibili: i7^m sed in natura humana sic est ꝙ nō ab eodē ꝑncipio ime diate est esse ⁊ operatio;nā aia scd̄m suam essentiā est ꝑn cipium essendi:sed scd̄m potētiam est ꝑncipium opatio nis:ergo cum in gratuitis gratia operans vel preueniens sit ꝑncipiū a quo est esse spirituale:gratia vero cooperās sit spūalis operationis ꝑncipium:videē ꝙ nō sit eadem grā opans ⁊ coopans. ¶ P̄. vn⁹ habit⁹ nō pōt sil̄ ⁊ semel i8^m duos actus ꝓducere:sed act⁹ grē opantis q est iustificare vel sanare animam:⁊ actus gratie cooperantis vel sub sequentis qui est iuste operari sunt simul in anima: ergo gratia operans ⁊ cooperans non sunt eadem:⁊ sic in ho mine nō est vna tm̄ gratia.

3.p. **Sed contra.** vbi sufficit vnū: supfluū est ponere plura: sꝫ vna gratia homini sufficit ad salutē: dr̄ enim .2.cor.12. sufficit tibi gratia mea. ergo i
2° homine est vna tm̄ gratia. ¶ P̄. relatio non multiplicat essentiam rei: sed gratia cooperans supra operantem nō nisi relationem addit. ergo eadem est gratia per essentiā operans ꝛ cooperans.

R°. **Respondeo.** Dōm ꝙ sicut ex dictis patet gratia dicit̄ vel ꝙ est gratis data vel ꝙ est gratum faciēs. Gratias aūt gratis datas diuersas eē manifestū est: sunt enim diuersa que homini diuinitus conferunt̄ ꝛ gratis supra meritū ꝛ facultatē humane nature: vt ꝓphetia: opatio miraculoꝝ: ꝛ alia hꝰ. de qbus apl's dicit .i.cor.12. diuisiones gratiarū sunt: sed de his ad p̄sens nō querit̄. Gratia vō gratū faciens vt ex dictis patere potest dupl'r accipit̄. vno modo pro ipsa diuina acceptatione que est gratuita dei voluntas. Alio mō pro dono quodaꝫ creato qd̄ formal'r perficit hominē ꝛ facit eum dignū vita eterna. Accipiendo igit̄ gratiam hoc scd̄o modo: ipossibile est esse in hoīe vno nisi vnaꝫ grām: cuius rō est: quia gratia dicitur scd̄m ꝙ per eam homo ordinatur in vitaꝫ eternam sufficienter: dicit̄ enim gratus quasi acceptatꝰ a deo vt habeat vitam eternā: illud autem qd̄ ponit̄ sufficienter ordinare ad aliquid vnuꝫ: oportet esse vnum tm̄. Quia si multa essent neutrum eoꝝ sufficeret vel alteruꝫ supflueret. Sed ex hoc necesse est gratiaꝫ etiam aliquid vnū esse simplex: possibile enim esset ꝙ nihil vnū sufficienter dignum redderet vita eterna: sꝫ ad hoc homo redderet̄ dignus ex multis: vtpote ex multis virtutibꝰ: qd̄ si esset nihil illorum multoꝝ posset dici gratia: sed oīa simul vna gratia dicerentur: qꝛ ex oībus illis nō fieret in hoīe nisi vna dignitas respectu vite eterne. Sic aūt gratia nō est vna sed sicut vnus simplex habitus: ꝛ hoc ideo: qꝛ habitus in anima diuersificat̄ in ordine ad diuersos actus: ipsi autem actus non sunt ratio acceptationis diuine: sed prius homo acceptat̄ a deo: deinde actus eius: vt habet̄ gen̄. 4. Respexit deus ad abel ꝛ ad munera eius: vn̄ illō donū qd̄ deus tribuit his quos acceptat in suum regnū ꝛ gl'iam p̄supponit̄ ad ꝑfectiones vel habitus qbus humani actus perficiunt̄ vt sint digni acceptari a deo: ꝛ sic oꝫ habitum gratie indiuisum manere: vtpote p̄cedenteꝫ ea qbus fit distinctio habituū in aīa. Si aūt accipiat̄ gratia gratū faciens p̄ modo .s. pro gratuita dei volūtate: sic constat ꝙ ex parte ipsius dei acceptantis est vna tm̄ dei gratia: nō solū respectu vnius sed respectu oīum: qꝛ qcquid est in eo nō pōt esse diuersuꝫ. Ex parte aūt effectuū diuinorum pōt esse multiplex: vt dicamus oēm effectuꝫ quē deus facit in nobis ex gratuita sua voluntate qua nos in suū regnū acceptat ꝑtinere ad gratiam gratum facientē: sicut ꝙ īmittat nobis bonas cogitationes ꝛ sanctas affectiones. Sic igit̄ gratia scd̄m ꝙ est quoddaꝫ donum habituale in nobis est vna tm̄: scd̄m aūt ꝙ dicit effectū aliquē dei in nobis ordinatum ad nostraꝫ salutē: possunt dici multe gratie in nobis.

Ad p̄m **Ad primuꝫ** ergo dicendū ꝙ gratia operans ꝛ cooperans pōt distingui ꝛ ex ꝑte ipsius gratuite dei volūtatis ꝛ ex parte doni nobis collati: operans .n. dr̄ gratia respectu illius effectꝰ quē sola nō efficit sed cuꝫ li° ar. coopante: ex parte vō gratuite dei volūtatis gratia operans dicetur ipsa iustificatio impij que fit per ipsiuſ doni gratuiti infusionē: hoc enim donū sola gratuita diuina volūtas causat in nobis: nec aliquo modo eius causa est li^m ar. nisi per modū dispositiōis sufficiētis. Ex ꝑte vō eiꝰ: sꝫ idē gratia coopans dicet̄ scd̄ꝫ ꝙ in libero arbitrio operat̄ motū eius causando: ꝛ exterioris actus executionē expediendo ꝛ ꝑseuerantiaꝫ p̄bendo: in qbus oībus aliqd agit li^m arb. ꝛ sic cōstat ꝙ aliud est gratia operans ꝛ coopans. Ex parte vō doni gratuiti eadē gr̄a ꝑ essentiā dicet̄ operās ꝛ cooperās: operās qdē scd̄ꝫ ꝙ informat aīam: vt operās formaliter itelligat̄ per modum loquēdi quo dicimus ꝙ albedo facit albū parietē: hoc eni nullo modo est actus libi ar. cooperās vero dicet̄ sꝫ ꝙ inclinat ad actū intrinsecū ꝛ extrinsecū: ꝛ scd̄ꝫ ꝙ prestat facultatē ꝑseuerādi vsqꝫ in finē. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ diuersi effectus qui attribuunt̄ gratie operanti ꝛ cooperanti nō possunt habitū diuersificare: effectus enim qui attribuūtur gratie operāti sunt cause effectuū q attribuūtur gratie coopanti. Ex hoc eni ꝙ volūtas est informata aliquo habitu sequit̄ ꝙ in actū volendi exeat ꝛ ex ipso actu volēdi causat̄ exterior actus: ab ipsa etiaꝫ firmitate habitꝰ causat̄ resistētia qua resistimus pctō. Et sic vnus ꝛ idem habitꝰ gratie est quē informat aīam ꝛ elicit actū interiorē ꝛ exteriorē ꝛ quodāmodo ꝑseuerantiā facit inq̄ntū tētationibus resistit. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ q̄ntūcūqꝫ homo habeat habituꝫ gratie: semꝑ tm̄ indiget diuina opatione q̄ in nobis operat̄ modis p̄dictis: ꝛ hoc propter infirmitatem nr̄e nature ꝛ multitudinē impedimētoꝝ: que qdem nō erant in statu nature cōdite: vn̄ magis tūc poterat homo stare per seipm̄ q̄ꝫ nūc possint habentes gratiā: nō qdem ꝓpter defectum gr̄e: sed ꝓpter infirmitatem nature: q̄uis etiam tunc indigerēt diuina ꝓudētia eos dirigente ꝛ adiuuāte. Et iō hn̄s gratiā necesse habet petere diuinum auxiliū qd̄ ad gr̄aꝫ cooperātē ꝑtinet. ¶ Et per h̄ patet solutio ad 4^m. ¶ Ad 5^m dōm ꝙ gratia no dicit̄ forma virtutū quasi ꝑs essentialis virtutū: sic eni oporteret ꝙ multiplicatis virtutibꝰ multiplicaret̄ gratia: sed dr̄ forma virtutis inq̄ntum formaliter actū virtutis complet. Informat̄ aūt actus virtutis tripliciter: vno mō inq̄ntuꝫ circa substantiā actus apponūtur debite ꝯditiones: per quaꝝ limitationē in medio virtutis cōstituit̄: ꝛ hoc habet actus virtutis a prudētia: nā mediū virtutis accipit̄ s̄m rōneꝫ rectā: vt dicit̄ in 2° eth̄. ꝛ sic prudētia dr̄ forma omniū virtutū moraliū: actus aūt virtutis sic cōstitutus in medio est quasi m̄alis respectu ordinis i finē vltimū: qui qdem ordo apponit̄ actui virtutis ex imperio charitatis: ꝛ sic charitas dicit̄ esse forma oīum aliarū virtutū: vlteriꝰ vō efficaciā merēdi adhibet gr̄a: nullus eniꝫ operū nostroꝝ valor reputat̄ dignus eterne gl'ie: nisi p̄supposita acceptatione diuina: ꝛ sic gr̄a dr̄ esse forma ꝛ charitatis ꝛ aliarū virtutū. ¶ Ad 6^m dōm ꝙ gratia p̄ueniens et subsequēs dr̄ s̄m ordinē eoꝝ que in esse gratuito īueniūtur: quoꝝ qdem primum est subiecti informatio siue impij iustificatio qd̄ idem est. Scd̄m vō est actus voluntatis. tertiū vō est actus exterior: q̄rtum vō est spūalis ꝑfectus ꝛ perseuerantia in bono: q̄ntum vō est p̄mij cōsecutio. Distinguit̄ igit̄ vno modo gratia preueniens ꝛ subsequēs: vt gratia p̄ueniens dicat̄ qua iustificat̄ ipius: subsequēs vō scd̄m quā iustificatus opat̄: scd̄o vt preueniens dicat̄ scd̄m quā aliqs recte vult: subsequēs vō scd̄ꝫ qd̄ rectā voluntatem in exteriori ope cōsequit̄: tertio vt gratia p̄ueniens ad oīa hec referat̄: subsequēs vō ad ꝑseuerātiam in p̄dictis: quarto vt gratia p̄ueniens ad statum totum meriti referat̄: gratia vō subsequēs ad p̄miū. In tribus aūt primis distinctionibꝰ patet qualiter gr̄a preueniens ꝛ subsequēs est eadē vel diuersa ex his que de operāte ꝛ coopante sunt dicta: qꝛ sꝫ hos modos idē videtur eē gr̄a p̄ueniēs ꝛ subsequēs ꝙ opans ꝛ coopans. Scd̄m q̄rtam vō distinctionē si ipm̄ donū gratuitū i se accipiat̄ qd̄ gr̄a dr̄: idē īuenit̄ eē gr̄a p̄ueniēs ꝛ subsequens. Sicut eni charitas vie nō tollit̄: sꝫ in p̄ria remanet augmentata

Margin, beside "nō querit̄. Gratia vō gratū faciens": Gr̄a gratū faciēs capit̄ 2r.

Right margin: 2^m, 3^m, 4^m, 5^m, 6^m

pter hoc q in sui rōne nullū defectū iportat:ita grā cuȝ
nullū in sui rōne iportȝ defectū per sui augmētū fit glia.
nec dr̄ eē diuersa pfectio nāe in statu vie ⁊ pr̄ie q̄tum ad
grām pp diuersam formā pficiētē:ſȝ pp diuersaȝ pfectio
nis mēsurā. Si aūt grām accipiam⁹ cū oib⁹ virtutib⁹ q̄s
iformat:sic grā ⁊ glīa nō sunt idē:q: alique v̄tutes in pr̄ia
7m euacuanr̄:vt fides ⁊ spes. ¶ Ad 7m dōm q act⁹ exterior
⁊ iterior q̄uis sint diuersa pfectibilia:sunt tñ ordiata: q:
8m vnū est cā alteri⁹ vt dictū est. ¶ Ad 8m dōm q in pctō ē
duo ɔsiderare.s.ɔuersionē ⁊ auersionē:scdm ɔuersioneȝ
q̄dē pctā abinuicē distinguunr̄:ſȝ in auersione sunt cōne
xa:inq̄tum hō p q̄dlibet pctm̄ mortale a bono icōmuta
bili auertit̄:pctis igit̄ ex pte ɔuersiōis virtutes opponū
tur:⁊ sic diuersa pctā diuersis v̄tutib⁹ expellunr̄:sicut di
uerse ignorātie diuersis sciētijs. Ex pte vō auersiōis oia
remittūt̄ p vnū qd ē grā:ignorātie aūt nō ɔuertunr̄ i ali
9m quo vno:⁊ iō nō est sile. ¶ Ad 9m dōm q vna culpa for
maliter nō iuenit̄ pficere oēs culpas:sicut vn⁹ habit⁹ vir
tutis vl̄ gr̄e pficit oēs v̄tutes:⁊ hac rōne vna culpa nō in
ficit oēs potētias:sicut vna grā pficit:nō q̄dē:ita q sit in
oibus:sicut in subo:ſȝ inquantū informat oiuȝ potētiaȝ
10m actus. ¶ Ad 10m dōm q illa grā q̄ sequit̄ vel intelligitur
alius effectus diuine volūtatis gratuite: vel intelligitur
idē habitus gr̄e ad aliū effectū relat⁹:vt ex pdictis patet.
11m ¶ Ad 11m dōm q firme ⁊ imutabilr̄ hr̄e habitū ⁊ opari ē
ɔditio q̄ reqrit̄ ad oēm v̄tutē:sicut pȝ ex phō i scdo eth.⁊
12m iō iste modus nō reqrit spālem habitū. ¶ Ad 12m dōȝ q
sicut diuerse virtutes ⁊ diuersa dona spūs sci ad diuersos
act⁹ ordianr̄:ita diuersi sacroȝ effect⁹ sunt vt diuerse me
dicine pcti ⁊ pticipatiōes virtutis dñice passionis:que a
grā gratū faciēte dependēt:sicut v̄tutes ⁊ dona:ſȝ v̄tutes
⁊ dona nomē spāle hñt pp hoc q actus ad quos ordināt̄
sunt manifesti:vn̄ fm nomē a grā distiguunr̄:defect⁹ aūt
pcti:ɔ quos sacrā istituunr̄ latētes sunt:vn̄ sacroȝ effect⁹
nomē ppriū nō hñt:ſȝ noie gr̄e noianr̄:dicunt̄ eni gr̄e sa
cramētales:⁊ penes has sacrā distinguunr̄:sicut penes p
pos effect⁹:ptinēt aūt illi effect⁹ ad grām gratū faciētem
que istis effectib⁹ ɔiungit̄:⁊ sic cū pprijs effectib⁹ hñt ef
13m ⁊ 14. fectū cōem q est grā gratū faciēs:que ēt p sacrm̄ ⁊ nō ha
bēti dat̄ ⁊ hñti auget̄. ¶ Et p hoc patet solō ad 13m ⁊ 14m
15m ¶ Ad 15m dōm q oia pctā ex pte auersionis inferūt vnū
vulnus:vt dictū ē:⁊ sic p vnū donū gr̄e sananr̄:sed ex pte
ɔuersionis iferūt diuersa vulnera:que sananr̄ p diuersas
16m virtutes:⁊ p diuersos sacroȝ effect⁹. ¶ Ad 16m dōm q in
puulis tñ nō sit grā coopans in actu:est tñ coopans i vir
tute.illa eni grā opans.quā accepērūt:sufficiēs erit copa
17m ri u.ar.qñ ipsius vsum hr̄e poterūt. ¶ Ad 17m dōm q sic
essentia aie imediate ē essendi pncipiū:opatiōis vō pnci
piū est mediātib⁹ potētijs:ita imediat⁹ effect⁹ gr̄e ē ɔfer
re eē spūale qd ptinet ad iformationē subiecti siue ad iu
stificationē ipij:que est effectus gr̄e opantis:ſȝ effect⁹ gr̄e
mediātib⁹ v̄tutib⁹ ⁊ donis est elicere act⁹ meritorios:qd
18m ptinet ad grām coopantē. ¶ Ad 18m dōm q duos actus
q sunt opatiōes distincte ⁊ adinuicē nō ordinate nō pōt
vnus habit⁹ causare sil̄ ⁊ semel:ſȝ duos act⁹:quoȝ vnus
est opatio ⁊ ali⁹ subiecti iformatio:vel duas opatiōes: q̄
rū vna sit cā alteri⁹:sicut act⁹ iterior est causa exterioris:
vnus habitus causare potest. Et sic se habent actus gra
tie operantis ⁊ cooperantis:vt ex dictis patet.

6m SExto q̄rit̄ vtrū grā sit in essentia ani
me. ¶ Et videt̄ q nō:sicut eniȝ se
hȝ habit⁹ q est i potētia ad potētie effectū:ita
se debet hr̄e habit⁹ vel pfectio in essentia exi
stens ad essentie effectū:ſȝ habit⁹ q est in potē
tia aliq̄ pficit potētiā ad actū suū:sicut charitas pficit vo
lūtatē ad volēdū:ppriu⁹ aūt effect⁹ essentie aie est eē qd
aia corpori ɔfert:q: aia scdm sui essentiā est forma corpo
ris:cū ergo grā nō pficiat ad esse nāle qd aia corpi ɔfert:
nō erit in essentia aie sicut in subiecto. ¶ P. opposita na 2m
ta sunt fieri circa idē:grā aūt ⁊ culpa opponūtur. cū ergo
culpa nō sit in essentia aie:qd pȝ ex hoc q nihil ab essen
tia aie puat̄:cū tñ pctm̄ siue culpa fm Aug. sit puatio mo
di speciei ⁊ ordinis:videt̄ q grā nō sit i essentia aie: sicut
in subiecto: ¶ P. gratuita psupponunt nālia:ſȝ potentie 3m
sunt nāles pprietates aie fm Auic. ergo grā nō est in es
sentia aie nisi psupposita potētia:⁊ sic est imediate poten
tia siue in subiecto. ¶ P. ibi est habitus vel quecūq; for 4m
ma vbi inuenit̄ ei⁹ effect⁹:sed effect⁹ gr̄e q̄libet tā opātis
q̄ coopantis inuenit̄ in potētijs:vt patet p singulos idu
cēti:ergo grā est in potētijs aie sicut i subiecto. ¶ P. ima 5m
go recreatiōis rñdet imagini creatiōis:que duplex ima
go distinguitur. glo. sup illud ps. signatuȝ est sup nos ⁊c.
imago aūt creationis attēdit̄ fm potētias.s.scdm memo
riā itelligētiā ⁊ volūtatē:que sunt tres aie vires vt magi
ster dicit in .i. sen. 3. di. ergo gratia potētias anie respicit.
¶ P. habit⁹ acq̄siti cōtra habit⁹ infusos distinguunr̄: ſȝ 6m
oēs habit⁹ acq̄siti sunt in potētijs aie:ergo et grā que est
donū habituale ifusum. ¶ P. fm Aug. per grāȝ bona vo 7m
lūtas hois pparat̄:ſȝ nō nisi inq̄tum p gratiā volūtas p
ficit̄:ergo gratia est perfectio voluntatis:⁊ sic est in volū
tate sicut in subiecto:⁊ nō in essentia anime.

Sed contra. Gratia est in aia fm hoc q ad deuȝ 3.p.
ordinatur:ſȝ tota anima ordinatur
ad deū: vt hñs in potētia accipiēdi aliq̄d ab ipo:ergo aia
fm suā totalitatē est gr̄e susceptiua:sed totū in aīa est ipa
substātia aie.ptes vō potētie.ergo aia fm substātiam est
subiectū gr̄e. ¶ P. pmū dei donuȝ est in eo qd est in nob 2.
pus ⁊ deo ppinquius:sed grā est pmū dei donū in nobis:
ipsa enim pcedit ⁊ fidē ⁊ charitatē ⁊ alia bō: vt patet per
Aug. in scdo li. de pdestinatiōe scōȝ. Id aūt qd in nobis
pus est ⁊ deo ppinquius est aie essentia:a qua fluūt poten
tie. ergo grā est in essentia aie sicut in subiecto. ¶ P. idē 3.
creatū nō pōt esse in diuersis:sed grā est q̄d creatuȝ. ergo
nō pōt esse in diuersis:sed grā se extēdit ad oium poten
tiaȝ act⁹ inq̄tum pnt esse meritorij. ergo est in essentia
aie vel in oibus potētijs:sed nō in oib⁹. ergo est in essen
tia aie sicut in subiecto. ¶ P. cā secūdaria per prius reci 4.
pit influētiā pme cause q̄ effectus cause secūdarie:ſȝ es
sentia aie est pncipiū potētiarū:⁊ sic est causa secundaria
earuȝ:quaȝ pmaria causa est deus. ergo eēntia aie p pus
recipit influentiam gratie q̄ potentie.

Respōdeo. Dōm q sicut prius dictum est de grā prīa opi
duplex est opinio:vna que dicit grām nio.
⁊ virturē esse idē per essentiā:⁊ fm hanc necesse est dice
re q grā sit in potētia aie sicut in subiecto fm rei verita
tem:eo q virtus que pficit ad operādū nō nisi in poten
tia esse pōt que est opationis pncipiū:ſȝ per q̄daȝ appro
priationē pōt dici scdm hanc opinionē q grā respicit es
sentiā: virt⁹ vō potētiā:fm q gratia ⁊ virt⁹ ⁊ si nō p essen
tiam saltē differūt rōne:q: gratificatio p pus ad ipaȝ ani
mā ptinet q̄ ad actū eius:cū nō ppter act⁹ aia accepter̄
a deo:ſȝ ecōuerso vt dictū est. ¶ Alia vō opinio quā susti
nemus est q grā ⁊ virt⁹ nō sint idē per essentiā:⁊ fm hoc 2a opio
necesse est dicere q grā sit in essentia aie sicut i subiecto quā seq
⁊ nō in potētijs:q: cū potētia inq̄tum hō ordinet̄ ad opa tur.
tionē:oȝ pfectionē potētie fm ppriā rōnē ad opationeȝ
ordinari:istud aūt est qd facit rōneȝ v̄tutis: vt sit pxime
pfectiua ad recte agēdū:vn̄ oporteret si grā i potētia aie
eēt:q eēt idē cū aliqua v̄tuti. Si ergo hoc nō sustiet̄: oȝ
dicere q grā sit in essentia aie:pficiēs ipsam inq̄tuȝ dat

ei qꝺdam eē spūale: ꝛ facit eaꝫ ꝑ quādaꝫ assimilationem
ꝯsortē diue nature: vt habeť. 2. pe. 1. sicut vtutes ꝑficiunt
potentias ad recte operandum.

Ad pꝫ **Ad primū** ergo dōm ꝙ q̄uis gr̄a nō sit ꝑncipiū eē
nālis: ꝑficit tn̄ eē nāle inq̄tū addit spi
2m ritūale. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ culpa actualis nō pōt eē nisi in
potētia q̄ est ꝑncipiū act⁹: culpa aūt originalis est ī aīa ſꝫ
suā essentiā ꝑ quā ꝯiungiť vt forma carni: ex qua īfectio
origīalis in aīa ꝯdiť. Et q̄uis ab aīa nihil essentialiū au-
ferať: ipediť tn̄ ordo ipſi⁹ essentie aīe ꝑ modū cuiusdam
elongatiōis: sicut ꝯrie dispōnes elongāt potētiā māe ab
3m actu forme. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ gratuita ꝑsupponūt nālia si
ꝓportionabiliter vtraqꝫ accipianť: ꝛ iō vtus que est gra-
tuitū opatiōis ꝑncipiū: ꝑsupponit potētiā q̄ est eiusdē ꝑn
cipiū nāle: ꝛ gr̄a que est ꝑncipiū eē spūalis ꝑsupponit es-
4m sentiā aīe que est ꝑncipiū eē nālis. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ ꝑm⁹
ꝛ imediat⁹ effect⁹ gr̄e inueniť in essentia aīe. s. forma ſm
5m eē spūale. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ imago creatiōis ꝯsistit ꝛ in es-
sentia ꝛ in potētijs: scđm ꝙ ꝑ essentiā aīe repñtať vni-
tas essentie diuine: ꝛ ꝑ distinctionē potētiarū distinctio
ꝑsonaꝝ: ꝛ silr imago recreatiōis ꝯsistit in gr̄a ꝛ virtutib⁹.
6m ¶ Ad 6m dōm: ꝙ habit⁹ acq̄siti causanť ex nr̄is actib⁹: et
iō nō ꝑtinent ad aīam nisi mediātibus potētijs quarum
sunt actus: gratia autem ex influentia diuina: ꝛ ideo non
7m est simile. ¶ Ad 7m dicendum: ꝙ gratia preparat volun
tatem mediante charitate cuius gratia est forma.

Septimo querit̃ vtrū gr̄a sit in sacr̄is.
ꝑm ¶ Et videť ꝙ nō: culpa eniꝫ
opponiť gr̄e: ſꝫ culpa nō est in aliquo corꝑali.
ḡ nec gr̄a est in sacr̄is que sūt elementa mālia
2m ſm Hugo. de scō vic. ¶ P̄. gr̄a ordinat ad glo
riā: ſꝫ sola nā rōnalis est capax gl̄ie. ergo in ea sola pōt eē
3m gr̄a: ꝛ ita nō est in sacr̄is. ¶ P̄. gr̄a iter maxima bona cō-
putať: ſꝫ maxima bona sunt in medijs bonis sicut in sub-
iecto: cū ergo media bona sint aīa ꝛ potentie ei⁹: videť ꝙ
gr̄a nō possit esse in aliq̄ subiecto: ꝛ sic nō in sacramentis.
4m ¶ P̄. sicut se hꝫ subiectū corꝑale ad accidēs corꝑale: ita
subiectū spūale ad accidēs spūale. ergo cōmutati siť sub-
iectū corꝑale ad accidēs spūale: ita subiectū spūale ad ac
cidens corꝑale: ſꝫ accñs corꝑale in nullo subiecto spūali
eē pōt: ergo nec accidēs spūale qꝺ ē gr̄a pōt eē in corꝑali-
b⁹ elemētis sacramentorum.

3ꝫ. **Sed contra** est qꝺ hugo de sctō vic. dicit ꝙ sacr̄a
ex sc̄ificatiōe inuisibilē gr̄am conti-
2m nēt. ¶ P̄. gal. 3. di. ap⁹. sacr̄a legalia eē īfirma ꝛ egena ele
mēta: q̄r gr̄am nō ꝯtinēt: vt dicit glo. si ergo ī sacr̄is noue
legis nō eēt gr̄a eēnt ipsa infirma ꝛ egena elemēta: qꝺ est
3m absurdūꝫ. ¶ P̄. sup illꝺ ps. Posuit te. la. s. dicit glo. ꝙ re-
missio pctōꝝ posita est in baptismo: remissio aūt pctōrūꝫ
ē ꝑ gr̄am: ergo gr̄a est ī sacr̄o baptismi: ꝛ pari rōne ī alijs.

R. **Respondeo.** Dōm: ꝙ gr̄a est in sacr̄is: nō q̄dē siť
accidēs in subiecto ſꝫ sicut effectus
Effect⁹ est in cā dupl̄r. in cā: ꝑ modū illū quo sacr̄a cā gr̄e eē pn̄t. Effect⁹ aūt dici
tur esse in cā dupl̄r. Uno mō scđm ꝙ cā hꝫ dn̄ium sup ef
fectū: sicut act⁹ nr̄i dicunť eē in nobis: ꝛ sic nullus effect⁹
est in cā instr̄ali que nō mouet nisi mota: vn̄ nec sic gr̄a ē
in sacramētis. Alio mō per sui silr̄tudinē: scđm ꝙ cā ꝓdu
cit effectū sibi similē: ꝛ hoc ꝯtigit q̄tuor modis. Uno mō
q̄n silr̄tudo effect⁹ est in cā scđm eē nāle: ꝛ scđm eandē ra
tionē: sicut est in effectib⁹ vniuocis: per quē modū pōt di
ci ꝙ calor aeris est in igne calefaciēte. Scđo q̄n silr̄tudo
effect⁹ est in cā scđm eē nāle ſꝫ nō scđm eandē rōnem: siť
patet in effectib⁹ eq̄uocis: ꝑ quē modū calor aeris est ī so
le. Tertio mō q̄n silr̄tudo effect⁹ est in cā nō scđm eē nāle
ſꝫ spūale tn̄ q̄etū: sicut silr̄tudies artificiatoꝝ sunt in mē
te artificis: forma eni dom⁹ in edificatore nō est nā q̄daꝫ
sicut vtus calefactiua in sole vel calor in igne: ſꝫ est q̄daꝫ
intētio itelligibilis in aīa quiescēs. q̄rto mō q̄n silr̄tudo
effect⁹ nō scđm eādē rōnem nec vt nā quedā nec vt quie
scēs: ſꝫ per modū cuiusdā defluxus est in cā: sicut silr̄tudi
nes effectuū sunt in instr̄is: q̄b⁹ mediātib⁹ defluūt forme
a causis ꝑncipalib⁹ in effect⁹. Et hoc mō gr̄a est in sacr̄is:
ꝛ tāto min⁹ q̄to sacr̄a nō ꝑueniūt directe ꝛ imediate ad
ipsam gr̄am de qua nūc loq̄mur: ſꝫ ad ꝑꝑrios effect⁹ q̄ di-
cūtur gr̄e sacramētales: ad qꝺ seq̄ť infusio gr̄e gratū faci-
entis vel augmentum.

Ad primuꝫ ergo dōm: ꝙ culpa est sicut in cā in Ad pꝫ
aliquo pure corporali: scilicet ī semi-
ne pctm̄ originale. ¶ Scđm ꝛ tertiū ꝯcludūt ꝙ gr̄a non 2m ꝛ 3m
sit in sacr̄is sicut in subiecto. ¶ Ad q̄rtū dicendū ꝙ spūa 4m
le nō pōt eē instr̄m rei corꝑalis sicut ecōuerso: ꝛ iō nō te-
net in ꝓposito ꝓportio cōmutata.
¶ Alia que sunt in oppositūꝫ concedimus: vt tamen in- Ad ar⁹ in op⁹
telligatur gratia esse in sacramētis sicut in causis instru-
mentalibus ꝛ dispositionibus: ꝛ hoc ratione virtutis per
quā ad gratiam operantur.

De iustificatione impij: ꝛ habet articlos no
uem: primo vtrum iustifi-
iustifificatio impij sit remissio pcōꝝ. 2° vtꝝ pctōꝝ remis
sio possit eē sine gr̄a. 3° vtrū ad iustificationē ipij liberūꝫ
arbitriū req̄rať. 4° q̄s motus liberi arbitrij ad iustifica-
tionē req̄rať: vtrū. s. mot⁹ in deū. 5° vtrū in iustificatione
impij req̄rať motus liberi arbitrij in pctm̄. 6° vtrūꝫ gra-
tie infusio ꝛ culpe remissio sint ideꝫ. 7° vtrū remissio cul
pe nāliter ꝑcedat infusionē gr̄e. 8° vtrū in iustificatione
impij motus liberi arbitrij nāliter ꝑcedat infusionē gr̄e.
9° vtꝝ iustificatio sit in instanti. Questio. XXVIII.

Questio est de iustificatione impij.
¶ Et ꝑmo querit̃ vtꝝ iusti ꝑm
ficatio impij sit remissio pctōrūꝫ. Et vide
tur ꝙ nō. Justificatio eni a iustitia dr̄ que
est vna virtus. pctōꝝ aūt remissio nō fit ꝑ
vnā tm̄ virtutē: nā pctā nō vni tm̄ virtuti
opponunť sed oīb⁹. ergo iustificatio nō est
pctōꝝ remissio. ¶ Sed dice. ꝙ pctōꝝ remissio fit per iu
stitiā generalē. ¶ Sed ꝯtra. iustitia generalis scđm ph̄s 2m
in 5° ethico. est idē ꝙ oīs virtus: remissio aūt pctōꝝ non
est effectus virtutis: ſꝫ gr̄e. ergo pctōꝝ remissio nō debet
dici iustificatio: ſꝫ magis gratificatio. ¶ P̄. si per aliquā 3m
virtutē fit pctōꝝ remissio: per illā ꝑcipue fieri debet que
cū pctō sil̄ esse nō pōt. hec aūt est charitas que nunq̄ꝫ est
informis. ergo remissio peccatorū nō debet iustitie attri
bui: sed magis charitati. ¶ P̄. ideꝫ videť ex hoc qꝺ dici 4m
tur ꝓuerb. x. Uniuersa delicta opit charitas. ¶ P̄. pec- 5m
catū est mors spūalis aīe: morti aūt vita opponiť: cum er
go vita spūalis precipue fidei attribuať ī scriptura: vt pa
tet Abac. 2. ꝛ ro. 1. Justus aūt meus ex fide viuit: videť ꝙ
pctōꝝ remissio fidei attribui debeat ꝛ nō iustitie. ¶ P̄. 6m
idē videť ex hoc qꝺ habeť actu. 15. fide purificans corda
eoꝝ. ¶ P̄. iustificatio ꝑcedit gr̄am sicut motus terminū 7m
ad quē: remissio aūt pctōrum seq̄tur gr̄am sicut effectus
causam. ergo iustificatio prior est q̄ꝫ pctōrum remissio: ꝛ
sic nō sunt idem. ¶ P̄. iustitie actus est reddere debitū: 8m
sed peccatori nō debeť venia sed magis pena. ergo remis
sio peccatoꝝ nō debet iustitie attribui. ¶ P̄. iustitia re- 9m
spicit meritum: misericordia vō miseriam vt Ber. di. sed
peccatoris nō est aliquod meritūꝫ: sed magis est in statu
miserie quia miseros facit populos peccatum vt habeť
prouerb. 14. ergo remissio peccatoꝝ nō debet attribui iu-
stitie: sed magis misericordie. ¶ Sed dice. ꝙ lꝫ in pecca

toze nō sit meritū condigni:est tñ in eo meritum cōgrui.
10m ¶ Sed cōtra. iustitia equalitatē respicit:meritū aūt cō
grui nō est equale pzemio. ergo meritum cōgrui nō suffi
11m cit ad rōnem iustitie. ¶ P̄. remissio peccatozum est vnū
de q̄tuoz que requirunt ad iustificationē impij. ergo iu
12m stificatio impij nō est pctōzū remissio. ¶ P̄. quicūq3 fit
iust⁹ iustificat: s3 aliqs fact⁹ est iustus cui pctā remissa nō
sunt. s. chzistus ⁊ pzimus homo in statu innocentie: si grām
habuit. ergo iustificatio nō est peccatozum remissio.

3a. **Sed contra** est qd̄ dicitur in glo. roma. 8. super il lud quos vocauit hos ⁊ iustificat. gl. i remissione pctōz. ergo remissio pctōzū est iustificatio.

Respondeo. Dōm: q̄ differentia est inter motū ⁊ mutationē. nā motus vn⁹ est quo aliquid affirmatiue significatū abycit: ⁊ aliud affirmati ue significatum acqritur. Est enim motus de subiecto in subiectum vt dicit in. 5. phisico. per subiectū aūt intelli gitur hoc aliquid affirmatiue monstratum: vt album et nigrum. Unde vnius motus alterationis est quo album abycitur ⁊ nigrū acqritur. Sed in mutationibus que sūt generatio ⁊ cozruptio aliter est. Nā generatio est muta tio de nō subiecto in subiectū: vt de nō albo in albū. Coz ruptio vero est mutatio de subiecto in nō subiectum: vt de albo in nō albū. Et ideo in abiectione vnius affirmati ⁊ adeptione alterius: opoztet duas mutationes intelligi: quarū vna sit generatio ⁊ alia cozruptio vel simpliciter vel scdm̄ quid. Sic ergo si in transitu qui est de albedi ne in nigredinē cōsideret ipse motus: idē motus figurat per ablationē vnius ⁊ inductionē alterius: nō aūt signifi catur eadē mutatio sed diuersa: tamē si inuicem concom mitantes: q2 generatio vnius nō est sine cozruptione alte rius. Iustificatio aūt significat motum ad iustitiā: sicut dealbatio motū ad albedinē: q̄uis possēt iustificatio si gnificare formalē iustitie effectū. Nā iustitia iustificat: sicut albedo facit albū. Si ergo iustificatio accipiat vt quidam motus: cū opoztet eundem motū intelligi quo pctm̄ auferat ⁊ iustitia inducit: idē erit iustificatio quod pctōzum remissio: solum rōne differens: put ambo eun dem motum nominā: sed vnū scdm̄ respectū ad termi num a quo: aliū vero scdm̄ respectū ad terminū ad quē. Si autem accipiat iustificatio per viam mutationis: sic alia3 mutationē significat iustificatio: scilicet iustitie ge nerationē: ⁊ aliā peccatozum remissio. s. cozruptionē cul pe. Sic autem iustificatio ⁊ remissio peccatozū nō erunt idem nisi per cōcomitantiam. Utrolibet aūt modo iusti ficatio accipiat: opoztet q̄ a tali iustitia dicat que pecca to cuilibet opposita sit. Nam ⁊ motus est de contrario in cōtrarium: ⁊ generatio ⁊ cozruptio sese cōcomitantes cō

Iustitia dr tripliciter. trariozū sunt. Dicitur aūt iustitia tripliciter. Uno modo scdm̄ q̄ est quedā specialis virtus contra alias cardina les diuisa: put dicitur iustitia qua homo dirigit in his q̄ veniūt in cōmunicatione vite: sicut sunt ɔtractus diuer si. hec aūt virtus nō est omni peccato ɔtraria: sed tātu3 il lis peccatis que circa hō cōmunicationē fiūt: sicut furtus rapina: ⁊ alia hō. Unde sic nō pōt iustitia hic accipi. Alio modo dicit iustitia legalis que scdm̄ phm̄ est ois virt⁹ so la rōne a virtute differēs. Uirtus enim: scdm̄ q̄ actū suū in bonū cōe ozdinat: ad qd̄ etiā intendit legislatoz iusti tia legalis dr: q2 legem seruat: sicut foztis cū in acie forti ter cōfligit pzpter salutem reipublice. Sic ergo patet q̄ q̄uis ois virtus sit iustitia legalis quodāmodo: nō tñ gli bet actus virtutis est actus legalis iustitie: sed ille solus qui est ad bonū cōmune ozdinatus: qd̄ pōt contingere de actu cuiuslibet virtutis. Et sic per ɔñs nec ois act⁹ pecca ti iustitie legali opponit. Unde nec a iustitia legali dici

pōt iustificatio que est remissio pctōz. Tertio modo iu stitia noiat quēdam statū pzpriū: scdm̄ quē homo se habz in debito ozdine ad deū ad pzimu3 ⁊ ad seipsum: vt. s. in eo iferiozes vires supiozi subdant. Qd̄ appellat phi. in. 5. ethico. iustitiā metaphozice dictam: eū ɔsideret iter di uersas vires eiusdē psone: iustitia pzpzie dicta semp exi stēte inter diuersas psonas. Et huic iustitie omne pecca tū opponit: cū per qdlibet peccatū aliqd de pdicto ozdi ne cozrūpat. Et ideo ab hac iustitia iustificatio noiat: si ue sicut mot⁹ a termino: siue sicut effect⁹ formalis a foza.

Ad pzimum ergo dōm: q̄ obiectio illa pcedit de iustitia spāli. ¶ Ad 2m dōm: q̄ Ad 1m 2m
iustificatio nō dr a iustitia legali que est ois virtus: sed a iustitia que dicit generalē rectitudinē in aīa: a qua poti⁹ q̄ a grā iustificatio denominat: q2 huic iustitie directe ⁊ imediate omne pctm̄ opponit: cū oēs potētias aīe attin gat: grā vo est in essentia aīe. ¶ Ad 3m dōz: q̄ charitas dr 3m
cā remissionis pctōzum: inq̄tum per ea3 homo deo cōiū git a quo auersus pctō erat. Nō tñ omne pctm̄ directe et imediate charitati opponit: s3 pdicte iustitie. ¶ Et p h̄
patet solo ad 4m. ¶ Ad 5m dicendū: q̄ vita spūalis attri 4m & 5m
buit fidei eo q̄ in actu fidei pmo manifestat spūalis vi ta: sicut et in pmo de aīa: q̄ viuere inest viuētibus scdm̄ aiam vegetabilē pzpter hoc q̄ in eius actu pmo manife stat vita. Nō tñ ois actus vite naturalis est per aiam ve getabilē: ⁊ similr nō omnis actus vite spūalis est fidei s3 aliarū virtutū. Unde nō omne pctm̄ directe ⁊ imediate fidei opponit. ¶ Ad 6m dōm: q̄ purificatio coꝛdiū fidei 6m
attribuit inq̄tum in purificatione predicta pmo appa ret motus fidei. Accedētem enim ad deū opz credere q̄ est: vt habet hebze. xi. ¶ Ad 7m dōm: q̄ sicut iustificatio 7m
pōt accipi vt motus ad iustitiā ⁊ vt effect⁹ formalis iusti tie: ita etiā remissio culpe. Nam sicut iustitia formalr iu stificat: ita ⁊ culpam formalr abycit: sicut formalr albe do abyc nigredinē. Sic ergo remissio culpe vt ē forma lis effectus iustitie vel grē sequr grā3: ⁊ silr iustificatio: put aūt significat: vt motus qdam pintelligit ad grām sicut ⁊ iustificatio. ¶ Ad 8m dōm: q̄ aliqua operatio pōt 8m
dupl noiari. s. a pncipio ⁊ a fine: sicut actio qua medic⁹ agit in ifirmū noiat medicatio ex pte pncipij: q2 est effe ctus medicine: sed ex pte finis dr sanatio q2 est via ad sa nitatē. Sic ergo remissio pctōz dr iustificatio ex pte ter mini vel finis. dr et ⁊ miseratio ex pte pncipij: inq̄tu3 est opus diine misericoꝛdie: q̄uis ⁊ in remissiōe pctōzum ali qua iustitia fuerit scdm̄ q̄ oēs vie dñi sunt misericozdia ⁊ veritas: pcipue gdem ex pte dei inq̄tū remittēdo pecca ta facit qd̄ eū decet scdm̄ q̄ Ansel. dicit in pslogiō cum parcis pctōrib⁹ iustus es: decet enī te. Et hoc est qd̄ in ps. dr. In iustitia tua libera me. Aliquo ēt mō s3 nō sufficiē ter: appet iustitia ex pte eius cui peccatū remittit: iq̄tu3 i eo aliq̄ dispō ad grā3 iuenit: l3 isufficiēs. ¶ Et p hoc p3 respōsio ad nonū ⁊ decimum. ¶ Ad 11m dōm: q̄ remissio 9m & 10m 11m.
peccatoz aliquo mō distinguit vel reuel rōne a iustifica tione: ⁊ sic ɔdiuidit ɔtra grē ifusionem: ⁊ ponit vnum de q̄tuoz que ad iustificatōem ipij regrunt. ¶ Ad 12m dōm 12m
q̄ ad iustificationē inq̄tu3 hō ptinet iustitie collatio: sed iquātu3 est ipij iustificatio sic ad eā ptinet pctōz remis sio: ⁊ hoc modo xp̄o nō cōpetit nec ēt homi i statu inocētie.

Secundo querit vtru3 pctōz remissio possit eē sine grā. ¶ Et videt q̄ sic. Facili⁹ enī est destruere q̄ ɔstruere: sed hō sufficit p seipm̄ ad ɔstruēdū pctm̄. g̃ ⁊ per seipm̄ sufficit ad destruēdū: ⁊ ita remissio pec catoz pōt fieri sine grā. ¶ P̄. ɔtraria pctā nō psīt sil iesse eidē: s3 aliq̄a g̃ fuit i pctō vno pōt p seipm̄ trāsire ad ɔriū 1m 2m

sicut q fuit auarus pōt per seip̄z fieri ꝓdigus. ergo aliqs
per seip̄m pōt exire a pctō in quo fuit: ⁊ sic ad remissionē
pctōꝝ nō reqrit̄ grā vt vr̄. ¶ Sed dice. ꝙ peccata sūt cō-
3m traria: sicut ꝯtrarij actus: nō aūt sicut ꝯrie forme. ¶ Sȝ
ꝯtra. pctm̄ adhuc remanet qn̄ actu trāsit vt Aug. dicit in
li. de nup. ⁊ ꝯcu. Nec ad remissionē pctōꝝ sufficit ꝙ act⁹
pcti trāsierit. ergo aliqd remanet ex pctō qd̄ remissione
idiget: sȝ contrariorum cōtrarij sunt effect⁹: illa ergo que
ex contrarijs pctīs remanēt sunt contraria: ⁊ sic non pos-
4m sunt siml' eē: ⁊ ita idē sequet̄ qd̄ ṗus. ¶ P̄. ꝯtrariorū me-
diatorum vnuȝ pōt remoueri sine hoc ꝙ aliud inducat̄:
sicut nigredo pōt expelli absqȝ iductōe albedis: sed iter
statū culpe ⁊ statū grē ē aliqd̄ mediū. s. status nature ꝯdi
te i quo scd̄m quosdā hō neqȝ grām habuit neqȝ culpam.
ergo nō ē necessariū ad remissionē culpe ꝙ aliqs grāȝ ac-
5m cipiat. ¶ P̄. plus pōt ds̄ i reparādo q̄ʒ hō possit in corrū-
pēdo: sed homo potuit a statu nature i quo grāȝ nō habe-
bat corruere i statū culpe. ergo deus pōt hoīeȝ a statu cul-
6m pe reducere in statum nature sine grā. ¶ P̄. pctm̄ postq̄ʒ
actu trāsit dr̄ remanere reatu scd̄m Aug. in li. de nup. ⁊ cō-
cu. inq̄ʒtuȝ act⁹ pcti ṗteritus iputat̄ ad penā. ergo ecōtra-
rio dr̄ remitti. scd̄m ꝙ nō iputat̄ ad penā. sȝ illd̄ ṗs. Bea-
tus vir cui nō iputauit dn̄s. p. sȝ iputare vel nō imputare
ponit aliqd tm̄ i deo. ergo ad remissionē pcti nō reqritur
7m grā in eo cui pctm̄ remittit̄. ¶ P̄. qcūqȝ est totalr̄ cā ali-
cuius pōt totalr̄ in illud ad destruēdum ⁊ ꝯstruēdum: qꝛ
cessante opatione cause cessat effect⁹: sȝ hō est totalr̄ cau-
sa pcti. ergo totalr̄ pōt in pctm̄ destruēdum vl' ꝯstruēdū.
8m ⁊ sic vt vr̄ homo ad remissionē pcti grā nō idiget. ¶ P̄.
cū pctm̄ sit in aīa ab illo solo pōt fieri pctōꝝ remissio qd̄
aīe illabit̄: solus aūt deus aīe illabit̄ scd̄m Aug. ergo deus
9m solus per seip̄z absqȝ grā pctm̄ remittit. ¶ P̄. si grā remo-
uet culpā aut grā que est aut grā que nō ē: nō aūt grā que
nō est: qꝛ qd̄ nō ē nō facit aliqd: silr̄ neqȝ grā que est: quia
cū sit accn̄s ei⁹ eē est iesse: cū aūt iest grā iā culpa nō iest:
⁊ ita expelli nō pōt. ergo grā nō reqrit̄ ad remissionē cul-
10m pe. ¶ P̄. grā ⁊ culpa nō possunt sil' eē in aīa: si ergo grā i-
fundit̄ ad remissionē culpe: opȝ ꝙ culpa ṗmo fuerit i aīa
qn̄ grā nō erat. ergo cum culpa esse desierit erit dare vlti-
mū istans i quo fuit culpa. ⁊ silr̄ cum grā esse icipiat opor-
tet dare ṗmū istans in quo grā inest. hec aūt opȝ eē duo i-
stātia: qꝛ grā ⁊ culpa nō sil' isunt: iter quelibet āt duo istā-
tia est tēpus mediū: vt ꝓbat̄ in. 6. phi. ergo erit aliqd̄ tp̄s
i quo hō neqȝ culpā neqȝ grām hȝ: ⁊ sic non est necessaria
11m grā vt vr̄ ad remissionē culpe. ¶ P̄. Aug. di. ꝙ qꝛ de⁹ nos
amat: iō nob̄ sua dona dat: ⁊ nō ecōuerso: donū ergo grē p̄-
supponit amorē dīnum; sed amor iste dīnus quo deus pa-
ter diligit vnigenitū suum ⁊ mēbra eius nō est hoīs exi-
stētis i culpa. ergo culpe remissio ṗcedit grāȝ ordīe natu-
12m re: ⁊ sic grā nō reqrit̄ ad pctōrum remissionē. ¶ P̄. ꝑ cir-
cūcisionē remittebat̄ i lege veteri pctm̄ origiale: vt pȝ ꝑ
bedā: Circūcisio aūt grām nō ꝯferebat: qꝛ cuȝ mīma grā
sufficiat ad resistēdū cuilibet tētationi: homo in statu le-
gis habuit vn̄ ꝯcupiscētiā posset vincere: ⁊ sic lex vet⁹ nō
occidebat occasionalr̄ vt dr̄ ro. 7. ⁊ sic non fuit necessaria
mors xp̄i: qꝛ si ex lege ē iustitia xp̄s gratis mortu⁹ ē vt dr̄
Gal'. 2. hoc aūt est icōueniēs. ergo icōueniēs vr̄ ꝙ circū-
cisio grāȝ ꝯferret. pōt ergo remissio pctōꝝ fieri sine grā.
5p. **Sed ꝯtra** est qd̄ dr̄ in ṗs. Recordat⁹ ē qꝛ caro sunt
spūs vadēs ⁊ nō rediēs. glo. Jero. per se
vadēs i pctm̄ ⁊ nō rediens per se a pctō: iō deus per grāȝ
2m reuocat hoīes quia ꝑ se redire nō pnt̄. ¶ P̄. ro. 3. dr̄. Ju-
stificati gratis ꝑ grāȝ ipsius.
R. **Respondeo.** Dōm: ꝙ remissio pctōꝝ nullo mo-
do sine grā gratū faciēte eē pōt. Ad
cui⁹ euidētiā sciēdū ē ꝙ cū i pctō sint duo. s. auersio: ⁊ cō-
uersio: remissio ⁊ retentio pcti nō respiciūt ꝯuersionē: sed
magis auersionē: ⁊ id qd̄ ad auersionē sequit̄. Et iō cū ali-
qs desinit hr̄e volūtatē peccādi: nō ex hoc ipso ē sibi pec-
catū remissum ēt si i contrariā trāseat volūtatē. Vn̄ Au-
gu. in li. de nup. ⁊ ꝯcupiscētia. si a pctō desistere hoc esset
nō habere pctm̄: sufficeret vt hoc nos moneret scriptura:
fili peccasti: nō adijcias iterꝝ. Nō aūt sufficit: sȝ addidit:
⁊ de ṗstinis depcare vt tibi remittant̄. Scd̄m hoc ḡ pec-
catū remitti dr̄ ꝙ auersio ⁊ ea q̄ ꝯsequūt̄ ipam ex actu
pcti ṗteriti ꝯn̄s sanat̄. Sūt āt tria ex pte auersionis sese Tria se
ꝯcomitātia: rōne q̄x sine grā remissio pctōꝝ fieri nō po- ex pte a
test. s. auersio: offensa ⁊ reat⁹. Auersio nāqȝ itelligit̄ a ho- uersiōis
no icōmutabili ꝙ qs poterat hr̄e: respectu cui⁹ se impotē-
tē fecit: alias auersio nō eēt culpabilis. Nō ergo pōt ṗdi-
cta auersio remoueri nisi fiat cōiūctio ad bonū icōmuta-
bile a quo hō per pctm̄ dissensit. hec aūt ꝯiūctio nō ē nisi
per grām: per quā deus mētes ihabitat ⁊ mēs ipi deo per
amorē charitatis iheret. Vn̄ ad sanādā ṗdictā auersio-
nē reqrit̄ grē ⁊ charitatis ifusio: sicut ad sanatōnē cecita-
tis reqrit̄ restitutō potētie visiue. Offensa ēt que ex pctō
seqtur sine grā aboleri nō pōt: siue accipiat̄ offēsa ex pte
hoīs inq̄ʒtum hō peccādo deū offendit: siue ex pte dei sȝ
ꝙ pctōri est offensus: scd̄m illud ṗs. Odisti oēs q operātur
iniqtatē. Quicūqȝ eni rē aliq̄ʒ digniorē idigniori postpo-
nit iiuriā ei facit: ⁊ tāto ampli⁹ q̄ʒto res est dignior. Qui-
cūqȝ aūt in re tpali finē sibi ꝯstituit qd̄ facit oīs mortalr̄
peccās: ex hoc ipso q̄ʒtū ad affectū suū ṗponit creaturam
creatori: diligēs plus creaturā q̄ʒ creatorē. Finis eniȝ est
qd̄ maxie diligit̄. Cū ergo deus in ifinitū creaturā exce-
dat: erit peccātis mortalr̄ ꝯtra deū ifinita offensa ex pte
dignitatis ei⁹ cui per pctm̄ quodāmō iniuria fit: duȝ ipe
deus ꝯtēnitur ⁊ ei⁹ ṗceptū. Unde ad hanc offensaȝ abolē-
dam nō sufficiūt vires humane: sȝ reqrit̄ mun⁹ dīne grē.
Ipse ēt deus dr̄ pctōri offensus vel eū odire: nō odio qd̄
opponit̄ amori quo diligit oīa: sic enim nihil odit eoꝝ
que fecit: vt dr̄ Sap. xi. sed ꝙ opponit̄ amori quo diligit
sanctos bona eterna eis ṗparādo. huius aūt amoris effe-
ctus est donū grē gratū faciētis: vt in qōne de grā dictuȝ
est. Unde offensa qua deus hoī offendit̄ nō remouet̄ nisi
per hoc ꝙ grām dat. Reatus ēt pcti nō solū est obligatio
ad penā sensibilē: sȝ ṗcipue ad penā dāni que est carentia
glie. Vn̄ reatus nō tollit̄ q̄ʒdiu hoī nō dat̄ vn̄ possit ad
gloriam peruenire. hoc autem est grā. Et ideo sine gratia
peccatorum remissio fieri nō potest.
Ad primū ergo dōm: ꝙ ipm peccatū est quedam Ad p̄m
grē destructio: ei⁹ aūt remissio est con-
structio. Vn̄ facili⁹ est pctm̄ icurrere: q̄ʒ a peccato exire.
¶ Ad 2m dōm: ꝙ pctā hn̄t ꝯtrarietatē ex pte ꝯuersionis 2m
ex qua nō attēdit̄ pctōꝝ remissio: vt dcm̄ est. Ex pte aūt
auersiōis ⁊ eoꝝ que auersionē sequūtur hn̄t ꝯueniētiaȝ.
Vn̄ nihil ꝓhibet ꝯtrarioꝝ actuū ṗcedētiū reat⁹ sil' in oīa
remanere. Nō eni q ex auaritia i ꝓdigalitatē mutat̄ rea-
tū auaritie habere desinit: sed solū actū vl' habitū. ¶ Ad 3m
3m dōm: ꝙ pctā q̄ʒuis sint ꝯtraria ex pte ꝯuersiōis: nō tn̄
opȝ ꝙ auersiōes vel reat⁹ remanētes sint ꝯtraria: qꝛ sunt
effect⁹ ꝯtrarioꝝ ꝑ accidēs: cū eueniāt ṗter itētionē opan-
tis. Ex ꝯtrarietate aūt causarū seqt̄ ꝯtrarietas in effecti-
bus q sunt ꝑ se ⁊ nō q sunt ꝑ accn̄s. Vn̄ ⁊ ex ꝯtrarijs actī-
b⁹ sequūtur ꝯtrarij hitus ⁊ dispōnes. hō eni sunt effectus
actuū pcti scd̄m suā spēm. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ supposita illa 4m
opione ꝙ adā aliq̄ tpe neqȝ grāȝ neqȝ culpā habuerit: q̄ʒ-
uis hoc a qbusdā nō ꝯcedat̄: dōȝ est ꝙ nihil ꝓhibet aliq̄
ꝯtraria eē mediata respectu alicui⁹ subiecti simplr̄ acce-
ptaq̄ sunt imediata q̄ʒtum ad tp̄s determinatū: sic cecus

ꝛ vidēs sunt mediata in came non tñ post nonū diē:silr et
hoi respectu status nature ꝯdite grā ꝛ culpa cōparantur
vt ꝯtraria mediata:ſʒ post illud tps quo adā grām acce/
pit vel accipe potuit ita ꝙ in oēs ei⁹ posteros trāsiret:nul
5m lus caret grā nisi ꝑ culpā actualē vel originalē. ¶ Ad 5m
dōm:ꝙ ꝛ sī adā in statu sue ꝯditiōis grām nō habuit ſm
quosdā:ponit̄ tñ ab eisdē ꝙ añ casum grām est adeptus.
Uñ a statu grē cecidit:ꝛ nō solū a statu nature. Sʒ tñ si a
solo statu nature decidisset:nihilominus tñ ad expiatio/
6m nē itūnite offense donū dīne grē regrerēt. ¶ Ad 6m dōm:
ꝙ sicut dilectio dei qua nos diligit ꝯseq̄ter aliquē effe
ctū i nobis relingt.s.grām per quā digni reddimur vita
eterna ad quā nos diligit:ita hoc ipm qđ est deū nō ipu/
tare nob nr̄a delicta ex ꝯseq̄ti relingt in nobis aliqd ꝑ
qđ a reatu ꝑdicto digni sum⁹ absolui:ꝛ hoc est grā. ¶ Ad
7m 7m dōm:ꝙ pctōr per se est pctī cā q̄tum ad ꝯuersionem:
ſʒ quo ad auersionē ꝛ ea que eā ꝯsequūtur est cā ꝑ accñs:
cū sit nō intēta.hec eni per se cām hr̄e nō pōt cū ex his sit
rō mali in pctō.malū eni cām non hʒ ſm Dio.4.c.de di.
no. Uel dōm ꝛ meli⁹ ꝙ peccator est cā pctī q̄tū ad fieri:
nō aūt est cā ꝑmanētie eoꝝ que ex pctō relinquunt̄:imo
hoꝝ est cā ꝑtim iustitia dīna ꝑ quā iuste ordiatū est vt ꝗ
noluit stare in grā dū posset nō possit ei si velit:ꝑtim ex
defectu viriū nature que nō sufficiūt ad expiationē rōi/
bus iā dictis. Sicut hō cū se in foueā ꝓycit est cā ipsius
ꝓiectiōis:ſʒ ges que ꝯseq̄t̄ est ex nā. Uñ non pōt a fouea
exire sicut potuit se in foueā ꝓycere:ꝛ silr est in ꝓposito
8m ¶ Ad 8m dōm ꝙ opari remissionē culpe itelligit̄ duplr:
effectiue:ꝛ formalr:sicut facere albū effectiue ꝯuenit pi/
ctori:formalr albedini. Grā igit̄ nō est mediū i remissiōe
culpe sicut effectiue opans:sed tm̄ formalr.per hoc āt qđ
dr̄ ꝙ solus deus aie illabit̄:nō excludūtur q̄litates aie vl̄
nāles vel gratuite:his eni aīa iformat̄:ſʒ excludūtur alie
substātie subsistētes que itra aīam eē nō pñt sicut de⁹ ē:ꝗ
intimi⁹ est in aīa q̄ꝫ forme ꝑdicte:eo ꝙ deus est in ipo eē
aie vt causans ꝛ ꝯseruās:ſʒ ꝑdicte forme vel q̄litates ad
9m h̄ nō ꝑtingūt:ſʒ essentiā aie q̄si circūstāt. ¶ Ad 9m dōʒ ꝙ
grā que est ꝛ inest culpā expellit:nō eā que est sed que nō
est.ꝑus aūt erat. Nō eni expellit culpā ꝑ modū cause effi/
ciētis:sic eni oporteret ꝙ ageret i culpā existētē ad ipsi⁹
expulsionē:sicut ignis agit i aerē existē ad ei⁹ corruptio/
nē:ſʒ expellit culpā formalr. Ex hoc eni ipso ꝙ iformat
subiectū seq̄t̄ ꝙ culpa in subiecto nō sit.sicut pʒ de sanita
te ꝛ ifirmitate. ¶ Ad 10m dōm:ꝙ ad hoc ꝛ similia solet es
10m Rñ:ꝑ se multiplex rñō.ꝑma est ꝙ istans q̄uis sit vnū re est tñ
plura rōne:inq̄tum est ꝑncipiū futuri ꝛ finis ꝑteriti. Et
sic nihil ꝓhibet simł i eodē istanti eē culpā ꝛ grām i aia:
ita tñ ꝙ culpa isit in illo istanti scōm ꝙ est finis ꝑteriti:
reprob: grā aūt scōʒ ꝙ est ꝑncipiū futuri. Sed hoc stare nō pōt.
Nā eē ꝑncipiū futuri ꝛ finē ꝑteriti dicit diuersum respe/
ctū istantis:ex quo eius substantia nō multiplicat̄ ſʒ ma
net vna. Et ita ſm rē seq̄tur culpā ꝛ grām in eodē idiuisi
bili tpis eē in aia. Nā istans noiat idiuisibile tpis.hoc āt
est sil̄ esse:ꝛ ita seq̄tur ꝯtraria simul iesse. Et ꝑterea scōm
phm in.8.phisico. Qñ aliqd in mouendo vtit̄ vno signo
vt duob⁹:necesse est itercidere q̄etem mediaꝫ:ꝓpter qđ
ꝓbat mot⁹ reflexos nō eē ꝯtinuos. vñ si aliqs vtat̄ vno
istanti vt duob⁹:oʒ ꝙ itelligat aliqđ mediū:ꝛ sic erit aia
Rñ:2a aliqñ sine grā ꝛ culpa:qđ est incōueniēs. Et iō alij dicunt
ꝙ sicut iter duo pūcta vnius linee cadit linea media:nō
aūt inter duo puncta duarum linearū se tangentium:ita
nō est necessariū ꝙ iter instans qđ est vltimuʒ temporis
in quo culpa inerat:ꝛ inter instans qđ est ꝑmū tēporis in
quo gratia inest sit tēpus mediū:cū sint instantia diuerso
reprob: rum tēporū. Sed hoc iterum stare nō pōt. Nam linea qꝫ
est mēsura itrinseca diuidit̄ ſm reꝝ distinctionē. Tem/
pus aūt est mēsura extrinseca:ꝛ est vnū respectu oiuʒ que
sunt in tēpore. Nō eni alio tpe mēsurat̄ esse culpe et esse
grē:nisi dicam⁹ alio tpe.i.alia pte eiusdē tēporis cōtinui.
Et iō oportet iter quelibet duo instātia respectu q̄rūcū/
qꝫ reꝝ designent̄ eē aliqđ tps mediū. Et ꝑterea duo pun
cta duaꝝ lineaꝝ sese tāgētium designatarū in corporib⁹
locatis:vniūt̄ in vno pūcto designato in exteriori linea
corpis locātis:qꝛ cōtigua sunt quoꝝ vltima sunt sil̄. Uñ
dato ꝙ diuersaꝝ sint diuersa tpa nō cōtinua sed q̄si con/
tigua:oportebit nihilominus ꝙ in tēpore exteri⁹ mēsurā
te respōdeat eoꝝ terminis vnū instans indiuisibile:ꝛ sic
redibit iconueniēs ꝑdictum ꝙ culpa ꝛ gratia sint simul.
Et iō alij dicūt ꝙ hꝫ mutationes spūales nō mēsurātur Rñ:3a
tpe qđ est numerus motus celi:eo ꝙ aīa ꝛ quelibet spūa/
lis substātia est supra tēpus:sed hñt ꝓpeium tps inq̄tuʒ
in eis inuenit̄ prius ꝛ posteri⁹. Nec tñ hꝫ tps est ꝯtinuū:
cū ꝯtinuitas tēporis ſm phm in 4° physico. Cōsequatur
ꝯtinuitatē motus.affectiones aūt aie nō sunt ꝯtinue. Sʒ reprob:
hoc etiā in ꝓposito nō habet locū. Nā tēpore mēsurant̄
nō solū que sunt per se in tpe:sicut est mot⁹ celi:sed ēt ea
que hñt per accidēs ordinē ad motū celi:inq̄tū cōsequū
tur ex aliq̄bus que per se habēt ordinē ad tēpus ꝑdictū.
Et sic etiā est in iustificatione impij que ꝯsequitur ex ali
q̄bus cogitationibus locutionib⁹ ꝛ alijs huiusmodi mo/
tibus:qui per se mensurant̄ tpe motus celi. Et ideo alr ē
dicēdum:ꝙ nō est dare vltimum instans in quo pecca/
tor habet culpam:sed vltimū tempus. Cōtingit autē da/
re ꝑmum instans in quo habuit gratiā:qđ q̄dem instans
est terminus illius temporis in quo culpā habuit. Inter
tempus aūt ꝛ terminum temporis nihil cadit medium.
Unde nec oportet dare aliquod tēpus vel instans in quo
aliqs nec culpam nec gratiā habeat. hoc autem sic patet.
Nam infusio gratie cum sit in instāti est terminus cuius
dam motus ꝯtinui:vtpote actus meditationis per quaꝫ
affectus disponit̄ ad gratie susceptionem:ꝛ eiusdem mo/
tus terminus est remissio culpe:quia ex hoc ipso culpa re
mittitur quo gratia ifundit̄. In illo ergo instanti est pri/
mo terminus remissionis culpe:scilicet non habere cul/
pam:ꝛ infusionis gratie scilicet habere gratiam. In toto
ergo tempore precedenti quod terminat̄ ad hoc instans
quo tpe mēsurabat̄ mot⁹ meditatiōis ꝑdicte fuit pctōr:
hñs culpā ꝛ nō hñs grām:nisi tantūmodo in vltimo istā/
ti vt dcm̄ est. Sed ante vltimū istās hui⁹ tēporis nō est
accipe aliud īmediate ꝓximū:qꝛ quodcūqꝫ instans acci
piat̄ aliud ab vltimo:iter ipm ꝛ vltimū erūt ifinita istan
tia media. Et sic pʒ ꝙ nō est accipe vltimū instans i quo
iustificatus sit hñs culpā ꝛ nō hñs grām. Est autē accipe
re ꝑmū istans in quo hēt grām ꝛ non habet culpā. Et hec
solutio potest accipi ex verbis philo.in 8° physico. ¶ Ad
11m 11m dicendum:ꝙ deus suo amore sicut causat in nob do/
num gratie:ita ꝛ remissionē culpe. vnde nō oportet ꝙ re/
missio culpe gratiam ꝑcedat. Sequeret̄ autē si remissio
culpe dei amoreʒ precederet:ꝛ nō ex eo sequeret̄. ¶ Ad
12m 12m dōm:ꝙ sacramēta significādo causant.hoc eniʒ cau/
sant qđ figurant. Et quia circūcisio habet significationē
in remouendo:ideo eius efficacia directe ordinabat̄ ad
remotionē culpe originalis:sed ex ꝯseq̄ti ad grāꝫ:siue
ex virtute circūcisiōis grā daret̄ ꝑ modū quo dat̄ ex vir
tute baptismi vt q̄dā dicūt:siue dar̄ a deo cōcomitanter
ad circūcisionē. Et sic remissio culpe non fiebat sine grā.
Tamē illa gratia nō ita ꝑfecte repimebat cōcupiscētiā:
sicut gratia baptismalis. Uñ difficilius erat ꝯcupiscētie
resistere circūciso q̄ꝫ baptizato:ꝛ occasione hui⁹ lex ver⁹
occasionalr occidere dicebat̄ q̄uis circumsio intra legis

mosayce sacra nō ɔtineaᵗ:eo ꝙ nō est ex moyse:ſʒ ex pri-bus:vt dicitur Jo.7. Et si in circūcisione aliqua dabatur gr̄a:nō est ɔtra hoc qđ dicitur.lex vetus nō iustificabat.

1m **Tertio** queritur vtrū ad iustificationem impij liberi arbi.requiratur. ¶ Et videtur ꝙ nō. Illud.n.qđ pōt cōpetere nō hn̄tibus vsum liberi ar.nō req̄rit vsuʒ liberi ar.ſʒ iustificatio cōpetit pueris nōdū hn̄tib⁹ vsum liberi ar.q p baptismū iustificātur.ergo iustificatio impij vsuʒ liberi ar. nō req̄rit. ¶ Sed dice.ꝙ hoc spāle est i pueris q tenentur pctō solū qđ aliūde ɔtrahitur:nec hʒ locū in adultis q pro-

2m prijs peccatis tenētur. ¶ Sʒ ɔtra est qđ Aug.dicit in.4. ɔfes. Qr cū qdā suus amicus laboraret febrib⁹ iacuit diu sine sensu in sudore letali:⁊ cū desperaretur baptizatus est nesciēs me nō curāte ⁊ p̄sumēte id retinere potius aīam eius qđ a me acceperat:nō qđ in nescientis corpe fiebat: longe aūt aliter erat:nā recreatus ē:recreatio aūt fit p gr̄aʒ iustificantem:ergo gr̄a iustificans q̄nq̄ȝ confert adulto sine motu liberi ar. ¶ Sed dice.ꝙ hoc hʒ locū solum vbi

3m homo iustificatur per sacr̄m. ¶ Sed cōtra.deus potentiā suam non alligauit sacramentis:cum ergo iustificatio sit opus diuinū ex eius potētia dependens:videtur ꝙ etiam sine sacramentis aliquis adultus iustificari possit preter

4m motum liberi ar. ¶ P̄.homo in aliquo statu esse pōt in quo sit adultus ⁊ nō hēat pctm̄ actuale sed originale tm̄: in p̄mo enim istanti quo aliq̄s est adultus si nō sit baptizatus adhuc subiect⁹ est originali pctō:neq̄ȝ tn̄ adhuc hʒ aliqđ actuale:q̄r adhuc nihil trāsgrediendo commisit q reus peccati teneatur. Nec iterū est reus omissionis q̄r p̄cepta affirmatiua non obligant ad semper:vn̄ nō opʒ ꝙ hō statim in p̄mo istanti quo est adult⁹ p̄cepta affirmatia obseruet:sic ḡ adultus pōt habere pctm̄ originale absq̄ȝ oī actuali vt vr̄:si ergo hec est cā q̄re puer potest iustificari

5m sine motu liberi ar.vr̄ ꝙ eadeʒ ratio sit in adulto. ¶ P̄. q̄cūq̄ȝ aliquid cōiter inest aliquibus:oʒ ꝙ eis cōueniat s̄m aliquā cām cōmunem.iustificari aūt cōuenit pueris ⁊ adultis:cū ergo sola gr̄a sit cā iustificationis in pueris vr̄ ꝙ ēt absq̄ȝ vsu liberi ar.sufficiat ad iustificationem in

6m adultis. ¶ P̄.sicut iusticia ē donū dei:ita sapia:ſʒ sapiaʒ salomon accepit dormiēs.vt habetur tertij Reg.3.ergo eadem rōne ⁊ gr̄am iustificanteʒ hō pōt dormiens ⁊ absq̄ȝ vsu liberi ar.accipere ¶ Sed dice.ꝙ merito precedētis salomon in dormiēdo sapiam accepit. ¶ Sʒ cōtra.sicut in bonis requiritur volūtas:ita ⁊ in malis:q̄r pctm̄ non ē nisi voluntariū:sed voluntas p̄cedens somnuʒ nō facit vt id

8m qđ in somno agitur sit pctm̄.ergo nec aliquid facit ad hoc ꝙ aliqđ diuinū donū in somno percipiatur. ¶ P̄.sicut in dormiente ligatur vsus liberi ar.ita ⁊ in egrotante:sed egrotās absq̄ȝ vsu libi ar. iustificatur. vt pʒ ex auctoritate aug.idu-

9m cta.ergo ⁊ dormiens:⁊ sic idem qđ p̄us. ¶ P̄.deus ē potentior omni creato agente:sed sol materialis lumen suū influit aeri nulla p̄paratiōe in ipso aere p̄cedente.ḡ multo fortius de⁹ lumē gr̄e aīe infundit absq̄ȝ omni p̄patiōe

10m que fit per actū liberi ar. ¶ P̄.cum bonuʒ sit cōicatiuum sui s̄ʒ Dio.deus qui sūme bonus est sūme seipsuʒ cōicat. hoc aūt nō esset nisi se cōicaret ⁊ p̄paranti se ⁊ nō p̄paranti. ergo in iustificatione impij nō requiritur vsus liberi arbi.

11m q̄si p̄paratio ex pte hoīs. ¶ P̄.Aug.dicit.xi.sup gen̄.ad litteram.ꝙ deus hoc mō opatur iusticiam in homie sicut sol lumen in aere qđ deficit solis deficiente influxu:nō sicut artifex.qui operatur archaʒ in qua postq̄ȝ facta ē nihil operatur:sed sol eodē modo opatur in aere cum p̄mo illuminatur aer:⁊ cū lumen in eo cōtinuatur.ergo de⁹ eodē mō operatur iusticiā i homie cū p̄mo iustificatur ⁊ cū iusticia i eo cōseruatur:ſʒ iusticia ɔseruatur in homine vsu liberi ar.cessante:sic pʒ in dormiēte.ḡ hō pōt a p̄ncipio iustificari abs-

12m q̄ȝ omni motu liberi ar. ¶ P̄.dispō q̄ requiritur de necessitate ad introductionē alic⁹ forme ita se hʒ ꝙ sine ea forma remanere nō pōt. Sicut pʒ de calore ⁊ forma ignis: sed sine vsu liberi ar.pōt remanere iustitia vt in dormiente.ḡ vsus liberi ar.nō est dispō q̄ de necessitate requiratur ad

13m gr̄e isfusionē. ¶ P̄.id qđ nālr ē p̄us ⁊ pt eē p nō eē sine posteriori.nō requirit posteri⁹ ad hoc ꝙ in esse educatur:vt pʒ de grauitate ⁊ descensu sine quo grauitas eē pōt:vt.s.corpus graue impeditur a suo motu:sed gr̄a ē p̄or nālr q̄ȝ vsus liberi ar.sine quo ⁊ pōt eē ⁊ nō esse:est.n.ei⁹ formale p̄n̄m sicut grauitas nālis mot⁹.ergo gr̄a pōt infundi sine vsu libi

14m ar. ¶ P̄.corp⁹ infirmū culpam in aīam inducit originaleʒ absq̄ȝ omni vsu liberi ar.ergo multo forti⁹ de⁹ q ē potentissim⁹ nō requirit vsum liberi ar.ad hoc ꝙ gratiam

15m infundat. ¶ P̄.de⁹ p̄nior est ad miserendum q̄ȝ ad condemnandū:vt dicit glosa in p̄n° Hyerem.sed deus punit pueros decedentes sine baptismo absq̄ȝ oī vsu liberi ar.

16m ergo multo magis miseretur gr̄am infundēdo. ¶ P̄.dispositio ad formā que exigitur in recipiente formaʒ non est ab ipso recipiente sed ab alio:sicut calor qui in lignis p̄cedit vt dispō ad formā ignis nō est ab ipsis lignis:sed vsus liberi ar.est ab homine iustificando.ḡ nō requiritur

17m vt dispō ad gr̄am hn̄dam. ¶ P̄.iustificatio ē p isfusionē gr̄e ⁊ v̄tutū:ſʒ s̄m Aug.virtutē solus deus in nobis sine nobis opatur.ḡ ad iustificationē opatio nr̄a q̄ ē p vsuʒ li-

18m beri ar.non requiritur. ¶ P̄.s̄m apostolum Roma.4. Ei qui opatur merces nō imputatur s̄m gr̄aʒ sed s̄m debitū. vsus aūt liberi ar.q̄dā opatio est:si ḡ vsus liberi ar.ad iustificationē requiritur iustificatio nō erit ex gr̄a sed ex debi-

19m to:qđ ē hereticū. ¶ P̄.magis est remot⁹ ille a gr̄a q ɔtra opatur gr̄e q̄ȝ ille qui penit⁹ nō opatur:ſʒ deus aliq̄n dat gr̄aʒ alicui q p liberū ar.ɔtra opatur:sicut pʒ de paulo actu.nono. cui dcm̄ ē:durū est tibi ɔ̄ stimulū calcitrare.ḡ multo for-

20m tius alicui absq̄ȝ vsu liberi ar.q̄nq̄ȝ gr̄a ifūditur. ¶ P̄ agēs ifinite v̄tutis n̄ req̄rit aliq̄ȝ dispōnē:i patiēte.q̄to.n.agēs ē v̄tuosius:tāto miori dispōne p̄existēte cōplet suū effectū. ſʒ de⁹ ē agēs ifinite v̄tutis intātū ꝙ n̄ req̄rit māʒ p̄existētē: ſʒ opatur ex nihilo.ḡ mlto min⁹ req̄rit dispōnē.⁊ ita in iustificatiōe impij q̄ ē op⁹ dinū n̄ req̄rit vsum liberi ar.quasi dispositionem ex parte hominis.

Sed contra est qđ super illud.3.Reg.3.postula quod vis vt dem tibi:dicit glosa.gratia dei lib.req̄rit arm̄. ¶ Sʒ iustificatio fit p gr̄am dei vt 3.p

habetur roma.3°.ḡ ad iustificationē requiritur vsus liberi ar.

2m ¶ P̄.ber.dic.ꝙ iustificatio tā absq̄ȝ ɔsensu n̄ pt esse recipientis q̄ȝ absq̄ȝ gratia dantis:sed consensus recipientis est actus liberi ar.ergo absq̄ȝ vsu liberi arbi.homo iusti-

3m ficari non potest. ¶ Preterea.ad receptionem forme requiritur aliqua dispositio in recipiēte:nō eni q̄libet forma in quolibet recipitur:sed actus liberi arbitrij se hʒ vt dispō ad gr̄am.ḡ ad receptionē gratie iustificantis vsus

4m liberi ar.requiritur. ¶ P̄.in iustificatione ipij ɔ̄hitur qđdā spūale mr̄imoniū hoīs ad deū:osee.2.Spōsabo te mihi i iusticia:ſʒ i mr̄imonio carnali req̄ritur mutu⁹ ɔsensus.ḡ multo forti⁹ i iustificatiōe ipij:⁊ sic req̄ritur ibi vsus liberi ar.

5m ¶ P̄.iustificatō ipij n̄ fit sine caritate:q̄r vt dr̄ p̄uerbiorū.10.Uniuersa dlicta opit caritas.ſʒ charitas cū sit q̄dā amicitia cū readamatōe ē:vt pʒ p phʒ i.8.ethi.mutu⁹ āt amor req̄rit i vtroq̄ȝ vsuʒ libi ar.ergo iustificatio sine vsu liberi ar.esse non potest.

Rn **Respondeo.** Dicendū ꝙ nullus habēs vsum liberi ar.pōt iustificari absq̄ȝ vsu libi ar q sit in ipso istāti sue iustificationis. Jn his aūt qui nō sunt cōpotes sue volūtatis sicut pueri hoc nō req̄ritur ad

iustificationez.Cuius rõ triplex assignari põt.Prima su/
mit ex habitudine agẽtis ꝛ patiẽtis adiuicẽ.pz.n.in cor/
poralib⁹ ꝙ actio nõ pficit sine aliquo ꝯtactu quo vel so/
lũ agẽs tãgit patiens qñ patiẽs nõ est natũ tãgere agens:
sicut cũ corpora superiora agũt in ista iferiora tãgẽtia ea
ꝛ nõ tacta ab eis.Uel mutuo se tãgunt agẽs ꝛ patiens qñ
vtrũqz natũ est tangere ꝛ tãgi:sicut cũ ignis agit in aquã
vel ecõuerso.Unde ꝛ in spũalib⁹ qñ nat⁹ est esse mutuus
ꝯtact⁹ nõ cõplet actio sine ꝯtactu mutuo:aliogn sufficit
ꝙ agẽs tãgat patiẽs.Ipse aũt deus q iustificat ipiũ tãgit
aiaz gratiã in ea cãndo.Uñ ꝛ in ps.Tãge mõtes.glo.de
gr̃a tua.Mens aũt humana quomõ tangit deũ eum co/
gnoscendo vel amando.vñ ꝛ in adultis qui pñt deuz co/
gnoscere ꝛ amare requirit aliqs vsus liberi ar.quo deuz
cognoscant ꝛ ament:ꝛ ista est cõuersio ad deũ:de qua di/
citur zacha.i.Cõuertimini ad me ꝛ ego cõuertar ad vos.
pueri aũt carentes vsu liberi ar.nõ pñt deũ cognoscere ꝛ
amare.Uñ in eis sufficit ad iustificationẽ ꝙ ab eo tãgã/
tur per gratie ifusionẽ.Secũda rõ sumit ex ipsa rõne iu/
stificationis.Iustitia eni scðm ansel.in li.de veritate est
rectitudo volũtatis ꝓpter se seruata.Unde iustificatio
est quedã voluntatis imutatio.Uolantas aũt accipit et
pro ipsa po^a ꝛ pro actu potẽtie.Actus aũt potẽtie volũta/
tis imutari nõ põt nisi ipsa coopante:si enim nõ eẽt i ipsa
non esset eius act⁹.Ipsa v̓o po^a volũtatis sicut sine sua co
operatione est facta:ita sine sua coopatione põt imutari.
In adultis aũt requirit imutatio actus volũtatis ad iu/
stificationem.Sunt enim per actũ volũtatis ad aliquid
inordinate cõuersi.Que quidẽ cõuersio imutari nõ põt
nisi per actũ ꝯtrium voluntatis.Et iõ ad iustificationem
adultoꝝ actus liberi ar.requirit.Sed pueri qui non hñt
per actũ voluntatis ꝓprie voluntatẽ ad aliqd cõuersaz.
sed hñt solam potẽtiã voluntatis culpabilr originali iu/
stitia destitutã:pñt iustificari sine motu ꝓprie volũtatis
Tertia rõ sumit ex silitudine diuine opationis in reb⁹
corporalibus.deus enim aliquẽ effectũ ꝓducens quem
iterum põt ꝓducere nã.scðm eandem dispõnem ꝓducit
sicut ꝛ nã.Sicut si deus aliquẽ miraculose sanet:sanita/
tem in eo causabit cuz quadã adequatione humoꝝ:quã
etiam nã opando interdũ aliquẽ sanat:scðm illud phi in
2.phisic.ꝙ si nã faceret opus artis eodẽ mõ faceret sicut
ars facit:ꝛ econuerso.Ex nãlibus aũt homo iusticiaz ha/
bere põt duplr.Uno mõ vt naturalem vel inatam scðm
ꝙ quidã ex ipsa nã sunt ꝓni ad opera iusticie.Alio modo
vt acquisitam.Iusticie igit acquisite ex opibus similis
est iusticia infusa per quã iustificant adulti.vñ sicut i iu
sticia politica acquisita requiritur actus voluntatis quo
quis amat iusticiã:ita etiam in adultis iustificatio nõ cõ
pletur sine vsu liberi ar.Iusticia v̓o infusa per quã iusti/
ficant paruuli silis est nãli aptitudini ad iusticiã que ẽt
in pueris inuenit:ꝛ ad neutrã vsus liberi ar.reqrit.

Ad pᵐ Ad primum ergo dðm.ꝙ qz pueri non hñt vñ possint cõuerti ad causaz iustificã/
tem:ipsa causa iustificãs.s.passio xp̄i applicat eis p sacrũ
2ᵐ baptismi:ꝛ ex h iustificant.¶ Ad 2ᵐ dðm.ꝙ de adulto
qui non est sue mentis cõpos distinguendũ est:qz si nũqz
habuit vsum sue rõnis idẽ iudiciũ ẽ de eo qð de puulis.
Si aũt iudiciũ rõnis aliqñ habuit:si in illo tp̄e quo vsũ
rõnis habuit baptismũ desiderauit:si tp̄e amẽtie bapti/
zetur nõ sentiens vel renitens cõsequit effectũ baptismi
ꝓpter volũtatem pcedentem.ꝛ tunc pcipue qñ post ba/
ptismũ recuperat vsum liberi ar.ꝛ placet ei qð factũ est:
in quo casu loquit Aug.hoc.n.qð cõtra nitit non sibi ipu
tatur cũ non voluntate agat:sed fantasia agat.Si autez
dum erat sue mentis cõpos baptismũ nõ desiderauit:nõ
est sibi vel non sentienti vel renitenti baptism⁹ exhibẽ/
dus in quãtocũqz sit mortis periculo.Iudicabit.n.scðm
vltimũ instãs in q̊ sue mẽtis cõpos fuit:ꝛ si sibi exhibea
tur nõ accipit nec sacramentũ nec rem sacri:ꝗuis ex ipa
inuocatiõe trinitatis ꝛ sanctificatione aque miraculose
possit in eo aliqua dispõ relinq vt cũ recuperauerit vsuz
liberi ar.facili⁹ ad bonũ imutet.¶ Ad 3ᵐ dðz.ꝙ ẽt sine 3ᵐ
sacro deus aliquibus puulis gr̃az infũdit:sicut pz de sci/
ficatis in vtero.Similr ẽt posset alicui adulto qui nõ eẽt
compos sue mentis absqz sacro gr̃am cõferre eodẽ mõ q̊
cũ sacro cõfert.¶ Ad 4ᵐ dðm.ꝙ ista positio apud quos/ 4ᵐ
dam impossibilis reputat ꝙ aliqs adultus hẽat peccatũ
originale sine actuali.Cum.n.adultus esse icipit si qð in
se ẽ faciat gr̃a ei dabitur per quã a peccato originali erit
imunis:qð si nõ faciat reus erit peccati omissiõis.Cũ.n.
quilibet teneat pctm̃ vitare:ꝛ hoc fieri nõ possit nisi pre/
stito sibi dbito fine:tenet quilibet cũ pmo sue mẽtis ẽ cõ/
pos ad deũ se cõuertere:ꝛ in eo finẽ cõstituere:ꝛ per hoc
ad gratiã disponit.¶ Et pterea Aug.dicit ꝙ cõcupiscen
tia peccati originalis puulum facit habilez ad cõcupiscẽ
dum:adultũ v̓o actu cõcupiscere.Non.n.de facili cõtin/
gere põt vt aliqs pctõ originali infect⁹ cõcupiscentie pec
cati se per cõsensum pcti nõ subdat.¶ Ad 5ᵐ dðm.ꝙ iu/ 5ᵐ
stificatio scðz vnã cõez cãz inest puulo ꝛ adulto:scilz scðz
gr̃az:que tñ recipit i paruulo ꝛ adulto diuersimode scðz
diuersam vtriusqz cõditionẽ.oẽ enim qð recipit in aliq
est in eo per modũ recipiẽtis.Et inde est ꝙ adulto recipi
tur gr̃a cũ vsu liberi ar.nõ aũt in paruulo.¶ Ad 6ᵐ dðz. 6ᵐ
ꝙ ad hoc põt triplr rñderi.Uno⁹ vt dicat ꝙ somn⁹ ille
in quo salomoni fuit sapia ifusa nõ fuit somn⁹ nãlis sed
somn⁹ ꝓphetie:de quo habet nũeri.12.si quis fuerit iter
vos ꝓpheta dñi in visione apparebo ei:vel per somniuz
loquar ad eũ.In hoc aũt somno vsus liberi ar.nõ ligat.
Alio⁹ põt dici ꝙ sicꝫ ad infusionẽ iusticie requirit ꝙ volũ
tas q̃ ẽ eius obiuz cõuertat ad deũ:ita in infusione sapiẽ
tie requirit ꝙ intellect⁹ conuertat ad deũ.In somno aũt
põt intellect⁹ ꝯuerti ad deũ:nõ aũt liberꝫ ar.vel volũtas
Cuius rõ est:qz ad itellectũ duo pertinẽt.s.pcipere ꝛ iudi
care de pceptis.Intellect⁹ aũt in dormiendo non ipedit
qn aliqd pcipiat:vel ex his que pus cõsiderauit.vñ qñqz
hõ dormiendo sillogizat:vel ex illustratione alicui⁹ sube
supioris:ad cuius pceptionẽ itellect⁹ dormientis ẽ habi
lior ꝓpter quietẽ ab actib⁹ sensuũ:ꝛ pcipue fantasmatib⁹
getatis.vñ dr̃ Iob.33.per somniũ in visione nocturna qñ
sopor solet occupare homines ꝛ dormiunt in lectulo suo:
tũc aperit aures viroꝝ ꝛ erudiẽs eos istruit disciplinã.Et
ista ẽ cã pcipua q̃re in sõniis puident futura.Sz pfctm̃ iu
diciũ itellect⁹ nõ pt eẽ i dormiẽdo:eo ꝙ tũc ligat⁹ ẽ sẽsus
q ẽ pᵐ pnᵐ nr̃e cognitiõis.Iudiciũ.n.fit p resolõnẽ i pn^a.
vñ de oib⁹ oz nos iudicare scðm id qð sensu accipim⁹ vt
dr̃ in 3° ce.ꝛ mun.Usus ãt liberi ar.seqt iudiciũ rõnis:ꝛ
iõ vsus liberi ar.p quẽ volũtas in deũ ꝯuertit in dormiẽ
do sufficiẽs eẽ nõ põt:qz ꝛ si sit aliqs mot⁹ voluntatis:ma
gis sequit fantasiaz q̃z iudiciũ cõpletũ rõnis.Et iõ hõ in
dormiẽdo pcipere põt sapiaz:nõ aũt iusticiã.Tertio mõ
pt dici ꝙ itellect⁹ cogitur ab intelligibili:volũtas aũt nõ
põt cogi ab appetibili.Et iõ absqz vsu liberi ar.põt ifũdi
sapia q̃ ẽ rectitudo itellect⁹:nõ ãt iusticia q̃ est rectitudo
volũtatis.¶ Ad 7ᵐ dðm:ꝙ mot⁹ liberi ar.q pcedit i vi/
gilãte.nõ pt facere vt act⁹ dormiẽtis sit meritori⁹ vel de/
meritori⁹ sm se ꝯsiderat⁹.põt tamẽ facere ꝙ habeat ali/
quã rõnẽ bonitatis vel malicie:inqꝫtũ virtus act⁹ vigilã/
tis relinquit in opibus dormientiu:sicut virtus cãe relin
quitur in affectu.Et inde ẽ ꝙ virtuosi nãciscant i dormiẽ
endo meliora theoremata pre aliqs nõ ṽtuosis:vt dicit in

ꝑmo etbi. Et inde est et ꝙ nocturna pollutio interdū cul-
pabilis iputat̄. Et sic et salomon in vigilando potuit se
8m disponere ad sapiam accipiendaȝ in dormiendo. ℂ Ad
8m dōȝ. ꝙ sacramentū baptismi non est exbibendū egro-
to dum non est sue mentis compos: et si ꝑus babuit vo-
tum baptismi: nisi qn̄ timet̄ piculum mortis: qđ quidem
de dormiēte non timet̄. vn̄ q̄tum ad h̄ est dissimile. q̄tū
9m vo ad alia simile. ℂ Ad 9m dōm: ꝙ aer scđȝ nām sue spēi
est in vltima dispōne ad lumē suscipiendū rōne dyapba-
nitatis: ⁊ iō statim ad presentiā illuminantis illuminat̄:
nec requirit̄ aliq̄ alia ꝑparatio nisi forte remotio ꝓhibē-
tis. Sed mens intellectualis nō est in vltima dispōne ad
susceptionē iusticie: nisi cū est actu volens: q2 po⁹ comple
tur per actū per quē determinat̄ ad alterū oppositoꝝ de
se in po⁹ exn̄s ad vtrūqȝ: sicut mā in po⁹ existens ad plu-
res formas per dispōnes aptat̄ ad vnaȝ formā magis q̄
10m ad aliam. ℂ Ad 10m dōm. ꝙ deus infinita bonitate seipȝ
cōmunicat creaturis s̄m aliquā similitudinē sue bonita
tis: quā eis largit̄ ex boc ipso ꝙ optimo mō suā bonitatē
cōicat: ad quē modū ꝑtinet vt ordiate s̄ȝ suā sapientiā do
na sua largiat̄: boc est vnicuiqȝ s̄m suā cōditionē. Et inde
est ꝙ requirit̄ dispō vel ꝑparatio aliq̄ ex parte eoꝝ qb⁹
deus sua dona largitur. ℂ Vel pt̄ dici ꝙ obiectio illa ꝓ-
cedit de preparatiōe que tp̄e ꝑcedit gratie infusionē: sinc q̄
deus qn̄qȝ graȝ tribuit: subito in aliq̄ motū ꝯtritiōis ope
rans: ⁊ grām infundens. Quia vt dr̄ ecclesiastici vndeci-
mo: facile est in oculis dei bonestare pauperem. Nō autē
per boc excludit̄ vsus liberi arbitrij: qui ē in ipso instāti
q̄ grā infundit̄. In boc enim ōndit̄ ꝑfectior cōmunicatio
diuine bonitatis ꝙ sil̄ facit in boīe babitū ⁊ actū iusticie
11m q̄ si faceret babitū tātū. ℂ Ad 11m dōm. ꝙ sic sol est cā lu
minis nō solum q̄tū ad eē sed q̄tū ad fieri: ita etiā deus
est cā gratie ⁊ q̄tū ad eē ⁊ q̄tū ad fieri. Aliqd āt reqritur
ad fieri rei qđ importat quādā imutationē: qđ nō reqrit̄
ad esse ipsius: sicut cū fit lumen in aere reqrit̄ ꝙ aer se ba
beat in alio respectu ad solē q̄ ante. Qđ fit ꝑ motū solis:
sine quo posset esse cōseruatio luminis in aere sole semꝑ
ꝑsente. Et silr̄ ad fieri ipsi⁹ grē reqrit̄ ꝙ volūtas alio mō
se bēat ad deū q̄ ꝑus: ad qđ exigit̄ immutatio volūtatis
12m que sine vsu liberi ar. nō ē in adultis. vt dcm̄ est. ℂ Ad
12m dōm. ꝙ aliq̄ dispō requirit̄ ad fieri rei que nō requi-
ritur ad esse rei: sic pȝ: ꝑcipue in gn̄atione aialiū ⁊ planta-
rum. Vn̄ ꝓbibet talib⁹ dispōnib⁹ cessantib⁹ postq̄ res
iam facta ē eaȝ nibilominꝰ in suo esse cōseruari. Et sic ces
sante motu liberi ar. q erat necessariꝰ ad iustificationē pt
13m iusticia bitualr̄ remanere. ℂ Ad 13m dōȝ. ꝙ nibil ꝓbibet
aliqd nālr̄ ꝑus nō posse fieri sine posteriori: qđ tn̄ sine po
steriori eē pt: sic aia q̄ cū sit cā corpis formalis efficiēs et
finalis vt dr̄ in secūdo de aia: ē nālr̄ ꝑor corpe pōt eē sine
corpore: cū tn̄ scđȝ ordinē nāe non possit fieri nisi in cor-
14m pore: ⁊ silr̄ ē de grā ⁊ vsu liberi ar. ℂ Ad 14m dōȝ. ꝙ corp⁹
īficit aiaȝ originali pctō ex h̄ ipso ꝙ ei vnit̄. h̄ āt pctm̄ si
respicit volūtatē ipsi⁹ q īficit̄ sed nām. Et iō nō ē mirū si
ad bꝰ īfectionē vsus liberi ar. nō reqrat̄. Similr̄ aūt aia
pueri graȝ ꝯseqt̄ ex h̄ ipso ꝙ xp̄o ꝑ sacramētuȝ baptismi
vnitur absqȝ vsu liberi ar. In adultis vo reqrit̄ vsus libi
15m ar. rōne iā dicta. ℂ Ad 15m dōȝ. ꝙ ex h̄ ꝙ dr̄ deus ꝓnior
ad miserendū q̄ ad puniendū: n̄ excludit̄ tā boᵐ qđ mi-
serendo de⁹ in nobis opat̄ q̄ malū qđ de⁹ in nobis punit.
Quia bonū scđȝ Dyoni. ꝯsistit ex vna ⁊ itegra cā: malum
aūt ex singularib⁹ defectib⁹. Sȝ ex h̄ ōndit̄ ꝙ deus mi-
seret̄ s̄m id qđ ex eo ē: punit āt scđm id qđ ex nobis ē: qđ
ē tale vt ordinatū esse nō possit nisi in penā. vn̄ ex ꝑncipa
li itētiōe miseret̄: sȝ pūit q̄si ꝑter itētionē volūtari añtis
s̄m volūtatē ꝯsequētē. Et tn̄ ad ꝓpositū pt̄ dici ꝙ īfectio
ni pctī originalis qua aia inficit̄ añq̄ vsuȝ liberi ar. bēat
rn̄det per quādā silitudinē iustificatio pueroꝝ añ vsum
libi ar. ℂ Ad 16m dōm. ꝙ res nāles per quādā violentiā 16m
pn̄t disponi ad formā: vt. s. ꝑnᵐ dispōnis sit extra nil cōfe-
rente vim passo. vn̄ in eis dispō ad formā nō est ab aliq̄
ꝑn⁹ intrinseco sed ab extra. volūtas vo violentiā pati nō
pōt: ⁊ iō nō ē silis rō. ℂ Ad 17m dōm. ꝙ de⁹ virtutes in no 17m
bis opat̄ sine nobis vtutes cāntib⁹: n̄ tn̄ sine nobis ꝯsen-
tientib⁹. ℂ Ad 18m dōm. ꝙ act⁹ libi ar. q ē in iustificatiōe 18m
impij alio mō se bȝ ad bitū iusticie gn̄alis de q̄ dcm̄ ē: ⁊
alio mō se bȝ ad ei⁹ executionē ⁊ augmentū. Ad babituȝ
qdē se nō pt̄ bēre vt meritū: eo ꝙ in ipso istāti iusticia ifū
dit̄ q̄ est ꝑnᵐ merēdi: sed se bȝ vt dispō tn̄. Ad executio-
neȝ vo iusticie ⁊ ei⁹ augmentū se bȝ in rōe meriti: q2 per
ꝑmū actū grā iformatū bō mereret̄ dinū auxiliū i ꝑdcis.
Sic q iusticia nō reddit̄ būanis opib⁹ q̄si merces: sȝ iusti
cie augmētū: ⁊ ꝯtiuatio aliq̄ mō bȝ rōne mercedis in ꝯpa
tiōe ad act⁹ meritorios ꝑcedētes. ℂ Ad 19m dōȝ. ꝙ lȝ pau 19m
lus añq̄ iustificat⁹ eēt imediate graȝ fidei ipugnaret: tn̄
in ipso istāti iustificatiōis sue cōsentit per liᵐ ar. dina grā
cōmotū. motū. n. gratuite volūtatis i istāti pt̄ de⁹ alicui
mittere: sine quo nō est iustificatio. Sȝ sine ꝑparatione
ꝑcedenti iustificatio eē pōt. ℂ Ad 20m dōm ꝙ ista dispō 20m
nō reqrit̄ ꝑꝑ ipotētiā agētis: sȝ ꝑ ꝯditionē recipiētis. s. vo
lūtatis q̄ imutari nō pōt ꝑ violentiā: sȝ ꝓprio motu imu-
tat̄. Iste aūt mot⁹ liberi ar. nō solū se bȝ ad graȝ vt dispō
sed vt cōplementū: opōnes. n. sūt q̄dā cōpletiōes bituuȝ.
vn̄ ꝑfectionē agētis attestat̄ ꝙ bit⁹ iducat̄ sil̄ cū sua opa
tione: q2 ꝑfectio effect⁹ demōstrat ꝑfectionē cāe.

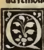
Quarto q̄ritur quis motus liberi ar. ad
iustificationē reqrat̄: vtrū. s. req-
rat̄ mot⁹ i deū. ℂ Et vr̄ ꝙ nō. Illđ. n. qđ iusti- 1m
ficationē seqt̄ nō reqrit̄ ad iustificationē: sed
moueri in deum cuȝ sit ex gratia iustificatio-
nem sequitur: vnde dicitur treno. 4. ꝯuerte nos dn̄e ⁊c.
ergo motus liberi ar. in deum non de bis que requirun-
tur ad iustificationē. ℂ P̄. mot⁹ libi ar. reqrit̄ ad iustifi- 2m
cationē vt dispō q̄dā ex ꝑte liberi ar. id āt ad qđ bō trabi
idiget nō ꝑtinet ad liᵐ ar. cū q ad h̄ ꝙ bō ꝯuertat̄ in deū
idigeat trabi. scđȝ illud Io. 6. Nemo venit ad me nisi pr̄
q misit me traxerit eū: vr̄ ꝙ mot⁹ liberi ar. in deū nō sit
de bis q̄ ad iustificationē ipij reqrunt̄. ℂ P̄. ad iusticiā 3m
bō ꝑuenit ꝑ viā timoris: naȝ qui sine timore ē nō poterit
iustificari: vt dr̄ ecclesiastici. i. sed per timorem bomo nō
mouetur in deum. sed magis in penas. ergo mot⁹ libi ar.
qui requirit̄ ad iustificationē impij non est mot⁹ in deū.
ℂ Sed dice. ꝙ h̄ verū est de timore seruili: nō aūt de fi
liali. ℂ Cōtra. ois timor fugam in sui rōne includit: sȝ ꝑ 4m
fugaȝ aliqs recedit ab eo qđ fugit̄: nō āt accedit ad ipm.
q ex boc ꝙ bomo timet deum non mouetur in deum sed
magis recedit a deo. ℂ P̄. si motus liberi ar. in deuȝ ad 5m
iustificationem requiritur: precipue ille deberet requiri
per quem bomo in deum cōpletissime mouetur: comple
tius autem mouetur bomo in deum per caritateȝ q̄ per
fidem. si ergo mot⁹ liberi ar. in deuȝ ad iustificationē re-
quiritur non deberet attribui iustificationi fidei: sed ma
gis charitati: cuius contrariū apparet ro. 5. Iustificati ex
fide ⁊c. ℂ Preterea. motus liberi arbi. qui in iustifica- 6m
tione requiritur est sicut vltima dispositio ad gratiam
cum qua gratia ifundit̄. dispositio autem ad formā cum
qua inducit̄ forma talis est ꝙ sine forma esse non pōt: cū
sit necessitas ad formā. cuȝ igit̄ motus fidei possit esse si-
ne gratia: videtur ꝙ iustificatio non debeat attribui mo
tui fidei. ℂ Preterea. bomo nāli rōne pōt deum cogno-
scere: sȝ fides nō requirit̄ ad iustificationē nisi inq̄tum

facit deuȝ cognoscere. ergo videt̄ φ sine motu fidei pos-
8m sit homo iustificari. ℂ P̄. sicut per motū fidei homo co-
gnoscit deum: ita per actum sapie. non ergo magis fidei
9m q̄ȝ sapie iustificatio debet ascribi. ℂ P̄. in fide multi ar-
ticuli cōtinent̄. si ergo motus fidei requirit̄ ad iustifica-
tionē. videt̄ φ oporteat omnes articulos fidei cogitare:
10m qd̄ nō potest subito fieri. ℂ P̄. Jacob. 4. dicit̄ φ de⁹ hu-
milibus dat grām: ꝛ sic ad iustificationeȝ impij requirit̄
mot⁹ humilitat̄. g nō ē mot⁹ in deū: alias humilitas hr̄et
deū pro obiecto ꝛ fine: ꝛ esset virtus theologica. ergo mo-
tus qui requirit̄ ad iustificationē impij non est motus li-
11m beri arbitrij in deuȝ. ℂ P̄. in iustificatione impij volun-
tas hoīs ad iusticiā imutatur. ergo motus liberi ar. debȝ
12m esse actus iusticie qui non est motus in deuȝ. ℂ P̄. ad iu-
stificationē impij se hȝ homo vt remouēs ꝓhibēs: sicut
ille qui aperit fenestram dicit̄ causa illuminationis do-
mus: sȝ impedimētū gratie est pctm̄. g ex parte iustifica-
ti nō reqritur motus liberi ar. in deuȝ: sȝ solū in pctm̄.

2. p **Sed contra** est qd̄ dr̄ Jaco. 4. appropinq̄te deo ꝛ appropinquabit vobis. Appropin-
quat aūt de⁹ nobis per gr̄e ifusioneȝ. ergo ad hoc φ iusti-
ficemur per grām requirit̄ φ nos appropinquemus deo
2m per motū liberi ar. in deū. ℂ P̄. iustificatio impij est q̄daȝ
hoīs illuminatio: sȝ in psal. dicit̄. Accedite ad euȝ ꝛ illu.
cum ergo ad deuȝ nō accedat homo passibus corporis sȝ
motibus mentis: vt Aug. dicit. videt̄ φ motus liberi ar.
3m reqrat̄ ad iustificationē impij. ℂ P̄. Ro. 4. dicit̄. Repu-
tabit̄ fides ad iusticiā credentib⁹ in eum qui iustificat i-
piū. ergo ad hoc φ ipi⁹ iustificet̄ reqrit̄ mot⁹ fidei i deū.

Rño **Responsio.** Dōȝ φ sicut supra dctm̄ est. motus li-
beri ar. qui est in iustificatione requi-
rit̄ ad hoc φ homo cām iustificantē cōtingat per actum
ꝓpriuȝ. Cā aūt iustificatiōis deus est: qui nostrā opatus
est iustificationē per mysteriū icarnationis sue: per quā
factus est dei ꝛ hoīuȝ mediator. Et ideo motus liberi ar.
in deuȝ ad iustificationē impij reqrit̄. Sed cuȝ liberū arb.
multiplr̄ in deuȝ moueri possit: ille motus de necessitate
ad iustificationē requiri videt̄ qui est p̄mus iter alios ꝛ
in oībus alijs icludit̄. hic aūt est motus fidei: accedentē
eni ad deuȝ opȝ p̄. credere qꝛ est: vt habet̄ Hebr. xi. Nul-
lus quocūqȝ alio motu pōt i deū moueri nisi simul cuȝ h
motu fidei moueat̄: qꝛ omnes alij motus mētis in deuȝ
iustificantē ꝑtinent ad affectū. solus aūt fidei motus ad
itellectū ꝑtinet. Affectus aūt nō mouet̄ in suū obiectū ni-
si s̄m φ est apprehēsuȝ. Bonū eni apprehēsuȝ mouet af-
fectū: vt dr̄ in 3. de aīa. Uñ motus apprehēsiue requirit̄
ad motū affectiue: sicut motio mouentis ad moueri mo-
bilis. Et per hūc modū motus fidei icludit̄ in motu cha-
ritatis: ꝛ in quolibȝ alio motu quo mens mouet̄ in deuȝ.
Sed qꝛ iusticia cōpletiue in affectu existit: ideo si homo
s̄m itellctm̄ tm̄ cōuerteret̄ in deuȝ nō cōtingeret deū s̄m
id qd̄ iusticiā recipit. i. s̄m affectū: ꝛ sic iustificari nō pos-
set. Requirit̄ g φ nō solū itellectus cōuertat̄ in deum: sȝ
affectus. p̄mus aūt mot⁹ affect⁹ in aliqd est motus amo-
ris: vt in q̄ōne de passionib⁹ aīe dictū est. Qui q̄dem mo-
tus in desiderio icludit̄ sicut cā in effectu: desideratur. n.
aliquid quasi amatum. Ipsa v̄o spes desideriū quoddaȝ
importat cum quadā animi erectione quasi in quoddaȝ
arduum tendens. Sicut ergo simul est motus cognitio-
nis cuȝ motu amoris: ita motus amoris cū motu spei vel
desiderij. Sicut eni apprehēsuȝ mouet amorē: ita amor
mouet desideriū seu spem. Sic ergo liberū arbitriuȝ in
iustificatione impij mouetur in deū motu fidei: charitatis
ꝛ spei: opȝ enim iustificatū in deū conuerti amando ipm
cum spe venie. Et hec tria computant̄ pro vno motu cō-
pleto: inq̄ntum vnum includit̄ in alio. denominat̄ tm̄ iste
motus a fide: eo φ virtute continet in se illos motus et
in eis includitur.

Ad primum ergo dōm. φ moueri in deū per li-
berū ar. sequit̄ quodā mō ordīe na- Ad p̄m
ture gratie infusionē. non aūt tpe vt ifra patebit. Gratie
āt infusio est vnū coꝝ que requirunt̄ ad iustificationeȝ.
vñ nō sequit̄ ꝓpter h φ motus liberi ar. in deuȝ iustifi-
cationē sequat̄. ℂ Ad 2m dōȝ. φ tract⁹ ille nō importat 2m
violentiam: sed opationē diuinam qua operat̄ in liberum
ar. vertendo id quocūqȝ voluerit. Et sic illud ad quod hō
trahitur aliquo modo ad libeꝝ arbi. pertinet. ℂ Ad 3m 3m
dōm. φ timor seruilis qui habȝ oculū ad penā tm̄ requi-
rit̄ ad iustificationē vt dispō precedēs: nō aūt vt intrās
subam iustificationis. qꝛ sil̄ cum caritate esse nō pōt: sed
introeunte caritate timor discedit. vñ p̄ᵉ Jo. 4. timor nō
est in caritate. Timor aūt filialis qui timet separationeȝ
includit̄ virtute in motu amoris: eiusdē eniȝ rōnis ē de-
siderare cōiunctionē amati ꝛ timere separationē. ℂ Ad 4m
4m dōȝ. φ timor filialis includit aliquā fugam: nō tm̄ fu-
gam dei sed fugam separationis a deo vel adequationis
ad deū. scd̄m φ timor importat quādā reuerentiā p quā
hō nō audet diuine maiestati se cōparare: sed ei se subijcit.
ℂ Ad 5m dōm. φ motus charitatis in deū requirit̄: sed 5m
tm̄ in hoc motu icludit̄ mot⁹ fidei vt dctm̄ ē. ℂ Ad 6m dōȝ 6m
φ lȝ credere deo vel deū possit esse sine iusticia. tm̄ crede-
re in deuȝ qd̄ est actus fidei formate sine grā vel iusticia
esse nō pōt. Et tale credere reqrit̄ ad iustificationē: vt pȝ
ro. 4. credenti in eū qui iustificat impiū fides reputat̄ ad
iusticiam. ℂ Ad 7m dōm. φ qꝛ post lapsum humane nāe 7m
hō nō pōt reparari nisi p mediatorē dei ꝛ hominū yhȝ xp̄s:
qd̄ q̄dē sacramentū. s. mediationis xp̄i sola fide tenet̄: iō
ad iustificationē impij non sufficit cognitio nālis. sed re-
quirit̄ fides yhu xp̄i vel explicite vel implicite scd̄ȝ di-
uersa tpa ꝛ diuersas ꝑsonas. Et hoc ē qd̄ dr̄ ro. 3. Justicia
aūt dei per fidē yhu xp̄i. ℂ Ad 8m dōm. φ sicut itellect⁹ 8m
p̄ncipioꝝ nālr̄ cognitoꝝ se hȝ ad sapiētiā vel sciam rōne
acq̄sitā in rōne p̄ncipij: ita fides ad sapiaȝ infusam. vnde
p̄mus mot⁹ cognitionis gratuite in deū non est sapie vel
scie ifuse: sȝ fidei. ℂ Ad 9m dōȝ: φ lȝ sint multi articuli fi- 9m
dei: nō tm̄ oȝ φ actu oēs cogitent̄ i ipso istāi iustificatōis:
sȝ solū φ cogitet̄ deus scd̄ȝ hūc articulū g ē iustificans ꝛ
peccata remittēs: i q̄ icludit̄ iplicite articulus icarnatio-
nis ꝛ passiōis xp̄i ꝛ alioꝝ q̄ nostrā iustificationē requirū-
tur. ℂ Ad 10m dōm. φ mot⁹ hūilitatis ꝯseq̄t̄ motū fidei 10m
scd̄ȝ φ aliqs ꝯsiderata altitudine diuine maiestatis seipm
ei subijcit. ꝛ ita mot⁹ hūilitat̄ nō ē p̄m⁹ g reqrit̄ i iustifica-
tiōe. ℂ Ad 11m dōȝ. φ in iusticia gnāli de q̄ nūc loqmur 11m
icludit ordiatio debita hoīs ad deū vt supra dctm̄ ē. Et sic
tā fides q̄ȝ spes q̄ȝ charitas sub hꝰ iusticia ꝯtinet̄. ℂ Ad 12m
12m dōȝ. φ pctm̄ ꝓhibet grāȝ p̄cipue rōne auersiōis: ꝛ iō
ad remouendū h ꝓhibēs reqrit̄ ꝯuersio libi ar. in deum.

Quinto q̄rit̄ vtrū in iustificatione impij re-
quirat̄ mot⁹ libi ar. i pctm̄. ℂ Et p̄m
vr̄ φ nō. Mot⁹. n. charitatis ad remissionem
pctōꝝ suffic̄. Lu. 7. dimissa sunt ei pe. mul. qm̄
di. m. sȝ mot⁹ charitat̄ ē directe i deū. g ad iu-
stificationē impij sufficit mot⁹ in deū: ꝛ non reqrit̄ mot⁹ in
pctm̄. ℂ P̄. ho̅m icōmutabile ē efficaci⁹ q̄ȝ ho̅m cōmutabi- 2m
le: sȝ ꝯuersio ad ho̅m cōmutabile sufficit ad h φ hō icur-
rat pctm̄. g ꝯuersio ad ho̅m icōmutabile suffic̄ ad h φ hō
iustificet̄. ℂ P̄. homo non potest moueri in pctm̄ nisi de 3m
peccato cogitet: nullus autem cogitare potest de eo quod
memoria non tenet: contingit autē aliqueȝ oblitum esse
peccati cōmissi. si ergo ad iustificationē impij reqrit̄ mo-

tus liberi ar. in peccatū: videt̄ q̄ talis qui est pctōꝝ suo/
4m rū oblit⁹ nunq̄ possit iustificari. ¶ P̄. ꝯtigit aliquē mul
tis eē criminib⁹ inolutū. si ḡ mot⁹ liberi ar. ī iustificatiōe
regrit̄. videt̄ pari rōne q̄ eū oporteat in illo īstāti de sin
gulis suis pctis cogitare: qḋ est ipōle. nō. n. ē maior rō de
5m vno q̄ȝ de alio. ¶ P̄. q̄cūq̄ꝫ cōuertit̄ in aliqd sic̄ in finē
vltimū ex h̄ ipso ab alio fine auertit̄ vltimo: q̄ꝛ ipossibi/
le est vni⁹ eē multos fines vltimos: ſꝫ homo q̄ñ mouet̄ p̄
fidē formatā in deū: mouet̄ in ipm̄ sic̄ in finē vltimuꝫ. er
go ex hoc ipso auertit̄ a peccato: ⁊ ita nō videt̄ esse neces
6m sarius aliq̄s mot⁹ liberi ar. in pctm̄. ¶ P̄. non est idē mo
tus a pctō ⁊ in pctm̄: sicut nec ab albo ⁊ in albū: ſꝫ iustifi/
catio ē mot⁹ a pctō. ḡ nō est motus ad peccatū.

ꝯp̄ **Sed contra** ē qḋ in psal. dr̄. ꝯfi. aduersum me in. iusticiam do. ⁊ tu remi. impi. pe. me. sed
homo nō pōt hoc dicere nisi de peccato cogitādo. ḡ mot⁹
2m liberi arbi. in pctm̄ ad iustificationē regrit̄. ¶ P̄. ad iu/
stificationē ipij cōtritio regrit̄ que ē p̄ma penitētie pars
per quā pctā tollunt̄: ſꝫ ꝯtritio est dolor de pctō. ergo mo
tus liberi arb. in pctm̄ regrit̄ in iustificatione impij.

R: **Rn̄deo.** Dōm q̄ iustificatio impij addit aliquid su
pra iustificationē simpl̄r. Nam iustificatio
simpl̄r iportat solūmodo iusticie īfusionē: ſꝫ sup̄ hoc ad/
dit iustificatio ipij remissionē culpe. Que q̄deꝫ remissio
nō fit solū per h̄ q̄ homo desistit a peccato: sed aliqd am
plius regrit̄. Un̄ Aug. dic̄ in lib⁹ de nup. ⁊ cōcu. si a peccā
do desistere h̄ esset nō hr̄e peccata: sufficeret vt hoc nos
moneret scriptura: fili peccasti. Nō aūt sufficit: sed addi/
dit: ⁊ de p̄teritis deprecare: vt tibi remittāt̄. Sic ḡ ad iu/
stificationē simpl̄r requirit̄ cōuersio hoīs per liberū ar.
in cām iustificātē q̄ est mot⁹ liberi ar. in deum: ſꝫ supra h̄
in iustificatōe ipij regrit̄ q̄ ꝯuertat̄ ad destructionē pec
cati p̄teriti. Sic aūt ꝯuersio in deū fit per h̄ q̄ hō cogno
scit deū p̄ fidē ⁊ euꝫ amat ⁊ grāꝫ desiderat seu sperat: ita
oꝫ q̄ ꝯuersio liberi arbi. in pctm̄ fit per h̄ q̄ homo se pec
catorē recognoscit qḋ est humilitatis: ⁊ pctm̄ p̄teritū de/
testatur vt pigeat fecisse ⁊ iterare non velit.

Ad p̄m **Ad primum** ḡ dōm: q̄ dilectio non pōt esse sine detestatiōe ei⁹ qḋ a deo sepat. Et iō
p̄ter motū dilectiōis in deū regrit̄ in iustificatiōe pecca
ti detestatio. Un̄ ⁊ magdalena: cui dictuꝫ est: dimissa sūt
2m ei pe. mul. lachrymas emiserat pro pctis. ¶ Ad 2m dōm:
q̄ cōuersio in bonū icōmutabile sufficit ad iustificatio/
nē simpl̄r: ſꝫ ad iustificationē ipij regrit̄ ēt motus in pec
catuꝫ: vt dcm̄ est. Q̄ꝛ ad h̄ q̄ hō iustificet̄ a pctō p̄terito
nō solū sufficit q̄ iusticiā velit ⁊ nō peccet: ſꝫ q̄ ꝯtra p̄te/
ritam inigtatē operet̄ detestādo ipsaꝫ. nō aūt in eo q̄ pec
cat requirit̄ detestatio dei vel iusticie: nisi ex ꝯsequenti:
q̄ꝛ id qḋ est bonū nullus hꝫ odio nisi inq̄ꝫtum est incom/
possibile alteri bono qḋ diligit. vn̄ peccator nō nisi p̄ ac/
cidens odit iusticiā ⁊ deū: ex h̄ ipo. vꝫ. q̄ amat imodera
3m te bonū cōmutabile. ¶ Ad 3m doꝫ: q̄ nō est neciūꝫ q̄ ali/
quis in ipso momēto iustificatiōis de h̄ vel illo pctō de/
terminate cogitet: ſꝫ solū q̄ doleat se ꝑpria culpa a deo eē
auersum: vel absolute: vel sub cōditione: si. s. auersus est:
quādo. s. aliquis ignorat an vnq̄ꝫ per pctm̄ mortale a deo
auersus fuerit. Et per hu⁹ motū ille qui oblitus est de pec
4m cato cōteri pōt. ¶ Ad 4m dōm q̄ omnia peccata conue/
niunt in auersiōe a deo rōne cui⁹ grāꝫ ipediūt. Un̄ ad iu
stificationē nō regrit̄ q̄ in ipo iustificatiōis momēto ali
quis de pctis singulis cogitet: ſꝫ sufficit q̄ cogitet de hoc
q̄ per culpā suam est auersus a deo. Recogitatio aūt sin
gulorꝫ peccatorꝫ debet vel p̄cedere vel saltē sequi iustifi
5m cationē. ¶ Ad 5m dōm q̄ ex h̄ q̄ aliq̄s sibi deū finē cōsti
tuit seq̄tur q̄ nō ꝯstituat sibi finē in pctō: ⁊ ita q̄ auertit̄
a ꝑposito peccādi. hoc aūt non sufficit ad deletionē pec/
cati p̄teriti: vt dcm̄ est: ⁊ iō rō nō seq̄tur. ¶ Ad 6m doꝫ: q̄ 6m
mot⁹ liberi ar. in pctm̄ ꝑsequēdū vel amplectendū iusti/
ficationi opponit̄. nō aūt motus liberi ar. in pctm̄ fugiē/
dū. hic. n. motus cū iustificatione cōuenit que est motus
a pctō. Nam fuga alicui⁹ est motus ab illo.

Sexto querit̄ vtruꝫ gratie infusio ⁊ culpe remissio sint idē. ¶ Et videt̄ q̄ sic. p̄m
Idē. n. est positio affirmatiōis ⁊ remotio ne/
gationis: ſꝫ culpa nihil aliud esse videt̄ q̄ꝫ de/
fectus grē. ḡ idē videt̄ eē remotio culpe ⁊ īfu
sio grē. ¶ P̄. grā ⁊ culpa opponunt̄ sic̄ tenebra ⁊ lux: ſꝫ re 2m
motio tenebre ⁊ iductio lucis sunt ideꝫ. ḡ remissio culpe
⁊ īfusio grē sunt idē. ¶ P̄. remotio culpe p̄cipue attēdit̄ 3m
q̄ꝫtum ad deletionē macule. macula aūt nō videt̄ eē ali/
quid positiue in aīa: q̄ꝛ sic aliquo modo eēt a deo: ⁊ sic vi
det̄ q̄ sit p̄uatio sola. nō aūt est p̄uatio nisi ei⁹ cū quo sil̄
eē nō pōt: qḋ ē grā. remotio ḡ culpe nihil est aliud q̄ꝫ īfu/
sio grē. ¶ Sꝫ diceret̄ q̄ macula nō solū ponit absentiā
grē: ſꝫ aptitudinē ⁊ debitū respcū grē hn̄de. ¶ Sꝫ ꝯtra. 4m
oīs p̄uatio ponit aptitudinē in subo: cuꝫ remotio p̄uatio/
nis ⁊ īductio hitus sint idē. ḡ h̄ nō ipedit: q̄n remotio cul
pe ⁊ īfusio grē sint idē. ¶ P̄. ſꝫ p̄hm gn̄atio vnius ē cor/ 5m
ruptio alteri⁹. cū ḡ remotio culpe sit q̄dā ipsi⁹ corruptio:
īfusio aūt grē est quedā ipsius gn̄atio. ḡ idem est infusio
gratie: qḋ remotio culpe.

Sꝫ ꝯtra est qḋ iter q̄tuor q̄ regrunt̄ ad iustificatio/ ꝯp̄.
nē ipij cōnūerant duo: īfusio grē ⁊ culpe remissio. ¶ P̄. 2m
q̄cūq̄ꝫ sic se habēt q̄ vnū pōt eē sine altero nō sunt idē: ſꝫ
īfusio grē pōt eē sine remissione alicui⁹ culpe: sic̄ in ange
lis beatis: ⁊ in p̄⁹ hoīe ante casum: ⁊ in xp̄o. ḡ remissio cul
pe ⁊ īfusio gratie nō sunt idē.

Rn̄deo. Dōm q̄ remissio culpe ⁊ īfusio grē nō sunt Rn̄:
idē. Et h̄ sic pꝫ. mutatiōes. n. penes termios distiguunt̄:
īfusionis aūt grē termin⁹ est grāꝫ iesse: remissiōis vō cul/
pe culpā nō esse. Est aūt oppositorꝫ q̄ꝫtū ad h̄ attēdenda
q̄dā drīa. nā q̄daꝫ opposita sunt quorꝫ vtrūq̄ꝫ ponit nām
aliquā: vt albū ⁊ nigrū. Et in talib⁹ oppositis nega° vtri/
usq̄ꝫ est nega° realis: id est alicui⁹ rei. Et iō cū affirma° nō
sit nega°: q̄ꝛ eē albū nō est idē qḋ nō eē nigꝝ: ſꝫ realr̄ diffe
rūt: ⁊ iō corruptio nigri cui⁹ termin⁹ ē nō eē nigrū: ⁊ gn̄a/
tio albi: cui⁹ termin⁹ ē eē albū sūt realr̄ diuerse mutatio/
nes: q̄uis sit vnus mot⁹: vt supra dcm̄ ē. Quedā vō oppo
sita sūt quorꝫ alterū tm̄ est nā q̄dā: reliquū vō nō est nisi
remotio vel ne° ipsi⁹: sic̄ pꝫ in oppositis ſꝫ affirmationē
⁊ negationē: vel ſꝫ p̄uatōeꝫ ⁊ hitū. Et ī talib⁹ nega° oppo/
siti: qḋ pōit nāꝫ aliquā: ē realis: q̄ꝛ ē alic⁹ rei: nega° vō alte
rius oppositi nō ē realis: q̄ꝛ nō ē alic⁹ rei. ē. n. nega° nega/
tiōis q̄ est nega° alteri⁹ oppositi. Et iō h̄ nega° negatiōis
nihil differt ſꝫ rē a positiōe alteri⁹. vn̄ ſm rē idē est gn̄ō
albi ⁊ corrup° n̄ albi. Sꝫ q̄ꝛ nega° q̄uis nō sit res nāe: ē tm̄
res rōis: iō nega° negatōis ſꝫ rōnē siue ſꝫ modū itelligē/
di ē aliō a positiōe affirmatiōis. Et sic corrup° nō albi ſꝫ
modū itelligēdi ē aliō q̄ꝫ gn̄ō albi. pꝫ igit̄ q̄ si culpa oīno
nō ē aliqd positiū: idē ē īfusio grē ⁊ remissio culpe ſm rē:
ſꝫ rōnē vō nō idē. Si āt culpa aliqd ponit nō ſm rōnē ſꝫ
re: ē aliō remissio culpe ⁊ īfusio grē si ꝯsiderent̄ vt muta
tiōes: q̄uis ī rōe mot⁹ sint vnū: vt supra dcm̄ ē. Culpa āt
aliqd ponit: ⁊ nō solā absentiā grē. Absētia. n. grē ſꝫ se cō
siderata hꝫ tm̄ rōnē pene. nō āt rōnē culpe: nisi ſꝫ q̄ reli/
quit̄ ex actu volūtario p̄cedēte: sic̄ tenebra n̄ hꝫ rōnē vm
bre nisi ſꝫ q̄ relīq̄t̄ ex iterpōne corpis opaci. Sic ḡ abla
tio vmbre iportat nō soluꝫ remotionē tenebre ſꝫ remo/
tionē corpis ipedīētis: ita remissio culpe nō solū iportat
ablationē abūtie grē: sed ablationē ipedī⁹ grē qḋ erat ex

actu peccati precedēte:nō vt actus ille non fuerit:q2 hoc
est īpossibile:s3 vt ,pp̄ter illu3 influxus gratie nō īpedia
tur.p3 igit̄ ꝙ remissio culpe ꝛ īfusio grē nō sunt idē s3 rē.
ad p̄m.4 Et per hꝫ p3 solo ad p̄m q̄tuor. ¶ Ad 5m dōm:ꝙ gnō
5m vni9 dr̄ esse a ph̄o corruptio alterius per cō
comitantiā:q2 de necessitate sunt simul:vel ,pp̄ter vnita
tē motus qui ad has duas mutationes terminat̄.

Septimo

querit̄. vtru3 remissio culpe nāliter p̄cedat infusionē grē.
p̄m ¶ Et vr̄ ꝙ sic:q2 sup illud psal. Sic in scō ap
parui tibi. dic̄ glo. nisi q̄s p̄us deficiat in ma
lo nunq̄ perueniet ad bonū:sed remissio culpe
facit deficere a malo:īfusio aūt gratie puenire ad bonū.
2m g̃ p̄us nāliter est remissio culpe q̄3 infusio grē. ¶ P̄. p̄us
in ordine nature est itelligere recipiens q̄3 ipa3 receptio
nē:s3 forma nō recipit̄ nisi in ,pp̄ria mā. g̃ p̄us est itellige
re mām ,pp̄riam q̄3 receptionē forme:s3 ad hoc ꝙ mā sit
,pp̄ria alicui forme reqritur ꝙ sit denudata a forma cō
traria. g̃ p̄us nālr̄ mā denudat̄ ab vna forma q̄3 recipiat
aliam:ꝛ sic nāliter p̄us est remissio culpe q̄3 īfusio gratie.
¶ Sed diceret̄. ꝙ gratia sm ꝙ h3 respcm̄ ad deū infun
dentem grām est p̄or nāliter q̄3 remissio culpe:sm v̄o ꝙ
h3 ordinē ad subiectū:sic est posterior q̄3 remissio culpe.
3m ¶ Sed ɔtra. in īfusione gratie icludit̄ respcūs gratie ad
suū subm̄ cui īfundit̄. si g̃ sm hūc respcm̄ ad subm̄ est po
sterior:videt̄ ꝙ simplr̄ infusio grē nālr̄ sit post remissio
nē culpe. ¶ S3 diceret̄. ꝙ grā h3 duplicē respcm̄ ad sub
iectū:vnū sm ꝙ īformat subiectū:ꝛ q̄tu3 ad hunc respe
ctū est posterior q̄3 remissio culpe:aliū quo culpam ex
pellit a subiecto:ꝛ sic īfusio grē nālr̄ p̄cedit remissionem
4m culpe. ¶ Sed ɔtra. gratia expellit culpam rōne opposi
tionis quā h3 ad ipsam:opposita aūt mutuo se expellunt
ex hoc ꝙ nō patiunt̄ se in eodē subiecto. g̃ ex hoc ipso ꝙ
gratia īformat subm̄ expellit culpā. ꝛ sic nō pōt eē ꝙ gra
tia sm respcm̄ quē h3 ad subm̄ qd̄ īformat sit posterior:ꝛ
5m sm respcm̄ quē h3 ad culpam quā expellit sit p̄or. ¶ P̄.
eē rei nālr̄ p̄us est q̄3 agere ipsi9:s3 gratia cū sit accn̄s ei9
esse est īesse. g̃ p̄or ē nāliter respcūs quē h3 gratia ad sub
iectu3 qd̄ īformat q̄3 respcūs quē h3 ad ɔtrariū qd̄ expel
6m lit:ꝛ sic p̄dicta r̄nsio nō videt̄ posse stare. ¶ P̄. p̄us natu
raliter ē declinare a malo q̄3 facere bonū:s3 remissio cul
pe ptinet ad declinationē mali:īfusio aūt gratie ordina
tur ad opationē boni. g̃ p̄us nāliter est remissio culpe q̄3
7m īfusio gratie. ¶ P̄. sm ordinē effectuū est ordo cārū:sed
effectus remissionis culpe est esse mundū. effectus aūt ī
fusionis gratie est esse gratū. p̄us aūt est nāliter eē mun
dū q̄3 esse gratū. Nā omne gratū est mundū:s3 nō cōuer
tit̄. p̄us aūt sm ph̄m est a quo nō cōuertit̄ subsistēdi con
sequētia. ergo p̄us nāliter est remissio culpe q̄3 īfusio gra
8m tie. ¶ P̄. culpa ꝛ grā se habēt adinuicē sicut forme ɔtra
rie in natura:sed in reb9 nālibus p̄us nāliter est expulsio
vnius forme q̄3 itroductio alteri9:eo ꝙ nō ɔtigit formas
ɔtrarias esse simul in mā. vn̄ op3 ꝙ forma que p̄us erat
itelligat̄ expulsa anteq̄3 noua forma itroducat̄. g̃ ꝛ remis
9m sio culpe nāliter p̄us est q̄3 īfusio grē. ¶ P̄. prius nāliter
est recedere a termino a quo q̄3 puenire ad terminu3 ad
quē:s3 in iustificatione ipij culpa se h3 vt terminus a quo
recedit̄ per culpe remissionē:termin9 aūt ad quē est ipsa
grā ad quā peruenit̄ per ei9 īfusionē. g̃ p̄us nāliter est cul
pe remissio q̄3 grē īfusio. ¶ S3 diceret̄. ꝙ grē īfusio ē po
sterior:q̄ntum grā est terminus iustificationis:s3 inq̄tū
10m est p̄n̄m disponēs remouēdo ɔtrariū sic est p̄us. ¶ S3 cō
tra. agēs īfinite v̄tutis nō exigit dispōnē ī mā in quā ope
11m ratur:s3 grē īfusio est ab agente īfinite virtutis. s. a deo. er
go nō exigit̄ aliq̄ dispositio. ¶ P̄. nulla forma que tota
liter est ab extrinseco exigit dispōnem in mā:s3 gratia ē
huiusmodi. g̃ ꝛc. ¶ P̄. remissio culpe ꝛ īfusio grē se habēt sic pur 12m
gatio ꝛ illuminatio:s3 sm Diony. purgatio anponit̄ illu
minationi. g̃ remissio culpe nāliter p̄cedit grē īfusione3.
¶ P̄. si deus successiue operaretur in iustificatione im 13m
pij p̄us tempore remoueret culpam q̄3 īfunderet gra3:si
cut in dealbatione natura p̄us remouet nigredinē q̄3 in
ducat albedinē:s3 hoc ꝙ deus subito operatur iustifica
tionē remouet ordinē tēporis nō nature. g̃ nāliter p̄us ē
remissio culpe q̄3 infusio gratie.

Sed ɔtra.

causa nāliter precedit effectū:s3 gratia ɔ p
est causa remissiōis culpe:nō nisi sm ꝙ
est infusa. ergo gratie īfusio nāliter precedit culpe remis
sionē. ¶ P̄. agens nāle nō expellit formā cōtrariā a mā 2°
nisi per hoc ꝙ iducit similitudinē sue forme in mā. ergo
eadem rōne ꝛ deus nō remouet culpa3 ab aīa nisi p hoc
ꝙ similitudinē sue bonitatis sc3 grām in ea inducit:ꝛ sic
īfusio gratie naturalr̄ p̄cedit remissionē. ¶ P̄. sic quan 3°
doq3 culpa remittit̄ per grām:ita aliquādo gratia expel
litur per culpa3:s3 gratia expellitur per culpam precedē
tem expulsionē grē. g̃ silr̄ culpa remittit̄ per gra3 p̄cedē
tē culpe remissionē. ¶ P̄. gratia creando īfundit̄ ꝛ īfun 4°
dendo creat̄:s3 creatio grē est p̄us nāliter q̄3 remissio cul
pe. g̃ īfusio grē naturalr̄ prior est q̄3 culpe remissio. ¶ P̄. 5°
agens naturalr̄ est p̄us patiēte:s3 in iustificatione impij
grā est ex parte agētis:culpa ex pte patiētis seu recipien
tis. g̃ p̄us nāliter est grē īfusio q̄3 culpe remissio.

Responsio.

Dōm ꝙ in quolibet genere cause cā R°
nāliter est p̄or causato. Cōtingit autē
sm diuersa genera causarū idē respcū eiusdē esse cām et
causatu3:sicut purgatio est causa sanitatis in genere cāe
efficientis:sanitas v̄o est causa purgationis s3 genus cāe
finalis:similr̄ mā causa est forme aliquo mō inq̄tu3 su
stinet formā:ꝛ forma est aliquo mō causa materie iq̄tu3
dat māe eē actu. Et iō nihil ,p̄hibet aliqd altero esse p̄us
ꝛ posterius s3 diuersu3 genus cause. Sed tamē illud est
p̄us simplr̄ dōm ordine nature qd̄ est p̄us sm genus illi
us cause:que est prior in rōne causalitatis:sicut finis qui
dicit̄ causa causa3:q2 a causa finali omnes alie cause re
cipiunt ꝙ sint cause:q2 efficiens nō agit nisi ,pp̄ter finē:ꝛ
ex actione efficientis forma p̄ficit mām:ꝛ materia susti
net formam. Sic ergo dicēdu3 ꝙ quādocūq3 a materia
vna forma expellitur ꝛ alia iducit̄:expulsio forme prece
dentis est p̄or naturaliter in ratiōe cause materialis. oīs
eni dispositio ad formā reducitur ad causa3 mālem. de
nudatio autē materie a forma cōtraria est quedā dispo
sitio ad forme susceptionē. Sub3 etiā. i. materia:vt dicit̄
in p̄mo phy. numerabilr̄ est. numerat̄ eni sm rōnem in
quātum in eo p̄ter subiecti suba3 inenitur p̄uatio que se
tenet ex parte materie ꝛ subiecti. Sed in rōne cause for
malis est p̄or naturalr̄ itroductio forme que formalr̄ p̄fi
cit subm̄ ꝛ expellit ɔtrarium. Et q2 forma ꝛ finis in ide3
numero icidunt. forma vero ꝛ efficiens in idem specie ī
quātum forma est similitudo agētis:ideo forme itrodu
ctio est p̄or naturalr̄ s3 ordinē cāe efficiētis ꝛ finalis. Et
ex hoc p3 sm p̄dicta ꝙ ordīe nāe sit simplr̄ p̄or. Sic g̃ p3
ꝙ simplr̄ loquēdo sm ordinē nāe p̄or est gratie īfusio q̄3
culpe remissio:s3 sm ordinē cāe mālis est econuerso.

Ad primū

ergo dicendum ꝙ glo. illa loqtur quā Ad p̄m
tum ad vitationē operis mali ꝛ opera
tionē operis boni. min9 est. n. dimittere malū q̄3 opari bo
nū:ꝛ iō nālr̄ p̄us. nō aūt loqtur q̄tu3 ad hitus q̄ īfundun
tur vel expellunt̄. ¶ Ad 2m dōm:ꝙ rō illa p̄cedit sm or 2m
dinē cause mālis:sm quem in respectu ad subiectum in
fusio gratie posterior est. ¶ Unde patet solutio ad 3m. 3m

4m ¶ Ad 4m dōm q obiectio illa pcedit fm ordinē cause
formalis. Formalr enī gratia inherendo expellit culpā.
5m ¶ Ad 5m dōm q gratia non expellit culpam effectiue sz
formalr: vnde non est prius q expellat culpam sz simul.
6m ¶ Ad 6m dōm q obiectio illa pcedit q̄tuz ad opatiões:
7m et non q̄tum ad habitus: sicut et prima. ¶ Ad 7m dōm: q
esse mundū nō est pprius effectus remissionis culpe: q2
pōt esse: nō itellecta remissione culpe: vt in hoie in statu
inocentie: sed pprius effectus remissionis culpe est fieri
mundū. Et hoc nō est cōius q esse gratum: q2 nullus pōt
fieri mundus nisi per grām. ¶ Sciendū tamē q per h
nō pbaret̄ pioritas nālis nisi fm ordinē cause mālis. nā
genera se habent per modū māe in cōparatione ad spēs.
8m ¶ Ad 8m dōm: q eadē distinctiōe opus est in formis na-
9m turalibus et in pposito. ¶ Ad 9m dōm: q recessus a termi
no a quo est pius in via gnōnis et motus cū reducat̄ ad or
dinē māe. naz motus est actus exn̄tis in potētia: sz acces
sus ad terminuz ad quē est pos fm ordinē cause finalis.
10m ¶ Ad 10m dōm: q in operib9 dei non reqritur dispositio
ppter impotentiā agentis: sz ppter cōditionē effectus: et
pcipue talis dispositio. s. remotio ɔtrarij: q2 ɔtraria sil' eē
11m nō possunt. ¶ Ad 11m dōm: q forma que est totalr ab ex-
trinseco reqrit dispōnem debitam in subo: vel pexn̄tez:
sicut lumē dyaphanitatē in aere: vel sil' ipressaz ab eodē
agente: sicut calor cōsumat9 sil' itroducit̄ cū forma ignis:
12m et silr a deo sil' cū ifusiōe gratie expellit̄ culpa. ¶ Ad 12m
dōm: q simili distinctione vtendū est in ordie purgatio-
13m nis et illuminationis: sicut in pposito. ¶ Ad 13m dōm: q
si deus successiue iustificationē operaret̄: expulsio culpe
esset pos tēpore sz posterior natura. Ordo enī tēporis se-
quit̄ ordinē motus et māe. Et fm hunc moduz phs dicit
q in eodē actus est posterior tēpore q potētia: sz natura
pos: q2 fm illud dr̄ aliqd esse simplr natura pius qd ē pius
fm ordinē cāe finalis: vt dictum est.

Octauo querit̄. vtrū in iustificatiōe im-
pij motus liberi arb. nāliter pre
1m cedat gr̄e ifusionē. ¶ Et videt̄ q sic. cā enim
nāliter pcedit effectū: sz ɔtritio ē cā remissio-
nis culpe. g̊ nāliter eam pcedit: et per ɔsequēs
infusionē: q2 se cōcomitant̄. ¶ Sz diceret̄ q ɔtritio nō
est cā remissionis culpe nisi per moduz dispōnis mālis.
2m ¶ Sz ɔtra. ɔtritio est cā sacralis remissionis culpe et in-
fusionis gr̄e. penitētia enī cū sit sacr̄m no. le. gr̄az causat:
et sic remissionē culpe: nec hoc facit rōne aliarū suaz par
tiū. s. ɔfessionis et satisfactionis que grām et culpe remis-
sionē psupponunt: et sic relinqtur q ipsa ɔtritio sit sacra-
mētalis cā remissionis culpe et infusionis gr̄e: sz cā sacra-
mētalis est cā istrumētalis: vt ex pcedenti qōne pz. g̊ cuz
instr̄m reducat̄ ad genus cāe efficiētis: cōtritio non erit
cā remissiōis culpe: vt dispositio mālis: sz magis in gene
3m re cāe efficiētis. ¶ P̄. attritio precedit gr̄e ifusionē et cul
pe remissionē: sz cōtritio ab attritione nō differt nisi fm
itensionē doloris que spēm nō variat. ergo cōtritio natu
raliter ad minus precedit gr̄e ifusionez et culpe remissio-
4m nē. ¶ P̄. in psal. dicit̄. Justicia et iudiciuz ppara. se. eius.
aīa aūt efficit̄ sedes dei per gr̄e ifusionē et culpe remissio
nē. cū g̊ hō iusticiā et iudiciū faciat per hoc qd de pctō cō
terit̄: videt̄ q ɔtritio sit preparatio ad gr̄e ifusionē: et ita
5m nāliter est pos. ¶ P̄. mot9 ad terminū nāliter pcedit ter
minū: sz cōtritio est qdaz motus tendēs in destructionē
6m peccati. g̊ nāliter pcedit remissionē culpe. ¶ P̄. Aug. di-
cit. qui creauit te sine te nō iustificabit te sine te: et ita mo
tus liberi arb. qui ex parte nostra est reqrit̄ ad iustifica-
tionē: et nālr pcedit eā: sz iustificatio termiat̄ in remissio-
nē culpe. g̊ motus liberi arb. pcedit nālr remissionē cul-
pe. ¶ P̄. in matrimonio carnali cōsensus mutuus nālr 7m
matrimonij copulā pcedit: sz per gr̄e ifusionē ɔtrahitur
qdam spūale matrimoniū aīe cū deo: fm illud Osee. 2.
Sponsabo te mihi i iusticia. g̊ mot9 liberi ar. p quē ē aīe
ɔsensus in deū pcedit nālr gr̄e ifusionē. ¶ P̄. sicut i his 8m
q̄ mouent̄ ab alio se hz motio mouētis exterioris ad mo
ueri mobilis: ita in his q̄ mouent̄ a seipsis: sz motio qua
exterius agēs mouet siue moueat vt pncipale agēs siue
vt coadiuuans nāliter pcedit moueri ipsi9 mobilis. g̊ cū
in iustificatiōe ipij aīa nō totalr moueat̄: sz ipsa quodā-
modo se moueat vt coadiuuās: fm illud Cor. 3. dei adiu
tores sumus: videt̄ q ipsa opatio aīe. s. motus liberi arb.
nāliter precedat remissionē culpe fm quā mouet̄ aīa de
vicio in virtutem.

Sed contra. ɔtritio est actus meritorius: sz act9 3p
meritori9 nō est nisi a gr̄a. g̊ gr̄a est cā ɔtritionis: sz cā nā-
liter pcedit effectū. g̊ gr̄e ifusio nālr pcedit contritionē.
¶ P̄. Ro. 5. sup illud. Justificati igit̄ ex fide etc. dic̄ glo. 2.
grām dei nō pcedit aliqd meritū humanū: sz cōtritio est
qdā huanū meritū. g̊ nō pcedit gr̄e ifusionē. ¶ Sed di-
ceret̄ q pcedit sic̄ qdā dispō. ¶ Sz ɔtra. dispō est min9 3.
pfecta q forma ad quā disponit: sz ɔtritio dic̄ aliqd ma-
gis pfectū q gr̄a. g̊ ɔtritio nō est dispō ad gr̄az. pba9 me-
dia: actus scōs est maioris pfectiōis q pmus: cuz se hēat
per modū hitus. ɔtritio aūt est act9 scōs cū sit opatio gr̄e:
sic̄ ɔsiderare est opatio scie. g̊ sicut ɔsideratio est pfecti9
q scia: ita cōtritio est pfectius q gr̄a. ¶ P̄. effect9 cause 4.
efficiētis nunq est dispō ad cām efficientē: q2 i via mot9
seqtur efficientē: cū tn̄ in eadē via dispō pcedat id ad qd
disponit: sz ɔtritio se hz ad grām sic̄ effectus cāe efficien-
tis ad suā cām efficientē. g̊ ɔtritio nō est dispō ad gr̄az: et
sic idē qd pius. pba9 medie. hit9 et po9 ad idē gen9 cāe re-
ducunt̄: cū hitus suppleat qd po9 deest: sz po9 ē cā act9 in
genere cāe efficiētis. g̊ et hit9: sz gr̄a ɔparat̄ ad ɔtritionez
sic̄ hit9 ad actū. g̊ ɔtritio ɔparat̄ ad gr̄az sic̄ effect9 ad cāz
efficiētē. ¶ P̄. qd nihil fac̄ ad introductionē forme nō ē 5.
dispō ad formā: sz ɔtritio nihil fac̄ ad gr̄e infusionē: q2 si-
ne ɔtritiōe pōt eē gr̄e ifusio: sic̄ pz i xpo angelis: et p hoie
in statu inocētie. g̊ ɔtritio nō est dispō ad gr̄az: et sic idez
qd pius. ¶ P̄. Ber. dic̄ q ad op9 salutis nr̄e duo reqrunt̄. 6.
s. de9 dans: et liber ar. recipiēs: sz datio nālr est pius q re-
ceptio. g̊ gr̄a q̄ in iustificatiōe nr̄a ē ex pte dei dātis nālr
pcedit ɔtritionē q̄ ē ex pte liberi ar. recipiētis. ¶ P̄. con 7.
tritio non pōt esse simul cū pctō. g̊ remissio peccati nāli-
ter ɔtritionē precedit.

Responsio. Dōm q circa h est 3x opi9. Quidā enī 1.
dicūt q motus libi ar. nālr pcedit gr̄e ifusionē absolr. di Opi.
cunt. n. q ille mot9 liberi ar. nō ē ɔtritio sz attritio q̄ non
est act9 fidei formate sz fidei iformis. Sz h nō videt̄ eē
ad ppositū. Nā ois dolor de pctō i hn̄te grām est ɔtritio:
et silr ois act9 fidei gr̄e ɔiunct9 est fidei formate act9. Er-
go act9 fidei iformis et attritio de qbus isti loquunt̄ tpe
pcedunt gratie ifusionē. Et de talib9 motib9 liberi ar. ad
pn̄s nō loqmur: sz de illis qui sunt sil' cū gr̄e ifusione sine
qbus iustificatio eē nō pōt in adultis. Naz sine pcedēti-
bus pōt: vt ex supra dcis pz. Et iō alij dicūt q motus isti
sunt meritorij et gr̄a iformati. vn̄ nāliter grām sequunt̄.
pcedūt aūt remissionē culpe nāliter: q2 gr̄a per hos act9
remissionē culpe operat̄. Sed hoc nō pōt esse. Nā quod
causat aliqd per operationē causat per moduz cause effi
ciētis. Gr̄a igit̄ si p actū ɔtritiōis et fidei formate remis-
sionē culpe causat: causabit eā per modū cāe efficientis:
qd eē nō pōt. Nā cā effectiue destruēs aliqd pius ponit̄ i
esse q h qd destruit fit in nō eē. Nō. n. ageret ad eius de-
structionē qd iam nō est. vn̄ sequeret̄ q gratia prius eēt

in aia q̃ culpa eẽt remissa:qḋ est ipole. vñ pꝫ ꝙ grã non
per aliquã opationẽ est cã remissiõis culpe:sꝫ ꝑ informa
tionẽ subti q̃ iportaĩ per grẽ ifusionẽ ⁊ culpe remissionẽ.
Et iõ iter grẽ ifusionẽ ⁊ culpe remissionẽ nihil cadit me
diũ.opꝫ igiĩ dicere ẽm aliaꝫ opiõnẽ ꝙ p̃dicti mot⁹ eodẽ
ordĩe se hẽant ad vtrũq;: vt quodãmõ p̃cedant : quodã
mõ sequanĩ ordine nãe.nã si ordo nãe attẽdaĩ ẽm rõnẽ
cause mãlis:sic motus liberi arb.p̃cedit nãlr gratie infu
sionẽ sic dispositio mãlis formã.Si aũt attendaĩ ẽm rõ
nẽ cãe formalis est ecõuerso.Et est sĩle in reb⁹ nãlib⁹ de
dispõne q̃ ẽ nec̃itas ad formã:q̃ quodãmõ p̃cedit formã
subalem.s.ẽm rõnẽ cãe mãlis.dispõ.n.mãlis ex pte mãe
se tꝫ:sꝫ alio mõ.s.ex pte cause formalis forma subalis est
p̃or:iq̃ꝫtuꝫ ꝑficit ⁊ mãm ⁊ accñtia mãlia.

Ad pm **Ad primum** ḡ dõm ꝙ ꝯtritio est cã remissionis culpe:iq̃ꝫtuꝫ est dispositio ad grãꝫ.
2m ❡ Ad 2m dõm:ꝙ penitẽtie sacrm hꝫ cõferre grãꝫ ex vir
tute clauiũ:qbus se penitens subijcit.Cõtritio igiĩ si ẽm
se ꝯsidereĩ nõ se hꝫ ad grãm nisi per modũ dispõnis:sed
si ꝯsidereĩ inq̃ꝫtum hꝫ v̇tutẽ clauiũ in voto:sic sacr̃aliter
operaĩ in v̇tute sacramẽti penitẽtie:sic̃ ⁊ in v̇tute baptis
mi:vt pꝫ in adulto qui hꝫ sacrm baptismi in voto tñ.Ex
h igiĩ nõ habeĩ ꝙ ꝯtritio sit cã efficiẽs remissiõis culpe
per se loquẽdo:sꝫ v̇tus clauis:vel baptismus. Uel põt di
ci ꝙ ꝯtritio ad remissionẽ culpe quo ad reatũ tẽporalis
pene se hꝫ per modũ cãe efficiẽtis:sꝫ q̃ꝫtum ad maculã ⁊
3m reatũ pene eterne se hꝫ solũ ꝑ moduꝫ dispõnis.❡ Ad 3m
dõm:ꝙ ꝯtritio ab attritione p̃cedenti nõ differt solũ ẽꝫ
itensionẽ doloris:sꝫ ẽm iformationẽ grẽ.Et ita contritio
hꝫ aliquẽ ordinẽ posterioritatis ad grãm:qḋ nõ hꝫ attri
4m tio.❡ Ad 4m dõm:ꝙ p̃paratio illa est per modũ disposi
5m tionis mãlis.❡ Ad 5m dõm:ꝙ ꝯtritio est mot⁹ ad remis
sionẽ culpe:nõ q̃si ab ea distãs:sꝫ vt ei ꝯiuncta.Uñ magl
ꝯsideraĩ vt in motũ eẽ q̃ꝫ vt i moueri.Et tñ mot⁹ p̃cedit
terminũ in ordinẽ cãe mãlis:qꝛ mot⁹ est exitus in poten
6m tia.❡ Ad 6m dõm:ꝙ itelligendũ est:nõ iustificabit te si
ne te disponẽte aliqualr ad grãm.Et sic nõ opꝫ ꝙ motus
7m liberi arbi.p̃cedat nisi per modũ dispõnis.❡ Ad 7m dõꝫ
ꝙ cõsensus est cã efficiẽs matrimonij carnalis. Motus
aũt liberi arbi.nõ est cã efficiẽs ifusionis gratie:⁊ iõ non
8m ẽ sĩle. ❡ Ad 8m dõꝫ:ꝙ i iustificatiõe ipij hõ nõ ẽ adiutor
dei q̃si cũ eo sĩl efficiẽs grãꝫ:sꝫ solũ sic p̃parãs se ad grãm.

Ad pm in ꝯriũ **Ad primum** qḋ in ꝯtrariũ obijciĩ dõꝫ ꝙ ꝯtritio ẽ a grã sic ab iformãte:⁊ ita sequitur
2m ꝙ in rõne cãe formalis grã sit p̃or.❡ Ad 2m dõm ꝙ me
ritũ humanũ nõ p̃cedit grãꝫ in rõne merẽdi:ita.s.ꝙ grã
cadat sub merito.põt tñ p̃cedere act⁹ humanus grãꝫ vt
3m dispõ mãlis.❡ Ad 3m dõm:ꝙ ꝯtritio est a libero arbi.⁊
a grã.Scdm ꝙ p̃cedit a libero arbi.est dispõ ad grãꝫ sĩl
ex̃ns cũ grã:sicut dispõ q̃ est nec̃itas sĩl est cũ forma:sꝫ ẽꝫ
4m ꝙ est a grã ꝯparaĩ vt actus scdꝫ ad grãm.❡ Ad 4m dõꝫ:
ꝙ sicut act⁹ formalr ꝑficit potentiã:ita id qḋ ex habitu re
linqtur in actu est formale respcũ sube act⁹ quã potentia
ministrat.Et sic habitus est formale p̃mm act⁹ formati:quã
uis respectu formationis hẽat rõnẽ cãe efficiẽtis.❡ Ad
5m 5m dõm:ꝙ dispositio nõ facit aliqd ad formaꝫ effectiue:
sꝫ mãlr tñ:inq̃ꝫtum per dispõnẽ mã efficiĩ cõgrua ad re
ceptionẽ forme.Et sic ꝯtritio facit ad grẽ ifusionẽ in eo
qui culpã hꝫ:q̃ꝫuis nõ reqraĩ in inocẽte.plura.n.reqrun
tur dispositiue ad remotionẽ forme ꝯtrarie ⁊ ad itrodu
6m ctionẽ forme sĩl:q̃ꝫ ad solã for̃ itroductionem.❡ Ad 6m
dõm:ꝙ illud qḋ est ex pte dantis est p̃us formalr: sed qḋ
7m est ex parte recipiẽtis est p̃us mãliter.❡ Ad septimũ di
cẽdũ ꝙ ex illa rõne nõ seqtur ꝙ remotio culpe precedat
cõtritionẽ:qꝛ per ipsam contritionẽ quodãmõ culpa re
mittitur:sicut per calorẽ in fumo expelliĩ forma aque:⁊
ita nõ sunt simul:⁊ similr nec culpa ⁊ cõtritio.

Nono queriĩ vtrũ iustificatio ipij sit in i
stanti.❡ Et videĩ ꝙ nõ:ipossibile pm
enĩ est eiusdẽ potẽtie simul ⁊ semel eẽ plures
mot⁹:sic nec vna mã simul ⁊ semel est sub for
mis diuersis disperatis:sꝫ in iustificatiõe im
pij reqriĩ duplex motus liberi arbi.vt ex dcis pꝫ.ḡ iusti
ficatio ipij nõ põt eẽ in istãti. ❡ Sed diceret ꝙ illi duo
mot⁹ sunt diuersarũ potẽtiarũ.nã mot⁹ liberi arb.in deũ
est cõcupiscib̃lis.motus aũt liberi ar.in pctm cũ sit quedã
detestatio peccati est in irascibili. ❡ Sꝫ ꝯtra.detestare 2m
est idẽ ꝙ odire:sꝫ odiuꝫ est in cõcupiscibili sicut ⁊ amor
ẽm phm in.2.topic.ḡ detestari nõ est in irascibili.❡ P̃. 3m
irascibilis ⁊ cõcupiscibilis ẽm Dam.sunt ptes sensibilis
appetitus:sꝫ sensibilis appetitus nõ se extẽdit nisi in bo
nũ qḋ est ei ꝯueniẽs:vel in ei⁹ ꝯtrariũ.hꝫ aũt nõ sunt ipe
deus ⁊ peccatũ sub rõne peccati iq̃ꝫtuꝫ est detestabile.ḡ
nõ ptinẽt isti mot⁹ ad ꝯcupiscibilẽ ⁊ irascibilẽ sed ad vo
luntatẽ:⁊ sic sunt vni⁹ potẽtie.❡ Sed diceret ꝙ motus
liberi arb.in deũ est motus fidei qui ad intellcm ptinet:
ꝯtritio aũt ptinet ad voluntatẽ cui⁹ est de pctõ dolere:⁊
sic nõ sunt vni⁹ potẽtie.❡ Sed ꝯtra.ẽꝫ Aug.credere nõ 4m
põt hõ nisi volens.ḡ licꝫ in credendo reqraĩ actus itelle
ctus:nihilomin⁹ reqriĩ ibi actus volũtatis:⁊ sic relinqĩ
ꝙ duo motus eiusdẽ potẽtie ad iustificationẽ ipij requi
runĩ.❡ P̃.eiusdẽ est moueri a termino ⁊ ad terminũ:sꝫ 5m
detestari pctm est moueri a termino:moueri aũt in deuꝫ
est moueri ad terminũ.ḡ cõtritio que est pcti detestatio
est eiusdẽ potẽtie cui⁹ est motus in deũ:⁊ sic nõ p̃nt eẽ sĩl.
❡ P̃.nihil moueĩ sĩl ad diuersos ⁊ ꝯtrarios termios:sꝫ 6m
de⁹ ⁊ pctm sunt diuersi ⁊ ꝯtrarij termini.ḡ aĩa nõ põt sĩl
in deuꝫ ⁊ in pctm moueri:⁊ sic idẽ qḋ p̃us. ❡ P̃.grã non 7m
datur nisi digno:sꝫ quãdiu aliqs est subiect⁹ culpe nõ est
dignus grã.ḡ opꝫ ꝙ p̃us expellaĩ culpa q̃ꝫ ifundatur grã.
⁊ sic iustificatio q̃ hec duo icludit nõ est in istãti. ❡ P̃. 8m
forma que recipit magis ⁊ minus successiue:vt videĩ dꝫ
in subiecto fieri:sicut forma q̃ nõ recipit magis ⁊ minus
recipiĩ subito in subo:vt pꝫ de formis subalib⁹:sꝫ grã in
tendiĩ in subo.ḡ videĩ ꝙ successiue itroducaĩ:⁊ ita infu
sio grẽ nõ est in istanti:⁊ ꝑ ꝯñs nec iustificatio ipij.❡ P̃. 9m
sicut in q̃libꝫ mutatiõe ita ⁊ in iustificatione ipij necesse
ẽ ponere duos terminos.s.terminũ a quo ⁊ terminuꝫ ad
quẽ:sꝫ cuiuslibꝫ mutationis duo termini sunt icõtingen
tes.i.qui nõ possunt simul esse ergo in iustificatione im
pij icluduntĩ duo que se habent ẽm p̃us ⁊ posterius:⁊ ita
iustificatio ipij est successiua ⁊ nõ in istãti.❡ P̃.nihil qḋ 10m
p̃us est in fieri q̃ꝫ in facto eẽ fit in istanti:sꝫ grã p̃us est in
fieri q̃ꝫ in facto esse.igiĩ ifusio grẽ non est in istanti:⁊ sic
idẽ qḋ p̃us.p̃batio medie.In permanẽtib⁹ qḋ fit non ẽ.
cũ v̇o factũ est iam est:sꝫ grã est permanentiũ.si ḡ simul
fit ⁊ facta est:simul est ⁊ nõ est:qḋ est ipossibile.❡ P̃.oĩs 11m
motus est in tẽpore:sꝫ in iustificatiõe ipij requeriĩ qdam
motus liberi ar.ḡ iustificatio ipij fit in tpe.⁊ ita nõ in i
stanti.❡ P̃.ad iustificationẽ ipij reqriĩ ꝯtritio de pctis: 12m
sꝫ qñ aliquis multa peccata cõmisit nõ põt de oĩbus pec
catis in eodẽ istanti cõteri nec cogitare.ergo iustificatio
ipij nõ põt esse in istanti.❡ P̃.quãdocũq; iter extrema 13m
mutationis est aliquod medium:mutatio est successiua
non momentanea:sed iter culpam ⁊ grãm est aliqd me
dium.s.status nature condite.ergo iustificatio impij est
mutatio successiua.❡ P̃.culpa ⁊ gratia nõ sunt simul in 14m
anima.ergo instans in quo vltimo culpa inest est aliud
ab istanti in quo p̃mo gratia inest:sed iter quelibet duo
istantia cadit tempus mediũ.ergo iter expulsionẽ culpe

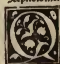
& infusionẽ grẽ cadit tps medium: sz iustificatio vtrunq
hoꝝ includit. g iustificatio est in tpe: & nõ in istãti.

3p **Sed contra.** iustificatio ipij est q̃dã spũalis illu
minatio: sz illuminatio corporalis
fit in istãti: nõ in tpe. cũ g spũalia sint simpliciora corpo
ralib⁹: & min⁹ tẽpori subiecta: videt̃ q iustificatio ipij fit in
2° istanti. ¶ Pt. q̃to aliqd agens est potẽti⁹: tãto in minori
tpe suũ effectũ pducit: sed actor iustificatiõis ẽ de⁹ g est
3° ifinite virtutis. g iustificatio est in istãti. ¶ Pt. in li° de
causis dr̃: q sube spũalis cui⁹ modi est aia & suba & actio
4° est in momẽto eternitatis: & nõ in tpe. ¶ Pt. in eodẽ istã
ti in quo est dispõ ꝯpleta in mã est & forma: sz mot⁹ liberi
arbitrij q in iustificatiõe reqrit̃ est dispõ ꝯpleta ad grãz.
g in eodẽ istãti in quo fuit illi motus est grã.

Respõdeo. dõm q iustificatio impij ẽ in istanti.
¶ Ad cui⁹ euidẽtiã sciendũ est q qñ
dr̃ aliq̃ mutatio eẽ in istãti: non itelligit̃ q duo termini
ei⁹ sint in istãti. B.n. est ipossibile: cũ oĩs mutatio sit iter
terminos oppositos p se loquẽdo. Sz itelligit̃ q trãsit⁹
de vno termio in aliũ est in istãti. Qd gdẽ in aliqb⁹ oppo
sitis ꝯtingit: in aliqb⁹ nõ ꝯtingit. Qñ.n. iter termios mo
tus est accipe aliqd mediũ: opz q trãsit⁹ de vno termio
in aliũ sit successiu⁹: qr mediũ est in qd pmo mutatur qd
mouet̃ ꝯtinue q̃z in vltimũ: vt pz p pħm in 5° phyſi. & itel
ligo mediũ p q̃lẽcũq distãtiã ab extremis: siue sit distã
tia in situ: sic in motu locali: siue sit distãtia fm rõnẽ q̃ti
tatis: sicut in motu augmẽti & diminutionis: siue fm ra
tionẽ forme: vt in alteratione. & B siue illud mediũ sit al
teri⁹ spẽi: sicut pallidũ iter albũ & nigrũ: siue eiusdẽ spẽi:
sicut min⁹ calidũ iter magis calidũ & frigidũ. Qñ v° iter
duos termios mutationis vel mot⁹ non potest eẽ mediũ
aliquo pdictoꝝ modoꝝ: tũc transit⁹ de vno termio in al
terũ nõ est in tpe: sz in istãti. hoc aũt est qñ duo termini
mot⁹ vel mutatiõis sunt affirmatio & negatio: siue priua
tio & forma. Nã iter affirmationẽ & negationẽ nullo mõ
est mediũ: neq iter puationẽ & formã circa ppriũ susce
ptibile. Et B dico per modũ quo aliqd alteri⁹ spẽi ẽ me
diũ iter extrema. Sz p modũ quo aliqd est mediũ fz i
tensionẽ & remissionẽ: tñ nõ possit eẽ mediũ p se: põt tñ
eẽ mediũ p accñs. Nã negatio siue puatio p se loquẽdo
nõ itendit̃ neq remittit̃: sz p accñs fm suã cãm põt cõ
siderari aliq̃ ei⁹ itensio vel remissio: vt si dicat̃ magis eẽ
cec⁹ ille q hz oculũ erutũ: q̃z q hz aliquẽ pãnũ in oculo: ex
eo q cã cecitatis ẽ efficacior. Sic igit̃ accipiẽdo hꝰ mu
tatiões fm ppos termios: p se loquẽdo: oz eas eẽ istanta
neas & nõ in tpe: sicut est illumiatio: gnãtio: & corruptio:
& alia hꝰ. Accipiẽdo v° eas q̃tũ ad cãs suoꝝ terminoꝝ
põt in eis ꝯsiderari successio: sic pz in illuminatiõe. Nã
q̃uis aer subito trãseat de tenebris ad lumẽ: tñ cã tene
brositatis successiue tollit̃. s. absentia solis q p motũ lo
calẽ successiue fit psens. Et sic illumiatio ẽ termin⁹ mo
tus local: & est idiuisibilis: sic & qlibz termin⁹ ꝯtinui. di
co igit̃ q extrema iustificatiõis sũt grã. & puatio grẽ: in
ter que nõ cadit mediũ circa ppriũ susceptibile. Uñ oz
q trãsit⁹ de vno in alteꝝ sit in istãti: q̃uis cã huius pua
tionis successiue tollat̃: vl fm q hõ cogitando disponit
se ad grãz: vl saltẽ fm q tps pterit postq̃ de⁹ se grãz da
turꝝ pordiauit: & sic grẽ ifusio fit in istãti. Et qr expulsio
culpe est formal effect⁹ grẽ ifuse: ide est q tota iustifica
tio ipij in istãti est. Nã forma & dispõ ad formã ꝯpletã: &
abiectio alterius forme: totũ est in istanti.

d pm **Ad primum** ergo dõm: q qñ duo sũt mot⁹ oĩno
dispati: nõ pñt eẽ sil in eadẽ po°: ni
si vnũ sit rõ alterius. Tũc.n. sil eẽ pñt: qr quodãmõ sunt
vn⁹ mot⁹: sic cũ aliqs appetit aliqd ppter finẽ: & id qd est
ad finẽ. & silr cũ aliqs fugit illud qd est fini repugnãs sil
appetit finẽ: & fugit ꝯriũ. Et silr volũtas sil mouet̃ i deũ
& odit pctm: qr est ꝯ deũ. ¶ Ad 2m dõm: q hꝰ mot⁹ libe 2m
ri arbitrij ad volũtatẽ ptinẽt: nõ ad irascibilẽ & ꝯcupisci
bilẽ. & B iõ qr obm eoꝝ est aliqd itelligibile. nõ aliqd sen
sibile. iueniunt̃ tñ aliqñ attribui irascibili & ꝯcupiscibi
li: inq̃tũ volũtas ipsa dr̃ irascibil & ꝯcupiscibilis ppter
silitudinẽ act⁹. Et tũc ꝯtritio põt attribui & ꝯcupiscibili
inq̃tũ hõ odit pctm: & irascibili inq̃tũ ꝯ pctm irascitur:
vindictã de eo sumere ppõnẽs. ¶ Et p B pz solo ad 3m 3m 4m
ad 4m & ad qntũ. ¶ Ad 6m dõm: q volũtas nõ mouet̃ sil 5m & 6m
ad ꝯria psequẽda: sz sil põt moueri ad vnũ fugiẽdum: &
aliud psequẽdũ: & pcipue si psecutio vni⁹ sit rõ fuge alte
rius. ¶ Ad 7m dõz: q grã dat̃ digno: nõ ita q aliqs sit suf 7m
ficiẽter dignus añq̃ grãm habeat: sz qr ex B ipso qd dat̃
facit hoiez dignũ. Uñ sil est dign⁹ grã & grãz hñs. ¶ Ad 8m
8m dõm: q ad B q aliq̃ forma successiue recipiat̃ i subo:
nihil opat̃ itẽsio vl remissio ei⁹ in subo: sz itẽsio vl remis
sio forme ꝯrie vel oppositi termini. puatio aũt grẽ nõ su
scipit magis vl min⁹: nisi p accñs rõne sue cãe: vt iã dcm
est. Et iõ nõ oz q grã successiue recipiat̃ in subo. Si aũt
in subo remitteret̃ possz B aliqd ꝯferre ad hoc q succes
siue grã abijceret̃. Sz grã nõ remittit̃ in eodẽ subo: & iõ
nec successiue abijcit̃ ppter B q ipa nõ remittit̃: nec suc
cessiue iducit̃ ppter hoc q ei⁹ puatio nõ remittit̃. ¶ Ad 9m
9m pz solo ex pdictis. nã nõ iõ dr̃ mutatio eẽ in istanti: qr
duo termini ei⁹ sint in eodẽ istãti: vt dcm est. ¶ Ad 10m 10m
dõm: q fieri alicui⁹ rei pmanẽtis põt accipi duplr. Uno
mõ ppe. & sic dr̃ res fieri q̃diu durat mot⁹: cuius termi
nus ẽ rei gnãtio. Et sic qd fit nõ est in pmanẽtib⁹: sz fieri
est rei p successionẽ: fm q pħs dic̃ in. 6. phy. qd fit fiebat
& fiet. Alio mõ dr̃ fieri iproprie: vt. s. dicat̃ aliqd fieri in
illo istãti in quo p fcm est. Et hoc iõ qr illud istãs inq̃tũ
est termin⁹ poris tpis in q̃ fiebat: vsurpat sibi hoc qd po
ri tẽpori debet̃. Et sic nõ est veꝝ q id qd fit nõ est: sz qd
nũc pmo ẽ: & añ hoc nõ erat. & sic est itelligẽdũ q in his q̃
fiũt subito sil est fieri & factũ eẽ. ¶ Ad 11m dõz: q motus 11m
nõ accipit̃ hic fz q ẽ exit⁹ de po° in actũ. sic.n. tpe mẽsu
rat̃: sz accipit̃ mot⁹ liberi arbitrij p ipsa eius opatiõe q̃
est act⁹ pfecti: vt dr̃ in 3° de aia. Et ita põt esse in istãti: sic
pfectũ eẽ est in istãti. ¶ Ad 12m dõz: q in illo istãti quo 12m
hõ iustificat̃ nõ reqrit̃ q sit ꝯtritio spãlr de singulis pec
catis: sz gnãlr de oib⁹ ꝯtritiõe spãli de singulis pctis pce
dẽte vel subseqnẽte. ¶ Ad 13m dõz: q postq̃ hõ in culpã 13m
icidit nõ põt eẽ mediũ iter grãm & culpã: qr culpa nõ au
fert̃ nisi p grãm: vt ex supradictis pz: nec grã pdit̃ nisi p
culpã: q̃uis añ culpã eẽt stat⁹ medius iter grãm & culpaz
fm quorundã opinionẽ. ¶ Ad 14m dõm: q non est acci 14m
pere vltimum instans in quo culpa fuit: sed vltimũ tem
pus: vt supra dictum est.

De gratia xpi. Et hz octo articlos. p.n. q̃ritur
vtꝝ in xpo sit grã creata. 2° vtꝝ ad
hoc q nã hũana vbo vniret̃ in psona reqrat̃ habitualis
grã. 3° vtꝝ grã xpi sit ifinita. 4° vtꝝ grã capitis xpo cõ
ueniat fm hũanã nãm. 5° vtꝝ in xpo reqrat̃ habitualis
grã ad hoc q sit caput. 6° vtruz xps mereri potuit. 7°
vtꝝ xps aliqs mereri potuit. 8° vtruz xps in p istãti sue
ꝯceptiõis mereri potuit. Qo. XXIX.

Questio est de grã xpi. Et pmo que
ritur vtrũ in xpo sit gratia
creata. ¶ Et videt̃ q nõ. hõ.n. dr̃ p grãz 1m
creatã filius adoptiuus: sz xps fm sctõs
nõ fuit fili⁹ adoptiuus. g nõ habuit grãz
creatã. ¶ Pt. vbi est cõiũctio rei p eẽntiã 2m
nõ est necia ꝯiũctio p silitudinẽ: sicut ad

cognoſcendū requiritur vnio cognoſcibilis ad rē cognitā:
⁊ tñ qñ aliq̃ ſunt in aĩa per ſui eēntiā:nō eſt neceſſe ad co
gnitionē ꝙ ſint in ea ꝑ ſilitudinē:ſ3 deus eſt aĩe xp̄i vni/
tus ꝑ eſſentiā realr in vnitate ꝑſone.g̃ nō req̄rit̃ ꝙ vnia/
3m tur ꝑ grām q̃ eſt vnio ꝑ ſilitudinē. ℂ P̃.ad ea que poſſu
mus ꝑ nr̃a nāl'ia:nō idigem⁹ grā:ſ3 xp̄us poterat ꝑuenire
ad gloriā ꝑ id qđ erat ſibi nāle.eſt.n.filius nāl'is: ⁊ ſi fili⁹
⁊ heres.cū g̃ grā īfundat̃ mētibus ad ꝯſequēdā gloriā3:
4m videt̃ ꝙ xp̄s gratia creata nō idiguerit. ℂ P̃.ſubm pōt
ſine accñte itelligi:ſ3 gratia ſi fuit in xp̄o accñs fuit. pōt
g̃ xp̄s itelligi ſine gratia.ſic g̃ itellecto:aut ei debet̃ vita
eterna:aut nō.ſi ſic.g̃ fruſtra addet̃ ei gratia.ſi aūt nō.cū
filys adoptiuis vita eterna debeat̃:ex hoc ꝙ ſūt filȳ vi/
det̃ ꝙ filiatio adoptiōis ꝑponderet filiationi nāli:qđ eſt
5m iconueniēs. ℂ P̃.qđ eſt bonū ꝑ eēntiā:nō idiget bonita
te participata:ſ3 xp̄s eſt bonus ꝑ eēntiā:q2 eſt ver⁹ deus.
6m g̃ non idiget gratia q̃ eſt bonitas participata. ℂ P̃.plus
ſuperat bonitas icreata bonitatē gratie:q̃3 lumē ſolis lu/
men cādele:ſ3 ille cui adeſt lumē ſolis nō idiget lumine
cādele.ergo cū xp̄o affuerit bonitas increata ꝑ vnionē3:
7m videt̃ ꝙ nō indiguerit gratia. ℂ P̃.vnio diuinitatis ad
xp̄m aut ſufficit ei:aut nō:ſi nō:p̄dicta vnio iperfecta fu/
it.ſi aūt ſufficit.ergo appoſitio gratie ſupflueret:nihil āt
in operib⁹ dei ſupfluū iuenitur.ergo xp̄s creatā gratiam
8m nō habuit. ℂ P̃.qui ſcit aliq̃d notitia nobiliori: vtpote
per mediū demōſtratiuū:nō idiget vt cognoſcat idē no/
titia minus nobili:vtpote per medium ꝓbabile: ſ3 xp̄s
erat bonus bonitate nobiliſſima.ſ.bonitate icreata.ergo
nō idiguit vt eēt bonus bonitate minus nobili.ſ.bonita
9m te creata. ℂ P̃.inſtrumentū nō indiget habitu ad ſuam
operationē:precipue ſi agens cui⁹ eſt iſtrumentū ſit per/
fecte virtutis:ſed humanitas xp̄i eſt ſicut iſtrumentum
diuinitatis ſibi vnite:vt Dam.dicit in tertio lib°.cum er
go virtus diuia ſit perfectiſſima:videtur ꝙ humanitas
10m xp̄i gratia nō indiguerit. ℂ Preterea.habenti plenitu/
dinē oīs boni nihil ſuperaddi eſt neceſſe:ſed anima chri
ſti oīs boni plenitudinē habuit ex hoc ipſo ꝙ verbū fu/
it ſibi vnitum in quo eſt theſaurus omnis boni. ergo nō
11m fuit neceſſariū ꝙ ſupadderetur bonitas gratie. ℂ Pre/
terea.id quo aliquid fit melius eſt nobilius eo: ſed nul/
la creatura eſt nobilior anima verbo vnita.ergo per nul
lam gratiā creatā anima xp̄i poteſt fieri melior. fruſtra
12m igitur in ea creata gratia eēt. ℂ Preterea.duplex ē ima
go dei in nobis:vt habet̃ ex glo.ſuper illud pſal. Signa/
tum eſt ⁊c̃.vna creationis que cōſiſtit in mente ſm vnā
eſſentiā:⁊ tres potentias:alia recreationis que attendit̃
ſm lumen gratie.aut ergo ymago gratie eſt deo ſimilior
q̃3 ymago mentis chriſti:aut non:ſi eſt deo ſimilior.ergo
gratia eſt nobilior creatura q̃3 anima chriſti. ſi v̄o nō eſt
ſimilior.ergo per eam mens chriſti non propinquius ac/
cederet ad dei conformitatem:ad qđ ſolum gratia men/
ti infunditur.fruſtra igitur gratia in anima chriſti pone
13m retur. ℂ Preterea. ſi effectus ſunt repugnantes: ⁊ cau/
ſas repugnantes habebunt.ſicut enim congregatio ⁊ diſ
gregatio viſus adinuicem repugnant:ita albedo ⁊ nigre
do;ſed filiatio naturalis cuius principium eſt natiuitas
eterna repugnat filiationi adoptionis: cuius ꝑncipium
eſt infuſio gratie.ergo ⁊ gratia infuſa repugnat natiuita
ti eterne.cū3 ergo natiuitas eterna chriſto conueniat: vi
detur ꝙ gratia ei infuſa non ſit.

3p **Sed contra.** Jo.i.dicitur.vidim⁹ eū plenū grē
⁊ veritatis:ſed in xp̄o fuit ſcīa crea
ta ad quā ꝑtinet veritas.g̃ ⁊ gratia creata. ℂ P̃.meritū
2° requirit grām:ſed xp̄s meruit ſibi ⁊ nobis vt ſancti di/
cunt.g̃ xp̄s habuit grā3 creatā:nā creatoris nō eſt mere/
ri. ℂ P̃.xp̄s fuit ſil' viator ⁊ cōprehenſor:ſed pfectio via/ 3°
toris eſt grā creata.ergo xp̄s grām creatā habuit. ℂ P̃. 4°
nulla pfectio aĩe xp̄i defuit q̃ alys īſit:cū ſit pfectiſſima:
ſed aīe ſanctoꝝ anime non ſolū hn̄t perfectionē nāe ſed
gratie.ergo vtraq3 pfectio fuit in xp̄o. ℂ P̃.ſicut ſe habz 5°
gloria ad cōprehenſorē:ita grā ad viatorē:ſed in xp̄o qui
erat viator ⁊ cōprehenſor fuit gloria creata:q2 per actu3
creatū diuitate fruebat̃.g̃ fuit in eo grā creata.

Reſpōdeo dicēdū:ꝙ neceſſe eſt ponere in xp̄o grā3
creatā.Cui⁹ rō neceſſitatis hinc ſumi R°
poteſt:ꝙ aīe ad deū duplex pōt eſſe ꝯiunctio.Una ſ3 eē
in vna ꝑſona que ſingulr eſt aīe xp̄i.Alia ſm oꝑationē q̃
ē cōis oib⁹ cognoſcētib⁹ ⁊ amātib⁹ deū.p̄ma quidē cōiū/
ctio ſine ſcđa ad btitudinē nō ſufficit:q2 nec ipſe de⁹ bea
tus eēt ſi ſe nō cognoſceret ⁊ amaret. Non.n.in ſeipſo de
lectaret̃:qđ ad beatitudinē requirit̃. Ad hoc ergo ꝙ aīa
xp̄i ſit beata ꝑter vnionē ipſius ad verbū in ꝑſona requi
tur vnio per oꝑationē:vt.ſ.videat deū per eēntiam ⁊ vi/
dendo fruat̃.hoc aūt excedit nālē3 potētiam cuiuſlibet
creature:ſoli aūt deo ſm nām ſuam cōueniēs eſt.oꝑ3 igi
tur ſupra nā3 aīe xp̄i aliq̃d ſibi addi ꝑ qđ ordinet̃ ad pre
dictam beatitudinē:⁊ hoc dicim⁹ gratiā. Unde neceſſe
eſt i aīa xp̄i grā3 creatā ponere.Ex quo p3 falſitas cuiuſ/
dā3 opīonis que poſuit in ſupiori pte aīe xp̄i grā3 hitua/
lem nō eſſe:ſed imediate vniri verbo:⁊ ex tali vnione ef
fluere grā3 in iferiores vires. Nā ſi loquat̃ de vnione in
ꝑſona nō ſolū ps ſupior aīe xp̄i vnit̃ v̄bo ſed tota aīa: ſi
aūt loq̃tur de vnione ꝑ oꝑationē:ad hāc req̄rit̃ habitua
lis gratia vt dictum eſt.

Ad primum ergo dicēdū:ꝙ illa que nata ſunt ꝑſo/ Ad p̄
ne cōuenire rōne ſuiipſius nō pn̄t
dici de xp̄o ſi hn̄t repugnantiā ad ꝓprietates ꝑſone eter
ne:q̃ ſola in eo ē.ſicut p3 de hoc noīe creatura.Ea vero q̃
nō ſunt nata cōuenire ꝑſone niſi rōne nāe vel ptis nāe
pn̄t dici de xp̄o:q̃uis habeāt repugnātiā ad ꝑſonā eter/
nā3:⁊ hoc ꝓpter dualitatē nārū:ſicut pati ⁊ mori ⁊ alia
huiuſmodi.Filiatio aūt per ꝑus reſpicit perſonā: gratia
aūt nō reſpicit perſonā niſi ratione mentis que eſt pars
nāe:⁊ iō filiatio adoptiōis nullo modo ꝯuenit xp̄o: con/
uenit tñ grām habere. ℂ Ad 2m dicēdū:ꝙ rō illa procedit 2m
qñ vnio ꝑ eēntiā ⁊ ꝑ ſimilitudinē ad idē ordinant̃.hoc
aūt nō ē in ꝓpoſito. Nā realis vnio diuinitatis ad aīa3 xp̄i
ordinat̃ ad vnitatē ꝑſone.Unio aūt ꝑ ſilitudinē gratie
ad fruitionē beatitudinis. ℂ Ad 3m dicēdū ꝙ beatitudo ē
nāl' xp̄o ſm nā3 diuā:nō aūt ſm humanā nā3:⁊ iō ad hoc 3m
idiget grā. ℂ Ad 4m dicēdū ꝙ ſi ponat̃ aīa xp̄i nō hr̃e grā3: 4m
tūc xp̄o ꝯueniet btitudo icreata inq̄ztū eſt fili⁹ nālis:nō
aūt beatitudo creata que debet̃ filys adoptiuis. ℂ Ad
5m dicēdū ꝙ xp̄s ſm diuinam nā3 ē bon⁹ ꝑ eēntiā:nō aūt ſm 5m
hūanā nām:⁊ q̄ztū ad hāc idiget pticipatiōe grē. ℂ Ad
6m dicēdū ꝙ lumē ſol' ⁊ cādele ad idē ordinant̃.nō āt vnio 6m
diuinitatis ad aīa3 xp̄i ⁊ ꝑſonā ꝑ grā3:⁊ iō nō ē ſile. ℂ Ad
7m dicēdū ꝙ vnio diuinitatis ad aīa3 xp̄i ſufficit ad h̄ qđ ē:n̄
tñ ſeq̄t̃ qđ vnio grē ſuperfluat:q2 ad aliđ ordinat̃. ℂ Ad 7m
8m dicēdū:ꝙ ſcīa nobilior ⁊ ignobilior ad idē ordinant̃.ſ. 8m
ad cognitiōē3 rei:nō aūt ita eſt in ꝓpoſito.Un̄ rō nō ſeq
tur. ℂ Ad 9m dicēdū:ꝙ duplex ē inſtrm̄:qđdā inaīatū qđ
agit̃ ⁊ ñ agit:vt ſecuris:⁊ tale nō idiget habitu.Quoddā 9m
v̄o aīatū:vt ſeruus qđ agit ⁊ agit̃:⁊ hoc idiget hitu:⁊ tale
iſtrm̄ ē hūanitas diuinitatis. ℂ Ad 10m dicēdū ꝙ aīe xp̄i vni/
ta erat plenitudo oīs boni ex ipſa ꝑſonali v̄bi vniōe:non 10m
tñ formalr ſ3 ꝑſonalr:⁊ iō idigebat iformari ꝑ gratiam.
ℂ Ad 11m dicēdū:ꝙ aīa vnita v̄bo ꝑſonalr nulla creatura 11m
ē melior ſimplr loquēdo:ſ3 ſm qđ nihil ꝓhib3.Sic enī3
ei⁹ corpore nobilior fuit color ſm quid;put.ſ.erat actus

ciuᵒ:ita ꝛ anima xp̄i melioꝛ est gratia eius:inquātum est
12ᵐ ꝑfectio ipsius.❡ Ad 12ᵐ dōm:ꝙ grā est similioꝛ q̄ʒtū ad
aliqd:inq̄ʒtū ꝯparaẽ ad aiam xp̄i:vt actus ad potentiaʒ.
Et ſm hoc ꝑ grām aia xp̄i deo ꝯformabaẽ.Sʒ q̄ʒtum ad
alia ipſa mens est ſimilioꝛ.ſ.q̄ʒtū ad nāles ꝓprietates in
13ᵐ gbᵒ deū imitaẽ.❡ Ad 13ᵐ dōm:ſicut ad p̄mum.

Secundo

querẽ vtꝝ ad hoc ꝙ hūana
nā v̄bo vnireẽ in ꝑſona req̄ /
1ᵐ raẽ habitualis grā.❡ Et videẽ ꝙ nō. prius
eni eſt itelligere ſubam in eē ſuppoſiti:q̄ʒ ali
qd accidēs ei iherēs:ſʒ per vnionē hūane na
ture cū v̄bo ꝯſtituiẽ hūana nā in eē ſuppoſiti. cuʒ ḡ gra
tia ſit accn̄s:videẽ ꝙ p̄us ſit itelligere vnionē humane
nāe ad verbū q̄ʒ grām:ꝛ ita grā nō req̄riẽ ad vnionem.
2ᵐ ❡ P̄.hūana nā eſt aſſūptibilis a v̄bo inq̄ʒtuʒ eſt rōna /
lis.hoc aūt nō daẽ ſibi ꝑ grām.ḡ ꝑ grām nō diſponiẽ ad
3ᵐ vnionē.❡ P̄.aia ad hoc ifundiẽ coꝛpoꝛi:vt in ea ꝑficia
tur ſciētia ꝛ v̄tutibᵒ:vt pʒ per Magiſtꝝ ſcda diſt.ſcdi li.
ſen.ſʒ ꝑ p̄us vniẽ v̄bo q̄ʒ coꝛpoꝛi aia xp̄i:alias ſequereẽ
ꝙ ſuppoſitū eēt aſſumptū:nā ex vniōe aie ad coꝛpᵒ cōſti
tuiẽ ſuppoſitū.ergo p̄us eſt itelligere vnionē aie xp̄i ad
v̄bū q̄ʒ ſit itelligere grām in ipſa:ꝛ ſic grā ad vnionē pre
4ᵐ dictā nō diſponit.❡ P̄.iter nām ꝛ ſuppoſitum nō cadit
aliqd accn̄s mediū:ſed nā hūana vniẽ v̄bo ſicut ſuppoſi
5ᵐ to.nō ḡ cadit ibi grā ſicut mediū diſponēs.❡ P̄.nā hu
mana vniẽ v̄bo:nō ſolū ſm aiam:ſed etiā ſm coꝛpᵒ.coꝛ /
pus aūt nō eſt grē ſuſceptiuū.ergo ad vnionē hūane nāe
6ᵐ ad verbū nō exigiẽ grā:ſicut diſpō media.❡ P̄.ſicut di
cit Augᵒ.in ep̄la ad Uoluſianū.in his que mirabilr̄ fiūt
tota rō facti eſt potētia facientis:ſed vnio hūane nāe ad
diuinā eſt ſup oia mirabilr̄ facta.ergo nō opʒ ex ꝑte fa /
cti aliquā diſpōnē ponere:ſʒ ſufficit potētia facientis:ꝛ
ſic nō req̄ritur aliq̄ gratia media.

Sed contra

3 p est qd Aug.dicit ꝙ q̄cq̄d ꝯuenit fi /
lio dei ꝑ nām:ꝯuenit filio hoīs per
grām:ſʒ eē deū ꝯuenit filio dei ꝑ nām. ergo ꝛ filio hoīs
ꝯuenit ꝑ grām:ꝯuenit aūt ei ꝑ vnionē.ergo ad vnioneʒ
2ᵐ req̄riẽ grā.❡ P̄.excellētioꝛ eſt vnio in ꝑſona:q̄ʒ ꝑ frui /
tionē:ſʒ ad hāc ſcdam vnionē req̄riẽ grā.ḡ ꝛ ad p̄mā.

Respondeo

R° dōm ꝙ habitualē grām ad vnionē
p̄dictā req̄ri pōt itelligi dupliciter
Uno mō ꝑ modū p̄ncipij cāntis:ꝛ ſic ponere vnionē in
xp̄o eē factā ꝑ grām ſonat hereſim Neſtoꝛij q̄ ponebat
nō alr̄ hūanitatē eē in xp̄o verbo vnitā:niſi ſm ꝑfectaʒ
ſilitudineʒ grē.Alio mō per modū diſpōnis.Et hoc pōt
eē duplr̄:vel ſm modū diſpōnis neceſſitatis vel ꝯgrui /
tatis. Neceitarl q̄dē ſicut caloꝛ eſt diſpō ad formā ignis:
vel raritas:q2 mā nō pōt eſſe ꝓpꝛia mā ignis:niſi intel /
ligaẽ cū caloꝛe ꝛ raritate.Congruitatis v̄o ſicut pulchri
Opio tudo eſt q̄dā diſpō ad mr̄imoniū.❡ Dicūt ergo q̄dā ꝙ
grā habitualis eſt diſpō ꝑ modū neceſſitatis:q̄ſi faciens
reprob: hūanā nām eē aſſūptibilē.❡ Sʒ iſtud nō videẽ. Nam
& termi grā magis eſt finis aſſūptiōis q̄ʒ diſpō ad aſſūptionē.di /
na° p̄pa. cit eni Dam.ꝙ xp̄s ad h̄ aſſūpſit hūanā nām vt eā cura
ret:que q̄dē curatio eſt ꝑ grām.vn̄ grā habitualis in xp̄o
magis itelligiẽ vt effectᵒ vniōis.q̄ʒ vt p̄paratio ad vnio /
nē.Et h̄ ſignificaẽ Jo.p̄mo.Uidimᵒ eū q̄ſi vnige. a pr̄e
plenū grē ꝛ veritatis.Quaſi ex h̄ ipſo plenitudo gratie
xp̄o ꝯueniat:ꝙ eſt vnigenitᵒ pr̄is ꝑ vnioneʒ.Et ſic habi /
tualis grā nō itelligiẽ diſpō ad vnionē niſi ꝑ modū con
gruitatis.Et ꝑ hūc modū habitualis grā pōt dici gratia
vniōis:q̄ʒuis ꝯuenientiᵒ ꝛ magis ſm itentionē ſanctoꝛuʒ
grā vniōis itelligaẽ ipm eē in ꝑſona v̄bi:qd hūane natu
re abſq3 meritis p̄cedētibᵒ collatū eſt:ad qd nō req̄ritur
grā habitualis:ſicut ad fruitionē q̄ in oꝑatiōe ꝯſiſtit.nā
habitᵒ nō eſt p̄ncipiū eſſendi:ſed oꝑandi.

Et per hoc

patet ſolutio ad obiecta. Ad argᵒ

Tertio

q̄riẽ vtꝝ grā xp̄i ſit ifinita ❡ Et 1ᵐ
videẽ ꝙ ſic.oē.n.finitū ē menſura
tū:ſʒ grā xp̄i nō eſt mēſurata:q2 ſp̄us datᵒ eſt
xp̄o nō ad mēſurā:vt dr̄ Jo.3°.ḡ grā xp̄i eſt ifi
nita.❡ P̄.quolibʒ finito deᵒ pōt q̄olibʒ ma 2ᵐ
ius facere:ſʒ deus nō potuiſſet maiorē graʒ dare xp̄o: vt
Magr̄ dicit 3° lib°.diſt.13°.ergo grā xp̄i eſt ifinita.❡ Sʒ
dice.ꝙ h̄ nō dr̄ ꝓ tāto ꝙ deᵒ nō poſſet maioreʒ grām fa /
cere.ſʒ q2 aia xp̄i nō poterat maioreʒ recipe. erat.n.tota
capacitas eiᵒ gratia repleta.❡ Sʒ ꝯ.Aug.dicit in li°. de 3ᵐ
nā boni.ꝙ bonū nāe ꝯſiſtit in mō:ſpē ꝛ oꝛdine:ꝛ vbi hec
tria magna ſunt.ibi magnū bonū eſt:vbi parua puuʒ. ḡ
ſm h̄ ꝙ creſcit creatura aliq̄ in bonitate: ſʒ h̄ ꝛ modus
eius creſcit:ꝛ ꝑ ꝯn̄s eiᵒ capacitatis mēſura ampliaẽ. Nā
modus mēſurā ſeq̄ẽ:vt Aug.dicit 3°. ſup Gen̄.ad lr̄aʒ.Et
ita q̄ʒto plus augeẽ grā:plus augeẽ capacitas in aia xp̄i.
❡ P̄.Anſel.in li°.cur deᵒ hō. ꝓbat ꝙ opoꝛtuit deū incar 4ᵐ
nari:q2 ſatiſfactio ꝓ nā hūana nō poterat fieri:niſi ꝑ me
ritū ifinitū:qd nō pōt eē hoīs puri:ex q̄ pʒ ꝙ meritū ho /
minis xp̄i fuit ifinitū:ſʒ cā meriti eſt grā.ḡ grā xp̄i eſt ifi
nita:q2 a cā finita nō pōt egredi effectᵒ ifinitus. ❡ Pre / 5ᵐ
terea.charitas viatoꝛis in ifinitū augeri pōt : q2 q̄ʒtūcū /
q3 hō in hac vita ꝓficiat ſemꝑ pōt in amplius ꝓficere.ſi
ergo gratia xp̄i eēt finita:grā alteriᵒ hoīs poſſet tātū cre
ſcere ꝙ eēt maioꝛ gratia xp̄i:ꝛ ſic ille eēt melioꝛ xp̄o: qd
eſt icōueniēs.❡ Preterea.aut capacitas aie xp̄i ē finita 6ᵐ
aut ifinita.ſi ifinita ꝛ tota ſua capacitas plena ē.ḡ hʒ gra
tiā ifinitā.ſi aūt ſit finita:quolibʒ aūt finito pōt deᵒ q̄oli
bet maiᵒ facere.ḡ pōt facere maiorē capacitatē q̄ʒ habe /
at aia xp̄i.ꝛ ſic pōt facere meliorē xp̄ʒ:qd eſt abſurdum.
❡ Sʒ dice.ꝙ deᵒ poſſʒ facere maiorē capacitatē q̄ʒtū in
ſe ē:ſʒ creatura nō poſſʒ maiorē recipe.❡ Sʒ ꝯ.optima 7ᵐ
creatura diſtat a deo i ifinitū.ḡ ſūt ifiniti gradus medij
iter deū ꝛ creaturā optimā:ꝛ ſic q̄libʒ bōitate vl̄ capaci /
tate creata pōt deᵒ facere meliorē.❡ Preterea.nullū fi 8ᵐ
nitū pōt ſuꝑ ifinita:ſʒ gratia xp̄i poterat ſuꝑ ifinita.pote
rat.n.ſuꝑ ſalutē ifinitoꝝ hoīum:ꝛ ſuꝑ abolitionē ifinito
rum pctōꝝ.ergo gratia xp̄i erat ifinita.

Sed cōtra.

nullū creatū eſt ifinitū. oīs creatura 3 p
creatori adeq̄reẽ: ſed gratia xp̄i erat
q̄d creatū.ḡ finita.❡ P̄.Sap.xi°. diciẽ. Oia in pōdere: 2°
nūero ꝛ mēſura diſpoſuiſti:ſed nullū ifinitū hʒ pōdus ꝛ
mēſurā determinatā.ḡ oia q̄ ſunt facta a deo ſūt finita:
ꝛ ita grā nō eſt ifinita.

Respōdeo.

dōʒ ꝙ qd iſta itroduciẽ occaſiōe illo / R°
rū v̄boꝝ q̄ habenẽ Joā.3°. Nō ad mēſurā dat deᵒ ſp̄ūm.
Et iō hoꝝ v̄boꝝ itellectū accipe oʒ ad veritatē p̄ſentis
q̄ōnis ꝯſiderādā.❡ Pōt aūt in p̄mis occurrere talis i / 1ᵘˢ ſo.
tellectᵒ v̄boꝝ dictoꝝ:vt dicaẽ ſp̄us nō ad mēſurā xp̄o da
tus:q2 ſp̄us ſcūs q̄ in ſe ē ifinitᵒ xp̄m repleuit ꝑ gratiaʒ.
❡ Sʒ iſte itellectᵒ nō eſt ſʒ itētionē lr̄e. Nā v̄ba p̄miſſa reprob:
iducunẽ ad diſtiguēdū iter xp̄m ꝛ Joānē ꝛ oēs ſctōs. vt eius.
glo.ibidē dic̄.Sctōꝝ aūt itellectū p̄dictū xp̄s q̄ʒtū ad hoc
nō differt a creaturis. Nā ſp̄ūs ſcūs q̄ ē tertia ꝑſona i tri
nitate:ꝛ ē in ſe ifinitᵒ:ꝛ q̄uēlibʒ ſctōꝝ ihabitat. ❡ Et iō 2°
poniẽ in glo.aliᵒ itellectᵒ:vt p̄dicta v̄ba referanẽ ad gnā /
tionē eternā:ſʒ quā pr̄ dedit filio nāʒ ifinitā vt ſic ꝑ ſp̄m
ſp̄ūalis nā diuina itelligaẽ.vn̄ dic̄ glo.ibidē:vt tātᵒ ſit filiᵒ
q̄ʒtus ꝛ pr̄:eq̄lē.n.ſibi genuit filiū.❡ Sʒ hic ſenſus v̄bis reprob:
ſequētibᵒ nō ꝯcoꝛdat:q2 ſubiungiẽ.pr̄ diligit filiū: vt q̄ſi eius.
dilectio patris ad filiū rō p̄dicte donatiōis itelligatur.
Nec pōt dici ꝙ dilectio ſit rō gnātiōis eterne:cū magis

dilectio ꝑsonalis ex generato fit: dilectio aūt essentialis
ad voluntatē ptinet. Nō aūt ꝯcedit̄ ꝙ pater genuit filiū
3° voluntate. Et iō ponit̄ in glo. ali⁹ itellectus: vt referat̄
ad vnionē verbi ad humanā nām. Ip̄m.n. dei verbū qḋ
est diuina sapiētia singulis creaturis ſm aliquā determi
natā mēsurā cōicat̄: inquātū deus per oīa opa sua sue sa/
pientie sparsit idicia: ſm illud Eccl. pmo. Effudit deus il
lam.s. sapientiā sup oīa opera sua: ⁊ sup oēm carnē ſʒ da/
tum suū ꝑbens illā diligētibus se. Sed hūane nature in
xp̄o ip̄ʒ verbū absq; mensura plenarie est vnitū: vt sic ꝑ
spūm qui nō est ad mensurā datus ip̄m dei v̄bū itelliga/
tur. vn̄ glo. ibidē dicit. Sicut pater plenū ⁊ ꝑfectū genu/
Repro it verbū: sic plenū ⁊ ꝑfectū est vnitū hūane nāe. ¶ Sed
ba'ci'. hic etiā itellectus sequētib⁹ v̄bis nō vsquaq; ꝯcordat.
hec.n. datio de qua p̄missa verba loquunt̄: filio facta eē
ostendit̄ cū subiūgit̄. pater diligit filiū: ⁊ oīa dedit in ma
nu eius. per vnionē aūt nō est aliud datū filio: ſʒ datū est
homini vt sit fili⁹. Et iō ꝓprie p̄dicta v̄ba vident̄ ad gra
tiā habitualē ptinere: in qua.s. spūs scūs aīe xp̄i dat⁹ esse
ondit̄: p̄supposita vniōe ꝑ quā ille hō erat fili⁹ dei. hec āt
Deter gr̄a simpl'r loquendo finita erat: ſʒ q̄dāmō īfinita. ¶ Ad
mia' vñ cuius euidētiā sciēdū est ꝙ finitū ⁊ īfinitū circa quātita
⁊ so, vlt' tem itelligunt̄: vt pʒ ꝑ ph̄m in p̄mo phyc. Est aūt duplex
⁊ ppa. quātitas.s. dimēsiua: que ſm extēsiōem ꝯsiderat̄: ⁊ v̄tua
lis: que attendit̄ ſm itensionē. Uirtus.n. rei est ipsi⁹ ꝑfe
ctio: ſm illud ph̄i in. 7. phyc. Unūqḋq; ꝑfectū est qn̄ at/
tingit ꝓpe virtuti. Et sic quātitas v̄tualis vnuiscuiusq;
forme attēdit̄ ſm modū sue ꝑfectiōis. Utraq; aūt quāti
tas ꝑ multa diuersificat̄. Nā sub quātitate dimēsiua ꝯti
net̄ lōgitudo: latitudo ⁊ ꝓfundū: ⁊ nūerus in po°. Quan/
titas aūt virtualis in tot distinguit̄ quot sunt nāe vł for
me: quaꝝ ꝑfectiōis modus totā mēsurā quātitatis facit.
Cōtingit aūt id qḋ est ſm vnā quātitatē finitū: esse scḋʒ
aliā īfinitū. Pōt.n. itelligi aliq̄ supficies finita ſʒ latitu/
dinē: ⁊ īfinita ſm lōgitudinē. pʒ ēt h̄ si accipiat̄ vna q̄ti/
tas dimēsiua: ⁊ alia v̄tualis. Si.n. itelligat̄ corpus albuʒ
īfinitū: nō ꝓpter h̄ albedo itensiue īfinita erit: ſʒ solū ex/
tensiue ⁊ ꝑ accn̄s. poterit.n. aliqd albi⁹ iueniri: pʒ nihilo
min⁹ idē si vtraq; q̄titas sit virtualis. Nā in vno ⁊ eodē
diuersa q̄titas v̄tualis attēdi pōt ſm diuersas rōnes eo/
ruʒ que de ipso p̄dicant̄: sicut ex h̄ ꝙ dr̄ ens ꝯsiderat̄ in
eo q̄titas virtualis q̄tū ad ꝑfectionē eēndi. ⁊ ex h̄ ꝙ dr̄
sensibilis ꝯsiderat̄ in eo q̄titas virtualis ex ꝑfectōe sen
tiēdi: ⁊ sic de alijs. Q̄tū igit̄ ad rōnē essendi: īfinitū eē nō
pōt nisi illud in quo oīs eēndi ꝑfectio icludit̄: que in di/
uersis īfinitis modis variari pōt. Et hoc mō solus de⁹ ī/
finitus est ſm eēntiā: q2 eius eēntia nō limitat̄ ad aliq̄
determiatā ꝑfectionē: ſʒ in se icludit oēʒ modū ꝑfectio/
nis ad quē rō entitatis se extēdere pōt. Et iō ipse est infi
nitus ſm eēntiā: hec aūt īfinitas nulli creature cōpetere
pōt. Nā cuiuslibʒ creature eē est limitatū ad ꝑfectiōem
ꝓprie spēi. Si ḡ itelligat̄ aliq̄ aīa sensibilis q̄ hēat in se
ꝗcqd pōt ꝯcurrere ad ꝑfectionē sentiēdi q̄litercūq; illa
ꝗdē aīa erit finita ſʒ eēntiā: q2 eē suū est limitatū ad ali
quā ꝑfectiōem eēndi.s. sensibilē: quā excedit ꝑfectio in/
telligibilis: esset tn̄ īfinita ſm rōnē sensibilitatis: q2 ei⁹
sensibilitas ad nullū determiatū modū eēndi limitare/
tur. Et sil'r dico de gr̄a habituali xp̄i: ꝙ est finita ſm eēn
tiā: q2 eē suū est limitatū ad aliquā spēm entis.s. ad rōnē
gr̄e: est tn̄ īfinita ſm rōnē gr̄e: q2 cū īfinitis modis possit
ꝯsiderari ꝑfectio alicui⁹ q̄tū ad gr̄am: nullus eoꝝ defuit
xp̄o: ſʒ habuit in se gr̄am ſm oēm plenitudinē ⁊ ꝑfectio/
nē ad quā rō hui⁹ spēi q̄ est gr̄a pōt se extēdere. Et hūc ī/
tellectū manifeste ponit glo. ibidē dicēs. Ad mēsurā dat
de⁹ spm̄ hoībus: filio aūt nō ad mensurā: ſʒ sicut totū ex

seipso genuit filiū suū: ita īcarnato filio suo totū spm̄ suū
dedit nō particulariter: nec ꝑ subdiuisionē: ſʒ vl'r ⁊ gene
ral'r. Et Aug°. dicit ad Dardanū. ꝙ xp̄o est caput in quo
sunt oēs sensus: ſʒ in scīs q̄si solus tact⁹ est: q̄b⁹ datus ē spi
ritus ad mēsurā. ¶ Sic ḡ dōm est ꝙ gr̄a xp̄i fuit finita ? so.
ſm eēntiā: ſʒ īfinita fuit ſm ꝑfectionē rōnis gr̄e.

Ad primū ergo pʒ solo ex dictis. ¶ Ad scḋm di/ Ad p°
cendū ꝙ gr̄a est finita ſm eēntiā: ſʒ ī/ 2m
finita ſm rōnē gr̄e. Pōt.n. deus facere meliorē eēntiam
q̄ʒ sit eēntia gr̄e: non tn̄ aliqd meli⁹ in genere gr̄e: cū gra/
tia xp̄i oīa icludat ad que rō gr̄e se pōt extendere. ¶ Ad
tertiū dōm: ꝙ capacitas creature dr̄ ſm potētiā recepti/ 3°
bilitatis q̄ est in ipsa. Est aūt duplex potētia creature ad
recipiēdū. Una nālis q̄ pōt tota ipleri. q2 hec nō se exten
dit nisi ad ꝑfectiōes nāles. Alia est po⁹ obie ſm ꝙ pōt re
cipere aliqd a deo: ⁊ talis capacitas non pōt ipleri: q2 ꝗc/
qd de⁹ de creatura faciat: adhuc remanet in potētia reci
piēdi a deo. Modus aūt ꝑ crescēte bonitate crescit: seqt̄
magis mēsurā ꝑfectionis recepte q̄ʒ capacitatis ad reci/
piēdū. ¶ Ad 4^{m} dōm ꝙ forma est p̄ncipiū act⁹: ſm aūt 4°
ꝙ hʒ eē in actu nō est possibile ꝙ a forma cui⁹ est eēntia
finita ꝓcedat actio īfinita ſm itensionem. Un̄ ⁊ meritū
xp̄i nō fuit īfinitū ſm itensionē actus. finite.n. diligebat
⁊ cognoscebat: ſʒ habuit quādā īfinitatē ex circūstantia
ꝑsone q̄ erat dignitatis īfinite. Quāto.n. maior est qui se
hūiliat: tāto eius hūilitas laudabilior est. ¶ Ad 5m dōʒ:
ꝙ q̄uis charitas vel gr̄a viatoris in īfinitū augeri possit 5m
nūquā tn̄ pōt ꝑuenire ad eq̄litatē gr̄e xp̄i. Or.n. finitum
aliqḋ ꝑ ꝯtinuū augmētū possit attigere ad quātūcūq; fi/
nitū veritatē hʒ si accipiat̄ eadē rō quātitatis in vtroq;
finito: sic̄ si ꝯparem⁹ lineā ad lineā: vel albedinē ad albe
dinē: nō aūt si accipiat̄ alia ⁊ alia rō quātitatis. Et h̄ pʒ
in quātitate dimēsiua. Quātūcūq;.n. linea augeat̄ in lō/
gū: nūq̄ ꝑueniet ad latitudinē supficiei. Et sil'r pʒ in q̄ti
tate virtuali vel itensiua. Quātūcūq;.n. cognitio cogno/
scētis deū ꝑ silitudinē ꝓficiat: nūquaʒ pōt adeq̄ri cogni
tioni ꝯp̄hēsoris ꝗ videt deū per essentiā. Et sil'r charitas
viatoris nō pōt adeq̄ri charitati ꝯp̄hensoris. al'r.n. aliqs
afficit̄ ad p̄sentia: ⁊ al'r ad absentia. Sil'r ēt q̄tūcūq; cre/
scat gr̄a alicui⁹ hoīs ꝑ gr̄am: ſm aliquā particularē parti
cipationē possidet: nūquā pōt adequare gr̄am xp̄i: q̄ vl'r
plena existit. ¶ Ad 6m dōʒ: ꝙ capacitas aīe xp̄i ē finita: ⁊ 6°
p̄t de⁹ maiorē capacitatē facere ⁊ meliorē creaturā q̄ʒ sit
aīa xp̄i: si ꝑ itellm̄ separet̄ a v̄bo. Non tn̄ seq̄t̄ ꝙ possit fa
cere meliorē xp̄m: q2 xp̄s hʒ ex alio bonitatē.s. ex vnione
ad v̄bū: ex qua p̄te ei⁹ bonitas maior itelligi nō p̄t. ¶ Et 7m
per h̄ pʒ solo ad 7m. ¶ Ad 8m dōʒ: ꝙ ex circūstātia ꝑsone 8m
hʒ aīa xp̄i ꝙ possit sup īfinita: ex quo meritū eius habet
infinitatē: vt p̄us dictum est.

Quarto q̄rit̄ vtꝝ gr̄a capitis conueniat
xp̄o ſm hūanaʒ nām. ¶ Et vi/ p°m
det̄ ꝙ nō. capitis.n. est īfluere in mēbra: sed
xp̄s nō īfluit in hoīes ſm hūanā nām ꝑ spūa
lē īfluxū: ꝗ p̄cipue ad aīas ptinet: q2 sic̄ dicit
glo. Aug. Joā. 5. Per v̄bū dei viuificant̄ aīe: ſʒ ꝑ v̄bū ca/
ro fcm̄ viuificant̄ corpora. ergo xp̄s ſm hūanā nām non
est caput eccl'ie. ¶ Sʒ dice. ꝙ xp̄s īfluit in aīas effectiue
ſm diuinā nām: ſʒ dispositiue ſm hūanā. ¶ Sʒ ꝯ. mini/ 2m
stri eccl'ie inq̄tū sacr̄a dispēsant ad vitā spūalē disponūt.
nā sacrm̄ est cā dispositiua gr̄e: ſʒ mīstri eccl'ie nō dicunt̄
eccl'ie caput. ḡ nec xp̄s ſm h̄ caput eccl'ie dicet̄. ¶ Pre/ 3m
terea. eccl'ia fuisset etiā si hō nō peccasset: nō autem ver/
bum dei humanā nām assumpsisset: vt dicit quedā glo.
sup illud p̄me Thi. p°. Xp̄s iesus venit in hūc mūdū ⁊c̄.
eccl'ia āt sine capite eē nō pōt. ḡ xp̄s nō ē caput eccl'ie ſʒ

humanā naturā. ¶ Sed diceretur q̄ homine nō peccā-
te xp̄s fuisset caput ecclesie incarnatum est verbum dei: post
4m peccatū aūt incarnatū est verbū caro factū. ¶ Sed cōtra. ad
plenā reparationē humani generis requiritur q̄ homo nō
sit debitor sue salutis alicui cui p̄us nō fuisset: ꝛ ꝓpter h̄
vt Ansel. dicit in lib°. cur deus homo. Reparatio per an
gelū fieri nō potuit: sed si xp̄s ante petm̄ fuiss3 caput ec-
clesie solū incarnatū est verbū: hō ante petm̄ nulli creature
debitor fuiss3 ꝓ sua salute: est aūt post petm̄ debitor xp̄o
s̄m humanā nām si s̄m eā est caput. ḡ videt̄ q̄ nō sit plena
5m reparatio humani generis fcā: qđ est icōueniēs. ¶ P̄. boni
angeli ꝛ hoīes ad vnā ecclīaz ptinēt. vni° aūt ecclīe vnū
est caput. cū ḡ xp̄s nō sit caput bonoꝝ āgeloꝝ: q̄ nūq̄ pec
cauerūt: nec sunt ei in nā ꝯformes: videt̄ q̄ nec hoīuz ca
6m put s̄m humanā nāz existat. ¶ P̄. caput est corpis mēbꝝ:
s3 xp̄s vt videt̄ nō est mēbꝝ ecclīe: q2 mēbꝝ partialitatē
quādā iportat: ꝛ p ꝯñs impfectionē. ḡ xp̄s non est caput
7m ecclīe. ¶ P̄. s̄m phm̄ in i2°. de aīalib°. cor est p̄ncipiū sen
suū ꝛ mot° ꝛ vite. si igit̄ rōne spūalis īfluentie xp̄o aliqđ
nomē debet̄: magis debet̄ ei nomē cordis q̄3 capitis: p̄ci
pue cū caput a corde recipiat. xp̄s aūt a nullo ecclīe mē-
8m bro. ¶ P̄. ecclīa est cōgregatio fideliū: s3 xp̄s nō habuit
fidē. si ḡ xp̄s sit caput ecclīe nō erit caput cōforme mem
9m bris: qđ est 3 rōnē capitis. ¶ P̄. caput nō est posteri° mē-
bris: s3 multa mēbra ecclīe p̄cesserūt xp̄3. ḡ xp̄s nō est ca
put ecclīe. ¶ S3 dice. q̄ q̄uis xp̄s nō eēt tūc in reꝝ nā:
10m erat tñ in fide patrū. ¶ Cōtra. xp̄s s̄m q̄ est caput ecclīe
grām mēbris ecclīe īfundit. si ḡ ad rōnē capitis sufficit:
q̄ xp̄s sit in fide credentiū: videt̄ q̄ eq̄lis copia grē fue
11m rit in veteri testamēto: sicut in nouo: qđ est falsuz. ¶ P̄.
qđ nō est nō pōt agere: s3 xp̄s q̄ erat in fide patꝝ tm̄ nō
habebat eē in seipso s̄m humanā nām ḡ nō poterat influe
12m re: ꝛ ita nō poterat eē caput. ¶ P̄. oīs ꝓpōtū° subm̄ est
res rōnis: ꝛ p̄dicatuz est res nāe est falsa: sicut si dicat̄ q̄
gen° vel spēs currit: s3 xp̄s s̄m q̄ est in fide significat̄ vt
res rōnis: cū igit̄ eē caput vl' īfluere dicat rez nāe: videt̄
q̄ hec ꝓpō sit falsa. xp̄s s̄m q̄ est in fide ē caput ecclesie.
13m ¶ P̄. vni° corporis vnū est caput: s3 xp̄s est caput ecclīe
14m s̄m diuinitatē. nō ḡ s3 humanitatē. ¶ P̄. capitis nō est ca-
put: s3 caput xp̄i est de°. p̄me Coꝝ. xi°. ḡ xp̄s non est caput
15m ecclīe. ¶ P̄. de rōne capitis est q̄ hēat oēs sensus q̄ sunt
in corpore: vt dicit Aug°. ad dardanū. s3 aliq̄s sensus spi-
ritualis est in ecclīa q̄ nō est in xp̄o. s. fides ꝛ spes. ḡ xp̄us
16m nō est caput ecclīe. ¶ P̄. Ephe. p̄. sup illud. Ip̄3 dedit ca
put ꝛc̄. dic̄ gl. illi subijciūt̄ tāq̄3 capiti a q̄ hn̄t originē: nō
tñ hn̄t originē hoīes ꝛ āgeli a xp̄o s3 humanā nā3: s3 s3 di-
uinā. ḡ xp̄s nō est caput ecclīe s3 humanā nā3: s3 s̄m dinā3.
17m ¶ P̄. Aug°. dicit in li°. 83. q. q̄ illuminare aīas est act° so-
li deo ꝯueniēs. ḡ nō cōuenit xp̄o s̄m humanā nā3. ergo xp̄s
s̄m humanā nām nō est caput ecclesie.

3p̄ **Sed contra.** Ephe. p̄. sup illud. Ip̄3 dedit caput
sup oēm ecclīam. dicit glo. s̄m huma
2° nitatē. ¶ P̄. capitis ad corp° est vnio s̄m conformitatē
nāe: nō aūt est cōformitas xp̄i ad ecclīam s̄m diuinā na-
turā: s3 s3 humanā nā3. ḡ xp̄s s3 humanā nā3 ē caput ecclīe.
R° **Respondeo.** dōm: q̄ in spūalib° caput dr̄ p trans-
sumptionē a capite corporis nālis.
ꝛ iō cōsiderāda est habitudo capitis ad mēbra: vt appa-
reat q̄liter xp̄s sit ecclīe caput. Inuenit̄ āt caput ad alia
mēbra eē in duplici habitudine. s. distinctionis ꝛ confor
mitatis. distinctionis q̄dē q̄tū ad tria. Primo q̄tum ad
dignitatē: q2 caput plene possidet oēs sensus: nō aūt alia
mēbra. Scđo rōne gubernationis: q2 caput oīa alia mē-
bra in suis actib° gubernat ꝛ regulat: taz per sensus exte-
riores q̄3 p iteriores qui in capite sedē hn̄t. Tertio rōne
causalitatis. Nā caput īfluit oīb° mēbris sensuz ꝛ motū.
Uñ ꝛ medici dicūt neruos a capite originē ducere: ꝛ q̄c-
q̄d ptinet ad vires aīales apphēsiuas ꝛ motiuas. Inueni
tur etiā triplex cōformitas capitis ad mēbra. p̄ma q̄dē3
s̄m nām. Nā caput ꝛ cetera mēbra partes sunt vni° nāe.
Scđa rōne ordis. est. n. q̄dā vnio ordinis iter caput ꝛ mē
bra: inq̄tū mēbra subseruiunt sibi inuicē s̄m q̄ dr̄ p̄me
Coꝝ. i2. Tertia est rōne cōtinuitatis. Naz caput ceteris
mēbris in corpore nāli ꝯtinuat̄. Scđm has ḡ ꝯformita
tes ꝛ distinctiones nomē capitis diuersimode s̄m meta
phorā diuersis attribuit̄. Quedā. n. sunt iter que est con
formitas s̄m nām: ꝛ in his alicui eoꝝ nomē capitis attri
buit̄ rōne solius eminētie seu dignitatis: sicut dr̄ leo ca
put eē aīaliū: vel ciuitas aliq̄ caput regni rōne sue digni
tatis. Isa. 7. Caput syrie damasc°. Quedā v̄o hn̄t confor-
mitatē adinuicē s̄m ordinis vnionē: q2. s. ad vnū finē or-
dinātur. Et in istis attribuit̄ nomē capitl rōne guberna-
tiōis q̄ est p ordinē ad finē: ꝛ sic p̄ncipes dicuntur capita
populi s̄m illud Amos. 6°. Optimates capita ppl'oꝝ. S3
vbi est cōtinuitas dr̄ caput rōne īfluētie: sicut fons dr̄ ca
put fluminis. Et istis trib° modis xp̄s s̄m humanā nām dici
tur ecclīe caput. Est. n. eiusdē nāe s̄m spēm cū ceteris ho
minib°. ꝛ sic ꝯpetit ei caput rōne dignitatis: s̄m q̄ grā in
eo abūdantior iuenit̄. Est ēt in ecclīa inenire ordis vni-
tatē: s̄m q̄ mēbra ecclīe sibi inicē deseruiūt ꝛ ordinātur
in deū. Et sic xp̄s dr̄ ecclīe caput vt gubernator. Est ēt in
ecclīa ꝯtinuitas q̄dā: rōne spūs sci q̄ vn° ꝛ idē nūero totā
ecclesiā replet ꝛ vnit. Uñ ēt ꝛ xp̄s s3 humanā nā3 dr̄ caput
rōne īfluētie. S3 ad spūalē sensuz ꝛ motū pōt aliq̄s itelli
gi īfluere dupl'r. Uno° sic p̄ncipale agēs: ꝛ sic soli° dei ē ī-
fluere grām in mēbra ecclīe. Alio mō īstrumentalr̄: ꝛ sic
ēt humanitas xp̄i cā est īfluētie p̄dicte: q2 vt Dam. dicit: si-
cut ferrū vrit ꝓpter ignē sibi cōiūctū: ita actiōes humani-
tatis xp̄i erāt ꝓpter diuinitatē vnitā: cui° quasi organū
erat ipsa humanitas: ꝛ h̄ ad rōnē capitis sufficere videtur.
Nā ꝛ caput nālis corporis non īfluit in mēbra: nisi rōne
latētis v̄tutis. Xp̄s tñ s̄m duas vltimas ꝯditiones capi-
tis pōt dici caput angeloꝝ s̄m humanā nām: ꝛ caput vtro-
rūq̄3 s̄m diuinā. Nō aūt s̄m p̄mā: nisi accipiat̄ cōitas q̄-
tum ad nām gn̄is: s̄m q̄ hō ꝛ angelus in nā rōnali cōue-
niūt: ꝛ vlteri° cōitas analogie: s̄m q̄ filio cu3 oīb° creatu-
ris cōe est a patre accipe: vt Basili° dicit: rōne cui° dr̄ p̄i
mogenit° oīs creature. Coll'. p̄. Ut ḡ ꝓpe loq̄mur xp̄s to-
tus s̄m vtrāq̄3 nām sil' est caput toti° ecclīe s̄m tres ꝯdi-
tiōes p̄dictas. Et p has tres ꝯditiōes Apls ꝓbat ad Col.
p̄mo. Xp̄m ecclīe caput sic dicēs. Ipse est caput corporis
ecclīe q̄ est p̄ncipiū p̄mogenit° ex mortuis vt sit in oīb°
ipse p̄matū tenēs: quo ad gubernationē: q2 in ipso cōpla-
cuit oēm plenitudinē habitare: quo ad dignitatē: ꝛ p cu3
recōciliare oīa: quo ad īfluētiam.

Ad primuz ergo dōm: q̄ viuificare ta3 aīas q̄3 Ad p̄m
corpora attribuit̄ diuinitati v̄bi: si-
cut p̄ncipal'r agēti: humanitati v̄o sicut istr̄o. Attribuit̄ tñ
vita aīaꝝ diuinitati v̄bi: ꝛ vita corpoꝝ humanitati p quan
dā appropriationē: vt attendat̄ ꝯformitas inter caput ꝛ
mēbra: sicut dr̄ q̄ passio est cā remissiōis culpe: ꝛ resurre
ctio cā iustificatiōis. ¶ Ad 2m dōm: q̄ alij ministri eccle 2m
sie nō disponūt nec opant̄ ad spūalē vitā q̄si ex ꝓpa vir-
tute: s3 v̄tute aliena. xp̄s aūt virtute ꝓpa. Et ide ē q̄ xp̄s
poterat per seip̄m effectū sacramētoꝝ prebere: q2 tota ef
ficacia sacramentoꝝ in eo originaliter erat. non aūt hoc
possunt alij qui sunt ecclesie ministri. Unde non possunt
dici caput: nisi forte ratione gubernationis: sicut quili-
bet princeps dicitur caput. ¶ Ad tertium dicendum: q̄ 3m
supposita illa opinione q̄ Xp̄s nō fuisset incarnat° si hō

nõ peccasset: Xp̃s ante pctm̃ fuisset caput ecclie ſm̃ diui
nã nãm solũ. Sed post pctm̃ opʒ ꝙ sit ecclesie caput: etiã
ſʒ hũanã. Nã per pctm̃ nã hũana vulnerata est: ⁊ ad sen
sibilia demersa: vt ad inuisibilẽ ẜbi gubernationẽ nõ sit
sufficiẽter ydonea. Uñ oportuit medicinã vulneri adhi
beri per hũanitatẽ xp̃i ꝑ quã xp̃s satisfecit: ⁊ oportuit ꝙ
visibilẽ nãm assumeret. vt per visibilẽ gubernationẽ ad
4ᵐ inuisibilia hõ reuocaret̃. ℂ Ad 4ᵐ dõm ꝙ hũana natura
quãdã infinitatẽ dignitatis sortit̃ ex hoc ipso ꝙ diuine
vnita est in ꝑsona: vt nõ sit iniuriosuʒ homini: ꝙ xp̃o ſm̃
hũanã nãm debitor efficiat̃ sue salutis: q2 hũana nã ope
rat̃ per ṽtutẽ diuine: vt dcm̃ est. Uñ ⁊ vna veneratiõe xp̃ʒ
5ᵐ in vtraqʒ nã veneramur. s. latria. ℂ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ xp̃us
non solũ ſm̃ diuinã nãm: ſʒ etiã ſm̃ hũanã est angelorũʒ
caput: q2 eos illuminat ſm̃ hũanã nãm: vt Diony. dic̃. 7.
caº. de di. no. Uñ ⁊ ad Col. 2. dr̃: ꝙ ipse est caput oĩs ꝑnci
patus ⁊ potestatis. Sʒ tñ hũanitas xp̃i alr̃ se hʒ ad ange
los q̃ʒ ad hoĩes q̃tũ ad duo. Primo q̃tũ ad nãe confor
mitatẽ ꝑ quã est in eadẽ spẽ cũ hoĩb⁹: nõ aũt cũ angelis.
Scdo q̃tũ ad finẽ icarnatiõis: que q̃dẽ ꝑncipalr̃ facta ẽ
ꝓpter hominũ liberationẽ a pctõ. Et sic hũanitas xp̃i or
dinat̃ ad influẽtiã quã facit in hoĩes sicut ad finẽ inten
tum. Influx⁹ aũt in angelos nõ est vt finis incarnatiõis:
6ᵐ ſʒ vt incarnationẽ cõsequẽs. ℂ Ad sextũ dõm ꝙ xp̃s ab
aplõ expresse dr̃ ecclesie mẽbꝝ. ꝑme Corin. 12. Uos estis
corp⁹ xp̃i: ⁊ mẽbꝝ de mẽbro. dr̃ aũt mẽbꝝ rõne distincti
onis ab alijs ecclesie mẽbris. distinguit̃ aũt ab alijs mẽ
bris rõne sue ꝑfectiõis: q2 in xp̃o est vl̃r gr̃a: nõ aũt in ali
quo alioꝝ: sicut ⁊ caput corporis nãlis ab alijs membris
distinguit̃. vnde nõ opʒ ꝙ xp̃o attribuat̃ aliq̃ imꝑfectio.
7ᵐ ℂ Ad 7ᵐ dõm ꝙ cor est mẽbꝝ latẽs: caput aũt apparẽs.
vnde per cor põt significari diuinitas xp̃i vel spũs sci. ꝑ
caput aũt ipse xp̃s ſm̃ nãm visibilẽ: cui nã diuinitatis i
8ᵐ uisibilis influit. ℂ Ad 8ᵐ dõm: ꝙ xp̃s habuit cognitio
nẽ ꝑfectã eoꝝ: de q̃b⁹ alij fidẽ hñt: ⁊ ita q̃tũ ad cognitio
nẽ alijs cõformat̃: sicut ꝑfectũ imꝑfecto. Talis aũt ꝯfor
9ᵐ mitas inter caput ⁊ mẽbꝝ attẽdit̃. ℂ Ad 9ᵐ dõʒ ꝙ xp̃s
ſm̃ ꝙ hõ mediator est inter deũ ⁊ hoĩes: vt dr̃ ꝑme Thi.
2º. Uñ sicut de⁹ duplr̃ nos iustificare dr̃: principalr̃. s. per
actionẽ suã inq̃tũ est cã efficiẽs nr̃e salutis: ⁊ ẽt per opa
tionẽ nr̃aʒ inq̃tũ est finis a nobis cognitus ⁊ amat⁹: ita
etiã xp̃s ſm̃ ꝙ hõ duplr̃ nos iustificare dr̃. Uno mõ scʒ
suã actionẽ inq̃tũ nobis meruit: ⁊ pro nobis satisfecit: ⁊
q̃tũ ad hoc nõ poterat dici caput ecclie añ incarnatõeʒ.
Alio mõ per oꝑationẽ nr̃am in ipm̃: ſm̃ ꝙ dicimur ꝑ fi
dẽ eius iustificari: ⁊ per hũc modũ ẽt poterat eẽ caput ec
clesie ante incarnationẽ ſm̃ hũanitatẽ. vtroqʒ aũt mõ ẽ
10ᵐ caput ecclesie ſm̃ diuinitatẽ ⁊ ante ⁊ post. ℂ Ad 10ᵐ dõʒ
ꝙ q2 nõdũ erat meritũ xp̃i i actu: nec satisfactio añ icar
nationẽ: ideo nõ erat tãta gratie plenitudo: sicut est post.
11ᵐ ℂ Ad 11ᵐ dõm: ꝙ xp̃o cõuenit ratio capitis nõ soluʒ per
actionẽ suã: sed per actionẽ nr̃am in ipm. Uñ rõ non seq
12ᵐ tur. ℂ Ad 12ᵐ dõm: ꝙ esse caput vel influere ꝑ oꝑationẽ
nr̃am in ipm inq̃tũ in eũ credim⁹ non est ꝓdicatũ ꝙ sit
13ᵐ res nãe: sed ꝙ sit res rõnis. Uñ ratio non seq̃t̃. ℂ Ad tre
decimũ dõm: ꝙ deus ⁊ hõ vnus est xp̃s. vñ per h̃ ꝙ xp̃s
est caput ſm̃ hũanitatẽ ⁊ ſʒ diuinitatẽ: non seq̃t̃ ꝙ eccle
14ᵐ sia habeat duo capita. ℂ Ad 14ᵐ dõm: ꝙ non ſm̃ eãdeʒ
rõnem oĩno dr̃ de⁹ caput xp̃i: ⁊ deus caput ecclie. Uñ rõ
15ᵐ ꝓcedit q̃si ex equocatione. ℂ Ad 15ᵐ dõm: ꝙ q̃cquid est
ꝑfectiõis in fide ⁊ spe: totũ conuenit xp̃o: solũ aũt q̃tum
16ᵐ ad id qd̃ imꝑfectiõis est de ipso negat̃. ℂ Ad 16ᵐ dõʒ: ꝙ
lʒ xp̃s vno mõ sit caput ſm̃ diuinitatẽ: non tñ remouet̃
q̃n sit caput alio mõ ſm̃ hũanitatẽ: q2 ab ipso xp̃o ſm̃ hu
manitatẽ spũalẽ originẽ sumim⁹. ſm̃ illud Jo. p̃. de pleni
tudine ei⁹ oẽs ⁊c. ℂ Ad 17ᵐ dõm: ꝙ soli⁹ dei est illumina 17ᵐ
re aĩas ꝑncipalr̃ ⁊ effectiue. Sic aũt hũanitas xp̃i spũalr̃
non influit in nos: ſʒ alio mõ vt dcm̃ est.

Quinto q̃rit̃ vtꝝ in xp̃o req̃rat̃ aliq̃ ha
bitualis gratia ad h̃ ꝙ sit caput.
ℂ Et videt̃ ꝙ non: q2 Apl̃s ad Col. p̃. ex hoc p̃ᵐ
ponit in xp̃o capitis rõnẽ: q2 cõplacuit in ipso
oẽm plenitudineʒ inhabitare: vt in auc̃te su
pradicta pʒ: ſʒ oĩs plenitudo diuinitatis xp̃m inhabita
uit ex vnione. ergo ꝓter vnionẽ non req̃rit̃ alia gr̃a ad h̃
ꝙ sit caput. ℂ P̃. xp̃s caput ecclie est ſm̃ ꝙ ad nr̃am sa 2ᵐ
lutẽ oꝑat̃. oꝑatio aũt hũanitatis ei⁹ salutẽ nobis contu
lit. vt Dam. dicit ſm̃ ꝙ hũanitas q̃si instrumẽtũ diuini
tatis erat. cũ igit̃ in instrumẽto nõ requirat̃ aliquis habi
tus: ſʒ tñ motũ a ꝑncipali agẽte mouet̃: videt̃ ꝙ in xp̃o
ad h̃ ꝙ eẽt caput ecclie nulla habitualis gr̃a requireret̃.
ℂ P̃. duplr̃ alicui⁹ hoĩs actio alteri põt eẽ salubris. vno 3ᵐ
mõ ſm̃ ꝙ agit vt ꝑsona singularis: ⁊ sic ad h̃ ꝙ ei⁹ actio
sibi vl̃ alteri meritoria eẽ possit requirit̃ gratia. Alio mõ
vt ꝑsona cõis: ⁊ sic sunt ministri ecclie: qui sacramẽta dis
pẽsando: ⁊ ꝑ orationes q̃s ex ꝑsona ecclie deo fundũt ad
salutẽ alioꝝ oꝑant̃: ⁊ ad h̃ nõ requirit̃ aliq̃ gratia: ſʒ solũ
mõ potestas vel stat⁹. fiũt. n. hõ nõ solũ ꝑ bonos: ſʒ ẽt per
malos. xp̃s aũt inq̃tũ est ecclie caput consideraẗ vt ꝑso
na cõis: cui⁹ vicẽ obtinẽt oẽs ecclie ministri. g̃ ad hoc ꝙ
eẽt caput habituali gratia nõ indigebat. ℂ P̃. xp̃us fuit 4ᵐ
caput ecclie ſm̃ ꝙ ei⁹ meritũ fuit infinitũ: sic eniʒ in oĩa
mẽbra ecclesie influere potuit ad deletionẽ omniũ pec
catoꝝ: ſʒ meritũ ei⁹ infinitatẽ nõ habuit ex gr̃a habitua
li q̃ finita erat. g̃ xp̃s nõ fuit caput rõne alicui⁹ habitual̃
gr̃e. ℂ P̃. xp̃s est caput ecclie inq̃tũ est dei ⁊ hoĩum me 5ᵐ
diator: ſʒ mediator dei ⁊ hoĩum ẽ inq̃tũ est medi⁹ inter
deũ ⁊ hoĩes hñs cũ deo diuinitateʒ: cũ hoĩb⁹ hũanitatẽ:
qd̃ q̃dẽ est ꝑ vnionẽ. g̃ sola vnio absqʒ habituali gr̃a suffi
cit ad capitis rõnẽ. ℂ P̃. vni⁹ subiecti vna ẽ vita. gr̃a aũt est 6ᵐ
vita aĩe. g̃ in vna aĩa est vna gr̃a: ⁊ ita in xp̃o ꝓter grãm q̃
est ei⁹ vt ẽ singularis ꝑsona nõ req̃rit̃ aliq̃ habitual̃ gr̃a
ꝑ quã sit caput. ℂ Preterea. ex h̃ xp̃s ẽ caput: ꝙ ĩfluit in 7ᵐ
ecclie mẽbra: ſʒ xp̃s ĩfluere nõ posset q̃tũcũqʒ grãʒ hr̃et:
nisi eẽt de⁹ ⁊ hõ. g̃ nõ req̃rit̃ gr̃a habitual̃ ꝑ quã sit caput:
ſʒ hoc ex sola vnione habet.

Sed contra est qd̃ dr̃ Jo. p̃. De plẽitudie ei⁹ nos 3 p̃
oẽs accepim⁹ grãʒ ꝑ gr̃a: ⁊ ita grãm
aliq̃ʒ habuit ꝑ quã in nos grãm refudit. ℂ P̃. caput cor 2º
poris mystici silĩtudinẽ hʒ cũ capite corporis nãlis: ſʒ ad
ꝑfectionẽ corꝑis nãlis req̃rit̃ ꝙ sit in eo vis sensitiua ple
nissime ad h̃ ꝙ sensuʒ in mẽbra refundere possit. g̃ i xp̃o
ad h̃ ꝙ sit caput req̃rit̃ gr̃e plenitudo. ℂ P̃. Dion. 2. caº 3º
cel. hierar. dic̃ ꝙ illi q̃ sũt alios illuminãtes: ꝑficiẽtes ⁊
purgãtes ꝓhabẽt lumẽ: puritatẽ: ⁊ ꝑfectionẽ: ſʒ xp̃s inq̃
tũ ẽ caput ecclie: purgat: illuminat ⁊ ꝑfic̃. g̃ opʒ ad h̃ ꝙ sit
caput: ꝙ i eo sit gr̃e plẽitudo ꝑ quã sit pur⁹ lucid⁹ ⁊ ꝑfect⁹

Respondeo dõm ꝙ sic dicit Dam. hũanitas xp̃i 8º
q̃si istrm̃ diuinitatis fuit. ⁊ id̃ actiões
ei⁹ nob poterãt eẽ salubres. Inq̃tũ g̃ spãle diuinitatis istrʒ
fuit: oportuit quãdã spãlẽ ꝯiũctionẽ ipsi⁹ ad diuinitateʒ
eẽ. Unaqueqʒ aũt suba tãto a deo pleni⁹ bonitatẽ ei⁹ par
ticipat: q̃to ad ei⁹ bonitatẽ appropiquat: vt pʒ ꝑ Dio. 12º
caº cel. hierar. Uñ ⁊ hũanitas xp̃i ex h̃ ipso ꝙ pre alijs vi
cini⁹ ⁊ spãli⁹ diuinitati erat cõiũcta: excellẽti⁹ bonitatẽ di
uinã participauit ꝑ gr̃e donũ. Ex q̃ ydoneitas in ea fuit:
vt nõ solũ grãm hr̃et: sed etiã per eã gr̃a in alios trãsfun
deretur: sicut per corpora magis lucentia lumen solis ad
alia trãsit. Et q2 christus in omnes creaturas rationales
quodãmodo effectus gratiarũ influit. inde est ꝙ ipse est

pncipium quodāmodo omnis gratie secūdū humanita-
tem:sicut deus est pncipiū omnis esse.vnde sicut in deo
omnis essendi perfectio adunatur:ita in xpo omnis gra-
tie plenitudo ⁊ virtutis inuenit:per quā nō solū ipse pos
sit in gratie opus:sed etiam alios in gratiam adducere:⁊
per hoc habet capitis rationem:In capite enim naturali
non solum est vis sensitiua ad hoc q sentiat per visuz au
ditum ⁊ tactum ⁊ hmōi sensus:sed ēt est in eo vt in radice a
qua in alia membra sensus effluunt.Sic ergo vna ⁊ eadē
gratia habitualis in xpo dicitur gratia vnionis:inquātū
congruit nature diuinitati vnite:⁊ capitis:inquātū p eā
fit refusio in alios ad salutem:singularis vero persone:
inquātum ad opera meritoria pficiebat.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendū q in xpo intelligitur
duplex plenitudo.vna diuinitatis:
secūdū quā xps est plenus deus.Alia gratie:secūdū quaz
dicitur plenus gratie ⁊ veritatis.Et de hac plenitudie lo
quitur apls ad col.i.de pma aūt col.z.hec aūt scda a pri-
2m ma deriuatur:⁊ per eam gratia capitis cōpletur.¶ Ad se
cundum dōm q instrumentū inanimatū quale est securis
habitu non indiget.instrumentū aūt animatū quale est
seru⁹ indiget:⁊ tale instrumentū diuinitatis est humana
3m natura in xpo.¶ Ad tertiū dōm q minister ecclesie nō
agit in sacramētis quasi ex ppria virtute:sed ex virtute
alterius.s.christi.Et ideo in eo non requiritur gratia per-
sonalis:sed solum auctoritas ordinis per quā quasi chri-
sti vicarius cōstituitur.xps autē operatus est nostram sa-
lutem quasi ex ppria virtute:⁊ ideo oportuit q in eo eēt
4m gratie plenitudo.¶ Ad quartuz dōm q quāuis meritū
xpi quādā īfinitatis rōnē habeat ex dignitate psone:tñ
rōnē meriti hȝ ex gratia habituali sine qua merituz esse
5m non potest.¶ Ad 5m dōm:q xps ē mediator dei ⁊ hoīz
ēt secūduz humanā naturā inquātum cum hominib⁹ hȝ
passibilitatē:cū deo vero iustitiaz que est in eo per gratiā
Et ideo requiritur pter vnionē habitualis grā in xpo ad
6m hoc q sit mediator ⁊ caput.¶ Ad sextū dōm q vna ⁊ ea-
dem grā habitualis diuersa ratione est gratia capitis:et
singularis persone:⁊ vnionis:per modū superius dictuz
7m ¶ Ad septimū dicendū q licet in xpo requiratur ad hoc
q sit caput vtraqȝ natura:tamen ex ipsa vniōe diuine na
ture ad humanā sequitur in humana quedam gratie ple-
nitudo:ex qua in alios redundantia fiat a capite xpo.

Sexto queritur vtrū xps mereri potuerit.
pm ¶ Et videtur q non.omne enī me
ritum ex libertate ar.pcedit:qr īdeterminate
se habet ad multa.sed li.ar.in christo determi
nate se hēbat ad bonū.ergo mereri nō potuit.
2m ¶ Pr.q ē cōparatio recipientis ad receptū:eadē est com
paratio merentis ad premiū:qr ad hoc meret aliquis vt
recipiat qd meretur:sed recipiens debet esse denudatuz
a recepto:vt pȝ in li.de anima.ergo ille qui meret debet
esse absqȝ pmio:qd de christo dici non potest cū ipse fue-
rit verus cōprehensor.ergo videtur q christus mereri nō
3m potuit.¶ Pr.id qd debetur alicui nō opȝ q mereatur:sȝ
ex hoc ipso q christus cōprehēsor erat debebat ei ipassi-
4m bilitas mentis ⁊ corporis.ergo ista nō meruit.¶ Pr.me-
ritum non est respectu eoꝝ que necessario cōsequuntur
quasi naturali ordine:quia meritum est respectu eius qd
ex voluntate alterius redditur quasi merces:sed gloria
corporis quodā naturali ordine ex gloria anime habetur
per Augusti.in epistola ad dyoscorum.ergo cuz christus
esset beatus quātum ad aiam:vtpote qui diuinitate frue
batur.videtur q gloriam corporis mereri non potuerit.
5m ¶ Pr.sicut xps ante passionem habuit gloriam aie ⁊ non
corporis:ita ⁊ sancti qui nūc sunt in gloria:sed sancti nūc
non merent gloriā corporis.ergo nec xps meruit.¶ Pr. 6m
non potest esse idem pncipium meriti ⁊ termin⁹:⁊ sic nō
potest esse idem premium ⁊ pncipium merendi:sed cari-
tas que erat in xpo ad premiū eius pertinebat:qr erat de
perfectione beatitudinis cuz per eaz frueretur.ergo non
poterat esse pncipium merendi:omne aūt meritum est ex
caritate.ergo in xpo meritū esse non potuit.¶ Pr.remo 7m
to priori remouetur posterius:sed meritū per prius respi
cit beatitudineȝ anime quā xps nō meruit:quia ab instā
ti cōceptiōis eā habuit.g nec aliqd aliud mereri potuit.

Sed contra ē qd ī ps.sup illud.Cōserua me dñe 3p
dicit glo.premium quoniā speraui
in te etiaz meritū.ergo xps meruit.¶ Pr.cuicūqȝ reddit 2m
merces aliqua p suis opibus meret:sed christo pter su-
am humilitatem passionis reddita est merces exaltatio-
nis.vt pȝ phil.z.pter qd deus exaltauit ⁊c.ergo xps me
ruit.¶ Pr.sicut fruitio est actus cōprehensoris:ita meri- 3m
tum viatoris:sed xps fruebat inquātū cōprehensor.ergo
merebat inqȝtum viator.

Respondeo. dōm q xpus meruit ante passionē
qn erat viator ⁊ cōprehensor:qd sic
patet.Ad meritū eniȝ duo requirūtur.s.status merentis:
⁊ facultas merendi.Ad statuz quideȝ merendi requirit
q desit sibi id quod mereri dicitur: quāuis quidam di-
cant q aliquis potest mereri id qd iam habet:sicut dicūt
de angelis q beatitudinem quam simul cum gratia ac-
ceperūt meruerūt per opera sequentia que circa nos faci
unt.Sed hoc nō videtur esse verū pter duo.pmo quia
contrariatur probationi Aug.per quā contra pelagianos
pbat gratiam sub merito cadere nō posse:qr ante gratiā
nulla sunt merita nisi mala:cuȝ ante gratiā homo sit im-
pius:⁊ meritis impij non gratia sed pena debetur.Non
ergo posset dici q gratiā quis meret p opera que qs post
acceptā gratiam facit.Scdo quia est contra rationē me-
riti.Nam meritū est causa premij:non quidē per moduȝ
finalis cause:sic enim magis premiū est causa meriti:sed
magis scdm reductionē ad cām efficientem : inquātum
meritū facit dignuȝ premio:⁊ per hoc ad premiū dispōit.
Id autem qd est causa per modū efficientis:nullo modo
potest esse posterius tempore eo cuius est causa.vnde nō
potest esse q aliquis mereat qd iam hȝ.Qd aūt in huma
nis aliqs pro accepto beneficio dño suo seruit:magis hȝ
rōnem gratiarū actionis q meriti.Facultas vero merē-
di requirit ex parte nature:⁊ ex parte gratie.Ex parte na
ture quidē:quia per actum ppriū quis mereri non potest
nisi sit dñs sui actus:sic enim suū actuȝ quasi preciū pro
premio dare pōt.Est aūt quis dominus sui actus p li.ar.
vnde naturalis facultas li.ar.requirit ad merendū.Ex
parte vero gratie:quia cuȝ premiū beatitudinis faculta-
tem humane nature excedat:per naturalia pura ad illud
merendū homo non potest sufficere:⁊ ideo requirit gra-
tia per quam mereri possit.hec autem oia in christo fue-
runt.defuit tñ aliquid eoꝝ que ad beatitudinē pfcām
requirunt.s.impassibilitas anime:⁊ gloria corporis:rōne
cuius viator erat.Fuit etiam in eo facultas nature:rōne
voluntatis create:⁊ facultas gratie:pter plenitudinem
gratiaꝝ:⁊ ideo mereri potuit.

Ad primum ergo dōm q lȝ anima christi esset Ad pm
determinata ad vnuȝ scdm gen⁹
moris.s.ad bonū:nō tñ erat determinata ad vnū simplr.
poterat eniȝ hoc vel illud facere ⁊ nō facere:⁊ ideo liber-
tas in eo remanebat q requiritur ad merendū.¶ Ad 2m 2m
dōm: q beatitudinem aie rōne cuius erat cōprehensor
nō meruit:sed solū beatitudinē corporis ⁊ ipassibilitatē 3m
anime que sibi deerant.¶ Ad 3m dōm:q xps nō meruit

aliquid quasi sibi non debitum vt fieret ei debitum:si-
cut homines in pmo actu meritorio merentur. Nec ite-
rum vt id quod erat debitum fiat magis debitũ:sicut in
his quoꝝ gratia augeť:sed vt id qđ erat vno modo debi-
tum rõne gratie:fieret ei alio modo debitum rõne meri-
4^m ti. ⸿ Ad quartũ dicendũ ꝙ gloria corporis sequitur ex
gloria anime:quãdo aĩa est omni modo glorificata scđz
ordinem ad deum:ꝛ scđm ordinem ad corpus. Sic autez
anima christi non erat glorificata:sed solum in ordine ad
deum. Secũdũ ãt ꝙ erat forma corporis passibilis erat.
5^m ⸿ Ad quintũ dicendũ ꝙ anime sanctoꝝ in patria sunt
totaliter extra statum viatoꝝ:qꝛ iaz sunt ꝛ beate per frui
tionem ꝛ impassibiles:quod de anima christi non erat:ꝛ
6^m ideo non est simile. ⸿ Ad sextũ dicenduz ꝙ caritas quã-
tum de se est semper nata est esse merendi pncipium.sed
quandoqꝫ non est merendi principiũ ꝓpter habentẽ qui
est extra merendi statũ:sicut pꝫ de sanctis in patria. Chri
stus ãt non erat extra statum merendi qꝛ viator erat. Et
ideo caritate eadem fruebatur ꝛ merebatur:sicut ꝛ eadẽ
voluntate. Nec tamen erat idem pncipium meriti ꝛ pre-
mij:qꝛ non merebať gloriã aĩe ad quã pertinet charitas.
7^m sed gloriam corporis vt dictum est. ⸿ Ad septimum di-
cendum ꝙ ratio illa sequeretur si ex defectu xp̃i contin-
geret ꝙ gloriam aĩe mereri non potuerit:quod patet ex
predictis esse falsum.

p^m **S**Eptimo queritur vtrum christus alijs
mereri potuerit. ⸿ Et videť
ꝙ non. Christus enim non meruit nisi secũdũ
ꝙ homo:sed alij homines nõ possunt alijs me-
2^m reri ex cõdigno.ergo nec christus. ⸿ P̃.sicut
meritum consistit in actu virtutis:ita ꝛ laus : sed nullus
laudatur ex opere alterius:sed soluz ex proprio.ergo nec
alicui imputať ad merendũ opus alienũ:ꝛ ita opera chri
3^m sti non sunt alijs meritoria. ⸿ P̃.christus caput est ec-
clesie inq̃tum in ecclesia primatũ tenet:vt pꝫ gal'.2.sed
alij prelati primatũ in ecclesia habentes non possunt sub
4^m ditis mereri.ergo nec christus potuit. ⸿ P̃.meritũ xp̃i
equaliter se habet ad omnes homines quãtũ est de se:si
igitur alicui xp̃s meruit salutẽ oĩbus meruit:sed meritũ
christi frustrari non potest.ergo oẽs salutẽ consequunť:
5^m qđ pꝫ esse falsum. ⸿ P̃.sicut christus est caput hominũ:
ita ꝛ angeloꝛũ:angelis vero non meruit.ergo nec homi-
6^m nibus. ⸿ Preterea.si xp̃s alijs mereri potuit:quilibet
suus actus nobis meritorius fuit:sed non nisi salutis.er-
7^m go eius passio nõ erat necessaria ad nostraz salutẽ. ⸿ P̃.
quod per vnum fieri põt superfluũ est si per duo fiat:sed
gratia que datur homini sufficiens est ad hoc ꝙ homo ꝓ
se mereatur vitam eternam.ergo superfluum eẽt si xp̃s
8^m eam nobis meruisset. ⸿ P̃.aut xp̃s sufficienter meruit
nobis:aut insufficienter:si sufficienter meritũ nr̃m nõ re
quiritur ad salutem:si isufficienter insufficientis grẽ fu-
it:quorum vtrũqꝫ est inconueniens.ergo christus nobis
9^m non meruit. ⸿ P̃.sicut membris christi aliqđ ad glĩam
deerat ante passionẽ ipsius:ita ꝛ nunc.sed nunc nobis nõ
10^m meretur.ergo nec tunc merebať. ⸿ P̃.si christus nobis
meruisset:eius merito nostra conditio imutata fuisset:sꝫ
eadem videtur esse hominis conditio post christũ sicut
ante erat:qꝛ sicut ante dyabolus tentare poterat sed nõ
cogere:ita ꝛ modo:sicut etiam peccatorib⁹ pena debeba-
tur:ita ꝛ modo.sicut iniustis opera meritoria regreban-
11^m tur : ita ꝛ modo.ergo christus nobis non meruit. ⸿ P̃.
in p̃s.diciť.tu reddes vnicuiqꝫ iuxta opera sua:hoc autez
nõ eẽt si merita christi nobis imputarenť.ergo christus
12^m nobis non meruit. ⸿ Preterea.premiũ mensurať scđm
radicem meriti:si ergo christus nobis meruit:vnicuiqꝫ

nostrũ premiũ glorie reddeť scđm quãtitatez gratie xp̃i.
qđ pꝫ esse falsum. ⸿ Preterea.id qđ pro meritis dať po- 13^m
tius redditur q̃ꝫ gratis detur:si ergo christus nobis iusti
ficationẽ meruit:videtur ꝙ nõ gratis iustificemur a deo
ꝛ sic gratia non erit gratia.ergo xp̃s nihil nobis meruit.

Sed contra. xp̃s ꝓ nobis satisfecit.p̃ᵉ Jo.p̃. Ip̃e 3^a p̃
ẽ propiciatio pro peccatis nr̃is:sed
satisfactio sine merito eẽ nõ põt.ergo xp̃s nobis meruit.
⸿ Preterea.caput in corpore naturali non solum sibi sꝫ 2^a
membris opatur omnibus:sed christus est caput corpo-
ris sui.s.ecclesie.ergo eius operatio membris meritoria
fuit. ⸿ Preterea.christus ꝛ ecclesia sunt quasi vna per- 3^a
sona:sed rõne vnitatis p̃dicte ex persona ecclesie loqui-
tur:vt pꝫ in glo.super p̃s. De⁹ deus meus resp.ꝛc.ergo silr
rõne vnitatis predicte christus quasi ex persona alioꝛuz
mereri potuit.

Respõdeo dõz ꝙ opus humanũ gratia informa- R̃ño
tum ad vitam eternam consequendã
dupl'r valet:scđm ꝙ duo sunt quibus homo deficit a glo-
rie cõsecutiõe. Quoꝝ p̃⁹ ẽ indignitas p̃sone : sic pꝫ i eo q
nõ hꝫ charitatẽ.q nõ est ydone⁹ nec dign⁹ ꝙ habeat vitã
eternaz:ꝛ scđm hoc opus humanũ valet ad vitã eternaz
cõsequendã:inq̃tum per ipsum quedam dignitas ꝛ ydo-
neitas in homine consequitur vis cõsecutiõis glorie. Si
cut enim actus peccati redit in quãdam aĩe deformita-
tem:ita ꝛ actus meritorius in quendam animi decorẽ ꝛ
dignitatem:ꝛ ex hoc dicitur meritũ cõdig^m. Aliud per qđ
deficit homo a cõsecutione glorie est aliqđ impedimen-
tum superueniens:vt homo qui alias est dignus gloriam
non consequať:ꝛ hoc est reatus alicuius pene temporalis.
Et sic opus humanũ ordiatur ad gloriã quasi per modũ
cuiusdaz p̃cij:quo a reatu pene absoluitur:ꝛ ex hoc habꝫ
opus humanũ rationẽ satisfactionis. Quantum ergo ad
vtrũqꝫ horum opus xp̃i efficacius fuit opib⁹ alioꝝ homi
nuz. Nã per opus alterius hominis non reddiť ydoneus
ad glorie perceptionẽ nisi ille q opať.eo ꝙ vnus homo in
alium sp̃ualr̃ influere non põt. Et ideo vnus alio ex cõdi
gno mereri non potuit gratiam vel vitaz eternã. Sꝫ xp̃s
secundum suam humanitatem spiritualr̃ influere potuit
in alios homines.vñ ꝛ eius opus in alijs causare potuit
idoneitatem ad cõsecutionẽ glorie:ꝛ ideo potuit alijs ex
condigno mereri scđm ꝙ influere in alios poterat inquã
tum erat humanitas eius diuinitatis instr̃ꝫ secũdũ dam.
Similiter etiam quãtũ ad secũdũ maioꝛ efficacia cõside
ratur in xp̃o q̃ꝫ in alijs hominibus. Nam licꝫ vnus homo
possit ꝓ altero satisfacere:dũmodo ille sit in gr̃a ꝯstitut⁹:
nõ tñ põt satisfacere pro tota nã:qꝛ opus vni⁹ puri homis
non equaiꝫ bono totius nãe. Sꝫ op⁹ xp̃i inq̃tũ erat dei ꝛ
hominis habuit quandã dignitatẽ.vt equiualeret bono
totius nãe:ꝛ iõ pro tota nã satisfacere potuit.

Ad primum ergo dicendum ꝙ xp̃s scđm ꝙ hõ Ad p̃^m
est alijs homib⁹ dignioꝛ.vñ nõ oꝫ
ꝙ alijs cõueniat qđ p̃o homini ꝯuenit. ⸿ Ad 2^m dõz:ꝙ
act⁹ v̓tutis hꝫ rõnẽ laudis ꝑ ꝯparationẽ ad agentẽ:ꝛ iõ nõ 2^m
põt vn⁹ ꝓpter actum alteri⁹ laudari:sꝫ rõnem meriti hꝫ
ex ordine ad finẽ ad quẽ põt aliqs ydoneus reddi ex in-
fluentia xp̃i:ꝛ iõ xp̃s nobis mereri potuit. ⸿ Ad 3^m dõz:
ꝙ xp̃s pmatũ tꝫ in ecclesia ꝑ ꝓpriã v̓tutẽ:sed alij prelati 3^m
inq̃tũ gerũt p̃sonam ꝛ vicem xp̃i.vñ xp̃s pro fidelib⁹ tã-
quã ꝓ suis mẽbris mereri potuit:nõ aũt alij p̃lati. ⸿ Ad
4^m dõz: ꝙ meritũ xp̃i q̃tũ ad sufficientiã equalr̃ se hꝫ 4^m
ad oẽs:nõ aũt q̃tũ ad efficaciã:qđ accidit ptiꝫ ex lib^o.ar.
partim ex diuina electione per quã quibusdã misericor-
diter effectus meritoꝝ xp̃i conferť:qbusdã vo iusto iudi
cio subtrahiť. ⸿ Ad 5^m dõz:ꝙ sicut mereri est viatoris: 5^m

ita non nisi pro viatore aliqs mereri põt: qꝛ opꝫ vt ei pro
quo quis mereẽ aliquid desit eoꝝ q̃ sub merito cadunt.
Angeli aũt non sunt viatores q̃tũ ad premiũ ẽentiale:
ꝛ iõ q̃tũ ad hoc nihil eis meruit. Sunt aũt aliquo modo
viatores respectu premij accidẽtalis: inq̃tũ nobis mini-
strant. ad quod valet eis meritũ xp̃i. vñ dicit ephe. i. ꝙ
6m per eũ restaurant que in celis ꝛ que i terra sunt. ¶ Ad 6m
dõm. ꝙ lꝫ quilꝫ act⁹ xp̃i eẽt nobis meritori⁹: tñ ad satisfa
ciendũ pro reatu nãe hũane que erat morti ex diuina snia
obligata: vt pꝫ geñ. z. oportuit ꝙ loco oium mortẽ sustine
7m ret. ¶ Ad septimũ dicẽdũ ꝙ gr̃a que alicui psonalr daẽ
sufficit q̃tũ ad id qõ ad personã ipsius pertinet: nõ tñ ad
absolutionẽ reatus totius nature: quod pꝫ in antiquis
patrib⁹ qui gr̃aꝫ hñtes ꝑpter reatũ nãe ad gloriã pueni-
re nõ poterãt. Et iõ requirebaẽ meritũ xp̃i ꝛ satisfactio
vt reat⁹ ille tollereẽ. Gratia ꝛ personalis nulli vnq̃ꝫ post
peccatũ p̃mi hoĩs data fuit: nisi per fidem mediatoris
8m explicitã vel implicitã. ¶ Ad 8m dõm: ꝙ meritũ xp̃i suffi
cienter opaẽ vt quedã cã vlis salutis humane: sed opor-
tet hanc cãm applicari singulis per sacramẽta: ꝛ per fidẽ
formatam que per dilectionẽ operaẽ. Et ideo requiritur
aliquid aliud ad salutẽ nr̃am p̃ter meritũ xp̃i: cui⁹ tñ me
9m ritum xp̃i est cã. ¶ Ad 9m diciẽ: ꝙ similitudo non tenet
qꝛ mereri nõ conuenit nisi viatoribus. xp̃s aũt añ passio-
nem erat viator ꝛ cõprehensor. nunc aũt est tm̃ cõprehen
sor. ꝛ iõ tũc poterat mereri: licet nũc mereri nõ possit. De
ficit etiã illa rõ qui nũc beatis qui sunt mẽbra xp̃i misti
stica nihil deest ad gl̃aꝫ qui delectanẽ nõ solũ de visa di-
10m uina ẽẽntia sꝫ etiã de xp̃i humanitate glorificata. ¶ Ad
10m dõm: ꝙ post passionẽ xp̃i hũana cõditio est multum
immutata: qꝛ iam expiato reatu nature hũane hoĩes pñt
libere ad patriã euolare: pene etiaꝫ pro pctis psonalibus
debite per fidem passionis Christi remittuntur eterne:
ꝛ diminuuntur temporales virtute clauium in quibus
xp̃i passio operaẽ: demones ẽt reprimunẽ virtute passio-
nis xp̃i: vt nõ possint tam violenter tentare. Fidelib⁹ au
xilia multa danẽ ad resistendũ tentationib⁹: gr̃a etiam p
virtutẽ passionis xp̃i datur in sacramẽtis ad merenduꝫ.
11m ¶ Ad 11m dõꝫ: ꝙ xp̃s ꝛ mẽbra eius sunt vna psona mysti-
ca. vnde opa capitis sunt aliquo mõ membroꝝ. Et sic cũ
ꝑpter opa xp̃i aliquid nobis a deo daẽ nõ fit cõtra id qõ
diciẽ in ps. Tu reddes vnicuiq̃ꝫ iuxta opera sua. Et tñ ita
merita xp̃i nobis prosunt: vt in nobis p sacramẽta gratiã
12m causent p quã ad opa meritoria incitamur. ¶ Ad 12m di-
cendũ ꝙ meritũ xp̃i cõpaẽ ad p̃miũ nostrũ sicut cã p̃ma
ꝛ remota. Uñ ei nõ cõmensuraẽ: sed illi merito qõ est cã
xxima qõ cõsistit in actu ꝑprio illius cui premiũ reddiẽ.
13m ¶ Ad 13m dõm: ꝙ hoc ipsuꝫ gratis alicui nostrũ a deo cõ-
fertur: ꝙ efficaciam meriti xp̃i cõsequatur. vnde per hoc
ratio gratie non euacuatur.

OCtauo q̃riẽ. Utrũ xp̃s i p̃mo instãti sue
1m ꝯceptiõis mereri potuerit. ¶ Et
videẽ ꝙ nõ. Ad meritũ enim deliberatio req
ritur: sꝫ deliberatio requirit tp̃s. ergo in p̃mo
2m instanti sue creationis aĩa xp̃i mereri nõ potu
it. ¶ ℘. sic meritũ ita ꝛ demeritũ in actu libi ar. cõsistit
sed angelus non potuit peccare in p̃mo instanti sue crea-
tionis: qꝛ sic in p̃mo instanti sue creationis malus fuisset:
qõ est erroneũ. ergo nec aĩa xp̃i in p̃mo instanti sue crea-
3m tionis mereri potuit. ¶ ℘. q̃ñcũq̃ꝫ sunt duo mot⁹ ordia-
ti adinuiceꝫ: impossibile est ꝙ in eodẽ instanti termineẽ
vterq̃ꝫ: sed creatio aĩe xp̃i ꝛ mot⁹ liberi ar. ipsius sunt qdã
mot⁹ ordinati: nã mot⁹ libi ar. creationẽ p̃supponit. ḡ im-
possibile est ꝙ mot⁹ libi ar. termineẽ in p̃mo instãti i quo
creatio terminaẽ: cũ. s. p̃mo creata est aĩa. ¶ Sed dice. ꝙ
aĩa xp̃i adiuuabaẽ ad merenduꝫ in p̃mo instãti p gratiã.
¶ Sꝫ cõtra. nulla gratia creature collata trahit eam ex- 4m
tra limites creature: sꝫ hoc cõuenit aĩe inq̃tũ ẽ creata vt
in p̃mo instanti quo ẽ: motũ libi ar. habere nõ possit: vt ex
rõne iducta pꝫ. ḡ per gr̃aꝫ nõ põt ad hoc adiuuari vt in p̃mo
istanti mereaẽ. ¶ ℘. gr̃a pficit aĩaꝫ per modũ cuiusdaꝫ 5m
hitus: habitus ṽo cũ potẽtiã p̃supponat non dat aĩe posse
agere simplr: qõ alias non posset agere: sꝫ posse talr agere
qualr sine hitu nõ posset. ḡ si aĩa xp̃i scdm suã nãꝫ nõ po-
terat vsuꝫ libi ar. in p̃mo istãti sue creatiõis hr̃e: vr̃ ꝙ hoc ei
gr̃a nõ cõtulit qõ in p̃mo instanti mereretẽ. ¶ ℘. sicut se 6m
hꝫ pũct⁹ ad lineã: ita se hꝫ istãs ad tp̃s: sꝫ scdꝫ phꝫ i 8. phi.
qñ aliqõ mobile vtiẽ vno puncto vt duob⁹. s. vt p̃ncipio
vni⁹ linee ꝛ fine alterius: de necessitate intercedit quies
media: vt pꝫ in motu reflexo: cũ ḡ istans in q̃ aĩa xp̃i crea-
ta ẽ accipiaẽ vt termin⁹ creatiõis ꝛ vt p̃n ͫ mot⁹ libi ar. ꝛ
sic vno instanti vtitur vt duob⁹: vr̃ ꝙ incidit tp̃s medi
um: ꝛ sic nõ in p̃mo istãti sue creatiõis aĩa xp̃i merebaẽ.
¶ ℘. sicut se hꝫ nã ad actũ nãe: ita gr̃a ad actũ gr̃e: sꝫ nã 7m
nõ põt in actũ gr̃e. ḡ nec gr̃a põt in actũ nãe. ḡ nõ põt esse
ꝙ p gr̃aꝫ aĩa xp̃i habuerit actũ in p̃mo istãti sue cõceptio-
nis qui ei nãlr cõpetit. s. eligere. ¶ ℘. forma hꝫ tres act⁹ 8m
qꝛ dat esse distinguit ꝛ ordiat in finẽ. hi aũt act⁹ adinuicẽ
ordinati sunt: sicut ꝛ ens et vnũ ꝛ bonũ. Nam ens a p̃mo
actu relinquiẽ: vnũ a secũdo: bonũ a 3°. ḡ ꝛ res aliq̃ p̃us ẽ
ens q̃ꝫ ordine in finẽ: aĩa aũt xp̃i per actũ meritoriũ i fi-
nem ordinabaẽ. ḡ nõ põt esse ꝙ in p̃mo instanti sue crea-
tionis in quo esse habuit mereretẽ. ¶ ℘. meritũ ꝯsistit in 9m
actu virtutis g p̃cipue electiõe pficiẽ scdm phꝫ: sꝫ aĩa xp̃i
nõ potuit in p̃mo instãti sue creatiõis actũ electiõis hr̃e:
nã electio p̃supponit cõsiliũ cũ sit appetit⁹ p̃consiliati vt
diciẽ in 3°. ethi. cõsiliũ ãt tp̃e idiget. cũ sit inquisitio q̃dã.
ḡ aĩa xp̃i in p̃mo istanti sue creatiõis mereri non potuit.
¶ Preterea. ĩbecillitas organoꝝ vsuꝫ liberi arbitrij ĩpe- 10m
dit: vt pꝫ i pueris recenter natis: sed hãc ĩbecillitatẽ xp̃s
assumpsit sicẽ ꝛ alias nostras passibilitates. ḡ in p̃mo istã-
ti sue creatiõis anima xp̃i nõ meruit. 3 p̊

Sed contra. xp̃s i istãti sue creatiõis fuit pfecti
ssim⁹ scdꝫ aĩaꝫ: sꝫ maior pfectõ ẽ q̃ ẽ
scdꝫ hitũ ꝛ actũ q̃ꝫ q̃ ẽ sꝫ hitũ tm̃. ḡ i xp̃o fuerũt ṽtutes i p̊
istãti sue creatiõis nõ solũ scdm habitũ sꝫ s̃m actũ: actus
autẽ virtutũ sunt meritorij. ḡ xp̃s in p̊ instãti sue creatio-
nis meruit. ¶ ℘. xp̃s in p̃mo istãti sue creatiõis fruebaẽ 2m
vt verus cõprehensor: fruitio aũt est per actũ charitatis.
ḡ in p̊ istanti sue creationis actũ charitatis habuit: actus
autem charitatis erat in xp̃o meritorius. ḡ idẽ qõ prius.
¶ Sꝫ dicebaẽ ꝙ actus charitatis nõ erat meritori⁹ nisi
cũ deliberatione. ¶ Sed cõtra. deliberatio vel ꝯsiliũ nõ 3m
est de fine vltimo: sed de his que sunt ad finẽ: vt diciẽ i 3°
ethico. sꝫ mot⁹ charitatis precipue est meritori⁹ scdm ꝙ
tendit in ipsum finẽ vltimũ. ḡ nõ requiritur ad hoc ꝙ sit
meritori⁹ ꝙ sit ibi aliq̃ collatio vel deliberatio. ¶ Sed
dicebaẽ ꝙ mot⁹ ille qui est in finẽ vltimũ nõ est merito-
rius nisi scdm ꝙ aliquis illũ refert in finẽ: ꝛ sic est ibi ali 4m
qua collõ que nõ põt eẽ in instanti. ¶ Sꝫ ꝯtra. ps aĩe in-
tellectiua potẽtior est in sua opatiõe q̃ꝫ sensitiua: sꝫ sil' dũ
aliqs sentit sentit se sentire. ḡ sil' dum affectus ferẽ in deũ
põt fieri cõparatio huius mot⁹ ad ipsuꝫ deũ: ꝛ sic nõ ẽ ne-
cessariũ ꝙ hoc fiat successiue. ¶ ℘. quicũq̃ꝫ intelligit ali 5m
quid: simul ĩtelligit qõ est de intellectu eius: sicut qui in-
telligit hominẽ sil' intelligit aĩal: sed vnũ relatiuoꝝ ẽ de
intellectu alteri⁹. ḡ qcũq̃ꝫ ĩtelligit vnũ relatiuoꝝ sil' ĩtelli
git alterũ. possibile ẽ ḡ vt in eodẽ instãti mẽs referat mo-
tũ charitatis in deũ cõparãdo vnũ ad alterũ: ꝛ sic non re-
quiriẽ ibi tp̃s. ¶ ℘. Ansel. diẽ ꝙ qcq̃d ĩtelligiẽ eẽ perfe- 6m

etionis totū xp̄o est attribuendū:sed habere perfectaȝ operationē in p̄mo instanti sue creationis ad p̄fectionē
7ᵐ ptinet.ergo xp̄o est attribuendū.¶ P̄.xp̄s iuxta anime meritū nō habuit quo posset p̄ficere:habuisset aūt si in
8ᵐ p̄mo instāti sue creationis nō meruisset.ergo ꝛč.¶ P̄. potentia rōnalis in xp̄o nō fuit minus perfecta q̄ potētia nālis alteri⁹ creature:sed aliqua potētia alteri⁹ creature in p̄mo instanti quo eē incipit potest habere suam operationē:sicut pȝ in cādela que in ipso instanti quo accenditur aerem illuminat.ergo aīa xp̄i in p̄mo istāti sue creationis habuit actuȝ potētie rōnalis:ꝛ ita potuit mereri.¶ P̄.Grego.dīc in omel.pentech.amor dei nō ē ocio sus:nam operaṫ magna si est:si vero desinit opari amor non est:sed xp̄us habuit perfectā charitatē in p̄mo istāti sue creationis:ergo in eo fuit aliquis act⁹ dilectionis:
10ᵐ ꝛ ita fuit in eo meritū in illo instanti.¶ P̄.illud qđ est posterius nā nō pōt esse prius tempore:sed forte sic:meritū aūt est p̄us nā q̄ premiū:xp̄us aūt in p̄mo instanti sue cōceptionis habuit p̄miū q2 fuit verus cōprehēsor. ergo saltē in eodē instanti habuit meritū.

Rńo **Respondeo.** dōȝ q̄ circa hoc est duplex opinio. Quidaȝ enim dicunt q̄ xp̄s in p̄imo instanti sue cōceptionis non meruit:sed statim post p̄imū instans mereri incepit.Aliȷ vero dicunt q̄ in ipso p̄mo instanti meruit.Que quidē opinio videṫ eē rōnabilioꝛ.Nā q̄cqđ p̄fectionis sp̄ualis est possibile alicui creature:totū crediṫ anime xp̄i esse collatū in p̄mo instanti sue creationis.Quod enim in aliquo instanti meritū eē nō possit:hoc dupl'r pōt ꝯtingere.Uno mō ex parte operantis.Alio mō ex parte actus.Ex parte q̄dē operantis pōt hoc cōtingere p̄pter defectum duplicis facultatis.s. gratuite:sicut si dicam⁹ q̄ in illo instanti quo aliqs moꝛtaliter peccat nō pōt mereri:q2 grām nō hȝ:ꝛ iterū ex defectu facultatis nālis:sicut puer in p̄mo instanti quo incipiṫ mereri nō potest:q2 nō hȝ vsuȝ liberi arbitriȷ.Neutrum aūt hoꝝ pōt dici in p̄posito.xp̄s enim in p̄ istāti habuit facultateȝ gratie:vtpote gratia plenus:ꝛ facultateȝ nature.vtpote plenarie vsum liberi arbitriȷ habens:alias nō potuisset esse comprehensoꝛ:ergo non fuit ex parte opantis xp̄i aliqđ quo minus posset in p̄mo sue ꝯceptionis instāti mereri:sil'r nec ex p̄te act⁹ meritoriȷ.Qđ enim aliquis act⁹ in aliquo instāti esse nō possit pōt ꝯtingere dupl'r.vno⁹ per hoc q̄ in actu illo successio inueniṫ:ꝛ sic in instāti cōpleri nō pōt.Secūdo p̄ h̄ q̄ act⁹ p̄supponit quedā q̄ nō p̄nt p̄cedere istās aliqđ determinatū:sicꝫ nō pōt eē q̄ ignis p̄mo instāti sue gn̄ationis si eē ex locū suū generat⁹ sit in p̄mo loco:q2 mot⁹ p̄exigiṫ q nō pōt eē añ p̄mū istās generatiōis.Neutro āt istoꝝ modoꝝ impediṫ gn̄ xp̄s i p̄mo instāti meruit.p̄mo q̄dē q2 mot⁹ libi ar.in quo meritū cōsistit nō hȝ successionē:sȝ ē simplex ꝛ istantaneus.Secūdo vo q2 ad motū volūtatis nō p̄exigiṫ nisi act⁹ app̄hensiue v̄tutis:qui q̄dē mot⁹ in eodē instanti est cū actu volūtatis:eo q̄ bonū app̄ehēsuȝ mouet volūtatem.Simul āt est motio mouentis:ꝛ motus mobilis. Ipsa vero app̄hensio boni in xp̄o nō p̄exigebat aliq̄ inquisitionē:ad hoc q̄ eēt de bono certū iudiciū:q2 scđm certitudinē xp̄s statim de oīb⁹ verū iudiciū habuit.pȝ igiṫ q̄ nihil p̄hibet xp̄m in p̄mo instāti meruisse.Et iō ꝯcedenduȝ q̄ in p̄mo sue cōceptiōis instanti meruit.

Ad p̄ᵐ **Ad p̄imum** ergo dōȝ q̄ deliberatio duo ipoꝛtat.s.p̄ceptionē rōnis cū certitudine iudiciȷ de eo de quo fit deliberatio.Et sic pōt esse i istanti in eo in quo nō est dubitatio de agendis:ꝛ sic fuit in xp̄o.pōt et dicere discussionē siue inq̄sitionē:ꝛ sic ipoꝛtat discursum quēdā:vn̄ nō pōt esse in instāti.Et tali deliberatiōe xp̄s nō idigebat:q2 n̄ erat dubitatio de agē
2ᵐ dis.¶ Ad 2ᵐ dōȝ q̄ volūtas rōnalis nāe nāl'r ordinaṫ i bonū.nō āt in malū.Et iō i p̄mo istāti sue creatiōis nisi aliqđ ipediat pōt ferri in bonū:nō aūt in malū:in qđ nō fertur nisi per errorē qui incidit in cōferendo vel inquirēdo.vn̄ p̄exigiṫ tp̄s collōnis ad malū:nō aūt ad bonuȝ.
3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōȝ q̄ rō illa p̄cedit in motib⁹ successiuis:non aūt in instantaneis cuius rō ē:q2 qn̄ duo mot⁹ sunt ordinati:idē istans qđ ē finis p̄imi mot⁹ pōt eē p̄n⁹ secūdi:sic in eodē istāti quo cōpleṫ generatio ignis ex suū locuȝ nāle icipit mot⁹ localis eiusdē nisi sit aliqđ ipediēs. Si ḡ p̄n⁹ secūdi mot⁹ ꝛ termin⁹ eiusdē sunt idē sicut accidit in motib⁹ istātaneis:tūc p̄n⁹ mot⁹ secūdi ē in eodē istanti cū termio mot⁹ p̄mi:sicut illuminatio ꝛ visio in eodē istanti terminanṫ.Si vo termin⁹ secūdi mot⁹ nō possunt esse in eodē istāti cū p̄n⁹ eiusdē sic accidit in oīb⁹ motib⁹ successiuis:tūc impossibile erit q̄ terminus secūdi motus sit i eodē istāti cū termio p̄mi mot⁹.Cū igiṫ mot⁹ libi ar. sit instantane⁹:nihil p̄hibet meritū ei⁹ eē in eodē istāti cū termino creationis.¶ Per h̄ pȝ solutio ad quartuȝ
4ᵐ Nō.n.est extra facultatē creature vt in p̄ instāti ꝯpleaṫ eius motus instantane⁹.¶ Ad 5ᵐ dōȝ q̄ lȝ po⁹ rōnalis i
5ᵐ p̄mo istāti sue creatiōis possit hr̄e suā opationē quātū ē de se:tñ si accipiaṫ potētia alligata organo qđ nōduȝ est aptum ad p̄fectā opationeȝ:ipediṫ ex defectu organi ne tūc opationē hr̄e possit.h̄ aūt impedimentū ab aīa xp̄i p̄ grāȝ ē remotū:ꝛ scđȝ h̄ p̄ grāȝ habuit vt in p̄ istanti agere possit.¶ Ad 6ᵐ dōȝ:q̄ nō est sile de istāti i tp̄e ꝛ de pūcto i magnitudie q̄tū ad p̄po⁹ ptinet.Nā eode pūcto in
6ᵐ magnitudie nō pōt aliqđ mobile vti vt duob⁹ nisi i eodē sp̄e mot⁹:sȝ eodē istāti tp̄is pt aliqđ mobile vti vt duob⁹ et q̄tū ad diuersas sp̄es mot⁹.In eađ āt mot⁹ sp̄e n̄ ē poße q̄ sit ꝯtiuitas mot⁹ si mot⁹ vno actu termieṫ ꝛ altero actu icipiat:q2 sic intercidit q̄es media:ꝛ p̄ ꝯn̄s tp̄s.pole āt ē i diuersis motib⁹ scđȝ sp̄eȝ q̄ sil' sit termin⁹ vni⁹ mot⁹:ꝛ p̄n⁹ alteri⁹:eo q̄ iter eos n̄ reqriṫ aliq̄ ꝯtiuitas:nec aliqs ordo:cū ābo possint eē sil:sic sil' dū aliqđ moueṫ p̄ dealbari:ꝛ i istāti in quo icipit dealbari termīaṫ mot⁹ scđȝ locū.Aliq̄ vo iter ptes eiusdē mot⁹ ē ordo vt due eaꝝ n̄ possint eē sil'.Un̄ nec termin⁹ vni⁹ p̄tis ē sil' cū p̄n⁹ alteri⁹:si accipianṫ ambo i actu.Et sic pȝ q̄ vti vno istāti vt duob⁹ nō cogit vt sit tp̄s me⁹:sic cogit ad h̄ vti vno pūcto
7ᵐ vt duob⁹ i motu locali.¶ Ad 7ᵐ dōm:q̄ cū gr̄a sit p̄fcō nāe:n̄ sic se hȝ gr̄a ad nāȝ sic e ꝯ.Cōmutata āt p̄poꝛtio nō
8ᵐ in oīb⁹ tȝ:sȝ i mēsuris ꝯtinuis vel discretis.¶ Ad 8ᵐ dōȝ q̄ illa rō p̄cedit de ordine nāe.nō de ordie tp̄is:qđ pȝ ex h̄ q̄ i eodē istāti forma dat eē ordiat ꝛ distiguit.¶ Ad
9ᵐ 9ᵐ dōm:q̄ cōsiliū reqriṫ ad electionē qn̄ aliqs nō ē apt⁹
10ᵐ in agēdis:qđ i xp̄o locū nō habuit.¶ Ad 10ᵐ dōȝ:q̄ xp̄s nō assūpsit defect⁹ q̄ i perfectionē gr̄e ꝛ scie redūdare possent.hȝ āt defect⁹ ē ieptitudo organoꝝ ad actū aīe.Un̄ hūc defectū xp̄s nō assump̄sit:sȝ p̄ grāȝ cōfortabanṫ organa vt essent ydonea ad opatione aīe:sicut in statu innocētie accidisset fortassis.¶ Alia cōcedimus quia verus
Ad arᵐ. in ꝯriuȝ cōcludunt nisi aliqua eoꝝ nō sufficienter.

¶ Et sic est finis huius partis questionū disputatarū sanctissimi Doctoris Thome Aquinatis.Impssarum Uenetiȷs mādato:ꝛ sumptibus heredum Nobilis viri dn̄i Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis.Per Bonetuȝ Locatellum presbyterum Bergomensem.1503.Nonis nouembribus.

Registrum

¶ Questiones.disputate

a
¶ Questiões ꝓfundissime
unus est mēsurās
dicimus vnū lumē
tio.n.ad hoc

b
eē rei:forma
do ꝓprie ꝛ
dinem acceptam a re:
dinem rei:vnde

c
adueniente opatione
cognitio que est
nec tamē oportet
cōiter pro rōne

d
q꞉ ꝓuidentia
antiquissimi
le.¶ Preterea.
bonis ꝛ malis

e
volita esse non
buit:sicut etiā
qui preordinati
tis ordinationē:

f
effectus qui possunt
est alia a cognitiōe
to fortius ꝛc.
essentiam suam

g
¶ Ad 6m dōm
in ꝓpria natura
nō subsistētes nō fiūt
loquat̄ ad B

h
ꝗnis sit dignitate
sit prius ꝛ notius
ctuali aliquis inspicit
qui rōnem hꝫ

i
partis cogi pōt.
ꝛ si prophetia
est diuina inspiratio
aliquid significātes:

k
possibile:tm̄
in eis inuenit̄
atqꝫ portentis:
stratur:si ergo

l
hominis.Unde
Sed contra
deat:vel opus
ergo de eodē

m
inquantū.s.regimē
peccatum omissionis
rius generis
pter errorē

n
nō cōplet
sed in fine
illuminat̄:oculus
ꝙ corpus qđ

o
in ꝑmo ethi.
cus considerat scđm
dina bonitate.
num est:vbi parua

p
bilior ꝙꝫ voluntas.
clinat vnāquāqꝫ in
partes linee
necessarie causar

q
facultas volūtatis
dis vel iudiciuꝫ
ar.quo aligs
Sed contra

r
inclinationē cui
aliqueꝫ determinatū
corpori cōuenientes.
Quarto querit̄

s
ctatio spūalis hꝫ
betur aureola.
qđ in merito christi
nē boni in eis

t
iustificat ei9
Sed contra.
ei qđdam eē
sicut qui fuit auarus

v
ꝛ ifusionē grē
eius:ita ꝛ anima
humanā naturā.

FINIS

